

D. O. M.
D. BAPTISTA DE LUCAYENVSIVVS
AB INNOCENTIO XI.
ELECTVS IN CARDINALEM
OBEXIMIAM IN OMNI IVRE PERITIAM
IN TEGORITATEM IVSTITIAM ATQVE DITIS
VOLVNDINEBVS STABILES FAMAM
MORIBVS FACILITATEBVS RELIQVIT
ECCLESIE ET PAUPERIBVS
SIVE QVLENTIAM VIRTVTVM
POTIVM AD IMMORTALITATEM
OMIV. FERREARIANNO SALVTIS
MDCLXXIII.
AETATIS SVAE LXIX.

*Extra Romae, in Ecclesia Spiritus Sancti
Nasonis Regni Neapolitani*

J O. B A P T I S T Æ
DE LUCA

V E N U S I N I,

S. R. E. Presbyteri Cardinalis;

**T H E A T R U M
V E R I T A T I S , E T J U S T I T I Æ,**

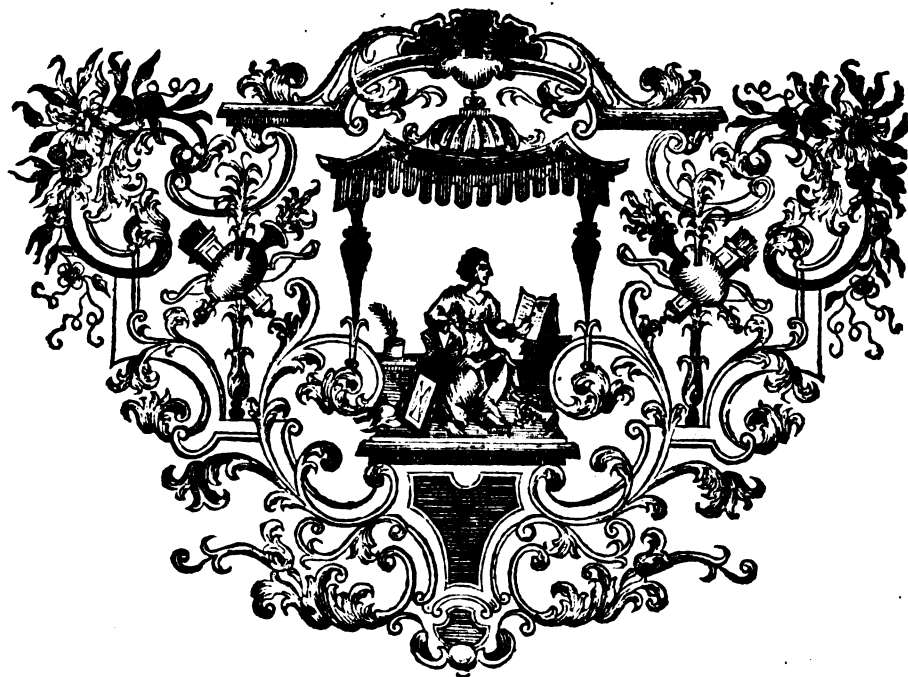
SIVE DECISIVI DISCURSUS PER MATERIAS , SEU TITULOS
distincti , & ad veritatem editi in forensibus controversiis Canonicis
& Civilibus , in quibus in Urbe Advocatus , pro una partium scripsit,
vel consultus respondit .

L I B E R P R I M U S,

De Feudis , & bonis Jurisdictionalibus , ac Bulla Baronum ;
cum Decisione feudali M. C. Siciliae , & Disceptatione
D. Lælii Boscoli J. C. Parmensis .

CUM ANNOTATIONIBUS , AC DISCURSIBUS,

*Qui antea in Supplementis extabant , necnon aliquibus Sacrae Rotæ
Romanae recentissimis Decisionibus , & Summorum Pontificum Constitu-
tionibus ad materias facientibus , suis locis optimè adjectis .*

N E A P O L I , M D C C L V I I I .

Ex Typographia LUCÆ LAURENTII.

SUPERIORUM PERMISSU , AC PRIVILEGIO .

Fran. de Murazpinx.

Ann. Baldi julp

MARCHIONI NICOLAO FRAGGIANNIO

A SANCTORIBVS REGIS CONSILIIS

REGALIS CAMERAE QVINQVEVIRO

IVRIBVS MAIESTATIS TVENDIS ANNONAEQVE CVRANDAE

PRAEFECTO VIGILANTISSIMO

BONARVM QVARVMCVMQVE ARTIVM PROVEHNDARVM

AΥCTORI ET PATRONO

CVI POTISSIMVM

QVIDQVID BARBARIEI PROFLIGATVM SORDIVM ELVTVM

ELEGANTIAE INVECTVM

PATRIA FORVM LITTERAE

ACCEPTVM REFERVNT

IANVARIVS TVRRIVS

IOANNIS BAPTISTAE CARDINALIS DE LVCA VOLVMINA

NITIDIVS NEAPOLITANIS EXPRESSA TYPIS

DICAT NVNCVPATQVE

DEVOTVS NOMINI DIGNITATIQVE EIVS

AD LECTOREM

Brevis notitia Auctoris.

Istitur tibi , amice Lector , in suo Veritatis , & Justitiæ Theatro redivivus Eminentissimus CARDINALIS DE LUCA ; sistitur , sed ornatiori quam antea cultu , immo & ditiori . Ut enim ii , qui vestes acu pingunt , nonnullas in eis interserunt gemmas quo pretiosiores , & fulgentiores evadant : ita & modo ex his Typis prodiens hic Auctor , diligentia Impresoris effecit , ut nedum aptatis suo loco supplementis ornatior , & meliori ordine dispositus exeat , sed plurimis Apostolicis Constitutionibus , & recentissimis congrue appositis Sacræ Rotæ Decisionibus adauctus , & ditatus in publico Orbis Theatro clarius effulgeat . Et ne quid ulterius optandum vitio gentis humanæ tibi supersit , damus aliquam , brevem licet , præclari Hominis qualitatum notitiam .

Ortus est honesto genere Venusii , Patriam sortitus cum Lyrico Poeta communem . Legalis Theoriæ spatia emensus , & Jurisconsulti titulo donatus , florente juventa se ad Urbem contulit , ibique in Fori luce , & usu versatus est , consilio ne , an casu incertum , sed quoquomodo , bono utique fato . Illud certum est , quod gravibus sensim negotiis adhibitus , eximium virtutis , & doctrinæ specimen dedit . Mira in eo erat in causis cognoscendis , earumque ponderibus examinandis accuratio : Et quia præstabat ingenii acumine , qua juris sensum aperiens , qua controversiarum laqueos enodans , æquitati ut plurimum studens , gladio distinctionis dissidentium sententiarum quasi Gordianum nodum dirimebat . Hinc contigit , ut brevi illustre inter Advocatos nomen sit adeptus , semperque retinuerit . Cæterum labentis suæ familiæ superstes , ætateque jam fatiscen-
te , spei suæ navim mutata velificatione alio dirigere statuit ; Sacris igitur initiari , & Sacerdos fieri voluit , non sine sensu etiam a negotiis se in posterum abstinendi , & Deo , sibi que vivendi . Sed ne tantus Vir Curia Romanæ deesset , laudatissimæ memoriæ INNOCENTIUS XI. obstitit , qui statim atque Summi Pontificatus apicem fuit evehctus , ad se accersitum , Auditoris sui primum , mox supplicum etiam Libellorum Secretarii titulo , & honore decoravit . Quibus in muneribus universæ Curia expectationi peregrine respondit , eaque ita administravit , ut innocentia , æquitatis , & justitiæ , nulla cupiditatis , avaritiæque suspitione , præclarum se cunctis lumen , & exemplar exhibuerit ; unde prælibatus Pontifex , ejus virtutibus permotus , Virum benemerentem , quocum graviora negotia communicabat , quemque ad interiora de Republica Consilia admittebat , in amplissimum Purpuratorum Patrum Senatam adlegit , pluribusque Sacris Congregationibus adscripsit . At meritis suis parva dignitate non diu frui licuit , nondum enim elapso biennio (ut est rerum humanarum inconstantia) non tam ætate , quam laboribus , curisque confectus ,
Vir

Vir longe clarissimus extinguitur, sed illius memoria

Clarescit seclis innumerabilibus.

Statura fuit procera, facie decora, incessu & gestu gravis, vivida in dicendo energia, illustri facundia, visu demum, & auditu juxta venerabilis. Accedebant corporis dotibus insignia animi ornamenta, abstinentia, pudicitia, Justitiæ amor, juncta æquitate & prudentia; qua ratione ejus domus, dum Advocati munus exercuit, ut de Scævola Jurisconsulti vestibulo narratur, magnorum hominum frequentia, & splendore coruscabat. Reliquit vivens Jurisprudentum Reipublicæ hoc Justitiæ, & Veritatis Theatrum, in quo quas præclari Jurisconsulti partes egerit, dum Liber sit animi speculum, ejus Responsa sapientiæ, & prudentiæ plena ostendunt: Stylus præterea est facilis, non caligine obsitus, ac mentis aciem effugiens; sed more Romano planus, perspicuus, atque omnium intelligentiæ ultro se offerens. Nec tamen defuere qui in ipsum, utpote in Doctoribus allegandis nimis parcum, inveherent; sed homo sapiens, qui noverat a forensibus Rabulis, & Leguleis has ut plurimum allegationes ad pompam, non ex necessitate expiscari, & congeri, ut doctiores apud non doctos appareant, earum inutilem, & superfluum farra ginem neglexit; sed in asserenda propositionum veritate ex penetrabilibus Jurisprudentiæ ipsarum deprompta ratione, legaliter philosophando, æquivoca detegendo, & fallacias repellendo totus fuit; satius ducens ex succipieno discursu ratione animato, Pauli, Labieni, & aliorum veterum Jurisprudentum vestigiis insistere, quam ariditate judicii languentibus argumentis, & sine ratione ferme enectis, subsidium a vana, & pomposa Doctorum allegatione sumere: Punctuales tamen, & ad rem facientes doctrinas non contempsit, sed veneratus est, & allegare non omisit, ut ejus volumina evolventi patebit. Hæc te scire volui Lector, & valere.

SERIES LIBRORUM

Continentium Materias totius Operis.

L I B. I.

De feudis, & bonis Jurisdictionalibus,
ac Bulla Baronum.

L I B. II.

De Regalibus,
Hoc est

Officiis venalibus, locis Montium, aliisque juribus cum Principe seu Republica, Vectigalibus, & gabellis, salinis, & mineralibus, monetis, viis publicis, fisco, & aliis de quibus *in cap. unico, que sint Regalia.*

L I B. III.

De Jurisdictione & Foro competenti.

P A R S II.

De Præeminentiis, & Præcedentiis:

Sub quibus

De jure Cathedralico, Metropolitanico, Nobilitate, Civilitate, & aliis Juribus honorificis.

L I B. IV.

De Servitutibus Prædialibus, Usufructu,
& utroque retractu.

P A R S II.

De Emphyteusi.

P A R S III.

De Locatione, & Conductione.

L I B. V.

De Usuris, & Ininteresse.

P A R S II.

De Cambiis.

P A R S III.

De Censibus.

P A R S IV.

De Societatibus Officiorum.

L I B. VI.

De Dote, Lucris dotalibus, & aliis
dotis appenditiis.

L I B. VII.

De Donationibus.

P A R S II.

De Emptione, & Venditione.

P A R S III.

De Alienationibus, Contractibus, Obligationibus, & pactis in genere.

P A R S IV.

De Tutoribus, Procuratoribus ad negotia, Administratoribus, & aliena negotia gerentibus.

L I B. VIII.

De Credito, & Debito, Creditore,
& Debitore.

L I B. IX.

De Testamentis, Codicillis, & ultimis
voluntatibus.

P A R S II.

De Hærede, & Hæreditate.

P A R S III.

De Legitima, Trebellianica, &
aliis detractionibus.

L I B. X.

De Fideicommissis, Primogenituris,
& Majoratibus.

LIB.

L I B. XI.

De Legatis :

P A R S II.

De Successionibus ab intestato :

P A R S III.

De Renunciationibus .

L I B. XII.

De Beneficiis Ecclesiasticis in genere .

P A R S II.

De Canonicis , & Dignitatibus , Capitulo ,
electione , & actibus capitularibus .

P A R S III.

De Parocho , & Parochiis .

L I B. XIII.

De Jurepatronatus .

P A R S II.

De Pensionibus Ecclesiasticis :

L I B. XIV.

De Regularibus , & Monialibus .

P A R S II.

De Matrimonio , Sponsalibus , &
Divortio .

P A R S III.

De Decimis , Oblationibus , &
Eleemosynis .

P A R S IV.

Miscellaneum Ecclesiasticum , de Immuni-
tate Ecclesiastica , locali , reali , & per-
sonali , & de Episcopis , Prælatiis , &
Clericis , ac etiam de Censuris , Mis-
sis , Processionibus , & aliis materiis Ec-
clesiasticis .

P A R S V.

Annotationes practicæ ad Sacrum Conci-
lium Tridentinum in rebus concernenti-
bus Reformationem , & Forensia :

L I B. XV.

De Judiciis , & Judicialibus .

Hoc est

De sententia , & re judicata , executione ,
Attentatis , Judice , Advocatis , Pro-
curatoribus , expensis , & aliis ad mate-
riam Judiciorum .

P A R S II.

Relatio Curie Romanæ circa Forensia :

P A R S III.

Conflictus Legis , & Rationis , sive obser-
vationes in iis Legalibus propositionibus ,
quæ rationi repugnare videntur , vel illa
carere .

Et in fine opusculum ; *Dello stile Legate* .

L I B. XVI.

Repertorium , seu Index generalis
totius Theatri .

L I B. XVII.

Tractatus de Officiis Venalibus vacabili-
bus Romanæ Curie .

Jura , seu Documenta super suppressione
Collegii Secretariorum Apostolicorum ;
de Locis Montium non Vacabilium Ur-
bis , una cum Constitutionibus , Refor-
mationibus , & Provisionibus super di-
ctis Locis Montium .

L I B. XVIII.

Commentaria ad Constitutionem INNO-
CENTII XI. de Statutariis Successioni-
bus , cum Particulis Statutorum , & Le-
gum excludentium fœminas propter ma-
sculos , tam intra Statum Ecclesiasticum ,
quam extra illum .

De Pensionibus Ecclesiasticis ad ornatum
Constitutionis ejusdem Pontificis , de il-
lis ultra medietatem non transferendis .
Cum variis Indultis transferendi , ac reti-
nendi Ecclesiasticas Pensiones .

INDEX

INDEX ARGUMENTORUM IN DISCURSIBUS,

Qui habentur in hoc primo Libro de Feudis, Bonis
Jurisdictionalibus, & Bulla Baronum.

D I S C. I.

Senogallien. Castrorum.

De facultate subinfeudandi competente de jure, vel ex lege Investituræ. Et quando devoluto feudo devolvatur subfeudum. Quando subinfeudatio dicatur facta in fraudem, & quæ requirantur ad subinfeudationis validitatem. Et aliqua de Bulla Pii V. de non subinfeudando.

D I S C. II.

Comaclen. Vallium.

Bona sita intra fines feudi an præsumantur feudalia, vel allodialia ad effectum videndi, cuiusnam incumbat onus in casu devolutionis, unam, vel alteram qualitatem probandi, an Domino, vel hæredi feudatarii? Qua occasione agitur de eadem materia respectu controversiarum inter Feudatarium, & Vassallos.

Pischariæ, seu Pischariarum emolumenta an & quando sint de Regalibus? Quando aquæ dicantur maris, & publicæ, vel potius stagnantes, & privatæ?

D I S C. III.

Pisfauren. Molendinorum.

Bona per Civitatem infeudatam possessa, & per eam tradita Feudatario, an censeantur data tanquam Principi, & Feudatario, vel tanquam privatæ personæ? Et an, devoluto feudo, illa remaneant hæredum recipientis, vel redeant ad Civitatem dantem, vel potius tanquam feudo incorporata, cum ipso feudo ad Dominum devolvantur? Præscriptio an prodest Feudatario contra Dominum directum?

Et aliqua remissive de articulo, an quod possideatur a Feudatario intra fines feudi dicatur feudale, vel allodiale, & præsertim molendina, & bona, quibus aliqua jurisdictio annexa est? Et quando dicantur bona habere annexam jurisdictionem?

D I S C. IV.

Firmana Feudorum.

De Constitutione Pii IV. revocatoria infeudationum, ac de Constitutione Gregorii IX. prohibente infeudationes sine assensu Cardinalium, quomodo procedant.

Infeudatio quando dicatur gratuita, & ex gratia, & quando ex causa onerosa, & corresponsiva.

De Bulla Pii V. de non infeudandis, an capiat concessionem præcedentes effectum sortituras postquam dicta Bulla emanavit?

Prorogatio antiquæ investituræ an sit nova concessio, & diversa, & an faciat feudum novum?

Concessio facta habenti feudum, vel officium ad certum tempus, an duret pro tempore prorogato?

D I S C. V.

Urbevetana Feudi.

Feudum, quod prætenditur ex aliqua causa devolutum, si eidem concedatur, an dicatur novum, vel antiquum? Et an nova concessio dicatur potius remissio pœnæ, & caducitatis, quam vere concessio nova?

Card. de Luca, Lib. I.

An ob canones non solutos feudum devolvatur ipso jure, vel requiratur sententia declaratoria? De Concessionibus, & actibus factis per Bonifacium IX. & alios Pontifices durante Schismate, an sint revocati per Concilium Constantiense?

D I S C. VI.

Eugubina, seu Civitatis Castellum Castri.

Castrum an præsumatur feudale, vel allodiale? Et cui incumbat unam, vel alteram qualitatem probare, an scilicet Domino agenti ad devolutionem esse feudale, vel hæredi Feudatarii defuncti esse allodiale? Et quatenus aliquæ feudalitatis probationes, vel indicia concurrant, an exinde resultet exclusio scæminarum? Et aliqua de subfeudo regulando a natura feudi? Et an omnia castra possessa, vel concessa per Duces Urbini dicantur spectare ad illum Statum, seu Ducatum?

D I S C. VII.

Mantuana feudi, seu bonorum.

Subfeudi devolutio per lineam finitam, vel alium casum, an fiat ad subinfeudantem, & Dominum immediatum, vel ad infeudantem, & Dominum directum mediatum?

Et quando subfeudum transeat in feudum directum, & in capite?

D I S C. VIII.

Mutinen. Feudorum.

De successione ad defectam portionem feudi, quod per plures lineas possidebatur, an æqualiter debeat per jus accrescendi, vel non decrescendi omnibus lineis superstitibus, non curata graduum inæqualitate, vel potius in ea succedatur juxta ordinem proximitatis, & quomodo ista regulanda sit, an a persona ultimi morientis, vel ab illa primi acquirentis? Et de natura, qualitate, & distinctione feudorum juris Francorum, vel Longobardorum, & quæ sint dividua, vel individua.

D I S C. IX.

Mutinen. Feudi.

An & quomodo feudum dividuum, quod dici solet juris Longobardorum, possit per Feudatarium de Principis consensu erigi in primogenituram, ac effici feudum individuum in præjudicium agnatorum?

Erecta super feudo dividuo, dignitate Ducis, Comitum, vel Marchionis de sui natura individua, num alteret naturam feudi, ac illud faciat individuum, vel solum ipsa dignitas prærogativam habeat primogenituræ, feudo remanente in sua natura antiqua?

Feudum novum permutatum cum feudo antiquo, seu in illius locum subrogatum, an dicatur novum, vel antiquum, & quid si hujus novi valor longe excedat illum antiqui, an in hac parte excedente dicatur feudum novum?

D I S C. X.

Mantuana Feudi.

De eadem materia discursus præcedentis, scilicet, an feudum ex pacto, & providentia antiquum possit

Card. de Luca, Lib. I.

possit erigi in primogenituram, & an ab ea semel erecta possit recedi?
Et de qualitate feudorum Episcopatus Mantuæ.

D I S C. XI.

In eadem.

In successione feudorum, quæ pro masculis, & feminis concessa sunt, an masculus remotior excludat feminam proximior?

Feudum quando dicatur rectum, & proprium, & quando impropriatum? Et an qualitas alterativa corrumpat in totum substantiam feudi, illudque omnino impropriet, vel potius inducat impropriationem in ipsa parte, seu qualitate alterata, firma in reliquis remanente ejus natura.

Et an Statuta Laicorum attendenda sint ad regulandam inter laicos successione super feudis, & bonis ecclesiasticis, quæ originarie proveniunt a Principe laico?

D I S C. XII.

Parmen. Feudi.

An primus acquirens feudum emptitium cum titulo oneroso, & cum clausula feudi antiqui, de illo disponere possit sine assensu ad favorem unius ex filiis, illum gratificando, alios vero eorumque descendentes excludendo, seu postponendo cum erectione primogenituræ, seu fideicommissi particularis, vel cum alia dispositione; & quatenus id facere non possit in ipso corpore feudi, an eandem dispositionem gratificativam facere valeat de integro ejus pretio, seu valore, ad ejus restitutionem gravando feudi successores necessarios, & a lege investituræ vocatos?

D I S C. XIII.

Panormitana successione feudorum.

De capacitate fœminarum in successione feudorum in utriusque Siciliæ Regnis, earumque concursu cum masculis ejusdem, vel diversæ lineæ, vel gradus.

Et an neptis ex primogenito excludat patrum, & sic filium masculum secundogenitum, vel ejusdem secundogeniti filium masculum ex beneficio representationis, seu lineæ, tam in linea descendenti, quam in collateralis, præsertim attentis Capitulis Regni Siciliæ ultra Pharum? Et aliqua de istorum Capitulorum dispositione, & interpretatione in concursu masculi minoris ætate ex masculo secundogenito, & masculi æqualis gradus, sed ætate majoris ex fœmina, vel etiam ex masculo tertio genito.

De refutatione feudi cum aliqua reservatione, an & quando valeat, itaut abdicet jus a refutante; & quatenus valeat, an censeatur personalis, & si refutatarius supervivat? Refutatario præmoriante, an refutans redeat ad feudum jure successione, vel potius jure resolutionis?

An ad effectum successione attendendum sit tempus refutationis, vel potius tempus mortis refutantis?

Et aliqua de renunciatione successione feudorum per unum alteri agnato facta, an sit personalis, itaut defecto renunciatario, salvum remaneat jus renunciantis, vel potius, eo excluso, jus aperiatur aliis, quamvis remotioribus, potissime ubi renunciatio est per viam transactionis.

D I S C. XIV.

Neapolitana, seu &c.

An & quando fœmina secundogenita innupta, & ut dicitur in capillo, excludat fœminam primogenitam maritam, & dotatam, ad Constitutionem Regnorum utriusque Siciliæ incipien. *Uti de successioneibus?*

D I S C. XV.

Anconitana Feudi.

An filii legitimated per subsequens matrimonium succedant in feudis.

D I S C. XVI.

Venusina, seu &c.

An & quando milites Sancti Joannis Jerosolymitani, vel aliarum militiarum hujusmodi, sint capaces successione, & retentionis feudorum, & an hæc sint incomparabilia cum Prioratibus, seu Commendis militaribus? Et quid de Clericis Sæcularibus, vel Novitiis Regularibus præsertim in Regno Neapolitano?

Et quatenus feudum deferatur Novitio, vel Clerico in minoribus existenti in statu retractabili, sed adhuc indeterminato, an unum, vel alterum statum eligere velit, qualis prodita sit cautela præjudiciorum præservativa?

D I S C. XVII.

Venafren. seu Romana successione feudorum.

An Clerici sint capaces successione feudorum existentium in Regno Neapolitano, quomodo, & quando? Et de tenuta, quæ datur Clericis in feudis.

D I S C. XVIII.

Amalphytana.

An clericus sit capax feudi, vel legati usufructus feudi in Regno Neapolitano, & an possit, vel admitti soleat ad tutelam, seu baliatum Feudatarii, & quando clericus possit esse tutor?

Legato feudo, seu ejus usufructu, an hæres teneatur legatario ad æstimationem?

D I S C. XIX.

Romana Legitima.

Feudum primogenito debitum, an & quando impuretur in legitimam, & quatenus debeat impurari, an possit primogenitus recusare feudum, ac petere legitimam in aliis bonis magis utilibus?

De assumpto, quod feudum est legitima primogeniti, quomodo intelligatur, & quanta sit legitima primogeniti in feudo novo, vel antiquo hæreditario, & de differentia inter utrumque ad effectum gravaminis.

Aliqua de collatione pretii feudi, quam primogenitus tenetur erga secundogenitos.

Acceptatio feudi, ejusque possessio an & quando in proposito præjudicet?

Feuda an censeantur de bonis melioribus, vel de pejoribus, & quomodo æstimentur in concursu allodialium, &c.?

D I S C. XX.

Romana, seu Rossanen. fructuum.

An feudum dari possit in dotem, atque fœmina simpliciter nubente, omniaque ejus bona in dotem constituyente, an censeantur comprehensa bona feudalia; Et quatenus non, an vir feudi fructus percipiens faciat suos, vel teneatur ad restitutionem?

D I S C. XXI.

Eadem.

De contributione ad debita Feudatarii defuncti facienda per hæredem in feudalibus, & illum in allodialibus; Et an possit aliter per Feudatarium morientem disponi, gravando unum solum?

Hærede in feudalibus non agnoscente, vel repudiante successione, itaut ex lege investituræ feudum alteri proximiori aperiatur, an iste teneatur ad dictam contributionem, eo modo, quo per morientem ordinata fuit?

DISC.

Index Argumentorum.

D I S C. XXII.

Romana contributionis de Columna.

De eadem materia contributionis inter hæredes patrimonii feudalis, & allodialis.

Et an id procedat ubi patrimonia sunt posita in diversis Provinciis, vel Principatibus?

D I S C. XXIII.

Romana donationis scut. 30. m.

Census, vel creditum acquisitum per Feudatarium super feudo per ipsum possessore, an extinguatur, vel potius subsistat, eoque defuncto spectet ad ejus hæredem allodiale?

Vel saltem hæreditati allodiali debeatur dicti census, vel crediti extincti summa æquivalens tanquam melioramenti pretium.

Et de confusione actionum ejus, qui est creditor Feudatarii defuncti, & succedit in feudo, &c.

D I S C. XXIV.

Neapolitana feudi.

In feudis non datur simulatio, neque intrat regula plus valere quod agitur, &c. sed attenditur nudum factum, illeque dicitur feudatarius, sub cujus nomine quæsitum fuit feudum, quamvis de aliena pecunia, & animo acquirendi pecuniæ Domino.

Feuda, an sint de melioribus, vel pejoribus bonis, quomodo æstimentur, & an pupillo expediat vendere feudum, ut ex pretio acquirat annuos redditus majoris fructus?

D I S C. XXV.

Januen.

Debita soluta per primogenitum successorem feudi ex præcepto primi acquirentis, seu erectoris primogenituræ, an repetantur a successoribus in ea, & transmittantur ad hæredes allodiales; Et aliqua de contributo inter successores duplicis patrimonii feudalis, vel allodialis, quando cesset, ac debitum spectet ad unum patrimonium tantum?

D I S C. XXVI.

Romana crediti dotalis.

De assensu generali competente ex gratia favore dotium super feudis in Regno Neapolitano, an & quando locum habeat, & quomodo intelligatur? Et aliqua de paragio debito fœminis super feudis.

D I S C. XXVII.

Nullius Provinciae Baren. melioramentorum.

Feudatarius feudo privatus, & deinde ad illud restitutus, quæ melioramenta reficere teneatur ei, qui hoc medio tempore ex Domini directi investitura idem feudum possedit, & quomodo hæc melioramenta sint æstimanda.

Et de restitutione Feudatarii rebellis ex capitulis, & conventionibus pacis, an dicatur gratia importans novam concessionem, vel potius omnimodam restitutionem in pristinum statum jure postliminii, & reviviscentiæ, seu excitationis antiqui domini.

D I S C. XXVIII.

Campanien. relevii.

De materia relevii, & tapperi solvendorum Regiæ Curix defuncto feudatario per novum Feudi successorem, quomodo, & de quibus bonis sit solvendum.

D I S C. XXIX.

Minerbin. census.

An instrumentum rogatum per Notarium vassallum probet contra Baronem, vel pro eo in Regno Neapolitano, & an contractus possit aliunde probari, itaut substineatur?

Card. de Luca, Lib. I.

D I S C. XXX.

Romana census.

De Constitutione Regni *Constitutionem Divæ memoriæ* concedente facultatem veniendi adversus factum proprium, & revocandi alienationem feudi; Et an procedat quoad distractum, ac voluntarium recessum ab alienatione jam facta, & Regio assensu roborata?

D I S C. XXXI.

Bojanen. feudi.

Revocata emptione, seu venditione feudi in vim Constitutionis incipien. *Constitutionem Divæ memoriæ*, an veniant per possessorem restituendi fructus, & per non possessorem solvendum interesse pretii accepti; Et quid si hoc interesse excedat fructus feudi?

D I S C. XXXII.

Neapolitana, seu Caputaquen.

Quomodo, & de quibus corporibus deficientibus præstanda sit evictio per venditorem feudi. Et quando intrent termini evictionis, vel rei non traditæ.

D I S C. XXXIII.

Romana Legati.

An & quando Feudatarius citari, & conveniri possit in feudo, seu in eo foro, cui feudum subiacet, quamvis ipse ratione tam originis, quam domicilii sit alterius fori; Et aliqua de iudicio *legis diffamari*, an scilicet illius intentator sit actor, vel reus.

D I S C. XXXIV.

Consentina prætensi juris pascendi.

An & quando Castra, vel alia bona concessa per Regem Ecclesiæ, censeantur concessa in feudum, vel in allodium ad effectum competentix fori in causis, quæ occasione ejusdem rei concessæ tractandæ sint?

D I S C. XXXV.

Hydruntina Bonorum.

Bona possessa per particulares intra feudum, an & quando censeantur feudalia, seu feudo redditicia; Et quatenus sint talia, quales effectus exinde resultent, tam circa devolutionem in casu lineæ finitæ, quam circa prohibitionem alienationis?

D I S C. XXXVI.

Montis Pelusii Prælationis.

De jure protomiseos competente ratione sanguinis in feudis, an locum habeat in Feudis Regni Neapolitani qualitatem hæreditariam admixtam habentibus; Et quid ubi agitur de venditionibus judicialibus, & sub hasta?

D I S C. XXXVII.

Januen. Juris protomiseos.

De jure protomiseos, seu redimendi, an & quando competat filiis, vel agnatis adversus emptorem feudi, & de fideicommissis, an capiat feuda, & quæ?

D I S C. XXXVIII.

Romana, seu Sabinen. Prælationis.

De jure protomiseos, seu prælationis adversus extraneum emptorem, an comperat consorti, qui feudi, seu Castri, vel jurisdictionis partem cum venditore possidebat, quomodo, & quando comperat?

D I S C. XXXIX.

Ferrarien. bonorum.

Concessio feudi rustici an censeatur facta ad corpus, vel ad mensuram; Et Feudatario confundente fines, cui incumbat onus illos distinguendi, ac probandi identitatem feudi, ejusque fines, & quantitatem; Et an bona per Feudatarium

rium quaesita, & cum feudo confusa efficiantur feudalia?

D I S C. XL.

Ferrariensis juris piscandi.

Devoluto feudo, an expirent concessiones factae per Feudatarium?

Concessio facta ad beneplacitum, an expiret per mortem concedentis, vel per Feudi, & dignitatis expirationem?

An prima concessio censetur revocata per secundam alteri factam? Et devoluto Feudo dignitatis, an duret dignitas?

D I S C. XLI.

Reatina Castrorum.

In investituris feudalibus, aliisque contractibus super Castris, & bonis jurisdictionalibus, vel similibus, an numerus pluralis resolvatur in singularitates, itaut pactum devolutionis, vel reversivum conceptum in persona plurium verificetur in persona aliquorum ex eis? Et aliqua de materia juris accrescendi in feudo, vel emphyteusi. Et de successione legitimorum in feudis, seu Castris, & bonis jurisdictionalibus.

D I S C. XLII.

Romana annui redditus.

Annuus redditus pecuniarius per Principem concessus Feudatario, in locum, seu excambium feudi ablati, an dicatur feudalis, ac jure feudi in successione regulandus?

D I S C. XLIII.

Placentina Successionis.

Pendente controversia possessionis Castrorum, & bonorum jurisdictionalium inter haereditem paganicum praetendentem illa esse allodialia, & agnatum praetendentem esse feudalia, cujus eorum potior esse debeat conditio in possessorio adipiscendae, vel retinendae? Et quando unus possidens dicatur alteri legitimus contradictor? Et aliqua super Statuto de continuanda possessione bonorum defuncti in haereditem, an suffragetur Forensibus, vel Civibus fictis ex privilegio?

Et de feudo redacto ex privilegio Principis ad allodium, an hujusmodi privilegium praedictum agnatis a lege investiturae vocatis?

Et quando sententia lata cum agnato praedeceffore super successione feudi, vel feudali qualitate, praedictum agnato successoris venienti ex persona propria.

D I S C. XLIV.

Ariminen. Evictionis Castrorum.

Venditis castris, & sequuta illorum devolutione ob lineam finitam, an & quando debeatur evictio, utpote sequuta de natura rei? Et an castra censentur vendita tanquam feudalia, vel tanquam allodialia?

De facultate testandi concessa alicui Feudatario de feudis, & castris, quomodo intelligenda sit, & an sit realis, itaut sit cessibilis, ac transmissibilis in extraneum castrorum, & feudorum emptorem, vel potius personalis?

Et erecta in castris allodialibus, seu feudalibus ad quoscumque transitoria, dignitate, seu titulo cum ordine primogeniturae ad certum genus, seu lineam restricta, an defecta linea devolvantur castra, vel potius transeant ad haereditem, & successores, ad quos alias absque dicta erectione transirent?

D I S C. XLV.

Ariminen. Castrorum.

An dignitas, seu titulus adjectus feudis, vel castris

alias liberae dispositionis, cum ordine primogeniturae, ita qualificet eorundem feudorum, seu castrorum successionem, quod ista cum eodem ordine regulari debeat etiam post cessatum titulum? Et an primus acquirens, qui cum auctoritate Principis primogenituram ordinavit, possit hoc non obstante disponere de dictis feudis, vel castris, dictum ordinem successionis immutando?

D I S C. XLVI.

Bononien. Bonorum de Fontanis.

De feudo acquisito per patrem pro se, & filiis, an pro istis quaesitum censetur ordine simultaneo, & aequae principaliter ab initio, vel potius ordine successivo?

Et an illud, vel ejus pretium esse dicatur in haereditate primi acquirentis? Et quid de dignitate, seu titulo eidem feudo annexo.

D I S C. XLVII.

Romana, seu Perusina bonorum.

Transactio inita inter Dominum directum praetendentem devolutionem feudi, & eum, qui praetendat ad ejus favorem investiturae durationem, an comprehendat bona allodialia, & jura intra, vel extra feudum existentia, ad quae ex diverso jure transigens agat?

Quando praedia, & bona existentia intra fines feudi censentur feudalia vel allodialia.

Aliqua incidenter de capacitate Religiosi facti Episcopi in successione feudi. Et aliqua ad materiam Bullae Baronum, an scilicet ea cadat in illo emolumento, quod successor Baronis debitoris habuit ex transactione a Domino directo in praemium suae praetensionis super successione feudi? Et de annua responsione respectiva ad renunciationem bonorum, quando cessare debeat.

D I S C. XLVIII.

Albanen. seu Pedemontana Bonorum.

Pretium feudi an sit feudale, & subrogatum loco feudi, itaut pertinere debeat ad eos, qui ex lege investiturae ad ipsum feudum vocati sunt, si idem feudum adhuc remanet in genere vocato per investituram? Et quid de bonis ex eodem pretio quaesitis. Et de facultate disponendi competente primo acquirenti.

D I S C. XLIX.

Camerinen. Castrorum.

An in transactione orta inter duos contententes de pertinentia feudi requiratur assensus Domini, & an inita sine illo afficiat successores, etiam jure proprio venientes? Et quid ubi feudum est mere haereditarium? Et quando dicatur tale? Et de assensu, seu beneplacito praesumpto ex lapsu temporis, sive ex aliis praesumptionibus, & adminiculis.

D I S C. L.

Nullius, seu Sc. Vindicationis Feudi.

An primogenitus, cui ex lege investiturae, seu ex ordinatione majorum debita erat integra successio feudi, admittendo secundogenitum ad ejusdem feudi possessionem, & venditionem, cum aequali participatione pretii, sibi praedictum necne, itaut portionem a secundogenito venditam possit necne vindicare, seu agere ad pretium contra eundem secundogenitum?

D I S C. LI.

Feretrana servitiorum.

Devoluto feudo, an ea servitia, munera, communitates, & emolumenta, quae vassalli praestabant

Index Argumentorum .

bant Feudatario , præstari debeant Cameræ , seu Domino directo ?

D I S C. LII.

Farsen. Bonorum.

Annus , & dies a jure feudorum præscriptus ad pendendam renovationem investituræ an , & quando possit per Dominum abbreviari , & quid in emphyteusi ? Et de natura concessionum Abbatiz Farsensis .

D I S C. LIII.

Mantuanæ successione.

De capacitate fœminarum in successione feudorum Ecclesiæ Mantuanæ , & de diversis illius investituræ formulis .

D I S C. LIV.

Massanen. Castrorum.

Clerici , & personæ Ecclesiasticæ an , & quando sint capaces successione Feudorum , & quando feudum dicatur Ecclesiasticum , vel laicale , & an subfeudum possit esse diversæ naturæ ab ipso feudo ?

D I S C. LV.

Eadem.

De competentia fori causæ feudalis , coram quo scilicet cognoscenda , & tractanda sit controversia inter Dominum , & feudatarium super feudi devolutione .

D I S C. LVI.

Eadem.

Recognoscens ab alio in feudum locum , seu Castrum proprium , an recognoscere etiam videatur totum territorium , omniaque bona alias libera , & allodialia intra ejusdem castri fines per ipsum recognoscentem possessa , itaut in casu devolutionis omnia tanquam feudalia devolvantur , vel potius devolvatur solum castrum , reliquis in patrimonio allodiali remanentibus .

Pendente lite , seu dubio inter Dominum , cui feudum est devolutum , & hæredem feudatarii defuncti super qualitate bonorum , an essent feudalia , seu feudo annexa necne , quis interim in possessorio retinendæ , vel adipiscendæ obtinere debeat ? Et de propositione quod Fiscus non litigat manibus vacuis , quomodo & quando procedat ; Et de cumulatione possessorii cum petitorio .

D I S C. LVII.

Romana annuæ præstationis , seu pretii minorum .

Obligatio facta per Feudatarium intuitu feudi , seu pro rebus occasione feudi quæsitis an cesset , & resolvatur , amisso feudo , non per devolutionem , vel culpam , sed ob occupationem ab inimicis Domini ?

Et quid sequuta ejusdem feudi recuperatione cum vi bellica , num intret ratio postliminii pro dictæ obligationis reviviscentia . Et aliqua de pacto resolutivo super hujusmodi obligationibus adjecto , in cujus gratiam illud appositum censetur ?

De expensis belli factis per Dominum pro recuperatione feudi ab inimicis , an refici debeant per Feudatarium ; vel e converso factæ per Feudatarium , an refici debeant per Dominum ?

Tempus belli , seu alias calamitosum , & impeditum , an computandum sit in termino conventionali ? Et aliqua de mineralibus , an pro eorum pretio debeantur fructus recompensativi , ut super eis pacisci liceat citra labem usuræ ?

D I S C. LVIII.

Januen. Venæ.

Feudatarius expulsus a feudo per inimicos Domini . *Card. de Luca , Lib. I.*

ni , an sequuta recuperatione , vindicet ejusdem feudi fructus ab emptoribus , qui illos emerunt ab eisdem inimicis , seu occupatoribus ante vel post recuperationem ? Et aliqua de materia postliminii , ac de justitia , vel injustitia belli ; Et quando capta in bello fiant capientium irrevocabiliter .

D I S C. LIX.

Massanen. renovationis .

An illa renovatio investituræ , quam novus successor feudi immediati , & in capite a Domino directo petere tenetur , petenda etiam sit a successore in subfeudo ? Et quatenus petenda sit , an a subinfeudante , & Domino immediato , vel potius a Domino directo , & mediato ?

Et aliqua de solutione relevii , seu alterius recognitionis pro renovatione .

D I S C. LX.

Lucana jurisdictionis , seu alti Domini , & Regalium .

Concesso castro jurisdictionali Ecclesiæ , an censeatur in feudum , vel in allodium , & quatenus in allodium , an cum alto dominio , & cum omnimoda exemptione a Principis sæcularis jurisdictione , & superioritate etiam cum Regalibus majoribus ; Et quid circa appellationes ?

D I S C. LXI.

Romana , seu Status Ecclesiastici infeudationum .

De Bulla Pii V. de non infeudandis , an comprehendat alienationes , seu concessionem fructuum , reddituum , & emolumentorum castrorum , & locorum , quæ infeudari prohibita sunt , seu prædiorum , & bonorum , quæ ipsis annexa essent ? Et an penes Principem derur distinctio dominiorum , ac diversa natura bonorum in eodem castro , vel loco ?

Et aliqua de conclusione , quod prohibita alienatione feudi , non est prohibita alienatio commoditatis .

D I S C. LXII.

Tiburina Castrorum .

Dominium castri , seu feudi an esse possit duorum insolidum , quia nempe unus sit Dominus castri , alter jurisdictionis , fructuum , & emolumentorum ; Et an hæc dominia esse possint diversæ naturæ , unum scilicet jure feudi , alterum vero jure allodii ?

Assignatio fructuum , & emolumentorum castri , vel rei , an importet illorum plenum dominium jure dationis in solutum , vel potius pignus , seu usufructum , an iste sit perpetuo transmissibilis ad omnes hæredes , vel potius terminetur in primo , ad materiam text. in *l. antiquitas , Cod. de usufructu* ?

D I S C. LXIII.

Civitatis Castellæ contributionis .

Quando Domicelli , seu Domini inferiores castrorum sub aliqua suprema Papæ potestate existentes habere dicantur jura Regalia , & jus collectandi vassallos private quoad ipsum Papam , itaut ad hunc effectum collectarum , aliorumque onerum non dicantur de Statu Ecclesiastico , neque sub ejus nomine veniant ; Et quæ loca sub ista nuncupatione Status Ecclesiastici veniant ?

D I S C. LXIV.

Eugubina Collectarum .

Dominus directus mediatus , an possit in castris , & locis subinfeudatis collectare vassallos , vel potius id pertineat ad Dominum immediatum ?

Card. de Luca, Lib. I.

Et an devoluto feudo, jus collectandi concessum subfeudatario expiret, vel possit revocari? Et de quibus Regalibus possit feudatarius subinfeudare?

D I S C. LXV.

Sabinen. Status Montis Libretti.

De materia evictionis præstandæ in venditione feudorum, seu castrorum, quando & ad quid intret ejus obligatio.

Et aliqua de angariis, & perangariis, ac de jure lignandi, & pascendi competente vassallis, & incolis in sylvis, & bonis spectantibus ad Baronem, seu Castri Dominum.

D I S C. LXVI.

Civitatis Castellæ jurisdictionis.

De surreptione Beneplaciti Apostolici super alienatione bonorum jurisdictionalium ob non factam mentionem litis. Et quando hæc mentio facienda sit, itaut alias omissio annullat gratiam.

De revocatione alienationis, seu pœnitentia, quando, & per quos actus explicata dicatur. Et an ob defectum Beneplaciti liceat contrahentibus pœnitere?

D I S C. LXVII.

Camerinen. jurisdictionis.

De invalida alienatione bonorum jurisdictionalium sine beneplacito Apostolico, ejusdemque beneplaciti invaliditate, quia in eo facta non sit mentio reservationis usufructus factæ in alienatione; seu quod concessum venditioni faciendæ non revalidet factam, & an illud requiratur in alienatione facta in condominos. Et aliqua de solemnitatibus ex Constitutione Ægidiana inductis.

D I S C. LXVIII.

Tiburтина alienationis Castrorum.

De Bullis Sixti V. Clementis VIII. aliorumque Pontificum prohibentibus alienationem, vel dispositionem castrorum, & bonorum jurisdictionalium, an procedant in donationibus, vel alienationibus hæreditatum, & successuum futurarum, sub quibus accessorie dicta bona veniant?

D I S C. LXIX.

Romana pecuniaria de Guelphis.

De eadem Constitutione Sixti V. super prohibita alienatione castrorum, & bonorum jurisdictionalium. Et an assensus præstitus alienationi feudi suffragetur quoad pactum de retrovendendo. Et quatenus non, an vitietur totus contractus, vel solum ipsum pactum remaneat vitiatum?

D I S C. LXX.

Romana Castri Orciani.

Castri nomine quid veniat, & an sub eo veniant prædia, & bona in castro existentia?

Per instrumentum infeudationis an probetur dominium infeudantis ad effectum devolutionis in præjudicium tertii, quem non constat habere causam ab infeudato?

D I S C. LXXI.

Romana, seu C. refutationis.

An & quando feudatarius refutare possit feudum invito Domino, qui teneatur refutationem acceptare, ac feudatarium liberare, necne?

D I S C. LXXII.

Tusculana bonorum vacantium.

Barones, & Feudatarii, vel Domini inferiores, Principem recognoscentes an habeant Fiscum, & jura Fisci, & præsertim successionem in bo-

nis vacantibus; Et an bona emphyteutica, vel locata in perpetuum veniant sub hac successione bonorum vacantium?

D I S C. LXXIII.

Romana Bullæ Baronum.

De Bulla Baronum, ejusque dispositione super derogationibus fideicommissorum, pactorum, & investiturarum, quibus non obstantibus Congregatio Baronum nuncupata procedit ad venditionem bonorum ad instantiam creditorum.

In quibus casibus, & respectivè locis, personis, debitis, ac bonis dicta Bulla locum habeat, de ejus rationibus; Et an dicenda veniat rationabilis, & favorabilis, vel potius exorbitans, & odiosa? Et de ejus moderatione per Constitutionem Urbani Octavi, cum aliis ad ejus materiam, & praxim.

D I S C. LXXIV.

Romana pecuniaria de Pallavicinis.

Bulla Baronum an procedat in Baronibus Status Ecclesiastici mediati, & quando locus dicatur de statu mediato, vel immediato.

An eadem Bulla locum habeat pro debitis contractis ante Baroniam?

Et an illa sit favorabilis, & rationabilis, vel potius exorbitans, & odiosa, & de rationibus, quibus innixa sit?

D I S C. LXXV.

In eadem.

Subfeudatarius an veniat sub appellatione Baronis, vel Domicelli ad effectum Bullæ?

An simplex Baro, seu feudatarius inferioris ordinis, non habens altum dominium, possit totum feudum, vel castrum subinfeudare, itaut domini reliquias, & devolutiones retineat?

Concesso feudo, vel alia re patri, & filiis, an concessio censeatur illis facta ordine simultaneo, vel successivo?

D I S C. LXXVI.

In eadem.

Refutatio feudi, vel alterius rei alienari prohibita in proxime successurum, quoties non est pura, sed pactioata, an vitietur in totum, vel potius ipsa pacta vitientur?

Reservatio fructuum, emolumentorum, ac jurisdictionis in feudo, vel castro refutato an importet jus in re? Et an reservatarius dici possit Baro, & Domicellus, vel alias cadens sub Bulla Baronum? Et quando hujusmodi refutationes ita pactioatæ dicantur in fraudem?

Successores in feudo pacti, & providentiæ, vel in fideicommissio jure proprio tenentur ad expensas factas per prædecessorem pro feudi, vel bonorum recuperatione, seu defensione, & successive obligati remanent creditoribus ejus, qui expensas fecit.

D I S C. LXXVII.

Romana restitutionis pecuniarum.

De facultatibus Congregationis Baronum. An ad ipsam spectet cognoscere, & judicare de veritate, & subsistentia crediti, & ad quem spectet cognoscere de anterioritate, & potioritate creditorum concurrentium?

An Congregatio possit revocare, vel circumscribere sententias, vel decreta judicis ordinarii; Qua occasione generaliter habetur, an & quando executor possit cognoscere de justitia, & validitate sententiæ exequendæ?

D I S C. LXXVIII.

In eadem.

An mulier agens pro dotis constitutione in bonis fidei-

Index Argumentorum .

fideicommissi sit anterior , vel potior creditoribus gravati venientibus in vim Bullæ Baronum? De Bulla prædicta , quale jus tribuat creditoribus , an ab initio contracti debiti , vel postquam Congregatio manus apposuit , & fideicommissis derogavit , & sic an operetur ut tunc , vel ut nunc? Et aliqua ad materiam *auth. res quæ C. commun. de legat.* circa sortem principalem dotis.

D I S C. LXXIX.

Eadem.

An dispositio *auth. res quæ* procedat etiam in usufructibus , seu fructibus dotalibus , cum eodem privilegio potioritatis , ut in præcedenti , sorti principali competente in concursu creditorum venientium in vim Bullæ Baronum .

D I S C. LXXX.

Eadem.

An in bonis fratris , vel sororis viventis pro communi cum Barone , & sub ejus administratione , creditores Baronis in vim Bullæ aliquod jus habeant , utpote ab ipso possessis? Et quatenus non , an ei , cujus bona per Baronem administrata sunt , si est pupillus , vel minor , competat adversus ejus creditores hypotheca legalis pro debitis non solutis , aut damnis causatis a sequestro , & appositione manuum Congregationis pro debitis ejusdem Baronis? Et aliqua incidenter de Statuto exclusivo sæminarum? Et an dispositio fideicommittentis de dote sæminis præstanda censeatur subsidiaria ad limites *authentice res quæ* , vel potius pura , itaut debeatur etiam aliunde provisus?

D I S C. LXXXI.

Romana reviviscentiæ censuum.

An eo ipso , quod Congregatio Baronum apponit manus in patrimonio Baronis obærat , illudque sequestrat , & suscipit sub ejus administratione , cesset cursus fructuum , censuum , aliorumque contractuum fructiferorum? Vel an saltem ex tempore sequenti venditionis bonorum id sequatur?

Si pecunia ex pretio bonorum per Congregationem soluta creditori censuario , ab eo avocetur per creditorem anteriorem , an exinde prior census reviviscat , & currant fructus , & ad quam rationem? Et quid si pecunia avocata investita erat in loca Montium?

D I S C. LXXXII.

Romana dotium.

Bulla Baronum an operetur ut tunc , de tempore scilicet , quo debita contrahuntur , itaut ex dicto tempore jus creditoribus quæratur ad bona quamvis fideicommissaria , vel potius operetur ut nunc , quando scilicet Congregatio removet obstaculum fideicommissorum , vel aliorum vinculorum , itaut nunc creditoribus jus quærri dicatur? Et de concursu creditorum Baronis agentium in vim Bullæ cum dotibus constituendis , vel restituendis ex bonis fideicommissariis in vim *auth. res quæ , C. commun. de legatis.*

D I S C. LXXXIII.

Urbinate. Prædii.

An Bulla Baronum habeat locum in Baronibus Status Ecclesiastici mediati , qui ab alio Principe feudatario dignitatis regantur , ut erat Status Urbini?

Quid post dicti Status devolutionem , per quam ille effectus est de Statu Ecclesiastico immediato?

Leges pro uno Regno vel Provincia editæ , an vigeant , & servandæ sint in Civitate , vel Provincia addita , seu ex post facto incorporata?

D I S C. LXXXIV.

Romana fideicommissi.

An Bulla Baronum intret pro debitis contractis post venditam , seu alias cessatam Baroniam , & possessionem castrorum , & bonorum jurisdictionalium?

D I S C. LXXXV.

Romana donationis de Andofillis.

An Bulla Baronum locum habeat pro debitis contractis durante Baronia super bonis acquisitis cum onere fideicommissi post illam dimissam , & cessatam ordinati?

An locum habeat in fideicommissis , & primogenituris , adhuc vivente illorum ordinatore , & se opponente?

Pro quibus debitis Bullæ dispositio locum habere debeat , an pro contractis ex causa prodigalitatis , & dissipatonum?

Quando quis ad effectum Bullæ dicatur Baro , vel Domicellus ; Et an quodlibet jurisdictionis exercitium illum faciat talem?

Et de Bulla Archivii Urbani VIII. per quam cessat Bulla Baronum.

D I S C. LXXXVI.

Romana pecuniaria de Soderinis.

Patri an acquiratur usufructus in feudis , vel castris , & bonis jurisdictionalibus per filium acquisitis? Et quatenus acquiratur , an iste solus usufructus faciat Baronem , ut intret Bulla?

D I S C. LXXXVII.

Romana Bullæ Archivii.

De Bulla 117. seu 119. Urbani Octavi vulgo Archivii nuncupata , moderatoria Bullæ Baronum quoad illa fideicommissa , in quibus forma ibi præscripta servetur , an locum habeat etiam ea forma non servata , ubi creditores fideicommissorum , & vinculorum certam habent scientiam , itaut dicta forma adimpleri possit per æquipollens?

D I S C. LXXXVIII.

Romana de Theodolis.

De eadem Bulla Archivii moderatoria Bullæ Baronum , an suffragetur in melioramentis , & accessionibus factis super bonis , in quibus dictæ Bullæ forma servata est , quoties illa postmodum facta sunt , & non continentur in tabella Archivii?

D I S C. LXXXIX.

Romana contributionis de Cassis.

Barone possidente plura fideicommissa , si in vim Bullæ alienentur , vel subjugentur bona ad unum fideicommissum spectantia , atque per ejusdem Baronis mortem fideicommissa diversis personis deferantur , an intret contributum pro suppletione , seu refectione illius fideicommissi , quod majorem scissuram vel damnum passum est? Et an in proposito Bullæ , & pro alienatione bonorum pro debitis Baronis intret ordo inter fideicommissa ascendentium , & transversalium?

D I S C. XC.

Romana pecuniaria de Maximis.

An , & quæ castrorum , & bonorum jurisdictionalium possessio , vel dominium requiratur ad inducendam Baronalem qualitatem ; Et an sola proprietatis possessio , vel dominium sine usufructu sufficiat , vel e contra?

DISC. e

Card. de Luca, Lib. I.

D I S C. XCI.

Romana pecuniaria de Mareviis.

Emens castrum cum pacto de retrovendendo, ad exercitium postmodum deducto, an ad effectum Bullæ, ob illud intermedium castri dominium postea resolutum, dicatur Baro, & Bulla intreret pro debitis contractis pendente castri possessione, vel antea?

D I S C. XCII.

Romana pecuniaria de Maximis.

An Bulla Baronum locum habeat in locis Montium, censibus, nominibus debitorum, ac juribus, & actionibus ad fideicommissa spectantibus.

D I S C. XCIII.

Senogallien. Bonorum.

An Bulla Baronum procedat in castris, & bonis de directo dominio Ecclesiarum per Baronem possessis in emphyteusim ad certas generationes?

D I S C. XCIV.

Romana donationis de Casis.

An Bulla Baronum locum habeat in debitis contractis ex causa donationis, quam Baro faciat famulo, vel alteri ex causa meritorum, & in remunerationem servitii?

Et aliqua ad materiam *text. in l. scripturas C. qui potior. in pignor. hab.* super suspitione antidatæ, ac fide scripturæ privatæ.

D I S C. XCV.

Urbeveta census.

De facultatibus Congregationis Baronum procedendi summarie, de facto, & nullo juris ordine servato, etiam per extrajudiciales informationes, & absque citatione, quomodo, & quando id procedat.

D I S C. XCVI.

Romana Prælationis.

An Bulla Baronum tollat pacta, seu fideicommissa, & vincula apposita per alios quam per majores, ex quorum jure, & successione Baro fit debitor, & bona possedit? Vel solum restringatur ad fideicommissa, & vincula proprii auctoris?

D I S C. XCVII.

Romana dotis de Anguillaria.

De cautione, quam creditores ex Bulla Baronum, & stylo Congregationis præstare tenentur de restituendo prioribus, & potioribus, sive in casu evictionis. Et an ad istam teneatur mulier agens pro restitutione dotis?

D I S C. XCVIII.

Romana locorum Montium.

An in concursu creditorum Baronis super pretio castrorum venditorum de ordine Congregationis in vim Bullæ Baronum attendatur anterioritas juxta ordinem juris in bonis liberis, vel potius debeant esse potiores creditores, quibus ex licentia Principis quæsitum est jus super eisdem bonis, antequam Congregatio manus apponeret, quamvis essent in tempore posteriores? Et aliqua de Constitutionibus Apostolicis super prohibita alienatione bonorum jurisdictionalium, an capiant impositiones censuum, & hypothecas?

D I S C. XCIX.

Romana dotis de Casarinis.

De eadem materia discursus præcedentis, an, & quando creditor teneatur recipere creditum ex

pretio vinculato? Et quatenus cogi possit, an habeat actionem contra debitorem ad id quod interest pecuniam esse liberam?

D I S C. C.

Romana fidejussionis.

Bulla Baronum an procedat, ubi Baro est fidejussor, obligatus tamen tanquam principalis, principaliter, & in solidum ab initio?

Eadem Bulla an deroget fideicommissis consistentibus in juribus, & actionibus? Et an successori Baronis possidenti castra, & bona per Baronem possessa detur retentio pro creditis propriis ad impediendam executionem?

Congregatio Baronum an se ingerat contra bona libera Baronum, in quibus nullum adest fideicommissum, vel aliud vinculum cui derogandum sit?

D I S C. CI.

Romana, seu Perusina census.

An Bulla Baronum locum habeat pro debitis, in quibus Baro est solum fidejussor, itaut privatus non Baro sit debitor principalis?

D I S C. CII.

Romana solutionis.

Solutiones factæ de ordine Congregationis Baronum ex pretio castrorum alienatorum debitoris creditori ex diversis causis, in quæ debita cedere debeant; Et an possint referri ad credita posteriora in præjudicium eorum, qui sunt creditores intermedii?

D I S C. CIII.

Romana damnorum.

Creditor patrimonii decocti existentis sub administratione Congregationis Baronum, qui ex pretio bonorum distractorum exegit scienter indebitum, an pro tempore quo indebitam pecuniam in manibus habuit, teneatur ad interesse damni emergentis ob usuras, quibus idem patrimonium subiectum fuit cum creditoribus alias ex dictis pecuniis dimittendis?

D I S C. CIV.

Placentina successione, seu Castri.

De eadem materia, de qua supra *disc. 43.* an scilicet, & quando agnatus feudorum successor sit necne legimus contradictor hæredi extraneo feudatarii morientis in possessorio per ipsum intentato ad bona possessa per defunctum?

Et aliqua circa ultimam investituram diversam a prima, an attendenda sit necne, vel potius prima attendi debeat?

D I S C. CV.

Camerinen. jurisdictionis.

De eadem materia, de qua supra in hac eadem causa *disc. 67.* super nullitate alienationis feudi cum assensu Domini, si hic non accedat etiam super aliquo pacto accidentali, ob cujus defectum actus corruat in totum, an id procedat solum in feudis, vel etiam in bonis jurisdictionalibus allodialibus Status Ecclesiastici, quæ per Apostolicas Constitutiones alienari prohibita sunt?

D I S C. CVI.

Neapolitana concursus Creditorum.

De assensu super obligatione feudorum dignitatis, an & quando præstari possit in Regno Neapolitano per illius Proregem, vel præstari debeat per Regem? Et aliqua de feudo empto de aliena pecunia in persona alterius, cujus fiat, an domini pecuniæ, vel

Index Argumentorum.

vel ejus, sub cujus nomine emptum est, itaut intret necne regula *plus valere quod agitur*, &c. Et an in feudis intret separatio bonorum in concursu inter creditores hæredis cum assensu, & creditores defuncti sine assensu?

D I S C. CVII.

Taurinen. seu Asten. feudi.

An & quando feudum sit alienabile in præjudicium agnatorum; Et præsertim an alienari possit in agnatos comprehensos in investitura remotiores in præjudicium proximiorum? Et quatenus non, infra quantum tempus jus petendi revocationem alienationis præscribatur? Et de probatione proximitatis, seu agnatiæ qualitatibus.

Et incidenter aliqua de differentiis in hoc proposito inter feuda regulanda ad terminos juris communis feudorum, & feuda Regnorum utriusque Siciliæ.

D I S C. CVIII.

Uritana, seu Januen. legati.

Si pro vita militia debita secundogenitis in feudis antiquis relinquatur eis post certam ætatem aliqua summa, an ætas seu tempus faciat conditionem, vel potius dilationem, ad effectum caducationis, vel respectively transmissionis, legatario ante præfinitum tempus decedente?

Et an pro tali legato, seu alias pro vita militia debeat interesse, quomodo, & quando? Paragium debitum fœminis ex feudo an transmittatur per eas morientes innuptas?

Legitima primogeniti in feudo antiquo Regni Neapolitani an sit tertia totius feudi, nulla facta detractio vitæ militiæ, & paragii, vel potius tertia ejus, quod superest facta dicta detractio?

Et quomodo feuda æstimentur, eorumque valor probetur.

D I S C. CIX.

Neapolitana, seu Beneventana assistentie.

De invaliditate Regii assensus super obligatione feudorum impetrati post mortem contrahentis absque novo consensu hæredis. Et quid ubi impetratus est eò vivente, sed expeditus post mortem?

D I S C. CX.

Nullius juris protomiseos.

An jus protomiseos competens agnatis adversus extraneum feudi emptorem locum habeat, ubi non alienatur ipsum feudum, sed solum ejus commoditas? Et quatenus de stricto jure non intret ipsum jus protomiseos, an adinstar concedenda sit prælatio, ubi agnati sunt consortes in possessione ejusdem feudi? Et quale remedium eis competat, ubi res est in fieri, atque ad alienationem adhuc non est devenum.

EX SUPPLEMENTO.

D I S C. CXI.

Romana, seu nullius Feudi &c.

De mutatione naturæ, vel status rei, quod de allodiali efficiatur feudalis, recognoscendo alterum in dominum, an importet restrictionem, cui subjacet feudum ab alio acceptum juxta leges feudales; vel potius retineat in reliquis antiquam naturam; Et præsertim an sub nomine hæredum veniant solum illi sanguinis, vel etiam extranei, ad eandem materiam, de qua supra *disc. 55. & 63.*

D I S C. CXII.

Tbolosana Feudorum de Luxemburgo, seu de Ligny.

De ordine successionis feudorum inter plures lineas,

eorumque masculos, & fœminas respectively; Et an idem ordo alterari possit per feudatarium in præjudicium successorum?

D I S C. CXIII.

Januen. Feudorum.

Concessio feudi Patri, & filiis an censeatur ordine simultaneo, & successivo, & quid de concessione facta viro, & uxori; An feudatarius alterare possit ordinem successionis in præjudicium vocatorum?

Et de renovatione petenda per novum successorem feudi, an peti valeat ante factum casum successionis sine consensu possessoris?

D I S C. CXIV.

Januen. Feudi Arquati.

An habente facultatem pervertendi ordinem primogenituræ, gratificante secundogenitum, deindeque revocante hunc actum, & faciente novam dispositionem inutilem ob divisionem feudi, reviviscat prima dispositio favore secundogeniti, vel potius primogenitus succedat in vim investituræ tanquam ab intestato?

D I S C. CXV.

Signina.

De feudi dividuitate, vel individuitate, & an individuum effici potuerit individuum ex concordia, vel alia conventionem in præjudicium successorum? Et de aliquibus ad materiam immissionis, vel possessionis adipiscendæ in vim investituræ.

D I S C. CXVI.

Neapolitana, seu Theatina refutationis.

De validitate, vel invaliditate refutationis factæ in proxime successorum, ratione reservationum, vel non sequitur registrationis.

Et an filiusfamilias feudatarius liberetur a patria potestate, & habeat facultatem testandi, vel alias disponendi, & de quibus.

D I S C. CXVII.

Romana concursus Creditorum.

An prohibitio alienandi, vel obligandi Castra, aliaque bona jurisdictionalia, quæ resultat ex Constitutionibus Apostolicis, capiat tenutas, & prædia, quæ per Baronem, vel Domicellum ex titulis particularibus quæsitæ sint, & possideantur intra fines ejusdem Castri, seu loci jurisdictionalis?

D I S C. CXVIII.

Romana Palatii.

An Bulla Baronum comprehendat legata, quæ per Cardinales, aliaque personas Ecclesiasticas facta sint ad favorem Cardinalium, & Prælatorum familiæ pro tempore; adeo bona hujusmodi legatis obnoxia, & possessa per Barones, cadant sub Bulla?

Et incidenter an ille, qui rem suam allodiam, & liberam ab alio recipit in feudum æstimatum pro certo pretio, dicatur primus acquirens, ut propterea successores ad ejus debita teneantur?

D I S C. CXIX.

Romana Censuræ.

De eadem materia, de qua supra *disc. 84.* an scilicet Bulla Baronum locum habeat pro debitis contractis post venditum Castrum, si venditio facta sit cum reservatione domini pendente solutione pretii, ac etiam cum retentione tituli, seu Dignitatis.

DISC.

D I S C. CXX.

Nullius sine &c. Unionis feudorum.

An valeat conventio inter fratres, vel alios succedentes in pluribus feudis dividuis ad formam juris Longobardorum de non dividendo, sed permanendo in communione ad vitam sub administratione natumajoris?

D I S C. CXXI.

Neapolitana adoha, seu taxa.

An devoluto feudo affecto debitis cum Regio assensu contractis per feudatarium, pro quorum satisfactione ipsum feudum vendendum sit, continuari debeat in eadem taxa antiqua adohæ, seu donativi, vel potius fieri possit taxa nova, juxta præsentem statum ipsis creditoribus præjudicialis?

D I S C. CXXII.

Nullius fructuum.

An sub restitutione fructuum feudi per illius possessorem facienda veniant pænæ, & multæ, vel confiscationes, aliaque emolumenta obventa ab exercitio jurisdictionis; Et quatenus possessor bona ex confiscationibus, & pænis obventa distraxerit, an teneatur de proprio reficere æstimationem; Vel potius feudi domino, seu legitimo possessori tribuenda sit actio ad ipsorum bonorum vindicationem?

D I S C. CXXIII.

Clusina Territorii.

De eodem puncto, de quo supra *disc. 56.* an scilicet accipiens in feudum aliquod Castrum, vel locum cum universo territorio, efficiat feudalia illa bona, quæ ipsemet jure allodii in eodem loco possidebat?

D I S C. CXXIV.

Cajacen. seu Florentina vita militia.

An primogenitus possessor feudi antiqui individui juris Francorum teneatur præstare vitam militiam fratri secundogenito Clerico, vel diviti, & aliunde proviso?

D I S C. CXXV.

Mutinen. seu &c. feudorum.

An facultas per Dominum directum concessa feudatario alienandi, vel disponendi etiam in extraneos, vel agnatos, qui acquirere nollent, aliquod jus necessariæ successionis dictis agnatis tribuat, sive ad quem effectum eorum mentio facta censeatur? Et aliqua de prælatione, seu jure protomiseos.

D I S C. CXXVI.

Romana Pecuniaria.

An creditores debitoris decocti, cujus patrimonium positum fuit sub concursu in Congregatione Baronum, volentes venire in concursu generali, sed separantes bona pecuniaria, ex quorum causa eorum creditum proveniat, possint prætere cursum fructuum, vel supplicationem ex reliquo patrimonio universali adversus posteriores?

D I S C. CXXVII.

Januen. Feudorum.

De eadem materia, de qua supra *disc. II.* concursus scilicet scemina proximioris, & agnati remotioris, ratione impropiationis feudi, quod præteratur hæreditarium, & transmissibile etiam ad extraneos.

Et quid in judicio possessorio, pendente quæstione petitorii in negotio principali, cui decerni debeat? Et an secunda, vel alia posterior investitura con-

tinens aliquam alterationem immutet naturam feudi, vel potius ad limites reintegrari debeat?

D I S C. CXXVIII.

Parmen. Permutationis.

De Bulla Pii V. de non infeudando quando intret necne, præsertim in Statu mediato, & an in Castris confiscatis pro delictis privatis? Et de æstimatione bonorum jurisdictionalium quomodo facienda sit pro regulanda utilitate contractus? Et de aliquibus ad materiam, de qua supra *disc. 60.* Et an Vassalli, vel subditi sint legitimi contradictores ad impediendam alienationem loci, ac mutationem Domini.

D I S C. CXXIX.

Vulturarien. Jurisdictionis.

De dominiis, & jurisdictionibus jure feudi, vel allodii possessis per Ecclesias, & incidenter de materia alienationis bonorum Ecclesiæ; Et an emptor invita Ecclesia venditrice impetrare possit beneplacitum Apostolicum? Et an pendente discussione super alienationis validitate, vel invaliditate, debeat idem emptor manuteneri in possessione rei alienatæ, si eam non ex titulo venditionis, sed ex diverso locationis, & conductionis obtinuerit, cum aliis ad materiam,

D I S C. CXXX.

Nullius &c. assignationis Feudi.

De assignatione, vel datione in solutum feudi, quam Pater faciat filio pro satisfactione debiti, vel cum alio onere, an valeat, & qualis effectus exinde resultet.

D I S C. CXXXI.

Nullius devolutionis, vel confiscationis feudi.

An, & quando feudum cadat sub confiscatione, & devolutione ob delictum feudatarii, & quando delictum dicatur feudale ad hunc effectum in præjudicium successorum? Et de natura, seu qualitate feudi, an sit novum, & alienabile ad hunc effectum, vel potius paternum, & antiquum, cum aliis ad materiam?

D I S C. CXXXII.

Romana alienationis Tenute.

De eadem Bulla Piana de non infeudando, de qua pluries supra, quam speciem bonorum capiat.

D I S C. CXXXIII.

Eadem Romana Castri Orciani.

De eadem materia, de qua *dicto disc. 70.* an scilicet, & quando dominium proberetur per investituram? Et quando dominium jam probatum præscribatur, vel præsumatur amissum? Et probato dominio Castri, an exinde inferatur ad Dominium prædiorum, & bonorum in eo existentium?

D I S C. CXXXIV.

Vercellen. Feudi.

An, & quando feudum dici valeat per clausulas investituræ alienabile, vel transitorium ad feminas?

D I S C. CXXXV.

Eadem Camerinen. Jurisdictionis.

De eadem materia, de qua *disc. 49.* præsertim in eo, an, & quæ leges feudales attendi debeant, atque vim legum habeant in Statu Ecclesiastico, sive in Principatu temporali Ecclesiæ, aliisque feudis Ecclesiasticis, & præsertim circa Constitutiones Lotharii, & Friderici Primi, super prohibita feudorum alienatione.

I N D E X C A U S A R U M

*Hoc titulo de Feudis, & Bulla Baronum, ordine
Alphabetico per Dioeceses dispositus.*

A

Albanen. seu Pedemontana bonorum disc. 48.
Amalphantana disc. 18.
Anconitana feudi disc. 15.
Ariminen. Castrorum disc. 45.
Eviſtionis Caſtrorum disc. 44.
Aſten. seu Taurinen. *vid.* Taurinen.

B

Bojanen. feudi disc. 31.
Bonon. bonorum de Fontanis disc. 46.

C

Cajacen. seu Florentina vitæ militiæ disc. 124.
Camerinen. Caſtrorum disc. 49.
Jurisdictionis disc. 67.
Eadem disc. 105.
Jurisdictionis disc. 135.
Campanien. relevii disc. 28.
Civitatſ Caſtelli contributionis disc. 63.
Jurisdictionis disc. 66.
Clomacen. *vid.* Comaclen.
Cluſina Territorii disc. 123.
Comaclen. alias Clomacen. vallium disc. 2.
Conſentina prætenſi juris paſcendi disc. 34.

E

Eugubina seu Civitatſ Caſtelli Caſtri disc. 6.
Collectarum disc. 64.

F

Farſen. bonorum disc. 52.
Feretrana ſervitorum disc. 51.
Ferrarien. bonorum disc. 39.
Juris piſcandi disc. 40.
Firmana feudorum disc. 4.

H

Hydruntina bonorum disc. 35.

I

Januen. disc. 25.
Januen. feudorum disc. 113.
Feudorum disc. 127.

Feudi Arquati disc. 114.
Juris protomiſeos disc. 37.
Venæ disc. 58.

L

Lucana Jurisdictionis disc. 60.

M

Mantuana feudi seu bonorum disc. 7.
Feudi disc. 10.
Eadem disc. 11.
Successionis disc. 53.
Maſſanen. Caſtrorum disc. 54.
Eadem disc. 55.
Eadem disc. 56.
Renovationis disc. 59.
Minerbin. cenſus disc. 29.
Montiſpeluſſi prælationis disc. 36.
Mutinen. feudi disc. 9.
Feudorum disc. 8.
Mutinen. seu &c. feudorum disc. 125.

N

Neapolitana Adohæ, seu Taxæ disc. 121.
Neapolitana, seu Beneventana aſſiſtentæ disc. 109.
Seu Caputaquen. disc. 32.
Concuſus creditorum disc. 106.
Feudi disc. 24.
Seu &c. ſucceſſionis feudorum disc. 14.
Seu Theatina Refurationis disc. 116.
Nullius Aſſignationis feudi disc. 130.
Devolutionis, vel conſiſcationis feudi disc. 131.
Fructuum disc. 122.
Nullius juris protomiſeos disc. 110.
Provinciæ Baren. melioramentorum disc. 27.
Nullius seu &c. vendicationis feudi disc. 50.
Sive &c. unionis feudorum disc. 120.

P

Panormitana ſucceſſionis feudorum disc. 13.
Parmen. feudi disc. 12.
Parmen. permutationis disc. 128.
Piſauren. molendinorum disc. 3.
Placentina ſucceſſionis disc. 43.
Eadem disc. 104.

R

Reatina Caſtrorum disc. 41.

Roma-

Card. de Luca , Lib. I.

Romana Alienationis Tenutzæ disc. 132.
Romana , seu Perusina bonorum disc. 47.
Annuz præstationis disc. 57.
Annui redditus disc. 47.
Bullæ archivii disc. 87.
Bullæ Baronum disc. 73.
Castri Orciani disc. 70.
Castri Orciani disc. 133.
Census disc. 119.
Seu Perusina Census disc. 101.
Census disc. 30.
Contributionis de Cæsiis disc. 89.
Concurfus Creditorum disc. 117.
Contributionis de Columna disc. 22.
Crediti dotalis disc. 26.
Damnorum disc. 103.
Donationis de Andosillis disc. 85.
Donationis de Cæsiis disc. 94.
Donationis scut. 30. m. disc. 23.
Dotis de Anguillaria disc. 97.
Dotis de Cælarinis disc. 99.
Dotium disc. 82.
Seu Nullius feudi disc. 111.
Fideicommissi disc. 84.
Fidejussionis disc. 100.
Seu Rossanen. fructuum disc. 20.
Eadem seu &c. disc. 21.
Seu Status Ecclesiastici infeudationum disc. 61.
Legati disc. 33.
Legitimæ disc. 19.
Locorum Montium disc. 98.
Palatii disc. 118.
Pecuniaria disc. 126.
Pecuniaria de Guelphis disc. 69.
Pecuniaria de Mareriis disc. 91.
Pecuniaria de Maximis disc. 90.
Alia pecuniaria de Maximis disc. 92.
Pecuniaria de Pallavicinis disc. 74.
Eadem disc. 75.
Eadem disc. 76.
Pecuniaria de Soderinis disc. 86.

Seu Sabinen. prælationis disc. 38.
Prælationis disc. 96.
Seu &c. refutationis disc. 71.
Restitutionis pecuniarum disc. 77.
Eadem disc. 78.
Eadem disc. 79.
Eadem disc. 80.
Reviviscentiæ censuum disc. 81.
Solutionis disc. 102.
De Theodolis disc. 88.

S

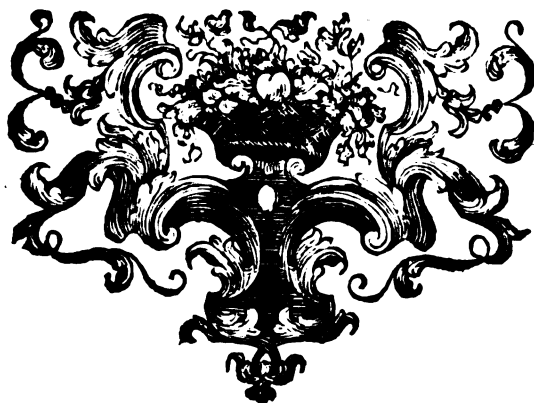
Sabinen. Status montis Libretti disc. 65.
Senogallien. bonorum disc. 93.
Castroꝝ disc. 1.
Signina disc. 115.

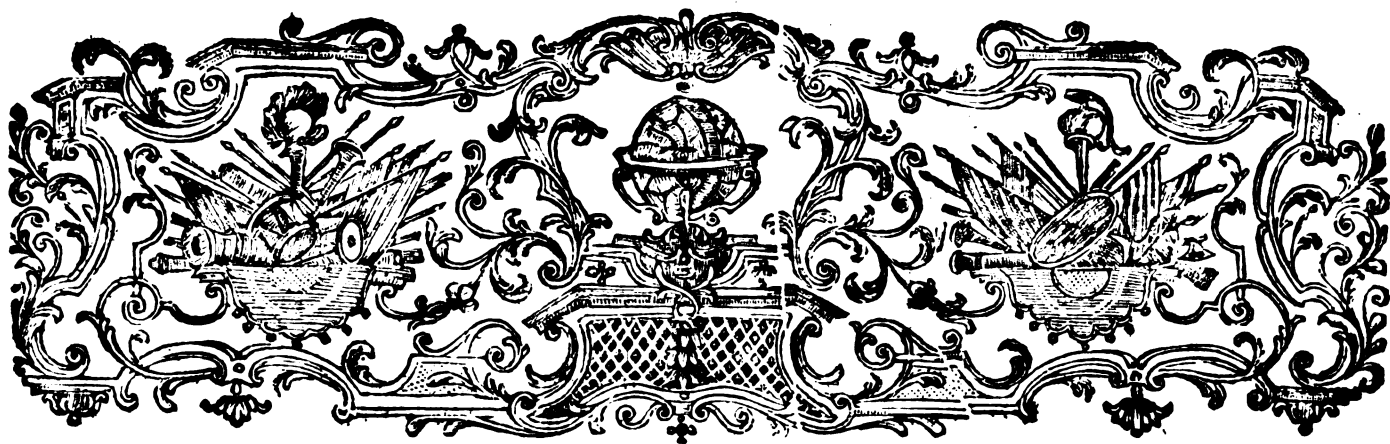
T

Taurinen. seu Asten. feudi disc. 107.
Tholosana feudorum de Luxemburgo , seu de Ligny
disc. 112.
Tiburtina alienationis Castroꝝ disc. 68.
Castroꝝ disc. 62.
Tusculana bonorum vacantium disc. 72.

V

Venafren. seu Romana successione feudorum
discurs. 17.
Venusina seu &c. successione feudorum disc. 16.
Vercellen. feudi disc. 134.
Urbevetana census disc. 95.
Feudi disc. 5.
Urbinate. prædii disc. 83.
Uritana , seu Januen. Legati disc. 108.
Vulturarien. Jurisdictionis disc. 129.

AUCTORIS PROOEMIUM.

SUMMARIUM.

- 1 *Quod opera hominum sint imperfecta.*
- 2 *Fortius in legalibus, & quare?*
- 3 *Quæ species imperfectionum non excusentur?*
- 4 *De rationibus styli, qui ab aliquibus damnatur, & præsertim circa enarrationem facti.*
- 5 *Qualis debeat esse finis Scriptorum.*
- 6 *In quo consistant partes Judicis, vel Consulantis.*
- 7 *De ratione ob quam negligantur allegationes, & quando illæ sint commendabiles.*
- 8 *De aliquibus excusationibus.*

Ei perfecta sunt opera, hominum autem semper imperfecta, etiam in iis, quæ ex certis, ac invariabilibus pendent principiis. Humanæ siquidem imbecillitati perfectio non conceditur;

quæ solum cælesti reservata est vitæ; atque ille, qui perfectus esse credit, majori utique laborat imperfectione.

- 2 Magis vero in hac legali forensi, quam in aliis facultatibus ista dignoscitur imperfectio, quoniam non ab invariabilibus scientiæ principiis causarum decisio pendet, sed ab eorum applicatione ad individua; ideoque semper incerta est veritas, variaque est casuum, licet similium, decisio; tum ob ingeniorum varietatem; tum etiam ob casuum circumstantias, ex quarum, licet modica, varietate, magna diversitas juris manat. Atque hinc sequitur, ut Jurisprudentia potius, quam juris scientia dicatur, cum tota vis in applicatione bene facienda consistat, exindeque tot manant judiciorum, seu rerum judicatarum in eisdem casibus variationes.

Omnes itaque ingenii, vel judicii imperfectiones, & errores, quos multos fateor, & agnosco (nullum tamen certe voluntatis)

Card. de Luca, Lib.I.

tam a Sapientibus, quam ab insipientibus adnotatos admitto; nullamque peto excusationem, sed potius gratias ago, ut ita criticando, magis inserviat Justitiæ, & Veritati, circa quas unicus est meorum laborum scopus. Tres autem vociferatos errores non admitto, neque corrigo. Unum nempe super prolixa, nimiumque exacta, & distincta facti serie, vel enarratione, quasi quod Jurisconsulto incongruat in iis, quæ facti sunt, nimium immorari, dum pro Curiæ Romanæ stylo, causarum Patronis potius, quam Advocatis id congruit. Alterum super allegationum, vel auctoritatum penuria, & aliquando omnimoda carentia, majorem vim in ratiociniis, vel in distinctionibus proprio Marte constituendo, cum ita a communi juris professorum stylo deviatum esse obijci solet. Et tertium super frequentibus relationibus ad alibi dicta.

Sciens etenim, ac volens, ex virtutis motivo, in his omnibus talem adhibui stylum, eadem me impellente ratione, quæ omnibus æque congruit, ut enim alibi agendo de modo judicandi, ac scribendi adverto. (A) Raræ sunt hodie fori quæstiones, quæ in puro juris articulo consistant, ut in decurso sæculo, ac etiam in currentis initio casus præbebat, quando tot quæstiones, quas nunc jam sopitas habemus, adhuc sub nimium incerto Judice indecisæ pendebant. Hodie siquidem tota vis disputationum, ut præmissum est, congruam solum applicationem percutit; & an cum ea opinione, quæ recepta sit pro regula, vel cum altera, quæ pro limitatione, procedendum sit, idque ex facti qualitate, & circumstantiis pendet. Igitur, nedum commendabilis, & opportuna, sed necessaria est exacta, beneque distincta facti series cum omnibus ejus circumstantiis, dum ex eis juridicarum propositionum applicatio, congruave causarum decisio pendet, adeo ut levis etiam, ac modica diversitas to-

A

sum

tum jus variare faciat . Exindeque manat , ut in casibus , qui pene identifiçi videntur , sub eisdem cadentes juris articulis , diversum proferri debere judicium , quotidiana praxis doceat . (B)

5 Præcipuus namque finis eorum , qui proprios labores publicæ luci proferunt , non ille vanitatis , propriæque inanis gloriæ , vel ambitionis ad captandos honores , vel dignitates , esse debet , sed alter charitatis erga posteritatem , ac zeli erga Veritatem , & Justitiam , ut ita Judices ; & Consulentes , bene judicandi , vel consulendi artem addiscant .
6 Ista vero ars unice ac principaliter consistit in bene congrue adaptando legem factò , juxta individuorum casuum particulares circumstantias , ut ita , cum aliorum similium , vel dissimilium casuum exemplis , rebusque judicatis , proprium judicium congrue ad Veritatis , & Justitiæ limites interponi valeat . Ideoque opportuna , quinimmo præcise necessaria censenda est exacta , beneque distincta notitia facti , ut ita circumstantiarum utriusque casus combinatio fiat , atque dignoscatur , an id quod in uno casu alias decisum est , congruat illi , qui pendeat . Impossibile siquidem videtur , citra æquivocorum labem , decisiones , vel doctrinas opportune adaptare , nisi præmissa casuum , eorumque circumstantiarum combinatio fiat , ac propterea apud posteritatem , vel apud externos , qui illius casus seriem non calleant , manifestus censendus est error eorum , qui responsa , vel decisiones edunt in voluminibus absque bene distincta facti serie . Major vero est ille edendi responsa , quæ non ad veritatem , sed ad requirentis opportunitatem conductio more dentur . Id etenim perniciosum , atque Reipublicæ , ac Justitiæ , & Veritati nimium præjudiciale censendum est .

Eadem quoque ratio me impulit deviare a magis communi modernorum collectorio stylo , circa inutiles , ac superfluos allegationum cumulos , super iis , quæ amplius in quæstione non sint , sed præsupponi possint , vel debeant , utpote jam recepta , & per oppositores non negata . Cum etenim ex præmissis , tota vis in applicatione consistat , & an illud juris principium , quod generaliter , ac in abstracto verum , & in controversum sit , congruat necne casui quæstionis ? idcirco in hoc insistendum venit , ut alii edoceantur , non autem in superfluis , vel notoriis evagandum est , ut in *styli Legalis* opusculo ma-

gis ex proposito advertitur .

Cumque hunc abusum utpote reprehensione , ac reformatione dignum semper damnare , ac redarguere sim professus , cum revera omni ratione sit destitutus ; hinc merito debui illum respuere , ne alias facta essent contraria verbis , & monitis , adeout poeniteat quidem in aliquibus partibus id egisse , quando non coegerit necessitas , ad cujus limites id agendum est , dum ea urgente , stylus remanet commendatione dignus , super iis scilicet punctis , vel articulis , qui adhuc dubii , ac indecisi remaneant , ideoque ad eos quæstio restringatur , atque necessitas , vel oportunitas cogat . Natura enim abhorret superflua , quibus excrementorum nomen tribuit . Ideoque in hujusmodi superfluitatibus immorari idem est , ac responsa , vel discursus excrementis replere .

Demum vero quoad tertium , id studiose factum est evitandi gratia majorem errorem in modernis Collectoribus frequentem , ut eadem conclusiones ex integro centies per eadem verba , & cum eisdem allegationibus transcriptorio stylo repetantur , adeout ex multis voluminibus unum , refecatis superfluis repetitionibus , confici posset , quo nil ineptius . Atque si alias allegando auctoritates , cogendus esset lector incredulus illos invenire , ac aperire libros , non videtur cur id , quod facilius est , in eodem opere fieri non valeat .

Alii vero errores humanæ condonandi sunt imbecillitati , cum non possit unus facere omnia . Ipse etenim Deus fecit nos , & non ipsi nos ; ipseque in Evangelica parabola non uniformem , sed difformem talentorum distributionem servis fecit , dum uni commisit quinque , alteri duo , alteri vero unum . Æque tamen laudatur ille servus , qui operatus est minora , & qui majora . Sufficit namque illam bene gerere personam in scena , quam ejusdem scenæ Magister distribuerit . Curavi itaque operari illud unum exiguum talentum , quod Domino mihi distribuere placuit . Illi vero , qui duo , vel quinque , aliave majora sibi distributa esse credant , ea juxta Dominicum præceptum ad proportionem operentur , atque ita alienos defectus supplendo , majora faciant , ac meliora .

A. *libr. 15. in relat. Cur. disc. 32. & 46. & disc. 35. de judic. & in opusculo Styli Legalis .*

B. *in eisdem mox citatis locis .*

JO: BAPTISTÆ CARD. DE LUCA

Libet Primus.

DE FEUDIS, ET BULLA BARONUM.

SENOGALLIEN. CASTRORUM
PRO CAMERA APOSTOLICA
CUM MARCHIONE DE RUVERE.

*Casus decisis per Tribunal Camera
contra Marchionem.*

De facultate subinfeudandi competente de jure, vel ex lege investituræ: & an expressa facultas aliquid plus operetur? Quando devoluto feudo devolvatur subfeudum? Et quando subinfeudatio dicatur facta in fraudem, & quæ requirantur ad subinfeudationis validitatem? Et aliqua de Bulla Pii V. de non subinfeudando.

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Feudatarius potest subinfeudare, & hic actus non venit sub prohibita feudi alienatione.
- 3 Concurrentibus tamen tribus requisitis.
- 4 An devoluto feudo duret subfeudum concessum ex st-
la facultate resultante a jure?
- 5 Quid ubi accedit facultas hominis in investitura, præ-
sertim ubi subinfeudatus est de sanguine, vel fa-
milia feudatarii?
- 6 Et ubi dicta hominis concessio concepta est cum clau-
sula, sine præjudicio?
- 7 Concessa licentia feudatario hypothecandi, vel obli-
gandi feudum cum clausula, sine præjudicio, an
hypotheca duret post devolutionem?
- 8 Clausula, sine præjudicio, præservat alia quam ex-
pressa, & adjici solet ad conservandam feudi na-
turam.
- 9 De requisito subinfeudationis, ut fiat persona paris
conditionis, quomodo intelligatur.
- 10 An facultati subinfeudandi obstet hodie Bulla Pii V.
de non infeudandis?
- 11 Devoluto feudo subinfeudatus durare dicitur ex nova
Domini permissione, & voluntate.
- 12 Prohibita infeudatione expressa, dicitur etiam prohi-
bita tacita, & ficta.
- 13 Subinfeudatio an importet feudi scissuram, & divi-
sionem in proprietate, vel potius sit species fructus
feudi?
- 14 Consulentiū auctoritas periculosa.
- 15 Subinfeudatio fieri non potest per feudatarium succes-
sore desperatum, & devolutione imminente.
- 16 An Constitutiones Extravagantes feudorum habeant
vim legis?
- 17 Leges revocata, antiquata, vel non authentica at-
tendende tanquam auctoritates Doctorales.
- 18 Fraus ex successoris carentia resultans, an sit præsum-
Card. de Luca, Lib. I.

*pta præsumptione juris tantum contrariis præsum-
ptionibus elidibilis?*

- 19 Enumerantur plures casus, vel effectus, ad quos di-
cta fraus consideratur.
- 20 De differentia inter fraudem consilii, & mali ani-
mi cum fraude præjudicii, & re ipsa, & quando
hec sine illa sufficiat.
- 21 An prohibitio subinfeudandi in statu desperati suc-
cessoris cesset, ubi accedit expressa Domini facul-
tas?
- 22 Qualibet concessio legis, vel hominis intelligenda est
juxta juris dispositionem, dummodo absit fraus, &
rebus in eodem statu permanentibus.
- 23 Assensus concessus super alienatione feudi, quando
feudatarius habebat successorem, an prosit, ubi suc-
cessor defecit?
- 24 Facultas subinfeudandi de jure competens cessat ac-
cedente prohibitione alienationis, vel divisionis.
- 25 In utriusque Sicilia Regnis prohibita est subinfeu-
datio.

D I S C I.

Postquam, partim ex Montefeltriorum successione, par-
tim vero ex variis Sixti IV. Alexandri VI. Julii II.
Adriani VI. Clementis VII. & Pauli III. concessionibus, di-
versas formulas habentibus, devenerunt in Guidobaldum
de Ruvere, Ducatus Urbini, Principatus Pisauri, Eugubii,
Calli, & Senogallia, Vicariatus Montis Avii, Sancti Lau-
rentii, & Montis Follii, aliaq; oppida, castra, & loca; idem
Paulus III. de anno 1548. Civitates, oppida, castra, & lo-
ca prædicta insimul uniendo, in eis Ducatum Urbini erexit,
de quo dictum Guidobaldum, ejusque filios, & descendentes
masculos legitimos, & naturales in perpetuum, cum ordine
primogenituræ investivit, ita tamen, quod Ducatus ita ere-
ctus, nullo unquam tempore dividi, aut alienari posset, ve-
rum liceat Duci pro tempore existenti (sunt verba præcisa)
aliquid ex castris, oppidis, terris, & locis, non tamen Civita-
tibus, & fortalitiis in personam non potentiorē absque
Sedis Apostolicæ, & Romanæ Ecclesiæ præjudicio infeudare,
ita quod in casu cujuslibet devolutionis ad ipsum Ducem in-
feudantem, & non ad Sedem fiat, & fieri debeat.

Ex prædicti Guidobaldi linea fuit ultimus superstes
nunquam satis laudatus Dux Franciscus Maria, qui in de-
crepita ætate de filiis masculis se desperatum agnoscens, de
anno 1623. per ejus litteras Urbano VIII. directas, decla-
ravit omnia feuda, & bona jurisdictionalia, per ejus mor-
tem ad Sedem Apostolicam reverti debere, neque posse,
vel debere aliquo modo de eis disponere, & de anno 1624.
inter eundem, & Cameram Apostolicam devotum est
ad concordiam, per quam idem, quod in dictis litteris
continetur, approbatum fuit, declarando post varias con-
ventiones, & declarationes circa bona allodialia, feuda-
lium fructus, & melioramenta. (sunt etiam verba præcisa.)

A 2

sub-

subinfeudationes factas remanere debere in dispositione juris, & investiturarum.

His peractis, anno 1626. idem Dux Franciscus Maria, cupiens quod in dicto Statu, eaque regione, aliqua suæ familiz de Ruvere memoria permaneret, utendo facultate in dicta Pauli III. investitura contenta, Julium de Ruvere, ejusque filios, & descendentes masculos, legitimos, & naturales in perpetuum cum ordine primogenituræ subinfeudavit de Castris Tumbæ, Cuparum, & Montis Radi, ad Vicariatum Montis Avii spectantibus, dictusque Julius investituram acceptando, fidelitatis juramentum præstitit.

Sequuto autem prædicti Ducis obitu de anno 1631. Camera prædicti Status possessionem adepta fuit, inclusis etiam dictis Castris, quæ possedit usque ad annum 1655. quando per Joannem Baptistam de Ruvere præfati Julii filium introducta fuit in Tribunali ejusdem Cameræ, seu verius excitata antiqua ejus Patris prætentio super dictorum Castrorum possessione, unde dato dubio, *an subinfeudatio prædicta sustineatur, & duret*, post binam, vel trinam propositionem prodiit resolutio Cameræ favorabilis.

2 In dictis autem disputationibus pro parte Actoris dicebatur, se habere fundatam intencionem in valida subinfeudatione, cum de jure feudorum expresse statutum sit, posse feudatarium concedere aliquas res in subfeudum, *cap. 1. §. sed etiam res, per quos fiat investitura, cap. 1. §. Si vero, qualis olim poterat feud. alien. cap. 1. §. Si vassallus, si de feud. defuncti*. Et quamvis fuerit aliquando dubitatum, an ista jura (præsertim primo loco allegatum, quod est magis expressum) fuerint antiquata per text. in *cap. Imperialem, de prohib. feud. alienat. per Frider.* hæc tamen opinio paucos habens sequaces relatos per Altograd. in ista causa pro eodem Actore Scribentem *consil. 5. vol. 2. num. 6.* est magis communiter rejecta; ut ex Bald. Ifernina, Alvaroto, Afflict. & aliis plene ostendunt Schrader. *part. 8. cap. 2. nu. 10. Rosenthal. cap. 9. memb. 1. conclus. 43. n. 1. & in gloss. litt. A. Altograd. dict. consil. 5. num. 1. ubi num. 2. ex Rosenthal. Bammacar. & aliis, probat id procedere, etiam in feudis ab Ecclesia, & Papa concessis, quod etiam dixit Rota apud Royas decis. 143. nu. 1. & 2. & de jure communi feudorum receptum testatur Giurb. de success. feud. §. 1. gloss. 5. num. 30. & 37.*

3 Tria vero requisita ad subinfeudationis validitatem copulative necessaria; primo scilicet, ut fiat sincere, & sine fraude; secundo, ut subinfeudetur personæ similis conditionis; & tertio, ut fiat cum eisdem legibus, & pactis, in præsentī casu concurrere conabantur probare Altograd. *dict. consil. 5. num. 22. & seq. aliique pro dict. Actore Scribentes.*

4 Posita vero legitima subinfeudatione, inferebant iidem Scribentes, ad ejus durationem, etiam post feudi devolutionem, quia licet Hartman. Pistor. *qu. 44. nu. 3. & seqq.* ductus ex regula text. in *l. lex vectigali 31. ff. de pignor. & hypothec.* ut resolutio jure datoris, resolvatur jus acceptoris, constanter teneat subinfeudati jus non durare ultra illud subinfeudantis, quam regulam probant etiam leges feudales in *cap. 1. §. rursus, quib. mod. feud. amitt. il. 1. cap. 1. §. fin. de alienat. feud. & cap. 1. §. si aliquis apud quem, vel quos, dictamque opinionem teneant Afflict. in d. cap. 1. §. si vero, num. 7. & 8. qualiter olim feud. pot. alien. ubi dicit dictum text. qui contrarium probat, esse antiquatum, Camerar. in *l. Imperialem, car. 7. in magnis, litteris G. & H. in parv. car. 35. & alii in gloss. ad Rosenthal.**

Contraria tamen apud Feudistas est magis recepta, ut scilicet subfeudatarium se offerentem servire, dominus recipere teneatur per text. in *d. §. si vero, quem negatur esse antiquatum, ut plene probant Rosenthal. cap. 9. conclus. 49. num. 6. per tot. Altograd. d. consil. 5. num. 3. qui cumulant multos, quibus addi possunt a Ponte de potest. Proreg. tit. 3. §. 3. num. 8. & sequentib. Montan. in *l. Imperial. §. firmiter, num. 56. Marefcott. lib. 1. var. cap. 95. num. 17. & 18. de Marin. in addit. ad decis. Reverter. 522. num. 2.**

5 Et si quæ difficultas adesse posset, quoties agitur de facultate ex sola juris dispositione resultante, eam tamen omnino cessare dicebant, ubi licentiæ legis accedit illa hominis, quæ latiore effectum habere debet, quia lex permittit de alieno, homo vero permittit de suo, ac etiam, quia lex unum facit, nempe permittere, homo vero facit duo, nempe permittere, & approbare pro successoribus. Camerar. in *d. l. Imper. d. car. 7. in magnis, litt. T. & U. alias car. 40. ad fin. in parv. a Pont. de potest. Proreg. dict. tit. 3. §. 3. num. 19. Montan. d. §. firmiter num. 56. Lanar. in repet. §.*

si quis per triginta, num. 66. & 67. Si de feudo defuncti militis, & cæteri per Altograd. d. consil. 5. num. 4.

Accedente præsertim observantia individua in eodem feudo, quia plures ejus subfeudatarii continuarunt, & continuant in subfeudorum possessione post devolutionem; quod etiam prius sub Clement. VIII. practicum fuit in Ducatu Ferrariæ; ideoque dicebant, deterioris conditionis esse non debere illum, qui est de familia adeo benemerita feudatarii, in quo proinde facilius, ac rationabilius intrat æquitas, seu ratio text. in *l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotid. & astiva*; ex qua plerique fundant subfeudatarii continuationem de jure debitam esse, præsertim Bald. in *cap. cæterum, nu. 13. in fin. extr. de judiciis, Alvarot. in cap. 1. §. si vero, num. 4. qualiter olim feud. poter. alien.* Et est etiam sensus Iferniz in *cap. 1. quib. mod. feud. amitt. il. 1. num. 25. in fin. & melius, num. 29.*

6 E converso Camerales non negabant dictarum conclusionum veritatem in abstracto, quia concurrentibus tribus requisitis, de quibus supra, verius est, subinfeudandi facultatem de jure competere, & multo magis accedente expressa facultate per investituram concessa. Aliqui tamen firmiter insistebant super Clausula (*sine præjudicio*) prædictæ facultati adjuncta, quasi quod Papæ concedentis sensus fuerit, reddere quidem actum subinfeudationis licitum, & impunitum, non tamen durabilem post finitum feudum, quia negari non potest, ex hujusmodi prorogatione resultare Domini præjudicium, ut late deducit Pistor. *d. qu. 44. num. 10. & seq. quod præjudicium Papa sic præservare voluit, Rot. decis. 300. num. 8. & 9. part. 11. recent. præsertim, quia non videtur alius subesse casus, in quo remaneat operativa dicta clausula, alias inanis, & fatua, cum in eadem investitura disponatur, subinfeudationem fieri non posse de Civitatibus, & fortalitiis, sive in potentio rem personam, in quibus circumstantiis considerari possent majora Domini præjudicia.*

7 Unde dicebant iidem Camerales, quod stant bene simul, tribui licentiam faciendi actum pro nullitate, & pœnis evitandis, & tamen jus Domini licentiam tribuentis remanere præservatum in casu devolutionis per dictam clausulam, ut in terminis licentiæ hypothecandi, vel obligandi feudum, ut quoties adjunctam habet dictam clausulam, ita intelligi debeat, ut in casu devolutionis, hypothecæ non durent, sed evanescant, Afflict. in *cap. 1. §. quid ergo, num. 5. de Investit. de re alien. & cæteri apud Rosenthal. c. 9. conclus. 18. num. 4. & seq. Burfatt. consil. 17. ex num. 15. Surd. decis. 286. per tot. ubi Add. ad decis. 160. nu. 5. Cyriac. controu. 446. num. 3. & seq.*

8 Verum istud motivum ita sumptum, mihi, & aliquibus ex aliis assumptis ad scribendum pro Camera, prout etiam in discussione causæ, iudicibus minus tutum videbatur, quia hujus clausulæ virtus, & natura est operari in aliis, quam in expressis, de Ponte *consil. 15. num. 7. & consil. 55. num. 56. lib. 1. Mart. clausul. 158. num. 3. & 9. part. 1. Rot. decis. 549. num. 10. par. 5. tom. 2. & decis. 222. num. 26. & 27. part. 7. rec.* cum vere dicta clausula potius adjiaceat ad excludendam allodialitatem, Rosenthal. *cap. 10. conclus. 43. sub num. 31. salvandamque feudi naturam, ut non recipiat alterationem, Mart. clausul. 67. num. 3. par. 2. accedentibus aliis in respectu hujus clausulæ deductis per Altograd. d. consil. 5. num. 31. & seq.* Et quod dicta clausula non operetur, quin subinfeudatio facta de licentia Domini duret post extinctam lineam subinfeudantis, firmat Schrader. *par. 8. cap. 4. num. 34. vers. & hæc sentent.*

9 Ponderabant iidem Camerales cessare secundum requisitum, ut subinfeudatio fieret personæ similis conditionis, oblonge disparem conditionem personarum subinfeudantis, & subinfeudati, cum unus esset Princeps, alter vero privatus, sed pariter hoc motivum non placuit, tanquam laborans æquivoco claro; disparis enim conditionis objectum præcedit in omnimoda totius feudi subinfeudatione, per quam feudatarius alterum loco sui ponat, & in his terminis vere loquuntur Schrader. *par. 8. cap. 2. n. 13. in fin. aliique in hoc requisito insistentes, quia militans præjudicia considerata per Clar. §. feudum, q. 32. n. 5. & alios, non autem in istis minoribus subfeudis, quæ de modica parte feudi, seu de ipsius excadentiis fiunt, quia hæc non congruunt æqualibus, sed inferioribus, & subvassallis fieri solent. Rosenthal. cap. 9. conclus. 44. num. 5. relat. ab Altograd. d. consil. 5. num. 42. Rota decis. 143. num. 8. & 9. coram Royas.*

Præsertim cum agatur de feudo Dignitatis, & superioris ordinis cum Jure Principatus, cujus Majestati congruit habere Milites, & Vassallos, idcirco de natura peculiar-

culiari feudi inesse videtur facultas subinfeudandi, ac milites, & domicellos creandi, Giurb. *de success. feud.* §. 1. *gloss. 5. num. 40.* unde terminorum clarus error videbatur, regulare velle facultatem feudorum inferiorum sonantium in simplicem Baroniam, cum facultate feudorum Dignitatis sonantium in Principatum, proindeque Doctores de prima specie loquentes non bene alteri applicantur.

- 10 Aliqui ex Camerae Defensoribus admittentes conclusiones pro Actore deductas tanquam magis communes, & receptas, concurrentes etiam in supradictorum motivorum per Camerales deductorum rejectionem, credebant subinfeudationi obstare Constitutionem 35. Pii V. per quam omnes infeudationes stricte prohibentur; prohibita enim infeudatione, prohibita etiam dicitur subinfeudatio, Giurb. *d. §. 1. gloss. 5. num. 35. in fin. & 39.* Ex qua ratione, & ex ampliori alienationis prohibitionem contenta in Condit. Regni incipiente, *Constitutionem Divae memoriae*, prodiit in utriusque Siciliae Regnis conclusio, feudatariis prohibitam esse subinfeudationem, ut late probat Giurb. *de success. feud. d. §. 1. gloss. 5. num. 35. & 37.* qui alios cumulat, & est conclusio receptissima.

Absonum enim videtur, ut quod non est licitum Domino, & Superiori, licitum esse debeat Vassallo, & Inferiori, praesertim ubi agitur de subinfeudatione facta 40. annis citra, cum eadem Constitutio §. 2. *in fin.* expresse ita tuat, bona devolvenda, sequuta devolutione, ita Camerae, & Sedi Apostolicae incorporata censi, perinde ac si per 40. annos essent jam per Cameraam possessa; unde si per dictum tempus huiusmodi Castra finguntur Camerae incorporata, utique obstat Bulla, quia est concedere jura per Dominum possessa.

- 11 Augebatur motivum ex regula text. *in d. l. lex Vectigali*, ut resolutum jure datoris, resolutum sit jus acceptoris, unde feudum per finem generationis totum libere reversum dicitur ad Dominum, qui tamen ex aequitate recipere tenetur subfeudatarium, qui ei servire se offerat, itaut fingatur tanquam novus feudatarius, quasi ex nova receptione, & tacita investitura admissus, ut videtur esse sensus Bald. & aliorum, de quibus supra, & in specie Rosenthal. *cap. 9. conclus. 49. num. 9. in fin. ibi: Jus subinfeudati, vel maneat, vel id ita ad Dominum primum redeat, ut feudum ab eo habere queat, & in gloss. litt. B. refert verba Frider. Schenk, quae idem important.*

- 12 Si igitur est tacita, & ficta investitura, quae nunc fit de novo, utique venit sub prohibitione, quia prohibita infeudatione expressa, dicitur etiam prohibita tacita, vel ficta, Camerae. *in d. l. Imper. car. 8. in magnis, litt. G. & I. & in parv. car. 44.* & sequuntur communi calculo feudistae utriusque Siciliae, de quibus apud Giurb. *ubi supra*, & ex hoc resultat, materiam subinfeudationis parum apud illos Doctores tractatam esse, ac etiam, quia esset ita prorogare primas investituras ultra lineam in ea vocatam, quod est prohibitum per eandem Pianam Constitutionem ita passim intellectam, & receptam, juxta declarationem de ea factam ab Innocentio IX. de qua apud Fagnan. *in cap. ex parte, de feud. num. 34.*

Sed neque istud motivum arrisit Judicibus, quinimmo neque pluribus ex ejusdem Camerae defensoribus, tum ex regula generali, quod Piana Constitutio tanquam lex nova respiciat futura, non autem praeterita, ideoque non tollat facultatem jam a Paulo III. concessam; tum quia cum agatur de nova lege exorbitanti, proindeque stricte intelligenda, capienda est in casu vero, ubi scilicet vere, & proprie feuda Camerae Apostolicae incorporata, ab illa dismembrantur, & aliis conceduntur, non autem, ubi agitur de infeudatione ficta, quoniam si hanc etiam prohibitio percuteret, sequeretur, quod neque licentias de vendendo, vel alias transferendo Feuda, & Castra de uno in alterum, Papa concedere posset, cum in huiusmodi differentiis bonis alienari prohibitis, & in libero commercio non existentibus, translatio de uno in alium, sequi non dicatur ex facto transferentis, sed ex facto Principis licentiam, & assensum concedentis, quem novus acquirens in directam auctorem agnoscere dicitur, quia fingitur, feudatarium referre feudum in manu Domini, & ab isto per assensum novae investiturae vim habentem denuo concedi, ut latius habetur in Mantuana feudi, *hoc tit.* & saepius in altero de Regalibus ad materiam Officiorum, & locorum Montium. Verum haec responsio videbatur periculosa, & non enervans objectum, cum ut supra, dictae Constitutiones, non solum contineant prohibitionem omnino novae infeudationis, sed etiam prorogatio-

Card. de Luca, Lib. I.

nis investiturae ultra lineam vocatam, qua solum durante alienatione durat, nisi feudum esset alias ex lege investiturae alienabile, cum ea, quae implicite continentur, non prohibeantur deduci ad actum explicitum, juxta *dec. 1321. Seraphin. num. final.*

Melior videbatur altera responsio, quod in his feudis majoribus, & dignitatis, quibus congrua, & connaturalis est subinfeudatio de Castris, Oppidis, & locis non conspicuis, ad hoc ut feudatarius sibi milites, & Domicellos pro feudi dignitate constituat, vere huiusmodi subinfeudationes non dicuntur importare feudi scissuram, divisionem, vel alienationem, cum stante omnimoda subvassallorum subiectione, feudum retineat suam naturam, & integritatem; sed potius assimilanda sine concessionibus excadentiarum, de quibus Camerae. *in d. l. Imperial. car. 7. in magnis, litt. L. & R. in parv. car. 37. & 39.* Giurb. *de success. feud. §. 1. gloss. 5. num. 40. & seqq.* & caeteri praesertim Regnicolae, excadentiae autem inter fructus feudi, eorumque perceptionem potius, quam inter ejusdem alienationem, vel scissuram computandae sunt, Rosenthal. *cap. 9. conclus. 44. num. 11. & conclus. 48. num. 8. & 9.* ideoque tanquam fructus jam percepti tempore habili durant etiam de tempore inhabili, adinstar praesentati in vim juris patronatus annexi feudo, quia subsequuta devolutio non facit cessare jus praesentati, cum similibus, & sic difficultas intraret, quando ageretur de subinfeudatione ipsius feudi, ejusque universalitatis.

Satis etiam in hoc proposito considerata fuit observantia generalis fere totius illius Orbis partis, ubi feudorum, ac subfeudorum materia est in usu, individualis vero ejusdem Sedis Apostolicae, tam occasione devolutionis Ducatus Ferrariae, quam istius Urbinatis, dum subfeudatarii, & Domicelli, quos Duces sibi tempore habili constituerunt, recepto ab eis novo fidelitatis juramento, continuerunt, & continuant; & merito, nam alias ex casu huiusmodi devolutionum, magnaevolutiones, maximaque resultarent inconvenientia, atque esset alias redarguere de delicto duos zelantissimos, ac doctos Pontifices, Clement. VIII. & Urban. VIII. subfeudatariorum perseverantiam in dictis Ferrariae, & Urbini Ducatibus expresse canonizantes.

Quare licet omnia supradicta motiva per Me, aliosque pro Camera Scribentes acriter deducta fuerint (unde liquet quam periculosa sit auctoritas scribentium in consiliis, & allegationibus, utpote causae interventium) praecipuus tamen, ac solidus punctus, super quo ex mea, & aliorum sententia, dictum fuit esse principaliter insistendum, & ad quem post primam causae propositionem restricta fuit disputatio, versabatur in deficientia primi requisiti, quod scilicet subinfeudatio fieret sine fraude, quae inesse dicitur, quoties actus explicatur per feudatarium caste natum, vel in decrepita aetate constitutum, legitimo successore carentem, itaut imminere dicitur devolutio, ut erat in casu, quia Dux decrepita aetatis, ac filii desperatus, imminentem devolutionem biennio antea jam agnoverat, juxta auctoritatem *gloss. Magistralis in cap. 1. §. Sed etiam res, per quas fiat Investitura*, quam communiter sequuntur Feudistae, praesertim Hernia *ibid. num. 5. Bald. num. 2. Alvarot. num. 7. Capyc. Invest. feud. verb. feudum dans. c. 24. declarat. 5. ampl. 5. limit. 1. fol. 153. Pistor. dict. qu. 44. nu. 54. Rosenthal. cap. 9. conclus. 45. num. 1. a Pont. de potest. Proreg. tit. 7. de assensibus reg. §. 3. n. 3. Joan. Andreas de Georg. ad leg. Imperialem, cap. 6. num. 3.* & caeteri communiter absque forsan contradicente, & quam respectu agnatorum indubitatum dicit de Marina, ad Reverer. *d. decis. 522. num. 3.*

Idemque ad litteram comprobatur text. *in cap. unic. de alien. feud. in extraordinariis, tit. 37. ibi: Et si in desperatione filiorum fuerit, nulla ratione, nec quolibet modo dare potest, quae omnia si facta fuerint, nullius momenti erunt, & eo defuncto, omnia ad priorum dominum revertuntur.*

Et licet fuerit satis dubitatum, an istae extravagantes sint apochryphae, legis auctoritatem non habentes, respondebatur tamen, magis communem Feudistarum esse, quod sint authenticae, ut constat ex deductis hinc inde per *Surd. consil. 502. num. 18. Menoch. consil. 65. num. 19.* praesertim illarum, quae sunt practicae, cum difficultas versetur in non practicas, ut per Jacobum. de Franch. *in cap. 1. §. hoc autem, nu. 9. de his, qui feud. dar. poss.* quodque, saltem negari non possit, hunc textum satis attendendum esse tanquam auctoritatem Doctoralem, & Magistrali interpretativam dubiae quaestionis, Mascard. *de Statut. concl. 11. n. 12.*

¶ *Sequentibus*, Salgad. in *labyr. credit. par. 2. cap. 29. num. 23. 26.* ¶ 34. ubi alii, multo magis, dum non agitur de quaestione, sed de receptissima conclusione, quæ cum dicto textu conformatur.

Non negabant Scribentes pro Actore dictam regulam vere incontrovertibilem, sed duas conabantur deducere limitationes, unam nempe, quod fraus per glossam isto casu ponderata; utpote præsumpta, ex sola præsumptione Juris resultans, contrariis sinceritatis, & bonæ fidei probationibus, seu præsumptionibus elidibilis esset; alteram, ut conclusio procedat in subinfeudandi facultate ex sola juris dispositione competente, non autem ubi expresse per dominum concessa fuit.

- 18 Quod enim esset solum fraus præsumpta, ponderabant dictum Bald. in *d. §. sed & res, sub n. 2.* ibi: *Et nota verbum glossæ, quod ratione sterilitatis præsumitur animi fraus, & Ifernica sub n. 5.* ibi: *Dicit glossa, quod præsumitur in fraudem facere, cum quibus plerique alii pertranseunt.* Quodque contrariæ probationes, vel fortiores præsumptiones ex integritate facientis, aliisque circumstantiis resultantes, cessare faciant hanc præsumptam fraudem, allegabantur Arduon. de *feud. par. 1. cap. 6. vers. item præsumitur*, Frecc. de *subfeud. lib. 3. differ. 25.* paulo ante finem, a Pont. de *potestat. Proreg. tit. 8. de refut. feud. §. 4. num. 6. 13. & 15.* Paris. *consil. 13. num. 74. & sequentibus. & consil. 14. num. 39. lib. 1. Ruin. conf. 213. num. 3. & 10. lib. 1. Capyc. Latr. dec. 134. num. 17. Giovagnon. consil. 44. nu. 67. lib. 2. Molphes. ad consuetud. in addit. part. 3. quæst. 1. num. 23. & sequentibus. 2. Capyc. decis. 85. num. 2.*

Præsumptiones autem sinceritatis, & bonæ fidei deducebantur ex optima vita, & timorata conscientia Ducis, quod ponderatur per Pont. ubi *sup. num. 15.* ex publicitate actus, ex parvitate materiæ, & ex rationabili motivo conservandi in illis regionibus memoriam familiæ, unde propterea inferebatur cessare illam fraudem consilii dolum redolentem, quam Scribentes pro Actore omnino requiri inculcabant.

- 19 Irrelevans tamen, parumque fundata iudicata fuit hæc limitatio, per neminem feudistarum in hac specie adhuc tradita, & merito; fraus enim in hac materia ad plures casus, sive effectus considerari solet. Unus est circa substantiam ipsius actus, an scilicet sit vere talis, qualem feudatarius facere asserit; vel diversus, sub diverso simulato nomine in fraudem confectus, quia nempe feudatarius volens, pretio mediante, feudum, vel ejus partem contra legis prohibitionem vendere, seu alias alienare, id sub velato nomine subinfeudationis agat, & tunc quia dicitur fraus criminosa, importans delictum positivum, ex quo resultat, ædum infectio actus ab initio, sed feudatarii punitio, ideo illa in dubio non præsumitur, & de facili, si quæ adest mala suspicio, contrariis bonis præsumptionibus tollitur, & in his terminis loquitur Rosenthal. *cap. 9. concl. 44. num. 3.* in quo se fundat Altograd. *d. consil. 5. num. 38.*

Alter casus est circa præjudicium ex subinfeudatione, vel refutatione resultans creditoribus, ad effectum, an intret, vel ne titulus, *De his quæ in fraud. cred. & sic ubi actus contineret commentum, ideoque redoleret etiam delictum, atque isto etiam casu, fraudis exclusio admittitur, & in his terminis loquitur Freccia de subfeud. lib. 3. differ. 25.*

Tertius est casus circa leve præjudicium resultans Domino ex refutatione facta per feudatarium morti proximum quoad relevium, & in his terminis loquitur a Ponte de *potestat. Proreg. tit. de refut. feud. §. 4. ubi num. 15. & 16.* respondendo ad glossam, dicit eam procedere ob gravitatem præjudicii, ideoque non applicari ad suum casum, in quo leve præjudicium modicæ partis fructuum non de facili dictam præsumptionem admittit; unde potius hæc auctoritas retorquetur, quia fundatur in levitate materiæ.

- Quartus est demum casus noster individuus, ubi scilicet agitur de subinfeudatione, per quam feudi integra devolutio Domino impediatur, & nullus ex allegatis percutit istos terminos, neque firmare audet hoc assumptum, ut sola bona præsumptio facientis, apta sit facere hujusmodi actum validum, & duraturum; cum enim non agatur de fraude ad effectum nullitatis expressæ, sed tota vis consistat in præjudicio, non dicitur hæc fraus consilii, & mali animi, sed fraus re ipsa, in qua non attenditur animus, vel qualitas facientis, sed ipsum factum præjudiciale, ut ad litteram probant text. in *l. si quis cum aliter 36. ff. de verb. oblig. & l. omnes 17. §. Lucius Titius, ff. quæ in fraud. credit. & utrobique gloss. ubi Concordantes; nil enim interest ter-*

tii patientis præjudicium, an faciens in bono, vel malo animo fuerit, & an rectam, vel malam conscientiam habuerit; si actus utcumque gestus ei causat damnum, & præjudicium, ut observat Bargal. de *dolo lib. 6. reg. 28. nu. 1. & seqq. ubi ceteri.*

Suspiciata enim fraus causa fuit, ut induceretur legis dispositio, quæ propterea, cessante suspicione non cessat, Tiraquell. *cess. caus. par. 1. num. 177. & limit. 19. num. 1.* ut habemus in materia testamentorum, in quibus ob fraudum, & falsitatum suspensionem, lex induxit tantas solemnitates, quarum necessitas non cessat ob integritatem, & bonos mores eorum, ad quorum commodum cedunt, cum similibus; & sic qualitas desperatæ successione, tanquam regulariter, & a communiter accidentibus de fraude suspecta, causa est, ut privetur quis ea facultate, quæ alias competeret; ut exemplificari potest in Clerico, qui vivens liberam habet dispositionem de bonis ex fructibus beneficiorum ecclesiasticorum quaesitis, & tamen infirmus hujusmodi facultate privatur, quamvis esset vir integerrimus, a quo fraudis suspicio omnino abest; ita pariter resignationes factæ de tempore infirmitatis, vel senectutis, ita ut non supersint 20. dies, dicuntur infectæ ex regula de viginti inducta ex fraudis suspicione, qua cessante, non per hoc cessat regula, locum habens etiam in Episcopis, & Cardinalibus, cum similibus.

Et in specialibus terminis feudorum, non solet, nec debet, quinimmo nec potest Rex in Regno Neapolitano, ubi feuda sunt emptitia, & hæreditaria, denegare assensum feudatariis super venditione feudorum, quæ propterea quodammodo dicuntur esse in commercio, sed si feudatarius careat successore, licite assensus denegatur, vel concessus, dum habebat successorem, ob istum postea deficientem non relevat, nisi certis casibus, ut infra, quia tunc censetur alienatio fieri in fraudem imminentis devolutionis, & tamen si fraudem cessare constet, non per hoc assensus conceditur.

Mirifice idem comprobatur *ead. gloss. Magistralis in d. §. sed etiam res*, dum exemplificando fraudem, tria ponit exempla, primum de caste nato, secundum de sene filiis desperato, & tertium de illo, qui eo animo facit, ut fraudet, ergo fraus animi, & consilii est diversa a duobus casibus præcedentibus, in quibus, ut dictum est, non attenditur animus, sed spectatur effectus inde resultans, qui esse videtur, ut feudatarius morti proximus disponat de re, quæ non est sua, sed Domini, ac dispositionis effectum vere conferat in tempus inhabile.

Et conferunt, quæ in jure habentur de usufructuario non percipiente immaturos fructus in præjudicium proprietarii, de conductore non credente fructus probabiliter spectare debere ad locatorem, cum similibus, in quibus non animus, sed effectus, & præjudicium attenduntur, ideoque non fraus consilii, sed fraus re ipsa spectatur, alias fatua esset principalis conclusio, quia semper ista feuda dignitatum retinentur per Principes, & Magnates, qui probi, & integerrimi præsumuntur, & esse solent, ac etiam, quia ubi intercedit fraus consilii, frustratorium est attendere qualitatem ætatis, & carentiæ successoris, cum subinfeudatio fraudolenta, semper sit invalida, & pœnalis ab initio, etiamsi per juvenem, & filios habentem facta sit.

Quo vero ad aliam limitationem pro Actore traditam, ut scilicet conclusio non procedat, accedente facultate speciali tradita per hominem, quæ largius, & benignius interpretanda est, quam illa legis, quia ille dat de suo, ista vero de alieno, allegabatur ad ejus comprobationem auctoritas Ifernica in *cap. 1. Qui successores teneantur, il. 1. ex n. 6.* ubi ponendo casum de feudatario non habente filios concedente ex facultate Domini feudum alteri filios habenti, dicit feudum non aperiri per mortem concedentis, sed durare penes secundum recipientem, atque ad idem adducebantur Frecc. de *subfeud. lib. 1. de origin. Baron. numer. 52.* Liparul. ad Ifern. in *cap. Imperialem, num. 4. verbo hæredes*, a Ponte *consil. 2. num. 17. & sequentibus, lib. 1.* Maurus jun. in *addit. ad Maurum sen. allegat. 18.* Rovit. *pragm. 4. de feud. num. 29.* addito etiam vulgari axiomate, concessionem hominis debere aliquid plus operari ultra Juris dispositionem, ne inanjs, & vacua remaneat.

Facilis autem visa fuit hujus objecti solutio, tum ex regula, Principis concessionem intelligendam esse, prout jus disponit, & dicitur, ut in terminis, ex Ifernica, & alijs, Freccia *lib. 1. de origin. Baron. num. 46. & 47.* a Ponte. de *potestat. Proreg. tit. de refut. §. 5. n. 16.* unde sicut habeas licentiam

expressam subinfeudandi; non potest concedere inimico, vel inæquali, vel sub diversis conditionibus, Frecc. *ibid.* num. 49. Camerar. in cap. Imperialem, cart. 5. in magnis, litt. G. alias car. 19. in parvis, ita neque in tempore, & statu inhabili; tum ex alia regula, quod a qualibet concessione semper excepta censetur fraus, ad text. in l. si pater 12. ff. quæ in fraud. credit.

Ac demum ex altera regula, quamlibet concessionem intelligendam esse rebus in eodem statu permanentibus, quibus cessantibus, dicitur deficere animus, ut ultra generalia plene congesta per Adden. ad decis. 523. par. 4. rec. tom. 3. num. 5. in specie facultatis disponentis de feudo, a Pont. de refus. feud. d. §. 1. num. 15. & 24. ubi n. 19. ita declarat dicta per eum consil. 2. nu. 17. lib. 1. ex ea optima, & viva ratione, quod Dominus censetur dedisse facultatem feudatario disponendi de suo, non de alieno, unde disponendo, dum est morti proximus, vel alias devolutio imminet, disponeret de alieno, non de suo, atque tali casu cessat illa ratio incertitudinis, quæ unice tollit Domini præjudicium, quia scilicet incertum est, an subinfeudatus, potius quam subinfeudans debeat prius deficere, ideoque conferunt omnia similia, quæ supra de Clerico disponente de bonis, vel resignante beneficium, seu de usufructuario, & conductore dicta sunt.

Ad auctoritates autem Ifernæ, Frecciz, Liparuli, Roviti, & aliorum, respondebam, illas procedere in licentia, seu facultate specialiter nominatim concessa individua personæ, cujus qualitas nota erat Domino concedenti, qui sciens, & volens videtur super impedimento dispensare, ut in puncto Ifernæ doctrinam ita explicant a Pont. d. §. 5. num. 15. & Fab. de Ann. consil. 129. num. 85. & 86. sive ubi in facultate habetur mentio ejus, cui est concedendum, quia tunc concedens videtur non minus contemplasse personam subinfeudantis, quam subinfeudati, qui propterea sic directe a Domino recipere videtur, Montan. ad l. Imperialem, §. firmiter, num. 55. & 56.

23 Ultra quod opinionem Liparuli, Camerar. & Roviti firmantium, assensum concessum feudatario successorem habenti, adhuc suffragari isto cessante, quoties in personam expressam sit alienatio, neque tutam videri insinua- bam, cum adolescens magna Neapolitana Tribunalia praticando, sæpius a versatis feudistis audierim, contrariam Frecciz opinionem esse receptam.

Et ad axioma, quod concessio hominis debet aliquid operari ultra legis concessionem, dicebam, facultatem in Investitura contentam satis esse operativam, tum quia attempto eo tempore, non erat ita certum inter feudistas, an jura concedentia facultatem subinfeudandi, essent, vel ne antiquata per novam legem Friderici in cap. Imperialem, ideoque hanc dubitationem sustulit, unde cessat argumentum superfluitatis, quod tanquam leve per quamcumque modicam operationem, etiam majoris declarationis tollitur, Otthob. decis. 244. num. 21. cum seqq.

24 Tum clarius, quia stante præcedenti expressa prohibitione alienationis, vel divisionis in eadem investitura contenta, nisi aliud fuisset expressum, sublata etiam fuisset facultas subinfeudandi alias de jure competens, Bald. in cap. 1. §. Præterea, n. 3. de Capit. Conradi, quem sequuntur communiter feudistæ cumulati per Schrader. par. 8. cap. 2. n. 20. & 21. Giurb. de success. feud. §. 1. gloss. 5. num. 31.

25 Unde ob magis amplam alienandi prohibitionem contentam in Constitutione incipien. Constitutionem Divæ memorie, prodit in utriusque Siciliæ Regnis receptissima conclusio prohibet facultatis subinfeudandi, ut supra, igitur factis dicta concessio operatur, removendo obstaculum, ideoque verba Investituræ non sunt inductiva novæ facultatis, neque ampliativa legalis dispositionis, sed tantum modificativa præcedentis generalis prohibitionis, seu per remotionem obstaculi reductiva ad Juris dispositionem, quod bene in concordia inita cum Sede Apostolica de anno 1624. declaratum fuit, dum circa subinfeudationes conventum est servari debere Juris dispositionem.

Dicebatur etiam pro Actore, principalem conclusionem deductam ex gloss. in §. sed & res, procedere respectu agnati, non autem Domini, ex auctoritate Jacobini, Alvarotti, & aliorum, quos post hæc disputata congestit de Marin. (tunc fere auctor motivi) in addit. ad Reverter. d. decis. 522. num. 3. sed omnino irrelevant motivum judicatum fuit, tum quia text. in cap. unico de alien. feud. in extraordinariis loquitur expresse de Domino, tum quia feudistæ indefinitè statuunt conclusionem; & clarius, quia in omnibus eadem ratio militat, quinimmo fortior in Domi- Card. de Luca, Lib. I.

no ex supra ponderatis de Clerico usufructuario, conductore, & similibus; neque videtur, quomodo respectu agnatorum sit practicabilis casus glossæ, dum suppositis agnatis supponitur successor, qui ex regulari natura feudorum, ut sint pacti, & providentiæ, veniunt semper jure suo, itaut nihil referat, an sit descendens, vel transversalis, ergo non est casus glossæ, in quo supponitur carentia successoris.

Dicebant etiam Camerales, quod ubi senex de filiis desperatus subinfeudat juvenem filios habentem, vel ad eorum procreationem aptum, non dicitur subinfeudare personam æqualis conditionis, ideoque deficit ultimum requisitum, ob cujus defectum nullitas actus remanet inevitabilis, cum cesset illa incertitudo, quæ unice salvat Domini præjudicium, unde semper firmum remanet, quod ita feudatarius non dat de suo, sed de eo, quod est Domini, conferendo in effectu suam largitionem in tempus inhabile, quo ipse non est amplius Dominus, & possessor, & in Domini supplantationem.

Quod tamen Ego, ad veritatem reflectendo, dicebam in congressibus Advocatorum desuper habitis, esse intelligendum cum distinctione; aut enim agitur de Castris, membris, vel bonis, quæ de sui natura non solent semper subinfeudari, sed per ipsum feudatarium cum feudi corpore retineri, prout sunt Castra, de quibus agitur; & bene procedunt supradicta, quia revera esset supplantare Dominum, ac facere fraudem imminenti devolutioni; aut vero agitur de illis Castris, vel bonis, quæ de sui natura solent semper remanere penes subvassallos, itaut, quando per unius mortem vacant, alteri concedi soleant, & tunc vere, & proprie sunt excidentia, quæ non dicuntur tangere corpus feudi, sed dicuntur fructus maturantes, quos feudatarius senex, & de successione desperatus non debet esse prohibitus percipere, eo modo quo si vacaret Beneficium de Jurepatronatus feudi, non prohiberetur Feudatarius senex, & successore carens facere præsentationem; cum similibus, quia est fructus maturans ejus tempore, prohibitio autem procedit in perceptione illius fructus, qui suo tempore non maturat, vel in corrosione, & diminutione rei in substantia, prout est in primo casu, in quo permittitur de tempore habili subinfeudatio ob incertitudinem, quæ cessare facit præjudicium certum.

Ponderabatur demum ingeniose pro parte Actoris illa pars Investituræ, in qua etiam Cardinales, & Episcopi ad Ducatus successionem habitantur, quasi quod Papa consideraverit casum Feudatarii de successore desperati, qualis est Episcopus in Sacris Ordinibus præsupponendus, & tamen subinfeudandi facultatem illis concessit; sed omnino levis, ac irrelevant ponderatio credita fuit, quia non concludit de necessitate Episcopum, vel Cardinalem esse successore carentem, cum filios, & descendentes ante Episcopatum, vel Clericatum ex prædefuncta Uxore legitime susceptos habere potuerit, ut visum fuit de Cardinali Sfondrato, qui fuit pater Gregorii XIV. ac nostris temporibus de Cardinalibus Trivultio, de Albizis, Balneo, & aliis; sive quod alios agnatos transversales, & de lineis non admittis haberet legitimos successores, unde propterea casus iste consideratus videtur suis terminis retentis, ac juxta juris dispositionem.

Et ex his per Cameram, causa non semel proposita, & mature discussa, contra subinfeudationem judicatum fuit, meo judicio satis juste, & fundate.

S U M M A R I U M.

- 1 DE statu cause.
- 2 Quod etiam senex possit generare filios.
- 3 De distinctione inter fraudem consilii, & fraudem præjudicii.
- 4 De alia distinctione inter conditionem suspensivam, & resolutivam, seu modalem.
- 5 Actus factus cum uno præsupposito, corrumpit, eo præsupposito cessante.
- 6 Qualis impotentia habendi successorem attendatur.
- 7 Quod in hac materia subinfeudationis procedi debeat cum distinctione casuum.
- 8 Qualis sit subinfeudatio propria, de qua agunt antiqui feudistæ.
- 9 Quod non sit in usu ista species subinfeudationis.
- 10 De alia specie subfeudi, ut subinfeudans aliquid retineat.
- 11 Et pariter ista species non est in usu sine assensu.

- 12 De subfeudis impropriis, qua sapiant potius allodialitatem in excadentiis.
- 13 Quod ista subfeuda dicantur esse in fructu.
- 14 Et quod in hac specie non attendatur fraus praesumpta, de qua num. 3.
- 15 Et non intrat Bulla Pii V. de non infeudando.
- 16 Qualis sit proprio casus subinfeudationis, in qua intrat ratio fraudis in eo, qui desperatus est de successore.
- 17 Et quod in eo intret Bulla Pii V.
- 18 De errore modernorum circa collectiones doctrinarum.
- 19 De questione, an devoluto feudo devolvantur subfeuda.
- 20 De clausula, sine praesudicio, vel alia salvo jure, apposita in assensu quid operetur.
- 21 An leges feudales attendi debeant, & quomodo in Statu Ecclesiastico in illius feudis.
- 22 De fraude praesumpta in investituris abusivis de feudo adhuc pleno.
- 23 De infeudatione locorum habentium privilegium ut non possint infeudari.

ANNOT. AD DISC. I.

Remanet ista causa in eodem statu, neque ulteriorem prosecutionem habuit, quamvis enim initio Pontificatus Clementis Noni successoris Alexandri Septimi, sub quo illa disputata fuit, Actor, vel ipso defuncto, ejus filii obtinuerunt iterum audiri, novamque disputationem praeparassent, communicando, juxta stylum, anticipatae Ministris Cameralibus informationes facti, & juris, ut pro eorundem Cameralium commoditate responsiones parari possent, cum in hoc praesertim consistat privilegium fisci in libris, quas habet cum privatis; attamen (incertum est ex quo motivo) ab ulteriori prosecutione desisterunt.

In his itaque novis informationibus in substantia continebantur eadem fundamenta, quae in prioribus disputationibus deducta fuerunt; atque Scribentes se reitringendo ad solum punctum (in quo vere nodus causae consistebat) invalidae subinfeudationis, ob fraudem a lege praesumptam ex imminenti devolutionis, in duobus potissime insitebant; Primo nempe in exclusione praesumptionis fraudis, tam ratione notoriae integritatis, ac religionis subinfeudantis, quam etiam ratione justae causae, quae illum impulit ad id agendum, ut adeo grata memoria hujus familiae apud illos subditos conservaretur.

Et secundo aliqui ingeniose ponderabant, quod neque dici poterat, ut verificaretur praesuppositum certae, ac imminenti devolutionis, ob desperatum successorem, dum reassumendo collecta per Narbon. in tract. de stat. ann. sexages. q. 4. & Rot. apud Merlin. decis. 229. in fin. repetit. decis. 20. par. 5. rec. probare conabantur, quod etiam senes septuagenarii, & ultra, filios procreare possent, cum in hoc differant viri a mulieribus, deducendo non solum exempla antiqua a Scriptoribus relata, sed etiam aliqua moderna, & de praesenti in ipsamet Urbe, quod septuagenarii habentes uxorem etiam senem, ista defuncta, aliam juvenem duxerunt, & filios procrearunt, ut praesertim sequutum est in eodem Duce Jovii Hieronymo Matthaeo, qui hodiernum Ducem procreavit.

Occasione autem congressus habiti per Camerale pro hujus novae disputationis praeparatione, de praemissis discutendo, quatenus pertinet ad primum fundamentum bonae fidei pro exclusione praesumptae fraudis; denuo reflectendo ad jam deducta in discursu, in sensu solius veritatis, credebam, quod ea subsisterent, quod scilicet ista non sit fraus consilii, seu criminosa desideranda in singulis casibus, & in personis individuis facientibus actum, sed sit illa fraus, quae dicitur praesudicii, seu re ipsa generaliter per legem inducta, ex sola ratione status, in quo reperitur ille, qui actum gerit, juxta jam adducta exempla, quodque vere, & proprie actus irritatio non proveniat directe a fraude, juxta ea, quae habemus in materia litigiosa, vel in materia edicti de his, quae in fraudem creditorum, &c. cum similibus; in quibus recte procedit, ut sola juris praesumptio tolli possit per contrariam probationem, etiam praesumptam, & elicitam ex fortioribus praesumptionibus, sed quod potius proveniat a defectu potestatis, quam lex isto casu neget, vel auferat; quasi quod illa subinfeudandi licentia, quam lex, vel homo feudatario concedit, istam sub se habeat implicitam conditionem a lege subintelligitam, dummodo scilicet actus fiat tempore habili, non autem quando sit verisimiliter de prole desperatus, ac propterea imminet devolutio, adeoque dicatur potius dese-

ctus conditionis suspensiva, impediens ne actus fiat, & ne jus subinfeudato quaeratur, non autem, ut sit conditio resolutive, quae irritet actum jam perfectum, tanquam per speciem privationis juris quaesiti juxta distinctionem inter conditionem, per quam impediatur jus quaerendum, & modum, per quem tollatur jus quaesitum, de qua plene sub tit. de fideicom. disc. 154. & disc. 73. de testam. atque disc. 70. de benef.

In primo enim casu conditionis non requiritur fraus, vel malitia, sed sufficit ipsum factum, ex deductis locis proxime citatis, ideoque in hoc proposito istud vocabulum fraudis adhibetur per quandam improprium modum loquendi, ad explicandam rationem, quae generaliter impulit legem, ad adjiciendam, vel ad subintelligendam istam conditionem, per quam auferatur potestas, sive quod illa habeatur pro non attributa.

Quo vero ad aliud fundamentum metaphysicae possibilitatis procreandi filios, ponderabam responderi posse, quod motivum forsitan aliquam haberet subsistentiam, quando imminenti devolutionis, atque desperatio successoris deducerentur ex sola praesumptione juris, ratione gravis aetatis; secus autem in hac facti specie, quod idem feudatarius, juxta facti seriem in discursu recensitam, jam agnoverat imminenti devolutionem, atque per concordiam se exauctoraverat, ac propterea versabamur in terminis fortioribus ex circumstantiis facti.

Verum, reflectendo ad veritatem, responsio non satisfacerebat, quoniam dicta declaratio facta fuit ob praesuppositum, quod tunc feudatarius habebat, rebus in eo statu permanentibus, & quatenus casus alias non praerberet, ac propterea si de facto postmodum aliam juvenem secundam uxorem ducendo, prolem legitimam suscepisset, juxta superius recensitum casum, quem nostra aetate in Urbe praxis docuit, utique devolutioni locus non esset, dictaque concordia, seu declaratio evanisset, tanquam ex cessante, seu ex falso praesupposito; adinstar eorum, quae in fortioribus terminis habentur sub tit. de donat. disc. 20. ad materiam text. in l. si unquam, Cod. de revoc. donat. ut scilicet, quamvis dicti textus dispositio super resolutione donationis ob supervenientiam filiorum cesset, quando dispositioni dictae legis fuerit renunciatum, ejusque mentio habita sit, adhuc tamen locum habeat ob immutatum rerum statum, ac cessatum praesuppositum, quod donator tunc in animo habebat, quia nempe habet uxorem sterilem, ac propterea jurtum habet motivum se opinandi desperatum de filiorum procreatione, renunciando dispositioni dicti textus, tanquam cum eo effectum non fortituri, adeoque dici valeat, quod fuerit renunciatio eorum, quae haberi non possunt. Et per consequens non obstat, si casus praebat, ut mutata uxore, in posterum filiorum procreatio sequeretur, ex ibi deductis.

Solidior autem videbatur responsio, quod ad hunc effectum per leges feudales, vel per feudatarum traditiones, de quibus in discursu, non desideratur physica negatio potentiae, adeoque excludat contrariam possibilitatem, sed sufficiat desperatio verisimilis, sive impotentia moralis, dum tam in ista materia feudali ad hunc effectum, quam etiam in materia fideicommissaria, & in aliis, ex communi, ac recepto omnium sensu, de legitima, & naturali prole desperati reputantur religiosi solemniter professi, ac etiam clerici saeculares constituti in sacris, quamvis alias ad id essent naturaliter habiles, & tamen etiam in istis verificatur physica possibilitas, ob dispensationem Apostolicam, cum similibus; potissime ubi jam verisimile per eventum comprobatum fuit esse verum.

Praeterea ad clarius elucidanda aequivoca in hac materia subinfeudationis, tam de jure communi feudorum, quam in hoc Principatu ex Bulla S. Pii V. de non infeudando, cum quibus tam in primis disputationibus, quam etiam in his praeparationibus procedi videbatur per Scribentes hinc inde, ex consueto errore (qui est aequivocorum saecunda mater) procedendi cum generalitatibus, atque majorum traditiones accipiendi in sola littera in quibuscumque casibus, non reflectendo ad illorum distinctionem; advertentiam, quod in hac materia subinfeudationis reflectendum est ad plures illarum species insinuatam supra disc. 7. ita plures casus constituendo.

Primus enim casus est in illa pura, & omnimoda subinfeudatione, quae adinstar subemphyteuticationis, vel sublocationis nostrorum temporum, antiquis temporibus fiebat de toto feudo, per quandam cessionem sui juris alteri, illum subrogando, vel ponendo in locum suum, nihilo pro

pro se reservato, adeo ut subinfeudans exiret omnino de scena; Et tunc proprie intrat quaestio, de qua in discursu, an scilicet leges feudales, quae id permittunt, sint authenticae necne, ac etiam alia quaestio, an eadem leges feudales, admittendo illas esse authenticas, sint antiquatae, vel correctae per legem Friderici in cap. Imperialem, &c. Istoque casu opinio, quae concedit feudatario istam facultatem subinfeudandi, desiderat concursum trium requisitorum, illius praesertim, ut fiat personae aequalis conditionis, & cum eisdem legibus, & conditionibus ad illum effectum, ne fiat potentiori, ob difficultatem obtinendi servitium, & fidelitatem, & ob alias difficultates in casu devolutionis; & e converso, ne fiat pauperiori ob eandem difficultatem obtinendi servitium reale, vel personale, sive etiam ob deteriorationem, quae in feudo contingere solet; & sic desideratur aequalitas, ut praeservetur omne Domini praedictum, adeo ut nil sua intersit mutari personam feudatarii, ut etiam desideratur, ut fiat de toto feudo, nihilo subinfeudanti reservato, ne inde sequatur feudi divisio; ac etiam desideratur, ut gratis fiat, ne alias ita sequatur prohibita venditio, vel alia prohibita alienatio, sub hoc subinfeudationis pallio occultata.

9 Verum evidens videtur aliquorum aequivoce applicandi modernis subfeudorum speciebus, juxta praesentis controversiae casum, ea quae per antiqua jura feudalia, vel per antiquos feudistas, in hac specie subfeudi dicuntur, cum sint termini diversissimi; siquidem in propriis, & rectis feudis Civitatum, Oppidorum, & Castrorum cum jurisdictione, & imperio, & quae proprie constituunt Barones, iste usus omnimodae subinfeudationis amplius non datur, atque fabulosum esset assumptum, ut sine consensu Domini infeudantis, qui juxta hodiernum rerum statum, frequentius est praesupponendus Princeps supremus, licitum sit id gerere, quodque Dominus ignarus, vel invitus, teneatur alium feudatarium, seu vassallum recipere, & per consequens ideales remanent quaestiones praedictae a nostris majoribus disputatae.

10 Alter casus est illius subinfeudationis, quae fiat quidem de integro feudo, omnibusque juribus, ponendo alterum in suum locum, aliquo tamen jure sibi reservato, ac propterea ille, qui facit subinfeudationem, adhuc remaneat Domini directi vassallus, & feudatarius, ipseque efficiatur Dominus subalterus subinfeudati, qui ipsum immediatum, non autem mediatum agnoscit in Dominum, juxta distinctionem, de qua d. disc. 7. & disc. 59.

Sed pariter in feudis rectis, & propriis, ut supra, fabulae speciem redoleret dari in praxi istum casum, ut sine consensu Domini id agere liceat, dum in hoc saeculo currenti, ac etiam in proximo decurso, in nostra Italia, aliqua desuper vidimus exempla in feudis Senarum, & Plumbini, de quibus d. disc. 59. & in aliis ibi proximis, & disc. 54. non solum cum expresso assensu, sed etiam (saltem respectu Plumbini) cum obligatione feudatarii subinfeudandi personam ab ipso infeudante nominandam; atque in hujusmodi subinfeudationibus praxis docuit, nullam ex tribus requisitis praedictis servatum fuisse; siquidem (exemplificando in eodem recentiori feudo Plumbini) non fuit quidem servatum primum requisitum subinfeudandi integrum feudum, nihil pro se retinendo; dum Rex feudatarius, qui subinfeudationem fecit, pro se retinuit altum dominium subalterum, sive illam majorem supremam, quae vulgo dicitur *Sovranità*, nec non jus devolutionis, atque jus muniendi arces, sive ut vulgo dicitur, *jus Praefidiorum*. Minusque alterum, ut gratis fieret, cum potius processum fuerit per viam concessionis feudi emptitii, solvendo Imperatori pro nominatione duodecim centena millia florenorum Rheni sub nomine laudemii, & Regi pro subinfeudatione scuta circiter centum mille.

Et demum neque tertium, ut fieret personae aequalis conditionis, cum feudatarius esset potentissimus Rex, & Monarcha, subinfeudatus autem simplex Baro; quinimmo 11 potius abhorretur subinfeudatio personae aequalis potentiae, vel etiam minoris, quae sit de sphaera Principum, cum similibus exemplis, quae dari possent: ergo palpatur manibus simplicitas modernorum, quos elaborate colligere professus est in ista causa Altograd. consil. 5. lib. 2. adhibendo nostris temporibus in feudis rectis, & propriis Civitatum, Oppidorum, & Castrorum cum imperio, jurisdictione, & vassallis, ea quae per antiquos feudistas in hac materia subinfeudationis traduntur.

12 Tertius est casus illorum subfeudorum, quae concedi solent etiam per feudatarios subditos, & mere subordina-

tos, de aliquibus praediis, vel petiis terrae subinfeudari, & concedi solitis, & quae veniunt sub nomine excadentiarum, atque in Regno Neapolitano nuncupantur feuda plana, & de tabula, juxta diversas species distinctas d. disc. 7. Et pariter fabulosum videtur hodie hujusmodi subfeudis applicare antiquas leges, vel consuetudines feudales, vel antiquorum feudistarum traditiones, cum istis adaptetur terminus subfeudi, per quendam improprium usum loquendi, sed revera nihil habent feudalitatis, nisi aliquam imaginem remotam; neque in eis verificantur dicta tria requisita, dum non est subinfeudatio de toto feudo, neque fit personae aequalis conditionis, quoniam frequentius fieri solet personis privatis, & propriis subditis; ac etiam pretio mediante sub nomine laudemii, vel intraturae, in quo consistere videtur totum, vel majus Domini emolumentum, juxta ea, quae habentur in materia emphyteutica, *sub tit. de emphyt. in Abbatibus Farfen. & Nonantulan. & in Ecclesiis Status Urbini, ac aliis comprehensis sub Bonifaciana, cum similibus ibi enunciatis.*

Isto autem casu, hujusmodi jus subinfeudandi dicitur esse in fructu tanquam per speciem juris praesentandi, vel nominandi ad beneficia de jure patronatus quando casus vacationis contingat, & per consequens in hac specie subfeudi, intrare non videntur ea, quae habentur circa dictam fraudis praesumptionem resultantem ab imminetia devolutionis, quoties jure feudatarii adhuc durante, citra fraudem, & affectationem supplantandi Dominum, sequatur casus devolutionis hujusmodi excadentiarum, quoniam sicuti feudatarius senex, vel alias de successione desperatus, non prohibetur percipere omnes fructus, etiam insolitos, quos, suo jure durante, natura, vel fortuna producat, ac etiam non prohibetur facere praesentationes, vel nominationes in beneficiis de jure patronatus, quod sit annexum feudo, ita non prohibetur facere concessionem hujusmodi subfeudorum, & excadentiarum, quando casus vacationis sequatur, dum punctus est in fraude, vel in affectatione supplantandi Dominum, atque ad hunc effectum advertendum, quod in hac materia intrarent ea, quae dicebantur per Scribentes in contrarium super qualitate fraudis consilii.

Adiutar eorum, quae habentur *sub tit. de Regalibus disc. 78. cum seqq.* in Appaltatoribus gabellarum, & Dohanarum, super iis, quae gerantur circa finem Appaltus, & *sub tit. de locat. & conduct. disc. 24.* super locationibus, quae fiunt per haeredem gravatum, & fideicommissarium, imminente restitutione fideicommissi, cum similibus: sed pariter omnia ea, quae hanc subfeudi speciem percutiunt, 15 penitus extranea sunt a casu praesentis quaestionis; illoque casu neque intrat prohibitio Pianae Constitutionis, quia revera non est infeudare, juxta ponderationes, de quibus *hoc eod. tit. disc. 61.* cum revera non tangatur substantia feudi, ut etiam *infra disc. 128. & in aliis.*

Quartus demum est proprius, ac praecisus nostrae quaestionis casus, ubi scilicet agitur de feudo regali verae dignitatis redolente supremum Principatum, cum regalibus etiam majoribus, ut exemplificando in nostra Italia sunt Regnum Neapolitanum, & Ducatus Mediolani, Mutinae, & Regii, Parmae, & Placentiae, ac Senarum, & erant etiam ille Ducatus Urbini, & alter Ferrariae, ac propterea pro feudi, vel Principatus dignitate congruat, ut ipse feudatarius possit cum concessionibus Oppidorum, & Castrorum, sibi constituere Barones, & milites, vel nobiles primi ordinis magnitudinis in suo Principatu; & ista est licita subinfeudatio etiam sine concessione expressa, tanquam naturalis feudo, quod proinde scissuram, vel divisionem pati non dicitur ob omnimodam subjectionem, & dependentiam; sed pariter in hac specie non verificantur dicta tria requisita: non quidem primum de toto feudo cum eisdem legibus, cum fiat de parte, vel membro non notabili, ideoque fieri non possit de Civitatibus, vel fortalitiis, ac etiam fiat sub diversa natura; minusque secundum, ut fiat gratis, dum communis praxis doceat contrarium, cum sint concessionem venales; neque tertium, dum non fiunt aequalibus, sed subditis, & inferioribus; & per consequens omnino extranea sunt ea, quae per antiquos feudistas dicuntur, totumque restringitur ad praedictam rationem supplantationis Domini devolutione imminente, ita sibi constituendo Barones, & feudatarios in tempore inhabili, & pro quando non erit amplius Dominus, nec feudatarius, juxta rationes, de quibus d. disc. 78. & seqq. de Regal.

Atque hinc sequitur, ut recte congruant ea, quae in discursu habentur circa obstantiam Pianae Constitutionis, dum in effectu esset constituere feudatarios de novis in Statu Ec-

tu Ecclesiastico immediato, atque dare, ut subditus, qui nullum jus pro tempore futuro est habiturus faciat id, quod facere non potest, vel non solet ipse Pontifex Dominus directus.

18 Hinc proinde ad evidentiam edocemur, quam magna sit toties inculcata modernorum pragmaticorum, vel collectorum ineptia, procedendi in sola littera doctrinarum, seu in eis constituendo vim, aut eruditionem ostentandi cum earum numero, & collectionibus, non distinguendo casus, & tempora, neque reflectendo ad congruam applicationem, ex facti qualitate, & circumstantiis regulandam; qui etenim in sola superficie videbunt *d. consil. 5. Altogr. lib. 2.* editum ad hujus causæ opportunitatem favore Actoris, opinabuntur illud esse doctum, maturum, & elaboratum responsum, tractando de materia ex professo, & tamen qui bene, & intus examinabunt materiam, comperient, quod est faccus plenus palea, ita confectus ad causæ opportunitatem, ad quam alioquin doctus, summeque considerandus Auctor scripsit, ideoque est quidem considerabilis Artifex, sed non est considerabile opus ex defectu materiæ; isteque est error quotidianus tot æquivocorum productivus, deferendi auctoritatibus Collectorum, vel Consulentium, ad distinctiones casuum, eorumque circumstantias non reflectendo.

19 Stante autem distinctione prædicta, sequitur erroneum pariter esse disputare generaliter, & in abstracto questionem, de qua in hoc discursu, ac etiam *disc. 40.* an scilicet devoluto feudo, devolvantur subfeuda, atque doctrinas præsertim antiquorum, ad hanc rem applicare, cum revera dicta quæstio percutiat primum, vel secundum casum, de quibus hodie inanis labor est agere, ut supra; in aliis autem posterioribus casibus intrat dilemma, quod aut actus subinféudationis est validus, aut non; si non est validus ab initio, & in substantia, tunc frustra de hoc disputatur, cum nullum, & nihil parificentur: & si est validus, tunc extranea pariter est quæstio, dum istæ species subfeudi considerantur potius tanquam fructus adinstar præsentationis factæ per possessorem, cujus effectus tanquam consummatus non cessat, cessante causa postmodum productiva.

20 Ad ea vero, quæ habentur *num. 7. & 8.* super clausula sine præjudicio, vel super alia *salvo jure*, quæ adjici solent in assensu Domini, videnda sunt ea, quæ habentur infra in *Neapolitana Concursum creditorum, disc. 106.*

Et quoniam in discursu circa præsumptam fraudem præjudicii, principale fundamentum constituitur in legibus, & auctoritatibus feudilibus, de quibus *num. 15.* interius autem *disc. 135.* dubitatur an istæ leges locum habeant in hoc Principatu temporali Ecclesiæ. Hinc advertendum venit, quod ubi etiam tenenda esset opinio, quod istæ leges feudales in hoc Principatu non habeant vim legum, quamvis probabilis videatur ibidem tradita distinctio inter antiquas consuetudines collectas per Gerardum, & Obertum, & Constitutiones Imperiales Lotharii, & Friderici; adhuc tamen istæ leges attendendæ venirent tanquam doctrinæ magistræ corroborantes rationem generalem, cui ista fraus est innixa, juxta ea, quæ *disc. 35. de judic.* & alibi pluries habentur de legibus aliorum Principatum attendendis, ubi non habeatur lex propria, & particularis; atque hoc est quod in effectu dicere volunt Fagnan. & alii Ecclesiastici per eum relati, de quibus supra, *disc. 54.* & alibi, distinguentes, ut consuetudines feudales attendendæ veniant etiam in hoc principatu in aliis, non autem in iis, quæ lædant Ecclesiasticam immunitatem, vel sacris Canonibus adversentur, quoniam non potest eadem lex in parte acceptari, & in parte reprobari, sed capienda est prout jacet cum sua causa, & qualitate; sed quod in iis, quæ habeant fundamentum rationis, & probabilitatis, & non adversentur sacris Canonibus, attendi debeant magis ex vi rationis, quæ ubique est eadem, omnibusque est communis, quam ex vi potestatis, & jurisdictionis Legislatoris, ut *eod. disc. 135.* advertitur.

22 Ad hanc autem materiam præsumptæ fraudis ratione præjudicii tertii, conferunt ea, quæ habentur *disc. 3. de Regal. & disc. 1. de emphyt. & disc. 1. de pens.* circa investituras, vel concessionibus abusivas, & expectativas de re plena, & ante factum casum devolutionis, vel vacationis, dum in eisdem materiis allegantur feudistæ, qui de hoc agunt in proposito abusivæ investituræ feudalis.

23 Item his terminis feudilibus congruunt ea, quæ *disc. 148. de Regal.* habentur super potestate Principis tollendi jus tertii, dum ibi agitur de inféudationibus illorum locorum, quæ ex causa onerosa habent privilegium, ut non possint inféudari.

COMACLEN. ALIAS CLOMACEN. VALLIUM,

PRO CAMERA APOSTOLICA CUM DUCE MUTINÆ.

Casus disputatus in Congregatione deputata, & scriptus per concordiam.

Bona sita intra fines feudi, an præsumantur feudalia, vel allodialia, ad effectum videndi, cui nam incumbat onus in casu devolutionis, unam vel alteram qualitatem probandi, an Domino, vel hæredi Feudatarii? qua occasione agitur de eadem materia respectu controversiarum inter Feudatarium, & Vassallos.

Pischeriæ, seu Pischeriarum emolumenta, an & quando sint de regalibus, & quando aquæ dicantur maris, & publicæ, vel potius stagnantes, & privatae?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Pischeriæ an sint juris publici ex dispositione juris communis, & de intellectu text. in l. inter publica, ff. de verb. signif.
- 3 Quid de jure feudorum, an piscationum emolumenta sint de regalibus, & quando?
- 4 De legum Romanorum, jurisque communis compilatione, inventionem, & usu.
- 5 Jura feudorum, & regaliarum declarationes, quando prodierunt.
- 6 Jus piscandi in aliquo loco private, sive jus prohibendi piscationem, quomodo detur de jure communi remissive.
- 7 Lacuum, fluminum, vel maris partes, in quibus magna piscium affluentia, vel conspicua qualitas habetur, dicitur de regalibus, & Principi reservata, neque licet cuilibet piscari.
- 8 Montes, nemora, foreste, & pascua communalia sunt hodie Principis, vel Civitatis.
- 9 Enumerantur aliqua piscationum loca, quæ sunt Principis, vel cui Princeps dedit cum jure privato.
- 10 In quibus stagnis, lacubus, vel locis aptis ad piscationem detur dominium privatum cum jure prohibendi.
- 11 Bona sita intra fines feudi, & per feudatarium possessa dicuntur feudalia, si pro hac qualitate concurrant adminicula.
- 12 Dari potest feudum sine jurisdictione, quæ ad alium spectet jure allodii, cujus jure ab eodem Feudatario acquiritur.
- 13 Dux Ferrariæ habebat jura regalia.
- 14 Distinguuntur casus pro notitia quæstionis, an bona sita intra fines feudi præsumantur feudalia, vel allodialia?
- 15 Ubi Castrum, vel aliud corpus ab aliquo possidetur, an præsumatur jure allodii, vel feudi?
- 16 Bona, quæ intra fines feudi possidentur per Vassallos, & privatos habitatores, an præsumantur feudalia, seu feudo obnoxia?
- 17 Quid de bonis ab ipsomet Feudatario possessis, & cui in casu devolutionis incumbat onus probandi feudalityatem, vel allodialitatem?
- 18 Quæ dicantur bona artificialia, idest ex hominis industria ad eum statum redacta, & quæ naturalia, adhuc in suo primævo naturali statu continuantia?
- 19 Enumerantur aliqua adminicula feudalityatis bonorum.
- 20 E contra adminicula allodialitatis.
- 21 Bona ad feudum spectantia, & alienata si recuperantur, revertuntur ad suam primævam naturam, & dicuntur feudalia, itaut recuperatio dicatur importare accessionem intrinsicam.
- 22 Camera Principis, seu Principatus dicitur diversa a Camera patrimoniali, & privata ejusdem.

D I S C. II.

Devoluto ad Sedem Apostolicam sub Clemente VIII. Ducatu Ferrariæ, per mortem Ducis Alphonso sequentem de anno 1593. ortisque propterea nonnullis controversiis inter Camera Apostolicam, & Ducem Mutinæ, & Regii, præfati ultimi Feudatarii hæredem, prodiit de anno 1594. concordia in Civitate Faventis (Faventina proinde

inde nuncupata) per quam, inter cætera Capitula, conventum extitit, dicto hæredi remanere debere, *Terras, Prata, Valles, Possessiones, domos, & omnia allodialia per dictum Ducem Alphonsum possessa, & in vim ejus testamenti in ipsum obventa.*

Ista generalis conventio causam dedit multis controversiis circa domos, terras, possessiones, livellos, & alia bona, super quibus tamen nullum scribendi munus mihi demandatum fuit, sed illud restrictum ad bonum jus Camera in petitorio super pertinentia Vallium pisceriarum Comacini, alias juxta fori usum Clomaci, cum præsupposito, dictam Civitatem, totumque Territorium, in quo Valles includuntur, contineri sub dicto Ferrariæ Ducatu devoluto.

Prima, ac principalis quæstio inter partes super his Vallibus agitata, fuit super aquarum qualitate, an scilicet essent salientes, & maritimæ, communicationem cum Oceano habentes, itaut dici debeant juris publici, vel potius dulces, & stagnantes, itaut privati juris censi deberent, super quo puncto multa pro Duce scripserunt plures insignes J.C. præsertim Altograd, *conf. 4. ex n. 100. lib. 2.* sed longe majora, & forte meliora plerique insignes J.C. scripserunt pro Camera, itaut habeantur desuper volumina; Ego vero istam Provinciam jamdiu bene tractatam, ac totam in solo facto consistentem non assumpsi.

Secunda fuit quæstio, præsupposito sine veri præjudicio, quod non ageretur de mari, vel ejus membro, sed de paludibus, & stagnis aquarum dulcium a Padi inundationibus, vel pluviis provenientium, seu ibidem scaturientium; an dum contingerent Piscerias magni redditus, dici deberent de regalibus, & juris publici, Principis magis, quam privatorum dominio congruis.

2 Quod essent juris publici, attentata etiam dispositione juris communis, adducebatur pro parte Camera *textus in l. inter publica 17. ff. de verb. signif. in fine*, ubi enumerando ea, quæ juris publici sint, ponit *piscarias*. Verum hoc factis leve fundamentum credebam, quia licet in vulgata editione dicatur *piscariarum*, communis tamen, ac vera eruditorum opinio est, eam esse mendosam, ac dicere debere *pisciarum*, prout legitur in pandectis Florentinis, ut advertunt Cujacius in *feud. d. tit. quæ sint regalia, litt. D. Forner. in d. l. inter publ. Borrell. de Magistrat. edict. lib. 4. cap. 4. n. 8. & de Reg. Cath. præst. cap. 24. n. 15. & cap. 28. num. 38.* idemque Rebuff. in *d. l. inter publica*; & licet idem in Commentariis, ad hæc non advertens, credat id non procedere in jure piscandi, sed in vectigali, quod Principi pro piscibus penditur, juxta plurium feuditarum sensum, de quo infra, & cum Rebuffo, & aliis quos allegat, pertranseat Altograd. *d. conf. 4. num. 85.* attamen in annotatione marginali adjecta in illis Lugdunensis impressionis 1586. idem observat, ac fatetur esse meliorem lectionem, & merito, quia verbum *piscaria*, ut constat ex Calepino, & aliis Grammaticis, significat locum, in quo pisces venduntur; & tamen neque in jure, nec apud historicos habemus in Urbe, ejusque Imperio certos locos destinatos esse, ubi pisces vendi deberent, qui publici juris effecti essent, ex quibus vectigal fiscus caperet.

Ac ulterius J.C. enumerat hoc verbum inter Salinarum, & Metallorum vectigalia, cum quibus nullam habent connexionem loca piscium venditioni destinata, ut advertit Burell. *ubi sup. n. 8.* ideoque omnino dicendum est, intelligi de *piscariis*, nempe locis, in quibus, adinstar salis, & metallorum, conficitur pix. Quas fodinas fuisse in redditu Populi Romani advertunt Rebuff. in *d. postrema marginali annotatione*, & cæteri apud Mastrill. *de Magistrat. lib. 3. cap. 10. num. 306.*

3 Dicebatur etiam pro Camera, censendas esse has piscatorias Valles de regalibus, per text. in *cap. 1. quæ sint regalia*, ubi piscationum redditus inter regalia constituntur, eosque propterea enumerant ibidem feudistæ, præsertim Ifernia, Alvarot. Afflict. & Balzarus, Capyc. *invest. feud. cap. feudarum clausula, verbo pisceriarum, fol. 107. in meis, & de regalibus in fine, verbo piscationum redditus, fol. 286.* Petr. Greg. Tholof. *de regalibus cap. 19. Restaur. Gastal. de Imper. q. 110. n. 28. & 30. Rosenthal. de feud. cap. 5. concl. 24. Sixtin. de regal. lib. 2. cap. 18. n. 9. Mastrill. de Magistrat. lib. 3. c. 10. n. 305. & seqq. Borrell. de præstantia Regis Catholici c. 24. Decius consil. 270. n. 3. Bursatt. consil. 255. n. 31* qui in specie loquitur de jure piscandi in quibusdam Vallibus, seu foveis manufactis.

Replicabatur pro Duce hanc regaliam non consistere in ipsa piscatione, ac piscium venditione, in quibus magnum istarum Vallium emolumentum consistit; sed in eo vecti-

gali, quod per piscatores, vel piscium venditores Principali casu penditur, juxta exemplum positum per Afflictum ibidem de vectigali, quod Regia Camera exigit de sexagesima piscium adventantium ad portum Neapolis, ut advertunt Borrell. de præstantia Regis Catholici *cap. 24. num. 40. & de Magistrat. lib. 4. cap. 4. n. 3. & seqq. Mastrill. ubi supra, n. 309. & 319. Sixtin. & cæteri procedentes cum regulis ex communi Romanorum jure depromptis, piscationis scilicet usum, sive in mari, sive in fluminibus, & lacubus, omnibus esse communem, exceptis locis, in quibus aliquis legitima præscriptione jus privatum piscandi quæsierit, ad text. in l. si quisquam 7. cum ibi notatis, ff. de divers. & temporal. præscript.*

Verum in hoc æquivocari advertebam, quoniam licet 4 jus commune Romanorum sub Justiniano Imperatore circa annum nostræ salutis 530. ad istam quam habemus formam redactum esset, attamen in his partibus, præsertim Occidentalibus, ex notis Romani Imperii calamitatibus, ac tot Barbarorum incursionibus, per plura secula absconditum, & ignotum fuit, usque ad annum 1130. juxta unam opinionem, sive ad annum 1148. juxta aliam, de quo tempore Pisanorum Classis in Amalphitanæ Urbis excidio Pandectas reperit, quæ deinde eodem belli, ac excidii casu e Pisis Florentiam translatae sunt, Florentinæ proinde appellatae, a quibus istarum legum usus in Italia primum, deinde in aliis Europæ regionibus præsertim Occidentalibus invaluit, ut bene eruditus Borrell. de præstantia Regis Catholici *cap. 78. n. 26. ad fin.* ac latius deductum habetur in *Neapolitana adificii, seu altius non tollendi, sub tit. de servitutibus.*

Hoc autem medio tempore, quo Italia litteris, omnibusque fere nobilibus artificibus denudata, sub diversorum 5 Barbarorum jugo omnino barbara, & inculta vixit, quamplures irrepperunt usurpationes, seu variaz dominantium concessionem, ex quibus sub Longobardorum dominio prodierunt feuda, quorum consuetudines, Obertus de Orto, & Gerardus reduxerunt ad earum legum feudaliū formam, quam habemus; pleræque autem Civitates præsertim Lombardiæ, libertatem sibi vindicare curarunt, multaque jura, hodie regalia nuncupata, sibi præcipua pro publica bursa, & bellis sustinendis cum longæva possessione usurparunt, quæ deinde Fridericus Imperator in concordia cum dictis Lombardiæ Civitatibus habita, declaravit regalia dictis Civitatibus ex antiqua legitima præscriptione competentia in *d. c. 1. quæ sint regalia*, ut advertunt Ifernia, Alvarot. Capyc. & cæteri.

Et sic eo tempore nulla fuit habitæ ratio de regalibus juris communis, tunc adhuc non bene cogniti, neque recepti, vel propagati, sed de antiqua præscriptione, quam Civitates, vel Principes, & Domini acquisivisse prætendebant, antequam legum inventio, vel usus sequerentur, cum etiam attentata ipsius juris Romanorum dispositione, 6 jus piscandi private ad alios in certis locis, præscriptione, vel consuetudine, seu ob publicam utilitatem acquiri, & induci valeat, ut deducit Capyc. *de invest. feudali, dict. verbo pisceriarum*, & ex eo reassumit Borrell. *de Magistrat. d. lib. 4. cap. 4. a num. 12. ad 23. Montan. de regal. verbo piscationum redditus, num. 1.*

Et licet piscandi, seu venandi facultas a jure gentium 7 omnibus competat, itaut circumscripto dicto jure positivo Romanorum, adhuc tolli non potuerit, attamen quemadmodum ex proxime insinuat, respectu certorum locorum, temporum, vel circumstantiarum, tolli, seu limitari potuerit, ita dicta usurpatio, seu præscriptio sultulit, non in universum, sed in illis Maris, Fluminum, Lacuum, Stagnorum, Silvarum, & Montium, seu Vallium locis, in quibus ob insolitam, ac nimis affluentem piscium, avium, vel quadrupedum frequentiam, seu qualitatem, piscatio, seu venatio non habet eam incertitudinis aleam, & laborem, quibus generaliter de sui natura subjacent, sed potius est certum, ac satis notabile emolumentum, quod Principes, vel Civitates, ad minus populos gravandos cum talibus, & collectis, rationabiliter sibi, ad bella, vel publicas impensas sustinendas applicarunt, ut in proposito advertunt Covar. *in reg. peccatum, par. 2. §. 8. num. 1. Mastrill. de Magistrat. c. 10. num. 312. Capobl. de Baron. tom. 2. c. 27. n. 1. & seqq.*

Hinc piscuorum, & lignorum usus in nemoribus, montibus, & forestis, de jure est omnibus communis, & tamen Principes, & Civitates sibi applicarunt, vel præscripserunt ea pascua, nemora, vel forestas, ex quibus ultra necessarium incolarum usum, notabilis redditus percipitur, itaut hodie

hodie de consuetudine, campalia, quæ prius erant communia, sicut Dominorum, vel Civitatum, inter quos est contentio, in qua verior, ac magis recepta sententia videtur illa Castr. & Sæccin. in l. 1. ff. de acquir. poss. quam, reprobata contraria Aretini, magis communiter Doctores sequuntur ex deductis per Curt. jun. conf. 184. num. 8. Nat. confil. 460. num. 10. & 506. nu. 30. Rosenthal. de feud. c. 12. conclus. 15. n. 48. & in glos. lit. P. Rovit. super prag. in rubr. de piscuis, Capobl. de Baron. prag. 11. num. 9. & seqq. Buratt. decis. 312. n. 4. & 427. num. 6. Menoch. lib. 3. præsumpt. 100. apud quos disputatur, an in dubio præsumantur Baronis, & Domini, vel potius Civitatis, cum certo præsupposito, quod sint unius, vel alterius, quod de jure non est cautum, sed totum provenit a dicta applicatione, seu consuetudine, quam plerique dicunt usurpationem transactam in præscriptionem, seu legitimum titulum, ac ita passim ubique docet usus, & praxis.

Et in specie juris piscandi, videmus præsertim in nostra Italia, quod omnes Lacus, vel Stagna, etiam aquarum dulcium, in quibus copiosa piscium multitudo, vel conspicua qualitas adsit magnum tribuens emolumentum possideantur per Principes, vel Civitates, seu privatos ex Principum concessionibus, ut in Umbria est Lacus Trasimenus, seu Perusii possessus per Cameram Apostolicam, de quo Bar. in trakt. Tiberiad. verbo Flumen, n. 8. in Lombardia Lacus Gardæ, & Comi, in Regno Neapolitano Lacus Lesinæ, & Varani, ac plerique alii.

Quinimmo & in ipso mari, ubi aliqua eius pars istam habet particularem circumstantiam ab aliis diversam, eodem jure regulatur, ut videmus in Civitate Tarentina, & frequentius in Provincia Calabria, atque in Insulis Sicilia, & Sardinia, in locis thynnorum satis frequenti piscationi congruis, quia sunt Regis, vel eorum, quibus Rex concessit; quod etiam in Principatu Plumbini practicavi, & in specie de concessione facta per Principem juris piscandi thynnos agit Decius conf. 270. n. 3. vers. ulterius, & de thynnis Covar. d. §. 8. n. 10.

Et licet hujusmodi Vallium, & Stagnorum absque Principis concessionem detur privatum dominium, juxta traditionem Bart. in l. vicinus, §. Lacus, ff. de aqua pluvia. arden. quam cæteri sequuntur, in his terminis late congesti per Veggium confil. 1. & præcipue p. 33. & Beroum conf. 140. vol. 3. & cum aliis per Cancr. p. 3. var. c. 4. de servit. nu. 232. & 235. Capobl. d. tom. 2. c. 46. num. 23. in qua propositione magnum pro Actore contra Cameram fundamentum constituebatur, ut constat ex Altograd. d. conf. 4. n. 118. & seqq. & aliis pro eo scribentibus; dicebam tamen id quidem esse verum in vivariis manufactis, quæ quisque ad privatam industriam, vel delectationem in proprio fundo construit, vel in illis stagnis, & foveis, quæ in privatorum prædiorum depressiori situ, ex pluviarum, vel fluminum adjacentium inundationibus constituuntur, sive in illis lacubus, & fluminibus, quæ in privato fundo nascuntur, ita ut undique locus piscationis a privato sit circumdatus, atque antiqui privati domini vestigia ostendat, & de his, quæ ob situs depressionem frequenter sunt in Lombardia, & Emilia, proprie agunt Bart. ubi supra, & cæteri apud Veggium, & Beroum locis citatis; sed manifestum æquivocum est hoc applicare his Vallibus, quæ forte ab ipsa Mundi creatione, & antequam Clomaci Civitas habitatores haberet, in hoc eodem statu fuerunt.

Omniemque penitus difficultatem in hac facti specie cessare dicebam Ego, & cæteri pro Camera Scribentes, ponderando, aliud esse, ubi contra privatos hujusmodi piscationes possidentes fiscus agit, eas vendicando, nisi doceant de legitimo titulo, sine quo jura regalia possideri non possunt, itaut qualitas regalium deducatur agendo, tanquam fundamentum intentionis, cum tunc concludens, ac exacta probatio in Actore requiratur, atque sola contraria possibilitas illam excludat; aliud vero ubi tractatur de metienda natura, & qualitate bonorum, & jurium, quæ per ipsum feudatarium una cum feudo longó tempore possessa sunt, ad effectum inspiciendi, an facto casu devolutionis, magis feudalem, quam allodiale habeant qualitatem, & cuinam assit præsumptio.

In ea etenim quæstione, an bona per feudatarium intra feudi fines possessa, præsumantur feudalia, vel allodialia, quamvis nimium Doctores varient, ut infra, quoties de simplici juris præsumptione inducenda tractatur, omnes tamen concordant, quod si circumscripta ista generica legali præsumptione, aliæ concurrant præsumptiones, circumstantiæ, & adminicula, quæ unam magis quam alte-

ram qualitatem suadeant, ista præsumptiva probatio prævaleat, quamvis contraria vera probatione sit elidibilis, ut optime, ac magistraliter ita diversas opiniones conciliando distinguit Rota decis. 164. nu. 32. & seq. par. 6. rec. quæ distinctio est verissima, & de mente omnium de materia tractantium, & admittitur per Menoch. conf. 395. Surd. confil. 135. 151. & 311. ac Bellon. jun. conf. 44. satis effuso sermone de hoc articulo tractantes.

Dari potest exemplum practicum in materia quotidianum; jurisdictio in Vassallos, sive jus habendi private ad alios, Furnos, Macellos, Tabernas, Molendina, sive Cancellariam, Portulaniam, & alia hujusmodi, non implicat, quod sint allodialia, atque per feudatarium quæ sita, & possessa privatis titulis a feudo diversis, quia dari potest feudum sine jurisdictione, vel aliquo ex dictis officiis, quæ ad alium jure allodii ex Principis concessione pertineant, quodque unus habeat feudum, alter jurisditionem, ut observant Rosenthal. capit. 5. conclus. 6. & cæteri apud eum, & plene in Lucana jurisditionis, hoc tit. ubi ex a Ponte decis. 2. & aliis habetur, jurisditionem haberi posse in allodium.

Seu si illa reperiantur penes feudatarium, utique devoluto feudo, irrideri meretur ille feudatarii hæres, qui jurisditionem, cæteraque officia hujusmodi, ex sola juris præsumptione retinere veller, tanquam allodialia, vel alio titulo spectantia ex sola possibili acquisitione in allodium; nisi id concludenter probet, quia ipsorum jurium, seu officiorum, & jurisditionis natura, & ordinaria qualitas est, ut in feudatario esse censeantur cum feudo, ejusque ratione, sic a pari de illis bonis, & juribus, quæ de sui natura, & ordinaria qualitate sunt de regalibus, regulariter a privatis, ac jure privato non possidendis, sed potius jure feudi; quamvis possibilitas allodialitatis adesset, ad quod plura deducunt ad rem Addent. ad Rovit. super prag. in rubr. de feud. in princip. vers. in primo casu.

Maxime ubi agitur de illis feudis majoribus, & dignitatibus veræ, non abusivæ, in quibus etiam jus regalarum residet, ut de Duce Ferrariæ in specie Silvaticus conf. 2. n. 3. ex Felino in c. cum a nobis n. 3. de vestibus, & in hoc stare dicebam punctum inevitabilem, per quem ita distinguendo, omnia quæ pro Duce Actore ponderabantur, diluebantur, nisi vere de legitimis titulis acquisitionum jure privato doceretur, cum ipse Dux jure feudi, & investituræ etiam regalia obtineret, itaut propterea superius insinuatæ quæstionis examen assumere non oportet.

Sed quando eam examinari contingeret, ut eis satisficeret, qui in hujusmodi generalibus, & extrinsecis conclusionibus totam vim constituere solebant, dicebam pro hujusmodi quæstionis vera noticia, & decisione, plures esse distinguendos casus, vel terminos inter se diversos, in quorum aliquibus multæ procedunt auctoritates, quæ in aliis cum consuetis legislatorum æquivocis male deducuntur.

Primus igitur casus est, ubi controversia vertitur inter supremum Principem, & inferiorem dominum intra Principatus limites aliquod Castrum, Opidum, vel Corpus universale possidentem, an scilicet illud præsumatur jure feudi, vel allodii possideri, & isto casu, regula est pro allodialitate in exclusionem illius propriæ, & directæ feudalitatis, quæ servitii necessitatem, alienationis prohibitionem, casum devolutionis, aliaque onera continet, atque solum, juxta unam opinionem, inesse dicitur illa remota, & impropria feudalitas, quæ altum dominium, ac supremam Principis jurisditionem importat, in exclusionem illius allodialitatis, ob quam non nisi Deus in hujusmodi bonorum specie agnosci dicitur, ut late deducit Spada, conf. 1. vol. 1. ac particulariter discutitur infra, in Lucana jurisditionis, seu Imperii, hoc titulo, atque in his terminis loquuntur Castrenl. confil. 179. n. 1. lib. 1. Alex. confil. 129. n. 1. lib. 1. Capyc. invest. feud. verb. feuda allodialia, fol. mir. hi 42. Intrigliol. de feud. centur. 1. quest. 43. num. 23. & seqq. a Ponte decis. 2. Giurb. de success. feud. §. 1. gloss. 3. num. 10. qui propterea, & alii de eodem casu tractantes, male ad sequentes casus uti satis diversos applicantur, sed iste casus erat extra nostram facti speciem.

Secundus casus est, ubi controversia contingit inter feudatarium, ac Vassallos, seu privatos bona intra fines feudi possidentes, an illa scilicet sint libera, & allodialia, vel potius feudalia, & in hoc regula est pro allodialitate limitari solita, ubi omnia alia bona adjacentia, sive juxta unam opinionem, major pars feudalem habet qualitatem, sicuti e contra fortius allodialitatis præsumptio cadit, ubi major pars bonorum adjacentium, atque in eo Territorio existen-

existentium est allodialis, & in his terminis loquuntur Hostiens. Joan. Andr. Abb. Imol. & ceteri in cap. *nimis*, de jur. jur. Afflict. *decif.* 267. & in c. 1. de controu. inter masculum, n. 19. & *seqq.* ubi omnium latius quaestionem discutit, & cum quibus ceteri moderniores pertranseunt, & de quo particulariter in *Hydrunt. hoc eod. tit.* Sed isti pariter non erant termini nostri, unde manifesto laborabant æquivoco aliqui in contrarium scribentes, qui in hujusmodi auctoritatibus fundamentum constituebant, sive vim faciebant in ea circumstantia, quod multæ valles hujusmodi in eodem Territorio Clomacensi existentes, ab aliis jure privato tanquam allodiales possideantur, quia hic non est casus.

Tertius demum est casus noster, ubi scilicet devoluto feudo, est quaestio inter Dominum, & feudatarii hæredes 17 super prædiis, & bonis intra feudi fines a feudatario possessis, & in his terminis pro allodialitatis præsumptione tenent Alex. *conf.* 55. n. 19. volum. 4. Bellon. *consil.* 10. n. 11. & 12. Alber. Brun. *conf.* 1. n. 3. Menoch. *conf.* 395. num. 23. Surd. *conf.* 135. num. 25. & per tot. *consil.* 151. & 311. qui tamen (nempe Menoch. & Surd. loquuntur in controversia cum agnatis, quod est idem) Clar. *de feudum, quaest.* 18. n. 2. Boss. de Principe, n. 242. late Rosenthal. c. 12. *conclus.* 15. num. 32. & *seqq.* & hanc sequitur Rota, ut in *Asten. feudi* 27. Aprilis, & 18. Junii 1584. coram Bubalo *decif.* 72. post *Cenc. de Cens.* apud Buratt. *decif.* 276. & 426. apud Duran. *decif.* 28. & in aliis.

Contrariam sententiam pro feodalitate præsumenda, tenent Isernia in cap. 1. de contr. inter mascul. n. 3. Bald. in c. 1. num. 10. de Capitan. qui cur. vend. Dec. *conf.* 517. n. 9. Cravett. *conf.* 54. n. 9. bene Ursill. ad Afflict. *decif.* 267. Thefaur. lib. 3. *quæst. forens.* 105. num. 26. Menoch. lib. 3. *præsumpt.* 101. num. 2. & *seqq.* Mantica de tacit. lib. 23. tit. 6. num. 29. Intrigliol. de feud. d. *quæst.* 43. num. 88. & *seqq.* a Ponte *consil.* 11. num. 5. lib. 1. Jacob. Gall. *conf.* 32. num. 19. & *seqq.* Bellon. jun. *consil.* 44. nu. 29. & *seq.* plene ex professo Rovit. *conf.* 101. n. 1. & *seqq.* vol. 2. Mastrill. *decif.* 105. n. 7. Bilott. *conclus. feud.* 51. n. 5.

Pensatis bene auctoritatibus, & rationibus, omnino verior, & probabilior videtur hæc secunda, cum inter tenentes primam, pauci videlicet numerentur, atque omnes laborare videantur æquivoco, utpote se fundantes in auctoritate Hostiens. & aliorum in cap. *nimis*, de jur. jur. & in traditis per Afflict. locis proxime supra citatis, quæ auctoritates percipiunt primum, vel secundum casum, non autem tertium, in quo dari quidem potest aliorum titularum possibilitas; sed nisi de hoc doceatur, præsumptio stare videtur pro titulo præambulo feudi, de quo constat.

Ac etiam, quia nimis dura esset conditio Dominorum, & Principum infendantium, si post remotissima tempora, ac sæcula, quibus feuda in una linea, vel domo durare solent cogendi essent ipsi probare primævum statum ob temporis antiquitatem improbabilem, potissime quia Dominus a feudo absens, & feudatarii negotiorum ignarus, perquirere non potest, quando, & quomodo feudatarius acquirat bona jure privato; e converso autem facillimum est ipsi feudatario id probare; unde omnis ratio legalis, ac naturalis postulare videtur, ut istius, & non illius debeat esse probationis onus, quod accedente temporis antiquitate admittere videtur Rot. *decif.* 164. n. 38. p. 6. *recent.*

Item quia feuda a communiter contingentibus, non in sola Vassallorum superioritate, & jurisdictione, ac nudi Castri dominio consistunt, sed etiam suam dotem congruèque redditus habere solent, ex quibus statum feudatarii honorifice sustentare valeant, ideoque satis est probabile, ut domus, possessiones, prædia, & alia bona feudo annexa sint, ut per Schrader. *par.* 3. cap. 4.

Dari etiam solet in ista quaestione distinctio, ut spectetur persona Actoris, cui semper incumbat onus probandi eam qualitatem, quam agendo allegat pro fundamento intentionis; sed eam minus veram credebam in *Pisfauren. Molendinorum*, de qua infra hoc eod. titulo, quia cum feudatarii hæres possidere dicatur, esset in Domino cum hac distinctione destruere conclusionem, istumque semper ad onus probationis gravare, sive e converso, cum frequentius in casu devolutionis hujusmodi feudorum ad supremos Principes, soleat istorum fiscus statim de facto capere omnium possessionem, ex fiscalium propositione, quod fiscus non litigat manibus vacuis, de qua plene Peregr. *consil.* 1. & 2. lib. 1. esset destruere in suis casibus conclusionem in hærede feudatarii, ac semper eum gravare, itaut fiscus ex possessione de facto apprehensa, & forsan spoliativa, emolumentum caperet in præjudicium spoliati, ideo hoc fundamentum,

quod etiam in ista causa acriter per Camerales deducebatur, non placebat.

Cæterum quicquid sit de unius, vel alterius opinione in abstracto, absolutum est ex supra deductis, quod si adminicula, vel præsumptiones pro una, vel altera qualitate concurrant, illa debeant prævalere, atque pro vehementissimo adminiculo attendenda videtur bonorum qualitas, & status, vel quia sint de illis, quæ regulariter, & a communiter accidentibus sint juris privati, vel e converso sint de regalibus, & juribus dominicalibus ex superius traditis. Vel ipse bonorum status ita suadeat, quia nempe agatur de montibus, nemoribus, pascuis, pratis, forestis, & campis.

Ideoque ista videtur genuina distinctio, quod aut agitur de domibus, vineis, olivetis, ac prædiis cultis, quæ non a natura, sed ab hominis industria, & artificio, ad eam formam redacta sunt, & tunc, quia de necessitate supponunt privatum dominium illius, qui eam adhibuit industriam, & artificio, idcirco aliqua præsumptio forte stare videtur pro allodialitate, quod scilicet a privatis personis, & privatis titulis, non autem a Principe jure generali Principatus acquisita sint, & in his terminis vere loquuntur tenentes hæc partes exemplificantes in vineis, domibus, prædiis, &c.

Aut agitur de illis bonis remanentibus in eodem statu, quo natura procreavit, & fecus, quia hæc ex communi consuetudine sunt, vel Civitatis, vel Principis, a quo in feudatarium pervenisse præsumuntur, ut bene advertunt Ruin. *conf.* 26. num. 7. lib. 1. Curt. jun. *conf.* 184. nu. 8. Natt. *conf.* 460. num. 12. & *conf.* 506. num. 29. & *seqq.* & bene ista distinctio inculca, quæ initium privati domini ostendunt, & incerta, quæ tanquam bona jacentia præsumuntur Principis, comprobatur ab eodem Menoch. *dict. consil.* 395. num. 24.

Et in his terminis nos versari dicebam, quia valles sunt 18 eadem, quas ipsa natura produxit, atque jus piscandi in hujusmodi adeo affluentibus locis, regaliam de sui regulari natura importare solet; nil obstant, quod aliqua opera manufacta (dossia nuncupata) in eis cernantur, quia hæc respiciunt potius, vel commodiorem piscationis usum, vel terminorum distinctiones, vel piscium a stuctibus maris meliorem conservationem, prout in montibus, & forestis sunt sepes, limites, fossata, & alia artificia, quæ statum naturalem non immutant, Sixtin. de regal. lib. 2. cap. 3. num. 8. Rosenthal. c. 10. *concl.* 44. num. 21.

Tunc enim opus manufactum alterat rei statum, quando illam omnino diversificat, atque ad novam formam reducit, ut puta in solo construitur domus, vel Molendinum, utique hoc est opus manufactum, a quo tota rei substantia provenit, ita si in nudo solo plantetur vinea, vel olivetum, quia hominis artificio est causa, ut acquisierit istam qualitatem, quam natura non dederat. Et fortius in præsentem, dum duplex concurrebat circumstantia, una status naturalis, altera insolita, & extraordinaria affluentiæ piscium, ob quam fortis est præsumptio, a communiter accidentibus, ista loca effecta esse de juribus Principis, ut supra.

Ultra prædicta urgentia adminicula, ex bonorum naturali qualitate resultantia, accedebant alia particularia, 19 primum nempe ab expressione Vallium, & Pischeriarum in investituris contenta, quod vehemens adminiculum reputat Rot. *decif.* 120. & 164. *par.* 6. *recent.* Sed hoc satis debile adminiculum credebam, quia sunt formulæ generales investiturarum.

Alterum satis efficax credebam, quod hujusmodi valles semper possessæ fuerunt ab eodem primogenito feudi possessore, absque eo quod secundogeniti æquales allodialium hæredes de illis participaverint, signum quod essent bona feudo, & dignitati Ducali annexa, ut ponderat Natt. *conf.* 506. n. 31. & *seqq.* quod etiam prosequitur Bellon. jun. d. *conf.* 44. Tertium, quod eadem valles non essent allibratæ in æstimo, ut idem Natt. *conf.* 460. n. 15. & *seqq.* sed hoc satis leve videbatur, quia hujusmodi feudatarii majores, Supremi Principis partes gerentes, etiam pro patrimonialibus, & allodialibus, æstimo, & libræ non subjacent, & huic adminiculo late etiam satisfaciunt Menoch. d. *conf.* 395. & Surd. *conf.* 151. in eod. casu scribentes. Quartum credebatur vehemens ex jure vectigalis, ac piscandi prohibitione contra formam a loci Domino præscribendam, de quo in specie Aretin. *conf.* 23. *per tot.* Et quintum ex qualitate aquarum salientium, itaut dici possent mare; quod est de sui natura juris publici, vel saltem ex illarum mixtura,

E con-

20. E converso autem pro allodialitate, duo adducebantur adminicula, unum quod plurimum vallium hujusmodi penes privatos dominium esset, ex quo privato, & allodiali dominio in parte inferebatur illas esse species prædiorum, vinearum, & possessionum, quas illius Civitatis incolæ pro eorum sustentatione possidere dicuntur, cum alia prædiorum species non adsit; alterum quod de plurimum vallium acquisitionibus cum privatis titulis emptionis per Duces factis docebatur, unde ab unis ad alios inferri dicebatur; neutrum tamen relevans videbatur, quod supradictis in contrarium urgentibus præponderaret, possessio etenim aliorum privatorum de ejusdem qualitatis bonis tanquam de liberis, prodest quidem in secundo casu exemplificato, ubi scilicet controversia est inter feudatarium, & Vassallos, juxta decisionem Afflict. & in hoc æquivocare videntur Menoch. *consil.* 395. nu. 10. & *segg.* & *Surd. d. consil.* 151. num. 26. & 311. num. 3. Sed non inde cautum videtur, ut id operetur respectu ipsius feudatarii, dum alia feudalitatis adminicula concurrunt, quia cum incolæ absque prædiis, & bonis vivere non valeant, stant bene simul, quod in eorum introductione aliqua Territorii pars illis assignata sit, colenda, & fruenda, alia vero jure naturali remanserit penes Principem; ac ulterius, ut ex hoc aliquod adminiculum deduci valeat, opus esset ostendere hujusmodi privatum dominium, & commercium ante infeudationem, non postea, quia potuerunt privati ex Ducum subinfeudationibus hujusmodi vallium usum, & fruitionem acquirere, ut ponderat Ruin. *consil.* 26. nu. 7. & *segg. lib.* 1. maxime quia in facto per Cameram de pluribus concessionibus docebatur, & de solito Ducum Ferrariæ faciendi has concessionem habetur apud Alex. *consil.* 57. *lib.* 7. & in *Ferrarien. juris piscandi hoc titulo.*

21. Et ex hoc reddebatur etiam æquivocum alterum adminiculum resultans ex aliquibus acquisitionibus per Duces factis a privatis, quia esse potuerunt per viam reintegrationis ad antiquum statum, ac remotionis illius obstaculi, quod prædecessorum concessionibus præstabant, ideoque bona antiqua recuperata, quæ ad suam antiquam causam, tanquam per obstaculi remotionem revertuntur, dicuntur augmentum intrinsecum, seu liberatio a servitute, per quos actus non impeditur devolutio, ex deductis per Rosenthal. c. 10. *concl.* 44. Bilott. *conclus. feud.* 62. & 63. Rovit. d. *consil.* 101. *lib.* 2. ubi ceteri.

22. Ponderabatur etiam per Camerales, distas acquisitiones factas esse sub nomine Camere Ducalis, quæ diversa dicitur a Camera privati Patrimonii, *gloss. in rubr. de jure fisci, lib.* 10. ubi Bald. *num.* 13. Franc. Marc. *decis.* 338. nu. 7. & 10. Peregr. *de jure fisci, lib.* 1. tit. 1. num. 6. & 7. Sed ista ponderatio levis credebatur, cum hujusmodi vocabula confundi soleant, ac promiscue unum pro alio sumi.

Quamvis autem ex præmissis, ac aliis longe melius deductis per doctissimos Camerales, quando causa per juris tramites decidi debuisset, pro Camera probabilius respondendum esset, attamen quia vulgus non informatus varie loquebatur, aliaque prudentialia motiva sic exigebant, laudabiliter post hæc scripta, per honestam concordiam controversia finem habuit.

S U M M A R I U M.

- 1 DE punctis principalibus contentis in hoc discursu.
- 2 Quare sub hac materia feudali cadat illa regalium?
- 3 De erroribus non distinguendum, & num. 7.
- 4 De natura, & effectibus feudi regalis, & veræ dignitatis, quod habeant regalia, & quæ remaneant Domino.
- 5 Quid in Baronibus, & Domicellis inferioris ordinis non regalibus?
- 6 De eodem, & de diversitatibus morum.
- 7 De eodem errore, de quo supra, num. 3.
- 8 De questione an castra, & loca sint potius feudalia, vel allodialia, quomodo debeat intelligi?
- 9 De feudo, & respectu allodio improprio castrorum, & locorum Status Ecclesiastici.
- 10 De locis habitatis, quæ possidentur per Ecclesias, & cujus qualitatis sit illud allodium?
- 11 An bona possessa per privatos intra fines feudi sint feudalia, & feudo reddititia?
- 12 De eodem errore, de quo num. 3. & 7.
- 13 Distinguuntur casus, vel effectus questionis, an quod possidet feudatarius intra fines feudi, censetur feudale, vel allodiale.
- 14 De eodem, & quomodo ista questio decidi debeat.

15 An dari possit, ut quis sit feudatarius, vel Dominus totius territorii, & sit dominus privatus aliquorum locorum?

16 An, & quando feudatarius acquirendo bona privata censetur incorporare cum feudo.

17 De aliis distinctionibus in materia.

18 De piscariis, vel piscariis.

ANNOT. AD DISC. II.

Cum de tempore editionis hujus discursus jam sequuta esset concordia, quæ controversiæ finem dedit, idcirco defuit occasio ulterioris disputationis; de contentis, autem in eo, pluries in aliis causis agere occasio dedit, circa ejus duos punctos principales; primo nempe, circa originem, & naturam Regalium, & quænam pertineant ad feudatarium, atque veniant sub investitura feudali? & secundo super natura, seu qualitate bonorum existentium intra fines feudi, an præsumantur feudalia, vel allodialia?

Quatenus pertinet ad primum, licet regalium tractatio suam particularem, ac diversam habeat Sedem in libro frequenti, non tamen incongruit ad effectum præsentis, vel aliarum similium controversiarum, de eis actum quoque esse sub hac materia feudali, sub qua eorum inspectio cadit ad prædictum effectum comprehensionis sub feudo, & an, & quando Barones habeant regalia, & quomodo?

In hoc autem puncto verificari pariter videtur illud idem æquivocum insinuatam *disc. præcedenti*, quod oritur ex modo procedendi cum generalitatibus, vel cum littera doctrinarum, non distinguendo casus, vel loca, seu regiones, aliasque circumstantias facti; siquidem reflectendum est in primis ad naturam, seu qualitatem feudi, an sit regale, ac veræ dignitatis, in recta, & propria ejus natura, quod importat omnimodum Imperium, & Principatum absolutum, vel potius e converso sit inferioris classis magisque improprium, & subordinatum in figura Baronis, vel Domicelli cum dignitate impropria, & abusiva; primo etenim casu, feudum importare dicitur principatum absolutum, juxta nostræ Italiæ exempla insinuata in annotatione præcedenti, & per consequens secum trahit omnia regalia, etiam majora, & primi ordinis, illis exceptis, quæ consistunt in alto dominio, quod ad differentiam, ut infra ab aliquibus dici solet altissimum, & in illa majori superioritate, quæ vulgo dicitur *Sovranità prima*, cum hæc sint inseparabilia a Corona, & ab Imperio infeudantis, ex regula quod nemo facere potest sibi æqualem, ipsiisque feudum perneceffe, atque de sui natura importat subjectionem, & vassallagium, dictumque dominium ab aliquibus, ut supra, dici solet altissimum per quendam modum loquendi, & ad effectum contradistinguendi aliud altum dominium subalternum, quod consideratur in ipsomet feudatario, respectu ejus Baronum, & feudatariorum, qui ab ipso subinfeudati fuerint de aliquibus partibus, seu membris feudi, & cum jurisdictione cognoscendi de successione, vel devolutione feudi, juxta casum, de quo *disc.* 59. *cum similibus*, & in hoc supplemento *disc.* 128. ubi de his distinctionibus duplicis alti domini, & superioritatis. Omnia vero alia transeunt in feudatarium, quoties lex investituræ, vel consuetudo aliam non redoleat exceptionem.

In altero autem casu, in quo agatur de illis feudatariis veris, & propriis, cum expressa investitura, ac præstatione servitii, ut (ex.gr.) sunt feudatarii Regnorum utriusque Sicilia, ac etiam Status Ecclesiastici, qui dicitur immediatus, ad differentiam Status mediati, consistentis in dictis feudis regalibus, & majoribus respectu illorum feudorum, quæ ita obtineantur; ac etiam sunt feudatarii improprii, & remoti, quod scilicet in figura Baronum, & Domicellorum sub alto dominio, ac superioritate Principis possideant loca sine investitura, & sine servitio in natura allodii, ut sunt plerique Barones dicti Status Ecclesiastici immediati; & tunc regula est in oppositum, quod scilicet regalia non censentur eis concessa, sed remansisse penes Principem, tanquam gemmæ Coronæ Principatus, a quo sine scissura, vel deturpatione Coronæ avelli non debent, ideoque in dubio non censentur avulsa, quoties expressa concessio, vel implicita, quæ resultat a consuetudine immemorabili, seu centenaria, cujus vigore allegari possit privilegium, vel quicumque alius titulus de mundo melior, aliud non suadeat, sive aliqua accedat particularis circumstantia, juxta casum, de quo *disc.* 62. 63. 64. & 72. *hoc tit.* cum similibus.

Et nihilominus adhuc reflectendum est ad diversos mores, & stylos Principatum, quoniam (ex.gr.) in Statu Ecclesiastico in hujusmodi Baronibus subditis, & mere subordinatis,

ris, datur frequentius possessio aliquorum regalium, juxta insinuata in supra allegatis *disc. 62. 63. 64. & 72. & in tit. de Regalibus, disc. 145. & 146. & in tit. de servitut. disc. 36. ac etiam in Miscellan. Ecclesiast. disc. 41.* occasione agendi de jure prohibendi venationem, ut etiam praxis docet in ple-
 risque Baronibus, & Domicellis Liguriæ, & Lombardiæ, magis vero in illis Germaniæ; e converso autem talis praxis nullatenus adest, vel nimium rara, & restricta ad aliqua regalia inferiora in præfatis Regnis utriusque Siciliæ, in quibus, & præsertim in hoc citeriori, de stricto jure, potius subfeudatarii, quam feudatarii censendi sunt; prout etiam magis restricta est jurisdictio, & potestas Baronum, & Magnatum in Hispania, & in Gallia, quam in Germania, in qua latius patet; quinimmo in ipsamet Germania tam superiori, quam inferiori, longe diversi sunt mores, vel leges juxta tot Principatum diversitatem.

Atque hinc oritur eadem ineptia manifesta, quæ annotatione præcedenti insinuata est, nostrorum pragmaticorum, seu collectorum, qui absque alio ratiocinio, vel reflexione ad hujusmodi distinctiones, totam vim constituunt in numero arithmetico Auctorum, quos cum improbo humerorum labore colligere student, in sola littera procedendo, & non distinguendo Ultramontanos a Citramontanis; ac etiam in quolibet genere, non distinguunt Regiones, vel diversas qualitates feudorum, & feudatiorum, de quibus ipsi loquuntur, confundendo Regnicolas utriusque Regni ut supra, cum Lombardis, vel cum Germanis, sive in istis non distinguendo Provincias, vel Principatus; revera etenim ista dicenda venit potius quaestio facti, quam juris, decidenda pro singulorum casuum particularibus, ac individuis circumstantiis, nimiumque clarus error est, cum generalitatibus procedere.

Quo vero ad alterum punctum, de quo principaliter in hoc discursu actum fuit, super natura scilicet allodialitatis, vel feudalitatis; pariter idem dignoscitur clarum æquivocum confundendi auctoritates, illasque generaliter applicandi quibuscumque casibus, non reflectendo ad eorum diversas circumstantias, aliasque distinctiones, ut supra; siquidem inhærendo distinctioni plurium casuum, de qua in hoc discursu, quatenus pertinet ad primum casum super qualitate loci in genere, seu in universum, an scilicet ipse locus censeatur potius feudum, quam allodium, vel e converso? quamvis regula assistat allodialitati, ex relatis in eod. discursu, ac etiam *disc. 6. 34. 60. & 135.* & in aliis pluries; attamen adhuc intelligenda venit juxta diversitatem Regionum, quoniam (ex. gr.) in Regno Neapolitano regula est potius in contrarium, ut omnia loca habitata cum Vassallis, & jurisdictione, censeantur potius feudalia, quam allodialia, adeo ut regula generalis assistat feudalitati, transfundendo onus probandi allodialitatem tanquam limitationem regulæ; exceptis locis, quæ ab antiquo possideantur per Ecclesias, quoniam non constituto de contrario, præsumuntur potius allodialia, ex iis, quæ tam super regula, quam super limitatione habentur relata *hoc eod. tit. disc. 60.* & alibi pluries.

E converso in Statu Ecclesiastico, quamvis procedatur cum regula opposita, ut castra, & loca etiam habitata cum jurisdictione, & imperio, non docto de qualitate feudali, præsumantur potius allodialia, quam feudalia, adhuc tamen, ut advertitur in hoc discursu, ac etiam *disc. 6. & ad. disc. 60. & 135.* & in aliis, id recte procedit ad effectum evitandi illam propriam, ac strictam feudalitatem, quæ importat formalem servitutem, ac subjectionem legum feudali, tam circa obligationem servitii, quam circa prohibitionem alienandi, vel circa restrictam successionem ad certum genus personarum, seu circa obligationem novi successoris accipiendi renovationem, cum similibus obligationibus, & restrictionibus, quæ ex feudali servitute resultant; non per hoc tamen inferri potest ad verum, & proprium allodium, quod negat alterius dominium, & superioritatem, cum in eo non recognoscatur alius superior, nisi Deus, dum ratione alti domini, & superioritatis, ac etiam multorum regalium, quæ etiam in locis possessis per Barones, & Domicellos, possidentur per Papam, & Sedem Apostolicam, dicitur adesse feudalitas remota, & impropria, ratione cujusdam implicitæ, & præsumptæ investituræ sine oneribus feudali-
 bus, quasi quod hujusmodi Barones, & Domicelli obtineant ista loca ex investituris, & concessionibus Pontificiis, juxta celebre *conf. 8.* Abbat. cum aliis plene, & elaborate collectis per Spadam *conf. 1. lib. 1.* ut advertitur *d. disc. 63.* & alibi pluries; adeo ut inesse dicatur onus servitii feudalis extraordinarii, quod inest etiam feudis franchis, vel iis, quæ ha-

bent onus servitii realis, in quod personale est commutatum, ut est illud ad hanc in Regno Neapolitano quando necessitas Domini ita exigat, dum & isti sunt Barones, idest milites primi ordinis.

Prout etiam in Ecclesia, in qua generaliter potius præsumitur allodialitas, quam feudalitas in Castris, & locis habitatis, quæ sunt intra viscera Principatum laicalium, atque per Ecclesias possideantur ex Principum concessionibus, magna quaestio est, an istud sit allodium verum, & omnimodum, etiam respectu superioritatis, & alti domini, & de hoc agitur *hoc tit. disc. 34. & 60.* Ex quo patet, quod difformis est observantia, cum qua procedendum videtur.

Igitur semper manifestus remanet error procedendi in his materiis cum generalitatibus, & cum auctoritatum confarcinationibus, absque distinctione locorum, temporum, & morum, aliarumque circumstantiarum, cum quarum præsupposito singuli loquuntur.

Quo vero ad secundum istius quaestions casum, in hoc eodem discursu distinctum, quod scilicet posita qualitate feudali in ipso Castro, vel Oppido in universum, quaestio sit inter ejusdem Castri, seu loci Dominum, & cives, & incolas, aliosque privatos, qui in ejusdem loci finibus, & territorio possident prædia rustica, vel urbana, unde Dominus prætendat, quod totum territorium sit de ejus dominio directo, adeo ut omnes privati possessores haberi debeant tanquam coloni perpetui, sed livellarii, vel censiti, & reddititi, tam ad effectum solvendi aliquam partem fructuum loco portionis dominicalis, vel aliquam præstationem, quam etiam ad effectum prohibitionis alienandi sine assensu Domini, & cum obligatione solvendi aliquod laudemium, vel aliam recognitionem, & sic quod bona dicantur feudalia improprie, idest passive, tanquam affecta, seu reddititia feudo, ejusque Domino, vel possessori, quamvis in reliquis ipsa bona sint allodialia, juxta casus, de quibus *hoc eod. tit. disc. 35. 47. & 72.*

Itaque casu, licet regula assistat allodialitati in exclusionem feudalitatis, vel servitutis, ex deductis in hoc discursu, attamen revera dicenda venit quaestio facti potius, quam juris, decidenda ex singulorum casuum circumstantiis, ideoque intrat idem consuetus error procedendi cum generalitatibus, vel cum doctrinis in abstracto, cum reflectendum sit ad concretum, ad mores scilicet regionum, & ad qualitatem Castri, seu loci in universum, sive ad qualitatem aliorum prædiorum, vel bonorum existentium in aliqua parte, seu contrata; siquidem si (ex. gr.) de consuetudine universalis Provinciæ, vel Principatus, totum territorium censeatur de directo dominio Principis, vel Domini, ut Galli supponunt esse aliquas Galliarum partes, & præsertim illam, quæ Provincia appellatur, juxta deducta infra in *annot. ad dict. disc. 47.* Et tunc præsumptio potius assistit feudalitati, ratione causæ universalis, de qua *sub tit. de jurisdict. disc. 1. & seqq. & tit. de decimis pluries*, & alibi, & per consequens prædicta regula generalis, quæ assistit libertati, atque transfundit onus probationis in eum, qui allegat servitutem, non intrat, cum potius res se habeat in oppositum, ut qui prætendit, quod ejus prædia, & bona sint libera, & non redditia feudo, debeat probare hanc limitationem, dum habet resistantiam causæ universalis.

Ita pariter si eadem causa universalis non sit adeo lata in tota Provincia, vel Principatu, sed verificetur in ipso Castro, seu loco, totoque ejus territorio, intra quod sita sint prædia, seu bona, de quibus est quaestio, juxta casum, de quo *disc. 72.* quoniam intrat eadem ratio, juxta illam assistentiam in jurisdictionalibus, quam habet Episcopus in Ecclesiis, & locis existentibus intra Diocesim; intelligendo tamen de illo dominio universalis totius territorii, quod non sit in sola ratione jurisdictionali, & baronali, tanquam quid intellectuale, sive ut nostri dicunt, tanquam nebula supra paludem, capiendo jus territoriale a solo jure terrendi; sed sit in jure territoriali vero, & effectivo pro dominio territorii, eo modo, quo frequens praxis docet in Statu Ecclesiastico, ex deductis *hoc eod. tit. disc. 47. & 72. & de Regal. disc. 50. & disc. 145. & 146. & tit. de servit. disc. 36.* & alibi pluries, atque praxis docet in aliquibus locis Regni Neapolitani, ex insinuatis *hoc eod. tit. disc. 35. & tit. de jurisdictione, disc. 66. & alibi.*

Idemque ad proportionem procedit in altera universitate subalterna, quia nempe agatur de feudo, seu loco, in quo feudatarius, vel Baro habeat solum jus territoriale intellectuale pro jurisdictione, ac jure terrendi, non autem pro dominio privato, & effectivo totius territorii, juxta

juxta magis genericam locorum naturam, sed tamen possideat in dominio, tanquam de pertinentiis feudi, ejusque dote pro sustentatione feudatarii, aliquam tenentiam, seu aliquam montaneam, vel aliam territorii partem in universum, quam Vassallis, & incolis concesserit ad culturam, eo modo, quo in dies videmus in Urbe, & locis adjacentibus concedi tenentias, vel casalia ad constructionem vinearum, juxta casum, de quo *hoc eod. tit. disc. 35*. Et tunc proportionabiliter intrat eadem regula, seu ratio causæ universalis, in hac universitate subalterna, sed non jure feudi, & Baroniz, cum id perveniat ex natura, seu virtute causæ universalis, etiam in privato Domino illius tenentia, seu feudi rustici, juxta casum, de quo *d. disc. 35*. dum (ut præmissum est) qualitas feudalis in hujusmodi bonis consideratur potius improprie, & in ratione passiva, quia bona sint redditicia feudo, quam quod ipsa prædia sint feudalia, eorumque possessores dici debeant feudatarii.

12 Igitur fabulose videntur illæ quæstiones, quæ desuper disputari solent per nostros in abstracto, faciendo desuper magnos allegationum cumulos, atque ad id confarcinando omnes doctrinas, vel auctoritates, quas revolvendo reperiunt, cum improbo labore, inveniunt, non distinguendo loca, & tempora, aliasque circumstantias, cum quarum præsupposito singuli respective loquuntur; & propterea firmum remanet, quod decisiones pendunt a facto, non autem a jure.

Demum quoad tertium casum in hoc eodem discursu distinctum, respectu scilicet illorum prædiorum, & bonorum, vel jurium incorporalium, quæ ab ipsomet feudatario possideantur intra fines, vel territorium ipsius feudi, juxta casum, de quibus *in hoc disc. & disc. seq. & disc. 47. & 56. & 133*. & in aliis; atque de hoc solet disputari ad plures effectus. Primo nempe ad illum devolutionis, de quo in locis proxime citatis disputabatur, an scilicet devoluto feudo, devolvantur prædia rustica, & urbana, aliaque bona, vel jura possessa per feudatarium intra fines feudi, vel potius tanquam allodialia remaneant penes ipsum, ejusque hæredem allodiale; quod etiam, adhuc non facto casu devolutionis, disputari contingit inter hæredes extraneos feudatarii defuncti, & agnatum successorem feudi patris, & providentiæ independentem.

13 Secundo ad effectum prohibitionis alienandi, vel obligandi, juxta casum, de quo infra in Romana concursus creditorum *disc. 117*. & tertio ad effectus favorabiles ipsimet feudatario, & Domino, pro exemptione scilicet a collectis, aliisque oneribus, quibus subjaceret, si bona essent allodialia per ipsum possessa jure cujuslibet privati, sive juxta stylum Regni Neapolitani, Communitas, vel universitas loci teneatur dare idoneum administratorem, qui ibi hæreditarius dicitur, cum hæc obligatio percutiat solum bona feudalia, non autem allodialia; aut pro jure prohibendi pascua, vel ligna, &c. cum similibus; ideoque contingit, quod quandoque in prædiis, & bonis per Baronem possessis, qualitas feudalis sustinetur, & quandoque negatur.

14 Pariter autem ista quæstio dicenda est potius facti, quam juris, decidenda ex singulorum casuum circumstantiis, ad quas est principaliter reflectendum; ideoque intrat idem error procedendi cum generalitatibus, vel cum doctrinarum cumulo in abstracto; siquidem in primis reflectendum est ad superius insinuatam distinctionem, inter illos feudatarios, & Dominos, qui juxta regularem naturam habeant solum dominium territoriale, seu jurisdictionale, & illos, qui habeant dominium privatum, & utilitarium totius territorii, adeo ut Vassalli, aliique privati possessores prædiorum habeantur potius tanquam coloni, seu livellarii, &c. in hoc etenim secundo casu regula assistit feudalitati, quod scilicet aliquam territorii partem Dominus concesserit colendam Vassallis, & aliam pro se retinuerit, in qua prædia construxerit; sive quod prædia per ipsum possessa, quæ habeant opus manufactum, ad ipsum redierint jure devolutionis, vel caducitatis.

Difficultas autem intrat in casu insinuato *hoc eodem disc. & infra in dicta Romana concursus creditorum, disc. 117*. quando scilicet constat de explicitis titulis acquisitionum, jure privato emptionis, vel donationis, aut successionis, aliquorum prædiorum, quæ possidebantur per privatos, & tunc duplex intrat inspectio; una scilicet potestatis, ut neque volens possit Dominus illa retinere in natura domini allodialis privati; & altera voluntatis, quo scilicet animo, vel intentione hujusmodi acquisitiones fecerit.

Circa primam quæstionem potestatis, pro ejus inclusio-

ne urgere videtur ratio incompatibilitatis, quæ resultat a concursu actionis, & passionis in eodem subjecto, sive ab alia incompatibilitate habendi servitutem in re propria, unde propterea, ut *hoc eod. tit. & alibi* pluries advertitur, habemus, quod non potest quis esse Rex, & Baro in eodem loco, sed eo ipso, quod fit reversivum Dominium, feudum confunditur cum sua priori causa universali, ad quam redit, adinstar fluminis intrantis in mare, ex ponderatis *hoc eod. tit. disc. 83*. ac habemus in cessatione ususfructus, vel alterius servitutis, vel census per acquisitionem domini, & proprietatis ipsius rei servientis, cum similibus.

E converso, pro isto compatibili concursu, intrat illa diversitas personarum formalium, quæ in eadem persona materiali pro diversitate respectuum consideratur *hoc eod. tit. disc. 23. & 61*. ac etiam *infra d. disc. 117. & disc. 115*. & frequenter *sub tit. de cambiis*, & sub illo *de hærede*, ac sub altero *de credito*, & sub altero *de decimis*, ac pluries; & consequenter, quod non implicet, ut feudatarius tanquam Dominus loci ratione domini publici, & universalis, acquirat, & possideat sub se ipso prædia, & bona privata, tanquam unus ex colonis; istaque posterior pars videtur probabilior, magisque usu recepta.

Quo vero ad alteram quæstionem voluntatis, aut habetur illius expressa probatio, & tunc posita potestate, non est de alio quærendum, ad regulam vulgati Textus *in l. ille, aut ille, ff. de legatis tertio*, quod in claris, & expressis non intrant quæstiones, & argumenta; aut vero ista voluntas est ambigua, & tunc in primis recurrendum videtur ad necessitatem, ex qua voluntas desumi potest, an scilicet ipse feudatarius, vel Dominus, teneretur facere illam acquisitionem pro reintegratione feudi, ejusque restitutione ejus primæ unitati, ita medicando malum, quod ipse, vel ejus prædecessores fecerunt, in concedendo, vel alienando illa bona, vel membra, quæ concedi, vel alienari non potuerunt, & tunc voluntas assistit reintegrationi, adinstar illorum melioramentorum, quæ fiant pro supplementatione deteriorationum, ex deductis *sub tit. de detractionibus. disc. 35. & alibi*.

Cessante vero hac circumstantia, præsumptio in dubio esse videtur pro exclusione incorporationis, cum id redolet donationem, quæ in dubio non est præsumenda, ex ponderatis *d. disc. 56. & 117. & alibi*, nisi ejus præsumptiones, & conjecturæ, vel adminicula concurrant; & per consequens punctus est incapax regulæ certæ, & generalis, dum revera totum pendet a facti qualitate, & singulorum causæ circumstantiis.

In altero autem casu, in quo dominium universale feudatarii sit solum territoriale, vel jurisdictionale; alia vero bona intra feudi fines existentia possideantur per privatos, jure pleni domini; & tunc licet nostri procedant cum regula generali, quod bona, etiam per ipsum feudatarium possessa intra fines feudi, præsumantur potius allodialia, quam feudalia; nihilominus omnino verior videtur distinctio tradita *in hoc eod. disc. & disc. 3*. inter bona, & jura, quæ sint de sui natura privata, nullamque annexam habeant jurisdictionem, vel prærogativam dominicalem, & illa, quæ d. prærogativam habeant, ut (ex gr.) sunt molendina, furni, macelli, tabernæ, seu vulgo pizzicariz, & similia, cum jure prohibendi, & agendi, quod est de regalibus; isto enim secundo casu intrat præsumptio feudalitatis, donec ista præsumptio elidatur contraria probatione competentis iuris, ratione privatæ servitutis, ut *d. disc. 3*. secus autem in illis rebus, quæ hanc jurisdictionem, vel prærogativam annexam non habeant; & nihilominus etiam isto casu omnino probabilis, & vera videtur distinctio, de qua *in hoc disc.* inter bona culta, & inculta, sive habentia, vel non habentia ministerium hominis; & quatenus sint culta, & de sui natura potius juris privati, quam publici, adhuc intrat inspectio voluntatis, vel destinationis super incorporatione, vel ad desertionem, juxta deducta per Rovit. *consil. 101. lib. 2. cum aliis hoc eod. disc. & per consequens firmum remanet, ut totum pendeat ex facto, quodque semper erroneum sit procedere cum generalitatibus*.

De ista vero regalia pisceriz agitur *sub tit. de regalibus. disc. 134*. ubi videndum.

PISAUREN. MOLENDINORUM
PRO CAMERA APOSTOLICA ET CIVITATE
PISAUREN.
CUM M. DUCISSA ETRURIE.

*Casus disputatus in Camera, sopitus per
concordiam.*

Bona per Civitatem infeudatam possessa, & per eam tradita Feudatario, an censeantur data tanquam Principi, & Feudatario, vel tanquam privatæ personæ, & an devoluto feudo illa remaneant hæredum recipientis, vel redeant ad Civitatem dantem, vel potius tanquam feudo incorporata cum ipso feudo ad Dominum devolvantur?

Præscriptio an profit Feudatario contra Dominum directum?

Et aliqua remissive de articulo, an quod possidetur a Feudatario intra fines feudi dicatur feudale, vel allodiale, & præsertim Molendina, & bona, quibus aliqua jurisdictio annexa est, & quando dicantur bona habere annexam jurisdictionem?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**æli series.
- 2 **P**acta servanda sunt, ubi sunt licita, & ex eis lex cessat etiam in feudis.
- 3 In pactis intrat argumentum a contrario sensu.
- 4 **A**ngaria, & perangaria sunt de regalibus, & jurisdictionalibus.
- 5 An dicantur de regalibus, ubi sunt penes Feudatarios, & Barones, vel alios privatos?
- 6 **D**uces Urbini habebant regalia.
- 7 **Q**uando jus cogendi Vassallos ad servitium molendinorum dicatur importare angariam, vel jurisdictionem incumbentem ipsis molendinis?
- 8 **E**x prohibitione non accedendi ad aliena molendina resultat jus cogendi accedendi ad propria.
- 9 **A**n jus cogendi accessum ad molendina probet ista esse feudalia?
- 10 **Q**uando prohibitio accessus ad aliena molendina non aicatur importare servitutem, vel coactionem accessus ad illa prohibentis?
- 11 **P**ossessio referenda est ad titulum licitum, de quo apparet.
- 12 **C**ivitas si assignat, vel dat ejus bona Principi, & Domino, censetur dare jure Dominicali ad instar mulieris dantis ejus bona marito in dotem.
- 13 **P**rincept dicitur maritus Civitatis, seu Reipublicæ.
- 14 **B**ona allodialia possessa per Feudatarium si devolvuntur ad Principem, & ab isto denuo conceduntur cum feudo, efficiuntur feudalia.
- 15 **B**ona semel per Civitatem, vel Rempublicam assignata Principi, transeunt cum Principatu ad successores, & non redeunt ad assignantem.
- 16 **E**x quibus arguatur, molendina, & bona esse possessa per feudatarium, tanquam allodialia.
- 17 **E**x quibus causis Civitates, & Populi solent eorum bona suo Principi solvere, & assignare.
- 18 **E**t si Civitas se dat alicui Principi, an ad illum transeant molendina, & bona Civitatis?
- 19 **E**x centenaria, vel immemorabili possessione Feudatarius dicere potest bona a se possessa, esse allodialia, privatis titulis quesita.
- 20 **D**eclaratur, ubi constat possessionem fuisse tanquam de allodialibus, secus si possessio sit æquivoca.
- 21 **F**eudatarius, etiam per mille annos non præscribit contra Dominum.

D I S C. III.

Cum ob rerum Italix motus, omnes fere Civitates, ab Urbe versus Montes, quandam libertatem sibi usurpassent, atque se ipsas Rerumpublicarum more aliquo tempore rexissent; quamvis in eorundem potentium Civium, vel vicinorum tyrannidem postea cecidissent, adhuc tamen earum aliquæ possessionem, ac administrationem Vectigalium, Daciogram, Collectarum, aliorumq; publicorum reddituum continuarunt, cum onere subministrandi earum Præ-

Card. de Luca, lrb. l.

eipi, seu Tyranno congruas subventiones, aliaque publica munia ferendi, inter quas fuit Civitas Pilsauri, quæ per Malatestam qu. Pandulphi de Balleonibus sub titulo Vicarii Sedis Apostolicæ occupata, eidem dedit omnes redditus, ac bona, & utendo verbis, quibus tunc usa fuit, *totum ejus habere*, cum onere solvendi censum Sedi Apostolicæ, faciendique publicas impensas ipsi Civitati prius incumbentes, a Malatesta vero cum eodem titulo Vicariatus, seu Principatus, devenit in Alexandrum Sfortiam, ab isto in Constantium Alexandri filium, & ab hoc in Joannem filium Constantii, sub quorum dominio fama est, multa que adminicula ostendunt, Civitatem suos redditus, & bona, reassumpto priori statu, administrasse, supportando etiam onera, donec ab Alexandro VI. occupata per Ducem Valentinum, huic d. bona denuo assignavit, eodem modo, quo Malatesta fecerat; sed per Valentini expulsionem reverso Joanne, huic de anno 1503. eandem assignationem acceptatam, ac effectum sortitam fecit.

Defuncto Joanne, ac successive in pupillari ætate Constantio filio, devolutaque proinde Civitate ad Sedem Apostolicam sub Julio II. ab isto de anno 1512. Nuit de ipsa investitus Franciscus Maria de Ruvere Dux Urbini, qui deinde a Galeatio Sfortia Joannis fratris naturali, & Isabella filia, cessionem pro certo pretio reportavit de palatiis, domibus, Villis, aliisque bonis allodialibus, quibus tamen omnibus una cum feudo Dux tanquam contumax, & rebellis privatus fuit de anno 1514. per Leonem X. qui datia, gabellas, & publicos redditus, aliaque bona antiquitus per Civitatem possessa, eidem Civitati ad beneplacitum possidenda, & administranda cum onerum supportatione concessit, & inter bona enunciatur Molendina, de quibus agitur; sed de anno 1523. Dux præfatus ad omnia per Adrianum VI. reintegratus fuit.

De anno autem 1613. Franciscus Maria jun. ultimus Dux, conventionem quandam habuit cum Civitate super refectione damnorum Clusæ Molendinorum, quæ magna aquarum inundatio causerat, ad formam dictæ conventionis initæ de anno 1503. inter dictum Joannem Sfortiam, & Civitatem, cujus conventionis vigore, Dux præfatus vectigalia, gabellas, & publicos redditus, aliaque bona Civitatis possidere professus est, ac demum de anno 1624. imminente feudi devolutione ob dicti Ducis decrepitam ætatem, ac futuræ proliis masculinæ desperationem, devotum est cum Camera Apostolica ad Concordiam, per quam inter cætera conventum extitit, ad ipsius Ducis hæredem (qualis est Victoria M. Ducissa Etruriæ ejus ex filio prædefuncto neptis,) spectare debere omnia bona, quæ probabuntur allodialia aliquam jurisdictionem annexam non habentia, coram deputandis per Sedem Apostolicam liquidanda, exceptis tamen Molendinis factis cum licentia Ducum, cum obligatione respondendi certam portionem, necnon Molendinis habentibus jus cogendi Vassallos ad accessum, quæ cum feudo devoluta censeantur.

Facto demum casu devolutionis feudi per obitum Ducis de anno 1631. Camera accepit possessionem Civitatum, Oppidorum, Castrorum, & bonorum ad illud pertinentium, & M. Ducissa eam accepit bonorum allodialium in quadam lista descriptorum, in qua aderat Molendina hujus Civitatis, qua præteritendo illorum dominium, Camera ea sequestravit, atque sub hoc sequestri titulo fructus spatio fere annorum 25. percepit; reassumpta vero in Tribunali Cameræ de anno 1657. disputatione super hujusmodi Molendinorum qualitate, an scilicet essent de feudi pertinentiis, vel potius allodialia, & successive super pertinentia, num scilicet posita allodialitate, spectarent ad M. Ducissam Feudatarii hæredem, vel potius ad Civitatem, quæ se afferebat illorum antiquam Dominam? In tres inspectiones causa divisa fuit, quarum prima erat super verbis Concordiæ declarantis cum feudo devoluta illa Molendina, quæ aliquam jurisdictionem haberent, vel jus cogendi ad accessum, an scilicet ista Molendina esse dicerentur in uno istorum casuum; altera vero, quatenus Concordiæ verba Cameræ non suffragarentur, an eadem Molendina censeferi debeant feudalia, vel allodialia, & cuinam onus, unam, vel alteram qualitatem probandi incumberet, & tertia quatenus constaret de allodialitate, an ad feudatarii hæredem, vel ad Civitatem pertinerent?

Nihil enim referre, Ego, & alii pro Camera Apostolica Scribentes dicebamus, an hujusmodi Molendina essent de pertinentiis feudi, vel ne, quia cujuscumque essent naturæ, sufficere debebat esse in casu pacti, & conventionis, cum pacta licita servanda sint, ac legibus derogent, l. i. & l. jurisgentium, §. Prætor ait, ff. de pactis, quod axioma si verum est in

B

est in omni materia, verius est in feudis, Natta *conf. 49, num. 19.* Afflict. *d. c. 265, num. 102.* & ideo cum dicatur illa solum bona hæredibus remanere, quæ aliquam non habeant annexam jurisdictionem, atque in specie de Molendinis dicatur devolvi ea, quæ habeant servitutem juris cogendi, sufficeret unum ex his verificari, cum etiam in pactis intret argumentum a contrario sensu, *l. inter Socerum, §. cum inter, ff. de pactis dotal. Bald. conf. 390. in fin. lib. 4. Barbof. alios cumulans loco communi 29. a contrario sensu.*

4 Utramque qualitatem concurrere dicebatur ex parte Camerae, primo enim jus angariæ, & perangariæ cogendi Vassallos ad expurgationem, & manutentionem Clusæ, & Vallati eorundem Molendinorum; Angariæ siquidem, & perangariæ, non solum sunt de fructibus jurisdictionis, sed aliquid plus important, quia computantur inter regalia non nisi cum Principis concessione, vel immemorabili præscriptione competentia, *c. unic. que sint regalia, ubi Isernia, & cæteri feudistæ, de quibus Rosenthal. cap. 5. concl. 70. & 71. Mastrill. de Magistrat. lib. 3. c. 10. n. 329. & seqq. Bald. conf. 409. n. 4. & 7. lib. 5. ubi quod cogere subditos, ut accedant ad sua Molendina, est actus jurisdictionis innominatæ, & quod jus angariæ importet jurisdictionem, Laratha *theatr. feud. p. 11. dilucid. 74. n. 1. & plenius infra in Sabinen. Status Montis Libretti hoc eod. tit.* quicquid enim sit, an sint regalia de maioribus, vel minoribus, circa majorem, vel minorem difficultatem in illis obtinendis, hoc unum certum dicebatur, eis aliquam jurisdictionem annexam esse,*

5 Adversus hæc respondebatur per M. Ducissæ Advocatos jus cogendi Vassallos ad serviendum, dici angariam, & perangariam de regalibus, ubi est penes Regem, vel Principem, non autem ubi ex privilegio, vel præscriptione competit Baroni, qui sit Principe inferior, ex traditione Iserniæ *in c. unic. que sint regalia, verbo Angariæ, nu. 52. in fin. Ann. in const. Constitutionem Divæ memoriæ, nu. 13. Frecc. de subfeud. lib. 2. auctor. 13. num. 3. post med. Franch. dec. 56. num. 16. Rovit. dec. 72. num. 33. Hodiern. contr. 45. n. 26. & 28. Mastrill. d. cap. 10. n. 335. Laratha d. dilucid. 71. num. 2. Capyc. Latr. consult. 41. nu. 15. cum aliis in Romana appaltus lignorum sub tit. de reg. ad materiam Vestigialium.*

6 Replicabam esse nimis debilem responsionem, tum quia Dux Urbini non erat simplex Baro Principe inferior regalium regulariter incapax, prout sunt Barones Regnorum utriusque Siciliae, de quibus loquuntur Isernia, & sequaces, sed erat Feudatarius Dignitatis cum jure Principatus, & omnium regalium, itaut haberet omnia, quæ supremo Principi competunt, ut in specie Ducis Urbini late firmant Jacobus de Leonardi inter consilia Alberti Bruni *conf. 117. Menoch. conf. 92. numer. 32. Borell. de præstantia Regis Catholici c. 31. num. 30. & c. 48. num. 11. & generaliter Tusc. lit. B. concl. 28. num. 4. & seq.*

Tum clarius, quia non disputabatur, an hæc perangaria existens penes Feudatarium, esset vel ne de regalibus, & an regalia concessa inferiori retineant eorum naturam, de qua in dicta Romana appaltus lignorum; sed disputatio erat an aliquam jurisdictionalem prærogativam annexam habere dicantur, quod est indubitatum, præsertim penes Feudatarium, cui jurisdictio in universum concessa est, quia actus coactionis per se ipsum, ejusque Officiales, non autem per alios faciendus, indubitanter importat jurisdictionem, *Bald. d. conf. 409. lib. 5. quod sufficit, ut verificentur verba concordiae, unde revera dicta responsio erat parum congrua.*

7 Aliam tamen ponderabam dari posse solidam responsionem, quæ per Scribentes in facto potius, quam per Juristas pro M. Ducissa insinubatur, quod scilicet jus cogendi Vassallos ad Clusæ, & Vallati expurgationem, non proveniret ab aliquo jure, vel jurisdictione ipsis Molendinis annexa, itaut in quemcumque illa transirent, transiret etiam dictum jus, sed proveniebat a conventionibus habitis inter Principem, & Civitatem super dictorum Clusæ, & Vallati expurgatione, tanquam expensa publica, concernente publicam utilitatem, ne scilicet ob Clusæ, & Vallati repletionem sequantur inundationes Portui, & Civitati præjudiciales, ac etiam ne hyberno tempore ob easdem inundationes Molendinorum usus impediatur, unde populus famis incommoda sentire posset, ideoque Princeps in hac parte dictum servitium præcipere solitus fuit, potius tanquam Princeps pro bono publico, quam tanquam privatus Dominus Molendinorum, quibus si annexa esset hæc jurisdictio, sequeretur, quod etiam ad privatas manus transirent, ab isto tale jus esset exercibile, quod de jure, & de facto non remanebat justificatum, cum alias de jure Dominus, quamvis

habens jurisdictionem cum mero, & mixto Imperio, non possit, cessante ratione publicæ utilitatis, vel legitima consuetudine, cogere subditos ne accedant ad alia Molendina quam sua, *Thef. dec. 16. Gratian. discept. 564. num. 45. & 47. & habetur actum in Cornetana Molendini, & in aliis, sub. tit. de servitutibus.*

8 Concurrere dicebant etiam Camerales alteram qualitatem in concordia expressam, juris cogendi ad accessum stantibus statutis, ac bannimentis prohibentibus subditis, ne pro molendo frumento accedant ad aliena molendina extra territorium, quod idem importare videtur, ac præceptum, ut accedant ad ista, cum enim molitura sit actus ad humanæ vitæ usum præcise necessarius, eo ipso quod prohibetur subditis, ne ad aliena Molendina accedant, virtualiter, & implicite continetur præceptum affirmativum, seu coactio, ut ad ista accedant, quia excluso uno, de necessitate sequitur alterum, ut communis est sensus Doctorum de istis juribus prohibendi, & cogendi tractantium, habent enim ea pro synonymis, idem in effectu importantibus, ut constat ex deductis per *Thefaur. decis. 16. Rosenthal. de feud. cap. 5. concl. 26. & 27. de Marin. resol. 18. vol. 2. Capobl. & Rovit. super pragm. 14. de Baron. cum aliis in materia deductis, sub tit. de servitutibus, præsertim in Cornet. Molendini, & in Farsen. Molendini.*

9 Replicabatur ex hoc jure cogendi non inferri necessario ad feudalitatem, cum importare possit servitutem a privato etiam in allodialibus præscriptibilem, multo magis a Domino, ut per *Bald. de præscript. p. 4. par. 5. principalis, q. 5. Capobl. de Baron. pragm. 1. n. 205. & seqq. & tom. 2. cap. 5. n. 1. sed hæc responsio pariter nullius ponderis credebatur, tum quia in ea quaestione, an Molendina intra fines feudi per feudatarium possessa præsumantur feudalitatem, vel allodialia, resolutio ex communi sententia resultat ex ista qualitate, num scilicet sint bannerata, vel ne, sub quo bannerationis termino feuditæ significant dictum jus cogendi, seu prohibendi ex bannimentis resultans, quia cum hoc jus importet jurisdictionem non nisi ex Principis concessione resultantem, nisi doceatur de alio acquisitionis titulo, præsumptio est, feudatarium Molendina cum hoc jure habuisse ab eodem Principe, a quo habuit jurisdictionem, & feudum, ut ex *Bald. conf. 409. lib. 5. per tot. & signanter n. 6. & 7. firmant Henrigius de Molend. q. 9. n. 76. q. 11. n. 110. 113. & 119. cum seqq. Natt. conf. 506. n. 23. & 31. cum seqq. Intrigliol. de feud. q. 43. n. 82. Seraph. dec. 894. n. 3. & cæteri. Tum etiam quia hæc inspectio intraret, quoties cessante concordia, videndum esset in solo puncto juris, an Molendina haberent, vel ne feudalem qualitatem, quod in præsentia non erat opus, stante conventionione clara ad juridicas quaestiones dirimendas habita, ut ea Molendina, quibus hoc jus competeret, censerentur cum feudo devoluta, igitur sufficiebat conventam qualitatem justificari de facto, non curando, an de jure esset apta ad imprimendam, vel ne feudalitatem.**

10 Solidior tamen responsio credebatur altera, ex qua pro veritate credebam non verificari casum conventionis conceptæ in casu juris cogendi ad accessum, quia statuta, & bannimenta id non disponunt, sed solum prohibent egressum a territorio, qui non continet de necessitate accessum, cum pleraque alia supponerentur in territorio Molendina privatorum, sive magna, sive parva, ideoque hujusmodi prohibitio potius referenda erat ad juridicam Principis provisionem ex lege justitiæ pro publico bono; vel quia existentibus in Territorio Molendinis sufficientibus, species iniquitatis esset, illis derelictis, ad extera, remotiora, & incommodiora accedere, ideoque per Dominum, & Superiorem juxta unam opinionem, quamvis non ubique admittam, prohiberi potest, ut lapsus haberetur in dictis Cornetana; & Farsen. Molendini, sub tit. de servitutibus; vel quia juste id Princeps, vel Superior mandet, ad fraudibus consulendum, ne scilicet sub hoc prætextu extrahantur victualia a Territorio, ac etiam ut pro bono annonæ regimine, ita commodius sciat, atque experimentum faciat, quid pro Civitatis, & populi sustentatione sit necessarium, & hæc potuerunt esse motiva, ex quibus principaliter statuta, & bannimenta emanaverint, licet in consequentiam Dominis Molendinorum exinde major utilitas resultet, quia non hoc, sed illud est attendendum ex notis axiomatibus, unde in concordia modicum, vel nullum fundamentum constitui posse in Advocatorum congressibus pro causæ directione ex parte Camerae habitis dicebam.

Probabiliora vero esse credebam jura Camerae quam M. Ducissæ, vel Civitatis, ex aliis circumstantiis, quod scilicet ex Statutis, aliisque urgentibus adminiculis, satis clare constaret,

ret, hæc Molendina, illud præfertim nuncupatum (*delli Canonici*) fuisse antiquitus Civitatis, unde cum per feudatarii hæredem non doceretur de titulo privata acquisitionis a Civitate, & e converso constaret Civitatem cum universali dispositione totum suum habere, omniaque bona, jura, & redditus assignasse prius Malatestæ, deinde Duci Valentino, ac demum Duci Ruvereo, præsumptio est, possessionem referendam esse ad titulum legitimum, de quo apparet, non ad alium, de quo non constat, de illicita potius usurpatione suspectum, cum absque certis solemnitatibus Civitatum bona sint inalienabilia, ad text. in l. 2. C. de acq. poss. ubi Bald. n. 1. & Bart. n. 2. Mant. dec. 3. n. 6. Surd. conf. 221. n. 46. & seqq. Burat. & Adden. dec. 614. n. 8. & 12.

Et huic præsumptioni accedebant alia plura adminicula, primo nempe, quod Molendina semper post Civitatem possessa fuerunt per Principes, vel illos, quibus ipse concessit, ut ponderatur apud Seraph. d. dec. 894. nu. 3. Secundo, quia in Conventionibus initis in concordia anni 1503. habetur, quod inter publicas impensas computantur illæ expurgationis Clusæ, & Vallati istorum Molendinarum, quod arguit illa esse juris publici. Tertio, quia postquam Leo X. Ducem Franciscum Mariam a Ducatus possessione ejecit, Civitas supplicavit, & obtinuit ad antiquam possessionem, & administrationem suorum bonorum ac reddituum restitui, & inter hæc bona connumerata fuerunt Molendina.

Neque obstare videbatur replicatio, quod his etiam admittis non inde inferri poterat ad feudalitatem, quodque Molendina essent de pertinentiis feudi, cui nunquam annexa fuerant, dum erant de dominio Civitatis habentis dominium allodiale a feudo distinctum, quia ex tenore conventionis, atque ex ipsa subiecta materia tam ratione vestigalium, multarum, & publicorum reddituum, quam ratione publicorum onerum, satis liquido constabat hujusmodi assignationem, prius Malatestæ, deinde Jo: Sfortiæ factam esse tanquam Domino, & Principi, ad instar mulieris tradentis ejus bona viro in dotem, ut hic matrimonii onera ferat, quia Princeps dicitur Reipublicæ maritus, ideoque recte ista comparatio intrat. Peregr. de jure fisci, lib. 1. tit. 1. num. 8. in fin. & alibi, Galeot. responso Fiscali 29. num. 68. Laratha theatro Feud. par. 2. dilucid. 3. num. 4. & habetur actum in Spoletana gabellæ, sub tit. de Regalibus

ad materiam Vestigalium, atque ita nostri dicunt omnia Imperatoris, & Regum, vel Principum bona, & jura a Rebus publicis, & Civitatibus ac populis in eos translata esse.

Comprobant hoc evidenter, tum observantia facti, quæ declarat quid in investitura comprehendatur, Intrigliol. de feud. g. 43. num. 111. Bellon. jun. conf. 9. nu. 18. Gratian. discept. 377. n. 19. Ciardin. controu. 106. n. 85. tum etiam expressa confessio ultimi Ducis in concordia inita cum Civitate de anno 1613. ubi explicite fatetur, se tanquam dictæ Civitatis Principem, ac Jo: Sfortiæ successorem possidere vestigalia, jura, & bona Civitatis vigore dictæ assignationis factæ de anno 1503. confessio enim in his materiis attendenda est ex collectis per Rosenthal. c. 6. concl. 68. nu. 15. & in glos. litt. Q. ac etiam quia ipsamet hæres agnovit vestigalia, collectas, multas, compositiones, & alia jura per Civitatem cessa, devoluta esse cum feudo, quia vere erat res incontrovertibilis.

Quo posito inferri dicebam ad feudalem qualitatem, resultantem ab investitura per Julium Secundum concessa Franciscum Mariæ, quia conceduntur in feudum non solum Civitas, ejusque membra, & pertinentiæ, sed omnia bona, & jura, quæ prædecessores, ac præfertim Sfortiades jure Dominicali, & ratione Principatus possederunt, ut in puncto bonorum, & jurium allodialium, quæ penes prædecessorem Feudatarium existentia, in secunda investitura concessa sunt in feudum, Rovit. conf. 101. numer. 24. & seqq. vol. 2. Bellon. jun. conf. 44. nu. 42. & per totum consilii contextum, maxime quia etiam de jure prætendi poterat, acquisitiones factas per Feudatarium, tanquam talem, & occasione feudi, & Principatus, dici posse feudi accessiones, ejus naturam assumptas, ex deductis in Masfanen. Castror. hoc tit.

Atque ex ista ratione sequebatur exclusio etiam Civitatis, quia bona per eam Principi tanquam Principi, & jure Principatus assignata, dicuntur irrevocabiliter Principatui incorporata, & ad successores in dominio spectantia, eodem modo quo bona, & jura per Rempublicam, & Populum Romanum in Imperatorem semel translata, perpetuo transferunt cum Imperio, quod etiam comprobatur observantia, quia Datia, Vestigalia, multæ, compositiones, molituræ, & alia remanserunt, & remanent penes Camera. Card. de Luca, Lib. I.

ram indubitanter, neque Civitas unquam contrariam habuit prætensionem.

In contrarium pro allodialitate Molendinarum penes Sfortiades, & successive pro privata acquisitione per Ducem Franciscum Mariam a Sfortiadum hæredibus sub generali cessione domorum, prædiorum, & bonorum allodialium, ex parte M. Ducissæ ponderabantur plures actus, ex quibus liquet, Jo: Sfortiam ista Molendina obligasse, seu alias de eis disposuisse, & præfertim super uno iutorum assignasse Galeatio quendam redditum, necnon Joannis uxorem, & filiam, super eisdem pro dotibus immisionem, ac assignationem respective habuisse; sed omnes isti actus, tanquam æquivoci, æquipollere non posse videbantur urgentibus adminiculis in contrarium facientibus; si enim Jo: Sfortia omnium bonorum Civitatis assignationem habuerat cum libera facultate suo libito disponendi, dummodo ferret onera, utique nulla suberat ratio, cur durante suo jure, quod longo tempore in successoribus durare debere sperabat, hujusmodi assignationes facere non potuerit, idque evidenter comprobatur observantia ejusdem Ducis Francisci Mariæ, qui de anno 1525. reintegratus per Adrianum Sextum quandam inivit concordiam cum Iabel-la Jo: Sfortiæ filia, cui pro satisfactione, & cautela assignavit, & obligavit Datium grasciæ, quod absque dubio erat juris publici, & per Civitatem assignatum inter publica bona, tanquam Principi, & jure Principatus; igitur actus prædicti sunt æquivoci, nihil concludentes.

Alicujus non levis ponderis adminiculum, per quod Ego & cæteri Scribentes pro Camera torquebamur, resultare dignoscebatur ex eodem concordia, seu assignationis Instrumento inito inter Civitatem, & Jo: Sfortiam de anno 1503. non quidem ex quadam enunciativa, quod scilicet ad alium effectum incidenter enunciarentur Molendina ipsius Domini, quasi quod illud verbum (*ipsius*) in Genitivo prolatum, importet dominium, Paitell. expedit. 47. n. 57. & in quo motivo maximum constituebatur fundamentum (levissimum enim argumentum credebatur, dum enunciativa non referret ad personam Joannis, uti Joannis jure privato, sed uti Domini, & sic ad qualitatem dominicalem, & Principatus) sed quia in eodem Instrumento fit peræquatio, seu bilanci-um omnium reddituum, & onerum distincte enumeratorum, atque comperto onera excedere redditus in certa quantitate, convenitur pro supplemento, & peræquatione imponi debere collectam, & tamen nulla habetur ratio Molendinarum notabilis redditus, de quibus jam partes in eodem Instrumento cum dicta enunciativa mentionem habuerunt, signum clarum, quod alio jure, & titulo per Joannem possiderentur, & hoc erat validius argumentum, quod pro allodialitate, ac feudatarii hærede urgeret.

Respondebam tamen pro parte Camera, Rempublicam, ac Civitates & populos, ex duplici causa eorum bona, & jura in Principes transtulisse, una scilicet mere correspectiva ad accollationem onerum eidem Reipublicæ incumbentium per viam justitiæ cominutativæ, & contractus mere correspectivi, seu jure administrationis, altera vero protectionis, sive gratitudinis, & convenientiæ, ut Principi ultra onerum supportationem, aliquid remaneat, cum quo Principatus decorem sustentare posset, ac subditis benemerentibus benefacere, actum enim alias esset de Principibus, eorumque infelix esset conditio, si aliud non haberent, nisi illud quod præcise in publicorum onerum necessariam supportationem sunt erogaturi; periculosa enim res est in imperante tenuitas, Roland. conf. 1. n. 66. lib. 2. ubi n. 64. & seq. refert causas hujusmodi assignationis bonorum Principi, Barbof. in l. competit. n. 22. de præscrip. ideoque dictus contractus initus de anno 1503. juxta primam speciem non excludit præcedentem eorundem Molendinarum concessionem, sibi a Civitate factam, sed tanquam Principi, & Domino in alteram causam, sive ob alia onera, de quibus tanquam jam accollatis non fuit opus aliam habere mentionem, ita ut argumentum non concluderet, præfertim tot aliis in contrarium urgentibus; ac etiam quia ex non facto, vel non dicto, non potest deduci concludens præsumptio, ut bene ex Imola, & aliis Menoch. conf. 395. num. 80. & seqq.

Sive adaptari posse dicebam Magistralem distinctionem, Bald. in c. 1. de Capitaneo qui Cur. vendidit. n. 4. vers. Ego idem in Molendinis, & c. quod scilicet aut Molendina pertinent ad Civitatem jure publico, & jurisdictionali, & tunc si Civitas se dedit Principi, in eum transeunt Molendina; aut pertinent ad eandem jure privato, & remanent penes eam, quam distinctionem refert, & sequitur Surd. conf. 311. n. 48. ideoque dici posse videbatur ex forma Statutorum, ista Molendina

ſpectantia ad Civitatem jure publico, translata Civitate ad Principem, tranſiſſe ante dictam aliorum bonorum aſſignationem, ſed tanquam ad Dominum, & Principem.

- 18 Magnum demum, ac forte totum pro parte hæredis Feudatarii conſtituebatur fundamentum, cui aliqui ex Dominis ſatis inhærebant, deductum ex centenaria poſſeſſione, cujus vigore quemcumque titulum de mundo meliorem allegari poſſe inſiſtebatur, ad quod probandum in ſpecie deducebantur Menoch. *conf.* 1023. nu. 3. & 4. Merlin. *dec.* 582. n. 4. Sed mihi hoc motivum videbatur leve, ac potius aliud proxime ſupra inſinuatam aliquam faciebat impreſſionem, tum quia Ruverei non poterant confugere ad præſcriptionem, dum deduxerant titulum acquisitionis a Sfortiis, ad not. per Innoc. & alios in c. dudum, de decimis, & Sfortiadum poſſeſſio non excedebat annos 70. dum eorum initium deducitur de anno 1547. Tum etiam quia tunc per immemorabilem, vel centenariam poſſeſſionem, allegari poteſt allodialitas, atque ſi quæ aderat feudalitas præſcribi, quando conſtat Feudatarium bona poſſeſſiſſe tanquam libera, & allodialia jure privato excluſive ad qualitatem feudalem, ſeu titulum feudi, & in his terminis loquuntur allegati, ac cæteri, apud Bellon. jun. *conf.* 44. n. 67. & ſeqq. Intrigliol. de feud. q. 39. nu. 40. & ſeq. Cravett. de antiquit. temp. p. 4. verbo abſolutis differentiis, n. 29. ubi plures caſus diſtinguit, ſecus vero ubi ſola poſſeſſio ſimpliciter accedit, nullo expreſſo titulo, vel jure, ex quo illa ſequitur ſit, quia cum referri valeat ad cauſam feudi, atque ad titulum domini, & Principatus, remanet æquivoca, Giurba *dec.* 50. n. 7. Laratha *theatr. feud. par.* 8. dilucid. 25. n. 9. & ſeq. ideoq; nihil relevat, Ruin. *conf.* 104. n. 15. circa fin. & 16. vol. 5. Mellin. d. 288. n. 1. & 5. Rot. in Beneventana juriſdictionis 13. Maji 1652. & 27. Jan. 1653. cor. Zarata, quarum ſecunda eſt *dec.* 304. par. 11. rec.

Ac alias ſequeretur, quod maritus, qui longiſſimo tempore poſſidet bona, quæ conſtat ante matrimonium fuiſſe uxoris, poſſet ex temporis beneficio allegare præſcriptionem, quod utique abſurdum, niſi certitudinaliter conſtat poſſeſſiſſe jure proprio, & tanquam bona ſua private ad uxorem, eſſet enim dare præſumptionem præſumptionis, præſumendo nempe titulum, ac poſſeſſionem in allodium; ideoque cum feuda ad univerſam lineam, & deſcendentiam concedi ſolita, durare ſoleant penes unum Feudatarium per plura ſæcula, poſſet ſub hoc clypeo Feudatarius in caſu devolutionis, excepto ipſo Caſtro continente hominum habitationem, ac juriſdictionem, omnes alios feudi redditus ita dicere ſuos, quod eſt omnino vanum.

- 20 Quia poſſeſſio mille annorum in Feudatario nil operatur, dum ſuperveniente contraria ratione, uſus ille extinguitur, ut bene Bald. in §. Si quis, Demanzo de contr. in veſt. n. 12. fol. 17. & c. 1. de in veſt. de re alien. Roſenthal. c. 6. concl. 82. ubi cæteri, Bellon. jun. *conf.* 44. n. 67. & 68. quodque conſtare debeat ea poſſeſſiſſe tanquam allodialia per actus univocos, allodio, & non ſeudo convenientes, conſtat ex deductis per Surd. *conſil.* 311. nu. 11. & 12. ubi de allodialitatis præſumptione reſultante ex pluribus alienationibus factis in liberum allodium.

Propoſita cauſa non fuit reſoluta, quia reputata dubia, & Judices ſatis inclinabant ad favorem Civitatis, ſed parum bene ſentiebant de Juribus Cameræ, & poſtmodum abſque alia diſputatione ſopita per concordiam, qua mediante relaxati fuerunt ad Cameræ beneficium fructus decurſi, ſatis notabilem quantitatem importantes, molendina vero relaxata ad beneficium M. Duciffæ cum onere ſolvendi annua ſcuta mille circiter Civitati, quæ libenter majoribus ejus juribus ceſſit ob ſatis benevolam memoriam, quam conſervat erga ſanguinem Ducum, unde non omnino maturum, ac determinatum judicium ſuper veritate efformari potuit.

S U M M A R I U M.

- 1 Quando molendina dicantur ſpectare ad feudum.
- 2 De jure prohibendi, ſeu privato redolente regalia.
- 3 Declaratur conclusio quod jura regalia penes privatos habeant naturam locorum privatorum.
- 4 Quod conclusiones debeant attendi juxta circumſtantias facti, quodque totus punctus eſt in applicatione.
- 5 De alia conclusione, quod habens immemorabilem, vel centenariam, allegare poteſt privilegium, vel tit. de mundo meliorem.
- 6 Dantur exempla circa poſſeſſionem æquivocam.

ANNOT. AD DISC. III.

- 1 Pariter iſta cauſa alium non habuit diſputationis progreſſum, ob eandem rationem inſinuatam in annota-

tione præcedenti, quod per concordiam ſopita fuit. Cumque in eadem præcedenti annotatione actum ſit de articulo, ſuper quo, circa ea, quæ juris ſunt, diſputatio circumferebatur, an ſcilicet hæc Molendina præſumerentur poſſeſſa jure feudi, vel jure privato; idcirco ſuperſuum eſt repetere; alter enim punctus ſuper dominio Communitatis, quæ jure adminiſtrationis dicebat, iſta Molendina propria commendalle feudatario, tanquam illius Reipublicæ marito, & majori adminiſtratori, conſiſtebat potius in facto, quam in jure.

Cumque circa prædictum juris articulum inſpecta bonorum materialitate, regula aſſiſteret hæredi feudatarii, ex eo quod ageretur de opere manufacto, habeante hominis induſtriam, ſeu minifterium; e converſo autem ob formale adjectum juris prohibendi vaſſallis, ne accederent ad aliena Molendina extra territorium, & de conſequenti cogendi, ut accederent ad iſta, regula aſſiſteret Domino, ut ratione hujus circumſtantiæ dicenda eſſent de membris feudi, juxta diſtinctionem, quam in ſpecie molendinorum inter bannerata, & non bannerata communiter tradunt feudiftæ relati in diſcurſu, & alii collecti per modernum juvenem Ageram in compenſ. feudali, rubr. 4. diſc. 4. verb. molendina, fol. 190. Potiſſime vero dum iſta circumſtantia non ſolum præſert ſimplicem juriſdictionem baronalem, quæ congruit cuilibet Baroni, vel Domicello, ſive alicui communitati ſubditæ, ſed importat jus regale, ex iis, quæ in ſpecie molendinorum habentur ſub tit. de regal. diſc. 144. & 145. Et per conſequens clarius reſultaret excluſio juris privati, quoties cum immemorabili, vel centenaria bene probata, & abſque initio vitioſo probata non eſſet ſervitus etiam in privato verificabilis.

Hinc, ut in eodem diſcurſu inſinuat, Scribentes pro hærede allodiali feudatarii deſuncti, in duobus potiſſimum inſitebant; primo nempe in concluſione, quod jura regalia eorum retinent naturam penes Principem, non autem penes privatos, penes quos immutata natura ſunt juris privati; & ſecundo in poſſeſſione centenaria, cujus vigore allegari poteſt privilegium, & quicumq; alius titulus de mundo melior, & per conſequens ita jura regalia remanent compatibilia cum privato dominio.

Non improbando autem ex aliis facti circumſtantiis, ac etiam ex aliquibus prudentialibus motivis concordiam, adeo ut cauſa digna videatur illa quiete, quam ita recepit, quatenus pertinet ad ea, quæ juris ſunt, ſuper dictis duobus articulis, denuo ad illa reſectendo, perſiſtendum mihi videtur in eodem ſenſu tunc habito, quod ſcilicet neutrum ad rem faceret.

Non quidem primum, quoniam dicta concluſio, quod jura regalia poſſeſſa per privatum deſinunt eſſe talia, atque amittunt ſuam priorem naturam, ſeu prærogativam, procedit, quando a perſona mere privata poſſideantur ex mere privatis titulis, de quibus conſtat, ad effectum, ne ipſe privatus, in eis habeat, ac exercere poſſit illas juriſdictiones, & præminentias, quæ competunt Principi obtinenti regalia jure ſuo, & in ratione principatus; ut (ex. gr.) juxta modernam frequentem praxim, verificatur in illis privatis, qui eo titulo emptionis, vel alterius conſeſſionis, poſſident loca montium, & officia venalia, etiam tranſmiſſibilia, ſive redditus, & proventus gabellarum, aliorumque vectigalium, & arrendamentorum, ſeu jurium Principis, quoniam iſta dicuntur de regalibus quoad habitum, ſive quoad jus illa indicendi, & percipiendi jure ſuo, in privatis autem transferri dicitur potius eorum commoditas, ſive effectus, quamvis habitualis; juxta diſtinctiones deductas ſub tit. de regal. diſc. 81. ubi de iſta concluſione magis ex-profeſſo agitur, non autem ubi poſſeſſio referri poſſit ad titulum publicum Principatus, ſive ubi privatus contra Principem, vel Rempublicam, prætenderet hujusmodi jurium regalium acquisitionem, reſultantem a diuturna poſſeſſione, quoniam ita eſſet petere principium, atque facere quod regalia aſſumerent naturam bonorum privatorum directe contra Principem, vel Rempublicam, cujus favore hanc ſpecialem naturam, ſeu prærogativam habent, quo nil abſurdius.

Hæc autem omnia verificabantur in iſta facti ſpecie; tum quia erat allegare contra Principem jus privatum, pro acquisitione, & competentia regaliæ; tum clarius dum non agebatur de mere privato poſſeſſore, ſed de illo, qui durante feudo regale dignitatis, ſecum ferente jura regalia etiam majora in ratione ſupremi principatus, qui ita magis congrue iſtud jus poſſedit, ac exercuit.

Unde

Unde propterea, in omnibus fori controversiis, semper edocemur idem, quod in præcedentibus annotationibus, & alibi frequenter insinuatum est, quod scilicet in hac legali forensi, seu practica facultate, hodie vis non consistit in conclusionibus juris, earumque comprobatione, cum pene omnes videantur jam sopitæ; sed totum consistit in earum regulatione, vel applicatione pro circumstantiis facti.

5 Ex hac vero ultima consideratione, de plano resultare dicebam fallaciam alterius assumpti super virtute, vel operatione immemorabilis, vel centenariæ, ex iis, quæ generaliter de una, vel altera super hac facultate allegandi privilegium, vel quemcumque alium titulum de mundo meliorem, quoties non constet de initio vitioso, ita exhibitio per possessorem, ut ad illum restricta dicatur ejus possessio, cum exclusione alterius tituli, habentur sub tit. de regal. disc. 47. & sub tit. de alienat. & contract. prohib. disc. 3. & sub tit. de judic. disc. 21. & infra hoc eod. tit. disc. 133. & alibi pluries, ubi scilicet jura regalia, seu alias impræscriptibilia possideantur a persona mere privata, quæ materialiter, & formaliter vere distincta sit ab altera persona publicâ, cui eadem jura regalia competunt, cum tunc intrent duo extrema, præscribenti, & alterius contra quem præscribatur, ac etiam intrat altera ratio inverisimilis patientiæ, vel tolerantia Principis, ejusque officialium, quod privatus tandem jura regalia, & publica possideret, & exerceret, juxta plures casus de quibus in sua materia sub d. tit. de regal. secus autem, ubi in eadem persona materiali possessoris uniantur duæ personæ formales compatibles, una scilicet Principis, vel feudatarii, & altera propria, seu privata, quoniam licet istæ personæ pro diversitate respectuum sint formaliter distinctæ, atque in eis recte dari possint actus incompatibiles, at tamen ad hunc effectum præscriptionis, vel facultatis allegandi quemcumque titulum meliorem, iste concursus diversarum personarum formalium in eadem persona materiali, impedit verificationem extremi, seu requisiti necessarii possessionis, quæ ita remanet æquivoca, atque referibilis potius ad titulum proprium, & connaturalem principatus sub juris assistentia, quam ad alterum privatum accidentalem, & improprium, cum juris resistentia.

6 Alias etenim ultra exemplum in discursu deductum viri per longissimum tempus possidentis bona dotalia, & extradotalia mulieris, adduci possent exempla plurium Episcoporum, qui ex resignatione de eadem domo, seu de eodem genere continuassent per centum annos, & ultra in possessione alicujus Ecclesiæ Cathedralis, vel Metropolitanæ, quod ita eorum hæredes contra Episcopum successorum diversigenis allegare possent præscriptionem, vel alium titulum in jure decimandi, aliisque juribus spiritualibus; sive quod omnes Barones, & feudatarii, qui de patre in filium, vel de uno in alium ejusdem generis, & agnationis, per plura sæcula feudum possederunt, allegare possent præscriptionem, vel titulum meliorem in omnibus juribus, bonis, vel jurisdictionibus feudi, quo nil absurdius; in idem conferentibus iis, quæ habentur infra disc. 5. super æquivoca possessione agnatorum unius lineæ contra agnatos alterius lineæ, cum similibus.

FIRMANA FEUDORUM
PRO DUCE CESARINO
CUM CAMERA APOSTOLICA.

Causa disputata in Congregatione Camerali cum adjunctis, & tacite pro Duce decisus cum silentio.

De Constitutione Pii IV. revocatoria infeudationum, ac de Constitut. Gregorii IX. prohibente infeudationes sine assensu Cardinalium, quomodo procedant?

Infeudatio quando dicatur gratuita, & ex gratia, & quando ex causa onerosa, & correspectiva.

De Bulla Pii V. de non infeudandis, an capiat concessionem præcedentes, effectum sortitur postquam dicta Bulla emanavit?

Prorogatio antiquæ investituræ, an sit nova concessio, & diversa, & an faciat feudum novum?

Concessio facta habenti feudum, vel officium, ad certum tempus, an duret pro tempore prorogato?

Card. de Luca, Lib. I.

S U M M A R I U M.

- 1 *Fædi series.*
- 2 *De constitutione Sexta Greg. IX. prohibente fieri infeudationes absque assensu Cardinalium.*
- 3 *Papa, vel Princeps potest fingere, ut habeatur pro facto, id quod erat faciendum.*
- 4 *In electivis, an successor teneatur stare facto prædecessoris, & an Princeps, vel Prælatus possit supplantare successorem, concedendo bona post ejus mortem recasura?*
- 5 *De Constitutione 104. Pii IV. revocatoria infeudationum, & concessionum, an fuerit unquam exequuta?*
- 6 *Constitutiones Pontificiæ non indigent ad validitatem populi acceptatione, vel usu, & in hoc differunt a legibus aliorum Principum, neque adversus eas datur de non usu.*
- 7 *Quod declaratur.*
- 8 *Revocatio concessionum, & privilegiorum intelligitur de concessis ex causa lucrativa, non autem onerosa.*
- 9 *Princeps non potest revocare concessionem ex causa onerosa.*
- 10 *Ad inspiciendum, an concessio sit onerosa, & correspectiva, vel gratiosa, non attenduntur verba, sed attenditur rei veritas, & substantia.*
- 11 *Ut dicatur concessio onerosa, sufficit, quod onus excedat medietatem valoris rei concessæ.*
- 12 *Castra, & bona jurisdictionalia in Statu Ecclesiastico æstimantur ad duo cum dimidio pro centenario, itaut valeant duplo plus, quam allodialia, & privata.*
- 13 *Merita probantur ex Principis assertione.*
- 14 *In concessione remuneratoria per Principem facta, an valor meritorum debeat correspondere rei concessæ, ut dicatur onerosa, & de differentia inter Principem, & privatos?*
- 15 *An inter Principem, & Subditum dentur merita de condigno præmium postulantiæ?*
- 16 *Declaratur quando, & quomodo intelligatur, quod Castra, & jurisdictionalia æstimantur duplo plus, quam allodialia? & nu. 18.*
- 17 *Rerum pretia variantur a statu rerum, & casu belli, vel pacis.*
- 19 *Concessio futura spei remota, & eventualis, quomodo æstimanda?*
- 20 *Dignitates, seu tituli conceduntur gratis, & non veniunt in æstimatione?*
- 21 *Nova concessio alterans primam, dicitur illam corrumpere, itaut ista habeatur, tanquam si ex integro, & quando id procedat?*
- 22 *Resolutio cause.*
- 23 *Concessio facta per Communitatem Domino, seu Feudatario, an subsistat pro tempore dominii postea prorogati, vel alterati?*
- 24 *Prorogatio facta durante primo tempore non importat actum novum, sed dicitur idem, secus si finito primo tempore.*
- 25 *Sicut cessante causa, cessat effectus, ita durante causa durat effectus.*
- 26 *Dignitatis, vel dominii alteratio non immutat substantiam, & competentia Priori competunt etiam si Prior fiat Episcopus, prout competentia Vicario competunt, si fiat Comes.*

D I S C. IV.

Julius III. de anno 1551. intuitu meritorum Juliani Cesarini, suorumque majorum erga Sedem Apostolicam, ei concessit Oppidum Civitæ Novæ in gubernium independentis a Legatione, seu Gubernio Provinciæ Marchiæ ad beneplacitum, & post aliquos menses ejusdem anni, stantibus imminentibus Sedis Apostolicæ necessitatibus, præfatus Juliano idem oppidum concessit ad tertiam generationem, seu nominationem, ejus persona non computata, sub Censu unius libræ ceræ albæ in festo D. Petri stante solutione sc. 14. m. Verum quia compertum postea fuit, fructus, redditus, & emolumenta quæcumque non excedere annua sc. 300. incongrua d. summæ scut. 14. m. idcirco idem Pontifex, sub eadem concessione comprehendendi etiam voluit Castrum Montis Casarii, cujus fructus annua sc. 200. non excedebant.

Cum autem idem Julianus sub Pontificatu Pii IV. esset creditor Cameræ Apostolicæ in scutis 13523. quos tunc ob urgentes necessitates Camera solvere non poterat, & Julianus se obtulisset, nedum dilationem concedere, sed etiam

Sedis Apostolicæ indigentis consuleret cum aliarum pecuniarum ingentis quantitatis mutatione; volens proinde Pontifex adeo benemerenti, & grato subdito gratificari, de anno 1560. suprascriptam Julii concessionem ad tertiam generationem effecit perpetuam ad favorem omnium Juliani descendendum masculorum, & foeminarum, etiam illegitimos, cum titulo Marchionatus, moderata tamen in parte facultate nominandi, atque pro potiori cautela dictum Oppidum, & Castrum Juliano, & descendentibus denuo concessit, stante solutione scut. 4667. prædictæ extensionis intuitu.

Defuncto autem Petro Casarino ultimo de dicta tertia generatione, prætereunda capit Camera terminationem primæ concessionis Julii, non obstante secunda concessione Pii, cujus vigore Dux Casarinus hodiernus Juliani descendens in quarta generatione constitutus d. loca obtinet, unde introducta causa in Congregatione Camerali.

Pro parte Camera, eique adhaerentium dicebatur, dictam Pii concessionem, vel esse nullam ob non servatam formam præscriptam a Constitutione sexta Gregor. IX. & a Concilio Constantiensi sub fine Carolinæ, §. *Ceterum*, de quo latius in Urbevetana feudi *discursu sequenti*, per quam disponitur cum Decreto irritanti, hujusmodi concessionem absque Cardinalium consilio, & assensu fieri non posse; vel ceteri invalidam, tanquam collatam in tempus terminantium generationum, quando erat impossibile, ipsum Pontificem vivere, unde erat futura concessio in supplantationem successoris; vel esse revocatam per ejusdem Pii IV. revocatoriam generalem omnium concessionum editam de anno 1565. in ejus Constitutione 104. vel demum cadere sub Constitutione 35. Pii V. de non infeudandis.

Pro parte vero Ducis, Ego, & alii pro eo Scribentes, dicebamus nullum ex his objectis habere subsistentiam; quatenus enim pertinet ad primum, quamvis Gregorius IX. dicta ejus Constitutione sexta innovando Constitutionem Simmachi in cap. *non liceat Papa* 12. q. 2. ita statuerit, dictoque decreto adhaerit Concilium Constantiense, at tamen hæc omnia, non usu, vel contrario abolita videntur, saltem de facto, stantibus amplissimis derogationibus per Pontifices in hujusmodi concessionibus apponi solitis, præsertim in ista, quam Pius obtinere voluit vim validi, & efficacis contractus, & suffragari, ac si concistorialiter, & de ipsorum Cardinalium consensu in pleno secreto Concistorio emanasset, non obstantibus Simmachi, Pauli II. & quibuscumque aliis Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, & Conciliis generalibus similes concessionem prohibentibus.

Potest enim Papa, cum sit lex animata, ad actus validitatem fingere factum fuisse id quod erat faciendum, *ad not. in cap. 1. de transact. Butr. conf. 2. num. 4. Paris. conf. 44. num. 8. & 93. num. 17. & 18. vol. 4.* unde in pluribus consimilibus controversiis meo tempore agitatis, quamvis doctissimus Camera, & Fisci Advocatus perpetuo hoc motivum Constitutionis Greg. IX. inculcavit, semper tamen scio in Camera de illo non fuisse habitam rationem.

Quo vero ad secundum de concessione collata in tempus successionis non supplantandi in *electivis ad not. per feudistas in cap. 1. Qui successores feudum dare teneantur*, satis facilis judicata fuit responsio, tum quia concessio non erat de futuro, sed de præsentis, ut infra ad quartum objectum Constitutionis Pii V. tum etiam quia licet aliqui voluerint, ut ea quæ de Prælatibus, & aliis per electionem succedentibus disponuntur, procedant etiam in Papa, ut præsertim volunt collecti per Rosenthal. *de feud. c. 6. concl. 6. & consil. 17. num. 1. & alii*, hæc tamen opinio ex professo reprobatata fuit per Rotam *decis. 664. num. 13. p. 2. recent.* ubi habentur auctoritates, & rationes, sæpius canonizata, licet Fagnan. *in c. ex parte, num. 36. de feud. contradicat.* Unde licet quidam Camera adhaerentes, propriæ Patriæ libertatem affectantes, valde in hoc insisterent, doctissimi tamen Camerales hoc motivum frigide deducebant.

Ad tertium vero objectum deductum ex Constitutione 104. ejusdem Pii IV. omnium infeudationum, & concessionum revocatoria dicebatur, primo dictam Constitutionem alioquin claram, non reperiri unquam executioni demandatam, quia spatio fere annorum centum, non datur casus, in quo practicata sit, quod scilicet ex hac sola causa, feuda jam concessa ad Cameram reversa fuerint. Unde pariter in pluribus consimilibus controversiis meo tempore habitis, licet sciam hujusmodi Constitutionem perpetuo per Camerales deductam esse, nunquam tamen vidi admissam.

Licet enim Apostolicæ Constitutiones in hoc ab aliorum Principum legibus differant, quod istæ robur accipiunt a subditorum usu, & acceptance, illæ autem secus, ex ea differentia ratione, quod alii Principes potestatem habent a populo, Pontifex autem habet immediate a Deo, ut occasione Bullæ Pii de censibus habetur in *tit. de Censibus*, & *sæpius sub aliis materiis*, atque contrarius usus in Apostolicis Constitutionibus non attendatur, ob decretum irritans in eis contentum, quod quemcumque contrarium actum inficit, Cavaler. *dec. 85. 91. & 423. dec. 20. n. 24. p. 9. rec. dec. 357. n. 10. p. 11.* & in aliis frequenter; attamen id procedit, ubi legis inefficacia allegaretur ex non acceptance, vel non usu, seu contrario usu subditorum; secus ubi idem Papa, ejusque Officiales longissimo tempore non curarunt legis usum, & praxim, atque videntes contrarium servari, tolerarunt, seu non providerunt, quia tunc videntur ab ea lege tacite, & de facto recessisse, seu eam abrogasse, ut optime ita distinguendo firmat Rot. *dec. 194. n. 15. & seqq. par. 4. rec. 10. 2. & dec. 361. post 2. vol. conf. Farin. n. 4. & 5. licet Fagn. in c. si quis, n. 70. de foro compet. velit quod non sufficiat tacitus, sed omnino requiratur expressus consensus Papæ, cujus tamen contrarium docet praxis, quia multas habemus Constitutiones, & provisiones Apostolicas, quæ Papa sciente, & tacite approbante non servantur, ac recesserunt ab Aula.*

Sed ubi etiam prædicta Constitutio esset in viridi observantia, dicebam adhuc præsentis concessionis non obstare, quia expresse loquitur *de concessionibus ex causa gratiosa, & lucrativa, sine aliqua, vel saltem minime corrispectiva; & non competentis recompensa, sive necessitate, aut utilitate non exigente*, ut in his præcis verbis ibi disponitur, ac etiam in dubio ita de jure dispositum intelligitur, ex regula, quod in generali Privilegiorum, & Concessionum revocatione, non veniunt illæ ex causa onerosa, Decian. *conf. 35. n. 61. vol. 2. Rol. conf. 13. n. 28. lib. 3. Gabr. conf. 195. n. 2. lib. 1. Seraph. dec. 499. in fin. Otth. dec. 229. n. fin.* atque frequentissimum habemus in generali revocatione concessionum Jurisp. contenta in S. C. T. *sess. 25. de Resor. c. 9.* ut non completatur concessionem ex causa onerosa, de quo late, ac distincte agit in *Lucan. Priorat. & in aliis in sua materia, sub tit. de jure patr.*

Princeps enim, nec volens potest de ratione justitiæ revocare concessionem, & privilegia concessa ex causa vere onerosa, puta propter acceptam pecuniam, vel servitia præstita, cum tunc privilegium transeat in contractum, cujus observantia, cum sit de jure gentium, non minus Principem, quam privatos obligat, quia non inde injuriarum nasci debet occasio, unde jura nascuntur, ad *text. in l. meminere, C. unde vi, c. 1. ubi Bald. & ceteri de natura feud. idem Bald. in l. quæ se patris, n. 34. C. unde lib. ubi quod non potest privare feudo investitum pro contractum onerosum, Gram. conf. civ. 169. n. 21. Cravett. de antiq. temp. p. 1. n. 16. & 17. quodque concessio remuneratoria transiens in contractum, a Principe revocari non possit, Felin. in c. novit, de judic. ubi ceteri, bene aliis allegatis Rolan. *d. conf. 13. n. 32. & per tot. lib. 3. Surd. consil. 419. n. 51. & seqq. Afflict. dec. 128. n. 10. ubi add. Capyc. Latr. consult. 38. n. 2. & 3. & dec. 199. per tot. Capyc. dec. 121. n. 16. Rovit. sup. pragmat. in rubr. de revocatione gratiarum, n. 6. & seqq. & ceteri collecti per Escobar. de purit. sangu. p. 1. q. 7. n. 125. & admittere videtur idem Fiscalis Galeot. responsa Fiscalis 23. quoties causa publicæ utilitatis aliud non postulat. Et hæc si procedunt in quolibet Principe laico, multo magis indubitate admittenda sunt in Papa, qui est Christi Vicarius, æquitatis, & justitiæ summus director, aliorumque Principum exemplar, & qui per ejus regulam de jure tertio quæsito non tollendo, quam late exornat Gomes, proficitur non tollere jus tertii, nisi dicat cum d. regulæ derogatione.**

Quod autem concessio esset ex causa onerosa, liquere videbatur, stante solutione scutorum 18667. nempe 14. m. pro prima concessione Julii, & 4667. pro secunda concessione Pii, & pecuniis accedunt Juliani merita per Papam deducta etiam ad speciem, unde probatio remanebat clara ex tradit. per Bald. in *d. l. qui se patris*, quem ceteri sequuntur supra allegati, multo magis accedente expressa declaratione ejusdem Papæ, ut hujusmodi concessio vim habeat validi, & efficacis contractus, ac mutæ obligationis.

Quibus stantibus, nil referre dicebam, eundem Papam usum esse verbis gratiosis, *concedimus, indulgemus, gratiam facimus*, in quibus magnum pro Camera fundamentum constituebatur, quia vis non est in cortice, & figura verborum, quæ vel de stylo Supremi Principis, vel ad superabundantiam adjici solent, sed in substantia veritatis, ut idem Bald. *d. l. qui se patris, nu. 34. Decian. conf. 22. nu. 14. vol. 4. Grammat. conf. civil. 100. num. 91. Surd. d. conf. 419. num. 61. Ur-*

61. Urfill. ad Afflic. *de isf.* 282. num. 4. licet enim Spada *confil.* 5. num. 33. lib. 3. dicat quod impartent simplicem donationem cum ibi allegatis, attamen esse æquivoca, & importare etiam dationem in feudum, *dec.* 280. numer. 17. p. 11. recent.

Prout e converso clausulæ, & verba prædicta, ut concessio vim habere debeat validi contractus, ac efficacis obligationis, non alterarent rei substantiam, neque efficerent concessionem onerosam, si vere esset gratuita, ut in terminis Jurispatronatus concessi ex privilegio, ut tale censeatur, quamvis dicatur censi ex causa veræ foundationis, & dotationis, quia hoc etiam est privilegium, *firmitur dec.* 58. § 88. part. 1. rec. quæ sunt in materia magistralis, bene in Bonon. Archiepiscopatibus 23. Martii 1648. coram Conrado *dec.* 168. p. 10. rec. ubi explicatur, quod aliud est, ubi Papa loquitur per fictionem, aliud vero ubi per veritatem, quæ semper, ac rei substantia attendenda est, non verborum figura, ideoque totus punctus esse dicebatur in eo, an dicta pecunia ex iustitia cum meritis sufficiat ad inducendam eam correspondivam, & competentem recompensam, quam Piana Constitutio revocatoria postulat.

11 Præstendebant agentes pro Camera, ad hujusmodi correspondivam inducendam, requiri omnimodam æquivalentiam, quasi quod tanta pecunia solvi debuerit, quanti dicta loca valeret, indeque inferebant, pro concessionem Pii, super qua erat disputatio, summam solutam scutor. 4667. esse valde exiguam; Si enim pro concessionem temporali ad tertiam generationem soluta erant scutor. 14. m. longe majorem summam pro perpetua solvendam fore contendebant.

Verum pro Duce, & melius, dicebatur, ad inducendam concessionem vere onerosam, necessariam non esse omnimodam æquivalentiam, sed sufficere excessum in medietate, quia cum gratia sit individua, vel tota censenda est gratia, vel tota iustitia, ideoque ad actus naturam regulandam, attendenda est qualitas præponderans, quæ attrahit, ac suffocat inferiorem, ita ut actus reguletur eo jure, quo est pars præponderans, seu major, quia indivisibile mixtum assumit naturam simplicis præponderantis, ut in terminis concessionis Jurispatronatus, quod est individuum, ut ita cognoscatur, an sit onerosa, & ex iustitia, vel ex gratia, *d. decis.* 58. § 88. p. 1. rec. 568. n. 3. p. 4. recent. 218. part. 6. & in aliis frequenter, in sua materia præsertim in dict. *Lucana Prioratus, sub tit. de jurepatr.* & in specie donationis remuneratoriæ, ad dignoscendum, an merita præponderent, quod sufficiat non esse infra dimidiam rei donatæ, quoties agitur de materia individua, ex Bald. Romano, Corneo, & aliis, Tiraquell. in l. si unquam, verbo donatione largitus, n. 81. & in terminis feudibus ut attendatur præponderantia, Rosenthal. c. 1. concl. 2. n. 7. § 3. & cæteri collecti per Giurbam *de success. feud. prælu.* l. 3. n. 8. licet ipse videatur ex gere præponderantiam valori totius feudi, sed parum fundate: Ac propterea non obitare dicebantur auctoritates elaborate pro parte Cameræ adductæ ad probandum, quod alicujus pecuniæ solutio non sufficit ad faciendam concessionem vere onerosam, & correspondivam, quia omnes loquuntur, ubi pecunia est longe infra medietatem valoris, ut per Curt. sen. *conf.* 49. num. 5. § 6. Alber. Brun. *conf.* 18. nu. 9. lib. 1. Rolan. *conf.* 53. n. 26. § segg. lib. 1. Mandel. Alba *conf.* 382. n. 39. Paul. de Monte Pico *conf.* 100. n. 16. Pregr. *conf.* 56. num. 12. lib. 6. qui allegabantur.

Non solum autem summa soluta præponderabat excedendo medietatem, sed rigorose adæquabat totum valorem, si enim dicimus per actum occultum refutationis, seu extinctionis primæ concessionis Julii, secundam concessionem Pii esse ex integro, & ut nunc (ut verius esse probatur infra super tertio puncto Bullæ Pii V.) & tunc certum est, combinando omnes pecunias solutas ascendentes ad summam scut. 18667. adæquare, quia eo tempore attento, redditus utriusque loci importabant annua scut. 22500. quæ valutando juxta modum originatum a decisione Seraphini 1530. ad rationem scilicet duorum cum dimidio, plus, vel minus, & sic duplo plusquam allodialia, ex iis, quæ habentur in Romana legitima, & aliis hoc eod. tit. important id, quod est solutum, & si quid deficit, supplet Juliani merita, quæ absque alia probatione per Principem narrata, & ad speciem redacta, dicuntur probata, late Surd. *d. conf.* 419. num. 66. Capyc. Latr. *d. consult.* 38. num. 6. cum segg. Rovit. *pragm.* 25. de feud. num. 45. late Rot. in Sarinaten. feudi 22. Junii, & 18. Septemb. 1645. cor. Dunoz. post contrav. Contrii *dec.* 18. num. 56. § 19. num. 4. & in aliis, quia est propositio plana in Curia.

Card. de Luca, Lib. I.

Neque opus est probari meritorum valorem adamussim æquivalere rei concessæ, ut pro Camera motivabatur; quia in regulandis præmiis, quæ propter merita dantur, attendenda est qualitas dantis, si enim est privatus, quem solum obligat ratio justitiæ commutativæ regulandæ ab arithmetica proportionem dati, & accepti, tunc intrare forsitan potest objectum, secus autem si est Princeps, quem obligat ratio justitiæ distributivæ ad remunerandum, prout decet Principis munificentiam, ex qua sæpe pro modico opportuno servitio magnum præmium de condigno datur, ut erudite Tiraquell. *d. l. si unquam, verbo donat. largitus, n.* 84. & bene Rovit. *dicta pragm.* 25. ubi quod totum feudum præsumitur a Principe judicatum præmium æquivalens merito, & ratiocinatur Caill. *lib.* 5. *contr.* 89. num. 89. Venturin. *conf.* 32. num. 64. § 65. & bene conferunt quæ habentur per Rot. *dec.* 354. num. 136. § segg. p. 11. rec. ubi quod ex qualitate concedentis id regulandum est, atque alias nemo tot bellorum periculis pro Principum servitio se exponeret, si spes præmiorum regulata esse deberet juxta arithmeticam proportionem justitiæ commutativæ; multo magis in casu nostro, in quo ingentia Juliani, ejusque domus merita erga Sedem Apostolicam considerantur pro simplici supplemento pecuniæ solutæ.

Hinc profusum vanum, ac futile reputatum fuit motivum, non quidem per doctos Camerales, sed per adherentes deductum, quod inter Principem, & Subditum non dantur merita obligantia ex lege justitiæ ad remunerationem, cum subditus teneatur servire Domino, juxta aliquorum opinionem omnino reprobam, quia sufficit esse servitia, quæ communem usum aliorum subditorum excedant, ut ex lege gratitudinis, & convenientiæ obligent naturaliter ad antidora, ut in specie concessionis remuneratoriæ factæ per dominum subdito, Tappia *decis.* 6. nu. 35. § segg. Capyc. Latr. *d. consult.* 38. num. 24. § segg. late Venturin. *d. conf.* 32. num. 73. § segg. ubi concordantes, ac habemus passim receptas donationes meritorias inter patrem, & filium, dominum, & famulum &c. de quo in Romana donationis pro Castellano, hoc tit. ad materiam Bullæ Baronum.

Ultra quod manifestum æquivocum esse dicebam procedere cum decisione Seraphini in valutando ipsa feuda ad rationem duorum cum dimidio. Tum quia iste valor invaluit post editam dictam Bullam 35. Pii V. de non infeudandis, ob quam, sublata spe acquirendi Caltra, & bona jurisdictionalia a manibus Papæ, satis notabile incrementum acceperunt hujusmodi bona existentia penes Barones, & Domicellos, ut est notorium; quia multa Caltra, quæ hodie valent scut. 100. m. nec quidem pro 10. m. acquisita fuerunt; tum etiam quia a temporibus Pii IV. citra, ob auri excrecentiam, ac statum pacificum istius præsertim Italiæ partis, omnium bonorum, etiam allodialium valor notabilissime excrevit, ideoque istud tempus regulandum non est cum illo hujus concessionis, quando ob non valde remotum Urbis excidium, ac etiam propter proxima bella habita sub Paulo IV. inter Sedem Apostolicam, & Regem Catholicum, rerum status erat deplorabilis, ac pretia præsertim Caltrorum, & feudorum erant in infimo; rerum enim pretia non habent certam, & determinatam metam, sed hominum opinione varietatem recipiunt ex tempore pacis, vel belli, abundantia, vel penuria, ad not. per Bald. & alios in l. 2. C. de rescind. vend. præcipue Cagnol. n. 25. Cora. *conf.* 181. n. 56. lib. 2. Jaf. *conf.* 54. n. 22. vol. 1. Mascard. *de probat. concl.* 650. nu. 7. Cyriac. alios congerens *controv.* 453. num. 51. § segg.

Ac demum quia etiam hodie valutantur in statu Ecclesiastico Caltra, & bona jurisdictionalia ad rationem scutorum duorum cum dimidio, ac etiam duorum, & minus, quando excepta illa remota feudalitate, quam pro Papæ superioritate late probare conatur Spada *conf.* 1. lib. 1. sunt allodialia ad quoscumque extraneos hæredes transitoria, nullumque habent servitii onus, vel devolutionis periculum; secus autem feuda ad certas generationes, sive pro solis hæredibus sanguinis concessa, quia hæc longe minus æstimantur, ut Ego pluries practicavi, præsertim in æstimatione Caltri Graffignani. existentis in hæreditate illorum de Baglionis, de ordine Congregationis Baronum æstimati ad instantiam Domitillæ Cæsiæ, quia cum Camera prætenderet esse feudum certo personarum generi concessum, devolutioni subjectum, e contra vero Creditores prætenderent esse Caltram allodialia ad quoscumque transitoria; Periti juxta secundam qualitatem æstimarunt pro scut. 40. m. & ultra, & juxta primam pro scut. 26. m. ex recepto juris principio, quod onera minuunt valorem, *dec.*

B 4

278.

278. num. 3 par. 4. rec. tom. 2. & passim; ideoque feuda minus allodialibus æstimari firmat aliorum auctoritate Rosenthal. c. 9. concl. 63. nu. 8. de quo latius agitur sub hoc eod. titul. in Romana legitima.

Nec obstare visa fuit replicatio, in regulanda secunda concessione Pii, de qua est quæstio, attendendas non esse pecunias pro prima Julii concessione solutas, & sic habendam esse solum rationem scut. 4667. tum quia hoc assumptum vere non subsistit, quia una concessio confusa est cum altera, ut infra, tum etiam quia distinguendo primam concessionem ad tertiam generationem a secunda importante solum futuram prorogationem ad alias generationes, ista non est aliud, nisi concessio futuræ spei incertæ, quæ poterat effectum non sortiri, vel illum obtinere post 200. annos, quibus tres generationes durare poterat, unde commodum representationis scutorum 4667. spatio tanti temporis longe superat integrum valorem, maxime attentata incertitudine, itaut si Pius hanc futuram spem exponere voluisset venalem, utique nec emptorem pro mille invenisset, ad communiter not. in l. de fideicommissis, Cod. de transactionibus, & quod spes incerta, vel nullam, vel modicam recipiat æstimationem, decis. 320. num. 24. & 25. part. 6. recentior.

20 Et licet ad augendum concessionis valorem, Camerales inculcarent adauctam esse dignitatem, seu titulum Marchionatus, attamen respondebam, dignitates de jure non esse venales, sed a Principe concedi gratis benemerentibus: a Ponte de potest. Proreg. tit. de Electione officialium, §. 8. num. 32. & tit. de diversis provisionibus circa finem operis, sub tit. de limitatione expensarum, num. 4. ubi exclamat in Regno Neapolitano esse abusum, qualis exulat huc usque a Papæ temporali ditione, & habetur in Parmen. & aliis hoc eod. tit. propter onera, quæ secum fert dignitas, maxime quia cum ex prædictis pecunia soluta adæquet valorem, idcirco ingentia merita Juliani, aliud præmium, nisi istud habuisse videntur.

Demum quoad tertium objectum deductum ex Constitutione 35. Pii V. de non infeudan. confirmata, ac in parte ampliata per Innocent. IX. Clement. VIII. & alios Successores Pontifices, facilis videbatur responsio, quia Pius IV. non direxit concessionem solis successoribus post dictam generationem exituris, sed ipsi Juliano, ejusque descendens, alterando in multis primam concessionem, tam ex prorogatione a tribus generationibus ad omnes, quam ex limitata potestate nominandi, atque ex pretii augmento, & ex dignitate, seu titulo Marchionatus superaddito, ideoque inducta fuit novatio, per quam, destructa prima concessione per actum occultum refutationis in manu Domini, facta dicitur nova Investitura, novum feudum ex integro constituens, juxta glos. insignem in c. hi qui, de prob. in 6. quam litteris aureis scribendam dicit Felin. in cap. de causis post n. 2. de offic. deleg. Bald. conf. 436. num. 2. lib. 1. Alex. conf. 151. num. 1. & 2. lib. 6. Seraphin. decis. 1362. nu. 3. Gregor. decis. 522. num. fin. Rot. decis. 165. num. 10. part. 10. recent. & decis. 321. num. 4. part. 11. & conferunt deducta per Afflict. decis. 112. num. 5. cujus opinio per Urfill. impugnatur, quoties ex innovatione resultat præjudicium agnatorum jus habentium ex antiqua investitura, & quorum interit illam non tolli, vel alterari, secus ubi sola contentio est inter ipsum Dominum concedentem, & concessionarium, ut latius distinguendo habetur in Urbevetana feudi discursu sequenti, ideoque cum Piana Constitutio loquatur de futuris, non autem de præteritis, istam non comprehendit, atque superfluum visum fuit assumere inspectionem super declaratione conclusionis, an, & quando lex nova, quæ regulariter respicit futura, complectatur etiam præterita perfectionem de futuro expectantia, quia concessio est perfecta ab initio, ut observantia docuit, dum ex tunc idem Julianus, ejusque primæ, secundæ, & tertiæ generationis descendentes, titulo Marchionatus se decorarunt, ergo ad eos directa fuit concessio, atque ex tunc effectum sortita fuit.

22 Unde Congregatio Cameralis ex Fiscalibus in notabili parte constituta, non expectato judicio Tribunalis Camerae, videns solidissima esse Ducis fundamenta, prætensionem deseruit, atque Dux pacifice potitur feudis.

Ex eisdem vero rationibus proxime supra deductis adversus objectum resultans ex Bulla Pii V. de non infeudandis, evanuit, ac irrelevans judicata fuit prætensionem excitata per Civitæ novæ Communitatem, quæ antequam concessio Pii sequeretur, omnes ejus redditus dederat Juliano, ejusque hæredibus, & successoribus, quousque dicta Ter-

ra esset sub eorum dominio; cum obligatione supportandi onera publica ex dictis redditibus sufferri solita, quasi quod attento tempore assignationis, intentio fuerit dandi ad solas tres generationes; siquidem causa dandi fuit dominium, quod adhuc durat, cum hujusmodi assignationes per Communitates fieri soleant Dominis tanquam earum maritis, adinstar mulieris dantis Viro ejus bona in dotem, ut habetur in Pisaren. Molendinorum discursu præcedenti.

Dominium autem a Pio prorogatum durante adhuc prima concessione, non est novum, sed idem, assumens omnes qualitates primo competentes, ad text. in leg. sed et si manente, ff. de precar. ubi Bart. Castr. Angel. & alii, & in leg. dies cautioni, ff. de damno infecto, idem Castr. conf. 389. lib. 1. Decian. conf. 11. n. 29. lib. 1. & cæteri, de quibus in Romana prorogationis officii, sub tit. de regularibus, dantes exemplum in homine, qui licet nascatur parvulus, & postea crescat, adhuc tamen est idem, non diversus homo.

Hæc enim est differentia inter prorogationem concessam adhuc durante prima, & aliam post illam expiratam, quod ista sapit novam concessionem, illa vero est eadem, perinde ac si ab initio ita pro tempore etiam prorogata concessa esset, ut probant superius allegati, & Rota in Toletana Archipresbyteratus 3. Junii 1658. cor. Alberгато, unde officium prorogatum eo durante est idem, non diversum, Bart. Roman. Castr. & cæteri ubi supra, a Ponte de potestate Proregis, de diversis provis. sub rubric. de potest. substituendi in offic. num. 7. Larrea allegat. 50. n. 108. in fin. Maltrill. de Magistr. lib. 1. c. 28. num. 68. Rovit. conf. 104. num. 12. lib. 2. Salgad. in labyrint. credit. part. 2. c. 27. num. 62. & dict. Romana prorogationis offic. sub tit. de Regular. & per Rot. decis. 338. num. 22. par. 11. rec. Et in specie feudi, vel emphyteusis prorogata, Caldas. de renovat. emphyteusis, quæst. 3. num. 1. Maxime quia ut dictum est eadem causa durat, ergo idem durare debet effectus, ut idem operetur propositum in proposito, quod oppositum in opposito, Tiraquell. cess. causa in præfat. num. 17.

Dignitatis autem, vel domini alteratio non immutat rei substantiam, Olttrad. consil. 239. & 267. ubi firmat, quod si Prior fiat Episcopus, retinet ea, quæ Priori concessa erant, & magis proxime d. conf. 267. num. 4. ubi quod si in certo loco quis fuerat deputatus Vicarius, & deinde sic creatus Comes, retinebit eadem jura Vicario competentia, & ita fuit etiam tacite sopita præsens controversia, quæ tamen decisio in hac ultima parte nullam affert utilitatem Duci insistenti potius ad reprimendam aliquorum Subditorum audaciam contra patriæ bonum contendendum, dum onera potius exuberant.

S U M M A R I U M.

- 1 DE Constitutione Simmachi, & de potestate Papæ.
- 2 De Bulla Pii V. de non infeudando.
- 3 De investitura abusiva, seu præventiva de feudo pleno.
- 4 De prorogatione concessionis.
- 5 De potestate Principis tollendi jus tertii, & revocandi concessionem, & de voluntate.
- 6 Merita an probentur per assertionem?
- 7 De æstimatione feudi, & bonorum jurisdictionalium.

ANNOT. AD DISC. IV.

Neque ista causa ulteriorem habuit disputationis progressum, ideoque deficit occasio annotationis, cum revera improbabilis fuerit ratio dubitandi, excitata per aliquos vassallos, qui nacta occasione Pontificiæ familiaritatis, quærebant jugum baronale excutere. Minusque hoc medio tempore occasio dedit agere de hic insinuat defectu potestatis ob Constitutionem Simmachi, quæ vel in desuetudinem abiit, vel consilium potius redolet, cum ex deductis in relatione Curiæ, disc. 2. potestas Papæ, quæ provenit immediate a Deo, in iis, quæ juri divino clare, & directe non adversentur, hujusmodi restrictiones non patiatur, ut in specie facultatis infeudandi sine consensu Cardinalium, aliis relatis plene comprobat Fagnan. in c. ex parte, de feud. a nu. 18. ad 30. Illa solum hodie cadente difficultate ab eodem Fagnano insinuata num. 31. quæ resultat a Bulla Pii V. de non infeudando insinuata supra disc. 1. de cujus dispositione particulariter agitur infra disc. 61. & disc. 118.

De materia vero investituræ abusivæ, seu præventivæ de feudo, in supplantationem successionis, & an id procedat in Papa, tam in spiritualibus, quam in hujusmodi infeudationibus, vel similibus actibus prophanis concernentibus Principatum temporalem, agitur sub tit. de pension. disc. 1. & sub

sub tit. de emphyt. disc. 1. & insinuat etiam sub tit. de regal. disc. 3. & d. disc. 2. in relat. Curis.

Et de prorogatione officii, vel feudi, seu alterius concessionis, quæ adhuc duret, ut non redoleat concessionem novam, sed importet continuationem antiquam, perinde, ac si ab initio, ita pro majori tempore concessio facta fuisset occurrendo futuræ expirationi, ne illa sequatur, plura deducuntur sub tit. de regal. disc. 6. Et conferunt, quæ habentur d. disc. 1. de pension. & alibi. Unde propterea prodierunt aliæ Pontificiæ Constitutiones, illa præsertim Innocentii IX. super interpretatione, vel ampliatione dictæ Bullæ Pii V. de non infeudando, per quas huiusmodi prorogationes quoque prohibentur, adeout investituræ ulteriorem non habeant durationem, ex insinuat infra in annot. ad d. disc. 61.

Super potestate autem revocandi concessionem, immo etiam contractus, habetur actum particulariter tit. de regal. disc. 148. & 177. & alibi. Quodque in dubio pro regulatione voluntatis potius, quam pro coarctatione potestatis, attendi debeat distinctio inter concessionem ex causa onerosa, & lucrativa, cum primo casu difficilius hæc voluntas præsumatur, habetur eod. tit. disc. 148. de regal. ac etiam disc. 47. & 93. eod. tit. & tit. de iurepat. disc. 10. & 65. ubi habetur, quod ad dignoscendum, an concessio sit ex causa onerosa, vel lucrativa, non deferretur verbis, vel clausulis, sed attenditur ipsa rei veritas, vel substantia, quoniam, ut Beneficialistæ dicunt, occasione agendi de beneficiis Jurispatronatus ex privilegio, quo magis verba sunt ampla, eo magis est privilegium.

Et quoad merita, an probentur ex sola assertione, cum distinctione inter personas prohibitas, & non prohibitas, habetur hoc eod. tit. disc. 94. & per Rot. decis. 358. & 373. par. 6. recent. & in Sarinaten. feudi coram Dunozett. decis. 748. & 760. coram Otthob. decis. 265.

Et demum, super æstimatione Castrorum cum differentia inter illa, quæ habeant onus servitutis feudalis, & illa, quæ ad differentiam dicuntur allodialia, cum distinctione etiam in ipsismet feudalibus inter magis largam, vel strictam investituram, seu majora, vel minora onera, habetur infra disc. 19. & 24. & advertitur tit. de iudic. disc. 33.

URBEVETANA FEUDI
PRO CIVITATE URBIS VETERIS, ET CAMERA
APOSTOLICA ILLI ADHÆREN.
CUM COMITIBUS DE CORBARIA.

Casus decisus in Camera pro Civitate,
pendet revisio.

Feudum, quod præteritur ex aliqua causa devolutum, si eidem concedatur, an dicatur novum, vel antiquum, & an nova concessio dicatur potius remissio pœnæ, & caducitatis, quam vere concessio nova?

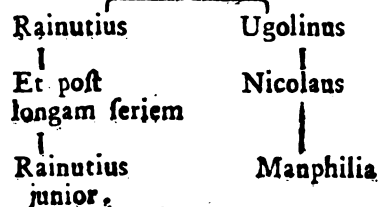
An ob Canones non solutos feudum devolvatur ipso jure, vel requiratur sententiæ declaratoria? De concessionibus, & actibus factis per Bonifacium IX. & alios Pontifices durante Schismate, an sint revocati per Concilium Constantiense?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 Nova concessio, an faciat feudum novum, vel ne pendet a puncto, an antiqua investitura duret, vel sit resoluta?
- 3 Princeps non potest absque consensu omnium interesse habentium alterare investituram antiquam, ac immutare naturam feudi faciendo de antiquo novum.
- 4 Possunt simul stare, quod feudum sit eodem tempore novum, & antiquum respectu diversarum personarum.
- 5 Bonifacius IX. fuit Pontifex durante Schismate.
- 6 Per Concilium Constantiense revocata fuerunt omnes concessionem, & infeudationem facta durante Schismate.
- 7 Idem Bonifacius IX. revocavit omnes concessionem, & unionem a se factas.
- 8 Doctores attestant de Constitutione Apostolica, an credatur, si de illa aliter non constet?

- 9 Confirmatio actus invalidi dicitur nova concessio.
- 10 Concilium Constantiense, an fuerit approbatum per Papam Martinum in omnibus, vel solum in concernentibus fidem?
- 11 Referuntur Doctores dicentes Concilium Constantiense esse confirmatum a Papa, & observandum.
- 12 Concilium Generale, an Sede Papali vacante possit statuere contra Jus, & facere ea, quæ potest Papa?
- 13 De Constitutione sexta Gregorii IX. prohibente alienationem bonorum Patrimonii B. Petri sine assensu Cardinalium.
- 14 Infeudatio facta per Principem de loco, quod non ab ipso immediate possidetur, sed ab aliqua Civitate, dicitur subreptitia.
- 15 Ob non solutionem census feudum devolvitur, unde si denuo concedatur, dicitur feudum novum.
- 16 Culpa feudatarii in non solvendo Canones, an præjudicet in feudo ex pacto, & providentia successoribus jure proprio venientibus?
- 17 Confessio feudatarii super non solutione Canonis, illam non probat ad commodum consentientis, vel habentium causam ab eo.
- 18 Secus ad commodum Domini, cui sufficit negare solutionem ab allegante probandam, nec Dominus tenetur probare negativam.
- 19 Assertio Papæ, vel alterius Principis probat veritatem.
- 20 Confessio cessante fraude probat, sicut econtra non probat, ubi adest fraudis suspicio.
- 21 Feuda Ecclesiastica, & Ecclesiæ Romanæ devolvuntur ipso jure ob non solutum censum ex Constitutionibus Apostolicis.
- 22 Quid autem de jure communi, an feuda ex ista causa devolvantur? distinguuntur plures casus, & constituitur regula negativa, quæ declaratur.
- 23 Ubi devoluto feudo ob non solutum censum fit eidem feudatario nova concessio, an hæc faciat feudum novum, vel remaneat antiquum? distinguuntur casus.
- 24 Quid ubi nova concessio fit ob lineam finitam?
- 25 Quando nova concessio dicatur facta per viam remissionis caducitatis, vel per viam novæ concessionis.
- 26 Sententia antiqua dicitur justificata etiam sine actis, si est observata.
- 27 Prescriptio centenaria, an præjudicet omnibus etiam jure proprio venientibus?
- 28 Agnati scientes fieri novam investituram antiquæ innovativam, & non contradicendo, an sibi præjudicent?
- 29 Divisio, vel renunciatio feudi, an præjudicet renuncianti in successione mortuo renunciatorio, itaut fiat locus devolutioni ad favorem Domini?
- 30 Decisio casus.

Franciscus de Corbaria

D I S C. V.

BONIFACIUS IX. de anno 1398. concessit Francisco Comiti de Corbaria in feudum nobile, pro se suisque hæredibus in perpetuum, sub annua præstatione unius Accipitris, Castra Montis Leonis, & Campi Urseoli; quorum primum fama est usque ab anno 1506. per Civitatem Urbevetanam constructum esse; defuncto autem Francisco, superstitibus Rainutio, & Ugolino, atque ad hunc secundum dictis Castris in divisione obventis, cum ipse, ac etiam Franciscus pater a solutione dicti Censui defecissent, Nicolaus V. anno 1449. eadem Castra, quæ ad Cameram devoluta censi dicitur, una cum tribus aliis Castris, Fabri, Salicis, & Montis Gabionis, per novam investituram sub Censu unius Crateris argentei unciarum sex, aliisque pactis, & conditionibus a dicta Bonifacii investitura diversis, in feudum concessit Ugolino præfato, quo transierunt in Nicolaum nuncupatum Fracassa, & ab isto

isto ad Manphiliam ejus filiam, & unicam ex isto columello superstitem, a cujus manibus dicta Castra tanquam devoluta vindicavit Sedes Apostolica sub Sixto IV. qui de anno 1478. ea concessit sub annuo censu Florenorum quinque Bartholomæo de Ruvere, quem deinde legitimum investitum, & possessorem, non obstantibus dictæ Manphiliæ, & aliorum quorumcumque jactationibus, & vociferationibus, idem Sixtus de anno 1484. motu proprio, & ex certa scientiâ declaravit, ut de his constat apud Corneum *conf. 239. vol. 1. & Crotum consil. 399.* Ruverus autem Castra prædicta, excepto illo Campi Urseoli, de anno 1494. vendidit Civitati Urbis veteris, cui idem Papa alienationem confirmando, eadem sub eodem Censu ad formam novæ investituræ concessit, eaque pacifice possedit spatio annorum 140. circiter, post quorum lapsum, Rainutius Comes de Corbaria præfati Francisci primi acquirentis descendens, præterendo dicti Caltri Montis Leonis investituram a Bonifacio concessam adhuc durare, litem excitavit in Tribunali Camera Apostolicæ, in quo disputato dubio de anno 1636. restricta fuit difficultas, ut videretur, an investitura per Nicolaum facta Ugolino sit nova concessio, & an in feudis Ecclesiæ devolutio intret ipso jure ob non solutionem Canonis, vel census, licet hæc secunda pars ordinata sit ad primam, cujus resolutio magnam habet dependentiam ex hoc puncto.

Reassumpta igitur juxta dictam restrictivam causæ disputatione de anno 1660. dicebatur per Actorem (& in hac parte bene) hujusmodi quæstionis decisionem pendere ab eo, an antiqua investitura esset vel ne terminata, quia si adhuc durat, non potuit nova concessio alterare feudi naturam, ac tollere jus ex prima investitura agnatis competens, & quæsitum tollere, esset enim tollere jus tertii, quod Princeps facere non solet, neque juxta unam opinionem absque gravi causa publicam utilitatem respiciendo potest, upde in dubio præsumitur noluisse, sed potius circumventum esse, neque verborum formulæ aliquid operantur, vel attenduntur, ut omissis generalibus, in specialibus terminis feudorum, illorumque mutationis de antiquo in novum, Bald. in *cap. 1. §. his verum de success. fratrum, cap. 1. de eo, qui sibi, & hered. suis, & cap. 1. §. fin. de feud. Guard. Schrader. de feud. par. 5. cap. 2. num. 39. & 40. a Pont. decis. 40. num. 20. Giurb. de success. feud. pr. clud. 5. n. 63. Rosenthal. cap. 2. conclus. 17. n. 1. & in gloss. Gizzarell. decis. 28. num. 49. & 50. & generaliter Rosenthal. c. 10. conclus. 11. num. 1. & per tot. Peregr. consil. 7. num. 15. & 24. lib. 3. Giurb. d. præhud. 5. num. 5. & seqq. ubi innumeros de more colligit, Capyc. Latr. decis. 70. num. 44. ubi ex Afflicto, & aliis, quod potius præsumitur error.*

Idque etiam si expressa accedant verba novam concessionem importantia, quia stant bene simul idem feudum esse novum, & antiquum, diversis respectibus; novum scilicet respectu recipientis, & habentium causam ab eo, quia sic voluit, ideoque ejus factum a seipso, vel suis dependentibus impugnari non potest; antiquum vero respectu agnatorum ex antiqua investitura vocatorum, proprioque jure independentem venientium, ut probant Isernia in *cap. 1. de eo, qui fecit finem agnato, vers. secundus est casus, Riminald. jun. consil. 18. num. 170. Giovañnon. consil. 60. num. 20. & 21. lib. 1. & consil. 25. num. 11. lib. 2. Surd. consil. 5. num. 31. consil. 308. num. 34. & consil. 427. num. 50. Ursin. de feud. par. 2. quæst. 1. art. 1. num. 11. circa medium; esset enim alias in potestate Domini, & possessoris feudi, invicem colludendo, privare agnatos illo jure, quod ex prima investitura irrevocabiter acquisierunt.*

Pro parte vero Civitatis, Ego & alii pro ea Scribentes, non negabamus dictas propositiones de jure veras, posita validitate, vel duratione primæ investituræ, quarum tamen utramque deficere dicebamus, quia cum Bonifacius IX. fuisset Pontifex durante schismate, initium habente ab obitu Gregorii XI. terminato per Concilium Constantiense, ubi declaratis insubsistentibus juribus trium eodem tempore pro Summis Pontificibus se gerentium, nempe Gregor. XII. Benedicti XIII. & Jo. XXII. alias XXIII. sive per viam renunciationis, sive per viam depositionis, vel declarationis nullitatis; electus fuit Martinus V. sub quo Ecclesia Catholica tranquille quievit, idem Concilium irritas, ac invalidas declaravit omnes concessionem durante schismate factas, ut constat in §. item dicta Sancta Synodus post Constitutiones Carolinas inter Concilia collecta a Bimio, tom. 7. par. 2. pag. 1129. 1131. & alias 1159.

Idque comprobari dicebam ex Bulla Martini V. sub datum Romæ apud SS. Apostolos 15. Septembris anno 8. ubi

claris verbis, non enunciative, sed positive asseritur, in dicto Concilio abolitas esse omnes concessionem, & infeudationes factas durante schismate, & merito, quia cum tunc quilibet pro Papa se gerens, subditorum benevolentiam, ac obedientiam affectaret, tanquam sui Papatu fundamentum, idcirco opus erat gratias, & concessionem, etiam inordinate profundere, unde mos fuit Martini V. sæpius respondere, quod observentur Privilegia, & Constitutiones Pontificum, qui fuerunt ante schisma, ut præsertim habetur in Sipontina Cathedr. 13. Januarii 1659. coram Cerro, de qua *sub tit. de præminentis.*

Et de revocatione exemptionum, aliorumque Privilegiorum durante schismate facta per idem Concilium, habetur apud Geminian. *consil. 35. Buratt. decis. 452. num. 1. Gregor. decis. 509. num. 1. & per tot. & in dicta Sipontina Cathedr. coram Cerro, §. Tertio a Martino, &c.*

Eo magis, quia idem Bonifacius, qui anno IX. sui Pontificatus hujusmodi investituram dederat, recte sciens quanta facilitate, præter forsitan intentionem, & ob temporum necessitatem, indebitas fecisset concessionem, & gratias, per Constitutionem sub datum 11. Kal. Januarii anno 14. quam ego vidi authenticam extractam a registro Apostolico lib. 153. Bullarum fol. 174. productam in judicio in dicta Sipontina, revocavit, & annullavit omnes, & singulas uniones, & concessionem factas quibuscumque laicalibus personis de quibuslibet Ecclesiarum bonis, etiam si essent Terræ, Castra, aut Villæ, prædictæque omnia corroborata manent ex præcedenti decreto Concilii Lateranensis celebrati sub Alex. III. cap. 2. ubi statuit alienationes factas de rebus Ecclesiasticis durante schismate, omni firmitate carere, ideoque data prædictæ investituræ nullitate, seu abolitione, non potest per Francisci successores dici aliquod jus quæsitum, sed Nicolai concessio facta Ugolino remanet nova.

Adversus præmissa, pro Actoris parte duo dicebantur, unum nempe, quod Martinus V. per ejus litteras relatas per Crotum *conf. 399. n. 43.* mandat Bonifacii concessionem robor, & efficaciam obtinere; alterum vero, quod gesta per Concilium Constantiense viribus carerent, tanquam Apostolica Confirmatione destituta, dum Martinus V. præfatum Concilium quoad fidem concernentia solum confirmavit, ut testatur Bimius in *notis ad sess. 45. fol. 1179.* Neutram autem responsum subsistere dicebam; quatenus enim pertinet ad primam, quicquid sit de veritate dictarum litterarum Martini, de quibus aliter non constat, quam ex assertione scribentis apud Crot. *d. conf. 399.* cui in iis, quæ facti sunt, non creditur, ut in puncto Doctorum attestantium de Constitutionibus Apostolicis, illis in forma authentica non exhibitis, vel in Bullario non existentibus, firmavit Rota in Sulmonen. Distributionum 20. Junii 1653. coram Bichio, §. *Nec relevat*, ubi nulla ratio habita fuit, quod Barbosa testaretur, de quadam Constitutione Apostolica Sixti V. quæ non exhibebatur, & de qua causa habetur *sub tit. de benef.*

Admissa etiam dd. Litterarum veritate, illæ potius retorquentur, quia restrictæ sunt ad Ugolinum, ejusque filios, & descendentes, igitur non possunt ulterius operari, ideoque respectu Ugolini feudum novum dicendum est, tanquam ab ipso obtentum vigore dictarum litterarum, quæ tanquam concedentes executionem actus jam invalidi, vel aboliti, speciem habent novæ concessionis, cum confirmans actum invalidum, dicatur dare de novo, *cap. 1. ubi omnes, de transact. Bald. in l. 3. n. 12. C. de rer. permutatione, Gratian. discept. 992. n. 11. Larrea alleg. 73. n. 1. Rot. decis. 157. n. 9. & 10. par. 6. recent. Surd. decis. 245. num. 6.* de qua conclusione habetur etiam in Firmana feudi discursu præcedenti; maxime quia per divisionem ista Castra in solum Ugolinum obveniant, ipseque solus tanquam interessatus curavit obtinere dictas litteras Martini, qui ei, non autem aliis ignotis, & non volitis gratificari dignatus est.

Quo vero ad secundam responsum, constanter dicebam, Bimium politioris litteraturæ professorem, in scientia tamen Canonica parum versatum, solemniter æquivocasse, siquidem Papa Martinus in loco per eum indicato *sess. 45. fol. 1561.* respondendo Lituaniis, & Polonis, dixit quod omnia, & singula per præsens Concilium conciliariter determinata, conclusa, & decreta in materiis fidei, tenere, & inviolabiliter observare volebat, ipsaque ita conciliariter facta approbata, & ratificabat, & non alias.

Ex quibus verbis plura resultant, primo, quod dicta verba important ipsius Papæ obligationem ad inviolabilem observantiam, quæ proinde restrictivam habet ad materias fidei,

fidei, sed non propterea excluditur, quod alia decreta improbaverit, vel confirmare noluerit; secundo, quod ita prudentissime Papa voluit approbare gesta conciliariter, non autem approbare primas Sessiones, in quibus non conciliariter aliquid de Papæ potestate dictum fuerat, ideoque Cardinalis Bellarminus tom. 2. lib. 1. de Concil. cap. 7. fol. mibi 13. dicit, Concilium istud quoad primas Sessiones esse reprobatum, sed quoad alias esse a Martino approbatum, atque ab omnibus Catholicis recipi.

Et quod Martinus omnia gesta in Concilio approbaverit, firmant ultra Bellarm. loc. cit. Caintren. consil. 66. n. 2. circa finem lib. 1. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 5. cap. 17. vers. 17. Generale Concilium Constantiense, Coriolaq. in Breviar. Chronologico, sub anno 1417. fol. 266. atque sæpius firmavit Rota, præsertim apud Coccin. decis. 295. n. 11. apud Royas decis. 335. num. 4. in Dertulsen. augmenti 24. Maji 1647. cor. Verospio decis. 50. par. 10. recent. quod scilicet sustineantur acta Benedicti XIII. & Joann. XXII. ob approbationem Concilii, & omnium clarius comprobatum remanet ex supra insinuata Bulla ejusdem Martini sub datum Romæ apud SS. Apostolos 15. Septembris anno 8. ubi positive asserit dictam conciliarem dispositionem circa annulationem concessionum Schismate durante, ideoque miratur, quod quidam Petrus Grancellus insisteret concessioni Caltri de Pilis sibi d. Schismate durante factæ in Comitatu Venaisino; dictæque Bullæ præcisa verba sunt, ibi: *Non sine admiratione accepimus, quod licet in Sacro Generali Constantiensi Concilio, & eo approbante omnes, & singule concessionis, & infeudationes de quibuscumque Castris, Villis, Locis, & Terris Romane Ecclesiæ, & c. a tempore aboliti Schismatis, & eo durante citra factæ, revocatae extiterint, & Castra, & c. ad jus, & proprietatem ejusdem Ecclesiæ reducta fuerint, nihilominus quidam Petrus Grancellus, & c. fatua siquidem fuisset ejus admiratio cum dicta positiva assertione, ejusque effectuione, si hujusmodi acta apud ipsum pro validis, & confirmatis non haberentur; cum enim tunc nullus adesset certus Pontifex, idcirco Pontificia potestas devoluta videbatur ad Concilium, ut ex Turrecrem. & aliis, Fagnan. in cap. significasti num. 24. de elect. ideo ejus acta servanda sunt.*

Dicebatur etiam ingeniose per Camerae Advocatum, ætate, ingenio, profunda doctrina, & summa in omnibus eruditione, inter primos Europæ viros venerandum, revocationem hujusmodi concessionum schismate durante factarum emanasse in Concilio, sede vacante post Jo. XXII. depositionem, ac Gregorii XII. admittam renunciationem, & Benedicti XIII. privationem, seu intrusionis declarationem, quo casu Concilium Generale dicitur habere eandem disponendi, & revocandi potestatem, quam habet Papa, ut dicunt Geminian. consil. 65. n. 7. & Caltr. consil. 66. num. 2. par. 1. ubi in specie loquitur de hoc Constantiense, neque negat Jacobat. de concil. lib. 5. art. 17. nu. 3. & seqq. ubi solum num. 6. limitat, dummodo tacite, vel expresse postmodum approbetur per Papam, de cujus tacita, ac expressa approbatione constat ex præmissis; sed non fuit judicatum opus assumere has altiores inspectiones, dum ex aliis, punctus remanere videbatur clarus.

Idem ex officii debito jurium Camerae acerrimus propugnator, fortiter insistebat super alia præfata Bonifacii investitura nullitate resultante ex Constitutione Gregor. IX. per quam disponitur, ut de patrimonialibus sine communi Fratrum consilio, & assensu alienatio nulla fiat, cum hujusmodi Castra sita sint in patrimonio B. Petri; sed motivum, nec iudicibus, nec aliis Scribentibus arridebat, tum quia ista Constitutio contrario usu abolita videtur ob amplas derogatorias in concessionibus apponi solitas, ut habetur in dicta Firmana feudorum discursu præcedenti, tum etiam quia tam investitura Nicolai facta Ugolino, quam alia Sixti facta Ruvereo, & Civitati eodem defectu laborabant, unde liquet hac investiendi formam non esse in usu.

Alter ex hujus partis Advocatis doctissimus insistebat super dictæ Bonifacianæ concessionis subreptione, eo quia Papa supposuit hujusmodi Castra immediate spectare ad Cameraam, & Sedem Apostolicam, & tamen spectabant ad Civitatem Urbevetanam, quæ ædificaverat a fundamentis, ideoque dicebat esse subreptitiam infeudationem a Principe factam de Castris ad Civitatem spectantibus, non facta speciali mentione, ad quod allegabat Alber. Brun. consil. 12. num. 17. & seqq. Cravett. consil. 592. num. 23. & 24. Menoch. consil. 264. num. 31. & seqq. & præsertim n. 52. & 53. Giurb. consil. 89. n. 8. post med. & seq. sed pariter istud motivum non habuit plausum, quia de civitatis dominio da-

bantur quidem adminicula cum communi apud illos Cives traditione, sed non concludens probatio, quam subsequens observantia tollebat, dum devolutis Castris ad Cameraam per mortem Nicolai Fracassæ, in acerrima famosaque lite agitata per Manphiliam, Civitas se non opposuit, neque sui domini curavit facere probationes, quas eo recenti tempore poterat commode facere, neque demum eadem Civitas a Ruvereo tanquam aliena emisisset, ideoque non videbatur in hoc motivo solidum fundamentum constitui posse, sicuti constitui credebatur in primo resultante a Concilio Constantiensi, ut supra.

Omnes vero Scribentes, tam pro Camera, quam pro Civitate, concorditer insistebant super resolutione dictæ Bonifacianæ investituræ quantumvis validæ, ob non solum Censum, tam per Franciscum primum acquirentem, quam per Ugolinum successorem, ob quam causam feudi devolutio ipso jure sequi dicitur, ideoque prima concessione resoluta, altera quæ postmodum fieret, omnino nova censenda esset, de qua conqueri non possunt agnati vocati per primam jam cessatam, seu resolutam, ut constat ex infra allegandis.

Verum quia super hoc magna indigestaque mole, fuerunt hinc inde multa deducta, idcirco pro clariori, tam istius causæ, quam etiam ipsius articuli frequenter contingibilis resolutione, plures inspectiones distincte habendas esse dicebam. Prima est, an cessatio a solutione probata dicatur per Domini, ac Feudatarii confessionem, ita ut ista præjudicare valeat successoribus proprio jure venientibus, vel aliunde sit iustificanda; secunda, posito defectu solutionis, an incurrat feudi devolutio, vel privatio in genere, & an illa sequatur ipso jure, vel potius requiratur sententia declaratoria; tertia posito, quod incurri dicatur ipso jure, an & quando concessio facta eidem Feudatario, qui caducitatem incurrit, vel ejus successoribus, dicatur nova, vel antiqua, & quando utramque habeat qualitatem.

Super prima, præsupposita conclusione hodie in foro recepta, ut per culpam possessoris non solvendo Canones, vel alia gerendo, incurrat caducitas, etiam in præjudicium successorum ex pacto, & providentia vocatorum, nisi constet collusive, ac in fraudem gestum esse, ex deduct. per Clar. & emphyt. quest. 8. Fulgin. tit. de solut. Canon. qu. 1. num. 48. Coccin. decis. 343. n. 1. Cavaler. decis. 398. in princ. & alios passim; dubitatio solum remanet, an hujusmodi defectus per solum ipsius possessoris confessionem probetur, & negativam tenent Bardellon. conf. 55. n. 14. vers. nec visum fuit. Facchin. conf. 79. n. 28. lib. 1. Heëtter. Felic. alleg. 35. n. 8. Fulgin. prox. sup. num. 62. Mantica. decis. 373. n. 4. Coccin. decis. 343. num. 2. quia prohibitus alienare, dicitur etiam prohibitus confiteri; & hanc puto verissimam sententiam, quatenus controversia percutiat solum commodum ipsius confitentis, vel habentium causam ab eo, itaut Dominus non sit in causa, neque de ipsius principali interesse agatur, quia scilicet feudi, vel emphyteusis possessor de novo investitus, tanquam primus acquirens disposuerit ad favorem incapacium attentata investitura antiqua, & isti contendunt de nova qualitate ex dicta confessione resultante, quia esset admittere probationem ex propria confessione ad proprium commodum in alterius præjudicium emanata contra juris principia, multo magis, si aliqua fraudis indicia, vel suspensiones urgeant, de quibus Fulgin. dicto tit. de solut. Canon. q. 1. num. 52. & seqq. nisi e converso dicta confessio sit aliunde adminiculata, pluraque concurrant adminicula illius veritatem comprobantia, fraudem, & collusionem excludentia, in quibus terminis recte procedit Magistralis decisio Cavalerii 398. ac ita de plano omnia isto casu conciliantur.

Ubi vero controversia est cum Domino, cujus principaliter interest concessionem esse novam, quia scilicet ita sequitur sit devolutio, quæ alias attentata antiqua investitura non sequeretur, & tunc omnino probabilius videtur, confessionem possidentis ab ipso Domino acceptatam eidem suffragari, quia Dominus, qui est certus creditor, non tenetur probare negativam solutionis, sed illa probata dicitur eo ipso, quod non probatur affirmativa, ut generaliter Afflict. dec. 91. num. 2. Gregor. dec. 139. Neapolitana pecuniaria 27. Januarii 1653. cor. Meltio, & in specie glos. Bart. Bald. & cæteri absq; discrepante in l. 2. C. de jur. emphyt. Fulgin. aliorum cumulator, tit. de solut. Canon. q. 4. num. 1. Multo magis ubi cum negativa de jure præsumpta concurrat partis confessio ab ipso Domino acceptata; quoniam alias esset præsumere duplex mendacium, & delictum, in possessore scilicet occultante, & in Domino approbante, nisi urgentia collu-

tionis, & fraudis indicia concurrant, ex eisdem supra in præcedenti casu allegatis.

Fortius ubi Domini directi qualitas talis est, quod in eo non de facili cadat præsumptio collusionis, & fraudis, ut est præsertim Papa, vel alter magnus Princeps, cujus sola assertio probationem facere dicitur, *Peregr. consil. 24. n. 7. & 8. lib. 1. Seraph. dec. 330. num. 2. Greg. & Adden. dec. 239. n. 6.* ac etiam ex parte possessoris contentis nulla dignoscitur causa fraudandi, ut ponderatur *in d. dec. 398. Cavaler.* quod absque dubio procedere dicebatur in præsentem, tunc etenim fraudis suspicio intrat, quando Feudatarius, vel emphyteuta id affectasset, quia nempe tanquam primus acquirens alienare voluerit, quod attempta prima investitura facere non poterat, sive quod vigore novæ investituræ habitare voluerit ejus filios, vel alios a se prædilectos ab antiqua exclusos, cum similibus, quæ omnia in præsentem cessare dicebantur, quia Ugolinus, omnesque ejus descendentes masculi fratres habebant jus successionis privative ad descendentes fratris stante divisione, unde improbabile est, quod absque aliqua propria utilitate voluerit cum aperta malignitate post extinctam ejus descendentiam excludere illam fratris, ut potius Castra ad Cameram devolverentur, prout improbabile est, quod Nicolaus V. absque aliquo præsentaneo commodo hujusmodi mendacium canonizare voluerit; unde hic primus punctus videbatur, prout in effectu est, satis planus.

Secunda inspectio est super juris quæstione in abstracto, an ob non solutionem Censuum, feuda devolvantur; ita quæstio in feudis Sedis Apostolicæ hodie nullam habet controversiam, tanquam expresse decisa per Constitutionem 63. Gregor. XIII. qui declarat, sive ex antiquis Pontificiis Constitutionibus relatis a Cobelio ad Bullam Boni regimini, *cap. 24. n. 21.* sive de consuetudine invaluisse, ut feudum ipso jure ex hujusmodi causa devoluta censeantur, quod etiam determinatum fuit in Concilio Constantiensi post Carolinam apud Bimium *fol. 1131. litt. C. & in fin. & litt. D.* ac ita non semel judicavit Tribunal Cameræ Apostolicæ, præsertim 1. Decembris 1578. in una Macerat. Devolutionis feudi Matelicæ contra illos de Otthonibus.

In terminis vero juris communis, Facchineseus *lib. 7. contror. cap. 87.* quinque refert opiniones, quarum prima est simpliciter affirmativa, quam in feudis præsertim Ecclesiasticis deducunt Glos. Innoc. Monac. & cæteri *in cap. ad Apostolicam 27. de re judic. in 6. verb. reprehendi,* & tenent Bald. *in cap. que in Ecclesiasticarum, n. 25. de consil. Curt. de feudis, par. 4. n. 79. & seqq.* & cæteri congesti per Rosenthal. *cap. 10. concl. 34. in gloss. lit. F. Vulterius de feud. cap. 11. n. 101. Andr. Kol. de servitiis feud. par. ult. n. 16. & seqq.* ubi respondet in specie Facchineo, & cæteris contrarium tenentibus, Linstolten. *disp. feud. cap. 10. concl. 17. qui alios cumulat.*

Altera est opinio de directo contraria simpliciter negativa, quam post Specul. *de emphyt. §. nunc vero, num. 108.* & alios antiquiores veriore dicunt Facchin. *ubi sup. Schrader. par. 9. cap. 6. n. 75. & seqq.* Rosenthal. *cap. 10. concl. 34. per tot. Clar. §. feud. 9. 51. in fin.* ibique late alios cumulat Harprecht. *in addit. Berchendor. de feud. cap. 2. num. 26. Carolus Kincherchin. disc. de feud. ex pacto, n. 135. & seqq.*

Tertia est distinguendum, an pro feudo solvatur solum Censuum absque aliquo fidelitatis juramento, vel cum illo, ut primo casu non incuratur caducitas, secundo autem sic; sed istam merito irridet Rosenthal. *d. concl. 34. n. 59.* quia si deficit fidelitas, non est feudum, nisi in solo vocabulo, sed res allodialis data sub Censu, ideo extra nostram materiam.

Quarta, & quinta sunt distinguendum inter Censuum modicum solum in signum subjectionis, & dominii, ac magnum correspondivum ad fructus, sive an Censuum sit causa principalis, & finalis concessionis, vel potius impulsiva, & consecutiva, ex deductis per Schrader. *par. 9. cap. 6. num. 76. & seqq.*

Mihi placebat, ac omnino verior videbatur, prout videbatur secunda opinio negativa, ex ea viva ratione deducta per Facchin. Rosenthal. & alios, non esse inducendas pœnas, ubi leges feudorum non induxerunt, neque in feudis, præsertim ad effectum odiosum, & pœnalem, licitum esse argumentum a similibus, atque ita passim, excepto Statu Ecclesiastico, servari videmus, præsertim in Regnis utriusque Siciliæ, ubi frequens est feudorum usus sub servitio pecuniario, quod adoha vocatur, quia per cessationem a solutione non datur locus devolutionibus, sed agitur ad implementum.

Hæc tamen negativa opinio pro regula constituta, limi-

tanda est, ubi Feudatarius dolose, & affectate, ex quadam temeritate, quasi in spretum Domini, seu Domini, & superioritatis denegationem, non solvit Censuum, sive ubi ob hujusmodi Censuum non solutionem gravia damna resultent Domino in gravi necessitate constituto, quia tunc dicitur inesse crimen felonix, seu læsæ Majestatis, ut advertit Rosenthal. *d. concl. 34. nu. 63.* sive intrant termini text. *in l. si quis major, C. de transact. & secundum primam limitationem bene loquitur Innoc. IV. in d. c. ad Apostolicam, Fridericum ob novennalem defectum a solutione Censuum mereri reprehensionem, quam gloss. Innoc. & cæteri explicant pro privatione, quia non solutio proveniebat ex temeritate, & spretu; iniquum enim alias esset, ut ob simplicem negligentiam non solventis Accipitrem, vel aliquam modicam recognitionem, debeat caducitatem pati in præjudicium suum, ac universæ descendentiæ; & hæc mihi videtur genuina veritas, huic tamen Civitati non præjudicans; quia ex Concilio Constantiensi tunc jam edito, & ex aliis, de quibus infra, casus erat extra dictam quæstionem.*

Advertendum tamen Constitutiones Apostolicas inducentes devolutionem in feudis Ecclesiasticis ob non solum Censuum, esse quidem operativas ad tollendam dictam juris communis dubietatem, ac successive ad effectus, de quibus hic, & alios, non autem ad illum exorbitantem, quem Fiscales prætentunt, ut lapsa biennio desperata sit spes Feudatarii ad deducendum justas excusationis causas, sive ad illam moræ purgationem, quam ipsa æquitas Canonica induxit, & de qua non semel *sub tit. de emphyteusi;* irrationabile enim videretur, ut Ecclesia Romana, & Sedes Apostolica, quæ fuit prædictæ æquitatis mater, & auctrix, eamque aliis servandam proponit, & disponit, debeat illam denegare, seu non servare.

Posito autem in casu de quo agitur ex dicta Conciliarum dispositione, sive ex antiqua feudorum Ecclesiasticorum consuetudine, quam annuere videntur Canonice *in d. cap. ad Apostolicam,* atque enunciat Gregor. XIII. dicta ejus Constitutione 63. intrare devolutionem ipso jure; quatenus ad tertiam pertinet inspectionem, discutere pro veritate dicebam cum eadem distinctione superius in prima inspectione tradita, spectandum scilicet fore effectum, ad quem de hoc puncto disputari contingat; si enim controversia est inter agnatos ex prima investitura venientes, & illos eorum jus a novo investito desumentes, itaut Dominus non sit in causa, neque de ejus interesse principaliter agatur, & tunc nisi contra de omnimoda sinceritate, ac veritate novæ investituræ, quia scilicet vere, & realiter absque fraudis, vel collusionis suspitione feudum Domino sit devolutum, atque ab ipso ex aliqua nova causa, & tanquam feudum vere novum, omnino independentem a prima concessionem, & a meritis majorum, quibus prima concessio facta fuit, sive cum novis additionibus, ac legibus omnino diversis, & tunc verius dicebam investituram non censeri alteratam, sed durare antiquam, itaut nova concessio in effectu aliud sapere non dicatur, nisi caducitatis, & pœnæ remissionem, quamvis utatur verbis novam concessionem importantibus, & in his terminis procedunt decisiones coram Mantico, & Coccino, & in Bonon. bonorum emphyt. coram Pamphilio, & multæ aliæ, quæ circumferri solent, late Bardellon. *cons. 55. & cæteri;* vix enim dari potest casus hujusmodi sinceritatis, ac veritatis, proindeque ad hunc effectum considerabiles videbantur ponderationes Scribentium pro actore circa incorporationem effectivam, & alia veræ caducitatis jam sequuntur, & effectuatæ indicia desiderata.

Aut vero controversia est cum Domino, de cujus interesse principaliter agatur, & tunc secus, quia dum propter jam incursum caducitatem, resolutum est jus omnium jus habentium ex antiqua investitura, itaut esset in ejus arbitrio, & facultate denuo concedere eidem, vel alteri, idcirco quoad se nova dicitur gratia, per quam præjudicium patris non debet, dum non per viam simplicis remissionis, sed per viam novæ, & integræ concessionis processum est, & in his feudis, atque ad hunc effectum loquuntur (ac verissima videtur eorum opinio,) Ifern. *in c. 1. sub n. 1. de Vassall. decrep. etat. ibidem Præpos. num. 3. Alvarot. num. 2. prope fin. Bald. in c. Imperialem, §. in super, sub num. 8. de prohib. feud. alien. per Frider. & cæteri remissive adducti per Tiraquell. de retract. lignag. §. 32. gloss. unic. n. 29. Schrader. par. 2. c. 3. num. 43. Rosenthal. cap. 2. concl. 18. num. 2. late Cannet. *ad c. volentes, §. sed occurrit, a n. 9. ad 28. pag. 119. & seqq.* & hanc veritatem canonizavit Rota in Portuen. Stagni 10. Junii 1641. §. fin. coram Panziolo, quæ est dec. 89. n. 43. & seqq. par. 9.*

par. 9. recent. & satis bene in Romana devolutionis domus 4. Decembris 1651. & 21. Junii 1652. coram Bichio, quarum secunda est decis. 277. par. 11. recent. & decis. 340. n. 18. & seqq. eadem par. 11. Vis enim est in resolutione primæ investituræ, atque in facultate, quam Dominus habebat non concedendi eidem feudatario, sed alteri penitus extraneo, vel nemini, absque eo, quod agnati in prima investitura vocati conqueri possent, nam ita nulla eis inferri dicitur injuria.

24 Hinc cessante dicta libertate concedendi cuilibet extraneo, per novam concessionem non efficitur feudum novum, sed remanet antiquum, quamvis prima investitura sit finita, ubi nempe non ex feudatarii culpa, vel delicto, sed ex temporis, vel generationum sine sequitur devolutio, quia adhuc agnatorum jus durare dicitur ob renovationem eis debitam, ut bene distinguendo firmatur apud Beronum conf. 112. num. 3. & 4. lib. 1. & in allegatis in Romana devolutionis domus 4. Decembris 1651. & 21. Junii 1652. coram Bichio.

Ideoque isto casu quæstiones esse solent potius facti, quam juris circa Domini voluntatem, & quid ipse gerere voluerit, an scilicet procedere per viam simplicis remissionis caducitatis, seu per viam novæ concessionis ex integro, quod in casu controverso erat satis superque clarum, non solum quia Papa Nicolaus expresse utitur verbis novam ex integro concessionem importantibus, sed etiam quia admixta erant alia tria Castra, quæ tanquam unum corpus cum istis duobus constituenta, sub diverso Censu unius crateris argentei, ac sub omnino diversis pactis, & legibus concessa sunt, quo casu voluntas est indubitata, ut distinguendo bene advertit Isernia in d. c. 1. de Vassall. decrep. etat. Rosenthal. cap. 2. concl. 18. ubi fideliter multos registrat, & bene comprobatur Rota in proxime allegatis decis. coram Panzirolo, & Bichio, Seraph. decis. 1379. num. 1. & 2.

Omniemque penitus difficultatem in proposita facti specie cessare dicebam ex subsequitis, quia defuncto Nicolao nuncupato Fracassa Ugolini filio, ac ultimo masculino de hac linea, superstita Manphilia ejus filia, inter istam, & Cameram acerrima exorta est controversia, tam in Urbe, quam in ipsa Civitate Urbis Veteris famosa, itaut omnino pro certo dicendum sit devenisse ad notitiam descendendum Rainutii, qui tunc in satis proximo parentelæ gradu cum Manphilia constituti erant, & tamen visa dictæ Manphiliæ succumbentia ratione sexus non comparuerunt, nec aliquid deduxerunt, ut verisimillimum est deduxisse eorum jus vigore primæ investituræ, atque deinde facta per Sixtum IV. investitura Ruvereo, idem Sixtus motu proprio, & ex certa scientia declaravit legitimam devolutionem, quæ 26 sententia transacta in iudicatum, subsequutam habuit pacificam observantiam spatio annor. 140. & ultra, per quam præsumitur tunc omnia justificata esse, ac solemniter acta, cum sententiâ excedens metam 30. annorum, & observata, dicatur antiqua, non indigens actorum justificatione, secum trahens præsumptionem justificationis, Callador. decis. 3. n. 1. de procur. Mant. decis. 296. n. 6. & 7. Buratt. decis. 376. n. 6. multo magis accedente centenaria, & ultra, per quam omnis melior titulus allegari potest, ex deductis sup. in Pisaren. Molendinorum hoc tit.

27 Et quod præscriptio centenaria præjudicet omnibus agnatis, tam præsentibus, quam futuris bene, ac late Cyriac. controv. 3. n. 63. & seqq. ubi cæteri cumulantur, multo magis sumendo istius temporis longissimum intervallum, non pro pura, & formali præscriptione (quo casu intrans difficultates, de quibus Rosenthal. cap. 9. concl. 84. & 85.) sed pro observantia corroborativa dictæ sententiæ Sixti IV. coram quo dici potest omnia esse tunc justificata, quæ nunc injuria temporis non habentur.

28 Si enim Domino faciente novam investituram tanquam de feudo novo, agnati habendo scientiam, & non contradicendo per annum sibi præjudicant, Roman. conf. 70. num. 3. & alii deducunt per Cephal. conf. 30. n. 31. & seqq. cujus tamen assumpti veritas non firmabatur, sed solum deducebatur in argumentum, quia Menoch. conf. 467. n. 2. & seqq. bene advertit, quod est rigor odiosus a Principe non servandus, multo magis accedente scientia probabili cum acquiescentia annorum fere 200. a prima scilicet concessione facta per Nicolaum usque ad tempus motæ litis.

29 Addita etiam probabili ratione silentii, quia nempe per divisionem inter Ugolinum, & Rainutium subsequutam, per quam conventum est, ut cuilibet Castra, & bona assignata sint, itaut ulterior regressus ad bona dimissa, & renunciata nunquam remaneat, licet enim regulariter divi-

sio in feudo, vel emphyteusi non præjudicet, quia unus investitus alteri renunciandi suam portionem renunciare censetur durante jure renunciarii, non autem ut Domino in contractu non contemplato locum faciat, ex theor. Bart. conf. 58. & in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verb. obligat. n. 24. quam communiter cæteri sequuntur congesti per Rot. dec. 186. par. 3. rec. & 176. n. 12. & seqq. par. 5. & pluries sub tit. de renunciat. attamen id procedit in dubio, in quo renunciatio censetur personalis, sed non excludit potentiam contrariæ veritatis, quodque renunciatio fuerit realis omnium exclusiva, quæ sola possibilitas sufficit, stantibus tot Pontificum sententiis, & declarationibus cum subsequuta 30 pacifica observantia annorum fere 200. Ideoque julte, ac fundate Tribunal Cameræ judicavit contra actorem, declarando investituram Nicolai esse novam, quamvis actori concessa fuerit nova audientia.

S U M M A R I U M.

- 1 Quare expediat tenere vivas aliquas prætensiones?
- 2 De potestate, & voluntate tollendi jus tertii.
- 3 De Concilio Constantiensi, & schismate.
- 4 Doctorum attestations non est deferendum.
- 5 De distinctione in quæstione, an nova concessio eidem importet feudum novum?
- 6 De eodem, & an clausulæ, & verba id operentur?
- 7 Quod debeat potius attendi substantia verbi, & voluntatis.
- 8 De præscriptione, an obstat successoribus?
- 9 De caducitate ob non solum canonem.
- 10 De aliquibus differentiis inter statum Ecclesiasticum, & alios Principatus circa rigorem caducitatis.
- 11 De devolutione, vel confiscatione in præjudicium successoris independentis, & quando dicatur ad hunc effectum delictum feudale.

ANNOT. AD DISC. V.

Quamvis ista causa dici non valeat sopita, dum apud 1 Actores adhuc vireant prætensiones, quas laudabile est conservari pro nobilitate, & decore familiæ, ut docet praxis plurium magnatitiarum familiarum Hispaniæ, quæ adhuc conservant prætensiones super aliquibus Regnis; nihilominus huc usque siluit, ideoque pariter, ut in præcedentibus, defuit occasio alterius annotationis particularis; verum recensendo aliquid ex deductis in discursu.

Quoad ea, quæ initio dicuntur de potestate tollendi jus 2 tertii, five de modo regulandi voluntatem Principis super usu istius potestatis, est insinuatam in annotatione præcedenti, & late ibi allegato disc. 148. & 177. de regal. ac etiam habetur infra disc. 9. & 10. occasione agendi de quæstione, an in feudo pacti, & providentiæ concessio simpliciter pro omnibus hæredibus sanguinis, juxta formam dividuam juris Longobardorum, erigi possit primogenitura, illudque redigi ad formam individuam juris Francorum; de quo etiam in hoc libro, disc. 112. cum plur. seqq.

Super iis autem, quæ concernunt Concilium Constantiense, & revocationem eorum, quæ gesta fuerunt illo 3 schismate durante, habetur in tit. de præmin. disc. 2. & decis. 5. par. 13. recent. edita in eodem casu, & aliquid advertitur disc. 2. in relat. Curia.

Et super ea propositione, quod deferendum non est 4 Doctoribus attestantibus de aliquibus Constitutionibus Apostolicis, vel Decretis Sacræ Congregationis, habetur apud Bich. decis. 567. & 626. & tit. de Canonic. disc. 12. ac etiam disc. 1. præmiali in annor. ad Concil. Trid. & disc. 35. de judic.

Præcipuus autem hujus controversiæ punctus est, an 5 devoluto feudo ex facto culpæ possessoris, illoque denuo concessa eidem possessori, illud dicendum sit vere feudum novum, in præjudicium agnatorum, qui per antiquam investituram vocati sunt? Vera videtur distinctio deducta in discursu, inter casum in quo Dominus sit in causa, suæque inter sit investituram esse novam; & alterum casum, in quo istam qualitatem allegent successores illius, qui novam investituram obtinuit contra agnatos venientes ex investitura antiqua absque eo, quod Dominus habeat interesse, & sit in causa.

Primo etenim casu, distinguendum venit inter illos Dominos, qui sint prælati inferiores, seu alias recognoscant superiores, adeout non habeant potestatem derogandi legibus, & revocandi concessiones factas, ac tollendi jus

tertiū; & illum Dominum, qui sit Princeps supremus, di-
 ctamque potestatem habeat late expensam *d. disc. 148. &*
177. de regal. In hoc etenim secundo casu intrat solum
 quæstio voluntatis, an scilicet voluerit Princeps tollere jus
 tertii, atque destruere antiquam investituram, quoniam
 de potestate saltem in foro externo non dubitatur, & de
 quo etiam infra *d. disc. 112. cum plur. seqq.*

In altero autem, in quo ista potestas non concurrat,
 quæstio videtur potius facti, quam juris, an scilicet revera
 contraventio sit talis, ut ex parte Domini, ejusque favo-
 re factus fuerit locus caducitati etiam in præjudicium suc-
 cessorum venientium independentem a delinquente, seu con-
 traveniente absque spe, vel remedio illam impediendi; vel
 e converso affectare, & collusive id gestum sit, juxta ea,
 quæ deducuntur per Fulgin. *in disc. allegat. de solut. canon.*
qu. 1. a n. 48. ad 63. ubi multæ conjecturæ collusionis, &
 fraudis deducuntur; & habetur etiam *sub tit. de emphyt.*
disc. 47. & alibi; si enim actus est collusivus, & fraudu-
 lentus, tunc sine dubio non attenditur, ex defectu pote-
 statis; sed si sit sincerus, adeout Dominus volens, licite
 potuisset feudum ad se devolutum pro se retinere, sive
 extraneis concedere, & tunc, si novam concessionem ex
 integro faciat ipsimet, qui caducitatem passus est, non po-
 terunt agnati venientes ex antiqua investitura impedire
 devolutionem, vel aliud jus, quod favore Domini resultat
 ex investitura nova, etiam si id provenerit ex culpa pos-
 sessoris, citra tamen fraudem, & collusionem ipsius Do-
 mini, dum ista solum esse poterit apta ad eis tribuen-
 dum actionem contra ipsum culpofum ad damna, &
 interesse.

Ubi vero ista quæstio esset solum inter ipsos comprehen-
 sos in utraque investitura, vel habentes causam ab eis, abs-
 que eo quod Dominus sit in causa, vel quod sua intersit;
 & tunc, etiam ubi juxta frequentiore hodiernam praxim
 in feudis, agatur de illo Domino, qui sit Princeps supre-
 mus, cum dicta potestate tollendi jus tertii, unde propte-
 rea non cadat quæstio potestatis, sed solum voluntatis,
 adhuc ista voluntas præsumenda non est; & quatenus nova
 concessio concepta esset cum tali prægnantia, seu ampli-
 tudine verborum, & clausularum, ut denotarent, quod
 processum non esset per viam simplicis remissionis incur-
 sæ caducitatis, ut remoto obstaculo antiqua investitura jure
 suo continuaret, sed quod processum esset per viam novæ
 concessionis, tanquam ex integro, juxta ea, quæ desuper
 cumulantur in his terminis, ultra allegatos in discursu per
 Marin. ad Reverter. *decif. 562. Aget. in compend. feud. ru-*
bric. 10. visio. 14. fol. 87. & seqq. nihilominus omnino veri-
us videtur, ut, vel intret conclusio, super qua multa col-
ligunt Adden. ad decif. 2. par. 3. recent. & decif. 676. part. 4.
rec. tom. 3. cum aliis d. disc. 148. & 177. de regal. & alibi fre-
 quenter, ut potius Princeps præsumatur circumventus;
 vel quod id proveniat ex stylis, & formulariis, citra vo-
 luntatem id agendi, siquidem, secluso jure, vel interesse
 ipsius Domini, cui magis expediat per novam investituram
 restringere feudum ad unam lineam, excludendo alias li-
 neas in antiqua investitura contentas, pro faciliiori devo-
 lutione; sive ut ita excludantur lineæ, vel personæ magis
 potentes, vel parum gratæ, parumque benevolæ; vel ut
 augeatur servitium reale, vel personale; sive quod restrin-
 gantur facultates, & præminentia; tunc speciem ini-
 quitatis manifestæ redoleret ista voluntas, per quam li-
 citum esset possessori feudi cum mora, aliove delicto,
 seu facto culposo supplantare successores, atque ex pro-
 prio delicto reportare commodum, cum jactura inno-
 centium.

Hinc proinde pro meo sensu, contemptibiles videntur
 ponderationes, quæ desuper cum consueta leguleica sim-
 plicitate, vel ineptia fieri solent per nostros super gram-
 maticali, seu legali significatione, vel operatione verbo-
 rum, & clausularum, quoniam verius videtur, ut etiam
 in ista materia procedi debeat cum toties inculcata propo-
 sitione, præsertim in ultimis voluntatibus, ac etiam in
 contractibus, seu legibus, & statutis, & quæ a iudicibus
 principaliter, ac perpetuo præ oculis habenda est, ut sci-
 licet tanquam in quæstione voluntatis, & facti, potius
 quam juris, immorandum non sit in hac formalitate ver-
 borum, vel in regulis generalibus, sed immorandum veniat
 in substantia veritatis, ac verisimilis voluntatis, quæ de-
 sumenda est ex qualitate, & circumstantiis facti, non au-
 tem ex hujusmodi verbis, & clausulis, quæ frequenter ad-
 jiciuntur pro formulario.

Cum eodem sensu quoque procedendum videtur in alio

puncto, de quo in discursu, super diuturna observantia,
 ut scilicet ea recte operativa sit, nimiumque attendenda,
 quando, juxta præmissas considerationes, reducat novam
 concessio ad probabilem dubietatem, ratione certæ volun-
 tatis Domini, in quo potestas, ut supra, concurrat, vel
 ratione bonæ fidei in eo, qui novam investituram obtinuit
 tanquam ex integro, eo quia sine ejus delicto prima
 investitura rigoroſe esset resoluta, adeout observantia di-
 ci mereretur interpretativa; secus autem, ubi his cessan-
 tibus, atque in re clara, deduceretur tanquam præscri-
 ptiva, dum tali casu recte intrent ea, quæ in materia
 jurispatronatus gentilitii, vel in altera fideicommissorum
 cæteris relatis habentur apud Peregr. *de fideicommissis,*
cap. 41. num. 17. Gratian. discept. 577. num. 44. Ciardin-
controv. 107. num. 61. Rota decif. 220. par. 11. recent. & ha-
betur sub tit. de jurepatr. disc. 351. & disc. 21. de judiciis;
 & interdictis feudalibus, Rosenthal. *in disc. allegat. cap. 9.*
confil. 84. & 85. Giurb. de feud. §. 2. gloss. 12. num. 87. Spad.
conf. 53. lib. 3. quod scilicet, vel ex regula, quod non va-
 lenti agere non currit præscriptio; vel ex altera, quod qui
 non potest expresse alienare, seu alias successoribus præju-
 dicare, multo minus potest tacite negligendo, ne quod
 est directe prohibitum, indirecte sequatur, sive ex utraque
 simul juncta, verius est, ut successori venienti independen-
 ter a prædecessoribus ad feudum antiquum pacti, &
 providentiæ, non obstat præscriptio deducta ex negli-
 gentia prædecessorum.

Nisi observantia esset supra centum annos, atque non
 adesset obstantia tituli vitiosi, adeout intrare posset facul-
 tas, de qua supra in annotatione *ad disc. 2.* & frequen-
 ter, allegandi scilicet quemcumque alium titulum melio-
 rem abique necessitate justificandi.

Demum quoad rigorem, cum quo post Constitutionem
 Gregorii XIII. de qua in discursu, in hoc Principatu pro-
 ceditur, ob non solum in tempore tributum, vel aliam
 recognitionem subrogatam loco servitii feudalis; quam-
 vis in discursu insinuetur, quod iste sit magnus rigor forte
 singularis; attamen ob ejusdem Principatus, etiam singu-
 larem qualitatem pro ejusdem rigoris probabilitate, vel
 excusatione, recte adaptari videntur ea, quæ super exclu-
 sione æquitatis canonicæ circa purgationem moræ habentur
sub tit. de emphyt. disc. 46.

Due siquidem in isto Principatu Status Ecclesiastici
 concurrere videntur rationes, quæ in aliis Principatibus
 non militant, primo nempe, quod est Principatus electi-
 vus, pro frequentiori praxi brevis durationis, dum electio
 in senibus cadere solet; unde propterea cum quandoque
 pro humana fragilitate homines quærere soleant quæ sua
 sint, & quæ ad proprios successores transmittere possunt,
 non autem ea, in quibus administratoris, & tanquam
 per speciem usufructuarii persona geratur, idcirco dari
 posset quandoque negligentia præjudicialis; & secundo,
 quoniam feudatarii hujus Principatus non sunt solum pro-
 prii subditi qui intra ejusdem Principatus viscera vivant
 sub omnimoda superioritate ipsius Domini, ut (exempli
 gratia agendo de nostra Italia) sunt feudatarii Regnorum
 utriusque Siciliæ, ac illi aliorum Italiæ Principum, sed
 adsunt feudatarii potentes, in figura Principum supremo-
 rum cum feudis regalibus nudæ dignitatis, redolentibus
 supremum Principatum, unde propterea juxta ponderatio-
 nes, de quibus *disc. disc. 46.* quilibet sibi licitum redderet
 negligere solutiones hujusmodi tributorum, vel recogni-
 tionum, ut ita insensibiliter cum longo temporis decursu
 libertatem vindicaret, asscuratus de præjudiciis, quæ ab
 hac more resultant, ab isto clypeo canonicæ æquitatis, &
 purgationis moræ; & per consequens iste rigor aliquam
 probabilem rationem habere videtur.

Mendose autem ex errore in præmissis, ut pluries
num. 21. allegatur Cohell. cap. 24. dum est cap. 29. eod.
num. 21.

Et de feudi devolutione, vel confiscatione ob delictum
 feudatarii, etiam in præjudicium successorum independen-
 dentium, & quando dicatur delictum feudale, quod istum
 effectum producat, habetur in præsentis Libro, *disc. 131.*
 & aliqua *disc. 161. de regal.*

EUGUBINA,
SEU CIVITATIS CASTELLI CASTRI
PRO COMITISSA DE CANTALMAJIS
CUM CAMERA.

*Casus disputatus in Congregatione Camerali, & sopitus
cum concordis temperamento.*

Castrum an præsumatur feudale, vel allodiale, & cui incumbat unam, vel alteram qualitatem probare, an scilicet Domino agenti ad devolutionem, esse feudale, vel hæredi Feudatarii defuncti, esse allodiale, & quatenus aliquæ feudalitatis probationes, vel indicia concurrant, an exinde resultet exclusio fœminarum? Et aliqua de subfeudo regulando a natura feudi; & an omnia Castra possessa, vel concessa per Duces Urbini, dicantur spectare ad illum Statum, seu Ducatum.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 In feudo, quod non constet esse rectum, & proprium, etiam fœmina succedunt, remissive.
- 3 Cui incumbat onus probandi qualitatem feudalem, vel respective allodiale?
- 4 Subfeudum regulatur a feudo, & dicitur ejusdem naturæ.
- 5 Castrum præsumitur potius allodiale, quam feudale.
- 6 Ubi etiam constaret de feudalitate, adhuc doceri debet de tali, quod sit locus devolutioni.
- 7 Feudum Regni Neapolitani est fœmininum.
- 8 Possessio, quam fiscus in casu pratense devolutionis de facto apprehendit, quid operetur?
- 9 De conclusione, ut id quod est intra fines feudi non præsumatur feudale, quomodo intelligenda?
- 10 Subfeudum an possit esse diversæ naturæ, quam feudum, & quando?
- 11 Subfeudum debet concedi gratis.
- 12 De familia Ubaldina allecta in illam Feltriorum.
- 13 Recensentur plura adminicula, quod Castrum alio titulo, quam feudi possideretur.
- 14 De Consilio Abbatis, ut in Statu Ecclesiastico omnia Castra præsumantur feudalialia.

D I S C. VI.

Guidobaldus Urbini Dux, Eugubina Civitatis Vicarius, de anno 1499. Castrum Carpenarum cum jurisdictione, & aliquibus bonis vendidit pretio florenorum 12. mill. Hieronymo de Bentivolis stipulanti pro se, suisque hæredibus, & successoribus quibuscumque, cum clausula ad habendum latissime extensa, nullo onere adjecto, vel juramento fidelitatis suscepto, nec aliqua prohibitione accedente, nisi circa alienationem Palatii, seu Fortalitii, absque ipsius venditoris, vel ejus hæredum, & successorum licentia; Bentivolis autem de anno 1579. dictum Castrum, & bona, etiam Fortalitium, de licentia Ducis successoris, vendidit Joanni Baptistæ de Cantalmajis, pariter acquirenti pro se, suisque hæredibus, & successoribus quibuscumque, defunctoque Vincentio ultimo masculo ex dicti Joannis Baptistæ primi acquirentis descenditibus, superstite Comitissa filia, Camera Apostolica de anno 1657. præterdendens dicti Castri devolutionem ob terminationem lineæ masculinæ, de facto possessionem accepit; cumque dicta Comitissa recursum habuisset ad Papam, atque ab isto negotium remissum esset Congregationi Camerali, plures acres disputationes desuper habitæ fuerunt.

Demum vero causa sopita fuit cum concordis temperamento, ut dicta Comitissa, quæ præterdebat Castrum esse allodiale, ac transmissibile ad quoscumque, illud obtineret, ac recognosceret in feudum pro descenditibus utriusque sexus, atque ita præsens controversia finem habuit.

Duo autem fuerunt hujus disputationis puncti, seu inspectiones; primo nempe, an illud Castrum esset feudale, vel allodiale, & cuinam incumberet onus unam, vel alteram qualitatem probandi; & secundo, posito, quod constaret de feudalitate, an dicta Comitissa, ejusque descen-

descentes etiam per lineam fœmininam essent illius successionis capaces.

Super hoc secundo puncto modica versari videbatur difficultas, tum quia probabilius pro allodiali qualitate respondendum videbatur, ut infra, unde propterea cessabat occasio quæstionis in radice, dum etiam extranei quicumque erant hujus successionis capaces, tum quia, ubi etiam talia urgerent feudalitatis indicia, quod libero allodio excluso, feudum dici posset, adhuc tamen cum non doceretur de investitura, neque concurreret obligatio servitii personalis cum præstatione formalis juramenti fidelitatis, absque dubio dicendum erat non constare, quod esset feudum rectum, & proprium, cujus successio ad solam lineam masculinam restricta est, itaque remaneret feudum impropriatum, cujus etiam fœminæ, ac alii de linea fœminina essent capaces, quinimmo cum prælatione adversus masculos remotiores, juxta ea, quæ super hoc puncto formiter habentur disputata in Mantuana feudi *hoc eod. tit.* ubi de auctoritatibus, & decisionibus, quæ super hoc puncto in præsentibus etiam controversia allegabantur.

Major autem disputatio fuit super primo puncto feudalitatis rectæ, & propriæ fœminarum exclusivæ, circa quem duo erant Cameralium fundamenta; primo, quod cum Fiscus esset reus, & possessor, dicta vero Comitissa esset Aëtrix, huic incumberebatur plene, & concludenter probare allodialitatem, quam allegabat pro fundamento intentionis, juxta regulam *tex. in l. actor, de probat.* cum aliis, quæ in proposito habentur in Pifau. Molendinorum, *hoc eod. tit.*

Et secundo, quod cum illud Castrum esset intra fines, & pertinentias Vicariatus Eugubini, qui per dictum Ducem Urbini possidebatur jure feudi recti, & proprii exclusivi sexus fœminini, idcirco illud subfeudum censendum erat ejusdem naturæ, cujus erat ipsum feudum principale, etiam quam membrum regulandum a suo capite, ac reliquo corpore, Loffredus *conf. 39. num. 35.* Menoch. *conf. 148. n. 14.* & est communis traditio feudatarum exinde inferentium, ideo in Regno Siciliae citra fœminas succedere in illis feudis, quæ comparative ad ipsum Regnum subfeuda dicenda veniunt, quia ipsum Regnum, & sic feudum principale est etiam fœmininum.

Alia etiam assignata ratione deficientis potestatis, quia inter requisita desiderata ad validam subinfeudationem, illud est præcipuum, ut fiat sub eisdem legibus, ac personis similis qualitatis, seu conditionis, ex iis, quæ in specialibus terminis subfeudorum hujus Status Urbini habentur in Senogallien. Castrorum *hoc eod. tit.*

His tamen non obstantibus (reflectendo etiam ad veritatem) credebam dictæ Comitissæ pro qua scribebam, justitiam assistere, quamvis Egomet dictum concordie temperamentum laudaverim, & consuluerim, quia durum est cum fisco possessore, & manibus vacuis litigare.

Ad id probandum constituebam in primis regulam, ex magis communi, & vera feudatarum opinione receptam, quod non constito de investitura, aliisque concludentibus feudalitatis indicis, Castrum censendum est potius allodiale, quam feudale, ut per *Caltr. consil. 179. num. 1. lib. 1. Alex. consil. 129. num. 1. lib. 1. Hartman. Pittor. tom. 3. qu. 39. n. 2. a Ponte decis. 2. Giurb. de success. feud. §. 1. gloss. 3. n. 10. decis. 93. num. 31. & seq. part. 5. recent. decis. 69. num. 11. & seq. par. 8.* & plenius in Clomacen. Vallium, & in aliis frequenter *hoc eod. tit.* Qua regula, seu præsumptio generali sic stante, resulrabat de consequenti, onus esse Cameræ præterdendens devolutionem ratione feudalitatis, istam probare tanquam fundamentum intentionis, tum quia allegans regulam dicitur habere fundatam intentionem, donec constet de limitatione probanda per eum, qui allegat limitationem in dubio non præsumendam, Mantie. *decis. 251. num. 4. Franch. decis. 197. num. 9. Barbof. axiom. 98.* Tum etiam, quia ut advertitur in terminis emphyteuticis per *Rot. dec. 73. par. 10. rec.* & in aliis frequenter, primum, ac præcipuum requisitum devolutionis est, ut certitudinaliter constet de illa qualitate, cujus ratione devolutio præterditur.

Idque adeo verum, quod licet ad alios effectus, qualitas feudalis, vel emphyteutica supponens alterius directum dominium, possit per alias probationis species, quinimmo etiam per conjecturas, & adminicula justificari, Bellon. *jun. consil. 44. n. 42.* Menoch. *consil. 395. n. 67. & in aliis hoc tit. sæpius.* ad effectum tamen devolutionis necessaria est scriptura concessionis, ut ex ejus tenore conjici valeat illius natura, & num sit factus ejus casus; ex ea clara ratione, quod possunt simul stare esse feudum, seu emphyteusium, sed ita

ita improprium, & alteratum, quod etiam fœminarum, & cognatorum, vel etiam extraneorum successio intret, ut *decis. 93. num. 36. & seqq. par. 5. recent. 117. num. 1. par. 7. 162. num. 6. cum seq. par. 9. Buratt. & Addent. decis. 602. Capyc. Latr. consult. 75. n. 280. & seq. Mediolanen. devolutionis 4. Junii 1655. cor. Meltio, & sæpius sub tit. de emphyteusi.*

Non implicat enim esse feudum verum, immo Dignitatis, & primi ordinis, cum regalibus, & jure Principatus, & tamen esse fœmininum, ut de Regno Siciliæ citra, alias Neapolis, Mandos. 367. lit. C. Corneus *consil. 16. n. 5. in fine, & n. 7. lib. 1. Soccin. consil. 257. n. 2. lib. 2. Menoch. consil. 65. n. 68. & seq. Capyc. Latr. d. consult. 75. n. 87. & seq. ac docet frequentissima praxis de feudis Plumbini, & aliis, de quibus agitur *hoc eod. tit.* Ideoque semper verum videbatur, fisci prætendentis devolutionem onus esse, nedum probare feudalitatem in dubio non præsumendam, sed eam talis naturæ, quod restricta sit ad certum genus, cujus finis pariter sit probatus, ut sæpius *sub tit. de emphyt.**

Fundamentum vero possessionis deductum per Camerales, nullius videbatur momenti, quoniam quicquid sit de puncto, an possessio fisci dici valeat vitiosa, & mere spoliativa ad alios effectus, qui in privato ita se de facto intrudente in possessionem de jure resultarent, ex privilegio quod saltem ex usu communi fiscus introduxit non litigandi manibus vacuis, & de quo privilegio, vel usu habetur præsertim actum in Massanen. Castrorum *hoc eod. tit.* Attamen, ut ponderatur in d. Clomacen. Vallium, ac etiam in Pisuren. Molendinorum, & in aliis, istud quomodocumque introductum privilegium, tollerabile quidem est ad effectum excusandi a spolio, aliisque effectibus vitiosæ, & intrusivæ possessionis, necnon a necessitate præciæ separationis possessorii a petitorio, & ne fiscus, quamvis fovens bonum jus in petitorio, succumbere tamen cogatur in possessorio, ut in privatis contingit, non autem ut causare valeat dictum alium effectum inducendi probationem limitationis odiosæ, & non præsumendæ, ac transfundendi onus in eum, qui habens pro se regulam, ac præsumptionem, gravamen, & spoliolum de facto passus est, quia esset multiplicare exorbitantias, & juris correctiones, ut præsertim advertitur in allegata Pisuren. unde reflectendo etiam ad solam veritatem, istud motivum omni positivi, & naturalis juris ratione, ac fundamento destitutum videbatur.

Majoris considerationis erat alterum, quod istud Castrum, utpote subfeudum, seu membrum dicti Vicariatus Eugubini, regulandum erat a natura sui capitis, vel corporis, Decius *consil. 389. n. 7. Rubeus Alexandrin. consil. 133. n. 11. Rimin. jun. consil. 6. n. 132. & consil. 18. n. 2. atque ubi infra scriptæ facti circumstantiæ non tollerent difficultatem, ita mihi videbatur gravis; licet enim Ego scribens tanquam Advocatus deducere adeo frequenter decantatam propositionem, ut non omne, quod est intra fines feudi, præsumatur feudale, juxta præsertim opinionem, in qua residet Rota, & Curia, ex deductis in allegatis Clomacen. & Massanen. Attamen hæc propositio cum declarationibus, de quibus locis allegatis, recipienda videtur in prædiis, villis, domibus, & aliis rebus jure privato intra fines alicujus Castri, vel feudi possideri solitis, non autem in Castris, & locis jurisdictionalibus constituentibus Universitatem, & corpus stans de per se, cum in his terminis non de facili sit practicabile, ut Oppida, & Castra existentia intra fines feudi majoris, jure privatorum prædiorum censenda sint.*

Dicebam quoque, quod ubi etiam admittendum esset istud esse subfeudum, adhuc tamen non implicat esse diversæ naturæ ab ipso feudo principali, cum habeamus subfeuda, quæ sub alio vocabulo feuda plana, & de tabula nuncupari solent, regulari jure allodialium, ac non subjacere rigorosis legibus feudalibus earumque restrictionibus, ex deductis per Rovit. *dec. 42. & plene in Mantuana bonorum hoc eod. tit.*

Verum istud erat tatis periculosum fundamentum, quoniam ea, quæ habentur de subfeudis alias feudis planis, & de tabula nuncupatis, jure allodii regulandis, procedunt in illis prædiis, & bonis, quæ ita concedi, vel alienari solita, feudi excidentis potius dicuntur, ac veniunt sub nomine fructuum feudi, non autem tangunt ejus partem in substantia, & proprietate, ut habetur in Senogallien. Castrorum, quod absque dubio applicari non poterat huic Castro, quatenus esset membrum, & de pertinentiis hujus Vicariatus, quia non constabat esse de excidentis concedi solitis, unde remanebat verum subfeudum, quod feudatario majori conceditur ex quadam honestate, ut milites, & Barones sibi constituere valeat, juxta deducta in d. Senogallien. sed cum iisdem legibus, & conditionibus.

Eo magis, quia inter subfeudi requisita, illud censetur præcipuum, quod gratuito, & absque pretio, vel alia recompensa fiat, ex collectis per Altograd. *conf. 5. lib. 2. n. 22. cum aliis in d. Senogallien. quod in præsentem cessabat, dum concessio facta erat, non jure subfeudi, & beneficii per viam gratuitæ concessionis, ut militem, & benevolam Vassallum sibi constitueret, sed jure contractus mere correlative præcio mediante, atque ad formam privati allodii pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, unde stante devolutione feudi, locus erat reversioni hujus membri ad suum corpus, & unitatem, ex regula text. in *lex vestigali, &c.* stante subinfeudationis invaliditate, juxta punctualiter in hoc feudo Urbini firmata in d. Senogallien. Castrorum.*

Solidum vero, ac satis probabile motivum, per quod omnia præmissa cessabant, atque tollebat necessitas assumendi tot inspectiones, consistebat in cessante, ac negato facti supposito, quod scilicet istud Castrum esset intra fines Vicariatus Eugubini, & de ejus pertinentiis, cum verius videretur illud a præfato Guidobaldo possessum non esse jure Ducatus Urbini, seu Vicariatus Eugubini, sed jure proprio, & allodiali omnino independentem a præfato Ducatu, aliisque feudis per investituram Pauli III. unitis, juxta seriem, de qua in dicta Senogallien. Castrorum.

Ad id probandum ponderabam, ex multorum gravium historicorum testimonio, aliisque probationibus, & adminiculis, fortius vero ex illius regionis constanti fama, & traditione, præfatum Guidobaldum, qui hujus Castri alienationem fecit, non esse de familia Feltriorum, sed de illa Ubaldinorum, utpote filium Friderici, qui filius Bernardini Ubaldini Domini della Carda adoptatus fuit per Comitem Guidum Antonium prole carentem, ac ultimum de familia Feltriorum, per quam adoptivam non amisit, sed retinuit, vel actu, vel aptitudine, ac jure successione postmodum apertæ quamplura Castra, quæ ab ista familia Ubaldina, in illis partibus potenti, ab antiquo possidebantur, unde propterea ex hoc jure liberi allodii potius, quam ex dicto alio jure subfeudi controversum Castrum a dicto Guidobaldo possidebatur.

Comprobabam hanc veritatem ex pluribus adminiculis, quæ insimul juncta cum regula, ut *singula, quæ non profunt, &c.* eam in claris ponere videbantur.

Primo, & fortiter ex controversi Castri situatione extra Ducatum Urbini, vel Vicariatum, & Territorium Eugubii, cum supponeretur in facto illud undique circumdatum esse a Territoriis Civitatis Castelli, Montoni, & aliorum locorum Status Ecclesiastici immediati, qui ad differentiam Status Urbini devoluti, in illis partibus nuncupari solet *Stato vecchio*; sicuti enim circumdatio, vel adjacentia probat existentiam intra limites alicujus territorii, ita e converso contrarium eam excludit; ex his, quæ satis frequenter in hac materia situationis alicujus Ecclesiæ, vel loci intra limites alicujus Diocesis habentur *sub tit. de jurisdictione, & de præminentis.*

Secundo etiam fortiter ex recenti rerum mutatione, quia omnino defesta in eodem Guidobaldo, sive vera, sive allesta familia Feltriorum, unde Status Urbini, & Vicariatus Eugubii transferunt in familiam Ruveream, ob adoptionem Francisci Mariæ de Ruvere sub Alexandro VI. sequentem, verisimiliter hic novus Dominus hanc patenter invalidam subinfeudationem, & alienationem retractasset, si Castrum fuisset de dicti Vicariatus pertinentiis, dum tunc memoria erat satis recens.

Tertio, quia sub Leone X. de anno 1518. ob delictum Ruverei, Status prædictus declaratus fuit devolutus, illiusque possessione apprehensa, omnia fuerunt diligentissime revisa, ut liquet ex deductis in Pisuren. Molendinorum, & tamen neque tunc, neque in gratia restitutoria Hadriani VI. vel in nova investitura Pauli III. de isto Castro aliqua mentio habita est.

Quarto ex modo, quo illius alienatio sequuta est, tanquam scilicet de libero allodio pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, mediante pretio correlative, nulloque reservato servitio, cum subsequente observantia plurium alienationum, nullo requisito beneplacito, nisi quoad Fortalitium, quæ omnia repugnant qualitati feudi, vel subfeudi, neque in dubio admittendus est adeo multiplex cumulus delictorum.

Et demum quinto fortiter ab ipsa observantia, reique eventu de facto, quia devoluto per mortem ultimi Ducis Francisci Mariæ universo statu Urbini juxta unionem Pauli III. dicti Vicariatus Eugubini complexivo, ad M. Ducisfam Etruriæ ejus ex filio prædefuncto neptem, & hæredem allo-

allodialium, transferunt nedom bona allodialia, & privata ex deductis in d. Pisaren. Molendinorum, sed etiam aliqua Castra, utpote a dicto Duce alio titulo, vel jure possessa, quam ex illo Status Urbini, & Vicariatus Eugubini, ergo aderat possibilitas, ad actum etiam redacta, alterius tituli independentis a feudo, quæ adminicula, ubi etiam singulariter, & de per se considerata pati possent difficultates resultant ex responsionibus Cameralium, atramen insimul juncta cum generali regula, seu præsumptione juris huic parti assistente, tollere videbantur omne dubium.

Et licet pene miraculose eruditionis de Rubeis Cameræ Advocatus multos adduceret historicos negantes dictam adoptionem, ac affirmantes dictum Fridericum fuisse filium Guidi Antonii ex nobili muliere susceptum, cum aliqua solum discrepantia, num in constantia matrimonii, vel extra, nihilominus dicebam, quod vel facta comparatione in numero, & qualitate Chronistarum, major, & sanior pars assistebat dictæ adoptioni, vel quod ista diversitas sufficeret ad offuscandum, ac reddendum dubium id quod assereretur ex parte Cameræ agentis ad devolutionem, ex recepta propositione, quod reo, seu habenti jam intentionem fundatam, sufficit offuscare, ac dubias reddere probationes Actoris cum contraria possibilitate, quæ sufficit ad operandum, ut probatio non dicatur concludens, & perfecta, Surd. conf. 505. num. 6. Merlin. decis. 597. n. 34. alias 229. p. 6. rev. Royas decis. 456. sub n. 3. Barbol. axiom. 191. n. 2. cum seq. & est frequens axioma, potissime tot aliis adminiculis concurrentibus insimul, & unitim ut supra ponderandis.

Decantabant quoque Camerales solitas cantilenas deductas ex celebri consil. Abbatis, ac aliis congettis per Spadam consil. 1. lib. 1. super præsumenda qualitate feudali in Statu Ecclesiastico; sed facilis erat responsio (adeo frequenter, ita causarum necessitate, vel opportunitate exigente, repetita in aliis hoc eod. tit.) quod cessantibus investitura, aliisque requisitis feudi recti, & proprii, ista præsumpta feudalitas recte procederet ad effectum alti Dominii, & superioritatis Papæ, tollendumque illud purum allodium, per quod nemo recognoscitur, nisi Deus, non autem exinde inferri potest ad feudalitatem rectam, & propriam, quæ subjaceat consuetudinibus feudorum, ut notoria praxis docet in casu fortiori Castrorum existentium in ipso patrimonio Beati Petri, quinimmo & ipsius urbis districtu.

S U M M A R I U M.

- 1 AN castrum præsumatur feudale, vel allodiale, remissive?
- 2 An femine succedant in feudis?
- 3 Declaratur conclusio, quod subfeudum est ejusdem nature, cujus est feudum.

ANNOT. AD DISC. VI.

DE quaestione, de qua etiam agitur in hoc discursu super qualitate Castrum, seu loci, an in dubio præsumatur potius feudale, quam allodiale, vel e contra? habetur supra in annot. ad disc. 2.

Et de regula generali super capacitate feminarum succedendi in feudis, habetur hoc eod. tit. disc. 11. & infra in ejus annotatione, & in hoc supplem. disc. 112. & 127. & 134.

Quatenus vero pertinet ad assumptum principale hujus discursus, ut subfeudum reguletur a natura feudi; erroneum videtur indefinite procedere cum hac generalitate, in quocumque casu, ad aliud non reflectendo, quoniam vere, & proprie id procedit in illo subfeudo, quod fiat de toto feudo per speciem subrogationis unius Vassalli loco alterius, juxta primam speciem, de qua supra in annot. ad disc. 1. Ex ea ratione, quod inter alia subfeudi requisita est illud, ut sit cum eisdem legibus, & conditionibus, quæ species hodie videntur recessisse ab aula, ut in d. annot. ad disc. 1.

Quo vero ad alias species, quæ sunt in usu; adhuc reflectendum est ad earum diversitatem, de qua in d. annot. ad d. disc. 1. ac etiam disc. seq. quoniam ubi agatur de illo subfeudo, quod fiat de excadentiis, quodque alicubi nuncupatur planum, & de tabula, differentia est plana, cum ista species subfeudi non reguletur jure feudi, sed jure allodii, ideoque sit longe diversæ naturæ.

Et quoad aliam speciem illorum subfeudorum, quæ de oppidis, & castris concedantur per feudatarium dignitatis cum jure principatus, ad effectum sibi constituendi milites nobiles, quamvis in casu omnino ambiguo, cum ista regula procedendum sit, ex ea congrua ratione, quod membra censenda sunt ejusdem naturæ, cujus est corpus, ut in discursu; atramen non videtur requisitum præcise necessarium, Card. de Luca, Lib. 1.

dum hujusmodi subfenda, quæ sunt cum longe minori jurisdictione, & potestate tanquam per speciem distributionis guberniorum, & administrationum, revera non important scissuram, vel divisionem feudi, neque ejus unitati præjudicant, ideoque diversitas naturæ nullam repugnantiam præferre videtur, atque ita docet plurimum principatum praxis, ac propterea regula procedit in casu ambiguo.

MANTUANA FEUDI, SEU BONORUM
PRO EPISCOPO
CUM DUCE MANTUÆ.

Casus per Rotam primo loco decisus ad favorem Domini mediati, deinde ad favorem immediati, & causa pendet.

Subfeudi devolutio per lineam finitam, vel alium casum, an fiat ad subinfeudantem, & Dominum immediatum, vel ad infeudantem, & Dominum directum mediatum?

Et quando subfeudum transeat in feudum directum, & in capite.

S U M M A R I U M.

- 1 Fæli series.
- 2 Devolutio subfeudi regulariter fit ad subinfeudantem, non autem ad Dom. directum mediatum.
- 3 Intellige, ubi penes subinfeudantem remanet pars feudi, vel remanent reliquia, secus si nihil.
- 4 Ubi totum feudum subinfeudatur, nihilo retento, subfeudatarius dicitur habere immediate a Domino directo.
- 5 Renunciato, vel cesso feudo ad favorem unius, an eo cessante, feudum revertatur ad renunciantem, vel potius aperiatur Domino, vel remotiori agnato?
- 6 Feuda Episcopatus Mantuæ ex consuetudine sunt alienabilia, & de eis feudatarius potest disponere.
- 7 Beneplacitum Domini, ubi ex pacto reservatur, an sit necessarium, etiam si alias de jure non requireretur?
- 8 Non est immorandum in doctrinis, & regulis generalibus, vel similibus, ubi habemus speciales.
- 9 In materiæ feudali an procedatur per similia?
- 10 Si plura feuda uni personæ, & per unam investituram conceduntur, an efficiantur unicum feudum, vel adhuc remaneant plura, & diversa?
- 11 Feuda Mantuana consistere dicuntur etiam in modico petio terra.
- 12 An, & quando subfeudum fiat feudum directum, & in capite? & num. seqq.
- 13 Distinguuntur species feudorum, quæ scilicet sint feuda, & quæ subfeuda, & quæ sint feuda quaternata.
- 14 Subfeudum concessum a feudatario cum assensu Domini nulla reservatione sibi facta, efficitur feudum directum, & immediatum.
- 15 Secus si aliquid sibi reservat, quia tunc assensus Domini tollit obstaculum, ac operatur solum licentiam subinfeudandi.
- 16 Si Episcopus concedit Præbato inferiori de assensu, & licentia Papæ jurisdictionem in oppido, vel loco diocesis, an dictus locus remaneat de diocesi sub Episcopi superioritate.
- 17 Decisio causa pro subinfeudante.
- 18 Sed decisio non placet, & de ratione.
- 19 In feudis non admittitur simulatio, neque intrat regula plus valere, quod agitur, sed dicitur feudatarius ille, quem Dominus investivit, licet iste simulate pro alio quæsierit.
- 20 Idem dicitur in officiis, & beneficiis.
- 21 Observantia tanquam interpreti est deferendum.

D I S C. VII.

Episcopus Mantuanus de anno 1332. prævia narrativa, quod terræ positæ in Insula Reveri (hodie Podii nuncupata) a tempore immemorabili de consensu, & auctoritate Summi Pontificis, certis personis infeudatæ fuerint, & per aliquorum mortem absque successore, aliqua feuda fuerint aperta, sed ob temporum calamitates deteriorata, volens de consilio Jo. Andreæ, & Ricchardi de Malumbra insignium jurisconsultorum tunc viventium; C Vassal-

Vassallos sibi constituere, dictaque feuda aperta concedere, ideo intuitu beneficiorum, quæ sibi, & prædecessoribus præstitit Aloysius Gonzaga Mantuæ dominus, eundem pro se, & filijs, ac liberis suis masculis, & sæminis in perpetuum, in feudum honorificum cum Sacramento fidelitatis investivit, cum clausula ad habendum, & quicquid ei, suisque heredibus placuerit sine contradictione Episcopi faciendum, salvo jure directi feudi Episcopatus &c. quæ investitura fuit deinde successivis temporibus ad favorem præfati Aloysii successorem renovata, etiam cum jure subinfeudandi.

De annis autem 1535. & 1537. Maximilianus Gonzaga e dicto Aloysio descendens, dictorumque feudorum possessor, de aliquibus ex dictis terris in loco nuncupato dell' Angelo, subinfeudavit Hieronymum Piperarium, & de annis 1548. & 1551. idem Maximilianus, reservato assensu Episcopi, quatenus opus esset, liberavit dictas terras ab omni jure feudali, itaut de cætero dictus Piperarius, ejusque hæredes eas haberent uti allodiales, & liberas ab omni jure feudali, cum verbis, & clausulis amplissimis, & de anno 1555. ad instantiam ejusdem Maximiliani Cardinalis Gonzaga tunc Episcopus, receptis a Piperario quibusdam alijs terris, prædictas ut supra liberatas a jure directi domini Ecclesiæ, & Episcopatus etiam exemit, & liberavit, sed impugnante Episcopo successore hujusmodi liberationem, ac prætendente propterea devolutionem, eodem Maximiliano procurante anno 1569. obtinuerunt filii, & hæredes Piperarii denuo per Episcopum de dictis terris investiri, a quorum manibus devenerunt in quosdam de Abdua, qui etiam novam investituram ab Episcopo receperunt, ab istis vero transitum fecerunt in quosdam de Gonzaga, & successive in quosdam de Cassinis, qui omnes ab Episcopo pro tempore renovationes, seu novas investituras acceperunt.

Terminata demum linea prædictorum de Cassinis per obitum Comitis Vincentii, qui de illa fuerat ultimus superstes, ortaque proinde lite super devolutione inter Episcopum, & dicti Vincentii uxorem, ac hæredem, obtentisque ab Episcopo in Rota favorabilibus resolutionibus, obtinuit admitti ad causam Dux Mantuæ, prædictorum Aloysii, & Maximiliani descendens, & successor, prætendens sibi tanquam Domino immediato, & subinfeudanti, non autem Episcopo Domino mediato, devolutionem suffragari, ac subfeudum apertum esse, unde assumpta disputatione in Rota cor. Cerro Decano sub die 28. Januarii 1658. pro Episcopo responsum fuit.

2 Licet enim juris regula sit, subfeudorum devolutiones ad subinfeudantem, tanquam Dominum immediatum, non autem ad Dominum directum, & mediatum spectare, per text. clarum in c. Imperialem, §. illud quoque de prohib. feud. alien. per Frider. ubi Ifernna, & cæteri, qui licet loquantur de devolutione ex causa delicti, unde aliqui dubitant de casu alienationis, vel mortis, ut bene motivando habetur apud Cyriac. contr. 82. num. 2. & 3. ubi allegantur Pistor. Rosenthal. & cæteri, & per eundem contr. 598. n. 12. & seqq. in omnibus tamen casibus ex rationis identitate statuenda venit regula, juxta facti circumstantias limitanda, prout eam admittit Cyriac. pro Domino directo, & mediato scribens, ac Rota in d. decis. coram Cerro pro eodem Domino mediato respondens.

3 Ea tamen intelligenda venit, ubi penes subinfeudantem aliqua remanent feudi partes, vel reliquæ domini (quod directum subalternum, vel utile superius a feudistis dici solet) itaut remaneat in feudatario extremum habile reversionis, seu conjunctionis subfeudi ad suam primævam integritatem, secus ubi infeudans nihil pro se retinuit, sed omne jus a se abdicando in subinvestitum transtulit, juxta distinctionem Ifernna in d. c. Imperialem sub. n. 63. quem cæteri sequuntur congesti per Rosenthal. cap. 11. conclus. 18. in gloss. lit. C. Cyriac. d. contr. 82. n. 4. qui scribens in individuo pro Episcopo Mantuano, pro eo dicit decisum, & ex hoc ita sensit Rota in decis. desuper edita prædicta die 28. Januarii 1658.

Et merito, quia ubi feudatarius totum feudum (homine concedente) subinfeudat, dicitur fieri a feudo extraneus, ad instar ementis pro persona nominanda, qui facta nominatione fit a venditione alienus, illaque substantiata remanet cum persona nominata, perinde ac si directe emisset per organum, & instrumentum nominantis, quos terminos passim in subinfeudatione totius parificant feudistæ, apud quos data validitate subfeudi cum suis requisitis, de quibus in Senogallien. Castrorum hoc tit. remanet planum, & bene probatur decis. 182. p. 6. rec.

Obtenta vero pro parte Ducis adversus hanc resolutionem nova audientia, Scribentes pro eo non controvertentibus dictæ distinctionis veritatem, sed negabant applicationem, quasi quod procederet, ubi totum feudum subinfeudatur, secus autem ubi solum aliqua pars, & quidem modica, cum tota Curia Podii, in qua consistit feudum, supponeretur bubulcarum 1330. subfeudum vero supponeretur bubulcarum 230. ideoque remanet corpus feudi, cui hæc modica pars tanquam membrum in casu devolutionis uniri debeat.

Impugnabant etiam potestatem Maximiliani in faciendo dictam liberationem in præjudicium agnatorum venientium jure proprio, cum investitura contineat formam pacti, & providentiæ, ut propterea pro infecta haberi debeat, præsertim dum reservatum fuit Domini beneplacitum, quod non intercessit.

Ac demum acrius insistebant in eo, quod in omnem eventum dicta liberatio censeretur facta solo favore subinfeudati, ejusque durante, cujus personam, & lineam subinfeudans contemplatus fuit, & quos magis quam seipsum suosque successores diligere voluit, non autem, ut dicto favore cessante, bona in sui ipsius exclusionem redeant ad Dominum, ad quem non respexit neque contemplatus fuit, juxta theoreticam Bart. in l. qui Romæ, §. duo fratres, n. 24. ff. de verb. oblig. ubi firmat, quod renunciatus feudo, vel emphyteusi ad favorem alterius capax, isto deficiente, non censetur suum jus abdicasse, ut feudum Domino directo, vel remotiori agnato aperiatur, cum nec renunciatus, nec renunciarii animus ad istos directus fuerit, idemque firmat idem Bart. conf. 58 in 3. dub. n. 5. lib. 1. & sequuntur Peregr. de fideic. art. 52. n. 73. & seqq. Marefcott. lib. 2. var. c. 59. n. 2. Schrader. de feud. p. 8. c. 5. n. 27. Fulgin. de emphyt. tit. de renunc. quæst. 1. Berous conf. 97. lib. 1. Honded. conf. 36. lib. 1. Surd. conf. 446. n. 16. & conf. 517. n. 14. & seqq. Cyriac. contr. 4. n. 20. & 21. Rot. decis. 186. p. 3. rec. & habetur in Romana seu Urbevetana success. in Romana fideicom. de Steccatis sub tit. de fideic. vel altero de renunciat. & alibi præsertim sub tit. de emphyt.

Pro Episcopo autem ad secundum objectum super defectu potestatis facili negotio responderi posse credebatur, cum recepta consuetudine feudorum hujus Episcopatus super libera illorum dispositione, & alienatione, accedente præsertim alienandi, ac disponendi licentia in eadem prima investitura contenta, ut pluribus congestis de ista consuetudine loquentibus firmavit Rota in hac eadem causa coram eodem Cerro 18. Martii 1654. & 28. Januarii 1656. ac etiam in alia Mantuana feudi 27. Janu. & 30. Maji 1659. coram Verospio, de qua habetur in alia Mantuana hoc tit. ubi latius de ista consuetudine, & alienandi facultate, qua stante, ac etiam attentata feudi impropratione non requirebatur Episcopi licentia, generaliter etiam in prima investitura concessa, ut ponderatur in dictis decisionibus coram Verospio.

Et licet ubi beneplacitum præcise reservatur per viam conditionis cum clausula & non alias, illud omnino ad actus validitatem requiratur, quamvis alias non esset de jure necessarium, si non tanquam solemnitas, saltem tanquam conditio sine qua partes contrahere noluerunt, Caphal. conf. 118. n. 9. & seqq. Gregor. & Adden. decis. 192. n. 1. Buratt. & Adden. decis. 374. decis. 561. num. 2. & 3. p. 5. rec. Otthob. decis. 147. num. 7. & 8. Bonon. primogenituræ 14. Februarii 1656. Bich. decis. 30. post Bondenum, & in alijs frequenter: attamen id procedit, ubi accedit clausula & non alias, sive constat, partium voluntatem fuisse, id adiaciendi pro conditione, sine qua non, secus ubi simpliciter beneplacitum reservatur, quia subintelligitur, quatenus de jure requiratur; & multo magis ubi id exprimitur, ut ita distinguendo habetur in supra allegatis auctoritatibus, & decis. 404. num. 6. p. 2. rec. & bene in d. Mantuana feudi 27. Januarii 1659. coram Verospio, & in d. hujus causæ decisionem cor. Cerro.

Et ultimum objectum deductum ex theoretica Bart. in d. leg. qui Romæ, §. duo fratres, quæ in suis terminis est verissima, quoties verba renunciationis non importent omnimodam realitatem, ut latius de ea habetur in d. Romana, seu in Urbevetana Successionis sub tit. de fideicom. ac etiam sub tit. de renunciat. credebatur evitabile ex defectu applicationis, quia Bar. & sequaces loquuntur, ubi unus ex comprehensis in investitura feudali, seu emphyteutica, renunciat ejus jura ad favorem alterius, sed non percutit terminos subinfeudationis, in quibus cum habeamus auctoritates, & terminos speciales, ac indivi-

8 dividuos, non est in generalibus, vel similibus immorandum, ut advertit Rot. *decif. 543. n. 1. p. 1. divers. & dec. 721. n. 5. p. 2. rec.* maxime in materia feudali, in qua non proceditur per similia, nisi ubi vere res est similis, ut magistraliter advertit Isernia in c. 1. *sed etiam res, per quos fiat investitura, n. 11. & Bald. in rubr. de feud. cognit. n. 8.*

Credebatur proinde causæ difficultatem restringi ad primum motivum, quod scilicet ageretur de subinfeudatione partis feudi, alia majori parte penes subinfeudantem remanente, quo casu cessare videntur omnia fundamenta deducta per Cyriac. d. *contr. 32.* & alios, de quibus in d. hujus causæ decisione.

Super hoc igitur puncto, Ego qui solus assumpsi munus scribendi super eo, negabam in primis facti assumptum, quod ageretur de parte feudi, alia parte penes infeudantem remanente, quia tempore concessionis hoc non erat unicum feudum individuum, sed erant plura feuda diversis personis concedi solita, ac per plurimum deficientiam devoluta, ut constat ex tenore investituræ in facti serie supposito, & non tanquam unicum, sed tanquam plura feuda Aloysio Ducis auctori conceduntur; unde retinent suam dividuitatem, ac priorem naturam, neque ex concessione de illis facta uni personæ, & per unicam investituram, aliqua resultat unio, nisi expresse dicatur, ut optime probat Rovit. *super pragmat. 1. de titul. abusu, num. 89. & seqq. usque ad nu. 102. ubi ceteri;* quod habemus quotidianum in beneficiis Ecclesiasticis, quæ eodem tempore sub eadem dispositione plura insimul uni personæ conceduntur, sed non per hoc resultat eorum unio, ut idem Rovit. ratiocinantur, & a Pont. *conf. 12. n. 42. & seqq. lib. 2. quinimmo unum feudum valide divisum, si devolvatur, non remanet unum, sed plura, Bellon. jun. de jure accresc. c. 6. quæst. 37. num. 248.* unde non bene ex parte Ducis supponebat has terras dell' Angelo esse membrum, vel partem alterius feudi, quia potius dicendum est esse feudum stans de per se, cum in ea regione tot dicantur 10 feuda, quot sunt poderia, seu potia terræ, etiamsi sint modica, & quantum importent tres ranæ saltus, ut per hæc verba testatur Melius Doctor Mantuanus, & Ducis minister, ac defensor in ejus allegationibus impressis *allegat. 8. n. 58. & alleg. 18. n. 110. lib. 1.*

Sicuti enim si possessor plurium beneficiorum, unum resignet, alia vero retineat, nullas partes, vel reliquias dimissis Beneficii retinere dicitur per retentionem aliorum, sic a pari, cum quodlibet feudum dicatur Universitas, & Corpus stans de per se ab aliis distinctum, ut ex Frecc. *de subfeudis, & aliis, Galeot. contr. 22. num. 6. & 19. & contr. 54. num. 30. & 31. lib. 2.* unde cessat omnis difficultas, quæ unice consistit in feudi individuitate, per quam portio deficiens aliis portionibus accrescat, sive membrum ad sui corporis unitatem revertatur.

Præterea ubi etiam admitteretur totam istam Curiam Podii constituere unum feudum, adhuc tamen dicebam non implicare, partem subinfeudatam totaliter dismembrari a suo corpore, ac effici corpus stans de per se, & sic de subfeudo fieri feudum in capite a suo antiquo corpore separatum.

Disputant enim in puncto Regnicolæ (quos solos reperieram ad hos præcisos terminos descendentes,) an & quando subfeudum de parte, vel membro feudi, fiat feudum in capite, itaut subfeudatarius fiat Baro, & recognoscat solum Dominum directum, tanquam immediatum, non autem subinfeudantem, verum quia utuntur quibusdam terminis, qui sunt in ea regione peculiare, apud alios tamen ignoti, ut advertunt in ista quæstione Capyc. *Latr. consult. 74. n. 23. & Rovit. super pragmat. in rubr. de feud. in princip. idcirco ad faciliorem motivi notitiam distinguendo terminos.*

Dicebam ad effectum, de quo agitur, dari feuda, & subfeuda; Feuda sunt ea, quæ directe, & in capite habentur a Rege, & hæc in Regno vocantur quaternata, ibi ex originali dicto Iserniæ nuncupata, quia in quinternionibus Regiæ Curiz describuntur. Subfeuda vero sunt ea, quæ non a Rege directe, & in capite conceduntur, sed a Baronibus, & Feudatariis aliis eorum subvassallis, & hæc triplicem habent speciem.

Una est eorum, quæ dicuntur mixta, seu quaternata secundum quid, & sunt illa, quæ conceduntur a Barone cum assensu Regis, qui registrantur etiam in quinternionibus, ideo hoc nomen quaternati secundum quid eis tribuitur, ad differentiam illorum quaternatorum simpliciter, quæ directe a Rege obtinentur.

Altera est eorum, quæ sine Regis assensu conceduntur *Card. de Luca, Lib. 1.*

per feudatarium cum jure adoha, & servitio feudali, & hæc nullam habent quaternati nuncupationem, sed vocantur feuda plana, & de tabula, feudalem tamen naturam adhuc retinentia, & feudalibusque legibus juxta veriorum opinionem regulanda ob adoham, & servitium feudale.

Tertia demum est eorum, quæ dantur per feudatarium, absque Regis assensu, & absque feudali servitio, vel adoha, sed sub annua præstatione pecuniæ, vini, vel carnis, &c. & hæc dicuntur plana, & de tabula simpliciter, nullam feudalem naturam habentia, sed jure meri allodii regulanda, & istæ duæ ultimæ species, vere non dantur in aliqua parte, vel membro feudi, sed solum in excadentiis, quæ magis inter fructus computantur, quia in Regno sine Regis assensu non possunt feudatarii subinfeudare, ut bene post antiquiores ab eis deductos de dicta distinctione agunt Rovit. *decif. 42. & super pragmat. in rubr. de feud. & Capyc. Latr. d. consult. 74.*

In prima igitur specie subfeudi concessi cum Regis assensu, intrat quæstio, an dictus assensus quaternet feudum, itaut reddat feudum vere quaternatum, quod idem est, ac directum, & in capite, tam ad effectum servitii, quam devolutionis, &c. & Isernia in *Constit. Regni, quæ incipit, si quis Baro, sub tit. de dotario, & in c. 16. similiter, de Capitan. qui Curiam vendidit, n. 21. dicit* (sunt verba præcisa) quod si Baro concedit feudum alteri cum assensu Regis, ut ab eo & sub eo teneatur, iste qui recipit, fiet Baro, nam Regis assensus quaternat feudum, cum Rex confirmans videatur dare.

Super istorum verborum intelligentia, satis certant inter se Regnicolæ, ut post alios ab eis allegatos a Ponte in *repet. feud. impress. post ejus decisiones lectione prima, a num. 75. ad 100. Rovit. in rubr. de feud. a n. 49. ad fin. Capyc. Latr. d. consult. 74.* ex quorum dictis liquet, esse distinguendum, quod aut Baro cum Regis assensu subinfeudat partem, vel membrum feudi, nihil pro se reservando, quia scilicet non dicat, quod recipiens ab eo, & sub eo tenere debeat, & tunc omnes concordant, illud subfeudum effici feudum quaternatum, & in capite, tanquam immediate concessum a Rege per actum occultum refutationis, & novæ concessionis, quia fingitur feudatarium illam feudi partem, seu membrum dismembrasse a suo corpore, ac refutasse Domino, qui per assensum habentem vim Investituræ subinfeudato concesserit, ut bene Rovit. *n. 56. & 83. Capyc. Latr. d. consult. 74. n. 69. & in fine, qui n. 112. ex Camerario in individuo exemplificat, ubi datur certa quota, vel res, quæ subit Curiz alicujus feudi; & quod subfeudum possit effici feudum in capite a suo priori feudo separatum, Cumia de success. feud. verbo subfeudatar. n. 11.*

Aut Baro cum Regis assensu concedit subfeudum, reservato sibi servitio, & cum clausula, quod recipiens ab ipso, & sub ipso, sive sub Rege, & sub ipso teneat, & tunc intrat inter eos discrepantia, super qua protestabar meum non esse proferre iudicium, quia extra casum quæstionis, super quo stricte stylus est Curiz disputandi; sed verior videbatur opinio volentium, subfeudum remanere in sua specie, & non effici feudum, quia resistit voluntas concedentis, assensum vero Regis non inducere veram, & propriam quaternationem, sed secundum quid, quia scilicet non habeat vim Investituræ, sed solum removeat obstaculum prohibitionis, quam in Regno habent Feudatarii de subinfeudando, ut per Rovit. & alios ubi supra, ac ita reducendo materiam ad compendium, de Marin. *resol. quotid. 126. n. 84. & duobus seqq. lib. 1.*

Dabam in hoc exemplum practicum in similibus terminis Episcopatum, & Diocesum spiritualium, quandam similitudinem cum feudis habentium. Si enim Episcopus (quem Baroni, & Feudatario assimilamus) de consensu Papæ (quem assimilamus Regi) concedat alicui Prælato inferiori jurisdictionem, & regimen alicujus Oppidi ejus Diocesis, reservata sibi lege Diocesana, & superioritate, itaut ab ipso, & sub ipso teneat, utique iste inferior Prælatum, quem subinfeudato assimilamus, dicitur derivans ab Episcopo, quem in auctorem, & Dominum immediatum agnoscit, non autem Papam, cujus assensus non causat dicti Oppidi dismembrationem a Diocesi, neque erectionem loci nullius, stantis de per se, sed solum facit suam operationem removendi obstaculum, resultans a Sacris Canonibus, & ab extravag. *ambitiose*, hujusmodi concessionem Episcopis interdicens. Sed si Episcopus aliquem locum Diocesis concedit inferiori Prælato, cum omnimoda Jurisdictione, ac liberatione a quocumque suo jure, & lege Diocesana, & Papa desuper præstat assensum, quinimmo novum ex integro concessionis privilegium tribuit, tunc iste inferior Prælatum dicitur effici ordinarius in capite,

independens ab Episcopo, & immediate Papam agnoscens juxta casum *decif. 54. Martini Andreæ cum aliis, quæ in materia habentur in Toletana jurisdictionis sub tit. de Jurisdictione, & in plerisque aliis eod. tit.*

Applicando igitur ad casum, Maximilianus cum verbis, & clausulis amplissimis, cessit cuicumque suo juri super his terris competenti, easque penitus ab onere, & servitio feudali liberavit, nihil prorsus sibi reservando, & quod magis est, Dominus directus non processit per viam simplicis assensus habentis vim tacitæ, & implicitæ Investituræ, sed per viam Investituræ novæ tanquam ex integro, ipsomet Maximiliano sciente, procurante, & approbante. Unde nimis clarum videbatur versari in prima parte distinctionis, quinimmo in terminis fortioribus, atque hoc subfeudum effectum esse feudum directum, & immediatum.

Hæc autem reputata forte fuerunt Advocatorum subgilitates, unde, ut liquet ex decisione desuper edita, non fuit ad ea reflexum, sed procedendo cum supradicto tertio motivo deficientis voluntatis deducto ex dicta theor. Bart. in l. qui Roma, §. duo fratres (super qua solum his peculiaribus terminis feudaliibus non deductis in præcedentibus disputationibus relictæ erat difficultas,) recedendo a dicta prima decisione. sub die 10. Martii 1662. coram eodem Cerro, responsum fuit pro Duce, ut ei tanquam subinfeudanti, & Domino immediato hoc subfeudum apertum esset, quasi quod eatenus Maximilianus juri suo cesserit, ac bona liberaverit, quatenus etiam Dominus directus liberaret, itaut penitus allodialia remanerent, unde cessante hoc secundo præsupposito, visum fuit cessare voluntatem, atque ita evitari necessitatem discutiendi altiore materiam de qua supra.

Ego tamen, non ad causæ affectionem, sed ad solam veritatem reflectendo, adhuc subsisto, parum congruam credendo applicationem supradictæ theor. Bart. quam alias censuo verissimam, ut in dicta Romana, seu Urbevetana successione sub tit. de fideicommissis, ac etiam sub altero de renunciationibus, ubi de illa frequenter, & sub tit. de emphyteusi; Bartolus enim loquitur de illa cessione, in qua persona Domini non est admixta, ideoque sola ipsius Feudatarii, seu utriusque contrahentis, nempe dantis, & recipientis, verisimilis voluntas spectatur, secus autem ubi accedit factum positivum Domini de directo contrarium dictæ verisimili, sed tacitæ, & implicitæ Vassalli intentioni, quia in his materiis feudaliibus non spectatur partium voluntas implicita, sed etiam explicita Domino ignota, sed solum attenditur feudum factum, prout Domino innotescit, & prout ipse approbavit, cum tres sint contrahentes, nempe dans, recipiens, & Dominus.

Unde propterea in feudis non intrat titulus plus valere quod agitur, quam quod simulate concipitur, sed attenditur nudum factum, prout est in sui facie extrinseca, itaut si Titius de sua pecunia velit sibi vere feudum acquirere, simulate tamen supponat personam Sempronii, cui Dominus investituram concedat, Sempronius, non autem Titius erit Feudatarius, non curata diversa voluntate partium, ut bene probant a Ponte *conf. 45. ex num. 14. lib. 2. Galeot. lib. 1. contror. 28. ex num. 17. de Marin. lib. 2. resol. quotid. 38. per tot. Merlin. lib. 2. contror. 67. n. 17. Capyc. Latr. decif. 168. n. 45. & seq.* Et agnovit etiam Rota in una Rossanen. Decimarum 18. Junii 1642. coram Bichio, quamvis in præcedentibus illius Causæ disputationibus ista propositio nova, & dura videretur, quæ decisio registratur per Marin. *d. resol. 38. & decif. 100. p. 9. rec.*

Idque habemus quotidianum in Curia in materia officiorum, quia licet ille, qui dat pecuniam pro officio emendo in personam alterius cum ampla reservatione Decreti, vere sibi illud acquirere velit, atque ipse remaneat pretii Dominus, habeatque etiam facultatem vendendi, ut frequenter sub tit. de Regal. ad materiam officiorum, itaut persona, sub cujus nomine officium emitur, sit in effectu simulata, attamen officium residere dicitur in ista persona, & hic dicitur Officialis, per cujus obitum, vel delictum illud vacat.

Ita pariter in Beneficiis, si possidens plura beneficia, unum eorum, seu unius membrum, vel granciam alteri resignat, & Papa tanquam per viam novæ collationis dictum beneficium, seu granciam resignatam resignatario confert, utique non spectatur qualis fuerit resignantis, vel resignatarii voluntas Papæ ignota, & per eum non approbata, cum similibus.

Omnisque difficultas cessare videbatur ex subsequuta longæva, & reiterata observantia, quia spatio fere unius sæculi, in tot sequentis istorum honorum transmutationibus

de una manu ad alteram, semper Episcopi tanquam Domini directi assensus requisitus, ac præstitus fuit, & ab eodem concessæ fuerunt renovationes, seu novæ investituræ, nunquam vero Dux tanquam Dominus mediatas fuit recognitus, quæ observantia tanquam legitima interpres satis est spectanda, ut ultra generalia satis nota, in his præcisus terminis subfeudi transeuntis in feudum, Bilotta *concl. feud. 44. n. 9. Capyc. Latr. d. consult. 74. in fine.*

Et quavis replicaretur, Dominum non posse alterare antiquam feudi naturam, ac tollere juxta primam Investitura agnatis quæsitum, replicabam tamen, id recte procedere juxta juris regulas, non autem attentam particulari limitatione, ex consuetudine inducta in his feudis, ut sint de Domini assensu in præjudicium agnatorum alienabilia.

Si enim de assensu Domini potuit feudum in toto, vel in parte omnino alienari, non videretur, cur ita non potuerit Domino refutari, ut iste tanquam feudum in capite, a primo dismembratum, alteri supra concederet.

S U M M A R I U M.

- 1 DE hujus causæ decisionibus; ubi sint impressæ.
- 2 In quibus feudis procedendum sit cum regulis feudaliibus.
- 3 Feudum importat veram militiam ad plures effectus.
- 4 Qui possint hodie concedere feuda vera, & propria?
- 5 De renunciatione feudi, cui suffragetur, & quando excludat renunciantem?
- 6 De feudis, eorumque variis speciebus.

ANNOT. AD DISC. VII.

Aliquæ ex prioribus decisionibus editis pro hac parte, quæ in discursu enunciatur, fuerunt postmodum impressæ in p. 12. *rec. dec. 115. & 429.* posterior autem, quæ prodit in contrarium favore subinfeudantis contra Dominum, habetur impressa p. 13. *rec. dec. 409.* & apud Torr. *de part. futur. success. dec. 89.* ubi studiosus videre poterit, an illa satisfaciatur nec ne motivis, & rationibus, de quibus in hoc discursu.

Est bene verum, quod, ut advertitur etiam infra, *disc. 10. & 11. & 53.* occasione agendi de consimilibus feudis istius Ecclesiæ Mantuanæ, non videretur, quod in eis strictè procedendum sit cum illis legibus, & regulis feudaliibus, cum quibus hodie proceditur in feudis rectis, & propriis primi ordinis, & dignitatis, quæ redolent speciem principatus, cum regalibus, & cum supremo imperio, sive in aliis feudis inferioris ordinis, etiam cum imperio, & jurisdictione, sed magis limitatis, ut sunt ea feuda, quæ consistunt in locis habitatis, cum Vassallis, & cum jurisdictione, & imperio, adeout eorum possessor efficiatur Baro, & nobilis ordinis magnatitii illius principatus, quoniam licet, juxta antiquas consuetudines feudales, attentaque feudorum introductione, seu origine, forsitan ille feudorum usus, adinstar legis agrariæ verificaretur etiam in hujusmodi petiis terræ, aliisque privatis prædiis, sine Vassallis, ac jurisdictione, & imperio, adeout darentur feuda etiam in aliqua parte Maris, vel fluminis pro jure piscandi, ut hoc tit. *disc. 40.* sive darentur etiam in aliquo reddito pecuniario, vel simili jure, juxta ea, quæ habentur infra *eod. tit. disc. 42.* attamen hodie videretur, quod ex quodam recepto usu, vera, & propria feuda, quæ regulari debeant juxta leges feudorum, sint superius dicta, quæ conceduntur per supremos Principes, habentes Principatum jure pleni, ac liberi allodii, sive etiam jure feudi regalis, & dignitatis, eorumque concessio fit cum jurisdictione, & imperio in Vassallos, ut supra; adeout feudatarii efficiantur Barones, ac Milites, & nobiles primi ordinis, non autem hujusmodi prædiis rusticis, quæ conceduntur a viris privatis, vel etiam ab Ecclesiis inferioribus, earumque Prælati, cum revera potius redolere videantur quandam speciem emphyteusis, seu livelli, retinendo solum antiquam consuetudinem super nuncupatione juxta ea, quæ habentur etiam in feudis istius Ecclesiæ, *d. disc. 10. 11. & 53.* ac etiam *disc. 35. & 39. & in aliis.*

Idque ex ea congrua ratione ponderata infra, in *Farsen. disc. 52.* quod scilicet feudatarii vera, & proprie dicuntur milites, & nobiles primi ordinis, dum feudum redolent veram militiam, etiam ad effectum vacationis beneficiorum, vel amissionis pensionum Ecclesiasticarum, ex iis, quæ habentur sub tit. de pension. *disc. 48.* Et per consequens iste usus non est verificabilis in illis feudis, quæ concedantur per privatos, vel per Ecclesias inferiores, eorumque Prælatos, dum immutatio rerum statu, atque cessatis illis Italiæ motibus, ob quos, etiam privati, sive inferiores Prælati, cogebantur habere milites, & vassallos fideles, & formare exercitum saltem ob defensionem ab incurSIONIBUS, & usurpationibus, quæ

- quæ tunc erant in usu, hodie jus indicendi bellum publicum, atque sibi constituendi milites, est sine dubio de regalibus majoribus, & de competentibus Principibus supremis, & potentibus, ut advertitur *d. disc. 52*. Et per consequens, clarum æquivocum videtur indefinite in quæstionibus hujusmodi inferiorum feudorum habentium revera solam nuncupationem, & quæ in effectu non faciunt Barones, applicare rigorosos terminos feudales, sive auctoritates antiquorum, vel etiam modernorum feudistarum, non reflectendo ad hanc distinctionem.
- 5 Circa conclusionem in hoc discursu deductam ex theorica Bart. in *l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verbor. oblig.* ut scilicet renunciatio alicui facta de bonis differentibus, non transmissibilibus ad hæredes extraneos, censeatur facta limitate ad favorem renunciarii capacis, ejusque successorum pariter capacium, non autem, ut his defectis persona renunciantis excludatur per alios remotiores, sive quod ita fiat locus devolutioni ad favorem Domini, habetur actum *tit. de Emphyt. disc. 53. & tit. de renunciat. disc. 4. & 5.*
- 6 Et de subfeudis, eorumque diversis speciebus actum est supra in annot. ad *disc. 1.* ubi videndum ne idem repetatur.

MUTINEN. FEUDORUM
P R O
MARCHIONE JOANNE MARIA
RANGONO
C U M

MARCHIONE FORTUNATO
ETIAM RANGONO.

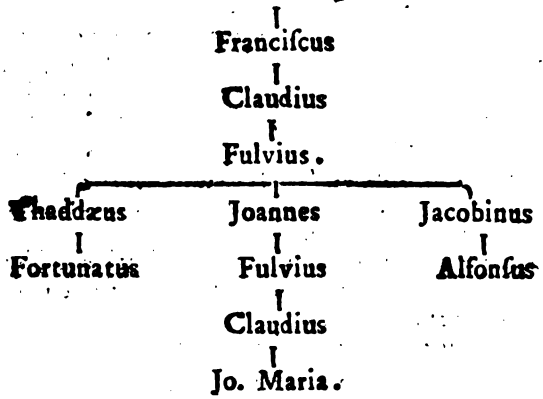
Casus disputatus in Consilio Mutina, & resolutus pro Joanne Maria.

De successione ad defectam portionem feudi, quod per plures lineas possidebatur, an æqualiter debeat per jus accrescendi, vel non decrescendi omnibus lineis superstitibus, non curata graduum inæqualitate, vel potius in ea succedatur juxta ordinem proximitatis, & quomodo ista regulanda sit, an a persona ultimi morientis, vel ab illa primi acquirentis? Et de natura, qualitate, & distinctione feudorum Juris Francorum, vel Longobardorum, & quæ sint dividua, vel individua.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
 - 2 De effectu resultante a questione proximitatis, an attendi debeat illa primi, vel ultimi?
 - 3 Quod attendatur illa ultimi?
 - 4 De representatione in feudis.
 - 5 An quæ habentur de representatione, vel subingressione, procedant in contractibus?
 - 6 De divisione feudorum Juris Francorum, & Juris Longobardorum, eorumque respectiva natura.
 - 7 In utriusque Siciliae Regnis omnia feuda quaternata sunt Juris Francorum.
 - 8 De subdistinctione feudorum Juris Longobardorum, & qualia sint dividua, qualia vero individua.
 - 9 Feuda titolata, seu Dignitatis etiam Juris Longobardorum sunt individua, sed de consuetudine dividua quo ad exercitium, & fruitionem.
 - 10 De modo succedendi in feudis Juris Francorum.
 - 11 De modo succedendi in feudis Juris Longobardorum non titularis, & dividuis.
 - 12 In materia successionis, Jus feudale nil statuit, ideo attenditur Jus commune tanquam in successione fideicommissi.
 - 13 In emphyteusi non datur representatio, qua datur in feudis.
 - 14 De subingressione in vim vulgaris anomale, qua datur etiam in casu, quo cesset representatio.
 - 15 Ubi agitur de feudo individo quoad substantiam, sed dividuo quoad fruitionem, ac deficit solum aliqua portio, non intrant termini successionis, sed illi Juris accrescendi.
 - 16 De Jurepatronatus, vel jure conferendi individo.
 - 17 Etiam in materia feudali, adhibendi veniunt termini beneficiales, seu Jurepatronatus, vel similes.
- Card. de Luca, Lib. I.

Vincislans Rangonus

D I S C. VIII.

Consolidatis feudis alias cuidam Jacobino de Rangonis concessis, in Vincislao in præinserta arbore pro itipite designato, & quorum concessio facta fuit in feudum antiquum, cum titulo, & dignitate Comitatus, atque divisa tractu temporis præfati Vincislai unica linea in tres Colonellos, Thaddæi, Joannis, & Jacobini junioris ejus abnepotum, per quos eorumque filios dicta feuda æqualiter, & pro indiviso possessa fuerunt, defecta linea dicti Jacobini junioris in persona Alfonso absque prole defecti, superstitibus ex linea Thaddæi Fortunato quarto gradu civili distante a d. Alfonso ultimo defuncto, & ex linea Joannis, Joanne Maria in septimo, juxta præinsertam arborem, orta est inter istos controversia in Consilio Mutinæ super successione ad dictam defectam portionem, & requisitus ex parte Joannis Mariæ remotioris ad scribendum in causa tanquam Advocatus, cum sensu etiam veritatis, cum trino responso dixi æqualem esse debere successionem, non curata graduum inæqualitate, atque ita per dictum Consilium cum justitiæ fundamento judicatum fuit, cum subsequuto effectu, unde reflectendo etiam ad veritatem justa, & probabilis visa est resolutio.

In hujusmodi autem disputationibus, in quibus fere omnes noti nominis Italiae Jurisconsulti scripserunt, plerique cum copiosissimis allegationibus & apparatus, punctum restringebant ad quæstionem proximitatis, an scilicet attendenda esset persona ultimi morientis, vel illa primi acquirentis; primo enim casu quatenus ea proximitas attendenda esset, resultabat de plano successionem deberi soli Fortunato gradu proximiori, absque eo quod Joanni Mariæ suffragari posset beneficium representationis, cum ageretur de successione transversalis extra fratrum filios concurrentes cum patruis, ultra quos representatio de jure non datur, secus autem in secundo, cum tunc agi diceretur de successione ascendentis, cujus respectu datur representatio in infinitum, ut admittunt omnes hinc inde dictam quæstionem tractantes, ac unam, vel alteram opinionem tenentes, de quibus infra.

Attendi vero debere proximitatem seu successionis ordinem, inspecta persona ultimi morientis, non autem primi acquirentis, nimium fuso calamo probare conabantur Scribentes pro Fortunato, multa deducentes ex iis, quæ in consimili controversia feudali plene scripsit Palma *conf. 1.* atque cum magna allegationum congerie omnium calculo constantissimum dicunt Amara *resol. 1.* & latius Giurb. *de success. feud. §. 2. gl. 1. n. 37. recensendo etiam n. pr. ec. tenentes contrarium*, & in materia fideicommissaria habentur super eadem conclusione collecta per Fular. *g. 484.* & apud Otth. *dec. 2. 1.* ex quibus hincinde Scribentes omnia defumebant, ita ut aliqui pro Fortunato Scribentes, pene volumen super hac sola quæstione ediderint, & successive non minores voluminosæ allegationes editæ fuerint per Scribentes pro hac parte pro responsione.

Prout satis copiose ac elaborate hincinde scriptum fuit super puncto representationis, transcribendo ea, quæ in hac materia habentur collecta per Marcian. *jun. disp. 1. cum plur. seqq. Galeot. lib. 2. contr. 1. & seq. Giurb. d. tract. de success. §. 2. gl. 1. cum seq.* Nimium præsertim insistentes aliqui Scribentes pro Fortunato proximioris, ut ea, quæ habentur de representatione, seu verius subingressione remotioris in proximioris gradum corruptum proprii parentis prædefuncti ex vulgari anomala, juxta theor. Bar. in *l. quandiu n. 10. ff. de acq. hered. procedant in ultimis voluntatibus, non autem in contractibus, ex Bald. in l. cum ita, §. in fideicom. ff. de leg. 2. allegando in id Nat. *conf. 127. n. 4. Menoch. conf. 498. n. 19. & 20. Valenzuol. conf. 23. n. 108. Rot. dec. 219. p. 4. diverf.**

Mea sententia fuit, a plerisque etiam ex nostris, fortius utroque contractibus reputata singularis (cujus tamen contractuum

rium causæ eventus docuit) quod omnes labores desuper habiti essent inanes, atque a subiecta materia extranei, utpote intrantes in casu, quo procedendum esset cum successorio edicto, ac per viam & ordinem successionis, qui termini in hac facti specie non cadebant, sed potius alii juris accrescendi, seu verius non decrescendi, quibus attentis, pro æquali successione Joannis Mariæ, quamvis remotioris, omnino respondendum veniebat, cujus contrarium probabilius dici debuisset, quando cum dictis aliis terminis successorii edicti procedendum esset.

Ad id autem ostendendum, & pro veritatis elucidatione causæque servitio, non autem ad ostentationem cognitionis terminorum feudalium (ut aliqui pungendo in responsionibus dicebant) censui reassumere, quo brevius & compendiose fieri posset, feudorum species, seu qualitates, ut cognito, in qua specie versaremur, de facili tollerentur æquivoca, in quæ ex doctrinarum indigesta confarcinatione constabat incidisse illos qui majorem eruditionis ac doctrinæ ostentationem affectaverant.

6 Omisissis igitur aliis feudorum generibus seu divisionibus, quatenus ad rem pertinet, duo dicebam esse feudorum genera, unum quod dicitur Juris Francorum, alterum vero quod dicitur Juris Longobardorum: primi generis sunt illa, quæ tam in substantia, quam in exercitio & fructione, sive annexam habeant dignitatem, sive non, sunt individua, non nisi in uno capite residentia, jureque Primogenituræ adinstar Regni, vel Principatus deferenda, qualia post Constitutionem incipien. *Constitutionem divæ memoriæ*, sunt omnia feuda vera, quæ ibi quaternata dicuntur in Regno Neapolitano, exceptis aliquibus modicæ considerationis in Aprutio, & in Provincia Principatus citra in quadam parte, quæ dicitur Cilentum, juxta casum relatum per Donadeum de renunciatione tom. 2. cap. 26. n. 102. cum seqq. ut de dicta distinctione feudorum juris Francorum, & juris Longobardorum late post alios Minadous *conf. 1. Galeot. d. lib. 2. controv. 1. cum seq.* Marcian. jun. *disp. 2. Ursin. de feud. p. 2. q. 1. art. 1.*

7 Alterius vero generis feuda sunt dividua, pluribus personis eodem tempore convenientia, ut frequentius sunt feuda Lombardiæ, ac etiam Etruriæ, aliarumque Italiæ partium versus montes, & cujus generis, circumscripta circumstantia dignitatis, erant absque dubio feuda, de quibus agebatur.

8 In hoc autem secundo genere, subdistinctio est, quod aut sunt feuda simplicia & regularia, nullam habentia dignitatem annexam, & sunt dividua, itaut omnes successores sanguinis feudatarii, ad illa æqualiter veniant, nulla data discretione ætatis, & Primogenituræ, ut in dictis Lombardiæ, aliisque partibus prope Montes, de facto in dies praticari videmus, & qualia etiam antiquitus fuisse in utriusque Siciliæ Regnis advertunt Minadous *d. conf. 1. Galeot. d. controv. 1. & 2. Marcian. d. disp. 2. & cæteri, ac habetur etiam in Panormit. hoc eod. tit. & in decis. desuper edita, quæ habetur in calce.*

9 Aut agitur de feudis titulum, seu dignitatem annexam habentibus, & tunc quoad substantiam sunt absque dubio de jure individua, sed ex consuetudine Lombardiæ, ac aliarum Italiæ partium, sunt dividua quoad solam fructiorem seu commoditatem, ac etiam nuacupationem, ut communis istarum regionum praxis docet, ac generaliter firmant de ista consuetudine loquentes Jo. Andr. in addit. ad *Specul. rubr. de feud. vers. non omittam*, Isernia, Bald. Belvis. Alvarot. & cæteri communiter in *l. Imperialem, §. pr. sterea Ducat. de prohib. feud. alien. per Frider. Minad. dict. conf. 1. Bellon. jun. de jur. accresc. cap. 6. quest. 37.* Et in individuo istorum feudorum, de quibus erat controversia, firmant Alex. *conf. 6. lib. 5. Soccin. conf. 68. num. 29. & 49. & conf. 272. lib. 2. Menoch. conf. 298. num. 1. & seqq. Giovagnon. conf. 27. n. 11. lib. 1. & constabat etiam ex quadam antiqua sententia in judicatum transacta inter Contententium majores lata de anno 1468.*

10 Quibus ita præcognitis, quando agitur de feudis primi generis, in quibus ob omnimodum individuum, tam in substantia, quam in exercitio, & fructione, dari non possunt termini juris accrescendi, vel non decrescendi ad favorem portionum, tunc intrant termini successionis, cum agatur de assequendo per unum non possessorem, totum id, quod a defuncto possidebatur, & tunc adinstar successionis Primogenitorum, intrat alias nodosa quæstio, moderno tamen tempore magis elucidata, circa concursum lineæ, sexus, gradus, & ætatis, de qua sæpius sub tit. de fideicom. præsertim in alia *Muzia. Majoratus Corrigiaris*, & post

Ursinum, & alios, Marcian. *disp. 1. & sequent. ac etiam habetur hoc eod. tit. in Panormitana Principatus Butera, & in aliis.*

Extranei vero sunt isti termini a casu controversiæ, proindeque inani labore torqueri, atque de clario æquivoco convinci dicebam Scribentes hinc inde, allegando in id Giurbam, Ursinum, Amatam, Marcianum, & Galeotam ubi supra, & alios apud eos collectos in materia successionis vel repræsentationis, aut subingressionis, quoniam totum extra causæ opportunitatem, & in casu diverso, atque exinde advertebam resultare, quod apud utriusque Siciliæ versatissimos feudistas, non de facili casus præsentis controversiæ tractatus reperitur, cum omnia illa feuda, vel per dictam Constitutionem incipien. *Constitutionem Divæ memoriæ*, utriusque Regno communem, vel ex consuetudine, effecta sint omnino individua, & juris Francorum, quamvis antiquitus, etiam titulata essent dividua, & ad normam Longobardorum, cum illa, quæ adhuc dictam antiquam naturam, ut supra, retinent, sint rara, & modicæ considerationis.

Quando vero agitur de feudis secundi generis Juris Longobardorum, regulariter, & de sui natura ut supra dividuis, & tunc cessante Feudatario sine prole, duplex quæstio exoriri solet, una inter agnatos legitimos successores, & Dominum directum, sive ad effectum devolutionis in parte defecta, sive ad effectum necessitatis petendi novam investituram, ad quem præsertim effectum distingui solet inter feudum novum, & antiquum, ac etiam inspici, an agnati veniant jure successorio, vel per jus accrescendi? de quibus bene cæteri allegatis agit Bellon. jun. *d. tract. de jur. accresc. cap. 6. q. 37.* sed de ista pariter superfluum erat agere utpote extra casum.

Alteram vero inter ipsos agnatos contententes de successione, a qua unus alterum excludere prætendat, & tunc pariter duo casus subdistingui sunt, unus est, ubi feudum, cujus successio aperta est, possidebatur totum per defunctum, itaut illud per nullum contententium in aliqua quota possideretur, sed omnes veniant agendo ad rem novam, sive ubi agitur de feudo vere dividuo, tam quoad exercitium, & commoditatem, quam etiam quoad substantiam, itaut portio defecta omnino separata esset, & considerabilis tanquam stans de per se; alter vero, ubi agitur de feudo dignitatis individuo quoad substantiam, quamvis dividuo quoad exercitium, & quod possideatur per plures lineas, seu colonellos ab eodem stipite provenientes, quarum una defecta, agatur inter superflites alias portiones possidentes, ad dictam portionem defectam concurrentes.

Primo casu, vere & proprie, intrant termini successionis, circa quam receptum est, jus feudale nil desuper statuisse, ideoque materiam regulandam esse cum terminis juris communis, tam in ordine ad repræsentationem, quam subingressionem, ac alia, quæ præsertim habentur in materia fideicommissaria, cum qua hujusmodi successio regulanda est, ut post antiquiores advertunt Rosenthal, *de feud. cap. 7. concl. 57. Galeot. d. controv. 1. cum seq. Ursin. de feud. p. 2. q. 4. & 6. Giurb. d. §. 2. gl. 1. & 3. cum seqq. Marcian. d. disp. 1. cum seq. & qualis ordo succedendi sublatus non videtur, per tex. in cap. 1. de natura successionis feudi, ut ex Isernia, & aliis verius probant Mant. *de tacit. lib. 23. tit. 28. n. 41. Giovagn. conf. 24. n. 34. & seqq. lib. 2. & cæteri, de quibus supra.**

Nil obstantibus supra motivatis ex Bald. in *l. cum ita, §. in fideicom. ff. de legat. 2. Nat. conf. 127.* & aliis allegatis super repræsentatione non danda, nisi per ultimam voluntatem, quoniam id procedit in contractu emphyteutico, in quo non datur repræsentatio, ex plene deduct. per Capyc. Latr. *decis. 126. & sæpe in sua materia sub tit. de emphyt. & in quibus terminis loquitur d. decis. 219. par. 4. divers. sed in feudis veritas est in contrarium, Ursin. de success. feud. p. 1. q. 5. art. 1. n. 11. & 12. Rot. dec. 516. n. 2. p. 4. rec. tom. 3. cum aliis supra; unde in hoc æquivocarunt Natta, Menoch. & cæteri.*

Atque istis terminis retentis, qui revera neque erant nostri, non potuisset Jo. Maria remotior prætere de æqualem concursum cum Fortunato proximior jure repræsentationis, quoniam agebatur ultra fratrum filios, dum juxta magis communem, & receptam, proximitas metienda est ex persona morientis.

Dicebam tamen Scribens ad causam, adhuc venire posse jure subingressionis in locum Fulvii ejus patris, jure vulgaris anomalæ, juxta firmata per Rot. *decis. 96.* post Merlin.

de legitim. & dec. 198. p. 4. rec. tom. 2. Peregr. conf. 20. lib. 2. & conf. 58. lib. 4. cum aliis in alia Mutinen. fideicom. de Rangonis inter easdem partes, sub tit. de fideicommissis, quasi quod sufficiat esse proximior in propria linea, ut ita omnium linearum æque vocatarum successio detur; verum de motivi relevantia dubitabam, dum juxta præinsertam arborem non agebatur de pluribus lineis ab initio constitutis, juxta dictam aliam controversiam fideicommissariam, quo casu dicta conclusio intrat, sed de unica, juxta discursu in Reatina fideicommissi de Vecchirellis, in Ravennaten. fideicommissi de Rasponis, & in aliis sub tit. de fideicommissis; parum vero referebat deluper immorari, dum neque eramus in casu.

15 In secundo autem casu supra distincto (qualis erat proprius, & præcisus nostræ quæstionis) quod scilicet ageretur de feudo antiquo, & dignitatis, quoad substantiam individuo, per plures ejusdem lineæ Colonellos in exercitio, seu fructione, juxta dictam Lombardiæ consuetudinem, pro communi possessio per quotas, seu portiones, quarum una defecerat; & in isto absolute dicebam omnia præmissa extranea esse, ac potius vere & proprie intrare illos terminos juris accrescendi, seu verius non decrescendi, quos habemus in jurepatronatus, vel jure conferendi, aliisque similibus juribus habitu individuis, & quæ resident penes omnes insolidum, diviso solum exercitio, ex deductis per Bellon. d. tract. c. 6. q. 48. ac eadem q. 37. & frequenter in sua materia sub tit. de jurepatronat. & bene ad rem in Imolen. Decanatus cor. Verospio decis. 47. post Tondat. de pension. alias decis. 254. p. 11. rea.

Si ergo feudum tanquam individuum residet penes omnes possessores insolidum, diviso solum exercitio, seu commo, sequitur, quod uno ex eis deficiente, superstites defectam portionem non habebunt jure successionis, ac novæ acquisitionis, sed per jus non decrescendi, per quod una remoto, exercitium, seu commodum, alias in plures divisum, ita pinguius remanet penes pauciores, adintra fructuum, seu distributionum massa alicujus Collegii, dividenda inter decem Canonicos, quia si duo, vel tres Canonici vacant, cæteri obtinent per istorum remotionem pinguius partes; sive adintra trium accumbentium in unica mensa habente cibos inalterabiles omnibus communes, quia si unus deficit, illi cibi, qui serviebant tribus, deservient duobus cum lautiori usu; dando etiam exemplum tutelæ, vel jurisdictionis pluribus demandatæ, quia uno cessante, totum jus remanet, non jure novæ delegationis, immo neque jure veræ accretionis, sed per remotionem unius penes superstites, & hic videbatur casus præcisus.

Cum enim utraque linea, seu uterque Colonellus pariformiter suas commo portiones possideret cum defuncto, idcirco accretio perneceffe æqualiter facienda erat aliis portionibus, non autem personis, cum jus accrescendi detur inter portiones, non autem inter personas, atque portio portioni accedit, non personæ, neque e converso dabatur legalis ratio, vel auctoritas, quæ probaret, cur ex tribus æqualibus portionibus rei individue, & pro communi possessæ, portio deficiens, uni & non alteri portioni accrescere deberet.

Mirabantur aliqui de partibus in contrarium Scribentes, quod Ego ad causam applicarem terminos potius extraneos juris patronatus, vel juris conferendi, ac distributionum, cum similibus; sed insipida videbatur admiratio, tum quia magis proximi termini non videntur ad rem deducibiles, tum etiam quia feudistæ quoque eisdem terminis utuntur ad explicandam materiam feudalem, ubi agitur de feudo individuo, cujus exercitium, seu commodum pluribus convenire valeat, ut liquet ex eod. Bellon. jun. d. q. 37. c. 6. n. 68. & seq. præsertim n. 76. & Rosenthal. cap. 6. concl. 76. n. 4. atque doctus feudista Rovit. pragmat. 1. de titularum abusu, n. 80. & seq. in ea quæstione, an plurium feudorum concessio per unicam investituram importet feudorum unionem, utitur terminis beneficialibus, & Salgad. in Labyr. cred. agendo de majoratibus, & primogeniis Hispaniæ, passim utitur terminis beneficiorum, quibus frequenter utimur in materia Officiorum, & locorum Montium, ut in sua materia sub tit. de regalibus; & e converso in materia pensionis Ecclesiasticæ, recte licet uti terminis feudalibus, ut in sua materia sub tit. de pensionibus, præsertim in Albanen. & in Melphiten. quinimmo in hoc modo arguendi, seu inferendi a similibus (ut dicere solebat insignis J. C. & in Advocacione Magister meus Andossilla) vere, & proprie constitunt legalis eruditio, & ingenium, quam in fastidiosa indigeita coniarinatione allegationum, quæ potius improbum transcriptoris Card. de Luca, Lib. I.

laborem continere videntur, cum frequenter ex centum auctoritatibus, vix decem, vel quinq; bene inspectis diversis casuum circumstantiis, faciant ad rem, & quandoque nullæ.

S U M M A R I U M.

- 1 DE aliis auctoritatibus, quæ habentur in ista controversia.
- 2 De divisione feudorum, eorumque specie.
- 3 De materia individuitatis feudi, ejusque effectibus.
- 4 De præminentia inter plures ejusdem feudi possessores.
- 5 Laudatur divisio turnaria.
- 6 Turnarius dicitur habere totum jus.
- 7 Feudum est homo mutus, & surdus, qui operatur per Organum feudatarii.

ANNOT. AD DISC. VIII.

U Lteriore disputationem ista quæstio non habuit, atque decisio in discursu enunciata, favore remotioris, qui admissus fuit ad concursum æqualem cum proximiori ratione habitualis individuitatis, suum effectum sortita est.

Ea vero quæ in ista disputatione fuerunt hinc inde deducta, habentur registrata inter Consultationes Mansi postmodum editas, consult. 84. cum pluribus seqq. lib. 1. ex quibus illis, qui recte calleant materiam feudalem, patebit quam nimis per Scribentes hincinde devagarum fuerit in superfluitatibus, pro consueto moderno damnabili usu, cum causa ad duos punctos nimis breves restringeretur, illum scilicet individuitatis feudi, & alterum concursus linearum; reliqua vero continent paleam, & superfluitates absque culpa dicti Scriptoris, qui coactus fuit respondere iis, quæ in contrarium deducebantur; opus vero fuit præter istylum, ac genium, scribendo in ista causa reassumere cum aliqua evagatione terminos, seu diversas species feudorum dividuorum, & individuorum, seu juris Francorum, & Longobardorum, & super quo etiam nimium se diffundit amicus meus Boscolus controvers. feudali, edita occasione casus, de quo infra, disc. 12. registrata in hoc eod. tit. ut ita scilicet tollerentur æquivoca, cum quibus aliqui Scribentes procedebant, confundendo unam speciem cum altera.

Et de hac individuitate ejusque effectibus agit apud Marin. in addit. ad Reverter. dec. 536. ac etiam in annot. seq. Illud advertendo, quod omnino verior videtur opinio, ut hæc individuitas in Regnis utriusque Siciliæ proveniret a consuetudine potius, quam a Constitutione Const. divæ memoriæ, ut alia opinio credit, dum in illa Constitutione ejusdem Friderici II. incipiente, Comitibus, quæ forte est anterior ista, natura jam supponitur introducta.

Post sopitam veritatem controversiam, alia exorta fuit inter Jo. Mariam juniorem, pro quo scripsi, & Bonifacium filium Fortunati, in materia præminentia, seu præcedentia in modo subscribendi litteras, vel provisiones, concernentes regimen, & administrationem hujusmodi feudorum pro commoiori, magisque pacifica eorum fructione, & exercitio jurisdictionis, dum commodam non recipiebant divisionem, unde propterea remanentibus indivisis pro meliori administratione, tollendisque inconvenientibus, quæ alias ex promiscuo exercitio oriri poterant in executionem ejusdem laudi, deventum est ad conventionem, ut gubernium, sive administratio per quandam speciem turni, alternatis annis, vel temporibus, per unum tantum fieret, ita tamen, ut aliqua graviora negotia non explicarentur, nisi cum consensu, & participatione consortium; hisque sic stantibus, quando gubernium, & administratio erat penes Marchionem Jo. Mariam juniorem, prætendebat Marchio Bonifacius, filius Fortunati etiam natu major, quod in illis actibus, in quibus ipse consensum præstare debebat, subscribere prius deberet pro ea præminentia, quam sibi præbebat major ætas; quare desuper ex parte Jo. Mariæ consultus, respondi contrarium verius videri, quod scilicet ista prærogativa subscribendi prius spectaret ad Jo. Mariam, penes quem tunc erant gubernium, & administratio feudi, & jurisdictionis.

Admittendo siquidem prærogativam resultantem ab ætate, dicebam, illam procedere, quando ageretur de jure coequali, quod per omnes fratres, vel consortes, æque principaliter exerceretur, cum tunc dicta prærogativa attendi deberet, ut praxis universalis docet in actibus capitularibus, vel collegiatis, qui admittant concursum omnium de Capitulo, vel de Collegio, & quando sint actus individui, non explicabiles, nisi per unam personam, tunc illi explicari debent per natu majorem, ut in proposito re-

sententia clavium, vel scripturarum, & similium actuum, habetur per Petr. de Ubald. *de frat. par.* 1. n. 22. Michalor, *eod. tract. p. 3. cap. 37.* Cavalcan. *decis.* 25. *de contract.* p. 2. n. 17. Amendol. ad Franch. *decis.* 386. ubi etiam Modernus elaboratus de Luca in addit. aliqua ad rem adducit; ac etiam conferunt quæ habentur *sub tit. de præemin. disc.* 19. cum *seqq.* circa functiones capitulares individuas, explicandas a prima dignitate, sive a Decano, cum similibus.

Secus autem, ubi actus in re communi, ex conventionem, vel consuetudine pro meliori exercitio, ut occurrat discordiis, & inconvenientibus, explicatur per unum ex pluribus alternatim, seu ordine turnario, qui ordo in jure potius est commendabilis, juxta ea, quæ circa hujusmodi turnariam divisionem juris conferendi beneficia, vel officia inter Canonicos ejusdem Capituli habentur *decis.* 14. *par.* 12. *recent.* & in aliis pluries, & de eadem turnaria divisione inter compatronos in exercitio juris præsentandi, habetur *sub tit. de jure patronat. disc.* 41. ubi concordantes.

Tunc etenim ille, qui ex hoc turnario jure, vel ordine actum explicat, habetur tanquam solus, & dominus, penes quem exercitium illius juris integre fuerit consolidatum, illo habitualiter residente penes omnes, quorum vice, & nomine actus explicari dicitur, & consequenter pro illo tempore ille dicitur solus dominus, & feudatarius, qui perficit, & informat actum, subscriptio autem consortium in aliquibus negotiis gravioribus, ex conventionem adhibenda, pro eorum scientia, & consensu, ad effectum occurrendi præjudiciis, redolere videtur quandam speciem consilii, & illius subscriptionis, quam faciat in sententiis, vel decretis assessor, vel consultor, & sic accessorie, vel famulative.

Atque ad idem considerabam pluries insinuatum assumptum feudatarum, desumptum ex celebri dicto Glossæ feudalis Marini de Caramanico, quod feudum dicitur homo mutus, & surdus, aliaque membra habens impedita, unde propterea indiget adiutore, qualis est feudatarius, per cuius organum explicat illos actus, quos per se ipsum explicare non potest, tanquam per ejus tutorem, & curatorem, eodem modo, quo habemus in amentibus, vel in pupillis; & per consequens stante ista turnaria divisione, ille, ad quem pro suo tempore pertinet hæc administratio, dicitur tutor, vel adiutor feudi, ejusque organum, vel instrumentum immediatum, interventus autem aliorum est per accidens, & mediatas pro conservatione præjudiciorum, atque, ut dictum est, in figura assessorum, seu consiliariorum; incertus est autem hujus controversiæ exitus, debeo tamen credere, quod fuerit juxta præmissa; atque super his edidi quoque discursum parviorem in sua sede *sub tit. de præemin. disc.* 47.

MUTINEN. FEUDI PRO FELICE, ET SEBASTIANO DE MONTE- CUCOLIS SECUNDOGENITIS

CUM JO. BAPTISTA FRATRE PRIMOGENITO,

Responsum pro veritate extra Curiam.

An & quomodo feudum dividuum, quod dici solet juris Longobardorum, possit per feudatarium de Principis consensu erigi in primogenituram, ac effici feudum individuum in præjudicium agnatorum?

Erecta super feudo dividuo dignitate Ducis, Comitatus, vel Marchionis de sui natura individua, num alteret naturam feudi, ac illud faciat individuum, vel solum ipsa dignitas prærogativam habeat primogenituræ, feudo remanente in sua natura antiqua?

Feudum novum permutatum cum feudo antiquo, seu in illius locum subrogatum, an dicatur novum, vel antiquum, & quid si hujus novi valor longe excedat illum antiqui, an in hac parte excedente dicatur feudum novum.

SUMMARIUM.

1 **F**Acti series.

2 **F** Feudum novum pacti, & providentiæ potest per primum acquirentem titulo oneroso erigi in primogenituram.

3 **Q**uod declaratur, quatenus sit pater habens in potestate, & non accedat donatio ab initio invalida.

4 **S**ecus, ubi primus acquirens est titulo lucrativo, quod etiam declaratur.

5 **F** eudum antiquum hereditarium potest erigi in primogenituram, quod etiam declaratur.

6 **Q**uid in feudo mixto? distinguitur.

7 **A**ntiquum pacti, & providentiæ erigi non potest in primogenituram per eum, qui non sit primus acquirens titulo oneroso.

8 **Q**uid accedente Principis assensu?

9 **F** euda dignitatis an erigi possint per Principes feudatarios?

10 **A**n feuda dignitatis in Lombardia sint individua?

11 **A**n & quando dicatur constare de voluntate Principis erigendo dignitatem in feudo, illud facere individuum, & jure primogenituræ, vel quod potius id procedat in dignitate, non immutata natura feudi?

12 **U**bi feudum antiquum per erectionem novæ dignitatis immutat naturam, dicendum venit in hac nova specie tanquam feudum novum.

13 **T**itulus, seu dignitas, an & quando sit realis, vel potius personalis?

14 **N**ova qualitas addita feudo antiquo, an faciat illud novum in omnibus, vel potius in parte qualificata?

15 **F** eudum loco alterius antiqui subrogatum, an & quomodo ejus naturam assumat?

16 **A**dditamenta, vel melioramenta facta feudo antiquo, etiamsi sint inseparabilia, itaut efficiantur feudalia, attamen illorum pretium dicitur esse in hereditate allodiali meliorantis.

17 **I**mperium a patre pro emendo titulo, vel dignitate, an a primogenito veniat communicandum filiis secundogenitis, itaut dicatur esse in hereditate allodiali?

D I S C. IX.

Possidens Comes Franciscus de Montecucolis Comitatus Semesii, hujus domus feudum antiquum pacti, & providentiæ, cum titulo Comitatus, de anno 1626. obtinuit a Duce Mutinæ ejus Principe erectionem hujus Comitatus in Marchionatum pro se, ejusque filiis, & descendentes masculis in infinitum, cum ordine tamen primogenituræ, & pro solis primogenitis, & de anno 1630. permutavit dictum feudum Semesii cum majori, & magis pretioso feudo Guigliæ tunc vacante, ad Cameram Ducalem devoluto, refulis scut. 44. m. cum declaratione, ut itud loco illius subrogatum ceteri debeant; unde mortuo dicto Francisco, superstitibus Marchione Joanne Baptista primogenito, ac Felice, & Sebastiano secundogenitis, pluribusque controversiis inter ipsos exortis, super duobus præsertim ad istorum instantiam pro veritate consultus fui.

Primo nempe, an eorum Pater potuerit dictum antiquum feudum Semesii pacti, & providentiæ, in eorum præjudicium erigere in primogenituram, & an voluerit? Et

Secundo, an dictum feudum Guigliæ per eorum Patrem ut supra acquisitum, & loco feudi antiqui Semesii subrogatum, dicendum esset antiquum, vel novum, etiam in ea parte, qua istius valor illius valorem excedit?

Quoad primum, quicquid dixerint aliqui Consultentes, qui affectioni, vel pecuniæ inserviando, veritatem inquirere non curarunt, dicebam resolutionem pendere ex vera, & recepta distinctione, quod aut agitur de feudo novo, aut de antiquo; in novo subdistingendum est, an quæsitum sit titulo oneroso, vel lucrativo? si enim est titulo oneroso, quamvis formam pacti, & providentiæ habeat, verius est primum disponentem in ejus filiorum, aliorumque descendendum præjudicium posse primogenituram constituere, quia posset (remoto obitaculo resultantem ex prohibitione Domini) disponere in totum, cum tunc filii, ac descendentes, potius ex providentiæ, & donatione Patris acquirentis, quam ex munificentia, & liberalitate concedentis acquirere dicantur, unde quoad eos est species peculii profectitii, sive donationis inter patrem, & filios, quandocumque revocabilis, ut plene firmant Syrd. *consil.* 351. n. 24. & *seqq.* Panzirol. *conf.* 1. Rovit. *pragmat.* 1. *de titularum abusu*, n. 126. & *seqq.* Giurb. *de success. feud.* §. 1. *gloss.* 8. n. 45. & *seq.* Rosenthal. *de feud. cap.* 7. *concl.* 7. *per tot.* Rota *decis.* 50. num. 2. p. 6. *recent.* & receptam admittit Capyc. *Latr. consult.* 23. num. 6. cum *seq.* (licet contrariam aliquibus cumulatis dicat in puncto juris veriorum) quod etiam in terminis emphyteuticis, a quibus sæpe argumentum procedere solet, late firmatur per Rotam apud Merlin. *decis.* 699. alias 741. *part.* 4. *recent.* tom. 3. *decis.* 111. & 166. *part.* 11. & *seq.*

frequentem in aliis, cum sit conclusio quotidiana, de qua etiam in *Parmen. feudi hoc eodem tit.*

3 Quatenus tamen primus acquirens sit Pater, filios alioque ab eis descendentes habens in potestate, itaut intret dicta ratio peculii profectitii, & prohibita donationis; ubi enim est extraneus, pro aliis puta collateralibus acquirens, vel mater alioque ex latere materno ascendentes, in quibus dicta ratio prohibita donationis cesset, sive etiam si investitura taliter concepta sit, quod filiorum ac descendendum vocatio ex parte acquirantis juramento promissorio, aut alias ita munita sit, quod donatio inter Patrem, & Filium reddatur de jure valida, bonaque donata transire faciat in peculium adventitium, cum tunc urgente motivo irrevocabilitatis, videatur posse dubitari, ex iis, quae de primo acquirente pro collateralibus habentur apud Rosenth. *de feud. c.6. concl.69. num.29. & seqq. & in glos. lib. hb. & de acquisitione per patrem cum juramento habetur in Bonon. fideic. 13. Junii 1652. coram Dunozeo, quod declaratur in dicta Parmen. quod tamen in praesenti opus non fuit examinare, utpote extra casum, Curiae Romanae stylo prohibente de superfluis agere.*

4 Aut feudum novum quaesitum est titulo lucrativo, & tunc quia filii & descendentes, non a Patre ejusque providentia acquirere dicuntur, sed a munificentia, & largitate concedentis, receptum est, Patrem non posse illis praedjudicare, idque primogeniturae erectionem esse prohibitam, firmiter generaliter DD. & decisiones, de quibus supra, & in his terminis feudi novi loquuntur Cæphal. *conf. 3. & 12. ac alii apud Giurbam loco citato, & per Cyriacum controvers. 312. num.7. sed isto etiam casu remanent difficultates, quoties ejusdem concedentis assensus intercedit, quatenus sit talis, quod factam concessionem revocare valeat, ac jus tertio quaesitum tollere, Becc. *conf. 56. num.35. Menoch. *conf. 701. num.110.***

Sive etiam ubi filii, & descendentes non vocantur directe ex providentia concedentis, sed potius veniunt ex pacto, & providentia Patris acquirantis, & stipulantis pro se, ejusque filiis, & descendentes, eorum nominibus non expressis, minusque eorum meritis enunciatis, & fortius si essent meritorum, & propriae dilectionis incapaces, cum tunc a Patre potius quam a concedente habere dicantur, ac intret eadem ratio peculii profectitii, cum pater censetur stipulari pro ejus filiis tanquam haeredibus, juxta receptam theoreticam glos. & Bart. *in l. si unus ex argentariis, §. pater ne peteret, ff. de pact. de qua ita distinguendo Surd. *decis. 324. cujus distinctio videtur communiter recepta, ut occasione donationum, quae fiunt contemplatione matrimonii, plene habetur in Romana donationis de Jordanis pro creditoribus, & in Urbinaten. pecuniaria pro Veterano sub tit. de donationibus, & in his terminis Galeot. *lib.2. contr. 43. num.42. & seq. quod tamen in praesenti opus non fuit radicatus examinare, cum non essemus in casu.***

5 In feudo autem antiquo alia intret distinctio, an scilicet agatur de feudo mere hereditario, an de mixto, vel demum de illo pacti, & providentiae? in prima specie nulla cadit difficultas, quia si possessor potest feudum distrahere in quoscumque extraneos, multo magis inter filios, & descendentes, seu alios conjunctos primogeniturae ordinem statuere, idque magis expedit domino, & subditis, ad excludendam possessionem pluralitatem, ac feudi scissuram, ut in simili habemus de jure patronatus hereditario, quod facilius admittitur effici gentilitium, & in his terminis feudi hereditarii cum hoc fundamento loquuntur Menoch. *conf. 401. num.11. & plenius *conf. 504. nu.5. Cyriac. *controvers. 312. num.10. Cæphal. *d. conf. 3. num.14. qui ita expresse se declarat *conf. 617. num.164. Rosenth. *d. cap.7. concl. 3. num.6. & concl. 26. in princ. Frecc. *de subfeud. p.3. quest. 1. & 2. Petr. *de Greg. *de concess. feud. part.2. quest. 10. nu.45. & part.3. quest. 6. nu.12. & 13. Intrigliol. *de feud. centur. 1. q.51. num.271. & seqq. Mastrill. *decis. 56. num.25. lib.1. & in decis. Senatus Panormitani in d. Causa Principatus Butera, num.8. qua dec. habetur registrata in Calce.***********

Solum difficultas isto casu subesse posset, an requiratur assensus domini super erectione primogeniturae, tanquam in adjectione vinculi, & servitutis super corpore feudi, quia dici posset species alienationis prohibita in cap. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Frideric. quatenus tamen feudum mere hereditarium sit tale, quod in hac parte alteratum, in reliquis feudi substantia non sit corrupta, sed ejus naturam regineat, itaut cadat sub dispositione d. Imperialem, de quo in Mantuana feudi hoc eod. tit.

In secunda vero specie feudi mixti, aut attendenda est

opinio, in qua residet Rota, & Curia Romana, ut haeres sanguinis non teneatur esse haeres rei familiaris feudatarii morientis, sed ei sufficiat haereditaria qualitas primi acquirantis, ut habetur in Romana seu Rossan. hoc eod. tit. & tunc dicendum venit idem, quod in feudo antiquo pacti, & providentiae dicitur, secus autem attenda alia opinione in feudis Regni Neapolitani recepta, ut successor teneatur etiam esse haeres ultimi morientis, tunc enim quia ob haereditariam qualitatem non potest successor sui auctoris factum impugnare, idcirco probabilius videtur hujusmodi primogeniturae erectionem fieri posse, remoto tamen obstaculo resultantem ex d. l. Imperialem, quatenus scilicet Domini assensus accedat, & in his terminis, atque cum ista circumstantia loquuntur Cyriac. *controv. 312. num.11. & per tot. Menoch. *conf. 161. num.5. Mastrill. *dec. 56. num.26. & seqq. & d. dec. Panorm. num.9.***

In tertia demum specie feudi antiqui simpliciter pacti, & providentiae, quicquid aliqui senserint deducti per Rosenth. *d. c.7. concl. 3. nu.4. lit. F. verior ac recepta est sententia negativa, quia cum feudatarius nullam habeat hujus feudi dispositionem, nisi pro solo jure fructuum ad ejus vitam, atque descendentes, vel caeteri agnati veniant ex persona propria, independenterque a moriente jus suum metiantur ex providentia concedentis, & pacto acquirantis, non potest eis praedjudicari, Alex. *conf. 30. num.11. l.1. Pancirol. *conf. 1. num.12. Menoch. *d. conf. 401. nu.3. & 4. & melius *conf. 504. num.30. Rosenth. *d. c.7. concl. 3. num.4. & in glos. d. lit. F. & conclus. 26. in princ. Giurba *de feud. d. §.1. glos. 8. n.65. & caeteri passim, inter quos tamen, utriusque Siciliae Doctores non de facili cumulari possunt, cum hujusmodi quaestio non frequenter contingat in illis Regnis, in quibus omnia feuda sunt individua, & jure Francorum regulata, solis primogenitis convenientia.*******

Neque Principis assensum hujusmodi potestatis defectum supplere posse dicebam; nam quicquid sit de potestate tollendi jus tertii, illa etiam admittitur, adhuc non posse de ejus consensu alienari, vel immutari feuda antiqua in agnatorum praedjudicium, firmiter Cæphal. *d. conf. 617. num.101. & seqq. Pancirol. *d. conf. 1. late alios cumulans Rosenth. *d. cap.7. concl. 4. num.1. lit. A. Urbin. *de feud. success. par.1. quest. 3. art. 2. num.27. ubi agit de puncto, an Princeps possit legitimare baltardum de consensu feudatarii ad effectum succedendi in feudo antiquo pacti, & providentiae in praedjudicium agnatorum, de quo etiam de Marin. *resol. 46. lib.2. ubi de habilitatione Clerici vel professi, neque contrarium attentare audeat Cyriac. *d. controvers. 312. num.8. cum seqq. licet primogeniturae erectionem ibi acriter sustineat ex particularibus illius facti circumstantiis, de quibus habetur in d. Mantuana feudi.******

Atque in hoc advertendum est ad aliquos Doctores, qui contrarium admittunt videntur propter Domini assensum, quia istum considerant, non in ordine ad effectum, de quo agitur, sed ad tollendum obstaculum prohibitionis resultantis ex cap. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Frideric. etiam in feudis novis, vel hereditariis propter vinculum, & servitutem ex primogeniturae erectione in feudi corpore resultantem, & hunc effectum operatur Domini assensus, non vero alium, nisi Dominus sit Princeps Supremus, qui potestatem habeat tollendi jus tertii, ac expresse se declarare velle illi derogare, quo casu periculosum est sub eodem, & in ejus ditione de potestate dubitare, & quam inspectionem in praesenti assumere non fuit opus, dum de hujusmodi voluntate ex assensus tenore non constabat.

Et licet in casu, quo scripserunt Cyriac. *d. controvers. 312. Peregr. *conf. 160. vol.5. & (ejus pace satis leviter) Bardellon. *conf. 105. ageretur de feudo antiquo pacti, & providentiae, advertendum tamen, id in eo casu procedere ex particulari consuetudine feudorum Mantuae, & Montisferrati, per quam ob illorum frequentiam, ratione commercii receptum est, ut de solo consensu Domini alienari valeant, ut habetur in d. Mantuana feudi, & hoc est potissimum fundamentum Cyriaci *d. contr. 312. num.22. ideo istae auctoritates tanquam in particulari facti circumstantia fundatae non possunt ad generalem conclusionem trahi.****

Aliquod obstaculum in praesenti facere videbatur erectio dignitatis in titulum, nempe Marchionatus, cum feuda dignitatum sint de sui natura individua, jureque primogeniturae in uno capite residere debeant, ut in alia Mutinen. de Rangonis, hoc eod. tit. Verum omissa inspectione, num feudum, de quo agitur, vere dici possit dignitatis, vel potius abusive, & per solam nuncupationem, ut dubitari posse videatur, quia concessio dignitatis, & feudi non est per Impera-

peratorem, sed per Ducem, qui proprie est feudatarius dignitatis, qui sibi aequalem constituere non potest, sed potius concedit hæc subfeuda tanquam excedentias, sibi constituendo milites, & Domicellos, unde propterea dici possent non bene ad hoc deduci Soccin. Menoch. & alios loquentes de feudis Mirandulæ, & similibus, quæ habentur in capite, ac directe ab Imperatore, idcirco prætermittæ hæc inspectione uti parum grata, & quam in ejusdem Principis Senatu, seu Consilio vanum esset sustinere, potissime stante contraria observantia, unde propterea in *d. alia Mutinen. de Rangonis* præsupposui feudum dignitatis, atque desuper integrum locum veritati relinquendo.

Dicebam objectum non intrare, quia licet ipsa dignitas sit individua, non per hoc tamen alteratur in reliquis natura feudi, dum deficit potestas, ut supra, & neque constat explicite de voluntate, atque in omnem casum individuitas alias de jure communi in hujusmodi feudis dignitatum cadens, cessat in Lombardia ex consuetudine, ut latius deductum est in *d. alia Mutinen.* ubi licet firmatum sit istam consuetudinem procedere quoad exercitium, & fructuionem, non autem quoad substantiam feudi, attamen id non adversatur terminis, de quibus agitur, quia cessantibus exercitio, & fructuione, individuitas substantiæ feudi remanet in effectu quoddam ens rationis, considerabile solum ad effectum in *d. alia Mutinen.* deductum, non autem ad utrum, in quo disputatio non erat nisi de fructuione, & exercitio.

Posito defectu potestatis, resultat etiam ille voluntatis, ex regula, quod hæc ab ea regulari solet, Bero. *conf. 76. num. 30. vol. 1. Surd. conf. 127. n. 57. Buratt. decis. 24. n. 12. Rot. decis. 182. n. 9. p. 7. rec.* præsertim quia nullibi constat Ducem concedentem, vel Marchionem acquirentem, diversam voluntatem habuisse, sed totum ex parte primogeniti deducebatur per præsumptiones, & conjecturas, ad quas elidendas facilius aliæ præsumptiones, & conjecturæ admittuntur, quam si verba expressa obitarent, dictæque legali præsumptioni plures aliæ accedebant, prima nempe quod non constabat, Principem concedentem fuisse informatum de natura hujus feudi, ac de præjudicio, quod ex hujusmodi erectione resultabat, nedum aliis filiis, & descendentes recipientibus, sed omnibus agnatis a primo acquirente derivantibus, animus enim non trahitur ad ignorata, atque certa juris propositio est, in dubio Principem non centeri vel præjudicare tertio, ac alteri jus quæsitum tollere.

Secunda clarior, quia in defectum lineæ Franciscæ, non dicitur feudum devolvi debere, prout sequeretur, si illud naturam novæ dignitatis assumeret, sed solum dicitur, quod dicta linea extincta, extinguatur dignitas, igitur de necessitate dicendum est vere, & realiter dictam erectionem primogenituræ ordinatam fuisse ad simplicem majorem honorificentiam feudi, ejus tamen natura non immutata, juxta casum, de quo infra, in *utraque Arimin. Castrorum, hoc eod. tit.* Quod evidentius comprobari observabam ex subsequuta permutatione hujus feudi, Semetipsum cum feudo Guiliæ, dum in ea supponitur, ut extincta linea Marchionis, illud tanquam subrogatum loco hujus antiqui feudi, transire deberet in omnes de familia, ad formam antiquarum investiturarum, excepto tamen in titulo Marchionatus, ergo ad oculum constare dicebam per hujusmodi erectionem nullatenus immutatam, vel alteratam esse naturam, sive substantiam feudi.

Ubi enim per erectionem novæ dignitatis, feudum juxta ejus naturam regulandum esset, sequeretur, quod omnino novum esset censendum, perinde ac si feudatarius in manu Domini refusasset, & ab isto per viam novæ concessionis denuo recepisset sub nova, & diversa natura, ut bene in his terminis ponderat Surd. *d. conf. 351. num. 19. cum seqq. Cacher. decis. 23. num. 24.* quod certe in casu nostro, neque Dux concedens, neque Marchio acquirens dignitatem cogitarunt.

Quæ autem in contrarium dicebantur, quod erectio importet verum Marchionatum, qualis non esset, si totum feudum non percuteret, videbantur levia argumenta, dum pro retentione antiquæ naturæ tot evidentes demonstrationes concurrebant, neque implicat dari titulum personalem, vel ad certas personas restrictum super feudo ulterius duraturo, dupliciter enim tituli, seu dignitates conceduntur super feudis, nempe principaliter rei, & in consequentiam personæ, & e contra principaliter personæ, & in consequentiam rei, a Pont. in *lectur. feud. lectio. 6. n. 46. & 47. Rovit. super prag. prima de tit. abusu, n. 73. & 74. addent. ad eum in rubr. d. tit. n. 3. & 4.* & habetur in *utraque Arimin. Castrorum, hoc eod. tit.* ubi de dignitate restricta ad cer-

tam lineam, qua defecta, ipsa dignitas expirat; sed non per hoc devolvuntur, aut mutant naturam Castra super quibus ipsa dignitas erecta est.

Et licet forma hujus erectionis, attento cortice verborum, videretur potius realis quam personalis, attenta tamen substantia voluntatis partium, potius personalis censenda erat, restricta nempe ad solas personas de linea Franciscæ, ideoque nulla videbatur adesse implicancia, ut nova dignitas competat solum jure primogenituræ, feudum vero quamvis dignitate decoratum, præsertim quoad jurisdictionis exercitium, & utilitatem, juxta Lombardiæ consuetudinem, suam antiquam, & dividuam naturam retineret; ad quod confert conclusio, de qua Cacher. *decis. 52. alias 53. num. 17. & Franch. decis. 7. num. 4.* quod nova qualitas addita feudo antiquo, non facit illud novum, neque alterat ejus qualitatem in omnibus, sed tantum in ipsa qualitate addita, de qua conclusione latius in *Mantuana feudi hoc eod. tit.*

Quo vero ad secundum punctum, non dubitabatur, feudum novum Guiliæ ad limites antiqui feudi Semesii, tanquam cum eo permutatum, ejusque loco subrogatum, dici antiquum, ut ultra generale axioma, quod subrogatum sapit in omnibus naturam ejus, in cuius locum subrogatur, in puncto unius feudi loco alterius subrogati, Afflict. in *c. 1. de gradibus success. in feud. n. 22. Schrader. de feud. to. 1. p. 2. cap. 3. num. 55. a Ponte de potest. Proreg. tit. 1. de provif. fieri solitis, §. 2. n. 10. fol. 12.* unde sola difficultas erat in excessu, qui de propria feudatarii pecunia refusus fuit, & pro hac etiam parte dicebam non videri esse posse feudum novum, quia unum & idem corpus, seu substantia feudi non videtur, quod possit eodem tempore habere diversam naturam, licet hoc bene dari possit circa qualitates extrinsecas de novo additas, ut supra; est bene verum, quod istud additamentum factum de pecunia Marchionis Franciscæ communis Patris contententium, dicendum venit allodiale, omnibus filiis, tanquam pecunia, seu res allodialis, communicandum. Unde effectus erat idem.

Melioramenta enim, & additamenta facta per feudatarium feudo antiquo, quoties sunt inseparabilia, efficiuntur quidem feudalia, & tanquam feudo incorporata assumunt illius naturam, itaut in feudis juris Francorum spectent ad solum primogenitum, sed pretium melioramentorum, & additamentorum dicitur esse in hæreditate allodiali, cui primogenitus tanquam hæres feudaliū refundere tenetur tanquam æs alienum dictum pretium communicandum secundogenitis, vel etiam aliis hæredibus, ut per a Pont. *conf. 58. num. 2. vol. 1. Rovit. prag. 25. de feudis numer. 55. de Marin. ref. 133. num. 1. & per tot. & plenius ref. 21. n. 25. lib. 2. ubi ceteri,* quo posito, effectus est idem, ut ponderatur etiam in *dicta Parmen.*

Solum dubitari posse dicebam, an primogenitus teneatur cum secundogenitis conferre pretium impensum per Marchionem Patrem in emptione dicti tituli Marchionatus, cum eadem ratio militare videretur, & in hoc singulariter negative respondet Rovit. *d. prag. 15. de feudis, num. 48.* & firmat etiam Mangil. *de imputat. quest. 33. n. 10.* eo quia hujusmodi dignitates dant plus oneris, quam utilitatis, unde veritatem amando in hac solum parte pro primogenito respondendum censui, sed respectu dicti augmenti videbatur casus indubitatus. Post hæc scripta in lucem prodierunt controversiæ Altogradi junioris digni filii tanti patris, in quarum prima continetur responsum editum in hac eadem causa ad favorem primogeniti, sed his non obstantibus mihi juxta præmissa adhuc probabilius respondendum esse videbatur, atque ita pro certo mihi supponitur ab excelso Mutinæ Consilio ad favorem secundogenitorum judicatum fuisse.

S U M M A R I U M.

- 1 DE puncto, de quo in hoc discursu, & in aliis similibus.
- 2 De auctoribus agentibus de eodem puncto, & casu.
- 3 Unde proveniat involutio questionum, quæ revera non sint tales.
- 4 De feudis Regnorum utriusque Siciliæ, & de eorum peculiari natura, & de pluribus ad eorum materiam.
- 5 De errore adhibendi auctoritates loquentes de his feudis.
- 6 De feudis mere hereditariis.
- 7 De feudis impropriatis, & alienabilibus per consuetudinem.

- 8 De conclusione, quod in feudis antiquis pacti, & providentiæ, vel etiam novis, lucrativis ejusdem forma, non possit alterari ordo succedendi.
- 9 An id fieri possit cum assensu Domini? distinguitur.
- 10 De potestate Principis tollendi jus tertii, & de voluntate.
- 11 Quando hæc voluntas adesse dicatur?
- 12 Quod sit questio facti, & voluntatis, & quomodo decidatur?
- 13 De conclusione, quod primus acquirens potest præjudicare, cum distinctione inter patrem, habentem in potestate, & alios, plene expenditur.
- 14 Quod donatio, quæ inest in acquisitione feudi, sit potius causa mortis.
- 15 Declarantur decisiones in Forolivien. Castrorum.
- 16 De materia individuitatis, quæ resultat a dignitate, vel titulo.
- 17 An dignitas de novo adjecta feudo antiquo alteret ejus naturam?

ANNOT. AD DISC. IX.

1 **A**gitur in hoc discursu de puncto, de quo etiam agitur *disc. seq. & disc. 12. & 45. hoc tit. & tit. de emphyt. disc. 10. 18. & 42.* & in aliis pluries, an scilicet, & quando feudatarius præjudicare possit successoribus vocatis per legem investituræ, pervertendo ordinem successionis, atque erigendo in feudo, alias dividuo, & ad formam juris Longobardorum, naturam individuum, ad formam juris Francorum, cum ordine primogenituræ, ut est præsens casus, sive e converso, feudum individuum reducendo ad naturam dividuam, ut omnes ejusdem generis simultanee succedant, ut *disc. seq.* Vel non immutata individuitate, pervertere ordinem primogenituræ, ut scilicet excluso primogenito succedat secundus, vel tertio genitus, qualis est casus, de quo *disc. 12.* Aut præjudicando in totum cuicumque successor per ipsius feudi alienationem, sive per gravamen, & servitutem, adeo ut successor teneatur habere ratum ejus factum, de qua materia agitur etiam infra, in hoc *Supplemento, disc. 111. cum plurib. seqq. 120. & 134.* & in aliis.

2 In hoc autem, ut patet ex iis, quæ habentur deducta tam in hoc discursu, quam in aliis supra allegatis 10. 12. & 45. & in dictis aliis discursibus *sub tit. de emphyt. latius vero per Scribentes hinc inde cum extero prolixiori stylo in eisdem casibus, nempe in illo præsentis discursus apud Mansium consult. 45. cum pluribus seqq.* quarum prima est repetita apud Attolin, *resol. 51.* & apud Altograd, *jun. contr. 1.* & plene nimiumque elaborate super casu, de quo *disc. 12.* *Boscolus in controversia registrata in calce hujus libri.* Ista materia videtur involuta, & tamen revera illa talis dicenda non est.

3 Id autem pro generali conditione, seu miseria hujus facultatis provenit a toties inculcato abusu confarcinandi auctoritates, vel majorum nostrorum traditiones indigete, sive in consulo, totam vim constituendo in earum numero arithmetico, magna que copia, non distinguendo loca, & tempora, aliasque diversas circumstantias, minusque eorundem Scriptorum qualitates, & occasiones, ob quas scripserint, istaque est causa, seu origo omnium æquivocorum, seu inconvenientium, quæ semper in dies fient majora, quoties pestis hujus styli a mundo non aboleatur, sed Professores in hac ineptia, seu cæcitate perseverent, nescitur ex quo fine, vel ratione, ut etiam advertitur *disc. 35. de judic. disc. 46. in relatione Curia, & in opusculo styli.*

4 Quare distinguendo, ut decet, plures casus, pro ea, quæ fieri potest, æquivocorum elucidatione; Primus casus est, in feudis Regnorum utriusque Siciliæ, in quibus, ultra generalem prohibitionem resultantem a legibus feudalibus, & præsertim ab illa *in c. Imperiale, de prohibis feud. alien. per Frider.* quæ saltem de consuetudine recepta est pro lege communi, viget alia prohibitio longe strictior ex illorum Regnorum Constitutione particulari, edita ab Imperatore Friderico II. tanquam illorum Regnorum Rege, quæ incipit, *Constitutionem Divæ Memoræ,* atque in ista specie feudorum, non cadit questio, de qua in præsentis discursu, an scilicet feudum dividuum reduci possit ad naturam individuum, atque in eo erigi primogenitura, quoniam, sive juxta unam opinionem id proveniat a prædicta Constitutione, sive juxta alteram veriorē a quadam consuetudine, ut in *annot. ad disc. prædictum,* omnia feuda, quæ ibi dicuntur quaternata, & in capite, ex investitura Regis (exceptis quibusdam obscuris, & exiguis, existentibus in Cilento, &

in Aprutio) sunt individua ad formam juris Francorum, atque in eis est infixus, & connaturalis ordo primogenituræ, ut habetur, *disc. 13.* neglecta distinctione inter feuda nova, & antiqua, sive inter illa, quæ concessa fuerint ex causa lucrativa, vel onerosa, quoniam, quoad ea, quæ concernunt corpus, vel substantiam feudi, nihil refert, an illud sit antiquum, vel novum etiam ex causa lucrativa, vel ex causa onerosa, quoniam etiam in isto secundo casu, nulla datur dispositio, vel alteratio sine assensu, solumque moderno tempore in ipsa acquisitione adjici solet facultas gratificandi inter filios, juxta casum, de quo *disc. 12.* quod est per accidens, atque deviat a regulis.

Esse autem novum ex causa onerosa, ex qua semper illa feuda obtineri solent (cum concessiones ex causa mere gratuita, saltem sine recompensa servitorum, & meritorum, quæ longe majus pretium habeant, videatur ab aula recessisse) considerabile est in ordine ad pretium desuper erogatum, quod dicitur esse in hæreditate allodiali, ac propterea per primogenitum successorem feudi, communicari debet secundogenitis, ut *disc. 19. & seqq. & 108.* & in aliis frequenter, & quando etiam est antiquum, in hoc præsertim Regno Siciliæ citerioris, quod Neapolitanum dicitur, ob admixtam qualitatem hæreditariam etiam ultimis morientis successoribus præjudicatur in ipso corpore feudi cum assensu, & sine illo, præjudicatur in integro valore, etiam ubi successor veniat contra judicium defuncti, eoque invito obtineat successionem feudi ex lege investituræ, quod exorbitat ab opinionibus alibi magis communiter receptis in materia feudi mixti, ut frequenter advertitur, *disc. 21. & seqq. & in aliis.*

Igitur manifestus error est, super ista materia adhibere auctoritates Regnicolarum, illasque commiscere, seu confundere cum illis Longobardorum, vel etiam Germanorum, & aliorum locorum, in quibus feuda diversam habeant naturam, atque in hoc versatur adeo frequens, & manifestum æquivocum.

Alter casus est in feudis mere hæreditariis, atque in istis, quando non urgeat lex particularis, quæ prohibeat alienationem, vel aliam dispositionem, ut (ex. gr. vel a simili) sunt illa feuda impropria, & remota, quæ, ad differentiam feudorum, allodialia dicimus in Statu Ecclesiastico, ob prohibiciones resultantē a Constitutionibus Apostolicis, Sixti V. & Clementis VIII., aliorumque Pontificum successorum, & tunc, seclusa illa nullitate allegabili etiam per ipsummet principalem, quæ resultat ex defectu licentiæ, vel solemnitatis, eodem modo, quo in dicto Regno, nulla dignoscitur differentia inter feudum novum, & antiquum, sive inter gratuitum, & onerosum, & per consequens idem intrat error adhibendi in ista questione illas auctoritates, quæ hanc speciem percutiant.

Tertius est casus, in quo feuda juxta legem investituræ habeant formam pacti, & providentiæ, sed non obstante, quod sint antiqua, vel nova, ex causa lucrativa, adhuc tamen de consuetudine sint in commercio cum licentia Domini, quæ requisita videtur principaliter pro ejusdem Domini interesse, ad effectum obtinendi laudemia, vel alias recognitiones, ut (ex. gr.) sunt feuda magis impropria, quam propria Episcopatus Mantuæ, de quibus supra, *disc. 7. & infra disc. 10. & 11.* Et sunt illa Abbatiz Farfensis, de quibus *infra, disc. 52. & frequenter sub tit. de emphyt. præsertim, disc. 8.* Et pariter intrat idem error adhibendi in feudis aliorum locorum, quæ regulanda sunt cum legibus feudalibus, seu cum regulis, & propositionibus feudistarum, illas auctoritates, quæ percutiant hanc speciem, dum consuetudo alteravit naturam feudalem, saltem in hac parte, & per consequens auctoritates, quæ percutiunt hanc speciem, recentiorum *disc. seq.* sunt etiam extraneæ.

Quartus demum est casus, in quo seclusis circumstantiis alterativis particularibus, de quibus in tribus casibus præcedentibus, agatur de feudis veris, & non impropriatis, nisi in aliqua parte accidentali, & tunc recte intrat distinctio, de qua in hoc discursu, ac etiam *disc. sequenti, & 12.* inter feuda pacti, & providentiæ antiqua, & nova, ut scilicet, in antiquis facultas desit alterandi ordinem successionis, & præjudicandi successoribus venientibus independenter ex persona propria, idemque in novis ex causa mere lucrativa.

Id autem non provenit ex peculiari natura feudorum, sive ex legibus, & regulis feudalibus, sed etiam ex regulis juris communis, tam in emphyteusi, seu livello, aut perpetua locatione, quam etiam in fideicommissis, & in Jure patronatus gentilitio, seu familiari, ut possessor non possit alterare ordi-

ordinem succedendi præscriptum a Testatore, vel a donatore, seu a fundatore, dum successores veniunt ab ipso independenter, suumque jus metiuntur ab ipso primo disponente, vel acquirente, ut etiam in prædictis, *disc. 55. & 57. & 134. cum plurib. seqq.* & habetur etiam in hoc Supplemento *d. disc. 112. cum plur. seqq.* ubi de alienabilitate, vel transitu ad fœminas, & in aliis.

9 Procedunt hæc cum præsupposito, quod alterativa dispositio fiat sine assensu Domini, cum tunc ista distinctio procedat de plano, difficultas vero cadit, quando eadem alteratio fiat cum licentia, & consensu Domini, ut erat in casu præsentis, ac etiam in aliis, de quibus *disc. seq. & 12.* Et tunc, licet Scribentes in hac eadem causa superius recensiti, cum enunciato collectorio abusu indefinite magnos faciant allegationum cumulos hinc inde super competentia, & respective incompetentia potestatis Domini præjudicandi successoribus, nihilominus idem dignoscitur æquivocum, quoniam multi Auctores percutiunt casum illius Domini, qui sit inferior, ideoque non habeat jura Supremi Principis, ac potestatem derogandi ultimis voluntatibus, & tollendi jus tertii, ut est casus de quo *disc. seq.* quod Dominus sit Episcopus, vel Prælatus inferior, utique non habens hanc potestatem, ideoque hujusmodi auctoritates pariter extraneæ remanent a casu præsentis, vel simili, in quo agatur de Supremo Principe habente hanc potestatem.

10 In isto itaque ultimo casu, quamvis non desint plerique eandem negantes potestatem, quoties non accedat juxta causam publicæ utilitatis, ex plene insinuat pluribus allegato *disc. 148. 177. de Regal.* attamen ex iis, quæ habentur eisdem mox citatis locis, ac etiam *hoc eod. tit. ad materiam Bullæ Baronum, disc. 73. cum seqq. & sub tit. de testamen. disc. 72.* ac etiam sub altero *de fideic. disc. 141. & 161. & seq.* hodie in foro externo, fabulæ speciem redolet dubitare de hac potestate, cum facultas disponendi de bonis suis post mortem, atque in eis adjiçendi ordinem successionis inalterabilem, proveniat ex benignitate legis positivæ, cui derogare potest altera lex positiva animata, qualis est Princeps, & per consequens quæstiones reducuntur ad voluntatem, pro cuius regulatione, tam ad effectum non exercendi hanc potestatem, quam ad alterum moderandi, vel revocandi id, quod ejus vigore gestum sit, intrat inspectio justæ causæ, quæ adesse dicitur in casu præsentis controversiæ, & in altero, de quo *disc. seq.* quod scilicet agatur de inducendo ordinem primogenituræ, quia sic magis expediat ex rationibus, *d. disc. seqq.* & alibi insinuat.

11 Dummodo tamen certa sit voluntas Principis utendi hac potestate, adeo ut sciens, & volens illa uti voluerit, secus autem ubi ejus licentia alium habeat finem, seu percutiat effectum, quia nempe agatur de licentia dispensativa prohibitionum, quas feudatarius habeat alienandi, vel alterandi absque tamen hac voluntate tollendi jus tertii, istaque voluntas in præsentis deerat, ideoque iuste contra primogenitum decusum fuit, atque circa hanc voluntatem ultra deducta *d. disc. 148. de Regal. conferunt deducta, disc. 43. de donat.*

12 Hinc patet, quod istæ dicuntur quæstiones potius facti, quam juris, decidendæ pro singulorum casuum qualitate, & circumstantiis, quodque propterea clarus, ac perpetuus remanet error, procedere cum generalitatibus, atque confundere auctoritates non distinguendo loca, & tempora, aliasque circumstantias.

13 Ubi vero agatur de primo acquirente ex causa onerosa, quamvis concordare videantur DD. in conclusione, ut ei licitum sit, cessante lege, vel consuetudine particulari, atque terminis generalibus juris communis, disponere in præjudicium successorum, ex adverso allegatis, attamen ex originali doctrina Bald. *in Auth. si quas ruinas, C. de Sacerofanct. Eccles. & in l. 1. C. per quas pers. nob. acquir.* quam sequuntur alii plene collecti per Ciarlin. *contr. 158.* & sequuta est Rota in *Forolivien. Castrorum, dec. 213. p. 12. rec. confirmata 4. Maji 1668.* coram Albergato, adhiberi solet distinctio, an primus acquirens sit pater, qui acquirat pro filiis, aliisque descendens, vel sit extraneus, aut etiam mater, sive alter ascendens per latus maternum, ut scilicet primo casu conclusio procedat, secus autem in altero, ex ea differentie ratione, quod in primo casu adsit obstaculum prohibitionis legalis super donatione inter patrem, & filium, & per consequens, id quod obtinent filii, ex bonis, & industria patris, remaneat in terminis peculii profectitii, quod dicitur esse in dominio patris, non autem filiorum, quibus propterea præjudicare potest, secus autem ubi agitur de aliis acquirentibus, in quibus hæc ratio non intret.

Atque hinc inferunt, idem dicendum esse in ipsomet patre, quoties non haberet filios in potestate, sive quod actus esset juratus, dum ex veriori, magisque recepta sententia juramentum tollit obstaculum juris civilis, atque validat donationem inter patrem, & filium, ut præsertim ad rem apud Dunoz. *decif. 915.*

Verum id continere videtur unam ex consuetis nostris leguleicis simplicitatibus, quoniam istud assumptum, ut primus acquirens titulo oneroso præjudicare valeat successoribus, pro quibus investituram ex pacto, & providentia propria, non autem ex illa Domini acquisivit, originaliter provenire videtur potius a legibus, seu consuetudinibus feudilibus, earumque interpretatione, quam a legibus civilibus Romanorum, & per consequens clarum videtur æquivocum id regulare cum subtilitatibus juris civilis, atque referre prohibitioni donationis inter patrem, & filium, quoniam ut advertitur in *hoc tit. disc. 2. & disc. 36.* de tempore, quo prodierunt istæ consuetudines, non habebatur notitia, nec memoria legum civilium, juxta earum historiam latius enarratam in *disc. 1. de servit.* ad quod forte non advertit Bald. de tempore, quo in lecturis id asseruit, tanquam Civilista, non autem feudista, quamvis etenim hic doctissimus, & ingeniosissimus Jurisconsultus, magnaque Juris lucerna, de quo nostri dicere solent, quod omnia sciverit, docte scripserit etiam in materia feudali, nihilominus, ut constans traditio est, id contingit in ætate provecta, postquam per Reginam Joannam primam evocatus, & consultus, se agnovit in materia feudali parum versatum, unde coactus fuit se facere quodammodo discipulum magni feudistæ Andreæ de Isernia, ac propterea hujus studio se dedit, & super eis scripsit probabiliter post dictas lecturas editas.

Præterea juramentum, quod in hujusmodi actibus interponi solet, percutit observantiam conventionis inter Dominum, & Vassallum, super fidelitate, & servitio, aliisque in conventionem deductis, non autem stipulationem pro filiis, & descendens, sive pro transversalibus, quorum favore acquirere voluit, dum istorum respectu, actus continet simplicem vocationem, cum ordine successivo post ejus mortem, tanquam per speciem impliciti fideicommissi, quod ita in bonis per ipsum quæsitis ordinare, seu imprimere voluit, juxta distinctionem, de qua infra *disc. 75.* Illaque donatio, quæ favore filiorum, & descendens, vel aliorum, de quibus investitura loquitur, dicitur potius præsumpta, seu a lege subintellecta.

Et per consequens utpote collata post ejus mortem sapit potius donationem causa mortis, juxta illam implicitam donationem, quæ inesse dicitur in acquisitione officiorum, seu locorum Montium ad favorem alicujus, ut apud Dunoz. *decif. 560. & 579.* & habetur *disc. 24. de Regal. 1.* ac propterea esse debet ad libitum revocabilis, etiam tacite per contrariam dispositionem, sive donatarius sit in potestate, sive non.

Cumque hujusmodi feuda emptitia frequentius magnum habeant pretium, quod pene integrum acquirentis altem absorbere solet, & quandoque excedere, utique prorsus improbable est, ut acquirens ita implicite voluerit se privare bonis suis, & libertate de eis disponendi cum quadam occulta, vel subintellecta donatione, quam ipse nunquam forte in animo habuit, ut etiam in materia emphyteutica advertitur: Multo vero magis ultra alia accedant argumenta istam donandi voluntatem excludentia, ut advertebam in una *Mutinen. pro Comite Cæsare Rangone,* de qua agitur *tit. de dote in hoc Supplemento.*

Decisiones autem superius allegatæ in *Forolivien. Castrorum cor. Albergato,* quarum prima est impressa, *decif. 213. p. 12. rec.* sunt veræ in casu suo, sed non bene ex eis deducitur conclusio generalis, cuicumque casui applicabilis, ibi etenim, ultra difficultates, quæ habebantur, an ille dici posset, necne primus acquirens titulo oneroso, nulla aderat ipsius acquirentis expressa dispositio in contrarium, sed quæsitio erat cum fisco odibili, & pœnalis tanquam hærede anomalo, ratione confiscationis ob delictum, sive cum Domino directo prætendente devolutionem ex eadem causa, ut advertitur infra *disc. 131.* Ideoque tantum abest, quod adesset contraria dispositio, quod potius ipsius acquirentis jam defuncti voluntas assisteret ipsis ab investitura vocatis in exclusionem fisci, ex iis, quæ habentur *sub tit. de Regal. disc. 160. & sub tit. de legit. disc. 14.* & alibi, & sic posita etiam implicita donatione causa mortis, dum illa revocata non erat, recte operativa remanebat, unde propterea in dies edocemur quam erroneum sit capere decisiones, & doctrinas

Strinas generaliter, & in sola littera, non reflectendo ad præcisas casuum circumstantias, ex quibus jus adeo variatur.

16 Nimum quoque insistebant Scribentes pro primogenito, in motivo individuitatis feudi ratione dignitatis, quam contententium pater adjici curaverat a proprio Principe, mutuando forte motivum ab iis, quæ jam a me motivata fuerant in alia *Mutinen. de qua supra, disc. 8.* unde propterea, ut patet ex eorum laboribus registratis apud Manzum ubi supra, magnus fiebat cumulus auctoritatum ad probationem hujus individuitatis.

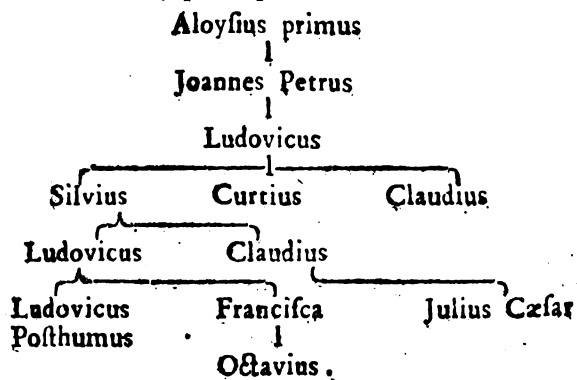
Verum pariter in hoc puncto dignoscebatur idem vitiosum æquivocum, confarcinandi, seu confundendi auctoritates inter se diversas, dum illæ Scriptorum utriusque Regni Siciliæ omnino extraneæ remanent, ob supra insinuatam illorum feudorum naturam generalem, aliæ vero auctoritates Germanorum, & Lombardorum percutiunt diversam speciem feudorum, illorum scilicet regalium, & veræ dignitatis, quorum successio regulatur ad instar Regnorum, & supremorum Principatum, quibus individuitas est magis connaturalis ob inconveniëntia, quæ resultare possunt, ideoque exinde inferri non potest ad speciem hujusmodi feudorum inferioris ordinis, quæ potius dici possunt subfeuda, quam feuda, dum ipse concedens est feudatarius Imperatoris, atque dignitas est potius abusiva, ideoque in eis viget consuetudo, ut sint dividua in fructu, & exercitio, considerando solum quandam fictam, seu intellectualem individuitatem habitualem, considerabilem ad diversum effectum æqualis concursus omnium linearum ad portionem defectam, juxta casum, de quo *d. disc. 8.* & sic ad effectum favorabilem potius quam præjudiciallem, & per consequens repetere, & inculcare oportet eundem errorem confundendi auctoritates, non distinguendo earum diversas circumstantias.

17 Et ulterius ad excludendam voluntatem Principis præjudicandi tertio, tollendo jus quæsitum, recte intrabant ea, quæ habentur *hoc tit. disc. 44. & 45.* quod scilicet adjectio tituli, vel dignitatis, etiam cum expresso ordine primogenituræ non tollat jus secundogenitorum, quamvis istud motivum solum, & de per se videretur periculosum.

MANTUANA FEUDI
PRO MARCHIONE JULIO CÆSARE
GONZAGA,
CUM

MARCHIONISSA FRANCISCA GONZAGA,
SEU MARCHIONE OCTAVIO
GONZAGA EJUS FILIO.

Casus decisus per Rotam pro Marchione Julio Cæsare,
deinde sopitus per concordiam.

De eadem materia discursus præcedentis, scilicet, an feudum ex pacto, & providentia antiquum possit erigi in primogenituram, & an ab ea semel erecta possit recedi?

Et de qualitate feudorum Episcopatus Mantuæ.

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Feudum impropriatum, & redactum ad naturam allodialium potest erigi in primogenituram.
- 3 Quod declaratur.
- 4 Feuda Mantuæ sunt alienabilia, & in commercio de consuetudine.
- 5 Accedente tamen assensu Domini.
- 6 An hic assensus requiratur pro forma, vel pro solo interesse Domini?

- 7 Beneplacitum Apostolicum in alienatione reservatum, an sit necessarium, etiam ubi alias non requiritur?
- 8 Nullitas actus gesti a minore, an possit allegari a tertio?
- 9 Venia ætatis a quo concedi possit.
- 10 Donatio facta pro filiis, & descendentibus non potest revocari de consensu primi donatoris.
- 11 Transactio an obstet successoribus venientibus jure proprio?
- 12 Quæ sufficiant ad removendum unum impedimentum, non suffragantur ad removendum duo, & ideo consuetudo Mantuana disponendi de feudis, non capit aliud vinculum particulare.
- 13 Transactio tunc nocet successoribus venientibus jure proprio, quando est bona fides super re satis dubia.
- 14 Princeps an possit derogare fideicommissis, & primogenituris, vel alias tollere conventiones?
- 15 Quid ubi agitur de Bonis Ecclesiasticis?
- 16 Hæres non potest impugnare factum sui auctoris etiam ex jure proprio, quatenus vires hæreditariæ suppetant.
- 17 Per divisionem an censeatur renunciatum fideicommissis, seu alterata investitura, vel erectio primogenituræ?

D I S C. X.

F eudum, quod juxta seriem supra latius in alia Mantuana feudi, seu bonorum, narratam, Aloysius primus Gonzaga de anno 1233, acquisivit ab Ecclesia Mantuana, in plures hujus insignis adeo propagatæ familiæ ramos, seu colonellos divisum, pro quibusdam portionibus obvenit in Curtium, & Claudium seniores fratres, ac Ludovicum, & Claudium juniorem, ex Silvio fratre natu majore prædefuncto Nepotes in minori ætate constitutos, per quos, accedente auctoritate Tutoris, seu Curatoris dictorum Ludovici, & Claudii, ac etiam dispensatione, seu ætatis venta concessa per Mantuæ Ducem super dictorum minorum habilitatione ad contrahendum, erecta fuit in his portionibus primogenitura, effectum primo sortitura in linea masculina dicti Ludovici, tanquam filii Silvii primogeniti, & deinde in aliis lineis, semper tamen in masculis juxta eundem primogenituræ ordinem, prout effectum sortita est in dicto Ludovico, & successive in altero Ludovico ejusdem filio posthumo in præinserta arbore descripto, & quamvis de ejusdem Ducis Mantuæ auctoritate post aliquos annos inter dictas partes, seu aliquos eorum descendentes, deventum esset ad quandam divisionem prædictæ primæ conventioni in aliquibus contrariam, attamen semper dictæ feudorum portiones per dictos primogenitos posse esse fuerunt.

Sequuta vero morte dicti Ludovici junioris, ortaque controversia super ejus successione in dictis bonis feudaliibus inter Marchionissam Franciscam morientis germanam sororem, & Marchionem Julium Cæsarem Claudii junioris filium, in partibus judicatum fuit ad favorem Julii Cæsaris masculi, tam ex dispositione juris communis feudorum, quam Statuti Mantuani, quorum utrumque desert feudalem successione masculis in foeminarum exclusionem, devoluta vero causa ad Rotam, ista quoad punctum successione in contrariam ivit sententiam, successione nempe debitam esse Franciscæ sorori, uti proximiori, excluso Julio Cæsare patruale, ex rationibus, de quibus *disc. seq.*

Quare per eundem Julium Cæsarem assumpta fuit disputatio super ejus successione in vim dictæ primogenituræ, quam non esse attendendam prætendebat Marchio Octavius Franciscæ interim defunctæ filius, ex ejus invaliditate, vel revocatione, dictam invaliditatem ex pluribus deducendo. Primo nempe, quod feudum antiquum de sui natura dividuum ex pacto, & providentia, non potuerat in præjudicium successorum ex propria persona venientium erigi in primogenituram. Secundo, quod cum erectio facta esset sub reservatione Beneplaciti Apostolici, ea non obtento, corruerit. Tertio, quod uti facta per Ludovicum, & Claudium juniorem minores non servatis debitis solemnitatibus, non sustineretur, non obstantia venia ætatis concessa per Ducem, quia hæc non nisi per Imperatorem concedi potest. Et quarto, quod in omnem casum a dicta erectione ex nova conventionem cum ejusdem Ducis auctoritate inita, recessum fuerit. Quibus omnibus non obstantibus, Rota sub die 27. Januarii 1659. cor. Verospio respondit pro primogenituræ validitate, & observantia, & in eadem

eadem decisione, parte iterum audita, persistit sub die 30. Maji ejusdem anni coram eod. & probabiles reflectendo etiam ad veritatem visæ sunt resolutiones.

2 Quatenus igitur pertinet ad primum objectum, Ego, & cæteri pro masculino Scribentes dicebamus, ex jam firmatis per Rotam in duabus præcedentibus decisionibus ad favorem fœminæ, de quibus in sequenti, istud non esse feudum rectum, & proprium, feudorum jure regulandum, sed omnino impropriatum, ac sola feudi nuncupatione retenta, tanquam allodium potius reputandum, ideoque in eo licite erigi potuisse primogenituram, allegando ad hoc auctoritates Roland. *conf. 42. num. 16. vol. 1. & conf. 1. num. 47. lib. 3.* Rosenth. *de feud. cap. 7. concl. 11. num. 20. Caphal. consil. 3. num. 11. & conf. 608. num. 44. Mandell. conf. 382. n. 64. Card. Mant. de conjectur. ult. volunt. lib. 7. tit. 9. num. 4. Peregr. de fideic. ars. 6. num. 18. Fufar. de substit. quæst. 631. num. 1. Giurb. dec. 108. num. 17. & seqq. Milanen. dec. 8. nu. 17. & 18. part. 1.* Unde inferebamus non posse fœminam contradictoria allegare, atque feudorum legibus vivere, & non vivere, prout sibi magis expediret, sed adstrictam remanere ab inevitabili dilemmate, quod aut volebat esse feudum rectum, & proprium, feudorum jure regulandum, aut corruptum, & improprium, jure allodialium censendum; si primo casu, ergo non subsistebant decisiones emanatæ super successione, quæ masculino ex claris juribus feudibus debetur, ut in sequenti; si autem in secundo, ergo controversere non poterat primogenituræ erectionem, & hoc motivum amplexum fuit per Rotam in utraque decisione.

Verum illud ita generaliter, & abstracte sumptum, mihi videbatur parum tutum, quoniam impedimentum erectionis in primogenituram, non solum provenit ex jure feudorum, seu feudali qualitate, sed militat etiam in bonis allodialibus, quæ ex concedentis, vel primi acquirentis providentia, quodam jure fideicommissi donata fuerunt ab initio omnibus descendentes, seu sanguinis hæredibus, in quorum præjudicium, sicuti possessores alienationes facere non possunt, ita neque hujusmodi restrictiones, seu præelectiones, quæ in solis fideicommissis conservatoriis permittæ sunt, non autem in successivis, & restitutoriis, juxta distinctionem text. cum ibi notatis in l. unum ex familia, ff. de legat. 2. de qua plene, & magistraliter Bellon. jun. *conf. 1. ac habetur sapius sub tit. de fideic. præsertim in Romana fideicom. de Boncompagnis, in Romana hæreditatis de Spatis, & in aliis*, ideoque parum refert, an bona sint feudalia, vel allodialia, quia utroque casu idem militat impedimentum.

Et licet ex peculiari qualitate alienabilitatis resultantis ex consuetudine de qua infra, justa sit dicta resolutio, attamen id non provenit ratione improprietatis feudi, quia sive illud sit proprium, sive improprium, si est hæreditarium, vel alienabile, recipere potest hujusmodi primogenituræ qualitatem, de qua cæteri descendentes, vel sanguinis hæredes conqueri non possunt, dum possessor poterat in totum alienare, & sic facere illud, quod est plus, ut habetur in proxime præcedenti Mutinen. feud.

Hinc propterea distinctio, an sit feudum proprium, vel improprium, nullius remanet operationis, nisi circa validitatem, vel invaliditatem actus, ob deficientem consensum Domini directi, qui necessarius est in quacumque alienatione, vel dispositione, quæ tangat substantiam feudi recti, & proprii, ex dispositione text. in cap. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Frideric. sed non in alienatione feudi impropriati jure allodii reputandi, quæ sub dicta prohibitionem non venit, & hæc est ratio, cum qua procedunt pleræque ex auctoritatibus allegatis, sed de hoc assensus defectu quærendum non erat in præfenti, dum jam aderat licentia Episcopi, & Domini directi, circa quam solum remanebat difficultas qualificationis Beneplaciti Apostolici in ea reservati, de qua infra in tertio objecto.

4 Solidum igitur, ac tutum motivum videbatur illud alienabilitatis hujusmodi feudorum, seu bonorum, resultantis a particulari consuetudine feudorum Episcopatus Mantuæ, quinimmo totius Mantuanæ, & Montisferrati Ditionis, licet enim investitura contineat formulam pacti, & providentia, quia tamen major pars bonorum in hujusmodi Ecclesiasticis, vel temporalibus feudis consistere solet, idcirco ratione commercii, quod alias quodammodo in ea Regione prohibitum esset, consuetudo induxit hujusmodi feuda de solo consensu Domini esse liberæ dispositionis, ac per possessorem alienabilia in præjudicium agnatorum, & successorum, quamvis ex propria persona jure investituræ venientium, ut in specie de hac consuetudine Mantuana te-

stantur Dec. *conf. 386. n. 5. Soccin. Jun. conf. 72. num. 75. lib. 1. & conf. 92. n. 14. vol. 4. Curt. Jun. conf. 171. num. 1. Paris. conf. 13. num. 27. lib. 1. Gozzad. conf. 90. n. 13. & seqq. Mart. conf. 192. n. 14. Giovagnon. conf. 45. num. 10. vol. 2. Mandell. conf. 61. Burlatt. conf. 3. num. 47. 29. num. 2. 40. num. 1. 49. num. 22. 127. n. 60. 171. num. 54. Cyriac. controvers. 324. n. 1. ac alii communiter, & admittit Rota in Mantuana bonorum 16. Maji 1654. coram Cerro, §. qui omittis, atque in dictis hujus Cause decisionibus, quia est consuetudo vera, & recepta, ex satis probabili jam dicto motivo commercii conservandi, ex quo in aliis etiam locis eadem irrepsit consuetudo, ut præsertim habemus in emphyteuticis concessionibus Abbatia Farfen. cujus investituræ formula est absque dubio pacti, & providentia, & tamen ea bona sunt alienabilia in præjudicium Agnatorum, ut habetur sub tit. de emphyt. in Farfen. Bonorum, & in aliis, in quibus consimiles consuetudines, in Lombardia præsertim, & Emilia recententur, & hoc videbatur solidum hujus Cause motivum, non autem præcedens impropriationis feudi, quæ vel necessaria non est, vel non sufficit.*

Cum autem dicta consuetudo postulet Domini consensum, ut omnes allegati affirmant, & præstitus per Episcopum Dominum directum in hujusmodi primogenituræ erectione, qualificatus esset a clausula reservationis Beneplaciti Apostolici nunquam obtenti, idcirco ex hoc defectu non levis resultabat difficultas, quam tollere non videbatur responsio, quod scilicet stante feudi impropriatione, necessarius non esset Domini consensus, præsertim ex clausula ad habendum in investitura contenta, & bene extensa, cum verbis liberam disponendi facultatem continentibus, cui motivo satis inhærent decisiones.

Hanc namque responsionem suffragari dicebam ad evitandam nullitatem, quæ ab ipso Domino, sive ab alio ob ejus non adhibitum consentum allegaretur, atque tunc intrat inspectio, an ille de jure requiratur, vel ne, secus autem ubi agitur ad effectum præjudicii agnatorum habentium intentionem fundatam in lege investituræ, eatenus excludendorum, quatenus obiter dicta consuetudo, quæ est qualificata, quatenus nempe accedat Domini consensus, qui proinde licet alias de jure non necessarius, videtur ita requisitus pro forma per consuetudinem alias non intrantem, potissime quia non desunt volentes istum consensum Domini, etiam attempta dicta consuetudine, requiri pro forma, ut per Rosenth. *cap. 9. concl. 58. num. 44. & 45. licet Cyriac. contr. 598. num. 15. & seq. dicat sufficere quod ille superveniat post 15. dies.*

Sed difficultas cessare visa est ex duabus solidis responsionibus, una nempe quod Domini consensus non videtur per dictam consuetudinem desideratus pro forma substantiali, & annullativa, sed solum pro interesse ejusdem Domini, cujus utilitas in hujusmodi feudis consistere solet in laudemis, & recognitionibus pro alienationum assensibus, vel renovationibus solvi consuetis, ut est in dicta Abbatia Farfen. de qua supra, & in aliis præsertim clarius, quia ista specialis investitura continet clausulam ad habendum clare extensam cum facultate disponendi, vel alienandi, etiam Episcopo contradicente.

Et altera, quia reservatio Beneplaciti Apostolici facta erat cum clausula quatenus opus, ideoque necessaria non erat ejus impetratio, ubi jure cautum non sit omnino requiri, quod procedit etiam si dicta clausula non esset adjecta, cum de jure ita reservatum intelligatur, Gabr. *conf. 92. num. 7. lib. 1. Seraph. decis. 1027. num. 7. & 1319. num. 2. Baratt. decis. 110. num. 23. Adden. ad Gregor. decis. 192. lit. A, in fine, & passim in aliis*, quia est receptissima, & quotidiana propositio.

Eatenus enim Beneplaciti necessitas, etiam in casibus, quibus de jure non requiretur, resultat, quatenus illius reservatio præcise a contrahentibus cum clausula, & non alias, facta esset, cum tunc illud requiri dicatur, non ex juris dispositione, sed ex partium conventionem, tanquam implementum conditionis, sine qua partes noluerunt alias contrahere, ut ita distinguendo firmatur in hujus Cause decisionibus, & apud Gregor. *d. decis. 192. Orthob. decis. 147. num. 7. & 8. plene in Bononien. primogenituræ 14. Februarii 1656. coram Bichio impress. post Bonden. decis. 30. de qua sub tit. de fideicom. & frequenter in aliis*, incongruum enim esset, ut in omnimoda alienatione in extraneos, solus Episcopi assensus sufficeret, & sufficere non deberet in adeo rationabili actu, feudorum naturæ magis congruo, qui fit inter easdem personas a lege investituræ vocatas, & sub ea comprehensas,

Tertium objectum satis levis ponderis visum fuit, respectu enim Ludovici, omnino fatuum videbatur deduci posse nullitatem illius actus, qui ejus omnimodam, ac precipuam utilitatem in aliorum præjudicium continebat, dum in eo tanquam primogenito nedum propria, sed etiam omnium aliorum portiones consolidatæ fuerunt, respectu vero Claudii, quatenus etiam aliqua nullitas considerari posset, illa tanquam ejus favore inducta, ab ipso tantum, ejusque hæredibus esset allegabilis, non autem a tertio, juxta doctrinam Bart. in l. *eleganter*, n. 3. *vers. dicit gloss. ff. de dol. mal. Surd. conf. 284. num. 7. cum seqq. Rota decis. 133. num. 12. p. 2. divers. & decis. 179. num. 5. p. 5. rec. & in Fanen. dotis 13. Martii 1642. §. Et cessat omnis difficultas, coram Cerro, & in his præcis terminis minorum advertit Surd. *decis. 108. num. 1. in fine, & num. 2. ac firmatur in eadem ultima decisione hujus puncti, §. Solemnitatum.**

Maxime quia pars adversa non allegabat hujusmodi nullitatem excipiendo, quo casu intrare forsan posset distinctio, an invaliditas actus resultet a jure communi, per quod non inducitur nullitas ipso jure, sed opæ exceptionis, unde propterea necessaria est minoris declaratio, qua pendente actus dicitur habere implicitum statum validitatis, quia potest minor non declarare, ac ratum habere, vel nullitas ipso jure inducta sit a statuto, quod propter bonum publicum actui omnino resistat, itaut absque alia declaratione, desperata ratificatione nullus dicatur, ideoque nullitas tanquam clare exclusiva juris agentis per tertium, qui sit reus, & possessor allegari valeat, ex deductis per Bursatt. *consil. 82. Gratian. discept. 691. Surd. decis. 108. num. 11. & seqq.*

Sed allegabatur agendo, quo casu nulla juris auctoritas, vel ratio suadere videtur, ut id licitum esse possit, ut bene probat Scaccia *de judiciis lib. 2. cap. 7. numer. 405. & seqq.* præsertim in præjudicium ejusdem minoris, seu ejus hæredis, cujus ex eventu intererat actum esse validum, & sustineri, dum Marchio Julius Cæsar erat filius, & hæres Claudii, tunc enim videtur casus indubitatus, ut per Cyriac. *contro. 321. num. 70.*

9 Sed & hanc nullitatem omnino cessare dicebam propter ætatis veniam a Duce concessam, quam concedi posse per hujusmodi Duces, & Principes quamvis feudatarios, & Imperatorem, vel Papam in Superiorem recognoscentes, videtur hodie ex communi praxi absolutum, ac habetur forte actum in Urbinaten. pecuniaria *sub tit. de donat.*

Maxime ubi non agitur de venia generali habitante minorem ad omnes, & quoscumque actus, sed de speciali ad unum actum tantum, quo casu nec de potestate dubitatur, nec aliud Judicis Decretum requiritur, ut ita distinguendo habetur per Surd. *decis. 268. num. 1. & 12. ubi Concordantes, & per alios, de quibus in dicta ultima hujus Cause decisione, §. licet.*

10 Major igitur, ac tota difficultas residebat in quarto objecto recessus, quamvis enim ex parte nostra diceretur, quod tot sint donationes, quot sunt personæ successivis temporibus vocatæ, itaut omnibus ab initio jus principaliter quæsitum dicatur, ideoque non poterant erectores, qui ad actum per viam irrevocabilis donationis processerant, illam revocare in præjudicium successorum, quibus jam fuerat jus quæsitum, quamvis etiam adhuc non natis propter proprii parentis, ac Notarii stipulationem, juxta veriorum sententiam, quicquid aliqui in contrarium attentent, ex deductis per Menoch. *conf. 211. num. 15. Molin. de primogenitura lib. 1. cap. 6. nu. 45. plene Rota in Romana donationum 28. Januarii 1656. & 25. Maji sequentis anni coram eodem Verospio, in alia Romana Donationis 3. Junii 1658. & 24. Januarii 1659. coram Cerro, & in aliis, quia est receptissima conclusio, quam in utraque hujus Cause decisione Rota recepit, & habetur sæpius in sua materia *sub tit. de donationibus.**

Nihilominus ex adverso Scribentes, dictam conclusionem simpliciter non impugnantes, eam evitari replicabant ex pluribus, Primo nempe ex jam dicta consuetudine Mantuana, per quam hujusmodi feuda quamvis agnatis, & sanguinis hæredibus jure proprio debita, sunt per possessores alienabilia cum Domini consensu in hoc recessu jam accedente, ex deduct. per Cyriac. *contro. 581. num. 12. & seqq.* Secundo, quia recessus non fuit simpliciter voluntarius, & sine causa, sed per viam concordia, ad lites inter eos exortas sedandas, unde inferebatur etiam successoribus jure proprio venientibus illam præjudicare, cum hæc sit concordia peculiaris natura, ex deductis per Cyriac. *contr. 3. & seqq. Peregrin. de fideicom. ars. 40. num. 166. & alios bene congestos in Romana Successionis de Comitibus 26. Junii 1647.*

& 26. Junii 1648. coram Ghislerio *impress. decis. 43. & 48. post Censal. ad Peregrin. cum quibus sæpissime in aliis processum fuit, ut habetur in dicta Urbinaten. sub tit. de donat. & frequentius sub tit. de fideicom. & in terminis feudilibus, Gratian. discept. 476. Et tertio demum hujusmodi conventionem auctorizatam esse per Ducem tanquam Principem, cum omnium, & quorumcumque derogatione, ex quo ultimo actu omnem difficultatem cessare dicebant.*

Ad primum autem motivum dictum fuit, consuetudinem operari solum remotionem resultantem a dispositione juris, seu a lege investituræ, sed non tollere aliud impedimentum resultans a partium conventionione, cum hoc nullibi cautum reperitur, regula vero juris est, ut ea, quæ sufficiunt ad unum tantum impedimentum removendum, non suffragentur, quoties sunt duo, ut bene probatur in puncto per Cyriac. *contr. 23. nu. 26. cum seqq. & contr. 324. n. 3. Manent. dec. 1. n. 47. & dec. 2. n. 4. & 14. ubi quod dicta consuetudo operatur circa feuda concessa in forma solita, & communi, & firmatur in ultima decisione 30. Maji 1659. ac videtur veritas irrefragabilis, quia consuetudo aliud non operatur, nisi quod reducit hæc feuda alias de sui natura inalienabilia, & extra commercium ad alienabilitatem, & commercium liberum, adinstar quorumcumque aliorum bonorum allodialium, & liberæ dispositionis, unde quemadmodum in ipsis bonis vere allodialibus, si primogenitura per contractum erecta esset, non possent erectores ex intervallo ab ea recedere in præjudicium eorum, quibus jus quæsitum fuerat, ideo multo minus in præsentem, cum non possit plus operari fictio quam veritas, neque amplioris qualitatis possint esse bona assimilata, seu adinstar, quam sint ea, quibus assimilata sunt.*

Ad secundum motivum transactionis, dicebatur conclusiorem supra deductam esse quidem veram, quoties transactio per feudi, vel fideicommissi possessores inita est bona fide, secus autem si mala, quia tunc tanquam actus mere voluntariæ alienationis, sub transactionis palliato nomine initus, non est aptus præjudicare successoribus, ut ita distinguendo firmatur in eisdem decisionibus, Romana de Comitibus cor. Ghislerio, in Romana manutentionis 27. Martii 1658. cor. Alberгато, Romana fideicommissi de Maximis 2. Januarii 1649. coram Cerro *dec. 272. n. 21. p. 10. rec. & apud Rojas in Canon. fideicommissi de Blanchis 14. Decembris 1646. & 20. Junii 1647. inter ejus impress. dec. 312. & decis. 343.*

Bonæ vero, vel malæ fidei inspectio pendet ab eventus litis dubietate, quæ nulla in præsentem aderat super primogenituræ validitate, sed super aliis ipsarum partium controversiis, ad quas dirimendas, licitum non erat super re a lite diversa transigere. Tunc enim transactio bona fide inita, per feudi, vel fideicommissi possessorem, obligat successores jure proprio venientes, quando dici potest utile negotium pro eis gestum esse, quia nempe ita sit evitatus dubius litis eventus, ex quo poterat totum amitti, ideo melius fuit partem ita in tuto ponere, secus autem, ubi ob controversiam ratione pertinentiæ inter plures aspirantes ad fideicommissum, vel ubi jus successorum in totum destruitur, quia tunc nulla subest ratio, quæ actum salvare possit, ut pluries in dicta sua materia de fideicommissis.

Unde dicta duo motiva satis levis ponderis visa sunt, 14 urgere tamen videbatur tertium resultans ex auctoritate Principis, cujus potestatem circa destruendas, vel alterandas primogenituras licet aliqui impugnent, ex deductis per Paleaz. *de majoratu p. 1. q. 2. nu. 8. & 10. Giurb. de success. feudorum prælud. 5. num. 9. cum aliis deductis in Mutinen. feudi proxime præceden. nihilominus quicquid sit quoad feuda, quoad fideicommissa tamen, illa posse per Principem tolli, docet quotidiana observantia, & plenius deductum habetur infra super materia Bullæ Baronum hoc titulo in Romana pecuniaria pro Creditoribus Marchionis Pallavicini, & in aliis.*

Et quamvis ex parte nostra replicaretur, potestatem Ducis utpote Principis sæcularis attendendam non esse in hujusmodi feudis Ecclesiasticis, ex iisdem, quæ pro exclusione Statutorum Mantuæ firmaverat Rota in hac eadem causa super puncto successionis, *ut in sequenti.* Verebar tamen hoc esse debile refugium, quia Princeps ita non statuit super bonis Ecclesiasticis, sed super contractu Laicorum, & subditorum, eorum personas habitando ad gerendum id, quod alias de jure gerere non possent, ac tollendo personis successorum pariter ejus subditis illud jus, quod ob contractum quæsitum esse posset ex dispositione juris, cui Prin-
ceps

teps derogare potest, unde nullatenus ejus factum, nec directe, nec indirecte percutiebat ipsa bona, in quibus Ecclesie non præjudicatur, quia res reducitur ad formam investituræ, & magis Ecclesie interest habere plures Vassallos, cum alias nonnisi unum haberet, ac etiam quia dubitari potest de hoc assumpto, quod hæc feuda sint Ecclesiastica, ex motivatis per Cyriac. *controu.* 552. super quo tamen relinquitur locus veritati.

16 De alio etiam solidiori objecto, post dictas decisiones ex-citato, ex hac parte timeri poterat, quod nempe Marchio Julius Cæsar esset hæres Claudii Patris, qui contractum divisionis, ex quo recessus inducebatur, injerat, & ad ejus observantiam se obligaverat, unde Julius Cæsar hæres non poterat proprii auctoris factum impugnare, sed quatenus vires hæreditariæ suppetere, tenebatur illud præcise ratum habere, etiam in iuribus ex propria persona competentibus, ad text. in l. cum a matre, C. de rei vindic. & l. vindicantem, ff. de eviction. juxta veriorum sententiam, quam, reprobata *decis.* 93. Grammatici, firmant Franch. *dec.* 83. num. 3. Fufar. de *substit.* q. 557. num. 1. & *seqq.* Buratt. *decis.* 275. num. 12. *Add. ad eum decis.* 326. num. 3. plene Rota in Romana residui dotis 11. Decembris 1658. & 7. Junii 1660. cor. Cerro, ubi Concordantes, cum sit hodie conclusio receptissima, quamvis dici posset id procedere data validitate actus, secus si esset invalidus; ut *decis.* 176. num. 47. & *seq.* p. 5. *rec.* & in aliis frequenter.

17 Pro isto autem, & alio proxime præcedenti objecto evitandis, tutius consilium credebam confugere ad defectum voluntatis potius, quam potestatis, quod scilicet contractus concordie, & divisionis inter erectores initus, non importaret omnimodum recessum a primogenitura, ejusque destructionem in præjudicium successorum, sed immutationem, seu recessum, quoad eorum personas tantum, ut in puncto feudi, vel emphyteusis divisi inter fratres, ut non per hoc alteretur ejus natura in præjudicium successorum, Rota *dec.* 176. p. 5. *rec.* nu. 11. & *seq.* & in terminis fideicommissi, Peregr. *art.* 52. Fufar. q. 593. Gregor. *dec.* 73. Buratt. *dec.* 89. d. *dec.* 272. p. 10. *rec.* nu. 2. & 308. p. 11. & sæpe in sua materia sub tit. de fideicom. Sed tenor contractus, & cautela adhibita in obtinendo Principis auctoritatem, & derogationem alias non necessariam, si pro solo jure dividendum partes intellexissent, de hoc timere faciebant, unde consultata fuit concordia, per quam subsequutam, præiens, ac sequens controversia finem obtinuit.

ANNOT. AD DISC. X.

I Ntrant eadem annotationes, de quibus in discursu præcedenti, atque decisiones in hoc discursu enunciatae super ejus casu sunt impressæ *decis.* 12. & 82. p. 3. *rec.*

I N E A D E M

I N T E R E A S D E M P A R T E S.

Casus decisus per Rotam contra Julium Cæsarem.

In successione feudorum, quæ pro masculis, & foemina concessa sunt, an masculus remotior excludat foeminam proximior?

Feudum, quando dicatur rectum, & proprium, & quando impropriatum, & an qualitas alterativa corrumpat in totum substantiam feudi, illudque omnino impropriat, vel potius inducat impropriationem in ipsa parte, seu qualitate alterata, firma in reliquis remanente ejus natura?

Et an Statuta Laicorum attendenda sint ad regulandam inter Laicos successione super Feudis, & bonis Ecclesiasticis, quæ originarie proveniunt a Principe Laico?

S U M M A R I U M.

- 1 **I** N successione feudorum masculi excludunt foeminas, quamvis proximiores.
- 2 Contrarium judicavit Rota, & de rationibus, n. 5.
- 3 Sed resolutio Rota impugnatur.
- 4 In Regnis utriusq; Sicilia linea, & gradus vincunt sexum, qui solum præfertur, data in prædictis aequalitate.
- 5 Fundamenta, ex quibus Rota credidit hæc feuda Mantuana esse impropriata.

6 An feudum concessum pro masculis, & foemina dicatur impropriatum?

7 Feudum alienabile, an dicatur impropriatum?

8 De consuetudine alienandi feuda Episcopatus Mantuæ, ut procedat per contractus inter vivos, non per ultimam voluntatem.

9 Neque alteravit successionem masculis prius debitam.

10 Jurisdictio, vel Vassallagium, an sint de substantia feudi, & an feuda rustica sine jurisdictione sint feuda propria, vel impropria.

11 Feudum francum, & absque servitio personali, an dicatur verum, vel impropriatum?

12 Qualitas alterativa non corrumpit totam substantiam feudi, sed solum in parte alterata.

13 De quibusdam textibus feudalibus, an sint authentici?

14 Concessio ex causa meritorum, an impropria?

15 Quid de feudis emptitiis?

16 Distinctio, ad quem effectum feuda concessa propter merita, vel pecuniam dicantur impropria.

17 Quid de clausula ad habendum?

18 De conjecturis, & circumstantiis, ex quibus resultat, concessionem esse in feudum.

19 Contractus censetur talis qualis denominatur.

20 In feudis Mantuæ, ac totius Lombardie, sive sint propria, sive impropria, Doctores testantur de consuetudine masculis favorabili.

21 Statutum laicale, quamvis non operativum in bonis Ecclesie ratione auctoritativa, & jurisdictionali attendendum pro interpretanda voluntate acquirentis.

22 De observantia particulari circa successionem istius feudi.

D I S C. XI.

R Etenta facti serie in præcedenti enarrata, sequuta morte Marchionis Ludovici Gonzaghe, Francisca germana Sorore hærede instituta, orta est quæstio super feudorum successione, inter ipsam, & Marchionem Julium Cæsarem defuncti patrualem, qui se prætendebat in dicta successione potior, non obtante majori remotione ex privilegio sexus masculini per dispositionem text. in cap. 1. §. 1. sub tit. Episcopum, vel Abbatem, cum Concordan. per Alex. *conf.* 9. lib. 5. per tot. Rolan. *conf.* 84. n. 14. vol. 4. Peregr. *conf.* 25. n. 14. l. 1. Menoch. *conf.* 391. n. 13. & *seqq.* & *conf.* 986. n. 30. Clar. §. feulium, q. 73. n. 3. Giurb. de *success. feud.* §. 1. gloss. 8. n. 16. in puncto feudorum Mantuæ plenissime Surd. *conf.* 502. n. 8. & per tot. quem solum allegare sufficit in præsentia causa, Buratt. *conf.* 63. n. 9. qui testatur hanc opinionem semper in dominio Mantuæ servatam, Cyriac. *contr.* 112. n. 13. & ita juxta masculi prætensionem bis judicavit Senatus Mantuanus, qui duas desuper edidit decisiones, tam de jure, quam de particulari illorum feudorum consuetudine, probantes masculo quamvis remotiori debitam esse successionem in exclusionem foeminae, non admittendam, nisi in subsidium omnibus masculis defectis, sed devoluta causa ad Rotam, ista sub diebus 29. Novembris 1655. & 25. Martii 1657. cor. Verospio, bis contrarium judicavit, ei fundamentum principaliter innixa, quod ageretur de feudo improprio adintra allodialium regulando, inhærendo quibusdam antiquis resolutionibus in una Brixien. feudi 1. Julii 1582. coram Pamphilio, & coram Seraphino *decis.* 1105. nulla ratione habita Statutorum Mantuæ favore masculorum idem statuentium, seu consuetudinis illius Regionis utpote ex defectu potestatis non attendendorum in bonis Ecclesiasticis, in quibus etiam in controversiis Laicorum, solum eorum, nullum vero Ecclesie interesse concernentibus, Rota, & Curia Romana credit leges, & Statuta Laicorum non debere attendi.

Resolutiones mihi pro Julio Cæsare masculo Scribenti, reflectendo etiam ad veritatem, non omnino placuerunt atque istius causæ occasione edocui, quam fallacia sint litium judicia, & quam variaz juristarum opiniones! omnem Advocati, & cum nobis plerique Prælati, ac Sapienter, in pluribus Congressibus in concordem ivimus sententiam, hoc successionis motivum, tam ex jure feudorum quam ex Statutis, consuetudinibus, & observantia, esse pro masculo magis tutum, & solidum, illud vero primogenituræ, de quo in præcedenti, esse magis dubium, & periculosum, unde primum elegimus, alterum negleximus, & tamen Judices secundum canonizarunt, primum vero rejecerunt. Præsupposita enim feudali qualitate, regula

- certa est pro masculino ex claris juribus, & auctoritatibus supra deductis, & quam neque Rotales decisiones negant.
- 4 Et quamvis in utriusque Siciliae Regnis, ubi major, ac frequentior est feudorum sedes, contrarium sit receptum, quia nempe sexus prioritatem obtinet, dato æquali concursu lineæ, & gradus, & non alias, ita ut sexus cedat lineæ, & gradui, in præsentibus pro fœmina concurrentibus, ut habetur in Panormitana feudorum, seu Principatus Buteræ *hoc tit.* attamen id provenit ex eorundem Regnorum Constitutionibus, & Capitulis ita disponentibus, seu per illos Sapientes ita intellectis, ut in dicta Panormitana firmatur, cum illa feuda parum, vel nihil hodie regulari videantur a jure communi feudorum, sed in omnibus fere, eorum successio immutata sit per leges particulares, etiam inter unum, & alterum Regnum diversimode interpretatas, & servatas, unde propterea non mirum, si in ista, & aliis feudorum Lombardiæ controversiis, nulla, vel modica Regnicolarum auctoritas adaptatur.
- 5 Posita igitur regula, ob stare non videtur limitatio, in qua Rota se fundavit, impropriationis deductæ, vel quia investitura concepta sit pro masculis, & fœminis contra naturam feudi recti, & proprii, unde propterea aliqui impropriationem desumunt, vel quia ex consuetudine, de qua in præcedenti, hujusmodi feuda sint alienabilia, & in libero commercio, vel quia eadem alienabilitas deducatur ex clausula, *ad habendum*, contenta in investitura, vel quia sint feuda concessa propter benemerita, & sic quodammodo emptitia, vel quia nullum personale servitium sit requisitum, ac præscriptum, vel demum, quod sint feuda rustica nullum vassallagium, vel jurisdictionem habentia, ita ut excepta nuncupatione, allodialia quoad substantiam censenda sint.
- 6 Examinando etenim singulas prædictas impropriationis species, quatenus pertinet ad primam vocationis etiam fœminarum, illam ad effectum de quo agitur, incongruam dicebam, quia textus feudales superius allegati, omnesque Doctores firmantes primam successionis causam esse masculorum, & deinde in eorum defectum fœminarum, supponunt fœminarum etiam capacitatem, nam alias neque in defectum succedere debent, unde licet quoad alios effectus, feudum fœmininum dici valeat in hac parte impropriatum, tanquam devians a recta, & propria feudi natura, non per hoc tamen inferri potest ad omnimodam impropriationem, ita ut corrupta penitus feudi substantia, illud jure allodii, etiam in successione censendum sit, hoc enim videtur de directo contra jura expressa contrarium determinantia, nam alias tot feuda Dignitatum etiam de majoribus, & primi ordinis, quæ habemus in Italia, Germania, & alibi, ad quæ habitatae sunt etiam fœminæ, non amplius feudalia censenda essent, sed allodialia, jure allodii, non autem feudorum regulanda, quod utique vanum videtur, quia dicitur adesse solum impropriationem in hac parte, Menoch. *consil.* 845. num. 50. Cyriac. *controv.* 112. nu. 24. & *seqq.* Unde merito Rota hujusmodi impropriationis speciem in prima decisione neglexit, eam sub silentio involvendo, & in secunda, §. *non enim*, protestatur non ex hac specie dumtaxat, sed ex aliis impropriationem deduci.
- 7 Aliam impropriationis speciem deductam ex alienabilitate, quam induxit consuetudo, pariter Rota nec approbavit, nec rejecit, & quidem nullum habet juris fundamentum, quinimmo potius feudalitatem comprobare videtur, dum agnoscens bonorum inalienabilitatem de jure, voluit tacitus populi consensus ratione commercii dictæ prohibitioni derogare in ea parte, in qua jus commune agnatorum consensum postulat, firma remanente altera parte consensus Domini, etiam attenda consuetudine necessarii, ut firmant Doctores de illa loquentes in præcedenti cumulati, & advertitur per Rosenthal. *cap. 9. conclus.* 58. num. 43. & *cap. 12. conclus.* 3. num. 46. Qui omnes de ea testantur quoad alienationem, hypothecam, aliosque contractus inter vivos, in quibus ratio, vel necessitas commercii viget, non autem in ultimis voluntatibus, vel intestatis successioneibus, in quibus nunquam hujusmodi consuetudinem fuisse ad praxim redactam, testatur Cyriac. *controv.* 324. num. 35. & *controv.* 594. num. 26. Rosenthal. *d. cap. 9. concl.* 58. num. 43. atque necessitas consensus Domini clare comprobatur qualitatem feudalem, quoniam alias in allodio non esset requisitus, ut bene observat Rota *decis.* 310. nu. 31 & *seqq. par. 6. recent.*
- 8 Et hujusmodi consuetudinem esse strictissime intelligendam in alienationibus, hypothecis, vel contractibus inter

Card. de Luca, Lib. I.

vivos, & ubi militat ratio, ob quam illa est inducta, non autem in successioneibus, atque præsertim in individuo concursu masculorum cum fœminis, contrariam observantiam, & consuetudinem stare pro masculis, testantur Bursatt. *conf.* 63. nu. 9. & *seqq.* Surd. *d. conf.* 502. n. 8. & *per tot.* Cyriac. *controv.* 112. n. 13. ac pro absoluto tanquam inconcussum dicitur in duabus Senatus Mantuani decisionibus in ista causa editis, neque pro parte fœminæ dabatur auctoritas, quæ loquens de his feudis diceret contrarium.

Ultima species impropriationis deducta ex defectu jurisdictionis, quodque essent feuda rustica, fuit etiam per Rotam neglecta, tum quia suppositum cessantis jurisdictionis cessabat in facto, in quo ostendebatur contrarium, unde desumebatur feudalitatis argumentum. Rovit. *decis.* 72. n. 5. tum etiam quia jurisdictione non est de substantia feudi, quod stare potest sine jurisdictione, quæ sit penes alium, Rosenthal. *de feud. cap. 5. concl.* 6. num. 7. Galeot. *respons. fiscal.* 28. num. 39. & habetur in Romana, seu Status Ecclesiastici impropriationum, & in Tiburtina Castrorum *hoc eod. tit.* Civilitas autem, vel rusticitas non sunt de jure considerabilia ad constituendam feudalem qualitatem, ut in specie Rota *d. decis.* 310. num. 15. par. 6. recent. ac passim habemus feuda rustica, & inhabitata, quæ sunt propria, & recta in Regno Neapolitano nuncupata quaternata.

In tribus aliis speciebus, nempe tertia, quarta, & quinta se fundavit Rota, sed potissime in hac ultima consistente in eo, quod ageretur de feudo franco, & libero ab oiani servitio personali, & sic redacto ad allodium, juxta casum dictæ causæ Brixien. quæ fuit resolutionum bases, & huic corollarie, seu coadjuvative annexuntur duæ aliæ resultantes ex eo, quod concessio esset corresponsiva ex causa meritorum, & cum clausula, *ad habendum*.

Verum istæ parum solidæ videbantur, tunc etenim dictæ franchitiæ qualitas esset considerabilis, ubi expressa concurreret cujuscumque servitii, vel oneris remissio, secus si tacite deducatur ex eo, quod servitium expresse in junctum non sit, atque sub silentio involutum, quia ut ponderatum fuit in Massanen. Castrorum *hoc eod. tit.* in investituris feudalibus exprimi non solent onera, & servitia per feudatarium præstanda, cum satis expressa dicantur per juramentum fidelitatis a Domino directo requisitum, sub quo servitiorum obligatio includitur, Alex. *consil.* 30. n. 18. lib. 1. Aretin. *consil.* 164. nu. 3. & alii allegati in dicta Massanen. ac etiam, quia dicitur feudum in hac parte solum impropriatum, Menoch. *consil.* 845. num. 50.

Tenentes vero contrarium, præsertim Corn. *consil.* 16. lib. 1. Paris. *consil.* 4. nu. 19. & *seqq.* & *consil.* 12. numer. 27 lib. 1. Menoch. *conf.* 65. & alii, quos Rotales decisiones allegant, procedunt ubi certum, ac limitatum servitium, præsertim reale in investitura fuit expressum, per cujus expressionem, omnia alia tanquam per exceptionem inducentem regulam in contrarium, censentur remissa, quod frequenter præstatur in Lombardia, ubi dantur feuda sub solo servitio reali unius spatulæ porci, vel duorum pullorum, quia tunc juramentum fidelitatis censetur ad hujus tantum servitii præstationem restrictum, tanquam deductum ad speciem, & in hoc stat æquivocum, ut in dicta Massanen. observavi, præsertim accedentibus tot conjecturis, ac demonstrationibus feudali qualitati assistentibus, omnia enim utriusque Siciliae feuda nullum habent expressum servitium personale, quinimmo nec illud præstant, sed reale, quod *ad ohs* nuncupatur, præterquam in quibusdam urgentibus Domini necessitatibus, sed servitii onus adeit solum virtuale in juramento fidelitatis, atque in eo fœminæ etiam succedunt, & tamen irridendus esset, qui diceret illorum feudorum substantiam omnino corruptam esse, ac redactam ad allodium.

Quoniam verissima est juris feudalis propositio, quod 1a qualitas alterativa, seu impropriativa, alterat quidem, & impropriat feudum in ea parte, non autem in reliquis, in quibus suam retinet naturam, & substantiam incorruptam, ut bene Surd. *d. conf.* 502. nu. 14. Ruin. *conf.* 15. nu. 12. circa fin. & *seqq. lib. 1.* Corneus *conf.* 16. lib. 1. Menoch. *consil.* 690. num. 16. Mantica *de tacit. lib. 23. tit. 8. nu. 11.* Rosenthal. *cap. 12. concl.* 1. num. 40. apud quos allegantur Isernia, & ceteri feudalia, quia videtur propositio certissima. Ideoque text. in *cap. si cui militi, de feud. & benef. in extravag. regiltras* per Menoch. *d. consil.* 65. n. 16. ita est intelligendus, ubi etiam admitteretur illum esse authenticum, quod tamen negat Aretin. *conf.* 164. num. 3. in fine, Alex. *conf.* 30. n. 18. lib. 1. & *conf.* 9. nu. 8. lib. 5. Jal. *conf.* 14. nu. 4. & *seqq. lib. 1.* Curt. *jun. de feud. par. 3. in princip. num. 5.* Capyc. *Lacr. consil.* 75.

D

sult. 75.

foli. 75. num. 73. super quo puncto, an scilicet istæ extravagantes sint vel ne authenticæ, aliqua habentur in Senogallien. Castrorum.

Atque in his terminis loquantur decisiones Brixien. coram Pamphilio, & Seraphino, quia ibi ad certam pecuniariam præstationem onus feudatarii restrictum erat, & quod magis est, ut melius constat ex decisione Seraph. 1105, erat concessio mere correspectiva cum æquivalenti, ac ut illi recompensa approbata per Beneplacitum Apostolicum eum clausula, *Si in evidentem*, unde nec quidem feudi umbra aderat, sed erat mera correspectiva conventio allodialis, ut lectura decisionum ostendit.

14 Meritorum assertio in investitura contenta, feudalibus concessionibus est connaturalis, quia feuda in sui origine inventa sunt in præmium benemerentium, quibus, non autem hostibus, vel ignavis, & demerentibus feuda per Principes conceduntur, ut ex feudi definitione apud Clar. §. *feudum qm. 4.* atque tunc meritorum remuneratione importare potest emptitiam qualitatem, & actum mere correspectivum, quando sunt talia, quæ iudicis officium, vel actionem parerent exigendi etiam ab invito recompensam, quæ saltem

15 ultra dimidium feudi valorem excederet, ut observat in specie Surd. *d. consil. 502. num. 16.* Secus autem ubi sunt talia, quæ solum ad antidota obligent ex lege convenientiæ, & honestatis, quia tunc dicuntur quidem concessionem onerosam, ad differentiam earum, quæ sunt mere gratuitæ, & sine causa, & ad effectum, ne revocationibus subiaceant, ut habetur de hac materia in Firmana feudorum hoc pariter tit. sed non inde inferri potest ad effectum de quo agitur, & tamen etiam ubi sunt emptitia, si ex aliis circumstantiis constat non jure allodii, sed feudi, concessionem factam esse, veritas spectanda est, feudum enim Plumbini concessum fuit hodierno Principi mediante solutione duodecies centenorum millium florenorum, ultra ingentia merita ipsius Principis, ac Gregorii XV. Patruis, & Cardinalis Ludovisi germani fratris erga Domum Austriacam, cum habilitatione etiam sceminarum, & tamen vanum esset asserere, feudum ex hoc fuisse impropriatum, prout in Regnis utriusque Siciliæ feuda sunt emptitia, & sceminaria, & tamen remanent feuda solum in his partibus impropriata, Menoch. *consil. 845. num. 49.* Merlin. *decis. 670. num. 12.*

16 Observandum enim dicebam, aliud esse, ubi feudum simpliciter conceditur absque sceminarum inclusione, vel exclusione, ad effectum controversiæ inter dominum, & sceminam, super istius capacitate, vel omnimoda incapacitate, aliud vero, ubi data sceminarum habilitate, sola quaestio est inter ipsam, & masculum super prælatione, primo enim casu ad temperandum rigorem juris procedentem in feudis rectis, & omnino propriis, ad quorum successionem sceminæ sunt inhabilitatæ, intrant considerationes, an feudum sit gratuitum, & proprium, vel onerosum, emptitium, & improprium, atque ad hunc effectum loquuntur illi, in quibus se fundant decisiones, quia non implicat adhuc remanere feudum, sed in aliqua parte impropriatum, ut supra, secus autem ad secundum effectum, ad quem requiritur impropriationem esse talem, quod omnino feudi substantia corrupta, & immutata sit, ac redacta ad merum allodium.

17 Clausula, *ad habendum*, tunc in proposito est considerabilis, quando concessio facta est pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, seu alias nullam habet restrictionem, & in his terminis loquitur *d. decisio Brixien. feudi coram Pamphilio, ac etiam Gratian. discept. 736. nu. 75.* & ceteri per Rotam deducti, secus ubi investitura est restricta ad hæredes sanguinis, atque expressam habet formulam pacti, & providentiæ, quia tunc ad evitandam incompatibilitatem, seu contradictionem, & immediatam correctionem, dicta clausula non corrumpit substantiam concessionis, neque ejus naturam alterat, sed solum intelligitur durante investitura inter ipsos in ea vocatos, juxta distinctionem, quam perpetuo tradidit, ac tenuit eadem Rota sæpissime, præsertim in Cajetana Bonorum coram Cerro *decis. 427. par. 9. & 209. par. 10. rec.* Et habetur in sua materia *sub tit. de emphyteusi.* Maxime quia dicta clausula qualificata est ab alia clausula immediate adjecta, *salvo jure feudi.*

18 E converso autem, concessionem esse vere feudalem, ac jure feudi factam, quamplures svadebant conjecturæ, & circumstantiæ, quas ad hujusmodi qualitatem dimittendam esse attendendas, late firmatur *decis. 310. par. 6. rec.* apud Merlin. *dec. 670.* apud Royas *dec. 452.* quæ est Melevitana feudi, in qua aliz ad sunt *dec. 280. & decis. 354. n. 123. & seqq. par. 11.*

Prima enim resultat ex vocabulo, seu nuncupatione, talis enim dicendus est contractus, qualem illius verba pronunciant, *cap. 1. tit. quid sit investitura,* & communiter DD. de quibus Rota *d. decis. 310. par. 6. recent. num. 12. & 42.* Merlin. *dec. 670. num. 4.* & in allegatis Melevitana feudi; Secunda, quia in investitura asseritur hujusmodi feuda aperta esse per defectum linearum nonnullorum Vassallorum, facta enim, & verba hæc evidenter ostendunt feudalitatem, verba scilicet, *Vassallorum,* & *apertura*, allodii non convenientia, ac ipsum factum devolutionis per lineæ defectum incongruum allodialibus transitoriis ad quemcumque hæredem, ut de verbo, *Vassalli, d. dec. 310. num. 35.* & de dicto facto casu devolutionis *ead. dec. 310. num. 43.* Tertia, ex eo, quod concessio restricta est ad solos descendentes, ac hæredes sanguinis directos, quod pariter feudis propriis, & veris, non autem omnino impropriatis, & allodii naturam habentibus convenit, ut *d. decis. 310. num. 26. & seqq.* & in allegatis Melevitan. Quarta, ex juramento fidelitatis, quod magnum feudalis qualitatis est indicium, ut *d. decis. 310. num. 36.* & in allegat. Melevitan. Quinta, ex continuata necessitate renovandi investituras tanquam de feudo, quod uti tale descriptum est in libris feudorum, ejusque causæ cognitæ sunt per particularem iudicem feudorum ab Ecclesia Mantuana deputari solitum. Sexta, ex facultate subinfeudandi cum formula subinfeudationum, aliquibus iuribus per subinfeudantem retentis juxta feudorum formam, & naturam. Et septima demum aliis omissis, quia tot Doctores, de quibus supra, & infra, de his feudis in specie tractantes, vel occasione successionis inter ipsos a lege investituræ vocatos, vel occasione devolutionum feudorum in capite ad Ecclesiam, sive occasione devolutionum subfeudorum ad subinfeudantes, semper materiam tractarunt cum terminis feudalibus, quæ omnia insimul considerata, una cum observantia, de qua infra, rem nimis in claris ponere videntur.

Sed omnem penitus difficultatem removeri dicebam, 20 quod sive hujusmodi feuda essent propria, sive impropria, DD. Mantuani, ac fere omnes Lombardi communiter concludunt in his feudis inconcussam esse consuetudinem, ut sceminæ non nisi in totalem defectum masculorum, ad eorum successionem admittantur, ut in specie Bursatt. *conf. 63. Surd. d. cons. 502. Cyriac. d. contr. 112.* & satis constanter Senatui Mantuanus in dictis duabus decisionibus in ista causa editis, absque eo quod aliquis Doctor adduceretur in regione versatus, qui contrarium assereret. Absolum siquidem dicebam, ut omnibus in regione versatis de recepta consuetudine tanquam notoria, & inconcussa loquentibus, nos exteri, & non informati contrarium decidere deberemus. Nos etenim non deferremus exteris, qui contra receptas opiniones in Rota, & Curia Romana super Urbis Statutorum, vel consuetudinum observantia judicarent, eo magis, quia dicta consuetudo vere, & proprie censenda non est præscriptiva, seu juris communis correctiva, & novi juris inductiva, quo casu strictius cum ea proceditur tanquam juris resistentiam, seu non assistentiam habente, sed potius interpretativa veritatis, quod nempe hæc essent feuda, quæ licet in parte impropriata, jure tamen feudali regulanda sint, & sic consuetudo habet juris communis assistentiam, illudque solum interpretatur, & declarat.

Multo magis, dum eidem assistit Statutum generale Mantuanum super successione ab intestato idem disponens, etiam in bonis allodialibus, quod omnia inspectione, an 21 nunquam auctoritativum inter Laicos super successione bonorum ab Ecclesia habitorum attendendum sit, de quo habetur in sua materia *sub tit. de success.* adhuc tamen capiendum venit tanquam interpretativum voluntatis primi acquirentis, quod scilicet cum eo se conformem reddere voluerit, juxta decisionem Merlin. *447. n. 17.* vel saltem tanquam adminiculum dictæ consuetudinis, non autem in eo sensu, cum quo procedit Cyriac. *contr. 552. num. penult. & fin.* post hæc disputata, & scripta impress. cum in Curia illa ratio nunquam admitteretur.

Quæ consuetudo clarius procedit attendita individua istius 22 feudi, ac ipsarummet partium observantia, tum ex eo, quod spatio annorum 300. & ultra non datur casus successionis sceminæ in exclusionem masculi, cum tamen in familia adeo numerosa, & dilatata, omnino improbable sit illum pluries non contigisse, quia circa casum ejusdem Giliolæ, de quo Rotæ decisiones loquuntur, ostendebatur æquivocari, dum in eo agebatur de successione in

quodam subfendo, quod forte tanquam planum, & de tabula, diverso jure regulatur, ut dictum fuit in alia Mantuana feudi, seu bonorum, & in concursu Domini præ-tendentis devolutionem, in quibus terminis, & ad quem effectum circa fœminarum successionem, agunt hincinde de his feudis in specie loquentes Bertazzol. *consil. civil.* 39. Bursatt. *consil.* 150. & late Beccius *consil.* 101.

Tum clarius, quia auctores fœminæ prædictæ, præsertim Felicitæ Uxor Ludovici Senioris, & Tutrix Cæsaris nati, ac ejusdem Franciscæ, & ventris prægnantis, renovationem investituræ de anno 1595. accepit pro Cæsare jam nato, & pro ventre prægnante, quatenus nasceretur capax (qualis fuit Ludovicus junior) per cujus obitum præfens quæstio exorta est, unde duæ resultant claræ demonstrationes, una quod dicta Franciscæ jam nata, & omnibus ætate major, fuit spreta tanquam fœmina, altera quia pro ventre prægnante obtenta fuit renovatio sub conditione, quatenus capax nasceretur, ergo dubium erat, an capax nasci deberet, quod alium sensum habere non potest, nisi præsuppositum incapacitatis fœminæ.

Et clarius eadem observantia resultabat ex renovatione obrenta per eundem Ludovicum juniorem ultimo defunctum de anno 1622. dum hic illam obtinere curavit insimul cum Marchione Julio Cæsare, & Ludovico, & Francisco patruelibus, spreta Franciscæ Sorore germana, quam ita clare constat præsupposuisse incapacem, idemque præfatus Ludovicus moriens declaravit in ejus testamento, dum utendo verbo declarativo, Franciscam germanam Sororem in bonis allodialibus hæredem universalem instituit, feudalia vero præsupposuit ad patruelos spectare.

S U M M A R I U M.

- 1 Quid statuta laicalia capiant bona de directo dominio Ecclesie inter laicos.
- 2 De successione fœminarum in feudis remissive.

ANNOT. AD DISC. XI.

Decisiones, quæ in hoc puncto fœminarum prodierunt, habentur impressæ *decis.* 94. & 237. *part.* 12. *recent.* atque pro eodem masculo, pro quo Ego scripsi, late quoque scripsit Andreol. *consil.* 252. & 253. de quibus habetur mentio infra *disc.* 127.

Perfistendum autem videtur in eodem sensu, non quidem ob leges feudales deferentes successionem masculis in exclusionem fœminarum, cum verius videatur decisionum assumptum (ex aliis tamen fundamentis, non autem ex illis, quæ in eis ponderantur) quod istud esset feudum improprium, regulandum potius jure allodii.

Sed ob statutum comprobatum ab eadem diurna praxi, vel observantia, neglecto prorsus earundem decisionum assumpto, quod statutum tanquam laicale, non comprehenderet hæc bona, & dominia Ecclesie, quoniam ipsius Ecclesie nihil interest, an magis masculi, quam fœminæ succedant, quinimmo magis interest, quod fervetur ordo successionis statutarie, tum quia in recta linea descendiva masculina, facilius est probatio dominii, & identitatis, quam ubi per fœminas, & per cognatos, bona plures patiantur scissuras, atque in plures, ac diversas transeant familias, tum etiam quia, ubi feudalitatis, & servitii feudalis aliquæ remanent reliquæ, magis a masculis, quam a fœminis id obtineri potest, ac propterea non videtur quid commune habeat exemptio Ecclesie, ejusque bonorum a statutis laicalibus, ubi agitur de quæstione successionis inter laicos, & super dominio utili, vel subalterno, absque aliquo Ecclesie præjudicio, vel interesse, ut etiam advertitur *sub tit. de successione. disc.* 6.

Urgente quoque viva ratione, quod cum hujusmodi acquisitiones in forma pacti, & providentiæ redoleant quandam speciem fideicommissi, seu ordinis succedendi in ejus descendencia, vel posteritate, adjectæ potius ab ipso acquirente, quam ab Ecclesia concedente, cujus, ut præmissum est, nihil interest, hinc proinde statutum, quod est lex propria ipsius acquirentis, attendendum venit in ratione probationis voluntatis ipsius acquirentis, quod cum eo se conformare voluerit, quam in ratione potestatis statuentis, juxta ponderationes, de quibus apud Merlin. *decis.* 447. *repetit. decis.* 359. *par.* 5. *recent.* & advertitur pluries *dict. tit. de success.* & in altero de fideicommiss. & alibi.

- 2 Et de materia successionis fœminarum in feudis infra in annot. ad *disc.* 13.

Card. de Luca, Lib. I.

P A R M E N . F E U D I
PRO COMITE OCTAVIO TARASCONO
CUM NEPOTIBUS EX FRATRE PRIMOGENITO
D E F U N C T O .

Responsum extra Curiam ad causam cum sensu veritatis, juxta quod fuit decisum.

An primus acquirens feudum emphyteuticum cum titulo oneroso, & cum clausula feudi antiqui, de illo disponere possit sine assensu ad favorem unius ex filiis, illum gratificando, alios vero eorumque descendentes excludendo, seu postponendo cum erectione primogenituræ, seu fideicommissi particularis, vel cum alia dispositione? & quatenus id facere non possit in ipso corpore feudi, an eandem dispositionem gratificativam facere valeat de integro ejus pretio, seu valore, ad ejus restitutionem gravando feudi successores necessarios, & a lege investituræ vocatos?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Pretium feudi novi dicitur allodiale, & esse in hereditate allodiali ad plures effectus, ut possit successor gravari, seu quod teneatur communicare.
- 3 Idem est, esse feudum antiquum mere hereditarium, ac esse pacti, & providentiæ novum ex titulo oneroso.
- 4 Quid, ubi agitur de feudo antiquo mixto, an successor possit gravari in pretio, & teneatur ad onera?
- 5 De quæstione, an relicto feudo incapaci, debeatur assignatio?
- 6 De feudis dividuis Juris Longobardorum, & individuis juris Francorum, & de consuetudine Lombardie remissive.
- 7 De quæstione, an primus acquirens disponere possit de feudo in præjudicium successorum? recensentur plures effectus.
- 8 De casu, in quo primus acquirens sit ex causa lucrativa.
- 9 Ubi feudum est ex titulo oneroso, tunc acquirens disponia inter comprehensos.
- 10 Quid, inter extraneos?
- 11 Quando adest assensus Domini ab initio in ipso acquisitione feudi, tunc cessat omnis difficultas.
- 12 Expenduntur auctoritates negantes etiam in feudis novis in primo acquirente facultatem disponendi.
- 13 De casu, in quo in primo acquirente etiam ex causa onerosa cessat potestas.
- 14 De clausula, ut censeatur jure feudi antiqui, & aviti, an vere faciat feudum antiquum, & ad quos effectus?
- 15 Donatio non præsumitur, & exiguntur verba clara, & univoca.
- 16 De observantia circa inefficaciam dictæ clausulæ.

D I S C . XII.

Camillo Tarascono Parmensis, quatuor habens filios masculos, emphyteutis titulo acquisivit ab illis de Elisco feudum Castellani cum annexis, obtento desuper assensu Ducis Parmæ Domini directi, seu subalterni, in quo tanquam per speciem novæ investituræ, juxta consuetum formularium, idem feudum conceditur tanquam antiquum, nobile, & avitum, pro eodem Camillo, ejusque filiis, & descendentes masculis in infinitum, cum facultate se intitulandi, ac denominandi Comites, attributa etiam facultate dicto Camillo erigendi in eo primogenituram cum formis eidem bene visis, & quatenus ipse ad hujusmodi dispositionem non procederet, eadem facultate attributa successoribus, quatenus esset unus, si vero essent plures, omnibus in id concordantibus, cum reciproca, seu jure accrescendi inter omnes descendentes, quousque duraret linea.

Cum autem turbato ordine naturæ, ejusdem Camilli filius primogenitus uxoratus prædecessisset, superstitibus tribus filiis masculis, pater autem superstes, neglecta dicti primogeniti prole, intenderet, tam in dicto feudo, & annexis, quam etiam in plerisque aliis bonis primogenituram erigere ad favorem Octavii tertio geniti sibi magis grati, & dilecti, ejusque descendentes, consilium a me pro veritate petiit, an id sibi liceret, affirmative datum, cum ea

D 2

tamen

tamen cautela in hujusmodi dispositione adjiacienda, quod in eventum in quem illa esset impugnabilis, ac effectum sortiri non posset in ipso corpore feudi, facta censeretur in ejusdem feudi integro pretio, seu valore, in quo ejusdem necessarii successores a lege investituræ vocati ad favorem dicti Octavii, & aliorum gravati censerentur, itaut in ipso pretio hujusmodi primogenitura erecta diceretur eo meliori modo, quo de jure sibi liceret.

Ad cujus consilii formam erecta in testamento dicta primogenitura, necnon revocata, seu declarata resoluta per obitum dicti primogeniti, promissione per eundem Camillum in instrumento dotali facta de ei relinquendo tot bona annui redditus scut. bis mille, sequuta morte dicti testatoris, præfati filii ex primogenito superstites, quibus avus solam legitimam juræ naturæ debitam reliquerat, duplex judicium contra dictum Octavium successorem universalem instituerunt, unum super successione in dicto feudo jure investituræ, alterum pro assecutione dd. bonorum constituentium annum redditum scut. bis mille jure donationis contemplatione matrimonii. Cumque idem Dux ad tollenda jurgia inter adeo conjunctos in ordinariis Tribunalibus, hujusmodi causas ad se avocasset, per se ipsum de suorum Sapientium consilio terminandas, hinc ex parte dicti Octavii requisitus fuit ad sustinendam hujusmodi dispositionem ad normam mei consilii sequutam, necnon sustinendam revocationem, seu resolutionem donationis, de qua habetur in sua materia *sub tit. de donationibus*.

In hoc igitur puncto dispositionis cum ordine primogenituræ factæ super feudum ad favorem tertio geniti, idealem potius, ac sine effecto hujusmodi litem dicebam, cum omnes difficultates, quæ in hac materia cadere possunt circa defectum potestatis disponendi, percutiant solum ipsum corpus, seu substantiam feudi, non autem ejus pretium, seu valorem, de quo etiam in feudis juris Francorum soli primogenito perneceffe deferendis, quamvis essent cum strictissima prohibitione alienandi, vel disponendi, prout sunt feuda Regnorum utriusque Siciliæ, in quibus urget non solum generalis prohibitio contenta in *cap. Imperialem*, de prohibita feudi alienatione per Frider. sed magis stricta resultans ex Constitutione incipien. *Constitutionem Divæ memoriæ*, etiam ubi sunt nova, certum tamen est, ac receptissimum, primum acquirentem disponere posse de integro, ac in eo gravare feudi successorem, quamvis necessarium, etiam ad favorem cuiuslibet extranei, ex ea clara ratione, quod illud non est feudale, sed allodialè, remanens in patrimonio allodiali, seu paganico.

Quinimmo etiam si primus acquirens non disponat, adhuc feudi successor, quamvis necessarius, & a lege investituræ vocatus, ipsum corpus feudi habens jure proprio, tenetur ad omnia onera, & debita hæreditaria, etiam illa legatorum pro integro pretio, quod utpote mere distinctum ab ipso feudo, reputatur merum allodium remanens in hæreditate allodiali, seu paganica, & successive etiam si non adsint debita, vel onera, & acquirens decedat ab intestato, relictis, vel in toto, vel in parte hæredibus successione feudorum incapacibus, puta Clericis, & Religiosis, &c. successor tenetur eis dictum pretiumolvere, si nullam habet participationem in hæreditate allodiali, & si habet, tenetur cohæredibus communicare, ut frequenter contingit in filio primogenito succedente in feudis juris Francorum de sui natura individuis, ac jure primogenituræ deferendis, quod tenetur communicare Fratribus secundogenitis integrum pretium tanquam existens in hæreditate allodiali, ideoque feudistarum commune, ac receptum axioma est, saltem quoad dictum effectum pretii, seu valoris, idem esse feudum novum in forma pacti, & providentiæ emptitium, ac feudum antiquum mere hæreditarium, Isern. in *cap. 1. §. præterea Ducatus, in secunda addit. num. 36. de prohibita feudi alienatione per Frideric. ubi Afflict. numer. 27. & seq. & cæteri collecti per Lanar. consil. 81. num. 49. & 50. plene Laratha in theatr. feudat. par. 9. dilucidat. 69. cum seq. ubi dilucidat. 73. quod si filius acquirentis est incapax successione feudalis, & alter remotior succedit, ab ipso refundendum est totum pretium dicti filio incapaci aliorum bonorum successori, Capyc. Latr. consult. 23. & 25. Rovit. super pragmat. 25. de feud. ex num. 16. cum seq. Giurb. de success. feudorum, §. 1. gloss. 8. num. 46. cum tribus seqq. & passim, quoniam in ordine ad feudum novum est casus indubitatus.*

Sola enim quæstio est circa facultatem gravandi in pretio, seu valore, quando agitur de feudo antiquo in forma

pacti, & providentiæ mixta, quod scilicet habeat etiam qualitatem hæreditariam, quo casu in puris terminis juris communis, & extra Regnum Siciliæ citra, seu Neapolis, verior magisque recepta est opinio, successorem teneri esse hæredem cum omnibus supradictis præjudicialibus primi acquirentis tantum, non autem ultimi feudatarii defuncti, qui non sit acquirens, & quatenus juxta aliquorum sensum, istius quoque hæreditariam qualitatem habere teneatur, suffragetur tamen beneficium inventarii, ex quo separare possit ipsum feudum jure proprio absque aliqua obligatione, nec in corpore, nec in pretio, secus autem in dicto Regno, in quo receptum est, successorem feudi, quamvis necessarium, quinimmo etiam contra expressum ultimi feudatarii defuncti judicium venientem, teneri habere qualitatem hæreditariam, atque pro integro feudi valore gravatum remanere, ex deductis in Magistrali *decis. 1. Franchis*, & per alios supra allegatos Regnicolas, ac habetur pluries deductum in aliis *hoc eod. tit.* unde propterea quatenus pertinet ad rem, cum versaremur in feudo novo emptitio minoris qualitatis, utpote juxta usum Lombardiæ dividuo, atque, ut feudistæ dicunt, juris Longobardorum, & primus acquirens in eventum in quem ipsum corpus feudi dictæ primogenituræ subijci non posset, expresse disposuerit de illius integro pretio, quæstio quoad effectum, ut supra, remanebat mere idealis, & de solo fumo, cum idem videatur excludi a successione feudi, & includi cum obligatione refundendi integrum valorem.

Aliqui Scribentes pro Actoribus, ad evitandum hoc obiectum, se involvebant in altera quæstione, an scilicet legato, seu alio dispositionis titulo relicto feudo inutiliter personæ incapaci, seu non vocatæ ab investitura, debeatur æstimatio, de qua post antiquiores ab eis allegatos, Rosenthal. *cap. 7. conclus. 2. num. 10. cum seq. Franch. d. dec. 1. a Pont. consil. 17. 52. & 88. lib. 1. Fab. de Ann. consil. 87. & 131. de Marin. resolut. 45. lib. 2. num. 50. & in addit. ad Reverter. decis. 359. Rovit. in pragmat. 1. de titulorum abusu num. 136. & cæteri magis communiter, distinguentes inter legatum, seu aliam dispositionem particularem, & institutionem universalem, & super hoc longissimas retexebant allegationes, sed erat labor mere inanis, ac extra propositum, ista siquidem, in qua satis certant feudistæ, est solum quæstio ambigæ voluntatis, an scilicet testatore disponente de re, quæ non est in commercio, nugari voluerit, seu disponere quatenus posset, & non alias, non autem gravare ejus hæreditatem ad æstimationem, vel e contra, juxta terminos text. in §. non solum, instit. de legatis cum Concord. sed ubi voluntas est expressa, ut in præfati, tunc nemo dubitat, quoniam in claris non intrant conjecturæ, & argumenta, ad vulgarem textum in l. ille, aut ille, ff. de leg. tertio, quamvis etenim, cum sensu etiam veritatis, crederem hujusmodi dispositionem recte sustineri in ipso corpore feudi, ut infra, nihilominus ordine inverso opportunum censui agere prius de pretio, ut supra, tanquam de re minus dubitabili, ut ita clarius dignoscere-tur quæstionem remanere inanem.*

Reassumendo autem punctum validitatis dispositionis super ipso corpore feudi, illud in primis censui prænotandum, quod non versabamur in feudo individuo juris Francorum jure primogenituræ uni personæ debito, itaut in Actoribus, vel eorum primogenito aliquod adesset jus peculiare ratione lineæ, seu primogenituræ per eorum patrem transmissæ, cum ageretur juxta consuetam naturam feudorum Lombardiæ, ac etiam ex tenore ipsiusmet assensus, seu investituræ, de feudo, quod postri vocant juris Longobardorum, in quo omnes succedunt, ita & taliter, quod etiam si efficeretur feudum dignitatis, ob quam assumeret naturam individui, adhuc ex recepta Lombardiæ consuetudine, individualitas remanet intellectualis, & in abstracto pro jure habituali, adinstar juris patronatus residentis penes omnes successores, & eorum quemlibet insolidum, divisis tamen exercitio, & fruitione, ex iis, quæ in proposito, ac distinguendo hujusmodi feudorum species habentur deducta in Mutinen. feudorum de Rangonibus *hoc eod. tit.* quæ in præfati etiam responso deducebantur, & sic Actorum præfatio ad summum restringebatur ad quartam partem, in qua in stirpes ipsi succederent, cum obligatione refundendi pretium, ut supra, unde quoad effectum quæstio videbatur, vel nullius, vel modicæ operationis.

Verum neque in hac parte dicebam Actoribus jus competere successione contra dicti primi acquirentis voluntatem, in hac etenim quæstione, an primus acquirens hujusmodi potestatem habeat, quamvis Menoch. *consil. 161.* quod

quod est in materia satis elaboratum, & ad quod recurrendum esse admonet Rosenthal. *cap. 9. concl. 66. n. 9.* plures casus distinguat, attamen ad tres effectus de illa quaeri solet. Primus est circa facultatem referendi feudum ipsi Domino, qui in praerudicium, & exclusionem filiorum, & descendendum a lege investituræ vocatorum pro se retinere, vel alteri sibi bene viso concedere valeat. Alter est ad effectum disponendi in extraneos cum praerudicio, tam filiorum, & descendendum a lege investituræ vocatorum, quam etiam ipsiusmet Domini. Et tertius demum est circa facultatem praerudicendi, seu gratificandi intra personarum genus a lege investituræ vocatum unum, vel plures filios vocando, alios excludendo, &c.

8 Quicquid autem sit de primo, & secundo casu, seu effectu, de quibus utpote ad rem non facientibus, laudabilis Curiae stylus, aliaque occupationes ex professo agere prohibebant, quatenus pertinet ad tertium qui erat praerudis controversiae, difficultas cadit, ubi agitur de feudo gratuito, ad quod filii, & successores sanguinis dicere possunt independentem venire ex gratia, & munificentia concedentis, prout, & cadit altera quaestio facti, quando scilicet dicatur concessio talis naturæ, itaut filii, & successores principaliter, & directe contemplati censeantur ab ipso concedente independentem ab eorum patre, seu altero majore primo acquirere vel potius ab ipso, ejusque providentia recognoscant, de quibus habetur actum per Menoch. *d. consil. 161.* Rosenthal. *cap. 9. membr. 2. concl. 66. cum seq.* & aequaliter infra in Romana pecuniaria de Pallavicinis ad materiam Bullæ Baronum.

9 Ubi tamen certum est acquisitionem esse ex causa mere onerosa, & correspondiva, tanquam de feudo pure emptio, absque aliqua gratia, vel munificentia concedentis mixtura, itaut ejus factum percutiat solum assensum, qui de jure necessarius est pro mutatione personæ, & translatione feudi de uno in alterum, & tunc neminem dubitare de facultate gratificandi inter personas de genere comprehensio in investitura, advertunt Loffred. *conf. 52. num. 1.* Clar. *9. feudum qu. 41. nu. 2.* Franch. *d. decis. 1. nu. 30.* & ceteri per Menoch. *d. consil. 161. in tertio casu, a num. 6. ad 10.* & plene *conf. 401.* ubi late, & nervose sustinet facultatem patris erigendi in feudo primogenituram, ac unum, ceteris exclusis gratificandi, Peregr. *consil. 8. nu. 82.* & admittit Bellon. *jun. consil. 59. in responsionib. ad objecta post num. 37.* ac firmavit Rota in Ariminen. Caltrorum 14. Februarii 1642. & 25. Junii 1643. coram Dunozeo, & 23. Februarii 1668. coram Cerro, de qua habetur actum infra, *hoc eodem tit.*

10 Difficultas enim in proposito cadere solet ubi agitur de secundo casu, seu effectu supradicto disponendi scilicet in extraneos, de quo Capyc. *Latr. d. consil. 23. n. 6.* Giurb. *d. §. 1. gloss. 8. num. 45.* Rota *dec. 50. num. 2. par. 6. recent.* & in proposito emphyteusis pluries in sua materia *sub tit. de emphyteusi*, & in quo invaliditas resultare potest ex defectu assensus Domini, quæ proinde difficultas non cadit inter comprehensos in investitura, quoties, ut dictum est, non agitur de feudo juris Francorum individuo, & perneceffe deferendo cum primogenituræ ordine, quem in ipso feudi corpore feudatarius pervertere non potest, quamvis facultatem habeat disponendi de pretio.

11 Clarius vero praerudis procedere dicebam ob Domini assensum desuper accedentem, dum juxta praerudis facti seriem, in ipso assensu praerudis per Ducem super hujusmodi feudi acquisitione, vim novæ investituræ ex illius Principatus stylo habente, expressa conceditur facultas erigendi desuper Primogenituram, perneceffe supponentem gratificationem unius, & exclusionem aliorum, reducendo feudum alias de sui natura dividuum, & juris Longobardorum ad diversam naturam individuum, & juris Francorum, unde quando factum primi acquirentis ex causa onerosa comprobatur remanet ab assensu, & facto Domini directi, & in ipso praerudis limine acquisitionis, & antequam dici valeat aliquod jus quaesitum filiis, & descendentibus, seu agnatis in investitura vocatis, tunc cessat quælibet difficultas cadens in materia, vel ratione praerudis Domini, vel ob prohibitionem legis exigentis ad validitatem immutationis naturæ ejusdem Domini assensum, vel ob jus agnatis, seu hæredibus sanguinis quaesitum, ut patet apud omnes de hac materia agentes, & in proposito erectionis primogenituræ in feudis habetur etiam in Mantuana, & in Mutinen. *hoc eod. tit.*

12 Hinc proinde extraneas, ac non obstantes dicebam plerasque auctoritates, quæ per Scribentes in contrarium cumulabantur in his specialibus terminis deficientis potestatis
Card. de Luca, *Lib. I.*

erigendi primogenituram, seu unum ex pluribus in investitura vocatis, aliis neglectis, gratificandi, quamvis ageretur de feudo novo, quoniam praerudis Oldrad. *conf. 237.* cujus auctoritas nimium magnificabatur, agit de feudo dignitatis individuo, & gratuito, ex mera Principis munificentia, cujus naturam admittebam per feudatarium, quamvis primum alterari non posse, sed hic non erat casus, extra quem pariter dicebam esse omnes auctoritates Regnicularum, utpote agentium de illis feudis duplicem ab ipso habentibus diversam circumstantiam, quamvis essent emptio, unam scilicet, quia juris Francorum, & cum immutabili natura primogenituræ, alteram vero ob particularem Constitutionem incipientem. *Constitutionem Divæ memoriæ*, strictius adimentem facultatem disponendi de ipso corpore feudi, ut supra, alia vero auctoritates generales, praerudis Marefcort. *lib. 2. var. cap. 120.* & Facchin. *lib. 6. contrrov. cap. 62.* ubi etiam in specie feudi novi dictam facultatem negat, utpote generaliter loquentes, intelligendæ veniunt discretive cum dicta distinctione, ad quam non descendunt, ubi scilicet agitur de feudo novo gratuito, ut est regularis natura feudi, quod proprie dicitur beneficium ex Principis, vel Domini munificentia.

Magnum fundamentum per Scribentes in contrarium, circa deficientem potestatem primi acquirentis alterandi naturam feudi, quamvis novi, constituebatur in firmatis per Bellon. *jun. consil. 59. per tot.* verum quicquid sit de veritate in eo casu, de quo ipse agit, cujus inspectionem superfluum censui assumere, cessabat penitus difficultas ex defectu applicationis ob diversas circumstantias, ibi enim supponitur, quod postquam pater feudum pretio quaesierat, curaverat cum Principis auctoritate in eo imprimere, tam qualitatem dignitatis, quam alteram primogenituræ, per quos actus infertur ad quandam implicitam donationem irretractabilem, utpote Principis auctoritate munitam, ab ipso patre factam filiis, & descendentibus, quibus ita jus quaesitum dici poterat, & sic extra terminos hujus quaestiois, quibus id applicari non poterat ob facultatem ad superabundantiam in ipso limine acquirendi a Principe obtentam, ut supra.

Major demum difficultas esse videbatur in ea clausula, quod istud censendum esset feudum avitum, & antiquum, tunc enim illud sortiri dicitur quoad omnes effectus jus, & naturam feudi antiqui, perinde ac si revera esset tale, quoniam Princeps disponendo circa ea, quæ sunt juris positivi, potius veritatem, quam fictionem inducere dicitur, cum in iis, quæ juris sunt, non autem naturæ, Principis potestas possit facere verum id, quod est fictum, ut ex Bald. *Afflict. & aliis in cap. 1. de alienatione feudi paterni*, firmant ceteri ad satietatem congesti per Bellon. *jun. consil. 9. num. 11. cum seq.* Cyriac. *contrrov. 4. num. 36. & seq. & n. 44.* Rosenthal. *cap. 2. concl. 13.*

Sed istud fundamentum, inspecta etiam veritate, aliis levius mihi videbatur, itaut apud versatos in materia feudali fabulæ speciem hoc assumptum habere videatur, quod scilicet ob hujusmodi clausulas potestas primi acquirentis titula oneroso coarctata remaneret, tam quoad corpus feudi, quam quoad pretium, dum clausulæ prædictæ potius ex quodam formulario, quam ex præcisa, & reciproca voluntate concedentis, & acquirentis, adjiciuntur in ipsius acquirentis gratiam, & favorem, vel scilicet ob ampliatam successionem etiam collateralium in feudis novis non cadentem, in quibus terminis, & ad quem effectum loquuntur fere omnes congesti per Bellon. *jun. & Cyriac.* ubi supra, vel ad effectum praerogativarum, & honorificentiarum, eo quia feudum antiquum nobilitat, feudum vero novum, non, cum similibus, non autem ad istum effectum, per quem duo darentur inconvenientia, unum quod inducta ad favorem retorquerentur in odium contra juris regulam, & alterum quod ex clausulis, ut dictum est, ex formulario potius adjici solitis, esset inducere donationem, in dubio non praesumentam, neque inducendam, nisi per verba univoca certam, & explicitam voluntatem praerudis, omnemque alium intellectum excludentia, ex deductis per Cavaler. *decis. 603. decis. 54. par. 5. rec. decis. 41. par. 9.* & frequenter, ut in proposito hujusmodi clausulæ attendendæ ad effectus ipsi acquirenti proficuos, non autem damnosos, bene Riminald. *ten. consil. 96. num. 31. & seq.* Clar. *§. feudum quæst. 8. nu. 4.* & admittunt ceteri collecti per Cyriac. & Bellon. *jun. ubi supra.*

Id etiam clarissime comprobante communi praxi, & observantia, quoniam ubique, praerudis in feudis dictorum

rum utriusque Siciliae Regnorum, quamvis de novo quasi-
torum, adjici solet ista clausula, non tamen tollens quali-
tatem feudi novi contradistincti a feudo vere, & naturali-
ter antiquo circa communicationem pretii fratribus secun-
dogenitis, quibus in antiquo debetur solum vita militaria,
cum aliis effectibus, de quibus supra, & in specie id com-
probari observabam ex praxi feudi Plumbini, de quo adeo
frequenter *hoc est*. quoniam quando Jacobus IV. istum sta-
tum alias suum liberum, & allodialem, propter protectio-
nem voluntarie recepit in feudum ab Imperatore cum hujus-
modi clausulis, adhuc tamen illud regulatum est quoad eum
jure feudi novi ob successionem ejus descendendum tan-
tum, exclusis aliis Appianis collateralibus, quamvis veris
agnatis, & descendens a Jacobo primo acquirente,
cum similibus, atque ita per dictum Ducem tanquam
Compromissarium, de voto, ut fertur, excelsi Consilii
Placentiae prodiit sententia arbitramentalis ad favorem
Comitis Octavii juxta paternam dispositionem, eo tamen
juste declarato, quod in metienda legitima, pretium in feu-
di emptionem erogatum ponendum esset in calculo, at-
que reflectendo ad veritatem, justa beneque fundata visa
est resolutio, cujus sententiae verba praecisa haec sunt:
*Quo vero ad feudum Calestani, & pertinentiarum, dici-
mus illud deberi Comiti Octavio juxta dispositionem pater-
nam, cujus tamen feudi pretium solum per dictum Com.
Camillum ponendum erit in cumulo bonorum ad effectum au-
gendi, & calculandi legitimam, ex aliis tamen bonis non
feudalibus extrahendam.* Cum autem plene, ac elaborate
pro eodem Comite Octavio scripserit doctus, & ingenio-
sus Boscolus Canonicus Parmensis, itaut in ejus responso
contineatur quicquid ad materiam desiderari potest, ideo
ad publicam utilitatem illud habetur impressum in fine
hujus voluminis.

S U M M A R I U M.

* **D**E gratificatione inter filios, negligendo primo
genitum, & praeligendo secundogenitum.

ANNOT. AD DISC. XII.

Super hoc discursu conferunt etiam ea, quae habentur
supra ad disc. 9. dum idem est articulus, quamvis casus
sit diversus, quod scilicet ibi agitur, an feudum antiquum
dividuum in omnibus ad formam juris Longobardorum,
immutata natura reduci possit ad naturam individuum ad
formam juris Francorum cum ordine primogeniturae in
praedictum aliorum vocatorum. In praesenti autem agi-
tur de alio puncto, an firma remanente individua natura
feudi, & successionis cum ordine primogeniturae, possit
primus acquirens titulo oneroso gratificationem exercere
inter filios, atque pervertendo ordinem naturae, negligere
primogenitum, & praeligere sibi magis gratum secundo,
vel tertio genitum, quod videtur rationabile juxta pon-
derationes, de quibus disc. 55. de fideicom. & alibi, ac
propterea introduci coepit usus etiam in locis, in quibus
ista gratificatio sine regio assensu in feudis, quamvis novis,
& onerosis denegatur in ipso corpore feudi, ut contingit in
feudis Regni Neapolitani, obtinere hanc facultatem in
ipso actu acquisitionis, & de hac immutatione ordinis, &
gratificatione infra in hoc supplem. disc. 113. lateque de
multis agitur in controversia Boscoli, edita in isto casu
praeciso.

PANORMITANA SUCCESSIONIS
FEUDORUM

PRO JOSEPHO BRANCIFORTE COMITE
MAZARENI HODIE PRINCIPE
BUTERÆ,

C U M

MARGARITA BRANCIFORTE PRINCIPISSA
BUTERÆ, ET JOSEPHO ETIAM
BRANCIFORTE COMITE
RACUDIÆ.

Consilium pro veritate super casu partim non disputato,
& partim deciso per M. Reg. Cur. Siciliae pro Co-
mite Mazareni, postea concordato.

De capacitate foeminarum in successione feudorum
in utriusque Siciliae Regnis, earumque concur-
su cum masculis ejusdem, vel diversae lineae,
vel gradus.

Et an neptis ex primogenito excludat patrum, &
sic filium masculum secundogenitum, vel ejus-
dem secundogeniti filium masculum ex benefi-
cio representationis, seu lineae, tam in linea de-
scendenti, quam in collateralis, praesertim atten-
tis Capitulis Regni Siciliae ultra Pharam? &
aliqua de istorum Capitulorum dispositione, &
interpretatione in concursu masculi minoris aeta-
te ex masculo secundogenito, & masculi aequalis
gradus, sed aetate majoris ex foemina, vel
etiam ex masculo tertio genito.

De refutatione feudi cum aliqua reservatione, an
& quando valeat, itaut abdicet jus a refutante,
& quatenus valeat, an censetur personalis, si
refutarius supervivat, refutario praemorien-
te, an refutans redeat ad feudum jure successio-
nis, vel potius jure resolutionis?

An ad effectum successionis attendendum sit tempus
refutationis, vel potius tempus mortis refutantis?

Et aliqua de renunciatione successionis feudorum
per unum alteri agnato facta, an sit personalis,
itaut defecto renunciatorio, salvum remaneat
jus renunciantis, vel potius eo excluso jus ape-
riatur aliis, quamvis remotioribus, potissime
ubi renunciatio est per viam transactionis?

S U M M A R I U M.

1 **F**Acti series.

2 In Curia non multum frequens materia feudalis, & de ratione.

3 In utriusque Siciliae Regnis frequentes cause feudales.

4 In dictis Regnis jus commune feudorum parum praedicatur, sed materia feudalis tota pendet ex legibus municipalibus.

5 Feuda in utriusque Siciliae Regnis sunt generaliter individua jure Francorum ad solum primogenitum.

6 Foeminae sunt exclusae a successione feudorum, & quatenus sint etiam vocatae, intelligitur in subsidium masculorum, qui etiam transversales excludunt foeminas descendentes.

7 Foeminae quomodo sunt habitatae in successione feudorum in Regnis utriusque Siciliae.

8 Neptis ex primogenito excludit patrum, vel nepotem ex fratre in Regno Siciliae citra.

9 Secus in altero Siciliae ultra.

10 Cap. dicti Regni loquens de successione transversalium procedit etiam in descendens.

11 Quomodo procedat transmissio juris primogeniturae.

12 An refutatio pactio nata in proxime successurum sub reservatione ususfructus, vel alia valeat, vel potius vitietur in totum.

13 Donatio contemplatione matrimonii, an resolvatur, & cesset dissoluto matrimonio, vivente donatore.

14 Gravatus restituere fideicommissum post ejus mortem, an possit restitutionem facere in vita?

15 An ad effectum successionis in feudo refutato attendatur tempus refutationis, vel tempus mortis refutantis?

16 Quod in Regno Siciliae ultra sit attendendum tempus mortis, & de peculiari ratione.

17 Ubi refutatio fit contemplatione certi matrimonii, est fortius valida, & de ratione.

18 Consilium datum.

19 De conclusione, quod refutans superstiti refutario omnes vincit in successione feudi.

20 De materia renunciationis, quando sit realis, vel personalis remissive.

21 Ubi agitur de bonis differentibus, non transitoriis ad extraneos, censetur semper personalis.

22 Transactio restringitur ad ea, quae erant in lite.

23 In feudis proximitas regulatur ex persona ultimo morientis.

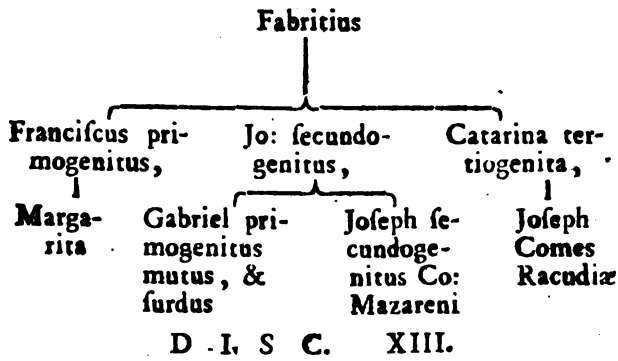
24 De concursu patruelium, ut major aetate ex fratre tertio genito vincat illum ex secundogenito minorem.

25 Nepos ex fratre secundogenito vincit ipsum fratrem tertio genitum.

26 Agnati vincunt cognatos.

27 Quid ubi conjunctus per cognationem est etiam de familia, & agnatione?

- 28 Prærogativa linea vincit sexum , gradum , & astatem , & de illius transmissione .
- 29 Quare in Regno Neapolis patruus vincat consobrinum de linea primogenita ?
- 30 Refertur decisio causa .

Fabritius Branciforte ex variis titulis, ac majorum utriusque lineæ paternæ, & maternæ successione possessor Principatus Buteræ, cum Dignitate Primatus Hispaniarum, ac etiam Principatus Petræpersiæ, Comitatus Mazareni, aliorumque feudorum etiam titularum, ex Catarina Barresi Marchionissa Militelli tres habuit Filios, Franciscum scilicet primo, & Joannem secundogenitum masculos, & Catarina tertio genitam foeminam.

Nupsit eo vivente cum D. Jo: de Austria Franciscus primogenitus, cui pater istius matrimonii contemplatione, reservatis usufructu, & administratione, refutavit omnia dicta feuda cum eorum Dignitatibus, sed turbato ordine naturæ patri prædecesserunt tam dictus Franciscus, superstitibus Margarita unica filia, quam Jo: secundogenitus, superstitibus Gabriele primogenito muto, & surdo, & Josepho secundogenito, quibus adhuc in pupillari existentibus, obiit dictus Fabritius avus, unde orta est controversia inter dictam Margaritam filiam Francisci primogeniti, & Josephum filium secundogenitum Joannis secundogeniti (stante incapacitate Gabrielis ejus fratris majoris, qui erat mutus, & surdus) quæ controversia sopita fuit per concordiam initam per dicti Josephi pupilli tutores, qua mediante hic obtinuit Comitatum Mazareni cum aliquibus annexis, præfatæ vero Margaritæ dimissa fuerunt reliqua omnia feuda cum eorum dignitatibus ut supra. Factus vero major dictus Joseph, occasione accedendi ad Urbem ex motivo invisendi præfatam Margaritam ejus consobrinam, quæ viduata ex Comestabulo Columna absque prole, in hac Civitate elegerat domicilium usque ad mortem continuatum, super duobus meum pro veritate consilium petiit, primo super sibi delata dictorum feudorum successione per obitum dicti Fabritii avi in exclusionem ejusdem Margaritæ, itaut propterea præfatam transactionem impugnando, etiam contra eam viventem reintegrationem ad dicta feuda intentare posset, & secundo, quatenus id non competeret, itaut eorundem feudorum successio regulanda esset ex persona dictæ Margaritæ de prole desperatæ, cujus proximiores ab eodem Fabritio æque descendentes in eodem, ac æquali gradu erant, ipse Joseph ut supra masculus ex masculino ætate minor, & alter Joseph Comes Racudiz ætate major filius Catharinæ tertio genitæ nuptæ in eadem familia de Branciforte, cui scilicet dicta successio probabilis debita esset, an sibi ex prærogativa agnationis, & lineæ, vel æmulo ex prærogativa ætatis, cum in sexu, & gradu essent æquales?

2 Respondi incongrue videri desuper consilium peti ab Advocatis Romanæ Curiæ, tum quia in ista non multum frequenter pertractata est materia feudalis, cum Castra, & loca jurisdictionalia per Barones Romanos possessa, pro majori parte habeant solum illam impropiam, & remotam feudalitatem, per quam, excluso puro, & simplici allodio, intrent altum dominium, & superioritas Papæ ex iis quæ plene, & ex professo probat Spada *conf. 1. lib. 1.* in reliquis autem omnibus, præsertim circa successiones, potius bonorum allodialium jure censeantur, tum etiam quia licet in utriusque Siciliæ Regnis frequentissimæ sint quæstiones feudales, tam occasione successione, quam frequentius occasione concursus creditorum habentium; vel respective non habentium assensum, seu occasione revocationis alienationum, aliorumque contractuum, qui super ipsis feudis, vel actionibus feudalibus sine assensu sunt, nihilominus totum consistere magis videtur in utriusque Regni particularibus legibus, nempe Constitutioni

Card. de Luca, Lib. I.

bus, Capitulis, pragmaticis, & gratiis, earumque intelligentia, & praxi, quam in jure communi feudorum, quod ab istis feudis quodammodo exulasse videtur, utpote per dictas leges particulares nimis alteratum, itaut non desint volentes, jus commune feudorum in dictis Regnis nunquam receptum esse, præsertim in dicto Regno Siciliæ ultra, ut per Corsett. jun. in *add. ad patrem, conf. 7. n. 6. & se. 79.* licet hæc opinio sit magis communiter rejecta, unde propterea non omnino adæquatum, & tutum consilium desuper per non practicantes illa Tribunalia dari potest, adeout in hoc ceteriori Siciliæ Regno plures agnoverim in jure communi doctissimos, nullatenus callentes materiam feudalem, solum cognitam iis, qui in Sac. Consilio, & Regia Camera summariz versantur, cum in istis tantum Tribunalibus hujusmodi controversiæ pertractentur, & nihilominus illa qualis qualis notitia, quam adolescens dicta Tribunalia praticando obtinueram, neque proderat quoad feuda alterius Regni Siciliæ ulterioris, ob multas diversas leges, satique diversam praxim, postquam sub Carolo primo unum Regnum ad altero divisum est.

Ut autem requirenti, his non obstantibus, adhuc insistenti morem gererem, cum ea notitia, quæ ex DD. Regni lectura obtineri poterat, quatenus pertinet ad primum quæsitum successione in concursu ejusdem Margaritæ per mortem Fabritii communis avi, procedendo seu discurrendo cum certo præsupposito, quod ageretur de feudis individis juris Francorum jure primogenituræ deferendis, vel quia in prædictis utriusque Siciliæ Regnis generaliter per Constitutionem incipien. *Constitutionem Dictæ memoriæ*, effecta sint hujusmodi naturæ, quamvis prius essent dividua & juris Longobardorum, juxta unam opinionem, vel quia juxta alteram id provenerit ex locali, & particulari consuetudine, quæ deinde paulatim crescendo transferit in generalem, ex iis, quæ in proposito deducunt Minadous, Galeot. Urfin. Marcian. & cæteri, de quibus in Mutinen. feudorum de Rangonis, super quo puncto tanquam hodie certo, neglecta disputatione, ut dictum est, processu præsuppositivæ.

Dixi, quoad punctum successione, illius resolutionem pendere a validitate ac efficacia, seu effectu, & tempore refutationis, an scilicet refutatio esset valida, vel invalida, si enim esset invalida, tunc utpote nullo jure abdicato a refutante, tempus mortis istius attendendum esset, si vero esset valida, & tunc quale tempus ad regulandam successione attendendum esset, an scilicet illud refutationis, vel potius tempus mortis refutantis, sive, stante prædecessu refutarii, cum ageretur de refutatione causativa, & facta contemplatione matrimonii, an ob istius dissolutionem, tanquam ex cessante causa illa esset resoluta, vel ne, & sic in summa concludebam decisionem præcipue pendere ab eo, an hujusmodi successio regulanda esset a persona Francisci refutarii, vel potius ab illa Fabritii refutantis.

Quatenus enim, posita validitate, seu perfectione, & duratione dictæ refutationis, attendenda esset persona refutarii, perinde ac si illa refutantis de tempore refutationis mortua esset, tunc dicebam planum esse bonum jus Margaritæ Filiz unigenitæ absque dubio succedentis patri in exclusionem, vel dicti Josephi transversalis, & ex fratre nepotis, vel in exclusionem Fabritii patris, non obstante diversitate sexus, licet enim attento jure communi feudorum, quoties non agitur de feudis omnino impropriatis jure allodii regulandis, de quibus in Mantuana feudi *hoc eod. tit. foeminæ* sint inhabilitatæ ad hujusmodi successione, quinimmo etiam essent habilitatæ, quia nempe diceretur pro hæredibus utriusque sexus, seu expresse pro masculis, & foeminis, adhuc tamen intelligeretur in subsidium, ac defectis masculis, quamvis transversalibus, & remotioribus habentibus qualitatem descensivam a primo acquirente feudi antiqui, excludentibus proinde feudatarii defuncti filiam, ad text. in *cap. 1. de eo qui sibi, & hæredibus, & in cap. 1. de feudo foeminino*, utrobique communiter Repetentes, plene collecti per Rosenthal. *cap. 7. concl. 40.* Schrader. *par. 7. cap. 4. num. 60. cum seq. late Andreol. contrav. 252. & seq. cum aliis in eadem Mantuana.*

Nihilominus in prædictis utriusque Siciliæ Regnis foeminæ sunt simpliciter habilitatæ, atque ita capaces effectæ per Constitutionem *In aliquibus*, & melius per Constitutionem *ut de successione* utriusque Regno communes, ac etiam per Capitulum particulare hujus Regni Siciliæ ultra incipien. *Si aliquem*, quod quicquid male motivaverit Cannetius in dicto *cap. si aliquem*, ut hæc habitatio intelligatur etiam ad dictos limites juris communis, & in subsidium,

dium, ista opinione rejecta, communiter apud utriusque Regni Doctores receptum est, prælationem masculi intelligendam esse in concursu æqualis lineæ, vel gradus, itaut prærogativa sexus vincat solum prærogativam ætatis, non autem illam lineæ, vel gradus, ut antiquioribus allegatis plene probant Petrus de Gregor. *de concessione feudi, q. 4. par. 4. Corsett. conf. 24. num. 1. Milanens. dec. 8. lib. 1. num. 229. Giurb. de success. feudor. prælud. 6. num. 19.* qui omnes sunt Siculi ultra Pharam, alios ejusdem Regni Doctores referentes, magisque constanter, & de plano firmant Regnicolæ citra, de quibus Rovit. *super prag. 11. de feud. num. 16. cum seq. Ursin. de feud. par. 1. quest. 5. art. 2. & alibi, cum conclusio non habeat amplius difficultatem, & sic spectata persona d. Francisci refutatarii, ut dictum est, casus esset planus, non admittens disputationem, ut Margarita unica filia excludat alios.*

Quatenus vero ob refutationis nullitatem, sive resolutionem, vel quod tenenda esset opinio attendendi tempus mortis refutantis, non autem refutationis, ut infra, successio ex persona dicti Fabritii avi ultimo defuncti regulanda esset, adhuc, procedendo magis cum illis majoribus notitiis, quas habebam de feudis hujus Regni Siciliae citra, primo aspectu dicebam, casum habere etiam difficultatem contra ipsum Josephum, quodque non obstante disparitate sexus, potiores essent partes femineæ ob prærogativam lineæ, quæ vincit sexum, quinimmo etiam gradum, itaut femina superstes ex primogenito prædefuncto excludat etiam suum patrum, & sic filium primi gradus, quamvis masculinum, multo magis nepotem, ut ex Napodan. *in consuet. si quis, vel si qua, verbo ex masculis, n. 118.* firmant Minad. *in Constit. In aliquibus, tertio notab. n. 118. & seq. Loffred. conf. 39. nu. 28. a Pont. de potest. Proreg. tit. de success. mul. n. 29. & 30. & 44. Ursin. de feud. d. par. 1. q. 5. art. 2. nu. 7. cum seqq. ad fin. & par. 2. quest. 4. art. 2. nu. 15. & seqq. qui duo ultimi alios cumulant, ac dicunt hodie indubitatum, ac tuetur Marcian. jun. *disp. 4. n. 9. & seqq.* licet enim id nimis asperum, quinimmo Barbarum videretur, originem probabiliter trahens ab aliquo iniquo principio, ut illorum temporum conditio dabit, nihilominus ut patet ex allegatis, id est receptum, unde propterea intrat propositio, quod lex, quamvis dura, servanda est.*

In hoc autem Regno Siciliae ultra, quamvis ibidem recepta quoque opinio sit, ubique hodie admittitur, nepotem ex primogenito, non obstante inæqualitate gradus, & ætatis, ob repræsentationis beneficium vincere patrum, & sic filium secundogenitum, ex copiose collectis per Marcian. jun. *disp. 1. & per Giurb. de success. feudor. §. 2. gloss. 10. per tot.* quod magis de plano procedit in dicto Regno Siciliae ultra per Capitulum Caroli V. 204. seu. 118. ab eodem Giurba commentatum, attamen inhærendo magis tam juri communi feudorum, quam illi Romanorum, ipsique juri naturæ, rationabilius receptum est, id procedere datis terminis habilibus, & æqualibus, quod scilicet in filio repræsentante concurrat eadem qualitas masculina, quæ concurrebat in persona repræsentata, ut bene probant Blascus Lancea in *c. si aliquem, par. 1. principali, q. 3. vers. ista questio*, Scribentes apud Milanens. *dict. dec. 8. num. 107. & seq. & idem Milanens. num. 269. & 327. Bolognett. conf. 8. num. 9. & conf. 9. n. 57. & videtur de mente Cannetii, Cumie, & aliorum, ex dispositione dicti Capituli, si aliquem, ubi ante omnia consideratur sexus, & clarius per Capitulum 204. Caroli V. ac etiam per Capitulum Regis Philippi registratum apud Bolognettum d. *consil. 9. num. 10.* ubi claris verbis deciditur, eatenus nepotem ex primogenito excludere patrum, quatenus sit masculus, secus autem si sit femina, vincens ex beneficio repræsentationis solum gradum, non autem sexum, & sic amitam, non autem patrum.*

Et quamvis dictum Capitulum 204. Caroli V. loquatur ad favorem ipsius filii secundogeniti, & in concursu neptis cum patruo, & aliud Capitulum Regis Philippi loquatur de successione Collateralium, omnino tamen verius credi 10 di convenire quoque huic casui, vel ex vi comprehensiva magis, quam extensiva ob identitatem, ac majoritatem rationis, vel clarius in ratione interpretativa, tanquam in casu minus dubitabili, dum præsertim exprimit rationem pariformiter adaptabilem, conservationis scilicet feudorum in agnationibus, & familiis, & quia se conformat dicto alteri *cap. si aliquem*, per quod ante omnia respicitur ad sexum, ut est sensus Perni *consil. 4. col. 3. vers. Verumtamen*, Intrigliol. *decis. 43. num. 21. & seq.* Petr. de Gregor. *de concess. feud. par. 4. q. 10. in princ. & n. 21.* ubi Mastrill. in addit. Corsett. jun. *ad consil. 10. ejus patris, num. 27.*

Licet autem Giurba *de success. feud. d. §. 2. gloss. 10. 11 ex num. 28. & gloss. 2. num. 70.* late probare conetur primogenitum, quamvis non possessorem, transmittere in ejus filios jus primogenituræ in sui persona radicatum, examinando cum ejus docto, sed proluxo stylo quætionem, an id sequi dicitur jure repræsentationis ex persona proprii parentis, vel ex persona propria jure subingressione, sive ob virtutem, & prærogativam lineæ, de quibus quætionibus habetur actum in sua materia *sub tit. de fideicom. & primogenituris*, ac late in terminis feudalibus agit Marcian. jun. *disp. 1. cum plur. seqq.* nihilominus negligendo juxta laudabilem Curie stylum hujuscemodi evagationes, dicebam, quod quicquid sit de hoc, sive una, sive altera opinione retenta, semper id intelligendum est, quatenus persona, quæ jure, sive repræsentationis, sive transmissionis, aut subingressione, gradum corruptum occupare vult, est habilis, obtinens eandem qualitatem, quæ in parente erat causa exclusionis fratris secundogeniti, quia licet femina sit de linea primogeniti, non tamen habet illam qualitatem, ob quam dictus primogenitus vincebat secundogenitum, & sic posito quod successio, refutatione non obstante, regulanda esset ex persona Fabritii avi ultimo defuncti, probabilius mihi videbatur bonum jus d. Josephi, unde propterea resultabat de plano nullitas dictæ transactionis per ejus tutores cum evidenti læsione initæ.

Quare difficultas restringi videbatur ad refutationis validitatem, vel operationem, unde propterea duas distinguebam inspectiones, unam circa ejus validitatem, vel invaliditatem, stante quod esset pactio nata cum reservatione scilicet usufructus, & administrationis, & alteram circa ejus operationem quoad hunc effectum successionis, data etiam validitate.

Super prima, cum facti notula mihi exhibita non exprimeret, an dicta refutatio munita esset, vel ne Regio assensu, determinatum judicium dare non potui, cum ab hac circumstantia penderet resolutio, unde discurrendo conditionaliter, seu præsuppositive, dicebam, quod nisi adesset assensus, probabilius pro invaliditate respondendum veniret, quoniam, ut de hoc habetur magis particulariter actum in 12 Romana de Pallavicinis *hoc eod. tit. ad materiam Bullæ Baronum*, licet in jure feudali receptissimum sit, non obstante prohibitionem contenta in *cap. Imperialem, de prohib. feudi alienat. per Frider. quinimmo, & altera strictiori contenta in Constitutione, Constitutionem Divæ memoriæ*, refutationem fieri posse in proxime successurum abique assensu, quia non est alienatio, sed præventiva successio, attamen debet esse pura, non autem pactio nata, & cum usufructus, vel alterius juris reservatione, qua concurrente, quamvis feuditæ satis certent, an illa vitiet, vel vitietur, aliquibus volentibus eam tanquam accidens vitari, firma remanente substantia refutationis, aliis vero volentibus pro validitate actus eam resolveri in reservationem fructuum, seu commoditatis, & ut quid nudi facti, nihilominus magis communis, & recepta est, propter individuum voluntatis vitare, totumque actum invalidum remanere, juxta *conf. 3. Loffredi, a Ponte de potestate Proreg. tit. de refutat. feudorum, §. 1. & 3. Rovit. prag. 4. de feudis num. 3. & seq. Giurb. de success. feudor. §. 1. gloss. 12. num. 10. & 44. cum aliis apud eodem*, & infra in dicta Romana de Pallavicinis, satis tamen probabile videbatur, ut idemmet Comes quasi pro certo supponebat, stante occasione hujuscemodi refutationis, adesse assensum, quo casu omnia hæc corruerant.

Circa vero alteram inspectionem, eam subdistinguebam in duas alias, in effectu quasi sonantes in idem, sed diversos terminos habentes, unam scilicet, an stante dissolutione matrimonii per prædecessum filii refutatarii, hujuscemodi 13 refutatio, tanquam ex cessante causa resoluta remaneret juxta ea, quæ ex Oldrad. *conf. 115.* & aliis habentur apud Rovit. *consil. 15. & 16. lib. 2.* ac magis ex professo habetur actum in sua materia, in una Parmen. pro Comite Tarascino, ac etiam in una Pistorien. *sub tit. de Donat.* quasi quod hujuscemodi actus eam implicitam conditionem habere videatur, si donatarius donatori supervivat, sive duret causa finalis, qua cessante actus resolvatur tanquam ex cessante conditione, verum de hoc motivo satis dubitabam, cum probabilius dicta resolutio sit sustentabilis in casu, quo processum fuerit per viam promissionis de relinquendo, seu quod alias dici possit, substantiam actus, quamvis irrevocabilis collatam esse in tempus mortis, juxta casum, de quo in dicta Parmen. ac etiam *hoc tit. ad materiam Bullæ Baronum* in Romana donationis de Andofillis. Secus autem, ubi donatio est ab initio perfecta, & translativa domini, dilata solum

solum executione post tempus mortis, ob reservationem usufructus, quæ perneceffe importat translationem dominii, & possessionis proprietatis in donatarium, ne detur servitus in re propria, ut in his terminis refutationis advertitur per Amicang. *quæst. feudal. 11. n. 2.* de Marin. ad Reverter. *decif. 56. num. 3.* ubi quod actus explicatus per viam perfectæ donationis remanet irrevocabilis, & Ego met admitto in dicta Parmen. & in dicta Romana de Andossillis.

14 Unde remanebat pro unico refugio altera inspectio efficaciz refutationis ad effectum successione, an scilicet ista regulanda sit de tempore ipsius refutationis, vel potius de tempore mortis, dubitandi rationem præbente dispositione textus in *l. cum pater, §. a filia, ff. de legatis secundo, l. filiusfam. §. divi, il primo, ff. de legatis primo, l. uxorem, §. virum, ff. de legat. 3.* ut scilicet gravatus restituere post mortem, non posset ante illam præventive restitutionem facere in præjudicium ejus, qui de tempore mortis proximior reperiretur, & in terminis fideicommissariis, ex Bart. Alberic. & aliis in dicto *§. a filia* firmant Roman. *conf. 452.* & cæteri antiquiores, de quibus Rota *decif. 468. & 469. part. 4. divers. & plenius dec. 263. num. 1. & sequentibus, part. 1. rec. late Fontanell. decif. 39. & 40.* ubi respondendo ad text. in *l. post mortem, Codic. de fideicommissis*, dicit procedere in præjudicium ipsius restituentis, secus autem in præjudicium tertii, qui de tempore mortis extiturus est proximior.

Quicquid autem sit de his in terminis fideicommissorum ac primogenitorum, & majoratum, de quibus habetur actum pluries in sua materia *sub tit. de fideicommissis*, præsertim vero in Firmana primogenituræ; in terminis tamen specialibus refutationis feudorum, habebam difficultatem contra requirentem, quod scilicet magis communis, & vera esset, ut attendendum sit tempus refutationis, quoties fraudis, & collusionis præsumptiones, & adminicula non urgerent, ut post Blasch. Lanceam, Scaruffum, & alios Siculos, Cumia in *cap. si aliquem, verbo antiquis, n. 371. & 376.* Milanen. *d. decif. 8. n. 278. cum seqq.* ubi plene omnibus contrariis responderetur, ac firmatur hanc esse opinionem receptam, Cutell. *de donat. tom. 2. special. 12. in fin.* & quæ opinio magis communiter etiam recepta est in hoc altero Regno Siciliæ citra, ut plene cæteris relatis a Pont. *decif. 4.* Amicang. qui disputat quæstionem ad partes *quæst. feudal. 12.* ubi hanc firmat veriore reprobato Arthman. Pistor. *quæst. feudal. 6. n. 34. & seq. lib. 2. Rosenthal. cap. 5. membr. 2. concl. 67. Corfett. consil. 19. nu. 34. & seq. & latius Corfett. jun. in addit. ad patrem, conf. 22.* apud quos cæteri, Intrigliol. *dec. 43.* qui tenent contrarium.

Præterea ubi etiam, quando causa esset integra, hæc diversa opinio Pistor. Rosenthal. Corfett. & aliorum esset magis sustentabilis, ut in hoc regno Siciliæ ultra non improbabiler dici posse videtur ob contemplatam agnationem, tam per Capitulum, *si aliquem*, quam clarius per Capitulum Regis Philippi, quia tunc cessat præcipua ratio considerata per Blasch. & alios, quod scilicet secundo genito superstiti nullum sit præjudicium, dum nepos ex primogenito prædefuncto, seclusa etiam refutatione, fuisset successurus; adhuc tamen mihi non levis remanebat difficultas ex duplici consideratione, una quia non agebatur de causa integra, sed jam sopita per transactionem, pro qua sustinenda, ista tam magna opinionum diversitas sufficere videtur, secundo fortius ubi actus esset munitus Regio assensu sanante hujusmodi defectum, seu dirimente quæstionem cadentem, ubi actus fieret ex solo facto privato refutantis, & cum ea licentia, quam lex ei tribuit, quasi quod tunc, cum talis facultas unice fundetur in ratione legitimæ successione ita solum præventæ, eam conditionem habere videatur, si fiat casus hujusmodi successione, unde fictio jungatur cum veritate. Potissime vero stante causa, ob quam refutatio facta est, adeo scilicet qualificati matrimonii cum sanguine regio, & ex qua circumstantia ponderabam duos resultare effectus, unum scilicet omnimodæ cessantis suspitionis fraudis, & collusionis, & alterum, quia ut habetur apud Franch. *decif. 205.* Venturin. *conf. 14.* Merlin. *decif. 515. alias 44. par. 6. rec.* & satis frequenter in sua materia *sub tit. de donat.* hujusmodi donationes contemplatione matrimonii dicuntur pars contractus matrimonialis, ac proveniunt magis ex providentia sponsæ, ejusque parentum, & conjutorum, ut ita provideretur sibi, ac filiis ex eo matrimonio suscipiendis, quam ex puro facto, & liberalitate donatoris, unde remanet species contractus correspondivi, & consequenter non ita de facili intrant quæ

in terminis mere voluntariæ, & gratuita refutationis in proposito dici possent.

Et ex his, ac etiam ex pluribus motivis prudentialibus non irritandi amitam prole carentem, a qua juxta ordinem naturæ magna successio sperari potuisset, consului ab hujusmodi opere abstinendum esse, reservando dicta motiva, quæ 18 adversus præfatam Margaritam viventem deduci possent deducenda in exclusionem præfati Comitis Racudiæ, ob prærogativam ætatis cum gradus æqualitate ad hujusmodi feudorum successione aspirantis post ejusdem Margaritæ mortem.

In eadem facti notula, feudiscursu mihi exhibito, ut super eo responsum darem, excitabatur etiam motivum reversionis hujusmodi feudorum ad Fabricium refutatum, quasi quod in successione refutatarum ipse omnibus præferatur, exclusis cæteris quamvis proximioribus, potius jure reversionis quam successione, ex text. in *cap. 1. de eo qui finem fecit agnato, & cap. 1. §. ult. si de feudo fuerit controversia, cum concordantibus* per Rosenthal. *cap. 2. concl. 20. & 21. Montan. contr. 9. per tot. Marcian. jun. disp. 8. de Marin. resol. 189. n. 36. & seq. lib. 2.* Verum in hoc putabam procedi cum æquivoco, quoniam id respicit habilitatem refutantis ad succedendum, ne scilicet prætendi possit exclusus, vel quia per refutationem fecerit se mortuum, & inhabilem, vel quia parentes de jure extranei sunt a successione feudorum, & sic ad effectum, ne remotiores agnati eos excludant, eisque non tollatur illa naturalis succedendi habilitas, quam alias haberent, non autem ut proprios filios refutatarum morientis, ipse refutans excludere posset, unde quoad hoc primum quæsitum impugnandi transactionem, eram in voto negativo, potissime quia Margarita super hujusmodi feudis jura dotalia matris, aliasque prætensiones habebat, & sic ex pluribus remanebat durum opus, ea vivente non de facili terminabile.

Quo vero ad alterum punctum prætensionis dicti alterius Josephi Comitis Racudiæ super successione per obitum ejusdem Margaritæ, in eadem notula insinabatur, duo esse præfati Josephi fundamenta, ex quibus prætendebat in hujusmodi successione potiora esse ejus jura, primo quod in dicta transactione, inita inter Comitem Mazareni, & Margaritam per verba ampla, & effrænata dictum esset a dicto Comite, quatenus opus esset, hujusmodi feuda eidem refutari, & renunciare, unde propterea inferrebat ad renunciationem realem, per quam renunciants tollere dicitur se de medio, ex regula, quod renunciantis non datur amplius ad jura renunciata regressus; & secundo, quod ipse esset tam in gradu, quam etiam in agnitione qualitate æqualis, dum ejus mater nupserat viro de eadem familia, ideoque data hac omnimoda æqualitate in gradu, agnatione, & sexu, vincere debebat ratione prærogativæ ætatis.

Primum fundamentum renunciationis, seu refutationis, pro meo judicio discursu indignum, ac vere fabulosum reputatum fuit, quoniam ubi etiam ageretur de voluntaria, & mera renunciatione, hujusmodi quæstio omnimodæ realitatis extinctivæ cadere solet in iis renunciationibus, quæ fiunt per ingredientes Religiones, & Monasteria, quasi quod, ut expeditius Deo inserviri possit, ita voluerit renunciants omnino a se abdicare, tam actu quam habitu, & spæ, bona temporalia, ac facere se mortuum, quod tamen neque est de facili practicabile, ex iis quæ pluries habentur in sua materia *sub tit. de renunciationibus*, præsertim in Romana fideicommissi de Speccatis, & in Romana hereditatis de Lanuvis, ac in decisionibus in utraque causa editis coram Bourlemont, & Taja, ubi vero cessat ista circumstantia ingressus in Religionem, tunc vel nulli, vel nimium rari sunt casus, in quibus verificetur hujusmodi renunciationis species, & si quis casus contigit, verificabilis est in renunciationibus, quæ fiunt per mulieres nuptas, utpote in alienas familias transeuntes, ex motivo conservandi bona in agnatione, ut disputatum fuit in *Marsicana successione*, & in aliis eodem tit. *de renunc.* ac in celebri quæstione, quam vidi disputatam in Tribunalibus Neapolis, dum eram Scholaris, super renunciatione Principissæ Perrettæ, de qua plene, & doctè agit de Marin. *resolution. 189. libr. 2. cum similibus.*

Sive altera quæstio diversæ speciei realitatis, & personalitatis cadere solet in bonis indifferentibus ad hæredes etiam extraneos transmissibilibus, in quibus cadat controversia inter ipsum renunciantem, & hæredes renunciatarum, an scilicet præcise contemplata sit persona renunciatarum limitate absque transmissione ad hæredes, ita ut renun-

ciatio resolvatur, juxta id, quod disputatum fuit in Romana fideicommissi de Urfinis inter Isabellam Urfinam, & creditores Franciotti, & Francisci Urfini Fratrum, de qua habetur actum *sub tit. de fideic. seu sub altero de renunc. pluresque adsunt decisiones cor. Verospio, Taja, & Bevilacqua cum similibus.*

Ubi autem hujusmodi circumstantiæ cessant, atque agitur de bonis differentibus, non cessibilibus, sive ad extraneos hæredes renunciarii non transmissibilibus, tunc ex verisimili voluntate tam renunciantis quam renunciarii remanet renunciatio mere personalis, & restricta ad personas, quas renunciarii intererat potius succedere quam
21 renunciantem, secus autem favore Domini, vel remotiorum agnatorum, aut aliorum vocatorum, a renunciario verisimiliter non contemplatorum, juxta veram, & receptam theoreticam Bar. *conf. 58. & in l. qui Romæ, §. duo Fratres, n. 24. ff. de verb. obligat. de qua post antiquiores plene Peregrin. de fideicommissis, art. 52. n. 73. cum seqq. Schrader. de feud. par. 8. c. 5. n. 27. Fulgin. de emphyt. tit. de renunc. q. 2. num. 1. & seqq. Cyriac. controv. 4. num. 20. & 21. Rota dec. 186. par. 3. recent. & habetur deductum in dicta Romana fideicommissi de Steccatis, sub tit. de renunciacionibus, in Romana, seu Urbevetana successione pro Ardiciona sub eod. tit. & in aliis frequenter, cum nullatenus probabile sit, tam Margaritam renunciariam, cessato proprio, suorumque filiorum, & descendentium interesse, quam Comitum renunciantem, ita hujusmodi actum gerere voluisse, ut habito dicto Comite pro non extante in rerum natura, transirent feuda ad remotiores vel cognatos, sive his non existentibus devolverentur ad Fiscum.*

Clarius vero, ac extra omne principium dubitandi, quoniam hæc non erat vera, & voluntaria renunciatio, cujus termini additi fuerant, juxta consuetam Notariorum formularia, pro potiori, & exuberanti cautela, cum processum esset per viam transactionis, cujus natura est ut restringatur ad ea, quæ in litem deducta sunt, quamvis ampla, & effraznata verba contineret, quæ semper accessorie, & famulative stare dicuntur, neque dispositionem extendunt, nisi ubi ratio affectionis, vel alia circumstantia implicet quoque in aliis, quæ non erant in lite, donationem, vel pactum de non petendo, juxta ea, quæ hoc eod. tit. habentur in proposito deducta in Romana, seu Perusina pro Episcopo a Cornea, & in aliis, & fortius dum tractabatur de transactione facta per Pupillum, ejusque tutores, unde quando etiam in verbis hujusmodi præensam realitatem contineret, adhuc esset invalida, utpote manifeste læsiva, & irrationabilis.

Unica igitur dubitandi ratio cadebat super prælatione
23 successione, quoniam cum contententes essent ultimo defuncto patruelis, & sic æquali quarto gradu, cessabant termini repræsentationis, quæ non datur post fratres fratrumque filios, dum etiam in feudis hodie magis communiter receptum habemus idem quod in fideicommissis, ut scilicet proximitas regulanda sit ex persona gravati, non autem gravantis, seu ex persona ultimo morientis, non autem primi acquirentis, ex iis, quæ habentur deducta in
24 Mutinen. feudorum de Rangonis hoc eodem tit. ideoque in specie duorum patruelium in gradu, & sexu æqualium, quorum unus ætate minor erat filius secundogeniti, alter vero ætate major, erat filius tertio geniti, ut in hujusmodi concursu, cessante beneficio repræsentationis, attendatur prærogativa ætatis, habetur apud Petr. de Gregor. de feudis, par. 4. quest. 10. num. 23. Cumia in c. si aliquem, verb. major natu, de Marin. resol. 126. n. 64. lib. 1. Baronius in subscript. ad allegationes impress. post secundum tom. de citation.

Licet enim etiam in gradus inæqualitate, nepos ex fratre secundogenito vincat fratrem tertio genitum, ut Affli&. in Constit. de successione 8. notab. n. 22. & 23. Fab. de Ann. conf. 125. n. 43. & sequent. Rovit. pragm. 11. de feud. n. 52. & seqq. Amat. resolut. 1. Marcian. d. disp. 2. Giurb. de success. feud. §. 2. glos. 10. Urfin. de success. feud. par. 2. q. 4. art. 1. de Marin. d. resol. 126. n. 52. lib. 1. attamen id provenit ex beneficio repræsentationis intrantis in filio fratris, qui repræsentando proprium parentem secundogenitum, ita excludit tertio genitum, quem ejus pater excluderet, secus dicto beneficio cessante, ut apud Marin. d. resol. 126. n. 64.

In eadem notula insinuabatur ex parte d. Comitum Racudiz prætendi, sibi non obstare cognatitiam qualitatem in eo Regno considerabilem ob dicta Capitula contemplantia agnationem, juxta *conf. Perni 19. cum aliis per Mut. ad cap. si aliquem, nu. 241. & Cumiam in eodem cap. si aliquem, verb. masculus, n. 109. cum seq. Intrigliol. de feud. renunc. 2. art.*

51. quoniam cum ejus mater nupta esset in eadem familia de Branciforte, ipse quoque agnatus erat, ut in specie ponderat Fufar. *de fideic. q. 357. in fine.*

His tamen non obstantibus, contrarium absque difficultate censui verius pro dicto Comite Mazareni, itaut pro meo judicio prorsus improbabilem crederem dicti alterius Comitum Racudiz prætensionem, ob duplicem prærogativam sexus, & lineæ, quarum singulæ distincte, & de per se vincunt indubitanter ætatem, multo magis utraque insimul concurrente, nil obstant agnativa qualitate prætensa per d. Comitum Racudiz, quoniam ille attinet feudatario per extremum inhabile foemininum, quod extraneum est, masculis æqualis gradus extantibus, tam de jure communi feudorum, quam de d. jure Capitulorum hujus Regni, unde propterea intrat regula, quod infecta primitiva, remanet etiam infecta derivativa, sive quod non potest dari major prærogativa in causato quam in causa, medium vero paternum est omnino extraneum, ideoque illud accidens, quod reperitur de eodem cognomine, seu eadem familia, nihil facit ad rem, ut reprobat Fufar. *q. 404. habetur per Rot. dec. 53. par. 7. recent. per tot.* ubi in specie de masculino nato ex foemina nupta in familia, & habetur particulariter actum in Urbevetana fideicommissi, seu majoratus de Mariscianis, sub tit. de fideicommissis, & in aliis, cum sit principium verisimum, ac receptum.

Et ulterius fortiter suffragabatur prærogativa lineæ, quæ
28 juxta ordinem positum per Molinam communiter receptum, semper occupat primum locum, secundum vero gradus, tertium sexus, & quartum ætas, quæ ultimo loco situatur, ut plene habetur deductum in his terminis apud Amat. *resol. 1. & in dictis allegationibus impressis apud Baron. ut supra, & non negant, sed admittunt de Marin. d. resol. 126. Urfin. de feudis, part. 2. quest. 9. art. 1. Marcian. disp. 2. cum duabus seqq. ubi doctè, & plene tractat materiam repræsentationis, quoniam aliud est agere de repræsentatione personali, aliud vero de transmissione prærogativa lineæ, ejus qualitas transmittitur in omnem posteritatem, ut per Amat. dicta resol. 1. & habetur actum in Bonon. primogenitur. de Podiis, sub tit. de fideicommissis, ac in docta decis. in forma discursus desuper in ea causa edita 1. Julii 1654. coram Bichio dec. 27. post Bonden. & repetit. dec. 346. part. 11. rec. ubi de puncto longe remotioris in gradu venientis ex prærogativa lineæ.*

Eatenus enim in Regno Siciliae citra cadit hæc difficultas, unde deciditur pro proximioris de linea inferiori contra remotiorem de linea primogenita, & sic pro patruo contra consobrinum de linea primogenita, quatenus urgeat ratio exclusionis istius a successione feudali, quæ in eo Regno per Constitutionem, ut de successione, non egreditur tertium gradum civilem, & quamvis per modernas gratias addit ampliatio ad quartum, attamen hujusmodi gratia intelligenda est in solum præjudicium Fisci, non autem ejus, cui alias successio debita esset, ut apud Marin. Urfin. & Marcian. proxime supra. Unde cessante dicta ratione, & altera agnationis, neque curatur sexus per cognationem, quia vincitur a linea, ideoque in Regno etiam Siciliae receptum est, nepotem ex sorore primogenita vincere nepotem ex sorore tertio genita, quia si earum matres viverent, primogenita excluderet secundogenitam, Urfin. d. par. 2. q. 6. art. unic. num. 26. de Marin. d. resol. 126. num. 65. & seqq.

Acquievit dictus Comes Mazareni consilio, nil excitando contra Margaritam viventem, quod tamen nihil profuit, quoniam ad breve tempus decedens, in ejus opulento asse allodiali, ac liberæ dispositionis alios scripsit hæredes, in feudis autem, in quibus nullam habebat disponendi facultatem, utpote pacti, & providentiæ, & juxta eam antiquam formam, quam Siculi dicunt strictam, omnimodam æqualitatem, seu neutralitatem profitendo, disposuit de meridiano Sole, dum est sub Leone, illa scilicet relinquendo, quibus de jure, &c. unde propterea inter dictos Comites Mazareni, & Racudiz introducta fuit lis in magna Reg. Cur. Siciliae, per quam post acerrimas disputationes in possessorio, pro Comite Mazareni de anno 1660. prodiit resolutio, reservatis juribus partium in petitorio, & possessorio plenario. Cumque per Regem Catholicum ob causæ gravitatem demandatum esset eidem M. Reg. Cur. quod sibi fieret relatio, ista occasione, deluper edita fuit satis elaborata, & plena decisio, quamvis ab aliquo superfuitatis defectu non omnino immunis, in qua etiam pleraque tractantur mihi ignota, utpote non contenta in dicta facti notula, super qua consilium expetitur fuit, præsertim circa existentiam Gabrielis muti, & surdi, qui erat

erat ætate major, an scilicet ille de linea secundogenita tolleret unicam prærogativam ætatis, quæ erat fundamentum prætensionis dicti Comitis Raçudix, demum vero causa per concordiam finem habuit, per quam remanentibus penes Comitem Mazarenæ Principatu Buteræ cum dignitate primatus Hispaniarum, & aliis feudis, dimissus fuit dicto alteri Comiti Principatus Petræperfiæ; quia vero in dicta decisione multa ad hanc materiam, & pro interpretatione Capitulorum illius Regni continentur, ideo opportunum censui eam registrare in fine voluminis, cum etiam ibi habeatur late actum de natura feudorum, in quibus Ego processu præsuppositivo, quod essent juris Francorum, ac etiam in fine agatur de successione Marchionatus Militelli, super qua consultus non fui.

Resolutio mihi, reflectendo etiam ad solam veritatem, visa est iusta, & probabilis, etiam si fuisset in peritorio ex dictis fundamentis prærogativæ lineæ, ac etiam sexus, seu agnationis, quamvis successio regulanda esset ex persona Margaritæ, ut mihi probabilius videbatur, licet dicta decisio ostendat apud Judicantes fuisse habitum pro vero, quod successio ab initio per mortem Fabritii avi radicata esset in Josepho Comite Mazarenæ, quem dicendum esset per transactionem refutasse feuda Margaritæ, quodque propterea ipse tanquam refutans vincere deberet omnes in successione refutarii, quod fundamentum mihi non omnino satisfaceret, si in contrarium urgeret prærogativa lineæ, vel sexus, seu gradus, &c.

S U M M A R I U M.

- 1 **D**E decisione edita in causa.
- 2 De modo scribendi, & edendi decisiones remissive.
- 3 De punctis causæ.
- 4 Quando valet refutatio feudi in proxime successurum, & de ejus requisitis.
- 5 Quæstio intrat, ubi desit assensus validus, secus eo accedente.
- 6 De æquivocis in ista quæstione, vel materia, & de specialitatibus in Regnis utriusque Siciliæ.
- 7 Qualis reservatio permittatur in refutatione.
- 8 De jure communi prohibitio alienandi non capit locum inter ipsos comprehensos.
- 9 Quod erroneum sit adhibere doctrinas Regnicolarum.
- 10 Quod possit fieri refutatio pactionata de jure communi.
- 11 De fraude qua fiat per refutationem super relevio.
- 12 De fraude, quæ per refutationem resultat creditoribus refutantis.
- 13 An successio regulari debeat attento tempore mortis naturalis refutantis, & ex istius persona?
- 14 De errore in extensione decisionum.
- 15 An præmortente refutatorio, feudum redeat ad refutantem?
- 16 Impugnatur opinio, ut sœmina neptis ex filio primogenito excludat Patrum.
- 17 De gratiis, ut feudatarius possit excludere sœminam per mortem, & vocare masculum.
- 18 De ordine succedendi in primogenituris.

ANNOT. AD DISC. XIII.

1 **Q**UAMVIS in decisione, quæ super ista celebri, adeoque gravi causa prodiit impressa in hoc primo libro, doctè quidem, nimiumque elaborate, per quandam speciem transactionis, multæ quæstiones feudales reassumantur, cum eo superfluo evagatorio stylo, quem Regionum mores induxerunt, etiam in Advocatorum, aliorumque juris Consultorum responsis, ut arguendo ex ungue leonem, patet ex ijs, quæ in eadem causa pro succumbente scripsit Cammarat. respons. 2. lib. 2. non tamen quoad stylum multum commendabiliter ex ponderationibus, de quibus in relatione Curiz lib. 15. discurs. 46. ubi de modo scribendi, ac etiam disc. 31. ubi de modo edendi decisiones.

Attamen quoad juris articulos, qui stricte percuterent casum controversiæ, quinque erant puncti. Primo nempe super validitate refutationis. Secundo an posita validitate, quoad ipsum refutantem, adhuc tamen non præjudicaret tertio ad varios effectus, & præsertim illum, ut successio regulanda esset ex persona refutantis, attento tempore mortis. Tertio, an per prædecessum refutarii, feudum revertatur ad refutantem, tanquam ex cessante causa ad eundem effectum regulandi successorem a persona refutantis. Quarto quatenus etiam regulanda esset successio ex persona refutantis, attento tempore mortis, cui successio, isto casu, esset debita: & quinto, quatenus suc-

cessio regulanda esset ex persona refutarii, vel ejus filie defunctæ sine proprio successore sanguinis, cuiusmodi ista contententium successio debita esset, an scilicet consobrinæ ex patruo, sed minori natu, vel alteri consobrinæ ex amita natu majori.

Quatenus pertinet ad primum punctum validitatis refutationis factæ filio primogenito, in hoc discursu, laus magis ex professo infra, disc. 76. firmatur conclusio super validitate refutationis in proxime successuram, dum modo habeat nonnulla requisita, primo nempe, ut ita fiat, ut habeat coherentiam contractus donationis, secundo, ut citra fraudem, & tertio, quod sit pura, & simplex, non autem pactionata cum aliqua reservatione; unde propterea feuditas cum scissura trium opinionum disputant quæstionem inter eos celebrem, an pacta vitient, vel vitentur, & super qua materia, commendabiliter quidem super doctrina, & eloquutione, sed pariter non multum commendabiliter ob superfluitates, multa deducit Rosa postmodum impress. consult. 59.

Verum in hac facti specie, ista quæstio extranea videbatur, quoniam procedit cum præsupposito, quod facta sit sine assensu Domini, atque in hoc consistit ejus specialitas, ut sine dicto assensu valeat, ex ea ratione, quod non sit alienatio, sed potius præventiva successio; sed quando munita est assensu, qui non valeat de subreptione, vel defectu intentionis, aliaque nullitate redargui, tunc nil refert, an sit pactionata necne, quoniam ubi etiam pactum esset prohibitum, atque redoleret divisionem, vel servitutem feudi, adhuc tamen de ejus validitate dubitandum non esset in præjudicium refutantis, & suo jure durante, quicquid sit in præjudicium tertii, juxta proxime sequentem punctum, dum assensus Domini tollit hoc impedimentum, adiutar eorum, quæ habemus in materia beneficii, super resignatione, vel dimissione beneficii ad favorem alterius, quæ pure fieri posset sine beneplacito Apostolico, non autem cum reservatione fructuum, vel pensionis, vel magis proxime in praxi habetur in indulto transferendi pensionem, quod fieri potest pure, & simpliciter, non autem cum aliqua reservatione ad favorem transfertentis, ex deductis sub tit. de pension. disc. 64. Attamen si in indulto id concederetur, sive ipsa translatio jam facta specialiter approbaretur a Papa, tunc non intraret hæc dubitatio, quæ tota pendet a carentia assensus, ita in præsentia.

Præterea ad declarationem præsertim eorum, quæ habentur infra d. disc. 76. in ista quoque materia refutationis, dignosci videtur idem æquivocum, quod supra in annotationibus ad disc. 1. & 2. & in aliis pluries observatum est, confundendi scilicet auctoritates feuditarum, eorumque indigestam faciendo confarcinationem, sine distinctione regionum, & legum, cum quarum præsupposito ipsi loquuntur; & sic confundendo feuditas Regnorum utriusque Siciliæ, loquentes in terminis illarum legum particularium, & alios, qui loquuntur juxta consuetudines, vel leges communes feudales.

In prædictis etenim Regnis viget pluries insinuata longe strictior prohibitio cujuscumque actus, qui quomodocumque importeret divisionem, vel servitutem, aut quale quale onus feudi. Unde propterea ob hanc ampliorem prohibitionem, multa ibi fieri non possunt sine assensu, quæ alias ex jure communi feudorum fieri possunt; puta, quia de jure communi fieri potest transactio bona fide, quod ad limites illarum legum denegatur, ut infra hoc tit. disc. 49. Item de jure communi, concurrentibus quibusdam requisitis, fieri possunt subinfusiones, ibi ob dictam infusionem interdictæ, ut supra, disc. 1. Ac etiam in terminis juris communis feudalis, prohibita non est sine assensu domini cessio, vel alter contractus super commoditate feudi, ex deductis d. disc. 76. & magis ad rem, disc. 61. & 110. & alibi, ac etiam in Curia docet praxis in materia pensionum Ecclesiasticarum, & tamen ibi id non permittitur ad favorem extraneorum, dum etiam illa simplex tenura, quæ prius concedebatur creditoribus sine assensu, hodie sublata est, atque amplius non prædicatur, solumque conceditur coactio in actione personali ad vendendum feudum.

In his vero terminis refutationis, quod factæ sint in proxime successurum, permittitur solum reservatio commoditatis, vel fructuum tanquam nudi facti, sive reservatio alicujus annuæ præstationis, per viam tamen obligationis personalis refutarii, & cum obligatione ejus bonorum allodialium, non autem cum aliquo jure reali in ipso corpore feudi, ex deductis per Marin. in addit. ad Revert. dec.

350. de Luca ad Franch. *decif. 591. num. 4.* & non negat Rota *d. consulti. 59. & d. disc. 76.* Ideoque limitate permittitur dictus actus purus præventivæ successionis in proxime successurum, adeout alias actus remaneret invalidus, & revocabilis, etiam ab ipsomet faciente, & sine aliqua obligatione personali, vel obligatione ad damna, & interesse.

Hæc autem omnia cessant in terminis juris communis feudalis, vel etiam alterius Romanorum, quoniam tam in hac materia feudali, quam etiam in emphyteutica, prohibito alienandi intelligitur quoad extraneos, non autem quoad comprehensos in investitura, in quos, licet remotiores, alienatio licite fieri potest, illaque valida est, & sustinetur durante jure ipsius alienantis, & in ejus præjudicium, quicquid sit quoad præjudicium proximioris, cui successio aperta sit, ut feudum a remotiori, in quem alienatio facta est, vindicare valeat, ex deductis *infra hoc tit. disc. 107. ac etiam tit. de emphyt. disc. 39. & tit. de fideic. disc. 55. & alibi.*

Et per consequens erroneum est procedere in hac materia cum Regnicolis, qui sive ob strictissimam, & ampliorum prohibitionem, resultantem ab illa particulari Constitutione, quæ incipit *Constitutionem Divæ memoriæ*, sive ab illa nimium stricta, & rigorosa individuitate, negant etiam inter comprehensos quemcumque actum, qui divisionem, vel servitutem, seu quale quale onus redolere potest, ac propterea termini sunt longe diversi.

Hinc sequitur, ut in puris terminis juris communis feudalis, nulla videatur subesse prohibitio refutandi feudum proxime successuro, cum reservatione, vel retentione, tam jurisdictionis, quam ususfructus, aliarumque præminentiarum, quodque actus sit validus quoad facientes, dum omnes sunt comprehensi in investitura, ideoque non intrat alienatio prohibita; idemque in refutationibus primogenitorum, & majoratum, dum ambo sunt de genere vocato, intra quod, etiam sine ordine proximitatis, prohibitio non intrat, ac propterea repetere oportet idem pluries inculcatum monitum, ut omnino reflecti debeat in omnibus ad hujusmodi distinctionem, atque abstinendum sit ab indigestis cumulibus, vel confarcinationibus diversarum auctoritatum ob longam differentiam inter unam speciem, & alteram.

Difficultas itaque, etiam in terminis juris communis, magis vero in illis præfati juris particularis dictorum Regnorum, percutit secundum supradistinctum casum, quod scilicet refutatio valida esset quoad ipsum refutantem, & habentes causam ab eo, qui illam impugnare non posset; prætenderetur autem invalida, vel impugnabilis per tertium, ratione fraudis, vel præjudicii.

Plures autem, ac diversæ sunt illius fraudis, vel præjudicii species; una siquidem est illa, quæ consideratur per distos Regnicolas potius quam per alios circa solutionem relevii, quæ facienda est per novum successorem feudi in medietate fructuum illius anni, & de quo specialiter agitur *infra, disc. 28.* & super hac specie fraudis aliquid insinuatur *supra, disc. 1.*

Altera est illa fraus, quæ fiat creditoribus refutantis, in sola actione personali, respectu feudi refutati in agnatum successurum, contra quem nullam habeant actionem realem, vel persecutoriam ad ipsum corpus feudi, ob carentiam assensus, unde propterea ejus fraus fiat in fructibus, qui durante vita, vel jure refutantis eorum debitoris, ab eis obtineri potuissent, & tunc intrat illa distinctio, quæ hodie videtur vulgaris, tam in ista materia feudali, quam in fideicommissis, & majoratibus, ac etiam in hæreditatibus, ac aliis juribus delatis ex dispositione legis, vel alterius hominis, seu alias quam per proprium contractum, quod scilicet aut agitur de refutatione impropria, quam nostri ad differentiam, renunciationem dicunt, per viam abstentivam, ita tollendo se de medio, & negligendo acquirere jus delatum, ut alteri proximiori locum faciat, & tunc fraus non attendatur, juxta terminos textus *in l. qui autem, ff. que in fraudem creditorum*, cum concordantibus, *sub tit. de credito, disc. 137. & 138.* Aut vero agitur de vera, & propria refutatione feudi, jam agniti, & possessi, juxta præsentem casum, & tunc ubi agatur de refutatione in ejus propria, & regulari natura, gratuita scilicet sub prægnanti nomine contractus donationis, & tali casu, quamvis eisdem creditoribus nullum jus directum, ac reale competat ad ipsum corpus feudum; attamen ob fraudis præsumptionem a lege subintellectam ratione causæ lucrativæ, est locus subsidiario remedio edicti *de his, que in fraudem credit. &c.*

cum coactione personæ, ut tradat fructus, sive juxta locorum, & Tribunalium praxim, cum tenuta ad effectum percipiendi fructus, ut facti potius quam ut juris, juxta distinctionem, *de qua hoc tit. disc. 61. & 110.* & in aliis ibi enunciatis, & habetur etiam ad rem *sub tit. de fideicommiss. disc. 195.*

Ubi vero actus valide sequutus esset ex causa onerosa, & correlative, & tunc intrare videntur distinctiones de quibus *disc. 156. de dote*, inter tertium conscium, seu participem fraudis, & tertium non participem, dum intrare videntur ea, quæ supra, *disc. 1.* habentur inter fraudem consilii, & fraudem præjudicii: ut scilicet requiratur etiam prima, & non sufficiat secunda, nisi cum fovente causam lucrativam.

Et quamvis in emphyteusi habente expressam prohibitionem alienationis, etiam si latissime sumpto vocabulo, adeout veniat etiam prohibitio hypothecæ, unde propterea procedunt eadem, quæ habentur in feudo, Rota alias opinata fuerit, ut creditoribus sine assensu hypothecariis, detur etiam contra tertium foventem causam onerosam exercitium hypothecæ cum Salviano, vel cum alio remedio, non ad ipsum corpus, vel substantiam bonorum, sed ad commoditatem, quæ etiam in prohibitis cadit sub hypotheca, *ut decif. 167. par. 9. recent. & apud Zarata decif. 59. & in aliis.* Attamen ut advertitur *disc. 41. de emphyt. & alibi*, iste videtur clarus error, quoties dicta ratio fraudis consilii non accedat, ex ibi ponderatis: ad quæ conferunt ea, quæ circa securitatem tertii acquirentis ex causa onerosa loca montium habentur *disc. 26. & seqq. de regalibus*, & alibi pluries.

Tertia demum est species fraudis præjudicii, de qua proprie in hac materia feudali, vel simili primogenitorum, vel majoratum, disputari solet, ad terminos textus *in l. post 13 mortem, Cod. de fideicommiss.* ubi scilicet refutatio fieret in eum, qui tunc esset proxime successurus, sed non esset talis de tempore mortis naturalis refutantis, ob supervenientiam naturalem, vel civilem alterius proximioris, vel habentis aliquam majorem prærogativam, unde propterea si refutatio facta non fuisset, illi debita esset successio, & tunc ut patet ex relatis *in hoc discursu*, latius vero in dicta decif. in isto casu edita *ex num. 39.* cum aliis relatis per Thor. in *add. ad decif. 14. Salernitan.* est magna quæstio cum scissura opinionum præsertim inter Hispanos agentes de illis majoratibus qualificatis, qui in substantia faciunt eandem figuram, quam apud nos faciunt fenda individua ad formam juris Francorum, cum illis differentis, quæ resultant ex styli, & legibus particularibus.

Ista vero quæstio pro meo sensu videtur potius facti, quam juris, decidenda ex singulorum casuum qualitate, & particularibus circumstantiis, quodque propterea erroneum sit procedere cum solis generalitatibus, in quocumque casu, vel cum solo numero arithmetico DD. pro consueto ineptissimo modernorum pragmaticorum confarcinatorio stylo, ut scilicet totum pendeat a bona, vel mala fide, juxta eandem distinctionem, quam *hoc tit. disc. 49. & de emphyt. disc. 52. & de fideicommiss. disc. 173. & seqq.* habemus in materia transactionis cum similibus.

Ubi etenim refutatio facta esset bona fide, & ex justo, ac rationabili motivo, rebus in eodem statu permanentibus, adeout absit omnis suspicio præordinatæ fraudis, ac supplantationis tertii; & tunc illa recte operativa remaneat, atque intret dispositio *d. text. in l. post mortem*, non curato accidentali rerum eventu, cum sufficiat, quod tunc bene actus gestus esset, adinstar eorum, *que disc. 1. de alienat. & contract. prohib.* habentur in materia alienationis bonorum Ecclesiæ cum similibus, & particulariter advertitur in his terminis *in Romana Primogenitura de Cesarinis, sub tit. de fideicommiss. in Supplem.* secus autem e converso.

Quare applicando ad rem, in casu præsentis controversiæ, resolutio quidem placuit, eaque justa visa est, ex iis quæ concernunt quintum punctum, regulando etiam successio-nem ex persona Principissæ ultimo defunctæ filix refutatarix, non tamen placuit in hac parte, ut etiam in hoc discursu advertitur, dum refutatio facta fuit nimium rationabiliter, & ex justo motivo comprobato ab usu communi, occasione scilicet, vel contemplatione qualificati matrimonii, quod alias non fuisset contractum.

Atque hinc edocemur id quod pluries advertitur, & præsertim *in relatione Curie, d. disc. 32.* quam erroneum sit in extensione decisionum, multa cumulare motiva, atque canonizare omnia, quæ præter causæ necessitatem per defensores patris victricis deducta fuerunt, quoniam ita illa resolu-

resolutio, quæ ex aliis motivis iusta sit, iniustitiæ suspitionem concipit, ob canonizationem eorum, quæ canonizari non merentur.

Circa tertium punctum resolutionis ex cessante causa ob prædecessum refutatarii, quamvis pro meo sensu 15 de resolutione, vel cessatione ad alios effectus, responderi debere videatur ex iis, quæ habentur infra hoc eodem titulo, disc. 85. & tit. de donat. disc. 8. cum seqq. & 17. nihilominus in hac facti specie, posita capacitate foeminarum descendendum, in exclusionem masculorum transversalium, verius videbatur contrarium, unde propterea, quatenus decisionis extensor ostendat inclinationem pro resolutione refutationis, & reversionis feudi ad refutantem, neque id placet, idemque error dignoscitur, de quo supra, quamvis, ut supra, placeat resolutio in genere ex aliis motivis.

Regula enim de cessante causa, recte procedit quando non sit consummatus effectus, qui adhuc daret, ut in præsentibus, quod ex matrimonio, cujus contemplatione refutatio facta fuit, fuerunt superstitibus filii, qui saltem pro jure secundario contemplati dicuntur in huiusmodi donationibus, ex deductis d. tit. de donat. disc. 1. cum plur. seqq. unde propterea licet casus præbeat asperitatem contrariam rationi, juxta nostros mores, ob existentiam filiarum foeminarum, adeo ut vivente refutante, atque ex eo superstitibus filiis masculis, feuda transitum facere valeant ad alienam familiam viri, qui illam foeminam duceret; attamen ista exorbitantia considerabilis est ad effectum ordinandi legem inhabilitativam foeminarum per masculos, etiam transversales, qui in feudo antiquo habeant qualitatem descendivam, in ordine ad acquirentem, vel ad possessorem, communem stipitem, non autem, ut exinde inferri possit ad resolutionem refutationis jam validæ, & perfectæ, ex hoc motivo cessantis causæ, quodque transversalis excludere deberet filios refutatarii morientis.

Bene tamen aspera visa fuit resolutio in casu, de quo sub tit. de donat. disc. 8. & disc. 29. de legit. & de transact. deferendo filio donatarii, vel refutatarii bona donata ex ista causa, & ulterius successionem intestatam, vel necessariam ratione legitimæ, in aliis bonis avi donatoris.

Divisio quarti puncti, ex præmissis remanet superflua, 16 quoniam si successio regulanda erat ex persona refutatarii, clarum est, quod filia excluderet fratres, dum bona dicuntur possessoris morientis; sed quatenus attendenda esset persona refutantis, iusta dicenda est resolutio, adeo ut opinio, quæ tenetur in hoc Regno ceteriori, ut foemina ex primogenito defuncto excludat filios masculos secundogenitos morientis, videatur nimium aspera, & irrationabilis, ut in discursu advertitur.

Id autem advertentes iidem Regnicolæ, huic inconvenienti 17 occurrere curarunt cum gratiis, de quibus *pragm.* 33. & 34. de feud. per quas feudatario conceditur licentia excludendi foeminam proxime successuram ob illum masculum agnatum, qui esset proxime successurus, si foemina non 18 adesset, unde propterea moderno tempore orta est quæstio in feudis Andriæ, Ruborum, & Corati, an illa dispositio, quam facere potest ipse feudatarius moriens, facere etiam possit per viam substitutionis pupillaris, quamvis relinquat filium pupillum, cui substituat proximorem agnatum, atque iuste prodiit affirmativa resolutio ab illo Sacro Consilio.

Demum quoad quintum punctum denuo reflectendo ad deducta in discursu, & in decisione, placent, atque resolutio visa est iusta; & circa istum ordinem gradualement, ultra deducta in discursu, videri poterant deducta in annot. ad discurs. 15. de fideicommiss. occasione successionis in primogenitura.

NEAPOLITANA

SEU &c.

SUCCESSIONIS FEUDORUM

Responsum ad interrogationem Magnatis Urbis pro consilio.

An, & quando foemina secundogenita in nupta, & ut dicitur in capillo, excludat foeminam primogenitam maritam, & dotatam, ad Constitutionem Regnorum utriusque Siciliæ incipien. Ut de successione?

SUMMARIUM.

- 1 IN utriusque Sicilia Regnis filia secundogenita in nupta excludit a successione paterna feudorum primogenitam nuptam.
- 2 A successione fratris, vel collateralium foemina nupta excluditur per remotiores collaterales, vel per Fiscum.
- 3 An sola dotis destinatio sine maritacione ad hanc exclusionem sufficiat?
- 4 An sufficiat dos constituta, & promissa, sed non soluta?
- 5 Quid in dote data mulieri protestanti nullo sibi præjudicare in successione?
- 6 An sufficiat solutio partis dotis?
- 7 Statuta disponentia de dote, an procedant in dote promissa?
- 8 Quando huiusmodi lex iusta, & rationalis censenda sit.
- 9 Dos soluta soli viro, muliere inscia, vel sciente, & tacente, an præjudicet?
- 10 Solutio ad hunc effectum sequuta dicitur ex compensatione.
- 11 De materia remissive.
- 12 Si eidem primogenitæ pro dote datur idem feudum, non intrat hac lex.

DISC. XIV.

Quidam ex primi ordinis Magnatibus Urbis multa feuda, & bona jurisdictionalia in Regno Neapolitano, aliisque ditionibus, & Provinciis possidens, filias foeminas habens, masculorum vero carentiam timens, me consuluit, ut sibi explicarem, an & quando foemina primogenita maritata, & dotata excludatur per secundogenitam in nuptam?

Respondi in dicto Regno extare Constitutionem incipien. Ut de successione, per quam in *vers. filia autem*, disponitur, filiam foeminam primogenitam nuptam, & dotatam, excludi a paterna successione in feodalibus per filiam secundogenitam in nuptam in capillo existentem. A successione autem fratris excludi sororem de eisdem bonis dotatam per posteriores conjunctos, vel his deficientibus per Fiscum, affirmant Isernia, & Afflict. *ibid.* & in cap. 1. de natura success. feud. Camill. de Medic. *conf.* 61. a Ponte *conf.* 10. vol. 1. Fab. de Ann. *conf.* 8. Theodor. *alleg.* 80. Rovit. *conf.* 23. lib. 1. Bilott. *concl. feud.* 4. Bottiglier. de success. ab intest. *theor.* 108. ex n. 16. Ursin. de success. feudorum, part. 3. *quest.* 1. & plur. seqq. de Marin. *resol.* 126. volum. 1. ex num. 33. Marcian jun. *disp.* 6. qui alios referunt, & ex forensibus *Surd. conf.* 457. in princ.

Verum super dictæ Constitutionis intelligentia, & praxi multa contingunt disputanda, quibus cognitis, poterit deveniri ad eam notitiam, quæ desideratur, juxta facti circumstantias mihi ignotas.

Primo igitur, supposita maritacione, dubitari solet, an sola dotis destinatio facta per Patrem filiarum primogenitarum in testamento, vel alia dispositione, alio effectu non sequuto sufficiat; & absoluta videtur negativa, quia constitutio loquitur de maritata, & dotata; quæ cum sola destinatione dotis non acceptatæ dici non potest, secus autem si acceptaverit legatum, & cum eo nupserit, ut in specie Petr. de Gregor. de success. feud. *par.* 4. *quest.* 5. num. 7. Cumia in cap. si aliquem, num. 286. & seqq. Bottiglier. dicto *theorem.* 108. nu. 26. Ursin. *dict.* par. 3. *quest.* 1. art. 8. Marcian. d. *disp.* 6. num. 5.

Potest enim pater volens secundogenitæ gratificari gravare primogenitam ad ei solvendam aliquam summam feudi valore adæquantem, sed sicuti directe eam privare non posset successione ipsius feudi sibi debiti jure primogenituræ, ita nec indirecte. Dixi autem supposita maritacione, quia dum constitutio loquitur de maritata, & dotata, duplicem qualitatem copulative postulare videtur, ideoque una non sufficit.

Secundo solet dubitari, an sufficiat dos jam promissa, & constituta, quamvis adhuc non soluta, & ista quæstio est magis apud Regnicolas involuta, pro meliori tamen dilucidatione distinguendum est, an promissio facta sit soli viro, absente muliere, vel ipsa præsentem, & tacente, vel demum tam viro, quam ipsi mulieri præsentem, & acceptantem: primo, & secundo casu ex mente Isernia infra citan. & aliorum, absolutum videtur mulieri nullum causari præjudicium ac dotis promissionem non operari hunc effectum exclusionis, quia si etiam in casu solutionis, verius esse videtur, illam

illam soli viro, muliere ignara, vel non consentiente, non præjudicare, quia poterat dissentire, multo minus ex sola promissione, ut probat Ursin. *de feud. part. 3. q. 1. art. 3. ubi ceteri*; & sic quæstio vere cadit in tertio casu mulieris præsentis, & consentientis, in qua ex Iferniam in *cap. 1. de natura successionis feudi in addit. vers. sed quid si fuit promissa*, negativam tenet Petr. de Gregor. *de concess. feud. part. 4. q. 5. num. 34.*

Blascus Lancea in *cap. si aliquem*, discurreit articulum hincinde, idemque facit Cumia *ibidem, verbo maritata, n. 311. & seqq.* ubi n. 316. refert Blascum huic posteriori adherere, quod & ipse facere videtur, dum hanc secundo loco refert, & pro ejus comprobatione congerit plures Doctores firmantes, ad effectum statutorum solam promissam dici veram dotem, allegando pro hac opinione Iferniam in *Constitut. ut de successionibus, §. Conjugata, vers. item hincinde*, & hanc affirmativam tenent Bilot. *concl. feud. 4. num. 10. in fine*, de Marin. *resol. 126. num. 37. lib. 1.* ubi supponere videtur tanquam certum, Bottiglier. *de success. ab intest. theorem. 109. num. 16.* qui allegat Iferniam *eodem loco allegato per Cumiam, & Affliet. in cap. 1. de natur. success. feud. num. 79.* eandemque tenet Ursin. *de feudis, part. 3. quest. 1. art. 2. num. 16. & seqq.* quoties per mulierem stetit, quominus promissam dotem exigeret, ac fuerit in mora recipiendi, secus si stetit per patrem promittentem quin solveretur.

Casus raro contingit disputandus, quia, vel primogenita sibi præcavet a præjudicio, quoties illud per dotantem non est volitum, vel iste curat renunciationem, neque audeo tute proferre, quæ sententia sit in illis Tribunalibus recepta, cum hæc scribens ab eis absim spatio annorum 20. & ultra, & quando adolescens illa practicavi, nunquam contigit hujusmodi quæstionem disputari, viso tamen Iferniam apud omnes feudistas maximæ auctoritatis, præsertim in Regno, ubi dicitur Evangelista magis ardet, ac verior videtur prima opinio negativa, quam bene examinato articulo, ac deductis hincinde rationibus per bona fundamenta, ac etiam de æquitate tenet *dictus Auctor in dict. cap. 1. n. 22.* neque dicit contrarium in *Constitutione, ut de successionibus*, ut dicunt Cumia, Ursin. Bottiglier. *& ceteri*, quia in hoc loco, excitata quæstione, nihil firmat, sed se remittit ad dicta in allegato *cap. 1.*

Prout non bene a prædictis pro hac parte allegatur Affliet. in *eodem cap. 1. num. 79.* quia se remittit ad Iferniam, dicendo eum optime loqui, nec habere quid addere, solum deinde pro ratione dubitandi subjungit aliqua argumenta facientia pro contraria opinione, sed non per hoc recedit ab opinione Iferniam, quam positive dicit veram, unde modernorum auctoritas non videtur magni faciendæ, tanquam fundata in falso præsupposito seniorum, qui dicunt oppositum.

Attentis autem rationibus, probabilior quoque censenda est eadem prima Iferniam opinio negativa, quia verisimur in lege exorbitantissima, & in materia odibili, quo magis fieri potest stricte intelligenda, cujus tota ratio pendet a tacita voluntate dotatæ, quæ nubendo, & recipiendo dotem, videtur se voluntarie facere a successione extraneam, adeo ut si protestetur nolle per hoc excludi, etiam dos data non præjudicat, (præterquam, juxta aliquorum opinionem, quoad præjudicium fisci in successione fratris) ut constat ex deductis per Camill. de Medic. *conf. 61. a Pont. conf. 10. Fabius de Anna conf. 8. de Marin. dicta resol. 126. num. 40. & 41.* ubi dictum consilium Medices reassumit; igitur non videtur, cur primogenita non possit istam contrariam voluntatem tacite, ac factis declarare, negligendo effectuationem illius actus, ex quo agnoscit suum oriri præjudicium, ideoque negligenda mihi videtur distinctio Ursini, an mulier sit, vel ne in mora recipiendi? quia quo magis mulier est in mora recipiendi, eo magis ita suam voluntatem aperire videtur non curandi dotem, ut ita præsertim remaneat ab isto gravi præjudicio.

Et si aliqua pars dotis data sit non apta ad dotem congruam, adhuc ex Iferniam ubi supra admittunt Camill. de Medic. a Pont. & ceteri allegati, ac etiam ipse Ursin. *ead. part. 3. qu. 1. art. 9.* illam non sufficere, quod etiam habetur apud Marcian. *d. disp. 6. n. 10.* igitur non videtur cur debeat sufficere solum promissa.

Neque auctoritates magis communiter firmantes, ad effectum statutorum de dote, vel dotata disponentium sufficere dotem promissam, applicabiles videntur terminis nostris, quia, vel loquuntur in terminis lucri, quod est matrimonio connaturale, vel frequentius in terminis statutorum

excludentium præter dotem feminas a successione in concursu masculorum, quo casu longe benignius est procedendum, quia hujusmodi statuta habent rationabile motivum agnationis, ideoque non exorbitantia, & odiosa, sed potius favorabilia, nostrisque moribus adaptata censenda sunt, ut habetur in Tudertina successione, & in Januen. *ac aliis sub tit. de successionibus*; hæc autem lex videtur nedum exorbitans, sed iniqua, & irrationabilis, ut scilicet matrimonium cum dote, debeat privare beneficio primogenituræ, dum ita videtur avertere a matrimonio, & constituere filiam primogenitam in necessitate expectandi sine nuptiis obitum patris, vel fratris, & viduitatem a jure damnatam pati.

Præterquam in uno casu, quo rationabilem, & æquam judicarem, ubi scilicet de tempore quo filia primogenita maritata, & dotata fuit, superesset successor masculus postmodum defunctus, quia pater illam collocavit in statu quodammodo privato, & soli dote constitutæ congruo, in quo statu utique non collocasset, sed in longe qualificato, & majori, si tanquam feudorum hæredem maritare debuisset, cum hujusmodi contingentia diversificare faciant toto Cælo virorum qualitatem, unde æquum, ac rationabile videtur, ut liberum remaneat patris arbitrium, filiam secundogenitam in capillo existentem, ita congruentius in familia, vel cum viro magis qualificato, ob rerum status mutationem collocare.

Tertia dubitatio est, an dos soluta soli viro absque mulieris positivo consensu sufficiat ad hujusmodi exclusionem, & tunc aut constat de dissensu, & contraria mulieris voluntate, & sumus in claris pro exclusione præjudicii, ut per Iferniam in *d. c. 1. num. 23.* cum quo omnes concurrunt, ut constat ex Ursino *dicta part. 3. quest. 1. art. 4.* aut mulier est absens, & ignara, itaut incertus sit consensus, vel dissensus, & pariter verior videtur negativa, quia tunc dicitur mulier dotata quantum ad virum, sed non quantum ad seipsam, Ifern. *d. c. 1. num. 24.* quem ceteri sequuntur congesti per Ursin. *ubi supra, art. 3. a Pont. d. conf. 10. num. 2.* de Marin. *d. cap. 126. num. 37.* Bottiglier. *dict. theorem. 108. num. 19.* & ex forensibus *Surd. conf. 457. num. 43. & seqq.* aut scivit, & tacuit, itaut incertus remaneat ejus consensus, vel dissensus, & pariter Iferniam *d. num. 24.* sustinet partes primogenitæ pro exclusione præjudicii, & hanc sequuntur *Surd. a Ponte, & Marin. loc. cit.* & hæc verior videtur, quicquid ex Blasco, & Cumia teneant Bottiglier. *ubi supra, n. 33.* & Ursin. *eadem q. 1. art. 5. num. 20.* quia tractatur de materia satis odiosa, & præjudiciali, in qua juris regulæ ex solo silentio præjudicium non inferunt.

Soluta vero dici potest dos ad hunc effectum, quamvis de solutione effectiva non constat, in pulchro casuposito per Iferniam in *Constitut. ut de successionibus, verbo conjugata*, quem sequuntur Bottiglier. *d. theor. 108. n. 25.* & de Marin. *d. resol. 126. nu. 39.* qui alios referunt, ubi scilicet cessat necessitas solutionis ex beneficio compensationis, quia fiat inter viros quædam mulierum compensatio, accipiendo quilibet in uxorem sororem alterius cum eadem dote constituta, dummodo tamen huic actui accedat filiarum primogenitæ consensus, qui si requiritur in actu solutionis veræ, multo magis in hac ficta.

Excluditur item dotata a successione dotantis, non aliorum, etiam si in istos bona obvenierint ab eis, qui dotarunt, quia licet alias paterna, attamen postmodum effecta sunt fraterna, ex deductis per Marcian. *d. disp. 6. num. 22. & 23.* ubi quod per pragmaticam primam *de feud. vulgo nuncupatam Filingeria*, sublatæ fuerunt antiquæ quæstiones.

De istis tantum ex facti circumstantiis opus fuit agere, & videre, ut requirenti satisfaceret, de aliis ad materiam spectantibus agunt allegati, præsertim de Marin. *d. resol. 126. Camill. de Medic. conf. 61. Fab. de Ann. conf. 8. & Ursin. par. 3. q. 1. per plures articulos.*

Cadere posset etiam opportuna quæstio, an primogenitæ nuptæ, & dotatæ competere valeat restitutio in integrum adversus hujusmodi actum adeo præjudiciale, sed super hoc (de quo in præfenti inspicere non oportebat) videri possunt deducta in *tit. de Matrimonio in una Avenionen. & aliqua ad materiam apud Surd. conf. 457.* ubi quod non intrat constitutio, si filiarum datum sit idem feudum in dotem, licet actus esset nullus, quia ex hoc excluditur voluntas, & alias fieri posset fraus nolenti, &c.

S U M M A R I U M.

- 1 Quod hæc materia sit rara in praxi.
- 2 An ista lex exorbitet a jure communi civili?
- 3 An

- 3 An a jure communi feudali.
- 4 De ratione, cui eadem lex est innixa.
- 5 De casu, quo primogenita mutat statum ante factum casum successionis feudi, sed re non integra respectu secundogenita.

ANNOT. AD DISC. XIV.

MAteria hujus discursus super lege particulari Regnorum utriusque Siciliae, quae de tempore ejus editionis unum, & idem Regnum constituebant, videtur hodie in praxi quodammodo idealis, quoniam quando filiae primogenitae Baronum, vel Magnatum maritantur, ad hanc legem tanquam notoriam reflecti solet, atque super ejus dispositione expresse provideri, adeoque tot quaestiones, vel casuum ponderationes, quae fiunt per Doctores relatos in *discursu*, & per alios relatos per elaboratum modernum de Luca in *add.* ad Relatos *decis.* 328. continere videantur potius ornatum materiae in abstracto, cum nullum, vel nimium rarum sit concretum.

In eo autem assumpto, cum quo communiter proceditur, circa hujus legis exorbitantiam a jure communi, unde propterea plerique adhibent terminos generales, quos habemus in materia statutorum, & legum particularium exorbitantium a jure communi super earum stricta interpretatione, & non comprehensione casuum mixtorum, dignosci videntur consuetudine aequivoce, vel simplicitates, quoniam juxta saepius enuncta antiquam historiam legalem, praesertim *disc.* 1. *de servit.* de tempore, quo ista lex prodit, jus civile Romanorum, quod commune dicimus, utpote de recenti casualiter inventum, atque vix in Etruria luci proditum, & usu recipi coeptum, prorsus ignotum erat his regionibus, in quibus a duobus saeculis citra, vel parum plus, haberi coepit pro jure communi; ac ulterius istud jus civile non cognovit feuda, neque de iis agit, ideoque sine fundamento dicitur, quod a jure communi exorbitent.

Minusque ista exorbitantia adesse dicitur respectu juris communis feudorum, quoniam attento tempore, quo ista lex prodit, incertum est, an consuetudines feudales, quae in Lombardia initium habuerunt, atque privata auctoritate per Gerardum, & Ubertum in scripturam redactae fuerunt, essent in his regionibus receptae pro jure communi, nimiumque probabilis est negativa, quoniam licet Regnicolae passim illas adhibeant, ut etiam adhibent leges Romanorum, attamen omnes agnoscunt Antesignanum, quinimmo Evangelistam feudorum, Andream de Ifernina, qui scripsit post longa tempora, dum ista lex edita fuit per Imperatorem Fridericum, ipse vero scripsit sub Regina Joanna prima.

Ac etiam quia, ut advertitur supra *disc.* 8. & 13. & alibi pluries, juxta *dd.* leges, & consuetudines feudales, omnia feuda erant dividua ad formam, quae dicitur Longobardorum, unde propterea eadem leges non cognoverunt formam individuum Francorum, neque praerogativam primogeniturae, rarasque, & exorbitans est etiam apud eos successio foeminarum, unde propterea iste concursus inter primogenitam, & secundogenitam, ob singularem, & individuum successionem, derivare videtur potius a quadam istorum Regnorum consuetudine particulari, quam eorundem Regnorum lege particularis, ita interpretari, vel moderari voluit, ideoque non videtur, ubinam haec quodlibet, & exorbitantia a jure communi, pedes figat.

Quinimmo, ut in hoc eodem discursu advertitur, rationabilitatem potius, quam irrationabilitatem ista lex redolere videtur, quoniam filia nupta jam exivit a paterna domo, & usque transivit in illam viri, atque ita quodammodo ex quodam usu extranea effecta est. E converso autem innupta, sive in capillo remanet in domo patris tanquam sua.

4 Illa etiam probabili ratione accedente, potissimum vero, & fortius, quando rerum status immutatus esset, quod scilicet feudatarius haberet filios masculos, vel probabiliter speraret, quando primogenitam nuptui tradidit, quod scilicet quando casus praebat feudatarii mortem sine masculis, magna differentia dignoscitur inter illud matrimonium, quod contrahere potest filia innupta succeditrix feudorum, & illud, quod contraxit illa filia, quae ab hac successione extranea, vel nimium remota de tempore nuptiarum credebatur, dum ista tradi solet viro inferioris ordinis, & per consequens rationabilius est, ut innupta more baronali, vel magnatitio pro decore patris, & familiae, nubat alteri aequae Baroni, vel Magnati, quam quod inferioris fortuna-

nae vir primogenitae status mutationem faciat; ideoque sola exorbitantia consistere videtur in omnimoda excludione, seu inhabilitatione filiae maritatae propter fiscum.

In proposito autem hujus legis, in contingencia casus, de quo in *Romana Primogenitura de Casarinis*, sub *tit. de fideic. in hoc supplem.* considerabam casum, quod si primogenita ita esset nupta, quod matrimonium non esset omnino firmum, adeoque revera esset putativum, sive quod assumptisset statum Biguiniae, vel Tertiariae, in quo, licet retractabili, vel perpetuo vivere declarasset, unde propter retractandam primogenitam innupta, tanquam futura feudorum succeditrix in hoc statu, & cum hoc probabili praesupposito, ab eodem feudatario patre, vel alio majori, altis, & magnatitio nuptiis collocata sit, deindeque ipso feudatario adhuc vivente, & priusquam fiat casus successionis feudorum, matrimonium primogenitae dissolutum, seu minus legitimum delegatur, aut quod ipsa mutando propositum in illo statu religioso, vel ibi amplius vivere nolle, ut haec status immutatio, utpote obveniens re non integra, & postquam ille Magnates, magisque qualificatus vir, in eo statu, & in eo praesupposito matrimonium contraxit, alias inaequale, & incongruum, quod utique sequutum non esset, attendi non debeat, quodque primogenita, quae mutat statum, regulari debeat ex tempore hujus mutationis, quasi quod nunc nata esset, quodque propterea civiliter secundogenita potius censenda esset, ex ibi deductis, ubi advertitur quod *decis.* 115. Capyc. est magis communiter rejecta.

ANCONITANA FEUDI
PRO COMITE LAURENTIO FERRETTO
CUM ALIIS ETIAM DE FERRETTIS.

Responsum pro veritate.

An filii legitimated per subsequens matrimonium succedant in feudis?

SUMMARIUM,

- 1 Naturales non succedunt in feudis.
- 2 In legitimatis per rescriptum?
- 3 Quid de legitimatis per subsequens matrimonium? Distinguuntur plures casus?

DISC. XV.

Possidentibus Ferrettis Castrum Ferretti nuncupatum jure feudi dividui ad formam juris Longobardorum, cum Fabritius unus ex Condominis antequam duxisset in uxorem Lauram Almantiam, ex ea, alias honesta, sub promissione futuri matrimonii procreasset Laurentium, per jam subsequutum matrimonium legitimatedum, patre mortuo, orta est quaestio successionis in dicto feudo, ad quam alii agnati dictum Laurentium admittere recusabant, unde desuper ex illius parte consultus, praesuppositis sufficientibus matrimonii, & filiationis probationibus, utpote bene concludentibus, quatenus pertinet ad punctum successionis feudi, an scilicet filius legitimated per subsequens matrimonium in eo succedat? respondi planam esse affirmativam.

Non dubitatur enim naturales tantum esse incapaces successionis feudorum, ut late usque ad nauseam colligit *Giurb. de success. feud. §. 1. gl. 9. num. 1. & seqq.* ubi multipliciter ampliatur, & n. 21. & 22. in duobus casibus limitatur, prout etiam in legitimatis per rescriptum eadem regula procedit, quoties agitur de concursu cum agnatis descendantibus, vel transversalibus ex legitimo matrimonio procreatis, ac per lineam legitimam, & naturalem absque mixtura spurietatis descendantibus a primo acquirentore feudi, quod sit pacti, & providentiae, vel mixtura, secus autem si mere haereditarium; vel ubi cessantibus agnatis, solus concursus est cum Domino, quibus duobus ultimis casibus legitimated admittuntur, praesertim ubi non de simplici dispensatione, sed de vera legitimatione tractatur etiam ad feuda, ex plene in materia deductis per Ursinum in *tract. de success. feudor. part. 1. q. 3. art. 1. & seqq.* ubi plures in proposito excitatae quaestiones, & *Rot. dec. 100. part. 5. rec.* ubi naturales legitimated admittuntur ad hanc successionem.

Quod etiam firmatur in Romana fideicommissi 21. Junii 1652. & 24. Martii 1653. coram Verospio, quarum prima est 283. *part. 11. recent.* & de qua causa habetur sub *tit. de fideicommiss. pro creditoribus Fratrum de Ursinis Montis Rotundi*, cum sola quaestio cadere soleat, ubi cessantibus omni-

nibus agnatis legitimis masculini sexus, concursus esset inter masculinum legitimatum, & foeminam legitimam, de quo idem Ursinus *d. par. 1. q. 3.*

Sed ubi agitur de legitimatis per subsequens matrimonium, itaut concurrant omnia ad id de jure requisita, tunc nodosa quaestio esse solet, quoties formula investituræ cantat pro filiis, & descendantibus legitime natis, sive legitime procreatis, an scilicet legitimatio per subsequens matrimonium ita retrotrahatur, ut hujusmodi legitimatum censi faciat ex eodem matrimonio legitime natum, sive procreatum, ad effectum successionis, tam feudorum, quam majoratum, & fideicommissorum, ad quæ vocatio cum hujusmodi formula concepta sit.

In quo articulo affirmativam in specialibus terminis feudorum tenent plures diligenter congeiti per Giovagnon. *conf. 59. n. 45. & seqq. lib. 1.* ubi fere omnes cumulat, & tam respectu feudorum, quam fideicommissorum, & majoratum, late hinc inde opiniones, & fundamenta deducit Ursin. *d. par. 1. quest. 4. art. 2.* ubi affirmativam ex Ilernia dicit veriore, nisi verba sint satis stricta, legitimam conceptionem, vel nativatem postulantia, quo casu veritas, ac voluntas disponentis est attendenda, ut etiam in terminis fideicommissorum firmatur per Rot. *dec. 105. part. 9. recent.* & admittitur apud Otthob. *dec. 252.*

Cessante vero hujusmodi restrictione, quia nempe investitura concepta sit pro filiis, & descendantibus simpliciter, etiam si addatur verbum, *legitimis*, absque tamen dicto adjecto legitimæ nativatis, vel procreationis, tunc absolutum est legitimationem suffragari, ex plene deductis per eundem Ursinum *d. par. 1. quest. 4. art. 1.* ubi fere omnium Nationum auctoritates, & judicaturas cumulat frustra transcribendas, solumque in articulis sequentibus excitat quaestiones, ubi matrimonium contractum esset in articulo mortis cum suspitione fraudis, vel ubi ageretur de feudo individuo juris Francorum, jure primogenituræ uni tantum deferendo, & agatur de concursu inter primogenitum ita legitimatum, & secundogenitum de eodem, vel altero matrimonio in ejus constantia vere procreatum, de quibus in præsentem non opus, quia tractabatur de feudo dividuo juris Longobardorum, ad quod omnes capaces absque discretionem ætatis admittuntur, & matrimonium de tempore sanctatis, ac multo ante patris mortem contractum supponebatur.

Et de successione hujusmodi sic legitimatorum in feudis, Rota in Reatina Castrorum 3. Julii 1651. coram Dunozetto, unde propterea dicebam hunc punctum nullam habere difficultatem, firmo tamen remanente dicto præsupposito bene probatæ filiationis, & matrimonii, quorum utrumque supponebatur per agnatos controversi, & in his probationibus respondi esse principaliter insistendum, cumque illæ sequeræ essent, audivi dictum Laurentium ad hujusmodi successione fuisse admissum.

S U M M A R I U M.

- 1 **D**E materia legitimationis per rescriptum.
- 2 Quod eadem materia sit nimium rara in praxi, quoad feuda vera, & propria.
- 3 De legitimatione per subsequens matrimonium.

ANNOT. AD DISC. XV.

- 1 **A**D materiam habilitationis naturalium in successione feudorum cum legitimatione per rescriptum, re non integra, vel alias in præjudicium legitimi agnati, cui alias successio debita esset, conferunt quæ habentur *disc. 148. de Regal. & disc. 68. & 69. de fideicommissis*, & pleraque ad hanc materiam advertunt Reverter. & Marin. *decis. 118. & 405. Castill. libr. 4. controvers. 31. & lib. 5. controvers. 75. Amayden. de styl. Datar. cap. 15. num. 14. Royas de incompatibil. part. 1. cap. 6. §. 6.* nimium tamen rari in praxi videntur casus hujusmodi controversiæ successionis naturalium in feudis veris, & rectis, cum jurisdictione, & imperio in vassallos, quæ baronalem, vel magnatiam qualitatem redoleant, & ad quam feudorum speciem ista particularis materia hodie redacta videtur, adeo ut feudatarii dici valeant milites primi ordinis Principis supremi, constituentes nobilitatem, seu Baronagium illius Principatus, dum alia feuda rustica, & ignobilia, quæ juxta mores Lombardiæ, & aliquarum Provinciarum Status Ecclesiastici, consistunt in prædiis, & bonis de sui natura privatis, nuncupationem feudalem potius, quam naturam de facto redolere videntur, ut supra, *disc. 11. & in aliis.*
- 3 In isto autem casu præciso legitimatus per subsequens

matrimonium obtinuit jam insinuatam successionem, non quidem concorditer, sed ex judicio Camer. 16. Junii 1659. coram Salviato, & de ista legitimatione naturalium per subsequens matrimonium, an & quando attendenda veniat, ac valeat necne? agitur in Tropien. de fideicommissis *disc. 161.* cum ibi dicta conferant ad rem.

V E N U S I N A S E U &c.

S U C C E S S I O N I S F E U D O R U M P R O P R I N C I P E J O A N N E B A P T I S T A L U D O V I S I O.

Discursus in Congressu pro directione.

An, & quando milites Sancti Joannis Jerosolymitani, vel aliarum militiarum hujusmodi, sint capaces successionis, & retentionis feudorum, & an hæc sint incompatibilia cum Prioratibus, seu Commendis militaribus? Et quid de Clericis Sæcularib. vel Novitiis Regularibus præfertim in Regno Neapolitano, & quatenus feudum deferatur Novitio, vel Clerico in minoribus existenti in statu retractabili, sed adhuc indeterminato, an unum, vel alterum statum eligere velit, qualis prodita sit cautela præjudiciorum præservativa?

S U M M A R I U M.

- 1 **C**Asus quaestionis.
- 2 An milites S. Joannis Jerosolymitani, vel aliarum militiarum Ecclesiasticarum Professores sint capaces successionis feudorum?
- 3 Quaestio procedit in militibus professis, non autem in novitiis.
- 4 Quid in Regno Neapolitano, an Novitii, vel Clerici in Minoribus sint illorum feudorum capaces, & distinguuntur plures casus.
- 5 De cautela adhibenda per Novitios, vel Clericos in minoribus indeterminatos circa status mutationem.
- 6 An miles Jerosolymitanus per Regem dispensatus ad acquisitionem, & retentionem feudorum retineat Commendas, & Prioratus Religionis.

D I S C. XVI.

CUM per obitum Principis Nicolai Ludovicii in Insula Sardinia, ubi Proregis, Capitanei Generalis, ac etiam Summi Moderatoris Clavis maritimæ officia exercebat, aperta esset successio, tam feudi Imperialis Principatus Plumbini, quam etiam plurium feudorum in Regno Neapolitano, cadentium sub Statu, & Principatu Venusino, ad favorem Joannis Baptistæ unigeniti masculi, qui ex Indulto Apostolico Innocentii X. Principis Pamphiliæ ejus matris patris, usque ab infantia creatus fuerat miles S. Joannis Jerosolymitani, ac etiam provivus de Prioratu Capuæ ejusdem Ordinis; Hinc antequam dictorum feudorum, & Principatum possessionem adipisceretur, excitata fuit difficultas, an dicta militaris qualitas sibi obitaret in eorum assecutione cum retentione dicti Prioratus Ecclesiastici, unde habito desuper congressu, Ego, cui incumberebat primo loqui, tanquam inter congregatos juniore, ac etiam tanquam principaliter sustinenti pondus negotiorum istius domus, dicebam distinguendum esse discursum in duas inspectiones, quarum prima erat super capacitate succedendi, retenta militia, & quatenus Princeps prædictus continuare vellet in dicto statu militari, an esset capax successionis, & retentionis feudorum? altera super incompatibilitate, vel compatibilitate dictorum feudorum cum Prioratu Capuano, tanquam Beneficio Ecclesiastico ad effectum inspiciendi, an per assecutionem incompatibilem, ille vacaret, vel ne?

Præmam inspectionem subdistinguebam inter feudum Imperiale Plumbini, & feuda Principatus Venusini in Regno Neapolitano, quoad primum, mea sententia erat, nullam versari difficultatem, proindeque illico agnoscendam esse successionem, atque adipiscendam possessionem, prout cæteris approbantibus effectuatam fuit. Disputant enim feudistæ, an hujusmodi milites Jerosolymitani, vel aliarum similium Ecclesiasticarum militiarum Professores sint capaces suc-

successionis, & retentionis feudorum, atque ex Baldo, quem utraque secta in auctorem allegare solet, in diversas transeunt sententias, ut præ cæteris liquet ex Rosenthal. *cap. 7. concl. 30. n. 3.* & seqq. ubi relata utraque opinio, subdubius remanere videtur, & plenius Bammacar. qui utriusque sententiæ auctores, ac rationes, & fundamenta ex professo refert, & expendit in *cap. qui Clericus qu. 2. atque ex eo (a quo satis mutuavit) Urfin. de success. feud. p. 1. q. 9. art. 4.* sed quicquid sit, & qualis earum esset magis communis, & recepta, qualis forte videtur negativa, ex potissima ratione stabilimentorum hujus Religionis prohibentium ejus professoribus militare servitium præstare Principibus laicis in bello cum fidelibus, quod repugnare videtur feudo obliganti ad servitium, & fidelitatem, licet nervose affirmativam tueatur Spada *conf. 59. lib. 1.* ubi respondet Menoch. *Rimin. jun. & aliis contrarium sententibus, Gratian. discept. 880. num. 6.* sed verius deferendum videtur observantiæ.

3 Istius tamen quæstionis veram decisionem indagandi, nullam dicebam subesse necessitatem, quoniam illa procedit in militibus professis, qui jam perpetuo, & irrevocabili- ter addicti sunt Religioni, ejusque statutorum observantiam promiserunt, ac vota ediderunt, ut clare præsupponitur per a Pont. *de possess. Prorog. tit. de assens. regio, §. 4. num. 9.* Bammacar. *loc. cit. num. 34.* & 41. Urfin. & Spada. ubi supra, & omnes, secus autem in non professis, quamvis habitum susceperint, itaut novitii dici valeant, quicquid enim sit, an isti dicantur Ecclesiastici, vel sæculares, ad effectum immunitatis fori, vel onerum laicalium, in quo Doctores variant, certum tamen est, eos non esse Religiosos, neque contraxisse illam incapacitatem, quæ per professionem in Religione contrahitur, ut quotidianum habemus in materia factionis testamenti cum similibus.

Et in specialibus terminis capacitatis feudi in novitio, ex Isern. in *cap. 1.* ubi etiam Afflict. *de milite Vassallo, & aliis Urfin. d. part. 1. q. 9. art. 2. ex n. 12.* Bammacar. in *d. cap. qui Clericus ex num. 52.* de Marin. *resol. 120. part. 1.* Petra *super ritu septimo Vicaria num. 18.* qui omnes loquuntur in terminis clarioribus feudorum Regni Neapolitani, ubi respectu militum professorum hodie dici potest casus indubitatus, non admittens amplius quæstionem circa incapacitatem, nisi accedat Regis dispensatio, quandoque concedi solita, ut infra.

4 His instantibus, idem dicendum esse in feudis Regni Neapolitani subungebant alii, tum ex identitate rationis, tum etiam quia ex allegatis, iidem Regnicolæ id firmant fere sine contradictione, verum Ego difficultatem habebam, meaque sententia erat, abstinendum fore ab agnitione hujusmodi successionis, quæ utpote cum qualitate hæreditaria illis feudis annexa, fieri dicitur mediante aditione hæreditatis coram Judice, quæ ibi dicitur præambulum, dum ob non oppositionem alterius proximi successoris potiri poteramus beneficio temporis ob terminum concessum a jure per annum, & diem tam ad determinandum, quid expediret, quam fortius ad effectum obtinendi Regiam dispensationem his militibus, ut infra, concedi solitam.

Tres etenim casus in proposito distincte considerandos esse discurrebam, primus est, an milites sint capaces successionis feudorum, quæ de novo aperiuntur, itaut facto illius casu, habeantur pro non extantibus, atque alio non expectato, fiat locus successioni ad favorem remotioris, vel devolutioni ad Dominum directum, & ad hunc effectum bene intrabat dicta distinctio inter professos, & non professos, alter, ubi quis possidet feudum jam alias in statu capaci agniti; deinde vero ingrediatur istam militiam, vel aliam Religionem, unde intret questio, an illud amittat, itaut Domino proximiori agnato capaci aperiatur, & tunc pariter intrat eadem distinctio, quod scilicet per solam professionem hujusmodi effectus resultet, nisi Regia dispensatio accedat, quæ etiam in præcedenti suffragatur, ex deductis per Marin. *resol. 46. lib. 2.* ubi disputat de potestate Principis super derogatione juris tertii, cui per hujusmodi dispensationes præjudicari dicitur, secus autem per simplicem ingressum, seu susceptionem habitus, & durante novitiatu, cum ad effectum privationis requiratur status omnino contrarius, qualis non nisi per professionem cum votorum emissionem contrahitur.

Tertius demum est, quando feudum de novo aperiatur ad favorem primogeniti, vel alterius proximioris agnati, qui tunc reperitur, vel Clericus sæcularis in minoribus, vel novitius alicujus Religionis, & tunc licet iste status tanquam retractabilis non omnino inhabilet ad successionem, attamen ob incapacitatem Clericorum, & personarum

Card. de Luca, Lib. I.

Ecclesiasticarum exercendi jurisdictionem in Regno Neapolitano, ex deductis per Marin. *d. resol. 46. lib. 2.* & Urfin. *d. part. 1. quæst. 9. art. 1.* non solet iste proximus successor admitti ad præambulum, quo mediante, & non alias feudorum possessio obtinetur, nisi dimittat Clericatum, vel habitum Regularem, atque se purum laicum declaret, & sic hujusmodi diversus status, quamvis retractabilis, causat impedimentum in ipso ingressu, seu affectuione, quod oportet remove, atque ad hunc effectum subdistinguebam ut supra istam inspectionem inter feudum Imperiale Plum- bini, & ista Regni Neapolitani, habentia istas peculiare rationes, in altero non obstantes.

Quando autem ille, cui delata est feudalis successio, reperitur in dicto statu retractabili, adhuc tamen indeterminatus, quem ex duobus eligere velit, tunc aut adeit proximior successor, qui se opponat, & ad successionem aspi- ret, aut non adeit, vel si adeit non curat, neque se opponit, itaut sit solum interesse Domini directi, isto secundo casu gaudere potest termino legali per annum, & diem ad deliberandum, quo tempore durante quamvis feudum vacet, Dominus prætere non potest devolutionem, quæ raro, vel unquam ex hujusmodi causa in feudis Regni prædicti practicata habetur, vel quia de facili adversus hujusmodi moram excusationes admittuntur, ex plene deductis per a Pont. *decis. 1.* & alios, vel quia in Regno prædicto istius moræ poena sit solutio relevii duplicati rigoroze exigi solita, ad quam evitandam hujusmodi moræ casus dari non solet.

Ubi autem contentio est cum alio proximo successuro, 5 tunc recurri solet ad Prorogem, qui cum suo Collaterali Consilio concedit proximo successori, in dicto diverso statu existentem, ac indeterminato, competentem terminum, intra quem oppositor non admittatur, sed integrum est determinare, & succedere, juxta cautelam relatum per Ann. *allog. 98.* Bammacar. *loc. cit. n. 76.* de Marin. *d. resol. 120. in fine,* qui terminus juxta observantiam esse solet sex mensium, nisi major prorogatio ab ipso Rege obtineatur, quod etiam habetur deductum in Venafren. *hoc eod. tit.* occasione apertæ successionis illorum feudorum ad favorem Pauli, tunc Abbatis, nunc Cardinalis Sabelli Primogeniti, & hæc quoad impedimenta, quæ respectu Principatus Venusini militabant ex parte Regis, seu Regiorum Officialium, in affectuione, seu admissione ad succedendum, ad quem effectum nil suffragari poterat dispensatio Apostolica, per aliquos ex congregatis alioquin doctos, hæc materias non multum practicantes, motivata.

Quatenus vero, obtenta Regia dispensatione, dictum 6 impedimentum superari contingeret, itaut Princeps prædictus admitteretur ad hujusmodi successionem, non obstante, quod dictum habitum militare, ejusque Prioratus, & Commendas retineret, an scilicet per affectuionem hujusmodi feudorum, tanquam incompatibilium, Prioratus prædictus vacaret, & tunc de hoc probabiliter timendum non esse credebam, quoniam, licet feudista in feudis veris, & rectis dubitent, attamen apud Canonistas, & Ecclesiasticos, magis communis, & recepta opinio est, Clericos, aliosque Ecclesiasticos esse capaces successionis feudorum, ex plene discursis per Fagnan. in *cap. que Ecclesiarum, nu. 58. cum seq. de consuet. Spad. d. conf. 59. lib. 1.* apud quos habentur concordantes, de quibus etiam in Massanen. *Castroborum hoc eod. tit.* neque dicebam probabili- ter dari debere casum, quod ex parte Religionis hujusmodi objectio fieret, quia ejus favor, & privilegium potius est, suos milites, & Commendatarios feuda cum jurisdictione in alienis Principatibus possidere, ita etiam docente observantia, tum generali, quia plures Prioratus, & Commendæ possident feuda cum jurisdictione Baronali, ut sunt præsertim Prioratus Sancti Stephani possidens Terras Putiniani, & Fafani, & Prioratus Baroli possidens Terram Alveronæ in Apulia, ille Sanctæ Euphemie in Calabria, & in Hispania Prioratus Castellæ, de qua in *Toletana Jurisdictionis, sub tit. de jurisdic. &* quamplures alii frequenter, tum quia ubi milites professi Regiam dispensationem obtinuerunt succedendi in feudis, sive illa acquirendi, nunquam Religio id ægre tulit, neque se opposuit, vel id reputavit impedimento possessoribus, ne Prioratus, Bajulatus, & Commendas obtinerent.

Licet enim hujusmodi feudorum agniti importare dicatur qualitatem militarem erga dominum, quod repugnat ejusdem Religionis stabilimentis prohibentibus, ne ejus milites aliorum Principum servitio se addicant, & ex qua potissimum ratione militum professorum incapacitas ut su-

E

pra

pra resultat; nihilominus quia hoc est servitium in pecunia, cum solutione ad hoc praestari solitum, unde propterea etiam formina, alique ad servitium personale inhabiles admittuntur, idcirco ex parte Religionis non reputatur servitium suis stabilimentis contrarium, ut plene Spad. d. conf. 59. sed hoc est impedimentum, quod potius per Doctores receptum est provenire ex parte domini, & in gratiam aliorum proxime successorum Sæcularium; clarius autem in hac facti specie, in qua dicitur Princeps hunc Prioratum potius in quandam administrationem quam jure veræ collationis ex Apostolica dispensatione obtinebat, sed cessavit quæstio ex facto, quia Princeps ex aliis motivis Prioratum dimisit, & feudorum possessionem nactus est.

S U M M A R I U M.

- 1 **M**ilites Jerosolymitani sunt veri Religiosi.
- 2 Quodque sint incapaces feudorum in particulari.
- 3 Unde prodeant æquivoca Doctorum, & de feudis possessis per Prioratus, & Commendas?
- 4 Distinguuntur species feudorum, quorum isti milites sint capaces, vel non.
- 5 Cum eis facilius dispensatur, & quare?
- 6 Quod sit deserendum consuetudini, ideoque non intret certa regula.

ANNOT. AD DISC. XVI.

DE hujusmodi militibus, qui profitentur pia, vel Ecclesiastica instituta, cum distinctione illorum, qui sint veri Religiosi profelli, cum votis formalibus castitatis, paupertatis, & obedientiæ, & aliorum, qui improprie reputantur tales, revera tamen non sunt, habetur actum sub tit. de jurisd. disc. 92. & in ejus Supplem.

Cum itaque milites Jerosolymitani, de quibus in præfenti discursu agitur, emissa valida, & solemnī professione, prævio anno probationis, ad præscriptum Sacrorum Canonum, & Sacri Concilii Tridentini, ac stabilimentorum Religionis, sint veri Religiosi, in alio non differentes ab aliis de Clero regulari, nisi quod non vivunt intra Claustra, & sub claustra, unde propterea sunt instabiles, ac etiam incapaces domini, & possessionis in particulari, cum aliqua tamen majori permissione administrationis, ob modum vivendi more sæcularium, ex iis, quæ habentur d. disc. 92. de jurisd. disc. 9. & 35. de Testam. & disc. 45. de Regular. hinc proinde, postea incapacitate Clericorum sæcularium, obtinendi, vel retinendi feuda, & de qua incapacitate Clericorum sæcularium habetur in duobus discursibus proxime sequentibus, & infra disc. 54. clara remanet istorum militum incapacitas in particulari per argumentum a majoritate rationis, atque propterea clara dignosci videtur simplicitas illorum, qui in hac materia adeo se involverunt, quoniam, ubi non vigeat consuetudo habilitativa Clericorum, nulla subest ratio, ob quam isti milites possint esse capaces.

Ex tribus autem fontibus ista simplicitas æquivocorum productiva resultare videtur, non reflectendo ad debitas distinctiones casuum, quæ neglecta, semper in hac facultate cum æquivocis proceditur. Primo scilicet, quia reflectunt ad illa feuda, quæ de facto obtineantur per Priores, & Bajulivos, & Commendatarios istius Religionis, verum istud est æquivocum clarum, quoniam ista feuda obtineri non dicuntur ab ipsis militibus, qui sint simplices administratores manuales, & obedientiarii, cum potius obtineantur ab ipsis Ecclesiis, Prioratibus, & Commendis, eodem modo, quo feuda obtinentur etiam a Cathedralibus, & Metropolitanis Ecclesiis, quarum vice illa obtinentur, & administrantur per Archiepiscopos, Episcopos, aliosque Prælatos.

Secundo æquivocum resultat a pluries insinuato errore confundendi auctoritates, non distinguendo loca, & tempora, aliasque casuum circumstantias, cum quarum præsupposito plerique Doctores diversimode loquuntur, siquidem aliud est agere de illis feudis impropriis, quæ solam nuncupationem, & aliqua pacta feudalia habent, sed revera consistunt in bonis allodialibus, & indifferentibus sine Imperio, & jurisdictione in Vassallos, cum solo onere alicujus recognitionis realis, tanquam per speciem emphyteusis, vel livelli erga illum dominum, qui sit privatus, vel subditus, adeo non habeat jura supremi Principatus, cum regalia majori indicendi publicum bellum, & alia sunt illa feuda, quæ juxta hodiernam praxim, sunt vera, & propria cum jurisdictione, & Imperio in Vassallos, obtenta a Principe supremo habente jus belli publici, adeo ut verè, & proprie feudum importet baroniam, & militiam

sæcularem primi ordinis, quæ impedit etiam retentionem beneficiorum, vel pensionum Ecclesiasticarum, ex insinuatione lib. 13. tit. de pension. disc. 46. & 48. isto etenim secundo casu non videtur quomodo verus Religiosus profellus, qui sit adstrictus voto obedientiæ erga proprios Superiores Regulares, ita possit esse miles omnino addictus servitio Principis sæcularis, unde propterea ea, quæ involvendo materiam, & terminos, dicuntur per Doctores relatos in hoc discursu, ac etiam per alios quos colligit Rojas de incompatibilitate, part. 7. cap. 5. ex num. 102. super habituali dominio existente penes Religionem capacem in communi, percutiunt primam speciem feudorum impropriorum, quæ veram militiam non redolent, sed spectato effectu revera important allodium ad solam utilitatem burfalem, utpote consistentia in prædiis, & petiis terræ, seu vineis, juxta illam speciem, de qua supra, disc. 7. 10. & 11. & infra, disc. 39. & 40.

Et tertia causa hujusmodi æquivocorum consistit in illa majori facilitate dispensationis, quæ conceditur per aliquos Principes sæculares, juxta varios principatum stylos, super tenuta, & fructione feudorum potius, quam super titulo, juxta insinuata disc. seq. quoniam cum isti milites de factis faciant figuram sæcularium, eorumque more vivant, atque armati incendant, ipsorumque institutum sit circa militiam, ac etiam quod Superiores de facili eis concedunt licentiam militandi pro Principibus sæcularibus, hinc proinde minus incongruit, ut cum eis dispensetur, quam cum Clericis sæcularibus rogatis, & qui divino servitio sunt addicti, & in summa, ista non est materia capax regulæ certæ, & generalis, nimiumque clarum æquivocum est, procedere cum generalitatibus, sive cum auctoritatibus cumulo, & confarcinatione, non distinguendo loca, & tempora, seu diversas Principatum consuetudines, a quibus revera decisio quæstionis pendere videtur.

V E N A F R E N, S E U

ROMANA SUCCESSIONIS FEUDORUM INTER TUNC ABBATEM, POSTEA CARDINALEM, ET PRINCIPEM FRATRES DE SABELLIS

Benevole, & concorditer petentes.

Responsum pro veritate.

An Clerici sint capaces successionis feudorum existentium in Regno Neapolitano, quomodo, & quando, & de tenuta, quæ datur Clericis in feudis?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**acti series.
- 2 Clerici etiam de jure communi feudorum in eis non succedunt.
- 3 Clarius sunt incapaces successionis in Regno Neapolitano.
- 4 Si de tempore successionis primogenitus, vel alius proximior reprobatur Clericus in minoribus, an ei competat aliquis terminus ad deliberandum super dimissione Clericatus?

D I S C. XVII.

Mortua Felice Maria Germana Sorore Cardinalis Peretti nuncupati de Monte alto, nupta Bernardino Sabello Albani Principi, superstitibus Paulo filio primogenito, tunc Abbate, postea Cardinali, & Principe Julio secundogenito, dubitari contigit, an in feudis Venafri, Celani, & aliis per dictam Mariam Felicem uti hæredem Principis Peretti ejus patris in Regno Neapolitano possessis, successio spectare deberet ad Paulum primogenitum Clericum beneficiatum in minoribus constitutum, vel potius ad Julium secundogenitum laicum, & quatenus Paulo primogenito obstaret Clericatus, an frui deberet beneficio sex mensium ad deliberandum, & interim obtinere dictorum feudorum possessionem? & concorditer, ac benevole per dictos fratres pro veritate interrogatus.

Ad primum respondi, quod quamvis in feudis Regni prædicti, ubi vivitur jure Francorum, successio absque dubio debita sit filio primogenito, intelligitur tamen, quatenus sit capax, secus autem si sit incapax, qualis est Clericus, tam de jure com-

se communi, quia feudum importat militiam sæcularem, quæ de directo repugnat Clericali, Clericus namque dicitur miles Christi, ideoque non potest esse miles sæculi, ut plene aliis allegatis firmant Hartman. Pistor. p. 3. q. 33. Menoch. conf. 181. n. 64. & seqq. & conf. 202. n. 121. & seqq. Anna alleg. 98. a Pont. dec. 4. Ursin. de success. feud. p. 1. q. 9. art. 1. ad nauseam Giurb. de success. feud. §. 2. glos. 4. num. 42. & est latius deductum in Massanen. Caltrorum hoc eod. tit. ubi habetur explicata hæc materia incapacitatis Clericorum in feudis.

3 Quam etiam quia in Regno ex particularibus eius legibus id expresse cautum habetur, ut in *Constitutione, Errorum*, passim recepta, ut testantur a Pont. & Ursin. ubi supra, & ita in individuo istorummet feudorum practicum fuit moderno tempore, quia defuncto Principe Peretto, superstitibus Cardinali tunc Abbate Peretto unico filio masculino, & dicta Maria Felice filia femina, huic successio delata fuit, excluso dicto Abbate tanquam incapaci ratione Clericatus, solumque ex gratia speciali per Regem Catholicum, de consensu tamen dictæ Mariæ Felicis feudatariæ, habitatus fuit ad illorum gubernium, tenentiam, & administrationem, ut de his omnibus testatur idem Ursin. loco citato, unde dixi esse casum extra omnem quæstionem.

4 Ad secundum respondi, non reperiri jure communi feudorum, vel jure Regni cautum, primogenito existenti de tempore aperti feudi in Statu Clericali, competere aliquem terminum ad deliberandum, quinimmo apud feudistas haberi oppositum, ut scilicet primogenitus debeat de tempore delatæ successione reperiri habilis, vel saltem re integra, & antequam a proxime sequenti successore feudi successio agnoscat, debeat se habilem efficere, deponendo Clericatum, ut per Pistor. d. qu. 33. n. 10. a Pont. dict. dec. 4. n. 4. Ursin. loc. cit. n. 7. & seqq. quia nec momento temporis potest quis esse Clericus, & feudi capax, ideoque nullatenus potest possessionem obtinere, ac interim in ea se conservare, ut in specie de hoc interim loquitur Pistor. d. quæst. 33. num. 18. vers. quinimmo.

Est bene verum, quod Anna d. alleg. 98. in fin. refert in eo casu per Proregem fuisse Clerico primogenito concessum terminum sex mensium ad deliberandum, & ex isto exemplo solent Proreges consimiles gratias concedere, sed hæc est mera gratia pendens ab arbitrio Principis, qui uni solet concedere, alteri denegare, unde pro cautela consulunt hunc recursum Bammacar. in cap. 1. §. qui clericus, q. 5. num. 83. Ursin. d. par. 1. q. 9. art. 1. num. 19. de Marin. resol. 120. in fin. lib. 1. ideoque si Abbas esset indeterminatus, dixi aliud non subesse remedium nisi prædictum, sed vere ista indeterminatio non aderat, & prudenter, quia ob insignes Abbatis ab eo possessas, alias amittendas, ei non expediebat mutatio status, maxime quia feuda non faciebant transitum ad alienos, sed in eadem domo remanebant penes fratrem germanum dilectissimum.

Verum quia eidem Abbati tanquam hæredi præfati Cardinalis hæredis in allodialibus Principis patris, nonnulla competeabant credita super dictis feudis consequenda, pro quibus solvendis poterat dictum Julium fratrem urgere, illum cogendo ad feuda vendenda, ut de pretio sibi satisfaceret, idcirco ad benevolam concordiam inter eos, contentuato fraterno amore, deventum fuit, quod Princeps reterto pro se Principatu Venafri, Comitatum Celani, ejusque redditus, & emolumenta dimitteret Abbati, quatenus per istum obtineretur a Rege Catholico de ipsius Ducis consensu illa facultas, quam ut supra obtinuit Cardinalis eorum avunculus, prout sequutum fuit, quia Rex benigne erga istam adeo de sua Majestate benemeritam domum, eandem gratiam Abbati concessit.

S U M M A R I U M.

- 1 DE incapacitate Clericorum, & Religiosorum.
- 2 Quomodo debeat distinguere?
- 3 Commutatio servitii de personali in reale non tollit naturam feudi.
- 4 Quando Clerici sint capaces feudi?
- 5 Quomodo alia quæstio decidi debeat.
- 6 An qualitas laicalis reputetur præcise de tempore facti casus?
- 7 An, & quando superveniens dimissio Clericatus tollat jus tertii?
- 8 De potestate Principis habitandi inhabilem in præjudicium tertii.
- 9 An pensio cum reservatione regressus ad beneficium inducat incapacitatem?
- 10 Quomodo fieri debeat dimissio Clericatus, & beneficii? Card. de Luca, Lib. I.

ANNOT. AD DISC. XVII.

DE incapacitate Clericorum obtinendi, vel retinendi feuda, de qua in præfenti discursu agitur, plenius habetur infra disc. 54. ubi rejiciuntur volentes irrita censei jura feudalia inhabilitantia Clericos tanquam contraria Ecclesiasticæ libertati, quoniam sicuti non prohibetur privatus testator, a fideicommissis, & majoratibus excludere Clericos, aliasque personas Ecclesiasticas, quoties non constet, quod ex irrationabili odio hujus status id egerit, sed ex alio honesto fine, ex deductis sub tit. de fideicommissis disc. 63. & seqq. & generaliter sub tit. de testam. disc. 73. ita non videtur quid prohibeat domino concedenti feuda, adjicere hanc legem, quam etiam lex adjunctam subintelligat, non in ratione odibili exclusionis Clericorum, sed in ratione qualitatis laicalis, desiderandæ in iis, qui exituri sint proprii milites, & Vassalli.

In hoc autem articulo, eodem modo, quo habetur disc. præcedenti, de militibus Jerosolymitanis, nimium se involvunt DD. relati in hoc discursu, & d. disc. 54. ac etiam disc. 47. ubi de Religioso professo, qui ex causa Episcopalis dignitatis, vel ex alia simili occasione juxta casus recensitos disc. 17. de renunc. ad sæculum redierit, atque reassumserit capacitatem possidendi.

Verum ista involutio pendet etiam ex eisdem causis, de quibus dicta adnotatione præcedenti, quod scilicet non distinguuntur casus, vel species feudorum, quoniam, ut ibi advertitur, aliud est agere de capacitate obtinendi illa feuda, quæ sint annexa Prælatuæ, vel Ecclesiæ, & in his non cadit quæstio, dum idem Princeps id voluit ab initio, atque perneceffe in omnibus possessoribus istam qualitatem præsupposuit.

Quæstio itaque cadit in feudis jure singulari, in illis personis, quæ per accidens in statu clericali reperiuntur, adeo ut feudum sit de sui natura laicale, & tunc intrat eadem distinctio inter feuda recta, & propria, quæ obtineantur a Principe supremo, habente jus publici belli, adeo ut vere importent veram militiam primi ordinis, & illa feuda omnino impropria, quæ in effectu idem important, ac emphyteusim, seu livellum, ut scilicet in isto secundo casu non intret incapacitas, intret vero in primo, ratione militaris servitii, quod perneceffe hujusmodi feudis est annexum.

Et quamvis in hac specie feudorum practitari soleat commutatio servitii personalis in reale, ut (ex. gr.) contingit in Regno Neapolitano, quod loco servitii personalis præstatur singulis annis reale in pecunia sub nomine *adobæ*, idemque in plerisque aliis partibus magis communiter servari videatur, ut præsertim praxis docet in Curia, quod pro feudis per Ecclesiam Romanam concessis, solvuntur census, vel tributa in die SS. Petri, & Pauli, sub rigore enunciato supra disc. 5. etiam pro feudis regalibus, & majoribus dicti Regni Neapolitani, pro quo singulis annis, præfata die, cum notoria pompa, & solemnitate per Oratorem Regis Catholici præstatur recognitio in uno equo, & in scutis septem mille auri, & pro Ducatibus Parmæ, & Placentiæ solvitur recognitio in scutis sex mille auri, non tamen ex inde cessat qualitas feudalis, & obligatio servitii personalis, pro extraordinariis occurrentiis Domini, ut advertitur supra disc. 11. & alibi.

Et per consequens recepta est ista incapacitas, quoties contrarium non disponat consuetudo particularis, quam vigere supponitur in aliquibus Provinciis Germaniæ, sive quod ita non suadeat qualitas Principatus, ut contingit in hoc Principatu Pontificio, in quo merito Clerici etiam in sacris, & in Episcopali, vel Cardinalitia dignitate constituti, sunt capaces feudorum, eo quia non incongruit, ut Clerici sine milites Summi Pontificis, juxta magistrale conf. 217. Jason. lib. 4. ubi agitur de Cardinali de Farnesio, qui postmodum fuit Summus Pontifex Paulus III. ut advertitur dicto disc. 54. ac etiam disc. 46. & 48. de pensionibus, & alibi.

Hinc proinde intrat idem, quod advertitur annot. præced. quod scilicet ista dicenda potius est quæstio facti, decidenda ex natura, seu qualitate feudi, juxta prædictam distinctionem, sive juxta mores Regionis, & per consequens intrat consuetus error, æquivocorum productivus, procedendi cum generalitatibus, vel confundendi auctoritates cum consarcinatorio stylo, non reflectendo (ut decet) ad has distinctiones.

Præsupposita vero incapacitate Clericorum, quatenus pertinet ad quæstionem, in qua pariter Scribentes se invol-

vere solent, an scilicet qualitas laicalis adesse debeat precise de tempore apertæ successionis feudi, & an obstat Clericatus in minoribus, quem ille, cui successio aperta est, sit promptus dimittere, pariter decisio pendere videtur a circumstantiis particularibus singulorum casuum, primo scilicet, & principaliter a consuetudine, vel stylo Principatus, ut contingit in feudis hujus Regni, de quibus in præfenti discursu, quoniam oportet facere præambulum, idest actum aditionis hæreditatis defuncti, ob qualitatem hæreditariam, quæ illis feudis annexa est, & quo sequuto, expediuntur provisiones pro obtinenda possessione, & ut a Vassallis recognoscatur, idque non conceditur nisi illi, qui sit constitutus in statu seculari, unde propterea quando successor reperitur in statu clericali retractabili, inolevit enunciata praxis concedendi terminum ad deliberandum, cum similibus pro locorum styli, & consuetudinibus, adeo ut forte non dentur casus, in quibus oporteat disputare istam quæstionem in abstracto.

Quatenus vero iste casus detur, tunc habemus quandam Rotæ resolutionem in Pisauræ. Primogenituræ 16. Januarii 1651. coram Cerro, per quam firmatur, ut precise requiratur qualitas laicalis de tempore apertæ successionis, adeo ut obstat etiam clericatus in minoribus retractabilis, quamvis successor sit promptus illum dimittere, eo quia qualitas laicalis adesse debeat de tempore apertæ successionis, ex auctoritatibus in eadem decisione deductis.

Parum vero probabilis, atque communi usui, humanæque rationi contraria videtur hæc resolutio, adeo ut Judaismi speciem sapere videatur, dum vis non est in tempore preciso, sed in effectu, seu in fine, ut scilicet feudum non obtineatur nisi a laico, qui sit subditus ipsi Principi seculari Domino directo, & sic spectato effectu, cum tractu successivo, pro quo qualitas laicalis desideratur, & per consequens non videtur cui rationi istud assumptum iunatur, dum incertum est tempus, in quo casus successionis eventurus est, quinimmo incertus est quoque ipse casus in substantia, dum Clericatus suscipi potuit per secundo, vel tertio genitum, qui postea, ob naturalem, vel civilem mortem primogeniti, evaserit talis, atque alias esset prohibere statum clericalem in genere, ad evitandum hoc præjudicium, dum casus inopinante contingere potest, sive dari posset illa fraus, quam ponderat Bich. 9. 3. 1. 19. tom. 3. cujus verba registrat Camerat. *respons. 6. n. 44. lib. 1.* quod scilicet ita adolecens primogeniti per vim, & metum, vel dolo, & fraude, seu blanditiis eum decepisset ad suscipiendum clericatum, ut ita eveniente casu inhabilis reperiri, etiam fiat locus secundogenito.

Et quoniam in hoc considerari solet, an dimissio Clericatus post factum casum successionis fiat re integra necne, quasi quod suffragetur, quatenus alter successor capax successionem non agnovit, secus autem e converso, re non integra, & post agnitionem ab altero factam, cui jus quæsitum esset, hinc reflectendum quoque videtur, ut id ita simpliciter, ac indefinite intelligendum non veniat, sed discrete pro facti qualitate, quatenus scilicet ipse primogenitus, vel proximior, recte sciens factum esse casum successionis feudi, negligat clericatum dimittere, atque successionem agnoscere, unde propterea alter proximior capax, iuste credens quod ille non esset dimissurus clericatum, sub bona fide successionem agnoscat, atque feudum obtineat, unde propterea si ex intervallo, & re non integra, Clericus mutando propositum, velit ejicere possessorem, non videtur exaudiendus.

Multo vero magis si sciverit, & aliquo tempore toleraverit, ut admittitur apud Camerat. *d. respons. 6. lib. 1.* qui scribit pro persona incapaci, quæ postea re non integra capax detecta sit. Secus autem si primogeniti, vel proximioris culpæ imputari non potest, quia nempe casum ignoraverit, vel si sciverit, cum majori affectata diligentia ab alio præventus fuerit, adinstar eorum, quæ habemus ad materiam text. *in e. consultationibus, de jure patr. aut quod ob vim, & metum, vel fraudem, invitus steterit in eo statu, iusta casum, de quo apud Camerat. d. respons. 6.* quod scilicet primogeniti, vel prima succeditrix per vim, & metum, & dolum emisisset professionem, quam prius annullare non potuisset, dum tunc intrat propositio, ut iuste impedito non currat tempus, ut etiam advertitur, *disc. 17. de renunci. num. 4.*

Ac propterea, rem esse integram, vel non integram, intelligendum est sano modo, & quatenus culpæ, vel negligentia ipsius primogeniti, vel proximioris existentis in statu inhabili, imputari valeat necne, cur in statu habili se non constitueret, adeo ut alter capax bona fide feudum obrinuerit, adeo ut dignosceretur repugnantia æquitatis, ut expulsio- nis injuriam pati deberet, secus autem e contra.

Clarius autem judicandum, & contra eum, qui non solum re non integra, clericatum, vel alium statum incompatibilem dimittit, sed etiam quod recte sciens se esse in statu retractabili, attamen expressam fecisset sui animi declarationem, velle perpetuo in eo statu permanere, atque sciens passus esset, ut secundogenitus, vel alter renovatum feudum obtineret, cum tunc magis confirmetur bona fides alterius proximioris capax, qui propterea re non integra expelli non valeat.

Quinimmo etiam si casus successionis adhuc factus non esset, sed prævidendo ejus certam imminentiam, alter proximior citra fraudis, & affectationis suspicionem destinatus esset successor, ita & taliter quod res dici non posset integræ, ob mixturam præsertim juris tertii, juxta casum insinuatam supra, in annot. ad *disc. 13.* & de quo *lib. 10. de fideicom. in Supplem. in d. Romana Primogen. de Cesariensis.* Cum tunc non videatur subesse ratio, cur subsequens voluntaria mutatio status, debeat tertio præjudicare, eique tollere jus quæsitum bona fide, & per consequens, error est procedere cum generalitatibus, cum revera totum pendeat a singulorum casuum circumstantiis, & an jus tertii, cum bona, vel mala fide quæsitum sit, adeo ut iuste dici valeat, quod res non esset amplius integræ.

De potestate vero Principis habitandi inhabilem, seu cum eo dispensandi in præjudicium alterius capax, cum eadem distinctione, an res sit integra, necne, habetur plene actum, *disc. 148. de Regal.*

Disputatum item aliquando fuit, an dimisso Clericatu, ac etiam beneficio, quod possidebatur, cum reservatione tamen pensionis, & cum alia reservatione regressus ad ipsum beneficium, inducat incapacitatem obtinendi feudum, merito autem negative responsum fuit apud Camill. de Medic. *cons. 2. n. 8.* cum seqq. quoniam reservatio regressus non impertat aliquod jus de præfenti, sed solum nudam facultatem, quæ pendet ab animo, & quæ potest non exerceri, ideoque non importat actum, siquidem etiam ipse Clericatus dimissus, potest quandocumque reassumi, sed non per hoc interim ob hanc facultatem ille dicendus est Clericus, cum præsupposito tamen, quod pensionarius habeat indultum Apostolicum retinendi etiam in statu clericali, & militari, quoniam si illud non habeat, non per hoc id præstabit impedimentum affectationi feudi, sed per hunc actum ipsa pensio cessabit, ex iis, quæ habentur *d. disc. 46. & 48. de pensio.*

Cadere autem potest dubium, an suffragetur dimissio Clericatus de facto, cum dimissione habitus, vel cum declaratione animi, coram Notario, & testibus, vel potius necessarium sit, ut hæc dimissio acceptetur ab ejus Ordinario, atque dubitandi rationem præbent firmata *disc. 55. de jurisdic.* quod scilicet Clericus quamvis non incedat in habitum, & tonsuram, imma quamvis expressam dimissionem fecisset Clericatus, adeo ut efficeretur subiectus foro laicali, adhuc tamen remaneat subiectus Episcopo, vel alteri Superiori fori Ecclesiastici, ex ea ratione, quod contractus initus cum Ecclesia, dissolvendus est cum eodem reciproco consensu, multo vero magis ubi possideret beneficium, cujus dimissio non causat vacationem, nisi sequatur acceptatio Superioris, ad quem pertinet, ut pluries in sua materia *sub tit. de benef. verum ad hunc effectum contrarium dicendum videtur, quoniam ita sufficit animi declaratio, quodque ipse successor se constituere voluerit in diverso statu laicali, adinstar desertoris militiae, qui licet puniri possit a Duce militum, attamen quoad eum habendus venit pro non milite, ita etiam quodam communi usu docente.*

A M A L P H I T A N A

PRO ASCANIO PICCOLOMINEO ARCHIEPISCOPO SENEN.

Responsum pro directione.

An Clericus sit capax feudi, vel legati usufructus feudi in Regno?

An possit, vel admitti soleat ad tutelam, seu Balia tum feudatarii, & quando Clericus possit esse tutor?

Legato feudo, seu ejus usufructu, an hæres teneatur Legatario ad æstimationem?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 **F** Clerici non possunt esse tutores.

- 3 Solet cum eis dispensari.
- 4 Quando de jure possint exercere tutelam, vel curam?
- 5 Canones contenti in decreto Gratiani, an sint authentici?
- 6 Clerici in Regno Neap. sunt incapaces jurisdictionis.
- 7 Clericus sicut est incapax feudi, ita etiam usufructus feudi.
- 8 Usufructus tanquam servitius constituitur non potest in feudo sine assensu.
- 9 Legato feudo persona incapax, an per successorem debeatur aestimatio?

D I S C. XVIII.

1 **C**UM eximius Imperialis Exercitus Supremus Dux Octavius Piccolomineus, restituendo suæ familiz antiquam Dignitatem, a Rege Catholico ob ejus ingenia merita Ducatum Amalphitanum obtinisset, moriens in Testamento hæredem rerum Italicarum in proprietate præsertim dicti Ducatus Amalphitani, instituit ex fratre prædefuncto nepotem in pupillari ætate constitutum, usufructuarium verò universalem reliquit Archiepiscopum Senen. ejus germanum fratrem, quem etiam dicti nepotis tutorem, seu Baliaum reliquit. Unde Archiepiscopus putans, juxta stylum servari solitum in Allodialibus indifferentibus, sive etiam in Catris, & bonis Jurisdictionalibus Status Ecclesiastici, ad formam voluntatis Testatoris possessionem dicti Ducatus utriusque nomine apprehendere, Pupilli scilicet in proprietate, tanquam ejus Tutor, seu Baliaus, ac etiam privato nomine in usufructu, juxta hanc formam de suorum Sapientum consilio mandata dederat; Ego tamen consultus, dixi æquivocari, neque talem formam deduci posse ad praxim.

2 Quatenus enim pertinet ad Pupilli tutelam, seu Baliaum respectu feudali Regni, ultra obitaculum, quod habent Clerici de jure Canonico in tutela, & cura exercenda, ad text. in §. *Deo amabiles, ubi de Episcopis, & Cler. cap. Cyprianus 21. quæst. 3. cap. ult. 85. distinctione*, ubi Glos. Bart. in *authent. presbyteros, Cod. de Episcopis, & Cler. & cæteri congeiti per Gutierrez de tutel. par. 1. cap. 1. nu. 26. Surd. dec. 207. n. 7. Bertrand. conf. 116. vol. 2. part. 2. Rota decis. 116. num. 16. part. 4. recent. tom. 2.* cum hoc de facili sit superabile cum Brevis Apostolico concedi solito, eodem modo, quo concessum fuit Cardinali Aldobrandino super tutela, & Baliau Principissæ Rossani ejus Neptis, & pluribus aliis Cardinalibus, Episcopis, Prælatibus, & Sacerdotibus, ut practicatum legitur *d. dec. 116. nu. 16. part. 4. rec. tom. 2.* ubi hoc stante omnis alia inspectio neglecta fuit juxta laudabilem Rotæ, & Curiz stylum non immorandi in superfluis.

3 Et nihilominus, ubi etiam sine indulta de hoc puncto agendum esset, adhuc dici posset difficultatem cessare, cum Archiepiscopus esset tutor legitimus, quam tutelam Clericus volentibus esse permissam, ex eodem text. in §. *Deo nobis* firmat DD. apud Surd. *dicta dec. 207. num. fin.* Gutierrez loco cit. num. 27. Galganett. *de tutel. lib. 1. tit. 4. n. 26. Grass. effecta Cleric. 16.* asserentes contrarium procedere in testamentaria, quam nec volentes Clerici exercere possunt, nisi agatur de personis miserabilibus, quod tamen ita absolute sumptum mihi non satisfacit, quia cum tutela sit minus publicum necessarium, a lege civili introductam, bene procedit exemptio Clericorum, ne invitati cogantur ad eam suscipiendam, quod indistincte tam in testamentaria, quam in legitima, & dativa procedit; sed ubi Clericus est volens, non video probabilem differentiz rationem, cur legitimam exercere possit, non autem testamentariam, vel dativam, esset enim alias ex legum civilium dispositione coarctare Clericorum libertatem, atque Clericatus causaret præjudicium, & inhabilitatem, quod Ecclesiz libertati repugnat.

4 Et licet supra allegati Canones id disponant, advertendum tamen est, non esse Decreta, vel Constitutiones Pontificum, neque Conciliorum, vel Sanctorum Patrum Sententias, sed compilationem privati auctoris, seu transcriptionem legum civilium, ideoque receptum habemus Canones Decreti non esse omnes Canones, neque legis vim habere, nisi ubi Concoiliaria, vel Pontificia decreta continent, ut firmavit Rota apud Peniam *dec. 377. num. 36. & seqq.* juxta Venetam impressionem, alias 480. juxta Lugdunensem nu. 16. & *seqq.* Unde solum Clericorum volentium inhabilitatem restringendam indefinite crederem, ubi tutelæ susceptio nullam rationabile motivum haberet, nisi illud lucri, seu suspicionis animi usurpandi bona pæard. de Luca, Lib. 1.

pilli, sive ubi onus esset tale, quod a servitio Ecclesiz, vel beneficii distraheret.

Sed difficultatem esse dixi respectu Regionum Officialium non permittentium Clericis, & personis Ecclesiasticis hujusmodi Baliaum, cui annexa est Jurisdictio in feudo, & pupilli Vassallis saltem in dominio, prout habent Barones, & Feudatarii, quamvis non in exercitio; Jurisdictionis etenim sæcularis quocumque modo Clerici, & personæ Ecclesiasticæ in Regno sunt incapaces, ut pluries habetur in aliis *hoc eod. tit.* atque est propositio absoluta, unde dixi curandum esse, quod, vel per Magnam Curiam Vicariæ, seu Regiam Cameram Summariz, ubi faciendum est præambulum (sub cujus vocabulo in illis Tribunalibus appellatur aditio hæreditatis,) & sine quo possessio illorum feudorum, quæ ibi sunt hæreditaria, non obtinetur, decernatur Baliaus alicui laico confidenti, vel procurandam esse dispensationem ab illo V. Rege, & Collaterali Consilio adversus duplex impedimentum, quod Archiepiscopo obitare dixi, unum nempe Clericatus ut supra, alteram forensitatis, cum pariter forenses absque Regia dispensatione non possint in Regno Jurisdictionem tam in dominio quam in exercitio habere, prout concessum fuit dicti Cardinali Aldobrandino Clerico, & Forensi super d. Baliau Principissæ Rossani, & Domino Innico Caracciolo tunc Cameræ Apost. Clerico Decano, postea ejusdem Cameræ Auditori, ac demum Cardinali, & Archiepiscopo Neapol. super Baliau Ducis Airolæ ex fratre Pronepotis, quamvis huic obstaret solum Clericatus tunc in minoribus, & hæc quoad Baliaum respectu Pupilli.

5 Quæ vero ad personam, & jura propria in dicto feudo, respectu usufructus eidem Archiepiscopo relicti, dixi nihil obtineri posse sine dispensatione ab ipso Rege immediate obtinenda, adversus incapacitatem Clericorum, & forensium habendi feuda, seu jus formale in eis, ad instar illius gratiz, quæ concessa fuit Cardinali Peretto de Monte alto nuncupato, ut habetur *hoc eod. tit.* in Romana, seu Venafren. Usufructus enim consideratus tanquam jus, quia importat servitutem feudi, ejusque onus reale, in alium, qui non sit feudi legitimus successor, nec per contractum, nec ultimam voluntatem sine Regio assensu transferri potest, quia est species alienationis, quod adeo verum est, ut quamvis permessa sit feudi reservatio in proxime successurum, quia est præventiva successio potius quam alienatio, nihilominus fieri non potest cum reservatione usufructus ad favorem ipsiusmet reservantis, qui jam erat, nedum feudi capax, sed dominus, & possessor, ut late de his habetur *hoc tit.* in Romana Creditorum Pallavicini ad materiam Bullæ Baronum, ubi etiam habetur, reservationem, seu concessionem usufructus tanquam juris, non resolvi in commoditatem, & perceptionem fructuum de facto in feudis non prohibitam, prout voluerunt Bolognetus, & alii, quorum opinio apud Feudistas est magis communiter rejecta, ut ibi.

6 Atque ad summum, per Archiepiscopum aliud prætendi non posset a pupillo in vim dicti legati, nisi dicti usufructus aestimatio, juxta opinionem Franch. *dec. 1. a Pont. consil. 88. lib. 1. & cons. 75. & 77. lib. 2.* & aliorum volentium, legato feudo personæ extraneæ, vel incapaci, deberi per hæredem legatario aestimationem, ad instar legati rei alienæ, quod tamen non levem patitur difficultatem, cum contrarium sentiant præsertim in dispositione universalis Anna senior *allegat. 126. & 127. Anna jun. in Addit. ibidem, & cons. 87. Rovit. super pragmat. 1. de tit. abusu, n. 136. & idem a Ponte de potestate Proreg. ut. de assensibus Regis super Dote, §. 2. n. 9. Merlin. lib. 2. cons. 8 r. in fin. de Marin. resolut. quorid. 45. n. 50. lib. 1. & alii*, itaut hæc opinio videatur magis communis, & recepta, sed vanum opus esse dixi hujusmodi inspectionem assumere, dum inter Patrum, & Nepotem respectu bonorum Patrimonialium aderat communitio, unaque erat vita, & bursa, insinuanda tamen hæc duxi ad Archiepiscopi notitiam, ejusque Sapientum quibus omnia fuerunt nova.) pro eorum regula, & norma, cogitanda casum, quo pupillus factus major ad divisionem procedere vellet, & quod suum est, agnoscere, &c.

S U M M A R I U M.

- 1 De incapacitate Clericorum, & Episcoporum in feudatarii baliatu, vel tutela.
- 2 De differentia inter tutelam, & baliatum.
- 3 De materia detinendi tutelam, vel baliatum, ut sit arbitraria, & de differentia inter Principem, & Judicem.
- 4 An legato feudo, debeatur aestimatio?

ANNOT. AD DISC. XVIII.

1 **A**D materiam hujus discursus, super incapacitate Clericorum, & Episcoporum, tam circa Baliatum feudatiorum, quam circa tutelam in genere, ultra hic deducta, agitur apud Coccin. *decif. 523*. Reverter. ad *Add. dec. 335*. Fagnan. in *cap. magnus, de obligat. ad ration. & Gabr. lib. 7. de tutor. disc. 3*. Et de dispensatione Clerici pro exercitio tutelæ, Conrad. in *prax. Dispens. lib. 5. c. 4. n. 10. cum seqq.*

2 Notabilis autem differentia dignoscitur inter tutelam, & Baliatum, quoniam respectu tutelæ, sufficit licentia Superioris, vel dispensatio Apostolica; respectu autem Baliatus, ubi agatur de feudis veris cum jurisdictione, & imperio in Vassallos, præsertim in Regno, de quo agitur, requiritur dispensatio Regis, ut in discursu.

3 Super hujus autem dispensationis concessione, vel delegatione, dari non potest certa regula cuicumque casui applicabilis, dum id non pendet a Judice Ordinario, qui tenetur procedere juxta regulas juris, sed ab ipso Suprema Principe, qui repræsentatur in præfato Regno a Consilio Collaterali, coram quo disputatus fuit casus relatus per Reverter. ubi supra super Baliatu hujusmodi Ducatus Amalphitæ, ideoque intrat idem consuetus error procedendi cum generalitatibus, vel attendendi decisiones, & auctoritates in sola littera, illas cuicumque casui applicando, & non reflectendo ad casuum circumstantias, atque adeo magnam diversitatem inter simplicem Judicem, & Principem Supremum, quamvis etenim hæc materia suspicionis tutoris præsertim ubi res est adhuc integra, quodque agatur de tutela deferenda, non autem de remotione jam delatæ, sit nimium arbitraria, etiam in Judice, eo modo, quo est altera materia educationis pupilli, ex deductis *tit. de tutor. disc. 1. cum seqq.* atramen differunt arbitrium Judicis, & arbitrium Principis.

4 - Et de questione, an legato feudo debeatur æstimatio, ultra deducta in discursu, plura habentur *sub tit. de legat. disc. 1. c. 2.*

ROMANA LEGITIMÆ
PRO MAURITIO DE ASTE BARONE ACERNI
CUM
EQUITE FRANCISCO DE ASTE, ET CUM SE
ipso diversam personam repræsentante.

Casus sopitus per Concordiam.

Feudum Primogenito debitum, an & quando imputetur in legitimam, & quatenus debeat imputari, an possit Primogenitus recusare feudum, ac petere legitimam in aliis bonis magis utilibus?

De assumpto, quod feudum est legitima Primogeniti; quomodo intelligatur, & quanta sit legitima Primogeniti in feudo novo, vel antiquo hæreditario, & de differentia inter utrumque ad effectum gravaminis.

Aliqua de collatione pretii feudi, quam Primogenitus tenetur erga secundogenitos.

Acceptatio feudi, ejusque possessio, an & quando in proposito præjudicet?

Feuda an censeantur de bonis melioribus, vel de pejoribus, & quomodo æstimentur in concursu allodialium &c.?

SUMMARIUM.

- 1 **F**ælii series.
- 2 In legitimam filii imputantur debita, quæ pater pro eo solvit.
- 3 Feudum in dubio presumitur ex pacto, & providentia.
- 4 Investitura pro heredibus ex corpore legitime descendentibus importat formam pacti, & providentiæ.
- 5 Feudum pacti, & providentiæ antiquum non imputatur in legitimam.
- 6 In Regno Neapolitano formula concessionis pro heredibus ex corpore importat feudum mixtum, in quo necessaria est qualitas hæreditaria ultimi morientis.
- 7 Primogenitus feudi novi successor tenetur integrum pretium conferre cum secundogenitis.
- 8 An in hoc pretio habenda sit ratio augmenti intrinseci, ac ejus, quod impensum est pro obtinendo titulo?

9 In feudo autem antiquo Primogenitus tenetur solum ad vitam militiam.

10 Et quando ad hunc effectum dicatur novum, vel antiquum?

11 Primogenitus non potest cogi accipere feudum impunitabile, sed potest dicere illud nolle.

12 Legitima nec de melioribus, nec de pejoribus, sed de mediocribus debetur.

13 Neque in hoc parentis arbitrio, vel dispositioni est deferendum.

14 Feudum an dicatur de bonis melioribus, vel de pejoribus, quæ remanent in hæreditate?

15 Qualitas feudalis propter onera minuit in tertia parte pretii, seu plus, & minus, juxta onerum qualitatem.

16 Aditio hæreditatis, seu alter acceptationis actus usque pendens ab animo, & voluntate, sine istis dari non potest.

17 Aditio non inducitur ex acceptatione feudi, quod filius sibi pretendebat debitum jure investituræ.

18 In actu equivoco standum est declarationi facientis, quo animo illum fecerit.

19 An Primogenitus possit retinere feudum, & recusare imputationem pretii in legitimam, quia nempe velit istam assequi in bonis, & pretium solvere?

20 Quanta sit legitima Primogeniti in feudo, in quo non possit gravari, etiamsi debeat esse hæres.

DISC. XIX.

Joannes Baptista de Aste nobilis Albigenensis, qui feudum Acerni pro ducatis 30. mil. a Duce Fabio de Cornea titulo emptionis acquiserat, moriens in Urbe de ann. 1634. superstitibus duobus filiis masculis, Carolo scilicet Primogenito, & Francisco Bonaventura secundogenito, in ejus testamento, postquam utrique filio legitimam reliquit, mandavit in illam Caroli imputari dictum feudum pro eodem pretio, quo questum fuit, necnon debita pro eo soluta, & in reliquis hæredes instituit cum strictissimo, perpetuo, successivo, & reciproco fideicommissio in universa descendencia, dictum Franciscum Bonaventuram, & Mauritium ex dicto Carolo nepotem, cumque portio cujuslibet in legitima importaret scut. 63. mil. pretendere cepit Franciscus, tam nomine proprio, quam pro interesse Mauriti infantis (cujus portionis administrationem testator eidem Francisco commiserat) totam fere legitimam Caroli esse jam satisfactam, seu absorptam a debitis, quæ Joannes Baptista vivens pro eo, de mandato etiam Cardinalis Barberini Urbani Octavi tunc Regnantis Nepotis, solverat ejus Creditoribus, & in dicto feudo, cujus possessionem Carolus prævio præambulo in M. C. V. in forma consueta tanquam hæres ab intestato fuerat jam adeptus, cum declaratione, quod intendebat illud habere præcipuum jure Primogenituræ ultra legitimam, alias illud potius relaxare intendebat.

Unde Carolus, me tunc de accessu ad Romanam Curiam neque cogitante, introduxit causam in Rota super puncto imputationis non faciendæ de dictis debitis, quæ male per patrem soluta dicebat sine ejus consensu, stante eorum nullitate resultant. a Statuto urbis 152. dum per filium familias absque patris consensu contracta erant, quodque dicto Cardinali, quamvis dominanti, replicandum erat, quia tanquam iustissimus, & integerrimus a præcepto abstinuisset, sed proposito dubio in Rota sub die 22. Junii 1640. coram Dunozeo, emanavit decisio pro imputatione hæreditati favorabilis, confirmata in nova propositione sub die 10. Februarii 1642. coram eodem, ut constat ex dictis decisionibus, quarum prima est inter recent. *decif. 242. part. 8.* & super quo puncto alias ad veritatem edidi discursum in Congressu Advocatorum desuper habito, ad effectum inspiciendi, an expediret impugnare dictas decisiones, & causam suscitare, ut *sub tit. de legitima, seu detractionibus.*

Post hæc suscepit Carolus disputandum alterum punctum coram Auditore Cameræ super imputatione dicti feudi, seu ejus pretii, sed morte præventus exitum causæ videre non potuit, unde Mauritius ejus filius, & hæres, ita duplicem personam repræsentans, eandem litem prosequendo, me in hoc statu ad causæ defensionem evocavit; per alios autem doctos Defensores, Carolo vivente, assumpta fuerat alta inspectio, an scilicet feudum esset, vel ne ex pacto, & providentia, ut in dubio dicebant præsumi ex Cavaler. *dec. 633. nu. 3.* Gregor. *Adden. dec. 418. n. 13. 285.*

4 p. 7. recent. potissime quia ita suadet Investituræ formula concepta pro hæredibus ex corpore legitime descendenti- bus, quæ istam qualitatem importat, Afflict. in c. 1. ex quibus caus. feud. amitt. & alibi ut per Ann. singul. 206. Camerar. in c. 1. An agnatus, num. 37. impress. post opera Minadoi fol. 461. Lanar. a Ponte, & ceteri per Ann. jun. in Addit. postremis ad singul. Annæ patris 656.

5 Quo posito, transitum faciebant ad feudi antiquitatem, quia Joannes Baptista pater illud non acquisivit a Rege per viam novæ investituræ, sed titulo emptionis habuit ab illis de Cornea antiquis illius possessoribus, cum clausula in Regio assensu, feudi natura non immutata, & ex his inferebant illud non esse in legitimam imputandum, ut de feudo pacti, & providentiæ antiquo pro absoluto admittunt Franch. & Adden. decis. 368. & 387. Surd. dec. 235. Rovit. pragmat. 4. de feud. Rosenthal. de feud. cap. 7. conclus. 13. numer. 10. & seqq. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1. quæst. 5. de materia tra- ctantes.

6 In primo igitur congressu, novus in Causa, dixi hæc esse quidem docte, & ingeniose excitata, sed nil conferre ad causam, atque parum probabilem videri prætensionem effugiendi, retento feudo, ejus vel pretii imputationem, quia licet formula Investituræ importet magis concessionem ex pacto, & providentiæ, quam hæreditariam, prout eam Siculi ultra Pharus interpretati sunt, & receperunt, ex deductis in Panormitana Status Buteræ hoc tit. & in Regno citra apud antiquiores fuerit sub quæstione, attamen hodie receptissimum est importare qualitatem hæreditariam mixtam, quia nempe successio debita non est, nisi hæredibus sanguinis vocatis a lege Investituræ, sed cum qualitate hæreditaria rei familiaris, quæ nedum necessaria est respectu primi acquirentis, ut omnes feudistæ intra, & extra Regnum in feudis mixtis concordant, sed etiam ultimi morientis, quod in Curia Romana, & alibi non admittitur, ut habetur in aliis hoc eod. tit. ideoque feudum est imputandum, Franch. dec. 368. ubi Adden. qui alios cumulant, Ann. singul. 202. Rovit. d. pragmat. 4. de feud. n. 53. & seqq.

7 Ideoque nil referre dicebam, an feudum esset novum, vel antiquum ad hunc effectum, nisi in eo, quod in novo Primogenitus in eo succedens conferre tenetur in hæreditate allodiali integrum feudi pretium cum aliis fratribus communicandum, ex deductis per Rovit. pragmat. 25. de feud. & dec. 38. Capyc. Latr. consult. 15. qui alios cumulant, solum disputantes, an id tantum procedat in secundogenitis lineæ descendentiæ, vel etiam in illis lineæ collateralis, in quibus est dubitatio, ideoque cum eis æqualem sortem in legitimæ detractione habendo, ita Primogenituræ prærogativa solum consisteret in habendo corpus feudi, nec non in habendo, juxta unam opinionem, præcipuam Dignitatem, seu titulum, quamvis pecunia emptum, qui non æstimatur, nec venit in collationem, ut per Rovit. d. pragmat. 25. n. 58. Capyc. Latr. consult. 23. num. 75. sive illud augmentum in trinfecum causatum post emptionem usque ad mortem patris, quod est in quæstione, ex deductis per Rovit. ubi supra, num. 53. & seqq. quas quæstiones tamen in præsentis superfluum esse dixi assumere, quia nec aderat titulus, nec augmentum, cum feudum neque valeret pro medietate illius pretii, quo acquisitum fuit.

8 In feudo autem antiquo, nisi feudatarius moriens in ejus pretio Primogenitum gravet, totum feudum est præcipuum Primogeniti, cujus legitima in feudo consistere dicitur, obligati dare ex fructibus vitam militiam secundogenitis, super qua multæ intrant quæstiones ad rem non facientes cum certum esset versari in casu feudi novi, & sic pretii communicandi, quia ex patrimonio allodiali exierat pecunia, cum qua emptum fuit, unde licet prætendi posset non esse feudum novum respectu Regis, indubitanter tamen erat tale respectu acquirentis, ejusque descendentiæ vel successorum, nam ad effectum de quo agitur, spectatur pretium exiisse a patrimonio allodiali patris, Rovit. d. pragmat. 25. numer. 2. & habetur in Parmen. feudi, & in aliis hoc tit. pluries.

9 Omnia igitur supradicta, penitus negligendo, dixi tanquam extranea, & absque dubio insubsistentia, sed causæ defensionem consistere in eo, quod Mauritius se promptum offerebat dimittere feudum, & petere pro ista rata scutor. 14. mill. suam legitimam in bonis fructiferis in Urbe existentibus, cum ea proportione, & qualitate, prout secundogenitus (qui nihil vivente patre consumplerat, sed potius aliquod peculium quæsierat) obtinuerat.

10 Licet enim feuda existentia in Regno, in quo vivitur Card. de Luca, Lib. I.

jure Francorum, deferantur soli Primogenito, attamen hoc est privilegium, & favor Primogeniti, in ejus odium, & præjudicium non retorquendum, & cui favori, & privilegio renunciare potest. Isernia in c. 1. §. hoc quoque, de success. feud. in principio, & omnes absque discrepantia, quia sunt juris axiomata plana.

Neque in hoc obstare dicebam patris præceptum de imputando, quia si cum filio Primogenito liberalitatem exercuisset, eum instituendo in alijs bonis ultra legitimam sub ista lege, tunc dici posset filium non posse factum patris impugnare, juxta cautelam quam nuncupamus Soccini, de qua Orthobon. decis. 110. & sub tit. de legitimæ, seu detractionibus frequenter, præsertim in Lucana, ubi magis accurate de hoc agitur, sed cum nihil aliud reliquerit, & legitimam filius a patre invito obtineat tanquam debitum legale, idcirco nullatenus patris arbitrio, & voluntati deferendum venit in assignanda legitima in pecunia, vel bonis minus fructiferis, vel magis onerosis, sed de universo asse ac singulis corporibus, prudentis Judicis arbitrio, fumen- do mediocritatem, de melioribus, & pejoribus constitutam, detrahi debet, ad communiter not. per DD. in l. filium, ff. fam. l. ercis. Grassus §. legitimæ, quæst. 16. num. r. 1. Gabr. de legit. concl. 4. n. fin. Cyriac. contr. 288. n. 2. Rota dec. 59. n. 12. post Merl. de legit. & in alijs.

11 Nec dubitandum dicebam feudum esse de bonis deterioribus, quicquid in contrarium dixerit in his terminis Rot. in Romana legitimæ de Altempo post Merl. de legitim. decis. 55. n. 14. & 15. alia etenim bona consistentia in locis Montium, Censibus, & domibus in Urbe, fructabant, eo tempore attento, ad rationem 5. pro centenario, dictum vero feudum ostendebatur, attento etiam eo pretio, pro quo tunc vendi potuisset, neque fructare tria, attento autem pretio emptionis, neque fructare ad rationem unius cum dimidio, & in hac materia legitimæ, redditus videtur supra omnia attendendus, quia legitima datur filio, non ad pompam, & honorificentiam, sed propter alimenta, ex fructibus majoribus, vel minoribus, lautiora, vel pauciora consequenda.

Item feuda, præsertim in Regno, non sunt liberæ dispositionis, quoniam illud nec vendere nec obligare potest Feudatarius absque Regio assensu, qui negatur non habentibus successorem, e converso autem ista sunt bona allodialia liberæ dispositionis, & quod magis est, eorum successio restricta est intra ætissimos cancellos conjunctionis in tertio gradu de jure civili, ex gratiis extensa ad quartum æqualem, vel inferiorem, cum tamen alia bona in quemcumque extraneum, & bene visum successorem transferri possint; Et ulterius allodialia nullum habent servitii, obsequii, seu fidelitatis nexum, feudum vero obligat ad Vassallagium, servitium, & fidelitatem erga Regem illius Regni, quod in homine nato, & vivente in Civitate libera neutrali est maximum onus, unde etiam in subditis, in quibus hæc ultima circumstantia non est tantæ considerationis, feuda æstimari tertia parte, vel plus, & minus juxta eorum qualitatem, ac majus, vel minus periculum devolutionis, firmatur per Rosenthal. de feud. cap. 9. conclus. 63. nu. 8. & seqq. ac est dictum in Neapolitana feudi hoc eodem tit. licet ibi ob diversas facti circumstantias aliud sit motivatum; asperum etenim ac omnino irrationabile dicebam, Primogenitum a natura, & a lege privilegium, cui aliud non remanebat nisi hoc legitimæ supplementum, dum alia pars ex nimio rigore a juvenilibus erroribus absorpta remanebat, cogendum fore ad dictum residuum obtinendum in hac bonorum specie adeo onerosa.

Major difficultas oriebatur ex acceptatione, quia Carolus, patre mortuo, se hæredem in feudibus declarari obtinuerat, ac possessionem feudi cum fructuum etiam perceptione pro longum tempus ceperat, sed objectum facili negotio cessare videbatur, quia non constabat Carolum habuisse scientiam testamenti, ita ut exinde ad illius approbationem inferri valeat; nam hæreditatem adivit ab intestato, cum quo titulo in opulentissima hæreditate succedens, ista curare non debebat, sed detecto testamento, expresse protestatus est velle feudum retinere, tanquam præcipuum jure Primogenituræ ultra legitimam, prout ei deberi, multi ex primariis Urbis Advocatis, etiam pro veritate respondentibus, ei consuluerant, quodque, quatenus id sibi

non competeret, intendebat illud dimittere, volens consequi legitimam in bonis liberis Urbis.

Præjudicia enim ab additione, vel possessione resultantia, non possunt sequi ex actu, & voluntate facientis, qui animus debet esse certus, & deliberatus, non suspensus ab aliqua præensione, Mascar. de probat. concl. 41. n. 16. bene Cyriac. contr. 244. nu. 33. 35. & 63. atque aditio resultans ex actibus facti, juxta theor. Bart. in leg. gorit. num. 21. ff. de acquir. hered. procedit, ubi faciens, alium titulum, vel causam faciendi non habebat, Menoch. lib. 4. præsumpt. 101. num. 34. & seqq. Burat. decis. 207. num. 4. & 589. numer. 12. & omnes; Et in specie, quod ex apprehensione possessionis feudi, quod filius prætendebat sibi competere jure proprio, non resultat actus additionis, vel acceptationis, Concivis meus Robertus Maranta in l. is potest, num. 59. ff. de acquir. hered. Menoch. lib. 4. præsumpt. 101. numer. 38. ubi ceteri, maxime ad effectum inducendi præjudicium in legitima, quod ex actibus tacitis, & præsumptis non resultat, sed requiritur mentio specialis, Gregor. & Adden. dec. 489. n. 21. & seqq. cum aliis sub titulo de legitima, seu de tractionibus.

Cum enim Carolus plura haberet Sapientum consilia, quod feudum sibi debitum esset præcipuum jure Primogenituræ ultra legitimam, utique justam habuit causam ita credendi, neque proinde inferri potest ad actum acceptationis, quæ nullatenus dari potest sine animo, & voluntate, quæ potius erat in contrarium declarata, nil obitante, quod dicta expressa declaratio facta esset ex intervallo, tum quia satis animum non acceptandi testamentum declarasse dicitur, adeundo patris hæreditatem ab intestato, & sub hoc titulo feudum capiendo; tum etiam quia in iis, quæ pendunt ab animo, & ad diversas causas referri possunt, ita ut actus non sit de necessitate univocus, ita ut dicto facientis, Bart. in l. pro herede, ff. de acqu. poss. nu. 3. Alex. conf. 126. nu. 2. vol. 7. Cyriac. d. contr. 244. n. 30. Gregor. decis. 460. num. 13. Buratt. decis. 279. num. 12. ubi Adden. numer. 21. ex Alex. loco citato, & aliis, id extendunt etiam ad facientis hæredem.

Juxta præmissa per A. C. judicatum fuit, condemnando hæreditatem ad assignandum in aliis bonis, & effectibus liberis Urbis dictum legitimæ supplementum, remanente feudo ad commodum hæreditatis, a qua sententia interposita appellacione ad Rotam, ibique proposita causa, ex prudentialibus respectibus me non impugnante, dilata fuit resolutio, ne separando a fideicommissis hæc bona, pro dicta rata consumptioni subjacerent, quod vere redundavit in ejusdem actoris utilitatem, quia superventa cum ætate majori prudentia, habet in bonis hoc plus, quod non haberet, ac temporis processu communium amicorum opera, principaliter vero ex mea, devotum est ad concordiam, per quam actori volenti, remansit feudum pro solo pretio scut. 12. mil. & reliquum in bonis liberis obtinuit.

Quamvis autem, tam Carolus, quam Mauritius, lite pendente non curarent feudum, sed semper illius dimissionem offerrent, curiosa tamen inspectio in mentem venit, an scilicet unus, vel alter dicere possit, velle retinere feudum jure Investituræ, & solvere hæreditati pretium in pecunia, atque consequi legitimam in corporibus hæreditariis, in quibus, non autem in pecunia sibi de jure debebatur, & videbatur posse affirmativam sustineri, quia eatenus feudum simpliciter hæreditarium absque dubio in legitimam imputatur, quia illud filius obtinet ex judicio, & voluntate patris, qui potest ei tollere, & alteri relinquere, Rip. in l. in quartam ff. ad l. Falcid. Clar. §. feudum, qu. 46. Frecc. de subfeud. lib. 3. de differ. 9. 14. Franch. & Add. dec. 368. & 387. Surd. dec. 235. & ceteri passim.

Ista vero ratio non cadit in feudis Regni Neapolitani, quamvis novis, quia pater non potest illa tollere filio Primogenito, & dare alteri extraneo, quinimmo nec alteri filio, nisi de assensu Regis, ex deductis per Capyc. Latr. consult. 23. Rovit. pragmat. 1. de titularum abusu, n. 126. igitur filius non habet feudum ex judicio, & libera voluntate patris, sed ex beneficio Investituræ, etiam patre invito; & quamvis illud obtinere non possit, nisi cum qualitate hæreditaria, ob quam gravari potest in toto valore feudi, quamvis in eo contra patris judicium succedat, juxta decisionem primam de Franchis ex sepius hoc tit. deductis, hoc tamen percutit valorem, seu pretium feudi, non autem ejus corpus, quod patre invito, jure proprio, & Primogenituræ obtinet, igitur dicere potest nolle illud recipere pro legitima, quia non habet ex patris judicio, neque velle pretium,

quia non tenetur accipere legitimam in pecunia, quæ tamen discurrebat per modum excitandi, nihil firmando; quia rari sunt isti casus, neque desuper maturum judicium efformatum fuit.

In proposito autem legitimæ competentis filio Primogenito in feudis Regni Neapolitani sibi debitis, cum qualitate tamen hæreditaria, ob quam in integro valore gravari potest, in congressibus in ista causa habitis, ad satisfaciendum aliis Advocatis, me desuper utpote Regnicolam requirentibus, dicebam, quod aut agitur de ære alieno Feudatarii defuncti, & tunc nulla ratio habetur de legitima, quæ dicitur quota bonorum, detracta ære alieno, ad quod Primogenitus successit, ob qualitatem hæreditariam tenetur utque ad integrum valorem feudi, absque eo quod inventarium suffragetur, etiam si dictum ære alienum contractum esset absque Regio assensu, quoniam ite suffragatur ad effectum prælationis adversus alios absque assensu quamvis anteriores, sive ad effectum habendi actionem realem, seu rei persecutoriam ad ipsum feudum, ac etiam adversus Fiscum in casu devolutionis, quæ omnia denegantur creditoribus sine assensu, non autem quoad ipsum successorem, qui cogitur in actione personali ad vendendum feudum, ut de pretio dissolvat debita etiam sine assensu.

Aut agitur de aliis gravaminibus voluntarie impositis ab ipso testatore legitimæ non præjudicantibus, ut sunt legata, & fideicommissa, & tunc aut agitur de feudo novo ex causa onerosa, & nil speciale concurrere videtur favore Primogeniti, nisi circa pretium tituli, ac circa augmentum medii temporis, super quibus aliqua est controversia inter Doctores, cum alias ipse teneatur integrum feudi pretium ponere in collationem in hæreditate allodiali communicandum secundogenitis, vel aliis, in quos testator disposuerit, unde intrant solum termini juris communis circa quoram, & privilegium legitimæ adinstar cujuscumque alterius filii, nulla ratione habita qualitatis, seu prærogativæ Primogenituræ, nisi circa necessariam successionem in ipso corpore feudi, qua non potest Feudatarius privare Primogenitum, etiam si agatur de feudo novo, sed vis est in pretio, quod jure bonorum allodialium est regulandum, & in hoc mihi videtur differre novum ab antiquo.

Aut agitur de feudis antiquis, in quibus intrat vulgare feuditarum dictionem, seu assumptum, quod feudum est legitima Primogeniti, cum onere tamen ut supra vitæ militiæ ad favorem secundogenitorum, & tunc Camerarius in cap. Imperialem, §. præterea Ducatus, litt. R. dicit legitimam, quam filius deducere potest ab oneribus exemptam, esse tertiam partem totius feudi, ex ea ratione, quia legitima dicitur tertia pars ejus, quod quis esset habiturus ab intestato, unde cum ab intestato succederet in toto feudo, ideo dictam quotam obtinere debet, dictamque Camerarii opinionem referunt, ac sequuntur Rovit. super pragmat. 4. de feud. num. 62. & num. 75. Capyc. Latr. consultat. 121. num. 4. ubi disputat, an idem procedere debeat in feudo novo, ac etiam habetur per Branciam in allegationibus impressis, apud eundem Capyc. Latr. consult. 122. de Marin. resolut. 250. lib. 1. Marcian. jun. disput. 76. numer. 1. cum seqq. qui alios refert, solumque post hunc discursum in quadam causa Januen. seu Uritana inter illos de Imperialibus, coram me pendente tanquam arbitro, occasione detractiois, quam Primogenitus, & hæres prætendebat facere de tertia parte feudorum antiquorum, ad effectum evitandi solutionem legatorum, quæ pater fecerat secundogenitis, considerabam, an dicta tertia esset tota, & præcipua Primogeniti, absque alio onere, vel potius admixtum haberet onus vitæ militiæ, quod ad favorem secundogenitorum incumbit Primogenito successori in feudis antiquis, ita ut istud etiam esset deducendum, stante quod legata facta erant secundogenitis etiam pro vita militiæ, & in hoc congruere videntur pro deductione, seu ratione dicti oneris, ea quæ habentur apud Marcian. jun. d. disp. 76. circa paragium debitum foeminis, cum istud dicatur vita militiæ foeminæ, unde termini symbolizant, eodemque jure regulandi sunt; sed quia ista materia est parum frequens in Curia, ideoque non habetur ita prompta, & præ manibus, idcirco differo judicium ad ea, quæ occasione dictæ aliæ causæ determinanda videbuntur post maturum studium, & discussionem.

S U M M A R I U M.

- 1 DE legitima feudatarii, & imputatione feudi in legitimam.
- 2 De valore, seu estimatione feudorum.

AN-

ANNOT. AD DISC. XIX.

- 1 **D**E legitima debita feudatario in feudo novo, vel antiquo respective, ultra deducta in disc. ubi mendose n. 5. allegatur Merlin. de legitima, qui de hoc agit lib. 2. tit. 2. qu. 19. agitur infra disc. 108. pluraque desuper deducunt modernus de Luca ad Franch. disc. 387. Mucc. discept. forens. 28. & alia, quæ deducuntur in sua materia sub tit. de legitima disc. 18. cum plur. seqq. & 24. & agit Boscol. in sua controu. hic impress. art. 2. ex n. 38. & n. 117. cum seqq. & art. 6. ex num. 38.
- 2 Et de valuatione, seu æstimatione feudorum, & an censenda sint de melioribus, vel de deterioribus bonis, infra disc. 24.

ROMANA, SEU ROSSANEN, FRUCTUUM
PRO PRINCIPE BURGHESEO
CUM PRINCIPISSA ALDOBRANDINA.

Casus decisus in Camera pro Burghesio.

An feudum dari possit in dotem, atque fœmina simpliciter nubente, omniaque ejus bona in dotem constituyente an censeantur comprehensa bona feudalia, & quatenus non, an vir feudi fructus percipiens faciat suos, vel teneatur ad eorum restitutionem?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**œli series.
- 2 Feudatarius de jure communi an possit dare feudum in dotem filia, sorori, vel alteri negative.
- 3 Et an hac prohibito impediatur libertas matrimonii?
- 4 Refertur, sed rejicitur limitatio tradita per aliquos, ut feudum dari possit in dotem in subsidium.
- 5 Fallit ubi mulier, cui datur, est proxime successura in feudo.
- 6 Potest tamen dari commoditas feudi.
- 7 Mulier feudataria potest pro se ipsa dotanda dare feudum in dotem de jure communi, dummodo det inestimatum.
- 8 Fallit in Regno Neapolitano, ubi neque mulier id facere potest sine assensu.
- 9 Assensus generalis ex gratia concessa Neapolitanis super instrumentis dotalibus intelligitur quoad obligationem feudi, non quoad ipsius corporis translationem.
- 10 Si de facto detur feudum in dotem, quamvis male, adhuc dicitur dos constituta in valore feudi, ideoque maritus facit fructus suos loco usurarum dotalium, quæ ex dicto valore deberentur.
- 11 Quæ leges, & Constitutiones Regni habeantur super prohibitione Feudatariis dandi feuda in dotem, vel nubendi.
- 12 De Capitulis Regni editis in planitie S. Martini.
- 13 De Capitulis Papæ Honorii.

D I S C. XX.

1 **C**ontrafacto matrimonio inter Paulum Burgesium filium Marci Antonii Sulmonæ Principis, & Olympiam Aldobrandinam Rossani Principissam, constituta dote in omnibus bonis ad ipsam ex hæreditate Cardinalis Aldobrandini patris, & Olympiæ aviæ spectantibus, dictoque matrimonio soluto per Pauli mortem, ortæ fuerunt plures controversiæ, illa præsertim super fructibus per virum perceptis ex feudo Rossani, quod sub generali dotis constitutione non venire dicebatur, quia feuda dari non possunt in dotem, & converso ad illos, tanquam a viro bene perceptos non competere repetitionis actionem, Ego, & cæteri pro Principe Burghesio Scribentes, dicebamur.

Verum quia pendere videbatur articulus a particularibus legibus Regni, magis quam a jure communi, an scilicet, & quando feudum dari possit in dotem, & si de facto datum esset, an vir faciat suos fructus inde perceptos, congruum proinde visum fuit, materiam ex alto assumendo examinare, an scilicet feuda sine Regis, vel Domini directi assensu dari valeant in dotem, atque constituendo duas inspectiones, unam de jure communi, & alteram de jure Regni Neapolitani, in quo situm est feudum prædictum.

De jure communi, duo casus distinguuntur, unus in fe-

datario filiam, sororem, vel aliam mulierem dotante, cui feudum pro dote assignet, alter in ipsa muliere Feudataria se ipsam dotante, qualis erat casus controversiæ.

In primo casu, regula est negativa, ut scilicet non possit Feudatarius, pro filia, sorore, vel alia muliere maritanda, feudum in dotem tradere, quia in materia feudali dos non reperitur privilegiata, neque a generali prohibitione alienationis feudorum excepta, quoties Domini assensus non accedit, ad text. in cap. 1. §. donare, qualiter olim feudum alienari poter. ubi gloss. Bald. Belvis. Alvarot. aliique Feudistæ communiter plena manu congesti per Camerarium in cap. Imperialem, pag. 81. in magnis litt. T. & V. Capyc. in vestit. feudali. verbo feuda pro dote in principio, Borell. in Summa decisionum par. 3. tit. 4. de jure dotium nu. 245. Mantica de tacit. lib. 12. tit. 21. nu. 9. & seq. Rosenthal. de feud. cap. 9. concl. 8. in princip. Merlin. lib. 2. controu. 59. num. 18. a Pont. de potestate Proreg. tit. de assensibus reg. super dote in princip. num. 1. & admittitur apud Surd. consil. 457. ubi late de feudo per patrem dato in dotem filia.

Et licet Isernia ibidem motivando videatur sentire contrarium, eo quia hujusmodi prohibitio videtur impeditiva libertatis matrimonii, ac Reipublicæ præjudicialis, quodque propterea leges feudorum, cum vere non sint leges, sed consuetudines, videantur in hac parte sapere potius corruptelam, at tamen a conclusione non est recedendum, quia dictæ consuetudines in scripturam redactæ, ex communi usu pro lege receptæ sunt, ejusque vim habent, ut latius habetur in Massanen. Castrorum hoc tit. maxime quia in hac parte a juris ratione non aberrant, ideoque corruptelæ nomen non merentur, quia prohibitio non percutit matrimonium directe, vel indirecte sub irrationabili fine illud prohibendi, vel ejus libertatem impediendi, sed continet legem, quam Dominus rei suæ adjicit, cum honesta ratione, ut scilicet illa non transeat ipso inscio, vel invito in personas sibi ignotas, parumque gratas, ut bene objecta solvendo discurrit Camerarius ubi supra, & habentur aliqua sub titulo de matrimonio, & sub altero de dote, ubi quando conditiones adjectæ hæreditatibus, & legatis super nuptis de alterius consensu, vel sub certa lege contrahendis, impedire dicantur libertatem.

Quod hodie etiam apud Canonistas, & morales elucidatum remanet ex Constitutione 151. Urbani VIII. per quam Castra, & bona Jurisdictionalia prohibentur dari in dotem sine assensu, ampliando Constitutionem Sixti V. circa feudalia prohibita alienationem emanatam, de qua in Romana pecuniaria pro Guelpho hoc pariter tit. ubi dicta ratio assignatur, ne scilicet Princeps ignarus, vel invitus ita habeat Barones, & feudatarios sibi ignotos, invisos, vel suspectos, licet enim Papa in hac parte disponat tanquam Princeps, & non tanquam Pontifex, at tamen tanquam Ecclesiæ militantis caput, & libertatis matrimonii protector, ac propugnator, hujusmodi legem non edidisset, si libertatis matrimonii præjudicium contineret.

Voluerunt etiam Isernia, Ardizzon. & alii relati per a Ponte, & Rosenthal. ubi supra, dictam regulam limitari in subsidium, cessantibus nempe bonis allodialibus, quam opinionem retinendam dicit Menoch. lib. 4. præsumpt. 189. num. 173. sed quia nec rationem habet, nec auctoritatem, merito ex magis communi feudatarum voto rejicitur, ut bene a Ponte, & Rosenthal. locis allegatis, cum quibus concurrere videtur Barbof. in l. usufructus num. 25. ff. solut. matr. sequitur Merlin. d. controu. 59. lib. 2. num. 18. & seqq. Quare alias limitationes dictæ regula recipere non videtur, nisi eas ab iisdem Doctoribus ubi supra traditas, unam nempe, ubi Domini assensus accedit, alteram, ubi particularis lex, vel consuetudo id concederet, cum his leges, vel consuetudines generales cedant, duas vero alias deducit Maria. resolut. 139. num. 29. lib. 2.

Dari etiam potest altera limitatio, ubi mulier, pro cuius dote feudum datur, esset dotanti proxime in feudo successura, quia tunc speciem refutationis potius continere diceretur, quæ non est prohibita alienatio, cum sit præventiva successio, quoties tamen esset pura, & non pactio, quia dos continere diceretur illud elegans contractus nomen requisitum in refutatione, de cujus materia habetur in Panormitana feudorum, & in Romana pecuniaria Creditorum de Pallavicinis hoc eod. tit. & in specie late Surd. d. consil. 457. num. 43. & seqq.

Addunt alii limitationem, ubi non ipsum feudum in dotem daretur, sed ejus commoditas, juxta decis. 1. de feud. in novis, atque ex Bald. & aliis, Rosenthal. cap. 9. concl. 9. n. 1. Borell. ubi sup. n. 247. Sed hæc vere non meretur limitatio-

nis nomen, quia id in omni casu pro quacumque causa, & ad cujuslibet favorem per feudatarium fieri potest, ut habetur in Romana, seu Status Ecclesiastici Infusionum *hoc tit.* & in titulo de emphyteusi in Tusculana Salviani, & in aliis, unde dotis qualitas nullum præbet peculiare privilegium, quod etiam in casu præcedentis limitationis mulieris proxime successuræ dici posse videtur, quia effectus provenit a ratione præventivæ successiois magis, quam a dotatione.

7 Alter casus est in muliere feudataria se ipsam dotante, quam receptum est posse sibi ipsi constituere dotem in feudo, dummodo detur inæstimatum, secus autem si æstimatum ea vera ætimatione, quæ faciat emptionem, cum tunc esset formalis alienatio per viam contractus emptionis, & venditionis, qui occultari dicitur, ut ita distinguendo firmant Isernia, & Bald. *in d. cap. 1. §. donare, qual. olim feud. pot. alien. Capyc. investit. feud. verbo pro dote, vers. aut sumus in muliere, a Ponte de potest. Proreg. de assens. Reg. super dot. in princ. num. 3. Laratha theat. feud. par. 10. dilucid. 60. num. 6. Borrell. in summa decis. par. 3. tit. 4. de jure dotium num. 268. Rosenthal. d. cap. 9. concl. 9. n. 6. quicquid contrarium teneat Camerar. in cap. Imperialem, pag. 83. litt. A.*

8 Non tamen hoc procedit de jure Regnorum utriusque Siciliæ, præsertim istius citra Pharum, ubi recepta est opinio negativa, sive ex Constitutione incipien. *Constitutionem Divæ memoriæ* nimis generaliter alienationem prohibente, sub cuius generalitate, dotis casum Regni Sapientes constituerunt, sive ex Capitulis Caroli Secundi editis in planitie Sancti Martini, ut aliqui voluerunt, & esse inconcussam opinionem usu receptam, testatur peritissimus feudista a Ponte *ubi sup. num. 11. & 12. in fin. & num. 42.* unde propterea Actrix fundatam dicebat habere intentionem.

9 Crediderunt aliqui pro hac parte Scribentes doctissimi, in his tamen materiis non multum versati, objectum evitari posse ex gratia concessa Neapolitanis, qualis ex asserta civitate Actrix supponebatur, per quam gratiam Regius assensus generaliter in dotalibus instrumentis præstitus dicitur, de qua gratia a Ponte *loco citato, Rovit. pragmat. 2. 3. & 8. de feud. de Marin. resolut. quotid. 28. lib. 2. Merlin. controv. 58. & 60. lib. 2. Capyc. Latr. consult. 29. & ceteri,* sed replicavi hoc esse æquivocum, quia gratia suffragatur quoad obligationem feudi pro dote in quantitate solvenda, vel restituenda, secus autem quoad dationem corporis feudi, ut per a Ponte *loc. cit. num. 39.* quem non habere contradictorem dicit Merlin. *d. controv. 59. num. 22.* Excusandos tamen in hoc insinuabam dictos motivantes exteros, dum etiam ex Regnicolis in hoc æquivocum incidit Jo. Anton. de Nigris, Campagna nuncupatus, *ad cap. 111. quod incipit statuiamus, num. 13.*

10 Verum ad effectum de quo agitur, evitari posse objectum dixi, quia licet feudum sine Regio assensu in dotem dari non possit, & si detur, nullus remaneat actus ob decretum irritans satis latum contentum in dicta Constitutione, *Constitutionem Divæ memoriæ*, attamen sustinetur dotis constitutio in quantitate æquivalente valori feudi, quod proinde per maritum tanquam creditorem loco tenetur licite retineri potuit, atque ex eo percipi fructus loco illorum fructuum recompensativorum, qui ex dispositione text. *in cap. salubriter, de usur. viro debentur, etiam ex dote constituta in quantitate in compensationem onerum matrimonii, ut egregie Isernia in d. cap. 1. §. donare, qualiter olim feudum poterat alienari, ubi Adden. & in constitut. Regni, Fratibus in princ. quem ceteri sequuntur deducti per a Ponte de potestate Proreg. d. tit. de assensibus regis super dote in princ. num. 1. vers. alii tertiam, & num. 4. & §. 2. num. 24. vers. sed magis, Merlin. d. l. controv. 60. lib. 2. num. 12.* ex quo motivo omnis cessavit difficultas, ac ita proinde in causa resolutum fuit per Cameram, ubi causa pendebat.

Ut autem aliquorum ex Dominis judicantibus desiderio, & curiositati satisfaceret, distincte deduxi quidnam in ista materia per leges Regni prædicti statutum sit, & unde hujusmodi prohibitio dandi feuda in dotem proveniat.

Erecto siquidem, vel juxta unam opinionem sub uno Rugerio Normanno, sub Anacleto Antipapa circa annum 1130. vel prius, ut aliorum est opinio, sub altero Rugerio, ex deductis per Freccia *de subfeud. lib. 1. tit. de antiquo statu Regni, num. 24. & 26.* ex variis Provinciis, & Principatibus utriusque Siciliæ Regno, Guglielmus secundus

cognomento Bonus legem tulit inter Constitutiones Regni 11 registratam incipien. *fratribus*, per quam statuitur, ut fratribus alia bona non habentibus, liceat pro dote sororum partem feudi obligare, vel si plura habeant feuda, unum ex eis dare, dummodo quando feudum datur, vel obligatur, contrahatur matrimonium de speciali licentia Regis, extincta vero linea unius, vel alterius Rugerii, Regnoque prædicto per ultimam lineæ prædictæ fœminam obvento in Fridericum secundum Imperatorem S. Romanæ Ecclesiæ, atque Ecclesiasticæ libertati insensissimum, hic plures edidit leges, quas cum aliis Regum prædecessorum in unum volumen redigi, easque Regi Constitutiones vocari mandavit, inter quas tres habemus ad propositum facientes, una est incipien. *Honorem nostri Diadematis*, in qua prohibuit omnibus feudatariis, ne absque Regis licentia uxores ducant, neque filias, sorores, aut quaslibet alias maritent, altera quæ incipit, *Cum hereditarium*, per quam indistincte omnibus Subditis præcipitur, ne matrimonium absque Regis licentia contrahant, tertia incipiens *Constitutionem Divæ memoriæ*, per quam quæcumque feudorum alienatio per verba nimis generalia, & effrenata sine regio assensu prohibetur.

Obvento deinde Regno in Carolum Primum, eoque sub isto Rege diviso, quia Siculi ultra Pharum, omnibus Gallis in eadem vesperarum hora occisis, Aragonensium Regi se dederunt, hinc sequutum est, quod firmis remanentibus Constitutionibus jam editis utriusque Regno communibus, ex tunc quodlibet Regnum propriis legibus, & ritibus vivere, ac regi cœpit, unde propterea praxis docet, quod, quamvis feudorum utriusque Regni investitura sit eadem, & per eadem verba concepta, satis tamen diversam naturam habent, diversoque jure regulantur, ut in Parormitana, & alibi *hoc tit.*

Post hanc igitur divisionem, Carolus Secundus Salerni Princeps, & Patris in hoc Regno sibi remanso Vicarius, suscipiendo tanquam Populis magis carus, Patre adhuc vivente, sub prædicto Vicariatus titulo Regni administrationem, timensque, ne Populi immoderatis collectis, aliisque gravaminibus oppressi, insularum exemplum sequerentur, ad seditiones placandas, Summo Pontifici Martino IV. supplicavit, ut ad Regni tranquillitatem, ac levamen, aliquem a Latere Legatum destinaret nomine Sedis Apostolicæ, qui usum, ac modum exactiois collectarum juxta tempora Guglielmi Secundi cognomento Boni declararet, & alique ad Regni rectam administrationem statueret.

Quare deputato Cardinali Parmensi, cum ejus assententia, & consilio, auditis Populorum quærelis, idem Carolus nonnulla ordinavit Capitula, nuncupata Capitula in planitie Sancti Martini, a loco in quo id gestum fuit, per Papam confirmanda, & inter quæ ad propositum adest Capitulum incipien. *Item statuiamus*, quod juxta compilationem Jo: Antonii de Nigris est 111. per quod statuitur, licitum esse Feudatariis libere matrimonia contrahere, absque alia licentia inter fideles, dummodo feuda non dentur in dotem, absque Regio assensu. Quod Capitulum non est correctorium dictæ Constitutionis incipien. *Fratribus*, ut alii putarunt, quia neque illa matrimonii libertatem impedit, corrigit tamen dictas duas primas Constitutiones Friderici, atque sic antiquata fuit altera Constitutio incipiens *Dotarium*, concernens licentiam constituendi dotalium super feudis, ut per Capyc. *Latr. consult. 29. num. 31.*

Dicta Capitula confirmationis robur minime obtulerunt, defunctisque Martino, & Carolo Primo, Honorius Quartus Martini successor, ad petitionem ejusdem Caroli Secundi, tunc Regis, aliqua ordinavit Capitula nuncupata *Papa Honorii*, dictorum præcedentium Capitulorum in planitie S. Martini in parte confirmatoria, & in parte reformatoria, & præsertim reformatum fuit dictum Capitulum in ea parte, in qua prohibetur feuda dari in dotem sine assensu.

An autem dicta Capitula Papa Honorii fuerint in Regno acceptata, & ad usum redacta, sive contrario usu abolita, variant Scribentes, ut videri potest apud Marcian. *jan. bene de materia tractantem disp. 3.* Hoc unum tamen est certum, quod sive ex dicto Capitulo, *Item statuiamus*, edito in planitie Sancti Martini, sive ex constitutione *Constitutionem Divæ memoriæ* a dicto Capitulo confirmata, nulla ratione habita Capitulorum Honorii, usu receptum est, quod firma remanente matrimonii libertate, tam intra, quam extra Regnum, feuda, sive æstimata, sive inæstimata, & sive a Patre, vel alio, sive a seipsa, in dotem absque assensu dari non possunt, ut per a Ponte *loc. cit. n. 11. & 12. & 44.* atque hoc jure vivitur, quia sic praxis docet.

Quid

Quid autem sit de feudorum obligatione pro dote solvenda, seu restituenda, habetur in Neapolitana, seu &c. hoc eod. tit. ubi de materia dictæ gratiæ, seu assensus generalis super dote.

S U M M A R I U M.

AN, & quando feuda dari possint in dotem?

ANNOT. AD DISC. XX.

Super deductis in hoc discursu, an scilicet, & quando feudum dari possit in dotem, plenius agitur sub tit. de dote disc. 146. & pleraque ad eandem materiam deducuntur per Cæsar. de Afflict. controu. 7. Montan. controu. 25. de Marin. ad Reverter. dec. 45. & conferunt etiam ea, quæ habentur eod. tit. de dote disc. 143. occasione agendi de statutis, & legibus Dotium moderatoriis, an scilicet præjudicent, necne libertati matrimonii, & de qua materia, occasione agendi de conditionibus, quæ adiciantur per Testatores, live de pœnis, & privationibus, habetur sub tit. de Testament. disc. 73. tit. de fideicom. disc. 44. & tit. de matrim. disc. 14. ac etiam sub tit. de success. disc. 25. ubi plura enunciantur, quæ conferunt ad materiam hujus discursus.

E A D E M

INTER EASDEM PARTES.

Casus non decisus, sed solum examinatus pro directione, & veritate in congressu.

De contributione ad debita Feudatarii defuncti faciendâ per hæredem in feudalibus, & illum in allodialibus, & an possit aliter per Feudatarium morientem disponi, gravando unum solum?

Hærede in feudalibus non agnoscete, vel repudiante successionem, itaut ex lege Investituræ feudum alteri proximiori aperiatur, an iste teneatur ad dictam contributionem, eodem modo, quo per morientem ordinata fuit?

S U M M A R I U M.

- 1 Feuda in Regno Neapolis sunt mixta, & haberi non possunt sine hæreditaria qualitate Feudatarii defuncti.
- 2 Juxta Rota opinionem in feudis mixtis non requiritur ista qualitas, sed sufficit esse hæres primi acquirentis, sed hæc opinio non servatur in Regno Neapolitano.
- 3 Opinio Regnicolarum procedit etiamsi hæres sanguinis succedat in feudo contra voluntatem morientis.
- 4 Teneatur proinde ad onera etiam sine assensu, & factis legato feudi, an teneatur ad æstimationem?
- 5 Successor pro debito, vel onera sibi adjecto, absque Regio assensu, cogi potest actione personali ad vendendum feudum, ut ita impleat.
- 6 Quæ differentia sit inter debita contracta, vel onera imposita cum assensu, vel sine.
- 7 In feudis an habeat locum titulus de separationibus, & an Creditores defuncti præferantur Creditoribus hæredis?
- 8 De contributione pro rata honorum faciendâ inter hæredem in feudalibus, & illum in allodialibus.
- 9 Hæres particularis, vel legatarius unius feudi, an teneatur ad Contributionem?
- 10 Dicta Contributio potest per defunctum remitti, & disponi, quod unus, & non alter ad debita teneatur.
- 11 Quando dicatur gravamen directum ad ipsum feudum, vel potius ad personam successoris, seu feudi pretium.
- 12 Si proximior in feudo institutus non curet successionem, quæ alteri proxime venienti aperiatur, hic teneatur ad debita, & onera defuncti.

D I S C. XXI.

In eadem causa, de qua disc. precedenti, & inter eadem partes, ex facti circumstantiis veniebat supradictus articulus disputandus, ideoque in congressu per Burghesii Advocatos examinatus, quia feudum Rossani fuerat in specie gravatum quibusdam debitis a Burghesio solutis, ad quæ Principissa se non teneri prætendebat, quia non ille, qui per morientem gravatus erat, sed alter, eo non curante successionem, in feudo successerat.

Pro faciliiori materiæ notitia inducenda in Collegis alioquin doctissimis, sed has particulares Regni materias excusabiliter non multum callentibus, cum etiam in ipsismet Regnicolis non versantibus in Tribunalibus Sacri Consilii, & Regiæ Cameræ summariæ id contingat, ut advertitur etiam in Panormitana hoc eod. tit. opportunum censui firmare illas propositiones, quæ apud Regnicolas, tanquam hodie notoriæ venirent præsupponendæ, quod nempe feuda Regni Neapolitani, quorum Investitura est, pro se, & hæredibus ex corpore legitime descendentibus, sunt mixta sanguinis nempe, ac hæreditariam qualitatem postulantia, quia deferri non possunt, nisi ad vocatos a lege Investituræ intra gradus a Regni Constitutionibus præscriptos, & per gratias ampliatos, qui tamen succedere non possunt, nisi cum qualitate hæreditaria, quia ipse Regni feudum, a quo ista subfeuda regulanda sunt, est etiam hæreditarium, Afflict. decis. 140. Capyc. investit. feudal. verb. feudorum genera, vers. hæreditaria, Franch. decis. 387. num. 5. Rovit. pragm. 4. de feud. num. 95. & 124. a Ponte de potestate Proreg. tit. de assens. Reg. super dot. §. 3. num. 16. Gizzarell. decis. 28. & cæteri passim, quia est principium absolutum.

Et licet Rota, ex magis communi DD. opinione, constanter teneat, in feudis mixtis, necessariam non esse hæreditariam qualitatem respectu ultimi morientis, sed sufficere respectu primi acquirentis, atque per hæredem sanguinis non stare, quin sit hæres rei familiaris, ut habetur dec. 482. n. ultimo, & 499. n. 5. par. 5. rec. & sæpe in aliis, quia est pariter conclusio in Rota, & Curia Romana receptissima, ut pluries sub tit. de emphyteusi, in Regno tamen recepta est contraria, ut scilicet requiratur qualitas hæreditaria respectu ultimi morientis, etiamsi hæres sanguinis vocatus a lege Investituræ veniat ad successionem contra judicium defuncti, quia scilicet hic alteri feudum reliquerit, quod hæres sanguinis vindicat ex lege Investituræ, nam adhuc teneatur habere qualitatem hæreditariam, ac factum defuncti ratum habere, ut reprobatâ sententiâ Curtii, utriusque Annæ, & aliorum, veriore, ac receptam firmant Franch. decis. 1. & 704. Minad. conf. 10. num. 20. a Ponte de potestate Proreg. dict. tit. de assens. Reg. super dot. §. 3. nu. 13. & seqq. & conf. 13. & 52. lib. 1. Rovit. super pragm. 4. de feud. n. 96. & seqq. ex professo Gizzarell. decis. 28. & cæteri communiter.

Unde sequitur, successorem feudi tenere servare, ac ratum habere factum defuncti, ejusque debita solvere, eo modo quo quilibet hæres in allodialibus tenetur, juxta terminos text. in l. cum a matre, C. de rei vindic. neque Inventarium suffragatur, quia ipsum feudum, ejusque integror valor dicitur esse in hæreditate, idque verum, etiam in eo onere, quod indebite, & contra formam investituræ, seu contra juris dispositionem, feudatarius adjecerit, quia nempe per viam legati, seu alterius particularis dispositionis per ultimam voluntatem ordinatæ, feudum extraneo, seu remotiori reliquerit, quia tenetur ad æstimationem juxta unam opinionem, quamvis non leviter controversam, de qua Franch. d. decis. 1. a Ponte consil. 88. libr. 1. Merlin. controu. 60. & 81. lib. 2. Lanar. jun. in addit. ad Lanar. sen. in cap. 1. de success. feud. ex num. 40. & alii apud eos deducti.

Secus concludentes in dispositione concepta per viam institutionis universalis, potius ex defectu voluntatis, super qua vertitur questio, quam ex defectu potestatis, quia feudatarius, etiam sine Regio assensu gravare potest personam successoris ad onera sibi bene vita usque ad integrum valorem feudi, in quo si vult succedere, tenetur servare defuncti voluntatem, per quam cogi potest in actione personali ad vendendum feudum, ut ex ejus pretio Testatoris voluntatem adimpleat, Franch. d. decis. 1. & 704. Gizzarell. d. decis. 28. a Ponte, & cæteri supra allegati.

Eaque solum differentia dignoscitur inter onera, quæ per feudatarium adiciuntur cum Regio assensu, & alia sine, quod pro primis afficitur ipsum corpus feudi, ad quod ille, cujus favore dispositum est, jus vel actionem realem habet cum privilegio anterioritatis, etiam in præjudicium Domini directi in casu devolutionis, pro aliis vero ipsum corpus feudi nullatenus affectum remanet, tam quoad Domini præjudicium, quam etiam, ut ille in quem dispositum est, nullum jus, vel actionem realem ad feudum habeat, neque concurrens prætere vales cum Creditoribus, vel aliis assensum habentibus, quamvis posterioribus, quin immo etiam cum Creditoribus ipsius hæredis, & successoris, quia in feudis locum non habet titulus de separationibus, ut verius, ac ita decisum probant Theodor. allegat. 83. rejecta opinione Annæ allegat. 30. & a Ponte de potestate Proreg. tit. de resat. feud. §. 8. ut apud Theodor. in cujus individuo casu scri-

su scripsit in contrarium Capyc. Latr. *consult. 99.* & succubuit, atque dictam primam opinionem audio in illis Tribunalibus esse receptam, sed respectu ipsius successoris, ut ad onera implenda teneatur, certum est nihil referre, an adsit, vel ne Regius assensus, quatenus hæreditariæ vires suppetant, feudi valore in illis computato.

8 Sequitur exinde, quod quicquid sit in terminis juris communis, circa contributionem inter hæredem in feodalibus, ac illum in allodialibus ad debita defuncti, de quo plene, ac elaborate Fabius de Anna *consil. 4. num. 5. & seqq.* ubi plures refert opiniones, in Regno receptum est, inter istos hæredes contributionem æqualiter faciendam esse proportionabiliter pro rata valoris bonorum, sive debita contracta sint cum assensu, vel sine, ac etiam si pro eis sola feodalibus, vel e converso sola allodialibus obligata sint, Freccia de *subfeud. lib. 3. tit. de differ. inter feud. differ. 13. Capyc. decis. 198. Franch. decis. 1. num. 24. & 41. & decis. 159. Galeota lib. 2. controuv. 21. nu. 29. cum seqq.* a Ponte de *potest. Proreg. tit. de assensu reg. super dote, §. 3. num. 8. de Marin. resolut. 162. lib. 1. Capyc. Latr. consult. 9. num. 1. & consult. 10. num. 19. ac ceteri.*

9 Duplicem tamen ista contributionis conclusio limitationem recipit, una est respectu illius successoris feudi, qui dici non potest hæres, & successor universalis in feodalibus, sed tantum hæres particularis alicujus feudi, ex pluribus, quæ Feudatarius defunctus possidebat, quia tunc, adinstar legatarii, seu hæredis particularis, non tenetur ad onera, Marefcott. *lib. 1. var. cap. 96. num. 6. late Capyc. Latr. dict. consult. 9. num. 16. & seqq. & plenius consult. 10. num. 21. & seqq. & per tot.*

10 Altera, ubi contraria accedit defuncti voluntas expressa, vel conjecturalis, quia nempe ejus intentio sit, ut unus hæredem, & non alter integrum onus sustineat, quia tunc defuncti voluntas est servanda, Franch. *d. decis. 1. num. ult. Galeota d. controuv. 22. num. 2. per tot. a Pont. d. §. 3. nu. 22. Capyc. Latr. d. consult. 9. & 10. & habetur in Romana Contributionis de Columna *disc. sequenti.**

11 Et ideo cum in isto casu onus solutionis debiti, de quo erat controversia, in Testamento adjectum esset feudo Rosfani, ex ipso solum dicebam adimplendum esse, nil obtinere, quod adjectio oneris facta esset ipsi feudo, & non personæ, quia cum non versaremur in onere reali, puta fideicommissi, servitutis, vel simili, quod ipsum corpus feudi percutiat, ad quem effectum consideratur per feuditas nullitas dispositionis, sed in debito pecuniario, ex valore potius, quam ex substantia feudi solvendo, clare constare dicebam, Testatoris voluntatem, quamvis per Testamenti scriptorem non bene explicatam, directam esse ad gravandam personam successoris, seu pretium feudi, ideoque potius substantia verisimilis voluntatis, quam cortex, & figura verborum attendenda est, ut in simili Rovit. *dict. prag. 4. de feud. num. 79. & seqq. & nu. 109. cum seqq.* maxime dum in Testamento continetur clausula, *omni modo meliori*, per quam sustinetur actus, qui gestus dicitur eo modo, quo geri, & sustineri potest, ut in his terminis Rovit. *d. prag. 4. num. 79.* illud enim proprie dicitur onus feudi, quod tangit ipsum feudum, ejusque onus intrinsecum, & connaturale dicitur, ex bene deductis per Fab. de Ann. *consil. 4. n. 17. cum plurib. seqq.*

12 Nihil proinde referre dicebam, quod hæres in dicto feudo institutus non curaverit illius successionem agnoscere, unde successio alteri proximiori delata sit, quia cum hic venire non potuerit, nisi cum qualitate hæreditaria, evitare non poterat onerum supportationem, & implementum, eo modo quo Testator mandavit, juxta terminos dicti textus in *d. cum a matre*, Rosenthal. *cap. 7. concl. 20. num. 12. & seqq.* alias enim satis de facili præmissis fraus fieri posset per collusionem inter proximiorum a defuncto institutum, & sequentem in gradu, & hæc (in congressu de super habito) veritas reputata fuit, licet controversia ulteriorem disputationis progressum non habuerit.

ROMANA CONTRIBUTIONIS DE COLUMNA.

Responsum benevolum pro veritate datum ad petitionem M. Comestabuli Columna cum Cardinali Columna Fratres.

De eadem materia Contributionis inter hæredes Patrimonii feudalis, & allodialis.

Et an id procedat, ubi patrimonia sunt posita in diversis Provinciis, vel Principatibus?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 **D**ebitum Feudatarii solvendum est tam ex patrimonio feudali, quam ex allodiali, & per utriusque patrimonii hæredes pro rata.
- 3 **D**uplicitas patrimonii feudalis, & allodialis quomodo in uno consideretur in ordine ad Creditores, & de concursu inter eos.
- 4 **E**t de duplicitate, seu diversitate patrimoniorum ob diversitatem Provinciarum, seu Principatum.
- 5 **C**ontributio hæredum diversorum patrimoniorum ad solvenda debita defuncti cessat ex ejusdem expressa, vel etiam conjecturali voluntate.

D I S C. XXII.

Philippus M. Comestabulus Columna, Vir in Urbe magni nominis, multa possidens Castra, & bona Jurisdictionalia in statu Ecclesiastico, pluraque feuda in Regno Neapolitano, in omnibus dictis bonis Status Ecclesiastici instituit hæredem Cardinalem Hieronymum ejus filium secundogenitum, in feudis vero Regni instituit Principem Buteræ primogenitum, cui deinde abique successore decedenti successit Marcus Antonius tertipogenitus laicus, & capax (cum Ecclesiastici sint incapaces successionis illorum feudorum) ut in *Venasrea. successionis feudorum*, & in aliis hoc eod. *tit.* Unde cum per dicti Testatoris majores, quidam Censuum ducatorum 3150. pro sorte ducatorum 70. mil. super dictis feudis in Regno existentibus impositus esset, benevole dictus M. Comestabulus Marcus Antonius petiit responsum pro veritate, an ad aliquam dicti debiti contributionem teneretur Cardinalis aliorum bonorum hæres, hujus petitionis consensu.

Ex firmatis *disc. procedenti*, plana videbatur affirmativa resolutio, ut scilicet utriusque hæredis æqualis pro rata bonorum esse deberet contributio, quamvis super una tantum bonorum specie debitum esset impositum, maxime quia non unius, vel alterius occasione impositum erat, sed ex causa indifferenti concernente obligationem personalem utriusque patrimonii possessoris, & sic omnia bona, pro dotanda scilicet filia, ac etiam quia licet Censuum super illis feudis, tanquam super fundo certo impositus esset ad satisfaciendum Apostolicis Constitutionibus super forma creandi Censuum, erant tamen omnia bona pro ejus solutione obligata, quod non implicat, ut bene Franch. *decis. 159. nu. 8. Cenc. de Cens. qu. 41. n. 9. & per tot. Mantica. dec. 302. num. 10.*

Et licet in Feudatario tanquam milite detur duplicitas patrimonii, ac duplicitas hæredis, paganici scilicet, & militaris, quorum distinctio datur, itaut Creditores, unius patrimonii intuitu, vel occasione contrahentes, non concurrant cum aliis alterius patrimonii, juxta terminos textus in *l. si veritarum, §. Julianus, ff. de militar. testam.* ubi DD. de quibus Fab. de Anna *consil. 4. n. 9. Rovit. dec. 45. n. 3. & 4. Salgad. in Jaberini. p. 1. c. 9. n. 48. & seqq. & p. 2. c. 12. n. 68. & seqq.* at tamen cessat ratio intuitus particularis, cum debitum sit indifferens, ac etiam quia ubi bona paganica, & militaria sunt in eodem Regno, receptissima est dicta æqualis contributio, nulla facta distinctione occasionis, nisi agatur de onere mere reali, & intrinseco unius, & non alterius rei, ut late Fab. de Anna *d. consil. 4. & ceteri in præcedenti discursu.*

Difficultatem tamen non levem in hoc resultare considerabam ex patrimoniorum diversitate in diversis Provinciis, vel Principatibus existentium, cum omnes auctoritates allegatæ in *precedenti*, supponant existentiam bonorum utriusque qualitatis in eodem Principatu, nec de facili descendant ad istos terminos, in quibus dici posse videtur, patrimonia consideranda esse tanquam omnino diversa, & separata, licet enim situatio bonorum in diversis locis, & Provinciis non constituat patrimoniorum diversitatem, *l. Jurisperitos, §. Cum oriundus, ff. de excusat. tutor. Roman. consil. 81.* Quia hæreditas cujusque hominis, tanquam persona ficta ipsum defunctum representans, semper in jure nostro in singulari numero enunciatur, *l. hæreditas 61. ff. de acquir. rerum dom. l. 1. §. Scævola, ff. si is, qui testamento liber esse iustus erit, cum Concordan.* ac etiam, quia fictio non potest operari ultra veritatem, neque productum esse magis, quam producentis. Unde sicut persona vera defuncti una erat, ita una esse debet persona ficta, quæ illam sub nomine hæreditatis representat, maxime ad effectum æris alieni, cum debitoris persona obligata non possit Creditoribus præjudicare, ac eis tollere jus, quod habent quæsitum ad omnia ejus bona, ubi

ubi præsertim cessat ratio particularis contemplationis per Creditores habitæ in bonis unius, & non alterius patrimonii, seu unius, & non alterius negotiationis, ut in materia Salgad. loc. cit. & Rota decis. 228. nu. 34. & 35. part. 3. rec. decis. 131. nu. 24. & seqq. part. 9. & coram Rojas decis. 268. nu. 20. super quo puncto nihil statuendum duxi, cum de illo non ageretur.

Attamen id percipit commodum, & favorem Creditorum, quatenus hæres unius patrimonii objiciat, quod contra eum non competat actio, secus quoad ipsos hæredes inter se, quia ubi non in omnibus bonis pariformiter eodem jure communi succeditur, sed diversa est causa successionis unius, ac alterius patrimonii, tunc defunctus dicitur constituere duas personas omnino diversas, ideoque duos habere potest hæredes, ac duas habet diversas hæreditates, ut late deducitur apud Bellon. jun. de jure accresc. 6. 10. 9. 24. Merlin. dec. 353. n. 34. & seqq. Rojas dec. 157. num. 8. & bene d. decis. 228. numer. 24. & seqq. part. 3. & conferunt quæ habentur in Massanen. Locationis pro Principe Ludovico, sub tit. de jurisdic. & foro compet. & hic videbatur casus, quia in feudis Regni diverso jure succeditur, quam in bonis Status Ecclesiastici, cum illa ex lege investituræ, ac legibus particularibus non deferantur, nisi certo generi personarum, hæc autem sint mere hæreditaria ad omnes transmissibilia.

Verum ista consideratio urgere non videbatur, quia d. conclusio, per quam distinguuntur patrimonium, procedit, ubi diverso jure ex potentia Statuti succeditur, etiam contra defuncti voluntatem; Secus ubi diversitas pendet a voluntate morientis, ut in præfati, quia nisi ipse disposuisset, etiam primogenitus successisset æqualiter in istis bonis Status Ecclesiastici, & ratio diversæ successionis feudorum non tollit rationem contributionis, nam etiam ubi feudalia, & allodialia sunt in eadem provincia, adhuc diverso jure succeditur, & tamen locus est contributioni, ad quod etiam conferunt quæ habentur in Romana contributionis de Cæsiis, hoc eod. tit. ad materiam Bullæ Baronum.

Ex alio autem potentiori motivo ponderabam posse dubitari contra M. Comestabulum feudorum successorem, quod nempe data etiam regula contributionis, illa limitatur ex contraria defuncti voluntate, ut in præcedenti etiam discursu deductum habetur, dictamque voluntatem sufficere etiam conjecturalem, & præsumptivam, firmant in specie Capyc. Latr. consult. 9. & 10. & Galeot. libr. 2. controu. 21. & 22. Satis autem defuncti voluntas colligebatur ex modo disponendi, dum primogenito feudorum successori, nihil de bonis Status Ecclesiastici relinquere voluit, sed illud patrimonium in regno existens, quale quale sit, & cum suis oneribus, forte neque in eo illum instituturus, si potuisset non relinquere, ut plures facti circumstantiæ suadebant, itaut voluerit ista patrimonium omnino separare, ac pro diversis habere, & ex hoc motivo potius quam ex primo, quamvis non omnino determinate, respondi aliquam habere difficultatem contra requirentem.

Aliqua vero ad materiam contributionis inter plures Successores in casu peregrino habentur infra ad materiam Bullæ Baronum in d. Romana Contributionis de Cæsiis.

ANNOT. AD DISC. XXI. & XXII.

Super hac materia contributionis inter plures hæredes, feudalem, & allodiam, sive inter plures successores diversorum patrimoniorum, aut diversorum majoratum, videri poterunt ea, quæ habentur infra in Annot. ad disc. 89. ne idem pluries repetatur; atque ad idem conferunt quæ habentur sub tit. de Credit. disc. 11. tit. de Hæred. disc. 31. tit. de Legat. disc. 52. & tit. de success. disc. 4. & 9.

Et quod etiam in ipsomet genere feudorum adhuc detur diversitas patrimoniorum pro diversitate Principatum conferunt quæ habentur tit. de Jurisd. disc. 90.

ROMANA DONATIONIS

Scut. 30. m.

PRO CARDINALI SABELLO PERETTO TUNC ABBATE, CUM PRINCIPE BERNARDINO SABELLO EJUS PATRE.

Casus decisus per A. C. pro Cardinali.

Census, vel creditum acquisitum per Feudatarium super feudo per ipsum possessore, an extinguatur,

vel potius subsistat, eoque defuncto spectet ad ejus hæredem allodiam?

Vel saltem hæreditati allodiali debeatur dicti census, vel crediti extincti summa æquivalens tanquam melioramenti pretium?

Et de confusione actionum ejus, qui est creditor Feudatarii defuncti, & succedit in feudo, &c.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**acti series.
- 2 **A**gens ad observantiam contractus corresponsivi docere debet de implemento ex parte sua.
- 3 **R**enunciatio facta successioni feudi, vel fideicommissi ad favorem alicujus non obstat renunciati, ubi renunciarii, vel ejus hæredis amplius non interest, quia sit incapax.
- 4 **R**enunciatio feudi ad favorem incapacis, an teneatur pati, quod hic percipiat feudi commoditatem, & emolumentum?
- 5 **O**bservantia est interpret contractuum, & voluntatis contrahentium.
- 6 **F**euda Regni Neapolitani magis regulantur a legibus Regni, & illorum Sapientum interpretationibus, quam a Jure communi feudorum.
- 7 **C**ensus super feudo acquisitus titulo allodiali per Feudatarium, an extinguatur ratione incompatibilitatis, vel adhuc subsistat?
- 8 **C**ensus pertinens ad hæredem, vel possessorem rei debitoris, an restituta hæreditate, vel evicta re reviviscat?
- 9 **D**e duplici patrimonio feudali, & allodiali concurrente in Feudatario ad evitandam dictam incompatibilitatem.
- 10 **M**elioramenta facta in feudo an & quomodo spectent ad successorem in allodialibus?
- 11 **D**e contributione utriusque hæredis feudalis, & allodialis ad debita Feudatarii defuncti.

D I S C. XXIII.

Mariæ Felici filix Princeps Perettus, ultra condignam dotem ei constitutam pro matrimonio contracto cum Albani Principe Bernardino Sabello, intuitu amplissimæ renunciationis, tam pro se, quam pro ejus filiis, factæ ad favorem Patris, & Abbatis Francisci Fratris, qui postea fuit Cardinalis de Montealto nuncupatus, de bonis feudilibus, & allodialibus, & quibuscumque juribus, & successioneibus, intra, & extra Statum Ecclesiasticum, ac ubique existentibus, donationem fecit scut. 30. m. post ipsius Principis donatoris, ac dicti Francisci filii, & Fratris respectivo mortem præstandis. Unde sequuta morte patris, cujus fuit hæres universalis in allodialibus dictus Franciscus Filius, cum hic moriens hæredem instituisset Abbatem Paulum Sabellum ex præfata Sorore Nepotem, postmodum ad Cardinalatus apicem quoque eVectum, dictaque Maria Felix hæredem instituisset præfatum Principem Bernardinum Virum, iste pulsare cœpit coram A. C. ejus filium, tanquam dicti Cardinalis de Montealto hæredem, ad solutionem dictorum scut. 30. m. quorum dies jam cesserat, & clare fundatam dicebat ejus intentionem in publico, & liquido instrumeto faciente probationem probatam.

Ex parte vero rei conventi, Ego, qui ejus jura tuebar, replicabam, donationem prædictam factam esse intuitu, & contemplatione renunciationis, & quatenus illam servaret, eique acquiesceret, ideoque sibi obviare defectum ad implementum, cujus exceptio in quocumque judicio quantumvis executivo, & privilegiato admittitur: agens enim ex contractu corresponsivo continere implementum hinc inde, docere prius debet se ex parte sua implevisse, Galf. de oblig. Camer. par. 4. qu. 1. n. 7. & seqq. ubi Zacch. n. 85. & seqq. Cavalier. dec. 307. & 338. Gregor. dec. 261. Rot. dec. 7. par. 11. rec. cum Concord. per Addent. ad decis. 542. par. 4. rec. som. 3.

Tantum autem abesse dicebam doceri de implemento, quod immo constabat de contraventione, dum dicta renunciatio veniens contra renunciationem, obtrinerat paternam successionem in Principatu Venafri, & Comitatu Celani, aliisque feudis in Regno existentibus, etiam vivente jam fratre renunciatorio, & cum feudis quoque occupaverat multa bona allodialia intra eorum fines existentia, prout sunt quædam montanæ, molendina, domus, & alia prædia.

E contra vero ex parte Actoris dicebatur feudorum successionem nullam causasse, vel causare præjudicium fratri, vel

3 vel ejus hæredibus renunciariis, stante ipforum incapacitate ratione status clericalis, qua incapacitate accedente juris regula est, feuda, vel bona hujusmodi non censi sub renunciatione comprehensa, ex deficiente verisimili voluntate, tam renunciantis, quam renunciarii, quem censetur renunciationem acquirere voluisse, ut sibi, & suis prosit, non autem ut Domino, vel remotioribus non contemplatis locus fiat, juxta magistralem theoriam Bart. in l. qui Romæ, §. duo Fratres n. 24. ff. de verb. oblig. & consil. 58. quam esse communiter receptam firmant Peregr. Ber. Cyriac. Fulgin. Rot. Romana, & cæteri cumlati in Mantuana feudi, seu Bonorum, hoc sit. & in tit. de renunciationibus, in Romana, seu Urbevetana successione, & in Romana Fideicommissi de Steccatis. Eo magis, quia hanc voluntatem a jure subintellectam, expresse idem frater vivens declaravit, dum in controversia inter dictam sororem, & remotiores conjunctos, sorori potius super dicta successione assensum, assistentiam, & auxilium præstitit.

4 Et quidem respectu dictorum feudorum, ex præmissis rationibus, admittebam responsionem tanquam veram, sed per modum motivandi dicebam, id quidem bene procedere respectu successione in ipso corpore feudi, cujus renunciarius erat incapax, secus autem quoad ejus pretium, seu fructuum, & emolumentorum commoditatem, quorum est capax ille, qui esset feudorum incapax, ex deductis in Tiburtina Castrosum, & in Romana, seu Status Ecclesiastici Infudationum hoc eod. titulo.

5 Quod clarius procedere dicebam ex ejusdem Principissæ declarata voluntate, dum assensum præstitit, ut dictus ejus frater, quamvis incapax, tenutam, & administrationem haberet, ac omnimodam commoditatem feudorum donec vixit; observantia enim dicitur optima interpretis, non solum legum, sed etiam contractuum, & voluntatis contrahentium, ex deductis per Barbof. in l. post dotem, n. 47. & seqq. ff. solut. matrim. & plene aliis cumlati in terminis interpretationis contractuum, & voluntatis contrahentium habetur per Rot. dec. 199. n. 12. & 13. p. 10. & dec. 323. n. 13. p. 11. rec.

6 In hoc autem motivo non multum immoratum fuit, quia cum alia longe clariora suppeterent, incongruum videbatur istas altiores inspectiones assumere, præsertim ubi peculiaris materia hujusmodi feudorum Regni non est adeo manualis, cum, ut alias insinuatum est, tota fere pendere videatur potius ab illis legibus particularibus, vel illorum Sapientum interpretationibus, quam a jure communi feudorum. Idcirco suspensa exceptione non implementi respectu feudali, dicebam illam obtare respectu allodialium, quorum non dubitabatur Cardinalem renunciarium, ejusque hæredes esse capaces.

Insistebant Scribentes pro Actore super excludenda contraventione ex capite ignorantia, quod scilicet Principissa, ejusque Ministri, in adeptione possessionis, & fructuum perceptione post mortem Cardinalis, ignorassent quænam essent allodialia, omniaque credidissent feudalia, facili tamen negotio replicabam prorsus inanem fuisse laborem adhibutum super hoc puncto, in quo adeo insudaverant Scribentes cum aliquo laborioso auctoritatum cumulo extra causæ necessitatem, vel opportunitatem, quoniam possessio, seu non dimissio cum fructuum restitutione, non deducebatur tanquam contraventio pro incurrenda caducitate, ad quem effectum ignorantia prodest, sed deducebatur tanquam defectus implementi, de quo prius Actor ostendere debet, dimittendo scilicet dicta bona, & fructus perceptos, ex quibus etiam creditum ab Actore præsumsum, erat illiquidum, unde cum hoc fundamentum congruam non haberet responsionem, & bona allodialia, quorum fructibus Actor potiebatur, essent longe majoris importantiæ, ideo a causæ prosecutione abstinuit, & Judex reo sententiam absolutoriam concessit.

7 Occasione vero discutiendi, quænam essent bona allodialia ad dicti Principis Peretti feudatarii defuncti allodiam hereditatem spectantia, discussum fuit, an census scut. 250. m. super hujusmodi feudis pro illis emendis impositus ad favorem Cardinalis senioris de Montealto, qui erat dicti Principis germanus frater, ac per Cardinalem eidem Principi donatus fuerat, adhuc subsisteret, atque ad dictam hereditatem allodiam spectaret, & pro affirmativa probanda, ne aliorum dicta transcriberentur, allegata fuit plena individualis resolutio 21. lib. 2. de Marin. bene probantis pignus, vel hypothecam super bonis propriis alicui resolutioni subjectis posse consistere, si non actu, donec durat dominium, propter incompatibilitatem, ut unus, & idem sit debitor, & creditor, quodque servitutem habeat in re propria,

quæ incompatibilitas adhuc evitabilis videtur propter duplicitem personæ, quam unus, & idem repræsentare potest, ut late post Molin. Casanatt., & alios probat in consimilibus terminis possessoris majoratus Salgad. in labyrint. par. 2. cap. 7. num. 26. & 27.

8 Saltem habitualiter, itaut interim non moriatur, sed dormiat, ac sequuta resolutione domini ipsorum bonorum, ex qua resultabat incompatibilitas, reviviscat tanquam a somno, non tanquam a morte, ut in creditore, cui revocabiliter delata fuit hæreditas debitoris, vel in creditore censuario, qui etiam revocabiliter rem censitam acquisivit, ut hæreditate restituta, vel re evicta, idem census reviviscat, probant auctoritates cumlatæ per Marin. & Salgad. ubi sup. & admittit Rota dec. 278. par. 5. rec. repetita post Cenc. de Cens. dec. 530. dec. 297. par. 10. & dec. 6. par. 11. recent. cum aliis per Addent. ad Buratt. decis. 645. num. 16. & 17. nisi ad actum talem processum esset, per quem formalis extinctio jam sequuta dicatur, quia tunc de privatione ad habitum non datur regressus, ut in d. decis. 297. part. 10. & 6. par. 11. & habetur in Romana reviviscentiæ censuum hoc tit. ad materiam Bullæ Baronum.

Et licet non improbabilis videretur dubitandi ratio excitata apud Marin. d. resol. 21. n. 14. quod scilicet præmissa procedant, ubi jus possessoris omnino resolvitur, itaut sequuta ejus morte, dominium transeat ad diversam personam jure proprio independentem ab eo, qui est creditor, secus autem in hujusmodi feudis Regni habentibus qualitatem hereditariam, per quam illorum successor in omnibus defuncti creditoris personam repræsentare dicitur, perinde ac si ipse viveret, cum hæres dicatur Dominus, & possessor nomine defuncti, unde propterea non tollitur objectum incompatibilitatis.

Attamen ultra responsionem datam per Marin. quod scilicet hæres habet corpus feudi jure proprio independentem, & contra defuncti voluntatem, juxta decis. 1. Franchis, quæ responsio parum tuta videbatur, quia si successor possidet corpus feudi jure proprio independentem a defuncto, etiam contra ejus voluntatem, possidet tamen pretium feudi dependentem a defuncto, & tanquam ipsum vere repræsentans, unde propterea adhuc subsistit incompatibilitas, quod idem sit debitor, & creditor.

9 Dicebam meliorem pro meo judicio responsionem resultare ab omnimoda distinctione patrimoniorum, quæ datur in feudatario, tanquam milite habente duplex patrimonium, ac duplicem omnino diversum hæredem, paganicum scilicet, & militarem, seu castrensem, & inter quæ patrimonia, tanquam distincta, quamvis ab una persona provenientia, recte dari potest concursus actionis, & passionis, ut nempe unus hæres dici possit alterius creditor, & sic census prædictus acquisitus patrimonio paganico, recte per hujus patrimonii hæredem possideri potest super feudis ad omnino diversum patrimonium spectantibus, itaut jus possessoris considerati tanquam repræsentantis patrimonium feudale, dicatur omnino resolutum, eodem modo, quo defuncto possessore feudi pacti, & providentiæ, omnino separata remanent jura, & credita spectantia ad patrimonium allodiale feudatarii morientis, seu defuncto possessore fideicommissi, vel majoratus, remaneant illæsa, & præservata jura propria, idemque de possessore beneficii cum similibus, Et hæc ratio duplicitatis, ac omnimodæ diversitatis patrimoniorum solidior credebatur pro tollendo objecto.

Præterea, ubi etiam super præmissis aliqua subesse posset difficultas, illam percutere dicebam vitam, & durationem ipsius contractus censualis, propter cursum fructuum, alioque effectus inde resultantes, unde quicquid esset de prædictis, adhuc tamen ad effectum de quo agitur, omnis difficultas cessabat, quia saltem æquivalens summa dicti census, seu ejus fortis, debita erat per successorem seu li patrimonio allodiali, tanquam pretium melioramentorum, quæ ubi sunt extrinseca, & separabilia, spectant in dominio ad hæredem allodiam illa retinentem, ubi vero sunt intrinseca, & inseparabilia pertinent ad eundem hæredem allodiam jure crediti quantitatis pro ipsorum melioramentorum valore, nisi de animo donandi feudo, ejusque successor constaret, ut luculenter probat de Marin. d. resol. 21. num. 24. & seqq.

Motivabant doctæ aliquimodum pro hac parte Scribentes de confusione actionum, quod scilicet cum Principissa creditrix ex causa dictæ donationis esset hæres in feudalibus Principis Patris, & debitoris, ita inducta esset actionum confusio; verum ego advertebam motivum non subsistere

in totum, sed solum pro virili regulanda proportionabiliter ex quantitate bonorum utriusque patrimonii, quoniam quicquid certent DD. circa debita contracta per feudatarium defunctum, an solvenda sint per successorem feudorum, vel per illum allodialium, de quo plene Fab. de Ann. *conf. 7.* ubi varias opiniones refert, in Regno receptum est, debita æqualiter juxta vires, & proportionem bonorum, spectare ad utrumque heredem cum æquali concursu, & contributione, nulla facta distinctione, an super una, vel altera bonorum specie imposita, vel unius, vel alterius patrimonii occasione contracta, ut per eundem Fab. de Ann. *d. conf. 4.* a Pont. *conf. 13.* & *52. lib. 1.* Franch. *dec. 559.* & 704. Capyc. *Latr. consult. 9.* & 10. & habetur actum in Romana Contributionis de Columna, & in Rossanen. seu Romana *hoc eod. tit.* unde propterea neque intrabant termini *text. in l. si cui militi, ff. de compensat. cum Concordant.*

S U M M A R I U M.

- 1 **D**E compatibili concursu plurium personarum diversarum in una materiali.
- 2 Quo nomine, vel cum qua persona feudatarius facere voluerit acquisitionem?
- 3 Quid referat acquisitionem factam esse ex una, vel ex altera persona?
- 4 An census extinguatur, si creditor efficiatur Dominus fundi censiti?

ANNOT. AD DISC. XXIII.

DE isto compatibili concursu plurium personarum formalium, in una, eademque persona materiali, pro respectu diversitate, quamvis ipsæ personæ inter se sint incompatibiles, puta creditoris, & debitoris, emptoris, & venditoris, mandantis, & mandatarii, superioris, & subditi, cum similibus, habetur nimum frequenter actum in omni fere materia, & præsertim *sub tit. de credit. disc. 8. 11. 30. 47. & 49. sub tit. de herede, sub tit. de cambiis,* & alibi pluries ac etiam ad idem conferunt ea, quæ habentur supra in *adnot. ad disc. 2.* super compatibilitate, ut quis esse possit feudatarius, & Baro alicujus Castri, vel loci, & tanquam subditus sui ipsius, more aliorum privatorum esse possessor aliquorum bonorum jure privato, quoniam, ut alibi dictum est, præsertim *disc. 39. num. 8.* feudum reputatur corpus intellectuale, sive, ut feuditiæ dicunt, homo mutus, & surdus, aliaque membra impedita habens, ideoque habet dominium, & possessionem jurium, sed non habet exercitium, quod explicatur per organum feudatarii tanquam ejus curatoris, vel administratoris; Et propterea non prohibetur habere patrimonium, & jura propria contradistincta; Quod etiam a paritate rationis congruit hæredi beneficiato, sive possessori fideicommissi, vel majoratus, aut possessori beneficii Ecclesiastici, cujus ratione ipse tanquam privatus, sit subditus sui ipsius, atque sibi ipsi solvit decimas, ut advertitur *sub tit. de decimis,* & habetur etiam *sub tit. de pens. ut quatenus possit esse titularis, & cessionarius communitatis pensionis super eodem beneficio a se possessio.*

Quinimmo dari potest etiam in eodem genere personarum formalium, sive intellectualium, eadem pluralitas, idemque concursus incompatibilis inter eas, quia nempe unus, & idem sit possessor plurium feudorum, vel dominiorum jurisdictionalium, sub diversa natura, juxta ea, quæ habentur *sub tit. de jurisdic. disc. 90.* vel possessor plurium fideicommissorum, & majoratum, juxta ea, quæ habentur *infra disc. 89.* cum similibus; Eodem modo, quo potest quis esse possessor plurium Ecclesiarum Cathedralium, & Metropolitanarum, vel plurium Regnorum, & Principatum, tanquam tutor plurium pupillorum diversa patrimonialia habentium, absque eo, quod unum cum altero connectat, ex deductis *sub tit. de præminent. disc. 1. cum plurib. seqq. & disc. 29. cum similibus.*

Quæstiones igitur in hoc proposito esse solent voluntatis potius, quam potestatis, quando feudatarius acquirit bona, vel jura existentia intra fines feudi, vel contra illud competentia, ut præsertim sunt census, vel alia onera, juxta casum præsentis controversiæ, an scilicet id agere voluerit in ratione melioramentorum præsertim intrinsecorum, seu indivisibilium, ut feudi conditionem meliorem efficeret, vel potius in ratione privata, ut remaneat creditor tanquam tertius, adinstar eorum, quæ habentur *sub tit. de credit. disc. 7. & de censibus disc. 29.* circa cessionem reportatam per fideiussorem, vel per tutorem, seu alium administratorem contra principalem debitorem, vel contra personam administratam, an sit in ratione extinctiva, vel translativa.

Id autem nimium refert eo casu, in quo resolvatur jus feudatarii, vel possessoris, sive quod eo durante, adhuc pro jure creditorum, seu ad alium effectum teneatur reddere rationem de fructibus, tam scilicet, ut census, vel aliud jus fructiferum, cui feudum subjacebat, adhuc vivat, & producat fructus, vel econverso remaneat extinctus, & resolutus, cum sit simplex creditum, sive in meliorationem intrinsecam, cujus detractio solum conceditur ex æquativa actione, vel exceptione de in rem verso, & deductis in materia melioramentorum, *infra disc. 27. & sub tit. de legitim. & detract. disc. 35.* & sic quoad detractioem fortis, non autem quoad cursum fructuum, tam durante jure feudi, quam eo resoluta, dum ita remanet creditum pecuniarium.

Super hoc autem statui non potest regula certa, & generalis, cum sit quæstio facti potius, quam juris, utpote voluntatis, decidendæ ex facti qualitate, & circumstantiis, ideoque intrat idem, semper opportune, pluries repetitus error, procedendi cum generalitatibus, sive applicandi quibuscumque casibus illas decisiones, vel doctrinas, quæ de aliis casibus diversis loquuntur.

Posita item ista diversitate personarum, quæ finguntur omnino distinctæ, non intrant ea, quæ habentur *sub tit. de censib. disc. 28.* super extinctione census, eo ipso, quod creditor efficitur dominus fundi censiti, vel econverso debitor succedit creditori, quoniam ita census adhuc remanet vivus, & fructifer, idque nimium referre potest etiam durante jure feudi pro jure, & interesse tertii, adinstar eorum, quæ habentur *eod. tit. de legitim. & detract.* super non amissionem legitimæ quæ non confectum inventarium, quamvis hæres de proprio teneatur ad debita, & legata, etiam ultra vires, cum similibus.

De iis autem, quæ concernunt materiam renunciationis ejusque resolutionis, habetur actum in sua materia *sub tit. de renunciat. disc. 1. 4. & 5. & in aliis;* & de materia contributionis, jam actum est in præcedentibus.

NEAPOLITANA FEUDI
PRO MARCHIONE CORSO.

Discursus pro veritate extra Curiam.

In feudis non datur simulatio, neque intrat regula, plus valere quod agitur, &c. sed attenditur nudum factum, illeque dicitur Feudatarius, sub cuius nomine quæsitum fuit feudum, quamvis de aliena pecunia, & animo acquirendi pecuniæ Domino.

Feuda, an sint de melioribus, vel pejoribus bonis, quomodo æstimentur, & an pupillo expediat vendere feudum, ut ex pretio acquirat annuos redditus majoris fructus?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 In feudis non habet locum simulatio, nec procedit regula, plus valere, &c. sed spectatur nudum factum.
- 3 Unde emens feudum de aliena pecunia, & animo illud acquirendi Domino pecuniæ, nisi Domini directi assensus accedat, ipse dicitur feudatarius.
- 4 De requisitis ad validam alienationem bonorum pupilli.
- 5 Feudalia æstimentur minus allodialibus, quia servitus feudi, aliaque ejus onera minuunt de valore.
- 6 Contrarium, quod declaratur, & quomodo æstimentur in Statu Ecclesiastico, & quomodo in Regno Neapolitano.
- 7 Ad metiendam utilitatem pupilli in alienatione bonorum, non solum spectanda sunt ipsa bona alienata, sed alia, quæ ex divisione patiantur detrimentum.
- 8 Ratificatio alienationis, an & quando inducatur per minorem factum majorem?
- 9 Pendente impugnatione actus, potest quis citra ratificationem percipere emolumenta actus impugnati.

D I S C. XXIV.

Portia Gambacurta emit feudum Milizzani, & post annos 19. declaravit illud emisse de pecunia Petri Gambacurtæ, qui tanquam ejus procurator in dicta emptione intervenerat, proindeque promisit illud cedere dicti Petri hæredibus, vel personæ per ipsum nominandæ, prout deinde de Petri mandato cessit Camillo Severino, qui deinde illud

illud cessit Petro juniore dicti Petri senioris pronepoti ab eodem hærede instituto, cum onere substitutionis ad favorem descendendum de familia.

Tutor dicti Petri adhuc pupilli, cum Regio assensu, & decreto M.C.V. vendidit hoc feudum Curtis, a quibus devenit in Principem Conchæ, a quo demum immediate, vel mediate titulo emptionis devenit in Marchionem Corsum Florentinum, a quo Franciscus Gambacurta Petri junioris frater, & Petri senioris hæres fideicommissarius illud vindicare prætendebat, tanquam male alienatum; Cumque Marchionis Defensor ejus allegationes ad eum transmississet in Urbe commorantem, iste me consuluit, ut pro veritate significarem, quid sentirem.

Multi extra causæ punctum, ac necessitatem cum aliqua non commendabili superfluitate deducebantur, sed duo erant principaliora motiva, primum nempe, Petrum seniore, ex cuius jure Actor veniebat, nunquam fuisse feudi Dominum, & legitimum possessorem, quia feudum, non ab ipso, sed a Portia emptum erat, non obstante declaratione, quod emptio facta esset in ejus gratiam, & de ejus pecunia, quia in feudis non intrat regula, plus valere, quod agitur, &c. neque admittitur simulatio, sed nudum factum attenditur, unde licet idem Petrus esset ob dictam confessionem Portiæ creditor in pecunia, attamen cum non esset creditum Regio assensu vallatum, non poterat pro eo aliquod jus, vel actio realis competere ad ipsum feudum contra tertium possessorem ementem cum Regio assensu.

Alterum, quod emptio facta per illos de Curtis a Petri junioris tutore, esset valida, tanquam cum Judicis decreto, & evidenti pupilli utilitate, unde idem Actor, quatenus Petri junioris personam representare vellet, non poterat adversus dictam alienationem venire, prout non posset Petrus si viveret, alia enim consistebant in facto, nec aliquem continebant articulum adnotatione dignum.

2 Quoad primum, dixi juris propositionem esse veram, quod nempe in feudis non datur simulatio, neque intrat titulus, plus valere quod agitur, &c. sed attenditur nudum factum, ita ut ille dicatur feudi Dominus, sub cuius nomine concessio cauat, quamvis simulate, & animo alteri acquirendi ille quæserit, quia tres in hujusmodi contractu intervenire dicuntur, nempe emptor, venditor, & Rex, qui præbet assensum, & ideo quicquid emptor voluerit, non sufficit ejus voluntas, nisi accedat illa Regis, qui illam personam (præstando assensum) acceptavit in novum Feudatarium, ex cuius facto pati non debet habere alium sibi ignotum, ut optime a Ponte *conf. 45. n. 14. & seqq. lib. 2. Galeot. lib. 1. contr. 28. n. 13. Merlin. lib. 2. contr. 67. nu. 17. Capyc. Latr. decis. 168. n. 45. & seqq. de Marin. resolut. 38. lib. 2. & juxta hanc opinionem resolutum fuit per Rotam in una Rossanen. Decimarum coram Bichio, registrata apud Marin. d. resolut. 38. & impressa decis. 100. part. 9. recent.*

3 Declaratio autem facta per emptorem ad favorem ejus, de cuius pecunia, & ad cuius utilitatem facta est acquisitio, prodest ad declarandum eum pretii creditorem, necnon ad sibi tribuendam tenentiam, cujus vigore jurisdictionis exercitium, feudi administrationem, ac fructuum, & emolumentorum perceptionem ad propriam utilitatem, etiam in Fiscis, & successorum præjudicium habeat, facultas enim gubernandi, & administrandi feudum differt ab ejus dominio, & dicitur esse quid allodialia, cujus est capax etiam ille, qui sit feudi incapax, ut per Rot. d. dec. 100. par. 9. n. 15. & seqq. ac dictum est in Romana, seu Status Infeudationum, & in Tiburtina Castrorum *hoc eod. tit.*

Sed difficultatem sentiebam circa congruam applicationem, tunc enim dicta conclusio suffragari posset, quando Actor alio jure venire non posset, nisi tanquam hæres fideicommissarius Petri senioris, qui nunquam fuit feudi Dominus, vel possessor, secus dum erat etiam legitimus successor, & hæres in feudalibus Petri junioris, cujus jura exercere poterat, unde non videbam effectum dicti assumpti, cujus disputatio in abstracto præter congruam applicationem facto controverso, Scholasticorum, vel tyronum institutum est, non autem forensium ad hominem disputantium, proindeque totam vim consistere ponderabam in sustinenda alienatione, ita ut Petrus si viveret, contra eam venire non posset, ut ita tute Actor excluderetur.

4 Pro validitate considerabatur, concurrere tria requisita ad pupillorum bona alienanda, nempe tutoris auctoritatem, Judicis decretum, & necessitatem, vel evidentem utilitatem, de primis enim duobus constabat incontinenti ex ipso instrumento, & tertium, si non justificabatur in necessitate, verificabatur tamen in utilitate, quia cum feudum

fructaret annuos ducatos 300. ex pretio inde retracto, empti fuerunt effectus super gabellis Regiis, vel Civitatis fructantes ducatos 431. Verum circa istud ultimum requisitum aliquam sentiebam difficultatem, cum ad hunc effectum procedendum non videatur cum simplici calculo arithmetico de quantitate ad quantitatem, sed inspiciendæ veniant aliæ circumstantiæ, ex quibus utilitas, vel damnum resultare dicatur, prout sunt securitas, perpetua conservatio, seu duratio, prærogativæ, honorificentæ, &c. Redoan. *de rebus Eccl. non alien. qu. 20. num. 54. & per tot. Postius de subhast. inspect. 60. num. 53. & seqq.*

His autem attentis, punctus esse videbatur in feudalium æstimatione, comparatione allodialium, quænam scilicet sint pretiosiora, & quomodo æstimanda.

Quod feudalia propter onera servitorum, & fidelitatis, quibus subjacent, necnon prohibitam libertatem disponendi, ac periculum devolutionis, deteriora sint allodialibus, longeque minus æstimanda pro tertia parte, etsi restricta ad solos masculos pro medietate, tradit Rosenthal. *de feud. cap. 9. concl. 63. num. 8.* quæ considerationes fortius urgere videntur in feudis Regni Neapolitani, quorum natura strictior est, quam illorum de jure communi, quæ ad solos masculos non sint restricta, tum ex strictiori prohibitione alienationis resultans a Constitutione, *Constitutionem Divermemoriae*, per quam multa prohibentur non prohibita per *cap. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Frider.* tum ex strictiori successione, quia de jure communi extenditur successio usque ad septimum gradum respectu collateralium, & respectu descendendum a primo acquirente in feudis antiquis est perpetua, in Regno autem per Constitutionem, *Ut de Successionibus*, restricta est ad solum tertium gradum civilem, per gratias ampliata ad quartum gradum linearum collateralis inferioris, non autem superioris, & cum quibusdam aliis restrictionibus, & quod magis est, computata proximitate ultimi morientis, neque habetur ratio eorum, qui descendunt directe a primo acquirente etiam per masculum, quod satis asperum videtur.

E converso, quod sint pretiosiora, & æstimanda in duplo allodialium, ita ut cum ista legalem habeant taxam ad 5. pro centenario, juxta receptam Glossam in *Auth. perpetua. C. de Sacrosanct. Eccl.* illa sint ad duo cum dimidio, Seraph. *decis. 1030. Merlin. decis. 702. nu. 57. repet. decis. 94. par. 7. rec.* ubi de feudis Sicilia ultra Pharam, sed has auctoritates dicebam incongruas, quia Seraph. loquitur de Castris Status Ecclesiastici non subjectis servitiis, neque devolutioni, cum adinstar allodialium sint transitoria ad extraneos quoscumque, & Merlin. loquitur de feudo Ecclesiæ, pariter dictæ devolutioni non subjecto, unde non semel practicavi in æstimationibus Castrorum factis de ordine Congregationis Baronum, quod cum dubitaretur, an essent feudalia subjecta devolutioni post extinctos hæredes sanguinis, vel allodialia, & transitoria ad quoscumque, æstimatio facta est in satis diversa summa, considerato uno, vel altero statu.

Sed in specie feudorum Regni, quod ad minus æstimantur ad rationem quatuor pro centenario, testatur etiam eo tempore alienationis attento, Rovit. *super pragmat. 1. de fid. & auctor. Memorial. post num. 50.* ac ita vidi, & nunc audio practicari, e converso, attento eodem tempore annui redditus cum particularibus, vel cum Regia Curia, seu Communitatibus, currere solebant ad septem, & octo pro centenario, & quod ad minus æstimarentur ad sex, idem Rovit. *loc. cit.* Ideoque dicta differentia practicatur, & merito, quia feuda si habent onera prædicta, habent tamen magnas prærogativas Jurisdictionis, Vassallagii, nobilitatis, & honorificentiarum, & quod magis est, durantibus hæredibus sanguinis directis (quorum beneficio in bonorum acquisitione incumbere solent homines) sunt bona perpetuitati, & conservacioni magis congrua, e converso autem allodialia, præsertim jura incorporalia, quæ vere sunt corpora ficta, & imaginaria, solent facillime evanescere, ut experientia docuit, unde satis imprudens consilium fuisse videtur alienare feudum, ut pro aliquo majori fructu acquirerentur hujusmodi bonorum, seu reddituum species, & quod feudalia sint meliora, & pretiosiora in terminis feudorum Regni, Rota *decis. 55. num. 14. & 15. post Merlin. de legit. licet id non sit omnino, & generaliter tutum, ut in Romana legitimæ hoc eod. tit.*

Augeri considerabam difficultatem deficientis utilitatis pupilli, ex eo quod intra ejusdem feudi limites, vel in adjacentibus, pupillus possidebat quoddam conspicuum prædium nuncupatum *del Campione*, quod utique magis est fructiferum penes habentem in loco imperium, & jurisdic-
tio-

tionem, propter faciliorem Vassallorum concursum ad culturam, ac maiorem existimationem, & reverentiam, ut frequentissima quotidiana experientia docet, bona enim seu prædia unita magis æstimantur, *l. si cui Fundus, ff. de legat. 2.* eo etiam addito, quod Petrus senior in testamento prohibendo dicti feudi alienationem, subjunxit, quod in eventum in quem illud pro majori utilitate alienari contingeret, non debeat fieri alienatio nisi insimul cum dicto prædio, & prudenter, quia bona unita magis valent, & allodialia penes feudatarium solent feudaliæ æstimationem habere, licet enim dictus testator in stricta Juris feudalis censura non esset Dominus ipsius corporis feudi (cum alias hoc casu sola ejus expressa prohibitio actum irritaret, etiamsi alienans fuisset major) erat tamen Dominus pretii, & utilitatis, ut supra, ac etiam, quia tanquam prudens consilium avi, seu patris magni pupilli non erat a tutore spernendum.

Hinc propterea dicebam, non suffragari decretum M. C. V. quia illud quidem operatur præsumptionem utilitatis, ac validitatis actus in dubio, sed ubi docetur de damno, seu irrationabilitate actus, factum Judicis detegitur injustum, ac Judex dicendus est potius malus homo, quam vir bonus, qualem lex supponit, ideoque nullius remanet operationis, quia præsumptio cedit veritati, Burat. *dec. 361.* & 410. Rota in Romana domuncularum 26. Junii 1648. cor. Duno. Romana Domus 14. Januarii, & 12. Junii 1656. cor. Verospio, & frequenter in aliis in sua materia sub tit. *de contractibus, & obligationibus.*

Insinuabatur per Scribentem, deduci posse Petri facti majoris ratificationem ex acquiescentia 40. annorum cum exactione reddituum ex feudi pretio quæstorum, sed plura mihi faciebant difficultatem, quæ proponebam bene ponderanda pro meliori Marchionis defensione; primo quod Petrus factus major statim impugnavit, ac litem movit, unde videndum est, an istius neglecta prosecutio apta sit ad inducendam ratificationem, de quo dubitari potest; secundo quod ad inducendam ratificationem actus nulli desiderari videtur explicita scientia nullitatis, tam facti, quam juris, eum approbari non possit id, quod ignoratur, juxta sententiam Baldi in *l. mater, C. de rei vindic.* quam alii sequuntur collecti per Surd. *conf. 49. a n. 32. Gabr. conf. 62. n. 27. & seqq. lib. 2. Rot. dec. 260. n. 12. p. 6. rec.* in Romana fructuum Census 14. Junii 1647. & 12. Decembris 1650. cor. Meltio, quarum prima est *decis. 80. p. 10. rec.* & altera *dec. 98. p. 11.* & in aliis, quia est opinio receptissima in Rota, & Curia; & tertio, quod actus exactionis dictorum fructuum non importat de necessitate approbationem, stante præcedenti contrarii animi declaratione, quia lite pendente, potest quis loco fructuum, quos consequi deberet ex re sua male alienata, & per colligantem detenta, percipere fructus pretii, ne detur inconveniens, ut utroque interim privatus remaneat juxta theor. Bald. in *l. 2. num. 7. C. de usur.* Surd. *conf. 101. num. 23. Gabr. de empt. & vend. concl. 4. num. 9. Giurb. dec. 2. per tot. & dec. 55. num. 11. Rot. dec. 30. n. 7. post Merlin. de pignor. & confert Franch. dec. 373.*

Alia vero aderant bona motiva pro Marchione, sed consistebant in facto, tunc non bene dilucidato.

S U M M A R I U M.

- 1 **D**E conclusione, quod in feudis non datur simulatio, & in quibus aliis ea procedat.
- 2 An feuda sint de bonis melioribus, vel pejoribus, & quomodo æstimentur?
- 3 De contractibus pupillorum, & Communitatum.
- 4 An pendente impugnatione transactionis, vel alterius contractus, peti possit ejus observantia?

ANNOT. AD DISC. XXIV.

Super conclusione, de qua initio hujus discursus, quod scilicet in hac materia feudali non intret regula juris communis, plus valere quod agitur, quam quod simulate concipitur, habetur pluries hoc eodem titulo, præsertim *disc. 7. 30. & 106.* Ac etiam a simili habetur in materia officiorum, vel similibus jurium regalium, quæ obtinentur a Principe quoniam metiuntur cum eisdem regulis, *tit. de Regal. disc. 1. 15. 17. 38. & 40.* & insinuatur etiam *sub tit. de Credito, disc. 13. n. 24. & disc. 35. n. 44. & 45.* & alibi, cum sit propositio vera, quoties casus circumstantiæ non suadeant limitationem, quia nempe ejusdem Principis scientia, & approbatio accedat, juxta ea, quæ *sub tit. de pension.* habentur in materia pensionis fiduciariæ, quæ reservetur in faciem unius, revera tamen ad favorem, & commodum alterius.

De alio vero puncto, an feuda reputanda sint de meliori *Card. de Luca, Lib. I.*

bus, vel de pejoribus bonis, & quomodo æstimari debeant tam in forte, quam in fructu, habetur actum supra etiam *disc. 19.* & habetur quoque actum *sub tit. de judic. disc. 33. num. 48. cum seqq.* ubi videndum.

De iis, quæ concernunt alienationes, aliosque contractus pupillorum, seu minorum, vel Communitatum, agitur in sua materia *sub tit. de alienat. & contract. prohib.* ubi præsertim *disc. 23.* agitur de ista consideratione adjacentiæ bonorum, ut censeri debeat pretio æstimabilis.

Et super quæstione, de qua in fine, an scilicet pendente discussione validitatis, vel invaliditatis actus, vel alterius contractus, illemet, qui illum impugnat, agere possit ad adimplementum, plura colligit hinc inde Modernus, de Luca ad Franch. *decis. 373.*

J A N U E N.

PRO STEPHANO, ET FERDINANDO DE SPINOLIS

CUM ANTONIOTTO FRATRE PRIMOGENITO.

Responsum pro veritate extra Curiam.

Debita soluta per Primogenitum successorem feudi ex præcepto primi acquirentis, seu Erectoris Primogenituræ, an reperantur a successoribus in ea, & transmittantur ad hæredes allodiales, & aliqua de contributo inter successores duplicis patrimonii feudalis, vel allodialis, quando cesset, ac debitum spectet ad unum patrimonium tantum?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 Possessori feudi, vel Primogenituræ rescindendum est, es alienum solutum de proprio.
- 3 Et non habetur ratio fructuum perceptorum, & de ratione.
- 4 De pluribus quæstionibus cadentibus in materia debiti soluti de proprio per feudi, vel fideicommissi possessorem.
- 5 Si Feudatarius habet plures hæredes in feudalibus, & allodialibus, ad quem, & quomodo spectet debitorum solutio?
- 6 Quid de debitis contractis per possessores plurium majoratum, seu fideicommissorum?
- 7 Caducatio non intrat in donatione inter vivos per prædecessum domstarii.

D I S C. XXV.

Cum ab antiquo, & immemorabili tempore Majores Joannis Georgii, ac Damiani de Spinolis, præsertim Antonius eorum pater, possedissent in liberum allodium, & absque recognitione Imperatoris, vel alterius Principis, Castrum Insulæ, Januæ Diocesis, & Castrum Varianz, Tortonen. cum quibusdam aliis annexis, præfati Jo. Georgius, & Damianus ab Imperatore Ferdinando primo, & successive ab Imperatoribus Rodolpho, & Ferdinando secundo, & forsitan aliis, vel jure investituræ, vel respective renovationis, dicta loca recognoverunt in feudum liberum, francum, & alienabile pro se ipsis, eorumque legitimis, & naturalibus liberis, hæredibus, & successoribus quibuscumque, ita tamen quod dicta Castra, & bona sapiant in omnibus naturam allodii, quoque de eisdem dictus Joannes Georgius, & Damianus, eorumque successores libere disponere possint, reservata solum Imperatori superioritate, & juramento Fidelitatis.

Cum autem Damianus Liviam unicam Filiam haberet destinatam (prævia dispensatione Apostolica) in Uxorem Marci Antonii Filii primogeniti Joannis Georgii, istius matrimonii contemplatione, & causa, super dictis Castris, & bonis per eisdem Joannem Georgium, & Damianum, ex dotis, ac respective donationis propter nuptias titulis, ordinatum fuit fideicommissum perpetuum cum ordine Primogenituræ, hoc est Joannes Georgius sponsi pater, per viam donationis propter nuptias donavit suam portionem dicto Marco Antonio, ejusque filiis, & descendentibus in perpetuum, Primogenituræ ordine servato, donec ejus linea masculina duraret, juncto onere solvendi scuta 6. m. auri, hoc est bis mille Juliz Uxori, & respective matri in causam restitutionis suarum dotium, alia bis mille Stephano, & reliqua bis mille Joanni Baptistæ ejusdem Joannis Georgii Filii secundo, & tertio genitis.

F

Et

Et quatenus linea masculina dicti Marci Antonii deficeret, seu non inciperet cum eodem ordine Primogenituræ in omnibus, & per omnia dicta Castra, & bona devenirent in Stephano secundogenitum, ejusque lineam masculinam, qua pariter finita, vel non incepta cum eodem ordine devenirent in Joannem Baptistam tertio-genitum, ejusque lineam masculinam, & post istam ad lineas foeminarum, repetito in prædictis Stephano, & Joanne Baptista, eorumque liberis, & descendantibus, ac aliis vocatis eodem onere solvendi dicta scut. 6. m. quatenus soluta non essent, vel eam ratam, quæ remaneret non soluta, itant per dicti fideicommissi, seu Primogenituræ successores conservari debeant indemnes hæredes dicti Marci Antonii pro eo quod solutum non esset, cum aliis ad rem non facientibus, dictumque Instrumentum inserto ejus tenore de verbo ad verbum in omnibus approbatum fuit per Imperatorem Rodolphum II.

Georgio patri, & donatori prædecessit Marcus Antonius sponsus, per cujus obitum dissolutum fuit Matrimonium superflite Hieronymo, in quem tractu temporis devenit dictorum Castrorum utraque portio, ex successione scilicet patris, vel avi paterni, ac etiam matris, atque hic novas investituras obtinuit ab Imperatoribus Matthia, Ferdinando secundo, & Ferdinando tertio, cumque dicta scut. 6. m. per Marcum Antonium præfatis Julie, Stephano, & Joanni Baptistæ soluta non essent, dictus Hieronymus ea solvit ex pecunia dotali N. suæ Uxor, reportata forsane cessione jurium, vel accedente conventionione de subintrando in illa, cum scripturæ super hujusmodi solutione sequitæ communicatæ non fuerint.

Defuncto Hieronymo, superstitibus Antonio Primogenito, ac Stephano, & Ferdinando secundogenitis, quos aliorum bonorum liberorum allodialium hæredes scripsit, cum isti in ætate forsane pupillari, vel minori constituti essent, d. N. Uxor, ac mater respective de dicta summa dotali scut. 6. m. auri ut supra soluta, de præfatis bonis allodialibus sibi satisfieri curavit, unde debitari contingit, an dicti Filii, & hæredes, actionem habeant contra Primogenitum dictorum Castrorum, & bonorum feudalium possessorem pro reintegracione, tanquam de debito spectante ad Primogenituram de istius bonis solvendo.

Conclusive loquendo, juxta laudabilem Curia Romanæ stylum, superflua, seu levia refecantem, pro dictis hæredibus allodialium contra Primogenitum, & Primogenituram, pro veritate respondendum censui, utraque legis, ac hominis dispositione in idem tendente, cum hoc videretur onus annexum ipsi Primogenituræ, ejusque occasione debitum, ideoque gravato illud solvendi reficiendum, postquam casus restitutionis evenit, ac jus ipsius gravati possessoris cessavit.

2 Ut de refectioe per successorem in fideicommissio, vel Primogenitura faciendæ gravato, vel fideicommissario prædecessori, seu ejus hæredi, de illo ære alieno, quod hic de suo extinxit, bene firmant Molina de Primog. lib. 1. cap. 26. num. 10. ubi adden. Roder. de annu. red. lit. lib. 2. q. 19. num. 43. Casanat. consil. 28. num. 1. & seqq. late Salgad. in Labyrinth. par. 2. cap. 7. ex num. 11. ad finem, plene, & docte de Marin. lib. 2. var. resol. 21. ex num. 6. ad fin. apud quos Concordantes.

3 Et de gravato detrahente ex bonis fideicommissi æs alienum hæreditarium, quod de suo solvit, absque eo quod aliqua ratio habeatur de fructibus suo jure durante perceptis Peregr. de fideic. art. 35. num. 10. Fusar. de subst. q. 665. late Rota apud Buratt. decis. 509. num. 5. ubi addent. & in aliis satis frequenter, quia est hodie in Rota, & Curia conclusio plana non admittens amplius controversiam.

Ex ea clara, & convincenti ratione plene expensa per Marin. & Salgad. loc. cit. quod possessor Primogenituræ, Majoratus, vel feudi consideratur duplex homo diversus, quodque facto casu restitutionis Majoratus, vel feudi, dicitur extingui una persona, & remanet solum altera propria, cui tanquam per excitationem a somno potius quam a morte, competunt omnia, quæ vel ante adeptionem, vel durante possessione Majoratus, fideicommissi, vel feudi competeant, vel quæ sita sunt, perinde ac si causa prædicta redacta esset ad non causam, cum tunc hujusmodi detractio competat saltem tanquam melioramentum.

Et si hæc procederent, etiam si dictus Hieronymus Primogenituræ possessor vivens extinxisset hoc debitum de propria pecunia, & cum ejus bonis allodialibus, nam adhuc transmississet ad ejus hæredes allodiales hoc jus detrahendi ex bonis fideicommissariis, multo magis, dum id egit cum

pecunia aliena, & ut uxor in jura subintraret, atque restitutio dictæ mulieri facta est ex privilegio electionis creditori competente in bonis sui debitoris, non autem ex voluntate ipsius gravati, seu possessoris fideicommissi, vel feudi, unde propterea credebam esse in casu indubitato.

4 Triplex enim quæstio in subjecta materia cadere potest, ac per nostros Scribentes tractari solet, quarum nulla videbatur ad hanc facti speciem applicabilis, una est super præsumpta donatione, an scilicet feudi, Primogenituræ, vel fideicommissi possessor id egerit animo donandi, & ut hoc augmentum intrinsecum resultans a liberatione servitutis, cedat ad beneficium ipsius feudi, vel Primogenituræ, & ista quæstio sine dubio non cadebat in præfenti, dum nulla concurrebant, nec quidem remota donationis inditia, stante quod extinctio non erat facta de suo, sed potius de alieno, neque Hieronymus quando id egit, erat in hoc statu.

Altera quæstio est, an idem gravatus seu possessor, ita in jus dimitti creditoris succedat, quod translative illud acquisivisset, ad effectum, ut dicatur vivus ille idem Census, seu alter contractus fructifer ad ejus favorem pro curi fructuum, & super hoc satis certant DD. ut præsertim liquet apud Salgad. loc. cit. ubi quod circa repetibilitatem pecuniæ erogatæ in sorte principali nemo dubitat, & neque ista quæstio intrabat in casu.

Tertia demum quæstio est in feudis, ubi agitur de habentibus admixtam qualitatem hæreditariam, itaut eorum successor teneatur ad onera, & debita per contributum cum hærede in allodialibus, atque defunctus duos habeat diversos successores, unum in feudaliibus, & alterum in allodialibus, ut est in Regno Neapolis, ex plene deductis per Marin. d. ref. 21. Fab. de Ann. cons. 4. Cappyc Latr. consult. 9. & 10. & omnes Regnicolas passim, ut in Romana contributionis de Columna, & in aliis eod. tit. & tunc adesse potest aliqua difficultas, bene etiam expensa per Marin. ubi supra, de qua neque inspicere oportuit, quia neque in casu.

Ubi vero agitur, vel de fideicommissio, vel de feudo antiquo pacti, & providentiæ, in quo successor veniat jure suo independenter ab ultimo possessore, cujus hæreditariam qualitatem habere non teneatur, tunc dicta difficultas non intrat, & supradicta regula remanet indubitata, ut in specie Marin. ubi supra, ex n. 7. ad 13. ubi num. 14. advertit, in ea causa gravissima, tam ipsius quam graviorum Italia Jurisconsultorum labore, & summo studio examinata, non inveniri Doctorem, qui dicat contrarium, vel quod obstaculum recipiat in feudis antiquis ex pacto, qualis erat casus hujus controversiæ.

5 Atque in ea quæstione nimium per feudistas agitata, cui scilicet incumbat onus solvendi debitum contractum per defunctum, qui plures diversos habeat hæredes, unum in feudaliibus, alterum in allodialibus, sola difficultas cadit, ubi feuda habent qualitatem hæreditariam, itaut etiam feudorum successor sit defuncti debitoris hæres, ex his, quæ plene habentur per Fab. de Ann. d. cons. 4. ubi omnes feuditarum opinioniones docte, & elaborate refert, & expendit, & in aliis hoc eod. tit. ut supra.

Sed ubi agitur de feudis pacti, & providentiæ, in quibus successor veniat jure suo independenter ab ultimo defuncto, & possessore, tunc receptissimum est, spectandam esse causam, in quam debitum contractum fuit, si enim est ex causa allodialium, onus pertinet ad solum illorum hæredem, absque eo quod feudorum successor in aliquo teneatur, & e converso si contractum est occasione feudali, solus illorum successor tenetur, absque aliqua obligatione hæreditatis allodialis, ut cæteris allegatis bene Fab. de Ann. d. cons. 4. num. 9. & num. 14. & 15. ubi quod est conclusio verissima.

6 Et de hac eadem distinctione in possessore plurium majoratum, qui per istius mortem in plures diversos successores transeant cum hac distinctione, ut scilicet attendatur causa debiti productiva, ejusque solutio pertineat ad successorem illius majoratus, in cujus causam debitum contractum fuit, plene idem Salgad. p. 2. cap. 9. nu. 20. cum seqq. & cap. 2. num. 24. cum seqq. ac etiam habitum fuit pro absoluto in Romana Contributionis de Cæsis 15. Junii 1665. cor. Cerro, confirmata 10. Maji 1666. coram eodem, de qua causa hoc eod. tit. ad materiam Bullæ Baronum, & ideo cum hoc debitum contractum esset ex præcepto ordinatoris Primogenituræ, & in ejus causam, videbatur esse extra omnem difficultatem.

Atque alias Primogenituræ beneficium resolveretur in evidens maleficium, & damnum, si Primogenitus teneretur de proprio hujusmodi debitum solvere, absque actione reintegra-

tegrationis post Primogenituram, seu feudum dimissum, quoniam de facili, & frequentius dari potest casus, quod Primogenituræ, vel feudi emolumentum ex ejus fructione obventum esset longe minus, ut clare ad sensum.

Unde succedente Primogenito in feudo novo juris Francorum, cum ipse teneatur secundogenitis refundere in sorte principali partem pretii, quod dicitur esse in hæreditate allodiali; utique aperta iniquitas esset dicere, quod facto casu successionis feudi partionati ad favorem alterius agnati per investituram vocati, deberet hic Primogenitus remanere damnificatus de suo, quodque ejus hæreditas solvere teneretur debitum ista occasione contractum, cum similibus.

Clarius vero, ac indubitanter præmissa procedunt, ubi dictæ dispositioni legis accedit etiam dispositio hominis, quæ omnem penitus quæstionem dirimere videtur, ut erat in præsentis, dum in instrumento erectionis Primogenituræ claris verbis sæpius repetitis disponitur, ut hoc debitum solvi debeat ab iis, qui successive ad Primogenituram vocati sunt, absque eo quod hæredes Primogeniti defuncti ex ista causa molestari possint, sed debeant per successorem indemnes conservari, unde propterea casus videbatur omnino planus contra feudorum, seu Primogenituræ successorem, ad favorem aliorum hæredum in allodialibus.

Edito isto responso, Scribentes pro Antoniotto Primogenito admittentes dictarum conclusionum veritatem, dicebant eas corruiere ex defectu applicationis, stante quod onus solvendi dicta scuta octo mille inunctum esset soli Marco Antonio primo donatario, cujus vocatio caducata erat per ejus prædecessum Georgio donatori, unde Hieronymus non substitutus, & succedens jure fideicommissi, sed potius primo vocatus dicendus erat absque onere, quod utpote personaliter, & per nomen proprium Marco Antonio adjectum, censendum non erat repetitum, ex deductis per Mantic. de conjectur. lib. 10. tit. 6. num. 9. & seqq.

7 Sed replicando dicebam clarum esse dictorum Scribentium æquivocum, tum quia caducatio juxta terminos text. in l. unic. C. de caduc. tollen. intrat in legatis, vel aliis dispositis per ultimam voluntatem, sive per donationem causa mortis jure ultimæ voluntatis regulatis, non autem in donatione inter vivos ab initio perfecta, quamvis executio post mortem donatoris dilata esset, juxta dec. 664. Merl. alias decis. 9. p. 7. rec. cum vulgaribus.

Tum quia, ubi admittenda esset opinio volentium donationes factas contemplatione certi matrimonii per ultimus dissolutionem vivente donatore, tanquam ex cessante causa resolvi, quod cessantibus conjecturis diversæ voluntatis neque subsistit, ex iis, quæ in sua materia habentur sub tit. de donat. præsertim in Parmen. pro Comite Tarascono, tunc admittenda esset resolutio in totum, unde propterea Primogenitus prætereundum non posset successionem præcipuam in portione Castrorum spectante ad Georgium donatorem, sed sublata de medio donatione, æqualis esset omnium fratrum successio tanquam in bonis liberis, ex avita successione ad Hieronymum communem patrem obventis.

Ac ulterius, quia sive dictus Hieronymus esset primus, sive secundus ad dictam donationem vocatus, adhuc sine dubio, onus per Marcum Antonium primum donatarium non adimpletum, ab ipso adimplendum erat tum quia nulla concurrebat ratio, cur donator dicto oneri subicere voluerit Marcum Antonium filium primi gradus cognatum ac magis dilectum, & ab illo eximere nepotem nasciturum tunc ignotum, & erga quem nulla dilectio cadere poterat. Tum clarius, quia onus respicit principaliter favorem secundogenitarum, quibus dictam summam donator præstari voluit, in recompensam amissæ successionis in dictis feudis, quæ alias eis æqualis esse deberet, ideoque hic effectus venit spectandus, non curata persona, quæ onus implere debeat, cum nil referat, an a primo, vel a secundo impleatur, ita ut videatur onus magis reale, & correspondivum ad ipsam Castrorum successionem, quam personale.

Quemadmodum enim, patre ex causa onerosa acquirente feudum individuum juris Francorum solo Primogenito conveniens, tenetur iste communicare secundogenitis portionem integri pretii, sive succedat ipse filius Primogenitus, sive eo prædefuncto, primum locum in succedendo occupet nepos ex dicto filio prædefuncto, cum hoc non tollat dictæ communicationis obligationem, in qua spectatur magis persona, cui pretii communicatio faciendæ est, quam persona solventis, ita in præsentis, cum dicti oneris adjectio aliud in effectu importare non videretur, nisi explicationem ita factam ab homine, illius obligationis, quæ alias a lege incumberet, ac adinstar dictæ obligationis lega-

Card. de Luca, Lib. I.

lis. Et nihilominus, etiam si primus donatarius patre superstitite successisset, sibi que inunctum onus implevisset, adhuc facto casu restitutionis rei donatæ, sibi, suæque hæreditati eadem actio competere ex supra deductis, unde propterea motivata remanebant prorsus extranea, nullatenus ad casum controversiæ influentia.

ANNOT. AD DISC. XXV.

Super contentis in hoc discursu, circa acquisitionem jurium, & super detractionibus competentibus resolutio feudo, habetur actum disc. proxime præced.

Et de materia contributi ad debita feudatarii defuncti inter hæredem in feudalibus, & alterum in allodialibus, sive etiam inter plures diversos successores diversorum feudorum, vel fideicommissorum, & majoratum, habetur actum supra disc. 21. & 22. & in aliis, ac etiam agitur infra disc. 89.

ROMANA CREDITI DOTALIS.

Discursus instructivus ad petitionem cujusdam Magnatis.

De assensu generali competente ex gratia favore dotium super feudis in Regno Neapolitano, an & quando locum habeat, & quomodo intelligatur? & aliqua de paragio debito fœminis super feudis.

S U M M A R I U M.

- 1 **I**N matrimoniis contractis per Cives Neapolitanos intelligitur præstitus assensu pro dote constituenta, & restituenda super feudis.
- 2 Etiam pro dotario, seu antephuo.
- 3 Dummodo obligatio sit expressa, secus si tacita, vel generalis, & num. 15.
- 4 Procedit in feudis omnium intervenientium in instrumento dotali, cui assensus præstitus censetur.
- 5 Habet etiam locum in donationibus contemplatione matrimonii, aliisque conventionibus a matrimonio dependentibus.
- 6 Si feudi corpus inutiliter in dotem detur, quia sustinetur actus in pretio, gratia suffragatur pro dicti feudi obligatione.
- 7 An gratia suffragetur mulieri illegitima, vel spuria?
- 8 An suffragetur hæredibus extraneis viri, vel mulieris?
- 9 An comprehendat feuda quæ sita per virum soluto matrimonio?
- 10 Procedit etiam pro asservatione dotis.
- 11 Quid favore dotis confessate?
- 12 Suffragatur etiam Instrumento mutui, in quod debitum dotis est transfusum.
- 13 An pro interusuriis, seu usuris dotalibus?
- 14 Assensus prædictus censetur concessus ab ipsomet Rege.
- 15 Non procedit gratia pro mulieribus illegitimis certis casibus, neque in obligatione tacita, sed requiritur expressa.
- 16 Assensus prædictus ex gratia procedit in subsidium, non extantibus bonis liberis, & quid in feudis Dignitatibus?
- 17 Quid in feudis planis, & de tabula?
- 18 Assensus favore dotis an concedi possit post mortem Feudatarii, quod declaratur, ut procedat in sola dote, & solo favore mulieris.
- 19 Quid si hæres medio tempore revocavit alienationem, seu obligationem.
- 20 Assensus prædictus concessus post mortem an retrotrahatur, & operetur ut tunc, vel ut nunc?
- 21 De Paragio competenti fœminis in feudo, & quæ actio pro eo competat?
- 22 An competat hypotheca?
- 23 Quæ actio competat contra successorem universalem, vel contra tertium.
- 24 Paragium debetur ex singulis feudis pro rata, ac etiam ex allodialibus per concursum.
- 25 An attendatur valor feudi in proprietate, vel in fructibus?
- 26 Paragium debetur omnibus fœminis, quæ succederent in feudo, si esset dividuum.
- 27 Nepes ex secundogenito prædefuncto, an debeatur Paragium, & quid in linea Collaterali.

IN congressu plurium Advocatorum, & Sapientum habito super discussione patrimonii cuiusdam Domicelli habitus bona in statu Ecclesiastico, & fenda in Regno Neapolitano, cum quidam ex primi ordinis Magnatibus Urbis grave desuper haberet interesse, sibi que expediret dicti debitoris uxorem pro ejus dotibus posse se relevare super feudis existentibus in Regno, ad exclusionem quorundam creditorum cum assensu, qui licet in tempore posteriores istis Urbis, eos tamen vincebant ratione assensus, atque aliqui satis materiam faciliterent, Ego vero ex improvise vocatus aliquas excitationem difficultates, idcirco ab eodem Magnate requisitus fui, ut pro negotii directione, discursum super materia assensus generalis competentis ex gratia mulieribus ederem, ut cognitis difficultatibus, congrua, & opportuna sumi possent remedia, prout edidi, ut sequitur.

Præsupposito pro absoluto, quod in Regno Neapolitano per Constitutionem incipien. Constitutionem divæ memoriae ampliantem juris communis feudorum prohibitionem derivantem ex c. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Fredericum, non possint absque Regio assensu feuda obligari pro dote constituenda, vel restituenda, quodque illa non veniant sub hypotheca legali, quæ dotei competit ex eis, quæ habentur in Romana, seu Rossanen. hoc cod. tit. Rex Ferdinandus Catholicus nuncupatus gratiam concessit, per Carolum V. & Philippum II. confirmatam, & ampliatam, ut in instrumentis dotalibus pro matrimoniis contrahendis per Cives Neapolitanos, sive inter se ipsos, sive cum exteris, generaliter subintelligatur concessus Regius assensus super obligatione feudalium pro dotionum constitutione, & restitutione, dummodo expresse feudalia obligentur tam pro dote, quam pro dotario, seu antephato, ad quod gratia fuit ampliata, itaut non sufficiat obligatio generalis omnium bonorum, sub qua feudalia in proposito non veniunt, ut *pragm. 2. 2. & 8. de feud.* ubi Rovit. a Ponte de potest. Proreg. tit. de assensu Reg. super dot. in princ. ex num. 12. ad 47. & passim ceteri, de quibus infra, quia est propositio in praxi receptissima.

Multas vero ampliaciones, & limitationes ista propositio recipit, juxta difficultates, quæ super hujus gratiæ praxi, & intelligentia, per illius Regni Sapientes, & ingeniosos excitatione fuerunt, quarum omnium veritatem nimis longum esset examinare, quod neque occupationes concederent, si vellem, eas tamen, ut injuncto oneri satisfaciam, solum compendiose recensere, ut cognito, quænam ex illis ad præsentis negotii propositum faciant, illarum examen ad veritatem, maturius cum aliorum judicio haberi valeat.

Ultra igitur jam dictam ampliacionem antephati, ampliatur primo gratia prædicta, ut procedat nedum in bonis viri, & mulieris, sed scæri, & quorumcumque aliorum in instrumento dotali intervenientium, quoniam assensus non est præstitus personis, vel contractui simpliciter, sed omnibus in instrumento contentis, Minadous *conf. 3.* a Ponte ubi supra, Rovit. in d. *pragm. 8. de feud. num. 4.* Merlin. *controv. 58. n. 20. lib. 2.* de Marin. *ref. quotid. 28. lib. 2. n. 15.*

Ampliatur secundo ut complectatur etiam donationes contemplatione matrimonii, aliasque conventiones ab eadem causa dependentes, & in eodem instrumento contentas, quia si verum est, assensum esse concessum instrumento, ergo omnes instrumenti partes complectitur, ut bene aliis allegatis Merlin. *controv. 60. lib. 2. num. 17.* sequitur de Marin. *d. ref. 28. num. 18.* (licet non figat pedes) Roccus *resp. 47. num. 12. & 13. 10. 1.* Pratus *discept. 44. per tot. lib. 3.*

Ampliatur tertio, ut si dotans dederit corpus feudi in dote, quia talis datio est nulla, sed sustinetur contractus favore matrimonii in æstimatione feudi, ut in dicta Rossanen. hoc cod. tit. si pro hac æstimatione dotans hypothecavit omnia feudalia pro observantia contractus, suffragatur etiam gratia, ut sentire videtur Merlin. *d. contr. 60. n. 10. & seqq.* quod tamen indiget maturiori reflexione.

Ampliatur quarto etiam si mulier sit illegitima, dummodo sit Neapolitana, seu vir Neapolitanus, Rovit. *pragm. 3. de feud.* Marin. *d. ref. 28. n. 14.* secus si sit spuria ex Patre Neapolitano, & Matre externa, Franch. *decis. 452.* Rovit. *d. pragm. 8. n. 5.* Ampliatur quinto juxta magis receptam, ut

hoc privilegium suffragatur etiam hæredibus extraneis mulieris, vel viri, a Ponte. ubi supra, *n. 45. & seqq.* Theodor. *alleg. 67. nu. 5.* de Marin. *d. ref. 28. n. 1.* Ampliatur sexto ut comprehendat etiam feuda quæ sita per virum soluto matri-

monio, ut adhuc hæredes mulieris ob amplitudinem verborum gratiæ ad illa possint agere, ut probat de Marin. *d. ref. 28. n. 2. & seq.* Septimo ampliatur etiam pro causa assecurationis dotium, Capyc. *Latr. conf. 29. n. 24.* Octavo ampliatur etiam ad dorem confessam in iis casibus, in quibus confessio probat veram dorem, Capyc. *Latr. d. conf. 29. n. 25.* de Marin. *d. 11 resol. 28. n. 13.* Nono ampliatur id procedere, nedum in ipso instrumento dotali, sed in instrumento mutui vel alterius contractus, in quem dos transfusa sit, de Marin. ubi supra, *n. 16.* & est de mente omnium per *pragm. 3. de feudis*, & 12 probant allegati apud de Marin. *ref. quot. 166. n. 35.* ex ea ratione, de qua in sua materia sub *tit. de dote*, quod hujusmodi instrumentum mutui vere non fit animo novandi, & transfundendi unum debitum in alterum, sed solum ad effectum facilius liquidandi instrumentum servata forma ritus M. C. V. unde est simulatio non damnata, & criminosa, sed solum cautelativa. Ampliatur decimo etiam pro 13 interesse, seu usuris dotalibus, Rovit. *d. pragm. 8. n. 2. in fine*, de Marin. *ref. 166. n. 26. & 34. lib. 2.* cujus contrarium sustinet late Larrea *decis. 37.* ubi agitur de interesse non convento, sed contrarium adinstar eorum, quæ notantur in materia *auth. res qua*, videtur verius, & admittitur per Rot. in Romana *concurfus creditorum 24. Martii 1662. cor. Cerro, ad que conferunt deducta in 1 causa sub tit. de Real. ad materiam officiorum.* Ampliatur undecimo ut hic assensus censeatur 14 concessus ab ipso Rege, quod satis prodest ad plures effectus, præsertim illum, ut veniant etiam feuda titulata, super quorum alienatione Prorex non potest assentiri, Rovit. *d. pragm. 2. de feud. num. 4.* & de cujus potestatis defectu habetur etiam in Neapolitana *concurfus creditorum hoc tit.*

Limitatur e contra dicta gratia, ut non suffragetur (supra) 15 riis Civis Neapolitani ex matre externa, ut supra in quarta ampliacione, limitatur secundo ut procedat in hypotheca expressa, secus autem in tacita legali, ne dentur duo specialia circa idem, ut ex Camerario notant Rovit. in *dict. pragm. 8. num. ultim.* plene Capyc. *Latr. d. consult. 29. per tot.* contrarium sustinent Anellus Amatus *conf. 35.* Brancacius apud Marin. *d. ref. 28. num. 25. & seqq.* sed regulariter, & abstracte verior videtur opinio Camer. prout sentit de Marin. ubi supra *num. 19.* & constat ex phrasi, qua utitur Brancacius, in eo autem casu de quo Amatus, & Brancacius ex una, & Capyc. *Latr. ex altera* Scribentes ex objecto in eadem causa, aderat expressa promissio de hypothecando in Capitulis matrimonialibus, quam promissionem decisum fuit habendam esse pro hypotheca a principio, proindeque sola Capitula sufficere, licet Staiban. *jun. ref. 114. num. 10. & seq. vol. 2.* velit hoc privilegium competere in instrumento publico, non autem scripturæ privatæ, quod solidam non habet rationem.

Tertio limitatur ut hic assensus suffragetur in subsidium, 16 aliis nempe bonis allodialibus non existentibus, Camerar. in *cap. 1. an agnatus, in fin. num. 157. Ann. alleg. 115. nu. 3. & seqq.* Rovit. *d. pragm. 8. n. 7.* & probari videtur per Constitutionem, *fratribus*, leges enim correctæ possunt etiam ad veritatis comprobationem, vel aliarum legum interpretationem deduci, & hanc sententiam de jure post Milanen. *decis. 7. num. 53.* Manent. *decis. 28. num. 15. & alios*, tenuit Rot. in Mantuana dotis 6. Junii 1636. cor. Coccino (licet minus tute in suo casu) contrarium vero strenue sustinet a Pont. *d. tit. de assensu Reg. super dot. in princ. n. 15. & seqq.* & hanc opinionem esse recipiendam tenet de Marin. *d. resol. 28. n. 11.* qui limitat in feudis dignitatum juxta *decis. Minad. 13.* & cum ista potius transire videtur Rovit. dum opinionem a Pont. secundo loco recenset, & hanc in praxi magis receptam in Tribunalibus Neapolis audio, quamvis tute id asserere non valeam, ob longam absentiam ab illis Tribunalibus, quæ solum adolescens practicavi.

Limitatur quarto ut non procedat assensus prædictus 17 in feudis planis, & de tabula, sed tantum in quaternatis, ut ex Frecc. & Rov. *d. pragm. 8. n. 6.* sequitur de Marin. *d. ref. 28. n. 12.* asserens id late probari per Tasson. *alleg. 14.* Limitatur quinto in carente successore, cui assensus hic non censetur præstitus, Rovit. *d. pragm. 2. n. 5.* de Marin. *d. ref. 28. n. 17.*

In casibus autem, in quibus cessante dicta gratia, expeditur assensus expressus, dos in hoc ab aliis privilegiata reperitur, quod ejus favore assensus expediri potest, etiam post mortem feudatarii, quando alias juxta regulas generales expediri non potest, ut ex notabili theoria Bartholomæi de Capua fundata in l. si ego, §. si res, ff. de jur. dot. firmant communiter Regnicolæ feuditæ, de quibus Loffred. *conf. 31. in princ. n. 11.* Franch. *dec. 86. n. 1. 126. n. 6. & 620. n. 10.* Ann. *alleg. 66. Molphes. consil. 3. Montan. in c. Imperialem, n. 206.*

Et licet a Ponte de potest. Proreg. tit. de assens. Reg. super dot. §. 1. per tot. acriter hoc impugnet, eumque sequatur Salgad. in Labyr. cred. p. 1. c. 33. ex nu. 12. ubi late discutit materiam text. in d. l. si ego, §. si res, attamen in Regno recepta videtur dicta sententia, quam bene tuetur Montan. ubi supra, quia feuda sunt hæreditaria mixta, in quibus successor tenetur esse hæres ultimi defuncti, quamvis eo invito ad feudum veniat, juxta dec. Franch. 1. n. 16. & seq. ob quam qualitatem in eandem sententiam ex Camillo de Curte devenit idem Salgad. ubi supra, n. 24. cujus rationes videntur admittendæ in majoratibus, vel feudis ex pacto.

Declaratur tamen hæc conclusio, ut procedat tantum in dote, in qua mulier tractat de damno vitando, & ne indotata remaneat, secus autem in antephatu seu alio lucro, Franch. d. dec. 126. n. 7. & 620. n. 13. ex qua ratione dicendum etiam venire, hoc esse privilegium personale mulieris cum ipsa terminandum, quia ea defuncta cessat unica ratio conclusionis, ne scilicet mulier remaneat indotata, prout eandem conclusionem, ex Afflict. & Capyc. limitat Lanar. conf. 73. n. 7. quem refert & sequitur Galeot. lib. 2. controu. 27. in fin. 19 ubi declaratur decis. Afflict. 111. quoties nempe hæres revocavit obligationem, sed non video quidnam hoc operetur, quia si hæres in feudo succedens, cogi potest invitus ad petendum assensum, inutilis est hæc revocatio, præterquam quoad jus alteri medio tempore legitime quæsivum, 20 in cujus præjudicium assensum non retrahitur, sed attendendum esse ut nunc, & non ut tunc firmant a Pont. ubi supra n. 23. & bene Franch. d. dec. 86. n. 4. cum aliis in simili materia retractionis plene congestis per Salgad. in Labyrint. cred. p. 2. c. 31. ex n. 34. quoniam contractus super feudo nullum habet statum implicitum validitatis, proindeque revalidatio attenditur ut nunc, non ut tunc.

Tertius enim, qui medio tempore cum assensu quæsivit jus super feudo, non debet pati præjudicium, quia quando jus suum obvenit, jam feudum erat liberum, nulli oneri, hypothecæ, vel servituti affectum, itaut ipse fuerit primus in imprimenda in feudo servili qualitate.

Contraria vero procedunt in actu habente implicitum statum validitatis, itaut principium sit confirmabile, & cum hac distinctione procedit etiam Rot. in Rom. residui dotis 8. Junii 1654. cor. Meltio ex §. Quo vero ad novum motivum, ubi admittitur retractio ad diem contractus in iis casibus, in quibus res in contractum deducta erat in commercio, itaut non repugnante intrinseca rei materia, solum obtaret licentia Superioris pro solemnitate, quæ fuit expresse reservata, quæ decisio emanavit in notabili casu, de quo in sua materia sub tit. de dote in causa prædicta, ubi de hac materia retractionis.

Et dum in hanc materiam incidit sermo, ut aliquorum, qui in congressu intervenerunt, curiositati satisfiat, eorumque mandatis parendo, subjungo, quod licet per leges Regni alteratum sit jus commune feudorum, itaut illo attentio foemina nullum jus habeat in feudo pro dote, seu paragio, attamen ex Constitutione incipien. in aliquibus, 21 illud dicitur ei debitum, adeout foemina petat paragium conditione ex lege, Afflict. dec. 162. Camerar. in l. Imperialem, car. 105. lit. B. in magnis litteris, Rovit. pragmat. 25. de feud. num. 59. Marcian. disp. 76. num. 8. late Amat. Pannonitan. lib. 1. var. cap. 2. Giurb. observ. 28. num. 1. & 5. Amat. Neapolitanus, conf. 42. Staib. jun. ref. 102. vol. 2. qui alios cumulant, quia textus Constitutionis loquens expresse de successione feudorum, mandat foeminis per masculos exclusis dari dotem de paragio, unde propterea paragium esse onus feudi plerique dicere solent relati per Marcian. d. disp. 76. n. 8. Amat. d. ref. 2. n. 43. Staib. d. ref. 102. num. 3. & 4. 22 Sed in hoc sistendum, quia verius videtur pro eo non competere hypothecariam, vel aliam actionem realem, ut per Afflict. d. des. 162. cum aliis per Rovit. d. pragmat. 2. de feud. n. 64. Roccum resp. 68. n. 13. 10. 2. Giurb. d. observ. 28. n. 30. Tapp. dec. 48. n. 4. Thor. 2. p. compend. dec. verbo tertis possessores il 2. col. 3. Marcian. d. disp. 76. n. 10. & 11. quod etiam admittit Staiban. ubi supra. Dicitur tamen onus feudi improprie, quia nempe actio personalis pro hujusmodi paragio competens, est quandoque exercibilis contra tertium feudi possessorem, tanquam ad debitum occasione feudi, & sic cum feudum sit occasio debiti, propterea dicitur onus feudi, non quod illius corpus aliquo reali onere affectum sit, sed ex quadam personali, seu rei persecutoria actione, ex deductis in Romana restitutionis pecuniarum pro Caffarellis hoc eod. tit. ad materiam Bullæ Baronum.

23 Contra successorem igitur universalem feudi, tanquam habentem qualitatem hæreditariam, datur actio personalis Card. de Luca, Lib. 1.

ad factum, vel per tenentam in feudo juxta praxim antiquam, vel per coactionem ad illud vendendum juxta praxim hodiernam, sed contra successores particulares datur actio ad fructus tantum feudi, & in subsidium, ut quicquid discrepet Rovit. d. pragmat. 25. n. 70. (qui tamen n. 71. quoad fructus non videtur negare) firmat per Tappiam, Thorum, Giurbam, Marcianum, & alios, apud quos etiam habetur, tertios possessores plurium feudorum, non insolidum, sed pro virili conveniri posse, atque ad ratam feudis convenientem.

Paragium enim foeminae exclusæ a successione, non debetur ex solis feudalibus, sed ex integro patrimonio feudali, & allodialium per æs, & libram, Giurb. d. observ. 28. n. 29. & 36. eodem modo quo in solvendis feudatarii debitis fit concursus inter hæredem paganicum, & militarem, in qua divisione faciendæ non attenditur valor feudorum in fructu, sed in proprietate, attento tempore mortis feudatarii, de cujus successione agitur, unde advertendum, quod aliud est taxare patrimonii quantitatem ad effectum regulandi dotis congruitatem Patre vivente, & tunc attendendus videtur potius redditus quam valor in sorte. Aliud vero taxare ejusdem patrimonii quantitatem, ad effectum taxandi paragium ad terminos legitime, cujus loco in terminis dictæ Constitutionis in aliquibus, dos succedit, ac faciendi dictum concursum bonorum allodialium, & feudali, ut hic, nam tunc attendenda est fors, non redditus, Giurb. d. observ. 28. in fin.

Dictumque paragium debetur omnibus illis foeminis, 26 quæ si feudum esset dividuum, de jure communi participarent in ejus successione, quia dicitur subrogatum loco portionis hæreditariæ, in qua cessante exclusione foeminarum, & individuitate succederent, adinstar vitæ militiæ debite masculo secundogenito excluso, ut late per Amat. d. ref. 2. lib. 1. & ref. 75. lib. 2. ubi plura ad hanc materiam, præsertim 27 si nepti ex secundogenito prædefuncto debeatur paragium in feudo obvento ex successione avi, & si debeatur dos de paragio in linea collateralis; Et hæc sunt quæ discursive, & ad materiam notitiam mihi occurrunt insinuanda, ex quibus requirens desumere poterit id quod ad rem suam faciat, maturius in congressu discurrendum, rogans admittere justam excusationem, si forte in aliquibus ex dictis propositionibus contingat deviare ab illis opinionibus, quæ in dictis Tribunalibus essent hodie magis receptæ, ob supra insinuatam causam longævæ absentia ab eorum praxi.

ANNOT. AD DISC. XXVI.

Cum ista sit materia localis, utpote pendens ex gratia particulari, non de facili versanti in Curia Romana datur occasio de illa agendi, ideoque ultra deducta in discursu, videri poterunt deducta in materia apud Reverter. & Addent. decis. 3. 120. 229. & 570. & Modern. de Luca ad Franch. decis. 613.

NULLIUS PROVINCIAE BAREN. MELIORAMENTORUM,
PRO PRINCIPE MONACHI.

Responsum pro veritate.

Feudatarius feudo privatus, & deinde ad illud restitutus, quæ melioramenta reficere teneatur ei, qui hoc medio tempore ex Domini directi investitura idem feudum possedit, & quomodo hæc melioramenta sint æstimanda?

Et de restitutione feudatarii rebellis ex Capitulis, & conventionibus pacis, an dicatur gratia importans novam concessionem, vel potius omnimodam restitutionem in pristinum statum jure postliminii, & reviviscentiæ, seu excitationis antiqui domini?

S U M M A R I U M.

- 1 Acti series.
- 2 Melioramenta feudatario reficienda sunt inspecto tempore, quo refectio solvenda est.
- 3 De intelligentia text. in cap. 1. §. si Vassallus hic finitur lex, super refectioe melioramentorum.
- 4 Factum Principis supremam potestatem exercentis dicitur casus fortuitus.
- 5 Restitutio feudi post incursum caducitatem, an sit gratia importans novam concessionem?

- 6 *Gratia interpretanda sunt, ut quominus fieri potest tertio præjudicent, & alienum jus tollant.*
- 7 *Ubi habemus juris regulam, ab ea non est recedendum, donec doceatur de limitatione.*
- 8 *Restitutio rebellium, vel bannitorum vigore Capitulorum pacis non est gratia, & operatur veram restitutionem ad pristinum statum jure postliminii.*
- 9 *De differentia inter meliorantem jure Domini, & jure possessoris.*
- 10 *Ubi plus importat melioratum quam impensum, quid reficiendum sit?*
- 11 *An melioramentum latens resultans ex suo gubernio sit reficiendum?*
- 12 *Melioramenta separabilia non sunt reficienda, sed remanent in dominio meliorantis.*
- 13 *Declaratur, concurrente æquitate.*

D I S C. XXVII.

1 **C**um ob immutatam devotionem, gredidissent Officiales Regiæ Camerae Neapolis, Honoratum Grimaldum Monachi Principem in eo Regno plurium feudorum possessorem, in ipsorum caducitatem incurrisse, illa utpote ad Cameraam devoluta diversis personis vendiderunt,

Post cursum autem annorum circiter 25. in Capitulis Pacis inter Reges Catholicum, & Christianissimum *cap. 104.* conventa fuit dicti Honorati restitutio, ac omnimoda reintegratio ad feudâ aliaque in Regno possessa, in cujus conventionis executionem, præstita per eundem Honoratum cautione de reficiendo intermediis possessoribus de melioramentis opponentibus, quicquid fuerit judicatum, dicta reintegratio effectum sortita est, unde introducta super hujusmodi melioramentis causa in Sac. Consilio, prætendebatur ex parte illorum, qui emerant Oppida Terlitii, & Canasii, & Castrum Guaragnonis, multa fecisse melioramenta, cum notabili impensa in reficiendis Palatiis Baronis habitationi destinatis, sive in ampliandis, vel reficiendis molendinis, necnon in arborum plantationibus, aliisque feudalium membrorum meliorationibus, ideoque dictam impensam esse reficiendam.

E converso autem feudatarius reintegratus non negabat reficere id quod melioramentorum valor importaret, inspecto tempore præsentis, quo refectio facienda erat, spectata solum ejus utilitate, & in quo remaneret locupletior, ideoque controversia reducebatur ad punctum, an melioramenta reficienda essent in eo, quod pro eis faciendis impensum esset, vel quantum de præsentis importaret ipsorum melioramentorum valor, super quo ex parte dicti Principis Monachi pro veritate interrogatus, respondi, ut sequitur.

Duplicem inspectionem habet hic articulus, unam ubi melioratum est minus quam impensum, alteram vero ubi est plus. In prima specie, in qua in proposita facti series 2 versari supponitur, quod scilicet melioramentorum valor, inspecto præsentis tempore, ac utilitate exinde Feudatario restituto resultante, sit longe minor eo, quod impensum prætenditur (quicquid aliqui variaverint) communis, & recepta feudistarum opinio est, melioranti per agnatum feudi successorem, sive per dominum in casu non culposæ devolutionis, reficiendum esse id quod importat valor melioramentorum, inspecto tempore refectiois, & sic id, quod minus, ut constat ex Schrader. *de feud. p. 2. c. 9. principalis sect. 2. n. 100.* & 102. Rosenth. *eod. tract. cap. 10. conclus. 43. n. 87. cum seqq.* a Ponte *dec. 12. n. 6.* de Marin. *resol. 134. n. 9. vol. 2.* & in *addit. ad Reverter. dec. 572.* & generaliter tam in terminis feudalibus, quam emphyteuticis, fideicommissariis, & similibus, ad nauseam colligit Amat. *p. 1. var. c. 14. num. 63. cum seqq.* bene Franch. *dec. 109.* ac esse regulam generalem testatur Galeot. *lib. 2. controuv. 46. num. 20.* & sæpe sequuta est Rota, præsertim apud Merlin. *decis. 546. repetita p. 6. rec. decis. 116. nu. 3.* & 4. & *dec. 318. n. 17. p. 9.* ac in aliis frequenter, cum sit propositio quotidiana.

3 Quinimmo in feudis contra meliorantem aliqua major difficultas pro minori refectioe cadere potest, quam in aliis, ex dispositione text. in *cap. 1. §. si Vassallus, sub tit. hic finitur lex*, ex quo textu litteraliter, & judicæ intellecto, plerique volunt, feudatario melioranti aliud reficiendum non esse, nisi quantum important melioramentorum inseparabilium rudera seu cementsa, sed hæc opinio est communi calculo rejecta, ut constat ex *d. decis. 572.* Reverterii cum ibi notat. per Marin. *in addit. & ex alia decisione Regiæ Camerae registrata per eundem Marin. d. resol. 134. num. 15.* & *seqq.* & bene a Ponte *d. dec. 12. n. 6.* ubi magistraliter ob-

servat, dictum textum non exorbitare a dispositione juris communis, nec propterea recedendum esse a regula text. in *l. in feudo, ff. de evict.* hoc autem insinuat pro argumento, ut plus prætendi non possit in feudis quam in aliis.

Pro ratione autem dubitandi contra feudatarium reintegratum, ut scilicet reficere teneatur totum id, quod a meliorantibus bona fide impensum est, urgere videtur, ut præmissa omnia procedant in feudatario petente refectioem melioramentorum post sequutam sui juris resolutionem ex natura rei resultantem, ob feudi aperturam, vel ad Dominum, vel ad agnatum, quia licet meliorans de tempore quo melioravit esset Dominus, ac jure veri Domini, non autem simplicis possessoris id egerit, at tamen recte sciebat sui domini, vel juris resolubilitatem, ideoque nulla sibi infertur injuria, quia casum prævidere, & cogitare potuit, atque sciens, & volens meliorando se subjecit juris dispositioni.

Non sic est in casu controverso, quia possessor feudi meliorati, de tempore quo meliorationes fecit, erat Dominus, legitimum domini titulum habens ex regia concessione, atque resolutionis casus non provenit ex natura rei, neque melioranti imputari potest, cur non præviderit, cum totum proveniret a facto Supremi Principis, quod inter casus fortuitos numerandum est, ad text. in *l. Lucius, ff. de evict.* ubi Odofred. Bart. & cæteri, Surd. *decis. 326. num. 15.* Burat. *decis. 401. nu. 2.* & sic diversus videtur præsens casus ab eo, quem generaliter in proposito considerant feudistæ, cum in isto imputari non possit meliorantis obligatio prævidendi casum futuræ resolutionis ex natura rei resultare debentis, neque cogitare teneamur ea, quæ contra juris regulas ex facto Principis tanquam ex casu fortuito contingunt.

Augetur difficultas, quod ubi prævia legitima feudi caducitate, Princeps feudatarium restituit, illa dicitur mera gratia sapiens speciem novæ concessionis, itaut multi feudistæ velint, tali casu feudum, respectu saltem restituti, & habentium causam ab eo, censeri potius novum quam antiquum, ex deductis per Iferniam, Alvarot. & Præposit. in *cap. 1. de Vassall. decrep. atat.* & per alios cumulatos per Tiraquell. *de retract. lignag. §. 32. glos. unica, n. 29.* Schrader. *de feud. p. 2. c. 3. num. 43.* Rosenth. *eod. tract. cap. 2. conclus. 18. n. 2.* & latius habetur *hoc tit. in Urbevetana feudi.*

Si ergo est gratia, illa strictè intelligenda est, ut quominus fieri potest præjudicet tertio, ejusque jus tollat, quia non sunt faciendæ gratiæ cum offensione justitiæ, ac præsumptio est Principem non censeri velle tertio præjudicare, nisi circa continentia omnimodam incompatibilitatem, & in istis cum ea majori restrictione, quæ dari potest, ut quominus est possibile, jus tertii lædatur, ad not. per DD. in *d. l. Lucius, ff. de evict.* & *l. 1. C. de petit. bonorum subhast. lib. 10.* Gabr. *de jur. quas. non tollan. concl. 1. & 2.* Add. ad *decis. 666. p. 4. rec. 10. 3. num. 70. cum seqq.* Galeot. *respons. fiscal. 23.* Capyc. *Latr. decis. 199.* de Marin. *resol. 46. lib. 2.* apud quos cæteri habentur agentes de potestate Principis in jure tertii tollendo.

His tamen non obstantibus in contrarium censeo esse veritatem, ut scilicet, exceptis melioramentis necessariis perpetuam feudi utilitatem concernentibus, quæ ab ipso primo feudatario, nisi privatus fuisset omnino fieri debuissent, & quæ non facta nunc fieri deberent, in quibus omnimoda refectio facienda est, in reliquis spectandum sit quod minus, & quantum attento præsentis tempore, ac utilitate importat melioramentorum valor, juxta conclusionem ex magis communi, & recepto feudistarum sensu supra deductam.

Moveor primo, quia ubi habemus regulam a jure determinatam, nisi doceatur de limitatione, ab ea non est recedendum, Mantica *decis. 251. n. 4.* Franch. *decis. 197. n. 9.* Barbof. *axiom. 198. ubi Concord.* unde cum tam in feudalibus, quam in aliis habeamus supradictam regulam de reficiendo quod minus melioratum, non quod magis impensum, neque in his præcis terminis, quantum videre licuit, habeamus limitationem, inhærendum est regulæ.

Secundo fortius, quia hæc restitutio non provenit ex mera gratia omnino voluntaria, juxta causæ fomentum non habente, in quibus terminis intrare possent ea, quæ pro ratione dubitandi superius dicta sunt, sed agitur de restitutione per viam conventionis in Capitulis pacis, cum justa, immo necessaria causa publicæ quietis, & utilitatis, quo casu restitutus obtinere non dicitur per viam gratiæ, & indulgentiæ, sed per viam reintegratiois conventiona-

lis importantis abolitionem sententiæ confiscatoriæ, ac retrotractionem ad suum initium per quandam speciem postliminii, perinde ac si casus non evenisset, non curato præjudicio tertii, quia bonum pacis utpote publicum, anteponendum est cuicumque privato juri, & interesse, ut ex Bald. in cap. 1. de pace Constantia, §. Sententia quoque, & §. Possessiones, recte Boss. in prax. cum. tit. de restitutione, n. 8. & 9. Peregr. de jure fisci lib. 5. tit. 2. n. 67. & in individuo retributionis conventæ in Capitulis alterius pacis inter istos eodem Reges Catholicum, & Christianissimum. Rolan. conf. 1. n. 114. & segg. lib. 3. & Menoch. conf. 103. n. 12. ubi quamvis in eodem casu Rolandi in contrarium scribat, non tamen negat conclusionem, sed ejus applicationem ex facto.

Data vero retrotractione per viam postliminii, per quod fingitur intermedium possessorem nunquam dominium, vel juris possessionem habuisse, sed solam nudam facti de-
9 tentationem, sequitur hujusmodi meliorantes minus jus habere, atque inferioris conditionis esse, quam sit feudatarius, cujus jus deinde resolvatur, quia hic de tempore, quo melioravit, jure Domini gessisse dicitur, atque magna differentia est inter meliorantem jure Domini, & jure simplicis possessoris, ut bene in his terminis advertit de Marin. d. resol. 134. vol. 2. licet in casibus ab eo singulariter positus, fortius urgeat contra meliorantem motivum malæ fidei, ob prævidendum casum revocationis, quæ de justitia ob invalidam alienationem, vel dismembrationem sequi poterat.

Reducta siquidem causa ad non causam, ac reintegrato priori feudatario ad suum primævum jus, cum retrotractione jure postliminii, perinde ac si semper fuisset Dominus, & possessor, resultat, nullam contra eum de jure proditam esse actionem, nisi illam ex æquitate de utili in rem verso, & ne cum aliena jactura locupletari contingat, ideoque non potest ad aliud teneri, nisi ad id quod importat utilitas inspecto præsentis tempore.

Super altera vero inspectione, ubi scilicet plus est melioratum quam impensum, an spectandum sit quod minus, non videtur in præsentis immorandum, cum in proposita facti specie supponatur hujusmodi casum non dari, ideo
10 elaborandum non est in superfluis, responsurus tamen, quatenus necessitas postulet; quamvis enim de Marin. resol. 133. n. 10. & segg. lib. 2. sentire videatur spectandum esse valorem melioramentorum, & quantum importat melioratum, non quantum impensum, attamen ex communi sensu feudistarum, & aliorum, de quibus supra, satis de hujusmodi opinione dubitari potest, atque in terminis melioramentorum rescindendorum hæredi gravato, vel emphyteutæ, seu marito, in contrarium videtur opinio magis communis, & in foro recepta, ut constat ex supra allegatis auctoritatibus, reserbo tamen maturiorem discursum, quoties facti circumstantiæ exigant.

11 Quatenus vero pertinet ad quandam melioramentorum speciem deductam ex populi augmento, tanquam causato ab ipsorum hoc medio tempore possidentium diligentia, & bono gubernio, libenter audirem, in qua juris dispositione, vel ratione, sive in qua auctoritate hujusmodi prætenso fundetur, quia si bene gubernarunt, suo debito muneri satisfecisse dicuntur, neque jure cautum videtur, ut Civitatis, vel Castri Dominus, probo & diligenti Gubernatori rescire teneatur melioramenta provenientia ex populi augmento inde resultanti, præsertim quia ubi hoc augmentum, constant in facto negatum, subsisteret, incertum tamen est, an diligentia, & recta administratio intermediæ possessoris fuerit causa proxima, & immediata, vel potius mediata, & remota, quia nempe aliorum locorum adjacentium infortunia hujusmodi majorem populationem causaverint, atque in hoc dicere sufficit, hujusmodi prætensionem jure non probari, alias enim alicujus tabernæ, vel hospitii conductor, seu ex alio titulo resolvable possessor, si ob ejus diligentiam, & suaves mores, majorem hospitantium, vel confluentium concursum captaverit, finita locatione prætereundum posset a Domino refectionem hujusmodi majoris aviamenti, quod theorice, & practice novum videtur.

12 Procedunt hæc in melioramentis inseparabilibus, in quorum terminis tantum cadit quæstio super modo refectionis, ea enim quæ sunt separabilia, & apta possideri jure privato distincte a feudo, rescindenda non sunt, sed in ipsius meliorantis dominio, tanquam bona allodialia perseverant, ut in d. cap. 1. §. si Vallallus, sub tit. hic finitur lex, ubi omnes, & ita distinguendo advertit de Marin. d. resol. 134. vol. 2. num. 16. unde propterea domus, & alia membra empta prope Molendina Terlitii, & in Castro Guara-
Card. de Luca, Lib. I.

gnonis, tanquam apta stare de per se, & possideri jure privato distincte a feudo, de stricta juris centura meliorantibus remanere deberent, ac per feudatarium restitutum non resciri.

Verum ex motivo æquitatis, contra feudatarium restitutum respondendum videtur, quia licet hujusmodi membra sint a feudo separabilia, & apta stare de per se, nihilominus ex eminentium destinatione acquisita sunt pro servitio feudi, & pro illius membris, & redditibus meliorandis, itaut nisi acquirentes credidissent se esse feudatarios, ea non acquisivissent, quia cessante feudorum possessione, quodammodo inutilia remanerent, dum major esset impensa ministrorum ad illorum curam deputandorum, quam important fructus: econverso autem feudatario reintegrato, nihil deperit ea pro quanti nunc valent habere, utpote ad feudorum majorem commoditatem, vel augmentum ordinata, ideoque intrare videtur propositio, ut quod uni non nocet, & alteri prodest, faciendum sit, ad not. in l. altius, C. de servit. & aqua, & est vulgare juristarum axioma, atque ex hoc æquitatis motivo crederem, juste intrare posse judicis officium ad cogendum feudatarium restitutum, ut a priori possessore vendere volente hujusmodi bona pro justo pretio nunc currenti emere cogatur, non obstantibus iis, quæ in his terminis ponderantur per Marin. d. resol. 134. tum quia in eo casu prædium non erat ordinatum ad servitium feudi, tum etiam quia cessabat ea bona fides, quæ hujusmodi æquitatem postulat, & ex qua ratione inolevit iusta, & laudabilis praxis Sacri Consilii, cogendi emptorem feudi ad emenda etiam bona allodialia in feudo existentia, quæ eo devoluto remanent in dominio hæredis allodialis feudatarii defuncti.

ANNOT. AD DISC. XXVII.

Super materia melioramentorum, aliarumque detractionum competentium feudatario post factum casum restitutionis, ultra hic deducta, videri poterunt quæ ad hanc materiam habentur sub tit. de legit. & detract. disc. 35. & conferunt quæ habentur sub tit. de cred. disc. 24. cum defuerit occasio post hæc scripta agendi in specie de hac materia melioramentorum feudi.

CAMPANIEN. RELEVII
PRO EODEM PRINCIPE MONACHI

Responsum.

De materia relevii, & tappeti solvendorum Regiæ Curiæ defuncto Feudatario per novum Feudi successorem, quomodo, & de quibus bonis sit solvendum?

SUMMARIUM.

- 1 Acti series.
- 2 Quid sit relevium, quid sit onus solvendum a successore in feudo?
- 3 Eatenus successor ad id tenetur, quatenus sit in possessione feudi.
- 4 Dominus potest pro eo agere super fructibus contra quemcumque possessorem.
- 5 Successor non possidens, & non curans possessionem, de proprio ad tale onus non tenetur.
- 6 Relevium non solutum in tempore debetur duplicatum.
- 7 Quid si facta est minus fidelis denunciatio?
- 8 Quid sit jus tappeti?

DISC. XXVIII.

Restitutis, ut in precedenti, feudis Principi Honorato Grimaldo, supponitur, eundem dictorum feudorum omnimodam utilitatem, & dispositionem, tam in sorte, quam in fructibus alteri cessisse, itaut in effecta non nisi nudum nomen in eis haberet.

Cum autem sequuta esset ejus mors de mense Januarii 1662. superstitute filio in Principatu Monachi aliisque bonis successore, & ad quem de jure spectabat successio dictorum feudorum, pro quibus solvendum erat Regiæ Curiæ relevium; dubitari contigit, ad quem istius oneris solutio spectaret, & an, quatenus dictorum feudorum successionem, & possessionem non curaret, posset in aliis bonis allodialibus propriis, vel hæreditariis dicti Principis Honorati molestari, ac desuper interrogatus per quandam Causidicum Ro-

mana Curia, a quo etiam de casu præcedenti consultus fueram.

- 2 Respondi negative, quia relevium est quodam onus ex consuetudine in eo Regno solvendum, non per morientem, vel ex ejus bonis, sed per Feudatarium successorem, cum hujusmodi onus successerit loco novæ Investituræ, quam de jure communi feudorum novus Vassallus infra annum, & diem petere debet, de qua in *Massan. renovatio- nis*, & in *Farsen. hoc eod. tit.* atque præstatur pro quadam recognitione dominii, taxatum in ea quantitate, quam importet medietas fructuum feudi illius anni, Hæro. in *Const. post mortem*, & in *c. 1. §. Sed & res, per quos fiat Invest. Frecc. de subfeud. lib. 2. auctor. 3. Capan. in hoc tractatu de relevio, p. 1. q. 3. & 4. cum seqq. Rovit. in prag. 1. de off. proc. Cas. Ganager. decis. 4. Pratus obser. 8. & 9. ac ceteri passim.*
- 3 Atque eatenus successor in feudo ad hujusmodi solutionem tenetur, quatenus sit in possessione, Anna *allegat. 95. Rovit. d. prag. 1. n. 11. Capan. ubi sup. p. 1. q. 7. n. 8. & latius p. 4. q. 32. per tot.* qui tamen subjungunt id non impedire Dominum directum agere pro relevii consecutione contra quoscumque tertios possessores, vel detentores feudi, sive ex ejus fructibus; Unde propterea nullatenus dici posse videtur successorem non curantem feudi successionem, ejusque possessionem, & utilitatem, posse ad hujusmodi oneris solutionem de bonis propriis urgeri, cum sit onus, vel juxta unam opinionem reale, afficiens nempe ipsum feudum, ejusque fructus, vel juxta alteram, personale, afficiens personam primogeniti, qui successit in feudo, ejusque possessionem, & emolumenta obtinet.
- 6 Ideoque cum Regius Fiscus uno, vel altero modo dicti oneris solutionem consequi debeat, cum hac differentia, quod nisi fiat renunciatio, vel respective non solvatur infra annum, prætereundum potest in pœnam solutionem duplicatam, ut constat ex deductis per Capan. *cod. tract. p. 5. q. 1. cum seqq.* & alios, de quibus supra, idcirco cura esse debet ejus, ad quem hujusmodi feudorum commodum, & utilitas pertinet, dictam solutionem sequi, aliæque adimplenda fieri, nam alias ipse reportabit damnum, & fructuum diminutionem, quæ resultaret a duplicata solutione, sive etiam ab illa auctoritative faciendâ per Regios Perceptores, & Commissarios.
- 7 An autem facta denunciazione, sed minus veridica fructuum, intret dicta pœna solvendi duplicatum, & sic fructus integros, distinguit Curte *de feud. p. 5. c. 3. num. 72. impress. apud Marin. tom. 3.* quod si datur lista defectiva in aliquo corpore, quod totum occultatur, de illo solvitur integer fructus, si vero non in corpore, sed in quantitate, tunc non intrat pœna.
Prout ejusdem cessionarii onus, & cura esse debet, ut stante obitu dicti Honorati, qui hujusmodi feudorum utilitatem, & omnimodam dispositionem cessit, fiat per hodiernum Principem uti hæredem, & legitimum successorem præambulum, & apprehensa feudorum possessione, per istum cum Regio assensu formiter illa cedantur ei, quem dictus cessionarius nominabit. Hoc unum tamen certum videtur, dictum onus non incumbere non possidenti feudum, neque illius fructus, & utilitatem percipienti, sed solvendum esse ex effectibus ipsius feudi, & per eum, qui percipit utilitatem, ut constat ex deductis per Ann. *d. alleg. 95. & Capan. d. p. 4. q. 32.*
- 8 Et quod dicitur de relevio procedit etiam in alio onere, quod nuncupatur *jus tappeti*, solvendi pariter a novo feudi successore propter homagium domino faciendum pro nova investitura, pro quo asporrandum erat, & ponendum ante pedes Regis tappetum, cujus loco istud onus successit, ut per Capan. *d. tract. de relevio p. 1. q. 1. num. 24. & 25.* & sic non est onus defuncti, neque illius, qui feudum non obtinet, neque successionem, & utilitatem curat.

ANNOT. AD DISC. XXVIII.

Circa istam materiam relevii conferunt ea, quæ habentur infra *disc. 59.* circa punctum, an pro renovacione debitum sit laudemium, vel altera recognitio, in reliquis autem intrat idem, quod dictum est supra *disc. 26.* quod scilicet est materia localis, ideoque versanti in alia Curia, vel Principatu, non de facili tribuitur maturum judicium desuper tradere, quando particularis occasio non tribuat, nimiumque facile est in æquivoca incidere, dum totum pendet a praxi, & stylis particularibus Tribunalium loci.

MINERBIN. CENSUS PRO ALOYSIO ZELONO CUM PRINCIPE MINERBINI.

Discursus pro veritate.

An Instrumentum rogatum per Notarium Vassallum probet contra Baronem, vel pro eo in Regno Neapolitano, & an Contractus possit aliunde probari, itaut sustineatur?

S U M M A R I U M.

- 1 AN Cap. Regni Ladislaus disponens Instrumenta rogata per Notarium Vassallum non probare pro Barone, procedat contra ipsum Baronem?
- 2 Quamvis tollatur fides Instrumento, non tamen annullatur contractus, qui potest probari aliunde.
- 3 Via executiva competens pro liquidatione Instrumenti non intrat, ubi illius veritas probatur per testes.
- 4 Obligatio Cameralis probata per testes non est executiva, & quid ubi per Scripturam privatam?
- 5 Census de necessitate non requirit scripturam, sed potest aliunde ejus veritas probari.
- 6 Ex censu nulliter imposito, non ex defectu formæ, sed ex inhabilitate contrahentis, fructus soluti non imputantur.
- 7 Fieri non potest ex pacto, ut credatur Notario Vassallo.
- 8 Quæ dicuntur de Barone, an procedant in Baronissa?

D I S C. XXIX.

Aloysius Zelonus Utriusque Signaturæ Referendarius, origine Pistorien. natiuitate autem Concivis, Condiscipulus, & carus amicus, dedit Principi Minerbini scut. 3. m. ad Censum, de quo rogatus fuit quidam Notarius ejusdem Principis Vassallus, unde dubitans de dicti contractus validitate, ac Instrumenti efficacia, stante Cap. Regni Ladislaus, me pro veritate requisivit, eique respondi, quod Quamvis Molphesius pariter Concivis, ortum habens in loco Ripæ candidæ prope Civitatem Venusinam communem patriam, ad consuetud. Neap. *p. 10. q. 12. n. 6.* & ceteri cum alii per Rotam in Neapolitana Pensionis 27. Maji 1641. cor. Bichio (quæ eandem tenuit sententiam) velint Capitulum Regni Ladislaus non procedere in Instrumento contra Baronem, contraria tamen opinio, ut procedat indistincte, sive pro, sive contra Baronem agatur, est magis recepta ex Afflict. in *Const. in locis Demanii, n. 15. Ann. singul. 244. Franch. dec. 118. in princ. Rovit. conf. 91. n. 2. lib. 1. de Marin. ref. quotid. 280. in princ. lib. 1. late Gait. de cre. l. p. 3. tit. 1. n. 820. & seqq.* ubi confutat Molphesium, & hanc firmavit Rot. in d. Neapolitana Pensionis 13. Junii 1642. cor. eod. Bichio impressa *dec. 92. p. 9. rec.* in qua receditur ab alia præcedenti superius allegata, confirmata 2. Martii 1643. cor. Rojas inter ejus impressas *decis. 198.* unde videtur conclusio firma.
Verum ex hoc tollitur fides Instrumento, non autem annullatur contractus, qui aliunde probatus est validus, & firmus, ut per Capobl. de Baron. *pragm. 1. num. 349. Gait. ubi supra, num. 833. & 835. cum seqq.* Rot. in d. Neapolitana Pensionis 27. Maji 1641. cor. Bichio, & admittitur in alia revocatoria 13. Junii 1642. aliud enim est instrumentum, aliud vero contractus in eo contentus, atque sublata fide Instrumenti, non cessat contractus aliunde probatus, Surd. alios colligens *conf. 144. nu. 13. & seqq. & dec. 71. num. 7. & Rovit. super pragm. in rubr. de fid. instr. num. 1.*
Et sic effectus dicti Capituli Ladislaus erit, vel in casu, quo creditor innitatur soli Instrumento, aliam non habent probationem, vel ad effectum viæ executivæ. Si enim creditor probaret testes, vel alias species probationis veritas rem contractus in instrumento contenti, non habebit eam viam executivam, quæ ex dispositione ritus M. C. V. vel alio statuto conceditur instrumentis, ut observant in specie Capobl. ubi supra, *n. 340. & Gait. n. 840.* quod etiam habemus in obligatione Camerali, quæ probata per testes non habet suam consuetam viam executivam, quia gravamen esse potest, non in ipsius obligationis executione, sed in ejus admissa probatione, & hanc puto esse veram rationem, non alteram deductam a Gallef. *de obl. q. 27. n. 4. ubi Zacch. n. 7. cum seqq.* Quod etiam extendendum puto, ubi ageretur de obligatione contenta in scriptura privata, cujus veritas negaretur, itaut opus esset eam formiter recognoscere, quia substantia probationis

tionis adhuc pendere videtur a dicto testium recognoscen-
tium, & sic in hujusmodi probationis admissione potest esse
gravamen, a quo intrat appellatio, non autem ab ipsa obli-
gatione. Non sic est, ubi concurrat publicum instrumentum,
quia illud facit probationem probatam, licet de facto in
praxi etiam hujusmodi apocis dari soleat executio.

Cum igitur dictum Capitulum Regni adimat fidem in-
strumento, sed non annullat contractum, sequitur, ut non
intra nullitas census, neque timeri valeat de imputatione
fructuum solutorum, vel solvendorum in sortem, quia ex
veriori sententia, census non requirit probationem instru-
mentalem de necessitate, ut per Buratt. *decis. 10. n. 8. & seqq.*
& *decis. 46. n. 1. & seqq.* cum aliis plene deductis per Cen-
cium de cens. *q. 4. 3. ex n. 1. 3. cum plur. seqq.*

Conclusio autem de imputandis fructibus in sortem pro-
cedit, ubi nullitas consistit in defectu formæ, itaut cessante
censu, contractus dicatur continere potius mutuum, vel
simplex creditum pecuniarium fructuum non producti-
vum, & in his terminis loquuntur auctoritates, quæ ad hoc
possunt allegari, adeo ut, etiam si contractus esset nullus ex
inhabilitate contrahentis, quia nempe Ecclesia, minor,
mulier, &c. adhuc tamen donec sequatur declaratio nullita-
tis, propter implicitum statum validitatis fructus non im-
putantur in sortem, Rot. *decis. 29. apud Cenc. & decis. 119.*
n. 26. & seqq. par. 7. rec. idem Cenc. q. 24. & 88. utrobique
n. 16. quia vere imputatio non intrat, nisi ubi deficit sub-
stantia census, sive ubi adeit defectus formæ, itaut fru-
ctus saperent usuram, sed in casu nostro, nullo modo ca-
dere potest ista dubitatio, nam eo ipso, quod Baro dicit
soluisse fructus census, consequenter fatetur veritatem con-
tractus, Buratt. *d. decis. 10. num. 14.* sequitur Cenc. *d. q. 4. 3.*
n. 33. ubi alios allegat; dicta autem *decis. 385. part. 5. rec.*
non dicit, quod fructus imputentur in sortem, sed quod
solutio fructuum, & observantia non est apta tollere nul-
litatem contractus ad effectum, ut possit quandocumque
impugnari, quod latius firmavit Rota *decis. 80. p. 10. & decis.*
98. p. 11. rec. & sæpe in aliis, sed non inde inferitur ad impu-
tationem fructuum in sortem. Et sic ubi de veritate præ-
existentis crediti, ex quo census est constitutus, constat
aliunde, & habemus subsequutam observantiam cum solu-
tione fructuum, cessat vere dubitatio, solumque cre-
ditoris præjudicium versatur in eo, quod non poterit uti in-
strumento ad effectum viæ executivæ, & liquidationis, ser-
vata forma ritus M. C. V.

Et licet Rota in d. Neapolitana Pensionis Junii 1642. cor.
Bichio §. *tandem non relevat*, videatur non admittere obser-
vantiam in comprobationem instrumenti, quasi quod non
sit in potestate Baronis contravenire dicto Capitulo *Ladis-*
laus, edito ob publicam utilitatem, attamen in hoc æqui-
vocatur manifeste, & Afflictus ad hoc allegatus quid tale
non probat, ac receptissimum est, veritatem posse aliunde
probari, Afflict. enim dicit, quod fieri non potest ex pacto,
ut credatur Notario Vassallo, sed non excludit alios modos
probandi veritatem contractus.

Habemus in simili de statutis adimentibus fidem scriptu-
ris, & instrumentis, per quæ ita indirecte statuta laicalia
tollunt actus juratos, super quibus disponere non possunt,
quia non per hoc tollitur modus probandi veritatem actus,
& juramenti aliunde, Lambertengh. *de contract. gl. 8. verbo*
marini, n. 99. Adde. ad Buratt. *decis. 422. num. 18. ubi ceteri*
ri, major autem hujus creditoris difficultas consistebat in
defectu regii assensus, unde propterea est posterior habenti-
bus assensum etiam posteriorem, forte absorbentibus to-
tum assensum, ut inaret regula, quod inanis est actio, &c.

In quadam alia causa Gravinen. census coram A. C. su-
per hoc eod. cap. *Ladislaus*, disputavi, an quæ dicuntur de
Barone procedant in ejus uxore? Et negative responden-
dum esse dixi, quia versatur in lege odiosa, & exorbitanti,
non extendenda, ex punctuali auctoritate Franch. *dec. 118.*
in fine. Et ita judicatum fuit, &c.

S U M M A R I U M.

- 1 **D**E materia discursus.
- 2 Quod lex, quæ tollit fidem scripturæ, non im-
pediat aliam probationem.
- 3 Pœna conventionalis non exigitur ultra interesse.
- 4 Quod ista lex laicalis debeat etiam servari in foro
Ecclesiastico.
- 5 Quando sit locus retentioni fructuum.
- 6 An ista lex procedat in uxore Baronis?

7 Quod non sit deferendum decisionibus, una tantum
parte informante.

ANNOT. AD DISC. XXIX.

E St etiam ista lex localis, ideoque super ejus interpreta-
tione, vel praxi deferendum venit Auctoribus versan-
tibus in illis Tribunalibus, quatenus ab istis opiniones, vel
styli mutantur. Inspecto autem præsentis statu, adhuc proba-
bilior videtur opinio Afflictii juxta firmata in hoc discursu,
atque ad ejus comprobationem plura colligit Moderni
de Luca ad Franch. *decis. 118.*

Et quamvis idem deinde in addit. *ad decis. 631.* subdubius
remanere videatur ob auctoritatem primæ decisionis Rotæ
apud Bichium in eodem discursu insinuatæ, quæ est inter
ejus postmodum impressa *decis. 55.* cum qua procedit alter
Scribens, qui apud eundem addentem registratur, attam-
en cessat dubitandi ratio stante recessu coram eod. Bichio
inter suas *decis. 91.* cujus notitia tam per dictos Scribentes,
quam per Addentes non habebatur, atque apud eosdem, alii
referuntur Agentes de materia hujus legis,

Persistendum quoque videtur in opinione firmata in dis-
cursu, quam etiam sequitur de Marin. ad Reverter. *decis.*
386. non obstant, quod eadem decisio sit in contrarium,
ut ista lex adimat quidem scripturæ illam fidem, quam sibi
præstat publica auctoritas notariatus, sed non annullat con-
tractum, neque tollat facultatem probandi illius veritatem
per testes, aliasque species probationis, inter quas ipsamet
scriptura, tanquam privata, connumeranda videtur, idem-
que Notarius, tanquam privatus testis supplendus ex aliis
testibus, aliisque probationis speciebus, & adminiculis ad-
hiberi potest, adimitur eorum, quæ habeantur *tit. de dote*,
disc. 143. de statutis, & legibus, quæ eandem fidem ad-
munt scripturæ, sive inducant in aliquibus contractibus
præsumptionem metus, & doli cum decreto irritanti, juxta
adeo frequentem praxim in Curia super contractibus mu-
lierum, & minorum, non servata forma statutorum, quo-
niam operantur quidem, ut instrumentum, de per se non fa-
ciens illam fidem, quam alias de sui natura facere deberet,
neque mereatur illam executionem, quam alias haberet, sed
non impedit quin rei veritas aliunde probari valeat, quod-
que ipsamet scriptura deserviat pro una ex speciebus proba-
tionis, ab aliis tamen supplenda, dum etiam contractus non
solemnnes, qui non sufficiunt ad obligationem, attenduntur
tamen ad probationem, ex relatis apud Arguell. *decis. 63. n.*
37. & 38. & alibi pluries insinuat, & sic quod lex tollit
id, quod ipsa dedit circa fidem Notario præstandam, sive
quod inducit præsumptionem fraudis, & doli, vel metus, sed
hæc est præsumptio juris tantum, quæ sufficit, non data
contraria probatione, quam non tollit, quoniam alias esset
derogare veritati naturali, atque confovere peccatum, at-
que permittere locupletationem de alieno, quod fieri non
potest, nisi in pœnam, quod in dubio non præsumitur.

Et quatenus etiam contaret, quod ita dispositum esset in
pœnam, adhuc tamen obstaret canonica æquitas, quæ obdi-
ctam rationem peccati, quod resultat a locupletatione de
alieno, invito domino, non permittit exactiorem pœnæ
conventionalis ultra id, quod interest, ex deductis *sub tit.*
de regal. disc. 17. & sub tit. de loc. & conduct. disc. 43. & ali-
bi, & licet ibidem firmeretur validitas conventionum pœ-
nialium, quoties usuræ suspicio adsit, & juramentum acce-
dat, attamen in illis, vel similibus casibus id provenit ratio-
ne subjæctæ materiæ, & de natura illorum negotiorum.

Probabile quoque videtur id, quod firmatur in discursu, ut
ista lex, quamvis sit laicalis, locum habeat etiam in foro Ec-
clesiastico, & cum personis Ecclesiasticis ab ejus auctoritate
exemptis, quoties tamen agatur de instrumento Notarii Re-
gii tantum, secus autem si esset Apostolicus, ex ea congrua
ratione insinuata *d. disc. 143. de dote*, ac etiam *disc. 26. sub tit.*
de alien. & contract. & tit. de judic. disc. 27. quod scilicet lex
non exercet suam auctoritatem cum persona Ecclesiastica,
sed cum proprio subdito, quem publicum Notarium ex ejus
auctoritate creavit, dum illi attributam potestatem denegat
in certis casibus, in quibus ille dicendus non est Notarius, ad-
instar Judicis delegati, qui in restrictionibus in delegatione
contentis, non dicitur Judex, sed homo privatus, & sic dici
non potest scriptura publica ob auctoritatem notariatus a
Principe sibi collatam, dum ista auctoritas non adeit, quia
Princeps eam isto casu concedere noluit, ac propterea dicitur
illa cum non subditis indirecta operatio, quam leges lai-
cales faciunt in actibus juratis, quamvis laico non deur po-
testas dispensandi juramento, ex relatis *d. disc. 143. de dote*,
& plu-

& pluries in sua propria sede sub tit. de alien. & contractib. prohibitis.

5 Super iis autem, quæ in discursu habentur super imputatione, vel restrictione fructuum cum distinctione inter infectionem intrinsecam, ratione usuræ, & extrinsecam, seu accidentalem, videri possunt ea, quæ habentur pluries sub tit. de usur. præsertim disc. 17. & sub tit. de camb. disc. 31. & eod. tit. in Supplem. in Romana, seu Tudertina Cambiorum disc. 31. ac etiam infra, disc. 31.

6 Super alio casu, in *Gravinen. census*, qui insinuat in fine hujus discursus, quamvis in Tribunali A.C. iudicatum fuerit, ut ista lex non extendatur ad uxorem Baronis, juxta *decis. 118. Franch.* nihilominus interposita appellatione per debitorem succumbentem, & commissa causa in Rota cor. Duno-zetto, informante solum ipso appellante, ob contumaciam, seu negligentiam procuratoris appellati, juxta hujus Tribunalis stylum enunciatum *disc. 32. in relat. Curia*, ad favorem ipsius informantis prodiit resolutio, quæ habetur inter impressas ejusdem Duno-zetti *decis. 843.* incertumque est qualem exitum causa habuerit.

7 Adhuc tamen dicta resolutione non obstante, persistendum venit in eadem sententia, dum Rota processit cum solis auctoritatibus, & rationibus deductis per unam partem, eodem modo quo deducebantur coram A.C. sed non potuit instrui de earum fallaciis per alteram partem; ideoque hujusmodi decisiones, una tantum parte informante, editæ, ita cogente hujus Tribunalis stylo, insinuato *d. disc. 32. in relat. Curia*, habendæ non veniunt in nimia consideratione, quando in aliis casibus pro auctoritate allegentur, quoties in contrarium talia deducantur fundamenta, quæ si fuissent deducta in Rota, verisimiliter illa resolutio non prodiisset, atque ad id Judices reflectere debent, non autem cum cæca fide, vel cum damuabili ineptia procedere in sola littera, neque imputandum est Tribunali, cur non præticet rubricam, ut ea quæ desunt Advocatis, Julex suppleat, quoniam id recte procedit in iis, quæ consistunt in puncto juris communis, unde propterea frequenter prodeunt resolutiones contra informantem, non autem ubi fallaciæ consistunt in facto, vel in legibus localibus, quorum notitiam habere non tenemur.

ROMANA CENSUS

PRO MARCHIONE FERDINANDO TORRES, CUM FRANCISCO CINCIO.

Casus disputatus in Signatura Justitiæ.

De Constitutione Regni *Constitutionem divæ memoriæ*, concedente facultatem veniendi adversus factum proprium, & revocandi alienationem feudi; & an procedat quoad distractum, ac voluntarium recessum ab alienatione jam facta, & Regio assensu roborata.

SUMMARIUM.

- 1 **F** Acti series.
- 2 **F** An creditor census cogi possit per executionem positivam ad actum facti ad retrovenditionem?
- 3 **A**d validitatem alienationis feudi in Regno requiruntur assensus regius, ac etiam juramentum, & littera asscurationis.
- 4 **D**e Constitutione *Constitutionem divæ memoriæ*, ob quam etiam contra factum proprium veniri potest, & revocari alienatio.
- 5 **A**ssensus regius super alienatione feudi, an suffragetur super pacto resolutivo, vel de retrovendendo?
- 6 **S**i non est præstitus super pacto contemporaneo, corruit in totum actus.
- 7 **I**n feudis non datur simulatio, neque attenduntur privata conventiones a Domino non approbate.
- 8 **R**eccessus a contractu impugnabili capiendus pro recognitione veritatis, ideo non omnino voluntarius.

D I S C. XXX.

EX illa parte pretii, quæ ex Pontificio Chirographo destinata fuerat multiplico pro reintegratione fideicommissi, a quo prævia illius derogatione dismembrata fuerat tenuta Turris in petra nuncupata, vendita Principi Peretto per illos de Cinciis, creatus fuit census cum Mar-

chione de Torres in sorte scnt. 4000. ad favorem vocatorum ad fideicommissum, ad effectum faciendi multiplicum, quod primario affectum esset ad favorem emptoris pro casu evictionis, & molestiarum, secundario autem dicti fideicommissi, cum decreto irritanti, ut non posset in alios usus converti, neque extinguere, nisi ad effectum reinvestiendi pretium in alios effectus fructiferos de scientia, & consensu intereffatorum, & sub eisdem vinculis, juxta formam in hujusmodi multiplicis servari solitam; quia vero Franciscus, & Bernardus Fratres de Cinciis dicti fideicommissi possessores, molestant dictum Marchionem pro punctuali solutione fructuum dicti census, ac investimento, idcirco hic ad se ab hujusmodi molestiis eximendum, de anno 1653. pro restitutione sortis, dictique census extinctione, dedit in solutum Francisco Cincio Castrum Cagnani in Aprutio, cujus redditus asserti fuerunt ducatorum saltem 270. subrogatum loco dicti census pro rata illi proportionata, cum eisdem vinculis, & cum pacto rescissorio, ac regressu hinc inde ad primæva jura in casu inobservantiæ eorum, quæ invicem respectively promissa fuerant, atque desuper impetratus fuit assensus ab ipso Rege legitime executoriatus; sed quia dictus contractus non erat practicabilis quoad multiplicum, neque Marchio ita obtinebat liberationem a debito census ob non servatam formam in extinctione facienda præscriptam, atque alii de Cinciis ad fideicommissum vocati opponebant non potuisse citra consensum ipsorum, ac emptoris tenentæ, fieri dictam subrogationem, contra formam Chirographi Pontificii extra Statum Ecclesiasticum, & in bonis feudilibus devolutioni subjectis, unde propterea plures exortæ sunt lites coram A.C.

Idcirco de anno 1664. præfati Marchio, & Franciscus, concorditer a dicto instrumento dationis in solutum inito de anno 1653. recesserunt, atque Franciscus tanquam reversus ad censum, aliquos fructus exegit, & e converso Marchio Castri possessionem obtinuit, sed poenitens Franciscus hujus secundi contractus, seu distractus Regio assensu non vallati, prævia illius revocatione, de facto dicti Castri possessionem reassumpit, unde propterea inter eos introducta est lis in Regia Camera, seu Regio Sac. Consilio Neapolitano; quia vero interim dicto Marchioni non expediebat subjacere oneri dicti census, ob ejus fructus graviores, quam frequentius current, ac etiam ob onus præstandi Cedulam Bancariam, idcirco prævia disdicta ad formam Bullæ Piæ, obtinuit ab A.C. solutum decretum de deponendo sortem in Monte Pietatis in contumaciam creditoris, nolentis pro certa die, & hora recipere, ac instrumentum retrovenditionis fieri ex officio.

Appellavit autem ab hoc decreto Cincius, atque in Signatura justitiæ disputatum fuit, quomodo rescribendum esset de appellatione, an scilicet simpliciter ad utrumque, vel ad solum devolutivum, cum clausula *sine præjudicio executionis*, cumque proposita causa, dilata esset resolutio, atque in hac disputatione habita esset difficultas cum votorum discrepantia, super validitate dicti distractus sequenti de anno 1664. idcirco in repositione requisitus fuit, super hoc potissimum puncto, ad scribendum pro Marchione appellato.

Incongruam dixi disputationem ex hac parte assumptam in Signatura, quæ proinde juste in secunda propositione rescripsit simpliciter de appellatione ad utrumque, quoniam nullibi jure cautum est, creditorem teneri, ac præcise cogendum esse ad recipiendam sibi oblatam sortem, census extinguendi, itaut præservanda esset jurisdictio iudicis a quo, super executione facienda, cum clausula *sine præjudicio*, ac rejectione appellationis suspensivæ, dum executio jam perfecta, & consummata dicebatur mediante deposito, quod volens creditor poterat per annos, & perpetuo non accipere, ut expectaret totius causæ exitum, a quo lites effectus pendebat, si enim locus erat extinctioni, itaut contumax esset creditor, qui prævia legitima disdicta interpellatus fuerat ad recipiendum, bene depositum factum esset, atque ita debitor obrinebat intentum, & retrovenditio habebatur de jure pro jam executæ, & perfecta, unde aliud executionis factum non requirebatur, & e converso &c. & sic vere cum inani labore, & impensa extra propositum hæc disputatio assumpta fuit.

Quatenus vero pertinet ad materiam feudalem, ac intelligentiam Constitutionis Regni incipien. *Constitutionem divæ memoriæ*, cujus vigore dicebant Scribentes pro Cincio, dictam secundam conventionem potuisse revocari, dicebam in primis videndum esse de validitate primæ dationis in solutum, seu primæ conventionis initæ de anno 1653. an scilicet

scilicet vallata esset regio assensu concesso per ipsum Regem, ut requiritur ad favorem exterorum acquirentium feuda in Regno, quos Prorox habitare non potest, quicquid sit quoad habilitationem ad acquirendum hypothecam, seu jura, & actiones, ex iis, quæ habentur in *Neapolitana pro Raggiis*, hoc eod. tit. & an dictus assensus ad formam Regiarum pragmaticarum esset infra annum legitime executoriatus in Regio Collaterali Consilio, & quatenus sic, an etiam dictus emptor præstitisset juramentum, ac expeditisset litteras, quæ dicuntur assurationis Vassallorum, sine quibus assensus non suffragatur, ac etiam locus est revocationi, ex deductis per *Hodierm. controuv. 26. n. 4. & seq. & per tot.* ac habetur in *Bojanen. hoc eod. tit.*

Quando enim dicti defectus adessent, vel eorum aliquis, tunc ex eadem ratione, ob quam alter contrahens prætendebat potuisse revocare secundam conventionem, dicebam istum potuisse revocare primam, unde propterea res reducebatur ad priorem statum, ac si neutra facta esset, non impugnando, sed expresse admittendo propositionem apud Regnicolas passim receptam, & hodie indubitatum, ut in vim Constitutionis *Constitutionem divæ memoriae*, sic intelletæ, & practicæ, revocari posset proprius contractus, atque adversus factum proprium deveniri, ex deductis per *Hodier. d. controuv. 26. Gizzarell. decis. 2. a Pont. de potest. Proreg. tit. assens. Reg. super dot. §. 1. n. 31. & seq. & tit. de refut. feud. §. 11. Prat. observ. 2. n. 7. & per tot. & omnes.*

Ubi autem dicti defectus cessarent, ita ut dictus primus contractus esset validus, & perfectus, dicebam inspiciendum esse Regium assensum desuper expeditum, in hac disputatione non communicatum, an scilicet ille concessus esset solum super alienatione feudi, ac istius translatione de uno in alterum, nulla facta mentione pacti resolutivi contenti in eodem instrumento, vel potius concessus etiam esset super dicto pacto, totoque instrumento, isto enim secundo casu indubitatum erat valide resolutionem fieri potuisse absque alio novo assensu, cum jam concessus istum quoque casum complecteretur, ut in fortioribus terminis pacti de retrovendendo adjecti ab initio in ipso instrumento, super quo, omnibusque ejus pactis concessus est assensus, habetur tanquam absolutum apud *Gizzarell. decis. 3. & alios, de quibus in Romana pro Guelso, & in aliis hoc eod. tit.* in quibus specialiter actum est de puncto, an assensus super alienatione feudi, suffragetur quoad pactum de retrovendendo?

Difficultas aptem cadebat in primo casu, quando scilicet in assensu de hujusmodi pacto facta non esset mentio, & tunc duo considerabam, primo quod cum dictum pactum esset in eodem contractu, & respectivum, sine quo partes alias non contraxissent, assensus ob individuum voluntatis corruebat etiam super ipsa venditione, seu datione in solutum, ut ex *Camerario in cap. Imperialem*, & aliis habetur apud *Gizzarell. decis. 3. n. 11. & seq. & alios, de quibus in Camerinen. Jurisdictionis hoc eod. tit.* & secundo, ut id procederet in ordine ad pactum de retrovendendo, quod importat novam venditionem, per quam dominium denovo de uno in alterum, tanquam ex integro transfertur, cum solo beneficio retrotractionis resultan. ex natura conditionis necessariæ; secus autem ubi non de pacto de retrovendendo, sed de resolutivo, ob conditiones, & pacta non servata, cum tunc non dicatur dominium de uno in alterum de novo transferri, sed resolvi ab initio, perinde ac si actus gestus non esset, atque prius dominium a venditore non abdicatum, tanquam per omnimodam reversionem ad suam priorem causam, fingendo per quandam speciem postliminii, actum nunquam gestum esse, ad notat. in l. 1. & tot. tit. ff. de leg. commiff. & l. 1. ff. de donat. & l. 1. C. de donat. quæ sub mod. Otthob. decis. 159. num. fin. ubi cæteri.

Dubitabam vero de hoc secundo motivo, quoniam ex plene deductis in *Rossanen. decimarum cor. Bichio dec. 100. p. 9. rec. alias post Marin. resol. 38. l. 2. & per eundem ibidem, ac sæpius hoc tit.* in feudis non dantur simulatio, vel aliæ conventiones privatæ inter partes, Principi ignotæ, quia verus feudatarius dicitur ille, quem Princeps agnoscit, ac habet descriptum in ejus libris, seu quinternionibus, unde cum in hac facti specie, tacito dicto pacto, obtentus esset assensus tanquam super pura venditione, seu datione in solutum, ob quam emptor effectus erat feudatarius, de reliquis nulla ratio habenda erat, unde propterea magis placebat primum motivum invaliditatis dicti assensus per emptorem impenetrati absque mentione dicti pacti, sine quo venditor non contraxisset.

Eoque magis hoc motivum placebat, quia partes in recognitionem hujus veritatis a contractu recesserant, illum-

que pro resolutivo habuerant, & sic ponderabam, istum secundum actum considerandum non esse, tanquam voluntarium recessum, ac novum distractum actus jam validi, & perfecti, habentem speciem novæ alienationis, in quibus terminis admittebam ex defectu novi assensus recte intrare facultatem revocandi, sed tanquam declarationem veritatis, seu individua voluntatis partium, non faciendi unum actum sine altero, unde propterea resultabat nullitas assensus, non tamen fuerunt hæc mature disputata, sed solum sic incidenter, & ut dictum est, extra causæ opportunitatem.

S U M M A R I U M.

- 1 **A**D materiam facultatis revocandi.
- 2 **A** De eadem in Statu Ecclesiastico in bonis jurisdictionalibus.
- 3 **G**eneraliter de eadem materia pœnitentiæ de jure communi.
- 4 **D**e pacto de retrovendendo non vallato assensu.

ANNOT. AD DISC. XXX.

A Ssumptum hujus discursus super libera facultate pœnitendi, & revocandi contractum, donec in forma valida sequatur assensus, qui actum perficit, & informat, in eo Regno in hac materia feudali est indubitatum, ideoque aliam non exigit comprobationem, multaque desuper habentur apud *Rosam, consult. 14. & 15. & 23. Marin. ad Revert. decis. 358. & 498.* Et de assensu non suffragante quoties obtineatur re non integra, nempe post revocationem, vel post mortem unius ex contrahentibus absque novo consensu hæredis, habetur infra, *disc. 67. & 106. & in aliis.*

Omnia vero, quæ per Regnicolas dicuntur super ista facultate pœnitendi, & revocandi in illis feudis, æque procedunt in statu Ecclesiastico in bonis jurisdictionalibus, quamvis feudalem qualitatem non habeant, sed sint allodialia, ob Constitutiones Apostolicas, quæ irritant contractum, eandemque facultatem præbent, & de quibus Constitutionibus, earumque operatione, habetur infra, *d. disc. 66. cum seqq. ac etiam sub tit. de cred. disc. 13. & 151.*

Generaliter autem in puncto juris communis, an & quando, pendente concessione beneplaciti domini, vel tertii, sit locus pœnitentiæ, habetur in *Romana, seu Albanen. Vineæ sub tit. de donat. in hoc Supplem. disc. 61.* ubi late de materia.

Et de altera conclusione, de qua in hoc discursu super pacto de retrovendendo adjecto ex intervallo, vel etiam incontinenti, non tamen approbato per assensum, an vitiet, vel vitietur, habetur infra *hoc eod. tit. disc. 69.*

B O J A N E N. F E U D I
P R O D U C E J E L S I C A R A F A.

Responsum pro veritate extra Curiam.

Revocata emptione, seu venditione feudi in vim Constitutionis incipien. *Constitutionem divæ memoriae*, an veniant per possessorem restituendi fructus, & per non possessorem solvendum interesse pretii accepti, & quid si hoc interesse excedat fructus feudi?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 **U**sura, seu fructus per emptorem venditori debita pro pretio non soluto, an possint ex conventionem excedere ipsius rei fructus?
- 3 **R**escisso contractu alienationis feudi ob defectum assensus, vel alterius solemnitatis, emptor tenetur restituere fructus feudi, & venditor tenetur ad usuras pretii; sed quid si usurae sunt majores, & superant fructus?

D I S C. XXXI.

FActa per Ducem Jelsi emptione Oppidi Campibassi, & expedito Regio assensu, ejus tamen forma non servata circa juramenti præstationem, ac litterarum assurationis expeditionem, idem Dux emptor dictam emptionem revocavit, quod in vim Constitutionis *Constitutionem Divæ memoriae*, fieri posse receptum est, quamvis ex parte revocare volentis, defectus implementi proveniat, quo stante, cum recepta sit Regnicolarum propositio, tali casu emptorem

rem teneri restituere fructus ex feudo perceptos, venditorem vero usuras pretii habiti, & penes eum retenti, prætendebat Dux longe majores esse pretii usuras, quam feudi fructus, ideoque illud plus per ipsum peti posse, ac de prædictis interrogatus

Respondi, incongruum esse super hoc puncto responsum
 2 versantis in Romana Curia, cujus opinione attenda, controversiæ casus dari non potest, quia usuræ pretii soluti excedere non possunt fructus rei, quorum loco hujusmodi usuræ tanquam recompensativæ admittuntur, ut habetur in Lucana, & in aliis *sub tit. de usuris, & interesse*, ubi ostenditur hanc in puncto juris esse veriore, ac omnino tenendam opinionem, sed præsupposita etiam aliquorum Regnicolarum opinione, de qua ibidem, & per Merlin. *lib. 2. controu. 50. n. 18. & seqq.* ut istæ usuræ possint excedere metam fructuum ex ipso feudo perceptorum, adhuc dixi magnam sentire difficultatem contra Ducem emptorem, ex cujus parte requisitus eram, quia revocatio provenit, non ex omnimodo defectu assensus jam obtenti, sed ex defectu formæ per ipsum emptorem absque alio venditoris factio implendæ, itaut in dolo, vel culpa dicendus sit, non faciendo id ad quod de jure tenebatur, quo posito, iniquum, ac tam naturali, quam positivo juri contrarium dicebam, ut culpofus, ex propria culpa, & delicto commodum, & utilitatem, in jacturam, & præjudicium innocentis reportare debeat; alias dari posset nimis lata occasio fraudis, & doli, quod emptor soluto pretio, longo tempore negligeret hujus formæ implementum, negligendo etiam bonam feudi administrationem, ac majorem fructuum perceptionem, certus interim de cursu majorum usurarum ad ejus favorem, cum quarum cumulo venditorem in bona fide versatum
 3 supplantare posset, & ita punctualiter per has rationes dici decisum esse per Sacrum Consilium apud Tappiam *decif. 8.* quam referunt, & sequuntur Capobl. *de Baron. tom. 2. c. 21. in fine*, Merlin. *tom. 2. controu. 50. n. 39. de Marin. ref. quotid. 83. lib. 2. per tot. signanter ex n. 18. & seqq.* Maxime quia controversiæ casus erat inter emptorem majorem, & culpofum, & venditorem pupillum, vel minorem innocentem, atque optima mihi etiam visa est ratio ponderata apud Tappiam *d. decif. 8. in fin.* quod licet fructus burfales feudi soleant esse minores usuris, veniunt tamen compensanda commoda, & honorificentia jurisdictionis, & Baronalis prærogativæ, & hanc dixi veritatem.

S U M M A R I U M.

1. **D**E facultate pœnitendi in feudis.
2. **D**E punctis hujus discursus.
3. **D**E eadem facultate pœnitendi, etiam de jure communi, & de restitutione fructuum, data resolutione contractus.
4. **Q**uod ad favorem emptoris intret etiam æquitas leg. curabit.
5. **D**e differentia inter emptorem, & creditorem percipientem fructus ex pignore.
6. **Q**uod non detur interesse pretii supra fructus ipsius rei, & num. 9.
7. **P**otissime favore ejus, qui discedit a contractu.
8. **L**audantur Doctores Neapolitani in materia feudali.
9. **D**e eodem, & de quo num. 6.
10. **Q**uando interesse, etiam in casu licito, non petatur ultra fructus bonorum.
11. **D**e ratione habenda in valuatione feudorum, eorumque fructuum.
12. **D**e differentia inter emptorem, & venditorem in hac materia.
13. **D**e modo tenendo per Consulentes, & quare eis deferri non debeat.

ANNOT. AD DISC. XXXI.

1. **P**ræsupposita in utroque contrahente coequali pœnitendi, seu revocandi facultate, de qua *disc. preced.* non solum in casu non impetrati assensus, sed etiam in altero deficientis perfectionis, ob non adimpleta ea, quæ juxta tenorem, & clausulas ejusdem assensus adimpleri debent cum paria sint nullum, & nihil, sive actum non esse gestum, vel gestum sub conditione suspensiva, sive impeditiva perfectionis, ipsa conditione non purificata, ex iis, quæ in hac materia late expenduntur per Rosam *consult. 14. & 23.* & in aliis in *annot. preced.* insinuat.
2. Duo sunt hujus discursus puncti. Primo nempe super restitutione fructuum faciendâ per emptorem, & e converso

super obligatione venditoris ad interesse pretii percepti, quod interim in manibus habuit, & secundo super excessu, an scilicet interesse debitum emptori excedere possit metam fructuum venditori restituendorum, vel e converso, an venditor, qui interesse pretii non soluti exegit, ultra metam fructuum feudi venditi, teneatur illud plus restituere, vel respective imputare.

Primus punctus dici non meretur localis, ac pendens ex
 3 stylis particularibus illorum Tribunalium, quoniam ubique ex dispositione, vel ratione juris communis posita imperfectione contractus emptionis, & venditionis, intrat eadem restitutio fructuum, juxta ea, quæ habentur *sub tit. de alien. & contract. disc. 1.* in materia alienationis bonorum Ecclesiæ, & *sub tit. de empt. & vend. disc. 44.* in casu læsionis enormissimæ, redolentis dolum præsumptum, & alibi pluries, & præsertim *infr. eod. tit. de alien. in Ferrar. Tenuta, disc. 69.*

Ex ea juridica ratione, quod fructus dicuntur sequela domini, atque pertinent ad eum, qui fuit Dominus, qualis semper fuit venditor, a quo, ob infectionem contractus, ipso jure non autem ope exceptionis, nunquam dominium abdicatum fuit, & per consequens non translatum in emptorem.

E converso autem, circa interesse pretii soluti rescindendum emptori, quamvis de stricta juris censura, & juxta opiniones, quas ad mentem Sac. Canonum, probabilius sequitur Curia Romana, nullum interesse debeat, quoties non verificentur requisita lucris cessantis, vel damni emergentis, dum pecunia est de sui natura sterilis, & infructifera, ideoque non est apta producere fructus, & accessiones citra labem usurariam, ex iis, quæ pluries habentur *sub tit. de usur. & sub altero de camb.* Attamen in isto casu probabilius est, atque in ipsamet Curia receptum, ut favore emptoris quoque
 4 pro rata pretii soluti intret eadem æquitas *tex. in leg. curabit, C. de act. empt. ex deductis eod. tit. de usur. disc. 25.* Tum ex natura correlativorum, quodque resitit eadem æquitas, ut venditor eodem tempore habeat rem, & pretium, atque locupletetur de alieno. Tum etiam quia ita emptor animum declaravit, non solum verbis, sed etiam factis, erogandi ejus pecuniam in bona stabilia fructifera, & per consequens, ita probata remanent requisita lucris cessantis.

Hinc proinde retentis opinionibus, cum quibus Curia
 5 procedit, magna differentia est inter emptorem, qui pretium solvit, & fructus ex re perceptit ex titulo emptionis, quamvis intrinsece invalidæ, & imperfectæ, adeo ut detecta nullitate, vel imperfectione, causa reducatur ad non causam, & titulus ad non titulum, & inter alium casum, in quo creditor, ex causa mutui expliciti, vel impliciti, pignus possedit, atque fructus ex eo perceptit, quos de jure restituere, vel imputare tenetur, abique eo quod prætere valeat deductionem interesse pecuniæ mutuatæ, dum in creditore cessant dictæ rationes; unde propterea in Curia non admittitur ille modus calculandi, de quo apud Fontanell. *decif. 208.* & *seqq.* ac etiam apud Mastrill. *decif. 106.* & advertitur *sub tit. de usur. disc. 4.* & in aliis.

Localis vero, & qui exorbitat a regulis juris Canonici, est
 6 alter punctus, in quo supponitur, ut interesse pretii soluti, vel respective non soluti, excedere valeat metam fructuum ipsius rei, id etenim, juxta dictas opiniones, quas Curia sequitur, omnino reprobatum est ex iis, quæ habentur pluries deducta *d. tit. de usur. præsertim disc. 17. cum seq.* ideoque extra illa Tribunalia procedentia cum quodam itylo ibi recepto, non datur hujus quæstionis casus, & per consequens per Scriptorem exterum, saltem in ratione domicilii, & qui in illis Tribunalibus bene versatus non sit, tutum judicium dari non potest, sed deferendum venit ibi versatis, dum, sive bonus, sive malus sit stylus, de facto cum eo proceditur.

Adhuc tamen, dicto itylo admisso, persistendum videtur in eodem sensu, de quo in discursu, quod scilicet quoties revocatio contractus proveniat ex facto voluntario, multo vero magis culposo emptoris, juxta casum præsentis discursus, ac alios, de quibus apud Tappiam *decif. 8.* & apud Ros. *d. consult. 14.* & *15.* nullo pacto emptor in hac prætensione exaudiri debeat, sed solum sit locus coequali compensationi, dum alias esset dare maximum inconveniens, ab utraque naturali, & positiva lege damnatum, ut quis ex propria culpa, proprioque delicto, commodum, & lucrum reportare debeat cum damno, & jactura alterius innocentis, cui injuria fieri dicitur, violando datam fidem; ideoque contraria opinio continere videtur quendam rigorem leguleicum, omni ratione destitutum, ac fundatum in quibusdam legalibus propositionibus male applicatis, illas attendendo ad litteram judaico more.

Ira enim dari posset de facili casus, ut callidus scœnator sub

sub hoc pallio alterum contrahentem excoriaret, suoque feudo, vel alia re privaret, nullo soluto pretio, vel cum facultate illud jam solum repetendi, atque obtinendi illam rem cum solis usuris, & accessionibus, dum obdormitando alterum contrahentem in continuatione, & observantia contractus per multorum annorum decursum, fieri posset magis cumulus illius excessus interesse supra fructus, quo nil absurdus.

8 Ac propterea, venerando, ut decet, majestatem, magnamque doctrinam illorum Tribunalium, & Professorum, qui in omni materia, potissime vero in ista feudali, recte dici possunt de legali facultate optime meriti, & quibus, aliarum Regionum Professores, nimium debeant pro hujus feudalis materię notitia, & elucidatione.

9 Attamen intellectus captivari non potest in obsequium eorum auctoritatis super hoc puncto dandi interesse pretii supra fructus ipsius rei, ubi potissimum non accedat formalis, ac valida transfusio pretii in alium contractum census majorum fructuum productivi, ex ponderatis *disc. 18. cum plur. seqq. de usur.*

10 Ea etiam accedente ratione, quod ubi pecunię Dominus animum suum declaravit in quam speciem occasionum eam erogare voluit, aliud prætere non potest, nisi id, quod important fructus ipsius investmenti, cum fictio superare non posset veritatem, quamvis alias pecunia esset de sui natura fructifera, & productiva majoris fructus, ex iis, quę habentur *sub tit. de dote, disc. 161. n. 45.* & in aliis, quod scilicet quamvis ex statuto, fructus, vel usurę dotales debeantur (ex.gr.) ad septem pro centenario, si tamen præcise pecunię dotalis destinata est investmento bonorum stabilium; & multo magis si illud sit factum, sed imperfecte, seu resolubiliter, tunc non potest præteriri interesse statutarium, sed solum id, quod important fructus ipsius investmenti facti, vel destinati, dum interesse non potest excedere id, quod interest, ut etiam advertitur *infra hoc eod. tit. disc. 81.*

Nimium quoque in his terminis attendenda venit consideratio, de qua supra *disc. 24.* ac etiam apud Rosam *consult. 23. n. 101.* quod scilicet in calculo, seu valuatione fructuum feudi nobilis, & jurisdictionalis, non solum habenda est ratio emolumentı bursalis, quod etiam in parte negligi potest, & solet per illum emptorem, cujus animus ab eventu detegitur depravatus non servandi fidem, sed etiam magna ratio haberi debet præminentiarum, & honorificentiarum, ac Baronalis qualitatis, cum jurisdictione, & imperio in Vassallos. Unde merito juxta deducta *d. disc. 19. & 24.* bona jurisdictionalia, & honorifica æstimantur in fructu in medietate pluris; atque eatenus iste æstimationis modus non procedit in istis feudis, juxta ponderationes, de quibus in allegatis *disc. 19. & 24.* quatenus ita suadeat ratio onerum, & periculorum, quibus cessantibus recte intrat dictus diversus valoris modus.

11 Probabiles quoque in hoc proposito videntur rationes differentię inter emptorem, & venditorem, judiciose ponderatę apud Rosam *consult. 14.* unde propterea displicuit videre, quod *idem in consult. 23. n. 100. & seqq.* sustinere coneretur, quod nulla dignoscatur differentia inter emptorem, & venditorem.

12 Atque hinc magis in dies edocemur, quam fidendum sit auctoritati consulentium; excusabiles etenim videntur Advocati, si modo unam, & modo alteram tuerentur opinionem, quoniam in eorum optione positum non est unius, vel alterius partis clientelam assumere, ideoque eorum operam impendere coguntur illi, qui eam conducit, dummodo tamen fiat citra mendacium, & calumniam, & cum illis cautelis, quę insinuantur *in relat. Curie, disc. 46. & alibi;* verum excusatione digni non sunt, sed potius censura, illi, qui publicę luci edunt eorum labores, eo modo, quo compositi sunt ad causarum opportunitatem, negligendo debitas conciliationes, vel declarationes, ut ita posteritas pro sui ingenii viribus illuminetur, & quo magis fieri potest, agnoscat veritatem, ex cujus justitię zelo, & servitio, proprii labores perpetuitati dicari debent, non autem ad propriam inanem gloriam, quod alibi quoque advertitur.

NEAPOLITANA, SEU CAPUTAQUEN.
PRO MAGNO COMESTABULO COLUMNA
CUM DUCE DIANI.

Discursus pro veritate.

Quomodo, & de quibus corporibus deficientibus præstanda sit evictio per venditorem feudi? Et quando intrent termini evictionis, vel rei non traditę?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 **V** Venditor feudi tenetur de evictione ipsius corporis in universum, non autem de singulis membris.
- 3 **F**allit in iis, quę ad speciem reducuntur, & quando dicantur deducta ad speciem.
- 4 **V**enditor qui dixit velle teneri de facto suo tantum, ad aliud non tenetur.
- 5 **D**e exceptione rei non traditę competenti emptori adversus venditorem.
- 6 **D**e membris expressis cum clausula si qui, vel si quę, &c. an debeat evictio?

D I S C. XXXII.

Exposita venali de ordine Sacri Consilii Neapolitani ad instantiam creditorum Marchionis Pollę, Terra Diani cum suis annexis, ac pertinentiis tam feudalibus, quam allodialibus distincte descriptis in æstimatione de ordine ejusdem Sacri Consilii facta per Regium æstimatorem, qui ibi Tabularius dicitur, illam emit M. Comestabulus Marcus Antonius Columna pro duc. 50. mil. ac post aliquot annos decennii spatium non excedentes, idem M. Comestabulus dictam Terram cum solita expressione generali bonorum, membrorum, & jurium in feudorum venditionibus, vel concessionibus, juxta formularium exprimi solitorum, & cum alia particulari aliquorum bonorum, & jurium expressione sub dictione, *Signanter*, relative tamen ad dictam æstimationem factam per regium Tabularium, vendidit Carolo Calà Regię Camerę Summarie Præsidenti, pro eodem prætio ducator. 50. mil. & cum pacto pluries repetito, quod de prædicto feudo, ac bonis, & membris sub verbo *Signanter*, expressis, teneatur de evictione a se ipso, & ab eo causam habentibus tantum, & non alias, aliter, nec alio modo, itaut in casu evictionis ab alio quam a se ipso, vel ex facto suo, non teneatur, nec ad evictionem, nec ad aliquam pretii restitutionem, vel diminutionem, sed tali casu emptor actionem habeat contra primum venditorem, ejusque creditores, quibus pretium ab ipso Comestabulo solum fuit cum obligatione restituendi &c. cum reiteratis protestationibus cedendi jura talia qualia, & prout sibi competunt, &c.

Cum autem emptor aliquam pretii partem deberet, & ad illius solutionem post plures annos urgeretur, prætere cepit evictionem, seu pretii defalcationem, sub prætextu deficientię aliquorum corporum, & bonorum, & præsertim aliquarum arborum, quę dicebantur arefactę, nec non ob certum augmentum adohę per Regium Fiscum prætensum ultra summam de præterito consuetam; cumque ejusdem Comestabuli Advocati in dicta Civitate existentes de hujusmodi prætensionum subsistentia satis timere ostendentes, ei consulissent quandam præjudicalem concordiam, per quam dabatur totum id, quod rigorose præteriri posset, & ultra, Principalis juxta suum naturale iudicium, vanum judicando hujusmodi timorem, stante dicto pacto expresso non præstandi evictionem, vel pretii diminutionem, nisi ex facto suo tantum, voluit me, & bon. mem. Ronconium insignem jurisconsultum, ac magnum hujus Curię Advocatum consulere, qui concorditer de hujusmodi consulentium timore mirati fuimus.

Regulam enim juris esse dicebamus in feudis, quę universitatem bonorum importare, seu constituere dicuntur, evictionem solum præstari de ipso corpore feudi, non autem de singulis ejus membris, & bonis, adinstar venditoris hæreditatis, juxta text. in l. 2. in princ. & s. fin. & leg. venditor ex hæreditate, ff. de hæreditate, vel actione vendita, & l. 1. C. de eviction. ubi disponitur hæreditatis, vel alterius universitatis venditorem teneri de evictione totius corporis, non autem singulorum bonorum, quod in specie fendorum firmant Afflicti. *super feud. in rubr. de Invest. de re aliena facta*

facta n. 17. Urfill. ad eundem Afflict. decis. 81. n. 6. Mangil. de evict. q. 119. n. 23. Rosenthal. de feud. cap. 8. concl. 29. in gloss. lit. F.

3 Et quamvis id ex communi intelligentia, & praxi procedat in illis corporibus, & bonis, quæ sub generica expressione enunciata sunt, non autem in iis, quæ habent expressionem specialem explicatam sub dicto verbo, seu dictione *Signanter*, ut advertit Urfill. ad Afflict. ubi supra, cujus traditio ibi in praxi est passim recepta, quod clare in præsentem comprobatur remanebat ex tenore instrumenti, ubi dicitur venditorem pro facto suo teneri debere de evictione bonorum sub dicto verbo *Signanter* specificatorum; nihilominus id neque in præsentem procedere dicebatur, stante pacto expresso non præstandi evictionem nisi in casu, quo illa ex facto proprio sequeretur, quæ exceptio constituit regulam negativam in contrarium, ut ultra ea, quæ generaliter in cujuscumque rei evictione firmant DD. in l. si fundum sciens, C. de evict. de quibus dec. 453. n. 16. 457. & 469. n. 1. & per tot. p. 9. rec. in specialibus terminis feudorum optime advertit Afflict. in d. rubr. de investit. de re aliena, n. 17. ubi firmat, quod dum venditor certum evictionis casum expressit, in aliis teneri noluit, multo magis in præsentem dum non solum concurrat argumentum ex aliquorum casuum specificatione ab Afflict. deductum, sed adsunt verba clara, & pluries repetita, huiusmodi voluntatem nimis expresse ostendentia.

4 Fortius, quia ultra verba, concurrebant etiam facti circumstantiæ, dum totius Instrumenti tenor, & præsertim eadem pretii quantitas, & sæpius repetita relatio ad æstimationem ut supra factam, & bonorum notulam in eo contentam, liquido ostendere videbantur, Comestabulum aliud gerere noluisse, nisi tollere se de medio a dicta emptione, atque in ejus locum in omnibus emptorem ponere, & subrogare, perinde, ac si ad ejus commodum, ejusque nomine, tanquam procurator, vel nudum instrumentum ab initio emisset, nullum aliud incommodum, vel molestiam passurus, nisi ex facto proprio, unde juri, ac rationi nimis contrarium videbatur, ut teneri deberet ad id, ad quod non teneri velle expresse declaravit, & protestatus fuit, præsertim ad deficientiam corporum resultantium a casu fortuito, seu vitio naturæ, ut est arborum arcescentia, sive a nova Fiscii præensione super Adoha: augmento.

His difficultatibus communicatis præfatis Consulentiibus, isti satis ægre ferentes motiva, responderunt omnia prædicta bene procedere quoad punctum evictionis, secus autem quoad alterum rei non traditæ, cui dicebant emptorem inniti, aliud ad id non allegantes, nisi regulam generalem deductam ex text. in l. Julianus, §. offerri, & leg. qui pendentem, ff. de action. empti: sed parum solida responsio reputata fuit, tum quia sub nomine evictionis largo sumpto vocabulo venit etiam non traditio, quæ tacita evictio dicitur, ut ex Bald. in l. si vendideris, ff. de evict. observat Mangil. de evict. q. 1. n. 6. Unde dum per verba nimis generalia, & effrænata venditor declaravit ad nihil velle teneri, nisi ad id, quod ex suis hypothecis, & alienationibus, vel aliis actibus præjudicialibus resularet, vanum videbatur dicere, ut sibi obitare posset non traditio illius rei, quæ vitio naturæ, vel alio casu deficit, tum clarius, quia dum agitur de venditione universitatis, sufficit tradidisse ipsam universitatem, seu corpus feudi, non autem singula bona, & jura, quæ accessorie, & consecutive ad ipsam universitatem veniunt, eodem modo, quo superius de venditore hæreditatis dictum est; nec videbatur quomodo per viros in magna Civitate legalis facultatis Professores assereretur, quod augmentum oneris ex novis Fiscii præensionibus post sequentem venditionem resultans, dici posset venire sub exceptione rei non traditæ, dum id potius tribui potest inopinato casu supervento; nihilominus Ego, & Collega prudentialiter consulimus Comestabulo, ut se concordaret omnino quomodo possent modo.

6 In proposito autem evictionis præstandæ de feudorum membris, quamvis illorum venditio cum clausula *si qui, vel si qua* &c. salvare soleat ab obligatione evictionis, quasi quod venditor vendere voluerit jus, quod ipse habebat, tale quale &c. Nihilominus id procedere quoad membra non possessa, secus autem quoad possessa de tempore venditionis, sustinet, sed debili modo, & cum regulis generalibus, Anell. Amat. conf. 67. qui sic refert decisum per Regiam Cameram Summaræ, & idem dixit Rota in Sabinen. Status, de qua hoc tit. quod tamen minus verum videtur, stante expressa contraria voluntate per dictam clausulam explicata, nisi ex conjecturis, vel aliis facti circumstantiis, & præsertim, super omnia, ex pretii quantitate, constaret de hujus-

modi membris utpote certis, & pacifice possessis, fuisse in pretio habitam rationem, itaut clausula referri possit magis ad Notarii formularium, ut idem Amatus advertit.

S U M M A R I U M.

- 1 **D**E regula, quod in venditione universitatis non præstat evictio rerum singularum.
- 2 De limitatione.
- 3 Quomodo intelligi debeat tam regula, quam limitatio.
- 4 De eadem, & de differentia inter unum casum, & alterum, ideoque sit questio facti decidenda ex casuum circumstantiis.

ANNOT. AD DISC. XXXII.

DE materia hujus discursus, quod scilicet venditio feudo, quod importat universitatem, debeat evictio de ipsa universitate, non autem de singulis membris, vel effectibus, habetur etiam infra hoc tit. disc. 65. & tit. de empt. & vend. disc. 26. ubi de eadem conclusione, si cessa, seu vendita sit hæreditas, & tit. de dote, disc. 89.

2 Quamvis autem vera sit regula, ac etiam vera sit limitatio in hoc discursu insinuata, respectu scilicet illorum membrorum, seu effectuum, quæ deducantur ad speciem cum verbo, *signanter*, vel cum alio æquipollenti; attamen, tam regula, quam limitatio continent simplicem juris præsumptionem operativam in dubio, secus autem accedente, non solum clara, & expressa probatione contraria, quo casu nulla cadit questio, ad regulam text. in l. ille, aut ille, ff. de leg. 3. sed etiam ob contrarias præsumptiones, & argumenta, illud præsertim, quod resultat a quantitate pretii, quod magnum est argumentum voluntatis partium, & quid in contractum deducere voluerint, ut pluries advertitur in tit. de empt. & vend. & alibi, cum sit principium certum.

4 Magna igitur discretio dignoscitur inter istum casum, & alterum, de quo d. disc. 65. quoniam ibi venditio facta est ad æstimationem in fructu, ad tot pro centenariis, juxta frequentiore praxim venditionis Castrosum in Statu Ecclesiastico, ac etiam venditionis feudorum in hoc Regno Neapolitano, ubi per illos publicos æstimatores, qui Tabularii dicuntur, sunt æstimationes, habendo rationem de omnibus introitibus, & effectibus, & juxta qualitatem locorum, & Regionum respective, & per consequens deficiente aliquo membro, vel effectu, non debet venditor obtinere pretium rei, quæ non erat sua; bene verum est, quod verificatur regula non præstandi evictionem, cum revera potius intret defectio, vel deductio ex actione quanti minoris; in præsentem autem venditor, qui novus emptor quoque erat, aliud non agit, nisi ponere alium in locum suum, ideoque semper edocemur, ut procedendum non sit cum generalitatibus, sed juxta singulorum casuum circumstantias, cum revera istæ sint quæstiones potius facti, quam juris.

ROMANA LEGATI PRO PRINCIPLE SABELLO CUM CARLOTTA SABELLA PRINCIPISSA CARIATI.

*Responsum in causa vertente in Sacro Consilio
Neapolis.*

An & quando Feudatarius citari, & conveniri possit in feudo, seu in eo foro, cui feudum subjacet, quamvis ipse ratione tam originis, quam domicilii sit alterius fori, & aliqua de judicio legis diffamari, an scilicet illius intentator sit actor, vel reus?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**acti series.
- 2 Ibi terminandum est judicium, ubi ceptum est.
- 3 In judicio leg. diffamari, quis dicatur actor, & quis reus?
- 4 In Curia potest inchoari cum procuratore generali.
- 5 Feudatarius an & quando conveniri possit in loco feudi?
- 6 Beneficiatus convenitur in loco Beneficii.
- 7 Pro legatis non competit hypotheca in feudis.
- 8 Quomodo intelligatur conclusio, de qua num. 5.
- 9 De fori competentia juxta diversos Principatus.

- 10 In quo foro Legatarii conveniant heredem pro legatis?
 11 In causa universalis forus dignior trahit omnes.
 12 Quomodo interpretanda sit renunciatio facta intuitu dotationis?

DISC. XXXIII.

1 Principissa Catharina Sabella, tanquam Principis Patris primogenita, & hæres, Domina, & possessrix Civitatis Albani, Oppidi Aricciæ, Catri Cretonis, & aliorum bonorum in Statu Ecclesiastico, ac etiam plurium feudorum sub nomine Baronie Pesci Rocchiani in Regno Neapolitano, instituto hære de Bernardino filio primogenito, Fabritio secundogenito tunc Archiepiscopo Salernitano, postmodum Cardinali, jure legati reliquit scut. 100. mil. & Carlottæ filie, quæ tunc secundas nuptias contraxerat cum Principe Cariari, pariter legavit scut. 30. mil. Cumque dicta Carlotta occasione dotis habitæ a præfato Bernardino fratre, vel occasione iltarum nuptiarum, vel primarum cum Aldobrandino, amplam fecisset renunciã de omnibus successioneibus, legatis, & juribus, tam de præterito obventis, quam in futurum, etiam ex testamento obveniendis, eaque non obitante prætenderet dicti legati consecutionem, hinc dictus Bernardino usque ab anno 1645. ex remedio *l. diffamari*, ff. de ingenuis, & manumissis, & *l. si contendat*, ff. de fidejussor. quod vulgo jactationis, seu diffamationis dicitur, causam introduxit in Rota citato ejusdem Carlottæ absentis Procuratore generali in Curia existente, ad quam causam per aliam commissionem obtinuit quoque admitti dictus Fabritius alter filius, & legatarius, rebusque plurium annorum spatio in hoc statu sub silentio existentibus, ac mortuo dicto Principe Bernardino, eadem Carlotta jam vidua judicium instituit pro dicti legati assecutione una cum interesse in Sacro Consilio Neapolitano contra Principem Julium dicti Bernardini filium, tanquam Feudatarium, tam ratione dictæ Baronie, quam etiam Principatus Venafri, & Comitatus Celani ex successione Mariæ Felicis Perettæ matris, juxta ea, quæ habentur in Venafren. *hoc eod. tit.* patendo dictum Julium cogi in actione personali ad vendendam dicta feuda Baronie utpote hæreditaria præfate Catharinæ testatricis, ut de pretio satisfieri posset; quare desuper ex parte dicti Principis in Urbe existentis consultus, an scilicet juridice in dicto Sac. Consilio conveniri posset, vel de justitia remittenda esset causa ad suum forum, ut jam per ejus Agentes de remissione oppositum fuerat.

Respondi, etiam cum sensu veritatis, dictæ remissioni omnino locum esse debere, quamvis judicium in Curia præventum non esset, multo magis, ac indubitanter, stante præventionem, unde propterea in responso desuper edito duas constituẽbam inspectiones, unam super legitima præventionem in Curia, quam supponebatur ex parte Aëtrici, utpote semper absentis apud secundum virum, omnino impugnari, & alteram, circumscripta etiam dicta præventionem, quatenus adhuc res esset integra.

2 Quoad primum, posita legitima introductione judicii in Rota, resultabat absolutum juris principium deductum ex vulgari tex. in *l. ubi ceptum*, ff. de judiciis cum Concord. apud Carleval. de judiciis tom. 1. disp. 2. num. 899. & omnes, quod ibi terminandum est judicium, ubi ceptum fuit.

Pro legitima vero dicti judicii præventionem, ac introductionem, concurrebant duo ejus requisita, primo scilicet competentia fori, & secundo citatio partis legitime exequuta, quorum utrumque verificabatur, cum enim Princeps Bernardinus esset Romanus, ibique domicilium haberet, ac etiam in Urbe obiisset testatrix, conditum esset testamentum, adita hæreditas, ac etiam ibi, & in Statu Ecclesiastico adesset pene totus assis hæreditarius, exceptis dictis feudis, forte neque vigesimam partem dicti assis constituentibus, indubitata erat competentia fori Curie Romanæ, non obitante, quod dicta Aëtrix origine etiam Romana se transfuisset ad domicilium Viri, ibique domiciliaria effecta esset, quoniam quicquid dubitatum fuerit apud Afflict. *decis. 267.* & sequaces, rejecta ista opinione, magis communiter receptum est, intentantem dictum remedium *l. diffamari*, quamvis in ordine videatur actor, at tamen in substantia esse reum, proindeque trahere posse ad forum suum illum, qui se futurum actorem jactavit, etiam si hic a dicto foro omnino exemptus esset, ut ex Capycio, Ursill. Maranta, & aliis late habetur apud Cacheran. *decis. 151.* Muscatell. in *praxi civili*, p. 1. *glos. reus*, n. 13. ibique late Præt. in addit. Tappia *decis. 33. num. finali*, &

hanc sequitur etiam Rota, ut *decis. 500. num. 12.* & seq. p. 5. *rec. decis. 102. in fine*, p. 6. & sæpius, potissime vero ubi ille, qui tale judicium intentavit, est debitor, seu possessor bonorum, super quibus futura est controversia, cum tunc sit conclusio non admittens disputationem cadentem in casu, quo non possideat, juxta distinctionem, de qua plenius in Sabinen. viæ, seu transitus *sub tit. de Regal.* & pluries in sua materia *sub tit. de jurisdictione*, & foro *competenti*.

Alterum vero requisitum citationis partis legitime exequutæ pariter concurrebat, cum citatus esset ejusdem Aëtrici Procurator generalis in Curia existens, cum quo receptum est, in eadem Curia judicium institui, seu inchoari posse, non citato principali, ut apud Gregor. & Aden. *decis. 127. num. fin.* ac etiam in specie hujus judicii habetur apud Capyc. *decis. 28. n. 9.* & Capyc. *Latr. consult. 114. num. 30. & 35.*

Verum ubi præmissa omnia cessarent, itaut res esset omnino integra juxta secundam inspectionem, adhuc tamen dicebam, etiam pro veritate, dictum forum esse incompetentem, atque omnimodam competentiam esse in eadem Romana Curia, in qua judicium ut supra præventum erat; licet enim apud feuditas recepta sit propositio, feudatarium citari posse quamvis absentem in ipso feudo, atque conveniri in ejusdem feudi foro, ex deductis per Ann. *allegat. 74. n. 2. & 3. & singul. 153.* Rovit. *pragmat. 2. de citat. n. 20.* apud quos Concordantes; nihilominus id procedit in causis spectantibus ad ipsum feudum, ejusque causa, & occasione pertractandis, ut advertit Anna *eadem allegat. 74.* ubi agit de alio Principe Romano Comestabili Columna Regni Feudatario, pariter in dicto Sacro Consilio convento, & probatur ad evidentiam, quoniam ut patet ex allegatis, & aliis, feuditas hujusmodi propositionem deduxerunt a Beneficialitate, & a conclusione, quæ in ea materia habetur, quod beneficiatus, quamvis diversi fori, conveniri potest in loco Beneficii, quod tamen intelligitur de causis spectantibus ad ipsum Beneficium, ejusque occasione, & sic mere realibus, secus autem in actionibus personalibus, seu aliis causis indifferentibus, ut quotidiana praxis docet in Beneficiis, & Abbatibus, quæ in titulos, seu Comendatarios possidentur per Cardinales, Prælatos, & Curiales.

Hæc autem actio erat sine dubio personalis, quamvis feuda, pro quorum venditione instabatur, essent hæreditaria, quoniam ob defectum Regii assensus, sine quo absque dubio nulla hypotheca, nullumque jus in ipso feudo acquiri potest, legatarius super feudis testatoris pro legato non habet illam legalem hypothecam, quæ super aliis ejus bonis allodialibus, & indifferentibus sibi competit, cum id non pendeat a facto, & voluntate testatoris, qui nec vivens per contractum correlative, tacitam, vel expressam hypothecam constituere potest, unde propterea magis communiter receptum est, saltem in hoc Regno ejusque Tribunalibus, quod in feudis non intrat privilegium separationis bonorum, ex cujus beneficio regulariter creditores defuncti, & legatarii, quales quales illi sint, vincunt creditores hæredis, quantumvis hypothecarios anteriores, & privilegiatos, cujus contrarium est in his feudis, in quibus creditores hæredis cum assensu vincunt creditores defuncti sine assensu, ut non semel in aliis *hoc eod. tit.* ideoque respectu feudatium huic Aëtrici non competebat nisi actio personalis, qualem ipsamet solum intentavit, instando cogi Feudatarium ad vendendum feudum in dicta actione personali, ut de pretio sibi satisfaceret, & consequenter intrare non poterat dicta conclusio de Feudatario quamvis absente, ac diversæ originis, diversique domicilii, conveniendo in foro feudi, quoniam intelligitur in judicium realibus, seu rei persecutoriis, aut alias ad ipsum feudum, ejusque rationem pertinentibus, unde propterea in consimili judicio instituto in eodem Sacro Consilio contra Comestabilem Marcum Antonium Columnam, quamvis longe majora feuda in eo Regno possideret, ejusque Officialis esset, utpote possidens dictum officium Comestabilis, adhuc tamen causa remissa fuit ad Curiam Romanam, ut *decisum* testatur Thor. in *compend. decis. par. 1. verbo forum rei*, fol. 240. in *meis*, ex eisdem fundamentis, de quibus Anna *d. alleg. 74.* neglecto altero, vere contemptibili, fundamento alleccionis in eam civilitatem, seu nobilitatem, & sedilia, cum vere indubitatum sit hujusmodi honorificas civitates, absque actuali habitatione, & domicilio, fori competentiam non inducere, nisi in iis, quæ ipsam civilitatem respicerent.

Atque ad hæc comprobanda ponderabam eadem, quæ deducta habentur in Massanen. *affictus*, seu pecuniaria *sub*

sub tit. de jurisdictione, & foro competentis, ubi de iudicio introducto in Curia Romana contra Principem Ludovicum huic foro, tam ratione originis, quam domicilii, subiectum, pro negotiis pertinentibus ad Statum Plumbini, quoniam Signatura iustitiæ remisit causam ad partes, ex eo quod in eius negotiis repræsentatur omnino diversus homo, adinstar habentis in commendam, vel administrationem plures Episcopatus existentes sub diversis Provinciis, cum similibus, ut ibi particulariter actum est.

Clarius vero, ac extra omnem difficultatem (cessante etiam præventionem) dicebam huiusmodi causam ad istud forum remittendam esse, non solum ratione originis, & domicilii rei conventi, sed etiam quia in hoc foro aderat hæreditas, ejusque caput; ac fere totum corpus, unde propterea extra controversiam, in isto loco hæres a legatariis pro legatis quantitatis conveniendus erat, cum quæstiones intrent, quando defunctus erat unius fori, hæres vero est alterius, & corpus hæreditatis saltem pro majori parte bonorum in alio loco, ex deductis per *Glof. & DD. in leg. quod legatur, ff. de iudiciis*, de quibus Peregr. *de fideic. art. 53. n. 1. Molina de primogenitura, lib. 2. cap. 13. n. 73. Salgad. in Labyr. creditorum p. 1. cap. 4. n. 27. Tappia decis. 33. & habetur ex professo particulariter actum in Montis alti, seu Maceraten. fideicommissi, & in Arelaten. pensionis sub dict. tit. de iurisdic. & foro competentis*, sed quando hæc omnia ununtur, quia nempe ejusdem fori sint hæres, & defunctus, ac etiam bona hæreditaria pro majori parte, tunc videtur casus extra omnem controversiam.

Omnisque dubitandi occasio in hac facti specie cessare quoque videbatur ratione causæ universalis, ob quam forum magis competens omnes ad se trahit, ex plene collectis per *Salgad. in Labyr. p. 1. cap. 4. & seq.* & omnes, quia videtur juris principium theoretice, & præctice absolutum, cum enim testatrix quamplura fecisset legata, ad quæ hæreditas minus idonea supponebatur, illud præsertim scut. 100. mill. filio secundogenito, cujus est hæres alter modernus Cardinalis Sabellus nepos, utique pro dignoscendo, an vires hæreditariæ suppetere, & an subsisterent antiqua fideicommissa assem hæreditarium diminuentia, & quomodo in casu insufficientiæ locus esset inter legatarios diminutioni, seu contributo, adeundum est hoc forum, quod est testatrix, & hæredis bonorum pro majori parte, ac etiam legatariorum, dum ipsa quoque Actrix erat eidem foro subiecta ratione originis.

Accedebat etiam altera circumstantia particularis, re-sultans ab interpretatione renunciationis, quam eadem Actrix occasione dotationis fecit, ut supra, Bernardino fratri; ubi enim casus est aliquantulum dubius, & interpretatione dignus, renuntiatio vero est ob causam correlative, tunc pro magis benigna interpretatione, favore renunciantis, vel respective renunciarii facienda, satis attenditur correlative, & an dos data sit ultra obligationem dotandi incumbentem, itaut dici valeat eandem dotem, seu excessum esse præventivum pretium futuræ spei renunciatæ, juxta ea, quæ habentur in Sabinen. & in aliis pluribus in sua materia *sub tit. de renunciatione*; hoc autem non nisi in hoc foro dignosci potest, tum ratione quantitatis patrimonii, tum etiam ratione qualitatis personarum, & consuetudinis, tam generalis Civitatis, quam particularis familiaris, ex quibus dotis congruitas regulanda est, ex iis, quæ frequenter habentur in sua materia *sub tit. de dote*, præsertim in Romana de Caffarellis, & sic multa concurrerant urgentia motiva, etiam singulariter considerata, multo magis eis insimul unitis.

S U M M A R I U M.

- 1 DE citatione Feudatarii in feudo, vel beneficiati in beneficio.
- 2 & 3 De duplici declaratione hujus assumpti.
- 4 Quando Feudatarius debeat conveniri in loco feudi, & non possit conveniri in loco domicilii.
- 5 Quod pro legato non detur hypotheca super feudo.

ANNOT. AD DISC. XXXIII.

Utra ea, quæ in hoc discursu habentur de citatione faciendâ feudatario in ipso feudo plura colliguntur Ad-den. ad Capyc. *Latr. dec. 82. n. 4. & Baron. d. citat. quæst. 12. n. 110.* Atque adinstar habemus in beneficiato, qui bene citatur in loco beneficii, ex relatis per *Baron. d. quæst. 12. n. 106. & seqq.* & in Addit. ad eandem quæst. n. 11. *Vermigliol. cons. 406. num. 2.* & habetur de utroque *sub tit. de iudic. disc.*

9. num. 18. & seqq. ac etiam *sub tit. de benef. disc. 77.* super citatione beneficiati, occasione procedendi ad privationem, aliasque pœnas ob non residentiam.

Dupliciter autem temperanda videtur ista propositio. 2. Primo nempe, circa illas citationes, quæ percutiant pœnam, vel grave præjudicium ipsius feudatarii, vel respective beneficiati, qui citandus est, quamvis id sit occasione feudi, vel beneficii, puta in beneficialibus, ad effectum procedendi ad privationem ob non residentiam, vel ob aliud delictum; & in feudalibus, ad effectum procedendi ad declarationem incursum caducitatis, ob non præstitum servitium personale, vel reale, vel ob felloniam, sive ob aliam causam; ut scilicet procedat, quando incertum sit, ubinam ille reperiat, vel si habeatur notitia, attamen sit in loco, ad quem non patet facilis, & tutus accessus, cum tunc sufficiat illum citare in feudo, vel in beneficio respective, secus autem, ubi habeatur notitia loci, in quo sit, ibique possit commode citari personaliter, eo modo, quo regulariter de jure requiritur, pro contumaciali condemnatione, ex deductis in hac materia citationis *d. disc. 9. de iudiciis*, atque in terminis beneficialibus in specie habetur *d. disc. 77. de benef.*

Et secundo, ut id procedat in iis, quæ concernunt ipsum feudum, seu beneficium, cum quo principaliter sit causa, adeo ut intret sæpius insinuata propositio, quod feudum censeatur homo mutus, cæcus, & surdus, qui citari non potest, quia non videt, nec audit, neque loqui potest; unde propterea oportet citare ejus Curatorem, vel Organum, qualis est feudatarius, eademque ratio, seu proportio intrat in beneficio, quia nempe agatur de oneribus, vel citationibus, quæ fiant occasione onerum realium, & servitutium, vel occasione jurisdictionum, & præminentiarum, &c. secus autem (sicut in præsentibus) ubi agatur de causa indifferenti, quæ principaliter percutiat personam, vel obligationem personalem ipsius feudatarii, sive beneficiati.

Quinimmo etiam si id sit ex causa, & occasione ipsius feudi, vel beneficii, sed principale interesse sit personæ, quia nempe citatio fiat in causa, in qua agatur inter plures invicem contententes de pertinentia illius feudi, vel beneficii, quoniam tunc ipsum feudum, vel beneficium non dicitur esse in causa, neque habet interesse, cum nil ejus interfit, an ab uno magis quam ab altero administretur, & per consequens citanda est persona, eo modo, quo in aliis ejus causis indifferentibus citanda esset.

Et converso feudatarius, qui existat in diverso loco, aliquando dicere potest, se non posse, nec debere citari, & conveniri in loco, in quo reperiat, sed quod debeat citari, & conveniri in feudo, sive in eo Principatu, in quo feudum existat, quoties non agatur de obligatione mere, ac principaliter personali, sed de negotiis concernentibus aliquod feudum, vel illud patrimonium, ob reduplicationem personarum quodque non obitante identitate personæ materialis, tot fingantur personæ diversæ, quot sunt feuda, vel sunt patrimonium, ex iis, quæ habentur *sub tit. de iurisd. disc. 90.* ac etiam *sub tit. de iudic. disc. 3.*

Reliqua vero, quæ in hoc discursu continentur, percutiunt materiam competentis fori, de qua agitur *sub tit. de iurisdic. & for. compet. ac etiam d. disc. 3. de iudic.*

Et quod pro legato non detur hypotheca super feudo, ut 5 in præsentibus discursu, Reverter. *decis. 366. n. 3.*

C O N S E N T I N A P R Æ T E N S I J U R I S P A S C E N D I P R O A R C H I E P I S C O P O C U M

COMMUNITATE, ET HOMINIBUS OPPIDI TERRÆ NOVÆ.

Casus disputatus in S. Congregatione Immunitatis,
& resolutus ut infra.

An & quando Castra, vel alia bona concessa per Regem Ecclesiæ censeantur concessa in feudum, vel in allodium ad effectum competentis fori in causis, quæ occasione ejusdem rei concessæ tractandæ sint?

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Clerici, & Ecclesiæ subjacent Principi laica ratione feudi.

- 3 An Episcopus procedat ad Censuras in causis propria mensa, & contra Diaconos remissive?
- 4 Castra, & loca jurisdictionalia in Regno presumuntur feudalia.
- 5 Fallit in Ecclesia, penes quam presumuntur allodialia.
- 6 De pluribus signis, & circumstantiis excludentibus feudalitatem.
- 7 Non potest quis esse Dominus, & Feudatarius, & feuda reversa ad Dominum desinunt esse feuda, & immutare possunt naturam in nova concessione.
- 8 Decisio controversia.

D I S C. XXXIV.

CUM Ecclesia Metropolitana Consentina, ex antiquis concessionibus Principum Normandorum, antequam forte Regium nomen in illis regionibus introduceretur, si-ve primævorum Regum, quando adhuc probabilius feudorum usus non erat introductus, possideret Oppidum, seu Castrum S. Lucidi, intra ejus Diocesim situm, in allodium. Rex autem Alphonsus Secundus illud cuperet in pleno dominio, idcirco de anno 1494. cum Beneplacito Apostolico in forma, *Si in evidentem*, permutatum fuit cum quibusdam tenentis sitis in Diocesi Rossanen. ibi *Cursi* nuncupatis, quarum una est in Territorio Oppidi Terræ novæ, in Regem obventis ex publicatione bonorum Principis Bisiniani, quæ tenentia datæ fuerunt pleno jure, ac franchæ, & liberæ ab omni onere, & servitute, & quamvis Cives, & incolæ Oppidi prædicti prætenderent in dicta tenentia habere jus pascendi, nihilominus Archiepiscopi pro tempore se conservarunt in pleno dominio, & libertate compescendo dictorum Oppidanorum attentata, vel cum Regiis provisionibus juxta regulam text. in cap. *si Clericus Laicum*, de foro competenti, vel cum proprio gladio spirituali censurarum, juxta ea, quæ in casu consimilis controversiæ habentur in Cotronen. Censurarum sub titulo de jurisdictione, & foro competenti, ubi etiam illius causæ mentio habetur, cum autem moderno tempore Oppidani prædicti alicujus potentioris brachii opem habentes, de facto, expulsis, vel turbatis colonis, & pastoribus, animalia in dictam tenentiam immisissent, hinc Archiepiscopus, servatis servandis, eos declaravit per publicos cedulones incurfos in Censuras contentas in Sacris Canonibus, & Bulla Cœnæ contra occupatores, & perturbatores bonorum Ecclesiæ, atque post varios casus re delata ad S. Congregationem immunitatis, duo prætendebantur per dictos Oppidanos, primo declarari invalidas dictas Censuras ex duplici defectu jurisdictionis, quia scilicet in causa propriæ mensæ, & quia cum non subditis, dum tam personæ, quam bona erant extra Diocesim, juxta firmata in Cotronen. Censurarum 4. Martii 1667. coram Carpinea. Et secundo, quia cum ageretur de feudis ab Ecclesia ex feudali concessione Regis possessis, causa remittenda erat ad ipsum Regem, ejusque Magistratus, & Tribunalia, in quibus eam quoque pendere supponebatur absque aliqua Ecclesiasticæ jurisdictionis, vel immunitatis perturbatione, dum in causis feudi, ipsumque feudum concernentibus, etiam Clerici, & Ecclesiæ subjacent foro Regis tanquam Domini directi, juxta textus claros in cap. *ex transmissa*, & in cap. *sequenti*, de foro competenti, & est propositio apud feudistas, ac etiam Ecclesiasticos theorice, & præctice receptissima, de qua *hoc tit. frequenter*.

8 Super primo objecto Scribens pro Archiepiscopo deducebam eadem, quæ habentur deducta in eadem Cotronen. sub tit. de jurisdictione, & foro competenti, ac etiam quia in præsentī causa cessabant difficultates in prædicta alia cadentes, ex duplici circumstantiâ, primo scilicet quia præventive Archiepiscopus timens casum, per litteras Apostolicas in forma Brevis obtinuerat ab Alexandro VII. facultatem procedendi ad Censuras, aliaque juris remedia contra hujusmodi perturbatores, quamvis isti, & bona essent extra propriam Diocesim, & secundo quia ut patet ex eadem prima decisione Cotronen. & clarius ex secunda, quæ discursus potius nomen meretur, edita sub die 16. Novembris ejusdem anni, ille Baro, alique sæculares deposuerant exactas pecunias, ac etiam se promptos offerēbant cavere de parendo Ecclesiæ, & Rotæ mandatis, quod præferebat abstentionem a futuris molestiis, & perturbationibus, donec causa decideretur, quorum utrumque in præsentī cessabat, ut de hac eadem causa habetur in dicta Cotronen.

Quo vero ad alterum punctum feudalitatis, super quo præ-
Card. de Luca, Lib. I.

sertim in prima propositione, dilata resolutione, mandatum fuit stricte scribi, & informari debere, dicebam, etiam cum sensu veritatis, nulli prorsus fundamento dictam prætentam feudalitatem innixam esse, quoniam licet in puncto juris juxta magis communem, & veram opinionem, Castra, & loca etiam jurisdictionalia cum Vassallis penes quoque privatos ex Principis concessione existentia, non constituto de feudali qualitate, præsumantur allodialia potius quam feudalia, eo quia feudum dicitur servitus, quæ in dubio non præsumitur, ex deductis in Clomacen. alias Comaclen. Vallium, in Lucana jurisdictionis, & in aliis frequenter *hoc eodem tit.* nihilominus in Regno Neapolitano regula est in contrarium, quod scilicet Oppida, & loca jurisdictionalia cum Vassallis, non constituto de allodialitate præsumuntur potius feudalia, ut apud proxime allegandos, & pariter *hoc tit.* pluries.

Et tamen quando agitur de concessione facta Ecclesiæ, etiam in Regno prædicto, non obstante dicta contraria regula cum privatis, recepta est dicta regula juris communis pro allodialitate, quicquid sit de alto dominio, & regalibus, Ifern. in *Constit. Regni Justitiarii nomen in fine*, ubi etiam Afflict. Anna *singul. 71. Franch. dec. 131. in princ.* late a Pont. *decis. 2. num. 19. vers. nunc sic*, & *per totum*, & in *lectura feudal. 1. in prælud. num. 72. Capyc. Latr. consul. 74. num. 106.* apud quos cæteri.

Clarius vero, ac extra omnem dubitationem in hac facti specie ex pluribus ejus circumstantiis, primo quia non agebatur de Castris, & bonis jurisdictionalibus cum Vassallis, sed de tenentis, & prædiis rusticis ad culturam, & pascua, licet enim non implicet in hujusmodi quoque bonis adesse qualitatem feudalem, quæ etiam in simplici præstatione pecuniaria adesse potest, ex deductis in Romana annuæ præstationis *hoc eod. tit.* nihilominus in dubio id satis confert ad exclusionem feudi, & inclusionem allodii, ut habetur in Mantuana feudi pariter *hoc tit.*

Secundo quia hujusmodi bona subrogata fuerunt in locum dicti Castri S. Lucidi, cum quo permutata sunt, quod Castrum in ipsa permutatione enunciatur ad Ecclesiam pleno jure spectare, per quæ verba utique excluditur feudalis qualitas vere tunc nunquam impressa, cum illud possideretur per Ecclesiam ex concessione Roberti Guiscardi, antequam Regium nomen introduceretur, & de tempore quo feudorum usus ibi ignotus erat, dum omnia dominia ita divisa erant in plures Principatus liberi allodii, ideoque intrat regula subrogatorum, &c.

Tertio quia in eadem permutatione Rex expresse promittit hujusmodi tenentis esse francas, & liberas ab omni onere, & servitute, quod pariter in verbis expresse excludit feudalitatem importantem onus, & servitutem. Quarto quia non reperiuntur descriptæ in quinternionibus Regiæ Curiæ, in qua descripta sunt omnia feuda recta, & in capite, quaternata proinde nuncupata, unde propterea ea, quæ ibi non sunt descripta, dicuntur potius feuda plana, & de tabula, allodialium jure censenda, ex deductis præsertim in Mantuana bonorum *hoc pariter tit.* Et quinto demum quia pro feudis solvitur adoha loco feudalis servitii subrogata, de cujus solutione nunquam constat, illud etiam ponderando, quod non agitur de gratuita concessione facta per Regem in forma investituræ, sed de contractu mere correspectivo in forma, *si in evidentem*, tanquam a privato, unde propterea ex dictis omnibus insimul junctis, casus videbatur omnino planus, potissime quia non agebatur de puncto jurisdictionali circa cognitionem cautarum cum subditis, & Vassallis, ac appellationes, & recursus ab Episcopis, vel Prælati, Castra, & loca jurisdictionalia possidentibus ex Regia concessione, juxta quætionem, de qua plene in Lucana jurisdictionis *hoc tit.* sed de puncto, an adesset illa vera, & propria feudalitas, ubi quam unice, Ecclesiæ, vel Clerici, in concernentibus ipsum feudum, subjacent foro Principis laici Domini directi, qua circumstantia cessante, indubitata est exemptio.

Et quamvis replicaretur de antiqua hujusmodi bonorum qualitate, & natura, quod scilicet possiderentur in feudum per Principem Bisiniani, ob cujus imputationem de crimine læsæ Majestatis publicata fuissent, ac per Regem possiderentur, nihilominus istud erat leve argumentum, quoniam ut alias *hoc eod. tit.* habetur, non potest quis esse Rex, & Baro, seu Dominus, & Feudatarius, quoniam esset dare servitutem in re propria, ac effici servus sui ipsius, ideoque factō casu devolutionis feudorum, vel ob lineam finitam, vel ob felloniam, aut aliam causam, feudum extingui dicitur, atque, eo redeunte ad suam primævam unitatem, totum

totum dicitur allodium, & ejusdem naturæ, adinstar aquarum, quæ exeuntes a mari diversas assumunt naturas, dum aliæ sulphuræ, aliæ acidæ, aliæ primævam salitam qualitatem retinent, &c. sed redeuntes ad mare, omnes pariformiter efficiuntur salitæ, ac antiquam, & primævam naturam assumunt, neque implicat, postquam ad Regem reversa sunt, immutare naturam, ac ea, quæ prius erant feudalia, concedi in allodium, vel e converso, ea, quæ erant allodialia, concedi in feudum, seu feudo addi, & incorporari, ex deductis per Rovit. *conf. 101. lib. 2.* cum similibus, & sic inspecta etiam veritate, ista prætenfa feudalitas nullum habebat probabile fundamentum, atque talis in bina propositione fuit sensus Sac. Congregationis absque difficultate, quæ solum habita fuit in primo puncto invaliditatis Censurarum ex defectu jurisdictionis contra non Diocesanos, de quo in dicta Cotronen. *sub tit. de jurisdictione.*

HYDRUNTINA BONORUM
PRO CAPITULO ECCLESIE
CATHEDRALIS

C U M

MONASTERIO MONIALIUM SANCTISSIME
TRINITATIS NEAPOLIS.

Causa pendet in Rota.

Bona possessa per particulares intra feudum, an & quando censeantur feudalia, seu feudo redditicia, & quatenus sint talia, quales effectus exinde resultent, tam circa devolutionem in casu lineæ finitæ, quam circa prohibitionem alienationis?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 **An**, & quando Dominus directus ob factum casum devolutionis capiat possessionem, & quis obtinere debeat in possessorio?
- 3 **De quo casu proprie agunt Hostien. & Canoniste in cap. nimis de jurejur.**
- 4 **Bona per particulares possessa in feudo, seu tenimento alicujus, an præsumantur feudalia, seu redditicia?**
- 5 **Feudum est universitas, sed disputatur an sit facti, vel juris?**
- 6 **De qualitate bonorum in territorio inclusive.**
- 7 **Participatio fructuum per quotam arguit dominium.**
- 8 **Jus Colonie, seu utilis domini, an sit transmissibile ad quoscumque?**
- 9 **Emphyteusis Ecclesiastica in dubio censetur pro solis hæredibus sanguinis.**
- 10 **Ad effectum devolutionis constare debet de investitura, ejusque tenore.**
- 11 **Quando etiam non docto de investitura, concessio censetur restricta ad solos hæredes sanguinis.**

D I S C. XXXV.

AB antiquo ex concessionibus, vel primævorum Regum, vel Principum ante Regii nominis introductionem in ea regione dominantium, Capitulum Ecclesiæ Metropolitanæ Hydruntinæ, possidet in illius Civitatis, vel Diocesis territorio quoddam feudum rusticum, seu tenimentum nuncupatum *Sanctæ Mariæ de Trullazzo*, intra cujus fines, juxta usum regionis, plures particulares ex ejusdem Capituli concessionibus possident prædia vulgo Possessiones nuncupata, sub obligatione respondendi eidem Capitulo quartam partem fructuum, ac etiam quandam præstationem pecuniariam, non omnino uniformem, sed juxta diversas conventiones, ex temporum, seu terrarum qualitate, & situ forte regulari solitas, inter alios autem particulares bona ibi possidentes, erant Marchiones Coriliani de Montibus, quorum linea masculina defecta, superstitæ solum una fœmina Moniali in Monasterio Sanctissimæ Trinitatis Neapolis, donec ista vixit, percepit dd. prædiorum fructus, sequuta vero dictæ Monialis morte, per quam linea prædicta omnimodam extinctionem passa est, Capitulum juxta retroactam observantiam in similibus casibus, dictorum bonorum possessionem accepit, & intentante Monasterio judicium spoli coram Ordinario, prodiit ab isto sententia Capituli absolutoria, a qua interposita appellatione, & commissa causa in Rota coram Cerro, ex parte ejusdem Monasterii obtentum fuit subscribi dubium in eodem judicio spoli, an scilicet illud esset reintegrandum, in cu-

jus disputatione habita sub die 27. Maji 1668. nulla de super capta resolutione, mandatum fuit videri de bono jure, super quo principaliter Ego, & cæteri pro hac parte Capituli Scribentes insitebamus, & merito.

Siquidem in hujusmodi controversiis in possessorio haberi solitis, inter Dominum directum, & hæredes Domini utilis, quoties Dominus directus non est Princeps habens Fiscum, & supremam auctoritatem, ita ut practicare valeat illam Fiscalium propositionem, de qua in Firmana feudi, & in Massanen. Castrorum, ac in aliis *hoc tit.* quod Fiscus non litigat manibus vacuis, sed est persona privata, ut frequenter contingit in materia emphyteutica, recepta distinctio esse solet, quod aut clarum est Domini directi bonorum jus, super facto casu devolutionis, & possessio propria auctoritate per eum capta utilis domini cum directo reintegrati sustinetur, neque spoliativa dicitur, aut prætenfa devolutio est aequaliter dubia, & tunc in possessorio ad favorem hæredis Feudatarii, vel emphyteutæ respondendum est, donec in petitorio casus decidatur, ut habetur deductum in dicta Massanen. Castrorum *hoc tit.* in his terminis feudalibus, & in terminis emphyteuticis colligunt Gregor. & Adden. *decis. 105.* Rota *decis. 359. num. 1. & seqq. par. 5. recent.* in Auximana prædii coram Dunozero *decis. 92.* post Salgad. *in labyr.* in qua præsertim canonizata fuit possessio Domini directi, & in Romana domorum 15. Decembris 1649. & 18. Februarii 1650. coram Bichio, quarum secunda est *decis. 17. part. 11. recent.* ubi pariter canonizata possessio Domini ratione boni juris cum similibus.

In hac autem disputatione, quamvis non omnino maturum, ac determinatum judicium efformari potuerit, tamen ob adhuc non auditum Rotæ judicium, tum etiam quia ex parte Monasterii actoris principaliter institutum fuit in dicto possessorio, ejusque extremorum justificatione, duas efformabam inspectiones, unam scilicet circa directum dominium Capituli, & an justificaretur ista bona esse feudalia, seu de membris, & excadentiis feudi, & alteram circa factum casum devolutionis ob finitam lineam, stante quod non contabat de investitura, ejusque tenore per scripturam.

Quatenus pertinet ad primam, observabam traditionem Hostiensis, & aliorum *in cap. nimis de jurejur.* quam moderniores, confundendo unum casum cum altero, adhibent in omnibus quæstionibus cadentibus super rei feudalitate, vel allodialitate, de quibus frequenter *hoc tit.* præsertim magis distincte in Clomacen. Vallium, vere, & proprie percurre casum presentis controversiæ, ubi scilicet quæritio feudalitatis est inter Feudatarium, seu Dominum, & possessorem alicujus universitatis bonorum feudo æquipollentis, & Vassallos, seu particulares in eodem feudo, seu tenimento, & corpore universali, prædia, & bona particularia possidentes, an scilicet illa præsumantur feudalia, seu feudo redditicia, ac de ejus excadentiis, & pertinentiis, vel potius libera, & allodialia, solam in jurisdictione, & jure territoriali subjectionem habentia.

Et licet juxta dictam traditionem regula assistat allodialitati ob præsumptionem in dubio assistentem libertati, & resistentem servituti, nihilominus, ut bene advertit Afflict. *in cap. 1. de controversia inter masculum, &c. num. 9. & seq. & num. 19.* qui jure merito in hoc individuali puncto Magister nuncupari potest, utpote omnium latius, & melius materiam tractans, quæstio potius facti, quam juris dicenda videtur, ex facti circumstantiis decidenda, spectata scilicet natura omnium aliorum bonorum intra idem feudum, seu universitatem existentium, si enim reliqua omnia sunt feudalia, seu feudo redditicia, ita ut non constet, vel in universum, vel saltem in ea regione, seu Contrata, alia adesse bona libera, vel adesse rara, & in modica quantitate, tunc probata dicitur eadem qualitas in bonis, de quibus est controversia, ut etiam reperit idem Afflict. *decis. 267.* ubi Adden. & sequuntur cæteri apud Menoch. *conf. 181. num. 98.* & conferunt deducta a simili in materia emphyteutica per Fulgin. *de emphyt. in præludiis quæst. 8. num. 17.*

Cum enim feudum dicatur universitas continens jus universale complexivum plurium membrorum illud corpus constituentium, Camerar. *in cap. Imperialem, pag. 39. in magnis litt. A, & B,* & cæteri feudistæ communiter, disputantes solum quæstionem, an dicatur universitas facti, vel juris, ex collectis per Amicangel. *qu. feud. 3.* ubi quæstionem disputat ad partes, idcirco, si reliqua membra sunt unius naturæ, non videtur in dubio dicendum, quod unum membrum, de quo agitur, diversam naturam habere debeat, nisi

nisi de hujusmodi immutatione constet, facta ab eo, qui id faciendi habeat potestatem.

6 Ad quod satis conferre observabam firmata in Clusina apud Mantic. *decis. 17. & 97.* super uniformi natura Colonica omnium bonorum in eo territorio existentium, donec de libertate alicujus rei, tanquam de limitatione regulæ generalis in dubio non præsumenda doceatur, ut in proposito ejusdem territorii, de quo agitur apud Mantic. habetur actum in Romana, seu Perulina bonorum *hoc eod. tit.*

Et ideo cum in facto bene justificaretur omnia alia prædia in hoc feudo existentia, per alios particulares possessa, esse feudo reddititia, & obrineri ex Capituli Feudatarii concessione, absque eo quod doceretur, in eadem bonorum universitate aliqua adesse libera, idcirco quoad hunc primum punctum, probati scilicet dominii directi, videbatur esse in casu indubitabili, potissime vero, ac extra omnem controversiam ex observantia eorundem bonorum uniformi, ac in reliquis, quod scilicet ex eis, ultra quandam præstationem pecuniarum, quæ solum juxta temporum, vel bonorum qualitatem, & situm supponebatur difformis, aderat uniformis participatio fructuum per quotam, quod est clarum signum dominii, ac respective cujusdam Colonix in particularibus, ut advertitur apud Mantic. *d. decis. 17. & 97.* quod etiam docet praxis aliquorum Castrorum, & locorum Urbi adjacentium, quod scilicet Dominus loci habet, nedum in jurisdictione, & jure territoriali universum territorium, sed etiam in privato dominio, unde propterea omnia bona, quæ per Incolas, & Vassallos, aliosque particulares in eo territorio possidentur, non confitio de libertate, censentur de illius directo dominio, & reddititia in certa quota fructuum, ut est præsertim Castrum Montisportii, de quo in Tusculana bonorum vacantium *hoc eod. tit.* cum similibus, & in proposito hujus Provinciæ Hydruntinæ habetur in Hydruntina onerum *sub tit. de Regalib.* & sic quoad hanc primam inspectionem, cum sensu etiam veritatis, dicebam casum videri planum.

Difficultas autem residebat in altero puncto, seu in secunda inspectione, an scilicet hujusmodi bona jure cujusdam Colonix, ut supra per particulares possessa, essent transitoria ad quoscumque extraneos hæredes, vel potius restricta ad illos sanguinis, quibus defectis, ad Dominum devolventur, & in hoc difficultatem facere videbantur firmata in dicta Clusina apud Mantic. super hujusmodi Coloniarum natura, seu qualitate, quod scilicet essent ad quoscumque transitoria, ut etiam habemus de consimilibus bonis Abbatiæ Farfen. juxta deducta in Farfen. *sub tit. de emphyteusi*, atque, excepto casu Fisci successoris in bonis vacantibus, admittitur in dict. Tusculana *hoc tit.* ita frequentiori observantia docente.

Satisque urgere videbatur conclusio in Rota, & Curia recepta, de qua in Mediolanen. & in Aquilana, ac in aliis *9 sub tit. de emphyteusi*, quod scilicet, quamvis emphyteusis Ecclesiastica de sui regulari natura censetur restricta ad hæredes sanguinis, ex deductis *decis. 427. par. 9. & 209. par. 10. rec.* & in aliis, nihilominus ad effectum devolutionis consistere debet de investitura, ex qua dignoscatur de hujusmodi restrictione, quoniam licet talis soleat esse hujusmodi bonorum natura, nihilominus dantur etiam bona emphyteutica Ecclesiastica, seu alias de directo dominio Ecclesiæ ad quoscumque hæredes transitoria, quæ sola contraria possibilitas, juxta receptum vulgare axioma, sufficit ad excludendam illam conclusionem, & perfectam probationem; quæ incumbit Domino agenti ad hujusmodi devolutionem.

Verum his non obstantibus, quamvis in unica disputatione, ut supra, non omnino maturum, & determinatum judicium pro veritate efformare potuerit, attamen satis probabile mihi videbatur bonum jus Capituli, ex eadem ratione causæ universalis, seu naturæ aliorum consimilium bonorum, quæ pariformiter sub eadem Universitate existentia, responsiva sunt, cum ex retroacta observantia in illis, quorum lineæ defecerunt, ac etiam ex agnitione aliorum actu possidentium, & contra proprium interesse loquentium, constaret talem esse bonorum naturam, satis in idem conferente dicta præsumptione, regulariter militante in bonis Ecclesiæ, ac etiam quia agitur de feudo, cujus regularis natura est, ut non sit ad extraneos hæredes transmissibile, ideoque hujusmodi concessiones quandam subfeudi speciem continentem, eandem regulam habere debeant, ex propositione, de qua satis frequenter in aliis hoc tit. quod subfeuda regulantur a feudo, diversæque naturæ esse non debent, licet ista consideratio sola, & de per se *Card. de Luca, Lib. I.*

non videretur multi momenti, cum non versarem in feudo recto, & proprio subjecto devolutioni per lineam finitam, utpote possessa per manum mortuam, ac etiam quia incertum erat, an descriptum esset in Regiis quinternionibus, & an solveret ad hunc, quibus circumstantiis cessantibus, cessat qualitas feudalis, potissime vero penes Ecclesiam, in qua præsumptio potius est pro allodio, ut habetur præsertim deductum in Consentina *hoc eod. tit.*

S U M M A R I U M.

- 1 **D**E qualitate feudali, vel allodiali.
- 2 Quando procedi possit ad censuras contra non subditum.
- 3 Feudatarius Ecclesiasticus in causa feudi convenitur coram laico Domino feudi.
- 4 An quis possit esse Rex, & Baro?

ANNOTAT. AD DISC. XXXIV. & XXXV.

DE principali puncto contento in his discursibus super qualitate feudali, vel allodiali, habetur supra in annotat. ad disc. 2. ubi videndum.

Et de contentis in istorum primo circa facultatem proferendi censuras, etiam contra non subditos, pro defensione bonorum, & jurium Ecclesiæ, habetur plenius actum *tit. de jurisdic. disc. 47. & 48.*

Et de competentia fori, quodque etiam Clericus, vel Ecclesia in iis, quæ concernant feudum, subiaceat foro infeudantis, quamvis secularis, habetur infra *disc. 55. & in aliis.*

Atque super puncto, an quis possit esse Rex, & Baro, & quomodo id procedat, habetur infra *disc. 61. & disc. 83. & de regal. disc. 80.* ac etiam *tit. de præemin. disc. 29. & in aliis.*

MONTISPELUSII
PRÆLATIONIS
PRO THOMA DE GUEVARA
CUM FRANCISCA MARIA GRIMALDA.

Responsum in causa vertente in Sacro Consilio Neapolitano, etiam cum sensu veritatis.

De jure protomifeos competen. ratione sanguinis in feudis, an locum habeat in feudis Regni Neapolitani qualitatem hæreditariam admixtam habentibus, & quid ubi agitur de venditionibus judicialibus, & sub hasta?

S U M M A R I U M.

- 1 **R**eseruntur Doctores exteri ultra Regnicolas agentes de jure protomifeos.
- 2 De Doctoribus Regnicolis utramque opinionem tenentibus, & quid judicatum sit.
- 3 Regnum Neapolitanum antiquitus dicebatur Regnum Apulia.
- 4 Distinguuntur species feudi pacti, & providentiæ, hæreditarii, & mixti, & in qua specie intrat jus protomifeos.
- 5 De feudo mixto hæreditariam qualitatem exigente, an requiratur respectu primi acquirentis, vel etiam ultimi morientis, & an suffragetur inventarium, & de differentia feudi mixti de jure communi feudorum, & de jure Regni.
- 6 De alia differentia inter feuda Regni Neapolitani ab aliis circa facultatem hæredis impugnandi factum auctoris.
- 7 Quæ sit vera ratio juris protomifeos in feudis.
- 8 Quo casu recipienda sit opinio volentium etiam in feudis hæreditariis intrare jus protomifeos.
- 9 De altera ratione, in qua fundatur jus protomifeos, qua impugnatur.
- 10 An text. in l. dudum, C. de contrah. empr. specialiter limitetur de jure feudorum?
- 11 De historia juris civilis, quando illud compilatum, repertum, & usitatum fuerit.
- 12 Jus feudale derivat, ac desumptum potius est a jure Longobardorum.
- 13 Ubi affirmativa opinio concedens jus protomifeos in feudo hæreditario recipienda esset, procederet in alienatione voluntaria, & ex privata conventionione, non autem sub hasta, & auctoritate judiciali.

- 14 *Qua sit ratio, cur in alienatione judiciali id non procedat?*
 15 *Jus protomiseos, etiam in casibus, in quibus alias competeret, admittendum non est, ubi fraudis suspicio adest, ob impotentiam petentis ad solvendum pretium.*
 16 *An dum jus feudale concedit hoc jus masculis agnatis competat feminis, vel cognatis?*

D I S C. XXXVI.

Subhastata ad instantiam Creditorum Nicolai Grimaldi Civitate Montispelussii, quam ipse jure antiqui feudi possidebat, eaque deliberata Thomæ de Guevara majori oblato, intentatoque contra istum per Franciscam Mariam dicti Nicolai germanam sororem primogenitam in sacro Consil. Neapol. jure protomiseos, seu prælationis, requisitus ex parte dicti deliberatarii, respondi ad causam, ut sequitur.

Quicquid generaliter dicant exteri feudistæ in controverso articulo juris protomiseos competentis successoribus sanguinis a lege investituræ vocatis adversus extraneum emptorem, de quo, ultra nostros Regnicolas inferius allegandos, late agunt, alios colligentes, Harthman. Pistor. part. 2. qu. 11. & 12. Schrader. de feud. par. 3. cap. 7. Rosenthal. eod. tract. cap. 9. membr. 2. conclus. 87. cum plurib. seqq. Mastrill. decis. 8. Berlich. concl. 57. vol. 2. Georg. Obrecht. de jur. feud. lib. 4. cap. 28. & alii.

In specialibus terminis feudorum antiquorum Regni Siciliae citra (cum in novis receptissima sit negativa, ut in Januensis feudi hoc eod. tit.) eandem negativam, & pro exclusione prælationis ob eorum hæreditariam qualitatem, docte & nervose tuentur Capyc. Latr. consult. 27. 28. & 96. Petagna in allegationibus impressis apud Rummum in addit. ad Afflict. de jur. protomis. fol. 64. de Marin. resol. 116. vol. 2. & alleg. 127. tom. 3. & ceteri, affirmativam vero a Pont. decis. 11. Rovit. in ejus responso edito in eadem causa impressi. post dictam decisionem a Pont. & inter Commentar. super pragmat. in rubr. de feudis, Sanfelice. decis. 100. & ceteri.

Spectatis decisionibus, seu rebus judicatis, magis recepta videtur hæc affirmativa, juxta quam per Sac. Consilium S. Claræ, vel per Collaterale post decisionem relatam per a Pont. dicta decis. 11. (quam omnes concordant fuisse primam) ita sæpius judicatum fuisse constat ex decisionibus relatis per Capyc. Latr. decis. 57. & per Gipsium in addit. ad eundem utrobique num. 2.

Mihi ad veritatem potius quam causæ opportunitatem reflectenti, in puncto juris, perpensis utriusque sententiæ rationibus, & fundamentis, verior videtur prima negativa, sed quia species temeritatis esset, id generaliter affirmare contra plures tantorum Tribunalium judicaturas, idcirco in earum reverentiam, relinquendo quoad articulum in genere locum veritati, solumque discurrendo rationes, & fundamenta, ex quibus trahor ad dicendum, verior potius videri negativam, quam affirmativam, adhuc tamen in specie casus, de quo agitur, omnino probabilius censeo, ex particularibus facti circumstantiis, pro exclusione prælationis esse respondendum, prout ex eisdem (admissa etiam regula affirmativa) responsum fuisse in casu tractato per Marin. d. resol. 116. constat ex Capyc. Latr. d. decis. 57.

Quatenus igitur pertinet ad examen articuli in abstracto (me semper subjiciendo meliori judicio magis versatorum in regione, illisque Tribunalibus, quorum materia est peculiaris) erroneum mihi semper visum est, quod per Regnicolas pro utraque sententia quæstionem tractantes, fundamentum constitueretur in auctoritate Germanorum, seu Lombardorum, aliarumque Italiae partium Doctorum, ob nimis diversas circumstantias militantes in prædictarum aliarum regionum feudis, ac istis nostri Regni Siciliae citra Pharus, quod post utriusque Siciliae divisionem per antiquos feudistas Regnum Apuliae dici consuevit, Bald. in l. ex hoc jure, num. 16. ff. de just. & jur. Corsett. de regia potestate, quæst. 12. num. 14. & qu. 102. num. 76. Martin. Laud. de Principe, q. 176. & ceteri; ac etiam patet ex pluribus Pontificiis investituris, seu renovationibus; moderno autem tempore corrupto vocabulo, ex Regum consuetudina residentia in delitiosa Civitate Neapolis, Neapolitanum nuncupari solitum est.

Pro ista veritate ostendenda, reduco ad memoriam notissimam antiquorum feudorum distinctionem in tres species, unam scilicet pacti, & providentiæ puri, alteram puri, seu meri hæreditarii, & tertiam mixti, non deferendi, nisi hæredibus sanguinis a lege investituræ vocatis, in quibus,

tamen requiratur etiam qualitas hæredis rei familiaris.

In prima specie concordant omnes, jus protomiseos esse jure feudorum intrare, prout (exceptis quibusdam modificationibus ad rem non facientibus) concordant illud non intrare in mere hæreditario, quod de sui natura est liberum alienabile, & in quoscumque extraneos transmissibile, unde quæstio solum reducitur ad tertiam speciem feudi mixti, cujus naturæ sunt absque dubio feuda nostri Regni, quorum non sunt capaces, nisi hæredes sanguinis intra certos gradus ab eisdem Regni Constitutionibus, correctivæ ad jus commune feudorum satis restrictos, licet per gratias aliquantulum ampliatos; sed in eisdem necessaria quoque est qualitas hæreditaria.

Ista vero feuda mixta Regni in plerisque differunt ab illis mixtis Germaniæ, & aliorum locorum, in quorum terminis Germani, ac Lombardi loquuntur, & potissime quia in aliis hæreditaria qualitas necessaria solum est respectu primi acquirentis, non autem ultimi morientis, juxta magis communem opinionem, de qua Clar. §. feudum, qu. 9. n. 5. Robles de representat. lib. 3. cap. 18. num. 112. Altograd. multos colligens consil. 25. num. 19. cum seqq. lib. 1. Rot. decis. 482. n. fin. & 499. n. 5. & seqq. par. 5. recent. tom. 2. Vel si in sensu aliorum necessaria etiam est qualitas hæreditaria ultimi morientis, per quem primo acquirenti sit conjungendus, suffragatur tamen beneficium inventarii, ex quo feudum jure proprio separare, ac detrahere potest a reliquo asse allodiali, itaut feudi ratione ad debita ultimi defuncti, vel alia onera hæreditaria non teneatur.

Secus autem est in feudis Regni, quia licet nonnisi hæredes sanguinis in eis succedant, nihilominus tenentur esse hæredes rei familiaris ultimi morientis, in cujus asse hæreditario computatur integer valor feudi, itaut inventarii beneficium non suffragetur, atque successor non solum teneatur ad ultimi morientis debita, legata, aliaque onera hæreditaria, sed ad integrum valorem feudi gravari possit, quamvis ex lege investituræ, impugnando morientis iudicium, contra ejus voluntatem succedat, Franch. in Magistrali decis. 1. & decis. 704. Rovit. super pragmat. 25. de feud. & in dicto responso post decisionem, a Pont. Capyc. Latr. consult. 9. & 10. & omnes passim, cum sit propositio, quæ in Regno absque auctoritatibus præsupponi potest tanquam potiora.

Altera item est notabilis differentia inter alia feuda, & ista Regni, quod in prima specie, quoties illa sunt mere hæreditaria, vel mixta, ita tamen, quod successor sanguinis debeat etiam esse hæres rei familiaris ultimi morientis, absque eo, quod suffragetur beneficium inventarii, unde valor feudi computetur in asse hæreditario morientis, ut supra, tunc successor, ex magis communi, & recepta sententia, obstat text. in l. cum a matre, C. de rei vindic. itaut non possit alienationem a suo auctore, quamvis absque assensu factam impugnare, non sic est in Regno, quia per Constitutionem incipien. Constitutionem Divæ memoriæ, latius patentem, quam sit dispositio juris communis in l. Imperiallem, de prohib. feud. alien. per Frider. ita communiter intellectam, adversus feudi alienationem factam sine assensu venire potest hæres, vindicando ipsum corpus feudi, quinimo & ipsemet contrahens revocare potest actum a se gestum, utpotè ipso jure nullum, ut tanquam notorium incontrovertibile pariter venit præsupponendum.

Hinc proinde ex prima differentia sequitur, male applicari auctoritates exterorum loquentium de aliis feudis mixtis, ad nostra feuda Regni, quia in aliis adhuc militat eadem potissima ratio, in qua jus protomiseos fundatum est, facultatis scilicet competentis successoris impugnandi alienationem, ac vindicandi post mortem feudatarii alienantis feudum jure proprio, quæ vere, & proprie est genuina, & unica ratio hujus juris protomiseos, ut scilicet de æquitate, & honestate concedatur successoris sanguinis præventive, in vita alienantis, refuso pretio, jus recuperandi ab extraneo illud feudum, quod post mortem alienantis recuperare posset absque pretii restitutione.

Prout ex secunda differentia sequitur dictam decisionem 11. a Pont. aliasque desuper emanatas, atque opinionem Regnicolarum tenentium, etiam in hæreditariis affirmativam, intelligendam esse in casu illicitæ alienationis sine assensu, quam sine dubio successor sequuta morte alienantis jure suo, quamvis habens qualitatem mere hæreditariam, impugnare posset, quia sic intrat etiam eadem ratio. Et in hoc sensu vere capienda videtur dicta sententia affirmativa pro ea salvanda ab æquivoco manifesto.

Et ex qua ratione, veratissimus feudista Rosenthal. cap. 9.

membr. 2. concl. 88. n. fin. ex Afflict. credit in hac specie feudorum habentium adeo strictam alienandi prohibitionem, intrare hoc jus protomiseos, etiam in feudis novis, quamvis in contrarium sit communis, & receptissima, etiam apud eandem Rovit. a Pont. & alios, de quibus per Roc. respons. 6. n. 10. & 11. lib. 2. quia sic eadem impugnandi facultas æque militat in feudis novis, ac antiquis.

9 Agnoscat hanc difficultatem doctissimus Rovit. in dicto *Respons. sed eam evitare studet respondendo, hoc jus protomiseos non adeo fundari in ratione facultatis impugnandi alienationem, quam successor mortuo Feudatario jure proprio haberet, sed potius in altera ratione æquitatis, vel honestatis, deducta ex pluribus legibus Digestorum collectis a Tiracquell. de retract. consanguin. in præfat. & per ipsum reassumptis num. 58. juxta impressionem apud a Pont. & ex num. 26. juxta alteram in commentar. ad pragmat. & cum quo pertransit a Pont. ead. decis. 11. ut scilicet in bonis, quæ fuerunt majorum, conjuncti præferantur.*

Sed hoc vere fallax est fundamentum ex novo jure Codicis in l. dudum, C. de contrah. empt. per quod omnia jura prædicta remanent antiquata, cum hodie in toto mundo sit receptissimum, hoc jus prælationis ratione sanguinis amplius de jure non dari, ut in Romana, seu Sabina. prælationis hoc eod. tit. cum tamen eadem ratio, etiam in feudis mere hæreditariis, aliisque omnibus bonis allodialibus antiquis cadat, quod est absolute falsum, ut optime præcæteris observat de Marin. d. resol. 116. vol. 2. num. 7. & 8. & alleg. 127. num. 4. vol. 3. ubi bene probat, quod melior ratio est altera jam dicta, quæ in vera medulla juris feudalis est unica, & germana.

Et quamvis ingeniose Rovit. dicto respons. num. 68. cum seqq. juxta primam impressionem a Pont. & nu. 31. juxta secundam super pragmat. ad effugiendam dispositionem text. in d. l. dudum, ponderet illam conditam per Imperatores Romanos, seu Orientis, Valentini, Theodosii, & Arcadii. præcedere leges feudales, quæ collectæ per Gherardum, & Obertum de Orto, confirmatæ fuerunt per Imperatores Fredericum, Lotharium, & Conradum Imperatores Occidentis longe posteriores, unde infert, quoad feuda, id esse specialiter inductum in correctionem dicti juris communis Romanorum.

Attamen (pace Viri doctissimi, quem in reliquis ex genio veneror tanquam Oraculum) hoc est assumptum erroneum, tum quia si hoc verum esset, sequeretur etiam in antiquis feudis mere hæreditariis in quoscumque extraneos libere alienabilibus, jus protomiseos admitti debere, quod est absolute falsum, ut idem Rovit. admittit.

Tum quia in hac parte se ostendit in legali historia parum eruditum, & ambulare cum erronea opinione vulgi simplicium legulejorum, ita credentium in ea fide, quam dum sumus tyrones, per magistris institutionum edocemur, & cum qua processit Somsbecc. ab ipso allegatus.

10 Licet enim jus commune Romanorum constitutum ex responsis Vulpiani, Papiniani, Scævolarum, aliorumque Jurisconsultorum, necnon ex Constitutionibus Imperatorum, partim in Urbe Romana, partim in altera Constantinopolitana residentium, de mandato Justiniani, per Tribonianum, Theophilum, & Dorotheum, compilatum fuerit, atque in istam quam habemus formam redactum circa annum Domini 530. ad 536. ut bene Digestorum, Codicis, Institutionum, & Authenticorum tempora distinguit Harprecht. in præm. institutionum, a n. 4. ad 30. nihilominus, vel tunc ob nostram Italiam, aliasque partes Occidentales a Barbaris fere occupatas, Imperialemque potestatem fere ignotam, dictæ leges ad hanc formam redactæ, in his partibus publicatæ, & acceptatæ non fuerunt, vel si tunc cognitæ, & acceptatæ, in desuetudinem tamen, & oblivionem in futuris sæculis abierunt, itaut in abscondito fuerit per plura sæcula subsequenta, usque ad annum circiter 1130. in quo illarum corpus casualiter repertum fuit in nostri Regni Civitatis Amalphitanæ excidio facto per Pisanos, a quibus ex eodem accidenti translatum in Florentinos, Irnerii, aliorumque illius ignarissimi sæculi aliquantulum eruditorum cura, & diligentia publicari, & recipi cepit, tractuque temporis deinde per totam Italiam, ac alias Provincias Occidentales receptum, ut est satis notum apud omnes Historicos, & habetur actum in Neapolitana ædificii sub tit. de servitutibus. Unde de tempore quo consuetudines feudales, ut supra collectæ, & confirmatæ sunt, jus commune, utpote a brevi tempore repertum, 12 adhuc forte (præsertim in Lombardia, ubi hujusmodi consuetudinum feudalium collectio sequuta est) ignotam, vel

Card. de Luca, Lib. I.

non receptum erat, sed vivebatur juxta jus Longobardorum, ad cujus limites, & regulas pro majori parte dictæ consuetudines concordant, & quo jure Longobardo, etiam in nostro Regno a tribus sæculis citra vivebatur, illudque jus commune reputabatur, licet a dicto tempore citra receptum sit, jus commune esse illud Romanorum, ut in dicta Neapolitana sub tit. de servit. ac etiam in Panormitana hoc eod. tit.

Unde apud nostros Regnicolas distinguentes nostra feuda regulanda jure primogenituræ, & more Francorum, distinguuntur alia feuda juxta dictas consuetudines regulanda sub nomine, seu vocabulo juris Longobardorum, ut liquet ex deductis per Capyc. Galeot. lib. 2. controu. 1. & 2. ubi allegantur Minad. & cæteri antiquiores has feudorum species bene distinguentes, ac habetur in Mutinen. feudorum hoc eod. tit. & sic, vel ponderatio fundata est in falso præsupposito, vel ea admissa, de necessitate fateri oporteret jus protomiseos, etiam in mere hæreditariis locum habere, quod apud omnes est falsum, & reprobatum. Et hæc quoad articulum in genere.

Quo vero ad nostrum casum in specie, ex duabus rationibus, quæ huic juri protomiseos, seu prælationi dari solent, certum est non esse applicabilem primam, quia sequuta de ordine Sacri Consilii, vel alterius Judicis alienatioæ feudi sub hasta, successor non datur facultas impugnandi alienationem, & sic cessat prima ratio, quæ in effectu est verior, ac germana, facultatis scilicet successoris competentis impugnandi alienationem post mortem alienatoris, unde de necessitate, admissa opinione Rovit. a Pont. & sequacium, amplecti oportet tanquam unicam alteram rationem æquitatis, in qua præfati Rovitus, a Ponte, & sequaces se fundant.

Quo posito sequitur, quod ubi etiam captivare oporteret intellectum in obsequium tot decisionum, & rerum judicatarum, sequendo affirmativam in casu mere voluntariæ alienationis, quamvis validæ, & cum Regio assensu, 13 factæ ex privata partium conventionione, omnino tamen ea rejicienda venit in casu alienationis, quæ publica, & judiciali auctoritate sub hasta facta esset, ut ex Schrader. agnoscit idem a Pont. d. decis. 11. num. 14. & 15. & in tract. de potestate Proreg. tit. de divers. provis. tit. 10. §. 1. num. 21. & magis communiter firmant cæteri, de quibus Bilott. conclus. feud. 19. nu. 8. de Marin. d. alleg. 127. num. 18. Rocca. d. respons. 6. num. 9. lib. 2. ac decisum in Consilio Collatorali, refert Sanfel. decis. 104. num. 8. 19. & in fin.

Est bene verum, quod parum tuta videtur ratio a prædictis ponderata, quod scilicet non Feudatarius, sed iudex tunc vendat, quia receptum est, factum judicis ceteri factum partis, atque actum dici potius voluntarium, quam necessarium, utpote a facto voluntario debitoris originem trahentem, ex qua ratione in Curia receptum est, jus congrui locum etiam habere in venditione sub hasta.

Sed vera ratio est, quod cum hæc prælatio fundetur in sola ratione æquitatis, ista tripliciter cessare dicitur in publica venditione, pro qua sustinenda major intrat æquitas, quæ dictam aliam æquitatem suffocare debet, primo nempe quia æquus est, ac publici commercii magis interest, emptores sub hasta non remanere publica auctoritate deceptos, secundo quia sic oblatores retraherentur, unde subhastationem nunquam saltem pro justo, & convenienti pretio consumari possent in præjudicium creditorum, eorumdemque debitorum, & publici commercii, tertio demum quia in casu mere voluntariæ, & privatæ alienationis, quæ clam, & occulto fiat, successor sanguinis est excusatione, ac æquitate dignus, quia scilicet rei gestæ ignarus, diligencias adhibere non potuerit, ne feudum extra sanguinem exiret, quæ ratio cessat in venditione sub hasta, in qua utpote publica, & notoria, illi de sanguine cum cæteris oblatoribus concurrere poterant, & ita feudum obtinere, ideoque sibi imputent, præsertim ubi ipsimet sunt ex creditoribus, ad quorum instantiam subhastatio facta sit, ut apud Capyc. Latr. consult. 27. num. 50. & consult. 28. num. 84. & 85.

Unde propterea magis receptum in jure habemus, quod ubi etiam adversus licitatore[m] competeret secundo creditori jus offerendi, illud cessat, quoties ipse secundus creditor certam notitiam habet subhastationis, prout prælatio competens Domino directo in alienatione rei emphiteuticæ cessat, ubi fiat sub hasta, & judiciali auctoritate, ipsomet Domino conscio, & instante, ut in tit. de servit. vel emphyteusi, cum similibus, quia sic cessare dicitur illa æquitas, quæ est potissimum, ac unicum hujus prælationis fundamentum.

G 3.

Ob

Observando potissime, quod etiam in casu Constitutionis Sancimus, & ubi certum est jus congrui de mero rigore locum habere, illud cessat in venditione sub hasta, & judiciali auctoritate facta, juxta opinionem Afflicti, & aliorum, de quibus Capyc. Latr. d. consult. 27. num. 50. 28. num. 83. & 96. num. 34. de Marin. & Rocq. locis citatis, quæ recepta videtur in Regno, licet Curia Romana contrariam sequatur, igitur multo magis id recipiendum est, ubi talis retractus in stricta, & vera juris censura non competit, sed solum ex quadam æquitate supremorum Tribunalium aliquando admitti consuevit.

Fortius vero concurrente alia facti circumstantia, quod ob verisimilem impotentiam intentantium hujusmodi prælationem, satis dubitari potest de fraude, & collusionione, ex deductis per Marin. d. resol. 116. num. 47. & ex quo motivo Capyc. Latr. d. dec. 57. num. 42. & seq. asserit emanasse illam resolutionem prælationis exclusivam, ista enim circumstantia, vel suspicio non est mordicus capienda tanquam limitatio regulæ claræ, seu exclusio juris alias certitudinaliter competentis, sed capienda est pro excludenda illa æquitate, quæ recessum a juris dispositione quandoque supremis Tribunalibus suadere consuevit, atque ut facilius juris regulæ, & rationes admitti debeant.

Et ex his, cum sensu etiam veritatis, pro juris protomiseos exclusionem in hac facti specie omnino pro meo iudicio respondendum censeo, non laudando tamen alia motiva deducta ex Marin. d. resol. 116. n. 17. & 18. ingeniose excitante, quod jus feudale hujusmodi prælationem concedens, utpote loquens de agnatis masculis, convenire non debeat foeminis, vel cognatis, jus enim feudale ita præsuppositivè loquitur, quia ejus dispositione attenda, non nisi agnati masculi feudorum capaces erant, unde habilitatis etiam foeminis, vel cognatis, qui pariter inter hæredes sanguinis veniant, eadem ratio in omnibus convenire videtur, meritoque hujusmodi motiva in eo casu neglecta fuerunt, ut constat ex bene deductis apud Capyc. Latr. d. dec. 57. num. 38.

ANNOT. AD DISC. XXXVI.

Cum duobus sequentibus.

Agitur in his discursibus de jure protomiseos, seu de retractu prælativo, dum sonat in idem, & de hoc etiam agitur infra disc. 110. ubi an hoc jus protomiseos procedat in venditione commoditatis?

Et de pluribus ad hanc materiam juris protomiseos in feudis, habetur apud Cæsar. de Afflicti. controu. 20. & Rosam consult. 27. Et conferunt, quæ ad hanc materiam retractus prælativi habentur sub tit. de servitut. a disc. 68. ad 88. ac etiam sit. de emphyt. disc. 61.

Decisio allegata decis. 38. in Perusina coram Coccino, circa retractum ratione consortii, est impressa inter suas decis. 2229. & repetita decis. 317. par. 12. recent.

J A N U E N. J U R I S P R O T O M I S E O S P R O P R I N C I P E A B A U R I A C U M F E L I C E P A L L A V I C I N O.

Discursus pro veritate ad causæ directionem
extra Curiam.

De jure protomiseos, seu redimendi, an & quando competat filiis, vel agnatis adversus emptorem feudi, & de fideicommissio, an capiat feuda, & quæ?

S U M M A R I U M.

- 1 Acti series.
- 2 Jus protomiseos non competit in feuda novo alienato per ipsum primum acquirentem titulo oneroso.
- 3 Declaratur opinio Rosenthal. ut etiam in feudo novo locum habeat jus protomiseos.
- 4 Expenduntur rationes, ob quas conceditur in feudis jus protomiseos.
- 5 Quando primus acquirens non possit disponere de feudo novo.
- 6 Clausula jure feudi evicti, & antiqui, an faciat antiquum illud feudum, quod est novum?
- 7 An jus protomiseos competat in feudo antiquo hereditario, vel mixto?
- 8 Jus protomiseos competit vivente alienatore.

9 An dicatur primus acquirens ille, qui vere acquisivit sine assensu, vel ille, cui Princeps assensum dedit, & in Feudatarium agnovit, quamvis esset acquirentis successor?

10 An fideicommissum, vel primogenitura in feudo constitui possit?

11 Assensus Domini censetur concessus pro ejus jure, non pro tollendo jure tertii, de quo non sit facta mentio.

12 Declaratur conclusio, quod assensus reservatus sub clausula, non aliter, requiratur tanquam conditio, etiam ubi de jure non necessarius.

13 An post mortem contrahentium, vel unius eorum obtineri possit assensus?

Joannes Andreas primus acquirens unius medietatis.

Andreas primus.

Joannes Andreas secundus, & acquirens alterius medietatis.

Andreas secundus.

Joannes Andreas tertius.

D I S C. XXXVII.

Castrum Cabellæ, olim jure allodii possessum per Fabritium, & Hieronymum patruæles de Spinolis, idem de anno 1563. receperunt in feudum ab Imperatore Ferdinando primo cum alienandi libera facultate in eadem investitura contenta.

Anno 1583. Fabritius ejus medietatem vendidit Principi Joanni Andreae ab Auria, reservato assensu Imperatoris cum clausula, nec aliter, nec alio modo, & cum protestatione, quod eo assentiri renuente, omnia gesta haberentur pro infectis, emptorque revendere promisit, quia in omnibus voluntati Imperatoris acquiescere intendebat.

Hieronymus alterius medietatis possessor adversus dictam alienationem jus retractus, seu protomiseos intentavit, atque hujusmodi lite coram Imperialibus Commissariis pendente, obiit de anno 1604. dictus Princeps Joannes Andreas condito Testamento, in quo scripto hærede Andrea filio, perpetuum successivum fideicommissum in universo asse ad favorem ejus descendentiæ instituit, cum optimis cautelis legitimæ, & Trebellianicæ, & cujuscumque alterius juris detractionem impediendis, dictoque Andreae parum patri superviventi succedente Joanne Andrea secundo ejus filio, hic de anno 1621. concordiam iniit cum Joanne Baptista dicti Hieronymi successore, qui prædictæ liti cedendo, aliam etiam ejusdem Castri medietatem ab ipso possessam eidem vendidit, unde totius feudi Dominus effectus, investituram cum dictarum primæ, & secundæ alienationum narrativa, & approbationem ab Imperatore Ferdinando secundo de anno 1624. obtinuit.

Mox de anno 1634. idem Princeps Joannes Andreas secundus prævia narrativa in precibus Ferdinando secundo portectis, se indigere ab aliquo mutuo accipere scuta 60. m. pro conscribendo milite, eidem Imperatori in tunc urgentibus Germaniæ calamitatibus oblato, supplicavit pro assensu hypothecandi ad tempus pro dicta summa ad favorem mutuantis feudum prædictum Cabellæ sui naturæ alienabile, cum ea conditione, ut si convento tempore elapso, pecunia non restitueretur, licitum esset Creditori feudum alienare, ad effectum se reintegrandi de summa mutuata, & fructibus, residuum vero eidem Oratori restituendi, super quibus precibus Imperator licentiam præbuit hypothecandi ad tempus pro dicta summa feudum prædictum, cum facultate illud omnino alienandi, si statuto tempore mutui restitutio non sequeretur.

Hujus beneplaciti vigore, idem Princeps Joannes Andreas, tam prædictum feudum Cabellæ, quam alterum contiguum, quod Cremons nuncupatur, cum præsupposito quod esset dicti Castri, pars seu membrum, vendidit Felici Pallavicino cum pacto redimendi ad decennium pro dicta summa scutorum 60. mil. Et illinc ad tres annos receptis aliis scutis 9. mill. dicto juri redimendi ad favorem emptoris renunciavit, & utraque conventio per eundem Imperatorem approbata fuit.

Mortuo autem dicto Principe Joanne Andrea secundo; Princeps Andreas secundus ejus filius, & successor, adiit Curiam Imperatoris, a qua declarari petiit sibi competere

tempus 30. annorum (a die quo factus est major inchoandum) ad redimendum dictum feudum a parente alienatum, vel quatenus opus esset, sibi concedi restitutionem in integrum adversus lapsum temporis conventionalis decennii in ejus pupillari ætate defluxi, & cujuscumque alterius termini, cui petitioni se opponente Pallavicino, acerrima inter eos in Cæsareo Aulico Consilio introducta fuit lis, protrahita usque ad annum 1650. circiter, a quo tempore, ob sequentem mortem tam Actoris, quam Rei, siluit.

Cum autem modernus Princeps Joannes Andreas tertius prædicti Andree secundi filius, & successor, ejusque adhuc pupilli, vel minoris nomine Principissa mater, & tutrix, seu curatrix, dictam antiquam actionem reassumere, vel novam competentem jure fideicommissi ordinati per Joannem Andream primum, super dicti feudi recuperatione intentare intenderet, petiit pro veritate responderi quid magis expediret, qualeve jus ex una, vel alia actione dictus Princeps foveret.

Distinguendo autem portiones, quatenus pertinet ad secundam, de anno 1621. acquisitam per Joannem Andream secundum a Joanne Baptista successore Hieronymi, respondendi non videri cum quo sano consilio Andreas secundus jus protomiseos, vel redimendi intentaverit, quoniam quicquid sit de articulo cadente in altera avita, & antiqua portione, ut infra, in ista vero tanquam in feudo novo acquisito titulo oneroso, atque per ipsummet primum acquirentem alienato, communis ac recepta videtur feudistarum sententia, jus protomiseos filii, vel agnatis alienantis non competere, quamvis esset pacti, & providentiæ, Isernia in cap. 1. §. Titius si de feudis defunct. milit. n. 1. vers. quod si Titius circa fin. vers. & loquitur, & sequuntur Alvarot. Præposit. & Afflict. ibid. ac cæteri collecti per Mastrill, dec. 8. num. 21. cum seqq. Rovit. qui dicit esse juris indubitati, in ejus allegationibus impress. post decis. 11. a Pont. num. 17. & 89. quæ sunt etiam repetitæ in ejusdem Roviti comment. ad pragmat. in rubr. de feudis post num. 18. vers. secundum considerant, & num. 38. Fab. de Anna observ. 10. bene a Ponte d. decis. 11. num. 12. Capyc. Latr. consult. 27. num. 36. & consult. 28. num. 24. Schrader. de feud. part. 8. cap. 7. num. 32. vers. Hac tamen ratione, & cæteri per eos allegati.

Et quamvis Rosenth. cap. 9. membr. 2. concl. 88. num. fin. verius dicat in feudo etiam novo id procedere, non bene tamen ejus opinionem probat, cum solum ad id alleget Afflict. qui neque hanc ex professio tenet, sed potius sequitur sensum Andree, & aliorum, unde improbable satis est in judicio juxta hanc secundam sententiam obtinere, cum sit contra communem sensum feudistarum.

Maxime quia primæ opinioni (ultra Doctorum auctoritatem) assistit ratio manifesta, in duplici enim ratione juxta varias Scribentium sententias, fundatum est hoc jus protomiseos. Prima est illa honestatis, sive æquitatis, ne scilicet bona, quæ nostrorum majorum fuerunt, ad alienas manus transeant, ut bene Cujac. in eod. §. Titius in dictis allegationibus, Rovit. post a Ponte num. 58. & seqq. & in d. rubr. num. 26. & seqq. altera vero resultans ex facultate revocandi alienationem post mortem alienantis, iratam sit potius præventiva recuperatio ejus, quod post mortem recuperari potest, ex eadem honestatis lege oriens, quarum utraque cessat in feudo novo quæsito titulo oneroso, quod esse per acquirentem alienabile, neque per filios, vel agnatos posse revocari, est recepta propositio, quam late ab impugnantibus tueretur Berlich. par. 2. concl. 57. & num. 13. procedendo etiam cum præsupposito, quod concessio esset in forma stricta pacti, & providentiæ.

Clarius quia tractatur de feudo satis improprie, utpote de sui natura libere alienabili in vim assensus generalis in prima investitura concessi, in quo proinde filiis, vel successoribus non datur illud jus revocationis, quod quandoque etiam in feudo novo conceditur, vel quia sit pacti, & providentiæ gratuitum, de quo neque primus acquirens disponere potest, vel quia leges municipales, vel investituræ formula prohibeant absque Domini assensu dispositionem de ipso corpore feudi, quamvis novi, & titulo oneroso quæsitæ, ut est in feudis utriusque Siciliæ, propter Constitutionem incipientem, Constitutionem Divæ memoriæ, de qua feudi novi specie proprie sentire videtur Rosenthal. d. c. 88. num. fin. dum ponderat facultatem revocationis, ex qua hoc aliud præventivum remedium ex quadam æquitate prodictum est, ac adaptari potest, cum omnino incongrua sit, & inadaptabilis alia ratio honestatis avocandi ab extraneo bona majorum, quorum hæc portio nunquam fuit, multo magis, si non visa investitura, non contineret

Card. de Luca, Lib. I.

formam strictam pacti, & providentiæ, sed potius hæreditariam, ut spectatis facti circumstantiis videbatur probabilis, stante libera facultate alienandi, faciente feudum hæreditarium, & alienabile.

Ideo quæ ad hanc secundam partem novam ab ipsomet alienante quæsitam, fatebar me non agnoscere probabile fundamentum, quo fretus, dictæ antiquæ litis prosecutionem, vel novæ susceptionem consulere possem, non quidem ex fundamento juris protomiseos ex præmissis, & aliis difficultatibus inferius super alia portione ponderandis, neque ex altero surreptionis, & invaliditatis Imperialis assensus, de quo pariter infra, quia in hac portione cessabant omnes considerationes respectu alterius antiquæ portionis cadentes, nec demum ex altero fundamento fideicommissi, sub quo hæc portio, utpote post obitum testatoris quæsitæ non cadit, itaut, licet subtilizando, ad ingenii ostentationem multa deduci possent, nullum tamen subesse dicebam fundamentum solidum, cum quo salvis legibus conscientiæ, & honestatis (quas utinam hujus facultatis professores turpis lucri gratia hæpe non spernerent) hæc adeo incommoda, & dispensabilis consulti poterit, præsertim tutrici, vel curatrici minoris, vel pupilli.

Neque in proposito alicujus momenti videbatur investituræ clausula, ut jure antiqui feudi concessio facta censetur, quia hæc est quidem cautela acquirenti favorabilis ad effectum, ut potius antiqui feudi prærogativis, & honorificentis, nullatenus autem sustentabile est, ut exinde resultet ejusdem acquirentis præjudicium, ne de feudo disponere valeat, sive quod illud, præter rei veritatem, dici possit avitum, & majorum, ex deductis in Parmensi feudi hoc eod. tit. & alibi.

Quo vero ad aliam portionem antiquiori tempore per Joannem Andream primum, ut supra acquisitam, in ordine ad jus protomiseos, seu redimendi jam intentatum, multas pariter ponderabam difficultates, primam nempe, quia si hæreditariam, vel mixtam qualitatem contineret, nimis controversum est, an dictum jus competat? licet enim affirmativam nervose tueatur Rovit. in dictis allegationibus insertis post decis. 11. a Ponte & in commentar. ad prag. rubr. de feud. ubi diligenter hujus opinionis auctoritates, & rationes expenduntur, negativam tamen pleniori calamo tueatur, ac veriorum ostendit Capyc. Latr. consult. 27. n. 11. & seq. consult. 28. n. 54. & seq. & consult. 96. n. 3. & 4. ubi ostendit, huic magis communem etiam Germanorum assitere, unde negari non potest articulum esse satis dubium, & consequenter periculosum, præsertim quia Rovit. & sequaces proprie loquuntur de feudis mixtis postulantibus quidem qualitatem hæreditariam etiam ultimi morientis, sed talis naturæ, quod eorum alienatio sine assensu, etiam ab ipso alienante, vel hærede impugnari potest, quæ qualitas in hoc feudo alienabili ex sui natura negari potest, quod etenim istud feudum sit hæreditarium potius, quam pacti, & providentiæ, vel mixtum, quamvis non viderim investituram desideratam, videbatur satis probabile, dum supponebatur alienabile, quod repugnat formulæ strictæ pacti, & providentiæ, convenit autem feudo hæreditario mero.

Alteram non levis difficultas oriebatur ex eo, quod jus protomiseos est proprie illud competens filiis, vel agnatis obtinendi pro eodem prætio prælationem adhuc vivente venditore, ut constat ex omnibus allegatis, eo autem mortuo, & aperto jure successionis filio, vel agnato, hic potius venire dicitur jure revocationis, quatenus alienatio sit male facta, vel alias de sui natura revocabilis, unde propterea post mortem alienantis, hujus remedii intentatio inepta videtur, quia si potest recuperari feudum nullo refuso pretio, fatuum est recurrere ad hoc remedium, atque in hoc libenter vidissem allegationes Scribentium in dicta lite jam agitata pro Principe Andree secundo, ad effectum dignoscendi, ubi nam hanc præteritionem cum probabilitate fundaverint.

Tertia difficultas oriri poterat ex eo, quod cum hujus portio alienatio, non antea quam de anno 1624. Imperatoris assensu validata sit in persona Joannis Andree secundi, hic dici debeat primus Feudatarius, & consequenter feudum novum, quia stante cujuscumque alienationis feudi infectione resultante a l. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Frideric. assensus revalidatorius est ille, qui animat, & informat actum, regulandum ut ex nunc, non ut ex tunc, unde prodierunt receptæ propositiones, quod secundus emptor cum assensu, præferatur primo sine assensu, quodque creditores posteriores assensum habentes vincunt anteriores illo carentes, quia assensus est, qui animat, & informat, ut frequenter hoc eod. tit.

G 4

Ve-

9 Verum credebam hanc tertiam difficultatem esse de facili superabilem, quia cum feudum penes illos de Spinolis esset sui natura alienabile, idcirco valide potuit absque alio assensu alienari in Joannem Andream primum, vigore assensus contenti in prima investitura, itaut nova investitura, potius jure renovationis, & recognitionis in Dominum, quam jure concessionis requisita esset, verum si hoc fundamentum subsisteret, itaut feudum avitum, & antiquum respectu Joannis Andree secundi alienantis censendum esset, magis congruum, & salubre dicebam esse remedium vindicationis jure fideicommissi, tum quia opus non est refundere pretium, quod in alio remedio juris protomiseos, vel redimendi omnino refundendum esset, tum etiam quia ita evitarentur premissæ, & aliæ difficultates circa dictum remedium retractus cadentes.

Intrare siquidem videbatur dilemma clarum, aut feudum dici non potest legitime acquisitum, nisi a tempore assensus Imperialis, itaut dicendum sit novum in persona Joannis Andree secundi alienantis, aut dicendum est legitime acquisitum per Joannem Andream primum ab ipso initio acquisitionis, itaut dicendum sit antiquum.

Si subsistit prima pars, utique talis qualitas ita obstat remedio fideicommissi, ac alteri retractus ut supra; si vero subsistit secunda, tunc pinguis, & facilius est remedium fideicommissi, quam alterum retractus, ideoque mea sententia erat, novum iudicium vindicationis jure fideicommissi ad primam portionem potius institui debere, quia melius videbatur recuperare medietatem, nullo soluto pretio, quam totum mediantate integri pretii refusione.

10 Credebam vero fideicommissum, seu primogenituram recte fieri potuisse in hac portione feudi per Joannem Andream primum quaesita, sive jus Domini directi, sive illud filiorum, & agnatorum spectaretur, cum versaremur in primo acquirentore titulo oneroso feudi, de sui natura, seu ex lege investituræ libere alienabilis, quia si illud poterat in extraneos omnino alienari, & sic fieri id quod plus, multo magis ad favorem filiorum, & descendendum in eadem investitura comprehensorum adjici potuit hoc vinculum, quod est minus, melioremque feudi conservationem in descendencia percutit, ut in specie fideicommissi, vel primogenituræ ordinatæ in feudo novo, seu de sui natura alienabili, Roland. *conf.* 42. n. 16. vol. 1. & *conf.* 1. n. 47. lib. 3. Cephal. *conf.* 3. n. 11. & 608. n. 44. Mandell. *conf.* 382. n. 64. Mant. *art. de conject.* lib. 9. tit. 11. n. 14. Peregr. *de fideicommissis*, art. 6. n. 18. Fusar. *de substitution.* q. 631. n. 1. Intrigliol. *de feud. centur.* 1. q. 51. n. 27. Milanen. *dec.* 8. n. 49. & 50. p. 1. Giurba alios cumulans, *dec.* 108. n. 17. & *seqq.* & firmavit Rota in Mant. feudi 27. Jan. & 30. Maji 1659. coram Verosp. de qua habetur hoc tit. atque affirmat Rosenthal. *cap.* 7. *conclus.* 11. ubi solum id negat in feudo antiquo pacti, & providentiæ, sive in eo mixto, in quo inventarium suffragatur, itaut non existentibus aliis fideicommissentis bonis, successor sanguinis jure proprio feudum vindicare, seu retinere valeat, quod in presenti cessabat ex duplici qualitate, quarum una sufficeret, quod scilicet agitur de primo acquirente, quodque feudum est de sui natura alienabile, a mero hæreditario in proposito nihil differens, cum hujusmodi qualitas resultet etiam ex clausula, *quibus dedit*, & ex clausula, *ad habendum*, implicitam alienabilitatem inducentibus, multo magis ubi accedit expressa facultas alienandi cum subsequuta ejusdem Imperatoris declaratione in duplici assensu præstito ad favorem ejusdem emptoris, quod feudum esset de sui natura alienabile.

11 Hinc propterea nullatenus obstare videbatur, tam primam venditionem cum pacto de retrovendendo, quam secundam cessionem ejusdem pacti munitam esse Imperatoris beneplacito, quia cum nulla facta sit mentio fideicommissi, sed potius processum sit cum præsupposito, quod feudum esset de sui natura alienabile, Dominus assentiri censetur pro jure suo tantum, non autem ut absque certa scientia juris alieni voluerit illi derogare, juxta satis receptas, & notas juris propositiones, ideoque opus non fuit assumere alios inspectioes, an scilicet facultas hypothecandi proficit ad alienationem cum pacto de retrovendendo, & an sequens approbatio cessionis dicti pacti revalidet dictam venditionem præter licentiæ formam subsequutam, quia ubi habentur fundamenta magis plana, & tuta, difficiliora, & magis disputabilia expectanda non sunt.

Quare concludendo dicebam, hodiernum Principem, tanquam in dicta primogenitura, seu fideicommissio successorum, jure proprio satis probabilem fovere causam in vindicanda dicta medietate, seu prima portione jure fideicom-

missi, absque aliqua pretii refusione, & super hoc motivo insistendum esse, super alia vero medietate ab eodem alienante acquisita, parum tutam fovere causam.

Clausula, *non aliter, nec alio modo*, contenta in instrumento acquisitionis factæ per fideicommissentem a Fabricio Spinola, videbatur, quod præmissis non obtaret, neque tolleretur dictæ portionis pertinentiam ad fideicommissum, licet enim ubi reservatio beneplaciti sit simpliciter, nullum præter impedimentum, quia reservatum censetur, quatenus de jure sit necessarium, secus autem ubi sit cum dicta clausula, *non aliter, nec alio modo*, quia tunc, etsi de jure non requiratur, dicitur etiam necessarium, non tanquam solemnitas, sed tanquam conditio ex partium voluntate desiderata, & sine qua contrahere noluerunt, ex deductis per Ludov. & Adden. *decif.* 192. Orthobon. *dec.* 147. num. 7. & 8. plene in Bononiens. primogenituræ 14. Februarii 1656. coram Bichio, & in supra allegata Mantuana feudi 27. Januarii, & 30. Maji 1659. coram Verospio, attamen id recte procedit ad effectum, ut partes non sequuto beneplacito, tanquam ex defectu conditionis recedere possint a contractu, non inde tamen inferri potest, quod illis acquiescentibus contractui jam effectuato, possint emptoris successores, sui auctoris dominium refricare, quia, ut dictum est, effectus ex dicta clausula resultans, respicit voluntatem, ac favorem emptoris contra venditorem, vel contra quatenus ipsi, vel eorum alter in contractu perseverare nolint, & in his terminis procedunt dictæ auctoritates, & aliæ, quæ in proposito adduci possunt, præsertim quia constat de partium voluntate transferendi, & respective acquirendi dominium, itaut dicta conditio, potius tanquam resolutive, quam suspensiva adjecta videretur, nedum ex subsequuto effectu traditionis, & longævæ possessionis, sed ex ipsiusmet contractus tenore, dum in casu, quo Imperator assentiri nollet, emptor revendere promissit, ac habere actum pro infesto, & sic est solum conditio resolutive in casu denegati assensus, quæ conditio non evenit.

Hinc proinde extranea videbatur a casu ea quaestio, an assensus post mortem contrahentium obtineri valeat, & suffragetur, de qua a Pont. *de potest. Prærog. tit. de assens. reg.* §. 2. fol. 303. in meis, Galeot. *lib.* 2. *controv.* 27. per quos invicem pugnantibus opinionibus referuntur. Tum quia quaestio cadit reluctantis contrahentibus, quorum unus altero invito ex defectu beneplaciti alienationem revocare velit, tum etiam quia procedit in feudis de sui natura non alienabilibus, in quibus assensus tanquam omnino necessarius animat, & informat actum alias ipso jure nullum, in quibus terminis non versabamur.

ROMANA, SEU SABINEN, PRÆLATIONIS PRO A. CUM B.

Discursus pro veritate in congressu.

De jure protomiseos, seu prælationis adversus extraneum emptorem, an competat consorti, qui feudi, seu Castri, vel jurisdictionis partem cum venditore possidebat, quomodo, & quando competat?

SUMMARIUM.

- 1 **F** Acti series.
- 2 De jure protomiseos in feudis, quando intret, & locum habeat, vel ne?
- 3 De natura Castrorum in Statu Ecclesiastico, ut non sint vera feuda.
- 4 Ex dominio, vel possessione fructuum, & emolumentorum Castri non infertur ad dominium.
- 5 Quando dicatur adesse consortium?
- 6 An de jure communi competat retractus, seu jus prælationis ratione consortii?
- 7 Ubi habemus legem scriptam, non curantur rationes convenientiæ.
- 8 Quando intret Judicis officium pro prælatione consortii in jurisdictione, & Castro jurisdictionali?
- 9 De inconvenientibus resultantibus a communi jurisdictione.
- 10 Subditorum, & Vassallorum interest non habere dominorum multipliciter.

11 Baro,

11 *Baro, vel Domicellus cognoscit alterum Baronem, vel Domicellum sub sua jurisdictione delinquentem.*

D I S C. XXXVIII.

1 **P**ER obitum unius ex duobus Dominis, & possessoribus quorundam Castrorum in Sabinis, Camera Apostolica prætendens factum esse locum devolutioni ad ejus favorem, de facto adepta est possessionem medietatis a defuncto possessæ, retentisque pro se dominio, & jurisdictione, fructus, redditus, & emolumenta pro rata ad defunctum pertinente, dedit in tenentam quibusdam ejusdem defuncti attinentibus, donec eis solveret quandam conventam pecuniarum summam; unde propterea observantia dedit, quod Camera retinuit, & retinet medietatem jurisdictionis cum ea divisione inter alterum consortem, seu condominium, quod quilibet respective pro sex mensibus deputat Officiales, ac illam in solidum exercet, dicti vero cessionarii obliquerunt, & obtinent pro quotis, seu ratis inter se divisam medietatem fructuum, & emolumentorum. Cum autem unus ex his cessionariis fructuum, suam ratam vendidisset extraneo, Dominus vero, & possessor dictæ medietatis, tam in dominio, & jurisdictione, quam in fructibus, ut supra, prætenderet habere jus protomiseos, seu prælationis ratione consortii, seu communionis, hinc desuper expetito meo sensu, difficultatem habebam super hujusmodi prælationis incompetencia, incertum tamen est quid desuper sequantur sit, vel quia agnitis difficultatibus opus tentatum non fuerit, vel quia inhærendo iis, qui auribus prurientes, non de facili litigare volentes retrahere solent, idem opus tentatum esset, sed sine effectu.

Examinedo siquidem punctum, tres constituebam inspectiones, sive tres dicebam adesse vias, cum quibus procedi posset, unam de jure feudorum, alteram in puris terminis juris communis, & tertiam ex officio Judicis ratione æquitatis non scriptæ, sive, ut alii dicunt, congruentiæ, & epichejæ.

2 Quatenus pertinet ad primam, quamvis in juribus feudilibus in cap. 1. §. Titius, si de feudo def. c. 1. §. sed & res, per quos fiat investitura, & c. 1. §. porro, qualiter olim feud. alien. poterat, expresse disponatur hoc jus protomiseos, seu prælationis competere, & de quo in his terminis feudilibus habetur particulariter actum in Januen. feud. Gabellæ, & in Montis Pelusii prælationis hoc eod. tit. ubi de materia, nihilominus ex pluribus dicebam hoc jus in præsentem non intrare, primo quia istud est jus sanguiniscompetens tantum agnatis in investitura vocatis, ut litteraliter eadem jura disponunt, in quibus omissus est casus communionis, & consortii.

Secundo fortius quia ex veriori sententiâ, de qua apud Capyc. Latr. consult. 27. 28. & 96. Sanfelic. decis. 100. & seqq. & alios de quibus in dicta Montis Pelusii, neque simpliciter, & indefinite ratione sanguinis hoc jus competit, sed solum quatenus agatur de feudo antiquo ex pacto, & providentia, ita & taliter quod sequuta morte Feudatarii alienantis, posset agnatus, qui jus protomiseos intentat, vendicare feudum ab emptore, etiam nullo restituto pretio, unde propterea est solum quoddam jus præventivum cum extranei emptoris favore, quod ira pretii refusionem obtinet, ut latius in dicta Montis Pelusii, & in altera Januen. quod in præsentem dici non potest, quoniam ubi etiam hæc dicenda essent feuda, non tamen habent dictam qualitatem pacti, & providentiæ, sed sunt mere hæreditaria.

Tertio fortius quia excepta illa remota, & impropria feudali qualitate, quam late sustinere conatur Spada conf. 1. lib. 1. ad effectum scilicet excludendi purum allodium pro alto dominio, & superioritate Papæ, in reliquis hujusmodi

3 **C**astra, juxta fere generalem naturam locorum jurisdictionalium Status Ecclesiastici, quæ possidentur per Barones, & Domicellos, nihil habere videntur de feudali qualitate, dum nulla adest investitura, nullum præstatur servitium reale, vel personale, minusque juramentum fidelitatis, atque sunt libere transitoria ad quoscumque, tam per ultimam voluntatem, quam per actus inter vivos, illa prohibitione, seu restrictione excepta, quæ resultat a Constitutionibus Apostolicis Sixti V. Clementis VIII. & aliorum successorum Pontificum super bonis jurisdictionalibus, & quarto clarior, quia neque dicti participes dici poterant consortes, seu condomini, cum habent non jure dominii, sed simpliciter tenent, solum fructus, redditus, & emolumenta, ex quibus, etiam jure dominii possessis, non inferitur ad Baroniam, seu dominium, & possessionem ipsius feudi, vel castrorum, cum hæc sint inter se separabilia, immo separata, ex iis

quæ in proposito habentur particulariter deducta in Tiburtina Castrorum hoc tit. ac etiam in Romana, seu Status Ecclesiastici infeudationum.

Et ex hac circumstantia, quod scilicet ageretur de solis fructibus, quamvis jure dominii possessis, multominus dum jure simplicis tenentæ, resultare dicebam ejusdem juris incompetenciam, attentâ dispositione juris communis, quamvis etiam verius esset, hunc retractum ratione communionis, vel consortii competere, cum revera nullum adesset consortium, ad cujus effectum requiri ur cœquale dominium in solidum, ita ut uterque sit Dominus rei in toto pro ejus quota, seu rata, ex plene deductis per Merlin. dec. 411. n. 18. cum seqq.

6 **M**ulto magis, quia de jure verius est hujusmodi retractum, seu jus prælationis ratione communionis, & consortii non competere, licet enim aliqui ex originali traditione Ignei in l. dudum, nu. 2. Cod. de contrahen. empt. & in l. 1. ff. de privil. Creditor. quos referunt Gratian. discept. 526. n. 3. & 4. Donadeus de renunc. tom. 2. cap. 26. nu. 110. Capyc. Latr. dec. 168. Rota in Perus. retractus 4. Maji 1637. coram Coccino in principio, velint de jure, vel congruentia hujusmodi prælationem adversus extraneum emptorem consorti concedendam esse, nihilominus in contrarium est magis communis, & vera, quoniam ex dispositione textus in d. l. dudum, & in l. prima, C. commun. divid. & leg. falso, & l. portionem, C. de commun. rerum alien. contrarium firmant glos. Oddofred. Bald. Angel. Salicet. & ceteri ad eadem mox allegatas leges, ac sequuntur consulentes, tractantes, & decisionantes collecti per Tiraquell. de retract. lignæ. in præfat. n. 15. & seqq. Portoll. de consort. cap. 9. Thes. jun. lib. 1. q. forens. 39. numer. 5. & seqq. & alii plene deducti dicta Perulina retractus 4. Maji 1637. coram Coccino, ubi elaboratissime cumulantur fere omnes de materia agentes, unde dici potest decisio in materia magistralis, & in terminis alienationis partis Castrorum Jacobus Vulner. de alien. Castrorum discept. 7. n. 28. & per tot. & admittitur in puncto juris apud Capyc. Latr. d. dec. 168. Lanar. jun. & Donad. de quibus infra.

7 **U**bi enim contrarium expresse statutum est in jure, tunc non curantur rationes honestatis, & convenientiæ, ut in his terminis retractus firmatur decis. 502. & 547. par. 2. recent. Romana prælationis 12. Februarii 1618. coram Sacro, & in dicta Perulina coram Coccino, atque in fortiori casu habetur in Romana prælationis pro Cardinali de Balneo sub tit. de servit. ad materiam retractus, ubi de denegata prælatione juris redimendi ei qui erat emptor, & possessor.

8 **Q**uando autem consortium, seu communio inter parentem prælationem, & venditorem, ac respective extraneum emptorem, fuisset etiam in dominio, & jurisdictione, tunc quamvis de juris stricta censura dictum jus protomiseos, seu prælationis non intraret, nihilominus (aggreddiendi tertiam inspectionem) ex quadam æquitate, seu epicheja ad evitanda plura inconvenientia ex hujusmodi communiōne resultantia, intrare debere probabilius credidisset Judicis officium, pro tollendis pluribus inconvenientibus, de quibus apud Donad. d. c. 26. n. 92. cum seqq. videtur etenim materia arbitraria, præsertim ubi non agitur coram inferiore, & pedaneo Judice, sed coram majoribus Magistratibus, juxta casum decimum per Collaterale Consilium Neapolis de anno 1617. relatam per Lanar. junior. in addit. ad repetit. Lanar. senior. in §. sed etiam res, per quos fiat investitura, & Donad. d. c. 26. n. 106. ac alium casum, de quo apud Capyc. Latr. d. dec. 168.

9 **P**lura enim inconvenientia resultant ex hujusmodi communiōne, seu promiscuo exercitio jurisdictionis, quoniam ob ingeniorum varietatem, & ex regula quod Imperium non capit duos, quod uni placet, alteri displicet, & qui sunt unius dominantis benevoli, sunt alteri parum affecti, & e contra, unde propterea iustitia non bene administrari potest, quamvis etiam jurisdictionis exercitium divideretur in annos, vel menses, aliaque tempora, quoniam delinquentes sub uno gubernio certi essent de indulgentia coram altero, unde propterea delinquentes nunquam condigne puniri possent. Concurrente etiam favore ipsorummet subditorum, quorum intereat plures Dominos non habere, 10 ad instar eorum, quæ habemus in materia juris patronatus, quod Ecclesiæ interest ad unam, vel modicas personas restringi, ac etiam hoc titulo pluries in materia feudi erigendi in primogenituram præsertim in Mutinen. in Mantuana, & in aliis, & sic, reflectendo etiam ad veritatem, credidisset juxta dicta exempla, seu decisiones Regii Collateralis

lis Consilii, ita probabilis iudicari debuisse, quando consortium, seu communio fuisset in iurisdictione, ac dominio Castri.

Verum omnia hæc cessabant ex defectu applicationis ad factum, quoniam penes dictos possessores medietatis reddituum, proventuum, & emolumentorum, non aderat iurisdictione, nec in dominio, nec in exercitio, & consequenter non intrabant rationes, ex quibus laudabiliter dicta æquitas, seu epicheja ex iudicis officio admittenda est, & quod magis, neque dici poterant condomini in Castris, tum quia ex dominio fructuum, proventuum, & emolumentorum non inferitur ad dominium, vel possessionem ipsius Castri, ex deductis in Tiburtina Castrorum, tum etiam quia neque fructus, redditus, & emolumenta per eos possidebantur in dominio, sed in sola tenuta provisionaliter, donec certa pecuniarum summa eis solveretur, atque eatenus considerabam dictum iudicis officium sive magis Magistratus arbitrium ex dicta ratione æquitatis, & congruentiæ intrare posse, quatenus ipsamet fructuum, & proventuum, & emolumentorum communio inconvenientia, & scandala produceret cum præiudicio iustitiæ, atque incommodis, & damnis Vassallorum, ex facti circumstantiis, ex quibus totum regulandum videtur.

Hinc de plano favore dicti Domini medietatis castrorum resultabat resolutio super competentia sine iurisdictionis, & imperii, cum dictis fructuum, & reddituum condomini, seu participibus, cum ita censendi sint mere privati, eo modo quo reliqui incolæ, vel bonorum possessores, abique eo quod ipsis convenire possit qualitas Baronis, vel Domcelli, & nihilominus etiam essent tales, adhuc verius est unum Baronem cognoscere alium in suo territorio delinquentem, Rot. decis. 3. de for. compet. in antiq. Sanfel. decis. 65. ubi concordantes.

FERRARIEN. BONORUM PRO MARCHIONE VILLA CUM CREDITORIBUS MONTIS GILIOLI.

Casus decisus per Cameram pro creditoribus.

Concessio feudi rustici an censetur facta ad corpus, vel ad mensuram, & Feudatario censuente fines, cui incumbat onus illos distinguendi, ac probandi identitatem feudi, ejusque fines, & quantitatem, & an bona per Feudatarium quaesita, & cum feudo censuente, censentur feudalitæ?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 **D**istinguantur plures casus, vel species questionis, an presumenda sit qualitas feudalis, vel allodialis?
- 3 Feudatario censuente fines, itaut distingui non valeat feudum ab accessibus, quid agendum?
- 4 An in feudis intret questio, si concessio censetur ad corpus, vel ad mensuram?
- 5 Feudum dicitur beneficium, quod ex benevolentia datur, & ex lege iustitiæ distributive potius quam commutative.
- 6 Feudum dicitur universitas, sed an sit facti, vel juris?
- 7 Dicitur quoque homo mutus, & surdus.
- 8 Dari potest feudum in certa parte rei.
- 9 Vassallus potest cogere Dominum, ut ostendat fines partis concessæ.

D I S C. XXXIX.

Concessit de anno 1594. Dux Ferrariæ in feudum Camillo; & Scipioni de Gualenghis eorumque descendibus masculis quandam partem terræ sitam in Villa Formignani, & vineatam quinque milliariorum vitum, vel circa, juxta fines tunc expressos, de quibus infra in discursu, cum autem per extinctionem lineæ masculinæ factus esset casus devolutionis, atque Innocentius Decimus de anno 1647. idem feudum concessisset Marchioni Villæ, contra istum iudicium intulerunt creditores Montis Gualenghi super bonis liberis ad dictos eorum debitores spectantibus, & apprehensis sub dicto titulo feudi, quod dicebant solum consistere in tanta terræ quantitate, quæ apta esset ad constituendam vineam quinque milliarium juxta investituræ tenorem, atque juxta dictam eorum præensionem obtinuerunt creditores favorabilem sententiam a The-

sauro, & introducta per appellationem causa in Camera, hæc in prima propositione, nulla capta resolutione, mandavit confici mappam, seu plantam partibus auditis, eaque confecta, prodiit resolutio reformatoria sententiæ in parte, decernendo scilicet quandam partem Marchioni pro feudo, non quidem limitate, ac præcise ad dictam solam mensuram a creditoribus præsentam, sed juxta id quod ex verbis, & finibus investituræ judicatum fuit sub ea cadere, reliquum vero adjudicando creditoribus, & mihi quamvis Scribenti pro Marchione, qui prætendebat totum venire sub feudo, resolutio non displicuit ex pluribus circumstantiis facti, in quo potius quam in jure præsens causa consistebat, præsertim, quia in quadam parte hujus possessionis, seu prædii ita confusi aderant plura ædificia, de quibus investitura nullam faciebat mentionem, cum tamen doceretur de discretiva, quod scilicet ubi in petitis terræ, vel possessionibus, quæ eidem Gualenghis ab eodem Duce concessæ fuerunt, aderant domus, & ædificia, id expressum fuit, ac etiam quia docebatur de acquisitionibus, aliæque concurrebant circumstantiæ, clare probantes totam controversam possessionem non posse cadere sub dicta concessione.

In hac autem bina disputatione habita in Camera, quoad ea, quæ juris sunt, Scribentes hinc inde satis prolixè, & cum magno allegationum cumulo duos disputarunt articulos, unum, an totum id quod est intra fines feudi præsumatur feudale, in quo Scribentes pro actoribus conabantur probare negativam, ex traditione Hostien. aliorumque Canonistarum in *causis de jurejur.* quam sequitur Rota in *celebri Asten. feudi coram Bubalo*, cum qua in aliis proceditur ex collectis in *Clomacen. Vallium, in Massanen. Castrorum, & in aliis hoc eod. tit.*

Alterum vero, in quo magis elaboratum fuit, ac pene tota fuit disputatio, an scilicet concessio esset ad corpus, vel ad mensuram, super quo deducebantur quæstionem agentes Quidrad. *conf. 197. Soccin. conf. 32. lib. 4. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 17. Surd. dec. 64. Greg. dec. 104. 128. & 168. dec. 201. post Zacch. de obligat. dec. 135. par. 9. rec.* ubi cæteri de materia emptionis, & venditionis, quando scilicet ad corpus, & quando ad mensuram.

Scribens pro investito, & sic pro feudali qualitate, credendam, vel extraneam a casu videri utramque quæstionem prædictam, ab aliis cum magno labore tractatam, vel in doctrinarum allegationibus procedi cum aliquo æquivoco, ac terminorum, seu casuum confusione, quatenus enim pertinet ad primam quæstionem, cuius incumbat onus probandi feudalem, vel respectivè allodiam qualitatem, juxta ea quæ magis ex professo habetur in *dict. Clomacen. & Massanen. ac in aliis*, plures sunt hujus quæstionis species, vel casus diversas rationes habentes, unde propterea erroneum est eam sic generaliter agere, atque omnes auctoritates agentes de materia in genere, in quocumque casu allegare, ut in præsentem fiebat hinc inde.

Prima enim quæstio, seu quæstionis casus est, ubi agitur de mittenda natura totius corporis, seu universitatis, puta Castri tenementi, vel loci, an esset feudale, vel allodiale? & tunc propria intrat propositio Hostien. aliorumque Canonistarum in *dict. cap. nimis de jurejur.* atque isto casu cadit propositio, in qua Scribentes pro creditoribus nimium insistebant, in suo casu vera, quod scilicet sufficiat influere hinc inde utriusque qualitatis probationes, vel inditia, & conjecturas, ut in possessorio obtinere debeant creditores, vel hæredes contra Dominum, seu habentem causam ab eo, ex deduct. per Argel. *de legit. contract. q. 20. art. 1. Mantica de tacit. lib. 23. tit. 4. n. 2. ac habetur in Placentina hoc eod. tit.* ex ea ratione, quod cum regula assistat allodialitati, pro ista in dubio, præsertim in iudicio privilegiato possessorii est judicandum, donec magis concludenter probetur servitus feudalis, quæ allegatur tanquam limitatio, nam interim hæc dicitur exceptio dubia, & altioris indaginis; sed ista species non intrabat in casu, cum non dubitaretur de feudalitate in parte.

Alteram quæstio est, frequentius disputari solita inter dominum directum, & feudatarii defuncti hæredes, & de qua in allegatis *Clomacen. & Massanen. ac etiam in Romana, seu Perusina*, ubi scilicet non dubitaretur de feudalitate ipsius Castri, seu loci universalis, quoad iurisdictionem, & territorium in universum, sed solum quæstio esset de prædii, domibus, villis, & aliis, quæ per ipsum feudatarium possideantur intra illius universitatis fines, ut locis allegatis, sed pariter quæstio extranea a casu.

Tertia est inter feudatarium, seu Dominum Castri, aut alterius

terius loci, & Vassallos, vel incolas ejusdem loci super qualitate prædiorum, aliorumque honorum, quæ per privatos intra ejusdem loci fines possideantur, an scilicet sint libera, vel feudo redditicia? & de hoc proprie agunt Aflicti. & cæteri deducti in d. Clomacen. & in Hydruntina hoc pariter tit, sed pariter extra rem.

Quarta demum (omissis aliis) est quæstio faciens ad rem, ubi scilicet non dubitatur de substantia feudi in parte, sed sola quæstio est super identitate, seu situ, & quantitate, qualis est casus controversiæ, & hæc dupliciter contingere solet, primo nempe, ubi Dominus possidens in loco plura bona, aliquam eorum partem concedit in feudum, aliam vero pro se retinet, vel deinde aliis concedit. Unde propterea dubitari contingat, quid, & quantum sub feudali concessione censeatur ad corpus, vel ad mensuram, sed pariter id extraneum erat a casu disputationis, quia non constabat, Ducem tunc alia bona adjacentia ibi habere.

Secundo autem contingere solet, quia facto casu devolutionis, feudatarius, vel ejus hæres, non negando feudum in parte, dicat illam tenutam, seu possessionem, cujus devolutio prætenditur, constare partim ex feudo, partim vero ex aliis acquisitionibus, seu accessionibus ita cum feudo confusis, quod dignosci non possint, qualis esset pars feudalis, & quales essent accessiones, & hic erat proprius, ac præcisus casus controversiæ.

Et tunc intrat in primis quæstio facti, seu voluntatis, an scilicet feudatarius dictas accessiones, & incorporaciones fecerit animo uniendo feudo, vel ne? si enim de hoc ex parte Domini non doceatur, cum in dubio non præsumatur, & tunc ex iis, quæ habentur apud Rovit. *conf. 101. lib. 2. de Marin. resol. 21. 133. & 134. lib. 2. ac habetur in aliis hoc tit. pluribus*, admittebam tanquam certum feudatario, vel ejus hæredibus, seu eum repræsentantibus competere jus separandi dictas accessiones, tanquam meliorationes præsertim separabiles, ita tamen quod jus Domini non fiat deterius, sed punctum difficultatis cadere dicebam in casu confusionis, ac incertitudinis, quia nempe non constet, quid importet feudum, & quid accessiones, tam circa situationem, quam circa quantitatem.

Quo casu (nullo jure, quod sciam, peculiari militante in feudis) ex regulis generalibus, quas habemus in quocumque possidente jure domini resolvable, ut sunt etiam emphyteuta, fideicommissarius, beneficiatus, maritus, & similes, intentio Domini directi videtur fundata in toto, donec Dominus subalternus, cujus jus resolutum est, & qui allegat accessionum separationem, probet quidnam dictæ accessiones importent tam quoad locum, quam quoad quantitatem, cum hæc sit pœna confundentis rem suam cum aliena, ut generaliter Merlin. *dec. 405. alias 279. part. 5. recent. num. 11. Orthob. decis. 102. num. 16. Addent. ad Gregor. decis. 575. num. 11. & in terminis feudilibus Hostien. in summa de feud. §. quibus mod. Jacobin. Investit. feud. verb. delictique Vassalli, Peregr. de jur. fisci, lib. 7. tit. 3. num. 19. & de fideic. art. 44. num. 23.*

Ubi vero id non sit omnino justificabile, constet autem in genere de mixtura, seu confusione, tunc intrat iudicis arbitrium regulandum a probabilibus argumentis, & iudiciis, idemque arbitrium in dubio interponendum potius favore Domini, quam confundentis, & sic assignando, seu separando aliquam partem in loco magis congruo, & verisimili, juxta dictam decisionem 405. Merlin. prout in præsentis causa per Cameram practicum fuit, cum non ex eo quod Vassallus, vel alter, cujus jus resolutum est, non bene distinguat fines, exinde resultare debeat amissio rei propriæ, quodque Dominus, vel alter, ad cujus favorem factus est casus resolutionis, debeat de alieno locupletari invito domino, sed pœna confundentis consistit in onere sibi incumbente distinguendi, vel in eo, quod arbitrium contra eum in dubio interponendum sit, quodque interim Domini portio sint jura in possessorio, ne alias culposus sentiat culpam, & delicti commodum, ut sequeretur, si hæc illiquiditas, seu confusio impediret Dominum, & confoveret in possessione confundentem, vel habentem causam ab eo, quia esset punire innocentem, & præmiare delinquentem, cui proprium delictum commodum produceret.

Quo vero ad dictam alteram quæstionem principalem, num scilicet concessio censeatur facta ad corpus, vel ad mensuram? dicebam, quod quantum tunc (in aliqua tamen temporis angustia) videre licuit, feudistæ istam quæstionem non tractant in terminis gratuitæ concessions feudi veri, & recti absque pretio, & sub sola obligatione alicujus ser-

viti, vel modicæ recognitionis, utpote feudilibus terminis parum congruæ, quoniam hujusmodi quæstio frequentius cadere solet in contractibus mere corresponsivis ad limites justitiæ commutativæ regulandis, ad effectum, ut comperta majori, vel minori quantitate, seu mensura quam enunciata sit, teneatur, vel ne alter contrahentium juxta dictæ justitiæ commutativæ naturam, & corresponsivitatæ obligationem, supplere, vel minuere pretium, quod ubi venditio est ad corpus, dicitur unicum, ubi vero est ad mensuram, dicitur distributum in singulas mensuras, seu partes enunciatas, atque ad hunc, vel similes effectus dicta quæstio agitari solet.

Unde propterea in gratuitis, ac regularibus concessionibus feudilibus, quæ a Principe fiunt eorum benevolis, seu benemeritis, cum in eis non cadant termini justitiæ commutativæ, sed potius illi justitiæ distributivæ, non de facili intrat dicta quæstio percutiens principaliter dictum effectum reductionis rerum ad corresponsivitatæ, ac justitiæ commutativæ.

Feudum enim dicitur Principis beneficium, quod ex benevolentia alicui datur, a publico patrimonio originem habens, ut ita Princeps milites, & Vassallos devotos sibi acquirat, *cap. 1. §. beneficium, ex quibus caus. feud. amittatur, & ex Isernia, Baldo, & cæteris, Mant. de tacit. lib. 23. tit. 2. nu. 2. & 3. Rosenthal. de feud. c. 1. conclus. 1. & 2. apud quos concordantes: si ergo est beneficium ex benevolentia, intrare non videtur inspectio, an ad corpus, vel mensuram concessio facta sit? cum cessent illi effectus, ad quos frequentius de hoc agi solet.*

Item ad eandem incongruentiam ostendendam considerabam, quod feudum dicitur universitas, utpote constitutum ex certo corpore in sui esse perfectio, & constitutæ universitatæ, de qua solum disputant feudistæ, an sit universitas facti, vel universitatæ juris, de quo Isernia, & Adden. *in cap. 1. quid sit investitura*, ibique Aflicti. & cæteri collecti per Rosenthal. *cap. 10. conclus. 44. num. 43. Curte in diversor. feud. cap. reliquum, nu. 36. & seqq. pleno Amichangel. §. feud. 3. ubi disputato articulo ad partes, habetur magis communem esse, ut sit universitas facti, omnes tamen concordant esse universitatæ constitutivam unius corporis, igitur semper dicitur ad corpus.*

Concurrente in idem feudistarum propositione, quod feudum dicitur homo mutus, & surdus, qui cum non possit loqui, nec operari per se ipsum, utitur operæ possessoris tanquam ministri, seu organi, ut eo mediante, membra, seu jura ab ipso concisa recuperet, atque ejus corpori, seu unitati restituat, juxta *glos. Magistralem Marini de Caramanico in Consil. Regni consuetudinem pravam*, quam in omnibus ibidem approbant Isern. Aflicti. & Lallus de Tuscia, *Frec. de subfeud. lib. 3. 1. formul. num. 5. a Ponte de potestate Proreg. tit. de elect. Official. §. 3. nu. 12. & conf. 8. n. 29. libr. 2. bene Rovit. dec. 6. n. 8. & 10.*

Si ergo est unum corpus, ad instar corporis humani constitutum universitatæ, non de facili adaptabiles videntur termini dictæ quæstionis, quam idcirco, vel nullatenus, vel nimirum de raro feudistæ tractant, & disputant.

Et quamvis non implicet concedi in feudum certam partem ad mensuram, nihilominus id est satis rarum, ac verificabile, quando Dominus ex certo prædio, vel re, partem concedit Vassallo, & partem pro se retinet, quo casu disputant feudistæ, an Vassallus cogere possit Dominum, ut ostendat fines, seu limites concessions, ne tractu temporis modicum terræ ostenderet, concludentes affirmative, ac propterea monentes, cautius esse ab initio, & in ipsa investitura fines exprimi, ut post *glos. firmant Isernia in c. Imperialem, de prohib. feud. alienat. per Frider. §. illud quoque, n. 64. Aflicti. ibid. nu. 9. Alvarot. nu. 6. Zas. de feud. part. 6. nu. 39. Schrad. part. 5. c. 6. n. 23.*

Verum hæc possibilitas non cadebat in præsentis, dum concessio non erat de parte ejusdem rei, reliqua parte penes Dominum remanente, sed erat de toto, quod hic ibi habebat, ideoque veri, & proprii termini istius controversiæ erant jam dicti super accessionibus, earumque confusione cum feudo, unde onus est feudatarii excipientis de accessionum, seu melioramentorum separabilium detractio, illas ostendere, vel distinguere, vel intrat iudicis arbitrium interponendum juxta modum, de quo supra, ideoque remanet quæstio potius facti quam juris, ex singulorum casuum circumstantiis decidenda.

ANNOT. AD DISC. XXXIX.

DE confundente fines agitur *tit. de emph. disc. 56. ac etiam tit. de fideicom. disc. 194. & in hoc Supplemento Bonon. fideicom. de Gbislariis eod. tit.*

FERRARIEN. JURIS PISCANDI
PRO ABBATE GILIOLO
CUM PP. CARTHUSIANIS.

Casus decifus per Cameram pro PP.

Devoluto feudo, an expirent concessiones factæ per Feudatarium?

Concessio facta ad beneplacitum an expiret per mortem concedentis, vel per feudi, & dignitatis expirationem?

An prima concessio censetur revocata per secundam alteri factam; & devoluto feudo dignitatis, an duret dignitas?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**acti series.
- 2 Regalia non possunt haberi sine titulo, ideo in eis non datur interdictum possessorium ex sola possessione.
- 3 Devoluto feudo, an devolvantur subfeuda remissive?
- 4 Gratia, seu concessio ad beneplacitum expirat per mortem concedentis.
- 5 An sit vera limitatio, quæ dictæ regule traditur, ut procedat in odiosis, non autem in favorabilibus, & gratiosis?
- 6 Et de altera limitatione, ubi gratia facta est, non sub nomine personæ, sed Dignitatis, & quando uno, vel altero modo facta censetur.
- 7 Devoluto feudo, an cesset, & extinguatur Dignitas feudo inherens.
- 8 Idem Princeps an possit esse Dux, vel Baro, &c.
- 9 Devoluto feudo, eoque alteri simpliciter concessio, an censetur concessum cum eadem Dignitate, ac eisdem privilegiis, & prerogativis?
- 10 De differentia subfeudi simpliciter concessi, vel concessi ad beneplacitum, &c.
- 11 Per secundam gratiam, vel concessionem, an censetur prima derogatum?
- 12 Ubi gratia sunt compatibles, tunc prima, & secunda valent.
- 13 Ecclesiis, Monasteriis, & aliis sub aliorum administratione viventibus, competit restitutio in integrum ob non petitam feudi renovationem.

D I S C. XL.

Concessit de anno 1501. Dux Ferrariæ Patribus Carthusianis ejusdem Civitatis pro eorum usu jus piscandi in certa Padi parte, cum jure aliis prohibendi; & de anno 1504. in eodem loco consimilem concessionem ad eorum oblectamentum fecit illis de Giliolis, devoluto autem de anno 1597. ad Sedem Apostolicam Ducatu Ferrariæ, Clem. VIII. volens cum subinfeudatis, ac Ducum concessionibus habentibus benigne agere continuationem indulgit novam Investituram petentibus, & Cameram Apostolicam in Dominam recognoscentibus, quod fecerunt respectu dictæ eorum concessionis Gilioli, sed neglexerunt Patres Carthusiani, quibus deinde obtinentibus ab Innocentio X. prædictæ concessionis confirmationem, seu renovationem, orta est inter eos, ac Giliolos controversia in Tribunali Cameræ Apostolicæ, tam in possessorio, quam in petitorio, sed principaliter disputatum fuit in secundo, tum quia primum consistebat in nudo facto, ideoque nullum continebat juris articulum adnotatione dignum.

Tum etiam quia cum ageretur de jure piscandi, quod est de regalibus, ut habetur in *Clomacen. Vallium hoc titulo*, necessarium credebatur gustare de titulo, sine quo in regalibus, præsertim ubi est in Causa Fiscus, qui Giliolis assistebat, non datur remedium possessorium retinendæ ex sola possessione, cum agatur de rebus, quæ sine Principis concessione possideri non possunt, Covar. *pr. qq. c. 17. n. 6. Pereg. de jure fisci lib. 7. tit. 3. n. 20. Gramat. conf. 9. civil. Burat. dec. 312. n. 12. & 13. Rota dec. 605. n. 8. & 615. n. 5. p. 5. rec. Rovit. in pragm. 1. de jurisd. invicem non turbant, n. 29. & seqq. Capyc. dec. 77. n. 7.*

Quatenus ergo pertinet ad petitorium, ad duo restringebatur difficultas, ex quorum determinatione, unius, vel alterius partis bonum jus resultabat, quorum primum, & notabilis erat, an ob feudi devolutionem concessio Carthusianis facta expirasset, quia posita expiratione, certum remanebat jus illorum de Giliolis habentium amplam concessionem Apostolicam Clem. VIII. Alterum vero, an per secundam concessionem ad Giliolis factam, revocata censetur præcedens facta Carthusianis?

Quoad primum, omiſſa discussione articuli, an, & quando resoluta jure datoris, resolvatur jus acceptoris, itaut devoluto feudo, devolvantur subfeuda, & concessiones per feudatarium factæ, cum de illo ad sufficientiam agatur in *Senogallien. Castrorum*, hoc eod. tit. dicebatur per illos de Giliolis, cessare in præſenti difficultatem, quia concessio facta Carthusianis non erat indefinita, & perpetua, sed ad beneplacitum suæ Celsitudinis, ideoque per mortem concedentis beneplacitum expiraverat, *ad text. in cap. si gratioſe, de rescript. in 6. ubi Geminian. & cæteri Canonistæ, Bartol. & Civilistæ in l. Centesimis, §. fin. ff. de verbor. obligat. Felin. in cap. ex litteris, num. 9. & seqq. de Constitutionibus, Gonzal. ad reg. 8. gloss. 12. num. 1. & seqq. Menoch. lib. 1. de arbitrar. qu. 69. n. 2. & seqq. Capyc. dec. 136. per tot. Barboſ. claus. 3. nu. 2. & seqq. Capoblanc. de Baron. pragm. 7. n. 30. Fab. de Ann. conf. 14. n. 1. & seqq. Barb. in collectan. ad dictum cap. si gratioſe, num. 2. Rot. dec. 489. nu. 4. p. 1. recent.*

Non negabatur per alteram partem conclusio, sed dux dabantur responsiones, una, ut procedat in gratis odiosis, & ambitiosis ad beneficia obtinenda, secus vero in favorabilibus ad piæ causæ favorem, ac Religiosorum in suo Instituto necessariam sustentationem, ad quod allegabantur Bald. in *l. meminisse nu. 4. ff. de off. Proconf. Franc. in c. si delegatus, n. 5. de off. deleg. in 6. Vant. de null. ex defectu Jurisdictionis deleg. n. 104. Menoch. de arbitr. d. q. 69. n. 8. & seqq. & Gonzal. pariter supra alleg. gl. 12. num. 23. & seqq. Caroc. dec. 18. n. 4.*

Alteram, ut procedat, quoties facta est concessio sub nomine personæ, cujus beneplacitum per mortem expirare dicitur, secus ubi sub nomine officii, vel Dignitatis, quia dicitur etiam in successoribus durare, donec ad revocationem procedatur, ut *probat idem text. in cap. si gratioſe, de rescript. in 6. ibique & alibi Doctores supra pro conclusione allegati.*

Prima responsio reputabatur omnino irrelevans, licet enim Calder. *conf. 3. de rescript.* qui potius in proposito allegari debuisset, hanc tribuat distinctionem, eumque sequatur Dominicus, attamen Franch. in eodem cap. *si gratioſe, n. 10. in fin. versic. quando vero, & n. 11. vers. sed certe*, expresse reprobat hanc distinctionem, & Franchum sequitur Capyc. *d. dec. 136. n. 9. Traditio autem Gonz. Menoch. & aliorum, de qua supra, procedit in ea gratia, quæ concernit publicum favorem, secus autem in acta privato, & ita loquuntur Bald. & cæteri per eos deducti, unde limitatio in suo casu vera, cessabat ex defectu applicationis.*

Alteram limitatio pariter in abstracto dicebatur vera, sed negabatur applicatio, quia in dubio concessio, nomine personæ magis, quam Dignitatis, præsertim cessante publico favore, facta censetur, & clarius ubi accedit pronomen *suum, meum, &c.* ut bene ex mente Canonistarum ibidem Capyc. *dict. decif. 136. Gonzal. qui late contrariantes opiniones congerit, & conciliare videtur ex n. 9. ad 22. ubi opinionem pro personalitate dicit veriore;* Et in casu de quo agitur, accedebat pronomen *suum*, ibi, *Ad beneplacitum suæ Celsitudinis*, ut ponderant Felin. Capyc. Fab. de Ann. Capobl. & cæteri in principali conclusione supra allegati.

Verum omnis difficultas cessare videbatur, quia dato etiam, quod sub nomine Dignitatis concessio facta esset, adhuc illa cessaverat per feudi devolutionem, qua sequuta, illa Dignitas Ducis Ferrariæ evanuit, ideoque non intrant quæ de Papali, Imperatoria, vel Regia Dignitate dicuntur, quia istæ sunt Dignitates fixæ, & perpetuæ, ex personarum, vel linearum deficientia alterationem non recipientes, nedum Papalis, & Imperatoria, quæ sunt electivæ, sed etiam Regia deferri solita per successionem, vel etiam per electionem, licet enim Regnum, una linea extincta, vel ejecta, ad aliam transeat, idem tamen Regnum esse dicitur, quod dici non potest in his Dignitatibus feudorum durantibus durante tantum feudo, quo devoluto, expirant.

Papa enim non potest esse Dux, & feudatarius sui ipsius, neque

neque Rex potest esse Comes, vel Marchio in suo Regno, neque in Domino datur æqualitas feudalis, *Isernia in cap. 1. post num. 12. & num. 13. in addit. ex quibus caus. feud. amit. Afflic. in preclud. ad Constitutiones Regni, q. 25. n. 6. Frecc. de subfeud. lib. 1. tit. de origine Baronum, num. 45. Rovit. dec. 6. num. 13. Mastrill. de Magistr. lib. 4. c. 13. n. 96. & admittit Menoch. conf. 905. num. 23. & 24. quoties tamen feudum consolidatur cum Principatu, ac in eo remanet, & perseverat, cum sola quæstio cadat, quoties idem feudum denuo alteri conceditur, an scilicet reassumat priorum Dignitatem, aliaque privilegia? quo casu distingui solet, an antiqua Dignitas concessa esset personæ, vel loco, ut late agunt Menoch. dicto consil. 905. nu. 15. & seqq. Rovit. d. decif. 6. ubi ceteri, cujus assumpti veritatem superfluum erat in præsentis facti specie assumere, dum Ducatus Ferrariæ consolidatus est cum universo Statu Ecclesiastico, non tanquam Ducatus, sed tanquam membrum alias a suo corpore separatum, & cum ipso denuo consolidatum.*

Illæ siquidem Dignitates in persona Regum ac majorem Principatum habentium durant, suamque antiquam naturam retinent, quæ stant de per se, tanquam Principatus independens a Regno, & possessæ sunt ab eodem duas personas representante, adinstar Præsidis duarum Provinciarum, vel Episcopi duorum Episcopatum, ut exemplificant *glos. & Bart. in l. 3. ff. de off. Præsidis, in Rege Angliæ habente Ducatum Vascoviæ, & habemus in Rege Hispaniarum possidente Principatum Barchinon. ut apud Rojas dec. 279. 281. & 286. & dec. 316. par. 9. recent. quod etiam in eodem Rege procedit quoad Comitatum Flandriæ, & Ducatum Mediolani, &c. ex deductis in Pampilon. decimarum, sub titul. de præeminentiis, & sic indubitatum est, Dignitatem Ducum Ferrariæ penitus evanuisse, & annihilatam esse. Igitur sive beneplacitum referatur ad personam, sive ad Dignitatem, effectus est idem.*

Alteram ponderabam differentiarum rationem, inter subfeudum, seu concessionem perpetuam, & indefinitam, ab ea, quæ facta est ad beneplacitum, quod primo casu, subinfeudatus asscuratus quodammodo dicitur a lege, vel a facultate subinfeudandi, quam Princeps feudatario concessit continuandi, saltem de recepta æquitate in subfeudo, ex deductis in *d. Senogallien. Castrorum*, itaut Dominus illum non recipiendo, videretur ei facere injuriam, eumque fraudare illa fide, quam in Juris dispositione, vel in facultate contenta in Investitura habuit, quod utique dici non potest, ubi concessio non est indefinita, sed limitata ad beneplacitum, quia recipiens, recte ab initio scivit, illud ultra personam, vel Dignitatem concedentis non durare.

Quo vero ad aliud principale motivum, an scilicet concessio facta Patribus de anno 1501. revocata censeretur per secundam factam Giliolis de anno 1505. considerabam, satis modicum, vel nullum fundamentum in eo constitui posse, licet enim gratiæ ad beneplacitum sint revocabiles, ac solum intret quæstio, an in revocatione requiratur iusta causa vel ne? de quo in præsentis opus non erat agere, cessabat difficultas ex defectu voluntatis, quia non constabat, Ducem memorem prioris gratiæ voluisse illam revocare per secundam, quæ non facta mentione primæ, dicitur nulla, ex defectu voluntatis, quatenus primæ præjudicet, ad not. in c. 1. & c. ceterum, de rescript. Roman. conf. 298. n. 1. & seqq. Abb. conf. 94. n. 4. p. 2. Grammat. conf. civil. 6. n. 1. & seqq. Gaill. lib. 2. obser. 35. n. 1. late Rot. dec. 664. n. 1. & 2. p. 2. rec. & Jo. Bologn. conf. 2. ubi ad satiætatem.

Dicebatur etiam secundam concessionem factam Giliolis esse compatibilem cum prima facta Patribus, cum prima sit ad illorum usum, secunda vero ad oblectamentum, ideoque sunt compatibles ob respectum diversitatem, unde data compatibilitate, per secundam non censeretur prima revocata, Alex. conf. 193. num. 3. lib. 6. Dec. conf. 195. nu. 3. Surd. dec. 51. num. 9. dec. 252. num. 9. part. 4. recent. tom. 2. & sic istud secundum fundamentum credebatur minus tutum, bene tamen in puncto Juris tale judicabatur alterum, quo non obstant Camera judicavit ad favorem Patrum, in-

nixa principaliter, quantum desumi potuit, Chirographo Clem. VIII. post Ferrariæ adeptam possessionem emanato ad favorem omnium, qui a Ducibus concessionem habuerant etiam si per devolutionem expirassent, prout eas expiratas in eodem Chirographo expresse declaratur. Et licet illud conditionem haberet, dummodo infra certum tempus novam investituram a Camera obtinerent, excusatione tamen dignum judicatum fuit Monasterium, cujus Juribus præjudicare non potuit Prioris, ac Patrum illius temporis ac-

gilitia, quin saltem restitutio in integram competeret adversus dictam neglectam novam Investituram, quam inde ab Innoc. X. obtinuerunt, ex plene congestis per Peregr. conf. 94. n. 53. & seqq. lib. 2. ubi de omnibus Universitatibus, quæ ab administratoribus reguntur, Fulgin. de emph. tit. de renov. q. 2. num. 20. Ego autem scribens pro Giliolis succumbentibus, adhuc remansi indeterminatus, non laudando, nec reprobando resolutionem, quoniam dictum motivum compatibilitatis utriusque concessionis urgebat, sed e converso tam longa acquiescentia omnino inverisimilem reddebat ignorantiam Superiorum, & Religionis, unde non videbatur de facili intrare æquitas, cum qua processum est, & fortius quia dicta longæva observantia recte deservire poterat pro interpretatione prædictorum, quæ alias de jure dubia erant, ideoque judicium super veritate non efformavi.

ANNOT. AD DISC. XL.

DE hac materia, an devoluto feudo devolvantur subfeuda, est actum supra in annotatione disc. 1. ubi videndum. Et de aliis concernentibus materiam concessionis ad arbitrium, vel ad beneplacitum agitur sub tit. de beneficiis, & sub altero de pension. dum in iis cadunt frequentius istæ quæstiones, & apud Reverer. & Addentes decif. 511. Moles de jure devol. §. 23. q. 6. & de facultate revocandi disc. 148. de Regal.

REATINA CASTRORUM
PRO TANCREDO MARERIO
CUM THOMA ETIAM MARERIO.

Casus varie decisus per Rotam.

In investituris feudalibus, aliisque Contractibus super Castris, & bonis Jurisdictionalibus, vel similibus, an numerus pluralis resolvatur in singularitates, itaut pactum devolutionis, vel reversivum conceptum in persona plurium, verificetur in persona aliquorum ex eis? Et aliqua de materia Juris accrescendi in feudo, vel emphyteusi, Et de successione legitimorum in feudis, seu Castris, & bonis jurisdictionalibus.

SUMMARIUM.

- 1 Acti series.
- 2 In ultimis voluntatibus numerus pluralis resolvitur in singularitates, & conditio in persona plurium verificatur in persona singulorum.
- 3 An idem procedat in Contractibus, & num. 6.
- 4 De jure accrescendi, vel non decrescendi in feudo, vel emphyteusi.
- 5 Castra in statu Ecclesiastico allodialia.
- 6 Sub nomine legitimorum, & naturalium an veniant legitimati per subsequens matrimonium?

DISC. XLI.

Offidentibus Francisco, Attilio, Marco Antonio, & Hieronymo Fratribus de Mareriis Castra Ascreæ, Marciatelli, & Rigatti, defunctoque Francisco primogenito, superstiti Tancredo filio pupillo, cum hic factus adultus portionem paternam in dictis Castris, aliisque bonis recognoscere vellet, dictique patris se opponerent, post aliquas extrajudiciales non leves discordias, deventum est ad concordiam, per quam Tancredus sub promissione a patris facta de solven. scut. 4. mil. ad effectum monachandi tres germanas Sorores, cuicumque juri sibi in dictis Castris, & aliis bonis competentibus renuntiavit, sub eadem conditione, & pacto, quod morientibus prædictis Marco Antonio, Attilio, & Hieronymo, nullis post se relictis filiis masculis legitimis, & naturalibus ex legitimo matrimonio antea contracto, dictus Tancredus redeat ad primæva jura.

Obierunt Attilius, & Marcus Antonius absque legitima prole, ac demum Hieronymus, superstiti Thoma filio legitimo per subsequens Matrimonium, unde prætere caput Tancredus factum esse locum pacto, & introducta causa in Rota, quamplures habitæ fuerunt disputationes super variis incidentibus. Quatenus tamen pertinet ad negotium principale, an scilicet dicto pacto in toto, vel in parte locus factus esset, pro Tancredo Scribens, in duas inspectiones controversiam distinguebam, unam nempe super duabus

portionibus cessis Attilio, & Marco Antonio absque prole defectis, alteram vero super portione Hieronymi, ex quo filius remanserat superstes ut supra.

Quoad primam inspectionem super dictis portionibus defunctorum absque filiis non negabant Scribentes pro reo conclusionem magis communiter, præsertim in Rota, & Curia receptam, ut numerus pluralis resolvatur in singularitates, ideoque necessarium non sit conditionem in persona omnium purificari, sed fieri locum substitutioni in illa portione, in qua conditio verificatur, juxta sententiam Bart. in l. heredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebel. de qua dec. 804. p. 1. divers. Greg. dec. 296. dec. 429. p. 4. rec. tom. 2. & habetur in Urbevetana fideicom. in Avenionen. & frequenter in aliis sub tit. de fideicom. dicebant tamen eam procedere in ultimis voluntatibus, non autem in contractibus, ex doctrina Specul. in tit. de locato, q. 69. n. 89. ubi concludit, quod concessa emphyteusi duobus fratribus cum pacto, quod post mortem eorum sine filiis bona revertantur ad concedentem, moriente uno sine filiis, & altero cum illis, prima portio non devolvitur, neque locus est pacto, & sequuntur Rottio. consil. 19. ubi Mandos. in addit. Gabr. consil. 66. n. 11. & segg. lib. 2. Honded. consil. 54. num. 26. lib. 1. Grat. discept. 451. numer. 4. & 707. n. 1. Bellon. Jun. de jur. accresc. c. 6. q. 38. n. 131. & segg. unde inferebant idem dicendum esse in his Castris, si ea considerentur tanquam feuda, cum ab emphyteusi ad feudum valeat argumentum, vel si considerentur tanquam bona allodialia, cum etiam in eis, & in casu donationis ita etiam observet Cyriac. controu. 276. num. 10. & segg.

Pro actore autem dicebam, conclusionem prædictam non percutere quæstionem de numero plurali resolvendo, vel ne in singularitates, & an potius in ultimis voluntatibus, quam in contractibus intret dicta resolutio, cum nulla disparitatis ratio urgere videatur, sed potius percutere materiam juris accrescendi, vel non decrescendi, dandi inter plures investitos, quoties quæstio est inter concedentem, & recipientes, quo casu etiam in feudo, vel emphyteusi regula est, post quæsitum emolumentum non intrare jus accrescendi, limitanda, vel ubi clausula accedunt denotantes concessionem cuilibet insolidum factam esse, vel ubi agitur de concessione suprema Principis, vel ubi rei concessæ individuitas ita exigat, vel ubi Domino intersit concessionem non dividi, ex copiose deductis per Bellon. d. c. 6. q. 37. & 38. & in materia juris accrescendi, vel non decrescendi in feudis, deductum habetur in Mutinen. feudorum hoc tit. & in aliis sub tit. de emphyt.

Verum hos terminos a præsentis quæstione extraneos dicebam, tum quia ista sunt Castra, quæ absque investitura, & servitio feudali possidentur ab hac domo tanquam allodialia, ut frequentior est qualitas Castrorum Status Ecclesiastici, præsertim in hac Provincia, excepta illa remota, & impropria feudalitate, quam subintelligi volunt Camerales pro superioritate Papæ, ac tollenda illa vera, & propria allodialitate, per quam dicitur non recognosci nisi Deum, ut sæpius hoc tit. proindeque extranei remanent termini feudales, vel emphyteutici, tum etiam quia non versabamur inter investientes, & investitos tanquam de beneficio, sed de contractu privato inter privatos mere correlative, quod scilicet Tancredus illud jus, quod pro ejus portione sibi competeat correlative ad dictam summam scut. 4. mil. patris, eorumque filiis legitimis limitate concedere voluit, non omnibus insolidum, sed cuilibet pro sua portione, ideoque uno eorum cessante absque filiis, nil obstat, quod impediret in portione defecta purificationem pacti reversivi, ut verius firmanz Cacher. dec. 110. Thef. dec. 189. Cancer. var. resol. lib. 3. c. 15. num. 255. Hier. Leo. decis. 128. num. 24. & 69. ex quibus liquet male, & sine fundamento loqui Cyriac. d. contr. 276. & ita judicatum fuit per Rot. sub die 27. Febr. 1651. coram Danozetto.

Quo vero ad alteram portionem Hieronymi, resolutio pendebat a puncto, an existentia Thomæ filii legitimi per subsequens matrimonium faceret deficere conditionem, idque potius facti quam juris inspectionem continebat, licet enim receptum sit, sub nomine filiorum legitimorum, & naturalium venire legitimatos per subsequens matrimonium etiam ad effectum successionis feudorum, ut in Anconitana hoc eod. tit. multo magis in bonis allodialibus indifferentibus, ut hic, & ad faciendum deficere conditionem, ad quem effectum facilius proceditur, quam ad alterum dispositivæ vocationis, attamen e converso receptum etiam est, id non procedere, quando partes expresse, quinimmo, & conjecturaliter sentierunt de vere legitimis, id est natis, & procreatis in constantia matrimonii, ex congestis per Fufar. de subst. quæst. 409. Rosenthal. de feud. cap. 7. conclus. 18. nu. 12.

& 13. sed in hoc Rota dicta die contrarium censuit ex facto, quia in primo transactionis instrumento positi erant in conditione filii legitimi, & naturales simpliciter, hæc autem restrictio adjecta erat in secundo instrumento ratificationis in quo soli Attilius, & Marcus Antonius intervernerant, non autem Hieronymus, cui fratres præjudicare non poterunt, præsertim quia ejus factum non promiserant, & licet Ego replicarem, id adjectum esse per viam declarationis ejus, quod ab initio partes voluerant, nihilominus quia de jure nimis clarum est, præsertim in allodialibus, & indifferentibus, sub nomine legitimorum, & naturalium venire legitimatos per subsequens matrimonium, ideo habita fuit pro nova dispositione, non pro declaratione; longum autem ulteriorem progressum habuit ista causa inter dictos de Mareriis, sed Ego amplius in ea non scripsi.

ANNOT. AD DISC. XLI.

D E fuit occasio ulterioris disputationis super isto puncto resolutionis numeri pluralis in singularitates in actibus inter vivos in hac speciali materia feudali, generaliter autem de hac materia agitur sub tit. de fideic. disc. 95. cum segg. ubi in annotationibus advertitur, an, & quæ differentia vigeat inter actus inter vivos, & ultimas voluntates, atque disputat hinc inde Modern. Torres de pact. futur. success. lib. 2. c. 17. ex num. 36.

Decisio in discursu enunciata habetur hodie impressa inter Decisiones Danozetti decis. 879. & coram eodem sunt alix editæ in eadem causa inter easdem partes decis. 839. 860. & 896.

R O M A N A

A N N U I R E D D I T U S

PRO MARIA FRANCISCA, ET CONSTANTIA FELICE DE URSINIS

Monialibus in Monasteriis Sanctæ Crucis, & Humilitatis Urbis,

CUM VINCENTINIS, ET BRANDANIS.

Casus resolutus per Auditorem Camerarii contra Actrices.

Annus redditus pecuniarius per Principem concessus feudatario in locum, seu excambium feudi ablati, an dicatur feudalis, ac jure feudi in successione regulandus?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 **I**n feudis competit immisio in vim l. fin. C. de edict. Div. Adr. vigore investitura.
- 3 **B**ona data loco feudi tanquam subrogata, dicuntur ejusdem nature, ac jure feudi regulanda.
- 4 **P**retium feudi quando dicatur feudale.
- 5 **F**eudum consistere potest in annua præstatione pecuniaria, & an hæc in dubio censeatur concessa in feudum.
- 6 **C**oncessionem Pontificum intelligenda sunt, ut quomodus fieri potest, Ecclesia præjudicent.
- 7 **D**e conjecturis, & adminiculis feudalitatis.

D I S C. XLII.

C Astra Galleffi, & Crocchiani, quæ Joannes XXIII. in feudum concesserat Francisco Ursino, pro se, liberis, descendens, & posteris in perpetuum, sub annua præstatione unius Canis apti ad aucupia cum rete, & cum juramento fidelitatis, Paulus Secundus ad supplicationem subditorum, asperum Pauli Ursini descendens Imperium declinantium, ad immediatam Sedis Apostolicæ subjectionem, & regimen de facto revocavit. Unde Adrianus Sextus concessionem, fecit, seu prædecessorum concessionem confirmavit Jacobo, Antonio Pauli filio, in dictorum Castrorum recompensam, de annua præstatione ducatorum 300. super redditibus alumeriarum, quæ spatio annorum fere 100. possessa per descendens dicti Pauli, devenit in Marium ultimum hujus lineæ masculinum, qui illam extraneis personis, reservato Beneplacito Apostolico, cum clausula, & non alias, vendidit, dictoque masculino defecto, supersticibus ex dicta linea solum duabus Monialibus ejusdem Marii sororibus, per istas, seu ex earum personis per Monasteria contra possessores intentatum fuit cor. Cardinali Camerario interdictum adipiscendæ, seu immis-

immissionis, ex *remed. l. fin. C. de edicto Div. Adr. toll.* quod in vim investituræ feudalis, seu concessionis per Principem factæ, competere firmant, cæteris antiquioribus allegatis
 2 *Mench. de adipiscend. remed. 4. nu. 375. dec. 214. n. 14. p. 7. rec. late Rota in Fanen. seu Senogallien. Bonorum super immissione 14. Martii 1646. coram Melisso, ubi concordantes impress. post Paitell. dec. 36.*

Rei conventi, & possessores, post negatam, sed bene probatam personarum legitimatorem, negabant feudalem qualitatem, prætendendo istum redditum pecuniarium dicto Jacobo Antonio concessum pro se, ejusque legitimis hæredibus, esse allodiale, ac hæreditarium liberæ dispositionis, ideoque licite potuisse alienari, ex quo motivo Auditor Camerarii possessoriis absolutorem concessit, & introducta causa appellationis in Tribunali Cameræ Apostolicæ, non fuit, quod sciam, ulterius prosecuta.

Mihi pro Monialibus scribenti judicatum non placuit, quia certum erat, Castra, quorum loco iste redditus traditus fuit, concessa esse in feudum ex pacto, & providentia pro omnibus filiis, & descendentes, ideoque ejusdem naturæ cense: i debebat iste redditus, loco dictorum Castrorum subrogatus, ex regula, ut subrogatum sapiat in omnibus naturam ejus, in cujus locum subrogatur, ut ultra terminos
 3 *generales, de quibus Barbo. axiom. 213. Rot. decis. 252. n. 4. par. 5. rec. Casaraugustana portionum, 16. Junii 1659. coram Albergato, & in aliis.*

In specialibus terminis feudorum, ut bona per eundem Principem, a quo feuda derivant, subrogata loco feudi, atque in ejus excambium data, habeant eandem naturam, Decian. *conf. 55. n. 76. & seqq. lib. 3. & conf. 55. num. 26. eo. l. lib. 3. Lucas de Pen. in lib. 1. n. 14. & seqq. C. de imponen. lucrativa descrip. lib. 10. Afflict. in cap. unico n. 11. de Vassal. decrep. atat. Rot. dec. 310. n. 44. & seqq. p. 6. rec.*

Hinc licet pretium feudi non sit feudale, neque jure feudi
 4 reguletur, attamen si de judicis mandato fiat feudi alienatio, ejusque loco pretium destinatur, dicitur feudale, Franch. *dec. 64. Giurb. de success. feud. §. 2. glos. 7. num. 44. Rota in Aprutina Castri Montoris 21. Maji 1644. coram Peuting. ubi alias firmatur regula in contrarium, & de pretio Castrorum venditorum de mandato Congregationis Baronum in vim Bullæ Baronum, ut loco dictorum Castrorum in omnibus subrogatum dicatur, eorumque naturam, & qualitates assumat, dec. 4. & 66. par. 11. recent. Rojas dec. 451. cum similibus.*

Nec implicat agi de annua præstatione pecuniaria, & esse feudum, quia etiam in redditu pecuniario ex re immobili feudum consistere potest, *cap. 1. §. sciendum, de feud. cognit. Schrader. de feud. par. 3. c. 3. n. 1. & seqq. Rosenthal. eod. tract. c. 4. concl. §. n. 1. unde propterea in Romana devolutionis, seu locorum Montium pro Collegio Anglicano, sub tit. de emphyteusi dixi, non implicare emphyteusim consistere posse in locis Montium, loco stabilium habendorum, in quibus communis est feudistarum sensus consistere posse feudum, quod nuncupat ut redditus de Camera, seu de Cavena, ut per Schrader. ubi supra, & Rosenthal. eodem c. 4. conclus. 6. atque concessionem annuæ pensionis, quæ fit ab Ecclesia, præsumi feudalem, firmat Bald. in cap. ad audientiam, n. 5. de præscrip. quem sequuntur Jas. in l. si prius 15. num. 42. ff. de nov. oper. nunc. Mozz. de feud. tit. de natural. feud. num. 7. Intrighol. de feud. quæst. 43. n. 78. Mascard. de prob. concl. 209. num. 14.*

Quam præsumptionem evidenter comprobatur facti qualitas, cum enim Papa voluerit ita dare recompensam, ac restantur ædificatos ex amissione Castrorum, utique censetur id actum ad favorem omnium, qui senserunt damnum, non autem aliquorum tantum, Castren. *conf. 423. in principio, lib. 1. maxime quia Ecclesiæ ita minus præjudicatur, cum concessionis pro solis descendentes sanguinis finis possit
 6 sperari, non autem hæreditariæ, ideoque Pontificiæ concessionis interpretandæ sunt, quominus Ecclesiæ præjudicent, Abb. conf. 82. n. 6. & 7. par. 1. Rot. dec. 285. nu. 6. & seqq. part. 7. rec. ubi in specie de concessione præsumenda in feudum.*

Idem suadet formula concessionis pro legitimis hæredibus, ac subsequuta observantia, quia semper hæc præstatio possessa fuit per hæredes sanguinis ordine successivo de uno in alium, ac etiam quia ubi hæc alienatio facta fuit, expresse reservatum est Beneplacitum Apostolicum, signum evidens, quod habebatur pro feudali non alienabili absque Principis assensu, nam alias in annua præstatione allodiali hæreditaria, & liberæ dispositionis, fatua fuisset hæc reservatio, ut bene ponderant in specie Bellon. Jun. *conf. 44. num.*

44. & seqq. Rot. dec. 310. num. 31. part. 6. recent. & in libris Cameræ hic redditus reperitur, ac perseverat descriptus sub nomine descendens Pauli, etiam longe post alienationem, unde desumitur ipsius Cameræ observantia interpretativa, ex quo etiam resultat voluntas Marii alienantis, quod scilicet jus suum, & pro ejus vita alienare voluerit, cum voluntas reguletur a potestate, unde in prosecutione appellationis probabiliter contrarium in plena Camera sperari debuisset.

ANNOT. AD DISC. XLII.

Quamvis non implicet, ut feudum consistat etiam in annuo redditu pecuniario, sive in alia re indifferenti, etiam mobili, ex iis, quæ colligit elaboratus juvenis Ageta in *compend. seu visione feud. rubr. 4. visio. 4. fol. 203. & seqq.* attamen, ut pluries supra advertitur, hodie quodammodo antiquatæ videntur hujusmodi feudorum species, quod nuncupatione solum retenta, in reliquis bonorum allodialium indifferentium jure regulanda videantur, aliquantulum pactio ad excludendam libertatem libere disponendi, eodem modo, quo sunt bona emphyteutica, seu livellaria, aut concessa in perpetuam locationem, dum in plerisque fraternizant videntur cum pactis, seu vinculis feudalibus, ex quodam vero recepto usu vere, & proprie feuda esse videntur illa, quæ constituunt Baronem, seu Magnatem, ac Militem primi Ordinis illius Principatus, adeo ut ille annuus redditus, ut in præsentibus, subrogetur loco Castri, vel alterius feudi, ex regula subrogatorum, habeat eandem naturam, atque subiaceat eisdem pactis, & cessationi per quandam speciem devolutionis, potius per similitudinem, quam per veritatem, & in specie de annuo redditu subrogato loco feudi, apud Reverter. & Adden. *ad decis. 137. non inde tamen inferri potest, ut possessor hujusmodi annui redditus dicens veniat feudatarius, & Baro, cum illa militia nobili, & primi Ordinis, quæ feudis annexa est, adeo ut in Curia intrare possit Bulla Baronum.*

Antiquiori enim tempore, præsertim in superioribus Italiae partibus, Lombardiæ, & Emiliæ, in quibus feudorum usus initium habuit, ob factionarias divisiones, cuilibet etiam privato diviti expediebat habere feudatarios, id est adherentes, & fideles, qui sibi assisterent, suasque partes sequerentur, quod etiam praticare cæperunt Ecclesiarum Prælati, pro suorum bonorum, & jurium defensione, dum ita exigebat illorum temporum conditio, ut advertitur supra in *annotatione ad disc. 1. ideoque non mirum si in petiis terræ, & in vineis, seu in annuo redditu, vel in jure piscandi in aliqua parte fluminis, vel Maris constituebantur feuda, ut præ cæteris erat observantia Ducum Ferrariæ, ex relat. supra disc. 39. & 40. illamque continuat Sedes Apostolica, post devolutionem, in dies concedendo illa feuda, quæ devolvuntur tanquam per speciem Beneficiorum, & Commendarum, sub aliqua recognitione reali, ad solam fructualem aliquorum petiorum terræ, seu aliorum prædiorum, quibus propterea feudorum nobilium, & qualificantium titulus eis attribuendus non videtur, nisi observantia assistat.*

PLACENTINA SUCCESSIONIS
 PRO CARDINALI BONCOM-PAGNO
 CUM DUCE SFORTIA.

Discursus in congressu pro directione cause verten. in Consilio Placentino.

Pendente controversia possessionis Castrorum, & bonorum jurisdictionalium inter hæredem paganicum prætendentem illa esse allodialia, & agnatum prætendentem esse feudalia, cujus eorum prior esse debeat conditio in possessoria adipiscendæ, vel retinendæ? Et quando unus possidens dicatur alteri legitimus contradictor? Et aliqua super Statuto de continuanda possessione bonorum defuncti in hæredem, an suffragetur Forensibus, vel Civibus fictis ex privilegio?

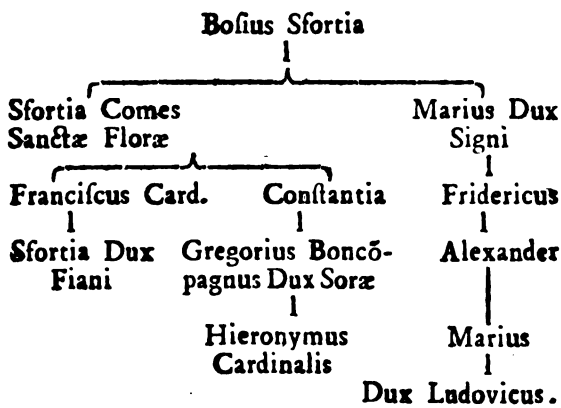
Et de feudo redacto ex privilegio Principis ad allodium, an hujusmodi privilegium præjudicet agnatis a lege Investituræ vocatis?

Et

Et quando sententia lata cum agnato prædecessore super successione feudi, vel feudali qualitate præjudicet agnato successori venienti ex persona propria.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 Actor debet refecare, ac effugere quæstiones disputationem exigentes, & e contra reo expedit eas multiplicare.
- 3 Possessorium adipiscenda, vel recuperanda, an sit incompatible cum possessorio retinenda, itaut unum intentando, alteri præjudicetur, & quando?
- 4 Quare magis expedit, & practicetur possessorium retinenda, quam adipiscenda, vel recuperanda?
- 5 An & quando agnatus in re, qua pretenditur feudalis, sit hæredis feudatarii legitimus contradictor?
- 6 De defectu potestatis Domini alterandi primam Investituram in præjudicium agnatorum remissive.
- 7 Sufficit reddi dubiam qualitatem feudalem, ut agnatus non sit contradictor.
- 8 De ratione, ob quam in feudalibus hæres extraneus non habet jus petendi immissionem privilegiam, & obtinendi, quod possidebat Feudatarius defunctus.
- 9 Quando sit certum, quod agnatus non est contradictor.
- 10 Sententia aliaque acta cum agnato, vel fideicommissario prædecessore, an obstant successori venienti independentem ex persona propria?
- 11 Quid in transactione?
- 12 De conclusione, de qua n. 10. an & quando procedat in Curia Romana?
- 13 Vestigalia, & Dacia sunt de regalibus, & non possunt possideri sine privilegio.
- 14 Princeps in Regalibus cogit possessores ad docendum de titulo.
- 15 Regalia penes privatos desinunt esse regalia, & jure privatorum bonorum regulantur.
- 16 Possessio ficta, seu civilissima ex Statuto continuativo sufficit ad manutentionem.
- 17 An Statutum continuativum habeat locum in bonis feudalibus, vel fideicommissariis?
- 18 Interversio possessionis naturalis de facto an tollat possessionem fictam, & civilissimam Statuti.
- 19 Possessio capta de mandato judicis cum clausula sine præjudicio non præjudicat possessori civili.
- 20 Statutum de continuanda possessione non suffragatur forensibus.
- 21 An ad hunc effectum suffragetur civilitas ficta, & privilegiativa, & de differentia civilitatis fictæ ad effectum istius Statuti, vel alterius inhabilitantis forenses ad acquisitionem bonorum.
- 22 Statutum de continuanda est exorbitans.

D I S C. XLIII.

Franciscus Cardinalis Sfortia, ultimus de linea legitima primogenita Comitum Sanctæ Floræ, de anno 1592. contemplatione matrimonii contracti per Alexandrum Sfortiam Ducem Signinum ejus agnatum, & Eleonoram Ursinam, dicto Alexandro, ejusque descendens masculis, cum ordine primogenituræ, donavit omnia bona feudalia, & allodialia, per ipsum possessa in Lombardia, sibi reservatis Datio Longhæ in territorio Placentino, & scutis 50. mil. in tot bonis per eum eligendis, quæ omnia ita reservata, partim inter vivos, & partim per ultimam voluntatem transtulit in Sfortiam Ducem Fiani, eligendo pro dictis

scut. 50. m. Castrum Arquati. Sequuta vero ejus morte de anno 1624. cum Camera Ducalis, tam Castri, quam Datii prædicti vacuum possessionem adepta esset, comparuissent autem tam Dux Alexander, quam Dux Sfortia prædicti, prætendentes, unus in exclusionem alterius possessionem adipisci de anno 1629. ex sententia arbitramentali, Dux Sfortia obtinuit, cum subsequuto effectu, immitti in prædictorum Castri, & Datii possessionem continuatam usque ad ann. 1644. de quo tempore sequuta ejus morte ab intestato, Dux Marius prædicti Ducis Alexandri filius, tanquam agnatus in Investitura vocatus ad dictum Castrum, quod prætendebat feudum antiquum pacti, & providentiæ, & tanquam vocatus ad fideicommissum ordinatum per prædictum Sfortiam Comitem Sanctæ Floræ, cui dictum Dattium subjectum esse prætendebat, utriusque possessionem de facto adeptus est. Cumque dicti Ducis Sfortiæ intestata successio delata esset Cardinali Boncompagno proximiori conjuncto, atque hic in Consilio Placentino possessorium, vel retinendæ in vim illius Statuti de continuanda possessione bonorum defuncti in hæredem, vel adipiscendæ ex Interdicto quorum bonorum intentasset, in hujus judicii prosecutione, cum Duce Ludovico præfati Ducis Marii interim defuncti filio, & successore, stantibus exceptionibus ex istius parte deductis, Cardinalis prædictus tunc Prælatus, Sacri Palatii Apostolici Major Præfectus, quamvis in partibus doctos haberet defensores, congressum tamen aliquorum Advocatorum Curæ convocare voluit pro consilio, & directione, potissimum in ordine ad qualitatem judicii possessorii, an scilicet magis insistendum esset in illo retinendæ in vim dicti statuti continuativi, vel in altero adipiscendæ ex Interdicto quorum bonorum, & an in uno, vel altero respective præfatus Dux Ludovicus possessor Castri jure feudi, seu Investituræ, & datii jure fideicommissi ordinati per dictum Sfortiam Comitem S. Floræ d. Cardinalis Patrem, dicendus esset legitimus contradictor.

In hoc igitur congressu, mea fuit sententia, cui cæteri adhæserunt, quoad ordinem, seu competentiam unius magis quam alterius Interdicti possessorii, ad evitandas plures disputationes cadentes super dicto statuto continuativo, quas sicuti reo expedit multiplicare, ita expedit actori, quo magis fieri potest, refecare, & effugere, non magis in uno, quam in altero insistendum esse, sed in utriusque cumulatione, in proposito compatibili, absque eo quod unum dicatur alteri præjudiciale.

Quamvis enim regulariter hujusmodi judicia sint incompatible, atque unum alteri præjudiciale, unde petens immitti, fateri dicatur se non possidere, & consequenter, si quam habebat possessionem, eam utpote animo derelictam amittat, Ann. alleg. 131. nu. 4. Greg. dec. 46. n. 3. & 4. Burat. & Adden. dec. 160. n. 4. dec. 196. apud Post. de subhast. in addit. cum alijs per Post. de manut. observ. 19. n. 23. cum sequent. Nihilominus id fallit, quando utriusque remedii cumulatio deducitur compatibiliter diversis respectibus, quia nempe possessorium adipiscendæ, vel recuperandæ intentetur pro sola naturali conjungenda cum civili animo retenta, pro qua congrue petatur alterum remedium retinendæ, ut in dubio præsumitur, præsertim stantibus clausulis salutaribus hodie apponi solitis, ex deductis per Buratt. & Adden. dicta dec. 160. n. 19. & 269. Duran. dec. 23. n. 12. cum sequent. dec. 78. 139. 226. & 275. p. 6. recent. & in alijs frequenter.

Potissime autem, quoniam ideo Romana Curia, a moderno tempore hujus sæculi eurrentis, prudenter studuit, & studet inhære possessioni retinendæ, illudque ad casum omni modo possibili trahere, ac effugere dicta alia interdicta adipiscendæ, & recuperandæ, istud præsertim, quod in Curia prius erat frequentissimum, ex eo quod juxta hodie receptam opinionem, etiam de jure Canonico in foro Ecclesiastico, possessorium retinendæ, quoties non decernitur per sententiam diffinitivam, sed per decretum, non admittit appellationem suspensivam, quam sine dubio ex juris Canonici dispositione admittunt dicta duo alia remedia, ut advertitur decis. 139. n. 43. part. 6. recent. Ridolfin. in prax. part. 2. cap. 12. nu. 270. & seqq. quæ difficultas in hac facti specie cessabat, dum pro certo supponebatur, in dicta Civitate Placentina, ejusque Consilio, in hac materia servari dispositionem juris civilis in l. unic. Cod. si de moment. possessione, per quam indefinite in omnibus interdictis denegatur appellatio suspensiva, unde propterea nihil refert, an unum, vel alterum concedatur, quod etiam in Urbe, & Statu Ecclesiastico servatur ob Ægidianam per Paulum III. ita extensam, quæ tamen lex tanquam laica-

laicalis non attenditur in foro Ecclesiastico, vel in causis, in quibus adest mixtura, vel personarum, vel bonorum Ecclesiasticorum.

Quare totus punctus erat, an dictus Dux Sfortia agnatus possidens Castrum, quod prætendebat feudale, esset legitimus contradictor dicto hæredi, qui posita feudalitate supponendus est extraneus, & incapax, tum quia Clericus in sacris, ex deductis in *Massanen. Castrorum, in Venasuen. & in aliis*, tum etiam quia cognatus, & in investitura non comprehensus, in concursu præsertim agnatorum.

5 In hoc autem puncto potius facti, & applicationis, quam juris quæstio esse videtur, quicquid enim antiquiores variaverint, hodie ex magis communi opinione recepta videtur theoricæ, quod aut certa est qualitas feudalis, cum certa incapacitate hæredis extranei, unum ex dictis Interdictis adipiscendæ, vel retinendæ intentantis adversus agnatum, & hic dicendus sit legitimus contradictor, aut e converso res est dubia, vel ob qualitatem rei, quia nempe incertum sit, an esset feudalis, vel allodialis, sive posita feudalitate, dubium sit circa hæredis capacitatem, vel incapacitatem, seu feudi qualitatem, an esset pacti, & providentiæ purum, vel e converso purum hæreditarium, seu mixtum &c. & tunc non est legitimus contradictor, sed hæres ponendus est in locum defuncti, ex plene collectis per Rosenthal. *cap.7. concl.18. cum seq. Argel. de legitimo contradicte, q.10. 18. & 29.* & est recepta, & quotidiana distinctio in materia fideicommissaria. & emphyteutica, ut habetur etiam in Hydruntina in dicta *Massanen. Castrorum, & in aliis hoc tit.*

Applicando igitur ad rem, dubietas erat circa qualitatem feudalem, non quidem, ut aliqui ex congregatis motivabant, ob juris præsumptionem in dubio assistentem allodialitati, in feudalitatis exclusionem, ex deductis in *Clomacen. Vallium, & in aliis hoc tit.* frequenter, cum doceretur de antiquis Investituris conceptis in forma pacti, & providentiæ, sed ex nova Investitura Pauli III. alterativa antiquarum, ac reductiva hujus Castri ad allodium, seu ad feudum mere hæreditarium, quod sonat in idem.

6 Et quamvis ex parte Ducis possessoris objiceretur de dictæ novæ Investituræ invaliditate ex defectu intentionis, seu falsi præsuppositi, quod feudum non esset pacti, & providentiæ, sive ex defectu potestatis, quod scilicet Papa præjudicare non potuerit vocatis in prima Investitura, ex deductis per Rosenthal. *de feud. cap.10. conclus.11.* Peregr. *conf. 130. n.10. lib.5.* attamen huic objecto multæ dabantur responsiones, quæ vel illud enervabant, vel saltim dubiam reddebant prærensam qualitatem feudi ex pacto, & providentiæ puri, quod sufficit, ut pro hærede immittendo respondendum sit, ut supra.

7 Præterea, etiam cum sensu veritatis, Ego observabam, in hac facti specie versari in casu indubitato ad favorem hæredis, omnemque cessare quæstionem, in proposito solum cadentem, quando persona hæredis est diversa ab illa defuncti, quia nempe iste sit feudi quamvis pacti capax, & legitimus possessor, ille vero incapax, unde propterea cesset conjunctio extremorum a quo, & ad quem, ob quam rationem in feudis pacti, aliisque hujusmodi bonis differentibus non transmissilibus ad hæredem extraneum, huic denegatur repositio in locum, & statum defuncti, cujus personam non repræsentat, & hæc est unica ratio hæredis extranei exclusiva, ex deduct. per Argel. *de legit. contrad. q.19. art.1.*

8 Hæc autem difficultas in præsentem cessabat, quoniam etiam defunctus, utpote carens quibusdam qualitatibus, quæ necessariæ sunt ad successionem feudorum pacti, & providentiæ, erat etiam incapax, eique, posita qualitate feudali, obitabat eadem exceptio, & nihilominus ex sententia arbitramentali usque ab anno 1629. non obstante oppositione agnati, ut supra, immixtus fuit in possessionem continuatam pacifice usque ad obitum, unde propterea saltem in possessorio ita res constituta erat in statu allodialitatis, nullaque differentia versabatur inter defunctum, & hæredem, & successive intrabat conjunctio extremorum a quo, & ad quem, ac etiam repræsentatio, dum enim defunctus adhuc incapax successionis feudi, non habuit in legitimum contradictorem agnatum de tempore, quo urgebat dicta ratio disparitatis inter alterum defunctum, & ipsum tanquam hæredem, multo minus agnatus poterat esse contradictor in dicto casu, in quo dicta disparitas cessabat, & bona constituta erant in statu allodialitatis, ex argumento *auth. multo magis &c.* quæ ratio procedebat etiam respectu

est datii, non obstante prætenso fideicommissio, ex eisdem fundamentis, clarius in ista re de sui natura allodiali intrantibus.

Ad evitandum hoc solidum, ac vere inevitabile fundamentum, dicebatur ex parte Ducis rei conventi, gesta de dicto anno 1629. ad favorem præfati Ducis Fiani ultimo defuncti cum Duce Alexandro ejus patre præjudicare non posse sibi independentem, & ex persona propria venientem, sed facilis erat responsio, quoniam quicquid aliqui dubitaverint collecti per Fab. de Ann. *conf.18. & Menoch. conf. 1118.* quoties de mala fide, & collusionem non constet, in dubio non præsumenda, magis communiter recepta est sententia Bart. *in l. in diem, num.1. ff. de aqua pluvia arcenda*, ut gesta cum agnato, vel fideicommissario prædecessore, tanquam cum legitimo contradictore, faciant statum, ac efficiant successores quamvis independentem, & jure proprio venientes, ex deductis per Molin. *de primog. lib.4. cap.8. num.3. cum sequent.* Peregr. *de fideicom. art.53. numer.49.* Fular. *de substitut. quest.622. num.1. & sequent.* Rovit. *decif.1. numer.38.* Giurb. *decif.1. numer.15.* Fab. de Ann. *confil.17. numer.41. & sequent.* Capyc. Latr. *confult.52. num.2. cum sequent.* Rosenthal. *de feud. cap.9. conclus.27.*

Quod etiam frequens, & quotidianum habemus ex sæpius deductis sub tit. *de fideicommissis*, & sub altero *de emphyteusi*, & alibi, in materia transactionis, quæ æquipollens sententiæ, seu rei judicata, afficit hujusmodi successores, quamvis independentem, & jure proprio venientes, quoties inita est bona fide in dubio potius præsumenda, de quo etiam in terminis feudalibus habetur in *Camerinen. Castrorum, hoc tit.*

Et quamvis Curia Romana, sequendo *dec. Putei 91. lib. 12. 3.* teneat, sententiam latam contra gravatum non afficere fideicommissarios successores, nisi accedat etiam citatio per proclama adversus omnes interesse habentes, vel habere prætendentes, ut apud Gregor. & Add. *decif.205.* & hanc esse veriorum probet Scacc. *de sent. & re jud. gl.14. q.12. n.81.* & in terminis feudalibus *n.91. & seq.* attamen ubi istæ materiæ sunt magis frequentes, contraria ut supra videtur magis recepta, atque in Curia videtur potius stylus particularis, non attendendus extra eandem Curiam, sive ad summum extendendus ad alias Curias inferiores, ab ea omnino, & immediate dependentes, juxta certam consuetudinem, & stylosum naturam, ut attendi debeant in individuo, neque extendi de casu ad casum, vel de loco ad locum, ut est hodie recepta, & vulgaris conclusio.

De plerisque aliis in hujusmodi congressu, ac discursu instructivo desuper edito actum fuit, in facto magis quam in jure consistentibus, super motivis ex parte rei conventi excitatis, præsertim vero circa consumptionem dictæ summæ reservatæ in donatione, ac subjectione hujusmodi bonorum in fideicommissio ordinato per Patrem Cardinalis donatoris, & quoad concernentia ordinem judicii, seu competentiam interdicti possessorii, super quo principaliter dictus congressus habitus est, in motivis transmissis, quoad datum, nimium ex parte rei conventi insistebatur, quod cum illud sit de Regalibus Principis, non intrabant remedia possessoria privilegiata sine cognitione petitorii, pro cujus cumulatione, ut consueta est reorum conventorum cautela insistebatur, ex eo, quod jus imponendi dacia, & gabellas sit de Regalibus Principi reservatis, & quæ non nisi ex ejus privilegio, vel concessione, vel immemorabili (cujus vigore privilegium allegari potest) privatis competunt, ad text. *in c.1. qua sint regalia, tot. tit. Colicis Vestigalia nova &c.* Franch. *dec.56.* Farinac. qui alios cumulat *quest.173. n.68. cum sequent. & nu.91. eum sequent.* Sed facilis videbatur hujus objecti solutio, cum præmissa procedant in quæstionibus, quæ desuper moventur per ipsum Principem, seu fiscum, qui in hujusmodi Regalibus cogere potest possessores ad docendum de titulo, sine quo illa per privatos obtineri non possunt, unde sola possessio non sufficit, ex deductis in Romana officii de Vais, & in aliis sub tit. *de regal. ad materiam officiorum*, secus autem ubi quæstio est inter privatos, inter quos regalia, ad hujusmodi præsertim effectus, desinunt esse talia, & jure bonorum privatorum regulantur, Lucas de Penna *in l. quicumque, n.2. in fine, & nu.3. Cod. de fund. limit. lib.11.* Contard. *in l. unica, Cod. si de moment. Poss. limit.2. §.8. num.28.* Giova-gnon. *conf.11. n.17. lib.1.* Puteus *dec.221. n.4. lib.3. in correctis, & dec.13. de causa possessionis, & proprietatis Achil. dec.5. n.2. de restit. spol. & dec.20. n.5. de appell. dec.27. p.1. divers.* ubi præsuppositive de regalia inter privatos, & habetur

betur pluries *sub tit. de Regalibus*, præsertim in Romana appaltus lignorum, ubi de ista conclusione latius.

- 16 Quatenus vero pertinet ad Statutum continuativum possessionis in hæredem, habita fuit pro vera conclusio, quod hujusmodi civilissima, seu ficta possessio, æquipollens veræ, sufficiens esset ad manutentionem, seu interdictum retinendæ, ex plene congestis per Postium *de manut. obser. 55. n. 54.* & in individuo hujus statuti, *Jaf. conf. 85. n. 3. & 4. lib. 3. Paris. conf. 41. vol. 1. Redenasc. conf. 66.* Verum plures ponderatæ fuerunt limitationes, quæ in contrarium deduci possent, licet suas haberent responsiones, attamen cum non sint extra quæstionem, id erat multiplicare disputationes, ac inducere id, quod ex parte rei conventi desiderari solet in causarum protractionibus, ideoque in dicto congressu prudens consilium reputatum fuit, ut supra, hujusmodi quæstiones effugere.
- 17 Primo siquidem dubitari poterat, an hujusmodi statuta procedant in bonis feudalibus, seu fideicommissariis, aut alias differentibus, quorum regulariter est incapax hæres extraneus ob eandem rationem, de qua supra, deficientis scilicet conjunctionis extremorum, a quo, & ad quem, ex deductis post alios ab eis allegatos per Amat. *var. resol. 39. n. 39. & 89. Otthob. dec. 1. n. 11. & seqq. & dec. 195. n. 7. & 8.* Et quamvis responderi posset hujusmodi limitationem procedere, quando certa est feudalis, vel fideicommissaria, seu altera differens qualitas inductiva incapacitatis hæredis, secus autem ubi est dubia, cum tunc hujusmodi discussione pendente, non debeat hæres hujusmodi Statuti beneficio privari, ex deductis per Otthob. *d. dec. 1. & 195.* & conferunt quæ supra habentur de agnato legitimo, vel non legitimo contradicte, attamen consideratum fuit, quod iste punctus, an hujusmodi qualitas esset clara, vel dubia, magnas parere posset disputationes, & moras.
- 18 Altera limitatio, seu difficultas resultabat ab interversione hujusmodi fictæ, seu civilissimæ possessionis, cum apprehensione, & retentione possessionis naturalis de facto, quo casu Statutum non suffragari, habetur apud Amat. *d. resol. 39. n. 30. dec. 57. par. 10. recent. n. 13. & 14.* Interamnen. Fideicommissi 28. Junii 1651. cor. Bichio, & in aliis, videbatur tamen hæc limitatio etiam superabilis, cum dicta apprehensio, & retentio possessionis de facto per Ducem Marium, & successive Ducem Ludovicum agnatos, sequuta esset propria auctoritate, ideoque vitiosa, & intrusiva, quæ ex priori sententia non tollit effectum Statuti, ut in individuo hujus Statuti Placentini, *Jafon. d. conf. 85. num. 6. & 7. lib. 3. Paris. d. conf. 41. nu. 9. lib. 1. Redenasc. d. conf. 66. n. 3. & 4.* & generaliter bene Rota apud Martinum Andream *dec. 36. num. 8. Adden. ad Greg. decis. 307. num. final. Postius alios cumulans d. observat. 55. num. 83. & in d. dec. 57. part. 10. recent. num. 24. & 25.*
- 19 Clarius vero, quia sequuta morte dicti Ducis Fiani ultimo defuncti, præfatus Dux Marius hujusmodi possessionem, in qua successive post ejus mortem continuavit Dux Ludovicus filius, apprehendit de mandato Judicis concessio cum clausula, *dummodo possessio sit vacans, & sine præjudicio habentium meliora, & potiora jura*, quo casu verius, ac hodie in praxi receptum est, ob hujusmodi conditionem, vel suspensivam, vel respectivè resolutivam, non præjudicari vero hæredi, seu alteri jus habenti, tam in possessione ficta, & civili resultante ab hujusmodi statuto, quam in altera resultante a clausula Constituti, vel simili, ex deductis per Adden. ad Gregor. *dec. 332. sub n. 6. Post. observ. 50. num. 3. cum seq. bene Rota in Romana Fideicommissi de Cæsiis 14. Martii 1657. §. nec anteriorem, coram Dunogetto, Romana hæreditatis 4. Julii 1663. cor. Cerro, & habetur frequenter sub tit. de fideicommissis, & sub altero de judiciis, &c.* adhuc tamen consideratum fuit, quod id pabulum præbebat disputationibus, ideoque non expediebat.
- 20 Tertia erat limitatio, seu difficultas, quod hujusmodi statuta, utpote in gratiam subditorum edita, suffragari non debeant forensibus, & non subditis, qualis erat dictus Cardinalis actor ex antiqua origine Bononiensis, ex altera vero actuali Neapolitanus de ordine Patritio, & Magnatum, *Pennia decis. 771. num. 24. juxta Lugdun. Otthob. decis. 227. num. 5. ubi concordantes.*
- Pro hujusmodi objecto tollendo, ponderabatur civilitas ficta, seu privilegiativa, ob amplissimum privilegium civilitatis, quæ de anno 1566. per Ducem Otavium concessa fuit præfato Sfortiæ Comiti S. Floræ *pro se, ejusque utriusque sexus descendentibus*, de quorum numero erat præ-
- 21 fatus Cardinalis actor, quam civilitatem, quamvis fictam sufficere in istis specialibus terminis Statuti continuativi,

late sustinet Redenasc. *d. conf. 1. n. 107. & seqq.* Verum super hoc Ego habebam difficultatem, quod illa sine civilitate vera, & onerum supportatione non sufficeret, siquidem discurrendo de hujusmodi civilitate ficta, tam occasione istius statuti de continuanda, quam alterius forensium inhabilitativi ad acquisitionem bonorum, quod pariter per eum conventum dicto actori objiciebatur, & cujus statuti respectu magis communiter receptum est hujusmodi civilitatem fictam, seu privilegiativam sufficere, ut per Alex. *conf. 157. n. 12. & 13. lib. 2. Soccin. Jun. conf. 7. n. 5. lib. 2. Riminald. Jun. conf. 56. n. 44. & seq. Malval. conf. 93. n. 27. cum seq. Cyriac. contror. 205. n. 56. & seq. Rota in Ferrarien. de Pendas coram Rojas inter ejus impressas dec. 332. n. 7. & dec. 355. n. 5. & 6.*

Dicebam magnam differentiam esse inter unum casum, & alterum, ideoque auctoritates, & rationes percutientes istud statutum inhabilitativum, non bene applicari ad alterum continuativum, ut more Consulenti ad causæ oportunitatem applicare conatur Redenasc. *dict. conf. 1.* Statutum enim inhabilitativum, quicquid sit, an esset odiosum, vel favorabile, de quo habetur *sub tit. de Præeminentiis*, ubi de materia civilitatis, & *sub altero de successione*, adimit eam naturalem succedendi, vel acquirendi libertatem, quæ indefinite competit, ideoque de facili admittenda est reversio ad jus commune, ac remotio hujusmodi accidentalibus obstaculi pro obtinenda naturali libertate, non sic est in casu dicti alterius statuti, quoniam illud esse a jure 22 exorbitans habetur apud Amat. *dict. resol. 39. Leodien. dominii 10. Januarii 1650. cor. Cerro dec. 95. post Contrium, & in aliis, ac etiam continet fictionem, ideoque multiplicandæ non sunt fictiones, exorbitantiæ, & specialitates, tum etiam quia hujusmodi privilegia suis subditis per Principem concessa censentur in compensationem onerum, ideoque non extendenda ad eos, quibus hæc ratio non congruit, & sic magna est differentia inter unam, & alteram statuti speciem, licet hoc deduceretur incidenter, & discursive pro ratione dubitandi, absque eo quod desuper maturum iudicium pro veritate efformaretur, incertum autem est, quomodo causæ defensores in loco, ad quos pertinet directio, eam dederint, hoc unum tamen, reflectendo ad solam veritatem, mihi videbatur certum, quod sive in possessorio retinendæ ex dicto statuto, sive in altero adipiscendæ *ex indico quorum bonorum*, pro hac parte respondendum esset,*

ANNOT. AD DISC. XLIII. & CIV.

Isti duo discursus sunt in eadem causa, in qua, assumendo etiam inspectionem boni juris, seu negotii principalis, prodiit a consilio Placentino quædam sententia, ex circumstantiis facti potius quam ex articulis juris, favore Ducis rei conventi, illum obligando ad favorem Actoris, ad supplementationem cujusdam quantitatis, quatenus satisfacta non esset, eaque aliquibus aliis hujus partis defensoribus meliorem facti notitiam habentibus visa est probabilis. Unde propterea credo, quod ista pars acquieverit.

De materia vero legitimi contradictoris, ultra ea, quæ deducuntur in hoc discursu, & in alio 104. agitur *tit. de fideic. disc. 197. cum seq. tit. de benef. disc. 73. & tit. de judic. disc. 43.*

Et de statuto continuativo possessionis defuncti in hæredem *tit. de testam. disc. 27. & tit. de hærede disc. 26.* ac etiam aliquid insinuat *tit. de judic. disc. 44.*

ARIMINEN. EVICTIONIS CASTRORUM PRO DUCISSIS MARIA, ET ISABELLA DE RUINIS CUM HÆREDIBUS CAROLI FELICIS DE MALATESTIS.

Causa decisus per Cameram pro Ruinis, & pendet.

Venditis Castris, & sequuta illorum devolutione ob lineam finitam, an & quando debeat evictio, utpote sequuta de natura rei, & an Castra censeantur vendita tanquam feudalibus, vel tanquam allodialibus?

De facultate testandi concessa alicui Feudatario de feudis, & Castris, quomodo intelligenda sit, & an sit realis, itaut sit cessibilis, ac transmissibilis in extraneum Castrorum, & feudorum emptorem, vel potius personalis?

Et erecta in Castris allodialibus, seu feudalibus ad quos-

quoscumque transitoriis, dignitate, seu titulo cum ordine primogenituræ ad certum genus, seu lineam restricta, an defecta linea devolvantur Castra, vel potius transeant ad hæredes, & Successores, ad quos alias absque dicta erectione transirent?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Distinguantur questiones habita in controversia.
- 3 Evictio, quæ sequitur ex facto, & culpa emptoris non est præstanda.
- 4 Erectio titulo, seu dignitate super feudis, vel Castris, limitate ad certum genus, vel lineam, si cessat dignitas, non per hoc devolvuntur Castra.
- 5 Titulus, vel dignitas est accidens, quod non alterat substantiam feudi.
- 6 Juspatronatus hereditarium, si fiat gentilicium, & restrictum ad certam lineam, ista defecta non cessat, sed transit ad hæredes extraneos.
- 7 Per erectionem primogenituræ super feudo istius naturæ non alteratur.
- 8 Nova qualitas addita feudo an illud in totum alteret, ejusque priorem naturam corrumpat vel ne, ac de antiquo faciat novum?
- 9 Privilegia, & alia transeunt cum re in emptorem, non autem personalia.
- 10 Bulla S. Pii V. de non infeudam, capit etiam prorogationem lineæ.
- 11 Privilegia personalia non sunt cessibilia.
- 12 Evictio de natura rei non præstat.
- 13 Emens rem alienam scienter non agit de evictione.
- 14 Debetur evictio ex natura rei, si est promissa.
- 15 An hæc promissio debeat esse expressa, vel sufficiat per equipollens, & cum amplitudine verborum?
- 16 Quomodo decidenda sit questio, an evictio de natura rei, quamvis expresse non promissa, debeat vel ne?
- 17 Non cortex, & figura verborum, sed substantia voluntatis attendi debet.
- 18 De adminiculis, ex quibus res censetur emptæ tanquam libera.
- 19 Exceptio firmat regulam in contrarium.
- 20 Ex pretii quantitate desumitur partium voluntas.
- 21 In quibus casibus intret questio in materia evictionis, de natura rei.
- 22 Castra, & bona jurisdictionalia an præsumantur feudalia in Statu Ecclesiastico?

D I S C. XLIV.

Carolus de Malatestis, alias de Sogliano nuncupatus, sua tempestate miles clari nominis, possidens in Provincia Emiliæ, seu Romandiolæ quamplura Castra, quarum aliqua, juxta illorum temporum conditionem, ipse, sui que majores a nemine recognoscebant, aliqua vero in feudum, seu Censum a Monasterio S. Marii de Galeata, se dedit protectioni Sedis Apostolicæ sub Pio II. qui, mediante ejus Legato in d. Provincia existente, illum suscepit, cum promissione manutenendi in possessione, dominio, & superioritate, prout reperiebatur, eidem quoque, ac filiis, & descendentes concedendo in Vicariatum Castrum S. Joannis in Galilea, deindeque Sixtus IV. & Innocent. VIII. dictam protectionem confirmando, eidem Carolo plura concesserunt privilegia, illud præsertim approbationis, & confirmationis cujusdam antiquæ consuetudinis libere testandi, quæ in hac familia adesse supponebatur, concedendo etiam in Vicariatum, & cum titulo Comitatus Castrum Montis Cogorutii.

Ex ejusdem Caroli successione nonnulla ex dictis Castris obvenerunt in Jacobum de Malatestis, qui tanquam patrem Leonidæ hæredis Cleopatæ de Alviano primæ Uxoris possidebat etiam duo alia Castra, de quibus in alia Ariminen. Castrorum disputata in Rota, & de qua *disc. seq.* cui Jacobo accedere volenti ad bellum navale contra Turcas, S. Pius V. multas concessit gratias, & privilegia, præsertim auferendo d. Leonidæ, & ipsi concedendo præfata Castra materna juxta seriem, de qua in d. alia Ariminen. eaque uniendo cum aliis paternis, & antiquis super omnibus titulum, seu dignitatem Marchionatus erexit, una cum omnibus Castris deferendam de primogenito in primogenitum masculinum, ita tamen quod cessata linea masculina, hujusmodi dignitas extincta remaneret, confirmando, & quatenus opus, de novo conce-

Card. de Luca, Lib. I.

dendo liberam facultatem testandi, & disponendi de Castris in personas etiam incapaces, unde tractu temporis Jacobus, superstitite Carolo Felice ex filio prædefuncto nepote, isto ejusque linea masculina prius vocata, in ejus defectum disposuit juxta seriem, de qua in d. alia Ariminen. *disc. seq.*

De anno 1603. præfatus Carolus Felix, prævia speciali licentia Clementis VIII. mediante Congregatione Baronum, vendidit Antonio Ruino, acquirenti pro se, suisque hæredibus, & successoribus quibuscumque, duo ex dictis Castris, Ciola scilicet, & Montis Cogorutii pro pretio scut. 28. mil. erogandorum in extinctionem ejus æris alieni, fideicommissis, & primogenituris non obstantibus, juxta dispositionem Bullæ Baronum, sub expressa assertione, quod Castra prædicta ad eundem Carolum Felicem spectarent pleno jure dominii, vel quasi, quodque essent libera ab omni gravamine, & servitute, cum amplissima promissione evictionis quomodocumque sequeretur, quoties omnia, & singula sic asserta vera non essent.

Sequuta morte dicti Antonii emptoris ab intestato, superstitibus filiis, per illos narratum fuit Pontifici Paulo V. eorum patris voluntatem fuisse erigendi in hujusmodi Castris Primogenituram masculinam, quam morte præventus ordinare non potuit, unde obtinuerunt illam ab eodem Pontifice erigi, cum titulo etiam, seu dignitate Marchionatus, extinguendam per defectum lineæ masculinæ. Quare defuncto de anno 1634. Carolo Maria d. Antonii ex filio nepote, in quo linea masculina finem habuit, superstitibus duabus sororibus ab intestato hæredibus, Camerales prætendentes factum esse casum devolutionis dictorum Castrorum, illorum possessionem de facto acceperunt, in ea magis se confirmando, ex quo post biennium circiter, in præfato Carolo Felice de Malatestis, seu Leonido ejus filio, illa etiam linea masculina defecit, quare præfate Sorores de Ruinis judicium instituerunt in Camera contra hæredes d. Malatestæ venditoris pro evictione, ac restitutione pretii, favorabiles resolutiones reportando de ann. 1636. & 1648. sed causa ob aliqua accidentalibus impedimenta plurium annorum spatio quiescente, illaque nuper reassumpta coram Cajetano, datoque dubio, an mandatum alius ut supra relaxatum exequendum esset? sub die 16. Maji 1667. affirmativa prodiit resolutio, confirmata in alia disputatione habita occasione novæ audientiæ sub die 22. Junii 1668. atque mihi pro Actricibus in his ultimis disputationibus scribenti, reflectendo etiam ad veritatem, dictæ resolutiones juxta ac probabiles visæ sunt.

In hujusmodi autem disputationibus, cum clara esset evictionis obligatio, unde propterea Actricum intentio fundata erat, totus punctus fuit in exceptionibus ex parte hæredum venditoris oppositis, quæ tres erant, prima nempe quod hujusmodi evictio sequuta esset ex facto, & culpa ipsius emptoris, qui obtinuerat super dd. Castris erigi primogenituram cum titulo Marchionatus, limitate ad lineam masculinam, per cujus defectum factus erat casus devolutionis, ideoque tanquam evictio sequuta ex culpa emptoris præstanda non erat, juxta text. expressum in l. fundum meum 20. l. hoc jure utimur 27. l. si mancipium 34. ff. de evict. cum concord. de quibus in terminis feudalibus ubi devolutio sequitur culpa emptoris, Thesaur. Jun. lib. 2. qu. forens. 23. num. 10. ubi cæteri.

Secundo quod cum in vim dd. litterarum, ac Indulti S. Pii V. competeret libera facultas testandi de hujusmodi Castris, etiam in extraneos, atque ita devolutionem impediendi, idcirco eidem emptori, seu ejus successori ultimo morienti imputari debebat, cur testatus non esset, unde pariter inferebatur ad dictam conclusionem non præstandæ illius evictionis, quæ ipsius emptoris facto, & culpa sequuta sit; & tertio demum quod cum Antonius emptor certam haberet notitiam qualitatis hujusmodi Castrorum, ob sibi communicatas dictas litteras S. Pii V. ista dicebatur evictio sequuta ex natura rei, proindeque de jure non præstanda.

Quibus tamen non obstantibus, ut dictum est, juste pro evictionis præstatione responsum fuit, cum revera nulla ex his exceptionibus subsistentiam haberet. Quatenus enim pertinet ad primam, nulla desuper in disputationibus per Judices habita fuit difficultas, quoniam ex tenore litterarum Apostolicarum Pauli V. liquido constabat, neque concedentis, neque partis supplicantis, & obtinentis intentionem fuisse alterandi naturam, & qualitatem Castrorum, eaque alias libera, & allodialia efficiendi feudalia, ad certum genus personarum limitata, cum Papæ aliud non egerit, nisi supplendo voluntatem primi acquirentis, ordinare eam primogenituram, quam ipse in animo habens, morte præventus perficere,

non potuerat, restrictio autem ad solam lineam masculinam cum suppressione, vel extinctione, percutiebat ipsum titulum, seu dignitatem Marchionatus, eodem adamussim modo, quo dispositum fuerat per S. Pium V. in eodem titulo, seu dignitate, super his, & aliis Castris erecta ad favorem lineæ masculinæ de Malatestis, quoniam non per hoc quod dignitas per extinctionem lineæ cessavit, sequuta est Castrorum devolutio, neque eorum natura immutata fuit, ut habetur in *d. alia Ariminen. Castrorum*, & in Rotæ decisionibus in ea causa editis.

Et merito, quoniam titulus seu dignitas est quoddam accidens, quod potest adesse, & abesse præter subjecti corruptionem, atque aliud est dignitas, aliud est feudum, seu Castrum, cui adjicitur, ut in proposito collationis, seu participationis pretii cum similibus, habetur apud Rovit, *super pragm. 1. de tit. abus. num. 72.* ac habetur actum in *Parmen. feudi*, & pluries in aliis *hoc eod. tit.* ideoque non ex eo quod titulus feudo, vel Castro adjectus, aliquam habet limitationem, exinde sequitur illam immutare ejusdem feudi, seu Castri naturam, quamvis istud, durante titulo, debitum esset obtinenti talem titulum, & dignitatem, & cum eodem ordine regulandum sit, quoniam intelligitur accidentaliter, & donec titulus durat, quo expirato, Castrum remanet in ejus primæva natura, & statu, ut in *d. alia Ariminen.*

Ad quod ponderabam in simili ea quæ habemus in materia Juris patronatus de sui natura hæreditarii, & ad quoscumque transmissibilis, quoniam si immutata ejus natura fiat gentilitium, cum ordine etiam majoratus, vel primogenituræ intra certum genus deferendum, adhuc tamen defecta linea, seu familia, non exinde cessat, neque Ecclesia acquirit libertatem, nisi accedant verba præcisa fundatoris diversam voluntatem suadentia, sed transit ad hæredes ultimi de familia, vel genere vocato, juxta opinionem Anchar. *conf. 81.* passim receptam, reprobata contraria opinione Geminian. *conf. 45. ut dec. 385. par. 1. divers. 505. & 509. p. 5. rec. & in sua materia sub tit. de jur. patron.*

Et magis proxime in terminis feudalibus habetur in *Mantuana feudi hoc eod. tit.* ubi de feudo improprio transitorio etiam ad foeminas, in quo feudatarii successores primogenituram erexerant, qua tamen cessata, non exinde resultavit feudi devolutio, sed illud remansit in sua primæva natura ad formam investituræ.

Ex feudali regula, seu propositione, quod nova qualitas addita feudo, illud non alterat in totum, neque ejus priorem naturam corrumpit, sed solum alteratum remanet in parte seu qualitate alterate, juxta doctrinam Afflicti in Constitutione Regni incipien. *cum circa justitiam, in 8. notab. Camerar. in cap. Imperialem fol. 32. in magnis, lit. T. Franch. decis. 7. nu. final.* Et quamvis nimis controversum sit inter feudistas, an & quando nova investitura, sive novus Contractus cum Regio assensu habente vim investituræ cum qualitate alterativa, alteret priorem feudi naturam, ac de antiquo faciat novum, cum similibus effectibus, ex deductis per Afflicti *dec. 112. n. 5. Caputaquen. dec. 16. & 17. part. 2. & alios collectos per Modern. de Luca Melfictensem in addit. ad Franch. decis. 75. post num. 18.* ubi plene de hoc puncto, an & quando feudum antiquum ex nova superaddita qualitate fiat novum, ejusque prior natura immutetur, nihilominus hujusmodi quæritio intrat ubi alteratio est circa ipsam investituram, seu ipsum corpus, & substantiam feudi, secus autem ubi est in accidenti, quod potest adesse, & abesse præter subjecti corruptionem, & non tangit ipsius feudi substantiam, ut est titulus, seu dignitas, quæ est quid omnino diversum ab ipso feudo.

Major difficultas, cum aliqua etiam votorum scissura, in dicta prima disputatione 16. Maji 1667. fuit super secundo motivo culposæ evictionis, ob non usum facultatis testandi, quasi quod ita sequuta esset devolutio, quæ disponendo impedita remansisset, verum reflectendo etiam ad veritatem, istud motivum omnino insubsistens, nulliusque ponderis ab initio mihi visum fuit, ut in secunda disputatione agnatum fuit, quoniam ex dictarum S. Pii V. litterarum tenore, litteraliter constare videtur, dictam testandi facultatem non continere aliquid de novo, sed solum confirmare, seu innovare dictas antiquas concessionis Sixti IV. & Innocentii VIII. pro approbatione consuetudinis particularis hujus familiae, & sic tanquam privilegium personale, non autem reale, & annexum Castris, cum quibus transitum faceret in quemcumque possessorem, juxta receptam distinctionem inter privilegia realia, & personalia, de qua post antiquiores Menoch. *lib. 4. presump. 103. plene, & magistraliter in Casenaten. seu Sarsenaten. laudemiorum 19. Junii 1656. co-*

ram Albergato impress. *decis. 35. post collationes Bonde- ni, & in eadem coram Ghislerio dec. 400. p. 9. rec. acceden- tibus etiam verbis, seu dictionibus, ipsis, vel dictis, personalitatem clare suadentibus.*

Et fortius, accedente nimia inverisimilitudine, quod idem Pontifex S. Pius V. dictam facultatem cessibilem, & una cum ipsis Castris in extraneos transmissibilem facere voluerit, quoniam ita esset prorogare lineas, qui casus juxta declarationem factam per Innoc. IX. *Constitut. 1.* comprehensus est sub ejusdem S. Pii stricta, & rigorosa Constitutio- ne 35. de non infeudandis, ideoque cum de tempore hujusmodi litterarum dicta ejusdem Pontificis Constit. jam prodisset, omnino improbabile est, quod idem Pontifex contra eam disponere voluerit.

Eademque responsione magis de plano tollebatur objectum resultans ex licentia concessa per Clementem VIII. super hujusmodi alienatione, cum translatione omnium jurium, privilegiorum, & facultatum competentium dictis de Malatestis, etiam testandi, quoniam advertebam, quod regulando voluntatem a potestate, id intelligendum erat, quatenus ageretur de juribus, & privilegiis realibus, cum ipsa re transeuntibus, non autem de personalibus, tum ob dictum obstaculum Constitutionis Piane de non infeudandis, ita tunc ut supra declaratam, tum ex juris regula, quod jura, & privilegia personalia, & propter certam qualitatem concessa non transeunt cum re, neque sunt alteri cessibilia, ut ex communi traditione Canonistarum in *cap. privilegia, de privil. in 6. plene colligit Olea de cess. jur. tit. 3. quæst. 1. num. 3. & 42.*

Et ulterius pro solutione hujus objecti dicebam eadem, quæ infra habentur de voluntate partium deducendi in contractum hujusmodi Castra tanquam libera, & allodialia, non autem tanquam feudalia, & devolutioni subjecta in casu non factæ dispositionis, quasi quod emptor noluerit huic periculo se exponere, ea etiam circumstantia concurrente, quod ultimus de hac linea masculina, utpote intestabilis in pupillari ætate, redargui non posset, cur dicta facultate usus non esset, ideoque revera istud motivum nullius ponderis erat.

Quare major, ac tota causæ difficultas residebat in tertia exceptione, seu motivo evictionis sequentæ de natura rei, quam ex certa juris regula dicebant Scribentes in contractum præstandam non esse, nisi expresse promittatur, quia censetur in contractum deductum esse illud tale quale jus, quod venditori competebat, juxta magistralem glos. in *l. si familia, C. famil. erisc.* ubi Cin. Oddofred. Bart. Bald. & cæteri, de quibus generaliter Peregr. *de fideic. art. 52. num. 58. cum seq. Fufar. de substit. q. 599. Mangill. de evict. qu. 120. Mill. dec. 3. dec. 104. n. 6. p. 11. rec. & sæpius, & in terminis feudalibus plene Thesaur. *Jan. lib. 2. quæst. forens. 23. num. 1. cum seq.* ubi docte, & elaborate hujusmodi conclusionem expendit plures casus distinguendo.*

Quam conclusionem iidem Scribentes pro reis conventis, ex eisdem supra allegatis, præsertim Thesaur. ubi supra *quæst. 23. n. 11. & seq.* magis de plano procedere dicebant, itante emptoris scientia qualitatæ feudalium secum ferentis devolutionem, ac jus Domini, vel agnatorum, ita enim dicebant intrare quoque terminos textus in *l. si fundum sciens, C. de evict.* ubi glos. & Scribentes, de quibus Greg. & Ad- den. *decis. 90. numer. 10. a Pont. conf. 27. num. 1.* plene Rota *decis. 397. num. 13. cum seq. par. 9. rec.* ubi cæteris decisionibus collectis plene firmatur nedum evictionem, sed etiam pretii restitutionem, ex veriori sententia, in qua Rota residet, non intrare, quod etiam firmatur in Romana pecuniaria 24. Maji 1656. & 16. Aprilis 1657. coram Bevilacqua, & in aliis.

Scientiam vero satis justificari contendebant ex eo, quod per plures testes probatum esset, Carolum Felicem venditorem antequam ad hujusmodi contractum deveniretur, transmisisset dicto Antonio emptori præfatas S. Pii V. litteras, ex quarum lectura ad noticiam qualitatæ Castrorum devenire potuit.

In antiquis disputationibus, ut supra habitis de ann. 1636. 1637. & 1648. tunc Scribentes pro hac parte primi nominis eo tempore professores, in duobus principaliter probandis hujusmodi objecto removendo insistebant, primo in hujusmodi scientia neganda, ob plures exceptiones, quas testes de super inducti in dicto, & persona patiebantur, unde propterea nullam fidem merebantur, & in hoc utpote facti magis, quam juris inter Causæ Patronos etiam in his ultimis disputationibus magna fuit altercatio.

Et secundo, quod dicta conclusio de evictione non præ-
standa

14 standi ex natura rei, ex communi sensu limitatur, ubi illius expressa promissio accedit, ut admittunt omnes collecti per Peregr. & Fusar. ubi supra, Theaur. d. qu. 23. nu. 13. Surd. dec. 243. Capyc. Larr. consuls. 148. n. 47. & seqq. Millin. d. decis. 3. & in terminis emphyteuticis pro absoluto firmatur in Romana bonorum emphyt. 2. Aprilis 1666. coram Albergo, quæ est in causa inter Campeggios, & Bentivolos, de qua in sua materia sub tit. de emphyteusi.

Non negabant Scribentes in contrarium veritatem limitationis, quæ passim quoque recepta est in dicta alia regula deducta ex textu in l. si fundum sciens, C. de evict. sed negabant applicationem ad factum, dum in Instrumento hujusmodi promissio non legebatur, unde major disputatio fuit, an ista promissio debeat esse expressa, & litteralis, ut contendebant Scribentes in contrarium, vel potius sufficeret per æquipollens deducta ex clausulis, & verbis generalibus denotantibus promissum esse quemcumque casum, ut in præfenti verificabatur cum illis verbis, *quomodocumque sequatur, &c.* ut ultra generalia, quæ de hujusmodi dictione *quomodocumque*, seu *quomodocumque* habentur collecta apud Barbof. d. 317. & 329. cum seq. in his specialibus terminis promissionis evictionis de natura rei, ita implicite resultantis, firmatur dec. 152. num. final. p. 2. divers. dec. 176. n. final. p. 6. rec. & dec. 184. num. 9. cum seq. part. 9.

Quamvis autem in his ultimis disputationibus, Ego scribens pro Aſtricibus, tanquam Advocatus inhærerem eisdem motivis, quibus dicti antiquiores inhæserant, ac de præfenti cæteri defensores inhærebant, dicebam tamen, etiam cum sensu veritatis, istam quæstionem non esse juris, sed facti, & voluntatis, quid scilicet partes in contractum deducere voluerint, unde propterea attendendum est verisimile, vel inverisimile, seu, an exinde unius, vel alterius contrahentis inæqualitas, seu læsio resultet, ut satis bene advertit Alciat. cons. 36. sub n. 4. vers. fortius putaverim, lib. 8. cum quo pertransit Rota apud Millin. d. decis. 3. num. 4. & generaliter alios colligens Fusar. d. 9. 599. num. 13. & 20. ubi de materia divisionis, quæ inter fratres, vel conjunctos de feudalibus, vel fideicommissariis fieri solet, ideoque, ut frequenter habetur, tam in materia ultimarum voluntatum sub tit. de fideicommissis, quam in actibus inter vivos sub tit. de credito, & sub altero de contractib. ex Mantica de conjestur. lib. 3. tit. 3. n. 9. & de Tacitis lib. 2. tit. 7. nu. 1. & seqq. Burat. decis. 113. num. 7. in Romana fideiussionis 24. Martii 1660. coram Verospio, & in aliis, immorandum non est in cortice, & figura verborum, & clausularum, cum hæc provenire soleant a Notariis, ut plurimum illa transcribentibus ab eorum formulariis, sed attendenda est substantia verisimilis voluntatis, deſumenda ex omnibus facti circumſtantiis, non singulariter, sed unitim, cum consueta regula, ut *singula, quæ non profunt &c.* an scilicet totam rem in perpetuum, ejusque substantiam, vel solum incertam aleam, ac jus temporale quis emere voluerit.

18 In proposito autem, multa concurrerant aperte suadentia, ipsam rei substantiam in perpetuum, & tanquam liberam deductam esse, primo scilicet amplitudo verborum cum promissione evictionis ex quocumque casu ut supra, quod satis considerabile dicebam, non pro unico, & principali fundamento, sed pro uno ex adminiculis; Secundo ex stipulatione pro hæredibus, & successoribus quibuscumque omnino incongrua emptioni feudorum, quæ ubi sunt vera, & propria ob defectum hæredum sanguinis, subjacent devolutioni; Tertio quia una cum Castris vendita fuerunt quædam alia bona indubitate privata, & allodialia, & tamen contractus sub eadem formula verborum de omnibus pariformiter conceptus est; Quarto fortiter, quia cum inter hujusmodi bona adessent quædam emphyteutica, & de directo dominio Ecclesiæ, reservatum fuit Beneplacitum, istaque bona expresse exceptuata fuerunt a generica assertionem, & promissione libertatis, unde ista exceptio juxta receptum axioma, de quo decis. 24. part. 6. recent. & passim, quoad libertatem firmat regulam generalem in contrarium; & Quinto demum fortissime, ac ad evidentiam, clarum resultabat argumentum ex quantitate pretii, quod in facto docebatur respondere valori illorum Castrorum, & bonorum Jurisdictionalium, quæ juxta naturam allodialium, a devolutione, aliisque oneribus exempta sunt, ac liberæ dispositionis ad quoscumque transitoria, recepta enim propositio est, pretium esse maximum argumentum voluntatis contrahentium, atque exinde desumi, quid in conventionem deductum sit, Alex. cons. 26. lib. 4. Gregor. & Adden. decis. 126. & alias, quotidie, cum sit principium planum.

Card. de Luca, Lib. I.

Præterea advertendam, tunc hujusmodi quæstionem intrare, quando res emitur tanquam feudalis, seu alias vinculata, ut patet ex supra allegatis de hujusmodi quæstione agentibus, præsertim Theaur. d. quæst. 23. Rosenthal. cap. 9. conclus. 99. num. 1. & seqq. & conclus. 54. num. 23. quod in præfenti cessabat, quoniam emptor, ut sibi melius præcaveret, atque hujusmodi disputationibus non subjaceret, expresse voluit narrari hujusmodi Castra spectare ad venditorem pleno jure domini, esseque libera, & exempta ab omni onere, & servitute, cum expressa promissione evictionis, in casu, quod ista sic narrata non essent vera, ideoque admittendo scientiam litterarum S. Pii, dicebam, quod cum istæ essent ambiguae, & non exprimerent certitudinaliter, an bona essent feudalia, vel allodialia, noluit emptor his incertitudinibus subjacere, sed voluit expressam narrativam libertatis, unde indubitata obligatio evictionis resultabat a necessitate manutenendi bona in eo statu, in quo narrata fuerant, & in hoc erat punctus, per quem cessabant omnes difficultates.

Aliqui ex Scribentibus in contrarium deducebant scientiam feudalis qualitatis eo ipso, quod narrata fuerunt Castra jurisdictionalia, quæ in Statu Ecclesiastico præsumantur feudalia, juxta cons. Abb. de quo apud Spad. cons. 1. & 3. lib. 1. sed erat leve fundamentum, quoniam ut satis frequenter habetur in aliis hoc tit. ista est solum quædam feudalitas impropria, & remota pro inclusione alti domini, & superioritatis Papæ, ad exclusionem veri, & puri allodii, in quo nemo recognoscitur, nisi Deus, secus autem quoad qualitatem feudi proprii, & recti, restricti ad solos hæredes sanguinis juxta leges feudales, cum ad hunc effectum præsumptio stet potius pro allodialitate, ut plene dec. 93. p. 5. recent. & sæpe in aliis hoc tit.

Et si quæ difficultas circa evictionem cadere posset in puris terminis evictionis, illa cessabat ex dicta promissione manutenendi veram dictam assertionem, quod hujusmodi Castra pleno jure domini spectarent ad venditorem, quodque alicui oneri, vel servituti subjecta non essent, ut in proposito, quoties promissa est defensio de jure, & de facto, ponderatur per Rot. decis. 143. num. 14. part. 6. recent. & magis ad rem decis. 180. num. 4. post Pacif. de Salviano, ita enim semper obitat dicta obligatio manutenendi rem liberam nulli oneri subjectam.

ANNOTAT. AD DISC. XLIV.

DE evictione præstanda in feudis agitur supra disc. 32. & an, & quando præstanda sit evictio, quæ sequatur de natura rei, ultra hic deducta, agitur sub tit. de Regal. disc. 31. de emphyt. disc. 53. de fideic. disc. 175. & de pension. disc. 69.

De aliis autem circa facultatem disponendi, vel præjudicandi successoribus, seu alias alterandi naturam feudi, atque de individuo facere dividuum, vel e contra, habetur supra in annot. ad disc. 9. & 12. Ibi quoque etiam de puncto, an dignitas, quæ de novo adjecta sit feudo, illius naturam alteret, seu eandem patiatur restrictionem.

Et circa facultatem testandi in feudis, habetur infra in Neapolitana, seu Theatina, disc. 116. occasione agendi, an filius familias feudatarius testari valeat.

ARIMINEN. CASTRORUM PRO CAROLO FERRETTO CUM LEONIDO MARIA DE SPADIS.

Causa decisus per Rotam pro Ferretto, & pendet.

An dignitas, seu titulus adjectus feudis, vel Castris alias liberæ dispositionis, cum ordine primogenituræ, ita ut qualifcet eorundem feudorum, seu Castrorum successionem, quod ista cum eodem ordine regulari debeat, etiam post cessatum titulum? Et an primus acquirens, qui cum auctoritate Principis primogenituram ordinavit, possit hoc non obstante disponere de dictis feudis, vel Castris, dictum ordinem successionis immutando?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**æli series.
- 2 Erecta primogenitura in feudo, etiam per primum acquirentem revocari, vel alterari non potest, & n. 12.
- 3 Etiam femina veniunt in primogenituris.

- 4 *A primogenituris ad feuda, vel e contra procedit argumentum.*
- 5 *Masculi ex feminis veniunt sub fideicommissis, & dispositionibus, in quibus soli masculi vocati sunt.*
- 6 *Ex duabus dispositionibus, si una cessat, seu ulteriorem progressum habere non potest, non per hoc cessat altera.*
- 7 *Sub nomine linea masculina qui veniant?*
- 8 *Titulus, seu dignitas est quid diversum a feudo, vel Castro, & lex adjecta titulo non alterat legem, seu naturam feudi.*
- 9 *De verisimili voluntate dantis, & recipientis pro interpretanda concessione.*
- 10 *Quandoque melioranti datur ipsa res cum obligatione solvendi valorem status antiqui rei Domino.*
- 11 *Primus acquirens titulo oneroso disponit de feudo novo.*
- 12 *Quando secus, & declaratur conclusio, de qua n. 2.*
- 13 *Facultas disponendi concessa etiam successoribus, multo magis competit primo acquirenti.*

D I S C. XLV.

Jacobus Malatesta possessor plurium Castrorum, juxta seriem, de qua in alia Ariminen. evictionis Castrorum *disc. preced.* primam habuit uxorem Cleopatram Zampefcam, ad quam ex paterna successione spectabant Castra *Roncofradi, & Montis Jani*, pro quorum, vel recuperatione, vel defensione, plures lites sustinere coactus fuit, Defuncta vero dicta Cleopatra, superstitite Leonida unica filia, & hærede nupta Ferretto, secundam duxit uxorem, ex qua suscepit Carolum Felicem masculum, & plures foeminas, cupiensque ista Castra cum aliis unire in ejus prole, & descendencia masculina, hinc inter plures gratias, quas obtinuit a S. Pio V. occasione accessus ad bellum navale contra Turcas, fuit illa, quod intuitu magnarum impensarum, quas ipse pro dictis Castris recuperandis, vel defendendis passus erat, eadem (prævia illorum abdicatione a dicta Leonida congrue dotata, vel dotanda) sibi concessa fuerunt, atque in eis insimul unitis eum aliis ex suorum majorum successione ab ipso possessis, obtinuit erigi dignitatem, seu titulum Marchionatus, ad favorem ejus filiorum, & descendentium masculorum tantum, cum ordine primogenituræ de primogenito in primogenitum masculum, ita tamen, quod defecta linea masculina, dictus titulus extinctus, ac suppressus remanere deberet, confirmata etiam, seu quatenus opus, de novo concessa facultate testandi, de qua particulariter in d. alia Ariminen. Post cujus gratiæ concessionem dictus Jacobus de anno 1539. omnia Castra prædicta donavit Carolo Felici filio, & successive Leonido ex dicto Carolo Felice nepoti jam nato, eorumque descendentibus per lineam masculinam, quibus defectis, vocavit Victoriam filiam, eaque non extante, succedere voluit Leonidum filium præfatæ Leonidæ filia ex primo matrimonio, & sic successive ejus descendentes cum eodem ordine primogenituræ, quibus defectis, ad alios substitutionum gradus processit, ad rē non facientes.

Defecit dicta linea masculina in ipsomet Leonido donatoris nepote, tribus superstitibus filiabus, quarum primogenitam Franciscam Isabellam, hæredem scripsit, unde inter istam, ac præfatos, Victoriam, & Leonidum Ferretum, orta est controversia super hujusmodi Castrorum successione, & introducta causa in Rota coram Pirovano, sub die 23. Januarii 1641. responsum fuit, successionem deberi juxta ordinem fideicommissi ordinati a dicto Jacobo, a qua tamen decisione recessum fuit sub die 29. Aprilis ejusdem anni coram eodem Pirovano, sed reposita causa coram Merlino, sub die 14. Februarii 1642. recedendo ab ultimo, perstitum fuit in primo loco decisio, extensa decisione per Dunozettum in locum Merlini interim defuncti subrogatum, & coram quo hæc ultima resolutio confirmata fuit sub die 15. Junii 1643. a quo tempore, post alteram decisionem coram eodem Dunozettum editam sub die 15. Junii 1644. super detractionibus, causa siluit usque ad 29. Maji 1665. quando ad instantiam Leonidi Mariæ de Spatis Nepotis dicti Leonidi Malatestæ ex Claudia Margarita altera filia dicti ultimi de linea masculina, & hærede dictæ Franciscæ Isabellæ, reasumpta disputatione coram Cerro subrogato super dubio, an sibi *dd. Castrorum successio competeret*, negativa prodiit resolutio dictis præcedentibus conformis, & reposita causa sub die 23. Februarii 1668. perstitum fuit in decisio.

In his autem duabus ultimis disputationibus coram Cerro, in quibus Ego scripsi in causa pro Ferretto obtinente, cum de tempore præcedentium, neque ad curiam adhuc accessissem, reflectendo ad totius causæ statum, omniumque

dictarum resolutionum veritatem, & substantiam, mihi videbatur, juste ac fundate ita resolutum esse. Punctus enim difficultatis totus erat super potestate d. Jacobi hujus fideicommissi, seu ordinis succedendi conditoris, an scilicet, stantibus dictis litteris S. Pii V. per quas ordo primogenituræ præscribitur, potuerit idem Jacobus, post defectam lineam masculinam, dictum ordinem pervertere, atque spretis masculis ex linea foemina ultimi primogeniti de linea masculina, transitum facere ad dictas alias lineas?

Dubitandi autem rationem præbebat deducta, cæteris allegatis per Bardellon, *conf. 105. a n. 13. ad fin. lib. 2. Peregr. conf. 160. num. 5. lib. 3. Cyriac. contr. 312. a n. 83. ad 101. & magis ex professo Bellon. Jun. conf. 55. a num. 21. ad 49. probantes*, quod erecta in feudo, vel alia re, etiam per primum acquirentem primogenitura cum assensu, & auctoritate Principis, illa non potest ex intervallo revocari, seu alias in præjudicium vocatorum alterari, non obstante quod defecta linea masculina, veniret foemina primogenita, vel descendentes ex ea, quoniam etiam in fideicommissis, & primogenituris veniunt foeminae, quoties cessat concursus masculorum, Molin. *lib. 3. c. 4. num. 4. & cæteri deducti in dictis decisionibus, præsertim in tertia 14. Februarii 1642. coram Dunozettum, & habetur satis frequenter in materia fideicommissaria sub tit. de fideicommissis*. atque a primogenituris ad feuda, vel e contra, quoties expressa lex feudorum non urget, licitum est arguere, cum hæc eodem jure fere in omnibus regulentur, Molin. *de primog. lib. 1. c. 1. n. 7. Surd. conf. 241. n. 15. Cyriac. d. contr. 312. n. 34. apud quos cæteri*.

Et ad restrictivam in dictis litteris Apostolicis S. Pii V. contentam, ad lineam masculinam, respondebant Scribentes pro dicto Carolo Leonido filio foeminae de dicta linea primogenita, & admitta, quod dispositio super erectione tituli, diversa esset ab altera dispositione super successione, neque ista esset ab illa consecutiva, vel dependens, sed stans de per se, atque percutiens omnes primogenitos, sub quorum nomine, deficientibus masculis, etiam foeminae veniunt.

Sive ubi etiam constaret de solo sexu masculino intellectum esse, veniunt etiam masculi ex foeminis, quoties non conitat vocationem restrictam, esse ad solam lineam masculinam, juxta *conf. Fulgos. 85. receptum ex deduct. per Mart. conf. 61. Bellon. Jun. conf. 72. 73. & alios congestos per Rotam in Bonon. de Barberiis coram Conrado, & Bichio dec. 95. & 218. par. 11. recent.* & habetur frequenter actum in sua materia *sub tit. de fideicommissis*, præsertim in Romana primogenituræ de Bubalo. Annectendo regulam in eadem fideicommissaria materia frequenter receptam, de non admittendo transitum bonorum, quæ in unam lineam ingressæ sunt, ad alteram, nisi prima totaliter evacuata. Stant enim simul, duas super eisdem bonis, & cum eisdem personis fieri dispositiones, quarum una cessante, non cesset altera, juxta casum, de quo in Pisaren. majoratus coram Emerix, Taja, & Bourlemont, & de qua *sub tit. de fideicommissis*, quod relictis majori natu Castro, & quibusdam aliis bonis, si majoratus non potest ulteriorem progressum habere in Castro, non per hoc cessat in aliis.

His tamen non obstantibus, etiam reflectendo ad solam veritatem, contrarium ad formam resolutionum mihi videbatur probabilius, tam inspectis verbis dictarum litterarum Apostolicarum S. Pii V. quam etiam verisimili voluntate utriusque, Pontificis scilicet concedentis, & Jacobi recipientis, ac etiam attentis regulis, & propositionibus generalibus hodie receptis.

In verbis etenim, attentò toto contextu litterarum Apostolicarum, litteraliter patet, ordinem primogenituræ adjectum esse titulo Marchionatus, quem utpote tunc magis rarum, & honorificum, Pontifex restrictum esse voluit ad solam lineam masculinam, sub cujus nomine, quicquid subtilizando dixerint præsertim Consulentes, qui nihil pacificum in jure relinquere voluerunt, omnino verius, ac receptum est, non venire nisi masculos ex masculis, eodem filio continuante, quoniam ut advertit Castren. *in l. maritus, C. de procurator.* quilibet constituit duas lineas, unam masculinam ex masculis, alteram foemininam ex foeminis, quæ proinde dicuntur finis lineæ masculinæ, illamque rumpunt, ac transire faciunt ad foemininam, ex plene collectis *in d. Bonon. de Barberiis, dec. 95. & 218. par. 11. recent.* & habetur in eadem causa, & in aliis frequenter, *sub d. tit. de fideicommissis*, præsertim in dicta Romana primogenitura de Bubalo, ac etiam in Romana Casalis Veteris *sub tit. de emphyteusi*, ubi examinatum fuit verbum *generationis masculinae*, an convenire possit foeminis ex masculo, vel masculis ex foemina. Et sic aliud est agere de dispositione simpliciter concepta ad fa-

ad favorem descendantium masculorum, sub quorum nomine, cessante contemplatione agnationis, seu alias conjecturata voluntate disponentis, spectato solo sexu, veniunt tam masculi per masculum, quam illi per feminam juxta *d.conf.85. Fulgos. cum aliis in dicta Romana primogenitura de Bubalo, & in d.Bonon. de Barberiis sub tit. de fideicommissis*, & in decisionibus in eis editis, aliud vero, ubi dispositio restringitur ad lineam cum dicto adjecto masculinitatis, ut in proxime allegatis locis actum habetur.

Titulus autem, seu dignitas est accidens, quod potest adesse, & abesse præter subjecti corruptionem, neque ex limitatione ipsius ad certum genus, inferri potest ad ipsa feuda, vel Castra, quibus talis dignitas adjecta est, si alias ex sui natura sunt liberæ dispositionis, & ad quoscumque transmissibilia, ut habetur actum in *d.alia Ariminen. evictionis Castrorum, disc.præced.* nisi occasione adijcendi titulum, vel dignitatem, Concessionarius, ita volente concedente, ab isto recognoscat in feudum ipsa Castra, & loca in dignitatem erectam ad certum genus limitatum, & cum lege devolutionis, tam dignitatis, quam ipsorum Castrorum, & locorum, tanquam per speciem novæ investituræ, ut forte sequutum fuit de pluribus feudis, & Vicariatibus, super quibus dignitas Ducatus Urbini erecta fuit, juxta seriem, de qua in *Senogallien. Castrorum hoc tit.* atque sæpius habetur, titulum esse quid diversum ab ipso feudo, præsertim in *Parmen. feudi* & in aliis, occasione collationis pretii feudi novi, quam primogenitus feudi successor facere tenetur fratribus secundogenitis, quia non venit pretium erogatum pro acquisitione tituli, seu dignitatis, cum similibus.

Et quamvis in plerisque earundem litterarum partibus in dispositiva, frequentius vero in conditionali, enunciatur dictum verbum *linea* simpliciter, & sine adjecto masculinitatis, unde propterea ex hujusmodi discretiva inferri solet ad diversam voluntatem, ut in eadem *Romana primogenitura de Bubalo*, ac in decisionibus in ea causa editis, præsertim prima 18. Martii 1667. coram Cerro, attamen orationis contextus in præsentem clare ostendit, tale verbum proferri per eundem sermonem, eodem themate retento.

9 Verisimilis etiam utriusque Concedentis scilicet, & Concessionarii voluntas idem ad evidentiam probare videtur, quoniam Pontifex dictas litteras concessit in solam gratiam ipsius Jacobi, propter ejus merita, & ut remunerarentur labores, & expensæ, quibus pro fidei defensione, & servitio, ille exponerebat, ideoque ipsum principaliter contemplatus fuit, & successive gratificari voluit ejus posteritatem, & descendantiam, accessorie, & consecutive, ac in gratiam, non autem in odium, & restrictionem libertatis disponendi, alias eidem Concessionario competentis, ex vulgari regula, *quod favore &c.* Eademque verisimilitudo magis occurrit in ipso Concessionario, cum quo Papa, quoad ipsa feuda, seu Castra, alias jure allodii possessa, nullam exercuit munificentiam, & gratiam, restrictam solum ad dictam dignitatem, & quædam alia jura honorifica.

Licet enim primo aspectu magna, quinimmo satis exorbitans gratia videretur, quod ista duo Castra existentia in dominio Leonidæ filix ex successione materna, Pontifex ab ista abdicaverit, & transtulerit in Jacobum patrem binubum, ut transferret in filios secundi matrimonii, nihilominus, bene ponderatis facti circumstantiis, in hac parte Pontifex visus est potius administrare justitiam, sine tamen processu, more supremi Magistratus, dando scilicet in solum Jacobo dicta Castra pro ejus creditis resultantibus a magnis impensis erogatis pro eorum recuperatione, vel defensione, aliisque melioramentis, cum obligatione refundendi residualem valorem in pecunia pro dictæ Leonidæ dote, quod non est in jure novum, ubi etenim aliqua res aliena in statu bonæ fidei, seu alias legitime notabiliter melioratur, itaut rei Domino, vel impossibile, vel nimis difficile, & incommodum reddatur melioramenta reficere, tunc intrat Judicis arbitrium, per quod res tota remanet, & adjudicatur melioranti, reficere debenti Domino valorem rei melioratæ in statu primævo, ut habetur præsertim practicum in *Romana fideicommissi de Spiritibus, dec.420. par.9. recent.* ubi Concordantes.

11 Et hinc resultat regula dicto disponenti assistens, quod scilicet ita esset primus acquirens titulo oneroso, & consequenter, etiam si ageretur de vero, & puro feudo acquisito in forma pacti, & providentiæ, adhuc de eo, vel saltem de ejus valore in præjudicium successorum libere disponere potuisset, ex iis, quæ sæpius habentur *hoc eod. tit. præsertim in Parmen. feudi*, ubi in specie examinatur dicta conclusio in objectum deducta, de primo acquirente revocante, vel

Card. de Luca, Lib. I.

alterante primogenituram in hujusmodi feudis propriis, vel impropiis de Principis auctoritate erectam, quoniam defectus potestatis solum procedit, quando ex hujusmodi erectione, explicite, vel implicite constat, erigentem procedere voluisse per viam perfectæ, & irrevocabilis donationis inter vivos ad favorem filiorum, & descendantium, circa quam Principis auctoritas facit eam operationem, quam faceret etiam juramentum, tollendi scilicet illud juris civilis obstaculum, quod urget inter patrem, & filios, vel alios descendentes in potestate.

Eoque magis præmissis locum esse dicebam, atque dictam dispositionem omnino sustineri debere, cum contineret quandam recognitionem veritatis, ex justitia, vel convenientia, restituendo scilicet lineæ dictæ filix primi matrimonii originariæ Dominæ id quod ab ea abstulerat ex solo rationabili motivo conservationis bonorum in agnatione, & linea masculina, tanquam ex cessante causa post istam defectam.

In sistebatur etiam per Scribentes in contrarium super libera testandi facultate per easdem litteras S. Pii concessa omnibus descendantibus, cujus facultatis vigore dicebatur, ultimum masculum disponere potuisse ad favorem ejus filix primogenitæ, & de qua testandi facultate habetur actum in *d. alia Ariminen. disc. præced.* sed erat nimis leve fundamentum, merito rejectum, quoniam dicta facultas principaliter concessa fuit dicto Jacobo primo acquirenti, accessorie vero, & consecutive ejus descendantibus, unde propterea multo magis, ac melius ipse illam exercere potuit, ut in *Causæ decisionibus*, meo judicio, reflectendo etiam ad solam veritatem, bene fundatis.

ANNOT. AD DISC. XLV.

Contenta in hoc discursu percutiunt potius materiam fideicommissorum, seu majoratum, ac etiam enunciantur supra in Annot. *ad disc.9. & 12.* Incertus vero est istius causæ status, quoniam me non laudante, causa advocata fuit a Tribunali Rotæ, & commissa uni, vel pluribus Cardinalibus, mutatis etiam defensoribus.

BONON. BONORUM DE FONTANIS

P R O

MARCHIONE LUDOVICO FONTANA
CUM CLAUDIO FRATRE EJUSQUE FILIIS.

Causa decisus per Rotam, ut infra.

De feudo acquisito per patrem pro se, & filiis, an pro istis quæsitum censeatur ordine simultaneo, & æque principaliter ab initio, vel potius ordine successivo?

Et an illud, vel ejus pretium esse dicatur in hæreditate primi acquirentis? & quid de Dignitate, seu titulo eidem feudo annexo?

S U M M A R I U M.

- 1 *Causa controversa.*
- 2 *Primus acquirens feudum titulo oneroso, quamvis in forma pacti, & providentiæ, potest successoribus præjudicare, & dicitur de ejus hæreditate.*
- 3 *Quid in titulo, seu Dignitate feudo annexa?*
- 4 *Etiam in feudo novo acquisito cum jure primogenitura, & in forma juris Francorum, non potest primus acquirens alterare ordinem succedendi sine assensu.*
- 5 *Sed pretium talis feudi remanet in hæreditate allodiali, atque de eo disponere potest.*
- 6 *Referuntur resolutiones Rotæ in causa.*
- 7 *Feudum concessum patri, & filiis, quod omnibus æqualiter, & pro virili acquiratur ordine simultaneo.*
- 8 *Declaratur quando id procedat, & quando potius ordine successivo.*
- 9 *Feuda Lombardia dividua.*

D I S C. XLVI.

Cum juxta seriem, de qua in hac eadem causa *sub tit. de fideicommissis*, Marchio Ludovicus, ut succedere posset in primogenitura Fontana, renunciare deberet ad favorem Claudii fratris secundogeniti hæreditatem paternam, & maternam, atque in Rota disputaretur, quænam bona sub hujusmodi hæreditatibus caderent, major controversia fuit circa feudum cum Dignitate, seu titulo Marchionatus in Ducatu Sabaudia, titulo oneroso acquisitum per

per Jo. Mariam patrem, pro se, ac predictis Ludovico, & Claudio filiis, eorumque filiis, & descendantibus, an scilicet istud veniret sub bonis ad paternam hæreditatem spectantibus, itaut esset dimittendum.

2 Et in hoc Scribentes pro dimissione ad favorem secundogeniti, fundamentum constituiebant in recepta feudistarum propositione, quod feudum, quamvis pacti, & providentiæ in primo acquirente titulo oneroso, regulandum non est eo jure, quo in successoribus regulatur, sed speciem habere videtur hæreditarii, itaut primus acquirens possit successoribus præjudicare, ac de feudo disponere, allegando *Surd. consil. 305. n. 32. & seqq. & consil. 351. n. 24. Schrader. de feud. p. 8. c. 6. n. 15. Rovit. consil. 35. n. 7. lib. 1. & consil. 39. nu. 37. lib. 2. Capyc. Latr. consult. 79. n. 70. Montan. in l. Imperialem, §. Præterea Ducatus, n. 68. a Pont. de potestate Proreg. tit. de divers. provis. §. 1. n. 15. Merlin. dec. 699. alias dec. 741. p. 4. rec. tom. 3. ideoque cum pater esset primus acquirens titulo oneroso, dicebant, feudum prædictum censendum esse de ejus hæreditate, ac proinde dimittendum.*

E converso Scribens pro Ludovico primogenito, dicebam pro veritatis notitia, æquivocisque tollendis, tres inspectiones in proposito constituendas esse, unam scilicet de Dignitate, seu titulo Marchionatus, alteram de ipso corpore feudi, quatenus illud esset verum, & proprium feudum, & tertiam de ipsius feudi valore, seu pretio in ejus acquisitione erogato.

3 Quoad titulum, receptum est ejus pretium non censi de hæreditate allodiali patris acquirentis, proindeque primogenitum feudi successorem non teneri illud fratribus secundogenitis communicare, quia dignitas plus oneris, quam emolumentum afferre dicitur, ob necessitatem obtinenti incumbentem magis splendide vivendi, ideoque cessat ratio collationis, juxta bonum text. in l. 1. §. nec Castrense, ff. de collat. bonorum, per quem ita in specie firmat Rovit. in pragmat. 25. de feud. num. 58. & in pragmat. 1. de titulorum abusu, num. 72. ac habetur sæpius deductum in aliis hoc eod. tit. præsertim in Parmen. feudi.

Alia etiam accedente viva ratione, quod cum acquirens, alias esset in privata fortuna statu constitutus, itaut eo inspecto, absque dubio, nec de feudo, nec de Marchionatu caderet remota cogitatio, totumque proveniret a dicta primogenitura, cui solum, & non alias, possessio feudi cum Dignitate congrua dici poterat, clarum exinde resultabat argumentum, dictam acquisitionem factam esse ad favorem dictæ primogenituræ per viam accessionis, & additamenti, jure cujusdam implicitæ donationis non cadentis sub dicto præcepto complectente solum hæreditatem, & bona jure successorio, seu hæreditario in primogenituræ successorem obventura ex propria persona, ut in dict. tit. de fideicommissis in hac eadem causa dictum est de quibusdam bonis a Joanne Maria contendenti patre eidem primogenituræ annexis.

4 Quo vero ad ipsum corpus feudi, duplicem dicebam urgere rationem, ob quam illud censi non posset de hæreditate patris acquirentis, & cadens sub dimissione, unam scilicet jam dictam annexionis, quæ censetur facta cum ipsa primogenitura, cujus obventio causam dedit tali acquisitioni, alias omnino incongruæ, ut de titulo, seu Dignitate Marchionatus dictum est. & alteram, quod cum hoc esset feudum ad formam Juris Francorum, & cum lege primogenituræ, ratione illi annexæ dignitatis quæsitum, non potest acquirens alterare legem, seu formam investituræ sine consensu Domini, quamvis feudum annexam habeat qualitatem hæreditariam obligantem quidem successorem ad habendum ratum factum defuncti in pretio, seu valore feudi, quod dicitur hæreditarium, & allodiale, non autem in ipso corpore feudi, ex deductis per de Franch. dec. 1. & habetur sæpius hoc eod. tit.

5 Unde difficultas cadere solum poterat in ejusdem feudi pretio, quod in feudo novo dicitur esse allodiale, ac remanere in hæreditate acquirentis, ex deductis in Parmen. feudi, in Acernen. legitimæ, & in aliis hoc eod. tit. & in hoc admittebam illud venire sub hæreditate Jo. Mariæ patris acquirentis, in quo admittebam etiam potestatem disponendi, etiam de ipso feudo novo in præjudicium filiorum, potissimum inter ipsos, utpote comprehensos in investitura, ex deductis in dict. Parmen. Sed punctus erat in voluntate, quam in præsentem omnino deficere credebam, ob jam dictum motivum præsumptæ donationis, seu additamenti per actum inter vivos facti ipsi primogenituræ, in cujus gratiam, & honorificentiam, totum hoc abique dubio factum erat, alias non sequendum.

Rota his disputatis sub die 20. Aprilis 1663. dixit dictum feudum non esse dimittendum, deinde vero repropoſita 6 causa sub die 28. Januarii 1664. coram Albergato, censuit sub renunciatione, tanquam sub bonis paternæ hæreditatis, cadere unam ex tribus partibus, alteram vero tertiam spectare ad Claudium jure proprio, & reliquam ad Ludovicum pariter jure proprio, mota ex eo, quod cum concessio facta esset Joanni Mariæ patri, ac Ludovico, & Claudio filiis propriis nominibus, videretur ita cuilibet eorum ab initio pro eorum virili quæsitum, & sic Claudio ex propria persona pro tertia parte, & pro alia tertia Jo. Mariæ, in cujus hæreditate remansisse dicitur, allegando ad id Loffred. consil. 52. num. 1. Bertazzol. consil. civil. 116. num. 7. & 8. Rosenthal. cap. 9. conclus. 66. numer. 25. & seqq. & numer. 56. & in gloss. litt. G. & H. Giurb. de success. feud. prelud. 5. num. 44. & alios, nulla in reliquis facta mentione in decisione desuper edita de dictis aliis fundamentis, & distinctionibus, unde incertum remanet, quare neglecta sint.

Dicta igitur resolutio, reflectendo etiam ad veritatem, non placuit, quoniam ut de hoc puncto latius actum habetur in Romana pecuniaria pro creditoribus Marchionis Pallavicini hoc eod. tit. ad materiam Bullæ Baronum, tunc concessio feudi facta patri, & filiis nominibus appellativis operatur acquisitionem cujuslibet ab initio pro sua virili, & ordine simultaneo, quando, vel concessio est gratuita ob æqualem concedentis affectionem erga omnes, vel est onerosa, quia ex omnium pecunia, servitiis, vel meritis, æqualiter per eos, tanquam negotii socios acquisitio facta sit, secus autem, ubi de pecuniis, servitiis, vel meritis, aut benevolentia solius patris totum sequuntur est, itaut filii in gratiam patris, ejusque intuitu, & contemplatione vocati sint, quia tunc venire dicuntur ordine successivo, vel idem habere de bonis, & substantia patris tanquam pecuniarum profectitium, ex deductis in dict. Romana pecuniaria de Pallavicinis, ubi auctoritates ita distinguentes, & juxta quas illæ, quæ in dicta secunda decisione adductæ sunt, intelligendæ veniunt.

Unde cum filii nihil de suo ære, vel merito erogassent in hujusmodi acquisitione sequuta ex titulo mere correlative emptionis, vel permutationis, sub Ducis assensu habente vim novæ investituræ, cum pecunia, vel bonis solius patris, idcirco mihi probabilior dicendum videbatur, vel totum pretium, vel nihil cadere sub dicta dimissione, cujus exclusio mihi probabilior videbatur ex jam dicto fundamento tacitæ donationis, & annexionis ipsi primogenituræ, non autem personæ Ludovici, quæ solum demonstrata videbatur tanquam ejusdem primogenituræ possessoris, cum in hac materia voluntas, seu destinatio patrisfamilias totum faciat, ex iis, quæ in terminis annexionis feudo habentur late apud Rovitum consil. 101. lib. 2. & hoc tit. sæpius.

Actum etiam fuit de quodam alio feudo in Ducatu Mutinæ, sed modica fuit controversia, quia istud non cadebat sub dicta quæstione renunciationis, cum esset feudum antiquum, quod Rota credidit esse dividuum, saltem quoad exercitium ex consuetudine Lombardiæ, de qua in Mutinen. feudorum, & alibi sæpe hoc eod. tit. proindeque ad utrumque fratrem spectare, tanquam æque vocatos a lege investituræ, & in hac parte bene, quia dum erat feudum antiquum, filii veniebant ex jure, & persona propria, non autem ex providentia patris, neque illud dici poterat de ejus substantia, & bonis, de quibus præceptum loquitur.

ANNOT. AD DISC. XLVI.

Prima istius causæ decisio 20. Aprilis 1663. est impressa decif. 52. p. 14. rec. decif. 3. de pact. fut. success. atque de hac eadem causa agitur disc. 157. de fideicom.

De articulo autem, an feudum acquisitum pro patre, & filiis, censeatur ordine simultaneo, vel successivo, agitur infra disc. 75. ac etiam in Januen. feudorum disc. 113. Et conferunt quæ habentur tit. de donat. disc. 47.

Et de facultate disponendi, seu alterandi ordinem successionis, aut naturam feudi, agitur pariter in Annot. ad disc. 9. & seqq. & infra in Tholosana, seu Parisien. disc. 112.

ROMANA, SEU PERUSINA BONORUM
PRO JOSEPHO ALIAS DIOMEDE A CORNEA
C U M

FEDERICO DE UBALDIS, ET CONSORTIBUS.

Casus decisus per Cameram pro Josepho, & pendet.

Transactio inita inter Dominum directum prætendentem devolutionem feudi, & eum, qui prætendat ad ejus favorem investituræ durationem, an comprehendat bona allodialia, & jura intra, vel extra feudum existentia, ad quæ ex diverso jure transigens agat?

Quando prædia, & bona existentia intra fines feudi censeantur feudalia, vel allodialia?

Aliqua incidenter de capacitate Religiosi facti Episcopi in successione feudi, & aliqua ad materiam Bullæ Baronum, an scilicet ea cadat in illo emolumento, quod successor Baronis debitoris habuit ex transactione a Domino directo in præmium suæ prætensionis super successione feudi? Et de annua responsione correspondiva ad renunciationem bonorum, quando cessare debeat?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 Religiosus professus factus Episcopus est capax successionis feudi.
- 3 Causæ in quibus Camera habet interesse cognoscenda sunt in Tribunali Camere.
- 4 Enarrantur puncti, seu partes disputationis, & controversiæ.
- 5 Transactio regulariter capit solum ea, quæ in litem deducta sunt.
- 6 Fallit quando verborum amplitudo aliter suadet.
- 7 Est questio voluntatis, an dicta limitatio intret, vel ne, & quomodo decidenda?
- 8 Quando transactio habet certam causam expressam, tunc verba generalia non extendunt, sed stant samulativæ, & accessorie.
- 9 Id quod transigens ex transactione obtinet non dicitur obtinere jure novo ab altero contrahente, sed jure suo primævo.
- 10 Præmium est magnum argumentum voluntatis, & quid in contractum deductum sit.
- 11 Ubi amplitudo verborum operatur, ut transactio extendatur ultra ea, quæ sunt in lite, quomodo id intelligendum sit.
- 12 Bona intra fines feudi existentia per feudatarium, vel alios possessa, an & quando præsumantur feudalia, vel allodialia?
- 13 Questio cadit in casu dubio, sed ubi pro una qualitate concurrunt adminicula, & conjectura, tunc istis est deferendum.
- 14 Recensentur adminicula feudalitatis.
- 15 Privata acquisitiones factæ a feudatario, an censeantur nomine feudi, & ut illi incorporarentur, & quando?
- 16 Obligatio causativa, seu correspondiva cessat, cessata causa.
- 17 Quod obligatio non censeatur correspondiva ad renunciationem feudi, sed ad alia bona.
- 18 Vita militia debita secundogenitis ex feudo, an sit in usu in Statu Ecclesiastico?
- 19 Cessa universitate bonorum cum certo onere correspondivo, si deficiant aliqua membra, seu bona, non cessat onus.
- 20 Gravatus ad restituendum ad favorem alterius in certo casu sub certo onere interim ferendo, an censeatur liberatus ab onere post factum casum, si restitutio sequuta non est.
- 21 Commoditas feudi venit sub renunciatione, & est alienabilis, quamvis ipsum feudum renunciari, vel alienari non possit.
- 22 Quamvis executio Bullæ Baronum private pertineat ad Congregationem, attamen excipiendo potest illa deduci coram quocumque Judice.
- 23 Bulla Baronum an habeat locum in censibus, locis Montium, ac juribus, & actionibus.

24 In quibus bonis locum habeat Bulla, & qua actio ejus vigore competat contra successorem jure proprio.

D I S C. XLVII.

PER Pium IV. anno 1563. concessa fuerunt in feudum Castra Castilionis, & Clusii Diomedi a Cornea Dominicello Perusino, ejusque filiis, & nepotibus masculis legitimis, & naturalibus, itaut concessio secundam generationem non egrederetur, cum ea lege, ut ex dictis filiis, & respective nepotibus, unus tantum succedat natu major masculus, & laicus, exclusis foeminis, & masculis Ecclesiasticis, qui matrimonium contrahere non valeant, omnibus vero laicis cessantibus. Clericus natu major ex dictis filiis, vel nepotibus succedat, ex Diomede autem primo acquirente fuit superstes Ascanius, qui tres habuit filios, Fulvium scilicet primo, Diomedem juniorem secundo, & Fabium tertio genitum, dictoque Fulvio primogenito, & laico in dictis feudis succedente, Diomedes secundogenitus profiteri volens in Religione Sancti Dominici, in quam ingressus fuerat, enunciatis duabus aliis donationibus, & renunciationibus ad favorem dicti Fulvii factis, tertiam eidem fecit omnium suorum bonorum, & jurium, tam paternorum, quam maternorum, sibi reservatis scutis mille pro una vice, de quibus modis ibi expressis disposuit, & annua præstatione ad ejus vitam scut. 600. sub ea lege, quod dicto Fulvio hujusmodi renunciationem infra certum terminum non ratificante, cum obligatione solvendi statutis temporibus dictam præstationem, censeretur ad dicta bona, & jura vocati primo Fabius ejus frater tertio genitus, ejusque filii, & descendentes, & secundo Conventus suæ Religionis in Urbe ad S. Mariam supra Minervam, quos eodem ordine pariter vocavit in casu obitus dicti Fulvii sine filiis, vel istis etiam cessantibus, quibus omnibus substitutis, idem onus dictæ annuæ præstationis repetitum censeretur, reservato sibi jure succedendi in dictis feudis, quatenus ob defectum fratrum, & exclusionem filiorum ex eis superstitum, nullus alius adesset successor, itaut fieret locus devolutioni.

Acceptavit Fulvius dictam renunciationem cum onere, quod donec vixit adimplevit, eoque defuncto, superlitem filio posthumo in infantili ætate ad satis breve tempus etiam defecto, cum jam predecessisset Fabius alter frater absque prole, Camera Apostolica prætendens factum esse casum devolutionis dictorum feudorum, non obitante superexistente dicti Diomedis, alias Josephi in Religione nuncupati, tunc Episcopi Squillacen. tanquam Religiosi professi, dictorum feudorum possessionem accepit. Cumque dictus Episcopus litem in Camera intentasset super investituræ duratione ad ejus favorem, atque Innoc. X. sub cujus Pontificatu dictus casus prætensæ devolutionis evenit, plures Jurisperitos consulisset super hujusmodi prætensionis subsistentia, præsertim vero Fagnanum, qui pro feudi duratione, & habilitate succedendi respondit, itante quod professus egressus e Religione mutasset statum, ac effectus esset Episcopus, & liquet ex voto registrato inter ejus repetitiones in cap. quæ in Ecclesiis, c. n. 57. ad fin. de constit. & de quo non semel habetur mentio hoc eod. tit. præsertim in Massanen. Castrorum occasione agendi de capacitate Clericorum successionis feudalis, ac etiam in Beneventana pensianis sub tit. de pensio. Idcirco de anno 1649. super hujusmodi controversia inter Cameram, & dictum Episcopum, deventum est ad concordiam, per quam Camera dedit Episcopo pro dicta prætensa successione, omnique jure, quod in dictis feudis haberet, scut. 20. mil. pro una vice, atque ita lis terminavit.

Quia vero quamplura bona allodialia extra dictorum Castrorum fines, in territorio Perusino, & alibi existentia, ex utriusque parentis successione obventa, & remanfa in hæreditate dicti Fulvii, occupata fuerunt per diversos creditores, quibus ille gravatus decessit, nullusque Ducis successor universalis aderat, a quo Episcopus dictam annuam responsionem scut. 600. renunciationis correspondivam obtineret, cum defecissent assignamenta, quæ Fulvius vivens ei fecerat super fructibus eorundem Castrorum, hinc proinde Episcopus judicium associationis instituit coram A. C. & deinde in Rota ad quandam tenutam, & bona nuncupata Montis Aleriz, per Fridericum de Ubaldis, & Consortes dicti Fulvii creditores possessa, unde rei conventi pro relevatione vocarunt ad causam Cameram, ob actionem contra eam competentem super quibusdam tenutis, & bonis existentibus intra dictorum Castrorum fines, & ab eadem Came-

Camera possessis, quæ prætendebantur esse allodialia, & debitis feudatarii defuncti affecta, quapropter Camerales ob interesse Camera curarunt causam reassumi in Tribunali Camera, ad quod tanquam ad Tribunali Procuratoris Cæsaris, tam ex dispositione-juris communis, ex deductis per Rovit. *super pragm. in rubr. & pragm. 61. de off. Procuratoris Cæsaris*, quam clarius ex Constitutionibus Apostolicis præsertim *Constitut. 9. Pauli III. privative ad omnes pertinet hujusmodi causarum cognitio, atque prætendentibus Cameralibus, di&isque Camerae adhærentibus, di&tam transactionem Episcopo actori obitare, idcirco datum fuit dubium coram Gasto, an obstat transactio, seu potius danda sit associatio*, quod post binam propositionem sub die 12. Decembris 1667. ad favorem Episcopi resolutum fuit, transactione scilicet ad hunc effectum non obstante, ideoque associationem competere.

In his autem disputationibus quinque erant puncti, seu inspectiones; primo scilicet an dicta transactio restricta esset ad sola feuda, eorumque successionem, vel etiam complecteretur bona allodialia in eisdem feudis existentia? secundo, quatenus hæc etiam comprehenderentur, an impediret Episcopum transigentem, quin ad reliqua Fulvii fratris, & debitoris bona extra dicta feuda existentia agere posset, stante regressu, quem dictorum bonorum possessores habere possent ad illa existentia in feudis, & per Camera possessorum tertio an prædia, & bona intra dictorum feudorum fines existentia censenda essent feudalia, vel allodialia? quarto an adhuc duraret post mortem Fulvii, & devolutionem feudi obligatio dictæ annuæ præstationis? & quinto demum, an ejusdem Fulvii creditoribus jus aliquod agendi, vel excipiendi competeret contra Episcopum actorem in vim Bullæ Baronum pro scut. 20. mil. quos hic occasione dicti feudi per Fulvium Baronem possessi a Camera habuerat? quare de singulis distincte agendo.

Quatenus pertinet ad primum, Scribentes pro Camera, & aliis reis conventis, non negabant regulam, quam Ego, & cæteri pro actore scribentes deducebamus, ut transactio, inita censeatur solum super rebus in litem deductis, ad quas restringitur, ad text. in *l. si de certa, C. de transact. l. 1. ff. eod.* utrobique Scribentes, de quibus Gregor. & Adden. *dec. 158. num. 3. Roman. conf. 371. late decis. 129. num. 8. par. 10. recent.* ubi plures auctoritates cum verbis præcis referuntur *decis. 217. num. 19. & seqq. par. 11. Perulina fideicomm. de Rodulphis 14. Februarii 1656. & 26. Maji 1657. coram Zarata, & in aliis frequenter.*

Dicebant tamen eandem regulam limitari, quando verborum amplitudo accedit, cum tunc trahatur ad omnia, etiam ea, quæ sunt extra litem, non in vim transactionis, sed in vim pacti, ex collectis per eosdem Adden. ad Gregor. *d. decis. 158. n. 7. late in Romana rescissionis concordæ 15. Junii 1648. cor. Corrado, & in eadem cor. eodem, & Bichio decis. 21. 219. & 282. par. 11. rec.* in quibus Concordantes, unde cum in instrumento diceretur, motam esse litem super dictis Castris, omnibusque bonis in eis existentibus, indeque Episcopus contentus dicta summa scut. 20. mil. per verba nimis generalia, & effrænata, cedat omnibus ejus juribus, & prætensionibus, promittendo quoquomodo, nec directe, nec indirecte Camera moleitare, inferebant proinde versari in casu limitationis potius, quam regulæ.

His tamen non obstantibus, reflectendo etiam ad veritatem, credebam, quod ubi etiam dicta verborum amplitudo aliquam operationem facere posset, respectu tenutarum, aliorumque bonorum intra eorundem feudorum limites existentium, in quibus cadere posset dubitatio, an essent feudalia, vel allodialia, ut infra, nullatenus tamen trahi poterant ad casum, in quo Episcopus, non jure successionis, vel investituræ, sed jure crediti agebat ad bona sine dubio libera, & allodialia sui debitoris extra dicta feuda existentia, est etenim ista quæstio ambiguae voluntatis, decidenda non principaliter ex cortice, & figura verborum, & clausularum, quæ frequentius præter intentionem partium per Notarios, juxta eorum formularia concipi solent, sed spectata substantia verisimilis voluntatis, merienda ex aliis facti circumstantiis, insimul, & unitim ponderandis, cum consueta regula, ut *singula, quæ non profunt, &c.* totaque facti massa inspecta, potissime vero ob assistentiam, quam habet regula, & resistantiam, quam habet limitatio.

Non solum enim hujusmodi restrictionem suadebat juris regula, de qua supra, sed clare convincebant verba, & contextus, tam Chirographi Pontificii materna lingua juxta stylum concepti, quam etiam instrumenti in ejus executionem stipulati, in quorum utroque in proœmio, ac toto

contextu clare dicitur eam fieri occasione præsentis successionis feudi, quando autem concordia habet certam causam expressam, ita ut ultra præsumptionem juris, accedat etiam factum partium, tunc magis de plano intrat dicta restrictio, ad quam tanquam accessoria, & famulariva referuntur verba quantumvis ampla, & generalia, ut bene apud Merlin. *decis. 17. alias 428. n. 7. & 8. par. 5. rec. Greg. d. decis. 158. n. 2. d. decis. 217. num. 18. cum seqq. par. 11. & admittitur d. decis. 282. n. 18. & 19. ead. par. 11.* ubi firmando comprehensionem aliorum, quæ in lite non erant, proceditur cum hac distinctione.

Clarius attentis aliis circumstantiis, illa præsertim, quod in bonis liberis, & allodialibus feudatarii defuncti, neuter transigentium jus succedendi habebat, vel alias pertinentiam jure proprio habere poterat, non quidem Episcopus, qui tanquam frater nullum jus succedendi habebat fratri relinquente filium, cui deinde in pupillari ætate defuncto, propria mater, non autem patruus successerat, minisque Camera, aliam non gerens personam, nisi illam Domini directi reassumentis feudum tanquam devolutum per lineam finitam, unde nullum jus, nec quidem imaginabile habebat in allodialibus feudatarii defuncti, quæ citra injulitiam, non præsumendam, occupari, & detineri non poterant, unde propterea nullatenus cadebat terminus transactionis, tum quia hæc non datur, nisi data probabili dubietate, non autem in claris, ad text. in *l. 1. ff. de transact.* cum ibi communiter notatis *decis. 534. n. 5. p. 2. rec.* tum etiam quia quilibet transigentium, id quod ex transactione obtinet, non dicitur obtinere ab altero, sed jure suo primævo, ita per remotionem obitaculi consolidato in ea minori parte, ob dubium, quod de toto ex incerto litis eventu haberi poterat, Molina *de primos. lib. 4. cap. 9. n. 22. in fin. Noguerol. alleg. 37. num. 4. decis. 506. n. 6. par. 5. recent.* Romana Cafalis 18. Junii 1660. cor. Cerro, & in aliis, ad text. in *l. si pro fundo, C. de transact.* ubi Bart. Castr. & cæteri, & est propositio in foro recepta, & frequens, unde cum prius Camera in bonis allodialibus nullum penitus jus haberet, dici non poterat, quod transigendo, dictam summam pecuniariam colliganti dederit, ut ita conservaret suum primævum jus, quod nullum habebat.

Quod clare comprobatur, tum ex narrativa ejusdem concordæ, quod scilicet Episcopus actor agnoscendo bonum jus Camerae, seque malam causam fovere, libenter dicta modica recognitione contentus liti cedebat, quod verificabile non erat, nisi in successione feudali, cum in allodialibus indubitatum esset malum, quinimmo nullum jus Camerae, tum etiam ex quantitate pretii, ex quo maximum, & efficax argumentum voluntatis contrahentium resultat, Alex. *conf. 26. n. 5. lib. 4. Greg. dec. 126. n. 9. Buratt. dec. 471. n. 4. Rojas dec. 352. n. 8. & 9.* Cum enim feudum importaret annum redditum scutorum circiter 3. m. atque actor esset in ætate annorum 48. unde juxta computationem text. in *l. hereditatum, ff. ad l. Falcid.* jus ejus vitæ æstimandum erat pro annis 11. importan. scut. circiter 90. m. modica etiam recompensa fuit illa scutorum 20. mill. ad solam successionem feudalem proinde referibilis, nullatenus vero ad remissionem bonorum, quæ dicebantur allodialia, cum quadam specie obligationis evictionis, ita & taliter, quod prohibitus esset exercere ejus jura crediti contra reliqua bona feudatarii defuncti adversus creditores posteriores, qui regressum habere possent ad dicta bona libera intra fines feudi existentia, cum istius remissionis pretium, præscindendo etiam a dicta prætensione successionis, adæquaret, ac excederet summam prædictam, unde propterea ex præmissis omnibus insimul junctis, omnino improbabilem dicebam, hujusmodi transactionem extendi debere ultra causam expressam successionis feudalis.

Verum ubi etiam (aggrediendo secundum punctum) amplitudo verborum hujusmodi operationem facere posset, adhuc tamen dicebam, id percutere solum impedimentum actionum, quas directe, & immediate ipse transigens contra alterum transigentem ex alio jure exercere vellet super bonis, super quibus transactum est, quasi quod occasione unius litis, omnium aliarum, quæ tunc inter ipsas partes adesse poterant, si non per viam transactionis, saltem per viam pacti extinctionem inducere voluerint, & in his terminis, si recte ponderentur, procedunt quotquot decisiones, & auctoritates desuper habemus, ex congestis per Greg. & Adden. *d. decis. 158. & 286. & in allegat. decis. 21. n. 4. 219. & 282. par. 11.* ac in aliis, nullatenus vero resultat, quod transigens ita remisisse censeretur jura sibi competentia contra tertium omnino independentem, ab altero transigente,

te, ex eo quod alii tertii creditores possint aliquas molestias inferre alteri transigenti ex causa diversa ab ea, super qua transactum est, cum hoc nullum juris, vel rationis fomentum habere videretur, potissime ubi in remittente non concurrat aliqua particularis ratio agnationis, vel affectionis, ob quam censeatur, jure pacti & implicitæ donationis, voluisse extra transactionem alia jura remittere, ut bene advertitur in dictis *decisionibus* 21. 219. & 282. par. 11.

Dicebant Scribentes pro Camera, & bene, quod cum incertum esset, an ista controversa prædia, & bona intra feudi fines existentia, essent feudalia, ut ipsa Camera prætendebat, vel allodialia, ut ex parte hæredum, vel creditorum feudatarii defuncti prætendi potuisset, idcirco tanquam in casu dubio, in quo litis materia cadebat, recte intrabat transactio, qua mediante, voluit Camera cum amplitudine verborum complectentium tam feudum, quam bona in eo existentia, ita se reddere tutam, & bene dicerent in ordine ad tollendas molestias, quas ipsemet transigens in ipsis bonis, allegando allodialitatem, dare posset, vel scilicet tanquam ex cessata renunciatione, regrediendo ad propriam portionem paternæ hæreditatis allodialis, vel etiam jure crediti, excitando denuo quæstionem allodialitatis, ac impugnando feudalitatem, sed non erat iste casus, quoniam quoad hæc bona intra feudi fines existentia, Episcopus actor habebat se mere negative, nullumque jus in eis habere contendebat, quin immo assistebat Cameræ super sustinenda illorum feudalitate, solumque ejus jura, ex diverso titulo, diversaque persona competentia exercebat ad bona alibi existentia, & sic ad patrimonium paganicum feudatarii defuncti, in quo ille repræsentatur homo omnino diversus, & extraneus, unde ad summum dicta extensio operabatur quoad ipsum transigentem, quandam remissionem suorum jurium, & hypothecarum super his bonis, quatenus eis subjacerent, juxta terminos text. in *l. fin. C. de remiss. pignorum, cum ibi not.* quod non tollit creditum exercibile contra debitorem in aliis ejus bonis, nam aliud est remittere proprium jus super certis bonis, habendo se negative, seu abstentive ab illis, aliud vero se obligare ad evictionem ad favorem tertii pro quibuscumque molestiis recipiendis a creditoribus posterioribus, seu possessoribus aliorum bonorum debitoris, super quibus ipse propria jura, & hypothecas non remisit, & hic videbatur punctus inevitabilis, quoniam concordia, nec in verbis, nec in sensu, data etiam amplissima verborum conceptione, & operatione, poterat id importare, utpote a partibus neque cogitatum.

12 Hinc proinde cessabat necessitas assumendi tertium punctum super qualitate hujusmodi bonorum, an scilicet censenda essent feudalia, vel allodialia, nihilominus, ut ex parte actoris abundaretur in cautelis, atque ita reis conventis tolleretur fomentum resultans ab assistentia Cameræ, idcirco Ego præsertim, ita desiderante dicto Episcopo actore, istius puncti defensionem assumendo, cum sensu etiam veritatis, dicebam probabilius videri hujusmodi bona feudalia potius, quam allodialia censenda esse, reallumendo hujusmodi quæstionem cadentem latius deductam in Comacena, alias Clomacen, Vallium *hoc eod. tit. ac* restringendo quæstionem ad casum præcisum, de quo proprie agunt Ostiensis, & cæteri Canonici in *cap. nimis, de jure jur. omniumque latius, & melius Assit. in cap. 1. de contr. inter masculum n. 19. cum seqq.* qui reputatur in materia Magister, ac etiam *decis. 267.* cum quo cæteri pertranseunt.

Quando dubitatur, an omnia prædia, & bona intra fines, & territorium feudi existentia, etiam per incolas, aliofque privatos possessa, censeantur feudalia, quod frequenter disputari solet inter ipsum Feudatarium, & Vassallos, seu privatos magis, quam inter Feudatarium, & Dominum, ut habetur in Hydruntina *hoc eod. tit.* tunc communis resolutio est, ut attendatur natura omnium aliorum prædiorum, & bonorum totius Territorii, vel illius Contradæ, seu regionis, in qua sita sunt bona controversa, vel saltem majoris partis, a qua regula desumenda est, & proinde cum ex deductis per Rotam apud Mantuam *dec. 17. 23. & 97.* constaret istud territorium, præsertim Clusinum, esse unius naturæ, & constituere, (ut feudisti dicunt) unum mansum, totumque esse de dominio Principis, vel cui ipse concesserit, itaut privati bona, & prædia possidentes, illa habere dicerentur jure perpetuæ Coloniz, ac domini subalterni, ut ex eisdem decisionibus patet, itaut etiam si agatur de prædiis, & bonis possessis per privatos, in quibus regulariter alius titulus non intrat, nisi ille allodialitatis, adhuc censerentur de pertinentiis feudi, multo magis ita di-

cendum erat in ipsomet Feudatario, in quo, ubi præsertim non agitur de bonis ex privata indultria ad eum statum redactis, ut sunt domus, vineæ, molendina, oliveta, pomaria, & similia, sed agitur de bonis campestribus, adhuc perseverantibus in primævo statu naturæ, omnino probabilis videtur, censerentur de pertinentiis feudi, quod ex frequentius contingentibus non consistit in solo jure territoriali, & jurisdictionali, sed etiam in bonis, & prædiis, tanquam feudi dote, ex qua feudatarius congruam sustentationem habere valeat, ac etiam in Domini directi occurrenceis, servitium, & auxilium præstare, ex deductis in dicta Clomacen. quicquid generaliter, & indefinite, non multum discussa materia, sequendo simpliciter antiquas decisiones in Asten. feudi coram Bubalo, firmare consueverit Rota apud Duran. *decis. 28.* ac in aliis deductis in eadem Clomacen.

Et nihilominus, ut in eadem Clomacen. habetur, ex auctoritate ejusdem Rotæ *decis. 164. num. 32. cum seqq. par. 6. 13 recent.* ac aliorum, de quibus Bellon. jun. *conf. 44.* Menoch. Surd. Rovit. & cæteri, de quibus ibi, hujusmodi quæstio, utpote facti potius, quam juris, intrat in casu mere ambiguo, secus autem, ubi unius, vel alterius qualitatis præsumptiones, & indicia concurrunt, & quæ plura in hac facti specie urgebant, primo scilicet, dicta qualitas, seu natura generalis omnium aliorum bonorum, secundo quod in investitura diceretur, *cum agris, tenuis, & bonis*, ut ponderatur *dec. 120. & 164. par. 6. rec.* licet enim ista sit conjectura satis vaga, & debilis, cum hujusmodi verba provenire soleant a consueta formula investiturarum, ut ponderatur in dicta Clomacen. nihilominus juncta cum aliis, ex regula, *ut singula, que non prosunt, &c.* adhuc videtur alicujus considerationis.

Tertio quia solus primogenitus in eis successit absque participatione Fabii tertio geniti, in quo non urgebat consideratio ingressus in Religionem, & renunciationis, quæ militabat in isto actore secundogenito.

Quarto fortiter quod in inventariis bonorum hæreditariorum Ascanii communis parentis diligenter descripta essent omnia prædia, aliaque bona in territorio Perusino, aliisque locis, utpote pertinentia ad hæreditatem allodiam omnibus filiis communem, nihil vero descriptum esset de hujusmodi tenuis, & bonis controversis intra feudi finem existentibus.

Quinto quia neque mater, & hæres pupilli ex feudatario superstitis, neque ejusdem feudatarii creditores, qui discooperti remanserant, aliquid tam longo temporis spatio motivaverant super hujusmodi bonis tanquam allodialibus.

Et sexto demum, stante prohibitione ex statutis Perusinis resultante, ne cives, præsertim nobiles Perusini, bona, & prædia in hujusmodi Castris acquirere possent, quia nisi constet de dispensatione, possessio potius referenda est ad titulum feudi validum, & legitimum, de quo constat, ad text. in *l. 2. C. de acquir. possess. cum ibi notat. Buratt. & Adden. decis. 614. & passim.*

Difficultatem faciebant plures privatæ acquisitiones factæ per dictum Diomedem Seniore primum feudi acquirentem a diversis privatis possessoribus, licet enim Ego scribens in causa dicerem, quod dictæ acquisitiones referendæ potius venirent ad feudi reintegrationem, ejusque reductionem ad primævam unitatem, juxta ea, quæ in proposito acquisitionum ex titulis privatæ feudatario factarum habentur in eadem Clomacen. Vallium, ex deduct. per Rosenthal. *cap. 5. concl. 64. n. 4. & cap. 10. concl. 44. Rovit. conf. 101. lib. 2. n. 32. & alios,* nihilominus reflectendo ad veritatem, satis dubitabam de motivo, quoniam in hac facti specie non urgebat ratio militans in dicta Clomacen. quod scilicet alienationes, vel concessionis privatis fieri potuerint antiquo tempore per eundem feudatarium, vel ejus majores, itaut novæ acquisitiones, potius speciem recuperationis, ac debitæ restitutionis suæ unitati importarent, cum ageretur de novo acquirente in ipsomet feudi acquisitione istas etiam faciente, & fortius ob nimis restrictam, ac brevem investituram ad duas tantum generationes, unde inverisimile videbatur, quod bona alias libera, & ad quoscumque transmissibilia, pro eorum æquivalenti pretio dictus Diomedes acquirere voluerit subiecta tam facili, & brevi devolutioni, nil obstante dicta generali natura hujusmodi bonorum jure perpetuæ Coloniz, seu domini subalterni, quoniam non implicat eundem feudatarium duplicem diversam personam repræsentantem, unam feudatarii, alteram privati, ex hac secunda persona possidere posse bona intra feudum, eodem

dem modo, quo alii privati possident, quorum ejus inferior conditio esse non debet, quoties non constat de animo acquirendi pro feudo, licet hæc respiceret potius Cameram, quam hanc partem, per quam præmissa circa feudalityatem, ut dictum est, deducebantur ad superabundantiam, quia sublata comprehensione sub transactione, saltem ad hunc effectum, nil actoris intererat agere de hujusmodi bonorum qualitate.

Quoad quartum punctum, in quo Camera nil directe agere habebat, sed etiam assistebat reis, ut ita se eximeret a molestiis, an scilicet pro dicta annua præstatione scut. 600. reservata, jus actori competeret ad bona Ducis Fulvii post ejus mortem, duplex erat dubitandi ratio, una quod hujusmodi præstatio correspondiva esset ad renunciationem feudi, quod cessato, illa quoque tanquam promissio causativa cessare debuit, ut in specie annuæ præstationis correspondivæ ad possessionem Castri, seu feudi, Roman. *conf.* 417. & generaliter Dec. *conf.* 421. Tiraquell. *cessante causa, par. 1. num. 224.* Rotæ in Parmen. Datii coram Coccino *decis.* 428. *par. 1. recens. Amat. resol. 21. n. 1.* cum aliis, de quibus habetur frequenter *sub tit. de Regal. ad materiam officiorum*, occasione onerum, & præstationum, quæ officialibus incumbunt, ac etiam in Sutrina *sub tit. de emptione, & venditione*.

Et secundo quod cum d. renuntiatio facta esset Fulvio, ejusque filiis, quibus defectis vocatus erat Fabius alter frater cum ejus descendentiâ, & in istius pariter defectum Conventus suæ Religionis S. Mariæ supra Minervam, ob factum casum cessationis dictæ renunciationis, resoluta quoque remaneret obligatio correspondiva dictæ annuæ præstationis.

Neutra vero difficultas, reflectendo etiam ad veritatem, videbatur aliquam subsistentiam habere, non quidem prima licet enim dicta conclusio super cessatione obligationis causativæ, seu correspondivæ, de jure sit vera, cessabat tamen applicatio ad factum, quoniam cum vivente Fulvio, tanquam primogenito, & sæculari, renunciâns secundogenitus, & Ecclesiasticus nullum penitus jus in feudo haberet, consequenter quoad illud non remanebat in aliquo verificabilis renunciatio, unde intrare posset correspondivitas, quæ solum percutiebat portionem hæreditatis utriusque parentis in bonis allodialibus, & liberis, quorum valor pro ipsius renunciantis portione dictum onus excedebat.

Quod evidenter probari observabam ex eo, quod idem onus repetitum erat filiis, aliisque descendentiis Fulvii, & Fabii feudum non sperantibus, utpote in investitura non comprehensis, nec sperantibus, stante Bulla S. Pii V. de non infeudandis, in viridi & rigorosa observantia existente, ob quam renovatio, seu prorogatio feudi sperari non poterat, & clarius quia idem onus repetitum fuerat dicto Conventui, in quo, absque principio difficultatis, dari non poterat feudi successio, ergo ad istud cogitatum non fuit.

Et quamvis per Scribentes in contrarium insisteretur in eo, quod renunciatio prædicta quoad feudum operativa esset saltem quoad vitam militiam ipsi renuncianti secundogenito debitam, atque huic motivo respondentibus Scribentibus pro hac parte hanc vitam militiam non esse in usu in feudis, & Castri Status Ecclesiastici, ut advertit Spada *conf.* 345. *num. 1. & fin. lib. 3.* cum illa vigeat in feudis Regnorum utriusque Siciliæ, ex illorum particulari consuetudine, ex deductis per Capan. *hoc tract. de vita militia, q. 1. & q. 7. & de jure ad hoc, q. 3.* acriter replicarent in dictis Regnis esse specialem hunc terminum vitæ militiæ, generalem vero esse onus primogeniti suppeditandi secundogenitis alimenta, quæ alicubi sub isto generali nomine, alicubi vero sub nomine appannaggi, vel simili nuncupari solent, allegando in id multos collectos ab eodem Capano *locis citatis*, a quo totum desumptum fuerat.

Attamen Ego dicebam, hujusmodi quæstiones esse inanes, ex jam dicta consideratione, quod etiam in casu quo supponeretur factum esse casum devolutionis feudi ad Cameram, & quando tale jus, quale quale sit, absque dubio expiratum esset, adhuc ex sola ratione bonorum allodialium deferendorum ad alios vocatos, ut supra, eadem præstatio absque diminutione solvenda erat, igitur nulla adeo correspondivitas ad feudum, vel vitam militiam, quocumque vocabulo appellatam, quoniam ad instar eorum, quæ habemus in proposito evictionis præstandæ per venditorem feudi, vel hæreditatis, aut alterius juris universalis, ex deductis in Caputaquen. feudi, & in aliis *hoc eod. tit.* non ex eo, quod aliqua jura, vel bona cadant sub universitate vendita, vel cessa, quæ deinde deficiant, resultat evictioni, vel defalcationi pretii locum esse, quoties potissimum constat de diversa voluntate, ex æquivalentia quoque com-

probata, quod scilicet bona, que supersunt, adæquant onus, cum tamen etiam si non adæquant, id cedere deberet damno cessionarii ementis futuram aleam, & compensare debentis damnum a casu productum cum lucro, & commodo reportato, antequam casus contingeret.

Minus considerabilis erat altera difficultas de cessante obligatione ex cessante causa, quoniam ea recte procederet, quoties substitutus agnovisset substitutionem, ejusque vigore obrinisset bona, quorum intuitu dictum onus susceptum erat, quo casu recte intrabat dicta conclusio de cessante obligatione causativa, seu correspondiva, secus autem ipso gravato adhuc continuante in possessione, ac fructificatione bonorum donatorum, quicquid enim aliqui non bene dixerint assimilantes gravatum usufructuario, omnino verius est, eum esse verum Dominum, ac verum, & plenum habere dominium, quamvis factò casu oneris restituendi resolvable, quatenus tamen sequatur restitutio, quæ potest non sequi, vel ob substituti prædecesum, vel quia ille supervivens agnoscere non curet, ut frequenter in sua materia *sub tit. de fideicommissis*, ac etiam pluries *hoc eod. tit. ad materiam Bullæ Baronum*, unde interim, quod restitutio effectum fortiatur, resolutum non dicitur jus gravati continuantis jure proprio, & primævo, ex quo sicut durat dominium, & commodum, ita durare, & continuare debet incommodum, seu onus correspondivum, ne alias, quod inductum est ad gravamen, redundaret in lucrum a donatore nolitum, quodque licitum esset retinere rem, & pretium, seu percipere commodum, & non sufferre onus ejusdem commodi ratione assumptum.

Institabatur etiam satis ex parte reorum in eo, quod sub hujusmodi ampla renunciatione veniret etiam commoditas futuræ successionis feudi, quam receptum est esse in commercio, firma remanente substantia feudi penes ipsum renunciantem, ut in Tiburtina Castrorum, & in Romana, seu Status Ecclesiastici infeudationum, & in aliis hoc tit. frequenter, sed motivum tollebat ex factò, cum in casu, quo contingeret hujusmodi successionem ad favorem ipsius renunciantis aperiri, illa pure, & simpliciter sibi reservata esset, unde planum remanebat, esse casum sub renunciatione non comprehensum, utpote expressè exceptatum, ac etiam semper obstabat dicta responsio, quod non poterat eodem tempore retineri res, & pretium, ideoque dicebam, quod creditores dimitterent bona renunciata, quia renunciâns abstinisset ab affectatione præstationis in futurum, ut ipsemet actor volebat, & instabat, sed hoc non tollebat debitum annualitatum decursarum, eo modo quo expirato, vel resolutò jure feudatarii, emphyteutæ, fideicommissarii, mariti, beneficiati, & similibus, cessat ejus obligatio causativa circa onera super bonis existentia in futurum, sed non cessat pro annualitatibus decursis, & pro tempore, quo fuit possessor, ac percepit fructus, & emolumenta, ex quibus eadem onera solvenda sunt.

Demum per aliquos ex iudicibus motivatum fuit, quod per creditores posset excipi de retentione scut. 20. m. ut supra per Episcopum obtentorum a Camera intuitu successionis feudi, quasi quod tanquam ad emolumentum obvenciens in Barone succedere ex bonis possessis per Baronem debitorem, jus competeret creditoribus in vim Bullæ Baronum, de qua receptum est posse excipi coram quocumque Judice, & Tribunali, quamvis ubi agitur de executione, illa privative ad omnes pertineat ad Congregationem Baronum, juxta firmata in Urbevetana bonorum 13. Maji 1652. coram Dunogetto, & habetur satis frequenter *hoc tit. ad dictam materiam Bullæ*; revera tamen motivum nullam habebat subsistentiam, unde merito per iudices omnino neglectum fuit, quamvis in resolutione, ut supra non desissent dubitantes ex dictis aliis motivis, tum quia, ut habetur in Romana de Maximis, & in aliis *hoc tit. ad dictam materiam Bullæ*, adhuc firmatum non est, an ea loquens de Civitatibus, Castris, Casalibus, Palatiis, & aliis bonis immobilibus, locum habeat in censibus, Locis montium, aliisque juribus, & actionibus, ex ibi deductis, tum etiam quia, ubi in his quoque locum haberet, id intelligendum veniret de iis juribus, & actionibus, quæ per Baronem debitorem possessa fuerint, & nunc possiderentur (quamvis jure proprio fideicommissi, vel investituræ) per successorem, ita ut videatur jus reale ad ipsa bona, quæ ita per Bullam, remoto obstaculo fideicommissi, vel investituræ, penes prædecesorem fingantur libera, juxta deducta in Romana Contributionis de Cæsis, & alibi ad hanc materiam Bullæ, quod in præfenti dici non poterat, cum Episcopus nihil possideret de iis, quæ possessa fuerunt per Baronem debitorem, sed id quod

quod per Cameram jure transactionis datum est, referendum venit ad præmium, seu recompensam juris proprii, quod ipse habebat in succedendo, seu commodi, quod ex dicta successione sperare poterat, ad effectum, ut a præensione abstinendo, se haberet mere abtentive, seu negative, tollendo se de medio, & consequenter nunquam diceretur debitor, itaut verifcaretur dispossessio per Baronem penitorem, ex tunc verifcaretur dispossessio per Baronem.

Potissime quia dicta scut. 20. m. ad Chirographi præscriptum data fuerant ad effectum solvendi ejusdem Episcopi debita, in quorum dissolutionem erogata fuerant, unde amplius non extabant, neque dici poterat pro eis subesse illam obligationem reintegrandi fideicommissum, quæ ad favorem successoris in fideicommissum ex eadem Bulla inest Baroni, pro cujus debitis bona fideicommissaria in vim dictæ Bullæ distracta sunt, cum hic esset casus oppositus, adeout etiam si factio vendidisset persona fideicommissum expiravit, de facto vendidisset bona per Baronem prædecessorem possessa, priusquam Congregatio manus apponeret, dicebam, non exinde creditoribus dicti Baronis prædecessoris aliquod jus contra dictum successorem alienantem competere, cum desuper per Bullam nil disponatur, maxime ubi non adest pretium, quod prætendi valeat loco rei subrogatum, pendet revisio itante concessione novæ audientia, verum nisi diversæ facti circumstantiæ in hac repositione deducantur quoad ea, quæ juris sunt super facto jam discusso, Mihi, ad veritatem etiam reflectenti, videtur probabilius esse sperandam persistentiam in decisis.

S U M M A R I U M.

- 1 DE transactione, an capiat ea, quæ deducta non sunt in litem?
- 2 De capacitate Clericorum in feudis.
- 3 De bonis existentibus intra fines feudi, an sint feudalia, seu feudum affecta?
- 4 De natura bonorum Status Avenionensis, & Comitatus Venaisini.
- 5 Quid referat, an regula assistat feudalitati necne.

ANNOT. AD DISC. XLVII.

1 DE pluribus contentis in hoc discursu super comprehensione, vel interpretatione transactionis, an restringatur ad ea, quæ deducta fuerunt in litem, vel etiam comprehendat alia in litem non deducta ob amplitudinem verborum, & clausularum, utpote non pertinentibus ad hanc peculiarem materiam feudalem, atque cadentibus sub regulis generalibus indifferentibus, pluries alibi agitur, & præsertim sub tit. de alien. & contract. prohib. disc. 50. ubi particularius agitur de hac materia transactionis, atque revera est potius quæstio voluntatis, quam juris, an scilicet ex aliis motibus reviviscat, & condonari sibi voluerint transigentes ea, quæ non erant in lite, quorum respectu vere, & proprie non intrat terminus transactionis, sed alter donationis, cui transactio causam, seu fomentum dederit.

2 De obiter enuntiata capacitate Clericorum, obtinendi, & retinendi feuda, particulariter agitur infra disc. 54. ac pluries in aliis etiam incidenter.

3 Quæ verò ad punctum principale hujus discursus super natura, scilicet, & qualitate tenutarum, & prædiorum existentium in territorio, sive intra fines feudi, an habeant naturam feudalem, pro suppletionem sufficere videntur ea, quæ insinuatæ sunt supra in annot. ad disc. 2. Præsertim vero notabilis est illa consideratio, seu distinctio inter feuda, in quibus Baro, vel Domicellus habuit solum dominium jurisdictionale, seu publicum in universum, ex solo jure Baronali, & illud feudum, in quo Baro, vel Domicellus habeat etiam directum dominium totius Territorii jure privato, & utilitario, adeout Vassalli, aliique privati possideant prædia, & bona in solo dominio utili, per quandam speciem coloniarum perpetuarum, seu livelli; juxta casum, de quo infra disc. 72. & tit. de regal. disc. 149. tit. de servit. disc. 36. & in Miscell. Eccl. lib. 4. disc. 7. & alibi.

4 In plerisque etenim locis, & Provinciis, ex quadam consuetudine generali, dominium directum omnium terrarum est Domini, ideoque omnia prædia, & bona privatorum, dicuntur feudalia, idest redditiva feudo, ut de Provincia Hydruntina testantur plures Doctores relati locis citatis, ac etiam d. tit. de regal. disc. 50.

De hoc autem frequenter in Curia disputari solet in particulari Congregatione negotiorum Status Avenionensis,

& Comitatus Venaisini, præsertim in locis existentibus in Diocesi Carpentorateni. Cum etenim supponatur, quod in ea parte Galliarum, quæ dicitur *Delfinatus*, & in altera, quæ *Provincia* appellatur, ex quadam antiqua consuetudine directum dominium totius territorii sit Regis, quodque dominium privatorum sit utile, ac subalternum per speciem perpetuarum relocationis, seu livelli, juxta casum præsentis discursus, ex relatis per Ludov. Bell. *conf. 107. Claper. consil. 1. qu. 2.* cum aliis per Tondut. *q. civil. 25. tom. 1.* hinc proinde inter Ministros illius Cameræ, vel Barones, & Domicellos ab eadem Camera causam habentes, & privatos possessores tenutarum, & prædiorum, frequentes audiuntur quæstiones super dictorum bonorum libertate, vel servitute respective, quali quod eadem consuetudo, quæ viget in dictis Provinciis, militet quoque in isto Principatu, qui antiquitus per majores Reginæ Joannæ II. quæ illum vendidit Sedi Apostolicæ, possidebatur tanquam pars earundem Provinciarum, unde propterea apud Spada *conf. 13. lib. 1.* agendo de consuetudine, ut omnes terræ incultæ a nemine possessæ, spectent ad Principem, infertur ut idem dicendum sit in hoc Principatu ad favorem Cameræ Apostolicæ.

Quamvis autem in hujusmodi quæstionibus pluries scripserim, modo pro libertate favore privatorum, & modo pro servitute favore Cameræ, seu habentium causam ab ea, juxta consuetudinem Advocatorum, qui pro requirentium opportunitate coguntur modo album, & modo nigrum tueri non potest, quibuscumque calibus applicabilis, cum revera totum pendeat ex singulorum casuum, seu locorum, & bonorum qualitate, & circumstantiis, dum aliqua loca, vel bona respective ex Apostolicis Constitutionibus, vel ex antiqua possessione libertatem vindicasse non improbabili- ter prætendant.

Nimium autem refert inspicere, an ad sit necne dicta consuetudo generalis, & adest probabilius dici posse defur, (abique tamen veritatis præjudicio, dum defuit occasio desuper efformandi maturum judicium) ad illum scilicet effectum valde proficuum, qui resultat a regula transfundente onus probationis in alteram partem, quæ prætendat limitationem, & per consequens quemadmodum de jure communi, ex pluribus insinuatæ *hoc eod. tit. & sub altero de servit. feudalitas*, vel altera servitus non præsumitur, sed omnia bona præsumuntur libera, ideoque alleganti libertatem sufficit intentare negatoriam, dum habet intentionem fundatam in regula, sita e converso, quando vel ratione hujusmodi consuetudinis generalis, vel ratione situationis bonorum, & qualitatis omnium aliorum bonorum adjacentium, juxta casum, de quo supra disc. 35. & infra disc. 52. & 72. & in aliis supra allegatis locis *sub tit. de Regal. & tit. de servit.* tunc fundata dicitur intentio ejus, qui allegat feudalitatem, vel aliam similem servitutem, donec ille, qui prætendit libertatem, tanquam per speciem limitationis regulæ quodam probet, ut ex. gr. habemus in Regno Neapolitano, illam Castra, & loca habitata cum Jurisdictione, & Vassallis, exceptis Ecclesiis, præsumuntur feudalia potius, quam allodialia, & e converso in Statu Ecclesiastico regula est in oppositum, ex deductis supra disc. 2. & frequenter, & per consequens, qui contra regulam allegat diversam naturam, eam justificare tenetur, ac propterea firmum remanet, quod istæ sunt quæstiones potius facti, quam juris, incapaces regulæ procedere cum generalitatibus, & cum cumulo auctoritatum, non distinguendo loca, & tempora, aliasque facti circumstantias particulares.

ALBANEN. SEU PEDEMONTANA
BONORUMPRO DOMO PROFESSA SOCIETATIS JESU,
CUM COMITE PETRINO DE PONTE.

Casus disputatus in Signatura Justitiæ,
pendet in Rota.

Pretium feudi an sit feudale, & subrogatum loco feudi, itaut pertinere debeat ad eos, qui ex lege investituræ ad ipsum feudum vocati sunt, si idem feudum adhuc remanet in genere vocato per investituram? Et quid de bonis ex eodem pretio quæsitis? Et de facultate disponendi competen. primo acquirenti.

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 **C** Clericus auctor laudatus, seu defensor necessarius, an declinet forum, vel communicet privilegium remissive?
- 3 Pretium feudi non est feudale.
- 4 Quando intret subrogatio pretii loco feudi.
- 5 Non datur eodem tempore qualitas feudalis in ipsa re, & in pretio.
- 6 Primus acquirens titulo oneroso potest disponere de feudo etiam pacti, & providentiæ, in præjudicium successorum.
- 7 Quomodo intelligendum sit præceptum testatoris de investiendo pretium redactum ex venditione feudi.

D I S C. XLVIII.

C Eleber J. C. Amadeus de Ponte numerosam prolem masculinam ex prima, & secunda Uxore habens, ac possidens aliquas portiones feudi Casalini Grassi, aliam octavam partem, a quibusdam aliis possessam, titulo emptionis acquisivit pro se, & Carolo Amadeo filio secundi matrimonii, eoque deficiente, pro aliis ejusdem secundi matrimonii filii, & in istorum defectum pro illis primi, & successive pro omnibus agnatis, obtenta desuper pro omnibus prædictis nova investitura a Duce Sabaudia Domino directo. Deinde vero in ejus testamento, instituto perpetuo fideicommissio particulari in dictis portionibus, aliisque designatis bonis ad favorem universæ ejus descendentiæ masculinæ, cum ordine tamen, & lege primogenituræ, mandavit per dicti Caroli Amadei pupilli tutores vendi debere dictam primam partem feudi, ut supra pro eo quaesitam successori in dicta primogenitura, pro pretio scut. 4000. investien. ad ejusdem pupilli favorem in tot bonis, prout sequutum fuit, investito pretio in quosdam census, quorum retrovenditorum pretium deinde per eundem Carolum Amadeum erogatum fuit in emptionem quorundam bonorum in Territorio Albanen. quæ moriens absque prole reliquit Domui Professæ Societatis Jesu, & quibusdam aliis Religiosis, a quibus vendita fuerunt Francisco Blancario, contra quem Comes Petrinus dicti Caroli Amadei nepos ex Andrea ejusdem matrimonii germano fratre, tanquam vocatus per dictam investituram, judicium Immissionis instituit ad dicta bona, utpote loco dicti feudi subrogata, & sententiam favorabilem ab A. C. reportavit, cumque disputandum esset in Signatura super modo rescribendi, præterente victore in vim Ægidianæ rescribendum esse ad solum devolutivum cum clausula, sine præjudicio, in hoc statu, ad dictam Domum Professæ tanquam necessariæ defensoris ad causam admittæ defensionem assumptus sui, & ultra punctum ordinis, an scilicet dicta Domus Professæ, quæ tanquam Ecclesiastica non subiacebat Constitutioni Ægidianæ, posset vel ne hoc suum privilegium communicare laico possessori, quem defendere tenebatur? de quo articulo in hac eadem causa, vel sub alia habetur actum sub tit. de jurisdictione, & foro competenti.

Quatenus, pertinet ad merita negotii principalis, & an dicta investitura feudalis suffragaretur actori in istis bonis, 3 regula videbatur negativa, quoniam pretium feudi non est feudale, Manente decis. 58. Surd. decis. 306. num. 3. Franch. decis. 64. num. 3. Galeot. lib. 2. controv. 63. num. 16. Fab. de Ann. cons. 123. n. 8. Rota in Aprutina Castri Montorii 2. Maji 1644. cor. Peuting. Romana concursus 15. Junii 1665. cor. Emerix, & quamvis non implicet ex conventionem, pretium, vel alia bona ex eo provenientia, jure subrogationis succedere loco feudi, proindeque cadere sub investitura, ac debere iis, qui per ejusdem investituræ legem vocati sint, ut satis frequenter habetur hoc tit. ad materiam Bulla Baronum, circa subrogationem aliorum bonorum Baronis in locum Castrorum, aliorumque bonorum fideicommissis, vel investituris subjectorum, quæ pro ejus debitis per Congregationem Baronum ditrahuntur.

4 Attamen id est verificabile, quando feudum ad alienam lineam, sive diversam personam transitum faciat, ita & taliter, quod in linea acquirentis, qui sic successoribus providere voluit, non remaneant, nisi bona subrogata, quæ ipsius feudi deficientis naturam in omnibus foriantur, seque autem, ubi idem feudum remanet in eadem linea per investituram vocata, mutatis solum personis, seu verius mutato ordine succedendi inter eas, tunc enim implicat eandem rem insoludum residere in duobus subjectis æqua-

libus æque totum constituentibus, seu dari eodem tempore subrogatum, & id, in cuius locum subrogatio facta est, quia esset dare eodem tempore existentiam illius subjecti, ex cujus corruptione aliud coæquale est generatum, sive dare in eadem sede, seu stallo, coadjutum, & coadjutorem, testatorem, & hæredem, principalem, & substitutum, cum similibus, & sic ex investitura unius feudi dare duo feuda coæqualia, unum in ipso corpore feudi, & alterum in ejus pretio, vel bonis ex dicto pretio obventis, quod non datur. Bald. in rubr. de feud. non habent. propriam naturam feudi in final. verbis, Rosenthal. cap. 9. concl. 39. litt. D. ubi Concord.

Clarius vero quia id proveniebat ex ordinatione primi acquirentis titulo oneroso, quem etiam in feudis pacti, & providentiæ receptum est posse disponere, ac successoribus præjudicare, ex plene congestis per Merlin. decis. 699. & habetur hoc tit. satis frequenter, præsertim in Parmen. feudi, saltem in integro valore, seu pretio, quod dicitur alodialæ, & in hæreditate acquirentis, tam quoad æs alienum, quam quoad participationem secundogenitorum, & quoad alios effectus; potissime quia, ut dictum est, hæc non fuit omnimoda alienatio, cum etiam ipsemet Carolus Amadeus juxta ordinem primogenituræ vocatus esset, sed fuit solum quidem immutatus ordo succedendi satis rationabilis, ita uniendo ejusdem feudi, seu Castri omnes portiones in uno capite.

Magnum fundamentum constituiebant Scribentes pro actore in eo, quod testator loco dictæ octavæ portionis feudi mandasset succedere debere bona ex dicto pretio quaerenda, & hoc movit judicem primæ instantiæ, sed erat leve fundamentum, quoniam testator, qui prius cum hac portione hunc quarto, vel quintogenitum providere destinaverat, mutando consilium in melius, provisionem de re ad rem variavit, non autem dici poterat, quod voluerit facere etiam ista bona feudalia, seu quod sub feudali investitura venirent, dum ipsummet feudum remanebat in linea.

Eo etiam satis ponderato, quod hæc erat portio relicta pro omni, & toto eo, &c. & sic succedens loco legitime, quæ debet esse libera ab omni onere, & servitute, præceptum autem de investiendo pretium, referendum erat ad prudens consilium, dum agebatur de pupillo, & sic directum potius videbatur ad tutores, injungendo istis id, quod ipsa lex eis jungit & ex his cum justitiæ fundamento Signatura rescripsit de appellatione, in cujus prosecutione, quatenus sequatur, probabiliter credebam sperandam esse dictæ sententiæ infirmationem, & pro non comprehensione iitorum bonorum sub investitura feudali, quia dum adest ipsum feudum in eadem linea, dari non potest pretium, tanquam loco feudi subrogatum, quod sub eadem investitura cadat, ut supra.

S U M M A R I U M.

- 1 **A** N pretium feudi succedat loco ipsius feudi?
- 2 **A** N defensor necessarius, sive auctor laudatus declinet forum?
- 3 **P**ossessor, & interessatus immediatus est solum citandus.

A N N O T. A D D I S C. XLVIII.

S Uper principali quaestione istius discursus, an scilicet pretium feudi sit feudale, videri poterunt ea, quæ habentur tit. de emphyt. disc. 58. & in ejus annot. & sub tit. de cred. disc. 17. & 151. ac etiam generaliter, an & quando pretium succedat loco rei, vel res loco pretii, habetur eod. tit. de cred. disc. 35.

De articulo autem concernente competentiam fori, & an defensor necessarius, qui alicubi auctor laudatus appellatur, declinet forum ex propria persona, vel privilegio, seu alias illud communicet, habetur in sua materia sub tit. de jurisd. disc. 63. & sub tit. de judic. disc. 2. & 3. & 37. Bene verum, quod in his materiis, quæ concernunt ordinem judicii, vel competentiam fori, non de facili regula certa, & generalis statui potest ob varios stylos Principatum, & Tribunalium, quibus est deferendum, regulariter autem attenditur possessor, & interessatus immediatus, non autem mediatus, excepto fisco, etiam ad effectum citationis, ex deductis eod. tit. de jud. disc. 9. ubi de materiis citationis.

CAMERINEN. CASTRORUM
PRO COMMUNITATE FABRIANI
CUM COMITIBUS DE GENGA.

Casus disputatus coram Camerario.

An in transactione orta inter duos contendentes de pertinentia feudi requiratur assensus Domini, & an inita sine illo afficiat successores, etiam jure proprio venientes, & quid ubi feudum est mere hereditarium, & quando dicatur tale?

Et de assensu, seu beneplacito præsumpto ex lapsu temporis, sive ex aliis præsumptionibus, & adminiculis.

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Quando venditio feudi, vel Castri non importet totum dominium, sed solum quandam superioritatem.
- 3 De juribus feudalibus concedentibus facultatem transigendi, & num. 10.
- 4 Quod his non obstantibus non liceat transigere, per cap. Imperialem, &c.
- 5 Quod possessor primogenituræ, seu majoratus non potest transigere.
- 6 In Statu Ecclesiastico non intrat questio super potestate transigendi ob Constitutiones Apostolicas prohibentes omnem contractum.
- 7 In Regnis utriusque Siciliae certum est, neque transigi, neque compromitti posse super feudis.
- 8 An & quando in fideicommissis, & similibus transactio liget successorem jure suo independentem venientem?
- 9 Ad effectum præjudicii Domini satis attenditur defectus potestatis transigendi, & quando.
- 10 De eodem, de quo num. 3.
- 11 Ubi non habetur lex clara feudalitatis, procedendum est cum regulis generalibus juris communis.
- 12 Ubi transactio inita est bona fide, ligat feudi successores etiam jure proprio.
- 13 Valet concordia, ubi possessio dimittitur possessori, & feudatarius non privatur feudo.
- 14 Questio potestatis transigendi procedit in feudo ex pacto, secus autem in hereditario.
- 15 Feudum quando dicatur hereditarium ex verbis.
- 16 In idem consideranda qualitas rei concessa, ejusque antiqua natura.
- 17 Consideratur, ubi transactio est a primo acquirente.
- 18 De ratione ob quam in Regnis utriusque Siciliae qualitas hereditaria non obstat pro revocatione alienationis.
- 19 Valida est transactio, accedente assensu.
- 20 De assensu præsumpto ex lapsu temporis.
- 21 Transactio diu observata fortius valet, & obligat.
- 22 Effectuatio in parte sufficit.

D I S C. XLIX.

DE anno 1216. Simeon Ugoccionus, incertum est quo titulo, Dominus, & possessor Castrorum Genghæ, & Galli, cum aliquibus villis annexis, pro pretio librarum Ravennaten. 150. illa vendidit Communitati Fabriani, quæ promisit Castra, & Villas, eorumque homines defendere, ac etiam in bono statu, & in eo loco, in quo erant, conservare, quam venditionis speciem, ita illorum temporum conditione exigente, conjicitur fuisse, non de Castrorum dominio, & redditibus, ac omnimoda jurisdictione, sed de quadam majori jurisdictione, & superioritate, ad effectum defensionis, & protectionis, eo modo quo modernis temporibus usus est inferiorum dominorum se dandi majorum, & potentiorum Principum protectioni, introducendo in Castra eorum milites prædianarios, juxta ea, quæ habentur deducta in Massan. Castrorum hoc tit. ubi de conf. 121. Oldradi, cum Concordantibus, ex quibus patet, circa ea tempora id esse in usu, recipiendo ab alio proprium Castrum in feudum, ut in præsentibus sub hoc diverso venditionis titulo sequutum fuit, dum tam ipse Simeon, quam successores in eorundem Castrorum, & annexorum possessione continuarunt, cum dicta tamen subjectione erga istam Communitatem, id autem tractu temporis ægre ferens Octavia-

nus ex dictis Comitibus Genghæ familiaris Clementis VII. de anno 1534. ad aliquos menses ante dicti Pontificis obitum, obtinuit declarari Castrum Genghæ, & novem Villas ab antiquissimo tempore per hujusmodi Comites de Gengha nuncupatos possessa, ad ipsos pertinere, & quatenus opus, denuo, tunc, & ex integro illa eisdem pro seipsis, eorumque hæredibus, & successoribus quibuscumque concessit in feudum francum, & honorificum, sub obligatione solvendi Sedi, & Cameræ Apostolicæ singulis annis in Festo Sancti Petri florens. 15. cujus concessionis vigore dicti Comites de facto spoliarunt Communitatem quacumque possessione, quam tunc habebat, expellendo ejus Officiales, & Ministros, unde propterea Communitas de anno 1535. a Paulo III. immediato successore obtinuit litteras delegationis Marchiæ Gubernatori directas super ejus reintegratione, super qua ser. ser. sententiam favorabilem reportavit, sed pluribus exortis controversiis, & difficultatibus super dictæ sententiæ executione, ac modo practicandi, deventum est inter partes ad compromissum in personam Petri Aloysii Farnesii, tunc Castri, postmodum etiam Parmæ, & Placentiæ Ducis, qui de anno 1544. laudum protulit utrique parti respective favorabile, concedendo solum Communitati in quatuor ex quinque villis jurisdictionem in omnibus causis criminalibus, in ipso autem Castro Genghæ, & aliis quinque villis, cumlativam jurisdictionem cum ipsis Comitibus in causis capitalibus tantum, ita tamen quod in casu præventionis per ipsos Comites faciendæ, procedere non possent ad executionem absque eisdem Communitatis auctoritate, & cum aliis eorundem Comitum obligationibus erga Communitatem, præsertim de deputando Potestatem ab ipsa nominandum, & accedendi ad quasdam Processiones, & Solemnitates cum Cereis, & cum subjectione ipsi Communitati circa repartimentum onerum Cameralium, aliisque conventionibus.

Verum super hujusmodi etiam laudo novis exortis controversiis, commissoque per Cardinalem Alexandrum Farnesium ejusdem Pauli III. nepotem, & Status Ecclesiastici superintendentem negotio, componendo magis, quam decidendo Marchiæ V. legato, istius opera, & auctoritate deventum est ad concordiam, per quam dictum laudum cum aliquorum Capitulorum reformatione acceptatum fuit, quæ concordia ab inde citra usque ad præsens, in aliquibus effectum sortita est, in cognitione scilicet causarum criminalium, capitalium, & damnorum datorum respective, juxta illarum distinctionem, necnon in repartitione onerum Cameralium, in quandam vero desuetudinem abiit quoad accessum ad Processiones, & solemnitates cum Cereis, & quoad nominationem Potestatis, & alia.

Cum autem moderni Comites, etiam ista ægre ferentes, prætenderent omnimodam libertatem, ac independentiam a dicta Communitate, nullatenusque teneri ad præfatam concordiam observantiam, hinc proinde obtinuerunt a Camerario inhibitionem super executione, & observantia dictarum litterarum Clementis VII. continentium, nedum confirmationem antiqui domini, & possessionis, sed etiam novam concessionem in feudum independentem a quocumque alio, præterquam a Sede Apostolica, cumque ex parte Communitatis pro dictæ inhibitionis moderatione exhibita esset dicta concordia, & petita manutentio in quasi possessione, in qua reperitur, necnon per vicium reventionis petita etiam esset dictæ concordie executio, replicantibus Comitibus de concordie nullitate ex defectu assensus Papæ Domini directi, juxta l. Imperialem, de prohib. feudi alien. per Frider. hinc proinde assumpta fuit disputatio super hoc puncto, an scilicet dictus assensus esset necessarius vel ne, & quatenus requireretur, an illud præsumeretur stante lapsu tam diuturni temporis, ac etiam instantibus aliis adminiculis?

Scribentes igitur pro Comitibus deducentes auctoritates plene collectas per Rosenthal. cap. 9. membr. 1. concl. 21. Gratian. discip. 476. n. 12. cum seqq. & Valeron. de transact. tit. 4. qu. 2. per tot. præsertim num. 6. probare conabantur, quod quicquid aliqui in contrarium dixerint circa transigendi potestatem resultantem ex cap. si Vassallus de benef. sub tit. si de feud. fuerit contentio, & in cap. unic. de contror. inter Vassallum, & alium de benef. &c. nihilominus magis communis, & recepta opinio est, super feudis absque assensu transigi non posse, ob superventam strictiorem alienandi prohibitionem contentam in cap. Imperialem, de prohib. feudi alienat. per Frider. per quam ob nimiam amplitudinem verborum correctum videtur dictum antiquius jus feudale, allegando in idem Isera. in cap. si Vassallus, de feudis sub-

sub tit. si de feudo fuerit controversia, num. 9. Afflict. *ibid.* n. 14. & decis. 232. num. 7. & 8. late Bammacar. in dicto cap. si Vassallus, prima quæst. ex num. 14. & 3. quæst. ex num. 63. cumulando etiam in idem ea, quæ circa defectum potestatis transigendi in possessore primogenii, seu majoratus, 5 plene sustinent Molin. de primogen. lib. 4. cap. 9. ubi Adden. Castill. tom. 8. controu. cap. 36. §. 2. ex num. 69. ad 77. & Valeron. d. tit. 4. qu. 2. ex num. 6. cum seqq.

His tamen non obstantibus, cum sensu veritatis, dicebam Scribens pro Communitate, quod ubi etiam non subsisterent ea, quæ infra habentur de beneplacito præsumptio, ex quibus cessabat necessitas assumendi hujusmodi quæstionem, adhuc tamen omnino verius esset, per dictos Comites absque assensu transigi potuisse, dum tunc non obstabant illæ prohibitiones, quas hodie habemus in quocumque contractu faciendi super bonis jurisdictionalibus, siue sint feudalia, siue allodialia, resultantes ex Constitutionibus Clementis VIII. aliorumque successorum Summorum Pontificum, extendentibus ad omnes, & quoscumque contractus, originariam prohibitionem contentam in Constitutione 3. Sixti V. restrictam ad solos tres casus alienationis, nempe venditionis, donationis, & permutationis, unde propterea in Statu Ecclesiastico post hujusmodi Constitutiones, ista quæstio inanis remanet.

Sed quia præsens concordia, utpote longe anterior sub Paulo III. sub hujusmodi prohibitionibus non cadebat, idcirco examinando articulum in solo puncto juris feudalis, advertebam in primis cavendum esse ab omnibus auctoritativis Doctorum utriusque Regni Siciliæ citra, & ultra Pharum, quales sunt præsertim Isernia, Afflict. Bammacar. & cæteri jam noti, cum in illis Regnis absoluta sit dicta opinio negativa, nulla facta distinctione, an agatur de præjudicio Domini, vel successorum, siue an feudum sit 7 ex pacto, vel qualiter etiam hæreditariam habeat, quia per Constitutionem, Constitutionem Divæ memoriæ, ad dirimendam quæstionem, forte tunc militantem in transactione, & compromisso, litteraliter, & expresse utrumque prohibetur, cum facultate eidem contrahenti, vel hæredi revocandi actum, ut advertit præsertim Isernia in d. cap. si Vassallus, num. 9.

Prout extraneas dicebam a casu duas auctoritates Molinæ, Castill. Valeron. & aliorum per eosdem collectas, quoniam quicquid sit de illis primogeniis, & majoratibus eorum peculiari natura, siue quod in ea regione, illisque Tribunalibus hæc opinio usu recepta sit, atramen generaliter in puncto juris, tam in fideicommissis, primogenituris, & majoratibus, quam etiam in bonis emphyteuticis, quinimmo & in beneficiis Ecclesiasticis, circumscripta prohibitionem resultante ab Extravaganti Ambitiose, de reb. Eccl. non alien. cum similibus, in nostra Italia, & alibi, præsertim vero in Rota, & Curia Romana, in qua erat præsens disputatio, hodie receptissima, & forte amplius non controversa est distinctio inter bonam, & malam fidem, ut scilicet invalida sit, saltem respectu successorum independentem, ac jure suo venientium, transactio non bona fide inita, utpote importans magis voluntariam alienationem, ita collusive sub hoc palliato transactionis nomine cohonestatam, & in his terminis procedit opinio tenentium, transactionem venire sub prohibita alienatione, eamque non efficere, ut firmatur in Bonon. de Blanchis cor. Rojas decis. 287. & 343. in Romana fideicommissi de Maximis coram Cerro decis. 272. par. 10. recen. num. 21. & in aliis modernioribus.

Secus autem quoties bona fide inita est, quia tunc afficit etiam successores independentem, & jure proprio venientes, ut ex auctoritatibus ad satietatem collectis etiam per Castill. & Valeron. ubi sup. sæpissime firmavit Rota, præsertim in Romana successione de Comitibus coram Ghislerio decis. 44. & 48. post Censal. ad Pereg. & successive in aliis nimium frequenter, ut habetur pluries actum sub tit. de fideicommiss. sub altero de emphyteusi, & sub altero de donationibus, unde propterea, ut dictis locis advertitur, hodie ista quæstio non est amplius juris, sed facti, & applicationis, an scilicet in una, vel altera prædictæ distinctionis parte versaremur, & sic an constaret de bona, vel mala fide, quod pender a probabili dubietate eventus litis, ideoque certa & determinata regula desuper tradi non potest, sed in singulis casibus decisio pender ab eorum particularibus circumstantiis circa dictam probabilitatem prudentis Judicis arbitrio pensandis, cum sola præsumptione generali, bonæ potius, quam malæ fidei assistente, nulla ratione habita de iis, quæ prædicti, & alii Hispani tenent in illis majoratibus, &

primogeniis, quia ab eis arguere non licet ob illas peculiare leges, vel consuetudines, ut in proposito quæstionis, an primogenituræ stare possint in suspensio, habetur plene actum in Bononien. primogenituræ de Luparis sub tit. de fideicommiss.

Hinc proinde inferebam, quod dum jure speciali feudorum contrarium expresse cautum non est, ex identitate rationis, idem omnino in eis verius dicendum venit, ubi præsertim non agitur de gravi præjudicio Domini directi, quia nempe feudum per transactionem transeat in alienum Vassallum, ex deductis per Cyriac. controu. 3. n. 26. unde de alieno dominio, seu ditione fiat, ad quem effectum proprie, juxta temporum, & regionum qualitatem, nostri antiqui Itali, & moderni Germani feuditæ de hoc principaliter dubitant, siue quod per transactionem res feudalis efficiatur allodialis, & omnino libera, excluso Domini directi dominio, ad quem etiam effectum aliqui dubitant, ut præsertim apud Rosenthal. d. cap. 6. concl. 21. Et merito, quia Vassalli, seu feudatarii jus restrictum est ad solum dominium utile, & atque de isto ad eum agere pertinet litigando, vel transigendo, non autem de dominio directo, super quo dici non potest legitimus administrator, ex quo titulo negotium omnium successorum nomine gerere potuerit.

Ideoque cum in hac facti specie nullum resultaret Domini præjudicium, quoniam tam dicti Comites, quam Communitas sunt æque subditi Sedis Apostolicæ, quinimmo huic magis expedit istorum Castrorum jurisdictionem ad formam concordie esse penes dictæ Communitatis Gubernatorem, ab ipsa Sede immediate deputari solitum, quam penes dictos Feudatarios, quia licet dicatur officialis dicti oppidi, attamen est immediatus officialis, & minister Papæ, cujus conditio ita melior efficitur, idcirco cessabat ea major dubitatio, quæ in hac materia cadit respectu præjudicii Domini, & de quo casu proprie, & principaliter agit Isernia in d. cap. si Vassallus, de feudo sub tit. si de feudo fuerit controversia, num. 9. ad quem locum relative se habet in cap. 1. de leg. Conradi, num. 7. in fin. & in comment. ar. ad d. Constit. Regni, Constitutionem Divæ memoriæ.

Quatenus igitur secluso Domini præjudicio, ut supra, pertinet ad prædictum casum successoris feudi, quamvis Isernia in d. cap. si Vassallus, excitata quæstione, certum dicat, transactionem non nocere agnatis, nihilominus iste, etsi alias maximus feuditæ, inconsiderate in præsentem loqui videtur, excusabiliter tamen, dum in eo Regno, in quo versabatur ista quæstio inanis est, utpote decisa per legem municipalem, ut supra, dum assignat rationem meo iudicio insulsam, quod scilicet ideo non præjudicet, quia (sunt verba præcisa) 10 non cavetur de ea, quod eis noceat. Tum quia in d. cap. si Vassallus, de beneficio suo, sub tit. si de feudo defuncti, & c. & in c. unic. de contr. inter Vassallum, & alium de benef. & c. expresse cavetur transactionem super feudo fieri posse, neque nova lex in cap. Imperialem, de prohib. feud. alienat. per Frieder. id expresse determinat, prout facit altera lex ejusdem Friderici in dicta Constitutione, Constitutionem Divæ memoriæ, unde potius resultat argumentum discretivæ, quod ubi voluit, dixit & c. Tum etiam quia, ut habetur in Mutinen. & in r. aliis hoc eod. tit. quoties non habemus expressam legem feudalem in contrarium non disponentem, prohibitum non est, quinimmo debemus recurrere ad jus commune, ejusque regulas generales, ut generaliter habemus in quocumque alio jure municipali, seu statuario, ideoque quicquid, plures casus distinguendo, elaborate quidem, sed non multum clarus, tam super quæstione transactionis, quam super altera compromissi, pariformiter tractari solita, late deducat Bammacar. in d. cap. si Vassallus de Benefic. suo quæst. 1. 12 ex num. 14. ubi de compromisso, & qu. 3. ex num. 63. ubi de transactione, procedendo tamen cum clarius, ac magis elaborate deductis per Cyriac. contr. 3. n. 3. ubi plures casus distinguit, omnino verius videtur ex firmatis per eum n. 21. recipiendam esse dictam distinctionem bonæ, vel malæ fidei, quodque ubi cum bona fide inita est, omnino verius sit successorem obligatum remanere, tum quia, ut supra ita expresse cautum est per leges feudales, quibus non adversatur lex Imperialem, quia non descendit ad hanc speciem, tum quia assistit dispositio juris communis, ac etiam quia ita clare suadet ratio, quoniam esset alias eisdem successoribus notabiliter præjudicare, adimendo possessori pro tempore occasionem amplectendi hoc transactionis beneficium, per quod ita obtinendo partem, se suosque successores liberet a periculo amittendi totum, ideoque dum ita disponunt leges communes ita intellectæ, ac leges particulares feudorum, & suadent rationes, non videtur cur de ista conclusionem

sione cum dicta distinctione bonæ, vel malæ fidei dubitare debeamus.

13 Potissime vero quia ita ipsum feudum remanebat penes ipsos transigentes, quo casu, ut ex deductis per eisdem Bammacar. & Rosenthal. concors videtur opinio pro validitate, illaque jurisdictionis, & superioritatis participatio, quæ Communitati data fuit, non continebat quid novum, dum jam majus jus per ipsam possidebatur, saltem civiliter, & animo, non obstante turbatione de facto, unde propterea intrat altera conclusio, de qua Cyriac. *d. contr. 3. num. 24.* ubi Concordantes, quando scilicet dimissio fit possessori, quia Communitas prius plus possidebat, quam per Concordiam obtinerit.

14 Cæterum, transgrediendo Curie Stylum superflua, & evagatoria damnantem, dicebantur hæc ad superabundantiam, & præter causæ necessitatem pro discursu materiæ, & ut elucidarentur auctoritates, quæ in contrarium deducebantur, revera tamen non versabamur in casu quæstionis precedentis in feudo pacti, & providentiæ antiquo, in quo successor veniat jure suo, omnino independentem a transigente, secus autem ubi agitur de feudo more hæreditario, quoniam quicquid sit quoad Dominum, attamen respectu successorum illud in nihilo differre videtur a bonis allodialibus, ita ut intret regula text. in *l. cum a matre, C. de rei vindic.* tum quia successor, qui habere debet qualitatem hæreditariam, impugnare non potest factum sui auctoris, tum etiam quia in ipsamet Investitura in hujusmodi forma concepta, dicitur generaliter præstitus assensus, ex plene deductis per Rosenth. *cap. 9. membr. 1. concl. 40.* & in specie transactionis supponunt tanquam absolutum iidem Doctores negantes in Feudatario transigendi facultatem, dum excipiunt hæreditarium, ex collectis per Cyriac. *d. contr. 3. num. 9. in fine*, ac etiam *num. 55.* ubi de hærede non impugnante.

15 Quod autem dicta nova concessio esset in forma feudi mere hæreditarii, videbatur planum, dum concepta erat pro se ipsis eorumque successoribus, & hæredibus quibuscumque, ex quibus absolute resultat hujusmodi qualitas, quæ in aliquorum sensu resultare dicitur, ubi cantaretur *pro hæredibus* simpliciter, clarius ubi huic verbo adjectum est alterum, *successoribus*, clarissime vero, ac extra difficultatem, ubi adjicitur verbum generale, *quibuscumque*, ut post antiquiores ab eis collectos plene Intrigliol. *de feudis, q. 50. a num. 114. ad 149.* Clar. §. *feudum, quæst. 9.* Theodor. *allegat. 50. num. 43.* & *seqq.* Fab. de *Ann. conf. 53. n. 15.* Rovit. *super pragmat. in rubr. de feudis, n. 20.* Lath. *theatr. feud. part. 7. diluc. 24.* & habetur ad nimiam satietatem actum in Sarlinaten. feudi coram Dunozetto impress. post *Contr. decis. 18.* & *19. confirmat.* coram Otthob. *inter suas decis. 265.* in quibus disputatio erat, ubi præcedit verbum conveniens solum, juxta feudorum regularem naturam, successoribus sanguinis, quia nempe dicitur *pro filiis, seu liberis, & descendentiis*, quibus adjiciantur dicta verba, vel eorum aliqua, an scilicet hæc itarent qualificativo, vel ampliativo, de quo etiam plene agit Capyc. *Latr. consult. 75.* scribens in eadem causa Sarlinaten. impugnando decisiones præcedentes editas coram Coccino ibidem registratas, sed ubi tale verbum non præcedit, atque simpliciter dicitur *pro hæredibus, & successoribus quibuscumque*, tunc videtur casus indubitatus.

16 Potissime vero, ita etiam suadente subjecta materia, seu rei concessæ natura, quoniam non agebatur de Castris, quæ solita essent concedi in feudum rectum, & proprium pro solis successoribus sanguinis, per quorum deficientiam devoluta essent, quo casu aliqua difficultas intraret ob regulam, ut subsequentes Investituræ a præcedentibus regulari debeant, neque præsumenda sit immutatio naturæ feudi, ex iis quæ habentur in proxime allegatis decisionibus hincinde editis in dicta Sarlinaten. sed ab antiquo possideri consueverunt, juxta illorum temporum, & locorum conditionem, absque aliqua Investitura in allodium, eo modo, quo habetur in Civitatis Castellii Contributionis, in Arimin. evictionis Castrorum, & in aliis *hoc eod. tit.* dictaq; concessio principaliter pro confirmatione antiquorum jurium, accessorie autem, & pro potiori cautela continet novam infundationem, ita proinde regulandam ad limites, & naturam Status antiqui, unde cessabat in radice occasio disputandi dictam quæstionem, cadentem cum successore veniente independentem, & ex jure proprio.

17 Accedente etiam ea satis notabili circumstantia, quod hujusmodi contractus initus non fuit per aliquem successorem feudi antiqui, de quo dici posset, quod aliud jus non habere-

Card. de Luca, Lib. I.

ret, nisi illud durationis ejus vitæ, sed initus fuit per primos acquirentes, seu verius primos ita successorum meliorem conditionem facientes, hujusmodi Castra liberando ab ea majori subjectione, & servitute, quam in vim d. alienationis factæ per Simeonem eorum auctorem patiebantur erga istam Communitatem, unde conferunt ea, quæ in Parmen. & aliis *hoc tit.* habentur de primo acquirente.

Et quamvis Scribentes in contrarium conarentur cum plurium Regnicolarum auctoritatibus probare, hæreditariam qualitatem non impedire allegationem hujusmodi nullitatis, ab ipsomet principali contrahente quoque allegabilis, nihilominus facilis erat responsio, quia id non procedit de jure communi, sed in vim particularis Constitutionis *Constitutionem Divæ memoriæ*, per quam ita expresse disponitur, ac etiam quia illa feuda neque dici possunt mere hæreditaria, sed mixta, principaliter in forma pacti, & providentiæ, utpote concepta pro hæredibus ex corpore, in eo solum differentia a feudis mixtis de jure communi, quod in istis sufficit esse hæres primi acquirentis, non autem ultimi morientis, & si etiam juxta unam opinionem istius, attamen quoad feudum antiquum suffragatur beneficium Inventarii, & separationis bonorum, in illis vero secus, quia successor debet esse etiam hæres ultimi, ut satis frequenter habetur actum in aliis *hoc eod. tit.*

Omnisque in proposito difficultas cessabat, quoniam dicta quæstio successorum obligatoria percutit casum, in quo illa sequeretur absque assensu, secus autem isto accedente, ex collectis per Cyriac. *d. contr. 3. num. 23.* ubi allegat Bammacar. *loco de quo supra*, qui assensus in præsentia satis concurrere videbatur ex præsumptione resultante a lapsu antiquissimi temporis annorum 100. & ultra, qui est sensus præsumptus tanti temporis etiam hodie, non obstante Constitutione 141. Urbani VIII. in bonis Ecclesiæ adhuc per eandem remanet præservatus, ut in Romana præterfæ devolutionis Palatii 18. Junii 1657. & 7. Junii 1658. 20. cor. Albergato, & alias sæpissime, multo magis in actibus dictam Constitutionem præcedentibus, quando in puris terminis juris communis ex solo lapsu 30. annorum juncto cum observantia, ejus præsumptio resultabat, ut frequenter sub *tit. de alienationibus, & contractibus* ad materiam alienationis bonorum Ecclesiæ.

Et in specialibus terminis transactionis in ita super feudo jamdiu observatæ, quod omnino valida censenda sit, & observanda, plene colligit Cyriac. *d. contr. 3. num. 40.*

Difficultatem solum in ista causa faciebat defectus observantiæ respectu nonnullorum, ex iis quæ in dicta concordia continentur, cum ad effectum inducendi assensus, seu Beneplaciti præsumptionem, non sufficiat solus lapsus temporis, nisi copulative concurrat observantia, ut apud Otthob. *decis. 220.* & passim, verum dicebam hujusmodi difficultatem cessare itante observantia, & effectuone aliarum conventionum, præsertim circa cognitionem causarum capitalium, & damnorum datorum respective, ac repartitionem onerum, ex regula, quod effectuatio in parte sufficiat ad probandam effectuonem in totum, Cavaler. *decis. 208. nu. 6. 449. nu. 7. & 500. num. fin.* cum aliis per adden. ad Gregor. *decis. 557. nu. 7. cum seqq.* & habetur sub *tit. de Beneficiis ad materiam regula revocatoria unionum*, & alibi, & conferunt quæ habentur in Toletana jurisdictionis sub *tit. de jurisdictione*, de causa universalis conferenda per aliquos actus particulares, accedentibus potissimum aliis præsumptionibus, & adminiculis coadjuvantibus dictam præsumptionem resultantem ex lapsu temporis, dum concordia prædicta in ita fuit de mandato, & commissione Cardinalis Farnesii, qui erat Papæ nepos, & Superintendens Status Ecclesiastici, unde satis probabile est, totum id geitum esse sciente, & approbante eodem Pontifice, itante præsertim præcedenti sententia arbitramentali præfati Ducis Petri Aloysii Farnesii, ideoque dicebam dubitari non posse de transactionis validitate, solumque quoad actus non observatos prætendi poterat adversus eandem transactionem præscriptio, juxta terminos textus in *cap. auditis, & cap. cum olim, de præscriptionibus, cum Concord.* in materia præscriptionis actuum particularium per Prælatum inferiorem adversus Episcopum, seu alterum Superiorem, de quibus in dicta Toletana Jurisdictionis sub *tit. de jurisdictione*, quod tamen diversam habebat inspectionem, cum pro nunc peritio Communitatis, me consulente, retringeretur ad observantiam transactionis quoad illos actus, de quorum possessione, & observantia docebatur, ad cujus restrictionis normam, ob contrariam in aliis observantiam, credo, quod sententiatum esset, absque eo quod excepta diffi-

difficultate resultante a non usu alia haberetur super transactionis validitate.

S U M M A R I U M.

- 1 **S** Status causa.
- 2 **P**ro beneplacito presunto non sufficit tempus, si-
ve observantia.
- 3 **D**eclaratur quando observantia debeat esse in totum,
vel sufficiat in parte.
- 4 **D**e alia declaratione circa observantiam conjungen-
dam cum lapsu temporis, aliisque adminiculis pro
hac presumptione.
- 5 **Q**uomodo leges prohibentes alienationes feudorum de-
beant intelligi.
- 6 **D**e Constitutione Friderici Imperatoris in l. Impe-
rialem, non attendenda in statu Ecclesiastico.
- 7 **D**e eadem ob Constitutiones Apostolicas prohibitivas.
- 8 **D**e materia, seu qualitate feudorum Status Ecclesia-
stici, quod in plerisque differant ab aliis feudis.
- 9 **Q**uando transactio afficiat successores.

ANNOTAT. AD DISC. XLIX.

Non acquiescentes Comites de Genga sententia Ca-
merarii, super validitate, & observantia transactio-
nis in iis partibus, in quibus de observantia, & effectu-
atione docebatur, interpositam appellationem prosequuti fuerunt
in Camera cor. Bichio, atque proposita causa de mense Junii
1673. super dubio, an præfata sententia esset confirmanda,
vel infirmanda, pro confirmatione prodiit resolutio ex eis-
dem fundamentis, de quibus in discursu, dum Scriben-
tes pro appellatibus eadem deducebant motiva, ideoque
eadem dabantur responsiones, concessaque nova audientia,
& reposita causa, pluries ob votorum scissuram nulla ca-
pta fuit resolutio, quæ demum sub die 4. Maji 1676. una fa-
ctione præponderante fuit pro recessu a resolutis, incertum
est ex quibus motivis, atque in hoc statu causa reperitur.

Cumque potissime insisteretur in invaliditate transactio-
nis ob deductum beneplaciti Apostolici, e converso autem
ex hac parte allegaretur beneplacitum præsumptum, dedu-
ctum ex lapsu longissimi, adeoque diurni temporis, re-
plicabatur de defectu observantiæ, sine qua solus lapsus
temporis, quantumvis magnus, nullius est momenti, ut
advertitur *disc. 143. de dote, & disc. 1. de alienat. & con-
tract.* & alibi pluries, dum docebatur quidem de observan-
tia, & effectu-atione in aliquibus partibus in eadem con-
cordia contentis, sed in pluribus ea deficiebat.

Verum id nullius momenti videbatur, quoniam, ut di-
cebam, scribendo in Camera, quando observantia alle-
getur tanquam præscriptiva, ex quo nova juris acquisitio
defumatur, adeout ejus vigore prætendatur allegari posse
quemcumque titulum meliorem private ad eum, qui ha-
beat juris assistentiam, ut (ex. gr.) contingit in quæstio-
nibus jurisdictionalibus inter Ordinarios locorum, & Præ-
latos inferiores, de quibus *tit. de jurisd. disc. 1. & seqq. cum
similibus*, quibus eadem ratio congruat, & tunc recte pro-
cedit assumptum, ut observantia debeat esse uniformis, ac
generalis, adeout aliqui actus contrarii, etiam modici il-
lam interrumpant, ut *d. disc. 1. de jurisd. & disc. 21. de ju-
dic.* ubi de hac materia observantiæ, & alibi, secus au-
tem ubi adducitur titulus contra quem objiciatur de defe-
ctu assensus Papæ, vel alterius Principis, qui deducatur
præsumptus ex lapsu temporis juncto cum observantia,
quoniam si de ista appareat in parte, cadere potest difficul-
tas circa illas res, de quarum observantia non doceatur,
sed in illis in quibus ea accedit, tunc eadem præsumptio
intrat, nullaque probabilis dubitandi ratio subesse videtur,
quoniam stant bene simul, ut frequens, & quotidiana praxis
docet, quod pluribus in conventionem deductis inter partes,
Papa, vel Princeps, seu alter ad quem pertinet assensum præ-
stare, atque conventionem revalidare, aliqua approbet, &
alia rejiciat, ac propterea intrat utraq; præsumptio affirma-
tiva, & negativa respective, quod scilicet præstiterit assen-
sum in iis, quæ observata fuerunt, negaverit autem in iis,
quæ non habuerunt observantiam, quoties non agatur de
actibus ita individuis, & connexis, ut vitium in parte, vi-
tiet totum, sed agatur de rebus dividuis, ut in præfata.

Clarius vero quoniam ista inspectio circa observantiam
exakte desiderandam cum requisitis, de quibus *d. disc. 1. de
alien. & contract. prohib. & disc. 143. de dote*, percutit ca-
sum, in quo præsumptio beneplaciti, vel alterius solemnita-
tis, unice deducatur ex lapsu temporis, juncto cum ob-

servantia, sed ubi quamplures aliæ accedunt præsumptio-
nes, & adminicula ad constituendam probationem admini-
culativam, de qua *disc. 33. de judic.* tunc nil prohibere vi-
detur, ut ista species præsumptionis, quamvis non omnino
perfecta, adeout sola, & de per se non sufficiat, perfectio-
nem, seu fomentum recipiat ab aliis præsumptionibus, &
adminiculis, sive quod ipsa præstet unum ex adminiculis,
cum aliis conjungendum, cum revera ista tanquam quæ-
stio probationis videatur potius facti, quam juris, non
habens uniformem regulam generalem, sed regulanda sit ex
singulorum casuum circumstantiis, ideoque erroneum vi-
detur in hac materia procedere in omni casu cum solis ge-
neralitatibus.

Quo vero ad punctum principale necessitatis adhiben-
di beneplacitum pro validitate actus, in hac nova disputa-
tione in Camera, denuo inculcatam eandem distinctionem
trium diversarum classium Doctorum, de qua in discursu,
cum ex hujusmodi distinctionibus resultet congrua applica-
tio conclusionum, & methodica decisio causarum, cumque
attento tempore hujus transactionis, absque dubio applicari
non posset illa classis, quæ hodie irrepit ex Constitu-
tionibus Apostolicis Sixti V. & Clementis VIII. aliorumque
successorum, ac propterea urgetur solum prima deducta ex
cap. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Frider. advertebam
(etiam cum sensu veritatis) istud esse unum ex consu-
etis æquivocis Pragmaticorum, vel collectorum, proceden-
tium cum sola cæca fide auctoritatum in littera, non dis-
tinguendo loca, & tempora, aliasque circumstantias.

Siquidem ista lex condita fuit per Fridericum primum
Imperatorem, qui nullam auctoritatem habebat in hoc
Principatu Status Ecclesiastici, quin immo tanquam caput,
& protector Gibellinæ factionis, fuit Sedi Apostolicæ, &
Summis Pontificibus potius infensissimus, ut docent Chro-
nicæ, tam in vita ipsius, quam in illa Alexandri Tertii,
aliorumque Pontificum illorum temporum. Et consequen-
ter si ista lex recepta fuit in Germania, id provenit in ea
Regione ex auctoritate Imperiali, ut etiam verificatur in
illis partibus Italiæ, quæ sequebantur partes dicti Impera-
toris, dum ibi adsunt plura feuda imperialia, ut præsertim
in Lombardia, in Liguria, Etruria superiori, ac etiam
in Pedemontana Regione.

Male autem eadem lex trahitur ad hæc feuda Status Ec-
clesiastici, tum ex defectu potestatis, vel jurisdictionis,
tum etiam ex omnimoda inverisimilitudine, quod Summi
Pontifices voluerint recipere leges Imperatoris adeo infen-
si, & quod magis, quoniam de tempore editionis hujus
legis, Pontifex ipsum declaraverat Imperio privatum.

Duabus quoque circumstantiis, seu ponderationibus ac-
cedentibus, primo nempe quod Constitutio 3. Sixti V.
clare agnoscit, quod prius nulla adesset prohibitio, illam-
que restringit ad tres contractus, venditionis, donationis,
& permutationis, deindeque Clemens VIII. alique Ponti-
fices successores illam ampliarunt ad alios contractus ex de-
ductis infra *hoc tit. disc. 66. cum plur. seqq. ac etiam, sub tit.
de credito, disc. 13. & 151. & alibi*, atque ex ibi deductis
patet, quod apud omnes in Curia receptum est, quod ante
d. Constitutiones aliæ non adessent prohibitiones, ideo-
que clarum resultat argumentum, quod præfata lex nun-
quam in hoc Principatu recepta fuerit.

Et secundo quod feuda istius Principatus longe diver-
sam habent naturam, neque in eis consuetudines feudales,
quas dicimus jus commune feudorum, in pluribus præcti-
cantur, tam scilicet circa inhabilitatem Clericorum, ut
advertitur pluries in præcedentibus, ac etiam infra, *disc. 54.
& in aliis*, quam etiam circa qualitatem servitii militaris,
seu personalis, quod in hoc pacifico Ecclesiastico Principa-
tu non est in usu, ac etiam circa renovationem a novo feudi
successore petendam infra annum, & diem, cum nova
præstatione juramenti fidelitatis, ut infra, *disc. 59.* cum
id sit in usu tantum respectu feudorum majorum, & Rega-
lium, potius ex lege particulari investituræ, quam ob hujus-
modi leges feudales, juxta casum, de quo apud Pont. *de-
cis. 1.* non autem in hujusmodi feudatariis inferioribus, qui
veniunt sub nomine, ac sphaera Baronum, cum itorum
respectu illa Castra, & loca jurisdictionalia, quæ haben-
tur in feudum, in alio differre non videantur ab aliis cau-
sis, quæ retinentur in natura allodii, nisi pro obligatione
solvendi tributum, seu servitium reale singulis annis, sub
rigore Constitutionis Gregorii XIII. de qua supra *disc. 5.*
ac etiam super restrictione successionis ad personas in inve-
stitura comprehensas, ideoque clarus error videtur adhibere
terminos *dict. leg. Imperialis.*

9 Revolvebantur etiam antiqua jura Communitatis, & præsertim circa veritatem tituli de anno 1216. & circa validitatem sententiæ Magalotti, & laudi Ducis Petri Aloysii Farnesii, sed meo judicio frustra, quoniam advertebam, quod hujusmodi inspectio cadere potuisset quando de præsentis Communitatis peteret dictæ sententiæ, vel laudi executionem, secus autem ad effectum sustinendi transactionem, quodque ista afficiat etiam successores, quoniam sententia, & laudum, aliaque jura indubitanter constituerent saltem casum in nimium probabili dubietate, cum majori assistentia præsumptionis ad favorem Communitatis, quæ obtinuerat, ut propterea dici deberet concordia bona fide inita, quæ afficeret etiam successores independentes, ex deductis in hoc discursu, & latius sub tit. de fideic. disc. 173. & seqq. & sub tit. de emphyt. disc. 52. & sæpius, sed quoniam plures repetitæ fuerunt disputationes, in quibus Scribentes multa cumulabant super observantia legum feudalium etiam in Statu Ecclesiastico, idcirco desuper edidi particularem discursum, de quo infra disc. 135. ubi videndum.

N U L L I U S

S E U, &c.

V I N D I C A T I O N I S F E U D I.

Responsum pro veritate suppressis nominibus.

An primogenitus, cui ex lege Investituræ, seu ex ordinatione majorum debita erat integra successio feudi, admittendo secundogenitum ad eundem feudi possessionem, & venditionem, cum æquali participatione pretii, sibi præjudicet vel ne, ita ut portionem a secundogenito venditam possit vel ne vindicare, seu agere ad pretium contra eundem secundogenitum?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 **V**erbum, quilibet, tribuit totum actum uni, & idem facit verbum, in solidum.
- 3 **U**bi duo æque principaliter contrahunt, non curatur, quis sit principalis, & quis fidejussor.
- 4 **A**n Bulla Baronum locum habeat in debito-fidejussorio remissive?
- 5 **Q**uando feudatarius, vel fideicommissarius, aut alius successor impugnet alienationem a prædecessore de ejus consensu factam.
- 6 **Q**ue differentia sit inter consentientem solum alienationi, ac facientem æque principaliter alienationem.
- 7 **E**mpior damnificatus remanere non debet ab assertionem venditoris, etiamsi sciat, vel suspicetur vinculum.
- 8 **A**n feudum antiquum dividuum possit cum assensu Domini erigi in primogenituram remissive?
- 9 **C**lausule præservativa excludunt a præjudicio.
- 10 **D**eclaratur quomodo id procedat.
- 11 **C**onsentens alienationi rei feudalis, vel fideicommissarii adhuc petit pretium ab alienante.
- 12 **D**erogatio fideicommissi obtenta ex minus vera causa, seu cum falso præsupposito est nulla.
- 13 **L**eges feudales, & prohibitio alienandi non procedunt in feudis franchis omnino impropriatis.
- 14 **I**deoque sæmina proximiores excludunt agnatos.
- 15 **I**n licentia, vel assensu obtento ad superabundantem cautelam non attenditur surreptio.
- 16 **D**e potestate Principis derogandi fideicommissis, & primogenituris remissive.
- 17 **A**n inter primogenituras, & fideicommissa adsit differentia, & de primogeniis, & majoratibus Hispania diversis ab illis Italia, & aliorum locorum?
- 18 **A**n primogenitura possint stare in suspensio, & aliquo tempore vacare remissive?
- 19 **P**ossessor fideicommissi, vel primogenitura potest alienare, ejus jure, seu vita durante.
- 20 **F**eudatarius, qui alienationem feudi revocare potest ob defectum assensus, tenetur ad pretium, ac damna, & interesse.
- 21 **I**dem in Ecclesia, vel minore.
- 22 **Q**uid in Regno per revocationem competentem in vim Constitutionis Constitutionem Divæ memoriæ.
- 23 **A**n & quando primogenitus possit ejus juri renunciare, & admittere secundogenitum ad æqualem participationem?

Card. de Luca, Lib. I.

D I S C. L.

F eudum Imperiale ab ann. 300. & ultra possessum per majores in forma dividua, & ut dicitur juris Longobardorum, juxta generalem consuetudinem Lombardiæ, aliarumque Italiæ partium, exceptis utriusque Siciliæ Regnis, in duas lineas, seu Colonnellos divisum, utriusque lineæ unici superstites, & propriæ respectivè portionis possessores, curarunt retroacto sæculo reducere ad formam feudi juris Francorum, instituendo desuper primogenituram in vim Imperialis indulti concedentis facultatem testandi, ac libere disponendi, tanquam de feudo franco, & libero, cum autem ex uno prædictorum ita disponentium duo filii masculi superstites fuissent in pupillari ætate utriusque nomine eorum tutores Imperialem renovationem suæ portionis obtinuerunt, & successive ambo facti majores dictam proprii parentis portionem possederunt, deindeque sub expressione Cæsareæ facultatis disponendi de feudo tanquam franco, & alienabili, ambo in solidum, tanquam domini, & possessores, dictum feudum pro eorum portione cuidam extraneo vendiderunt, recepto æqualiter pretio, sequuta vero morte secundogeniti, prætereundem cœpit primogenitus superstes, ab eodem emptore vindicare posse dictæ portionis medietatem venditam a dicto secundogenito, utpote nullum jus in ea habente, dum stante erectione primogenituræ, integra, & præcipua successio feudi sibi tantum debita erat, unde desuper pro veritate, incertum est ex cujus parte, consultus

Respondi, hujusmodi præteritionem probabiliter experibilem videri contra hæreditatem, & bona dicti secundogeniti, ad pretium in eum ex re non sua obventum, nullatenus vero contra emptorem, & ad ipsum feudum venditum, ad ita sentiendum motus, quia uterque cum verbo *quilibet* & verbo *in solidum* hujusmodi venditionem fecit, ex singulis enim dict. verbis, fortius vero unitis resultat, actum totum adjudicari cuilibet, perinde ac si unus ex eis totum fecisset, ad text. in l. si non singula, C. si certum petatur, cum Concord. per Barbof. claus. 72. in fin. & dictione 320. num. 4. cum aliis de quibus proxime infra.

Idque verum, quamvis in contractu vera unus esset principalis, alter vero accessorie, & consecutive interveniret in gratiam dicti alterius principalis contrahentis, a quo relevandus esset, quoniam respectu tertii, cum quo contrahitur, si tanquam principalis, & in solidum contrahere profiteretur, habetur pro principali, & correo, quamvis inter se ipsos vera unus esset principalis debitor, alter vero fidejussor, Greg. & Adde. dec. 167. & 445. Burat. & Adde. dec. 674. & habetur hoc tit. ad materiam Bullæ Baronum in Romana pro Montemellino, & in altera Romana pro Caetanis, super puncto, an Bulla Baronum locum habeat in alienis debitis, ad quæ Baro tanquam fidejussor se obligavit, quoniam ad tertium inquirere non pertinet, quis eorum esset principalis, & quis accessorius, & an jura, seu bona in contractum deducta, ad unum, vel alterum potius pertinerent, dum utriusque, & cujuslibet eorum in solidum fidem sequitur, potissime vero, ubi actus est contemporaneus, juxta distinctionem, de qua in proxime allegatis aliis causis ad dictam materiam Bullæ Baronum.

Difficultas etenim in hoc proposito duorum eandem rem vendentium, seu ubi unus vendit, alter vero assentitur, intrat ubi jus assentientis non competeat de præsentis, sed de futuro, sive partim de præsentis, & partim de futuro, ut est, exempli gratia, quando hæres gravatus, seu fideicommissi possessor aliquam rem vendit de consensu alterius, ad idem fideicommissum post ipsius venditoris mortem, vel alium casum vocati, tunc enim intrat quaestio, an illa consensus censeatur solum præstitus pro jure tunc, & de præsentis competentis pro ejus portione, sive ad effectum habilitandi possessorem, ut citra incursum caducitatis, vel alterius poenæ illum actum facere posset, absque tamen remissione juris eventualis, & de futuro ad ipsius assentientis favorem purificandi, juxta deducta apud Surd. conf. 70 ubi de duobus fratribus insimul vendentibus, Fusar. q. 560. Rosenth. de feudis, cap. 9. concl. 77. apud quas cæteri, ac juxta casum de quo in Romana locorum montium 16. Januarii 1662. & 23. Januarii 1664. coram Ninot, ubi de duobus fratribus insimul possidentibus quadam loca montium fideicommissaria pro eorum jure, & vita, cum ipsius fideicommissi vinculo, an scilicet eorum superites ab emptore vindicare posset medietatem per morte alterius

rius fratris jure fideicommissi sibi delatam, non obstante quod insimul vendiderint, & deciditur affirmative, & de quo casu, illum explicando, actum habetur in Romana locorum Montium de Panellis *sub tit. de Regalibus* cum similibus, atque habetur pluries in sua materia *sub tit. de fideicom.*

6 Ubi vero agitur de jure jam delato, & de presenti, tunc casus videtur extra controversiam, potissime ubi jus habens non intervenit pro simplici præstatione consensus dati pro eo jure, & interesse, quod haberet, quo casu etiam emptor tutus est, sed intervenit tanquam principalis contrahens, & insolidum, ex deductis apud *Surd. d. conf. 70. Rosenth. & Fufar. locis citatis*, & conferunt quæ habentur in Tiburtina Salviani *sub tit. de dote*, & alibi super puncto, an emens rem a viro tueri possit ex juribus dotalibus anterioribus mulieris in d. venditione intervenientis, distinguitur enim, quod aut dictus interventus est pro simplici consensu, & tunc iste aliud non operatur, nisi remissionem hypothecæ super illa re, juxta terminos textus in *leg. finali, C. de remis. pignorum*, non autem translationem jurium dotalium in emptorem, seu remissionem alterius juris de futuro, secus autem si ipsa mulier, tanquam condomina, & principalis venditrix æque principaliter vendat, ac evictionem promittat, cum tunc emptor utriusque, & cujuslibet ipsorum in toto fidem sequi dicatur.

7 Clarius vero in hac facti specie, quia in venditionis Instrumento explicite narratum fuit, utrumque fratrem, sequuta morte patris, fuisse ab Imperatore de feudo renovatum, atque utrumque esse æqualiter dominum, & possessorem cum jurata assertionem super veritate omnium narratorum, eorumque manutentione, unde propterea, nullo jure, nullaque ratione sustentabile dicebam, ut emptor ignarus, ac bonæ fidei damnificatus remanere deberet cum lucro venditoris mendacis ita cum falsa assertionem eum decipientis. Quinimmo etiam si emptor hujusmodi primogenituræ conscius esset, adhuc tamen dicebam hujusmodi scientiam in nihilo præjudicare.

8 Cum enim non extra quæstionem sit, an in feudo antiquo pacti, & providentiæ possit Feudatarius, etiam de assensu Domini, erigere primogenituram in præjudicium secundogenitorum, aliorumque agnatorum ex lege Investituræ vocatorum, ex iis, quæ habentur deducta *hoc eod. tit. in Mutinen. feudi de Montecucolis*, in Mantuana feudi de Gonzaghis, & in aliis, idcirco emptor, non obstante explicita scientia hujusmodi erectionis primogenituræ, videns primogenitum admittere secundogenitum ad condominium, & æquale jus, credere potuit, vel dictam primogenituram ex defectu potestatis, seu invaliditatis assensus non subsistere, vel primogenitum suo juri, & favori renunciare voluisse.

9 Et quamvis in quibusdam motivis insinuaretur, primogenitum credere a quocumque præjudicio se præservalle per quasdam clausulas præservativas in eodem Instrumento adjectas, per quas salva remanere jura consentientis, cæteris allegatis, habetur apud *Peregr. de fideicom. art. 40. n. 70. Fufar. d. q. 560. nu. 29. Rosenth. d. cap. 9. concl. 18. n. 7.* & in *Glof. littera F. nihilominus non videbatur tutum fundamentum in ordine ad emptorem, sed bene in ordine ad dictum fratrem secundogenitum, pro jure contra eum competentem pro reintegratione, & ne per dictam coæqualem admissionem ad vendendum, censeretur sibi in jure primogenituræ præjudicasse, clausulæ liquidem præservativæ intelliguntur semper compatibiliter, ac ita & taliter quod non resultet contradictio, seu subitanea correctio, & sic in aliis quam in expressis, Oldrad. conf. 330. in fine, Honded. confil. 86. num. 47. lib. 2. Barbof. claus. 157. n. 5. cum seqq. Seraph. decis. 1445. num. 4. Buratt. & Adden. dec. 193. 375. & 541. dec. 440. num. 11. p. 4. rec. tom. 2.*

10 Stant enim bene simul, contrahentem sibi præjudicare quoad tertium, & tamen ejus jura salva, & illæsa remanere quoad eum, pro quo contraxit, ut habemus in materia fideicommissaria, quod per consensum præstitum a vocato alienationi factæ per gravatum, tutus est quidem emptor, non tamen renunciatum censetur fideicommissio, neque alienans liberatus a pretii restitutione, ejusdemque fideicommissi reintegratione, ad text. in *l. item veniunt, §. hac adversus, ff. de petit. hered. cum Concord. deductis per Fufar. de fideicommissis, q. 627. n. 54. Merlin. decis. 831. Rot. in Bonon. fideicommissi de Luparis 12. Decembris 1659. & 4. Junii 1660. coram Meltio, de qua causa habetur actum in sua materia *sub tit. de fideicommissis*, ubi latius de hujusmodi conclusione, ut pariter habemus de muliere una cum*

viro vendente fundum dotalem, seu consentiente eidem viro vendenti rem suam, vel de fideiussore se obligante tanquam correum, ac principaliter, & insolidum, sive de accomodante fundum censitum, ac patiente per alterum super eo censum imponi, cum similibus.

Motivabatur ex parte dicti primogeniti de surreptione, & invaliditate assensus Imperialis præstiti dictæ alienationi, unde propterea ex pluribus Regnicolarum auctoritatibus copiose collectis inferebatur etiam ipsimet alienanti licitum esse contravenire, surreptio autem dupliciter deducebatur, primo quia facta erat mentio fideicommissi per majores super illo Castro ordinati, non autem primogenituræ, quasi quod ob hujusmodi qualitatem Imperator non concessisset assensum, vel difficilius, nam aliud est simplex fideicommissum, aliud vero majoratus, seu primogenium, & secundo ob minus veram causam narratam quarundam indigentiarum vera non subsistentium, unde propterea inferebatur ad nullitatem hujusmodi derogationum, quæ ex minus vera causa, seu alias surreptitæ obtinentur, ut cæteris plene collectis, quos multiplicium allegationum amator de facili ibi videre, atque exinde juxta modernum stylum transcribere potest, habetur apud *Salgad. in Labyrinth. p. 1. cap. 37. cum seqq. & per Rotam decis. 325. & 363. p. 10. rec. Firmiana fideicommissi 31. Januarii, & 20. Junii 1653. coram Peutingero, & 18. Maji 1657. cor. Priolo.*

Verum de isto quoque fundamento dubitabam, siquidem aut dictus assensus considerandus venit tanquam requisitus ad validandam, & informandam feudi alienationem alias prohibitam *ex c. Imperialem de prohib. feud. alien. per Frider.* & hæc inspectio non intrabat, cum hoc feudum ab eodem Imperatore penes prædecessores effectum esset francum, & alienabile, ideoque ita præstitus fuit assensus generalis, sive ita feudum omnino impropriatum fuit, ita ut feudorum legibus non subjaceat, neque regulandum sit juxta ea, quæ habentur in Mantuana feudi super puncto successionis, & in Massanen, Cattrorum, & in aliis *hoc eod. tit.* potissime stante declaratione Aulici Consilii ejusdem Imperatoris occasione defectæ lineæ masculinæ in altera hujus feudi portione, superstitæ femina ex ultimo masculino.

Cum enim isti agnati prætenderent juxta leges feudales, 14 ipsis quamvis remotioribus, dicta femina proximiori exclusa, successionem debitam esse, contrarium decisum fuit, ex d. ratione omnimodæ impropriationis feudi, juxta casum præcisum, de quo in dicta Mantuana, ideoque cum assensus prædictus in ordine ad naturam feudi necessarius non esset, sed obtentus ad superabundantem cautelam, ejus defectus non attenditur, nisi quoties constaret, partes illum desiderasse, tanquam conditionem potius, quam tanquam solemnitatem, ut ita distinguendo habetur in eadem proxime allegata Mantuana feudi super puncto primogenituræ, & est generalis propositio, ut in iis facultatibus, & licentiis, quæ non necessaræ obtinentur solum ad superabundantem cautelam, non curentur hujusmodi defectus, ad not. in *l. testamentum, C. de testam. Gabr. conf. 92. num. 7. l. 1. Cyriac. contr. 328. nu. 27. Rot. dec. 173. n. 11. & seqq. part. 7. recent. & frequenter.*

Si vero dictus assensus consideratur, ut verius considerandus est, tanquam derogatio alterius obitaculi resultantis a primogenitura erecta per majores ut supra, & tunc præsupposita juxta hodie communem, & receptam opinionem potestate Principis derogandi fideicommissis, & primogenituris, ut quicquid de illa aliqui dubitaverint apud *Peregr. de fideicom. art. 24. nu. 44. & art. 52. num. 153.* pluries deductum habetur *hoc eod. tit. ad materiam Bullæ Baronum*, per quam hujusmodi derogatio generaliter inducta est, prout tanquam absoluta potestas supponitur apud *Salgad. & collectos apud eum, & in Rotæ decisionibus supra allegatis super hujus derogationis invaliditate ob surreptionem, & falsam causam.*

Quatenus pertinet ad voluntatem, ad quam hujusmodi quæstiones hodie restringuntur, prorsus leve mihi videbatur primum fundamentum deductum ex omiſsa qualitate primogenituræ, ac narrativa fideicommissi in genere, tum quia illud enunciatum erat cum mentione præcisa diei, & anni ejus ordinationis, tum etiam quia, ut habetur plene examinatum in Bonon. primogenituræ de Luparis *sub tit. de fideic.* in Italia, aliisque regionibus extra Hispaniam, nulla videtur adesse differentia inter primogenituras, aliaque fideicommissa, nullaque concurrat specialis qualitas, seu privilegium, nisi circa ordinem succedendi, quod scilicet fideicommissum defertur omnibus æqualis

æqualis gradus ejusdem generis vocati, primogenitura vero non nisi primogenito, in reliquis autem est fideicommissum, ea vero, quæ habentur per Hispanos circa illorum primogenitorum, & majoratum privilegia, & qualitates speciali mentione dignas, proveniunt, vel ex illis iuribus municipalibus, vel ex speciali qualitate, quia illa primogenia cum regia auctoritate ut plurimum eriguntur, atque annexam habent quandam jurisdictionem, & præeminentiam, itaut ibi faciant eam figuram, quam in Italia, in Germania, & alibi faciunt feuda, & Baronix, unde ponderant iidem Molina, & cæteri, Religiosos fideicommissorum de jure communi alias capaces, ob dictam annexam administrationem esse illorum majoratum, & primogenitorum incapaces, cum aliis differentiis, & ponderationibus deductis in dicta Bonon. primogenituræ de Luperis, occasione disputandi articulum, an ea, quæ per Hispanos communiter firmantur de primogenitura non remanente in suspenso, neque temporis momento vacante, procedant in primogenituris Italiæ, aliarumque regionum extra Hispaniam, & firmatur omnino veriorum esse negativam.

Satis vero considerabile erat alterum fundamentum falsæ, ac ineptæ causæ, cujus ratione admittebam tanquam absolutum, juxta superius allegatas auctoritates, derogationem remanere invalidam, verum advertebam hoc motivum suffragari posse filiis, & successoribus ipsorum alienanrium jure proprio, & ab eis independenter venientium, non autem ipsismet, vel quia concessa est fideicommissariis de jure (ubi specialis prohibitio non accedit) facultas alienandi, eorum vita, seu jure durante, ex collectis per Fufar. de subj. 9. 525. n. 17. & 527. n. 5. Rota decis. 328. n. 27. p. 10. rec. ubi Concordantes ad satietatem, ideoque donec ipsi vivunt, vel eorum alter, alienatio favore emptoris sustinetur, vel quia ubi etiam ratione nullitatis concederetur venire adversus factum proprium, in ordine ad ipsum corpus feudi recuperandum, non tamen exinde resultat exemptio a restitutione pretii, ac a damnis, & interesse, tum ob promissionem evictionis, tum etiam quia nullitas resultabat ab ipsius venditoris culpa, & mendacio, ut ultra generalia, in specialibus terminis Feudatarii revocantis alienationem feudi ex defectu assensus, plene deductum habetur apud Hodiern. contr. 26. n. 57. & seqq. & in fortioribus terminis Ecclesiæ, vel minoris retractantis alienationem ex defectu causæ, & solemnitatis invalidam, habemus, quod licet non teneantur ad damna, & interesse, tenentur tamen ad restituendum pretium acceptum, vel saltem quantum in ejus utilitatem verum est, Duran. decis. 256. n. 5. & seqq. Roj. decis. 227. & in aliis plene collectis per Aden. ad decis. 444. n. 59. & seqq. p. 4. rec. tom. 2. ideoque nil suffragabatur posse vindicari pretium, si aderat obligatio evictionis.

Neque observabam intrare auctoritates Regnicolarum, quibus Motivantes ignitebantur, tum quia facultas revocandi alienationem competens eidem alienanti ex defectu assensus, procedit ibi magis de plano ob expressam, ac litteralem legem particularem contentam in Constitutione incipienti. *Constitutionem diva memoria*, tum etiam quia, ea quoque attempta, de jure intrare debet obligatio ad damna, & interesse, sed ibi non intrat ex quodam stylo, & usu, ut advertitur apud Hodiern. d. contr. 26. adhuc tamen restituitur pretium una cum interesse, & repetitur feudum una cum fructibus, juxta ea quæ in casu converso emptoris revocantis contractum, ac restituentis fructus, petentis tamen interesse pretii soluti, habentur in Bojanen. hoc eod. tit. Potissime quia, ut supra consideratum est, dum agitur de primogenitura ex sola privata dispositione resultante, nihil prohibere videtur, quin ejusdem primogenituræ possessor suo juri, suæque prærogativæ renunciando, admittat secundogenitum ad cœquale dominium, & successionem, ut in proposito primogeniti suo juri renunciantis habetur in Romana legitimæ hoc tit. & habemus etiam in masculis admittentibus feminas ad cœqualem successionem, statutaria exclusionem non obstante, cum similibus, quia est favor principaliter privatus, quo potest quis nolle uti.

Tunc autem observabam concedendam non esse hujusmodi facultatem primogenito agnoscenti successionem feudi, quando ex lege Investituræ ageretur de feudo individuo, puta ratione dignitatis, sive quia feuda essent juris Francorum, prout sunt in utriusque Siciliae Regnis, cum tunc divisio tanquam species prohibitæ alienationis resultaret, & quia nullum jus, nullaque servitus, vel hypotheca, quæ respiciat ipsum corpus feudi, sine assensu constitui potest, aliudque non conceditur, nisi facultas admittendi ad parti-

icipationem fructuum, seu eorum commoditatem, ut quid nudi facti, quando feudi substantiam non percutiat, ut in Romana seu Status Ecclesiastici infeudationum, & in aliis frequenter hoc tit. secus autem ubi de hujusmodi primogenituris accidentaliter, & privata auctoritate erectis in hujusmodi feudis, vel ut supra impropiatis, & alienabilibus redactis pene adinstar alodialium, vel de sui natura dividuis ad formam juris Longobardorum, quia tunc nil videtur obstare, quod id prohibeat quoad ipsum admittentem, secus autem quoad primogenitum successorem jure propria independenter venientem.

S U M M A R I U M.

- 1 **D**E materia fideicommissorum, & majoratum.
- 2 **A**n, & quando primogenitus admittere possit secundogenitum ad successionem feudi?
- 3 **D**e differentia inter primogenituras, & majoratus.
- 4 **P**otest admittere ad participationem fructuum.

ANNOT. AD DISC. L.

EA, quæ continentur in hoc discursu, percutere potius videntur materiam fideicommissariam, tam circa differentias inter majoratus Italiæ, & Hispaniæ, de quibus tit. de fideicom. disc. 1. cum plur. seqq. & præsertim disc. 7. ubi de puncto, an successiones possint stare in suspenso, quam etiam circa derogationes concessas a Principe, de quibus ibid. disc. 165. & in aliis.

Quatenus vero pertinet ad punctum principale, an scilicet primogenitus admittere possit secundogenitum ad cœqualem successionem feudi, quod ad formam juris Francorum cum ordine primogenituræ deferatur, extranea videntur ea, quæ habentur apud Hispanos super illis primogenituris, & majoratibus, ex plene relatis per Oleam de cess. jur. tit. 3. quest. 3. Aden. ad Molin. lib. 3. cap. 2. a. n. 21. Gallerat. de renunc. cap. 52. an scilicet major natu possit natu minorem secum admittere ad successionem, quoniam juxta ea, quæ habentur infra in Januen. Feudi Arquati disc. 114. longa differentia est inter illos majoratus, qui ex privata dispositione ordinantur in bonis alodialibus indifferentibus, obento desuper privilegio Regio ad certos effectus honorificos, & privilegiatos, & inter feuda, quæ ex dispositione juris communis, vel particularis, vel ex lege investituræ, sint de sui natura individua, & non admittant pluralitatem successorum. Primo etenim casu videtur privilegium privatum majoris natu, seu primogeniti, obtinendi integram successionem, & excludendi alios natu minores, ideoque potest suo favori renunciare, eodem modo, quo sub tit. de success. pluries habetur de masculis excludentibus feminas a successionem in vim statuti, quod volentes possunt eas admittere, istoque casu majoratus, vel primogenituræ in bonis indifferentibus, aliud non videtur subesse obtaculum annullativum actus talis admissionis, nisi illud quod resultet ab enixa voluntate testatoris, vel a præjudicio successoris, terminato jure ejus, qui voluit sibi præjudicare.

Secus vero est in feudis de sui natura individuis, quoniam in eis urget positiva resistentia legis prohibentis alienationem, sub qua sine dubio venit divisio, etiam impropria, & intellectualis, quæ resultat a reservatione usufructus, vel ab impositione alicujus oneris, vel servitutis ex pluries insinuat in materia refutationis, & per consequens termini sunt omnino dispares.

Ista igitur admisso non est practicabilis, nisi in sola commoditate considerata ut quid facti, non autem ut quid juris, juxta ea, quæ habentur infra disc. 61. & 110. & alibi pluries, & præsertim sub tit. de pension. Ac etiam juxta eam distinctionem, de qua habetur sub tit. de location. disc. 26. & 27. inter socium, & participem utilium cum similibus, idque est contingibile etiam pro majori commoditate primogeniti possessoris feudi, puta ut se eximat ab onere vitæ militiæ, seu appannaggi præstandi secundogenito in pecunia singulis annis, vel temporibus, ut ita eos admittat ad fructuum, & emolumentorum proportionatam participationem, intacta penes ipsum remanente substantia, vel individualitate feudi.

FERETRANA SERVITIORUM
PRO COMMUNITATE, ET HOMINIBUS OPPIDI
SANCTÆ AGATHÆ, EJUSQUE
CASTRORUM

CUM CAMERA APOSTOLICA.

Casus in parte resolutus pro Vassallis.

Devoluto feudo, an ea servitia, munera, commoditates, & emolumenta, quæ Vassalli præstabant Feudatario, præstari debeant Camera, seu Domino directo?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 *Angaria, & perangaria in Feudatariis, & Dominis inferioribus prohibita, quia de regalibus.*
- 3 *Et si de facto adsint, præsumuntur, vel ex concessione, vel facultativa benevolentia.*
- 4 *Quæ adminicula in proposito suffragentur pro justificanda eorum possessione, & excludenda dicta mala præsumptione?*
- 5 *Sola possessio absque titulo saltem colorato in his materiis non sufficit.*
- 6 *Servitia, vel munera præstata Domino a subditis, an censeantur jure dominicali, vel intuitu personali?*
- 7 *Consuetudo locorum adjacentium pro interpretatione attendenda est.*

D I S C. LI.

1 **C**um Fregosi, alias in Republica Januensi potentissimi, ex caulis apud Historicos satis notis, a Patria exulare, atque a summis divitiis ad extremam pene paupertatem redacti, in eorum feudo Sanctæ Agathæ in Statu Ecclesiastico se recipere coacti essent, illi benevoli, & obsequentes Vassalli, paleas, ligna, aliaque ad victum necessaria cum eorum animalibus gratis asportare consueverunt; Devoluto autem feudo per lineæ extinctionem, Ministri, seu Appaltatores Camerales cogere cœperunt Vassallos ad eandem asportationem lignorum, palearum, aliarumque rerum; sed jura Communitatis, & Vassallorum tuendo, indebitas dixi molestias, ideoque per Superiores in forma extrajudiciali prohiberi obtinui, quia de jure cautum non est, subditos, & Vassallos erga Dominum directum, vel utilem ad hujusmodi onera teneri, cum potius angariæ, & perangariæ, tanquam de regalibus, in Dominis inferioribus sint prohibita, ad tex. in c. 1. *quæ sint regalia*, cum aliis deductis in Sabinen. Status Montis Libretti *hoc eod. tit.*

2 Et licet Subditi hujusmodi servitia præfatis Dominis præstare soliti fuerint, ex hoc tamen non inferitur ad obligationem coactivam in futurum, nisi privilegium, legitima conventio, seu immemorabilis consuetudo accedat, præsumuntur enim alias præstata, vel per metum, & concussionem (quod tamen in Statu Ecclesiastico non præsumitur, ex deductis in dicta Sabinen. Status Montis Libretti) seu verius ex facultate, & benevolentia, per quam nec præscriptio, nec possessio manutemibilis inducitur, Gabr. *de præscript. concl.* 10. Buratt. & Adden. *decis.* 312. Adden. ad Greg. *dec.* 162. & in his terminis servitiorum Galeota, *lib.* 2. *contr.* 42. n. 1. & per tot. Capobl. *de Baronib. prag.* 1. n. 214. cum seqq. & n. 339. & *prag.* 11. n. 219. cum seqq. Rovit. in *prag.* 16. *de Baronibus*, n. 2. & 3. Rosenthal. *de feudis*, c. 12. *concl.* 12. n. 26.

3 Maxime quia non docebatur de aliqua coactione, Vassallis recusantibus, facta cum subsequuta acquiescentia, & partitione, quo casu in Statu Ecclesiastico (ubi cessat præsumptio violentiæ, & concussionis de facto) probabilius dixi in dicta Sabinen. Status manutentionem Domino competere, nec aliqua concurrebant adminicula suadentia, quod hujusmodi servitia Domino debita essent, quia nempe inter introitus, & emolumenta feudi descripta essent, sive quod in feudi pretio, & valore de illis ratio habita fuisset (prout fuit in dicta Sabinen.) quod in specie consideratur per Capobl. ita se declarantem *vol.* 2. *cap.* 4. & melius *cap.* 6. *per tot.* ubi in specie n. 11. de paleis, & bene a Pont. *conf.* 97. n. 26. *vol.* 1. ubi quod sola possessio absque aliquo titulo saltem colorato, sive absque adminiculis non sufficit, ideoque facti circumstantiæ omnino suadent, id fequutum esse ex actibus facultativis, & ex benevolentia, commiserationis etiam motivum habente erga illorum Do-

norum personas, eo modo, quo passim videmus Episcopis, aliisque superioribus benevolis, per Clericos, aliosque subditos, munera, & servitia præstari, quæ tamen vel a successoribus non ita gratis, vel Sede Vacante per Vicarios Capitulares, seu Oeconomos exigi non possunt; ubi etenim dubitatur, an Dominus jure personali, vel jure feudi aliqua possederit, vel quæsierit, ad præsumptiones, conjecturas, & verisimilitudines recurrendum esse, aliis allegatis, admonet Rosenthal. *d. feud. c.* 10. *concl.* 44. n. 7.

4 Clariora hæc reddi dicebam ex consuetudine locorum 7 adjacentium Status Urbini, ubi ex benevolentia subditorum erga Ruvereos, multa præstabantur servitia, & munera, a quorum exactione, devoluto Statu, Camera Apostolica, ejusque Officiales abstinerunt, illis solum retentis, quæ ex probationibus, vel adminiculis constabat ex obligatione, & jure feudi præstata fuisse, consuetudo autem locorum adjacentium, & vicinorum tanquam observantia interpretativa satis attendenda venit, ut aliis allegatis Rota in Forosempronien. seu Eugubin. emphyteusis 16. Junii 1636. cor. Coccino post Paitell. *dec.* 19. n. 30. & 32.

ANNOT. AD DISC. LI.

Ista materia servitiorum, & angariarum cadit potius sub tit. *seqq. de Regal.* ubi de hoc agitur, præsertim *disc.* 146. ac etiam aliquid habetur infra *disc.* 65.

Et quod sola possessio in regalibus non sufficiat, supra *disc.* 40. n. 2. & advertitur *d. disc.* 146. ac etiam *disc.* 81. *de Regal.* Ad dignoscendum item, an præstatio servitiorum fuerit ex affectione personali, vel ratione officii, cum sit quæritio potius facti, quam juris, certam non recipit regulam uniformem, sed pendet a singulorum casuum circumstantiis, conferre autem videntur ea, quæ super interpretatione legatorum habetur *tit. de legat. disc.* 22. & 32.

F A R F E N. B O N O R U M
PRO UNIVERSITATE OPPIDORUM, ET INCOLARUM
ABBATIÆ FARFEN.
CUM ABBATE, SEU CARDINALI COM-
MENDATARIO.

Causa pendet in Rota.

Annus & dies a jure feudorum præscriptus ad petendam renovationem Investituræ an & quando possit per Dominum abbreviari, & quid in emphyteusi? & de natura concessionum Abbatæ Farfen.

S U M M A R I U M.

- 1 **D**E qualitate concessum Abbatæ Farfen.
- 2 *Renovatio feudi infra quantum tempus petenda sit, & an Dominus possit abbreviare annum, & diem?*
- 3 *Bona dictæ Abbatæ ex consuetudine sunt in commercio adinstar allodialium.*
- 4 *Dictæ concessionem sunt potius emphyteutica quam feudales.*
- 5 *Leges feudales an servanda in materia emphyteutica, & an a feudo ad emphyteusim valeat argumentum?*
- 6 *Terminus petendi renovationem in feudis an procedat in emphyteusi?*
- 7 *Dominus nec volens potest ista bona pro se retinere, sed tenetur renovare.*
- 8 *Agnatus, vel proximior, cui debetur renovatio, quale jus, vel qualem actionem habeat.*

D I S C. LII.

Omnia bona, quæ possidentur per Incolas 26. Oppidorum, & locorum existentium intra limites Abbatæ Farfen. sive ex eo, quod iidem illorum possessores, ob continuos bellorum motus, ea dederint sub dominio Ecclesiæ in protectionem, ut est probabilius, sive quod Abbas antiquus Dominus ea concesserit novis habitatoribus, sunt sub dictæ Abbatæ directo dominio, sub quodam satis tenui Canone concedi solita in forma pacti, & providentiæ ad tertiam generationem pro se, filiis, & nepotibus, cum juramento fidelitatis, & sub quibusdam prohibitionibus non alienandi in non subditos Abbatæ, & per antiqua Statuta, ita semper observata, non potest Ecclesia in casu devolutionis ea pro se retinere, sed aliis concedere, seu renovare tenetur, soluto.

soluto tamen quodam laudemio, ad rationem decem, vel respectively quinque pro centenatio, quam tamen summam consuetudo ad minorem reduxit, & quamvis formula Investituræ sit pacti, & providentiæ, eadem tamen consuetudo, ex commercii forsan necessitate resultans, induxit, hujusmodi bona, Investitura durante, redacta esse adinstar allodialium liberæ dispositionis, ac ceteri hæreditaria, itaut etiam in hæreditate remanere dicatur jus petendi renovationem, ut constat apud Peniam *decif. 1221.* apud Buratt. *dec. 87.* & in aliis, de quibus infra, & in alia Farfen. *sub tit. de emphyteusi.*

Cum autem observantia dederit, Abbatem pro renovationibus concedendis expectasse proximiores, vel alios, ad quos post finitam tertiam generationem, jus illam petendi pertinet, per annum, & diem, adinstar eorum, quæ in feudalibus renovationibus disposita sunt *in cap. 1. §. 1. & §. est & alia, quæ fuit prima causa benef. amittent.* modernus vero Abbatia Cardinalis Commendatarius prætenderet sibi competere jus abbreviandi dictum terminum, se opponentibus universitatibus, introducta fuit causa in Rota cor. Cerro, & assumpta disputatione,

Ex parte Abbatis dicebatur, hujusmodi bona non esse emphyteutica, seu feudalia, juxta feudales consuetudines regulanda, stante juramento fidelitatis, ac etiam obligatione, ad formam antiquorum statutorum, militandi, & præstandi personaliter servitium in Exercitu Abbatis, quando occasione belli ab eo convocari contingat, unde propterea feudalitatis requisita concurrebant, potissime consentientia in juramento fidelitatis, & servitio personali Domino præstando in bello, consequenter de plano intrare dispositionem *text. in d. c. 1. §. 1. & §. est & alia, quæ fuit prima causa benef. amitt.* ubi clare habetur, Dominum abbreviare non posse terminum anni, & diei feudatario renovationem petere debenti, Investitura adhuc durante, secus autem ubi finita Investitura, & devolutione sequuta, agitur de nova concessione ex integro facienda, potius proximioribus antiqui feudatarii, quam extraneis, juxta receptam æquitatem quæ originaliter tribuitur *glos. & Bart. in l. 1. ff. de aqua quotid. & astiva,* & cum hac distinctione passim pertranseunt feudistas, ut per Ifern. Alvar. & alios, de quibus Rosenthal. *c. 6. concl. 30. n. 30. & in glos. lit. B. & concl. 43. 44. & 57. Schrader. p. 6. cap. 2. nu. 2. Laratha theatr. feud. tom. 1. part. 4. dilucidat. 30. Caldas de renovat. emphyt. l. 1. g. 11. a Pont. dec. 1. n. 8. Giurb. de success. feud. §. 1. gl. 14. n. 45.* Unde cum præsens controversia esset de renovatione concedenda post finitam Investituram, factumque casum devolutionis, ex capite lineæ, seu generationis finitæ, liberum dicebatur esse Domino directo, ad formam dicti textus, terminum abbreviare, eoque elapso, & proximior non curante, novam concessionem personis ei bene visis facere.

E converso pro dictorum locorum, & incolarum universitate Scribens, distinctionem prædictam, utpote in suis terminis veram, & receptam non impugnando, ejus tamen applicationem constanter negabam, quia feudales termini, nec a longe in casu intrabant, cum hujusmodi bona, adinstar allodialium, ex consuetudine effecta quodammodo essent de omnimodo dominio possidentium, itaut non solum investitura durante, essent in libero commercio, & dispositione, sub sola obligatione obtinendi per eum, in quem facta esset alienatio, renovationem ad effectum obtinendi laudemium, seu intraturam, in quo solum jus Abbatis in casu renovationis residere in effectu videtur, ex deductis apud Peniam *decif. 1221.* Burat. *decif. 87.* & *dec. 86. p. 5. rec.* Sed etiam finita Investitura, adinstar aliorum allodialium remanent in hæreditate, & bonis ultimi morientis affecta creditoribus, aliisque nexibus hæreditariis, cum solo onere petendi renovationem, & solvendi pro ea laudemium Abbati super omnia credita privilegiatum, ut explicando magis, quam impugnando *d. dec. 86. p. 6. rec.* deduxi in dict. alia Farfen. pro eadem Universitate *sub tit. de emphyt.* & juxta quam declarationem prodit de anno 1658. decretum a Congregatione particulari plurium Prælatorum per Papam ad hoc deputata.

Hinc proinde inanem dicebam inspectionem, an versarem in feudo magis quam in emphyteusi, vel e contra, & an quæ in jure feudorum habentur super hujusmodi renovationis termino, procedant etiam in emphyteusi, quia non eramus, neque in feudo, neque in emphyteusi, sed utraque specie corrupta & impropriata, dicebam esse in casu mixto, ac tertia specie, præter Investituræ formam, ac juris communis, vel feudalis dispositionem, constituta per consuetudinem, quæ proinde totum facit, ac solum spectari debet, *Card. de Luca, Lib. 1.*

unde cum consuetudo induxerit, ad hujusmodi renovationem cum solutione laudemii successores cogi non consuevisse, nisi lapsa anno, illa in omnibus erat attendenda, cum in jure non dubitetur, consuetudinem juri scripto prævalere, multo magis juri feudorum, quod in effectu aliud non continet, nisi jus consuetudinarium.

Præscindendo siquidem a consuetudine, hujusmodi bonorum concessionem emphyteuticæ magis quam feudales omnino censendæ venirent, prout tales perpetuo iudicavit Rota, ut habetur apud Peniam *dec. 1192. & 1221.* Burat. *dec. 87.* Royas *dec. 313. 321. & 339. dec. 86. p. 5. rec. 317. p. 9.* Farf. bonorum 27. Nov. 1648. & 23. Martii 1661. cor. Cerro, quarum prima est *261. p. 10. rec.*

Neque aliquam subsistentiam habebat feudalitatis argumentum ductum ab antiquis Statutis mandantibus fidelitatis juramentum, ac obligationem serviendi Domino in Exercitu, dum bellum parat, & in quo argumento maximum constituebatur fundamentum per Scribentes pro Abbate, quia exercitus, & belli terminos, etiam in Baronibus, & Domicellis habentibus merum, & mixtum Imperium cum temporali jurisdictione, & gladii potestate, inter fabulas hodie reponi posse videtur, cum non nisi ad Papam in Statu Ecclesiastico tam immediato, quam mediato proximo juxta distinctionem mediati proximi, & remoti, de qua in Civitatis Castellii *hoc eod. tit.* jus indicendi bellum, & parandi exercitum spectet, multo minus ad Abbatem a Sixto V. temporali jurisdictione denudatum, ea lege adjecta, ut istorum Oppidorum, vel locorum Incolæ, non Abbatis, vel Abbatia, sed Sedis Apostolicæ immediati Vassalli ceteri deberent.

Et nihilominus licet Advocati more dicerem, leges feudales in emphyteutica materia attendendas non esse, nisi tribus concurrentibus, primo nempe quod non obiter jus commune, secundo quod eadem ratio in omnibus absque aliqua disparitate militet, & tertio quod jus feudale fundatum sit in iusta, & naturali ratione, ut bene ex Carbul. Burfatt. & aliis Rosenthal. *de feud. c. 1. concl. 10. n. 6. & melius in glos. ibid. lit. F.*

Veritate tamen inspecta credebam, utroque casu pariformiter idem dicendum esse, cum a jure feudorum, & adinstar deducatur terminus anni & diei ad renovationem petendam investitura durante, etiam in emphyteusi, ut constat ex *decif. 756. n. 3. & per tot. p. 4. divers.* atque pariformiter istos terminos parificant Caldas. *de renovat. emphyteutica, lib. 1. g. 11. n. 2. & 3. Fulgin. de emphyt. tit. de renovat. quæst. 1. n. 18. Rot. decif. 46. n. 32. p. 10. rec. & dicta Farfen. 23. Martii 1661. coram Cerro,* ideoque solidum fundamentum in hujusmodi differentia constitui non posse in Congressibus dicebam, sed potius in altero jam dicto quod neque sumus in feudo, neque in emphyteusi, sed vel in allodio habente solum hoc onus tanquam speciem servitutis, vel in casu mixto, seu quadam tertia specie per consuetudinem constituta, in qua ipsa consuetudo, prout hucusque servata fuit, in futurum servari deberet, Penia *decif. 1221. num. 1.* cum aliis supra allegatis.

Præterea ubi etiam cum terminis feudalibus procedendum esset, retentaque superius tradita distinctione in abstracto vera, fallaciam tamen actoris consistere dicebam in ejus applicatione, cum in prima potius quam secunda ejusdem distinctionis parte versaremur, quoniam finita etiam tertia generatione, stante dicta qualitate per consuetudinem inducta, per quam hujusmodi bona, adinstar allodialium, in ultimi morientis hæreditate remanere dicuntur creditoribus affecta, ita & taliter, quod Dominus directus neque volens possit pro se retinere, sed invitatus cogatur renovationem ultimi morientis hæredi concedere, sequitur non versari in terminis veræ, & formalis devolutionis, per quam sequi dicatur consolidatio utilis domini cum directo, & unio possessionis naturalis cum civili, itaut omnia sint penes Dominum, ut in secunda distinctionis parte communiter per feudistas ponderatur, unde propterea cessat ratio differentia.

Longam siquidem observabam esse differentiam inter casum illius renovationis, quæ sequuta vera, & formali devolutione, debita est proximiori agnato per Dominum alios investire volentem, juxta æquitatem derivatam a traditione Bart. *in leg. 1. ff. de aqua quotidiana, & astiva,* & casum, de quo agitur, in primo enim proximior nullum in feudo, vel emphyteusi habere dicitur jus formatum, neque in re, neque ad rem, nullaque ei competit actio realis, sed solum facultas implorandi Judicis officium, ut ex dicta æquitate sibi prælationem concedat, ex deductis in dicta *decif.*

decif. 46. p. 10. decif. 17. n. 9. 166. & 230. p. 11. in qua dec. 17. in specie firmatur non posse proximiorum sub hujusmodi renovationis prætextu bona devoluta interim retinere, sed non sic est in isto casu, quia stante expressa dispositione Statuti, ac etiam consuetudine præcisam renovationem demandantibus, atque ad formam, seu interpretationem decreti emanati de anno 1658. continuantibus bonis adinstar allodialium in ultimi morientis hæreditate, idcirco pro hujusmodi renovatione recte competere dicitur non simplex æquitativum Judicis officium, sed actio, seu formalis retentio; unde illa inter unum, & alterum casum differentia esse videtur, quod in primo negligentia, seu culpa agnati non accipientis renovationem post monitionem Domini, repellit solum ab affectuione juris quærendi, ita ut dici non valeat formale præjudicium habens speciem pœnæ, in secundo autem importare dicitur pœnam, ac amissionem juris jam quæsitæ, & actu competentis, quod in hæreditate esse dicitur.

Aliam item ponderabam differentiam, quod primo casu agi dicitur de solo præjudicio proximioris agnati non petentis, in secundo autem agitur de præjudicio creditorum, ac aliorum jus habentium in hæreditate ultimi morientis, quibus proinde hæredum negligentia, forte aliquando etiam collusiva, præjudicare non debet, maxime quia creditores, aliique interessati solent esse absentes, non habentes proinde notitiam de illis monitionibus, quæ per edictum a Domino fieri solent in ipso loco, in quo bona sita sunt, atque stante dicto jure certo remanso in hæreditate, omnino videtur, casum esse regulandum juxta secundam potius quam primam partem distinctionis, ideoque tempus a lege præfixitum, & cuius beneficio creditores, vel alii interessati acquiescunt, non videtur posse abbreviari, causa bis proposita non fuit resoluta, & pendet, sed reflectendo ad veritatem, pro hac parte mihi videbatur probabilius respondendum esse, eandemque veritatem forte agnitam esse a dicto Cardinali Commendatario comprobare videtur acquiescentia.

ANNOT. AD DISC. LII.

DE ista materia renovationis, pro moderna praxi, in emphyteusi potius quam in feudo disputari solet, ideoque in sua sede videndum est *sub tit. de emphyteusi*, triplex etenim est species renovationis, Prima est illa, quæ pati debet per novum feudi successorem, sive veniat jure successorio, sive etiam veniat ex titulo particulari emptionis, vel simili, & de hac specie agitur infra *disc. 59.* ac etiam in Januen. Feudorum *disc. 113.* ubi de venientibus jure successorio, & de renovatione petenda per novum emptorem, seu alium successorem particularem, plura colligit Rosa *consult. 14. & seq. & 23.* & ista species proprie cadit in feudis, verum illa videtur esse parum in usu apud nos in Italia, exceptis quibusdam feudis Imperialibus, & feudis Regalibus majoribus Ecclesiæ, nempe Regno Neapolitano, & Ducatibus Parmæ, & Placentiæ, siquidem in feudis Regnorum utriusque Siciliæ, in quibus major copia, majorque feudorum sedes esse videtur, ut advertitur infra *disc. 59.* formalis renovatio respectu venientium jure successorio videtur recessisse ab aula, ejusque loco successit solutio relevj, de quo supra *disc. 28.* Et in successore titulo particulari prædicatur petitio litterarum assecurationis, ut supra *disc. 31.* cum præstatione juramenti, ex deductis per Rosam *d. consult. 14. & 15.* sed si non petatur, non per hoc intrat caducitas, vel alia pœna, sed solum contractus remanet imperfectus, quandocumque revocabilis, ex deductis *ead. disc. 31.* Et in hoc Principatu Status Ecclesiastici loco renovationis, stare videtur illa solutio tributi, vel alterius recognitionis, quæ de more fiat in vigilia, vel festo SS. Apostolorum, qua occasione novus successor per seipsum, vel per procuratorem præstat quoddam juramentum in Camera, nisi particularis observantia aliquorum feudorum aliter exigat, sed non expeditur nova investitura, ut prædicatur in feudis Imperialibus.

Altera est illa species renovationis, de qua proprie præsentem agitur, quæ ex æquitate debetur proximioribus ultimi investiti, per cuius mortem facta est devolutio. Et tertia est illa, quæ debetur singulis quibusque temporibus ex pacto, etiam ubi daretur investitura pro faciliiori probatione dominii, seu pro solutione laudemiorum, & de his duabus speciebus agitur in materia emphyteutica, ubi videndum.

MANTUANA SUCCESSIONIS
PRO EPISCOPO
CUM MARCHIONISSA MUNDINA.

Casus decisus per Rotam pro Episcopo.

De capacitate fœminarum in successione feudorum Ecclesiæ Mantuanæ, & de diversis illius investituræ formulis.

SUMMARIUM.

- 1 **F**acti series.
- 2 **I**n feudis etiam Ecclesiasticis fœmina regulariter non succedunt.
- 3 **F**allit ex consuetudine, quæ dicitur contra jus.
- 4 **C**onsuetudo probanda est ab allegante.
- 5 **D**octorum assertionibus an sit deferendum circa consuetudines, vel stylos?
- 6 **C**onsuetudo judicandi inducitur per binam judicaturam.
- 7 **M**oderna, & aliæ investituræ regulandæ sunt ab antiqua, & prima.
- 8 **I**n rebus concedi solitis non requiruntur solemnitates, dummodo solitum non alteretur.
- 9 **D**e feudo emptio.
- 10 **D**e varia intelligentia ejusdem formulæ investituræ.

DISC. LIII.

EMpta de anno 1584. per Anselmum, & Ludovicum de Mundinis ab illis de Gonzaghis tenuta Longherolæ, quæ a venditoribus habebatur in feudum ab Episcopo Mantuano, atque obtenta ab isto per emptores nova investitura, pro se, eorumque hæredibus ex eis legitime descendentibus, dictaque investitura in personis successorum sanguinis pluries renovata, relative ad antiquam usque ad Carolum ultimum hujus prosapiæ masculum, hic de anno 1648. novam obtinuit investituram insimul cum quibusdam aliis bonis, de ejusdem Ecclesiæ dominio, a majoribus possessis, pro se, ejusque hæredibus ex eo legitime descendentibus etiam utriusque sexus. Unde isto mortuo de anno 1656. absque prole, superstiti Marchionissa Anna Maria de Mundinis sore, & prætendente Syndico mensæ Episcopalis, ob defectum masculorum, factum esse locum devolutioni, prodiit in prima instantia sententia mensæ favorabilis, a qua introducta per appellationem causa in Rota coram Emerix, per dictæ mensæ defensores inconsiderate, assumptum fuit onus probandi hujus Ecclesiæ consuetudinem, quod scilicet ubicumque investitura concepta non est pro hæredibus utriusque sexus, sed solum pro hæredibus legitime descendentibus, soli masculi succedant, fœminis utpote incapibus exclusis, ita ut locus fiat devolutioni, unde assumpta disputatione, num concedenda esset remissoria, negativa prodiit resolutio sub die 22. Junii 1661. sub fundamento improbabilitatis, quasi quod pluribus Doctoribus de contrario attestantibus illa esset improbabilis.

Doctores autem id asserentes allegabantur, Bardellon. *conf. 93. num. 19. 29. 31. 46. & seqq.* Bertazzol. *conf. 39. n. 7.* Melius *alleg. 18. num. 26. 27. 54. & 93. lib. 1. & his annu-* etabantur *Surd. conf. 105. num. 14. Cyriac. controuv. 145. n. 21.* & cæteri dicentes hujusmodi feuda esse alienabilia, ut ex decisione desuper extensa.

Mutatis autem defensoribus, Ego, & cæteri ad jura Episcopi tuenda assumpti, non laudantes consilium prædictum, assumendi onus hujusmodi probationis, idcirco super *d. decisionis* revisione non insistentes, opportunum judicavimus assumere disputationem negotii principalis cum dubio, an constaret de devolutione, eoque disputato sub die 8. Junii 1663. affirmativa prodiit resolutio mensæ favorabilis, ut constet ex decisione desuper extensa per eundem Emerix, & resolutio cum sensu veritatis credebatur justa.

Dicebam enim scribendo, regulam stare pro devolutione, quia in feudis etiam Ecclesiasticis de jure fœminæ non succedunt, illæque non veniunt appellatione *legitimorum hæredum*, quorum nomen solis masculis convenit, ad text. in *cap. 1. §. quin etiam, tit. Episcopum, vel Abbatem,* & in specie feudorum Ecclesiæ, antiquioribus allegatis, *Pereg. conf. 22. n. 22. lib. 1. Mant. de rae. l. 23. tit. 14. n. 22. Rosenth. c. 7. concl. 31. n. 4. cum seqq.* Giurb. *de success. feud. pr. elud. 6. n. 19.* Buratt. *decif. 206. n. 2. Rovit. conf. 79. n. 24. & seqq. lib. 1. & in specie feudorum Mantuæ, Becc. conf. 101. n. 33. & seqq.*

Est bene verum, quod ab hujusmodi regula receditur, vel

3 ex alterata investituræ formula, vel ex consuetudine, quam regulatam ab ipsorum Regnorum natura habemus in utriusque Siciliæ Regnis, in quibus investitura continet eandem formulam, pro hæredibus ex corpore legitime descendentes, sed esse consuetudinem contra jus, observat in specie Ursinus de feud. p. 1. q. 5. art. 6. n. 14.

4 Igitur dicebam non esse onus Episcopi Domini directi probandi consuetudinem, dum fundatam habebat in rationem in dispositione juris, sed esse onus allegantis consuetudinem juri contrariam, tanquam limitationem regulæ, illam probare, ad text. in l. 1. ubi glos. & ceteri, C. que sit longa consuetudo, Maschard. de probat. concl. 423. Gregor. decis. 162. n. 1. illaque probanda est in specie, immo in individuo, cum non extendatur de casu ad casum, ut in terminis feudalibus Oldrad. conf. 237. n. 3. & generaliter Mantic. decis. 357. n. 4. Gregor. & Addent. decis. 45. n. 7. & 8. late in Majoricen. Canonatus 25. Junii 1657. cor. Meltio.

5 Nulla probatio dabatur in facta, illamque deductam ex assertionibus Doctorum, ut supra, nullatenus dicebam attendendam, tum quia ubi agitur de consuetudine contra jus in concernentibus decisoria, & rei substantiam, non statur assertionibus Doctorum, quibus deferri solum solet in concernentibus ordinatoria, vel in iis, quæ concernunt observantiam juris dubii, Maschard. de probat. conclus. 528. n. 1. & seqq. Mantic. decis. 357. n. 2. & 6. decis. 574. num. 17. & seqq. part. 4. rec. tom. 3, decis. 101. par. 10. recent. num. 14.

6 Tum quia per Syndicum measæ exhibebantur multiplicata sententiæ, & licentiæ, ostendentes contrariam observantiam, quæ in articulo etiam dubio per binam judicaturam; induci dicitur, Franch. decis. 91. n. 16. & decis. 722. n. 11. a Pont. conf. 41. vol. 1. late Rovir. consil. 18. nu. 3. vol. 1. cum nihilominus sufficiat per hujusmodi actus impediri contrariam consuetudinem, quæ data difformitate non datur, ex quo Dominus directus habet pro se regulam, & juris assistentiam.

Clarius hæc procedere dicebam, quia si Doctorum assertionibus est deferendum, Bursatt. Doctor Mantuanus probatissimus conf. 80. n. 21. dicit exclusionem fœminarum pro manifesta veritate ibi haberi, e converso autem Doctores in contrarium ponderati non videntur attendendi, Bertazzol. enim conf. civili 39. n. 3. & seqq. expresse loquitur in casu investituræ conceptæ pro hæredibus utriusque sexus, quasi supponens contrarium, ubi hoc cessaret, & ageretur de nostra formula, quam in modernis investituris contentam, dicit attendi non debere, utpote deviantem ab antiqua concepta cum dicta latiori forma, quæ attendi debet. Bardellon. conf. 93. non agit ad effectum devolutionis, sed ad alium, unde si in Rotæ decisionibus habemus eas non esse tales censendas, nisi in eo, quod fuit principaliter in disputatione, non in aliis, quæ incidenter dicuntur, multo minus inferre licet ab auctoritatibus Consulentiæ, qui ut plurimum, vel ad eorum responsa ornanda, vel ad captivandum intellectum debiliæ Judicantiæ, solida, & bona motiva respicientium, fallacia vero amplectentium, multa incidenter dicere solent minus fundata, ut de Me ipso constat ex tot annotationibus, quæ ad veritatem habentur contra mea motiva, tanquam ab Advocato causæ serviænti deducta.

In Melii autem auctoritate confutanda, non multum elaborare opus fuit, dum omnes eum agnovimus in Curia assistentem aliis Causis Mantuanis, de quibus hoc sit. causæ opportunitati de facili servientem.

Et quidem discretivus modus concedendi investituras etiam eisdem Mundinis fere eodem tempore variâ feuda ejusdem Episcopatus acquirentibus clare istam veritatem comprobabat, quia nisi alicujus esset operationis, fatua esset hæc formularum diversitas, neque ultimus masculus dictæ Marchionissæ auctor studiosè curasset illam de ann. 1648. immutari, ut in terminis discretivæ observantæ Soccin. conf. 9. n. 7. lib. 3. alter Soccin. jun. conf. 33. n. 28. lib. 3. Decian. conf. 47. n. 18. lib. 3. Molin. de primogen. lib. 3. cap. 5. n. 55. & ceteri.

Et licet replicaretur, discretivam non remanere inanem, sed operativam, ad effectum excludendi simultaneum concursum masculorum, & fœminarum ubi expresse dicitur pro illis utriusque sexus, secus autem, ubi non exprimitur, ut tunc veniant ordine successivo, replicatio tamen nullam habebat substantiam, quoniam ex jam allegatis, verior opinio est, ut non curata expressione utriusque sexus, appellatione legitimorum hæredum nullatenus veniant fœminæ, solum venientes ubi exprimitur, & tunc ordine

successivo, seu subsidiarie, ex deductis in terminis horum feudorum per Bursatt. conf. 63. nu. 9. cum seqq. Rolan. conf. 84. n. 14. & seqq. lib. 4.

Ultra quod in dicta immutatione nullum ex hac parte dicebatur constitui posse fundamentum, tum quia hæc ultima investitura relationem habet ad antiquam, a qua omnes sequentes regulari debent, ut ultra generalia, in his præcis terminis late Bertazzol. d. conf. 39. & generaliter decis. 211. n. 5. & 6. p. 6. rec. & 427. n. 29. p. 9. Tum etiam quia renovatio facta erat a quodam Syndico mensæ hujusmodi potestatem non habente.

Quinimmo, ubi etiam ab ipsomet Episcopo scienter, & studiose id factum esset, adhuc inevitabiliter obitare dicebam defectum Beneplaciti Apostolici, quod in rebus concèdi solitis non est necessarium, ubi solitum non alteratur, secus autem data alteratione Ecclesiæ præjudiciali, quia tunc est necessaria solemnitas, ejusque defectus totum actum vitiat, cum in hac materia ex veteri sententia in Rota, & Curia Romana recepta, utile per inutile vitietur, decis. 241. n. 12. p. 4. rec. tom. 2. 176. n. 42. & seqq. & 367. n. 22. p. 5. 243. n. 14. & 252. n. 12. p. 7. decis. 444. p. 4. tom. 2. n. 8. & in aliis frequent.

Et nihilominus etiam hæc ultima investitura esset valida, & apta ad immutandam priorem feudi naturam pro admissione fœminarum, neque suffragari poterat dictæ fœminæ, quæ non erat descendens, sed soror investiti, cui nomen descendendum convenire non poterat.

Motivabant Scribentes pro Marchionissa, tractari de feudo emptitio, jure aliodii potius regulando, nullam annexam jurisdictionem, nullumque servitium personale habente, ideoque improprio, ex iis, quæ habentur in alia Mantuana feudi hoc tit. sed facilis erat responsio, tum quia emptio, & venditio intercesserat non inter Dominum directum, & feudatarium, sed inter unum feudatarium, & alterum, ob cessionem forte melioramentorum, & commoditatis, tum etiam quia emptitii qualitas recte spectanda venit in dubio, ad regulandam concessionem simpliciter, & indeterminatè factam, sive quoad significationem verbi hæredibus simpliciter prolatis, quia in feudis rectis, & propriis verbum hæres intelligitur pro solis de sanguine descendivo cum qualitate masculina juxta feudorum naturam, in illis vero ita impropriatis, juxta significationem in rebus indifferentibus cadentem.

Secus autem ubi constat de partium voluntate restringendi concessionem ad illos sanguinis, ut habemus de feudis Regnorum utriusque Siciliæ, quæ fere omnia sunt emptitia ab ipsomet Domino, & cum formula pro hæredibus ex corpore, quod idem est, ac in casu nostro, pro hæredibus ab eo legitime descendentes, & tamen indubitatum est, cessantibus hæredibus sanguinis capacibus, ea devolvi, & quoad comprehensionem, vel non comprehensionem fœminarum omnino verius est spectandam esse consuetudinem fortius valentem, ubi naturæ, ac juribus feudorum accedit.

Observantia enim in hujusmodi investiturarum intelligentia totum facit, ut habemus in proposito dictæ formulæ feudorum utriusque Siciliæ, in quibus una, & eadem est prædicta formula pro hæredibus ex corpore, & cetera, quæ tamen in Regno Siciliæ citra ex antiquorum Sapientum intelligentia, & Tribunalium observantia intelligitur pro hæredibus sanguinis, habentibus tamen aliam qualitatem hæredis rei familiaris, etiam respectu ultimi morientis, & in altero Siciliæ ultra, juxta formam antiquam, quæ ibi stricta nuncupatur, eadem verba interpretata sunt pro concessione pacti, & providentiæ, sola qualitate sanguinis spectata.

ANNOT. AD DISC. LIII.

Super hac materia capacitatis fœminarum succedendi in feudis, inanis labor videtur hodie disputare in puncto juris, quoniam in Regnis utriusque Siciliæ, etiam cum aliqua diversitate inter eadem Regna, sunt generaliter habitata ex ea ratione adaptabili, præsertim nostro Regno Siciliæ citerioris, quod scilicet cum ipsum Regnum, quod est feudum in capite, sit fœmininum, hinc merito subfeuda regulantur a natura feudi, ex deductis supra disc. 13. In aliis autem leges investiturarum substituisse videntur omnes quæstiones.

Et quatenus tales leges non habeantur, intrat distinctio inter feuda vera, & propria, & corrupta, seu impropria, de

de quibus supra *disc. 7. n. 11.* & in aliis, quoniam in reftis, & veris regulariter sunt incapaces, in aliis autem sunt capaces, non ex aliqua lege, vel privilegio particulari, sed quia revera non sunt feuda, quæ cum legibus feudalibus regulanda sint, sed potius sunt bona allodialia, & indifferentia, quandam feudalem nuncupationem, vel imaginem retinentia, ideoque in his, concursus inter successores sanguinis utriusque sexus pertinet potius ad materiam fideicommissariam, sive pendet a locorum statutis, & legibus, & per consequens materia est incapax regulæ certæ, & generalis, erroneumque est in ea cum generalitatibus procedere, sive adhibere Doctores loquentes de una Regione in feudis alterius Regionis, in qua cum diversis legibus vivatur, juxta frequentem modernorum ineptiam.

MASSANEN. CASTRORUM

P R O

PRINCIPE NICOLAO LUDOVISIO
CUM ANNIBALE APPIANO.

Consilium pro veritate in congressu.

Clerici, & personæ Ecclesiasticæ an & quando sint capaces luccessionis feudorum, & quando feudum dicatur Ecclesiasticum, vel laicale, & an subfeudum possit esse diversæ naturæ ab ipso feudo?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 De historia super inventione juris civilis remissive.
- 3 Castra prius spectantia ad unum territorium efficiuntur de territorio alterius, qui ea acquisivit, suæque ditioni incorporavit, & num. 13.
- 4 Refertur votum, seu decisio causa.
- 5 De regula feudali, quod Clerici sunt eorum successione incapaces.
- 6 Referuntur plures limitationes, de quibus singulis infra.
- 7 An jura feudalia inhabilitantia Clericos procedant in foro Ecclesiastico, & in feudis Ecclesiasticis?
- 8 An Cardinales succedant in feudis?
- 9 De ratione ob quam Clerici non succedunt in feudo.
- 10 Non dedecet Clericos militare pro Papa, & Ecclesia.
- 11 De eadem ratione, de qua n. 9. circa Clericorum exclusionem, & an jura feudalia ob præjudicium libertatis Ecclesiasticæ sint abolita?
- 12 Feuda non fuerunt cognita de jure communi.
- 13 Excluditur qualitas feudi Ecclesiastici.
- 14 Subinfeudatus dicitur Vassallus subinfeudantis, non autem Domini mediati.
- 15 Subfeuda feudi Ecclesiastici possunt esse laicalia, & diverso jure censeferi, unde subfeuda Regni Neapolitani, quod est feudum Ecclesie, sunt de dominio Regis.
- 16 Regula textus in leg. si quis conductionis de non refricanda auctori questione dominii, procedit etiam in feudis.
- 17 An subfeudum possit esse diversæ naturæ a feudo?
- 18 Quando dicatur feudum francum, in quo etiam Clerici, seu alias incapaces succedant.
- 19 Et quid, ubi cum solo servitio reali?
- 20 Servitium reale non tollit obligationem servitii personalis contentam in juramento fidelitatis.
- 21 An tolerantia incapacis in possessione feudi reddat eum capaxem?

D I S C. LIV.

1 **I**Nter illas Italici Civitates, quæ post scissum in partibus Occidentalibus Romanum Imperium, variasque Barbarorum incursiones, in maxima rerum revolutione libertatem sibi compararunt, præcipua fuit Pisana, quæ felicitibus auspiciis quatuor, & ultra sæculorum spatio, potentissimæ Reipublicæ figuram gessit, præsertim in maritimis, & a cujus Classe recognoscimus usum juris civilis juxta legalem historiam, de qua in Neapolitana ædificii *sub tit. de servit.* & obiter quandoque in aliis *hoc eod. tit.* præsertim in Clomacen. Vallium, & in Montispelusii prælationis. Inter alia vero Oppida, & loca per ipsam possessa erant

Plumbinum, Popolonia, Insulæ Ilvæ, Planosia, & Montis Christi, aliaque Oppida, & Castra Plumbini Statum nunc constituentia, donec circa ann. 1340. ab ejus Civibus Andrea, & Petro de Gambacurta in servitutem redacta, ab istis per ea media, quæ habentur apud Historicos, ac etiam ex nostris apud Theodor. *alleg. 51.* circa ann. 1393. transiit in dominium Jacobi Appiani primi nuncupati, cujus filius, & immediatus successor Gherardus, quietis cupidus, vendita ipsa Civitate Pisarum Duci Mediolani, Statum Plumbini sibi reservavit, per duo sæcula, & ultra in ejus descendentes transmissum.

Cum autem usque ab ann. 1264. Episcopus Massanus duo diruta Castra, Vallis, & Monthionis nuncupata, cum eorum tenuis, sylvis, pascuis, aliisque pertinentiis, titulo permutationis cum quodam palatio, aliisque bonis, & summa pecuniaria, transulisset in quosdam de Tudinis Cives Massanenses, sub annua præstatione unius marchæ auri, Gherardus prædictus circa annum 1400. titulo emptionis a præfatorum acquirentium successoribus dicta Castra acquisivit, dictoque Statui incorporavit, eoque defuncto, ac successive per plures manus d. Statu obvento in Jacobum Appianum tertium, hic duos habens filios, in testamento Jacobo primogenito reliquit totum Statum prædictum, Belisario autem secundogenito jure legati reliquit præfata Castra, exceptis Jurisdictione, & Imperio, quæ noluit a Statu dividi, sed ad primogenitum, & successores spectare.

Et quoniam sub dicto Jacobo quarto circa annum 1475. sub Pontificatu Sixti IV. intra dictorum Castrorum fines detecta fuit vena aluminis, hinc orta est controversia cum Camera Apostolica prætendente impedire hujusmodi venæ excavationem, vel ratione juris privati sibi competentis ob similem venam Tulsarum, utpote destinatam pro Sancta Cruciatâ in defensionem fidei, vel ob dominium ipsius Cameræ ex juribus Ecclesiæ Massanæ, unde sub Innoc. VIII. successore de anno 1490. deventum est ad concordiam, per quam commissa causa in Rota super puncto, an dicta vena spectaret ad Ecclesiam Massanam, vel ad Appianos, conventum est ut per ann. 12. per istos abstineretur ab excavatione sub recompensa interim annuæ præstationis ducatorum bis mille per Cameram eis solvendorum, & de qua concordia habetur apud Dec. *conf. 407. n. 7.* Menoch. *consil. 147. n. 18.* Decian. *conf. 40. n. 42. lib. 4.* Cumque de ann. 1501. sub Alexand. VI. Dux Valentinus Borgia d. Statum cum Appianorum expulsionem occupasset, fertur istum, prosequendo causam in Rota, unius anni spatio tres conformes obtinuisse, declarantes nullum jus dictæ Ecclesiæ, & Cameræ Apostolicæ in dictis Castris, & vena respectively competere, quarum sententiarum simplex informis copia circumfertur, & paulo post dictus Jacobus IV. amicorum, ac Vassallorum ope, Valentino expulso, Statum recuperando, ut in futurum ab hujusmodi casibus magis tutus redderetur, se dedit protectioni Maximiliani tunc Romanorum Regis, a quo de anno 1502. recognoscendo dictum Statum in feudum *pro se, suisque liberis, & descendentibus masculis*, investituram accepit, in meliorem formam redactam de ann. 1509. quando cum prudenti consilio judicatum fuit eam accipere ab eodem Maximiliano jam Imperatore, in quarum utraque, inter ejusdem Status Oppida, & loca, enunciantur ista Castra Vallis, & Monthionis, super quibus de ann. 1540. Cardinalis Alexander Farnesius Ecclesiæ Massanæ administrator litem introduxit in Camera contra Ferdinandum Appianum dicti Belisarii secundogeniti filium, qui tunc a dicto Statu bannitus, dictisque Castris privatus, in Statu Ecclesiastico morabatur.

Aliaque jurisdictionalis controversia, forsitan occasione banni, & confiscationis d. Ferdinandi, super eisdem Castris circa ea tempora orta est inter Plumbini Dominum, & Magnum Duces Etruriæ, prætendentem Castra prædicta esse de territorio, & pertinentiis Civitatis Massanensis, unde ad favorem Domini Plumbini scripserunt multi insignes Italici J. C. probantes Castra prædicta incorporata esse Statui Plumbini, ac de ejus territorio, & pertinentiis in omnibus effecta esse, ut præsertim probant Cæphal. *consil. 458. & seqq.* Decian. *d. conf. 40. lib. 4.* & omnium plenius Menoch. *d. conf. 147.* probantes per hujusmodi acquisitionem, & incorporationem, ea effecta esse de hac ditione novi acquirentis, & ita, vel per sententiam arbitramentalem, vel per concordiam determinatum fuit, cum subsequuto pacifico effectu.

De anno vero 1561. Sfortia Appianus dicti Ferdinandi filius, ac respectively præfati Belisarii legatarii nepos, cupiens d. Ca-

d. Castra reedificare, ac Vassallos introducere, licentiam desuper obtinuit a Jacobo VI. tunc Status Domino, sub illa tamen lege, ut ea *pro se, suisque posteris masculis legitime descendens*, reciperet in feudum sub juramento fidelitatis juxta formam Imperialis investituræ, & sub obligatione præstandi singulis annis vitulum unum in die S. Augustini, quodque in causis appellationum, & gravaminum ad ipsum Dominum, ejusque Officiales recurrendum esset, expedita desuper formali investitura, approbata de eodem anno per Imperatorem Ferdinandum primum.

Defecta demum linea masculina dicti Jacobi IV. vel juxta unam opinionem in ipsomet Jacobo VI. vel juxta alteram in Cosmo, seu Jacobo VII. pupillo filio Alexandri, de quo sub Judice lis est, an legitimus, vel illegitimus d. Jacobi VI. filius fuerit, devolutoque propterea Statu ad Imperatorem, hic de illo infeudavit Philippum III. seu IV. Hispaniarum Regem *pro se, suisque in Regnis descendens*, & *successoribus utriusque sexus*, sub ea lege, ut subinfeudare teneretur personam ab ipso Imperatore nominandam. Quare Belisarius, Horatius, & Annibal de Appianis d. Sfortiæ filii ex æquitate posita per Gloss. & Bar. *in l. 1. ff. de aqua quotidiana, & aestiva*, tanquam proximiores agnati ultimi feudatarii defuncti (rejecta in Aulico Consilio eorum prætesione super successione in Statu deducta ex testamento Gherardi) obtinuerunt nominationem ab Imperatore, & successive subinfeudationem a Rege, sub conditione solvendi intra certum terminum Cameræ Imperiali florenos 800. m. in qua investitura per eos obtenta, & acceptata, ad formam primæ investituræ obtentæ per Jacobum IV. ejusque renovationum, inter Oppida, & loca, enunciantur etiam dicta Castra Vallis, & Monthionis. Cumque ob dictam solutionem in termino non factam, cum decreto Imperiali dicta subinfeudatio declarata esset reoluta, cum præfatorum Appianorum caducitate ab omni jure, hinc proinde idem Imperator in hujusmodi subfeudo nominavit ex titulo oneroso solutionis duodecies centenorum millium florenorum ejus Cameræ Imperiali factæ, Nicolaum Ludovisium Venusii Principem, Gregorii XV. nepotem, quem de ann. 1634. a dicto Rege Philippo IV. subinfeudatum, Belisarius dictorum fratrum primogenitus, tanquam dictorum Castrorum possessor, & subfeudatarius in dominum recognovit, fidelitatis juramento præstito, dictaque superioritate in gradu appellationis, & recursuum continuante.

Defectisque demum absque prole, prius dicto Belisario, postmodum de anno 1652. Horatio sæcularibus, superlitate Annibale Clerico in Sacris, hinc Officiales Principis credentes factum esse casum devolutionis, possessionem acceperunt, tam Castrorum, eorumque membrorum, & pertinentiarum, quam etiam aliorum bonorum, quæ per dictos fratres intra Plumbini Statum possidebantur, unde propterea dicto Annibale recurrente ad ipsum Principem tunc in Urbe commorantem, hic veritatis, & justitiæ sincerissimus amator, consilium pro veritate in congressu, prævia discussione Jurium ex parte dicti Annibalis exhibitorem, petiit ab insignibus J. C. Andossilla, & Ronconio, ac etiam a Me, atque in congressu desuper habito, præfatis doctissimis Viris placuit in omnibus sequi votum, quod ego tanquam junior dederam.

4 Distinguendo siquidem bona, de quibus agebatur, in tres species; primam scilicet in ipsa Castra inhabitata cum jurisdictione, Imperio, & jure dominicali; alteram in bona mere privata, & allodialia extra dictorum Castrorum ambitum, & fines; & tertiam in tenentis, sylvas, patua, & alia prædia existentia intra fines dd. Castrorum, totumque eorum ambitum.

Quoad primam speciem dixi probabilius pro devolutione in exclusionem dicti Annibalis tanquam Clerici in Sacris, & incapacis respondendum videri, & e converso, indubitanter pro ipso Annibale respondendum esse in dicta secunda specie bonorum allodialium. Quia vero super tertia adhuc eram indeterminatus, utpote in puncto probabiliter dubio, idcirco attentata gravi ætate dicti Annibalis, habitaque consideratione, quod esset ultimus de hoc cippo Appianorum, qui duorum sæculorum spatio & ultra Statum possederant, sui in sensu, quod ex prudentiali, & æquitativo temperamento, non dimitteretur quidem ipsorum bonorum possessio, sed sub aliis titulis per Ministros singulis annis dicto Annibali subministrarentur æquivalens ejus, quod ex hujusmodi tenentis, & sylvis perciperetur, atque ita dicto Annibale acquiescente prædicatum fuit, donec vixit.

In hujusmodi ergo extrajudiciali examine, in quo præsupposita dicta facti serie, atque non controversa per Annibalem dicta subinfeudatione facta Sfortiæ ejus patri, quæstio restringebatur ad punctum Clericatus in Sacris, an scilicet illum in hac feudali successione inhabilitaret, pro ipso Scribentes admittebant regulam text. *in cap. 1. an mutus, &c. in cap. 1. de feudo sæminino, & cap. 1. §. qui Clericus, si de feudo fuerit controversia*, super Clericorum incapacitate, & quam regulam theorice, & præctice receptissimam esse in feudis Principum sæcularium, cæteris collectis, late firmant Rosenthal. *c. 7. concl. 29. Ursin. de success. feudor. p. 1. 7. 9. art. 1. Laratha theatr. feud. p. 9. dilucidat. 80. Rota decis. 490. num. 1. p. 5. rec. Menoch. consil. 202. num. 116. & seqq. & conf. 181. num. 71. & seqq.* licet prius ex num. 64. contrarium diceret pro ratione dubitandi, inde Scribentes in contrarium forte tumultuaverant.

6 Verum plures deducebant limitationes, ex quibus dicebant regulam prædictam non obitare, primo quia tractaretur de feudo Ecclesiastico, a cujus successione Clerici non excluduntur, secundo quia investitura concedit hoc feudum uti francum, in quo pariter Clerici succedunt, tertio quia nullum præscribitur servitium personale, sed tantum præstatio realis unius vituli, æque bene a Clerico præstandi, quarto quia videbatur habilitatus per Imperatorem etiam in successione feudi principalis, dum in investitura, ut supra, dictis fratribus concessa enunciatur Protonotarius Apostolicus, quinto demum, quod saltem de æquitate, cessante aliorum agnatorum concursu, admitti debebat, super quibus singulis, exterorum potius stylo, quam Curiali, copiosissimæ datæ fuerunt informationes.

7 Singulas igitur limitationes prædictas examinando, quatenus pertinet ad primam, licet Felin. *in cap. in presentia num. 11. in fine de probat.* explicite firmet, jura feudalia super Clericorum incapacitate superius allegata, locum quoque habere in feudis Ecclesiasticis, ex ea ratione, quod istæ consuetudines tanquam jam receptæ in leges, obligant etiam in conscientia, & in foro Ecclesiastico servandæ sunt, & Felini sententiæ adherere videatur Rosenth. *d. cap. 7. concl. 29. num. 16. & in glos. lit. S.*

Nihilominus admittebam contrariam opinionem esse magis communem, & veram, quam ex professo iustinet Jaf. *conf. 117. lib. 4. & sequuntur Roland. conf. 76. n. 13. lib. 3. Cravett. conf. 445. n. 8. Surd. conf. 140. n. 31. Menoch. consil. 804. n. 66. Cacheran. decis. 27. nu. 17. Carol. de Graf. effect. Clerical. 4. n. 301. Belletr. disquis. Cleric. part. 1. tit. de bonis Clericorum, §. 19. n. 13. Argel. de legitimo contrad. 9. 19. art. 6. n. 120. ubi allegatur decis. in Brixien. feudi coram Pamphilio, plene Fagnan. post hæc examinata editus *in cap. quæ in Ecclesiarum, n. 104. de Constit.* ubi etiam de capacitate Religiosi effecti Episcopi in casu, de quo in Romana, seu Perusina *hoc tit.* Et quamvis Jaf. qui in ista conclusione antesignanus videtur, loquatur de Cardinali, in quo plurium sententia est ob excellentiam dignitatis cessare dictorum jurium dispositionem, eumque sub Clericorum nomine non venire, quamvis ageretur de feudis laicalibus, ex collectis per Ann. *singul. 70. ibiq; adden. in postremis ad tionalibus*, cujus tamen contrarium cæteri volunt collecti per dictos addentes, Franch. *decis. 20. Ursin. de success. feud. p. 1. 7. 9. art. 1. num. 21. Menoch. conf. 181. ex num. 71. & conf. 202. ex n. 116.* ubi de Cardinali quem regulat jure aliorum Clericorum, attamen superius allegati, & cæteri ex eadem auctoritate generaliter id firmant in quocumque Clerico, quoties agitur de feudo Ecclesiastico.*

9 Ex ea clara ratione, quod ideo per jura feudalia inhabilitantur Clerici, quia feudum est militia, cui cum fidelitatis juramento feudatarius erga Dominum se addicit, ideoque Clericus miles Christi non potest esse miles sæculi, ut bene *glos. magistralis in d. cap. 1. §. qui Clericus, si de feudo defuncti*, cum qua communiter pertranseunt feuditæ collecti per Rosenth. & Ursin. *ubi sup.* & ex qua ratione Ego dicebam in una Mediolanen. pensionis pro Cardinali Sabello, de qua in sua materia *sub tit. de pension.* eum, qui effectus erat feudatarius Principis laici cum titulo Marchionatus, amisisse pensionem, quod etiam habetur apud Tondut. *de pens. c. 77. num. 7.*

10 Ac etiam quia Princeps sæcularis, qui feuda concedit id facere censetur, ut sibi constituat milites sibi subjectos, atque a se punibiles, non autem eos, quos cognoscere, & punire non potest, ut ponderat Jaf. *d. conf. 117. n. 5. in fine, vers. nam Principes sæculares*, Fagnan. *loc. cit. n. 103.* quæ rationes cessant in feudo Ecclesiastico, cujus sit Dominus Papa, vel alter Prælati, quia non dedecet, Clericum alias subdi-

subditum ei præstare juramentum fidelitatis, ac etiam, ubi exigat necessitas, servitium militare, ut tam antiquæ historiæ, quam moderna praxis docent, unde propterea, post hæc pariter examinata, dicebam in Beneventana Pensionis, de qua *sub d. tit. de pens.* ob militiam Papæ, ac Sedis Apostolicæ non amitti pensionem, adhibendo istos terminos feudales, & cum dicta distinctione deducta ex præfata magistrali *conf. Jas. 117.* & cum ratiociniis, quia non habebatur specialis auctoritas ita distinguens, ut ibi latius.

11 Non tamen placere videtur propositio numero 7. motivata per aliquos Scribentes, quod scilicet jura feudalia, quamvis ex immemorabili consuetudine juxta hodie receptam, & indubitata opinionem, sint authentica, & pro legibus habenda sint, non tamen in hac parte recipi debeant, tanquam Ecclesiasticæ libertati præjudicialia, & ex eadem ratione, ob quam abolitæ sunt leges civiles de Clericis, & Ecclesiis disponentes, quoniam d. Clericorum inhabilitatio non provenit ex dd. juribus, eorumque auctoritate, auferendo Clericis, & Ecclesiis id, quod alias eis competeret, sed potius provenit ex ratione incompatibilitatis unius status cum altero, ac verisimilis voluntatis concedentis, quem nisi expresse dicat, suumque præjudicium ita remittat, nullatenus verisimile est, quod sibi constituere voluerit militem illum, quem cognoscere non potest. Neque exinde aliquod Clericorum præjudicium, vel injuria resultare dicitur, quoniam qui potest nullatenus concedere, ac omnibus denegare, nemini facit injuriam si concedit solum certo generi personarum, denegat autem alteri, potissime ubi non constat, hujusmodi denegationem, seu exclusionem resultare ex irrationabili odio Clericatus, & Status Ecclesiastici, sed ad aliud rationabile motivum, quamvis non expressum, & in dubio præsumendum, referri potest, juxta ea, quæ frequenter habentur in materia fideicommissaria in proposito exclusionis Clericorum, Religiosorum, & Monasteriorum, sive mulierum nuptiarum cum similibus.

12 Feuda enim cognita non fuerunt de jure communi, sed post scissum Romanorum Imperium a Longobardis, vel Germanis per quendam usum, seu consuetudinem introducta fuerunt, quæ consuetudo ita qualitate inducta est. Quod agnovit etiam Sac. Canones, qui ut Principes sæculares allicerent ad feuda concedenda Clericis, & Ecclesiasticis, istorum subjectionem quoad concernentia ipsum feudum eis tradiderunt, in *cap. ex transmissa*, & *cap. seq. de foro competenti*, atque ita docet inconcussa praxis totius etiam Orbis, præsertim vero illa Regni Neapolitani, ut in *Venafren. in Venusina*, & in *aliis hoc cod. tit.* quod est fortius, cum illud sit feudum Ecclesiæ.

13 Admissa igitur limitatione, quod scilicet in puncto juris Clerici sint capaces feudi Ecclesiastici, negabam tamen ejus applicationem ad factum, ob omnino cessantem hujusmodi qualitatem, ex eo deductam, quod hujusmodi Castra originarie concessa fuissent per Ecclesiam Massanam, quoniam concessio juxta supradictam facti seriem de anno 1264. facta per Episcopum Todinis Civibus Massanis, nullam videbatur feudalem imaginem habere, sed fuisse per contractum privatum permutationis ex causa mere correspondiva, maxime quia feudalitas in dubio non præsumitur, ut in *Clomacen. in Lucana*, & in *aliis hoc tit. satis frequenter*, potissime quia ab ann. 1400. in quo Gherardus Plumbini Dominus hujusmodi Castra titulo emptionis, tanquam mere allodialia quæsiit, suoque Statui incorporavit, potuerunt immutare naturam, utpote a priori territorio dismembrata, & regulata tanquam pars, seu membrum hujus feudi laicalis, ut plene probant Menoch. *d. conf. 147. Cæphal. conf. 458. & seqq.* & Decian. *conf. 40. lib. 4.* & comprobant etiam tot investituræ, & renovationes factæ ab ann. 1502. usque in præsens.

Omnemque difficultatem in proposito penitus cessare dicebam ex eo, quod quicquid esset de hujusmodi Castrorum natura, & qualitate in controversia, quæ haberetur inter ipsam Ecclesiam, ipsumque Status Plumbini Dominum, nihilominus de hoc obijcere non poterat d. Annibal veniens ex præfata investitura, quam Sfortia ejus pater jure subfeudi, & cum licentia, & assensu Imperatoris Domini directi habuerat a Feudatario, tanquam de re laicali, quoniam 14 subinfeudatus dicitur Vassallus subinfeudantis, qui est ejus Dominus immediatus, non autem Domini directi, & mediati, ut bene, & punctualiter Natta *conf. 600. n. 23.* & docet praxis ejusdem Regni Neapolitani, quoniam licet ipsum feudum in capite sit Ecclesiæ, nihilominus ea subfeuda, quæ per Regem Feudatarium conceduntur illis Baronibus, 15 dicuntur laicalia, cum Clericorum incapacitate, ex dedu-

ctis in *dd. Venafren. & Venusin. ac aliis.* Ut enim bene advertit Bald. in *l. 1. in fin. Cod. unde legit.* quamvis Regnum Apuliæ quoad suam universitatem sit feudum Ecclesiæ, attamen illa subfeuda, quæ per Regem aliis conceduntur, sunt de dominio ipsius Regis, ac diversæ naturæ, quod latius ex Bald. ubi supra, ac etiam ex Isernia, & aliis bene reasumit Paris. *conf. 1. num. 99. lib. 1.* ubi de Duce Mediolani, quod licet Ducatus sit de dominio Imperatoris, attamen subfeuda sunt de dominio Ducis, refert Mantica *de Tacit. lib. 23. tit. 2. num. 16. & 17.*

Ad quod ponderabam regulam text. in *l. si quis conductio- 16 nis*, C. loc. de non refricanda propria auctori domini quæstione, quam regulam procedere in omni materia, præsertim vero in feudali, firmant in specie Jacobus de Belvisio in *cap. 1. vers. predictis modis, quæ fuit prima causa Beneficii amittendi*, Præpos. *ibid. §. qui domino*, & cæteri collecti per Schrader. *de feudis, p. 2. principali p. 9. sect. 9. nu. 25. & seqq. Rota decis. 222. num. 8. & seqq. part. 3. rec. decis. 57. num. 1. cum seqq. & decis. 89. nu. 15. part. 9.* Addent. *ad decis. 420. num. 50. & 74. p. 4. rec. tom. 2.* Unde cum Sfortia dicti Annibalis pater receperit hoc subfeudum, tam a Feudatario, quam ab Imperatore Domino directo, tanquam membrum dicti feudi laicalis Plumbini, non poterat ita diversa qualitas allegari, refricando quæstionem domini proprio auctori, potissime quia in investitura, quam idem Annibal cum fratribus, ut supra, recepit ab Imperatore de ipso feudo Plumbini (eorum culpa non effectuat) expresse conceduntur hujusmodi Castra, tanquam pars, & membrum hujus feudi.

Dicebatur, quod licet dicta investitura facta per Jaco- 17 bum Sexum Sfortiæ importare videretur subfeudum concessum a laico, nihilominus id immutare non poterat ipsum Castrorum naturam, & qualitatem, quia subfeudum non debet esse diversum ab ipso feudo, sed eodem jure censendum est. Verum, & hoc nullius momenti videbatur, tum quia negabatur dictum assumptum, quod Castra per Dominum Plumbini possiderentur jure feudi Ecclesiastici, ut supra, tum etiam quia dicta propositio procedit in ea omnimoda subinfeudatione, quæ, nihilo per subinfeudantem retento, fiat alteri de toto feudo, cum tunc adinstar ementis pro persona nominanda, subinfeudans dicatur nudum organum, seu instrumentum, subinfeudatus vero directe, & immediate habere dicatur a primo infeudante, secus ubi aliquo pro se retento subinfeudat partem, quia tunc feudum retinet in subinfeudante suam naturam, & non implicat, quod in subfeudo tanquam excadentia, seu contractu separato, diversa imprimatur natura ex lege concessionis, juxta distinctionem, de qua *sepius hoc cod. tit. præsertim in Mantuana bonorum pro Episcopo, in Senogallien. & in Eugubina*, ubi latius videri potest.

Quo vero ad secundam, & tertiam limitationem dedu- 18 ctam ex concessione feudi franchi, sive ob non conventum servitium personale, sed tantum reale, dicebam quod una, vel altera, fortius vero utraque qualitate concurrente per veritatem, & de facto, assumptum esset verum, ac recte procederent ea, quæ de feudo franco habentur copiose collecta apud Cacheran. *decis. 27.* cum cæteris collectis per Menoch. *conf. 181. num. 66.* ubi etiam agit de servitio mere reali per Clericum æque ac laicum, absque aliqua differentia præstabili.

Verum fallacia pariter erat in applicatione ad factum, quoniam, ut insinuatum est, id recte procedit, quando franchitia consistit in re, non autem in verbis, quia nempe feudum datum sit absque ullo onere servitii, nec explicito, nec implicito, sub juramento fidelitatis, quod nullum præstetur, itaut concurrat omnimoda franchitia, & 19 libertas, præterquam ab eo reali, quod est expressum, ut sunt illa feuda frequentia in Lombardia, ut plurimum rustica, sine jurisdictione, gladii potestate, & imperio, consistentia in aliquo prædio, vel peria terræ, quæ concedi solent sub onere solvendi Domino spatulam porci, vel par Capponum, cum similibus, cum tunc dicantur feuda omnino impropria, & corrupta, non cum feudali jure regulanda, sed potius cum jure communi adinstar bonorum indifferentium, & allodialium, quorum jure censentur, aliud de feudo non habentia, nisi nuncupationem, ut etiam in Regno Neapolitano sunt ea, quæ dicuntur feuda plana, & de tabula simpliciter, ex iis, quæ habentur supra in *d. utraque Mantuana*, ubi de hujusmodi distinctionibus.

Secus autem ubi adest juramentum fidelitatis continens implicitam obligationem servitii etiam personalis sub ejus formu-

formulam contentam in necessitatibus, & extraordinariis
 occurrentiis, solumque pro tempore currenti, & non ca-
 lamitosa, in quo nulla subsit servitii necessitas, vel occasio,
 20 conveniatur de aliqua præstatione reali pro Domini sub-
 ventione, sive pro ejus recognitione, & meliori conservatio-
 ne dominii, ac vassallagii respectu, ut ex.gr. est in d. Re-
 gno, in quo per Barones, & Feudatarios, ultra obligatio-
 nem implicite contentam sub juramento fidelitatis, singulis
 annis Regi præstatur certa summa pecuniaria, quæ ibi *adobz*
 nuncupatur, quoniam hæc non excludit alias personales
 obligationes in juramento fidelitatis contentas, ut adver-
 tunt Cacheran. *d. dec. 27. n. 9.* Roland. *conf. 23. n. 35. lib. 1.* Affl.
decif. 320. n. 9. Grass. *de effect. Clericat. 4. n. 250.* & ceteri,
 ac habemus de ipsomet Regno erga Sedem Apostolicam,
 cum pro eo solvatur singulis annis Censuræ consistens in certa
 summa pecuniaria, & uno equo, non inde tamen definit esse
 feudum, cum similibus, & sic ea, quæ per DD. dicuntur
 de feudo franco, seu restricto ad certam recognitionem rea-
 lem, intelligenda veniunt ut supra, quando de facto con-
 currit omnimoda franchitia, & libertas, ut bene cæteri
 allegatis advertit Menoch. *d. conf. 181. n. 83.* ubi in specie re-
 probat Alciatum in eodem casu scribentem, non autem ubi
 franchitia resultet ex sola formula verborum, & clausula-
 rum, quæ ex quodam formulario in omni pene investitura,
 ad quandam honorificentiam, & majorem prærogativam,
 præsertim vero in feudis majoribus, & primæ classis cum
 Regalibus, & jure Principatus adjici solent, quoniam alias
 omnia feuda ita essent corrupta, & in hoc versari solet fre-
 quens æquivocum illorum Scribentium, qui non bene hæc
 feudalem materiam callentes, solum verborum, & clausula-
 rum formulæ inhærendo, istos terminos confundunt.

Applicando igitur ad rem, quamvis demandatum esset
 onus realis præstationis unius vituli singulis annis, in re-
 cognitionem superioritatis, & dominii, atque in investitu-
 ra, ad instar investituræ ipsius feudi principalis concessæ per
 Imperatorem, adesset consuetæ clausulæ de feudo *franco*,
honorifico, & c. nihilominus contineretur explicitum jura-
 mentum fidelitatis ad formam investituræ Imperialis, &
 cum eadem restrictione ad solos liberos, & descendentes
 masculos, juxta regularem naturam feudi veri, & recti,
 potissime quia non agebatur de concessione alicujus petii
 terræ ad solam fructuionem sine Jurisdictione, & Imperio,
 juxta casum, de quo supra in d. utraque *Mantuanæ* cum si-
 milibus, de quibus frequentius agunt DD. Lombardix, vel
 adjacentium Regionum, in quibus in usu sunt hujusmodi
 feuda rustica, solum nuncupationem feudalem habentia,
 sed de duobus Caltris, cum Vassallis, Jurisdictione, &
 Imperio, unde propterea mihi videbatur, quod versarem
 in casu omnino plano.

Motivum tolerantix deductum ex Jaf. *d. conf. 117. lib. 4.*
 21 pariter cessabat ex facto, quoniam pro tempore quo vixe-
 rant alii fratres laici, & capaces, aliqua istius Clerici posses-
 sio, consistens magis in participatione fructuum, & emolu-
 mentorum, referenda veniebat, vel ad familiaritatem cum
 fratribus, vel ad participationem fructuum ratione vitæ
 militiæ, seu alimentorum, dum in facto e converso con-
 stabat, quod juramentum fidelitatis dicto Principi, tan-
 quam novo domino, præstitum fuerat a solo Belisario pri-
 mogenito, abque dicti Clerici mixtura, & enunciatio Im-
 perialis de dicto Annibale Protonotario Apostolico levita-
 tem continere videbatur, quoniam investitura prædicta
 erat de futuro, effectum scilicet sortitura, postquam sequu-
 ta esset solutio 800. m. Florenorum; cumque habitas
 requiratur de tempore, quo cum effectu obtinetur feudum,
 ejusque possessio, bene stabant simul, tunc obtinere Pro-
 tonotariatum, qui haberi potest etiam per Clericum in mi-
 noribus, sed deinde per dimissionem Clericatus effici ca-
 pacem: tunc enim hujusmodi tolerantia implicitam dis-
 pensationem impedimenti causare solet, quando concur-
 rit in Principe certa scientia impedimenti, & admissio im-
 pediti in feudo, ut erat casus, de quo Jaf. *d. conf. 117.* ubi de
 Cardinali Farnesio, quem indubitanter innotescebat Papæ
 esse Clericum in sacris tolerato in possessione feudi per de-
 cennium & ultra, unde propterea istud motivum omni
 prorsus fundamento destitutum erat.

Prout & alterum æquitatis deficientibus cæteris agnatis
 capacibus, cum non exinde resultet, incapacem a Domi-
 no invito admittendum esse, & contrarium docet observan-
 tia, ut vidimus de Cardinali Peretto, seu de Monte alto,
 de quo habetur in *d. Venasfren.*

Et ad conclusionem admissionis alias inhabilis, & inca-
 pacis, quoties idem servitium præstari potest per substitu-

tum, ex deductis per Jaf. *col. conf. 117.* & alios collectos per 22
 Menoch. *d. conf. 181. n. 67.* (unde, utd istum est, Scriben-
 tes in contrarium totum desumpserant) dicebam, adhuc
 procedi cum æquivoco, quoniam illa vere procedit, ubi in
 feudatario concurrat naturalis habitas a succedendum, so-
 lumque obstat accidentalis inhabilitas ad serviendum ratio-
 ne infirmitatis, vel sexus, aut alterius impedimenti, secus
 autem ubi inhabilitas est naturalis percutiens substantiam
 successionis, juxta veriore, ac magis receptam opinionem
 feudatarium, de qua Rosenthal. *c. 7. concl. 29. n. 4.* Laratha
theat. feudat. p. 9. dilucidat. 80. n. 7. c. 11. apud quos cæteri,
de success. feudorum p. 1. q. 9. art. 2. n. 11. apud quos cæteri, &
 hæc est vera responsio, non autem illa quam tradit Menoch.
d. conf. 181. n. 84.

ANNOT. AD DISC. LIV.

Idem, quod dictum est in *Annotatione præcedenti*, in pro-
 posito capacitatis fœminarum, in omnibus procedere
 videtur respectu capacitatis Clericorum, quod scilicet er-
 roneum sit procedere cum generalitatibus, sive adhibere
 auctoritates loquentes de feudis unius Regionis, in feudis
 diversæ Regionis, cum totum pendeat a legibus, & stylis
 Principatum, ut occasione agendi de capacitate militum S.
 Jo. Hierosolymitani, & similibus advertitur supra, *disc. 16.*

Distinctio autem, quæ, ut patet ex deductis in discursu,
 adhiberi solet inter feuda franca, sive inter habentia an-
 nexum servitium personale, vel reale, quod æque bene a Cle-
 rico, sicuti a Laico præstari potest, hodie fabulæ speciem
 habere videtur ob idem dilemma, de quo *Annot. præced.*
 occasione capacitatis fœminarum, quod scilicet aut agitur
 de feudo recto, & proprio, quod importet militiam, quæ
 hodie non datur, nisi in Principe habente hanc majorem Re-
 galiam indicendi publicum bellum, cum illa obligatione
 servitii personalis, quæ saltem in urgentibus, & extraordi-
 nariis indigentis inest sub juramento fidelitatis, etiam ubi
 præstetur servitium ordinarium reale, & tunc (exceptis feu-
 datariis Papæ) clericatus est incompatibilis cum militia, ut
 advertitur in discursu, ac etiam *sub tit. de Pens. disc. 48.* Aut
 est feudum improprium, cujus naturæ sunt frequentius feu-
 da Ecclesiarum inferiorum, sive illorum Dominorum, qui
 non habeant hoc jus Principatus, dictamque Regaliam in-
 dicendi bellum publicum, ut pluries supra advertitur, &
 tunc intrat capacitas clericorum, non ratione franchitiæ,
 sed quia revera, spectato effectu, bona non sunt feudalia,
 sed potius allodialia indifferentia, quæ retinent solum quan-
 dam nuncupationem, & aliqua pãcta feudis proportionata,
 tanquam per imaginem, seu reliquias antiquæ feudalitatis,
 ideoque æquivocum videtur in hoc procedere cum aucto-
 ritatibus antiquorum, loquentium cum præsupposito illo-
 rum temporum, quando etiam Ecclesiæ inferiores, & Civi-
 tates subditæ, ac Barones, & Domicelli inferioris ordinis,
 immo etiam privati nobiles divites ob factiones, quæ tunc
 vigeant, sibi comparabant milites, ac Vassallos fideles,
 atque ad hunc effectum, loco stipendii, illis dabant in feudum
 prædia, & possessiones, &c. ac propterea magna est differen-
 tia inter tempora antiqua, & hodierna.

E A D E M

PRO EODEM PRINCIPE LUDOVISIO
 CUM MARCHIONE DE MONTEAUTO.

*Casus disputatus in Signatura Gratia, & resolutus pro
 Marchione.*

De competentia fori causæ feudalis, coram quo
 scilicet cognoscenda & tractanda sit controversia
 inter Dominum, & feudatarium super feudi de-
 volutione.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 **C**ausa feudi terminanda per Pares Curia.
- 3 **S**ecus de consuetudine, per quam cognoscitur a Domi-
 no.
- 4 **A**d regulam text. in l. ubi ceptum, ff. de judic.
- 5 **D**e traditionibus Doctorum super statu bonorum.
- 6 **S**ubfeuda possunt esse diversæ naturæ, & sub diver-
 se foro ab ipso feudo.

- 7 *Subfeuda dicuntur de directo dominio subinfeudantis, qui est Dominus subinfeudatorum, ut de Rege Apulia cum suis feudatariis.*
 8 *Quando Dominus directus sit Judex in causa subfeudi.*

DISC. LV.

1 **P**ost terminatam cum prudentiali æquitativo temperamento controversiam, de qua *disc. preced.* Annibal ultimus Appianorum Clericus, ut supra, per donationem inter vivos effectum fortituram post mortem, transtulit in Marchionem de Monteauto, ejus ex sorore nepotem, seu amitinum, omnia jura sibi competentia in dictis Castris, aliisque bonis in hoc Statu Plumbini existentibus, idemque confirmavit per testamentum, unde sequuta ad breve tempus ejusdem Annibalis morte, Marchio prædictus, postquam impeditus fuit per Officiales, & Ministros Principis in actuali possessione, quam instrumentalem de facto adipisci curaverat, adiens Romanam Curiam, curavit se admitti ad causam usque ab anno 1540. ut in *precedenti*, introductam in Camera per Cardinalem Alexandrum Farnesium Ecclesie Massanzæ Administratorem. Cumque Princeps Ludovicius in eadem Curia apprehensus fori declinatoriam opposuisset, petendo remitti causam vel ad Imperatorem Dominum directum, vel ad Regem Catholicum subinfeudantem, idcirco assumpta de super disputatione in Signatura Gratiæ, ad quam pertinet decidere hujusmodi controversias in causis vertentibus in Camera, quæ non subiacet Signaturæ Justitiæ, prodiit resolutio dicto Marchioni favorabilis pro remissione causæ ad eandem Cameram, quæ tamen, reflectendo etiam ad solam veritatem, non placuit.

In hac autem disputatione omnes hincinde Scribentes deducebamus eandem theoreticam, in specialibus terminis devolutionis istius feudi Plumbini, deductam per Tappiam *decis. ultima Supremi Senatus Italiae*, ut scilicet quamvis de jure feudorum in *cap. 1. de controvers. feudi apud Pares terminanda, cap. 1. §. si inter Dominum, de alienatione feudi paterni, & cap. Imperialem, §. Præterea si inter duos, de prohibita feudi alienatione per Frider.* hujusmodi controversiæ terminandæ sint per Pares Curie, quibus causa remittenda est, solumque disputatio intret, an id procedat in Imperatore, & Regibus, aliisque supremis Principibus, ex deductis per *Afflic. in cap. 1. n. 7. de controversia inter Dominum & Vassallum de Investitura feudali, Rosenthal. cap. 12. conclus. 3.* cum aliis per Tappiam ubi supra, *n. 1. cum seqq.* nihilominus de communi consuetudine, de qua Tappia ubi supra, *n. 8.* receptum est, hujusmodi Parium iudicium recessisse ab Aula, atque hujusmodi causas cognoscendas esse in Curia ipsius Domini, quoties præsertim iste est Supremus Princeps habens jura Imperii.

Controversia vero erat in applicatione ad factum, Scribentes enim pro auctore, quibus adhæsit Signatura, dicebant quod cum hujusmodi Castra essent de directo dominio Ecclesie Massanzæ, a qua per Sixtum IV. & Pium V. dismembrata fuerunt, & applicata Ecclesie Romanæ, seu Camere Apostolicæ, idcirco ad istam spectare debebat cognitio, addendo etiam regulam generalem *text. in l. ubi captum, ff. de judic.* quod dum usque a dicto anno 1540. causa introducta erat in Camera ut supra, ibi terminari debebat, ponderando quoque retroactam observantiam prædecessorum Principum circa commissionem causæ in Rota sub Innoc. VIII. super controversia Venæ aluminum, juxta seriem, de qua *discurs. precedenti.*

4 **S**cribens autem pro Principe, cum sensu etiam veritatis, dicebam præmissa non subsistere, quoniam supponebatur pro certo id quod erat in quæstione, super dominio scilicet directo dictæ Ecclesie, quod ex hac parte non admittebatur, tum quia ipsemet contractus permutationis initus de anno 1264. cum Tudinis, nullam præferebat feudalem qualitatem, ac domini directi reservationem, ex deductis per Menoch. *conf. 147.* & alios, de quibus in *precedenti*, tum etiam quia ab anno 1400. & sic spatio annorum 250. & ultra, ea jure pleni, & liberi domini possessa fuerunt per Principes, & Dominos Plumbini, utpote illi Statui incorporata, potissime vero ab anno 1502. effecta de dominio directo Imperatoris, & posita sub qualitate feudali, in qua spatio annorum 150. & ultra continuarunt, nil refragante dicta regula *text. in l. ubi captum*, militante contra colligantem, vel habentem causam ab eo, non autem contra dictum Principem jus metientem ab Imperatore omnino independentem ab Appianis antiquis Dominis, & clarior quia dicta causa introducta erat in Camera cum illegitimo de-

senfore, tunc nullum jus habente in dictis Castris ob eorum confiscationem, ratione banni, ut in *preced.*

Et quoad antiquam observantiam commissionis causæ in Rota sub Innocentio VIII. ultra jam dictam responsionem, quod reus, & possessor possideret independentem, & ex diverso jure, potissime ob immutatum rerum statum, cum de tempore dictæ commissionis Appiani possiderent istum Statum tanquam liberum, & allodiale, deinde vero a d. ann. 1502. recognoverint in feudum ab Imperatore, urgebat alia inevitabilis responsio, quod de dicta commissione non constabat per scripturas authenticas, sed solum ex traditionibus Menoch. *d. conf. 147.* Cæphal. *conf. 458.* & *seqq.* & Deciani *conf. 40. lib. 4.* scribentium in controversia jurisdictionis, seu territorii cum Magno Duce Etruriæ, unde, vel intrabat regula, quod in iis, quæ facti sunt non deferretur Doctoribus, vel si deferendum erat in hoc, deferendum quoque erat alteri traditioni super tribus conformibus Rotalibus obtentis per Ducem Valentinum pro non jure Ecclesie Massanzæ, ac hujusmodi Castrorum libertate, unde propterea intrabat dilemma inevitabile.

Cæterum his omnibus etiam circumscriptis, dicebam procedi cum æquivoco claro, quoniam præmissa, quæ in contrarium deducebantur ex parte auctoris, percutiebant controversiam inter ipsam Ecclesiam Massanam præsentem dominam directam, seu Cameram Apostolicam ex ejusdem Ecclesie jure venientem ex una, & ipsum Principem ex altera, super quo adhuc dubitari posset, stante contraria observantia, ut supra, super quo etiam relinquatur integer locus veritati, sed quoad ipsum auctorem venientem ex Juribus Annibalis, vel Sfortiæ Appiani ejus patris, subinfeudati ab ipso Principe Plumbini, & cum eo, vel successore contendente de expiratione dictæ subinfeudationis, seu verius de ejus interpretatione, an scilicet comprehenderet vel ne tenetas, sylvas, & alia juxta quæstionem, de qua *disc. seq.* id pertinebat (retenta consuetudine, de qua supra) ad ipsum subinfeudantem, habentem jura Imperii, ejusque officiales, vel ad summum ad Imperatorem, a quo dicta subinfeudatio confirmata fuerat.

6 **U**t enim insinuatam habetur in *precedenti*, stant bene simul, ipsum feudum principale esse de dominio Ecclesie, ac unam habere naturam, subfeuda vero concessa per ipsum subfeudatarium aliis subvassallis, esse laicalia, & habere naturam diversam, atque de ipsorum devolutione spectare cognitionem ad ipsum subinfeudantem, tanquam subinfeudati dominum, cui ex regula *text. in l. si quis conductionis, Cod. locati* tanquam proprio auctori, domini quæstionem refricare non potest, juxta traditionem Bald. in *l. prima in fin. C. unde cognati*, quod licet Rex Apulie recognoscat Ecclesiam Romanam, seu Pontificem in Dominum, quoad ipsam Regni universitatem, attamen particularia feuda, seu subfeuda, quæ ipse Rex suis subditis concessit, dicuntur de ipsius Regis dominio, & ad ipsum pertinet de eorum devolutione, aliisque controversiis cognoscere, quod post Iserniam, & alios allegatos, bene reasumit Paris *conf. 1. n. 99. l. 1. ubi agit de Duce Mediolani, refert Mantica de tacit. l. 23. tit. 2. n. 16. & 17.* & ita comprobatur observantia dicti Regni, quoniam licet sit feudum Ecclesie Romanæ, attamen Papa non se intromittit in causis subfeudorum concessorum ab ipso feudatario ejus vassallis, & subfeudatariis, qui dicuntur feudatarii, & vassalli eorum Domini immediati, non autem Domini mediati, firma remanente competentia ipsius Papæ Domini directi, ejusque Tribunalium, ubi quæstio est de ipso feudo principali, juxta casum, de quo respectu Regni Neapolitani, a Pont. *decis. 1. live* ubi feudum est devolutum, unde non remaneat proprius, & immediatus Dominus, cum quo subfeudi quæstio tractari possit, juxta casum, de quo in *Senogallien. Castrorum, in Eugubina, & in aliis hoc eod. tit.* Ideoque quicquid sit de juribus dictæ Ecclesie Massanzæ, seu Camere Apostolicæ in ejus locum suffectæ relinquendo in hoc, ut dictum est, integrum locum veritati hincinde, adhuc dicta jura non videbantur obstare ad effectum, de quo in præsentem controversia.

ANNOT. AD DISC. LV.

Super materia istius discursus defuit occasio alterius disputationis, quoniam quicquid apud antiquiores dubitatum fuerit, hodie ubique locorum, in quibus habeatur usus illorum feudorum, quæ vera, & propria dici merentur, juxta ponderationes in *duabus Annot. præc.* receptum est, ut cognitio pertineat ad ipsum Dominum, quem hodie in feudis veris supponimus Principem supremum, cum alia feuda sint potius impropria, & abusiva, ut supra, ideo-

ideoque deferendum non est antiquis loquentibus etiam de feudis, quæ concedebantur a personis subditis, & inferioribus.

E A D E M

Casus disputatus in Camera, & decisus ut infra.

Recognoscens ab alio in feudum locum, seu Castrum proprium, an recognoscere etiam videatur totum territorium, omniaque bona alias libera, & allodialia intra ejusdem Castri fines per ipsum recognoscentem possessa, itaut in casu devolutionis, omnia tanquam feudalia devolvantur, vel potius devolvatur solum Castrum, reliquis in patrimonio allodiali remanentibus?

Pendente lite, seu dubio inter Dominum, cui feudum est devolutum, & hæredem feudatarii defuncti super qualitate bonorum, an essent feudalia, seu feudo annexa, vel ne, quis interim in possessorio retinendæ, vel adipiscendæ obtinere debeat, & de propositione quod Fiscus non litigat manibus vacuis, quomodo, & quando procedat, & de cumulatione possessorii cum petitorio?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 Resolutio in causa.
- 3 Ubi dubium est, an bona sint feudalia, vel allodialia, in possessorio obtinet hæres Feudatarii contra Dominum?
- 4 Et de similibus in emphyteusi, vel fideicommissio.
- 5 Fiscus in casu devolutionis feudi capit possessionem, & non litigat manibus vacuis.
- 6 Cumulationi possessorii cum petitorio quando locus.
- 7 Potest quis rem propriam liberam, & allodiam ab alio recognoscere in feudum, & sit feudalis.
- 8 Ubi quis ab alio recognoscit in feudum proprium Castrum, quid recognovisse censeatur, an totum territorium?
- 9 Appellatione Castri, & sub ejus vocabulo quid veniat.
- 10 De rationibus, ob quas ex recognitione Castri non inferitur ad territorium.
- 11 Sub nomine territorii quid veniat.
- 12 De questione quando bona, & prædia existentia in feudo sint illi annexa, & de ejus pertinentiis.
- 13 De distinctione, cum qua dicta questio decidenda est.
- 14 De usu loquendi, & observantia, ut sub nomine Castrorum veniant territorium, & bona.
- 15 Qualitas bonorum satis attendenda pro feudalitate.
- 16 Item verisimilis voluntas.
- 17 In antiquis, & conjecturalibus attendenda regula, ut singula, quæ non profunt &c.
- 18 De observantia, ob quam alia bona veniunt sub devolutione feudi.
- 19 De regula, quod possessa per feudatarium in feudo sunt allodialia.
- 20 Jurisdictio est quid separatum a feudo, & potest quis habere feudum uno titulo, & Jurisdictionem altero.

D I S C. LVI.

Rejecta, ut in præcedenti, fori declinatoria, remissaque causa ad Camera, Actor suspenso petitorio obtinuit subscribi dubium in possessorio retinendæ, an, & in quibus bonis sibi competeret manutentio. Cumque Princeps inhibitus esset ab Imperatore, ne alibi, quam in foro suo super causis feudum concernentibus responderet, idcirco ne causa omnino indefensa remaneret, ad illam se admitti curavit Isabella Appiana Bracchiani Ducissa hæres in allodialibus Cosmi, seu Jacobi Septimi ultimi Feudatarii, ob aliquod interesse, quod ad effectum admissionis ad causam sufficit quale quale, quodque illud adsit apparenter, licet non existenter, unde assumpta disputatione, nulla habita difficultas super non competenti intentati remedii in ipsis Castris, eorumque Jurisdictione, & Imperio, dum attentata investitura de illis facta per Jacobum VI. Sfortiæ actoris mediato auctori, indubitatum erat, ipsi actori nullum penitus jus competere, cum illa restricta esset ad solam lineam masculinam, per mortem Annibalis jam extinctam, & quatenus idem actor dictam investituram controversisset, adhuc

idem resultabat effectus, dum legatum Jacobi III. a quo ipsius auctores totum jus desumebant, expresse negat jurisdictionem cum reliquo statu consolidatam. E converso autem in iis bonis, quæ indubitate sunt allodialia, quorum pleraque intra Statum, extra tamen hujusmodi Castrorum fines aderant, ex hac parte nil prætendebatur, cum nullum jus competeret, unde dabantur manus, totusque proinde controversiæ punctus residebat in qualitate bonorum fructiferorum, sylvarum scilicet, tenutarum, & pascuorum, intra istorum Castrorum fines existentium, an essent feudalia, & cum Castris devoluta, vel potius allodialia, & ad dicti Annibalis allodiam hæreditatem pertinentia, super quo puncto hincinde satis certatum fuit in disputatione habita sub die 3. Decembris 1661. coram Cæsario, in qua prodiit resolutio utrique parti grata, manutentionem scilicet, vel in vim possessionis instrumentalis ab ipso Actore adeptæ, vel in vim clausulæ constituti contentæ in instrumento donationis actori competere in bonis allodialibus tantum, reservato, ut videretur, quænam essent allodialia, & quæ non.

Siluit causa plurium annorum spatio, illaque reassumpta de anno 1668. per actoris interim defuncti filium, & hæredem coram Aquino subrogato, datoque dubio ex ventre restrictivæ resultante, an, & quæ bona essent allodialia, in quibus decreta manutentio exequenda esset, cum occasione dictæ primæ disputationis, ac etiam prius, examinando hunc punctum pro veritate, dicto Annibale adhuc vivente, ut in præcedenti, Ego agnovissem, eundem punctum esse potius facti quam juris, atque hujus partis fundamentum super feudalitate pendere ex facti circumstantiis, de quibus infra, tanquam inducentibus limitationem regulæ, quæ alias actori, & pro allodialitate assiluit, idcirco congruum censui, petendam esse remissoriam, ad effectum probandi eas facti qualitates, & circumstantias, ex quibus regulæ limitatio resultat. Cumque huic petitioni Actor acriter se opponeret, præsertim ex fundamento per Cameram approbato, omnino cessantis interesse dictæ Isabellæ, seu ejus interim defunctæ hæredis, idcirco adhuc militante obstaculo d. inhibitionis Imperialis, ne causa omnino indefensa remaneret, curatum fuit admitti duas præfati Principis primi Feudatarii interim defuncti filias pupillas, hodierni Principis respectivæ sorores, tanquam interessatas, utpote vocatas per investituram conceptam pro masculis, & feminis. Cumque de mandato Tribunalis eodem tempore propositum esset utrumque dubium, super remissoria scilicet, & jam dictum super negotio principali, illo proposito sub die 4. Junii 1668. ad favorem utriusque partis respectivæ prodiit resolutio, super concessione scilicet remissoriæ ad favorem hujus partis petentis, & ad favorem actoris in altero, quod scilicet manutentio alias decreta in bonis allodialibus, exequenda esset in dictis sylvis, pascuis, & bonis intra hujusmodi Castrorum fines existentibus, sed neutra partium acquiescente, data fuit utrique nova audientia, quæ pendet.

Ista secunda pars resolutionis, non absque magna votorum discrepantia prodita, visa fuit incongrua, & omnino incompatibilis cum altera concessionis remissoriæ, ad probandum eas qualitates, & circumstantias, ex quibus prætendebatur feudalitatem resultare, quasi quod ita esset prius decidere, & postea formare processum, seu ita decernere contradictoria, verum mihi, quamvis pro hac parte scribenti, dictamque resolutionem Advocati more acriter impugnanti reflectendo ad veritatem, de stricto juris rigore probabilis, & compatibilis potius visa est, ob diversitatem scilicet Judiciorum petitorii, & possessorii, quoniam ubi feudalitas non est omnino certa, & clara, sed sub dubio, an bona, de quibus agitur, sint feudalia, vel allodialia, tunc ob præsumptionem allodialitatis magis assilientem, & pro qua in dubio est regula, in possessorio etiam adipiscendæ, multo vero magis in illo retinendæ, potiores esse debent partes hæredis allodialis, ad *tex. in cap. 1. §. Defuncto milite, si de feudo fuerit controversia, cum Concord. per Argel. de legitimo contradicte q. 17. art. 2. num. 5. & seqq.* Et magis ad rem in bonis existentibus intra fines Castri, *quæst. 19. art. 5. n. 93. cum seqq.* & conferunt quæ habentur in materia possessoria per Rosenthal. *c. 12. concl. 12. & cap. 7. concl. 48. cum seqq.* ac etiam ad eandem materiam in *Placentin. hoc eod. tit.*

Quod frequens, & quotidianum habemus in materia emphyteutica, quoniam pendente controversia inter Dominum directum, & hæredem emphyteutæ super facto casu devolutionis, vel super identitate, & comprehensio-

ne bonorum, interim in possessorio, hæres, vel successor obtinere debet, ut habetur in *Hydruntina*, hoc eod. tit. Ac etiam frequentius habemus in materia fideicommissaria, an scilicet, & quando fideicommissarius sit hæredi legitimus contradictor, & quis eorum obtinere debeat in possessorio, quoniam quale quale dubium concurrat, vel in substantia fideicommissi, vel in identitate bonorum, vel in detractio- num competentia, pro hærede potius respondendum est, idemque in materia emphyteutica, & similibus, & sic com- parabilitas clara remanebat, ex eo quod probationes in vim remissoriae faciendæ, proficue, & operativæ remanebant in iudicio petitorio, ideoque stant bene simul in isto res- ponderi debere pro Domino directo, & devolutione, & tamen in altero interim hæredem obtinere.

Est bene verum, quod huiusmodi propositio in rigoroso puncto juris, & abstracte vera, in hac materia feudali, de facto, & in praxi locum solum obtinet in controversiis pri- vatorum super successione inter agnatos scilicet ab inve- stitura vocatos, & extraneum hæredem, vel successorem feudatarii defuncti, non autem in casu devolutionis, quia cum feudum præsertim recta, & propria Castrorum, & Oppi- dorum cum jurisdictione, Vassallis, & Imperio, juxta Ita- liæ præsertim usum, non concedantur nisi per Reges, & Principes fiscum habentes, cum alto, & supremo dominio, atque per proprios Magistratus huiusmodi causas cognos- centes, hinc proinde Fiscalium, seu Cameralium recepta
5 propositio est, de facto ubique practicata, quod fiscus non litigat manibus vacuis, quæ propositio laudatur per Collegium Patavinum apud Peregr. *consil. 2. num. 18. cum seqq. lib. 1.* & per alterum Scribentem in eadem causa apud eundem Peregr. *conf. 3. eod. lib. 1. n. 109. & seqq.* & per Rot. in *Sarsinaten. feudi 1. Julii 1639. cor. Coccino*, apud Capyc. *Latr. consult. 75. n. 279.*

Verum id servatur, & locum obtinet in illis ditionibus, & Principatibus, in quibus per ejusdem Principis, & domi- ni directi Officiales, & Magistratus causa cognoscitur, & justitia administratur, itaut verificetur illud vulgi dictum, quod fiscus sit Judex, & pars, sed ubi causa cognoscitur in loco tertio, in quo dominus, quamvis in suo feudo jura Principatus habens, jure privati censetur, tunc difficile est huiusmodi praxis canonizationem obtinere.

Adhuc tamen in hac facti specie, ob aliquam suspicio- nem inconvenientium, seu impedimentorum, quæ super executione oriri possent, justum, ac rationabile credebam, saltem ex prudentialibus motivis, omnino locum esse debere cumulationi possessorii cum petitorio, itaut utrumque eodem tempore terminetur, atque non nisi post factas probationes, & causam in negotio principali bene discussam, tententur illi executionis actus, ex qui- bus resultare possunt inconvenientia, pro quibus remo- vendis, seu alias iusta causa accedente, huiusmodi cumu- lationem concedendam esse, firmatur in specie feudorum,
6 eorumque devolutionis, apud Peregr. *d. conf. 2. a num. 1. ad 23.* ubi Concordantes, & generaliter de eadem cumula- tione, ex turbiditate possessionis, seu alia iusta causa, itaut videatur materia arbitraria ex facti circumstantiis regula- anda, patet ex deductis *decis. 524. p. 5. recent. 250. part. 7. Buratt. & Adden. decis. 33. 48. 100. 285. & 522. & alias fre- quenter.*

Neque in proposito intrant quæ per Camerales præ- tenduntur circa jura Ecclesiæ Massanæ, seu Cameræ ejus loco subrogatæ, non cessata per dictam alienationem se- quutam de anno 1264. quoniam quicquid sit de huiusmodi præterensione, id percutit controversiam inter ipsam Cam- eram, seu Ecclesiam, & Principem Plumbini infeu- dantem, non autem inter istum, & ejus subinfeudatum, ut habetur in præcedenti, occasione declinatoriæ, seu alterius articuli, an hoc esset feudum Ecclesiasticum, vel Sæculare?

Quatenus vero pertinet ad articulum, seu punctum prin- cipalem, an scilicet dictus Sfortia præfatorum Castrorum dirutorum, ac omnium bonorum intra eorum fines exi- stentium Dominus, & possessor sine jurisdictione, obti- nendo a dicto Principe, qui jurisdictionem, & Imperium habebat facultatem reedificandi ista Castra, & introdu- cendi Vassallos, cum concessione jurisdictionis, & Impe- rii, sub ea conditione, per verba præcisa, *quod dicta Ca- stra, vllas, seu pagos ab eo recognosceret in feudum pro se, & descenditibus masculis sub juramento fidelitatis, & juxta formam investitura totius feudi*, cum subsequuta inve- stitura ut supra, censeatur etiam recognovisse, ac feudali qualitati submitisse dictas sylvas, tenutas, foreitas & alia,

nulla cadebat quæstio potestatis, sed tota erat voluntatis, cum recepta conclusio sit, rem propriam, liberam, & al- lodialem posse ab alio recognosci in feudum, atque ubi id
7 scienter sequitur, & investitura accedit, illa bona effici feu- dalia, quia occultatur actus donationis, quam ipsemet re- cognoscens in feudum facere dicitur ipsi domino, a quo im- mediate recipit sub diverso titulo, *ad text. in l. censualis, C. de donat. & Scribentes communiter, de quibus Jacobin. in in- vestitura feudali, verbo dictique Vassalli promiserunt cognos- cere, il secondo, num. 21. 24. & 27. Fulgos. conf. 5. & post alios antiquiores probant, & admittunt plene Menoch. conf. 1. n. 86. & seqq. & conf. 191. n. 50. & seqq. Surd. conf. 135. n. 106. & seqq.* apud quos constat solam quæstionem esse, vel ubi investitura desuper expedita non est, vel ubi id errori, seu ignorantie referri potest, ac firmatur per Rot. *decis. 613. num. 5. p. 5. rec. & pro absoluto supponunt Oldrad. Bald. Alberic. Rosenthal. & ceteri, de quibus infra.*

Quod frequens habemus in materia emphyteutica, quo- niam in plerisque Italiæ partibus constans fama est, illa bona, quæ per Ecclesias in emphyteusim sub medico cano- ne conceduntur, originaliter fuisse eorundem privatorum, qui ea voluntarie ratione protectionis, & ad præservanda ea præjudicia, quæ in illis sæculis frequentia erant, ab Ec- clesiis recognoverunt, unico contextu ab eis recipiendo in emphyteusim, ut enunciatur in indulto per Urbanum VIII. concessio pro aliquibus Civitatibus Status Urbini impresso post *decis. 7.* apud Paitell. & per Rot. *decis. 6.* post eundem in *princip. alias decis. 336. p. 11. rec.*

In his autem specialibus, ac præcisiss terminis non de fa- cili habentur Tractantes casum in specie, ex ea forte ratio- ne, quod præsertim in Italia, vel nulli, vel nimium rari sunt casus, in quibus possidens Castrum, vel Oppidum in liberum allodium, illud in servitutum redigat, & ab alio in feudum recognoscat, cum omnia feuda proveniant a concessione, quæ per Dominum fiat Vassallo.

Et quamvis Oldrad. *conf. 121.* tractare videatur casum in
8 terminis, quando scilicet quis ab alio recognoscit proprium Castrum, an censeatur etiam ita recognoscere totum ejus- dem Castri territorium, & jurisdictionem, in qua quæstione Oldrad. qui apud omnes feudistas reputatur Antesignanus, illam examinando ad partes, ac recensendo prius fundamen- ta opinionis affirmativæ, deinde vero illa negativæ, istam
n. 11. in fine concludit sibi videri veriore, nisi (sunt verba præcisa) *observantia, vel communis loquendi usus, vel actus aliquis exterior interpretationem aliam induxisset*, eumque, reassumendo ejus dicta fere de verbo ad verbum, sequantur Alberic. seu quidam Bermundus apud eum in *l. finali, C. de jurisdictione omnium judicum, n. 13. Bald. in c. 1. de Capita- neo, qui Curiam vendidit, n. 6. cum seqq. Alvarot. & cæteri ibid. bene Jacobin. in investitura dicto verbo, dictique Vas- falli promiserunt cognoscere feudum, n. 2. 3. & 5. Rosenthal. c. 5. concl. 6. n. 3. & concl. 9. n. 2. & 4. & cæteri communiter, itaut modica inter eos variatio adesse videatur, & genera- liter Menoch. *lib. 3. presumpt. 98. cum seqq.**

Nihilominus, bene præfatis auctoribus consideratis, vere, & proprie casum nostrum non percutiunt, sed diver- sum, ubi scilicet agitur de Castri in sui propria, & gram- maticali significatione sumpto pro loco munito, seu arce,
9 ut patet ex omnibus prædictis, assignantibus rationem, quod sub Castri nomine veniat recinctus murorum, ac re- perit Rosenthal. *cap. 12. concl. 15. n. 36.* in qua conclusione n. 15. late agit de casu, quo Castrum ab alio concedatur in feudum, an sub eo veniant reliqua bona huiusmodi; hoc au- tem vocabulum non convenit istis Castris apertis, quibus nomen villa, seu pagi potius convenit, ut bene explicatur in eadem investitura, juxta verba superius registrata, & sic dicti Doctores vere, & proprie percutere videntur illum casum antiquis temporibus frequentem, quod scilicet pos- sidens Oppidum, vel alium locum jurisdictionalem, seu etiam plura loca, & dominia, cum aliquo Castro, seu for- talitio, istud ab alio potentiori ob protectionem, & defen- sionem ab eo obtinendam recognoscebat in feudum, eo mo- do, quo frequens praxis docet in pluribus locis munitis hu- jusmodi feudatariis minoris potentie, qui se dant pro- tectioni Regum, seu potentium Principum, introducendo in easdem arces, seu loca munita ejusdem Principis mi- lites præsidarios, ut sequutum fuit, & praticari videmus in Arcibus Longoni, Monachi, Sablonetæ, & simili- bus, & tunc juxta eandem praxim bene intrat pro regula dicta opinio negativa, quam Oldradus, & sequaces merito dicunt veriore, non solum ex ratione vocabuli per eos

eos ponderata, sed etiam ex alia ratione bene considerata per Rosenthal. *d. cap. 9. in gloss. fin. in fine*, quod scilicet donationes non sunt multiplicandæ, & ampliandæ, sed potius restringendæ, unde si possessor Castris liberi, & allodialis recognovit ipsum Castrum, illudque implicite quando in servitutem redegit, præsumendum non est, quod donare voluerit etiam territorium, & jurisdictionem.

11 Et ulterius dicta quæstio est de territorio, idest jure territoriali, & terrendi, sonante in idem ac jurisdictione, & Imperium, non autem de ipsorum bonorum in territorio existentium privato dominio, & sic vere, & proprie neque dictæ auctoritates percutiunt casum præcisum, qui potius tractari videtur per alios, de quibus apud Natta. *consil. 446. Sylvan. consil. 58. & 59.* quod est idem *consil. Natta, Surd. consil. 135.*

12 & alios, de quibus in Clomacen. Vallium super quæstione, an & quæ bona sita intra fines feudi sub eo, ejusque concessione veniant, ac jure feudi censenda sint, in qua quæstione ex deductis in eadem Clomacen. omnino verius, ac receptum est, sub feudo venire ea, quæ ex antiquo ejus statu, tanquam unita, & connaturalia cum eo annexa esse consueverunt, ubi præsertim, nullo alio intermediente, unum & idem corpus constituunt, sive ut dicit Bald. *in cap. 1. de contentione inter masculum, & feminam, num. 3.* faciunt unum integrale, seu unum mansum, ut observat Natta. *dicto consil. 446. num. 1. & 9. alias consil. 59.* apud Sylvan. *num. 4.* sequuntur Mascard. *de probationib. conclus. 79. num. 25. & 26. Galeot. lib. 1. controu. 7. numer. 67. & controu. 8. numer. 8. cum seqq.* & non negat Surd. *dict. consil. 135.* edito in oppositum in eodem casu, in quo consuluerunt Natta. & Sylvan. ubi proxime, dum supponendo juris principium tanquam irrefragabile, conatur illud evitare ex facto, quod scilicet prædia, & bona controversa essent extra terminos feudi, & in territorio aliorum Castrorum adjacentium, ac etiam quod alia prædia, & bona adjacentia essent allodialia, jure privato, per alios particulares possessa, cum aliis facti circumstantiis extrinsecis allodialitatem denotantibus, ut ex *num. 28. cum seqq.*

Sive, ut bene advertit Bald. *in eod. cap. 1. de Capitaneo, qui Curiam vendidit*, & sequuntur cæteri, attenditur destinatio ex statuto, vel consuetudine resultans, quod si totum territorium Castro assignatum, seu destinatum est, totum sub feudo veniat, ex theor. Bart. *in l. 1. §. cum Urbem, num. 5. ff. de offic. Præfect. Urbis, Menoch. dict. lib. 3. præsumpt. 99.* ubi quod veniunt omnia ea, quæ ex antiqua, & originaria feudi natura venire consueverunt, ut bene comprobatur Penia in voto edito in causa Ferrariorum, seu Clomacen. Vallium.

13 Vel quod procedendum sit cum distinctione, in qua hujus quæstionis veritas consistere videtur, ut scilicet totum pendeat ex qualitate bonorum, aliisque conjecturis, & circumstantiis, ut ex Natta *consil. 506. num. 29. cum seqq.* Rotæ *decis. 120. num. 10. & seqq. & 164. num. 32. part. 6. recent.* atque plures casus distinguendo, habetur super hujusmodi quæstione in dict. Clomacen. Vallium *hoc titul.* ubi formiter, & latius de articulo.

Applicanda igitur ad rem, sive procedamus cum dicta theorica Oldradi *d. consil. 121.* cum qua pertranseunt Alberic. Baldus, Jacobinus, Rosenthal. & cæteri, de quibus supra, sive cum altera distinctione, de qua Natta, Sylvan. & alii, vel demum cum distinctione, ut totum pendeat ex qualitate bonorum, & ex conjecturis, hisque omnibus insimul quoque ponderatis probabilius videtur, ut omnia hæc bona, tanquam continens, & contentum, juxta ingeniosam distinctionem Baldi *in d. cap. 1. de Capitaneo, qui Curiam vendidit*, sive tanquam unum mansum, unumque integrale veniant sub recognitione feudali, & sub nomine Castrorum, seu Villarum, & Pagorum.

Attento siquidem cum communi usu loquendi, seu observantia, ut ponderant Oldrad. & sequaces, sub hoc vocabulo Castrorum omnia hæc bona, tanquam unum corpus, seu universitas, ex antiqua, & originaria natura venire consueverunt, in ipso enim primo actu, cujus memoria habetur, alienationis scilicet de illis factæ de anno 1264. per Episcopum Massanum in Tudinos, enunciatur Castra, sub quorum nomine venire non poterant ipsa Castra materialia muris recincta, juxta dictam vocabuli significationem, dum non erant in rerum natura, sed solum venerunt sylvæ, tenetæ, forestæ, & alia hujusmodi, unum mansum, seu tenimentum constituentia, idemque in alienationibus circa annum 1400. per dictorum Tudinorum successores factis Gherardo, qui ea incorporavit cum Statu Plumbini, ac

Sard. de Lura, lib. 1.

etiam in legato de anno 1473. de illis factæ per Jacobum tertium ad favorem secundogeniti, & in tribus sententiis Rotalibus latis ad favorem Ducis Valentini de anno 1501. & in sententia lata per Cameram ad favorem Ecclesiæ Massanzæ de anno 1540. aliisque actibus ante reædificationem recensitis per Menoch. *consil. 147. Cephal. consil. 558. & seqq. Decian. consil. 40. lib. 4.* quia semper sub nomine Castrorum, seu tenimentorum, & locorum, aliud non significatur, nisi hujusmodi bona tanquam unum corpus, cum verificari non possent in ipsis Castris materialibus, utpote in rerum natura, ut supra, non existentibus.

Comprobat idem qualitas bonorum, quod scilicet non 15 agit de vineis, domibus, pomariis, olivetis, aliisque prædiis cultis, ex hominis privati industria ad eum statum redactis, privatum dominium de sui natura præferentibus, sed de sylvis, montibus, & forestis in primævo statu naturæ existentibus, & quæ proprie jure publico, & Dominicali possideri solent, ut ponderatur in dicta Clomacen. Vallium, ubi Concordantes: & quod magis nullus alter privatus in his sibi bona possedit, vel possidet, sed totum est Domini, unius ejusdemque naturæ, tanquam unum mansum, ut supra.

Accedente etiam verisimili voluntate concedentis, ac 16 etiam concessionarii, cum enim hujusmodi Castra, seu loca cum dictis bonis, & integro eorum statu, spatio annorum 70. & ultra unita, & incorporata fuissent cum reliquo statu, ab eo accidentaliter separata, tanquam species appannagii, seu vitæ militiæ dicti secundogeniti, ejusque descendenti, idcirco occasione immutandi statum, & concedendi his secundogenitis etiam jurisdictionem, & Imperium, prudenter concedens, ita pinguis consulendo dictæ lineæ secundogeniti, ea defecta, curavit, mediante hujusmodi recognitione, reintegrare feudum principale, illudque restituere pristinae unitati, ac providere, ne ad extraneos, ac alienas manus transirent hæc membra, atque ista consideratio præsertim pro meo judicio videbatur ponere rem in claris, multo magis præmissis omnibus insimul ponderatis, cum consueta regula, *ut singula quæ non profunt, & in ambiguis, & conjecturalibus perpetuo attendenda, præsertim vero in factis antiquis, ut apud Cavaler. decis. 93. & frequenter.*

Mirifice id comprobari ponderabam ab observantia individuali ejusdem Status Plumbini, cum enim ille per sæcula possideretur tanquam liber, & allodialis, deinde vero possessor 18 ratione solius protectionis illum voluntarie recognoverit in feudum ab Imperatore, factæ casu devolutionis sub ea non venerunt solum Oppida, & Castra cum jurisdictione, & jure territoriali, sed Sylvæ, Montes, Valles, tenetæ, forestæ, fodinæ, & alia tanquam membra hujus corporis unum mansum, seu integrale constituentia, seu tanquam dos feudi, illis tantum bonis exceptis, de quorum acquisitione constabat ex privatis titulis, eo modo, quo in devolutione feudorum Ferrariæ, & Urbini, ac similium practicum fuit, ex deductis in dicta Clomacen. Vallium, in Pisaurien. Molendinorum, & in aliis.

Et magis in individuo, idem actor ad cumulandos titulos, magisque se confovendum, obtinuit a Camera, & Sede Apostolica istorum Castrorum novam investituram, sub qua nedum ipsa Castra, sed etiam fodinæ, sylvæ, forestæ, tenetæ, & alia omnia, de quibus est quæstio, venire declaratum fuit, quæ observantia magnum est adminiculum status præcedentis, omnia insimul, & unitim, ut supra, combinando.

Scribentes pro actore immorabantur solum in regula generali, de qua Rosenthal. *d. cap. 12. conclus. 15. Duran. decis. 28. Buratt. decis. 426. decis. 72. post Cenc. de censib. 69. par. 8. rec. & in aliis*, quod scilicet omnia, quæ sunt intra fines feudi, præsumuntur feudalia quoad jurisdictionem, & jus territoriale, non autem quoad dominium, quod etiam in ipso feudatario præsumitur allodiale; verum istud erat fundamentum nimis vagum, quoniam ut latius habetur in dicta Clomacen. Vallium, ista propositio locum habet in iis bonis, quæ de sui natura sunt juris privati, & similia illis, quæ per alios privatos in loco possidentur, quorum jure feudatarius, cum personarum reductione censendus est, nisi feudalitatis indicia, & adminicula concurrant.

Aliqui ex iudicibus magnam, & forte totam vim constituebant in eo, quod cum per Jacobum Tertium, ut supra, jurisdictione, ac jus territoriale separata essent ab ipsis sylvis, tenetis, & bonis, ita hæc effecta essent allodialia, & juris privati, quasi quod feudalitas consisteret in sola jurisdictione, quæ

K

quæ occasione reedificationis concessa fuit, sed hoc videbatur æquivocum clarum, quoniam jurisdictio pernecesse non importat feudalitatem, sed est de sui natura allodialis adeo ut possit quis habere Castrum in feudum ab uno, & jurisdictionem in allodium ab altero, sive quod Castrum jure feudi sit unius, & jurisdictio sit alterius, Rosenthal. d. cap. 5. concl. 6. num. fin. cum Concord. in gloss. finali, & habetur in Tiburtina Castrorum hoc tit. atque si talis fuisset partium intentio, recognitio in feudum, & respective investitura fuisset de ipsa jurisdictione, quæ dabatur, non autem de Castris, quæ sunt quid diversum.

Imperator siquidem Maximilianus neque jurisdictionem, neque Imperium dedit Jacobo Quarto hunc Statum ab eo recognoscenti in feudum, quia hæc jam habebat, sed solum protectionem, & tamen omnia loca, & bona sub recognitione, & devolutione venerunt, multo magis in præsentem, dum infeudans dedit jurisdictionem, & Imperium, ut aliquid daretur, & reciperetur hincinde, fortius vero ex dicta potissima ratione restituendi feudum principale suæ unitati, postquam cessaverit causa, ob quam separatio facta fuit, ut supra.

Et si antiquiora, & aliora petere volumus, quando Rogerius Normannus Siciliæ Comes Regii nominis cupidus, ex illarum Regionum malo fato in utraque Sicilia nomen Regium, ac Regni speciem introducendo, juxta unam opinionem Regnum recognovit in feudum ab Anacleto Antipapa, obtenta etiam deinde confirmatione ab Innocentio Secundo, jam partim jure proprio, & ex majorum successione, partim vero (Deus scit quomodo) Civitates, Provincias, & loca possidebat cum omnibus regalibus, aliud non obtinendo ab infeudante, nisi titulum Regium, & tamen omnia venerunt sub recognitione in feudum, & successive sub devolutione, cum similibus.

S U M M A R I U M.

- 1 **D**E statu causa.
- 2 De articulo principali, an recognoscens in feudum Castrum, censeatur etiam recognoscere bona in eo existentia?
- 3 Pendente questione devolutionis, quis debeat obtinere in possessorio?

ANNOT. AD DISC. LVI.

- 1 **I**sta causa finem receperat per honestam concordiam jam conclusam, cujus effectum impedivit nimia scrupulosa leguleitas aliquorum defensorum actoris, dum defuncto interitum Principe Nicolao, ejusque filio, & successore distrahente omnia existentia in hoc Principatu, juxta ea, quæ recensentur sub tit. de credito disc. 13. & 191. cessavit illa unica timoris occasio in hoc discursu, vel præcedenti insinuata, ob quam expediebat hanc litem sustinere, unde propterea nimium affectatæ cautelæ intulerunt damnum in toto illo, cui magis consuli curabatur, ideoque causa adhuc pendet, sed sine spe effectus.
- 2 De articulo autem principali, an scilicet recognoscens proprium Castrum in feudum ab alio, recognoscere etiam censeatur prædia, & bona privata in eo existentia, & quando hæc efficiantur etiam feudalia, pluries habetur actum hoc eod. tit. & præsertim supra disc. 2. & 47. & infra disc. 63. ac etiam in Romæ, seu nullius disc. 111. ideoque superfluum est repetere, & præsertim d. disc. 63. & disc. 111. advertitur ad distinctionem in præsentem contentam, quæ videtur nimium probabilis, beneque fundata inter concessionem veram, quæ fiat ab infeudante de re propria, & illam concessionem fictam, quæ ab infeudato de re sua recipiatur, atque in effectu ista est potius dicenda quæstio facti, & voluntatis, quam juris, & per consequens erroneum videtur in ea procedere cum generalitatibus, vel cum illis auctoritatibus, quæ percutiant terminos diversos, ac habentes diversas circumstantias, ex quibus revera totum pendet.
- 3 De altero autem puncto, an scilicet pendente questione devolutionis feudi, possessio esse debeat penes feudatarium, vel penes dominum, nimium raræ, peneque nullæ videntur hodie quæstiones in praxi, retenta eadem distinctione pluries insinuata super in annot. ad disc. 53. & 54. & in aliis frequenter inter feuda vera, & propria, quæ solum hodie videntur esse illa, quæ obtinuerant a Principe, habente jus belli, & fiscum, & alia impropria, quæ obtinentur ab Ecclesiis, aliisque inferioribus, isto etenim secundo casu intrare potius videntur termini emphyteutici, de quibus in sua sede sub tit. de emphyt. disc. 7. & 59. in altero autem communis vide-

tur consuetudo fisci litigandi manibus plenis, & sic non est quæstio juris, sed observantiæ, & consuetudinis.

R O M A N A

ANNUÆ PRÆSTATIONIS, SEU PRETII MINUTORUM PRO PRINCIPE PLUMBINI NICOLAO LUDOVISIO, CUM DUCISSA BRACCHIANI ISABELLA APPIANA.

Casus disputatus coram A. C. & sopitus
per Concordiam.

Obligatio facta per feudatarium intuitu feudi, seu pro rebus occasione feudi quæsitis, an cesset, & resolvatur amisso feudo, non per devolutionem, vel culpam, sed ob occupationem ab inimicis Domini?

Et quid sequuta ejusdem feudi recuperatione cum vi bellica, num intret ratio postliminii pro dictæ obligationis reviviscentiæ? Et aliqua de pacto resolutive super hujusmodi obligationibus adjecto, in cujus gratiam illud appositum censeatur.

De expensis belli factis per Dominum pro recuperatione feudi ab inimicis, an refici debeant per feudatarium, vel e converso factæ per feudatarium an refici debeant per Dominum?

Tempus belli, seu alias calamitosum, & impeditum an computandum sit in termino conventionali, & aliqua de mineralibus, an pro eorum pretio debeantur fructus recompensativi, ut super eis pacisci liceat citra labem usuræ?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 Verbum, possit, importat facultatem.
- 3 Pactum resolutivum censeatur adjectum in gratiam creditoris, eoque volente, non allegabile per debitorem.
- 4 De bonis, quæ ab hostibus capta, & recuperata, postliminio redeunt ad priorem causam.
- 5 Declaratur conclusio, de qua num. 3.
- 6 In conditionalibus sufficit conditionem semel, ac momento extitisse, non curata perseverantia.
- 7 Declaratur melius conclusio, de qua num. 3.
- 8 Quando conventiones, & onera suscepta per feudatarium etiam in bonis allodialibus censeantur occasione feudi, & correlative ad illius possessionem.
- 9 Obligatio occasionalis, seu causativa cessat, cessante causa.
- 10 Successor feudi an teneatur reficere primo feudatario accessiones, & melioramenta, quamvis separabilia?
- 11 Declaratur conclusio, de qua num. 6. & quando cessante conditione redeat obligatio causativa.
- 12 Emptor, qui ut evictionem impediret, vel rem evictam recuperaret, solvit pretium, dicitur obtinere ex nova causa.
- 13 Dominus an recuperet a feudatario impensas pro recuperatione feudi, vel e contra feudatarius a Domino?
- 14 Non datur accessio pro credito pecuniario super pretio rei fructifera salva sorte, nisi in certis casibus.
- 15 De requisitis contractus censualis.
- 16 De interesse lucri cessantis, & damni emergentis.
- 17 Quomodo in fodinis, & mineralibus detur annuus fructus, cum effectibus exinde resultantibus.
- 18 Tempus belli, seu alterius impedimenti an sit subducendum ex termino conventionali?

D I S C. LVII.

Devoluto Statu Plumbini ad Imperatorem ob extinctam lineam masculinam Jacobi Quarti Appiani, qui illum in feudum recognoverat, eoque subinfeudato Principi Nicolao Ludovisio, juxta feriem, de qua supra in Massanen. Castrorum hoc eod. tit. plures exortæ fuerunt controversiæ inter dictum Principem, & Isabellam Appianam Bracchiani Ducissam, ultimi Principis Sororem, & ab intestato hæredem, præsertim vero super quibusdam acervis, seu montonis illius terræ veniæ, quæ extrahitur a fodina pro

veca

vena colligenda, & quæ vulgo *minuti* dicitur, ob parvos, & minuros ejusdem venæ lapides cum dicta terra admixtos, prætendente dicta feudatarii hærede allodiali, dictos minutos, seu montonos, tanquam fructus feudi a solo jam separatos, esse allodiales, atque ad allodiam hæreditatem spectare, e converso autem prætendente feudatario successore, montonos prædictos, tanquam solo denuo coagulatos, dici non posse fructus a feudo separatos, ideoque cum eo devolutos esse, atque inito super hujusmodi controversiis compromisso in personam Ducis de Medina de las Torres, tunc Regni Neapolitani Proregis, hic de consilio plurium sapientum, Reginum etiam Officialium, per arbitramentalem sententiam, censuit, & declaravit, montonos remanere debere penes Principem, cum istius obligatione solvendi Ducissæ annuos scut. 3600. cum facultate redimendi ad rationem 6. pro centenario, important. scut. 60. m. ad cuius laudi normam devenit ad concordiam, sub eo pacto, quod in eventum, in quem Status Plumbini, per devolutionem, vel quemcumque alium casum, non spectaret, seu non possideretur amplius per dictum Principem, ejusque descendentes, Ducissa, vel sui reverterentur ad primæva jura, Princeps vero, vel sui remanerent liberati, & si dicta fors principalis in toto, vel in parte soluta esset, restitui deberet.

Cum autem de anno 1646. arma Regis Christianissimi, expulso dicto Principe, Arcem Longoni, & Plumbinum, totumque statum occupassent, sequuta postmodum de anno 1649. recuperatione cum armis Regis Catholici, dictoque Principe ad primævam possessionem reintegrato, Ducissa prædicta eum pulsavit coram A. C. ad solutionem dictæ annuæ præstationis, & post plures disputationes, honesta concordia dicto Principi fati proficua controversiam terminavit.

In hujusmodi autem disputationibus coram Judice, ac etiam in Advocatorum congressibus pro causæ directione, ex parte dicti Principis rei conventi habitis, de pluribus punctis actum fuit, primo autem, & principaliter, an factus esset casus dicti pacti resolutivi concepti in quemcumque casum, in quo status ad alios extra Principem, ejusque descendentes deveniret, stante dicta expulsionem, ac respective possessione sub nomine Regis Christianissimi per triennium, & ultra, super quo puncto, Scribentes pro actrice nimium insistebant in eo, quod pactum prædictum esset ejus facultativum, utpote conceptum cum verbo *pos-*
 2 *sit*, quod de sui natura facultatem importat, Gloss. *in cap. 1. verbo potest*, de reg. jur. in 6. & in l. *sæpe audivi*, ff. de offic. præsulis, Surd. conf. 98. num. 7. decis. 329. num. 3. part. 2. recent. & sæpissime Barbof. *diction. 268.*

3 Fortius quia talis est natura pacti resolutivi, ut scilicet adjectum censetur in gratiam creditoris, cujus interest promissa adimpleri, ac pro ejus majori cautela, ideoque semper intelligitur creditore volente, ne alias detur inconveniens, ut inducta favore creditoris, retorqueantur in ejus odium, quodque morosus debitor, ex ejus culpa, & delicto in non observando promissam fidem, commodum, & utilitatem reportet, ad text. in l. 2. C. de leg. commissoria cum concord. per Surd. conf. 98. & 365. Merlin. de pignor. libr. 5. q. 7. Buratt. decis. 110. num. 13. dec. 422. num. 4. par. 4. recent. decis. 109. num. 6. par. 7. & sæpius.

4 Ac etiam, quia ubi etiam pactum esset commune, nihilominus dici non poterat ejus casum evenisse ob subsequutam recuperationem, per quam ex fictione postliminii, casus habendus erat pro non sequuto, ex deductis per Grotium de jure belli, ac pacis lib. 3. cap. 9. de postliminio, & admittunt omnes, de quibus in Januen. venæ disc. sequenti, tractantes quæstionem, an postliminium intret in navibus, ac etiam in mercibus, aliisque bonis mobilibus in bello captis, & deinde recuperatis, de ipsis vero Civitatibus, & locis, sive etiam de stabilibus nemo dubitat.

5 E converso Scribentes pro hac parte, insistebant in eo, quod dicta conclusio de pacto resolutivo allegando per solum creditorem, in cujus gratiam adjectum est, procedere non deberet, quando ultra conventionem regressus creditoris ad primæva jura, expresse deducta esset in stipulationem etiam liberatio debitoris, quasi quod iste esset casus mixtus non cadens sub dicta conclusione, quodque partes per conventionem voluerint facere aliquid plus, quam de jure dispositum esset, ita reddendo pactum reciprocum, quod tamen cum aliqua speciali auctoritate non probant, sed solum cum regulis generalibus, quod pacta, & partium conventiones cessare faciunt juris regulas, & dispositionem.

Card. de Luca, Lib. I.

Neque obstare dicebant subsequutam recuperationem, tum quia in conditionalibus sufficit conditionem momento temporis extitisse, non curata perseverantia, sed spectato solo facto suæ purificationis, quamvis momentaneo, l. *si inter virum 9. § l. sed & in illo 18. ff. de reb. dub. l. si quis heredem 7. Cod. de institut. & substitut. cum Concord. in Romana augmenti doris 9. Junii 1659. & 19. Aprilis 1660. coram Bevilaqua, de qua causa habetur actum *sub tit. de dote pro Bolognetis*, ubi ex professo de hoc puncto, quando scilicet conditio exigat perseverantiam, vel sufficiat momento temporis extitisse.*

Tum etiam quia, cum recuperatio dicti status sequuta esset vi bellica, & cum ingenti sumptu, nedum Regis Catholici, qui ad hunc effectum potentissimam Classem maritimam paravit, sed etiam ipsius Principis multa victualia, aliaque necessaria pro servitio exercitus militantis, ita considerandus videbatur, potius tanquam novus Dominus ex diverso titulo acquisitionis, adinstar emptoris, cum nova solutione pretii evictionem impediens, seu rem jam evictam recuperantis, ut infra, vel quod saltem actrix contribuere deberet in expensis.

Quamvis autem Ego scribens in causa pro eodem Principe reo convento, more Advocati eidem motivis quoque adhererem, eaq; cum apparentibus rationibus, vel regulis, & auctoritatibus generalibus, aut similibus comprobare conarer, nihilominus reflectendo ad veritatem, quam ab initio, & in primo congressu, juxta meam consuetudinem, libere insinuavi, remanendo in hac opinione singularis, credebam hoc fundamentum pacti resolutivi esse omnino debile, nullamque habere subsistentiam, non quidem ex dicto motivo, super quo principaliter, & omnino insistebant Scribentes in contrarium, quod scilicet pactum, utpote adjectum in solam gratiam actricis, cui annua præstatio solvenda erat, ab ipsa solum volente esset allegabile, non autem a debitore, sed ex altero motivo, quod magis me stringebat, subsequutæ recuperationis, seu postliminii, per cujus fictionem dici poterat casum non evenisse.

Quatenus enim pertinet ad dictam conclusionem pacti resolutivi non allegabilis, nisi ex parte creditoris, dicebam eam esse in suo casu, veram, sed non applicari ad illum præsentis quæstionis, procedit enim ubi illud conceptum est sub conditione mere voluntaria ex parte debitoris implenda, itaut pro majori observantia promissorum, ac urgentiori stimulo ad adimplendum adjectum sit, in quibus terminis procedunt dictæ, & aliæ similes auctoritates, ac etiam assitit superius assignata ratio, secus autem, ubi conceptum est sub conditione causali, cujus eventus culpæ debitoris tribui non valeat, tunc enim in utriusque contrahentis gratiam, nisi verba in contrarium urgeant, adjectum esse censetur ex natura correlativorum, seu æqualitatis inter contrahentes servandæ, Purpurat. consil. 557. num. 28. Sylvan. consil. 102. num. 23. fortius vero, ubi verba assitunt, ut in præsentem, dum uterque effectus ad utriusque contrahentis æqualem favorem in pactum deductus est, creditoris scilicet redeundi ad primæva jura, & debitoris obtinendi liberationem, cum actione etiam repetendi solum, quod evidenter implicat cum dicta conclusione referendi usum dicti facti ad solam facultatem creditoris, ubi enim assitunt verba, vel urgent conjecturæ hujusmodi verisimilis voluntatis, planum est, pactum remanere reciprocum, & ad utriusque favorem, Purpurat. & Sylvan. proxime supra, Assit. decis. 397. num. 6. Surd. dec. 113. num. 7. ubi Addent. & admittitur d. dec. 422. num. 7. part. 4. recent.

Clarius vero, ac extra difficultatem ratione subjctæ 8 materiæ, cum hujusmodi conventio correspectiva esset ad feudum ejusque possessionem, tam in origine, seu causa transactionis, dum Princeps non alia ratione jus, seu actionem in hujusmodi montonis habere prætendebat, nisi tanquam possessor feudi, de cujus pertinentiis esse dicebantur, quam etiam, quia sibi tanquam privato, & independentem a feudo, nullatenus expediebat habere hujusmodi bona pene inutilia, quia eatenus expediebat habere, quatenus esset etiam possessor fodinæ, pro habendo eo jure privato, quod pro faciliore, ac magis proficuo dictæ fodinæ usu moraliter necessarium videtur, juxta ea, quæ habentur in Romana locationis venæ ferri, *sub tit. de Regalibus ad materiam mineralium*, unde propterea claram dicebam voluntatem non contrahendi, dictamque obligationem non suscipiendi, nisi occasione feudi, & correspectivè ad ejus pacificam possessionem, liberumque dictæ fodinæ usum, & sic rebus in eo statu permanentibus, & consequenter

9 congrue applicari dicebam conclusionem, de qua pluries *sub tit. de credito*, & sub altero *de emptione*, & *venditione*, ac etiam sub illo *de Regalibus ad materiam officiorum* super obligationibus causativis, seu occasionalibus cessantibus, seu resolutis, earum cessante causa, ut per Tiraquell. *in tract. cessante causa, quest. 1. num. 224. Amat. resol. 21. in princ. decis. 448. par. 1. recent.* cum aliis super hujusmodi conclusione deductis locis citatis.

10 Ac etiam conferre observabam, quæ habentur deducta in Nullius Baren. melioramentorum *in fin. hoc eod. tit.* super praxi, ob æquitatem rationabiliter inductam, cogendi novum emptorem, seu successorem feudi ad emendum ea melioramenta, vel bona, quamvis separabilia, & alodialia, quæ feudatarius fecit, vel respective acquisivit occasione feudi, & pro ejus servitio, alias non facturus, vel respective non acquisiturus, ita etiam naturali ratione, seu humano discursu evidenter suadente.

11 Verum difficultas meo iudicio insuperabilis consistebat in dicto alio motivo cessationis impedimenti, ac reversionis rerum ad suum primævum statum, unde propterea durabat causa debendi, nil obitante dicta conclusione, quod in conditionibus attenditur nudum factum momentaneum, quoniam ex iis, quæ super ea particulariter deducta habentur in d. Romana augmenti dotis, de Bolognettis *sub tit. de dote*, illa non procedit, quando conditio respicit certum effectum, cum tunc requiratur ejus perseverantia, sive ubi eadem conditio pendet a duratione, vel respective cessatione occasionis, seu causæ obligatorix.

Si enim tertius possessor rei censuatur, eatenus debitor, quatenus rem possideat, sive emptor se constituens pretii debitorem, in illius possessione temporaliter, citra culpam venditoris, seu creditoris censuarii impediatur, remoto impedimento, tanquam per remotionem obstaculi, possidere dicitur, non ex nova, sed ex priori causa, adinstar habentis manus, vel pedes naturaliter validos, accidentaliter a vinculis, vel compedibus impeditos, quoniam eis solutis, vel sublatis, eorundem membrorum operationem habere dicitur jure propriæ, & naturalis facultatis, non autem ex novo titulo, seu facultate, & consequenter obligationes, & onera reincident in suam causam, ac reviviscunt, ut nostri dicunt, potius per quandam excitationem a somno, quam per reviviscentiam a morte.

12 Neque alicujus momenti videbatur, quod ob ingentes sumptus pro hujus status recuperatione factos, ejus valorem forte excedentes, ita quodammodo quæsitus diceretur ex novo titulo, juxta terminos text. *in l. si servus venditus, §. cum igitur, ff. de evict. cum Concord.* per Fab. de Ann. *conf. 15. num. 5. de Marin. resol. 108. lib. 1. Theaur. Jun. lib. 3. quest. forens. 18. Rot. decis. 377. par. 5. recent. cum aliis, sub tit. de emptione, & venditione*, præsertim in Tudertina, tum quia non assistebat factum ipsiusmet Principis, qui sequuta recuperatione, non ex novo titulo, sed ex primævo jure feudi possessionem continuare professus est, tum etiam quia principaliter dicti sumptus facti fuerunt per Regem Catholicum pro recuperatione Arcis, & Portus Longoni, aliorumque fortaliorum pro tuitione Regni Neapolitani, ac servitio ejus Monarchiæ, necnon ut ejus obligationi satisfaceret, curando reponere in primævum statum ejus subfeudatarium ab ejus inimicis, suoque intuitu expulsum.

13 Sicuti enim feudatarius tenetur Domino ad servitium, & fidelitatem, ita e converso Dominus tenetur ad ejus protectionem, & defensionem, pro qua ab eo non repetit expensas, quinimmo, si ipsemet feudatarius suo sumptu, & vi armorum recuperet feudum, ab ipsius Domini hostibus, seu inimicis occupatum, quoties impensæ non sint modicæ, sed notabiles, illas saltem in casu non culposæ devolutionis a Domino recuperat, tanquam speciem melioramentorum, ex deductis per Rosenthal. *cap. 10. concl. 43. num. 69. Garzia de expens. cap. 16. num. 36. Molina de primogenitura, lib. 1. cap. 27. num. 11. Giurba decis. 108. num. 10. & 24. & habetur deductum in Theatina sub tit. de emphiteusi.*

Omnisque difficultas in proposito cessabat, quia dictæ Ducissæ nil intererat, feudum ab uno, vel ab altero possideri, dum etiam a dicto intermedio possessore, distorum minorum possessio, & vendendi facultas sibi non impediatur, unde dici non poterat, impensas factas esse ejus intuitu, & contemplatione, sive quod exinde utilitatem reportasset, unde intrare posset saltem æquitativa actio de in rem verso, seu de utili negotiorum gestorum, & sic omnia prædicta motiva in primo congressu reputata

meliora, & in quibus conclusum fuit principaliter insistendum esse, juxta meum votum, omnino insubsistentia erant, ut causæ progressus docuit, quoniam Judex illa omnino neglexit.

Unicum ergo probabile, ac magis solidum motivum, quod ob difficultates per Judicem habitas, & per actricis Defensores in disputationum progressu agnitas, concordix causam dedit, fuit illud, quod a me in primo congressu excitatum, ab aliis neglectum fuerat, invaliditatis scilicet dictæ conventionis de solvenda pro pretio rei infructiferæ annua præstatione, salva remanente sorte principali, in quam proinde imputari deberent decursæ annualitates jam solutæ, eam notabiliter extenuantes; quicquid enim teneant Regnicolæ, ac Hispani, alique Doctores, ætatis opinionibus, in quibus residet Curia Romana ex pluries deductis *sub tit. de usuris*, non datur accessio pro credito pecuniario salva sorte, nisi accedente legitimo titulo hujusmodi accessionum justificativo, qui frequentius restringi solet ad quatuor casus, primo scilicet contractus censualis, secundo refectionis interesse lucri cessantis, vel damni emergentis, tertio fructuum recompensativorum pro pretio rei fructiferæ, ex æquitate text. *in l. curabit, C. de action. empti*, & quarto fructuum dotalium juxta terminos textus *in cap. salubriter, de usuris*, contractus enim Cambii vere non continet accessiones, sed totum est fors, ut in sua materia *sub tit. de Cambiis*.

Nullus autem ex his titulis convenire videbatur, non 15 quidem ille census, quoniam post Bullam S. Pii V. non datur annua præstatio salva sorte, quomocumque verba contractus concipiuntur, etiam ex causa dationis in solutum pro pretio mercium, seu rerum infructiferarum, vel ex causa permutationis, non servata forma ibi præscripta, ex plene deductis per doctissimum Leotard. *in tract. de usur. quest. 43. la prima*, potissime quia deficiebat etiam alterum essenziale requisitum contractus censualis, vel juxta unam opinionem ex dicta Bulla, vel juxta alteram, etiam ex dispositione juris communis, fundi fructiferi, & capacis, certis finibus designati.

Minus alter interesse lucri cessantis, vel damni emergentis, quoniam istud neque intrat, non probatis suis requisitis, quod scilicet mora debitoris fuerit causa præcisa, & immediata damni, juxta decisionem Mohed. 2. *de usuris*, & quoad lucrum, cum requisitis positus per Paul. de Castr. *in l. 3. ff. de eo, quod certo loco*, justificandis alias, quam per partium assertionem, ut in dict. sua materia, *de usuris*, & sunt conclusiones in Curia nimis planæ, & vulgares, quartus vero titulus dotis omnino deficiebat ex facto.

Quare tota inspectio reducebatur ad tertium titulum, su- 17 per quo insitebant Scribentes pro actrice, quoniam licet in stricta juris censura, fructus dicatur solum ille, qui renascitur, ac percipi potest salva rei substantia quod congruere non videtur hujusmodi fodinis, & mineralibus, in quibus consumitur ipsa substantia, nihilominus ex communi DD. consensu, in eis datur etiam terminus perceptionis fructuum, unde propterea ususfructus constitui potest, in contractum locationis, & conductionis deduci, in dotem dari, ac etiam super eis census imponi, ut constat apud Barbof. *in l. divortio, §. si vir, num. 9. & 10. ff. solut. matrim.* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 23. num. 8. in fine*, Garz. *de expens. cap. 22. num. 47. Barbat. de divisione fructuum, par. 1. cap. 17. num. 49. Castr. de usufruct. cap. 37. num. 16.* & habetur plenius deductum, ac examinatum in Romana locationis venæ ferri, *sub tit. de Regalib. a materia mineralium*, quod ego admittebam in ipsa fodina, utpote magna, & indeficiente, in qua annua escitatio itat loco fructuum, ex deductis in dicta Romana locationis, sed cessabat applicatio ad factum, cum hæc non esset fodina, sed essent fructus ab ipsa fodina extracti, & separati, unde usus consumabatur ipsam substantiam, quæ salva non remanebat, ut eventus comprobavit.

In disputationibus quoque habitis coram dicto Judice, 18 actum fuit de altero puncto. Cum enim in dicta concordia conventum esset, in primo novennio dictam annuam præstationem scutor. 3600. solvendam esse in tanta vena, juxta pretium conventum, dubitatum fuit, an tempus impeditum, in quo status fuit occupatus, ut supra, computandum esset in dicto novennio, vel potius ab eo subducendum, & in hoc Scribens pro subductione dicebam id probari, per textum *in leg. quibus diebus, ff. de condit. & demonstr.* ubi claris verbis deceditur, tempus non currere legitime impedito, quod etiam probat text. *in l. non possunt C. de dolo, & in c. imputari, de regulis juris in sexto, cum Concord.*

per

per Rovit. dec. 53. n. 8. & in proximis terminis, quod tempus conventionale adjectum pacto de retrovendendo, vel simili non currat tempore belli, sed eo subducto jungantur tempora, præcedens, & subsequens hostilitatem, bene Rovit. in *prægm.* 1. de pacto de retrovendendo n. 2. & 3. ubi jura concordantia deducit. Non fuit tamen hic punctus multum discussus, nisi obiter, cum tota disputatio fuerit in negotio principali, ut supra, atque subsequuta concordia ulterioris disputationis occasionem subtulerit, unde propterea maturum judicium deluper efformari non potuit.

S U M M A R I U M.

- 1 **P**actum resolutivum non potest allegari per contravenientem.
- 2 De pacto commissorio.
- 3 Quando conditio exigat perseverantiam.
- 4 Obligatio causativa cessat, cessante causa.
- 5 De melioramentis repetendis a feudatario, vel emphyteuta.
- 6 An emptor possit transigere, ut præveniat, seu evitet evictionem?
- 7 De materia mineralium.

ANNOT. AD DISC. LVII.

Super conclusione, quod pactum resolutivum adjectum in gratiam ejus, cui implementum præstandum est, allegari non potest ab altera parte contraveniente, agitur *sub tit. de emphyt. & vendit. disc. 33.* & alibi pluries, cum videatur principium certum, ac fundatum non solum in dispositione legali, sed etiam in ratione naturali, ne alias contraveniens ex proprio delicto commodum repararet, atque indutum favore creditoris, retorqueatur in odium.

De validitate autem pacti resolutivi, vel commissorii, de quo dubitari solet ob fraudem usurarum, agitur *sub tit. de usur. disc. 8.* ac etiam *tit. de camb. disc. 6.* & in aliis occasione agendi de reductione Cambiorum, vel interfusurorum sub conditione implementi, quo non sequuto debeantur Cambia currentia, & rigorosa, & de validitate pacti resolutivi in censibus ob non solutionem fructuum, *sub tit. de cens. disc. 1.* & in aliis.

Quando autem conditio exigat perseverantiam, atque respiciat effectum, vel potius sufficiat, quod momento temporis extiterit, agitur *tit. de dote, disc. 27.* & *de fideic. disc. 44.*

De obligationibus causativis cessantibus, cessante causa, habetur *tit. de regal. disc. 8.* & *seq. & disc. 98.* *tit. de censib. disc. 28.* *tit. de emphyt. & vend. disc. 23.* & 39. & infra *disc. 71.* & alibi.

De materia melioramentorum est dictum *sup. disc. 27.* & *tit. de Legitima, & detract. disc. 35.* & in specie de expensis pro recuperatione, vel custodia feudi, vel rei emphyteuticæ, habetur infra *disc. 76.* & *tit. de emphyt. disc. 12.* cum aliis, *d. disc. 35.* de legitima, & detract. Adden. ad Reverter. *decis. 225.* ubi de expensis pro custodia.

Quod possessor possit bona fide transigere, ut preveniat evictionem, ut ita meliorem efficiat conditionem ejus, qui ad evictionem tenetur, habetur *tit. de emphyt. & vend. disc. 16.* & 19. & incidenter *tit. de cens. disc. 25.* dummodo tamen bona fide fiat, secus autem mala fide, atque principaliter, ut fiat negotium proprium, juxta ponderationes, de quibus in materia negotiorum gestorum, vel de utili in reverso, habentur *sub tit. de usur. disc. 50.*

Et de his mineralibus habetur *tit. sequenti de Regal. disc. 117.* & 118. alia vero respiciunt materiam usurariam, de qua agitur in sua sede.

J A N U E N. V E N Æ.

PRO EODEM PLUMBINI PRINCIPE NICOLAO
L U D O V I S I O

CUM ALIQUIBUS MERCATORIBUS.

*Casus disputatus in Senatu Januensi,
& concordatus.*

Feudatarius expulsus a feudo per inimicos Domini, an sequuta recuperatione vindicet ejusdem feudi fructus ab emptoribus, qui illos emerunt ab eisdem inimicis, seu occupatoribus, ante vel post recuperationem, & aliqua de materia postliminii, ac de justitia, vel injustitia belli, & quando capta in bello fiant capientium irrevocabiliter?

Card. de Luca, Lib. I.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**acti series.
- 2 Dominus vindicat res suas furatas, seu alias occupatas, etiam a tertiis emptoribus bona fidei, non refuso pretio.
- 3 Declaratur conclusio, ut procedat in bonis occupatis per latrones, vel pyratas, non autem jure belli.
- 4 Bona mobilia occupata per hostes, seu per milites jure belli, quamvis deinde recuperentur, non redeunt ad priores Dominos, neque in eis intrat postliminium, & num. 8.
- 5 Recte solvitur ei, cum quo contractum est, & n. 7.
- 6 Nomina debitorum non redeunt postliminio.
- 7 Declaratur conclusio, de qua num. 5.
- 8 De eadem conclusione, de qua num. 4.
- 9 An ad milites pertineat querere de justitia belli?
- 10 In ipso belli auctore requiruntur copulative potestas illud indicendi, & justa causa.
- 11 Solvens possessori Regni, Provinciæ, vel feudi jure belli, an bene solvat, itaut a priori Domino reintegrato molestari possit, vel ne?
- 12 Ea que debentur ex contractu inita per occupatorem loci, debentur priori Domino restituto.
- 13 Fructus separati a feudo transmittuntur ad heredem feudatarii etiam sequuta devolutione, & num. 15.
- 14 Quando possessor jure belli faciat suos fructus ex re occupata perceptos.
- 15 Declaratur conclusio, de qua num. 13.
- 16 Quando bona capta in bello dicantur effecta de dominio capientium, itaut in casu recuperationis non intret postliminium.
- 17 Que dicatur Civitas amica, vel socia ad hunc effectum.
- 18 Quare in bonis mobilibus in bello captis amittitur dominium absque jure postliminii?
- 19 Quando tertius recuperet a Domino præsumpta rerum deprædatarum a latronibus, vel pyratas.
- 20 De postliminio in juribus, & actionibus, ac nominibus debitorum.
- 21 De alio casu, in quo tertius emens merces deprædatis est tutus ab illarum Domino.

D I S C. LVIII.

Retenta facti serie, de qua *disc. præcedenti* super invasione Status Plumbini cum armis Regis Christianissimi, agnoscentes ejusdem Regis Ministri, in Civitate Neapolis potentissimam parari Claſsem pro dicti status recuperatione, quam probabiliter impedire non poterant, diligenter curarunt, totum ferraccium ibi repertum, totamque venam excavatam extrahere, traducendo ad Civitatem Januensem, ac Emporium Liburni. utramque mercem, etiam pro inferiori pretio vendendo illis mercatoribus, & negotiantibus, partim pecunia numerata, partim vero credita, quare sequuta recuperatione, Princeps Nicolaus Ludovicius ad possessionem feudi reintegratus, congressum plurium Advocatorum, ac etiam Prælatorum convocavit pro consilio, & directione super vindicatione dictarum mercium, præsertim venæ in notabili quantitate existentis in Civitate Januæ penes diversos mercatores, in quo congressu varia fuerunt vota.

Ego enim, qui circa initia professionis, tanquam junior eram primus in votando inter Advocatos, fui in voto, cui aliquis adhæsit, probabiliter separari posse recuperationem pretii adhuc non soluti, secus autem quoad solutum ex infrascriptis fundamentis, major tamen pars fuit in voto contrario, totam scilicet venam, probata identitate, vindicari posse, nullo emptoribus refuso pretio, quamvis soluto, procedendo cum terminis textus in *l. incivilem, C. de furtis,* & *l. si mancipium, C. de rei vindic. cum Concord. de quibus Peregr. cons. 101. num. 1. libr. 4. Spada cons. 149. libr. 1. Theſaur. jun. lib. 2. quest. 98. Menoch. lib. 5. præsumpt. 29. Farinac. quæst. 177. num. 29. cum seq. Guzzini. defens. 17. c. 6. apud quos firmatur, Dominum vindicare posse rem suam a quocumque possessore, quamvis ex titulo oneroso, & cum non mala fide, nullo refuso pretio, quoniam bona fides excusat a delicto, & poena, non autem concedit pretii repetitionem, si illud non Domino solutum est, quod præfati Doctores, & alii ampliant, etiam si in portibus, & publicis emporiis merces essent emptæ, de quo habetur actum in*

K 3 Roma-

Romana, seu Civitatis Vetulæ mercium *sub tit. de Regalibus ad materiam Portus.*

Quare conclusio, ut juxta hoc votum scribi deberet, insistero solum quoad ea, quæ facti sunt, super probatione identitatis, & quoad ea, quæ sunt juris, super dicta conclusione, non laudando deduci considerationes, de quibus infra, super justitia, vel jure belli, transmissisque juxta hanc normam informationibus, prodiit votum Consultorum simpliciter pro absolutoria reorum conventorum, quodque residuale pretium ab emptoribus jam depositatum, venditori adscribendum esset, obrento autem audiri in Senatu, agnitoque per dictos Congregatos procedendum esse cum terminis, ut supra a me insinuat, qualis etiam erat sensus patrocinantium in dicta Civitate Januæ, idcirco mihi præsertim injunctum fuit munus scribendi, atque assumpta ibidem nova disputatione, quantum desumi potuit, probabiliter resolutio prodire debuisset pro hac parte respectu pretii non soluti, verum ex prudentialibus motivis Senatui placuit concordia, quæ mediante Princeps majorem partem dicti pretii depositati obtinuit, atque ita controversia finem habuit.

In dicto autem voto ut supra edito præcipuum fundamentum constituebatur in defectu dictæ conclusionis deductæ, ut supra ex dispositione text. in *l. incivilem, C. de furtis cum Concord.* cum ea procedat in rebus furtivis, quæ privata auctoritate per latrones, vel pyratas furatæ, seu depredatæ sint, non autem in bonis jure publico belli occupatis, quæ de jure fiunt occupantium, quoties penes eos pernoctarunt, ad text. in *l. si quid bello, ff. de captivis, l. naturalem, §. finali, ff. de acquir. rer. dominio cum Concord.* absque eo quod suffragari possit ratio postliminii ob subsequutam recuperationem, quoniam merces postliminio non redeunt, ex deductis per Galeot. *respons. fiscal.* 13. ex num. 25. ad 82. & per totum, *Franch. decis.* 268. n. 4. Grotium *de jure belli & pacis lib. 3. cap. 9. de postliminio ex n. 14.* apud quos cæteri, si ergo istæ merces effectæ erant de dominio occupantis, ac possidentis hujusmodi statum, & fœdnam jure belli, licite venditio facta erat, atque pretium bene solutum, & respective solvendum erat mercium Domino, cum quo contractum erat, & cui etiam non Domino recte solvitur, ex deductis per *Surd. decis.* 60. num. 8. & 229. num. 7. & 8. Greg. & Adden. *decis.* 511. num. 6. magnum etiam fundamentum constituendo in auctoritate Grotii *d. lib. 3. c. 9. de postliminio num. 9.* ubi firmatur, nomina debitorum non esse de iis, quæ postliminio redeunt, deducendo exemplum ejus, quod Thessali Thebanis debebant, ut istis post Alexandri invasionem, & occupationem, ea etiam cessata restituendum non esset.

Scribens igitur responsive ad dictum votum cum eodem sensu veritatis, cum quo in dicto primo congressu votum protuleram, quatenus pertinet ad istam conclusionem de legitime solvente proprio auctori, & cum quo contractum est, eam recte procedere dicebam in solutione re integra, & in statu bonæ fidei jam facta, quando scilicet adhuc non detestato non jure venditoris, emptor illum juste crediderit Dominum, & possessorem, vel ex Domini voluntate administrantem, in quibus terminis procedunt ea, quæ in jure habemus de solvente filios familias, servo, Monacho, intruso, Procuratori, vel intitori revocato cum similibus, vel ipsi principali creditori, quamvis ære alieno gravato, adhuc tamen suorum bonorum administrationem habenti, secus autem postquam a lege, vel ab homine est inhibitus, & constitutus in mala fide, itaut non jus venditori detestum sit, cum tunc absolutum sit male solvi, atque ad reiteratam solutionem urgeri posse, ut sæpius *sub tit. de credito,* & est principium theoretice, & practice indubitatum.

Totum ergo controversiæ punctum observabam esse in eo, an subsequuta per feudatarium expulsam ab inimicis Domini recuperatione feudi, ejusque reintegratione, recuperetur etiam dominium fructuum ipsius feudi ab eo separatorum, ac jure belli penes occupatorem existentium, vel penes habentes causam ab eo, & an hic jus habeat, etiam cessata occupatione, & post ejus expulsionem in concursu prioris Domini pretium erigere, & in hoc dicebam distinguendum esse, an hujusmodi fructus, seu bona essent penes ipsos milites in conspectu belli illa occupantes, seu penes habentes causam ab eis, vel an penes ipsum belli auctorem, & principalem feudi occupatorem; Primo enim casu, quoties bona mobilia ad præsidia militum asportata sunt, ibique pernoctarunt, & quæ per Labeonem in *d. l. si quid, ff. de captivis* dicuntur præda, & a Bart. *ibid.* nuncupantur *botino,*

admittebam prioribus Dominis jus non competere vindicandi a tertiis, etiam post recuperationem, ob jam consummatam dominii amissionem, absque spe postliminii, quod in mercibus non datur, & in his terminis loquuntur *Franch. Galeot. & cæteri, de quibus in dicto voto, Caball. resol. criminal.* 140. & 220. *Theaur. Jun. lib. 2. §. forens.* 98. *Gamma decis.* 335. & 384. *Capyc. Latr. consult.* 97. *Rot. decis.* 120. post primum volumen *consil. Farinac.*

Dictorumque militum, seu habentium causam ab eis respectu, admittebam non intrare inspectionem super justitia, vel injustitia belli, de qua, utpote vulgo, & militibus ignota, ad ipsos milites inquirere non pertinet, quoniam ubi non agatur de plusquam certa, & notoria tyrannide, ad legitime nanciscendum dominium prædæ, ac bonorum in bello occupatorum, eis sufficit agi de bello publico, indicto scilicet a Principe habente jus illud indicendi, cum justa causa ab eis regulariter præsupponenda sit, ex deductis per *Menoch. lib. 6. præsumpt.* 96. num. 3. & 4. ubi cæteri.

Verum quia non agebatur de mercibus, & bonis in conspectu belli occupatis ab ipsis militibus, sed de feudi fructibus, quos ipse occupator, vel ejus ministri, expulsionem imminente, & præcognita, extraxerant ad alium locum tertium, proindeque controversiæ effectus non percutiebat ipsos tertios emptores, quorum nihil intererat hujusmodi residuale pretium per eos jam depositatum, uni vel alteri solvi, sed percutiebat ipsum occupatorem, ita post expulsionem asequi volentem hujusmodi bonorum pretium inexactum, idcirco extraneos dicebam dictos terminos, seu conclusiones, cum quibus dicti assessores procellerant.

Quicquid enim esset de justitia, vel injustitia hujusmodi invasionis, itaut in ipso invadente, seu occupante esset justa causa, quæ cum potestate indicendi publicum bellum necessaria est ad acquisitionem dominii, in hoc differente ipso belli auctore a militibus, *Caitren. in lex hoc jure num. 6. ff. de just. & jur.* ubi *Jaf. & cæteri* deducti per *Covar. in reg. peccatum par. 2. §. 9. num. 2.* *Menoch. dicta præsumpt.* 96. num. 1. & 5. *lib. 6. Molina de just. & jur. tom. 1. tract. 2. disp.* 100. & 102. cum seq. cum quo cæteri moderniores morales communiter pertranseunt, de quo puncto justæ causæ, legitimorum stultitiam semper censui, velle id tractare cum illis terminis, qui adhibentur in negotiis privatorum, cum non videantur istæ materiæ regulis legalibus ordinariis subjectæ, quoties tyrannidis, & injustitia non esset plusquam notoria.

Adhuc tamen admittam politicorum magis, quam legistarum propositione, quod jus esset in armis, itaut hujusmodi feudi, seu status possessori, qualis qualis ille fuerit, ejus fructus colligere potuerit, ac nomina debitorum exigere, aliosque dominii effectus exercere (super quo integrum locum veritati relinquere profitebar, nullam desuper interponendo judicium) dicebam tamen, id suffragari posse quoad tertios debitores, seu emptores tali possessori solventes, ne ad iteratam solutionem urgeri valeant, vel rerum avocationem cum eorum jactura pati, sive quoad eos, qui eosdem fructus ex causa onerosa, & respectiva acquisierunt, juxta casum disputatum per *Decium conf.* 407. ubi in specie de hoc Statu Plumbini occupato per Ducem Valentinum, cui appaltator aluminum solverat annuam præstationem ducator. 2000. de qua *disc.* 55. & per *Afflicti. decis.* 150. ubi de debitoribus Regii fisci, qui solverant Regi Gallorum ejusque Ministris, de tempore quo expulsis Aragonensibus, Regnum Neapolitanum de facto possedit, cum similibus, secus autem ubi juxta casum Afflicti proxime supra dictus Rex Gallorum post expulsionem a Regno, in concursu ipsius Regis reintegrati vellet exigere nomina debitorum, seu pretium bonorum ad illum fiscum spectantium, & hic erat casus.

Ut proxime probare videtur decisio Senatus Sabaudia: apud *Fabr. in C. lib. 4. tit. 42. de locato diffin.* 33. quod scilicet quicquid debetur ex contractu inito per invasorem alicujus Provinciæ, vel loci, solvendum sit priori Domino jam restituto, & quæ habentur apud *Bellin. de re milit. par. 2. tit. 18. num. 9.* ubi de possessoribus bonorum occupatorum per Regem Gallia: occupatione cessante.

Deducantur in voto, sequendo sensum Scribentium pro altera parte, ea quæ habentur apud *Rosenthal. de feud. cap. 10. quest.* 42. & alios, de transmissione fructuum separatorum a feudo ante illius devolutionem, qua sequuta non exinde cessat eorundem fructuum dominium in hærede, vel altero, in quem ipse feudatarius ditraxisset, quæ

quasi quod idem esset casus, dum durante adhuc possessione talis alienatio facta erat, verum observabam istud fundamentum optime retorqueri, ac ad evidentiam convincere contrarium, admissa enim ex abundanti propositione, quod jus esset in armis, quodque belli eventus titulum, ac bonam, & respectivo malam fidem causaret, hinc sequebatur, quod sicuti durante possessione, ille dici poterat dominus, vel bonæ fidei possessor excusandus a fructuum perceptorum, & consumptorum restitutione, ita e converso, sequuta expulsionem, ex eodem jure armorum, seu belli exitu, tanquam per speciem sententiæ contrariæ, se agnoscere debuit non dominum, ideoque non facientem fructus suos extantes, & non consumptos, cum conclusio, de qua *dec. 3. part. 7. recent. & passim*, de bonæ, vel non malæ fidei possessore faciente fructus suos, procedat in jam consumptis, a quorum restitutione detecta mala fide excusatur, non autem in extantibus, quoniam esset dare licitam perceptionem rei non suæ, postquam detectus est non Dominus.

15 Et quoad dictum simile de feudatario transmittente ad hæredes, & extraneos fructus a feudo perceptos, & separatos durante suo jure, non obstantem ejusdem juris resolutione per devolutionem, respondebam, id recte procedere in illis fructibus, qui in statu bonæ fidei, & juxta consuetam perceptionem, per feudatarium percepti sunt, secus autem in illis, qui præmature, & ad supplantandum dominum, vel successorem, jam prævisa, & imminente devolutione, sui que juris expiratione sunt percepti, juxta ea quæ in terminis subinfestationis alias feudatario competentis tanquam fructus feudi non permittendæ imminente devolutione, habetur plene deductum in *Senogallien. Castrorum, hoc eod. tit. & de appaltatore vectigalium, & gabellarum prohibito gabellam diminuere, vel etiam condonare pro tempore futuri appaltus, habetur in Romana Bulli Alarum, & in aliis sub tit. de Regalibus ad materiam vectigalium*, ac etiam in suis respectivo materiis, de beneficiato, seu Prælato, conductore, marito, hærede gravato, & similibus.

26 Quatenus vero pertinet ad jus postliminii denegatum in mercibus, seu nominibus debitorum, & super quo, in voto prædicto, consultorum major opera ac fere totus labor versabatur, observabam hunc inanem laborem videri, utpote extra casum, quoniam tunc in mobilibus jure belli, tanquam præda, seu bottinum captis, dominium irrevocabiliter a prioribus dominis amittitur, itaut in casu recuperationis non intret postliminium, seu jus vindicandi, ex plene deductis per Galeot. *dict. respons. 13. cum aliis allegatis*, quando hujusmodi bona pervenerunt in hostium Castra, seu loca munita, ibique pernoctarunt, quod in præsentia cessabat, dum Vena nunquam ad hostium, seu inimicorum loca pervenerat, sed in Civitatem prædictam utriusque Principis amicam, & neutralem, quo casu dominium non amittitur, sed postliminio locus est, ut clare probat textus in *l. postliminium, §. postliminio, ff. de captivis*, ibi, *sed si in Civitatem sociam, amicamve*.

Et quamvis Gamma *decif. 384. n. 5.* illum textum intelligat, non de Civitate utriusque partis amica, sed de ea, quæ in bello easdem partes sequitur, eique adherere videatur, 27 Grotius *lib. 3. cap. 9. §. 2.* ambos tamen divinitate loquentes confutat Gentilis Advocatione Hispanica *lib. 1. c. 1. & 2.* cui adhæret modernus Auctor *elementorum de judicio inter gentes, part. 2. sect. 8. cap. 2.* ea ratione assignata, quod si Jurisconsultus de locis adhærentibus, & confederatis intelligeret, solo termino societatis contentus fuisset, neque expressisset terminum amicitiae, qui vere, & proprie convenire videtur neutralitati, ac negationi hostilitatis erga utramque partem.

Alteram quoque assignabam validiorem rationem, quod si Jurisconsultus intelligeret de Civitate socia bellatoris, eique in bello adhærente, ista utique esset pariter inimica ejus, contra quem bellum geritur, & consequenter dici posset locus munitus hostium, unde male Jurisconsultus dominii præfervationem tali casu daret, ideo etenim postquam bona mobilia ad hostium tuta loca devenerunt, exeunt de priori dominio irrevocabiliter, quia cum ibi nulla subsistat spes vindicandi judicialiter, & per viam justitiæ, desperata dicitur recuperatio, ex deductis per Thef. *dicta q. 98. n. 11. lib. 2. Leo- tar. de usuris, dicta q. 95. n. 37. & seq. bene Galeot. respons. 13. n. 95. & seq.* quæ ratio ita militat in Civitate, vel loco ipsius bellatoris, ac in alia sibi in eodem bello adhærente, ubi autem subsistat spes recuperationis judicialis, & per viam justitiæ omnibus utriusque partis sectatoribus indifferenter ad-

Card. de Laca, lib. 1.

ministrandæ, tunc dominium remanet præservatum, non ex alia ratione, quam ex prædicta durantis spei recuperandi, alias quam jure belli, igitur textus prædictus omnino intelligendus est de Civitate amica, id est neutrali, utramque partem pariformiter tractante, ac utriusque justitiæ ministrante.

Et ex qua ratione, etiam ubi agitur de bonis captis per latrones, vel pyratas, in quibus non intrant isti termini, sed alii textus in *l. incivilem, C. de furtis*, de quibus supra, quoties moraliter desperata est spes recuperationis, probabilem ista occasione dicebam decisionem relatam per Thef. *Junior. dict. quest. 98. lib. 2.* de refectione pretii facientem 19 da tertio emptori bonæ fidei, quod plene prosequitur Leo- tar. *de usuris q. 95. n. 37. & seq.* ubi distinguitur inter pyratas ejusdem Principis, vel alterius Christiani, itaut justitia mediante subsistat probabilis spes recuperationis, in qua, & in bona fide tertii totus est punctus, unde propterea si tertius videas bona furata in alieno Principatu per latrones, seu pyratas, aut alios ab eis causam habentes distrahi, ipseque bona fide, & ex charitate, ut utile negotium Domini gerat, curet ea recuperare pro eo inferiori pretio, pro quo hujusmodi bona frequentius distrahi solent, recuperabit a Domino ejus bona vindicare volente totum id, quod ad hunc effectum de suo erogavit per exceptionem negotiorum gestorum, seu de utili in rem verso &c. secus autem si mala fide id agat ad proprium lucrum, & industriam, ut bene ita distinguendo habetur apud Spad. *dicto cons. 149. lib. 1.* & in proposito actionis exigendi usuras Judaicas per Christianum ex cessione quæritas, habetur deductum *sub tit. de usuris in Romana pro Clementino*.

Prout ab hujusmodi quæstione extraneos dicebam 20 terminos postliminii in nominibus debitorum, & an congrueret dictum exemplum de Thessalis, & Thebanis, quod ex Grotio ut supra in eodem voto deducebatur, quoniam hoc debitoris nomen nunquam ante occupationem fuerat in dominio prioris possessoris hujus feudi, dum proveniebat a pretio fructuum perceptorum durante jure, & possessione occupatoris, seu possidentis jure belli, & sic extra casum, cui proinde unice congruere videbantur supradicti termini feudatarii transmittentis ad ejus hæredes, vel causam habentes feudi fructus ab eo separatos, non obstantem devolutione, seu alias sui juris cessatione, quoties percepti sunt eo modo quo supra, seu termini tertii bonæ, vel non malæ fidei possessoris excusandi a fructibus in tali statu perceptis, & consumptis.

Et nihilominus etiam desuper respondendo, dicebam non bene Grotium deducere hoc assumptum, ut credita, ac nomina debitorum non sint de numero eorum, quæ postliminio redeunt, id enim nulla legali ratione, vel auctoritate comprobatur, atque contrarium, ut etiam in iuribus, & actionibus intret postliminium, clare probare videtur textus in *l. in bello 12. §. medio tempore, ff. de captivis*, nil refragante dicto exemplo Alexandri inter Thessalos, & Thebanos, tum quia id percutit diversos terminos crediti per novum jure belli possessorem remissi debitoribus, liberationem ita ipso jure assequentibus, tum etiam quia non bene Grotius ibi supponit decisionem, de qua non constat, quoniam commissio negotio Amphitionibus, quæ judicaverint ignoratur, ac pro Thebanis judicandum esse, & sic pro postliminio probant Ajala *de jure belli, lib. 1. c. 5.* & Ottoman. *5. quest. illustri*, & si quæ ratio pro contrario judicio in eo casu concurrat, consistit in eo, quod Thebanorum populus post occupationem Alexandri, non idem, sed omnino novus esset.

Dum hæc disputabantur, & forsan antea, cum Bruggiot- 21 tus, & Mancianus mercatores Viterbieneses in mandatis dedissent Plagiis mercatoribus Liburniensibus emptionem certæ quantitatis Ferraccii, quod ibi denunciatum erat existere penes quemdam mercatorem Gallum, illudque transmissum ad littus Cornetanum, idem Princeps Ludovisus tanquam proprium de facto vindicasset, orta est controversia inter mandantes, & mandatarios, in qua diversa prodierunt judicia, quoniam Gubernator Viterbii in prima instantia judicavit favore mandatariorum, & A. C. in secunda judicavit in oppositum, sed introducta causa in Rota coram Priolo sub die 27. Martii 1656. prodiit resolutio conformis iudicio primæ instantiæ, ut patet ex decisione in Pisana, seu Viterbien. Ferraccii coram eodem, & de qua causa habetur actum *sub titulo de administr. seu procuratorib.* vel sub altero *de credito*, & successiva coram Taja in alia instantia inter easdem partes, me quoque pro una earum scribente sub die 5. Julii 1660. prodiit notabilis decisio ad

favorem etiam mandatariorum super puncto refectionis, tam expensarum judicialium, quam etiam damnorum, & interesse, & de quo habetur in eadem Pisana, seu Viterbien. *sub tit. de judiciis*, unde propterea mandantes regressum habuerunt contra dictum Principem, qui acquiescens meo consilio, quod ita expertus fuerat magis fundatum, non expectato litis exitu se concordavit, rescindendo dicti Ferraccii pretium, reportata liberatione a damnis, & interesse per dictos Burgiottum, & Mancinum passis, ex jam dicta ratione, quod adversus tertium, in publico præsertim Emporio, & a probato Mercatore bona fide, pretio jam soluto, huiusmodi merces eminentem, danda non est vindicatio, dum concurrat particularis ratio occupationis iure belli, in qua non intrant termini textus in *d. leg. incivilem, Cod. de furtis*, quod ubi agitur de emptioibus in publicis Emporiis, ac a probatis Mercatoribus bona fide factis, durum quoque videtur intrare etiam in illis mercibus, in quibus dicta belli ratio non intret ex iis, quæ habentur deducta in Romana, seu Civitatis Vetulæ mercium pro Cucurno *sub tit. de regal. ad materiam portus*.

S U M M A R I U M.

- 1 **D**E bonis captis in bello.
- 2 De postliminio.
- 3 De iustitia belli.
- 4 De divisione fructuum feudi.
- 5 De eadem materia presentis discursus.

ANNOTAT. AD DISC. LVIII.

1 **C**ontenta in hoc discursu percutiunt potius materiam Belli, quæ cadit *sub tit. sequenti de regal. adeout* incidenter sub hac materia feudali de ista controversia actum sit, ad effectum inspiciendi, an recuperatio feudi cum vi bellica importet concessionem novam feudi, vel potius continuationem antiqui.

Ad istam vero materiam honorum in bello captorum plura congeruntur, ultra hic deducta, per Constant. in *leg. unica, C. de Classic. lib. 11. ex nu. 98.* de Maria. ad Reverter. *decis. 24.* Thor. in *comp. decis. par. 1. verbo capta in Bello*, de Luca ad Franch. *decis. 268.* apud quos alii, & in Melevitana de prædationibus *sub tit. de regal. in supplem. disc. 170.*

- 2 Et de materia postliminii de Luca ad Franch. *ubi sup.* ac etiam in spiritualibus pro restitutione Officiorum, vel præminentiarum, Fagnan. in *cap. per eas si primo de Simon. Diana par. 10. tr. 16. resol. 74.* Franc. de *Eccl. Cathedr. cap. 32.* ubi agit de casu, de quo *disc. 3. de præminent. & seqq.*
- 3 De eadem materia iustitiæ belli plura colligunt Constant. in *l. unic. C. ut armorum usus, lib. 11. Castrop. par. 1. tr. 6. disp. 5. punct. 1. & seqq.* late Juvenis Ageta *visio. feud. rubr. 4. visio. 5. pag. 235. & seqq.*
- 4 Et de divisione fructuum feudi inter hæredes feudatarii defuncti, & fiscum, vel agnatos Giurb. *observ. 44.* Reverter. *decis. 246. & 265.* de Luca ad Franch. *decis. 19.*
- 5 De alio consimili casu super Ferraccio vendito per Gallos sic enunciato agitur *tit. de tut. & administ. disc. 16.*

MASSANEN, RENOVATIONIS

PRO PRINCIPE PLUMBINI JOANNE BAPTISTA LUDOVISIO.

Discursus pro directione.

An illa renovatio Investituræ, quam novus successor feudi immediati, & in capite a Domino directo petere tenetur, petenda etiam sit a successore in subfeudo, & quatenus petenda sit, an a subfeudante, & Domino immediato, vel potius a Domino directo, & mediato?

Et aliqua de solutione relevii, seu alterius recognitionis pro renovatione.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 Successor feudi tenetur infra annum, & diem petere renovationem, & an id procedat in subfeudo?
- 3 Quid ubi est feudum emptitium, & francum.
- 4 Consuetudo, seu observantia attenditur in casu præciso, & individuo, & non extenditur.
- 5 Quod renovatio debeat etiam in eo subfeudo, quod feudi veri naturam, & qualitatem habet, & de subfeudorum differentiis remissive.

- 6 De observantia petendi renovationes etiam in subfeudis.
- 7 In utriusque Sicilia Regnis solutio relevii est loco renovationis, quæ non est in usu in Statu Mediolani.
- 8 Renovatio per subfeudatarium petenda est a subfeudante ejus immediato, non autem a Domino immediato, & quando secus.
- 9 Non est petenda duplex renovatio per feudatarium, & subfeudatarium ab eodem Domino directo.
- 10 De jure communi feudorum nullum laudemium, vel relevium pro renovatione solvendum est.
- 11 In Regnis utriusque Sicilia relevium solvitur de consuetudine non extendenda.
- 12 Quomodo intelligatur propositio, ut feudum francum non reguletur juxta leges feudales.

D I S C. LIX.

Inter plures dubitationes exortas per mortem Principis Nicolai Ludovisii in Regno Sardinæ, fuit ista, num Princeps Joannes Baptista filius unigenitus masculus, ac feudorum successor pro feudo Status Plumbini, de quo dictus, ejus pater ad nominationem Imperatoris a Rege Catholico subinfeudatus fuerat, juxta seriem, de qua in alia Massanen. Castrorum *disc. 54.* teneretur juxta leges feudales intra annum, & diem petere renovationem, & quatenus hæc petenda esset, a quo peti deberet, an scilicet ab Imperatore Domino directo, sed mediato, vel potius a dicto Rege Catholico subinfeudante, & immediato? Atque in congressu de super habito, pro ratione dubitandi dicendum videbatur, prout aliorum sententia erat, nullam renovationem petendam esse ex pluribus rationibus, primo quod jura feudalia in *cap. 1. quo tempore miles, & cap. 1. quæ fuerit prima causa Beneficii amittent.* huiusmodi renovationem demandantia loquuntur de feudis, non autem de subfeudis, & cum hoc præsupposito loquuntur Ifernica, Bald. Alvarot. Afflict. & cæteri ibidem collecti per Borell. in *summa decis. lib. 1. tit. 34. de feudis, n. 91. & 92.* Rosenthal. *cap. 6. concl. 29. cum seq. a Pont. decis. 1. n. 6. & per tot.* ubi agitur de excusando Rege Catholico a non petita renovatione Investituræ Regni Neapolitani a Papa infra terminum sex mensium, ad quem, juxta ultimas Investituras, terminus juris restrictus fuit, & habetur actum in Farsen. *hoc eod. tit.* Ideoque cum dicta jura, & auctoritates non disponant de subfeudis, non videbatur hoc onus ad ea trahendum tanquam in casu omisso.

Secundo quod ageretur de feudo emptitio, & concessio ex causa mere correspondiva juxta seriem, de qua in dicta alia Massanen. illudque concessum legitur tanquam feudum francum absque aliqua servitio, vel oneris reservatione, quinimmo cum exceptione constituyente regulam in contrarium, dum in Investitura concessa per subinfeudantem reservantur solum, & cum taxativa, tantum, superioritas, vulgo *soveranità*, & jus protectionis, ac tenendi milites prædicatorios in Arce Longoni, & in Turri Plumbini eo modo quo tenebantur etiam sub prædecessoribus Principibus Appianis, unde propterea inferebatur istud dicendum esse feudum, seu subfeudum impropriatum, proindeque juxta leges Feudales non regulandum, ex auctoritatibus, & decisionibus deductis in Mantuana feudi de Gonzaghis *hoc eod. tit.* quæ auctoritates, & decisiones allegabantur.

Quod clarius comprobari videbatur ex discretiva Investiturarum, quoniam in illa concessa per Imperatorem Regi Catholico, dicta renovatio cuicumque novo successoris expresse demandatur, & tamen in hac secunda Investitura nullum verbum de hoc habetur, unde propterea intrare videbatur vulgare argumentum discretive deductum ex *l. unic. C. de caduc. tollend.*

Atque mihi motivanti de observantia generali aliorum feudatariorum Imperii in Italia, & de particulari, ac individua observantia dictorum Prædecessorum Principum Appianorum renovationes parentum, respondebant cæteri, istam non ob stare, utpote in casu diverso, unde propterea curanda non erat, cum observantia, seu consuetudinis peculiaris natura sit, ut attendi debeat in casu præciso, & individuo, neque extendatur de casu ad casum, vel de persona ad personam, seu de loco ad locum, ut ultra generalia, de quibus ex vulgato *cons. Oldrad. 237. n. 3. Greg. & Add. decis. 45. & 162.* Rota in Majoricen. Canonatus coram Meltio, & Cerro *decis. 34. & 37. post Zuff. de legitim. process. & frequenter in specialibus terminis feudibus, Rosenthal. cap. 6. concl. 66. n. 6. & in gloss. litt. D.* Ideoque cum dicta alia feuda essent directa, & immediata, atque, ut feudistæ dicunt, in capi-

capite, prout erat penes Appianos etiam istud feudum Plumbini, neque concurreret dicta circumstantia, quod esset emptitium, & ex causa mere onerosa, & correspondiva, cum summa soluta valori responderet, idcirco casus non erat similis, neque dicta observantia oblitare videbatur.

Quamvis autem dicta motiva non essent, a probabilitate aliena, potissime quia, quantum diligentiae tunc adhibere concesserant, casus in specie, consideratis his circumstantiis, non reperiebatur decisus, adhuc tamen diversa fuit mea sententia, juxta quam, aliis approbantibus, ex prudentiali motivo amplectendi in dubio partem tutiorem, practicatam fuit, atque ad id motus fui, ex eo quod non ageretur de aliquo subfeudo plano, & de tabula, jure alodii potius regulando, quod tanquam species excidentiae per feudatarium subvassallis conceditur, juxta illorum subfeudorum speciem distincte deductam in Mantuanam bonorum *hoc tit. disc. 7.* sed de subfeudo concessio in forma veri feudi honorifici, & dignitatis, cum jurisdictione, imperio, ac regalibus, etiam majoribus, cum jure Principatus, itaut, excepta dicta majori superioritate, vulgo *Sovranità* reservata, ac etiam necessitate habendi dictos milites praesidiarios, iste feudatarius in nihilo ab aliis differre videretur, & consequenter ea quae per leges feudales ut supra disponuntur in feudis, in hoc subfeudo quoque locum habere videntur, utpote in effectu feudi recti, & immediati potius naturam habente, ponderata in idem regula generali, de qua saepius in aliis *hoc eod. tit.* quod subfeudum regulandum est jure feudi, quoties, ut dictum est, non agitur de illis subfeudis inferioris ordinis, jurisdictionem, ac Imperium non habentibus, sed plana, & de tabula nuncupari solita, juxta distinctionem, de qua in dicta Mantuana bonorum.

Et quod me magis stringebat erat observantia, quoniam in Italia habetur omnino consimile subfeudum Senarum, de quo eodem adamussim modo per Imperatorem infeudatus fuit idem Rex Catholicus, & ab illo subinfeudatus M. Dux Etruriae, quem juxta relationes, ac notitias tunc habitas, praesuppositum fuit, in casu successionis petere dictam renovationem, idemque docet praxis Regni Neapolitani, quod est feudum obtentum immediate per Regem a Sede Apostolica, & tamen in illis subfeudis (qualia merito appellat Freccia in ejus tractatu) quae per Regem conceduntur, etiam emptitia, & ex causa correspondiva, in usu est dicta renovatio, cuius loco successit relevium, de quo in Campanien. relevii *hoc eod. tit.* unde merito Borell. *d. tit. 34. n. 96.* subridet relator per eum praecedenti *n. 95.* firmantes in hoc ceterioris Sicilia Regno, & in altero ulterius, hanc renovationem non esse in usu, prout non esse in usu in Statu Mediolani testantur plures collecti per eundem Borell. *num. 94.*

Dixi autem, prout practicatam fuit, dictam renovationem petendam esse a Rege Catholico subinfeudante, tanquam Domino immediato, non autem ab Imperatore Domino directo, & mediato, quoniam juxta distinctionem, de qua in dicta Mantuana bonorum *hoc tit.* tunc subfeudatarius efficitur. Vassallus directus, & immediatus Domini, & infeudantis, a quo renovationem petere debet, quando subinfeudans nihil pro se retinet, cum tunc subinfeudatus, directe, & immediate obtinere dicatur ab infeudante per organum, seu Instrumentum subinfeudantis, id explicantis nomine infeudantis, tanquam ejus Minister, & Procurator, adinstar eminentis pro persona nominanda, quia facta nominatione, tollit se de medio, ac nominatus censetur primus, & directus emptor ab initio, scilicet ubi subinfeudans aliquid pro se retinet, quia tunc ille dicitur Dominus, & auctor subinfeudati, ex auctoritatibus deductis in dicta Mantuana, ac etiam in dicta alia Massanen. Castrorum, in Eugubina Collectarum, & in aliis, ut scilicet subinfeudatus agnoscat in Dominum, & auctorem subinfeudantem, & immediatum, non autem mediatum.

Et in specialibus terminis relevii, seu Laudemii debiti, vel solvi consueti pro renovatione, ut debeat subinfeudanti, & immediato, non autem primo infeudanti, & mediato, ceteris allegatis, Schrader. *de feud. par. 6. cap. 3. n. 28.* Rosenthal. *d. cap. 6. conclus. 66. num. 10. post medium.* ex quibus patet, etiam a subfeudatario petendam esse renovationem.

Omnemque difficultatem in proposito cessare dicebam ex eo quod in Investitura concessa per Imperatorem dicto Regi iungitur ejus successoribus dictum onus petendi hujusmodi renovationem, quam jure statutum est, unicam non duplicem petendam esse, ideoque cum petenda esset per

primum infeudatum, omnino dicendum videbatur, alteram petendam a subinfeudato, non percutere eundem Dominum infeudantem, sed alterum subinfeudantem.

Major difficultas, quam in proposito cadere posse considerabam, erat illa, quod cum Regis Catholici Monarchia regeretur per particularia Consilia singularum Provinciarum, unde propterea istud negotium tractandum erat in Consilio Italiae constituto pro majori parte ex Ministris Regnorum utriusque Siciliae, in quibus consistit major pars Italiae dominationis, atque in dictis Regnis in usu esset solutio relevii per novum feudi successorem faciendam, juxta deducta in dicta Campanien. relevii, probabiliter dubitari potuisset, idem praetendendum esse, potissime quia, licet istud feudum Plumbini omnino independens esset ab uno, vel altero ex dictis Regnis, utpote concessum personae Regis Philippi III, vel IV. ejusque descendantibus juxta legem in Investitura praescriptam, nihilominus pro eo intermedio tempore inter infeudationem, ac istam subinfeudationem fuit sub administratione, & gubernio Proregis, ac Regiae Camerae Summariae Regni Neapolitani, atque de ejusdem Camerae, illiusque Collateralis Consilii voto, Rex ad istam subinfeudationem processit, & sic dubitari poterat, ne illi Officiales, quamvis in legibus feudalibus veratissimi, nimium tamen in patriis legibus, & moribus insistentes, id praetenderent, neque vana fuit dubitatio, quoniam de facto in dicto Consilio Italiae motivatum fuit, sed absque fundamento, quoniam nullibi in jure feudali cautum est aliquod laudemium, vel relevium pro hujusmodi renovatione solvendum esse, ut ex Bald. Jacobin. de Sancto Georgio, Capyc. Frecc. & aliis Schrader. *d. par. 6. c. 3. n. 24.* Rosenthal. *d. cap. 6. conclus. 66. n. 1.* & in *glos. litt. A. Anna alleg. 106.* Borell. *in summa dec. lib. 1. tit. 35. de Laudemiis, n. 7.*

In dictis autem Regnis, hoc relevii onus proditum est a consuetudine, ex deductis in d. Campanien. *hoc eod. tit.* Consuetudinis natura est juxta superius allegatas auctoritates, ut attendatur in casu praecito, & individuo, nec extendatur de casu ad casum, loco ad locum, vel persona ad personam.

Omnemque dubietatem subtulit subsequuta hoc medio tempore mors dicti Regis Philippi IV. quoniam cum novus Rex successor ad formam Investiturae petere teneretur renovationem ab Imperatore, non expediebat hujusmodi oneris solutionem introducere, ne per Camerae Imperialem, idem quoque praetendi posset, ideoque intrat eadem regula de subfeudo regulando juxta naturam feudi, & cum eadem proportionem, itante potissimum retroacta observantia Principum Appianorum, qui pro hoc eodem feudo renovationem petentes, & obtinentes, hujusmodi, vel alteri oneri non subjecerunt, atque cessante consuetudine, juris dispositio est, nullam solutionem faciendam esse, multo magis, ubi dictae dispositioni juris conformatur etiam observantia ipsius feudi particularis, cum tunc omnis difficultas cessare videatur.

Ad assumptum vero feudi franchi, & emptitii non regulandi juxta leges feudales respondebam idem, quod dicebam in d. alia Massanen. Castrorum, quod scilicet id procederet, quando franchitia vere, & realiter, factis potius, quam verbis adesset, quia positive ita feudatarius a quocumque onere, & servitio esset exemptus, secus autem ubi adesset juramentum fidelitatis, sub quo onus fidelitatis, ac etiam illud servitium, quod sub eo de sui natura continetur, adesse dicuntur, potissime ubi subiecta materia, rei que concessae qualitas ita suadeat, cum tunc non spectentur hujusmodi verba, ex quadam formula honorificentiae gratia apponi solita in investituris, ut ibi latius.

ANNOT. AD DISC. LIX.

DE hac materia renovationis agitur supra *disc. 52.* ac etiam infra in Januen. feudorum *disc. 113.* Et de relevio pariter supra *disc. 28.*

LUCANA JURISDICTIONIS SEU ALTI DOMINII, ET REGALIIUM PRO REPUBLICA CUM CAPITULO CATHEDRALIS.

*Casus extrajudicialiter, & benevole disputatus,
postea concordatus.*

Concesso Castro jurisdictionali Ecclesiae, an censetur in feudum, vel in allodium? & quatenus in al-

in allodium, an cum altro dominio, & cum omni-
moda exemptione a Principis sæcularis jurisdic-
tione, & superioritate etiam cum Regalibus
majoribus, & quid circa appellationes?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 *Distinguuntur puncti, seu inspectiones controversiæ.*
- 3 *Castrum præsumitur concessum potius in allodium, quam in feudum etiam personis privatis.*
- 4 *Fortius ubi agitur de concessione facta Ecclesiæ.*
- 5 *Non datur feudum proprium sine servitio.*
- 6 *De consil. Abb. & Spadæ super præsumenda feudalitate.*
- 7 *An concessio Castro, censeatur concessa jurisdictioni, & territorium.*
- 8 *Favore Ecclesiæ faciendæ est lata interpretatio, ut censeatur concessum quod plus.*
- 9 *Ab Episcopo judicante in temporalibus, ad quem sit appellandum, & de cujus dominio fiat Castrum Ecclesiæ concessum, referantur opiniones hincinde.*
- 10 *Quando procedat dicta questio.*
- 11 *Confirmatio non alterat, nec extendit confirmatum.*
- 12 *Quid operentur aliquæ confirmationes Imperiales tradite possessoribus dominiorum.*
- 13 *De differentia inter Ecclesiam Romanam, & alias Ecclesias inferiores.*
- 14 *Examinantur aliquæ auctoritates dicentes, quod Castra, quæ dantur Ecclesiis, sunt Ecclesiastica.*
- 15 *Ab exemptione passiva non infertur ad jurisdictionem activam.*
- 16 *Quomodo ista questio principalis decidenda sit.*
- 17 *De observantia.*

D I S C. LX.

1 **U**sque ab anno 933. Ugo, & Lotharius Lucensis Comitatus possessores concesserunt ejusdem Civitatis Capitulo Cathedralis Castrum Massæ rosæ, ab eodem Comitatu undique circumdatum cum ejus Curte, Servis, & Ancillis, juxta illorum temporum loquendi formulam, quæ concessio per plures Imperatores in Italiam deinde venientes confirmata fuit, unde propterea Capitulum, plurimum sæculorum spatio, jurisdictionem temporalem in dicto Castro exercuit, & tanquam Dominus territorii, & jurisdictionis emolumenta percepit, Officiale quoque ad justitiam ministrandam deputando. Cum autem in præfati Castri territorio, maritimam versus, aliqua adessent nemora, & forestæ, atque illa Respublica (in quam ex Imperialibus concessionibus jura dictorum antiquorum Comitum, aliaque omnia etiam Regalia majora translata fuerunt) de annis 1470. & 1539. ob aeris salubritatem conservandam, aliqua edidisset Statuta prohibentia arborum incisionem in tota illa ditione, præsertim vero in partibus maritimis, Capitulum vero hoc moderno tempore prætenderet, hujusmodi Statutis neglectis, sylvas, & forestas in dicti ejus Castri territorio existentes, ad usum lignorum fabrilium, vel combustibilium libere incidere posse, seu aliis incidendi facultatem tribuere, e converso autem Respublica prætenderet, ratione alti domini, & regalium, se habere in isto Castro, ejusque territorii jurisdictionem in causis majoribus concernentibus jus Principatus, & publicam utilitatem, prout est iste casus prohibendi arborum incisionem ob aeris salubritatem, sive demandandi excubias pro custodia territorii tempore pestis, vel belli, aut persequendi bannitos, & crassatores, cum similibus ad altum dominium, & Regalia pertinentibus, quasi quod dominium Capituli esset jure feudi, vel allodii subordinati circa cognitionem causarum, & ordinariam jurisdictionem tantum, hinc orta desuper controversia, satis prudenter, & pie, concorditer determinatum fuit, id bevevole, & in forma penitus extrajudiciali in Romana Curia examinandum esse, unde propterea plures ejusdem Curie Advocati hincinde scripserunt, sed Superioribus Ecclesiasticis etiam laudantibus, & probantibus, controversia sopita fuit cum concordi temperamento, quia Respublica emit dictas sylvas, & forestas, seu dedit recompensam ejus, quod earum incisio importare posset, unde ita satis laudabiliter hincinde finem habuit questio, quæ forte aliquorum inconvenientium causa esse poterat.

Assumptus igitur ad scribendum ex parte Reipublicæ in forma mære discursiva, & ad extricandas difficultates pro

facilitanda concordia, ut eventus docuit, nihil tamen desuper firmando, sed relinquendo integrum locum veritati.

Distinguebam controversiam in quatuor punctos, seu inspectiones; primo scilicet an dicta concessio facta per Ugonem, & Lotharium esset in feudum, vel in allodium; secundo, an contineret jurisdictionem cum territorio, ac mero, & mixto Imperio; tertio quatenus in utroque respondendum esset juxta votum Capituli concessionarii, quod scilicet esset in allodium cum jurisdictione, & territorio, an censeatur etiam translatum altum dominium, & jus superioritatis vulgo *Sovranità*, etiam circa regalia majora; & quarto ad quem spectaret hujusmodi quæstionis cognitio, & determinatio.

Quoad primum, pro Capitulo dixi absque dubio respondendum esse, quod scilicet concessio esset in allodium potius, quam in feudum, quoniam etiam in concessionibus, quæ fiunt laicis, & privatis personis, ex veriori sententia, regula est concessionem Castri censeari potius in allodium, quam in feudum, quoniam istud importat servitutem in dubio non præsumendam, *Castren. cons. 179. n. 1. lib. 1. Alex. cons. 129. n. 1. lib. 1. Capyc. investit. feud. verbo feuda allodialia, fol. 42. Intrigliol. de feud. cent. 1. q. 43. n. 23. & seqq. a Pont. decis. 2. Giurb. de success. feud. §. 1. gl. 3. n. 10. & alii, de quibus latius in Clomacen. Vallium.*

Fortius vero ubi agitur de concessione facta Ecclesiæ, in qua magis de plano intrat dicta præsumptio, adeo ut etiam in utriusque Siciliæ Regnis, in quibus regulariter magis communiter receptum est, Castra, & loca inhabitata cum jurisdictione, & Vassallis, censeari potius feudalia quam allodialia, secus dicendum sit in Ecclesia, in qua etiam ibi præsumptio est in oppositum ex deductis per *Frecc. de subfeudis, lib. 2. auctor. 29. num. 5. verf. secundo intellige, Franch. dec. 131. in princip. Ann. sen. alleg. 52. & Ann. jun. sing. 71. late a Pont. dec. 2. & in lectur. feud. 1. prælud. n. 72. & alios, & habetur etiam in Consentina hoc eod. tit. quoniam respectu Ecclesiæ est receptissima propositio, accedente etiam, quod nulla adesset reservatio servitii personalis, vel realis, nullumque fidelitatis juramentum, unde quando etiam in verbis concessio cantaret in feudum, adhuc esset tale in solo vocabulo, seu nuncupatione, non autem in re, itaut dici valeat feudum rectum, & proprium, quod absque fidelitate, & servitio non datur, ex iis, quæ habentur deducta in Mantuana feudi hoc eod. tit. & in aliis.*

Quinimmo ponderabam, de dicto anno 933. incertum esse, an feudorum usus in Italia introductus esset, cum certum sit, consuetudines feudales, quas habemus collectas per Gherardum, & Ubertum, tunc non existerent, accedente etiam subsequuta observantia, quoniam tot sæculorum spatio nunquam constat aliquod servitium, vel recognitionem feudalem præstitam esse, minusque petitam aliquam Investituræ renovationem, seu gestum esse alium actum feudo congruum.

Et quamvis aliqui pro hac parte motivantes deducerent ea, quæ habentur collecta per *Spad. cons. 1. & 3. lib. 1. super præsumenda feudalitate*, nihilominus dicebam ea nullatenus ad rem facere, tum quia percutiunt Statum Ecclesiasticum ad favorem Papæ juxta *cons. Abbatis*, tum etiam quia, ut satis frequenter habetur *hoc eod. tit. ad materiam prædictorum cons. Abb. & Spadæ*, id potius percutit tertium punctum, seu inspectionem alti domini, & superioritatis, dando scilicet quandam impropriam feudalitatem pro exclusione illius proprii, & veri allodii, per quod nemo recognoscitur, nisi Deus; ut alibi pluries.

Quoad secundum punctum, controversa quæstio, an concessio Castro censeatur etiam concessa jurisdictioni, & territorium, cum mero, & mixto Imperio, ut patet ex deductis in materia per *Rosenthal. de feud. cap. 5. concl. 5. cum plur. seqq. & in Massanen. Castrorum hoc tit. videtur potius facti, & voluntatis, quam juris, ex conjecturis, aliisque facti circumstantiis decidenda, potissimum vero concurrente observantia, cui satis in proposito defertur, unde cum in præfati concurreret observantia plurimum sæculorum, in quibus Capitulum docebat de jurisdictionis exercitio, ac jure territorii, cum deputatione Officialis ad justitiam ministrandam, plana esse videbatur resolutio affirmativa ad ejusdem Capituli favorem.*

Multo magis quia ubi agitur de concessione facta Ecclesiæ, utpote large, & benigne interpretanda, ut in dubio censeatur concessum quod plus, præsumptio est pro jurisdictione, & territorio, ut cæteris collectis habetur apud *a Pont. dict. decis. 2. Ann. d. allegat. 52. apud quos concordantes.*

Tota

Tota igitur difficultas residebat in tertio puncto, in quo Scribentes pro Capitulo vim constituiebant in dispositione text. in c. Romana, §. debet de appellat. in 6. ubi disponitur, ab Episcopo in temporalibus iudicante appellandum esse ad Archiepiscopum, ex quo textu convinci dicebant distinctionem, de qua infra inter Ecclesiam Romam, & Ecclesias inferiores, cum loquatur de Ecclesiis inferioribus existentibus in provincia Rhemen. ideoque eo ipso quod Castrum, vel Oppidum jurisdictionale concessum est Ecclesie quamvis inferiori, ut fiat omnino Ecclesiasticum, etiam cum alto dominio, & superioritate Romanæ Ecclesie, & summi Pontificis, ad quem, non autem ad Imperatorem, & alium Principem laicum appellandum sit, ex auctoritate gloss. Innoc. Joannis Andreae, & aliorum, plene probant Mandell. *conf. 62. & duobus sequentibus*, Spad. *conf. 5. per tot. lib. 1. & conf. 6.* ubi satis docte, diligenter, & elaborate fere omnium in materia scribentium catalogum conficit, atque per rationes, & argumenta hanc esse veriore probare studet, ita ut eum loco omnium allegare sufficiat, sequuntur cæteri moderniores Canonistæ, & morales, præsertim Bellett. *disquisit. Clerical. tit. de favore Clericorum reali*, §. 3. num. 9. cum seqq.

Contrarium ex Joann. Andr. ad Specul. Angel. Præposito, & cæteris late sustinent, ac probant Cacheran. *consil. 3.* scribens in eadem causa, in qua scripserunt Mandell. & Spada, Peregrin. *consil. 1. volum. 1. a Pont. d. decis. 2.* Anna dict. *alleg. 52. num. 47. & 48.* Capoblan. *de Baron. pragmat. 1. num. 40. & seq.* allegantes Mastrillum, & alios, atque hanc opinionem late tuetur Ludovicus Thesaurus in tripartito responso impresso apud Joann. ab Eccl. in ejus observat. *Pedemont. observ. 5. part. 2.* ubi in primo agit de potestate Imperatoris, vel alterius Principis, in secundo de voluntate, & in tertio examinat quæ sit verior, ac magis communis opinio, eique adhæret idem Joann. ab Eccl. & Cyriac. *controv. 552.*

Quicquid autem sit de unius, vel alterius opinionis veritate, cui, ut dictum est, integrum locum relinquere profitebar, absque aliqua proprii iudicii interpositione, in hac tamen facti specie videbamur esse extra casum quæstionis militantis, quando agitur de concessione facta per Imperatorem, vel alium Supremum, in quo cadit quæstio late tractata per Thesaur. ubi supra in primo responso, an habeat potestatem abdicandi a se etiam altum dominium, nec non regalia majora, & majorem superioritatem, & in alium transferendi, & in his terminis concessionis factæ per Imperatorem loquuntur Mandell. & Spad. ubi supra, & cæteri apud eos, quod etiam congruere potest illis Principibus, qui nullam prætendunt recognoscere dependentiam ab Imperatore, sed jure legitimæ præscriptionis se profitentur omnino supremos, & absolutos, alium non recognoscentes nisi Deum, juxta celebre *consil. 69.* Oldradi, cum aliis, quæ de Regibus Hispaniarum, ac aliis deducta habentur per nostrum eruditissimum Regnicolam Borell. in tract. *de præstantia Regis Catholicæ c. 47.* quo etiam casu satis dubitari potest de potestate, quia hæc iura majora divelli non possunt a Corona seu Imperio, cui sunt naturaliter infixæ.

Sed quicquid sit de dicta quæstione in casu suo, illa in præsentem cessabat, cum concessio facta non esset per Imperatorem, sed per prædictos Ugonem, & Lotarium Vicarios Imperiales, ac subordinatos Imperatori, penes quem residebat superioritas cum alto dominio, & majoribus Regalibus, quamvis eisdem Vicariis juxta illorum temporum conditionem, eorundem Regalium exercitium de facto concederetur, unde propterea intrat regula textus in l. nemo plus juris &c. ut de hac distinctione inter concessionem factam ab Imperatore, vel alio supremo, & factam ab inferiore ab alio dependentiam habente, quem in supremum recognoscat, in his terminis habetur cæteris allegatis, apud Pacian. *de probat. tom. 2. c. 43. num. 26.*

Neque referre videbatur, concessionem prædictam plurimum Imperatorum successivis temporibus confirmatione roboratam esse, quoniam vera, & recepta conclusio est, confirmationem tribuere robur æturi, illumque revalidare, removendo obstaculum, quod adesse posset, nullitatis, vel insubsistentiæ, non autem alterare naturam confirmati, operando solum revalidationem intra suam sphaeram, nisi verborum amplitudo aliud suadeat, ac speciem novæ latioris concessionis ex integro contineat, ad text. in cap. 1. & 2. de confirmatione utili, vel inutili, ubi communiter Scribentes, de quibus apud Gregor. *decis. 159. n. 4.* Cavaler. *dec. 385.* Rot. *dec. 293. num. 13. part. 1. recent.* & habemus in præxi

quotidianum in Ægidiana Constitutione edita per Ægidium Marchiæ, vel totius Italiæ in temporalibus Legatum Sedis Apostolicæ tunc Avenione residentis, quoniam licet Sixtus IV. & Paulus III. illam confirmaverint, atque ad universum Statum Ecclesiasticum, etiam Urbem extenderint, nihilominus alterata non est ejusdem Constitutionis qualitas, & natura, ut scilicet tanquam lex laicalis non liget personas, & bona Ecclesiastica, quod etiam juxta unam opinionem, quæ hodie tenetur, habemus in Statutis Urbis, cum similibus.

Potissime vero in hac subjecta materia, quoniam, ut apud mediocriter in historiis versatos satis notum est, juxta illorum temporum conditionem, quicumque Civitatum, Oppidorum, & Castrorum possessores timentes sui juris expirationem, vel ut magis tutos se redderent, curabant hujusmodi confirmationes obtinere ab Imperatoribus in Italiam tunc venientibus, tanquam per speciem cujusdam recognitionis, & obedientiæ, non alterata suorum dominiorum natura, quoniam quando aliquæ Civitates, juxta eorundem temporum conditionem, libertatem acquirere voluerunt, etiam ab alto dominio, & superioritate, id explicari consuevit, unde quicquid sit de potestate, voluntas erat certa.

Cæterum in forma, ut dictum est, simpliciter discursiva, ac præter causæ necessitatem dicebam satis probabilem videri, etiam in concessionibus factis per Imperatorem, vel alium Supremum, distinctionem inter Ecclesiam Romanam, & alias inferiores, primo enim casu, tanquam omnino veram admittebam omnimodam translationem domini, etiam alti, cum superioritate, & regalibus, ob incompatibilitatem subjectionis, & dependentiæ Papæ omnium Superioris, & patris erga quemcumque Principem ejus filium, & subditum, secus autem quoad Episcopos, aliosque Prælatos, quos non implicat esse feudatarios, & subditos Principis sæcularis ratione feudi, in iis tamen, quæ illud concernunt, juxta text. litterales in cap. *ex transmissa*, & cap. *seq. de foro competenti*, & admittunt omnes, unde non intrat illa implicantia, ob quam in summo Pontifice militantem, contrarium primo casu dicendum est.

Ponderando quod plures auctoritates ex collectis per Spad. dicto *conf. 5. & 6.* quæ pro omnimoda translatione domini etiam in Ecclesiis inferioribus deducuntur, id vere non concludunt, atque aliquod æquívocum in earum applicatione adesse videtur, ut sunt præsertim Afflict. *dec. 361. n. 22.* & Frecc. *de subfeudis, lib. 2. auctor. 29. nu. 5.* & similes, dicunt enim isti, quod Castra & loca absque feudali qualitate Ecclesiis concessa, efficiuntur bona Ecclesiastica, & Sancta Sanctorum, ita ut Rex, vel alter Princeps sæcularis non possit super eis onera imponere, & ad servitium cogere, seu leges super modo succedendi, & possidendi, aut super devolutionibus edere, eo modo, quo potest cum iis bonis, quæ concessit in feudum, quia in feudo semper remanet omnimodus superior, etiam cum Ecclesiis, vel Ecclesiasticis, ut supra, & sic istorum ac similibus Doctorum sensus videtur percutere exemptionem passivam ab illis servitiis, collectis, aliisque oneribus, quibus subjacent laici consimilia Castra, & loca habentes, non autem ut exinde inferatur ad ampliorem jurisdictionem activam, privative ad ipsum Principem in Vassallos laicos, alias de ejus dominio, & superioritate existentes, ad instar eorum, quæ satis frequenter habentur in Toletana, & in aliis *subtit. de jurisdictione*, de privilegiis, quæ competunt pluribus Religionibus, & Prælatibus inferioribus super omnimoda exemptione ab Episcopis, vel Ordinariis, quoniam non inde inferri potest ad jurisdictionem activam in Clerum, & populum privative ad ipsum Episcopum, & ad territorii separationem.

Reflectendo item ad veritatem, nihil tamen firmando, pro meo iudicio, regulato præsertim a communi usu, & praxi, seu practicabilitate, & impracticabilitate, ponderabam hujus quæstionis verum iudicem esse ipsum factum, cujus potius quam juris illa sit, illud scilicet regulando, vel ab observantia, cui satis in hac materia deferendum videtur, ut ad litteram probat idem text. in d. cap. Romana, §. debet de appellat. in 6. vel a loci, & territorii situatione & congruentia, quia nempe sit talis ditio quod congrue regi, & administrari possit per Prælatum Ecclesiasticum tanquam corpus separatum stans de per se, absque perturbatione alterius Territorii, seu Principatus, unde congrue possit ille terminus, qui a simili, & cum quadam proportionem habetur de loco nullius cum territorio separato de facto, & per veritatem, ab adjacentibus Diocæbus vere discreto.

creto, juxta ea quæ habentur in Toletana, & in aliis *sub rit. de jurisdictione*, secus autem ubi agitur de parvis locis cum exiguo territorio existentibus intra viscera alicujus ditionis, vel Principatus, ita & taliter quod impracticabile sit hujusmodi allodium liberum cum omnimoda dependentia etiam ab alto dominio, & superioritate, ut de facto videmus, tam in Italia, quam in reliquis Catholici Orbis provinciis, per plures Ecclesias, tam Cathedralis, quam inferiores sæculares, & regulares, ex antiquis concessionibus, quando usus feudorum, vel nullatenus, vel non adeo inoleverat, plura Castra, & loca jurisdictionalia possideri in allodium sparsim intra viscera alicujus Principatus, unde propterea omnino impracticabilis est hæc separatio ob plura inconvenientia exinde resultantia, atque ipsius Principatus regimen impediencia.

Ita enim multi essent bannitorum, & facinorosorum hominum asyli, leges super victualium, aliarumque rerum extractione, vel introductione, & in aliis servari non possent, monetarum usus de facili corrumpi, vel alterari posset, neque in casu pestis, vel belli, cum excubiis, aliisque diligentis super proprii territorii custodia provideri, cum similibus, ita quoque docente communi observantia, & praxi, quoniam ex. gr. in Regno Neapolitano (quod est quid magis, quia feudum Ecclesiæ) excepta Civitate Beneventana, cum qua utpote de dominio Ecclesiæ Romanæ præmissa præcantur, in tot aliis Castris, & locis, etiam jure allodii per Ecclesias inferiores possessis, contrarium servatur, ut per Ann. dicta alleg. 52. a Pont. dicta decis. 2. Capobl. ubi supra, & alios, & de observantia in Germania, Hispania, & Gallia, Gaill. Rosenthal. Covarr. Guilielm. de Benedict. & ceteri collecti per Peregr. dicto conf. 1. nu. 23. & Spad. dicto conf. 6. nu. 63. & seq. cum revera alias materia sit impracticabilis, nisi, ut dictum est, loci situatio juncta cum praxi, & observantia aliud fudeat, & circa quam observantiam in hac facti specie major videbatur controversia, cum ex parte Reipublicæ illa supponeretur ad sui favorem, & e contra ex parte Capituli controverteretur.

Ponderabam præterea, Scribentes hinc inde in hujusmodi involuta quæstione videri confundere casus, seu terminos inter se omnino diversos, ex quorum distinctione forte magna conciliatio sequi videtur, quod scilicet aliud est agere de puncto appellationis a sententiis, aliisque actis Episcopi, seu alterius Prælati in causis Vallallorum secularium, an illa interponenda sit ad instar causarum fori Ecclesiastici, seu spiritualis, ad Metropolitanum, aliosque Superiores Ecclesiasticos, juxta gradum, seu ordinem a Sacris Canonibus præscriptum, tanquam ab Episcopo, & Prælato, vel potius ad Superiores Magistratus sæculares Principis, qui Castra, & loca jurisdictionalia Ecclesiæ concecit, tanquam a Barone, seu Domicello temporali, eo modo quo extra controversiam sequitur quando Castra per Ecclesiam possidentur in feudum. Aliud vero agere de alto dominio, ac supremo Imperio, & superioritate circa regalia majora, concernentia regimen polyticum Principatus, ut sunt actus, de quibus supra, cum similibus.

Primo casu, de quo proprie magis communiter agere videntur DD. collecti per Spadam, Mandell. Cacheran. & Thesaur. ubi supra, & de quo agunt præsertim Cyriac. contror. 52. & Joannes ab Ecclesia d. observ. 5. part. 2. ac etiam proprie agit text. in d. cap. Romana, §. debet, de appellat. in 6. deferendum omnino videtur observantia, tanquam optimæ interpreti, ut litteraliter probat idem text. & quæ observantia in casu, de quo agit Cyriac. d. contror. 52. assistit Ecclesiæ, quoniam, ut patet ex pluribus causis Mantuanis, de quibus hoc eod. tit. quamvis feuda Episcopatus Mantuæ proveniant ex concessione Imperatoris, seu alterius Principis laici, nihilominus in iis causis appellatur ab Episcopo ad Curiam Romanam, ideoque tali casu intrat etiam quæstio disputata inter Episcopum Novariensem, & Archiepiscopum Mediolanensem de qua Eugen. conf. 30. lib. 1.

Aut vero agitur de secundo casu, & tunc probabilior forte dicenda videretur opinio assistens Principi sæculari, quoties, ut supra dictum est, non agitur de provincia, seu parte ita separata, quod congrue diversum Principatum constituere possit, stante de per se, ac independentem a quocumque altero, itaut ejus diversum regimen, etiam circa dicta regalia majora, & altum dominium, non causet illa inconvenientia, & impedimenta, quæ superius considerata sunt in casu belli Divini, vel humani, sive in materia monetarum, aliorumque regalium, ac etiam persecutio- nis bannitorum, ac delinquentium, aliarumque legum ob-

servantia, & sic circa ea regalia majora, quæ polyticum Reipublicæ, seu Principatus regimen in universum respicientia, videntur ab ipso Principatu inseparabilia, ob dicta inconvenientia alias resultantia, secus autem quoad cognitionem causarum, earumque appellationes, quæ comparative, juris privati potius esse videntur, nullaque incompatibilitas urget ad Magistratus diversi fori pertinere, quinimmo etiam quoad ea regalia comparative minora nuncupata, ut sunt jus collectandi, ac jus habendi in salinis, aliisque rebus humano usui necessariis, illud jus privativum, quod collectæ, seu vectigalis speciem late sumpto vocabulo habere dicitur, cum hæc penes Barones, & Feudatarios, aliosque inferiores Dominos ex privilegio, vel consuetudine esse possint, & soleant, Franch. decis. 56. cum aliis particulariter deductis in Eugubina collectarum, & in Civitatis Castellii contributionis hoc eod. tit. Et hanc credebam esse veritatem, tum ob communem usum, & praxim, tum etiam ob necessitatem ita practicandi, relinquendo tamen ut supra integrum locum veritati, absque eo quod uni, vel alteri adhæream opinioni.

Neque adesse videtur aliqua implicentia cum dicta Ecclesiastica jurisdictione quoad appellationem in causis Vassallorum, quemadmodum enim in feudis de directo dominio Ecclesiæ non implicat adesse subfeudatarios, & Domicellos sæculares, a quorum sententiis, & actis appelletur ad subinfeudantem, ejusque Magistratus laicales, quodque dicta subfeuda dicantur mere laicalia, quamvis ipsum feudum sit Ecclesiasticum, ex iis, quæ habentur deducta in Massanen. Castrorum hoc eod. tit. atque docet quotidianæ praxis Regni Neapolitani, ac Ducatum Parmæ, & Placentiæ, & quales etiam ante devolutionem erant Ducatus Ferrariæ, & Urbini, ita e converso non implicat, dominium directum, seu majus hujusmodi locorum esse laicale, ac ejusdem naturæ, & qualitatis, qualis est reliqua Provincia, seu Principatus constituens unum, & idem corpus individuum, & tamen quod dominium inferius, seu subalternum sit mere Ecclesiasticum, itaut istud sit species illius allodii mixti, seu secundum quid, quod habeat respectu Supremi Principis, & alti domini, illam feudalitatem, quæ consideratur per Spadam conf. 1. lib. 1. etiam in illis Castris, & locis jurisdictionalibus, quæ sine investitura, & servitio feudali, aliisque feudalitatis signis possidentur in Statu Ecclesiastico, ut sæpius hoc eod. tit.

Super quarto autem puncto competentia fori abstinui a scribendo, potissime quia causæ necessitas, vel opportunitas non exigebat, ac etiam quia oportebat prius bene firmare factum circa observantiam, seu possessionem, ad effectum inspiciendi, quis contententium esset actor, & quis reus, ut locus esset regulæ text. in c. si Clericus laicum, de foro competenti, cum ibi notatis per Scribentes, præsertim Felin. qui omnium forte melius materiam tractare videtur.

ANNOT. AD DISC. LX.

DE materia istius discursus periculosum est agere, ac loqui ad veritatem, quoniam quælibet Potestas exigit Scriptores ad propriam opportunitatem, occasio autem non dedit ulterius disputare, dum ista controversia cum honesta concordia finem accepit, ut infra disc. 128. insinuat. Videtur tamen quod materia sit incapax regulæ certæ, & generalis, cuicumque casui applicabilis, cum revera observantia totum facere videatur, juxta diversos Principatum stylos, ac praxim, ideoque dignosci videtur consuetus error pragmaticorum, & collectorum in ea procedendi cum generalitatibus, sive applicandi antiquorum, ac etiam modernorum auctoritates in abstracto, non distinguendo loca, & tempora, aliasque circumstantias, ex quibus principaliter decisio pendere videtur, & aliqua ad materiam insinuat d. disc. 128.

Ad rem tamen nimium facere videntur ea, quæ habentur disc. 1. & seqq. de jurisdic. super puncto, an Prælati inferior, qui jurisdictionem spiritualem, & quasi Episcopalem possidet in aliquo loco, habente Clerum, & populum, dicatur verus Ordinarius, cum qualitate nullius, & cum vero territorio independentem a quocumque Episcopo ex vicinioribus, vel potius sit inferior Prælati sub altero Ordinario, vel Episcopo, ut attendi debeat situatio loci, an sit in alicujus Diocesis circumdario, adeo undique ab illa Diocesi sit circumdatus, vel e converso sit in extremitate, ut propterea dici valeat corpus distinctum, quod iter de per se, ut isto posteriori casu facilius intret probatio territorii separati, cum omnimoda independentia, secus autem

tem in altero: ita a pari in temporali jurisdictione, an sit, necne, intra viscera, & in circumdario Regni, vel Principatus, & domini ejus, qui jura Regni, vel supremi Principatus habeat.

R O M A N A S E U
S T A T U S E C C L E S I A S T I C I
I N F E U D A T I O N U M

Discursus ad petitionem Cardinalis Farnesii.

De Bulla S. Pii V. de non infeudandis, an comprehendat alienationes, seu concessionem fructuum, reddituum, & emolumentorum, Castrorum, & locorum, quæ infeudari prohibita sunt, seu prædiorum, & bonorum, quæ ipsis annexa essent? Et an penes Principem detur distinctio dominiorum, ac diversa natura bonorum in eodem Castro, vel loco?

Et aliqua de conclusione, quod prohibita alienatione feudi, non est prohibita alienatio commoditatis.

S U M M A R I U M.

- 1 **C**asus controversia.
- 2 De distinctione dominiorum in Feudatario, ut unum sit publicum, & jure feudi, aliud privatum, & allodiale.
- 3 De eadem distinctione in Principe.
- 4 Quod Princeps sit Reipublicæ maritus.
- 5 Quando procedat dicta distinctio dominiorum.
- 6 Domina emanant sub diversis titulis a Principe tanquam fonte, seu scaturigine, & bona sunt diversa natura.
- 7 Sed penes ipsum Principem omnia sunt ejusdem natura.
- 8 Non potest esse quis Rex, & Baro, & sic non datur feudum in ipso Domino, sed totum est allodiale.
- 9 Devoluto feudo, cessat distinctio feudalium, & allodialium, & omnia sunt ejusdem nature, & extinguuntur priores dignitates, & privilegia, ac etiam onera, quæ non censentur repetita in nova concessione.
- 10 Concesso feudo an veniant bona spectantia ad concedentem alio jure?
- 11 De diversa persona Papæ ab illa Episcopi Urbis.
- 12 In quibus bonis praticari possit alienatio citra violationem Bullæ Piæ de non infeudandis.
- 13 De ratione, cui innixa est Bulla Piæ.
- 14 Feudatarius prohibetur, non solum alienare ipsum feudum, sed etiam bona ad illud spectantia.
- 15 De differentia inter Principem, & Feudatarium.
- 16 An Bulla Piæ prohibeat alienationem fructuum, & reddituum ipsarum Civitatum, & Castrorum non infeudatorum?
- 17 Aliud est feudum, aliud sunt fructus, & emolumenta feudi.
- 18 Commoditas feudi alienari potest, & non venit sub prohibitione, & de ratione.

D I S C. LXI.

Urgentibus aliquibus mere casualibus Sedis Apostolicæ occurrentiis, cum ageretur de modis minus subditorum gravatoris pro obtinendis subsidiis ad id necessariis, quidam Prælati Cameralis, vere insignis, & consummatissimus J. C. in Ecclesiastica etiam eruditione, & Christiana politica versatissimus, proposuit procedi posse ad concessionem, & alienationem illorum bonorum, quæ existentia in Civitatibus, Terris, & Castris ad Sedem Apostolicam immediate pertinentibus, non sunt de sui natura, & qualitate jurisdictionalia, neque pernecessæ, & inseparabiliter annexa ipsis Civitatibus, vel Castris, & de eorum pertinentiis, sed jure privati domini potius possessa, ut sunt domus, vineæ, molendina, prædia, tenuræ, & similia, absque eo quod obstaret Constit. 35. S. Pii V. rigorosissime prohibens per verba præcisa *concedi in feudum, Gubernium, Vicariatum, Ducatum, aut quemlibet alium titulum perpetuum, sive ad longum tempus, Civitates, Terras, Oppida, Castra, Arces, & loca ad Sedem Apostolicam proprietatem pertinentia, quamvis alias essent concedi solita;* quasi quod hujusmodi bona essent quid diversum ab ipsis Civitatibus, Oppidis, & Castris, assignata ratione, quod

aliud est dominium publicum, & jurisdictionale existens penes Principem, vel Dominum jure publico concernens ipsum corpus Civitatis, Oppidi, vel Castri cum universo ejus territorio in Imperio, jurisdictione, & jure terrendi, aliud vero sit dominium privatum, & allodiale bonorum intra ejusdem loci limites existentium, & quæ jure privato ab eodem Principe, seu Domino possideri possunt, quamvis autem hic punctus ulteriorem discursus progressum non habuerit, ob cessatam dictam occasionem, nihilominus clarè mem. Cardinalis Farnesius unus ex Deputatis ejusdem Congregationis, vel ad curiositatem, vel ad articuli præparationem, quatenus illum examinari contingeret, meum desuper pro veritate iudicium petiit.

Respondi, laudandam esse dictam distinctionem dominiorum, ac bonorum, utpote in suis casibus veram, & per DD. probatam, ac etiam laudandam esse motivum, modo quo infra; non tamen laudandam esse rationem, seu dictæ distinctionis applicationem ad casum.

Vera siquidem est distinctio prædicta inter dominium publicum, & privatum, in eadem Principis, vel Domini, seu feudatarii persona concurrens, ut per Imol. in l. 3. in principio, ff. de acquiren. possess. Petra de fideicommissis, quæst. 13. num. 511. cum seq. Bellon. jun. conf. 44. num. 31. Surd. conf. 135. 151. & 311. Menoch. conf. 595. numer. 17. plene Rosenthal. cap. 12. conclus. 15. Rota apud Buratt. decis. 276. & 426. post Duran. decis. 28. decis. 272. post Cenc. & habetur frequenter deductum hoc tit. præsertim in Clomacena. Vallium, in Massanen. Castrorum, in Romana, seu Perusina, & in aliis, super adeo frequenter ventilata questione, an omnia per feudatarium possessa intra fines feudi cessantur feudalia, ac ipsius feudi jure possessa, vel potius allodialia jure privato, & adinstar Vassallorum, aliorumque privatorum?

Quæ distinctio, nedum in feudatario, vel alio inferiori Domino, sed etiam in Supremo Principe datur, cum dupliciter consideretur, primo scilicet tanquam Princeps, & Reipublicæ Maritus, possidens jura, & bona ad ipsam Reipublicam pertinentia, tanquam iustitiam dotem, & secundo tanquam homo privatus, possidens bona sui patrimonii, adinstar aliorum Civium privatorum, ex deductis per Peregrin. de jure fisci, lib. 1. tit. 1. §. 6. cum duob. seq. Quodque Princeps dicatur Reipublicæ Maritus, & subditorum pater, & de iis quæ hoc maritali, vel respective paterno jure sibi incumbunt, vel ne, habentur aliqua in Pisaren. Molendinorum hoc eod. tit. & in Spoletana gabellæ sub tit. de regalibus ad materia Vestigialium, ac alibi.

Verum observabam cessare applicationem dictæ distinctionis ad casum, cum illa procedat, in omnium sensu, in casu reduplicationis personarum in Principe, vel feudatario, aut alio Domino concurrentis ut supra, quæ reduplicatio in præsentem cessabat, quoniam tam ipsæ Civitates, Oppida, Castra, & loca, quam etiam omnia bona in eis existentia, cumque sint naturæ, & qualitatis, pertineant ad Sedem Apostolicam tanquam dominam jure Principatus, & ex sua ratione domini publici, & sic successive ad Papam tanquam hujus Reipublicæ temporalis maritum, seu spiritualis supremum administratorem, vel moderatorem, ut de Papa considerando respective tanquam viro Ecclesiæ, Fagnan. in cap. accepimus, num. 37. de pactis, & sic semper inspecta una, persona publica absque concursu alterius personæ privatæ ab illa omnino diversæ, unde propterea cessat dicta distinctio domini publici, vel privati, discretive ad personam, in qua utrumque residet.

Minus intrat distinctio resultans ex natura, seu qualitate bonorum, quoniam data unitate personæ, ista videtur impossibilis; a Principe siquidem tanquam a fonte, seu scaturigine, emanant bonorum domina sub diversis titulis, feudi scilicet, allodii, officii, Vicariatus, Gubernii perpetui, & similibus, tanquam per communicationem ejusdem aquæ per diversos rivulos, seu diversa organa, ex quorum respective diversa qualitate, illa aqua, quæ in scaturigine est eadem, in diversas immutatur qualitates, quoniam sunt diversæ inter se discretive, non autem in ipso fonte, in quo, clausis, vel cessatis aliquibus rivulis, seu organo, remanent in unica primæva natura, sive adinstar maris, a quo per diversos meatus prodeunt aquæ sub diversis naturis, & qualitatibus, aliæ siquidem sunt dulces, & gratæ, aliæ sulphureæ, aliæ salitæ, aliæ frigidæ, aliæ calidæ, &c. in ipsum verò mare redeuntes, omnes efficiuntur ejusdem primævæ naturæ, omnesque sunt aquæ maritimæ, hujusmodi diversitate cessante.

Ita

Ita in proposito, penes Vassallos, seu alios Principis concessionarios, & privatos dantur inter distinctiones dominiorum, & bonorum, quæ alia sunt feudalia, alia emphyteutica, seu censita, & alia libera, & allodialia, &c. sed quoad ipsum Principem in unica Principatus persona, non autem reduplicative consideratum ut supra, omnia sunt allodialia, sed cum jurisdictione, & Imperio, atque unicum est dominium jure publico, & dominicali competens, quia non potest quis esse dominus, & feudatarius, vel emphyteuta, neque Rex, & Baro, ne detur servitus in re propria, *Ifern. in cap. 1. post num. 12. & 13. ex quibus causis feudum amittatur*, *Afflict. ad Constitutiones Regni in preclud. quest. 25. n. 6. Freccia de subfeud. lib. 1. tit. de origine Baronum, num. 45. Rovit. decis. 6. numer. 15. & habetur deductum in Urbinaten. prædii hoc eod. tit. ad materiam Bullæ Baronum, ac etiam in Romana Bulli Aleatum sub tit. de Regalibus ad materiam Vectigalium, & in Pampilon. decimarum sub tit. de præminentibus, ac alibi in proposito Civitatum, vel provinciarum Regno, vel Principatui additarum, an sint ex nova causa, & diverso titulo, vel jure devolutionis, seu reversionis ad priorem causam.*

Hinc devoluto feudo habente dignitatem, aliasque prærogativas, & magna privilegia, non de facili, & cuicumque concedi solita, ut præsertim sunt regalia, omnia hæc ex veteri sententia extinguuntur, unde si denuo illud concedatur in feudum, istud non habebit priores dignitates, vel prærogativas, & privilegia primo feudatario ex speciali jure concessa, neque erit feudum antiquum, sed novum, ex plene deductis per *Rovit. dec. 6. per tot. ubi bene examinat doctrinam Minad. in constit. in aliquibus num. 39. nisi Regis voluntas accedat, vel expressa, vel conjecturalis, cujus ratione, & non alias subsistere possunt deducta per Menoch. conf. 905. ubi de feudo devoluto, & denuo concessio, an retineat priorem dignitatem, seu titulum, prioresque præminentias, & admittitur apud Rovit. d. decis. 6. in fine, ubi Concordantes. Et e converso, devoluto feudo, quod concessum erat sub certo servitio, extinguitur, & sub nova concessione non venit, nisi explicite, vel conjecturaliter, & implicite illud repetatur, vel nisi esset feudum habens de sui natura illud servitium, vel onus annexum, ut bene articulum examinat, licet incidenter, idem *Rovit. decis. 98. n. 4. & n. 8. cum seqq. ad finem, ubi Concordantes, & de ista conclusione extinctionis prioris qualitatis agit.**

Prout si per mortem, vel feloniam, aut alium casum, ad Regem, seu Principem devolvantur cum feudo bona allodialia, quæ per feudatarium jure privato possidebantur, si deinde illud Castrum, seu corpus constituens universitatem denuo concedatur, totum est feudum, sublata priori distinctione ob subsequutam confusionem, per quam dicta discretio, seu distinctio cessavit, nisi in nova concessione distinguatur, quod scilicet feudalia concedantur pro feudo, & allodialia pro allodialia, ex bene deductis apud *Rovit. conf. 101. n. 36. & per tot. lib. 2. unde quando apud Menoch. dicto confil. 395. Surd. confil. 135. 151. & 311. Bellon. jun. dicto confil. 44. cum aliis apud eos, disputatur, an concessio Castro cum pertinentiis suis, veniant illa bona, quæ concedens possidebat jure privato, etiam quando Castrum erat alteri infeudatum, id procedere potest, quando in eodem concedente viget, & considerari potest dicta personarum distinctio, seu reduplicatio, cum cujus præsupposito præfati & cæteri procedunt.*

Ideoque cum omnia ut supra pertineant ad Papam uti Papam jure publico, & Principatus, non autem jure privati patrimonii, dicebam in proposito, incongruam videri dictam distinctionem, seu rationem a doctissimo viro assignatam; præterquam quoad ea bona & jura, quæ pertinerent ad Ecclesiam Romanam particularem, in qua Papa reduplicative consideratur tanquam Urbis Episcopus, discretive ad eundem tanquam Caput, & Episcopum Ecclesiæ universalis, juxta distinctionem, de qua in Urbinaten. juris Metropolitanici sub tit. de præminentibus, & alibi pluries.

Quamvis autem dicta ratio, ac distinctio non placerent ut supra, adhuc tamen placebat motivum, atque in ratione discursiva tantum, nullum tamen determinatum iudicium desuper dando, intactumque locum relinquendo veritati, cum privatorum non sit hæc decidere, dicebam dictum motivum videri practicari posse citra dictæ Bullæ violationem, in illa specie bonorum, quæ licet ut supra penes Principem sint de eodem dominio publico, & jurisdictionali, eodem modo, quo sunt ipsæ Civitates, Oppida, & Castra, nihilominus de eorum natura non sunt de illis,

quæ perneceffe sunt publica, & jurisdictionalia, regulariter a Principatu inseparabilia, & jure Principatus competentia, sed sunt penes Principem per accidens, ut sunt domus, vineæ, molendina, arboreta, prædia, tenuræ, & similia, & hoc est, quod doctus Vir dicere volebat, distinguendo bona domini publici, & jurisdictionalis, a bonis domini privati, quoniam per hujusmodi bonorum distractionem, scindi non dicitur (ut nostri dicunt) Corona, neque diminui jus Principatus, cum hæc ei annexa sint per accidens quinimmo idem in illis bonis, vel juribus, quæ regalia minora apud feuditas dicuntur, quæ citra scissuram Coronæ, & Principatus etiam concedi possunt, cum inseparabilitas consideratur solum in Regalibus majoribus, ex alias deductis hoc eodem tit. præsertim in Lucana, ideoque cum dicta Bulla sit absque dubio exorbitans, adimens, vel restringens Principis libertatem alias de jure competentem, utpote loquens de non concedendis Civitatibus, Oppidis, Castris, & locis in feudum, Gubernium, Vicariatum, Ducatum, aut quemlibet alium titulum, intelligenda videtur de concessione ipsius universitatis Castri, vel loci cum Vassallis, jurisdictione, & Imperio, non autem de hujusmodi bonis singularibus, quæ tanquam accidentia, possunt adesse & abesse præter ipsius corporis universalis corruptionem, vel notabilem scissuram, & alterationem, eo modo quo sunt excadentia.

Ponderata etiam ejusdem Bullæ ratione, seu causa, ob 13 quam prodiit, quia nempe, concedendo ipsas Civitates, Oppida, Castra, & loca cum jurisdictione, Imperio, & Vassallis, ita de facto scinditur, seu diminuitur hic Principatus, qui haberet minores Vassallos immediatos, minoremque ditionem sibi immediate subjectam, dum Vassalli jurant, & servant fidelitatem, ac serviunt Domino immediato, non autem mediato, ex deductis in Eugubina Collectarum, in Civitatis Castelli, & in aliis, hoc eodem tit. quæ ratio non militat in hujusmodi bonorum specie.

Et quamvis in ipso feudatario, alienandi prohibitio re- 14 sultans ex leg. Imperialem, de prohibita feudi alienatione, per Frider. percutiat tam ipsum corpus feudi, quam etiam singula bona eidem feudo annexa, quamvis alias esse possint juris privati, & de sui natura separabilia, quia sufficit per annexionem, seu incorporationem esse effecta feudalia, juxta ea quæ habentur apud *Rovit. dicto confil. 101. lib. 2. & omnes, quoties non sunt de excadentiis alienari solitis quæ inter fructus computantur, ut in Senogallien. Castrorum hoc tit. nihilominus est longe diversa ratio, atque non bene ab uno ad alterum casum inferre licet, quoniam feudatarius recipiens a Domino in feudum aliquod corpus, illud conservare debet ita integrum, itaut eveniente casu devolutionis, illud restituat ei, a quo recepit, in sua integritate, cum omnibus accessionibus, seu additamentis quamvis accidentalibus, ita juris dispositione ac ratione suaderibus, non sic est in Principe habente liberam facultatem infeudandi, & concedendi omnia ea, quæ non pertinent regalia majora, & non important formalem scissuram Coronæ, seu Principatus, præsertim circa jus infeudandi, sibi que ita constituendi milites, & Vassallos, quod est proprium, & connaturale Principatus, unde propterea hæc nova lex hujusmodi libertatis restrictiva, intelligenda est ad limites verborum, ac etiam ad limites rationis, ob quam illa prodiit, & utrumque attendendo, id percutit ipsas Civitates, seu loca ut supra, non autem hujusmodi bona, quæ licet donec sint penes Principem, sint æque publica, & ejusdem naturæ, attamen possunt effici privata præter ipsius corporis universalis violationem.*

Quinimmo licet doctus J. C. & Cameralis Spada *conf. 21. 16 num. 73. lib. 1. incidenter aliud agendo circa hujus Pianæ Constitutionis non comprehensionem sub derogatoriis generalibus, dicat dictæ Bullæ dispositionem procedere, tam in ipsis Castris, Oppidis, & locis, quam etiam in eorum redditibus, & proventibus, nihilominus in eadem ratione discursiva, & nihil firmando ut supra, dicebam probabilis videri contrarium, quod scilicet fructus, & emolumenta bursalia, quamvis ex Castrorum, & locorum jurisdictione, & dominio provenientia, citra dictæ Bullæ violationem vendi possent, dummodo vendantur de per se, ut quid distinctum ab ipsis Civitatibus, Castris, & locis, eorumque Imperio, quoniam aliud est Castrum, seu Castri dominium, aliud vero sunt ejusdem Castri fructus, redditus, proventus, & emolumenta, cum hæc sint separabilia, immo separata, *Castrenf. conf. 56. num. 2. lib. 2. Rosenthal. cap. 5. conclus. 6. Gratian. discept. 839. num. 21. & 22. Spad. conf. 4. num. 7. volum. 1. Menoch. lib. 3. præsumpt. 97. numer. 7. & seq.**

¶ *seq.* Rota in Tiburtina Castrorum 10. Martii 1662. cor. Bevilacqua, confirmata 13. Junii 1663. 9. Junii 1664. & 9. Februarii 1665. coram eodem, & de qua causa habetur actum hoc eod. tit. disc. seq. Facultas enim percipiendi emolumenta feudi, & jurisdictionis dicitur allodialis, & diversa a feudo, cujus est capax ille, qui esset feudorum incapax, Cyriac. controu. 401. num. 50. bene decis. 100. num. 15. ¶ *seq. par. 9. recent.* ubi concordantes cum aliis in dicta Tiburtina.

17 Quod docet praxis satis frequens, Civitatum, & locorum demanialium in utriusque Siciliae Regnis ad demaniam provocantium cum praelatione adversus earum emptorem, quoniam solvendo valorem, ipsae Communitates obtinent omnes feudi, seu loci redditus, proventus, & emolumenta, etiam in aliquibus ex jurisdictione proveniente, & tamen ipsae Civitates, vel loca sunt de immediato, & pleno dominio Regis, idemque observabam dici posse, quod doceret praxis Status Ecclesiastici per erectionem Montium Cameralium super redditibus bonorum, & jurium ad eandem Camera pertinentium, atque in Civitatibus, Oppidis, Castris, & locis existentium, & tamen id passim practicatur citra dictae Bullae violationem.

18 Clarius vero haec procedere dicebam, si id fieret non per viam formalis alienationis, ac translationis domini ipsorum bonorum, fructuum, & proventuum, sed per viam cessionis, seu concessionis commoditatis, quae considerata tanquam nudi facti, non dicitur tangere ipsius feudi, vel corporis substantiam, quia Castrum remanere dicitur penes eundem dominum, cujus nomine cessionarius, tanquam Procurator in rem propriam, solum capere dicitur fructus, & emolumenta, tanquam bona ab ipso Castro, seu feudo diversa, & separata, unde propterea, quamvis ex dispositione text. in cap. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Frideric. omnis feudi, ejusque membrorum, & pertinentiarum alienatio prohibita sit, sive etiam per Investituram particularem feudi, vel emphyteusis alienatio sub stricta forma prohibeatur, non tamen dicta commoditas prohibita censetur, juxta receptam theor. Bart. in l. is, qui, §. usufructus, ff. de pignor. ¶ in l. Codicillis, §. Injuncto, n. 4. ff. de legat. 2. Negusan. de pignor. 2. memb. 2. par. n. 48. Barb. in l. usufructu, ff. solut. matrim. n. 14. ¶ *seqq.* Rolenthal. cap. 9. concl. 9. n. 1. ¶ *concl.* 10. n. 5. Amicangel. quest. feud. 18. n. 10. cum seq. de Rubeis apud Spad. conf. 4. n. 80. Merlin. decis. 843. plene Rota decis. 481. n. 13. part. 4. recent. tom. 2. Romana Salviani 17. Aprilis 1643. & 9. Decembris 1644. coram Cerro, quarum prima est impressa dec. 167. par. 9. recent. Tusculana Salviani 22. Maji 1654. coram Zarata de qua sub tit. de emphyteusi, ¶ *seq. sapius hoc eod. tit.* Et practicum in officiis, aliisque juribus regalibus in commercio non existentibus, ac etiam in pensionibus Ecclesiasticis, ut in suis materiis sub tit. de regalibus ad materiam officiorum, ¶ *sub tit. de pensionibus*, quae tamen omnia ut supra discursive, & ad nudam curiositatem, nihil desuper firmando quoad punctum principale, dictaeque Bullae intellectum, a Sanctissimo, ac Sancta Sede solum, & privative tribuendum.

S U M M A R I U M.

- 1 AN Bulla de non infeudandis locum habeat in Castris confiscatis?
- 2 An eadem Bulla procedat in pignoratione, vel hypotheca?
- 3 De eodem, de quo num. 1. cum distinctione.
- 4 Declaratur materia allodii in Castris jurisdictionalibus.
- 5 An remissio incurse caducitatis cadat sub Bulla?

ANNOT. AD DISC. LXI.

1 T Am super contentis in hoc discursu super concessione commoditatis, quam etiam super aliis quaestionibus, quae desuper excitari solent, & praesertim super illa, de qua particulariter agit Spada conf. 16. lib. 1. de qua etiam obiter non gustato articulo Fagnan. in cap. ex parte de feutis nu. penult. an scilicet haec Bulla habeat locum in illis Castris, & locis jurisdictionalibus, quorum incameratio sequatur ratione confiscationis bonorum, ob delictum privatum, ac alias quam per feloniam erga proprium Principem (cum isto casu non sit confiscatio, sed devolutio connaturalis feudi) omnem dubitandi occasionem subtulisse videtur moderna Constitutio Alexandri VII. quae adhibet verba nimis generalia, & effrenata.

Atque in idem, ut Bulla comprehendat etiam concessionem commoditatis, conferunt deducta per Spad. conf. 23. eodem lib. 1. ut etiam pignoratio, & hypotheca cadat sub eadem Bulla, cum praesupposito tamen pignoris veri, & naturalis, mediante scilicet traditione rei pignoratæ de facto in manibus Creditoris, ac etiam respectu hypothecæ, quod ea sit specialis, secus autem si generalis, quae tamen non deducatur ad exercitium, per quod resultet idem effectus alienationis, juxta distinctionem, de qua tit. de alien. ¶ *contra et. prohib. disc. 1. ¶ tit. de cred. disc. 13. ¶ 51.* ubi Concordantes.

Quatenus vero pertinet ad dictum punctum, de quo agit Spada dicto conf. 16. adhuc non dedit casus formiter disputare, obiter tamen excitata ista difficultate in forma discursiva, ultra dictum motivum novum, quod resultat in contrarium ex praefata moderna Constitutione Alexandri VII. ista etiam seclusa, mihi videbatur parum probabilis opinio, quam Spada sustinet, quatenus agatur de incameratione omnimoda, & perpetua, cum id nullum habere videatur probabile fundamentum, ideoque dicebam procedendum esse cum distinctione inter illam confiscationem ad tempus, quae fiat durante vita, vel jure delinquentis, absque praesudicio aliorum, qui ex investitura in forma pacti, & providentiae, vel ex fideicommissio majorum, seu alias vocati sint ex persona propria, adeo ut delictum possessoris non valeat eis praesudicare, & illam confiscationem omnimodam, quae in perpetuum sequatur.

Primo enim casu recte intrat consideratio Spadae, quod jura Vassalli non sunt extincta, neque revera intrant termini devolutionis, vel incorporationis, & consolidationis domini utilis cum directo, sed quod potius fiscus obtinet commoditatem, vel fruitionem ad tempus ex persona delinquentis, tanquam Cessionarius, vel Procurator in rem propriam, sive haeres anomalus.

Ad instar eorum, quae apud Surd. decis. 102. ¶ *titul. de Emphyteusi*, habemus in materia emphyteutica, quod si dominus directus, durante investitura, emat, seu alio titulo acquirat ipsa bona emphyteutica, non resultat confusio domini utilis cum directo, neque dicitur possidere illa bona tanquam dominus jure suo primævo, sed potius tanquam tertius Cessionarius illius commoditatis, durante jure cedentis, & eodem modo quo tit. de fideicommiss. disc. 195. habetur de vocato ad fideicommissum, cui facta sit preventiva restitutio, vel refutatio fideicommissi, vel majoratus jam agniti, & possessi, quoniam durante vita, vel jure refutantis, illius nomine, & jure potius obtinere dicitur, ut propterea ejus debitis, & oneribus subjaceat.

In altero autem casu incamerationis omnimodae, & perpetuae, adeo ut non sit illa acquisitio ad tempus, quae redeat potius speciem fructus, quam proprietatis, sed sit perpetua, tunc nullatenus haec opinio videtur sustentabilis, quoniam aut ista Castra, & loca jurisdictionalia, in quibus ratione delicti possessoris intret confiscatio, ab eo possidebantur in natura veri feudi, aut in natura allodii, ut pro majori parte obtinent Barones, & Domicelli Romani. Primo enim casu planum est, quod quomodocumque cesset jus feudatarii, adeo ut non sit suspensio, vel obdormitio ad tempus, sed cessatio totalis, & perpetua, sequuta dicitur reversio rei ad suam primævam causam, vel unitatem, & extinctio servitutis feudalis, ex illo certo principio, quod non datur servitus in re propria, neque potest quis esse eodem tempore dominus, & Vassallus, vel Rex, & Baro, quod generaliter habemus in omni materia indifferenti, quod scilicet, si habens servitutem usufructus, vel Census in alia re, efficiatur ejusdem rei dominus, servitus extinguatur, eodem modo, quo clauso, vel cessato viculo, seu aqueductu, per quem aliqua pars aquae ad privatam utilitatem trahebatur a lacu, vel a flumine, illa aqua remanet in sua antiqua unitate per viam confusionis, & per consequens quando eadem pars, vel quantitas aquae alteri denuo per novum viculum, vel aqueductum conceditur, ista erit nova concessio ex integro, per speciem novae formalis dismembrationis, ac separationis a sua antiqua unitate, quod est prohibitum per Bullam, ut a simili habemus in Domino fundi, cujus alter usufructum habebat, quod si ipse ex quocumque titulo usufructum acquirat, iste extinguitur, adeo ut si denuo usufructus etiam ad favorem ejusdem antiqui usufructuarii constituitur, multo vero magis si ad favorem tertii, iste erit usufructus novus ex integro constitutus, ex relatis sub tit. de dote, disc. 148. & alibi pluries.

Verum, ubi etiam hujusmodi Castra, & loca inhabitata, quae

quæ cadunt sub hac Bulla, per eum, qui patitur confiscationem, possideantur in natura allodii potius quam feudi, adhuc tamen intrat idem, quod supra dictum est, quoniam in conciliando, seu declarando *conf. 8. Abbat. cum concord.* plene deductis per Spad. *conf. 1. lib. 1.* pluries *hoc tit.* advertitur, quamvis in hujusmodi Castris, & locis non adsit vera, & propria feudalitas, quæ redoleat formalem servitutem feudi, ad effectum servitii, ac renovationis, cum obligatione novi juramenti fidelitatis, & cum subjectione, devolutionibus, & caducitatibus, attamen neque in eis verificatur verum, & proprium allodium, quale in jurisdictionalibus dicitur esse illud, quod redoleat omnimodam independentiam, adeo non recognoscatur alter superior, nisi Deus, dum sine dubio in eis Papa habet altum dominium, & superioritatem, illique Domini sunt subditi subordinati, utpote ab hoc fonte causam trahentes, atque ex ejusdem Papæ concessione hoc dominium subalternum obtinentes, non tamen in rigorosa qualitate, seu natura feudi, unde propterea dici potest quoddam mixtum, quod participat de utraque qualitate, pro effectuum, vel respectuum diversitate, & per consequens verificatur idem, quod dictum est de consolidatione partis cum toto, sive consolidationis domini utiliter cum directo, quodque nova concessio, quæ alteri fieret, semper importaret novam dismembrationem, novamque infeudationem, sive sit per viam feudi, sive per viam gubernii, aut Vicariatus, vel quocumque alio nomine, seu titulo, seu omnes species sint prohibita, spectato effectu separationis partis a toto.

5 Et quamvis aliqui discurrendo de hoc eodem puncto, in diversam abeuntes sententiam, ponderarent, quod si ita esset, sequeretur, quod particulares non essent illæ remissiones caducitatis, quam feudatarii ob contraventionem Apostolicarum Constitutionum, vel ob alia crimina, & inobedientias incurrunt, quas frequens praxis docet, & præsertim nostra ætate sequutum est occasione belli, quod pluries aliquis feudatarius Regalis, seu veræ dignitatis habuit cum Sede Apostolica.

Nihilominus id ad rem nostram extraneum videtur, quoniam quando agitur de caducitatibus juris tantum, non autem facti, id est, quod sequuto incurfu, adhuc feudum remaneat penes feudatarium, absque actuali, & effectiva incorporatione, per quam sequi dicitur confusio utriusque domini, sive reversio rei ad suam primam causam, & unitatem, tunc non est alienare, vel concedere de novo, sed solum remittere incursum pœnæ, tanquam per remotiorem obstaculi, ut propterea feudatarius continuet in ejus jure antiquo, & primævo, absque eo quod obitet ratio novæ dismembrationis, ex iis, quæ in his terminis feudilibus habentur supra *disc. 5.* Et generaliter in materia alienationis bonorum Ecclesiæ, ad terminos *Extravag. Ambrosiæ, de reb. Eccles. non alien.* ut procedat in alienationibus rerum incorporatarum, non autem in hujusmodi remissionibus, habetur *sub tit. de alien. & contract. disc. 1.* ideoque magna differentia est inter unum casum, & alterum.

Quinimmo ubi agitur de remissione caducitatis, & restitutione feudi eidem antiquo possessori, vel ejus successori, jus habenti ex antiqua investitura, videtur idem dicendum, etiam ubi caducitas de facto effectum sortita esset, quoties non ex causa omnino voluntaria, & per viam novæ concessionis, ex integro, sed per viam remissionis incurse pœnæ, & caducitatis, concederetur restitutio, seu reintegratio, ut sequi solet in illa restitutione, quæ fit Rebellibus, vel Bannitis vigore capitulationum pacis, ex iis, quæ habentur supra *hoc eodem tit. disc. 27. n. 8.* super quo tamen nihil firmum statui potest, cum videatur quæstio potius facti quam juris, ex singulorum casuum particularibus circumstantiis decidenda.

TIBURTINA CASTRORUM PRODUCE BRACCHIANI CUM PORTIA MORONA DE PANDULPHINIS.

Casus varie decisus per Rotam, ubi adhuc pendet.

Dominium Castri, seu feudi an esse possit duorum insolidum, quia nempe unus sit Dominus Castri, alter jurisdictionis fructuum, & emolumentorum, & an hæc dominia esse possint diversæ naturæ, unum scilicet jure feudi, alterum vero jure allodii?

Assignatio fructuum, & emolumentorum Castri, vel rei an importet illorum plenum dominium jure dationis insolutum, vel potius pignus, seu usumfructum? Et quatenus importet usumfructum, an iste sit perpetuo transmissibilis ad omnes hæredes, vel potius terminetur in primo, ad materiam text. in *leg. antiquitas, Cod. de usufructu.*

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 **F** Debitore succedente creditori inducitur confusio, & successive extinctio debiti.
- 3 **D**e dispositione text. in l. antiquitas, Cod. de usufructu, ut usufructus etiam cum mentione hæredum intelligatur de primis, non autem ulterioribus.
- 4 **Q**uando assignatio alicujus rei, seu ejus fructuum importet pignus.
- 5 **D**e eodem text. in l. antiquitas, an solum procedat in usufructu relicto per ultimam voluntatem, vel etiam ubi per contractum.
- 6 **D**e conclusione, ut ejusdem rei duo Domini insolidum dari non possint, ut limitetur ex diversitate respectuum, ita ut unus esse possit Dominus Castri, alter dominus jurisdictionis, fructuum, & emolumentorum.
- 7 **C**astrum potest esse feudale, & jurisdictio cum jure percipiendi emolumenta allodialis.
- 8 **F** feudum potest esse unius, & jurisdictio alterius, vel unus, & idem potest habere feudum ab uno, & jurisdictionem, & emolumenta ab altero diversis titulis.
- 9 **D**e verbis, ex quibus desumatur contractum importare potius dationem insolutum, quam pignus.
- 10 **Q**uid sit pignus, & in quibus rebus, & pro quibus causis detur.
- 11 **A**n annuus redditus judicatur tanquam species, ac res stabilis, ita ut super ea possit imponi census.
- 12 **D**e distinctione usufructus, ut ejus verbum importare quoque possit rei dominium, ac usumfructum causalem.
- 13 **Q**uomodo consideranda sit distinctio de qua supra, num. 4. inter usumfructum constitutum per contractum, & per ultimam voluntatem.
- 14 **D**e ratione text. in d. l. antiquitas, qualis vera sit.
- 15 **D**ominium Castri etiam sine jurisdictione, & fructibus potest esse utile, & operativum.
- 16 **D**e dispositione text. in l. penult. ff. de contrahent. emptione.

D I S C. LXII.

Franciscus Ursinus Abbas Farfensis possessor Castrorum Vicovarii, Cantalupi, & Bardellæ, legitima prole carens, habens tamen tres filios illegitimos, nempe Joannem Paulum, Antonium, & Joannem Baptistam, quos Dux Bracchiani Paulus Jordanus Ursinus prætendebat incapaces successionis in dictis Castris, sibi ex domus antiquis fideicommissis, vel consuetudine debita; De anno 1558. cum eodem Duce ad concordiam devenit, qua mediante cessit Caltra prædicta cum recompensa annui redditus scut. 1000. in tot bonis indifferentibus assignandi, de anno vero sequenti devotum est ad novam concordiam, per quam sublatis aliquibus difficultatibus, quæ ex prima oriri potuissent circa facultatem transmittendi dictum redditum ad quoscumque, in excambium dicti redditus, ejusque loco præfatus Dux cessit Francisco, ejusque filiis, ac hæredibus, & successoribus quibuscumque, gubernium, & administrationem, ac fructus, & emolumenta dictorum Castrorum per decennium, intra quod promisit eisdem tradere, loco ejusdem redditus, Castrum S. Gregorii, expresse reservatis eidem Duci, tam utili, quam directo dominio, ac possessione eorundem Castrorum, ex quibus idem Dux vel successor, refuso pretio æquivalenti, redemit illud Vicovarii, remanentibus sub dicta assignatione reliquis Cantalupi, & Bardellæ, quæ idem Dux Paulus Jordanus, sine præjudicio dictæ concordie, ac pro solis juribus sibi competentibus, paulo post dictam assignationem, donavit Jo. Paulo uni ex dictis fratribus.

Post Franciscum obiit primo loco dictus Jo. Paulus superstitite Catharina filia, & hærede, deinde Antonius, instituto Joanne Baptista fratre, cui substituit Ducem Virginium dicti Pauli Jordani filium, & successorem, quem ulti-

ultimo moriens Joannes Baptista sine prole pariter in testamento instituit, unde propterea orta fuit controversia super hujus ultimi testamenti veritate cum dicta Catharina de intestata successione contendente, & introducta causa in Rota, plures desuper prodierunt decisiones dicti testamenti canonizatorix, una præsertim coram Marco Montio, quæ habetur impressa *dec. 192. par. 3. recent.* denique longo tempore causa siluit, donec reassumpta per modernum Ducem contra Portiam dictæ Catharinæ neptem ex Francisca filia, sub diebus 31. Martii 1659. & 16. Februarii 1660. super eadem testamentariæ successione canonizatione prodierunt resolutiones coram Bevilaqua subrogato, ut liquet ex deductis in ista causa super dicto puncto testamenti *in sua materia, sub tit. de testamentis*; sopito autem hoc puncto, Dux assumpsit disputationem *in dict. dec. 192.* reservatam super immisione ad bona hæreditaria *ex remed. l. fin. C. de edict. Div. Hadr.* & sub die 10. Decembris 1660. pro immisione ad favorem Ducis prodiit etiam resolutio, sed obtenta per Portiam a Signatura gratiæ cum latione possessorii cum petitorio appellatione remota, datoque dubio petitorii, *an, & quæ portiones caderent in hæreditate dictorum Antonii, & Joannis Baptista, sub die 10. Martii 1662.* prodiit resolutio nullas cadere portiones ipsorum Castrorum, & merito, quia cum istorum dominium utile, & directum, reservatum esset per dictum Ducem Paulum Jordanum, & ab isto donatum soli Jo. Paulo, nunquam illa fuerant in dominio, & possessione dictorum aliorum fratrum, ideoque in eorum hæreditate cadere non poterant.

Concessa vero nova audientia, explicatoque æquivoco, cum quo in dicta prima disputatione processum fuerat, quod scilicet non ageretur de portionibus ipsorum Castrorum, sed de portionibus fructuum, & emolumentorum eorundem, quæ absque dubio per dictos fratres pro duabus ex tribus partibus possessa fuerunt; idcirco, recedendo a decisis, seu verius declarando dictam primam resolutionem sub die 1. Decembris ejusdem anni, dictum fuit *cadere in hæreditate dictas duas portiones*, atque hæc posterior resolutio confirmata sub diebus 13. Junii 1663. 9. Junii 1664. & 9. Februarii 1665. quibus non obstantibus, adhuc parti non acquiescenti concessa fuit audientia, & pendet revisio.

Præcipuus hujus controversiæ punctus erat, an dicta assignatio contenta in secunda concordia anni 1559. esset jure pignoris pro credito præcedenti, vel potius dationis in solutum, cujus inspectionis effectus non erat ille, qui hujusmodi quætionibus frequentius causam præbet, extenuationis scilicet crediti in sorte principali, per fructuum interrim ex pignore perceptorum imputationem, cum ipsum creditum, seu causa, pro qua assignatio facta erat, esset quoque fructiferum in annuo reddito scut. 1000. cui fructus adæquabant, sed erat in eo, quod remanente integro dominio dictorum Castrorum penes Ducem, qui figuram debitoris faceret, eo ipso, quod dictis creditoribus successerat, inducta erat dicti debiti extinctio per confusionem productam ab incompatibilitate, ne actio, & passio concurrerent in eodem subjecto, & consequenter, extincto debito, Castra pleno jure, ac libera a dicti pignoris nexu cadebant sub donatione ad favorem Joannis Pauli.

Aliqui vero ex Dominis credebant, dictam assignationem fructuum, proventuum, & emolumentorum importare usumfructum dictorum Castrorum, & consequenter, ne proprietates remaneret perpetuo inutilis, dicebant intrare dispositionem *tex. in l. antiquitas, C. de usufr.* ut ille quamvis pro hæredibus etiam constitutus, intelligendus esset de primis, quibus defectis, assignatio expiraverit, ideoque eadem Castra a dictæ servitutis nexu effecta libera spectarent pleno jure ad hæredes dicti Joannis Pauli donatarii, & super hoc secundo motivo (cui Scribentes in contrarium adhærebant) principaliter disputatum fuit, atque actum in dictis postremis decisionibus, & sic duo erant puncti, unus an dictus contractus importaret pignus, vel potius dationem in solutum, alter, an importaret usumfructum cessatum cum primo hærede juxta terminos *tex. in d. l. antiquitas.*

Quatenus ergo pertinet ad primum, Scribentes pro dicta Portia rea conventa, ad probandum, quod importaret pignus, in eo potissimum insistebant, quod duo ejusdem rei Domini pleno jure, ac tam in dominio directo, quam utili dari non possunt, & ideo cum Dux Paulus Jordanus sibi in dicta assignatione expresse reservasset utrumque dominium utile, & directum, ac etiam possessionem, nullus remanere videbatur titulus per dictam assignationem veri-

ficabilis, nisi ille pignoris cum dicta reservatione compatibilis, cumulando ea, quæ pro pignoratitia qualitate habentur collecta per *Surd. conf. 243.* & per Menoch. in rationibus dubitandi *conf. 201.* ac per Rotam in Tiburtina Castris Sancti Angeli 26. Januarii 1654. & 14. Februarii 1656. coram Meltio, de qua causa actum est *sub tit. de usur.*

Vel quod sublato pignore, in omnem eventum alter non remaneret titulus cum dicta reservatione compatibilis nisi ille ususfructus, quo posito, resultabat etiam terminatio in primo hærede per dispositionem dicti *tex. in l. antiquitas, C. de usufr.* & quamvis in secunda favorabili *decif. 9. Junii 1664. §. finali*, respondendo huic motivo, diceretur dispositionem dicti *tex.* procedere in terminis ususfructus relicti per ultimam voluntatem, non autem cessi per viam contractus, allegando in id *Alex. & Jas. in l. in animalibus, C. de legat. Guttier. de juramento, par. 1. c. 48. n. 8. Mantic. de conject. lib. 8. tit. 14. n. 21. Peregr. de fideic. art. 32. n. 65.* Respondabant tamen Scribentes in contrarium (& bene) allegatos DD. id non asserere, neque hujusmodi distinctionem habere auctoritatis, vel rationis probabile fundamentum, quinimmo obstare auctoritatem Angeli *conf. 2.* ubi clare de cessione ususfructus per contractum.

Mihi pro Duce actore scribenti, reflectendo etiam ad veritatem, neutrum ex motivis videbatur habere substantiam, ac forsitan causam tanta dubietate dignam non esse, cum utrumque præsuppositum, vel pignoris, vel ususfructus, deductum præcipue ab incompatibilitate cum reservatione domini corrueret, licet enim verum sit principium, ut ejusdem rei dominium penes duos in solidum eodem tempore esse non possit; attamen id intelligitur eodem respectu, seu titulo, secus autem diversis respectibus.

Ideoque in his specialibus terminis Civitatum, Oppidorum, & Castrorum juxta ea, quæ latius deducta habentur in Romana, seu Status Ecclesiastici infeudationum *disc. præced.* in eodem Castro, seu loco recte dari possunt duo dominia etiam subordinata, unum scilicet ipsius Castris, quod importet Baronalem, seu Dominicalem prærogativam, subditorum fidelitatem, servitium, obsequium, aliosque effectus ex Baronali qualitate, ac Vassallaggio resultantes, alterum vero penes alium respectu jurisdictionis, administrationis, ac perceptionis fructuum, & emolumentorum, quæ omnia considerantur tanquam diversa ab ipso Castro, eiusque corpore, seu substantia.

Quinimmo esse possunt diversæ naturæ, quod nempe Castrum sit feudale, jurisdictio autem, fructus, & emolumenta sint allodialia, itaut istorum sit capax etiam ille, qui esset domini Castris incapax, ut in specie *Bald. in cap. 1. §. E contrario, num. 4. de investitura de re aliena, Castren. conf. 56. num. 2. lib. 2. & cæteri collecti per Gratian. discept. 839. num. 21. & 22. Menoch. lib. 3. præsumpt. 97. num. 3. cum seqq. Rosenthal. de feud. cap. 5. conclus. 6. Spad. seu Scribentes apud eum, conf. 4. num. 7. lib. 1. Rota decif. 100. num. 14. cum seqq. par. 9. recent. Amichangel. de regal. offic. q. 11. post n. 27. bene ad rem Ann. sen. alleg. 104. ubi de cessione fructuum cujusdam Castris, quod ibi Casale nuncupatur, jure domini, & in solutum.*

Quinimmo apud Rosenthal. *dicta conclus. 6.* non solum habetur, quod feudum potest esse unius, & jurisdictio alterius, sed etiam quod unus, & idem feudi, seu Castris possessor habere potest ipsum feudum ab uno ex uno titulo, jurisdictionem vero, fructus, & emolumenta ab alio diverso titulo, idque videmus in praxi pluribus Civitatibus, & loci Regni Neapolitani, quoniam cum alias ipsæ Communitates provocantes ad demaniam solvissent Regiæ Curiæ totum pretium feudi, ejusque fructuum, & emolumentorum, denique eadem Curia ob eas necessitates idem feudum alteri vendiderit, seu alias pro remuneratione servitorum concesserit, adsunt duo Domini, Baro scilicet, & Feudatarius quoad præminentiam quandam dominicalem, aliaque jura ex Baronali qualitate resultantia, Universitas vero, seu communitas est domina omnium fructuum, reddituum, & proventuum etiam jurisdictionis, quinimmo in plerisque locis, etiam juris deputandi, seu nominandi Officiales, quoniam revera hæc sunt separabilia, & invicem separata.

Posito autem dicto compatibili concursu dominiorum, cessabat dicta necessitas ex incompatibilitate deducta referendi dictum contractum ad titulum compatibilem pignoris, vel ususfructus, dum recte, ut supra, referri valet ad dominium, ideoque causæ punctus erat in indaganda partium voluntate, quo scilicet jure, vel titulo dictam assignationem facere voluerint, atque perpensis, tam verbis, &

contextu conventionis, quam aliis circumstantiis, clarum videbatur, processum fuisse per viam assignationis jure domini, non autem pignoris, vel usufructus.

Distinguendo etenim unam speciem ab altera, quatenus **9** pertinet ad præsumptum pignus, illud in primis excludebant verba, *cessit, dimisit, assignavit, &c.* cum clausula *ad habendum &c.* & similibus, quæ non pignori, sed alienationi jure domini conveniunt, ex collectis per Giurb. *decis. 24. n. 18. cum seq. Cavaler. decis. 647. n. 7. Leotar. de usuris qu. 40. n. 35.* & in specialibus terminis consimilis assignationis, *Ann. d. alleg. 104.*

Idem suadebat subjecta materia, quoniam pignus dicitur **10** res, quæ per debitorem datur creditori pro securitate, ex deductis per Mant. *de tacit. lib. 1. tit. 1. n. 3.* Merlin. *de pignor. lib. 1. q. 1. n. 3.* & 5. alios allegantes, apud quos omnes **11** præsupponi videtur, pignus dari creditori quantitatis, vel talis speciei, quæ quantitati æquipolleat, itaut intret mutuum verum, vel interpretativum, sine quo non datur usura, quæ in pignore consideratur quoad creditorem, ex eo fructus, vel aliam utilitatem percipientem; id autem convenire non poterat præsentati assignationi factæ loco annui redditus perpetui, qui consideratur tanquam species, seu res stabilis etiam capax, ut super eo Census, vel alter annuus redditus imponi valeat, ex deductis per Leotar. *de usuris qu. 43. n. 1. cum seqq. de Marin. resol. 11. lib. 1. & alios.*

Potissime attentis verbis, quibus partes usæ sunt, quod scilicet dicti fructus, proventus, & emolumenta dabantur *loco dicti redditus, & in excambium*, quæ verba clare denotant quam rem permutationem, quæ aliud non est nisi cambium rei cum re, vel unius speciei cum altera, Leotar. *de usur. q. 25. num. 2.* Et sic nil urgere videbatur, quod suaderet pignoratitiam qualitatem, præsertim dum considerari non poterat fraus usurarum circa perceptionem fructuum per creditorem pecuniarum, dum dicti fructus, & proventus assignati, vix adæquabant dictum annum redditum assignataro debitum.

Quo vero ad usufructum, quamvis in quadam parte **12** instrumenti enuntiaretur verbum, *usufructus*, seu *ad usufructuandum*; nihilominus, sublata dicta incompatibilitate, hoc verbum non semper importat de necessitate illum formalem usufructum importantem servitutem, de quo agitur in *d. l. antiquitas*, cum aptum quoque sit importare usufructum causalem, inclusivum etiam domini, & proprietatis, ad *tex. in l. Proculus cum ibi notatis, ff. de usufructu*, & frequenter in sua materia *sub tit. de servit.* ideoque nil refert adesse verbum denotans usufructum, utpote æquivocum, sed potius spectanda est substantia veritatis desumenda ex subjecta materia, aliisque conventionis verbis, & circumstantiis, ut bene Aretin. *cons. 10. ante n. 3. ibi, quod iste contractus usufructus, licet sub alio nomine nuncupetur, at tamen est contractus emphyteuticus*; & paulo post ibi, *non enim conspicitur nomen contractus ad cognoscendum qualis sit, sed potius ea quæ conveniunt*, quam auctoritatem in specie similis assignationis fructuum aliquorum Castrorum expendit *Ann. d. alleg. 104. n. 16. in fine*, ac etiam bene ratiocinatur Menoch. *cons. 201. n. 36. & seqq.* Quodque non vocabulum, seu nomen, sed natura, seu effectus attendi debeat ad regulandum contractum, Mantic. *de tacit. lib. 2. tit. 2. n. 19. & 20.* & in his terminis verbi, *usufructus*, capiendi pro causali, in Rheggien. bonorum cor. *Cotrado dec. 387. n. 30. par. 9. rec. confirmata 23. Januarii 1647. cor. eodem.*

Ideoque cum præsens assignatio facta esset per contractum correspectivum in locum, & recompensam Castrali præstandi, seu annui redditus scut. mille, quorum unum, vel alterum erat perpetuum ad quoscumque transmissibile, idcirco subjecta materia clare ostendebat, subrogatum esse debere ejusdem naturæ, quale id, in cujus locum subrogatio facta erat, famulantibus etiam verbis ut supra.

Atque ad hunc effectum dicebam considerabilem differentiam ponderatam in *dict. decis. 9. Junii 1664.* inter ultimas voluntates, & contractus, non quidem, ut per unam **13** speciem importet servitutem personalem cum vita extingubilem, & per alteram importet eandem servitutem perpetuam; sed ad illum effectum, quod in dispositionibus per ultimam voluntatem, tam a frequentiori usu, quam etiam ab ea ratione, quod ille, in quem disponitur, foveat causam mere lucrativam, facilius interpretatio facienda sit pro usufructu formali importante servitutem personalem in persona legatarii, & ad summum primi hæredis, terminandam pro impedienda servitutis prorogatione, secus autem ubi per contractum, præsertim correspectivum, & cujus causa sit perpetua, ex recepta propositione, quam generaliter

in contractibus, frequentius vero in emptione, & venditione receptam habemus, ut ex quantitate pretii, seu ex causa correspectiva contractus, desumendum sit quid in illum sit deductum.

Et quamvis his etiam positis, itaut ageretur de assignatione dictorum fructuum, & emolumentorum per viam domini, adhuc tamen auctores motivi insisterent in idem **14** titate rationis *text. in d. l. antiquitas*, ne scilicet ita proprietates perpetuo inutilis remaneat, & quam esse germanam rationem dicti textus advertit Castill. *de usufructu cap. 51. nu. 28.* nihilominus ultra quod communis opinio per eundem Castill. confessata non istam assignat rationem, sed alteram resultantem a natura usufructus, ac ad evitandam tantam juris correctionem, seu dictæ naturæ impropriationem, idque potius ex motivo voluntatis, quæ est ratio rationis, cum ea concurrente in contrarium pro duratione, attendi debeat dispositio *text. in l. annuis, C. de legatis.*

Adhuc tamen, attenda quoque dicta prima ratione tradita per Castill. cessabat applicatio ad factum, ut scilicet, posita perpetuitate dictæ assignationis, proprietates non remaneret perpetuo inutilis, quoniam in hujusmodi Castris, seu feudis, & bonis jurisdictionalibus, etiam sine fructibus, ac sine jurisdictione, quæ sint penes alterum, illorum dominium est satis considerabile, ac proficuum, tum ex honorifica, & præminentiali qualitate Baronali, seu Domicellaria, & magnatitia ex hujusmodi dominio resultante, tum a fidelitate Vassallorum, eorumque servitio in necessitatibus, ac jure exigendi adjutorium; tum præsertim ex jure habendi sub ejus custodia, & devotione arces, & fortalitia, quod attendi illorum temporum conditione, & qualitate situs illorum Castrorum, præsertim illius Vicovarii, erat satis considerabile, ac pretio æstimabile, itaut satis expediret id habere, nedum absque fructibus, sed etiam cum notabili propria impensa, ut praxis docet in feudis Plumbini, Casalis, Monachi, Sablonetæ, cum similibus, in quibus Reges quamvis non Domini feudorum, nullosque redditus habentes, cum magno sumptu milites prædiiarios tenent; atque alias dicebam, quod esset redarguere feuditas, de quibus supra, de aperta fatuitate, dum firmant posse dari Castrum in feudum sine jurisdictione, & sine fructibus, ac bonis, sumpto ipso Castro pro solo recinctu habitationis hominum juxta *cons. 121. Oldrad. de quo in Massanen. Castrorum hoc eod. tit. ubi id explicatur.*

Motivabant aliqui de *tex. in l. penult. in fine, ff. de contrah. emptione*, ubi disponitur, venditionem subsistere non posse, si conveniatur rei dominium in emptorem non transferri, ideoque resolvi, vel in locationem, vel in pignus, vel in emphyteusim; sed ex præmissis resultabat responsio, quod scilicet cessabat applicatio ad factum, ob veram translationem domini cum dicta reservatione compatibilem, stante respectuum diversitate ut supra.

Disputatum quoque fuit, an tempus sexennii conventum pro dictorum Castrorum, seu fructuum redemptione, staret taxative ad limitandum contractum, vel potius facultative, & in gratiam assignantis, ne prius ad hujusmodi redemptionem cogi posset; sed hic videbatur punctus facti, ex verborum sensu de facili decidendus, ut staret potius gratia dilationis.

ANNOT. AD DISC. LXII.

Siluit ista causa ad plures annos, atque reassumpta de mense Junii 1673. coram Taja subrogato, altera parte non informante, dilata fuit resolutio, quæ expedita est.

CIVITATIS CASTELLI CONTRIBUTIONIS PRO COMITIBUS UBALDINIS CUM CAMERA.

Casus disputatus coram Thesaurario, seu Congregatione Camerali absque resolutione.

Quando Domicelli, seu Domini inferiores castrorum sub aliqua suprema Papæ potestate existentes, habere dicantur jura regalia, & jus collectandi Vassallos, privative quoad ipsum Papam, itaut ad hunc effectum collectarum, aliorumque onerum, non dicantur de Statu Ecclesiastico, neque sub ejus nomine veniant; & quæ loca sub ista nuncupatione Status Ecclesiastici veniant?

SUM-

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 **J**us collectandi Vassallos competit potius Domino immediato, quam mediato, & superiori, & n. 6.
- 3 **D**atur distinctio plurium Specierum Status Ecclesiastici, & qua dicantur de mediato, vel immediato, ac de subdistinctione mediati.
- 4 **E**xplicatur consil. Abb. & presumptio feudalitatis in Castris, & locis Status Ecclesiastici.
- 5 **C**onstitutiones, aliaque provisiones Apostolica loquentes de statu mediato, & immediato, de qua specie intelligenda sint.
- 6 **D**e eadem conclusione, de qua n. 2. qua declaratur.
- 7 **Q**uando non intret presumptio, de qua n. 4.

D I S C. LXIII.

Præsentente Thefaurario Status Urbini cogere Communitates Apiculi, & Petregiallæ ad solutionem gabellæ Macinæ, & contributionem utensilium Ferrariz, aliaque onera supportanda, cum Comites Ubaldini dictorum Castrorum Domini se opponerent huic novitati, (dum nunquam dictus Thefaurarius ad hujusmodi exactionem alias processerat) opinantes Camerales id prætendi ex aliquo exemptivo privilegio, allegabant Constitutiones omnium exemptionum amplissime revocatorias, præterquam ex causa vere onerosa, & correspondiva Pauli V. Innoc. X. Alexandri VII. & aliorum Pontificum, de quibus præsertim in Sabinen. exemptionis Rochæ antiquæ *sub tit. de regalibus ad materiam Vectigalium*, itaut hoc non probato, dicerent fundatam esse dicti Thefaurarii intentionem super dictis oneribus in universo Statu Ecclesiastico mediato, & immediato impositis, & prout in specie alia loca dicti Status Urbini supportabant post devolutionem.

Ex parte autem dictorum Comitum Scribens coram Thefaurario Generali, seu Congregatione Camerali, dicebam hujusmodi oppositionem non fieri per Communitates, & populos allegantes exemptionem passivam ex aliquo privilegio, vel concessione, ut erat casus, de quo in allegata Sabinen. exemptionis, in quibus terminis intrant dictæ Constitutiones revocatoriz, sed erat ex parte dominorum prætendentium, jus activum collectandi dictos populos ad ipsos utpote possessores omnium aliorum regalium pertinere, itaut (exceptis alto Dominio, & majori superioritate, in quibus se Papæ subditos, & Vassallos absque dubio agnoscebant) reliqua omnia ipsetarent ad ipsos, unde propterea populi non debebant duplici collectanti esse subjecti.

In concursu autem duorum Dominorum, superioris scilicet mediati, ac inferioris immediati, exceptis aliquibus casibus in jure limitatis, id competit potius immediato, *Merina in c. unico, qua sint regalia, verbo extraordinaria, nu. 59. Afflict. ibid. n. 23. & seqq. Borrell. de præstantia Regis Catholici, c. 20. n. 45. Rosenthal. de feud. c. 5. concl. 15. n. 2. & per tot. Spada consil. 1. n. 70. lib. 1. bene in similibus æterminis Menoch. consil. 32. num. 40. & seqq. & consil. 901. n. 58. ubi allegantur Cuman. consil. 162. & cæteri, & habetur deductum in Eugubina Juris collectandi pro Com. de Benis disc. seq.*

Ad dignoscendum autem, quod sub nomine Status Ecclesiastici mediati, & immediati non venirent ista Castra, quamvis casus ob illorum exiguitatem non esset tanta dote dignus, nihilominus quia eadem est iustitia, eademque juris dispositio in parvis, ac in magnis, dicebam longam esse differentiam inter illa Castra, & loca, quæ sunt intra Provinciam nuncupatam Patrimonium B. Petri, seu alias undique circumdata sunt ab ea ditione, quam non dubitetur esse Statum Ecclesiasticum; & ea, quæ ita situata sunt in confinibus, seu adjacentis aliarum ditionum, seu dominiorum, quod antiquitus dubitari poterat, an essent de Statu Ecclesiæ vel ne, quia nempe possiderentur ex Imperialibus investituris, vel quia (ut illorum temporum conditio dabat) a nemine recognoscerentur, ut de pluribus Castris possessis per familiam de Malatestis, quæ a nemine recognoscebat, habetur in Ariminen. Castrorum *hoc eod. tit. & in aliis.*

Primo casu cum per necessarium antecedens præsupponendum sit primordiale, seu originale dominium Papæ, & Ecclesiæ Romanæ, quodque non alias quam ex istius concessione in inferiorem Castrorum, & locorum dominium, & possessio devenire potuerunt, recte intrat *consil. 82. Abb. Card. de Laca, Lib. I.*

part. 1. cum aliis per Spad. consil. 1. lib. 1. super hujusmodi locorum feudalitate in genere, solumque cadit quæstio super ejusdem feudalitatis qualitate, an scilicet illa esset recta & propria, juxta leges, seu consuetudines feudales strictè regulanda quoad devolutionem, servitium, aliaque onera, vel potius esset feudalitas corrupta, seu remota, & impropria, per quam adesse dicatur in Papa dominium directum cum superioritate, regalibus, aliisque juribus, quæ in locis infeudatis Principi directo Domino competunt, remanente penes inferiorem dominio utili, adinstar feudi, istius tamen natura impropria quoad successionem, devolutionem, servitium, & alia hujusmodi, itaut ad istos effectus naturam sapiat allodii, non tamen illius veri & proprii, per quod in jurisdictionalibus non nisi solus Deus recognoscitur.

Et sic, ut frequenter in aliis dicere consuevi, hujusmodi Castra, & loca, quæ per Barones Romanos frequentius possidentur, juxta speciem allodii magis quam feudi, quia nempe sine investitura, sine servitio reali, vel personali, sine juramento fidelitatis, ac demum sine obligatione renovationis, & e contra cum facultate alienandi, vel transmittendi in quoscumque absque alio impedimento, quam ex illo resultante a Constitutione tertia Sixti V. aliisque ejus confirmatoriis, & ampliatis, constituntur dicuntur quandam tertiam speciem, seu quoddam mixtum participans de feudo, & de allodio, quia ad certos effectus sunt feudalitatis, & ad alios sunt allodialia, & hic est verus, & proprius sensus Abb. d. consil. 82. circa feudalitatem, ad effectum scilicet superioritatis Papæ, ac appellationis, & recursuum ad eum, una cum regalibus majoribus Principatui annexis, & quæ ab illo divelli non possunt, nec debent, atque ad idem tendunt deducta in voto Robuiterii, *de quo dec. 27. post secundum volum. consil. Farinac. cum aliis per Spad. d. consil. 1. lib. 1.*

In hac vero Castrorum, & locorum specie intrat distinctio super qualitate concessionis, an scilicet ista fuerit in feudum Dignitatis superioris ordinis cum jure Principatus, ac regalibus etiam majoribus, retento solum alto dominio, illaque superioritate, quæ vulgo *Sovranità* dicitur, ut erant quoad Papam Ducatus Ferrariz, & Urbini, & nunc sunt illi Parmæ, & Placentiz &c. ac etiam respectu Imperatoris sunt Ducatus Mediolani, Mutinz, Mantuæ, & similes, vel potius sit jure simplicis Baroniz, seu Domicellariz qualitatis absque regalibus, & cum omnimoda subordinatione, ut sunt illi, quos Barones, seu Domicellos dicimus, ac generaliter sunt omnes Barones, & Titulati utriusque Sicilia Regnorum quoad Regem subinfeudantem.

Qua distinctione retenta, Status temporalis Ecclesiæ distinguitur in tres species, quarum una constituit statum immediatum consistentem in illis Civitatibus, Oppidis, & Castris, quæ per ipsum Papam, ejusque Præfides, & Gubernatores ab ipso ad tempus deputari solitos immediate reguntur, secunda species constituit mediatum proximum, seu improprium, ac minus remotum consistentem in illis Castris, & locis, quæ possidentur per Barones, & Domicellos inferioris ordinis absque regalibus, & cum totali subjectione, tertia vero constituit statum proprie, & vere mediatum consistentem in illis Civitatibus, & locis, quæ data sunt in feudum Dignitatis cum jure Principatus, & omnibus regalibus, ut sunt Ducatus supra exemplificati cum similibus.

Quando igitur Constitutiones Apostolicæ, aliaque provisiones loquuntur de universo Statu Ecclesiastico, tam immediato, quam mediato, intelligendæ veniunt de prima, & secunda specie, non autem de tertia, ut inconcussa observantia docet, tam quoad subsidium triennale, aliaque vectigalia, & onera, quam quoad monetas, extractiones frugum, appellationes, seu recursus, quinimodo etiam quoad Constitutionem Egidianam, & quoad Bullam Baronum, ut præsertim de ista habetur actum in Romana pecuniaria de Pallavicinis *hoc eodem tit. ad materiam Bullæ Baronum*; & quod Constitutiones Apostolicæ non afficiant statum datum in feudum Dignitatis, & cum jure Principatus, *Bursart. consil. 189. n. 39. & seqq. Menoch. consil. 156. n. 28.*

In tertia enim specie jus collectandi, aliaque regalia pertinent ad immediatum Dominum, non autem ad mediatum, juxta deducta per Bellon. jun. *consil. 5. ubi de Duce Parmæ, & Placentiz, ac admittitur per Surd. consil. 210. ubi contrarium in Baronibus, & Domicellis inferioris ordinis, & Ciriac. contr. 580. n. 6. & 7. & habetur in Eugubina disc. seq.* & hæc quoad ea loca, quæ non dubitatur esse in ditione temporali Ecclesiæ, ita & taliter, quod per necessarium antecedens

cedens præsupponenda sit originaria concessio per eandem Ecclesiam inferioribus Dominis, & possessoribus facta.

In altero autem casu, in quo, ut supra, agatur de illis locis, quæ in confinio aliorum Principatuum, & dominiorum 7 existentia incertum sit, an antiquitus essent de statu, seu diritione temporali Ecclesiæ vel ne, itaut cesset dicta ratio, cui innituntur Abb. d. conf. 82. & sequaces, quod scilicet possessores non nisi ex Ecclesiæ concessione obtinere potuerint, cum post scissum Romanum Imperium, ac Italiæ occupationem a Longobardis, & respectively Normandis, plures adessent etiam Domicelli, aliqua Castra, & bona, in locis præsertim montuosis, & a natura bene munitis possidentes, a quocumque independenter, jure veri allodii, qui tamen non valentes potentioribus resistere, voluntarie se dederunt protectioni, & superioritati Papæ, vel alterius Principis adjacentis, juxta casum, de quo in dicta Ariminensium Castrorum hoc eod. tit. cum similibus; & tunc non intrant consilium Abbatis, neque ea, quæ de statu immediato, vel mediato juxta secundam speciem, ut supra, habentur, sed omnino deferendum est observantiæ, atque attendenda est illa sola superioritas, quam voluntaria deditio cum subsequuta observantia præbeat, cum, cessante dicto præsupposito antiquæ concessionis, & dependentiæ, cessent omnes rationes, quibus Abb. Spada, & cæteri innituntur.

De hac specie dicebamus hujusmodi Castra in illis montibus existentia, quæ utpote ob situs asperitatem ab ipsa natura bene munita, in illis Italiæ calamitatibus, ac tot scissis, se conservare potuerunt immunia ab aliorum incursionibus, & dominiis, sub eo, qui pro illius respectively populi capite, & rectore se gerebat, accedentibus etiam fore ad cohonestandam possessionem investituris Imperialibus, de facili tunc dari solitis, quia per Imperatores in Italiam venientes, libenter donabatur id, quod haberi, seu vendi non poterat, ut docet observantia de locis adjacentibus, præsertim S. Marini pro Republica se gerentis, & de Dominis Montium S. Mariæ, & Montis auti cum similibus, unde quando Ducis Urbini effecti fuerunt potentes, isti parvi Domini eidem se dederunt in quandam protectionem, & subjectionem, juramentum fidelitatis præstando, non autem ab eo locorum concessionem obtinendo, dum eorum Dominium, & possessio erectionem Ducatus longe præcedebant, præsertim in ista familia Ubaldina, ex iis, quæ habentur in Eugubina Castri pro Comitissa de Cantalmais hoc eod. tit. disc. 6.

Hinc observantia dedit, ut in facto justificabatur, quod Duce Urbini omnes collectante pro portu, & muris Pisauri, & Senogalliæ, a quibus muneribus, consuetudo erat, neque eximendi illos subfeudatarios, quibus etiam jus collectandi Vassallos concedebatur, nunquam istorum Castrorum communitates, & populi hujusmodi, vel alias collectas passi sunt; item bannitos assidare, hebræos recipere, salem vendere, pulverem, & nitrum fabricare consueverunt, independenter ab appaltatore Ducis, ad quem appellationes, seu recursus non dabantur, cum similibus denotantibus possessionem jure allodii, cum ea sola subjectione, quam dicta deditio in protectionem importabat, & sic non negabant præfati Ubaldini, se esse Papæ, & Ecclesiæ subditos, dictaque eorum Castra haberi, ac si de Statu Ecclesiastico quoad altum dominium, & majorem superioritatem; sed quoad reliqua dicebatur, illa non venire sub hujusmodi generalibus dispositionibus, præsertim quoad jus collectandi, quod ipsis potius, quando casus indigentia daret, competit, non tamen potuit huc usque maturum, ac determinatum judicium desuper efformari, cum visum non sit, quid in contrarium per Camerales diceretur, unde relinquitur integer locus veritati, ad quam eruendam hæc scribendo tanquam Advocatus deducebam.

ANNOT. AD DISC. LXIII.

DE contentis in hoc discursu agitur etiam supra disc. 2. & 56. & infra in Nullius, seu, &c. disc. 120. ubi de eadem distinctione inter feudum receptum ab infeudante, & illud, quod per voluntariam deditioem receptum est in re propria.

EUGUBINA COLLECTARUM PRO COMITIBUS DE BENIS CUM CAMERA APOSTOLICA.

*Casus resolutus per Congregationem Cameralem
pro Camera.*

Dominus directus mediatus an possit in Castris, & locis subinfeudatis collectare Vassallos, vel potius id pertineat ad Dominum immediatum, & an devoluto feudo, jus collectandi concessum subfeudatario expiret, vel possit revocari, & de quibus regalibus possit feudatarius subinfeudare?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 Vassalli non debent duplici onere gravari, & ideo si feudatarius exigit collectas, non potest eas imponere Dominus.
- 3 Dominus directus non potest in locis infeudatis facere ea, que facere potest feudatarius, quia esset illud turbare in dominio utili, & perceptione fructuum.
- 4 Princeps, seu Dominus directus potest a subvassallis exigere collectas, quando feudatario non sunt concessæ.
- 5 Barones, & feudatarii an, & quando possint indicare, & exigere collectas?
- 6 Successor in Principatu an possit revocare subinfeudationes, concessionem, vel alienationes factas per prædecessorem?
- 7 Devoluto feudo, quamvis remaneat, & duret subfeudum, an durent concessionem regalium subfeudatario incongruas?

D I S C. LXIV.

Subinfeudavit in tempore habili Dux Urbini Comites de Benis de Castro Castilioni cum vectigalibus, collectis, & gabellis quibuscumque tunc extantibus, ac jure illas denuo indicendi, exceptis illis salis, & fabricæ Pisauri, & Senogalliæ, nec non extractione frugum, ac hospitio, & transitu militum &c. Cumque devoluto per mortem Ducis statu ad Sedem Apostolicam, præfati Comites, præfatis dictæ Sedi juramento fidelitatis, una cum aliis legitime subinfeudatis, continuaverint in concessionum fructu, post aliquod tempus prætere cœperunt Camerales exigere in dicto comitatu onera cameraalia, præsertim augmentum salis, aliasque collectas ob belli necessitatem impositas, unde dubitatum fuit quid juris?

Fundata videbatur intentio subfeudatarii, quia dum jus exigendi, ac indicendi subvassallis collectas, & vectigalia est sibi concessum, non potest Dominus directus eandem exactionem, ac indicationem facere, ex duplici vera conclusione, una nempe, quod Vassalli non debent dupliciter gravari, & collectasolvere Domino immediato, & mediato, ideo si uni solvunt, ab altero molestari non possunt, ex theor. Iserniæ communiter recepta in cap. 1. vers. & extraordinaria, n. 59. que sint regalia, ubi Afflic. n. 24. Menoch. conf. 32. n. 42. & seqq. Borell. de præstantia Regis Catholici, cap. 20. n. 45.

Altera quia Dominus directus non potest in locis infeudatis facere ea, quæ feudatarius facere potest, quia esset impedire exercitium utilis domini, & perceptionem fructuum contra formam concessionis, quæ censetur in hac specie, potius privative, quam cumulative, ut bene in specialibus terminis vectigalium, & collectarum Rosenthal, de feud. c. 5. concl. 15. n. 2. & per tot. & generaliter admittunt, quamvis pro Domino directo ad aliud propositum Scribentes, Natt. conf. 580. n. 4. & Surd. conf. 210. n. 36. 40. & 56. quod etiam comprobatur Bellon. jun. conf. 5. nu. 25. & late pro Duce Ferrariæ contra Camera Apostolicam in terminis vectigalis transitus salium, Menoch. consil. 901. n. 58.

Et quamvis multi Doctores velint, Principem ob necessitatem posse imponere collectas subvassallis, ut late probant Guid. Pap. dec. 551. Natt. conf. 487. n. 13. & seqq. & cæteri congesti per Surd. d. conf. 210. n. 33. hoc tamen intelligitur, ubi feudatario concessum non est jus exigendi, & indicendi collectas, & vectigalia, quod sub generica concessione facta subvassallo, & feudatario cum simplici jure Baroniarum non venit, sed remanet penes Principem, tanquam de regalibus.

Unde

5 Unde propterea in Regno Neapolitano jus indicendi collectas soli Regi competit, & Barones non possunt exigere, vel indicere, nisi ex privilegio, vel legitima consuetudine particulari acquisierint, ex late deductis per Borell. *de præstantia Regis Catholici, d. c. 20. n. 26. & seqq.* Franch. *dec. 56.* ubi bene declaratur, quando Baroni jus exigendi collectas competat, secus autem ubi tale jus feudatario expresse concessum fuit, quia tunc procedunt de plano supradictæ conclusiones.

6 Pro parte vero Cameræ non multum insistebatur super præmissis, quæ in suis casibus camerales agnoscebant habere probabile fundamentum, sed dicebatur hujusmodi concessionem, tanquam de regalibus, ac simplici subfeudatario, & Domicello subordinato incongruam, posse revocari per successorem, multo magis per Principem, & Dominum directum, ut per Bald. *in tit. de pace Constantia, §. amplius, n. 2.* Afflict. *in rubr. quæ sint regalia, n. 62. & seqq.* Boll. *de Principe, n. 384. & de regal. n. 32. Sard. consil. 210. n. 62.*

Replicabam tamen Ego pro parte Comitum, id procedere, ubi ageretur de concessione regalium majorum, quæ sunt reservata Principi in signum supremæ potestatis, & alti domini, quasi quod tunc per hujusmodi concessionem videatur scindi, vel diminutionem pati, seu notabiliter præjudicari ipsa Corona, seu Principatus, secus autem ubi tractatur de regalibus minoribus, quæ sine præjudicio Principatus, & supremæ potestatis possunt penes Baronem, & feudatarium residere, prout sunt hujusmodi jura respicientia potius materiam buralem quam honorificam, ut ita distinguendo habetur apud eundem Surdum *cons. 210. num. 62. Maltrill. de Magistr. lib. 1. cap. 18. per tot. præsertim n. 53. & 54. & bene Menoch. cons. 962. n. 17. & seqq.* ubi tres constituit casus in alienatione, seu concessione facta per Principem, unus est, ubi alienat Civitatem, fortalitiū, vel rem notabilem, ex cujus alienatione Regnum, vel Principatus enormiter læditur, & tunc licet successori revocare. Alter ubi alienat Castrum, vel Oppidum, modicæ quidem considerationis, sed cum omnimoda jurisdictione, etiam superioritatis, & alti domini, nihil pro se retinendo, & licet Menoch. probare conetur, alienationem non esse revocabilem, contrarium tamen verius dicendum est, quia si interesse burale est modicum, est tamen satis considerabile præjudicium honorificum, distmembrando a Principatu altum dominium, & jura Principatus in eo loco, in quo alienans sibi facit æqualem, quem facere non potest, nec debet. Tertius demum est, ubi retento dominio, ac retentis etiam concernentibus jura Supremi Principatus, & regalibus majoribus, conceditur Castrum cum juribus, & regalibus minoribus, & tunc quia modicum est præjudicium, non intrat facultas revocandi, quia cessat ratio deturpationis, vel scissuræ Principatus, & videtur distinctio vera, de qua etiam inter regalia majora, & inferiora, & minora, supra *in Lucana hoc tit.* unde propterea si ageretur de Duce Urbini successore, qui vellet dictam concessionem revocare, credebam tute pro dictis Comitibus posse responderi.

7 Difficultas autem mea erat, stante feudi devolutione, per quam intrabat regula, quod resolutio jure datoris, resolvitur jus acceptoris, de qua in terminis devolutionis hujus status actum est in Senogallien. Castrorum *hoc tit.* Et licet ubi subinfeudatio est legitime facta, verius sit, non obstante devolutione, subfeudum durare, atque Dominum teneri recipere subinfeudantem; qui ei servire se offerat, ut in eadem Senogallien. ac ita de facto in isto subfeudo, & aliis ejusdem status observantia docuit, attamen id recte procedere dicebam respectu jurisdictionis Baronalis, & emolumentorum Castrum, aliorumque jurium, quæ sint congrua simplici Baroni, & subfeudatario inferioris ordinis remanenti sub obedientia, & totali subjectione feudatarii, secus autem respectu juris exigendi, & indicendi vestigalia, & collectas privative ad Principem, & Dominum directum, quia hoc est jus de regalibus, hujusmodi Domicellis, & subvassallis inferioris ordinis incongruum, cum importare videatur quandam Principatus, & supremi domini divisionem, vel diminutionem in investitura expresse prohibitam, Maltrill. *de magistrat. lib. 3. cap. 10. n. 119. & 142.*

Potissime quia in investitura prohibita est subinfeudatio Civitatum, vel fortalitorum, solumque concessa de Castris, & locis modicæ considerationis, unde clarum resultat argumentum voluntatis Pontificis concedentis, ut Duces facere possent concessionem modici præjudicii, fieri solitas, tanquam species excadentiarum, ad sibi constituendos milites & Domicellos, & per quas Principatus, vel feudum

Card. de Luca, lib. 1.

nullam pati dicatur divisionem, vel diminutionem, non autem ut licitum esse debuerit concedere in præjudicium Domini ea, quæ sunt de regalibus, & percutiunt directe jus Principatus; ideoque ex his valde dubitabam de jure dictorum Comitum, contra quos circa exactionem vestigalium, præsertim impositorum post devolutionem, fuit resolutum, & prædicatur, instantibus præsertim Constitutionibus Apostolicis revocatoriiis quarumcumque exemptionum.

Ea vero, quæ per Baronem, & feudatarium, vel subinfeudatum fieri, & exerceri non possunt, ut recte fieri, & exerceri possint per Principem, & Dominum mediatum, ut præsertim sunt regalia; plene, ac docte, licet non absque aliqua superfluitate, probat Surd. *d. cons. 210.* quod est in materia magistrale, & ita de facto ubique servari videmus.

ANNOT. AD DISC. LXIV.

Contenta in hoc discursu pertinere potius videntur ad materiam Regalium, de qua libro sequenti super jure, seu facultate collectandi, quam regulariter non habent Barones, & feudatarii inferiores, quibus concessa non censentur jura Regalia, utpote annexa Principatui, quoties per viam limitationis regulæ, non accedat Principis privilegium explicitum, vel implicitum, quod in vim immemorabilis, vel centenariæ allegari potest, *juxta dec. 56. Franch.* ut pluries insinuat, præsertim *disc. præcedenti*, ac propterea, ut ibidem insinuat, quæstio remanet potius facti, quam juris, pro diversis Principatum, vel regionum moribus, ideoque incapax regulæ generalis, cum totum faciat consuetudo.

SABINEN. STATUS MONTIS LIBRETTI
PRODUCE BRACCHIANI
CUM PRINCIPE PRÆNESTINORUM.

Casus decisus per Rotam contra Ducem, & pendet.

De materia evictionis præstandæ in venditione feudorum, seu Castrorum, & quando & ad quid intret ejus obligatio?

Et aliqua de angariis, & perangariis, ac de jure lignandi, & pascendi competenti Vassallis, & incolis in sylvis, & bonis spectantibus ad Baronem, seu Castrum Dominum.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 Peritus deputatus ad æstimandum castrum, seu aliud corpus universale an teneatur æstimare distincte singula membra?
- 3 Resolutio causa, ut venditor teneatur litem suscipere.
- 4 Venditor feudi, vel universitatis, de quibus teneatur præstare evictionem, seu veritatem.
- 5 Ubi venditor declarat, de quibus vult teneri, tunc dicitur nolle teneri de aliis.
- 6 Venditor teneatur de veritate narrativa.
- 7 Angaria, & perangaria exigunt privilegium, vel immemorabilem, quia servitia præsumuntur exacta per vim, & num. 12.
- 8 Angaria sunt de regalibus, declaratur, num. 13.
- 9 Dominus loci teneatur permittere Vassallis usum lignandi, aquandi, & pascendi, quæ non important onus, vel servitutem.
- 10 Vendens rem, quam possideat pro parte, censetur solum vendere jus, quod habet.
- 11 Quando jus videatur deductum ad speciem, ita debet evictio, seu veritas.
- 12 De eadem conclusione, de qua num. 7.
- 13 Declaratur conclusio, de qua num. 8.
- 14 Possessio temporis considerabilis est manutenibilis non obstante juris resistentiâ.
- 15 Quando in angariis, & servitiis obstat mala præsumptio violentiæ.
- 16 Quod dicta mala præsumptio non intret in Statu Ecclesiastico.

D I S C. LXV.

Vendit anno 1644. Dux Ferdinandus Ursinus Starum Montis Libretti, ex pluribus terris, & Castris constitutum, Principi Thaddæo Barberino, pretio conven-

to, ad rationem scutorum centum in sorte pro scutis duobus cum uno quarto fructuum, ad æstimationem Peritorum communiter eligendorum, declaratione adjecta, quod frumentum æstimari deberet ad rationem juliorum 57. pro quolibet rublo, comprehenso jure cogendi Vassallos illud proprio sumptu asportandi ad flumen Tiberis, de quo jure nulla per Peritos in æstimatione ratio habenda esset, & cum promissione evictionis, ac liberationis a molestiis quoad redditus, proventus, & alia a Peritis æstimanda.

Discordantibus autem in æstimatione Peritis hinc inde electis, deventum est ad electionem tertii, qui consideratis omnibus considerandis, non facta singulorum corporum, & reddituum distinctione, dictum statum æstimavit in scutis monetæ undecies centenis, & sexaginta mille, quorum partim voluntarie, partim coacte Judicis auctoritate, subsequuta solutione, cum Vassalli primo anno obediens, deinde recusasset frumentum Domini ad flumen proprio sumptu asportare, atque Communitas Montorii, quod est unum ex Castris dicti Status, prætenderet aliquas sylvas a Domino possessas esse suas, sive in eis competere civibus, & incolis jus lignandi, & pascendi, multaque alia corpora, & bona prætenderentur deficientia, hinc emptor dictas molestias venditori judicialiter intimando, litem super liberatione ab illis usque ab anno 1646. introduxit coram A.C. ubi pendebat causa solutionis pretii, a quo per viam appellationis devoluta fuit ad Rotam.

Verum quia promissio evictionis ac liberationis a molestiis non erat generica super omnibus in venditione expressis, sed restricta ad redditus, proventus, & alia a Peritis æstimanda, idcirco prævidens emptor difficultatem, quodque sibi incumberet onus probandi redditus, super quibus molestias patiebatur, vel eos quorum deficientiam prætendebat, comprehensos esse in æstimatione generaliter, & in confuso facta, assumpsit tam contra emptorem, quam contra eundem Peritum articuli disputationem, an dictus Peritus teneretur, & cogi posset ad dandam æstimationem distinctam singulorum corporum, & bonorum, eorumque fructuum, & proventuum, eoque acerrime disputata, bis Rota respondit pro emptore, Peritum scilicet teneri ad dictam distinctam relationem, ut liquet ex plenissimis decisionibus 26. Junii 1652. & 12. Januarii 1654. coram Dunozetto, quarum prima est 328. part. 11. recent. earumque præcipuum est fundamentum, quod cum evictionis, manutentionis, & liberationis a molestiis promissio restricta sit ad fructus, & redditus a Perito æstimandos, non posset alias emptor absque dicta distinctione in casu evictionis, vel molestiarum adversus venditorem agere, ut constat ex decisionibus, in quarum disputationibus Ego non scribebam.

Deventum inde fuit inter dictas partes ad concordiam, per quam solutis per venditorem emptori scutis 60. mil. renunciatum est ut eriori dictæ litis prosecutioni, ac juri cogendi Peritum ad dictam relationem, præservatis tamen emptori juribus ab initio in judicium deductis super dictis molestiis, præsertim super angaria, & sylvis Montorii.

Super quibus deinde assumpta disputatione coram Ceruo in locum Dunozeti defuncti subrogato cum dubio, an sit factus locus obligationi quoad perangarias, & sylvas, sub die 12. Junii 1662. affirmativa prodiit resolutio, ad effectum tamen, ut venditores teneantur lites in se suscipere, suoque sumptu terminare, itaut emptori bona, & jura prædicta juxta formam obligationis remaneant libera, ut ex decisione desuper edita, cujus, ob concessionem novæ audientia, pendet revisio adhuc non sequuta.

In hac igitur disputatione Ego, & cæteri pro parte venditorum Scribentes dicebamur genericè, nullam emptori competere actionem, quoniam de feudis, & Castris, aliisque hujusmodi corporibus universitatem constituentibus, regula est, præstandam non esse evictionem de singulis bonis, seu speciebus, præterquam de illis, quæ ad speciem deducta essent, ad tex. in l. 2. ff. de hered. vel action. vendita, l. 1. C. de evict. & sequuntur feudistæ, de quibus Rosenthal. capit. 8. conclus. 29. in glos. lit. F. præsertim Afflict. super feudis in rubr. de investitura de re aliena n. 17. unde propterea in locis, in quibus feudorum venditiones sunt frequentes, ut est præsertim in Regno Neapolitis, quamvis desumpta formula ab illa investituræ, in venditionum instrumentis cum longa serie dicatur vendi feudum, cum montibus, sylvis, piscuis, fluminibus, lacubus, pisceriis, sidis, mineriis, seu fodinis, & aliis hujusmodi, &c. nihilominus hæc generalis narrativa intelligitur, si quæ sunt, &c. absque obligatione præstandi de singulis evictionem debitam solum pro iis corporibus, quæ explicata sint cum verbo *signanter*, juxta tradi-

tionem Ursill. ad Afflict. dec. 81. n. 6. & latius in Neapolitana, seu Caputaqu. hoc eod. tit.

Clarius vero in hac facti specie, in qua venditores expresse professi fuerunt, respectu singulorum corporum, & bonorum nolle teneri, nisi ad ea, quæ Peritus æstimavit, ubi enim venditor dicit, de quibus vult teneri, actum expresse videtur, ne de aliis teneatur, ut bene Afflict. in d. rubr. de investitura de re aliena, n. 17. & consequenter, cum stante dicta concordia non posset amplius Peritus urgeri ad specificanda bona, & corpora æstimata, neque ex ejus relatione apparet quæ & qualia æstimata essent, ita videbatur, dictam actionem esse impracticabilem, & forte huic fundamento innixi fuerunt venditorum Advocati, & Consultores alias peritissimi, qui huic, male tamen consultæ concordia, assensum præbuerunt.

Ex converso autem Scribentes pro actore insistebant in regula generali textus in l. quæro, ff. de action. empt. de qua Laderch. conf. 130. n. 5. Mantica. de tacit. lib. 4. tit. 17. n. 23. & ceteri, venditorem scilicet, vel actione evictionis, vel actione de dolo, seu quanti minoris, teneri venditori ad manutentionem narrativæ, & quanti interest illam esse veram, de quo etiam habetur apud Gregor. decis. 119. n. 3. decis. 337. n. 7. p. 5. rec. Adden. ad dec. 10. p. 3. n. 7. & seq. & in Ariminen. evictionis Castrorum hoc tit.

Progrediendo etiam circa angariam ad ejus insubstantiam, ex eo quod hujusmodi servitia præsumuntur extorta a subditis, præsertim vero rusticis, potentialiter, & concussive, unde propterea, non probato privilegio, vel immemorabili, Dominus nec in petitorio, nec in possessorio obtinere debet, Cravett. de antiquit. temporis part. 4. n. 26. Escobar. de ratiocin. c. 27. num. 8. & 9. Larath. theat. feud. l. tom. 2. par. 11. diluci. 72. & 74. Novar. de gravam. Vassalorum tom. 1. gravam. 3. Rovit. super prag. 16. de Baronibus num. 2. 3. & 4.

Angariae siquidem, & perangariae dicuntur de regalibus, ex collectis per Borell. de præstantia Regis Catholici cap. 18. Capoblanc. de Baron. tom. 1. super prag. 10. n. 64. & tom. 2. cap. 89. ac alii de quibus supra, ideoque, vel titulus, vel Immemorabilis requiritur, ut admittitur in hujus causæ decisione circa finem.

Verum reflectendo ad veritatem, hujusmodi generalia hincinde deducta non satisfaciebant, quare pro clariori resolutione, distinguendo causam in duas inspectiones, unam scilicet super sylvis, alteram vero super angaria prædicta; quatenus pertinet ad primam, improbabilis videbatur resolutio, etiam respectu obligationis suscipiendi litem, quoniam aut prætenso dictæ communitatis percutiebatur solum jus pascendi, & lignandi in dictis sylvis, quod civibus, & incolis pro usu proprio jure civico competit, aut prætenso erat circa condominium, & jus participandi de earum fructibus, & redditibus.

Primo casu absolutum est venditorem Castri, seu loci inhabitati, sive sit feudale, sive allodiale, ad nihil teneri, quoniam Baro, seu Dominus, qui vult in suo loco incolas, & Vassallos, ne isti inermen vitam ducant, tenetur eis dare elementa necessaria, seu pati, quod illis fruatur, & consequenter hoc jus lignandi, aquandi, & pascendi pro usu proprio, & solo jure civico, tanquam qualitas intrinseca, & de natura rei non importat, nec onus, nec servitutem, cujus evictio, vel liberatio præstanda sit, ut egregie Ann. alleg. 48. numer. 28. & seq. Et generaliter de dicta obligatione Baronis, seu Domini permittendi hunc usum, utpote a jure naturæ manantem, Freccia de subfeudis, lib. 2. auctor. 46. n. 4. Capoblanc. de Baron. tom. 1. prag. 11. n. 100. & seq. Rovit. prag. 1. de Salaris, &c.

In secundo autem casu, in quo versari annuere videtur decisio, quod scilicet prætenso communitatis esset super condominio, adhuc videbatur hujusmodi actionem non esse experibilem, nisi ex parte actoris doceretur Peritum hujusmodi sylvas æstimasse integras, & liberas de pleno dominio venditorum, stante dicta conventionem non præstandi evictionem, nisi de illis corporibus, & bonis, quæ per Peritum æstimata essent, stant enim bene simul, istum de hujusmodi sylvis in æstimatione rationem habuisse, quod plura adminicula, & facti circumstantia suadebant, sed cum debito defalco habuisse rationem hujusmodi litis, & prætensionis, unde propterea donec justificaretur, an illæ essent æstimatæ tanquam liberæ, vel tanquam litigiosæ, reflectendo ad solam veritatem, resolutio non satisfaciebat, atque improbabilis, parumque fundata videbatur actoris prætenso. Nil obstante generica narrativa instrumenti, in qua ut supra principaliter insistebant Scri-

ben-

bentes pro actore, tum quia, ut dictum est, in istis venditionibus feudorum, & corporum universalium hujusmodi narrativæ generales, utpote consuetæ, & ex notario- rum formulis potius quam ex partium voluntate provenientes, non attenduntur, nisi quoad ea, quorum veritas cum verbo *signanter*, seu alio æquipollenti asserta, & promissa fuit, tum etiam clarius, quia punctus non erat in existentia dictarum sylvarum in genere, cum de facto adessent, & in parte earum dominium a communitate non controvertetur, & sic verificabatur dicta narrativa generalis, sed erat in earum qualitate, ac modo æstimandi, an scilicet æstimatæ essent omnino liberæ, & exemptæ, integre, ac pleno jure competentes, vel potius habita ratione oneris, seu litis, & hic videbatur punctus non recipiens congruam responsonem.

Recepta enim, ac frequens conclusio est, quod quando venditur, seu alias in contractum deducitur res, in qua venditor nullum jus habeat, tunc ejus integræ veritatem, seu evictionem præstare tenetur; sed ubi in ea habet aliquod jus, seu portionem, tunc licet verba sint generalia, & indefinita, vendidisse tamen censetur propriam portionem, seu jus, quod habet, nisi ex pretii quantitate, vel aliis adminiculis, & circumstantiis constet rem integram, & liberam deductam esse in contractum, ad not. in c. *pastoralis de donat. & l. qui tabernas, ff. de contrahen. empt. Gregor. decis. 225. Cenc. de censib. qu. est. 20.* & habetur plene deductum in Romana apothecæ, seu pecuniaria 8. Junii 1654. & 25. Junii 1655. coram Bichio, in eadem 7. Februarii 1656. coram Bevilacqua, & in aliis frequenter; unde cum argumentum, quod ex pretio desumi solet, ob generalitatem, ut supra, verificari non possit, nisi justificaretur aliunde, quod hujusmodi sylvarum æstimatio facta esset tanquam de integris, & liberis, verè ista præsentio omni penitus fundamento destituta mihi videbatur.

Quo vero ad alteram inspectionem super angaria, quamvis scribens tanquam Advocatus ut supra insisterem in eadem generalitate, quod scilicet nulla competeret actio, nisi juxta dictam formam conventionis justificaretur, an a Perito de hujusmodi jure habita esset ratio, nihilominus, reflectendo ad veritatem, etiam ante disputationem in congressu juxta meam consuetudinem libere insinuatam reolucio visa est probabilis, quoniam istud jus non erat de illis cadentibus sub dicti Periti iudicio, & æstimatione, dum frumentum concorditer in certa summa valutatum fuerat cum hoc præsupposito obligationis Vassallorum, illud cum eorum animalibus gratis asportandi ad flumen, unde istud præsuppositum erat deductum ad speciem, ac recte dici potest pars pretii ut supra conventi, sive conditio, sine qua pro tanta summa illud valutatum non esset, cum absque dubio vectura dicatur pars pretii, seu expensarum, quarum ratione vidualia, & alia bona magis valent in uno loco, quam in altero, unde in hac parte intellectus acquiescebat.

Non tamen placuit digressio decisionis extra actoris oportunitatem ad favorem vassallorum in causa non existentium, super dicti juris, seu angariæ incompetencia; non 2 confitto de privilegio, vel immemorabili, ex deductis per Alex. conf. 35. num. 3. lib. 2. Cravett. de antiquit. tempor. p. 4. nu. 26. Larath. theatr. feudal. tom. 2. p. 11. dilucidat. 74. Rovit. pragm. 16. de Baronibus num. 2. cum sequent. respondendo etiam ad decis. 354. Coccini, cum id sit præjudicare venditori ad favorem tertii in causa non existentis, ac firmare statum super puncto incidenti, & extra dubium formiter non disputatum, unde ex nimia insistencia Scribentium pro actore super hoc puncto comprobari videbatur inspicio per venditores concepta, quod renuentia Vassallorum in continuatione retroactæ pacificæ observantiæ videretur affectata.

Ubi vero lis cum Vassallis prosequenda esset, dicebam in possessorio probabiliore esse partes Domini, quoniam licet angariæ, & perangariæ sint de regalibus, attamen non sunt de illis majoribus supremo tantum Principi convenientibus, & quæ a Principatu, seu Corona divelli non possunt, sed sunt de minoribus, quæ per Barones, & inferiores Dominos per præscriptionem acquiri possunt, Borell. de præstantia Regis Cath. d. c. 18. num. 1. cum sequent, Capobl. de Baron. tom. 2. c. 89. num. 21. apud quos cæteri, & consequenter cum non adit illa omnimoda juris resistentia, quæ militat in regalibus majoribus, possessio, ubi præsertim est temporis considerabilis, etiam in iis, in quibus jus resistit, 4 est manutenibilis, Capyc. dec. 209. n. 18. Cavaler. decis. 80. n. 8. dec. 85. nu. 7. part. 5. & 49. num. 9. part. 7. recent. cum Card. de Luca, lib. 1.

aliis per Adden. ad Burat. decis. 131. num. 9. Et quamvis in 15 hujusmodi servitiis, quæ a Vassallis exiguntur, etiam in possessorio juris resistentia adesse videatur, vel quia præstita fuerint jure facultativo, & benevolentia, vel quia præsumantur per vim, & concussionem a Vassallis extorta, ex deductis per Laratham, Novar. Rovit. & alios supra allegatos, nihilominus dicebam hujusmodi malam præsumptionem recte procedere in illis partibus, in quibus non adeo facilis est Vassallorum recursus, & aditus ad Principem, atque Barones majorem sibi assumunt licentiam, etiam circa majores oppressiones, & onera, secus autem in Statu Ecclesiastico, in quo adeo promptus, & facilis est aditus ad Summum Pontificem, ejusque Officiales, præsertim Sac. Consultam, per quam satis diligenter invigilatur super hoc puncto. Potissimum vero, & clarius stante loci situatione, intra scilicet districtum, unde non solum magis urget dicta ratio recursus ad Principem, aliosque superiores, utpote facilioris, & minus incommodi, sed etiam altera cumulativæ jurisdictionis, quam intra eundem districtum, etiam in prima instantia prætendunt Gubernator, Vicarius, & Senator Urbis, & A. C. ideoque ab iis, quæ dicti Doctores, & alii in his materiis firmant respectu illarum regionum, & ditionum, in quibus hujusmodi abusus satis damnabiliter vigent, non bene inferitur ad istum Principatum, ut ita distinguendo habetur apud Coccin. d. dec. 354. n. 1. 5. & per tot. ac etiam dec. 435. n. 4. & 5. p. 9. rec. Concurrente etiam satis notoria integritate istorum dominorum de Ursinis, quibus potius ex nimio candore, & timorata conscientia, gravia præjudicia generata sunt, & generantur, unde prorsus absconum videtur, hujusmodi concussions, & violentias in eis supponere, atque si quæ difficultas (in petitorio tamen) desuper considerari posset, illa potius proveniret ex motivo facultatis, seu benevolentia, quod scilicet Vassalli erga adeo benevolos Dominos voluntarie id agere voluerint absque obligatione erga successores forte non ita gratos, juxta casum de quo in Feretrana pro Communitate S. Agathe hoc eodem tit.

ANNOT. AD DISC. LXV.

DE materia evictionis præstandæ in feudis, vel Castris, aliisque similibus Universitatibus regulandis jure hæreditatis habetur supra, disc. 32. ubi concordantes insinuantur; Et de angariis, & perangariis, aliisque servitiis habetur etiam supra, disc. 51. & latius tit. de regal. disc. 146. ubi est ejus sedes; Ac etiam de jure lignandi, & pascendi sub tit. de servit. disc. 35. cum seqq. ad 44. ubi pariter est sedes istius materiæ.

Priores decisiones hujus causæ super modo faciendi æstimationem, super quo Ego non scripsi, coram Dunogetto habentur impressæ inter suas dec. 921. & 944. Punctus autem principalis contentus in præsentis discursu ulteriorem disputationem non habuit, dum subsequuta concordia, controversiæ finem dedit.

CIVITATIS CASTELLI JURISDICTIONIS
PRO THOMA PIZZOTTO
CUM COMITE JO. FRANCISCO
UBALDINO.

Causa decisus per Cameram pro Uboldino.

De surreptione beneplaciti Apostolici super alienatione bonorum jurisdictionalium ob non factam mentionem litis. Et quando hæc mentio facienda sit, itaut alias omisso annuller gratiam.

De revocatione alienationis, seu pœnitentia, quando & per quos actus explicata dicatur. Et an ob defectum beneplaciti liceat contrahentibus pœnitere?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 **D**e remedio associationis competenti ex clausula constituti, vel pacto de capiendo.
- 3 **A**n competat contra tertium possessorem?
- 4 **N**on oborto beneplacito intra terminum in conventionem deductum an contractus resolvatur?
- 5 **A**dimplementum post præfinitum terminum superveniens an attendatur?

- 6 *Promissio de vendendo an importet venditionem, seu promissio de donando an importet donationem cum similibus?*
- 7 *Vendita re duobus, an preferatur secundus, cui prius res tradita est? Idem de donatione, locatione, concessione in feudum, & similibus.*
- 8 *Gratia obventa lite pendente, non facta illius mentione dicitur surreptitia, & nulla.*
- 9 *Declaratur quando hæc conclusio procedat.*
- 10 *Revocatio alienationis feudi an de necessitate exigat scripturam, vel actum expressum, vel sufficiat actus tacitus, & implicitus?*
- 11 *An declinatio Judicis incompetentis cum remissione cause ad Judicem competentem dicatur importare revocationem, seu penitentiam, & impugnationem actus?*
- 12 *Judicium associationis non admittit exceptiones dubias, & altioris indaginis, & an requirat partis citationem?*
- 13 *Pendente lite super nullitate alienationis, ac surreptione assensus ob non factam mentionem litis, an interim executio contractus retardetur?*
- 14 *De eadem conclusione, de qua n. 8. & 9. quando scilicet assensus impetratus lite pendente non facta illius mentione sit surreptitius, & invalidus.*
- 15 *An contrahentibus liceat penitere ante obtentum beneplacitum?*

D I S C. LXVI.

3 **C**omes Jo. Franciscus Ubaldinus possidens quandam portionem jurisdictionalem Castri Montis floris, per apocham privatam ultima die anni 1657. promisit eam vendere Comiti Aurelio Corbulo sub reservatione beneplaciti Apostolici intra quatuor menses impetrandi, & quod a Corbulo impetratum fuit prima Julii 1658. Ubaldinus autem credens ob lapsum termini præfiniti conventionem expirasse, de mense Martii 1660. contractum iniit cum Joanne Thoma Pizzotto, per quem eidem vendidit quædam bona allodialia in eodem Castro existentia pretio scutorum quatuor millium, atque sub reservatione beneplaciti Apostolici eidem donavit dictam jurisdictionem, declaratione adjecta, quod Papa nolente approbare donationem, volenteque approbare venditionem, censeatur eadem jurisdictione comprehensa sub dicta venditione pro eodem pretio, & de mense Aprilis sequentis obtentum fuit beneplacitum, tanquam licentia venditionis faciendæ.

De mense Maji subsequenti Corbulus judicium instituit coram A.C. contra Ubaldinum super observantia promissionis de vendendo ut supra factæ, sed ad instantiam, tam Ubaldini, quam Pizzotti unitim procedentium causa reassumpta fuit coram Thesaurario Generali feudorum, & bonorum jurisdictionalium Judice competente, a quo de mense Decembris ejusdem anni prodiit sententia Ubaldini & Pizzotti absolutoria, a qua interposita per Corbulum appellatione in Camera, ad ejus instantiam ibi commissa fuit causa, rebusque in hoc statu existentibus, Ubaldinus de mense Martii 1661. pulsavit Pizzottum coram A.C. ad solutionem fructuum recompensativorum, & e converso Pizzottus initio mensis Julii sequentis coram eodem reconvenit Ubaldinum ad tradendum jurisdictionem, ad quam in vim clausulæ constituti petiit, & obtinuit associari, Ubaldinus vero curavit sub die quarta ejusdem mensis reassumi istam causam in Camera coram *Salviato*, cui commissa erat ad instantiam Corbuli ut supra, dictaque reassumptio canonizata fuit per Auditorem Sanctissimi, ad quem ex parte Pizzotti recursus habitus fuerat pro remissione ad A.C. & ulterius sub die 8. Aprilis sequentis Ubaldinus instituit in plena Camera causam committi eidem *Salviato*, prout sequutum fuit.

Advertens post hæc Pizzottus, beneplacitum obtentum sibi non suffragari, utpote loquens de alienatione faciendæ, & non facta mentione de jam facta, & non obtenta licentia de tractando ad formam Constitutionum Apostolicarum omnino præcedere debente, sub die 15. Julii 1662. obtinuit novum beneplacitum Apostolicum dicti defectus plene revalidatorium, eoque obtento, & in Camera producto, obtinuit contra Ubaldinum, & Corbulum disputari dubium, an sibi concedenda esset associatio ad dictam jurisdictionem in vim clausulæ constituti in dicta venditionis ac respective donationis instrumento contentæ.

Et assumpta disputatione 22. Martii 1664. pro Pizzotto Scribens, distinguendos esse dicebam Oppositores, utpote diversas exceptiones habentes. Quatenus enim pertinet ad

Ubaldinum venditorem, seu donatorem, suadatam dicebam actoris intentionem in clausula constituti, ac pacto de capiendâ propria auctoritate, ex quorum uno, vel altero, & multo magis ex utroque, receptum est competere hoc associationis remedium desumptum ex dispositione text. in l. 3. C. de pignor. ut firmiter Menoch. de adipiscen. remed. 5. nu. 150. Cenc. de cens. quest. 94. num. 14. Duran. decis. 49. n. 6. cum seqq. dec. 373. num. 6. part. 9. recent. & in terminis associacionis concedendæ donatario, Magon. decis. Lucen. 87. n. 14. & seqq. & cæteri absque controversia, quæ nulla cadit contra ipsum constituentem, sed solum ubi agitur contra tertium possessorem, contra quem non esse hoc remedium exercibile, tenent Anna sen. alleg. 147. n. 2. & Rovit. super præm. 1. de conservator. in fin. quæ tamen opinio præsertim in Rota, & Curia Romana non est recepta, sed passim datur idem remedium contra tertium habentem causam a constituto, ut decis. 149. & 150. post Cenc. de Cens. Romana Censuræ 26. Junii 1647. cor. Bichio, Romana Vineæ 29. Aprilis 1648. & 7 Junii 1652. cor. Melio, quarum prima est 177. par. 10. & secundæ est 272. par. 11. & in aliis, neque aliud in prima disputatione subjungi poterat, dum incertæ erant istius exceptiones.

Quo vero ad Corbulum, de cujus oppositione magis dubitabatur, pro eo repellendo, duo per me & alios defensores adducebantur fundamenta, unum nempe, quod ob non obtentum beneplacitum infra quatuor menses, resoluta esset conventio, utpote sub dicta conditione iniita, stante clausula, & non alias, quæ conditionem inducit, etiam in casu, quo de jure non requiretur, itaut ex defectu conditionis actus remaneat resolutus cum ita continere videatur speciem pacti resolutivi, Cæphal. conf. 118. num. 9. & seqq. Gregor. decis. 192. num. 1. cum seqq. Burat. decis. 374. nu. 12. decis. 290. num. 12. & 13. part. 4. rec. tom. 2. Bonon. primogenituræ 14. Februarii 1656. cor. Bichio dec. 30. nu. 5. post Bonden.

Verum hoc fundamentum mihi non videbatur tutum, quia licet beneplacitum obtentum esset post quatuor menses præfinitos, attamen decurrerat breve spatium unius mensis, intra quem altera pars contrarii animi, vel penitentia declarationem aliquam non fecerat, unde dum res erat integra, adimplementum elapso statuto tempore superveniens admittitur, quoties jus alterius partis effectum non est deterius, neque dici potest rem non esse integram, neque extrema inhabilia, ut per Rovit. decis. 53. num. 10. Mant. dec. 270. Add. ad Burat. dec. 571. nu. 6. 577. par. 1. recent. neque contrarium dicitur decisio in dicta Bonon. primogenituræ coram Bichio, quia ibi res non erat integra, cum beneplacitum esset obtentum post declaratum actum resolutum, cum tunc extrema non sint habilia, atque beneplacitum non inveniat actum confirmabilem, alias autem ubi alterius partis nihil interest, ad implementum etiam post lapsum terminum attendi debet.

Solidius mihi videbatur alterum motivum, quod hæc erat simplex promissio de vendendo non munita juramento, cujus ratione dubitari solet, an inducat factum, sed eo cessante, non importat perfectionem contractus, nec aliquam dominii translationem inducit, Rolan. conf. 69. vol. 3. Thef. dec. 233. Ad den. ad Gregor. dec. 28. qui alios cumulant, & in specialibus terminis promissionis vendendi feudum, ut non sit venditio, a Ponte conf. 85. vol. 1. & cessante juramento, in quo præcipuum constituitur fundamentum, admittitur decis. 58. num. 18. part. 6. rec.

Ac ulterius ista quæstio, an promissio de donando sit donatio, vel promissio de vendendo sit venditio cum similibus, cadit in præjudicium ipsius promittentis, & an vigore talis promissionis cogi possit præcise ad adimplendum factum, vel potius competat solum actio ad interesse, de quo Merlin. lib. 1. contro. forens. 4. ubi de promissione de renunciando, ac late, & magistraliter d. decis. 58. p. 6. rec. ubi de promissione de donando, & magis punctualiter Seraph. dec. 805. ubi de promissione vendendi Castrum obligatoria promittentis, & hæredum, præsertim ex juramento, nam sive una, sive altera opinione retenta, operari non potest translationem dominii, ac jus reale in præjudicium tertii, cui medio tempore per contractum venditionis, vel donationis jam perfectum, & cum subsequuta traditione saltem facta per constitutum, acquisitum est dominium, cum etiam in terminis perfectæ venditionis, vel donationis factæ duobus, potior sit conditio secundi, cui traditio vera, & de facto, vel etiam facta per constitutum facta est, ad text. in l. quoties, C. de rei vendic.

Cujus dispositionem habere locum in quocumque contra-

tractu, sive venditionis, sive donationis, locationis, emphyteusis, vel feudi, habetur *decis. 174. num. 34. par. 6. rec. & 34. num. 34. par. 8.* ubi de donatione *decis. 64. par. 7.* ubi de locatione, & de feudo, *Clar. §. feudum quest. 26. Rot. decis. 175. n. 11. par. 10. rec. ubi Concordantes*, maxime quia promissio facta erat in tempore inhabili, quando ob defectum beneplaciti Apostolici jus ad bona jurisdictionalia ex partium conventionione queri non poterat, superveniens autem beneplacitum habilitabat partes ad faciendum, sed non poterat dici factum id, quod adhuc remanebat in fieri.

8 Non fuit tamen opus de his agere, cum Corbulus in disputatione non compareret, unde disputatio fuit solum cum Ubaldino, ex cujus parte allegatus fuit defectus beneplaciti Apostolici, non obstante duplici jam obrento, quorum neutrum suffragari dicebant pro eo Scribentes, non quidem primum, utpote concessum super actu faciundo, quod ex hac parte admittebatur non suffragari pro actu jam facto, dum praesertim Apostolicarum Constitutiones omnino exigunt praeviam licentiam de tractando hujusmodi alienationes, & non secundum revalidatorium, utpote impetratum lite pendente, non facta illius mentione, ex cuius defectu remanet surreptitium, & invalidum, juxta dispositionem text. in cap. 2. ut lite pend. in 6. & Clem. 1. eod. tit.

9 Conclusio sic abstracte sumpta per me non negabatur, cum ex dictis claris juribus, & aliis concordantibus esset vera, cum sensu tamen veritatis, firmiter negabam illius applicationem ad casum, dicebam enim conclusionem praedictam non ita indefinite procedere, sed tunc demum quando lis pendet super eo, super quo directe, vel in consequentiam cadit gratia, quae proinde tollat jus collitiganti ob litem quaesitum, & sic opus est quod exceptio, quae per gratiam sanatur, vel tollitur, sit deducta ad speciem, cum alias non prohibeatur collitigans pendente lite super puncto diverso, praeviendo aliam exceptionem, quae opponi posset, prudenter occurrere, atque ejus conditionem facere meliorem tollendo cum gratia futurum obicem, ut magistraliter Oldrad. *conf. 299. nu. 3. & 4.* quem caeteri sequuntur, Lotter. *de benefic. lib. 3. quest. 9. num. 34. decis. 91. num. 10. par. 4. recent. tom. 2. Beneventana Canonizatus 8. Februarii 1647. coram Bichio decis. 14. num. 35. & seq. par. 10. recent.*

Qua theorica sic stante (quam eo magis veram judicabam, quod adversus eam in trina disputatione deductam, nil per alteram partem relevans adducebatur, prout & Judices eam admittebant) tota difficultas restringebatur ad applicationem, an scilicet dicti actus reassumptionis, & respective commissionis causae in Camera importarent ex parte Ubaldini donatoris poenitentiam, ac revocationem alienationis, itaut subsequens beneplacitum revalidatorium non esset re integra, sed tollat jus ipsi poenitenti ex his actibus quaesitum.

Una enim pars Dominorum credebat, ex his actibus, utpote aequivocis, & ad alias causas referibilibus non resultare poenitentiam, & impugnationem contractus in litem deductam, sed quia major pars (incertum est cum quo fundamento) contrarium credidit, idcirco istius causae malo fato in trina disputatione semper prodiit negativa resolutio, associationem scilicet non esse concedendam.

10 Resolutio, ad veritatem etiam reflectendo, non placuit, quicquid enim sit de quaestione per Regnicolas praesertim frequenter tractata, num revocatio alienationis feudi, quae in vim Constitutionis incipien. *Constitutionem Divina memoria*, in utriusque Siciliae Regnis per utrumque contrahentem ante obtentum assensum regium fieri potest, exigat expressam animi declarationem per scripturam publicam coram Notario, & testibus, vel apud acta, seu saltem coram honestis viris faciendam, vel potius sufficiat, eam quoquo modo, etiam per actus tacitos, & implicitos explicari, super quo hinc inde certant, & pro utraque sententia varia deducunt fundamenta Capyc. *Latr. conf. 108. ex nu. 30. & Capyc. Galeot. controv. 66. ex n. 14. lib. 2.* cum in Regno Siciliae ceterioris ista quaestio per regiam pragmaticam sit jam sopita.

Ubi etiam juxta opinionem Galeotae, & sequacium verius dicendum esset, sufficere revocationem tacitam, & implicitam per actus facti explicatam, ut mihi etiam discurrendo per rationes, & principia probabilius videbatur, id recipiendum esset, ubi actus essent univoci, ad aliam causam non referibiles, quam ad poenitentiam, & alienationis

impugnationem, secus autem ubi essent aequivoci ad aliam causam referibiles, quales dicebam esse jam dictos reassumptionis, & respective commissionis causae.

Idque ex duplici ratione. Primo quia cum ad instantiam Corbuli introducta esset, & penderet causa in Camera contra Ubaldinum super traditione istiusmet jurisdictionis in vim promissionis de vendendo, ut supra, atque ad ejusdem rei traditionem idem Ubaldinus a Pizzotto secundo donatario, seu emptore pulsaretur coram A.C. rationabiliter declinavit jurisdictionem A.C. sive competentis, sive incompetentis istarum causarum, ne pro eadem re eodem tempore molestaretur coram pluribus Judicibus, a quibus variae proferrentur sententiae, quia nempe unus mandaret rem tradendam esse uni, & alter alteri, ideo rationabiliter utraque causa cognoscenda erat per unum digniorem, & magis competentem, ut absque poenitentia, & impugnatione unius, vel alterius contractus Ubaldinus illam tradere posset, cui iste unicus Judex dignior praeciperet, & sic est actus compatibilis cum observantia, & executione contractus, neque illius impugnationem, vel poenitentiam de necessitate importat.

Secundo quia cum ex Apostolicis Constitutionibus originem trahentibus a juris communis intentione, bonorum feudalium, & jurisdictionalium cognitio spectet ad Tribunal Camerae, itaut illud A.C. dicatur in eis incompetentens, recte potuit unus ex contrahentibus pulsatus ab altero coram Judice incompetenti declinare illius jurisdictionem, ac petere causam reassumi per Judicem competentem, non ad effectum impugnandi contractum, ejusque implementum negandi, sed ad effectum, ut per Judicem competentem terminentur illae controversiae, quae, firmo remanente contractu, solent, & possunt inter contrahentes oriri super modo illius observantiae, & executionis, proindeque certum videbatur, dictos solos actus reassumptionis, & commissionis causae remanere aequivocos ad aliam causam referibiles, itaut dici non posset nullitatem contractus ex defectu beneplaciti male impetrati resultantem, deductam esse in litem, ad effectum, ut de illa opus fuisset facere mentionem.

Clarius haec procedere ponderabam, quia non agebatur de iudicio petitorio, sed de possessorio adipiscendae associationis, quod est summarium, & privilegium, itaut juxta opinionem aliquorum (in foro tamen non receptam) neque partis citationem exigeret, ut constet ex deductis per Rovit. in *pragm. 1. de conserv. Magon. d. decis. 87. & ex aliis*, ideoque sufficiat rem esse dubiam, & altioris indaginis, ut propterea interim associatio deneganda non esset, ut in specie executionis donationis, cum clausula constituti, non retardandae per praesentem nullitatem dubiam, *Anna singul. 156. Magon. d. decis. Lucen. 87. Rot. in Bonou. bonor. de Felicianis 10. Junii, & 26. Julii 1650. cor. Bichio, Ariminen. donationis 18. Martii 1654. cor. Dunoz. & in aliis.*

Atque in specialissimis terminis praesentiae nullitatis, seu surreptionis assensus obtenti super alienatione feudi, ob non factam mentionem litis motae super nullitate contractus, ut interim pendente hac lite, ac donec illius terminatio sequatur, retardari non debeat ejusdem contractus executio, adducebam auctoritatem Capyc. *Latr. decis. 43. nu. 17. ubi allegat Franch. decis. 373. & Giurb. decis. 100.* loquentes in terminis generalibus, sed fortioribus, in quibus ipsemet, qui nullitatem opposuerat, petebat executionem, multo magis in praesenti.

Et licet Capyc. *Latr. loco cit. n. 16.* dicat, quod ex non facta mentione litis dici non potest assensus surreptitius, quod simpliciter etiam asserit Camill. de Medicis *conf. 20. n. 2. cum seqq.* non tamen ita indistincte ista propositio capienda est, sed ubi gratia, seu privilegium est tale, quod non tollat jus alteri parti jam quaesitum per exceptionem in litem deductam, ut est clarus sensus Jo. de Amicis *conf. 150. n. 9. & seqq.* & bene in his terminis Lanar. *conf. 17.* ubi superponit litem esse super alio, quam revocatione, seu impugnatione contractus, qui per superveniens assensum revalidaretur, ut constat *n. 9.* ubi supponit perseverantem contrahentium voluntatem, quodque non adesset revocatio nec tacita, nec expressa, quia totus punctus istius conclusionis est super eo, an superveniens gratia tollat vel non jus collitiganti per litem acquisitum?

Considerabam quoque, quod ubi nullitas beneplaciti admitteretur, perinde ac si nullatenus obtentum esset, non per hoc venditori licitum erat poenitere, atque contractum necessarium, & de sui natura irrevocabilem facere voluntarium, & revocabilem, licet etiam in utriusque Siciliae Regnis.

gnis receptum sit, id licitum esse utrique contrahentium ex supra deductis, attamen id procedit ex jure municipali contento in dicta Constitutione incipien. *Constitutionem Divæ memoriæ*, ita per illos Sapientes, & Tribunalia intellecto. Prout in alienationibus bonorum Ecclesiæ id de jure inductum est istius favore, secus autem in aliis contractibus, in quibus licet Principis beneplacitum requiratur ad illos validandos, ac transferendum dominium rei in contractum deductæ; non tamen ejus carentia operatur, ut licitum sit uni ex contrahentibus, altero invito, pœnitere, sed cogi potest ad obtinendum de novo beneplacitum juxta formam conventionis; ut in similibus terminis venditionis officiorum, quæ sunt de regalibus, & de uno in alium transferri non possunt quoad substantiam absque assensu Principis, ut intret actio ad interesse pro observantia, firmatur per Rotam in Romana Cambiorum 5. Junii 1644. cor. Ghislerio, quæ est satis notanda decisio, & conferunt quæ in terminis juris communis circa damna, & interesse habentur in alienationibus feudorum apud Hodiern. *contro. 26. num. 57. & seqq.* sed motivum non suffragabatur ad effectum, de quo erat controversia, obtinendæ scilicet associationis pro observantia contractus, quia dato defectu beneplaciti, iidem Judices stante vigore Constitutionum Apostolicarum, etiam parte non opponente, abstinere ab hujusmodi contractuum executione, ac etiam quia dictæ Apostolicæ Constitutiones infringunt, & annullant quamcumque obligationem etiam quoad partes.

His stantibus consului Pizzotto, ut totum contractum rescindere, seu annullare curaret respectu bonorum allodialium isto intuitu pro tanto pretio, & non alias emptorum, vel ratione nullitatis resultantis ex defectu ininvationis a Constitutione Ægidiana requisitæ, cum Pizzottus esset minor, vel ex capite læsionis, quæ supponebatur enormis, cum tantum pretium conventum esset intuitu istius jurisdictionis, sed hæc non respiciunt materiam peculiarem bonorum jurisdictionalium; de materia vero pœnitentiæ ex defectu beneplaciti formiter actum est in Romana, seu Albanen. vineæ *sub tit. de donat.*

ANNOT. AD DISC. LXVI.

Cum seqq. usque ad LXX.

Super casibus particularibus contentis in his quatuor discursibus alia non adfuit occasio disputandi, vel quia ipsæ causæ ulteriorem prosecutionem non habuerint, vel quia mutaverint defensores super puncto, an & quando in assensu, vel alia gratia faciendâ sit necessaria mentis liti, videantur ea, quæ deducuntur in Roman. Portæ, *sub tit. de Regal. disc. 160. in hoc supplemento.*

Quo vero ad punctum generalem super prohibitionem alienationis Castrorum, & bonorum jurisdictionalium, etiam inter subditos, ob Constitutiones Apostolicas, ultra ea, quæ in præcedentibus pluries incidenter, seu occasionaliter enunciantur, magis ex professo occasionem hypothecæ, & concursus creditorum, agitur *sub tit. de cred. disc. 13. & 151.* ac etiam infra *disc. 118.* cumq; agatur de legibus particularibus istius Principatus, & sic de materia locali, ac etiam, ut docet series tot Constitutionum desuper editarum a Sixto V. citra, usque ad præsens, juxta casuum varias contingentias, vel dubitandi occasiones, prohibitiones in dies creverint, sive declarationes editæ sint, hinc proinde certa regula generalis non de facili desuper statui potest, cum totum pendeat ab interpretatione, quam pro tempore illi tribuant novæ declarationes, vel observantiæ.

Super hujusmodi autem Constitutionibus circa prohibitionem alienationis in forenses aliqua scribit modernus elaboratus Capon. *consul. 3.* occasione illius controversiæ, quæ dedit causam Constitutioni Innoc. X. ac etiam de ista materia alienationis in forenses agitur *tit. de alien. & contract. prohib. disc. 39. & tit. de dote disc. 149.*

Quo vero ad validitatem assensus conferre videntur aliqua, quæ habentur infra *disc. 106.* & super eodem casu, de quo *disc. 67.* habetur infra *disc. 105.*

CAMERINEN. JURISDICTIONIS PRO HIERONYMO, ET ALIIS DE STELLUTIS, CUM HORTENSIO PELLEONO.

Casus decisus per Cameram pro Pelleono, & pendet.

De invalida alienatione bonorum jurisdictionalium, sine beneplacito Apostolico, ejusdemque beneplaci-

ti invaliditate, quia in eo facta non sit mentio reservationis usufructus factæ in alienatione, seu quod concessum venditioni faciendæ non revalider factam, & an illud requiratur in alienatione facta in condominos. Et aliqua de solemnitatibus ex Constitutione Ægidiana inductis.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 **A**ssociatio in vim pacti de capiendo, vel constituti non datur contra tertium præsertim in feudis.
- 3 **C**ontrarium verius.
- 4 **P**ossessio usufructuarii compatibilis cum illa proprietarii.
- 5 **A**n feudum possit alienari sine consensu agnatorum?
- 6 **F**eudalitas non præsumitur, nisi probetur.
- 7 **B**eneplacitum concessum super venditione faciendâ non suffragatur quoad factam.
- 8 **A**lienationes in condominos, vel vocatos non exigunt assensum.
- 9 **D**e Constitutione Ægidiana circa donationes, & quid differat a Carpenli.
- 10 **B**ona jurisdictionalia Status Ecclesiastici, quamvis allodialia ob Constitutiones Apostolicas in materia alienationis, & assensus, regulanda veniunt jure feudali.
- 11 **R**esutatio, vel alia alienatio feudi cum reservatione usufructus, an vitietur in totum, vel ipsa reservatio vitietur?
- 12 **A**ssensus præstitus venditioni pura an corruat ex eo, quod ista esset facta cum pacto de retrovendendo, vel alia reservatione?

D I S C. LXVII.

Cum fratres de Scalis ex majorum successione possiderent Castrum Rotursii, unus eorum, nempe Franciscus, de anno 1622. donavit omnia ejus bona, præsertim portionem dicti Castri, reservato usufructu, Odoardo fratri, qui de anno 1632. de mense Julii per apocham privatam, portionem dicti Castri ad se spectantem vendidit Simeoni Pelleono, deinde vero de mense Septembris sequentis obtinuit beneplacitum Apostolicum super dicta venditione faciendâ, ad quam tanquam novam sub longe diverso, ac majori pretio per publicum instrumentum, stante dicto beneplacito, devotum est de mense Octobris, subsequente immediate per emptorem actuali possessione instrumentali, absque eo, quod alios effectivæ possessionis actus prosequeretur, atque post annum de mense Octobris 1633. devotum est ad aliud instrumentum, in quo partes prædictæ declararunt, quod licet dictæ venditionis instrumentum esset purum, attamen in rei veritate ipsorum contrahentium intentio fuit, quod durante dicti Francisci vita, iste continuaret in dominio, & patronantia dicti Castri, ejusque usufructum, emolumenta, & jurisdictionis exercitium haberet, ut de facto habuit usque ad annum 1654. ex quo tempore, eo defuncto, ita continuavit Annibal ejus hæres, & successor, absque eo, quod Simeon supervivens usque ad annum 1660. aliquid motivaret. Defuncto autem dicto Simeone, Hortensius ejus filius, & hæres judicium immisionis ad dictam Castri portionem instituit in Camera coram Acciajolo contra Hieronymum, & fratres de Stellutis in eodem Castro successores causam habentes a dicto Odoardo, & Annibale, atque pro actore responsum fuit, cumque a sententia desuper lata fuisset appellatum, & commissa causa in eadem Camera coram Columna, priusquam hujus diversæ instantiæ disputatio assumeretur, dicti de Stellutis congressum Advocatorum juxta laudabilem Curie stylum habere curarunt, tam pro directione causæ, quam pro inquirendo ad veritatem, an bonam, vel malam causam forent, & an subsisterent aliqua motiva per unum ex eis juris Peritum, aliosque Sapientes de partibus excitata.

In hoc igitur congressu, distinguendo motiva concernentia ordinem, seu competentiam intentati judicii immisionis, a justitia, & meritis negotii principalis, quatenus ad primam ordinis inspectionem pertinet, ipsi principales, atque dicti Scribentes de partibus, mordicus in eo insistebant, quod si hæc immissio reduceretur ad speciem associationis in vim clausulæ *constituti, vel pacti de capiendo, exercibilis non erat contra tertium possessorem titulo singulari,*

gulari, ex deductis per Ann. *allegat.* 147, num. 2. Rovit. *prag.* 1. de *conservator.* num. fin. & quatenus contrarium verius esset in bonis allodialibus indifferentibus, recipiendum tamen non erat in feudalibus, in quibus non datur, nisi unica possessio naturalis, & de facto, cum civilis remaneat penes Dominum, ideo constitutum habendum non est in consideratione, ex deductis per Nattam *conf.* 372. cum duob. *sequent.* quem refert, & approbare videtur Rot. *decis.* 300. num. 16. & 17. apud Polth. de *manutenendo.*

Si vero eadem immisso deduceretur ad speciem interdicti quorum bonorum, & pariter competere non poterat, dum Simeon actoris pater, neque vivens, neque de tempore mortis istam portionem possederat, istud autem remedium datur hzredi ab intestato ad bona possessa per defunctum de tempore mortis, quod verificari non poterat in hac jurisdictione, utpote semper possessa per eundem venditorem, vel ejus successorem, nunquam vero per Simeonem defunctum.

3 Verum istud esse fragile fundamentum dicebam, & ceteri concordabant, tum quia associatio datur etiam contra tertium habentem causam a constituyente, seu concedente facultatem capiendi, juxta magis receptam opinionem, de qua Rot. *decis.* 149. & 150. post Cenc. de *cons.* *decis.* 187. par. 10. *recen.* & in aliis, tum etiam quia de plano intrabat interdictum quorum bonorum tanquam ad bona possessa per defunctum, cum juxta premissam facti seriem, illico post factam venditionem, emptor possessionem adeptus esset conservatam potius per illam detentionem, quæ fuit penes venditorem, & titulo reservationis ususfructus ad vitam; Cum enim ususfructus sit servitus, quæ dari non potest in re propria, eo ipso, quod prior Dominus rem in alium transferens sibi reservat ususfructum, atque iitius jure rem possidere declarat, dicitur per necessarium antecedens transulisse in proprietarium dominium, & possessionem, *decis.* 299. & 300. apud Polth. de *manut.* & receptum habemus in materia donationis factæ reservato usufructu, & sic d. possessio, seu detentio venditoris fuit compatibilis cum possessione emptoris, & proprietarii.

3 Quo vero ad justitiam, seu merita negotii principalis, dicebant motivantes invalidam venditionem prædictam, utpote factam sine consensu agnatorum, ad text. in *cap. si quis autem, si de feudo fuerit, &c.* & in *cap. 1. de alien. feud. cum Concord.* per Rosenthal. *cap. 9. concl.* 67. cum plur. *sequen.* Sed in hoc opus non fuit assumere inspectionem juris, ex cessante supposito facti, quia non constabat de præsupposita qualitate feudali antiqua pacti, & providentiæ, in quibus terminis motivum intraret, illaque in dubio non præsumitur, ut per a Pont. *decis.* 2. Rot. *decis.* 93. par. 5. *recen.* cum aliis de quibus in Clomacen. & in aliis *hoc eod. tit.* sæpius, potissime quia facti circumstantiæ potius allodialitatem comprobant.

7 Aliud motivum invaliditatis beneplaciti Apostolici in dicta prima disputatione a me deductum ex eo, quod concessum esset super venditione faciendâ, ideoque non suffragaretur in venditione jam facta, Ifern. in *cap. 1. qui successores tenentur,* Afflict. *decis.* 355. n. 1. & 2. Ann. *alleg.* 40. Franch. *decis.* 105. in *princ.* cessabat etiam ex facto, quia licet per apocham privatam conventum fuisset de hac venditione, nihilominus illa nullam habuit effectum, dum post beneplacitum per instrumentum cum longe diverso pretio, diversisque pactis concepta erat venditio, quæ omnino nova, & a præcedenti conventionem independens erat absque dubio.

Solidum fuisset motivum donationis, quam Franciscus venditor jam præcedenter fecerat Odoardo fratri, nullatenus obstante, quod hæc donatio munita non esset beneplacito Apostolico per Constitutiones Sixti V. Clementis VIII. & aliorum Pontificum requisito, dum agebatur de alienatione in condominos, & possessores, ex deductis per Surd. *consil.* 305. nu. 33. & *decis.* 167. num. 30. & *segg.* par. 5. *rec.* & habetur frequens in materia fideicommissaria prohibitionis poenalis alienandi bona fideicommissaria, quod non capiat illa, quæ in confideicommissarios, & vocatos fiant, sed pariter factum destruebat motivum, stante retrodonatione exhibitâ per Odoardum, factâ priusquam ad dictam venditionem procederetur, & licet dicti motivantes dicerent in hujusmodi retrodonatione servatâ non esse formam præscriptam per *Constitutionem Egidianam, lib. 5. cap. 25.* attamen erat satis fragile refugium, tum quia idem objectum obstarat primæ donationi, unde dici non poterat invalidus distractus, gestus eodem modo, quo contractus initus erat, tum etiam quia *Constitutio Egidii* faciens præsumere actum dolo, & metu extortum, proindeque indirecte enervans

vim juramenti, confirmata etiam, ac extensa per Sixtum IV. & Paulum III. loquitur de contractibus minorum, extensio autem ad donationes faciendas per majores non est Egidii, sed Carpenfis non habens dictam doli, & metus præsumptionem, minusque Apostolicam confirmationem, & extensionem, ut de hac distinctione Conciol. *alleg.* 30. num. 56. & *segg.* & *passim.*

Quare unicum probabile fundamentum in hac nova disputatione assumendum, reputatum fuit illud in dicto congressu per me excitatum, invaliditatis actus ob defectum beneplaciti Apostolici, dum istud obtentum fuerat super pura, & simplici venditione, nulla facta mentione dictæ alterius conventionis super reservatione ususfructus, jurisdictionis, emolumentorum, ac ipsius patroniæ, donec venditor viveret, licet enim non versaremur in feudo, ita ut intrarent termini text. in *l. Imperialem, de probib. feud. alien. per Frideric.* attamen ob *Constitutiones Apostolicas* Sixti V. Clem. VIII. Pauli V. & Urb. VIII. tunc editas prohibentes in Castris, & bonis jurisdictionalibus quacumque alienationem, vel conventionem absque assensu Papæ, idem quod habetur in feudalibus, de plano in istis bonis jurisdictionalibus etiam procedit, ut in Civitatis Castellii jurisdictionis, *disc. præced.* & in aliis *hoc eod. tit.* frequenter.

In terminis vero feudalibus, occasione refutationis tractant feudistæ quæstionem, de qua in Romana pecuniaria de Pallavicinis *hoc pariter tit.* ad materiam Bullæ Baronum, an scilicet refutatio, vel alias licita alienatio pactionata cum reservatione ususfructus vitietur in totum, vel vitiosa solum remaneat reservatio, & quamvis tres habeamus opiniones, unam, quæ satis modicos habet sequaces super utriusque actus validitate, resolvendo dictam reservationem ususfructus in illam commoditatis, & prout facti est, alteram, quæ majores habet sequaces, ut actus principalis non vitietur, sed vitiosa remaneat dicta accidentaliter conventio, tertia tamen apud feudistas est magis communiter recepta, ut propter individuum voluntatis, actus corrumpat in totum, ut per Loffred. *consil.* 3. a Ponte *consil.* 12. lib. 1. & de potestate *Proreg. tit. de refut. feud.* §. 3. Rovit. *pragm.* 4. de *feud. nu.* 9. cum *segg.* Giurb. de *success. feud.* §. 1. *gloss.* 12. num. 10. & 44. Marcian. Jun. *disp.* 80. & alios, de quibus in d. Romana de Pallavicinis.

Prout in altera quæstione, de qua habetur actum in Romana pro Paulo Guelpho *hoc eod. tit.* an assensus præstitus venditioni puræ, vitietur ob non factam mentionem pacti de retrovendendo in ipso instanti adjectum, vel potius ipsum pactum vitietur, licet Marcell. Maur. *alleg.* 15. n. 2. cum *segg.* & ceteri per Rosenthal. *cap. 9. memb. 1. conclus.* 34. in *gloss. lit. N.* teneant pactum vitari, quam nemine allegato veriore videri dicit Surd. *decis.* 173. num. 20. adhuc tamen magis communis est in contrarium pro vitiatione totius actus, ut per Camerac. & Frecciam, de quibus apud Rosent. *ubi sup. lit. M.* a Pont. de *potest. proreg. dict. tit. de refut. feud.* §. 1. num. 6. Hodjern. ad Surd. *d. decis.* 173. n. 10. Rovit. *pragm.* 1. de *fid. memor. num.* 45.

Contraria enim opinio recipienda est, ubi ageretur de pacto adjecto ex intervallo, non apto vitare actum purum jam perfectum, secus ubi pactum est corresponsivum, sine quo dici potest contractum gestum non fuisse, & hic erat casus, licet enim intrumentum, in quo id continetur in initum esset post annum, attamen non fuit per viam novæ conventionis, sed per viam declarationis, seu recognitionis veritatis, quod talis fuerit conventio, ac partium intentio ab initio, potissime quia nullo modo dici poterat, quod dicta reservatio referri posset ad solum exercitium jurisdictionis, & perceptionem fructuum, ac emolumentorum, prout facti sunt, ob amplitudinem verborum, dum dicitur, quod non solum esse deberet usufructuarius cum perceptione emolumentorum, & exercitio jurisdictionis, sed quod continueret esse Dominus, & patronus, &c. & sic de cetera reservatione juris. Verum reposita causâ sub die 4. Maji 1668. pro confirmatione sententiæ, responsum fuit ex eo fundamento, quod præmissa procederent in feudis, de quibus non agebatur, cum hæc essent bona allodialia jurisdictionalia, sed non videbatur bona responsio, quia stantibus Constitutionibus Apostolicis, videretur quod idem dispositum in feudis ex *cap. Imperialem, de probib. feud. alien. per Frideric.* procedat in his jurisdictionalibus ita ad hunc effectum exæquatis, unde eadem est ratio.

TIBURTINA ALIENATIONIS CASTRORUM
PRO MARGARITA SORORE, ET HÆREDE
CÆSARIS PALAZZOLÆ,

CUM PORTIA MORONA DE PANDOLPHINIS.

Casus decisus per Cameram pro Palazzola.

De Bullis Sixti V. Clementis VIII. aliorumque Pontificum prohibentibus alienationem, vel dispositionem Castrorum, & bonorum jurisdictionalium, an procedant in donationibus, vel alienationibus hæreditarum, & successuum futurarum, sub quibus accessorie dicta bona veniant?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 **P**rohibitio alienationis contenta in cap. Imperialem non procedit in Castris allodialibus.
- 3 **D**e Constitutionibus Apostolicis prohibentibus alienationem Castrorum, & bonorum jurisdictionalium.
- 4 **A**ctio ad feudum an sit feudalis, & veniat sub feudorum prohibitionibus?
- 5 **S**pes futurarum successuum cedi, & donari potest.
- 6 **S**ub dictis Constitutionibus non veniunt alienationes hæreditatis, vel juris universalis, sub quo veniunt Castra accessorie.
- 7 **J**us patronatus accessorie ad aliquam universitatem venit in venditionem.
- 8 **D**e renunciatione, vel pacto super hæreditate viventis, quando valeat.
- 9 **C**onstitutiones Apostolicæ prohibentes alienationes bonorum jurisdictionalium quomodo intelligendæ.
- 10 **E**t quando non intrent.
- 11 **D**e Beneplacito Apostolico præsumpto ex lapsu temporis.
- 12 **I**n specie Beneplaciti præsumpti in alienatione feudi.
- 13 **A**n facta alienatione bonorum jurisdictionalium sine beneplacito veniat restitutio fructuum?

D I S C. LXVIII.

Joannes Paulus Ursinus, cui ex deductis in alia Tiburtina, Dux Bracchiani de anno 1566. donaverat Castra Cantalupii, & Bardellæ, quorum administrationem, & fructus antea ex alio titulo, ut supra, possidebat, filiam habuit Catharinam, quæ mortuo Patre declarata fuit capax successio- nis hujusmodi Castrorum, non obstante incapacitate ratione sexus opposita per Joannem Baptistam, & Antonium patruos, ut constat *dec. 21. par. 1. rec.* dictaque Catharina filias habuit Franciscam, & Olympiam, quarum secunda, matre vivente, occasione professionis in Monasterio, amplissimam fecit donationem, seu renunciationem translativam de omnibus ejus bonis, juribus, ac successibus, etiam futuris quorumcumque conjunctorum, tam ex testamento, quam ab intestato, ad favorem Petri Pauli Melchiorii patris, de qua renunciatione habetur apud Buratt. *decif. 366.*

Defuncta Catharina dictorum Castrorum posseditrice, medietatem ex successione obtinuit Franciscam filia nupta, & alteram medietatem Melchiorius Olympiæ renunciarius, pro cujus debitis post fere quadraginta annorum possessionem, de ordine Congregationis Baronum talis portio subhastata, & deliberata fuit Cæsari Palazzolæ, cui mortuæ successit Margarita soror, contra quam Portia Morona Franciscæ jam defunctæ filia de anno 1659. litem movit in Tribunali Cameræ Apostolicæ, præterens, sive jure proprio in vim Bullæ Clementis VIII. sive ex juribus Cameræ, quorum cessionem obtinuerat, dictam medietatem ad se spectare.

Sed pro Margarita Scribens ostendi hujusmodi præterensio- nem esse vanam, qualem Camera declaravit, licet enim per Scribens ad favorem Portiæ allegaretur prohibitio resultans ex dispositione *tex. in cap. Imperialem, de prohibita feudi alienatione per Fridericum*, replicabam tamen, incongruos esse istos terminos procedentes in feudis, non autem in hujusmodi Castris absque aliqua investitura, vel servitii præstatione, seu fidelitatis juramento possessis in allodium magis, quam in feudum, nisi in ea generica, & remota feudali qualitate consideranda pro alto dominio, & superiori- tate Papæ, ut sæpius in præcedentibus dictum fuit, ut in spe-

cie huic objecto deducto ex generica prohibitionem alienationis feudorum responderetur *decif. 211. num. 7. & 8. par. 5. rec. & decif. 4. & 66. par. 11.*

Unde neglecto isto motivo tanquam omnino improprio, ac se restringendo ad prohibitionem resultantem ex Constitutionibus Apostolicis, quamvis Sixtus V. in *Constitutione tertiam*, §. 4. ex jure, & rationabili motivo, quod deceat Principem habere notitiam de novis Baronibus, & Dominicis in suo statu jurisdictionem in vassallos exercere debentibus, disponat non posse Castra, & bona jurisdictionalia sine beneplacito Papæ vendi, donari, seu permutari, & sic prohibitionem restringat ad solos tres casus, ut habetur infra *disc. sequenti*, & Clemens Octavus in *Constitutione 78.* id extenderit ad alias alienationis species, attamen in nullo casu verfabamur, quia non agebatur de venditione, donatione, permutatione, vel alia speciali alienatione titulo singulari ipsorum Castrorum in specie, quæ nunquam Olympia habuit, vel possedit, neque ad ea de tempore renunciationis aliquod jus, vel actionem habebat, itaut intret inspectio, an sub hujusmodi prohibitionibus alienandi feuda, vel Castra, veniant alienationes jurium, & actionum ad illa, & an actio ad feudum reguletur jure feudi? de quo Franch. & Adden. *decif. 75. & 93.* a Pont. de potestate Proreg. *titul. 8. §. 11. Rovit. pragm. 4. de feudis, num. 17.* a Pont. *conf. 5. libr. 1. Galeot. lib. 2. controv. 13. n. 24. Merlin. libr. 2. controv. 81. num. 61. & seqq.*

Sed agebatur de renuncia, & cessione generali omnium futurarum hæreditatum, & successuum, quas seu quarum spem donari, cedi, ac vendi posse non dubitatur, ad text. in *l. spem, C. de donat.* ac plene habetur in Romana fideicommissi 3. Decembris 1655. & 9. Maji 1659. coram Verospio 21. Junii 1660. coram Bevilacqua, & 24. Martii 1662. coram Taja, de qua causa habetur *sub tit. de fideicom. & sæpe sub tit. de renunciationib.* Castra vero prædicta venerunt accessorie, & consecutive ad unam ex renunciatis futuris hæreditatibus, ideoque est casus omissus, seu non comprehensus in dictis Constitutionibus loquentibus de specialibus alienationibus ipsorum Castrorum in specie titulo singulari, non autem de dispositionibus generalibus, sub quibus illa accessorie, & consecutive veniant, de Marin. *resolut. 139. num. 26. & seqq. lib. 2. & habemus in simili de jure patronatu, quod absque Ordinarii consensu donari non potest, neque in contractum venditionis, vel alias correlativum deduci, & tamen his prohibitionibus non obstantibus, recte venit accessorie, & consecutive in venditione, vel respectiva cessione alicujus universitatis, cui sit annexum, puta in venditione Castris, sive hæreditatis, cap. cum saculum, cap. ex litteris, de jure patronatu cum Concordantibus, per Vivian. *hoc tract. lib. 4. cap. 1. num. 3. & seqq. & cap. 5. nu. 1. & per tot. Otthob. dec. 234. num. 9. & ceteri passim*, etiam si de illo specialis mentio fiat, quoties enunciative, seu declarative, vel alias incidenter id sequitur, itaut non sit principaliter deductum in contractum, ut per Otthobon. *ubi supra.**

Idem habemus in pactis improbis super hæreditate, vel successione certæ, & determinatæ personæ propter votum captandæ mortis, ad text. in *l. fin. Cod. de pact. cum Concordantibus*, de quibus non semel *sub tit. de renunciationibus*, nam ista prohibitionem non obstante, sustinentur pacta super hæreditatibus, & successibus in genere, ut occasione hujus individue renunciationis, Buratt. *decif. 366. & latius loco citato cum pluribus similibus.*

Sic a pari ex eadem ratione, ac etiam quia tractatur de legibus exorbitantibus, & odiosis, stricte in suis terminis intelligendis, neque ad casus omissos extendendis, ut ultra generalia axiomata, in individuo istarum Constitutionum sæpius firmavit Rota, præsertim *dec. 211. num. 5. & seqq. & 328. num. 4. par. 5. rec. & dec. 118. num. 19. par. 6.* nisi cessio generalis esset color quæsitus ad fraudandas Constitutiones Apostolicas, quia nempe in alio non esset verificabilis, nisi in Castris, & bonis jurisdictionalibus, juxta ea, quæ in d. simili de pacto hæreditatis viventis habetur apud Franch. *decif. 89. & Buratt. d. decif. 366.*

Et magis quia non tractabatur de cessione hæreditatis jam delatæ, sub qua de tempore contractus certum jam esset comprehendi Castra, seu bona jurisdictionalia, quo casu dubitari forte posset ita legi fraudem fieri, maxime si major hæreditatis substantia in hujusmodi bonorum specie consistat, ut supra. Neque agebatur de futura spe trahente causam, seu originem de præterito, puta ex majorum fideicommissis, & primogenituris, quam spem esse magis considerabilem habetur in dicta Romana fideicommissi de Ursinis coram Taja, & discurs-

& discursu super ea edito sub tit. de donationibus, sed agebatur de futuris omnino incertis hæreditatibus, & successioneibus.

Et quod magis est, etiamsi aliqua successio juxta naturæ ordinem esset verisimiliter certo sperata, & a contrahentibus principaliter considerata, ut præsertim esse solet successio materna, ut bene consideratur apud de Franch. d. decis. 89. & in d. individua decis. 366. Buratti (quod tamen neque jus certum importare potest, quia filia poterat matri præmori, vel alias successione indignam se reddere) adhuc remanebat incertitudo respectu Castrorum, quia dato etiam, quod ex divina revelatione certi fuissent contrahentes de matris præmorientia, non per hoc certi erant de successione in Castris, quæ mater vivens poterat alienare, vel moriens alteri relinquere, cum esset hæreditaria, & liberæ dispositionis, igitur nullam penitus subesse dicebam rationem suadentem hujus renunciationis comprehensionem sub dictis Constitutionibus.

10 Quodque Constitutio præsertim Sixti, quæ de tempore infra dicendi actus solum vigeat, non capiat hujusmodi conventiones super juribus incertis, & eventualibus, sub quibus Castra, & bona jurisdictionalia veniant, pro absoluto habitum fuit in famosa Signina Castrorum cor. Remboldo, Coccino, & Pancirolo, super qua habentur decis. 12. 292. & 323. par. 6. rec. cum enim Cardinalis Salvatus ex majorum dispositione plura Castra possideret valoris scutorum fere 200. mill. sub gravamine fideicommissi post ejus mortem ad favorem Ducis Camilli de Comitibus, prudentissimus Cardinalis jam senex, & fere mortis proximus, a parum prudenti Duce juvene, & valido, cum solutione scut. 25. m. obtinuit futuræ spei remissionem, sed quia tractabatur de jure universali, ac incerto, & eventuali, dici non potuit agi de speciali Castrorum renunciatione, seu alienatione.

11 Præterea ubi etiam dictarum Constitutionum prohibitio intraret, adhuc tamen dicebam, objectum cessare ex beneplacito præsumpto, quod stante lapsu triginta annorum cum subsequuta observantia præsumi, & allegari potest, etiam in illis actibus, quibus leges, vel Apostolicæ Constitutiones etiam cum decreto irritanti resistant, ut in fortioribus terminis alienationis bonorum Ecclesiæ, Greg. decis. 52. & 354. ubi Adden. Buratt. & Adden. decis. 45. & in aliis frequentissime, quamvis hodie in bonis Ecclesiasticis id cesset ob Constitutionem Urbani VIII. editam de anno 1641. quæ solam centenariam præservat. Et in terminis beneplaciti præsumpti per dictum spatium triginta annorum adversus prohibitionem resultantem ex altera Constitutione ejusdem Sixti V. super dotibus excessivis, plenissime habetur decis. 172. par. 8. rec. n. 16. cum seqq. & decis. 175. par. 9. n. 39. cum seqq. de quo latius in sua materia sub tit. de dot.

12 Et in specialibus terminis beneplaciti, seu assensus præsumpti super alienatione feudi, Isernia in l. hac editata, de prohibita feudis alienatione per Lotharium, Frecc. de subfeud. lib. 2. de assensu, g. 28. n. 2. & 3. Fab. de Ann. cons. 112. n. 1. & cæteri communiter non dubitantes in terminis juris communis, cum solum apud feuditas Regnicolas dubitatio cadat in assensibus super feudis quaternatis de necessitate registrandis in regis quinternionibus, & non alibi, ex quorum revolutione potest incontinenti probari negativa veritas, cui præsumptio semper cedit, quod etiam data præcisa necessitate registrandi assensum in certis libris, seu registris, quæ integra existant, admittitur per Rotam, ex deductis dec. 294. par. 6. rec. & in aliis, quod tamen in præsentis dici non potest, cum hujusmodi licentiæ concedi soleant per chirographa de necessitate in certis libris non registranda, sive super supplicibus libellis, maxime attento eo tempore, quo tot subtilitates per Camerales inducæ non erant.

13 Hinc propterea inanis labor creditus fuit immorari super alia præensione, quam Portia Cameræ cessionaria habebat, super restitutione fructuum medio tempore perceptorum, quorum restitutio inter alias pœnas demandatur per Constitutionem 108. Pauli V. editam de anno 1617. assumendo scilicet quæstionem, an bona fides excuset, & an dicta Constitutio Pauli, triennio post dictam donationem emanata, trahatur ad præterita, super quo negativa, ut scilicet non capiat, nisi futura, in specie istarum Constitutionum habetur dec. 211. n. 1. par. 5. rec. & in d. dec. 4. n. 9. & 66. n. 7. par. 11. prout superflua judicata fuit altera inspectio, num Palazzola emens mediante Congregatione Baronum in vim Bullæ Baronum nuncupatæ, ab his omnibus tutus esset, de quo sæpius hoc tit. quia cessat nullitatis fundamentum.

Atque si quod dubium superesse posset in eo, judicandam dicebam contra Portiam hujusmodi odiosarum impetratio-

num expiscatricem, & litium redemptricem, ex ratione text. in l. per diversas, & leg. ab Anastasio, Cod. mandati, quod etiam apud beneficiarios habemus in expiscantibus beneficia viventium, ut per Lotter. de benefic. lib. 2. g. 44. num. 3. & 13. cum seqq. atque antiqua sententia est registrata per Farinac. de testib. g. 56. num. 461. quod hujusmodi redemptores, sicut omnia mala sciunt, omnia mala faciunt. Unde calumniosi, & odibiles reputantur, & juxta præmissa per Cameram resolutum fuit.

ROMANA PECUNIARIA DE GUELPHIS
PRO PAULO GUELPHO CESSIONARIO. LUCÆ
SABELLI
CUM DUCE BALNEOLI ALOYSIO
STROZZIO.

Casus pendet in Rota.

De eadem Constitutione Sixti V. super prohibita alienatione Castrorum, & bonorum jurisdictionalium.

Et an assensus præstitus alienationi feudi suffragetur quoad pactum de retrovendendo, & quatenus non, an vitietur totus contractus, vel solum ipsum pactum remaneat vitiatum?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Assensus super venditione feudi non suffragatur quoad pactum de retrovendendo in eadem venditione contentum.
- 3 Prohibitio alienationis feudorum non militat in Castris allodialibus, in quibus solum obstat prohibitio resultans in Statu Ecclesiastico ex Constitutionibus Apostolicis.
- 4 Quando prohibita venditione dicatur prohibita retrovenditio, distinguitur.
- 5 Hypotheca, & alia onera contracta per emptorem an, & quando resolvantur in casu retrovenditionis?
- 6 In casu retrovenditionis an debeatur novum laudemium, vel nova gabella?
- 7 De ratione in qua fundatur prohibitio alienandi bona jurisdictionalia sine licentia Pape.
- 8 Attenta Constitutione Sixti V. pactum de retrovendendo etiam ex intervallo non est prohibitum, nisi deducatur ad exercitium.
- 9 Dispensatus a vinculis, & obstaculis, quæ illum impediunt uti sua nativa, & antiqua facultate, gerere dicitur jure suo, non ex privilegio, quod solum tollit obstaculum.
- 10 Privilegium reversivum ad antiquam juris dispositionem est favorabile, non odiosum, & large intelligendum.
- 11 Cui conceditur plus, censetur concessum quod est minus, & data facultate vendendi, censetur data illa hypothecandi.
- 12 Pactum de retrovendendo adjectum sine assensu in feudo an obliget paciscentem in actione personalis ad interesse?
- 13 Pactum de retrovendendo absque assensu adjectum in venditione feudi an vitiet totum contractum, vel potius remaneat vitiatum?
- 14 Ubi assensus convenitur ex pacto cum clausula, & non alias, est necessarius tanquam conditio, non tanquam solemnitas, licet alias non requireretur.

D I S C. LXIX.

DE anno 1599. Lucius Sabellus vendidit Leoni Strozio cum licentia Clementis VIII. Castrum Forani pro pretio æstimando ad rationem scutorum centum in forte principali pro singulis scutis duobus, & tribus quartis alterius scuti in fructibus, & cum pacto de retrovendendo in eventum mortis Leonis absque filiis, qui casus evenit, unde Leoni successit ex testamento Dux Aloysius Strozius remotus transversalis, qui obtinuit a Luca Sabello præfati Lucii venditoris filio, & hærede remissionem dicti pacti pro scutis mille, quorum solutionem demandavit Paulo Guelpho, quem reintegrare promisit, quoties tamen constaret de dicto pacto valido, & legitimo, quodque daret, itaut redemptio competere posset.

Cum autem Paulus dictam summam Lucæ solvisset, proinde

indeque Ducem coram A. C. pulsaret pro reintegratio-
ne, excipiebat Dux de purificatione conditionum in ejus
obligatione contentarum, quas tres esse constabat, unam
nempe, quod venditio facta esset cum dicto pacto, alte-
ram, quod illud adhuc duraret, & tertiam super dicti
pacti validitate.

Super verificatione primæ, & secundæ nulla vige-
bat controversia, prima enim litteraliter habebatur in instru-
mento venditionis, & secunda erat pariter certa, cum pa-
ctum esset indefinitum, ideoque vel juxta unam opinionem
perpetuam, vel juxta alteram non præscriptibile nisi spatio
annorum 30. quorum lapsus non aderat, sumpto initio a die
mortis Leonis absq; filiis, in cujus eventum conceptum
fuit, unde sola disputandi occasio restringebatur ad ter-
tiam super validitate pacti, quod invalidum Dux dicebat,
dum licentia per Papam concessa, de illo mentionem non
facit, proindeque deducebatur conclusio per feudistas com-
muniter recepta, licentiam concessam super venditione
feudi non suffragari super pacto de retrovendendo, ex
deductis per Grammaticum *decis. 76. num. 22. & seqq. Surd.
dec. 173. num. 2. ubi Hodiern. num. 9. & seqq. Franch. decis.
48. & 126. Marcell. Maur. allegat. 14. & 15. Rosenthal. de
feudis, cap. 9. membr. 1. concl. 34. ex num. 11. & alios, de
quibus infra.*

3 Replicabam tamen pro Paulo scribens, nos non versari
in feudo, cui generaliter insit quæcumque alienationis pro-
hibitio, seu oneris, & servitutis adjectio, ex dispositione
*text. in cap. Imperialem, de prohib. feudi alienatione per Fri-
dericum, in quibus terminis, sive in aliis longe rigorosiori-
bus deductis ex Const. Regni incipien. Constitutionem Divæ
memoriae, feudistæ omnes loquuntur, quia versabamur in Ca-
stro allodiali, & hæreditario, alias liberæ dispositionis, nisi
Apostolicæ Constitutiones obstarent, itaut non adaptentur
termini feudales, ut habetur in disc. preced. unde quoad ali-
enationis prohibitionem, attento eo tempore, quo Consti-
tutiones Clementis, Pauli, & Urbani non emanaverant,
solum militabat obstaculum Constitutionis 3. Sixti V. §. 4.
quæ restricta est ad tres casus, nempe venditionis, donatio-
nis, & permutationis, igitur non extendenda ad hoc pa-
ctum, quod aliud non continet, nisi onus, vel servitutem,
cum hujusmodi Constitutionum extensionem non dari læ-
pius per Rotam, aliaque Tribunalia firmatum sit, ex dicto
precedenti discursu deductis, igitur sufficit non esse in ca-
su prohibitionis, ut dicamur esse in illo permissionis.*

4. Nec obstare dicebam regulam pro Duce deductam, quod
prohibita venditione, censetur prohibita retrovenditio, illa
enim procedit in ea retrovenditione, quæ fit ex intervallo
post venditionem jam perfectam, & irretactabilem, quia
in effectu est nova venditio, secus autem in ea, quæ sequi-
tur ex pacto de retrovendendo insito ab initio venditionis
contractui, cujus pars hoc pactum dicitur, quia tunc retro-
venditio non dicitur nova alienatio importans novi domi-
nii translationem, sed dicitur resolutio primi contractus,
ac per purificationem conditionis resolutivæ, reversio an-
tiqui domini ad suam primam causam, ejusque excitatio
tanquam a somno, non tanquam a morte, quia illud
revocabiliter, seu conditionaliter, & non omnino transla-
tum fuit, & in hoc stat plurimum æquivocum istos terminos
retrovenditionis necessariæ ex pacto inito ab initio, & vo-
luntariæ ex pacto adjecto ex intervallo confundentes, ut
ita distinguendo habetur late deductum per Mantice. Tira-
quell. *Surdum, & alios cumulos per Altograd. conf. 68.
num. 1. & seqq. vol. 2.*

5 Hinc habemus, quod exercente venditore pactum de
retrovendendo ab initio venditioni adjectum, res ad ipsum
revertitur libera a quibuscumque oneribus, & hypothecis
per emptorem medio tempore adjectis, secus est in casu re-
trovenditionis voluntariæ, seu etiam coactæ ob pactum ex
intervallo, *Franch. decis. 64. num. 4. & seqq. Surd. dec. 286.
num. 12. Rot. decis. 86. num. 5. p. 5. rec.*

6 Ita pariter in solutione laudemii, a quo regulatur solutio
gabellæ, & similium, pro retrovenditione coacta, ut supra
non solvitur novum laudemium, quia in effectu non est
nova alienatio, neque dominus novum emphyteutam re-
cognoscit, secus est in secundo casu, quia cum vere sit
nova alienatio ex integro, duplex laudemium, & duplex
gabella deberetur, *Surd. dec. 305. num. 26. & seq. Cavaler. de-
cis. 360. num. 5.*

7 Ratio etiam prohibitionis considerata per Sixtum in di-
cta ejus Constitutione idem clare comprobatur, recteque
proinde intrant dicti termini emphyteutis, & laudemii,
ideo enim Papa noluit sine ejus scientia, & consensu vendi,

vel de uno in alium posse transferri Castra, & bona jurisdic-
tionalia, ut ipse sciat quænam sint personæ in ejus statu,
ejusque subditos, jurisdictionem, & baronalem, seu domi-
nicam qualitatem habituræ, quæ ratio cessat, ubi ex pacto
de retrovendendo ut supra necessario Castrum revertitur ad
priorem dominum, qui non est nova persona, sed eadem
quæ saltem habitu, & potentialiter suum antiquum domi-
nium, & baronalem qualitatem retinuit, & continuavit.

Quinimmo attentis solis terminis dictæ Sixtinæ restrin-
gentis prohibitionem ad dictos tres casus venditionis, do-
nationis, & permutationis, neque prohibitum videtur pa-
ctum de retrovendendo voluntariæ, & ex intervallo adje-
ctum, donec deducatur ad exercitium, in quo vere consistit
retrovenditio habens naturam venditionis, quia sine exer-
cicio solum pactum inducit quidem in Domino, & posses-
sore onus, & servitutem, sed non operatur abdicationem
dominii, ejusque translationem de uno in alterum.

Unde in simili habemus, quod sub prohibitione aliena-
tionis bonorum Ecclesiæ non venit hypotheca generalis,
nisi quatenus deducatur ad exercitium, ob quod inde se-
quatur alienatio, ex deductis per Rojas *decis. 261. ubi alle-
gantur, & declarantur decisiones præcedentes, ac tota
materia, cum similibus, & juxta hunc sensum, & non alias
intelligenda est decis. 582. par. 4. recent. secus autem in eo
exercitio, quod provenit ex necessitate pacti ab initio adje-
cti, licet secus dicendum sit hodie ob superventas Consti-
tutiones Clementis, Pauli V. & Urbani VIII. per In-
nocentium X. & Alexandrum VII. innovatas, & per quas
etiam hypotheca, omnesque pactiones prohibentur, quæ
tamen casui, de quo agitur, non obstant tanquam po-
steriores.*

Et quamvis sive ex dispositione juris communis feudo-
rum in cap. Imperialem de prohibita feudi alienatione per
Fridericum, sive ex strictiori, quæ in utriusque Siciliae Re-
gnis oritur ex dicta Constitutione, quæ incipit, *Constitu-
tionem Divæ memoriae*, receptum sit, assensum alienationi
præstitum non suffragari quoad pactum de retrovendendo,
etiam ab initio adjectum, id tamen provenit ex nimia ge-
nerica prohibitionem cujuscumque conventionis, quæ onus,
vel servitutem in corpore feudi adjiciat, itaut veniat etiam
hypotheca, quod terminis nostris non est applicabile, dum
attento tempore contractus nullam aliam habebamus pro-
hibitionem, nisi resultantem ex dicta Sixtina, quæ se restrin-
git ad tres casus. Unde non est eadem ratio, neque termi-
ni sunt pares, atque prohibitionem resultantem ex d. cap. Im-
perialem non obstare his Castris, feudi veri, & proprii
qualitatem non habentibus, est dictum disc. præc.

Etque magis præmissa de plano procedere dicebam, at-
tento tenore licentiæ Apostolicæ per Clementem Octavum
concessæ, quia per illam non præstatur simplex assensus
venditioni, sed tollitur de medio simpliciter obstaculum
dictæ Sixtinæ Constitutionis, ibi, *Li concediamo licenza
ad effetto di rimovere l'ostanza di detta Costituzione.* Un-
de remoto simpliciter, & absolute dictæ Constitutionis ob-
staculo, nihil remanet prohibitivum, sed repositis contra-
hentibus in antiquo statu libertatis, quem præambula di-
ctæ Constitutionis hora habebant, pro libito contraxerunt
jure suo, dictæque libertatis vigore, adinstar habentis na-
turaliter membra valida ab aliquo accidentali vinculo im-
pedita, quia ruptis, vel solutis vinculis, ambulat, & ope-
ratur ex sua naturali facultate per remotionem obstaculi.
Ex qua ratione inferunt beneficiaristæ, Episcopum, cui a
Sede Apostolica indultum sit conferre beneficia reservata, il-
la conferre jure proprio, & ordinario in vim antiquæ facul-
tatis sibi de jure communi competentis, tanquam per remo-
tionem obstaculi ex indulto causatam, ut per Gregor. &
Adden. *decis. 99. Cavaler. decis. 627. num. 4. & 5. decis. 530.
par. 4. rec. tom. 3. ubi Adden. licet hodie ex nova indultorum
formula dubitetur, jure delegato magis quam ordinario
Episcopum indultarium conferre, ut habetur in sua mate-
ria, sub tit. de benef.*

Sic etiam privilegium, quod alicui conceditur, conti-
nens reversionem ad jus commune, ac restitutionem anti-
quæ facultatis alias competentis, non dicitur odiosum, &
strictum, neque juxta privilegiorum consuetam naturam
regulandum est, sed favorabile, & amplum, quia non pri-
vat, sed restituit legem, nec aliquid de novo concedit, sed
solum tollit impedimentum, Ancharan. *conf. 131. in prin-
cip. dec. 505. num. 10. & 11. p. 1. divers. dec. 4. n. 4. p. 2. rec.*
ubi Concordantes cum similibus.

Inspecta quoque verisimili voluntate Papæ concedentis,
idem omnino dicendum venit, quia cui conceditur plus,
fortius

fortius concessum dicitur , quod est minus , & cui datur facultas vendendi libere perpetuo , multo magis data censetur hypothecandi , pignorandi , seu vendendi ad tempus , & resoluibiliter , Molin. *de primog. lib. 1. cap. 10. nu. 21. de Mar. resol. quotid. 28. num. 15. & 16. lib. 1. Rot. dec. 167. par. 5. rec. & late exornat Salgad. in labyr. credit. part. 2. cap. 17. num. 46. cum seqq. qui eodem tractatu par. 1. cap. 34. num. 21. & 23. pluribus allegatis firmat in specie , assensum simpliciter præstitum venditioni ceteri etiam præstitum omnibus pactis , & conditionibus in ea contentis , præsertim pacto de retrovendendo , quod in eodem contractu , tanquam ejus pars adjicitur .*

Ideoque manifestum errorem dicebam esse regulandi istum casum cum terminis feudorum particularem naturam habentium , a terminis juris communis omnino diversam , quia in eis non attenditur simulatio , neque bonorum separatio , pluraque alia servantur , quæ juri communi repugnant .

Et in omnem eventum , feudilibus etiam terminis attentis , invalidum esse dicebam ipsum pactum de retrovendendo , tanquam ab assensu non munitum , ad effectum ut non afficiat corpus feudi , & servitutem in eo non inducat , itaut venditori contra tertium possessorem , sive in præjudicium acquirentium cum assensu hypothecam , vel aliam actionem super feudo non tribuat , neque ad illud competat actio , & hic vere est sensus feudistarum , secus autem ad effectum personalis obligationis paciscentis , ut venditori teneatur ad quanti interest pactum servari , ut in specie Afflicti. in *Constitut. Constitutionem Divæ memoriæ num. 31. & generaliter plene Hodier. controuv. 26. n. 55. & seqq. Maxime ubi fit in ipsa venditione , cujus pretii pars esse dicitur , ideoque pretium minuit , unde emptor remaneret in lucro contra omnem juris scripti , & naturalis rationem .*

Et licet dicta Afflicti propositio apud Regnicolas non levem patiatur difficultatem , attamen id provenit ex particulari dispositione dictæ Constitutionis , *Constitutionem Divæ memoriæ* , per quam etiam actio ad interesse tolli videtur , vel saltem ita per illos Sapientes intellecta est , ut observat Hodiern. *loc. cit.* ideoque in Urbe , & Curia Romana firmæ stant rationes juris communis , ex quibus Afflicti , & cæteri moventur , non curata dicta lege municipali , quæ suam ditionem non egreditur .

His non obstantibus Judex cogere noluit Ducem ad dictæ promissionis observantiam , alio non ductus motivo , nisi forte illo timoris , quia cum hujusmodi Constitutiones super alienatione jurisdictionalium sint in quadam rigurosa observantia , timuit Judex super eis manus apponere , & canonizare pacta , quæ remote prætenderentur eis adversantia , introducta est tamen causa in Rota , cujus resolutio expectabitur .

In dicta disputatione incidenter etiam actum fuit , an posita invaliditate dicti pacti , illud vitietur , vel potius totus contractus corruat , ac vitiatum remaneat , & in hoc (quicquid sine auctoritate , vel probabili ratione motivet Surd. *decis. 173. nu. 20.*) Rosenthal. *de feud. dicto cap. 9. membr. 1. concl. 34. nu. 12. & seqq.* refert opiniones hincinde , ipse autem articulum decidere negligit , solumque quandam adhibet distinctionem factæ , vel non factæ traditionis , non multum receptam , ideoque veriore omnino dicebam opinionem per peritissimos feudistas Regnicolas magis communiter receptam , ut propter individuum voluntatis , totus contractus corruat , ut in specie firmant Camerarius in *l. Imperialem , pag. 58. in magnis, lit. L. Lanar. consil. 73. num. 5. Frecc. de subfeud. lib. 2. quest. 16. a Pont. de potestat. Proreg. tit. de resur. feudorum , §. 1. n. 6. Camillus de Medicis consil. 56. in fine , Hodiern. ad Surd. d. *decis. 173. nu. 10. Rovit. in pragm. 1. de fide memorialium , num. 45. & alii , quibus magis deferendum est , quam Marcello Mauro Doctori in feudali materia non magnæ existimationis , allegat. 8. num. 22. cum seqq. qui in contrarium allegabatur .**

Omnemque in casu , de quo agitur , difficultatem cessare dicebam propter expressam partium voluntatem , qua accedente , etiam Rosenthal. & cæteri stant pro hac parte , cum totum contrariæ sententiæ fundamentum consistat in voluntate præsumpta non irritandi contractum principalem ob defectum istius pacti accidentalis , quod in præsentis dici non poterat , quia venditor ad venditionem procedere professus est , *salvo dicto pacto , & non alias, aliter, nec alio modo ,* per quam verborum , seu clausularum adjectionem pactum dicitur adjectum tanquam conditio substantialis , cum qua , & non alias contrahere voluit , unde cessat substantia voluntatis , at habemus in fortioribus terminis assensus ,

vel beneplaciti reservati , quod alias de jure non esset necessarium , quia si reservatur simpliciter , ejus omisio non vitiat contractum , sed si reservatur sub dictis clausulis , omnino intervenire debet , quamvis de jure non esset requisitum , quia ejus interventus attenditur tanquam implementum conditionis , sine qua partes noluerunt contrahere , itaut cesset voluntas , Greg. & Adden. *decis. 192. Buratt. & Adden. decis. 110. & 374. Cavaler. decis. 253. & decis. 218. num. 13. & seqq. par. 7. recen. Bonon. primogenituræ 14. Februarii 1656. cor. Bichio decis. 30. num. 5. post colluctationes Bondeni , & in aliis frequenter , multo magis ubi partium voluntas consideratur ad famulandum juris dispositioni , eamque corroborandam .*

ROMANA CASTRI ORCIANI
PRO PRINCIPE BURGHE SIO
CUM ECCLESIA , ET CAPITULO SANCTÆ MARIE IN TRANSTIBERIM .

Casus decisus per Rotam ad favorem Burghesii .

Castri nomine quid veniat , & an sub eo veniant prædia , & bona in Castro existentia ?

Per instrumentum infeudationis an probetur dominium infeudantis ad effectum devolutionis in præjudicium tertii , quem non constat habere causam ab infeudato ?

S U M M A R I U M .

- 1 Instrumentum Investituræ , seu concessionis an probet dominium concedentis ? distinguitur .
- 2 An ad effectum devolutionis sufficiat dictum instrumentum cum adminiculis ? distinguitur .
- 3 Adminicula ut profint , debent subsequi , & non attenduntur præcedentia .
- 4 Feudatarius , vel emphyteuta an ex longa possessione præscribat ?
- 5 Concessio ad tertiam generationem non præsumitur excedere 100. annos .
- 6 Aliud est Castrum , ut quid universale , aliud sunt prædia , & bona particularia in eo existentia .

D I S C . L X X .

Offidens Princeps Burghesius Castrum Orciani ex venditione sibi facta per Hospitale Sancti Spiritus , vel alios ab isto causam habentes , per Capitulum , & Canonicos Ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Transtiberim (suscitata antiqua lite usque ab anno 1571. contra dictum Hospitale aliofque tunc temporis possessores pendente in Rota) pulsatus fuit , sed opposita exceptione rei judicatæ , eam obitare censuit Rota 7. Februarii 1661. coram Albergato , super judicio particulari moto super vindicatione prædiorum , & bonorum intra dicti Castri fines existentium , non autem super judicio universali ad ipsum Castrum in genere , super quo judicatum non esse dictum fuit , unde , assumpta coram eodem Albergato disputatione super hoc judicio universali , datoque dubio , *An constaret de dominio dictæ Ecclesiæ super Castro , ejusque territorio intra fines investituræ anni 1286.*

Dicebatur pro Capitulo , & Ecclesia de dicto dominio constare ex investitura de dicto anno 1286. facta Andreæ , & Joanni fratribus de Pierleonis ad tertiam generationem , ipsa acquirentium computata , nempe *pro filiis , & nepotibus , & agnoscendo regulam text. in l. ad probationem , ubi DD. C. locati , præsertim Bart. ubi de materia nu. 23. ut scilicet solum concessionis instrumentum non probet dominium concedentis , maxime in præjudicium tertii , quem non constat habere causam ab eo , cui concessio facta est , Afflicti. decis. 14. nu. 8. Capyc. Latr. consult. 113. n. 1. Cavaler. decis. 269. n. 1. Duran. decis. 431. num. 9. decis. 651. n. 3. par. 3. rec. Mediol. præsentis devolutionis 4. Julii 1655. & 3. Junii 1658. cor. Meltio , & in aliis deductis per addit. ad dec. 131. nu. 45. & seqq. par. 8. rec. quod secus est respectu accipientis investituram , per quam agnoscere dicitur investimentum in Dominium , etiam si de re ipsius recipientis facta esset , ex deductis in Massanen. Castrorum , hoc eod. tit. & firmavit Rot. *decis. 165. & 175. par. 10. rec. & in Mantuana Bonorum 16. Maji 1654. & 28. Januarii 1656. cor. Cerro , conabantur pro Capitulo Scribentes deducere adminicula , quibus concurrentibus receptam dicebant conclusionem , ut investitura probet dominium etiam in tertii præjudicium , ut in eisdem supra allega**

allegatis auctoritatibus, & decisionibus, præsertim in dictis Mantuan. coram Cerro, Buratt. & Adden. *decis. 602. decis. 164. par. 6. recent.*, & in aliis.

Pro adminiculis deducebantur primo altera concessio facta de anno 1141. Petro de Pierleonibus, secundo instrumenta acquisitionum aliquorum bonorum de annis 1110. & 1138. tertio pactum in dicta ultima investitura ann. 1286. solvendi libras mille pro canonibus decursis, & quarto Bullæ Calisti II. Benedicti XII. & Calisti III. enunciantes dictum Castrum esse de pertinentiis dictæ Ecclesiæ.

E converso pro Burghesio dicebatur, dictas Bullas, & antiquas Scripturas non esse in forma probanti, unde propterea ex facto tollebatur difficultas, verum ubi etiam iste defectus cessaret, adhuc tamen adminicula non videbantur talia, quæ sufficerent, Rota enim antiqua apud Caputaquen. *decis. 280. par. 1. canonizata apud Millin. decis. 11. num. 8. & 9.* & in aliis, ad effectum devolutionis, exactam, & concludentem probationem postulantis, tenuit instrumentum concessionis cum adminiculis non sufficere contra tertium, Rota vero moderna *decis. 290. nu. 6. par. 1. rec. canonizata decis. 164. num. 13. & seqq. par. 6. 613. num. 14. par. 5. 297. num. 11. in fin. par. 8. Vercellen. seu Casalen. bonorum 10. Maji 1658. cor. Bevilaqua, & in aliis per Adden. ad d. decis. 131. par. 3. n. 50. cum seqq.* istum rigorem temperando, distinctionem adhibuit, quod aut adminicula sunt talia, quod omni contraria suspicione, vel possibilitate cessante, indubitate convincant, bona non potuisse aliunde in possessorem devenire, quam a concedente, vel ab habentibus causam ab eo, & tunc concessio cum adminiculis sufficiat, aut de hoc non constat, & procedat *decis. Caputaquen.*

Unde cum in casu præsentis nulla concurrerent hujusmodi adminicula respectu Hospitalis, vel aliorum rei conventi auctorum id convincentia, actor dencere dicebatur in salutari, dicta enim adminicula omnia percutiunt tempus præcedens, non autem subsequens, quale percutere debent, ita ut dictæ concessionis effectuationem, & a concessionariis transitum arguant, & in quibus terminis adminiculorum subsequentium loquuntur *d. decis. Buratt. 602. decis. 164. par. 6. recent. Millin. decis. 374. Sabinen. tenetæ coram Litta post March. par. 1. fol. 1079.* quæ post pro Capitulo deducebantur, accedente præsertim lapsu annorum 353. a tempore ultimæ investituræ usque ad annum 1639. quando impetrata fuit commissio super hoc iudicio universali, unde aderat lapsus trium sæculorum, & ultra, cujus vigore possessor allegare potest quemcumque titulum de mundo meliorem, & sibi bene vitium, cum id solum spatium unius sæculi concedat, ex supra deductis in Pisaren. *Morand. & in aliis, hoc tit.* Nil obitante, quod durante investitura, feudatarius, vel emphyteuta nunquam præscribat, ex collectis per Rosenthal. *cap. 9. membr. 2. conclus. 97.* cum aliis in eadem Pisaren. tum quia id procedit cum ipso feudatario, vel emphyteuta, vel eum representantibus, non cum tertio allegante titulum independentem, Fulgiu. *de emphyt. tit. de solut. canon. quæ est. 9. num. 4. & seq. ubi Concord.* Tum etiam quia concessio ad tertiam generationem non præsumitur, quod excedat spatium 100. annorum, nisi probetur, quia filii non præsumuntur, nisi probentur, ut in specialibus terminis emphyteuticis habetur in Romana domorum 15. Decembris 1649. coram Bichio, unde deducto etiam dicto spatio annor. 100. adhuc remanet illud 253. quod hominum memoriam absque dubio excedit.

Neque ex hoc tempore subducendum esse dicebam tempus litis originarie motæ de anno 1571. quia aliud est Castrum in universum consideratum, ut corpus universale, continens sub se universum territorium tanquam jus terrendi, aliud vero sunt bona, & prædia particularia intra ejusdem Castri fines existentia, jure privati dominii possessa, Larath. *theatr. feud. tom. 1. par. 3. dilucid. 24. nu. 4. & seqq. Rosenthal. de feud. cap. 12. concl. 15. Duran. decis. 28. Buratt. decis. 276. & 426.* ac alii plenius congesti in Massanen. Castrorum, & in Tiburtina Castrorum, *hoc eod. tit.* Lis autem prædicta fuit super bonis particularibus, eorumque particulari iudicio, ut explicite firmatur in dicta hujus causæ *decis. 7. Februarii 1661. cor. Albergato, de stylo præsupponenda, quod neque posse negari per Capitulum dicebatur, ne alias sibi obitet res judicata in dicta decisione firmata, unde ad hoc adducebam dilemma: Aut in dicta antiqua lite actum fuit de hoc iudicio universali, aut non; Si fuit actum, obitat res judicata, si non fuit actum, ergo non adest lis, cujus tempus sit subducendum, & nihilominus dicto etiam tempore subducto, remanent a tempore dictæ concessionis ann. 285. & si primum centesimum durantis concessionis*

juxta legalem præsumptionem deducere volumus, adhuc remanent anni 185. Si enim antiquas concessionem, vel bullarum enunciativas, & chronicarum traditiones plurius sæculorum metas excedentes attendere deberemus ad sufficientem dominii probationem de præsentis, & ad effectum rei vindicationis, esset intervertere totum mundum, multaque dominia, & jura revolvi possent.

Et juxta præmissa prodiit resolutio sub die 1. Mart. 1662. coram eodem Albergato confirmata 25. Julii 1663. 9. Junii 1664. & 23. Januarii 1668. ut constat ex decisionibus desuper editis, & resolutio ex præmissis videtur iusta, & fundata, quia si hujusmodi antiqua documenta, non probata eorum subsequenti effectuatione, & observantia continuata de tempore moderno sufficerent, omnia dominia essent incerta, totusque mundus litibus involveretur.

ANNOT. AD DISC. LXX.

Super ista causa videantur ea, quæ occasione aliarum disputationum in eadem causa habentur infra *disc. 133.*

R O M A N A

S E U, &c.

R E F U T A T I O N I S.

Discursus pro directione.

An, & quando feudatarius refutare possit feudum invito Domino, qui teneatur refutationem accipere, ac feudatarium liberare necne?

S U M M A R I U M.

- 1 **C** Asus controversiæ.
- 2 De opinione, quod feudatarius non possit refutare feudum invito Domino, & de ratione.
- 3 De contraria opinione affirmativa ut possit.
- 4 Et de rationibus hujus opinionis affirmativæ.
- 5 De consuetudinibus feudaliis, earumque origine.
- 6 De legibus Longobardorum.
- 7 De tertia opinione distinguente.
- 8 Quomodo questio decidenda sit.

D I S C. LXXI.

Cum ad quendam effectum aliud non judicaretur subesse congruum, & opportunum remedium, nisi ut quidam, qui investituram feudalem ab alio receperat, illi renunciaret, excitata fuit difficultas, an id sequi, & praticari posset invito eo, qui illam concesserat, unde propterea mihi injuncto onere efformandi desuper discursum pro directione, & ad effectum deliberandi quid expediret.

Dicebam in hoc puncto plures haberi diversas opiniones diligenter recensitas per doctum, & elaboratum feudistam Rosenthal. *cap. 9. membr. 1. concl. 50.* Aliqui enim parificantes feudum, & emphyteusim, atque hujusmodi terminis promiscue utentes, juxta regulas generales juris communis, negativam simpliciter tenent ex ea ratione, quod agatur de contractu nominato ex utraque parte irrevocabili, ac pœnitentiam excludente, ut præ cæteris Alex. *in l. si quis vi, §. fin. ff. de acquir. possess. num. 14. Pinell. in l. 1. de bon. matern. par. 2. n. 72. vers. quæ renunciatio, fol. 63. colum. 2. in meis,* cum quo simpliciter pertransit Suarez. *inter commun. opin. divers. tom. 3. verb. feudum, n. 100.* & hanc opinionem ex jam dicta ratione sibi placere dicit Clar. *§. feudum, q. 34 n. 1.* sequuntur alii relati per Rosenthal. *ubi supra.*

Alii vero materiam feudalem magis callentes, atque cum peculiaribus terminis consuetudinum feudalium, seu juris feudorum procedentes, simpliciter tenent affirmativam, per claram dispositionem tex. *in cap. unico, de Vassallo, qui contra Constitutionem Lotarii, ibi, quia Vassallus etiam sine Domini voluntate recte feudum refutare potest,* per quem textum ita ibidem, & alibi tenent magis communiter feudistæ plene collecti per Rosenthal. *d. concl. 50. in gloss. lit. D. & concl. 51. in gloss. ad num. 6. lit. C.* quamvis ipse videatur sentire contrarium *concl. 50. num. 7. & seq. & in gloss. lit. E.*

Idque non ratione pœnitentiæ, ut aliqui male putarunt, incassum proinde laborantes super puncto, an feudum contineret contractum nominatum, vel innominatum, quia ubi etiam esset innominatus (cujus contrarium est verius) adhuc post sequentem feudi receptionem, & re non integra cessat pœnitentia, quæ si intraret, deberet esse ex parte utriusque, & tamen certum est eam Domino denegari, unde propterea hæc ratio inepta remanet.

Aff-

5 Assignant alii, præsertim Rosenth. ubi supra, qui alios refert, rationem obligationis causativæ cessantis dimissa re, ob quam illa contracta est, verum neque hæc ratio videtur tuta, quoniam ex collectis per Amat. *resol. 21.* ac frequenter deductis in proposito obligationis causativæ, seu occasionalis *sub tit. de Regal. ad materiam officiorum*, ac etiam sub aliis *de emptione & venditione*, & *de credito*, dicta regula procedit, quatenus casu, vel facto tertii, seu de superioris licentia quis desinat possidere, non autem si dolo, seu alias ex facto voluntario, quod habemus frequens in materia obligationis solvendi pensiones reservatas super Episcopatibus, aliisque Beneficiis.

Quare alia non videtur assignabilis ratio, nisi ea, quod ita leges feudales disponant, ad regulam text. *in l. non omnium, ff. de legibus*, quam ponderat Rosenth. *d. cap. 50. n. 11.* præsertim quia in effectu istæ non sunt leges ab aliquo legislatore cum matura, prudenti, & rationabili præordinatione conditæ, sed in origine sunt consuetudines paulatim ex illorum barbarorum sæculorum usu, & moribus introductæ per Gherardum, & Ubertum in scripturam collectæ, & pro legibus ex solo usu receptæ, quarum neque certa origo, neque certa ratio de facili assignari potest, & probabilis originem habent a legibus Longobardorum, quas irrationabiles, & asinas dicunt Bald. Oddofred. Bartholomæus de Capua, & cæteri relati per Maxill. in proœmio ad consuetudines Bari, & Annichin. *de prævent. cap. 1. q. 3. n. 105.* & *seqq.* ubi refert Rendell. eorum acerrimum defensorem.

7 Tertia est opinio distinguens ex glos. *in cap. finali, de Capitaneo, qui Curiam vendidit*, an scilicet feudum datum sit necne sub certo servitio, & an istud consistat in dando, vel in faciendo, sive an ultra juramentum fidelitatis, aliud juramentum, seu formalis stipulatio super servitii præstatione intercedat, sive an sit feudum ligium, quod plerique putant generaliter esse illud Ecclesiæ, quod præsertim a Papa accipitur, ut de hujusmodi distinctionibus patet ex Bart. *in l. is cum quo, ff. de aqua pluvia arcenda*, qui cum prima distinctione servitii certi, vel incerti procedere videtur, Imola, qui inter Canonistas omnium latius materiam tractare, ac distinctiones ponderare videtur *in c. quæ Ecclesiarum, n. 17. de Constit.* cum aliis collectis per Rosenth. ubi supra, *concl. 50.* & 51. ex quibus patet constituendam esse regulam affirmativam juxta secundam opinionem, ob nimis claram, & expressam dispositionem textus literalis, distinctiones vero attendendas esse pro limitationibus, juxta singulorum casuum particulares circumstantias, potissime vero regionis mores, & praxim.

8 In hac opinionum varietate non de facili conceditur maturum judicium pro veritate efformare, cum desuper non habeantur decisiones, seu res judicatæ magnorum Tribunalium, quæ in ambiguis quæstionibus magnum lumen præbuerunt, ob articuli nimiam infrequentiam, itaut moderis præsertim temporibus ubique, præcipue vero in nostra Italia ista quæstio a foro exulasse videatur, cura omnes controversiæ sint in casu converso, in quo Dominus, invito feudatario, de feudi caducitate, vel devolutione contendat, & merito, quia feuda ad quantumcumque servitium obligantia semper tribuunt utilitatem, & honorificentiam, quæ oneribus præponderent, itaut magis expediat habere quam non. Creditur autem antiquitus hujusmodi quæstionem fuisse frequentem, quando ob magnas factionarias divisiones, præcipuus unius Principis, vel Domini nervus consistebat in clientela, & devotione, quam potius, quam pecuniam, & utilitatem bursalem habere expediebat, unde propterea idem text. *in cap. 1. de vassallo, qui contra Constitutionem Lotarii*, ex quo resultat feudatarii libertas juxta secundam opinionem ut supra, ita liberantem obligat ad non offendendum.

Quare constituendo regulam juxta secundam opinionem, ejusque limitationes juxta distinctiones, de quibus in tertia opinione, quæstio videtur potius facti quam juris, uniformem generalem decisionem non recipiens, sed decidenda juxta singulorum casuum particulares circumstantias, an scilicet adsit Domini interesse, vel præjudicium, quia si nihil ejus interest talem resutationem fieri, quia idem feudum alteri æque idoneo, sub eodem, ac forte majori servitio concedi potest, tunc ex æquitate admittenda videtur regula juxta secundam opinionem, secus autem e converso.

Licet enim juxta aliquorum sententiam feuda Ecclesiæ, provenientia præsertim a Papa, dicantur ligia, & in eis non intret dicta regula, potissime quia non improbabili ter dici potest, Ecclesiam non subjacere præcise observantiæ *Card. de Luca, lib. 1.*

consuetudinum feudalium, ex alibi deductis *hoc eod. tit. præsertim in Massanen. Castrorum* in articulo capacitatis Clericorum, attamen eadem Ecclesia tanquam mater, & cultrix æquitatis, quam lex canonica, magis quam civilis, & feudalis profiteretur, ex quadam vi directiva potius quam coactiva tenetur ad observantiam illius æquitatis, quam lex feudalis juxta secundam opinionem, cessante præjudicio, induxit, ut eadem distinctione retenta, Rosenth. *d. concl. 50. n. 6.* ubi etiam de feudo Ecclesiæ, qua theorica constituta, dixi reflectendum esse ad facti circumstantias ob applicationem cum totum dictum esset in forma discursiva pro directione.

ANNOTAT. AD DISC. LXXI.

Nimium rarus est iste casus, ac forte singularis in feudis veris, & nobilibus, juxta hodiernam praxim sæpius enunciata, bene tamen super hoc in praxi disputari solet in terminis emphyteuticis, juxta casum, de quo in sua materia *sub tit. de emphyt. disc. 38.* & *in annot. ad illum.*

In istis autem terminis feudalibus pro opinione negativa, quod scilicet non posset feudatarius, invito Domino, repudiare feudum, congruunt a simili, quæ habemus in Episcopatibus, & Archiepiscopatibus, quod licet importent qualificatum beneficium, cum utilitate, & præmientia, attamen non est in arbitrio Episcopi dimittere Episcopatum, nisi accedat voluntas Papæ, qui illum solvere velit ab eo vinculo, idque concedi non solet, nisi ex justa causa formiter discussa, & examinata in Sac. Congregatione Consistoriali, istaque paritas est adaptabilis.

TUSCULANA BONORUM VACANTIUM

AD PETITIONEM

PRINCIPIS BURGHEII.

Discursus pro veritate in abstracto.

Barones, Feudatarii, vel Domini inferiores Principem recognoscentes an habeant Fiscum, & jura Fisci, & præsertim successionem in bonis vacantibus, & an bona emphyteutica, vel locata in perpetuum veniant sub hac successione bonorum vacantium?

SUMMARIUM.

- 1 **A**N in bonis vacantibus succedat fiscus Principis supremi, vel fiscus Baronis, seu Domini inferioris?
- 2 *Opinio Baroni favorabilis.*
- 3 *Contraria nisi constet de concessione regalium.*
- 4 *Hæc secunda dicitur verior, ubi de dicta concessione non constat.*
- 5 *Quid in dominis possidentibus castra non in feudum, sed in allodium?*
- 6 *Quod sit deferendum observantiæ, quæ in Statu Ecclesiastico videtur istis Dominis favorabilis.*
- 7 *Quod Fiscus hujusmodi dominorum capiat bona sub confiscatione cadentia ex delicto.*
- 8 *Barones, & feudatarii an habeant Fiscum?*
- 9 *Bona emphyteutica, vel concessa ad livellum, vel perpetuam locationem, an in defectum hæredis spectent ad Fiscum tanquam bona vacantia, vel potius devolvantur ad Dominum directum?*
- 10 *Quid de confiscatione per delictum, an capiat hæc bona?*

DISC. LXXII.

IN ea quæstione, an Barones, & Domini sub alicujus Principis alto dominio, & superioritate jurisdictionem cum mero, & mixto imperio in aliquo castro, vel loco habentes, succedant in bonis vacantibus decedentium absque hærede, ex dispositione text. *in l. 1. §. Divus Pius, ff. de jure fisci, l. 1. leg. vacantia, & l. si vacantia, C. de bonis vacantibus, lib. 10.*

Doctores varie loquuti sunt juxta varietatem regionum, in quibus ipsi versabantur, itaut quantum videre licuit, articulus adhuc remaneat indigestus, & sub aliqua confusione.

Affirmativam enim pro Barone, seu Domino simpliciter tenent Bald. *in l. 1. Cod. de hæred. decur. n. 4.* qui loquitur, de nobilibus, qui habent Dominos suos, sed melius loquentes de Baronibus nostri temporis ad exclusionem fisci, seu Principis, Jo. de Platea *in l. Cornicularii, C. de apparitor. Praefect. prætor. lib. 12. nu. 3. circa finem, vers. sed quæro,* utrum idem esset in Baronibus nostri temporis, & ibid.

M

Jacob.

Jacob. Rebuff. circa finem, *versic. contrarium tenent*, cum quibus pertranseunt Bertrand. *conf. 276. nu. 17. in fin. vol. 3.* Boer. *decis. 50. num. 14. in fin.* Borell. *de præstantia Regis Catholici, cap. 14. num. 7.*

3 Negativam, nisi tali Baroni, vel Domino concessa essent etiam regalia, clare tenent Bart. Angel. & Bald. *in l. 1. Cod. de bonis vacant. lib. 10.* qui licet loquantur de Civitate, attamen ratio est eadem, & cum eadem distinctione procedunt Alexand. *consil. 31. num. 4. vol. 1.* Nicol. de Ubald. *in tract. de success. ab intest. par. 5. & ultima, num. 3.* Jacobin. *investit. feudal. gloss. cum mero, & mixto imperio, n. 17.* Boss. *in prax. crim. tract. de regaliis, num. 15.* Bovadill. *tom. 1. politicor. lib. 2. cap. 16. num. 216.* Ripoll. *de regal. c. 9. n. 40.* Amaya *in leg. 1. num. 36.* Cod. *de bonis vacant, lib. 10.* Capoblanc. *de Baron. pragmat. 8. prima parte n. 243.* Franch. *decis. 124.* Capyc. *invest. feudal. verbo cum bonis vacantibus, Balzaran. in cap. 1. que sint regalia, num. 2.* Sola *ad constit. Sabaud. verb. Reipublice. p. 2. gloss. 7. num. 5.* Rosenth. *de feud. c. 5. conclus. 52. num. 1.* Tiraquell. *in tract. le mort. saint. le vis. par. 2. declarat. 15. num. 11.* Mastrill. *de Magistr. lib. 3. cap. 10. nu. 368.* Freccia *de subfeudis, lib. 2. auctor. 14. fol. 210. in meis primæ impressionis, & cæteri magis communiter, quibus annecti potest Peregr. de jure fisci, lib. 4. tit. 3. dum loquitur suppositivè de pertinentia istorum bonorum ad fiscum Principis.*

4 Et hæc secunda opinio verissima videtur, ac omnino recipienda, quia *tex. in cap. 1. que sint Regalia*, expresse collocat istud jus inter regalia, ideoque competere non potest, nisi ea habenti ex privilegio, vel legitima consuetudine, & juxta hunc sensum intelligendi sunt Bald. Platea, Rebuff. & cæteri pro prima opinione allegati, quod scilicet agatur de Baronibus, & feudatariis, quibus etiam regalia concessa sint, vel quod ea ex legitima consuetudine præscripserint, ut respectu regalium minorum, & quæ non sunt necessario annexa dignitati Principatus, communis est formula concessionum in Germania, & consuetudo in Gallia, idcirco non mirum si Galli, & plures Germani priorem sententiam teneant, alias enim concessa simplici jurisdictione cum mero, & mixto imperio, hoc jus non venit, quia non est effectus jurisdictionis, sed Principatus, & regalium.

Quodque præsertim Joannes de Platea, & Jacob. Rebuff. a quibus cæteri derivant, intelligant loqui de Baronibus habentibus omnimodum imperium etiam cum regalibus, liquet ex eorum modo loquendi, dum assignantes sui dicti rationem dicunt, quia hodie scissum est Imperium, sive quia in Gallia inferiores Domini de consuetudine id obtinent, ut refert Tiraq. *loc. cit. nu. 12.* Et de feudatariis habentibus plenum imperium cum jure Principatus, itaut tantum possit iste in suo dominio, quantum Imperator in Imperio, loquitur Roland. *conf. 1. & conf. 91. utrobique n. 16. & 17. vol. 2. & cæteri, qui possunt adduci.*

5 Recte procedunt hæc in illis Baronibus, & Dominis, qui oppida, & loca obtinent in feudum, vel allodium ex Principis concessione, vel investitura, ex cujus tenore affirmativa, vel negativa concessionis regaliarum desumi valeat, quia cognito facto, plana exinde remanet cognitio juris, cujus dispositio in dicta distinctione consistere videtur.

Sed punctus difficultatis est, quid dicendum sit de illis Baronibus, & Dominis, qui absque aliqua investitura ab antiquissimo tempore, ex jure suorum majorum, vel auctorum a quibus emerunt, possident oppida, & castra cum mero, & mixto imperio, tanquam allodialia liberæ dispositionis, & ad quoscumque extraneos transmissibilia, ut sunt frequentius Barones, & Domicelli Status Ecclesiastici, qui nullam habent investituram, nec aliquod præstant servitium, vel fidelitatis juramentum, unde potius allodialia, quam feudalia dicenda sunt, ut constat ex deductis *decis. 93. num. 29. cum seqq. p. 5. rec.*

Et licet large, & improprie dicantur feuda a Papæ concessione originem habentia, ex copiose deductis per Spadam *conf. 1. vol. 1.* attamen hæc dicitur quedam remota, & impropria feudalitas, ad solum effectum removendi veram, & omnimodam allodialitatem, per quam alius Superior agnosci non dicitur, nisi Deus, proindeque firmandi altum dominium, & Principatum, ac supremam potestatem Papæ, præsertim circa regalia majora, quæ per necesse annexa sunt Principatui, seu Coronæ, a qua divelli non possunt, & in his terminis, atque ad hunc effectum loquitur Spada *loc. cit.* quod non tollit in reliquis allodialitatem cum plenitudine, nedum jurisdic-

nis, sed etiam imperii, ita subordinati, sub quo non implicat venire hujusmodi regalia minora, quæ etiam Baronibus, & feudatariis subordinatis, ac inferioris ordinis concedi solent, ut constat apud Franch. & Capyc. *loc. cit.* sive penes eos esse ex consuetudine, de qua Tiraq. Rosenth. & cæteri.

In his autem terminis deferendum videtur observantia, seu consuetudini tanquam interpreti, an scilicet sub hoc imperio, seu dominio, quod de utraque feudi, & allodii qualitate respectivè, ut supra, participat, veniant vel ne hujusmodi regalia minora? & pro affirmativa consuetudinis respondendum videtur, tum ex traditione Bald. *in l. 1. Cod. de hered. decur. nu. 4.* qui tanquam Doctor versatus in Statu Ecclesiastico, ubi frequens est hujusmodi Domicellorum, & Baronum species (sed suo tempore frequentior) ita loquutus est ex more Principatus, seu regionis, eodem modo, quo Joannes de Platea, Jacobus Rebuff. & alii, de quibus supra loquuti sunt.

Tum etiam quia videmus similia regalia minora ab istis Baronibus, seu Domicellis possideri, ut præsertim est illud confiscationis bonorum in ejus territorio existentium ex delicto, alibi quam in suo loco, ac etiam per non subditum commissio, solum ex regula, quod quilibet fiscus capit bona sui territorii, ut in specie hujusmodi Domicellorum constat apud Merlin. *decis. 125. alias 449. p. 5. rec.* hæc enim species confiscationis dici non potest fructus, seu effectus jurisdictionis, prout sunt mulctæ, & pœnæ, quæ ab ejus curia indicuntur subditis, sed est effectus domini territorii, in quo sunt bona, Peregr. *de jure fisci, lib. 1. tit. 2. num. 83.* Spada *conf. 26. num. 2. & seqq. lib. 1.* ubi quod confiscatio est de primo gradu meri imperii, ibique plures cumulantur, & succellive jus regalium non competens, nisi habentibus fiscum, unde dato fisco veniunt omnia hujusmodi, quia feudatarii, & Barones illorum locorum, in quibus hujusmodi regalia spectant ad solum Principem, ut est in Regno Neapolis, & in plerisque Hispaniæ partibus, non habent fiscum, neque jura fisci, sed solum quandam Promotorem Fiscalem, seu Coadjutorem Curix pro inquirendis delictis, & defendendis juribus Curix, Ann. *singular. 220.* Borell. *de præstant. Reg. d. cap. 14. num. 6. & 7. a Pont. de potest. Proreg. tit. 1. §. 4. num. 60. cum seqq. & cæteri Regnicolæ communiter, quia in praxi est receptissimum.*

Et sic totus punctus est in jure habendi fiscum, quem si de facto hujusmodi Barones, & Domicelli habent, consecutive veniunt hujusmodi jura ad fiscum spectantia, quia in hac circumstantia hujusmodi pertinentiam constituunt, Bart. Bald. & Ang. *in d. l. 1. C. de bon. vacant. l. 10. & cæteri apud Decian. conf. 35. num. 64. vol. 2.*

His ita firmatis, quoad articulum in genere, quoties etiam his non obstantibus contra Barones, & Domicellos aliqua subesset difficultas respectu bonorum indifferentium, adhuc tamen illa penitus cessat respectu illorum bonorum, quæ sunt de pertinentiis feudi, seu castri, & quæ per ipsos Barones tanquam dominos directos in emphyteusim, vel ad perpetuam locationem eorum vassallis, vel aliis concessa sunt, sive sint alias redditicia, ut punctualiter Frecc. *de subfeud. dict. auctor. 14. versic. in bonis feudo reddititiis*, quem refert, & sequitur Rovit. *super pragmat. 16. de Baron. num. 7. in fine*, & firmant Bellamer. *conf. 23. sub n. 2. cum seqq.* Mastrill. *de Magistr. d. l. 3. cap. 10. n. 370.* ubi allegat Bellug. *de specul. Princip. & alios*, ac videtur fundatum in ratione concludenti, quod scilicet hujusmodi fiscalis successio non datur, nisi in bonis omnino vacantibus, nullum legitimum Dominum, & successorem habentibus, itaut fiscus postponatur Collegiis, & aliis, de quibus late in proposito agit Borell. *in d. tract. de præstant. Regis cap. 14.* ideoque talia dici non possunt hæc bona, quæ per reversionem ad suam causam ex defectu personæ, & ob consolidationem cum directo dominio, habent legitimum dominum.

Et quamvis Clarus *in §. emphyteusis, q. 29. Surd. Farinac. 10* & cæteri collecti a Fulgin. *de emphyt. tit. de success. q. 4.* verius probent, in bonis etiam emphyteuticis transitoriis ad hæredes extraneos succedere fiscum, multo magis in istis solum censualibus, & reddititiis, attamen agunt de successione anomola, resultantem a confiscatione ob delictum, in qua necessarium non est illud requisitum, ut bona omnino careant legitimo Domino, & sic ratio est diversa, præsertim dum habemus speciales auctoritates, de quibus supra, & ex his concludendo dicebam absque dubio spectare ad Principem Burghesium successionem in illis bonis

bonis vacantibus, quæ essent sub ejus directo dominio, & sic emphyteutica, vel saltem reddititia, & de pertinentiis ejus castri, quamvis alias in bonis liberis, & indifferentibus eadere posset difficultas, non tamen hic discursus deductus fuit ad praxim, quia subsequens detecta dispositio inter vivos facta per defunctum de bonis, de quibus agebatur, subtulit occasionem disputandi.

ANNOT. AD DISC. LXXII.

DE ista Regalia bonorum vacantium latius agitur in sua sede *sub tit. de Regal. disc. 149.* ubi occasione agendi de articulo, an fiscus Principis sæcularis succedat in bonis vacantibus per mortem Clerici, quamvis firmetur opinio negativa, quodque potius succedat Ecclesia, admittitur tamen eadem distinctio, de qua in præfenti discursu, inter bona libera, & illa, quæ sint de directo dominio ejusdem Domini sæcularis, atque videtur distinctio vera.

Et de hac specie Baronum, & Domicellorum habentium dominium totius Territorii, non in sola ratione territoriali, & Baronali, sed in dominio utilitario, habetur pluries supra, & præsertim in *Annot. ad disc. 2. & 47.* ac etiam infra in Romana Concurfus *disc. 117.* ubi allegantur alia loca, in quibus de hoc agitur.

ROMANA BULLÆ BARONUM.

Discursus informativus ad petitionem infra scripti qualificati J. C.

De Bulla Baronum, ejusque dispositione super derogationibus fideicommissorum, pætorum, & investiturarum, quibus non obstantibus Congregatio Baronum etiam nuncupata, procedit ad venditionem bonorum ad instantiam creditorum.

In quibus casibus, & respectu locis, personis, debitis, ac bonis dicta Bulla locum habeat, de ejus rationibus, & an dicenda veniat rationalis, & favorabilis, vel potius exorbitans, & odiosa, & de ejus moderatione per Constitutionem Urbani VIII. cum aliis ad ejus materiam, & praxim.

SUMMARIUM.

- 1 **O**ccasio scribendi.
- 2 Enarratur dispositio Bullæ Baronum.
- 3 De Congregatione Baronum, ejusque praxi in venditione bonorum.
- 4 Quomodo solvatur pretium creditoribus.
- 5 Cedula bancaria præstanda non est per ipsum creditorem, qui emat bona.
- 6 Emptor redditur tutus ab omnibus hypothecis, & molestiis.
- 7 An Bulla Baronum tollat dominium directum præsertim Ecclesiarum.
- 8 Quas species fideicommissi, vel vinculorum tollat.
- 9 Ad impediendam venditionem licet imponere census, vel erigere montem.
- 10 Creditores censuarii etiam invitati debent recipere sortem, quamvis debitor non declaret velle extinguere.
- 11 An Congregatio cognoscat de validitate, & subsistentia mandatorum, & crediti?
- 12 Quomodo in publicis contradictoriis Advocati Urbis orent.
- 13 Quando executor cognoscere debeat, & possit de validitate, & justitia.
- 14 De Bulla Archivi moderatoria Bullæ Baronum.
- 15 An stante hac Bulla sufficiat sola scientia fideicommissi, quamvis forma archiviationis non sit servata?
- 16 Enumerantur casus, quos Bulla capit, scilicet etiam pro debitis contractis ante illam, & tam pro fideicommissis ascendentiis, quam transversalium, ac afficit etiam pupillos, minores, & privilegiatos.
- 17 An procedat in debitis contractis post cessatam Baroniam?
- 18 Quid in bonis obventis post cessatam Baroniam.
- 19 Quid in debitis contractis antequam esset Baro.
- 20 An quilibet possessio bonorum jurisdictionalium sufficiat?
- 21 Quid pro debitis ex causa fidejussionis.

Card. de Luca, Lib. I.

- 22 An habeat locum super censibus, locis montium, ac juribus, & actionibus?
- 23 De contributione inter possessores plurium fideicommissorum, & primogenitorum successores pro debitis, vel alienationibus possessoris.
- 24 An habeat locum in Baronibus Status Ecclesiastici mediati?
- 25 Et quid in illis Status Urbini post devolutionem.
- 26 An Bulla operetur ut nunc, vel ut tunc, & an tribuat jus creditoribus super bonis, antequam Congregatio vendat, & de concursu inter ipsos creditores?
- 27 Si pecunia soluta evincatur ab anterioribus, an census reviviscant?
- 28 An Bulla sit favorabilis, vel odiosa, datur distinctio.
- 29 Pro quibus debitis illa debeat præstari.
- 30 De fraudibus, & collusionibus, quæ committi solent cum praxi hujus Bullæ.
- 31 Procedit Congregatio summarie, & sine figura judicii.
- 32 Defenditur quod juste gravat creditores ad recipiendam pecuniam vinculatam, & de ratione, & quando id admittendum non sit.

DISC. LXXIII.

CUM Gaspar de Sobremonte Hispanus, Consiliarius Regalis Consilii Regnorum Castellæ, & Legionis, ac Visitor, Viceprotonotarius, & Locumtenens Regiæ Cameræ Summarie in Regno Neapolitano, in Urbe moraretur, gerendo vices, sive supplendo partes Oratoris Regis Catholici apud Pontificem Alexandrum VII. audita casualiter, me præfente, ac satis familiariter cum eo tractante dispositione, ac praxi Bullæ Baronum, aliquod scandalum concepisse videretur, quasi quod esset lex irrationabilis, nimiumque exorbitans; Ego autem replicassem, quod bene, omnibus perpensis, ista opinio, quæ generaliter apud non informatos viget, aliquam contineret fallaciam; idcirco instanter me requisivit, ut deluper Eum informarem; quare edidi discursum informativum, ut sequitur, absque tamen illis auctoritatibus, vel decisionibus, quæ memoriæ causa habentur adnotatæ in glossis marginalibus.

Clemens VIII. alias Hippolytus Aldobrandinus, magni J.C. Silvestri filius, in eadem legali facultate patre non inferior, longo tempore versatus in munere Advocati, postmodum autem Rotæ Auditoris, ut ostendunt plures ejus decisiones in voluminibus diversorum impressæ, in Nunciaturis etiam Poloniæ, & Hispaniarum, ac postea Cardinalis, in omnibus fere Curiz Congregationibus, & gravioribus negotiis versatissimus, ad Pontificatum assumptus, auditis mercatorum, aliorumque negotiantium, ac privatorum clamoribus adversus Barones, & Domicellos Urbis, & Status Ecclesiastici, quibus, ob reverentiam, merces, & bona pecunia credita, negari non possunt, quod non de facili eorum debita solverent, atque ut plurimum ob eorundem Baronum mortem, credita redderentur inexigibilia, stante quod filii, vel alii successores sub fideicommissorum, vel investiturarum clypeo defuncti hæreditatem repudiantes, castra, palatia, & alia bona jure proprio possidere profitebantur; idcirco de ann. 1596. Pontificatus quinto, Constitutionem edidit impressam in moderno Bullario inter ejus Constitutiones 41. in ordine.

Perquam, erecta quadam particulari Congregatione ex diversis Prælatibus constituta, disponitur, ut per istam, exhibitis coram ea mandatis executivis per iudices ordinarios relaxatis, absque ulla citatione, ac tela judiciaria, tanquam per purum, & merum executorem procedatur ad capturam possessionis Civitatum, Terrarum, Castrorum, Palatiorum, & aliorum bonorum immobilium ad ipsos Barones, eorumque auctores, & antecessores spectantium, seu per eos quocumque titulo, & quovis modo tenentium, & possessorum, ac post mensem procedatur ad eorundem bonorum venditionem, ad effectum ex pretio satisfaciendi Baronum, & Domicellorum creditoribus juxta eorum ordinem, & anterioritatem, non obstantibus quibuscumque fideicommissis, pactis, & investituris, aliisque vinculis, ex quibus successores jure proprio, & independentem a defuncto Barone debitore possidere prætendant, cum facultate tollendi dicta vincula, eisque derogandi, & cum aliis contentis in eadem Constitutione, cujus lectura in reliquis satisfacere potest.

In hujus autem Constitutionis executionem dictæ Congregationis, hodie constituta ex aliquibus Cameræ Apostolicæ Clericis, & ex ejusdem Cameræ Advocato, & Commissario, ac etiam 2. haurario, qui est ejusdem Congregationis

M 2 caput,

sancti, & in cuius domo illa haberi solet, praxis est, quod creditores Baronum viventium, vel defunctorum, obtentis a iudicibus ordinariis ser. ser. mandatis executivis, illa exhibent in dicta Congregatione, quæ citatis citandis, quoties non opponatur exceptio relevans, vel circa subsistentiam, aut pertinentiam crediti, vel circa comprehensionem casus sub dispositione Bullæ, deputat Commissarium ad sequestranda bona, eorumque possessionem capiendam nomine ipsius Congregationis, quæ elapso mense mandat affigi edicta pro futura subhastatione, ad quam, ac deliberationem, repertis oblatores, quoties legitima impedimenta non accedunt, vel ipse debitor non curat creditorum acquiescentiam, quam celeriter proceditur, itaut magnum scandalum in Curia reputatum fuerit tenere sub sequestro, & administratione œconomi per ipsam Congregationem deputati per sexennium circiter castra Montis Calvelli, Alviani, Attigliani, & alia illorum de Monaldensibus ex iustis motivis, ipsorumque creditorum opera. Quale igitur scandalum esset, si servaretur aliorum Tribunalium, & Principatum praxis tenendi sub hoc sequestro, & administratione castra, & bona per sæculum integrum, vel parum minus, ut ita iudices essent domini bonorum, ac tyranni tam creditorum, quam debitorum, ut bene tibi innotescit?

Licitatores non admittuntur, nisi cum deposito pretii in Sac. Monte Pietatis, vel cum cedula idonei mercatoris de illud solvendo libere, & prompte ad omne mandatum ipsius Congregationis, quæ illud deliberat creditoribus juxta eorum ordinem, cum cautione de restituendo anterioribus, & potioribus, vel contribuendo cum æqualibus, seu in casu evictionis bonorum, ac ad omne ejusdem Congregationis mandatum; Et si creditores non inveniunt idoneum fideiussorem, pecunia ad eorundem creditum, & periculum deponitur in Monte Pietatis ad effectum investendi in tot loca Montium cameraalia non vacabilia, que starent loco cautionis, & cum tali vinculo in corpore, ut fuisse practicum præsertim in prædio dictorum castrorum Monaldensium. a

Hac autem necessitas oblatores incumbens super præstatione cedulæ bancariæ cessat, ubi bona deliberantur ipsimet creditori pro rata, & concurrenti quantitate ejus crediti, cum tunc videatur aliis creditoribus consultum super ipsimet bonis, in quibus tali casu non urget infrascripta ratio liberi transitus in tertium emptorem. b

Et ubi contingat licitationem fieri per tertium oblatores, cui tanquam majori, seu formam Bullæ melius implenti fiat deliberatio, tunc iste redditur omnino tutus ab omnibus vinculis, quibus ipsa bona obnoxia essent, tam ratione fideicommissorum, & majoratum, quam etiam pastorum, investiturarum, & hypothecarum legis, & hominis, etiam locationis adhuc durantis factæ per Baronem debitorem, cum derogatione cujuscumque juris tertio quæsiti, itaut emptor omnino tutus reddatur, transfusus omnibus vinculis, & juribus in pretium, præter canones Cameræ debitos, c adeo ut non semel se scribente dubitatum fuerit, an Bulla prædicta tollat Dominium directum præsertim Ecclesiarum. d

Et an tollat etiam fideicommissa, vel jura alias, quam ex ipsius Baronis majorum providentia, & pactis, competentia tertiis independentibus, quia nempe sic affecta devenerint ad auctores ipsorum Baronum, qui fideicommissum, vel aliud vinculum adjecerunt. e

Cumque bona prædicta subhastari possint, ut supra, idcirco receptum est, eorum possessores, fideicommissi, aliisque vinculis non obstantibus, pro majori fideicommissi utilitate, & conservatione, ac pro evitandis damnis, & expensis subhastationis, census imponere, montem erigere, seu alias dicta bona obligare, & subjugare posse pro satisfaciendis illis debitis, pro quibus ad subhastationem deveniri posset, etiam in præjudicium successorum independentem, & jure proprio venientium. f

Et quoad creditores, etiam eis non instantibus, & quamvis essent censuarii, ac debitor non declararet nolle extinguere, unde ad formam Bullæ Pii dicatur fors irrepitibilis, adhuc de ordine Congregationis sortes restitui possunt, & creditores, quamvis inviti, tenentur recipere. g

Quamvis autem Bulla prædicta, §. 3. ad litteram disponat, dictam Congregationem, ad instar meri, & puri executoris ad prædicta devenire debere, sine citatione, ac sine ulla causæ cognitione super veritate crediti, vel discussione justitiæ, aut nullitatis mandatorum relaxatorum, nihilominus rationaliter Congregationis praxis induxit, de his cum formalibus disputationibus oretenus, & in scriptis inquirere, itaut

in hoc Tribunali meliusquam in quocumque haberi soleant ea formalia contradictoria, quæ adeo frequenter, & in omnibus causis habentur in Regio Collaterali Consilio, ac in Sac. Consilio Capuano, vel in Regia Camera Summaria, cum hac tamen differentia, quod in Urbe, utpote urbanitatis prigrine, cultrice, & magistra, Advocati perorent, seu declament capite cooperto, ac sedentes etiam in sedibus pene similibus illis jusdicentium, quod etiam in aliquibus illis Congregationibus, quæ habentur cum interventu Eminentissimorum Cardinalium, practicitur, non admittitur ea nimium servili praxi, quod perorent, seu declament stantes, & capite discooperto, quæ in dictis Tribunalibus est in usu.

Merito autem dicta praxis inolevit, quamvis litteræ Bullæ contraria, tum quia in hoc differunt nudus facti executor, qualis est birruarius, ac executor juris adeo magnum, & qualificatum Tribunal constituens, quod hic secundus cognoscere debet de justitia, vel iniustitia mandati, vel sententiæ, non ad effectum retractandi, sed ad effectum abstinendi, ac denuo remittendi partes ad Judicem ordinarium, qui mandatum relaxavit, seu ad Superiorem, quod facere non pertinet ad primum, juxta veram, & receptam distinctionem. h

Tum quia frequentius hujusmodi mandata relaxari solent contra defuncti Baronis debitoris hæreditatem jacentem, cum curatore creditoribus grato, unde partes debitoris indefensæ remaneant, vel contra ipsos Barones viventes cum creditoribus colludentes, ac debita minus legitima, vel jam satisfacta supponentes, ut ita successores ex fideicommissis, majoratu, vel investitura independentem venientes supplantare valeant, ac fideicommissa evertere, ut non semel expertus sum. i

Ac etiam quia data justitia, & validitate mandatorum, adhuc frequenter disputari contingit, an ea mereantur executionem ad formam Bullæ, vel quia casus non sit sub ea comprehensus, vel obitet moderatio introducta per constitutionem 117. Urban. VIII. vulgo *Archivii* nuncupatam, per quam statutum est, ut exhibitis publicis documentis continentibus fideicommissa, vel investituras, aliaque vincula in Archivio publico, atque descriptis in publica tabella in eodem Archivio existente castris, & bonis dictis vinculis subjectis, contrahentibus post lapsum sex mensium a die, qua prædicta adimplentur, Bulla Baronum non suffragetur. j

Et cujus Bullæ moderatoriæ occasione, ob rationem ejus initio adjectam, ut conscii vinculorum digni censendi non sint ea commiseratione, qua digni sunt ignari, ac bona fide credentes Baronibus, non semel dubitari contingit, an Bulla Baronum suffragetur iis, qui de tempore contracti debiti certam fideicommissorum, vel aliorum vinculorum scientiam habebant, hucusque tamen probabilior reputata fuit negativa, ex eo, quod per dictam constitutionem introducta esset certa forma præcisum exigens implentum. m

Circa initia dictæ Bullæ dubitatum fuit, an ea afficeret successores, qui essent minores, seu alias privilegiati, & an caperet debita contracta ante ipsius Bullæ editionem, itante regulari legis natura, ut trahatur ad futura, non autem capiat præterita, & an procederet etiam in fideicommissis transverfalium, & extraneorum, unde deputata fuit particularis Congregatio plurium Prælatorum occasione concursus creditorum illorum de Urfinis Dominorum Montis rotundi, & de ann. 1617. prodiit votum sub die 27. Novembris extensum per Jo. Baptistam Pamphilium tunc Rotæ Auditorem, deinde Summum Pontif. Innoc. X. ut Bulla sit realis, ac percutiat bona a quocumque successore possideantur, sive sit minor, sive pupillus, sive Cardinalis, aut alias quantumlibet privilegiatus, & sive sint fideicommissa ascendens, sive extraneorum, ac habeat oculos retro, & procedat etiam in debitis ante ejus editionem contractis, quoniam ita Bullæ contextus probat. n

Nostris autem temporibus, me Scribente, & practicante, tam in ipsa Congregatione Baronum, quam in Rota, plures novæ quæstiones habitæ fuerunt, primo scilicet, an Bulla procederet in debitis contractis post jam cessatam actualem Baroniam ob venditionem castrorum, & bonorum jurisdictionalium, & per Rotam decisum fuit negative, atque hanc decisionem sequitur etiam Congregatio. o

Secundo an haberet locum pro debitis contractis in statu Baroniam, sed super bonis in Baronem obventis post cessatam Baroniam cum vinculo fideicommissi, præsertim vero adhuc vivente fideicommissi ordinatore, qui bona cum talibus vincu-

vinculo donavit, & pariter decifum fuit per Rotam pro negativa, quæ revera videtur probabilior. *p*

19 Tertio an haberet locum pro debitis contractis ante Baroniam, quæ poſtea supervenerit, atque longo tempore Congregatio ſtetit indeterminata, retinendo articulum indecifum; moderno autem tempore, me Scribeate, & praticante amplexa eſt affirmativam, quæ hodie paſſim praticatur. *q*

20 Quarto an quælibet caſtorum, & bonorum poſſeſſio ſufficeret, an ſcilicet illa in ſimplici uſufructu ſine proprietate, vel e contra in proprietate ſine uſufructu, vel jure intruſionis, & diverſimode decifum, juxta ſingulorum caſuum circumſtantias, & qualitates. *r*

21 Quinta, an pro debitis ex caſa fideiſſionis, & Congregatio tenuit affirmativam, ubi præſertim fideiſſoris obligatio contracta eſt æque principaliter, & inſolidum, ut frequens, & pene invariabilis eſt hodie uſus obligationum, quas faciunt fideiſſores, quod tamen mihi non omnino placuit, cum id videatur intelligendum cum aliqua diſtinctione. *f*

22 Sexto an locum habeat in cenſibus, & locis Montium, ac juribus, & actionibus, ſtante quod ea loquitur de Civitatibus, Terris, Caſtris, Caſalibus, Palatiis, & aliis bonis immobilibus, & ſic de ſtabilibus per veritatem, non per fictionem, & quod ſciam, formiter articulus non fuit decifus, quamvis ego diſputaverim. *s*

23 Septimo ſariſnotabiliter, ſi Baro, qui debita contraxit, vel in vim Bullæ montem erexit, poſſideret plura fideicommiſſa, ſeu plura primogenia, quæ per ejus mortem diverſis perſonis deferrentur, an inter hæc fideicommiſſa, vel primogenia intret contributum, etiam reſpectu bonorum, quæ ad unum pertinentia, diſtracta, vel ſubjugata ſunt, & punctus pendet indecifus; Verum poſt hæc ſcripta decifus fuit per Rotam pro contributione. *u*

24 Octavo an Bulla haberet locum in Baronibus Status Ecceſtaſtici mediati, ut ſunt Ducatus Parmæ, ac Ducatus Urbini prius quam devolveretur, & Congregatio tenuit negativam tanquam indubitam, cum Bullæ contextus oſtendat agere ſolum de Baronibus ſtatus immediati Italix. *v*

25 Quinimo Rota credidit neque procedere in Baronibus Status Urbini poſt devolutionem ob dictam Bullam ibi uſu non receptam, quod tamen Congregationi non placuit, quæ contrariam ſequitur opinionem. *y*

26 Nono an dicta Bulla opererur ut tunc, vel ut nunc, itaut creditoribus ad hæc bona, non obſtantibus fideicommiſſis aliisque vinculis, jus quaratur ab initio, vel ſolum quando Congregatio apponit manus, ac tollit vincula, & quid in concuſſu eorum, qui jus habent ad eadem bona ex diſpoſitione juris, puta pro dotibus conſtituendis, vel reſtituendis, ex diſpoſitione *auth. res qua, C. commun. de legat. cum ſimilib.* & ſubſtitui probabilius videri operari, ut nunc. *z*

27 Decimo ſi creditoribus ex caſa cenſus liberentur pecuniæ, quæ ſtante cautione de reſtituendo avocentur ab anterioribus, vel potioribus, an cenſus revivifcant, itaut currant fruſtus, & Congregatio ſequuta eſt affirmativam, quæ tamen mihi non placet. *aa*

Et hæc ſunt, quæ circa difficultates ſuper dicta Bullæ intelligentia exortas pro nunc memoria ſuggerit.

28 Occaſione autem plurium diſputationum, quas ſuper præmiſſis, vel aliis quaſtionibus habui, ſæpius diſputari contigit, an hæc Bulla favorabilis, vel potius odioſa, & exorbitans cenſenda eſſet, & Rota antiqua dixit eam favorabilem.

bb Rota vero moderna, poſtquam præſertim prodiit dicta Conſtit. Urb. VIII. ejus moderatoria, quæ illam exorbitantem declarat, contrarium ſentire viſa eſt, *cc* & hanc etiam tenet Congregatio.

Ego vero pluries dixi, eam dicendam eſſe partim odioſam, & partim favorabilem juxta crediti qualitatem, ubi enim Congregatio eam praticaret, pro debitis ſcilicet ex neceſſaria, vel ſaltem honeſta, & rationabili caſa, non autem pro imprudentibus diſſipationibus, & prodigalitatibus, eo modo, quo conſimilem legem interpretatus eſt, ac praticat

29 cat Senatus Pedemontanus, *dd* & tunc probabilius ea favorabilis potius cenſenda videtur, tum ob favoris, & beneficii publici præponderantiam, tum etiam ob aſſiſtentiam veriſimilis voluntatis ipſiusmet fideicommiſſentis, vel primi acquirentis, ſeu concedentis reſpective; nulla ſiquidem fere datur lex, vel proviſio, quæ unius favorem concernens, alterius odium non contineat, & e contra, ſed ad meriendam naturam actus attenditur præponderantia, ut habemus in materia jurispatronatus conceſſi ob augmentum dotis cum ſimilibus, dictaque præponderantia fa-

Card. de Luca, Lib. 2

voris odio ad eſſe videtur in caſu, quo ita diſcrete, & rationabiliter Bullæ diſpoſitio praticetur ex pluribus rationibus, quas pluries ſcribendo deduxi in eadem Congregatione, ac etiam in Rota, *ee* unde propterea frequens fuit mea conſuetudo dicendi, hujus Bullæ exorbitantiam, & aſperitatem conſiſtere magis in ejus intelligentia, & praxi, quam in ipſa diſpoſitione, interpretanda potius ad limites rationis, atque ut quo minus fieri poteſt a juris communis diſpoſitione, ſeu a veriſimili fideicommiſſentis voluntate deviet, poſſitſime quia ſæpius expertus ſum, ipſomet Barones ſpiritum diſſipatorium habentes, colluſive ſupponere creditores minus veros, vel ſatisfactos; aut alias legitima ignota exceptione elidibiles, unde ſanctius eſſet, quod magis caute, & circumſpecte procederetur.

Procedit dicta Congregatio ſummarie, ſimpliciter, & *31* de plano, nulla tela judiciaria ſervata, itaut quandoque Rota dixerit, etiam ſine citatione procedi poſſe, licet circa iſtum punctum citationis quoad ſubſtantiam, & in genere, Ego ſcribendo in eadem Rota contrarium crederem probabilius. *ff*

Cum autem, ut ſupra, diſponatur creditores quamvis *32* invitos teneri recipere pecuniam vinculatam cum cautione de reſtituendo primario emptori bonorum in caſu eviſtionis, ſeu moleſtiarum, & ſecundario ad favorem anteriorum, & potiorum, aut loco cautionis inveſtiendi in loca montium ſub his vinculis, hinc aliqui non informati eandem Bullam, & chirographa ad ejus limites edi ſolita damaare ſolent, quaſi quod ita lædatur jus gentium tollendo jus tertii, ac reſtituendo minus eo quod datum, vel reſpective acceptum eſt, quia indubitatum eſt pecuniam vinculatam minus valere, quam liberam, uade propterea in individuo loca Montium, in quæ creditores erogarunt pecuniam a Congregatione Baronum cum his vinculis acceptam, quamvis eorum pretium intrinſecum, & naturale eſſet ſcutor. 100. ultra alia decem circiter ratione augmenti extrinſeci, æſtimata tamen fuerunt per Rotam de peritorum judicio in ſcutis 60. *gg*

Verum & hoc eſt unum de claris æquivocis vulgi, quoniam cum creditores Baronis ad bona fideicommiſſaria, ſeu ad caſtra, & feuda pacti, & providentiæ, de ſtriſta juris cenſura nullum jus, nullamque actionem, mortuo debitore, habeant, vel eo vivente ad ſolos fruſtus, vel commoditatem pro tempore durantis juris debitoris, proindeque ſatisfactionem obtineant ex beneficio Bullæ derogantis fideicommiſſis, inveſtituris, & pactis, ac facientis eis gratiam ſpecialem, non videtur quomodo conqneri debeant de gratia qualificata, per quam amittentes alias totum, ita id obtinent cum aliqua qualitate deteriorante.

Item quando creditores intant pro venditione bonorum liberorum debitoris in puris terminis juris communis, licet non teneantur præſtare eviſtionem, nihilominus tenentur ſe probare anteriores, quod videtur impoſſibile ut juſtificetur, ideoque prodita eſt praxis dictæ cautionis de reſtituendo, quia non reperiretur alias emptor, igitur praxis Bullæ, & Congregationis innixa eſt juris communis diſpoſitioni, & non habent creditores, de quo conquerantur.

Tunc autem alias dicebam, juſtam habere conquerendi cauſam, quando non indigent Bullæ beneficio, quia ex ſola juris diſpoſitione, jus ad bona, fideicommiſſis non obſtantibus, habent. *hh*

Vel ubi non eligerent viam Bullæ, & Congregationis Baronum, quia ex aliis debitoris bonis, & effectibus velent, & poſſent liberam ſatisfactionem conſequi, ſed inviti ad id cogentur, ſecus ubi voluntarie hanc viam eligunt, quam recte ſciunt ita qualificatam, & non alias experibilem *ii*, & cum hac diſtincte mihi procedendum videtur, quamvis ignarum vulgus hæc non diſtinguendo indefinite, obloquatur, ignorando quid dicat.

a. Ut patet deciſionibus in Romana cambiorum 4. Decembris 1662. & 28. Januarii 1664. cor. Verospio, ac habetur actum in eadem caſa pro Valentibus ſub tit. de cambiis, & hoc tit. in Romana dotis de Anguillaria, & in Romana pro Principe Sabello cum Duce Caſarino.

b. Ut fuit declaratum per Chirographum Urban. VIII. impreſſum 9. Aprilis 1642.

c. Cavaler. deciſ. 612. & 618. deciſ. 329. part. 4. recent. tom. 2.

d. Ut habetur deductum in Senogallien. pro illis de Monteveteri, & in Romana prælationis pro Principe Bur-

ghesio, & in aliis hoc eodem tit. ad materiam hujus Bullæ.

- a. De quo habetur actum in Romana Prælationis pro Burghesio cum Marsciano hoc eod. tit.
- f. Buratt. decis. 401. & 482. Urbevet. honorum 13. Maji 1652. cor. Dunozezzo.
- g. Buratt. decis. 482. n. 4. & habetur actum in Romana reviviscentiæ censuum, & in aliis hoc eod. tit.
- h. De qua habetur actum in Romana restitutionis pecuniarum de Caffarellis, & in aliis, & hoc eod. tit. ad istam materiam.
- i. Et advertitur in proxime allegata Romana de Caffarellis, ac in aliis.
- l. Ut habetur in Romana donationis de Andosillis, in Romana Bullæ archivii, & in aliis hoc eod. tit.
- m. Ut in dicta Romana Bullæ archivii hoc pariter tit. ubi hic articulus habetur examinatus; sed diu post hæc scripta de hoc satis dubitatum fuit, ut in ead. Romana Bullæ Archivii.
- n. Ut habetur in dicto voto edito in Sabinen. Montis rotundi 27. Novemb. 1617. cor. Pamphilio, & in dicta Sabinen. cor. Coccino decis. 36. p. 5. rec. Spad. conf. 18. lib. 1. & ad materiam hoc eod. tit. frequenter, & expresse decernitur in Bulla 117. alias 119. Urbani VIII. archivii nuncupata, §. 3. in fine.
- o. Ut in Romana fideicommissi 8. Junii 1654. coram Verospio edita in causa agitata pro Nigronis, & aliis creditoribus illorum de Ursinis, de qua habetur actum hoc tit. ac etiam in Romana donationis de Andosillis 24. Januarii 1659. cor. Cerro, de qua causa pariter hoc tit.
- p. Ut in eadem Romana de Andosillis, de qua supra.
- q. Ut habetur deductum in Romana pecuniaria de Pallavicinis, ac etiam in aliis hoc tit. ad eandem materiam.
- r. Ut habetur in Romana pecuniaria de Panzani, seu Maximis, in Romana pro Marerio, & in aliis hoc eod. tit.
- s. De qua in Romana pro Monte Mellino, & in alia Romana pro Caetanis, & in aliis hoc tit.
- t. Ut in Romana pro Maximis cum Caetanis, in dicta Romana pro Caetanis, & in aliis etiam hoc tit. atque ipsa Bulla 117. alias 119. Urbani VIII. probare videtur ob restrictionem ad terras, castra, palatia, casalia, & alia hujusmodi.
- u. Ut in Romana contributionis 15. Junii 1665. & 10. Maji 1666. cor. Cerro, & de qua causa habetur actum hoc eod. tit. pro Ducissa Cera Cesia.
- x. Ut habetur actum in Romana de Pallavicinis hoc tit.
- y. Ut in Urbinaten. prædii hoc eod. tit. ubi allegantur dec. Rotæ in ea causa editæ.
- z. Ut habetur in Romana restitutionis pecuniarum de Caffarellis, in Romana de Comitibus, & in aliis hoc tit.
- a.a. Ut habetur in dicta Romana reviviscentiæ censuum, & in aliis hoc tit.
- b.b. Ut decis. 36. num. 45. cum sequentibus par. 5. recentiorum.
- c.c. In Romana fideicommissi 8. Junii 1654. cor. Verospio, Urbinat. prædii 13. Maji 1658. cor. Bevilacqua.
- d.d. Apud Cacheran. decis. 169. & 170.
- e.e. In Romana pecuniaria de Pallavicinis pro creditoribus, in Romana donationis de Andosillis, & in aliis hoc eod. tit.
- f.f. Ut in Urbevetana census hoc eod. tit.
- g.g. In Romana Cambiorum 4. Septembris 1662. & 28. Januarii 1664. cor. Verospio, & habetur actum in eadem causa sub tit. de cambiis pro Valentibus.
- h.h. Ut habetur in Romana dotis de Anguillaria hoc eod. tit.
- i.i. Ut in dicta Romana dotis de Anguillaria, & in Romana dotis de Cesarinis pro Principe Sabello hoc eodem tit.

S U M M A R I U M.

- a. De materia Bullæ Baronum in universum.

ANNOT. AD DISC. LXXIII. & LXXIV.

IN his triginta discursibus agitur de particulari, seu locali materia Bullæ, & Congregationis Baronum, in qua non nisi in Curia Romana agi contingit, & per consequens non est materia universalis, cumque tam in isto discursu 73. compendioſo totius materiæ, quam in aliis sequentibus agatur pene de omnibus, vel saltem de majori parte casuum, super quibus de hujus Bullæ interpretatione disputare contingit; hinc proinde rari videntur casus novi suppletionem digni, ac propterea sparsim adnotatur id, quod hoc medio tempore tam in eisdem casibus, quam in aliis denuo disputare occasio dedit, ac etiam generaliter agitur in relatione Curie, disc. 28. ubi de ista Congregatione Baronum.

In lib. XV. post d. disc. 28. in Relatione Curie habentur Constitutiones Clem. VIII. ac Urbani VIII. de super nominatis, & spectantes ad materiam hujus discursus.

R O M A N A P E C U N I A R I A D E P A L L A V I C I N I S

PRO CREDITORIBUS MARCHIONIS ALEXANDRI DE PALLAVICINIS

CUM MARCHIONE ALPHONSO EJUS FILIO.

Casus varie decisus per Congregationem Baronum.

Bulla Baronum an procedat in Baronibus Status Ecclesiastici mediati, & quando locus dicatur de statu mediato, vel immediato?

An eadem Bulla locum habeat pro debitis contractis ante Baroniam?

Et an illa sit favorabilis, & rationabilis, vel potius exorbitans, & odiosa? & de rationibus quibus innixa sit.

S U M M A R I U M.

- 1 Acti series.
- 2 De Bulla Baronum, quid disponat.
- 3 Bulla prædicta non habet locum in Baronibus status mediati.
- 4 Quando dicatur feudum, vel subfeudum.
- 5 An dicta Bulla procedat pro debitis contractis ante Baroniam?
- 6 Recensentur auctoritates, & decisiones loquentes de Bulla Baronum.
- 7 Bulla non respicit tempus contracti debiti, sed illud faciendæ executionis.
- 8 Respicit etiam præterita contra regularem naturam legis.
- 9 An dicta Bulla sit favorabilis, vel odiosa?
- 10 De cap. Odoardus, de solut. ut attendatur Clericatus de tempore quo debitor urgetur.
- 11 De Decretis Ducalibus Sabaudie simbolizantibus cum Bulla Baronum.
- 12 An posteriores satisfacti in vim Bullæ Baronum molestari possint ab anterioribus, quibus dicta Bulla non suffragatur?
- 13 Privilegia concessa creditoribus scholarium intelliguntur de credentibus iis, qui sunt in scholis.
- 14 Decisio quod Bulla capiat debita contracta ante Baroniam.
- 15 Fideicommissaria dispositiones antiquitus sperni poterant, & eorum necessaria observantia inducta est a temporibus Augusti.
- 16 De aliquibus rationibus salvantibus dispositionem Bullæ ab exorbitantia, & odio.
- 17 De aliquibus speciebus feudorum, & concessionum emphyteutarum, ut sint in commercio, & postulent hereditariam qualitatem.

D I S C. LXXIV.

Possedit ab antiquo tempore ex Pontificiis concessionibus familia Pallavicina in Lombardia Castra Florentiæ, Buxeti, Monticelli, Castrivetri, Bargoni, Curtis major-

majoris, & alia ultimo loco obventa in Marchionem Sfortiam ultimum de linea possidentium, qui filiis carens, in ejus testamento condito de anno 1581. in dictis Castris aliisque bonis hæredem instituit Marchionem Alexandrum Pallavicinum Alphonfi filium, cum onere primogenituræ in ejus filiis, & descendentibus legitimis, & naturalibus de legitimo matrimonio in perpetuum.

Cum autem post investituras per Summos Pontifices factas Pallavicinis de dictis Castris, Paulus tertius Parmæ, & Placentiæ Ducatum erexisset, de quo investivit Petrum Aloysium Farnesium, seu dicti Petri Aloysii filium, & sub eo comprehendere declarasset dicta Castra, tanquam subfeudorum species ab inferioribus feudatariis sub majori feudatario dignitatis cum jure Principatus, ad quem in casu extinctionis lineæ, aliisque devolutionis casibus contingebat, illa devolvi voluit, & cum feudo majore consolidari, proinde Camera Ducalis Parmæ præterens per mortem dicti Marchionis Sfortiæ factum esse casum devolutionis, dictorum Castrorum possessionem accepit, unde gravis exorta est quaestio, super qua scripserunt Collegium Patavinum apud Peregr. *conf. 2. lib. 1.* alter Scribens apud eundem Peregr. *conf. 3. eod. lib. 1.* Menoch. *conf. 378.* Sacca *conf. 8. lib. 1.* & cæteri, & pro qua lite sustinenda, dictus Marchio Alexander Urbem adire, illamque cum magno sumptu longo tempore colere coactus est, unde gravis æs alienum contraxit usque ad annum 1633. de quo, mediante opera Cardinalis Francisci Barberini Urbani VIII. tunc Regnantis ex fratre Nepotis, deventum est ad concordiam, per quam (per privatam scripturam stabilitam) conventum est, dictum Marchionem Alexandrum, ac Marchiones Sfortiam, & Alphonsum ejus filios renunciare debere juribus, & prætensionibus super dictis castris ad favorem dictæ Cameræ Ducalis, quæ e converso in recompensam solvere deberet scut. 150. mil. & in eorum computum dare pro summa scut. 50. mil. Castrum Sancti Angeli, alias Madamæ nuncupatum, pro restantibus autem 100. mil. quædam bona allodialia, & loca Montium, sub pactis, & conditionibus, quod tam Castrum, quam alia bona deberent in omnibus esse subrogata loco dictorum Castrorum, tam ad favorem vocatorum in dicto fideicommissio, seu primogenitura, seu alias comprehensorum in antiquis investituris, quam etiam in casu devolutionis ob lineam finitam, & cum pacto etiam devolutionis, seu reversionis in casu delicti, ob quod intraret confiscatio.

Antequam autem ad dictæ concordie effectuationem cum traditione Castris, & aliorum bonorum deveniretur, Marchio Alexander ex tunc cedere, donare, & renunciare professus est Castrum, seu Castra vigore dictæ concordie tradenda Marchioni Sfortiæ ejus filio primogenito, & immediato successori (postea S. R. E. Cardinali) itaut tam proprietatis, quam possessionis transferrentur in dictum Sfortiam eo ipso instanti tempore, quo a dicto Duce consignabuntur, constituendo se nomine dicti Sfortiæ possidere, quando illorum possessionem apprehenderet, sibi tamen reservatis, libero exercitio jurisdictionis, in qua dictus Sfortia se ingerere non posset, necnon titulis eisdem Castris adjunctis, vel adjungendis, ac etiam omnibus fructibus ejus vita durante, cum prohibitione eidem Sfortiæ, ne dictum castrum, vel castra, vivente ipso Alexandro patre, cedere, donare, renunciare, vel alias ex quacumque causa alienare posset, quibus peractis sequuta fuit traditio dicti Castris, & aliorum bonorum, quorum omnium possessionem, ac liberam administrationem, & fructuum perceptionem habuit donec vixit Alexander, quo defuncto, ac Sfortia Societatem Jesu ingressa, cum renuntiatione ad favorem Marchionis Alphonfi ejus fratris secundogeniti, præfati Alexandri creditores a Congregatione Baronum obtinuerunt sibi assignari loca Montium in vim dictæ concordie tradita, necnon ad formam Bullæ Baronum apponi sequestrum super dicto Castro, & destinari Commissarium, ad effectum illud vendendi, & de pretio satisfaciendi creditoribus.

Adversus quæ se opponente Alphonso, ex hujus parte dicebatur Bullam 4. Clem. VIII. nuncupatam Bulla Baronum, per quam disponitur, ut pro debitis Baronum, & Dominicellorum Status Ecclesiastici possint summarie, executive, & manu Regia per Tribunal ibidem erectum nuncupatum Congregatione Baronum, vendi bona, tam feudalia quam allodialia cum jurisdictione, vel sine, quomodocumque per Barones possessa, non obstantibus quibuscumque fideicommissis, primogenituris, pactis, investituris, & quibusvis aliis dispositionibus ad quorumcumque successo-

Card. de Luca, Lib. I.

rum, vel aliorum favorem conceptis, locum non habere in Marchione Alexandro, quem dicebatur nunquam fuisse Baronem Status Ecclesiastici immediati, nullaque feuda, vel Castra in eo possedisse, dum illa Lombardiæ sunt in Statu mediato, tanquam existentia sub Ducatu Parmæ, & Placentiæ, & quæ nunquam ab ipso possessa fuerunt, illud vero Castrum S. Angeli alias Madamæ, ante acquisitionem fuit renunciatum Marchioni Sfortiæ filio ut supra, itaut nunquam fuerit in statu Baronali.

Et quatenus ex possessione dicti Castris S. Angeli dici posset eum effectum esse Baronem status immediati, itaut intraret Bulla, adhuc tamen dicebatur, illius dispositionem procedere respectu æris alieni contracti post superventam Baroniam, & dum in hoc statu debitor fuit, non autem antequam illam obtineret, quia eo tempore attento, non erat Baro.

Super primo puncto Baronie resultantis a dominio Castrorum Lombardiæ, quamvis alii pro creditoribus agentes insisterent, Ego tamen pro eisdem scribens dicebam nullum posse constitui fundamentum, quia sive dicta Castra dici possent feuda mediata, sive immediata, inanis erat inspectio, dum nunquam Marchio Alexander eorum possessionem obtinuit, quinimmo Camera Ducalis negavit semper dominium, unde dici non potest, quod fuerit in statu Baronie cum dominio, & exercitio jurisdictionis, quod est Bullæ fundamentum. Et ulterius, quia omnino verius est, Bullam prædictam loqui de Baronibus status immediati, non autem mediati, ut particulariter firmatur in Urbinat. prædii *hoc tit.*

Et licet Pallavicini primi acquirentes de dictis Castris investiti fuerint immediate, & directe a Pontificibus Leone X. Adriano VI. & Paulo III. antequam dictus Parmæ, & Placentiæ Ducatus erigeretur, ex deductis per Menoch. *d. conf. 378.* itaut essent feuda in capite, non autem subfeuda a feudo majori derivantia, prout sunt illa Regni Neapolitani, quæ quoad Regem dicuntur feuda in capite ad differentiam subfeudorum a Barone; sed quoad Papam sunt subfeuda: attamen post dictam erectionem Ducatus difmembrata fuerunt a Statu, & regimine immediato, ac effecta membra dicti novi corporis, cui applicata fuerunt, & sic mutarunt naturam, tam quoad casum devolutionis, quam superioritatis, & recursuum, unde certum videbatur esse de statu mediato, idemque per Congregationem habitum fuit pro absoluto.

Verum habito etiam per eandem Congregationem in primis disputationibus de annis 1650. & 1653. pariter pro certo, Marchionem Alexandrum effectum fuisse Baronem ex acquisitione, & possessione Castris S. Angeli in statu immediato existentis, cum exercitio Baronalis jurisdictionis, & prærogativis Baronalibus usque ad obitum, hinc proinde restricta fuit difficultas ad secundum punctum, qui dicebatur a die editæ Bullæ adhuc formiter non discussus, nec decisus, an scilicet illa procedat in debitis contractis ante Baroniam?

Scribens autem pro creditoribus dicebam quod tam attendenda formula verborum, quam sensu Bullæ, ac mente legislatoris, omnino verior videbatur affirmativa, quia Papa non respexit ad tempus contracti debiti, sed ad tempus faciendæ executionis; non possumus etenim in hoc puncto allegare Bartolum, nec Baldum, sive Hostiensem, vel Innocentium, cum ista lex cognita non fuerit, nisi moderno tempore. Unde illam praticare, & interpretari debemus ex ejusdem Bullæ verbis, vel rationibus, sive ex aliquo simili, ut in specie circa eam praticatum videmus per Spadam *conf. 18. & 19. vol. 1.* Cohell. *ad Bullam boni regim. cap. 16. n. 60. & seqq.* & per Rotam in voto edito in Sabinen. Montis Rotundi 27. Novembris 1617. extenso per Pamphilium postea Innocentium X. & in alio voto extenso per Ludovisium postea Gregor. XV. & in decisione in eadem causa edita coram Coccino, *decis. 36. par. 5. rec.* Romana fideicommissi 8. Junii 1654. coram Verospio, Romana Salviani 22. Junii 1650. coram Peutingero 66. *part. 11. recent.* Urbevetana bonorum 13. Maji 1652. cor. Dunozetto, Urbevetana census 23. Februarii 1654. cor. Bichio, Urbinat. prædii 13. Maji 1658. cor. Bevilaqua, & 10. Dec. 1659. cor. Cerro post Paitell. *decis. 50. & 51.* Romana donationis 24. Januarii 1659. cor. Cerro, Cavaler. *decis. 612. & 618.* Buratt. *decis. 401. & 482. decis. 329. p. 4. rec. tom. 2.* in quibus, & in aliis agitur de materia hujus Bullæ, & de facultatibus Congregationis Baronum.

Attentis igitur verbis Bullæ in §. 1. clare constare videtur, Papam non respexisse ad tempus contracti debiti, sed ad

tempus executionis, ibi, *ipsoque ideo creditores, dum eorum credita a dictis Baronibus, & domicellis exigere conantur, magnos sumptus facere, & variis litibus implicari &c.* Et sic habetur respectus ad tempus exactionis, idemque explicavit Rota, *d. decis. 36. n. 42. p. 5. rec.* scilicet Bullam emanasse, ne Baronum creditores ob illorum potentiam litibus defatigantur, & litibus finitis licitatores, seu oblatores bonorum terreantur.

Clarius ex ejusdem Bullæ proœmio, ibi, *Justitia, & ratio postulat, ut eorum, qui pecunias nostris subditis crediderunt, seu quibus aliquod ab eisdem quavis causa, vel occasione debetur;* & sic utrumque casum considerat cum alternativa, cujus natura est, ut sufficiat unam partem verificari, ergo sufficit, quod per Barones debeatur, quodque conveniantur, dum sunt in statu Baroniarum, quamvis eis uti Baronibus creditum non sit.

Item in §. 2. disponitur, exequi contra Barones pro debitis quorumcumque eorum parentum, majorum, vel antecessorum, & quorumcumque auctorum indefinite, nulla facta expressione, an dicti parentes, antecessores, vel auctores fuerint, vel ne in baronali qualitate constituti; & clarius dum disponitur idem servari, etiam pro debitis, quæ Barones solvere tenentur ex causa legatorum, in quibus cadere non potest ratio, quod creditores Baronis fidem secuti sint, siue quod illius potentia eos coegerit ad mutuandum, cum isto respectu solum attendatur exactio. Quod etiam suadent alia verba in dicto §. in principio, ibi, *Nos hisce malis, & debita creditorum satisfactioni provide-re volentes, &c.*

8 Suadet etiam ex eo, quod natura legis novæ, maxime ab antiqua adeo exorbitantis, est respicere futura, non autem præterita, ex plene collectis per Farinac. *in fragment. verbo lex*, & omnes, & tamen ita providet etiam præteritis, & disponit de debitis ante illius editionem contractis, ut ponderant Spada, *d. conf. 18. n. 24.* & Rota *d. decis. 36. n. 1. part. 5. rec.* Ergo impossibile est dicere, Papam voluisse solum contulere illis, qui sub clypeo Bullæ, ejusque fide Baronibus crediderunt.

9 Attentis etiam rationibus, idem omnino suaderi videtur; in ea enim quæstione, an hæc Bulla dicatur favorabilis, vel odiosa, variavit Rota, nam *d. decis. 36. par. 5. recent. n. 46.* eam dixit favorabilem, sed in dicta Romana fideicommissi 8. Junii 1654. cor. Verospio, de hoc assumpto dubitavit, & clarius contrarium sensit in dicta Urbinaten. prædii 17. Maji 1658. coram Bevilaqua, atque hunc sensum habet Congregatio Baronum, quæ una voce paradoxum dixit, quando oretenus informando in ista causa insinuavi, Bullam posse dici favorabilem; sed rogando Dominos, ut patienter audirent distinctionem, ac effectum, ad quem id asserbatur, eis auditis, propositio non displicuit.

Dicebam igitur, quod aut agitur in ordine ad exorbitantiam a jure communi, atque ad damnum, & præjudicium, quod resultat successoribus ad fideicommissa, primogenituras, vel investituras vocatis, seu aliis tertiis, quorum jus, vel dominium Bulla tollit, & nimis temerarium esset negare illius odium, & exorbitantiam, ut non obscure probat etiam Constitutio 117. Urbani VIII. super archiviacione, per quam hujus Bullæ dispositio evitatur, ut infra in Romana donationis de Andossillis, & in Romana Bullæ Archivi, *hoc eod. tit.*

Aut agitur in ordine ad ipsos Barones, qui ad æris alieni per ipsos contracti solutionem urgentur, & absolutum videntur, esse ipsi favorabilem, si enim ita consultum non esset, cogentur Barones pati, vel carceres, & molestias, vel sequestrum, & subhastationem fructuum, & reddituum fideicommissorum, & feudorum pro eorum jure, ac tempore eorum vitæ, quod recte fieri posse ex Peregr. Fontanell. & aliis late in terminis Baronum, & nobilium Salgad. *in labyrint. p. 1. cap. 24. n. 58.* Unde maxima Baronalis dignitatis ignominia, atque personarum incommoda sequerentur, quia pro modico debito cogentur pati in vita privationem omnium fructuum, & reddituum, quorum perceptionis jus vitalitium ob incertitudinem pro modico pretio subhastari solet.

Aliud item incommodum Barones absque hujus Bullæ beneficio sentirent, quod scilicet in eorum necessitatibus non invenirent mutuantes, vel si invenirent, non nisi sub gravi scœnore, & usuris, ac sub gravissimis conditionibus, quod praticari videmus in aliquibus partibus, ubi privatis personis dantur libenter pecuniæ, etiam ad rationem quatuor pro centenario, & minus; Barones vero, quamvis

fideicommissis non gravati, neque inveniunt ad ostio, igitur esset negare lucem solis in meridie, asserendo itam Bullam ipsis Baronibus debita contrahentibus, vel qui alias ad eorum solutionem tenentur, non esse favorabilem, quamvis successoribus odiosam.

Si ergo favor est, & privilegium ipsius debitoris habentis istam conspicuam qualitatem baronalem, exinde resultat illam non requiri de tempore contracti debiti, sed sufficere etiam superventam, & quæ adfit de tempore quo ad solutionem urgetur, ut in terminis *cap. Odoard. de solut. firmant* 10 magis communiter DD. collecti per Castagnam, *in tract. deducto ne egeat, q. 10. ampliat. 3.* & Grass. *de effect. Cleric. effect. 7. n. 60. licet n. 61.* dicat contrarium, ut scilicet qualitas clericalis, quæ operatur, ut Clericus conveniri non possit ultra quam facere potest, suffragetur de tempore quo urgetur ad solutionem debiti, quamvis istud contractum esset ante clericatum, quoties non constet de susceptione in fraudem, de quo habetur in sua materia sub tit. de credito, præsertim in Romana pro Risio, in qua est decis. in Romana admissionis ad benef. 5. Martii 1668. coram Otalora, atque ad idem confert regula generalis, quod qualitas, quæ verbum determinat, sufficit, ut adfit de tempore quo dispositio sumit effectum, Capyc. *Latr. consult. 143. n. 60. cum seqq.*

Conferre ad idem dicebam text. in l. Curator, ff. de Curatore furiosi, per quem in honorem Senatoriarum dignitatis disponitur ejus bonis curatorem dandum esse, aliaque servanda, quæ privato debitori non conceduntur, & tamen nulla fit distinctio, an debita contracta sint ante vel post dictam dignitatem adeptam.

Item in Hispania de illorum Tribunalium consuetudine introductum est, ut Ducibus, Marchionibus, aliisque Baronibus, & Domicellis, quamvis ære alieno oppressis, relinquuntur congrua alimenta juxta dignitatis qualitatem super omnes creditores privilegiata, ut plene Salgad. *in Labyr. p. 1. cap. 24. n. 32. cum seqq.* Castill. *de alimentis alias 8. tom. controversiarum, cap. 37. §. 1.* quod an locum habeat in Italia, ratiocinando habetur actum in Romana liberationis a molestiis pro Casia, *sub tit. de credito, vel sub altero de fideicommissis;* & tamen nulla fit distinctio, an debita contracta essent, dum erant in hujusmodi dignitate constituti, vel in statu privato, quia finis est providendi de tempore, quo necessitas urget, & ne dignitas vilescat.

In toto corpore juris (quantum mea notitia se extendat) non habemus huic Bullæ Baronum aliud simile, quam 11 decreta ducalia Sabaudiarum disponentia feudatarium successorum, quamvis succedat jure proprio ex pacto, & providentia, teneri tamen ad debita prædecessoris, atque cogi posse ad vendendum feudum pro solvendis illis debitis, pro quibus cogi poterat defunctus, de quibus decretis late agit Cacheran. *decis. 165. cum plur. seqq. præsertim decis. 170.* quæ sunt unice auctoritates huic materię magis proximæ, unde sufficit quod defunctus cogi posset ad effectum, ut qui nunc est ejus successor, & baroniam possidet cogatur: ergo multo magis quando eidem debitori supervenit baronia, super qua imprimitur qualitas hujus Bullæ, & jus creditoribus acquiritur.

Sequeretur item alias litium inextricabilis labyrinthus, dictaque distinctio inter debita ab eadem persona contracta ante, vel post baroniam remaneret inanis, quia postquam creditores post baroniam contrahentes in vim Bullæ, ex bonorum subhastatione pecunias obtinissent, possent creditores anteriores, qui ante baroniam contraxerunt, ab eis pecunias extantes, vel mala fide consumptas vindicare, neque ulla subest ratio inter unos, vel alios, cum ista solum consideretur in feudis, aliisque bonis alienari prohibitis, quia habentes assensum præferuntur anterioribus sine assensu, verum hoc non provenit ab aliquo privilegio, seu lege, quæ unos ab aliis distinguat, sed provenit ex eo quod anteriores sine assensu nullum jus, nullamque hypothecam in bonis prohibitis acquisierunt, unde vere non sunt anteriores, cum anterioritas reguletur ab hypotheca, quæ sine assensu in bonis prohibitis non imprimitur, & sic remanent chirographarii postponendi hypothecariis licet posterioribus.

In contrarium deducebantur axiomata generalia super stricta intelligentia hujusmodi novarum municipalium legum odium, & exorbitantiam a juris communis dispositione 13 continentium, & quoad specialia, & proxima deducebatur solum tradita per Carleval. *de judiciis, to. 1. disp. 2. n. 502. & seqq.* super privilegiis concessis creditoribus scholarium, ut non suffragentur nisi illis, qui credunt scholaribus post

matriculationem, & dum actu sunt in scholis, verum nullius momenti hoc simile videbatur, cum in eo casu id proveniat, quia privilegium ad fraudes evitandas, cum hac lege concessum fuit, eo modo quo in Urbe habemus de mercatoribus merces credentibus Cardinalibus, & Prælatibus, sive de pistoribus credentibus panem cum similibus, ideoque levis ponderis, ac nimis remotum dicebatur hoc simile in concursu tot stringentium motivorum resultantium ex verbis Bullæ, nec non ab ejus ratione, & a similibus magis specialibus, & proximis.

14 Unde quamvis per ora seniorum volitaret, fuisse quidem aliquando Bullam practicantem pro debitis contractis ante Baroniam incidenter, & præsuppositivè, nunquam vero hunc articulum fuisse formiter discussum, & decisum, attamen hujus causæ occasione ex præmissis Congregatio istam sententiam firmavit postmodum in pluribus aliis causis, me etiam Scribente, admissam, itaut hodie videatur propositio ambulans de plano.

Hujus tamen disputationis occasione, & ad satisfaciendum aliquibus, qui nimium exorbitantem, & irrationabilem exagerabant hujusmodi legem, dicebam quod bene perpensis juris nostri principiis, adeo exorbitans illa videri non debet, jus enim antiquum Romanorum ex legibus duodecim tabularum desumptum, ultimas morientium voluntates rigore servari præcipiebat, ut in l. verbis, ff. de verb.

15 sign. fideicommissa tamen non curabat, neque successores ad illorum præcisam observantiam urgebat, sed totum convenientiæ, & honestati relinquendo, liberum dabat arbitrium hujusmodi ambitiosas dispositiones spernendi, usque ad tempora Angusti, quibus florentissimæ absque exemplo Reipublicæ libertas finem habuit, qui in ea servari voluit, ad tex. in l. 2. §. post deinde, ff. de origine juris, §. 1. & ult. institut. de fideicommissariis hereditatibus, decis. 36. n. 43. & seqq. par. 5. rec. & habetur in Romana Contributionis de Cæsius, hoc eod. tit. Igitur fideicommissorum necessaria observantia, non a jure naturæ, vel gentium, ut aliqui puri legulei putant, provenit, sed a jure positivo moderno tempore prodito.

Et ex qua ratione, rejecta tanquam insulsa opinione volentium, Principem non posse fideicommissis derogare, de quo Peregrin. conf. 7. n. 23. lib. 3. passim apud omnes Europæ Principes videmus hujusmodi facultatem exerceri, exemplo Imperatoris, & juris communis in auth. res quæ, C. communia de legatis, & in corpore unde sumitur, ut sive ob publicum favorem (ut aliqui minus communiter putant) sive ob præsumptam fideicommittentis voluntatem, vel ejusdem legalem necessitatem (ut magis communis est opinio) pro descendentiis dotibus constituendis, vel restituentibus, bona fideicommissaria distrahi possint, ac fideicommissa sperni, & si necessitas postulet, in totum everti.

Quoad masculorum etiam alimenta, vel redemptionem a captivis, aliasque iustas necessitates ex rationis identitate DD. extendunt, ut pluries practicavi in Congregatione Baronum, præsertim in alimentis assignatis Jo. Rainaldo Monaldensi, ex illo Monaldensium patrimonio, de quo adeo frequenter hoc eodem tit.; igitur videri non debet ista lex adeo exorbitans, & irrationabilis, ut ignarum vulgus putat.

16 Stantibus enim favoribus, & commodis, quæ Magnatibus, & Baronibus exinde resultant ut supra, idcirco a probabilitate alienum non videtur, ut isto casu subintelligenda veniat præsumpta fideicommittentis voluntas, quod scilicet, si resurgeret, & successorem videret subiectum illis miseriis, & incommodis, quæ superius considerata sunt, assensum distractioni alicujus partis bonorum verisimiliter accommodaret, itaut ista lex aliud operari non videatur, nisi inducere præsumptionem alia probatione non indigentem dictæ verisimilis voluntatis, eo modo quo jus commune in dicta auth. res quæ, illam præsumit in casu dotium, vel similibus ut supra, & eo modo, quo laicalia statuta in contractibus minorum, mulierum, & similibus sine certa solemnitate non initis, inducunt probatam præsumptionem simulationis doli, vel metus, unde indirecte enervatur vis juramenti, super quo Principi laico non datur potestas statuendi.

Præterea ultra favorem baronalis, & magnatitæ dignitatis, qui publicis dici potest, tanquam concernens personas primi ordinis, in quibus est præcipuum Reipublicæ ornamentum, accedit etiam alter favor publicus libertatis, & facilitatis commercii mercatorum, & negotiantium, qui favor privato commodo ex fideicommissorum, vel investiturarum beneficio resultanti præferendus videtur, & quatenus iste favor publicus etiam dicendus esset;

præponderans tamen videtur præcedens, dupliciter consideratus, in magnatitia scilicet, & baronali dignitate sultinenda, & in publici commercii libertate conservanda, in quo utroque casu causatur commodum tractantium de damno certo vitando, incommodum vero, & præjudicium, ut plurimum est tractantium de futuro incerto, & eventuali lucro, quod ex fideicommissi, vel investituræ vocatione sperant, cum regula capienda sit a communiter accipientibus, licet aliquando etiam juri jam delato, & quæsito præjudicetur.

Hinc videmus, quod licet formula investituræ feudorum Regni Neapolitani in vera, & stricta juris censura dicenda sit ex pacto, & providentia potius quam hæreditaria, sive ad summum hæreditariam qualitatem solum importet in ordinem ad personam primi acquirentis, ratio tamen commercii, ob illorum feudorum frequentiam, rationabiliter induxit antiquos Regni sapientes ad illam interpretandam hæreditariam, etiam respectu ultimi morientis.

Et in Regno Siciliæ ultra Pharam, quamvis illi antiqui sapientes hanc eandem investituræ formulam interpretati fuerint ex pacto, & providentia, atque, ut illi dicunt, in forma stricta, ex eadem tamen ratione commercii idem Regnum ex gratiis a Rege obtinuit formam, ut dicunt, largam, per quam fere idem effectus resultat, ac in dicto alio Regno Siciliæ citra.

Prout formula feudorum Mantuæ, ejusque ditionis, ac totius Montisferrati, est ex pacto, & providentia, & tamen consuetudo, ex eadem ratione commercii illa reduxit ad instar allodialium, quod etiam videmus in bonis emphyteuticis Abbatia Farsen. ac fere totius Lombardiæ, Flaminia, & aliorum locorum, ut est deductum supra in Mantuana feudi, hoc tit. ac etiam habemus in feudis Status Avenionen. & Comitatus Venayfani, quod de consuetudine redacta sunt ad instar allodialium, ut sint (prout sunt) in commercio, Ludovicus Bell. conf. 3. num. 64. & conf. 4. n. 1. & 81. Tondut. de prevent. cap. 14. num. 5. & tom. 2. var. cap. 34. num. 12. Rota decis. 38. num. 4. & 112. num. 9. p. 11. rec. & in qua ratione fundata etiam sunt dicta decreta Ducalia Sabaudia, de quibus Cacheran. dec. 165. cum seqq.

Est bene verum, quod si aliqua exorbitantia vel irrationabilitas adest, illa esse videtur non in ipsa lege, sed in nimium verbali ejus intelligentia, & praxi, quia intelligenda veniret de debitis ex aliquo rationabili motivo necessitatis, vel saltem decoris, & honestatis contractis, non autem in meris dissipationibus, & prodigalitatibus, in quibus hujusmodi personis credentes non sunt a dolo, & fraude alieni, ut de hoc particulariter habetur infra in Romana donationis de Andossillis, in Romana restitutionis pecuniarum de Caffarellis, & in Romana, seu Perusina pro Monte Mellino, & in aliis hoc eod. tit.

Indoctus malignantium livor credidit, hujusmodi legem ex politicis respectibus emanasse, ut ita Baronum potentia Pontificibus insensa destrueretur, atque Pontificum conjuncti castrorum, & bonorum jurisdictionalium facilius acquisitiones facere possent, sed vere est indocta malignitas, quia diligenter perquirere volui, num Clementis VIII. Bullæ auctoris nepotes, vel conjuncti, qui plura castra, & bona acquisierunt, aliquid dicto Pontifice vivente, in hujus Bullæ executionem emerint, & non datur exemplum, neque tunc Sedes Apostolica erat in statu, quod Barones timeret, ut in retroactis temporibus dabatur, & vere est insulsa consideratio, quia si per Bullæ praxim una Baronum domus clauditur, altera efformatur, & aperitur, ideoque omnino dicendum est, ex solo justitiæ, & boni publici zelo, illum integerrimum, ac doctissimum Pontificem ita statuisse, verum punctus est in modo illam practicandi.

I N E A D E M.

P R O E I S D E M.

Subfeudatarius an veniat sub appellatione Baronis, vel Domicelli ad effectum Bullæ?

An simplex Baro, seu feudatarius inferioris ordinis non habens altum dominium possit totum feudum, vel castrum subinfundare, itaut domini reliquias, & devolutiones retineat?

Concesso feudo, vel alia re patri, & filiis, an concessio censeatur illis facta ordine simultaneo, vel successivo?

SUM.

S U M M A R I U M.

- 1 **S**ubfeuda concedenda sunt gratis, non autem sub specie contractus corresponsivi.
- 2 De pluribus speciebus subfeudi.
- 3 Bulla Baronum procedit etiam in subfeudatariis, & quibuscumque Domicellis.
- 4 Facta concessione feudi patri, & filiis, an isti veniant cum patre ordine simultaneo, vel successivo?
- 5 Patre, & filiis insimul vendentibus, praesumitur filiorum interventum esse pro solo consensu.

D I S C. LXXV.

Sopita cum particulari disputatione antecedenti quaestione, an scilicet Bulla Baronum locum habeat in debitis ante Baroniam contractis, duae aliae ex parte d. Marchionis Pallavicini excitatae fuerunt difficultates, una nempe quod dominium, & possessio dicti Castri non importaret Baroniam, neque efficeret Baronem, de quo Bulla loquitur, quia illud non fuit libere, & pleno jure Alexandro, & filiis per Ducem Parmae cessum, sed solum jure subfeudi cum pacto devolutionis in casu lineae finitae, vel alio casu; & altera, quod in omnem eventum, cum cessio Castri, & aliorum bonorum facta esset, tam Alexandro patri, quam Sfortiae, & Alphonso filiis, omnibus aequale jus quaesitum fuerat, ideoque ad summum creditoribus jus non competeret, nisi ad tertiam partem, quae est portio Alexandri eorum debitoris.

Utrumque tamen motivum facili negotio dixi omnino viribus carere, quatenus enim pertinet ad primum, male deducebantur termini subinfeudationis, quibus Dux ex contractu corresponsivo, castrum allodiale cedens, nunquam usus est, ideoque non conveniunt verba, ex quibus regulariter contractuum natura regulari solet, ut *decis. 110. p. 6. rec.* & passim, neque convenit subjecta materia, tum quia inter subfeudi requisita illud est praecipuum, ut gratis, & non sub aliqua corresponsivi contractus specie mediante pecunia concedatur, ex plene deductis per *Altogr. conf. 5. vol. 2.* & supra in *Senogallien. Castrorum hoc tit.* ideoque convenire non potest huic concessioni factae per viam dationis in solutum, & ex causa mere corresponsiva.

2 Tum etiam quia Baronibus, & feudatariis dupliciter conceditur subinfeudandi facultas, uno modo subinfeudando totum feudum, per quem modum tollitur penitus de medio ita ut subinfeudatus habere dicatur ab infeudante per organum, & instrumentum subinfeudantis, ad instar eminentis pro persona nominantis, ut supra in *d. Senogallien.* & in *Mantuana* bonorum est dictum, altero modo per quem feudatarius concedat aliquod membrum, vel excipientiam, penes eum remanente substantia, seu corpore feudi principalis, quod contingit, vel in feudatariis primi ordinis, & dignitatis cum jure Principatus, milites, & Barones sibi constituentibus, vel in Baronibus, & feudatariis inferioribus, quaedam feuda rustica, seu excipientias, tanquam feudi membra concedi solita subinfeudantibus, ut in dicta *Mantuana*, & in aliis, sed non reperitur jure cautum, ut Baro, seu feudatarius inferior (qualis in isto Castro consideratur Dux, quamvis in suo Ducatu sit Princeps) pretio mediante, & per contractum corresponsivum possit sibi constituere subfeudatarium, cui totum castrum cum integro ejus jure concedat, quia nemo sibi parem constituit.

3 Verum omnem in hoc motivo difficultatem removeri dicebam ex eo, quod Bulla se non restringit ad solos feudatarios, & Barones, sed loquitur etiam de quibuscumque Domicellis, atque chirographum ejusdem Clementis, quod in quodam liberulo cum dicta Bulla, aliisque chirographis impressum est, clare loquitur de omnibus, & quibuscumque jurisdictionem habentibus, unde cum debitor possideret Castrum cum jurisdictione in vassallos, idcirco sive illud haberet jure allodii, sive feudi, sive subfeudi, semper dicens est vel Baro, vel Domicellus, vel habens jurisdictionem, & hoc sufficit, quia verba sunt ampla, ad unam solum speciem non restricta, quod in specie subfeudatario, ut comprehendantur sub Bulla praesertim ex *d. chirographo* habetur per *Rotam in Rom. fideicommissi 8. Junii 1654. cor.* Verosipio in praecedenti allegata.

Veritas tamen in proposito videbatur, non intrare subfeudi terminos, quos confundi dicebam, dum Castrum erat allodiale jure allodii per Ducem possessum, potius vero intrare videbatur termini venditionis, seu dationis in solutum cum pacto reversivo in certis casibus in partium conventionem expressis, quod dictorum contractuum naturae non re-

pugnat, ideoque vel dicto pacto non obstante vendi poterat ad liberam venditionem, transferendo istud vinculum ad pretium loco rei subrogatum, juxta dispositionem ejusdem Bullae tollentis etiam pacta, ut apud *Cavaler. decis. 612. & 618.* vel id non impediabat venditionem Castri, & aliorum bonorum pro solo jure debitoris, ejusque descendendum, & donec concessio ad formam conventionis est duratura, salvo jure Ducis, quando casus pacti fieret, ejusque conditio purificaretur, ideoque hoc motivum aliud non operari insinuabam, nisi damnum, & praesudicium ipsiusmet illud deducens, cum istud onus tanquam pars pretii illud minuat, unde si pro satisfaciendis creditoribus opus erat vendere solum partem, ita vendendum erat totum, ideoque pariter illud motivum fuit rejectum.

Prout neglectum, atque in nulla consideratione fuit habitum alterum motivum aequalis, ac simultaneae acquisitionis patris, & filii. Quaestio enim tractata per feuditas, an concessio feudo patri, & filiis, acquiratur eis ordine successivo, vel simultaneo, & in qua invicem pugnare videntur *Iser. & Afflicus*, quorum uterque suos habet sequaces plene de more congeltos per *Rosenth. cap. 9. memb. 2. concl. 66. nu. 56. & 59. in glos. lit. G, & H, originata ex theor. gl. & Bart. in l. Gallus, §. quidem recte, ff. de liber. & posth. de qua in materia fideicommissaria plene Fufar. de substit. q. 476. & 477. Rot. decis. 97. & 574. p. 4. rec. & 424. p. 9. super distinctione, an dispositio fiat ab ascendente, in quo viget ratio charitatis, vel ab extraneo, in quo vigeat ratio affectionis, & an filii sint nati, & capaces propriae affectionis, & meriti, vel nascituri, in quibus istae rationes non cadunt.*

Veriatur in concessionibus gratuitis ex mera liberalitate, & voluntate disponentis, seu concedentis, non autem in casu nostro, in quo Dux Parmae nullam liberalitatem cum istis de Pallavicinis exercere voluit, sed solum loco jurium, quae praetendebant habere super castris Lombardiae in suo Ducatu existentibus, per viam concordiae, subrogavit in omnibus, & per omnia istud Castrum, & alia bona, unde cum ea, in quorum locum facta est subrogatio, eis deberentur ordine successivo, prius scilicet Alexandro patri, deinde filiis non simultanee, sed cum ordine primogeniturae, intrat vulgaris regula subrogatorum.

Quod evidenter comprobari considerabam ex refutatione praeventiva, quam Alexander fecit Sfortiae filio, quia tanquam ille, ad quem pro tempore ejus vitae totum spectare debebat, totum refutavit, ac totius fructus, emolumenta, & jurisdictionem sibi reservavit, dicta enim quaestio cadit in casu dubio, & ubi praesumptiones pro una, vel altera sententia cadere possunt, non autem ubi facti circumstantiae, seu etiam urgentiores praesumptiones aliter suadent, ut egregie *Rosenth. d. cap. 9. concl. 66. n. 56. in fin.* ideoque dicendum est, aequalem concursum in transigendo per Ducem desideratum in patre, & filiis, fuisse pro cautela alterius partis, filiorum autem respectu resolvi in simplicem consensum pro eorum jure sperato ex fideicommissio, ut aliis allegatis bene in *Baren. Salviani 10. Junii 1652. & 24. Martii 1653. cor. Bichio*, ubi firmatur, quod licet pater, & filii aequae principaliter vendere bona profiteantur, non per hoc tamen resultat filios probari condominos, sed eorum interventum fuisse pro cautela emptoris resolvendum in simplicem consensum pro eo jure, quod in bonis paternis pro maternis dotibus, vel ex majorum dispositionibus habere possent, multo magis dum ex facti circumstantiis resultat hujus veritatis probatio clara, qua accedente recurrendum non est ad praesumptiones, vel ratiocinia, ad text. in *l. ille, aut ille, ff. de leg. 3. cum Concord. dec. 44. num. 14. p. 11. rec.* ubi probatur istam regulam cuicumque materiae adaptari.

S U M M A R I U M.

- 1 **D**E disc. 75. super subfeudis.
- 2 De concessione facta patri, & filio, vel viro, & uxori.

ANNOT. AD DISC. LXXV.

Super contentis in hoc discursu in materia subfeudi, vel facultatis subinfeudandi actum est supra in *Annot. ad disc. 1.* ubi videri potest.

Et de alia quaestione, an concessio facta patri, & filio, seu viro, & uxori, intelligatur ordine simultaneo, vel successivo, aliquid insinuatur supra *disc. 46.* ac etiam infra in *Januen. feudor. disc. 113.* & conferunt, quae habentur *sub tit. de donat. disc. 47.* in vocationibus, quae fiunt de patre, & filiis, de quibus etiam, *sub tit. de fideicom.*

I N E A D E M.

P R O E I S D E M.

Refutatio feudi, vel alterius rei alienari prohibita in proxime successurum, quoties non est pura, sed pactio, an vitietur in totum, vel potius ipsa pactio vitietur?

Reservatio fructuum, emolumentorum, ac jurisdictionis in feudo, vel castro refutato, an importet jus in re, & an reservatarius dici possit Baro, & domicellus, vel alias cadens sub Bulla Baronum, & quando hujusmodi refutationes ita pactio dicantur in fraudem?

Successores in feudo pacti, & providentiarum, vel in fideicommissio jure proprio tenentur ad expensas factas per prædecessorem pro feudi, vel bonorum recuperatione, seu defensione, & successive obligati remanent creditoribus ejus, qui expensas fecit.

S U M M A R I U M.

- 1 **D**E refutatione feudi in proxime successurum pactio, an vitietur in totum, vel solum ipsa pactio vitietur?
- 2 An reservatio fructuum, vel eorum commoditatis faciat refutationem pactio?
- 3 Quando actus dicatur fraudolentus, itaut pactio alias licite vitietur refutationem.
- 4 Explicatur quid sit commoditas, quæ reservatur, vel alienatur super feudo.
- 5 Castra allodialia non subjacent prohibitioni alienationis resultanti a jure feudorum, sed in Statu Ecclesiastico habent prohibitionem Constitutionum Apostolicarum.
- 6 Ubi refutatio habet assensum, itaut de jure sit valida, adhuc ex conjecturis fraudis, & simultatis remanet invalida.
- 7 Quæ species jurisdictionis sufficiat, ut intret Bulla.
- 8 Successores in fideicommissio tenentur reficere gravato expensas pro defensione fideicommissi.
- 9 Idem in feudis.
- 10 Quomodo probetur versio pecunie in expensas.
- 11 An in illo, qui communi opinione reputabatur Baro, & se pro tali gerebat, intret Bulla ex ratione leg. Barbarius.
- 12 De contrahente cum herede putativo.
- 13 De Bulla Urbani VIII. archiviacionis, per quam consulitur fideicommissis adversus Bullam Baronum.

D I S C. LXXVI.

Demum omnibus supradictis objectis, ac difficultatibus superatis, convolutum est ad aliud motivum, quod prius deductum, plurium annorum spatio in multis disputationibus rejectum, demum admissum fuit, unde propterea habito per creditores recursum ad signaturam gratiarum, commissa fuit causa appellationis in Camera, ubi pendet. Quod scilicet Marchio Alexander nunquam fuerit Dominus, ac possessor dicti Castri S. Angeli in itatu immediato existentis, quoniam antequam illud per Ducem Parmæ sibi traderetur, præventive tanquam jus acquirendum renunciarat Sfortiæ filio primogenito immediate successario, nil obstante, quod sibi jurisdictionem, fructus, & emolumenta reservasset, quia reservatio non est de usufructu considerato tanquam de jure in feudo, seu castro, sed de fructibus, & emolumentis, tanquam commoditas nudi facti non tangens feudi, seu Castri substantiam, & quæ dicitur omnino diversa a dominio feudi, seu Castri tanquam jus allodiale, cujus est capax etiam qui feudorum sit incapax, ex supra deductis in Tiburtina Castrorum, & in Romana, seu Status Ecclesiastici infeudationum hoc eod. tit.

Assumpsimus proinde hinc inde Scribentes disputandam questionem per feudistas adeo agitandam, pactio refutationis in proxime successurum factæ, quæ de jure feudorum regulariter permessa est absque domini assensu, quoties est pura, & simplex, quia non est alienatio, sed præventiva successio, an scilicet ubi est pactio, cum reservatione usufructus, seu fructuum, & emolumentorum, corruat in

totum, vel ipsa pactio, & reservationes vitientur, ipsa refutatione firma remanente, atque difficultatem, præsertim apud Regnicolas, faciunt verba Iserniæ in cap. 1. §. & si libellum, num. 4. & 5. de alien. feud. pater. ubi dicere videtur, quod refutatio valet, cetera pactio non, de qua questione agunt Loffred. conf. 3. Bolognett. conf. 7. Camill. de Medicis conf. 49. Bammacar. in repet. cap. beneficium, n. 26. Si de feud. defuncti fuer. controu. 2 Pont. conf. 12. vol. 1. & conf. 116. num. 10. vol. 2. & de potestate Prorog. sit. de refut. feud. §. 1. & 2. Fab. de Ann. conf. 41. & 46. Ann. sen. alleg. 97. Merlin. l. 2. controu. 57. Reverter. & Add. decis. 550. Rovit. pragmat. 4. num. 9. & seqq. de feud. Giurb. de success. feud. §. 1. glos. 12. num. 10. & 44. Galeot. lib. 2. controu. 6. Marcian. jun. disp. 80. qui alios referunt.

Ex quibus constat, tres esse opiniones, unam quæ Bolognetto tribuitur pro utriusque actus validitate, quia pro actu sustinendo, reservatio usufructus resolvitur in simplicem reservationem fructuum, seu commoditatis, prout facti est, non autem prout juris, sed hæc opinio paucos habet sequaces, eamque neque in puncto juris communis sustineri, habetur apud Merlin. decis. 843. Alteram, ut juxta verba Iserniæ, pactio, & reservationes, tanquam respicientia accidentaliter, non vitient, sed vitientur. Magis tamen communis, ac recepta feudistarum opinio est tertia, ut totus actus, propter individuum voluntatis, vitietur, ut constat ex a Ponte, Rovit. Giurb. & aliis allegatis, qua communi opinione attendita, dicebam pro creditoribus (habendo actum refutationis pro infecto), Marchionem possedisse castrum jure domini, proindeque effectum esse indubitatum Baronem.

Et quamvis fortiter responderetur questionem cadere, ubi agitur de reservatione usufructus tanquam juris importantis feudi servitute, secus autem ubi de reservatione fructuum, tanquam commoditatis nudi facti, non tangens feudi substantiam, ex Fab. de Ann. conf. 46. Galeot. d. controu. 6. l. 2. Merlin. d. controu. 57. lib. 2. Replica-bam tamen, etiam reservationem fructuum in toto, vel in parte continere improbam pactio, nervose probari per a Ponte. dicto conf. 12. ex Camerario, & aliis quos allegat.

Sed quicquid sit de ista opinione, quam ita simpliciter sumptam credebam minus tutam, quia vere talis reservatio non inducit servitute, vel jus in feudo, neque ejus substantiam tangit, at tamen dictam reservationem dicebam, tunc demum admittendam esse, quando nulla fraudandi, vel simulandi causa præcedente, refutans sincere, ut sibi de alimentis provideat, aliquam fructuum, vel redditus pecuniarii reservationem faciat, secus ubi præcedente causa evidenti fraudandi creditores, reservatio non est de aliquo redditu, vel fructuum parte simpliciter, sed est de omnibus illis juribus, quæ possidenti feudum etiam sine refutatione competebant, & competere poterant, itaut in substantia ejus status non immutetur, atque in effectu idem sit esse factam, vel non factam refutationem, tunc enim dicitur actus mere verbalis, alium non habens effectum, nisi illum fraudandi tertium, ut in specie quando plura sunt onera, pluresque reservationes, idem Galeot. d. controu. 6. num. 12. & 20. admittit esse veram opinionem a Ponte d. conf. 12. Et bene comprobatur Marcian. d. disp. 80. num. 19. & seq.

Et in his terminis versabamur, quia Marchio Alexander, non solum sibi reservavit in vita omnes fructus, & emolumenta, sed etiam jurisdictionem Baronalem in dominio, & exercitio, cum prohibitione Sfortiæ refutato, ne in illa posset quomodolibet se ingerere, & quod magis est, sibi reservavit titulos castro adjunctos, cum facultate novos titulos adjiciendi, & cum prohibitione eidem Sfortiæ, ne dictum castrum alteri cedere, vel quovis modo de eo disponere posset, ipso non consentiente, quam prohibitionem in specie ponderat a Ponte. d. conf. 12. & cum reservatione jurium Alphonfi secundogeniti, unde in contradictoriis petebam a Scribentibus in contrarium, ut ostenderent quænam esset differentia inter dictum Marchionem Alexandrum non refutantem, & eundem refutantem, cum omnia pariformiter haberet, nec quidem minimum amittendo, quia sive refutasset, sive non, liberum, ac absolutum dominium in vita, vel in morte non habebat, tante fideicommissi gravamine.

Implicare siquidem videtur dicta jura reservata importare simplicem commoditatem perceptionis fructuum, quia dicta commoditas, prout nudi facti est, eatenus a legali prohibitionem exempta reputatur, quatenus censeatur quid omnino separatum ab ipso corpore, & substantia feudi, quia fructus

ctus finguntur percipi per feudatarium cedentem, & postquam ab ipso singulis annis, vel temporibus sunt percepti, & separati feudatarii nomine, cessionarius eos tanquam rem allodiam a feudo separatam percipit, ut in specie probant iidem in oppositum allegari soliti, Galeot. *d. controu. 6. num. 14.* & 15. Merl. *controu. 57. num. 14.* & generaliter Rosenthal. *c. 9. concl. 9. num. 1.* & *concl. 10. num. 5.* Amichangel. *7. feudal. 18. n. 10.* & *seqq.* & in terminis emphyteuticis in idem tendentibus late Rota in Rom. Salviani 17. Aprilis 1643. & 9. Decembris 1644. cor. Cerro, quarum prima est *dec. 167. p. 9. rec.* ac in aliis, & habetur in Alban. pensionis *sub tit. de pension.* & in Tusculana *sub tit. de emphyt. ac aliis.*

Igitur id adaptari non potest reservationi plenæ, & omnimodæ jurisdictionis, necnon retentioni titularum cum facultate novos adjiciendi, ac prohibitione alienationis, quia hæc omnia respiciunt ipsam rem, ejusque substantiam, maxime accedente causa simulandi, vel fraudandi, ex qua juncta cum his omnibus, liquere videbatur actum refutationis fuisse mere verbalem, & continere protestationem non acquiritur de directo contrariam facto.

Motivabant aliqui ex Dominis Congregationis, inani labore hanc aliam disputationem assumptam esse ex defectu applicationis ad factum, dum quæstio cadit in feudis alienationis prohibitionem habentibus, ex *cap. Imperialem, de prohibita feud. alien. per Frideric.* huic castro allodiali non adaptabilem, sed facilis fuit responsio, quod licet hujusmodi castra allodialia non habeant prohibitionem indutam in *d. c. Imperialem*, habent tamen aliam non minus amplam, resultantem a Constitutionibus Apostolicis Sixti V. Clement. VIII. Pauli V. & Urbani VIII. a qua eatenus actus remanet exemptus, quatenus adintar feudorum agatur de licita, & valida refutatione in proxime successurum, quæ vere non est alienatio, sed præventiva successio, sub alienationis prohibitionem non cadens, ut ponderatur etiam in Civitatis Castellæ jurisdictionis, & in Camerinen. jurisdictionis, & in Romana pecuniaria pro Guelpho *hoc eod. tit.* in quibus agitur de bonis jurisdictionalibus non feudalibus.

Solidius motivabatur, quod amissa etiam paritate terminorum, adhuc tamen quæstio cadit, ubi deficit Principis assensus, vel licentia, quæ in præsentem supponebatur amplissima, unde frustratoria erat disputatio, & in hoc motivo pro majori parte, quantum audivi, fundata fuit refutatio, sed hoc licentiæ præsuppositum in facto pro parte creditorum negabatur, quia constabat quidem Urbanum VIII. mediante Chirographo amplissime approbasse conventionem inter Ducem Parmæ, cui chirographum est directum, & dictos de Pallavicinis, concedendo eidem Duci licentiam alienandi dictum castrum, & alia bona, & approbando omnia pacta facta, & facienda, sed nullibi constabat Papam approbasse contractum inter Alexandrum, & filios.

Et ulterius, ubi etiam licentia subtilisset obitaculum prohibitionis ex jure, vel Apostolicis constitutionibus resultantem, ad effectum evitandi nullitatem actus, vel pœnas ex dicta prohibitionem orientes, non tamen sanabat vitium simulationis, & fraudis, eo quia actus in substantia, & quoad effectum remanet mere verbalis, & palliatus, atque ad hoc propositum dicebam ponderandas esse dictas feudatarum doctrinas firmantes, ex sola reservatione fructuum, vel commoditatis, prout facti est, alioquin de jure licita, adhuc, ubi alia concurrunt ostendentia nudam verbalitatem, resultare invaliditatem, non tanquam ex prohibitionem alienationis, sed tanquam ex simulatione actus.

Adducebatur in contrarium auctoritas Merlini. *d. controu. 57.* ad probandum in specie, reservationem etiam jurisdictionis non reddere refutationem pactionatam, sed replicabam in hac facti specie, dictas reservationes non esse singulariter, sed unitim considerandas, quia non solum concurrebat reservatio fructuum, & jurisdictionis, sed etiam illa titularum impositorum, & imponendorum, nec non prohibitio alienationis, & alia de quibus supra, & ulterius Merlinus, id solum asserit discursive, & incidenter, quia præcipuum illius resolutionis fundamentum consistit in hypotheca dotali, ut constat *controu. 60.* ac etiam quia in casu Merlini refutatio non erat pactionata cum conditione suspensiva, & impeditiva in refutatoario jurisdictionis, & fructuum perceptionis, erat enim pura, & libera ex tunc plenum effectum sortitura, sed solum continebat quandam conditionem eventualem resolutivam, qua pendente refutatio dicebatur pura, & cum effectu, etiam quoad jurisdictionem, & fructus, ut *d. controu. 57. num. 11. eum seqq.* qui termini sunt longe dispares.

Atque ut in præcedenti discursu dictum est, Bulla non

postulat de necessitate veram qualitatem Baronalem, sed contentatur illa simplicis Domicelli, vel alias habentis jurisdictionem, itaut sufficiat esse talem, qui non habeat simplex jurisdictionis exercitium præcarium, & jure alieno, ut sunt gubernatores, affectuarii, agentes, administratores, & similes, sed illam habeat jure proprio, itaut Baronis, & Domicelli figuram faciat, qualem absque dubio faciebat Marchio Alexander, nulla penitus considerata differentia inter ipsum, & alios castrorum possessores, ac jurisdictionem in vassallos habentes, & ex qua resultat ratio potentis per Bullam principaliter considerata, & hæc mihi videbatur ipsa genuina veritas, probabiliter in appellationis prosecutione agnoscenda, ut jam agnovisse visa est Signatura gratiæ, quando de committenda causa appellationis de hac resolutione actum fuit, eam committendo in Camera.

Præterea post dictas disputationes habitas, & causam commissam, aliud in mentem supervenit motivum non spernendum respectu creditorum, qui ante dictam concordiam, & respective refutationem contraxerunt, quod scilicet hujusmodi debita per Marchionem Alexandrum contracta essent pro se subitendo in Urbe, & Curia Romana, ad effectum insistenti apud Summum Pontificem Dominum directum pro justitiæ complemento adversus Ducem feudatarium, qui (ut ipse prætendebat) indebite, & de facto supradicta castra Lombardiæ occupaverat, & per quorum occupationem, ac immensos sumptus ab initio passos, pro hujusmodi causa Alexander in aliquem indigentiam forte redactus erat, itaut non potuisset, alias quam creditorum ope, Urbis incolatum continuare, atque assistere apud Pontificem Urbanum, cujus auctoritate, & Cardinalis Barberini nepotis opera, charitate, & dexteritate, post plurimum annorum tractatum, deventum est ad dictam concordiam, qua mediante ad commodum fideicommissi obtenta fuerunt castrum, & bona, de quibus agitur.

Unde sequitur, fideicommissi successores, quamvis ex propria persona venientes, teneri ad hujusmodi aris alienationem, tanquam contracti pro expensis in defensionem, seu recuperationem fideicommissi factis, pro quibus ejusdem fideicommissi bona remanent affecta, & distrahi possunt, Peregr. *de fideic. art. 50. num. 8.* & 11. Seraph. *dec. 925. num. 3.* Greg. *decif. 197. num. 4.* & *seqq.* Duran. *decif. 53. num. 8.* Add. ad Buratt. *decif. 401. num. 17.* Molina *de primog. lib. 1. cap. 27. nu. 11.* Garz. *de expens. cap. 16. n. 36.* Giurb. *decif. 108. num. 10.* & 24. Salgad. *in Labyr. p. 3. cap. 9. num. 19.* Romana fideicommissi, seu Salviani 23. Junii 1653. cor. Albergato, Romana expensarum 15. Decemb. 1653. cor. Bichio, & in aliis frequenter, quia est propositio vera, quoties agitur de expensis concernentibus substantiam recuperationis, vel defensionis bonorum pro omnibus vocatis, ut hic, secus si esset inter plures vocatos quoad pertinentiam, seu prælationem inter se, ut habetur in dicta Romana fideicommissi, seu Salviani *sub tit. de fideicommissis.*

Quod etiam habemus in feudis, pro quibus defendendis, seu recuperandis, & conservandis, successores quamvis ex pacto, & providentia, & sic jure proprio venientes tenentur. Quinimmo (quod magis est) etiam dominus directus, in casu non culposæ devolutionis ad hujusmodi expensas tanquam speciem melioramentorum feudatarii hæredibus tenetur, quoties sunt in aliqua notabili quantitate, ut per Soccin. *jun. conf. 68. n. 143. 148.* & 151. l. 3. Ruin. *conf. 100. lib. 4.* Bellon. *conf. 10. n. 2.* Rosenth. *c. 10. concl. 43. n. 75.* & alios congeitos per Giurb. & Salgad. ubi supra, & est deductum in Romana annuæ præstationis, seu minorum, Plumbini *hoc tit.* ac etiam in terminis emphyteuticis deductum habetur in Theatina renovationis *sub tit. de emphyt.*

Neque præmissis obstare credebatur defectum probatæ identitatis, quod scilicet non constaret hujusmodi debita in istam causam versa esse, quoniam dictæ versionis justificatio non postulat exactam, & concludentem probationem, sed adminiculativa, & præsumptiva contentatur, ut in similibus terminis creditorum mutuantium ad refectionem, conservationem, meliorationem, vel emptionem, habetur per Franch. *dec. 97. n. 5.* ibiq; add. *Surd. dec. 15. n. 14.* & 55. n. 6. Sanfel. *dec. 112.* Seraph. *dec. 1093. n. 3.* Merlin. *de pign. lib. 3. tit. 1. q. 5. n. 71.* Amat. *var. ref. 3. n. 59.* alter Merlin. *contr. 26. n. 9. l. 1.* per quos in specie ponderantur temporis correspondentia, & impendentis qualitas, si enim non constat ipsum de eo tempore alias habuisse pecunias, ex quibus illud opus facere potuit, neq; constat in quos alios usus acceptam pecuniam erogaverit, præsumptio est cum pecunia mutuata id sequutum esse, quod bene adaptatur terminis nostris, siquidem Marchio Alexander privatus erat usque ab anno 1585. fra-

fructibus, & redditibus dictorum castrorum, in quibus major hujus domus nervus consistebat, alia vero bona in controversia habita cum Magno Principe per ann. 40. antequam Papæ auctoritatem imploraret, pene consumpsit, dum constat a primis Europæ Jurisconsultis consilia petiisse, aliasque magnas fecisse diligentias, nonnisi cum ingenti sumptu cum tali adversario practicabiles, ultra propriam cum numerosa familia sustentationem, itaut ei impossibile fuisset tamdiu in Cur. Rom. apud Pontificem juxta sui gradus qualitatem assistere, & sine hac assistentia utique d. concordia sequuta non esset, neque d. bona obtenta, unde justissime præfati creditores dici possunt mutuantes ad bona acquirenda, seu recuperanda.

11 Respectu vero illorum, qui post concordiam, & castri adeptam possessionem eidem Alexandro crediderunt, clarius Bullæ beneficio juvari debere videbatur, nam alias publica ejusdem Bullæ fide decepti remanerent; indubitatum enim est dictum Marchionem possidentem castrum præfatum, cum libera, & independenti jurisdictione in vassallos, & cum titulorum retentione, omniumque fructuum, & reddituum perceptione, nec non cum Marchionis Sfortiæ primogeniti positiva prohibitione, ne in dicti castri jurisdictione, vel alias quomodocumque se ingereret, facere in Urbe figuram Baronis Romani, ac possessoris castrorum cum jurisdictione in vassallos, eodem modo quo alii Barones, & Domicelli faciebant, absque aliqua differentia, unde mercatores, & cæteri scientes dispositionem Bullæ, sub istius clypeo, & fide libere crediderunt, alias non contracturi, ideoque sequeretur ex dictæ Bullæ, ac Pontificis publica fide, ita per collusivas, & clandestinas conventiones cum filiis remanere deceptos.

12 Ac propterea ponderabam recte intrare terminos text. in l. Barbarius, ff. de off. Prætoris, de Officiali putativo, cujus gesta sustinentur, ne fides publica pereat, quamvis in effectu non esset talis, atque convenire quoque terminos hæredis putativi, cum quo contrahentes super re hæreditaria, & bona fide ex eadem ratione tuti redduntur, etiam in præjudicium veri hæredis, ad text. in l. fin. ff. de transact. l. fugitivus, & l. cum quis, ff. de sol. cum Concordant. per Giurb. dec. 79. n. 20. Marefcott. l. 2. var. c. 17. dec. 122. n. 9. p. 7. rec. Salgad. in Labyr. p. 2. cap. 9. num. 48. & seqq. ubi Concord.

Et licet hoc suas habeat difficultates ex late deductis per eundem Salgad. nu. 99. & seqq. attamen dubitatio intrat, quoties agitur in præjudicium hæredis absentis, vel justam ignorantiam habentis, omnino tamen vera, & recipienda videtur conclusio in præjudicium ejus, qui sciebat se esse verum hæredem, & tamen passus est alterum pro hærede publice se gerere, & contrahere, nam alias publica fides, & commercii libertas nimium paterentur præjudicium.

13 Quod in proposito probare clare videtur Constitutio 17. Urbani VIII. edita super archiviacione, volens enim Pontifex successoribus in fideicommissis, & primogenituris adversus hujus Bullæ dispositionem consulere, illud prudens, & justum adhibuit remedium, per quod publica fides decepta non remaneret, mandando scilicet fideicommissorum, primogeniturarum, investiturarum, aliarumque hujusmodi dispositionum sumptum authenticum in publico Archivio registrari, ac neque registro contentus, voluit in tabella publice omnibus exposita describi, & adnotari, & nihilominus etiam post hujusmodi gesta, Bullam Baronum suffragari contrahentibus infra sex menses subsequentes, quorum lapsum expectari voluit, ut ita ad omnium notitiam deveniat, unde creditores postea cum Baronibus contrahentes, eorum culpæ, & fociordix totum adscribere debent, quia scientes hujusmodi novi remedii traditionem, nimia facilitate poterant, antequam contraherent, dicti Archivi tabellam publice expositam videre.

Igitur si Papa tot adhiberi voluit cautelas, & diligentias, ne alias contrahentes sub dictæ Bullæ clypeo, & publica fide decepti remanerent, vanum prorsus videtur, ita Pontificias Constitutiones, ac fidem publicam, cum actibus collusivis, & mere verbalibus elidi potuisse, quæ ratio etiam convenire potest illis, qui ante concordiam crediderunt, quia in dictæ Bullæ fide consisi, quasi per novum creditum, debitorem viventem jam effectum Baronem urgere non curarunt, sed dilaciones benevolas concesserunt, ex eo pietatis motivo, quod erga illum Dominum ex dictis jam sequutis in Urbe vigeat.

Ad quod confert decisio in Romana fideicommissi 8. Junii 1654. §. fin. cor. Verospio, ubi ad excludendam Bullam pro debitis contractis post cessatam Baroniam ponderatur, debi-

torum non contraxisse amplius sub nomine Baronis, vel domicelli, sed sub privato nomine nobilis, vel Patritii Romani, quasi quod ita se declaraverit, & contrahentibus insinuaverit se non esse amplius talem, qualis erat, unde per argumentum a contrario, ubi quis retento titulo, sub ejus nomine, & figura contrahit, & de facto castra, & bona jurisdictionalia cum actuali jurisdictione dominica, seu Baronali in vassallos possidet, excusandi sunt creditores, qui cum eo contraxerunt, ideoque Bullæ beneficio juvandi, cum populus moveatur ex iis, quæ de facto videt, nec teneatur scire istas juridicas subtilitates, quæ neque multis juristis innotescunt.

ANNOT. AD DISC. LXXVI.

AD materiam refutationis feudi in proxime successurum, contentam in hoc discursu videri possunt ea, quæ habentur infra in Neapolitana, seu Theatina disc. 116.

ROMANA RESTITUTIONIS PECUNIARUM
PRO DUCE CAFFARELLO, ET FILIIS
CUM CREDITORIBUS MONALDENSIUM.

Casus decisus per Congregationem Baronum pro
Creditoribus.

De facultatibus Congregationis Baronum, an ad ipsam spectet cognoscere, & judicare de veritate & subsistentia crediti, & ad quem spectet cognoscere de anterioritate, & potioritate creditorum concurrentium?

An Congregatio possit revocare, vel circumscribere sententias, vel decreta judicis ordinarii, qua occasione generaliter habetur, an & quando executor possit cognoscere de justitia, & validitate sententiæ exequendæ?

S U M M A R I U M.

- 1 Acti series.
- 2 Ad Congregationem Baronum pertinet videre de anterioritate, & potioritate creditorum concurrentium.
- 3 Non autem de substantia, & veritate crediti, cum hoc spectet ad Judicem ordinarium, nisi ad effectum denegandi executionem.
- 4 Congregatio non est judex, sed executor deputatus ad removenda impedimenta fideicommissorum.
- 5 Executor quando, & ad quem effectum videre possit de justitia, & validitate sententiæ, vel mandati exequendi.

D I S C. LXXVII.

Præsupposito sine veri præjudicio, quod per Nicolaum Monaldensem in contractu donationis de anno 1566. ordinatum esset perpetuum descensivum fideicommissum masculinum exclusivum feminis, quibus solum dotem scut. 3000. auri præstari voluit, illoque devento in Alexandrum, & Paulum donatoris ex Joanne Raynaldo filio nepotes pro communi possidentes castra Montis Calvelli, Attigliani, Alviani, & Podii, ac pleraque alia bona stabilia.

Obit de anno 1622. Alexander ab intestato, superstitibus Nicolao ex prima uxore, & Angelica infante ex secunda susceptis, Nicolaus autem in ultimo cum quo decessit testamento de Mense Octobris 1632. hæredem scripsit Paulum patrum, Angelicæ vero sorori mandavit præstari pro dote scut. 30. mil. pro omni, & toto eo, quod in bonis paternis præterere posset. Cumque magna moles æris alieni per præfatos Alexandrum, Paulum, & Nicolaum juniorem contracta esset, idcirco urgentibus creditoribus, Congregatio Baronum ad formam Bullæ 41. Clementis VIII. quæ Bulla Baronum dicitur, de anno 1639. dicta castra sequestravit, & de anno 1644. vendidit Marchioni Raymundo pro pretio scutorum circiter 366. m. quos ac fructus dicto medio tempore perceptos distribuit creditoribus cum solita cautione de restituendo prioribus, & potioribus in forma, pro qua venditione facienda accessit etiam speciale chirographum Urban. VIII. disponens, castra ad emptorem transire debere libera, & exempta ab omni vinculo, illud transferendo in pretium, creditoribusque ex causa censuum, vel alterius contractus fructiferi, sequuto deposito pretii per emptorem penes Montem Pietatis, teneri recipere sortes, ac alias census haberi pro rescis-

rescissis, & resolutis, itaut exinde amplius fructus non current.

Inter creditores autem, quibus dictum pretium cum jam dicta cautione solutum est, fuerunt Angelica nupta utique ab anno 1637. Duci Caffarello, idemque Dux respective, quibus seu dictæ Angelicæ filii soluta fuerunt scuta 43. mil. circiter nempe 30. mil. pro sorte principali, & 13. mil. pro fructibus dotalibus juxta taxam statutariam decursis a die matrimonii in executionem mandati pro eadem summa per A. C. relaxati.

His sequutis idem ad se liberandum a molestiis per creditores Nicolai junioris comminatis, adierunt A. C. & citato procuratore deputato ab universitate creditorum, obtinuerunt sententiam diffinitivam, declarantem dictam dotem scut. 30. mil. esse congruam, atque una cum fructibus debitam esse in vim *auth. res quæ ex bonis fideicommissi dicti Nicolai senioris*, proindeque eos utpote anteriores, & potiores creditoribus prædictorum Nicolai junioris, & Alexandri, ab istis molestari non posse, quibus subsequitis, post plures annos aliqui ejusdem Nicolai creditores alias facti facti, sed pecuniis eis solutis ab aliis anterioribus spoliati, in Congregatione Baronum pulsarunt præfatos de Caffarellis tanquam posteriores ad restitutionem, unde plurimum articulorum disputatio assumpta fuit, ut in sequentibus, quorum primus fuit, an istante dicta sententia lata per judicem ordinarium, tam super congruitate dotis, quam super anterioritate, & potioritate, posset Congregatio manus apponere, dictaque sententia rejecta ex capite præsentæ nullitatis, vel injustitiæ resultantis a dotis excessu, dictos reos conventos ad pecuniarum restitutionem cogere.

Pro Caffarellis Scribens, ad veritatem etiam reflectendo, dicebam in congressibus, quod aut agimus de puncto anterioritatis, & potioritatis, aut de altero congruitatis dotis ex fideicommissio ad formam *auth. res quæ* detrahendæ.

Quoad primum, me non levem difficultatem sentire motivabam, quia Bulla Baronum §. 5. ipsi Congregationi injungit solutionem pretii ex castrorum, & bonorum venditione redigendi creditoribus juxta eorum anterioritatem, & potioritatem, idcirco ad ipsam pertinet cognoscere, quisnam sit anterior, vel potior, itaut A. C. in hac parte manus imminerit in messem alienam, præsertim quia Caffarelli pecunias receperunt per manus Congregationis, cui promiserunt ad omne ipsius mandatum illas restituere anterioribus, & potioribus, ideoque alium adire non poterant, qui hujusmodi anterioritatem, vel potioritatem declararet, ita & taliter, quod ipsi Congregationi, quam in earum auctricem agnoscebant, manus ligarent, ac potestatis, & jurisdictionis questionem refricarent, ex dispositione, vel ratione text. in *leg. si quis conductionis, Cod. locat.* quem habere locum in omni materia, omnique persona aliquid ab alio habente cum obligatione sibi restituendi, vel ejus mandatis parendi, firmant Mantica *decis. 277. n. 5. & 5. Cavaler. decis. 171. num. 2. & cæteri plena manu cumulat per Adden. ad decis. 120. par. 4. recent. tom. 2. num. 30. & seqq.*

Verum nil interesse dicebam, quod dicta sententia in hac parte negligenda esset, quoties in anterioritate, vel potioritate bonum jus foveretur, prout super hoc puncto principalis disputatio assumpta fuit, sed quia in prima disputatione aliquæ periculose propositiones, tam ex ore Advocatorum creditorum, quam ipsorum Judicum prodierunt super intelligentia dictæ Bullæ Baronum, & quale jus per istam creditoribus fideicommissariorum queratur, idcirco latiori calamo, quam consuetus meus stylus exigit, duos edidi discursus proxime sequentes, unum super anterioritate, seu potioritate dotis pro sorte principali, alterum super eadem pro fructibus, cum præsupposito tamen quod omnia bona, de quorum pretio agebatur, subjecta essent dicto antiquo avito fideicommissio, itaut ageretur de dote debita ex bonis fideicommissariis ad formam *auth. res quæ, C. commun. de legat.* licet hoc præsuppositum ex melioribus notitiis in causâ progressu habitis in facto cessaret, ut infra tertio ab hoc sequenti discursu habetur.

Quo vero ad alium punctum concernentem crediti veritatem, seu substantiam, quia creditores prætendebant dotem prædictam in tanta summa non deberi, dicendo quod, aut illa prætendebatur in vim legati de hac summa facti per Nicolaum fratrem, & hoc nullius erat operationis in præjudicium creditorum ejusdem ex causa onerosa, excludentium absque dubio legatarios, quorum jus non nisi post testatoris mortem oritur, aut illa prætendebatur in vim dictæ *auth. res quæ*, ex bonis aviti fideicommissi, & cum hæc sit dos subsidiaria ad præcisam congruitatis neces-

sitatem restringenda, deberi non poterat in tanta summa, cum testator illam solum contituerit in scutis 3. mill. auri, atque consuetudo tam Civitatis, quam familiæ longe minorem esse debere ostenderet.

Super hoc proinde puncto dicebam constanter obstare dictam sententiam judicis ordinarii, firmantem statum, sive primum mandatum pro eadem summa relaxatum, & super quibus Congregatio manus apponere non poterat, sed creditoribus prætendentibus ejusdem sententiæ, vel mandati injustitiam, seu nullitatem, remanere aditum appellandi ad Rotam, vel alios judices superiores, & ab eis infirmationem obtinendi.

Congregatio enim deputata non est per Bullam ad cognoscendas, & decidendas causas creditorum, neque ad relaxanda mandata, seu credita canonizanda, sed est solum deputata executrix mandatorum, quæ per judices ordinarios adversus debitores, vel eorum hæredes relaxata sunt, ut scilicet illa summarie, & sine causæ cognitione exequi valeat super castris, & bonis a Barone debitore possessis, non obstantibus vinculis impeditivis fideicommissorum, vel investiturarum, quibus jure Principis derogat, & in qua derogatione, ac impedimentorum remotione proprie ejus munus versatur, itaut non judicis, sed supremi executoris potius partes gerat, ut litteraliter disponitur in Bulla §. 3. in principio, & habetur in Romana locorum Montium hoc tit.

Executor autem, aut est solum de facto, ut sunt barifelli, & similes, & ad ipsum non pertinet inquirere de justitia, vel injustitia sententiæ, vel decreti exequendi, sed ejus munus est solum in exequendo, aut est executor juris, quia nempe sit Magistratus, vel Tribunal, cui judicis nomen, & partes etiam convenient, & præsertim si sit de supremis, & tunc executor cognoscere potest de exceptionibus concernentibus ipsam executionem, *gl. in cap. pastoralis, §. quia vero*, verbo, & *si sciat, de off. jud. deleg. Menoch. de arbitr. q. 38. num. 2. cum seqq. Cancer. lib. 2. var. cap. 2. de jurisd. num. 267. Rot. decis. 197. nu. fin.* apud Postium de subhast. in ad. lit.

Exceptiones autem respicientes merita causæ principalis non cognoscit, prout neque cognoscit de justitia, vel validitate sententiæ exequendæ, ad effectum illam revocandi, seu tacite circumscribendi, demandando oppositum ejus, quod in sententia continetur, sed solum ad effectum abstinendi ab executione, ac remittendi partes ad eundem judicem, cujus sententiæ vel mandati executio petitur, vel ad ejus Superiores, ut late Boss. in *prax. de foro compet. nu. 88. cum seqq. Farinac. q. 97. n. 74. & 76. cum seqq. Surd. cons. 405. n. 30. bene Rot. dec. 61. n. 2. in fin. apud Post. de manut. dicta dec. 197. apud eundem de subhast. & melius dec. 576. n. 6. in fine p. 4. rec.* Effet enim circumscribere sententias, quam facultatem nullibi constat concessam esse Congregationi, quæ solet quidem frequentissime disputare de justitia, & validitate sententiarum, & mandatorum executioni demandandorum, ad solum effectum abstinendi ab executione, illamque denegandi, non autem declarandi indebitum illud creditum, quod ejus substantia posita est antè.

Sed quamvis hæc de jure subsistant, adhuc tamen Congregatio credit, quod propter obligationem restituendi acceptas pecunias, non solum anterioribus, & potioribus, sed ad omne mandatum ipsius, idcirco in vim hujus ultimæ partis recusari non potest solutio illius ratæ, quam se non ingerendo in sententia A. C. crederet restitui debere, quod tamen semper importaret circumscriptionem sibi non permissam. Mandatum igitur fuit videri de puncto anterioritatis, & potioritatis, super quo scripti præcisè ut continetur in sequenti.

S U M M A R I U M.

- 1 DE facultatibus, & modo procedendi Congregationis Baronum.
- 2 An Bulla Baronum procedat contra tertium possessorem tit. singulari?
- 3 An Executor cognoscat de justitia, vel injustitia?

ANNOT. AD DISC. LXXVII.

Super facultatibus Congregationis Baronum, an possit proferre sententias, & facere alia acta judicialia, adnotandum est, quod non solum vigore cujusdam Chirographi Clementis VIII. sed etiam vigore alterius Urbani VIII. hodie passim id servatur.

Quin-

2 Quinimmo cum Princeps Baptista Ludovisus post venditum Statum Zagarolæ, habitumque super pretio illum creditorum concursum, de quo agitur infra, *disc. 118.* & *tit. de Cred. disc. 13.* & 151. tribus ejus sororibus, tam pro earum dotibus in testamento paterno relictis, sive ad terminos *Auth. res que debitis*, quam etiam pro parte crediti dotalis materni, dedisset in solum Castrum Fiani, aliaque bona, creditores autem in dicto concursu exclusi habuissent recursum ad Congregationem Baronum pro transmissione Commissarii; quamvis Ego scribens pro dictis sororibus dicerem, quod non videbamur esse in casu Bullæ, & per consequens, quod non intrarent facultates Congregationis, cum Bulla vere, & proprie percutere videatur casum, in quo Baro modernus possessor Castrorum, & bonorum, quæ fuerunt possessa per prædecessorem Baronem debitorem, illa possideat jure successorio primi acquirantis, sive testatoris jure fideicommissi contenti in investitura, vel testamento, aut alio pacto, quo Baro prædecessor, qui debita contraxit, gravatus erat, quasi quod tollente Bulla de medio fideicommissa, aliaque vincula, per reductionem rerum ad statum, in quo erant ante tempora Augusti, qui ea fecit obligatoria, juxta ponderationes, de quibus infra, *disc. 89.* & in aliis, ita quod sublato vinculo bona remanere dicantur libera, & hæreditaria defuncti Baronis debitoris penes successorem agentem de causa lucrativa, atque ita gerentem personam hæredis, contra quem, remoto obstaculo, ad executionem in bonis hæreditariis debitoris procedi potest, secus autem, ubi agitur de tertio possessore titulo singulari, & translato dominio, ex causa onerosa, & correspectiva emptionis, venditionis, & dationis in solum, quoniam contra istum tertium practicabilis non est processus executivus in actione personali, sed tantum in vim hypothecæ competunt interdicta possessoria, seu rei persequutoria, ex deductis *tit. de judic. disc. 42.* & 44. atque ita docet praxis, quod contra emptores, aliosve tertios possessores titulo singulari translato dominio, ista Bulla praticari non consuevit.

Nihilominus, his non obstantibus, in d. casu contraria prodiit resolutio super deputatione Commissarii, juxta præxim Congregationis, sed pendet revisio, idque ex particularibus facti circumstantiis, quod scilicet ista fuisset datio in solum facta per Procuratorem absque mandato, in quo expresse excipiebantur bona jurisdictionalia, ac etiam quia reputata fuit alienatio collusiva in fraudem paratæ executionis, adeo ut habenda esset pro infecta, ipsaque bona continuarent in eodem Barone successore debitoris; unde propterea (quicquid sit de veritate motivi, & probabilitate resolutionis) ita implicite admissum fuit assumptum, quod Bulla non procedat in isto casu.

Et de alio articulo contento in hoc eodem *disc. 77.* an scilicet, & quando exequutor cognoscere possit, ac debeat de justitia, vel injustitia sententiæ, vel mandati exequendi, agitur *sub tit. de judic. disc. 40.* ac etiam in *Miscell. Ecclesiast. lib. 14. disc. 22.* & *tit. de Regal. in Romana Incastrationis disc. 161.*

I N E A D E M.

P R O E I S D E M.

An mulier agens pro dotis constitutione in bonis fideicommissi sit anterior, vel potior creditoribus fideicommissariis venientibus in vim Bullæ Baronum?

De Bulla prædicta, quale jus tribuat creditoribus, an ab initio contracti debiti, vel postquam Congregatio manus apposuit, & fideicommissis derogavit, & sic an operetur ut tunc, vel ut nunc?

Et aliqua ad materiam *auth. res que, C. commun. de legat.* circa sortem principalem dotis.

S U M M A R I U M.

- 1 Pro dote relicta in testamento competit hypotheca tanquam ex legato, quæ alias non competeret.
- 2 Dos in vim *auth. res que* detrahatur ex fideicommissis præter, ac etiam contra testatoris voluntatem.
- 3 Ponuntur casus, in quibus super bonis fideicommissariis intret concursus inter dotes detrahendas in vim *auth. res que*, & creditores possessoris fideicommissi.

- 4 Pro dote de paragio seu alias competente in vim *auth. res que* non competit hypotheca.
- 5 Creditores hypothecarii semper vincunt personales quamvis anteriores.
- 6 Erronea dicitur opinio dicentium pro dote constituenda competere hypothecam.
- 7 Mulier pro dote constituenda, quamvis careat hypotheca præfertur creditoribus hypothecariis hæredis tanquam creditrix defuncti.
- 8 Ex eadem ratione datur ei actio contra tertios possessores.
- 9 Dos debetur sæminis ex fideicommissis, vel feudis in præmium exclusionis, & loco portionis si essent masculi.
- 10 Licet pro dicta dote non competat hypotheca, competit tamen quedam actio mixta rei prosecutoria.
- 11 In vim Bullæ Baronum non acquiritur hypotheca, vel jus creditoribus ad bona, sed conceditur jus implorandi officium judicis.
- 12 Creditores cum assensu in bonis prohibitis vincunt illos absque assensu quamvis anteriores.
- 13 Feuda sine assensu Domini non cadunt sub hypotheca.
- 14 Quomodo super eis consultum sit creditoribus sine assensu.
- 15 De concursu creditorum habentium reservationem decreti cum non habentibus in officiis Romane Curie.
- 16 Officia non cadunt sub hypotheca, neque sunt in commercio, sed bene eorum pretium.
- 17 De Decretis Sabaudia continentibus dispositionem consimilem Bullæ Baronum.
- 18 In qua specie debitorum praticari deberet Bulla Baronum, & de illius malo intellectu.
- 19 De intellectu dictæ Bullæ in ea parte, in qua mandat solvi creditoribus juxta eorum anterioritatem.
- 20 Bona fideicommissaria semper dicuntur a creditoribus gravati exempta, donec Congregatio manus apponat, & fideicommissis deroget.
- 21 Hypotheca constituta per dotantem complectitur etiam bona fideicommissaria, quatenus ex eis dos debeatur, & idem de clausulis, & partibus executivis.
- 22 Ponitur casus, in quo creditores gravati vincunt mulieres venientes pro dotibus constituendis.
- 23 Hypotheca competens pro legato conditionali, purificata conditione, retrotrahitur ad tempus mortis testatoris.
- 24 Dispositio testatoris de puellis dotandis ex bonis fideicommissi dicitur potius excitativa ejus, quod jus disponit, ad ejus limites intelligenda.

D I S C. LXXVIII.

EXaminatur præsens quæstio super dote debita ex sola juris dispositione præter, vel contra fideicommittentis voluntatem, ista etenim concurrente, casus est indubitatus, ratione hypothecæ a die mortis pro legato competentis, ut in terminis dotis relictæ, *Afflict. dec. 162. nu. 8. Rot. dec. 199. n. 1. cum seqq. p. 8. rec.* Et in proximis terminis legitimæ acquirantis ex legato hypothecam, quam alias de jure non haberet, *Burratt. decis. 115. n. 12. Otthob. decis. 73. n. 6. & cæteri communiter.*

Prout supponitur casus dotis detrahendæ præter, vel contra fideicommittentis voluntatem, quia hodie amplius non dubitatur, dotem præsertim constituendam deberi spreto quocumque contrario fideicommittentis præcepto, cum non possit ejus dispositio tollere illam legalem necessitatem, qua vivens præmeretur, & in cujus ratione ex veriori sententia dictæ *Auth.* dispositio fundata est, ut quicquid in puncto juris, & non improbabiler probare conetur Merenda *lib. 19. controuv. c. 25.* plene discussio articulo, omnibusque fere auctoritatibus dispunctis firmatur apud Redenasc. *conf. 72. & 73. Rovit. conf. 54. lib. 1. ac perpetuo sequuta est Rota ut decis. 16. p. 4. rec. 10. 2. Merlin. decis. 657. & 884. utrobique. n. 1. & passim in aliis, de quibus frequenter in sua materia sub *tit. de dote*, itaut Merendæ, & aliorum contraria opinio remaneat hodie pabulum scholasticorum in scholis, & academiis, in foro autem omnino recepta videatur altera doti favorabilis.*

Duos igitur casus ista quæstio percutere potest, unum in puris terminis juris communis, quia scilicet agatur de fideicommissis masculino, cujus expiratio certa reddita sit in persona debitoris, penes quem bona effecta sint libera, utpote ultimo de linea constituto in sacris, aut alias de

de prole desperato, sive quod agatur de debitis cum Principis dispensatione super fideicommissis, vel majoribus contractis.

Alterum in terminis Bullæ Baronum; cujus vigore Congregatio fideicommissis adhuc duraturis deroget, ut gravati creditoribus de bonorum fideicommissariorum pretio satisfiat.

Primus casus est pro creditoribus minus dubitabilis, quia bona utpote effecta in ultimo gravato libera, sive ob Principis indulgentiam, ab initio contracti debiti reddita sunt capacia hypothecæ, eique affecta; unde propterea ad favorem creditorum, quibus bona ante petitam, vel constitutam dotem jam affecta erant, respondendum videtur, quia omnino verius est de jure, pro hujusmodi dote non competere hypothecam, sed solum judicis officium, seu actionem personalem ex illo resultantem, ut loquendo etiam de dote de paragio filiarum primi gradus, Afflict. d. decis. 162. ibique Urill. & Grammatic. in additione, idem Gramm. decis. 90. Amendol. ad Franch. decis. 119. in princ. Rovit. pragm. 25. de feud. n. 64. Anell. de Amat. conf. 42. Tappia decis. 48. Bottigl. de success. ab intest. theorem. 23. & ceteri passim.

Si enim ex veriori, ac hodie receptissima sententia non competit hypotheca pro legitima filiis debita de jure naturæ, seu pro dote a patre vivente debita filiabus primi gradus, multo minus ea competere debet pro dote ulterioribus descendentibus debita a fideicommissis ex hoc subsidario beneficio dictæ authenticæ, ita potius per Doctores intellectæ, cum vere extra filias primi gradus disponere non videatur.

Atque indubitatum est juris principium, creditores hypothecarios quantumvis posteriores, prælationem habere adversus chirographarios, vel alios solum personalem habentes, ut in his terminis ratiocinatur Afflict. d. decis. 162. Et ex qua etiam ratione mulier pro dote, seu paragio consequendo, de juris stricta censura, delituta esse deberet actione contra tertium possessorem, in quem titulo singulari bona paterna per fratrem jam alienata essent, quia creditori habenti solum personalem (excepto casu fraudis, & collusionis ex parte tertii) nullum contra ipsum solventem causam onerosam a jure proditum est remedium.

His tamen non obstantibus, absolute in contrarium est veritas, licet enim in puncto juris verissimum sit assumptum in ratione dubitandi superius deductum, ut pro hujusmodi dote nulla competat hypotheca, quicquid ex

calami lapsu dicat Merl. dec. 657. n. 5. repetita dec. 312. n. 17. p. 6. rec. & cum quo lapsu processum est in aliis, præsertim in Romana fructuum dotis 7. Junii 1658. coram Verospio §. *siquitem*, quia dicuntur quidem pro hujusmodi dotibus bona ascendentium affecta esse tanquam pro onere ipsis bonis in hærente, sed non per hoc dici possunt hypothecata, & in hoc juris æquivocum est clarum, sumendo affectionem pro hypotheca.

Attramen quia mulier pro dote dicitur creditrix defuncti, cujus bona ab instanti eorum translationis in hæredem transierunt cum ista causa, seu onere ipsis inlixo, sequitur proinde, quod sive ex beneficio separationis bonorum, ob quod absque dubio creditores defuncti quantumvis posteriores, vel personales, vincunt in istius bonis creditores hæredis licet hypothecarios, anteriores, & privilegiatissimos, sive ex quadam actione rei persecutoria mulieri in subsidium competente ad bona parentis, vel ascendentis, ex quibus dotanda est.

Ipsa potior censenda est adversus quoscumque hæredis, vel fideicommissarii creditores, quantumvis anteriores, & privilegiatos, quia concursus non est ad bona communis debitoris utrique creditori obligati, sed mulier dicitur sola creditrix testatoris, habens jus saltem habituale in bonis, antequam devenirent ad manus hæredis, vel fideicommissarii, ad quem sic affecta, & cum dicta causa obvennerunt, ut in individuo potioritatis competentis doti detrahendæ in vim *auth. res quæ*, adversus gravati, vel fideicommissarii creditores, firmatur apud Seraphin. decis. 693. cum qua pertransit Rota d. decis. 199. num. 11. part. 8. recent.

Et in terminis actionis competentis pro dote de paragio, etiam adversus tertios bonorum possessores, in quos per fratrem alienata essent, Afflict. & Adden. d. decis. 162. Amat. d. conf. 42. Tappia d. decis. 48. & ceteri supra citati de paragio in feudis loquentes, & de quo paragio habentur aliqua deducta alibi *hoc eod. tit.* ad materiam pure feudalem.

Triplicem habet manifestam rationem hæc propositio; unam jam dictam, quod mulier est creditrix defuncti, alii vero sunt creditores hæredis; alteram quia creditores hæredis, vel fideicommissarii acquirere non potuerunt jus in bonis, nisi prout in eorum debitorem obvenirent, uade cum in instanti obventionis, & antequam obvenirent, jam affecta essent hoc onere, impossibile est asserere, quod hujusmodi creditoribus majus jus competeret, & demum tertiam efficacissimam, quod dos de paragio in feudis, vel fideicommissis de jure debita foeminis ab hujusmodi bonorum successione exclusis, dicitur debita in præmium exclusionis, ac loco illius portionis, quam si fuissent masculi, habere debuissent. Tappia loco supra citato, multosque colligit Giurba *observ.* 28. n. 1. & est propositio apud feudistas receptissima.

Unde quemadmodum si hæc foemina fuisset masculus, suamque portionem bonorum fideicommissariorum habuisset, absque dubio ejus portio affecta non esset creditoribus fratris, atque istius dissipationes non potuissent sibi præjudicare, ita idem dicendum est in ea dote, quæ loco dictæ portionis subrogatur, quia lex, quæ foeminam gravavit, eam excludendo a successione, illi favet in hac parte, sibi concedendo quandam actionem mixtam in rem scriptam, ob quam suum jus consequatur, ut bene Tappia d. decis. 48. n. 10. circa finem, ita etiam ipsamet naturali ratione dictante, quia satis iniquum esset, ut innocens filia viri ditissimi omnino depauperata, & in miseriam redacta remanere deberet ex iniqui, vel imprudentis fratris dissipationibus.

Et licet pro hujusmodi dote non competat hypotheca, vel alia actio realis, competere tamen dicitur ad bona parentis, cui tale onus infixum est, quædam actio mixta rei persecutoria, etiam contra tertium exercibilis, Tapp. d. dec. 48. nu. 14. & ex pluribus Rotæ decisionibus in proposito alimentorum probatur *disc. seq.* & hic vere fuit sensus Rotæ apud Merlin. d. dec. 657. n. 5. cum qua in aliis processum fuit, præsertim in dicta Romana fructuum dotis coram Verospio, quod scilicet hæc dicatur species oneris realis ipsis bonis infixi, perinde ac si ea obligata fuissent, ut idem Merlin. dec. 249. n. 2. repetit. dec. 28. p. 5. recent. itaut si non adsit formaliter ipsa hypotheca, adesse tamen dicatur per æquipollens, vel ejus effectus.

His ita precedentibus in primo minus dubitabili casu, in quo bona, utpote a Principe dispensata, vel penes ultimum effecta libera, capacia sunt hypothecæ, itaut ab initio contracti debiti jus reale creditoribus quæsitum sit.

Multo magis absque principio difficultatis idem dicendum est in altero casu, in quo nullo jure reali, nullaque hypotheca creditoribus in ipsis bonis quæsitæ, solum eis ex mera gratia Principis, resultantæ a dicta Clementina Constitutione, conceditur jus implorandi officium supremi magistratus (qualis est Congregatio Baronum) ad cogendum fideicommissarium ad vendenda bona ipsis nullatenus affecta, ut ex illorum pretio eis posset satisfieri.

Tunc enim cum mulieri ab instanti ejus nativitatis, vel saltem ex tempore constitutionis dotis, ipsa lege dispensante, seu assensum præbente, bona prædicta affecta sint, hinc proinde sequitur, mulieris anterioritatem, vel potioritatem esse incontrovertibilem ex receptissima juris propositione, quod in bonis differentibus hypothecari prohibitis, & in commercio non existentibus, creditores cum assensu quamvis posteriores vincunt creditores anteriores sine assensu, ex plene in proposito deductis per Salgad. in *Labyr.* p. 2. c. 4. & sæpius in præcedentibus, *hoc tit.* quia est conclusio non admittens controversiam, licet in emphyteusi hæreditaria non ita de plano in Curia recipiatur, ut in sua materia *sub tit. de emphyteusi*.

Bona etenim fideicommissis, vel majoratui subjecta, ubi præsertim expressam hominis prohibitionem habent, incapacia sunt hypothecæ per gravatum constitutæ, præterquam quoad illam fructuum commoditatem, sibi ejus jure durante competentem, quæ est quid extrinsecum, ipsorumque bonorum substantiam non tangit, Bulla verò Baronum hujusmodi hypothecandi facultatem non tribuit, neque ipsis creditoribus jus aliquod reale ad ipsa bona directe concedit, hoc enim nullibi legitur, atque error nimis manifestus esset id asserere, quoniam ita necessaria non esset Congregationis privativa auctoritas, nam coram quocumque judice creditores ad bona sibi obligata suas actiones exercere possent, sed solum ex favore publici commercii, Bulla prædicta, ut dictum est, præbet creditoribus aditum implorandi supremi Magistratus officium pro cogendo fidei-

fideicommissario ad vendenda bona, ex ejusdem Principis dispensatione a vinculo fideicommissi soluta, ut ex pretio ipsis creditoribus satisfaceret, & sic erroneum est dicere, quod creditoribus jus aliquod competat ad ipsa bona ab ipso initio contracti debiti hypothecarii, cum id tam de jure, quam ex dispositione Bullæ, nec quidem imaginarium habeat fundamentum.

23 Habemus hanc eandem praxim Congregationis Baronum servatam in feudis præsertim Regni Neapolitani, quæ sine dubio hypothecari, nec alias obligari possunt absque Regis assensu, tam ex dispositione juris communis feudorum in cap. Imperialem, de prob. feud. alien. per Frider. quam ex jure municipali in Constitut. incipien. Constitutionem Divæ memoriæ, itaut creditoribus absque assensu nullum jus, nullaque actio competat ad corpus feudi, neque ipsi aliquem concursum prætereendere possint cum creditoribus habentibus assensum, sive particularem Principis, sive generalem legis, quantumvis posterioribus.

24 Sed quia illa feuda qualitatem habent hæreditariam mixtam cum illa sanguinis, atque publici commercii ratio postulat, ut mutantes Baronibus, & feudatariis omnino destituti non remaneant, idcirco praxis concedit creditoribus jus implorandi judicis officium, ut cogat in actione personali feudi possessorem ad vendendum feudum, ad effectum, ut ex illius pretio tanquam libero, & allodiali, creditoribus prædictis satisfiat, juxta decis. Franch. 704. cum notissimis, & hic est adamussim casus noster.

Idem docet Romanæ Curia praxis in ejusdem Curia, vel Apostolicæ Cancellariæ officii in commercio non existentibus, & absque Papæ beneplacito sub creditorum hypotheca non cadentibus, & in quibus verificatur concursus creditorum cum assensu, & sine assensu, cum prima creditorum species dicatur eorum, ad quorum favorem fit reservatio decreti, ex iis, quæ frequenter habentur in sua materia sub tit. de regalibus ad materiam officiorum.

25 In istorum enim concursu absolutum est, potiores esse creditores habentes assensum, quia ipsis, & non aliis jus reale ad ipsius officii corpus, seu substantiam quæsitum est, ex deductis apud Seraph. decis. 1294. late Salgad. in Babyr. part. 1. cap. 35. & admittitur in Romana pretii officiorum 27. Novembris 1658. & 1. Decembris 1659. cor. Bevilaqua, ubi licet decidatur contra creditorem habentem reservationem decreti, id juxta sequutum est ob illius subreptionem, & apertam nullitatem, & hoc est verum, ac solidum decisionum fundamentum, ut habetur in d. tit. de Regalib. super illa causa.

Creditoribus autem non habentibus decretum, consultum est in pretio, quod utpote indifferens, esse dicitur in commercio, & cadit sub creditorum hypotheca, ex deduct. apud Seraph. d. decis. 1294. & in allegatis decisionibus coram Bevilaqua, sed non inde sequitur hujusmodi creditores aliquod jus habere in ipsis officiis, eorumque substantia, neque concursum prætereendere posse cum creditoribus in eis ex Principis indulto jus habentibus, sed solum competit jus implorandi judicis officium ad cogendum officialem ad illud vendendum, ut ex pretio inde retrahendo eis valeat satisfieri, & hic est adamussim casus Bullæ Baronum operantis proinde absque dubio ut nunc, non autem ut tunc.

26 Et nihilominus noster casus est fortior, quam ille feudorum, vel officiorum, quia licet ipsum feudi, vel officii corpus non sit in bonis nostris, neque in commercio sine Principis voluntate, attamen pretium dicitur esse in bonis nostris allodialibus liberæ dispositionis, & hypothecabilibus, ut plene in proxime allegatis decisionibus in Romana pretii officiorum coram Bevilaqua, & non semel habetur in dicta sua materia sub tit. de Regalibus, ad materiam officiorum, bona vero fideicommissi nec in ipso corpore, neque in pretio sunt in bonis gravati, nisi pro jure fruitionis ejus vita durante.

Atque huic Bullæ Baronum habemus legem (forte singulariter) consimilem editam in Ducatu Sabaudia, per quam feuda, quantumvis pacti, & providentiæ, de Principis auctoritate, & assensu venduntur pro solvendis debitis feudatarii possessoris, itaut successor, quamvis jure proprio veniens, utpote a lege investituræ vocatus, cogatur ad vendendum feudum pro solvendis debitis, ad quæ defunctus cogi poterat, & tamen firmatur investituræ vinculum solvi, ac jus agnatorum tolli, quando Principis assensus, aliæque solemnitates adhibentur, itaut nisi illa forma servetur, tolli non dicatur, ut late de his decretis habetur apud Cacheran. a decis. 165. ad 170.

Card. de Luca, Lib. I.

Quas decisiones, præsertim ultimam optarem, quod hæc Congregatio bene ponderaret, atque ad praxim reduceret, prout omnis justitiæ, & æquitatis ratio postulare videtur, ut scilicet hujusmodi leges intelligi, & practicari debeant, pro debitis ex necessaria, vel honesta, & rationabili causa contractis, non autem pro dissipationibus, & prodigalitatibus, ad quæ omnino inverisimile est Principis voluntatem directam esse, ut decis. 169. n. 20. & decis. 170. per tot. ubi bene advertitur, quod cum prodigalitates, & dissipationes contineant peccatum, seu peccandi occasionem, nullatenus censendum est a Principe talem legem proferri, quæ hujusmodi mala producat, quod si procedit in lege Principis laici, multo magis omnino dicendum est in lege Summi Pontificis, qui est Princeps Ecclesiasticus, omniumque Principum Pater, & exemplar, ideoque cum hoc justo, & rationabili temperamento hæc Bulla practicanda videretur, nam ita non remaneret exorbitans, sed potius rationalis, & honesta, juxta distinctionem in præcedentibus, & sequentibus sæpe traditam super puncto, an illa esset favorabilis, vel odiosa.

Nec præmissis quicquam obstat, quod eadem Clementina Constitutio in §. 5. demandet creditorum satisfactionem, juxta eorum anterioritatem, & potioritatem, quia id bene verum est inter creditores ejusdem qualitatis, & naturæ, inter quos, cessante peculiari privilegio, justum est attendi debere ordinem temporis, qui etiam juxta memoratam feudorum, vel officiorum praxim servatur, quia sublato impedimento, ac effectu pretio de rebus indifferenteribus, & liberis debitoris, intrat in eis hypotheca, utpote capiens præsentia, & futura, juxta eum ordinem, cum quo constituta est, sed non inde inferri potest ad concursum cum creditoribus privilegiatis, & diversæ naturæ, ipsam bonorum substantiam affectam habentibus, alias enim daretur maximum inconveniens, quod creditores mutantes fideicommissario cum speciali chirographo Papæ, seu cum alterius Principis beneplacito, continente derogationem fideicommissis, vel majoratibus, & cum facultate obligandi bona fideicommissaria, ut frequentissime practicatur in Hispania super illis majoratibus, & primogeniis, postponendi venirent simplicibus creditoribus anterioribus in Congregatione Baronum concurrentibus, quod utique omnino erroneum est.

Dabam alias in hac eadem Congregatione, occasione alterius disputationis, in hoc practicum exemplum domus habitantis januas clausas, ad quam nemini pateret ingressus, nisi cui lex, vel Princeps concedat, si enim unus ex legis, vel Principis dispensatione domum ingrediatur, deinde verò plures generalem januarum aperturam sperantes a foris congregentur, juxta tamen ordinem inter eos prioritatis, & posterioritatis, quia unus ante fores venerit antea, & alter postea, sequuta deinde per Principem generali januarum apertura, itaut omnes a foris stantes infimul ingrediantur, rationale est, ut qui priores illis approximarunt, prius de ingressus emolumenta participant, ac tardioribus præferantur, non inde tamen ex aliqua legali, vel humana ratione inferri potest, istos ita postmodum ingredientes, habere debere prælationem adversus eum, qui jam de tempore quo domus clausa erat, ex legis, vel Principis concessione ingressus fuerat, & jus quæsierat, & hic proprie videtur casus, quia Bulla Baronum nullum jus tribuit creditoribus ad ipsa bona, eorumque substantiam, sed solum ipsi ex ea desumunt spem futuræ aperturæ per Congregationem concedendæ, pro consequenda eorum satisfactione in pretio.

Hinc propterea omnino fallax remanet assumptum, ut creditoribus in bonis fideicommissariis in vim Bullæ Baronum ab initio competat actio, dilato solum illius exercitio, donec Congregatio manus apponat, hoc enim, ut dictum est, continet fallaciam manifestam, quia donec Congregatio manus apponat, & fideicommissorum vincula tollat, bona dicuntur existare extra commercium, a quocumque creditorum gravati jure exempta, adinstar officiorum, seu feudorum, ut supra, quia Bulla non continet derogationem, sed solum facultatem, seu mandatum de derogando Congregationi concedit.

Prout neque adaptatur simile ab aliquibus excitatum, de concursu creditorum habentium assensum generalem a lege, vel a Principe, prout sunt in Regno Neapolitano mulieres pro dotibus in vim assensus generalis, cum creditoribus habentibus assensum specialem, ut inter eos attendi debeat ordo anterioritatis, quia isto casu omnes sunt creditores cum assensu eandem qualitatem habentes, quod

N

in præ-

in presenti dici non potest, quia simplices creditores nullum, nec legis, nec hominis generalem, vel specialem assensum habent a bulla, quæ solum nudam spem tribuit, seu aditum præbet ad implorandam extraordinariam supremi magistratus potestatem, ut vincula solvat, ut supra, & hæc videtur veritas irrefragabilis.

- 21 Clarius autem præmissa locum sibi vindicant in hac nostra facti specie, in qua frater de mense Octobris 1632. dotem in testamento taxavit, & constituit, ex quo actu resultat etiam hypotheca, non complectens solum bona libera ipsius fratris constituentis, (ut aliqui non bene putant) sed etiam fideicommissaria, ex dispositione, quam hodie habemus in foro receptissimam, quod fideicommissario dotem puellis descendentibus, etiam simpliciter constituto, non expreso, an de propriis, vel de fideicommissariis id agat, si propria non habeat, censeatur ad juris normam de fideicommissariis egisse, itaut ista veniant etiam sub obligatione camerali, aliisque pactis, & clausulis executivis in dicto actu contentis, Merlin. *dec. 657. n. 9. alias 312. n. 25. part. 6. rec.* Anconitana dotis 10. Decembris 1653. cor. Verosp. Romana dotis de Lancellottis 14. Junii 1655. coram Zarata, Ravennaten. dotis 7. Februar. 1659. cor. Albergat. & in aliis, de quibus in sua materia *sub tit. de dote*, & ita passim servat praxis Curie.
- 22 Uno tantum casu potiora crederem jura creditorum venientium in vim bullæ Baronum adversus dotes mulieribus constituendas, ubi scilicet ageretur de mulieribus natis, postquam Congregatio manus apposuit, fideicommissis derogavit, ac bona distraxit, quia tunc de tempore, quo per earum nativitatem jus dotationis aperitur, jam fideicommissi substantia, quoad bona distracta, seu creditoribus tradita, evanuit, perinde ac si nunquam fuissent in rerum natura, unde nullum remanet extremum, ad quod fieri possit retrotractio, atque isto casu minus veram crederem decisionem in Romana dotis coram Pancirolo 199. *part. 8. recent.* etiam si expressa fideicommittentis dispositio accederet de feminis dotandis, quia licet in vim talis dispositionis, tanquam ex legato resultat hypotheca ad initium mortis testatoris, purificata conditione, retrotrahenda, juxta magis receptam sententiam, de qua *dec. 17. part. 7. rec.* & in aliis ejus confirmatoriis, cum quibus in allegata *dec. 199. par. 8. rec.* proceditur, attamen hujusmodi dispositiones generales factæ pro puellis incertis, & nascituris dicuntur accessoriaræ, & consecutivæ ipsius fideicommissi, ex juris dispositione regulandæ, effectum proinde non sortituræ, nisi in subsidium, quia testator aliud ita gerere non dicitur, nisi excitare juris dispositionem, illique suam voluntatem conformare, juxta viorem sententiam magistraliter firmatam in Prænitina dotis 29. Novembris 1647. cor. Corrado *dec. 125. par. 10. rec.* cum qua passim in Curia proceditur, & pluries habetur *sub tit. de dote*, præsertim in Romana de Cardellis, ubi ex professo de hoc articulo, de quo etiam infra in ista causa *discursu sequenti post proximum*, unde sublato principali, remanere non possunt accessoriaræ, & consecutivæ. Ponderato præsertim gravi absurdo inde resultante, quod creditores usque ad diem judicii de eorum juribus, & bonis semper incerti vivere cogentur, cum illinc ad plura sæcula nasci possint mulieres, quæ pecunias eis solutas avocarent, quod utique magnum esset absurdum, ut advertitur etiam in Romana de Comitibus, & in aliis *hoc eod. tit.* Regulando tamen fideicommissi consumptionem, non ex tempore quo Baro illius possessor tantam æris alieni molem contraxerit, quod illud absorbeat, sed ex tempore, quo Congregatio manus apposuit, ac supremo jure Principis illud destruxit, ut habetur in dicta Romana de Comitibus *hoc eod. tit.* Et hæc in sensu veritatis deducebam, prout quoad sortem per ipsam Congregationem judicata fuerunt vera, pro rata tamen dotis congruæ, non autem excessivæ, non cadentis sub dispositione *auth. res quæ*.

S U M M A R I U M.

- 1 **D**E concursu creditorum ad formam Bullæ.
- 2 De materia *auth. res quæ*, C. *commun. de leg.*
- 3 An procedat etiam pro usuris dotalibus?

ANNOT. AD DISC. LXXVIII.
& LXXIX.

- 1 **I**N iis, quæ specialiter pertinent ad hanc Bullam Baronum conferunt quæ habentur *tit. de credit. disc. 13.* & 151. in cujus casus disputationibus per Scribentes hinc inde,

ac etiam per Judices in magna parte processum fuit cum deductis in hoc discursu.

Et quoad ea, quæ generaliter percutiunt materiam *Auth. 2 res quæ*, C. *commun. de legat.* super dote extrahenda a fideicommissio, agitur *sub tit. de dote disc. 145.* ac etiam in discursibus particularibus 35. *cum plurib. seqq.*

Eod. tit. de dot. d. disc. 145. ac etiam *disc. 51.* agitur de 3 puncto, de quo *disc. 79.* an scilicet, & quando dispositio *disc. Auth. res quæ*, locum habeat pro fructibus, vel usuris dotalibus?

E A D E M.

An dispositio *Auth. res quæ* procedat etiam in usuris, seu fructibus dotalibus, cum eodem privilegio potioritatis, ut in præcedenti sorte principali competente in concursu creditorum venientium in vim Bullæ Baronum.

S U M M A R I U M.

- 1 **A**N pro usuris dotalibus alienari possint bona fideicommissi in vim *Auth. res quæ*? referatur opinio negativa.
- 2 *Affirmativa probatur verior, & magis communis.*
- 3 *Declarantur tenentes negativam, in quo casu procedant.*
- 4 *De rationibus opinionis affirmativa.*
- 5 *Pro alimentis an sint affecta bona fideicommissi?*
- 6 *Limitatur opinio affirmativa, ut intelligi debeat ad effectum consequendi fructus ex fructibus.*
- 7 *Sed hæc limitatio declaratur.*
- 8 *Ubi dos constitui potest ex fructibus fideicommissi, non sunt distrahenda bona in sorte principali.*
- 9 *An pro fructibus prædictis mulieri competat prælatio adversus creditores gravati venientes in vim Bullæ Baronum?*

D I S C. LXXIX.

DUas partes habet hoc dubium, unam nempe super juribus articulo in genere, an pro fructibus, seu usuris dotalibus actio competat ad bona fideicommissi ex eadem dispositione *Auth. res quæ*, & quomodo ista respectu fructuum practicaunda sit, alteram vero super applicatione theoricæ generalis ad casum particularem, de quo agitur, ob ejus peculiares circumstantias.

Quoad primam negativam opinionem, quod scilicet dispositio *Auth. res quæ*, procedat solum in sorte principali dotis, non autem in fructibus, seu usuris dotalibus, quia esse non debet in potestate possessoris fideicommissi, cum ejus culpa, & mora non solvendi hujusmodi usuras, evertere fideicommissum in sorte principali, tenent Seraphin. *decis. 481.* Gratian. cum dicta decisione pertransiens *discept. 43. num. 28. cum seqq.* Fular. *q. 531. num. 43.* Giurb. *observ. 89. num. 9. in fine.*

Contrariam vero, ut scilicet eadem dispositio militans in sorte principali, procedat etiam in fructibus, seu usuris dotalibus, firmant Franch. *decis. 613.* ubi licet relinquat casum indecitem, ex omnium tamen sensu hanc tenere receptum est, late Paschal. *de patr. potestat. part. 2. cap. 7. ex num. 32.* ubi ex professo articulum ad partes examinat, Peregr. *de fideicommiss. art. 42. num. 96. si primo*, Marta *de success. par. 4. q. 21. art. 10. numer. 51. & seqq.* Felician. *de cens. lib. 3. cap. 5. num. 18.* Molfes. *conf. 29. nu. 13. cum seqq.* Barz. *decis. 108. nu. 15. & seqq.* Hodiern. ad Surd. *decis. 62. num. 110.* Barbat. *de assistentia, gloss. 5. num. 139.* Thor. *in compend. decis. par. 1. verb. Auth. res quæ, & c.* Mastrill. *dec. 256. n. 10.* bene Redenafch. *consil. 72. nu. 47.* & plene juxta consuetum elaboratum, sed prolixum, & infelicem stylum Castill. *8. tom. controuv. cap. 36. §. 5. per tot.*

Rota vero hanc etiam opinionem, post dictam decisionem Seraphini nunquam canonizatam, perpetuo sequuta est, præsertim in Firmana, seu Maceraten. dotis 29. Januarii 1622. coram Pirovano, §. *fin.* in Romana dotis 12. Maji 1625. coram Coccino *impress. decis. 607. nu. 6. & seqq. par. 4. recent. tom. 3.* & repetita post Fenzon. ad Statut. *decis. 91.* ubi in specie dubitat de dicta *decis. Seraph. apud Otthobon. decis. 43. n. 7. decis. 39. 64. & 130. par. 10. recent.* in Romana fructuum dotis 7. Junii 1658. & 7. Februarii 1659. coram eodem Verospio, Ravennaten. dotis 7. Februarii 1659. & 21. Junii 1660. coram Albergato, & habetur in sua materia *sub tit. de dote*, præsertim in dicta Romana fructuum dotis de Porcariis, seu Magdalenis.

Ex his igitur liquet, hanc opinionem esse magis receptam,

ptam, longeq̃e majori auctoritatum calculo munitam, itaut omnino præcedenti prævalere debeat, atque in consulendo, vel iudicando tenenda, maxime quia non omnes primam sequentes, illam simpliciter, & indefinite tenent. Fufar. enim d. 9. § 31. n. 43. expresse se declarat, eatenus dictam primam opinionem tenere, quatenus ex parte viri, vel mulieris huiusmodi fructus petentis, concurrat negligentia, & culpa positiva illos non exigendi a prædeceffore fideicommissi possessore, eundemque sensum habet Giurba loc. cit. atque ita intelligendam esse decisionem Seraphini, & Gratiani ejus sequacis, alias vero irrationabilem, & male fundatam esse eorum opinionem advertit Redenssch. d. conf. 72. n. 47. circa fin.

Ultra vero auctoritates ita etiam suadet manifesta ratio; quicquid enim sit de ratione per aliquos deducta ex dispositione textus in l. Lucius, ff. qui pot. in pign. hab. ut scilicet dispositum in sorte, locum etiam habeat in usuris, quæ ratio periculosa, & minus legalis videtur, cum dispositio d. textus procedat in usuris deductis in stipulationem expressam, vel simpliciter, ideoque debitis jure actionis, non autem in iis, quæ ex sola juris dispositione iudicis officio debentur, quales verius est, cessante conventionione, esse huiusmodi usuras.

Altera urget viva ratio, quod istæ vere non sunt usuræ, tanquam locrosæ accessiones viro, vel mulieri debitæ ratione moræ, nam debentur in restaurationem onerum matrimonii, utpote subrogatæ loco alimentorum, ad quæ ascendens erga descendentem tenetur, ad communiter not. in cap. salubriter, de usur. in magistrali Romana dotis coram Coccin. post Fenzon. ad Statut. frequentissime in aliis canonizata, itaut sit conclusio non admittens amplius controversiam, ut pariter in sua materia sub tit. de dote frequent.

Pro alimentis autem ab ascendente descendenti debitis, affecta esse ipsa bona in quascumque manus transeant, ac pro eis alienari posse, non obstantibus fideicommissis, est communis, ac hodie receptissima traditio, de qua Ruin. conf. 199. nu. 8. lib. 2. Gratian. discept. 832. num. 31. cum seqq. Fufar. quest. 536. Merlin. decis. 671. alias decis. 30. part. 7. recent. & sæpe Rota in aliis, quod etiam non semel determinavit ista Congregatio, præsertim me scribente in hoc eodem fideicommissio, seu patrimonio Monaldensium pro alimentis Jo: Raynaldi Monaldensis, unde cum huiusmodi fructus aliud non sint, nisi alimenta, pro quibus indubitatum est ipsa bona ascendens, non obstante fideicommissio, affecta esse, non videtur subesse ratio, cur in eis dispositio dicta auth. locum habere non debeat, quia licet hoc debitum solvendum sit a fideicommissi possessore ex fructibus, quos ex bonis fideicommissariis percipit, hoc tamen respicit onus ipsius fideicommissarii, & ne sibi liceat pro eo debito, quod ex fructibus solvere debet, sortem distrahere; sed non per hoc, ipso suo debito non adimplente, cessat jus, vel actio creditoris, qui in effectu non est creditor fideicommissarii, sed fideicommittentis, ejusque bonorum, eodem modo quo fideicommissario negligente solvere annuos census, seu alias annuas præstationes per ipsum absque dubio ex fructibus solvendas, non præjudicatur creditoris, cui remanet actio contra ipsa bona, & si fideicommissarius male se gessit, contra ipsum successoribus competere potest actio ad damna, & interesse, ut ponderant allegati DD. & præ cæteris Paschal. qui omnium latius articulum examinat.

Et quamvis Rota apud Otthobon. dicta decis. 43. num. 7. inhærendo supra allegatis decisionibus in Firmiana, seu Maceraten. dotis 29. Februarii 1622. coram Pirovano, & Romana dotis 12. Maji 1625. coram Coccino, dixerit huiusmodi fructus, seu usuras solvi debere ex fructibus bonorum fideicommissi, non autem pro eis concedendam esse distractionem in sorte principali, & cum eodem sensu processerit in allegatis Avenionen. coram Verospio, & in cæteris modernioribus supra recensitis, ubi quod fors ex sorte, fructus ex fructibus, nihilominus advertendum est, hoc assumptum non habere aliquod auctoritatis fomentum, cum omnes Doctores, indefinite loquendo, tam de alimentis, quam de huiusmodi usuris, utpote alimentorum loco succedentibus, firmet ipsa bona esse affecta, & ad illorum alienationem procedi posse.

Et vere in dicta Firmiana, seu Maceraten. coram Pirovano, quæ adducitur tanquam originalis, nunquam Rota habuit hunc sensum, quia cum in eo casu creditor dotis, tam pro sorte, quam pro fructibus intentasset Salvianum ad effectum sibi satisfaciendi ex fructibus, atque pro motivo dubitandi allegata fuisset decisio Seraphini, Rota no-

lens assumere inspectionem super ejus subsistentia dixit, illam non obstare, cum ejus ratio percutiat distractionem bonorum in sorte principali, quæ ibi cessabat, quia creditor ex intento remedio Salviani volebat satisfactionem consequi ex sorte, sed ex fructibus, & sic est responso facti potius quam juris, unde non videtur cum quo fundamento id recipi possit pro conclusione, seu principalis conclusionis juridica limitatione.

Est bene verum, quod ubi superextantium bonorum fideicommissi fructus sunt in tanta quantitate, quod proviso fideicommissi possessore de congrua sustentatione, ita exuberent, quod cum eis commode hoc decursorum fructuum debitum satisfieri potest, tunc satis prudens, & honestum videtur hoc æquitativum temperamentum suadatum in unica ratione conservandi quo magis fieri potest fideicommissa, eorumque eversioni consulendo, quale temperamentum non solum procedit in fructibus dotalibus, sed etiam in ipsamet sorte principali dotis descendibus constituendæ, quia si illa commode constitui potest ex fructibus, permittenda non est distractio bonorum in sorte principali, Fufar. qu. 531. num. 119. Fontanell. de pact. cl. 5. gloss. 1. part. 2. nu. 76. Hodiern. controu. 31. num. 56. Giurb. observat. 89. num. 14. Catill. 8. tom. controu. cap. 36. num. 43. Rot. decis. 66. nu. 9. part. 1. recent. 137. n. 17. O' seqq. post Merlin. de pign. Romana census 30. Januarii 1651. Dunozeo in fine, & in aliis, sed non inde inferri potest, quod si fructus non adsunt, cesset creditum, quodque pro eo non competat actio ad ipsa bona fideicommissaria, quia hoc nulla auctoritas firmat, nullaque ratio legalis suadet.

Clarius autem præmissa procedunt in casu, de quo agitur ob peculiari facti circumstantias; quæstio enim genericè per DD. ut supra tractata percutit casum, in quo conjuges a prædeceffore fideicommissario fructus, seu usuras non exigentes, agant ad bona fideicommissi contra successorem, quo casu intrare potest ratio culpæ, seu negligentie, ac etiam altera, quod prædeceffor dissipavit, & in suos usus convertit illos fructus, qui in huiusmodi debiti solutionem erogandi erant, ut explicite coartat ex Franch. dict. dec. 613. in princ. & ex cæteris omnibus de materia tractantibus, ac in eisdem terminis loquuntur omnes allegatæ decisiones Rotæ præsupponentes fideicommissi durationem, quodque in eo tot supersint bona, ex quorum fructibus huiusmodi debitum satisfieri valeat.

Omnia hæc cessant in casu, de quo agitur; conjugibus enim imputari non potest aliqua culpa, vel negligentia, neque cadit ratio, quod prædeceffor fideicommissarius, fructus male consumpserit, prout neque intrat altera ratio consulendi conservationi fideicommissi, proindeque non permittendi distractionem bonorum in sorte principali, ac demandandi solutionem ex futuris fructibus, quia fideicommissum est jam destructum, ac de medio sublaturum per hanc Congregationem in vim Bullæ, bonaque omnia in sorte principali dissipata, unde nihil remanet fructiferum, atque fructus ipsorum bonorum, antequam ad eorum alienationem procederetur, percepti fuerunt ab eadem Congregatione, quæ illos convertit in satisfactionem creditorum, qui alias ex pretio sortis satisfieri debuissent, unde cessant penitus omnes dubitandi rationes, ex quibus DD. qui in contrarium ponderari possent, moveantur, itaut casus videretur incapax difficultatis ob huiusmodi circumstantias.

Posito debito, quodque istud sit ipsius testatoris, seu fideicommittentis, indubitata remanet prælatio, seu potioritas etiam pro fructibus adversus fideicommissariorum creditores in vim Bullæ Baronum venientes, ex eisdem fundamentis, & rationibus in disc. præc. pro sortis potioritate deductis, & in individuo huiusmodi usurarum, seu fructuum dotalium, ut pro eis sortis competat prælatio adversus creditores fratris, Ursill. ad Astit. dec. 162. n. 5. qui sic testatur decisum in Sac. Consilio Neapolitano, & Tappia dec. 48. n. fin. qui sic pariter decisum testatur.

Urget enim potissima, & inevitabilis ratio, quod mulier est creditrix testatoris, alii vero sunt creditores hæredis, qui semper in bonis testatoris ab istius creditoribus vincuntur, ac etiam quia hoc est onus bonorum defuncti, unde sequitur, quod etiam pro rebus officio iudicis debitis, oritur quædam actio in rem scripta, cujus vigore, etiam contra tertios possessores, vel creditores hæredis agi potest, Gratian. discept. 832. n. 31. cum seqq. Rota decis. 125. n. 15. part. 4. rec. tom. 2.

Et optime in terminis alimentorum, ut in istis filius, vel descen-

descendens vincat creditores hæredis hypothecarios, vel anteriores, firmavit Rota in Romana donationis 18. Junii 1657. coram Meltio, ubi pluribus allegatis in specie reprobat Salgad. tanquam in sua opinione singularis in *labyrinth. par. 1. cap. 24. num. 128. & seq.* ac dictum etiam fuit in Romana alimentorum 9. Aprilis 1663. coram Alberгато, quæ bene loquitur, super quo tamen puncto videntur deducta in dicta Romana donationis de Jordanis pro creditoribus *sub tit. de fideicommissis*, in qua post hæc scripta prodiit diversa decisio coram Bourlemont revocatoria dictæ decisionis coram Meltio.

Quinimmo ubi aliqua anterioritatis, seu potioritatis difficultas cadere posset, illa intraret in fructibus potius, quam in sorte, quia fructus pertinent ad ipsum fideicommissi possessorem, ac de ipsius magis, quam defuncti bonis dicuntur, unde cadunt sub ejus creditorum hypothecis, itaut creditores prædicti recte prælationem præterdere possent, tanquam in bonis eorum debitoris sibi legitime hypothecatis, excludendo concursum alimentandi, cui affecta sunt ipsa bona defuncti consistentia in sorte principali, & quæ non cadunt sub hypothecis creditorum, non autem fructus cadentes sub hypothecis, & qui (ut dictum est) sunt potius bona fideicommissarii, quam fideicommittentis, ut in dicta Romana donationis de Jordanis *sub tit. de fideicommissis*, unde prorsus vana, minusque fundata videtur hæc distinctio sortis, & fructuum.

Fortius quia hæc Congregatio practicat distractionem bonorum fideicommissi in sorte principali pro satisfaciendis creditoribus fideicommissarii possessoris, etiam pro fructibus, unde nimia exorbitantia videretur, quod pro fructibus illorum creditorum, pro quibus de jure affecta non sunt bona, istorum distractio licita esse debeat, illaque prohibita pro fructibus a lege permittis, & pro quibus bona de jure affecta sunt tanquam pro debito fideicommittentis.

E A D E M.

An in bonis fratris, vel sororis viventis pro communi cum Barone, & sub ejus administratione, creditores Baronis in vim Bullæ aliquod jus habeant, utpote ab ipso possessis, & quatenus non, an illi, cujus bona per Baronem administrata sunt, si est pupillus, vel minor, competat adversus ejus creditores hypotheca legalis pro debitis non solutis, aut damnis causatis a sequestro, & appositione manuum Congregationis pro debitis ejusdem Baronis. Et aliqua incidenter de Statuto exclusivo fœminarum, & an dispositio fideicommittentis de dote fœminis præstanda, censeri debeat subsidiaria, ad limites *Auth. res quæ*, vel potius pura, itaut debeat etiam aliunde provisus?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**acti series, seu casus controversiæ.
- 2 **A**d effectum statuti exclusivi fœminarum requiritur utraque subjectio personarum, & bonorum, & non datur statutorum combinatio.
- 3 **D**ominium vincit hypothecam, unde ex separatione bonorum creditores defuncti vincunt creditores hæredis.
- 4 **D**e intelligentia Bullæ in illis verbis, quoquo modo possederint, de quibus bonis intelligatur.
- 5 **C**reditoribus non præjudicat negligentia administratorum bonorum debitoris non solvendo fructus debiti ex fructibus bonorum.
- 6 **B**ullæ Baronum non tollit ordinem anterioritatis, & potioritatis inter creditores.
- 7 **H**ypotheca legalis competit etiam contra eum, qui de facto, & non ser. se gessit pro tutore.
- 8 **C**ompetit etiam omnibus sub necessaria administratione viventibus.
- 9 **E**t de ratione.
- 10 **I**gnorantia juris non excusat.
- 11 **D**ispositio fideicommittentis de dotandis fœminis intelligitur in subsidium.
- 12 **D**eclaratur.
- 13 **E**t de subdeclaratione.

Agnoscentibus creditoribus, eorumque defensoribus, quod retentis terminis *Auth. res quæ*, inevitabilis esset hujus dotis potioritas, nedum pro sorte, cujus respectu revera casus est indubitatus, sed etiam pro fructibus, ex motivis, & rationibus deductis in *precedenti*, ex quibus in progressu causæ maturiori reflexione habita, recessus a resolutis respectu fructuum ab hac parte sperari, ab ipsis vero timeri debuisset, cum prudenti consilio redierunt ad motivum ab initio a me satis formidatum, excessivitate dotis, de quo ex hac parte rationabiliter nimium timebatur, tum quia in hac materia, utpote arbitraria, non de facili conceditur Advocatis convincere Judices, præsertim parum inclinatos, tum etiam quia retento præsupposito, cum quo semper, & ab initio, quo Congregatio in hoc patrimonio manus apposuit, processum fuit, quod scilicet omnia ista caltra, & bona subjecta essent fideicommissio ordinato per Nicolaum seniore per donationem inter vivos, summa scut. 30. m. videbatur excessiva, inspecta præsertim taxa ab eodem fideicommittente facta de dotibus fœminarum in sola summa scut. 3. m. auri; verum hujus motivi excitatio fuit causa salutis hujus partis ita excitatæ ad melius inquirendum factum prius obscurum, unde compertum est, processum esse cum æquivoco in dicto præsupposito, quod omnia bona caderent sub dicto fideicommissio, cum ad illud solum spectarent Caltra Montis Calvelli, & quædam alia bona, in totum valoris scut. 120. m. circiter, reliqua vero bona in valore scut. 260. m. circiter erant libera Alexandri, & Pauli fratrum, dicti Nicolai ex Joanne Raynaldo filio nepotum, per quos, sive per eundem Joannem Raynaldum compertum fuit acquisita fuisse Caltra Alvianni, Attigliani, & Podii, aliaque bona, ex quibus istud patrimonium constitutum erat, unde cum Alexander illius possessor pro medietate obiisset ab intestato, superstitibus Nicolao ex primo, & Angelica posthuma, seu infante ex secundo matrimonio procreatis, ita medietas portionis Alexandri jure successorio, & domini spectabat ad Angelicam ex dispositione juris communis, neglecta illa Statuti Urbis excludentis masculos propter fœminas.

Ex hodie receptissima, & quasi absoluta propositione 2 quoad effectum hujusmodi statutorum, utraque subjectio personarum, & bonorum, copulative requiritur respectu ejusdem statuti, itaut non detur combinatio statutorum, quæ in utroque loco conformia essent, ex plene deductis apud Merlin. *decis. 353. & 526.* quæ sunt repetitæ *decis. 167. par. 5. & 168. par. 6. rec. dec. 223. par. 8.* & habetur pluries in sua materia *sub tit. de successione*. unde cum Nicolaus, & Angelica essent Romani, Caltra vero, & bona essent extra districtum Urbis, non intrabat statutaria dispositio etiam si in ipsismet caltris consimilia statuta adessent, multo magis eis non extantibus, ut præsertim de Castro Alvianni testatur Bald. *conf. 402. lib. 2. relatus per Tusch. lit. A. concl. 320.*

Posito vero in Angelica dominio hujusmodi bonorum pro ejus portione hæreditaria, cujus valor in sorte excedebat summam, quæ sub nomine dotis in sorte, & fructibus dictis de Caffarellis Angelicæ defunctæ filii, & hæredibus soluta erat, exinde de plano resultabat, creditoribus quantumvis anterioribus, & privilegiatis Nicolai fratris, & Pauli patris, nullum jus competere, eodem modo, quo non competeret ad ipsa bona pro ipsius Angelicæ hæreditaria portione, cum ita ipsa non concurreret jure crediti, sed jure domini, quod ex beneficio separationis bonorum semper excludit hypothecam, sub qua non cadunt, nisi bona propria debitoris, unde propterea receptissimam, ac absolutam conclusionem habemus, de qua in hujus causæ *precedentibus discursibus*, & passim, quod creditores defuncti, 3 quamvis in sola actione personali, immo & legatarii vincunt creditores hæredis, quantumvis hypothecarios, anteriores, & privilegiatos, in ipsius defuncti bonis, neque dubitatur ex ejusdem Bullæ Baronum dispositione ita passim practicata, pretium retractum ex venditione caltrorum, & bonorum facta de ordine Congregationis, in omnibus succedere loco rei, unde propterea ex hac facti immutatione inanes remanserunt labores, ut supra habiti circa punctum potioritatis, tam in sorte, quam in fructibus.

Adversus hoc motivum, ultra ea, quæ consistebant in nudo facto, majoris, vel minoris quantitatis æris alieni præfati Alexandri, de quo juxta Curie stylum pertinet ad causarum patronos, nullatenus vero ad Advocatos, quorum propterea munus private ad omnes totius reliqui orbis, nobilium,

nobilius, & commendabilis videtur, quando tamen juxta suam sphaeram bene exercetur, tum ob omnimodam alienationem a parte mechanica videndi processus, & agendi ea, quæ judicii ordinatoria respiciunt, tum ob omnimodam cessationem periculi dicendi mendacia, & calumniandi.

Duo ex parte creditorum deducebantur, primo quod cum Paulus, & Nicolaus eorum debitores omnia ista castra, & bona possederint, ita videbantur eis indefinite affecta ex dispositione Bullæ in illis verbis *quoquo modo possederint*; Et secundo quod licet portio Angelicæ, detracta ære alieno Alexandri ejus patris, inspecto tempore mortis istius, ac delatæ hereditatis, esset longe major, quam summa habita, nihilominus tam pro tempore, quo bona possessa, & administrata fuerant per dictos Nicolaum, & Paulum, quam etiam pro eo, quo spatio annorum sex circiter usque ad venditionem, fuerant sub administratione ipsius Congregationis, fructus ejusdem æris alieni hereditarii soluti creditoribus ex sorte principali pretii, notabiliter dictam portionem diminuiebant, & consequenter aderat excessive exactum.

Primum motivum vere contemptibile, ac nullius momenti erat, quoniam juxta ea, quæ habentur in Romana de Pallavicinis, in alia Romana de Maximis, in alia de Mareriis, & in aliis frequenter *hoc tit.* ad hujus Bullæ materiam profus erroneum est hoc assumptum, ut possessio jure administrationis, vel intrusionis, seu gubernii bonorum revera alienorum in proposito sufficeret, cum verus sensus Bullæ sit, de illis bonis, quæ jure proprio possessa fuerunt, cum dominio tamen resolubili, ut est illud possidentis ex causa fideicommissi, vel investituræ ex pacto, & providentia, &c. unde super hujus motivi discussione parum, vel nihil immorari oportuit.

Tota igitur disputatio fuit super altero, in quo Scribens pro dictæ Angelicæ filiis, non negabam assumptum ex parte creditorum deductum, super jure ad hujusmodi bonorum pretium competente creditoribus dicti Alexandri, tam pro sorte, quam pro fructibus decursis, quamvis isti ex eorundem bonorum fructibus commode solvi poterint, & debuerint, quoniam ad ipsos non pertinet inquirere de administratorum culpis, & negligentis, dicebam tamen, quod cum totum id provenerit ex facto, & culpa prædictorum Nicolai fratris, & Pauli patris, tam pro tempore quo ipsi possederunt, & administrarunt, percipiendo bonorum fructus activos, & non solvendo fructus passivos, quibus eadem bona gravata erant, quam etiam pro tempore administrationis factæ per æconomos deputatos ab eadem Congregatione, quæ pariter ex eorundem facto, & culpa in hoc patrimonio manus apposuerat, idcirco eidem Angelicæ tanquam pupillæ, quæ sub prædictorum fratris, & patris administratione vixerat, competere dicebam hypothecam legalem, cum qua desumenda ex tempore susceptæ hujusmodi administrationis, vincebat absque dubio omnes creditores eam molestantes, cum Bulla Baronum non tollat, quinimmo expresse præservet inter creditores ordinem anterioritatis, & posterioritatis, ut in eadem legitur, & habetur in hujus causæ *disc. ante præcedentem*.

Adversus hoc motivum replicabant Scribentes pro creditoribus, nullibi constare de hujusmodi tutelaris administrationis susceptione, sed potius de contrario, quia Nicolaus credens integram successionem sibi debitam esse, totam portionem paternam possedit tanquam suam, Angelicæ autem sorori tanquam exclusæ, moriens reliquit dotem, instituto hærede dicto patruo, qui proinde totum pariter possedit pro suo, partim scilicet jure proprio, partim jure hereditario dicti Nicolai.

Prima pars objecti, de non suscepta expresse, & ser. ser. tutela, reflectendo etiam ad veritatem, erat facilis solutionis, quoniam verius est, ex juris clara intentione, hypothecam legalem, non solum cadere contra eum, qui expresse, & servatis servandis tutelam suscepit, & administravit, sed etiam contra eum, qui de facto se gessit pro tutore, ex collectis per Merl. *de pign. lib. 3. tit. 1. q. 2. n. 14. & 15.* ubi allegantur Mantica, Negulanti, Pacif. & cæteri, & quando deficerent auctoritates, ad evidentiam id probare viva, & convincens ratio, de qua in proposito tutoris non adimplentis solemnia, & non servantis ea, quæ servari debent, plene Rota *decif. 3. part. 6. recent.* quod scilicet melioris conditionis esse non debet, qui legi obedit, atque ser. ser. tale munus implet, quam intrusus, & criminose actum explicans.

Aliqua difficultas esse videbatur in secunda parte, quod scilicet dicti frater, & patruus bona possederint pro suo potius quam alieno, neque crediderint partes tutoris, seu admini-

Carli. de Luca, Lib. 1.

stratoris gerere, verum credebam id non suffragari, quoniam cum ipsi essent respective, unus post alium, tutores legitimi, quibus tanquam proximioribus lex hujus pupillæ tutelam deferebat, atque clara esset juris dispositio super æquali successione ab intestato masculi, & fœminæ, ista possessio pro suo, non videbatur a dolo, vel culpa aliena, quia debebant saltem curare, quod pupillæ penes eos educatæ, & in eorum quodammodo, ut dicitur, potestate viventi, provideretur de tutore, vel curatore, unde quemadmodum ille prætextus non excusat a redditione rationum, ac restitutione reliquatus, ita dicebam excusare non debere ab hypotheca, quæ licet per legem expresse concessa sit pupillis, & minoribus, adversus eorum tutores, & curatores, nihilominus ex rationis identitate conceditur etiam omnibus, qui sub legali, & necessaria alterius administratione vivunt, atque ex impedimento naturali, vel accidentali bona propria administrare non possunt, illaque adversus intrusos, & occupatores tueri, juxta theor. Bart. *in l. Republicam, C. de jur. Reipubl. lib. 10. num. 2.* Robertus Maranta senior meus concivis *consil. 87.* ubi distinguit inter administrationem voluntariam, & necessariam. *Acota de privileg. credit. reg. 3. ampl. 1. n. 23.* & habetur particulariter actum in Anconitana *sub tit. de credito pro Monasterio Monialium*.

Ubi agendo de puncto, an hypotheca legalis competeret in bonis administratoris, vel debitoris Ecclesiæ, seu Monasterii, adhibetur hæc distinctio, an administratio sit voluntaria, vel necessaria, ubi enim est voluntaria, quia nempe concessa procuratori, vel iustitiori deputato per eum, qui habet liberam suorum bonorum administrationem, & poterat eam facere per seipsum, sibi imputandum est, cur committendo bona sua alteri, sibi non consuluerit de hypotheca, legis enim beneficio, seu provisione indignus est, qui dum sibi providere potuit, id neglexit. Secus autem in casu converso, quia tunc æquum, ac rationale est, ut lex suppleat id, quod deest impedito per ipsam legem, vel per naturam, quoniam tunc ille sic impeditus, supponendus est alius vir diligens, & providus, qui si potuisset, ita sibi consulisset, & hanc dicebam mihi videri genuinam veritatem, potissime in hac facti specie, ob eam particularem circumstantiam, quod non agebatur de extraneo intruso, & occupatore bonorum pupilli, in quo intrare posset difficultas, an contra simplicem prædonem, & occupatorem dictum privilegium hypothecæ legalis intraret necne, sed agebatur contra eos, qui erant tutores de jure, unde fuerunt in culpa, non suscipiendo tutelam, vel non curando providere de tutore pupillæ, quam sub eorum potestate, & educatione habebant, ideoque dum de facto pro tutoribus se gesserunt circa personam, cui principaliter tutor datur, secundo vero bonis, exinde sequebatur intrare dictam tutelarem administrationem, absque eo, quod relevaret dicta erronea credulitas circa bona, cum sit ignorantia juris, quæ non excusat in concursu majoris damni pupilli.

Retento autem præsupposito durationis dicti fideicommissi ordinati per Nicolaum seniore ad favorem masculorum tantum (quod tamen non caret aliqua dubitatione alteri inspectioni reservata) ad impinguandam hereditatem liberam dicti Alexandri, & successive portionem Angelicæ, deducebantur plures detractiones faciendæ ex bonis fideicommissi, quarum aliquæ consistebant in nudo facto, illa vero, quæ consistebat in puncto juris, resultabat a dotibus solutis tribus, vel quatuor filiabus dicti Joannis Raynaldi, stante dispositione dicti Nicolai fideicommittentis in eadem donatione de scut. 3. m. auri ad favorem singularum fœminarum pro dote, quam dotem prætendebatur etiam detrahendam esse per ipsammet Angelicam ex persona propria.

Adversus hanc detractionem replicabant creditores, quod cum omnes d. fœminæ respective essent de bonis paternis, & liberis bene provisæ, locum non haberet dicta provisio, quæ licet sit hominis, attamen juxta opinionem, quam sequitur Rota, ex firmatis præsertim in Prænestina dotis cor. Conrad. *decif. 125. par. 10. rec.* quæ reputatur in materia magistralis, intelligitur in subsidium, & juxta dispositionem juris.

Replicabam scribendo ad causam tanquam Advocatus, id procedere, quando dispositio sit generica, & indefinita de fœminis dotandis, quasi quod tunc esset solum exprimere juris dispositionem, secus autem, ubi certa, & determinata summa singulis relicta est, ut advertitur *decif. 477. par. 4. div. & decif. ult. num. 7. in fine*, post Zacch. *de oblig. Camer. Fusar. conf. 7. & de substit. q. 531. nu. 145. cum seqq.* Boss. *de dot. cap. 16. num. 128. & seqq.* cum quibus processit Rota in Perusina dotis 1. Julii 1665. coram Carpinea.

N 3

Verum

Verum reflectendo ad veritatem, istud motivum ita generice sumptum, mihi videbatur parum tutum, quoniam ubi non agitur de legato facta certæ, & determinatæ personæ testatori cognitæ, itaut personali affectioni referri valeat, sed fœminis nascituris indefinite, tunc verior est dicta opinio, ut censeatur subsidiaria, juxta ea, quæ plene, & ex professo super hoc puncto, ultra deducta in dicta Prænestina, habentur in Romana dotis de Cardellis sub tit. de dote, ubi expenduntur dictum consilium Fusar. dictaque decisio Perusina, & aliæ auctoritates, & clarius motivum cessabat ex facto, unde propterea fuit disputatio inanis, quoniam revera dicta dispositio ad favorem fœminarum non erat pura, & indefinita, sed in certo casu extinctionis unius lineæ masculinæ, unde bona deberent facere transitum in alteram, quo casu providetur fœminis superstitibus ex linea defectu.

Quamvis autem ex hac facti circumstantia dicta quæstio in casu esset inanis, ac etiam generaliter mihi omnino verior videretur dicta opinio, quod hujusmodi dispositiones factæ censeantur ad mentem juris, & in subsidium, nihilominus in hac facti specie, quando factum habuisset substantiam, considerabam, sequendam potius videri contrariam opinionem, quoniam præcipuum, ac totum dictæ alterius opinionis fundamentum consistit in favore conservationis fideicommissi, & in majori favore agnatorum, seu masculinorum ad illud vocatorum, ex verisimili etiam testatoris voluntate ad favorem masculinorum, & conservandi agnationem, cum alias ita de facili, ac brevi tempore fideicommissa everti possent, quæ ratio in præsentibus cessabat, dum in vim Bullæ Baronum, fideicommissum ita omnino eversum remanebat, atque contentio non erat cum masculis, seu agnatis ad fideicommissum vocatis, sed cum prorsus extraneis creditoribus, verisimiliter a fideicommittente abhorritis, unde ejus verisimilis intentio tali casu potius assilere videbatur fœminis de ejus sanguine, earumque filiis, quam extraneis, & consequenter dicta opinio isto casu, tanquam a cessante ratione, cui innixa est, cessare debet, & potius recipienda altera Fusarii, & aliorum, ubi supra. Verum hæc videbantur Congregationi ratiocinia, & subtilitates Advocatorum, dum juxta mere pragmatici sæculi usum non dabantur speciales auctoritates ita distinguentes.

ANNOT. AD DISC. LXXX.

Materia istius discursus est generalis, & indifferens circa concursum creditorum, atque in magna parte pendet ex circumstantiis facti, ob quas non bene elucidatas, causa adhuc pendet.

ROMANA REVIVISCENTIÆ CENSUUM

PRO EISDEM DE CAFFARELLIS, ET ALIIS CREDITORIBUS POSTERIORIBUS

CUM CREDITORIBUS ANTERIORIBUS EJUSDEM PATRIMONII MONALDENSIS.

Casus disputatus in eadem Congregatione Baronum, & resolutus pro anterioribus, pendet in Rota.

An eo ipso, quod Congregatio Baronum apponit manus in patrimonio Baronis obærat, illudque sequestrat, & suscipit sub ejus administratione, cesserit cursus fructuum censuum, aliorumque contractuum fructiferorum, vel an saltem ex tempore sequatur venditionis bonorum id sequatur?

Si pecunia ex pretio bonorum per Congregationem soluta creditori censuario, ab eo avocetur per creditorem anteriorem, an exinde prior census reviviscat, & currant fructus, & ad quam rationem, & quid si pecunia avocata investita erat in loca Montium?

S U M M A R I U M.

- 1 *Casus controversie.*
- 2 *Resolutio cause.*
- 3 *Distinguuntur plures inspectiones.*
- 4 *Per decoctionem debitoris rescinditur contractus census. Contrarium, num. 6.*
- 5 *Ubi est in facultate creditoris repetere sortem, cessat cursus fructuum, & num. 8.*
- 6 *Impugnatur conclusio, de qua num. 4. & de ratione.*

- 7 *Quid intersit creditorum census contractuum rescindi per decoctionem.*
- 8 *Declaratur conclusio, de qua num. 5.*
- 9 *Congregatio Baronum cogit creditores censuarios etiam invitos ad extinctionem censuum, & quomodo.*
- 10 *De pluribus rationibus, ex quibus post vendita bona debitoris per Congregationem debent cessare fructus censuum.*
- 11 *Defecto, seu liberato fundo censito, cessat cursus fructuum census, & num. 12.*
- 13 *An & quando evictis bonis, seu avocata pecunia datis pro extinctione census, iste reviviscat?*
- 14 *An fructus censuum possint reduci ad minorem rationem?*

D I S C. LXXXI.

Cum ad præscriptum Bullæ pretium castrorum, & bonorum hujus patrimonii Monaldensis depositatum esset penes eundem Campforem, qui cedulam bancariam fecerat, ad effectum illud solvendi creditoribus præstare debentibus solitam cautionem de restituendo primario emptori in casu evictionis, & molestiarum, secundario autem creditoribus anterioribus, & posterioribus, vel loco dictæ cautionis, investiendi in loca Montium non vacabilia sub his vinculis, ita etiam disponente particulari chirographo Urbani VIII. super hujusmodi venditione edito, in quo explicite continetur idem, quod implicite continet Bulla, ut scilicet creditores, etiam censuarii, teneantur, quamvis inviti, pretium ita vincularum recipere, ac alias eis intimatis, & recipere negligentibus, depositum in Monte Pietatis faciendum, loco solutionis haberi debeat, itaut non currant amplius fructus, atque propterea aliqui creditores censuarii nolentes, vel non valentes hujusmodi cautionem præstare, aliam viam elegerint investiendi sibi liberatam pecuniam in loca Montium cum dicto vinculo, quæ deinde ab eis per aliquos creditores anteriores avocata fuerunt, ipsique avocationem passi per plures annos negligentes se reintegrare per avocationem ab aliis posterioribus, ut illico potuissent, nuper pulsassent illos de Caffarellis, & alios prætenso posteriores pro avocatione tam summæ ab eis avocata, quam fructuum interim decursorum ex prætenso censuum reviviscentia.

Hinc proinde orta est controversia, & assumpta disputatio in Congregatione Baronum, tam super dicta reviviscentia, & cursu fructuum in genere, quam super eorundem fructuum quantitate, an scilicet deberentur ad antiquam rationem ipsorum censuum, vel potius ad rationem locorum Montium avocatorum, & in omnibus prodiit resolutio actoribus favorabilis, super cursu scilicet fructuum, etiam ad antiquam rationem, quæ resolutio mihi pro altera parte scribenti, reflectendo etiam ad solam veritatem, parum probabilis visa est, prout etiam visa est Signaturæ Gratiæ, quæ proinde causam commisit in Rota, ubi pendet, forsitan absque ulteriori prosecutione, ob facti mutatas circumstantias pro dictis de Caffarellis, ut in præcedentibus.

In pluribus autem disputationibus in dicta Congregatione habitis, cum posteriorum creditorum interesset, ne discooperti remanerent, creditum fructuum in anterioribus, quo magis possibile esset, diminuere, hinc proinde tentarunt aleam, nedum super dictæ reviviscentiæ negatione, sed etiam super cessatione cursus fructuum ab initio sequestri, vel saltem a tempore sequatur venditionis castrorum, & bonorum, unde propterea per eos requisitus ad scribendum super omnibus, tres constituebam inspectiones, primam scilicet, an cessaverit cursus fructuum ex tempore quo Congregatio sequestrum apposuit, ac administrationem hujus patrimonii obærat suscepit ad effectum vendendi, & efformandi concursum creditorum, alteram, an saltem ex tempore sequatur venditionis, quando pecunia ex pretio obventa penes Campforem prompta erat solutioni, & tertiam quid de satisfactis, a quibus deinde, ut supra, avocata est soluta pecunia, pro medio tempore, inter avocationem, & novam satisfactionem.

Quoad primam, scribens tanquam Advocatus, dicebam pro cessatione cursus fructuum respondendum esse, quoniam sequuta debitoris decoctione, ejusque bonis positus sub sequestro, & administratione judicis, census habentur pro rescissis, ut per Franch. decis. 55. Rovit. super pragm. 3. de cess. bonor. num. 13. & 22. cum seqq. Prat. observ. 33. n. 12. cum seqq. apud quos ceteri, ac etiam quia ex tunc creditores censuarii constituti videntur in statu repetendi sortem principalem, cujus morte, & irrepetibilitate cessante, cessare debet cursus fructuum, cum non possint simul stare, censum

5 censum esse vivum, & fructiferum, ac sortem esse repetibilem, ut in specie creditoris comparentis in concursu, Milanens. *decis. 2. num. 16. & 17. libr. 2. Cenc. de cens. q. 107. n. 23. & seq.* Salgad. *in labyr. par. 1. cap. 19. n. 5. & seq.* & data dicta certa facultate repetendi, pro certo admittitur *decis. 272. post Cenc. alias decis. 278. par. 5. rec.* ubi Concordantes, ac etiam moderno tempore firmatur in Romana Vineæ 2. Aprilis 1666. coram Carpinea, & in aliis.

6 Verum reflectendo ad veritatem ab initio partibus juxta stylum libere insinuatam, ista prætenso parum probabilis videbatur, quoniam dicta propositio de rescissione contractuum censuariorum, resultante a debitoris decoctione, ac appositione bonorum sub concursu, provenit ex particulari stylo Tribunalium Regni Neapolitani, & quamvis Rovit. probare conetur, hujusmodi stylum derivare a dispositione, vel intentione juris communis, nihilominus Rota, & Curia hujusmodi opinionem non recepit, sed contrariam tenet, ut apud Cavaler. *decis. 528. n. 1. Buratt. decis. 57. n. 5.* Et merito, quia retenta opinione ejusdem Curie, de non dando interesse ex credito pecuniario, non probatis in casu specialibus, & individuo solitis requisitis lucris cessantis, vel damni emergentis, nimium creditores censuarii præjudicati remanerent sine eorum culpa, sed ex culpa, & facto debitoris, in cursu fructuum eo medio tempore inter sequestrum bonorum, eorumque venditionem, & liberationem pretii, quod solet esse notabile, ac longum, quod præjudicium non procedit in dictis Tribunalibus Regni, ubi quamvis contractus censuales habeantur pro rescissis, atque fors reducatur ad creditum pecuniarium, adhuc tamen currunt fructus tanquam interesse, solumque præjudicium creditorum esse dicitur in eo, quod quando census est vivus, ex fructibus, quos ibi vocant tertias, debetur interesse, quod non resultat ex hujusmodi fructibus post rescissionem currentibus, tanquam interesse, dum etiam ibi retinent opinionem non dandi interesse alterius interesse, ut ponderat Rovit. *loc. cit.*

8 Et quoad alterum motivum facultatis repetendi sortem, adhuc cessare videbatur ejus applicatio, cum conclusio procedat quando dicta facultas est omnino libera, ita ut in facultate debitoris, vel judicis non sit eam impedire, secus e converso, ut ita declarando præcedentes decisiones, habetur *d. decis. 272. post Cenc. alias 278. par. 5. rec.* cum qua proceditur, & apud Salgad. *ubi sup. ex n. 15. ad finem*, quæ libera facultas ex solo sequestro non resultat, quoniam
9 licet ex *Bulla Baronum*, §. 8. creditores censuarii cogi possint ad extinctionem per ipsam Congregationem, etiam principali debitor non declarante, ut advertitur apud Buratt. *decis. 482. n. 4.* attamen non exinde resultat repetibilitatem esse certam, atque in libera creditoris facultate, quoniam dari potest casus, quod Congregatio vendat bona, seu uni ex creditoribus assignet, soluta, vel bonificata parte pretii, cum accollatione censuum, & sic Bulla subrogat solum Congregationem loco debitoris, ut absque tamen necessitate disdictæ, juxta formam a Bulla Piana præscriptam, possit nomine, & vice debitoris censum extinguere; non tamen cogit, & consequenter non tribuit actori liberam actionem repetendi sortem, ut advertitur etiam in Romana Censuum pro eodem Patrimonio cum Spadensibus, *hoc eodem tit.* Ita etiam suadente dicta ratione notabilis præjudicii alias creditoribus innocentibus, & non culposis resultantis, ob longum spatium, quod adesse solet inter sequestrum, & venditionem, ut in hac facti specie experientia comprobavit sex annorum, & ultra.

Quo vero ad alteram inspectionem, super cessante cursu fructuum, eo ipso, quod sequuta fuit venditio, & consignata cedula bancaria integri pretii, prompte, & ad horam solvibilis, etiam cum aliquo sensu veritatis, dicebam pro cessatione dicti cursus probabiliter respondendum videri ex pluribus fundamentis.

10 Primo quia sic expresse disponitur per dictum chirographum particulare, ut sequuta venditione, & depositato pretio cum intimatione creditorum, illico cesset cursus fructuum, ac census censeantur extincti. Secundo corollarie, & in idem ex ratione de qua infra super puncto reviviscenzæ, & in d. Romana Censuum pro eisdem creditoribus cum Spadensibus, quod scilicet verisimilis intentio Principis, vel majoris magistratus hujusmodi venditionem, & solutionem pretii respective demandantis videtur, ut res ibi faciat punctum, atque patrimonium decocti debitoris distribuatur in eo statu, in quo tunc reperitur, potissime quia non poterant creditores allegare ignorantiam, vel aliam excusationem, dum infra sexennium, & ultra decursum a die sequestri ad illam venditionis, occasione repartitionis fructuum, omnes

Card. de Luca, Lib. I.

comparnerant, ac firmatus erat eorum ordo, seu gradus.

Tertio quia tam per Bullam, quam per Chirographum castra, & bona omnino liberata erant a quibuscumque vinculis, nexibus, & hypothecis, ut libera transirent in emptorem, translatis omnibus jure prædictis in pretium, & consequenter desinente fundo fructifero, subsistere non potest census, ut per Cenc. *de cens. q. 41. n. 25. vers. ista autem conclusio*, in illis ultimæ impressionis, Duard. *eod. tract. §. 1. q. 52. in fine.* Et bene in individuo, Rota *decis. 260. par. 4. recent. repetis. decis. 448. post Cenc.* Et quamvis apud Gregor. *decis. 60. & 444.* firmetur, per liberationem fundi censiti non cessare censum, quasi quod liberatio facta solum censeatur in gratiam emptoris fundi, non autem debitoris census, & ut tollatur jus creditoris censuarii, nihilominus id recte procedit juxta casum dictarum decisionum, quando vinculum, & onerum translatio fit in alium fundum æque fructiferum, & capacem, sive etiam in pretium investitum in census, seu in loca Montium, & sic in effectus fructiferos, qui habentur loco stabilium, & super quibus census etiam subsistere potest, cum tunc dicatur solum fundi commutatio, ut in specie residualis pretii bonorum venditorum per Congregationem Baronum erogati in loca Montium, ut censeantur loco rei subrogata, habetur *decis. 4. par. 11. recent.*

Sive etiam in specialibus nostris terminis venditionis, quæ fiat per Congregationem Baronum, id recte verificari potest, quando agatur de venditione rei particularis, ita ut non versetur in casu formalis decoctionis, ac venditionis totius patrimonii, neque urgeat dicta ratio faciendi punctum in eo statu pro bono publico, & ut consulatur creditoribus, tunc enim cum Bulla disponat, quod omnia vincula transferantur in alia bona, ita dicitur juris ministerio facta dicta commutatio. Et quatenus etiam alia bona Baronis non essent fructifera, & capacia census, adhuc tamen, cessante dicta ratione decoctionis, & concursus universalis, non implicat in præjudicium debitoris, censum durare super eisdem fundis, quamvis liberatis, in præjudicium debitoris, non autem emptoris, in cujus gratiam tantum dicta liberatio facta censetur, quia recte dari potest census super re aliena de solo Domini consensu absque istius obligatione, vel damno, tanquam illius subjectum, & demonstratio rei, cujus peremptionis periculo creditor subjacere debeat, aliis tamen debitoris bonis obligatis pro cautela creditoris, ac solutione fructuum. Et sic istud tertium fundamentum solum, & de per se non sufficeret, nisi concurrant insimul præcedentia, præsertim secundum concursus universalis, cum cessatio fructuum non percutiat favorem, & gratiam debitoris, quo casu recte caderet difficultas, sed percutiat favorem, & gratiam creditorum, ac rationem publici commercii conservandi, ob quam rationem Princeps, seu major magistratus hujusmodi administrationes suscipit.

Et quarto demum ex supra insinuata ratione puræ, certæ, & liberæ repetibilitatis sortis, quoniam sequuta venditione, & depositato pretio in banco, cessat illa incertitudo, quæ supra considerata fuit, & consequenter non videtur subsistere ratio, ob quam durare posset census, omnino incompatibilis cum libera repetibilitate sortis.

Hinc dicebam nullam fuisse necessitatem assumendi tertiam inspectionem super reviviscenzia censuum extinctorum per restitutionem pecuniæ, quamvis postea avocata, quoniam si ex præmissis cessat cursus fructuum respectu eorum, cum quibus dictus actus positivus extinctionis sequutus non est, fortius respectu istorum, ex argumento ducto ab *Auth. multo magis &c.* Verum ubi de hoc puncto agendum esset, cum Scribentes in contrarium plures desuper cumulare auctoritates, & decisiones, atque in aliis consimilibus controversiis præcedenter habitis, videretur cum aliquo æquivoco processum esse confundendum unum casum cum altero, idcirco advertēbam procedendum esse cum distinctione casuum, de qua distinctione etiam habetur in sua materia *sub tit. de censibus in una Civitatis Castellæ*, & in aliis.

Primus enim casus est, ubi debitor in extinctionem census dat in solum domum, fundum, vel aliam speciem, & tunc verius est, ista evicta, censum reviviscere, juxta *decis. 495. & 530. post Cenc. de Cen.* non quidem ex sola ratione reservationis priorum jurium, & actionum, quam ponderat Cenc. *qu. 108. num. 16. cum seq. & num. 19.* sed ex duabus aliis melioribus, una scilicet, quod tunc dicatur potius permutatio de specie ad speciem, quam vere datio in solum speciei pro genere, & consequenter intrat conclusio, quod, evicta re permutata, datur regressus ad propriam juxta receptam theor. *Gloss. & Bart. in l. ex sextante, §. Lati-*

mus largus, ff. de except. rei judicata. Et altera, quia deberentur fructus, saltem tanquam damna, & interesse, juxta aequitatem text. in *l. curabit*, C. de action. empti, sive ex natura evictionis, sub qua veniunt etiam fructus ipsius rei evictæ, dum conitat de animo creditoris, loco census habendi aliam rem fructiferam, ut ponderatur d. *decis.* 530. post Cencium, alias 278. par. 5. recent. approbata *decis.* 297. num. 23. par. 10. & *decis.* 6. n. 9. par. 11. rec.

Alter casus est, ubi ad nullam novationem inter partes est devenum, sed solum judex administrans patrimonium debitoris, assignat creditori aliquos effectus exigendos, ex quibus, sequuta reimbursemente fortis, resultet extinctio; & tunc quia hujusmodi assignationes recipi dicuntur pro solvendo, non autem pro soluto, & sub implicita conditione, quatenus exactio sequatur, idcirco dici non potest sequuta extinctio per actum vere retrosimilem, & in his terminis procedunt *decis.* 71. Cavaler. & 106. post Cenc.

Tertius vero est casus noster, ubi in satisfactionem fortis soluta est pecunia recipiens functionem in genere suo, & tunc dicitur sequuta vera, & formalis extinctio per actum retrosimilem, & consequenter non agitur de simplici suspensione census formaliter non mortui, neque de ejus excitatione potius a somno, quam a morte, ut est in casibus præcedentibus, sed agitur de extinctione formali, & sic de morte, unde intrat regula, quod a privatione ad habitum non datur regressus, ut bene firmatur *decis.* 411. post Cenc. & fuit etiam sensus Rotæ in allegatis *decis.* 297. par. 10. & 6. par. 11. recent. ubi de censu extincto ex pretio rei emptæ per eundem creditorem, non reviviscente per ipsius rei evictionem.

Difficultatem faciebat decisio in Romana Censu 24. Novembris 1628. coram Ghislerio, in qua firmatur dicta reviviscentia, & in ista se fundavit Congregatio, tanquam in posteriori præfatæ alteri *decis.* 411. post Cenc. non curato ultra earum melioribus rationibus, & fundamentis fulcita esset, quod tamen mihi reflectenti etiam ad veritatem, parum probabile visum est, tum quia dicta altera decisio melius fundata videtur, ac majores habet rationes, illam præsertim inevitabilem, de qua supra, liberæ, & certæ repetibilitatis fortis omnino incompatibilis cum duratione census; tum clarius ex defectu applicationis dictæ decisionis ad casum, cum ubi totum penderet a privata conventionione partium, quæ census extinctionem, per actum non omnino retrosimilem, sed cum quibusdam assignationis factam, potuerunt ita facere conditionalem, & resolvablem ex mutuo consensu, quæ consideratio omnino cessat in isto casu, ubi scilicet agitur de concursu generali in universo patrimonio debitoris decocti, posito sub administratione magistratus, ut creditoribus pro publico bono consulatur, tunc enim cessat ratio conventionionis partium, atque urget altera jam dicta, quod expedit ita fieri punctum in eo itatu, ut omnibus consulatur, nam alias de facili fraus fieri posset contra verisimilem Principis intentionem, omnemque publici commercii rationem, quoniam creditor anterior habens censum sub altis, & gravibus fructibus (ut frequentius contingit cum hujusmodi debitoribus, qui ad statum decoctionis reducuntur, ex ea ratione, quod creditor avarus, & debitor inops de facili se concordare solent) ita posset post sequutam satisfactionem, cui posteriores acquiescunt, affectare avocationem pecuniæ sibi solutæ, atque ita obdormitando posteriores, facere magnum cumulum, ac erodere totum patrimonium, contra finem, ob quem ista remedia prodierunt, ideoque sibi imputet, dum habens promptam, & certam repetibilitatem ab aliis posterioribus, illico se non reintegravit, sive avocationem non impedivit, pulsando eodem tempore posteriores, cum quibus ad evitandum circuitum avocatio consummari solet.

Et nihilominus, ubi etiam præmissis omnibus cessantibus, cursus fructuum ad favorem hujusmodi creditorum admittendus esset, adhuc tamen mihi videbatur in dicta resolutione adesse gravamen circa quantitatem fructuum ad majorem excessivam rationem, sub qua ipsi principales debitores parum prudentes, & providi census imposuerant, tum quia cum hujusmodi patrimonium ita positum esset sub
14 Principis, seu majoris Magistratus administratione, istam dare oportet prudentem, & providam, & prout prudens, ac diligens paterfamilias bona sua administraret, quo casu ubi creditor est tutus, & non urget periculum, vel incertitudo insufficientiæ debitoris, fructus censuum de hoc tempore, non nisi ad moderatam rationem quatuor pro centenario constitui solebant, unde propterea recte dicebam intrare

posse, & debere arbitrium adeo supremi Magistratus super moderatione, seu reductione fructuum, juxta ea, quæ defumendo ex text. in cap. suggestum, de decimis, cum ibi notatis in terminis reductionis censuum, & jurium cum Republica, & Communitatibus, habentur plene deducta apud Capyc. Latr. *decis.* 188. & per Oleam de *cess. jur. tit.* 7. qu. 3. n. 32. Larrea alleg. 23. cum similibus, cum alias esset imprudens, ac mala administratio, in tali magistratu non admittenda.

Tum etiam, quia non debet plus operari fictio, quam veritas, neque actio evictionis, vel ad damna, & interesse, tribuere debet plusquam importaret eam sequutam non esse, sed solum rescindendum est id quod interest, ad text. in *l. damni infecti* 18. §. penult. ff. de damno infecto, ibi, cum Prætor id agat, ne damnum faciat, non ut in lucro versetur, & ideo cum pecunia investita esset in loca Montium, atque avocatio importasset solum damnum amissionis fructuum ipsorum locorum Montium ad rationem quatuor pro centenario, non videbatur, cur creditores ex eorum parte negligentes, & culposi, cum certa, & libera facultate quædamque repetendi sortem, & sine fundo, in præjudicium non debitorum, sed tertii, fructus ad antiquam rigorosam rationem exigere deberent.

ANNOT. AD DISC. LXXXI.

DE contentis in hoc discursu super reviviscentia census, vel alterius contractus, ob avocationem pecuniæ solutæ, seu ob aliud non implementum, agitur in sua sede sub tit. de Cens. disc. 15. & 16.

ROMANA DOTIUM

P R O

DUCISSA DE COMITIBUS, EJUSQUE FILIABUS CUM CREDITORIBUS DUCIS VIRI, ET PATRIS RESPECTIVE.

Casus in parte decisus per Congregationem Baronum pro Ducissa, & in parte pro filiabus, pendet in Rota.

Bulla Baronum, an operetur, ut tunc, de tempore scilicet, quo debita contrahuntur, itaut ex dicto tempore jus creditoribus quæratur ad bona, quamvis fideicommissaria, vel potius operetur, ut nunc, quando scilicet Congregatio removet obstaculum fideicommissorum, vel aliorum vinculorum, itaut nunc creditoribus, jus quæreri dicatur?

Et de concursu creditorum Baronis agentium in vim Bullæ, cum dotibus constituendis, vel restituendis ex bonis fideicommissariis in vim *Auth. res que*, C. commun. de legatis.

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Bulla Baronum an operetur, ut tunc, vel ut nunc?
- 3 Sub hypotheca generali contracta per gravatum, veniunt etiam bona fideicommissaria, si in eis intrat *Auth. res que*.
- 4 Quod Bulla operetur, ut nunc quando manus apponit, de quo tempore creditoribus jus quæratur.
- 5 Quomodo consultum est creditoribus sine assensu super feudis.
- 6 An pro dotibus constituendis ad præscriptum *Auth. res que*, competat prælatio adversus creditores Baronis?

D I S C. LXXXII.

ORdinato per Ducem Fridericum de Comitibus in ejus castris, & bonis de anno 1588. fideicommissio, Dux Camillus filius, & hæres gravatus de anno 1604. & sequentibus debita contraxit, deinde vero uxorem duxit, ex qua duas filias procreavit, quas, moriens absque filiis masculis, reliquit pupillas innuptas, unde cum instantibus creditoribus, per Congregationem Baronum, castra, & bona dicti Ducis, pro majori parte eo vivente, ac etiam sequuto obitu, distracta essent, eorumque pretium juxta Congregationis stylum esset solutum dictis creditoribus, cum cautione de restituendo prioribus, & potioribus, & contribuendo cum æqualibus, prædicta Ducissa pro suarum dotium restitutione, ac lucris consecutione, egit in dicta Congregatione contra creditores pro pecuniæ solutæ avocatione, ean-

eandemque actionem intenterunt filia pro dote constituenda, anterioritatem, seu potioritatem prætendentes, & me pro eis scribente, Ducissa obtinuit in parte, filiarum vero præsentio remansit indecisa, & causa commissa fuit in Rota, ubi pendet.

2 In hoc igitur puncto, distinguebam inspectionem dotis restituendæ Ducissæ uxori, a dote constituenda filiabus, cum inter unum casum, & alterum non levis vigeat ratio disparitatis, quatenus enim pertinet ad primam inspectionem dotis restituendæ, pendere considerabam decisionem a puncto, an Bulla Baronum, quæ favore creditorum tollit fideicommissa, operetur ut tunc, & ab initio contracti debiti, itaut ex eo tempore hypotheca in bonis imprimatur, & jus quaratur creditoribus, vel operetur ut nunc, ex tempore scilicet quo Congregatio manus apponit, & fideicommissorum impedimentum tollit, si enim operatur ut tunc, potiore forte videri dicebam causam creditorum habentium hypothecam anteriorem usque ab anno 1604, quia ut habetur, in *Romana Contributionis de Casis, hoc eod. tit.* sublato fideicommissi obstaculo, bona censentur libera debitoris, quo posito dos posterior, juxta opinionem in foro passim receptam, non præfertur anterioribus expressam hypothecam habentibus, ut habetur deductum in *sua materia, sub tit. de dote.*

E converso autem si operatur ut nunc, indubitata est anterioritas dotis sumens, initium a die contracti matrimonii, cum sub generali obligatione, quam vir fecit de dote conservanda, & restituenda, veniant, non solum ejus bona propria, & libera, sed etiam fideicommissaria, stante dispositione text. in *auth. res quæ, Cod. commun. de legat.* juxta opinionem, quam uti veriore firmavit, & tenet Rota in *dec. 312. n. 17. p. 6. recent. 189. nu. 7. post Zacch. de oblig. Cam. Romana dotis 13. Febr. 1640. cor. Pancirolo, quæ est 199. par. 8. recent. dec. 40. part. 11. recent. Romana dotis de Lancellottis 14. Junii 1655. cor. Zarata, & in aliis, ac probat Merlin. de pignor. lib. 3. q. 45. num. 15. & seqq. & q. 46. & sic casus remanet pro dote restituenda indubitatus, quia sumit hypothecam ex ipso tempore, quo inducta fuit.*

4 Bullam vero favore creditorum operari ut nunc, probabilius omnino dicebam etiam cum sensu veritatis, quia illa non tribuit Baronibus licentiam, seu facultatem obligandi bona per eos possessa, quæ sint fideicommissis, vel aliis vinculis obnoxia, si enim ita esset, superflua remaneret suprema auctoritas Congregationis Baronum, quæ privative in hoc manus apponere potest, cum quicumque Judex ordinarius ad dicta bona, tanquam legitime, & cum Principis licentia obligata, mandata dare possit. Sed Bullæ dispositio consistit in eo, quod postquam creditor servatis servandis contra debitorem, vel ejus hæredem obtinuit mandatum, illud præsentat dictæ Congregationi, cujus officium & supremam auctoritatem implorat, ut derogando fideicommissis, seu alia vincula tollendo, manu regia executionem ad bona per Baronem possessa concedat, & sic operatur ut nunc, quando removet obstaculum, quod usque ad præambulam horam, qua ejus remotio sequitur, semper adfuisse dicitur, adinstar ejus, qui habens ab infantia ligatos pedes, & manus, seu alias membra impedita, si post aliquod tempus recurrit ad habentem facultatem solvendi, sequuta vinculo solutione, liber membrorum usus & exercitium nunc haberi dicitur, quamvis illa ab initio haberent aptitudinem, ut etiam deductum habetur in *Romana restitutionis pecuniarum, hoc eod. tit.*

Hinc habemus in bonis feudalibus & emphyteuticis absque Domini licentia alienari, vel obligari prohibitis, quod licet Dominus hujusmodi licentiam negare non solet, itaut contrahentes cum possessore, intuitu dictæ futuræ licentiæ contraxisse videantur, attamen jus, sive hypotheca in bonis non acquiritur, nisi a die licentiæ obtentæ, quia tunc removetur obstaculum, itaut si creditor in tempore posterior, in licentia sit anterior, iste anterioritatis privilegium habebit, ut pluries habetur in *tit. de emphyteusi*, ac etiam in isto *de feudis*, igitur spectandum est tempus, quo removetur obstaculum.

Nec relevat, quod creditores scientes Bullæ dispositionem, & Congregationis facultates, isto intuitu contraxerint, quoniam aderat quidem spes, seu aptitudo obtinendi cum isto extraordinario remedio satisfactionem, sed non inde sequitur aliquod jus reale, vel hypothecam ex tunc in bonis prohibitis acquiri, nam etiam in feudis militat spes assensus ut supra, & tamen non sufficit.

Dabam in proposito satis proximum exemplum creditorum contrahentium cum Baronibus Regni Neapolitani

absque Regio assensu, istis enim nulla hypotheca, nullumque jus acquiritur super feudis, etiam vivente debitore, sed quia successor, quamvis ex lege investituræ vocatus, habere debet hæreditariam qualitatem feudatarii defuncti, propterea conceditur creditoribus jus implorandi officium judicis, & in actione personali cogendi possessorem ad vendendum feudum, ad effectum ut ex pretio inde retrahendo satisfieri possint, ex deductis per Franch. *decis. 704.* & non semel in *precedentibus* dictum fuit. Unde creditores absque assensu mutuantes Baroni idoneum, & pingue feudum possidenti, recte credidisse dicuntur intuitu, & contemplatione istius remedii, non inde tamen sequitur, quod ab initio aliquam hypothecam, vel jus habeant in concursu creditorum habentium assensum a Principe, vel a lege, sive particularem, sive generalem, qualem in puncto habent ibi dotes mulierum Civitatis ex gratia generali, de qua agunt Rovit. in *pragmat. 8. de feudis*, a Ponte *de potestate Proreg. tit. de assensibus regis super dote*, Merlin. *lib. 2. controuv. 58. de Marin. lib. 2. resol. 28. & ceteri*, & habetur specialiter *hoc eod. tit.*

Et hic adamussim videbatur casus, quia creditores, nullum jus directum ad bona fideicommissaria, vel alias vinculata habentes, cogunt mediante auctoritate Congregationis possessorem ad vendenda bona, ut ex pretio satisfactionem consequantur, unde Bulla in effectu induxisse videtur in successore jure sanguinis in vim investituræ, vel fideicommissi, quandam hæreditariam qualitatem ultimi morientis, eo modo quo praxis, vel sapientum interpretatio induxit in dictis feudis, quorum investituræ formula potius videtur importare successionem pacti, & providentiæ, itaut successores veniant jure sanguinis, sed quia habere debent dictam hæreditariam qualitatem, idcirco ob istam, etiam per feudi venditionem coguntur ad solutionem debiti feudatarii prædecessoris, ideoque respectu dotes restituendæ, cujus hypotheca in hujusmodi bonis ex dispositione legis impressa est, antequam fideicommissorum derogatio, & vinculo solutione sequeretur, casus videtur indubitatus, & talis in ista causa fuit sensus Congregationis pro ea rata, in qua certitudinaliter continebatur, Ducissam esse creditricem, cum respectu residui, tota difficultas consisteret in facto, an scilicet esset solum dos confessata. Et quod de dote restituenda dicitur, in omnibus ex eisdem rationibus procedit in dote, quæ antequam Congregatio ad creditorum instantiam manus apponat, esset constituta, quia intrat eadem ratio præcedentis hypothecæ jam legitime in bonis impressæ, ut est latius dictum in *dicta Romana restitutionis pecuniarum, hoc tit.*

6 Quo vero ad dotes constituendas, Rota in *supra allegata Romana dotis 3. Februarii 1640. coram Pancirolo impressa, decis. 199. part. 8. recent.* sentire visa est, hujusmodi dotes constituendis, quamvis petantur postquam Congregatio manus apposuit, & sublatis fideicommissis bona alienavit, atque de eorum pretio creditoribus satisfecit, adhuc competere prælationem, & jus avocandi pecuniam solutam, quasi quod descendentes earum jus metiantur, usque de tempore mortis fideicommittentis, cujus reputentur creditrices, in ejus proinde bonis, ex beneficio separationis bonorum, præferendæ creditoribus hæredis quantumvis anterioribus, & privilegiatis, ut in *eadem decisione*, in qua constitui videtur fundamentum in rationibus, de quibus in *decis. 162. Afflicti*, licet non allegetur, sed hæc loquitur in terminis specialibus sororis, pro ejus dote constituenda præferendæ creditoribus fratris hæredis in bonis parentis.

Ista tamen decisio nunquam in Curia habuit plausum, cum per eam ita simpliciter sumptam, esset dare perpetuam rerum revolutionem, quia puellæ post plura sæcula, & prope judicii diem venientes, possent ita pulsare creditores jam satisfactos, quorum dominium semper, & perpetuo esset in incerto, quod videtur magnum absurdum, & contra Bullæ sensum, idcirco ad hujus puncti veritatem eruendam, per sequentium casuum distinctionem procedendum esse dicebam.

Aut mulieres dotis constitutionem petentes sunt in proximiori, vel æquali gradu cum Barone fideicommissario, pro cujus debitis fideicommissis derogatur, & bona venduntur, ex sola ratione sexus exclusæ, itaut si fuissent masculi, dictum debitorem a successione in toto, vel in parte exclusissent, & tunc in ea virili, seu portione, quæ mulieribus debita fuisset, nisi sexus obstasset, itaut debitor, qui totum fideicommissum possidet, illud minus habuisset, & haberet, omnino probabilius videtur potiores esse debere par.

partes dictarum mulierum, quia dos eis debita est in præmium exclusionis, ac ejus loco, unde illa portio, quæ ob earum sexum masculino accrescit, ab ipso initio acquisitionis, insitam habere videatur conditionem, sive annexum onus dotationis, itaut debitor illud minus habuisse censeatur, iniquum enim, ac omni rationi contrarium videtur, ut forores, vel alia majus, vel æquale jus succedendi habentes, nisi obstaculum sexus eas excluderet, debeant ob debita illius, qui, vel nullatenus, vel in sola ejus virili alias successisset, remanere privatæ ea dote, ob cujus provisionem testatores solent feminas excludere, unde Congregatio vendendo omnia bona per debitorem possessa, vendidisse videtur id, quod non erat debitoris, sed in hac parte jam erat affectum dictis mulieribus, ut etiam deduxi in *d. Romana præfense restitutionis pecuniarum pro Caffarellis hoc tit.* in qua iste discursus admissus fuit.

Aut dictæ mulieres sunt in linea inferiori, quibus nullum jus successionis apertum esset, quamvis sexus qualitas non obstaret, quia nempe sint filia Baronis debitoris, qui fideicommissum, vel primogenium possidet, itaut non urgeat supradicta ratio exclusionis a successione alias eis aperta, sed solum competat actio resultans ex benef. *auth. res qua, Cod. commun. de legat.* Et tunc, aut istæ veniunt cum creditoribus in concursu, dum res est in fieri, antequam scilicet procedatur ad venditionem, & pretii solutionem creditoribus, itaut non agatur de avocanda pecunia jam soluta, sed in concursu ad illius liberationem, & pariter probabilius videtur, potiores esse debere partes hujusmodi mulierum a testatore descendenti, quia dum adhuc res est integra, subsistere dicuntur fideicommissa, quibus etiam durantibus jus mulierum competit, unde quando eis derogatur, talis derogatio ex mente Bullæ, ordinata solum videtur in præjudicium successorum de solo jure successorio agentium, non autem dorum jam constituendarum, quæ, vel ex verisimili præsumpra fideicommittentis voluntate, vel ex ejusdem legali necessitate, ipsius debitum reputantur, & ita non semel practicavit Congregatio, præsertim in *Romana de Monaldensibus*, cum tribus sororibus Joannis Raynaldi Monaldensis venientibus in concursu, dum adhuc res erat in fieri, dando pro singulis ex pretio castrorum scuta 12. m. & eidem Jo. Raynaldo me quoque scribente alimenta, ac etiam in ista causa de Comitibus dando uni filia nuptæ certam pretii ratam adhuc non solutam.

Aut demum filia Baronis debitoris, vel alia descendentes veniunt pro dotis constitutione, postquam, prævia fideicommissorum derogatione, actus est consummatus, quia nempe vendita sint bona, & pretium liberatum creditoribus, itaut de tempore, quo hæc gesta sunt, jus petendi dotem non esset eis apertum, & tunc dicta Rotæ decisio nullatenus recipienda videtur, sed quemadmodum filii, vel alii descendentes masculi remanent beneficio fideicommissi, vel investituræ ex majorum imprudentia privati, ita etiam femina, cui minus præjudicatur, quia minus jus habebant ex lege investituræ, vel testamenti, nam alias, ut supra dictum est, nunquam creditores essent de eorum jure certi, atque mulieres futuris temporibus procreandæ, possent etiam post sæcula hujusmodi pretium avocare, quod non est dicendum.

Ratio est clara, quia ut alias dictum est, fideicommissarius ejus jure durante est Dominus habens verum dominium, resolutioni tamen subiectum, atque a lege, vel ab homine limitatum circa illius liberum exercitium, unde quando in vim Bullæ, Congregatio mandat venditionem, tollit dictum obstaculum, quo sublato bona efficiuntur liberæ dispositionis, perinde ac si fideicommissio subiecta non fuissent, ideoque quemadmodum patre vendente, vel obligante ejus bona libera, filia, vel descendentes pro dotibus constituendis actionem non habent adversus eos, quibus alienatio, vel obligatio facta est, sic a pari.

Neque proinde obstat *decis. Afflict. 162.* quia procedit in præcedenti casu distinctionis, ubi scilicet mulier erat æquali gradu cum hærede debitore, pro sua virili successura, nisi sexus eam exclusisset, cum agatur ibi de sorore petente adversus creditores fratris dotem in bonis communis parentis, cujus etiam legatum accedebat, ex quo legalis hypotheca favore mulieris resultabat.

Prout minus tutum credebam assumptum dictæ decisionis coram Pancirolo, quod puellæ descendentes, quibus dos ex bonis fideicommissi debita est, videantur habere hypothecam desumendam usque a die obitus testatoris, quia nullibi cautum jure habetur, ut pro hujusmodi subsidiariis dotibus ex benef. *dicta auth. res qua* debitis competat hypo-

theca, dum verius est istam neque pro legitima, vel dote istius loco debita filiis primi gradus competere, sed solum datur judicis officium, vel conditio ex lege, ut in *dicta Romana restitutionis pecuniarum hoc tit.*

Ponderabant aliqui, attendendum esse, num testator qui fideicommissum ordinavit, mandaverit vel ne feminas dotari, quasi quod dicta dispositione accedente, videatur adesse legatum, pro quo competit hypotheca, juxta *d. dec. 162. Afflict. & habetur in eadem Romana dotis cor. Pancirol. 199. p. 8. rec. in Romana hereditatis de Fabiis 11. Martii 1644. cor. Bichio, & aliis*, sed in ratione dubitandi dicebam, id bene procedere in legato facto alicui personæ particulari, cui dos jure actionis in vim legati debita est ex judicio testatoris, etiam si esset alias dives, vel provisa, secus autem in hujusmodi dispositionibus, quæ magis sunt excitativæ dispositionis legalis, quam novæ dispositionis inductivæ, itaut intelligendæ veniant ad limites juris, & in subsidium, ex plene firmatis in *Præfensa dotis 29. Novemb. 1647. coram Conrado 125. p. 10. rec. & habetur in sua materia sub tit. de dote*, ac etiam supra, *disc. 80.* Dicitur enim dispositio consecutiva fideicommissi, & cum præsupposito ejus durationis, & existentia, qua cessante cessant omnia hæc accessoria, & consecutiva, ideoque ubi agitur de dotibus constituendis, postquam bona sunt jam in tertios distracta, & dissoluta fideicommissa, sublato principali, corrunt accessoria, ac etiam quia esset alias post sæcula mundum revolvere, nec unquam creditores, quibus de pretio est satisfactum, essent tuti, fideicommissio autem durante, & in concursu, probabilius videtur testatoris dispositionem esse proficuum, utpote inductivam hypothecæ latius patentis, quam solum legis beneficium, quo attento competit judicis officium cum beneficio separationis bonorum, ut in *Romana de Caffarellis*, ubi dictum est sufficere, puellas, quæ dotis constitutionem petunt, esse jam natas de tempore durantis fideicommissi, & antequam Congregatio illud destrueret, secus si nascantur postea, quando fideicommissum jam respectu bonorum venditorum non erat amplius in rerum natura, & hanc dicebam videri veritatem.

ANNOT. AD DISC. LXXXII.

In *disc. 145. de dote* agitur quoque latius de contentis in hoc discursu, super concursu puellarum descendenti pro dotibus constituendis cum creditoribus Baronis gravati, istaque causa introducta in Rota (quod sciam) ulteriorem progressum non habuit.

URBINATEN. PRÆDII PRO COMITE JULIO CÆSARE ODASIO CUM COMITE BRANCALEONE.

Casus decisus per Rotam pro Odasio.

An Bulla Baronum habeat locum in Baronibus Status Ecclesiastici mediati, qui ab alio Principe feudatario dignitatis regantur, ut erat Status Urbini?

Quid post dicti Status devolutionem, per quam ille effectus est de Statu Ecclesiastico immediato?

Leges pro uno Regno, vel Provincia editæ, an vigeant, & servandæ sint in Civitate, vel Provincia addita, seu ex post facto incorporata?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 Bulla Baronum excipiendo deduci potest coram quocumque iudice, quamvis agendo sola Congregatio Baronum illam exequatur.
- 3 Bulla prædicta non habet locum in Baronibus status mediati.
- 4 Vassallus Vassalli mei an sit Vassallus meus?
- 5 De Baronibus inferioris ordinis, & absque dignitate, in quo differant a feudatariis dignitatis.
- 6 Appellatione Status Ecclesiastici venit solum immediatus, non autem mediatus.
- 7 Ægidiana non habet locum in Regno Neapolitano, & Ducatu Parma.
- 8 Quando in Constitutionibus Apostolicis fit sermo de statu mediato, & immediato, intelligitur de mediato feudatariorum, & Baronum inferioris ordinis.

- 9 *Leges Regni, vel Provincia an procedant in Civitate addita, vel devoluta?*
- 10 *Sub nomine Regis Hispaniarum an veniant alia dominia ab eodem Rege possessa?*
- 11 *Rex possidens Ducatum, vel Comitatum, ibi consideratur tanquam Dux, vel Comes.*
- 12 *Quando ad legis validitatem requiratur publicatio, & an id procedat in Constitutionibus Apostolicis?*
- 13 *In Statu Urbini an post devolutionem urgeant Decreta Ducalia, & Statuta particularia?*

D I S C. LXXXIII.

- ¶ **V**olens Comes Julius Cæsar Odasius quoddam suorum majorum conspicuum prædium nuncupatum *del-la Foglia*, in vim aviti fideicommissi recuperare, uti male per ejus patrem alienatum in illos de Brancalonibus, causam introduxit in Rota, ubi varix fuerunt habitæ quæstiones, tam super fideicommissio, quod per possessores controvertetur, seu eoposito, super detractionibus, quam super invaliditate consensus per eundem Julium Cæsarem tunc minorem præstiti alienationi prædictæ, ut constat ex deductis in hac eadem causa: *sub tit. de fideicommissis*. Sed quia in secunda instantia coram Bevilaqua excitatum fuit ex parte possessoris rei conventi motivum, quod data etiam fideicommissi existentia, & quod non competere detractiones, adhuc stante Baronali qualitate in venditore concurrente, cum quoddam castrum jurisdictionale possideret, obstaret Bulla Baronum, de qua excipiendo, ratione circuitus, opponi potest coram quocumque iudice, & Tribunali, quamvis agendo sola Congregatio Baronum privative ad illius executionem procedat, ut in specie firmavit *Rot. in Urbeveta Bonorum* 13. Maji 1652. coram Dunozeo, & sæpius in Rota, & in aliis Tribunalibus vidi practicum, ideo sub die 13. Maji 1658. coram Bevilaqua assumpta fuit super hoc dubio particularis disputatio.
- 3 In qua scribens pro Odasio actore dicebam, Bullam prædictam loqui solum de Baronibus Status Ecclesiastici immediati sub Papæ regimine, cura, & immediata subjectione existentibus, ut clare probat contextus Bullæ in præsentio, & §. 1. ubi Papa profiteretur consulere velle iis, qui pecunias suis subditis tradiderunt; subditorum etenim appellatione non veniunt vassalli, qui infeudati fuerint alteri, præsertim in feudum dignitatis, & jure Principatus cum regalibus, alto dominio, & suprema potestate subalternis, remanente solum penes infeudantem ea majori superioritate, quæ vulgo *Sovranità* nuncupatur, eoque alto dominio, quod aliqui *Altissimum* dicunt, ad differentiam illius superioritatis, ac alti domini, quæ hujusmodi feudatariis dignitatum, & supremi ordinis cum jure Principatus conceduntur, unde quicquid sit quoad fidelitatem, & jura feudi, aliosque casus graviores, in quibus Dominus mediatum etiam superior dicatur super quibus DD. certant (& de quo puncto prudentialiter congruum non censui differere, cum causæ necessitas non postularet) quoad reliqua concernentia causas ordinarias, & ordinarium regimen Vassallorum, certa videtur conclusio, quod subditus subditi mei, seu Vassallus Vassalli mei non est Vassallus meus, ad text. in c. 1. *qualiter olim feudum poterat alienari, c. 1. §. similiter, & §. profecto, de l. Conradi, Isernia & adden. in c. 1. §. præterea, de c. Conradi, & cæteri congesti per Schrader. de feudis, p. 8. c. 2. n. 25. Hartman Pistor. q. 45. n. 8. & seqq. & n. 19. lib. 2. Rosenthal. de feudis. c. 8. concl. 10. & c. 9. conclus. 47. a Pont. de potest. Prærog. tit. de assensibus Regis super alienatione feudi, §. 3. num. 2. & seqq. & alii, qui ut dictum est, concordant quoad concernentia regimen, gubernium, ordinariam subjectionem, & alios effectus, præterquam quoad concernentia servitium, fidelitatem, & alia jura feudi, & causas majores, nec non casus influentes ad fidelitatem, in quibus discordant, & super quibus relinquitur locus veritati.*
- 5 Præsertim vero, ubi non agitur de feudatariis, & Baronibus inferioris ordinis absque dignitate, & jure Principatus, cum isti sint feudatarii improprii, & abusivi, qui potius, tanquam perpetui Governatores cum exercitio meri, & mixti Imperii, in omnibus tamen subordinati censendi sint.
- 6 Maxime quia Bulla in §. 1. & 2. exprimit Barones, & Domicellos Urbis, & sui Status Ecclesiastici, sub cujus nomine in Bullis, & Decretis temporalitatem concernentibus, non venit nisi status immediatus, ut videmus in constitutionibus super prohibita alienatione in forenses, super receptionibus banntorum, super delatione armorum, quali-

tate monetarum, & similibus, in quibus Papa loquens de universo statu, & omnibus subditis, non intelligit nisi de statu immediato.

Quod etiam habemus in constitutione *Ægidiana*, quam Paulus III. extendit ad Urbem, & universum Statum Ecclesiasticum, & tamen non habere locum in Ducatu Parmæ 7 firmatur per Rotam in dec. 181. p. 3. *divers. lib. 2.* neque in Regno Neapolitano, in *Neapolitana grani, & hordei*, coram Ubaldo dec. 98. num. 3. p. 4. *rec. tom. 2. cum similibus*. Et quamvis ut plurimum, in constitutionibus, decretis, vel banntimentis, quoties fit mentio Status Ecclesiastici, adjiciantur illa verba *tam immediati quam mediati*, hæc tamen adjici solent respectu locorum in eodem statu immediato existentium sub jurisdictione Baronum, & feudatariorum inferioris ordinis, ad tollendas difficultates, de quibus in *Eugubina, & in Civitatis Castellii hoc eod. tit.* ubi de pluribus speciebus Status Ecclesiastici ad diversos effectus, & sic de locis mediatis improprie, non de illis qui per formalem infeudationem dignitatis cum pleno Imperio, regalibus, & jure Principatus a Statu Papæ dismembrata sunt; ad quæ bene conferunt deducta in *Romana Bulli alearum sub tit. de Regalibus ad materiam vestigialium*.

Clarius id liquet ex §. 2. & seqq. Bullæ, ubi Papa mandat, quæcumque mandata executiva per quoscumque iudices ordinarios, vel delegatos Urbis, & Status Ecclesiastici contra Barones relaxata, posse libere, & manu regia exequi, super quibuscumque bonis in eodem statu existentibus, quod utique adaptari non potest locis infeudatis cum dicta qualitate feudi majoris, & dignitatis, ubi decreta, & mandata relaxata per iudices Romanæ Curie in materiis laicalibus, ac temporalem jurisdictionem concernentibus absque concessionem *exequatur*, nullam habent executionem; accedente præsertim inconcussa observantia, quia nunquam visum est hujusmodi Bullam in Statu Parmæ, vel Urbini, ante devolutionem practicari, & quidem dicebatur propositio impracticabilis, alias infinita inconvenientia paritura, quia eadem ratio procederet in Baronibus Regni Neapolitani, quod esset absurdum impracticabile, unde per Rotam *sub dicta die 13. Maji 1658.* coram Bevilaqua, absque aliqua difficultate ita decisum fuit, & decisio in hac parte placuit etiam Congregationi Baronum, per quam absolute eadem opinio teneretur, *ut etiam habetur in Romana pecuniaria de Pallavicinis, hoc eod. tit.* ubi de feudatariis, & Domicellis status Parmæ, & Placentiæ, *dictaque decisio est impressa post Patell. decis. 50. confirmata decis. 51.*

Difficultas autem erat respectu hujus Status Urbini a tempore devolutionis circa, dum ob reversionem per reversionem obstaculi ad suam primævam naturam, hodie dicitur status immediatus, eodem modo, quo alix Provincie, & Civitates dicuntur, unde leges Regni, vel Provincie habere debent locum in Civitatibus, vel Provinciis reintegratis, & incorporatis, quia sunt unum, & idem cum suo corpore, tanquam membra restituta suæ unitati.

Et quamvis Rota in supradicta hujus causæ decisione contrarium dixerit absque aliqua necessitate, dum difficultas non intrabat ex facti circumstantiis, nam alienatio facta erat ante devolutionem, nihilominus hæc resolutio nullatenus placuit Congregationi Baronum, & fateor, quod neque mihi, licet pro hac parte scribenti, arrisit.

Quæstio enim, an Provincia, vel Civitas addita Regno, vel ditioni ejusdem Regni, seu ditionis legibus vivere debeat, vel potius cum propriis continuare, procedit in illa additione, quæ fit per viam unionis æque principalis sub titulo diverso, quia adhuc retineat, & duret, itaut idem Princeps, quamvis materialiter consideratus, sit una persona, & sub unius majoris Principatus nomine de facto demonstrari soleat, etiam respectu locorum, quæ sub diversis titulis possidet, ut videmus in Rege Hispaniarum, quod licet dictum Regnum possideat diverso titulo ab illis, cum quibus possidet Principatum Cataloniae, utrinque Siciliae, & Sardinie Regna, Ducatum Mediolani, & cætera, nihilominus quandoque de facto sub dicto nomine Regis Hispaniarum omnia hæc alia dominia demonstrantur, ut apud Mantice. dec. 59. *Barbol. de appellatione verborum, verbo Hispania, cap. 115.*

Attamen formaliter, & quoad omnium Regnorum, seu dominiorum leges, ritus, & privilegia, consideratur uti persona mere distincta, & quodlibet Regnum, vel dominium suis legibus vivit, neque subjacet illi Regno, vel dominio, quo idem Princeps intulatur solet, ex deductis apud Rojas in *Barchinonen. Canoniceus, decis. 279. a num. 6. 281.*

286. & prius in eadem coram Verospio *decif. 316. p. 9. rec.* Atque illo casu intrat traditio glof. & Bald. in l. 3. ff. de offic. Præsid. quod Rex Angliæ in Ducatu Vascoviæ consideratur tanquam Comes, non tanquam Rex, adinstar Episcopi, cui alter Episcopatus æque principaliter, non autem subjective, & per viam incorporationis unitus est, ut de his magis distincte habetur in *Pampilonen. decimarum sub tit. de præminentis*, ubi de puncto, an Regnum Navarræ veniat sub nomine Regnorum Castellæ, & Legionis propter unionem factam illi Coronæ.

Hæc autem convenire non possunt terminis nostris (ut minus tute sentire visa est Rota utendo termino unionis) quia non agitur de Provincia, vel ditione de novo acquisita, vel unita, sed de antiquo membro Status Ecclesiastici, alias a suo corpore per infeudationem dismembrato, ad priorem naturam, & sui corporis unitatem per remotionem obstaculi reverso, seu restituito.

22 Motivabam scribens pro hac parte tanquam Advocatus, obitare in dicto statu præfatæ Bullæ publicationem in novis legibus necessariam, ut legum vigorem habeant, *authenticæ, ut nova factæ Constitutiones, &c. Canonistæ in cap. 2. de Constitutionibus*, Thesaur. dec. 249. num. 6. Franch. dec. 360. Menoch. de arbitrar. casu 185. Rovit. prag. 10. de extraction. n. 5. & ceteri, & Rota amplexa est motivum; sed hoc etiam videbatur meo iudicio periculosum, quoniam quicquid sit, an leges temporales Papæ subjaceant hujusmodi solemnitatibus, a quibus exemptæ sunt leges spirituales, quæ ab ipso tanquam Papa, & Christi Vicario per universam Ecclesiam proferuntur, de quo plene habetur in *Nullius Baren. & aliis sub tit. de Censibus* super puncto Bullæ S. Pii V. super forma creandi censum; Et quicquid sit de legibus ab eodem prolatis tanquam a Principe sæculari, super quo relinquatur locus veritati, illud tamen est certum, quod hoc requisitum desideratur ab initio promulgatæ legis, ad effectum, ut illius vigorem, ac perfectionem obtineat; Postquam vero publicata fuit, plurimumque annorum spatio observata per universum Statum, ita ut ad perfectum esse legis redacta sit, tunc necessaria non videtur nova publicatio in singulis locis, quæ unitive, & per viam reversionis ad suam causam de eodem statu, seu Principatu tanquam ex cessante impedimento reversa sint, atque de eodem corpore effecta, non per viam additionis, sed reversionis ut supra.

Declaratio autem voluntatis Principis mutandi jura illius novæ Provinciæ, vel loci, & subjiciendi juribus alterius Principatus, ad quem effectum Rota in dicta decisione considerat publicationis necessitatem, ex theor. Bart. in tract. Tiberiadis, tit. de Insula, §. nullius enim, n. 10. cum aliis in eadem decisione deductis, procedit in Provinciis, vel locis additis per viam additionis, & novæ unionis cum titulo diverso, apto stare de per se, quia Principe diversam voluntatem non declarante, illa Provincia, seu locus perseverare dicitur in suo primævo jure, ejusque primæva natura, ex deductis in d. Pampilonen. sub tit. de præminentis, & in hoc versari videtur aliquod æquivocum.

Solidius motivum credebam alterum, quod sequuta devolutione, Episcopus Campeggius primus pro Sede Apostolica cum amplissima potestate Gubernator, sub die 28. Aprilis 1631. particulari edicto cavit, servari debere decreta Ducalia, & ejusdem Status statuta, & leges particulares, quod etiam Pontifex Urbanus VIII. probavit, de quo habetur in hac eadem causa sub tit. de fideicommissis. & d. decif. 50. post Paitell. atque in alia Urbinaten. sub tit. de donationibus, quasi quod ita Pontifex dictum statum, quodammodo ab alio separatam esse voluerit, atque sub propriis legibus vivere.

13 Sed pariter hoc minus tutum videbatur, quia hoc operari potest, ut leges per Duces editæ, eorum dominio resoluta non evanuerint, prout dubitari poterat ex regula text. in l. lex Vestigali &c. & sic operatur, quod illa decreta, & statuta adhuc vigeant, & servanda sint, ita ut in concursu cum jure communi, seu cum constitutionibus, statutis, & decretis generalibus, juxta particularium statutorum naturam, prævaleant; sed non inde inferri potest ad casus ab eisdem decretis, & statutis particularibus omisos, quia in istis intrat regula generalis, quod deficientibus legibus, & statutis particularibus, intrant statuta, seu leges generales, quarum efficacia non cessat in casibus, in quibus leges particulares non disponunt, nec adversantur, ex deductis per Buratt. & Adgen. decif. 332. & seq. Adgen. ad eundem decif. 834. Veliterna prædii 15. Maji 1656. cor. Albergato, & passim.

Veritas tamen est de facto, quod usque ad hæc tempora,

illi populi vixerunt cum hac opinione, continuari scilicet cum eorum legibus antiquis privative, ideoque Bullas, & bannimenta disponentia de universo statu, non habere ibi locum, quod non semel in praxi vidi, & audivi occasione aliarum controversiarum Urbinatensium, præsertim circa Ægidianam, in contractibus minorum, & mulierum, ut suo loco habetur; unde licet quoad istam Bullam in specie, Congregatio Baronum rationabiliter diversam habeat, & præficeret opinionem, hæc tamen opinio populorum pro casibus præteritis, multum per judices attendenda videtur pro regulandis actibus gestis de tempore, quo talis opinio habebatur, præsertim stante praxi Ducatus, seu status Ferrariæ, & legationis Bononiæ, nam licet sint de statu Ecclesiastico, attamen vivere videntur, tanquam provinciæ omnino separatæ, & stantes de per se, juxta ea, quæ habentur supra in Civitatis Castellæ pro Ubaldinis, & in dicta Romana Bulli alearum sub tit. de regalibus ad materiam vestigialium.

ANNOT. AD DISC. LXXXIII.

Super contentis in hoc discursu, an scilicet leges Principatus locum habeant in Civitatibus, & Provinciis superadditis, sive superadditio sit per viam novæ acquisitionis, sive sit per viam recuperationis, vel devolutionis, agitur sub tit. de judic. disc. 35. ac etiam conferunt quæ habentur disc. 29. de Præminentis. Itæque decisiones, ut in discursu insinuatur, non sunt receptæ in Congreg. Baronum, in qua passim servatur contrarium, & merito.

ROMANA FIDEICOMMISSI.

PRO CREDITORIBUS FRANCISCI DE URSINIS

CUM ISABELLA URSINA.

Casus decisus per Rotam pro Isabella.

An Bulla Baronum intret pro debitis contractis post venditam, seu alias cessatam Baroniam, & possessionem castrorum, & bonorum jurisdictionalium?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**acti series.
- 2 **F** An Bulla Baronum procedat pro debitis contractis post cessatam Baroniam?
- 3 **P**rorogativa, & qualitates ex officio, vel dignitate resistentes, remanent etiam dimisso officio.
- 4 **I**n quo consistere dicatur Baronum potentia, ob quam emanavit Bulla.
- 5 **Q**ui dicantur potentes ad effectum jurispatronatus.
- 6 **D**ecisio, quod Bulla non procedit pro debitis contractis post cessatam jurisdictionem.
- 7 **D**eclaratur, quando cessata etiam Baroniam, intret Bulla.

D I S C. LXXXIV.

14 **P**ræterens Isabella Ursina per obitum Francisci fratris avocare ab istius creditoribus loca montium, vel bona, tanquam provenientia ex pretio Castrum Montis Rotundi, ejusque loco subrogata in vim aviti fideicommissi ad ejus favorem purificati, obtinuit in Rota coram Verospio per duas decisiones sub diebus 21. Junii 1652. & 24. Martii 1653. dicti fideicommissi purificationem ad sui favorem canonizari, quarum decisionum prima est 283. part. 11. recent. & de qua causa habetur sub tit. de fideicommissis. Unde creditores, ut se in dictis locis Montium, & bonis a Francisco debitore possessis adversus fideicommissum tuerentur, convolarunt ad exceptionem resultantem ex Bulla Baronum, quam excipiendo ratione circuitus posse deduci coram quocumque iudice, eadem Rota firmaverat in Urbinatana bonorum 13. Maji 1652. coram Dunogetto, & est notatum supra in Urbinaten. Prædii, & in aliis, stante quod idem Franciscus fuerit Dominus, & possessor dicti castrum Montis Rotundi, & quamvis ex parte Isabellæ replicaretur, debita de quibus agebatur, contracta esse postquam Franciscus castrum venderat, proindeque desierat esse Baro, adhuc tamen urgebant creditores, Baronalem qualitatem semel impressam non cessasse, unde super hoc puncto particularis disputatio in Rota assumpta fuit, an scilicet Bulla

Bulla Baronum locum habeat pro debitis contractis post dimissam Baroniam.

Ego, & ceteri Scribentes pro creditoribus affirmativam tuebamur ex eo quod Bulla loquitur de omnibus, & quibuscumque Baronibus per verba generalia, & effrenata, ideoque complectitur omnes sub hoc vocabulo venientes, quales dici poterat Franciscus, etiam postquam dictum castrum vendiderat, quia in officio, vel dignitate constitutus, illis finitis, adhuc nomen, privilegia, & prerogativas retinet, cum imprimantur, ac inhaereant ossibus, a quibus avelli non possunt, juxta text. in l. 1. § 2. C. de prefect. pratorio, & c. lib. 12. l. 1. C. de primiceriis, eodem lib. 12. per quae & alia jura sic firmant Andreas de Barulo in eadem l. 2. Cod. de prefect. pratorio, num. 1. ubi Joan. de Platea numer. 2. Rebuff. num. 1. & uterque in l. 1. Cod. de prepositis Sacr. Cubic. eodem lib. 12. Constantius in l. 1. num. 30. Cod. de Consulibus, eodem lib.

Et in specie quod Comes, Dux, Marchio, vel Baro, privatus Ducatu, vel Comitatu, seu Baroniam, adhuc remaneat talis, ac retineat nomen, & prerogativas pro toto tempore ejus vitae, firmant Ifernina in cap. 1. num. 2. de feudo Marchie, ibique clarius Afili. num. 13. Cassaneus in Catalogo gloria mundi, par. 5. consideratione 49. Mastrill. de magistrat. lib. 4. cap. 13. nu. 69. & 72. a Ponte de potest. Proreg. tit. de elect. officialium, §. 3. num. 19. late Rovitus qui docte, & ex professo rationibus, & auctoritatibus id probat super prag. 1. de titularum abusu, num. 24. & seqq. quod passim habemus in praxi in Episcopis, qui dimisso Episcopatu, nomen, titulum, prerogativas, & usum Pontificalium retinent.

Quamvis enim cessaverit actualis jurisdictio in Vassallos, non per hoc tamen cessasse dicebam illam Magnatitiam, & Baronalem qualitatem, quae in populo, & mercatoribus semel impressa reverentiam causat, ac potentiam rationem in eisdem Baronibus perseverare facit. Potentiam siquidem, ac reverentiae ratio non consistit in actualitate jurisdictionis in Vassallos, quia stante Pontificis, ejusque officialium summa vigilantia, non datur in Statu Ecclesiastico illa concussio, & potentia, quam Barones in aliis regionibus exercent, ut est deductum supra in Sabina, status Montis Libretti, ideoque ad hunc effectum sufficere debet illa potentia, quae ex Magnatitia, & Baronali qualitate reverentiam in populo, & plebe causat, ut eis perentibus non audeant denegare merces, & bona pecunia credita, nec de facili procedatur ad executionem, & licitationem eorum bonorum, quae sunt rationes, quibus principaliter innixa est Bulla, plene considerata in saepius allegata decis. 36. par. 5. recent. emanata in individuo super illo castro Montis Rondini, ac late, & erudite super reverentia, & obsequio, quae per privatos Baronibus, & Magnatibus praestantur, seu praestari debent, Gratian. discept. 284.

Ad quod comprobandum ponderabam dispositionem S. Conc. Trid. sess. 25. de reform. cap. 9. super forma probandi jus patronatus potentium, sub quorum nomine regulariter veniunt Barones, & alii habentes jurisdictionem in loco, ut saepius habetur sub tit. de jure patronatus, sed non per hoc sola actualis jurisdictio dicitur causa potentiae, nam etiam qui alias jurisdictionem habuerunt in loco, sive sint in magnatitia qualitate constituti, vel de familia potenti, veniunt sub hoc nomine, quamvis actualem jurisdictionem non habeant, cum eadem ratio in eis militet, ut plene habetur decis. 197. a num. 33. p. 5. rec. & in aliis, ponderando etiam hujus Bullae favorem, qualem eadem Rota jam firmaverat d. decis. 36. par. 5. unde propterea inferebam benignam, ac latam interpretationem capiendam esse.

His non obstantibus contrarium fuit per Rotam determinatum sub die 8. Junii 1654. coram Verospio, ex eo fundamento, quod licet distractis castris, vel bonis jurisdictionalibus, Baroniam nomen, & aliquae prerogativae tanquam prioris dignitatis reliquiae retineantur, cessavit tamen illius jus, ac effectus, allegando Bald. in tit. quis dicatur Dux, n. 2. & in tit. de his qui feudum dare possunt, verbo Marchio, in principio, Decian. cons. 9. n. 22. lib. 1. Menoch. cons. 701. n. 20. & alios per Mastrill. de magistratibus lib. 4. cap. 4. n. 2. & 3. ac etiam quia tam Bulla, quam clarius chirographum ab eodem Clemente ad dictae Bullae declarationem editum, respicere videntur ad personas habentes actualem jurisdictionem, ponderando praesertim illa verba chirographi, Essendo venuti richiami per diversi creditori di Baroni, & altri che hanno giurisdizione, cum illud verbum aliorum importet similitudinem, & quoad conclusionem super retentione nominis, & prerogativarum, dicebatur id proce-

dere quoad quasdam honorificentias, secus autem quoad substantiam, & effectum Baroniam, & ut isti comprehendantur sub novis exorbitantibus legibus, quae de Baronibus disponunt.

Urgebat motivum semel impressae reverentiae, ac potentiae in privatis, & populo, praesertim minuto, sed ei Rota respondit cum solo facto, ponderando scilicet, quod quando Franciscus post Castrum venditum, & amissam Baroniam debita contraxit, non se vocavit amplius Baronem, vel Domicellum, sed sub solo nomine, & nuncupatione nobilis, seu patrii Romani contrahere professus est, ideoque creditores dicere non poterant, se a titulo, & magnatitia qualitate sub publica fide deceptos fuisse.

Ita resolutio placuit Congregationi Baronum, ac totius Curiae visa est rationabilis, unde per eandem Congregationem, me practicante, pluries canonizata fuit, quoniam esset alias hujusmodi novam legem (quam negari non potest a juris communis dispositione exorbitare) nimium extendere, & dum illa non practicatur cum Ducibus, Marchionibus, & aliis Baronibus actualiter possidentibus castra, & jurisdictionem in Vassallos, ex eo quod illa sita non sint in Statu Ecclesiastico immediato, sed mediato, quamvis Magnatum, & Baronum primi ordinis figuram in Urbe faciant, multo minus practicari debet cum istis, qui vere, & de facto desierunt esse Barones, nullumque habent Vassallagium, vel jurisdictionem.

Est bene verum, quod attenda dicta ratione per Rotam ponderata, per argumentum a contrario sensu ex ea deductum, satis probabile videtur, quod si aliquis Baro post venditam, vel alias renunciatam Baroniam, retento titulo, seu nuncupatione, tanquam talis contrahere profiteatur, adhuc practicanda videatur Bulla, pro Congregationis arbitrio ex facti qualitate, & circumstantiis regulando ad favorem illorum creditorum, qui de hujusmodi cessata qualitate verisimiliter non informati, sub hac bona fide contraxerunt, cum mercatores, & alii privati de populo inferiori, & multo magis exteri de hujusmodi circumstantiis non soleant esse informati, neque sciant, an unum, vel plura Castra Titulati, & Barones Romani possideant, & an per unius venditionem tales esse desierint, ideo totum pro dictae Congregationis prudenti arbitrio crederem regulandum, creditores convolarunt ad aliud motivum a me excitatum renunciationis factae per dictam Isabellam, cujus vigore obtinuerunt, ut in hac eadem causa sub tit. de renunciationibus.

ANNOT. AD DISC. LXXXIV.

DE contentis in hoc discursu, an Bulla Baronum habeat locum in debitis contractis post cessatam Baroniam, per venditionem feudi, seu loci jurisdictionalis, videnda sunt ea, quae habentur deducta infra in Romana Censur, disc. 119.

ROMANA DONATIONIS DE ANDOSILLIS

PRO INSIGNI J. C. ANGELO ANDOSILLA
EJUSQUE HAEREDIBUS

CUM CREDITORIBUS RAPHAELIS
ANDOSILLAE.

Casus decisus per Rotam ad favorem Angeli.

An Bulla Baronum locum habeat pro debitis contractis durante Baroniam super bonis acquisitis cum onere fideicommissi post illam dimissam, & cessatam ordinati?

An locum habeat in fideicommissis, & primogenituris, adhuc vivente illorum ordinatore, & se opponente?

Pro quibus debitis Bullae dispositio locum habere debeat, an pro contractis ex causa prodigalitaris, & dissipationum?

Quando quis ad effectum Bullae dicatur Baro, vel Domicellus, & an quodlibet jurisdictionis exercitium illum faciat talem?

Et de Bulla Archivii Urbani VIII. per quam cessat Bulla Baronum.

SUM-

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 De Bulla Archivii moderatoria Bulla Baronum.
- 3 Qualitas Baronialis quando adesse dicatur, & quis dicatur Baro.
- 4 Post venditum, vel dimissum castrum cessat qualitas Baronialis ad effectum Bullæ.
- 5 Maritus non efficitur Baro ob castrum extradotale uxoris.
- 6 Cessio commoditatis castri, vel feudi non transfert illius dominium, & possessionem.
- 7 An facta cessione commoditatis, cedens remaneat Baro ad effectum Bullæ?
- 8 Cedens post factam cessionem exercere potest jura cessæ de consensu cessionaris ad istius commodum.
- 9 De intelligentia verbi quoquomodo Bullæ.
- 10 Bulla Baronum non capit bona quasita post cessatam baroniam cum vinculo fideicommissi.
- 11 Donator quamvis non possit revocare donationem, potest tamen eam dubiam declarare.
- 12 Promissio de relinquendo aliquam rem post ejus mortem, an importet donationem ab initio perfectam?
- 13 An Bulla Baronum deroget fideicommissis ordinatis a donatoribus adhuc viventibus, & se opposentibus?
- 14 Multa conceduntur disponenti vivo, quæ denegantur successoribus.
- 15 Voluntati viventium non solet derogari.
- 16 De rationibus salvantibus Bullam Baronum, & quibus ipsa innixa est.
- 17 De verbo antiquis in eadem Bulla contento.
- 18 In exorbitantibus non datur repetitio qualitatis.
- 19 Pro quibus debitis Bulla deberet practicari, & pro quibus non.
- 20 Qui creditores sint indigni beneficio Bullæ.

D I S C. LXXXV.

1 **R**aphael Andofilla, Angeli insignis J. C. primarii Advocati, & deinde utriusque signaturæ Decani, ex fratre nepos, de anno 1643. primum contraxit matrimonium cum Anna Morona, quæ tanquam Franciscæ Melchioris filia, & cohæres, cum Portia sorore possidebat medietatem castrorum Cantalupi, & Bordellæ, de quibus habetur supra in *Tiburina Castrorum*, sed quamvis ejus dos in dictorum castrorum quarta parte consisteret, eam tamen in hac specie prudens sponsi patruus noluit, unde per aliquos puellæ conjunctos constituta fuit dos de proprio in quantitate scut. 8. mil. pro quorum reintegratione Anna eis cessit dictorum castrorum portionem, seu tenutam, constituendo eos procuratores in rem propriam, donec obtento beneplacito Apostolico, formalis cessio, seu datio in solutum sequi posset.

Mortua est brevi tempore sponsa, quæ nullis superstitionibus filiis hæredem scripsit Raphaelem virum, in dictorum dotantium optione relinquendo, an castrorum portionem, vel quantitatem scut. 8. mil. præstare vellent, eisque solventibus pecuniam penes eisdem dictæ portionis castrorum tenuta cum fructuum, & emolumentorum perceptione fuit.

Ad secundas nuptias Raphael de anno 1646. convolvavit cum Angela Palazzola, cujus matrimonii contemplatione, Angelus Patruus promisit sponso, eorumque filios, & familiam, donec vixerit, domi retinere, & congrua alimenta juxta qualitatem subministrare, post mortem vero, eidem Raphaeli relinquere tot bona, quæ importarent annum redditum scut. 2. m. sub fideicommissis tamen, & vinculis per ipsum quancumque adjiciendis, quibus sequitis, cum de anno 1650. dictorum castrorum possessores ad illorum venditionem processissent ad favorem Casaris Palazzolæ, ad majorem emptoris cautelam, Raphael tanquam Annæ hæres inter venditores intervenit, cum expressa tamen protestatione, id agere pro ejus solo jure, & interesse, absque aliquo ejus præjudicio, vel obligatione ad eversionem, vel restitutionem pretii, quod nullum recepit, utpote solutum illis, qui dotem sibi solverant ut supra, quibus peractis, de anno sequenti Angelus patruus eidem Raphaeli, ejusque descendentes cum ordine primogenituræ in perpetuum plurium bonorum donationem fecit, & e converso donatarius asserens possidere scut. 17. m. provenientia ex dotibus primæ, & secundæ uxoris, illa eidem

primogenituræ incorporavit. Cum autem paulo post Raphael prædictus, superstitionibus Angelo, & Portia filiis, gravi æris alieni mole pressus decessisset, atque creditores molestias inferre comminarentur super bonis donatis, Angelus donator adhuc supervivens judicium instituit coram A. C. ac favorabilem sententiam reportavit super donationis resolutione, a qua sententia interposita per creditores appellatione, & commissa causa in Rota coram Cerro, datum fuit dubium, *An donatio esset resoluta, & quatenus non, quale jus creditoribus ad bona donata competere?* eoque proposito sub die 3. Junii 1658. utrique respectivè parti favorabilis resolutio prodiit, donationem scilicet non esse resolutam, sed creditoribus nullum jus competere, itante strictissimo fideicommissio per donatorem adjecto, quia vero creditores rectè consci de fideicommissio opposuerant illud non obitare ob Baronalem qualitatem in dicto Raphaelæ concurrentem ob Constitutionem 41. Clementis Octavi, vulgo Bulla Baronum nuncupatam, de hoc reservatum fuit particulariter videri, unde propterea sub die 24. Januarii 1659. assumpta desuper disputatione, resolutum fuit Bullam non obitare, & post longum silentium reassumpta causa per creditores, obtentaque nova audientia, resolutio prædicta confirmata fuit sub die 9. Junii 1666. coram eodem Cerro, & in hoc statu causa reperitur, quarum decisionum prima est post Bondenum *decis. 50.*

Plura fuerunt fundamenta, ex quibus ego, & cæteri pro donatore, & donatariis respectivè Scribentes, dicebamus dictam Bullam non intrare, quamvis non omnia deducta fuerint in decisionibus desuper editis. Primum erat illud archiviationis dictæ donationis ad formam *Constitutionis 117. Urbani Octavi, quæ vulgo Bulla Archivii nuncupatur*, dictæ Bullæ Baronum moderatoriæ, & de qua habetur specialiter actum infra in Romana Bullæ Archivii super puncto, an ejus forma impleri possit per æquipollens cum certa scientia creditorum, seu contrahentium, quæ disputatio in præsentem non cadebat, cum jam de formæ præcisæ implemento constaret.

Itud motivum deducitur in decisionibus, præsertim secunda anni 1659. & erat irrefragabile quoad debita contracta post sex menses a die archiviationis juxta ejusdem Bullæ dispositionem, parum vero suffragatur, cum major pars æris alieni contracta esset ante dictum tempus, unde propterea nulla desuper cadebat juris disputatio, cum totum consisteret in facto.

Alterum fuit motivum in ultima præsertim *decis. anni 1666. canonizatum* deficientis qualitatis Baronialis in dicto Raphaelæ, qualitas enim prædicta consistere dicitur in præ eminentia jurisdictionis super vassallos alicujus castri, vel loci, *Petra de potest. Principis, fol. 97. Casan. & cæteri collecti per Capoblanco. de Baronib. tom. 1. in rubr. num. 12. cum seq. & omnium meo judicio melius Freccia de subfeud. lib. 1. tit. de origine Baronum num. 2. cum seq.* ubi satis eruditè de hoc Baronis nomine, seu vocabulo agit.

Adeoque dicta qualitas requiritur, quod non sufficiat illam extitisse, & postmodum cessasse ob venditum, vel resolutum, seu alias dimissum feudum, seu castrum, licet enim quoad honorificentias, & prærogativas prioris dignitatis reliquæ remaneant, non tamen ad hunc effectum sufficiunt, ex iis, quæ habentur supra in Romana fideicommissi *hoc eod. tit.*

Dictam vero qualitatem nunquam in dicto Raphaelæ extitisse dicebamus, quoniam distinguendo tempora, aut agebatur de illo, vivente Anna uxore portionis hujusmodi castrorum Domina, & tunc quicquid sit, an dominium, non obitante cessione facta dotantibus, penes ipsam resideret, & an ad hunc effectum sufficeret, ut infra, certum videbatur nullum dominium, vel possessionem fuisse penes Raphaelem virum, cum dicta castrorum portio in dotem data non esset, sed remanisset in bonis extradotalibus, in quibus, ubi etiam remanent ad plenam, & liberam dispositionem, & fruitionem mulieris, maritus ex dispositione legis fundata in præsumpta voluntate mulieris, habet solum quandam administrationem quancumque revocabilem, absque dubio non sufficientem ad hujusmodi qualitatem imprimendam, multo magis stante dicta cessione ad favorem dotantium, ob quam de facto eadem mulier neque possederat, unde quoad itud primum tempus res videbatur plana.

Aliqua vero difficultas cadebat super secundo tempore, post mortem scilicet dictæ Annæ usque ad venditionem, ob qualitatem hæreditariam in dicto Raphaelæ concurrentem. Licet enim Testatrix, ut supra, in dotantium optione reit-

quisset, vel restituere sibi cessam portionem castrorum, vel illa retenta, solvere ab eis promissam dotem in pecunia, illicque hanc secundam partem elegerunt, unde de facto penes ipsos dictorum castrorum possessio, & fructio penes eos fuit. Nihilominus dicebant scribentes pro creditoribus (& in hac parte bene) hujusmodi cessionem fuisse solius commoditatis jure constitutionis procuratoris non tangentis
6 ipsorum castrorum substantiam, quæ vere semper remansit, tam in dominio, quam in possessione, penes cedentem, & successive penes ejus heredem, ex iis, quæ de cessione, vel alienatione solius commoditatis feudi, aliarumque rerum in commercio non existentium habentur *hoc eo l. tit. frequenter, præsertim in Tiburtina Castrorum, & Romana, seu Status Ecclesiastici infestationum.*

Fortius vero concurrentibus facti circumstantiis idem comprobantibus, dum ex parte creditorum exhibebantur aliquæ deputationes officialium, alique actus jurisdictionales per dictum Raphaelem gesti, ipseque tanquam Dominus in venditionis contractu, ut supra, intervenerat.

Verum reflectendo etiam ad veritatem, objectum non videbatur subsistens, ideoque merito rejectum, quoniam licet propter obstaculum Constitutionum Apostolicarum prohibentium castra, & bona jurisdictionalia alienari, seu alias in contractum deduci, quinimmo neque tractari sine beneplacito Apostolico, facta esset dicta cessione de sola commoditate, quam utpote non tangentem rei substantiam dictæ prohibitiones non percutiunt, & consequenter in dicta juris censura recte procederent ea, quæ dicebantur per
7 Scribentes in contrarium super continuatione domini, & possessionis penes cedentem, ejusque heredem, nihilominus vere, & de facto istud erat quoddam dominium intellectuale, sine effectu actualis jurisdictionis in Vassallos, in qua se fundat Bulla Baronum, & clarius chirographum subsequens ejusdem Clementis Octavi, unde propterea effectus magis quam hoc jus imaginarium, seu intellectuale spectari debet, juxta ea quæ habentur in *Romana pecuniaria de Pallavicinis, in alia Romana de Maximis, seu de Panzannis, & pluries hoc eod. tit.*

Ad actus vero prædictos, qui in contrarium deducebantur circa deputationem officialium, aliosque jurisdictionales, respondebatur cum solo facto, ob non bene justificatam recognitionem, & effectuationem; & nihilominus, ubi etiam justificarentur, cum verè, & de facto ipsi cessionarii semper officiales deputassent, ac jurisdictionem exercuissent, aliosque actus Baronales, & Dominicales egissent, itaut ipsi a Vassallis recognoscerentur pro Dominis, inter-
8 ventus dicti Raphaelis in alicujus officialis deputatione adhibitus fuit ad quandam superabundantem cautelam, in gratiam, & commodum ipsorum cessionariorum, eo modo quo cedens, post cessionem alteri factam, quamvis jura cessa ad proprium commodum exercere non valeat, non tamen prohibetur id agere de consensu cessionarii, ac in ejus commodum, & gratiam, late Cacheran, *decif. 61. Burat. decif. 135. num. 6. cum seq. decif. 44. part. 11. recent. n. 15. & alias frequenter*; unde non videbatur facere eum verum Baronem.

Eodemque modo respondebam ad alterum actum interventus in venditione, quod scilicet fuisset pro solo consensu in gratiam, & commodum cessionariorum, qui vere venditionem fecerunt, & pretium receperunt, potissime stantibus expressis protestationibus ejusdem Raphaelis, interveniendi pro solo ejus jure, & interesse &c. absque aliqua obligatione evictionis, vel restitutionis pretii, unde propterea nullo modo dici poterat ita possessum fuisse castrum jurisdictionale, quod exinde resultaret qualitas Baronalis.

Et quamvis Scribentes in contrarium insisterent in eo
9 verbo *quoquomodo* contento in Bulla §. 9. quasi quod sufficiat qualis qualis possessio bonorum jurisdictionalium, nihilominus, ut in aliis ad hanc eandem materiam advertitur, istud videtur æquivocum manifestum, referendi hoc verbum ad possessionem castri, seu loci jurisdictionalis pro inducenda qualitate Baronali, seu Domicellaria, dum ita etiam possidentes tanquam conductores, seu usufructuarii, aut administratores dicendi essent Barones, dum verbum *quoquomodo*, etiam in eis verificatur, quod utique vanum esset asserere, ideoque verus sensus est, dictum verbum intelligendum esse, posita Baronali qualitate, de possessione bonorum, quæ reperiantur penes successores, quod scilicet sufficiat per Barones debitores etiam ex dominio per eorum mortem resolvable possessa fuisse, ut in aliis deductum habetur *hoc eod. tit.*

Addito etiam circa dictum interventum in venditione, quod cum testatrix ita hujusmodi castrorum portionem legasset dotantibus, sibi constitutam dotem in pecunia solvere eligentibus, ita non militante Apostolicarum Constitutionum obstaculo in ultimis voluntatibus, exinde sequebatur, quod dominium pleno jure ex tunc acquisitum esset ipsis legatariis speciei, unde cessabant ea, quæ re-tentis solis terminis cessionis commoditatis, superius dicta sunt de continuante dominio penes cedentem, atque ita cessabat omnis difficultas, referendo dicti hæredis interventum ad illum actum, quem ipse facere debet ad commodum legatarii, ut ite dicatur legitime accepisse legatum a manu hæredis, & ex hoc cessabat omnis difficultas.

Exclusa vero Baronali qualitate, cessabat Bullæ fundamentum, & consequenter necessitas examinandi alia motiva, in quibus tamen abundando, deducebatur tertium omnium solidius, & per quod vere hujusmodi præsentio tollebatur in radice, quod scilicet bona, super quibus erat controversia, nunquam possessa fuerant per Baronem, utpote obventa post jam cessatam Baroniam per venditionem castris præcedenter ut supra sequutam. Unde non solum intrabant ea, quæ de gestis post cessatam Baroniam habentur supra in dicta *Romana fideicommissi*, sed etiam dicebam, cum sensu veritatis, fortissime urgere deficientem voluntatem donatoris, qui cupiens mediante fideicommissio suorum bonorum perpetuam conservationem in ejus domo, ac proprii fratris posteritate, idcirco tanquam vir doctissimus, recteque conscius hujus bullæ fideicommissorum destructivæ, donationem alias non fecisset, eamque facere distulit, postquam per castris venditionem omnino certificatus fuit de cessata Baronali qualitate, potissime dum idem donator adhuc vivens hujusmodi voluntatem expresse declaraverat, cui declarationi non percutienti proprium interesse, minus
11 que indirectam revocationem donationis claræ, sed interpretationem, seu manifestationem voluntatis dubiæ, receptum est deferendum esse, ex deductis per Cyriac. *contr. 295. n. 30. & seq. Orthob. dec. 195. num. 18. decif. 238. nu. 5. part. 3. recent. 402. a num. 31. part. 9. & 84. num. 18. & seq. part. 10. recent. ac habetur sæpius in sua materia sub tit. de donationibus.*

Adversus hoc solidissimum, ac omnino tutum fundamentum, acriter insitebant Scribentes in contrarium super cessante illius applicatione ad factum, pro illa bonorum rata, quæ constitueret annum redditum scut. bis mille, utpote Raphaeli donatario quæsitum usque ab anno 1646. in quo ut supra in facti serie per apocam dotalem illi per patrum intuitu matrimonii promissus fuerat, ideoque dicenda erant bona possessa in statu Baronali, quatenus, non subsistentibus præmissis dictam qualitatem excludentibus, illa subsisteret.

Verum objectum mihi videbatur de facili tolli, ex eo quod dictus redditus conventus non esset per viam puræ,
12 & perfectæ donationis translative domini ab initio, sed per viam promissionis de relinquendo, & sic per ultimam voluntatem, & per quandam speciem præsecutionis futuræ successionis, ita caducata per prædecessum ejus, cui relinquendum erat, juxta punctualiter firmata super consimili promissione per Rotam *decif. 40.* post Merlin. *de pigrioribus*, cum qua pertranseunt hujus causæ decisiones, præsertim *prima anni 1658.* & habetur particulariter actum *sub tit. de donationibus in Parmen. donationis pro Comite Tarascono.*

Alterum mihi videbatur, præmissis etiam cessantibus, solidum fundamentum dictæ Bullæ exclusivum, super quo tamen Rota, putans causæ necessitatem id non exigere, nihil firmare voluit, quod scilicet loquente Bulla in §. 9. & toto contextu de fideicommissis, & primogenituris antiquis majorum jam defunctorum, non comprehenderet tanquam omissum, & diversum istum casum, in quo agatur de fideicommissio ordinato per donatorem adhuc viventem, ac se expresse opponentem.

Ad quod probandum ponderabam dispositionem textus
14 in *l. 1. his solis, & l. final. Cod. de revoc. donat.* ubi ex causis ibi expressis conceditur ipsi donatori viventi facultas revocandi donationem, quæ eo defuncto hæredibus, & successoribus denegatur, quoniam multa disponenti adhuc vivo conceduntur, quæ alias successoribus denegantur, Molin. *de primogenitura, lib. 1. cap. 9. num. 36. & lib. 4. cap. 11. num. 44.* Fontanell. *de pactis, claus. 4. glos. 28. n. 35. & seq.*

Et magis ad rem, Principes ex causa, defunctorum fidei-

fideicommissis, & majoratibus derogare solent, eorumque voluntatem commutare, quod tamen de viventibus non faciunt, Moneta de commutat. ultim. voluntat. cap. 1. 1. num. 664. Molin. de justit. & jure tom. 3. disp. 650. num. 1. atque mortuo fideicommittente, lex concedit pro dotibus constituendis, vel restituendis, etiam totum fideicommissum everti posse, ex iis, quæ ad materiam *auth. res quæ habentur sub tit. de dote*, vel sub altero de fideicommissis, & tamen prorsus vanum esset id prætere ad versus viventem, ut pro dote constituenda, vel restituenda, sive ejus obligatione, & ex sola dispositione legali totius patrimonii, seu assis jacturam, & eversionem pati cogere- tur, cum similibus.

Præterea, ut frequenter in præcedentibus, & sequenti- bus habetur ad hanc materiam Bullæ Baronum, duplex ra- tio illam a nimia exorbitantia, & irrationabilitate salvare videtur, una scilicet, reducendi rem ad terminos ante Au- gustum, quando fideicommissa non erant obligatoria, ex ea non improbabili ratione, quod est disponere de bonis in tempore inhabili, & quando post mortem omnia solventem dici non potest amplius dominus, & altera adinstar *dictæ* 16 *auth. res quæ*, verisimilis, & præsumptæ voluntatis ipsius ordinatoris fideicommissi, quod scilicet si resurgeret, & in- terrogaretur, videndo successorem in necessitate constitu- tum, pateretur aliqua bona, fideicommissa non obitante, di- strahi. Utraque autem ratio cessat ipso disponente adhuc vivente, & contradicente, unde alias esset violare jus gen- tium, seu naturæ, quod in Pontifice dicendum non est, & de dicta ratione verisimilis voluntatis super Decretis Duca- libus Sabaudia, huic Bullæ approximantibus, Cacheran. *decis. 169. num. 20.*

Ponderando etiam illud verbum, *antiquis*, in eadem Bul- la §. 9. contentum, licet enim illud adjectum sit investitu- ris, nihilominus etiam fideicommissa, donationes, & concessionem percutere videtur, cum omnia ab eodem ver- bo, & periodo regantur, præsertim in materia exorbitan- ti, & correctoria, unde ad evitandam quo magis fieri po- test exorbitantiam, & juris correctionem, qualitas adje- cta in una parte in omnibus aliis ejusdem orationis partibus repetita censetur, ut ultra generalia, quæ frequenter ha- 18 bemus, præsertim in materia fideicommissorum, & ulti- marum voluntatum, in his terminis bene Cacheran. *decis. 167. n. 10. & seq. & decis. 169. n. 6.* concurrente præsertim obervantia, quæ licet in stricta juris censura, vera, & for- malis non adesset, cum nunquam casus contigisset, nihi- lominus adhuc considerabile videbatur, quod nunquam Bulla practicata esset, ipsomet fideicommittente vivo, & contradicente.

Eoque magis dicebam omnia motiva prædicta recipien- da esse, ac sufficere quale quale dubium, ut ita pro credito- rum exclusionem respondendum esset, quoniam non ageba- tur de debitis ex aliqua necessaria, vel saltem justa, & hone- 19 sta causa contractis, sed ex dissipationibus, & prodigalita- tibus, pro quibus hujusmodi leges suffragari non debere, satis bene advertitur apud Cacheran. *d. decis. 169. & 170. n. 7. & per tot.* ubi optima assignatur ratio, quod scilicet ita esset confovere vitium, ac peccatum, quod in prodigalitate inesse dicitur, in bonis præsertim non suis, & liberæ dispo- sitionis, ac invitare ad delinquendum, quod frequenter insinuavi in Congregatione Baronum, ut *sapius in aliis* hoc eod. tit. ea etiam consideratione accedente, quod quan- do debita contrahuntur per hujusmodi personas, quas no- torius est esse a parentibus, vel conjunctis de omnibus ne- cessariis abunde provisais, unde frequentius sunt debita, quæ clam a majoribus eas providentibus contrahuntur, tunc ipsi creditores non sunt ab aliqua fraude, & dolo ali- eni, neque debita solent esse pura, & sincera, sed frequen- tius criminosa utpote provenientia, vel ex ludo, vel ex stocchis, barocchis, & civantiis, ut in hac facti specie pro notabili parte verificari vehementer sumus dabatur, ideo- que sicut per dictam Constitutionem 117. Urbani VIII. hu- 20 jus Bullæ beneficio indigni reputantur illi creditores, qui certam fideicommissi notitiam habentes, non in omnino bona fide, ac justa credulitate esse dicuntur, ex deductis in dicta Romana Bulla *Archivis*, hoc eod. tit. super jam insi- nuato puncto, an forma per dictam constitutionem mode- ratoriam præscripta impleatur per æquipollens, ita multo magis, & absque dubio hujusmodi beneficio indigni repu- tandi sunt isti creditores, unde propterea mea satis frequens consuetudo fuit dicendi, hujus Bullæ Baronum exorbitan- tiam magis consistere in intellectu, & praxi, quam in dispositione, cum revera intelligi, & practicari debeat eo

modo, quo consimilia decreta Ducalia Sabaudia, seu Pede- montanæ regionis, intellexit, & interpretatus est ille Sena- tus apud Cacheran. *dictis decisionibus*, ubi scilicet agitur de debitis ex necessaria, vel saltem justa, & honesta causa, ita- ut urgeat aliqua ex præmissis rationibus huic legi adaptabi- libus, sive altera favoris, & libertatis publici commercii, ex quibus omnibus, reflectendo ad solam veritatem, iuste, beneque fundatæ visæ sunt resolutiones, quamvis decilio- nes desuper editæ non omnia deducant.

S U M M A R I U M.

- 1 DE casu disc. 85. super probatione qualitatis Ba- ronialis.
- 2 De eodem, & effectibus diversis in idem.
- 3 An Bulla procedat vivente ordinatore fideicommissi?

ANNOT. AD DISC. LXXXV.

Ista causa mutavit faciem, quoniam defuncto bon. mem. 1 Andosilla donatore Magistro meo, recessum fuit a deci- sionibus favorabilibus in discursu recensitis, coram eodem Cerro 1. Aprilis 1669. & deinde 10. Decembris 1670. & 1. Junii 1671. cor. Bourlemont subrogato in locum Cerri in- terim ad purpuram evehti, atque prolata sententia, & com- missa causa in eadem Rota cor. Calataju, & bis proposita cau- sa, dilata fuit resolutio, atque in hoc statu causa reperitur.

Fundamentum autem istarum posteriorum decisionum, firmantium in Raphaelae debitore qualitatem Baronalem, post mortem Annæ uxoris, in eo consistit, quod cum ob prohibitionem alienandi resultantem a Constitutionibus Apostolicis, Castrum semper resederit penes eandem An- nam, a qua per invalidam cessionem nunquam fuit abdi- catum, ita per consequens, transitum fecit in Raphaelae hæredem, qui hæreditatem acceptavit, cum penes cessionarium, ex eodem defectu, esse non potuerit; multo magis, dum subsequuta venditioni factæ per cessionarium de qua supra *decis. 65.* idem Raphaelae consensus præstitit, atque in contractu intervenit, ponderando etiam quosdam actus denotantes exercitium jurisdictionis.

Verum in sensu etiam veritatis credebam, istas postero- res resolutiones esse parum probabiles, maleque fundatas, dum Testatrix in testamento optionem dedit Raphaeli vi- ro, vel reassumendi a cessionario ipsum Castrum, vel peten- di dotem constitutam in pecunia, relinquendo Castrum ces- sionario, ideoque cum sequuta morte Raphaelae elegerit hanc secundam partem, atque etiam viribus Præturæ coe- gerit cessionarium ad solutionem dotis in pecunia, ita mani- festa dignosci videbatur implicantia, quod habuerit domi- nium, & possessionem Castri, sed quod potius idem Ca- strum illico effectum fuerit de dominio cessionarii, si non jure prohibita, & invalidæ cessionis inter vivos, jure tamen legati, quod non est prohibitum, dummodo legatarius sit subditus, ac propterea dicebam intrare conclusionem, de qua *decis. 356. num. 17. part. 9. recent.* & apud Dunoz. *decis. 993.* quod scilicet obvorto in possessorem ex titulo minus efficaci altero titulo efficaci, censetur etiam absque alia de- claratione sibi mutasse causam possidendi, juxta receptam *decis. Achill. de Graf.*

Et quoad consensum præstitum venditioni, illum potius retorquebam in contrarium, quod scilicet actus venditio- nis principaliter factus fuerat per dictum cessionarium, seu legatarium actualem possessorem, qui pretium recepit, at- que ad evictionem se obligavit; Raphaelae autem, ad caute- lam emptoris, qui erat ejus sororius, consensum præstitit, pro se jure tali quali, &c. cum expressa protestatione nolle teneri ad evictionem, vel pretii restitutionem, nec ad aliud quidquam: ideoque advertēbam, quod ista præstatio con- sensus erat compatibilis cum legato, quod præstandum est a manu hæredis, alii vero actus expresse negabantur ex hac parte, ac præsupponebatur, quod essent falsi.

Dicebam præterea, quod in omnem eventum ista esset quædam Baronia intellectualis, ita deducta ex quadam fi- ctione, seu metaphysica legis, absque veritate naturali, & de facto, dum præfatus cessionarius, eodem modo quo, 2 Anna vivente, possedit, ac se gessit pro Domino, & Ba- rone, & per consequens, quod ista species Baronia intel- lectualis possit quidem suffragari ad aliquos effectus hono- rificos, & mere favorabiles, absque tertii præjudicio, nunquam vero ad istum ita odiosum, & exorbitantem ef- fectum, juxta ponderationes, de quibus *disc. præcedenti*, ac etiam infra, *disc. 119.*

For-

Fortius vero accedente alia majori exorbitantia ponderata in discursu, quod scilicet agebatur de fideicommissis ordinato per actum inter vivos, ordinatore adhuc vivente, suumque animum expresse in contrarium declarante, bene verum, quod de hoc puncto, in his ultimis decisionibus actum non fuit, sed solum firmatum in abstracto, quod Raphael fuisset Baro, reservata inspectione, an ista Baronia esset sufficiens necne ad effectum hujus Bullæ, cujus contrarium omnino verius videtur.

ROMANA PECUNIARIA DE
SODERINIS
PRO CREDITORIBUS ALPHONSI
SODERINI
CUM CREDITORIBUS PAULI ANTONII
SODERINI PATRIS.

Causa pendet in Rota.

Patri an acquiratur usufructus in feudis, vel castris, & bonis jurisdictionalibus per filium acquisitis?

Et quatenus acquiratur, an iste solus usufructus faciat Baronem, ut intret Bulla?

S U M M A R I U M,

- 1 Pretium proveniens ex bonis Baronis succedit loco Baronia.
- 2 In feudis possessis per filium patrem non habet usufructum.
- 3 Examinatur ratio conclusionis, & an procedat indistincte, vel solum in feudis propriis?
- 4 Feuda, & Baronia ignota de jure communi.
- 5 Pater potest non agnoscere usufructum in bonis filii.
- 6 Quis dicatur Baro, & an possidens castrum in solo usufructu dicatur talis?
- 7 Sub obligatione Camerali an veniant bona heredis, & a quo tempore remissive?
- 8 De concursu creditorum ipsius Baronis, & ejus majoris, cujus sit heres, & quale jus Bulla tribuat.

D I S C. LXXXVI.

Alphonsus Soderinus, vivo adhuc Paulo Antonio patre, emit Baroniam Collis alti, & post aliquod tempus patre defuncto, ejus hæreditatem adivit, & litem cum creditoribus habuit super separatione bonorum, seu jurium, quæ in paterna hæreditate habere prætendebat, ut constat ex decis. 99. & 114. part. 1. & decis. 558. & 559. & 560. part. 4. divers.

Eoque demum defuncto, ad instantiam ejusdem Alphonsi creditorum, de ordine Congregationis Baronum vendita fuit Baronia prædicta, & pretium creditoribus solutum juxta Bullæ Baronum dispositionem, & Congregationis stylum cum cautione de restituendo prioribus, & potioribus, unde Pauli Antonii patris creditores, temporis datam anteriorem habentes, pulsare cœperunt aliquos dicti Alphonsi creditores in tempore posteriores pro avocatione pecuniæ, sed pro creditoribus pulsatis scribens, dicebam illis nullam competere actionem, cum hoc pretium uti proveniens a dicta Baronia, ejus loco subrogatum sit, eoque jure regulandum, quo ipsa Baronia regularetur, ita disponente Bulla Baronum, ut in specie de pretio loco bonorum subrogato habetur decis. 4. par. 11. recent. super Baronia vero nullum jus competeat eisdem creditoribus Pauli Antonii, qui nunquam fuit Baro, nec illam possedit.

Adversus quam exceptionem replicantibus creditoribus dictum Paulum Antonium illam possedisse jure usufructus patri de jure competentis in bonis filii, duo assumpti fuerunt articuli, incidenter disputandi in signature Sanctissimi occasione quaestionis, an coram uno, vel altero iudice causa cognoscenda esset, primo nempe an dicto Paulo Antonio patri iste prætextus usufructus competeret, & secundo quatenus competeret, tam de jure, quam de facto, quod scilicet illum agnovisset, & percepisset, itaut hoc jure Baroniam possedisset, an sola possessio jure usufructus inducat Baronalem qualitatem ad effectum Bullæ?

Quoad primum negative respondendum dicebam ex regula, quod in feudis non intrat dispositio *tex. in l. cum oportet, & concordantiunt, C. de bonis, quæ liberis*, unde patri usufructus non competit, sed solum quædam commoditas, Isernia in c. 1. §. *Valvasores*, a n. 12. de his qui feudum dare Card. de Luca, Lib. I.

possunt, Franch. dec. 10. n. 7. & seq. Paschal. de patria potestate, p. 1. c. 3. n. 102. Surd. conf. 116. n. 32. Constantius in l. 2. C. de filiis officialium, lib. 12. num. 57. & alii per eos adducti, quia feudalia dicuntur castrensia, vel quasi, Rosenthal. c. 3. concl. 5. n. 5. & habetur sub tit. de servit. in Romana ususfr. pro Duce Bassanella Columna.

Et licet Gabriel. conf. 162. n. 48. lib. 2. in hac specie distinguat inter feuda propria, & impropria, quasi quod conclusio in prima, non autem in secunda specie procedat, ac prætenderetur dictam Baroniam esse feudum improprium, & remotum, jure allodii tanquam pure hæreditarium regulandum eo modo, quo fere omnia castra, & loca jurisdictionalia Status Ecclesiastici esse solent, ut sæpius in precedentibus est dictum; attamen quidquid sit de hujusmodi facti supposito, de quo adhuc perfecta notitia non habebatur, indistincte tamen dicebam, rejecta Gabrielis sententia, dictam regulam procedere; siquidem triplicem rationem habet ista conclusio, primam desumptam ex textu feudali in cap. Imperialem, de prohibita feudi alienatione per Frederic. per quem omnis alienatio, vel servitutis adjectio, seu feudi divisio prohibetur, sub qua prohibitionem cadit usufructus tanquam importans servitutem, ac feudi divisionem, & ex qua ratione communiter apud feudistas prohibita est feudi refutatio in proxime successurum pactio, cum reservatione scilicet usufructus, & quoad istam rationem si ve alteram deductam per Constantium loc. cit. quod feudum est servitus, ideoque danda non est servitus servitutis, recte prætendi potest cadere differentiam inter feuda propria, & impropria; cum hæc jure allodii regulanda feudorum legibus non subjaceant, neque sub dicta prohibitionem cap. Imperialem cadant, ut habetur in Romana pro Guelfo & in aliis hoc tit.

Altera est ratio, quod Barones, castra, & bona jurisdictionalia possidentes cum mero, & mixto Imperio in Vassallos, dicuntur milites primi ordinis apud Principem, ideoque hujusmodi bona dicuntur castrensia, ut per Rosenthal. dicto c. 3. conclus. 5. n. 5. & consequenter censenda sunt a dicto usufructu exempta, juxta notos terminos institutionum, quamvis enim castra, quæ possidentur per Barones Status Ecclesiastici, possideantur absque investitura, & servitio feudali, itaut quoad successiones, devolutiones, aliosque effectus, allodialium potius, quam feudaliū bonorum naturam sapiant, nihilominus quoad Papæ subjectionem, fidelitatem, atque in occurrentiis promptum servitium ejus feudatarii ac milites censendi sunt, ut late probat Spada conf. 1. vol. 1. & est propositio, contra quam non dabitur casus judicaturæ in Curia; nullus enim Judex firmare audebit, Barones Status Ecclesiastici non esse Papæ milites, & subditos.

Tertia est ratio, quæ pariformiter in castris, & bonis jurisdictionalibus procedit, si ve sint feuda propria, si ve impropria, quod scilicet cum jurisdictionem in Vassallos Papæ subordinatam, & cum mero, & mixto Imperio habeant, nec vere feudatiorum dignitatis titulum, vel prerogativam merentes, censendi saltem sint Papæ Officiales perpetui, cum ad alium titulum hæc jurisdictioni subordinata referri non possit, nisi vel ad illum feudi, vel ad illum officii, referri enim non potest ad titulum veri, & pleni domini allodialis, quia si hoc daremus, sequeretur effectus allodii, quod non agnoscerent nisi Deum, quod utique vanum est asserere, si ergo sunt officia, seu officiorum species, idem resultat, quia bona, quæ jure officii a Principe obtenti habentur, inter castrensia, vel quasi reputanda sunt ab isto usufructu exempta, maxime ubi agitur de primo feudi, seu Baroniae acquirentore, qui illam saltem ex Constit. Sixti V. acquirere non potuit absque licentia, & consensu Papæ, qui dum Alphonsum acquirentem in Baronem, & sui Status officialem agnoscere voluit, cogendus non est alium sibi ignotum habere in officialem, & possessorem Baronalis jurisdictionis jure proprio.

Ponderabam etiam aliam rationem, usufructus nempe competentiam patri provenire ex dispositione juris communis novissimi Codicis, quod feudorum, & castrorum, ac bonorum jurisdictionalium qualitatem, ac Baronum speciem non cognovit, dum hæc dominiorum species post fere dissolutum, præsertim in his partibus occidentalibus, Romanum imperium, ex Longobardorum, si ve Germanorum usu inolevit, atque secundum illa jura, seu consuetudines, antequam juris communis usus oriretur, regulata sunt; unde quando dicti juris communis notitia cum ejus usu, longo post tempore supervenit, juxta historiam legalem, de qua in Neapolitana adificii, sub tit. de servitutibus in Clomacen. & in

Et in Montis Pelusii hoc tit. illud in hujusmodi bonorum specie usu receptum non fuit, sed cum antiquis moribus, & consuetudinibus est continuatum, ideoque leges communes, usumfructum patri in bonis privatis, & mere allodialibus deferentes, in hujusmodi castris, & bonis jurisdictionalibus recipiendæ non sunt, quia in effectu istorum dominium potius publicum quam privatum censendum est.

Ex facto quoque in hoc primo puncto creditorum præfensione cessare dicebam, quia non constabat patrem hujusmodi usumfructum agnovisse, ejusque jure, & titulo possedisse jurisdictionem, cum potuerit pater dictum usumfructum sibi delatum non agnoscere, ac nolle acquirere etiam in præjudicium creditorum, ad text. in *l. qui autem, ff. quæ in fraudem creditorum*, Anchar. *cons. 106. num. 4.* & cæteri apud Cusell. *de donat. contemplat. matrimonii, tract. 1. disc. 2. part. 9.* Salgad. *in labyrintho part. 2. cap. 14. num. 5.* & seqq. & sæpe in sua materia *sub tit. de credito.*

Verum ubi etiam dicti usumfructus competentia, & possessio, tam de jure, quam de facto admitterentur, adhuc tamen non inde dicebam resultare in patre simplici usufructuario Baronalem qualitatem, quia Baro dicitur ille, qui castra, & jurisdictionem in Vassallos habet jure proprio, & in dominio, non autem in simplici usufructu, qui nec dominium, nec rei possessionem vere importat, sed tantum servitutem in re. Nil obstantem replicatione fieri solita, Bullam in §. 9. per verba nimis generalia, & effrænata contentari quacumque possessione, & detentione ibi, *quoquomodo tenuerint, & possederint*, tum quia controversum est de jure, an usufructuarius rem possidere dicatur jure suo, vel jure, & nomine proprietarii, plerisque volentibus vere ipsam rem jure suo non possidere, sed solum habere jus in re tanquam nudam servitutem, ex late hinc inde deductis per Castill. *de usufructu cap. 7. num. 20.*

Tum etiam quia, ut in præcedentibus dictum est, manifestum videtur æquivocum, quod Bulla ad constituendum Baronem contentetur simplici possessione, vel detentione quoquomodo, quia si ita esset, castrorum conductor, seu usufructuarius ad longum tempus, in quem quoddam jus in rem transire dicitur (ita ut locatio ad longum tempus juxta notos feudorum terminos sub alienationis prohibitionem cadat) dicendus esset Baro, & veniret sub Bulla, quod utique videtur absurdum.

Ideoque germanus Bullæ sensus est in dicto §. 9. ut ad bona quæ Baro debitor quoquomodo tenuit, & possedit, agi possit contra successorem, quamvis proprio jure fideicommissi, vel investituræ possidentem. Et sic qualitas Baronalis præsupponitur certa, & perfecte existens, & hoc præsupposito stante, quatenus pertinet ad bona exequenda, contentatur Papa simplici possessione quoquomodo, unde prorsus erroneum videtur ista verba ad ipsam Baroniam inducendam referre. Et ita non semel me disputante fuit sententia per Congregationem Baronum, solam scilicet possessionem titulo, vel jure usufructus non sufficere ad Baroniam, præsertim in una Romana de Maximis, & alia Romana pro Panzano hoc eod. tit.

Replicabant creditores, in omnem eventum ipsos esse etiam creditores ipsius Alphonsi Baronis, qui absque legitimo inventario patris hæreditatem adeundo, cum eis quasi contraxerat, eorumque debitor effectus erat, unde tanquam in tempore anteriores vincere debebant creditores proprios ipsius Alphonsi ex privilegio obligationis cameræ, inter cujus effectus, seu privilegia, illud etiam numerari solet, quod bona hæredis, quæ regulariter sub hypotheca per defunctum contracta non cadunt, ita veniant. Verum dicebam, quod admissio etiam hoc effectu, ille non fortiebatur respectu bonorum hæredis, nisi a die aditæ hæreditatis, ex quo tempore hæres adeundo quasi contrahere dicitur cum creditoribus defuncti, eisque se obligare, quod etiam suas patitur difficultates, ut particulariter habetur *sub tit. de credito.* Ac etiam objectum cessabat ex facto, quia Rotæ decisiones superius allegatæ *inter divers. dec. 99. & 114. part. 1. & decis. 558. 559. & 560. part. 4.* canonizantes Alphonsum paternæ hæreditatis legitimum creditorem, eique separationis bonorum beneficium concedentes adversus creditores, supponunt legitimum inventarium, tanquam antecedens necessarium, sine quo præmissa canonizari non poterant.

Et nihilominus his omnibus cessantibus, adhuc dicebam per ipsos prætendi non posse concursum cum nostris creditoribus, qui cum Barone sub publica fide hujus Bullæ contraxerunt, cum ita in hujusmodi bonis jurisdictionalibus, alias alienari, vel hypothecari ex Apostolicis constitutioni-

bus prohibitis, accedente etiam particulari prohibitionem resultantem ex fideicommissis, habere dicantur a dicta Bulla quandam speciem assensus, quem ita prætereundum non possunt creditores Pauli Antonii, qui Baroni non crediderunt, neque ejus fidem sequuti sunt. Unde recte intrare videbatur receptissima feudalis propositio in præcedentibus non semel deducta, creditores valide, & cum assensu contrahentes, præferri creditoribus, quamvis in tempore anterioribus, qui assensum non habeant, vel posteriorem, cum ab hoc in bonis prohibitis oriatur hypotheca, cujus tempus attenditur ad effectum anterioritatis, non quod in vim Bullæ oriatur ex tunc hypotheca, nec aliquod jus in bonis alias prohibitis acquiratur, cum contrarium late verius probatum sit in Romana restitutionis pecuniarum, & in aliis hoc tit. Sed quia contrahentibus cum Barone sub spe, & clypeo Bullæ, debetur per Congregationem in concursu eorum, qui sub hac fide non contraxerunt, prælatio adinstar eorum, quæ habentur de creditoribus mutuantibus militi, dum est in castris, intuitu bonorum castrensium cum similibus.

ANNOT. AD DISC. LXXXVI.

Super deductis in hoc discursu defuit occasio alterius disputationis, eaque videtur firma, quoniam circa punctum qualitatis Baronalis agitur in duobus *disc. preced.* & infra, *disc. 119.* & circa punctum usufructus, qui patri competat, *tit. de servit. disc. 60.* & in aliis ibi proximis.

R O M A N A

B U L L Æ A R C H I V I I.

Discursus pro veritate in variis casibus varie decisus per Rotam, & Congregationem Baronum.

De Bulla 117. seu 119. Urbani Octavi vulgo Archivii nuncupata, moderatoria Bullæ Baronum quoad illa fideicommissa, in quibus forma ibi præscripta servetur, an locum habeat, etiam ea forma non servata, ubi creditores fideicommissorum, & vinculum certam habent scientiam, itaut dicta forma adimpleri possit per æquipollens?

S U M M A R I U M.

- 1 *C*ausas controversiarum cum decisionibus in eis.
- 2 *D*e fundamentis respondentium, ut accedente scientia creditoris cesset Bulla Baronum ob Bullam Archivii.
- 3 *A*n beneficium auth. res quæ suffragetur habenti scientiam fideicommissi, & num. 11.?
- 4 *U*bi ratio convenit, dispositio etiam convenire debet.
- 5 *U*bi forma inducta est ad certum finem, seu effectum, sufficit impleri per æquipollens.
- 6 *O*pinio propria contraria aliis respondentibus, ut ad effectum Bullæ Archivii non sufficiat scientia sine forma præscripta.
- 7 *D*e quaestione, an requisitum pro forma impleri possit per æquipollens.
- 8 *U*bi lex ad effectum scientiæ præjudicialis certam formam præscribit, tunc ista omnino necessaria est.
- 9 *R*espondetur auctoritatibus in contrarium.
- 10 *Q*uamvis cesset ratio, ob quam certa solemnitas, vel forma inducta est, non cessat necessitas.
- 11 *D*e eadem conclusione, de qua num. 3.
- 12 *D*e ratione, ob quam scientia non præjudicat.
- 13 *D*e requisitis Bullæ Archivii.
- 14 *D*e rationibus, ob quas forma dictæ Bullæ non admittitur per æquipollens.
- 15 *I*n quibus Baronibus Bulla locum non habeat.
- 16 *D*e inconvenientibus alias resultantibus.
- 17 *D*e observantia, & quando scientia debeat sufficere.

D I S C. LXXXVII.

Agentibus creditoribus Gasparis Jordani creditoris Gregorii Serlupii ex causa cujusdam cambii ad bona alias possessa per dictum Gregorium Baronem contra Serlupos eorundem bonorum successores ex antiquis fideicommissis in Congregatione Baronum in vim Constitutionis 41. Clementis Octavi, quæ Bulla Baronum vulgo nuncupatur, excipiebant rei conventi de Constitutione 117. alias 119. Urbani Octavi vulgo Bulla Archivii nuncupata, di-

Et alterius Bullæ moderatoria, non obstante, quod forma archiviacionis ibi præscripta servata non esset, itante creditoris certa scientia fideicommissi, per quam dicebatur dictam formam impletam esse per æquipollens, sed me scribente pro creditoribus, ex fundamentis, de quibus infra, hujusmodi exceptio rejecta fuit.

In altera vero causa intitulata *Romana vineæ*, alias *Romana*, seu *Pisaren.* fideicommissi de Monte in Rota, & de qua sub tit. de fideicommissis, agentibus Minerva, & Felice de Monte in vim fideicommissi ordinati per Guidobaldum de Monte ad quandam vineam fideicommissariam possessam per Benedictum Sanctorium jure alienationis in eum factæ per Marchionem Rainerium de Monte, cum reus exciperet de Bulla Baronum, quam receptum est in quocumque Tribunali, ratione inanis circuitus, excipiendo, deduci posse, Ego vero scribens pro ætricius replicarem de certa scientia, quam dictus Sanctorius habebat de fideicommissio, unde propterea per æquipollens intraret Bulla moderatoria Urbani, Rota amplexa est motivum, nulla tamen deducta auctoritate, vel ratione, ut ex *devis. 20. Martii 1665. coram Cerro, §. fin.*

Demum vero de anno 1668. agentibus in Congregatione Baronum filiis Nicolai Martellini contra filios Comitum de Anquillaria pro credito ex causa mercedum, seu patrocini canonizato per Rotam, & de quo forte sub tit. de credito, dictisque reis conventis opponentibus de eadem Bulla Archivi ob certam scientiam, quam dictus Nicolaus, utpote hujus domus causarum Patronus, habebat de fideicommissis, allegando dictam decisionem editam in *Romana vineæ coram Cerro*, Congregatio injunxit filci, & Cameræ Advocato, ac duobus aliis Advocatis, & mihi munus scribendi pro veritate super articulo in abstracto; Cumque dicti tres, licet ex diversis motivis, fuissent in sensu, quod ex sola scientia intraret dicta Bulla moderatoria, ejusque implementum sufficeret per æquipollens, Congregatio absque alia articuli discussione, inhærendo majori parti respondentium, processit ad resolutionem contra actores.

Unus ex dictis respondentibus, nempe Cameræ Advocatus, ponderando verba dictæ constitutionis moderatoriæ, §. 2. ut inter eos, qui fideicommissa, & prohibitiones ignorant, ac eos, qui sciunt, aliqua distinctio fiat, cum primi commiseratione digni sint, non autem secundi, credit eos, qui certam scientiam habent, a beneficio Bullæ Baronum excludendos esse, quia nemini sua malitia prodesse debet, ad *text. in l. 1. cum ibi notatis, ff. de dolo*, applicando ad rem terminos *textus in auth. res quæ, C. commun. de legat.* ut ejus beneficium suffragari non debeat habentibus fideicommissi certam scientiam, juxta opinionem Curtii junioris in *eadem auth. num. 12. & conf. 59. nu. 4. & 6. lib. 1. Bursatt. conf. 180. n. 44. cum seq. lib. 2. Menoch. lib. 4. præsumpt. 190. n. 47. & seq. Olasch. decis. 73. & aliorum, de quibus Fufar. quæst. 532. num. 16. quorum sententiam communem fatetur Thelaur. decis. 151. num. 1.*

Et quamvis agnosceret plerisque tenere contrarium, præfertim antiquioribus per eos allegatis, Covarr. *lib. 3. variarum, c. 6. num. 10. Peregr. de fideic. art. 42. num. 17. Marra de success. part. 3. quæst. 12. art. 4. num. 30. Merenda to. 1. contr. lib. 4. c. 31. Fufar. de substit. quæst. 532. nu. 15. Boss. de dote, c. 26. §. 7. num. 262. apud quos cæteri, nihilominus credebatur quæstionem decidendam esse cum distinctione, quam tenere videntur Thelaur. *dicta decis. 151. Surd. decis. 62. num. 35. & seq. ubi Hodiern. n. 35. Odd. de fideic. quæst. 44. art. 5. ex num. 94. in fine*, ut considerandum sit, an mulier nubens viro possidenti solum bona vincularia, esset vel ne aliqua excusatione digna, eidem credendo dorem liberam? si enim de malitia, seu culpa convinci posset, *dicta auth.* beneficio indigna censi deberet, & cum hac distinctione in his terminis ipse concludere videtur, considerando, an adsit fraus & malitia, vel ne.*

Alter senior respondens, ponderando eandem rationem deductam in dicta constitutione Urbani, procedit cum regula generali, quod quando ratio generalis in lege est expressa, tunc dispositio non restringitur ad casum, vel modum particularem in ea dispositum, sed habet locum in omnibus aliis casibus, in quibus eadem viget ratio, non ex vi extensiva, sed comprehensiva, ex collectis per Altograd. *conf. 97. num. 1. & seq. lib. 2. Rot. Bonon. decis. 71. num. 51. & seq. Cancer. part. 1. var. c. 8. num. 13. & seq. addita ratione*, quod quando forma respicit certum effectum, sufficit eam adimpleri per illud æquipollens, per quod ille effectus resultet, ex collectis per Merlin. *decis. 306. num. 5. & seq. cum Card. de Luca, Lib. I.*

aliis per Adden. *ad decis. 542. n. 84. & 85. p. 4. recent. tom. 3.* is enim, qui certus est, non debet ulterius certiorari, *cap. eum qui certo, de regul. juris in 6. & ubi duo propter unum desiderantur, sufficit fieri illud unum, propter quod aliud erat faciendum, ex Paul. de Caltr. conf. 99. ante finem, lib. 1.*

Et alter junior, considerando etiam dictam rationem in Urbana constitutione assignatam, ac præsupponendo formam ibi præscriptam inductam esse ad certum finem, seu effectum inducendi scientiam in contrahentibus, & sic esse formam effectualem potius quam præcisam, concludit sufficere certam scientiam, ex qua idem effectus a lege desideratus resultet, allegand. *Put. decis. 100. num. 4. lib. 2. & decis. 246. eodem lib. 2. in addit. marginal. Seraph. decis. 1413. nu. 3. & melius Rota decis. 498. num. 4. part. 5. recent. & ista sunt fundamenta, cum quibus dicti respondentes processerunt.*

Diversa fuit mea sententia, juxta sensum etiam pro veritate habitum ab initio, quo super eodem puncto ut supra scripti tanquam Advocatus in eadem Congregatione in *Romana Cambii contra Serlupos*, unde propterea quando in decisione edita in *dicta Romana vineæ 20. Martii 1665. coram Cerro*, vidi deductum hoc solum fundamentum pro excludenda Bulla Baronum, id mihi non placuit, ut ex tunc partibus, & Collegis insinuavi, solidius in ea causa reputando motivum a me pariter deductum, sed in decisione neglectum, quod Marchio Rainerius, qui alienationem fecerat, nullum jus in eis bonis haberet, ejusque possessio esset mere intrusiva, non sufficiens ad effectum Bullæ, ex iis, quæ *hoc eod. tit. ad istam materiam sapius firmata habentur.*

Quicquid enim sit de quæstione generali, & in abstracto, an id quod requisitum est pro forma directa ad certum effectum, adimpleri possit per æquipollens, in qua nostri Scribentes satis variant, ac se involvunt, ex iis, quæ ultra collecta per Adden. *ad dictam dec. 542. part. 4. recent. tom. 3. ex n. 57. & seq. & n. 48. & seq. habentur etiam apud Larre. dec. 78. num. 7. & seq. Velam discept. 22. num. 39. cum seq. Saldad. in labyrinth. creditor. part. 1. cap. finali num. 135. decis. 363. num. 6. part. 10. recent. & in aliis*, & quæ quæstio decisionem recipit ex distinctione plurium casuum, eorumque particularibus circumstantiis, quod non modicam exigeret evagationem laudabili Curie stylo adversantem, quoties necessitas particularis quæstionis, quæ disputatur, non exigit.

In specialibus terminis scientiæ desideratæ per legem ad causandum præjudicium, vel excludendum beneficium, recepta conclusio est solam scientiam non sufficere, ubicumque lex istius rationi innixa, certam formam, seu modum ad illam inducendam præscribit, ulterius progrediendo, aliosque actus affirmativos, vel negativos desiderat, ad text. cum glos. in *l. denunciasse, §. quid ergo, ff. ad leg. Juliam, de adulter. ubi Bart. numer. 2. & 3. & in leg. prima, §. finali, ff. de action. empti*, ubi optime explicat regulam textus in *cap. eum qui, de regul. jur. in 6. & hanc Bartoli theoreticam tanquam magistralem sequuntur Dec. conf. 74. num. 1. Soccin. jun. conf. 4. in fine lib. 2. & cæteri cumlati per Cenc. de Cens. quæst. 64. num. 19. & 20. Gratian. discept. 742. num. 3. & 4. Gregor. decis. 425. num. 7. ibique Adden. Otthob. *dec. 268. num. 3. & sæpius, ac receptum habemus in materia retractus competentis creditori censuario in vim Bullæ S. Pii V. de quo Cenc. Otthob. & alii ubi supra, vel vicino, seu consorti in vim Bullæ Gregorii XIII. ut in sua materia retractus sub tit. de servitutibus cum similibus, quoniam licet forma denunciationis in eis præscripta sit ad finem, seu affectum inducendi scientiam, nihilominus quia lex ultro progreditur, & certum actum desiderat, sola notitia, seu scientia non sufficit.**

Dictæ vero auctoritates in contrarium ponderatæ percutiunt terminos diversos, cum apud *Put. decis. 100. lib. 2. agatur de consensu præstando reservationi pensionis, super quo lex non omnino certam formam præscripsit, atque in decis. 146. eodem lib. 2. in addit. marginali, agendo de omiffa solemnitate subhastationis, dicitur, quod cum illa intrudenda sit ad tollendas fraudes, sufficit istum finem impleri, & sic in diversis terminis, atque in decis. 498. num. 4. part. 5. agebatur de tollenda reconductione ob denunciationem, seu disdictam non factam ad formam Statuti, cum tunc sufficiat alias constare de voluntate partium non continuandi in contractu, & sic istæ auctoritates, quæ deducebantur tanquam speciales, percutiunt diversos terminos diversam rationem habentes; aliæ vero sunt vagæ, & generales non attendendæ in concursu dictæ*

receptæ conclusionis specialis super forma, quam lex induxit, simplici notitia non contenta, quamvis enim cesset ratio, ob quam forma inducta est, non tamen cessat 10 ejus necessitas, ex collectis, decis. 363. n. 6. par. 10. Ac habemus in materia testamentorum, quod licet in eis certæ solemnitates per legem introductæ fuerint ad occurrendum fraudibus, & falsitatibus, quibus hæc materia subjecta est, non per hoc tamen, exceptis casibus privilegiatis, sullenentur testamenta inita sine forma, & solemnitatibus a jure præscriptis, quamvis de omnimoda sinceritate actus, omnique fraudis exclusione constaret, cum solum id admittatur in extraordinaria solemnitate octavi testis requisita in testamentis cæcorum juxta unam opinionem, neque omnino tutam, ex iis quæ habentur in Comen. legatorum sub tit. de testamentis, vel sub altero de legatis, ideoque fundamenta duorum Advocatorum videbantur nimis vaga, & generalia.

11 Alterum vero fundamentum, cui, ut supra, innixus est Advocatus fiscalis, deductum ex satis proximis terminis text. auth. res quæ, Cod. commun. de legat. potius retorquetur, ac evidenter convincit contrarium, quoniam licet Curtius, Padilla, Menoch. & cæteri, de quibus supra, de hoc dubitent, nihilominus magis communis, & in foro recepta est opinio, ut scientia non præjudicet, neque tollat hoc beneficium, ut ultra allegatos per Fusar. d. 7. 532. n. 15. Surd. decis. 62. n. 35. Hodiern. ibid. contrav. 9. nu. 21. & hanc tenuit Rota adeo tenaciter, quod etiamsi dos promissa esset cum pacto investmenti, quo deinde neglecto, libere soluta esset, adhuc idem beneficium competit, ut dec. 210. n. 15. & 312. nu. 40. & seq. par. 6. recent. Romana dotis 3. Decembris 1632. §. finali coram Dunozerro, & in aliis, ac habetur pluries in sua materia sub tit. de dote.

12 Ex ea ratione, quod si dotans, vel mulier sciebat adesse fideicommissum, sciebat quoque adesse dictam legis provisionem, sub cujus clypeo recte credidit, & contraxit, quæ ratio istis terminis etiam bene congruit, quia si creditor sciebat bona possessa per Baronem subjecta esse fideicommissis, aliisque vinculis, sciebat quoque adesse Bullam Baronum hoc obstaculum tollentem, certificatus ex inspectione tabellæ in Archivio publicè expositæ, servatam non esse formam præscriptam per Bullam Urbani moderatoriam, quæ nec unum, nec momentaneum actum exigit, sed plures, & successivos copulative, primo scilicet quod instrumenta

13 continentia fideicommissa, seu alia vincula exhibeantur in Archivio, secundo quod distincte indicentur bona hujusmodi vinculis obnoxia, tertio quod describantur in tabella omnibus publicè exposita, & quarto quod his peractis labatur terminus sex mensium, quibus expletis, & non antea moderatio incipit effectum sortiri, unde propterea impossibile est, quod hæc dicenda sit forma effectualis, æquipollenter adimplenda cum sola notitia.

14 Discurrendo etiam per rationes, hæc opinio mihi videbatur omnino probabilior, quoniam non agitur de actibus particularibus, sed de lege universali imprimente hujusmodi bonis possessis per Barones certam qualitatem, sive tollente fideicommissorum obligationem, eaque reducende ad terminos juris antiqui ante tempora Augusti, juxta ea, quæ habentur in Romana Contributionis de Censis, & in aliis hoc tit. & consequenter moderna lex moderatoria debet etiam esse generalis, ac pariformiter, & indefinite restituens bona pristinae qualitati, nam alias daretur, quod una & eadem res diverso jure censenda esset, diversamque naturam haberet contra omnia principia, quodque ex pluribus sociis, vel aliis correis credendi, unus posset uti beneficio Bullæ, quia ignarus, alter non, quia conscius, quæ omnia maxima parerent inconvenientia, confusions, ac litium seminaria, & sic de directo contra illum finem, ad quem dicta Bulla Baronum prodiit.

15 Item ratio, ob quam dicta Bulla Clementis prodiit, consistit in potentia Baronum, & Magnatum, quæ ratio æque viget in illis Baronibus, & Magnatibus, qui in Urbe, vel Statu Ecclesiastico moram trahentes, habent feuda, & bona jurisdictionalia extra Statum Ecclesiasticum immediatum, puta in Regno Neapolis, vel aliis Italiae partibus, quoniam adhuc eandem figuram Principum, Ducum, & Magnatum faciunt; & tamen receptum est, Bullam utpote de eis non loquentem non intrare, prout neque in illis, qui feuda, & castra vendiderunt, ex deductis in Romana pecuniaria de Pallavicinis, in Romana fideicommissi, & in aliis hoc tit. ergo admittenda non est extensio rationis, neque ab ista regulanda est lex.

16 Magnum præterea resultaret absurdum omnino contra-

rium tam humanæ rationi, quam facilitati commercii, illisque finibus, ob quos Bulla prodiit, quoniam Baronibus in eorum necessitatibus præclusa esset via obtinendi gratuita mutua, aliaque non usurarias, seu minus præjudiciales subventiones a fratribus, uxoribus, conjunctis, familiaribus, & amicis, utpote de eorum fideicommissis, & investituris informatis, unde cogerentur subjacere gravibus usuris Hebræorum, vel exterorum, nonnisi sub magno interesse mutuantium, dum præsertim primogenituræ hujusmodi Magnatum sunt fere notoriæ in Urbe omnibus etiam mediocriter civilibus, quo nil absurdius, cum, ut frequens experientia docet, nedum ipsi Barones bona possidentes, & debita contrahentes, sed etiam eorum conjuncti, qui successiones ex fideicommissis, vel investituris sperant, prudentes, & studiose negligere solent servare hujusmodi formam, pro conservanda commercii libertate præservativa majorum interusuriorum, ac productiva plurium utilitarum, & commoditarum, ex iis quæ habentur in Romana de Pallavicinis, & in aliis hoc tit.

Illud etiam considerando, quod prudenter dicta Bulla moderatoria nedum exegit exhibitionem fideicommissorum, seu investiturarum, sed etiam distinctam indicationem bonorum, quæ illi essent subjecta, quoniam recte possunt simul stare, adesse fideicommissa in genere in aliqua domo, illaque esse notoria, sed tamen incertum esse, quæ & qualia bona, seu pro qua rata essent eis obnoxia, ob detractiones legales, vel accidentales legitimæ, trebellianicæ, dotium maternas, melioramentorum, æris alieni dissoluti, & similibus, ideoque prorsus improbabile est, & contra ejusdem Bullæ tenorem, & claram dispositionem, ut sola notitia fideicommissorum, & vinculorum in genere ad id sufficiat.

Demum considerabam in proposito magnificendam esse 17 praxim, seu observantiam hucusque servatam, & communem populi, ac negotiantium opinionem constantem, quod quando dicta forma servata non est, libere contrahi potest, unde propterea consuetudo fuit, & est negotiantium, vel agentium pro eis, ac aliorum omnium contrahere volentium cum Baronibus, & Magnatibus, in quorum domibus semper supponuntur fideicommissa, primogenituræ, & investituræ, inspiciendi prius publicam tabellam Archivii, ac ab ea se regulandi, ita publicam fidem Bullæ Baronum sequentes, utpote adhuc intactam, ob non servatam eam formam, quæ causat moderationem, ponderando quoque in idem Decreta Ducalia Sabaudia huic Bullæ simillima, de quibus apud Cacheran. decis. 161. cum pluribus seqq. usque ad 170. quoniam notoria est formula illius investituræ, quodque illa feuda sint pacti, & providentiæ, & tamen hæc scientia non tollit vim Decretorum, ad quorum tamen limites hæc Bulla praticari deberet, atque tunc recte recipienda esset distinctio malitiæ, vel non malitiæ considerata per primum ex dictis respondentibus, quando scilicet ageretur de debitis absque jura, vel honesta causa male contractis, juxta deducta in Romana donationis de Andosilla, & in aliis hoc eod. tit.

Post hæc alia occasione revidendo dictam Bullam Archivii, ex ejusdem tenore litteraliter præmissa mihi probari visum est, dum in §. 2. expresse disponitur, Bullam, & chirographa Clementis non suffragari in debitis contractis post sex menses computandos a die quo instrumentorum exhibitio, & bonorum indicatio in archivio facta est, ergo moderatio restricta est ad debita contracta post certum tempus numerandum a die certi actus de facto sequuti, & sic est limitatio qualificata, verificanda cum tali qualitate, qua cessante, firma remanet regula generalis in eadem constitutione §. 3. expresse firmata, etiam quoad pupillos, & alios privilegiatos, de quibus alias dubitatum fuit, an Bulla Baronum intraret?

ANNOT. AD DISC. LXXXVII. & LXXXVIII.

Idemque super deductis circa Bullam Archivii, & licet hoc medio tempore de hoc formiter, & ex professo, quod sciam, actum non sit, attamen incidenter occasione aliarum disputationum cum hoc meo sensu potius processum fuit, atque super contentis super eadem materia Bullæ Archivii, in aliq. disc. 88. aliud non occurrit.

ROMANA DE THEODOLIS
PRO ILLIS DE CATTULIS ALIISQUE
CREDITORIBUS
CUM MARCHIONE THEODOLO.

Consilium pro veritate.

De eadem Bulla Archivi moderatoria Bullæ Baronum, an suffragetur in melioramentis, & accessionibus factis super bonis, in quibus dictæ Bullæ forma servata est, quoties illa postmodum facta sunt, & non continentur in tabella Archivi?

S U M M A R I U M.

- 1 *Casus controversia.*
- 2 *De distinctione inter melioramenta separabilia, & inseparabilia.*
- 3 *Ubi agitur de inseparabilibus, illa cedunt solo, ac meliorans efficitur creditor.*
- 4 *Bulla Baronum non habet locum in juribus, & actionibus.*
- 5 *Meliorans, qui est fideicommissi debitor, pro reintegratione nil repetit per speciem compensationis, idcirco in melioramentis opus non est servare formam Bullæ Archivi.*

D I S C. LXXXVIII.

AD consulendum fideicommissorum everfioni ex Bulla Baronum resultare solitæ, senior Sancti Viti Marchio Theodolus sollicitus fuit de implemento formæ præscriptæ per Bullam 117. alias 119. Urbani Octavi dictæ Bullæ Baronum moderatoriæ, exhibendo scilicet in Archivio instrumentum fideicommissi cum distincta notula bonorum sub illo cadentium, eorumque descriptione in tabella publice exposita, quæ bona præsertim consistunt in dicto castro S. Viti, & in palatio Urbis, quibus peractis, idem Marchio, vel superædificando, aliasque meliorationes faciendo, vel cum novis acquisitionibus, notabiliter eadem bona melioravit, dictasque accessiones, seu melioramenta eidem fideicommissio assignavit pro reintegratione ejus, in quo ipse ob præcedentes alienationes erat ejus debitor, atque sequuto demum ejus obitu, contracto prius aliquo ære alieno, cum nulla superessent bona libera, vel minus sufficientia, super quibus integre creditoribus consultum esse posset, illique super fideicommissariis in Archivio descriptis, ob dictam constitutionem Urbanam, destituti essent beneficio Bullæ Baronum, agnoscentes dictum præservativum remedium adhibitum non esse in præfatis accessionibus, seu melioramentis, utpote in tabella Archivi non descriptis, cogitarunt super istis Bullam posse suffragari, ideoque Congregationem Baronum adire, cumque super hoc meum implorassent patrocinium, pro ea veritate, quam, cessante illusione intellectus, voluntas in hoc Advocationis munere semper profiteri, ac libere insinuare studuit, requirentibus consului, quod si adessent accessiones, seu melioramenta separabilia, & stantia de per se, prout essent domus, vineæ, & prædia in dicto castro alias per privatos possessa, & per dictum Marchionem jure privato quæsitæ, super eis probabiliter eorum jura experiri possent ex beneficio Bullæ Clementinæ, ob cessantem formam alterius Bullæ Urbanæ, super quo tamen, ut supponebatur, factum, vel parum, vel nihil assistebat, secus autem quoad melioramenta inseparabilia, juxta receptam feudistarum distinctionem, de qua post antiquiores ibidem collectos apud Marin. *resolut. 21. & 134. lib. 2.* ac habetur in nullius Baren. melioramentorum, in Romana, seu Venafren. & in aliis *hoc eodem tit.* Ubi enim agitur de inseparabilibus feudo, seu castro, alterique corpori annexis, & inseparabiliter incorporatis, tunc illorum dominium cedit solo, juxta terminos textus in *§. cum in suo solo. & sequen.* *Institut. de rerum divisione*, meliorans vero remanet solum creditor in pretio minori inter impensum, & melioratum, ex deductis in dicta nullius Baren. *hoc tit.* ac etiam pluries *sub tit. de fideicommissis, sub altero de detractionibus*, præsertim in Romana domus inter Gottifredum, & Petronium, & alibi.

Quo posito, dupliciter dicebam Bullam Baronum non intrare, ideoque necessarium non esse præservativum remedium dictæ Constitutionis Urbanæ, primo quia, ut habetur in Romana de Gaetanis, & in altera de Maximis *hoc Card. de Luca, Lib. 1.*

eodem tit. Bulla prædicta, utpote loquens de bonis stabilibus, locum non habet in nominibus debitorum, seu juribus, & actionibus, de quorum genere dicitur hoc jus petendi refectionem melioramentorum inseparabilium in pecunia, seu pretio ejus, quod est minus inter melioratum, & impensum, & secundo clarius, quia cum idem meliorans esset fideicommissi debitor, ob dictum superventum creditum, inducta fuit compensatio, circa quam nulla cadebat difficultas, stante declaratione animi, qua cessante, solum intrat disputatio, an fiat ipso jure, vel potius ope exceptionis, & consequenter ipsa bona jam archiviata remanent in suo esse primævo, cum sola liberatione ab illo onere, seu ære alieno, cui alias ratione dictorum melioramentorum obnoxia dici possent, tanquam per quandam remotionem obstaculi, dum non agebatur de liberatione ab onere apto stare de per se, quod meliorans translative acquisivisset, juxta ea, quæ habentur apud Marin. *d. resolut. 21.* & in dicta Romana, seu Venafren. donationis, & sic nil supererat, in quo dicta forma Bullæ Archivi adimplenda esset. Noluerunt creditores acquiescere consilio, sed alios invenientes Consultores forte lucri gratia auribus prurientes, ac omnia facilitantes, aleam tentarunt in Congregatione, sed succubuerunt, ac rejecti fuerunt.

ROMANA CONTRIBUTIONIS
DE CÆSIIS

PR O D U C I S S A C E R Æ

C U M D U C E A Q U Æ S P A R T Æ.

Casus decisus per Rotam pro Ducissa.

Barone possidente plura fideicommissa, si in vim Bullæ alienentur, vel subjugentur bona ad unum fideicommissum spectantia, atque per ejusdem Baronis mortem fideicommissa diversis personis deferantur, an intret contributum pro suppletione, seu refectione illius fideicommissi, quod majorem scissuram, vel damnum passum est, & an in proposito Bullæ, & pro alienatione bonorum pro debitis Baronis, intret ordo inter fideicommissa ascendentium, & transversalium?

S U M M A R I U M.

- 1 *Acti series.*
- 2 *Decisio cause.*
- 3 *Articulus novus in jure expresse non decisus dignus est concordia.*
- 4 *Disposita per auth. res quæ, pro dotibus, ex rationis identitate procedunt pro alimentis, aliisque necessitatibus masculorum.*
- 5 *Ubi dispositio concepta est de pluribus per alternativam, attenditur ordo prælationis per prius, & posterius.*
- 6 *Facilius derogatur fideicommissis ascendentium, quam extraneorum.*
- 7 *De rationibus, quibus innixa est Bulla Baronum.*
- 8 *Ad debita feudataris defuncti contribuere tenentur hæres feudalis, & hæres allodialis.*
- 9 *Quæ sit ratio dictæ contributionis, & an dicta ratio adaptetur terminis Bullæ Baronum?*
- 10 *Si fiat jactus aliquarum mercium ad navem sublevantem, Domini aliarum mercium tenentur ad refectionem per contributum.*
- 11 *An Baro possessor fideicommissorum utile negotium gerere dicatur subjugando aliqua bona?*
- 12 *Ad impediendam venditionem bonorum de ordine Congregationis in vim Bullæ faciendam, possunt erigi Montes, vel imponi census.*
- 13 *Facultas alienandi suffragatur pro hypotheca, seu alia subjugatione, quæ est quid minus.*
- 14 *De ratione conclusionis, de qua n. 10. super jactu, & an conveniat Bulla Baronum?*
- 15 *Casus Bullæ dicitur fortuitus, utpote proveniens a facto Principis.*
- 16 *Congregatio prædicat Bullam indifferenter in omnibus bonis, nullo servato ordine.*
- 17 *De speciali auctoritate Salvadi satis proxima super contributo inter plura fideicommissa.*
- 18 *Possessor fideicommissi gravatus onere restitutionis, dicitur*

tur verus Dominus, & in quo differat ejus dominium a dominio aliorum bonorum.

- 19 Quod Bulla Baronum, seu alia facultas Principis faciat bona libera aliis exequata.
- 20 Fideicommissa non erant obligatoria ante tempora Augusti, a quo tempore inducta est præcisæ observantia fideicommissorum.
- 21 Bulla Baronum procedit etiam contra pupillos, minores, & quoscumque privilegiatos.
- 22 Quod Bulla non tollat fideicommissa, & obliget Baronem ad illud reintegrandum.
- 23 Declaratur quomodo id procedat, & quando fideicommissa censentur sublata, & non sublata.
- 24 Fideicommissum ex Bulla dicitur legalis fidejussor Baronis.
- 25 Declaratur dictio, seu, contenta in Bulla Baronum.
- 26 De observantia Congregationis Baronum distrahendi bona possessa, nullo attentio, vel servato ordine inter ipsa bona.

D I S C. LXXXIX.

IN personis Andreae patris, & Francisci Mariae filii Ducum Ceriae ordine successivo consolidata fuerunt plura fideicommissa diversis temporibus, & sub diversis legibus pereorum majores ordinata, defecto autem d. Francisci Mariae sine prole, fideicommissa prædicta diversos habuerunt successores, illa siquidem ordinata per Portiam de Anguillaria aviam, vel avavam, & per Paulum Æmilium Cæsium pariter avum, vel ulteriorem ascendentem, delata fuerunt ejusdem Francisci Mariae forori, ejusdemque descendentes, alterum vero ordinatum per Cardinalem Petrum Donatum Cæsium patrum magnum, delatum fuit in Ducem Aquæspartæ de altero colonello ejusdem familiae Cæsia. Cumque præfati Andreas, & Franciscus Maria, vel distraxissent, vel respective pro erectione Montis Cæsii, ac censibus, subjungissent pro majori parte, ac fere pro toto, bona spectantia ad dicta fideicommissa Portiæ, & Pauli Æmilii ascendentium, dictum vero alterum fideicommissum Cardinalis Petri Donati remaneret integrum, hinc proinde Ducissa prætere de cæpiti pro dictis de partibus, ac respective distractionibus, ac subjugationibus, inter ista fideicommissa locum esse debere contributo pro refectione, seu reintegratione, & inito desuper compromisso in duos qualificatos Prælatos, cum post plures disputationes, Scribentes pro Duce reo convento, ex modo motivandi, seu alias, crederent arbitros esse in sensu, quod dicto contributo locus esset, adeuntes Signaturam gratiæ, obtinuerunt rescribi, quod per eosdem arbitros procederetur de voto Rotæ, unde propterea dato dubio coram Cerro Decano, an locus esset contributioni, binæ prodierunt affirmativæ resolutiones Ducissæ ætrici favorabiles sub diebus 15. Junii 1665. & 10. Maji 1666. esse scilicet locum contributioni, exceptis debitis particularibus, quæ occasione, seu in gratiam cujuslibet fideicommissi respective contracta essent, exceptisque aliis debitis contractis pro dotibus constituendis, vel restituendis in vim *auth. res qua, C. commun. de legat.* cum hoc pariter dicatur debitum particulare fideicommissorum ascendentium, in quibus dicta *auth.* dispositio locum habet, non autem transversalium, in quibus juxta hodie in foro receptam opinionem, illa non intrat.

Eritis autem his decisionibus, eadem Rota quoque laudante, assumptus fuit tractatus concordia, quæ videtur esse in statu conclusionis, dilata solum omnimoda effectuione ob aliquas differentias in facto magis consistentes super valore bonorum, ac firmando statu dictorum fideicommissorum respective, ac debitorum causa, seu qualitate. Et quamvis partes ætrici probabiliter viderentur in tuto, quodque ei justitia assisteret, tum ex fundamentis, de quibus infra, tum ex eo, quod in articulo adeo peregrino, & in jure expresse non determinato, casus hucusque dedit, quod judicia, saltem pro majori parte fuerunt pro dicta contributione concordia, dum talis pro certo credebatur arbitrorum sensus, taleque fuit binum Rotæ judicium, & conforme visum fuit esse illud majoris partis votantium Signaturæ gratiæ, nihilominus ego scribens pro dicta ætrice obtinente, laudabam concordiam, qua articulum, utpote peregrinum, & in jure novum, dignum reputabam, cum ob ejus novitatem, ac cessantem juris expressam determinationem, non de facili omnino certa, & determinata veritas desuper dari valeat, quamvis, ut dictum est, magna probabilitas huic parti, & pro contributione assisteret.

In his igitur disputationibus Scribentes pro Duce reo convento magnum, ac pene totum fundamentum constituebant in dispositione, vel ratione textus in dicta *auth. res qua, Cod. commun. de legat.* ut quemadmodum scilicet pro dotibus constituendis, vel restituendis, ascendentium tantum, non autem transversalium fideicommissa obnoxia sunt, juxta opinionem hodie in foro ubique, præsertim vero in Rota, & Curia receptissimam, ita ex identitate rationis dicendum sit, pro debitis, quæ per descendentes fideicommissi possessorem contracta essent, pro ejus alimentis, aliisque necessitatibus, dum, ut pluries insinuat *hoc eodem tit.* ad istam materiam Bullæ Baronum, ac etiam habetur in sua propria sede *sub tit. de fideicommiss.* id quod per dictam *auth.* disponitur, pro dotibus constituendis, vel restituendis, ex rationis identitate, immo majoritate, locum quoque habere debet pro masculorum alimentis, aliisque necessitatibus, puta pro eis redimendis ab hostibus, vel bannitis, cum similibus.

Quod clarius procedere dicebant, ex eo quod Bulla, loquendo de fideicommissis ascendentium, & transversalium, utitur dictione alternativa, *sive*, cujus peculiaris natura, & operatio est inducendi ordinem per prius, & per posterius, ex collectis per Fusar. *quest. 379. num. 26.* & sequen. ac alibi, & habetur pluries deductum in dicta materia fideicommissaria, præsertim in Bonon. fideicommissi de Guidottis, occasione agendi de articulo, an vocatio masculorum, & foeminarum, sive agnatorum, & cognatorum, intelligenda esset ordine simultaneo, vel potius successivo, ac per prius, & posterius cum prælatione, ut probabilius, magisque receptum videtur, quoties dispositio concepta est per dictam alternativam, secus autem si per copulativam.

Ex his fundamentis considerabam, in comprobationem addi quoque posse alterum deductum ab observantia Principum super derogationibus fideicommissorum, seu facultatibus obligandi bona ad fideicommissa, & majoratus pertinentia, ut frequenter habetur apud Hispanos, præsertim Salgad. *in laoyrint. & Castill. 8. tom. controuv.* agentes de hujusmodi facultatibus obligandi bona illorum majoratum, quoniam facilius hujusmodi facultates conceduntur, quando agitur de fideicommissis ascendentium, in quorum defectum illis transversalium, vel extraneorum derogari solet.

Ad quod facere etiam videntur ea, quæ pluries habentur deducta *hoc eod. tit.* ad istam materiam, præsertim in Romana pecuniaria de Pallavicinis *disc. 74.* super rationibus, quibus Bulla Baronum, ut salvetur ab exorbitantia, innixa videtur, quod scilicet adintar rationum, quæ per Doctores tribuuntur dictæ legali dispositioni in *auth. res qua, Cod. commun. de legat.* intret, vel præsumpta voluntas fideicommittentis, vel legalis necessitas, qua idem si viveret, premeretur, quarum una, vel altera, ascendentibus, non autem transversalibus conveniens, dictum ordinem exigere videtur.

E convertio cæteri Scribentes pro hac parte, cum quibus ego etiam Scribens in causa tanquam Advocatus conveniebam, magnum fundamentum constituebant in conclusione feudali, ut ad feudatarii defuncti debita contribuere deberent pro rata bonorum ambo hæredes, feudalis, & allodialis, sive militaris, & paganicus, quamvis super una bonorum specie contracta essent, Fab. de Anna *consil. 4. Franc. decis. 159. num. 1. & 2. de Marin. resolut. 162. lib. 1. Capyc. Latr. consult. 9. & 10.* & habetur in Romana contributionis de Columna, in Romana, seu Rossanen. & in aliis *hoc eod. tit.*

Istud motivum videbatur ad rem facere per quandam similitudinem, vere tamen, ac directe non percutiebat, pro meo judicio, casum, ratio enim dictæ conclusionis consistit in hæreditaria qualitate debitoris defuncti, quam uterque successor habet, itaut ambo æqualiter debitoris personam repræsentent, atque utraque bonorum species sit de hæreditate, & patrimonio debitoris, quæ ratio non intrat in præfenti; dum successores in fideicommissis veniunt jure proprio independentem a debitore, cujus hæreditariam qualitatem non habent, bene tamen istud motivum confert in corroboracionem alterius, de quo infra, quod Bulla tollendo fideicommissa, fingat bona esse in libero dominio Baronis possessoris, sed solum, & de per se videbatur parum tutum.

Aliqui ponderabant a simili disposita per text. in *l. r. & 10. rot. tit. ff. ad l. Rho liam, de jactu*, quod si Dominus, vel gubernator navis onustæ mercibus diversarum personarum,

cogis

cogitur vi tempestatis, ad navem levandam, aliquas merces projicere, alii qui projectum panni non sunt, contribuere tenentur Domino mercium projectarum pro rata. Atque in idem considerabant suffragari terminos *de in rem verso*, seu utilis negotiorum gestorum, quasi quod Baro debitor, & possessor utile negotium gesserit pro omnibus fideicommissis, vel majoratibus, subjugando

11 pro erectione montis, vel impositione censuum aliqua bona, ut ita impediret majus damnum, quod sequi potuisset, si creditores, pro quibus dimittendis id gestum est, recursum habuissent ad Congregationem, atque per istam bona sequestrata, & subhaltata essent.

12 Et ex qua ratione firmavit Rota apud Burat. *dec. 401. n. 3. O 4. O decis. 482.* & in Urbevetana bonorum 13. Maji 1652. ut in vim hujus Bullæ sustineantur impositiones censuum, vel erectiones montium pro impedienda dicta venditione magis damnosa, ex ea clara ratione, quod cui conceditur plus, censetur concessum quod minus, ad quod

13 conferunt deducta per Marin. *resol. 28. lib. 1. & Salgad. in labyrinth. par. 2. cap. 8. nu. 13. O 14.* ut assensus, seu licentia concessa super omnimoda alienatione, suffragetur pro impositione censuum, vel alia subjugatione.

14 Verum & hoc motivum, quamvis cum aliis unitum aliquis esset considerationis, attamen solum, & de per se mihi non videbatur omnino tutum ex defectu applicationis ad casum, ideo enim intrat dictum contributum inter dominos plurium mercium existentium in eadem navi, quia illa tota periclitabatur, atque contingente naufragii casu, omnes merces periissent, unde propterea projectus aliquarum importare videtur quandam impensam necessariam pro conservatione navis, & mercium, quod in presenti non videbatur applicabile, tum quia aliqua ex debitis contracta erant de novo, unde non urgebat dicta ratio dimittendi alios creditores, qui Congregationem adeuntes causare potuissent subhaltationem, tum etiam quia non exinde omnia fideicommissa distracta fuissent, quia solum processum esset ad distractionem tot bonorum, quorum pretium æquivaleret cum aliquo majore damno, quod in casu subhaltationis, absque dubio adesse dicitur, sed non per hoc totum patrimonium periclitabatur, ut est in casu totius navis periclitantis. Unde pro ratione dubitandi dicebam, quod distrahi, seu subjugari aliqua ex pluribus bonis ad plura, & diversa fideicommissa spectantibus, videtur potius species casus fortuiti in illis bonis tantum contingentis, & quale esse istum resultantem a Bulla Baronum, utpote ex facto Principis, quod inter casus fortuitos connumeratur, in specie advertitur apud Cavaler. *decis. 612. O decis. 618.*

15 *num. 19. O seq.* & apud Burat. *d. decis. 401. num. 2.* unde quemadmodum si ex ictu fulminis, vel alio casu persent aliqua ex pluribus mercibus existentibus in navi, vel taberna, non intrat contributum, quia est casus, & fortunæ maleficium particulare, & non respicit causam universalem, ita in presenti.

16 Nisi dicamus, quod cum juxta inconcussam praxim Congregationis, non detur certus ordo inter bona pro debitis Baronis sequestranda, & subhaltanda, sed totum fiat pro ejus libito, & prout dignoscat expedire pro magis prompta creditorum satisfactione, idcirco antequam fierent erectio montis, alique subjugationes pro evitando hoc majore damno alienationis, omnia bona, omniaque fideicommissa æque subjacebant huic periculo, dum incertum erat, super quo fors cadere deberet, & consequenter præservativa fuit æqualis, omniumque utile negotium percutere videtur, atque ita motivum videbatur conferre.

Quia vero quilibet abundat in sensu suo, atque proprii partus, quamvis informes, videntur aliis formosiores, idcirco mihi solidiora, magisque stringentia videbantur motiva, quæ a me in primis congressibus excitata, per alios quoque deducebantur, eodem modo, quo ego deducebam etiam dicta motiva per alios excitata.

17 Deducebam siquidem in primis, quatenus pertinet ad auctoritates speciales, & proximas, ea quæ in ipsissimis fere terminis habentur apud Salgad. *in labyrinth. part. 2. cap. 9. ex num. 20.* ubi agendo in specie de possessore plurium majoratum contrahente debita ex legis, vel Principis licentia, proceditur cum eadem distinctione, cum qua in hujus causæ resolutionibus bene processum fuit, ut supra, quod aut scilicet agitur de illis debitis, quæ in causam unius majoratus contrahi contingat, & istius tantum debeat esse damnum, ita ut si casus præbeat pro hujusmodi debitis distrahi, vel subjugari bona ad alia fideicommissa, vel majoratus spectantia, intret obligatio restitutionis, aut agitur de debitis

Card. de Luca, Lib. 1.

indifferentem contractis in causam propriam, & privatam ipsius possessoris, & tunc intret contributum proportionabiliter, & pro rata, adinstar possidentis plura beneficia, quorum bona ex Apostolica auctoritate obliget, si mortuo beneficiato contingat eadem beneficia diversis personis conferri, quæ auctoritas videtur quidem, ut dixi, satis proxima, & pene individualis.

Dicebam quoque ratiocinando, quod possessor fideicommissi, seu majoratus, juxta opinionem Molinæ, & sequacium, & quæ videtur verior, atque in Rota, & Curia recepta, ut *dec. 200. n. 13. p. 5. rec.* & in aliis, ac frequenter habetur in sua materia, *sub tit. de fideicommissis*, dicitur verus, ac perfectus Dominus, cum ea differentia inter ipsum, & alios possessores bonorum liberorum, & indifferentium, quod hoc dominium non importat illam liberam disponendi facultatem, quæ alias de domini natura inesse dicitur, sed est in hac parte refrænatum, atque contingente casu restitutionis, est resolutioni subiectum. Unde propterea Bulla Baronum, vel actualiter, vel verius habitualiter, & postquam Congregatio manus apponit, ita hoc obstaculum remove videtur, atque bona fideicommissaria reliquis liberis, & indifferentibus exæquare, perinde ac si essent libera, & propria, ut generaliter circa operationem facultatis Principis habetur apud Molin. *de primog. par. 4. cap. 5. per tot. Salgad. d. part. 2. cap. 9. n. 28. 29. O 61.* apud quos concordantes, & in his terminis specialibus Bullæ, Spad. *conf. 19. 19. lib. 1. Burat. d. decis. 401. n. 3. dec. 66. p. 1. rec. & in aliis*, quo posito, recte intrare considerabam dictos terminos feudales, vel similes contributionis plurium hæredum, seu plurium patrimoniorum ejusdem debitoris.

Ad quod comprobandum deducebam eadem, quæ deducta habentur *hoc eod. tit.* ad istam materiam pluries, præsertim in Romana pecuniaria de Pallavicinis *disc. 74.* quod scilicet fideicommissa ante tempora Augusti non erant præcise obligatoria, unde propterea Bulla Baronum id operari videtur, reducendi scilicet bona fideicommissaria ad eum statum præcedentem, quando erant obligabilia, & ad fideicommissarii possessoris dispositionem, ut in specie bene advertitur per Rotam *dec. 36. p. 5. rec. num. 4. O seqq.* & sic est indefinita remotio obstaculi, cum reversione ad illum priorem statum, quo posito, omnia pariformiter pro debitis possessoris affecta sunt.

Unde propterea habemus, quod Bulla procedit contra 21 quoscumque fideicommissorum successores, etiam si sint pupilli, minores, & quomodocumque privilegiati, quia lex non percutit personas successorum, eas obligando ad solvenda debita prædecessorum, quorum non sunt hæredes, sed percutit ipsa bona, tollendo vinculum, seu obstaculum ut supra, ut per Spad. *consil. 18. lib. 1. & habetur in votis editis de anno 1617. in Sabinen. Castri Montis rotundi per Ludovisium, postea Gregorium XV. & per Pamphilium, postea Innocentium X. ac etiam deinde firmatum fuit per Rotam in eadem Sabinen. coram Coccino, quæ est d. decis. 36. par. 5. rec.*

Adversus hoc motivum acriter insistebant Scribentes in contrarium circa ejus falsum præsuppositum, super remotione obstaculi fideicommissorum, tum quia, ut alibi habetur deductum *hoc eod. tit.* præsertim in Romana doctum de Comitibus, *disc. 82.* verius est Bullam Baronum non tollere ex tunc fideicommissa, neque concedere possessori facultatem obligandi, nisi in solo casu impediendi imminentem subhaltationem, juxta dictas *decis. 401. O 482.* Buratti, sed tribuere solum facultatem Congregationi, ut id agere valeat, & sic operatur ut nunc, non ut tunc, tum etiam quia eadem Bulla ad litteram obligat possessorem, pro cuius debitis bona fideicommissaria distracta sunt, ad reintegrandum fideicommissum de ejus bonis propriis, quæ illico ex ejusdem Bullæ ministerio subrogata censentur, ergo fideicommissa non sunt sublata.

Pro isto objecto removendo advertēbam, in Barone fideicommissorum possessore duas formales personas considerari, unam propriam, & particularem complectentem proprium patrimonium, ac bona ad ejus liberam dispositionem pertinentia, alteram vero tanquam administratoris fideicommissorum, seu majoratum, ut de hujusmodi personarum distinctione bene habetur apud Valenz. *conf. 156. n. 78. cum seqq.* Salg. *in labyrinth. p. 2. cap. 22. n. 88. cum seqq.* quæ distinctione posita, si consideramus primam personam, & quoad commodum, vel respectu damnum ipsius possessoris, recte dicitur, Bullam nil alterasse circa fideicommissorum naturam, & ut possessor teneatur ad reintegrationem illius damni, quod ipsum fideicommissum ex ejus facto

patitur, secus autem spectata secunda persona, & in gratiam creditorum, unde propterea, quando sublata de medio prima persona ob ejus insufficientiam, remanet solum secunda, tunc præmissa recte intrant, atque ita videtur, damnum ab eodem administratore pariformiter illatum esse omnibus sub ejus administratione viventibus.

Possunt autem hæc insimul stare, quod scilicet bona fideicommissaria recte alienentur, vel obligentur, perinde ac si essent a fideicommissi vinculo soluta, & tamen quod ipse fideicommissi possessor remaneat ad fideicommissi reintegrationem obligatus, ut habemus in alienationibus, quæ fiunt de consensu vocatorum, sive in illis, quæ fiunt in vim Apostolicæ derogationis, seu alterius facultatis per Principem concessæ.

24 Proindeque considerabam, fideicommissa in proposito censerem ipsius Baronis possessores fideiussores legales, eodem modo quo juxta terminos *d. auth. res quæ, C. commun. de legat.* eadem fideicommissa dicuntur gerere personam fideiussoris pro dotibus restituendis, quoniam adhuc remanet viro debitori obligatio reintegrandi fideicommissum, & consequenter intrat contributum, seu beneficium divisionis, eo modo quo intrat inter plures fideiussores ejusdem debitoris, vel alterum divisionis beneficium, quod de jure datur inter plures tertios possessores bonorum ab eodem cum æquali jure causam habentes, cum similibus.

Conferre quoque videbatur alterum motivum, quod cum ex ejusdem Bullæ præscripto, Baro possessor, pro cuius debitis fideicommissum damnum, ac jacturam passum est, efficiatur ejusdem fideicommissi debitor, exinde resultabat, quod idem fideicommissum, tanquam creditor Baronis, actionem habebat ad alia bona fideicommissaria in vim ejusdem Bullæ adinstar cuiuscumque alterius privati creditoris, quo non debet esse inferior.

Et quamvis hæc omnia motiva singulariter, & de per se a difficultatibus immunia non essent, nihilominus ex illis omnibus, ac insimul & unitim consideratis, cum regula, *ut singula, quæ non prosunt &c.* per quamdam speciem mulsi operis, hujus partis justitia, dictarumque resolutionum probabilitas resultare videbatur.

25 Quo vero ad objecta, circa ordinem servandum inter fideicommissa ascendendum, & collateralium, prorsus leve, & contemptibile videbatur illud resultans a dictione alternativa, seu, quoniam, ut bene advertitur in hujus causæ decisionibus, atque ipsius Bullæ contextus clare comprobatur, dictio prædicta non stat disjunctive, seu alternative, sed potius conjunctive, seu ampliative, perinde ac si adhibita essent dictiones, *tam & quam*, eundemque sensum habuit ab initio Rota, *d. dec. 36. n. 23. & seqq. p. 5. recent.* ubi quod Bulla indefinite tollit fideicommissa, tam ascendendum, quam collateralium, & extraneorum.

Majoris autem ponderis videbatur ejusdem ordinis consideratio deducta a dispositione juris in *d. auth. res quæ*, sive a ratione, cui Bulla innititur. Verum & hoc tolli dicebam,

26 tum ex dicta consideratione, quod Bulla respectu creditorum, & aliorum ita indefinite reducere voluerit statum fideicommissorum, prout erant ante tempora Augusti, tum clarius ob inconcussam praxim, & observantiam Congregationis, quæ observantia juxta quotidianam propositionem, qua nil in foro frequentius, dicitur optima interpretis, & interpretationum regina, dum indefinite practicatur super bonis a Barone possessis, non attendendo istum ordinem, tam inter plura fideicommissa, quam etiam inter alia bona ab ipso Barone possessa, quæ praxis resultare videtur ab eadem Bulla id præsupponente, dum supponit, quod alia adsint bona libera Baronis subroganda loco alienatorum, ergo non urget necessitas ordinis, & ex his omnibus insimul junctis probabilitas huic parti, dictisque resolutionibus assistere videtur.

S U M M A R I U M.

- 1 **D**E contributo ad debita Baronis inter plura fideicommissa per eum possessa.
- 2 De diversitate patrimoniorum.

ANNOT. AD DISC. LXXXIX.

1 **C**uriosus autem, & singularis punctus, de quo in hoc discursu, pariter ulteriorem non habuit disputationem utpote jam sopitus per concordiam, quam ego consului, desideravi, & inculcavi, quoniam, quo magis ad casum reflectebam, eo magis mihi crescebant difficultates, non solum ob differentiam in discursu ponderatam, inter fideicommissa ascendendum, & illa transversalium, ducto argumento

a dispositione *auth. res quæ, Cod. commun. de legatis*. Sed fortius quoniam eventum erat ad alienationem specialem bonorum spectantium ad unum, & non ad alterum fideicommissum, unde propterea non intrabant termini contributi, qui recte intrarent, quando ageretur de debitis simpliciter, ac in genere contractis, minusque termini, de quibus *rot. tit. ad leg. Rhodiam de jactu*, cum ille sit actus necessarius, qui fit in gratiam, & utilitatem omnium, iste autem dicitur actus voluntarius administratoris plurium patrimoniorum, qui in una administratione voluit bene se gerere, & in altera male.

Si etenim Commendatarius, vel administrator, seu Rector plurium Ecclesiarum, vel beneficiorum, bona unius Ecclesiæ, vel beneficii alienaret, vel dissiparet, aut consensum præberet impositioni pensionis, non per hoc tenebatur aliæ Ecclesiæ, vel beneficia contribuere ad refectionem damni, vel ad pensionem, idemque dici potest in illo, qui esset tutor plurium pupillorum, cum similibus.

Sive cum dispositio istius Bullæ, seu alienatio ejus vigore facta, dicatur species casus fortuiti, ut advertitur apud Cavaler. *dec. 612. & 618.* & pluries in *hoc tit.* super ista materia, idcirco si ex fulmine, vel ex alio casu pereant aliqua bona unius fideicommissi, non per hoc intrabit contributum.

Verum quia e converso probabilia quoque sunt fundamenta, de quibus in discursu, & in causæ decisionibus, quarum prima est impressa, *dec. 331. par. 14. recent.* idcirco causa fuit digna concordia, quæ honeste sequuta est, ut acquiescentia merebatur.

De ista vero materia contributi, sive de altera diversitatis patrimoniorum, agitur supra, *disc. 21. 22. & 23. & tit. de cred. disc. 11. & tit. de hered. disc. 3. & tit. de legat. disc. 52.* & plura ad rem deducunt de Marin. ad Reverter. *dec. 144.* de Luca ad Franch. *decis 1.* Prout etiam de diversitate patrimoniorum ad alios effectus agitur, *tit. de success. disc. 4. & 9.*

ROMANA PECUNIARIA DE MAXIMIS

PRO JOSEPHO PANZANO

CUM MARCHIONE ALOYSIO MARIA DE MAXIMIS.

Causa decisus per Congregationem Baronum super puncta Bullæ ibi disputato ad favorem Josephi.

An, & quæ castrorum, & bonorum jurisdictionalium possessio, vel dominium requiratur ad inducendam Baronalem qualitatem, & an sola proprietatis possessio, vel Dominium sine usufructu sufficiat, vel e contra?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 An possessio, & dominium castrorum in sola proprietate faciant Baronem?
- 3 Feudo dato in dotem, an maritus dicatur Baro, & ad quem spectent actus Baronales?
- 4 Usufructuarius, non data cautione, an faciat fructus suos?
- 5 Legato usufructu prædii, an hæres de illo cum legatario participet?
- 6 Sub legato usufructus universalis non venit legitimus.

D I S C. XC.

Moriens Lucas de Maximis, pluribus relictis filiis, Lælio primogenito jure prælegati cum onere perpetuæ primogenituræ reliquit castra Praxeudi, Pistertii, & Praticæ, eorumque usufructum Virginie uxori donec vixerit, quare defuncto testatore, tam Lælius, quam Virginia mater dicta castra possederunt, ac jurisdictionem dominicam, & Baronalem promiscue exercuerunt. Naturæ autem ordine turbato, supervivente matre, obiit filius, cui Panzanus Josephi Actoris auctor multas credidit pecunias, pro quarum recuperatione dicto Josepho agente contra Aloysium Mariam dicti Lucæ descendentem, dictorumque castrorum possessorem jure primogenituræ, ista non obstante, in vim Bullæ Baronum, objiciebat possessor, dictam Bullam non intrare, eo quod Lælius debitor nunquam fuerit Baro, neque dicta castra possederit, dum sibi relicta erant pleno jure possidenda post mortem Virginie ejus matris, quæ supervixerat, & cui plenus illo-

illorum usufructus fuerat relictus. Unde assumpta desuper disputatione in Congregatione Baronum, ac præsupposito pro indubitato, Lælius ab initio mortis paternæ fuisse dictorum castrorum proprietarium, cum Virginix solus usufructus esset relictus, quatenus nullam fructuum, & exercitii jurisdictionis participationem vivente matre, Lælius habuisset, excitata fuit difficultas, an sola proprietas castrorum faciat Baronem, & Domicellum, ad effectum Bullæ?

2 Pro affirmativa ad favorem Panzani creditoris dicebam videri respondendum, quia cum pluries Congregatio firmaverit, possessorem castrorum, seu bonorum jurisdictionalium ratione solius usufructus non dici Baronem, quia usufructuarius neque dominium, neque possessionem ipsius rei habere dicitur, sed utrumque residet penes proprietarium, de necessitate dicendum est, Baroniam residere penes proprietarium, ne alias detur inconveniens, quod Baronia stet in aere, & sine possessore si illam non damus in usufructuario, neque in proprietario.

Ad id probandum adducebam simile de beneficio, vel Episcopatu, cujus fructus, etiam cum exercitio jurisdictionis ad alterius favorem sint reservati, ut habemus quotidianum in Abbatibus, Episcopatibus, & beneficiis, quæ per Cardinales resignantur cum reservatione fructuum, de quo agitur *decis. 763. par. 2. rec. 745. par. 3.* Romana pensionis 28. Januarii 1641. cor. Verospio, *impress. inter rec. decis. 1. par. 9.* Melphien. pensionis 28. Januarii 1647. cor. Rojas, *inter suas decis. 318.* & in aliis, quoniam ille, qui possidet proprietatem, seu titulum dicitur Episcopus, vel Abbas, seu beneficiatus veniens sub legibus, & dispositionibus de huiusmodi personis loquentibus, quamvis fructus ab alio percipiantur, sic a pari.

3 Et quamvis motivari posset in contrarium aliud simile magis proximum de baronia per mulierem data in dotem, quod interim constante matrimonio penes virum residere dicatur, itaut ipse non autem mulier, vel ejus procurator intervenire debeat in parlamentis, aliisque actionibus per Barones faciendis, atque ad ipsum spectent exercitium, & emolumenta jurisdictionis, ac jus præsentandi ad beneficia jurispatronatus feudo annexi, ex deductis per Jacobin. *investitura feud. verbo de Castro*, Capyc. *investit. verbo feuda pro dote, vers. administrantur*, Barbof. *in l. divorzio, §. si vir, ex n. 41. ff. solut. matrim. ubi late Capobl. de Baronibus, lib. 1. in rubr. num. 44. & 45. & lib. 2. cap. 57. n. 13.* Vivian. *de jure patr. lib. 4. c. 7. n. 9.* Mantic. *decis. 140. n. 9. 10. & alii*, unde propterea ad effectum Bullæ, dicendum videtur, possessorem castrorum titulo dotis, dici posse Baronem sub hac dispositione cadentem, quod tamen particulariter disputatum, ac decisum esse adhuc non practicavi, cum ea, quæ habentur in Romana donationis de Andosillis, *hoc eod. tit.* non percuciant casum castri dotalis.

Nihilominus, his etiam admissis, diversam dicebam militare rationem, quia data valida fendi, vel castri datione in dotem, dicitur in maritum transferri nedum vera possessio civilis, & naturalis, sed etiam verum dominium juxta unam opinionem, sive juxta alteram quasi dominium, sive dominium civile, & utile, remanente solum penes mulierem quodam dominio directo, & naturali, sive quodam habitu ad domini reversionem, ad text. cum ibi notatis *in l. doce ancillam, Cod. de rei vendic.* & plene Barbof. *in l. dotalem 62. ff. solut. matr.* Castill. *de usufruct. cap. 4.* Fontanell. *de pact. claus. 5. gloss. 8. par. 13. ex num. 19. & claus. 6. gloss. 1. par. 2.* Giurb. *ad consuet. Messan. cap. 1. gloss. 1. par. 1.* Rota *decis. 39.* post Merlin. *de pignor. & in aliis.*

Et quæ in contrarium dicuntur de marito Baronissæ, ut non fiat Baro, cum similibus, procedunt ubi feudum, seu castrum dari non potest in dotem, juxta ea, quæ habentur supra in Romana, seu Rossanen. *hoc eod. tit. disc. 20.* tunc enim, quamvis de facto, maritus magis, quam mulier Baronis figuram faciat, ac effectum obtineat, facere tamen dicitur de facto, tanquam mulieris vicarius, seu administrator, eo modo, quo cætera bona extradotalia de mulieris tacito consensu ex legis dispositione administrat, ad text. *in l. fin. Cod. de pactis conventis*, unde termini non sunt pares.

Congregationi arridebat discursus, sed ex hoc solo motivo non inclinabar, quasi quod cessaret ratio Bullæ deducta ex potentia, quæ fundamentum habet in jurisdictionis exercitio, quam tamen difficultatem replicabam non videri efficacem, quia si ita esset, pendente usufructu, dare oportet

ret Baroniam in usufructuario, penes quem residet exercitium jurisdictionis productivum illius potentia, cui innixa est Bullæ dispositio, ne alias sequatur jam dictum inconveniens dandi Baroniam sine Barone.

Quia tamen pro causarum defensione, & servitio, patrocinantium errorem semper censui, velle mordicus insistere super quæstionibus apud judices dubiis, quoties difficultas ex facto dirimi potest, cum ita esset proprii ingenii ostentationem, vel propriam affectionem potius, quam causam tueri, contra omnem justitiæ, & convenientiæ rationem; idcirco quicquid esset de hoc puncto, qui remansit indecisus, omnem difficultatem cessare dicebam, ex quo constabat in facto, tam per testium depositiones, quam per deputationes Officialium, ac per gratias, & compositiones de delictis, & ex præsentationibus ad beneficia jurispatronatus, Lælius actualem, & plenam castrorum possessionem cum jurisdictionis exercitio etiam habuisse.

Et licet replicaretur, hæc omnia ipsum gessisse jure familiaritatis, seu vicario nomine Virginix matris, quam docebatur legatum usufructus agnovisse, pluresque actus jurisdictionales exercuisse, unde ejusdem rei possessio penes duos in solidum esse non poterat, de facili tamen replicabam, ex pluribus Lælius jure suo in toto, vel in parte dictos actus possessorios facere potuisse; Primo quia cum non doceretur, Virginiam matrem duplicem cautionem, Mutianam scilicet, & alteram de bene utendo præstitisse, sive an id incontinenti, vel ex intervallo fecerit, interim proprietarius juste fructus percepit, illosque denegare potuit usufructuario, qui si de facto se intrudat, injustus, & vitiosus possessor dicitur, ad fructuum perceptorum restitutionem de stricta juris censura obligatus, eatenus eximendus, quatenus, vel proprietarii scientia, & patientia, vel muliebri sexus simplicitas, vel aliud probabile bonæ fidei motivum illum excuset, ex plene deductis per Castill. *de usufructu cap. 14.* Rota *decis. 259. part. 7. rec. Capyc. Latr. consult. 112. num. 1. cum seqq.* & habetur latius tractatum in sua materia, *sub tit. de usufructu, seu servitutibus*, præsertim in Forolivien. & in Civitatis Castellæ, & in aliis; unde donec dicta duplex cautio præstita sit, Lælius jure proprio fructus percepit, ac plenam castrorum possessionem in proprietate, & usufructu juste habuit.

Præterea etiam si Virginia ab initio, & incontinenti hæc adimplevisset, itaut iste possidendi titulus in Lælio cessasset, adhuc tamen dicebam, ipsum fuisse possessorem etiam in usufructu pro medietate, cum non versaremur in feudis juris Francorum de sui natura individuis, possessorum pluralitatem excludentibus, sed in castris allodialibus, quæ non implicat esse penes plures pro communi, sive per portiones, & quotas.

Habebat igitur medietatem ex dispositione textus *in l. si alii, ff. de usufructu legato*, per quem disponitur, quod si uni fundus, alteri usufructus legetur, fundi legatarius de usufructu pro medietate cum usufructuario participare debet, & firmant DD. collecti per Castill. *de usufructu cap. 47.* Bellon. *de jure accrescendi cap. 5. qu. 10. num. 56.* & *seqq.* Merlin. *lib. 2. controv. 6. num. 1. & seqq.* Adden. *ad decis. 636. par. 4. recent. tom. 3.* cum aliis deductis in d. Forolivien. *sub tit. de usufructu.*

Neque aggrediendam esse dicebam inspectionem super intelligentia dicti text. ejusque limitationibus, quia hodie non erat de hoc principalis controversia inter legatarium proprietatis, & illum usufructus, sed solum deducebatur ad ostendendum possibilem titulum, quo juste, & licite Lælius proprietarius dictos actus possessorios nomine, & jure proprio facere potuit; licet enim Virginia ex conjecturata forsitan mente defuncti prætereundum posset integrum usufructum, ut pro alia parte Scribentes insistebant ex testamenti verbis, ibi, *percipiat usufructum plenum*, nihilominus potuit nolle percipere, vel consequi, nisi in parte, dum vivens, & sciens passa est proprietarium etiam participare; nec de jure dubitatur usufructuarius posse suum legatum agnoscere in parte, & in parte non, juxta text. claros deductos in dicta Forolivien. igitur hæc sola possibilitas sufficit ad excludendum titulum familiaritatis non intrantem, ubi potentia alterius tituli possidendi nomine proprio concurrat, Mantic. *decis. 245. num. 7.* Gregor. & Adden. *decis. 92.* Buratt. & Adden. *decis. 169. num. 13.*

Demum his omnibus cessantibus, adhuc omnis difficultas tollebatur, quia cum Lælius esset testatoris filius, cui legitima debebatur, pro hac rata, & sic in tertia parte castrorum

trorum, plenam possessionem, etiam in usufructu habuit, legitima enim est incapax cujuscumque oneris, & servitutis, unde sub legato, vel dispositione quantumvis universali totius, & integri usufructus, illa non comprehenditur, sed intelligitur in restanti bese, ad text. in §. *prohibemus*, *Auth. de trien. & semiss.* & in *Auth. noviss. C. de inoff. testam.* ubi DD. Bart. in *l. uxori mea*, ff. de usufr. legat. & conf. 56. num. 3. Castill. de usufr. cap. 45. num. 11. Merlin. de legitim. lib. 3. tit. 2. q. 7. num. 17. & seqq. Rot. decis. 579. num. 1. par. 5. recent. Merlin. tom. 2. controu. 7. n. 2. ubi dicit respectu filii instituti hoc esse sine controversia.

Quod etiam in facto clare comprobari observabam ex iudicio testatoris disponentis, quod quatenus Lælio ad subventionem sui redditus non sufficerent, deberet Virginia mater supplere, ergo testator supposuit in Lælio participationem fructuum, & emolumentorum ex eisdem castris, dum alia bona ei non reliquit, nec aliunde habere constabat, & verba testatoris de dando Virginie plenum usufructum, adjecta erant ad excludendam Bulgari consuetudinem, & ne legatum resolveretur in alimenta, ut idem testator declaravit.

Et ex his Congregatio censuit Bullam intrare, ideoque Commissarium decrevit, non sequuto tamen effectu, quia reus rediit ad iudicem ordinarium, qui mandatum executivum relaxaverat, & ab eo obtinuit revocationem sub pretextu viz executivæ præscriptæ, super qua idem iudex sententiavit pro præscriptione, deindeque introducta fuit causa in Rota, ut habetur sub tit. de credito, in hac eadem causa; demum vero longe post hæc scripta præfens controversia, me tractante, cum honesta concordia finem habuit.

ANNOTAT. AD DISC. XC. XCI.
& XCII.

AD deducta in his discursibus conferunt, quæ habentur infra disc. 119. & super contentis in disc. 92. ulteriorem disputationem occasio non dedit, videtur autem, quod indefinite in praxi servetur dispositio Bullæ in omnibus bonis, ac etiam in censibus, & locis Montium.

ROMANA PECUNIARIA DE MARERIIS
P R O M U T I O M A R E R I O
C U M C H R I S T O P H O R O C I N C I O .

*Casus decisus per Congregationem Baronum
pro Cincio.*

Emens castrum cum pacto de retrovendendo, ad exercitium postmodum deducto, an ad effectum Bullæ, ob illud intermedium castri dominium postea resolutum, dicatur Baro, & Bulla intret pro debitis contractis pendente castri possessione, vel antea?

S U M M A R I U M .

- 1 **Q**ui possedit castrum tanquam emptor cum pacto de retrovendendo postea consummato, an ob hanc intermediam possessionem dicatur Baro?
- 2 Emptor cum pacto de retrovendendo dicitur perfecte Dominus, & cum eo active, & passive locum habet jus congrui.
- 3 Declaratur conclusio, quod Bulla Baronum procedat pro debitis contractis ante Baroniam.

D I S C . X C I .

Mutius Marerius senior emit cum pacto de retrovendendo castrum Montis nigri, quod usque ad obitum possedit, per venditorem deinde in vim dicti pacti redemptum, unde Cincius ejusdem Mutii creditor ex causa debiti contracti, antequam dicti castri acquisitio fieret, pulsavit in vim Bullæ Baronum in ista Congregatione Mutium juniorem super bonis alias a dicto debitore, postmodum vero ab isto ex titulo antiqui fideicommissi possessis, atque isto baronalem qualitatem negante, pro eo scribens dicebam illam censer non adesse, quia Baroniam non cessaverat ex nova causa, & uti ex nunc, sed uti ex tunc, ex causa antiqua ab initio acquisitionis impressa, tanquam sub conditione resolutive, qua purificata intrat retrotractio, ac fingitur emptorem nunquam possedisse, cum causa reducat ad non causam, & titulus ad non titulum, ita ut omnia medio tempore gesta per hujusmodi emptorem

corruant, ac hypothecæ, & servitutes contractæ evanescant, ex deductis per Franch. decis. 64. num. 4. & seqq. Surd. decis. 286. num. 12. Capyc. Latr. consult. 34. num. 21. & seqq. Rot. decis. 86. num. 5. par. 5. recent.

Contrarium tamen sensum habuit Congregatio, ex eo motivo, quod emptor cum pacto de retrovendendo, interim dicitur verus, & perfectus Dominus, atque in eum transit perfecte dominium, quamvis eventuali resolutioni subiectum, unde interim contra eum exerceri potest jus congrui, tanquam cum perfecto emptore, & e contra ipse contra alium illud exercere potest, Afflict. de jure protom. §. 3. num. 20. cum seqq. & decis. 338. Tiraquell. de retract. convent. §. 2. gloss. unica, num. 1. & 2. Gratian. discept. 526. num. 54. & seqq. discept. 742. num. 30. & seqq. Buratt. & Adden. decis. 677. Multo magis, quia Mutius usque ad obitum in possessione Castri, & Baronie continuaverat, cum pactum deductum esset ad exercitium cum ejus hærede.

Dixi resolutionem eatenus placere, quatenus ageretur de debitis a Mutio contractis post dictam Baroniam assecutam, ejusque possessione durante, quasi quod tunc creditores sub Bullæ clypeo, & publica fide tanquam Baroni crederent, ideoque cessata qualitas eis præjudicare non debeat, secus autem pro debitis contractis in statu privato, & antequam dictam Baroniam assequeretur, nihil refragante, quod me acriter sustinente, Congregatio firmaverit Bullam habere locum etiam pro debitis contractis ante Baroniam, ut in Romana pecuniaria de Pallavicinis, hoc eod. tit. disc. 74. quoniam id denuo verum affirmabam in suis congruis terminis, & ubi aliud extremum concurreret, quod scilicet ageretur cum eodem Barone, seu ejus successore, in eadem qualitate Baronali exitente; secus ubi de tempore contracti debiti non aderat Baroniam, nec aderat de tempore quo illud petebatur, quia deficit utrumque extremum, a quo, & ad quod.

Licet enim, etiam pro debitis contractis ante Baroniam, firmaverim in d. Romana Creditorum de Pallavicinis, & in aliis, bullam intrare, illamque respexisse ad tempus petitionis, ac faciendæ executionis, attamen id procedit, quia de tempore dictæ executionis aderat ratio potentie, & qualitatis baronalis, unde unum de duobus extremis de necessitate dicebam debere verificari, vel scilicet, quod debitum sit contractum de tempore Baronie, quando dici potest creditorem qualitati baronali innixum, sub fide Bullæ credidisse, alias non contracturum, vel quod eadem qualitas adsit de tempore quo debitum petitur, & sic, sive Bulla operetur ut ex tunc, sive ut ex nunc, adsit Baroniam de uno tempore cum verificatione unius extremi, secus autem, ubi utrumque extremum deficit, quia tunc nulla videtur subesse ratio, & hanc putabam esse veram distinctionem.

ROMANA PECUNIARIA
DE MAXIMIS
P R O C A M I L L O , E T F A B I O D E M A X I M I S .
C U M C E S A R E , E T A N T O N I O
D E G A Æ T A N I S .

*Casus disputatus in Congregatione Baronum,
sed non resolutus.*

An Bulla Baronum locum habeat in locis Montium, censibus, nominibus debitorum, ac juribus, & actionibus ad fideicommissa spectantibus?

S U M M A R I U M .

- 1 **F**Acti series.
- 2 Bulla Baronum tollit successoribus exceptiones resultant ex fideicommissis, & investituris, non autem jura privata, & correspondiva.
- 3 An Bulla Baronum procedat in locis Montium, & censibus?
- 4 Loca Montium, & census constituunt tertiam speciem, & non veniunt appellatione mobilium, vel stabilium.
- 5 An loca Montium circumscribantur loco?
- 6 Quid de censibus.
- 7 Casus non decisus, sed videtur verior negativa, pro illorum non comprehensione sub Bulla.

DISC. XCII.

GAetanis molestantibus in Congregatione Baronum Camillam, & Fabium fratres de Maximis, in vim antiqui fideicommissi possidentes quaedam loca Montium, aliaque jura, quae per eorum majores baronalem qualitatem habentes, & Gaetanorum debitores possessa fuerunt; praecipua disputatio fuit super puncto, an in quadam donatione facta per fratres de Maximis debitores ad favorem alterius fratris, qui suus pater dictorum Camilli, & Fabii, de bonis paternis, & maternis, comprehensa essent onera quorundam censuum per dictos donatores super hujusmodi bonis impositorum, si enim non comprehenderentur, prout non comprehendi de jure probatum fuit, ac ita resolutum, ut haberetur *sub tit. de censib. seu donationib.* in hac eadem causa, inanis remanebat omnis alia quaestio, quia census praedicti per ipsos fratres cessis juribus extincti, tanquam anteriores absorbebant valorem locorum Montium, aliorumque bonorum, super quibus erat quaestio, unde inanis remanebat creditorum posteriorum actio, quia Bulla Baronum tollit quidem possessoribus, & successoribus exceptiones resultantes ex fideicommissis, investituris, vel pactis, quandam lucrativam successionem importantibus, non autem jura, & credita propria, sibi tanquam tertiis creditoribus titulo oneroso competentia, neque tollit ordinem anterioritatis; & ita passim practicitur, ne successores sanguinis sint inferioris conditionis quolibet extraneo.

Multiplicando autem motiva, deducebam pro dictis de Maximis scribens, illud adhuc formiter non discussum neque decisum, quamvis incidenter, & praesuppositivè saepius practicitur, an scilicet Bulla Baronum, quae non obstantibus fideicommissis, & aliis, mandat exequi, & subharrari omnia bona, tam jurisdictionalia, quam indifferentia, comprehendat loca Montium, census, nomina debitorum, & alia hujusmodi tertiam speciem bonorum constituentia?

Negativam defendens, dicebam Bullam loqui de bonis stabilibus, ideoque tanquam exorbitantem, & juris communis correctoriam, non debere comprehendere loca Montium, census, ac jura, & actiones, tanquam tertiam speciem constituentia, in odiosis praesertim, & exorbitantibus, sub bonorum stabilium, & mobilium appellatione non venientia, ad text. in l. a Divo Pio, §. in venditione, ff. de re judicata, Gabr. de verb. signific. concl. 7. num. 1. Thesaur. decis. 201. num. 6. cum aliis per Rotam post Cenc. de Cens. decis. 3. num. 14. & habetur actum in Romana seu Tudertina collectae sub tit. de Regalib. ad materiam Vectigalium.

Quod clarius procedere dicebam, ubi adjiciuntur verba designantia loci existentiam, & situationem, ut disponitur in Bulla §. 3. ibi, *Civitatum, terrarum, castrorum, palatiorum, & aliorum bonorum immobilium, tam in Urbe, ejusque districtu, quam alibi ubicumque in nostro Statu Ecclesiastico existentium.* Et sic se restringit ad bona, quae habent existentiam, & situationem in certo loco, ideo non comprehendit jura, & actiones, ut per Rojas decis. 282. n. 8. cum seqq. decis. 273. n. 13. & seq. par. 11. rec.

Et quamvis respectu locorum Montium, magis recepta opinio videatur, circumscribi loco, ac censeri de Urbe ubi erecta sunt, ut firmatum fuit per Rot. apud Buratt. decis. 474. n. 1. Adden. ad eum decis. 535. decis. 177. n. 38. par. 5. recent. 144. num. 12. & seq. par. 8. quod etiam respectu fiscalium, & reddituum super juribus Regiis in Regno Neapolitano, quae in substantia idem important ac loca Montium, habetur apud Rovit. super pragm. 1. de jure, & exaction. fiscal. n. 66. & 80. & de pecuniis super Montibus Venetiis, aliisque similibus Principis juribus, ut circumscribantur loco, & habeantur loco stabilium, eorumque nomine veniant Rot. in Veneta pretii Bonorum 13. Novembris 1602. coram Pamphilio, & generaliter Peregr. conf. 90. num. 29. lib. 1. Thesaur. jun. lib. 2. quest. forens. 5. num. 16. Unde in eis habere locum Statutum Urbis exclusivum foeminarum, d. decis. 177. num. 38. par. 5. recent. Adden. ad Buratt. d. decis. 535. lit. B. necnon habere locum Statutum 151. decis. 114. n. 11. apud Merlin. de pignor.

Et posse super eis imponi census, Buratt. decis. 913. n. 10. 11. & 12. decis. 133. num. 13. post Merlin. de pignor. Atque ad ea competere remedia possessoria, Buratt. d. decis. 474. n. 7. in specie Salvian. Gratian. discept. 943. n. 22. & seq. dec. 29. post Pacif. de Salvian. cum similibus.

Et respectu censuum, ut censeantur de loco, ubi sita sunt

bona censita, habetur apud eosdem supra allegatos occasione locorum Montium, apud quos habentur iidem effectus, de qua loci circumscriptione, Rot. decis. 3. n. 16. & 17. post Cenc. de Cens. idem Cenc. qu. 30. de Marin. resolut. 11. lib. 1. decis. 235. par. 7. recent. & habetur actum in dicta Romana, seu Tudertina Collectarum pro Andofilla sub tit. de Regalib. ad materiam Collectarum, ubi de collectis pro censu solvendis, an in loco, ubi sita sunt bona censita, vel ubi est persona creditoris, vel in loco destinatae solutionis; at tamen id quidem attendi posse dicebam ad effectus favorabiles, quibus juris communis dispositio non resistat, non autem super intelligentia novae legis adeo exorbitantis, ut ultra generales propositiones, in his specialibus terminis consimilis decreti Ducalis Sabaudiae, quod ut alias dixi, continet dispositionem hujus Bullae proximiorum, ut non contineantur jura, & actiones, firmatur per Cacheran. decis. 169. num. 2. & de eadem distinctione in censibus, Cenc. d. qu. 30. a num. 29.

Ponderando etiam, quod Bulla in d. §. 3. enumerat species, nempe Civitates, terras, castra, casalia, domus, palatia, &c. & sic agit de stabilibus pro proprietatem, non per fictionem, ut sunt loca Montium, census, & similia, & deinde subjungenda genus, utitur verbo *aliis*, quod non dato aliquo praecedenti verbo universalis, denotat similitudinem ad praecedentia, Bart. in leg. quidam relegatus, in princ. ff. de rebus dubiis, & caeteri per Barbof. dictione 26. Rot. decis. 200. num. 14. part. 7. recent. Cacheran. d. decis. 169. num. 2.

Et clarius ex §. 10. ubi Bulla utitur dictione, *hujusmodi, ibi, super Civitatibus, terris, castris, casalibus, palatiis, & aliis bonis immobilibus hujusmodi*, dictum enim verbum praecedentium repetitivum, ad illa restringitur, & non complectitur, nisi ea, quae vere sunt ejusdem qualitatis, ut decis. 342. num. 10. par. 1. recent. in Melevitana Commenda 29. April. 1652. coram Verospio cum aliis per Barbof. dictione 138. & sic combinando insinuat verbum *aliis*, & verbum *hujusmodi*, dicebam satis claram resultare demonstrationem, quod Bulla solum loquitur de bonis stabilibus propriis, & per veritatem, non autem per fictionem, & nihilominus subungebam sufficere esse dubium, cum in dubio juxta generales propositiones, ille capi debeat intellectus, per quem juris communis dispositio minus laedatur, & ab eo recedatur.

Punctus non fuit decisus, quia ex aliis motivis, absque hujus puncti discussione, intrabat resolutio favorabilis, ut supra; volui tamen insinuare, ut qui plus sciunt, meliora cogitent, non potui enim iudicium efformare ex Congregationis praxi, seu observantia optima interprete, quoniam pro mea notitia articulus non fuit formiter disputatus, & decisus; quando autem pluries incidenter in causis a me tractatis de hoc actum fuit, comperii varias esse opiniones, juxta diversa ingenia eorum, qui pro tempore sedebant in Congregatione; quandoque enim audivi haberi pro absoluto, quod Bulla non capiat hanc speciem bonorum, & quandoque oppositum, unde iudicet qui potest, qualis sit veritas.

Reflectendo autem ad punctum, considerabam, quod in discursu naturali ducto a verisimili voluntate legislatoris, ac identitate, seu majoritate rationis, fortius in hac specie Bullae dispositio locum habere debet, quia fideicommissorum, & majoratum conservationi magis congrua sunt castra, palatia, casalia, & alia stabilia per veritatem, quam ista, ideoque minus ipsis fideicommissis, & majoratibus praesudicari videtur, juxta ordinem praescriptum in bonis pupillarum, & minorum in l. lex, qua tutores, Cod. de administr. tut. cum similibus.

Et converso autem, juxta ea, quae in foro frequenter habemus in materia statutorum, seu privilegiorum, aliorumque a jure exorbitantium, tantum dicitur dispositum, quantum legitur scriptum, atque sonant verba, neque admittitur extensio de casu ad casum, seu ad personas, loca, & bona, etiam rationis identitate, vel majoritate concurrente, sed casus omissus remanet sub dispositione juris, & vulgarem regulam text. in leg. commodissimi, ff. de liber. & posth. ubi DD. Alex. conf. 97. n. 9. lib. 2. Honded. conf. 95. n. 65. lib. 1. Giovagn. conf. 66. n. 19. lib. 1. Rot. decis. 329. n. 12. par. 6. rec. & caeteri plene deducti in Fanen. success. 6. Aprilis 1663. 26. Junii 1665. & 15. Martii 1666. cor. Albergato, ubi de statuto excludente matrem propter agnatos usque ad quartum gradum civilem, quod eam non excludat propter patrem, vel avum paternum, ex eo quod jura municipalia a jure communi exorbitantia operari debent quantum sonant in verbis,

bis, atque oculis corporeis legi potest, quæ tamen decisiones in dicto casu asperæ videntur, ut habetur actum in eadem Fasfen. *sub tit. de successioneibus.*

Et quamvis considerari posset, quod revera non essemus in casu juris municipalis inferioris, seu statutarii, sed in lege Papæ supremi Principis, unde potius dici debet jus commune, quam statutarium, ut habetur apud Franch. *decis. 148. n. 5.* & latius apud Rovit. *dec. 78. n. 5.* nihilominus de stricto jure, cum dicta regula juris statutarii procedendum venit, dum Congregatio Baronum, ac etiam Rota moderna, præsertim post *Constitutionem 117. Urbani VIII.* quæ *Bulla Archiepiscopi* nuncupatur, tenent hanc Bullam Baronum esse odiosam, & exorbitantem, ut in aliis *hoc eod. tit.* habetur, ac etiam quia talis est ejus praxis, & observantia in verbis, tum quia practicatur pro quibuscumque debitis, non distinguendo, an ex juxta, & honesta causa contracta sint necne, quod mihi nunquam placuit, tum etiam quia non practicatur in Baronibus, qui non sint de statu immediato, quia verba non conveniunt, vel cum eis, qui castra, & feuda vendiderunt, & tamen si rationis identitatem attendere volumus, cum istis, atque cum illis Nobilibus primi ordinis, qui eandem figuram in Urbe, vel Statu faciunt, servanda quoque esset, multaque alia practicanda, vel non practicanda essent, si rationem potius, quam verba attenderemus, ac sufficit casum esse dubium, ut pro stricta intelligentia legis, quæ reputatur odiosa, & exorbitans, respondendum sit, illam solum attendendo in verbis, quæ ex superioribus ponderatis, absque dubio istis bonorum speciebus non conveniunt, unde quando judicandum non sit cum solo sensu naturali, sed insistendum sit regulis legalibus, hæc posterior opinio negativa videtur probabilior, licet negari non possit, sensum naturalem ex dicta ratione melioris conservationis fideicommissorum satis urgere, unde casus dignus esset matura discussione, ac declaratione.

SENOGALLIEN. BONORUM PRO COMITIBUS DE MONTEVETERI CUM MONTISTIS.

*Casus disputatus in Congregatione Baronum,
ubi pendet.*

An Bulla Baronum procedat in castris, & bonis de directo dominio Ecclesiarum per Baronem possessis in emphyteusim ad certas generationes?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 **Q**uod Bulla Baronum habeat locum in Statu Urbini.
- 3 **D**e fundamentis, ob quæ Bulla capiat etiam bona Ecclesiastica.
- 4 **B**ulla tollit dominia, & continet derogationem regulæ de jure tertii.
- 5 **P**apa est Episcopus Romæ distinctus a persona Papæ.
- 6 **E**st etiam Princeps secularis.
- 7 **L**eges Papæ concernentes regimen temporale non completuntur personas, & bona Ecclesiastica, nisi dicatur, ut de *Ægidiana*, & de *Statutis Urbis*.
- 8 **B**ulla Baronum facta est a Papa tanquam Principe temporali.
- 9 **D**antur plures hujus assumpti demonstrationes.
- 10 **E**x consuetudine, & stylo Papæ, desumitur ejus voluntas.
- 11 **D**e rationibus, quibus innixa est Bulla Baronum.
- 12 **R**espondetur contrariis.
- 13 **V**erbum, Camera Apostolicæ, quid significet, & an differat a verbo, Sedes Apostolica?
- 14 **A**n in bonis feudalibus, vel emphyteuticis laicalibus Bulla præjudicet Domino directo?
- 15 **A**n in bonis Ecclesiasticis, salvo dominio Ecclesiarum, intret Bulla quoad dominium utile, & jus emphyteuticum?
- 16 **L**ex laicalis non comprehendit bona Ecclesiastica, etiam quoad dominium utile, & respectu laicorum.

D I S C. XCIII.

Cum per Montistas cujusdam Montis erecti, seu aggregati, Comites Julius, & Astorres de Monteveteri ex facto, & obligatione eorum patris, molestarentur super castris, & bonis de directo dominio Ecclesiarum, a quibus sub

titulo emphyteutico ad certas generationes masculinas concessa erant, atque Congregatio Baronum non obstantibus 2 firmatis per Rotam in Urbinaten. prædii coram Bevilaqua, & Cerro *decis. 50. & 51.* post Paitell. super non comprehensione Status Urbini sub Bulla Baronum, contrarium post sequutam devolutionem teneret, unde propterea hæc exceptio per reos conventos deducta rejecta fuit, convolutum est ad alteram exceptionem non comprehensionis hujusmodi castrorum, & bonorum sub dictæ Bullæ dispositione, stante quod essent emphyteutica de directo dominio Ecclesiarum, ideoque tanquam bona Ecclesiastica sub ea vedire non deberent, quare assumpta super hoc puncto disputatione, ob aliquam votorum scissuram, nulla capta fuit resolutio, eademque Congregatio desiderare ostendit concordiam, qua articulus tanquam novus, & nunquam formiter decisus dignus videretur, unde propterea assumptus fuit dictæ concordie tractatus, qui plurium annorum interstitio adhuc durat, ideoque causa pendet, & quatenus dictus tractatus ad effectum non perveniat, expectabitur decisio.

In disputatione, seu disputationibus desuper habitis, duo 3 erant præcipua fundamenta scribentium pro actoribus super comprehensione personarum, ac bonorum etiam Ecclesiasticorum sub hac Bulla, primo quod expresse dicitur in §. 2. omnes, & quoscumque Barones sub ea comprehendendi, cujuscumque status, & conditionis, etiam si quacumque Ecclesiastica dignitate, etiam Cardinalatus præfulgeant, & consequenter dicebant, claram esse voluntatem Papæ ordinandi dict. legem, non solum jure Principis sæcularis, sed etiam Ecclesiastici, & Summi Pontificis.

Et secundo quod in §. 12. in fine excipiuntur tantum 4 responsores, canones, & census ratione directi domini, seu superioritatis debitæ Camera Apostolicæ, unde propterea hæc exceptio firmat regulam generalem in contrarium, ad text. in *l. nam quod liquide, ff. de pœnu legata*, cum Concordant. per Barb. *axiom. 85. num. 4.* Rota *decis. 24. par. 6. recent. num. 1. & per tot.*

Ponderando etiam, quod in §. 9. & sequentibus usque ad 5 finem, in specie derogat nedum fideicommissis, sed etiam invellituris, & concessionibus, qui termini conveniunt bonis possessis jure feudi, vel emphyteusis, non obstante quod ita tolleretur dominium Ecclesie non debitoricis, quoniam Bulla tollit etiam dominia, & proprietates, cum derogatione regulæ de jure tertii quæsito non tollen. transferendo totum in pretium, ex deductis apud Cavaler. *decis. 612. maq. & seq. & decis. 618. n. 20. & seq. & clarius decis. 329. par. 4. rec. tom. 2.* cum alijs per Spad. *conf. 18. & 19. lib. 1.*

His non obstantibus, scribens pro dictis Comitibus reis 5 conventis, etiam cum aliquo sensu veritatis, contrarium verius dicebam, quoniam in Papa, præscindendo ab alia persona Episcopi particularis Urbis, contradistincta a persona Papæ, & de qua cæteris allegatis, Scaccia de *judic. lib. 1. cap. 25. num. 1.* Vestr. in *prax. lib. 1. cap. 7. n. 1.* Rot. in Romana hæreditatis 28. Aprilis 1659. coram Melio, cum alijs in proposito deductis in Urbin. juris Metropolitanici, *sub tit. de præminentis*, ac etiam in eadem Romana hæreditatis *sub tit. de fideicommiss. sive sub altero de regular.*

Duplex altera persona consideratur, una Summi Pontificis, & Episcopi, seu capituli Ecclesie universalis habentis jurisdictionem, & potestatem in toto mundo, altera vero Regis, seu Principis sæcularis in statu, seu ditio- 6 ne temporali Ecclesie, ut bene probat text. in *cap. cum inter 18. in fin. extra, de elect. & pro absoluto supponitur in decisionibus, de quibus infra.*

Quando igitur, vel per viam legis ab ipso conditæ, vel per viam confirmationis statutorum, & legum ab alijs ejus officialibus ordinatarum, disponit super concernentibus temporale regimen ejus Principatus, ejusque subditorum in temporalibus, itaut non agatur de materiis spiritualibus, & concernentibus regimen Ecclesiasticum, quamvis non 7 dubitetur de potestate, ut scilicet volens possit etiam utrumque gladium adhibere, atque tam personas, quam bona Ecclesiastica comprehendere, nihilominus ubi id non exprimitur, seu alias non desumitur voluntas adhibendi etiam dictam potestatem spirituales, id non præsumitur, ut receptissimum habemus in proposito Constitutionis *Ægidiana* conditæ per *Ægidium*, vel in provincia *Marchiæ*, vel in tota Italia Legatum Sedis Apostolicæ, tunc Avenione residentis, confirmatæ, & extensæ ad universum statum, ac etiam Urbem, per Sixtum IV. & Paulum III. quoniam non comprehendit Clericos, aliasque personas Ecclesiasticas, minusque bona de directo dominio Ecclesiarum, idque adeo tenaciter, quod etiam si quæstio esset inter laicos, & super

& super sola pertinentia domini utilitatis, absque aliqua Ecclesie dominie directe mixtura, vel praedictio, adhuc receptum est Aegidianam non intrare, ut apud Otthob. *decis.* 170. num. 7. plene in *Romana vinea* 17. Junii 1658. & passim, prout in terminis Statutorum Urbis, juxta opinionem, quam retinet Rota moderna, firmatur *dec.* 58. num. 27. *¶* *seqq. part. 6. recent.* quae reputatur in materia magistralis, *decis.* 23. num. 5. post *Zuff. de legitim. processus*, & in aliis frequenter, ac extra questionem, intrantem solum in proposito Statutorum Urbis, & Constitutionis Clementis VII. super dotium moderatione, in ordine ad probationem voluntatis adhibendi etiam potestatem spiritualem, & comprehendendi Ecclesiasticos, ex iis, quae super hac materia habentur formiter acta in Romana dotis, seu pecuniaria de Sanctacruce, *sub tit. de dote*.

Quo certo principio sic stante, dicebam huic parti sufficere, quod per actores praetendentes dictam voluntatem comprehendendi etiam bona Ecclesiastica, illa non probeatur, dum ex ejusdem bullae proximo ibi, *Justitiae ratio*, & *publicae fidei causa postulat, ut eorum, qui pecunias nostris, & S. R. E. subditis crediderunt* &c. atque ex toto contextu ad evidentiam constat, Pontificem ita statuere voluisse tanquam Principem temporalem, & in concernentibus administrationem suae temporalis ditionis sub ejus immediato regimine existentem, adeo ut receptum sit, istam legem non extendi ad temporalem ditionem mediatam, sub feudatariorum regimine viventem, ut in Urbinaten. praedii, & in Romana pecuniaria de Pallavicinis *hoc eod. titul.* quo casu, juxta firmata in proxime allegatis decisionibus, voluntas adhibendi alteram personam, seu potestatem non praesumitur.

Nedum autem dicta probatio non adest, sed potius ad evidentiam videtur esse in contrarium, tum quia in §. 12. & 13. disponitur alia bona libera eorundem Baronum subrogari debere in locum distractorum, quod incongruum videtur quoad Ecclesias, ut cum gravi praedictio rem pro re habere cogantur. Tum clarius quia in §. 4. & 12. expresse disponitur, quod castra, & bona per Barones possessa, & per Congregationem subhaestanda, transire debeant omnino libera, & in pleno dominio ad emptores, quod proinde in ordine ad dominium Ecclesie importat formalem alienationem, circa quam, ubi Papa eam permittere intendit, semper adhibere solet diversam loquendi formam, derogando scilicet specialiter constitutioni Pauli II. incipienti *ambitiose, de reb. Eccles. non alien.* aliisque Apostolicis constitutionibus hujusmodi alienationem prohibentibus, ac etiam specialiter providendo utilitati, sive indemnitati, & reintegrationi Ecclesie, quod in praesenti servatum non legitur, unde propterea talis voluntas expresse exclusa remanet, quoniam receptam conclusionem habemus, quod ex stylo Papae, ejusque Cancellariae desumitur ejus voluntas, & quid facere, vel denegare voluerit, Mantica *decis.* 214. num. 4. Gregor. & Adden. *decis.* 150. Adden. ad Buratt. *decis.* 510. num. 11. apud quos Concordantes, & est frequens ac recepta propositio beneficialitarum super puncto, quando Papa concurrere voluerit cum ordinario collatore, eumque praevire, cum similibus voluntatis materiam, & probationem concernentibus.

Item pro eadem voluntate excludenda ponderabam rationes, quibus haec Bulla, ad excludendam ejus nimiam exorbitantiam, & irrationabilitatem, innixa dici potest, quae ex deductis in dicta Romana pecuniaria de Pallavicinis, & in Romana contributionis de Cesiis, & in aliis *hoc tit.* ad istam materiam, adinstar dispositorum de jure communi in *auth. res quae, C. commun. de legat.* triplex esse videtur, una quod Papa tanquam Supremus Princeps, & Imperator in sua temporali ditione, ita tollere voluerit id quod circa fideicommissorum observantiam statuit Augustus Princeps ejus praedecessor, reducendo rem ad statum, in quo ante Augusti tempora fideicommissa erant. Altera praesumptae voluntatis ordinatoris fideicommissi, vel primi acquirentis, ut sui successoris necessitatibus ita subveniretur, & altera legalis necessitatis, qua idem testator, seu primus acquirens premeretur, si viveret, quae rationes nullatenus adaptari possunt ad casum, unde propterea lex remaneret omnino irrationabilis, ac etiam de manifesta iniquitate redargui posset, privando Ecclesias ejus bonis, pro dissolvendo aere alieno personae prorsus extraneae.

Neque praemissis obviare videntur ea, quae ut supra in contrarium deducebantur, quoniam declaratio super comprehensione Cardinalium, ac aliorum in Ecclesiastica dignitate constitutorum, nullam inducit alterationem, cum

illi considerentur non tanquam Cardinales, & personae Ecclesiasticae, sed tanquam Barones, & Domicelli, in quibus accidentaliter hujusmodi qualitas reperitur, cum in Statu Ecclesiastico, stante qualitate Principis, qui est Ecclesiasticus, non implicet, Clericos, & personas Ecclesiasticas possidere feuda, & castra jurisdictionalia, juxta magistrale *conf.* Jason. 117. *lib. 4.* cum aliis in Massanen. Castrorum *hoc eod. tit.*

Quinimmo ex hujusmodi expressione, ob argumentum discretivae, *quod ubi voluit dixit, &c.* observabam resultare claram probationem in contrarium, quoniam sicuti Papa congruum, ac necessarium censuit exprimere qualitatem Ecclesiasticam, quamvis accidentaliter concurrentem in Baronibus, & Domicellis jure laicali, castra, & bona possidentibus, multo magis absque dubio expressisset qualitatem bonorum Ecclesiasticorum in quorum distractione specialem, ac diversam loquendi formulam adhibere solet, ut supra, quod discretivae argumentum in proposito ponderatur *d. decis.* 58. *par. 6. recent.* & in aliis decisionibus latius editis super hoc puncto comprehensionis Ecclesiasticorum in dicta Romana pecuniaria de Sanctacruce 18. Junii 1655. & 22. Junii 1657. coram Cerro.

Aliud vero argumentum deductum ab exceptuacione canonum, & censuum debitorum Camerae Apostolicae, firmante regulam generalem in contrarium, non videbatur concludere, quoniam Camera in proposito considerari potest tanquam fiscus Principis laici, absque mixtura Principatus Ecclesiastici, quamvis iste terminus sit aptus completi utrumque fiscum, dum posito aequivoco, facienda est interpretatio verbi juxta subjectam materiam. Ponderando potissime, quod Papa utitur verbo *Camerae*, non autem verbo *Sedis Apostolicae*, quam differentiam in proposito Bullae Pii V. de non infeudand. ponderat Spad. *conf.* 21. num. 72. *lib. 1.* & habetur tactum in Romana, seu Status Ecclesiastici infeudationum, *hoc tit.*

Minus quoque subsistere videbatur alterum deductum ex verbis denotantibus *investituras, & concessiones*, quoniam illa sunt etiam aequivoca, & compatiblea cum lege edita cum sola potestate temporali, absque mixtura spiritualis, quia investiturae, & concessiones feudales, vel emphyteuticae esse possunt laicales. Et nihilominus etiam isto casu, pro meo judicio, verus sensus videtur, ut Bulla tollat ea vincula, quae, sive ex providentia concedentis, sive ex illa acquirentis, concernunt ipsum utile dominium, seu jus feudale, vel emphyteuticum, vendendum pro tempore suae durationis absque praedictio Domini, & sic circa illum succedendi ordinem inter personas de genere vocato, qui per quandam speciem fideicommissi in investitura praescribitur, alias enim nimis durum videtur, ac irrationabile, ut Dominus directus, quamvis laicus remanere debeat privatus dominio suorum bonorum, potissime ubi Baro feudatarius, vel emphyteuta non haberet alia bona libera, quae subrogari possent, quoniam esset solvere debita unius cum bonis alterius.

Unica vero dubitandi occasio, pro meo judicio, resultabat ex dicta consideratione, quod scilicet salvo jure Ecclesiarum, ac directi domini, non obitante ordine succedendi in investitura praescripto, vendi posset dominium utile, seu jus feudale, vel emphyteuticum, quousque dureret, eo modo, quo salvo fideicommissio, vendi potest commoditas, seu jus haereditis gravari, seu salva proprietate vendi potest usufructus, aut ejus commoditas pro vita usufructuarii, cum similibus; & haec videbatur unica difficultas considerabilis; Quam tamen credebam de facili tolli posse ex eodem fundamento non comprehensionis bonorum Ecclesiasticorum sub legibus laicalibus editis, etiam a Papa tanquam Principe saeculari, ut supra, quamvis id non percuteret dominium directum Ecclesie, sed solum jus, & interesse laicorum subditorum, dum in Rota, & Curia recepta est conclusio, ut lex laicalis non comprehendat bona Ecclesiastica, etiam si agatur inter laicos, & de solo dominio utili, juxta decisionem 238. post *Pacif. de Salviano*, quae reputatur in materia magistralis, saepissime canonizata, ut apud Duran. *decis.* 30. & 70. *Cavaler. decis.* 493. *omnes in principio*, Buratt. *decis.* 16. in supra allegata Romana vinea 17. Junii 1658. coram Bevilaqua, & passim, quia est conclusio hodie indubitata, & in foro quotidiana, ideoque posito, quod haec Bulla dicatur lex laicalis, ac edita per Papam tanquam Principem temporalem, idem effectus resultat circa non comprehensionem, tam quoad dominium directum respectu Ecclesie, quam quoad dominium utile respectu possessorum.

ANNOT. AD DISC. XCIII.

Iste punctus an scilicet Bulla procedat in bonis de dominio directo Ecclesiarum adhuc pendet cum tractatu concordiz, neque occasio aliam dedit disputationem.

ROMANA DONATIONIS DE CÆSIIS
PRO OLYMPIO CASTELLANO
CUM DUCE AQUÆSPARTÆ.

Causa pendet in Congregatione Baronum.

An Bulla Baronum locum habeat in debitis contractis ex causa donationis, quam Baro faciat famulo, vel alteri ex causa meritorum, & in remunerationem servitii?

Et aliqua ad materiam text. in *l. scripturas*, C. qui potior. in pignor. hab. super suspitione antedatæ, ac fide scripturæ privatæ.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series cum distinctione inspectionum.
- 2 Text. in *l. scripturas*, Cod. qui potior. in pign. quando requirat trinum testem.
- 3 Antedata dicitur falsitas in dubio non præsumenda.
- 4 Fideicommissarius successor habens archiviacionem recte excipit de dicta *l. scripturas*.
- 5 Alias de facili Bulla archivii cluderetur.
- 6 Trinus testis in scriptura privata non est de forma præcisa, sed potest probatio suppleri per æquipollens.
- 7 An testis deponens de tempore præciso probet, vel potius sit suspectus.
- 8 Qualitas personæ excludit suspitionem falsitatis.
- 9 Character, seu modus scribendi variatur ex atate, vel mala valetudine.
- 10 De verisimilitudine exclusiva suspitionis falsitatis.
- 11 Quando actus gestus a moriente præsumatur verus, & sincerus.
- 12 An & quando merita probentur ex sola assertione donatoris?
- 13 An inter patrem, & filium, famulum, & Dominum, militem, & Principem dentur vera merita exigentia remunerationem, recensetur opinio negativa?
- 14 Contrarium, & de opinione affirmativa.
- 15 Quod Bulla Baronum capiat debita ex donatione vere remuneratoria.
- 16 De intellectu Bullæ in ea parte in qua loquitur de legatis.
- 17 De eodem.

D I S C. XCIV.

ICum usque ab anno 1634. Dux Aquæspartæ Cæsius, sub assertione satis diligentis, fidelis, ac extraordinarii servitii sibi præstiti per Olympium Castellano sibi in aula inservientem, per apocam privatam illi fecisset quandam donationem, quam idem Dux moriens de anno 1657. dixit veram, ac mandavit effectum fortiri, dictusque donatarius sequuta morte donatoris, obtento mandato contra bona hæreditaria in forma, ageret contra Ducem filium, & successorem in Congregatione Baronum, de duobus excipiebat reus conventus possessor castrosum, & bonorum independentem a patre in vim fideicommissi, Primo quod Bulla Baronum non procedat in debitis ex causa donationis; Et secundo quod stante archiviacione sequuta usque ab anno 1637. ad formam Constitutionis 117. seu 116. Urbani VIII. cessaret dispositio dictæ Bullæ ita moderatæ. Cumque replicaretur ex parte Actoris, archiviacionem esse posteriorem donationi sequutæ de anno 1634. atque donationem non esse mere gratuitam, sed remuneratoria, atque utrumque impugnaretur, hinc scribens pro Actore tres constituere inspectiones.

Primo super dictæ apocæ fide, & an ex eo, quod trino teste signata non esset, deberet, vel ne robur habere adversus subsequutam archiviacionem, itaut obstatet dispositio text. in *l. scripturas*, C. qui pot. in pign. hab. Secundo an probarentur merita, quæ postularent remunerationem de condigno, itaut dicatur donatio vere remuneratoria, & ex causa onerosa; Et tertio demum quatenus merita non essent talia, quod exigent præmium de condigno, ac de rigore iustitiæ, sed solum ex lege convenientiæ, & gratitudinis, an pro huiusmodi donatione voluntaria intraret Bulla?

Quoad primum dicebam, trium testium interventum in scripturis privatis requisitum esse per text. in *l. scripturas* in secunda ejus parte, ubi nempe agitur de anterioritate, & concursu cum alio creditore hypothecario, habente publicum instrumentum, quo casu excepto, nullibi cautum videtur hoc requisitum esse necessarium, quinimmo eundem textum in prima ejus parte, contrarium generaliter, & indefinite statuere videtur, accedente etiam ratione, quod cum antedata contineat falsitatem, & delictum, Buratt. *decif.* 47. num. 8. Farinac. *de falsitate, quest.* 150. num. 99. ista in dubio non sunt præsumenda, Gregor. *decif.* 169. num. 1. cum *seqq.* & cæteri per text. in *l. dolum*, C. de dolo.

Verum hoc motivum Advocatorum more ob varietatem ingeniorum judicantium cum aliis cumulatam, in casu proposito minus tutum videbatur. Quicquid enim sit de intellectu primæ partis dicti textus, de quo occasione apocarum de recepto, quas suspecti creditores faciunt debitori, habetur in sua materia *sub tit. de credito*, versari videbamur in secunda parte text. & in concursu anterioritatis cum habente pro se publicum instrumentum; successior etenim fideicommissi, eo ipso, quod archiviacionis requisita ad formam Urbani Constitutionis adimplevit, ex tunc acquisivisse dicitur sui juris certitudinem, & bonorum fideicommissariorum exemptionem a derogatione inducta per Bullam Baronum, unde creditor comparens cum apoca privata habente datam archiviacioni anteriorem, concurrere dicitur cum fideicommissario in tempore posteriori jus suum deducente ex publico, & solemnè archiviacionis actu, seu instrumento, eodem modo, quo creditor adversus alium creditorem, ideoque omnino videbamur esse in casu, & hæc videbatur veritas; nam alias nimis de facili prædictæ Urbani Constitutioni fraus fieri posset, ac elusoria remaneret eius cautela, quæ ut plurimum adhiberi solet, non per ipsum Baronem fideicommissi, vel primogenii possessorem debita contrahentem, sed per intercessores successionem sperantes, ad posteriores possessoris dissipationes evitandas.

Solidius igitur credebam aliud motivum, quod scilicet quicquid aliqui judaice dictam legem intelligendo voluerint, verior ac recepta opinio est, interventum trium testium non desiderari pro forma præcisa, sine qua non possit alias creditor datæ veritatem probare, sed sufficere æquipollentem probationem, etiam ex conjecturis, & validis adminiculis resultantem, ut plene alios cumulando probat Genua de *scriptura privata lib. 1. post q. 16. conclus. 2. n. 11. & seqq. & signanter num. 18.* ac firmant bene Franch. *decif.* 95. ubi Adden. Seraphin. *decif.* 879. num. 2. & *seqq.* Buratt. *decif.* 844. num. 4. & 5. & 905. num. 4. Cavaler. *decif.* 446. num. 7. & 8. Rot. *decif.* 17. num. 5. & *seqq.* & *decif.* 79. num. 10. & *seqq.* post Merlin. *de pignor.* quarum prima est repetita apud Merlin. *decif.* 135. & me Scribente, disputata acriter materia super quadam apoca continente gravem summam scut. 4000. & ultra, quæ prætendebatur collusiva, & cum antedata, firmatum fuit in Romana pecuniaria 10. Junii 1661. coram Bourlemont, confirmata 3. Martii 1662. coram eodem, quarum secunda est apud Zuffum *decif.* 63. & de qua causa habetur actum *sub tit. de credito, pro illis de Cruce*, ac videtur conclusio in puncto juris hodie absoluta.

Adminicula vero juxta regularem naturam præsumptiva, seu conjecturalis, & adminiculativæ probationis, ponderanda non singulariter, sed unitim cum regula, ut *singula, quæ non profunt, &c.* multa in proposito concurrerant, primum nempe ex confessione ejusdem Ducis coram famulis, & domesticis, quorum aliqui eam probabant, illud tempus percutientes, una cum fama exinde inter aulicos, & domesticos tunc exorta de huiusmodi remuneratione erga familiarem satis benevolam, & benemerentem.

Et licet huiusmodi testium depositio circa tempus præcisum post spatium 25. annorum suspecta videretur, eo quia tempus præcisum difficile memoria retinetur, & per spatium decenniis oblivionis præsumptio inducitur etiam in factis propriis, multo magis in alienis, in quibus nullum habetur interesse, ut in proposito advertunt Alexan. *conf.* 156. num. 13. lib. 5. Mantic. *decif.* 372. num. 12. & 13. *decif.* 7. post Salgad. *in labyr.* & in aliis, nihilominus difficultatem cessare dicebam ex nobilitate actus, in quo testes scientiæ causam super tempore fundabant, quia scilicet huiusmodi donatio facta fuerit occasione nativitatis primi filii masculi Ducis, quod tanquam factum notabile semper memoria retine-

retineri solet, & ex quo facto resultat temporis certitudo, ut advertunt iidem proxime supra allegati, & de memoria facti notabilis, de Marin. *resol.* 194. *num. fin. lib. 2.* Unde si hinc ad 50. vel 60. annos aliquis deponeret de facto even-
to ea die, qua Papa electus fuit, sive qua Regina Suetiæ cum adeo solempni pompa Urbem ingressa est, cum simili-
bus, utique exprimendo tempus, non diceretur suspectus, quia licet memoria non retineatur annus, vel dies præci-
sus, retinetur tamen ipsum factum notabile, ex quo resul-
tat certitudo temporis omnibus noti.

8 Alterum adminiculum deducebam ex nobilitate, & pro-
bitate Ducis, quem verisimile non est, falsitatem commi-
tere voluisse, ut in terminis adminiculandi scripturam,
personæ qualitas in specie consideratur apud Seraph. *d.*
decis. 379. *n. 7.* & apud Merlin. *decis.* 135. *cod. nu. 7.* Quod-
que nobilitas personæ cessare faciat falsitatis suspicionem,
Rojas *decis.* 439. *num. 4.*

Tertium adminiculum satis vehemens deducebam ex
qualitate scripturæ, seu characteris, quia constabat esse
juxta eam formam, qua Dux in valida, & robusta ætate
9 scribere solebat, satis diversa ab ea, qua in graviore æta-
te, & sua longa infirma valetudine utebatur, scribendi
etenim modus, sive litterarum character ex tempore va-
riatur, & non eodem modo scribit juvenis, seu validus,
& robustus, sicut senex, vel infirmus, Farinac. *in frag-*
mentis, verb. comparatio, num. 498. & seqq. Franch. d. de-
cis. 95. *nu. 3.* ubi Adden. *Genua de scriptura privata, lib. 1.*
quæst. 6. dubit. 5. n. 4. & 7. Adden. ad Vestr. in praxi, lib. 6.
cap. 1. num. 26. & habetur in Romana Testamenti Cardina-
lis Cevæ *sub tit. de testamentis.*

Quartum forte adminiculum deducebam ex qualitate
personarum, quibus respectively commodum, & præjudi-
cium ex hujusmodi actu resultabat, non enim agitur de
privata scriptura, quam indigens debitor, ut pecuniam in-
veniret, faciat ad favorem mutuantis alias non mutuari,
10 nisi anterioritatem obtineat adversus alios creditores, de
quibus timebat, quo casu debitoris indigentia, & suffocatio
de facili hoc delictum præsumere facit in præjudicium ante-
riorum creditorum, quos ut plurimum oppressi debitorum
odio habere, & abhorreere solent, sed agitur de actu be-
nefico, & voluntario ad favorem extranei famuli, in
gravamen, & præjudicium filiorum, pro quibus legalis
præsumptio est, quod pater malum consilium non capiat,
unde satis inverisimile videbatur, quod hujusmodi fal-
sitate in præjudicium filiorum facere voluerit.

Quintum demum, ultra alia leviora, quæ in facto pon-
derabantur, resultabat satis forte ex actu insinuationis de
Ducis voluntate sequuto, dum erat graviter infirmus, &
morti proximus, non est enim præsumendum, Virum
adeo qualificatum, & timorata conscientia, qui adeo bene,
& pie vixerat, voluisse pro re parvi momenti, reddi
11 immemorem æternæ salutis, atque cum turpi falsitatis deli-
cto damnationem pati, ut extraneo in filiorum præjudi-
cium prodesset, ut enim bene distinguendo admonet Al-
phan. *in l. 1. num. 15. Cod. de edendo, quem refert, & se-*
quitur Genua de script. priv. tit. de libris Rationum, n. 65.
aut agitur de actu gesto, dum quis est validus, & a mor-
tis cogitatione alienus, de quo postea moriens nihil dicat,
& tunc satis dubitari potest, an subsequens mors fidem au-
geat, & veritatis adminiculum inducat, quia incertum est,
an moriens fuerit de illo recordatus, aut agitur de actu ge-
sto per infirmum morti proximum, seu alias in tali statu,
quo mortis cogitatio, vel timor imminens habeatur, &
tunc magnum resultare videtur veritatis indicium, quia
nemo præsumitur immemor æternæ salutis, atque isto ca-
su bene intrat conclusio, de qua Bald. *in l. admonendi,*
ff. de jurejurando, Menoch. lib. 5. præsumpt. 5. nu. 3. Surd.
decis. 103. *n. 4. & 7.* & alii quod mors vim habet juramenti.

Posita igitur veritate scripturæ, ejusque data anteriori
archiviatio. Quatenus pertinet ad secundum articulum,
licet forte probabiliter prætendi potuisset, merita quo-
12 ties ad speciem redacta suat ex sola assertionem probari, ne-
que alia indigere probatione, ex deductis *decis.* 50. *num. 7.*
par. 6. rec. Capyc. Latr. consult. 38. num. 6. cum seqq. Rot.
in Sarinaten. feudi 22. Junii, & 18. Decembris 1645. cor.
Dunozetto decis. 18. *num. 58. & 19. nu. 4. post Contrium in*
Romana census, seu Salviani 8. Junii 1654. coram Bichio,
& 29. Maji 1656. coram Verospio, attramen cum in prohi-
bitis, & ubi adest tertii præjudicium, possit satis dubitari,
idcirco ad omnem difficultatem tollendam, & non multipli-
candos juris articulos semper periculosos, consului dictam
assertionem coadjuvari in facto cum probationibus, & admi-

niculis, super longævo, assiduo, diligentissimo, & fa-
tis fideli servitio in pluribus officiis, & muneribus, raro
exemplo præstito.

Qua probatione sequuta, disputatio restricta fuit ad pun-
13 ctum juris, an scilicet in famulo erga Dominum, sive in
subdito erga Principem, in filio erga patrem, cum simili-
bus, dentur merita de condigno remunerationem postu-
lantia, itaut actionem, vel judicis officium producant,
unde donatio vere remuneratoria, & ex causa onerosa dici
valeat, & in hoc negativam substinent Pinell. *in l. 1. par. 3.*
de bonis maternis, a Ponte de potest. Proreg. tit. de tractis,
seu extractib. num. 24. & consil. 59. nu. 15. & seqq. lib. 1. Fa-
bius de Anna consil. 93. nu. 15. & seqq. & alii per eos relati,
volentes non sufficere ad tale meritum servitia præstita ex
debito officii, sive sanguinis, vel charitatis, quia si fa-
mulus bene servit Domino, & miles Principi, vel filius
patri, facit id ad quod tenetur.

Ista tamen opinione rejecta, contraria magis communis,
& verior a me dicebatur, ut scilicet ad constituendam do-
nationem vere remuneratoriam, quæ causam onerosam
14 sapiat, juxta terminos textus *in leg. Aquilius Regulus 27. ff.*
de donationibus, sufficiant merita, vel servitia ex lege gra-
titudinis obligantia ad antidora, qualia sunt, non ea, quæ
ex debito officii in forma consueta, & ordinaria per quemlibet
in eo munere constitutum præstari solent, quia hæc me-
ritum remuneratione dignum non inducunt, sed ea, quæ
sint ingentia, & in forma extraordinaria, per alios non
solita præstari, ut firmat Tiraqu. in l. si unquam, verb.
donatione largitus, num. 108. Garzia de donatione remunera-
toria, n. 1. Tappia decis. Italiae 6. nu. 26. & seqq. & alii ple-
ne deducti per Capyc. Latr. consult. 38. n. 24. & seqq. & tenuit
etiam Rot. decis. 358. n. 19. par. 6. rec. ac in effectu videtur ve-
ra, & rationabilis opinio utriusque personarum ordinis
favorem concernens, nam satis male Principes, & quicum-
que alii servitium recipere a militibus, officialibus, fam-
ulis, uxoribus, filiis, & conjunctis, &c. si ratione, &
intuitu solius stipendii, vel naturalis obligationis, absque
spe remunerationis servendum esset, atque diligentes,
experti, & fideles, æque ac segniores, inexperti, & in-
fideles, cum ejusdem stipendii præmio tractandi essent, ut
ipsa natura, & quotidiana experientia nos docent, licet
hoc satis irrationabiliter præticetur in aliquibus locis cum
Advocatis, quia idem est honorarium eorum, qui satis la-
borant, & optima motiva excitant, ac solidorum, & se-
gniorum solum respondentium, ora pro nobis.

Hinc, instantibus meritis jam probatis, dictaque juris pro-
15 positione firmata, inferebam dubitandum non esse, Bul-
lam de quibuscumque debitis loquentem, in hac debiti spe-
cie recipiendam esse, cum positis meritis, vel ex lege iusti-
tiæ, vel ex ratione congruentiæ, & antidoralis obligationis,
remunerationem postulantibus, hujusmodi remuneratoria
donatio dicatur verum debitum inter titulos onerosos nu-
merandum, ad text. *in d. l. Aquilius Regulus cum Concor-*
dantibus late deductis per Rotam d. decis. 50. num. 5. par. 6.
recent. Capyc. Latr. d. consult. 38. Unde propterea super-
flua remanebat alia inspectio, an scilicet Bulla procedat
in debitis ex causa lucrativæ, & voluntariæ donationis.

In quo etiam puncto, pro affirmativa scribens tan-
quam Advocatus respondendum esse dicebam, quia Bul-
la *in §. 2. expresse loquitur etiam de legatariis, qui sunt*
creditores ex causa lucrativa, atque legatum, & dona-
tio parificantur, quia legatum dicitur donatio a defun-
cto relicta ab hærede præstanda, leg. legatum 36. ff. de leg. 2.
§. legatum, institut. de legat. & deducit Rota in Romana
scut. 30. m. 23. Januarii 1658. §. fin. coram Albergato,
quinimmo majus jus habere videtur donatarius habens jus
irrevocabile.

Eo magis, quia dato etiam hanc esse donationem gra-
tuitam, & voluntariam, negari non poterat, resultare a
satis rationabili motivo remunerandi famulum bene meri-
tum, unde si Congregatio præticat executionem Bullæ,
etiam pro debitis omnino voluntariæ factis absque legitima
causa, & pro prodigalitatibus, & dissipationibus, quod
tamen laudandum non est, ut habetur in Romana dona-
tionis de Andossillis, & in aliis hoc tit. multo magis præ-
ficare debebat pro isto credito, quod quamvis volunta-
rium, justum erat, ac rationabile.

Ista tamen mihi non placebant, atque contrarium in ca-
su mere voluntariæ, & gratuitæ donationis, omnino veri-
us dicebam, quia cessant ratio publici commercii, omnes-
que aliæ rationes Bullæ dispositionem ab exorbitantia
salvantes, de quibus supra in Romana creditorum de Pal-
lavi-

lavicinis, & in dicta Romana donationis de Andossillis, neque subesse videtur ratio, quæ hujusmodi intellectum suadeat, esset enim in libera voluntate gravati disponendi quomodocumque de bonis fideicommissariis, quod repugnat eidem Bullæ disponenti, quod si pro debitis Baronis contingat alienari bona fideicommissaria, remaneant cætera ejusdem Baronis bona affecta oneri reintegrandi fideicommissum, itaut ea loca distractorum subrogentur, ergo voluit quidem Bulla ratione commercii consulere creditoribus, sed noluit exinde liberare fideicommissi possessorem ab obligatione legali, consequenter repugnat, ut pro ejus libito donando, vel legando, fideicommissum destruat, cum aliud Bulla gerere poluisse ita constet, quam illud privilegium competens doti restituendæ ampliari ad quemcumque creditorem, si enim uxor pro restitutione dotis accipit bona fideicommissi, remanet vtr, qui ad restitutionem erat obligatus, debitor fideicommissi pro reintegracione, ut habetur in sua materia *sub tit. de dote*, ergo si fideicommissum ita remanet creditor Baronis, pro cujus debitis bona in vim Bullæ distracta sint, semper creditor vincere debet legatarium.

17 Et quod Bulla dicit de legatariis, intelligendum est non respectu legantis, sed respectu Baronis, qui sit necessarius debitor legati, quia nempe succedens patri, vel alteri conjuncto, sit obligatus ad solutionem legatorum, quæ fecit ejus auctor, quia adeundo hæreditatem, quasi contraxit cum legatariis, unde effectus est illorum debitor, & sic ejus debitum est necessarium, itaut consumendo in proprios usus bona hæreditaria, ex quibus legata solvenda erant, censetur perinde, ac si debitum vere cum legatariis contraxisset, atque ita, & non alias Bulla in hac parte videtur intelligenda. Non habuit ista causa, quod sciam, ulteriorem progressum, unde propterea cessante formali disputationis trutina, non potui desuper judicium efformare, credebam tamen, reflectendo etiam ad veritatem, dictas distinctiones esse veras, proindeque decisionem pendere a facto, an scilicet essemus necne in casu donationis vere remuneratoriæ habentis speciem contractus onerosi, & correptivi.

ANNOTAT. AD DISC. XCIV.

DE ista causa amplius actum non audivi, forsitan per mortem donatarii, & de concernentibus materiam donationis remuneratoriæ, vel alias causativæ, agitur in sua peculiari sede *sub tit. de donat.* cum in præsentibus incidenter de his agere casus dederit.

URBE VETANA CENSUS

PRO COMITE LAURENTIO DE MARSCIANO, ET BONAVENTURIS ADHÆRENTIBUS CUM CAMILLO BONAVENTURA.

Causa decisus per Rotam pro Camillo.

De facultatibus Congregationis Baronum procedendi summarie, de facto, & nullo juris ordine servato, etiam per extrajudiciales informationes, & absque citatione, quomodo, & quando id procedat.

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 In vim Bullæ Baronum procedi potest etiam per extrajudiciales informationes, declaratur num. 8.
- 3 Ubi proceditur extrajudicialiter, non potest convinci defectus citationis, quia citationes non ponuntur in actis.
- 4 An in extrajudicialibus citatio sit necessaria?
- 5 Bulla prædicta tollit omnem defensionem.
- 6 Super intelligentia dictæ Bullæ deferendum est iudicio Congregationis.
- 7 Sicuti super Bulla juris congrui est deferendum iudicio Camera.
- 8 An Congregatio Baronum possit procedere sine citatione, & sine tela judiciaria?
- 9 Citatio solemnis remitti potest, non autem naturalis, & omnimoda, quæ semper requiritur.
- 10 Ponderatur differentia, ubi Congregatio procedit contra principalem debitorem, & quando contra fideicommissi possessorem.

- 11 *Executor an possit cognoscere de justitia, vel injustitia sententiæ exequenda, & quid agere valeat?*
- 12 *Quomodo probetur negativa citationis.*

D I S C. XCV.

Intentato per Camillum Bonaventuram mandato de i manutentione contra Comitem Laurentium de Marsciano in possessione exigendi fructus cujusdam census, atque negata possessione, quia de ea non docebatur, nisi per quandam exactionem nulliter factam de ordine Congregationis Baronum, non citatis aliis fratribus de Bonaventuris condominis, & principalibus interessatis d. census, Rot. sub die 23. Februarii 1654. coram Bichio concessi manutentionem, dicta nullitate non obstante, ex eo quod Congregatio Baronum in vim Constitutionis 41. Clementis VIII. quæ nuncupatur Bulla Baronum §. 3. 8. & seq. procedere potest etiam per extrajudiciales informationes, quo posito convinci non potest nullitas ex revolutione actorum, & processus, prout convincitur, ubi in forma judiciali procedendum est, quia potuit iudex extrajudicialiter se informare, quamvis nullitas allegaretur ex substantiali defectu citationis, quia in extrajudicialibus citationes non solent in actis registrari, vel conservari, ut decisio desuper edita probat, allegando Sarmient. *select. interp.* l. 1. c. 8. n. 3. & dec. 210. n. 2. par. 1. rec.

Quinimmo eadem decisio ulterius progrediendo firmat, 4 neque aliquam citationem requiri, quia in extrajudicialibus citatio necessaria non est, ex Felin. *in c. cum olim*, n. 6. de re judicata, Ferrett. *conf.* 82. n. 1. & d. dec. 210. n. 3. par. 1. recent. Eo magis, quia in §. 9. Bulla tollit omnem exceptionem, & defensionem, quo casu citatio neque requiritur, quia citandus non est ille, cui certum est nullam competere defensionem ex auctoritatibus ibidem allegatis.

Occasio adhuc non dedit disputandi formiter hunc articulum in Congregatione Baronum, cui tanquam unico, & privativo iudici, ad hujus Bullæ intelligentiam, & praxim deputato, est deferendum eodem modo, quo in materia retractus prælativi, vel coactivi resultantis in Urbe ex 7 Constitutione Gregorii XIII. habemus deferendum esse iudicio Camera, cui Bullæ executio est directa, ut dec. 308. num. 17. post Cenc. de Cens.

Quando autem de illo disputari contingeret, crederem 8 dictam decisionem in aliquibus partibus esse veram, in aliis non, ut in eadem Rota in dicta causa pro Comite Marsciano scribens dicebam: Credo enim veram in ea parte, in qua firmatur non requiri processum formalem, neque telam, vel ordinem judicarium, itaut ejus sententia, vel decreta postulent formalem justificationem ex actis, prout postulant illa aliorum iudicum, & hoc tum ex eo, quod Bulla ita disponit, tum ex clara ratione, quod circa veritatem, & substantiam debiti, Congregatio non iudicat, cum solum illa sit executrix sententiarum, vel decretorum, & mandatorum, quæ servatis servandis per iudices ordinarios emanant, & relaxantur ad instantiam creditorum contra debitores, unde ejus cognitio solum versari viderur in nudo facto possessionis, an scilicet bona, ad quæ petitur executio, non obstantibus vinculis, & fideicommissis, fuerint vel ne tenta, & possessa per Baronem debitorem ad formam Bullæ, quod per extrajudiciales informationes recte sciri potest, quamvis etiam rationabiliter cognoscat de veritate, & substantia crediti ad effectum abstinendi ab executione, ex deductis in Romana restitutionis pecuniarum, *hoc eod. tit. disc.* 77.

Sed quoad alia assumpta, ut scilicet stante facultate procedendi extrajudicialiter, quodque per Bullam omnis exceptio sublata est, recte procedatur etiam sine citatione, videtur minus verum, neque unquam crederem hujusmodi propositionem per dictam Congregationem admittendam esse, quia cum plurium annorum spatio in pluribus causis istud Tribunal mihi practicari contigerit, semper vidi rigorese exigi partium citationes, atque illarum defectum a parte non citata oppositum rigorese attendi, & merito, quia sustineri quidem potest, necessariam non esse citationis judicialis formam, & solemnitatem a Statuto, vel lege positiva inductam, quam Princeps, in his præsertim magnis Tribunalibus de solo facto executionis agentibus, tollere potest, non autem de citatione omnimoda, & naturali, quæ tanquam de jure divino, & naturæ inducta, tolli non potest, nec debet. Vestr. *in praxi lib.* 3. cap. 2. n. 7. ubi Adden. num. 22. Cavaler. *decif.* 396. Rovit. *pragmat.* 2. de ord. jud. num. 1. Buratt. *decif.* 849. plene Capyc. Latr. *dec.* 188. num. 34. & seq. ita distinguentes inter citationem natura

turalem, & solemnem, unde quando de illius negativa constat, nullitas geitorum videtur absoluta, cum illa proveniens ex defectu citationis, dicatur omnium major, & substantialis, ac mater nullitatum appellari soleat.

Et hoc eo magis, quia executio facienda per Congregationem, ut plurimum, imò semper, non concernit solum interesse, & præjudicium principalis debitoris, contra quem servatis servandis per ordinarium judicem mandata relaxata sunt, & cujus respectu rectè dici potest, nullam aliam citationem neque naturalem requiri, quia coram iudice ordinario ipse jam fuit citatus, & suas exceptiones deducere potuit, unde quoad eum, Congregatio gerere dicitur solas partes nudi executoris de facto, coram quo alia citatio necessaria non est.

Sed respectu successorum, qui jure proprio ex fideicommissis vel investituris bona possident, & contra quos opus est adire Congregationem pro removendis fideicommissorum obtaclis, tunc minùs verum videtur procedi posse absque aliqua citatione, cum possessori multæ defensionis competere possint, vel circa credita, & jura, quæ sibi ex persona propria, non tanquam fideicommissario, sed tanquam tertio creditori competere possunt, quæ Bulla non subtrahit, vel circa actum possessionis, & qualitatis Baronalis, an scilicet debitor fuerit verus Baro, & an possederit bona jure proprio, & tali, quod cadat sub Bullæ dispositione, ut aperte liquet ex tot disputationibus in hac materia per ~~me~~ solum habitis, de quibus hoc titulo.

Fortius, quia non solum possessor, vel alius interessatus se opponens audiendus est in ordine ad probationem Baronalis qualitatis, & possessionis ut supra, sed etiam in ordine ad ipsius debiti substantiam, quia ut plurimum, & ferè semper, in Congregatione Baronum petitur executio contra successores detuncti debitoris in malo statu, hæreditariam qualitatem negantes, unde coram ordinariis iudicibus, ob hæredis defectum, mandata relaxantur, citato solum curatore deputato hæreditati jacenti, non qui informatus, & ad ejusdem creditoris complacentiam ut plurimum deputatus, defensionem non curat, ita ut sint mandata potius obtenta nemine citato, & ut dicitur sub banca, atque aliquando viventibus etiam debitoribus idem contingit, quod scilicet hujusmodi periti homines, in sua & suorum ruina gaudentes, collidunt cum creditoribus, ut ad castrorum, & bonorum fideicommissariorum venditionem procedatur, unde pluries practicavi in Congregatione, opponentibus possessoribus, vel in fideicommissis interessatis, quamvis certitudinaliter constaret de debitoris Baronali qualitate, & possessione, fuisse acriter disputatum cum creditoribus de veritate, vel legalitate debiti, illudque fuisse detectum, vel satisfactum, vel non verum, vel minùs legitimum, unde Congregatio executionem denegavit, quia executori conceditur gustare, & cognoscere de iustitia, & validitate sententiæ exequendæ, & ab executione abstinere, quoties non est nodus facti executori iudici subditus, & subordinatus, ut sunt Barigellus & Birruarii, sed est iudex suam habens jurisdictionem independentem, & multò magis ubi est magnum Tribunal sferæ superioris, quàm sit idem iudex qui mandatum relaxavit, ex deductis per Farinac. *qu. 97. cas. 3. Surd. conf. 405. Capobl. de Baron. pragm. 8. p. 3. Rovit. pragm. 4. & 5. de citat. & pragmat. 1. n. 18. de jurisd. invicem non turbant. Rot. decis. 61. apud Post. de manut. ubi, quod executor potest abstinere ab exequendo, non tamen se ingerere invocando, prout non semel ab imperitis fieri vidi, & de hoc magis accuratè agitur in dicta Romana restitutionis pecuniarum de Caffarellis decis. 77.*

Et quamvis ex supra admissis, quod Congregatio per extrajudicalem informationem procedere possit, resultare videatur omittæ citationis improbabilitas, quia in extrajudicialibus opus non est acta registrare, & processus formare; non per hoc tamen cessant prædicta, vel quia negativa per absentiam partis non citatæ, vel alios modos probari potest, vel verius, quia Congregatio habet suum Notarium particularem, per quem, privativè ad alios, fiunt ejus provisiones, & decreta, & qui citationes diligenter conservat. Unde negativa de facili convinci potest.

ANNOTAT. AD DISC. XCV.

Deciso istius causæ coram Bichio, est inter impressas decis. 589. Adhuc tamen subsistere videntur ea, quæ dicuntur in discursu, quod scilicet in praxi non servatur totalis omittæ citationis, ob cujus defectum, actus passim annullantur, parissimè verò postquam inolevit usus, de quo *Cart. de Luca, Lib. I.*

suprà in *Annot. ad disc. 74.* super modo procedendi etiam in forma judiciaria, ad quod conferunt ea, quæ habentur *sub tit. de judic. disc. 9.* ad materiam citationis, super puncto, an, & quando ista possit omitti, atque proceditur cum distinctione inter omnimodam omittionem, & formam, vel solemnitatem, ut hoc secundo casu, atque ad hunc effectum intelligi debeant leges disponentes, ut ita summarè, ac cum manu Regia procedi valeat, non autem de illa omnimoda, quæ dicitur de jure naturæ; cumque in quodam concursu super patrimonio Mercatoris defecti, per chirographum commissum esset Thesaurario, ut procedere posset cum facultatibus Congregationis Baronum, citando certos domi, & incertos per edictum, atque in subhastatione omittæ esset citatio personalis, prætendebatur substineri actus, cum *d. dec. 589.* Bichio dicebam, quod ubi etiam substineretur *d. decis.* in plena Congregatione, nullatenus tamen in uno iudice per fictionem.

ROMANA PRÆLATIONIS
PRO PRINCIPE BURGHESEO
CUM COMITE MARCO ANTONIO
DE MARSCIANO.

*Casus disputatus coram A. C. & determinatus pro
Marsciano, postea concordatus.*

An Bulla Baronum tollat pacta, seu fideicommissa, & vincula apposita per alios quàm per majores, ex quorum jure, & successione Baro sit debitor, & bona possedit, vel solum restringatur ad fideicommissa, & vincula proprii auctoris?

SUMMARIUM.

- 1 **F**Acti series.
- 2 Bulla Baronum tollit omnia vincula, que transferunt in pretium cum derogatione regulæ de jure tertii.
- 3 De ratione, ob quam de omnibus vinculis intelligi debeat.
- 4 An tollat dominium directum Ecclesiarum remissivè?
- 5 Non suffragatur Bulla, ubi ejus forma non servatur.
- 6 De questione principali, an scilicet Bulla tollat dominia, & vincula quoad tertios?
- 7 Rationes pro affirmativa.
- 8 In contrarium, & pro negativa.
- 9 De differentia inter tertios jus habentes in sola hypotheca, vel in dominio.
- 10 De rationibus, in quibus fundata est Bulla Baronum.

DISC. XCVI.

IN transactione, quæ inita fuit inter utramque lineam de Comitibus super fideicommissis ordinato per Leonem X. & de qua habetur in *Romana successione de Comitibus 26. Junii 1647. & 26. Junii 1648.* coram Ghislerio impress. post Censal. ad Peregr. *decis. 44. & 45.* inter cætera conventum est, ut una partium alienare volente castra, & bona in suam portionem obventa, teneatur requirere alteram in emptione præferendam, cumque de mandato Congregationis Baronum, pro debitis Ducis Camilli de Comitibus venditum esset Castrum dirutum *Turricula* Principi Burghesio, Comes Marcus Antonius de Marsciano hæres, & successor Evandri de Comitibus de altera linea, post plurimum annorum decursum, super hujusmodi prælatione iudicium instituit coram A. C. à quo sententiam favorabilem reportavit; introducta verò per appellationem causa in Rota priusquam ad aliquam disputationem deveniretur, controversia sopita est per concordiam, qua mediante, Actor accepta quadam summa pecuniaria suo juri cessit.

In disputationibus autem desuper habitis, ultra alia motiva ex juris communis dispositione deducta super hujusmodi prælationis exclusione, tam ratione præscriptionis, quàm etiam ratione personalitatis dicti pacti, & an esset transmissibile ad extraneos necnè, de quo habetur actum in hac eadem causa ad materiam retractus *sub tit. de servitutibus*, pro eadem exclusione deducebam, scribens pro Burghesio reo convento, motivum Bullæ Baronum, generaliter, & indefinitè derogantis, nedum fideicommissis, & investituris, sed etiam quibuscumque pactis, hypothecis, & juribus tertii etiam cum derogatione juris, ac regulæ de jure tertii quæsito, transferendo omnia in pretium, ex deductis apud *Cavaler. decis. 612. n. 47. & seqq. & decis. 618. num. 20. & seqq.*

- 3 *Œ seqq. Spada conf. 19. lib. 1. decis. 329. part. 4. rec. to. 2.* idēd- que itante hujusmodi generalitate, omnia pacta, & vincula quomodolibet rei libertatem impediētia, sub ea venire dicebam, tum ex generali axiomate, quod qui omne dicit, nihil excludit, tum etiam ob exceptuatiōem juris Cameræ cum dictione taxativa, per quam firmatur regula in contrarium, ut arguit Rota *d. decis. 329. n. 6. p. 4. tom. 2.* & ex ratione, seu sine ejusdem Bullæ inducendi omnimodam securitatem emptorum, ut ita liberè alliciantur ad hujusmodi bona emenda, deducendo eadem fundamenta, quæ in proposito ejusdem Bullæ deducta habentur in Senogallien. bonorum *hoc eod. tit. disc. 93.* super puncto, an illa tollat dominium directum Ecclesiarum, à quibus castra, & bona Baronibus concessa essent in feudum, vel emphyteusim, seu livellum.
- 5 Judex non assumendo hujusmodi inspectionem, non improbabiler credidit, Bullam in proposito non suffragari, ex eo quodd servata non esset ejus forma, cum auctoritate scilicet Congregationis, mediante subhatione, itaut emptor ab ipsa magis, quàm ab ipso Barone jus metiri diceretur, quoniam molestantibus creditoribus in Congregatione dictum Ducem, hic per privatam conventionem hujusmodi venditionem fecerat.

6 Quatenus verò hujusmodi motivum non intraret, itaut ser. ser. & ad formam Bullæ, venditio per Congregationem facta esset, reflectendo ad hujus puncti veritatem, tam occasione istius causæ, quàm aliarum super puncto, an Bulla Baronum tollat solum fideicommissa, investituras, pacta, aliaque vincula, & onera adjecta per Baronis majores, à quibus tanquam fideicommissi ordinatoribus, vel primis acquirentibus, possessores, aliaque de genere vocato causam habeant jure successorio, vel tollat etiam fideicommissa, pacta, aliaque vincula ad favorem tertii, à quo possessor nullam habeat dependentiam, quia nempe in ipsius Baronis primum auctorem, qui fideicommissum ordinavit, vel aliud vinculum adjecit, bona transferint, alteri fideicommisso, seu vinculo affecta, itaut etiam si essent penes ipsum primum acquirentem, seu novi fideicommissi institutorem, neque essent libera.

7 Et in hoc pro derogatione indefinita, etiam contra tertios, duo considerabam, primò scilicet quia expressè tollit hypothecas competentes tertiis jure proprio, non autem successorio, & consequenter etiam de juribus tertii disposuit, & secundò considerabam eam rationem, ob quam loca Montium, seu officia, aliaque jura hujusmodi transeunt libera in eum, qui mediante facto publici officialis illa acquirit, quod scilicet fingitur, priorem possessorem suum jus refusasse in manu Principis, à quo prævia dicti primi juris extinctione, tanquam per viam novæ efformationis, ex integro eadem jura transferantur in novum emptorem, directè, & immediatè agnoscentem in auctorem dictum Principem, cujus publicam fidem sequitur, ex frequenter deductis ad hanc materiam officiorum, & locorum Montium *sub tit. de Regal.* ita à pari, quod scilicet Congregatione apponente manum in hujusmodi castris, & bonis, censentur priora dominia, & jura subblata, ipsaque castra liberè reversa ad ipsum Principem primum, ac originarium dominum, à quo sub ejus publica fide libera vendantur, itaut emptores ipsius Principis, vel Congregationis fidem potius, quàm illam possessoris sequantur.

8 E converso autem considerabam dispositionem, in qua agendo de hypothecis, agitur de tertiis interessatis, potius retorqueri ratione discretivæ, quod scilicet ubi Papa voluit dixit, idēdque cum loquutus sit de hypothecis, signum est, quod noluit loqui de dominio, aliisque juribus realibus.

9 Fortius verò ob manifestam rationis differentiam, ubi enim agitur de creditoribus solam hypothecam pro credito generis, seu quantitatis habentibus, nullum præjudicium eis inferri videtur, dum nil eorum interest hypothecam habere super ipsa specie, vel super pretio, in quod illa transferatur, dum ejus effectus magis pretium quàm rem percutere videtur, dum distracta re hypothecata, debitum quantitatis satisfaciendum est ex pretio, idēdque nil interest, jus habere in re, vel in pretio, & ex qua ratione receptam habemus conclusionem deductam ex dispositione text. in l. à Divo pio, ff. de re judic. cum ibi notatis, creditorem anteriorem impedire non posse posteriori executionem, & subhationem pignoris, seu rei hypothecatae, ad effectum deponendi pretium, in quo ordo anterioritatis servandus veniat.

Non sic est quoad tertium habentem dominium, vel jus in specie, quoniam ita invitus cogitur vendere rem propriam, ac habere quantitatem loco rei sibi debita, quam po-

tius habere interest quàm pretium, & sic magna differentia est inter creditores quantitatis, & habentes jus domini, seu alias in re.

Considerabam quoque Bullam prædictam, tam in verbis, quam in intentione, seu ratione, verè, & propriè percutere remotionem obstaculorum resultantium ex fideicommissis, seu investituris ad favorem successorum, in effectu contententium de jure successorio ex causa lucrativa, vel quia ita Bulla, tollendo fideicommissorum vim obligatoriam, ea reducere voluerit ad antiquum statum non obligatorium, in quo erant antè tempora Augusti, juxta ea quæ habentur in Rom. Contributionis de Censibus *hoc eod. tit. disc. 89.* vel quia ducto argumento à dispositione auct. res qua, *Co. commun. de legat.* per Bullam subintelligatur præsumpta fideicommittentis, seu primi acquirentis voluntas hujusmodi alienationi pro successorum indigentis assentiendi, juxta ea, quæ pro hujus Bullæ ratione, eaque salvanda à nimia exorbitantia, habentur deducta in Romana pecuniaria de Pallavicinis *disc. 74. & d. disc. 89.* & in aliis *hoc eod. tit.*

Seu demum ob illam commercii rationem, ob quam in Episcopatu Mantuano, in Abbatia Farfen. & in aliis hujusmodi locis, consuetudo induxit, ut bona emphyteutica, & feudalia, quanvis habentia formam pacti, & providentiæ, redacta sint ad instar allodialium, quod etiam in feudis Pedemontanæ regionis, & Sabaudia Ducatus, quamvis eadem formam pacti, & providentiæ haberent, introduxerunt Decreta Ducalia, de quibus apud Cacheran. *in decisionibus 163. ad 170.* de quibus frequenter ad hanc materiam Bullæ Baronum in aliis causis supra, & infra mentio habetur; quibus omnibus considerationibus, seu rationibus attentis, illæ percutunt vincula injecta per proprium auctorem, & ad favorem perionarum de certo genere, jure successorio, & ex causa lucrativa venientium, tanquam ex soluto jure prædecessoris, qui debita contraxit, idēdque congruere non videntur aliis vinculis adjectis à tertio, & cum quibus in primum auctorem transferant.

ANNO T. A D D I S C. XCVI.

Super contentis in hoc discursu, an Bulla tollat pactum prelationis, vel retractum, occasio non dedit medio hoc tempore disputare, atque subtiliter videntur ea, quæ ibi deducuntur, potissimè, quia de eisdem pluries alibi agitur.

ROMANA DOTIS DE ANGUILLARIA PRO COMITISSA JULIA ALBERTINA CUM EJUS FILIIS, HEREDIBUS COMITIS DE ANGUILLARIA.

Causa decisus per Congregationem Baronum contra Comitissam.

De cautione, quam creditores ex Bulla Baronum, & stylo Congregationis præstare tenentur de restituendo prioribus, & potioribus, sive in calu evictionis; & an ad istam teneatur mulier agens pro restitutione dotis.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 Ille creditor, quem certum est esse omnibus anteriorem, an teneatur ad cautionem de restituendo?
- 3 Creditor habere debet à debitorum pecuniam liberam, & non cogitur accipere vinculatam.
- 4 Pecunia vinculata valet minus quàm libera.
- 5 Cautio requisita per Bullam Baronum à creditoribus habet justitiæ, & rationis fundamentum.
- 6 Sed non debet practicari cum eo creditore, qui absque Bulla, & Congregationis beneficio satisfactionem consequi potest.
- 7 Quando cautio per creditorem de jure præstanda sit.
- 8 De cautione demandata adversus creditores in chirographis.
- 9 An dotis creditum veniat sub generali nomine, & dispositione creditorum?

D I S C. XCVII.

PER mortem Comitis Joannis de Anguillaria de anno 1659. dissoluto matrimonio, usque ab anno 1643. contracto, inter ipsum, & Comitissam Juliam Albertinam Nea-

Neapolitanam, superstitibus pluribus filiis in pupillari ætate constitutis; cum in hac aliàs potentissima familia, ex tot, tantisque Civitatibus, oppidis, castris, & locis per ipsam possessis, duo tantum parva castra Stabiæ, & Calcatæ remansissent, tutores prudenti consilio, prosequendo etiam tractatum ab eodem pupillorum patre ferè conclusum, ad liberandum pupillos à gravi ære alieno, cujus fructus, & usurz longè absorbebant utriusque castris, aliorumque bonorum fructus, & redditus, prævio chirographo Papæ communicante facultates Congregationi Baronum, atque præveniendū pro minori damno, id quod urgentibus creditoribus, per eandem Congregationem cum majori præjudicio faciendum foret, vendiderunt castrum Stabiæ Principi Burghesio pro pretio scut. 100. m. ad effectum solvendi creditoribus, juxta eorum anterioritatis, vel potioritatis ordinem, prævia per eos jurium cessione ad favorem emptoris, ac præstita cautione de restituendo prioribus, & potioribus creditoribus, sive eidem emptori in casu evictionis, vel molestiarum, eo addito, quod creditores idoneam cautionem præstare non valentes, accipere tenerentur eorum creditum in tot locis Montium sub dictis legibus vincularis, quæ loco cautionis stare deberent juxta consuetum styllum.

Inter pupillorum creditores erat dicta Comitissa Julia eorum mater, cui pro dotium, & lucris dotialis restitutione, ultra alias partitas controversas, de quibus habetur actum in hac eadem causa *sub tit. de dote*, debita erant liquidè, & sine controversia, ex causa restitutionis dotium, scut. 8500. quæ tutores solvere obtulerunt ex dicto pretio per emptorem depositato, juxta chirographi, & instrumenti conditiones, & vincula ut supra; dicta vero Comitissa oblationem recusante, ac petente pecunias liberas, orta est controversia in Congregatione Baronum.

In qua pro Comitissa scribens dicebam, quod licet Bulla Baronum in arbitrio Congregationis ponat modum solvendi pretium creditoribus, cum cautione, vel sine, atque respectu illius creditoris, quem certum est esse omnibus anteriorem, justè interponendum sit arbitrium pro exemptione ab hujusmodi onere, ut per Seraph. *dec. 1019. n. 1. & dec. 70. in fin. post Fenzon. ad Statutum*. Agnoscebam tamen difficultatem respectu emptoris cum ista lege contrahentis, inquirere non debentis, an unus esset anterior, vel posterior, cum hoc attendatur, & procedat in ordine ad ipsos creditores, atque respectu timoris, qui probabiliter haberi, vel non haberi possit de aliis creditoribus anterioribus detegendis, & postea supervenientibus, juxta praxim desumptam ex *text. in leg. final. §. & si præfatam, C. de jure deliberandi*, ad quem effectum certa anterioritas (quam indubitatum erat concurrere in isto credito dotali) suffragari potest; secus autem quoad cautelam emptoris pro evictione, quæ non solum ratione crediti, & hypothecæ anterioris, sed etiam ratione vindicationis jure dominii in venditore cessantis sequi posset; quo casu anterioritas creditorum nihil proderet, unde agnoscendo difficultatem ex hac via insuperabilem, dicebam Comitissam non teneri, neque cogi posse ad sui crediti satisfactionem consequendam ex hujusmodi pretio, sed ei liberum remanere debere arbitrium sibi satisfaciendi ex aliis bonis; itaut pecuniam liberam consequeretur.

Creditor enim fundatam habet intentionem in jure consequendi pecuniam liberam, neque tenetur eam recipere vinculatam, ex deductis per Arias de Mesa *lib. 1. variarum, cap. 16. n. 27. cum seqq. Duran. decis. 421. n. 10. decis. 274. n. 13. post Zacch. de obligat. Camerali, Romana vineæ 26. Junii 1651. cor. Royas inter ejus impress. decis. 458. n. 6*. Et in individuo dotis restituendæ per filios primi matrimonii mulieri etiam ad secunda vota transeunti, ut ad aliquam cautionem teneri non debeat, sed pecunia liberam habere, firmavit, disputato formiter articulo, *Rot. in Romana dotis prima Decembris 1632. coram Dunozeo*.

Cum enim pecunia cum hujusmodi cautione soluta, sive loca Montium vincularia, longè minus valeant, quam libera, quia vincula minuunt de valore, ut in specie, aliis allegatis, firmatur in *decisione ultima* apud Posth. *de subhast. in novissimis additionibus, & in Romana cambiorum 4. Decembris 1662. cor. Verospio*, ac latius deductum, & examinatum habetur in Romana locorum Montium pro Paulo Sfortia, *sub tit. de Regal. ad materiam locorum Montium*, idcirco injustum, atque juri naturali, vel gentium contrarium videtur, ut creditor qui suam pecuniam liberam dedit, tantundem recepturus, cogi debeat ita recipere cum vinculo in *Card. de Luca, Lib. I.*

trinfecum valorem diminuente, itaut consecuturus decem, in effectum consequatur quinque, vel sex, quia est tollere jus tertii, non ex beneficio legis, sed ex pacto, & propria providentiâ competens, quod absque causa publicæ utilitatis, vel juxta unam opinionem fieri non potest, vel juxta alteram non debet, neque convenit.

Neque in hoc obstare dicebam dispositionem Bullæ Baronum, sive quotidianam praxim in concursu creditorum ad bona defuncti, vel operati debitoris; Bulla enim, licet etiam ex hoc capite (minus tamen debite) aliquibus visa sit exorbitans, nemini facit injuriam, atque alterius jus non lædit, dictam cautionem, seu investimentum demandandis siquidem stantibus fideicommissis, vel investituris, quibus hæc, & alia Baronum castra, & bona subjacent, creditoribus de rigore justitiæ nullum jus ad dicta bona competere, neque quæsitum est, itaut successor veniens jure proprio, liberè illos rejicere valeat; unde cum Bulla, exorbitando à juris dispositione, in eorundem creditorum gratiam, fideicommissorum, aliorumque vincularum obstacula tollat, eisque concedat id quod aliàs prætere, & consequi non possent, itaut respectu creditorum sit mera gratia, & largitio, idcirco conqueri non possunt, qui nihil percepturi erant, si cum ista alterante qualitate minus percipiunt; semper enim eis favor fieri dicitur, dando dimidiatum, vel onerosum, potius quam nihil, & hæc est ratio, quæ bene Bullæ dispositionem in hac parte ab exorbitantiâ salvat.

Ista verò ratio non adaptatur hujusmodi credito dotali, quod absque Bullæ prædictæ beneficio, mulier liberè, non obstantibus fideicommissis, consequi potest ex juris communis dispositione in vim *aut. res quæ, C. commun. de legat. igitur nimium asporum videbatur, quod ista creditrix quæ de justitia liberam sui crediti consecutionem obtinere poterat, pariformiter tractaretur cum illis, quibus ex gratia id conceditur.*

Prout neque obstare dicebam quotidianam Tribunalium praxim super dictæ cautionis necessitate in concursu creditorum ad bona debitoris decocti, sive suspectæ hæreditatis, de qua praxi tractatum habetur in Romana concursus creditorum Cardinalis Cecchini *sub tit. de credito*; id enim procedit, ubi agitur de patrimonio decocto, cujus omnia bona vendere oporteat, aliàs emptorem sine hujusmodi cautela non inveniretur: sive ubi venditis tantum aliquibus bonis, quæ emptor non nisi cum hac lege emere voluit, creditor petit ex hujusmodi pretio sui debiti satisfactionem, tunc enim conquerendi causam non habet, quia in primo casu ita cogit necessitas resultans ex venditione bonorum, cum qua, & non aliàs satisfactionem consequi potest; & in secundo præjudicium resultat ex sua voluntate, dum ex pretio ita vinculario satisfactionem eligit, & petit.

Secus autem ubi, aliis debitoris bonis superextantibus, creditor recuset ex rei venditæ pretio vinculario satisfactionem consequi, quia illam liberam obtinere velit, vel ex venditione mobilium, & semoventium in libero commercio existentium, vel ex aliorum bonorum fructibus, ex Salviani interdicti remedio obtinendis, sive etiam rigorosè ex stabiliu subinastatione, diminuto pretio absque cautela evictionis, quia tunc nulla subest causa cogendi creditorem invitum ad recipiendum suum creditum diminutum, ut ita distinguendo bene habetur *d. decis. 274. post Zacchiam de obligat. Camerali*.

Et cum hac distinctione, ab exorbitantiâ salvari possunt chirographa quotidie emanantia, cogentia creditores invitos pro sola emptoris cautela ad recipiendum eorum creditum ita vincularium, quia rectè procedunt, ubi creditori non potest aliàs esse consultum, quam ex rei venditæ pretio, quod aliàs non nisi cum dicta cautela inveniretur; secus autem ubi alia suppetunt debitoris bona, ex quibus creditor dicat, posse, & velle liberam satisfactionem consequi; tunc enim videtur, quod esset quodammodo violare jus gentium, & tollere jus tertii, in gratiam privati emptoris, idèd cum *dicta distinctione in hac materia procedi debere videretur.*

His non obstantibus Congregatio censuit, Comitissam cogendam esse ad dictum pretium ita vincularium recipiendum, stante chirographo ita demandante, adversus quod Congregatio decernere non poterat, nisi illius obstaculum ab eodem Papa removeretur; & quamvis replicarem, quod in generalibus provisionibus exorbitantibus, præsertim emanatis non per viam legis generalis, sed per viam gratiæ specialis, non censetur comprehensa causa dotis, ut in spe-

cie moratoriz, seu alterius provisionis concessæ per Principem in præjudicium creditorum, quod sub ea non veniat, firmant Jo. Baptista de S. Blasio de *privilegiis dotalibus*, *privil.* 289. & Franch. *decis.* 219. nihilominus quia in eodem chirographo sub quodam verborum involucre (& absque dubio citra Papæ voluntatem) etiam de dote mentio fiebat, visum fuit obstare chirographum, unde cautius in illorum efformatione procedendum videtur propter præjudicia, quæ ex verbis sub involucre appositis resultant, citra rectam intentionem Principis, qui solum ex sumuario advertit ad rei substantiam, eique impossibile est legere singula chirographa, vel supplicationes per extensum, atque clausulas, & verba ponderare, sed debet esse onus officialium, ad quos pertinet.

ANNOT. AD DISC. XCVII.
& seqq.

DE materia cautionis contentæ in hoc discursu, habetur pluries actum *sub tit. de credito*, præsertim *disc.* 53. & *seqq.* Ac etiam *ibid. disc.* 127. agitur de contentis *in disc.* 98. Ac etiam de contentis *in disc.* 99. *eod. tit. de cred. disc.* 53. *cum seqq.* & multa deducit de Marin. *in addit. ad Reverter. decis.* 82.

ROMANA LOCORUM MONTIUM
PRO HÆREDIBUS MARCELLI
SACCHETTI
CUM DUCE SFORTIA.

Causa disputata in Rota sine resolutione, postea concordata.

An in concursu creditorum Baronis super pretio castrorum venditorum de ordine Congregationis in vim Bullæ Baronum, attendatur anterioritas juxta ordinem juris in bonis liberis, vel potius debeant esse potiores creditores, quibus ex licentia Principis quæsitum est jus super ejusdem bonis, antequam Congregatio manus apponeret, quamvis essent in tempore posteriores? Et aliqua de Constitutionibus Apostolicis super prohibita alienatione bonorum jurisdictionalium, an capiant impositiones censuum, & hypothecas?

SUMMARIUM.

- 1 **F**Acti series.
- 2 Bulla Baronum disponit ex pretio bonorum dissolvi creditores juxta ordinem eorum anterioritatis.
- 3 Declaratur, quomodo, & quando id procedat.
- 4 Creditores cum assensu posteriores, vincunt anteriores.
- 5 Pretium feudi non est feudale.
- 6 Declaratur, ubi res alienatur de mandato judicis, & de ratione.
- 7 De rationibus, quibus innixa est conclusio, de qua n. 5.
- 8 De conclusione, quod eadem feudalis, vel fideicommissaria qualitas dari non potest in re, & pretio.
- 9 Congregatio Baronum in vim Bullæ tollit vincula ab ipsa re, qua transit libera in emptorem, & transfert in pretium.
- 10 Examinantur decisiones dantes distinctionem inter rem, & pretium.
- 11 An Bulla Baronum super bonis fideicommissariis tribuat jus creditoribus ab initio, & an operetur, ut tunc, vel ut nunc?
- 12 Expenditur auctoritas Merlini de pignor. & quando Doctoribus deferendum sit.
- 13 Confessio, vel præsuppositum fideicommissi, illud non probat, nec inducit si verè non adest.
- 14 Castra, & loca jurisdictionalia in Statu Ecclesiastico, an censeantur feudalia, vel allodialia, distinguitur.
- 15 De constitutionibus Apostolicis prohibentibus alienationes, & contractationes bonorum jurisdictionalium, ut non comprehendat impositiones censuum, & hypothecas, antequam hac prohiberentur.

DISC. XCVIII.

Dux Alexander Sfortia de anno 1628. pro extinguendis debitis, obtinuit ab Urbano VIII. facultatem impo-

nendi census usque ad summam scut. 250. mil. super ejus terris Vallis Montanz, & Lugnani, non obstantibus Constitutionibus Apostolicis Sixti V. Clementis VIII. & Pauli V. ac etiam fortè ejusdem Urbani, prohibentibus alienationes, & quoscumque contractus in bonis jurisdictionalibus, ac etiam non obstantibus fideicommissis ordinatis per Joannem Hieronymum, Joannem Baptistam, Fulviam, & alios de Comitibus, dictarum terrarum Dominos, à quibus jure successorio in præfatum Ducem devenerant. In vim cujus licentiæ, ac respectivè fideicommissorum derogationis, inter alios census à dicto Duca, ejusque filiis impositos, fuit unus scut. 5. mil. in sorte super dicta terra Vallis Montanz ad favorem Joannis Baptistæ Garzonii, dictum censum acquirentis ex pecuniis obventis ex pretio casalis Fulani, quod ipse de anno 1627. vendiderat pro pretio scut. 17500. Marcello Sacchetto, sub pacto investmenti hujus ratæ in bona stabilia, loca Montium, vel census, ad effectum multiplicandi usq; ad summam scut. 14. mil. pro cautela emptoris. Cum autem postmodum per Congregationem Baronum in vim Bullæ Clementinæ, accedente etiam speciali chirographo ejusdem Urbani VIII. dicta terra Vallis Montanz vendita esset Principi Barberino, ex pretio restitutus fuit dictus census, cujus rata scut. 3. mil. investita fuit prius in alium censum, eoque deindè redempto in 29. loca Montis ad favorem dicti Garzonii, seu ejus hæreditatis, sub duplici vinculo, primò scilicet ad favorem dicti Barberini emptoris, seu Principis Pamphili secundæ emptoris, à Barberino causam habentis, & secundò ad favorem hæredum dicti Sacchetti pro multiplico, & respectivè evictione dicti casalis, ex cuius pretio ista pecunia proveniebat: Verùm Dux Ludovicus Sfortia præfati Alexandri ex filio nepos, tanquam cessionarius illorum de Scottis, aliorumque creditorum anteriorum præfate census impositioni, ex judicio agitato contra indefensam hæreditatem jacentem dicti Garzonii, præfata loca Montium tanquam anterior avocavit, deindeque prætere de cæpi deleri debere dictum vinculum ad favorem hæredum Sacchetti, majus jus non habentium, quàm idem Garzonius haberet; & introducta causa coram A.C. ab isto prodiit sententia reis conventis favorabilis, super dictæ petitionis deletionis denegatione, introductaque per appellationem causa in Rota coram Bevilacqua, datoque dubio, *an sit locus deletioni vinculi*, ac proposito de mense Junii 1666. nulla capta fuit resolutio, neque causa ulteriorem habuit progressum, utpotè per concordiam sopita; unde propterea, ob cessatam ulteriorem disputationis trutinam, & successivè non apertum Rotæ votum, efformari non potuit omnino maturum judicium super hujus controversiæ veritate.

Pro illa verò notitia, quæ desumi potuit ex hac unica disputatione Rotali, in qua solum ego pro Sacchetti scribebam, mihi videbatur, justitiam ac probabilitatem istis potius assistere; licet enim Bulla in verbis manderet ex pretio castrorum, & bonorum, quæ per Congregationem, non obstantibus fideicommissis, aliisque vinculis, vendi contingat, satisfieri Baronis creditoribus, juxta ordinem eorum anterioritatis, & potioritatis, prout de jure, perindè ac si bona distracta ejusdem debitoris libera, & indifferentia essent, talisque sit praxis Congregationis, unde propterea cessat illa difficultas, quæ aliàs de stricto jure probabiliter cadere posset super æquali omnium concursu, non curata differentia temporis, stante æqualitate causæ, seu temporis, in quo ipsi jus acquirunt contemporaneè in vim Bullæ, dum prius de jure nullum jus habebant, ex iis, quæ desuper deducta habentur *hoc eod. tit. in Romana restitutionis pecuniarum disc.* 78.

Nihilominus dicebam scribens in ista causa id rectè procedere inter creditores indifferentes Baronis debitoris, quibus antequam Congregatio manus apponeret, & vincula solveret, nullum jus ad hujusmodi bona competeat, stantibus fideicommissis, ob quæ in proprietate non erant hypothecabilia, quasi quod Bulla, postquam remota essent vincula, ita fingeret pretium esse de bonis liberis debitoris à principio, quod ut dictum est, nisi expressè disponeretur, suas habere posset difficultates.

Secus autem, ubi agitur de illis creditoribus, qui ex particulari licentia, seu facultate Principis, cum fideicommissorum derogatione, jus quæsierant super ipsis bonis, priusquam Congregatio manus apponeret, atque removendo vincula, illa reduceret ad statum bonorum liberorum, & indifferentium, quoniam tunc rectè intrat conclusio, apud feuditas receptissima, ac in foro indubitata, de qua Afflic. & Ursill. *decis.* 286. Franch. *decis.* 64. & 75. Gait.

75. *Gait. de cred. c.4. quasitio 11. n. 1852. Salgad. in Labyr. p.2.c.4.n.40. & per tot.* quod scilicet in bonis in libero commercio, ac in libera debitoris dispositione non existentibus, creditores habentes assensum à Principe, vel à lege, quantumvis posteriores, vincunt anteriores, quantumvis privilegiatos, quoties privilegium non est tale, quod habeat vim assensus, & tribuat jus in ipsismet bonis prohibitis, ex ea clara ratione, quod cum hujusmodi bona non sint in commercio, non cadunt sub hypotheca generali, & consequenter creditores quantumvis hypothecarii, & anteriores, tali assensu carentes, reputantur tanquam chirographarii, nullum concursum habentes cum hypothecariis quantumvis posterioribus, ut deductum habetur *hoc tit. d. disc. 78.* ac etiam pluries *sub tit. de Regalibus* ad materiam officiorum, in Romana pretii officiorum, & in Romana diminutionis pretii, & in aliis in proposito concursus super officiis inter creditores habentes reservationem decreti, & illos, qui eo careant.

Adversus præmissa, duo dicebantur ex parte Actoris, primo, quod ista procedunt in ipsis bonis, secus autem in pretio, quod eandem naturam non habet, sed dicitur de bonis liberis, & allodialibus, quia pretium feudi non est feudale, deducendo in specie super ista conclusione firmata per Rotam *in Aprutina terra Montorii 2. Maji 1644.* coram Peutingerio; & magis ad rem in specie concursus inter habentes, & non habentes assensum, Manente *decif. 58. n. 1. & seqq.* cum quo processum est *in Romana pecuniaria seu concursus creditorum 15. Junii 1665.* coram Emerix. Et secundo, quod eadem procederent, ubi non adesset dispositio Bullæ Baronum, per quam utpotè tollentem fideicommissa, aliaque vincula, ita dicebatur etiam ab initio ad hæc bona quæsitum jus ipsis creditoribus anterioribus, quasi quod Bulla operetur, ut tunc potius, quam ut nunc.

Neutrum verò fundamentum habere videbatur subsistentiam, præsertim verò primum omnino fragile, nulliusque ponderis, licet enim vera sit dicta conclusio, de qua frequenter in aliis *hoc eod. tit.* quod pretium feudi non est feudale, sed reputatur de bonis liberis, & allodialibus, ob regulam, præsertim in particularibus receptam, quod pretium non succedit loco rei, quæ tamen regula non intrat in feudis, quæ receptum est importare universitatem, cadente solum quæstione, an sit facti vel juris; sed hoc non obstante adhuc pretium succedit loco rei, ut ex text. *feudal. in cap. ult. de feud. cognit.* ubi Jacob. Bald. Alvarot. & cæteri, *Franch. dec. 64. Rovit. dec. 45. n. 7.* bene Merlin. *lib. 2. contr. 90. n. 34.* & cæteri communiter. Adhuc tamen intrabat vera limitatio, ut id non procedat, quoties agitur de pretio retracto ex re vendita de mandato judicis, ad effectum satisfaciendi creditoribus, quoniam tunc illud sine dubio succedit loco rei, ex deductis apud *Surd. dec. 306. & Franch. d. decif. 64.* & admittitur apud Manente *d. decif. 58.* ubi datur hæc distinctio, ac revera est conclusio in praxi absoluta, passimque recepta. Tum ex eo, quod non potest aliàs satisfieri creditoribus quantitatis, assensum habentibus, quoniam satisfactio non sequitur cum ipsa re, sed cum pecunia ex ea retrahenda; tum etiam ratione circuitus, quoniam aliàs creditores cum assensu regredi possent ad ipsam rem, undè propterea emptor regredi posset ad suum pretium, sive quod aliàs non invenirentur emptores, ideòque ubi ex facto judicis emptor asscuratur ab hujusmodi molestiis, itaut creditoribus cum assensu consultum non remaneat super ipsa re, indubitatum est, adinstar casus, in quo ipsa res consumpta sit, pretium ejus loco succedere.

Duplex etenim ratio tribui solet dictæ conclusioni, quod pretium feudi non est feudale, & ex qua adinstar idem dicitur de pretio rei emphyteuticæ, & fideicommissariæ, cum similibus, una scilicet, quia esset pro eadem re dare duplicatum feudum, unum in ipsa re, alterum in pretio, quod de jure non procedit, ut in specie habetur actum in Albanen. seu Pedemontana bonorum *hoc tit. disc. 48.* Et altera, quod pretium dicitur pecunia, & sic de rebus allodialibus, indifferentibus regulandis cum terminis generalibus, absque eo, quod tollatur virtus assensus, rectè operativi super ipsa re, contra emptorem, qui sibi imputet, cur sibi non consuluit, sed ejus pecuniam venditori sub tali periculo tradidit, ut ratiocinatur Manente *dict. decif. 58.*

Neutra ex his rationibus adaptatur casui, in quo alienatio fiat cum auctoritate judicis, ut ex pretio creditoribus satisfiat, multòque magis ubi accedit auctoritas Congregationis Baronum in vim Bullæ transmittentis rem omnino liberam in emptorem. Non quidem prima, quoniam incompatibilis concursus ejusdem feudalis, seu fideicommissariæ qualitatis in re, & pretio, procedit ubi utrumque esset penes easdem personas, seu in eodem genere sub eodem titulo, ut declaratur in dicta Albanen. seu Pedemontana *disc. 48.* secus autem ubi qualitas omnino tollitur à re, & transfunditur in pretium, ut in proximè allegata causa, ac etiam in Romana annui redditus *disc. 42.* hoc pariter titulo. Minusque altera, nedum ob supradictam rationem circuitus, militentem ubi venditio fiat cum auctoritate judicis ordinarii, ob quam emptor, quamvis sub publica hasta, de jure non redditur tutus à creditoribus hypothecariorum molestiis (præterquam ubi ex stylo, rationabiliter inducto, & ad totum mundum extendendo, hujusmodi effectus sequeretur, ut in plerisque Europæ partibus, & tribunalibus servatur.) Sed factum est cum auctoritate Congregationis Baronum, quæ ad præscriptum Bullæ Clementinæ, tollit omnia vincula ab ipsa rem omnino libera transeunte in emptorem, eaque referret in pretium, & fortius, ubi accedit etiam, ut in presenti, speciale chirographum Papæ, ita disponens, ita enim absolutum remanet, pretium in omnibus succedere loco rei, atque in illud transferri omnia ejusdem rei vincula, ut in specie venditionis factæ in vim Bullæ Baronum, firmatur *in Romana Salviani* coram Peuting. *decif. 4. & 66. part. 11. rec. & quarum secunda est etiam repetita, post Salgad. in Labyr. dec. 96.* ideòque dicta distinctio inter rem, & pretium in his terminis nullum penitus habet fundamentum.

Et quamvis ex *dict. decif. 58.* Manente, dicta distinctio canonizari videatur *in d. Romana concursus 15. Junii 1665.* coram Emerix, attamen id ibi non omnino maturè dicitur, sed vel obiter, vel ad superabundantiam, cum illius resolutionis fundamentum contra creditores habentes assensum consisteret in eo, quod ageretur de emphyteusi merè hæreditaria, jure allodialium regulanda, non obstante prohibitione alienandi, ac etiam hypothecandi utpotè, respiciente favorem domini directi, ob interesse laudemiorum, quod an subsistat, necne, habetur particulariter actum in eadem causa in sua materia *sub tit. de emph.* prout quamvis pariter eadem distinctio in proposito concursus super pretio officiorum deducatur *in Romana pretii officiorum 27. Novembris 1658. & 17. Novembris 1659.* coram Bevilacqua, adhuc pariter fuit æquivocum, bene agnatum ab eadem Rota *in Romana concursus creditorum 10. Junii 1661.* Coram Cerro, & in aliis, quamvis ex aliis motivis dictæ resolutiones essent probabiles, ut habetur actum in eadem Romana pretii officiorum *sub tit. de Regal. ad materiam officiorum.*

Alterum erat Actoris fundamentum deductum ex Bulla Baronum tollente omnia fideicommissa, aliaque vincula, unde propterea pro eo Scribentes dicebant, ita bona possessa per Barones, non obstantibus fideicommissis, quinimo etiam prohibitionibus resultantibus à Constitutionibus Apostolicis Sixti V. Clementis VIII. Pauli V. & Urbani VIII. super alienatione jurisdictionalium, redacta esse adinstar bonorum allodialium, & indifferentium, ideòque ab initio cecidisse sub hypothecis, allegando in id tanquam specialem auctoritatem Merlini *de pignor. lib. 2. tit. 1. quest. 11. num. finali.*

Verum, reflectendo etiam ad veritatem, istud fundamentum videbatur magis fallax quam primum, quoniam omnino verius videtur, Bullam prædictam nullum tribuere jus creditoribus ab initio super ipsis bonis, sed tantum eos admittere ad pretium, postquam Congregatio manus apposuit, ac vincula substulit, & sic operatur ut nunc, non ut tunc, ex iis quæ plenè in proposito deducta habentur *hoc eod. præsertim in Romana restitutionis pecuniarum de Casforellis disc. 78. & in Romana dotium de Comitibus disc. 82.* quæ compendiosè deducebantur etiam in ista causa, nullatenus curata d. auctoritate Merlini *de pignor.* quoniam revera hic auctor non descendit ad hos terminos, ac distinctiones, neque articulum examinat, sed absque auctoritate vel ratione, simpliciter refert praxim, prout nudi facti est, quod scilicet bona Baronum quamvis feudalia, seu fideicommissaria, venduntur per Congregationem ad instantiam creditorum, non examinando quomodo id sequatur; & nihilominus, absque præjudicio gravitatis, & doctrinæ istius auctoris, observabam rectè illi congruere posse ea, quæ de ipsomet, atque de Doctoribus Regnicolis non versantibus in majoribus Tribunalibus *Sacri Consilii, & Regiæ*

gia Camera Summarie, habentur circa notitiam feudalium in Panormitana fucceffionis feudorum disc. 13. & in aliis *hoc eod. tit.* quod fcilicet Doct̄or exterus, in Curia, præfertim verò in Congregatione Baronum non benè verſatus, quamvis alias doct̄iffimus, adæquatam iudicium ſuper huius Bullæ interpretatione non de facili dare poteſt, unde intrare videtur conſuſio de non deferendo dictis Doct̄orum ſuper conſuetudinibus, & aliis quæ facti ſunt, atque cum iſta conſideratione procedendum eſt in metiendis doct̄rinis, ac Doct̄orum autoritatibus.

Iſta erant fundamenta, cum quibus, retento præſuppoſito, quod hæc caſtra, & bona eſſent fideicommiſſaria, & conſequenter quoad ſortem, ſeu ſubſtantiam non caderent ſub hypothecis contractis per gravatum, ego in huius cauſæ deſenſione procedebam, atque inſpecta etiam veritate, credebam iſtam omninò aſſiſtere huic parti.

Alter verò ejuſdem partis doct̄us, & benè fundatus Ad-
13 vocatus, de ſtatu cauſæ meliùs informatus, utpotè illam defendens in præcedenti inſtantia coram A. C. in qua non ſcripſi, agnita forſan difficultate, quod hoc præſuppoſitum non juſtificaretur, cum abſque dubio ad id non ſufficeret dicta Apoſtolica derogatio, ex triplici vera propoſitione, una quod huiusmodi facultates obtentæ ad maiorem cautelam, non probant, nec firmant ſtatum; altera, quod verba quæ præſupponunt, non inducunt diſpoſitionem; & tertia, quod etiam explicita conſeſſio exiſtentis fideicommiſſi, illud non probat, ſi reverà de eo non conſtat, quia non poteſt poſſeſſoris credulitas, vel opinatio inducere fideicommiſſum, ubi non adit.

Procedebat per diverſam viam, negando ſcilicet in dictis anterioribus ſine aſſenſu hypothecam ſuper huiusmodi terra, ſeu caſtro, vel quia ageretur de feudo, & conſequenter intraret prohibitio contenta in *cap. Imperialem, de prohib. feudi alienat.* per Federic. vel quia obſtarent dictæ Conſtitutiones Apoſtolice Sixti V. Clem. VIII. Pauli V. & Urb. VIII. ſuper prohibita alienatione, aliaque contractatione bonorum iurisdictionalium ſine beneplacito Apoſtolico; verùm hæc via videbatur periculofa, dictaque fundamenta erant parum
14 dictam qualitatem in dubio non præſumendam, juxta plenè firmata per *Rot. dec. 93. p. 5. rec. & habetur ſatis frequenter actum in aliis hoc tit.* Admiſſa enim illa feudalitate, quam ex conſilio 82. *Abbatis, & ex voto Robuſterii*, ac aliis plenè, & doctè probat *Spad. conſ. 1. l. 1.* adhuc tamen, ut ſæpiſſimè dictum eſt id percutit illam impropiam, & remotam feudalitatem, quæ denotat, huiusmodi caſtra, & bona iurisdictionalia, in Barones, & Domicellos originariè proveniſſe ex conſeſſionibus Sedis Apoſtolice, iſtius alto Dominio, Superioritate, ac Regalibus reſervatis, & ſic ad tollendum purum allodium, non autem ad alios effectus veræ, ac reſtæ feudalitatis, circa reſtrictam ſucceſſionem, prohibitam alienationem, & ſervitii obligationem, cum ſimilibus.

Et quoad prohibitionem reſultantem à Conſtitutionibus Apoſtolicis, per quas, ut in aliis pluries advertitur, ad effectum alienationis propriæ vel impropiæ, bona iurisdictionalia quamvis allodialia, feudalibus exæquata videntur, cum illæ percutiant alienationes, intelligendæ veniunt de propriis, non autem de impropiis, & conſequenter priùs quàm ederentur aliæ moderniores Conſtitutiones, illæ non comprehendunt impoſitiones cenſuum, & multò minùs ſimplices hypothecas; atque modernæ Conſtitutiones non reſpiciunt præterita, ut ſæpè firmavit Rota, & præfertim habetur *decif. 211. part. 5. recent. & in dictis decif. 4. & 66. part. 11.* quarum ſecunda repetita eſt poſt *Salgad. in Labyr. decif. 96.* cum aliis ibi deductis, unde propterea, quando dicta fideicommiſſa in facto non ſubſiſterent, reſpectendo ad veritatem, ſatis dubitabam de iuribus huius partis, quæ è converſo mihi videbantur eſſe in tuto, ac omnimodam probabilitatem habere, quando dictum fideicommiſſorum præſuppoſitum ſubſiſteret. Subſequuta verò concordia ſubſtulit occaſionem ulterioſis diſputationis, in qua id maturiùs diſcuti potuiſſet, iſtius verò præfertim cauſæ occaſione expertus ſum, quantum cauſarum directioni proſint congreſſus, qui ante diſputationes, pro eadem directione, ex laudabili ſtylo haberi ſolent.

ROMANA DOTIS DE CÆSARINIS PRO PRINCIPE SABELLO CUM DUCE CÆSARINO.

Casus diſputatus coram A. C. non reſolutus.

De eadem materia diſcurſus præcedentis, an, & quando creditor teneatur recipere creditum ex pretio vincularo, & quatenus cogi poſſit, an habeat actionem contra debitorem ad id quod intereſt pecuniam eſſe liberam?

S U M M A R I U M.

- 1 **D**E cautela ut ſi creditor cogatur ad præſtandam cautionem, teneatur debitor reſundere creditori intereſſe.
- 2 *Facti ſeries.*
- 3 *Depositum quando vim habeat ſolutionis.*
- 4 *An dicta cautela poſſit Princeps derogare?*
- 5 *Principi an, & quando ſit replicandum, & interim in executione ſuperſedendum?*
- 6 *Quando cautela, ſeu pactum de quo n. 1. non ſuffragetur creditori.*
7. *Vendens voluntariè, qui per Congregationem Baronum cogi poterat ad venditionem, dicitur vendere coactus.*
- 8 *Deducitur pro veritate diſtinctio, cum qua intelligenda venit conſuſio, an dictum pactum per Principem tolli poſſit?*

D I S C. XCIX.

O B frequentem uſum chirographorum, de quibus ſæpè in aliis *hoc tit.* in venditione præfertim bonorum Baronum, inolevit (me forſan in Urbe primo authore) cautela in contractibus, qui ſiunt cum caſtrorum, vel caſalium poſſeſſoribus, ut pecuniam, quam ad cenſum, vel cambium recipiunt, omninò liberam, & à quocumque vinculo exemptam reſtituere teneantur, cum pacto, quod in eventum in quem, ex facto, & autoritate, etiam ſuprema Principis, ſeu cuiuſcumque alterius ſuperioris, cogerentur illam vinculatam recipere, teneantur debitores, de aliis eorum bonis ſolvere totum id quod intereſt tale vinculum non adelle, quæ cautela prodiit ex deductis per *Franch. deoif. 200. ubi adden.*

Cum autem dicta cautela adhibita eſſet in contractu ini-
to per Principem Sabellum ad favorem Ducis Cæſarini, pro
pecunia proveniente ex dote Duciffæ Cæſarinae præfati Prin-
cipis filia, atque eodem Duce, aliſque creditoribus in Co-
gregatione Baronum urgentibus hodiernum Principem de-
bitoris filiam, hic ad evitandum majus damnum ex ſubha-
ſtatione reſultans, illamque præveniendò, ut urgentibus
creditoribus ſatisfaceret, caſtrum Aricciæ vendiderit Prin-
cipi Chiſio pro ſcutis 358. m. prævio chirographo Papæ, per
quod, communicatis Congregationi Baronum facultatibus
ad formam Bullæ Baronum, præcipitur, ut creditores co-
gantur in eorum ſatisfactionem recipere dictum pretium
cum conſueto vinculo cautionis reſtituendi creditoribus an-
terioribus, vel potioribus, ſive emptori in caſu eviſionis,
& moleſtiarum, & in caſu non præſtitæ cautionis, faciendi
ejuſ loco investmentum in loca Montium huiusmodi vin-
cula habentium, cum totali liberatione debitoris à quocum-
que alio ſupplemento, vel moleſtia, non obſtante cautela,
& pacto ſuperius narrato, cui reſpectu creditorum, qui in
Congregatione Baronum comparuerant, expreſſè dero-
gatur.

In executionem dicti chirographi interpellato Duce ad
ſuum creditum recipiendum, eoque in termino per chiro-
graphum præfixo non comparente, facto deposito, egit
Princeps coram A. C. contra Ducem ad faciendum inſtru-
mentum quietantiæ, aliàs videndum mandari fieri ex offi-
cio; Et ego pro Principe ſcribens, dicebam locum eſſe pe-
titis, quia depositum, prævia creditoris contumacia factum,
habet vim ſolutionis, & pro ſolutione habeatur, ad *tex. in l. obſignatione, ubi glof. & DD. C. de ſolutionibus, cum Con-
cordantibus, per Cenc. de cenſibus q. 111. n. 53. Rota in Rom.
fructuum dotis 28. Januarii 1661. cor. Verofpicio, de qua ſub
tit. de dote.*

Nec obſtare dicebam pactum recipiendi pecuniam libe-
ram, & abſque aliquo vinculo, unde depositum vincularum
cum conditionibus, & vinculis extrinſecis, de jure non ſuf-
fragatur, ad notata in eadem *l. obſignatione*, cum deductis
per

per Cencium *suprà citatum*, n.28. latè Pratus *observ.* 25. & *seqq.* Giurb. *decis.* 87. quia pacto derogatum jam fuerat per chirographum Papæ, de cujus potestate in tollendo jus tertii, ac derogando pactis, & conventionibus, (quidquid antiquiores dubitaverint) hodiè non ambigitur, ex deductis per Gabr. *de jure quæsitio non tollendo*, qu. 1. & latius per Galeot. *responsio Fiscali* 23. ex n.60. & 256. & Capyc. *Latr. dec.* 188. n.110. & *seq.*

Dicebatur pro parte Ducis, injustam esse dictam derogationem, nulla concurrente justa causa publicæ utilitatis, cum ipse aliàs non contraxisset. Verùm ultra replicationem, quod iudicis partes non sunt cognoscendi, an Princeps benè, vel malè fecerit, sed solum sunt in Principis præceptis exequendis, cum se gravatos sentientes adire debeant eundem Principem pro moderatione, præsertim ubi est præsens, cum eo solum absente cadat inspectio, an ei sit replicandum, ac interim in ejus mandatis exequendis supersedendum, quod probabilius affirmant cumulati per Capyc. *Latr. decis.* 190. n.33. & in dies praticari videmus, præsertim per Vice Regem, & Collaterale Consilium Regni Neapolitani, quia Regi, semel, & bis replicatur, ac interim in ejus mandatis exequendis supersedetur.

Replicabam etiam, non adeò exorbitantem atque à ratione extraneam videri debere dictam derogationem, tanquam restrictam ad eos solos creditores, qui Congregationem Baronum jam adierant, quibus proinde nulla injuria, nullumque præjudicium fieri dicebatur, quia si debitore non præveniente, eadem Congregatio manus apposisset, atque ad venditionem eorumdem bonorum, juxta eorum instantiam processisset, non potuissent eandem solvendi formam ex dispositione Bullæ, & inconcusso stylo Congregationis evitare, unde sibi pateat via, quam elegerunt, & per cujus viæ electionem, renunciasse visi sunt pacto in casu voluntariæ solutionis per debitorem faciendæ, adinstar habentis ex pacto facultatem capiendi bona debitoris propria autoritate, quod si iudicem adit, censetur pacto, & facultati renunciare, ideòque ad partis citationem, aliæque actajudicialia servanda tenetur, Mantic. *de tacit. lib. 11. tit. 5. n. 19.* Rovit. *pragm. 1. de conserv. n. 10.* Greg. *decis.* 105. n. 13. & alii latè deducti in *Romana Vineæ 7. Junii 1647.* coram Corrado 73. p. 10. *rec.* ubi Concordantes.

Neque hujusmodi venditio, & respectivè solutio, uti facta non præcedente subhastatione, & præcisa coactione, dici potest voluntaria, quia cum stante creditorum recursum, ad horam cogi posset, coactè fecisse dicitur, præveniendò id, pro quo coactio imminerebat, ut generaliter Greg. *decis.* 227. n.11. & 236. n.3. Mantic. *decis.* 313. n.11. Et in terminis specialibus, quod vendens cum chirographo communicante facultates Congregationis, quam creditores adierant, dicatur vendere coactè, itaut actus venditionis reputetur casus fortuitus proveniens à facto Principis, ac propterea non intret aliqua actio ad interesse, habetur apud Cavaler. *dec.* 612. n.46. & 618. n.20. ac etiam admittitur apud Burat. *decis.* 401. & 482. & in *Urbevæta Bonorum 13. Maji 1652.* cor. Dunogetto.

Hæc sunt, quæ in dicta causa dicebantur; ad veritatem tamen, ita mihi distinguendum videbatur, quod quando ageretur de solutione recipienda ab eodem debitore, cum quo initum est pactum, fatebar præmissa mihi non satisfacere, atque derogationem aliquantulum exorbitantem videri, quoniam ille creditor, qui pecuniam liberam habebat, aliàs non dedisset, nisi liberam recepturus, ideòque asperum videtur, ut qui dedit decem, tantundem recepturus, cogi debeat recipere quinque, præsertim ubi prævidens casum, sibi expressè providit cum cautela, sine qua animum declaravit nolle aliàs contrahere, quoties tamen aliàs quàm per venditionem bonorum per viam judicialem, potest sibi esse consultum, ut in *Romana dotis de Anguillaria*, & in aliis hoc tit.

Neque prætextus recursus ad Congregationem, sufficientem executionem præbere videtur, quia nisi pactum esset verificabile, aliàs quàm in casu voluntariæ solutionis, illud remaneret de vento, cum nunquam debitor voluntariè solveret, unde sequeretur, creditorem non posse aliàs morosum debitorem urgere mediante suorum bonorum subhastatione, per quam licitatores pretium non nisi cum dicta cautela offerunt, quod utique absurdum est dicere, in hoc enim versatur effectus pacti, quod si per subhastationem cogitur creditor rei subhastandæ pretium ita vinculatum recipere, actionem habeat ad quanti interest vinculum non adesse contra debitorem, ex cujus mora, & culpa creditor hujusmodi damnum sentire cogitur, quia si

Card. de Luca, Lib. I.

datam fidem implevisset, & promissam solutionem debito tempore, ut tenebatur, fecisset, ad hujusmodi actum non fuisset devenitum:

Secus autem in casu, de quo agebatur, quia stantibus fideicommissis, & primogenituris, hodiernus Princeps jure proprio dictum castrum, aliæque bona possidens, defuncti debitoris pacta servare, vel debita solvere ex juris dispositione non teneretur, neque creditores aliquam contra ipsum haberent actionem, nisi ea sibi gratiosè concederetur ex ejusdem Principis indulgentia resultante à Bulla Baronum, igitur asperum videri non debet, quod idem Princeps, qui, ut creditoribus gratiam faceret, possessorem contra juris dispositionem in toto gravat, eum in aliquo relevet. Et quemadmodum creditores approbant ejusdem Principis potestatem in derogando fideicommissis, investituris, & pactis maiorum, ex quibus possessor nullatenus ab eis cogi posset, ita eandem potestatem improbare non debent in eo, quod est longè minus, ex regula *quod quisque juris &c.* cum non minus exorbitans una derogationis species, ac altera videri debeat, unde libenter possessor jure proprio, assensum præstaret super utriusque derogationis inefficacia. Idèdque attentè rationes considerando, non intrat illa exorbitantia quam de facili vulgus primo aspectu credit.

Et licet respectu crediti, de quo agebatur, istæ rationes cessare viderentur, quia erat creditum pro filia dotanda, consequendum à successore, etiam sine beneficio Bullæ Baronum, ex dispositione juris communis in *auth. res quæ, C. commun. de legat.* replicabam tamen, beneficium dictæ *auth.* prodesse, ut successor dotem solvere teneatur ex juris dispositione debitam, non autem ut idem obligatus maneat servare specialia pacta, & conventiones habitas cum eo, cujus non est hæres; dos enim per fideicommissarium solvenda est, non de suo, sed de bonis fideicommissi, quæ, ut solutio sequatur, opus est vendere, & venditio non nisi juxta hanc formam sequi potest, cum omnes emptores sibi velint consultum esse de pretio, igitur nulla facta est injuria, præsertim quia dotis consueta natura est, ut investita maneat, neque sit de pecuniis expendibilibus in libero usu, & commercio existentibus, consequenter nihil deperire videtur ita investiri. Et cum hac distinctione cessabat objectum, dissolutio verò matrimonii per mortem Ducis subtulit occasionem ulterioris disputationis.

ROMANA FIDEJUSSIONIS PRO ANTONIO, ET CÆSARE DE GAETANIS CUM PAULO MACCARANO.

Casus resolutus per Congregationem Baronum contra Gaetanos.

Bulla Baronum an procedat, ubi Baro est fidejussor, obligatus tamen tanquam principalis, principaliter, & insolidum ab initio?

Eadem Bulla an derogat fideicommissis consistentibus in juribus, & actionibus? Et an successori Baronis possidenti castra, & bona per Baronem possessa, detur retentio pro creditis propriis ad impediendam executionem?

Congregatio Baronum an se ingerat contra bona libera Baronum, in quibus nullum adest fideicommissum, vel aliud vinculum, cui derogandum sit?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 **F** Fidejussor, qui se obligavit tanquam principalis, & insolidum, habendus est pro correo, & principali debitore.
- 3 **D**istinguuntur plures casus, ex quibus resultat, an Baro pro alio se obligans dicatur fidejussor non cadens sub Bulla Baronum?
- 4 **I**n odiosis, & exorbitantibus fictum non venit sub nomine veri.
- 5 **C**ongregatio Baronum apponit manus etiam in bonis liberis, & non subjectis fideicommissis.
- 6 **Q**uando precedere debeat, vel ne canonizatio crediti per iudicem ordinarium, ut Congregatio apponat manus.
- 7 **B**ulla Baronum an habeat locum in juribus, & actionibus?

8 De confusione actionum resultante in creditore succedente debitori, vel è contra remissivè.

D I S C. C.

1 CUM Mutius Gaetanus accessisset cuidam Societati officii contractæ per Episcopum Laurentium de Maximis, ad favorem Pauli Maccarani, hic obtento mandato exequutivo contra bona hæreditaria dicti Mutii defuncti, petiit in Congregatione Baronum, ad formam Bullæ Clement. VIII. nuncupatæ Baronum, destinari Commissarium pro exequenda, & subhaltanda medietate castri *Turris* possessi per Antonium, & Cæsarem filios dicti Mutii, qui illius possessor fuerat, pro qua exequutione impedienda, duo per reos conventos opponebantur, primò quod istud debitum tanquam fidejussorium non caderet sub dicta Bulla, idèdque licitum esset excipere de fideicommissio per Scipionem avum ordinato: Et secundò, quod in omnem eventum competeret eis retentio pro quibusdam creditis anterioribus, valorem dictæ medietatis absorpentibus, præsertim pro credito scut. 10. m. quod Lavinia Gaetana consequi debebat à dicto Scipione Domino, & priori possessore dicti castri, quæ scut. 10. m. relicta fuerant dicto Mutio, ejusque filiis, ad quorum favorem factus erat locus dicto credito ex fideicommissio particulari.

Assumpta igitur super his disputatione in Congregatione prædicta, quatenus pertinet ad primum punctum, quod Bulla non caperet debitum fidejussorium, scribens pro dictis Cæsare, & Antonio, deducebam illa eadem fundamenta, quæ deduxeram in *Romana, seu Perusina pro Comite Montemellino hoc eod. tit. disc. seq.* Verùm casus non erat idem, cum ibi Baro accessisset ex intervallo, debito per plures annos antea contracto cum privatis, itaut dici non posset, creditorem innixum Bullæ, sequutum esse fidem Baronis, in præsentem autem ab initio Baro se obligaverat tanquam principalis, principalitèr, & insolidum, unde propterea Scribentes pro creditore dicebant, neque esse in casu quæstionis, quoniam licèt pecunia ad societatem habitata, tota pervenisset ad Lælium, qui in effectu censendus erat principalis debitor, Mutius verò fidejussor, attamen id procedebat inter se ipsos, ad effectum, ut iste ab illo relevandus veniret, non autem respectu creditoris, cujus respectu, cum uterque esset obligatus principalitèr, & insolidum, ambo dicebantur principales correi, quorum fidem æquè principalitèr creditor sequutus erat, ex deductis per Gregor. & Add. dec. 167. 445. & 564. Adden. ad Buratt. dec. 674. Rot. dec. 153. n. 6. & seq. part. 2. divers. decis. 77. part. 11. recent. & alias passim, cum sit propositio quotidiana, & recepta, cui innixa Congregatio, ita non multum discussio articulo judicavit, non curatis distinctionibus, ut infra per me traditis, quas reputavit Advocatorum subtilitates.

Verùm resolutio non placuit, stante Bullæ prædictæ exorbitantia, quodque ubi agitur de debito in substantia alieno, & fidejussorio, cessent omnes illæ rationes, quæ dictæ Bullæ dispositionem ab irrationabilitate, ac nimia exorbitantia salvare possunt, ut in dicta *Romana seu Perusina discurs. seq.*

Idèdque, juxta ibidem deducta, procedendo cum iis, quæ per DD. tradi solent ad conciliationem *text. in l. Seja §. fin. ff. ad Vellejan. & l. si senebris pecunia, C. ad Vellejan. de quibus omnibus latius, & melius Roder. de annuis reddit. p. 2. q. 5. ex n. 21.* laudatus per Rovit. *pragm. 1. ad Vellejan. n. 10.* plures casus distinguendos esse dicebam; Aut enim ipse Baro solus contrahit debitum tanquam proprium, & principali nomine, & tunc, licèt id agat in gratiam alterius, cui pecuniam acceptam det, itaut in effectu alienam suscipiat obligationem, attamen hoc ad creditorem inspicere non pertinet, nisi constet hunc fuisse colorem quæsitum ad legem fraudandam, juxta terminos *text. in d. l. si senebris.*

Aut è converso debitum contractum est cum solo privato, deindeque ex intervallo accedit Baro, ab initio non contemplatus, sed accidentalitèr, purà in locum fidejussoris demortui, juxta casum de quo dicto *disc. seq.* & tunc absolutum videri dicebam, etiam cum sensu veritatis, Bullam non intrare, cum nulla subesse videatur ratio, quæ id congruè suadeat, ut ibi probatur.

Aut demùm agitur de casu (qualis erat iste) quod per Baronem, & privatum principalem debitorem, eodem tempore obligatio contracta esset, & tunc si contractus esset ab initio cum utroque æquè, principalitèr initus, itaut

ambo essent correi, probabilius dicebam Bullam intrare, quia Baro dicitur etiam debitor, solumque in materia prohibita dubitari potest de medietate, in qua unus reus dicitur alterius fidejussor, ex deductis per Roderic. *ubi supra*, sed si inito contractu cum solo privato tanquam principali debitore, deinde eo jam perfecto, accedat Baro tanquam fidejussor, alienam exoresè suscipiens obligationem, tunc quamvis iste se obliget, tanquam principalis, principalitèr, & insolidum, undè reputatur etiam potius correus, quàm fidejussor, attamen naturalitèr, & de facto, est verè fidejussor alienam suscipiens obligationem, idque creditori innotescit, solumque ex legis fictione reputatur jure principalis debitoris, ad tollendum beneficium excussionis, aliaque fidejussori competentia, quæ huic denegantur, & sic est principalis debitor fictus, non verus.

Unde dicebam intrare conclusionem, quod in exorbitantibus, & odiosis, fictum non venit sub nomine veri, ex deductis per Mascard. *de Statutorum interruptione conclus. 10. num. 1. cum sequen.* dictamque distinctionem benè ponderat Laurent. de Pinu *conf. 71. num. 3. & 4.* ubi consideratur, an creditor cum utroque insimul contraxerit tanquam cum duobus reis, vel ubi ex facie contractus patet unum esse principalem, alterum verum effectivè fidejussorem.

Verùm in contrarium urgere videbatur consideratio, quod creditor aliàs non contraxisset, quodque ita utriusque fidem principalitèr sequutus est, non contracturus cum privato, nisi etiam Baro cum cœquali obligatione accessisset, ac etiam quia sæpè Barones, & Magnates, honorificentia gratia, famulos, vel alios privatos supponere solent principales, ipsi verò ostendunt se accedere tanquam fidejussores, unde casus non erat ab aliqua difficultate alienus, licèt rationes ponderatæ *disc. seq.* viderentur ponderosiores, ubi verè debitum conitat non esse in causam propriam.

Motivabant aliqui ex iudicibus: inanem esse istam quæstionem, dum non conitabat de fideicommissio adhuc non exhibito, unde cum castrum esset liberum Mutii, itaut non ageretur de exorbitanti derogatione fideicommissi resultantè à Bulla Baronum, nil interesset, an debitum esset proprium vel fidejussorium; Hæc autem difficultas de facili sublata fuit ex facto, ob dicti fideicommissi exhibitionem; Dicebam tamen ulterius, quod cum Congregatio prædicta erecta esset pro exequutione dictæ Bullæ, & ad removenda impedimenta aliàs de jure obstantia, idcirco, istis cessantibus, non erant partes Congregationis in ista causa se ingerendi cum ea manu Regia, & potentiâli autoritate, cum qua ipsa in vim dictæ Bullæ procedit, sed quod creditor adiret iudicem ordinarium, ex recepta juris regula, quotidie in Signatura gratiæ admittitur, quod locus non est remediis extraordinariis, ubi consultum esse potest cum ordinariis.

Atque inspecto tenore Bullæ motivum fuisset considerabile, sed non habitum in consideratione, propter inconcussam observantiam, quoniam etiam ubi non adfuit fideicommissa, vel alia vincula, adhuc in bonis Baronum Congregatio manus apponit, atque ultra rationem observantia, cum qua solum processum fuit, ponderabam quoque alteram à priori, quod castra, & bona jurisdictionalia per Constitutiones Apostolicas vendi, atque in alium transferri non possunt sine beneplacito Apostolico, unde propterea iudex ordinarius exequutionem consummare non potest, meritò faciendam à Congregatione ad id habente sufficientem autoritatem, ob beneplacitum generale, quod ex eadem Bulla Clementina inesse dicitur, quando Congregatio vendit.

Quo verò ad punctum retentionis, duo erant objecta, unum quod ad formam ejusdem Bullæ Clementinæ, creditum canonizari prius debebat per decretum iudicis ordinarii, & alterum, quod cum istud creditum competeret ex causa fideicommissi prius possessi per Baronem debitorem, huic etiam per Bullam derogatum dicebatur; Neutrum verò subsistere videbatur, non quidem primum, quoniam canonizatio iudicis ordinarii requisita est ad effectum agendi, seu petendi exequutionem à Congregatione, non autem excipiendi, & pro retentione; Si enim receptum est, excipiendo posse deduci dispositionem dictæ Bullæ coram quocumque iudice, quamvis illius exequutio privativè competeret soli Congregationi, multò magis in eadem, excipiendo id fieri poterat, atque responsio admittitur prout & altera, quod ex æquitate, quinimò etiam de juris

cenfura, atque ad evitandas inanes expenfas procedendum non eft ad exequutionem, quories pretium exinde retrahendum, totum liberari deberet poffeffori tanquam creditori anteriori.

7 Et circa alterum objectum fideicommiſſi, dicebam, & Congregatio tunc, licet non formiter difcuſſa articulo, admittit, Bullam loqui de caſtris, aliisque bonis ſtabilibus, ſub quorum nomine in odioſis, & exorbitantibus non veniant jura, & actiones, ac nomina debitorum, ex eisdem fundamentis, quæ deducta habentur pro Maximis contra iſtoſmet d: Gaetanis *hoc eod. tit. diſc. 92.* ſuper puncto, an Bulla comprehendat loca Montium, ex ibi deductis.

8 Motivabatur etiam, quod cum Mutius, tanquam hæres ejus patris debitoris, evaſiſſet debitor ſui ipſius, quia hæres dictæ creditricis, ob incompatibilitatem inducta eſſet dicti debiti ſolutio, deducta ex confuſione actionum, unde propterea fideicommiſſariis non competeant amplius antiquæ hypothecæ, utpotè per ſolutionem extinctæ, ſed ſolum competeat actio perſonalis pro reſtitutione, proindeque fideicommiſſarii remanebant poſteriores quibuſcumque hypothecariis, qualis erat Actor; ſed facile fuit hoc objectum remove, quoniam hujusmodi ficta ſolutio, facta caſu reſtitutionis, apta non eſt ad cauſandos effectus ſolutionis veræ, ex iis, quæ in hac eadem cauſa habentur deducta in ſua materia *ſub tit. de credito*, & videtur conclusio vera.

S U M M A R I U M.

1 **D**E fidejuffore obligato inſolidum, an dicatur debitor ad effectum Bullæ?

De ſolutione facta per debitorem ex pluribus cauſis, in quam cauſam referri debeat.

3 Ubi agitur de hac Bulla in hoc Supplemento.

A N N O T. A D D I S C. C.
& ſeqq.

1 **A** diſtos diſcurſus conferunt ea, quæ inter verum fidejufforem, qui acceſſoriè tantum ſe obliget, & illum, qui ſe conſtituat principalem correum, habentur *eod. tit. de cred. diſc. 97.* & ſeq. *eodemq; tit. de cred. diſc. 43.* & ſeq. agitur de materia contenta in *diſc. 102.* in quam ſcilicet cauſam referendæ ſint ſolutiones. Et ſuper *diſc. 103.* deſuit occasio ulterioris diſputationis.

3 De hac eadem Bulla Baronum agitur etiam in hoc Supplemento, *diſc. 118.* & 119. & 126.

ROMANA SEU PERUSINA CENSUS

P R O C O M I T E A D R I A N O M O N T E M E L L I N O

C U M

CÆCILIA DE PUTEOBONELLIS, ET ALIIS.

Cauſa pendet in Congregatione Baronum.

An Bulla Baronum locum habeat pro debitis, in quibus Baro eſt ſolum fidejuffor, itaut privatus non Baro ſit debitor principalis?

S U M M A R I U M.

1 **F** Acti ſeries.

2 Bulla Baronum an odioſa, vel favorabilis?

3 Sub nomine debitoris an veniat fidejuffor?

4 Partes literales Bullæ, in quibus ſentire videtur de debito principali non fidejufforio.

5 De ratione ob quam edita fuit Bulla prædicta.

6 Et qua ratio illam ſalvet ab exorbitantia, & irrationalitate.

7 Non debet Bulla trahi ad debita diſſipatoria, & ſine probabili cauſa contracta.

8 Fidejuffor, qui ſe obligavit tanquam principalis, principaliter, & inſolidum, habetur pro correo, & debitore principali.

9 Declaratur dicta conclusio, & diſtinguuntur plures caſus, in quibus Bulla capiat fidejufforem ita obligatum, & quando non.

D I S C. C I.

1 **I**mpoſitus fuit per Franciſcum Cantuccinum nobilem privatum Perusiſinum, de anno 1642. census ſcut. 55. pro forte ſcut. 1000. ad favorem Cæcilie de Franchis, nuptæ Alexandro Puteobonello, ſub acceſſione Marcelli, & Petri

Jacobi ejus fratrum, ſub pacto ſubrogandi novum fidejufforem in caſu mortis alicujus ex prædictis, & de anno 1643. fratres de Raſtellis, cum obligatione dicti Cantuccii, pro quo etiam dicti ejus fratres acceſſerunt, & cum eadem obligatione ſubrogandi novum fidejufforem, alium impoſuerunt cenſum ad favorem ejusdem Cæcilie ſcut. 99. pro forte ſcut. 1820. atque facta caſu mortis Petri Jacobi, Franciſcus prædictus judicialiter pullatus ad ſubrogandum ad formam ſuæ obligationis alium fidejufforem in locum demortui, de anno 1646. curavit diſtis obligationibus accedere Comitum Adrianum Montemellinum Dominum caſtri *Montis Gualantri*, contra quem tractu temporis Cæcilia mandatum exequutivum obtinuit ab A. C. tam pro fructibus, quam pro ipſa ſorte, ad effectum deponendi pro impleto contentorum in instrumento cenſuali, illoque exhibito in Congregatione Baronum, ab illa ad formam Conſtitutionis Clem. VIII. quæ vulgò *Bulla Baronum* nuncupatur, obtinuit deputari Commiſſarium pro dicti caſtri ſequeſtro, ad effectum exinde ad ejus ſubſtationem procedendi, non obſtantibus inveſtituris, & fideicommiſſis, quibus illud ſubjacet, ad favorem filiorum, & deſcendentium ejusdem Comitum, in quorum præjudicium, de jure abſque dubio, illud hypothecari non potuit.

Quia verò non agebatur de prædicti Baronis, ſeu Domicelli debito proprio, in cujus caſu vanum fuiſſet dictam exequutionem ac ſubſtationem impedire, ſed de debito alieno, & obligatione fidejufforia, aſſumptus fuit diſputandum hic punctus, adhuc novus, & indeciſus, an ſcilicet Bulla prædicta locum habeat pro hujusmodi æris alieni ſpecie; licet enim de facto plures Baronum, & Domicellorum creditores, ex pretio caſtrorum per ipſam Congregationem ſatisfacti eſſent, quamvis debitum quoad ipſos Barones eſſet fidejufforium, nihilominus id contigit, quia nemo hanc difficultatem excitaverat, unde propterea nunquam de hoc formiter diſputatum fuit.

Scribens igitur pro Montemellino, deſenſurus opinionem, negativam, illud in primis præmittebam, quod licet Rota antiquior *decif. 36. part. 5. rec.* dixerit hanc Bullam favorabilem, attamen ipſa Congregatio nunquam talem proſitionem admittere voluit, ut præſertim habetur deductum *hoc tit.* ad hanc eandem materiam hujus Bullæ in *Romana pro creditoribus Marchionis Pallavicini diſc. 74.* & in aliis, quod inſinuabam ſentiiſſe quoque Rotam modernam in *Romana fideicommiſſi 6. Junii 1654. cor. Verofpio*, & in *Rom. donationis 24. Januar. 1659. cor. Cerro*, de quarum utroque caſu habetur pariter ſub hac eadem materia & titulo *diſc. 84.* & 85.

Et meritò, non ſolum ob ejusdem legis exorbitantiam, ſed clariùs ex Conſtitutione 117. Urb. VIII. ejus moderatoria, dum in §. 2. in principio dicit per verba præciſa, *juſſum, rationale, ac legibus conſentaneum eſſe, ut ſupreme teſtatorum voluntates, contractus, inveſtituræ, aliæque diſpoſitiones ſuum effectum ſortiantur*; Ergo à contrario ſenſu, injuſtum, irrationabile, & legibus contrarium eſt, ut deſtruantur, ut etiam habemus in translationibus penſionum, quæ ante conſtitutionem ejusdem Urbani VIII. tales translationum facultates modificantem, non reputabantur aded odioſæ, ob poſſibilem præmoriam translationis ante transferentem, ut hodiè reputantur ob dictam conſtitutionem eas tales declarantem.

Et licet in *d. Romana creditorum de Pallavicinis diſc. 74.* & in aliis ad hanc eandem materiam, ego aliquam favoris mixturam in iſta Bulla ponderaverim, quoad ipſos ſcilicet Barones, & Domicellos debita contrahentes, ob facilitatem commercii, & alios effectus ibi ponderatos; attamen id huic præluſio non adverſatur, ſed potius aſſilit, quoniam in hujusmodi debitis purè fidejufforis, non vigent illæ conſiderationes, quæ aliquem ſuadent favorem, reſpectu illius æris alieni, quod in eorum neceſſitatibus, pro congruis, & rationabilibus cauſis Barones contrahere coguntur.

Hoc ita præmiſſo, dicebam, quod licet in ea quæſtione, an ſub nomine debiti veniat illud, quod eſt ſolum fidejufforium, & an ſub nomine debitoris veniat fidejuffor, magis communis eſſe videatur affirmativa, antesignanum habens Bartol. in *l. 1. n. 34. ff. ſi cert. petat. ex deductis per Henrig. de fidejuffor. cap. 20. §. 8. n. 1.* & ſeq. rejecta ſententia Caſtr. Aret. Jaſ. & aliorum, in *l. ſi fidejuffor, ff. de leg. 1.* Nihilominus ſtante dictæ Bullæ odioſitate, & exorbitantia, ponderabam rectè applicari poſſe limitationem dictæ magis communi opinioni traditam per Bald. in eadem *leg. prima numer. 10.* quam refert, & ſequitur

tur ibid. Decius n.97. *vers. & ista conclusio*, ut scilicet id intelligatur juxta subjectam materiam, ac spectato fine, seu ratione statuti, seu legis de debitore disponentis, an conveniat necne fidejussori, quæ consideratio satis influit ad sequentes ponderationes, ex quibus in litera, & ratione Bullæ deducitur, Pontificem legislatorem de hujusmodi debiti specie non sentisse.

Et de statuto odioso loquente de debitore, quod non capiat fidejussorem, ex Roman. in d.l.1. ff. si cert. pet. n.37. & 38. Alex. ibid. num.49. cum aliis deductis per Alinium de execut. d. §.1. cap.2. n.16. cum duobus seqq. Plott. de in litem juran. §.49. n.18. ubi quod Statutum Mediolani mandans colonos fictabiles posse carcerari, non habeat locum in eorum fidejussoribus; quidquid enim sit de veritate præmissorum, ubi ea principaliter, & de per se examinanda forent, satis tamen considerabilia dicebam ad effectum prædictum, coadjuvandi ejusdem Bullæ intelligentiam, de qua infra.

Deveniendū autem ad specialia, atque examinando prius litteram, deinde verò legis prædictæ rationem, in §.1. & 2. expressè considerantur eorumdem Baronum debita contractantium fidejussores, quibus etiam, utpotè indemnitate de jure habere debentibus, specialiter providetur, cum tamen fidejussores in casu quo pro eorum principalibus solverent, efficiantur creditores, atque sub istorum nomine absq; dubio veniant; Ex hoc enim ad duo inferebam, primò ad discretivam, quod de fidejussoribus in specie legislator cogitavit, atque ubi voluit dixit, ad regulam tex. in l. unica §. fin autem, C. de caduc. tollen. Et secundò, quod ubi id quod aliàs veniret sub generali, deducitur tanquam speciale, tunc argumentum est, quod id cogitatum non sit contineri sub priori generalitate, ex theoria Bald. in l.4. §. questum, n.6. ff. si quis caution. & l. si quis mihi, §. justum, num.3. ff. de acquir. hær. ubi quod tantum non valeat generale quoad generalia, quantum speciale quoad specialia, & in auth. habita, n.62. Cod. no filius pro patre, ubi quod si ratio specialitatis major est cum uno quàm cum alio, tunc magis speciale derogat ei, quod est minùs speciale, sed magis generale.

Secundò quia, tam in proœmio, quàm in toto contextu, Bulla loquitur de illis creditoribus (per verba præcisa) qui eorum pecunias crediderunt, & in §.9. loquitur de illis, qui debitum contraxerunt, ideòque tam verba, quàm intentio dirigi videntur ad ipsos principales debitores, potissimè quia in §.2. explicat aliquas debiti species, ratione scilicet mercedis, cibariorum, vestiariorum, & similibium, & in §.8. ponderat impositiones censuum, & erectiones Montium, unde semper percutit debita principalia; quæ verborum ponderationes, ubi solæ, & de per se non omninò concluderent, attamen junctæ cum rationibus, de quibus infra, satis urgere videntur.

Et tertio satis urgere ponderabam, quod in §.13. disponitur fideicommissa reintegrari debere de aliis bonis liberis Baronis, pro cujus debito castra, & bona fideicommissaria per Congregationem distracta sunt; Et quatenùs bonorum venditorum pretium solutis debitis exuberaret, mandatur illud investiri, & multiplicari usque ad fideicommissi reintegrationem in toto valore bonorum distractorum, unde cum Baroni fidejussori pro principali debitore solventi, de jure competat actio obtinendi ex bonis dicti principalis debitoris relevationem, seu reintegrationem, utique si Papa de isto etiam casu disponere voluisset, providisset de investimento istius pecuniæ à principali recuperandæ pro fideicommissi reintegratione, dum absque dubio ad id cogitasset, ex quo erat doctissimus Jurisconsultus, edoctus a celebri Silvestro Aldobrandino ejus genitore, ac diù priùs in munere Advocati Concistorialis, deinde in altero Auditoris Rotæ versatus, ultra alia munià in statu Cardinalatus, itaut inter magis doctos illius sæculi Jurisconsultos, communi voto computaretur.

Quo verò ad rationes, motus fuit Pontifex ad hanc omninò novam legem edendam, ut consuleret simplicitati illorum, qui bonam fidem Principum, Ducum, Marchionum & aliorum hujusmodi sequuti sunt, ut probat ejusdem constitutionis contextus in principio, & claris probat dicta alia constitutio moderatoria 117. Urban. VIII. §.2. ubi eos commiseratione dignos dicit, & è converso indignos reputat eos, qui scientes vincula, juxta formam ibi præscriptam in Archivio publicata, vel scire negligentes contraxerunt, unde propterea Rota in Romana vinea 20. Martii 1665. coram Cerro in fin. credidit solam scientiam fideicommissorum, seu vinculorum sufficere, quod tamen minùs tutum mi-

hi videri, habetur in Romana Bullæ Archivii, hoc titul. disc. 87.

Si ergo lex percutit eos, qui eorum pecuniam Baronibus crediderunt, eorumque fidem sequuti sunt, convenire non videtur fidejussoribus, quibus verè, ac directè pecunia credita non est, ubi potissimum agitur de fidejussoribus ex intervallo, ut in præsentì, cum tunc verè, nec litera, nec sensus, nec ratio dictæ Bullæ intrare videantur, ut infra.

Præterea, ut sæpiùs dicere consuevi occasione aliarum 6 controversiarum, de quibus hoc eod. tit. dicendum non est, per adèd pium, doctum, & probum Pontificem, talem legem absque probabili ratione conditam esse, sed exquirenda est congrua ratio, quæ illam ab exorbitantia, atque ab odio omninò irrationabili salvet, quæ ratio alia congruentius adaptabilis non videtur, nisi illa, in qua plerique tenent fundatam etiam esse dispositionem autb. res que, Cod. commun. de legat. (ubi pariter fideicommissorum derogatio, ac bonorum fideicommissariorum distractio demandatur) verisimilis scilicet voluntatis ipsius fideicommittentis, vel primi acquirentis, a quo vinculum favore successorum injunctum est, cujus voluntatis præsumptionem lex facere potest, haberi pro probata, eodem modo, quo Statutum laicale statuere potest præsumptivam probationem doli, metus, vel fraudis in contractibus absque certa solemnitate initis, unde propterea indirectè tollitur virtus juramenti, cum similibus.

Ista verò ratio adaptabilis est illis debitis, quæ per Baronem contrahantur, pro se, ejusque familia subitentanda, aliisque urgentis, quibus saltem remotè, ac taliter qualiter convenire valeat dicta præsumpta verisimilis voluntas fideicommittentis, nullatenùs autem debito alieno, & fidejussorio, quod meram jacturam absque proprii utilitate, ac imprudentem suorum bonorum dissipationem continet, ex congettis per Henrig. de fidejussor. cap.1. n.9. & seq.

Quod mirificè comprobatur ex firmitatis per Cacharan. decis. 169. & 170. in terminis Decreti Ducalis Sabaudia, demandantis alienationem feudorum, quamvis haberent formam pacti, & providentiæ, pro debitis feudatarii possessoris (quod decretum singulariter symbolizat cum hac Bulla, unde dictæ decisiones sunt meliores autoritates, quæ in hoc proposito habeantur in toto corpore juris) quoniam in decis. 169. n.20. & per tot. & decis. 170. n.27. & 10. ac per totum, firmatur talem legem intelligendam esse pro debitis ex justa, & rationabili causa contractis, non autem pro merè voluntariis, imprudentes dissipationes potius continentibus, indagando verisimilem legislatoris voluntatem, ut scilicet omninò improbabile sit, quod ita inducere, seu fovere voluerit peccatum, quod in prodigalitatibus, & imprudentibus dissipationibus, ut plurimum esse solet, idemque probatur ex dicto text. in auth. res que, cujus termini pariter sunt ad rem satis proximi, dum ex ea conceditur bonorum fideicommissariorum distractio pro dote vera, non autem confessata, ac etiam pro dote congrua, non autem excessiva, & voluntaria, ideòque fortius in præsentì.

Major autem difficultas erat in eo, quod ubi etiam præmissa procederent in debito merè fidejussorio, non tamen admittenda veniunt in eo, qui se tanquam principalem, principaliter, & insolidum obligavit, ut est hodiè consueta formula fidejubendi, & juxta quam in hac facti specie debitor Baro se obligaverat; licet enim respectu principalis debitoris adhuc dicatur fidejussor, ab isto relevandus, nihilominùs quoad creditorem dicitur correat debendi, ac debitor principalis, ab alio correat non distinguendus, Gregor. & Adden. decis. 167. & 445. Buratt. & Adden. decis. 674. cum aliis disc. præced.

Pro istius objecti solutione, cum sensu etiam veritatis, tres dicebam distinguendos esse casus, quorum primus est, 9 ubi creditor non esset istius circumstantiæ conscius, quia nempè pecuniam daret Baroni, & privato tanquam duobus principalibus correat debendi, eorum fidem principaliter ac insolidum sequendo, cum tunc nil pertineat ad creditorem principaliter sequutum fidem Baronis, quid ipse isto casu agat de receptis pecuniis, juxta tex. in l. si sanebris pecunia 13. C. ad Vellejan. ita conciliatum cum text. in l. Seja 28. §. fin. ff. eod. ubi scilicet creditor ab initio bonam fidem mulieris sequutus sit, licet postea sciverit pecuniam ad maritum obvenisse, de quo bene Roder. de ann. reddit. p.2. q.5. ex n.21. ut eod. disc. præced.

Secundus casus est, ubi sciente creditore ab initio debitorum spectare ad privatum, Baro verò accedit tanquam fidejussor, quamvis pro removendo beneficia excussionis, aliis-

aliisque fidejussorum exceptionibus, se quoque obliget tanquam principalem, principaliter, & insolidum, & tunc licet ex ratione dicti text. in l. si senebris pecunia, & alterius in d. l. Seja, §. fin. probabilis contra creditorem respondendum videretur, urgentibus etiam ponderationibus, de quibus supra ac d. disc. preced. nihilominus quia è converso non urget ratio fraudis, de qua in dictis juribus, tunc super hoc utpotè extra casum controversiæ, dum hæc scribebam, remansi indeterminatus, cum creditor dicere possit, se Baroni potius credidisse quam privato, cujus fidem aliàs sequutus non esset, potissimè quia sæpius Barones, & Magnates, honorificentia causa, & ne ipsi videantur in eo indigentia statu constituti, supponere solent famulos, vel fiduciarios, ut principalem debitorum figuram gerant, ipsi verò interveniant tanquam fidejussores, idèdque creditor divinare non potest, quando talis actus fidejussorius, verè, vel simulatè fiat, ut postmodum examinatum habetur d. disc. seq. ubi videndum.

Tertius demum est casus præsentis controversiæ, in quo creditor, solius privati fidem sequutus est, sub conditionali, seu eventuali conventionione futuri interventus novi fidejussoris in genere, non specificando, an hic Baro, vel privatus esse deberet; isto enim casu dici non potest, creditorem bonam fidem Baronis, ac Bullæ sequutum fuisse, atque Baroni ejus pecuniam credidisse, unde propterea cessat unica, & potissima ratio dictæ Bullæ ex ejus contextu probata, & melius explicata in d. Constit. 117. Urbani VIII. itaut nulla penitus urgere videatur ratio, ob quam ejus dispositio intrer, seu creditori commiserandum sit, tali etenim casu, quamvis Baro ex intervallo accedendo se obligaverit, tanquam principalis, principaliter, & insolidum, unde ad effectum amittendi beneficia fidejussoribus competentia, fidei dici possit principalis reus debendi, nihilominus est impossibile naturaliter, & de facto, ut verè dici possit principalis, ac talis correus, cujus fidem creditor sequutus sit, aliàs privato non crediturus, dum quando suam pecuniam creditis privato, incertus erat, an casus hujusmodi renovationis eventurus esset necne, & quatenus ad eum cogitare potuisset, adhuc incertus erat, an novus fidejussor esse deberet, Baro, vel privatus, & consequenter nulla penitus urget ratio, quæ dictæ Bullæ dispositioni locum aperiat; unde reflectendo etiam ad veritatem, credebam istum casum non cadere sub Bulla, ac esse longè minus dubitabilem, quam alterum, de quo d. disc. preced.

ROMANA SOLUTIONIS
PRO CREDITORIBUS PATRIMONII
MONALDENSIS
CUM SPADENSIBUS, ET FANIS.

*Casus disputatus in Congregatione Baronum, & resolutus
contra creditores.*

Solutiones factæ de ordine Congregationis Baronum ex pretio castrorum alienatorum debitoris, creditori ex diversis causis, in quæ debita cedere debeant, & an possint referri ad credita posteriora in præjudicium eorum, qui sunt creditores intermedii?

S U M M A R I U M.

- 1 **C**asus controversiæ.
- 2 **S**olutiones factæ creditori ex variis causis, in quam causam cedant.
- 3 **C**ontractus censualis an rescindatur per decoctionem debitoris, & formato concursu creditorum, an censuales possint petere sortem?
- 4 **Q**uid in terminis Bullæ Baronum.
- 5 **C**ongregatio Baronum non potest gratificari creditoribus, & solvere prius in causam crediti posterioris, quam anterioris.
- 6 **C**reditor ex pluribus causis satisfactus à Congregatione Baronum cum obligatione de restituendo prioribus, &c. an possit pecunias referre ad credita posteriora, & tenere credita anteriora viva, & fructifera.
- 7 **D**e interesse damni emergentis, quando debeatur.

D I S C. CII.

Monaldenses, de quibus non semel hoc tit. ad hanc eandem materiam Bullæ Baronum actum habetur, plures census imposuerunt ab anno 1629. ad 1631. ad favo-

rem illorum de Spadensibus, ab anno verò 1633. ad 1637. imposuerunt alios, atque venditis de anno 1644. per Congregationem Baronum ad formam Bullæ Clement. VIII. castris, & bonis eorundem, ut creditoribus satisfaceret, deliberatæ fuerunt ex dicto pretio dictis Spadensibus diversis vicibus notabiles pecuniarum summæ, quas isti prætendebant in primis referendas esse in causam fructuum, tunc ex causa omnium censuum debitorum; è converso creditores intermedii, posteriores scilicet primis censibus impositis usque ad ann. 1631. anteriores verò aliis impositis ab anno 1633. citra, prætendebant solutiones cessisse in debitum anterius, prius fructuum, & deinde è extinctionis sortis, non autem in credita posteriora, & effectus quæstionis erat maximus, ob cursum affirmativum, vel negativum fructuum ex censibus anterioribus à tempore dictarum solutionum citra, & disputato puncto,

Congregatio tenuit pro Spadensibus, seu Fanis eorum successoribus, ut scilicet solutiones prædictæ cederent in causam omnium fructuum maruratorum, quodque si quæ portio esset avocabilis per posteriores, stante obligatione de restituendo prioribus, & potioribus, &c. id operaretur facultatem avocandi, non autem relationem prædictam, potissimè quia talis fuerat ipsorum petitio, quando solutiones obtinuerunt; qualia verò fuerint fundamenta, ex quibus, non obstantibus infrascriptis, ita resolutum fuerit, incertum est, dum hoc Tribunal non edit decisiones, vel motiva, neque de suis resolutionibus rationes reddit, ut unice in Curia facit Rota, sed quantum desumi potuit, processum fuit cum regulis generalibus desumptis ex dispositione text. in l. 1. cum sequent. ff. de solut. de quibus post antiquiores latè Gratian. (nescio an explicans, vel involvens materiam) disc. forens. cap. 224. Buratt. & Add. dec. 284. & alii, de quibus in sua materia sub tit. de credito sæpius, quod scilicet prius cedant solutiones in causam fructuum, quam sortis, ubi potissimè agitur de censibus, in quibus fors ex parte creditoris est irreperibilis, idèdque solutio potius referenda est ad illud debitum, pro quo debitor urgeri poterat, & clarius ubi creditor expressè declarat, debitore non contradicente, in quam causam solutionem recipiat, quoniam ista est quæstio voluntatis, decidenda ex juris præsumptionibus, in casu ambiguo, non autem ubi voluntas creditoris est clara, per debitorem ob non contradictionem potius implicite approbata, decis. 293. n. 4. & 5. p. 5. r. c. 439. n. 39. & 40. p. 9. Romana pecuniaria 5. Julii 1655. coram Cello, & sæpius.

Mihi, ad veritatem etiam reflectenti, resolutio non placuit, quidquid enim sit in solis terminis juris communis, an scilicet formato concursu in bonis debitoris, fors censuum efficiatur repetibilis, quo etiam casu probabilior videtur affirmativa pienè comprobata per Salgad. in Labyr. part. 1. cap. 22. & comprobata receptus stylus Tribunalium Neapolis, ut per decoctionem creditoris Instrumenta censualia illic habeantur pro rescissis, ut occasione istiusmet patrimonii habetur aliàs actum hoc eod. tit. disc. 81. ista quæstio cessabat in facti specie, non solum ex dispositione ipsiusmet Bullæ §. 8. ut advertitur per Rot. apud Buratt. decis. 482. n. 4. de quo dubitari potest, quasi quod Bulla ponat quidem in arbitrio, & facultate Congregationis cogendi creditores censuarios ad recipiendam sortem, & extinguendos census, itaut in ipsam tanquam administratricem patrimonii, transiisse dicatur illa libera redimendi facultas, quæ competit debitori, non autem, ut in creditoris arbitrio positum sit talem repetitionem facere, dum Curia non recipit opinionem rescissionis contractus censualis per decoctionem, ut in d. disc. 81. hoc tit.

Sed clarius ex speciali chirographo Urban. VIII. per quod expressè disponitur, ut illicò facta venditione, ac depositato pretio, instrumenta censualia censentur rescissa, & creditores intimati negligentes satisfactionem, non possint amplius prætere fructus, ut habetur in d. disc. 81. super puncto reviviscentia censuum semel extinctorum; unde propterea illicò effecta erant unius, & ejusdem naturæ credita, tam sortis quam fructuum, æqualiter urgentia, itaut cessaret ratio, quod unum debitum urgeret, alterum non, quodque unum esset purum, alterum verò conditionale, ex quibus rationibus potius in causam fructuum, quam sortis solutio refertur; & hoc posito dicebam, resultare de plano, solutionem ad debitum anterius referendam esse, potius quam ad posterius, dum cessabat unica ratio majoris, vel minoris urgentiæ, ob quam sæpius ad posterius magis, quam ad anterius talis relatio facienda est.

Neque alicujus momentū videbatur alterum fundamentum,

tum, ut regulæ legales aliàs attendendæ in casu dubio, cessent, ubi accedit clara, & declarata voluntas creditoris à debitore non impugnata, ut in præsentî dicebatur, dum dictis de Spadenſibus petentibus liberationem pecuniarum in vim mandati per judicem ordinarium relaxati pro fructibus maturatis omnium censuum, Congregatio, quæ personam debitoris repræsentabat, non contradixit, sed potius simpliciter demandando solutionem, visa est petitis annuisse; Hæc etenim rectè procedere dicebam in iis voluntariis solutionibus, quæ fierent per debitores, liberam suorum bonorum administrationem habentes, & in quorum facultate repositum est, solutiones ad unam potius, quàm aliam causam referre, secùs autem ubi debitore naturaliter, vel civiliter mortuo, ejus patrimonium est sub legali administratore, cum in isto non detur illa gratificandi facultas, quæ in ipso met principali in statu valido conceditur, ut in terminis administratoris deputati patrimonio existenti sub concursu latè Salgad. in *Labyr. p. 3. cap. 8.* ubi Concord.

Clarius verò stante expressa dispositione ejusdem Bullæ §. 5. ut solutiones juxta creditorum anterioritatem, & posterioritatem fieri debeant, cum tunc ad excludendum malæ administrationis delictum, quod aliàs in ipsa Congregatione dandum esset, nullatenus admittendum, nec præsumendum, atque regulando voluntatem à potestate, solutio referri debeat ad eam causam, in quam de jure faciendâ erat, & ut prudens administrator, seu paterfamilias solvisset, ut in proposito habetur *decis. 409. n. 3. p. 9. rec.*

Fortius autem, stante obligatione facta per creditorem de restituendo prioribus, & potioribus, tunc enim quia pecunia semper dicitur penès eum extare, perinde, ac si non esset soluta, ita ut bonæ fidei consumptio allegari non valeat, sequitur exinde, quod sciens adesse anteriores creditores posteriori, non possit pro isto retinere, atque creditum antèrius habere vivum, ut bene *d. dec. 409. n. 19. cum seqq. & p. 27. par. 9. rec. & dec. 79. n. 9. & 10. par. 10.*

Ad idem facientibus firmatis in *Romana Computorum 23. Martii 1618.* coram Coccino, & in *Romana Cambiorum 17. Februarii 1659.* coram Verospio, ut si creditor habeat ex alia causa pecuniam debitoris in manibus, dicere non possit illam penès se utpotè depositam retinuisse otiosam, & promptam restitutioni, & interim tenere eundem debitorem sub usuris pro æquivalenti summa, sibi ex alia causa debita, sed ad impediendum cursum usurarum, teneatur illic cum seipso compensare, ut in dicta *Romana cambiorum sub tit. de cambiis, & in aliis sub tit. de usur. ac altero de credito*; fortius verò in præsentî, dum agebatur de patrimonio decocto, atque præjudicium non erat debitoris, æqualiter, sive pro anteriori, sive pro posteriori debito morosi, sed erat creditorum intermediarum, quibus ita nimis evidens fraus fieret, retinendo debitum antèrius vivum, pro in proposito reviviscentiæ censuum jam extinctorum dictum est, atque aliàs non prudens, & bene regulata esset administratio, quam Papa pro publico bono, & commercii conservatione huic Congregationi commisit, contra mentem Pontificis, ac præcipuum finem, ob quem istius Tribunalis erectio facta est.

Atque intrare quoque videntur ea, quæ *disc. seq.* habentur de creditore culposè retinente in manibus illas pecunias, quas rectè scit non esse suas, ut teneatur etiam ad usuras passivas, quibus patrimonium subiectum fuit, ob hujusmodi pecuniarum usum, ut in satisfactionem talis debiti de necessitate convertendarum, tanquam ad interesse damni emergentis; idem enim Princeps in hujusmodi patrimoniis per Dominos malè administratis, per ejus magistratus manus apponit, ut non permittatur ulterius, ex debitoris negligentia usuris corrodere totum, in præjudicium posteriorum, sed fiat punctus in eo statu, eoque artento omnibus creditoribus tunc existentibus juxta ordinem satisfiat.

**R O M A N A D A M N O R U M
P R O E I S D E M C R E D I T O R I B U S P A T R I M O N I I
M O N A L D E N S I U M
C U M A L I Q U I B U S P A R T I C U L A R I B U S E J U S D E M
P A T R I M O N I I C R E D I T O R I B U S.**

Casus resolutus per Congregationem contra creditorum universitatem.

Creditor patrimonii decocti existentis sub administratione Congregationis Baronum, qui ex pretio bonorum distractorum exegit scienter indebitam,

an pro tempore quo indebitam pecuniam in manibus habuit, teneatur ad interesse damni emergentis, ob usuras, quibus idem patrimonium subiectum fuit, cum creditoribus aliàs ex dictis pecuniis dimittendis?

S U M M A R I U M.

- 1 *Casus controversiæ.*
- 2 *Si creditor pecuniam, quam accepit cum obligatione de restituendo &c. investit in effectus fructiferos, non molestatur ab anterioribus pro fructibus, quos facit suos.*
- 3 *Non dantur fructus fructuum, & usura usurarum, & num. 7.*
- 4 *Declaratur conclusio, de qua num. 2.*
- 5 *Quando interesse legatorum debeat remissivè.*
- 6 *De interesse damni emergentis, quando debeat, & declaratur decisio Mohedani.*
- 7 *Declaratur conclusio, de qua num. 3.*

D I S C. CIII.

Cum quidam creditores patrimonii Monaldensium, ex pretio castrorum satisfactionem obtinissent, cum aliquo tamen excessu scienter, hinc proinde ad instantiam universitatis creditorum dicti patrimonii fuerunt illi conventi, ad solvenda, seu imputanda interusura ratæ indebitæ, & excessivè exactæ pro toto eo tempore, quo præsertim retinuerunt investitam pecuniam exactam in locis Montium fructiferis, idque tanquam interesse illius damni emergentis, quod cum præjudicio creditorum posteriorum ita remanentium absq; satisfactione, patrimonium passum est in fructibus, vel usuris decursis, ad commodum illorum creditorum, qui aliàs cum dicta pecunia dimissi fuissent.

Verùm Congregatio summum rigorem exercendo contra patrimonium, & creditores posteriores, circa reviviscentiam censuum, ut in *Romana reviviscentiæ censuum hoc tit. disc. 81.* maximam æquitatem è converso exercere voluit cum eisdem creditoribus, contra regulam, quod quisque juris &c. & contra æqualitatem in judicio servandam.

Mora fuit ad ita sentiendum, ex eo quòd pluries per Romanam firmatum esset, creditorem qui non valens, vel nolens recipere pecuniam sub cautione de restituendo prioribus, & potioribus, elegit, juxta praxim Congregationis, eam investit loco cautionis in tot locis Montium ita vincularis, si tractu temporis ab anterioribus pulsetur ad restituendum, faciat interim suos fructus ex dictis locis Montium perceptos, neque ad istorum restitutionem sub motivo malæ fidei urgeri valeat, ut per *Cocc. dec. 498.* & latius *dec. 232. p. 8. rec.*

Et quoad interesse damni emergentis, sequendo *decisionem Mohedani secundam de usur.* quam passim sequitur *Rota*, & *Curia Romana*, credidit non concurrere requisita ad id necessaria, ut scilicet, mediante interpellatione cum protestatione constet, moram, vel culpam non solventis, fuisse causam præcisam, & immediatam damni, potissimè verò, quia dictæ pecuniæ indebitæ aliqua pars erat ex causa fructuum decursorum, pro quibus aliqui, confundendo terminos, dicebant perperam peti interusura, cum ita esset dare fructus fructuum, quod continet anatocismum, jure etiam civili damnatum in *l. fin. C. de usur.* ut per *Merl. decis. 409.* aliàs *301. p. 5. rec.* & alios latè congestos per *Andreol. contr. 210.* & sæpiùs *sub tit. de usur.* & sub aliis *de censibus, & de cambiis.*

Verùm, cum sensu veritatis, liberè etiam ipsi Congregationi insinuato, dicebam, scribens pro patrimonio, seu universitate creditorum, meum intellectum capere non posse, quomodo possent simul stare, prior rigorosa resolutio super censuum reviviscentia, cum rigoroso cursu fructuum ad primævam impositionis rationem contra patrimonium, & ista tam æquativa resolutio ad favorem creditorum, ita scienter hoc indebitum exigentium, & retinentium, non otiosum, sed fructiferum.

Quamvis enim hunc punctum disputando, acridè incutarem insubstantiam dictæ alterius resolutionis super reviviscentia census ad priorem rigorosum fructuum cursum; subjungebam tamen, quod ubi etiam in contrarium, & pro resolutione assisteret veritas sæpiùs ignota Advocatis, à causæ, seu propriæ opinionis affectione fascinatæ, negari tamen non poterat, hunc esse summum juris apicem, ita saltem temperandum, potissimè dum illi, qui indebitum exegerant, dupliciter de lucro contendebant in concursu creditorum posteriorum de mero damno, & proprii crediti amissione, etiam in sorte principali contententium.

Non

Non negabam enim veritatem conclusionis superius firmatæ, ut scilicet creditor posterior, in casu avocationis, urgeri non valeat ad restitutionem fructuum, quos interim percepit ex investimento pecuniæ sibi solubilitate solutæ, ex ea ratione quod ipse non dicitur recepisse loca Montium, vel aliud investimentum tanquam speciem, sed remanet debitor quantitatis, pro cuius cautione solum remanet investimentum suo periculo interim existens, ut in allegatis decisionibus, præsertim *d. decis. 232. par. 8. rec.* Sive ubi etiam recepisset tanquam speciem, non nisi ad ejus restitutionem obligatus, quod interim donec anterior detegatur, & avocare declaret, ipse dicatur in statu bonæ fidei, vel saltem non malæ, ob quam à fructibus perceptis, & consumptis excusetur (quæ tamen secunda ratio adaptabilis non erat ad istos, qui indebitum scienter exegerant in statu certæ malæ fidei semper existentes) sed id ponderandum dicebam, ut ita locus esset æquitati prædicti rigoris temperativæ, ex iis, quæ in proposito usurarum legati sæpius habentur deducta *sub tit. de usuris, ex Grat. discept. 688. n. 22. Marant. jun. resp. 14. lib. 1. & aliis, præsertim in Marficana legati*, quod scilicet hæres non teneatur ad usuras legati consistentes in quantitate, nisi constet, pecuniam legataria solvendam tenuisse interim investitam in effectus fructiferos; quidquid enim sit de veritate hujus assumpti, quando de illo principaliter agendum esset, ex iis quæ habentur *in d. Marficana sub tit. de usur.* in proposito tamen ponderabam rectè adaptabilem esse illam æquitativam rationem, quæ per DD. dicto casu consideratur, ad temperandum in præsentium nimium rigorem ex dicta reviviscentia ut supra resultantem.

Præterea in stricta etiam juris censura, iusta videbatur dicta creditorum petitio, quoniam, ut sæpius distinguendo habetur *sub tit. de usur.* præsertim *in Aesina census*, & in aliis, eatenus Curia recipit benigniorem opinionem Mohedan. rejecta altera, quæ tribuitur *Ruin. cons. 104. lib. 4.* & quam veriore probare conatur *Leotar. de usur. 9. 75. n. 10. cum seq.* quatenus concurrat incertitudo, an pecunia convertenda esset in extinctionem debiti usurarii, vel potius in alios usus, ita ut ista possibilitas ab hujusmodi interesse damni emergentis debitorem excuset, secus autem ubi certitudinaliter, & præcisè tali usui pecunia est destinata, ut firmatur *in eadem Aesina census 16. Junii 1664. cor. Cerro*, & non negatur in altera ejus revocatoria ex aliis motivis *27. Februarii 1665. coram eodem.*

Et hic est casus, quoniam agebatur de pecunia patrimonii decocti, existente sub administratione Congregationis Baronum, idèque tam ex intentione juris communis, quam ex speciali dispositione Bullæ Baronum, & magis individualiter ex chirographo particulari, eroganda erat in dissolvendis debitis, quæ omnia erant usuraria, & fructifera, neque volens poterat Congregatio, legalis administratoris partes gerens, eandem pecuniam in alios usus convertere. Igitur indubitatum erat hanc indebitam exactiorem, & respectivè retentionem, absque dubio magis redolentem majorem culpam, quam illam resultantem ex simplici mora contracta per lapsum temporis solutioni adjecti, fuisse causam præcisam, & immediatam damni, quia pecunia pernecepsè in istam causam eroganda erat.

Aliqui ex Dominis, volentes materiam subtilius tractare, indagabant aliquos patrimonii creditores non usurarios, ex causa vestium, & vidualium, & similes, unde propterea dicebant, adhuc subsistere, juxta *decis. Mohedani*, potentiam conversionis pecuniæ in alios usus; sed non erat bona responsio, quia si Congregatio partes boni, & prudentis administratoris facere volebat, tenebatur prius dimittere creditores magis duros, & usurarios, & nihilominus hæc erat nimia subtilitas pro excusandis illis, ad quorum favorem è converso tam nimius juris rigor amplectebatur.

Et ad id, quod motivabatur de dicto interesse perperam prætenso ex rata exacta in causam fructuum, replicabam istud esse æquivocum clarum, quoniam anatocismus intrat in creditore, qui usuras usurarum, ac accessiones accessio- num vult assequi, remanente in natura usurarum, vel accessionum illo credito, ex quo novæ accessiones, & interusura prætenduntur, secus autem ubi agitur cum tertio, qui totum exegit, sive sub nomine fortis, sive fructuum id actum sit, quia quoad eum totum dicitur fors, ut post antiquiores ab eis allegatos, latè *Leotar. de usur. 9. 5. n. 14. cum seqq. & q. 87. Franch. decis. 254. in fin. & Rovit. decis. 9. n. 17. apud quos de tutore, socio, procuratore, & aliis exigentibus, ac retinentibus cum damno Domini pecuniam non suam, quia ubi intrat actio ad interesse, procedit indefinitè, cum totum sit fors, unde istud videbatur fundamentum nullius ponde-*

ris, atque dicta resolutio, junctæ cum alia contra patrimonium reviviscentiæ censuum, reflectendo etiam ad veritatem, minus probabilis videbatur.

PLACENTINA SUCCESSIONIS
SEU CASTRI
PRO CARDINALI BONCOMPAGNO
CUM DUCE LUDOVICO SFORTIA.

Responsum in causa pendente in Consilio Placentino.

De eadem materia, de qua supra *disc. 43.* an scilicet & quando agnatus feudorum successor sit necne legitimus contradictor hæredi extraneo feudatarii morientis in possessorio per ipsum intentato ad bona possessa per defunctum?

Et aliqua circa ultimam investituram diversam à prima; an attendenda sit necne, vel potius prima attendi debeat?

S U M M A R I U M.

- 1 **C**ausa controversiæ remissivè.
- 2 Referuntur tractantes materiam legitimi contradictoris.
- 3 Ubi non adest ratio disparitatis inter defunctum, & hæredem, non intrat questio legitimi contradictoris.
- 4 De attendendo ultimo statu.
- 5 Ubi quis non est contradictor primo hæredi, non potest esse talis secundo hæredi.
- 6 Quando in casu, de quo n. 2. agnatus dicatur legitimus contradictor.
- 7 Datur distinctio ubi questio est circa accidentia, sed certa est qualitas feudalis.
- 8 Secus si ipsa qualitas feudalis negatur, ac prætentitur bona esse allodialia, quia tunc agnatus non est contradictor.
- 9 Expenditur *Natta cons. 502.*
- 10 Ubi exceptio consistit in puncto juris, dicitur incontinenti probata.
- 11 An feudum possit erigi in primogenituram remissivè.
- 12 Exceptio juris dubii assimilatur exceptioni facti, ac dicitur altioris indaginis.
- 13 Quod non sit deferendum consulentibus.
- 14 Assertiva Papæ probat veritatem.
- 15 Castrum in dubio præsumitur allodiale.
- 16 Copia non probat.
- 17 Error non præsumitur, sed est perfectè probandus per allegantem.
- 18 Quod Dux Mediolani possederit Placentiam, & Bononiam.
- 19 De gestis per Benedictum XIII. Antipapam, & Joannem XXII. quid subsintantur.
- 20 Stant simul gesta per aliquem intrusum, seu illegitimum possessorem subsineri, sed non prevalere gestis per legitimum Dominum.

D I S C. CIV.

Postquam typis jam data erant omnia, ut supra contenta in hoc libro, expectante moras amanuentium confidentium indicem materiarum, ut publicaretur, ex parte Cardinalis Boncompagni requisitus fui ad scribendum in eadem causa pendente in Consilio Placentino, super quæ pluribus retroactis annis ab eodem consilium in congressu pro ejus directione petitum fuit, juxta superius deducta *disc. 43.* Quare præsupposita eadem facti serie ibi enarrata, cum juxta informationes datas ex parte Ducis Ludovici Sfortiæ oppositoris, ac etiam ex motivis ab ipso Consilio editis, causa restringeretur ad punctum, an ex quibusdam investituris, seu veriùs recognitionibus Ducum Mediolani Placentinam Civitatem tunc possidentium, formam pacti, & providentiæ continentibus, tale bonum jus præfati Ducis agnati super qualitate feudali controversi Castri Arquati cum annexis resuleret, ut dicendus veniret legitimus contradictor Cardinali extraneo hæredi Ducis Fiani ultimi possessoris, qui successionis feudalis etiam incapax erat, ita ut in intentato judicio possessorio adipiscendæ ex interdicto quorum bonorum, vel retinendæ ex statuto continuativo dictum bonum jus oppositoris obitaret.

Pro clariori, magisque methodica resolutione duas constituiebam inspectiones; unam in puris terminis judicii possessorii, & an præfatus agnatus dicendus esset legitimus contra-

traditor ad illud impediendum, necne; & alteram in bono jure, super omnimoda prætenſæ feudalitatis exclusione, vel ſaltem pro inducenda turbiditate dicti boni juris per oppoſitorem prætenſi, ut dictum effectum facere non poſſet.

2 Quoad primam, cum ſenſu etiam veritatis, inſiſtebam in eadem conſideratione, de qua *d. diſc.* 43. quod ſcilicet apud omnes itam quæſtionem legitimi contradictoris tractantes inter extraneum incapacem hæredem ultimi morientis, ac agnatum, tam in materia feudali, quàm etiam emphyteutica, vel fideicommiſſaria, necnon in ſpiritali, ſeu beneficiali inter contententes de beneficii libertate, vel patronali qualitate reſpectivè, omnes quæſtiones in hac materia legitimi contradictoris cadunt, & tractantur, quando caſus præbet diverſam eſſe qualitatem hæredis ab illa defuncti poſſeſſoris, itaut non verificetur conjunctio extremorum, à quo, & ad quem, quia nempe defunctus eſſet feudi capax, hæres verò incapax, & non aptus in hujusmodi bonis differentibus in ſui auctoris locum ingredi, ejuſque perſonam in omnibus repræſentare, atque in his terminis procedunt omnes quæſtiones, de quibus poſt antiquiores ab eis relatos, Roſenth. *de feudis cap. 7. concl. 48. cum plurib. ſeqq.* & Argel. *in tract. de legitimo contradicte quæſt. 17. ad 20.* ubi latius, & ex profeſſo materia tractata, expenduntur omnes caſus, ſeu quæſtiones, quæ in propoſito cadere poſſunt, tam circa capacitatem, vel incapacitatem hæredis ex ultimo moriente ſuperſtitis, ut frequenter contingit inter fæmipnam filiam, vel ſororem, aut aliàs proximiorum ultimi morientis, & mafculum agnatum remotiorum, vel inter morientis filios legitimatos, & collaterales agnatos legitimos cum ſimilibus; ſive ſuper qualitate feudi, an eſſet tale, quod etiam ad extraneos, vel incapaces in præjudicium agnatorum transmitti potuerit, cum ſimilibus ibidem deductis, ſemper tamen retento dicto præſuppoſito diverſæ qualitatis militantis inter defunctum, & hæredem, itaut cadat probabilis difficultas, an iſte illum in omnibus repræſentare valeat, necne.

3 Quidquid autem ſit de hoc articulo in prædictis caſibus, ſuper quibus, contentus ſola relatione ad præſatos materiam tractantes, juxta nimium laudabilem Curie ſtylum ſuperflua, & à præciſo caſu quæſtionis extranea reſecantem, inanem cenſui laborem imorari; in noſtro præciſo caſu controverſiæ advertēbam ceſſare quæſtionem in radice, ſeu diſputandi occaſionem, dum inter defunctum, & hæredem non militabat illa diſparitas, ſeu diverſa qualitas, quæ eſt occaſio quæſtionis, quoniam ex deductis *d. diſc.* 43. quamvis ex diverſis impedimentis, pariſormiter erat incapax ſucceſſionis feudorum Dux Fiani defunctus, qui ſpatio 20. circiter annorum iſtud caſtrum cum annexis judiciali etiam auctoritate, contradicente quoque agnato poſſederat, ac erat Cardinalis hæres, & ſic nulla vigebar differentia inter defunctum, & hæredem, quo caſu quantum videre tunc licuit, nullus ad eſſe videtur contradictor, qui ad iſtos ſpeciales terminos deſcendat, dum omnes procedunt cum dicto præſuppoſito diverſæ qualitatis inter morientem, & hæredem, unde ceſſet conjunctio extremorum; ſecus autem, ubi jam res controverſa conſtituta eſt in ſtatu, quod etiam extraneus, ſeu incapax illam tanquam liberam, ſeu allodiale poſſederit; tunc enim de plano intrare obſervabam conſuſionem in materia beneficii frequentem ſuper ultimo ſtatu, ad terminos textus in *cap. conſultationib. de jure patronat.* ubi communiter DD., & in *cap. cum de beneficio de præbendis in 6.* cum concordantibus, de quibus in hac materia ultimi ſtatus ſequendo magiſtrale conſil. Calderin 23. de præbenni apud Burad. & Addent. *dec. 736.* Addent. ad Gregor. *decif. 77.* Rot. *decif. 6. n. 14.* & 13. *par. 10. rec. & frequenter.*

5 Prorſus enim improbabile eſt, quod ſi moriente illo, qui ſit feudi, vel emphyteuſis factioſatæ capax, aut de genere vocatorum ad fideicommiſſum, ſuperſtite hærede extraneo, & incapaci, itaut urgeat ratio differentie inter defunctum, & hæredem impeditiva conjunctioſis extremorum, à quo, & ad quem, adhuc tamen talis hæres incapax in concurſu agnati obtineat cum ſubſecuto effectum abſque eo, quod agnatus eſſet legitimus contradictor; & quod bonis in hoc ſtatu jam conſtitutis, nullaque militante rationis diverſitate, alter agnatus dici poſſit legitimus contradictor, cum tunc nulla ſubſeſſe videatur, nec auctoritas, nec ratio, quæ id ſuadeat; & hic erat caſus controverſiæ, quoniam ſequuta morte Cardinalis Franciſci agnati, & capax feudi, ſuperſtite Duce Fiani ejus hærede ſucceſſionis feudalis incapaci, rectè intrabat dicta quæſtio ob diverſam qualitatem

militantem inter defunctum, & hæredem; & nihilominus hoc non obſtante, atque agnato contradicente, talis hæres incapax, & in feudalibus extraneus obtinuit cum ſubſequuto effectum, continuando poſſeſſionem pacificam per longum, & ſatis conſiderabile tempus annorum 20. uſque ad obitum; igitur argumento text. *in auct. multo magis, &c.* prorſus improbabile, ac fabulæ ſpeciem dicebam, ut nunc agnatus, ceſſante dicta diverſæ qualitatis ratione, dicendus eſſet legitimus contradictor.

6 Prætereà etiam in caſibus collectis per Roſenthal. & latius per Argel. *locis citatis*, in quibus ob diverſam qualitatem inter defunctum, & hæredem hujusmodi quæſtiones intrant, illæ ut plurimum percutiunt caſum, in quo non dubitetur de qualitate feudali, ſeu aliàs differenti, ſed iſto præſuppoſito retento, controverſia ſolum cadat ſuper accidentibus, nempe ſuper feudi natura, & qualitate, an ſcilicet illius eſſent capaces fæminæ, vel alii ex ultimo moriente ſuperſtites, qui habeant agnati, vel Domini oppoſitionem, & ſic non ſuper ſubſtantia feudi, ſed ſuper accidentibus, an ſcilicet feudum ſit unius, vel alterius naturæ juxta caſum diſputatum per Surd. *conf. 573.* & alios, de quibus *in celebri Sarſinaten. feudi cor. Dunozeſto inter ſuas decif. 748. & 760. repetita poſt controverſ. Contrii dec. 18. & 19. & in eadem apud Otthob. decif. 263. & in Mantuana feudi 29. Novembris 1655. & 25. Maji 1657.* cor. Verospio, de qua causa habetur actum ſuprà *diſc. 10. cum ſimil.* & tunc pariter intrat recepta diſtinctio, de qua apud Roſenthal. *d. cap. 7. concl. 49. cum ſeqq.* & Argel. *loc. cit.* an bonum jus agnati oppoſitoris ſit clarum, & incontinenti probatum, vel potiùs turbidum, & altioris indaginis, ut primo caſu ſit contradictor, non autem ſecundo.

8 Secus autem, ubi negatur ipſa ſubſtantia, ſeu qualitas feudi in genere, quia nempe prætendatur caſtrum, ſeu rem eſſe allodiale, non autem feudale; tunc enim, ubi contrarium non ſit omninò certum, & incontrovertibile, quod agatur de feudo vero, pro hærede in poſſeſſorio reſpondendum venit, ut magis in foro receptum eſſe habetur apud Roſenthal. ubi ſuprà *concl. 48. & 49.* ac etiam *concl. 52.* ubi quod dici poſſet contradictor, quando abſque ulla indagine, & circuitu per exhibitionem non controverſæ invettituræ de jure agnati conſtet; eademque diſtinctio, an hæres acceptet, vel neget qualitatem feudalem, habetur apud Argel. *d. q. 17. art. 2. n. 5. & 6. q. 18. art. 1. n. 1. cum ſeqq. & art. 5. n. 26. & ſeqq. & art. 6. & 7. q. 19. art. 1. cum ſeqq. & quæſt. 20.* dum in omnibus eatenus conſideratur agnatus legitimus contradictor, quatenus non controvertatur, ſed certa ſupponatur ſubſtantia feudi in genere, ſolaque controverſia ſit ſuper accidentibus, & an agatur de feudo unius, vel alterius naturæ.

9 Atque in his terminis, & cum hoc præſuppoſito loquitur Natta *conf. 502.* in quo nimium ſe fundabat agnatus, ac etiam ſuper hac auctoritate circumferēbantur motiva conſilii, quoniam in eo caſu non controvertebatur, quod ageretur de feudo, ſed quæſtio erat, an illud eſſet dividuum, quod aliàs dici ſolet juris Longobardorum, in quo omnes filii, vel agnati æqualis gradus ſuccederent, vel potiùs effectum eſſet individuum, aliàs juris Francorum ſoli primogenito deſerbitum, ob quamdam erectionem in primogenituram, de qua conſtabat per instrumentum publicum faciens probationem probatam, unde propterea dictus Conſulens inferit ad regulam, *doloſacis, &c.* ſive ad aliam receptam propoſitionem, quod ubi agitur de exceptione conſiſtente in puncto juris, ſeu quod aliàs incontinenti cum ſola juriſm, ſeu documentorum inſpeſtione, & cum librorum apertura abſque alia extrinſeca probatione decidi poſſet, dicatur exceptio in continentibus probata, in poſſeſſoriis etiam, & executivis, ſeu aliàs privilegiatis judiciis admittenda, de qua etiam propoſitione, cæteris relatis, habetur apud Gratian. *diſcept. 740. n. 48.* Capyc. *Latr. conſult. 77. num. 25.* Tappia *decif. 1. num. 33.* Addent. *ad dec. 420. par. 4. rec. tom. 2.*

11 Et nihilominus adhuc dicti Conſulentis auctoritati, ut frequentius faciendum eſt, advertēbam nullatenus deſerendum eſſe, cum potiùs per eum ſubſtineatur punctus minus verus ſuper facultate feudatarii, qui non ſit primus acquirens, immutandi naturam feudi antiqui, & factioſati, illud erigendo in primogenituram, ac faciendum individuum, quod in præjudicium aliorum agnatorum fieri non poſſet, ut advertitur inſrà in Taurinen. ſeu Aſten. feudi *diſc. 107.* ubi quod magis communiter reprobatum eſt opinio Cæphali *conf. 3.* qui ſcripſit in eodem caſu, de quo agit Natta, cum eatenus hujusmodi potestas concedatur, quatenus, vel conſuetudo ita permittat, vel ſuprema Principis auctori-

tas accedat, vel agatur de primo acquirente titulo oneroso liberam disponendi facultatem habente, juxta ea, quæ circa hujusmodi facultatem erigendi primogenituram, sive alias immutandi naturam feudi, aut ordinem succedendi, habentur etiam supra in Mutinen. Mantuana, & Parmen. *disc. 9. 10. & 12.* Unde altior inspectio in dicto casu Nattæ non consistebat, ut ipse malè opinatur, in ipso facto erectionis primogenituræ justificato incontinenti per instrumentum publicum, in quo insitit, sed consistebat in pun-
 12 *cto juris*, an scilicet dicta primogenituræ erectio fieri poterit, necne, quo casu, vel dici potest incontinenti constare de contrario ob regulam prohibitivam, ut supra, vel est articulus dubius, qui assimilatur dubietati facti, & consequenter reputatur altioris indaginis, ut advertitur per Pereg. *de fideicomm. art. 46. n. 35. Capyc. Latr. consult. 78. n. 33. Rot. decis. 187. n. 18. & 19. p. 1. rec. decis. 160. n. fin.*
 13 *p. 11. & frequenter.* Hinc propterea ita me semper confirmo in opinione non deferendi auctoritatibus consensuum ad pecuniam, seu causæ opportunitatem, nisi benè ponderato casu, de quo ipsæ loquuntur, omnibusque illius facti circumstantiis, & an benè, vel malè loquantur, attendendo, ut advertit Cyriac. *controv. 50. num. 3. & seqq.* quid dicatur, non quis dicat.

Tantum autem in hac facti specie abesse dicebam, ut jus agnati, qui se prætendebat legitimum contradictorem, esset in proposito clarum, & incontinenti probatum, quod potius incontinenti constare videretur de ejus malo jure, sive de nimia sui juris turbiditate, tum ob ultimum statum contrarium, ut supra; tum etiam, quia ex litteris Apostolicis Pauli III. sub datum 17. Kal. Septembris 1538. editis motu proprio, & ex certa scientia constat, atque ibi asseritur, controversum castrum Arquati majoribus Boli secundi concessum fuisse *in perpetuum, francum, & liberum allodium, pro se, liberis, & descendantibus quibuscumque, & quibus dare vellent, etiam extraneis*; atque de jure assertio facta per Pontificem, præsertim motu proprio, & ex certa
 14 scientia, probat veritatem, eique deferendum est, donec perfectè, & concludenter probetur error, seu falsum præsuppositum, ex collectis per Buratt. & Adden. *decis. 540. & 621. Adden. ad Gregor. decis. 239. latè decis. 168. n. 18. & seqq. part. 10. rec. & passim.* Multò magis, dum tali narrativa, seu assertioni assitit juris præsumptio, quod scilicet castra, & bona præsumuntur potius allodialia, quam feudalia, ex collectis per Apont. *decis. 2. Rota decis. 93. n. 29. & 31. p. 5. rec.* ac satis frequenter supra in aliis *hoc tit.*

Pro convincendo errore istius narrativa, ex parte agnati oppositoris adducebantur duæ investituræ feudales factæ per Ducem Mediolani, seu veriùs recognitiones, & præstationes homagii erga dictum Ducem, ita denud investientem de annis 1470. & 1477. ex quibus constabat de formula pacti,
 16 & providentiæ; adversus quas replicabatur, quod tanquam simplices copiarum nullam fidem merentur, ut ultra generalia, de quibus Gloss. & DD. *in c. 1. de fide instrum. Mascar. de probat. concl. 711. Rot. decis. 51. n. 4. & 5. p. 9. recen. in specialibus terminis copiarum investituræ feudalis, ex Mandell. conf. 111. & seqq. & Menoch. conf. 906. benè Rota decis. 187. n. 1. & seqq. p. 5. rec.* Verùm hæc responsio tollebat ex facto, dum supponebatur exhibitas esse ipsas investituræ authenticas.

Aliam tamen credebam esse solidam responsionem, quod
 17 ad effectum convincendi errorem, iste qui in dubio non præsumitur, probandus est plenè, & concludenter, excludendo contrariam possibilitatem, ex collectis per Menoch. *lib. 6. præsumpt. 22. Surd. decis. 104. n. 18. Buratt. & Add. dec. 592. n. 1. & 4.* quæ probatio in præsentem non aderat, quoniam dictæ litteræ Pauli III. enunciant quidem aliqua privilegia concessa per Duces Mediolani, tunc se gerentes pro Dominis Placentinæ Civitatis, ejusque districtus, sed non continent præcisam relationem ad tales investituræ, unde propterea dici posset, quod referens convinceretur à relato, dum enunciantur etiam concessionem Apostolicæ, quæ sub hac diversa forma fieri potuerunt, vel ante dicti Ducis Mediolani intrusionem, vel etiam postea sub Pontificatibus Leonis X. Adriani VI. & Clementis VII. qui pacificè possederunt post cessatam dicti Ducis possessionem potius intrusivam, & de facto quàm ex legitimo dominio, eodem modo quo eundem Ducem occupasse, & possedisse Civitatem Bononiæ constat apud Crotum *conf. 184. n. 79. l. 2.* Idèdque prorsus incongruum esse dicebam, ut in concursu investituræ, seu narrativa factæ per Papam verum dominum, cum illa alterius, qui non est dominus, sed intrusus, huic potius, quàm illi deferendum esset; ea etiam notabili circumstantia accedente,

quod constabat de ineffe stuatione, seu inobservantia dictarum investiturarum Ducis Mediolani, ob successionem in hujusmodi castro, cum subiecuto effectu pacificæ possessionis usque ad obitum cujusdam Storzini illegitimi, qui sine dubio attentata dictarum investiturarum formula erat incapax hujusmodi successionis; juncta etiam ultima observantia, seu ultimo statu præfati ultimi possessoris, cujus obitus istam controversiam causaverat.

Instituebatur nimium ex parte dicti agnati in eo, quod constaret plures alias investituræ, & concessionem factas per dictum Ducem Mediolani, per Sedem Apostolicam approbatas esse, atque effectum sortitas, & sortiri de præsentem; sed hoc non videbatur motivum in proposito considerabile, quoniam multa pro bono pacis, ac scandalis evitandis per legitimum, ac verum dominum tollerantur, & confirmantur, quamvis ab illegitimis, & intrusis concessa sint, ut habemus in gestis per Benedictum XIII. Antipapam, & Joannem XXII. ac alios similes, quæ fuerunt approbata, seu confirmata per Concilium Contantienſe, vel Apostolicas Constitutiones, ut apud Rojas *decis. 335. n. 4.* apud Coccin. *decis. 295. n. 11. dec. 59. p. 10. rec. & in aliis*; aliud enim est agere, an concessionem, aliaque gesta per hujusmodi intrusos, & possessores de facto valeant, & attendenda sint; aliud verò, an & quæ magis in concursu prævalere debeant, gesta scilicet, & narrata per legitimum dominum, vel per intrusum, & illegitimum; & sic stant benè simul, subitineri quidem gesta per dictos Duces, non tamen prævalere gestis per Pontificem, vel convincere posse de errore dictam narrativam, quæ ex Pontificiis concessionibus vera esse potest, stante præsertim dicta observantia, per quam omnes difficultates cessare videbantur; unde propterea reflectendo etiam ad solam veritatem, in hoc judicio possessorio agnatus nullo modo dici potest legitimus contradictor.

ANNOT. AD DISC. CIV.

Est idem casus, de quo supra, *disc. 43.* & de contentis in *disc. 105.* agitur supra *disc. 67.*

De contentis in *disc. 106.* plenè agitur per Casar. de Afflict. *controv. 40.* qui fuit causæ Advocatus in partibus, cumque agatur de legibus localibus, quæ in dies, vel ob diversam praxim, seu ob novas gratias, & provisiones variantur; idcirco remanet materia incapax regulæ certæ, & generalis, atque incongruum videtur, ut ii, qui in diverso Principatu, diversisq; Tribunalibus versantur, nimium se diffundant; sed deferendum est versatis in Regione, illisque Tribunalibus.

De contentis in *disc. 107.* habetur actum supra, *disc. 9. & 12.* & etiam infra, *disc. 134.*

CAMERINEN. JURISDICTIONIS
PRO COMITIBUS DE STELLUTIS
CUM HORTENSIO PELLEONO.

Casus disputatus in Camera, & resolutus pro Pelleono.

De eadem materia, de qua supra in hac eadem causa, *disc. 67.* super nullitate alienationis feudi cum assensu Domini, si hic non accedat etiam super aliquo pacto accidentalibus, ob cujus defectum actus corruat in totum; an id procedat solum in feudis, vel etiam in bonis jurisdictionalibus allodialibus Status Ecclesiastici, quæ per Apostolicas Constitutiones alienari prohibita sunt?

S U M M A R I U M.

- 1 *Casus controversia.*
- 2 *Pacta adiecta alienationi feudi vitiant totum actum si super eis non adest assensus, qui sit præstitus alienationi.*
- 3 *Quod non procedat in bonis allodialibus, & quæ non sint feudalia.*
- 4 *Contrarium verius, ut procedat in omnibus alienationibus, in quibus eadem ratio militat.*
- 5 *Ubi militat eadem ratio, idem jus statui debet.*
- 6 *Quare conclusio, de qua n. 2. tractetur per DD. in feudis magis, quàm in aliis bonis.*
- 7 *Resignatio beneficii facta cum beneplacito Apostolico est nulla in totum, ob aliqua pacta simoniaca, seu aliàs illicita.*

- 8 In alienatione bonorum Ecclesie utile per inutile vitatur, & actus corrumpit in totum.
 9 Conclusio, de qua n. 2. procedit etiam in subfeudis.
 10 Subfeuda regulantur jure allodialium, & de jure communi, non autem jure feudorum.
 11 De alio casu, in quo jurisdictionalia allodialia regulata sunt jure feudorum.
 12 Constitutiones Apostolicæ continent strictiorem prohibitionem, quam illam juris feudorum.

D I S C. CV.

- 1 **C**Um in hac eadem causa disputata in Camera, ut supra *disc. 67.* ad repellendum Actorem se fundantem in instrumento emptionis portiois hujus castri, ex parte illorum de Stellutis; ego pro eis scribens deducere nullitatem contractus resultantem ex Constitutionibus Apostolicis Sixti V. Clemen. VIII. & Urbani VIII. strictissime prohibentibus quas cumque alienationes bonorum jurisdictionalium in Statu Ecclesiastico existentium, non obstante beneplacito Apostolico ipsi principali contractui præstito ob neglectam approbationem reservationis, nedom usufructus, sed etiam dominii sub vocabulo *patronantie*, ipsius venditoris vita durante, unde propterea juxta magis communem, & receptam opinionem istud pactum non ex intervallo, sed contemporaneè adiectum vitiat totum actum, ex deductis, per Apon. *conf. 12. & de potest. Proreg. tit. de resutat. Feudorum*, §. 3. Rovit. *praemat. 4. de feud. n. 9. cum seqq.* Marcian. *disp. 80. Franch. decis. 126. Hodier. ad Surd. conf. 173. n. 9. Salgad. in Labyr. p. 1. c. 74. n. 22. & 23.* ac alios, de quibus *d. disc. 67.* apud quos promiscuè agitur, tam de pacto de retrovendendo, quam de reservatione usufructus, aut simili conventionione, quæ ipsius feudi onus, servitutem, vel divisionem importet; tribunal verò, ut ibi insinuavi, admittendo conclusionem esse veram in feudis, de quibus allegati loquuntur, crediderit eam non applicari ad casum controversiæ, in quo agitur de bonis allodialibus, quamvis jurisdictionalibus, nullam habentibus qualitatem feudalem, nisi illam remotam, & impropiam, quæ consideratur pro alto dominio, & superioritate Papæ, ut frequenter in aliis *hoc tit.* in proposito hujusmodi castrorum, & bonorum jurisdictionalium Status Ecclesiastici sub natura allodii, magis quam feudi, quæ propterea certum est non regulari jure feudorum, sed jure communi ad initar aliorum bonorum indifferentium, & consequenter intrare terminos *cap. Imperialem de prohibita feudi alienat. per Federic.* cum quibus superius allegati, & cæteri procedunt, fortius verò Regnicolæ cum terminis Constitutionis *Constitutionem Divæ memoriæ*, dictam alienandi prohibitionem magis ampliandis.
- Concessa verò nova audientia, cum sensu etiam veritatis, dicebam pro meo iudicio istud videri æquivocum clarum, quoniam conclusio prædicta non provenit ex peculiari qualitate feudorum, in quibus antequam ederetur *d. c. Imperialem, de prohib. feud. alienat. per Federic.* hæc non procedebant;
- 4 sed provenit ex ipsa prohibitione, quæ facit, ut bona prohibita efficiantur differentia, & extra commercium qualiacumque sint; atque vis, seu ratio conclusionis non consistit in qualitate feudali, sed in infectione actus ob defectum beneplaciti, quod sub decreto irritanti requiritur, ut illud intervenire debeat, nedom in ipso contractu, sed in omnibus aliis pactis, conventionibus, & oneribus, ubi hæc non adiciuntur ex intervallo, sed contemporaneè, & correspondivè tanquam per unicum actum, idque propter individuum voluntatis, quam abesse præsumitur in totum, nisi contractus in omnibus ejus partibus impleatur; atque hæc est ratio generalis dictæ conclusionis generaliter proinde procedere debentis in omnibus casibus, & contractibus, quibus eadem ratio convenit, ex vulgari axiomate, super quo plura colligit Barbof. *axiom. 197. n. 3. & seq.* ut ubi eadem est ratio, idem jus statui debeat; & sic, ut idem dicendum sit in alienationibus, aliisque contractionibus bonorum, quæ subjacent fideicommissis, & majoratibus expressam, nedom legis, sed etiam hominis prohibitionem habentibus, & de quibus principaliter agi profitentur, Salgad. *ubi sup. & alibi in eod. tract.* ac cæteri apud eum, parificando generaliter terminos feudorum cum illis majoratuum, ac etiam officiorum, aliorumque jurium Regalium, nec non beneficiorum Ecclesiasticorum, & similium bonorum differentium extra commercium existentium, in quibus eadem militet ratio, cum frequentius agatur de feudis, quia in istis est antiquior prohibitio, moderno solum tempore introducta in hujusmodi bonis jurisdictionalibus allodialem magis quam feuda-

dalem naturam habentibus, dum id originatum est a Constit. 3. Sixti V. quæ neque generalem prohibitionem continet, sed restrictam solum ad tres contractus venditionis, donationis, & permutationis, ampliatam deinde per Clemen. VIII. & alios successores Pontifices. Prout in primogenituris, fideicommissis, & majoratibus modernus est usus illarum prohibitionum hominis, quæ inficiunt actum ipso jure, potissime in Hispania, ubi cum majoratus facerent illam figuram quam in Italia, & Germania faciunt feuda dignitatis, prohibitiones resultant magis ab auctoritate Regia, per viam legum generalium, vel particularium adjectarum in singulorum majoratuum erectionibus, quam ex ipsorum restantium dispositionibus; idem non mirum, si antiquiores de feudis solum loquuntur, quia tunc in eis tantum frequentius hujusmodi quæstiones cadebant ob non adhuc usu receptam, seu introductam talem prohibitionem etiam in allodialibus.

Unde etiam in beneficialibus nedom prohibita est ipsa resignatio ad favorem absque Apostolica auctoritate sub reservatione pensionis, aut alia conventionione temporanea, quæ simoniaca remanet, sed si tam resignatio, quam ipsa pensionis reservatio fiunt cum Apostolica auctoritate, quæ tamen non interveniat in aliquo pacto accidentali, puta extinguendi pensionem pro certa summa, sive præstandi cedulam bancariam, aut quid simile, adhuc actus vitatur in totum, atque censetur simoniacus, ut cæteris deductis firmatur in *Toletana Archipresbyteratus 13. Junii 1657. cor. Albergato, & admittitur in aliis ejus revocatoris 3. Junii 1658. & 10. Martii 1659. coram eodem, quæ duæ posteriores sunt impressæ post Zuffum de legit. process. decis. 40. & 43. dum à prima receditur ex sola circumstantia facti, quod narratum esset Papæ id approbanti, sed non legeretur in litteris quia de stylo officiales Datarie in supplicationibus solent hæc cancellare, ut habetur in eadem causa Toletana sub tit. de benef.*

Ac etiam habemus frequens in materia alienationis bonorum Ecclesie, juxta terminos *Extravag. Ambitiosa de rebus Eccl. non alienan.* quod utile per inutile vitietur, atque actus totus corrumpat etiam in parte licita ob mixturam conventionis illicitæ, quamvis super contractu principali adsit beneplacitum, idque ob individuum voluntatis, quoties alia conventio est contemporanea, ex collectis per Molinam & Add. *de primog. lib. 2. cap. 21. num. 28. Merlin. decis. 826. n. 3. Rot. in Bojanen. Affictus 5. Julii 1662. cor. Albergato, & frequenter; & consequenter sive agatur de feudis, sive de quibuscumque aliis rebus eadem prohibitionem habentibus, eadem est ratio.*

Et probatur ex eo, quod dicta conclusio recepta est etiam in feudis planis, & de tabula, ut tanquam absolutum habetur apud Franch. *d. decis. 176. n. 5. & apud Hodiern. d. decis. 173. n. 11. & tamen hæc, ubi sunt purè, & simpliciter talia, non autem quaternata juxta subfeudorum distinctionem, de qua supra in Mantuana disc. 7. regulantur jure bonorum allodialium indifferentium, non autem jure feudorum, ex deduct. per Rovit. decis. 42. n. 1. & per tot. cum aliis d. disc. 7.*

Atque magis ad rem, & in terminis specialibus bonorum jurisdictionalium Status Ecclesiastici habentium dictam prohibitionem, quod circa beneplacitum ponderari; ac attendi soleant ea, quæ per feudistas circa assensum ponderantur, insinuabam rigorem cum quo in proposito idem Tribunal processerat in Civitatis Castellis jurisdictionis, de qua supra *disc. 66.* cum modernæ præsertim constitutiones Apostolicæ circa hujusmodi bonorum alienationis prohibitionem latius patere videantur, quam *d. cap. Imperialem*, dum nedom graviores pænæ adiciuntur, atque prohibitio extenditur ad contractus forsan sub dicta lege non comprehensos, sed etiam prohibetur ipse tractatus alienandi, vel contrahendi; ideoque dicebam omnino improbabilem esse dictam contrariam resolutionem negantem præfatæ conclusionis applicationem ad casum; verum repropoſita causa, adhuc perſistitum fuit in decis. ex eodem fundamento, quod doctrinæ loquantur de feudis, & quod hæc sint bona allodialia, & tamen supra in Civitatis Castellis *disc. 66.* idem Tribunal in materia invaliditatis assensus, seu beneplaciti Apostolici processit cum feudistis, & cum longè majori rigore; talia sunt fata causarum, quæ quotidie experimur, ex ingeniorum varietate; unde propterea non immeritò litium, & causarum eventus inter casus fortuitos numerari quandoque solent.

NEAPOLITANA CONCURSUS CREDI-
TORUM
PRO CARDINALI, ET FRATRIBUS DE
RAGGIIS
CUM ALIIS CREDITORIBUS.

Casus decisus per S. Consilium Neapolitanum pro Raggiis.

De assensu super obligatione feudorum Dignitatis, an & quando præstari possit in Regno Neapolitano per illius Proregem, vel præstari debeat per Regem?

Et aliqua de feudo empto de aliena pecunia in persona alterius, cujus fiat, an Domini pecuniæ, vel ejus sub cujus nomine emptum est, itaut intret necne regula, plus valere quod agitur &c.

Et an in feudis intret separatio bonorum in concursu inter creditores hæredis cum assensu, & creditores defuncti sine assensu?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series cum punctis disputatis.
- 2 Decisio causa.
- 3 Debita contracta per heredem gravatum de ordine, & præcepto testatoris, dicuntur esse ipsius testatoris.
- 4 Creditores defuncti etiam posteriores, vel in sola personali, præferuntur creditoribus hæredis, quantumvis anterioribus, & privilegiatis, ac etiam legatariis.
- 5 Quod procedat etiam in feudis.
- 6 Contrarium verius, quod in feudis non habeat locum beneficium separationis bonorum.
- 7 Idem in officiis remissivè.
- 8 Emptio facta per unum nomine alieno, & ad illius commodum, illi acquiritur.
- 9 Fallit in feudis, in quibus attenditur nudum factum, non admittitur simulatio.
- 10 Quid de herede gravato acquirente bona cum pecunia hereditaria.
- 11 Quid importet declaratio, seu recognitio veritatis, & cessio, quam acquirens faciat ad beneficium Domini pecuniæ.
- 12 Prorex Regni Neapolitani dare non potest assensum super alienatione, vel obligatione feudorum titulariorum.
- 13 Declaratur, quomodò, & quando id procedat.
- 14 Gratia, & provisiones in Regno Neapolitano debent expediri in forma privilegii, & executoriari infra annum.
- 15 Declaratur quando id procedat.
- 16 De gestis per Officiales ita se publicè gerentes, quod ratione publica fidei sustineantur.

D I S C. CVI.

DE anno 1608. Paris Pinellus, de pecunia Cardinalis Sancti Angeli in Aprutino pro pretio ducatorum 120. m. deinde verò de an. 1611. mortuo Cardinali perfecit emptionem feudorum Aquævivæ, & Joviæ ab ipso Cardinali vivente tractatam, & conclusam, atque ab eodem moriente demandatam pro pretio ducatorum 350. m. in quorum partem in se accollavit tot debita Ducis Hadriæ venditoris in summa ducatorum 156. m. Cum autem de anno 1628. dictus Paris obiisset absque filiis, unde propterea factus est casus substitutionis per dictum Cardinalem ordinatæ ad favorem lineæ Joannis Augustini Pinelli, atque ob diminutionem valoris dictorum feudorum Joviæ, & Aquævivæ, necnon ob augmentum debiti ex fructibus interim decursis, dicti creditores accollati regressum quoque habuissent ad dictum Statum Civitatis Sancti Angeli; hinc propterea exorta inter eos, ac Mutium Pinellum dicti Joan. Augustini filium, & Cardinalis hæredem fideicommissarium lite in Sac. Consilio Neapolitano, dux ex parte dicti fideicommissarii opponerentur exceptiones; primò, quod iste Status, utpotè emptus de pecunia Cardinalis ad ejus commodum, & incommodum, ut idem Paris agnoverat, & declaraverat, ad dictam hæreditatem spectaret, idedque, vel non esset affectus debitis dicti Paris, ut supra occasione dictæ alterius emptionis post mortem Cardin. contractis, vel quod

Card. de Luca, Lib. I.

ex beneficio separationis bonorum potior esset conditio ipsius Mutii ejusdem Cardinalis creditoris, quamvis sine regio assensu; & secundò, quod cum fundamentum creditorum consisteret in Regio assensu, cujus ratione prætendebant antelationem creditoribus defuncti, seu aliis anterioribus creditoribus ejusdem Paris, tale fundamentum corrueret ex defectu assensus, utpotè præstiti per Proregem, cujus potestas ex *pragm. 4. de feud. cap. 9.* non se extendit ad feuda Dignitatis, seu titulata, tam circa alienationem, quam circa obligationem; cumque inter dictos creditores adessent Cardinalis, ac alij fratres de Raggiis, ex parte dicti Cardinalis super præmissis difficultatibus de proprio sensu consultus fui.

Respondi non omninò tutum, & adequatum judicium in istis illorum Tribunalium particularibus materiis dari posse per tunc versantem Romanam Curiam continuato spatio annorum 20. prævia etiam absentia ab illis Tribunalibus, quorum praxi adolescens incubueram alio spatio annorum quinque, in quibus in morbum thysis verè prolapsus, dictam Civitatem deserere, atque sub nativo aere vivere ex medicorum consilio coactus, in munere prius Vicarii Capitularis, deinde Generalis occupatus, cum consueto patrio otio, in facilibus, ac planis materiis Ecclesiasticis versatus fueram.

Ut autem aded benevolo, & munificenti Domino parem, cum ea tali quali noticia, quam dicta adolescentiæ praxis, ac librorum revolutio præbere poterant, respondi, etiam cum sensu veritatis, dictas exceptiones parùm relevantes videri, atque iustitiam creditoribus assistere, prout eventus comprobavit, nam ita de anno 1665. per S. Consilium ad favorem creditorum judicatum fuit, & de qua decisione testatur modernus elaboratus de Luca Melphitensis in additionibus ad *Franch. decis. 75. num. 16.* atque decisio mihi visa est justa, & probabilis.

Expendendo igitur dictas exceptiones, quatenus pertinet ad primam, omnis difficultas cessare videbatur ex solo facto, quoniam dictam secundam emptionem feudorum Joviæ, & Aquævivæ ab ipso Cardinali vivente præparatam, de ejusdem præcepto dictus Paris hæres perfecerat, & consequenter istud dicendum etiam veniebat debitum dicti Cardinalis, ejusque hæreditatis, ad text. in *l. filius familias, §. divi, ff. de leg. 1. & l. peto, §. prædium, ff. de leg. 2. cum Concordan. collectis per Fufar. de substit. q. 54. n. 1. & cæteris allegatis firmatur per Rotam in Bononien. pecuniaria 2. Maji 1661. coram Albergato impress. post Rodriquo de concursu credit. *decis. 25.* & in eadem 22. Martii, & 19. Junii 1662. coram Emerix, & habetur pluries deductum *sub tit. de fideicommiss. præsertim in Bononien. separationis bonorum de Dondinis, & in aliis, quia idera est æs alienum contractum esse ab ipso fideicommittente, ac ab hærede gravato de ejus ordine, seu mandato.**

Et nihilominus, ubi etiam hæc facti circumstantia cessaret, itaut istud esset debitum præfati Paris hæredis gravati, non autem Cardinalis testatoris, quodque admitteretur dictum feudum, seu Statum Civitatis Sancti Angeli, utpotè emptum de pecunia Cardinalis, ac ad ejus commodum, & incommodum, sibi ejusque hæreditati acquisitum esse, adhuc tamen potior remanebat conditio dictorum creditorum hæredis cum assensu, quam creditorum testatoris sine assensu; licet enim receptum juris principium sit, ut ex beneficio separationis bonorum, in bonis allodialibus, & indifferentibus, creditores defuncti, quamvis posteriores, vel in sola personali, in istius bonis vincant creditores hæredis quantumvis hypothecarios, anteriores, & privilegiatos, *l. 1. & tot. tit. ff. de separat. bonorum, Franch. decis. 374. Surd. decis. 310.* quod etiam ad legatarios, quamvis conditionales, purificata conditione, extenditur, ut *decis. 269. par. 6. decis. 17. par. 7. recent. & pluries.*

Quod procedere etiam in feudis sustinent Anna, & cæteri apud Capyc. *Latr. consult. 99.* ubi partes creditorum defuncti latè sustinere conatur, at tamen in feudis hujus Regni Neapolitani, magis probabilis videtur; atque in illis Tribunalibus recepta est contraria opinio, quam cæteris relis sustinent Joan. Andr. de Georgio *alleg. 18. & Theod. allegat. 82.* ut in feudis locum non habeat d. titulus, de *separatione bonorum*, sed regulando solam anterioritatem ab assensu, creditores hæredis illum habentes vincant creditores defuncti illum non habentes, vel habentes posteriorem, cum regula *cap. qui prior*, ab assensu tempore normam recipiat, quoniam ille est, qui animat, & informat actum, atque jus reale in hujusmodi bonis prohibitis imprimis. Quod etiam Curiz praxis docet in officiis venalibus, in quibus ille, qui

habet

habet reservationem decreti, quæ ubi datur habentibus jus crediti, non autem domini, idem est, ac assensus super feudis, est omnibus potior, ac primum locum obtinet, ut pluries in sua materia officiorum *sub tit. de Regalibus*, cum similibus.

Præterea observabam hæc deduci ad superabundantiam, cum non subsisteret facti præsuppositum, ut hoc feudum ex data prima acquisitione proveniens esset in dominio Cardinalis ejusque hæreditatis, dum non sub ejus nomine, sed sub illo Paradis illud cum Regio assensu emptum fuerat, ipseque Paris in quinternionibus Regiæ Curia inter feudatarios descriptus. Quamvis enim in rebus allodialibus indifferentibus locum habeat *tit. plus valere quod agitur, quam quod simulatè concipitur*, proindeque acquisitiones per aliquem de aliena pecunia, & ad commodum ipsius Domini pecuniæ, ita declarante acquirente, factæ, illi acquirantur, ex deductis per Cavaler. *dec. 221. & 243. Burrat. dec. 733. dec. 153. par. 7. recent. & frequenter*.

Attamen id non procedit in feudis, in quibus spectatur nudum factum, illeque dicitur feudatarius, sub cujus nomine feudum acquisitum est, & quem Rex habet descriptum in suis quinternionibus, qui solum remanet Domini pecuniæ debitor, sive quoad ejus præjudicium pati tenetur, ut Dominus pecuniæ, ad cuius commodum verè, & realiter acquisitio facta est, habeat ipsius feudi tenutam, ac facultatem percipiendi fructus, & emolumenta, jure tamen simplicis commoditatis, prout nudi facti est, non percutientis ipsius feudi substantiam, neque jus in illo, vel ad illud tributentis, ut cæteris relatis Aponte *conf. 45. n. 14. & seq. lib. 2. Galeot. lib. 1. contr. 28. n. 16. & seq. de Marin. resol. 38. lib. 2.*

10 Rot. in Rossan. decimarum coram Bichio, impress. apud eundem Marin. *ubi sup. & repetita dec. 100. par. 9. rec.* ac habetur pluries in præcedentibus insinuatum, unde propterea dicta hæreditas Cardinalis remanebat solum creditrix Paradis hæredis gravati in dicta pecunia, eodem modo, quo etiam in bonis allodialibus, & indifferentibus, hærede gravato acquirente ad proprium nomen bona de pecunia hæreditaria, ipsa bona efficiuntur de ejus dominio, ipso remanente solum debitore fideicommissi in dicta pecuniæ restitutione, quod solum limitari solet, ubi præcedit expressum testatoris præceptum de investiendo pecuniam hæreditariam ad commodum hæreditatis, ex collectis in Catacen. coram Cerro *dec. 308. n. 3. & seq. par. 11. recent.* & habetur in sua materia *sub tit. de fideicommiss. in eadem Catacen. & in aliis frequenter*.

Neque præmissis obstare videbatur, quod idem Paris facta acquisitione prædicta, & agnoscendo veritatem, illicd præfati Cardinalis patre cessisset dicti feudi regimen, administrationem, jurisdictionem, ac fructus, & emolumenta, quoniam, ut habetur supra in Tiburtina castrorum, *disc. 62.* & in Romana, seu status Ecclesiastici infeudationum, *disc. 61.* & in aliis, hujusmodi cessiones non tangunt substantiam feudi, neque dominium, aut aliud jus reale cessionario tribuunt, sed solum important dictam commoditatem, ut nudi facti est, quod etiam in specie advertitur in d. Rossan. coram Bichio, ac apud Marin. & alios ubi supra.

12 Quare difficultas restringi videbatur ad secundam exceptionem super præfata invaliditate assensus ex defectu potestatis Proregis, ejusque collateralis Consilii, dum agebatur de feudo titolato, seu Dignitatis, stante dispositione d. *pragm. 4. de feudis, cap. 9. edita de anno 1531.*

Istud verò objectum mihi benè tolli videbatur cum responsione data per istorum creditorum Advocatos, quod scilicet dicta pragmatica moderata esset per aliam *pragm. 17. eod. tit. de feud. editam anno 1561.* ut dictus defectus potestatis percuteret formalem alienationem feudorum titularum per viam translationis domini, non autem eorum obligationem, ut ex contextu dictæ pragmaticæ clare patet, & de qua habilitatione mentionem facit de Marin. *resol. 32. in princ. lib. 2.* Et quamvis per literas Regias expeditas de anno 1578. & in Regno publicatas de anno sequenti, denuò hujusmodi facultas restricta fuerit, restituendo pristinam prohibitionem, unde propterea per *pragm. 21. de feudis* statutum est, ut ex tunc in assensibus in futurum præstandis apponeretur clausula, *exceptis feudis titolatis*, quæ semper subintelligeretur, quamvis apposita non esset, nihilominus ob novam gratiam superventam de anno 1586. de qua mentionem faciunt Tappia *lib. 6. juris Regni, tit. 22. in annot. ad pragm. 4. de feud. num. 38. Rovit. ad pragm. 27. de feudis, & cæteri Regnicola*, eadem potestas quoad obligationem tantum, non autem quoad alienationem reintegrata fuit.

Remanere solum videbatur difficultas, quod ista novà gratia, utpotè non executoriata infra annum vim non haberet, potissimè quia neque desuper expeditum fuerat 14 privilegium in forma Regiæ Cancellariæ, juxta *pragm. primam, de privileg. & pragm. quintam, de fide memorial. & de quibus habetur etiam actum per Rotam occasione Regii assensus in Romana census, seu depositi coram Dunoz. inter suas decis. 604. & 622.*

Verum non videbatur relevans difficultas; quoniam hæc 15 procedunt in gratiis, & assensibus particularibus concessis super cæteris negotiis ad instantiam privatorum, non autem super decretis, & provisionibus editis per viam legis generalis, ut advertitur per Larat. *consil. 2. n. 47. & Theod. alleg. 53. n. 7. cum seq.* Quod in simili habemus in regula Cancellariæ de non judicando juxta formam supplicationis, *litteris non expeditis*, quia procedit in gratiis particularibus ob jus Officialium Cancellariæ, non autem in iis, quæ discernuntur per viam legis, seu provisionis generalis.

Et quoad executoriationem infra annum, illa implicitè, ac de facto satis sequuta erat cum tot multiplicatis actibus tam longo temporis spatio, & cum adeò longæva, & continuata observantia, & tamen ubi etiam de hac potestate, attentata formula, seu verbis decretorum, dubitari posset pro actibus futuris, nullatenus tamen dubitandum veniebat de præteritis, tum ex regula text. in l. Barbarius, ff. de off. Prætoris, tum quia injustum esset, ac irrationabile, ut sub hac bona, & publica fide contrahentes ita decepti remaneant, ex deductis in proposito per Apont. *consil. 1. vol. 1. n. 36 & seqq. & latè in allegationibus impressis in addit. ad decis. Sanfelcici fol. 43. n. 24. & 25.* Ac etiam, quia ubi aliquis Officialis publicè, & palam, ac per plures actus reiteratos aliquid gerit, præsumitur quod sufficientem habeat à Principe auctoritatem expressam, vel tacitam, ut satis benè Bald. qui dicit notandum, & menti tenendum in l. exemplo ad fin. versic. extra queritur, Cod. de probat. Felin. in cap. cum inter, num. 11. versic. limita de offic. legat. Paris. *consil. 104. n. 54. lib. 1. Gabriel. de probat. concl. 3. n. 11. Adden. ad dec. ult. n. 11. de consuetud. in novis.* Fuit hæc de primis adnotationibus ad propriam instructionem, & memoriam editis, sed ex inadvertentia Amanuentis ejus impressio inter primas neglecta fuit.

TAURINEN. SEU ASTEN. FEUDI

PRO COMITIBUS MONASTEROLI DE SOLARIO

CUM COMITE JOANNE BAPTISTA ETIAM DE SOLARIO.

*Responsum in causa vertente in Senatu
Pedemontano.*

An, & quando feudum sit alienabile in præjudicium agnatorum, & præsertim an alienari possit in agnatos comprehensos in investitura remotiores in præjudicium proximiorum; & quatenus non, infra quantum tempus jus petendi revocationem alienationis præscribatur: & de probatione proximitatis, seu agnatiæ qualitatis.

Et incidenter aliqua de differentiis in hoc proposito inter feuda regulanda ad terminos juris communis feudorum, & feuda Regnorum utriusque Siciliae.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 De qualitate feudorum utriusque Siciliae, ut non regulentur jure communi feudorum, & de pluribus differentiis inter hæc feuda, & alia.
- 3 De punctis, seu inspectionibus controversiæ.
- 4 De probatione resultantè à sacramento feudatarii.
- 5 Quando, & ad quem effectum dicta, vel similis probatio generica attendatur.
- 6 Quando proximitas, vel descendentiæ sit specificè probanda per gradus distinctos.
- 7 De eadem materia probationis descendentiæ, vel conjunctionis in materia jurispatronatus, vel fideicommissi, & quando requiratur specifica per gradus distinctos, & quando sufficiat generica.

8 Quod

- 8 Quod feudatarius possit disponere de feudo in agnatum remotiorem excluso proximior.
- 9 Contrarium verius, ac declaratur, quando id liceat.
- 10 An feudum antiquum dividuum possit erigi in primogenituram remissivè?
- 11 De rationibus, ob quas non competit facultas, de qua n. 8.
- 12 De differentia inter fideicommissum conservatorium, & fideicommissum restitutorium, & quando gravatus possit disponere in remotiorem de genere.
- 13 Facultas data per testatorem descendantibus alienandi inter sese, quomodo intelligenda sit.
- 14 Ubi concessio est pro heredibus, & successoribus, feudum est alienabile, & liberae dispositionis.
- 15 Declaratur quomodo, & quando id procedat.
- 16 De feudis mixtis, & quae qualitas hereditaria requiratur.
- 17 Quod per clausulas, ad habendum, & quicquid placuerit, feudum fiat alienabile.
- 18 Declaratur quando dicta clausula id operentur, & quando non.
- 19 Stant simul feudum esse restrictum ad certum genus, vel tempus, & interim esse alienabile.
- 20 An in hoc differat dispositio per contractum, vel per ultimam voluntatem, & an pervertatur, vel non pervertatur natura feudi?
- 21 Quod ubi in investitura est praescriptus ordo succedendi, ille non possit alterari, & quid operentur clausula dantes facultatem alienandi.
- 22 An facultas data dividendi, vel alienandi inter sese tollat ordinem successionis?
- 23 De decretis Ducalibus Sabaudiae, ut pro debitis feudatarii feuda pacti, & providentiae alienentur.
- 24 De Bulla Baronum potest excipiendi opponi coram quocumque iudice.
- 25 De aliquibus ponderationibus super feudi alienabilitate.
- 26 Insuper quantum tempus agnatus debeat revocare alienationem factam in alium agnatum, & de materia remissivè.

D I S C. CVII.

DE anno 1388. Amadeus de Sabaudia, Princeps Achajae nuncupatus, possidens castrum *Casalis Grassi*, emptionis titulo quaesitum ab illis de Romagnano, & de Provano, sub reservatione beneplaciti Comitis Sabaudiae, ac jurium feudi directi domini, & superioritatis, castrum praedictum concessit in feudum, pro medietate Joanni Philippo, & Agassino fratribus de Solario, & pro alia medietate Philippo etiam de Solario praedictorum consobrino condominis loci Morettae, pro se eorumque heredibus, & successoribus, cum clausulis, ad habendum, & quicquid placuerit perpetuo facien. & cum promissione evictionis pro convento pretio sub *introgi*, seu *introgi* vocabulo explicato florenorum 6500. auri ad rationem solidorum 32. Vien. pro quolibet floreno, sub diversis pactis, & conditionibus, praesertim ad rem facientibus, quod concessio intelligatur pro liberis, & descendantibus masculis, legitimis, & naturalibus, foeminis omnino exclusis, & cum reciproca, tamen inter descendentes cujuslibet lineae discretivè, quam de linea ad lineam, exclusis etiam profitentibus in Religione, quibus omnibus defectis, reverteretur ad concedentem; adjecta etiam facultate dividendi feudum praedictum inter sese, atque per divisionem, seu aliter uni, vel pluribus in toto, vel in parte adjudicandi, itaut qui habuerint teneantur ad ejus onera proportionabiliter, & qui non habuerint, sint exempti. Cum autem quaedam dicti castri portio possideretur per Comitem Joannem Paulum Solarium, hic de mense Aprilis 1656. illam cum quibusdam oneribus donavit Comitibus Monasteroli etiam de Solario, quos ipse donator cum juramento asseruit esse agnatos, & de eadem descendencia successionis dicti feudi capaces, quales etiam dicti donatarii se probarunt, unde possessionem adepti sunt, atque sequuta dicti donatoris morte in proximo mense Junii, Comes Franceschinus de Solario, qui se proximior agnatum praetendebat, agnoscendo per actum extrajudicalem dictam successionem, ac jus revocandi, protestatus est ex justis causis tunc impediendis deducere non posse ejus jura suis debitis, & opportunis temporibus deducenda, quae moriens de anno 1657. renuntiavit Comiti Joanni Baptistae filio, qui post plurimum annorum silentium, de anno 1664. iudicium desuper instituit in eo celebri Senatu Pedemontano, unde desuper ex parte dictorum *Card. de Luca, Lib. 1.*

mitum reorum conventorum consultus ad causae opportunitatem, cum praesertim ex parte eorum Agentis expressa esset spes per ipsos concepta de me, tanquam Regnicola, ob magnam feudalis materiae peritiam, quae in ea regione habetur.

Dixi in hac parte, quod licet verum sit praesuppositum magnae peritiae, & doctrinae Regnicolarum utriusque Siciliae in hac feudali materia, nihilominus eorum doctrina, & autoritas in proposito parum, aut nihil prodesse poterat, ob magnam illorum feudorum alterationem, & successivè differentiam cum aliis feudis, quae juxta generales consuetudines, seu jus commune feudorum regulanda sunt, & quod jus quodammodo omnino exulare videtur ab illis feudis, quae cum particularibus ipsorum Regnorum Constitutionibus, Capitulis, Pragmaticis, & gratiis ferè in omnibus regulantur. Praesertim verò ibi omnino extraneae remanent quaestiones in hac facti specie cadentes, tam circa facultatem alienandi inter agnatos, quam circa facultatem revocandi alienationes jure agnationis, vel proximitatis competentem, cum per Constitutionem incipientem, *Constitutionem divae memoriae*, excepto solo casu refutationis purae, & non pactioatae in proximè successorum, non detur valida alienatio, vel dispositio sine Regio assensu, quo deficiente, facultas revocandi ipsimet alienanti expressè conceditur, in viridi observantia existens; eo autem accedente non datur casus revocationis faciendae per agnatos jure agnationis, & investiturae, praesertim in hoc Regno Siciliae criterioris ob annexam qualitatem haereditariam; unde hujusmodi quaestio aliquando cadere potest in altero Regno Siciliae ulterioris, in feudis tamen antiquis habentibus formam pacti, & providentiae, quae ibi *forma stricta* nuncupatur, prout non cadunt quaestiones in hujusmodi Pedemontanis, aliisque superioribus Italiae partibus frequenter contingibiles, super successione ad defectam portionem feudi per plures possessi, cum ibi, vel ob dictam Constitutionem, *Constit. divae memoriae*, juxta unam opinionem, vel de consuetudine juxta alteram, omnia feuda effecta sint individua cum ordine primogeniturae per unam tantam personam possidenda, atque, ut ibi dicitur, *juris Francorum*; Et ex quo resultat raro, vel unquam ibi disputari quaestiones super difficili modo probandi agnationem, seu majorem, vel minorem proximitatem, ut in ista controversia sequebatur, stante ordine lineari, & primogeniturae, cadentibus solum aliquando quaestionibus circa concursum plurium praerogativarum respectivè, lineae scilicet, aetatis, gradus, & sexus juxta casum, de quo supra in Panormitana *disc. 13.* cum praesupposito tamen certae probationis attinentiae omnium concurrentium per gradus distinctos; praesertim verò in hoc Regno citra, ubi successio nimium restricta est collateralium ad solum tertium gradum civilem, ex gratiis ampliata ad quartum aequalem, vel inferiorem, non autem superiorem, & cum aliis restrictionibus, unde propterea non datur casus, quod incerta sit probatio conjunctionis per gradus distinctos; atque jus prothomiseos, seu praetationis datur magis ex stylo, seu quadam aequitate, juxta ea, quae habentur supra in Montis Pelusii *disc. 36.* quam ex illa ratione facultatis revocandi post mortem, cui proprie innititur illud jus prothomiseos, quod de jure communi feudorum competit, juxta deducta in Januen. *disc. 37.*

Quare procedendo cum solis terminis juris communis feudorum, & cum DD. Germanis, ac Lombardis, potius quam Regnicolis, distinguebam causam in tres inspectiones; unam facti super proximitate, an scilicet Actor se probaret reis conventis proximior, ut pernecessè tenebatur, cum proximioritas esset suae intentionis fundamentum; alteram juris super facultate revocandi dictam alienationem, vel potius ipse inter agnatos, quamvis remotiores, utpotè sub investitura contentos, fieri potuerit, necne; Et tertiam, posita d. revocandi facultate, an illa praescripta dici valeat, utpotè non intentata intra annum, itaut tot annorum silentium praedictum Actoris generasset.

Solidius verò reorum conventorum fundamentum mihi consistere videbatur in prima inspectione, in qua, juxta causae statum tunc praesuppositum, etiam cum sensu veritatis, dicebam absolutoriae locum fore ob non bene ab Actore fundatam ejus intentionem super qualitate majoris proximitatis, ex vulgari quotidiano axiomate, quod reo, & possessori sufficit vincere per non jus Actoris, cum in aliis duobus subsequentibus, licet more Advocati causae inserventibus plura deducerem, tam circa facultatem alienandi, praesertim inter comprehensos in investitura, ex istius clausulis, & verbis, quam circa praescriptionem juris revocandi ex annali silen-

tio resultantem, attamen considerabam aliquam cadere posse difficultatem ipsis requirentibus juxta stylum liberè, ac sincerè insinuatam.

Quatenus igitur pertinet ad dictum primum punctum majoris proximitatis per Actorem prætenſam, illius probatio verè non aderat per gradus distinctos, ut omninò in hoc proposito necessarium est, ubi scilicet agitur in concursu cum aliis de agnatis, & de eodem genere feudi capacibus, itaut sit quæstio solum pertinentiæ ratione majoris proximitatis; licèt enim Scribentes pro Actore nimium insisterent in eo, quod proximitas sufficienter probata esset cum sacramento ab ipso præstito, ad text. in c. 1. de contentione inter Dominum, & fidelem, cap. sacramentum de consuetudine recti feudi, & cap. finali si de investitura inter Dominum, & vassallum cum Concordantibus, de quibus post antiquiores de more collectos habetur apud Rosenthal c. 6. concl. 79. & latius c. 12. concl. 14. ex n. 66. ac etiam aliæ darentur probationes super descendentiâ à primis acquirentibus; attamen id non percutiebat punctum, seu effectum quæstionis, quoniam etiam in reis, & possessoribus concurrebant eadem probationes generales super dictâ descendentiâ, & agnatiua qualitate, corroboratæ quoque à sacramento, seu juramento præstito per donatorem, & quod ipsimet præstare poterant; sed omnia hæc percutiebant agnatiua qualitate in genere, ad effectum scilicet capacitatis feudi, sive pro ejusdem feudi probatione in contentione cum Domino pro evitanda devolutione, & ne tanquam incapax repelli posset, cum tunc in antiquis sufficiant probationes etiam adminiculatiuæ super descendentiâ in genere à primo investito, sive super descendentiâ ab eo, qui fuit in pacifica possessione feudi, atque agnitus fuit tanquam feudatarius, dum in contentione cum Domino nulla requiritur probatio per gradus distinctos, quia sive sit proximior; sive remotior, nihil refert, cum sufficiat esse de genere vocato.

Secùs autem, ubi quæstio est cum aliis agnatis in concursu ad apertam successionem, vel fortius ad eos possessores spoliandos, atque feudum ab eis vindicandum ex motivo proximioritatis, quoniam tunc ista tanquam intentionis fundamentum perfectè, & concludenter probanda est per gradus distinctos, & ex qua distinctione convincatur proximioritas, ut in terminis feudalibus ita distinguendo habetur apud Roland. conf. 32. n. 24. lib. 3. & Rosenthal. c. 7. concl. 39. n. 20. vers. Nam si pars adversa quoque sit de comprehensis.

Quod habemus etiam quotidianum in terminis jurispatronatus, an scilicet agatur cum Ecclesia, vel cum Ordinario contendente de libertate, vel inter compatronos contententes de pertinentia, ex collectis apud Lotter. de beneficiis, lib. 2. cap. 11. n. 95. cum seq. Rota decis. 498. n. 1. par. 9. decis. 159. n. 9. 255. n. 6. & 301. n. 11. par. 10. & sæpius; ac etiam in materia fideicommissaria; quod si comparens probat se esse de genere vocato, tunc alio non comparante, præsumitur proximior, atque sola probatio generica sufficit, secùs autem in concursu plurium, quorum unus alterum excludere intendebat, cum similibus; atque hoc pro meo iudicio, reflectendo etiam ad veritatem, cum istius sensu loquendo, videbatur solidum motivum, quo mediante Actor repellendus veniebat cum reorum obſolutoria, dum ob temporis antiquitatem pene impossibilis supponebatur hæc specifica, & perfecta probatio per gradus distinctos.

Quo verò ad secundam inspectionem juris, quatenus scilicet adesset dicta specifica probatio, ex qua constaret Actorem esse defuncto proximior, reos autem remotiores, quamvis more Consulentiis causæ inservientis, & proſcripturæ ornatu deducerem plenè, & ingeniosè in proposito deducta per Cephal. confil. 307. ex num. 18. cum seqq. ac etiam pro ratione dubitandi insinuata per Silvan. conf. 15. ex num. 21. ad 31. ad probandum, quod etiam in feudis antiqui pacti, & providentiæ licita sit alienatio in agnatos, quamvis remotiores, quoniam sufficit non egredi genus vocatum, ut prohibitioni alienandi contravenitum non dicatur; attamen sincerè quoque insinuabam hujus motivi fallaciam, quoniam ista conclusio super licita alienatione inter illos de agnatione, seu genere vocato, non curata gradu, seu majoris proximitatis distinctione, rectè procedit quoad Dominum, ne respuere possit eum, in quem alienatio facta est, dum est de genere volito, sive ad effectum evitandi pœnas contentas in prohibitione alienandi per legem, vel hominem adjecta, ac etiam pro subſtinenda alienatione durante vita; seu jure alienantis, secùs autem ad effectum successionis, quoniam non potest feudatarius pervertere ordinem successionis a jure, vel ab investitura præſcriptum, ut verius cæteris collectis probant Silvan. d. confil. 15. à n. 1.

ad 21. & n. 31. cum seq. ubi respondet sexdecim fundamentis in contrarium ponderatis à num. 21. ad 31. Harthman. Pistor. tom. 2. q. 6. n. 21. cum seq. Rosenthal. cap. 9. membr. 1. conclus. 52. & cap. 10. concl. 39. n. 8. & nominatim reprobat Cephalo d. confil. 307. Giurb. de success. feudorum §. 2. gloss. 3. num. 103. cum seq. & omnes, itaut videatur hodie conclusio non admittens in foro controversiam.

Si enim juxta ea, quæ habentur supra in Mutinen. & in Mantuana, & in aliis disc. 9. cum seq. verius est, rejecta sententia Nattæ conf. 502. & sequacium, cessantibus feudi alienabilitate, vel Principis autoritate, per eum, qui non sit primus acquirens, non posse in feudo pacti, & providentiæ, vel mixto erigi primogenituram, quæ subiectæ materiæ nimium congrua reputatur, ob defectum potestatis præjudicandi secundogenitis æqualis gradus; multò minùs danda est hæc potestas præeligendi remotiorem cum exclusionem proximioris, atque fatuæ remaneret tot quæstiones, quæ apud feudistas habentur, tam circa necessitatem probandi proximioritatem per gradus distinctos, ut supra, quàm circa illam apud antiquos satis involutam, licèt hodie planam quæstionem super proximitate regulanda magis ex persona primi acquirentis, quàm ultimi morientis, vel è contra; necnon super repræsentatione, vel subingressione in gradum corruptum proprii parentis, ut ita remotiori proximiori æqualis reddatur, ex iis, quæ in hoc proposito habentur supra in Mutinen. de Rangonis, disc. 8. & in aliis.

Quod etiam habemus in materia fideicommissaria quotidianum ad materiam text. in l. unum ex familia, ff. de legatis secundo, & l. peto, §. fratre, ff. eodem cum Concord. quod scilicet, aut agitur de fideicommissio ordinato in casu alienationis, quod nostri conservatorium vocant, & tunc sufficiat non alienari extra genus, non curata gradus proximitate; aut de alio fideicommissio in casu mortis, quod restitutorium dicimus, & tunc secùs, quia repositum esse non debet in potestate gravati pervertere ordinem successionis à testatore, vel à jure præſcriptum, ut satis frequenter in sua materia sub tit. de fideicommissis, præsertim in Romana fideicommissi de Boncompagnis, ubi id admittitur tanquam absolutum in casu, quo fideicommissum restitutorium in casu mortis sit expressum, cum sola quæstio cadat, ubi illud deducitur implicitè, & virtualiter ex ipsa prohibitione alienationis extra familiam, sive ex ratione eidem prohibitioni adjecta, quo etiam casu, adhuc magis receptum videtur talem ordinem perverti non posse; idque aded verum, ut etiam si per fideicommittentem data sit expressa facultas alienandi inter sese, adhuc intelligatur durante vita, seu jure alienantis, & pro evitandis pœnis; non autem ut ita pervertatur ordo successionis in casu mortis, juxta plenè deducta per Bellon. jun. confil. 1. & habetur pluries sub d. tit. de fideicom. præsertim in Parmen. fideicommissi de Venturis; Et de quo in terminis feudalibus habetur actum apud Rosenthal. cap. 9. membr. 1. concl. 42. & Fab. de Anna conf. 53. apud quos cæteri.

Alicujus majoris ponderis videbatur alterum fundamentum naturæ hujus feudi, ejusque alienabilitatis resultantis à dictâ investituræ clausulis, & verbis, & ad quod solum motivum se restrinxerunt duo alii docti, ac primarii hujus Curie Advocati per eosdem reos conventos consulti; & quam alienabilitatem, scribendo ut supra more Advocati deducebam ex pluribus, non singulariter, sed unitim ponderandis, cum solita vulgari regula, ut singula quæ non profunt, &c.

Primò scilicet à concessione facta, pro hæredibus, & successoribus, quod denotat feudum esse hæreditarium, & consequenter alienabile, ex latè in proposito deductis per Cephal. d. confil. 307. n. 40. & seq. & generaliter omnibus ferè collectis, & expensis per Rotam in Sarſinaten. feudi coram Dunoetto inter suas decis. 748. & 760. repetit. post controvers. Contrii decis. 18. & 19. & in eadem coram Otthobono inter suas decis. 265.

Verùm id videbatur parùm tutum, quoniam cum ex subsequenti declaratione investitura expressè restricta esset ad descendentes masculos legitimos, & naturales, exclusis etiam ex ipsis hæredibus sanguinis, tam fœminis, quàm naturalibus tantùm, ac etiam legitimis religiosis, indubitata erat exclusio qualitatis hæreditariæ puræ, ex qua resultat alienabilitas, unde propterea intrare non poterat consideratio canonizata in dictis Sarſinaten. cum aliis in eadem causa deductis per Capyc. Latr. consult. 75. quod scilicet verbum, hæredibus, adjectum verbo, filiis, & descendentiis, staret ampliativè, cum solum prætendi posset stare qualificativè, ac inducere qualitatem mixtam, in quo, quicquid de particulari

Iari consuetudine receptum sit in feudis Regni Neapolitani, generaliter verius est, vel sufficere hæreditariam qualitatem primi acquirentis absque illa ultimi morientis, vel quod non stet per successorem sanguinis, quin sit etiam hæres rei familiaris, ex deduct. *decis. 499. n. 5. & 6. par. 6. rec.* vel si dicta qualitas hæreditaria ultimi juxta alteram opinionem necessaria est, quod suffragetur beneficium inventarii, quo mediante ipsum feudum jure proprio à reliqua hæreditate separari possit, ut pluries in præcedentibus insinuatam habetur, & est conclusio vera, & consequenter dici non potest feudum alienabile.

Secundo ponderabam clausulas, *ad habendum, & quidquid placuerit faciendum*; ubi enim istæ duæ clausulæ sint simul junctæ, tunc cessare videtur omnis quæstio, solum cadens in casu quo clausula, *ad habendum*, sit sola, num scilicet æquipolleat alteri, & *quidquid placuerit faciendum*, &c. sed ubi ista quoque adest, tunc videtur cessare omnis quæstio, ex plenè deductis in terminis feudalibus, & pro feudi alienabilitate apud Roland. *conf. 34. num. 78. cum seqq. lib. 4. Sacca conf. 3. Menoch. conf. 61. Cacheran. dec. 164. Laderch. consil. 1. num. 8. cum seqq. Rosenthal. cap. 9. membr. 1. conclus. 42. num. 5. & in gloss. litt. C. & D. Fab. de Ann. conf. 53. n. 26. Bellon. jun. conf. 30. num. 1. cum seqq. & alios*; Et generaliter in materia emphyteutica *decis. 26. par. 3. recent. ubi latè Adden., Buratt. decis. 87. & frequenter.*

Et licet receptum sit, hujusmodi clausulas non esse operativas, ubi investitura expressam restrictionem habet ad certas generationes, & ad certum genus personarum, aut certum tempus, ne aliàs ita detur contradictio, vel subitanea correctio, ex iis, quæ ex Baldo, Decio, & aliis habentur in proposito materia emphyteutica plenè apud Merlin. *dec. 532. n. 9. cum seq. decis. 427. n. 12. cum seqq. par. 9. recent. decis. 209. n. 3. par. 10. & 277. nu. 9. par. 11. & frequenter*; Attamen dicebam id rectè procedere quoad ipsum Dominum ita concessionem restringentem, & ne finitis generationibus prætendi posset rem esse transitoriam, & transmissibilem ad extraneos, aut non comprehensos, secus autem investitura durante, cum stent benè simul, investituram quoad Dominum ulterius non protrahi, & tamen illa durante, atque in præjudicium comprehensorum in ea, rem esse alienabilem, & liberæ dispositionis, juxta plenè deducta apud Fab. de *An. dicto consil. 53. & Surd. d. consil. 573. n. 21. cum seqq. Rota decis. 86. par. 5. recent. Mantuanæ feudi 27. Januarii, & 30. Maii 1659. coram Verospio, in quibus Concordantes.*

Ut enim patet ex allegatis, præsertim ex Surd. & Fab. de *Ann. ubi sup.* & aliis apud eos, quæstio est ubi dispositio per feudatarium fiat per viam ultimæ voluntatis, sed ubi sit per actum inter vivos, tunc videtur concordare; sive quæstio cadit, ubi de hoc ageretur ad effectum inducendi alterationem qualitatis, vel naturæ feudi, ut isto existente masculino disponi possit in foeminam cum similibus, ex deductis per Fab. de *Anna d. consil. 53. Rosenthal. dict. cap. 9. concl. 40. n. 7. & 13. sed ubi dispositio fit, non alterata natura feudi intra idem genus, vel sexum vocatum, atque per actum inter vivos, tunc cessare videtur omnis quæstio, ne aliàs dictæ clausulæ, fatuæ, ac sine operatione remaneant.*

Verùm, & hoc fundamentum non omnino tutum videbatur ex eadem superius dicta ratione contradictionis, vel subitanæ correctionis, cum enim in investitura adjecta esset in utraque linea masculina quædam species fideicommissi perpetui, & reciproci, non solum inter illos de qualibet linea discretivè; sed quod magis, de linea ad lineam, utique contrarietas, vel correctio videretur, ita reddere rem ad libitum alienabilem, ut iste succedendi ordo inanis remaneret; Et quamvis Surd. *d. consil. 573. dicat talem ordinem ita præscriptum non remanere inanem, utpotè operativum in casu non factæ dispositionis, & juxta quam auctoritatem judicatum fuit in Bönquien. seu Nonantulana de Pepulis sub tit. de emphyt. disc. 52. Attamen ex latius ibi in proposito deductis, id parum probabile videtur, quoniam ubi etiam per hujusmodi clausulas res esset alienabilis in ordine ad concedentem, qui non posset alienationem impedire, vel retractare, seu ob illam prætere devolutionem, non tamen prohibitum fuisse videtur ipsis primis acquirentibus titulo oneroso, tanquam per fideicommissum conventionale in ipsomet acquirendi actu adjectum, hunc ordinem præscribere, unde propterea proximiores, magis ex dispositione acquirentium, quam concedentis ita jure fideicommissi vocati censeantur, atque ex eodem fideicommissi jure non liceat possessori talem ordinem pervertere, disponendo in remotiorem neglecto proximiore, & sic cessat fatuitas clausularum, quarum operatio ita adesse dicitur in ordine*
Card. de Luca, Lib. I.

ad concedentem, qui aliàs absque hujusmodi clausulis, cum agatur de feudo, impedire posset alienationem, vel factam retractare, ac devolutionem prætere ex prohibitione juris feudalis in *cap. Imperial. de prohib. feud. alien. per Feder.* Ac etiam, quia alienabilitas benè operativa remanet in ipsis primis acquirentibus, non autem in successoribus, quæ stante acquisitione titulo oneroso, ab acquirentibus magis, quam ab infeudante obtinere dicuntur; idedque ab eis gravari potuerunt, ut stante restrictiva super dictis clausulis advertitur per Bellon. *jun. d. consil. 30. num. 70. cum seqq.*

Tertio deducebam alienabilitatem ab expressa facultate in eadem investitura concessa, dividendi, seu aliter agendi, ut feudum in aliquos obveniat; aliis exclusis, ponderando 22 illud verbum, *aliter*, discretivè ad divisionem; sed pariter istud motivum non videbatur tutum, ac potius urgere in contrarium, dum conventa facultas in isto casu divisionis arguere, seu supponere videtur regulam prohibitivam in contrarium, ac etiam quia id ita expressum fuit, ut inter ipsos agnatos, seu descendentes occasione dividendi alia bona, ita ad tollendam confusionem, ac magnam feudi aliorumque bonorum divisionem, prudenter ac bona fide portiones constitui possent, non tamen ut absque causa, & per contractum lucrativum, seu etiam onerosum redundantem in lucrum alienantis, penes quem etiam ejus jure resolutio alienationis utilitas in pretio remaneret, licitum sit dictum succedenti ordinem intervertere, ex iis, quæ supra ex Bellon. *jun. consil. 1. & Rosenthal. cap. 9. membr. 1. concl. 42. ac aliis apud eos habentur, ut etiam expressa facultas alienandi inter se data per testatorem non tollat ordinem fideicommissi restitutorii, vel investituræ.*

Demùm Consulenti more acuendo ingenium, & cumulando motiva, ponderabam decreta Ducalia huius Principatus continentia quædam speciem Bullæ Baronum, & quæ supra ad ejusdem Bullæ materiam satis frequenter enunciata habentur; verùm pariter motivum non videbatur tutum, quoniam, ut satis justè, & rationabiliter huiusmodi decreta interpretata fuerunt per illum Senatam apud Cacheran. *decis. 169. & seq. intelligenda veniunt in debitis veris, atque ex necessaria, vel saltem justa, & rationabili causa contractis, non autem tribuunt facultatem donandi, quam neque concedit Bulla Baronum. Est benè verum, quod cum hæc non esset omnino gratuita donatio, sed cum onere dissolvendi quædam debita dicti feudatarii donatoris, pro hac rata oneris, quatenus debita sint talis qualitatis, quod pro eis intrarent dicta decreta, illa jure exceptionis suffragari possent, nam etiam in Bulla Baronum habemus, quod quamvis per eam præscripta sit certa forma implorandi officium judicis, seu auctoritatem Congregationis Baronum, cui privativè competit hæc facultas exequendi, & vendendi bona, fideicommissis & investituris non obstantibus; attamen excipiendo, ad inanem circuitum evitandum, coram quocumque iudice de illa opponi potest, juxta firmata in Urbevetana coram Duno. inter suas *dec. 914. n. 10. & pluries advertitur supra ad eandem materiam hujus Bullæ.**

Hæc ponderabam in sola ratione discursiva, seu dubitandi, determinatum tamen iudicium pro veritate desuper non constituendo, cum in causis extra Curiam, non visis juribus alterius partis, neque habita illa omnimoda facti, ejusque circumstantiarum notitia, quæ defendendo causas præsentialiter habetur, illud non de facili efformari possit; verùm nisi diversæ concurrerent facti circumstantiæ quoad repellendum hunc Actorem, absque necessitate assumendi has actiores inspectiones super natura feudi, ejusque alienabilitate, in tuto esse videbantur jura possessorum ex primo fundamento non probatæ proximioritatis concludenter, & per gradus distinctos, ut supra, & ex hoc tutè locus videbatur absolutoriæ.

Adhuc tamen quatenus pertinet ad dictum punctum alienabilitatis feudi, saltem intra ipsum agnatorum genus in investitura contentum, ex tot circumstantiis insimul junctis à probabilitate aliena non videbatur hæc prætensio; licet enim singula dicta motiva singulariter, & de per se considerata, suas, ut supra, paterentur difficultates, attamen simul juncta videbantur alicujus momenti, dum potissimè non agitur ad effectum omnimodæ alienabilitatis in quoscumque extraneos, & cum omnimoda privatione totius generis, seu agnationis, sed intra illud, intra quod, ut supra, constat, concedentem, & acquirentes non abhorruisse perversionem ordinis cum inclusione aliquorum, & exclusione aliorum ejusdem generis; ponderando potissimè rationem commercii, ob quam ubi feudorum usus est frequens, alienabilitas de facili admittitur, atque usu recepta est, quamvis in-

vestituræ formola, seu tenor diversimodè disponat, ut habemus in feudis Mantuanis, de quibus supra in Mantuana feudi *disc.* 10. & 11. ubi de pluribus similibus alterationibus; atque in regione huic Principatui adjacente, Status scilicet Avenionensis, & Comitatus Venusini, seu Venaisimi habemus, quod feuda redacta sunt ad instar allodialium, ut ex Ludovico Bello, Bertrand. Tondut. & aliis, Rota *dec.* 38. n. 4. & *dec.* 112. n. 9. par. 11. recent. Et in ipsomet Regno Neapolitano, ubi per illam Constitutionem, quæ incipit, *Constitutionem Divæ memoriæ*, strictius proceditur, nam etiam primus acquirens titulo oneroso absque Regio assensu alterare non potest legem, seu ordinem investituræ, cujus contrarium de jure procedit, ex deductis supra in *Parmen. disc.* 12. adhuc tamen ex illorum sapientum interpretatione, ac recepto usu, donec feudatarius habet successores, & in istorum, non autem Regis præjudicium, de facto, ac spectato effectu illa feuda redacta videntur ad naturam allodialium, dum non solum pro ære alieno, sed etiam pro legatis, aliisque voluntariis dispositionibus successor feudi, ut supra quamvis veniens ex lege investituræ, gravari potest usque ad integrum ejus valorem, ac propterea potest cogi in actione personali ad vendendum feudum, ut ex pretio satisfaciatur cum similibus; & in specie in hoc Principatu, quicquid sit quoad præjudicium Domini, ex iis, quæ habentur apud Bellon. jun. *conf.* 45. quoad successores tamen satis conferre videntur dicta decreta Ducalia, potissimè cum d. moderatio-
ne, quod non egrediatur genus vocatum in investitura.

Super tertia verò inspectione concernente punctum præscriptionis hujusmodi facultatis revocandi, non multum immoratus fui, tum quia retento dicto præsupposito non probata proximioritatis, hæc inspectio inanis remanet, nam etiam si ipsamet die sequatur alienationis hæc revocatio intentata esset, neque proficeret; tum etiam, quia ubi agit²⁶ur de alienatione facta, non in extraneum, sed in agnatum sub investitura comprehensum, nimium vulgaris est theoricæ juris super termino anni, & diei præscripto ad hujusmodi revocationem proximiori competentem; quæstiones autem desuper cadentes super excusatione hujusmodi silentii, ac restitutionis in integrum, vel ratione ætatis, vel ratione ignorantia, aut impedimenti, seu aliàs ex clausula generali, *si qua mihi*, &c. & de quibus, cæteris collectis, Rosenthal. *cap.* 9. *memb.* 2. *concl.* 83. *cum plur. seq.* sunt potius facti, quam juris, quia torum pendet à singulorum casuum particularibus circumstantiis, ob quarum notitiam deficientem, iudicium desuper efformari non poterat, neque maturè discurre; satis etiam considerabilem putando eam circumstantiam, quod non agebatur de pervertendo ordinem in præjudicium filii, vel fratris, aut proximi, cujus proximitas esset certa.

URITANA, SEU JANUEN.
LEGATI

INTER MARCHIONEM
URITANUM,

ET FEDERICUM, ET CAROLUM, OMNES
DE IMPERIALIBUS.

Votum arbitramentale.

Si pro vita militia debita secundogenitis in feudis antiquis relinquatur eis post certam ætatem aliqua summa, an ætas, seu tempus faciat conditionem, vel potius dilationem, ad effectum caducationis, vel respectivè transmissionis legatario ante præfinitum tempus decedente?

Et an pro tali legato, seu aliàs pro vita militia debeatur interesse, quomodo, & quando?

Paragium debitum fœminis ex feudo, an transmittatur per eas morientes innuptas?

Legitima primogeniti in feudo antiquo Regni Neapolitani, an sit tertia totius feudi, nulla facta detractio vitæ militiæ, & paragii; vel potius tertia ejus; quod superest facta dicta detractio?

Et quomodo feuda æstimentur, eorumque valor probetur.

- 1 **F**Acti series.
- 2 De capitibus prætensionum, seu controversiarum hinc inde.
- 3 Quomodo probetur valor bonorum, & quomodo testes debeant de illo deponere.
- 4 Quomodo probetur, seu firmetur valor feudorum.
- 5 Hereditas in dubio præsumitur opulenta, & idonea.
- 6 In feudis Regni Neapolitani successor sanguinis habere debet qualitatem hæredis rei familiaris.
- 7 De peculiari exorbitanti natura, seu qualitate feudorum dicti Regni.
- 8 Quomodo decernantur mandata pro debitis, & legatis contra hereditatem, quæ allegetur insufficientis.
- 9 De decreto quatuor aularum S. Consilii Neapolitani ad favorem hæredum cum beneficio inventarii, etiam si se obligent nomine proprio.
- 10 Quomodo detrahantur debita feudatarii defuncti ex utroque patrimonio feudali, & allodiali, & de contributione.
- 11 In legitima debita filiis feudatarii defuncti alteratum non est jus commune.
- 12 Legitima primogeniti in feudo antiquo est tertia pars feudi, seu triens.
- 13 De opinione Joannis de Amicis, ut sit semis.
- 14 Quomodo dictum triens sit regulandum, & an prius detrahi debeant vitæ militiæ, & paragii opera?
- 15 Quod paragium detrahatur ante legitimam à toto patrimonio feudali.
- 16 Licitum est arguere à vita militia ad paragium, & à contra.
- 17 Vita militia est onus feudi.
- 18 Quomodo detrahatur dos debita fœminis exclusis per statuta propter masculos.
- 19 De ratione, ob quam legitima primogeniti sit triens.
- 20 Vita militia regulatur ad normam legitimæ.
- 21 Quod in hac materia deferendum non sit feudistis aliorum locorum extra Regnum, & de ratione.
- 22 Fœmina exclusa per masculos à successione paterna, & materna, non desinunt esse suæ, & dos succedit loco legitimæ ad omnes effectus.
- 23 Quomodo taxetur ibi dos de paragio, & an sit regulanda ad limites legitimæ.
- 24 Quomodo taxetur paragium debitum ex bonis feudilibus pro Monialibus habentibus modicam dotem.
- 25 Vita militia debetur etiam filio diviti.
- 26 Pater tenetur dotare filiam, etiam divitem, & aliunde provisam.
- 27 An paragium debitum fœminæ in feudo transmittatur, si decedat ante matrimonium?
- 28 Aliqua de generali natura feudorum dividua, & juris Longobardorum, & quare effecta sint individua.
- 29 De ratione, ob quam in primogenitis, & majoratibus melior sit conditio fœminarum pro dote, quam masculorum secundogenitorum.
- 30 An & quando ætas legatarii adjecta legato faciat conditionem, vel dilationem ad effectum caducationis, vel respectivè transmissionis, si moriatur ante ætatem?
- 31 Referuntur jura in hoc pugnancia, & datur distinctio.
- 32 Quod in casu faciat conditionem.
- 33 Ablativus absolutus facit conditionem.
- 34 Quod non sit immorandum in fabula verborum, sed spectari debeat substantia voluntatis, & de fabula jubentis vocari defunctum.
- 35 De argumentis denotantibus ætatem, seu tempus facere dilationem, non autem conditionem.
- 36 De argumentis in contrarium denotantibus ætatem adjectam esse substantiam, & facere conditionem.
- 37 Quid importet legatum certæ quantitatis in sorte pro vita militia secundogeniti.
- 38 De consuetudine Januensium circa ordinationem fideicommissorum, ac relinquendi bona libera successoribus.
- 39 Respondetur argumentis, de quibus num. 35.
- 40 De cautela Soccini, ut legitima cadat sub fideicommissio, vel alia dispositione testatoris.
- 41 An & quando valeat præceptum testatoris, ut pendente solutione legati quantitatis solvatur interesse.
- 42 An pro vita militia non soluta in tempore debeatur interesse.

- 43 Quare pro legitima debeantur fructus ipso jure, & quando.
 44 Etiam si vita militia convertatur in debitum sortis, non debetur interesse sine mora, & de ratione.
 45 In Regno Neapolitano data mora pro credito quantitatis debetur interesse etiam sine requisitis.
 46 In eodem Regno non debetur interesse alterius interesse, sed debetur interesse pro fructibus census, & de ratione differentie.
 47 Quando etiam pro fructibus census, seu tertii, neque debeat interesse.
 48 De aliis punctis controversis remissive.

D I S C. CVIII.

Michael Imperialis Januensis possessor Marchionatus Uritani, quem de anno 1573. David ejus pater pretio aureorum circiter 130. m. emerat à Regia Curia, sive à Sancto Carolo Borromæo ejus possessore (cujus illud memorabile legitur, quod hujusmodi venditionis pretium sibi obventum aureorum 40. mil. una die in pauperes erogavit,) moriens de anno 1616. superstitibus novem filiis masculis, omnibus respectivè minoribus, pupillis, & infantibus, quorum natu minor fuit, omnium tamen ingenio, ac animi dotibus major Laurentius hujus cognominis aded qualificatus Cardinalis, & quinque filiabus, in ejus testamento scripto hærede universali Davide primogenito, tam in feudilibus, quam in allodialibus, seu burgenfaticis, adhuc in minori ætate constituto, filiabus dorem reliquit, carnalibus, vel spiritalibus nuptiis congruam, & de paragio; alios autem octo filios masculos ira providit, ut scilicet ad ætatem 18. annorum solum victum, & vestitum haberent, à dicta verò ætate usque ad illam annorum 25. ultra victum, & vestitum, aliquam honestam menstruam præstationem nobilibus juvenibus pro eorum extraordinariis occurrentiis dari solitam etiam per patres viventes, abinde citra usque ad 30. annos completos, illis, qui in communione vivere vellent, annuos ducatos mille pro quolibet; completa verò dictæ ætate, singulis, quatenus non efficerent Religionis, vel milites S. Joannis Hierosolymitani, ducat. 25. m. pro legitima, vita militia, & quacumque portione, concedendo hæredi dilationem quinquennii, intra quod ad sortis solutionem urgeri non posset, illum tamen obligando ad solvendum interim interesse ad rationem septem pro centenariis, ordinata inter dictos filios reciproca substitutione pupillari, & compendiosa in portione morientis naturaliter absque filiis, vel civiliter per ingressum Religionis, ac adhibendo cautelam, quam vulgò dicimus *Soccini*, ut nolentes acquiescere dispositis, censeantur solum instituti in legitima de jure debita, pro qua ingredientibus Religionem, vel militiam, ut supra reliquit scutos 5. mil. Quia verò suspicabatur Franciscum unum ex dictis filiis perfectum judicium habiturum non esse, disposuit, quod de alimentis contentus esse deberet, dando in præmissis omnibus facultatem Marchionissæ Mariæ Magdalenz uxori augendi, vel minuendi juxta ipsius testatoris sensum eidem communicatum.

Post mortem uxoris, ad paucos annos obiit David primogenitus, superstitite Michaelæ filio infante, necnon obierunt, Anna una ex dictis filiabus inupta, & ante ætatem 30. annorum Josephus, & Augustinus duo ex dictis filiis, Michael verò, quia fuerat sub tutela, & baliatu, primò dictæ Marchionissæ aviæ, & secundo Caroli patris, factus major, in causam dicti legati de anno 1642. solvit præfato Carolo ducatos 12500. & Federico alteri patruo ducatos 17. m. circiter, eodemque anno ab eisdem interpellatus fuit ad solutionem reliquatus, qua per eum denegata, ac opposita etiam adversus Carolum exceptionem redditionis rationum, necnon deductis pluribus prætensionibus adversus utrumque, tam ex persona propria, quam uti hæredes dictæ Marchionissæ matris, & aviæ respectivè, hinc plures inter eos exortæ fuerunt lites, & controversiæ, tam in Senatu Civitatis Januz, quam in Sacro Consilio Neapolitano, ad quas demùm terminandas initum fuit compromissum in quemdam doctum, & probatum Advocatum hujus Curiz, & me de jure tantum, per Marchionem Andream dicti Michaelis ante acceptationem defuncti innovatum cum Carolo tantum, adjecta conventionem, ut procedendum esset juxta leges, consuetudines, & stylos Regni Neapolitani, illorumque Regionum Tribunalium.

Plura verò erant hujusmodi litium, & prætensionum capitula hinc inde, potissima verò ex parte prædictorum Caroli, & Federici Actorum consistebant in assequutione residui *Card. de Luca, Lib. I.*

dicti legati, eiusque interesse, seu fructibus, ac etiam fructibus fructuum, necnon in portionibus prædictorum aliorum fratrum, & Annæ sororis, quæ obiit innupta, & hæc prætendebant istam materiam feudalem, reliqua enim prætensionum capita percutiebant diversas materias, & de quorum aliquibus habetur in hac eadem causa *sub tit. de credito*, occasione mutui, & respectivè cessionis cum Carolo tantum, & *sub tit. de fideicomm.* occasione substitutionis exemplaris in portione dicti Francisci mentis infirmitatem patientis.

Quatenus igitur pertinet ad primum, & principale caput assequutionis dicti integri legati ducatorum 25. m. in sorte principali pro quolibet, cum unica exceptio hæredis rei conventi consisteret in insufficientia virium hæreditariarum, detractis ære alieno, sua legitima, & dotibus quatuor foeminarum, ex quibus duæ in seculo, & duæ spiritaliter nuptæ erant; quæstio erat potius facti, quam juris super utriusque patrimonii feudalis, & allodialis statu, qui non obstantibus exactissimis diligentibus, firmari non potuit ob maximam partium discrepantiam, cum actores testibus desuper inductis supponerent assem hæreditarium importare scutos circiter 900. m. reus verò, testibus etiam inductis, prætenderet importare solum 400. m. utraque probatione hinc inde facta imperfecta existente, nullaque fide digna, cum testes ad inducentium opportunitatem ad affectionem deponentes, alias non adducerent rationes, vel scientiæ causas, nisi de auditu, vel de proprio judicio, quod nullatenus sufficere credidimus, etiam ex sola regula generali, quam habemus in quacumque materia indifferenti super valoris probatione, quod scilicet eum id consistat, non in sensu corporis, sed in judicio intellectus, testes quamvis non requisiti ostendere debent se bene informatos, bonas, & concludentes scientiæ causas, seu rationes assignando, ut in proposito probandi valorem bonorum in sorte principali ad effectum læsionis, vel similem, habetur cæteris collectis, latè apud Buratt. & Adden. *dec. 538.* & in Pisaren. rescissionis contractus 14. Junii 1665. coram Bevilaqua; de qua causa habetur actum *sub tit. de empt. & vendit. disc. 24.* & ad effectum probandi valorem in fructibus habetur apud Lotter. *de benef. lib. 1. q. 43.* & *lib. 3. q. 20.* & pluries *sub tit. de Beneficiis*, ac sub altero *de Pensionibus*.

Multò magis, ubi agitur de firmando statu universitatis duplicis diversi patrimonii, feudalis, & allodialis insimul commixti, cum tunc juxta illorum Tribunalium frequentem, & rationabilem styllum, non deferatur testibus, aliisque ordinariis probationum speciebus, sed fiant formales æstimationes cum judicio peritorum in officium, quos ibi *Tabularios* appellant, cum interventu etiam, & assistentia judicis, distinguendo feudalia ab allodialibus, utpotè diversi valoris, necnon juxta regulam beneficalistarum, ex libris *Ærariorum*, aliisque justificationibus faciendo per æquationem fructuum plurium annorum, ex quibus neque uniformis æstimatio in sorte resultat, sed difformis juxta nobilitatem, & qualitatem ipsorum feudorum, necnon eorum situationem, aliisque spectatis circumstantiis augmentibus, vel respectivè minuentibus valorem, inspecta præsertim majori, vel minori aptitudine ad industrias, cum similibus; & consequenter impossibile visum fuit cum hujusmodi aded vagis, & contrariis probationibus statum firmare, & successivè, certum, ac determinatum judicium interponere, an dicta utraque hæreditas feudalis, & allodialis, factis detractionibus, vel respectivè in concursu faciendis ad hæc legata integrè solvenda idonea esset, necne.

Hinc præinde, alio meliori modo deficiente, censuimus procedere per determinationes in abstracto, ac per quotas circa detractiones, ut deinde certificato valore per futuram æstimationem, liquidatio resultaret; atque stante recepta propositione, quod in dubio hæreditas præsumitur locuples, & idonea ad omnia onera, & legata, donec per hæredem allegantem insufficientiam, docto de legitimo inventario illum excusante à solutione de proprio, reddantur rationes, atque allegata insufficientia probetur, Covar. *in cap. si hæredes, n. 9. de testamentis*, & cæteri apud Buratt. & Adden. *dec. 589. n. 23.* & *seq. Rot. decis. 112. n. 6. par. 11. rec. & seq.* Idcirco censuimus per ipsam hæreditatem, ipsumque hæredem de bonis hæreditariis, non autem de propriis, quatenus factis debitis detractionibus superessent, deberi integrum legatum, atque in ejus assequutione fundatam esse Actorum intentionem, habita ratione, tam bonorum allodialium, quam feudaliū.

Licet enim testator non esset primus acquirens, non inde tamen hæres primogenitus prætendere poterat præcipuam per-

pertinentiam feudorum; tum quia legatum prædictum erat in causam vitæ militiæ, ad quam primogenitus succedens in feudo antiquo tenetur erga secundogenitos, ut infra, tum etiam, quia licet hujusmodi feuda habeant formam pacti & providentiæ, ac juris Francorum cum omni moda prohibitione feudatarii absque Regio assensu disponendi de corpore feudi, etiam si esset primus acquirens titulo oneroso, propter Constitutionem, quæ incipit *Constitutionem diva memoria*; attamen ob admixtam qualitatem hæreditariam, nedum primi acquirentis, sed ultimi morientis, successor impugnare non potest ejus factum, à quo proinde gravari potest usque ad integrum valorem feudi, etiam si contra dicti ultimi morientis expressam voluntatem, illamque impugnando, succedat ex sola lege investituræ, juxta deducta per Franch. *decis. cum aliis de quibus frequenter supra in præcedentibus*. Unde propterea ipsorum feudorum qualitas, seu natura videtur nimium exorbitans, ac fortè ab omnibus aliis diversa, quod scilicet succedatur etiam invito moriente, & contra ejus iudicium expressè impugnatum jure proprio investituræ, & tamen quod ita succedens servare teneatur factum talis morientis usque ad integrum valorem, etiam quoad legata & onera voluntaria, cadentè solum quæstione, magis voluntatis, quàm potestatis, an legato, seu aliàs relicto ipso feudo alteri proximè non successuro, debeatur æstimatio necne, cum distinctio, an id sequatur scienter, vel igno-
 7 ranter, sive an titulo universalis institutionis, vel titulo particulari legati, percutiat voluntatem, uti in præcedentibus; & sic quoad condemnandam utramque hæreditatem feudalem & allodiam ad integrum legatum, factis tamen detractionibus, ut infra, nullam habuimus difficultatem, ita etiam docente quotidiana praxi generali etiam cum privatis, qui ad differentiam feudatiorum apud feudistas pagani, seu burgenfes dici solent, quoniam ubi pro legatis, vel debitis petitur mandatum adversus hæreditatem, & bona hæreditaria, quamvis hæres beneficiatus opponat de insufficientia, illud non denegatur pro integra summa contra bona hæreditaria, sed hærede beneficiato opponente tanquam tertio de juribus suis, per quandam speciem illius cautelæ, quam vulgò in Curia dicimus *cautelam Angeli*, non consummatur executio nisi firmato statu ac facta liquidatione; an vires suppetant necne, cum aliàs esset ita molestare hæredem beneficiatum in persona, & bonis propriis, contra expressam dispositionem text. in l. *final. C. de jur. delib.* quæ si ubique attenditur, multò magis in hoc Regno, ubi ad tollendam non levem controversiam, quæ inter scribentes habetur, an per obligationem factam ab hærede nomine proprio ad favorem creditorum, vel legatariorum renunciatum censeatur de beneficio inventarii, per decretum generale editum per illud S. Consiliûm junctis Aulis de anno 1623. & quod vulgò dicitur *decretum quatuor Aularum*, registratum per Thor. in *compend. decis. in supplemento*, verbo *hæres*, statutum est hæredem sibi non præjudicare, nisi expressè, & specialiter renuntiet dicto beneficio, ac etiam huic decreto, de cujus tamen intelligentia habentur aliqua in Neapolitan. dotis de Loffredis *sub tit. de dote*.

Quatenus igitur pertinet ad detractiones, vel prius, vel in concursu, hæredi reo convento ex hoc utroque patrimonio competens, illam censuimus primam, privilegiatam, ac indubitam æris alieni testatoris, quod potissimum consistebat in scutis 32. m. auri pro dote dictæ Marchionissæ uxoris, & in quadam vitalitia præstatione ad favorem Andree Imperialis ejus fratris secundogeniti, cum aliis partibus licet non magni momenti.

Hoc autem æs alienum diximus detrahendum esse de utroque patrimonio per æs & libram, seu proportionabiliter pro rata valoris, nulla adhibita distinctione inter vallata Regio assensu, & sine, cum id percutiat concursum ipsorum cteditorum quoad potioritatem inter eos; ac pariter non attento, an una, vel altera bonorum species pro eis obligata, vel subjugata sit, nam adhuc intrat dictum æquale contributum, exceptis oneribus merè realibus, seu occasionalibus, ex iis, quæ super hac materia habentur supra in *Romana, seu Rossan. & in Romana Contributionis de Columna, disc. 21. & 22. & in aliis*.

Altera detractio dicto hæredi competens ante legata, vel respectivè in concursu, erat legitima sibi debita, circa quam in patrimonio allodiali nulla adfuit dubitandi occasio, cum in hoc jus commune in nihilo alteratum sit, neque primogenitus feudi successor aliquam habeat specialem prærogativam, ideoque ad ejusdem juris communis limites, cum

numerus esset longè ultra quinque, legitima erat semisses totius patrimonii allodialis, seu burgenfatici, repartienda inter omnes filios, tam masculos, quàm fœminas, cum istæ quoque in eo Regno, non obstante Constitutione incipien. In aliquibus earum exclusiva, remaneant suæ, atque dos succedat loco legitimæ: Ideoque faciant numerum, & partem infra; & consequenter hæredi comperebant quinque portiones, propria scilicet, & quatuor sororum carnaliter, & respectivè spiritualiter nuptarum, & ab eo dotatarum reportata cessione jurium; portio autem Annæ defunctæ in nuptæ, & ab intestato inter omnes fratres, & sorores superstites repartienda remanebat.

Major difficultas, seu dubitandi occasio fuit circa legitimam dicti primogeniti in patrimonio feudali, dum agebatur de feudis antiquis, quorum successio sibi jure primogenituræ præcipua debetur cum obligatione præstandi fratribus secundogenitis vitam militiam, & sororibus paragium; non dubitatur enim hodie, rejecta opinione Joannis de Amicis, & alicujus sequacis, omnino veram ac receptam esse traditionem Camerarii in *cap. Imperialem, §. præcreta Ducatus, lit. R.* ut legitima primogeniti sit triens, ob rationem resultantem ab ipso jure communi, quod scilicet legitima sit tertia pars ejus, quod quis habiturus esset ab intestato, unde cum isto casu primogenitus integrum feudum præcipuum habiturus fuisset, exinde sequitur, legitimam esse tertiam partem, ut cæteris relatis, Capyc. *Latr. consul. 121. n. 4. de Marin. resol. 250. lib. 1. & latius in add. ad Revert. dec. 1. Marcian. disp. 76 n. 1. cum seq. ex quibus constat, 13 rejectam esse opinionem Jo. de Amicis in *repet. feud. tit. de his, qui feud. dare poss. §. sed hic pulchrum, n. 11.* cum quo inadvertenter pertransit Rovit. *prag. 25. de feudis, n. 4.* ut scilicet legitima primogeniti sit integra medietas feudi, alia medietate remanente pro vita militia secundogenitorum, & paragio fœminarum, nam ita esset nihil relinquere ad dispositionem feudatarii morientis, qui tamen, ob qualitatem hæreditariam hujusmodi feudis annexam, disponere potest de integro valore feudi.*

Posita igitur dicta conclusione, ut legitima primogeniti sit triens, per Nos Arbitros, (neutra partium hæc indagante,) excitata fuit difficultas, quomodo hujus trientis detractio faciendâ esset, an scilicet de toto eo, quod superest, detractis debitis, nulla ratione habita onerum vitæ militiæ & paragii, ut agentes pro Marchione reo convento prætendebant, ad enervandum patrimonium, ac inducendam insufficientiam virium hæreditariam, quasi quod dicta onera cum reliquo esse adimpleri debeant, vel potius onera prædicta tanquam species æris alieni detrahi debeant de toto asse, & de eo quod superest, primogenitus haberet trientem.

Super hoc autem puncto, adhibitis illis diligentibus, quæ conceduntur versantibus Curiam Romanam, ac viventibus extra illa Tribunalia, à quibus Ego dum hæc sequuta sunt 15 30. circiter annorum spatium aberam, inveniri non potuerunt tractantes casum in specie, præter Marcianum *d. disp. 76. n. 6. & seq.* ubi de hoc solum agit occasione paragii, non autem vitæ militiæ, & concludit detractioem esse prius faciendam de toto asse tanquam species æris alieni.

Idem quoque nobis visum est dicendum esse de vita militia, tam autoritate, quàm ratione; autoritate scilicet præfati docti feudistæ aliàs Magistri mei Marciani, *d. disp. 16 76.* ubi id firmat in paragio, quod ferè in omnibus fraternizat cum vita militia, eandemque habet rationem, ideoque exceptis casibus differentiarum collectis per Capan. *de vita militia, q. 5. à n. 1. ad 10.* validum est argumentum ab uno ad alterum, ut ex Isernia, Mastrillo, Loffredo, & aliis, Franch. *dec. 61. n. 2. & 3. Capan. d. q. 5. n. final.*

Idem etiam probatur ratione multipliciter. Primò quia vita militia dicitur onus feudi, Minad. *conf. 10. n. 2. Giurb. 17 dec. 24. n. 24. Bilott. concl. feud. 16. n. 1. & seq. Fab. de Ann. dicto conf. 4. n. 49. & seq. Capan. qu. 6. & seq.* & omnes, cum solum quæstio sit, an sit onus feudi in proportate tanquam portio, vel solum sit onus fructuum, & propterea dum est onus non proveniens à voluntate parentis, sed à jure, debet detrahi tanquam species æris alieni adinstar 18 dotis à statuto demandatæ fœminis exclusis simpliciter, juxta veriorum sententiam, de qua, rejecta opinione Bart. & Imol. cum quibus pertransit Brun. *de statut. art. 13. qu. 3. plenè Giovagnon. conf. 9. lib. 2. n. 14. & seq. Theaur. decis. 159. n. 19. & 22. Merlin. de legitim. lib. 1. tit. 4. q. 6. num. 11. & seq. Rota decis. 4. & 5. 99. & 100. post eundem, & sapius.*

Secundò quia dicta originalis doctrina Camerarii, hodie recep-

recepta, ut legitima primogeniti in feudo antiquo sit tertia, aliud non habet fundamentum, nisi dictam regulam, quod legitima est illa, quæ importet tertiam partem ejus, quod quis habiturus esset ab intestato, unde cum primogenitus ab intestato non succederet in toto feudo libero & præcipuo, sed cum onere vitæ militiæ ac paragii, & sic in eo minus; idcirco retenta eadem proportione debet habere solum tertiam partem ejus, quod remanet ex toto asse feudali, detracto prius eo, quod importat hoc onus.

Et tertio, quia sequeretur alias, quod feudatarius moriens ferè de nihilo disponere posset de feudo hæreditario, atque totum remaneret absorptum à dicta legitima primogeniti, nec non à vita militia secundogenitorum, & à paraggio foeminarum. Siquidem ex 12.unciis, ita primogenitus caperet præcipuas pro ejus legitima quatuor; ex reliquis autem octo, secundogeniti caperent alias sex, quoniam magis receptum est vitam militiam utpotè subrogatam loco legitime, ad istius limites taxandam esse, ut sit triens, vel semis juxta numerum filiorum, ut patet ex Isernia, Afflicto, Capycio, Apont. Fab. de Anna; Minadoo, & aliis plenè collectis per Marin. in addit. ad Reverter. dec. 1. n. 2. ubi dicit communem, & per Capan. de vita militia, qu. 6. Petr. de Gregor. eod. tractat. q. 7. rejecta opinione superius relata Jo: de Amicis, quam tuetur Straiban. apud Capan. ubi supra, unde remaneret solum dux unica in hæreditate feudatarii morientis non omnino immunes ab onere paragii foeminarum, quod utique est in jure nimis absurdum, quoniam parentes à lege obligantur erga filios ad solum trientem, vel semissem respectivè juxta numerum filiorum, reliquum autem remare debet ad liberam eorum dispositionem.

Observando in hoc deferendum non esse illis feudistis, qui dicunt totum feudum esse legitimam primogeniti cum solo onere vitæ militiæ loco alimentorum præstantæ secundogenitis, quasi quod totum feudum inter filios ita repartendum sit absque extraneorum mixtura; hoc enim rectè procedit in feudis antiquis pacti & providentiæ; & cum hoc præsupposito loquuntur præsertim DD. Siculi, cum in eo Regno Siciliae ultra Pharum, quamvis eadem sit formula investituræ pro hæredibus ex corpore legitime descendentibus, qualis est etiam in hoc altero Regno Siciliae citrà; at tamen diversam habuit intelligentiam & praxim, quoniam ibi feuda censentur in forma pacti & providentiæ puri, hic verò in forma mixta, quod scilicet successio debeatur quidem solis hæredibus sanguinis cum ordine individuo primogenituræ, atque ut dicitur ad formam juris Francorum, eodem modo, quo in dicto altero Regno, sed cum qualitate hæreditaria, nedum primi acquirentis, ut de jure verius est solum requiri in feudis mixtis, sed etiam ultimi morientis, per quem successor gravari potest usque ad integrum valorem feudi, etiam si contra ejus judicium ex lege investituræ succedatur ut supra, ex deductis per Franch. & addit. decis. 1. & est hodie absolutum: Et consequenter oportet relinquere bessem, vel semissem in hæreditate morientis, & ad ejus dispositionem.

Tertia erat detractio, proportionabiliter tamen, & in concursu competens dicto Marchioni primogenito ex persona quatuor foeminarum, ut supra carnaliter, & respectivè spiritualiter nuptarum, quarum ipse est cessionarius. Et circa hoc processum fuit cum distinctione inter duas nuptas in sæculo, & alias duas ingressas Monasterium, quo enim ad primas, cum congruè nuptæ Magnatibus conspicuam habuissent dotem, attenda illorum temporum conditione, longè excedente utrumque paragium patrimonii feudalis & allodialis, nulla cadere videbatur difficultas, solum militans in aliis duabus spiritualiter nuptis cum inferiori dote Monasterio dari solita, utrumque paragium prædictum nuptarum non adæquante; Et in hoc dicta patrimonialia distinguendo, quatenus pertinet ad allodiale, processum fuit cum terminis juris communis, ut scilicet dictis foeminis facientibus numerum & partem, propria legitime portio æqualiter cum masculis competere; licet enim in eo Regno per Constitutionem incipien. in aliquibus, foeminae propter masculos æqualis gradus excludantur à successione patris, ac etiam ab illa matris, non ex verbis legis, sed quia ita communiter sapientes Regni illam interpretati sunt, ut apud Franch. dec. 171. Capyc. Latr. dec. 135. & passim; non tamen exinde illæ desinent esse suæ habentes jus legitime, cujus loco dos succedit, tam ad effectum rejectionis onerum & conditionum, quam ad effectum fructuum ipso jure constante matrimonio, ac etiam ad effectum transmissionis, quamvis decedant innuptæ, cum similibus; atque exinde

resultat, juxta generalem regulam, quam habemus in dote demandata per hujusmodi statuta exclusiva succedente loco legitime, ut ubi constituitur patre vivente, sufficiat eam esse congruam, seu de paraggio, ubi verò ipso moriente, vel post eius mortem, non possit esse minor legitima, quamvis eligat ingredi Monasterium, ubi longè minor dos necessaria est, sive domi cælibem vitam ducere velit, ut frequenter in sua materia sub tit. de dote, & in specialibus terminis hujus Constitutionis habetur apud Franc. dec. 559. & 618. Capyc. Latr. consult. 93. Apont. conf. 65. lib. 1. Galeot. lib. 2. controv. 8. 15. & 16. de Marin. ad Revert. dec. 1. & 52. & communiter; remanente solum quaestione in filiabus Magnatum, an etiam post mortem patris dos ex quadam consuetudine possit esse minor legitima, quæ tamen quaestio in præsentem non intrabat, quoniam licet ageretur de Magnate, attamen patrimonium allodiale detractis oneribus non erat aded considerabile, cum major assis consisteret in feudilibus.

Quoverò ad aliud paragium in patrimonio feudali, cum, ut infra, occasione portionis alterius foeminae, quæ obiit innupta, crediderimus nuptis non sequitis nullum jus in hoc paraggio acquiri, idcirco quamvis fortè ob eam manualet peritiam, quæ per versantes in Curia in his illius regionis peculiaribus materiis non habetur, sicuti per illos, qui eas quotidie præfictant (partibus nullam super his, ac præmissis super legitima primogeniti opem ferentibus) videre non licuerit id in specie tractatum, atque ad hujusmodi distinctiones, seu præcisum casum descendentes, nihilominus procedendo, vel à simili, vel per rationes, visum fuit hanc minorem dotem Monalium regulandam esse jure æris alieni feudatarii defuncti, proportionabiliter & pro rata detrahendi tanquam per concursum ex utroque patrimonio, eo modo quo ut supra de debitis dictum est, quamvis etiam dicta portio legitime debita in allodialibus ad hujusmodi congruam dotem sufficeret, quoniam ducto argumento à vita militia, à qua extrà casus, qui excepti habentur, licitum est arguere ad paragium, & è contrà ex superius allegatis, quemadmodum vita militia debetur secundogenitis quamvis divitibus, & aliunde benè provisus, ut latè per 25 plura media probat de Marin. resol. 45. lib. 2. ubi refert ita decisum, ita dicendum videtur in hoc paraggio ex omnimoda rationis identitate, potissimè verò in hoc Regno Siciliae citrà, ubi ob supradictam qualitatem hæreditariam annexam etiam feudis antiquis, & successivè ob facultatem ultimo morienti competentem disponendi de integro valore 26 feudi ut supra, ita dictus valor in ejus hæreditate, seu asse existere dicitur, & consequenter intrat hodie recepta propositio, de qua in sua materia sub tit. de dote, præsertim disc. 1. quod pater idoneus tenetur filiam quamvis divitem & aliunde provisam, dotare.

Ex eadem verò distinctione resultare censuimus determinationem alterius puncti super portione dictæ Annæ alterius foeminae, quæ obiit innupta, ut scilicet portio legitime in allodialibus per ipsam ad fratres tamquam intestatos successores transmissa esset, ex rationibus & auctoritatibus, de quibus supra.

Quoverò ad alterum paragium feudale, quamvis Petrus de Greg. in tract. de vita & militia, qu. 39. & alii Regnicolæ, ponendo quaestionem in genere, an paragium transmittatur, affirmativè concludere videantur, attamen non distinguunt unam, vel alteram paragii speciem, rectèque intelligi possunt in dicto paraggio allodiali succedente loco legitime, non autem in hoc feudali, quod noster intellectus capere non potuit, ut nuptis non sequitis esset transmissibile, vel cessibile; ut enim advertitur pluries in præcedentibus, præsertim in Mutinen. disc. 8. & in Panormitana disc. 13. feuda antiquitus, ac attenda eorum originaria natura etiam in his Regnis erant individua, atque ut dici solet, juris Longobardorum, unde omnes filii æqualiter succedebant, eo modo, quo nunc cernimus in Lombardia 28 aliisque Italiae partibus, atque jure feudali attento, feudorumque propria natura inspecta, sola successio est masculorum, non autem foeminarum, quæ per dictorum Regnorum leges, cum juris exorbitantia, habilitatæ sunt, ut in dicta Panormitana, & consequenter absque dubio in feudis majus jus habent masculi secundogeniti quam foeminae, unde cum in hujusmodi feudis individuus juris Francorum masculi nihil acquirant transmissibile cum vita militia, sive juxta unam opinionem subrogata loco alimentorum, sive juxta alteram loco dictæ portionis, in qua alias secundogenitus succederet, ex hinc inde relatis per de Marin. ad Reverter. decis. 66. n. 1. & seqq. aliud non tribuat, nisi jus vi-

tali-

talitium in fructibus, non autem aliquam portionem transmissibilem in sorte principali, idcirco prorsus improprium ac irrationabile videbatur, ut ita fœminæ melioris conditionis esse debeant, quàm masculi, dum ut suprâ longè minus jus habent.

Et quamvis in primogenitis & majoratibus eadem admiffim intret ratio, tamen praxis docet contrarium, quod 29 scilicet fœminæ ex fideicommissio juxta terminos *auth. res qua*, C. *commun. de legat.* dotem extrahunt in sorte, atque extractam transmittunt, ut pluries in sua materia *sub tit. de dote*, quod non conceditur masculis habentibus solum, adinstar, quoddam subsidiarium jus alimentorum, attamen id provenit, quoniam ita exigit necessaria ratio honestatis, & favoris Reipublicæ, ut fœminæ virum inveniant, & sic postquam sequuto matrimonio dos legitimè extracta fuit, & separata à fideicommissio, vel majoratu, ac effecta de patrimonio mulieris, secus autem antea.

Quoad aliam eorundem Actorum præensionem in eos transmissæ portionis Josephi, & Augustini fratrum defunctorum ante ætatem 30. annorum, in qua pater pro vita militia, ac toto eo, &c. dictum legatum ducatorum 25. millium singulis filiis reliquit, Quæstio reducebatur ad punctum, an dictæ ætatis tempus à testatore adjectum esset substantiæ legati, itaut faceret conditionem, vel potius contineret dilationem ac modum solvendi. Primò enim casu concordabant Scribentes hinc inde, ut ob defectum legatariorum ante tempus, legatum effectum esset caducum, idèdque nihil remaneret transmissibile; E converso autem quod in altero intraret transmissio, ut in specie legati in legatarii certam ætatem collati, cæteris collectis ita distinguendo habetur apud Menoch. *lib. 4. præsumpt. 201. à n. 42. ad 47.* Castill. *lib. 4. contr. cap. 56. n. 70. cum seqq.* Capyc. *Latr. decis. 107. n. 24. & communiter*, quoniam dicta theorica generaliter & abstractè est vera & recepta, quæstio autem solum apud scribentes satis involuta, est potius facti & applicationis in casibus individuis, an scilicet in una, vel altera distinctionis parte versaremur.

31 Et super hoc, pro conciliandis juribus, quæ literaliter ad invicem pugnare videntur, etiam in casu quo adfit dictio, cum, nempe in *l. ex his*, C. *quando dies legat. &c.* & *l. si cui*, §. *hoc autem*, ff. *de legat. l. si ita scriptum*, ff. *de manumiss. testam. l. publica*, §. *1.* ff. *de condit. & demonstrat. l. si servus*, ff. *de statu liber. recepta distinctio est.*

Quod aut legatum habet orationem perfectam, deinde verò per aliam orationem adjicitur tempus, in quo præstari debet, & tunc adjectum censeatur præstationi, & intrat transmissio, & hic est casus *tex. in d. l. ex his*, C. *quando dies legat. cedat*, ubi præcedit oratio pura & perfecta legati, ibi, *Do, lego, Aemilia filie mee & Secunda decem*, deinde verò adjicitur per alteram orationem tempus præstationis, ibi, *que legata accipere debebunt cum ad legitimum statum pervenerint*, & cum hoc sensu, istisque terminis retentis loquuntur Menoch. *d. conf. 201. num. 46.* Noal. *de transmiss. casu 3. num. 13.* Galganet. *de condit. & demonstrat. part. 2. cap. 6. quæst. 8.* Capyc. *Latr. d. decis. 107. num. 24. & omnes.*

Aut verò unica est oratio, quæ ipsum legatum, ac etiam tempus complectatur, quia nempe dicatur, *relinquo, seu præstari volo Titio cum 30. eris annorum, sive ad ætatem 30. annorum pervenerit*, cum similibus, & tunc procedunt dicta alia jura disponentia facere conditionem, ac inducere caducationem, Menoch. *d. cap. 201. n. 42. & seq.* Noal. *d. casu 3. n. 6. & seq.* Galganet. ubi supra, Capyc. *Latr. d. dec. 107. num. 24.* Castill. *d. c. 56.*

Applicando igitur ad rem, attentis verbis testamenti, visum est versari in hac ultima distinctionis parte, dum ipsum legatum, ac tempus sub unica oratione, ac verborum structura, & ab unico verbo regebantur, ibi, *& à ciascuno compita la sua età d'anni 30. non facendosi Cavaliere di Malta o Regolare, il mio erede sia obligato pagarli ducati 25. mil.* undè casus visus est fortior quàm ille, de quo loquuntur mox allegata jura super dispositione concepta cum dictione *cum*, vel *quando*, dum in præsentis est per ablativum absolutum, qui de sui natura importat conditionem, ad *tex. in l. à testatore*, ff. *de condit. & demonstrat. cum Concord. relatis per Surd. decis. 268. n. 11.* Greg. *decis. 492. n. 7.* Buratt. *decis. 696. n. 2. & passim*, unde quemadmodum si testator adjecisset hujus ætatis perfectio nem cum dictione *si*, absque dubio dispositio censenda esset conditionalis, atque tale tempus adjectum diceretur substantiæ legati, ita quoque concurrente ablativo absoluto, qui in eandem dictionem resoluitur, consequenter deducta apud Menoch. *d. cap. 201. n. 46.*

& Noal. *de transmiss. c. 3. n. 13. ac similes*, qui adducebantur per Scribentes pro Actoribus, non applicabantur ad casum.

Cum istis terminis, benè, ac fundatè procedebat doctus Collega, cui Ego adhærebam, cum videantur veræ, ac receptæ distinctiones & theoricæ; Ego autem in hujusmodi ambigæ voluntatis quæstionibus potius facti quàm juris, ex genio, & stylo immorari non solitus in cortice & formulis verborum, quæ frequentius magis Notariorum, seu aliàs dictantium, quàm ipsorum testantium esse solent, sed attendendi substantiam voluntatis ex facti circumstantiis, totoque contextu testamenti defendendam, ut faciendum esse cæteris relatis admonet Mantica. *de con-ject. lib. 3. tit. 3. n. 9.* Rot. apud Orthobon. *decis. 254. in fine*, & habetur frequenter in materia ultimarum voluntatum in proposito transmissionis, vel simili, *sub tit. de fideicommissis*; Ut enim ex Thes. jun. & aliis, advertit Cyriac. *contr. 205. n. 88. & seq.* illa fabula, quæ joci gratia inter forenses circumferri solet de judice mandante evocari defunctum, atque ab eo exquiri, quænam fuerit ejus voluntas, capienda est juxta prudentem allegoriam, quod judex induere debet personam defuncti, atque ita tanquam à seipso exquirere, quid verisimiliter voluitum sit, atque in his terminis specialibus advertitur per Fontanell. *de pact. claus. 6. glos. 3. p. 2. num. 18.*

Procedendo autem cum hac regula pro meo sensu vera, & omninò attendenda, atque examinando ea quæ hinc inde pro una, vel altera voluntate confluunt; pro transmissariis, ut dicta ætas non substantiam legati, sed solum dilationem percuteret, tria facere videbantur; Primò quod ageretur de legato factio filiis, quibus legitima ab initio, & 35 pure debita est, idèdque censeatur, quod ad limites legalis dispositionis, ita tempus pro dilatione magis, quam pro conditione adjectum censeatur, potissimè quia legatum conceptum quoque est cum honorabili titulo institutionis; Secundò quia eisdem legatariis, in cujuslibet portionem adjecit substitutionem pupillarem, ac etiam compendiosam, undè inferebatur, quod ita præsupposuit testator ab initio dictis filiis quæsitam esse portionem, in qua verificari possent substitutio; Et tertio ratione absurdè aliàs resultantis, quia si dicti filii, vel eorum aliqui ante ætatem 30. annorum uxorem ducerent, ac filios procrearent, nihil ad eos transmittere possent, sed eos omninò destitutos relinquere cogentur.

E converso autem, quod substantia legati collata esset in dictum tempus, quod proinde faceret conditionem, plura magis specialia, magisque stringentia concurrere nobis visum est, ea insimul & unitim capiendum cum consueta regula, ut *singula que non profunt*, &c. ac inspecta tota massa dispositionis; Primò scilicet & principaliter attento 36 ipso contextu dispositionis, quoniam ista non incipit a dicto legato in sorte cum præfinitione ætatis, seu temporis, undè intrat dicta quæstio, ut est casus allegatorum jurium, & cum quo præsupposito procedunt omnes dictam quæstionem tractantes, quoniam post provisum primogenitum cum institutione hæredis (quæ in eo Regno cum stylo opposito illi Curia & Status Ecclesiastici, tanquam caput & principium testamenti, quod ab ea incipere debet, semper præcedit,) cum duobus subsequenter capitulis, seu periodis distinctis secundogenitos providit pro intermedio tempore usquequò ad dictam perfectam ætatem pervenerent, legando scilicet sola alimenta usque ad ætatem 18. annorum, ab ista verò usque ad 25. addendo aliquam menstruam subventionem, & à 25. ad 30. annuos ducatos mille; in alio verò subsequenti capitulo, seu periodo, cum eis jam ita viris perfectis disposuit super dicta summa ducatorum 25. mil. undè ista dispositio non incipit, nisi cum illis, qui jam dictam ætatem compleverint, idèdque ponderabamus versari extrà casum dictæ quæstionis, cum non sit unita, sed sint plures separatæ dispositiones juxta temporum distinctiones.

Secundò corollarie, & in comprobationem præcedentis, quoniam ubi testator præsupposuit fieri casum ultimæ dispositionis in sorte, mandavit, quod cessare deberent aliæ præcedentes dispositiones, ibi, *e cessino gl'alimenti & altre commodità in tutto e per tutto*, ergo habuit istas dispositiones tanquam diversas & alternatas, itaut generatio unius causaret corruptionem alterius.

Tertio in idem, ob discretivum modum loquendi, quoniam usquequò filii pervenerent ad dictam ætatem, testator loquutus est de eorum alimentis, seu annua præstatione ducatorum mille ut suprâ, nunquam agendo de aliqua forte

principali, neque de modo, vel tempore illam solvendi; Postquam verò dictam ætatem perfecissent, tunc præsupponendo eos legatarios dictæ summæ in sorte principali, adhibuit terminum dilationis concessæ hæredi ad solvendum, ac etiam alium terminum interesse interim præstandi ad rationem tot pro centenario, ergo ex isto tempore, & non prius præsupposuit filios creditores hujus summæ, quodque ex nunc eis jus quæreretur.

Quartò, fortiter, conjungendo insimul ætatem in qua tunc erant filii, qui ferè omnes erant infantes, & pupilli, ac etiam causam legandi, quæ penè tota erat vita militia eis debita ad vitam absque aliqua sorte principali, cum ut supra ferè totus assis consisteret in feudalibus; improbabile siquidem est, quod prudentissimus testator, cui juxta communem usum præsertim Magnatum, & feudatiorum principaliter cordi erat sustinere divitias, & decorem ipsius domus repræsentatæ in primogenito feudorum, ac dignitatum possessore, ita ex tunc in aded tenera & periculosa ætate hæreditatem ac domum gravare voluerit in summa aded notabili sortis principalis pro illis, qui ad statum viri perfecti non pervenientes, ad matrem ac alios hanc portionem transmitterent; hujusmodi siquidem legata, quæ pro vita militia sunt secundogenitis in aliqua determinata summa, 37 aliud continere non dicuntur, nisi quamdam speciem transactionis, seu extinctionis annuæ præstationis vitalitiæ cum unica summa in sorte principali, eo modo, quo in dies practicamus extinctiones pensionum Ecclesiasticarum, ut in specie advertitur per Merlin. *lib. 2. controvers. 10.* ubi benè firmatur hujus summæ transmissio, quamvis ipsa vita militia non transmittatur, quoniam dicitur pretium venditionis dicti juris vitalitii, adinstar venditionis incertæ alex, & prout in dies practicantur emptiones ad vitam, tam officiorum, quam domorum aliorumque bonorum; igitur prorsus improbabile videbatur, quod aded prudens testator curando utile, benèque regulatum negotium facere pro hæreditate & domo, ita dictam compositionem ex tunc atque in aded fragili & periculosa ætate statueret voluerit, sed benè quando de valido & vegeto statu filiorum asscuratus esset.

Quintò, in idem & corollarie, attenta consuetudine hujus prudentissimæ Nationis Januensis, cujus stylus est, ut ego præsertim plura, ac plura vidi eorum testamenta ac dispositiones, & de quorum aliquibus habetur *sub tit. de fideicommissis*, quod scilicet, exceptis primogenituris, quæ in feudis, villis, palatiis, vel aliis conspicuis stabilibus ordinari solent, abstinent a fideicommissis, curando ut bona sint libera, utpotè ita apta industriis, & negotiationibus, quibus mediantibus aded magnæ divitiæ ab eis comparantur, sed hanc libertatem non præbent nisi post perfectam ætatem 25. vel 30. annorum, interim verò eos subjiciunt fideicommissis ac strictissimis prohibitionibus; Et hoc propriè facere voluit prudens testator, aded numerosam prolem habens, quoniam usquequò filii essent in dicta minus perfecta ætate dupliciter periculosa, tam ratione mortis, quam ratione imprudentiarum, & dissipationum, voluit, quod viverent in domo, & ad mensam primogeniti; deindè verò postquam effecti essent viri perfecti, ac habiles industriis & negotiationibus, non cogentur ita torpescere, sed aliquid haberent peculium, quo mediante majorem statum sibi comparare possent, ut eventus docuit; Si enim legatum esset perfectum ab initio, ætas autem, vel tempus percuteret solam dilationem, ita sequeretur, quod dicti filii in adolescentia, ac imperfecta & periculosa ætate dictam proprietatem pro modico numerato pretio vendere, seu cedere potuissent, si enim damus transmissibilitatem, dare etiam debemus cessibilitatem, quod utique omninò verisimile est à testatore nolitum esse, potissimè quia in Regno major ætas, per quam resultat libera facultas de bonis suis disponendi, redacta est ad satis periculosam ætatem annorum 18.

Sextò, pariter in idem, ac in præmissorum comprobationem, quod illi filio, quem testator ut supra credidit mentis infirmum, ac imperfecti iudicii etiam post dictam perfectam ætatem, nihil in sorte relinquere voluit tanquam ex cessante ratione, ob quam eam aliis relinquebat, illum providendo solum de alimentis.

Et septimò demum ac fortiter, quod per ablativum absolutum duplicem adjecit conditionem, complementi scilicet dictæ ætatis, & perseverantiæ in statu sæculari, unde duo resultant. Primò, quod si dictum legatum ab initio esset perfectum, aded ut dictis filiis jus quæsitum esset, in casu quo Religionem ingrederentur, oportuisset pro-

cedere per viam privationis & caducitatis, quod factum non est, atque non est extrà aliquam difficultatem, ad fieri posset, quoties non proceditur per viam conditionis impediens jus quærendum, ac se opponens principio acquisitionis, sed per viam privationis & pœnæ, juxta distinctionem, de qua pluries *sub tit. de fideicommissis*, & sub altero *de marrim.* Et secundò, quod prorsus improbabile esset, ut testator ipsos filios diu usque ad senium viventes, in statu Equitum Hierosolymitanorum de facto in sæculo viventium cum decore natalibus congruo, inhabilitare voluerit, & quod voluerit alios citò morientes posse transmitti, seu cedere extraneis, ut clarè ad sensum.

Ista insimul unita unà cum theorica juris desumpta ex contextu & formula verborum ut supra, visa sunt nobis absque dubio longè magis præponderantia, quam alia superius ponderata in contrarium, tam attento numero, quam pondere, cum ea viderentur magis vaga, imò æquivoca; Primum enim argumentum deductum ex eo quod ageretur de dispositione cum filiis, fundatum est magis in defectu potestatis, à qua voluntas regulari solet, qui defectus rectè procedit in bonis allodialibus, in quibus legitima debetur filiis libera in sorte principali tanquam quoræ bonorum, quæ ratio non intrabat in præsentem, ubi hoc legatum ut supra importare dicitur quamdam compositionem juris vitalitii super feudis; Et ulterius neque talis voluntas in testatore aderat, dum adjecit vinculum substitutionis, unde dicta argumenta non connectuntur, neque possunt insimul uniri, sed potius unum destruit alterum; Et secundum adhuc erat æquivocum, dum substitutio pupillaris comparabilis erat cum hujus legati imperfectione, utpotè verificabilis in bonis propriis ipsorum pupillorum ex materna successione, ac aliunde venientibus, ac etiam in ipsa legitima debita in corporibus & patrimonio allodiali, quatenus paterno iudicio acquiescendum non esset; Et quoad compendiosam, adhuc remanebat verificabilis in casu obitus absque filiis post dictam ætatem, dum indefinitè concepta est.

Ad absurdum verò ponderatum pro tertio argumento, ubi scilicet isti filii morerentur ante ætatem cum filiis, duò ponderabantur; Primò, ex verisimiliter deficiente voluntate, seu cogitatione testatoris, quod isti filii secundogeniti uxores susceperunt, ac alias domos constituti essent; Et secundò quod in omnem eventum, quando id contingeret, tanquam in casu omisso intraret, vel suppletio legis juxta terminos *tex. in leg. cum avus, ff. de condit. & demonstr. & l. cum acutissimi, C. de fideicommissis*, vel transmissio legati conditionalis ex præsumpta verisimili voluntate testatoris, juxta ea, quæ in dicta duplici limitatione satis frequenter habentur in sua materia *sub tit. de fideicommissis*, & sic non videbantur argumenta aded stringentia, quod aliis ut supra præponderare possent.

Unde propterea sola ratio dubitandi percutere videbatur defectum potestatis quoad legitimam dictis filiis in corporibus debitam ex patrimonio allodiali, cujus respectu intraret absque dubio transmissio, rejecto onere substitutionis; sed ultrà quod ita ageretur de modica re, dum patrimonium allodiale non erat multum considerabile, cessabat difficultas, quia testator cum nolentibus acquiescere ejus iudicio adhibuit illam cautelam, quam vulgè dicimus Soccini, de qua plenè apud Otthob. *dec. 100.* & sæpiùs in sua materia *sub tit. de legitima & detractionibus*, dictique filii paterno iudicio jam acquieverant, dum in eorum testamentis de propriis portionibus ad formam paterni testamenti disponere professi sunt.

Demum quoad interesse per Actores petitum pro dicto residuo legati, quatenus pertinet ad quinquennium dilationis concessæ per testatorem, nulla cadebat difficultas, retentis etiam rigorosis opinionibus cum quibus proceditur in Curia, quoniam cum legatarii prohibiti essent petere, & consequi sortem, tunc cessat illud mutuum implicitum, seu interpretativum, quod causare solet difficultatem, etiam ubi testatoris præceptum adest, ubi fors peti potest, juxta distinctionem, de qua Rot. *decif. 97.* post Pacif. de Salviano, Cavalier. *dec. 591.* Burat. & Adden. *dec. 144.* Leotar. *de usur. q. 18.* & sæpiùs *sub tit. de usuris & interesse*, & juxta quas Curia opinionibus abinde citrà gravis urgeret difficultas contrà Actores, quoniam in Curia pro legato quantitas, data etiam mora, non debentur usura, vel interesse absque aliorum requisitorum justificatione, ut in dicta sua materia.

Verùm quia nobis in compromisso præcisa lex per partes injuncta fuit, cum clausulis, & verbis adimentibus con-

senfum ab actu judicandi, nisi juxta leges, consuetudines, ac stylos Regni Neapolitani, illorumque Regionum Tribunalium, unde propterea nostrum erat assumere personam duorum Consiliariorum illius sacri Consilii, ac si ibi essemus, hinc proinde cum hoc legatum penè in totum succederet loco vitæ militiæ ut supra, cum portio legitime debite ex patrimonio allodiali importaret quid modicum, illudque infructiferum, partibus quoque, vel nullam, vel satis modicam in hoc opem ferentibus, examinavimus punctum, an pro vita militiæ in tēpore non soluta deberetur interesse?

Atque primo aspectu nobis videbatur tale interesse debere ex iis quæ cæteris relatis firmant Staiban. *resol.* 170. & *seq.* alter Staibanus ejus filius in *tract. de interesse, lib. 2. tit. 1. g. unica*, Merlin. *lib. 2. contr.* 10. reprobando Molphes. *conf.* 9. n. 30. & alios contrarium tenentes. Comperimus tamen contrarium fuisse decisum in casu, de quo agit Merl. *d. contr.* 10. ac etiam in altero de quo Staibanus, ut ipse refert *d. resol.* 171. in fine, nimium de illa conquerendo, quodque sub die 28. Junii 1642. ita decisum fuit per Sac. Consil. per viam legis generalis, & de qua decisione testatur de Marinis *ref.* 246. *lib. 2. n. 10.* & in addit. ad Reverter. *decis.* 1. n. 5. ut scilicet non debeatur interesse, nisi à die interpellationis, & post contractam moram. Et quidem id probabilius visum est, quoniam æquivocum videtur in hoc procedere cum terminis legitime, pro qua currunt fructus ipso jure etiam absque mora, cum id proveniat ratione domini fructuum productivi, eo quia legitima dicitur quota bonorum, respectu tamen bonorum fructiferorum, atque ad illorum

43 ratam juxta terminos, & proportionem textus in *l. curabit, C. de action. empti*, ex deductis per Leotardum *de usuris* g. 18. n. 19. & *seq.* Rovit. *conf.* 20. *lib. 1. Ottobon. decis.* 33. & 81. quæ ratio non intrat in vita militiæ, quæ utpotè inducta pro alimentis, debetur ex fructibus non aptis producere alios fructus, & in quibus non intrat præsumptio investimenti in occasiones fructiferas, & ex qua præsumptione utpotè notoria, & habita pro probata, in illis Tribunalibus decernitur interesse lucri cessantis, etiam non probatis requisitis, Castren. in *l. 3. ff. de eo quod certo loco*, quoties tamen adest mora regularis, vel irregularis.

44 Et quamvis in hac facti specie ista vita militiæ conversa esset in debitum sortis principalis, attamen dici non potest pretium legitime competentis in bonis, vel juribus fructiferis, quo casu, etiam pro debito quantitatis currunt ipso jure etiam sine mora fructus recompensativi, tanguam ex pretio rei fructiferae debito jure impliciti contractus emptio- nis & venditionis, qui ita occultari dicitur, ut apud allegatos, dum ut supra dictum est, istud potius est pretium venditionis dicti juris vitalitii, seu extinctionis ejusdem, per quandam speciem compositionis, adinstar extinctionis in dies practicatæ pensionum Ecclesiasticarum, idedque est purum creditum quantitatis, pro quo sine mora, etiam in illis Tribunalibus indubitatum est nullum interesse deberi. Posita verò mora regulari, vel irregulari, sive debitum proveniat ex causa legali, seu etiam ex causa mutui, passim ibi decernitur interesse absque necessitate illius extrinsecæ ju-

45 stificationis dictorum aliorum requisitorum, quæ desiderantur in Curia, cum ibi ex more regionis habeantur pro probatis, ut pluries in sua materia *sub. tit. de usuris*; Et propterea à die interpellationis, & non antea, post elapsam dictam quinquennium decrevimus tale interesse assequendum ex fructibus bonorum hæreditariorum, de quibus hæres reus conventus teneretur reddere rationem, illudque decrevimus ad eandem rationem septem pro centenario, tum feruendo taxam ipsiusmet testatoris, tum etiam, quia attentata præsertim illorum temporum conditione, illud esse interesse justum, & moderatum, aded ut non ad minorem rationem per illud Sacrum Consilium decerni soleat, ut testatur Capyc. *Latr. dec.* 21. n. 10. *post medium*, & videtur habere speciem notorii in regione in illis Tribunalibus.

46 Omnino autem rejecimus prætensionem interesse dicti alterius interesse, quoniam illud solum in illis Tribunalibus decernitur pro fructibus censuum, quos ibi vocant *tertias*, ex ea probabili ratione, quod cum fors principalis census sit irrepetibilis, ac demortua, ipsi fructus habent speciem sortis principalis stantis de per se; Et ex qua ratione, secluso obstaculo formæ præscriptæ per Bullam Pii V. probabilis est opinio, quæ in illis Tribunalibus tenetur, convertendi tales fructus in sortem principalem, secus autem ubi agitur de interesse accessorio ad debitum quantitatis repetibile, ob solam rationem moræ, quoniam tunc in illis quoque Tribunalibus interesse alterius interesse non debetur, ut cæteris relatis, præsertim ex magistrali *des. Franc.* 254. plenè fir-

matur per Capyc. *Latr. conf.* 59. & per Rovit. *dec.* 9. quæ prodiit in eodem casu de quo agit Capyc. *Latr.* Idque aded verum, quod licet pro fructibus census debeatur interesse, ut supra, attamen, cum ex illorum Tribunalium stylo, de cocto debitore, seu formato concursu in ejus bonis, contra-ctus censuales habeantur pro rescissis, exindè sequitur, quod pro sorte ita effecta repetibili, & conversa in creditum, donec sequatur illius solutio, debetur quidem interesse ad eandem rationem, ad quam controversi erant fructus census, sed non debetur aliud interesse, ut advertitur apud Rovit. in *præmat. tertio de cessione bonorum*, n. 20. & *seqq.*

De pluribus autem aliis prætensionum capitibus hincindè actum fuit, quorum major pars consistebat in nudo facto, de iis verò, quæ aliquam juris inspectionem habent, actum habetur in hac eadem causa, *sub tit. de fideicommissis*, super puncto substitutionis exemplaris in persona Francisci imperfecti, & *sub tit. de credito* in Januen. cambii, seu cessionis super puncto mutui, & cessionis respectivè inter solum Carolum, & Marchionem Gabrielem juniorem.

ANNOT. AD DISC. CVIII.

NON acquieverunt hæredes Caroli laudo, quamvis in plerisque partibus esset eis favorabile, quodque ad componendam hujusmodi diuturnam litem, aliquod arbitrium ad eorum favorem potius dilatatum esset, unde curarunt committi causam appellationis in Rota coram Rondino, coram quo super canonizatione, & executione laudi, quæ prodierunt resolutiones, sub diversa tamen nuncupatione, Neapolitana, seu Januen. Laudi 12. Junii 1671. & 18. Martii 1672. ad quarum normam, expedito mandato exequutivo in vim obligationis contentæ in compromisso, illoque canonizato per Signaturam Justitiæ cum clausula, *sine præjudicio exequutionis*, coram Albergato, ac dato dubio, an dictum decretum Rotale esset confirmandum, vel infirmandum, pro infirmatione responsum fuit, sub diebus 10. Junii 1675. & 1676. ex capite injustitiæ laudi in ea parte, in qua negatur transmissio legati scutorum viginti quinque millium, per eos, qui ante ætatem à Testatore in conditione positam obierunt, quasi quod expressè contrarium disponat *tex. in l. Sejus Saturninus, ff. ad Trebell.* reservando videre de aliis capitibus, & an laudum ob individuitatem corruat in totum, Quare ubi Deus superventiam concedat, expectabitur ulterior progressus, ac exitus, & fortè infra cum discursu particulari aliquid adnotabitur, quamvis Ego in causa non scripserim, neque aliquam habuerim applicationem, quoniam licet ex parte Marchionis fuerim requisitus ad scribendum, nullaque adest prohibitio substinere coram Judice appellationis, vel recursus proprium judicium arbitramentale, adhuc tamen abstinere volui.

Et de vita militiæ de qua agitur in præsentis *disc.* habetur etiam infra in hoc Supplemento, *disc.* 124.

NEAPOLITANA, SEU BENEVENTANA ASSISTENTIÆ PRO MARCHIONE RINUCCINO CUM MONTE MISERICORDIÆ NEAPOLIS.

Responsum.

De invaliditate Regii assensus super obligatione feudorum impetrati post mortem contrahentis absque novo consensu hæredis. Et quid ubi impetratus est eo vivente, sed expeditus post mortem.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 **D**e judicio assistentiæ practicato in Regno Neapolitano.
- 3 **D**e remedio associationis, & an competat etiam contra tertium.
- 4 **Q**uod idem sit assistentiæ, ac associatio.
- 5 **V**el quod idem ac Salvianum.
- 6 **Q**uod potius contineat mixturam trium remediorum, nempe predictorum, & hypothecariæ, sed semper hypotheca est necessaria.
- 7 **S**uper feudis in Regno Neapolitano non datur hypotheca, vel quodcumque aliud jus absque Regio assensu.
- 8 **A**ssensus non suffragatur, nisi sit expeditus in forma Regiæ Cancellariæ.
- 9 **E**x assensu regulatur hypotheca, unde etiam creditores hære-

heredis cum assensu vincunt creditores defuncti sine assensu.

- 10 Assensus impetratus post mortem debitoris est invalidus, & de ratione.
- 11 Quid favore dotis, referuntur opiniones hinc inde.
- 12 Quid si est obtenta Regia decretatio in vita, sed post mortem expeditur in forma Regia Cancellaria.
- 13 Gratia dicitur eo ipso perfecta per solam Signataram.
- 14 Quare, & ad quos effectus necessaria sit expeditio literarum in beneficiis, ac pensionibus, & aliis gratiis.
- 15 An beneplacitum Apostolicum non exequutum proficit, si Prelatus deccidat?
- 16 An conclusio, de qua n. 10. procedat contra Ecclesiam, vel piam causam, vel potius ei suffragetur limitatio, de qua n. 11.
- 17 Examinatur dicta limitatio, de qua n. 11. favore dotis an sit vera?
- 18 In prohibitis ante assensum perficientem contractum licita est penitentia.
- 19 Quod conclusio, de qua n. 11. procedat de usu, seu stylo particulari.
- 20 Consuetudines non extenduntur.
- 21 Privilegia competentia doti, vel pia causa, quomodo, & quando procedant, ac intelligenda sint.

D I S C. C I X.

DE mense Junii 1590. Albericus Carafa ut emeret, vel redimeret feudum Gildonæ, imposuit censum in sorte duc. 4. m. ad favorem montis Misericordiae, cui de mense Julii sequentis accesserunt cum obligatione æquè principaliter & in solidum, Octavius, & Oliverius etiam de Carafis, obligantes in forma omnia eorum bona tam feudalia quam allodialia, seu burgensatica; de mense autem Septembris sequentis obiit Octavius possessor feudi Basilicis, superstitite Isabella unica filia & hærede, & de mense Novembris pariter sequentis, Albericus tam suo, quam coobligatorum nomine Regium assensum in forma consueta Regiæ Cancellariæ super dicto instrumento censuali impetravit. Cum autem Isabella prædicta, cum Regio assensu in forma valida deinde vendidisset dictum feudum Basilicis Marchioni Rodolpho, a quo transitum fecit in Marchionem Rinuccinum, contra istum Administratores dicti Montis super dicto feudo in vim dicti instrumenti censualis Regio assensu, ut supra vallaçi, in sacro Consilio Neapolitano obtinuerunt assistentiam tanquam in bonis dicti Octavii debitoris, cum subsequuta etiam executione, ante cujus omnimodam consummationem, ejusdem Marchionis rei conventi defensores, excitati ab eo somno, in quo plurium annorum spatium steterant, adverterunt ad dicti Regii assensum inefficaciam ob ejus impetrationem sequutam post mortem præfati Octavii, unde meritò consuluerunt abstinendum fore ab ulteriori effectuione jam conclusæ transactionis, quare desuper pro parte dicti Marchionis pro veritate de meo judicio consultus.

Respondi, quod nisi aliæ ignotæ concurrerent facti circumstantiæ, præsuppositaque hæc facti serie, clarum videbatur, dictam sententiam in judicio assistentiæ cum omnibus exinde sequutis corrumpere debere, atque excitatum motivum esse solidum; quicquid enim sit super natura, seu quidditate hujus judicii assistentiæ in eo Regno inducti, & practicati ex pragmat. 1. eod. tit. de Assistentiæ, super qua ultra omnium pragmaticarum generalia commentaria Rovit. particularia edidit Barbat. atque scripserunt Gait. in ejus tractatu de credito, alique Regnicolæ frequenter, an scilicet contineret simplex remedium associationis ex l. 3. Cod. de pignor. de quo latè Menoch. de adipis. remed. 5. Cenc. de censibus qu. 94. Barbat. d. tract. de assistent. & Rota frequenter præsertim in Bituntina census coram Corrado dec. 373. part. 9. recent. in Romana census coram Bichio 26. Junii 1647. ubi, ac etiam decif. 149. & 150. post Cenc. & sæpius rejecta contraria opinione, verius firmatur hoc remedium competere etiam contra tertium possessorem titulo singulari, atque hoc jure passim vivitur in Curia, quicquid in contrarium teneant deducti apud Ann. alleg. 147. & Rovit. pragmat. 1. de conservator. in fin.

4 Quasi quod idem sit assistere ac associari, capiendum hoc vocabulum assistentiæ, pro illa quam judex ita præstat concedendo familiæ associationem, ut credidit Rot. pluries, præsertim in Juvenacen. seu Melphicten. bonorum 15. Januarii 1646. coram Corrado in principio impress. post contr. 5 Contrii dec. 27. licet quandoque crediderit esse idem ac Salavianum, præsertim in Licien. coram Verospio decif. 251.

part. 11. recent. vel potius, ut verius videtur, contineat quamdam mixturam, tam dictorum duorum remedium, quam alterius hypothecariæ, ut plenè discurret Rovit. super d. pragmat. 1. de assistent. & habetur actum pluries sub tit. de judic. Hoc unum est, quod quacumque opinione retenta, semper pro necessario, & essentiali requisito adesse debet hypotheca illorum bonorum, super quibus illa petitur tanquam talis judicii fundamentum.

Absolutum verò est super feudis existentibus in dicto Regno, nedum ob generalem prohibitionem juris communis feudorum contentam in c. Imperialem, de prohib. feudi alien. per Feder. sed per aliam particularem latius patentem contentam in Constitutione incipien. Constitutionem div. memorie, quæ utriusque Siciliae citrà, & ultra Regnis communis est, non dari feudorum hypothecam, vel quodcumque jus in re, vel ad rem absque Regio assensu, itaut excepto casu refutationis puræ, & non pactionatæ in proximè succellurum, alicujus tamen contractus cohærentia vestitæ, non detur casus validi contractus super feudis absque dicto Regio assensu, qui non sufficit concessus per Regiam decretationem, nisi expediatur etiam ejus privilegium in forma Regiæ Cancellariæ juxta illarum pragmaticarum expressam dispositionem, atque ex Regnicolarum communi sensu firmatur etiam per Rotam coram Dunozetto inter suas decif. 622. & 604.

Unde propterea, cum assensus sit ille, qui animat, & informat actum, atque hypothecæ impressionem causat, exinde resultat absolutum, & in praxi quotidianum principium, quod creditores cum assensu, quamvis posteriores vincunt anteriores illo carentes, seu cum habentes posteriorem. Quinimò, quod magis, rejecta opinione, quam tenent Anna allegat. 30. Capyc. Latr. consult. 99. & cæteri apud eos, magis recepta est opinio, de qua Georg. alleg. 18. Theodor. alleg. 83. & alii, ut in feudis locum non habeat titulus de separatione bonorum, idedque contra juris communis receptissimam regulam, quam habemus in bonis allodialibus indifferentibus, creditores hæredis cum assensu vincunt in feudo, quamvis hæreditario, creditores defuncti sine assensu.

Quibus ita stantibus, de plano resultabat in hac facti specie quoad bona feudalia dicti Octavii, de quibus agebatur, defectus hypothecæ, & consequenter ineptia dicti judicii, non obstante Regio assensu, ut supra in dicto contractu censuali expedito, utpotè impetrato de mense Novembris, & sic post mortem dicti Octavii defuncti de mense Septembris præcedentis, unde non accedente novo consensu hæredis, ille remanet invalidus & inefficax, ex ea clara ratione, quod cum assensus sit, ut supra, ille, qui informat, & animat actum, qui proinde est reputandus ex nunc tanquam novus, & de tempore ipsius assensus ex integro gestus, id non remanet verificabile ex defectu extremorum, seu consensuum, cum jam defecta sit, atque in rerum natura amplius non existat persona debitoris contractantis, juxta receptissimam theoreticam Iferniæ in d. cap. Imperialem, n. 15. & 16. & in addit. de qua cæteris relatis Capyc. Latr. consult. 52. & decif. 137. n. 15. Gizzarell. dec. 2. in princip. Rovit. pragmat. 1. de fide memorialium, in princ. de Marin. resol. 25. lib. 1. pariter in princ. & in addit. ad Reverter. dec. 368. num. 2. Salgad. in labyr. part. 1. cap. 33. num. 1. cum seq. & omnes absque controversia, quæ solum esse videtur circa limitationem tradi solitam favore dotis, an scilicet ex istius privilegio obtineri possit assensus etiam post mortem debitoris, quod negat Apont. de potest. Proregis, tit. de assens. reg. super dote §. 1. & sequitur Salgad. in labyrint. ubi supra, ex n. 12. ubi hanc opinionem plenè tueri studet, quamvis in Regno magis communis, & recepta videatur affirmativa, ut per Loffred. conf. 31. Molphes. conf. 3. Franch. decif. 86. 126. & 620. Montan. in cap. Imperialem, n. 206. de Marin. ad Reverter. decif. 228. apud quos concordantes, ex ratione, de qua infra n. 17.

Tunc autem subsequens mors debitoris non tolleret validitatem, seu efficaciam Regii assensus, quando ille jam obtentus esset cum Regia decretatione ipso debitore vivente, solemnitas autem perficiens actum expeditionis in forma Regiæ Cancellariæ sequeretur post mortem, ut advertit Rovit. in pragmat. 1. de fide memorialium num. 3. & meritò, quoniam de jure gratia Principis dicitur ipso jure perfecta per solam decretationem, seu supplicationem signatam, expeditio autem literarum est solemnitas extrinseca ex ejusdem Principis lege requisita pro interesse Officialium, ac ad alios effectus, potius pro executione, & effectuione gratiæ, quàm pro ejus substantia, Callador. decif. 4. de caus. poss. & propr.

propr. Gomef. ad regul. Cancell. de non judican. juxta formam supplicationis, Mantic. dec. 286. n. 10. Rovit. pragmat. 2. de fide memorialium, benè Rota in Cæsaraugustana pensionis 17. Martii 1653. cor. Peutingerio.

Atque ita receptum, & quotidianum habemus in Curia in adeo frequenti materia beneficiorum, seu pensionum
14 Ecclesiasticarum, aliisque gratis, & indultis; licet enim adsit regula Cancellariæ de non judicando juxta formam supplicationis, atque ad normam Constitutionis Julii III. provisus de beneficio, si literis non expeditis se ingerit in illius possessione, ac fructuum perceptione, plures pœnas incurrat, illam præsertim privationis; idemque de pensionario exigente pensionem, literis non expeditis; attamen id non percutit substantiam, & perfectionem gratiæ regulandæ ex tempore supplicationis, sed solum executionem, seu effectuationem, unde consensus præstitus in dorso supplicationis, seu aliàs, quamvis literis non expeditis, sufficit; prout exigi potest pensio pro terminis decursis ante expeditionem literarum, regulando gratiam ex tempore supplicationis, seu reservationis, ut in suis respectivè materiis *sub tit. de beneficiis*, & sub altero *de pensionibus*, cum similibus; atque receptum habemus in materia beneplaciti Apostolici super alienatione bonorum Ecclesiæ, quod illud non obtinetur post mortem Prælati, qui re integra potest revocare,
15 sed post illud impetratum, licet non exequutum, aliasque extrinsecas solemnitates non impletas, subsequens mors, vel pœnitentia non præjudicat, ex deductis per Duran. dec. 365. & 397. & sæpius.

His stantibus, sacrum Consilium sospensa ulteriori executione sententiæ, admisit hanc partem ad restitutionem in integrum, in cujus gradu causa pendet cum probabili exitu favorabili, relatum tamen fuit Actoris defensores ad evitandum objectum per eos jam agnatum solidum, & insuperabile, recursum habere ad privilegium causæ piæ, cui supponitur competere dotis privilegia, ex pluries dictis per Tiraquell. *privileg. piæ causæ* 147. cum ibi collectis per Ricc. & Thor. in addit. & sæpius alibi per utrumque *cod. tract.* unde cum dos, ut supra, habeat hoc privilegium, ut post mortem debitoris etiam sine novo hæredis consensu assensus obtineri valeat, ita dicebant sequi potuisse favore dicti piissimi Montis, absque dubio privilegiis piæ causæ potiri debentis.

Super hoc autem novo motivo consultus, dixi etiam pro
17 veritate, illud pro meo judicio nullam habere subsistentiam, licet enim dicta limitatio favore dotis videatur in eo Regno, ejusque Tribunalibus magis communiter recepta ob originalem traditionem Bartholomæi de Capua Doctoris magnæ autoritatis in regione, ut patet ex Franch. dec. 86. 126. & 620. Loffred. conf. 31. in princip. & aliis apud Marin. ad Reverter. decif. 228. n. 2. ubi recensentur Afflict. Capyc. Camerar. Anna, & alii; attamen id recipiendum est potius in reverentiam autoritatis majorum, & quia sic illis sapientibus visum fuerit, ut in plerisque aliis articulis, seu conclusionibus in eo Regno praxis docet, non autem quia de jure communi ex ejus dispositione, vel ratione id procedat; siquidem Bartholomæus de Capua originarius conclusionis author ad id movetur per text. in *l. si ego*, §. *sed est*, ff. de jure dotium; & cum eodem sensu procedunt Loffred. Franch. & cæteri, quod continere videtur æquivocum manifestum, non solum ex valde bonis considerationibus, quæ impugnando hanc opinionem super dicti textus intellectu fiunt per Salgad. in *labyrinth. dict. part. 1. cap. 33. ex num. 13. ad finem*, ubi nervosè contrarium de jure verius esse sustinet, sed etiam quia ratio assignata per textum consistit in eo quod hæres, mortuo dotis promissore, ex quodam dotis favore cogi etiam potest, cum certo præsupposito à fortiori, quod nisi ipse principalis promissor obiisset, cogi etiam posset, quasi quod regulando voluntatem à potestate, seu necessitate, ac subjectione coactionis, voluntas subintelligatur, quæ ratio absolutè adaptabilis non est alienationibus, vel obligationibus illorum feudorum absque Regio assensu.

Quidquid enim sit in terminis generalibus aliarum rerum prohibitarum super facultate revocandi, seu pœnitendi
18 di re integra, & ante perfectum contractum, in quo adhuc verius videtur talem facultatem intrare, ex deductis per eundem Salgad. d. c. 33. num. 21. & seq. & part. 2. c. 21. num. 36. cum seq. Surd. conf. 484. num. 8. cum aliis ex professo in materia deductis in Romana, seu Albanen. vineæ pro Nunez. *sub tit. de donat.* ubi quod idem procedat in contractibus super beneficiis, pensionibus, officiis, locis Montium, emphyteusi, bonis majoratum, & aliis in commercio sine alterius assensu non existentibus.

In dicto tamen Regno, quatenus pertinet ad feuda, indubitata est facultas pœnitendi, seu revocandi, quodque ipsemet principalis promissor, seu contrahens non potest invitatus cogi ad perseverandum in contractu, per expressam, ac literalem legem municipalem usu passim receptam in Constitut. incipien. *Constitutionem divæ memoriæ*; ideoque ratio dicti textus prorsus incongrua, & inadaptabilis remanet, dictaque conclusio referenda potius venit cuidam usui, seu stylo particulari non improbabili apud modernos inducto, seu tento ob implicitum assensum generalem favore dotium ex gratis ab initio concurrentem, juxta ea, quæ de hujusmodi assensu generali habentur pluries supra præsertim *disc. 26.*

Si ergo id provenit, non ex privilegio clauso in corpore juris communis, sed ex quadam consuetudine, seu stylo particulari illius regionis, extrâ quam in puncto juris contrarium omnino verius est; hinc proinde resultat admittendam non esse hujusmodi extensionem ratione æquiparationis, cum ea procedat in privilegiis generalibus de jure communi competentibus, de quibus agunt Tiraquell. & Addentes ubi supra, & cæteri apud eos, non autem ubi ex particulari stylo, seu consuetudine, cujus peculiaris natura est, quod strictè ad ejus præcisos limites, atque in ipso individuo attendi solum debeat, non autem extendi de casu ad casum, loco ad locum, seu actu ad actum, etiam rationis identitate concurrente, juxta receptum *conf. 237. n. 3.* Oltradi, de quo Greg. dec. 45. & 162. Burat. & Adden. dec. 373. Mantic. dec. 357. n. 4. cum aliis plenè deductis in Majoricen. Canon. coram Meltio, & Cerro dec. 34. & 37. post Zuffum *de legitimat. processus*, & frequenter, cum videatur hodie principium planum.

Præterea etiam ipsiusmet dotis favore, sive istud dicamus speciale competens de jure communi, sive ex consuetudine, & stylo particulari ut supra, id procedit, quatenus agatur de contractu inito directè in causam dotis, puta de obligatione dotantis pro dote constituenda, seu viri, & aliorum pro eadem restituenda; secus autem si agatur de contractu merè indifferenti cum tertio, quamvis jus, vel interesse dotis admixtum sit, puta quia soluta per constituentem, vel restituta per virum dote in pecunia, ista sub diverso contractu cum tertio investitur in censum, vel alium contractum, cum in isto contractu, & respectu tertii, absque dubio non intrent privilegia dotalia militantiæ respectivè pro dote constituenda, vel restituenda. Et successivè idem dicendum venit de causa pia in omnibus casibus, in quibus illa privilegiata sit, quod scilicet intelligatur, quatenus agatur de dispositione in ipsam piam causam, principaliter directâ in Deum, ac factâ ex motivo pietatis, & pro salute propriæ animæ, secus autem si agatur de contractu merè correspondivo ad limites justitiæ commutativæ inito cum Ecclesia, vel pia causa, tanquam cum privato, cum tunc jure cujuslibet privati regulari debeat, neque intret peculiaris ratio pietatis, ut in proposito conclusionis, quod in obligationibus, aliisque contractibus ad pias causas non requirantur solemnitates statutiariæ, habetur particulariter actum in Romana census pro Clementina Cecchina *sub tit. de credito, seu contractibus*. Et hic erat casus, cum hujusmodi contractus initus non esset ad favorem Montis pii ex motivo, seu causa pietatis, sed jure merè privato, & per contractum correspondivum, atque ex hoc omnis difficultas cessare videbatur.

ANNOT. AD DISC. CIX.

Super assensu post mortem, plura deducunt de Luca ad Franch. decif. 86. 126. & 620. Adden. ad Marin. *resol. 25. lib. 1.* idem Marin. in addit. ad Reverter. decif. 513. Marrott. *discept. 33.* & generaliter de assensu non suffragante post lapsum terminum invita altera parte, & declarante contractum resolutum, apud Bich. decif. 660. ubi concordantes, & conferunt quæ in materia pœnitentiæ ante assensum in illis contractibus, qui ab ipso assensu perfectionem recipiunt, latè deducuntur *sub tit. de donat. disc. 61.*

NULLIUS JURIS PROTHOMISEOS PRO AGNATIS CONSORTIBUS FEUDI CUM FEUDATARIO VOLENTE ALIENARE.

Responsum pro veritate.

An jus prothomiseos competens agnatis adversus extraneum feudi emptorem locum habeat, ubi non alie-

alienatur ipsum feudum, sed solum ejus commoditas; Et quatenus de stricto jure non intret ipsum jus prothomiseos, an ad initar concedenda sit prælatio, ubi agnati sunt consortes in possessione ejusdem feudi? Et quale remedium eis competat, ubi res est in fieri, atque ad alienationem adhuc non est deventum.

S U M M A R I U M.

- 1 **C**ausa controversa.
- 2 De jure prothomiseos competentem in feudis antiquis pacti, & providentiæ.
- 3 Quid in feudis novis, vel mixtis.
- 4 De rationibus quibus dictum jus prothomiseos innititur.
- 5 Competit jus prothomiseos etiam in alienatione facta Domino directo, & de ratione.
- 6 Commoditas feudi potest alienari sine assensu.
- 7 Jus prothomiseos non habet locum in donatione, vel permutatione, & transactione.
- 8 Quod jus prothomiseos sit exorbitans, & odiosum.
- 9 Cessio commoditatis non tangit feudi substantiam, nullumque jus tribuit in re, vel ad rem.
- 10 De conclusione de qua n. 8. an jus prothomiseos sit odiosum, vel favorabile.
- 11 Quod in feudis sit favorabile, & de ratione, & de jure feudorum ut sit antiquius jure communi quoad usum.
- 12 De rationibus ob quas etiam in alienatione commoditatis intrare debet jus prothomiseos.
- 13 In Regno Neapolitano Vassallis datur prælatio adversus novum emptorem feudi, ac etiam adversus novum conductorem.
- 14 Facilius danda est prælatio, ubi alienatio fieret in potentiorum.
- 15 Agnati, vel consortes, quibus competit jus prothomiseos post factam alienationem, facilius jus habent illam impediendi, & quomodo.

D I S C. CX.

A plurium sæcularum citra, Pontificia, & Imperiali auctoritatibus, possidentibus quibusdam nobilibus de illustri familia ab eodem stipite descendentes aliqua feuda in forma indubitata pacti & providentiæ, cum unus ex proprio colonello superstes absque prole intenderet, ut supponebatur, extraneo suam portionem alienare, in sola tamen commoditate, ut ita exclusum remaneret jus prothomiseos de jure feudali competens aliis agnatis, per istos desuper consultus, quomodo scilicet id impediri posset, seu quatenus sequatur, an de iustitia eis competeret retractus, seu prælatio.

Respondi, quod ubi ageretur de formali alienatione ipsius portionis feudalis importante translationem juris realis, ac tangente substantiam feudi, tunc casus esset indubitus pro affirmativa, dum agitur de feudo antiquo pacti & providentiæ, per *tex. literales in c. 1. §. Titius si de feudo defuncti, c. 1. §. sed & res, per quos fiat investitura, & in c. 1. §. porro, qualiter olim feud. poter. alienari*, ubi gl. Isernia, Afflict. Alvarot. & ceteri communiter ad nimiam fatietatem collecti per Schrader. *de feud. p. 8. c. 7. Rosenthal. eod. tract. c. 9. membr. 2. concl. 87. n. 1. & in glos. lit. A. Harthman. Pistor. p. 2. q. 11. & 12. Berlic. conclus. 57. lib. 2. Mastrill. dec. 8. n. 1. & seq. & omnes absque contradicente.*

Sola enim quaestio cadit in feudis novis, sive in antiquis mixtis habentibus annexam qualitatem hæreditariam, nedum primi acquirentis, sed etiam ultimi morientis, ut sunt illa Regni Neapolitani, & in qua nimium certant feudistæ Neapolitani; negativam enim tenent Capyc. *Latr. consult. 27. 28. & 96. de Marin. resol. 116. lib. 2. scribentes apud Rumm. in addit. ad Afiliet. de jure prothomiseos. fol. 64. affirmativam verò Rovit. in conf. impress. post dec. 11. Aponte, & inter ejus commentar. super pragm. in rubr. de feudis, & idem Aponte dicta decis. 11, & alii per Capyc. *Latr. & Adden. decis. 57. n. 2.* ubi quod hæc opinio est magis recepta, & habetur supra in Montis Pelusii *disc. 36. sed quidquid sit, extraneum dicebam de his querere, dum agebatur de feudo indubitanter antiquo pacti, & providentiæ puro, quo casu nemo dubitat; tunc enim non solum intrat ratio æquitatis, cui innituntur Aponte, Rovit. & sequaces, & super qua est quaestio, an jus prothomiseos feudale tali rationi innixum sit necne, sed intrat absque dubio altera, in qua omnes concor-**

dant, illius scilicet præventivæ revocationis, quæ agnatis moriente feudatario alienante, competeret, etiam pretio non oblato; unde propterea per hujus remedii intentionem magis consultitur, tam feudatario alienanti jus suum, quam extraneo illud ementi, ideoque nulla superesse videtur dubitandi ratio, ex deductis supra *d. disc. 36. ac etiam in Januen. disc. 37.*

Et stante hac ultima ratione, certum videtur dicto retractui locum esse, quamvis & in ipsummet Dominum alienatio fieret, quoniam resolutio jure alienantis, adhuc agnatis juxta ordinem vocationis competit jus necessariæ successione, & consequenter jus revocandi alienationem, ex quo resultat jus prothomiseos, cum hæc alienatio facta in Dominum in hoc privilegiata esse videatur, atque differre ab ea, quæ sine assensu fieret in extraneum, quod ita assensum habere dicitur ad effectum evitandi poenas, ac etiam nullitatem actus ab initio, etiam durante jure alienantis, sed non tollit dictum jus successione, ex plenè deductis per Rosenthal. *d. c. 9. membr. 1. concl. 52. nu. 3. & in glos. lit. B.*

Difficultas igitur solum esse videbatur, quatenus dictus alter alienandi modus teneretur, commoditatis scilicet, prout facti est non tangens substantiam feudi, quod non dubitatur etiam sine assensu fieri posse, ex iis, quæ pluries *hoc eod. tit. supra firmata habentur, presertim in Romana, seu Status Ecclesiastici infeudationum disc. 61. atque de stricta juris censura contra agnatos prod. juris prothomiseos incompetencia respondendum videbatur, quoniam tam jura feudalia, quam feudistæ, de quibus supra, loquuntur de alienatione, quæ fieret per contractum emptio- nis, & venditionis, vel alium æquipollentem, secus si per alterum donationis, permutationis, transactionis, & similem, in quo cum non possit retrahens dare idem, quod dat extraneus, ille non intrat, ex collectis per eundem Rosenthal. *d. c. 9. conclus. 90. n. 4. & seqq. & in glos. ibid. & conferunt quæ generaliter in materia retractus habentur sub tit. de servit. ut non procedat in alienatione per donationem, permutationem, transactionem & similes; cumque ex ibidem deductis, ac etiam supra in Romana, seu Sabinen. prælationis disc. 38. ex veriori, magisque recepta sententia hoc jus prothomiseos censeatur odiosum, & exorbitans, ideoque ejus extensio de casu ad casum admittenda non est.**

Et fortius quia cum ex deductis *d. disc. 61. & alibi pluries supra, alienatio commoditatis nullum jus tribuat in re, vel ad rem, æque feudi substantiam tangat, sed ille in quem talis alienatio facta est, habeatur tanquam nudus minister, & procurator alienantis, percipiendo ejus nomine fructus, illosque, postquam separati sunt ab eorum causa productiva, & effecti allodiales, applicando sibi ipsi, & in rem propriam; hinc proinde resultat, quod sicuti feudatario deputante procuratorem, vel œconomum, aut gubernatorem irrevocabilem, non possent agnati id prohibere, atque prælationem prætere, cum id nullibi in jure cautum habeatur, sic à pari, cum idem videatur casus.*

His tamen non obstantibus, contrarium in facti specie probabilius credebam ex ejus particularibus circumstantiis, illud in primis prænotando, quod quidquid sit de superius insinuata quaestione in terminis generalibus retractus competentis ex jure municipalis, in qua plerique tenent illud esse favorabile, utpotè conforme etiam juri divino, ac naturali æquitati, ut plene deducitur in voto Præsidis viarum registro *decis. 173. part. 4. recent. ubi etiam tenenda esset opinio contraria, quam sequitur Curia juxta aliud votum, de quo decis. 783. ultima part. 2. recent. & in Perusina retractus 4. Maji 1637. coram Coccino, quæ est in materia magistralis, id provenit ex dispositione text. in l. dudum, C. de contrahen. empt. cum concordantibus inducentibus vendendi, seu aliàs de bonis suis disponendi libertatem, quasi quod ita jus commune corrigatur, atque ab ejus dispositione hoc jus municipale exorbitet, ut supra *d. disc. 36. & 38. & pluries in dicta sua materia de retractu sub tit. de servit.**

Hæc autem ratio non videtur adaptabilis feudis, quoniam quando jus non scriptum, seu consuetudines feudales à legibus Longobardorum ut plurimum derivatæ, post longum intervallum in scripturam redactæ fuerunt, per Gerardum, & Obertum, tunc nulla habebatur notitia, nullusque usus in Italia juris civilis Romanorum juxta compilationem Justiniani, ut patet ex legali historia distinctè deducta in Neapolit. *sub tit. de servit. disc. 1. ac etiam magis summam insinuata d. disc. 36. & disc. 2. hoc eodem tit. ideoque dici non potest, quod hoc jus feudale editum esset in correctionem juris communis, cum quod tunc vivebatur, quia tunc tale jus*

ius ignotum erat, ac etiam quia ipsimet juri ignota sunt feuda; Et consequenter cessante dicta ratione, ob quam jus prothomiseos in aliis rebus indifferentibus reputatur exorbitans, & correctorium, potius intrare videntur rationes contrariæ opinionis, illud reddentes favorable, æquitativum, ac benignè intelligendum.

12 Quibus ita prænotatis, tam æquitatis, quàm congruentiæ, ac etiam rectæ administrationis iustitiæ rationes in hac facti specie dictam prælationem exigere videbantur, quoniam non agitur de casu, in quo tale jus petant illi agnati proximè successuri, qui feudum non possidentes, habent solum jus, vel spem futuræ necessariæ successione, ob quam secumferentem jus revocandi alienationem, etiam non restituito pretio, datur hoc privilegium, seu facultas; sed agitur de agnatis compossessoribus eorundem feudorum pro eorum portionibus, dum agitur de feudis dividuis ad formam juris Longobardorum, idèdque alia duplex intrat ratio, una consortii, & altera utilitatis Vassallorum, rectæque administrationis iustitiæ, ut numerus dominorum, quo magis fieri potest, restringatur, & ex quibus rationibus ita fuisse decisum de anno 1617. per Collaterale Consilium Neapolis testantur Lanar. jun. in addit. ad Lanar. sen. in repetit. d. §. sed etiam res, & Donad. de renunciat. tom. 2. c. 26. n. 106. ut advertitur d. disc. 38.

13 Et magis proximè, ut eadem prælatio quæ in Regno Neapolitano de recepto usu competit Vassallis adversus novum feudi emptorem, competat etiam adversus conductorem, decisum testatur Capyc. Latr. decis. 168. n. 29. & 30. ubi etiam per totam decisionem de prælatione consortis in dominio etiam in locatione, & sic ex identitate rationis intrat extensio, potissimè, ac extrà dubium attendenda, ubi ille, cui fieret talis alienatio, esset potentior, unde factò casu successione, difficilis redderetur recuperatio, ex iis quæ

14 proximè habentur apud Nat. conf. 491. cum concord. in Placentina sub tit. de emphyt. disc. 29.

His autem positis, si jam sequuta alienatione daretur jus illam ita retractandi, multò magis dicebam de plano competere eisdem agnatis jus inhibendi consorti, ne alienaret, nisi ipsis offerentibus illud idem, quod sine fraude ab alio invenitur, & per illud remedium quod dicunt conservativum feuditæ in d. c. 1. §. porro, & c. 1. §. sed & res per quos

15 fiat investitura, cum concord. per Rosenthal. d. c. 9. membr. 2. conclus. 86. num. 3. & in glos. ibid. lit. B. & C. conclus. 90. in princ. & confert etiam vulgatum dictionem, quod turpius ejicitur & c. quo utuntur etiam juristæ, ut per Alex. conf. 213. num. 7. lib. 6. conclus. 174. num. 13. & 175. num. 42. ac etiam alterum, quod facilius impediatur faciendæ, quàm retractentur jam facta, ex collectis per Barbof. axiom. 93. num. 30. cum seq. atque ita in præsentis quæsitio mihi pro veritate visum fuit respondere.

ANNOT. AD DISC. CX.

DE jure prothomiseos habetur suprâ, disc. 36. & seq. cum ibi notatis, & de cessione commoditatis, etiam in prohibitis, suprâ, disc. 61. & tit. de Emphyt. disc. 44. & tit. de pens. disc. 2. & 68. & seq.

ROMANA, SEU NULLIUS FEUDI, &c.

Consilium pro directione, suppressis nominibus.

De mutatione naturæ, vel status rei, quod de allodiali efficiatur feudalis, recognoscendo alterum in Dominum, an importet restrictionem, cui subjacet feudum ab alio acceptum, juxtâ leges feudales, vel potius retineat in reliquis antiquam naturam? Et præsertim an sub nomine hæredum veniant solum illi sanguinis, vel etiam extranei, ad eandem materiam, de qua suprâ, disc. 55. & 63.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**ili series, cum ratione dubitandi.
- 2 **B**ulle de non infeudando, comprehendunt etiam extensionem lineæ.
- 3 **D**e operatione, vel interpretatione verbi hæredum, & successorum, & quid, ubi adest verbum quorumcumque.
- 4 **Q**uid, ubi præcedit verbum filiorum, & descendentium.

5 **A**n, & quando gesta per procuratorem ultrâ fines mandati valeant?

6 **Q**uod mandatum deserviat pro interpretatione in dubio.

7 **D**e differentia inter casum feudi suscepti ab infeudante, & inter feudum in re propria.

8 **A**n prohibitio alienationis sit compatibilis cum feudo hereditario, & transmissibili ad extraneos?

D I S C. CXI.

Possidente ab antiquo ex successione majorum quodam Domicello, Castrum jurisdictionale, cum Vassallis, jure illius improprii, & subordinati allodii, juxtâ cujus naturam per Barones, & Domicellos Romanos, & Status Ecclesiastici possidentur Oppida, & Castra, ac etiam aliquæ Civitates ex pluries in præcedentibus insinuatis; incertum est quibus motivis, annis decursis, præfatus Domicellus per procuratorem juramentum fidelitatis præstitit Papæ, cui idem Castrum supposuit, atque ab eo in feudum recepit pro se, suisque hæredibus, & successoribus in perpetuum, sub obligatione recognitionis singulis annis in una libra ceræ albæ elaboratæ, sub pœnis in Constit. Greg. XIII. contentis; alienatione penitus interdicta. Cùm autem idem Domicellus, vel ejus filius, Castrum alteri vendere vellet, atque beneplacitum Apostolicum super emptione non denegaretur in forma consueta, absque, scilicet, præjudicio jurium Cameræ, & ad præscriptum Constitutionum S. Pii V. & Innocentii IX. aliorumque Pontificum de non infeudandis, hinc pro parte ejus, qui emere intendebat, desuper consilium petatum fuit, an dicta emptio tutè fieri posset?

Respondi resolutionem pendere ab interpretatione dd. verborum, pro hæredibus, & successoribus, quæ continentur in recognitione, seu investitura feudali, an scilicet intelligenda essent juxtâ naturam, seu strictam significationem feudalem, pro hæredibus sanguinis tantùm, vel potius juxtâ naturam honorum allodialium, & indifferentium pro hæredibus, & successoribus etiam extraneis; isto etenim secundo casu credebam, quod tutè emptio fieri poterat, dum nulla sequebatur mutatio linearum, atque extraneus emptor venit sub nomine successoris titulo singulari. E converso autem in primo casu emptio suffragari, & subitineri poterat durante linea, vel descendencia venditoris, dum ad præscriptum Bullæ Sancti Pii V. de non infeudandis, de qua frequenter in præcedentibus, & præsertim disc. 1. 4. & 61. juxtâ declarationem factam per Constitutionem Innocentii IX. non solum interdicta est feudatio feudi jam devoluti, vel cujus devolutio immineret, sed etiam quicumque actus, per què sequeretur lineæ prorogatio, atque major feudi duratio.

Quatenus itaque pertinet ad hunc punctum, probabiliter respondendum debere credidi, de lata, & benigna dictorum verborum interpretatione ex duplici fundamento. Primum scilicet, quoniam licet in investitura recepta per procuratorem, qui nomine dicti Domicelli absentis juramentum præstitit, verba essent concepta pro hæredibus, & successoribus simpliciter; at tamen in mandato procuræ dicitur pro hæredibus, & successoribus quibuscumque; istud etenim verbum, seu adjectum universale quibuscumque, in hoc proposito cessare facit omnem quæstionem, quæ cadit, ubi dicatur pro hæredibus, & successoribus simpliciter, cùm illud verbum quibuscumque tamquam amplum, & effrænatum, comprehendit omnes hæredes, etiam extraneos, omnesque successores non solum universales, sed etiam particulares, ex iis, quæ passim habemus in materia emphyteutica, quoties præsertim agatur de emphyteusi Ecclesiastica, cujus regularis natura est, non egredi hæredes sanguinis. Et in his terminis feudalibus, latè habetur in decisionibus, quæ hinc inde prodierunt in celebri Sarsinaten. feudi apud Coccin. decis. 2305. repetit. apud Capyc. Latr. consultat. 75. num. 279. & apud Dunozet. decis. 748. & 760. repetit. post Contrium decis. 18. & 19. ac etiam fuit apud Orthob. decis. 265.

Difficultas etenim in eo casu cadebat, ex eo quòd præcederet verbum filiis, an scilicet ista alia verba magis ampla heredum, & successorum, starent famulativè, vel qualificativè, ut primo loco decisum fuit coram Coccino; vel potius ampliativè, ut ultimo loco decisum fuit coram Dunozetto, & Orthobono: sed quando non præcedit dictum verbum filiorum, & descendentium, quod denotat successores sanguinis, tunc accedente dicto verbo amplo, & effrænato quibuscumque, casus videtur extrâ omnem dubitationem, dum huic verbo tradi solent etiam quædam improbables operationes enunciatæ sub tit. de renunciat. disc. 4. & in ejus adnotationibus.

Et

5 Et quamvis, ubi investitura restrictionem haberet ad solos hæredes sanguinis, adeo dignoscere contrarietas inter mandatum, & investituram, amplitudo verborum mandati nullius remaneret operationis, stante subsecuta ratificatione investituræ, per quam tollitur illa nullitas, quæ resultare dicitur ab excessu finium mandati, dum hic excessus operatur, ut principalis non remaneat obligatus ex facto procuratoris ultra fines mandati, quatenus ipse ratum non habuerit, secus autem rati habitione accedente, ex deductis *tit. de credito, disc. 84.* & alibi pluries.

6 Atramen, cum verba investituræ sint ambigua, vel apta comprehendere etiam hæredes, & successores extraneos, dum nullum præcedit verbum *filiorum, & descendantium*, seu alias restrictivum hæredum sanguinis, hinc proinde mandatum rectè deservire potest pro interpretatione.

Et secundò in idem ponderabam distinctionem, de qua supra, *disc. 56. & 63.* quòd scilicet magna sit differentia inter casum illius veræ, & propriæ investituræ feudalis, per quam 7 infeudans concedit infeudato rem suam; & alterum casum hujus investituræ, potiùs improprie, & intellectualis, per quam infeudans nihil dat de suo, sed potiùs acquirit, quia nempe infeudatus agnoscit rem suam in feudo ab ipso infeudante habente rei dominium intellectuale ob præambulam occultam donationem. Primo etenim casu strictius, & rigorosius proceditur, ut censeatur donatum, vel concessum quid minus, & cum ea lege, quæ est connaturalis qualitati bonorum, atque ut quòd citius fieri potest ea redeant ad suam causam, & unitatem.

Et nihilominus, etiam isto casu concessio interpretanda videtur à sua causa, an ea scilicet sit lucrativa, vel onerosa, ut in casu quo sit lucrativa, intret dicta stricta prohibitio ob strictam naturam, vel interpretationem donationis. In altero autem reflecti debeat ad quantitatem pretii, ex qua desumi solet quid sit voluntas partium, istudque est magnum argumentum ad probandum quid in contractum deductum sit, juxta vulgatam, & receptam propositionem frequenter in omni ferè materia insinuatam; sive reflectendum est ad alias facti circumstantias, ex quibus desumi valeat una, vel altera verisimilis voluntas, cujus potiùs facti, quàm juris revera est quæritio, unde propterea pro meo sensu erroneum videtur procedere cum solis generalitatibus, ad has distinctiones, & circumstantias non reflectendo.

In altero autem, in quo infeudans nihil det de suo, sed potiùs in actu infeudationis occultari dicatur dicta præambula donatio, quam feudatarius infeudanti faciat, tunc utriusque diversa intrat interpretatio ex eadem ratione, ut censeatur donatum quid minus; ac etiam habendo respectum ad finem, vel effectum, ob quem hujusmodi actus sequi solent, qualis est, ut ille Princeps, ob fines politicos ampliationis, vel munitionis ejus Principatus, acquirat illius loci dominium directum, & altum, ejusdemque loci Dominum, & possessorem habeat in ejus Vassallum, & fidelem. E converso autem, ex parte illius, qui supponit rem suam aliàs liberam illi servituti, finis est ita obtinendi illam protectionem, suumque dominium ponendi in tuto ab aliorum oppressio- nibus, juxta casus, de quibus *d. disc. 54. & 63.* In reliquis autem, ex verisimili voluntate utriusque, res remanet in ejus primæva natura, quoties contrarium expressè non dicitur, ut in casu consimili sequutum fuit in statu Plumbini, de quo *d. disc. 54.* quod recepta fuit investitura in forma pæ- ti, & providentiæ cum restrictione ad solos descendentes investiti, exclusis agnatis descendenti- bus ab eodem primo ejusdem status conquistore.

8 Alii in idem consulti ex parte ejusdem futuri emptoris, difficultatem habebant circa dictam restrictionem, ob alienationis prohibitionem in investitura contentam, quasi quod essent inter se contraria, feudum esse transitorium ad hæredes, & successores quoscumque, & prohibitam esse alienationem. Verum istud mihi non videbatur motivum considerabile, quoniam cum de tempore hujus investituræ concessæ per Pontificem Paulum V. jam prodissent Constitutiones Sixti V. & Clementis VIII. strictè prohibentes alienationem, etiam illorum Castrorum, & bonorum jurisdictionalium, quæ in natura allodii in hoc principatu à Baronibus, & Domicellis possidentur, ad omnes transmissibilia; idcirco ista prohibitio adjuncta videtur pro executione, & observantia dictarum Constitutionum, ac etiam ad alios fines, & effectus compatibles cum transmissibilitate ad hæredes, etiam extraneos, ut frequens, & quotidiana praxis docet in Urbe in concessionibus emphyteuticis merè hæreditariis, & transmissilibus ad hæredes etiam extraneos, continentibus tamen strictissimam alienandi prohibitionem

Card. de Luca, Lib. 1.

sine consensu Domini directi, qui absque justa causa denegari non potest, eodem modo quo habetur *sub tit. de regal. in officiis venalibus*, tam scilicet ad effectum solutionis laudemiorum, aliorumque emolumentorum, quàm etiam ut Dominus sciat qualitatem personæ, ad quam bona transferenda sunt, ne transferantur in potentiorum, aut aliàs talis qualitatis, quod justè denegare valeat assensum; sive ut ipse ista occasione recognoscatur, meliùsque conservetur probatio sui domini, vel occurratur aliis fraudibus, & præjudiciis, quæ sibi parari possunt; Et per consequens stat benè simul prohibitio alienandi sine consensu cum transmissibilitate ad quoscumque.

THOLOSANA FEUDORUM DE LUXEMBURGO, SEU DE LIGNY,

PRO PRINCIPLE BERNARDO CUM PRINCIPISSA MARIA.

Responsum.

De ordine successionis feudorum inter plures lineas, earumque masculos, & fœminas respectivè; Et an idem ordo alterari possit per feudatarium in præjudicium successorum?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 De puncto, ad quem restringebatur difficultas causæ.
- 3 Quod non plures via, per quam alii ambulabant.
- 4 Fœmine de linea admissa vincunt masculos alterius lineæ.
- 5 Linea jam admissa, sed exclusa, remanet tanquam extranea in concursu lineæ excludentis.
- 6 De proprio sensu pro directione causæ.
- 7 Quando intret prærogativa lineæ cum ordine graduali supra gradum, & sexum.
- 8 Quod tota vis hodie consistat in applicatione.
- 9 Ordo successionis feudis antiqui non potest alterari per possessorem.
- 10 De assensu, vel beneplacito præsumpto.
- 11 An, & quando transactio afficiat successores venientes jure proprio.
- 12 De eodem assumpto, de quo num. 9.
- 13 Quomodo intelligi debeat dispositio super successione majoris natu, vel capitis domus.

D I S C. CXII.

Princes Ludovicus de Luxemburgo, possessor antiqui feudi de Ligny, cum dignitate Comitatus, de anno 1505. in codicillis istud feudum cum annexis reliquit capiti armorum, seu domus, ejusque descendenti- bus sub strictissima alienationis prohibitione; istaque dispositio effectum sortita est in Carolo, ex fratre nepote, à quo transit in Antonium filium, cumque hic esset quoque possessor alterius feudi Brienny pariter Comitatus dignitate decorati, utrumque feudum, seu Comitatus de anno 1555. donavit Joanni primogenito, inter quem, ac Antonium, & Franciscum fratres (sequuta morte patris) ortæ fuerunt controversiæ, sopitæ per concordiam de anno 1561. per quam dicta donatio effectum sortita est, dictique Comitatus penes ipsum primogenitum remanserunt, aliis fratribus obtinentibus quædam alia feuda, & bona.

De anno verdè 1572. inter eosdem fratres inita est conventio, ut præfatus Comitatus de Ligny, ad formam dictorum Codicillorum Ludovici, deberet semper esse præcipuus masculi majoris natu, qui deferret nomen, & insignia domus de Luxemburgo, cum aliis pæctis ad rem non facientibus super aliis castris, & Baronis; defunctoque dicto Joanne, superstitibus Carolo, Diana, & Aloysia filiis, eodemque Carolo sine prole defuncto, orta est controversia super dicto feudo, seu Comitatu de Ligny, inter Aloysiam aviam dicti Principis Bernardi, & Franciscum prædictum fratrem secundogenitum Joannis, atque de anno 1611. in vim dictæ conventionis ann. 1572. Franciscus obtinuit favorabile arrestum, cui Aloysia per quamdam concordiam acquievit, unde propterea Franciscus donec vixit Comitatum possedit, ipsoque defuncto, in eo successit Henricus filius, quo pariter sine prole defuncto, superstitibus Carlotta, contra istam præfata Aloysia litem instituit, reassumptam per dictum Principem Bernardum, Aloysiæ nepotem ex Carolo filio, contra dictam Mariam Carlottæ filiam, cujus vir, no-

R

men,

men, & insignia de Luxemburgo acceperat eodem modo, quo fecerunt præfatus Bernardus, & Carolus ejus pater; itaque diuturna lite adhuc pendente, super ejus meritis ex parte ejusdem Bernardi consultus fuit.

In discursu autem transmissio, super quo responderi petebatur, duo continebantur præsupposita; Primum nempe, quod feudum esset antiquum in provincia, in qua vivatur juxta leges, seu consuetudines feudales, quodque in eadem provincia vigeat lex particularis, expressè disponens, ut feuda decorata dignitate sint individua deferenda cum ordine primogenituræ. Et secundò, quòd fœminæ, earumque descendentes essent quoque capaces, adinstar feudorum, quæ sunt in Regnis utriusque Siciliae, ex deductis supra, *disc. 13.*

Atque in eodem discursu desuper transmissio, non impugnando, sed potius præsupponendo præfatam conventionem anni 1572. ad favorem masculorum, totum fundamentum constituebatur pro Bernardo in prærogativa lineæ, quod scilicet cum contentio esset inter æquæ fœminas, vel descendentes ex eis, hinc proinde linea primogenita, de qua erat Bernardus, prevalere deberet, quodque propterea per mortem Henrici ultimi masculi, successio aperta esset Aloysiæ, filia Joannis primogeniti potius, quam Carlottæ filia Henrici ultimi possessoris, ita insitendo super ordine graduali, de quo supra, *disc. 13.* & latius in *decis. Siciliae, in eo casu edita, & registrata hoc eod. lib. & tit. de fideicom. disc. 15.* & *34.* & in ejus annotationibus. Et cum hoc sensu post scripta præsuppositum fuit processisse.

Alios in Curia, & extra, desuper consultos, majorem, imò totam vim constituendo in comprobatione conclusionis super dicta prærogativa lineæ, quæ vincere debet tam gradum, quam sexum, & ætatem, magnum desuper faciendo cumulum allegationum, atque admittendo, quòd successio regulanda esset ex persona Henrici ultimi de linea masculina secundogenita.

Quamvis autem, stantibus dictis præsuppositis, ac juxta ea, quæ præponebantur, non tamen visis juribus alterius partis, pro eodem Bernardo respondendum fore, mihi quoque visum fuerit, quodque in ista successione potiores essent ejus partes; non tamen placuit illa via, quæ ut supra tenebatur, siquidem admisso jure Francisci, & Henrici ejus filii, ad formam præfatæ conventionis, adeout successio regulanda esset ex persona dicti Henrici; tunc ad favorem Carlottæ ejusdem Henrici filia potius responderi debuisset, ex eadem conclusione, de qua *d. disc. 34. de fideicom.* ubi allegantur Fontanell. Caltrill. & alii antiquiores relatores, quod scilicet fœmina superstes de linea admitta, seu ingressa, vincat masculos alterius lineæ remotioris; Et per consequens, quod non daretur ordo retrogradus, ut defuncto masculino de linea secundogenita, qui excludit fœminam de linea primogenita, ista fœmina exclusa reassumeret suum jus succedendi ex prærogativa lineæ, quamvis sit remotior in exclusione filia masculi deficientis, dum potius intrat regula, quod fœmina semel exclusa, remanet perpetud exclusa per excludentem, ejusque posteritatem, ideoque successio regulanda est ex persona excludentis, inter cujus descendentes intraret idem ordo gradualis cum prærogativa lineæ, nulla ratione habita alterius lineæ primogenita, dum illa jam annihilata fuerat; ideoque habenda venit pro jam extincta, seu effecta extranea per admissionem alterius lineæ masculinae secundogenita, quæ contendeat de continuatione, juxta distinctiones, de quibus in *annotat. ad disc. 15. de fideicommiss.*

Credebam itaque, ut potius insistendum esset in ista conclusione continuationis successionis ex eadem linea, etiam favore fœminarum, in exclusionem alterius lineæ jam exclusæ, vel non admittæ, quodque ex eadem bonum jus assisteret Bernardo ex diverso tamen præsupposito, impugnando scilicet validitatem dictæ conventionis anni 1572. & per consequens, quòd ea non obstante, per mortem Joannis primogeniti, seu Caroli ejus filii, successio aperta esset ad favorem Aloysiæ filia, ac sororis respectivè in exclusionem Francisci, ita negando initium ingressus in lineam Francisci stipitis Mariæ adversaria, ex eadem regula prædicta, quod fœmina superstes ex linea primogenita admitta vincat masculos transversales, ac remotiores alterius lineæ secundogenita, & subsidiaria vocatæ.

Tunc etenim caderet hæc inspectio super prærogativa lineæ, quæ vinceret gradum, ac sexum, & ætatem, quando omnino defecta esset linea possessoris, adeout ageretur de novo concursu plurium personarum ex diversis lineis, quæ omnes venirent ex integro pro novo ingressu, juxta casum successionis Regni Portugallia, cum aliis in *dd. annot. ad*

disc. 15. de fideicom. sed ubi possessor, in cujus lineam successio legitime ingressa est, relinquit prolem, quæ sit capax, tunc locus est continuationi, quæ eatenus cessat, quatenus obitet incapax, vel prælatio ratione sexus juncti cum qualitate agnativa, quatenus agnationem testator, vel lex contempitur, ex latè deductis in *d. decis. Siciliae.*

Hinc proinde eadem erant conclusiones juris, quæ utriusque contententium assistebant, punctus autem erat in applicatione, ad quam hodie revera omnes penè controversiæ retringuntur, quoniam si dicta conventio anni 1572. esset valida, conclusiones assistebant Carlottæ, & Mariæ ejus filia, dum successio regulanda erat ex persona Henrici; è converso autem, si non esset valida, assistebant Aloysiæ, & Bernardo ejus nepoti, dum successio regulanda erat ex persona Joannis patris, vel Caroli fratris Aloysiæ, ac propterea semper magis, ac magis edocemur, quam errorem sit procedere cum generalitatibus, vel totam vim constituere in conclusionibus, earumque comprobatione cum inani allegationum cumulo, non benè distinguendo casus, neque reflectendo ad eorum diversas circumstantias, ex quibus revera causarum decisiones pendunt.

Restricta itaque, pro meo judicio, difficultate ad punctum validitatis, vel invaliditatis dictæ conventionis anni 1572. pro ejus invaliditate respondendum videbatur, quoniam cum ageretur de feudo antiquo pacti, & providentia, decorato dignitate, ideoque tam de jure feudorum, quam fortius ex legibus regionis, regulando ad formam juris Francorum, cum ordine primogenituræ, ita clarum remanebat, quod Joannes primogenitus non potuit præjudicare ejus filiis, & descendentibus, cum id solum concedatur in feudis novis acquisitis titulo oneroso, ex relatis supra, *disc. 9.* & *10.* ubi Concordantes frustra transcribendi; quoties non accedat explicitus consensus Domini, qui sit Princeps supremus habens potestatem derogandi legibus, atque tollendi jus tertii, adeout accedat copulativè voluntas, & potestas, ex ibidem deductis.

De isto autem Principis assensu præsupponebatur non constare; neque ille deduci poterat præsumptus ob diuturnam observantiam legitimi temporis, juxta ea, quæ habentur *tit. de dote. disc. 143.* & *tit. de alien. & contract. prohib. disc. 1.* & *3.* & in terminis feudilibus post Frecc. *de subfeud. lib. 2. de assens. qu. 28.* Fab. de Ann. *consil. 112. num. 1.* cum non assiteret factum, ob interruptionem observantia cum litibus, quinimò cum recessibus à dicta conventionione infra annos triginta,

Supponebatur, quod per alteram partem constitueretur fundamentum in eo, quod dicta conventio anni 1572. sequuta esset per viam transactionis, quæ proinde apta esset obligare successores, venientes etiam ex persona propria, ex deductis supra, *disc. 49.* Verum istud videbatur fragile fundamentum, cum nulla desuper adesset lis probabilis, adeout verificari posset illa bona fides, cujus ratione transactio esset obligatoria successorum venientium ex propria persona; & quod magis est, nil per eam reservabatur successoribus per lineam fœmininam ex primogenito; & per consequens nullus superesse videbatur prætextus, cujus ratione ista concordia esset sustentabilis.

Minusque videbatur subsistere alterum fundamentum præfatæ dispositionis codicillaris Principis Ludovici de anno 1505. quoniam cum etiam in eo supponeretur, quod feudum esset antiquum, idcirco intrabat idem defectus potestatis; ac etiam, quia hæc dispositio continebat idem, quod importat jus commune feudale in feudis individuis, cui etiam conformatur jus particulare regionis, quod scilicet feudum deberet semper esse præcipuum capitis armorum, seu capitis domus, quod sonat in idem, ac dicere, ut spectare deberet ad primogenitum, seu natu majorem, quod regulandum venit ex ordine linearum; & per consequens, data capacitate fœminarum eo modo, quo in præfatis Regnis utriusque Siciliae, per mortem Caroli filii Joannis primogeniti, ex tunc feudum apertum fuit Aloysiæ, malèque occupatum per Franciscam, à qua Maria jus metiebatur.

Ita mihi respondere visum est, recedendo à via, per quam alii ambulare videbantur; non potuit autem omnino certum, ac maturum judicium desuper efformari, cum ignota essent fundamenta, seu præsupposita alterius partis, ita respondendo cum præsuppositis discurrentis pro hac parte.

JANUEN. FEUDORUM
PRO PRINCIPE AB AURIA.

Consilium pro directione.

Concessio feudi Patri, & filiis, an censeatur ordine simultaneo, & successivo, & quid de concessione facta viro, & uxori; an feudatarius alterare possit ordinem successionis in præjudicium vocatorum?

Et de renovatione petenda per novum successorem feudi, an peti valeat ante factum casum successionis, sine consensu possessoris?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Sensus Auctoris super directione.
- 3 Distinguuntur puncti, sive inspectiones.
- 4 Concessio facta patri, vel matri, & filiis, an intelligatur ordine simultaneo, vel successivo?
- 5 Quomodo intelligenda sit concessio facta viro, & uxori.
- 6 De potestate Principis alterandi investituram, & tollendi jus agnatorum.
- 7 De successione consortis in feudo individuo.
- 8 De renovatione petenda per novum successorem.
- 9 Concessio renovationis facta ante factum casum successionis, non præjudicat facultati disponendi, quam feudatarius habeat.
- 10 De potestate Principis tollendi jus tertii, eique præjudicandi.
- 11 Quando consensus possessoris feudi requiratur in renovatione, quæ alteri concedatur.
- 12 De errore pragmaticorum.
- 13 Quando dicatur concessio ex causa onerosa.
- 14 Aliqua alteratio non immutat naturam feudi antiqui.
- 15 An solemnitates statuti loci originis feudatarii requirantur in actibus, qui fiunt in feudo diversi Principatus?

D I S C. CXIII.

Concessis per Imperatorem Carolum V. de anno 1551. Augustino Lando Principi Vallis Fatæ, feudis Bardi cum titulo Marchionatus, & Compiani cum titulo Comitatus, in forma pacti, & providentiæ pro descendentiis masculis cum ordine primogenituræ; cum Fridericus Augustini ex filio nepos primogenitus feudorum possessor unicam haberet filiam Mariam Polixenam destinatam uxorem Melphæ Principi Jo. Andreæ ab Auria; de anno 1626. ex gratia speciali cum solutione scut. 50. mil. sub nomine laudemii, rejecta oppositione Hyppoliti agnati, obtinuit ab Imperatore Ferdinando II. prædictorum feudorum novam investituram pro dictis Maria Polixena, & Jo. Andrea, eorumque filiis, & descendentiis masculis, cum eodem ordine primogenituræ, idemque ordo statutus fuit in tabulis dotalibus de anno sequenti initis super matrimonio; prædictoque Friderico defuncto, iidem conjuges de anno 1640. in Regno Sardinia, cujus Præfecturam, vel Præsidentum nomine Regis Jo. Andreas exercebat, primogenituram quoque ordinarunt in Andrea communi filio; atque de an. 1641. defuncto etiam Jo. Andrea, Maria Polixena obtinuit ab Imperatore renovationem feudorum pro se tantum ejus vita durante, & post ejus mortem pro dicto Andrea, qui tamen factus major, atque prætendens ordinem, vel jus simultaneum, curavit de anno 1648. obtinere aliam renovationem dicti juris simultanei canonizatoriam, quæ tamen de ann. 1654. per sententiam Consilii Aulici moderata fuit, illam reducendo ad limites renovationis ann. 1641. super ordine successivo, defunctoque etiam Andrea, superstiti Jo. Andrea pupillo, ejus tutor de ann. 1659. curavit renovationem obtinere cum clausula præstationis juramenti, postquam pupillus factus esset major; unde propterea cum idem factus major peteret admitti ad præstationem juramenti, ab eodem Consilio Aulico prodiit rescriptum, quod audiretur pro ejus juribus præfata Maria Polixena avia dictorum feudorum posseditrix; atque in hoc statu, in otio Villæ Tusculanæ, ex parte præfati Principis Jo. Andreæ consultus fui, an expediret acquiescere consensui, quem avia benevolè præstare offerrebat renovationi, sub clausula sine ejus præjudicio, ut propterea non nisi post ejus mortem effectum sortitura esset ordine successorio; vel potius neglecta oblatione, ea citata petitionem prosequi in forma contentiosa.

Card. de Luca, Lib. I.

Respondi, quod neutrum pro meo sensu faciendum erat, dum ista renovatio, vel non erat necessaria, vel non sufficiebat, unde propterea videbatur diligentia, & impensa inanis, cujus nullus erat effectus, adeo cum æquivoco procedere viderentur ejusdem Principis Consiliari, qui opportunam, imò necessariam hujusmodi renovationem putabant ad effectum ponendi ejus jura in tuto, ac se asscurandi ab aliqua suspicata dictæ Principis gratificatione in hujusmodi feudorum successione.

In hoc itaque responso, in præfato otio edito, tres pro aliqua dictorum Consiliariorum instructione, & pro æquivocis tollendis constituendam inspectiones; primò scilicet circa ordinem successionis inter ipsum Principem, & præfatum ejus aviam annexum, & simultaneum, vel successivum; secundò super renovatione, de qua agebatur, an pro ea requireretur Principis avia consensus; & tertio super dicta concepta suspitione gratificationis alterius filii secundogeniti.

Quatenus pertinet ad primum, dixi quod pro meo sensu 4. justa videbatur sententia Consilii Aulici, lata de ann. 1654. quæ defert integram pertinentiam feudorum Principis, donec viveret, quodque jus Andreæ ejus filii primogeniti esset successorium post mortem matris, non autem simultaneum, quoniam cum de tempore primæ investituræ anni 1626. idem Andreas filius adhuc in rerum natura non esset, adeo cadere non posset ratio meriti, vel affectionis personalis, hinc proinde de plano sequitur, quod concessio feudalis facta patri, vel matri, & filiis, intelligenda veniat ordine successivo, non autem simultaneo, qui solum intrat in illa investitura feudali, quæ concessa fuerit patri, & filio per nomina appellativa, & in ratione cœqualis meriti, & servitii, secus autem, ubi concessio facta esset ex causa onerosa, vel meritoria, quæ solum patrem respiceret, quoniam tunc etiam si filius esset in rerum natura, atque per nomen appellativum vocatus, adhuc ejus vocatio censenda esset ordine successivo potius, quam simultaneo, juxta veriorum, magisque receptam distinctionem, de qua supra, *hoc eod. tit. disc. 75.* ubi referuntur concordantes frustra transcribendi; multò igitur magis isto casu, in quo utraque circumstantia concurrebat, quod scilicet filius adhuc non erat in rerum natura, atque concessio revera non erat nova, sed solum continebat alterationem antiquæ, ut infra.

Ratio dubitandi pro simultanea, & cœquali successione filii cum matre, in eo consistere videbatur, quod cum dicta nova investitura anni 1626. facta esset, tam Jo. Andreæ viro, quam Mariæ Polixenæ uxori simultaneè, adeo essent ambo cœqualiter feudatarii, jus proinde viri transmissum esset in filium primogenitum, ejusdem hæredem, & successorem in Principatu Melphæ, aliisque feudis, non autem in uxorem, cujus nulla est successio in feudis; quinimò neque in bonis indifferentibus in concursu filiorum, vel collateralium usque ad decimum gradum.

Id autem continere dixi æquivocum clarum, quoniam ubi etiam ista esset concessio omnino nova, & ex integro, adhuc tamen cum illa esset principaliter in gratiam uxoris, ejusque patris, juxta præmissam facti seriem, & (quod magis est) ageretur de feudo dignitatis individuo, ita vir adjunctus videbatur potius accessoriè, & famulativè pro exercitio illius administrationis, quam ipse in bonis uxoris habere dicitur, dominium vero, seu jus investituræ esset potius penes ipsam mulierem, cujus intuitu principaliter concessio facta sit, ad instar eorum, quæ in casu converso de investitura obtenta per virum pro se, & uxore, habentur *sub tit. de emphyt. disc. 41.* ubi Concordantes.

Multò verò magis cum ista non esset nova concessio, sed solum immutatio investituræ antiquæ, quod scilicet cum illa esset pro descendentiis masculis tantum, unde propterea cum per mortem dicti Friderici exclusa propria filia, feuda deferri debuissent ad proximiorum agnatum descendentem ab Augustino primo acquirente; Imperator Dominus directus utendo illa suprema potestate, de qua habetur actum *sub. tit. de regal. disc. 148.* tollendo jus agnati, habitare voluit foeminam alias incapacem, ita illam fingendo masculum, eique adjungendo virum tanquam stipitem filiorum, & descendentiis masculorum, pro quibus antiqua feudi natura non immutata, etiam ista nova concessio facta erat; ad instar illius concessionis officii, cujus sit incapax foemina, quæ fiat viro, ipsius tamen foemina intuitu, & contemplatione, quod scilicet vir stare dicitur famulativè, sive tanquam adjunctus in ratione administrationis, non autem dominii, vel juris proprii transmissibilis ad proprios successores, ut *disc. 35. de regal.* ideoque viro moriente, nullus intrabat ordo successorius, quinimò neque illud 7. jus

R 2

jus accrescendi, vel non decrescendi, quod inter plures possessores feudi habitualiter individui consideratur supra *disc. 8.* sed solum ejus mors importaret cessationem administrationis, vel illius juris, quod marito feudatarie, vel Principisse, durante matrimonio competeret, ut habetur *sub tit. de dote, disc. 146.*

Hinc circa secundam inspectionem, seu punctum renovationis, quæ disputandi occasionem præbebat, resultare dicebam, quod incongrua, & intempesta esset petitio, utpotè non necessaria, vel non sufficiens, ob dilemma clarum, quod aut Principissa posseditrix feudi habet facultatem faciendi suspicatum gratificationem, seu dispositionem favore alterius filii secundogeniti, aut non; si non habet, (ut omnino verius esse dicebam,) & tunc nil refert, quod non adesset hæc renovatio, cum nullibi in jure feudali cautum sit, ut feudi successor teneatur ante factum casum successionis, renovationem petere, atque juramentum præstare, dum id faciendum est post adeptam successionem intra annum, & diem, ex iis, quæ habentur supra *disc. 52. & 59.* nisi lex investituræ terminum breviorē præfigat, ut contingit in feudo Regni Neapolitani, ex deductis apud Aponthe *decif. 1. cum similibus.*

Aut verò dicta feudataria potest disponere, sive pervertere ordinem successionis, & tunc pariter nil suffragaretur, quod proximè successurus, cui in casu non factæ dispositionis successio debita sit, hanc intempestivam renovationem obtineat, atque cum juramenti præstatione recipiatur, seu recognoscatur à Domino, quoniam id solum operativum est respectu ipsius Domini, qui contentetur recipere hanc anticipatam solutionem illius debiti, quod post factum casum intra dictum terminum solvendum erat, cum præsupposito tamen, quod futurus esset debitor ille, à quo solutio anticipata recipiatur; sed non exinde sublata censetur facultas, quam feudatarius haberet disponendi, vel gratificandi.

Quamvis emissa ex veriori sententia, in foro externo recepta, Dominus, quando est Princeps supremus, derogare possit juri tertii, quod ex ejus concessione, vel aliàs jure positivo manat, quidquid aliqui terminos involvendo, atque non distinguendo illum Dominum directum, qui sit privatus, vel inferior, & alterum, qui sit supremus, præsertim omnino independens, aliqui de hac potestate dubitent, ex insinuatibus supra *in annot. ad disc. 9. & 12. & disc. 148. de regal.* atque de facto docet praxis istorum feudorum in facti serie insinuata.

Nihilominus, ut advertitur in locis proximè citatis, & præsertim *d. disc. 148. de regal.* ubi latius de hac materia potestatis tollendi jus tertii, id non præsumitur, atque de tali voluntate debet clarè constare, quod utique per hujusmodi concessiones, & renovationes probari non dicitur.

Hinc de consequenti, inspectio, an requireretur consensus feudatarii viventis, ac possessoris feudi, extranea remanebat à casu quæstionis, dum talis consensus desiderari solet in investituris abusivis, seu præventivis, quæ de feudo pleno, etiam sub hoc vocabulo renovationis, quod pro aliquarum regionum moribus adhiberi solet, fiat extraneo, tanquam de feudo jam devoluto, idest ex nunc pro tunc, pro quando casus fieret, quoniam cum in hujusmodi abusivis concessionibus de bonis viventium, ab illis Doctoribus, qui confundunt terminos juris communis cum terminis feudalibus, considerari soleat illa ratio, quæ resultat à voto captandæ mortis; hinc proinde ad removendum hoc obitaculum, desiderari solet iste consensus, ex iis, quæ in materia hujusmodi abusivæ investituræ habentur *sub tit. de regal. disc. 3. tit. de emphyt. disc. 1. & 2. ac etiam tit. de pension. disc. 1. & alibi;* ideoque edocemur continuum, & quotidianum adeo frequenter insinuatam errorem professorum hujus facultatis, inepto more pragmatico procedentium cum sola littera auctoritatum, non reflectendo ad terminorum, & casuum diversitates.

Demum, quatenus pertinet ad tertiam inspectionem, an scilicet Principissa avia feudorum posseditrix, dictam suspicatum gratificationem facere posset; dicebam, quod nisi accederet suprema, & absoluta potestas Imperatoris, qui ex certa voluntate ordinem successionis pervertere velit, casus erat indubitatus pro negativa, etiam ubi dicta investitura anni 1626. esset omnino nova, atque feudum novum importaret in ipsa Principissa prima feudataria, dum non per hoc ipsa dici poterat prima acquirens titulo oneroso, tum quia dicta summa scut. seu tallarorum 50. mill. quæ sub nomine laudemii soluta fuit, dici non potest causa onerosa, quæ verè, & propriè dicitur, quando adæquet valorem, vel ei

disc. 54. & seq. & 59. & in plerisque aliis in hoc eod. tit. & in altero de emphyt. vel saltem quod excedat medietatem, adeo ut intret illa præponderantia, quæ considerari solet in materia juris patronatus, ex deductis *tit. de jurepatr. disc. 10. & 65.* Tum etiam quia dicta summa soluta non fuerat per ipsam Principissam investita, sed per Principem Fridericum patrem, ex cujus providentia potius hoc beneficium obtinebatur, ideoque ipsa rectè dici poterat prima acquirens ex causa lucrativa.

Dicebantur autem hæc ad superabundantiam, dum verius est, quod ista essent feuda antiqua, ex dicta investitura Imperatoris Caroli V. usque ab anno 1551.

Ista verò anni 1626. aliud non continet, nisi quamdam dispensationem agnatis præjudicalem, ut filia feudatarii habere deberet in eorum exclusionem pro masculo; atque esset capax successionis, quam aliàs obtinere non potuisset, ideoque pro ista dispensatione potius dicta summa, quam pro nova concessione feudi dicta summa soluta fuit.

Credebant discurrentes de partibus, ut transmissæ notulæ ostendebant, quod potissimum fundamentum istius defectus potestatis pervertendi ordinem successionis, & primogenituræ, proveniret ab erectione primogenituræ facta per dictos conjuges de anno 1640. in insula Sardinie, ut supra; & quoniam ille actus munitus non erat illis solemnitatibus, quæ ex statutis Civitatis Januæ requiruntur in contractibus mulierum; hinc proinde magnum assumebant laborem in disputatione quæstionis, de qua in sua materia *sub tit. de alienat. & contract. prohibet.* ac etiam *sub. tit. de donat. an scilicet,* & quando in contractibus, qui fiunt per subditum extra territorium statuentis, requirantur hujusmodi solemnitates statutarie. Istum autem dicebam inanem laborem, tum quia, seclusa etiam præfata conventionē, jus primogeniti erat certum, ac indubitatum ut supra, tum etiam quia, à instar eorum, quæ habemus in beneficiis, in his, quæ concernunt feudum, feudatarius dicitur in omnibus subditus Domini feudi, non autem alterius Domini, vel superioris loci originis, vel Domicilii, dum ita eadem persona materialis formaliter consideratur multiplex, & omnino diversa, ex deductis *disc. 90. de jurisd. & pluries in præcedentibus.*

JANUEN. FEUDI ARQUATI PRO MARCHIONE JULIO SPINOLA CUM MARCHIONE GHERARDO FRATRE.

Casus disputatus in Casareo Consilio Aulico, ubi pendet.

An habente facultatem pervertendi ordinem primogenituræ, gratificante secundogenitum, deindeque revocante hunc actum, & faciente novam dispositionem inutilem ob divisionem feudi, reviviscat prima dispositio favore secundogeniti, vel potius primogenitus succedat in vim investituræ tanquam ab intestato?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**acti series.
- 2 **I**n feudis dignitatis succeditur cum ordine primogenituræ, & n. 6.
- 3 **P**er secundum testamentum revocatur primum, etiam si secundum non habeat effectum.
- 4 **D**e alio casu, in quo condito duplici testamento neutrum subsistat.
- 5 **Q**uid in milite, & n. 12.
- 6 **L**e eodem, de quo n. 2.
- 7 **D**ivisio feudi est prohibita, & est species alienationis.
- 8 **S**i habens facultatem, illa malè utatur, actus est ac si non esset factus.
- 9 **D**e revocatione primi testamenti per secundum etiam inefficuatam, ut n. 3.
- 10 **Q**ualitas hereditaria cum beneficio legis, & inventarii præservat omne jus.
- 11 **D**e eadem materia revocationis testamenti.
- 12 **D**e eodem, de quo n. 5. in milite.
- 13 **D**e secundo testamento condito ad suggestiones, aut cum malis artibus extorto, an operetur revocationem primi?
- 14 **A**n habens potestatem erigendi majoratum, possit erigere duos, vel plures, & de pluribus speciebus majoratum?
- 15 **F**eudum individuum cum ordine primogenituræ, dari potest etiam in bonis aliàs liberis, & allodialibus receptis in feudum.
- 16 **D**e difficultate, qua cadere posset in causa.

DISC.

D I S C. CXIV.

CUM Philippus Spinola ex majorum successione possessor unius quindenii antiqui Imperialis feudi dividui Arquati, acquisiti ab aliis agnatis de Spinolis condominis, aliis tresdecim quindenis, ac etiam quibusdam bonis allodialibus intra ejusdem feudi fines existentibus, obtinisset ab Imperatore Domino directo, illud erigi in feudum individuum regale, & dignitatis, cum titulo liberi Marchionatus Imperialis, & cum juribus regalibus, cudendi monetas, creandi Doctores, & Notarios, aliaque similia gerendi, quæ hujusmodi Imperialibus feudatariis dignitatis competere solent, statuto in successione ordine primogenituræ, qui feudis individuis dignitatis adinstar Regnorum est connaturalis, cum consueta primogeniti successoris pro tempore obligatione suppeditandi secundogenitis alimenta, seu vitam militiam; ita tamen, ut eidem facultas competeret pervertendi in primo successione gradu ordinem primogenituræ, adeo ut excluso primogenito, gratificari posset secundo, vel ultro genitum; ipse vero duos haberet filios, Julium scilicet primogenitum, & Gherardum secundogenitum inter se pro fratrum consuetudine parum concordēs, in testamento condito de anno 1664. Gherardum secundogenitum hæredem universalem instituit, dictique feudi successorem elegit; ejus vero morte imminente, sub die 14. Maii 1669. sequuta inter dictos fratres quadam concordia, mediante opera, & interpositione pro more Civitatis Januensis, cujusdam qualificati Notarii, illoque dictam concordiam insinuante patri, hic eadem die per acta ejusdem Notarii aliud condidit testamentum, in quo expressè revocato primo in omnibus ejus partibus, & præsertim in primogenitura feudi ordinata favore Gherardi, ambos filios æqualiter hæredes universales instituit in dicto feudo sub reservatione beneplaciti Imperialis, duas favore utriusque eorumque descendendum, ordinando primogenituras.

Sequuta vero morte testatoris, Gherardus acceptando secundum testamentum, ejus vigore, coram Prætoro Civitatis Januæ communis patriæ, declaratus fuit hæres pro dimidia; Julius autem pariter cum beneficio legis, & inventarii ejusdem secundi testamenti vigore, paternam hæreditatem pro sua virili adivit, cum protestatione tamen de non confundendis juribus, & actionibus ex persona propria sibi competentibus, quibus præjudicium non inferri declaravit; Imperator autem super dicta duplici primogenitura beneplacitum denegavit, atque hinc super dicti feudi successione, introducta causa in Cæsareo Aulico Consilio, tanquam Judice competenti, præstitit sententia deferens totum feudum Gherardo secundogenito, unde in gradu revisionis, per Julium ad ejus jura tuendum requisitus.

Pro dictæ sententiæ infirmatione, totiusque feudi delatione Julio primogenito, ad formam investituræ Imperialis, utroque testamento neglecto, verius de jure respondendum esse censui; ubi etenim Philippus communis Pater ab intestato decessisset, tunc absolutum, atque extra omnem controversiam esse dicebam, quod tam de jure quam clariùs ex lege investituræ feudum, utpotè jam effectum individuum, & dignitatis cum ordine primogenituræ deferendum, totum debitum esset Julio primogenito, quodque Gherardus secundogenitus aliud prætere non posset, nisi alimenta, seu vitam militiam, ex deductis supra, *disc. 8. & 9. & sequius*. Atque hinc sequi advertebam causæ, vel controversiæ nodum restringi ad punctum validitatis, vel efficacitæ prædictorum testamentorum, & an primum, vel secundum, vel potius neutrum attendi deberet, quodque ista posterior pars esset probabilior, ut neutrum attendendum esset.

Non videbatur etenim attendendum primum, utpotè jam revocatum per posterius in suo genere validum, & perfectum, *ad vulg. tex. in §. posteriore, instit. quib. mod. testament. infrment. cum concordam. per Harprect. ibid. n. 1. & seqq. relatis*, atque haberetur *sub tit. de testament. disc. 33. & sequius*.

Idque verum, etiamsi posterius effectum non sortiatur, quia nempe hæres in eo scriptus præcedat, vel nolit, aut non possit esse hæres; ac propterea rectè datur casus, quod ille, qui duo vel plura confecerit testamenta, decedat intestatus, quia nempe priora sublata sunt per posterius, istud vero sine effectu remaneat, ut litteraliter disponitur *in d. §. posteriore, ubi omnes*.

Idque in praxi aliquando contigit, non solum ob casus in allegato tex tu recensitos, sed etiam ex defectu formæ probantis, quia nempe testatore coram Notario, & testibus, in numero opportuno, testante in forma testamenti nunc-

Card. de Luca, Lib. 1.

cupativi, nuncupatione implicita per relationem ad schedulam clausam, tertio, vel Notario consignatam, juxta formam traditam per Bart. *in l. si ita scripsero, ff. de condit. & demonstrat. de qua plenè, & ex professo agitur in d. tit. de testament. disc. 1.* quoniam per hoc posterius testamentum revocatum remanet primum, & tamen posterius remanere potest sine effectu, ob defectum non bene probatæ identitatis schedulæ, ad quam relatio habita sit, ideoque duplici testamento non obstante, testator decedat intestatus, ut per Alex. *conf. 37. num. 1. & 3. lib. 1. Mart. de success. legal. part. 4. q. 4. art. 5. n. 52. & seqq.* & firmatum fuit per Rot. *in Ravennaten. Testamenti super primo 3. Junii 1671. coram Vicecomite, atque agitur in sua sede sub tit. de testam. in supplemento*.

Clariùs vero, ac extra omnem dubitandi rationem, quoniam in posteriori testamento nominatim, & expressè revocatur dispositio, quæ in priori facta erat super primogenitura, & successione in hoc feudo, unde propterea cadere non poterat illa dubitandi ratio, quam, ista expressione non facta, resultare posse ponderabam ex dispositione *tex. in l. quærebatur 20. & leg. militis 37. §. 1. ff. de militar. testam. ut militi (qualis est feudatarius) concedatur id, quod pagano denegatur, decedendi scilicet, cum duplici testamento, in quorum uno de castrensibus, & in altero de paganis disponere voluerit, dum expressè patebat, quod in posteriore de utroque patrimonio disponere voluit, atque in utroque primum revocare, irritumque reddere*.

Sublato autem primo testamento, absolutum esse dicebam, quod Gherardus secundogenitus prætere non posset totum feudum, in eo sibi relicto; ac propterea, quod sententia remaneret sine dubio injusta, solumque restringi videbatur quæsitio ad posterius testamentum, in quo eidem Gherardo, suæque posteritati relinquitur feudum pro medietate, an scilicet saltem istam obtinere deberet.

Et in hoc, juxta jam notorios, ac absolutos terminos feudales, de quibus *dict. disc. 8. & 9. ac sequius*, negativè respondendum esse dixi, quoniam feuda dignitatis etiam ubi per legem investituræ non exprimitur, sunt individua, *ex constitutione Friderici Imperatoris in cap. Imperialem, §. prætere Ducatus, de prohib. feudi alienat. per Friheri. & c. communis sentus penè omnium feudistarum, quos plenè de more cumulat Rosenthal. de feud. cap. 9. conclus. 55. in prima glos. lit. A. Menoch. conf. 401. num. 18. & sequentibus, Bellon. jun. conf. 55. num. 35. ex auctoritate Oltrad. conf. 27. & Abb. conf. 3. lib. 2. cum concordantibus supra, d. disc. 8. & 9. & in aliis*.

Multò vero magis, dum accedebat etiam expressa lex investituræ, per quam demandatur hæc individuitas cum ordine primogenituræ, quam etiam impietate primus investitus alterare non posset, dum ei solum concessa fuit facultas gratificandi inter filios, ordinem juris, vel naturæ solum pervertendo; ita etenim dispositioni legis a scripta dispositione hominis, casus remanet extra omne principium dubitandi.

Neque de jure dubitandum esse dicebam, quod feudi divisio importet speciem prohibitiæ alienationis, ut expressè disponitur in eodem *cap. Imperialem*, atque cæteris relatis firmant Rosenthal. *dict. conclus. 55. Bellon. jun. d. conf. 55. num. 22. & 30. cum seqq. & n. 36. cum seqq. Menoch. conf. 161. & seqq. & in fortioribus terminis illius impropriæ divisionis, quæ resultat à sola reservatione ususfructus, vel alterius oneris, & servitutis, latè occasione refutationis prætionatæ deducitur supra, disc. 76. & in aliis*.

Neque alicujus ponderis videbatur, quod Philippo in investitura attributa esset facultas gratificandi, vel præeligendi; quoniam illa rectè considerabilis esset, quando idem Philippus tali facultate bene usus esset; sed cum illa potius in posteriori testamento abusus fuerit, eamque malè fecerit contra legem ipsius investituræ, hinc proinde habenda venit pro infecta; atque bona debentur ei, cui investitura defert, juxta *conf. Bald. 473. lib. 2. n. 2. Caldas. d. nomin. emphyt. lib. 2. tit. 62. q. 10. nu. 31. & seqq. Mo in. de primogen. lib. 2. cap. 11. Rota apud Burat. decis. 744. & dec. 244. n. 13. part. 12. recent. cum aliis in tit. de fideicom. disc. 32. num. 4. & disc. 57. n. 11.* Ideoque intrat vulgatum axioma, quod potuit, noluit, quod voluit, adimplere nequivit.

Et quamvis in posteriori testamento Philippus pro dicta feudi divisione mandaverit obtineri debere Cæsareum beneplacitum; at tamen cum Imperator illud non concesserit, exinde sequitur, quod dispositio invalida, & infecta sit, cum hujusmodi reservatio proficua esse soleat ad præservandum à temeritate, & à pœna caducitatis de jure imposta

alienationi, quæ fiat irrequisito Domino, non autem ut actus validitatem inducat, ex notoriis.

Minusque ex eo, quodd beneplacitum non concedatur, inferri potest, ut attendi debeat primum testamentum, quoniam cum illud supra deductis jam revocatum, atque annihilatum fuerit, hinc nulla juris dispositio, vel ratio suadet, ut primum testamentum annihilatum reviviscere debeat, quoniam si cum sensu, vel discursu naturali procedendum esset, attendendo solum verisimilem defuncti voluntatem, dici etiam posset, quod quando testator ordinat secundum testamentum, per quod primum revocatur, id ea intentione agat, ut illius posterioris vigore, hæreditas adeatur, illudque suum sortiatur effectum, & per consequens, quando istud præsuppositum cesserit, quia nempe scriptus hæres præcedat, vel nolit, aut non possit esse hæres, seu aliàs deficiat conditio, tunc deberet primum testamentum reviviscere; & tamen contrarium expressè cautum est in jure in d. §. posteriore, instit. quib. mod. testam. infirm. ideoque ista consideratio nullum habet juris fundamentum.

Obitare verò non posse, dicebam, Julio primogenito acceptationem secundi testamenti, cujus vigore hæreditatem adivit, quoniam id sequutum fuit cum beneficio legis, & inventarii, per quod alio non expresso, conservantur omnia jura adeuntis, omneque ejus præjudicium evitatur, perinde ac si non esset hæres, cum hodie ex dicto beneficio hæres non sit verè, & propriè talis, sed potius habeatur tanquam hæreditatis legalis administrator, ad notissimum text. in l. fin. Cod. de jur. deliber. cum concordantibus apud Mant. decif. 226. Hodiern. controv. 31. nu. 18. Gratian. discept. 799. n. 42. & seqq. Capyc. Latr. consulti. 13. n. 2. & 3. Rovit. decif. 48. n. 11. & seqq. Salgad. in labyr. part. 3. cap. 7. n. 20. & seqq. & pluries sub tit. de hered. & sub tit. de credit. multò magis dum adest expressa protestatio suorum jurium præferativa.

Ac etiam quia, si non potest etiam expressus contractus alienationis reddere istam validam, adeout ipsimet alienanti, ratione evidentis nullitatis, licitum sit venire adversus factum proprium, illudque impugnare, ut apud feudistas est jam notorium, passimque receptum ex pluries deductis in præcedentibus, multò minus obitare potest iste actus implicitus.

Prout è converso admittitur, quod ejusdem testamenti acceptatio facta per Gherardum ei non præjudicaret in jure, quod aliàs sibi competeret super hoc feudo, sed punctum esse dicebam in eo, quod ipse nullum jus haberet, quod amittere potuerit, dum nullum sibi competit ex inventura, atque illud quod in quadam spe competere potuisset, ex priori testamento, nunquam ei quæsitum fuit, dum illud, ut potè per posterius revocatum, nullum habuit effectum, ideoque habendum est, ac si nullo modo factum esset.

Ineffectuatio autem posterioris testamenti, respectu feudi, operari non poterat reviviscenciam primi jam revocati, quoniam in jure unicus datur hujus reviviscenciar, seu verius nunquam sequitur revocationis casus, quando scilicet posterius testamentum detegatur nullum ratione imperfectionis, adeout habendum sit pro non extante in rerum natura, tanquam imperfectum, sed ubi illud est in suo genere validum, & perfectum, ex aliquo tamen accidenti ob præmorientiam, vel incapacitatem, sive voluntatem hæredis, aut ob aliud accidens non sortiatur effectum, tunc non per hoc primum testamentum reviviscit, sed testator decedere dicitur intestatus, juxta d. text. litteralem in §. posteriore, instit. quibus mod. testam. infirmantur, cum aliis, de quibus in d. Ravennaten. testamenti super primo, coram Vicecomite.

Multò verò magis, ac extra omne dubium, ubi ineffectuatio non sit in toto, neque substantia testamenti corruptatur, sed illud suum sortiatur effectum in universa hæreditate paganica, seu allodiali, quæ est majoris importantiæ, & per quam persona defuncti in universo jure activo, & passivo magis repræsentatur; ineffectuatio autem sit in aliqua dispositione particulari, quæ pro non scripta habenda sit; ut passim habemus de legatis, aliisque dispositionibus, quæ in testamento fiant de rebus alienis, aut de rebus sacris, sanctis, & religiosis, de quibus disponi non possit, vel de legatis, quæ fiant personis incapacibus, vel prohibitis, sive de conditionibus turpibus, vel impossibilibus, aut aliàs à jure damnatis, ex latè deductis sub tit. de testament. disc. 73. Quoniam his vitiatis, atque habitis pro non scriptis, non per hoc vitiatum remanet testamentum.

Potissimè verò ubi agatur de feudatario, qui verus miles dicitur, eique congruunt ea, quæ in jure civili de anti-

quis militibus disposita sunt, ut duplex patrimonium, ac duplicem hæredem in solidum habeat, atque sicuti decedere potest cum duplici testamento, pro patrimoniorum diversitate, juxta superius allegata jura in l. 20. & in l. 37. ff. de milit. r. testam. ita quoque decedere possit pro parte testatus, & pro parte intestatus, atque ita duplicem diversum habere hæredem, non solum ex ejus clara, & expressa voluntate, sive ex illa voluntate implicita, quam lex in intestata successione præsumit, sed etiam contra ejus judicium, quia nempe in testamento instituendo hæredem extraneum in utroque patrimonio allodiali, & feudali, agnatus ad feudalem successionem à lege investituræ vocatus, impugnat Testatoris judicium, eoque invito fit ejus hæres, & tamen firmus remanet alter hæres allodialis, firmumque remanet testamentum in hæreditate paganica, seu allodiali, in altera verò feudali intrat successio intestata, juxta celebrem, & magistrallem dec. 1. Franch. cum concord. lan. per plures Add. ibid. & pluries in præcedentibus, disc. 20. cum seqq.

Nullibi verò cautum est, ut ob invalidam dispositionem feudalem factam in posteriori testamento, reviviscat primum jam revocatum, & annihilatum. Potissimè, ut præmissum est, ubi revocatio, & annihilatio non provenit ex sola dispositione juris per posteriorem ordinationem; sed provenit etiam ab expressa, & specifica ejusdem disponentis voluntate, ut in præsentibus, dum ultra genericam revocationem præcedentium dispositionum in ultimo testamento contentam, expressè, & præcisè devenitur ad revocationem specialis dispositionis, quæ in priore facta fuerat de feudo, & per consequens dicebam, quod justitia Julii primogeniti videtur manifestata, nullam de jure admittens probabilem dubitandi rationem.

Objiciebatur ex parte Gherardi de correspectivitate, quod scilicet Philippus pater, cum præsupposito dictæ concordie inter filios, inductus esset ad revocandum primum testamentum. Verum id nullatenus obitare dicebam, quoniam ex deductis in tit. de testam. disc. 33. ad effectum, ut posterius testamentum dici valeat dolo, malisque artibus extortum, ac propterea non sit aptum præjudicare primotestamentario, copulativè requiritur, quod præsuppositum fuerit falsum, cum dolosa machinatione, quodque illud fuerit causa præcisa, & immediata secundi testamenti, quorum neutrum in facto verificatur, quoniam concordia erat vera, & sic præsuppositum, quod tunc factum fuit, dici non potest falsum, atque Julius nunquam testatorem alloquutus est, neque aliquem dolum, vel machinationem adhibuit, sed solum dici posse considerabam, quod ipse Gherardus ita illusus fuisset, quod nil facit ad rem circa deceptionem testatoris, cum machinationibus, & falsis præsuppositis.

Supponebatur item quod ex parte secundogeniti constitueretur fundamentum in auctoritate Molin. de Primog. lib. 2. c. 4. nu. 47. & seqq. aliorumque Hispanorum, de quibus Caitill. tom. 6. cap. 121. num. 50. & seq. ut ex Regia auctoritate concessa pro erectione unius majoratus fieri posset erectio duorum.

Verum id prorsus inane videbatur fundamentum, quoniam, ut advertitur sub tit. de fideicommiss. disc. 7. & 13. & tit. de regal. disc. 161. & alibi pluries, Hispaniarum Majoratus, de quibus allegati auctores, alique Hispani loquuntur, sunt de triplici specie; Primò nempe ubi agatur de illis Civitatibus, Oppidis, & locis, quæ adinstar nostrorum feudorum Italiæ, vel Germaniæ conceduntur alicui, ejusque descendentes, ex munificentia Regis, vel in remunerationem servitorum, cum ordine Primogenituræ, seu majoratus; Secundò in illis majoratibus simplicibus, qui in bonis privatis indifferentibus, ex privata dispositione eriguntur absque privilegio, vel auctoritate Regis, eodem modo, quo in Italia ordinamus primogenituras, & majoratus, de quibus sub tit. de fideicommiss. disc. 1. cum pluribus seqq. Et tertio in illis majoratibus, qui dicuntur qualificati, de utraque specie participant, quia scilicet eriguntur ab aliquo privato in ejus propriis bonis indifferentibus, vel etiam in jurisdictionalibus, & qualificatis in Civitatibus, & Oppidis ab eo quæsitis ex causa onerosa, sed desuper obtineatur auctoritas Regis, ad effectum nobilitatis, & præmientiarum, ac etiam magis stabiendi habitatem, adeout sit privilegium facultativum concessum in gratiam illius, qui poterat eo non uti, atque poterat de illis bonis diversimodè disponere.

De hac tertia specie mixta loquuntur præfati DD. admittentes potestatem ordinandi duos, vel plures majoratus, non autem prima, ob diversitatem rationis, dum in prima specie Princeps est ille, qui disponit, atque legem rei suæ adjicit;

adjicit; In altero autem disponit privatus de rebus suis liberæ dispositionis, solumque adjicit suæ dispositioni majorem firmitatem, cum auctoritate Regia; unde propterea quidquid sit de veritate, & praxi præfati assumpti in tertia specie (cum error sit manifestus absque certa praxi locorum, & Tribunalium diversarum Regionum determinatè loqui in sola fide aliquorum scribentium) cessat applicatio ad casum, quoniam feudis congruit prima species, non autem tertia.

Siquidem eo ipso, quod per Principem imprimitur feudum dignitas cum voluntate qualificandi ipsum feudum, adeo sit dignitas realis, non autem personalis, juxta distinctionem, de qua supra, *disc. 9. & 44.* & in aliis; hinc resultat per necessariam consequentiam, ex dispositione juris, qualitas, individua inalterabilis à feudatario.

Idque verum etiam si id sequutum sit in Caltris, & locis, quæ prius essent allodialia, & liberæ dispositionis, ex recepta præ feudistarum, & aliorum propositione frequenter in præcedentibus insinuata, & præsertim *disc. 4. § 3. & 56.* & in aliis, quod scilicet feudum, etiam in vera, & stricta ejus forma, constitui potest in bonis propriis, ac liberis, & allodialibus, quæ ob aliquem finem a Principe recipiantur, seu recognoscantur in feudum, atque feudalis qualitas in eis imprimatur, dum ita occultatur actus donationis factæ per infeudatum infeudanti, à quo recognoscat in feudum.

Hactenus scribendo ad causæ opportunitatem tanquam Advocatus; Reflectendo autem ad veritatem, credebam, quod quatenus pertineat ad ipsum corpus feudi, præmissa essent de jure vera, quodque de stricta juris censura, ex dicta regula, *quod potui, nolui, &c.* factus esset casus intestatæ successione, ad præscriptum investituræ feudalis, qua attentata, successio extra controversiam debita esset primogenito.

Difficultatem verò cadere posse considerabam in ejusdem feudi pretio, seu valore, saltem pro illis tresdecim quindenis, quæ præfatus Philippus quæsierat, ac etiam pro bonis allodialibus ab eodem quoque acquisitis, quoniam licet quoad ipsum Dominum, aliosque agnatos diversarum linearum istud esset feudum antiquum; attamen quoad Philippum videbatur feudum novum, utpotè ab ipso ex causa onerosa acquisitum, & per consequens, quod in ejus hæreditate adesset pretium, tanquam allodiale, ad cujus participationem primogenitus feudi successor teneretur erga secundogenitum, æquè hæredem in allodialibus, juxta superius deducta *disc. 12. & 19. & 21.* & in aliis.

Verum id erat extra casum, vel punctum controversiæ, in quo solum agebatur de successione in ipso corpore feudi, ac propterea id cadere potius videbatur in alia controversia, quæ pendebat coram Magistratibus, & Judicibus propriæ patriæ super hæreditate allodiali, & sic extra punctum quæstionis.

S I G N I N A

PRO DUCE LUDOVICO SFORTIA

CUM DD. FRANCISCO; ET FRATRIBUS DE SFORTIIS.

Casus pendet in Rota.

De feudi dividuitate, vel individuitate, an etiam dividuum effici potuerit individuum ex concordia, vel alia conventionione in præjudicium successorum?

Et de aliquibus ad materiam immisionis, vel possessionis adipiscendæ in vim investituræ.

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
 - 2 De punctis causæ.
 - 3 Quare Signatura gisset de meritis causarum.
 - 4 Vigore investituræ feudalis competit immissio ex remedio l. fin. C. de edict. Divi Adr.
 - 5 De legitimo contradictore, qui faciat cessare iudicium possessorium.
 - 6 Non datur immissio, ubi adsit transactio, vel res judicata.
 - 7 De transactione, an obliget successores feudi ex persona propria.
 - 8 De feudis dividuis, & individuis.
 - 9 Quando transactio non importet novum jus, sed comprehensionem, & corroboracionem status antiqui.
- Card. de Luca. Lib. I.*

- 10 De distinctione inter observantiam præscriptivam, & interpretativam.
- 11 An vocatio successorum sanguinis in numero plurali, faciat pernecessè feudum dividuum.
- 12 Quod expediat magis feudum esse individuum.
- 13 De capacitate Clericorum in feudis Status Ecclesiastici.
- 14 De differentia inter præsidium præscriptionis, & illud præsumptionis.
- 15 Feudum dignitatis regulariter est individuum.
- 16 De qualitate antiquorum titulatorum.
- 17 Quod id sit. considerabile ad effectum individuitatis feudi.
- 18 De consuetudine Lombardiæ, aliorumque locorum super dividuitate feudorum, etiam dignitatis.
- 19 Quod attestacionibus Doctorum non sit deferendum, ubi præsertim non sint versati de regione, & de ratione errorum.
- 20 De abusu Collectorum, & pragmaticorum.
- 21 Participantibus de fructibus, & emolumentis feudi individui, quæ actio competat.

D I S C. CXV.

Signinam Civitatem, quam ex concessione Pauli Tertii in feudum ab eo tempore possederant Sfortiades Comes S. Floræ, pro debitis Ducis Marii Primogeniti, ad præscriptum Bullæ Baronum, vendidit Congregatio Baronum, sed ad aliquod breve tempus ob dictæ venditionis nullitatem; Dux Ludovicus Marii filius, ac etiam tres ejusdem Marii fratres iudicium reintegrationis intenterunt adversus Emptorem; emanata sententia, & effectum quoque sortita in persona Ducis Ludovici tantum, qui jure primogenituræ possidebat dictum Comitatum S. Floræ, aliaque hujus familiæ Caltra, & feuda, de quorum aliquibus in Ducatu Placentino habetur mentio supra, *disc. 43. & 104.*

Post decursum autem annorum circiter triginta, pluribus exortis controversiis inter præfatum Ducem Ludovicum ex una, & Cardinalem Fridericum patruum, ac filios D. Pauli alterius patris prædefuncti, adeo hydræ speciem redolerent, quod uno reciso capite, septem alia prodirent, inter alias fuit ista immisionis contra Ducem possessorem, pro eorum portionibus intentatæ à præfatis colligantibus ad hanc Civitatem, in vim præfate investituræ Pauli Tertii, coram A. C. ex commissione Papæ, procedente cum voto aliorum duorum Prælatorum; sive adjunctorum, emanataque sententia favore Actorum, per Signaturam gratiæ commissa fuit appellatio, etiam ad effectum suspensivum, in Rota, ubi pendet.

In disputationibus desuper habitis, tam coram A. C. & adjunctis, quam etiam in Signatura Gratæ, super modo rescribendi, ad effectum etiam suspensivum, quem actores in vim Egidianæ non intrare contendebant; duo erant puncti, sive inspectiones; Primò nempe ordinis, super competentia, vel incompetencia præfati iudicii possessorii; Et secundò super meritis, ad ostendendam injustitiam, cujus ratione admitti debet appellatio, etiam in iudiciis summaris, & executivis, ut frequenter alibi insinuatur, & præsertim *sub tit. de judic. disc. 37. & 44. & in relat. Curia disc. 30 & 31.*

Quatenus itaque pertinet ad primum punctum ordinis, non negabam, scribens pro Duce Ludovico Reo convento, conclusionem ex parte Actorum deductam, ac pluries insinuatam, præsertim *hoc tit. disc. 42. & sub tit. de Emphyt. disc. 25.* ut vigore investituræ feudalis competat remedium in text. in l. final. C. de edict. D. Adr. tollend. sive adintra, ex auctoritatibus ibi allegatis.

Dicebam tamen, quod cum eisdem terminis fideicommissariis, vel beneficialibus, quos adeo frequentes in praxi habemus in proposito hujus interdicti possessorii, præfatus Dux dicendus erat legitimus contradictor, utpotè veniens ex eadem investitura, & sic ex eodem fonte, eodemque titulo, super cujus interpretatione erat quæstio, an scilicet eadem investitura intelligenda esset de feudo dividuo ad formam juris Longobardorum, vel de individuo deferendo, cum ordine Primogenituræ ad formam juris Francorum; & per consequens quod intrarent termini legitimi contradictoris, ob cujus interventum cessat hoc iudicium possessorium privilegiatum, & procedendum est in iudicio ordinario petitorii, ex iis, quæ in materia beneficiali habentur *tit. de benefic. disc. 73. & sub tit. de jud. d. disc. 44.* & alibi pluries, cum sit conclusio certa, quoties omnes veniunt ex eodem fonte, eodemque titulo, absque illa disparitate tituli melioris, vel deterioris, quæ considerari solet in beneficialibus, ratione subrogationis gratiosæ, & in terminis investituræ

emphyteuticæ advertitur in *Fanen. seu Senogallien. bonorum super immissione* 14. Martii 1646. coram Meltio impres. post Laifell. dec. 36.

Clarius verò in hac facti specie, ex duplici circumstantia, quarum utraq; tendebat in idem, eundemque operabatur effectum; Primò nempe ob transactionem initam de anno 1632. inter præfatum Ducem Marium Primogenitum, & patrem Ducis Ludovici, & prædictos Cardinalem Fridericum, ac Paulum Actorum patrem, super observantia, & continuatione Primogenituræ in hujus Domus feudis, ac bonis in eadem transactione deductis; Et secundò ob dictam sententiam concedentem reintegrationem soli Ludovico primogenito, quamvis omnes alii idem iudicium instituissent, eis acquiescentibus, cum diuturno spatio annorum circiter triginta.

6 Unde propterea intrat de jure vera, & frequenter in præxi recepta conclusio; de qua apud Caval. dec. 550. n. 4. dec. 89. n. 9. part. 6. recent. *Faventina Primogenituræ* 23. Junii 1666. coram Bevilaqua, impressa post *Torres de pact. future success. decis.* 34. & frequenter, ac etiam advertitur d. *disc.* 44. de jud. quod scilicet interdicta possessoria, istud præferunt immisionis, non intrant, quando adit obstaculum alicujus rei judicatur, vel transactionis, quæ sonat in idem, eandemque vim habet, dum priùs oportet illam de medio tollere cum re judicata, vel cum tribus conformibus declarantibus, quod non afficiat.

7 Et multo magis, ubi in promptu constet, vel sufficiens detur fumus efficacis transactionis, ut tanquam bona fide inita obliget etiam successores, quamvis venientes independentes, & ex persona propria, ex iis, quæ in his terminis feudalibus habentur suprâ, *disc.* 49. Atque in individuo hujus transactionis, post istas disputationes inter easdem partes, occasione alterius controversiæ super Oppido Proceni, in qua Dux erat Actor, isti verò Actores erant rei excipientes de hac eadem investitura, firmatum fuit per Rotam in *Romanæ, seu Toanen. Castri Proceni* 10. Junii 1672. & 13. Martii 1673. coram Calatajù; ideoque etiam in sensu veritatis, qualem quoque agnovit Signatura, dicebam, quod intrarent termini legitimi contradictoris, & per consequens, quod incongruum esset hoc iudicium possessorium privilegium.

8 Quo verò ad alium punctum super meritis negotii principalis; ultra inspectionem nudi facti, an investitura esset authentica, & in forma probanti, necne; præsupposita etiam ejus veritate, cum quæstio reduceretur ad naturam, seu qualitatem istius feudi, an esset dividuum, vel individuum; Dicebam, quod licet feuda juxta eorum antiquam, & originariam naturam essent dividua ad formam juris Longobardorum, ac propterea nulla ratione habita de prærogativa primogenituræ, omnes descendentes capaces à primo investito, coræquali jure veniant, ex iis, quæ pluries in præcedentibus insinuantur, & præsertim *disc.* 8. & 13. ubi allegantur Minad. Galeot. Marcian & alii, qui istos terminos examinant; nihilominus, ut ibidem advertitur, non implicat, ut ex antiqua consuetudine universali regionis, vel ex particulari illius feudi, vel illius domus, in omnibus feudis in ea existentibus, aut ex antiquis conventionibus a subsecuta observantia diuturna corroboratis, diversam sortiantur naturam individuum, ad formam juris Francorum, deferenda cum ordine primogenituræ.

9 Et hic erat casus, quoniam per sæculum, & ultra istud feudum insignitum titulo Ducatus, fuerat penes primogenitum, qui fecit pro tempore figuram capitis domus, isque solum Dux appellatus est, non autem alii fratres secundogeniti, eorumque descendentes; ideoque ultima transactio anni 1632. quam etiam afficere Actores ex persona propria, utpotè bona fide inita, firmatum est in allegatis decisionibus coram Calatajù, revera non est concordia nova, quæ novum, atque ab antiquo diversum statum induceret, ac firmaret, sed potius fuit confirmatio, seu agnitio status antiqui.

10 Quinimò dicebam, quod ista antiqua consuetudo, munita etiam pluribus conventionibus, neque dicenda esset præscriptiva, sive clarè inductiva novi juris, ac destructiva ejus, quod aliàs certitudinaliter de jure competeret; quo casu intrant difficultates, quæ cadere solent in hac materia præscriptionis, quæ nimium raro, ac penè unquam ad præxim est reducibilis, in iis, quæ novis successoribus jure feudi antiqui, ac fideicommissi competunt ex propria persona, ex iis, quæ habentur *sub tit. de judic. disc.* 21. nu. 7. & seq. Et super quo assumpto magnam vim constituebant scribentes pro Actoribus, quoniam potius dici potest consuetudo, vel observantia interpretativa voluntatis dubiæ Principis

infeudantis, an scilicet juxta unam, vel alteram naturam hoc feudum concedere voluerit, dum id non exprimitur, & per consequens voluntas, quæ ad unum, vel alterum casum est referibilis, ita ambigua remanet, & capax interpretationis, unde propterea intrant termini observantia interpretativa potius, quàm præscriptiva.

Et quamvis scribentes pro Actoribus in eo insisterent, quod voluntas dicenda potius esset clara, dum investitura cantat de descendentiis masculis in genere, & in numero plurali, de sui natura apto comprehendere omnes, idque apud Judices primæ instantiæ plausum habuerit; attamen id pro meo sensu continebat potius levitatem, nimiumque debile fundamentum videbatur, quoniam vocabulum, omnes, apponitur ad denotandam habitualem capacitatem, & comprehensionem omnium de illo sanguine, vel genere, compatibiliter tamen cum restrictione ad majorem naturam, seu primogenitum, circa actum, seu eo modo, quo in jure patronatus, vel præsentandi, aliisque similibus passim habemus; Et in his terminis feudalibus comprobat actualis praxis investituræ feudorum in Regnis utriusque Siciliæ, quod cantat, *pro se, & heredibus, ex corpore descendantibus*, ideoque omnes habitualiter vocati sunt. Et tamen actualiter successio inter eos defertur jure singulari, & cum ordine primogenituræ.

Item pro verisimili voluntate Papæ infeudantis, quod scilicet hoc feudum concedere voluerit in natura individua ad formam juris Francorum; ultra rationem generalem, 12 ex qua penè ubique irrepsit hic usus primogenitorum, & majoratum, pro majori scilicet splendore, & conservatione decoris familiaris, cum bonorum unione in una persona, ex deductis suprâ, *disc.* 9. & 10. & in aliis; considerabam quoque consuetudinem particularem Domus ejusdem Pontificis, quod scilicet cum in ea, etiam ante superventam Pontificiam dignitatem, adessent feuda, Farnesii, & Lateræ, & alia, servabatur hic ordo, unde propterea defuncto primogenito sine prole, cum idem Pontifex in statu Cardinalitio effectus esset primogenitus, controversiam habuit cum ejus fratre tertio genito prætentente incapacitatem ratione clericatus, ut patet ex *cons.* 117. Jason. *lib.* 4. quod est celebre in materia capacitaris Clericorum succedendi in feudis Status Ecclesiastici, ex deductis suprâ, *disc.* 47. & 54. & in aliis; Et per consequens, cum ex causa conjunctionis sanguinis, istud beneficium huic domui conferre voluerit, nimium probabile esse dicebam, quod regulare voluerit concessionem in hac forma magis rationabili, & quæ in ejus domo servabatur.

14 Ponderabam quoque circa diuturnam observantiam ea, quæ habentur *sub tit. de alien. & contract. prohib. disc.* 3. ac etiam *tit. de dote, disc.* 143. & *d. disc.* 21. de jud. & alibi, super diversa operatione, quæ resultat à lapsu temporis, quod scilicet aliud est formalis præscriptio, quæ in jure odibilis reputatur, tanquam species pœnæ, ob delictum negligentis, per quod res tollitur Domino, atque defertur non Domino, qui alium non habet titulum, nisi illum temporis, ac diuturnæ possessionis; aliud verò est considerare eandem observantiam in ratione favorabilis præsumptionis validitatis tituli, cujus vigore possessio sequuta est, ita præsumendo illam solemnitatem, cujus defectus titulum invalidaret, cum tunc assistat favor, non autem odium; ideoque locis citatis advertitur malum consilium, ac imprudentiam esse, recurrere ad præsidium præscriptionis, dum subest istud pinguius, & tutius remedium præsumptionis solemnitatis revalidatoris tituli, quando de isto constet; vel facultatis allegandi ipsum titulum meliorem, quando tempus sit tale, quod hanc præbeat facultatem.

15 Magnum quoque fomentum hujus individuitatis præbere observabam titulum, seu dignitatem ab antiquo huic feudo adjectam, ex iis, quæ de individuitate feudi dignitatis habentur suprâ *disc.* 8. & in ejus adnotationibus.

Siquidem ista Civitas cum ejus Comitatu, & annexis ab antiquo tempore possessa fuit per celebrem familiam Comitum, seu de Comitibus, quæ ab isto Comitatu denominationem accepit, atque tot Summorum Pontificum aded sœcunda Mater fuit, atque ab eis transitum fecit in istos Sfortias descendentes ex filia sœcina, quæ per Paulum III. habitata fuit ad succedendum cum onere ejus filiis, & descendantibus masculis inuncto assumendi quoque cognomen, & insignia hujus familiaris de Comitibus, cum mixtura familiaris propriæ, adeo ut dicta investitura Pauli III. non fuerit omnino nova de feudo vacante, per ipsum concessa, sed solum immutativa generis personarum, juxta casum, de quo suprâ in *Jannen. Feudorum, disc.* 113. Cumque in illis temporibus

ribus hujusmodi dignitates Comitum, Marchionum, & Ducum magnam facerent figuram Procerum, & Magnatum, ex iis, quæ insinuantur *tit. de præminent. disc. 26.* & *tit. de pensio. disc. 48.* & *alibi*; ac etiam docent tot historiarum; hinc proinde omnino probabile est, quod isti præsertim Comites Signini, qui magnam faciebant figuram, essent unici, in seque Comitatus esset individuus.

Ejusdem individuitatis non leve resultat etiam argumentum ex eo, quod cum Sixtus V. ad deprimentam fortè potentiam aliquorum Baronum, & Magnatum; minuendamque adhaerentiam, & clientelam, cœpisset erigere novas dignitates, atque inter primos quatuor Ducatus ab eo erectos, fuerit iste, utique supponendum, est quod esset unicus Dominus considerabilis potentiae, & existimationis, quod utique supponit individuitatem, ducto etiam argumento à natura aliorum consimilium Ducum, & Magnatum.

Adversus hoc argumentum deductum à dignitate, replicabant scribes pro Actoribus, quod licet feuda dignitatis habitualiter sint individua; atramen quoque exercitium, & fructum, de consuetudine sunt dividua, ex relictis supra, *cod. disc. 8.* ita cumulando auctoritates ibidem recensitas, & alias ex eisdem deductas; atque me replicante, quod ista esset consuetudo particularis Lombardiae, de qua ibi allegati loquuntur, idèdque non trahenda de loco ad locum, vel de Regione ad Regionem, ex natura consuetudinis exorbitantis, ut non admittat extensionem, sed attendi debeat in casu præciso, ut pluries in omni ferè materia insinuatur, & præsertim *sub tit. de benef. disc. 30.* Deducebant auctoritates Rosenthal. & aliorum Germanorum, generaliter asserentium de ista consuetudine Italiae in universum.

Verùm, etiam in sensu veritatis, dicebam, quod istud esset æquivocum manifestum, quoniam, juxta notoriam praxim dignitatum, præsertim primariarum, Principum, & Ducum, in hoc Statu Ecclesiastico, & in Regnis utriusque Siciliæ, absorbentibus absque dubio majorem partem Italiae, feuda sunt individua; ut etiam sunt in ipsamet Lombardia, quoties agitur de istis majoribus dignitatibus Principum, & Ducum, adeo ut illa consuetudo, de qua *d. disc. 8.* vel percutiat feuda rustica, & impropria, quæ pro moribus Regionis, quandam Contæ, seu Comitatus verè impropria, & abusivam habeant potius nuncupationem, quàm dignitatem; vel procedat in illis minoribus dignitatibus, Marchionum, & Comitum, quæ adjiciuntur illis feudis minoribus, Castrorum, vel locorum habitatorum, quæ verè sunt potius subfeuda, dum ipsi Principes feudantes sunt feudatarii.

Prædictæ verò attestationsi Germanorum in hoc nullatenus est deferendum; tum ex recepta propositione frequenter insinuata, quod Doctorum attestationsibus non defertur in iis, quæ facti sunt, præsertim ubi non agatur de iis, qui sint in Regione versati; tum etiam, quia consuetum est scribentium vitium excusabile, quando loquuntur de remotis Regionibus, in quibus ipsi versati non sint, accipiendi partem pro toto, ut etiam facimus nos Citramontani, loquentes de feudis Germaniæ, ex testimonio alicujus Germani Scriptoris, qui loquatur juxta leges, vel stylos proprii Principatus, vel propriæ Regionis; non advertentes, quod Germania est nimis vasta Provincia, divisa in sexaginta circiter Principatus, quorum singuli diversas habent leges, & stylos, etiam in hac individua materia feudali; unde propterea semper magis convincitur, pluries inculcatus detestabilis error pragmaticorum, vel Collectorum, confarcinandi doctrinas, & auctoritates, non distinguendo loca, & tempora, aliasque circumstantias.

Et ulterius dicebam, quod admissa etiam ista consuetudine, illa suffragari posset, quando haberet fomentum observantiae, ad tollendum obstaculum incompatibilitatis, quæ resultat à dignitate, non autem ubi observantia resistat.

Eademque consuetudine admissa, adhuc incongruum esset intentatum remedium immisionis ad ipsum corpus feudi, ejusque substantiam, cum solum id aptum esset præbere actionem personalem contra feudatarium ad faciendum participationem fructuum, & emolumentorum, per illam speciem in feudis novis, vel participationis fructuum sub nomine vitæ militiæ in feudis antiquis, quæ debetur secundogenitis, atque adaptari videtur illa distinctio, quam habemus inter socium, & inter participem utilium, de qua *tit. de locat. disc. 26.* & *27.* & *alibi.*

Aliæ deducebantur ex parte Ducis exceptiones, quæ in facto potius, quàm in jure consistebant, & extra hanc materiam feudalem.

NEAPOLITANA, SEU THEATINA
REFUTATIONIS
INTER MARCHIONEM VASTI,
ET MARCHIONISSAM PISCARIÆ NURUM.

Discursus in ratione motivandi ad parandam concordiam.

De validitate, vel invaliditate refutationis factæ in proximè successurum, ratione reservationum, vel non sequutæ registrationis.

Et an filiusfamilias feudatarius liberetur à patria potestate, & habeat facultatem testandi, vel aliàs disponendi, & de quibus?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 De defectibus, ob quos refutatio sit invalida.
- 3 Refutatio debet esse pura, non autem pactio, quod declaratur.
- 4 Accollatio debitorum, & onerum, non est pactum prohibitum.
- 5 Contractus nominatus non resolvitur ob non implementum.
- 6 Quid in donatione.
- 7 Pactum adjectum uni ex pluribus feudis refutatis, an vitiet totam refutationem, vel solum illam feudi, cui adjectum est pactum?
- 8 De registratione, quæ necessaria est in refutationibus.
- 9 Præmoriante refutatario, an feudum redeat ad refutantem?
- 10 Feudum an liberet à patria potestate, & tribuit contrahendi, & testandi facultatem, & quid ubi adsit dignitas, vel titulus?
- 11 Per quas dignitates, vel officia solvatur jus patriæ potestatis.
- 12 De filiosfamilias Clerico, an habeat facultatem testandi?
- 13 Existenti sub patria potestate non datur tutor.
- 14 De casibus compatibilis factionis testamenti in feudis.
- 15 Quod feudatarius filiosfamilias testetur, & feudum habeat speciem peculii Castrensium, sed in quo feudo id procedat.
- 16 De duplici patrimonio feudatarii.
- 17 In obventis à Principe, filiosfamilias habet disponendi facultatem.
- 18 An adsit differentia inter feudum quæsitum ab ipsa filio, vel ei refutatum à patre.
- 19 Quod creditores defuncti sine assensu, non præferantur in feudo creditoribus hæredis cum assensu, & de ratione.
- 20 In feudis non est procedendum cum regulis juris civilis, & de ratione.
- 21 An dignitas, vel titulus Ducis, Marchionis, vel Comitatus extimat à patria potestate.
- 22 De consueto errore Collectorum, & Pragmaticorum.
- 23 De diversis speciebus titularum, & feudatariarum dignitatis ad hunc effectum.
- 24 De dignitate Patriatus.
- 25 De conclusione, sive applicatione in casu controversia.
- 26 De testamento minùs solemni ad formam legum Cataloniae.

D I S C. CXVI.

Refutatis quamplurimis feudis per Marchionem Vasti, Marchioni Piscariæ filio primogenito, contracto per illum matrimonio cum Portocarrera, filia Marchionis, cum ad breve tempus decesserit in Civitate Barcinonæ, condito testamento, in quo instituto hærede posthumo nascituro ex ventre prægnante uxoris, istam tutricem, & pro tempore curatricem deputavit, eamque universalem usufructuariam reliquit, pluribus quoque legatis, & declarationibus ad ejus favorem factis; hinc nato filio masculo, orta est super feudorum refutationum, aliorumque bonorum possessio, & administratione, inter Socerum, & Nu-

& Nurus controversia, cujus benevola compositio assumpta fuit in Urbe per Cardinales Carasam, & Portocarrum, utriusque Partis respectivè conjunctos; istisq; meum votum concorditer petentibus, discursum edidi in ratione motivandi super iis, super quibus, tam in facto, quàm injure (visis partium præfensionibus) melior informatio desiderabatur, ad effectum parandi honestam concordiam.

Præcipuus autem punctus consistebat super invaliditate refutationis, qua corruente, omnes aliæ quæstiones circa tutelæ administrationem, ac etiam circa legata, aliæque in testamento contenta corruerant, ex defectu subjecti, dum alia in defuncti hæreditate remanebant bona; quatenus verò refutatio subsisteret, adeout feuda spectarent ad testatorem, & ex ejus successione ad pupillum posthumum, tunc resolutio penderet à validitate, vel invaliditate testamenti.

Quatenus itaque pertinet ad dictum punctum validæ, vel invalidæ refutationis, ex parte refutantis prætendebatur actus invalidus ex triplici defectu; Primò nempe, ob non sequutam registrationem in quinternionibus Regiæ Camere infra quindecim dies ad præscriptum *regiæ pragmaticæ 20. de feudis*, quæ continet decretum irritans; Secundò, ob aliquas reservationes, adeout refutatio non esset pura, sed pactibnata; Et tertio, ob non sequutam relevationem indemnitate refutantis à quibusdam debitis, & oneribus per refutarium accollatis.

De duobus ultimis defectibus, mihi videbatur nullam haberi debere rationem; siquidem circa reservationes, vel pacta, licet refutatio in proximè successorum esse debeat pura, non autem pactibnata, quodque aliàs ex magis recepta sententia propter individuum voluntatis, pacta, quamvis accidentalia, vitient totum actum, ex iis, quæ habentur supra *disc. 13. & 76. & in decis. Sicilia edita super eor. disc. 13.* attamen id procedit quando pacta sint talia, quod percuciant corpus, vel substantiam feudi, ejusque divisionem, vel servitutem importent, ut contingit in reservatione usufructus, vel simili; secus autem ista circumstantia cessante, quia nempe refutarius ad aliquid se obliget erga refutantem, vel alium ejus intuitu in sola actione personali; aut quod sit reservatio fructuum, seu commoditatis, tanquam facti, non autem tanquam juris, adeout non afficiatur ipse feudi corpus, vel substantia, ex deductis locis citatis, & per Marin. in addit. ad Reverter. *decis. 550.*

Istæ autem reservationes, & pacta præfatum prohibitum effectum divisionis, vel servitutis feudi producere non videbantur, cum solum adesset accollatio onerum, & debitorum domus, quæ videbatur connaturalis actui præmaturæ, seu præventivæ successione, quæ secum trahit in necessariam consequentiam onus solvendi debita, & supportandi onera eodem modo, quo successor tenetur ad onera prædecessoris, nullaque nec legalis, nec connaturalis ratio suppetit, ut refutarius debeat habere feuda, in quibus pendet totus illorum Baronum assis consistit, refutator autem debitis, & oneribus subjectus remaneat; ac etiam quia hujusmodi accollatio continebat solum obligationem personalem, quæ propterea non vitiat actum, ut per Adden. ad Reverter. *d. decis. 550.*

Minusque vitiatio, vel resolutio prætendi poterat ex eo, quod refutarius ad præscriptum suæ obligationis non extinxisset debita, minusque indemnem relevasset refutantem; tum quia brevis temporis, ac absentia, & ætas refutarii, necnon qualitas onerum, & debitorum, aliæque facti circumstantiæ, & præsertim, quod feudorum administratio eodem modo continuaverat penes antiquos ministros, cessare faciebant omnem refutarii culpam; tum etiam quia casus molestiarum non evenerat, minusque refutans aliquod damnum passus est; & tamen in contractibus nominatis verius est, magisque receptum, quod non implementum non causat resolutionem actus, sed solum actionem ad interesse, quoties ille non contineret causam finalem, & præcisam, sine qua non, adeout aliàs tolleretur consensus ab actu, ex deductis apud Greg. & Adden. *decis. 130. Peuting. decis. 494. & habetur disc. 18. de locat. & sapius.*

Et quamvis ista refutatio concepta esset per viam donationis, de cujus peculiari natura, non implementum causat resolutionem, ad text. in *l. 1. & 2. C. de donat. quæ sub modo, cum Concordantib.* de quibus in sua materia *sub tit. de donat. disc. 9.* attamen id procedere dicebam in illo implemento, quod in dies, & tempora præstandum sit erga ipsum donatorem, cum quo aliàs ingratitude committi dicere-

tur, sive quod illius defectus percuteret causam finalem, quæ verisimiliter tolleretur consensus; puta quando agatur de suppeditatione alimenterum, vel alicujus præstationis a seundem effectum, adeout intret una ex dictis rationibus, ingratitude, vel deficientis voluntatis, ex deductis *disc. 9. de donat.* quorum neutrum ad rem erat adaptabile.

Aliæ reservationes in hujusmodi refutatione contentæ, non videbantur esse tales, quod actum vitarent, dum erant de frumentis, & nominibus debitorum, aliisque juribus, & negotiis merè personalibus, quæ non percuciant corpus, vel substantiam feudorum, atque reservatio quorundam herbagiorum, & vinearum existentium in duobus ex pluribus feudis refutatis, erat quoque ejusdem naturæ, dum hujusmodi bona supponebantur allodialia, quæ ibi dicuntur burgensatica; & nihilominus, ubi etiam essent feudalia, advertentem in ratione motivandi, quod ea vitiaisset refutationem illorum feudorum, non autem aliorum, dum quodlibet feudum de per se constituit suam universitatem, neque unum habet cum altero aliquam connectionem, vel dependentiam, adeout tot reputentur diversi feudatarii, & Barones, quot sunt feuda, adinstar beneficiati, possidentis plura beneficia, non unita, neque connexa, juxta ponderationes, de quibus supra *hoc tit. disc. 22. & tit. de jurisdic. disc. 90. sub tit. de præseminent. disc. 7. & 29. & in aliis pluries.*

Restringebatur itaque punctus ad præfatum defectum registrationis infra quindecim dies, juxta dispositionem *d. regiæ pragmat. 20. de feud.* sed pariter iste defectus non videbatur subsistens, cum ille procedat, quatenus agatur de refutatione destituta regio assensu, quo accedente, quælibet, etiam prohibita alienatio, revalidatur; ideoque decisio penderet ab implemento solitæ clausulæ, vel conditionis contentæ in eodem assensu regio super eadem registratione infra biennium sub decreto annullativo, sed quoties in hoc termino implementum sequatur, nil refert, quod non sit sequutum infra dictum terminum *pragmaticæ, juxta decis. 663. Franch. cum Concord. relatis per modern. de Luca in addit. quidquid in contrarium motiveretur per Merlin. lib. 2. contrav. 59.* quoniam assensus, qui præfigit terminum longiorem, ita dispensat termino breviori, cum *pragmatica* loquatur cum præsupposito refutationis factæ sine assensu, regulariter non requisito in hoc actu, utpotè redolentis præventivam successionem potius, quam alienationem; atque hinc sequebatur, quod causa consisteret potius in facto, quàm in jure, an scilicet istud implementum in termino sequutum esset necne, prout ferè omnes forenses quæstiones hodie hanc naturam habere videntur.

Advertentem quoque motivari posse ex parte Marchionis de quæstione, de qua supra *disc. 13.* & latius in decisione Sicilia, super eo edita, an scilicet præmorienter refutario, feuda revertantur ad refutantem, tanquam ex cessante causa, vel potius intret in eis jus successorium; verùm dicebam, quod in hoc motivo tutum fundamentum constitui non posset, cum difficultas cadat quando feudum aliàs deferretur alteri, cui resisteret æquitas, seu verisimilis utriusque voluntas, juxta ponderationes, de quibus *sub tit. de renunciat. disc. 5. & 6.* secus autem, dum ex refutario fuit superites filius masculus, unde propterea versari videbamur in casu magis claro, quàm illo, de quo *d. disc. 13.* ubi agitur de superexistentia filiarum fræminarum in exclusionem masculorum, ideoque aliqua æquitatis resistentia dignosci videbatur.

Præsupposita verò validitate refutationis, adeout remaneret subjectum habile, in quo testamentum verificari posset; quatenus pertinet ad alium punctum super ejusdem testamenti validitate, cum de ista controversia, ubi ad judicium deducenda esset, agi deberet in illius Neapolitani Regni Tribunalibus; hinc proinde in discursu desuper edito dicebam, procedendum fore cum ibi receptis opinionibus, hisque attentis, probabilius esse videbatur, quod sola qualitas feudatarii, & Baronis, non tolleretur patriam potestatem, neque habilitaret filiumfamilias ad testandum, juxta *decis. 4. de Franch. quam alii sequuntur, & præsertim Constant. in l. 1. & 2. Cod. de fil. official. libr. 12. num. 50.* ubi rejicit Afflict. *decis. 183. Larat. theatr. seu. p. 9. dilucid. 1. n. 8. & 9.* E converso autem insinuabam, an adpræbilis esset limitatio, de qua occasione actum inter vivos, habetur apud Navarr. *decis. 244. quæ est ultima, de Marin. resol. 233. lib. 2. num. 16.* & ad Reverter. *decis. 354.* & refert Modern. de Luca in add. ad Franch. *d. decis. 4.* ut scilicet id cesset

cesset in feudatario titolato, quasi quod dignitas Regalis, Principis, Ducis, Marchionis, vel Comitis eximat à patria potestate, dum iste testator erat Marchio Piscariæ, aliasque habebat consimiles dignitates, ita hæc in forma discursiva insinuando ad ostendendum, quod casus esset dubius, ideoque dignus esset honesta concordia, ad quam parandam iste labor adhibebatur.

Post editum verò hunc discursum, magis ad utrumque punctum ex integro reflectendo, atque seculis præfatis locabilibus auctoritatibus; quatenus pertinet ad primum, de quo agit in *d. de is. 4* Franch. an scilicet simplex feudatarius in genere, qualis qualis ille sit, à patria potestate eximatur, testandique facultatem acquirat, dicendum videtur, quod rectè procedat conclusio in præfata decisione firmata, quoad facultatem testandi simpliciter de bonis paganis, aliisque juribus indifferentibus, quoniam verius est, quod feudum, ubi etiam veram militiam importet, hunc effectum non operetur, dum in *§. filiusfamil. instit. quib. mod. jus patr. pot. solv.* litteraliter disponitur, quod militia, quinimò dignitas Consularis patriam potestatem non solvit, isto privilegio dignitati Patriatus solum attributa.

Et quamvis jus magis novum in *l. fin. Cod. de Decurion. 11 lib. 10. §. 1. §. generali, Auct. de Sanctissimis Episcopis*, hoc privilegium Patriatus dignitati attributum, extendat ad alia undecim munera, seu officia, vel dignitates enumeratas per Modern. Bossium *de patr. potest. cap. 2. num. 25. §. 26.* qui alios de more cumulat, & inter quas Episcopalis recensetur; nihilominus in eis non includitur ista militia, qualis qualis illa sit quamvis primi ordinis, nimiumque qualificata.

12. Atque habemus in Clericis, qui non solum in minoribus, sed etiam in sacris dicuntur milites Christi, atque militaribus privilegiis potiuntur, & tamen soluti non sunt à patria potestate, ex deductis *sub tit. de testam. disc. 34.* & licet ibidem firmetur tanquam probabilior opinio, quæ illis defert facultatem testandi etiam de adventitiis; attamen id provenit ex quibusdam peculiaribus rationibus ibi recensitis, quæ non adaptantur militibus secularibus, præterquam in bonis Castrensibus; idedque stant bene simul, quod quis sit filiusfamilias regulariter instabilis, & tamen quod per quandam speciem limitationis sit habitatus ad testandum de aliquo genere bonorum, sive in certis casibus.

Ista videntur stringere ad probandam inhabilitatem filii familias feudatarii ad testandum de aliis bonis indifferentibus, quæ cadant sub peculio adventitio, vel profectitio improprio, sive ad exercendum alia jura, quæ filiisfamilias interdicta sunt, ob impedimentum patriæ potestatis, ut 13 præsertim ad rem in præfenti casu est facultas deputandi filio impuberi tutorem, quoniam si patria potestas generaliter durat, exinde resultat, quod nepos nasci dicitur sub potestate avi, non autem patris, & per consequens intrat certum juris principium, quod existenti in potestate patris, vel avi, non datur tutor, ac propterea duplex consideratur defectus, unus scilicet ex parte deputantis, & alter ex parte illius, cui fit deputatio.

Difficultas verò adhuc subest respectu feudi, atque in iis, quæ ipsam feudalem hæreditatem concernunt, quia 14 nempe compatibiliter cum feudo recto, & proprio, sit verificabilis testandi, vel aliàs disponendi facultas; vel scilicet etiam in feudo antiquo pacti, & providentiæ, deputandi balium successori pupillo, aliaque disponendi pro recta feudi administratione, donec ætas pupillaris duret; vel gravandi successorem intra limites valoris feudi, juxta illam facultatem, quæ etiam in feudis antiquis in forma pacti, & providentiæ conceditur feudatariis Regni Neapolitani, ob admixtam qualitatem hæreditariam; sive ob pluries enunciatam facultatem, quæ conceditur primo acquirenti titulo oneroso gravandi etiam in valore cum similibus casibus, in quibus hæc facultas testandi, seu aliàs disponendi sit exercibilis.

15 In his ætatem, vel similibus, probabilius adhærendum videtur potius sensibus Afflicti. *decif. 183.* quam Franch. *d. decif. 4.* Cum præsupposito tamen, quod agatur de illis feudis veris, & propriis, quæ concedantur à Domino directo habente jura Principatus, & regalia majora, illud præsertim indicendi publicum bellum, & formandi exercitum, adeout verificetur in feudatariis, quod sint milites primi ordinis, Ducem habentes ipsum Dominum, & Principem, juxta ponderationes, de quibus supra in *annot. ad disc. 1. §. 2. 53. §. 54.* & alibi pluries, dum in illis infeudantibus, qui hoc jus exercitus, & publicæ militiæ, hodie

non habent, non verificatur vera qualitas militaris, neque verum, & proprium feudum, ut locis citatis advertitur.

Posita etenim ista vera militia magis qualificata, & primi ordinis, nulla subesse videtur ratio, cur feudo magis, quam aliis bonis indifferentibus occasione militiæ quæsitis, congruere non debeat terminus peculii castrensis, dum ipsum feudum importat veram militiam, etiam majorem, magisque qualificatam, per argumentum à majoritate rationis.

Idque clarè comprobatur videtur ex communi, & recepto sensu feudatarum, de quo supra *disc. 21. cum seqq. & alibi pluries*, ut scilicet feudatarius duplex habeat patrimonium, seu duplicem diversum hæredem universalem, unum scilicet paganicum, & alterum militare, etiam diversæ naturæ, quia unus sit testamentarius, & alter legitimus, sive ab intestato, quod juris principis repugnat, neque alia ratione subtinetur, nisi ob privilegium militare, quodque feudum sit patrimonium militare, vel castrense, contradistinctum à patrimonio paganico, ergo manifestum esse videtur, quod in eo fortius intrent termini peculii castrensis.

In idem quoque rectè confert dispositio text. in *l. cum multa, C. de bon. que liber. cum Concordantibus*, de quibus *tit. de servit. disc. 60.* quod scilicet ea, quæ immediatè obveniunt à supremo Principe, non subjacent nexibus patriæ potestatis; & hic est casus in feudis veris, & propriis, quorum Dominus sit Princeps supremus, habens jus belli publici, ut supra, dum feudum verum obtineri dicitur in capite à Rege, vel à Principe; alia verò feuda, quæ obtinentur à Baronibus, aliisque subditis, dicuntur subfeuda, seu feuda plana, & de tabula, aut aliàs impropria, allodii potius speciem habentia, juxta distinctiones, de quibus supra *disc. 7.*

Et quamvis apud Franch. *d. decif. 4. num. 8. & 9.* id admittatur quando agatur de illo feudo, quod ipsi filio per Principem ratione militiæ, & in remunerationem servitii militaris concessum sit, secus autem, ubi de feudo antiquo, vel novo, quod per Patrem illi refutatum fuerit, quasi quod istud habeat speciem peculii profectitii; attamen (pace viri doctissimi, & apud me summæ venerationis) istud videtur æquivocum clarum tanto viro incongruum, (unde propterea in omnibus experimur imperfectiones humanæ imbecillitatis, quoniam feudum verum, & proprium est beneficium, quod directè, & immediatè obtineri dicitur à Principe tanquam species officii, vel magistratus absque alterius dependentia, quamvis non ex meritis propriis concessionarii, sed ex illis ejus patris, vel alterius concessio sequatur; quinimò etiam ex causa verè onerosa, cum pecunia patris, vel alterius, dum id operari poterit, ut feudatarius sit debitor pretii, in quo gravari possit, illudque, ubi proveniat à patre, speciem habeat peculii profectitii, sed non per hoc ipsum corpus feudi dici possit profectitium, quoniam istud semper dicitur obtineri immediatè, & in capite à Principe; eo modo quo provifus per Papam de aliquo beneficio, ex resignatione ad ejus favorem per alterum facta, vel aliàs intuitu meritorum alterius, ipse dicitur beneficiatus, qui directè, & immediatè jus meretur à Papa.

Et conferunt, quæ pluries habentur *tit. seq. de regalib. ad materiam officiorum, & locorum Montium*, quod ille, in cujus faciem est descriptum officium, seu aliud jus regale, dicitur verus officialis, vel creditor Principis, quamvis cum alterius pecunia, officium, vel jus quæsitum sit; magisque ad rem conferunt ea, quæ habentur supra *disc. 24.* super conclusione, quod in feudis non datur simulatio, neque locum habet regula, *plus valere, quod agitur, &c.* Ergo profusum improprium est dicere, quod feudum dici valeat profectitium, quodque eatenus habeat naturam peculii castrensis, quatenus concedatur ratione propriæ militiæ, dum isto casu non requiritur qualitas feudalis, quoniam quidquid ista occasione acquiritur de bonis indifferentibus, istam habet speciem, pro qua neque opus est, ut bona obveniant à Principe supremo, dum sufficit, ut illa ex ista occasione quovis modo quærantur; & per consequens privilegium, quod conceditur bonis à Principe obvenientibus, est quid diversum ab altero bonorum castrensi, adeout si concessio ex alia causa, quam illa belli, vel militiæ fiat, idem privilegium intret, ergo multò magis intrare debet in feudo, quod utramque speciem habet, immediatæ scilicet concessionis factæ à Principe, & causæ militaris, si non de præterito, saltem de futuro, dum feudatarius efficitur miles, cum fidelitatis juramen-

ramento militiæ, saltem apud personam ipsius Principis adstrictus.

19 Neque juridica videtur differentia considerata in *disc. decis. Franch. inter feudatarium noviter creatum, & illum, qui jure successorio per mortem, vel per reservationem à patre, vel alio majore obtineat, quoniam, ut advertitur sub tit. de cred. disc. 13. 27. & 151. occasione agendi de articulo, an in feudis intret separatio bonorum, & an creditores hæredis cum assensu vincant creditores defuncti sine assensu, novus feudi successor illud obtinere dicitur directè, & immediatè à Rege, vel ab alio Principe domino directo, per occultam extinctionem juris feudatarii morientis, vel resurantis, novæque formationis juris in successore, seu feudatario, eodem modo, quo in prædicta sede regalium habetur de officiis, & locis Montium, quæ ex alterius resignatione obtineantur, & adinstar provisionis beneficii Ecclesiastici ex causa resignationis, ut supra, dum renovatio explicita, vel implicita, quæ conceditur novo successori, habet speciem novæ investituræ.*

20 Ad rem quoque nimium conferre videtur ponderatio desumpta ex historia juris civilis, de qua in his terminis feudalibus supra, *disc. 2. & 36. & in aliis, & tit. seq. de regal. disc. 2. & tit. de servit. disc. 1. & alibi, quod scilicet quando prodiit usus feudorum, atque prodierunt leges, vel consuetudines feudales, vel ignotum, vel non receptum erat jus civile Romanorum; & per consequens improprium est regulare materiam feudalem cum præfati juris civilis terminis, ac dispositione, præterquam in subsidium juris proprii, quinimò etiam juris canonici, quod potius est attendendum; neque incongruunt ponderationes, de quibus *d. disc. 34. de test. occasione facultatis testandi in filiofamilias Clerico.**

Ideoque concludendum videtur, quod feudum simplex, quia dignitatem annexam non habeat, sit autem verum, & proprium, immediatè scilicet à Rege, vel à supremo Principe, non liberat personam à patria potestate, quoad alia bona, & jura indifferentia independentè à feudo, sed in his, quæ concernunt feudum, vel personam feudatarii, habendus veniat tanquam pater familias.

Hactenus de feudatariis simplicibus, non titulatis, juxta primam inspectionem, ut supra distinctam; quatenus verò pertinet ad aliam speciem feudatiorum regalium, & dignitatis; cum juri communi Romanorum ignotus esset feudorum, & feudatiorum usus, hinc proinde non bene super propositione, seu limitatione de qua supra num. 10. *Mastrill. de magistrat. lib. 4. cap. 13. nu. 218.* qui adduci solet per alios Modernos *cod. num. 10. allegatos, tanquam antesignanos, ad id allegat. text. in §. filiusfamilias instit. quib. mod. jus patr. pot. solvit.* dum neque in dicto textu institutionum, neque in aliis amplioribus, de quibus supra agitur de hujusmodi feudatariis titulatis, tunc ignotis, sed de aliis officiis, & dignitatibus; neque Jai. per eundem *Mastrill. allegatus, ad hanc speciem descendere videtur, cum solum num. 18. agat de dignitate Episcopali, de qua jus civile expressè disponit, ac propterea liquet, quod*

22 *traditio Novar. & Marin. sunt in fide parentum pro contueto collectorio, seu pragmatiko more, ex mala fundata origine, destituta ratione, & auctoritate, ut in multis experimur, quod scilicet uno aliquid asserente, alii sequuntur, atque uno alterum transcribente fit magnus cumulus testium de auditu ab uno, qui non dicit verum, vel est male informatus, nullamque sui dicti rationem assignat, vel falsam, istaque est quotidiana miseria hujus facultatis, cum quadam ineptia, qua nulla major.*

Examinedo autem articulum per rationes, & principia, ut decet, quando casus legis non habetur, magnum, nimiumque solemne videtur æquivocum, firmare hanc propositionem ita generaliter, & in abstracto, quod scilicet feudatarii regales, & dignitatis eximuntur à patria potestate, idque ita firmatum applicare nostrorum temporum Baronibus, & Domicellis, habentibus titulum Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum; siquidem, ut advertitur pluries in *hoc tit. ac etiam tit. de præminent. disc. 26. & 35. & tit. de pension. disc. 48.* variæ hodie sunt species titularum inter se nimium diversæ, idèquæ prorsus erroneum est cum hac generalitate procedere.

Veri etenim feudatarii regales, ac dignitatis, sunt illi Principes, Duces, Marchiones, & Comites, qui exceptis alto dominio, & majori superioritate, aliisque in investitura reservatis, obtinent feudum pleno imperio, & cum regalibus, adeout feudum redeat supremum principatum, ut sunt (ex. gr.) Duces Mediolani, Parmæ,

& Placentiæ, Mutinæ, & Rhegii, Mantuæ, Senarum, & similes, & in istis rectè procedit assumptum, quoniam sunt Principes soluti legibus civilibus, à quibus jus patriæ potestatis derivat, eisque derogare possunt, cum eatenus vim legis habeant, quatenus eis placeat, ut in suo principatu serventur, & per consequens illarum subjectionem non patiuntur.

Prout etiam ad effectum de quo agitur, sunt illi feudatarii Imperiales minoris spheræ, quorum plures habemus, præsertim in Lombardia, aliisque partibus superioribus Italiæ propè montes, cum eadem dignitate, seu titulo Principum, Ducum, & Marchionum, quoniam licet reputentur inferioris ordinis de facto, ratione minoris potentæ, & exigui territorii, unde propterea non habent de facto exercitium juris regalis, indicendi bellum publicum, atque formandi exercitum, neque veniunt sub nomine illorum Principum, qui quandam speciem, vel figuram Regni habere videntur, juxta ponderationes, de quibus *sub tit. de jurepatron. disc. 2.* Attamen in reliquis habent alia regalia, nempe fiscum, & confiscationes, bona vacantia, cusionem monetarum, creationem Doctorum, & Notariorum, jus privativum, vel prohibendi, ac alterum jus habendi arces munitas, necnon facultatem condendi leges cum propriis subditis, eisque derogandi, vel dispensandi, & per consequens eadem intrare videntur ratio.

Solùmque ratio dubitandi cadere videtur in casu, de quo agitur *sub tit. de alienat. & contract. prohibet. disc. 37.* quod scilicet habentes hujusmodi feuda minoris potentæ, sed cum regalibus, & cum vera dignitate, ut supra, vivant in alieno principatu, in quo Baronum, & Domicellorum subditorum figuram faciant, juxta alium casum, de quo *sub tit. de jurisdiction. disc. 90.* cum similibus, an scilicet, quatenus hic titulatus adhuc haberet patrem, dicendus sit, necne, subiectus patriæ potestati ex deductis in specie *d. disc. 37. de alienat. & contract. prohibet.* ubi videndum.

Alter è converso est casus oppositus, quod scilicet agatur de titulatis, sine feudo nobili habitato, cum jurisdictione, & imperio in vassallos, sed ex solo privilegio alicujus Principis, juxta casum, de quo *sub tit. de pension. disc. 48.* Et tunc, cum ista dicatur dignitas omnino impropria, & abusiva, in sola nuncupatione, pro aliquibus effectibus honorificis, planum, atque certum videtur, ut hæc species dignitatis præfatum effectum non producat, cum nulla suppetat ratio, quæ id suadeat.

Tertius casus est illorum Marchionum, & Comitum, quorum aded frequentem usum habent Lombardia, aliæque superiores Italiæ partes versus montes, quod scilicet juxta consuetudinem enunciata supra *disc. 8.* & alibi pluries agatur de exiguis feudis dividuis ad formam juris Longobardorum, quibus annexa sit dignitas Comitum, vel Marchionum in hac forma dividua, adeout omnes nuncupentur Comites, vel Marchiones, quotquot sint agnati, & descendentes à primo stipite, quamvis aliquam modicam habeant participationem fructuum, & emolumentorum, ac etiam jurisdictionis, juxta illam magnam divisionem dari solitam, quæ (ex. gr.) recensetur in *Januen. Feudi Arquati, disc. 114. cum similibus.* Quinimò, quod etiam sine hac participatione, quæ sit penes patrem, eo adhuc vivente, eandem nuncupationem, seu titulum assumant filii, adeout detur casus, quod major sit numerus Marchionum, vel Comitum, quam ille vassalorum; & tunc, licet ista dignitas dici non possit omnino ficta, & idealis ex solo privilegio super feudo alieno, vel ideali, quod nuncupatur *dell' Avena*, adhuc tamen videtur dignitas impropria, & abusiva, cum de facto isti facere potius videantur figuram privatorum nobilium, & per consequens, ut ista exemptione non potiantur.

Quarta demùm est species adaptabilis ad casum præsentis controversiæ, quod scilicet agatur de Principibus, Ducibus, Marchionibus, & Comitibus, qui in forma individua juris Francorum, atque ad similitudinem feudatiorum regalium, & verè dignitatis, possideant Civitates, Oppida, & Castra habitata, cum vassallis, ac mero, & mixto imperio, sed sint subditi cum omnimoda subordinatione Principi infeudanti, in qualitate Baronum sine regalibus, quæ sint penes ipsum Principem, aliquibus exceptis, quæ ex ejusdem Principis privilegio explicitè, vel implicitè deducto ab antiqua possessione, quodam jure singulari, & per viam limitationis regulæ obtineantur, ut propriè sunt titulati regnorum utriusque Siciliæ, ac etiam Barones, & Domicelli Urbis, & Status Ecclesiastici im-

mediati, obtinentes eisdem titulos, & tunc de stricta juris censura istis non congruunt ea, quæ de Principibus, Ducibus, Marchionibus, & Comitibus disposita sunt, cum istæ dicantur dignitates potius improprie, & abusive, ex deductis præsertim in supra allegatis discursibus 26. & 35. de præminentis.

Verùm quia (ut locis citatis advertitur) per quamdam imaginem antiquarum dignitatum, quæ in eisdem Civitatibus, & Oppidis, vel Regionibus aderant, huiusmodi Titulari pluribus gaudent præminentis, & prærogativis, & præsertim (loquendo juxta mores prædictorum Regnorum) constituunt corpus nobile Regni, seu Principatus, una cum Principe, qui est caput, ideoque tanquam membra sedent ad ejus latus, atque cum eo interveniunt in publicis parlamentis, in quibus de gravioribus Regni, vel Principatus negotiis agatur, ita (ut dictum est) unum, & idem corpus efformantes, tanquam per speciem Senatus; hinc proinde probabilius videtur, quod eis adaptetur, & congruat terminus illius Patritiæ dignitatis, de qua loquitur text. in d. §. filiusfamilias, in lit. quib. mod. juspatr. potest solvi. Quoniam, ut communiter advertunt ibidem Doctores, ista dignitas Patritiatus non est illa, quam (non sine aliqua irrisionis occasione) sibi assumunt etiam parvarum Civitatum, & Oppidorum nobiles nimirum privatæ fortunæ, & illius simplicis nobilitatis, quæ illos distinguit à plebeis juxta distinctiones, de quibus d. disc. 35. de præminent. derivato isto vocabulo à descendentibus illorum centum Patrum, quos Romulus elegit; sed verè, & propriè denotat majorem dignitatem Senatoriam eorum, qui Principi assistunt, atque aliquam cum eo habent participationem in Reipublicæ, seu Principatus regimine; & ex qua ratione in his terminis Doctores concorditer inferunt ad dignitatem Cardinalitiam, ut operetur eundem effectum, quem operatur Episcopatus circa exemptionem à patria potestate.

Applicando itaque ad rem, quando ista refutatio præsupponenda esset valida, tunc videbatur, quod iste feudatarius 25 decoratus penè omnibus dignitatibus, Principis, Ducis, Marchionis, & Comitum, cum pluribus feudis qualificatis, in numero copioso, habendus esset pro patrefamilias; potissimè, & clariùs, dum aliquæ species istarum dignitatum, ut sunt Marchionatus Valti, & Piscariæ, erant magis qualificatæ, ob aliam majorem dignitatem primatus Hispaniarum, ob quam adinstar Cardinalium cum Papa, sedetur ad latera ipsius Regis; & quo magis istæ dignitates vivente patre per filium obtentæ sunt ex ejusdem patris refutatione, eo magis quædam implicita emancipatio inesse videtur, adinstar eorum, quæ habentur tit. de credito disc. 86. de patre consensum præstante, ut filius Decurionatum, seu aliud munus publicum assumat.

Motivabatur etiam de nullitate testamenti conditi cum 26 Notario, & tribus testibus; verùm id nil relevare videbatur, tum ob validitatem juxta illas leges, ex deductis tit. de test. disc. 11. tum etiam, quia in omnem eventum idem posthumus esset successor intestatus, ideoque tota causa restringebatur ad invaliditatem refutationis.

ROMANA CONCURSUS CREDITORUM

PRO CREDITORIBUS CUM ASSENSU CUM CREDITORIBUS SINE ASSENSU.

Casus pendet in Congregatione Baronum.

An prohibitio alienandi, vel obligandi Castra, aliaque bona jurisdictionalia, quæ resultat ex Constitutionibus Apostolicis, capiat tenuras, & prædia, quæ per Baronem, vel Domicellum ex titulis particularibus quæsitæ sint, & possideantur intra fines ejusdem Castri, seu loci jurisdictionalis?

S U M M A R I U M.

- 1 DE creditoribus cum assensu preferendis anterioribus sine assensu in locis jurisdictionalibus, & prohibitis.
- 2 An id procedat in feudis, & locis privatis existentibus intra Castrum?
- 3 In idem de Constitutionibus de non infundando.
- 4 De incorporationibus novarum acquisitionum, vel additionum.
- 5 De majori pretio bonorum jurisdictionalium.

- 6 De eodem puncto, de quo num. 2. & quomodo in ejus decisione sit procedendum.
- 7 De eodem, & de distinctione plurium casuum, & bonorum.
- 8 Distinctiones continent præsumptionem juris contrariam perfecte eludibilem.
- 9 De applicatione distinctionum ad casum controversæ.
- 10 Quando voluntas incorporandi attendatur, necne.
- 11 De ejusdem voluntatis incorporandi argumentis.
- 12 De compatibili concursu plurium personarum, vel titulorum incompatibilium.
- 13 De concessionibus privatis, quæ per Barones fieri possunt circa contraventionem Constitutionum.

D I S C. CXVII.

DECISO per Congregationem Baronum puncto disputato in concursu creditorum Principis Ludovicii, super pretio Status Zagarolæ, ut scilicet creditores posteriores cum assensu, præferri debeant creditoribus anterioribus sine assensu, ex ea ratione, de qua etiam supra disc. 78. & alibi, quod scilicet in bonis non existentibus in libero commercio, atque obligari prohibitis sine licentia, vel assensu Principis, vel alterius, creditores qui assensu careant, comparative ad eos, qui illum habeant, habendi sint tanquam Chirographarii concurrentes cum hypothecariis, ex deductis in isto casu præciso sub tit. de credito disc. 13. & 151.

Ex parte creditorum anteriorum in tempore sine assensu, excitatum fuit motivum, ut scilicet dictum assumptum, rectè procedat in ipsis Castris, & bonis jurisdictionalibus in univèrsum, eorumque pretio pro rata, non autem in rata illius pretii, quod proveniat ratione tenutarum, villarum, palatiorum, vinearum, aliorumque prædiorum tam rusticorum, quàm urbanorum, quæ ab eodem Barone, seu Domicello debitorum, adinstar cujuslibet privati civis, vel incolæ intra fines ejusdem status possiderentur jure privato, utpote quæsitæ ex privatis titulis emptionis, vel aliorum contractuum, sive ex industria constructis, ex recepta propositione, de qua supra disc. 2. & 3. 47. & 55. & in aliis pluries; quod scilicet ex reduplicatione plurium personarum formalium, quæ datur in eadem persona materiali pro diversitate respectuum, ista bona considerentur tanquam privata, & indifferentia contradistincta ab ipso corpore castri, seu loci jurisdictionalis.

Atque ad id probandum, Scribentes pro hujusmodi creditoribus sine assensu, omnia penè ad litteram desumebant ex iis, quæ habentur a me superius deducta disc. 61. & 62. illa exornando cum aliquo majori, & superfluo verborum, & allegationum apparatu.

Ponderando etiam communem praxim ponderatam quoque d. disc. 61. ad interpretationem aliarum Constitutionum Apostolicarum de non infundandis, quod scilicet 3 Barones, & Domicelli prohibiti alienare Castra, & bona jurisdictionalia, in toto, vel in parte per quotas, passim alienant titulo venditionis, vel dationis in solutum, sive ex altero emphyteusis, vel perpetuæ locationis, ac etiam donationis, concedunt petias terræ, & vineas, aliaque prædia, & bona, dum aliàs esset eis penitus interdicere commercium.

E converso autem aliqui Scribentes pro hac parte, insistebant in eo, quod plerique Doctores, agendo de incorporatione Civitatum, & Provinciarum, de novo conquistatarum alicui Regno, vel Coronæ, exemplificare solent in aquis dulcibus provenientes ex privatis fontibus, vel rivulis, quod intrantes in mare, efficiuntur maritimæ, vel salinæ, ipsiusque maris naturam, & qualitatem assumunt, juxta disputationes habitas in casu, de quo supra disc. 2. atque occasione comprehensionis sub legibus agitur etiam supra disc. 83. & alia occasione viarum intrantium in plateam agitur sub tit. de regal. disc. 135. Adhibendo quoque consuetum nostrorum dictum, quod jurisdictio sit quid universale, tanquam nebula supra paludem, ideoque eo ipso, quod Baro, vel Domicellus bona privata acquirit, illa cadant sub dicta nebula, & efficiuntur jurisdictionalia.

Item in præmissorum comprobationem in congressibus desuper habitis, arguebam ego ab observantia circa pretium, seu valorem, quoniam si Baro, vel Domicellus emit tenuras, aliaque prædia privata ad rationem (ex gr.) quatuor pro centenariis, penes ipsum evadunt bona jurisdictionalia, unde propterea in æstimatione ipsius Castri, seu loci

loci jurisdictionalis, ita æstimantur ad rationem duorum circiter, ob pluries insinuatam prærogativam bonorum jurisdictionalium hujus Principatus, præsertim *disc. 19. & 24.* quod scilicet bona jurisdictionalia æstimantur in medietate pluris, quàm privata indifferentia.

Quamvis autem ego scribens pro hac parte creditorum posteriorum habentium assensum, more Advocati ad causæ opportunitatem, prædictis inhærerem, aliaque pro consueto Advocatorum acumine deducerem, in congressibus tamen desuper habitis pro directione causæ, in quibus, pro commendabili Curia stylo, veritas cum omni ingenuitate inquiritur, & aperitur, dicebam idem, quod habetur supra *disc. 2. & 3. 47. & 56. & in aliis*, super hoc puncto, an & quando bona existentia intra fines feudi sint feudalia, cum proportionabiliter eadem intret ratio, quod scilicet reverà ista non sit quæstio juris, sed potiùs facti, ex istius particularibus circumstantiis decidenda, quodque propterea intret consuetus nimiumque frequens, & connaturalis pragmaticorum error procedendi cum generalitatibus, sive in sola littera doctrinarum, & auctoritatum, non reflectendo ad debitas distinctiones, idèdque confugiendum esset ad illam, quæ pro meo sensu esset sacra anchora, pro methodica causarum decisione, congruaque doctrinarum, & conclusionum applicatione, distinctionis scilicet diversorum casuum, vel diversarum specierum hujusmodi Castrorum, & locorum jurisdictionalium.

Ubi etenim agitur de prima magis communi, & frequenti specie illorum castrorum, seu locorum, in quibus Baro, vel Domicellus habeat solum illud dominium publicum, seu territoriale in toto territorio, quod consideratur tanquam jus terrendi, absque tamen privato, & utilitario dominio ipsius territorii materialis, quod pleno jure sit privatorum, & tunc respectu bonorum, & juriurum, quæ ab eodem Barone, vel Domicello ibi possideantur, intrat distinctio, de qua *d. disc. 2. & 3. & 47. in aliis* insinuat; inter illa bona, & jura, quæ annexam habeant jurisdictionem, sive de sui natura sint juris publici, & Baronalis ratione alicujus regalæ, vel ratione jurisdictionis; Et alia, quæ sint juris merè privati, atque proveniunt ab humana industria, ut scilicet in prima specie consideretur tanquam Baro, illaque bona, vel jura dicantur feudalia, vel jurisdictionalia, tanquam membra illius corporis, vel tanquam partes totius, rectèque cadant sub hujusmodi prohibitionibus, dum illorum alienatio importat ipsius corporis scissuram, & dismembrationem; Alia verò bona indifferentia, & juris privati, etiam penes ipsum Dominum, vel Baronem, suam retineant naturam, dum in eis desideratur tanquam privatus, ex dicta reduplicatione personarum, quoties versetur in dubio; secus autem, ubi expressè, vel etiam præsumptivè constat de voluntate ipsius feudatarii, vel Baronis illa incorporandi feudo, vel castro, cum in hoc totum faciat voluntas, vel destinatio patrisfamilias, ex auctoritatibus ibi insinuat.

Aut verò agitur de illa specie feudi, vel castri, quæ importet dominium totius territorii materialis, etiam ad fructum, & utilitatem, adeo ut privatum dominium aliorum sit solum subalternum per speciem perpetuæ coloniz, & emphyteusis juxta casum, de quo *d. disc. 47. & 72. & in aliis* ibi insinuat; Et tunc, aut agitur de acquisitionibus bonorum, quæ ab eodem Barone, vel Domicello, malè distracta sint, ac indebitè dismembrata, istoque casu, ut advertitur *d. disc. 2. novæ* acquisitiones referendæ potiùs videntur recuperationi, vel reintegrationi, & per consequens, ut ad priorem causam redeant; & conferunt quæ habentur *disc. 35. de legitim. & de tract.* circa illa melioramenta, quæ fiant pro refectione deteriorationum, de quo etiam *disc. 24. de credito.* Aut hæc necessitas non urget, & tunc videtur, quod ista præsumptio non intret, quodque ob eundem compatibilem concursum diversarum personarum incompatibilium pro diversitate respectuum, probabilius sit, ut jure privato hujusmodi acquisitiones facere voluerit pro libertate disponendi, & ne bona liberæ dispositionis huic prohibitioni, vel servituti supponat.

Verùm ista quoque est simplex juris præsumptio, quæ cedere debet contrariæ probationi expressæ, vel præsumptæ diversæ voluntatis incorporandi bona cum ipso castro, vel feudo, eaque faciendi ejusdem naturæ, ex deductis apud Rovit. *conf. 101. lib. 2.* cum aliis, de quibus locis citatis. Quoties tamen ista incorporandi, vel confundendi voluntas fiat re integra, & priusquam creditoribus, vel aliis interessatis jus quærratur in hujusmodi bonis, & per consequens

(ut præmissum est) quæstio reverà dicenda potiùs est facti, quàm juris, ex singulorum casuum particularibus circumstantiis decidenda.

Applicando autem ad rem; Cùm supponeretur quod ista castra essent juxta secundam speciem, quæ in hoc Principatu frequens videtur, quod scilicet Baro, vel Dominus haberet dominium totius territorii materialis; Advertebam distinguendum esse inter privatas acquisitiones, vel constructiones factas per Columenses antiquos hujus Status Duces, & Dominos, qui Ludovico debitori, & ultimo possessori, seu illius auctori illum vendiderunt, & acquisitiones factas ab eodem novo emptore, & debitore, vel ejus auctore.

Primo etenim casu (etiam cum sensu veritatis) omninò certum dicebam, quod omnia effecta essent bona jurisdictionalia constituenta unum, & idem corpus ejusdem naturæ, tanquam unum mansum, de quo agitur supra *disc. 56.* ex clara voluntate, & destinatione prioris Domini venditoris, qui professus est vendere istum statum tanquam unum corpus integrale, & jurisdictionale pro eodem uniformi pretio bonorum jurisdictionalium, & cum illa licentia, quæ in hujusmodi bonis est necessaria, atque ex parte emptoris eadem fuit voluntas emendi totum statum tanquam unum corpus integrale ejusdem naturæ, & tanquam unum mansum, juxta ponderationes, de quibus *d. disc. 56.*

Quare difficultas restringi solum videbatur ad præsumptionem voluntatis istius novi emptoris, in acquisitionibus per eum factis, quarum respectu, præsumptio, ut supra, esse videbatur pro non confusione, seu non incorporatione, ut ita disponendi libertas salva remaneret.

Et quamvis hujus voluntatis incorporandi argumentum indefumi videtur ex eadem circumstantia, de qua supra, quod scilicet acquirentium ultimus successor, qui venditionem fecit, & in cujus venditionis pretio erat concursus, idem adamussim egerit, vendendo totum statum, tanquam unum corpus ejusdem naturæ, cum eadem licentia, & pro eodem uniformi pretio alterato jurisdictionalium; at tamen dici posse videbatur, quod iste actus posterior non esset aptus tollere hypothecam, & jus quæsitum creditoribus in hujusmodi bonis non cadentibus sub prohibitione, dum de tali voluntate constare debet, antequam hypothecæ contrahantur, solumque iste posterior actus, deductus ab observantia, rectè deservire non potest pro interpretatione, vel adminiculo eorum, quæ accederent a parte antea; idèdque concludebam, quod istorum respectu, alia desideranda essent adminicula voluntatis a parte antea; quodque propterea decisio penderet à circumstantiis facti.

Non leve tamen hujus voluntatis adminiculum desumi videbatur ex eo, quod cum venditoris pater, de cujus debitis agebatur, juxta tempora hujusmodi acquisitionibus proxima, pro emptionibus duorum Statuum Plumbini, & Venusti, hæc debita contraxisset, quorum pars notabilis consistebat in censibus, in quibus necessarius est fundus fructifer, curaverat eos omnes imponere super villis Urbis, & Tuiculi incongruis, utpotè infructiferis, & incapacibus, abstinuit tamen semper impositiones facere super hujusmodi tenentis, & prædiis, agnoscendo prohibitionem Constitutionum, utpotè in bonis jurisdictionalibus; ac etiam quod acquisitiones factæ non fuerunt ab ipso debitore, sed à Cardinali fratre, & primo acquirentore, qui hunc Statum, tanquam unum corpus, sub fideicommissio successivo reliquit.

Non videbatur autem subsistere dicta consideratio, quæ fiebat ex hac parte de rivulis, & fluviis intrantibus in mare, vel in lacum, quoniam eadem bona, etiam de tempore, quo erant penes privatos, à quibus acquisita fuerunt, dici poterant jurisdictionalia passivè, idest ratione subjectionis jurisdictioni Baronis, ac propterea nulla naturæ immutatio, vel nova subjectio sequuta est, ipseque Baro acquirens, ita gerit duas personas distinctas, quarum una est Baronis, cum qua continuat eandem jurisdictionem, quam priùs habebat, nihilque de novo acquirit; altera verò est persona privata pro ipsorum bonorum privato dominio ad fructum, & utilitatem sub dominio jurisdictionali, & territoriali sui ipsius, tanquam personæ diversæ: idèdque semper firmum remanet, ut totum pendeat a voluntate regulanda ex circumstantiis facti.

Minus è converso considerabilis videbatur observantia, quod scilicet Barones, & Domicelli, absque licentia Apostolica, & citra contraventionem Apostolicarum Constitutionum faciunt contractus de aliquibus petiis terræ, alii-

aliisque prædiis existentibus in territorio Castri, quoniam istæ dicuntur alienationes, vel concessiones cuiusdam domini utilitatis, vel subalterni absque præiudicio integritatis corporis, & sine formali scissura, vel dismembratione jurisdictionis, & juris dominicalis, juxta ponderationes, de quibus *d. disc. 61.* sed id non influit ad casum, in quo agatur de concursu ad ipsum corpus universale ejusdem naturæ penes ipsum Baronem, & Domicellum, ut in præsentibus.

ROMANA PALATII
PRO DUCE LUDOVICO SFORTIA
CUM CARDINALI FRIDERICO PATRUO.

Casus disputatus in Congregatione Baronum, ubi pendet.

An Bulla Baronum comprehendat legata, quæ per Cardinales, aliasque personas Ecclesiasticas facta sint ad favorem Cardinalium, & Prælatorum familiarum pro tempore; adeo ut bona hujusmodi legatis obnoxia, & possessa per Barones cadant sub Bulla?

Et incidenter an ille, qui rem suam allodiam, & liberam ab alio recipit in feudum æstimatum pro certo pretio, dicatur primus acquirens; ut propterea successores ad ejus debita teneantur?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 An Bulla Baronum comprehendat legata?
- 3 An comprehendat bona Ecclesiastica?
- 4 Quod comprehendat etiam dispositiones Pontificum, & Cardinalium.
- 5 Complectitur etiam bona possessa per Cardinales.
- 6 De eodem, de quo num. 2.
- 7 De differentiâ inter statuta localia, & leges Principis supremi in suo Principatu.
- 8 De eodem, de quo num. 3.
- 9 Quando dicatur legatum factum personis Ecclesiasticis.
- 10 De materia primi acquirentis ex causa onerosa, ut successoribus præjudicare valeat, quando talis dicatur.

D I S C. CXVIII.

Pluribus exortis controversiis enunciatis etiam supra *disc. 115.* inter Sfortiades S. Floræ, cum tam Dux Ludovicus, quam Cardinalis Fridericus Patruus pro aliquibus creditis contra Ducem Marium patrem, & fratrem respectivè competentibus, mandata executiva obtinissent contra ejus hæreditatem jacentem in forma consueta, eaque præsentassent in Congregatione Baronum, uno alterum respectivè molestante in bonis, quæ possidebant; Cardinali petente vendi Castrum, seu Oppidum Onani possessum per Ducem: iste è converso petebat vendi palatium, quod prius erat Cardinalis Valentini nepotis Callisti III, à quo postmodum assumpto ad Pontificatum sub nomine Alexandri VI, dono datum fuit alteri Cardinali Sfortiæ, qui illud in ejus domo sub fideicommissio reliquit, sub lege tamen, quod existentibus in hac familia Cardinalibus, pro eorum habitatione deservire deberet; unde propterea orta est quæstio, an istud palatium, quod non dubitabatur fuisse possessum per Ducem Marium debitorem, qui erat Baro, caderet sub dispositione Bullæ in præjudicium tam Cardinalis viventis, quam aliorum pro tempore; atque disputatione desuper habita, ex prudentialibus motivis dilata fuit resolutio, quæ pendet.

In hac igitur disputatione plura deducebantur per defensores Cardinalis: Primò nempe, quod istud esset legatum favore Cardinalium, & per consequens non caderet sub Bulla loquente de fideicommissis, procedendo cum generalitatibus, quas habemus in statutis, & legibus exorbitantibus, ut earum extensio de casu ad casum danda non sit, sed attendi debeant in casu præciso ex iis, quæ habentur præsertim *sub tit. de successione.* ubi est sedes statutorum *disc. 15.* & in aliis.

Et secundò ponderabant ea, quæ habentur *sup. disc. 93.* super puncto, quod hæc Bulla non capiat bona de dominio Ecclesiarum, quasi quod sit casus mixtus sub ea non comprehensus.

His tamen non obstantibus (etiam eum sensu veritatis) contrarium responderi debere, dicebam, quoniam Bulla *in §. 10.* loquitur etiam de dispositionibus factis per Summos Pontifices, multò magis per Cardinales, talemque dicebam esse præxim inconcussam in plerisque fideicommissis, & præsertim in illo, quod ordinatum fuit per Cardinalem Cæsum de quo supra *disc. 89.* & alterum ordinatum per Prælatum, de quo *disc. 85.* Et quod magis est in altero, de quo *decis. 228. par. 10. rec.* enunciato etiam supra *disc. 96.* ordinato per Summum Pontificem Leonem X., in bonis ei relictis per Cardinalem, & per consequens Ecclesiastica qualitas testatoris cessare non facit dispositionem Bullæ.

Minusque eam cessare facit Cardinalitia, vel alia Ecclesiastica qualitas possessoris bonorum, dum in eadem Bulla *§. 2.* litteraliter fit mentio etiam de Cardinalibus, & per consequens, ubi lex est litteralis, cessant quæstiones, & argumenta ad sæpius enunciata vulgarem regulam text, *in l. ille, aut ille, ff. de legat. 3.*

Quatenus verò pertinet ad objecta: Nullius momenti videbatur primum, quod scilicet non ageretur de fideicommissio, sed de legato, de quo Bulla non loquitur, quoniam quia juxta expressam dispositionem text, *in l. 1. Cod. commun. de legat.* legata, & fideicommissa in omnibus exæquata sunt, eaque pro synonymis habentur, ubi de secundis, & obliquis dispositionibus agatur, eadem constituta differentia inter universalis, & particularis; & per consequens eo ipso, quod Bulla loquitur de fideicommissis, absque dubio de hoc legato, habente tractum perpetuum, & successivum quoque loquuta est, cum aliud in effectu non sonet, nisi fideicommissum particulare.

Clarè verò, ac ad evidentiam, quoniam dum Bulla loquitur de casibus fortioribus, nempe de investituris, concessionibus, donationibus, & pactis, dubitandum non videtur, quin comprehendere non voluerit casum minùs dubitabilem legatorum, ob rationis identitatem; ac etiam, omni penitus dubitandi ratione cessante; ob aliud magis amplum verbum cujuscumque dispositionis, tam inter vivos, quam per ultimam voluntatem, dum sub genere ultimarum voluntatum, dubitandum non est venire legata.

Advertebam quoque, æquivocum videri adhibere strictos, & rigorosos terminos statutorum, quoniam, ut advertitur pluries *d. tit. de success.* ac etiam *sub tit. de legitim. disc. 10.* & alibi, erroneum est, legibus latis per Principem suum premium in ejus Principatu, applicare terminos statutorum, & legum municipalium, quibus congruat stricta, & rigorosa intelligentia, quoniam id procedit in statutis conditis per Civitates subditas, non habentes facultatem derogandi juri communi, leges etenim emanatæ à proprio Principe in suo Principatu, dicuntur communes, non autem municipales, suntque majoris roboris, & efficaciz, quam sit ipsum jus commune.

Quo verò ad alterum objectum, quod ageretur de dispositione Ecclesiastica; dicebam extraneos esse terminos quæstionis disputatæ *d. disc. 93.* quoniam ibi agitur de præservando præjudicium Ecclesiæ dominæ directæ à debitis contractis per ejus feudatarium, vel emphyteutam; unde ipsa venit omnino independenter à primo acquirente, qui quamdam speciem fideicommissi in ejus descendentiâ ordinavit, ad eum in hæreditate fideicommittentis, à quo omnes successores, & vocati jus meriuntur, adesse solum dicatur dominium utile, vel subalternum, quod cadat sub Bulla, ex ibi ponderatis. Id autem nil commune habet cum præsentibus casu, in quo Cardinales, & Prælati, ad hujus palatii habitationem veniunt jure fideicommissariæ vocationis, ex munificentia, & liberalitate eorum majoris ordinatoris fideicommissi, cum hac distributione participationis.

Et ulterius verè, & propriè istud dici non poterat legatum factum personis Ecclesiasticis, unde propterea bona dici possent potius Ecclesiastica, quam laicalia, ad effectum exemptionis ab Ægidiana, aliisque legibus laicalibus, qualia sunt consimilia legata pro Cardinalibus, & Prælatibus Domus pro tempore, facta per Cardinalem Eitensem, & per Cardinalem Carafam, juxta casum, de quo *sub tit. de fideic. disc. 52.* quod scilicet alii de illo participare non possunt, sed interim stat sub administratione, quoniam istud palatium comprehensum est sub fideicommissio generali complexivo Castro- rum, aliorumque bonorum, ad favorem natu majoris pro tempore, cum onere tamen præstandi habitationem Cardinalibus pro tempore, idedque dominium residet penes fideicommissarium, Cardinalis autem pro tempore habet quamdam speciem servitutis habitationis, seu veriùs facultatis habitan-
tandi,

tandi, juxta ea, quæ habentur *sub titul. de servitut. disc. 66.* unde propterea in omnem eventum, quando etiam hæc dispositio non caderet sub Bulla, dicebam; quod ad ejus præscriptum vendi debebat proprietas, quæ pertinet ad fideicommissum cum onere istius servitutis juxta casum, de quo *d. tit. de servitut. disc. 65.*

10 E converso, ut Cardinalis possessor palatii repelleret has molestias Ducis actoris, qui pro ejus creditis petebat executionem super palatio, ut supra, excipiebat de inani circuitu ob possessionem Comitatus S. Floræ, utpotè quæsitæ ex causa onerosa per d. Ducem Marium debitorem, unde propterea inferebatur ad conclusionem pluries in præcedentibus insinuatam, quod scilicet primogenitus successor feudi novi quæsitæ titulo oneroso, si non in ipso corpore feudi, saltem in ejus pretio teneatur adhibita, & onera primi acquirerentis; quinimò etiam ad communicationem pretii cum fratribus secundogenitis, ex deductis supra *disc. 12.* & in aliis pluries,

Præsupponebatur autem Dux Marius, primus acquirens titulo oneroso, eo quia ipso ex successione majorum possidente istum Comitatum in liberum allodium etiam cum alto dominio, & independentia, illum de consensu aliorum fratrum vendidit Magno Duci Etruriæ pro pretio quadringentorum quinquaginta millium circiter aureorum; deindeque ab eodem M. Duce, Domino effecto, ejusdem Comitatus investituram feudalem recepit in forma pacti, & providentiæ, ac juris Francorum cum ordine primogenituræ pro se, & universa descendentiæ Alexandri patris, soluto pretio scutor. ducentorum quinquaginta millium circiter.

Verùm in sensu etiam veritatis agnitæ quoque non solum à Congregatione Baronum, sed etiam à Rota, & ab utraque Signatura Gratiæ, & Justitiæ, atque à Tribunali A. C. in quibus omnibus hoc motivum deductum fuit, sed semper rejectum; dicebam, quod id nullum penitus haberet, nec facti, nec juris fundamentum, quoniam primus acquirens titulo oneroso, ad præfatos effectus, propriè dicitur ille, qui pecuniam propriam liberam, & allodiam jam existentem in ejus patrimonio allodiali, erogat in acquisitionem feudi, cujus pretium ita in patrimonio, seu hæreditate allodiali remanere dicitur juxta casum, de quibus supra *disc. 12. 19. 23.* & in aliis.

Hoc autem in ista facti specie nullatenus verificatur, dum præfatus investitus, dissipator potius, quam acquiritor dicendus venit, quoniam antiquam rem pretiosorem, quæ ex fideicommissis, & primogenituris majorum erat debita successoribus jure proprio, absque eò quod ipse disponere posset, deterioravit, ejusque partem distraxit; atque inspecta rei veritate, ipse nihil solvit, neque novam fecit acquisitionem, sed rem suam liberam, & allodiam tradidit alteri, à quo immediatè recepit in feudum, juxta casum enunciatum in facti serie, de quo supra *disc. 54.* & alterum, de quo *disc. 63.* & 56. & in aliis: cum ea differentia, de qua in dictis casibus, quod deditio fuit ex causa protestationis, tradendo alteri dominium directum, & superioritatem, pro se autem retinendo dominium utile, vel subalternum; in præfati autem deditio fuit mediante pretio, & sic in effectu iste actus aliud non continet, nisi venditionem domini directi, & alti pro pretio scutor. 250. m. circiter, retento pro se dominio utili, immutata ejus natura, seu qualitate, quod de libero allodio effectum fuit feudale; expressio autem pretii fuit gratia distinguendi quid importaret valor domini directi, eo modo quo firmato integro valore alicujus rei, contradistinguitur valor proprietatis à valore usufructus, sive domini utilis, ex titulo emphyteutico, seu livellario &c. & hic propriè erat casus.

ROMANA CENSUS PRO SORORIBUS DE AMADEIS CUM MARCHIONE TARQUINIO DE S. CRUCE.

*Casus disputatus in Congregatione Baronum,
& resolutus, ut infra.*

De eadem materia, de qua supra *disc. 84.* an scilicet Bulla Baronum locum habeat pro debitis contractis post venditum Castrum, si venditio facta sit cum reservatione domini, pendente solutione pretii, ac etiam cum retentione tituli, seu Dignitatis.

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series cum resolutionibus.
- 2 **Q**uod Bulla Baronum non habeat locum in debitis contractis post venditam Baroniam.
- 3 **C**ontrarium.
- 4 **Q**uod auctoritatibus individualibus sit deferendum.
- 5 **Q**uare non sit deferendum Rotæ decisioni in hoc puncto, & de auctoritate decisionum Rotæ.
- 6 **Q**uomodo procedat, & judicet Congregatio Baronum.
- 7 **A**n Bulla habeat locum in locis tunc infeudatis, & postea devolutis?
- 8 **D**e circumstantiis particularibus, ob quas Bulla intret, etiam post venditum Castrum.
- 9 **V**enditor cum reservatione domini pendente solutione pretii, an retineat dominium?
- 10 **S**ensus auctoris super resolutione.
- 11 **Q**uid operetur solus titulus sine Castro.
- 12 **A**n sola habitualis retentio domini sine alio sufficiat?
- 13 **D**e conclusione, de qua num. 9.

D I S C. CXIX.

Franciscus de Sancta Cruce possessor Castri Practicæ, intra districtum Urbis, cum Dignitate, seu titulo Marchionatus, de anno 1625. illud vendidit pretio scutor. sexaginta millium Philippo Comestabili Columnæ, cum expressa reservatione, ac retentione præfati tituli pro se ipso, & uno ex ejus filiis, habita fide de pretio solvendo in certis terminis conventis cum reservatione domini, in ampla forma extensa, ut nunquam censeatur ab ipso abdicatum, donec integra pretii solutio, aliaque implementa sequuta fuerint; istoque termino pendente, emit ab auctoribus fororum de Amadeis domum ad clivum Capitolinum, reverà habita fide de pretio, quamvis ex juris fictione, illud conversum fuisset in diversum contractum census, pro cujus fructibus in summa valdè notabili decursis, ac etiam pro cautela fortis principalis, expedito mandato executivo à Tribunali Auditoris Cameræ contra bona hæreditaria, eoque præsentato in Congregatione Baronum, ad effectum ut ad præscriptum Constitutionis 41. Clem. VIII. quæ vulgò Bulla Baronum nuncupatur, executioni demandaretur, tam super eadem domo, quam super pretio dicti Castri, aliisque bonis possessis per Marchionem Tarquinium filium, profitentem illa possidere jure proprio ex fideicommissis majorum, atque negante Baronalem qualitatem in Francisco patre, pluribus disputationibus desuper habitis prodierunt resolutiones Actricibus favorabiles, præsertim super executione prædictæ domus, ex cujus causa creditum originem trahebat.

In hujusmodi autem disputationibus nulla cadebat questio super requisitis Bullæ, tam scilicet circa Baronalem qualitatem Francisci, præambula hora dictæ venditionis, quam circa qualitatem bonorum super quibus petebatur executio, quod scilicet fuissent ab eodem Barone possessa; sed questio restringebatur ad punctum Baronis de tempore contracti debiti, quando ex parte rei conventi illa cessata dicebatur ob venditionem Castri jurisdictionalis, adeo ut illa retentio Baronalis qualitatis, vel prærogativæ, quæ remanet tanquam vestigium prioris dignitatis, non sufficiat, cum ad effectum hujus Bullæ requiratur Baronia actualis cum jurisdictione, ex firmatis per Rotam in Romana fideicommissi 8. Junii 1654. coram Verospio, edita in casu, de quo agitur supra *disc. 84.* ubi resolutio laudatur, quamvis ego scriberem pro parte succumbente, idedque scribentes pro reo convento proprium judicium mihi objiciebant.

Scribens pro Actricibus, quamvis more Advocati deducere eadem fundamenta, quæ pariter tanquam Advocatus deducebam pro creditoribus in dicta alia causa, & de quibus *d. disc. 84.* illis addebam individua auctoritatem, quæ in hac materia dici potest singularis Cohellii ad Bullam Boni Regiminis *cap. 16. num. 67. & seqq.* exaggerando consuetam pragmaticorum insipiduram super doctrinis individualibus, non habentibus contradictorem, ut in judicando attendi debeant tanquam casus legis, ex deductis *decis. 122. in fin. par. 5. rec. decis. 721. num. 5. par. 2.* cum aliis per addit. ad *decis. 20. par. 3. rec. num. 42.*

Quatenus verò pertinet ad auctoritatem Rotæ in dicta decisione edita coram Verospio, dicebam, quod licet magna, omnique veneratione digna sit auctoritas resolutionum hujus Tribunalis; nihilominus non sunt auctoritates necessariæ, etiam respectu Judicum inferiorum, adeo ut non

non verificetur id, quod dicunt Afflicti. & alii, de decisionibus illius S. Consilii respectu Judicium inferiorum, eo quia emanant nomine Regio, cum ista ratio non militet in Tribunali Rotæ, dum est solum Judex alicujus majoris sphaeræ, adeo ut quandoque, licet non multum frequenter, praxis doceat, quod Locumtenentes Auditoris Camerae, aliique Judices inferiores Curiae non deferant auctoritatibus alicujus decisionis punctualis, quando ejus fundamenta non captiverint eorum intellectum, ut de me ipso in figura arbitri, patet, *sub tit. de fideic. disc. 75.*

6 Multò verò magis dum agebatur de Tribunali superiore, quod more Principis potius, quàm Judicis procedere videatur, non obligatus ordine judiciali, ex deductis supra in Urbevet. *Census disc. 95.*

7 Atque non egrediendo terminos speciales istius Bullæ, advertendam, licet Rota cum duabus decisionibus cor. Bevilacqua, & Cerro in Urbinat. prædii *impress. decis. 50. & 51. post Paisell. quare secunda est etiam impressa decis. 133. part. 13. rec. firmaverit, quod ista Bulla non comprehendat Barones Status Urbini, qui de tempore ejus editionis erat separatus cum proprio Duce, quamvis postea per devolutionem antiquæ ejus unitati restitutus fuerit; attamen ista Congregatio hanc opinionem sequuta non est, utpotè malè fundatam, ut advertitur supra, *disc. 83.**

Deducebam quoque casum de quo supra, *disc. 85.* quod licet per duas decisiones ejusdem Tribunalis firmatum fuisset non adesse Baroniam, attamen postea ab eis recessum fuit, & per consequens non videbatur constituendum adeò magnum fundamentum in unica decisione, cui creditores non acquieverunt, quia cognoscerent acquiescere debere, sed potius quia me consulente magis expediens judicaverunt convolare ad aliud tutius fundamentum renunciationis, quo mediante, reportarunt intentum, idèdque nullus fuit dictæ decisionis effectus.

8 Præterea, illa etiam admissa in casu suo, adhuc tamen negabam applicationem ad præsentem, ob diversas circumstantias dupliciter. Primum nempe quoniam in eo casu debitores post dimissam Baroniam, quæ titulo decorata non erat, contrahendo debita, se Barones professi non sunt, sed contraxerunt tanquam privati nobiles Romani, quod potissimè in dicta decisione consideratur; è converso autem in præsentem casu, non solum debitorem se enunciavit Marchio, sed fortius, quia in effectu talis erat non in sola nuncupatione abusiva per simplicem retentionem antiquæ dignitatis, tanquam ejus reliquias, sed per expressam reservationem, cum approbatione Papæ, non solum pro se ipso, sed etiam pro ejus filio, adeo ut dici posset Baro titularus ex legitimo titulo Principis, & qui talem figuram de facto faceret, unde propterea rectè intraret illa creditorum excusatio, ut est bona fides, quæ à me ponderatur *d. disc. 84. in fine.*

Et secundò ob expressam reservationem domini, pendente solutione pretii, unde propterea in Jurium sensu, venditor in eo medio tempore hujus contracti debiti, in quo pretium non erat solutum, gereret potius personam locatoris, & emptor illam conductoris, ita sub una conventionem occultando istum contractum, qui est prior, exprimendo verò alterum emptionis, & venditionis posteriorem, & conditionalem fortiturum effectum, seu perfectiorem post adimpletam conditionem, ex iis quæ deducta habentur per *Surd. dec. 157. n. 3. & 305. n. 39. Cyriac. contr. 164. n. 8. Leotar. de usur. q. 36. n. 22. & seqq. decis. 284. n. 7. p. 13. rec. & per consequens, quod ex tunc dici possit verus, & actualis Baro, quodque dicta decisio extranea esset à casu quæstionis.*

30 Hactenus discurrendo more Advocati ad causæ opportunitatem; reflectendo autem ad veritatem, probabilis videbatur resolutio respectu domus, quoniam illa nunquam fuit in bonis fideicommissentis; unde propterea, attempta naturali veritate, non urgebat illa exorbitantia, quæ super hujus Bullæ dispositione considerari solet, ex pluries supra insinuat; quinimò potius æquitas, & naturalis veritas assisteant Actricibus venientibus ex altero fideicommissio, quod ex inadvertentia, vel ineptia possessoris, ita privatus remanebat re, & pretio, quod revera nunquam solutum fuit, sed ob transfusionem in alium contractum, habebatur pro soluto, & quadam vigorosa legis fictione, ad quam evitandam, ratione dictæ majoris æquitatis, non improbabili ter supremum Tribunal, quod (ut supra) in forma potius extrajudiciali, quàm judiciali, ac more Principis, magis quàm Judicis, procedere videtur, ita arbitrii habenas relaxare debuerit, habendq debitorum pro Barone.

Card. de Luca, lib. I.

ad hunc effectum, potius restituendo Domino quod suum erat, quàm ut dissolveret debita cuius ex bonis alterius.

Urgente etiam ratione inanis circuitus, dum de stricto jure Actrices ipsam domum fideicommissariam vindicare probabiliter poterant, utpotè malè distractam à gravato gerente partes administratoris legalis, qui vendere non potest habita fide de pretio, & absque istius opportunis cautelis, adeo ut spectato effectu, fideicommissum remaneret sine re, & sine pretio.

Respectu verò aliorum bonorum, quæ revera spectabant ad hæreditatem fideicommissariam, & super quibus de rigore, vel de æquitate juris, actio aliqua Actricibus non competebar, nisi ex beneficio hujus Bullæ Baronum, stantibus dictis circumstantiis retentionis, & continuationis tituli cum auctoritate Papæ, ac etiam alicujus retentionis habitualis domini ipsius Caltri ob dictam reservationem, pendente solutione pretii, quando in creditore concurreret bona fides, seu juxta credulitas, ponderata in eodem *disc. 84. num. fin.* fortè admittendam esse crederem eandem ibi ponderatam æquitatem; verum hoc motivum cessabat ex facto, dum ex ipso instrumento patebat, quod creditor certam habebat scientiam venditionis Caltri, quodque debitor non esset amplius Baro actualis; hinc proinde sentiebam difficultatem partibus pro stylo ingenuè ab initio insinuatam, dum ita deficiebat præcipua circumstantia Baronalis jurisdictionis actualis, juxta ea quæ habentur *d. disc. 84.*

Retentio autem dignitatis, etiam ex auctoritate Principis inducit quidem honorificas præminentias ad quosdam effectus, sed non facit verum Baronem, vel feudatarium, ad illos effectus, qui ex retentione feudi, vel Caltri jurisdictionalis resultare dicuntur, juxta ea quæ de hujusmodi titularis ex solo privilegio, & sola nuncupatione habentur, *sub tit. de cens. disc. 48. & tit. de præminen. in supplem. disc. 45.*

Prout quædam habitualis retentio domini impropria cum potentia, quæ reduceretur ad actum, quatenus emptor non solveret, non videtur ad id sufficiens, ex iis quæ habentur supra *disc. 90.* & conferunt, quæ habentur supra *in annot. ad disc. 17.* super puncto, quod retentio pensionis compatibiliter cum militia, & statu sæculari, reservata, ex causa resignationis alicujus beneficii, cum reservatione regressus ad idem beneficium, non facit clericum beneficiatum, quævis adsit possibilitas, intentando regressum, quod possit esse talis, per quamdam speciem potissimi, seu assumptionem prioris status; potissimè quia sufficit, quod sit casus dubius, vel omissus, ut in exclusionem hujus novæ legis exorbitantis responderi debeat.

Et quoad assumptum de quo supra, quod venditor, qui pendente solutione pretii sibi reservavit dominium, interim sit verus dominus, & locator, emptor autem potius conductoris personam gerat illud fallaciam continebat, cum verius magisque receptum sit in praxi, quod emptor est verus dominus, quamvis ejus dominium sit subiectum resolutioni eo modo, quo est verus dominus emptor cum pacto de retrovendendo, vel aliàs subiectus retractui, ex pluries deduct. in hac materia *retract. sub tit. de servit. & d. tit. de emp. & vendit. disc. 2.* & in his terminis specialibus ad effectum Bullæ Baronum habetur supra, *disc. 91.*

NULLIUS SIVE, &c. UNIONIS FEUDORUM, I N T E R N. & N.

Discursus pro veritate, seu directione.

An valeat conventio inter fratres, vel alios, succedentes in pluribus feudis dividuis ad formam juris Longobardorum de non dividendo, sed permanendo in communione ad vitam sub administratione natu majoris?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 **F** Quando valeat conventio de permanendo in communione, & non dividendo.
- 3 **M** Mandatum administratorium, non obstante pacto, est revocabile.
- 4 **D** De modo tenendo in consiliis, vel in decisionibus casuum particularium.
- 5 **T** Transactio super articulo dubio dirimit omnem quæstionem.

8

6 Pro

- 6 Pro transactione sufficit timor litis.
- 7 Transactio cum auctoritate superioris magis afficit.
- 8 De rescissione transactionis ratione lationis.
- 9 Quod juramentum tollat omne obstaculum juris Civilis.
- 10 Quando juramentum non validet pactum de non dividendo.
- 11 De eodem, & quale pactum perpetuae communionis rescindatur.
- 12 De invalida conventionione super mandato irrevocabili.
- 13 Quod communio quoad administrationem sub uno, non importet talem communionem.
- 14 Expediit ut administratio sit penes unum potius, quam penes plures.
- 15 Clericatus operatur incapacitatem feudi.
- 16 De refutatione in proximè successorum.
- 17 De prohibitione conventionum super feudis sine assensu.
- 18 De distinctione confirmationis in forma communi, vel specifica.
- 19 Divisiones in feudis dividuis fieri possunt etiam inaequales inter successores.
- 20 Quare non debeant adhiberi in his feudis doctrina Regnicolarum.
- 21 De unione feudorum, & an importet alienationem?

D I S C. CXX.

O bventis ob mortem patris in tres fratres pluribus feudis antiquis pacti, & providentiae dividuis ad formam juris Longobardorum, pluribusque bonis allodialibus paternae hereditatis, inita fuit inter eos conventio, ut, feudorum natura non immutata, & absque praesudicio, vel alteratione investiturarum, pro eorum jure solo personali, in communione ad vitam perseverare deberent, neque ad divisionem provocare, praeterquam in casu legitimae successionis superstitum in portione deficientis, facta inter eos quadam reddituum repartitione cum protestatione, ut exinde ipsorum, bonorum in substantia divisio facta non censeretur, jurisdictionem, ac administrationem feudorum, cum mandato irrevocabili committendo, cum ordine primogeniturae, illi majori natu, qui praesens esset; cum autem ad aliquod tempus tertio genitus extrajudicialiter adversus dictam fructuum repartitionem, tanquam compertam inaequalem, reclamasset; hinc se interponente quodam Principis supremo Magistratu, vel Ministro, ex istius declaratione, & consilio, facto ad favorem dicti tertio geniti quodam augmento, deventum est ad concordiam, per quam dicta prior conventio confirmata fuit cum amplissimis clausulis, & verbis, cuicumque exceptioni, vel praetensioni renunciando, dictaque concordia per illum Supremum Senatam, qui Principis vice has partes gerere solet, approbata, & confirmata fuit, longamve annorum decem, & ultra pacificam habuit observantiam, adhuc tamen eodem tertio genito aegre ferente, quod tot feudorum commodè divisibilium jurisdictione, & administratione omnino denudatus viveret, consilium idem in partibus ab aliquibus jurisconsultis petiit super modo recedendi à praefata conventionione, atque super consiliis desuper datis efformato quodam restricto, seu discursu, meum desuper expetitum fuit votum, tam pro validitate, quam pro directione.

In praefato autem restricto, seu discursu restringebatur punctus ad materiam text. in l. in hoc iudicium, §. si convenerit, ff. commun. dividun. ubi disponitur, quod pactum de non dividendo, sed permanendo in communione, temporale quidem valet, perpetuum vero non.

Super hujus vero textus intelligentia, vel praxi DD. duas efformant quaestiones, unam scilicet, an conventio ad vitam pacifcentium absque omnimoda perpetuitate in successoribus, temporalis, vel perpetua dicenda sit; & alteram, an juramentum cessare faciat hujus legis dispositionem etiam in casu prohibito perpetuitatis, juxta terminos textus in cap. cum contingat, de jure jurand., & cap. per vestras, de donat. inter vir. & uxor. Atque super utraq; quaestione pro generali Scribentium consuetudine, nil penè pacificum relinquendi variae habentur opiniones, aliis affirmantibus, aliis vero negantibus, & aliis distinguentibus, ex iis, quae antiquioribus relatis habentur hinc inde plenè deducta per Guttier. de juram. cap. 58. n. 16. & 17. Seraphin. eod. tract. privil. 58. à n. 6. Thesaur. & add. dec. 142. Michalor. de fratribus part. 2. cap. 37. Fontanell. de pact. claus. 4. glos. 9. part. 2. n. 106. & segg. Arias de Mesa lib. 3.

var. cap. 28. n. 17. Urceol. consult. 72. n. 21. Rot. apud Ottob. decis. 96. num. 15. & decis. 4. p. 14. rec. Idèdque supponendo, quod magis communis opinio esset, ut conventio ad vitam perpetua potius, quam temporalis dicenda esset, quodque posita invaliditate, ratione perpetuitatis, juramentum non sanaret defectum, credebant impugnationi locum fore.

Item breviter, & quasi obiter absque rationum discursu, vel auctoritarum cumulo, insinuabant etiam conclusionem, quod mandatum majori natu per dictam conventionem datum ad administrandum, de sui natura sit quancumque revocabile, ideoque non deberet esse perpetuum.

Ex facto potius tamen, quam ex jure pro mea consuetudine respondi, quod utrumque fundamentum periculosum, minusque tutum videretur, quodque propterea magnam desuper sentiebam difficultatem, adeo quoad ipsum pacifcentem videretur opus quodammodo desperatum; ita experiendo consuetudinem modernorum vitium, perpetuè damnabile, ac declamandum, ad hoc ut per posteritatem hac lue non infectam, ad id advertatur, in responsis, vel consiliis, seu decisionibus, assumendi scilicet quaestiones in abstracto, totamque vim constituendi in perquirendo auctoritates, praesertim modernorum de illa materia agentium, earumque magnum cumulum, seu pompam faciendi, absque debita reflexione ad facti circumstantias particulares, ex quibus pender inspectio, an auctoritates congruè applicentur, necne?

Ex praemissis etenim scriptoribus, ac aliis de materia agentibus patet, utrumque articulum esse dubium super intelligentia dicti text. in §. si convenerit. Prout etiam dubius est secundus punctus super validitate promissae irrevocabilitatis mandati, ut patet ex iis, quae habentur in specie deducta sub. tit. de tutor. & administ. disc. 20.

Ista itaque dubietate posita advertebam, quod ubi etiam re integra, in utroque puncto, subitineri posset opinio super invaliditate actuum, quodque illi non essent obligatorii, sed revocabiles; adhuc tamen, dum istud dubium jam promotum fuit, atque desuper excitata extrajudicialis controversia, eaque sopita per transactionem, ita praclusa remanebat omnis via, perindè ac si super hujusmodi dubio prodisset res judicata, cujus speciem transactio habere dicitur ex notoriis; quamvis etenim transactio ad sui validitatem exigat litem, sine qua non datur, non tamen praecisa actualitas necessaria est, sed sufficit ejus potentia, justusque timor, ut ad illi occurrentum, valide transigat valeat, ex insinuat in materia, disc. 50. de alien. & contract. prohib. & alibi frequenter, cum sint principia plana.

Fortius vero ob duas facti circumstantias, omnem dirimentes quaestionem; primò nempe, quod transactio praevio controversiae examine, ac discussione coram Principe supremo, vel primo Ministro, cum ejus opera, consilio, & auctoritate inita fuit; & secundò, quia approbata etiam ab ipso Principe per organum ejus supremi Senatibus, ob quas circumstantias junctas cum probabili dubietate articulorum, transactio apta esset afficere etiam tertios, vel successores venientes jure suo independentè à transigentibus, ex deductis supra hoc. eod. tit. disc. 49. Et in ejus supplemento, ac etiam tit. de fideic. disc. 173. & saepius alibi. Multò igitur magis in praesudicium ipsorummet transigentium, qui regulariter prohibitionem habent impugnandi factum proprium, quoties magna, & plusquam enormis laesio regulanda non ex solo valore bonorum, vel jurium, sed ex aestimatione dubii litis eventus, ex deduct. disc. 50. de alien. & contract. & disc. 27. de empt. & vend. & alibi, rescindendi facultatem non tribueret.

Et per consequens inanis remanebat labor, desuper à consulentibus adhibitus, ad materiam text. in d. l. in hoc iudicium §. si convenerit, quoniam ille proficius esse potuisset, quatenus re integra de impugnatione ageretur, secus autem ubi per transactionem jam sopita est; ac propterea consultores moneri debent, ut prius ad factum bene reflectant, deinde vero ad jus, quoniam lex est applicanda factis, non autem factum legi.

Cæterum quatenus etiam pertinet ad praefatos punctos, tam scilicet super invaliditate conventionis de permanendo in communione, quatenus admittenda esset opinio, quod conventio ad vitam perpetua potius, quam temporalis dicenda esset (super quo maturum iudicium non efformavi, utpotè extra causae necessitatem,) quam etiam super mandati administratorii irrevocabilis, juxta firmata in aucto-

sita-

ritatibus, & decisionibus relatis *d. disc. 20. de tutor. & administr.*

Quatenus pertinet ad aliam quaestionem juramenti, an hujusmodi defectum fanet, seu legis prohibitionem tollat, negligendo semper exosum, ac genio adversum stylum pragmaticum, more ratiocinatoris insitendi in numero auctoritatum, ac inspiciendi quanam opinio esset magis communis; dicebam quod (quidquid plerique Scriptores, vel collectores, cum consueta leguleica ineptia, desuper involvant) prorsus fabulosum est asserere, ut sola dispositio legis civilis ita distinguentis, *in d. s. si convenerit*, juratae conventionis invaliditatem operari debeat, cum hodie extra quaestionem sit etiam in foro laicali, sive, ut nostri dicunt, in terris Imperii, juramentum cessare faciat cujuscumque legis positivae prohibitionem, quoties non sit contra bonos mores naturales, vel contra bonum publicum principaliter, non autem secundario.

10 Eatenus igitur recipienda est opinio adimentium vim juramenti, quatenus verificetur ratio vitii naturalis, cuius respectu dici valeat, quod sit contra bonos mores naturales, quia nempe communio inter eos, inter quos antiqua pax, & unio amplius non regnat, parere valeat, ut sollet, rixas, & contentiones, aliaque scandala, & inconvenientia; istaque est vera ratio, cui innituntur DD. sequentes opinionem, ut juramentum non fanet hunc defectum; ut (ex. gr.) contingit in communionem domus, & mensae, quam nostri dicunt communionem vitae, dummodo tamen facti circumstantiae doceant, ut exinde dicta inconvenientia resultet, quibus alias opportune occurrere non valeat, ac etiam magis opportune exemplificari potest in illis pascuorum, & territoriorum communionibus, quae inter Civitates, vel Oppida fiant, cum similibus, quibus eadem ratio adaptetur.

11 Istoque casu locus est dissolutioni communionis, non quidem ex infectione pacti, & conventionis, juxta dictae legis Civilis dispositionem, seu distinctionem, sed ex Judicis officio, fundato in alio juris principio, quod scilicet, quando aliqua conventio, quamvis jurata, & ab initio licita, valida, & iusta, sive obligatoria, tractu temporis, vel ex aliis contingentibus, ad magnam reducitur injustitiam, sive non cogitata, vel non praevisa scandala, & inconvenientia producit, aut producere potest, tunc debet rescindi, vel ad justitiam, & aequitatem reduci, ad text. *in cap. suggestum de Decimis*, *Natt. conf. 548. n. 36.* *Martin. Andr. decis. 48. n. 13. & 14. & decis. 70. n. 3. & 4.* cum aliis *lib. 14. tit. de Decimis disc. 3. n. 14.*

Alias etenim, si ita simpliciter verum esset hoc assumptum, ut pactum perpetuae communionis ad vitam ita bonis moribus naturalibus oppositum esset, ut neque juramento firmaretur; sequeretur, quod per jus positivum Ecclesiasticum induci non potuisset necessaria communio perpetua vitae in Monasterio virorum, seu mulierum per contractum, quem solemniter professio continere dicitur, quod utique vanum est asserere.

12 Et quoad alteram punctum invalidae conventionis, super irrevocabilitate mandati, eatenus revocatio, non obstante pacto, praesertim jurato, admittenda venit; quatenus intret eadem ratio, ob quam interponatur Judicis officium, ne scilicet cogatur quis in officio summam confidentiae, ac benevolentiae habere diffidentem, ac malevolum, ex iis, quae habentur *d. disc. 20. de tutor. & administr.* non autem ex infectione actus.

13 Praedictae vero rationes, quae super uno, vel altero motivo cadunt, nullatenus ad rem adaptantur, quoniam cum communio in feudis non inducat necessitatem vitae, minusque illam fructuum, vel emolumentorum, dum eorum repartitio jam facta fuit mediante assignatione, ut supra; hinc sequi dicebam, quod ista communio remanet mere habitualis, & intellectualis, juxta illam individuitatem feudorum dignitatis Lombardiae, quae insinuat supra in Mutinen. *disc. 8.* & alibi, quod scilicet adinstar jurispatronatus, feudum dicitur individuum habitualiter, seu intellectualiter; spectato vero effectu perceptionis fructuum, & emolumentorum recipit divisionem, sic a pari.

Et quamvis in ordine ad administrationem, etiam in actu sive in exercitio communio perseveret, atque duret mandatum administratorium datum illi, qui inter praesentes sit major natu; attamen id non percutit substantiam ipsorum feudorum, minusque diminutionem juris unius, ejusque translationem in alterum, aut necessitatem permanendi in communionem, cum persona parum grata, vel habendi in mandatarium, seu administratorem suorum bono-

Card. de Luca, Lib. I.

rum malevolum, & diffidentem, cum iste administrationis ordo respiciat potius gratiam Vassallorum, & justitiae melius administrandae per unum, quam per plures juxta insinuata supra, *disc. 9. & 10.* occasione agendi de erectione feudi dividui in primogenituram, vel ad naturam feudi individui ad formam juris Francorum, ac etiam *disc. 38. & 110.* occasione agendi de praelatione adversus extraneum emptorem; & conferunt ea, quae habentur *sub tit. de fideic. disc. 1. & seqq. & praesertim disc. 6.* in materia majoratus administratorii; ac etiam habetur *sub tit. de benef. seu altero de Canon. & Capitul. ac altero de jure patron. & idem quod in d. disc. 1. & seq.* insinuat in materia jurispatronatus familiaris, vel alterius generis, aut universitatis, quod licet sit penes omnes de familia, vel genere, laudabile tamen est, ut exercitium, vel administratio sit penes unum, puta seniorem, vel per turnum, seu alternativam distributam in annos, vel menses, aut hebdomadas, eo modo, quo in plerisque Capitulis, & praesertim in illis Basilicarum Patriarchalium Urbis laudabiliter introductum est in collationem beneficiorum, cum similibus, quoniam administrationi justitiae, & vassallis praedicialis est, plurimumque inconvenientium productiva pluralitas dominorum & administrantium, adeo ut Judicis officium etiam contra invitos, vel domini auctoritatem interponi posse, pro hujusmodi repartitione plerique sentiant, ex relatis per *Rosenth. de feud. cap. 9. concl. 56.*

Atque in aliquibus juribus, vel praesentibus, quae habitualiter pluribus communia sint, congruit vero exercitium esse penes unum tantum, ut istud pertineat ad illum, qui inter plures sit senior, vel dignior, habemus receptum in retentione clavium Arcis, vel in custodia scripturarum, sive in receptione alicujus praesentibus, ex insinuatione *tit. de heredit. & alibi pluries.*

Dictumque inconveniens administrationis justitiae Subditorum penes plures, docet dispositio S. Concilii Tridentini super administratione jurisdictionis Sede vacante, vel super administratione, seu exercitio illius curae animarum, quae habitualiter incumbat Capitulo, vel Collegio, ex insinuatione *sub tit. de Canonicis, & Capit. & sub altero de Paroch. & in annot. ad Concil. Trid. cum similibus.*

Quare concludebam, quod opus pro meo iudicio videtur, vel desperatum, vel valde durum, ac difficile; sed quoniam consilium non solum pro veritate super dictis punctis petebatur, sed etiam pro directione, seu suppeditatione alicujus remedii; idcirco insinuavi, quod ubi tertio-genitus filius haberet, magisque expediens reputaret, quod jurisdictio, & administratio feudorum, spectantium ad suam portionem, esset potius penes filios, quam penes unum ex fratribus, tunc unum de duobus remediis adhibere posset; vel scilicet quatenus esset solutus, atque feuda haberet *ver. 15.* ram, & propriam naturam feudorum, ab aliqua particulari consuetudine non alteratam, ut eorum incapaces sint clerici, juxta superius deducta, *disc. 15. & seq. & 54.* se constitueret in statu Clericali, per quem, tanquam per speciem mortis civilis, successio in ejus portione aperiretur filiis, qui tam de facto, quam de jure non essent obligati stare dictae conventioni, utpote mere personali, quinimo in ipsorum paciscentium vita resolubili, quatenus res in eodem statu non permanerent, ut supra; vel quod, quatenus superpeteret iusta, & probabilis occasio, puta matrimonii per aliquem ex filiis contrahendi, vel alia similis, faceret refutationem, juxta eam formam, de qua habetur supra, *disc. 76.* adeo ut habeat speciem praeventivae successionis, insinuando requisitum iustae, ac probabilis occasionis, ne alias dici posset facta in fraudem, juxta ea, quae in proposito fraudulenta refutationis habentur supra, *d. disc. 76.* ac etiam incidenter occasione fraudulenta subinfestationis *disc. 1. ubi Concord.*

Post datum responsum, reflexebam, an super hujusmodi conventionibus, utpote sine Domini assensu initis, cadere posset illa infectio, quae resultat ex prohibitionem *text. in cap. Imperialem de prohib. feud. alien.* per Frideric. quasi quod ista necessaria communio importaret speciem unionis, vel servitutis, ideoque veniret sub genere alienationis prohibita; attamen adverti, quod nullum desuper constitui posset fundamentum, quoniam quidquid sit, an in eo Principatu feuda retineant restam, ac propriam eorum naturam, ut in omnibus subjaceant legibus feudilibus, & praesertim dictae prohibitioni contentae *in cap. Imperialem*, adhuc tamen, quatenus Domini assensus fuisset necessarius, ille adesse videbatur in praedicta approbatione secundae conventionis. factae per illum supremum Senatam, qui Principis vice hujusmodi actus in eo Principatu explicat; potissime dum non

S. 2.

fuit

fuit approbatio ad simplicem supplicationem, nulla prævia causæ cognitione, dum præcessit cognitio, ac iudicium supremi Magistratus, vel Ministri ejusdem Principis; ad instar eorum quæ alibi pluries insinuantur in materia confirmationis Apostolicæ, vel alterius Principis in forma communi, vel specifica, pro majoribus effectibus, & operationibus magis unius, quam alterius, quod scilicet, quamvis ad effectum, ut dicatur in forma specifica, requiratur insertio tenoris, sine qua dicitur in forma communi, adhuc tamen si (exemplificando in confirmatione Apostolica) ea sequatur, prævia cognitione, & examine, per aliquam Sacram Congregationem ordinariam, seu extraordinariam, & particulariter deputatam, tunc dicitur in forma specifica, cum similibus.

Verum deficiente etiam ista circumstantia, adhuc non videbantur adaptabiles isti termini, quoniam in feudis dividuis, inter agnatos comprehensos in investitura, præsertim vero proximos, & actuales successores, divisiones, vel distributiones, & quæcumque aliæ conventiones fieri possunt sine assensu, etiam inæquales, quinimo quod feudum ad unum tantum pertineat, & in ejus portione cadat, ex plene relatis per Rosenth. d. cap. 9. concl. 53. ubi ad satietatem Concordantes, ex quibus etiam patet, quod facultas dividendi, ponitur in questione, quasi quod magis connaturalis, & congrua sit communitio; ac propterea desuper nullatenus deduci, vel ponderari possunt Scriptores feudales Regnorum utriusque Siciliæ, tum quia, ut pluries advertitur supra, disc. 49. & in aliis, ob longe strictiorem prohibitionem resultantem ab illorum Regnorum lege particulari ejusdem Friderici in Constitutione incipien. *Constitutionem Diva memoria*, non potest ab illis feudis inferri ad alia; tum etiam quia in illis feudis cessat occasio hujusmodi questionum in radice ob eorum diversam naturam, dum sunt individua ad formam juris Francorum, unde propterea ea verificari posset in illis nimium raris, parumque qualificatis feudis in Aprutio, & in Cilento, quæ adhuc eandem antiquam retinent naturam dividuam ad formam juris Longobardorum.

Ac etiam quia ista conventio est mere personalis cum expressa protestatione non alterandi naturam feudorum, & investiturarum, sed solum pro jure personali, ideoque intrant ea, quæ in materia alienationis commoditatis, vel alterius juris personalis habentur supra, disc. 61. & 110. & in aliis pluries; tunc etenim ratio dubitandi cadere posset, quando fieret illa formalis unio feudorum, de qua, ejusque effectibus præ cæteris agit Rovit *super prægm. in tit. de feudorum abusu pag. 1. n. 78. & seqq. n. 89. & seqq.* adeo ut unio percuteret substantiam ipsorum feudorum, unde de pluribus efficeretur unum, suppressa natura, vel qualitate aliorum, quæ ita fierent prædia, vel accessiones illius feudi, cui unio subjectiva fieret, cum tunc actus importaret formalem alienationem, ex iis, quæ in materia unionis beneficiorum habentur *sub tit. de benef. ac etiam in materia unionis Ecclesiarum habentur sub tit. de Paroc. & parochiis, & in disc. 1. de alienat. & contract. prohibet.*

NEAPOLITANA ADOHÆ, SEU TAXÆ PRO CREDITORIBUS PATRIMONII PRINCIPIS MINERVINI

CUM REGIO FISCO.

Consilium pro veritate, seu directione.

An devoluto feudo affecto debitis cum Regio assensu contractis per feudatarium, pro quorum satisfactione ipsum feudum vendendum sit, continuari debeat in eadem taxa antiqua adohæ, seu donativi, vel potius fieri possit taxa nova, juxta præsentem statum ipsis creditoribus præjudicialis?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Quod non expediret questionem assumere.
- 3 De adohæ, vel donativo, quod solvitur per Barones super feudis.
- 4 De conclusione, quod debita contracta cum assensu durent etiam post devolutum feudum.
- 5 De casu questionis, ut in præjudicium creditorum fieri non possit nova taxa.
- 6 De potestate, seu voluntate Principis præjudicandi tertio, ejusque jus tollendi.

- 7 **D**amnatur scribendi modus super illis rebus, quæ debent præsupponi.
- 8 Quando congruat scribendo assumere rerum principia, & originem.
- 9 Quid importet onus adohæ, vel donativi.
- 10 De conclusione, de qua num. 4. & an procedat in Curia Romana.
- 11 Quod inutilis ad rem sit dicta questio.
- 12 Ad quem effectum antiquitus disputaretur ista questio super tempore taxa facienda.
- 13 De moderna decisione Regia, ut fieri debeat taxa nova.
- 14 De intelligentia hujus decisionis, eo quod non percutiat casum præjudicii creditorum.
- 15 Reputatur vera opinio, de qua n. 4. & de ratione.
- 16 Sed jus creditorum non impedit devolutionem, neque tollit onera contractibus feudi.
- 17 Et quid operetur assensus, & de ejus effectibus.
- 18 De eodem, de quo n. 16.
- 19 & 20. De aliis considerationibus in idem.
- 21 De potestate Principis supplantandi successorem.
- 22 De axiomatibus generalibus in idem.

D I S C. CXXI.

Formato eo concursu creditorum in S. Consilio Neapolitano super patrimonio Principis Minervini, de quo habetur actum *sub tit. de cred. disc. 27.* cum inter alios ejusdem patrimonii effectus, essent tria feuda Civitatum Minervini, & Lavelli, & Oppidi Spinæ aureæ, vulgo Spinazzola; præfatus vero Princeps debitor legitimo feudi successore, tam actuali, quam sperato careret, unde propterea verificaretur illa devolutionis imminetia, de qua supra *hoc eod. tit. disc. 1.* Hinc proinde imminente ad instantiam creditorum cum assensu eorumdem feudorum subhastatione, ut ex pretio satisfieri eis posset, se opposuit Regius Fiscus, petendo deberi prius fieri novam taxam servitii, vel oneris feudalis, quod sub adohæ, vel donativi nomine, ibi explicatur, eandem taxam regulando juxta fructuum statum, seu valorem præsentem longe majorem, unde propterea ex hujusmodi oneris notabile augmento magna nimiumque notabilis resultaret diminutio pretii in creditorum præjudicium, dum ita debitoris patrimonium, quod etiam sine hac deductione non erat pro omnibus idoneum, longe minus evaderet, ideoque creditores opus assumpserunt, ut continuari deberet in eadem taxa antiqua; cumque creditorum Advocati jurium allegationes desuper ediderint, atque super eis ille idem major creditor enunciatus, *d. disc. 27. de credito*, qui præfens erat in Curia, utpote Secretarius S. Congregationis Episcoporum & Regularium, meum pro veritate, ac directione consilium petiisset.

Respondi, quod intellectu non acquiescente fundamentis deductis in eisdem allegationibus, sentiebam difficultatem, ideoque consului, quod pro meo iudicio magis expediret, ut eo quo fieri posset meliori modo, aliqua cum Fisco concordia sequeretur, tum ob difficultatem, quam ut infra in puncto juris habebam, unde propterea potius malus causæ eventus pro meo iudicio timendus, quam bonus sperandus videbatur, tum etiam quia, cum ipse requirens esset de primis anterioribus, quibus, facta etiam hac deductione, satisfieri poterat, adeo ut diminutio, quæ exinde resultaret, posteriorum interesse percuteret, ipsique requirenti expediret celeritas venditionis; idcirco imprudens dicebam consilium videri pro ipso, aliisque anterioribus creditoribus istud assumere opus, quod longam causæ protractionem operaretur; si etenim generaliter in magnis Civitatibus, & Tribunalibus, magis vero in illis, in quibus prolixitas temporis est litium fatum inevitabile, & malum connaturale, etiam ubi inter privatos agantur, multo magis cum Fisco, ubique potens, ac durus adversarius, potissime in articulo novo, & exemplari, in quo decisio facit statum in futurum, dum in fabulam transiisse videtur dictum Plinii ad Trajanum, quod sub bono Principe, Fiscus causa semper mala est.

In prædictis itaque allegationibus, primo insinuabatur quidditas, ac origo, seu introductio hujus oneris realis, quod per feudatarios Regi solvitur, atque subrogatum est loco feudalis servitii personalis sub barbaro Adohæ vocabulo antiquitus explicari solitum, hodie vero sub illo Donativi, ex iis, quæ cum nimium longo apparatu, fere omnibus antiquioribus relatis, deducuntur per Scribentes in alle-

allegationibus collectis per Donat. Anton. de Marin. *alleg.* 116. 103. & per Rosam *consult.* 11. ubi etiam *consult.* 14. & *seqq.* agit de hoc eodem onere, ejusque exemptione, vel præstatione.

4 Secundo latius, ac pene per totas allegationes elaborate quidem, ac bene, immorabantur in probatione conclusionis de qua supra, *disc.* 1. n. 7. & 8. *disc.* 78. & alibi pluries, quod scilicet per hypothecas contractas super feudo cum Regio assensu, acquiritur creditoribus jus reale, quod incit ipsius feudi substantiam, adeo sequuto casu devolutionis, non intret regula text. *in l. lex vectigali*, ff. de pignor. super earum resolutione, sed feudum ita affectum transit ad Dominum, qui volens illud pro se retinere, tenetur solvere debita, ita cum assensu contracta, usque ad valorem feudi, vel ubi id agere nolit, tenetur pati venditionem, ut ex pretio creditoribus satisfiat, confutando etiam opinionem, quam subtinere conantur Carleval. *de judic. tom.* 2. q. 23. & Montan. *de regalibus offic. n.* 16. ad 19. fol. 255. quam expresse quoque improbat de Marin. in addition. ad Revert. *decif.* 515.

5 Et tertio, isto firmato assumpto, favore creditorum, atque procedendo cum sensibus ejusdem de Marin. *in dict. addit.* ad Revert. leviter tamen inferebant ad consequentiam, ut fieri non posset nova taxa, per quam tolleretur, vel minueretur jus creditorum, qui sub ejusdem assensu hæde contraxerunt, ita procedendo cum generali regula late

6 exornata *in d. alleg.* 116. quod scilicet Princeps non censetur velle tertio præjudicare, ejusque jus tollere, & de qua regula plene agit *sub tit. de regal. disc.* 148.

7 Ille autem scribendi modus, de quo præsertim *in d. alleg.* 116. consuetam, tum ac frequentem mihi paravit nauseam, ideoque me cogit, superflue etiam, ac fastidiosæ repetitionis notam non curando, illum perpetuo inculcare, & detestari, dum ita prodigorum dignoscitur vitium, abundando nempe in superfluis, & deficiendo in necessariis.

Superfluum siquidem, ac inutilem chartarum repletionem, ad eruditionis Scribentis affectatam pompam potius, quam ad causæ opportunitatem, redolebat primus longus apparatus super origine, ac introductione, & immutatione respectively hujus oneris, dum illud in regione, ob adeo magnam feudorum frequentiam (dum pene totum illud Regnum, ex ejus malo fato infeudatum est) notorii speciem habet, potissime vero apud Judices, qui sunt jurisconsulti ad illum majorem Magistratum per advocacionis, vel inferiorum Magistratum gradus evecti, quibus hæc principia absque dubio innotescunt, ideoque præsupponenda sunt.

Manifestus siquidem error, irrisione dignus, esset ille Scribentium in Rota, in aliqua causa beneficii, seu pensionis Ecclesiæ, aut fideicommissi, si cum longo apparatu agerent de origine, & introductione beneficiorum Ecclesiasticorum, eorumque reservationibus, vel affectionibus Apostolicis, sive de introductione, & etymologia pensionum Ecclesiasticarum, vel fideicommissorum, & similium, quæ præsupponenda sunt, eisque præsuppositis, immorandum est super puncto, de quo sit quæstio.

Tunc etenim hujusmodi principia assumere congruit, sed quo magis præsuppositive, ac breviter fieri potest, quando scilicet ex ipsa origine, vel introductione, vel ejus ratione inferri valeat ad id, quod conferat ad causæ opportunitatem, puta (ex.gr.) juxta ea, quæ habentur supra, *hoc eod. tit. disc.* 74. & 89. super origine, & introductione fideicommissorum, & quando Augustus ea reddidit obligatoria, ad effectum congruæ interpretationis Bullæ Baronum, sive excusationis illius exorbitantiæ, de qua vulgus eam redarguit.

Vel in materia pensionum Ecclesiasticarum, indagando earum originem, & quidditatem, & an respiciant spiritualitatem, nec ne pro diversis effectibus exinde resultantibus in sua materia peractis *sub tit. de pension.* Atque ita pariter in origine, seu introductione aliquarum reservationum, vel affectionum, earumque natura, vel qualitate pro effectibus exinde resultantibus, puta an earum pluralitas cessare faciat indulta Cardinalium, juxta quæstiones, de quibus *sub tit. de benef. disc.* 1. cum plur. *seqq.* Vel ad effectum inspiciendi, an cessent per mortem Papæ cum similibus, quibus eadem congruat ratio.

9 Secus autem in præsentem, quoniam sive uno, sive altero tempore, hujus oneris introductio sequuta sit, atque sive sub adohæ, vel sub donativi expliciter vocabulo, id non alterat rei substantiam, neque diversificat effectum, dum semper est onus reale, & uniforme, ad rationem tot pro centenariis, juxta fructus feudi in taxa uniformi, facta de *Card. de Luca, Lib. I.*

tempore investituræ, & quæ taxa non alteratur durante investitura, sive fructus crescant, sive decrescant, tanquam per speciem canonis, seu livelli, juxta ea, quæ in hac materia augmenti, vel diminutionis canonis ob diminutionem, vel excrementiam fructuum rei, habentur *sub tit. de emphyt. disc.* 54. Sed quando feudi devolutio sequuta sit, vel immineat, ideoque ejus nova investitura alteri concedenda veniat, tunc intrat quæstio, an perneceffe sub antiquo canone, vel responsione concessio facienda sit, vel potius haberi debeat ratio fructuum de tempore, quæ nova concessio fiat, ad quem effectum nil refert inspicere de origine, vel introductione, seu mutatione modi solvendi idem onus.

Inutilis quoque videbatur, ac superflua ad hunc effectum altera quæstio super resolutione hypothecarum contractarum cum regio assensu per feudi devolutionem: Si quidem, quando tenenda esset opinio Carleval. & Montan. super resolutione hypothecarum, adeo feudum liberum, atque ab omni nexu solutum reverteretur ad Dominum, assensu non obstante; eo modo, quo Curia praxis docet in officiis vacabilibus venalibus, quod scilicet super eis ad favorem Creditorum conceditur consimilis assensus, explicari solitus sub nomine, seu termino reservationis decreti, pro creditorum potioritate, adversus anteriores, qui illo careant, ac etiam pro jure reali, seu quasi ad effectum, ut procedi valeat ad venditionem officii, ex deductis *sub tit. de regal. disc.* 7. Sed tamen sequuta officii vacatione per mortem naturalem, vel civilem officialis, illud revertitur liberum ad Cameram, præfati decreti reservatione neglecta, adeo creditores huic se exponant periculo, hypothecis continuantibus solum super aliis bonis liberis officialis, quoniam sub hac lege assensus conceditur.

Idemque moderna praxis introduxit in illis Apostolicis licentiis, quæ conceduntur super hypotheca, vel alienatione bonorum jurisdictionalium, sive feudalia, sive allodialia sint, propter obstaculum, seu prohibitionem Constitutionum Apostolicarum, ex deductis supra, *disc.* 66. & *seqq.* ac etiam *sub tit. de cred. disc.* 13. & 151. & in aliis pluries; propter amplas clausulas præservativas adjici solitas, de quibus præsertim habetur *sub tit. de regal. disc.* 161. & insinuat *supradicto disc.* 1. n. 7. & 8. & in aliis.

Verum isto casu resolutionis hypothecarum ex dicta regula text. *in l. lex vectigali*, fatua, prorsusque extranea remanet quoad creditores ista quæstio, an unum, vel alterum tempus in istius oneris taxa attendendum sit, dum sive unum, sive alterum tempus attendatur, nihil eorum interest; ideoque ubi ista assumatur quæstio unius, vel alterius temporis pro jure, seu interesse creditorum; utique præsupponenda est ejusdem juris, atque hypothecarum duratio, sine qua manifestam fatuitatem ista quæstio redoleret, & per consequens inutilis, & extranea remanet dicta altera quæstio, dum potius præsupponenda est tanquam certa opinio creditoribus favorabilis, & Fisco contraria, stante quod sine hoc præsupposito altera quæstio nullatenus intrat.

Et quamvis apud antiquiores, qui retroacto sæculo istam quæstionem disputarunt, relatos per Marin. in *addit. ad 122 decif. Revert.* 115. & *in dicta allegat.* 116. & 117. *inter collect.* per eundem Marin. inter quos præsertim de illa plenius, magisque ex professo agit Moles in ejus annotationibus, vel decisionibus *tit. de jure adohæ. §. 4. quest. 3. fol. 69.* procedatur cum præsupposito liberæ reversionis feudi ad Curiam Regiam, absque jure, vel interesse creditorum; attamen id respicit diversum effectum, potestatis, scilicet Regis, concedendi de novo feudum sub taxa antiqua, ob quam jura, seu redditus Regiæ Curia minuantur, vel Combaronibus præjudicetur, ad effectum, ut pro majori pretio præsentis feudi venditio fiat, ita percipiendo in capitali pro una vice fructum futurum, atque supplantando successores in Regno, vel Combarones; istaque est ratio dubitandi, quæ tunc habebatur, ut patet ex deductis per Moles, ubi supra, & per consequens dicta antiqua quæstio extranea remanet ab ista moderna, quæ inter Regem, ejusque Fiscum contendentem, de majori utilitate, sive de illa Combaronum, ne indebite in contributione graventur; præjudicium autem est creditorum, habentium hypothecas super feudo devoluto, vel devolvendo, isteque est casus, vel punctus præcisus quæstionis super quo tantum stricte, & categorice scribendum erat; præmissa vero omnia, inutiles, ac superflue insinuatæ sunt, ut ita edoceamur quomodo scribendum sit.

Quatenus itaque pertinet ad istum casum, vel punctum

præcisum, quod scilicet non agatur de nova investitura feudi libere devoluti, juxta questionem disputatam apud Moles, ubi supra, sed de nova concessione feudi gravati usque ad integrum valorem, & ultra, quod urgentibus creditoribus vendatur.

13 Observabam quod poni deberent ad partes omnia, quæ, ut supra per antiquiores in decurso sæculo in dicta questione deducta fuerunt, ac etiam per moderniores; tum quia respiciunt dictam diversam questionem; tum etiam quia hodie illa est jam decisa per Regias decretationes, vel provisiones, per quas determinatum est, ut fieri debeat taxa nova, attento tempore præsentis, ut testatur idem de Marin. *in observat. vel addit. ad d. dec. 515.* Reverter.

14 Quare disputationis punctus præcisè restringebatur ad ejusdem de Marin. distinctionem, seu observationem, ut scilicet dicta Regia decisio intelligenda esset in præfato alio casu, de quo antiquiores disputatum fuit, quando nempe ipse Rex feudum ad se libere devolutum, alteri concedere velit; non autem in isto casu, in quo taxæ immutatio creditoribus assensum habentibus præjudicaret, eorumque jus tolleretur; istum etenim casum asserit idem Auctor Tribunalis Cameræ, certum esse sub dicta Regia decretatione non comprehendi.

15 Contrarium vero mihi probabilius videbatur, admit-tendo siquidem, quod verior, magisque communis, & recepta esset dicta opinio creditoribus favorabilis, quoties aliud non suaderent clausulæ præservativæ, quæ ob earum amplitudinem istum quoque effectum operarentur, quod scilicet per devolutionem feudi non resolverentur illæ hypothecæ, quæ cum regio assensu essent contractæ; idque ex ea probabilitate commercii, alias Baronibus sublatis, vel impediti, quæ a simili consideratur *sub tit. de emphyteuf. disc. 8. & alibi pluries*, quodque clausula *Juribus Curia semper salvis*, in hujusmodi assensibus apponi solita, percutiat alios effectus, aliorumque præjudiciorum præservationem, non autem istum effectum resolutionis jurium creditorum.

16 Adhuc tamen iste assensus non impedit feudi devolutionem, ob quam ejus substantia corrumpitur, dum redit ad suam primævam causam, vel universitatem Principatus, adinstar rivuli aquæ derivati ex fonte, seu lacu, ut cessata primæ concessione, illa aqua confundatur cum lacu, vel fonte, adeoque si nova concessio consimilis rivuli fiat, erit semper rivulus novus, dum penes dominum dari non potest qualitas feudalis, cum res sua nemini servare valeat, neque possit esse quis eodem respectu, & in eadem re Rex, & Baro, seu dominus, & feudatarius, ut advertitur supra, *disc. 34. & 91. & sæpius.*

Prout idem assensus non tollit obligationem, seu jus illius servitii feudalis, quod est feudo connaturale, sive illud sit personale, sive reale, cum ad hunc effectum, ac alios, qui sunt feudi connaturales, recte operativa sit dicta clausula, sed solum assensus operatur alios notabiles effectus, recensitos supra, *disc. 78. & sub tit. de cred. disc. 12. & 13. & 151.* Potioritatis nempe adversus feudatarii creditores anteriores, qui eodem assensu careant; & actionis item realis, vel rei persecutoriæ ad ipsum corpus feudi; atque ille effectus, qui omnium reputatur major, est iste, ut scilicet feudum devolutum quoque ad dominum sic affectum transeat, ut supra.

Ad rem itaque facere observabam, ea quæ pro declaratione *dec. 1712. Coccin. repet. decis. 86. p. 5. rec.* habentur *d. disc. 8. de emphyt. & supra disc. 52.* quod scilicet, quamvis bona emphyteutica Abbatiæ Farfen. habentia in verbis formulam pacti, & providentiæ; ex statuto, vel consuetudine, aut ex quodam assensu generali, adinstar illius assensus super feudis istius Regni, favore dotis, de quo supra *disc. 26.* redacta videntur adinstar allodialium, ut sint hypothecabilia, atque etiam post finitas generationes, sequutamque devolutionem, easdem retineant hypothecæ, adhuc tamen id intelligendum veniat compatibiliter cum eo Domini jure, quod competit de natura emphyteusis, ratione recognitionis domini, & sic salvo illo laudemio, vel alia recognitione, quæ Domino debeat ratione renovationis, vel novæ investituræ, ad rationem tot pro centenario valoris, inspecto tempore præsentis, quamvis id tendat in diminutionem pretii, & consequenter in præjudicium creditorum, quibus bona affecta essent, etiam pro integro valore.

Idemque in consimilibus casibus pluries recensitis *eod. tit. de emphyt.* quod scilicet ratione magnæ quantitatis

bonorum hujus naturæ in ea regione, & propterea, vel ex privilegiis, vel ex concordis, aut ex consuetudine, dato casu devolutionis, Dominus directus non possit bona pro se retinere; sed teneatur renovare eidem generi, sive aliis concedere, quodque adhuc bona remaneant affecta debitis per feudatarium, vel emphyteutam contractis; ut contigit in plerisque partibus Lombardiæ ratione Bonifacianæ; in Civitate Ravennæ ratione Concordiæ; in aliis quibus diocesis Status Urbini, & in Civitatibus Perusii, & Civitatibus Castellis, ex indultis Apostolicis; & in Civitate Urbini ex concordia, cum similibus, quod scilicet, dum potius istud privilegium expresse non prohibet canonis, & laudemii augmentum, utrumque de jure est regulandum juxta valorem de tempore præsentis, ut præsertim *sub dicto tit. de emphyt. disc. 5.* absque eo quod creditores, quibus legitime bona affecta sint, de hoc conquæri valeant, quoniam jus ipsorum, quod a Domino alterari non possit, recte procedit quoad alios actus voluntarios extrinsecos, ac etiam quoad actum intrinsecum resolutionis hypothecarum, aliorumque vinculorum, quæ resultant a devolutione; isteque proprie est effectus, quem respectu Domini producit assensus, juxta unam opinionem a contradictionibus neque immunem, ut supra.

Alias etenim, quando juxta dispositionem juris feudalis, 19 subit necessitas, quod quilibet novus feudi successor accipiat renovationem intra annum, & diem, atque pro ea solvat aliquam notabilem summam pro laudemio, cujus loco in hoc Regno successit relevium, ex deductis supra *disc. 59.* unde propterea resultet, quod istud onus minuat valorem feudi, quod tanto minus vendatur, possent creditores cum assensu prætere, quod nihil solvi debeat, ob eorum præjudicium, quod utique vanum esset asserere.

Prout si Rex ob bella, aliasque indigentias, aliquam collectam Baronibus indicere vellet, sive istud servitium reale augere, possent creditores feudatariorum cum assensu prætere, quod id fieri non valeat, dum ita feuda recipiunt diminutionem in pretio, quod pariter fabulæ speciem redoleret, cum similibus.

Præterea præfata Regiæ provisiones, vel decretationes, 20 quæ post tot longas consultationes, discussiones, & apparatus, pro illius Principatus stylo emanarunt, quodammodo inutiles, & fatuæ remanent, si juxta dictam distinctionem datam per Marin. *in d. decis. 515.* Reverter. intelligenda venient pro solis concessionibus feudorum, quæ libere ad Regem reversa sint, cum tunc nullus videatur hujusmodi decisionis effectus, dum quoad ipsum Regem, ejusque Curiam, quando novæ concessiones sunt ex causâ onerosa per viam venditionis, juxta frequentiore præxim idem sit, quod unum, vel alterum attendatur tempus, dum totum respicit idem interesse Regis, qui obtinebit illud minus pretium in sorte, & quando velit fieri novam taxam, attento tempore præsentis, dum ita vendet eo minus, & e converso si venderet juxta taxam antiquam, pretium esset majus idque magis expediret.

Considerationes autem, quæ apud Moles, ubi supra, aliosque decursi sæculi antiquiores Scribentes, habentur 21 supra defectu potestatis ita præjudicandi Principatui, & successoribus in eo, quorum aliquam supplantationem id redolerent, hodie recenseri merentur inter fabulas, vel pias meditationes, dum etiam in Principatibus electivis, quando concurrat qualitas Principis supremi, & absoluti, ista ratio supplantationis successoris non habetur in consideratione, nisi quando agatur de magnis dismembrationibus, quæ importent scissuram, vel deturpationem coronæ, seu Principatus, ex iis, quæ insinuantur *sub tit. de dote, disc. 146.* Ac etiam *sub tit. de pensionibus, disc. 1.* Et generaliter de potestate Principis *sub tit. de regalibus, disc. 148.* & *alibi pluries*, ac etiam supra *hoc eod. tit. disc. 61.* & in aliis ad materiam Bullæ S. Pii Quinti de non infeudando.

Si etenim in hoc insensibili, & remoto præjudicio, quod Principatui, & successoribus in eo causatur, vendendo præfente pecunia proprietatem, vel jus gabellarum, vel officiorum, aliorumque jurium Regalium Principatus, defectus potestatis adesset, sequeretur, quod non potuissent, nec possent erigi Loca Montium, seu alia consimilia jura, super gabellis, aliisque redditibus Principatus, seu Reipublicæ; & tamen contrarium ubique praxis docet ex deduct. *sub tit. de Regal. ad hanc materiam Locorum Montium, & advertitur supra, d. disc. 61.*

Ac demum quando Leguleici vulgi more cum generalibus regulis, vel propositionibus procedendum esset,

22 intrare quoque dicebam axiomata vulgaria quod, scilicet, lex generaliter loquens, generaliter intelligi debet, quodque una, & eadem determinatio plura respiciens determinabilia debet ea pariformiter determinare, dum dictæ Regiæ provisiones generaliter, ac indefinite loquuntur, ac disponunt, ut fieri debeat nova taxa regulanda ex valore, seu fructu de tempore præfenti; potissime vero, & clarius quoniam, ut patet ex *eisdem allegat. 116. & 117. inter collect.* per Marin. in *eius tertio tom.* ista quæstio moderno tempore hunc solum finem habebat, vel hunc effectum respiciebat, præjudicii, scilicet, creditorum, dum fere omnes illi Barones, non obstantibus tot tyrannicis concussionibus, & oppressionibus vassallorum, adhuc, ita Deo permittente, sub creditorum præssura vivunt, atque hujusmodi subjacent concursibus.

NULLIUS FRUCTUUM.

Responsum pro veritate suppressis nominibus.

An sub restitutione fructuum feudi per illius possessorem facienda, veniant pœnæ, & multæ, vel confiscationes, aliaque emolumenta obventa ab exercitio jurisdictionis; & quatenus possessor bona ex confiscationibus, & pœnis obventa distraherit, an teneatur de proprio reficere æstimationem, vel potius feudi domino, seu legitimo possessori tribuenda sit actio ad ipsorum bonorum vendicationem?

SUMMARIUM.

- 1 **F**Acti series.
- 2 De ratione, ob quam feudatarius obtineat confiscationes, & pœnas.
- 3 Quod error sit respondere in abstracto cum generalitatibus.
- 4 De fructibus, qui veniant in condemnatione, ex natura alienis, etiam sine mala fide.
- 5 Quando tertius teneatur de eo, quod amplius non possidet.
- 6 De fructibus litis.
- 7 De eodem de quo n. 2.
- 8 Pœnæ, & confiscationes sunt in fructu.
- 9 De ratione, ob quam Episcopus, vel beneficiarius obtineat fructus, & emolumenta.
- 10 De eodem, & quando intrusus teneatur etiam pro non perceptis.
- 11 Quæ deductio fiat etiam pro possessorem malæ fidei.

DISC. CXXII.

1 **C**ondemnatus possessor feudi ad illud dimittendum una cum restitutione fructuum, ex eo quod causa possidendi minus iusta detecta esset; hinc idem, suppressis loco, & nomine, consilium pro veritate petiit, an sub nomine fructuum, qui sint restituendi, veniant confiscationes, & pœnæ, & multæ, ac etiam quædam collectæ, seu tributa propria per vassallos exacta; & quatenus ex præmissa causa confiscationis aliqua obvenissent bona stabilia per ipsum possessorem donata, seu alias distracta, teneretur de proprio ad tantundem, sive ad æstimationem, vel potius excusari posset, eo quia rem non haberet.

Dubitandi ratio per aliquos in partibus excitata, ob quam credebatur possessor, ab hujusmodi confiscationum, & pœnarum, ac tributorum, seu gabellarum restitutione excusari; in eo consistebat, quod ista sint emolumenta, quæ feudatariis inferioribus permittuntur ob exercitium jurisdictionis, tanquam stipendium laboris, & per consequens, quod cum istum laborem ipse possessor tulerit, ipsius, non autem alterius, ad quem feudum spectare, causæ exitus dedit, esse deberent.

3 Respondi, decisionem pendere a circumstantiis facti melius distinguendis, quoniam in practicis fori quæstionibus incongrua sunt quæstiones generica, & in abstracto, & de consequenti incongrua, parumque opportuna sunt responsa ejusdem qualitatis, cum semper, ex adeo frequenter insinuat, erroneum sit cum generalitatibus procedere ad instar petentis consilium a medico absente, super generalibus alicujus morbi symptomatibus, vel periodicis, ut ipse juxta generalia aphorismata Hippocratis, vel Galeni dogmata responderet, non specificando infirmitatem, complexionem, temperamentum, vires, aliasque

Card. de Luca, Lib. I.

circumstantias, a quibus pendeat, an unum, vel alterum congruat medicamentum, sive una, vel altera adhibenda sit medicandi norma, quoniam ita consilium medici vel fallax est, vel inane.

4 Ubi etenim condemnatio ad dimissionem feudi una cum fructibus non proveniat a vera, & positiva mala fide possessoris, sed a natura judicii, vel actionis, & ex sola dispositione, vel subtilitate juris, adeo ut interim, & ante litem dici valeat possessor bonæ fidei, vel mediæ, adeo ut desit mala fides positiva, ut ex gr. contingit in judicio petitionis hæreditatis, in quo veniunt etiam fructus ab initio, qui hæreditatem augent, ex deductis *sub tit. de hærede, disc. 9. & alibi;* & tunc non ex peculiari jure, vel natura feudorum, quorum leges in hoc aliquid particulariter statuere non videntur, minusque ex peculiari qualitate hujusmodi fructuum pœnalem, vel jurisdictionalem, sed juxta terminos generales, de quibus in dicto casu possessoris hæreditatis *allegato disc. 9. de hæred. & disc. 1. de regal. & generaliter disc. 39. de judic.* possessor tenebitur ad restitutionem extantium in specie, vel in æquipollenti, in eo scilicet, in quo effectus fuerit locupletior, adeo ut intret ratio, vel æquitas prohibitiva locupletationis de alieno, excusetur autem a mere consumptis, & non extantibus, ex iis, quæ in his terminis feudalibus super materia fructuum plene colligit Rosenthal. *de feud. c. 10. concl. 42.*

5 Atque quoad ipsum possessorem, sub nomine consumptorum, & non extantium, venire quoque dicuntur illa bona stabilia, vel etiam mobilia non consumpta, sed extantia, quæ tamen non sint penes ipsum possessorem, quia nempe ab eo donata, vel alias distracta sint absque eo quod locupletatio, seu versum duret, cum pro eis ad nihil teneatur, dum sufficit, quod non desierit dolo possidere, quamvis etiam imprudenter distraherit per speciem dissipationis, opinando tamen dissipare bona propria, ex iis, quæ habemus in hærede putativo bonæ fidei dissipante, vel distrahente bona hæreditaria etiam in sorte principali, ut non teneatur ad aliquam restitutionem; quinimo, quod magis est, etiam si esset verus hæres in parte, neque teneatur bona consumpta, vel dissipata imputare in propriam portionem, *ut d. disc. 1. de regal. d. disc. 9. & 27. de hærede, & alibi.* Quidquid sit de jure, vel actione competente vero hæredi, vel domino eadem bona condicendi a possessore, quatenus de jure ista condicatio, seu vendicatio intret, juxta ea, quæ in emptoribus mercium, vel aliarum rerum a non domino habentur *d. tit. de Regal. disc. 129. cum simil.*

6 E converso autem, ubi condemnatio ad hujusmodi fructuum restitutionem proveniret a mala fide vera, & de facto, ut præsertim pro frequentiori praxi illa condemnatio est, quæ sequatur a die motæ litis ob malam fidem, quæ per litis introductionem in possessore induci dicitur, juxta unam opinionem magis rigorosam, quam sequi videtur Curia, sive a tempore, quo per probationes, & per scripturas, possessor intrui potuit, & cognoscere, se non esse dominum, juxta alteram pro meo sensu probabiliorum opinionem, ex deductis *d. disc. 39. de judic. & tit. de fideic. disc. 184. & seqq. & alibi;* sive quod etiam sine lite, ex facti circumstantiis, revera de mala fide constaret, ut in spoliato, re, vel occupatore, aut similibus contingit, adeo ut non intret excusatio a consumptis, qui in odium possessoris malæ fidei habendi sunt pro extantibus, prout etiam bona extantia, sed distracta in tertium, habenda sunt pro extantibus, & possessis, juxta deducta *d. disc. 129. de regal. & alibi,* & tunc indefinite intrat restitutio in æquivalenti de proprio.

7 Neque isto casu suffragari dicebam præfatam considerationem, quod hujusmodi pœnalia emolumenta pertinerent ratione exercitii jurisdictionis, & administrationis feudi, tanquam pretium laboris desuper adhibiti, quoniam ista ratio congruit legitimo possessori, ad effectum licite percipiendi ista emolumenta, quæ regulariter de eorum natura sunt de regalibus, ideoque non congruunt hujusmodi feudatariis inferioribus in figura, vel specie Baronum, seu Domi-cellorum, sed solum feudatariis majoribus veræ dignitatis, & feudorum regalium cum jure principatus, ex iis, quæ frequenter insinuantur *in precedentibus, hoc eod. tit. ac etiam sub altero de regal. & per Rosenth. cap. 5. concl. 49. & seqq. & concl. 63. & seqq.* & sic pro causa, seu titulo honesto percipiendi id, quod alias feudatarius quamvis legitimus percipere, ac obtinere non posset, non autem ut intrusus, ac illegitimus possessor valeat hæc emolumenta sibi appropriare, quoniam confiscationes, & pœnæ sunt absque dubio fructus, vel effectus feudi, ex deductis *sub tit. de Regal. disc. 160. & seqq. & frequenter.*

Adinstar eorum, quæ habemus in beneficiis, & dignitatibus Ecclesiasticis, quoniam tam fructus, quam distributiones, aliosque proventus Episcopi, & beneficiati, aliarumque dignitatum, & Ecclesiarum possessores, & Prælati percipiunt principaliter ex ratione administrationis, & cultus Ecclesiæ, & exercitii curæ jurisdictionalis, vel sacramentalis, sed non per hoc intrusus, vel alias injustus, & illicitus detentor debet hos fructus facere suos, ex eo quod ipse interim curam exercuerit, vel Ecclesiæ administrationem habuerit, quoniam est quidem premium, vel stipendium laboris, & servitii, sed in eo, qui per Dominum, vel superiorem, cum legitimo titulo, ad laborandum, ac serviendum sit deputatus, non autem in eo, qui illicite in hoc se intruserit, ut etiam exemplificari potest in omnibus aliis Officialibus, & Magistratibus, qui propinas, aliaque emolumenta obtinent.

10 Adeoque verum est, ut intrusus non faciat suos istos fructus, quod etiam in ipsismet distributionibus quotidianis, aliisque emolumentis, quæ ab ipso intruso, & illegitimo detentore, vel impedimento præstante non percipiuntur, sed ab alio, adhuc teneatur legitimo Domino, vel possessori reficere, juxta *dec. 173. Royas*, & sæpius advertitur in sua materia beneficii.

11 Illam vero deductionem in hoc proposito faciendam esse dicebam, quam ipsemet legitimus feudi Dominus, cui sententia mandat fructus restitui debere, pati debuisset, si ipse fuisset possessor, juxta illam expensarum, vel melioramentorum necessarium refectioem, de qua agitur *sub tit. de legitima, & detractionibus disc. 35.* & in specie advertitur apud *Rosenth. d. c. 10. concl. 42. n. 66.*

CLUSINA TERRITORII
PRO COMITISSA THERESIA
DE CARPINEO
CUM CAMERA APOSTOLICA.

Preparatio pro disputatione non sequuta, ut infra.

De eodem puncto, de quo supra, *disc. 56.* an scilicet accipiens in feudum aliquod Castrum, vel locum cum universo territorio, efficiat feudalia illa bona, quæ ipsemet jure allodii in eodem loco possidebat?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 De materia novationis prima concessionis per secundam.
- 3 Feuda sunt regulanda cum jure feudali, non autem communi civili.
- 4 Quales sint veri, ac proprii termini feudales super novatione prima concessionis per secundam.
- 5 Ut id procedat quando una concessio sit incompatibilis cum altera.
- 6 Donatio in dubio non est presumenda, ubi alius titulus compatibilis dari potest.
- 7 Non implicat ut feudatarius possideat tanquam privatus bona, & prædia intra fines feudi.
- 8 Imo totum territorium, omnesque redditus possunt esse unius, & dominium Castri, vel loci alterius.
- 9 Quod casus, de quo *disc. 56.* sit diversus.
- 10 Datur exemplum practicum super iis, de quibus *n. 7. & 8.*
- 11 De ratione inverisimilis donationis, vel transfusionis.
- 12 Quid importent verba generalia investiturae.
- 13 De duplici significatione territorii, & de pluribus speciebus domini ejusdem rei.
- 14 De confessione in informationibus Advocatorum, & Procuratorum, an præjudicet?
- 15 De Constitutione revocatoria Pii IV.
- 16 An concessio sit jure pignoris, vel domini?

D I S C. CXXIII.

1 **C**oncessit Julius III. Jacobæ de Monte ejus germanæ sorori matri Ascanii, & Fulvii Cardinalis de Cornæa, nobilium Perusinorum, per speciem venditionis cum jure redimendi, vel anthychresis, pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, pro scutis duodecim millium auri, totum territorium Clusinum, cum tenetis, silvis, lacubus, & aliis in eo existentibus; quia vero incolæ Oppidi, vel Castri in eodem territorio existentis, quod *Castellonum*

lacus nuncupatur, ob illorum temporum conditionem, diversas patiebantur molestias, & incursiones, a quibus tueri se non poterant, cum apti non essent reficere Castrum, seu munitionem, aliasque desuper necessarias expensas facere; hinc ad eorundem incolarum preces, idem Julius Oppidum, seu Castrum prædictum concessit in Vicariatum, seu perpetuum Gubernium prædicto Ascanio, ejusque filiis cum jurisdictione, ac mero, & mixto imperio, & plerisque juribus regalibus, sub annua recognitione unius libræ ceræ, & cum obligatione reficiendi, atque muniendi dictum locum, ac etiam dedit Gubernium, seu Vicariatum tunc Castri, nunc Civitatis plebis, de quo nihil ad rem; deindeque idem Ascanius prole destitutus, intuitu multorum meritorum pro Sede Apostolica, & Catholica Religione contra hæreticos in statu Ecclesiastico Avenionensi, ac etiam stante solutione scutorum 15. mil. auri, obtinuit facultatem sibi arrogandi in filium Diomedem de Pinea nepotem ex sorore, cum jure succedendi etiam in feudis, omnibusque aliis juribus, ac etiam præfatum locum erigi in feudum nobile, cum titulo, seu dignitate Marchionatus pro se, dictoque Diomede, atque istius filii, & nepotibus masculis, sub annua recognitione scutorum bis mille; cum autem mortuis Ascanio, & Diomede, ex isto fuissent superstites Fulvius, & Diomedes junior, isteque in Religione Prædicatorum professionem emisisset, exinde assumptus ad Episcopatum Squillacensem, deindeque translatus ad Urbevetanum, juxta seriem de qua supra, *disc. 47.* atque sequuta esset mors tam dicti Fulvii, quam etiam Fulvii posthumi ejus filii in infantili ætate, idcirco Camera ob factum casum devolutionis feudi, præfati loci, ejusque territorii possessionem adeptæ est; & quamvis Diomedes in Religione Joseph, tanquam comprehensus in investitura, super ejus successione litem excitasset, ea tamen per concordiam sopita fuit *ut eod. disc. 47.*

Post aliquod vero notabile intervallum Theresia dicti Fulvii senioris uxor, atque alterius Fulvii infantis mater, quæ ad secundas nuptias cum Comite de Carpinea transfatum fecerat, tanquam præfati ejus filii intellecta hæres, prætensionem excitavit contra Cameram super restitutione territorii contenti in prima concessione jure allodii, pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, vel restitutione dicti pretii scut. 12. mil. una cum fructibus; unde desuper deputata fuit particularis Congregatio Prælatorum, ad effectum examinandi in forma extrajudiciali, & referendi Pape ejusdem prætensionis subsistentiam, pro deliberatione, an causa esset concordanda, vel potius ad suos Judices, pro ut de jure, remittenda, ideoque pro istius Congregationis informatione aliqua habita fuit disputationis preparatio, absque tamen ulteriori progressu, dum, juxta meum timorem in congressibus jam prævisum, & insinuatum, ex notitia historiarum inter Paulum IV. & Regem Catholicum, occasione Regni Neapolitani, compertum est, quod præfatus Ascanius a dicto Pontifice Paulo ex causa perduellionis condemnatus in contumaciam ad pœnam capitalem, & publicationem dicti feudi, omniumque ejus bonorum, initio Pontificatus dicti Pii successoris, plenariam restitutionem obtinuit sub diversis legibus, & oneribus, ac præsertim, ut contingente feudi devolutione, prætendi non posset restitutio dictorum scutorum 12. mil. unde propterea ex solo facto quæstio finem habuit, inanesque remanserunt labores juris super quæstione consimili alias disputata supra *disc. 56.* an scilicet dicta ultima investitura feudalis comprehendere quoque primam concessionem allodiam, quæ propterea eandem feudalem naturam assumpisset?

Quatenus itaque pertinet ad istam quæstionem, cum Scribentes pro Camera procederent cum terminis generalibus juris communis in materia novationis, quod scilicet per ultimam concessionem feudalem Pii IV. innovatæ fuissent omnes aliæ concessiones præcedentes Julii Tertii, procedendo cum generali theoria Bart. in *l. stipulantem, §. sacram, ff. de verb. oblig.* super transfusione debiti de una causa in alteram, vel unius contractus in alterum, desuper cumulando ea, quæ ad hanc materiam habentur collecta per Amat. *resol. 50. Capyc. Latr. consult. 12. & alios frequenter.*

Atque pro speciali, imo individua auctoritate deducerent ea, quæ habentur a me deducta supra, *disc. 4. n. 21.* super occultatione donationis bonorum propriorum, quæ ab alio accipiuntur in feudum, sive extinctionis primæ concessionis ob secundam, quæ tanquam unica, de toto reputanda esset, ex ibi deductis.

Dicebam in hoc rerum statu, ad causæ defensionem ex parte Actricis evocatus, tam in congressibus pro causæ directione-

Etione habitis, quam etiam in informatione desuper edita, quod loquendo, ut decet, more feudilitæ, & cum suis terminis feudalibus, extranea videbantur omnia, quæ hinc inde jam deducta fuerant in materia novationis, juxta terminos juris communis civilis, quoniam cum istis feuda regulanda non sunt, dum habent proprias leges, ac terminos feudales, cum quibus est procedendum, solumque in effectu pro suppletionem, vel interpretationem licitum est recurrere ad utrumque jus commune, magis vero ad canonicum, quam ad civile, ut pluries in præcedentibus advertitur, potissime quia præfati termini novationis potius cadere videntur in credito, aliisque juribus, & actionibus incorporalibus, quam in dominio specierum.

4 Veros itaque, ac proprios hujus causæ terminos esse dicebam illos, de quibus *d. disc. 4. n. 21.* magis vero ad rem *d. disc. 56.* an scilicet accipiens in feudum ab alio Castrum, vel locum, in cujus territorio ipse bona jure allodii possideret, sensetur etiam ista bona in feudum accepisse per eandem occultationem actuum præfatis locis latius insinuatam.

In hoc autem, etiam cum aliquo sensu veritatis, quamvis omnino maturum iudicium desuper efformare non poterim ob cessatam occasionem ulterioris disputationis, ex 5 cujus trutinâ talis efformatio resultat; dicebam probabilius videri, quod ultima feudalis investitura importaret quidem extinctionem secundæ concessionis in Gubernium, seu Vicariatum, ut supra, quodque ista transfusa esset in alteram majorem, & ampliorem, juxta casum de quo *d. disc. 4.* ex eadem ratione, quæ in dicto alio casu vigeat, omnimodæ scilicet incompatibilitatis, dum agebatur de eadem re individua, quæ duplicem diversam naturam eodem tempore habere non potest, ideoque per generationem secundæ perneceffe resultat corruptio primæ; secus autem ubi cessat incompatibilitatis ratio, vel obstaculum, adeo ut ambæ concessionem possint simul stare, tanquam inter se compatibles; atque ad id conferre, opportunosque esse dictos terminos juris civilis in materia novationis, ad text. in *l. fin. C. de novat.* de quibus pluries *sub tit. de cred. præsertim disc. 67. & alibi*, quod scilicet hodie per dicti textus expressam dispositionem, novatio non inducitur, nisi expresse dicatur, vel nisi cessante expressione, ita cogat præcisè necessitas incompatibilitatis.

6 In idem quoque considerando alteram juris communis veram, & receptam conclusionem, de qua supra, *eod. disc. 56.* ac etiam in sua sede *sub tit. de donat.* & alibi pluries, quod scilicet donatio, in dubio non est præsumenda, omnique possibilis, & compatibilis intellectus, pro ejus exclusionem capiendus venit; ac propterea, data utriusque concessionis compatibilitate, de plano dicebam intrare exclusionem hujus prætenæ novationis, vel transfusionis unius concessionis in alteram, & per consequens, quod remanente territorio contento in prima concessionem in sua natura allodiali, & transitoria ad quoscumque hæredes etiam extraneos, nullum ei inferret præjudicium terminatio investituræ feudalis, utpote rei omnino diversæ, ex iis, quæ aliis relatis *ex conf. 121. Oldradi*, habentur plene deducta apud *Surd. conf. 135. cum aliis*, de quibus *d. disc. 56.*

7 Compatibilitas autem videbatur clara, quamvis prima concessio non contineret aliqua prædia particularia, juxta casum, de quo proprie agunt in Curia celebres decisiones Rotæ in Asten. feudi coram Bualo, sæpius in aliis canonizata apud *Duran. dec. 28. Burat. dec. 426. dec. 72.* post *Cenc. de cens. dec. 69. p. 8. rec.* atque advertitur supra *d. disc. 56.* ac etiam in alio citato *disc. 47.* ubi in individuo de ista investitura, ac etiam *disc. 61. & 62.*

Sed etiam ubi illud esset de universo territorio, quoniam ex deductis *d. disc. 61. & 62.* & in Rotæ decisionibus editis in casu, de quo eodem *disc. 62.* alicujus castri, vel loci fructus, proventus, & utilitates sunt quid diversum ab ipso castro, vel loco, ejusque dominio publico, & Baronali in 8 universum, ideoque non implicat, ut quis sit dominus castri, vel loci jure feudi in dominio publico, & Baronali, seu Dominicellario, & tamen sit ex diverso jure, titulo privato, & allodiali dominus territorii ad solum fructum, & utilitatem, tanquam privatus, ac diversus homo, juxta ponderationes, de quibus præsertim *d. disc. 61.*

9 Unde propterea in casu, de quo *d. disc. 56.* quamvis Ego, scribendo more Advocati, substinerem contrarium; at tamen, ut ex eo patet, agnosco difficultatem, ac refero, quod tribunal Cameræ inclinabat in contrarium; & nihilominus ille casus est longe diversus, quoniam erant Castra diruta sine vassallis, & sine habitationibus, ideoque nomen, seu vocabulum Castrorum eo tempore aliud non significabat, nisi

ipsum territorium privatum utilitarium; in præfati autem prima concessio non continet Castrum, & vassallos, sed solum territorium discretum a Castro, & vassallis, eorumque jurisdictione, & imperio, dum hæc omnia remanserunt in dominio Sedis Apostolicæ, deinde concessa fuerunt sub diverso titulo, primo Gubernii, seu Vicariatus, & deinde feudi, & sic non verificantur ponderationes dicto casui adaptabiles.

Ad quod practice comprobandum, dabam exemplum in 10 Tusculana Civitate de immediato dominio Sedis Apostolicæ, quod scilicet eadem Sedes, vel Camera est domina notabilis partis illius territorii ad fructum, ac privatam utilitatem ex cultura, vel pascuis, aut canonibus, & responsionibus illorum prædiorum, quæ particularibus concessa sint, dictosque fructus concedere solet in appaltum, jurisdictionem vero, & dominicalem potestatem exercet mediante persona Præfati Palatii Apostolici, qui est fixus Governator hujus loci, ac etiam Arcis, seu Castri Candulphi, utpote destinatorum Papæ deliciis, ut agendo de hoc Præfeto advertitur *disc. 8. in relat. Cur.* Si ergo Papa, vel ejus Camera, tenetas, silvas, & alia bona, quæ in hoc territorio possidet, ex privato contractu venditionis, vel dationis in solutum, aut emphyteusis, seu livelli, concederet alicui ex illis Magnatibus, vel nobilibus, qui possident villas, & bona in eodem territorio, vel alteri, non per hoc iste efficeretur dominus loci, neque territorii jurisdictionalis, quod adhuc in ipsismet bonis ita concessis remaneret sub eodem antiquo immediato dominio ipsius Papæ, & sub regimine, ac jurisdictione dicti Præfati; quare si postmodum eadem emptori, vel concessionario dictorum bonorum privato, seu allodiali jure idem Papa, vel successor jure feudi, vel Vicariatus ipsam Civitatem cum toto territorio, & Vassallis, ac jurisdictione, & mero, ac mixto imperio concederet per certum tempus, vel ad certas generationes, non per hoc inferendum esset, quod sub feudali concessione venirent dicta bona jure privati, ac liberi allodii quaesita, ex insinuatâ ratione, de qua latius *d. disc. 61.* quod scilicet ita ille, cui utraque concessio facta est, consideratur duplex, ac diversus homo, adeo ut non prohibeatur feudatarius esse ipsius feudi creditor, ex insinuatâ etiam supra, *disc. 23.* & frequenter.

Potissime vero, quia si dicta novatio, vel transfusio dan- 11 da esset, illa caderet in secundâ concessionem in Vicariatum, vel Gubernium restrictum ad solam personam ipsius Afcanii, ejusque filiorum primi gradus, quibus carebat, eorumque incertus erat, ideoque intrat inverisimilitudo ponderata in hoc individuo casu *d. disc. 47.* quod scilicet ita privare se voluerit libero, ac perpetuo transmissibili dominio istorum bonorum, vel eorum pretio, quod, attenda illorum temporum conditione, erat valde notabile, ex deductis supra, *d. disc. 4.* & alibi.

Et quamvis Scribentes pro Camera nimiam insisterent in formalitate verborum investituræ, quod scilicet diceretur eam fieri cum silvis, tenetis, terris, pascuis, lacubus, fluminibus, ac fontibus, totoque territorio; nihilominus istud (etiam cum sensu veritatis) dicebam esse levissimum, atque contemptibile fundamentum, quoniam, ut advertitur supra, *disc. 2.* & infra in Romana Castri Orciani *disc. 133.* ac etiam 12 superius *disc. 32.* & alibi, hujusmodi descriptiones fieri solent ex quodam communi formulario commentato per *Capyc. in invest. feudali*, ad denotandam universitatem concessionis, sed sub implicita conditione, si quæ sunt, & prout sunt, vel comperunt, nisi positive deducantur ad speciem cum verbo signanter, vel alio æquipollenter, aut quod ex pretio, vel pretii quantitate constaret, quod aliqua ex membris, vel juribus expressis vere considerata sint tanquam extantia, & competentia, ut præsertim occasione evictionis advertitur supra, *d. disc. 32.*

Et in specie super verbo territorii advertēbam idem, quod in locis citatis, & alibi advertitur, & præsertim *sub 13 tit. de serv. disc. 35. & 36.* quod scilicet illud duplex est; unum scilicet publicum, & jurisdictionale, seu dominicale, ita dictum a jure terrendi; & alterum privatum, & utilitarium pro jure fructuum, & emolumentorum, istudque etiam habere potest duplicem dominum in solidum pro diversitate respectuum, quod scilicet unus potest esse dominus fructuum naturalium, alter vero industrialium; quinimo in eodem dominio publico, & Baronali, seu jurisdictionali dari quoque possunt duo domini in solidum, pro eadem diversitate respectuum, quia nempe unus sit dominus habitualis, alter vero dominus exercitii, & fructuum, juxta deducta *d. disc. 61. & 62.* Eodem modo datur dominium ejusdem rei directum, vel

vel utile, sive altum, & subordinatum; quinimo ipsummet utile, vel subordinatum, quod consideratur in feudatario, vel emphyteuta, recipit easdem species subalternas inter feudatarium, & subfeudatum, juxta casus, de quibus supra, *disc. 7. & seqq. & alibi pluries*; ac propterea aliud est illud ejusdem loci territorium privatum, & utilitarium, de quo loquitur prima concessio, & aliud publicum, & jurisdictionale, seu baronale, de quo loquitur secunda, & tertia.

Quia vero occasione devolutionis cujusdam Postæ inter istos de Cornea, & illos de Sfortia circa annum 1610. acta fuit lis in Rota, intitulata Chisina Postæ, in qua habentur aliquæ Rotæ decisiones in voluminibus impressæ, nempe *dec. 390. p. 1. rec. dec. 555. & dec. 664. p. 2. rec.* ac etiam habetur *conf. 54. Spad. lib. 1.*

Hinc Scribentes pro Camera diligenter perquirendo informationes, vel positiones disputationum tunc habitaram, magnum fundamentum constituebant in eo, quod in aliquibus informationibus Advocatorum, & Procuratoris istorum de Cornea ad probandum, quod ipsi essent possessores, & domini ex causa onerosa, & correspectiva, ultra merita Ascanii deducerent utramque summam Cameræ solutam, primam scilicet scutorum 12. mil. sub Julio, & alteram 15. m. sub Pio, ideoque inferebant ad transfusionem primæ concessionis in secundam, sed pariter istud erat nimium fragile fundamentum, non solum quia hujusmodi assertiones Advocatorum, & Procuratorum in informationibus sunt actus extrajudiciales, absque mandato principalis ad ita asserendum, ideoque juxta quotidianam receptam praxim, juridice in nulla consideratione habeatur in ratione confessionis præjudicialis, bene tamen sunt considerabiles pro aliquo adminiculo, sive pro illuminanda mente Judicis ad indagandam aliunde veritatem adinstar eorum, quæ habemus in terminis tamen fortioribus confessionis factæ in articulis ex deductis *disc. 31. de judic.*

Tum clarius, quoniam Advocati, & Procuratores asseruerunt quantum hoc dominium simul unitum constabat, & quæ summæ solutæ essent ad denotandum, quod non essent concessionem lucrativæ, & sine debita recompensa ad effectum excludendi obitaculum constitutionis revocatorie ejusdem Pii IV. de qua in proposito particulariter agitur supra *d. disc. 4.* sed compatibiliter, & discrete singula singulis congrue referendo, juxta istarum concessionum diversas species, vel naturas.

Objiciebatur quoque idem, quod habetur *d. disc. 62.* quod scilicet prima concessio contineat potius pignus pro mutuo, & consequenter prædicta summa scutorum 12. mil. extenuata fuisset cum fructibus perceptis de jure in sortem imputandis; verum & istud erat nimium fragile fundamentum, tam ex contextu verborum concessionis, juxta easdem ponderationes, de quibus *d. disc. 62.* quam etiam ex declaratione ejusdem Julii, quod ubi intra novennium dicta summa non restitueretur, bona censerentur concessa perpetuo transmissibilia ad hæredes, & successores usquequo talis restitutio fieret, ideoque Papa, in quo non datur juris ignorantia, clare agnovit, & declaravit, quod istud non esset creditum extenuabile cum fructibus, esset etenim alias dare in Papa turpitudinem, quod usuras facere, seu canonizare voluerit; unde propterea concludendo, quando non adesset dictum objectum facti super declaratione facta in dicto motu proprio reintegrationis, probabilius pro hac parte respondendum veniret, vel quod saltem causa esset honesta concordia digna, ideoque inspiciendum remanet, an dicta Jacoba, quæ primam acquisitionem fecit, ordinaverit in ejus bonis fideicommissum, ut propterea descendantibus ex facto d. Ascanii præjudicare non potuerit.

CAJACEN. SEU FLORENTINA VITÆ MILITIÆ

P R O

JACOBO CORSIO CAMERÆ APOSTOLICÆ
CLERICO

C U M

MARCHIONE FRATRE.

Discursus pro veritate.

An primogenitus possessor feudi antiqui individui juris Francorum, teneatur præstare vitam militiam fratri secundogenito Clerico, vel diviti, & aliunde provisio?

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Quod Clerico debeat vita militia.
- 3 Contrarium qui teneant.
- 4 Clerici sunt incapaces feudorum, & de ratione.
- 5 Vita militia debetur secundogenitis in compensationem exclusionis a successione feudi.
- 6 De ordine successionis feudorum.
- 7 Quod vita militia debeat loco alimentorum.
- 8 Quando sit procedendum cum stylo ratiocinativo, & quando cum doctrinali.
- 9 De applicatione ad casum super intelligentia Constitutionis Regni Comitibus.
- 10 De observantia prescriptiva, & interpretativa.
- 11 De exclusionem Clericorum, de qua n. 4.
- 12 De origine Regni Neapolitani ejusque feudis.
- 13 Clerici possunt militare pro Sede Apostolica, ideoque sunt capaces feudorum Ecclesiasticorum.
- 14 De paragio faminarum.
- 15 Quare vita militia secundogenitis decernatur.
- 16 Quare expediat Regi, & Baronibus, ut ipsorum Baronum secundogeniti sint Clerici, & bene provisio.
- 17 Quod sufficiat punctum esse dubium.
- 18 An vita militia debeat secundogenito diviti, & aliunde provisio.
- 19 Ad quos effectus intret consideratio, ut vita militia habeat naturam alimentorum.
- 20 Dos, & alimenta equiparantur ad effectus auth. resquæ.
- 21 Quod vita militia, & dos de paragio debeantur jure Actionis.
- 22 De alia ratione, ob quam vita militia debeat etiam provisio.
- 23 De differentia inter filios privatorum, & magnatum ad hunc effectum.
- 24 Concluditur.

D I S C. CXXIV.

Defuncto illo Marchione Corsio Florentin. de quo agitur supra *hoc eod. tit. disc. 24.* superstitibus duobus filiis masculis; cum primogenitus obtinuerit antiquum feudum Civitatis Cajacen. cum annexis in Regno Neapolitano; secundogenitus vero esset Prælatus Cameræ Apostolicæ Clericus nimium dives, beneque provisus, tam de portione paternæ hæreditatis allodialis, quam de quadam dispositione patris etiam Prælati; hinc primogenitus prætensionem excitavit non teneri præstare secundogenito vitam militiam pro dicto feudo, ratione Clericatus eum excludentis a vita militia, cum Clerico debeantur solum alimenta ad limites juris communis in præsentem non debita, ex eo quod tanquam dives, ac aliunde provisus, eis non indigeret, exhibendo prædictæ prætensionis comprobationem quoddam responsum Italice idiomate æditum per quendam anonymum Advocatum Neapolitanum, in quo dicebatur, quod licet forte omnes Neapolitani Advocati, qui desuper consulere contrarium responderent, ex eo quod opinio Clerico favorabilis, magis communi DD. calculo sit munita, ac etiam in illis Tribunalibus recepta sit, ex iis, quæ antiquioribus relatis habentur apud Franch. *decif. 20.* ubi adden. Apont. *de potest. Proreg. tit. de assens. reg. §. 4.* de Marin. in addit. ad Revert. *dec. 401.* & *resol. 43. lib. 2.* atque fatetur Bammacar. in *cap. si Cleric. de feud. defunct. in decima qu. n. 162.* & *seqq.* attamen dicebat, quod in puncto juris verius esset contrarium, juxta opinionem, quam late tuetur, ac veriore multis mediis esse probare conatur Bammacar. *ubi sup.* qui admittendo, quod in Regno altera opinio sit recepta, & indubitata, advertit quod alibi contrarium dicendum veniat, atque in eam quoque inclinare videtur Montan. in *cap. Imperialem, §. Præterea Ducatus, n. 139.*

Plura vero argumenta ad id probandum deducuntur per Bammacar. quorum illud videtur potissimum, quod ista vita militia traditur secundogenitis, ut cum primogenito feudatario militare possint pro servitio Regis, & per consequens, quod debeat solum illis, qui sint habiles ad militandum in militia seculari, quales non sunt Clerici, qui tanquam milites Christi, prohibentur esse milites sæculi, ex deductis in his terminis feudalibus super illorum incapacitate succedendi in feudis, supra *hoc eod. tit. disc. 16.* & *seqq.* & *disc. 54.* Et generaliter circa incompatibilitatem militiæ sæcularis cum Clericatu *sub tit. de pension. disc. 46.* & *seqq.* & *alibi.*

Cum

Cum etenim ista vita militia per Constitutionem Regni, quæ incipit, *Comitibus, &c.* decreta videatur secundogenitis in præmium, seu compensationem exclusionis a successione feudi, quoniam juxta antiquam feudorum naturam, de qua supra, *disc. 8.* etiam in hoc Regno, feuda quamvis titulata, & dignitatis, erant dividua ad formam juris Longobardorum, adeo ut omnes filii feudatarii defuncti pariformiter in eis succederent; cumque postmodum, sive juxta unam opinionem per Constitutionem Friderici secundi incipien. *Constitutionem Divæ memoriæ, &c.* per quam prohibetur etiam divisio feudi, quamvis modica, seu verius ob consuetudinem etiam ante dicti Friderici tempora, ut clare probat eadem constitutio *Comitibus, &c.* per quam rationabilem consuetudinem ea redacta essent ad naturam individuum, illamque formam, quæ dicitur juris Francorum, ut soli primogenito, atque cum ordine primogenituræ deferrantur; idcirco in præmium exclusionis secundogenitorum ab hac successione, eis delata est ista vita militia loco propriæ portionis subrogata, & per consequens, quod ex regula, seu natura subrogatorum, illa debita esset solum capacibus successione feudi, non autem incapacibus, quales sunt Clerici, cum aliis ponderationibus, & argumentis deductis per Bammacar. *ubi supra.*

Hoc autem posito, ut non debeatur vita militia, sed solum debeantur alimenta, juxta dispositionem juris communis, hinc de plano resultare dicebant, ut huic secundogenito divitiæ non debeantur, nimium se diffundendo in quæstione per antiquiores feudistas Regni valde disputata, an scilicet ista vita militia habeat naturam legitimæ, ejusque loco succedat, vel potius naturam alimentorum, pro quibus decreta sit, ac dicebant, quod quamvis apud majores ista fuerit quæstio involuta, attamen apud moderniores & in Tribunalibus hodie passim, magisque recepta est posterior opinio, ut naturam alimentorum habeat, eorumque loco succedat, dum debetur ad vitam tantum, non autem in proprietate, quæ transmittatur ratione alimentorum, non autem legitimæ, quæ est quota bonorum in proprietate libere transmissibilis ad hæredes, quamvis extraneos, ex relatis per Capan. *de vita militia, q. 16.* & alios de quibus supra, *& infra;* & per consequens, quod intra regulam in alimentis debitæ jure sanguinis receptissima, ut non nisi in subsidium debeantur, non autem divitiis, & aliunde provisio, plures desuper cumulando, cum consuetudo superfluitatis vitio, auctoritates non necessarias tanquam in principio indubitato.

Desuper itaque ex parte secundogeniti consultus, respondi in eodem materno, seu Italico idiomate, istum modum, seu stylum scribendi discursivum, & ratiocinativum, perquirendo rerum principia, per dictum Consulentem adhiberem, esse quidem meo genio gratum, nimiumque commendabilem, ac desiderabilem, utpote meliorem, e converso autem damnabilem, & contempribilem alterum mere pragmaticum, qui hodie majorem vulgi sequelam habet; verum advertebam, id intelligendum esse cum terminis habilibus, ut scilicet, cum cæca fide absque alio discursu non procedatur in sola littera, cum aliquorum Doctorum traditionibus, quæ ex falso principio proveniant, sive ex mala intelligentia ejus, qui fuerit originalis Auctor alicujus theoricæ, aliis, transcriptorio more, unius errorem insequentibus, adinstar testium de auditu ab uno, qui vel non dixerit, vel mendax, aut minus informatus convincatur, adeo ut traditio repugnet legibus, vel earum certis principiis, & rationibus; sive quod doctrina sit in suo casu vera, male autem, juxta consuetum pragmaticorum errorem, alteri diverso casui applicata, & ad quem effectum bene distinguendi casus pro congrua legum, & auctoritatum applicatione partis discursivæ, seu ratiocinativæ, non solum commendabilis, & opportuna, sed omnino necessaria videtur, ut latius advertitur *disc. 35. de judic. & alibi.*

Id autem non poterat adaptari ad hunc punctum, utpote pendentem ab interpretatione legis particularis, seu localis, nempe dictæ Constitutionis incipien. *Comitibus, &c.* quæ in verbis de omnibus filiis loquitur, nulla facta distinctione, an sint Clerici, vel Laici, sive an divites, vel inopes; unde propterea, attentis regulis, vel propositionibus generalibus, illa potius favore clericorum, & divitum regulam statuit, ex axiomate quod lex generaliter loquens, generaliter intelligi debet.

Super hujus itaque legis interpretatione, vel intelligentia, aliqui ex antiquioribus hujusmodi restrictionem obcessantem ipsius legis rationem excogitarunt, tanquam per

speciem limitationis, quæ odiosa potius, atque in dubio excludenda, quam favorabilis est, juxta alterum vulgatum axioma, frequenter in hac materia insinuatam, super quo multa colligit Barbof. *axiom. 98.* ac propterea, cum apud utriusque Regni antiquos, medios, & modernos, & quod magis in Tribunalibus, per adeo longa temporum intervalla, ita pluries judicatum fuerit, exindeque longissima, & inconculsa prodierit observantia; hinc proinde sequitur, quod non versemur in eo damnabili quidem calu, in quo contra principia juris, vel contra humanum discursum, more cæcorum, qui ad manus attrahuntur, & vadunt quo alter eos ducit, in hanc sententiam deveniendum sit ex sola vitraditionis, quia sic dicat Matthæus, & Martinus; sed quia legem dubiam, ita idem Legislator per organum suorum Tribunalium, ac Sapientum fuerit interpretatus, atque ita inducto judicandi stylo, qui in ambiguis, & expresse non decis articulis vim legis habere dicitur adinstar consuetudinis, vel non usus, seu usus contrarii, habilis ad derogandum etiam legibus claris, & expressis, ex relatis *d. disc. 35. de judic.* ubi de hac materia deferendi legibus, & auctoritatibus in judicando, ac etiam *disc. 21. eod. tit.* ubi de materia præscriptionis.

Multo igitur magis ista observantia sine dubio attendi debet, dum non agitur de illa formali præscriptiva, quæ 10 apta est derogare legi claræ, & expressæ, sed de altera interpretativa legis dubiæ, quæ oppositam naturam habet, dum præscriptionis requisita non exigit, atque favorabilis, potius quam odiosa censenda est, juxta distinctionem frequenter in omni materia insinuatam, præsertim vero, & magis ex proposito, *d. disc. 21. de judic.* inter observantiam præscriptivam, & interpretativam; quinimo in præfenti, ut supra, non agitur de interpretatione legis dubiæ, sed potius de exclusionem illius dubietatis, quam in lege clara, & generali aliqui Interpretes inducere voluerunt, ideoque sine dubio huic observantiæ longe major favor affuit.

Præterea, ubi etiam seclusa rerum judicatarum, & magis communi Interpretum auctoritate, articulus tanquam 11 novus, & indecisus ex integro disputandus esset; adhuc tamen, etiam cum sensu veritatis, advertebam probabiliorum censendam esse eandem opinionem, quam nostri majores magis communiter amplexi sunt, atque Tribunalia receperunt, cum prædicta subsequuta praxi, & diuturna observantia, siquidem perquirendo rerum principia, quatenus pertinet ad qualitatem Clericatus, de per se contradistincte ab altera divitiarum, & provisionis, aliunde sequaces alterius opinionis procedendo cum legibus, vel consuetudinibus feudalibus generalibus constituunt certum præsuppositum incapacitatis Clericorum ex juribus relatis supra, *disc. 16. & seqq. & disc. 54.* istoque præsupposito retento, tanquam certo, ex illo arguunt, atque ad alias inferunt consequentias; verum in hoc consistit fallacia, quoniam licet verum sit, quod in hoc Regno Clerici sint hodie incapaces successione feudorum, quinimo cujuslibet exercitii jurisdictionis Laicalis absque Regia concessione, vel dispensatione, ex pluries insinuat in præcedentibus hoc eodem titulo, & præsertim *d. disc. 16. & seqq.* attamen id potius provenit ex legibus, vel stylis particularibus ipsius Regni, quam ex vi legum, seu Constitutionum generalium feudalium; tum quia illæ procedunt proprie quando agatur de feudis habentibus onus servitii personalis, non autem ubi servitium sit reale, quod a Clerico æque ac a Laico commode præstari potest, ex relatis *d. disc. 54.* dum servitium feudale præstatur singulis annis, in ea pecuniaria solutione, quæ ibi *adoba* dicitur, & de qua agitur *in hoc tit. in supplem. disc. 121.* unde propterea in eodem Regno, ac in altero Sicilia ultra contra easdem leges, vel consuetudines feudales, fœminæ fuerunt quoque habitatae cum aliqua irrationabili, & forte iniqua exorbitantia, de qua supra, *disc. 13.*

Tum etiam quia si rerum principia quoque perquirere volumus, illæ regiones, vel provinciæ, ex quibus hodie Neapolitanum Regnum constituitur, ac etiam insula Sicilia post dissolutionem antiqui Imperii Romani in Italia per 12 Longobardos, Græcos, & Saracenos, respective occupata, longo temporis decursu, sub diversis dominationibus supremis ex auctoritate Sedis Apostolicæ possessæ fuerunt per Normannos, Romanorum Pontificum adversus Græcos Schismaticos, ac etiam in intestinis Schismaticis acerrimi defensores, & fautores, usquequo in sæculo duodecimo, prius ex concessione Anacleti Antipapæ, postmodum vero ex altera concessione, vel approbatione Innocentii Secundi, erectæ fuerunt in Regnum, concessum in feudum.

dum Rogerio Primo, vel Secundo, & de quo tempore usus illorum feudorum, de quo agunt præfatæ leges feudales, non invaluerat, saltem in his partibus, in quibus licet adessent aliquæ inferiores, & subordinatæ dominationes Civitatum, & oppidorum, ac locorum habitatorum; attamen erant jura illius allodii subordinati, quod etiam hodie est in praxi in Baronibus, & Domicellis status Ecclesiastici, & in aliis Italiæ partibus, ut in præcedentibus pluries advertitur, ideoque verus usus feudorum juxta dictas leges feudales prædiit post dictam erectionem in Regnum, quia nempe Reges ceperunt sibi constituere milites qualificados primi ordinis, sive cum hujusmodi concessionibus remunerare ceperunt milites emeritos, & sic postquam Regnum redactum fuerat ad esse feudi Ecclesiæ, cujus sunt capaces Clerici, & personæ Ecclesiasticæ, ob Ecclesiasticam qualitatem domini directi, ex pluries relatis in præcedentibus; & per consequens æquivocum est supponere incapacitatem nativam Clericorum, ex antiqua, & intrinseca natura feudorum de tempore, quo prædiit dicta Constitutio *Comitibus* &c. quoniam licet hodie absoluta, & certa sit eorum incapacitas, ut supra; attamen id potius provenit ex styliis, & consuetudinibus postmodum introductis ob illas contingencias, quæ apud mediocriter versatos in historiis nota sunt, dum alias subfeuda habeant eandem naturam feudi principalis.

Et quamvis in eadem Constitutione *Comitibus*, ac etiam in aliis Constitutionibus Regum successorum, seu Germanorum, qui Normannis successerunt, (& a quibus potius quam a primis probabilis est hunc feudorum, vel subfeudorum usum irrepsisse) supponatur in feudatariis qualitas militaris, cum servitium feudale tunc esset personale, adhuc non commutatum in reale; non per hoc tamen resultat inhabilitatio Clericorum, quoniam isti prohibentur militare pro Papa, & Sede Apostolica, ex insinuatione in præcedentibus, ac etiam *sub tit. de pension. disc. 46. & seqq.* dum militando pro Rege adversus Schismaticos, & Græcos, sive adversus Saracenos infideles, aut adversus alios, qui Regnum, vel aliquas ejus partes occupare vellent, ita dicerentur militare pro Papa, & Sede Apostolica, domina directæ, sub Rege tanquam ejusdem Sedis feudatario majori, & milite, seu militum Duce, & Capitaneo generali, & per consequens male constituitur dictum præsuppositum antiquæ, & nativæ incapacitatis Clericorum, ex qua inferatur ad regulam subrogatorum.

Potissime quia prædicta Constitutio *Comitibus*, &c. in hac parte vitæ militiæ secundogenitis debita, & in altera paragii præstandi fororibus, ut ejus contextus probat, dicenda non est lex omnino nova, quæ tunc statuat, vel concedat de novo, sed potius loquitur præsuppositive, tanquam de re prius introducta.

Uterius attentis eisdem legibus feudalibus, fortius vero attentata qualitate naturali, sine dubio magis incapaces feudorum, magisque inhabiles erant fœminæ, quam Clerici, unde propterea si prædicta subrogatorum regula, vel ratio intrare deberet, fœminis debita non esset dos de paragio, & tunc contrarium est absolutum, ut supra, *disc. 26. & 108. & tit. de Dote, disc. 146.*

Advertebam item eundem discursum præfati Consulantis continere manifestam contradictionem, dum occasione agendi de alio puncto, ut secundogenito, tanquam diviti, & aliunde proviso, vita militia non deberetur, probatur (& bene) verius esse, quod vita militia non habeat naturam successionis, vel portionis hæreditariæ, minusque naturam legitimæ, dum nullatenus tangit proprietatem, sed solum habeat naturam alimentorum; ergo male intrat regula subrogatorum, cum potius verius sit, quod jus antiquæ successionis omnium filiorum ad formam juris Longobardorum fuerit habitum in consideratione de tempore, quo immutata feudorum natura, illa erecta fuerunt ad formam individuum juris Francorum, ut scilicet in quandam recompensam ita favore secundogenitorum in genere statutum sit, eo modo, quo per quamplura statuta Italiæ fœminarum exclusiva, super earum dotatione dispositum habemus, sive juxta illam compensationem, quam jus novissimum civile dedit patri in usufructu, quando ille substulit majora jura, quæ habebat, cum similibus.

Ponderando etiam eandem qualitatem Regni, quod esset feudum Ecclesiæ ad alium effectum, quod scilicet ita mediate illi Barones, qui revera potius sunt subfeudatarii, essent milites, & Vassalli Papæ, ac Sedis Apostolicæ, ob cujus residentiam in adjacenti Romana Civitate, eidem Regi, ejusdemque Baronibus expedit, ut secundogeniti

in statu Clericali, & Prælatitio apud ipsum Dominum directum assistant, tanquam pacifice in aula militantes pro eodem Rege, ut ejus jura tueantur, ejusque; servitio assistant, & adhæreant, idque frequenter sequitur cum longe majori profectu, & servitio Regis, quam si essent laici militantes in castris, dum istud servitium in Curia Papæ, est continuum, ac omni tempore, tam pacifico, quam belligero; alterum vero est nimium rarum, & accidentale, dum commutato servitio personali in reale cum solutione ad hæc, superest solum hodie obligatio servitii personalis in magnis, & nimium argentibus necessitatibus, quando ipse Rex, vel ejus Vicarius personaliter sit in castris.

Ex his itaque forte melioribus, & solidioribus, quam ex aliis mere leguleicis, ac debilioribus ponderationibus delatis ab eodem Bammacar. ubi supra, & aliis, ac etiam a moribus aliorum Regnorum, & Principatuum, super eadem vita militia explicari solita sub nomine appanagii, etiam Clericis præstari solita, negari non posse advertebam, quin opinio Clericis favorabilis, abstrahendo a rebus judicatis, & ab observantia, esset nimium probabilis, vel saltem dubia, ut propterea a tot rebus judicatis, atque a tam diuturna pacifica observantia nullatenus recedendum esset.

Quo vero ad alium punctum, quod secundogenitus esset etiam dives, & aliunde provisos, advertebam, quod ubi 18 retentis terminis alimentorum, quæ officio Judicis debita sint subsidiarie filiis, & descendantibus, qui aliunde provisi non sint, tunc nulla dignosceretur differentia inter Clericos, & Laicos, sed cum omnibus pariformiter procedendum esset; idemque in paragio debito fœminis, juxta terminos *auth. res que, C. commun. de legat. de quibus sub tit. de dote, disc. 145.* & in aliis pluries; & tamen, tam in vita militia, quam in paragio, contrarium de plano est receptum ex iis, quæ habentur supra *disc. 26. & 108.* ac etiam *d. tit. de dote, disc. 146.* ubi etiam de hac materia paragii, seu dotis ex feudis.

Neque ex eo quod magis receptum sit, quod vita militia habeat potius naturam alimentorum, quam legitimæ, vel portionis, resultat consequentia, quod regulari debeat juxta terminos, & naturam alimentorum, ex dispositione juris, & miserationis gratia debitorum officio Judicis, cum id solum percutiat diversos effectus; unum scilicet, ut non tangatur proprietas feudi, quod ita divisionem patiatur; alterum, ut non transmittatur ad hæredes, præterquam in decursis annualitatibus, absque eo quod pro eis feudum patiatur in proprietate divisionem, vel onus reale, cum ita remaneat potius debitum personale ipsius feudatarii; & tertium, ut non dentur illi fructus, qui debentur ex legitima, vel portione hæreditaria, quidquid sit quoad illud interesse, quod pro quocumque debito indifferenti possit a mora regulari, vel irregulari, in eo Regno practi- catur absque necessitate illius specialis justificationis aliorum requisitorum, quæ desideratur in Curia cum similibus effectibus.

Ac etiam quia si id verum esset, neque per pauperem masculum prætendi posset vita militia, vel per pauperem fœminam prætendi posset dos de paragio, quando feudum acquisitum fuisset a transversali, juxta terminos *d. auth. res que*, æque procedentes in dote, ac in alimentis, ut advertitur *eod. disc. 145. de dote*, ac etiam supra ad materiam Bullæ Baronum *disc. 79. & 89.* & tamen indifferenter in utroque praxis docet contrarium.

Siquidem cum dicta Constitutio *Comitibus*, tam vitam militiam, quam paragium decernat; exinde sequitur, ut deberi dicantur potius jure actionis, vel conditione ex lege quam miserationis gratia, & officio Judicis; & per consequens non dicuntur subsidiaria, juxta distinctionem, de qua per Tiraq. *de prim. q. 75. n. 3. & seqq.* & alios relatos per Boss. *de alim. c. 8. §. 13. n. 529. cum seqq.* & per Marin. *resol. 45. l. 2. & supra, disc. 108. & alibi.*

Ea quoque nimium congrua accedente ratione adaptabili tam filiis feudatariorum in dicto Regno, quam etiam omnibus secundogenitis Principum, Ducum, Marchionum, & aliorum Magnatum, vel Domicellorum, habentium dominium publicum in figura Principis, vel Baronis Civitatum, Oppidorum, & Villarum, quamvis jure allodii veri, & proprii, sive illius improprii, ut in Italia frequentius practi- catur in Statu Ecclesiastico, quod scilicet nimium asperum, ac durum videtur, ut illi, qui nati, & educati sunt filii Principum, aut Magnatum, vel Baronum, reduci debeant ad petenda sola alimenta subsidiaria ad limites necessitatis, juxta speciem illorum, quæ debentur miserationis gratia; ideo-

ideoque cum patiantur infortunium exclusionis a successione Principatus, vel Baroniz, obtinere debeant istam modicam recompensam, ut cum aliquo splendore se sustentare valeant; ac etiam fortius pro publico bono, ut ita scilicet, vel per viam Prælatuz in Curia Romana, vel per aliam viam militiz, sive aulae apud magnos Principes, aut etiam per viam Hierosolymitanæ Religionis possint, quando bene provisi sint, facilius viam sibi sternere ad assequendos honores, & Dignitates, ut quotidiana praxis docet; ideoque plura urgent, quæ in hoc genere secundogenitorum excludant dictum modum, cum quo proceditur in alimentis subsidiariis.

23 Atque hinc sequitur, ut magna differentia sit inter secundogenitos possessores antiquæ primogenituræ privatæ, quibus nulla lex, vel consuetudo deferat hanc vitam militiam, vel appanagium, unde propterea solum quando sint de descendentes, eis competat dictum subsidiarium beneficium *auth. res qua*, & istum casum in quo lex, vel consuetudo generaliter, ac indefinite aliquam deferat honestam provisionem.

24 Atque ex his etiam pro veritate concludebam, quod in puncto juris nulli probabili fundamento ista primogeniti præsentio innixa esset, quodque melius consilium pro eodem primogenito esset recurrere ad fratris secundogeniti, utpote bene provisi, benevolentiam, ut supponebatur promptam, ac de facili practicabilem in remissione in toto, vel in parte.

MUTINEN. SEU &c. FEUDORUM.

Responsum suppressis nominibus.

An facultas per Dominum directum concessa feudatario alienandi, vel disponendi etiam in extraneos, vel agnatos, qui acquirere nollent, aliquod jus necessariæ successione dictis agnatis tribuat, sive ad quem effectum eorum mentio facta censetur; & aliqua de prælatione, seu jure protomiseos.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 **D**e materia retractus prælativi, seu juris protomiseos.
- 3 *Verba, qua præsupponunt, non disponunt.*
- 4 *Facultas alienandi, quando est pro majori expressione ejus quod inest, non alterat.*
- 5 *Ad quid hujusmodi expressio fieri soleat.*
- 6 *De eadem prælatione ex æquitate.*

D I S C. CXXV.

1 **C**um quidam nobiles fratres, possidentes aliqua feuda Imperialia dividua ad formam juris Longobardorum cum facultate ab Imperatore obtenta, libere alienandi, vel disponendi, juxta non infrequentem usum feudorum existentium in illis Italiæ extremitatibus, quæ sunt versus montes, ipsi vero prudenter decreverint, pro eorum conservatione in posteritate, sibi ipsis, eorumque descendentes manus ligare, erigendo de super primogenituram, juxta similes casus, de quibus supra, *disc. 9. & 10. & 44. & 45.* & in aliis, super eadem erectione obtinuerunt assensum Imperialem, in quo præscribitur, ut ultimus de lineis in ista conventionali primogenitura comprehensus, liberam habeat facultatem alienandi, seu alias disponendi, etiam in extraneos, agnatis acquirere nolentibus; cum autem ultimus linearum dictorum feudorum possessor prolem adhuc non habens, crederet posse in eo dari casum; hinc suppressis nominibus, solumque transmissa particula investituræ super ejus interpretatione requisitus fui, an scilicet, & quale jus per d. verba agnatorum mentionem facientia, eis quaesitum esset, vel competere, quod ad liberam alienandi, vel disponendi facultatem impediret.

2 Respondi quod, aut ultimus intendebat per ultimam voluntatem, vel etiam inter vivos gratiam facere dispositionem, & tunc ex hujusmodi verbis nulla resultaret restrictio, nullumque jus agnatis competere, quoniam ubi etiam dicta verba apta essent inducere favore agnatorum prælationem in concursu extraneorum per quandam speciem prælationis, vel juris protomiseos rigoro, vel æquitativi, de quo supra *disc. 36. & seqq. & 110.* attamen illud intelligitur juxta genericam naturam retractuum sanguinis, vel vicinitatis, aut consortii, & similium, puta inquilinatus, vel

census in casu alienationis ex causa onerosa, & corresponsiva indifferenti, adeo ut importet, an alienatio in unum, vel in alterum fiat; secus autem ubi ex causa lucrativa ratione affectionis naturalis, vel conjunctionis sanguinis; quinimo etiam ex causa onerosa, & corresponsiva, quæ particularem habeat rationem, adeo ut ille, cui retractus competat, præstare non possit id, quod præstet ille, cui alienatio fiat, ex pluries deductis in sua sede retractuum *sub tit. de serv. & præsertim disc. 73. 76. & 88.* ubi de transactione, vel de permutatione.

Ubi vero indifferentem alienationem onerosam, & corresponsivam facere vellet, adeo ut nil interesset, an in unum, vel in alterum fiat; & tunc quatenus per antiquam investituram isti agnati aliquod jus non haberent propriæ vocationis, dicebam, quod de stricta juris censura neque possent hanc prælationem prætere, cum illa generaliter extra casus in jure expressos non competat, ex deductis supra *d. disc. 36.* illudque jus protomiseos, quod est peculiare feudorum, procedat solum in feudis antiquis pacti, & presentia favore illorum agnatorum, quibus necessaria successio debita est, juxta rationes, & ponderationes, de quibus *d. disc. 36. & seqq.*

Neque verba hujus ultimi assensus aliquod jus necessariæ prælationis, multo vero minus necessariæ successione importare posse respondi, cum stare viderentur potius præsuppositive, quam dispositive, ideoque intrat propositio sæpius deducta, quod verba præsuppositiva non inducunt dispositionem. Potissime vero circa jus necessariæ successione, per quod ista libera facultas impediretur; tum quia id contineret manifestam contradictionem, tum etiam quia improbabile, ac fatuum est supponere casum, quod agnati obtinere volentes feuda jure successione, illa nollent acquirere.

Ponderando etiam, quod facultas libere disponendi ultimo concessa, non proveniebat ex isto assensu, tanquam nova gratia, & concessione tertio præjudiciali, adeo ut intraret ejus stricta, & rigorosa interpretatio, sed solum obtento principaliter hoc assensu pro approbatione primogenituræ ad effectum tollendi difficultates, de quibus supra, *d. disc. 9. & 10.* ista fuit expressio ejus, quod de jure inerat, stante præfata antiqua facultate per hujusmodi novam erectionem restricta, quæ per cessationem obitaculi, vel restrictionis ad suam primævam causam, vel naturam rediret, juxta ea, quæ habemus in bonis indifferentibus liberæ dispositionis, in quibus erigatur primogenitura, vel fideicommissum ad favorem certi generis, quoniam ea defecta, bona remanent libera in sua natura, tanquam per cessationem impeditenti; ac etiam habemus in materia juris patronatus, quod est de sui regulari natura hæreditarium, si efficiatur familiare cum restrictione ad certam familiam, vel certam lineam, quoniam ea defecta, redit ad primævam naturam, cum similibus.

Prudenter autem curatum fuit fieri hanc expressionem ejus, quod de jure inesset, ad tollendam quaestionem, de qua supra, *disc. 44. & 45.* ne per erectionem hujusmodi Primogenituræ restrictæ ad certas lineas prætendi posset novatio antiquæ naturæ feudorum, ut propterea devolutionis locus fieret, istamque dixi mihi videri germanam interpretationem; adhuc ramen dixi, quod prædicta verba viderentur esse alicujus considerationis, vel operationis favore agnatorum, ut scilicet in casu indifferentis alienationis ita facilius intraret illa æquitativa prælatio, quæ consideratur supra, *disc. 87.* & in aliis proximis; nullatenus vero, ut apta esset tribuere jus necessariæ successione, destructivum d. facultatis, ideoque continens repugnantiam manifestam, nullatenus attendendam.

ROMANA PECUNIARIA PRO CREDITORIBUS MONALDENSIUM CUM MONTISTIS, ET CREDITORIBUS ANCHAJANIS.

Casus disputatus in Congregatione Baronum.

An creditores debitoris decocti, cujus patrimonium positum fuit sub concursu in Congregatione Baronum, volentes venire in concursu generali, sed separantes bona pecuniaria, ex quorum causa eorum creditum proveniat, possint prætere cursum fructuum, vel suppletionem ex reliquo patrimonio universali adversus posteriores?

SUM.

S U M M A R I U M.

- 1 Quare ista causa collocetur in hoc titulo.
- 2 Facti series.
- 3 An ob decoctionem cesset cursus fructuum, vel interesse.
- 4 An fructus debiti per emptorem pro pretio excedant fructus ipsius rei.
- 5 Quod non sit deferendum auctoritati consulentium, & quare.
- 6 Declaratur conclusio, de qua n. 3.
- 7 De creditore consentiente alienationi, vel oblationi bonorum debitoris, vel cedente locum creditori posteriori.
- 8 Quomodo iste consensus prestari dicatur, & sufficiat.
- 9 Quod etiam actus tacitus ad id sufficiat.
- 10 Tutor, vel Administrator, qui poterat sibi satisfacere, non petit usuras, vel interusura.
- 11 Impediens tenetur impedito ad quanti interest, atque actus in ejus præjudicium habetur pro facto.
- 12 De applicatione ad casum, & quod creditores essent in culpa.
- 13 Administratio patrimonii decocti penes quem esse dicitur.
- 14 De consideratione particulari in concursibus, qui sint in Congregatione Baronum.
- 15 Bulla Baronum non tollit in totum fideicommissa, & quomodo provideat.
- 16 Et de alia circumstantia particulari ob Chirographum Papa.
- 17 De eadem conclusione, de qua num. 3. & 6. ejusque ratione.
- 18 Absurdum quod aliis sequeretur.

D I S C. CXXVI.

1 Quamvis materiæ hujus discursus potius congruat fedes crediti, & debiti, ubi de creditorum concursu, eorumque anterioritate, ac potioritate agitur; opportunè tamen casus collocatur in hac sede, utpotè non feudorum tantum, sed etiam Bullæ, & Congregationis Baronum, cujus officium pleraque in eo contenta percutiunt, eodem modo, quo in plerisque præcedentibus quoque agitur, & præsertim in iis, quæ hunc præcisum concursum respiciunt.

Præsupposita itaque facti serie generali respiciente istud patrimonium Monaldensium, superius examinata, *disc. 77.* & *seqq.* ac etiam altera magis ad rem speciali, de qua *sub tit. de empt. & vendit. disc. 33.* Cum super puncto in hoc posteriori discursu disputato, Congregatio Baronum sententiam protulisset, quod tenentia ibidem enunciata per Montistas, & alios creditores, accepta non fuisset in solutum, vel in vim pacti commissorii, sed solum vere crediti; hinc iidem Montistas, alique creditores illorum de Anchajanis, quos Monaldenses pro tenentia pretio in se accollaverant, attento quod ejusdem tenentia fructus interim ab eis percepti, spatio annorum viginti quinque circiter erant longe principaliores, quam importarent fructus eorum crediti, ac etiam quod ipsius tenentia valor in proportionem longe diminutus fuerat, alias Monaldensium creditores ex diversa causa, ipsis tum posteriores, pulsarunt in eadem Congregatione ad refectionem acceptæ pecuniæ cum obligatione solita de restituendo prioribus, & potioribus.

Ex parte reorum conventorum de duobus per alios eorum defensores objiciebatur; primo nempe, quod post decoctionem debitoris, & appositionem ejus bonorum sub concursu, cessasset cursus fructuum, juxta auctoritates relatas *sub tit. de credito, disc. 143.* ac etiam supra *hoc tit. disc. 81.* & secundo, quod cum ageretur de fructibus debitis per emptorem, pro pretio rei emptæ non soluto, isti ad terminos *text. in l. curabit, Cod. de action. empt.* excedere non poterant metam fructuum ejusdem rei, ex deductis *sub tit. de usur. disc. 17.* & *seqq.* & alibi pluries.

4 Quamvis autem Ego scribens pro eisdem reis conventis, more Advocati, præmissa motiva quoque comprobare curarem; attamen reflectendo ad veritatem partibus, aliisque defensoribus ab initio libere insinuatam, advertebam neutrum subsistere, prout nulla, vel modica ratio eorum per Congregationem habita fuit, non quidem primum ex eisdem rationibus, & fundamentis, de quibus *d. disc. 143. de credit.* quem Scribentes in contrarium dicebant, neque alterum, quoniam dicta conclusio procedit favore ipsius venditoris, qui ex pretio accessiones petat in sola ratione usurarum, seu interesse recompenfativi, juxta terminos *d. text. in l. curabit*; secus autem ubi emptor in se accollavit

census, vel loca Montium, aut alia emptoris debita de per se legitime fructifera, ex alia causa quam ex præmissa; tunc etenim creditores accollati recte petunt suos fructus, non tanquam recompenfativos, adeo ut intret dicta regulatio, vel restrictio, sed ex proprio jure, propriaque causa licita; venditor autem jus habet petendi, ut eadem solutio sequatur ratione damnorum, & interesse, ex causa damni emergentis, potius quam lucri cessantis, dum recte dicere potest, quod alias non vendidisset pecunia credita, sed curasset vendere bona sua, ut census aliaque debita fructifera extingueret, ex deductis *eod. tit. de usur. disc. 14.* & *in aliis*; ideoque in his motivis, quamvis more Advocatorum plene exornatis, non videbatur solidum fundamentum constitui posse, exindeque in dies magis, ac magis monemur, quam 5 fidendum sit Consulenti auctoritati, & quam magnus error sit, imo ineptia manifesta illis in judicando, vel consulendo ad veritatem deferre.

Unicum itaque fundamentum pro meo judicio solidum, nimiumque probabile videbatur illud, quod quidquid sit inter creditorem, & debitorem ad effectum cursus fructuum, vel interusura, adeo ut debitor contendat ab eis, alias debitis eximi, quo casu, & ad quem effectum credebam recte procedere ea, quæ habentur *d. disc. 143. de cred.* cum tunc mutatio status proveniat potius ex ipsius debitoris culpa, quæ sibi prodesse non debet, atque creditori nocere; attamen, ut quoad alios creditores, & tertios interessatos, illi creditores, qui convincantur culposi, non possint hujusmodi fructus, ac supplementationem prætere, non quidem ex intrinseca, & totali cessatione cursus fructuum, vel crediti, sed ex actione, vel exceptione doli, & culpæ, seu refectionis damnorum, & interesse, ideoque stant bene simul, quod favore creditorum currant fructus, atque ipsi sint eorum creditores in præjudicium debitoris, & tamen quod non habeant concursum, vel anterioritatem in præjudicium aliorum creditorum, vel emptoris, ad terminos *text. in l. fin. C. de remiss. pign. de quibus sub tit. de cred. disc. 29. 34. & 35. & 7 sub tit. de dote, disc. 85.* in creditore consentiente venditioni, vel hypothecationi aliorum bonorum debitoris, sive cedente illum locum alteri creditori posteriori; siquidem ejus creditum integrum, ac intactum remanet respectu debitoris, ac aliorum bonorum, super quibus consentum non præterit, sed respectu illorum bonorum, quorum alienationi, vel hypothecationi consentit, quoad jus, vel interesse tertii, sive respectu illorum creditorum, quibus locum cessit, aut aliorum, quibus de necessario antecedenti, vel consequenti id prodest, ad hoc, ut ista cessio effectum sortiatur, juxta ea, quæ cum consueto, & quidem elaborato, sed superfluo mereque leguleico stylo, plene desuper cumulat Salgad. *in Labyr. p. 3. c. 13. §. unic. ex n. 100.* ejus actiones non sunt exercibiles, & proficue.

Iste vero consensus certam non habet formam, neque per se necesse debet esse explicitus, cum etiam per actus implicitos a parte antea, vel postea, vel per ratihabitionem deduci, ac justificari valeat, ex deductis *eod. tit. de cred. disc. 29. 34. & 35. & alibi*, & est propositio generalis in omni materia, quoties certa forma in jure præscripta non sit, etiam ubi consensum lex inducit, vel fingit in poenam alicujus culpæ, sive ratione doli, aut malitiæ, juxta ea, quæ ad rem satis proxime habentur *eod. tit. de cred. disc. 29.* ubi de creditore omnium anteriore, ac primo, qui descriptus in lista per debitorem distrahentem bona fideicommissaria ex Chirographo Pontificio communicante facultates istius Congregationis Baronum, tanquam per speciem concursus voluntarii, curavit studiose deleri de lista, atque pretium distribui aliis, quia sic 9 ejus magis intererat; ideoque in eo casu dicebam, etiam cum sensu veritatis (prout de facto ita judicatum fuit) ipsum non posse molestare creditores, quamvis posteriores ita dimissos, ex rationibus ibi deductis.

Ad idem quoque etiam proxime conferre dicebam ea, quæ habentur *sub tit. de dote, disc. 161. n. 30.* Dunozett. *sen. decis. 321. n. 11. & 12. & seqq.* cum sit conclusio vera, & in præxi recepta de tutore, vel alio administratore, præsertim 10 legali, & necessario, non petente ab eo, cujus bona administrat, sui crediti fructus, vel usuras, quamvis alias debitas, & legitimas, quoties sibi ipsi cum pecunia, vel aliis bonis infructiferis, vel etiam cum bonis stabilibus, vel æquipollentibus fructiferis, sed minorem fructum reddentibus, 11 satisfacere potuit, & generaliter de quocumque; indebite impediendo ne actus alteri proficuum sequatur, ut teneatur ad quanti interest illum sequutum esse, adeo ut in ejus præjudicium habeatur pro sequuto, Buratt. *decis. 416. n. 4. & 5. Cels. decis. 130. n. 16. & seqq. Royas decis. 173.*

Potissimè verò, & sæpius, & clariùs, ubi agatur de pupillo, vel minore, aut amente, aliave persona naturali, sive intellectuali, quæ non valeat per se ipsam ejus negotia gerere, ac bona administrare, adeo intrare non posset illa oppositio, quæ impedit fieri solet, quod scilicet debebat protestari, suasque adhibere diligentias pro impedimenti remotione, cum in istis hæc obiectio non cadat ob cessantem ejus rationem, unde propterea casus remanet indubitatus.

- 12 Applicando itaque ad rem, sequuta debitoris decoctione cum interdictione administrationis, quia nempe ejus patrimonium, instantibus creditoribus, positum sit sub concursu, fortius verò ubi non solum accedit illa mors ficta, vel civilis, quam inducit decoctio, sed etiam vera, & naturalis, ut in hac facti specie, adeo, tam de facto, quam de jure, bona sint vacantia, & non habeant dominum, & possessorem, qui bona administret; & tunc perneceesse dari oportet administrationem legalem conjunctim in ipso corpore, sive universitate creditorum, & in Judice, coram quo formatus fuerit concursus; potissimè verò ubi non agitur de illo affectato, & voluntario concursu, qui aded frequens est ex Hispaniarum stylo, qui aliquibus Italiæ partibus (parum tamen laudabiliter) communicatus etiam fuit, & super quo Salgad. edidit illum *tract. de labyr. credit.* Sed agitur de concursu necessario, & quod magis est jam de facto per ipsos creditores assumpto, collegialiter deputando administratores, qui vulgò in Caria deputati creditorum dicuntur, quoniam licet principaliter, præsertim in istis patrimoniis Baronum, quæ fideicommissis, aliisque viaculis affecta sunt, administratio residere dicatur penes ipsam Congregationem, attamen ista est administratio juris, sive auctoritativa, illa verò facti, & economica esse dicitur penes creditores, quorum principaliter interest, eam bene fieri.

Istam itaque administrationem universalem totius patrimonii, ipso initio sequutæ decoctionis suscepit universitas creditorum, cum consueta deputatione aliquorum ex eis, curando per Congregationem apponi consueta edicta super venditione omnium Castrorum, & bonorum, inter quæ descripta fuit ista tenuta, quæ propterea comprehensa fuisset sub universitate venditionis totius patrimonii, quæ facta fuit Marchioni Raymundo pro pretio ad rationem trium pro centenariis, juxta quod ista tenuta, quæ post dictum tempus de præsentibus vendita fuit pro scutis 18. mil. importasset scuta 44. mil. unde propterea non solum integrè dimitti potuissent ipsi Montistæ, aliique creditores venditoris, in causam pretii accollati per emptorem ut supra, absque ulteriori cursu fructuum, sed etiam superfuisset aliqua pars ad favorem aliorum creditorum indifferentium patrimonii universalis.

Id autem sequutum non fuit ex facto voluntario ipsorum Actorum, qui putantes eis non expedire se involvere in concursu universali, ac describi in graduatione, seu Chartone aliorum, ne fortè anterioribus totum absorbentibus, ipsi exclusi remanerent, cautè quidem, ac prudenter in hac parte se gerendo, sibi consulere voluerunt cum illa potioritate, quam eis præbebat beneficium separationis bonorum, adinstar creditorum defuncti adversus anteriores, & potiores creditores hæredis, cum similibus, ideòque curarunt tenutam deleri ab edictis, illamque non comprehendi in generali venditione, sed ipsi constituentes corpus particulare, separatum à corpore magis universali aliorum creditorum, susceperunt curam hujus particularis patrimonii, tanquam diversi, per speciem illius separationis patrimoniorum, de qua ad materiam text. *in l. si certarum. ff. de militar. testam.* habetur *ead. tit. de cred. disc. 11.* & alibi.

Istaque administratio non fuit solum de jure, sed etiam de facto, quoniam ipsi tenutam locarunt, seu colendam tradiderunt, atque fructus singulis annis perceperunt, & distribuerunt, quamvis in distributione auctoritatem Congregationis quandoque adhibuerint; atque hoc posito, intrant de consequenti omnia præmissa super culposa, & mala administratione, quoniam tunc debebant esse solliciti de venditione, eo modo, quo alii creditores solliciti fuerunt de venditione aliorum bonorum, & distributione pretii, prout de ista tenuta sequutum fuisset, nisi per ipsos creditores particulares id fuisset impeditum, ideòque dicebam intrare vulgare juris dictionem, quod sibi pateat via, quam elegerunt.

Procedunt hæc in quibuscumque concursibus, quamvis fierent coram ordinariis, & inferioribus Judicibus, & super bonis liberis, & indifferentibus privati debitoris; multò verò magis, & cum minori dubio, in hac specie

concurfus, qui efformetur in Congregatione Baronum in 14 vim Bullæ Clementinæ, super Castris, & bonis non liberis debitoris, sed subiectis fideicommissis, vel investituræ, aut alteri vinculo, adeo creditores de stricta juris censura, mortua debitoris, nullum jus in eis haberent, sed illud obtinent ex extraordinario beneficio dictæ Bullæ, ex deductis pluries in præcedentibus, & præsertim occasione hujus concursus, *disc. 78.*

Bulla verò, ut pluries advertitur, non destruit omnino fideicommissa, sed curat eis quoque consulere, demandando, ut exuberans, vel residuale pretium multiplicetur, ac etiam, ut alia bona libera Baronis debitoris subrogentur; & per consequens in hac administratione non solum adesse dicitur jus, & interesse ipsorum creditorum venientium in concursu, sed etiam jus, & interesse vocatorum ad fideicommissum in perpetuum, qui tanquam nascituri, ac non existentes in rerum natura, utique sublegati ex necessaria administratione esse dicuntur, atque jure pupillorum magis censendi sunt.

Accedit etiam in præsentibus, ad majorem præmissorum corroboracionem, particularis circumstantia Pontificii Chirographi Urbani Octavi, per quod injungitur Congregationi, ut sequuta venditione, pretium deponatur in Banco Montis Pietatis, atque creditorum intimatione sequuta, cesset cursus fructuum, ac debita habeantur pro solutis, & extinctis, unde liquet id, quod advertitur etiam supra hoc tit. *d. disc. 81.* quod scilicet natura hujusmodi concursuum est, ut tunc, & in eo statim res faciat punctum, atque non detur ulterior cursus fructuum, vel usurarum, ne aliàs anteriores creditores ita malitiosè dormientes, aliosque obdormitantes, paulatim totum patrimonium absorbeant, aliosque creditores supplantent, istaque est vera, & germana ratio, cui innititur traditio relatorum *d. disc. 143. de cred. & supra 17 d. disc. 81.* super cessatione cursus fructuum, vel interusuriorum post decoctionem, ut propterea id non proveniat ex stylo particulari Tribunalium, ut aliqui malè credunt, sed ex prædicta ratione, vel intentione juris communis, quoties tamen practicetur modo præmissis, pro indemnitate scilicet aliorum creditorum, non autem pro utilitate principalis debitoris, unde propterea intellectus nunquam captivari potuit super resolutione, de qua *ead. disc. 81.* aliàs etenim esset convincere ipsos Judices, & Tribunalia de culpa evidenti, absque eo quod illi, qui vivunt sub hac necessaria, & publica fide, & administratione, quando ex hujusmodi culpa præjudicati remanent, habeant relevacionem, quod nil absurdius, utroque naturali, & scripto jure attento.

JANUEN. FEUDORUM

PRO MARCHIONISSA BRIGITTA SPINOLA GENTILI

CUM LUCA SPINOLA PATRUO.

Responsum in casu disputato in Senatu Januen.

De eadem materia, de qua supra *disc. 11.* concursus scilicet Fœminæ proximioris, & agnati remotioris, ratione improprationis feudi, quod prætendatur hæreditarium, & transmissibile, etiam ad extraneos.

Et quid in judicio possessorio, pendente questione petitorii in negotio principali, cui decerni debeat?

Et an secunda, vel alia posterior investitura continens aliquam alterationem, immutet naturam feudi, vel potius ad limites reintegrari debeat?

SUMMARIUM.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Prius judicandum est in possessorio, suspensio petitorii.
- 3 Ut in possessorio famina proximiar debeat obtinere contra agnatum retentorem.
- 4 Ad quid expediat in questione possessorii deducere petitorium, & quomodo.
- 5 De considerationibus in hoc proposito habendis.
- 6 Donatario ex clausula Constituti, & reservatione usufructus competis manutentis.

- 7 De differentia in proposito legitimi contradictoris inter iudicium retinenda, & illud adipiscenda.
- 8 De statuto continuativo possessionis in heredem, & de cautela, ut in heredem transeat, illicd possessio defuncti.
- 9 De eadem materia legitimi contradictoris, de qua numer. 7. & an sequestrum, vel avocatio possessionis obstet?
- 10 De impropriatione, & corrupta natura feudi.
- 11 Distinguntur tempora, vel status istorum feudorum.
- 12 Successores non impugnant factum primi acquirentis ex causa onerosa.
- 13 Subfeudum regulatur à natura feudi, & quando secus.
- 14 Nemo impugnat illum titulum, ex quo ipse jus meretur.
- 15 Quod renovationes non alterent primam investituram, sed ad ejus limites intelligi debeant, quod declaratur cum plurium casuum distinctione.
- 16 De Bulla Pii V. de non infeudando, quando intret, necne.
- 17 Restrictio, vel alteratio investitura attenditur quandoque jure impliciti fideicommissi ordinati per ascendentem.
- 18 Appellatione heredum regulariter veniunt solum primi.
- 19 De observantia, & quando illi sit deferendum.
- 20 Natura feudi potest immutari, & alterari ex consuetudine.
- 21 De actibus observantia dictam alterationem inducentibus.
- 22 Cessio feudi facta ad favorem capacium cessat, ubi illa persona cessant, & non prodest aliis.
- 23 Non prohibetur venditor ab eodem emptore vendicare portionem consortis.
- 24 Filii feudatarii alienantes veniunt jure proprio.
- 25 An alienationes inter ipsos comprehensas in investitura deserviant pro interpretatione natura alienabilis?
- 26 De ultimo statu attendendo.
- 27 Quod feudista adhibeant terminos beneficiales, & contra.
- 28 Successor ex jure proprio non impugnat factum sui auctoris, cujus est heres.
- 29 De regula Text. in l. si quis conductionis, C. locati.
- 30 Successor etiam pacti, & providentiae tenetur ad debita, & onera primi acquirentis.
- 31 De consiliis, ut eis deferri non debeat, vel quomodo sit deferendum.

D I S C. CXXVII.

Possidentibus illis de Tagliaferris, ex antiquis concessionibus Imperialibus, Marchionatum Cravesanz constitutum ex quamplurimis locis, seu Villis, nempe Diani, Portus Mauritii, Castellarii, Tabbiz, Dulcedi, Pompejanæ, & Cunei, cum aliis locis, seu Villis in illa Valle existentibus; unus eorum, Bonifacius nuncupatus, dictas Villas Castellarii, Pompejanæ, & Cunei, jure subfeudi (cujus tamen investituræ formula non habebatur) concessit Bonifacio de Lingueglia; postmodum verò de anno 1228. Oddo, & Bonifacius Junior dicti Marchionis Bonifacii senioris Nepotes ex filio, & possessores Marchionatus pro tribus ex quatuor partibus, illum tanquam alienabilem, & liberæ dispositionis, pro eorum portionibus venderunt communitati Civitatis Januæ, sine tamen præjudicio dictæ concessionis factæ Linguegliz, qui propterea dictum commune in dominum recognovit, eique fidelitatem juravit, novamque accepit investituram; eodemque modo dicta Civitas de anno 1386. seu alio veriori tempore aliam quartam partem dicti Marchionatus acquisivit à Salutio, tanquam nepote ex filia, & hærede alterius de Tagliaferris d. quartæ partis possessoris.

De anno autem 1472. fratres de Lingueglia, tanquam hæredes eorum patris, venderunt Anfreoni, Lucæ, & Thomæ fratribus de Spinolis dicta Catra Castellarii, Pompejanæ, & Cunei, quæ asseruerunt liberæ dispositionis, ac alienabilia, & transmissibilia ad quoscumque, Reipublicæ dominæ directæ accedente assensu, qui libenter datus fuit, assignata ratione, quod eidem expediret, ut ab exteris ad proprios Cives, & subditos feuda transitum facerent, deindeque Anfreon ejus portionem vendidit Lucæ fratri.

Ex Thoma altero fratre fuit superites Baptista, qui moriens hæredem instituit Nicolaum ab Avria nepotem ex unica filia fœmina prædefuncta, portionem autem feudo-

rum jure legati reliquit Jacobo Mariæ seniori filio dicti Lucæ jam defuncti sub onere solvendi pretium præfato Nicolao ejus hæredi, ut post aliquam litem jam sequutum fuit, cumque ex dicto Luca fuissent superites Jacobus Maria, & Nicolaus (dum alter filius effectus fuit Religiosus) atque feuda in divisione integrè obvenissent in Jacobum Mariam, hinc ite de anno 1548. novam consuetam obtinuit investituram pro se, ejusque hæredibus masculis, & in eorum defectum pro fœminis; obtenta etiam facultate de eis gratificandi inter filios, ac etiam illa obligandi pro dotibus Aloysiæ uxoris.

Dicto autem Jacobo Maria defuncto superstitibus septem filiis masculis, unus eorum Lazarus nuncupatus, soluta dote librarum 38. m. dictæ Aloysiæ matri, cessionem juris ab ea reportavit, deindeque aliorum fratrum portiones quæsit, unde feudorum unicus dominus effectus est; cumque prole masculina destitutus unicam haberet filiam fœminam Cæciliam nuncupatam, nuptam Augutino, ex Luca fratre nepoti, à pluribus celebri nominis illius temporis jurisconsultis consilia reportavit super libertate disponendi de his feudis, & præsertim à Menochio, ut patet ex ejus conf. 812. Nulla verò facta dispositione, eo defuncto de anno 1610. dicta Cæcilia intestata hæres, feudorum possessione adeptæ, novam investituram in forma consueta ab Augutino viro, ejus nomine quæsitam obtinuit; eaque de eodem anno 1610. defuncta sine prole, inititudo hærede universalis etiam in feudis dicto Augutino viro, huic ex hoc hæreditario titulo uxoris investituram à Republica petenti, se opposuerunt Ascianus Lazari frater adhuc vivens, ac Jo. Baptista, & Jo. Aug. ejus filii, atque pro Augutino scribente Galeota, ut patet ex ejus contr. 31. lib. 1. de anno 1617. per Senatum, prævio voto duorum assessorum, juxta stylum, ei concessa fuit investitura, cum clausula salvo jure, si & quatenus competeret prædictorum agnatorum, qui se opposuerant, quorum alteriori prosecutione neglecta, Augutinus donec vixit pacificus possessor fuit, mortis verò proximus de anno 1635. in ejus libris adnotavit ista feuda, tanquam hæreditaria, & liberæ dispositionis, adnotatis etiam juribus dotalibus dictæ Aloysiæ; eoque defuncto, Lucas, Jacobus Maria, Marcus Antonius, & Joannes Thomas ejus filii, & hæredes testamentarii, ex titulo hæreditario patris, solitam novam investituram obtinuerunt. Cumque Jo. Thoma Religionem ingrediente, feuda remansissent penes tres alios fratres, ad quorum favorem ille æqualiter disposuerat, atque M. Antonius decedens de anno 1660. instituit Jacobum Mariam, huic defectæ portionis novam investituram de more petenti, se opposuit Lucas alter frater, unde deputatis juxta stylum duobus jurisconsultis, qui Sapientes ibi nuncupantur, ab illis proditæ votum Lucæ oppositori favorabile, quod scilicet præsupponendo istud feudum verum, & restitutum juxta naturam feudi antiqui pacti, & providentiæ in successione regulandum; non potuerit frater decedens, uni ex fratribus gratificari, alterum vero negligere, atque Jacobo Mariæ dicti voti revisionem petenti illam Senatus concessit, cum decretatione deputationis aliorum duorum Sapientum concordandorum, decreta utrique interim possessione hujus portionis, sub cautione à Luca præstanda restitutionis fructuum, rebuque in hoc statu existentibus, Jacobus Maria habens filiam Mariam Brigitam, huic dictorum feudorum ad se spectantium donationem inter vivos, reservato usufructu, fecit, atque pauid post obiit de anno 1673. condito testamento, in quo dictam donationem confirmando, eandem filiam instituit; unde sequuta morte, Marcus Antonius vir, ejus nomine feudorum possessionem adeptus est sub die 29. Decembris, subsequuta die sequenti ejusdem Mariæ Brigitæ gratificatione, atque petente postmodum consueta investitura, idem Lucas patruus se opposuit præ-tendendo in exclusionem terminæ integram successionem; cumque hujusmodi lite pendente, utraque pars actus possessorios de facto facere curaret, unde rixarum, & inconvenientium timor suberat; hinc Senatus, coram quo causa pendebat, de mense Aprilis sequentis, possessionem ad se avocavit per modum provisionis, cum clausula sine præjudicio jurium partium, annullando omnia post mortem dicti Jacobi Mariæ hinc inde geita, ad opportunam causæ resolutionem, ut pene semper, ista facti serie necessarid præmittenda.

In hoc itaque rerum statu, ex parte dictæ Mariæ Brigitæ, ejusque viri consultus, duas in responso desuper dato efformabam inspectiones, unam nempe in possessorio, alteram verò in petitorio, seu bono jure; quamvis etenim

ejus,

ejus, qui anteriorem jam habeat possessionem, ac propterea petere possit manutentionem, super qua, suspenso petitorio, prius judicandum est, ex relatis *disc. 44. de judic. & supra disc. 104. & alibi*, imprudens consilium regulariter sit assumere quaestionem petitorii, quæ potius vitari debet, insistendo super dicta propositione, *ut prius terminari debeat possessorium*, præsertim vero istud omnium magis privilegiatum retinendæ, in quo non quaeritur de iustitia, vel iniustitia; sed attenditur nudum factum possessionis, ex deductis *eod. disc. 44. & alibi*.

3 Quinimo ubi causa petitorii turbida sit, quia nempe qualitas, vel natura feudi sit incerta, & altioris indaginis, etiam idem expediat in altero minus privilegiato possessorio adipiscendæ, in quo obtinere debet scæmina proximior, vel etiam extraneus hæres ultimi possessoris, cui agnatus remotior non est legitimus contradictor, juxta auctoritates relatas *supra disc. 43. & 104. & generaliter d. disc. 44. de judic. & alibi*.

Attamen cum crederem, quod certum esset bonum jus scæminæ habentis possessionem anteriorem, idcirco opportunum quoque censui illud etiam deducere, atque in eo insistere extrajudicialiter, consulendo tamen, ut in actibus judicialibus semper insisteretur in suspensione petitorii, & in privilegiata terminatione possessorii, ex rationibus insinuatibus *eodem disc. 44. de judic. ac etiam disc. 37. eod. tit. occasione agendi de materia appellationis, & disc. 21. in relat. Cur. occasione agendi de Signatura Justitiæ*, quod scilicet ita nimium faciliter possessorii terminatio, dum libentius, ac facilius manutenibilis est possessio titulata, & quæ boni juris sumentum habeat.

4 Hinc proinde laudabilis est Curia stylus distinguendi actus judiciales ab extrajudicialibus, ut in prima specie insistantur in solo possessorio, & suspensione petitorii, ad quod exceptiones altioris indaginis referendæ sint; in altera vero specie detur quo magis possibile sit fumus boni juris, vel saltem ut turbidum reddatur illud colligantis; potissime autem in magnis Tribunalibus, quæ magis arbitrii fimbrias dilatare solent super isto possessorii, & petitorii ordine, ut advertitur *d. disc. 44. & disc. 35. de judic. ac etiam disc. 32. in relat. Curia*, agendo de Tribunali Rotæ, cujus stylus est quandoque demandandi in hoc judicio, ut videatur de bono jure, etiam ad effectum manutentionis.

5 Magis vero in ista causa, ob qualitatem Judicis, coram quo illa agebatur, nempe supremi Senatus Reipublicæ habentis jura supremi, & absoluti Principatus, cum facultate condendi, & destruendi leges, eorumque ordinem pervertendi, adeo non subjaceat regulis legalibus, neque intra earum cancellos ejus arbitrium sit reitrictum, quod per Advocatos, aliosque causarum Directores attente considerandum venit; isteque est unus de consuetis adeo frequentibus pragmaticorum erroribus, & ineptiis, procedendi scilicet in omnibus casibus pariformiter cum illis regulis, & propositionibus generalibus, quas more pyraeorum, per auditum, vel per adnotationem in repertoriis sciunt, non reflectendo ad Judicium, & Tribunalium, atque ad causarum qualitatem, aliasque singulorum casuum particulares circumstantias, ex quibus revera tam judicium quam consilium regulari debent.

6 Quatenus itaque pertinet ad primam inspectionem possessorii; dicebam, etiam cum sensu veritatis, quod omnino planum esset, ut pro filia, & hærede feudatarii defuncti, utramque fictam, & legalem, ac naturalem, & de facto possessionem anteriorem habente, respondendum esset, stante donatione, per quam possessore adhuc vivente, in donatarium translata fuerat possessio, tam ex clausula *Constituti*, quam etiam ex reservatione usufructus, ex quorum uno, multo magis ex utroque, receptum est competere hoc remedium retinendæ, quamvis per ipsummet donatarium, vel ejus hæredem opponeretur de nullitate donationis, quoties ista non sit omnino clara, & incontinenti probata, ex firmatis apud Bich. *decif. 403. & 417. Dunozett. decif. 951. & in sua sede sub tit. de donat. pluries, præsertim disc. 14. & eod. disc. 44. de judic.* Multo igitur magis, quando in donatario cumulat quoque titulus hæredis donatoris, vel quod alter hæres, ex judicio defuncti, donatario adhæret, atque pro donationis observantia instat.

7 Isto namque casu non intrant ea, quæ *d. disc. 44. de judic. ac disc. 197. & seqq. de fideic. & sup. disc. 43. & 104. & alibi*, habentur super quaestione, an fideicommissarius, vel alter successor necessarius, jure suo independenter a defuncto ultimo possessore, sit necne legitimus contradictor ad impediendum hæredi ejusdem possessoris remedium possessorium

adipiscendæ; quod immisionis in Curia dicimus: ex beneficio *l. fin. C. de edict. Div. Atr. tollen. sive ex interdico, quorum bonorum, vel quorum legatorum*, dum in eo remedio, quod ad plures effectus est minus privilegiatum, quandoque intrat exceptio circuitus, vel intrat regula, *dolo facis, &c.* ex deductis locis citatis; secus autem in isto remedio retinendæ longe magis privilegiato, in quo non intrant illæ inspectiones, quæ in dicto alio remedio cadunt, ut in specie advertitur *in decif. 35. par. 6. recent. repetit. decif. 295. apud Posth. de manutent. de qua idem Posth. d. tract. observ. 47. num. 10. & advertitur d. disc. 44. de judic.*

8 Ac propterea pro evitandis quaestionibus, de quibus *dict. disc. 197. & seqq. de fideicom. & in aliis locis citatis*, ubi præsertim non vigeat statutum continuativum possessionis defuncti in hæredem cum decreto annullativo, unde propterea resultet, ut etiam in casu ejusdem statuti sine dicto decreto obstat interversio hujus civilissimæ possessionis, ex naturali præoccupatione de facto; vel quod deficiente statuto intret magis recepta juris conclusio, tam in bonis indifferentibus, quam etiam in feudis, ut in hæredem non transferatur possessio ipso jure, sed necessaria sit ejus apprehensio, ex relatis in sua sede *sub tit. de hæred. præsertim disc. 26.* Prodiit ingeniosa cautela, quod moriens testatus, in testamento, vel in codicillis, vel etiam moriens intestatus, in instrumento, vel in alia scriptura se constituat, ex nunc pro tunc, & præambula hora mortis possidere nomine testati, vel intestati hæredis, sive legatarii, juxta firmata apud Dunozett. *decif. 993. edita in casu, de quo agitur disc. 134. de fideicom. ideoque in hac facti specie, quatenus ad possessorium pertinet, casus videbatur indubitanter pro hac parte.*

9 Et nihilominus etiam in fortioribus terminis, quod scilicet hæres, vel donatarius ultimi possessoris confugeret ad dictum alterum minus privilegiatum remedium adipiscendæ, ac propterea intraret dicta quaestio legitimi contradictoris, adhuc agnatus dicendus non esset legitimus contradictor, non solum ob dubietatem naturæ, vel qualitatis feudi, quæ ad hunc effectum sufficit, præsertim stante ultimo statu, ex deductis *supra d. disc. 43. & 104. sed clarius, quoniam ista quaestio intrat cum illo, cui superveniat titulus, vel possessio post mortem possessoris, secus autem, ubi obtinuit titulum in ejus vita, ex relatis per Argel. de legitim. contradic. quæst. 6. Quod tamen dicebatur ad superabundantiam, dum extra omne dubium competere dicebam dictum alterum pinguius, magisque privilegiatum remedium retinendæ, cui obitare non posse advertebam sequentem, vel avocationem possessionis factam per Senatum, ut supra; tum ob expressam adjunctionem clausulæ, *sine præjudicio*, per quam omne præjudicium remanet præservatum, tum etiam quia talis est natura sequentis provisionalis, ut non tollat possessionem, neque impediatur hujus interdicti competentiam, ex relatis *disc. 98. de benefic. & disc. 13. de judic. & alibi.**

10 Quo vero ad aliam inspectionem petitorii, seu boni juris in negotio principali, decisio pendebat ab eadem quaestione, de qua *supra disc. 11. & d. disc. 43. & 104. & alibi*, super natura scilicet feudi, & an illud esset rectum, & proprium regulandum juxta successionis ordinem statutum juxta leges feudales, vel potius impropriatum, adeo excepta illa feudalitate, quæ inesse dicitur pro Domini directi fidelitate, & servitio, ac recognitione, quæ per recensitas novas investituras sequi solet, in reliquis præsertim quoad successionem allodialium, ac indifferentium bonorum jure reguletur, juxta firmata per Rot. *decif. 94. & 237. par. 12. recent. quæ prodierunt in eodem casu, de quo d. disc. 11. & prius (quamvis ad diversum effectum devolutionis) latius apud Coccin. decif. 2283. & 2305. repetit. apud Cappyc. Latr. consult. 75. edita super ipsarum impugnatione, atque in earum revocatoriis apud Dunozett. decif. 748. & 760. & apud Orthobon. decif. 265. in quibus invicem pugnantibus decisionibus, per quandam speciem formalis, ac elaboratæ tractationis habetur deductum totum id, quod in hac materia hincinde cum solita involutione habetur super natura, & qualitate feudorum.*

Ad hujusmodi autem improprietatem, corruptamque naturam probandam, tria distinguebam tempora, vel status; Unum nempe ab anno 1472. in quo per Lucam seniore contendendum stipitem, facta fuit acquisitio, usque ad annum 1548. Alterum a dicto anno 1548. in quo Lazarus obtinuit investituram cum quadam diversa forma pro se, & hæredibus masculis, & in istorum defectum pro scæminis, & in qua investitura supponebatur ex parte

agnati potissimum, imo totum constitui fundamentum, quasi quod per illam immutata fuerit natura feudi, atque impressa nova qualitas pacti, & providentiæ usque ad annum 1610. Et tertius a dicto anno scilicet 1610. vel 1617. in quibus Cæcilia filia Lazari, & respectively Augustinus, tanquam ejusdem Cæcilie hæres hujusmodi feuda obtinuerunt, ut ita clarius evitarentur objecta, & tollerentur confusiones frequentius oriri solitæ a disputationibus in abstracto absque casuum, vel temporum, aliarumque circumstantiarum distinctione.

Attento primo tempore, dicebam casum esse indubitatum pro feudi impropriatione, ejusque hæreditaria, & libera qualitate, non solum quia illi de Lingueglia antiqui possessores professi fuerunt ea possidere tanquam hæredes, ac esse liberæ dispositionis, sed etiam quia iidem primi acquirentes ex causa onerosa, & correlative, quorum factum per descendentes impugnari non potest, quamvis investitura haberet meram formam pacti, & providentiæ, ex pluries supra insinuat, ita acquirere professi sunt.

Ac etiam clarius, quia cum istius naturæ expresso præsupposito, eadem Respublica Domina directæ feudum majus universi Marchionatus acquisivit a Tagliaferri juxta præmissam facti seriem, quam ad hunc effectum operæ pretium reputatum fuit distincte recensere, ut generaliter in aliis casibus contingit, cum revera ex facti circumstantiis causarum decisiones frequentius pendeant.

Ex ista etenim circumstantia duo resultare advertentem, primo nempe, quod ista subfeuda jure feudi principalis regulanda essent, eandemque fortirentur naturam, etiam ubi admittatur, quod sint subfeuda vera, & propria cadentia sub legibus feudalis; siquidem in hoc dari potest, ac solet differentia inter feudum, & subfeudum, ut istud sit magis impropriatum, & corruptum, adeo ut sortiatur naturam allodii, juxta deducta supra, *disc. 7. & in aliis*, secus autem e converso, ut feudum sit corruptum, & impropriatum, & subfeudum sit rectum, & impropriatum, nisi lex subinfundationis aliter expresse statuatur.

Et secundo, quoniam idem Senatus causæ Judex, ac etiam Dominus directus non posset contrarium decernere, dum ob istam qualitatem feudi improprii, & corrupti, ac alienabilis, ipsa Respublica obtinuit istum Marchionatum, & de consequenti controversorum subfeudorum directum dominium ex vero, & recepto principio, quod nemo admittendus est ad impugnandum illum titulum, ex quo ipse jus meritur, adeo ut isto tempore, vel statu attento, casus videretur quæstionis incapax, attentata præsertim subsequuta observantia.

Cardo itaque difficultatis residere videbatur in secundo statu, vel tempore, ab anno scilicet 1548. ob investituram sub diversa forma obtentam a Lazaro, an per illam immutata esset feudi natura, ut propterea ex corrupto, & impropriato, mereque hæreditario, ut supra, effectum esset feudum verum, & proprium pacti, & providentiæ, ut ex parte dicti remotioris agnati prætendebatur.

In hoc autem alii pro hac eadem parte scribentes totam vim faciebant in conclusione, de qua apud Galeot. *d. contr. 31. n. 34. supra, disc. 53. n. 7. & in aliis*, ut scilicet nova investituræ occasione renovationis concessæ aliquam alterationem continentem non alterent naturam feudi, sed potius clausulæ, & verba alterationem redolentia, errori sint referenda, ex regula novationis exclusiva, ad terminos *text. in l. fin. C. de novat.*

Verum de hoc assumpto, quando verba hujus novæ investituræ importarent illam alterationem, quæ ex eis desumebatur, advertentem nimium dubitandum esse, capiendo istam propositionem ita generaliter, & in abstracto, cum illa sit quidem in suis casibus vera, sed fallacia consistere soleat in applicatione, ut pene generaliter in omnibus contingit.

Ad hunc itaque effectum advertentem reflectendum esse ad distinctionem casuum, vel effectuum, quæ revera pro conclusionum, vel axiomatum intelligentia, & congrua applicatione semper est sacra anchora.

Primum etenim casus est, ubi de hac alteratione sit quæstio inter dominum directum, & feudatarium, vel ejus hæredem, ad effectum restringendi antiquam feudi naturam, sive illius onera, & servitutes ampliandi, aut alias inducendi præjudicia feudatarii, vel ejus hæredum, aut aliorum in antiqua investitura vocatorum, ad ipsius domini directi commodum, & favorem, juxta casus, de quibus supra, *disc. 5. & 56. cum similibus*; Et iste casus in plures alios subdistinguentur venit, quorum primus est, quando no-

va investitura nullum habeat motivum novandi, vel alterandi, neque pendeat a voluntate domini illam concedere, vel denegare, sed sit quidem necessaria ex parte feudatarii, ut eam petere, & obtinere debeat infra tempus a jure communi feudali, vel a lege particulari loci, seu investituræ præfinitum, sed sit etiam necessaria ex parte Domini, qui eam denegare non possit, nec debeat, juxta illam speciem renovationis, de qua supra, *disc. 52. & 59.* (& qualis proprie est illa, de qua in præsentibus) & tunc recte intrat dicta propositio, ut præsumenda non sit innovatio, cum nulla subsit novandi causa, vel occasio, ideoque clausulæ, seu verba alterativa errori potius referri debeant, dum ista species renovationis nullam redolet novam concessionem, vel concessionis ampliationem, sed solum fit pro recognitione Domini, atque pro faciliiori probatione domini, juxta ea, quæ habentur etiam *sub tit. de emphyt. disc. 4. & in aliis pluries*, in proposito illius renovationis, quæ in emphyteusi perpetua, vel ad certas generationes petenda est singulis quibusque temporibus, puta de 29. in 29. annos, vel de 60. in 60. cum similibus.

Alter etiam subdistinguentur, vel subalternus casus est, ubi adsit quidem aliqua occasio novandi, quæ pendeat a voluntate Domini, qui possit denegare, sed respiciat accidentia, puta juxta casum, de quo supra, *disc. 44. & 45.* quod possessor feudi impropriati, & hæreditarii, seu alias magis largam naturam habentis, novam obtineat investituram, occasione dignitatis, vel tituli, qui in eo erigatur, aut occasione concessionis majoris jurisdictionis, juxta casum, de quo *disc. 54. & seqq.* vel occasione erectionis primogenituræ, reducendo feudum dividuum juris Longobardorum ad naturam individuum juris Francorum juxta casum, de quo supra, *disc. 9. & 10.* vel obtinendo aliam prærogativam, Et tunc verius videtur, ut non constituto de diversa voluntate novandi antiquam investituram, & immutandi substantiam, totamque naturam feudi, restrictio, quam nova investitura contineat, percutiat solum illud novum accidens alterativum, non autem substantiam feudi, & antiquæ investituræ, ut advertitur pluries supra locis citatis, recteque intrat propositio, de qua ibidem, ac etiam *disc. 12. & in aliis*, ut nova qualitas alterativa superaddita feudo, illud alteret in ea qualitate, vel parte alterata, in reliquis autem antiqua substantia, vel natura firma remaneat.

Tertius casus pariter subalternus est, quando nova investitura ob incursum caducitatis, vel alium casum revera habeat vim novæ, & integræ concessionis, quam Dominus volens negare potuisset, quamvis renovationis, vel remissionis vocabulum adhibeatur, quoniam cum substantia veritatis, non autem formalitas verborum attendi debeat, idcirco si verba alterativa sunt apta percutere ipsam naturam, ac substantiam feudi, istud dicendum erit alteratum, ac innovatum, juxta casum, de quo *d. disc. 5. cum similibus*, cum in substantia sit nova concessio, quamvis ad aliquos effectus non talis, sed potius antiqua censeatur, vel respectu successorum, ut infra, vel respectu potestatis domini illam concedentis.

Ut ex. gr. in Statu Ecclesiastico Papa per sæpius enunciata Bullam S. Pii V. de non infeudando, non potest novas infeudationes facere, quare si Sedis Apostolicæ feudatarius caducitatem incurrat ob feloniam, vel ex alio capite, atque re integra, id est priusquam declarata caducitate sequatur vera, & effectiva incarcerationio, & feudi incorporatio cum aliquo statu, remittatur caducitas cum investitura continente aliquam restrictionem, vel alterationem ipsi Sedi Apostolicæ Dominæ directæ favorabilem, adeo ut investitura antiqua non amplietur, sed potius restringatur, vel minuat, & tunc non obstabit quidem Bulla ob ejus cessantem rationem, ut advertitur in *Parmen. disc. 128.* neque per hoc dici poterit nova infeudatio, cum sit potius continuatio antiquæ per viam remotionis obstaculi, habeat tamen naturam, seu qualitatem novæ in ea parte alterata, quæ errori referenda non est.

Ubi vero non cum Domino directo, sed cum successoribus quæstio sit, ut in præsentibus, quia nempe Domini nil interest, an feudum unam, vel alteram habeat naturam, sed prætendantur, ut per novam investituram feudum alias hæreditarium efficiatur pacti, & providentiæ, vel e converso pacti, & providentiæ efficiatur hæreditarium, sive cum esset antiquum efficiatur novum, juxta casum de quo supra, *disc. 111.* vel quod alias alterationem antiquæ naturæ recipiat; Et tunc distinguendum venit, an ille, qui talem novam investituram alteratam obtinuit, habeat necne facultatem novandi, atque successoribus præjudicandi, quo-

quoniam si non habeat, in consideratione habenda non erit, juxta deducta *d. disc. 5. & alibi*, sed si habeat, tunc, ubi constet de voluntate, adeout non obstat potestas, illa attendi debet, juxta ea, quæ ad rem habentur pluries *sub tit. de jurepatr. præsertim disc. 60.* super immutatione naturæ juris patronatus de hæreditario in gentilitium, vel e converso, cum similibus.

Quare applicando ad rem, quando dicta verba alterati-
17 va hujus investituræ, *pro se, & hæredibus masculis, & in defectum masculorum pro feminis*, haberent tractum successivum, adeout apta essent comprehendere omnes descendentes in infinitum, neque obstant ea, quæ infra habentur tertio tempore, vel statu ob hæreditariam qualitatem Cæcilix, & Augustini parentum agnati actoris, et tunc motivum esset solidum, quoniam cum penes dictum Jacobum Mariam seniore feuda essent liberæ dispositionis, adeout illa potuisset alienare in extraneos, seu alias de eis disponere, ita potuit hæc legem adjicere, tanquam per speciem fideicommissi ordinati cum ejus posteritate, eodem modo, quo in jure patronatu loco citato habetur, ac generaliter in bonis liberis, ac indifferentibus; Et sic agnati masculi exclusivæ, vel prælative ad feminas, & revera tali casu venire non dicuntur jure investituræ pacti, & providentiæ, & ex beneficio Domini, sed potius jure dicti impliciti fideicommissi, & ex beneficio eorum ascendentis.

Adhuc tamen his non obstantibus dicebam, quod dicta investitura anni 1548. per præfatum Jacobum Mariam ob-
18 tenta, istum non operaretur effectum, sed feuda adhuc primævam retinerent naturam, adeout alia non adesset alteratio, nisi inter filios primi gradus ejusdem Jacobi Mariæ, ut masculi præferendi essent feminis, illasque excluderent, quoniam cum non adessent verba præferentia perpetuitatis, & tractum successivum, neque adesset conjecturæ, quæ id suaderent, idcirco dicebam intrare regulam, de qua *sub tit. de credito disc. 36. & 38. sub tit. de hærede disc. 4.* ac etiam *disc. 34. de legatis, ac alibi*, ut appellatione hæredum, sive de illis sanguinis, sive de illis rei familiaris, quoties restrictio non tendat ad favorem Domini, & præjudicium feudatarii, ejusque successorum, sed potius percutiat dictum alium effectum alterativum inducentem novationem, in dubio non præsumendam, vel aliam exorbitantiam, sive onus veniens solum illi primi gradus, non autem ulterioris.

Et nihilominus advertēbam sufficere, ut id esset dubium, dictaque verba capacia essent hujus interpretationis, ut propterea omnino deferendum esset observantiæ, tanquam optimæ interpreti, quamvis non esset temporis considerabilis, multo vero magis, dum illa erat annorum centum, & ultra, a dicto nempe anno 1548. sive a tempore mortis
19 ejusdem Jacobi Mariæ, de cujus voluntate agitur, nempe ab anno 1565, usque ad annum 1660. in quo ista quæstio excitata fuit, adeout adesse quoque dicatur observantia præscriptiva, juxta distinctionem, de qua *disc. 21. de judic. & alibi*.

Si etenim etiam in casu, in quo ex tenore investituræ certa sit forma pacti, & providentiæ, adhuc ex consuetudine illa corrumpitur, atque transit in qualitatem mere hæreditariam, & liberæ dispositionis, præsertim ubi non adsit præjudicium Domini, ex deductis sup. *disc. 10. & in aliis*,
20 & frequentius *sub tit. de emphyt. præsertim disc. 8. & late per Galeot. d. contrrov. 31.* multo magis, ubi res ambigua sit, adeout observantia interpretativa potius, quam præscriptiva dicenda sit.

Multa vero concurrebant hæc observantiam comprobantia, præsertim aliquæ dispositiones, & oblationes factæ per ejusdem Jacobi Mariæ filios primi gradus verisimiliter informatos, unde resultat observantia proxima, quæ melior judicatur, ac etiam judicium plurium Jurisconsultorum primi nominis, & præsertim Menoch. *d. conf. 312. & Galeot. d. contrrov. 31.* magis vero geminatum judicium ejusdem Senatus cum subsequuto effectu in prædictis annis 1610. & 1617. ad favorem Cæcilix, & Augustini, & acquiescentia agnatorum, qui ut supra se opposuerunt, & adversus quorum oppositionem scripsit Galeot. *dict. contrrov. 31.*

Et licet Scribentes pro agnato Actore dictam acquiescentiam, quinimo judicatum ad favorem feminæ, ac respectivè ejus hæredis, referrent cessionem, quam ob obligationem evictionis, & non controventionis, pro se, & hæredibus, Ascanius oppositor fecerat ad favorem Lazari fratris, ut supra, istudque motivum magni facerent; at tamen illud nimium debile, ac frigidum esse dicebam ex pluribus.

Card. de Luca, Lib. I.

Primo nempe, quoniam ubi subsisteret præsentio, quod ista essent feuda recta, & propria, quorum incapaces essent hæredes extranei, tunc dicta cessio intelligenda esset facta pro hæredibus sanguinis capacibus ex verisimili voluntate cedentis, & cessionarii, adeout ea non obstante, licite ad jura cessa regressus haberi possit, juxta theoreticam Bart. *in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verb. oblig. n. 24.* de qua *sub tit. de renunc. disc. 5. & sup. disc. 5. 7. & 23. & alibi pluries*.

Secundo, quoniam cum Ascanius haberet septimam portionem, sive forte aliam majorem ab alicujus fratris morte
23 impinguatam, ad quam cessio restringebatur pro ista solum, & quanti interest illam non evinci teneri debuisset; id autem non potuisset impedire vindicationem aliarum portionum, illam præsertim ejusdemmet Lazari cessionarii, juxta proxime firmata apud Ninot. *decif. 7. & 77.* de duobus fratribus vendentibus quædam loca Montium subjecta fideicommissio, quod uno eorum defuncto, prohibitus non esset superstes defuncti portionem vindicare jure fideicommissi ab emptore, ejus obligatione non obstante, ut advertitur *disc. 31. de regal. & alibi*.

Tertio, quia ubi Ascanius habendus esset pro mortuo civiliter, quia talem se fecisset per renunciationem, non fuisset
24 prohibiti Jo. Aug. & Jo. Baptista ejus filii, qui fuerant principales oppositores, obtinere feudorum cessionem, dum eis obstat non poterat qualitas hæreditaria fratris adhuc viventis; Et quarto, quoniam admitta etiam omnium prædictorum verificatione a præfata cessione resultante, eorum successio aperta fuisset eidem Augustino marito Cæcilix, & patri Lucæ oppositoris, quem improbable est, voluisse assumere, & sustinere titulum hæredis extranei, cum subjectione oneribus hæreditariis, tam Cæcilix, quam Lazari, si cum investitura successionem jure proprio obtinere potuisset.

Et e converso, quamvis ex hac parte ad probandam dictam observantiam interpretativam, vel præscriptivam, ni-
25 mium insisteretur in alienationibus factis per se, & alios fratres ad favorem Lazari, juxta ponderationes Menoch. *d. conf. 112. & Galeot. d. contrrov. 31.* attamen ista quoque levis, ac frigida erat consideratio, quoniam cum essent fratres æque capaces, & de eodem genere vocati per investituram, id nil prohibebat, nisi quatenus hæc observantia deduceret ex qualitate alienationis factæ per venditores cum promissione evictionis, pro se, filiis, & descendentibus, quatenus isti patris alienantis hæreditariam qualitatem haberent, & ex parte emptoris acquirere profitentis pro se, hæredibus, & successoribus quibuscumque, & aliorum quibus dederit cum clausula ad habendum, ita defumendo observantiam, quod apud eos feuda ejus naturæ hæreditariæ, & liberæ haberentur.

Ex his autem inferri dicebam, quod ubi etiam Lucas
26 agnatus oppositor non esset hæres Augustini, & Cæcilix parentum, atque ab eis omnino independenter veniret, adhuc pro femina proximiorè judicati deberet, præsertim in possessorio, ut supra, stante præsertim ultimo statu, qui ad instar eorum, quæ habemus in beneficialibus, etiam in hac materia feudali, vel simili, attendendus videtur, ut in specie ultimi status advertitur supra *d. disc. 104.*

Et generaliter tam in feudis, quam etiam in officiis, aliis-
27 que regalibus eodem jure regulari solitis, ac etiam in primogeniis, & majoratibus, præsertim Hispaniæ qualificatis, hæc figuram feudorum ibi facientibus, ex relatis *disc. 1. & 7. cum seqq. de fideicommiss. & alibi*, tam feudistæ, quam alii dictas materias tractantes, ac etiam beneficialistæ respectivè, istos terminos promiscue adhibent, quod scilicet Beneficialistæ adhibent feudales, & feudistæ, alique similes adhibent beneficiales, ut præsertim advertitur sup. *disc. 7. & 8.* ac etiam *disc. 69. de pension. & alibi frequenter*.

Aggrediendo vero tertium, & ultimum statum supra distinctum, ab anno scilicet 1610. vel 17. respectivè, usque ad 1660. in quo ista quæstio excitata fuit; dicebam, quod hoc statu, vel tempore attento, res omni dubio carere videbatur ob hæreditariam qualitatem utriusque parentis in Luca oppositore concurrentem, & obtinente quamplura eorum, ac
28 Lazari bona libera, ideoque eorum factum impugnare non poterat, neque proprios auctores de mendacio redarguere, etiam in juribus ex propria persona competentibus intra limites virium hæreditariarum, intra quas inventarium non prodest, atque nihil refert illud adesse, vel non adesse; ad vulgarem quotidianam regulam text. *in l. si quis a matre, C. de rei vendic.* de qua nimium frequenter *sub tit. de fideicommiss. & in omnia alia fere materia, etiam in ista pluries*.

Ac etiam, quod cum idem oppositor, defuncto Augusti-

no patre, per hanc viam hæreditariam ambulasset, sive per hanc viam ingressus esset, quia nempe hæreditario jure pro-
 29 priæ portionis possessionem obtinisset, ac etiam investituram reportasset, ita non poterat proprii auctoris dominium, & pertinentiam negare, neque impugnare illum titulum, ex quo suum jus metiebatur, ad regulam text. in l. si quis conduct. C. locat. quam locum habere in omni materia, cui eadem congruat ratio, & præsertim in ista feudali est magis receptum, ex collectis de more ad satietatem per solius improbi laboris collectorii professorem Rubeum in addit. ad decis. 420. num. 50. & seqq. par. 4. rec. tom. 2. & advertitur pluries supra.

Et in omnem eventum advertebam, negari non posse huic parti repræsentanti jura Lazari, & Cæciliæ, quorum hæreditaria qualitas habetur, retentionem pro summa librorum 38. mil. dotis Aloysiæ, & uxoris dicti Jacobi Mariæ senioris, qui supponebatur auctor, & impressor dictæ novæ qualitatis, vel formæ pacti, & providentiæ; tum quia pro isto debito cum assensu Reipublicæ Dominæ directæ hæc feuda in specie obligata fuerunt in ipsamet investitura anni 1548. ex qua agnatus totum ejus jus desumebat; tum etiam quia erat debitum primi acquirentis, ad quod citra dubium, ubi præsertim illud procedat, adeo ut non cadat illa consideratio implicitæ donationis, ob quam debita posteriora impugnari possent, tenentur successores, quamvis expresse, & clare investitura esset in forma pacti, & providentiæ, ex frequenter insinuatibus supra hoc tit. & sub altero de emphyt. ac alibi.

Magnum item fundamentum constituebatur ex parte dicti agnati, in deductis apud Andreol. contr. 212. & seq. cum
 31 quibus processerant Consultores in dicto voto tradito contra Jacobum Mariam viventem, occasione quæstionis super portione alterius fratris prius defuncti, ut supra, ac etiam supponebatur, quod in ista portione magnam facerent impressionem; sed advertebam, quod ultra genericam considerationem, de qua disc. 35. de judic. & alibi pluries, super modica, & fallaci, imo nulla, penitusque contemnenda auctoritate illorum præsertim modernorum Consulentiæ, qui more Advocatorum ad pecuniam, ac requirentis opportunitatem scripserunt, eorumque scripta, prout jacent publicæ luci, potius forte pro inani gloria, quam pro servitio veritatis, & justitiæ, dederunt, quo nil absurdius, nihilque Reipublicæ, ipsique legali facultati magis perniciosum, ac præjudiciale adaptari observabam considerationem, de qua apud Franch. decis. 260. num. 5. & 6. & eod. disc. 35. de judic. quod scilicet, quando allegantur consilia, videre oportet decisiones, quæ in illis casibus prodierint, dum præfatus auctor Advocati more scripsit pro agnato masculino super eodem puncto, de quo agitur supra disc. 11. in quo fuit decisum contrarium.

Quinimo ubi etiam juxta scripta decisum esset, prout mihi pro eadem parte Scribente decidi debere videbatur ex ibidem insinuatibus; adhuc tamen id nil referre dicebam ob longe diversas illius casus, ac istius circumstantias, ut clare patet ex earum combinatione, ad quam principaliter, ac omnino tam per Judicantes, quam per Consulentes reflecti debet pro congrua applicatione, non solum consiliorum hujusmodi naturæ, quæ revera stultitiæ species est in judicando, vel consulendo attendere, quoties non sint recepta, & canonizata per Tribunalia, sed etiam ubi allegantur ipsorum Tribunalium decisiones, vel responsa pro veritate, quamdam decisionum speciem habentia, quæ ita, & non alias attendi debent, ut latius eod. disc. 35. de judic. isteque præsertim error, tot induxit confusiones, istamque facultatem contemptibilem reddidit.

PARMEN. PERMUTATIONIS
 PRO DUCE, ET EPISCOPO PARMÆ
 CONJUNCTIM.

Casus disputatus in Congregatione particulari, & pendet.

De Bulla S. Pii V. de non infeudando, quando intret necne, præsertim in statu mediato, & an in Castris confiscatis pro delictis privatis; Et de æstimatione bonorum jurisdictionalium quomodo faciendâ sit pro regulanda utilitate contractus; Et de aliquibus ad materiam, de qua supra disc. 60. Et an vassalli, vel subditi sint legitimi contradictores ad impediendam alienationem loci, ac mutationem Domini.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 De punctis controversis.
- 3 In dominis temporalibus Ecclesiarum inferiorum, penes quem resideat dominium altum.
- 4 An Bulla Piana de non infeudandis capiat statum mediatum.
- 5 Quid de aliis Constitutionibus, & provisionibus Apostolicis.
- 6 De eodem, de quo num. 4. cum distinctione.
- 7 De subinfeudationibus, quæ non veniunt sub dicta Bulla.
- 8 De ratione differentie inter hujusmodi concessionem in statu mediato, vel immediato.
- 9 Quod subinfeudatio non importet scissuram, vel alienationem feudi.
- 10 De requisito subfeudi, ut fiat persona equalis conditionis.
- 11 De ratione cui innixa est Bulla, & quando ex cessante ratione non intret.
- 12 Distinguuntur diversæ species dominiorum temporalium in Papa, & quænam species cadant sub Bulla.
- 13 De alto, & directo dominio penes feudatarium compatibiliter cum altero dominio Domini.
- 14 Nemo potest facere sibi æqualem, ideoque altum dominium non est concessibile, quod declaratur.
- 15 De ratione, ob quam altum dominium in iis Castris, & bonis jurisdictionalibus, quæ in Regno Neapolitano possidentur per Ecclesias inferiores, sit penes Regem.
- 16 Quando dicatur adesse utilitas Ecclesie in alienatione.
- 17 Quid ubi agatur de bonis jurisdictionalibus, & quomodo hæc æstimentur.
- 18 Attendi debet principaliter utilitas Ecclesie universalis, quæ accedente, non curatur utilitas Ecclesie inferioris.
- 19 Recensentur utilitates in casu.
- 20 An subditi se opponant alienationi loci, & sint legitimi contradictores, & de prælatione eis competente.
- 21 An Bulla intret in Castris obventis in Cameram ex causa confiscationis.
- 22 An eadem Bulla impediat remissionem incursa caducitatis.

D I S C. CXXVIII.

Possidente Cathedrali Ecclesia Parmensi ab antiquo ex Imperialibus concessionibus regitratu apud Ughell. tom. 2. Italia Sacra, quasdam Villas, & loca inhabitata cum jurisdictione, & imperio, adeo ut quandam Principis sæcularis Episcopus figuram faceret, currentis sæculi initio, forte clarius, quam antea, excitatæ fuerunt, sive creverunt controversiæ jurisdictionales inter ipsum Episcopum, & Ducem, eorumque respectivo Officiales, & ministros super alto dominio, & competentia regalium majorum, præsertim in calamitosis temporibus belli, pestis, & famis, vel occasione aliarum extraordinariorum contingentiarum, juxta casum, de quo supra disc. 60. & alias, de quibus apud Spad. consil. 5. & 6. lib. 1. Fajard. allegat. 3. & seqq. & alias. Quare ad occurrendum inconvenientibus, quæ exinde resultare praxis docet, de anno 1617. conclusa fuit inter Ducem, & Episcopum permutatio hujusmodi locorum cum aliquibus tenentis, & bonis privatis duplicati fructus, atque desuper sub Gregorio XV. prævia consultatione Congregationis particularis aliquorum Cardinalium, expeditum fuit beneplacitum directum uni ex vicinioribus Episcopis in solita forma si in evidentem, incertum tamen est ex quibus accidentibus conventio effectum sortita non sit.

Hinc denuo sub Alexandro Septimo inter modernos Ducem, & Episcopum ad novam deventum est conventionem consimilem circa redditum duplicatum bonorum Ecclesie assignandorum, cum ea differentia, quod inter dicta bona, quæ pro majori parte erant allodialia consistentia in prædiis privatis, adesset etiam quoddam Oppidum, seu Castrum, alias jure subfeudi possessum per illos de Sancto Vitali, ad Cameram Ducalem devolutum, quodque in eo Episcopus eandem haberet jurisdictionem sæcularem, quam præfati inferiores Domini habere consueverunt, cum eodem titulo Comitatus, quem in præfatis locis ab antiquo obtinent; atque desuper, juxta styllum, deputata particulari Congregatione aliquorum Cardinalium super concessione

stone petiti beneplaciti Apostolici; cum tempus jam expirantis Pontificatus Alexandri, & brevis Pontificatus Clementis Noni successoris, consumptum esset in informationibus facti, aliisque diligentibus, ac etiam in consuetis magnarum Curiarum moribus; idcirco sub Clemente Decimo per eandem Congregationem assumpta fuit formalis cognitio super hujus conventionis approbatione, vel reprobatione; potissime propter oppositionem vassallorum Episcopi, eorumque Communitatum ægre ferentium istam Domini mutationem.

Desuper itaque assumpta disputatione, in primis sessionibus major difficultas habebatur super obstaculo Bullæ Pianæ de non infeudando; cognito autem ex infra deducendis, quod Bulla revera non intraret, excitata fuit difficultas super alio puncto, qui primo aspectu videbatur planus ob fructuum duplicationem circa Ecclesiæ utilitatem, ac etiam aequaliter super vassallorum oppositione, unde tres fuerunt puncti: unus nempe Bullæ Pianæ: alter utilitatis Ecclesiæ: & tertius oppositionis vassallorum.

Quatenus pertinet ad primum, dupliciter motivabatur per Camerales, & alios Oppositores, eosdemque Cardinales super obstantia Bullæ; prima nempe super translatione locorum Ecclesiæ in Ducem, dum ita Pontifex, & Sedes Apostolica infeudare, vel alias concedere dicebatur alium domanium, & superioritatem, quæ in hujusmodi dominiis temporalibus Ecclesiarum inferiorum penes dictam Ecclesiam universalem, & Sedem Apostolicam esse dicuntur, juxta deducta supra d. disc. 60. Et secundo in translatione Oppidi, vel Cairi, quod Dux assignabat Ecclesiæ, ob amplitudinem verborum dictæ Bullæ, & aliarum, quæ pro ejus confirmatione per successores Pontifices conditæ fuerunt, illam præsertim Innocentii Noni, ut omnis species concessionis quocumque explicetur vocabulo, sub ea venire dicatur, ut in præcedentibus pluries in istius Bullæ proposito advertitur.

Cumque per alios Scribentes pro concessione beneplaciti, prius quam ego evocatus essem, deducerentur a me pluries insinuata in hoc jam edito libro de feudis, præsertim occasione Bullæ Baronum, ac etiam istiusmet Bullæ de non infeudando, & similium, ut complecteretur solum Statum Ecclesiasticum immediatum, sive illum mediatum improprium, locorum scilicet existentium sub Baronibus, & Domicellis omnino subordinatis, non autem statum vere mediatum sub feudatariis regalibus, & veræ dignitatis, supremorum Principum figuram facientibus, hinc nimium insistebatur super istius assumpti reprobatione cum Bullarum verbis, & præsertim jam dictæ Innocentii Noni, quia nempe expresse loquantur de universo statu, tam mediato, quam immediato.

Assumptus itaque post aliquas disputationes ex parte Ducis, & Episcopi conjunctim, forte pro isto assumpto substituendo; dicebam quidem, etiam cum sensu veritatis jam agnitæ per Congregationem, quod Bulla de non infeudando, in isto casu non intraret, ex aliis motivis, ut infra, non autem ex isto, ita generaliter, & abstracte sumpto, cum verius videretur contrarium, ut Bulla universum statum Ecclesiæ, etiam istum mediatum, juxta modum tamen, de quo infra comprehenderet; fallacia vero esset (ut frequenter in ista facultate contingit) in confusione casuum, vel effectuum, attendendo cum consueto, & connaturali vitio, propositiones generaliter, & in abstracto, sive in littera, non reflectendo ad distinctionem casuum, vel effectuum.

Pro comprehensione itaque dicebam, vim non facere verba, in quibus oppositores, vel motivantes solum insistebant, quoniam, ut frequens inconcussa praxis docet, tam occasione Bullæ Baronum, de qua præsertim super hoc puncto agitur supra disc. 74. & alibi, quam occasione Egidiæ, & quamplurium Constitutionum, ut puta sunt Bullæ boni regiminis Communitatum, & illarum receptionis banitorum, ac etiam impositionum onerum cum similibus edictis, & provisionibus, ut in eis legantur eadem verba, & tamen praxis docet, ut non comprehendant statum vere mediatum, ut sunt Regnum Neapolitanum, & isti Ducatus Parmæ, & Placentiæ, ac etiam prius ante devolutionem erant Ducatus Ferrariæ, & Urbini.

Bene tamen dicebam comprehensionem resultare ab ejusdem Bullæ ratione, vel fine, ad quem principaliter prodierat, ob imminente scilicet, seu verisimiliter speratam (qualem eventus docuit) devolutionem feudi Ferrariæ, de qua supra disc. 2. & in aliis, ideoque circa ipsa feuda majora in genere, tam in casu devolutionis, eorumque incorporationis cum reliquo statu, quam etiam investitura du-

Card. de Luca, Lib. 1.

ante, quatenus illa proroganda esset contra prohibitionem dictæ Bullæ Clementis IX. advortebam, quod de comprehensione dubitandum non esset.

Illam tamen dicebam dignosci differentiam inter istam speciem status vere mediati, & alteram status immediati, quod in hac secunda specie, ubi aliquorum Castrorum, & locorum jurisdictionalium devolutio, seu reversio ad Cameram, & Sedem Apostolicam sequatur, sive sit ex causa veræ devolutionis ob lineam finitam, sive ex illa caducitatis, vel confiscationis, quinimo etiam venditionis post certum tempus, juxta Bullam Clementis Octavi, quæ Baronum nuncupatur, non possunt aliis amplius concedi in feudum, vel Gubernium, aut Vicariatum, quamvis subordinatum, cum solum cadere possit ratio dubitandi in concessione commoditatis, juxta motivata supra disc. 61. ut agendo etiam de locis obventis ad Cameram ex causa confiscationis, ratione privati delicti, rejecto consil. 16. Spadæ lib. 1. advertitur infra, hoc eod. disc. & alibi.

Secus autem in altera specie status mediati consistentis in hujusmodi feudis majoribus, & regalibus constituentibus Regnum, vel Principatum absolutum, ut in specie agendo de isto Ducatu Parmæ, habetur supra disc. 12. & in aliis; quoniam non prohibetur ipse Princeps feudatarius, cessante fraude, aliisque concurrentibus feudi requisitis, de quibus supra disc. 1. & alibi, loca alias concessa, & devoluta, sive alia nunquam concessa, nec infeudata, vel subinfeudata; quoties non sint de expresse prohibitis subinfeudare, seu alias concedere, in forma tamen subfeudi omnino subordinati, & dependentis, firmis remanentibus alto dominio, & superioritate penes ipsum feudatarium majorem concedentem, juxta notoriam, ac frequentem praxim Regni Neapolitani, ac etiam istorum Ducatum Parmæ, & Placentiæ, & illam prædictorum Ducatum Ferrariæ, & Urbini, ut præsertim advertitur d. disc. 1. n. 10. & seqq. atque in hoc sensu dicebam intelligenda esse a me dicta super non comprehensione status mediati.

Habet ista distinctio evidentem differentiam rationem, quoniam in prima specie status immediati, non cadit terminus subfeudi, vel exactionis, utpote cadens in concessionibus, quæ fiunt per feudatarium, quoniam cum concessionæ faciendæ sint per Papam, dicuntur immediatæ, & in capite juxta hujusmodi terminorum distinctionem, de qua supra disc. 7. & alibi. In altera vero specie, subfeuda, quæ per feudatarium conceduntur (quoties cum dicta dependentia, & subordinatione sequantur) non sunt vere feuda, neque importare dicuntur ipsius feudi divisionem, vel scissuram, ideoque ejus unitati non præjudicatur; atenus enim in utriusque Siciliæ Regnis subinfeudationes prohibitiæ sunt ipsis feudatariis, quatenus ita disponat, vel ita interpretata, & recepta sit illorum lex particularis in Constitutione, quæ incipit, Constitutionem Divæ memoriæ, ut advertitur eod. disc. 1. ubi agendo de natura hujusmodi feudorum majorum redolentium Principatum, habetur ista connaturalis facultas, ut ea mediante possit ille Princeps sibi constituere milites qualitates primi ordinis.

Major itaque dubitandi ratio consistebat in qualitate personæ, cui hæc subinfeudatio fiebat, quod scilicet esset manus mortua, penes quam desperata esset devolutio, unde deficere dicitur magis essentialis requisitus subinfeudationis, ut fiat alteri æqualis conditionis, ita intelligendum, ut eod. disc. 1. habetur. Verum advortebam, quod id non percuteret controversum particularem punctum Bullæ Pianæ, sed potius materiam generalem subinfeudationis, juxta terminos juris communis feudalis, ut scilicet ita cessaret illa subinfeudandi facultas, quam alias feudatarius habeat, ut propterea requiratur Domini assensus, qui ex hoc motivo juste negari potest, adeo ut dicenda veniat alienatio prohibita, ex deductis eod. disc. 1. sed in hac facti specie ob ejus particulares circumstantias locus erat concessionis assensus ob magnam feudi, ac ipsius Domini utilitatem, dum a manu mortua obtinebatur longe majus, & dabatur minus, ideoque feudi conditio fiebat melior.

Quo vero ad casum controversum locorum, quæ per Ecclesiam dabantur Duci, vel feudo, magis planum esse dicebam (etiam cum sensu veritatis) quod casus non caderet sub Bulla; tum ob cessantem ejus rationem consistentem in dismembratione, vel diminutione Principatus temporalis Ecclesiæ, dum ita potius augeri dicebatur ob notabilem dilatacionem finium feudi, tollendo hæc bona a manu mortua, eaque transferendo in feudatarium, per cuius lineæ masculinæ finem sperari potest devolutio, & illud

istud incrementum a natura, tum etiam quia ista species domini non cadit sub Bulla.

Siquidem in hoc proposito tres species domini temporalis in Papa consideranda veniunt, prima scilicet magis generalis, & habitualis in universo orbe, omnibusque Regnis, Principatibus, & dominiis, quam tanquam Christi Vicarius habere dicitur, & cum qua, ex fidei præsertim motivo, Reges, & Principes deponere potest, eorumque Regna, & Principatus aliis concedere, juxta exempla deducta *disc. 2. in relat. Cur.* ubi late de hac potestate, & certum est, hanc speciem sub dicta Bulla non cadere.

12 Altera species alti domini, & superioritatis habitualis, vel intellectualis, quam Papa, pariter uti Papa, & Christi Vicarius, tanquam Episcopus Ecclesie universalis istius, ac Sedis Apostolicæ nomine habere dicitur pariter per universum orbem in dominiis temporalibus, quæ obtinentur per Ecclesias inferiores, juxta casus, de quibus agunt deducta *sup. disc. 60.* Et pariter ista species absque dubio non cadit sub Bulla, dum ista expresse loquitur de dominio temporali, & sic de tertia specie, in qua Papa consideratur potius tanquam Rex, seu Princeps temporalis, ut advertitur *d. disc. 2. in relat. Cur. & hoc eod. tit. ac alibi pluries*, ita comprobante quotidiana praxi super beneplacito Apostolico, quod concedi solet in alienationibus, aliisque conventionibus, quæ super dominiis temporalibus fiant per Ecclesias inferiores ultra montes, & præsertim in Germania, ac etiam quandoque in ipsamet Italia, ut docet praxis in casu, de quo *d. disc. 60.* adeo Bulla restricta fit ad tertiam speciem.

His itaque sic stantibus, dicebam intrare dilemma, quod aut istud dominium censendum est de secunda specie, & tunc non cadit sub Bulla, aut de tertia, & tali casu nulla dicebatur fieri alienatio in eum, qui non haberet, quoniam cum investitura Pauli III. hujusmodi Ducatum Parmæ, & Placentiæ contineret totum id, quod Sedes Apostolica in hac ratione ditionis temporalis possideret in ea regione, quæ nuncupatur Gallia Cisalpina, seu verius Transpadana, ita jam huic feudo, de quo agebatur, annexum erat hoc dominium, dum ex eadem ratione ad Cameram Ducalem sequuta est devolutio illorum feudorum, quæ ante hanc investituram directe, ac immediate per Sedem Apostolicam concessa fuerant, ut præsertim patet ex casu, de quo supra *disc. 74. cum similibus.*

Ac propterea advertēbam, quod ista conventio aliud non importaret, nisi reversionem hujusmodi locorum ad suam majorem unitatem, & consolidationem domini utilitatis, vel subalterni, cum illo directo, vel alto, pariter subalterno, quod comparative, ut infra, penes majorem feudatarium esse dicitur.

14 Quamvis etenim aliquibus ex Cardinalibus ista consideratio videretur metaphysica, ex regula juris, quod idem dominium directum, sive altum esse non potest penes duos in solidum, & ex altera propositione, de qua præsertim *disc. 146. de dote*, ac etiam *hoc eod. tit. disc. 1. & alibi*, ut scilicet hoc directum, & altum dominium, ac major superioritas, quæ vulgo *Sovranità* appellatur, concedi non possit, neque avelli a Corona, vel Principatu, unde propterea nemo potest sibi facere æqualem; dicebam tamen quod ista esset levis difficultas, quoniam illud idem dominium directum, & altum, quod Sedes Apostolica retinet in feudo majori, & sic in toto corpore, retinere quoque dicitur in hoc membro, seu parte; feudatarius autem dignitatis, ac feudi regalis, comparative ad subfeudatarios, & inferiores Barones, & Domicellos (de quorum genere ita Episcopus censendus esset) habere dicitur quoddam dominium, quod etiam altum, & directum dicitur, sed, ut dictum est, comparatione inferioris domini utilis improprie, & abusive, adeo comparatione illius veri, ac proprii alti, & directi domini, quod residet penes infendantem, dicatur subalternum, unde propterea aliqui ad distinguendum istas species, illud majus, quod remanet penes Dominum, appellant altissimum, eodem modo, quo in Papa, juxta primam speciem, de qua supra. Et sic est quedam dominiorum gradualitas compatibilis pro respectu diversitate, ob quam non implicat in eadem re concursus plurium dominiorum in solidum, ut præsertim habetur supra *disc. 62. & alibi pluries*, atque juxta illam gradualitatem, quæ in eadem jurisdictione Ecclesiastica, vel spirituali dignoscitur inter Episcopum, Metropolitanum, Primatem, seu Patriarcham, Legatum Apostolicum de latere, & Papam, sive in tem-

poralibus inter Imperatorem; vel Regem omnino independentem, & ejus generalem Vicarium, vel Præsidentem, & successive, Gubernatores, & Magistratus majores, ac respective minores, ac Barones, & Domicellos, unde propterea hujusmodi feudatarii majores, supremorum Principum figuram gerentes, ac potestatem, & jura exercentes, dicuntur tanquam Vicarii generales, & supremi Magistratus, sive Legati habere altum dominium, & majorem superioritatem in actu, seu exercitio, ejus habitu remanente penes infendantem.

Ex hoc autem probabilius manere videtur, ut in illis 15 Castris, & locis, quæ in dominio temporali possidentur per Ecclesias inferiores in Regno Neapolitano jure allodii (cum in illis, quæ obrineantur jure subfeudi, nulla cadat ratio dubitandi) procedant potius ea, quæ habentur apud Apont. *decif. 2.* quam ea, quæ habentur apud Spad. *d. conf. 5. & 6. lib. 1. & sup. d. disc. 60.* cum Rex sit feudatarius Papæ, & Sedis Apostolicæ, ideoque ad evidentiam convincitur error, & connaturalis ineptia aliquorum modernorum, quod non reflectendo ad hujusmodi distinctiones, & circumstantias, confundunt casus, & auctoritates, applicando *d. decif.* Apont. & concordantes aliis casibus, quibus ea ratio non congruat.

Sublata itaque hac prima difficultate, atque firmato, quod revera casus non caderet sub Bulla Piaua, assumpta fuit questio super secundo puncto utilitatis, juxta terminos generales *Extravaq. Ambitiose.*

In hoc autem ingenue dicebam, potius more Scribentis pro veritate, quam more Advocati, vel conductitii scriptoris ad opportunitatem conducentis, quod quando ageretur de bonis privatis indifferentibus, utilitas Ecclesie sit indubitata ob fructuum duplicationem, cum tamen sufficeret aliquis excessus, quinimo æqualitas, vel etiam minor summa compensata a certitudine, juxta *decif. Mantice 101. cum aliis relatis disc. 1. de alienat. & contract. prohibet.* (ubi generaliter de hac materia alienationis bonorum Ecclesie) *num. 45. & seqq.*

Et multo magis, dum aliæ accedebant circumstantiæ majoris vicinitatis, ac majoris commoditatis bonorum, quæ 16 per Ecclesiam in excambium recipiebantur, & super quibus replendo inutiliter chartas cum copiosis allegationibus nimum se diffundebant aliqui Scribentes ex parte Ducis, procedendo cum modernis collectoribus, de ista materia alienationis bonorum Ecclesie agentibus.

Sed quoniam agebatur de bonis jurisdictionalibus, ita qualificatis, adeo redolent quendam speciem domini 17 independentis in natura parvi Principatus, hinc proinde quando ageretur de omnimoda alienatione, & translatione in alium Principem, vel Dominum, adeo loca non remanent in dominio, & ditione Ecclesie Romanæ, vel Sedis Apostolicæ, tunc in nulla consideratione habenda esset duplicatio fructus, atque bene procederent difficultates per ipsam Congregationem excitatæ, ut æstimari deberet ipsa fors principalis, quæ ita videtur esse inæstimabilis, ac non de facili recompenfam admittit, ut advertitur *disc. 11. de præminent.* unde propterea praxis docet, quod quantumvis cum magnis sumptibus, & incommodis tueri expediat aliqua dominia potius damnosa, ut (ex.gr.) praxis docet in Monarchia Regis Catholici circa dominium Flandriæ, necnon illud Orani, aliorumque locorum in Africa, atque in ipsamet Italia, in Portibus Etruriæ, & alibi, ac etiam in hoc principatu temporali Ecclesie sequitur, in statu Avinionensi in Gallia, & in Italia in statu Castris empto, investitura durante, ut advertitur *disc. 80. de regal. cum similib.*

Conclusio etenim, de qua *d. disc. 1. de alienat. & contract. prohib. num. 50. & seq. & supra hoc tit. disc. 19. 24. & in aliis*, & jurisdictionalia æstimentur in medietate pluris, quam bona privata indifferentia, quoties ratione onerum feudaliū non mereantur potius minus æstimari, juxta ponderationes, de quibus *loc. cit.* procedit in bonis jurisdictionalibus inferioris ordinis redolentibus simplicem Baroniam, vel Domicellariam qualitatem subordinatam, non autem, ubi de hac specie domini plene, & independentis.

Ac propterea, ut præmissum est, quando cum extraneo, & independenti Principe, vel cum subdito alterius Principatus ageretur, tunc certum esset, quod non diceretur adesse utilitas fructuum, duplicatione neglecta, cum revera non præponderet.

Adhuc tamen (his non obstantibus) in facti specie evidentem utilitatem verificari dicebam, quoniam distinguendo Ecclesiam inferiorem a majori Ecclesia universali, quæ dicitur vera, & habitualis Domina omnium bonorum, quæ possi-

possideantur per Ecclesias inferiores, inter quas distributa esse dicuntur jure fructuonis, & utilitatis potius burfalis, ac etiam præeminentialis, & subordinatæ; idcirco principaliter spectanda est utilitas majoris Ecclesiæ universalis, qua concurrente, negligi solet illa Ecclesiæ inferioris, a qua etiam cum damno, & diminutione, & absque aliqua recompensa, castra, vel bona dismembrari solent, illaque incorporari Sedi, vel Cameræ Apostolicæ, ut per Gregor. XIII. factum esse de dominio Castrorum Vallis, & Monthionis ab Ecclesia Massana, habetur supra *disc. 54. & seq.* & per eundem Pontificem factum fuit de molendinis Ecclesiæ Metropolitanæ Ravennatensis applicatis, extincta etiam alias assignata præstatione pro recompensa in casu, de quo *decis. 51. & 52.* post Pacicchel. *de distant. cum similib.* multo igitur magis ubi utriusque ita consultum remaneat, inferiori scilicet cum reddito duplicato, & majori cum plerisque utilitatibus exinde resultantibus.

19 Primo scilicet, quod ita dilatantur fines feudi majoris, ejus devolutionis possibilitas adest, quæ deficit continuantibus bonis in Ecclesia manu mortua.

Secundo, quia efficiebantur feudalia illa bona privata indifferentia, quæ assignabantur Ecclesiæ inferiori in recompensam, & quæ alias in casu devolutionis essent libere transmissibilia.

Tertio, quia ita tollebat occasio scandalorum, & inconvenientium ratione controversiarum jurisdictionalium, & jurium regalium inter Ducem, & Episcopum, eorumque respective officiales, & ministros.

Et quarto fortius, ac evidentius, quod ita utraque Ecclesia, major, & minor, notabilem reportabat utilitatem, quoniam cum ista incorporatione feudo majori ponebantur magis in tuto omnimodum dominium, ac jura Sedis Apostolicæ, atque tollebat occasio quæstionis, de qua apud Spad. *d. consil. 5. & 6.* Apont. *d. decis. 2.* Fajard. *d. allegat. 34. & seqq. & d. disc. 60.* ita occurrendo illis prætenfionibus, quæ ex parte potestatis sæcularis promoveri possent super directo, & alto dominio.

Alia quoque resultante utilitate melioris defensionis hujusmodi locorum, juriumque jurisdictionis cum Principibus confinantibus, præsertim in temporibus calamitosi belli divini, vel humani, seu penurix.

20 Demum quoad tertium, & ultimum punctum oppositionis subditorum, an scilicet ista attendi deberet necne, cum Scribentes pro oppositoribus deducerent ea, quæ insinuantur sup. *disc. 38. & 110.* ac etiam *disc. 148. de regal.* super vassallorum prælatione in venditione feudi, attamen advertebam id continere æquivocum clarum, quoniam hæc prælatio non provenit ab aliqua dispositione juris, sed a quadam non scripta æquitate, fundata in duplici ratione, primo nempe, quoniam ita jus Domini in nihilo fit deterius, imo melius, dum obtinet idem pretium, quod ab alio feudi, seu loci emptore obtenturus esset, atque adhuc remanet Dominus, & superior, ut *eod. disc. 148. de regal.* habetur; Et secundo, quoniam valde subditorum interest non esse sub Barone, vel Domicello, sed sub immediato Regis, vel Principis dominio, & regimine, ob quamplura præjudicia resultantia ex Baronali vassallaggio, & præsertim illud, de quo *sub. tit. de præeminent. disc. 32.*

Utramque autem rationem in præsentem cessare dicebam, quoniam alias utriusque Ecclesiæ inferiori, & superiori adimerentur plures utilitates, de quibus supra, & quas vassalli oppositores supplere non poterant, ac etiam, quia eorum conditio ita melior efficiebatur, faciendo transitum a Domino inferiori ad superiorem, & Principem; ideoque oppositionis ratio erat illa, ob quam subditi Ecclesiarum habentium inferiores Prælatos, adeo tenaciter adversus Episcopos solent se opponere, ac litem sustinere, ex deductis *sub. tit. de jurisd. disc. 1. cum plur. seqq.* ut ita scilicet majorem habeant vivendi licentiam, atque pro eorum criminibus non ita puniri possent a Domino minoris potentix, ideoque indebita videbatur oppositio, merito non multum in consideratione habita.

Stante vero jam recepta interpretatione, & usu hujus Bullæ, ut de locis, & Castris jurisdictionalibus ad Sedem, vel 21 Cameram Apostolicam devolutis, fieri non possit alia concessio, quocumque nomine, & vocabulo explicetur, etiam si ad vitam, ob ejusdem Bullæ amplitudinem; hinc profus erroneum, maleque fundatum aliquarum contingentiarum occasione, pro veritate a plerisque Cardinalibus consultus, dicere consuevi non subsistere *d. consil. 16.* Spad. *eod. lib. 1.* in quo firmat; ut ista Bulla Piana non comprehendat illa Castra, & loca, quæ ob privata crimina indifferentia cadant *Card. de Luca, Lib. 1.*

sub publicatione bonorum, eodem modo, quo alia bona privata, & allodialia, puta, ut in casu suo ob parricidium, quod non est crimen feudale, ut late probat Capyc. *Latr. consil. 131.* quale proprie est illud fellonix in cujus casu Bullam intrare in locis devolutis ob istud crimen dicit idem Spad. *consil. 23. num. fin. eod. lib. 1.* assignando *d. consil. 16.* quandam rationem differentix inter casum devolutionis ex natura feudi, & casum confiscationis pœnalis, quod scilicet ista secunda species dicatur esse in fructu.

Verum id continet æquivocum manifestum, non solum quia Sedes Apostolica profitetur, & solet ponere sub ista Bulla etiam castra, & bona jurisdictionalia, quæ ob debita Baronum, & feudatariorum ad præscriptum Bullæ Baronum tanquam privatus emit, quando post lapsum certum terminum sequatur formalis incameratio, ut etiam advertitur infra *disc. 132.*

Tum etiam quia non videtur, quæ differentix ratio intret inter casum devolutionis, vel caducitatis, & casum confiscationis, cum idem admissum sit effectus reversionis illius rei ad suam unitatem, & reintegrationis membri separati ejus corpori, si etenim a lacu, vel fonte derivent rivuli, qui privatis concedantur, illi vero, vel eorum aliqui impedimentum recipiant, ne ad commodum privatorum amplius currant, dicuntur confundi cum lacu, vel fonte, atque in eo remanere jure prioris, & antiquæ causæ ubi id sequatur ex natura concessionis, & ob illius expirationem, sive ob aliquod insperatum, & extraordinarium accidens, cum semper idem sit effectus, eademque sit ratio confusionis partis cum toto, vel membri cum corpore; unde propterea apud feudistas recepta habetur propositio pluries in præcedentibus insinuata, quod in eodem Regno, vel Principatu, non potest quis esse Rex, & Baro, & sic penes Dominum non datur feudum, vel dominium distinctum a majori, quoties reversio sit omnimoda, ac perpetua, cum solum ista contradistinctio sit practicable in casu accidentalis acquisitionis temporalis, ac resolvibilis, quia nempe Dominus directus, tanquam privatus, emat a feudatario, vel ab emphyteuta feudum, vel emphyteusim pacti, & providentiæ pro ejus vita, vel jure, ex pluries insinuatis, quod in praxi in hoc principatu contigibile est, quia non obstante primogenitura, vel alio vinculo, intret confiscatio ad vitam delinquentis, absque tamen præjudicio successorum, contingente morte naturali, juxta Bullam Sixti V. super receptione bannitorum, cum similibus, quoniam tunc non dicitur fequi incorporatio, & restitutio membri, vel partis ejus corpori, & unitati, sed potius fingitur, quod tanquam tertius possideat fiscus pœnalis contradistinctus a fisco dominicali illam rem, tanquam speciem commoditatis, sive tanquam procurator in rem propriam feudatarii delinquentis, & per consequens non prohibetur idem fiscus istud jus alteri cedere, atque post hæc scripta, occasione juramenti præstandi in primo Consistorio per Innocentium XI. super observantia dictæ Bullæ Piana, comperii, quod omnis difficultas hodie in hoc cessat ob Constitutionem Alexandr. VII. ita expresse disponentem, & cujus antea ex quibusdam causis non habebatur notitia, unde propterea dictus Pontifex fuit primus, qui illam juravit. 22

Et quamvis aliqui motivarent, quod si ita esset, sequeretur, quod incurrente aliquo feudatario, vel Barone caducitatem ob felloniam, vel aliud crimen, non posset remitti; attamen dicebam, quod istud argumentum non concludit, quando caducitas sit solum juris, & intellectualis sine effectu, & sine rituali, perfecta, & omnimoda incorporatione; quoniam tunc actus non importat omnino novam, & ex integro concessionem, vel prorogationem, quæ proprie continentur sub Bulla, sed solum remotionem obstaculi, ad hoc ut prior, & antiqua concessio duret, & continuet, sive etiam post incamerationem jure postliminii, ubi præsertim sequatur pro executione capitulorum pacis, juxta ea, quæ habentur supra *disc. 27.* ideoque casus est toto cœlo diversus.

Adhuc tamen causa pendet, quia commissa fuerunt meliores informationes super valore, & super reddito, ad effectum se magis certificandi, an præsupposita essent vera.

VULTURARIEN. JURISDICTIONIS
PRO COLLEGIO SOCIETATIS JESU BENEVENTANI,
ET CARDINALI CHISIO.

CUM PRINCIPE ARICIÆ.

Responsum ad causam extra curiam.

De dominiis, & jurisdictionibus jure feudi, vel allodii possessis per Ecclesias, & incidenter de materia alienationis bonorum Ecclesiæ; & an emptor invita Ecclesia venditrice impetrare possit beneplacitum Apostolicum, & an pendente discussione super alienationis validitate, vel invaliditate, debeat idem emptor manuteneri in possessione rei alienatæ, si eam non ex titulo venditionis, sed ex diverso locationis, & conductionis obtinuerit, cum aliis ad materiam?

S U M M A R I U M.

- 1 **D**E usu Regni Neapolitani circa jurisdictiones, & dominia temporalia in Ecclesiis super casu controversia.
- 2 *Facti series.*
- 3 *De successione in Regno Neapolitano ad favorem patris secundogeniti, & de premio Bartolomæi de Capua.*
- 4 *De abusu Tribunalium Regni Neapolitani in causarum protractionibus.*
- 5 *De ratione, ob quam facti series distincte narrari debet.*
- 6 *De stylo Causidicorum dictorum Tribunalium non exhibendi responsa exterrorum.*
- 7 *De incapacitate forensium, & Clericorum exercendi jurisdictionem in dicto Regno.*
- 8 *In feudis non admittitur simulatio, sed feudatarius dicitur ille, qui est descriptus in regis libris, vel quinternionibus.*
- 9 *Ecclesia non potest pœnitere, neque revocare contractum post obtentum beneplacitum Apostolicum, quamvis adhuc non executum.*
- 10 *Pendente discussione validitatis, vel invaliditatis alienationis, interim manuteneri debet in possessione ille, in quem facta est alienatio.*
- 11 *Sensus Auctoris in directione causæ.*
- 12 *Declaratur conclusio, de qua num. 10.*
- 13 *Nemo potest refricare questionem dominiis, & possessionis ejus auctori.*
- 14 *Beneplacitum Apostolicum ex puncto est necessarium, etiam in casibus, in quibus alias non sequeretur.*
- 15 *In materia alienationis bonorum Ecclesiæ, utile per inutile vitiat.*
- 16 *De necessitate assensus regis in alienatione feudi, & de pœnitentia.*
- 17 *Quid requiratur ad validitatem dicti assensus, vel beneplaciti Apostolici.*

D I S C. CXXIX.

Vigente in Regno Neapolitano frequenti (non tamen singulari) usu, quod pleræque Ecclesiæ Metropolitanæ, Cathedrales, ac Monasteriales, & aliæ ex concessionibus antiquorum Regum, sive illorum Principum, præsertim Normannorum, qui aderant antequam illæ Regionis, & Provinciæ in Regnum, initio duodecimi sæculi sub Innocentio Secundo, in schismate Pier-Leonis, erigerentur, ac etiam ex modernis onerosis, & emptitiis titulis aliqua Oppida, & Castra cum jurisdictione temporali jure Baroniarum possideant sub tribus tamen diversis speciebus; una scilicet in allodium cum plena, & omnimoda jurisdictione, tam civili, quam criminali, adeout intret illa quaestio, de qua apud Apont. *decis. 2. & sup. hoc tit. disc. 60.* Altera pariter jure allodii, vel etiam feudi in eandem Ecclesiarum facie, vel nomine, cum sola jurisdictione civili, & quandoque etiam mixta, penes Regem residente criminali, ac respectively mixta, & civili in ulterioribus instantiis; & tertia jure feudi emptitii, ex titulo oneroso quaesiti ad solum commodum, sive utilitatem, ipso feudo cantante in persona alicujus sæcularis, nudum nomen habentis eo modo, quo in Urbe dicimus in officiiis, & pensionibus in iis, qui *Testa di ferro* nuncupantur, ut de pluribus hujusmodi dominiis temporalibus

Ecclesiarum in illo Regno, & alibi incidens mentio habetur *sub tit. de jurisd. disc. 1. cum plurib. seqq. & alibi, ac etiam hoc tit. d. disc. 60. & in aliis.*

Quando Ecclesiæ dominium sit juxta secundam speciem, in sola scilicet jurisdictione civili, vel etiam mixta primæ instantiæ criminali, vel respectively mixta, seu civili ulterioris instantiæ, residente penes Regem, solet iste frequentius, pro ea consuetudine infeudandi non solum Oppida, & Castra, sed etiam nobiles, & qualificatas Civitates, quæ illius Regni valde infelicem, ac miseram reddit conditionem, istam quoque jurisdictionem infeudare, adeout ejusdem loci duo sint diversis respectibus Barones, ac Domini, Ecclesia scilicet, vel ejus Prælatus, qui vere, ac juridice est loci Baro, & iste feudatarius, qui jurisdictionis utilis Dominus est, tanquam per speciem perpetui gubernii.

Cum itaque Monasterium regulare, hodie Cardinalibus, vel Prælatibus in commendam concedi solitum, juxta præmissam secundam speciem, possideret Baroniam, ac utile dominium, cum jurisdictione civili, & aliqua mixta primæ instantiæ Oppidi S. Bartholomæi in Galdo, & annexorum jurisdictionem criminalem, ac respectively mixtam, ac etiam civilem secundarum causarum, Cardinalis Arigonius Archiepiscopus Beneventanus, pro pretio ducatorum unius, & vincti millium, in faciem cujusdam sæcularis Baronis adjacentis Oppidi Sancti Georgii quaesivit, illamque donavit Collegio Societatis Jesu ejusdem Beneventanæ Civitatis, adjecta strictissima alienationis prohibitione, sub pœna caducitatis; verum ista prohibitione neglecta, post sexaginta circiter annorum decursum, de anno 1669. Collegium prædictum, ex causa dissolvendi ac alienum, quo premebatur, illam, & pleraque bona allodialia a præfato Cardinale in simul quaesita, pro pretio ducatorum octo millium circiter, vendidit Bartholomæo de Capua Principi Ariciæ Comiti Altavillæ, successori illius Bartholomæi de Capua, qui felix in legum studiis, & causarum defensionibus, ob reportatam victoriam pro Rege Roberto in adeo celebri quaestione coram Papa agitata inter patrum secundogenitum, & nepotem ex primogenito prædefuncto, in talis patrocini, ac victoriæ premium, prædictum Altavillæ Comitatum, qui a Bartholomæo magni Comitis denominationem reportavit, aliaque feuda, & loca obtinuit, sub expressa tamen reservatione Beneplaciti Apostolici, cum clausula, *alias & non aliter, necnon alio modo*, infra annum ab eodem Collegio impetrando sub pacto resolutive in casu non impetrationis, & legitimæ executionis intra dictum terminum, & cum expressa protestatione, quod interim neque dominium, nec possessio, aut quodcumque jus ab ipso Collegio abdicatum, sive in ipsum emptorem translatum censeretur; alio quoque in eodem instrumento inter easdem partes inito contractu locationis, & conductionis dictæ jurisdictionis, pro conventa pensione dicto pretio proportionata ad triennium.

Agnoscentes vero idem Collegium, ex superventa notitia dictæ prohibitionis pœnalis, ac etiam longe majoris pretii, pro quo hæc acquisitio facta erat, non expedire, ut hujusmodi contractus effectum fortiretur, hinc beneplaciti Apostolici impetrationem neglexit intra præfinitum terminum, quo expirato, ejus nomine Procurator Generalis Societatis in Curia contractum resolutum declaravit, deindeque idem Collegium (cum imprudenti tamen consilio) eandem jurisdictionem cum beneplacito Apostolico ad novennium inchoandum post dicti triennii finem locavit Cardinali Chisio Alexandri VII. nepoti, præfate Abbatiæ Commendatario, & per consequens loci Baroni, istoque una cum ipso Collegio locatore sibi assistente, petente post triennii lapsum, ac expiratam priorem locationem, dictæ jurisdictionis, & bonorum possessionem, se opposuit præfatus conductor, ac respectively emptor, qui infra triennium (elapso tamen primo anno convento) beneplacitum Apostolicum in consueta forma, *si in evidentem*, Ordinario loci directum, impetrare curaverat, atque causam in eo Sacro Consilio committi curando, prætensionem excitavit super ejus manutentione in possessione, ex altero emptoris titulo, donec penderet discussio causæ, an stante impetratione beneplaciti Apostolici Ordinario præsentati, quamvis non executi potuisset Ecclesia pœnitere necne, sive an tale beneplacitum fuisset necessarium.

Atque desuper per plures annos pendet, aliorumque multorum forsan spatio pendebit indecisa causa, pro illorum Tribunalium hodierno vere damnabili, & commiserando abusu efficiendi perpetuas etiam illas causas, quæ

vere

vere nullam probabilem dubitandi rationem habeant, eisque dandi magnam disputationis dotem, qua vere sint indignæ, juxta præsentis controversiæ casum, clarius vero juxta alterum, de quo *sub tit. de Regalibus disc. 2. & alibi, & præsertim hoc eod. tit. & sub tit. de credit. disc. 27. & 30. cum similibus.*

Non inutiliter tamen, nec superflue, sed studiose, ac opportune, (ut in plerisque aliis) ista facti serie ita sigillatim, & distincte enarrata, cum ex illa prodeat articulorum juris resolutio, sive conclusionum, & auctoritatum opportuna applicatio, ad quod modernum leguleicum vulgus pragmaticum non bene advertit.

Merito autem supra insinuatum fuit ex malo, ac imprudenti consilio posteriorem locationem ad novennium præfata Cardinali factam esse, adeo ut serotina fuerit admonitio a me facta eidem Cardinali, in cujus gratiam scripsi, potius ad instructionem illorum causæ Defensorum, dum pro eorum stylo, exterorum consilia, vel responsa, præsertim vero hujus Curie Advocatorum, nunquam lucem vident, neque Judicibus exhibentur, sed auctoritates, ac rationes, quæ in eis deducuntur, in propriis allegationibus, vel informationibus, cum eo moderno currenti vere damnabili, & contemptibili stylo, transcribunt, ita corrupto, ac abolito illo antiquo vere nobili, nimiumque commendabili stylo, qui in allegationibus Anæ senioris, & in consiliis Aponte, Straiban. sen. ac Roviti, & similibus cernitur, & in plerisque diversorum antiquorum allegationibus registratis in tertio volumine de Marinis, in illis præsertim Joannis Angeli Pisanelli.

Duos namque malos, & causæ præjudiciales effectus istud imprudens consilium produxit, pro dictæ injustæ oppositionis fomento, ac diuturna protractione causæ; primo nempe faciendo locationem ad longum tempus, & extero, unde propterea dupliciter assensus Regis necessarius erat, potestatis Proregis etiam ratione forensitatis aliqua dubitatione cadente; & secundo fortius ratione Clericatus conductoris, ob Clericorum inhabilitationem in dominio, & possessione, ac exercitio jurisdictionis secularis, ex insinuatibus supra eod. tit. disc. 18.

Quatenus itaque ad causam pertinet, duo erant oppositoris fundamenta; primo nempe, quod in isto emptionis, & venditionis contractu nullatenus obstat dispositio *extravag. Ambitiosa de reb. Eccles. non alienan.* ideoque nulla subesset beneplaciti Apostolici necessitas, minusque ejus defectus contractus validitatem, & perfectionem impediret, cum ista esset jurisdictio feudalis, cujus feudatarius erat præfatus secularis Baro Oppidi S. Georgii, qui descriptus est in Regiæ Curie quinternionibus, nihil obstantibus, quod ejus nomen ibi simulate adjectum esset, commodo vere pertinente ad Ecclesiam, ex conclusione, de qua supra disc. 7. & alibi, per Rotam Romanam quoque firmata apud Bich. dec. 96. quod in feudis non admittitur simulatio, neque locum habet titulus *plus valere quod agitur, &c.* Sed vere ille dicitur feudatarius, in quo feudi substantia resideat, qui in præfatis Regiis quinternionibus est descriptus, quod etiam in officiis, & locis Montium, aliisque juribus regalibus ad feudorum instar, in plerisque regulari solitis, pluries in sua sede advertitur *sub tit. de regal.*

Et secundo, quod poenitendi facultas, quæ Ecclesiæ competit, cessat post obitum, quamvis adhuc non executam beneplacitum Apostolicum, nimium super hoc assumpto magnificando auctoritatem Gratiani *discept. 514. nu. 9. & seqq.* super qua auctoritate circa istud assumptum, informationes Scribentium pro oppositore unice circumferbantur, eam nimium amplificando, quasi quod esset magna, & peregrina auctoritas.

Atque hinc inferebant ad conclusionem, de qua apud Franch. *decif. 163. n. 11.* ubi Addentes, & Giurb. *observat. 113. num. 18.* ut scilicet donec discutatur alienationis nullitas, atque causa cum re judicata, vel cum tribus conformibus terminetur, non debeat possessor, in quem alienatio facta sit, ejus possessione privari, sed potius interim in ea manentem.

Desuper itaque ex parte præfati Cardinalis consultus, agnitis prædictis difficultatibus, ex ejus personæ qualitate resultantibus, fusi in sensu, (incertum est tamen, ex quo spiritu, vel ratione per causæ Defensores in partibus non amplexo,) ut concorditer ab hac locatione recederetur, atque causa ageretur in foro nomine Collegii venditoris, alteram suo tempore post causam finitam ineundo locationem, & conductionem, in faciem alicujus Regnicolæ securioris, ut ita dictæ difficultates cessarent pro Collegio venditoris.

Hinc proinde solum scribendo, dicebam etiam cura sensu veritatis, ut nimium clare injuta, nullique juris fundamentum, nec quidem colorato, innixa esset præfati prioris conductoris, ac respective emptoris oppositio, ac prætentio, tam in petitorio, quam in possessorio.

Respectu siquidem judicii possessorii manutentionis, in quo magis insistebatur hincinde, dicebam quidem esse in puncto juris in suo casu præfata conclusionem favore possessoris non spoliandi, sed interim pendente discussione nullitatis manutenendi in possessione, sed quod nimium evidens fallacia erat in applicatione ad casum, quoniam ubi etiam ex ipso emptionis, vel alterius alienationis titulo emptor possideret, adhuc tamen dicta conclusio procedit, atque intelligenda est quando agatur de nullitate turbida, & altioris indaginis, quodque illa executioni jam demandata fuerit cum translatione possessionis in emptorem; Secus autem ubi sit evidens, & clara, cum tunc manutentio potius ipsi Ecclesiæ alienanti debita sit, ut ita distinguendo plene habetur apud Merlin. *dec. 702. num. 40. & seqq. & Otthob. dec. 141. n. 20. cum seqq. & advertitur disc. 1. de alien. & contract. prohib. n. 103. & alibi.*

Multo vero magis, ac extra omne principium dubitandi, dum contractus nullam habuit executionem, nullaque possessio in emptorem translata fuit, quinimo expresse conventum est contrarium, ut interim nullum dominium, vel jus, nullaque possessio in emptorem transferretur, & fortius, quia id non solum explicatum est in verbis, sed factis, cum idem emptor eadem bona, & jura in contractum deducta, non obstante venditione, titulo conductionis obtinere, ac possidere professus fuerit, quod est de directo contrarium, cum non detur conductio rei propriæ, ac propterea non possit conductor finita conductione possessionis, vel domini quætionem proprio auctori refricare, ad nimium vulgarem text. in *l. si quis conductionis, Cod. locat.* super quo multa ad satietatem de more colligit *Additionator ad decif. 420. part. 4. recent. tom. 2.* & advertitur pluries *sub tit. de locato,* ac etiam *sub tit. de feud. & de emphyt. & alibi,* cum receptum sit istam regulam procedere quoque in materia feudali, & emphyteutica, & in omni alio casu, vel actu, per quem unus ab altero rem accipiat, ex collectis per *Adden. ubi supra Otthobon. dec. 105. n. 5. & 121. n. 15.*

Respondendo autem ad objecta; quatenus pertinet ad primum cessantis necessitatis beneplaciti Apostolici, eo quia ageretur de feudo, cujus substantia resideat in persona seculari, ut supra, advertebam plures cadere responsiones, quarum una sufficeret, multo magis eis omnibus simul junctis; Primo nempe, quoniam cum istud beneplacitum fuerit expresse in conventionem deductum, cum clausula, *alias & non aliter, nec alio modo,* ita dicitur effectum fuisse necessarium, atque impediens perfectionem actus, ex voluntate Partium, quamvis alias de jure non requiratur, Bich. *decif. 660. Caval. dec. 253. Greg. & Adden. decif. 192. Burat. & Adden. dec. 374. & passim.*

Secundo, quia in eodem contractu continebantur quædam bona allodialia indifferentia, sine dabo de dominio ipsius Ecclesiæ, in quibus non intrat dicta specialis consideratio, quæ in feudo, & per consequens, ob istam mixturam actus corrumpit in totam, ex veriori, magisque recepto assumpto, de quo in sua sede *sub tit. de alienat. & contract. prohib. disc. 1. & alibi pluries,* quod scilicet in hac materia utile per inutile vitiatur, ideoque defectus in parte vitiat totum.

Tertio, quia licet quoad ipsum Dominum feudum residere dicatur penes fiduciarium descriptum in ejus libris, eodem modo, quo in officiis, & locis Montium habemus, attamen inspecta veritate naturali, ista jurisdictio cum annexis pertinet ad Ecclesiam, per quam alienari, & dismembrari dicitur, ideoque recte intrat dispositio *extravag. Ambitiosa,* cum Concordantibus, de quibus *dict. disc. 1. cum plur. seqq. de alienat. & contract. prohib.* ubi de hac materia alienationis bonorum Ecclesiæ.

Et quarto demum, extra omnem controversiam, quoniam retentis etiam terminis feudilibus, ad validitatem, & perfectionem contractus, necessarius erat assensus Regis, magis precise in eo Regno, ob magis strictam prohibitionem resultantem a sapius in præcedentibus enunciata Constitutione, quæ incipit *Constitutionem Divæ memoriæ,* adeo ample intellecta, & practicata, ut quocumque juramento, vel alia promissione non obstante, detur poenitentia, etiam sine obligatione refectionis damnorum, & interesse, quæ alias in puncto juris communis, juxta unam sententiam intraret.

Atque hinc dicebam, non ob stare aliud objectum de prohibita penitentia post impetratum beneplacitum Apostolicum, & super quo imbecillitas videbatur, adeo magnificare tanquam peregrinam dictam auctoritatem Gratiani, qui in substantia in Curia vivens, nullam fecit figuram, nullamque in praxi habebat aptitudinem, sed fuit solum elaboratus Collector aliquarum positionum Rotæ, Cameræ, & Signaturæ, quamvis nimia commendatione quidem dignus ob bonum ordinem in ea collectione tentum; ac etiam quia ista est conclusio nimium plana, & vulgaris, de qua eod. *disc. 1. de alienat. & contract. prohib.* & alibi pluries.

Et nihilominus dicebam quoque omnino cessare ejus applicationem, dum sub falso nomine ejusdem Ecclesiæ, re non integra, & post expresse declaratum resolutum contractum, non solum de jure, sed ex pacto resolutivo, per alteram partem impetratum fuerat, ex iis, quæ magis proxime ad rem firmanur apud Bich. *d. dec. 660.* atque tanquam absolutum supponitur in omnibus auctoritatibus, & decisionibus agentibus de ista materia alienationis bonorum Ecclesiæ, de quibus *d. disc. 1. de alienat. & contract. prohib.*

NULLIUS, &c.

ASSIGNATIONIS FEUDI

Responsum pro veritate, suppressis nominibus.

De assignatione, vel datione in solutum feudi, quam Pater faciat filio pro satisfactione debiti, vel cum alio onere, an valeat, & qualis effectus exinde resultet?

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 *Datio in solutum habet vim solutionis debiti.*
- 3 *Debitor recte solvit proprio creditori non decocto.*
- 4 *Si datio in solutum est nulla, habetur ac si facta non esset.*
- 5 *Quale remedium competat adversus dationem in solutum.*
- 6 *De statuto preferente venditorem in re sua quibuscumque creditoribus emptoris.*
- 7 *De impedimentis resultare solitis in alienatione, vel dispositione feudatium, vel jurisdictionalium.*
- 8 *Refutarius an teneatur ad debita refutantis, & an refutatio preventiva estimationem recipiat.*
- 9 *Prohibitio alienandi non tollit quin bona sint in dominio prohibiti.*
- 10 *An debitor liberetur dando creditori bona, ad quæ ejusdem creditoris creditores agere non valeant.*
- 11 *Qualis actio detur creditoribus feudatarii ad feudum pacti, & providentiæ.*
- 12 *Quando datio in solutum non liberet debitorem in præjudicium creditorum creditoris.*

D I S C. CXXX.

IN transmissa notula absque nominibus, & loco, probabiliter autem ex Pedemontana Regione, sive ex alia ultra montes, supponebatur, quod cum Cajus Pater Titii filii in scutis 20. mil. auri, partim pro restitutione dotis matris, & uxoris, & partim pro pecuniis per filium in bello quæsitis, in solutum ei dederit feudum, quod supponebatur pro moribus Regionis esse sub dubio, an caderet sub hypothecis per feudatarium contractis. Cumque filius ex aliis causis aliquo ære alieno oppressus esset, vel ejus bona confiscationi subiacerent, quærebatur, an dicta assignatio valida esset, & quem operaretur effectum? Et posito, quod non induceret liberationem Patris a dicto debito, posset ipse prætereundere restitutionem feudi, sive ejus pretium, cum potioritate adversus omnes creditores filii, stante statuto loci, quod venditor in re propria potioritatem habeat adversus omnes emptoris creditores, quamvis de speciali hypotheca, vel domini reservatione sibi non consuluerit.

Incertus autem ex cujus parte requisitus essem, pro Cajo patre respondendum esse censui, quod scilicet, aut valida esset assignatio, aut non; Primo casu, ea mediante liberationem a debito reportaverat, nisi ex facti circumstantiis læsio resultaret ex parte filii, quatenus ipse supponeret, ut ex parte creditorum, collusio, & fraus, quæ per creditores opponeretur, ut infra, et si invalida, debebat habere feudum.

Posita etenim validitate, regula assistit debitori, ut datio in solutum effectuatæ cum subsequuta traditione, vicem

habeat veræ solutionis, ejusque effectus operatur, ad not. in *l. libera quædam, C. de sent. & l. si quis aliam, ff. de sol. cum concord. apud Surd. decis. 266. & disc. 54. de dote, disc. 32. & 67. de cred. & sapius, & per consequens resultaret vulgare axioma, super quo multa colliguntur per Barbof. *axiom. 210. n. 1. & Rota decis. 172. n. 1. p. 11. recent.* quod solutione ejus, quod debetur, omnis tollitur obligatio, adeout, quoties priorum jurium creditoris, qui dationem in solutum recepit, reservatio facta non sit, neque aliqua accedat specialitas, quæ in casu evictionis inducat reviviscantiam, magis receptum sit, ut evictis bonis in solutum datis pro quantitate, primum debitum tanquam jam extinctum non reviviscat, sed solum competat nova evictionis actio, ex deductis apud Surd. *d. dec. 266. cum aliis, disc. 81. & d. disc. 64. de dote, & alibi.**

Neque filii creditoris hæredes, quibus hoc nomen debitoris hypothecatum esset, aliud prætereundere posse respondi, ex recepta, nimiumque in foro prædicata propositione, deducta ex textu in *l. nomen, C. quæ res pign. oblig. non possunt,* de qua late *dec. 100. post Merlin. de pign. repetit. dec. 357. par. 9. recent. Add. ad Burat. dec. 793. & pluries sub tit. de cred. & alibi;* ut scilicet secluso casu decoctionis jam detectæ, ac talis, quod de jure produxerit interdictionem administrationis ipsi debitori notæ, non prohibeatur iste, debita solve re proprio creditori, & liberationem reportare, quamvis eum sciat ære alieno pressum, ac debiti implicitum, dummodo tamen de veritate solutionis constet, non autem per simplicem acceptilationem, vel confessionem, aliunde non adminicularam, quoniam cum creditor non possit proprio debitori condonare, vel remittere debitum in præjudicium creditorum, idcirco sola confessio de recepto probabilibus adminiculis non munita non sufficit, cum speciem donationis redoleat, ex deductis *disc. 159. de dote, ac sapius sub tit. de alien. & contract. prohib. & alibi.*

Hinc decisio pendebat a dicto puncto validitatis, vel invaliditatis actus, quoniam si erat invalidus, tunc ex certo principio, quod nullius nullæ sunt qualitates, quodque id, quod nullum est, nullum operari potest effectum; idcirco remaneret quidem Cajus debitor ut prius, sed e converso haberet dominium feudi, ita nunquam ab eo abdicatum, adeout etiam fructus medii temporis ad ipsum pertinerent, cadente quæstione, pro moribus Regionis decidenda super debiti usuris, juxta casum, de quo supra, *disc. 31. & ea, quæ generaliter super fructibus pignoris compendandis cum usuris debiti, habentur apud Fontanell. dec. 208. & seq. & advertitur pluries sub tit. de usur. & alibi.*

E converso autem posita validitate, ubi impugnatio sequeretur ex parte unius ex principalibus contrahentibus, dicebam cadere solum posse terminos læsionis, eo modo, quo in emptione, & venditione, cujus speciem datio in solutum habet, ex pluries insinuat, & quatenus oppositio fiat ex parte creditorum filii, intrare possent termini fraudis, & collusionis, ob implicitam remissionem, quia nempe datæ esset in solutum res, quæ non æquivaleret, quoties inæquivalentia sit notabilis, adeout exinde resultet suspicio fraudis, & collusionis, quamvis ad terminos textus in *l. secunda, C. de rescindend. vendit. & in cap. 2. & 3. de empt. & vendit.* non verificaretur læsio enormis, cum aliud sit agere cum ipso principali contrahente impugnante factum proprium, aliud vero cum tertio, cui fraus per ipsos contrahentes fieri potuerit.

Atque hinc sequi dicebam extraneos esse dictos terminos concursus venditoris pro pretio rei venditæ in ipsa re cum creditoribus emptoris, unde recurrere oporteret ad statutum, stante dicto dilemmate, quod aut actus erat validus, aut non; Si erat, de consequenti Pater liberationem a debito reportaverat, & si non erat, quamvis remaneret debito affectus, reassumere tamen poterat feudum jure prioris domini, utpote nunquam amissum, & per consequens non intrabant termini concursus creditorum.

Quatenus itaque pertinet ad punctum validitatis, vel invaliditatis ipsius actus dationis in solutum, ex impedimento, vel vitio rei non existentis in libero commercio; Dicebam, reflectendum esse, an hoc impedimentum resultaret a natura feudi, & lege investituræ, quia nempe esset feudum antiquum pacti, & providentiæ, quod ipsi filio, aliisque per investituram vocatis debitum esset ex persona propria, adeout ipse Pater non haberet proprietatis dispositionem; aut vero esset hæreditarium, ac alias liberæ dispositionis, sed impedimentum alienandi, vel obligandi resultaret a lege scripta, vel non scripta Regionis, eo modo, quo ex. gr. hypothecari, & alienari absque regio assen-

assensu, non possint feuda in Regnis utriusque Siciliae, quamvis essent nova, & titulo oneroso acquisita, sive antiquam hæreditariam qualitatem in quolibet possessore admixtam habentia, ut in dicto Regno Siciliae citra regulariter contingit, ac etiam sunt feuda impropria, allodialium potius speciem redolentia, Castrorum scilicet, & bonorum jurisdictionalium Status Ecclesiastici, propter prohibitionem Constitutionum Apostolicarum, ex pluries deductis supra, *hoc tit. disc. 13, & 151. de credit. & alibi.*

Primo itaque casu prohibitionis resultantis a natura feudi, per legem investituræ disponendi de proprietate, adhuc dixi cadere posse terminos dationis in solutum, vel respective accollationis onerum, vel debitorum Patris, pro pretio, sive æstimatione cadente in præventiva restitutione facta filio, quamvis proxime successuro, quoniam donec Pater vivit, sive regulando valorem ab æstimatione ejus vitæ, tanquam per speciem incertæ ætatis, juxta deducta *disc. 30. de regal. & disc. 1. de empt. & vendit. & disc. 54. de donat.* filius obtinere dicitur ex bonis Patris, eumque agnoscit in auctore, adeo ut subjaceat ejus debitis, quamvis essent talia, ut corpus feudi non tangant, cum adhuc intrat actio personalis, ex plene deductis per Salgad. in *labyrint. part. 2. cap. 15. n. 27. & seqq. cum concordantibus disc. 195. num. 8. & seqq. de fideicommiss.*

Ubi vero resultaret prohibitio ex lege particulari respiciente ipsum actum alienationis, non autem pertinentiam proprietatis in alienante, in cujus asse bona adesse dicantur, & tunc ex dicto dilemmate dicebam, quod aut actus impugnabatur, & intrabat reversio ad primævum statum, aut non impugnabatur, & resultabat effectus dationis in solutum, ut supra, ac propterea quomodocumque diceretur, extranei remanebant termini concursus cum creditoribus filii, adeo ut recurrere opus esset ad beneficium statuti, cum diversi termini in casu quæstionis intrarent, ut supra.

Motivabatur in notula transmissa, quod cum creditores eorum hypothecas super feudo exercere non possent, neque jus haberent coactionis personalis eorum debitoris, ob istius magnitudinem qualitatem, aliaque munera, idcirco ita supplantati remanerent. Verum id nullius momenti esse dicebam, quoniam debitor, qui proprio creditori solvat, non tenetur esse sollicitus, an ad id, quod proprio creditori solvit, ejus creditoribus consultum remaneat necne, cum sufficiat vere solvere, adeo ut desit fraudulenta remissio, vel condonatio; ideoque si solvat in pecunia, ad quam creditores regressum habere non valeant, quia debitor illam abscondat, vel impendat, sive quod in mercibus, ad quas in tertium distractas non competat actio, juxta deducta *disc. 35. de cred. & disc. 129. de regalib.* aut det tot loca montium, vel officia, aliave jura regalia, non per hoc cessat solutionis effectus.

Potissime vero, quia consultum adhuc remanebat creditoribus, quamvis ageretur de feudo antiquo pacti, & providentiæ, vel alias hypothecarum incapaci ad fructus scilicet, vel commoditatem proprii debitoris, juxta deducta supra, *disc. 61. 77. & 110. & disc. 44. de emphyt. & sub tit. de pens. ac alibi pluries, & præsertim in Senen. disc. 154. de cred. in hoc supplemento.*

Advertebam tamen posse creditores contra debitorem prætere tendere suppletionem, quatenus ista datio in solutum, seu præventiva refutatio minus valeret, quam debitum importaret, id æstimando, vel juxta dictam computationem text. in *l. hæreditatum*, vel verius juxta alteram, de qua *disc. 30. de regalib. & disc. 54. de donat. & alibi*, quoniam illud minus redolet speciem donationis, vel gratuitæ remissionis ut supra; potissime vero, cum agatur inter patrem, & filium, unde propterea ratione arctæ conjunctionis sanguinis de facili præsumitur collusio ad fraudandum, & supplantandum creditores, & per consequens non intrat illa ratio, ob quam ratione libertatis commercii adeo subtiliter valor inquirendus non est, sed inter contrahentes aliqua permittitur circumventio, quoties non sit notabilis, unde propterea ratione inverisimilitudinis, eadem resultat suspicio pro facti qualitate, & circumstantiis, ex quibus prudenti arbitrio per Judicem regulandis, decisio pendere videtur.

NULLIUS DEVOLUTIONIS, VEL CONFISCATIONIS FEUDI.

Responsum pro veritate, suppressis nominibus.

An & quando feudum cadat sub confiscatione, & devolutione ob delictum feudatarii, & quando

delictum dicatur feudale ad hunc effectum in præjudicium successorum? & de natura, seu qualitate feudi, an sit novum, & alienabile ad hunc effectum, vel potius paternum, & antiquum, cum aliis ad materiam.

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Feudum acquisitum per filium cum pecunia patris dicitur paternum.
- 3 Qualia feuda cadant sub confiscatione pro delicto non feudali, sed privato feudatarii.
- 4 An ubi feudum non venit in confiscatione, veniat ejus commoditas durante vita feudatarii delinquentis?
- 5 De ratione, ob quam non veniat commoditas.
- 6 An, & quando primus acquirens titulo oneroso habeat feudi dispositionem, & præjudicare possit successoribus?
- 7 De distinctione, an primus acquirens sit pater, vel extraneus?
- 8 Quenam sit ratio conclusionis in primo acquirente, ut successoribus præjudicet.
- 9 De adminiculis arguentibus voluntatem perfecte, & irrevocabiliter donandi.
- 10 De clausula, ut feudum censendum sit paternum.
- 11 An facultas alienandi ad exercitium non deducta operetur, ut bona sint in libero patrimonio facultatarii?
- 12 Quod ea, quæ transmittuntur ad heredem, non transmittantur ad fiscum pœnalem.
- 13 Crimen feudale præjudicat successoribus independentibus.
- 14 De rationibus, quibus hæc opinio immitatur.
- 15 Præponens tenetur de facto præpositi.
- 16 Quod meliora sint motiva facti, quam juris.
- 17 Quoad tertium, non sufficit probatio ficta contumacialis, sed debet esse vera, & concludens.
- 18 Negatur possibilitas probationis concludentis criminis feudalis in casu.
- 19 Quando dicatur verum crimen feudale, necne.
- 20 Ubi deficiunt auctoritates speciales obligatoria, procedendum est cum rationibus.

D I S C. CXXXI.

IN eodem casu, de quo *disc. præced. & disc. 191. de regal.* continuantibus facti notulis in abstracto, suppressis nominibus, stante facti serie, in emendatori notula supposita, quod scilicet Cajus, ut etiam *disc. præced.* advertitur, existens debitor Sempronii filii jam adulti, & uxorati in summa notabili scutorum viginti mille auri, pro duplici dote ejus uxoris, & nurus, dicti Sempronii respective matris & uxoris, & ex aliis causis, feudum pro consimili pretio emit a Titio, illudque filio in dictas causas assignavit, curando directe, ac immediate a Principe Domino directo, de cuius licentia dicta emptio sequuta fuit, novam investituram concedi Sempronio in eadem forma prioris investituræ Titii venditoris, nempe pro se, & filiis, ac descendantibus masculis, ordine primogenituræ, & in defectum masculorum, pro filia primogenita, & cum facultate semel tantum alienandi in personam capacem, cum licentia tamen Domini, addita solum de novo clausula in priori investitura non existente, ut censendum esset feudum paternum.

Cumque postmodum inter ipsum Principem Dominum directum, & alterum Principem confinantem exortum esset bellum, in quo Sempronius militum Tribunus deputatus fuerit, ipseque neglexerit parere præcepto sibi injuncto per Ducem, vel Capitaneum generalem exercitus, occupandi, & custodiendi quendam situm, ad effectum impediendi fugam hostium obsessorum ita sequutam cum aliquo armorum Domini præjudicio, imputatus de infidelitate, fugam arripiendo, in contumaciam condemnatus fuerit in pœnam banni capitalis, cum publicatione bonorum, tam feudaliū, quam allodialium; hinc ex parte filii Primogeniti, aliorumque filiorum ejusdem, ultra alia, de quibus *disc. præced. & d. disc. 190. de regal.* consultus fui, an istud feudum sub devolutione, vel confiscatione in eorum exclusionem caderet.

Duas itaque respondendo efformabam inspectiones, unam nempe super confiscatione generali pro delicto personali indifferenti, & alteram super privatione, vel devolutione ex causa felonix, & delicti feudalis, cum isti termini omnino diversi sint, diversamque habeant rationem.

Quæ

Quatenus pertinet ad primum punctum confiscationis; Quando res se haberet juxta præsupposita in notula, quæ primo loco super isto quæsto transmissa fuit, quod scilicet feudum acquisitum esset ex pecunia, & industria Caji Patris Sempronii investiti, tunc dicebam, quod res esset omnino plana, pro exclusione confiscationis, quoniam licet attentata verbali formula investituræ, Sempronius filius esset primus acquirens, attamen adhuc dicitur paternum, utpote quæsitum ex pecunia, & providentia patris in persona filii, adeo ut saltem pretium esse dicatur in allodiali hæreditate patris, ex firmatis apud Surd. *conf. 305. nu. 65. & conf. 427. n. 12. & 13. cum concord. per Boscol. controvers. feud. impress. post decis. Sicil. hoc eod. lib. art. 2. n. 80. & seqq.* & habetur etiam supra, *disc. 9. 12. 19. & 46.* & in aliis, occasione participationis pretii, ad quam Primogenitus erga secundogenitos tenetur.

Verum hoc facti præsuppositum non verificatur, dum spectata veritate, Sempronius potius dicendus erat primus acquirens, cum ejus pecunia data esset per patrem filio in satisfactionem debiti, hinc proinde isto præsupposito retento, duas efformabam inspectiones, unam nempe posito, quod ageretur de confiscatione ordinaria pro crimine privato, & indifferenti, an sub ea veniat hoc feudum, & alteram posito, quod dicta confiscatio non intraret, an intraret caducitas, vel devolutio in præjudicium successorum ab investitura vocatorum, ratione felonix, seu delicti feudalis.

Quoad primum punctum, advertentem decisionem pendere a natura, seu qualitate feudi, juxta distinctiones magis receptas, de quibus, antiquioribus relatis, habetur late apud Caball. *resol. 182. Rosenthal. cap. 10. conclus. 12. & cap. 11. conclus. 4. Farinac. conf. 124. lib. 2. Spada conf. 57. lib. 1. Vermigliol. conf. 9. num. fin. & communiter*, quod scilicet, aut agitur de illo feudo, cujus delinquens habeat omnino liberam disponendi facultatem, adeo ut successores non nisi ex ejus jure hæreditario illud obtineant, ipseque possit eis ad libitum præjudicare, & tunc intret confiscatio, quoties, ut pro generali, vel frequentiori usu feudorum nobilium, & jurisdictionalium, idem sit Dominus directus feudi, & sit Princeps, qui faciat confiscationem, ut in præsentibus sequebatur, cum quæstio cadat in casu minus contingibili, quando scilicet Dominus feudi esset diversus a filio, ut contingit in illis feudis, de quibus agitur supra, *disc. 10. & seqq. & alibi.*

Aut vero de feudo, cujus necessaria sit successio liberorum, aliorumque per investituram vocatorum, adeo ut delinquens alienando, vel alias disponendo, eis præjudicare non valeat, & tunc secus.

Idque adeo verum, ut ex veriori, magisque recepta sententia, neque sub confiscatione veniat fructus, vel commoditas feudi, durante vita feudatarii delinquentis, eo modo, quo sequitur in bonis fideicommissariis, quoties testatoris voluntas aliter non suadeat, quoniam licet aliqui DD. diligenter collecti per Farin. *conf. 119. & per Spad. ibid. repet. inter ejus conf. lib. 1. consil. 30.* id velint, attamen contraria opinio est magis communis, magisque probabilis, ut probat Cabal. *d. resol. 182. num. 20.* atque idem Farinac. *d. consil. 119. in fine* loquendo pro veritate id agnoscit, dum tam ipse, qui erat Procurator fiscalis Urbis, quam Spada, qui erat Advocatus fiscalis, scripserunt in eodem casu, ex debito officii unde propterea, merentur quantum consulerent auctoritati deferendum sit.

Non solum autem super hoc puncto fundamentum Ego constituerebam in majori calculo auctoritatum, sed magis, ac principaliter in ratione, quod scilicet commoditas præsupponit in eo, ex cujus persona obtineatur, continuationem dominii, & possessionis, dum commodatarius reputatur ejus Procurator in rem propriam, ut habetur supra *disc. 61. & 110. & disc. 44. de emphyteus. & sæpius*; id autem verificabile non est in capitaliter bannito, & proscripito, dum iste reputatur hostis publicus, qui honeste in Aula Domini mirari non valeat, neque in ejus conspectu esse, eique inservire, ideoque sequuta ista morte civili, feudum illico transfertur in proxime successorum, cum feudum sit de illis rebus, quæ vacare non possunt, ac stare in suspensio, tum quia Dominus esse non debet sine Vassallo, tum etiam ratione administrationis, quæ illi est annexa, ex deductis *disc. 7. de fideicom. & alibi.*

Ac etiam, quia fructus, & emolumenta feudi dicuntur præmium laboris in administrationibus, & serviciis; & per consequens esse debent ejus, qui onera supportat, ac servitium præstat, vel illi promptus esse debet.

Descendendo itaque ad prædictæ distinctionis applica-

tionem, primo aspectu observabam, dici posse, quod verisimilem in ejus prima parte, dum ex præmissis delinquens erat primus acquirens ex causa onerosa, & correspectiva, ideoque licet investitura haberet formam pacti, & providentix, attamen quoad primum acquirentem habet naturam hæreditarii, & liberæ dispositionis quoad successores, quidquid sit quoad dominium, ut pluries locis citatis, & alibi supra advertitur.

Hoc tamen non obstante, contrarium in casu controverso verius esse respondi, quoniam cum Sempronius acquirens, ex consilio etiam, & præordinatione Caji Patris, ut supra, ipso Principe, & Domino approbante Primogenituram erexerit ad favorem descendantium, ita ad eorundem favorem implicitam, perfectam, & irrevocabilem donationem fecisse censetur, juxta illas erectiones Primogenituræ in feudis, de quibus supra, *disc. 9. & 10.* & generaliter de Primogenituris in bonis indifferentibus *disc. 135. cum plurib. seqq. de fideicom. & alibi.*

Ad id autem probandum insinuabam distinctionem, quæ ex theoria Bald. in *Auth. si quas ruinas, Cod. de Sacros. Eccl. & in l. 1. Cod. per quas person. nob. acquir.* habetur, aliis relatis apud Gratian. *discept. 405. num. 2. & seqq. Boscol. controvers. feud. art. 2. num. 65. & seqq. Rot. dec. 213. part. 12. recent. & in aliis ejus confirmatoriis*, quod scilicet constituenda sit differentia inter illum primum acquirentem in hac forma pacti, & providentix, qui sit pater habens in potestate filios, pro quibus acquirit, & illum, qui sit extraneus, vel non habeat filios in potestate, quasi quod ea, quæ habentur de potestate primi acquirentis præjudicandi successoribus, procedant in patre habente in potestate liberos, pro quibus stipulatus est, non autem ubi in extraneo, vel etiam in ipsomet Patre, qui non habeat liberos in potestate; itaque conclusione posita, inferebam ad validitatem, & perfectionem donationis, & per consequens ad denegationem potestatis præjudicandi ratione cessantis obstaculi patriæ potestatis, quoniam cum pater haberet patrem, in istius potius, quam ipsius potestate erant ejus filii, juxta notos institutionum terminos.

Istud motivum ita simpliciter, & de per se consideratum, reflectendo ad veritatem, mihi non placebat, ex rationibus, & fundamentis, de quibus magis ex proposito habetur actum in Faventina, seu Romana pro Collegio Nazareno cum Tontis *sub tit. de emphyt. disc. 70.* Quoties præsertim, ut in præsentibus, agatur de acquisitione feudi nobilis, & jurisdictionalis, a Principe supremo habente potestatem derogandi, vel dispensandi illi prohibitioni donationis inter Patrem, & filium, quæ manat a jure civili, dum ita acquisitionem approbando, dictæ prohibitioni simpliciter dispensare dicitur, eamque revalidare, ac etiam, quia ubi acquisitio sit in forma pacti, & providentix, non solum pro filiis primi gradus, sed pro ulterioribus descendantibus in infinitum longe post ejus mortem nascituris, & quos absque dubio in potestate non habet, neque habere potest, ita in istis dictum obstaculum patriæ potestatis non intrat, ac ulterius stante vinculo successivo Primogenituræ, vel impliciti fideicommissi, quod in forma pacti, & providentix inesse dicitur, ita remanet donatio causativa de jure valida, ac propterea, quando conclusio super potestate primi acquirentis titulo oneroso fundata sit in hac ratione leguleica, ut credunt Baldus, & sequaces, tunc regula, seu conclusio de primo acquirente remaneret destructa, & nunquam verificabilis, & tamen passim est recepta, tam apud feudistas, quam apud alios de materia emphyteutica agentes.

Vera itaque hujus conclusionis ratio, tam in Patre, quam in quocumque alio, qui sit primus acquirens ex causa onerosa, & ex ejus providentia, potius quam ex beneficio, & liberalitate concedentis, videtur illa, quod non est præsumenda irrevocabilis donatio inter vivos, quodque acquirens ita sibi ipsi vinculum adjicere voluerit, atque facultate disponendi de bonis suis se privare, sed quod fecerit acquisitionem in forma pacti, & providentix, ut designaret ordinem necessariæ successione in illo genere, pro quo stipulatus est, quatenus ipse aliter non disponderet, ita successoribus, non autem sibi ipsi hujus impliciti fideicommissi vinculum adjiciendo.

Et sic, ut illa sola præsumptio, quæ resultat ab hac specie, vel forma acquisitionis, non sufficiat ad inducendam dictam implicitam donationem inter vivos irrevocabilem, bene tamen eadem forma attendenda veniat, tanquam unum ejusdem donationis administriculum, cum aliis conjungendum quando ea concurrant, adeo ut dicatur quæstio potius voluntatis, quam juris, eodem modo, quo *sub tit. de regal. disc. 1.*

cum pluribus seqq. habetur de emente cum ejus pecunia in faciem alterius officia, vel loca Montium, ac etiam *sub tit. de donat. disc. 1. & seqq.* in donatione contemplatione matrimonii, quam sponsus donatarius stipuletur, & acceptet pro se, & filiis, cum similibus.

In hac vero facti specie advertebam, quod alia accedebant adminicula, comprobantia dictam provisionem, alias de per se inefficacem, a forma pacti, & providentiæ resultantem, tum attenta ipsa facti serie, vel massa, quod scilicet acquirens, id egit cum præordinatione ejus patris, qui in vita restitutionem fecerat dotium, ad quam non nisi post mortem tenebatur, quasi quod fuerit studiosa præordinatio Primogenituræ irretractabilis in posteritate.

Tum clarius ob dictam clausulam studiose, & ex proposito in hac investitura adjectam, in præcedenti non existentem, ut censendum esset feudum paternum, ita illam capiendum non in ratione operationis, quam ipsa faciat de per se, juxta illum sensum, ad quem de illa agitur supra, *disc. 12. n. 14.* & latius, magisque ex professo in eodem casu *in d. congro. Boscol. art. 5.* sed ad istum effectum arguendi voluntatem, & tanquam unum ex adminiculis, cum alijs conjungendum, considerando potissime istam circumstantiam, quod non sit clausula ex formulario, adjici solita honorificentia gratia, ut ponderatur *d. disc. 12.* sed eam tanquam insolitam, studiose adjici curatum fuit.

Et nihilominus, talem clausulam solam, & de per se capiendum, adhuc probabilis videtur distinctio, invicem pugnantium auctoritatum conciliativa, expensa per *Boscol. d. art. 5. n. 14. & seqq.* ut scilicet efficiat feudum paternum, & antiquum, non quidem in præjudicium ipsius acquirentis, sed in præjudicium ipsius Domini concedentis, quod ad effectum præsentis quæstionis efficacem facit operationem; addito etiam adminiculo ex reservatione facultatis alienandi, tanquam speciem dispensationis qualificatæ, quæ arguit regulam in contrarium, ideoque quoad hanc primam partem planum videbatur, ut confiscatio non intraret.

Supponebatur ex parte fisci, magnam vim constitui in facultate semel alienandi concessa in investitura, quasi quod ita feudum, tanquam alienabile per eundem delinquentem, haberet speciem hæreditarii, ac propterea veniret sub confiscatione.

11 Respondi vero tunc difficultatem cadere, quando facultas esset libera, & effrænata, juxta quæstionem disputatam *disc. 58. de fideicom.* secus autem ubi est qualificata, ut scilicet semel in personam capacem, & cum licentia Domini, quod arguit intellectum esse de alienatione expressa, & per actum positivum, per quem declararetur voluntas expressa utendi facultate, quæ ad exercitium deducatur, juxta deducta *disc. 166. de fideicom. & disc. 42. de cred.* in quibus allegantur *Salgad.* & alii super quæstione, an sola dispensativa facultas ad exercitium non deducta suffragetur.

Et nihilominus, ubi etiam facultas esset talis, ut operaretur transmissionem ad testatum, vel intestatum hæredem **12** per quandam declarationem animi, utendi facultate per legem subintellecta, juxta firmata in decisionibus editis in casu, de quo *d. disc. 58. de fideicom.* vel quod evidentius creditoribus acquireretur, juxta ponderationes, de quibus *d. disc. 166. eod. tit. de fideicom. & disc. 42. de credito.*

Adhuc tamen ea, quæ procedunt favore hæredis, vel creditorum, non procedunt favore fisci pœnalis, in quem non transmittuntur ea, quæ alias de sui natura sint transmissibilia, ex iis, quæ habentur *sub tit. de Regal. disc. 123. n. 6. & 7. & disc. 160. n. 14. & seqq. & sub tit. de legit. disc. 13. n. 2. & seqq. & alibi*, ex illa congrua ibidem assignata differentia ratione, quod hæredibus, vel creditoribus, aliisque dilectis, ac electis successoribus assistunt æquitas, & verisimilis intentio ipsius facultatarii, fisco autem successorum an malo odibili, & nolito ambo resistunt.

Restringebatur itaque cardo difficultatis ad alteram inspectionem, an scilicet intraret privatio, vel devolutio feudi in præjudicium successorum ex delicto feudali, atque in dicta notula transmissa, præsupponendo, quod ageretur de delicto feudali comprehenso in *tit. qua fuer. prim. caus. benef. amit. & tit. quib. mod. feud. amit.* responsum petebatur super articulo juris, an scilicet ex isto crimine locus esset devolutioni in præjudicium vocatorum per legem investituræ.

In hoc autem dixi malum consilium videri per hanc viam procedere, quoniam admissio, quod ageretur de crimine feudali sufficienter probato, etiam in præjudicium successorum ut infra, adeo causa restringeretur ad articulum juris, an scilicet crimen, vel culpa possessoris præjudicet successoribus independentibus, in quorum præjudicium alienare, vel

alias disponere non potest, tunc nimium dubitandum esset de succumbentia, cum in praxi magis recepta pene in omnibus Principatibus, vel eorum majori parte videatur opinio Domino directo, qui etiam jura fisci habeat, favorabilis, ex iis, quæ habentur apud *Rosenthal. Cabal. Farin. Vermigliol. & alios*, de quibus supra, & occasione caducitatis ob non solutum canonem, vel servitium reale, habetur *sup. disc. 5.*

Idque non solum, quia huic opinioni assistat magis communis sensus Doctorum, quinimo litteralis dispositio *tex. in cap. fin. que fuer. prim. caus. benef. amit.* ac etiam quia in casu **14** dubio, de facto temper esse solet melior causa fisci Domini super premi, cui Judices nimium de facili adulari solent; sed etiam, quia probabilibus rationibus ista opinio munita videtur, tum scilicet, quod alias de facili Proceres, & Magnates, aliique Feudatarii, & Barones licentiam sibi assumerent rebellandi, vel alias delinquendi contra Dominum, ita assicurati, quod eorum posteritas feudis, & Baronis privata non remaneat, & quæ ratio fuit potissima causa, ut in Hispaniis ederetur illa pragmatica, de qua agitur *disc. 161. de Regal.*

Tum etiam, quia responderant *Rosent. & alii loc. cit. fidelitas, & servitium, ac reverentia erga Dominum*, dicuntur leges conditiones, & pacta, sub quibus Dominus feudum concessit, alias non concessurus, ut propterea ex cessante causa, vel defecta conditione, cesset concessio, non curato, an unus vel alter possessor deficiat, cum resolutio proveniat ex implicito pacto, vel consuetudine inita cum ipsa primo acquirente, qui rei suæ hanc legem adjecit ut etiam ponderatur *d. disc. 161. de Reg.* Ac etiam ponderari potest ratio, ob quam res judicata, quæ citra collusionem lata sit cum possessore, vel emphyteutis pacti, & providentiæ, aut majoratus, vel fideicommissi, efficiat successores independentes suo jure venientes, idemque in transactione bona fide inita, ex deductis supra *hoc tit. disc. 49. disc. 52. de emphyt. & 173. & seqq. de fideic. & alibi*, quod **15** scilicet ita primus feudi, vel emphyteutis acquiritor, vel fideicommissi, & majoratus ordinator, illum pro tempore possessorem administrationi, & institutoris præfecit, ideoque de se conquaretur cum male elegerit, eodem modo, quo de mandatario, vel institutore, sive famulo, alioque præposito præjudicante domino, vel præponenti, habetur *disc. 9. de locat. disc. 106. de cred. & alibi pluries, & advertitur d. disc. 161. de Reg.*

Hinc proinde dicebam cavendum esse a tali præsuppositione, quinimo principaliter insitendum in ejus negatione, duplicem habente inspectionem; unam nempe, quod crimen, de quo feudi possessor imputatus erat, admissa illius perfecta, & concludenti probatione, eo modo, quo per fiscum prætendebatur, non esset de illis feudalibus, ex quibus dictus effectus resultat; & secundo, quod ubi etiam esset tale, non tamen de illo sufficienter constaret.

Sed quoniam semper tutius, ac melius consilium est, insistere in motivis facti potius, quam in illis, quæ consistant in articulo juris, pene semper dubiis, & periculosis, ut advertitur *disc. 35. de judic. & disc. 46. in relatione Curia, & alibi*; idcirco advertebam primum insistendum esse in secunda inspectione deficientis probationis, vel excusationis imputati criminis, ad quem effectum jam aliud dederam responsum, de quo *d. disc. 191. de Regalib.* super admissione filiorum, aliorumque interessatorum ad defensionem absentis, & contumacis.

Ut enim ibidem advertitur, magna differentia est inter illam criminis probationem, quæ præjudicet solum ipsi inquisito contumaci, & illam, quæ præjudicet tertio innocenti independentem venienti jure suo, priori etenim casu, quoties adfuit inditia sufficientia ad torturam, quorum vigore transmitti potest inquisitio, vel monitorium, si monitus non comparet, atque efficitur contumax, tunc lex in odium contumaciæ præsumit, ut in deterius, ideoque in eo inducit, vel fingit imputati criminis confessionem.

Secus autem est in altero casu, in quo agatur de præjudicio tertii innocentis, & independentis, quoniam cum huic vera, & expressa confessio, vel alter actus alienationis, sive alterius præjudicii præjudicare non possit, ita multo minus præjudicare potest ista confessio ficta, ideoque ad hunc effectum receptum est felloniarum, vel alterius criminis plenam, & concludentem requiri probationem veram, non autem fictam a contumacia resultantem, ut apud *Peregr. de jure fsc. lib. 5. tit. 1. n. 110. Farinac. q. 25. n. 79. Caball. d. resol. 182. num. 25. & communiter.*

Istam vero probationem, retenta prædicta facti serie, dicebam legaliter, ac naturaliter impossibilem videri ad concludendam felloniam, & positivam infidelitatem, cum agatur de simplici actu negativo consistente in omittendo, & absque dubio æquivoce referibili, vel ad æmulationem inter

ter Ducem, aut officialem inter milites frequentem, & con- naturalem, quia nempe opinari potuerit, Ducem cum ipso gerere voluisse id, quod de mandato Davidis fecit Joab cum Uria; vel ad timorem, sive quod reputaret mandatum parum rationale, & opportunum; quamvis etenim hujusmodi, vel similes causæ, ad quas hæc non paritio referri posset, non essent sufficientes ad excusandum inobedientem a temeritate, & delicto, pro quo juxta leges militiæ, arbitrium Judicis extendi posset etiam ad graves pœnas ordinis capitis, & publicationis bonorum; attamen semper erit delictum in officio personale, non autem felonix, & infidelitatis, cum ad hunc effectum constare deberet de præordinata amicitia, & intelligentia cum hostibus, quodque dolose, & studiose neglectum fuerit tali mandato parere, cujus circumstantiæ nullam probationem haberi supponebatur, dum in transmissa inquisitione, nulla de hoc mentio fiebat, ut verisimiliter sequutum fuisset.

Præterea, ubi etiam ista probatio accederet, adhuc tamen dicebam, etiam in sensu veritatis, istud dicendum esse quidem crimen felonix, & infidelitatis personale, & accidentale, non autem feudale, utpote ratione officii personalis, & extrinseci a feudo, adeo ut iste officialis consideraretur tanquam miles ratione industriæ, & peritiæ personalis ad illud munus assumptus.

Tunc etenim crimen videtur feudale, quando feudatarius deficeret ab ea fidelitate, vel ab eo servitio, quod versatur circa feudum, illique incumbat, puta quia feudum tradat hostibus, vel quod dolose, ut hostibus adhæreat, renuat servire Domino accedenti ad bellum juxta feudatario obligationem; vel quod serviendo in figura militis feudatarii, infidelitatem committat, sive quod assistendo tanquam feudatarius in aula Domini, illa committat crimina, quæ in supra allegatis titulis feudalibus recensentur, cum tunc verificari dicantur rationes, quibus innixa est dicta rigorosa, & exorbitans opinio, ut pro delicto unius, tertius innocens puniatur, secus autem ubi pro crimine extrinseci, & accidentali prædicta ratio præpositionis retorqueatur, dum præponens tenetur de facto præpositi, quando delinquit circa opus, cui præpositus est, secus autem si extra, cum tunc non teneatur, ut eod. disc. 9. de locat. & disc. 106. de credit. & alibi.

Quare si possessor feudi deficiat a solutione census, vel tributis, præjudicat successoribus, juxta deducta supra, disc. 5. quia est delictum circa feudum, ejusque occasione, ideoque dicitur crimen feudale: sed si ratione peritiæ, & industriæ personalis deputetur Quæstor ærarii, vel alteri præponatur officio, in quo delinquit etiam dolose, surripiendo pecuniam fiscalem, & infideliter se gerendo, adeo ut infidelis, & rebellis dici mereatur, gravibus pœnis ordinariis dignus, non per hoc dicendum erit crimen feudale, dum non est circa feudum, ejusque occasione, sed potius extrinsecum, & accidentale ratione muneris personalis, circa quod Dominus sibi imputet, cur male elegerit, neque primo acquirenti imputari potest, cur male præposuerit, dum crimen non respicit illam administrationem tunc præpositi; & quamvis cum diligentibus tunc adhibitis casus non dederit invenire auctoritates ad hanc distinctionem descendentes, istasque facientes reflexiones, advertebam tamen sufficere non adesse auctoritates in contrarium, ut etiam pro delictis commissis in officio extrinseci a feudo, intrent pœnæ criminis feudalis ad effectum, ut id dicendum sit, ita suadente viva ratione, cum qua, cessante legis auctoritate necessaria, potius est procedendum, ut d. disc. 35. de judic. & disc. 32. in relat. Curia, & in opusculo styli, ac sepius.

ROMANA ALIENATIONIS TENUTÆ.

Discursus pro veritate, suppressis nominibus.

De eadem Bulla Piana de non infeudando, de qua pluries supra, quam speciem bonorum capiat.

S U M M A R I U M.

- 1 Quod iste casus sit notabilis, & de ratione, n. 17.
- 2 Facti series.
- 3 De quibus bonis loquatur Constitutio Piana.
- 4 Sub ea veniunt etiam castra, & loca confiscata, vel alias quæsitæ.
- 5 Tenuta, & bona privata non veniunt.
- 6 Castrum potest esse penes unum, & jurisdictio penes alterum.

- 7 Castra, & loca jurisdictionalia an censenda sint jure feudi, vel jure allodii.
- 8 Castra, & loca prædicta constituunt universitatem.
- 9 Baro, vel feudatarius in proprio feudo, vel castro possidere potest bona allodialia tanquam privatus.
- 10 De destinatione patrisfamilias, quod operetur, ut una res sit membrum alterius.
- 11 De diversis dominiis, quæ concurrunt in eadem persona cum exemplo practico.
- 12 De applicatione ad casum.
- 13 Qualis dicatur Ager Romanus.
- 14 Jurisdictio non acquiritur sine concessione Principis, vel immemorabili.
- 15 In venditionibus castrorum, & locorum Baronis venire solent etiam bona privata.
- 16 Cautela ad effectum evitandi obstaculum Bullæ.
- 17 De rationibus, ob quas iste casus est notabilis, ut n. 1.
- 18 Damnatur usus Baronum, & infeudationum.

D I S C. CXXXII.

Notabilis nimium est prædictus casus, vel ejus series, ob aliquos effectus magna consideratione dignos, de quibus in fine.

Cum itaque Dux Joannes, ejusque fratres essent Domini Castri, vel Arcis Gandulphi, & Oppidi, vel Castri nuncupati Rocca priora, necnon cujusdam tenutæ in agro Romano, negligerent autem dissolvere grave æs alienum paternum, ac etiam proprium, fidentes fideicommissis, vel investituræ, cujus ratione prætendebant non posse pro debitis patris, & forte fratris majoris pati substationem dictorum bonorum, hinc ob istorum creditorum præsertim recursus, & conquestiones, non deficientibus illis creditorum aliorum Baronum, de anno 1596. per Clementem VIII. pene circa primos annos Pontificatus, anno scilicet quinto, edita fuit sæpius enunciata Bulla Baronum, atque per Congregationem ab eo erectam de eodem anno, & ad menses post illius editionem processum fuit ad prædictorum castrorum, & bonorum executionem, & substitutionem; sed quoniam eo initio, forteque in primo casu praxis dictæ Bullæ, non de facili inveniebantur oblatores, atque doctissimus, & prudens legislator id prævidendo in eadem Bulla mandaverat, ut non reperto justo oblatores, generaliter castra, & bona emerentur per Cameram; id circo Commissarius Cameræ obtulit pro Castro Gandulphi, cum quo tanquam annexum, seu membrum reputabatur istud prædium, scut. 150. mil. & pro Rocca priora scut. 78. mil. deliberationi expressum consensum præstantibus ipsis possessoribus, quibus ex ejusdem Pontificis indulgentia concessa fuit facultas redimendi pro eodem pretio infra illud triennium, quod in ea præficitur, ne bona cadant sub infrascripta Bulla, cumque vel sub eodem Pontifice, vel sub aliis successoribus, dictus locus Castri Gandulphi destinatus fuerit ad delitiam Pontificum, quando rurari velint, ut nostra ætate practicum præsertim vidimus ab Urbano VIII. & Alexandro VII. quorum ambo ad magnificentiorem structuram Pontificis habitationi proportionatam illud palatium, sive arcem reduxerunt, atque ultimus cum Ecclesia magnificæ structuræ, locum nimium nobilitavit, idcirco adinstar Tusculanæ Civitatis, & Pontificiorum hortorum existentium in palatiis Pontificiis urbis, iste locus commissus fuit gubernio, & administrationi Præfecti Palatii Apostolici, de cujus jurisdictione in hujusmodi locis fit mentio in relat. Curia disc. 8. unde propterea ob quandam traditionem, quod dicti antiqui Domicelli jurisdictionem in dicta tenuta quoque, ubi occasio præberet, exercerent, idem Præfectus quamvis raro continuavit, ejusdemque tenutæ fructus, & emolumenta sub eodem appaltu fructuum, & emolumentorum castri, annexi consueverunt.

Ista igitur facti serie sic stante, ab amico apud me alicujus auctoritatis, incertum est, an ex parte administrantium Cameram, vel ex parte illorum, qui in animo haberent emptioni dictæ tenutæ incumbere, meum pro veritate consilium petatum fuit, an huic alienationi obstaret necne Constitut. 35. S. Pii V. de non infeudando. dubitandi rationem præbente dicta circumstantia, quod esset jurisdictionalis, atque ex præmissis diceretur pars, vel membrum dicti Castri Gandulphi.

Negative visum est respondere, pro non comprehensione scilicet, quoties non constaret, quod antiquitus in loco adesset castrum inhabitatum, cum Vassallis, cum jurisdictione, & Imperio in eis; adeo ut ejusdem tenutæ fines constituerent territorium, seu Mansum contradistinctum, & de per

3 per se, unde dici potest castrum jurisdictionale, saltem habitu, seu aptitudine ad novam reedificationem, juxta casum, de quo *disc. 54. & seq. cum similibus*, quoniam Constitutio loquitur de Civitatibus, oppidis, terris, castris, arcibus, & locis, quæ in feudum, Gubernium, Vicariatum, Ducatum, aut quemvis alium titulum perpetuum, vel ad certas generationes concessa, & alienata, ad Cameram postmodum devoluta sint, vel devolvi contingat, & sub quo genere certe dicebam comprehendere ipsum castrum Gandulphi, quamvis revera, non jure devolutionis, sed jure privata, & correspondenti acquisitionis ad Cameram redierit, dum ex rationibus, de quibus supra *disc. 128.* super comprehensione illorum locorum, quæ ad Cameram obvenerint jure confiscationis pro privato indifferenti delicto, reprobando *conf. 16. Spadæ lib. 1.* tum etiam ob expressam declarationem contentam in eadem Bulla Baronum, ut elapso triennio, castra, & loca per hanc viam acquirenda, dictæ Bullæ subjacerent, quod clarius declaratum, & stabilitum fuit per Constitutionem Alexandri VII. occasione status Castri pariter ad Cameram reversi, & consimili causa privata correspondenti emptio.

Credebam tamen non comprehendere hanc tenutam, utpote extra genus dictorum bonorum, de quibus Constitutio loquitur, & collocanda inter bona privata, & indifferentia, passivam potius patientiam, quam activam jurisdictionem habentia; siquidem non ex eo, quod in prædio exercetur jurisdictio, inferri potest, quod illud sit jurisdictionale, quoniam in omnibus prædiis, & bonis tam rusticis, quam privatis, jurisdictio exercetur, non ratione ipsorum bonorum de per se, sed quia illa sita sunt in eo territorio, cui inest jurisdictio activa, quam feudistæ dicunt esse in territorio, tanquam nebulam super paludem, sive ratione juris territorialis, idest terrendi.

Quamvis etenim jurisdictio non sit pernecesse annexa loci dominio utili, etiam jure feudi obtento, quoniam ut advertitur pluries in præcedentibus, & præsertim *disc. 61. & 62.* stant simul, ut quis sit Baro, & feudatarius, & alter etiam jure feudi, vel jure allodii habeat jurisdictionem, sive quod idem ex diversis titulis, vel concessionibus habeat utrumque, non per hoc tamen id immutat naturam; & sic magna differentia est inter jurisdictionem activam, & jurisdictionem passivam, neque ab hac posteriori ad priorem inferri potest.

Ad probandum autem hanc non comprehensionem, quodque ista tenuta censenda potius esset privatum prædium indifferens, situm in agro Romano, sub jure territoriali Urbis, & possessa antiquitus per dictos Domicellos, & nunc per Cameram jure domini privati, adinstar aliorum privatorum, quamvis alias sint Barones, & Magnates, qui in eodem agro, tenutas, & casalia, aliaque prædia, & bona possident, sequentes propositiones præmittebam.

Primo nempe, quod licet juxta magis communem, & receptam opinionem, præsertim Canonistarum, cum qua potius, quam cum illa civilistarum in materia feudorum, & publicorum dominiorum proceditur, Civitates, oppida, castra, & loca inhabitata cum Vassallis, & cum jurisdictione, & Imperio præsumantur potius allodialia, quam feudalialia, ex eo, quod feudalitas, tanquam servitus, in dubio non præsumitur, præterquam in Regnis utriusque Sicilia, ubi exceptis Ecclesiis, regula est in contrarium, ex insinuatione supra, *disc. 2. 56. 63. & in aliis pluries*; attamen in hujusmodi dominiis Baronialibus, & subordinatis, in quibus Papa, ejusque Magistratus, & Tribunalia, tam actu, quam habitu habent altum dominium, ac superioritatem, & Regalia majora, adeout dominium Baronale, seu Domicellarium redoleat speciem Vicariatus, vel Gubernii perpetui, cum jure percipiendi illius loci redditus, & emolumenta, tunc juridice dici non potest, quod obtineantur jure proprii, & veri allodii, quoniam istud excludit omnem dependentiam, & subjectionem, atque supponit majorem, & absolutam superioritatem cum regalibus etiam majoribus, adeout non recognoscatur alter superior nisi Deus; sed potius dicendum est, ut non constituto de investitura, vel ex aliis probationum speciebus, de vera, & propria qualitate feudali, istud Baronale, seu Domicellarium Dominium subordinatum Principi supremo, intra cujus principatus fines loca sita essent, sit quoddam mixtum constitutum ex duabus imperfectis, & impropriis naturis, ex illa scilicet allodii, ad effectum, ut non intret formalis servitus feudalis, redolens necessitatem præstandi servitium personale, vel reale sub poena caducitatis, ac subjacendi oneri renovationis, & prohibitioni alienandi, aliisque oneribus, quæ in vero, & pro-

prio feudo dignoscuntur; & ex illa feudi, ad effectum excludendi dictum allodium verum, & proprium, & independentiam, sed probandi, quod Baro, vel Domicellus illum locum obtineat ex originaria concessione Papæ, tanquam Domini directi, & Principis supremi, qualis qualis naturæ illa censenda sit, cum reservatione alti domini, & superioritatis, ac regalium majorum, nec non fidelitatis, & oblationis servitii in gravibus, & extraordinariis urgentiis; istaque est illa feudalitas, quam in hoc Principatu *ex conf. 8. Abb. lib. 1.* late probat Spada *conf. 1. lib. 1.* ut locis citatis, & alibi pluries advertitur; ideoque ita dici etiam possunt feuda impropria, & corrupta.

Itaque est ratio, ob quam dicta Piana Constitutio, quæ loquitur de infeudationibus, non distinguit, an Civitates, oppida, castra, & loca jure feudi, vel jure allodii possiderentur; quoniam sufficit, ut ea redolent illud dominium publicum, & jurisdictionale, per quod loca ita possessa per feudatarios, & Barones quodammodo separata sint a reliquo statu existente sub immediato regimine Papæ, ejusque officialium, ideoque dicantur de statu mediato magis, & minus, juxta pluries insinuatæ species mediationis, *hoc eo. l. tit. & in altero de Regal. & sic*, ut sit dominium publicum, & Baronale, cum jure territoriali, & jurisdictione activa, ad differentiam illius domini privati utilitarii, seu fructuarii tantum sub aliena jurisdictione, & territorio, quod esse dicitur penes privatos possessores prædiorum, & loco- rum indifferentium.

Secundo advertebam prænotandum esse, quod hujusmodi dominia publica Baronalia, seu Domicellaria cum jurisdictione, & Imperio in Vassallos, & cum jure territoriali sive sint jure feudi recti & proprii, sive improprii, & corrupti, quod redoleat potius allodium, ut supra, constituunt illam universitatem, de qua pluries in præcedentibus, præsertim *disc. 32. 56. & 61.* & quam feudistæ dicere solent unum Mansum, eo modo, quo in spiritualibus est Diæcesis Episcopi, & territorium Ecclesiæ Cathedralis, & sic unum corpus intellectuale, sed integrale, & individuum, quod a feudistis appellatur homo mutus, surdus, cæcus, & claudus, quod ejus facit operationes per organum feudatarii, eo modo, quo corpus cathedraticum operatur per organum Episcopi, & Capitoli; individuum tamen, quia scilicet in sua compage, & integritate habeat ejus membra unita, cum monstruosum sit, ut dentur membra separata a capite, & a reliquo corpore, juxta ea quæ habentur *disc. 22. de jurisdict. & alibi*.

Tertio, quod in ista universitate, seu corpore, atque intra ejus viscera, vel partes, atque in eadem possessoris persona datur compatibilis concursus plurium dominiorum diversæ naturæ, unius nempe publici, & Domicellarii, & alterius privati, & utilitarii, seu fructuarii in prædiis rusticis, & urbanis, aliisque bonis, & juribus, in quibus consideratur tanquam privatus, ut in eisdem insinuatæ *disc. 2. & 3. 56. & 61. & alibi*. Verum iste concursus fingit omnimodam diversitatem plurium personarum formalium in una persona materiali cum diversitate respectuum, quia nempe in prima consideretur tanquam Baro, ac Dominus publicus ipsius universitatis cum Imperio, & jurisdictione activa, quæ in universo territorio; in altera vero consideretur tanquam Vassallus, & incola subditus sui ipsius, & sub jurisdictione passiva.

Quarto in idem, quod licet detur casus, quod juxta illam destinationem patrisfamilias, de qua *disc. 7. de legat. & magis ad rem disc. 6. de fideicom.* alicui castro, seu loco Baronali, & jurisdictionali, ut supra annexa sint prædia privata in diversis territoriis existentia, & materialiter a dicto corpore, seu Manso territoriali separata; attamen ista unio, quæ proveniat a destinatione patrisfamilias, operativa est in iis, quæ pendeant ab ejus facto, & potestate, puta ad effectum successionis juxta casum, de quo *d. disc. 6. de fideicom.* vel ad effectum comprehensionis sub legato, vel alienatione, juxta deducta *d. disc. 7. de legat. & alibi*; non autem in iis, quæ pendent a potestate Principis supremi, & in quibus ejus voluntas nihil operari potest, ideoque cum eadem fictione plurium personarum formalium, vel intellectualium in eadem persona materiali, dicitur multiplex possessor pro diversitate respectuum; ut puta exemplificando demonstrationis gratia pro faciliori intelligentia in Magno Duce Etruriæ, (quamvis omnia bona, & jura hujus domus, regulentur cum eodem ordine successionis, atque pertineant ad illum, qui tanquam primogenitus sit possessor Principatus majoris), attamen diversimode consideratur, quoniam in Ducatu Florentino, cum annexis ad illam antiquam Rem-

Republicam pertinentibus, consideratur tanquam Princeps supremus, & omnino independens jure illius veri alodii, de quo supra; in Ducatu Senensi, tanquam feudatarius veræ dignitatis Imperialis, vel subfeudatarius, juxta deducta supra *disc. 59.* in statu Capestrani cum annexis in Regno Neapolitano, consideratur tanquam Baro, & feudatarius inferior; atque in palatiis, villis, & bonis, quæ possidet in Urbe, consideratur tanquam privatus civis, & sic in aliis bonis, & juribus, quæ alibi existunt.

His itaque prænotatis, atque descendendo ad applicationem, dicebam nullatenus hanc tenentem, ratione annexionis cum dicto castro, censendam esse de illis dominiis publicis, de quibus dicta Constitutio loquitur, quoniam etiam in casu, in quo sita esset in territorio ejusdem castri, adhuc dicenda veniret unum ex prædiis privatis, quæ Baro, vel Domicellus jure privati civis possidere potest in proprio castro, vel feudo; multo magis dum sita est extra dictum territorium, & in agro Romano, cum quo denotatur proprium, ac particulare territorium Romanæ Civitatis, contra distinctum ab illo territorio magis lato, quod ad differentiam explicatur sub nomine districtus, juxta distinctiones, de quibus *disc. 72. de regal. & alibi pluries*; & per consequens ut considerandus veniat tanquam privatus possessor prædii privati in dominio solum fructuario, seu utilitario, juxta considerationes, de quibus supra, *disc. 61.*

Quare si aliquos actus jurisdictionales in loco exercuit, id intrusioni de facto potius referendum venit, cum ob certam juris resistantiam, ad hunc effectum, necessarium esset explicitum privilegium Principis supremi, vel immemorabilis, cujus vigore illud allegari posset; atque si ista tenuta esset penes unum, siue alterum, dici non potest, quod exinde resultaret dictus effectus, vere & proprie a Bulla consideratus, dismembrationis scilicet a statu immediato, per quam locus fiat de statu mediato, ut supra.

Neque alicujus momenti esse advertentiam, quod in venditione facta non esset contradistincta mentio hujus tenentis, unde propterea vendita esset tanquam pars, & membrum castri, quoniam ita docente quotidiana praxis hujus Congregationis Baronum, juxta casus recensitos supra, *disc. 74. cum plur. seqq. & disc. 13. & 151. de credito*, ac etiam in Regno Neapolitano, juxta casus recensitos *eod. tit. de credito disc. 22. & 27. & 30. & alibi*, quando ad instantiam creditorum Baronis fit executio in castris, & locis jurisdictionalibus, fit etiam executio in bonis privatis, & allodialibus, quæ ille possideat, non solum intra fines castrorum, vel locorum sed etiam extra, ut de executione domus, aliorumque bonorum existentium in Civitate Viterbii, & in aliis locis, habetur in casu, de quo *disc. 77. cum pluribus seqq. & alibi.*

Ad omnem autem difficultatem removendam, inhærendo considerationibus, & rationibus, de quibus supra *d. disc. 61.* advertentiam alienationem fieri posse, ac debere cum hac expressa declaratione, ut scilicet concederetur tenuta, tanquam prædium privatum, existens in agro Romano, absque aliqua jurisdictione, vel jure territoriali, & ad solum dominium utilitarium, seu fructuarium, eodem modo, quo sunt reliqua castra, & prædia privata in eodem agro existentia.

Ex ista vero facti serie manat id, quod initio insinuatum est, ut scilicet nimium notabilis casus censendus veniat ad plures effectus; primo nempe quod iste fuerit primus casus, in quo dicta Bulla Baronum practicata fuerit, & qui forte magis impulit legislatorem ad illam edendam.

Secundo magis, quod cum (incertum est ex quo consilio) in ejusdem castri porta insculpti sint isti versus.

*Qui Potenti minora negat,
majora amittit,*

Hinc vulgus credit, quod ob Pontificiam indignationem originatam ab incivitate possessorum, qui illo loco privati fuerint, quasi quod fuerit privatio potentialis, & de facto, jure illius supremæ potestatis, de qua *disc. 148. & 177. de regal. & alibi pluries*; & quæ per non professores tyrannides dici solet, & tamen ex dicta facti serie liquet, quod fuit licita, & canonica acquisitio ex causa onerosa, & correspondiva, more cujuslibet privati pro justo pretio, quod creditoribus solutum fuit, unde propterea dicti vulgi opinio falsa, & erronea detegitur, ut in plerisque aliis contingit.

Tertio, quod, ut pluries ad materiam hujus Bullæ advertitur, idem vulgus, partim ex ignorantia, & partim ex malignitate adversus istam Bullam alloquitur, ut prodierit ad effectum parandi occasiones acquirendi castra, & bona ju-

isdictionalia pro nepotibus; & tamen Pontifex legislator ad id nec quidem cogitavit, dum non solum istam neglexit occasionem, sed omnes alias, quæ ejus Pontificatu durante sequutæ sunt, adeo ut ipso vivente, ejus conjuncti, & attinentes nihil mediante ista Congregatione Baronum quaesierint, sed curavit Pontifex suo sumptu reintegrare statum Ecclesiasticum, quo magis potuit, acquirendo, pretio mediante, Oppidum Neptuni, & Montem Sancti Joannis, aliaque similia loca ab inferioribus Dominis possessa.

Et quarto quod non implicat, ut ille, qui est Dominus directus Civitatis, & castrorum, ac locorum existentium intra ejus Principatum sub dominio utili, vel subalterno aliorum, ita emat rem propriam ad liberandum quo magis fieri potest subditos a dura Baronum, & Domicellorum servitute, ac etiam a quadam injuria, quam loca Baronalia pati videntur super minori exultatione nobilitatis, cum tot aliis damnis, & præjudiciis, istæque sunt partes boni Principis; ut e converso deplorabilis est abusus, qui viget in aliquibus Regionibus, ut Civitates nobiles, & qualificatæ, ita more prædiorum rusticorum vendantur etiam ignobilibus, qui ex beneficio fortunæ divitias paraverint, violando etiam contractus onerosos, & correspectivos, juxta casus de quibus *disc. 148. de regal.* quo nil absurdius, nilve detestabilius.

EADEM ROMANA CASTRI ORCIANI,

De qua supra *Disc. LXX.*

Inter easdem partes cum resolutionibus ut infra.

De eadem materia, de qua *d. disc. 70.* An scilicet; & quando dominium proberur per investituram, & quando dominium jam probatum præscribatur, vel præsumatur amissum? & probato dominio castri, an exinde inferatur ad dominium prædiorum, & bonorum in eo existentium?

S U M M A R I U M.

- 1 **V**eritas cum dubiis, & objectis melius inquiretur, & elucidatur.
- 2 De punctis, vel inspectionibus, in quas dividitur discursus.
- 3 De regula, quod sola investitura non probat dominium contra tertium, & de limitatione concurrentibus adminiculis.
- 4 Quod in adminiculativis non dentur regula certa, & de ratione.
- 5 De regula tenenda super adminiculorum pondere, & præsertim, an id quod est adminiculatum, habeat in suo genere certitudinem.
Dantur exempla.
- 6 De discrimine inter casum, in quo primordium concessionis sit certum, & clarum, & alterum, in quo sit incertum, & dubium.
- 7 De propositione non præsumendi delictum concessionis rei alienæ, & quod etiam ea, quæ non obtineantur, concedi soleant, & de ratione.
- 8 De canonizatione investituræ, quod esset in forma probante.
- 9 Quod falso fingi soleant per modernos antiqua documenta.
Ideoque eis non de facili sit deferendum absque adminiculis.
- 10 Ex retentione in Archivio proprio resultat verisimilis scientia.
- 11 Expenduntur aliqua adminicula.
- 12 De distinctione inter devolutionem pænalem, & alteram non pænalem ob lineam finitam, ad effectum majoris, vel minoris probationis domini.
- 13 Antiquitas excusat a rigorosa, & concludenti probatione.
- 14 Declaratur distinctio, de qua num. 12. & quando procedat.
- 15 De ratione cui innixa est eadem distinctio.
- 16 Declaratur item alia conclusio, de qua n. 13.
- 17 De conclusione, quod probato dominio de præterito, illud præsumatur de presenti, & quando procedat.
- 18 Post decursum unius sæculi allegari potest quicumque titulus de mundo melior.

- 19 Probatio presumpta non admittitur in iis, quae sunt fundamentum intensionis Actoris.
- 20 Expenduntur praesumptiones excludentes praesumptionem, de qua n. 17.
- 21 De conclusione, quod feudatarius, vel concessionarius non praescribit investitura durante, quando procedat.
- 22 Quod per lapsum centum annorum praesumitur finita investitura, & quando secus cum distinctione.
- 23 Per quantum tempus durare valeant, & praesumantur tres generationes.
- 24 Ex identitate cognominis non inferuntur ad descendendam, vel parentelam.
- 25 Qualis sit vera, & propria praescriptio, & qualis impropria, qua praesumptionem potius redeat.
- 26 Quod malum consilium sit allegare praescriptionem, bonum vero allegare praesumptionem.
- 27 De differentiis inter unum, & alterum praesidium, & quare sit melius illud praesumptionis.
- 28 Expenduntur quaedam adminicula post investituram.
- 29 Lis in qua Actor succubuit, vel derelicta non inducit malam fidem, & non interrumpit.
- 30 Quod probato dominio castri, exinde non resultet probatio praediorum, & bonorum intra ejus fines existentium.
- 31 De argumenta exigui canonis, quid operetur, & quando intret.
- 32 De potentia familia Pierleone in Urbe, quando fuerit.
- 33 De eadem conclusione, de qua n. 30. & quando non procedat.
- 34 Concluditur qualis resolutio esset probabilior.
- 35 Admonitio, quod in judicando, & concludendo vis non consistit in conclusionibus, & doctrinis, sed in earum congrua applicatione.

D I S C. CXXXIII.

IN ista praesertim causa, cujus facti series recensetur supra, disc. 70. expertus sum verificari vulgare dictum, quod virtus in infirmitate perficitur, sive quod aurum igne purgatur, vel quod ferro via melius aperitur; quoniam cum in illis primis disputationibus, de quibus eod. disc. 70. agitur, pene nulla habita esset difficultas, adeout resolutiones de plano prodierint super non probatione domini, quasi superficialiter de illa actum fuit; post dicti autem discursus editionem emanavit sententia ad formam ibidem in fine enunciatarum trium decisionum coram Albercato, quarum prima super Dominio universalis est impressa decis. 452. p. 13. rec. cum altera praecedens super iudicio particulari sit decis. 282. ead. part. 13. commissaque causa appellacionis in eadem Rota cor. Emerix sub die 15. Junii 1672. responsum fuit de dicta sententia confirmatione, sed reposita causa cor. eod. 2. Martii 1674. recedendo a decis. dictum fuit, sententiam esse infirmam; ab hac autem resolutione recessum est sub die 24. Januar. 1676. coram eodem, approbando primam resolutionem pro sententiae confirmatione, atque in hoc statu causa reperitur.

In his itaque disputationibus in ista secunda instantia habitis, & praesertim in ultima adversus resolutionem tot praecedentibus contrariam, in qua disputatio fuit acrior, atque curatum fuit, causam quo maturius fieri potuit examinare, plures erant puncti; primus nempe, an constaret de dominio Ecclesiae Aetricis de tempore factae investiturae, de anno scilicet 1286. Secundo, posito quod tunc, eoque tempore attento, sufficientes adessent probationes, an exinde inferri posset ad dominium de praesenti ad effectum reivindicacionis contra tertium possessorem. Tertio, an ob lapsum tanti temporis intermedii intraret praescriptio, vel praesumptio amissionis dicti domini. Quarto, pro dicti temporis intermedii regulatione, an esset attendenda lis mota de anno 1571. vel potius altera suscitata de anno 1639. Et quinto, posito quod constaret etiam de praesenti de dominio Ecclesiae Aetricis, qualis effectus exinde resultaret quoad praedia, & bona intra castri fines existentia.

Quatenus pertinet ad primum, non negabant Scribentes in contrarium, prout etiam contraria decisio expresse admittit conclusionem, de qua d. disc. 70. n. 1. quod sola concessio, vel investitura non probat dominium concedentis, potissime contra tertium, quem non constat habere causam ab eo, qui investituram obtinuerit, & acceptaverit, eo quia etiam res aliena concedi potest, sed dicebant id limitari, quando accedant adminicula, quod ego admittebam, loquendo generaliter, & in abstracto, sed punctus est in adminiculo-
Card. de Luca, Lib. I.

rum qualitate, & efficacia, quando nempe talia dici valeant, ut hunc operentur effectum.

In hoc autem revera certa, & generalis regula cuicumque casui applicabilis statui non potest, adeout nedum error sed stultitiae species videatur illa aliquorum pragmaticorum, qui procedere volunt cum regulis generalibus, vel cum illis auctoritatibus, quae diversos percutiant casus, cum juxta saepius enunciata sub diversis materiis, & praesertim *sub tit. de fideicom. & sub altero de dote*, in proposito confessionis receptae dotis, in adminiculativis probationibus non detur certa regula, sed totum sit remissum Iudicis prudenti arbitrio, regulando ex singulorum casuum particularibus circumstantiis, ex quibus recte dari potest, ut in uno casu aliqua adminicula sufficiant, & exuberent, in altero autem eadem, & alia longe majora non sufficiant.

Applicando autem ad rem, ubi etiam circa istum idealem punctum probationis domini, ut tunc, & de tempore investiturae, non descendendo ad effectum, vel ad consequentiam, ut nunc, & de praesenti, desideranda non essent adminicula subsequencia, & a parte postea, juxta secundum punctum, de quo infra, adeout inspicienda essent solum adminicula antecedentia, & a parte antea, ex quibus comprobatum remaneret, quod tunc concedens esset Dominus, atque rem suam, non autem alienam concesserit.

Adhuc tamen pro hujusmodi adminiculorum regulatione, & an majoris, vel minoris ponderis essent desideranda, reflectendum esse in primis, ac principaliter advertebam ad certitudinem, vel respective incertitudinem ipsius principalis subiecti adminiculandi, nempe investiturae, seu concessionis. Ubi etenim illa de facto sit authentica, & vera, atque in suo genere certa, adeout super ejus forma probante, ac veritate nulla cadat quaestio, quae solum restringatur ad regulam juris fundatam in superius insinuata ratione, quod etiam res aliena concedi potest, & tunc adminicula non adeo urgentia desideranda veniunt, stante certo primordio veritatis, adeout agatur de construendo aedificium praesumptum, sive adminiculativum super solo, vel super fundamentis certis, & solidis; secus autem ubi ipsum primordium sit etiam incertum, ac dubium, unde propterea congruat ejus veritatem, ac formam probantem expiscari a praesumptionibus, & adminiculis, quoniam ita est construere aedificium praesumptum, & adminiculativum super solo, vel fundamentis etiam praesumptis, & adminiculativis, quod, vel non est admittendum ex principio non dandi praesumptum super praesumpto, vel saltem adminicula esse debent nimium vehementia, & magna, adeout valde urgent.

Ubi puta (ex gr.) quando adest certa, & explicita alienatio bonorum, vel jurium Ecclesiae, adeout super ipso facto, vel titulo alienationis tanquam certo, & expresso nulla cadat quaestio, quae solum sit super ejus validitate ob requisita solemnitatis, & causae; tunc si accedat diuturna, pacifica, & unica observantia tricennalis, & ultra, haec requisita praesumuntur, & multo magis ubi etiam alia accedant adminicula, ex iis quae habentur *disc. 1. de alien. & contract. prohib. & disc. 143. de dote, & alibi*, ubi de materia beneplaciti Apostolici praesumpti, aliarumque solemnitarum praesumendarum; sed si non constet de titulo expresso, & certo, adeout iste deducatur praesumptive, vel adminiculativo, tunc dicta alia praesumptio non intrat, ex dicta ratione non dandi cumulum praesumptionum, ac specialitatum, sive aedificandi praesumptum, & incertum super alio praesumpto, & incerto, ut locis citatis habetur.

Sive in materia dotis confessatae, de qua in sua sede *sub tit. de dote, disc. 159. & saepius*; si per instrumentum, vel aliam scripturam, de cujus veritate, ac certitudine non dubitatur constat de expressa, & clara confessione, adeout, nisi adesset juris prohibitio inter conjuges, sed ageretur inter non prohibitos, absque dubio probaret concludenter, unde inter prohibitos desiderentur adminicula, tunc ista leviora sufficiunt, potissime ubi non adsit mixtura praedicti tertii, independentis a confiteate; sed si ipsa confessio sit dubia, & incerta, adeout illius veritatem ex adminiculis expiscari oporteat, tunc utique longe majora, & efficaciora desideranda veniunt, quoniam duplicem operationem facere debent.

Ad quod etiam conferunt ea, quae habentur pluries *sub tit. de fideicom. & praesertim, disc. 82. super puncto*, an filii in conditione positi censeantur vocati, non solum vocatione activa, sed etiam passiva, itaut sint etiam gravati, quoniam ubi vocatio activa est certa, ut est in Urbe ex statuto, tunc facilius inferuntur ad passivam, atque minores requiruntur conjecturae; sed si etiam activa sit dubia, quia regula ju-

ris sibi resistente, oporteat eam deducere ex conjecturis, utique ad alterum effectum vocationis passivæ, longe majores, & efficaciores esse debent cum similibus.

Alia quoque discriminis ratione accedente inter casum, in quo ipsa concessio sit certa, adeo super ejus substantia, & veritate de facto nulla cadat dubietas, quæ solum restringatur ad regulam juris, & alium casum, in quo dubietas etiam facti accedat, quoniam priori casu aliud non urget in contrarium, ob quod sola concessio non probat, nisi dicta possibilitas, ut etiam de re aliena concessio facta fuerit, sed hæc possibilitas, utpote continens quandam nudam juris præscriptionem, de facili tollitur per contrarias præsumptiones, & adminicula facti, ac etiam per aliam juris præsumptionem in dicta contraria *decis. 2. Martii 1674.* valde magnificatam, ubi præsertim agitur de personis Ecclesiasticis, & qualificatis, ut in præsentem, quod agebatur de Capitulo adeo qualificato, id agente cum auctoritate, & assensu Cardinalis titularis, quod scilicet præsumendum non sit delictum concedendi id, quod suum non esset, ad tradita per *Crot. consil. 332. n. 10. & seqq. lib. 3. Rot. dec. 400. n. 4. part. 1. recent.* sed in alio casu urgent aliæ majores difficultates, quoniam ipsum factum veritatis concessionis negari potest, ut supra.

Ultra quod ista præsumptio fundata in exclusione delicti nimium levis censenda est, quoniam non ex eo quod Ecclesia, vel Prælati quantumvis qualificatus faciat concessionem de re, quam tunc revera non habebat, sed ab altero tanquam prætenfa libera, & propria possideatur, resultat turpitudine, vel delictum, dum sæpius hujusmodi concessionem fieri solent de castris, & bonis, quæ non habeantur, utpote ab aliis possessa ob aliquam prætensionem, quæ in eis habeatur ad effectum, ut concessionarius recuperet, atque prætenfio redigatur ad effectum, ut præsertim practicarum fuit per Sedem Apostolicam sub Alexandro VII. quod Marchioni Monteauto concessa fuit investitura castrorum Vallis, & Montisleonis, quæ possidentur tanquam libera per Principem Plumbini, juxta seriem, de qua *hoc cod. tit. disc. 54. & seqq.* unde propterea in tractatu concordatæ conclusæ, sed ineffectuæ, cum opus esset ut Monteautus dictæ investituræ cederet, fuit examinatus articulus, de quo etiam supra *hoc tit. disc. 71.* in Rota cum plerisque similibus exemplis.

In posteriori autem casu primordii incerti versari dicebam, quod scilicet dicta investitura anni 1286. quæ erat fundamentum intentionis Ecclesiæ agentis, non esset adeo certa, & authentica, ut super illius veritate de facto nulla caderet quæstio, quæ proinde ad solum punctum juris reduceretur, quoniam in antiquis disputationibus habitis in Rota coram Cotta, coram quo, tanquam Judice fabricæ S. Petri, ista lis initiata fuit de anno 1571. in vim Bullæ S. Pii V. super bonis Ecclesiæ male alienatis, sub diebus 4. Februarii 1575. & 9. Maji 1576. dictum fuit, quod instrumentum istius investituræ anni 1286. non indigeret recognitione, eo quia versaremur in antiquissimis, atque accederent adminicula, de quibus infra, idemque dictum sub diebus 8. Junii, & 14. Decembr. ejusdem anni 1576. quarum aliquæ sunt impressæ in *part. 1. divers.* nempe prima sub die 4. Februar. *est dec. 52. repetit. dec. 54.* & secunda 18. Maji 1576. *est dec. 58. p. 1. divers.* & sic firmata fuit veritas, non quia illa esset certa, sed quia in sensu tunc judicantium ita suaderent antiquitas, & adminicula, ergo est probatio præsumpta & adminiculativa.

Et nihilominus ubi hujusmodi antiquarum resolutionum revisio assumenda esset, prout fieri debere, dicebam in congressibus, quatenus a dicta contraria decisione non esset recessus, probabilius veniret sperandus recessus, quoniam nunc in ista materia magis aperti sunt oculi, qui tunc erant clausi, vel cæcipientes, dum detectum fuit artificium aliquorum falsariorum decursu sæculi, & præsertim cujusdam Alphonfi Ceccarelli, qui ob istam causam sub Greg. XIII. per manus Justitiæ obiit, conficiendi scilicet antiquorum temporum privilegia, & instrumenta, aliaque documenta, quæ originalis faciem haberent, imitando illorum temporum characterem, & stylum, aliaque verisimilia argumenta, quamvis ob istorum defectum a peritis, sed probis, ac fidelibus antiquariis convicti fuerint, ut præsertim de isto Ceccarello agitur inter *Epistolas familiares Vincentii Armanni Eugubini impressas Macerata de anno 1674. vol. 2. ep. 1. apologetica, pag. 61. & seqq.* occasione defendendi ab ista possibili confictione Ceccarelli quoddam antiquum instrumentum in Eugubina Civitate existens, in quo fit mentio Petri Cardinalis de Capisucchis, & super qua defensione ego

quoque edidi discursum Italico idiomate in quodam libriculo impressum, adeo irritatione potius hodie digna remaneant quædam antiqua privilegia, & investituræ Othonis, & aliorum Imperatorum, ac similia per istos falsarios fabricata ad extorquendas pecunias a vanitatis cultoribus antiquam nobilitatem mentiantibus, quoties eadem documenta alia non habeant solida, & urgentia veritatis adminicula, & per consequens erroneum est, post has machinationes detectas procedere cum illis nimium vagis, ac levis generalitatibus, cum quibus tunc processum fuisse, eadem decisiones ostendunt, potissime quia phrasis, vel elocutio non videtur illis temporibus magis barbaris adaptata, magnamque inverisimilitudinem præbent quædam clausulæ feudales tunc ad usum non redactæ, aliaque considerantur inverisimilitudines, ideoque argumentum deductum a sola antiquitate, his stantibus, nimium fragile, ac periculosum remanet.

Magno quoque hujus confictionis verisimili argumento resultantem ab adeo diuturno silentio trium sæculorum, a dicto scilicet anno 1286. usque ad annum 1571. motæ litis, absque eo quod interim de canonum aliqua exactione, alioque actu aliquid appareat, quinimo neglecta fuit possessio Ecclesiæ, & tenementorum, ac decimarum, aliorumque jurium reservatorum, ut etiam infra in tertio puncto præscriptionis, vel præsumptionis advertitur. Ista namque investitura juncta cum aliis antecedentibus de annis 1097. & 1141. supponitur reperta in ejusdem Ecclesiæ Atricis Archivio, in quo conservata fuerit, quod præsupponit in ipsis Capitulo, & Canonicis scientiam, juxta firmata apud Cavaler. *dec. 77. & 91. cum aliis relatis, disc. 21. de judic. n. 66. & alibi;* ideoque; saltem negari non posse advertebam, quin ipsius concessionis veritas de facto sit incerta, solumque adminiculative deducatur cum contraria possibilitate.

Descendendo vero ad adminicula, ea nimium imperfecta, & inefficacia esse dicebamur Ego, & alii pro hac parte Scribentes, atque in favorabilibus decisionibus admittitur, etiam si versaremur in casu, in quo primordium veritatis esset certum per veram, & concludentem probationem, multo igitur magis tali certitudine cessante, ut supra: siquidem pro adminiculis per alteram partem adducebantur superius enunciata antiquiores investituræ annorum 1097. & 1141. ambo nullius ponderis, tum quia sunt scripturæ omnino informes, & imperfectæ, tum etiam quia de earum effectu aliquid non constat, aliosque plures patiuntur defectus in nostris decisionibus ponderatos; ideoque vel omnino inutiles censendæ videntur, vel saltem nimium levia producunt adminicula. Fortius vero, quoniam sunt remotissimæ ab actu, dum prima distat per spatium annorum 189. & altera per spatium 145. adeo ad sit intermedia centenaria, cujus vigore allegari potest omnis melior possibilis titulus amissionis cujuscumque domini antiqui, si quod adesset, juxta ea, quæ habentur infra in tertio puncto.

Tertium adminiculum deductum ex Bulla Callixti II. de anno 1123. pariter vel nullius, vel nimium levis ponderis videtur, tum ex mox insinuato motivo intermedii spatii annorum 163. tum etiam quia dicta Bulla est ad supplicationem Capituli, nilque concedit, vel positive probat, sed præsupponit, seu enunciat generaliter bona, & jura antiqua Ecclesiæ.

Quartum adminiculum deducebatur ex transactione super canonibus decursis in libris mille, sed illud deducitur ex corpore ejusdem investituræ, ideoque eisdem laborat defectibus, neque dici potest, quod sit extrinsecum, ac diversum; & ulterius nulla datur probatio, nec quidem fumus solutionis, quodque transactio effectum sortita fuerit.

Et demum ad quintum deductum ex inverisimilitudine, five ab exclusione turpitudinis, & delicti concedendi rem non suam, & in quo aliqui ex Judicibus nimium se fundant in dicta contraria resolutione, jam responsum est supra; imo etiam si pietatem, atque integritatem in eisdem personis præsupponere debemus, istud adminiculum potius retorqueretur, atque comprobatur hujus partis intentionem circa ea, quæ in 3. & 4. puncto inferius habentur.

Agnoscento autem Scribentes pro Ecclesia Atrice, quod revera dici non posset adesse illam perfectam, & concludentem probationem, quæ ad effectum reivendicationis contra tertium est necessaria, ut supra, recurrebant ad distinctionem, in qua præcipuum fundamentum constituere videtur dicta contraria decisio in principio, quod scilicet rigorosa probatio concludens, & perfecta requiratur ubi

agatur de devolutione pœnali magis odiosa, ob non solutionem canonum, vel ob alienationem, aut aliam speciem eaducitatis; secus autem ubi de devolutione non pœnali, & non odiosa, ob lineam finitam, cum tunc probationes non requirantur adeo concludentes, in id allegando firmata apud Cavaler. *dec. 269. Burat. decis. 602. nu. 9. & Dunozet. dec. 741. n. 7. & 939. n. 6.* Potissime in antiquissimis, in quibus ne alias impossibilis reddatur probatio domini, non adeo rigoroſe procedi debet, sed sufficere debent adminicula, & conjecturæ, ut apud Cavaler. *dec. 93.* apud Millin. *dec. 374. Coccin. dec. 1708. decis. 597. part. 4. recent. tom. 3. n. 5. & in aliis.*

In utroque tamen assumpto (etiam in sensu veritatis) dicebam procedi cum æquivoco, tam attentæ litteræ, quam etiam ratione dictarum auctoritatum in applicatione, quodque dictæ propositiones essent veræ in casibus suis, male autem ad rem applicarentur; quatenus etenim pertinet ad primam propositionem, super dicta distinctione inter devolutionem pœnalem, & alteram ob lineam finitam, illa non habetur in jure civili, vel Canonico statuta, minusque per antiquiores interpretes tradita, sed originaliter derivare videtur a dicta *decif. 269. Cavaler. in fin.* ubi absque aliqua auctoritate, vel ratione id firmatur ad superabundantiam, postquam firmatum fuit contare sufficienter de dominio ex concessione adminiculata, cum adminiculis subsequenter a parte postea denotantibus effectuationem concessionis in ipsis possessoribus, eorumque auctoribus, præsertim cum solutionibus Canonum, & geminatis confessionibus, vel recognitionibus jam antecedenter in eodem casu ponderatis apud Millin. *decif. 11. in fin.* id subjungendo cum verbo *Tanto magis.*

In casu autem *decif. 602. Buratt. proceditur cum d. decif. Cavaler. & cum altera Manzaned. 249. part. 1. recent.* in qua agebatur incidenter ad effectum excavationis lapidum, ac etiam in eadem *decif. Buratt.* non agebatur de formali devolutione, ac reivindicacione, sed solum ad effectum cogendi manum mortuam, ut rem poneret, accepto pretio, extra manum non mortuam, quod non redolet interesse nimium considerabile; & nihilominus, cum ageretur de concessione recenti, concurrebant plura adminicula a parte postea, nempe solutiones Canonum, solutiones laudemii, reservationes consensus in alienationibus, & multiplicatæ confessiones Auctorum, & pariter ista distinctio ponderatur ad superabundantiam, cum verbo, *Præsertim.*

Prout in *decif. 741. Dunozet.* agebatur de investitura recenti anni 1560. & principaliter considerantur quamplura adminicula a parte postea redolentia ejus observantiam, & effectuationem in concessionariis, eorumque successoribus, cum quibus erat quæstio, & pariter dicta distinctio consideratur ad superabundantiam, cum verbo *Maxime.*

Idemque in *dec. 939. ejusdem,* in qua dicitur, quod dominium inter partes non controvertebatur, & tamen in facto recenti anni 1566. aderant eadem adminicula a parte postea denotantia effectuationem concessionis, præsertim inscriptio marmorea, & continuatæ solutiones canonum per longissimum tempus annorum triginta, & ultra, ejusdemque naturæ sunt quotquot aliæ auctoritates, ac decisiones, quæ in materia habentur nimium diligenter collectæ per Scribentes in contrarium, ut præsertim, ultra prædictas, sunt *decif. 374. Millin. decif. 135. Penix decif. 290. part. 1. recent. & in Sabinen. coram Lista apud Marchesan. part. 1. pag. 1079.* quoniam in omnibus accedebant adminicula a parte postea redolentia effectuationem concessionis in investitis, a quibus possessores, cum quibus erat quæstio, causam haberent: nulla vero dabatur auctoritas, quæ firmaret, ut contra tertium, quem nullatenus constat habere causam a concessionario, sufficere debeat adminiculativa, & imperfecta probatio antiquissimæ concessionis, cujus nullatenus effectuatia, ex eo, quod non ageretur de devolutione pœnali, sed de alia ob lineam finitam, dum tertius possidens rem tanquam liberam, negat in genere casum cujuscumque devolutionis, & terminationis alicujus lineæ, utpote se dicens omnino independentem ab asserto concessionario.

¶ Ponderando siquidem rationem, cui dicta distinctio innixa est, ea percutit casum, in quo non controvertatur dominium agentis in genere, & in substantia, adeo certo constat de præexistente, & continuante ejus jure, ex continuatis solutionibus canonis, vel alterius responsionis, & ex recognitionibus, & confessionibus possessoris, ejusque Auctorum, sed solum quæstio sit super qualitate dicti juris, *Card. de Luca, Lib. 1.*

vel domini, quia nempe Dominus Actor prætendat agi de vero contractu emphyteutico, in quo ob canones non solutos, vel ob alienationem irrequisito Domino, fiat locus caducitati, possessor vero prætendat agi de perpetua locatione, vel de censu reservativo, adeo ut non intret restrictio ad hæredes sanguinis, & ad lineam, juxta quæstiones, de quibus *disc. 30. & seqq. de emphyteuf.* cum similibus; tunc enim Domino docente de investitura adminiculata, ob quam emphyteutica qualitas justificetur, bene intrat dicta distinctio, quod ad effectum devolutionis non pœnalis facilius probatio admittitur, quam ad alteram pœnalem, pro qua omnino clara, & evidens probatio desideratur, adeo ut possessor nullam allegare valeat causam, vel credulitatem, quæ a pœna excuset, istique sunt veri, & proprii termini dictæ distinctionis, quæ propterea ad rem nostram omnino extranea remanet.

Pariter eadem responsio cadit super alio assumpto antiquitatis, cum illud procedat, quando certum sit primordium veritatis, quod illa res, de qua est quæstio, dependeat a concessione illius, qui ob devolutionem eam vendicare velit, possessor autem id non neget in substantia, sed in qualitate, ut supra, atque ex parte Domini agentis urgeat æquitas, vel justa causa, quæ illum excusare debeat a magis rigoroſa probatione, ut puta, quia linea concessionarii longissimam habuerit durationem, qua pendente possessores bonorum concessionum, pro tempore solverunt canonem, vel aliam recognitionem, neque jus Domini directi negarunt; quare ipse ob non factum casum devolutionis, diu acquievit, dum obtinebat singulis annis id, quod consequi debebat, neque aliam actionem experiri poterat; ideoque si finita linea, possessor objicere velit, quod investitura, cujus vigore petitur devolutio, & vindicatio, indigeat exacta, & rigoroſa probatione, tunc Dominus reddi meretur excusabilis, ob temporis antiquitatem, ob quam aliæ magis concludentes probationes perierint, recteque adaptatur dicta ratio, atque cum hoc præsupposito loquuntur dictæ decisiones Millin. Coccin. Cavaler. & aliæ desuper allegatæ super isto assumpto antiquitatis, quod scilicet constaret de successiva observantia a parte postea, donec factus esset casus devolutionis; sed ubi hæc deest, tunc antiquitas potius retorquetur in contrarium, ut infra in tertio puncto præscriptionis, vel præsumptæ cessationis domini: ac propterea concludebam, quod assumpta essent vera in illis casibus, in quibus allegatæ, ac aliæ auctoritates loquuntur, eorum retentis circumstantiis, & rationibus, nullatenus autem ad casum, de quo agitur, adaptarentur; eatenus etenim antiquitas est considerabilis, ut robur tribuat scripturæ informi, quatenus juncta sit cum observantia, sine qua in nulla consideratione habenda venit, ut advertitur *disc. 29. de judic. n. 42. & alibi sæpius.*

Hinc advertebam, opus non esse, assumere alios punctos, ut supra distinctos, cum ob non probatum dominium etiam ex tunc cessaret ita quæstio in radice; verum ad exuberantiam (assumendo secundum punctum super dominio de præsentia) dicebam, nil referre, an probaretur, quod Ecclesia Actrix esset Domina Caltri de anno 1286. si non docetur de continuatione, & competentia domini de tempore intentatæ vindicationis, ob intermedium spatium trium sæculorum, in quo illud per redemptionem, vel alienationem, aliumve legitimum titulum amitti potuit, atque res effici libera, ut in favorabilibus decisionibus, & infra in tertio puncto.

Super hoc autem in contraria decisione admittitur id, quod Scribentes in contrarium dicere solebant, quod nempe probato jam dominio de tempore concessionis, illius continuatio, ac retentio præsumitur, ut qui docet se Dominum, & possessorem de præterito, præsumatur etiam Dominus, & possessor de præsentia, ex iis, quæ habentur apud Cravet. *de antiq. temp. par. 1. §. Visa in hac, sub num. 5. Mascard. de probat. concl. 551. nu. 1. & seqq. Menoch. lib. 6. presumpt. 62. n. 1. & seqq. Cyriac. contr. 204. n. 41. & seqq. Rota dec. 590. nu. 3. part. 4. recent. tom. 3.* per quos allegantur Dec. Ruin. & alii, de quibus etiam in contraria decisione.

Verum, cum firmiori sensu veritatis, in hoc magis, quam in aliis, de quibus supra, æquivocari dicebam, ex pluribus fundamentis, quorum quodlibet singulariter, ac de per se consideratum sufficeret; multo igitur magis ea omnia simul juncta considerando.

Primo, quoniam ista præsumpta retentio, vel continuatio intrat infra breve tempus, non autem post longissimum triginta, vel quadraginta annorum, quod est sufficiens ad

prescribendum, ut declarat idem Cravett. de antiq. tempor. part. 1. sub num. 303. prope fin. vers. modo presens. Multo igitur magis, quando adest spatium intermedium tot seculorum dum unius tantum seculi lapsus sufficit, ut possessori licitum sit allegare quemcumque titulum de mundo meliorem adversus Actorem super ejus dominii amissione, ex deductis disc. 3. de feudis, disc. 3. de alienat. & contract. prohib. disc. 21. de judic. & alibi frequenter.

Et quidem, ubi nullas desuper haberemus juris auctoritates, vel rationes, ad sensum clare id probaret ipsa ratio, vel discursus naturalis, atque communis praxis, quoniam alias esset penitus revolvere totum Mundum, si probationes etiam certæ per authentica documenta, & historias, ac inscriptiones, aliasque species dominii antiqui duorum, vel trium, fortius quatuor seculorum retro, abque alia probatione retentionis, & continuationis, deberent de presenti sufficere ad vindicationem adversus tertios, cum historia doceant, plerasque Civitates, Oppida, Castra, & loca, imo Provincias, & ditiones a duobus, vel tribus, vel ulterioribus seculis retro possideri per aliquos, nunc autem esse penes alios, ut cuique infra mediocritatem in historiis veritate innotescit.

Secundo, quia in Rota, & Curia receptum est, ut in Actore non admittatur probatio præsumpta ex sola præsumptione juris in iis, quæ sunt fundamentum sue intentionis, ut per adden. ad Gregor. decis. 53. decis. 202. num. 4. part. 5. recent. & advertitur disc. 33. num. 15. de judic. & alibi pluries.

Tertio, quia tunc dicta opinio, quæ contradictoribus non caret, procedere posset, quando probatio antiqui dominii esset omnino certa, & concludens, adeo ut excludat contrariam possibilitatem, quod est essentialis requisitus perfectæ, beneque concludentis probationis, ut habetur disc. 22. de judic. nu. 20. & alibi; secus autem, ubi est probatio præsumpta, & adminiculativa, quoniam tunc esset dare inconveniens in jure reprobatur, de quo supra in primo puncto cumuli præsumptionum, & specialitatum, atque desumendi præsumptum ex præsumpto, ut in specie Areltan. in addit. ad Alciat. de præsumpt. regul. 2. præsumpt. 20. n. 4. Mascard. de probat. d. conclus. 551. n. 9. cum seqq. Barbos. in l. five possidets, n. 5. & 7. C. de probat. apud quos alii referuntur; ideoque cum ex supra firmatis in primo puncto, dominium, vel nullatenus probatum sit, vel sit probatio præsumpta, & adminiculativa, hinc sequitur, ut nullo pacto conclusio intret.

Et quarto, quod eadem præsumptio tanquam simplex juris tantum tollitur per contrarias fortiores præsumptiones, ut ex Menoch. præsumpt. 62. n. 9. admittitur in d. decis. 590. part. 4. rec. tom. 3. & in eadem contraria decis. cum sit propositio firmissima.

Multæ vero in præsentem urgent contrariæ præsumptiones ad evidentiam hanc simplicem, & nudam juris præsumptionem elidentes; primo nempe spatium temporis adeo diuturni, absque eo quod nec quidem fumus, vel signum aliquod detur retentionis, & continuationis dominii. Secundo tot alienationes factæ etiam in manus mortuas expresse prohibitas, qualis præsertim erat Hospitale Sancti Spiritus, a quo possessor causam habebat. Tertio, enunciativæ plures, illa præsertim Franciscæ Pierleonæ in decisionibus enunciata, de qua infra, quod quædam portio ad eam libere spectaret pleno jure dominii; Et quarto fortiter, quoniam in eadem investitura Ecclesia concedens sibi reservavit quasdam tenutas, vel prædia, necnon decimas, aliaque jura; & tamen ista de presenti non possidet, neque probat, quinimo neque dat fumum, vel adminiculum, quod a dicto tempore anni 1286. citra possederit, atque actus dominii exercuerit; ergo sicuti amisit hæc bona non concessa, sed retenta, ita etiam illud jus, quod in Castro habere poterat, amittere potuit mediante aliquo legitimo titulo, cujus nunc memoria, & notitia post tot secula periiit, ideoque prodiit dicta conclusio, quod post lapsum unius seculi competit possibilitas allegandi quemcumque titulum de mundo meliorem.

Pro exclusione istius effectus, ex adeo diuturni temporis lapsu resultantis, Scribentes in contrarium, quibus adhæret dicta contraria decisio, præsupponendo, quod lapsus temporis allegaretur ex hac parte, tanquam præsidium præscriptionis, duo dicebant; Primo nempe, quod præscriptio allegari non potest per possessorem malæ fidei, qualis supponebatur Auctor Principis hodierni possessoris ex eo, quod quæsiisset lite pendente; Et secundo, quod præscriptio non currat durante investitura, sed incipiat post illam finitam,

quodque id Domino innotuerit, præsertim vero Ecclesiæ, cui negligentia Prælati, vel administratorum præjudicare non potest; ideoque cum constaret, partem istius Castri fuisse possessam per dictam Franciscam Pierleonam, quæ obiit de anno 1517. hinc inferebatur, ut hoc tempore, & non prius, præscriptio inchoare deberet, quatenus doceretur, id ad Ecclesiæ notitiam devenisse, de quo non constat, ideoque itante lite mota de anno 1571. ita cessare dicebant omnem difficultatem.

Quinimo ex ista circumstantia, quod Castrum saltem in parte possessum fuisset per dictam Franciscam, inferebant clare probari effectuationem concessionis, quodque ita adesset adminiculum a parte postea, dum ad istam, ex dicta concessionem facta ejus majoribus, obvenisse præsumendum erat, juxta celebre cons. 145. Fulgos. ex pluries deductis sub tit. de fideic. & alibi.

Quatenus itaque pertinet ad hunc punctum præscriptionis, qui est tertius, circa primum objectum deductum a mala fide resultante a lite, qua pendente, in Auctores possessoris vitiose alienatio facta esset, illud de plano tollebatur ex facto, adeo ut contineret erroneum præsuppositum facti, in quo dicebatur id nullam habere substantiam, ideoque alia discussio juris non fuit necessaria.

Quo vero ad alterum punctum juris, ubi etiam procedendum esset cum terminis præscriptionis, dicebam esse quidem in puncto juris veram dictam propositionem, a me deductam supra disc. 3. hoc eodem titulo, numer. 19. & 20. ubi allegantur Bald. Cravett. Bellon. jun. Surd. Rosenthal. & alii, quod scilicet feudatarius, vel alter concessionarius, ejusque successores durante investitura, nunquam præscribunt, etiam per mille annos; verum eodem modo, quo supra in tot aliis, fallacia manifesta erat in applicatione ad casum; procedit etenim, quando ipse possessor, qui præscriptionem allegat, vel ejus Auctores professi sunt possidere illa bona tanquam feudalia, vel emphyteutica in vim investituræ, de qua agitur, quoniam tunc ipsa causa possidendi probat possedisse jure concedentis, non autem proprio; sive in solo illo dominio subalterno, quod investituræ qualitas præbeat, vel saltem quod ita sit de jure præsumendum, quia possessores habeant causam ab investito, ex cujus jure possederint; secus autem ubi possessor, tam ex persona propria, quam ex illa Auctorum, totum id negat, atque proficitur semper possedisse bona tanquam libera, & allodialia ex alio jure, & titulo omnino independentem, tam a concedente, quam a concessionario, nunquam vero in vim investituræ, quoniam tunc conclusio non intrat, neque per somnium, ut ita distinguendo habetur apud Bellon. jun. Surd. Rosenthal. & alios, de quibus dicto discurs. 3. num. 19. & 20. ideoque cum possessor, & Auctores professi sint possidere hæc bona tanquam libera, pleno jure, omnino independentem a concessionariis, ac alias quam ex investitura, hinc conclusio extranea omnino remanet a casu.

Advertebam propterea, quod non constabat quamdiu investitura duraverit, & an ex primis concessionariis fuerint, necne superditites filii, & nepotes, in quibus perfici potuerint tres generationes, ad quas concessio restricta fuit, ut etiam advertitur supra disc. 70. ubi ex ibi allegata decis. 402. Bich. de hoc non constitit, sufficit lapsus annorum centum, & sic usque ad annum 1286. a quo tempore usque ad ann. 1571. ubi etiam admittendum esset, quod ex tunc dici deberet mota lis, adest spatium annorum 185. & sic ultra centenarium.

Ut etenim distinguendo firmatur in d. decis. 402. Bich. & apud Zaratt. decis. 89. & 95. & decis. 227. num. 17. & seqq. & 363. num. 1. & seqq. par. 13. recent. & sub titulo de emphyteus. filii, & alii descendentes non præsumuntur, nisi eorum superexistentia probetur, talique probatione non facta, sufficit lapsus annorum centum; sed ubi adsit hæc probatio, tunc non sufficit dictum tempus, sed probandus est finis generationum.

Et nihilominus, ubi etiam hæc probatio adesset, adhuc ante motam dictam litem de anno 1571. adesse dicitur spatium centenarium post finem trium generationum, cum in totum adsit spatium annorum 285. dictas vero generationes impossibile est durasse per annos 185. Manifeste siquidem erroneum dicebam esse calculum scribentium in contrarium, quod cum quilibet possit vivere usque ad centum annos, ita tres generationes importare possint cursum pene trium seculorum, quoniam primi concessionarii, qui sunt de prima generatione, præsupponuntur viri jam adulti, & majores, ipsique post annum septuagesimum, vel parum ultra

ultra filios procreare non poterant, eorumque filii, & nepotes non poterant procreare filios, nisi post pubertatem, & usque ad dictam ætatem decrepitam; ideoque ita una vita confunditur cum altera, eo modo, quo habemus in Sacra Genesi super generationibus ab Adam usque ad Noë, quando vita hominum adeo longæva erat, ac etiam post diluvium a Noë usque ad Abraham, quando licet non esset ita longæva, adhuc tamen ad plura sæcula ascendebat, & tamen secunda generatio filii, pro frequentiori contingentiâ, per modicum spatium annorum quadraginta, vel quinquaginta circiter superabat vitam Patris, ex dicta ratione, quod una vita confunditur cum altera. Et per consequens bene calculando, juxta communem, & generalem contingentiâ, impossibilis censenda est hæc duratio ultra annos 185.

Atque ad id comprobandum, advertebam, observari debere omnes decisiones, quas habemus in materia feudali, vel emphyteutica, cum restrictione ad tres generationes, quæ jam extiterint, atque terminatæ sint, quod non reperietur casus, in quo hæc duratio ascendat ad metam annorum centum quinquaginta; siquidem in Alisien. apud Merlin. *dec. 420. & 454.* durarunt minus quam per centum annos; idemque in plerisque casibus, de quibus agitur apud Coccin. *dec. 2194. & in aliis recensitis dicto tit. de emphyteus. disc. 12. cum plur. seqq. & in aliis*, adeo non detur casus ascensus ad terminationem unius sæculi, cum medieta- te alterius, sed multo minus.

Argumentum vero deductum ab existentia dictæ Fran-
24 ciscæ de Pierleonibus, quæ supponitur defuncta de anno 1517. circiter, prorsus fallax, quinimo omnino contemptibile, cum eodem sensu veritatis esse dicebam, cum nulla daretur probatio sufficiens, quinimo neque imperfecta, vel simplex sumus, quod ista Francisca descenderet ab investitis, atque de illorum genere esset, solaque similitudo cognominis, non docto, saltem per adminicula, de identitate familiaræ, & de descendentiâ in nulla penitus consideratione habenda est, etiam ad leviores effectus, ex iis, quæ late in hac materia habentur *disc. 30. & seqq. de fideicom. disc. 32. de præminent. & disc. 31. de jurepatr. & alibi pluries*, maxime quia dicebatur, quod etiam de præfenti in Urbe, & districtu plures adsunt etiam populares, & pauperes hujus cognominis, unde propterea nullatenus ad casum adaptabilis est dicta præsumptio deducta ex *d. cons. Fulgos.* cum procedat in filiis, aliisque descendentiis, in quo non constituto de alio acquisitionis titulo, præsumptio est, quod bona a patre, aliisque ascendentiis provenierint.

Multo vero magis ob multa urgentia argumenta in contrarium, absque dubio istam levem, ac simplicem juris præsumptionem excludentiâ. Primo nempe, quoniam si ita esset ista Francisca debuisset possidere totum Castrum, & tamen actus, de quo agebatur, probat possessionem cujusdam modicæ portionis, reliquum possidentibus diversis personis omnino extraneis. Secundo, quia impossibile erat, quod ipsa esset de tertia generatione ut supra. Tertio, quia erat incapax, utpote foemina, dum concessio cantat pro filiis, & nepotibus masculis. Quarto, quia enunciativa contenta in testamento viri ejusdem Franciscæ jam defunctæ, id excludit, dum dicitur, quod illa portio spectabat ad eam jure pleni domini. Et quinto, quia pro legato ejusdem bona data fuerunt libere, ac pleno jure in solum Hospitali S. Spir. contra expressum investituræ tenorem, ne transiret Castrum ad manus mortuas, ideoque, ut præmissum est, dicebam, quod revera istud fundamentum omnino contemptibile dici mereretur.

Cæterum, quamvis retentis etiam dictis terminis præsumptionis, adhuc tutum videretur jus Rei, & possessoris ut
25 supra; attamen in hac ultima disputatione super impugnatione contrariæ decisionis, Ego præsertim advertebam, atque principaliter instabam, quod quidquid per alios Scribentes dictum fuisset, & an isti termini præscriptionis adhibiti essent necne; attamen quoad me unquam nec quidem cogitaveram eos adhibere, dum potius adhibere semper consuevi alios terminos præsumptionis, quæ ex diurni temporis lapsu resultat, quamvis ista, ex quodam improprio, & vulgari usu loquendi soleat etiam dici præscriptio, ut advertitur in sæpius enunciato *disc. 21. de judic.* ubi generaliter de hac materia præscriptionis, ac etiam *d. disc. 3. de alinat. & contr. prohib. & sub tit. de credito*, pluries occasione agendi de præscriptione statutaria, & alibi.

Præscriptio etenim in ejus veris, ac propriis terminis dicitur illa, per quam ob diurnum silentium, vel juxta unam opinionem in poenam, & odium negligentiam, vel juxta alteram, ex causa favoris publici, ne dominia diu stent in in-
Card. de Luca, Lib. I.

certo, tollatur uni jus, vel dominium, quod jam certo constet alias sibi competere, illudque ex temporis, vel istius præsidii beneficio transferatur in bonæ fidei possessorem, qui alias esset revera non Dominus, unde ita Dominus efficiatur, adeo ut tempus vim habeat tituli, ut patet *ex toto tit. ff. & C. de præscript.* istoque casu merito rigoroſe proceditur super hujus præsidii requisitis verificandis adeo ut nimum rari sint casus, in quibus illud faciat suam perfectam operationem, ex deductis *d. disc. 21. de judic.* ubi ac etiam *26 d. disc. 3. de alien. & contract. prohib. & alibi*, advertitur malum, atque imprudens consilium esse ad istud præsidium recurrere, ac propterea istam speciem nunquam deducere in animo habui.

Illam tamen præscriptionem impropriam, id est præsumptionem, ex antiquissimi temporis lapsu resultantem, Ego semper deduxi, & inculcavi, quod scilicet non docto, infra adeo diurnum spatium quatuor, vel trium sæculorum, de aliquo, nec quidem minimo actu retentionis, & continuationis illius domini, quod investitura supponit, ita resultet præsumptio, quod eadem investitura nullum haberet effectum, utpote de re, quæ per alium etiam tunc obtineretur, vel quod illud directum dominium modicæ considerationis, utpote in solo fructu duorum solidorum, redimi, seu alienari potuerit, ob illam possibilitatem, quæ per solum lapsum unius sæculi conceditur, multo magis ubi ad sit ille quatuor, vel ad minus trium, potissime ob superius ponderatam præsumptionem, vel argumentum, quod eadem Ecclesia neque possideat tenimenta, & bona, ac jura in investitura non comprehensa, sibi que expresse reservata.

Notabilis vero differentia dignoscitur inter unum, & alterum præsidium, tum quia primum præscriptionis est potius odiosum, & poenale, utpote jam præsupponens aliquam
27 Dominum, qui ita ob solam diurnam negligentiam privatur, quod nimium difficile, dimiumque raro in Ecclesia est practicabile; e converso autem alterum præsumptionis, est potius favorabile, ut ita præsumendo titulum, cujus memoria perierit, rerum dominia reddantur certa, neque semper sint in incerto, cum magna totius Orbis involutione, ut supra.

Tum etiam, & fortius, quoniam quando Reus, & possessor se tuetur cum præsidio præscriptionis, tunc fatetur Actorem esse alias Dominum, ac habere intentionem fundatam, sed curat eam elidere cum hac exceptione, in qua ipse dicitur Actor, juxta distinctionem, de qua *disc. 2. & 22. de judic.* & per consequens tenetur justificare præscriptionis requisita, præsertim bonam fidem, & possessionem propriam, vel illam ejus auctorum, qua uti potest, & sic docere per quantum tempus ipse, ejusque auctores rem possederint, adeo ut concludat centenariam; sed quando idem se tuetur cum dicto alio præsidio præsumptionis, tunc Reo, & possessori sufficit vincere fugiendo, seu negando, & sic non ex jure suæ antiquæ possessionis, sed ex jure non probatæ effectuationis investituræ, cum adminiculis a parte postea, quæ duo denotent; primo nempe, quod investitura effectum sortita sit, & secundo, quod possessor obtineat; ac possideat bona vigore illius investituræ, excludendo possibilitatem, quod ab alio non obtinuerit, ut cum tertio requiri firmatur supra *disc. 70. & in decis. favorabilibus*; ideoque Actori venienti cum investitura, Reus, & possessor replicare potest Actori, ista non sufficit ad tuæ actionis fundamentum, nisi etiam doceas cum adminiculis a parte postea, quod illa effectum sortita sit in meis auctoribus, absque necessitate docendi per quantum tempus ipse possederit, ex regula, quod Reo sufficit vincere per non jus, & sic negando, & fugiendo.

Alia quoque vigente differentia inter istas species, quod in illa formalis præscriptionis fiunt multæ subductiones, de quibus *d. disc. 21. de judic.* & præsertim in bonis Ecclesiæ, illa vitæ Prælati alienantis, secus vero in altera specie præsumptionis, ut *disc. 1. de alien. & contr. prohib. & disc. 143. de dote, & alibi.*

Ad istum magnam, ac revera inevitabilem scopulum diurnitatis temporis evitandum, Scribentes in contrarium, magnum faciebant fundamentum in quibusdam litteris Apostolicis Benedicti Duodecimi, de anno 1340. & Callixti III. de anno 1457. innovantibus superius enuntiatas litteras Callixti II. anni 1123. in quibus inter bona, & jura istius Ecclesiæ enumeratur istud Castrum Orciani: ita etenim duo resultare dicebant, primo nempe, quod ita interruptum fuerit dictum diurnum silentium, & secundo, quod ita adesse dicerentur adminicula a parte postea, dum
isti

isti actus sunt posteriores investituræ; sed pariter istud videbatur aliis levius fundamentum, quoniam istæ litteræ nil disponunt de præsentibus, nilve concedunt, vel augent, sed solum continent innovationem paginæ concessionis antiquæ Callixti II. quam timebatur perire posse ob temporis vetustatem; potissime quia in litteris præsertim Benedicti expresse dicitur, ut nullum jus de novo exinde quæratur; neque ista dici possunt adminicula posteriora investituræ, quoniam ad hunc effectum, ut præmissum est, desiderantur illa adminicula, quæ denotent effectuationem, ac observantiam ipsius investituræ in possessoribus, vel eorum Auctoribus, adeout ita comprobetur, quod illa effectum sortita sit, quodque ejus vigore, non autem ex alio titulo bona possessa fuerint ab eisdem possessoribus Auctoribus.

Quinimo advertebam, quod ex his litteris evidentius comprobata remanebat dicta præsumptio, quod istud directum dominium alienatum, vel redemptum fuerit, eodem modo, quo alia bona reservata, distracta fuisse præsupponendum venit; quoniam occasione obtinendi istas litteras renovationis, Canonici illius temporis ita certam potitiam habuerunt, quod istud Castrum esset de pertinentiis Ecclesiæ, atque tunc concessio verisimiliter erat terminata, vel quod saltem finis trium generationum immineret, dum de tempore litterarum Callixti jam effluerant anni 171. ac propterea omnino improbable est, quod negligere voluerint recuperationem, signum clarum, quod sequuta esset aliqua alienatio recte cognita Canonice illius temporis magis proximi, dum ita non potest allegari ignorantia, minusque potentia, de qua supra, cum in eo tempore nullæ habeantur istius familiæ memoriæ notabiles.

Hactenus cum præsupposito, quod silentium computandum esset a tempore investituræ, usque ad annum 1571, in quo lis mota fuit, & quo tempore attento non probatur possessio centenaria in Auctoribus possessoris, sed solum annorum 60, circiter, dum antiquiora documenta super hujusmodi bonorum locationibus factis, per Hospitale S. Spiritus in parte erant de anno 1509. At quando de jure non istud tempus anni 1571, sed alterum recentius anni 1639. in quo hæc lis instaurata fuit, attendi deberet, tunc dicebam, quod res procederet magis de plano, dum ita justificata remanebat possessio pacifica centenaria, per quam intraret dicta facultas allegandi quemcumque titulum meliorem.

Super hoc igitur puncto, (qui est quartus, ut supra distinctus) dicebam, quod lis antiqua anni 1571. fuit diversa super bonis particularibus, illaque terminata ad favorem possessoris, per rem judicatam canonizatam, ut supra in dec. 282. par. 13. rec. & per consequens dupliciter ista lis attendenda non erat. Primo nempe, quia erat in judicio diverso ab isto generali totius Castri, et secundo, quia in ea possessor obrinuit, atque Actor succubuit, quo casu lis non interrumpit, sed potius confirmat bonam fidem, & pacificam possessionem, quam ita magis licitam declarat Greg. dec. 467. n. 1. ubi addet. n. 15. Bich. dec. 361. nu. 22. dec. 283. in fin. p. 8. recent. dec. 253. num. 3. par. 13. & advertitur eod. disc. 21. de judic.

Verum reflectendo ad veritatem de hoc dubitabam, quoniam revera iudicium ab initio motum fuit super toto Castro, super quo obtenta fuit sententia super eodem Castro in genere, deindeque illa revocata ex motivo identitatis non probata, stante quod Hospitale confugit ad motivum, quod non esset possessor totius Castri, sed aliquorum bonorum particularium; considerabam tamen, quod dicta lis, utpote derelicta, usque ad annum 1639. evanuerit, quoniam licet attenda dispositione juris Canonici instantia sit perpetua, & non pereat, attamen per silentium triginta annorum habita censetur pro derelicta, ex deductis disc. 7. de judic. & disc. 92. de benef. ideoque intrat eadem conclusio de qua supra, & in specie apud Coccin. dec. 2283. n. 34. Sed pariter dubitabam, cum ad hunc effectum non sufficiat tempus, sed requiratur etiam malum jus, ideoque res pendet a meritis, & sic in isto motivo non videbatur constitui posse tutum fundamentum.

Demum in omnem eventum, posito etiam, quod his omnibus cessantibus, firma esset contraria decisio, super probatione domini etiam de præsentibus, ac ad effectum vindicationis contra tertium, adhuc tamen dicebam, ut id aliud importare non posset, nisi dominium territoriale, seu jurisdictionale Castri, non autem dominium privatum & utilitarium tenentiarum, & prædiorum intra ejus fines existentium, atque ubi iste punctus subsistat, favore

possessoris, pene inutiles remanent omnes præmissæ quæstiones, dum istud dominium territoriale, seu jurisdictionale, utpote de Castro jam diruto, est modici, penneque nullius valoris, nulliusque fructus, adeout inutilis questio dici mereatur.

In sensu autem illius veritatis, quam Advocato affectionem habenti erga clientem, & ad causam cognoscere conceditur, dicebam, ac revera credebam, quod ubi etiam dicta investitura attendi deberet, illaque sufficienter dominium probaret, adhuc tamen illa non nisi in dicto dominio publico universali, & in ratione territoriali, seu jurisdictionali, intelligenda veniret ex sola juris regula, de qua supra disc. 2. & 56. ut sub nomine Castri non veniant prædia, & bona intra ejus fines existentia, quamvis ab eodem feudatario, seu Barone possessa sint, ibique habentur auctoritates, & rationes frustra hic repetendæ, & fortius ubi Castrum non constituat unum integrale, sive (ut feudistæ dicunt) unum Mansum a solo feudatario possessum, absque eo quod alii privati in eo territoria bona possideant, juxta casum, de quo dicto disc. 56. & quo casu aliqua ratio dubitandi cadere potest, ex ibi deductis, sed alii privati possideant, ut in hac facti specie per plures privatos prædia ibi possideri concludenter cum instrumentis, & testibus justificabatur in facto, eademque investitura probat convincenter, dum in ipsamet investitura continetur exceptio tenementorum, aliorumque bonorum, & jurium, quæ ab eadem Ecclesia in isto Castro possidebantur, ergo contradistinctum est unum dominium ab altero, potissime quia constabat, quod intermedio tempore inter primas investituras annorum 1097. & 1141. & hanc ultimam anni 1286. eadem Ecclesia a pluribus privatis, ex legatis, & donationibus aliqua prædiola obtinuerat, ac etiam in idem cum antecedenti ob nimiam modicitatem responsionis duorum denariorum, cum tamen in licentia concessa per Cardinalem titularem, ex commissione Apostolica dicatur fieri ad Ecclesiæ utilitatem, ut ex Canonum dispositione præferret natura alienationis, & concessionis bonorum Ecclesiæ; ideoque patet, quod concessa fuit res nullius fructus, & utilitatis, sed solum cujusdam honorificentia, dum agebatur de Castro, tunc etiam diruto, dum ea bona, & jura, quæ erant in aliquo fructu pro se ipsis Canonici retinere voluerunt, singulæ siquidem istæ ponderationes de per se sufficere videntur, multo magis simul junctæ, ex regula, ut *singula, quæ non profunt*, &c. concedendo solum summum honorificum.

Adversus hanc ultimam circumstantiam adeo modicæ responsionis duo replicabantur ex parte Ecclesiæ. Primo nempe, ut id provenerit ob magnam potentiam hujus familiæ Pierleonæ, deducendo historias Schismatis illius Petrileonis, qui se intravit in Pontificatu sub nomine Anacleti, & secundo deducendo exempla Status Urbini, aliarumque ibi adjacentium Regionum, quod Castra, & bona magni valoris per Ecclesias conceduntur sub consimili exiguo canone, ut patet ex pluribus casibus recensitis sub eod. de *emphyt.* Istæque responsiones in penultima disputatione, in qua dicta contraria prodiit resolutio præcedentium revocatoria, magnam fecerunt impressionem, magnumque habuerunt plausum.

Verum revera erant plausu indignæ, utpote nimium leves, & fallaces, nullamque substantiam habentes, siquidem quoad primam Potentiam hujus familiæ, advertebam plura urgere, ex quibus motivum contemptibile pro meo sensu videbatur; primo nempe, quia nulla dabatur probatio, an illi, de quibus investitura loquitur, essent de illa domo, & progenie, de qua historia loquuntur, quod magnam in Urbe tunc potentiam haberet: secundo, quia dicta potentia fuit circa initia sæculi duodecimi, ideoque ex eo tempore inferri non potest ad tempus investituræ, dum inter unum, & alterum intermedium spatium annorum circiter centum quinquaginta, potissime quia in hoc intermedio tempore rerum status in Urbe, totaque Italia, magnam recepit mutationem, ut eadem historia docent, ac præsertim, quod in eadem Urbe potentiam quæsierunt plures aliz familiæ, illa nempe Comitum, quæ tres habuit Pontifices Innoc. III. de anno 1198, Gregor. IX. de anno 1227. & Alexand. IV. de anno 1254. Altera familia Ursinorum, quæ habuit Pontificem Nicolaum III. de anno 1277. & familia Sabella, quæ habuit Pontifices Honorium III. de anno 1216. & Honorium IV. de eodem anno 1286. hujus investituræ, ultra familias Columnensium, & Anguil-lariorum, & similes, adeout de hoc tempore ista familia apud

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 **D**e clausula in feudum nobile, francum, & liberum.
- 3 **D**e clausula, ut facere possit ad libitum voluntatis.
- 4 **C**oncessio ex causa meritorum impropriat feudum.
- 5 **F**euda de eorum natura sunt restricta ad descendentes masculos.
- 6 **R**enovatio cum remissione caducitatis, non alterat antiquam naturam feudi.
- 7 **E**x quibus desumitur, quod agatur de feudo vero, & recto.
- 8 **D**e consuetudine feuda Imperialia in Italia sunt masculina.
- 9 **D**e eodem, de quo n. 2.
- 10 **E**t de eo, quod habetur n. 3.
- 11 **R**espondetur ad contrarias auctoritates.
- 12 **D**e renovatione debita proximiori diversa ab alia de ordinaria natura feudi.
- 13 **F**acilius admittitur alienatio in prejudicium Domini directi, quam agnatorum.
- 14 **A**d quid referat alienationem, vel alium actum esse factum prope mortem necne?

D I S C. CXXXIV.

Possidente ab antiquo nobili familia de Titionis feudum Imperiale Decianæ, Imperator Maximilianus Primus illud devolutum ad Cameram Imperialem declaravit ob neglectam temporibus debitis investituram, & ob alienationem sine Imperiali assensu, & licentia factam de Zerbis, furnis, molendinis, pascuis, nemoribus, datiiis, & aliis quibuscumque regalibus. Dicitur declaratione facta, de eodem feudo intuitu meritorum, & servitorum hujus familiæ erga Imperium, denuo investivit Ludovicum Titionum pro se, suisque filiis masculis a legitimo matrimonio descendentes in infinitum ex linea masculina, qua defecta, proximior ex linea transversali agnationis admittatur cum ordine individuo, ut unus succedat, itaque proximior, quando alias non disponat, cum dignitate, etiam Comitatus, & Vicariatus, ita & taliter, quod dictus Ludovicus, ejusque successores facere possint, & valeant ad suæ libitum voluntatis, prout ipse Imperator ante concessionem facere poterat, illos in locum suum ponendo, itaut concessio esset in feudum liberum, & francum, nobile, gentile, & antiquum, avitum, & paternum, ita & taliter, quod in omnibus, & per omnia sequatur naturam feudi gentilis, antiqui, aviti, & paterni, cum inhabilitatione Clericorum, dictaque investitura renovata fuit pene per omnes Imperatores successores, usque ad hodiernum, cum eisdem clausulis, & cum præstatione juramenti fidelitatis, ac etiam cum clausula, *salvo jure Imperii*, repetendo præsertim dictam clausulam in feudum nobile, liberum, & francum.

Cum itaque ultimus possessor dicti feudi masculina prole destitutus, paulo ante ejus jam sequutam mortem dictum feudum alienaverit in Virum ejus filie primozenitæ, hinc dubitari contigit, an dicta alienatio esset recte valida, & subitentabilis, vel an filia foemina in feudo succederet, atque desuper pro veritate consultus.

Respondi, quod affirmativam suadere videntur illa verba, *In feudum francum, liberum, & nobile*, per quæ impropriata videtur feudi natura, illudque redactum ad quandam speciem aulodii, ut propterea itius jure veniat regulandum, tam in facultate alienandi, quam in ordine succedendi ad limites juris communis civilis potius, quam feudalis, ut ex Corn. Paris. Menoch. & aliis in specie hujus clausulæ *franchi, & liberi*, habetur firmatum per Rotam Romanam *dec. 94. n. 6. & dec. 237. n. 3. & seqq. part. 12. rec. ubi concordantes.*

Clarius vero stantibus illis verbis, *facere possit, & valeat ad suæ libitum voluntatis*, quæ æquipollent clausulæ, *Ad habendum, & quidquid placuerit faciendum*, per quam feudi recti, & proprii natura quoque corrumpitur, illudque efficitur alienabile, ex iis, quæ plene habentur apud Osasch. *dec. 164. Bellon. juv. conf. 30. Rosenthal. de feud. c. 9. memb. r. conclus. 41. Surd. conf. 440. & conf. 551. cum aliis collectis per Boscol. in contrav. feud. art. 3. ex n. 123. & seqq. & 131. potissime vero, dum agitur de concessione facta ex causa meritorum, & servitorum, quæ ad speciem redacta fuerunt, ut advertitur *d. dec. 94. n. 8. & dec. 237. n. 8. & seqq. p. 12. rec. ubi concordantes.**

His tamen non obstantibus, negativam veriore videri dixi, adeout pro meo judicio videretur casus planus, nullam,

apud Historicos nullam in Urbe faceret figuram. Et tertio, quoniam ista consideratio intraret quando ageretur de privata concessione facta per Canonicos, cum quibus cadere possit concessio ratione Potentiar, secus autem in præsentibus, quod totum gestum est cum auctoritate Papæ, & Cardinalis titularis, vel quod principaliter ageretur de rescissione actus ob læsionem Ecclesiæ; secus autem dum id deducitur pro argumento in comprobationem regulæ, seu præsumptionis juris ut supra.

Et circa exemplum aliarum Ecclesiarum, advertendam æquivocari, quoniam id provenit ex antiqua consuetudine illarum regionum fundata in eo, quod bona essent privatorum, qui ob illorum temporum factiones illa dederunt Ecclesiis ratione protectionis ab eisdem incontinenti recipiendæ sub exigua responsione, ut *ead. tit. de emphyt. pluri* advertitur.

Replicabant quoque iidem Scribentes pro Ecclesia, quod regula, de qua *d. disc. 2. & 56. desumpta ex conf. 121. Oldr. & aliis ibidem recensitis*, procedit quando concessum esset simpliciter Castrum cum suis pertinentiis absque alia expressione, secus autem ubi dictum sit, *cum terris cultis, & incultis, Sylvis, Stirpetis, Montibus, & Collibus, Molendinis, &c.* quasi quod tunc concessio latius pateat, juxta ponderata in *discursu, seu Voto Orani*, tunc Rotæ Auditoris in hac eadem causa de anno 1599. & in quo erat totum fundamentum dictorum Scribentium; sed pariter itud videbatur fragile fundamentum, quoniam hujusmodi expressiones fieri solent pro solito formulario investiturarum feudaliū ad denotandum jurisdictionem, & jus dominicale universale, ac etiam illud jus, quod solet esse publicum, & feudale in locis campestribus, & aliis, quæ de eorum natura, & qualitate sunt potius juris publici, & feudalis, seu dominicalis, quam privati, juxta distinctionem, de qua supra *eodem disc. 2.* Ac propterea cum tali generalitate intelliguntur concessa ea, quæ adsint, & si quæ sint, juxta deducta supra *disc. 32.* & clarius, dum in investitura expresse dicitur, quod conceduntur taliter qualiter Ecclesiæ competunt.

Triplici etiam consideratione in idem accedente. Primo nempe, quod ista dubietas cadere potest quando res esset omnino dubia, atque conitaret, quod Castrum secum traheret tenutas, & prædia, secus autem ubi conitat, quod concedens illa tenimenta, & prædia, quæ jure privato possidebat, noluit concedere, sed pro se retinere, ac etiam constat, quod alii privati quoque possiderent, ideoque non cadit illud dubium, de quo supra, *disc. 56.* Secundo quod dicta regula, seu præsumptio juris non est sola, sed habet fomentum aliarum præsumptionum facti, de quibus supra. Et tertio, quod prima investitura anni 1097. continet adamussim eadem verba, eandem generalitatem, & tamen ex multis publicis instrumentis, quorum aliqua ex parte ejusdem Ecclesiæ Actricis producta fuerunt, constat, quod ipsamet hoc intermedio tempore inter dictam primam investituram, & hanc ultimam pleraque prædia, & bona obtinuerit a diversis privatis possessoribus, quorum alii plerique aderant, ergo generalitas adjecta est juxta formularium hujusmodi investiturarum, eo modo, quo supra dictum fuit.

Et ex his, & aliis, quæ per alios hujus partis Defensores deducebantur, mature reflectendo ad veritatem, mihi videtur, quod priores resolutiones, ac ultima illis conformis essent iustæ, beneque fundatæ, improbabilis autem intermedia contraria.

Hinc etiam edocemur id, quod nimium quidem frequenter semper tamen utiliter, & opportune, mea est docendi, & inculcandi consuetudo, quod scilicet hodie in judicando, & consulendo punctus non est in cumulo conclusionum, & in collectione auctoritatum, sed in earum congrua applicatione ad casum, de quo agitur, quoniam pleræque conclusiones per Scribentes in contrarium deductæ, & in dicta contraria decisione admittæ, sunt in suis casibus veræ, male autem applicatæ ad casum, ut supra, &c.

V E R C E L L E N. F E U D I.

Responsum pro veritate, suppressis nominibus.

An, & quando feudum dici valeat per clausulas investituræ alienabile, vel transitorium ad foeminas?

Card. de Luca, Lib. I.

vel satis modicam habens rationem dubitandi, ex pluribus, quæ non singulariter, sed unitim consideranda suat, cum solita regula, *ut singula, quæ non profunt*, &c.

Primo nempe, ob regularem naturam feudorum, ut ad solos hæredes sanguinis masculos restricta censeantur, fœminæ vero, & multo magis extranei successores universales, vel particulares censeantur inhabilitati, juxta jura feudalia expressa recensita supra *disc. 11. nu. 1. & disc. 53. num. 2.* & alibi pluries, cum sit principium apud feudistas notorium, adeo ut quando fœminæ habitantur, ita dicatur impropriari, & corrupti naturam feudi.

Secundo, quia revera dicta investitura Maximiliani Primi, per alios successores semper renovata, non est omnino prima, & nova, sed est remissiva incurfæ caducitatis, tanquam per speciem reintegrationis, vel continuationis feudi antiqui in hac familia, juxta ponderationes, de quibus supra, *disc. 5.* ideoque illa non alteravit antiquam naturam feudi restrictam ad solos masculos ex præfata dispositione juris feudalis, cui antiquitus non solebat derogari in feudis Imperialibus, cum habitatio fœminarum sit moderna, ut infra, ac etiam ob antiquam observantiam, quod semper feudum stetit in hac familia, absque mixtura fœminarum, vel extraneorum.

Tertio, quia ex contextu investituræ liquet hoc feudum habitum esse pro recto, & vero, ejus natura nullatenus impropriata, tum quia expresse restrictum ad solos descendentes, & agnatos masculos, & lineam masculinam, adeo ut recte intret regula vulgaris text. *in l. ille, aut ille, ff. de leg. 3.* quod in claris, & expressis non intrant quæstiones, & argumenta, tum etiam quia semper practicata fuit renovatio juxta leges feudales, de quibus supra *disc. 59.* ac etiam quia adeo expressa exclusio Clericorum quamvis essent masculi, ut etiam supra, *disc. 54.*

Et quarto clarius ob rem judicatam Imperialem ejusdem Maximiliani approbatam a primo acquirente, & Auctore ultimo defuncti, quod ob alienationem aliquorum jurium, & pertinentiarum feudi, istud cecidisset in commissum, quamvis illud non esset alienatum; multo igitur magis, ubi agitur de alienatione totius corporis.

Hicque addi posse observabam quandam consuetudinem pene generalem feudorum Imperialium in Italia, ut sint masculina, unde propterea devoluta fuerunt ad Cameram Imperialem ob defectum lineæ masculinæ, quamvis ex ultimo fuissent superstites fœminæ, juxta multa exempla, quæ colligi possent, & præsertim habemus illud feudi Plumbini, de quo agitur supra, *d. disc. 54. cum plur. seqq.* adeo ut admissio fœminarum videatur manere ex quodam stylo recenti.

Ad argumenta vero ponderata in contrarium, sufficit 9 videre responsiones datas *d. disc. 11.* ubi præsertim de clausula, *feudi franchi, liberi, & nobilis*, quoniam illa in omnibus investituris feudilibus legitur, etiam ubi agatur de feudis rectis, & veris primæ classis, quæ in Italia habentur; atque revera est æquivocum clarum aliquorum non bene callentium materiam feudalem, quoniam ista clausula adjecti consuevit ad distinctionem illorum feudorum mere servitorum, quæ antiquitus erant in usu, etiam cum servitiis mechanicis, & sordidis personalibus, ut advertitur *d. disc. 54. de feud. n. 18. & disc. 59. num. final.* Atque aliæ clausulæ *ad habendum*, & similes intelligendæ veniunt 10 compatibiliter, feudi natura retenta, & investitura durante in iis, quæ investituræ non adversentur, neque ejus violationem redoleant, ex deductis apud Merlin. *dec. 532. num. 9. cum seqq. decis. 427. nu. 12. cum seqq. part. 9. recent. decis. 209. nu. 3. par. 10. dec. 277. nu. 18. par. 11.* & advertitur pluries *sub tit. de emphyt.*

Dictæ autem *decis. 94. & 237.* quæ videntur melioris auctoritatis pro fœmina, vel extraneo, ultra earum impugnationes, de quibus *d. disc. 11.* edito in eadem causa, percutiunt quædam feuda rustica, & ignobilia Episcopatus Mantuæ ex consuetudine alienabilia, & quæ revera allodialiorum, & bonorum privatorum potius naturam habent. Ideoque in hac specie feudi veri, & certi, nobilis, & jurisdictionalis, cum mero, & mixto Imperio, & cum dignitate Comitatus, & Vicarii Imperialis, pro meo judicio videbatur opus desperatum.

Subjungebam tamen, quod nimium expediret inspicere, an adsint necne agnati, quoniam quando revera non 12 adessent, ut in transmissa notula præsupponebatur, tunc obtineri posset intentum per viam illius renovationis, quæ derivat ex æquitate Glossæ, & Bart. *in l. 1. ff. de aqua quot. & est.* ut Dominus, qui nolit pro se retinere feudum (ut

juxta notoriam praxim in Italia Imperator non solet) renovare debeat proximiori ultimo de sanguine deficientis, etiam de linea fœminina, juxta leges feudales, & auctoritates in specie hujus renovationis plene cumulas *disc. 3. de emphyt.* & alibi pluries, dum ista species renovationis est diversa ab illa, quam, investitura durante, tenetur novus feudi successor accipere, de qua supra *d. disc. 59.* & juxta illas renovationes, quæ a singulis Imperatoribus possessores istius feudi obtinuerunt.

Atque ubi probatio descendentiæ illorum, qui se prætendant agnatos, reduceretur ad probabilem dubietatem, id forte sufficeret, ut haberetur arbitrium Consilii Aulici ob interesse Cameræ Imperialis ratione laudemii, quod pro hac specie renovationis solvi solet, potissime in currentibus indigentis ejusdem Cameræ, istamque dixi videri meliorem, ac tutiorem viam, qua mediante Gener ultimi feudatarii defuncti conservare posset feudum in ejus descendentiæ, & posteritate, etiam in fœminina, contra antiquam naturam feudi, cum hodie id practitari soleat, ut præsertim docet praxis enunciati feudi Plumbini, plurimumque similitum, forteque minor esset impensa pro hujusmodi renovatione obtinenda, quam importaret lis in illo Consilio Aulico sublinenda, magis probabiliter cum timore succumbentiæ, quam cum spe victoriæ.

Procedere hæc dicebam retento dicto præsupposito, quod 13 agnati non adsint, quodque illi, qui prætendant se esse tales, non possint eorum descendentiæ justificare a communi stipite primi acquirentis, vel alterius possessoris; quando etenim istud præsuppositum deficeret, quod nempe agnati adessent, tunc casus esset difficillior, tum quia deficit dictum remedium obtinendi renovationem, quod videtur hujus negotii sacra Anchora, tum etiam quia illi, qui clausulis superius ponderatis in contrarium aliquam tribuunt operationem, quamvis in hac specie feudorum, pro meo judicio male firmant, quod facilius id conceditur in præjudicio Domini ad impediendam devolutionem, quam in præjudicio agnatorum, ut apud Bellon. *jun. conf. 30. nu. 32. & 36.* & quam differentiam, ut scilicet potentius sit jus agnatorum, quam illud Domini directi, in terminis subinfeudationis factæ prope mortem, vel in statu desperatæ successionis, considerant Alvarott. Jacob. & alii relati per Marin. in *addit. ad Revert. dec. 522. nu. 3.* quamvis neque istud motivum subsistat, ut advertitur supra, *disc. 1. post n. 25. vers. Dicebatur etiam.*

Esse factam alienationem in tempore proximo morti nil pro meo judicio facere videbatur, ob dilemma, quod aut istud est feudum libere alienabile, aut non; si non esset, 14 nil refert an uno, vel altero tempore fiat; & si est, cum tunc dicatur mere hæreditarium, & transmissibile ad quoscumque etiam extraneos, juxta illam speciem feudorum, de qua omnibus de materia agentibus ad satietatem cumulatim per Rot. apud Dunozett. *decis. 748. & 760. repetit. post Contr. decis. 18. & 19.* & apud Orthob. *decis. 265.* pariter nil refert, dum essent transmissibilia ad hæredes, sive de illis etiam per ultimam voluntatem disponi posset; ideoque dicta consideratio intrat solum in refutatione, vel subinfeudatione, juxta ea, quæ late ad hanc materiam actus gesti prope mortem, vel in casu desperatæ successionis habentur superius acta *eod. disc. 1.* & generaliter in illis actibus, qui sunt liciti in valetudine, & citra fraudem, non autem per ultimam voluntatem, & prope mortem, juxta exempla deducta *eodem disc. 1.* ac etiam *disc. 102. & seqq. de dote,* & alibi.

Concludebam demum, quod audirem libenter sensum aliorum, qui desuper consulti essent, quatenus ille esset diversus, ut meus intellectus illuminari posset; sed pro nunc dixi, quod non agnoscebam probabile fundamentum sustinendi alienationem, vel successionem fœminæ; dum tenor investituræ videbatur nimium clarus, & literalis.

E A D E M C A M E R I N E N. J U R I S D I C T I O N I S.

De qua supra *Disc. XLIX.*

De eadem materia, de qua, *d. disc. 49.* præsertim in eo, an, & quæ leges feudales attendi debeant, atque vim legum habeant in Statu Ecclesiastico, sive in Principatu temporali Ecclesiæ, aliisque feudis Ecclesiasticis, & præsertim cir-

ca Constitutiones Lotharii, & Friderici Primi, super prohibita feudorum alienatione.

S U M M A R I U M.

- 1 **C**ausa questionis, ejusque occasio.
- 2 De origine, & introductione feudorum.
- 3 De distinctione feudorum juris Longobardorum, & Francorum.
- 4 De Consuetudinibus feudilibus.
- 5 De earum varietate.
- 6 De earundem redactoribus ad scripturam.
- 7 Status Reipublicæ litterariæ, ac litterarum restitutio in Italia.
- 8 Quomodo leges feudales fuerint adjunctæ in corpore Juris.
- 9 An sint authentice necne?
- 10 Ob quam auctoritatem, & de quo tempore sint effectæ authentice.
- 11 Quando Baldus scripsit super feudis, & qua occasione.
- 12 De meliori, magisque distincto ordine librorum feudi Cujacii.
- 13 Quod res debeant capi per principia, & de errore pragmaticorum.
- 14 Quomodo veniant intelligendi illi, qui dicunt, quod leges feudales sint receptæ ubique etiam in terris Ecclesiæ, & in foro Ecclesiastico.
- 15 De differentia inter consuetudines, & Constitutiones Imperiales.
- 16 De differentia in Consulatu maris.
- 17 De legibus additis in Codicibus modernis.
- 18 De eodem, de quo num. 10.
- 19 De quibus feudis loquantur leges Lotharii, & Friderici.
- 20 De Constitutionibus Apostolicis super prohibita alienatione Castrorum, & bonorum jurisdictionalium.
- 21 Quod in statu Ecclesiastico leges feudales attendi soleant, attenda earum ratione, non autem ratione potestatis.

D I S C. CXXXV.

1 **Q**ualis istius Causæ sit facti series, ac status, habetur supra disc. 49. & in annotationibus ad eundem in hoc Supplemento, sed quoniam ista causa in ulterioribus eius disputationibus occasionem dedit edendi discursum generale, an Leges, vel Consuetudines feudales habeant necne vim legis in statu Ecclesiastico, præsertim super Constitutionibus Lotharii, & Friderici Primi super prohibita feudorum alienatione; idcirco sub ejusdem Causæ nomine, vel intitulatione in præfenti de hoc agitur, dum quoad alia, quæ ad ipsam Causam in particulari pertinent, agitur ubi supra.

Dicebam itaque, quod sub Judice lis est, quam Ego indecisam relinquere volebam (cum nil ad rem ejus decisio conferat) an feudorum introductio, & Usus haberentur apud antiquos Romanos, ut una opinio credit, vel in Italia provenerint a Longobardis, ut credit altera, sive a Franchis, vel Germanis, dum hæc vocabula sub temporibus, & dominationibus respectively Pipini, & Caroli Magni, ac Ludovici Pii, qui per Summum Pontificem evocati, venerunt in Italiam ad reprimendam Longobardorum temeritatem, ut alia opinio credit, & super quo, antiquioribus relatis, plura colligit Larat. in theat. feud. par. 1. dilucid. 6. cum seqq. usque ad fin. ubi concludit, quod iste Usus sit antiquus etiam apud Romanos, aliasque nationes, quamvis sub diversis vocabulis, adeo ut istud vocabulum feudi sit quidem barbarum, antiquis linguæ Latinæ professoribus ignotum, unde propterea Longobardis, vel respectively Germanis tribuitur, non autem quoad substantiam.

2 Quidquid enim sit de prædictis, quæ Scholarum, & Academicarum congruum continere videntur pabulum pro exercitio ingenii; quoad ea, quæ ad forum practicum pertinent pro utili, ac proficuo effectu, de quo agebatur, illud certum esse advertebam, quod hæc introductio sequuta esset per multa sæcula ante Imperium Lotharii, & Friderici I. de quorum legibus ad rem agebatur, observando, quod tam sub Longobardis, quam sub Franchis respectively hunc Usus sub diversa forma adesse convincenter, & clare comprobare videtur usus loquendi anti-

quorum feudistarum apud moderniores continuatus, & actu retentus, pluries in præcedentibus insinuat, & præsertim magis ex proposito supra disc. 8. quod scilicet, quando explicantur feuda dividua simultaneum concursum plurium successorum, & possessorum admittentia, illa dicuntur juris, vel moris Longobardorum, quando vero individua, & singularia uni tantum personæ cum ordine primogenituræ convenientia, explicantur sub jure, vel more Francorum; ergo ad evidentiam patet, quod apud utramque nationem adesset iste usus, quamvis sub diversa specie, vel natura.

Super eis autem nullæ habebantur leges scriptæ, ut patet ex legibus Romanorum, & ex illis Longobardorum, dum neque in unis, neque in aliis eorum mentio habetur, & ex quo Laratha ubi sup. dilucid. 13. reprobando opinionem, quæ hanc introductionem tribuit Longobardis, deducit argumentum, quod alias in eorum legibus de hac materia ageretur, & tamen in hoc Bæm Auctor convincitur, quoniam subitendo diligitazione ultima, quod sit introductio antiquorum Romanorum, non advertit, quod idem urget argumentum. Utrumque tamen sit, certum est, quod eorum respectu vivebatur cum jure non scripto etiam vario, quoniam in ipsamet Lombardia, & Liguria respectively, ubi antiquiores feudiltæ concordare videntur fuisse primævam introductionem, ad alias Italiæ partes postmodum dilatatam, Consuetudines erant varix, dum aliæ erant Mediolani, aliæ Ticini, aliæ Cremonæ, aliæ Mantuæ, & aliæ Placentiæ, cum similibus, ut apud Cujac. initio primi lib. de feud.

Istas vero Consuetudines cum eadem varietate inter se ipsas, post quamplura sæcula moderno tempore comparative, in scripturam redegerunt Gerardus, Nigrus, & Obertus de Bobio, qui supponuntur Senatores Mediolanenses sub præfato Friderico Primo, ut comprobatur Cujac. ubi supra, eisdemque licet non expresso eorum munere, minusque tempore, in quo floruerunt antiquiores, & primi earundem Consuetudinum interpretes, relati per Bald. de feud. in proæm. num. 4. concorditer admittunt, ac præsupponunt redactores hujusmodi Consuetudinum in scripturam, quamvis postea alii diversi aliquas alias adnotationes fecerint.

Cumque Imperatores Germaniæ occasione adventus in Italiam, aliquas desuper fecerint Constitutiones, & præsertim super prohibita alienatione, de qua agunt enunciati Lotharius, & Fridericus, ac etiam super punitione rebellionis, & pace Constantiæ, & aliis; atque tunc non habetur usus typorum, sive impressionis, cujus inventio est recentior, minusque usus legum Civilium, quarum inventio fuit circa eadem tempora, & in eodem sæculo duodecimo, in quo aliquod lumen, seu initium litterarum haberi cepit in Italia, quæ tunc erat penitus barbara, dum restitutio Reipublicæ litterariæ etiam in omnibus aliis facultatibus isto sæculo duodecimo initium habuit, in quo fuit ejus infantia, in sequenti sæculo decimotertio adolescentia, & in decimoquarto florida juvenus continuata in decimoquinto, in sequentibus sæculis decimosexto, & currenti decimosextimo ejus virilitas; (nisi dicamus, quod in nostro currenti incœperit senectus, quæ antiquæ morti, & corruptioni approximaret ob nullam, vel modicam Principum applicationem super ejus culturam, unde adeo ignaviam, ac ignorantiam crescere vidimus) ideoque vivebatur cum exemplaribus manuscriptis, ut plurimum male conceptis, & inter se variis, unde prodeunt in omni facultate totæ quæstiones, & contrarietates. Præsertim vero hujusmodi Consuetudines feudales, & Constitutiones Imperiales respectively apud aliquos circumferebantur exemplaria sub unico libro, apud alios vero sub bino, atque juxta hanc posteriorem formam, postquam voluminibus Pandectarum, & Codicis adjunctum fuit alterum Novellarum, sive Authenticorum conflatum ex novem collationibus, isti duo feudorum libri adjuncti quoque fuerunt, eo modo quo in dicto Authenticorum volumine antiquæ impressionis çernitur sub nomine collationis decimæ, ut præsertim patet ex Bald. in d. proæm. feudorum, ubi ex num. 3. usque ad num. 7. disputat quæstionem enunciataam quoque sup. disc. 1. num. 16. an ista collatio decima esset necne authentica, & haberet vim legis, adeo ut tanquam talis in omni foro obliget.

Quidquid autem sit de istius quæstionis veritate temporibus Baldi, & in aliis sibi proximis, quando magis ea vigeat ubi etiam tenenda esset opinio, quam ipse subitinet, quod esset authentica, & haberet vim legis, innixus præsertim auctoritati Odofredi, cujus verba registrat; atramen id provenit, ut idem Odofredus asserit, cum quo Bald. per-

pertransit, ex moderniori provisione, & potestate Imperatoris Friderici II. qui fuit etiam Rex utriusque Siciliae, & Auctor pro eo Regno saepius enunciatae Constitutionis, quae incipit, *Constitutionem Divae memoriae*, super eadem, longe tamen strictiori prohibitione alienationis feudorum, ut praesertim advertitur *cod. disc. 49.* quod scilicet dictus Imperator istam collectionem Consuetudinum, & Constitutionum Imperialium respective miserit Bononiam illis Doctoribus, ut suis titulis aptarent, prout fecerunt in Ecclesia S. Petronii, reducendo ad eam formam, quae ut supra legitur post dictum librum Authenticorum, sub dicto nomine decimae collationis, & quod post hoc tempus fuit glossatum per Pileum, Ardizonem, Jacobum de Ravenna, Jacobum de Belvisio, Odofredum, & Andream de Isernia, quos refert Bald. *in dict. proem. num. 4.*

11 Atque hinc liquet, quod Baldus scripsit super hac materia feudali in ultima senecta post Iserniam, qui pariter scripsit circa ultima tempora ejus vitae, dum reliquit illud opus imperfectum, tot suppletionibus indigens, ut patet ex Liparulo in ejus vita; atque ita verificari videtur illa traditio, quam dum essem scholaris, audivi in scholis Neapolis, quod Bald. vir celeberrimi nominis ob nimiam litteratorum raritatem, & penuriam in eo saeculo, quando enunciata Respublica litteraria adhuc erat in infantia, vel ad summum in prima adolescentia, evocatus Neapolim per Regiam Joannam II. ut super quadam gravi causa feudali consulere, confusus remansit in concursu Iserniae, unde propterea deinde studio huius materiae applicavit.

12 Sed quoniam ista collectio aliquos continebat, ut revera continet errores, illum praesertim, quod absque debita distinctione confunduntur Consuetudines primo loco in scripturam redactae per enunciatos Gerardum, & Obertum, & alia postmodum adnotatae per diversos Doctores Mediolanenses, & alios, una cum Constitutionibus Imperialibus, ob notabilem diversitatem temporum inter unam, & alteram speciem, ille doctus, & eruditus Cujac. cum meliori distinctione materiam distinxit in quinque libros, quorum primus est Gerardi, duo posteriores sunt Oberti, quartus continet alias adnotationes diversorum, & quintus Constitutiones Imperiales, illas praesertim ad rem nostram dictorum Lotharii, & Friderici Primi.

His itaque ita praenotatis, atque descendendo ad applicationem pro fine, vel effectu, ad quem ista series recensita fuit; capiendum, ut decet, rem ab alto, & per ejus principia, non autem cum consueto modernorum pragmaticorum vitio, procedendo more caecorum, qui trahuntur ad manus cum sola littera aliarum auctoritatum, omni penitus neglecto discursu, & ratiocinio.

14 Quatenus pertinet ad nostrum punctum, an scilicet dictae leges feudales, & praesertim dictae Constitutiones Imperiales super prohibita alienatione haberent vim legum in statu Ecclesiastico, pro negativa, quam ego subitinebam, opinione, plura exinde resultare dicebam; primo nempe, quod illi Auctores relati per Fagnan. & alios, de quibus supra *disc. 54.* qui dicunt, quod leges feudales ubique sunt receptae, & habent vim legis etiam in terris Ecclesiae, vel in foro Ecclesiastico, utpote generaliter loquentes, atque ad hanc speciem non descendentes, intelligi possunt, ac debent de praefatis antiquissimis Consuetudinibus, quas tanquam jam per plura saecula receptas, & observatas in scripturam reduxerunt praefati Gerardus, & Obertus; sed non exinde inferri potest ad praefatas longe moderniores Constitutiones Imperiales restrictas ad territorium, & subditos ipsorum Legislatorum, nullam jurisdictionem, & potestatem habentium in hoc Principatu, ex ea clara differentiae ratione inter dictas antiquas Consuetudines, & istas modernas Constitutiones, quod illae acquirere potuerunt vim legum ex usu popularum, & ut tanquam tales ab antiquo receptae fuerint, eo modo quo habebatur de antiquis Consuetudinibus, vel Capitulationibus artis maritimae, seu navigationis, nuncupatis *Consolato del mare*, juxta historiam recensitam *disc. 107. de credito, & alibi*, ac propterea non ex eo, quod in eodem volumine dicto moderno tempore in confuso tam Consuetudines, quam Constitutiones registratae fuerint, inferri potest, quod sint ejusdem naturae, & qualitatis, atque in hoc consistere advertebam pragmaticorum aequivocum, vel ineptiam.

16 Ad quod comprobandum, deducebam eadem, quae in proposito dicti Consularatus maris advertuntur *cod. disc. 107. de credito*; quod nempe in moderna impressione voluminis dicti Consularatus ultra ejus antiqua Capitula ordinata ante millesimum, ex opera impressoris continentur etiam aliquae

ordinationes Barchionenses, aliaque provisiones recentes, & locales, unde ignarum vulgus Pragmaticorum, procedendo de more cum sola superficie litterae, ad aliud non reflectendo, credit, quod istae superadditiones contineant etiam Consularatum maris ubique receptum pro lege, & authenticum, & tamen est error manifestus, ita a pari cum aliis considerationibus, quae circa aliquas leges ex privata diligentia, vel potius temeritate insertas in modernis Codicibus habentur *disc. 1. de servit. & disc. 35. de judic. & alibi*; ideoque generaliter ad haec est reflectendum.

Secundo, quod retenta etiam opinione volentium, ut leges feudales eo modo, ut supra registratae sunt post volumen 18 Authenticorum, sint authenticae, ut probant Surd. & alii relati *sup. d. disc. 1. num. 16.* attamen, ut patet ex Odofredo Auctore istius opinionis, cum quo pertransit Bald. ut supra, sequutum est sub Imperio Friderici II. & ex ejus ordinatione, ideoque cum ille Imperator, tanquam Sedis Apostolicae, & Pontificiae dignitatis acerrimus hostis, fuerit Imperio, ac Regnis privatus, ac etiam punitus anathemate, in quo obiit, non videtur quomodo ejus gesta, & ordinationes pro legibus in Principatu Ecclesiae, vel in foro Ecclesiastico pro legibus recipi debeant, potissime quia etiam Fridericus I. ejus Avus Giballinae factionis Auctor, ac Protector, fuit etiam ejusdem farinae, ut aucta Alexandri III. aliorumque Pontificum illorum temporum docent.

Tertio, clarius quia eorundem Lotharii, & Friderici I. Constitutiones in littera expresse docent, quod fuerunt latae cum propriis feudatariis subditis, & super iis feudis, quae in Alemania, & in Italia sint de pertinentiis feudi.

Quarto, a subsequuto effectu, quod in plerisque leges feudales, & praesertim circa Clericorum incapacitatem non servantur, ut advertitur *cod. disc. 49. & in annot.*

Et quinto, quoniam esset redarguere Summos Pontifices Sixtum V. & Clementem VIII. qui in Constitutionibus super prohibita alienatione Castrorum, & bonorum jurisdictionalium Status Ecclesiastici, & de qua prohibitionem frequenter agitur supra, praesertim *disc. 66. & seqq.* rem novam ordinare professi sunt, ac etiam redarguere Rotam Romanam, quae toties firmavit validos esse contractus ante dictas prohibitiones, & alias Pauli V. & Urbani VIII. & aliorum Pontificum respective esse validos, ut frequenter advertitur.

Et quamvis Isernia, & Afiliis, aliique Regnicolae hujusmodi Imperialium Constitutionum mentionem faciant, attamen ultra quod nil id concludit, dum isti sunt Doctores Regnicolae, & non loquuntur de Statu Ecclesiastico immediato, de quo agitur, advertebam quoque ad aequivocum, quoniam in Regnis, de quibus ipsi agunt, nulla subest necessitas recurrendi ad has Constitutiones Imperiales, ibi nullam habentes auctoritatem, ex enunciatis *d. disc. 1. de servit. & alibi*, cum ad ista Constitutio particularis, quae incipit, *Constitutionem Divae memoriae*, longe rigorosior, sed more Scriptorum advertunt, quod ista Constitutio Regni se conformat etiam Constitutionibus Imperialibus.

Prout supra in annot. *ad disc. 1. in fin.* advertitur, his non adversari, quod in eo casu processum sit cum legibus feudilibus, quoniam istae in eo casu considerandae veniunt potius in ratione, quam in auctoritate, ut ibi latius.

Cum sequentes decisiones in Sacra Romana Rota noviter emanatas, non potuerimus apponere in lib. IV. tit. de Emphyteusi jam impresso; ideo, utpote materiam Feudalem respicientes, hoc loco adjungimus.

DECISIO SACRÆ ROTÆ ROMANÆ CORAM R. P. D. MUTO

In causa Nullius, seu Senogallien. Bonorum
super Manutenzione.

Luna 13. Junii 1695.

CAstrum Leonis, mediamque Turrim Mirabelli cum aliis bonis, jurisdictionibus, & pertinentiis suis de directo Dominio Vener. Monasterii, seu Abbatiae S. Laurentii in Campo, quae praetermissis antiquioribus Investituris Dux Urbini Franciscus Maria de Ruere, deindeque Marchio Hippolytus, & demum anno 1621. Ducissa Livia ejus filia pro minimo, ac solito Canone, & pro se, filioque suo Principe Friderico, & nepotibus masculis ex eo nascituris, & usque in ejus tertiam generationem renovari obtinuerant juxta stylum, & consuetudinem Abbatiae, per istius Ducissae obitum, & per praemorientiam dicti Principis

cipis Friderici devoluta , præsupponens claræ memoriæ Cardinalis Franciscus Barberinus tunc Abbas Commendatarius dicti Monasterii , eadem bona de facto occupavit , per pluresque annos possedit , quod triangularem controversiam excitavit inter ipsum , ac Serenissimam Victoriam Livæ hæredem , & ex antedicto Friderico filio neptem , Magnamque Ducissam Etruriæ in relata Investitura anni 1621. comprehensam , necnon Marchionem Hippolytum Lantem ex Lucretia nominatæ Livæ Sorore ortum , immisionem ipsi in his bonis private debitam contententem , quæ cum per specialem Commissionem a sanctæ memoriæ Innocentio X. reportatam huic Sacro , Supremoque Tribunali delegata extiterit , assumpta fuit coram bonæ memoriæ Meltio die 14. Martii 1647. super duplici , distinctoque dubio disputatio : *An præfato Marchioni Hippolyto , seu Magnæ Ducissæ Victorie in his bonis danda esset immissio , quæ resoluta remansit favore Magnæ Ducissæ , prout ex Decisionibus impressis penes Pajtell. in expedit. Caus. Civil. decis. 35. & 36. Reproposita verum Causa , & impugante Abbate Commendatario solito , seu consuetudinem immemorabilem recensita bona renovandi proximioribus ultimi investiti sub eodem Canone , dilata fuit resolutio , atque injunctum , ut super hujusmodi solito strictè informaretur , ac propterea compilatis desuper Processibus , ac compulsatis nonnullis juribus , cum Partes postmodum absque ulteriori examine in Sacra Rota contententem oretenus prævio assensu sanctæ memoriæ Alexandri VII. compromiserint in RR. PP. DD. Cajetanum , & Fanum , isti plene , ac mature discussis meritis Causæ , atque per spatium quatuor fere annorum recognitis singulis Processibus super dicta immemorabili consuetudine , ac defensoribus utriusque Partis pluries auditis , Papæ retulerunt , investituram præfatam esse validam , & immisionem esse concedendam Magnæ Ducissæ Victorie , sicuti coram Meltio in Tribunali nostro decisum fuerat , injuncto onere Cardinali Commendatario , ut de fructibus usque tunc perceptis teneretur emere tot bona annui redditus scut. 300. ad Beneficium Abbatie , & in hujusmodi laudi sequelam stipulata fuit solemnitas Concordia ab eodem Pontifice in forma specifica confirmata , in qua dimissa fuerunt Magnæ Ducissæ bona , & in ejus narrativa expresse habetur , quod dicta consuetudo (sunt verba Concordiæ , summario Eminentissimi D. Cardinalis Medicei Num. 13. lit. D.) postmodum plene justificata fuit , tam particularis respectu dd. Castrorum , & bonorum per plura Instrumenta Investiturarum ab anno 1303. & ex enunciativa , quæ legitur in Investitura anni 1493. quam generalis respectu Abbatie , & Monasterii S. Laurentii , ac Mensæ Episcopalis Forosempronien. ac aliarum Ecclesiarum Status Urbini , quæ a 200. annis citra renovaverunt pro eodem Canone , & pluries renovare coactæ fuerunt , ut ex Instrumentis , & juribus , de quibus in duobus Processibus compulsatis vigore compulsoriae Rotalis , & ex aliis instrumentis , & juribus productis , ac infra dicto Summ. sub lit. E. Et subiungitur , quod nominati Judices Compromissarii eandem immemorabilem consuetudinem recognoverunt , referendo etiam Papæ merita Causæ , ibi : *Qui visis omnibus juribus utriusque partis , cognita probatione dictæ immemorabilis , & eorum Agentibus , Procuratoribus , & Advocatis pluries auditis , & causa , & illius meritis spatio fere quatuor annorum mature discussis , oretenus partibus dixerunt , & Sanctissimo Domino Nostro Papa retulerunt , Investituram præfatam esse validam , & Immisionem esse dandam Serenissimæ D. Magnæ Ducissæ ; ac ad ejusdem Concordiæ , & Transactionis observantiam Cardinalis Barberinus postquam renunciaverat liti , ut supra in Rota vertenti coram Meltio , strictissime etiam successorum nomine , pariter quoad enunciata , sub obligatione Camerali se adstrinxit , citato Summ. lit. N. ibi : *Invalidari , seu quomodolibet impugnari , & illius executio quomodolibet , & sub quovis pretextu , quoad præmissa , & conventa ad favorem Serenissimæ D. Magnæ Ducissæ nullatenus retardari possit , sed ad ejus favorem , quoad omnia in instrumento asserta , enunciata , conventa , & promissa , executioni semper demandari debeat , & infra lit. O. quam Concordiam , Transactionem , &c. cum omnibus , & singulis in hoc Instrumento contentis dictus Eminentissimus , & Reverendissimus D. Cardinalis Franciscus Barberinus uti Abbas , & perpetuus Commendatarius dicti Ven. Monasterii S. Laurentii in Campo , ac ejusdem Monasterii , & suorum successorum in eo nominibus , &c. semper , & perpetuo rata , grata , &c. observare promissit , & pro quibus &c. idem Eminentissimus Dominus Cardinalis Barberinus***

seipsum , ejusque in Abbatia Successores , & Abbates , ac dictum Monasterium S. Laurentii &c. in forma Cameræ obligavit , &c.

Hujusmodi transactione sequuta , statim Magna Ducissa Victoria facultati in eadem tributæ inhærens , possessionem relatorum bonorum accepit , illamque continuavit ad annum 1689. quo tempore per actum inter vivos solemniter gestum eandem transtulit in Eminentissimum Dominum Cardinalem de Medicis filium , atque in his , & aliis bonis in Statu Urbini degentibus , hæredem ab ipsa institutum præsentem , & acceptantem , adjecta constituti clausula , quam etiam repetiit in Codicillis , deinde conditis de anno 1693. eaque postmodum defuncta de anno 1694. dictus Dominus Cardinalis filius , ac hæres abundantiore cautelam , & absque præjudicio possessionis sibi per Serenissimam Matrem , ut supra translata , denuo possessionem apprehendit , & Eminentissimum D. Cardinalem Nigronum modernum Abbatem Commendatarium , tam coram P. R. D. Auditore Sanctissimi , quam coram me interpellavit ad sibi renovationem concedendam dicto ejus Summar. num. 22. & 23. sed prætendens Eminentissimus Abbas , per dictæ Magnæ Ducissæ obitum factum fuisse devolutioni locum , neque Abbatiam ad renovandum teneri , seu compelli posse , renovationem repetite postulatam denegavit , quod novam excitavit quæstionem inter d. D. Cardinalem Medicem , & D. Cardinalem Abbatem Commendatarium , quæ cum tandem prævia Commissione avocatoria a Tribunali A. C. manu Sanctissimi Domini Nostri signata , & mihi directæ , delegata pariter fuerit Sacræ Rotæ in summarissimo possessorio , & petitorio prout juris fuerit , appellatione remota , cum omnium DD. Voto decidenda , proposui in hodierna Audientia dubium , *An , & cui danda sit manutentio* , quam PP. perpensis juribus hinc inde luculenter deductis , ac totius facti circumstantis mature pensatis , D. Cardinali Mediceo concedendam esse existimarunt .

Moti ex eo , quod ipse docet de anteriori possessione istorum bonorum acquisita , tam in Vita Magnæ Ducissæ Matris , ex translatione sibi , ut dictum fuit , per eandem geminate facta cum Constituti clausula , *quæ veram , & manutenibilem possessionem transfert* , ut advertitur Rota in recent. decis. 335. num. 1. par. 9. in Forosempronien. Manutentionis 14. Januarii 1692. §. *Stetit decidendi* coram R. P. D. meo Molines , in Bononien. seu Imolea. bonorum 28. Januarii currentis anni , §. *De possessio* coram Reverendissimo Domino meo Decano , & in specie coram Martin. Andr. decis. 36. n. 7. ac decis. 61. n. 1. 2. & 7. quam ita sequuto ejus obitu ; propterea , licet contra Dominum directum agatur , manuteneri in hac possessione debet , ad notata per Gratian. discept. forens. cap. 736. num. 1. cum seqq. Manf. consult. 8. num. 3. de Luca de emphyt. disc. 7. & in Supplemento disc. 61. & disc. 67. utrobique num. 2. Thomat. decis. 16. num. 1. Rot. post Marchetan. de Commiss. par. 1. fol. 959. num. 1. & apud Poit. de manutent. decis. 111. & decis. 163. in utraque num. 1.

Absque eo quod obitare visa fuerit asserta possessio Abbatibus Commendatarii , nam actualiter capta , redditur posterior , & spoliativa , tanquam de facto apprehensa , non citato D. Cardinali de Medicis in possessione existente , per ea , quæ firmat Rota coram Mantica decis. 194. per tot. Martin. Andr. decis. 36. num. 8. Gregor. decis. 105. num. 20. Coccin. decis. 984. num. 6. Merlin. decis. 41. num. 10. & Cels. decis. 15. num. 4. Proindeque nullatenus manutentibus , vulgato cap. licet causam 9. circa fin. de probat. Bart. in l. si duo , num. 4. ff. uti possidetis , Rot. coram Greg. decis. 449. num. 1. & in rec. decis. 433. num. 17. par. 13. & decis. 50. num. 2. par. 16. & decis. 140. num. 19. par. 18.

Nec civilis animo retenta pro recuperatione naturalis , sequuto obitu postremi investiti , opitulari potest Abbati Commendatario Domino directo , nam recepta communiter distinctio est , quod aut devolutio est omnino clara , & indubitata , eo quia constat de dominio , & certo sine concessionis , quodque nulla competit exceptio , quæ impediatur devolutionem , & consolidationem domini utilis cum directo , ac unionem possessionis naturalis cum civili , adeout possessor dicatur in mera contumacia restituendi , & tunc nedum manutentio denegatur hæredi ultimi Emphyteutæ , sed illa conceditur Domino directo , quamvis possessionem apprehendisset auctoritate propria , seu dd. requisita , vel eorum aliquo cessat , aut turbidum adhuc est , tuncque manutentio debetur emphyteutæ , aut illius hæredi , & successori , cui ad evitandos inanes circuitus ,

sola

folia possibilitas Victoriarum, sui que juris justificatio in petitorio iudicio sufficit, ut interim eidem sit concedenda manutentio; nam ubi casus devolutionis non est omnino clarus, & indubitatus, huiusmodi possessor minime debet ejus possessione de facto spoliari, juxta distinctionem, quam faciunt Gratian. *discept. forens. cap. 736. num. 7. & 8.* Fenzon. *ad Stat. Urb. cap. 147. num. 24.* Card. de Luca *de Emphyt. citato disc. 7. n. 3. & in Supplemento disc. 67. nu. 16.* alter de Luca *de lin. legal. par. 1. art. 22. sub. n. 2. §. Recepta distinctio est*, Post. *de manut. observat. 16. num. 41. cum seq.* Mans. *consult. 8. num. 3.* Adden. *ad Gregor. decis. 105. lit. A.* Thomat. *decis. 16. num. 16.* illamque semper amplexa fuit Rota, & signanter coram Mantic. *decis. 194. a. n. 2. ad 12.* ubi, quod prius examinari debeat, an possessio naturalis Domini directi sit reverfa, & habeat locum pactum eam ingrediendi propria auctoritate, in Ariminen. devolutionis 16. Februarii 1609. coram Sacrato penes Marches. *de Commiss. par. 1. fol. 459. num. 1. & 2. penes Post. de manutent. decis. 111. num. 8. & decis. 168. num. 8. & 9. decis. 227. num. 6. decis. 282. num. 7. decis. 336. num. 8. post Paitell. in expedit. Caus. Civil. dict. decis. 36. num. 34. & 35. in rec. decis. 421. num. 22. cum seqq. par. 11. & decis. 54. num. 21. part. 16.*

In hypothesi, quidquid sit de terminatione lineæ, devolutio, vel excluditur, seu redditur prorsus dubia in hoc summariissimo possessorio, nam agitur de bonis ab immemorabili tempore semper renovatis, atque Ecclesie per laicos subjectis, seu appodiatis, ita quod D. Cardinalis Medicus filius, & hæres Magnæ Ducissæ Matris ultimæ Emphyteutæ, probabiliter potest in petitorio iudicio renovationem sperare, tam juxta huiusmodi solitum conforme etiam æquitati desumptæ ex littera text. in leg. 1. §. Permittitur, ff. de aqua quotid. & æstiva, ibique Bart. cæterique Scribentes, Cald. *de jur. emphyt. lib. 1. quest. 8. num. 1.* Gratian. *discept. cap. 477. num. 17.* Maiescott. *lib. 1. var. resolut. c. 3. num. 1. cum seqq.* Rota coram Coccin. *decis. 1145. num. 1. in recent. decis. 317. num. 8. & 9. part. 9. decis. 306. num. 4. par. 13. decis. 66. num. 1. par. 15. & decis. 358. num. 2. part. 19.* quam attentata ponderata qualitate bonorum, ut sunt text. in l. quicumque, §. l. fin. C. de omn. agr. desert. lib. 11. & in cap. ad aures de reb. Eccles. non alien.

Igitur cum probabilis esset spes D. Cardinalis Medicei renovationem obtinendi, non poterat Abbas Commendatarius possessionem de facto præoccupare, neque civili possessione, ac reconsolidatione domini utilis cum directo juvari, nam sola possibilitas renovationis, seu probabilis dubitandi occasio, quod competere potuisset, satis erat Domino directo se a possessione abstinendi, ac Domino Cardinali Mediceo, tanquam proximiori, & hæredi ultimæ Emphyteutæ, atque etiam possessori, manutentionem obtinendi, ut de communiori sententia, quam firmant, Valasch. *consult. 159. num. 29. cum sequentib.* ubi subdit, non teneri illum, qui renovationem petit, discedere ab Emphyteusi, nam dimissa difficiliter renovatur a Domino, Cald. *de renov. lib. 1. g. 10. sub num. 17. §. Ex quibus iustissimum est*, de Luca *de Emphyt. disc. 7. n. 8. in fin. & in Supplemento disc. 67. num. 2. & 15. cum seqq.* Rota apud Post. *de manutent. decis. 111. num. 8. in fin. coram Bichio dec. 411. num. 2.* ubi, quod eo tantum casu conceditur manutentio Domino directo, quando incontinenti apparet hæredem ultimi Emphyteutæ renovationem petere non posse, in rec. *decis. 211. num. 3. circa med. par. 3.* ubi, quod sicuti super renovatione facienda est discussio in petitorio, ita durante huiusmodi discussione, manutentio hoc interim danda est hæredi, in Senogallien. bonorum 21. Junii 1684. §. Verum coram Cardinali Matthæjo, in qua licet decreta fuerit Domino directo manutentio, tamen illa conditionate concessa apparet, quatenus Emphyteuta intra terminum duorum mensium renovationem non petierit, & novissime in Eugubina, seu Senogallien. devolutionis 14. Januarii currentis anni, §. His in articulo, cum seqq. coram R. P. D. meo Ursino, cui communiori sententiæ quidquam non obstat Card. de Luca *disc. 61. de Emphyt. in Supplemento asserens*, quod, quoties prætenso renovationis non est clara, non competit hæredi ultimi Emphyteutæ manutentio, minusque insistentia in re, cum actio devolutionis esset clara, exceptio vero renovationis turbida; nam quidquid sit de illius applicatione, contradicit opinioni tot Doctorum, & Sacræ Rotæ, & est sibimetipsi contrarius, nam oppositum præcedenter firmaverat in *disc. 7. num. 8. in fin. & postea in disc. 67. num. 2. & 15.* adeout, cum consulendo scripserit ad opportunitatem causarum, in proposito attendi non de-

bet, sed quod Sacra Rota firmavit, *Surd. consil. 403. num. 83. & 84. Gratian. discept. 104. num. 56. Post. res. sol. Civil. 24. num. 35.*

Quod autem in recensitis bonis adsit renovandi solitum, seu consuetudo, & quidem coactiva ab immemorabili tempore, patenter emergit ex confessionibus ipsorum Abbatum superlativam probationem constituentibus, & quidem in proportionatis actibus renovationum emissis, signanter in illa anni 1493. Summ. D. Cardinalis de Medicis *num. 5.* ubi asseritur, quod dd. bona erant solita, & consueta concedi a tanto tempore, cujus contraria hominum memoria non existit, ac in subsequitis factis de annis 1502. 1573. & 1598. d. Summ. *num. 6. 8. 9.* in quibus exprimitur, quod eadem fiebant juxta consuetudinem, & stylum Abbatæ; tales enim enunciativæ per Abbates emissæ in re adeo eisdem præjudiciali probant immemorabilem, cum vim famæ potiantur, ex allegatis per Adden. *ad Gregor. decis. 51. num. 11. Rota in recent. decis. 245. num. 52. par. 9. decis. 509. num. 13. cum seqq. part. 14. decis. 244. num. 7. & 9. par. 16.* & coram sanctæ memoriæ Alexandro VIII. *decis. 125. n. 2. & 3.* & ista probatio importat etiam necessitatem coactivam, licet Ecclesia renovare contenderet, Bald. *in Auth. si quas ruinas sub num. 6. vers. secundo de Sacrosanct. Eccles. Jas. in l. fin. sub num. 35. C. de jure emphyt. Bero. consil. 116. num. 4. lib. 1. Corn. consil. 250. num. 3. vers. tamen stante consuetudine, lib. 3. Gozzadin. consil. 75. num. 18. sub princip. versic. quia potest, Rota decis. 98. num. 9. apud Salgad. Labyr. credit. & in decis. 11. par. 2. recent. imo quando etiam Ecclesia vult pro se retinere, Fulgin. *de emphyt. tit. de renovat. g. 1. num. 30. in fine, Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 30. ad fin. versic. quod intelligitur*, ubi testatur, sic coram ipso fuisse decisum in Rota.*

Uterius, & quod tollit omnem dubietatem, in relata Concordia inita inter Magnam Ducissam Victoriam, & Cardinalem Barberinum tunc Abbatem Commendatarium, hæc immemorabilis, & coactiva consuetudo renovandi narratur, ac confitetur inter Partes, ut ex verbis in principio expressis, & quod magis est, recognita fuit per RR. PP. DD. Cajetanum, & Fanum Judices Compromissarios, ex Processibus, aliisque juribus tunc compilatis, ac compulsatis, eademque attentata Cardinalis Barberinus Commendatarius, cæteroque acerrimus Propugnator jurium suæ Abbatæ, quorum defensionem strenue susceperat, tam in Tribunali nostro substinendo litem, quam quadriennio circiter coram Judicibus Compromissariis, deinde controversiæ, ac liti renunciavit, consentiendo Magnam Ducissam hæc bona possidere, ac ex fructibus hoc medio tempore per ipsum perceptis emi tot bona annuere redditus scut. 300. ad commodum Abbatæ; ex qua quidem Concordia adeo qualificata non potest hæsitari de vera, & concludenti probatione immemorabilis, etiam coactivæ, ut eleganter Rota *in rec. decis. 271. num. 15. in fin. cum seqq. part. 10. & post Salgad. in labyr. cred. decis. 28. num. 9.* Atque afficit nedum Cardinalem Barberinum tunc consententem, sed & ejus in Abbatia Successores, stante confirmatione Apostolica dictæ Concordiæ per sanctæ memoriæ Alexandrum VII. facta, in qua cum fuerit insertus illius tenor, ut confirmatio dicatur ex certa scientia, ad gloss. *in cap. Pastoralis, §. præterea, verbo ex certa scientia de offic. delegat. Rota in rec. disc. 157. num. 7. par. 6. & coram Bichio decis. 57. num. 4.* ligat etiam successores, potissime cum transactio ipsorum etiam nomine gesta fuerit, ut respondit Alexander III. *in c. veniens de Transact.* ibique gloss. *sub verbo confirmatam, Ferr. conf. 230. sub num. 2. Adden. ad Gregor. decis. 152. n. 4. Rot. in rec. dec. 159. n. 4. par. 1. dec. 220. n. 29. part. 7. decis. 256. num. 3. par. 8. decis. 271. num. 14. & 15. par. 15. Royas decis. 335. num. 3. Merlin. decis. 480. num. 1. Cels. decis. 68. num. 2. & 3. Bichio decis. 57. num. 5. & decis. 70. num. 1. & 2. Cerr. decis. 162. num. 8. & in Romana Funeralium 4. Martii præteriti, §. Quid illa unita, coram R. P. D. meo Molines. Quin turbet, quod in relata confirmatione Apostolica legatur clausula: *Citra innovationem, aut extensionem antiquarum Investiturarum*; nam huiusmodi clausula nihil obstat huic immemorabili stylo renovandi ab antiquis investituris etiam desumpto, & per transigentes confesso, respectu cujus non innovantur, minusque extenduntur antiquæ Investituræ.*

Neque huiusmodi confessio immemorabilis soliti emissæ in memorata Concordia tam mature, ac circumspicte gesta prætendi potest erronea, ultra quod enim obstat generalis regula, quod error debet plene, & concludenter pro-

probari per claras, & præcipuas probationes, Bart. in l. 2. num. 10. C. de jure fisci lib. 10. Rota coram Greg. dec. 220. num. 4. coram Royas decif. 73. num. 4. in proposito nedum talis probatio non concurrat, sed potius error removetur, ex quo confessio multipliciter adminiculatur, & signanter ex qualitate, ut infra, Baronum, quod fuerunt de illis per laicos Ecclesiæ appodiatas ex Investituris illorum inceptis ab anno 1303. ex dd. enunciatis emissis in Investituris annorum 1573. 1598. & 1621. ex lapsu quatuor, & ultra sæculorum, quibus nunquam apparet Abbates, tam Monasteriales, quam Commendatarios, bona penes se retinuisse, sed semper eadem renovasse, necnon ex processibus desuper compilatis, & per dd. Judices compromissarios recognitis, ex laudo in istius immemorabilis soliti sequelam emisso, & per partes mediante dicta Concordia specialiter emologato, ex Confirmatione Apostolica sanctæ memoriæ Alexandri VII. atque demum ex probitate Cardinalis Francisci Barberini tunc Abbatis Commendatarii transigentis, & confitentis, quem verisimile non est, præjudicare voluisse juribus suæ Ecclesiæ, quando contra Magnam Ducissam illorum defensionem susceperat, atque acriter litem in Tribunali nostro, ac discussionem quadriennio circiter coram Judicibus Compromissariis sustinuerat, ut de aliis Præsulibus dixit Rota in rec. dec. 329. n. 8. par. 9. decif. 809. num. 17. & 18. par. 18. & in Marficana, seu Nullius Beneficii 7. Junii 1686. §. Duplici alia in fin. coram Reverendissimo Turonen. & in Firmana jurisdictionis 14. Junii 1688. §. Minus obstat, coram bonæ memoriæ Rondinino, ut confessio his adminiculis suffulta nullo modo dici possit erronea, quinimo, præclusa etiam Confirmatione Apostolica, liget tam Abbates confitentes, quam ejus successores, ad gloss. in cap. dudum, il secondo, ibique Doctores de elect. late de Angelis de Confess. lib. 3. qu. 2. num. 6. Rota coram Dunozetto sen. decif. 215. num. 6. coram Carill. decif. 126. num. 3. coram Gregor. decif. 506. pariter num. 3. coram Cardin. Cerro decif. 161. num. 6. & in recent. decif. 340. num. 6. & 7. par. 15. Vel saltem dum error non est clarus, sed disputabilis ex prædictis, dici non potest, quod deficiat in hærede spes renovationem obtinendi, & quousque in petitorio decisum sit, prædictam confessionem esse erroneam, retardari non debet manutentio, ut notat Postius de manutent. observ. 65. num. 12. Rota decif. 205. in fin. coram Seraph.

In nihilo refragante, quod Abbates pro tempore post terminatas lineas investitorum bona concesserint personis extraneis, cum primo loco investiverint Ranaldum Brunfort, secundo illos de Castracanis, & tertio DD. de Ruvere, ut si dicta immemorabilis consuetudo renovandi extaret, proximiores investiti fuissent, quoniam non exinde excluditur, quod Castracani fuerint proximiores de Brunfort, & ab illis ad Familiam DD. de Ruvere bona transferint per viam alienationis in hoc casu licite consentiente Domino directo, etiam in præjudicium proximiorum, Cald. de jur. Emphyt. lib. 1. q. 5. n. 3. Rota in recent. decif. 357. n. 83. par. 11. & decif. 218. num. 13. par. 16. quodque hi omnes non essent hæredes ultimi investiti, prout talis exclusiva probatio errorem alleganti incumberet, & insuper non probatur, proximiores instetisse pro renovatione, adeo ut iis non instantibus valeat Dominus directus etiam renovare adstrictus, alterum investire, Rota coram Merlin. decif. 353. num. 54. ubi Concordant.

Minus adversantur pacta adjuncta in antiquis renovationibus, seu investituris, in quibus Emphyteuta renunciasset præsupponitur cuilibet consuetudini, aut præscriptioni etiam longissimi temporis cogendi Dominum ad renovandum, ac facultatem Abbatibus tribuisse possessionem bonorum propria auctoritate accipere, & illa retinere, vel aliis concedere etiam ad exclusionem hæredis ultimi investiti; nam omisso, quod in quamplurimis renovationibus talis potestas non legitur concessa Domino directo, in novissima concessione anni 1621. de cujus terminatione disputatur, facultas videtur Abbati Commendatario tributa dumtaxat in casu, quo res devolveretur ob Canones non solutos, vel ob pacta non servata, aut alias propter similem caducitatem resultantem ex commisso, ibi: Si aliquo tempore res, & bona prædicta ad eandem Abbatiam devolverentur per Canonem non solutum, vel pacta non servata, aut alias, &c. Summ. D. Card. Medicei n. 10. lit. L. Quod est conforme dispositioni juris, nam renovatio non debetur, quando res devolvitur ob commissum, & sic ob culpam emphyteutæ, Surd. consil. 181. num. 19. & seqq. Gratian. discept. 88. num. 31. Fulgin. de jure emphyt. tit. de

renovat. qu. 1. num. 15. Rota coram Duran. decif. 351. n. 3. & in rec. decif. 218. num. 7. par. 16. & decif. 107. n. 1. par. 17. & non excludit immemorabilem renovandi in casum, ut hic, terminationis lineæ, qui sub altero devolutionis ob commissum minime comprehenditur, in specie Marescott. variar. resol. lib. 1. cap. 3. num. 25. in fine, bene Rota coram Seraphin. decif. 610. num. 2. cum seqq. Non attenda illa dictione, aut alias, nam est repetitiva similium qualitarum culpam, & dolum emphyteutæ involventium, non autem se extendit ad casum terminationis lineæ prorsus diversum, Barbos. dict. 26. n. 2. cum sequentibus Surd. decif. 274. num. 4. Sperell. decif. 156. sub num. 41. & seqq. Rota coram Priol. decif. 221. num. 6. & decif. 378. num. 14. ac coram Coccin. decif. 444. num. 3. Neque obstantibus antiquioribus investituris, in quibus legitur pactum utrumque casum amplectens, quia eadem in hac parte nullum sortitæ fuerunt effectum, nam Abbates nunquam pro se ipsis bona retinuerunt, sed semper renovarunt etiam pro parvo Canone, prout ostendunt quatuor investituræ annorum 1493. 1573. 1598. & 1621. ac recognoverunt Judices Compromissarii, qui nihilominus immemorabilem consuetudinem adfuisse retulerunt, ac laudarunt, & Cardinalis Franciscus Barberinus, cui hæc omnia innotuerant, nedum liti renunciavit, sed quod magis est, in concordia hanc immemorabilem consuetudinem confessus fuit, ipsamque concordiam cum omnibus enunciatis, etiam successorum nomine observare promisit: renunciatio vero consuetudini, & præscriptioni etiam longissimi temporis non comprehendit immemorabilem, quæ est speciali mentione digna, plene Cancr. variar. resol. par. 3. cap. 4. num. 39. cum seqq. & Rota coram Coccin. decif. 864. num. 4. & 5.

Rursus dicta immemorabilis, nec excluditur ex renunciatione investituræ, quam Dux Franciscus Maria Junior cum sororibus fecit anno 1598. in manibus Abbatis tunc temporis, ut ex hac remissa censeatur immemorabilis renovandi, ex decif. 357. num. 88. & seqq. part. 11. & decif. 202. num. 4. par. 18. Quoniam renunciatio facta non fuit ab ultimo investito, neque agitur de renovatione occasione devolutionis, in quibus terminis loquuntur decisiones in objecto adductæ, sed de renovatione sequuta ad solum finem, & effectum, ut per Dominum directum fieri posset renovatio, quod non tollit immemorabilem consuetudinem renovandi tunc vigentem, præsertim in præjudicium D. Cardinalis Medicei, qui renovationem non petit tanquam hæres, seu proximior dicti renunciantis, sed Magnæ Ducissæ Matris ultimæ investitæ.

Istamque consuetudinem immemorabilem super his bonis jurisdictionalibus, nec tollit dicta Constitutio sanctæ memoriæ Urbani VIII. in ordine 51. nam eadem solum prohibet renovationes in his bonis fieri sine Beneplacito Sedis Apostolicæ, ut explicat Rota post Salgad. in Labyrinth. credit. decif. 28. num. 15. §. Minus obstat cum seq. & decif. 29. num. 23. in fin. ac num. 24. & ita cum Dominus Cardinalis Mediceus habeat Beneplacitum sanctæ memoriæ Clementis X. relatum in ejus Summar. num. 26. eidem Constitutio non obstat, ut advertitur in mox citatis decisionibus.

Quo vero ad qualitatem bonorum, quod sint de illis Ecclesiæ per laicos ut supra appodiatas, seu subjectis pro reportandis ipsorum conservatione, & defensione, resultare visum fuit, tum ex minima recognitione duorum solidorum, sub initio conventa ratione Canonis pro bonis jurisdictionalibus, & redditibus valde considerabilibus, tum ex firmata consuetudine immemorabili renovandi, tum etiam ex peculiari conventionem, seu provisione contenta in investitura anni 1303. Summar. D. Cardin. de Mediceo n. 1. lit. D. quod si inter hæc bona reperirentur aliqua ad concessionarios spectare, intelligerentur donata, junctæ præsertim obligatione desuper ab Ecclesia suscepta, defendendi, & auctorizandi bona ab omni prætensione hominum in judicio, & extra, quæ sonat in tutelam, & protectionem, ac famam hujusmodi appodiationis. Non obstantibus præsupposita concessione istorum bonorum per Otthonem Imperatorem Ecclesiæ facta, ac sententia Episcopi Fanen. seu Brevis Gregorii IX. Gregorii XI. & Leonis X. cum documenta desuper exhibita sint informia, & tanquam talia nullum gradum probationis constituent in contrarium, Rota coram Pamphil. decif. 586. num. 6. & coram Bich. decif. 33. num. 32.

Sed quatenus prædicta dubium aliquod paterentur in peti-

petitorio, sufficiunt tamen, & superabundant ad favorem domini Cardinalis Medicei in hoc summarissimo Judicio manutentionis, ex superius allata regula, quod sola renovationis possibilitas, seu probabilitas sufficit ad manutenendum in possessione hæredem ultimi investiti, & quia exceptiones contra hanc immemorabilem consuetudinem ut supra firmatam oppositæ, petitorium respiciunt, inefficaces proinde remanent manutentionem, & atque aliud privilegiatum remedium eidem impediendi, Rota in d. decis. 36. n. 43. & 47. post Paitell. & coram Bichio decis. 670. num. 24.

Ex his itaque frustraneum PP. censuerunt examen assumere, an etiam in prædictis bonis competat Domino Card. de Medicis renovatio vigore alterius Brevis sanctæ memoriæ Urbani VIII. prohibentis singulis Ecclesiis Status Urbini bona etiam jurisdictionalia retinere, eisdemque coarctantis ad renovandos hæredes ultimi investiti, de quo penes Paitell. in expedit. caus. in civil. decis. 7. & meminit Cardin. de Luca de emphyt. disc. 5. & 8. Rota in recent. decis. 90. & 154. part. 15. ac coram Celso decis. 192. num. 3. Animadvertens tamen ex hoc capite, nec denegandam pariter dicto D. Cardinali manutentionem, cum deducta per Defensores Abbatis Commendatarii pro declinanda dispositione hujus Brevis altiore exquirant indaginem ad opportunum petitorii judicium propterea remittendam, nam licet firmare conentur, Breve non comprehendere tam hæc bona, cum ante illius publicationem essent in recensita lite inter Magnam Ducissam, & Cardinalem Barberinum, & extra Statum Urbini existant, quam dist. Dominum Cardinalem de Medicis tanquam forenses; replicant tamen e contra Scribentes pro D. Cardinali, quod respectu bonorum prædicta lis remanserit per Concordiam extincta, ut facto loco novæ devolutioni, renovatio sit concedenda, & existentia bonorum extra Statum Urbini desumpta ex nonnullis enunciatis, quod sint in Diocesi Fanen. destruantur ex aliis, quod existant in Diocesi Senogallien. magis recognoscendis in petitorio judicio.

Quo vero ad Dominum Cardinalem, quod similis forensitatis objectio data etiam alias fuerit Magnæ Ducissæ, & per Rotam ad petitorium remissa, ut in dict. dec. 46. num. 43. post Paitell. quodque habitatio, seu domicilium sufficiens ad fruendum beneficio relati Brevis Urbani, ex Rot. in rec. dec. 90. in fine part. 15. in eodem Dom. Cardinali concurrat ratione Cardinalitæ Dignitatis, quam subinet, in vim ejus sit perpetuo addictus Romanæ Curie, in qua retinet Palatium apertum, & instructum, & ab eadem Curia abesse non possit absque licentia Papæ per notam Constitutionem sanctæ memoriæ Innocentii X. in ordine 15. Bullar. tom. 5. ut licentia desuper obtenta concurrente dici debeat in Curia domicilium habere, juxta deducta per Gratian. discept. 484. num. 16. cum seqq. Card. de Luca de Regal. disc. 73. num. 11. Laurentium decis. Avenion. 240. num. 4. & 5. Rota in recent. decis. 188. num. 7. & seqq. par. 17. & decis. 90. num. 5. & 6. & decis. 431. num. 1. cum seqq. par. 18. Omnemque difficultatem submoveri ex dispensatione obtenta per Breve sanctæ memoriæ Clementis X. vigore cujus Dominus Cardinalis licet forensis habilitatus fuit ad recipiendam istorum bonorum renovationem, quod Breve licet directum fuerit Abbati Commendatario cum verbis, *ut valeat renovationem facere*; nihilominus dispensatio prætendi nequeat facultativa Abbatis, sed simplex, & absoluta, nam ex superius adductis Abbas renovare tenetur ab immemorabili, ut secundum hanc subjectam materiam hujusmodi verba necessitatem importent, ex Aretin. in leg. Gallus sub num. 3. ff. de liber. & posth. Gratian. discept. 630. num. 6. Cyriac. controv. 548. num. 15. & controv. 689. num. 122. Surd. decis. 268. num. 13. Rota in recent. decis. 48. num. 6. par. 2. & coram Dunozet. Jun. dec. 342. num. 5. ut ex his replicationibus ambigendum non veniat Brevis Urbani articulum exquirere altiore indaginem, & proinde manutenendum in possessione hæredem ultimi investiti ex superius firmatis.

Quæ omnia remove non valuit præsupposita incompetencia actionis realis in Domino Cardinali Mediceo pro petenda renovatione, nam contrarium ostenditur; quidquid enim sit de renovatione debita vigore pacti, seu æquitatis, quoties, ut in hypothese, renovatio petitur in vim consuetudinis immemorabilis habentis efficaciam Legis, Statuti, vel alterius cujuscumque Tituli melioris de Mundo, ad Bald. in Auth. si quas ruin. num. 4. Cod. de Sacrosanct. Eccl. Andreol. controv. 145. num. 49. Fulgin. de jur. emphyt. de renovat. quest. 1. num. 30. in fin. Rot. in recent. dec. 11.

num. 2. cum seqq. par. 2. & in specie coram Coccin. dec. 1609. num. 1. hoc enim casu cum ex imperio Legis, vel Statuti oriatur fortior parendi obligatio, competit etiam actio realis, seu rei persecutoria, ut ex theorica Bart. in l. 1. §. Permittitur, ff. de aqua quodid. punctualiter distinguendo tradunt Card. de Luca de emphyt. disc. 67. n. 16. & 17. Rota discussa mature articulo coram Ninot. dec. 48. num. 10. cum seqq. cor. Priol. dec. 287. num. 20. & 21. dec. 132. num. 8. cum seqq. par. 14. dec. 81. num. 42. & seqq. part. 19. Et novissime in Eugubina, seu Senogallien. devolutionis 14. Januarii correntis anni, §. Hæc namque est differentia cum seqq. coram R. P. D. meo Ursino, ubi de ratione, & in fortioribus terminis, nam in illius casu Dominus directus possidebat auctore Prætoris in vim mandati de associando confirmati per aliud de manutenendo, & nihilominus hæres ultimi investiti post longam possessionem Domini directi reintegrationem obtinuit in actione reali,

Demum minoris ponderis detegitur altera exceptio fundata super concursu ad renovationem Domini Principis Lantes, & forsitan aliorum, & dum discutienda sint concurrentium jura, hoc interim manutentio dari debeat Abbati Commendatario Domino directo, tum quia hodie quæstio est super articulo simplicis manutentionis, in qua, cum D. Cardinalis Mediceus possideat, habeatque pro se immemorabilem renovandi, ac sit filius, & hæres Magnæ Ducissæ postremæ investitæ, manutentionem obtinere debet posthabitis, seu remissis concurrentium exceptionibus ad petitorium, ut in specie Rota d. dec. 46. num. 47. post Paitell. Tum etiam, quia dictus D. Princeps, & alii in Tribunale nostro non sunt in causa, sed tantum ex prætenforibus, D. Cardinalis Mediceus pro manutentione instat, ut eidem propterea liceat bona retinere ad exclusionem Ecclesiæ Dominæ directæ, cui nullum præjudicium generatur, potius unum, quam alterum renovandi, exemplo plurium ad fideicommissum vocatorum, ut si unus tantum compareat, eidem bona relaxantur, juxta modum, de quo Surd. conf. 359. num. 15. cum seqq. Rota coram Durano dec. 448. n. 10. coram Royas dec. 378. & in recent. dec. 318. num. 4. cum seqq. par. 17.

Et ita manutentionem D. Cardinali Mediceo concedendam esse PP. omnes suffragantes autumarunt, auditis partibus acerrime hinc inde informantibus.

DECISIO SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
CORAM R. P. D. MUTO
In causa Nullius, seu Senogallien. Bonorum
super Manutentione.

Mercurii 23. Januarii 1697.

Defuncta de anno 1694. Serenissima Victoria de Ruvere Magna Ducissa Etruriæ, postrema in investitura Castri Leonis, ac medietatis Turris Mirabelli, cum pertinentiis, & jurisdictionibus suis comprehensa, statim super his bonis acerrima judicialis contentio suborta exitit, inter Eminentissimum, & Reverendissimum Dominum Cardinalem Nigronum, uti Abbatem Commendatarium Monasterialis Ecclesiæ Divi Laurentii in Campo, Dominæ directæ, manutentio postulantem ex capite prætenstæ devolutionis, & Eminentissimum, ac Reverendissimum Dominum Cardinalem Mediceum antedictæ Magnæ Ducissæ filium, atque hæredem, pro investituræ renovatione pluries instantem, & ulterius pro manutentione in anteriori possessione per duplex constitutum, vivente adhuc Magna Ducissa, sibi translata, necnon postmodum actualiter apprehensa; qua controversia in hoc Supremo Tribunale, Dominis omnibus videntibus, definienda per Santissimum Dominum nostrum mihi delegata, dedi dubium in audientia diei 13. Junii 1695. an & cui sit danda manutentio, favorableque responsum obtinuit Dominus Cardinalis Mediceus, sed decisionis editæ fundamentis ad novæ disputationis trutinam revocatis in Rota 11. Maii subsequentis, cum tunc suspensa fuisset resolutio, solumque dictum, quod ponerentur hinc inde jura in actis, hodie DD. mei, prævio quo decet studio, in hac gravissima causa veritatem sedulo inquirentes, censuerunt persistendum esse in decisis.

Debita sane visa fuit iterum manutentio Domino Cardinali Mediceo, nam docet de ejus anteriori possessione controversorum bonorum, ac uti proximior, & hæres Magnæ Ducissæ Matris renovationem sperare probabiliter potest, quo casu cum jus devolutionis, seu ammenstationis favore

Eccle-

Ecclesie Domine directæ reddatur dubium, & litigiosum, quousque in petitorio iudicio discutatur, an renovatio competat necne, talis proximior, aut hæres in sua possessione præcedenter acquisita veniat conservandus, juxta veriorum opinionem, de qua Corn. *conf. 193. numer. 3. lib. 3.* Giovagnon. *conf. 44. numer. 2. lib. 2.* Gabr. *conf. 67. numer. 17. lib. 2.* Valasc. *consult. 157. a n. 29.* Urceol. *consult. 33. numer. 18.* Pinheyr. *de cens. & emphyt. part. 2. disp. 7. sect. 1. sub n. 12.* Post. *de manutent. observat. 16. numer. 42. 47. & 48.* Conciol. *ad Stat. Eugubin. lib. 2. rubr. 75. in addit. ad Bull. Gregor. XII. numer. 130.* Cardin. de Luca *de emphyt. disc. 7. n. fin. alter de Luca de lin. legal. part. 1. art. 25. nu. 2.* Flores de Men. *in addit. decis. Gam. 4. nu. 2. circa med. Pinheyr. dec. 31. numer. 8. & decis. 128. numer. 1. circa fin. Thomat. decis. 16. numer. 16.* Adden. *ad decis. 131. a nu. 88. usque ad 100. par. 8.* Rota coram Martin. Andr. *decis. 36. n. 6. cum seqq. & decis. 61. numer. 7.* coram Gregor. *decis. 105. numer. 12.* coram Cels. *decis. 15. numer. 5. cum seqq.* coram Priol. *decis. 218. numer. 15.* coram Cerr. *decis. 70. & decis. 673. utrobique numer. 16.* penes Post. *de manutent. decis. 111. numer. 8. decis. 168. numer. 9. decis. 283. numer. 7. & decis. 646. numer. 68.* ac in Eugubina, seu Senogallien. Bonorum 27. Junii 1695. §. 3. coram clar. mem. Card. Taurusio.

Abique eo quod Dominus Abbas Commendatarius cum devolutionem claram prætendebat ob concursum trium requisitorum, scilicet non controversi domini directi, identitatis bonorum, & extinctionis lineæ, valeat opponere, necesse esse in hoc casu jus certum, & indubitatum renovationis. Quandoquidem, quidquid dixerit Cardin. de Luca sibi contrarius *in citat. disc. 7. pariter de emphyt. numer. fin.* cæteri omnes DD. admittunt, ac Suprema Tribunalia observant satis esse, quod Judex omnibus consideratis credat probabiliter posse hæredem, vel proximiorum ultimi investiti prætere, & obtinere renovationem, ex quo per talem probabilem spem devolutio est solum revocabiliter sequuta, & suspenditur illius effectus consistens in irrevocabili consolidatione, usque dum declaretur in petitorio nullam deberi renovationem hæredi, vel agnato ultimi emphyteutæ, ita Valasc. *consult. 157. a n. 29.* Card. de Luca *de emphyt. dicto disc. 7. numer. 8. in fin. & in supplement. disc. 62. n. 2. 15. & 16.* Pinheyr. *de cens. & emphyt. dicta par. 2. disp. 7. sect. 1. sub numer. 15.* ubi id passim in Tribunalibus admitti, Gam. *decis. Lusitan. 333. per tot. signanter numer. 4. & 5.* ubi testatur ita fuisse judicatum, Pinheyr. *dicta decis. 31. nu. 8.* Rota post Mangil. *de subhastat. decis. 100. numer. 3. versic. ex alio etiam,* penes Post. *de manutent. decis. 111. numer. 8. in fin.* coram Mantic. *decis. 194. numer. 3. & 6.* Bich. *decis. 411. numer. 1. 2. & 21.*

Constat siquidem de anteriori possessione Domini Cardinalis Medicei, tam ex geminis Constitutis in vita Magnæ Ducissæ Matris expletis, altero de anno 1689. per actum inter vivos, altero in Codicillis sub anno 1693. transferentibus statim veram, & manutentibilem possessionem bonorum etiam feudalium, ac emphyteuticorum favore proximioris, seu hæredis probabiliter renovationem sperantis, Ancharanus *consil. 63. nu. 4.* Tiraquellus *de Jur. Constit. possess. part. 3. numer. 5. & 6.* Valasc. *de jur. emphyt. qu. 10. numer. 10. versic. nec etiam, & qu. 18. numer. 20.* Rota coram Martin. Andr. *decis. 61. numer. 1. & 2.* & in Forosempronien. Manutentionis 13. Aprilis 1693. §. *Similique modo cum seqq.* coram Reverendissimo Zamoren. tamen Constitutus fuisset ultimus in investitura, & in eadem legeretur adjecta prohibitio alienationis, quia in proximiorum, seu hæredem probabiliter renovandum, præventiva possessionis translatio substat, ex adductis per Bartol. *in leg. si domus, §. fin. in fin. ff. de legat. Clar. in §. emphyteusis quest. 14.* Corbul. *de jur. emphyt. tit. de caus. privat. ob alien. irrequisit. Domin. fact. limit. 6. numer. 1. & 2.* Fulgin. *de jur. emphyt. tit. de alienat. quest. 1. numer. 193. cum seqq.* Rota coram Coccin. *decis. 611. numer. 3.* & coram Pamphilio *decis. 658. numer. 2.* quamvis sufficeret, ad hoc ut Constitutum operetur, articulum esse dubium, Rota coram Bichio *decis. 426. numer. 7. & 8.* in Melevitana Donationis 4. Junii 1683. §. *Ista namque* coram Eminentissimo Caccia, & in Forosempronien. Manutentionis 24. Januarii 1692. §. *Ejusdem irrelevantia* coram Reverendissimo Patre Domino meo Molines. Quam etiam ex actuali adeptione, illico et vivis erepta Magna Ducissa, quæ perperam turbativa prætenditur, ob dictam probabilem spem renovationis, in vim cujus spoliativa potius emerferit posterior possessio propria auctoritate per Dominum Cardinalem Abbatem apprehensa, Menoch. *consil. 113. numer. 3.*

cum seqq. Giovagnon. *consil. 44. nu. 2. lib. 2.* Gabr. *consil. 88. nu. 23. lib. 1.* Gratian. *discept. 378. numer. 25. cum seqq.* Urceol. *consult. 33. numer. 14. & 18.* Conciol. *ad Statut. Eugub. rubr. 76. nu. 125. & seqq. lib. 2.* Rota coram Mantic. *decis. 194. numer. 4.* coram Gregor. *decis. 105. numer. 15. & 17.* coram Buratt. *decis. 193. nu. 6. in recent. decis. 409. nu. 7. par. 1. decis. 385. nu. 15. part. 16.* & in Urbinaten. seu Senogallien. Emphyteusis 23. Martii 1690. §. *Non resistente* coram R. P. D. meo Molines.

Ac probabilis spes renovationis effulget tanquam desumpta per Dominum Cardinalem Mediceum ex tribus validissimis, & æque principalibus titulis, coactivæ nimirum, immemorabilis originariæ bonorum appodiationis, ac specialis indulti sanctæ memoriæ Urbani Octavi pro Ecclesiis Status Urbini, unoquoque quorum apto, & sufficienti pro renovatione obtinenda, ut de immemorabili Bald. *in leg. Si quas ruinas sub nu. 4. & 6. Cod. de Sacrosanct. Eccles. Bero. consil. 270. numer. 3. versic. Tandem stante consuetudine lib. 3.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 39. sub numer. 19.* Fulgin. *de jur. emphyt. tit. de renovat. quest. 1. numer. 30. in fin.* Conciol. *ad Statut. Eugub. lib. 2. rubric. 76. numer. 3.* Rota *in recentiorum decis. 11. per tot. part. 2. & post Salgad. in labyr. credit. decis. 28. numer. 9.* & de originaria appodiatione, Cardin. de Luca *de emphyt. disc. 6. numer. 4. & disc. 7. numer. 5.* Modern. Pistor. *de locat. & condu. cap. 68. numer. 59.* Rota coram Cello *decis. 192. & in recentiorum decis. 154. utrobique n. 1. part. 15.* Ac de speciali indulto sanctæ memoriæ Urbani Octavi ultra mox relatos, Rota in Senogallien. Emphyteusis 23. Martii 1696. §. *Porro in presenti* coram R. P. Domino meo Molines.

Quod autem Dominus Cardinalis Mediceus probabiliter renovationem sperare possit ex immemorabili, videtur non dubitandum ex concessione istius emissa in solemnibus transactione inita de anno 1660. & per Sedem Apostolicam vigore specialis Brevis sanctæ memoriæ Alexandri VII. confirmata inter memoratam Magnam Ducissam, ac claræ memoriæ Cardinalem Barberinum tunc temporis Abbatem Commendatarium, & quod magis est, prævia omni maturitate, & quadriennali discussione per RR. PP. DD. Cajetanum, & Fanum Arbitros assumptos, ut late in decisione, quæ revidetur, §. *Quod autem cum seqq.* Quin vim, & efficaciam præadductæ confessionis in hoc Summariissimo Judicio, & in his circumstantiis eruendæ spei probabilis renovationis tollere possit exceptio Domini Cardinalis Abbatis, quod ea fuerit erronea, signanter ex quo Arbitri hanc immemorabilem male desumpserint ex Instrumentis insertis in duobus antiquis Processibus illam non concludentibus, quia ultra quod ex ipsa Concordia habetur, Arbitros non se fundasse dumtaxat in Instrumentis insertis in dictis Processibus, sed in aliis, & in iuribus extrajudicialiter coram ipsis communicatis, ut in Summario dato ex parte D. Cardinalis Medicei die primæ decisionis *num. 13. lit. E.* D. Cardinali Abbati errorem alleganti onus incuberet plenæ, & concludentis probationis, ex firmatis in dicta decisione, §. *Necque hujusmodi.*

Tantum autem abest, quod hæc concludens erroris probatio deducta fuerit, ut potius multa concurrant, ex quibus de facili in petitorio resultare poterit veritas ejusdem immemorabilis ab Arbitris recognita, & a partibus contrahentibus confessata, ex documentis ipsis in enunciatis processibus exhibitis; quoniam ultra generale solitum totius Abbatiæ renovandi alia bona emphyteutica desumptum ex antiquissimis renovationibus gestis de anno 1120. & 1193. Summario Domini Cardinalis Medicei *num. 27.* & ab innumeris aliis continuatis, a duobus, & ultra retro sæculis per Abbates factis cum enunciativa hujus soliti, renovandi in quemcumque casum, *dicto n. 23. & seqq.* junctis etiam antiquo bannimento Abbatis anni 1470. cum pari enunciativa *num. 28.* ac depositionibus undecim Testium formiter examinatorum de anno 1617. in lite tunc vertente inter Principem Urbini, & Marchionem Hippolytum de Ruvere tale solitum referentium *num. 29.* afferuntur etiam particulares renovationes istorum bonorum, absque ulla indicatione principii, sicque aliqua interruptione, vel contrarietate ab anno 1303. ad hæc postrema tempora, Summario D. Cardinalis Medicei *num. 1. 2. 6. 7. 11. 15. & 16.* quæ cum complectantur tempus infinitum, regulariter immemorabilem probant, Abb. *in cap. cum novus sub nu. 5. versic. Ego vero dico, de prescriptio. Rota coram Buratto decis. 435. numer. 9. in recentiorum decis.*

*decif. 321. num. 13. & 14. par. 9. decif. 168. num. 36. cum seq. par. 10. decif. 279. num. 13. par. 12. decif. 224. ex n. 3. par. 13. decif. 391. num. 1. par. 16. & decif. 136. n. 9. par. 19. Permaxime, dum in eisdem investituris enunciata fuerunt hæc bona solita esse renovari, ut in illis annorum 1303, 1463, & 1590. Quinimo in renovatione facta dicto anno 1493. explicita fuit qualitas immemorabilis, quas enunciativas ad propositum valde conferre considerat Rota in præcedenti decisione, §. *Quod autem*.*

Et quamvis in oppositum afferantur pacta in ipsis renovationibus inserta, quod in casum devolutionis liceat Ecclesie Dominæ directæ possessionem bonorum apprehendere, retinere, vel cui placeret concedere; nihilominus urget responsio, quod illa non leguntur in postrema renovatione, seu investitura anni 1621. sicut nec etiam in aliis 1303. 1386. 1493. 1510. 1573. & 1598. sed solum talis facultas competeret Ecclesie, quoties devolutio proveniret per Canonem non solum, vel pacta non servata, aut alias, &c. quod uti comprehendens casus culposos, in quibus relata dictio, alias, &c. ex terata versatur, se extendere non valet ad diversum casum devolutionis ob lineam finitam, ut ultra adductos in decisione, quæ confirmatur, §. *Minus ad-versatur*, *Cirocch. discep. 62. sub num. 77. Pacion. de locat. & conduct. cap. 62. num. 91. cum seqq.* Rota coram Seraph. *decif. 610. num. 25. & inter divers. decif. 195. num. 2. versic. hanc limitationem part. 2.* Clarius cum hæc pacta nunquam sortita fuerint effectum, quia Abbates pro tempore semper renovarunt, imo de anno 1620. Mensa Abbatialis per sententiam Vicarii Generalis coacta fuit renovare proximiorum in aliis bonis, non curatis huiusmodi pactis, *d. Summario num. 36.*

Tametsi insuper opponatur, quod Abbatia bona huiusmodi ab anno 1371. ad annum 1493. & sic spatio 100. annorum ammensaverit, seu retinuerit, non propterea probabilis spes renovationis excluditur ob intermediam renovationem factam de anno 1396. per tunc temporis Abbatem Nicolao de Castracanis, ac Honuphræ, & Catharinæ forminabus superstitibus de Familia Brunfortia proxime præcedenter investita, ut ex actis datis in Summario Domini Cardinalis Medicei *num. 2. cum seqq.* ex qua dicinon potest Ecclesiam præcedenter ammensasse, cum isto casu processisset per viam novæ concessionis, non autem renovationis, *Valasc. de jure emphyt. qu. 11. num. 15. ad fin. Caldas de renovat. emphyt. qu. 3. num. 1. Gam. decif. 222. num. 7. Rota in recent. decif. 154. num. 2. part. 15.* Quodque etiam non probetur qualitas coactiva pro eodem Canone, præterquam quod enim Doctores non desunt firmantes, eandem præsumi in immemorabili involvente sub se meliorem, magisque proficuum titulum de mundo, nempe *Cravett. consil. 111. num. 21. & 25. Purpurat. cons. 536. num. 11. cum seqq. lib. 2. Menoch. consil. 887. num. 54. Capon. discept. forens. 243. num. 4. & 9. bene Avenan. de censib. cap. 8. n. 23. & 24. Castill. de tertis, lib. 6. cap. 20. num. 8. cum seqq. Fulgin. de emphyt. tit. de renovat. quæst. 1. num. 30. in fin. Cardin. de Luca eod. tract. disc. 8. num. 3. & articulo discussio firmavit Rota in recent. decif. 11. per tot. par. 2. decif. 101. num. 8. par. 10. & decif. 71. num. 10. par. 19. coactiva deducitur ex antiquis sententiis Vicarii Abbatialis proximioribus renovationem decernentibus, dicto Summario num. 33. cum trib. seqq. in postremis, quarum duabus citatus quoque fuit Promotor Fiscalis Abbatiz de ammenatione bonorum excipiens, quæ porro sententiæ tanquam latæ non a iudice extraneo, sed a dicto Vicario Abbatiz, qui nedum informatus præsumitur de propriis styli, & consuetudinibus, sed etiam sollicitus censetur tuitionis, & conservationis iurium illius, quam maximam animadversionem promerentur, *Felin. in cap. ad aures, sub num. 15. de rescriptis, Rota coram Mantiv. decif. 87. num. 2. coram Gregor. decif. 482. num. 6. & in recent. decif. 509. num. 14. par. 14.* Non subsistente distinctione inter consuetudinem coactivam renovandi pro eodem Canone, & consuetudinem simplicem, seu præcisivam renovandi, ex quo, dum supponitur coactiva quoad eundem Canonem, id implicite præsupponitur obligationem jam existentem renovandi, alias posset Dominus directus eludere renovationem pro eodem Canone, nolendo renovare, ut de se patet, nec etiam obstante Constitutione 51. sanctæ memoriæ Urbani VIII. cum eidem plene respondeat prima decisio, §. *Minusque*.*

Probabilis itidem spes D. Cardinalis Medicei renovationem obtinendi ex altero titulo originariæ bonorum

appodiationis fundata, quam valde recognita fuit ex urgentibus probationibus ad hunc effectum allatis, nam de anno 1127. Imelda, & Corradus filius, una cum aliis filiis, & respectivo fratribus concesserunt Mainardo tunc Abbati S. Laurentii in Campo, suisque successoribus omnia, & singula ipsorum bona existentia in vico Bulgatorum, in fundo Zenestellæ, & in fundo Carrecollæ, nominatis pro confinibus inter cætera littore Maris, ac Fluvii Metauri, & Nebulæ, itaque bona concedentes unico contextu retinuerunt in emphyteusim cum pacto renovandi, & de anno 1149. quædam Pamphilia cum præsentia, & consensu Marsini Viri titulo donationis irrevocabilis inter vivos concessit, ac tradidit Ecclesie, & Monachis S. Laurentii ejus terras, sylvas, aliaque bona existentia inter ejusdem Metauri, Montaneæ, Nebulæ, & Maris fines, quæ postea pro se, filiis, & nepotibus, suisque hæredibus cum clausula, *ad habendum*, & sub annua pensione, seu Canone recepit in emphyteusim ab ipsa Ecclesia, & Monachis, prout ex instrumentis datis in præterito Summario num. 28. *cum duob. seqq.* & contra verba bona hæc eadem esse desumitur ex convenientia confinium Metauri, Montaneæ, Nebulæ, & Maris, probata ex Chartis Geographicis Ducatus Urbini per Joannem Antonium Maginum confectis, quas situationem concludere prænotat Rota coram Priolo *decif. 28. num. 37.* & in Salisburgen. juris Metropolitanici 26. Novembris 1691. §. *Harum rerum* coram Reverendiss. D. meo Priolo, & in nullius Provincie Tarraconen. Jurisdictionis 19. Junii 1693. §. *Et quidem* coram Reverendissimo Domino Decano, & in Romana exemptionis Calceolariorum 27. Junii 1695. §. *In hypothesis* coram me.

Superadditis signanter pluribus demonstrationibus, & adminiculis elicitis ex renovatione anni 1303. dicto Summario n. 1. ubi facta legitur discretiva bonorum, quod ea, quæ tunc renovationem obtinentes habebant intra primum latus a flumine Saxano, in quo exitebat Castrum Leonis, ut constat ex renovatione anni 1463. nominantur absque aliqua adjectione qualitatis Ecclesiasticæ, seu juris Ecclesie, quæ tamen non fuit omissa in aliis, & diversis bonis Ecclesie, similiter sub unica verborum structura concessa fuerunt non solum bona, quæ per Investitos habebantur, sed etiam ea, quæ deinceps per ipsos, seu eorum hæredes habenda essent, tunc per Investitos expresse reservatæ fuerunt personæ nominum, & subditorum, & mobilia tam sua, quam suorum hæredum, tanquam de iis, quæ ab eadem Ecclesia non recognoscebant, cum talis reservatio præsupponere videatur concessionem ab ipsis reservariis factam, suscepta fuit per Abbates defensio erga Investitos, eorumque filios, & nepotes, vel illos, qui eorum gradus supplevisent, ab omni persona hominum in iudicio, & extra, necnon pro Investitura bonorum tenuissima responsio, seu Canon duorum solidorum conventus fuit, ac cediditque consuetudo illarum partium faciendi similes appodiationes, ut testatus fuit sanctæ memoriæ Urbanus VIII. in infradicendo Indulto, & constat ex pluribus positivis bonorum donationibus cum successivis investituris ab ea receptis, dicto Summario num. 42. *cum seqq.* atque de causis deveniendi ad appodiationes num. 45. & 46. Nec huiusmodi probabilem appodiationem destruant enunciativæ emissæ in dicta investitura, seu renovatione anni 1303. ac in relato Instrumento transactionis, quod bona spectant ad Abbatiam, nec minus abs. Privilegia Othonis Imperatoris, Summorumque Pontificum Paschalis II. Anastasii IV. & Urbani III. enunciativæ porro non excludunt qualitatem pertinentiæ ad Ecclesiam vigore appodiationis, & privilegia, quidquid sit de eorundem legalitate multipliciter controversa, non designant, aut expriment bona, de quibus agitur, sed potius confunduntur ex Instrumentis annorum 1117. & 1149. ac cum processerint per viam confirmationis domini Ecclesie, non excludunt, quin prius eadem bona fuerint appodiata, ad doctrinam Bald. *in l. nominationes, in fin. Cod. de appellat.* Rota coram Seraph. *decif. 981. num. 5. & coram Pamphil. decif. 680. num. 17.*

Opitulatur demum D. Cardinali Mediceo indultum sanctæ memoriæ Urbani Octavi super bonis emphyteuticis, ac feudilibus Ecclesiarum Status Urbini impresum penes Paitell. *in expedit. Caus. Civil. 7.* ad effectum elicendi probabilem spem renovationis; quin prædicti indulti dispositio declinari valet ex eo, quod hæc bona non probentur existere in Statu Urbini, nam hæc negativa probatio non concluditur, sed potius pro affirmati-

va quamplura considerabilia deducuntur, nempe concessio emissa in superius mentionata Concordia inter Magnam Ducissam, & Cardinalem Barberinum per sanctæ memoriæ Alexandrum VII. confirmata, depositiones tam decem Testium formiter examinatorum de anno 1649. quam aliorum ad perpetuam optime referentium comprehensionem in Statu Urbini, quibus credendum esse considerant Bald. *conf.* 420. n. 1. *vers. interdum etiam*, lib. 1. Dec. *conf.* 40. n. 67. lib. 4. Surd. *conf.* 429. n. 1. lib. 3. Capyc. Latr. *consult.* 22. n. 17. lib. 1. Rota coram Caval. *decis.* 161. n. 6. & de hac situatione, seu comprehensione testantur etiam Geographi, & Historici, nimirum Antonius Magini in sua Ital. & signanter in Tabula Status Urbini, Vincentius Maria Cimarcellus in Historia eiusdem Status *cap.* 6. concurrunt quamplures enunciati, nam in instrumento renovationis anni 1619. Abbatia Sancti Laurentii dicitur Provinciæ Urbinaten. & ita etiam denominatur in referendo Breve sanctæ memoriæ Clementis X. ac in instrumento confirmationis investituræ anni 1466. Castrum Leonis dicitur Senogall. Diocesis, quæ citra controversiam est in Statu Urbini, ac de hac Diocesi nuncupatur in quindecim publicis Instrumentis relatis in Summario D. Cardinalis Medicei n. 8. quas enunciativas deservire etiam in probationem situationis, vel territorii notant Abb. *conf.* 62. sub n. 11. in fin. lib. 2. Valenz. *conf.* 100. n. 44. & 45. lib. 1. Albert. Brun. *conf.* feud. 34. n. 3. Spad. *conf.* 11. n. 2. lib. 1. Kinichen. *de Jur. Territor. c.* 3. n. 12. & 13. de Luca *de servit. disc.* 85. n. 10. & *seqq.* Panimoll. *decis.* 25. adnot. 2. n. 14.

Minusque Pontificii Indulti, seu Brevis efficacia valet evitari, tam ex eo quod in illo exceptuata leguntur bona litigiosa, qualia esse controversa prætenduntur, nam ex lectura ejusdem Brevis manifesteprehenditur, quod dicta qualitas litigiosa considerata fuit quoad bona devoluta tempore Datus dicti Brevis, ut præferunt expresse verba ibi: *hactenus sunt devoluta, super quibus tamen lis adhuc mota non fuit, &c.* ea propter nullo modo considerabilis est in hodierno statu, ubi agitur de nova devolutione mox superventa, postquam dicta antiqua lis per Pontificem considerata terminata fuerat per relatam Concordiam inter Magnam Ducissam, & ipsum Cardinalem Barberinum, quæ totaliter

litem perimit, *ad c. 1. de lit. non contest. in 6. & coram aliis*, in Bonon. Transactionis 12. Maji 1681. *in princ.* coram Reverendis Florez, habeturque ac si nunquam extitisset, cum de effectu transactionis sit, quod totum retentum censeatur retineri primævo, & præexistente titulo ante ipsam motam litem, ut cæteris adductis copiose firmatum fuit in Bonon. Macelli 19. Novembr. 1696. §. 2. & *fortius coram me.* Nec ex quo D. Cardinalis Mediceus sit forensis, & non habitet in statu Ecclesiastico, siquidem ut fuit responsum in decisione confirmata, §. *Ex his itaque circa medium*, quatenus pertinet ad forensitatem, D. Cardinalis Mediceus allegat dispensationem obtentam per Breve sanctæ memoriæ Clement. X. ad recipiendum horum bonorum renovationem, quod licet directum fuerit Abbati Commendatario cum verbis, *possit, & valeat* renovationem facere, nihilominus hujusmodi verba respiciunt actum renovationis, quam D. Cardinalis Mediceus non petit vigore dicti Brevis, sed ex antefatis tribus titulis validissimis, & æque principalibus, non autem habilitationis ad renovationem assequendam, quia in hac parte Papa loquutus fuit per verbum, *derogamus*, quod est verbum præsentis temporis, ac de præsentis operativum habilitationis, ac remotionis obstaculi, ut ad propositum observat Rota in Romana Pecuniaria 22. Martii 1688. §. *Nec valuit replicatio*, cor. bonæ memoriæ Emerix, subnexis aliis ponderationibus in decisione præcedenti factis, d. §. *Ex his in fine.* Quo vero ad effectum habitationis transferunt DD. ad effectum, de quo agitur, spei probabilis cum responsionibus datis in præterita decisione d. §. *Ex his itaque*, nimirum, quod & D. Cardinalis Mediceus habeatur pro præsentis, dum tanquam Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis non poterat abesse sine licentia Papæ, & habitationem, nedum in locis controversis, sed in ipsa urbe retineat, quod ad effectum requisiti circa habitationem, quæ pendet ab animo redeundi, consideravit Rota in *decis.* 90. n. 5. & 6. & *decis.* 431. n. 1. cum *seqq.* p. 18. cum aliis in decisione, §. *Ex his itaque.*

Et ita prælibatis his pro hoc Summarissimo Judicio mentionis ad solum finem desumendi probabilem spem renovationis post secundam Causæ propositionem Dominis omnibus videntibus, ac itidem partibus acerrime infortantibus conclusum fuit.

DECISIO TRIBUNALIS

M. R. C. REGNI SICILIÆ

IN CAUSA SUCCESSIONIS PRINCIPATUS BUTERÆ,
cum Dignitate Magnatis Hispaniarum, Petrapretix, & aliorum
Statuum, ac Feudorum vacantium ob mortem D. Donnæ
Margaritæ ab Austria, & Branciforte.

IN FORMA JUSTIFICATIONIS SUFFRAGIORUM,
*Quæ ab Illustr. & Spectab. Judicibus in causa lata fuere, ut ad Regale
Italicarum rerum Supremum Consilium via reco-
gnoscendi transmitti deberent.*

S. C. R. M.

Uborta lite, & quæstione inter Don Joseph Branciforte Santapau, & Barresi, Mazareni Comitem ex una, & Don Joseph Branciforte Santapau, & Barresi Comitem Racudix ex altera, super successione Principatus Buteræ, & Petrapretix, Marchionatus Licodix, Barrafranzæ, & Militelli, aliorumque Statuum, & feudorum vacantium ob mortem Donnæ Margaritæ ab Austria, & Branciforte ultimæ prædictorum Statuum posseditricis, quæ nullis relictis descendantibus diem clausit extremum; fuit per Judices istius Magnæ Regiæ Curix decretum, & executum sequestrum super dictos Status ad nomen veri successoris juxta tenorem, & continentiam Sacrarum litterarum Tuæ C. M. datarum 17. Novembris 1651, ne videlicet Partes de continuatione possessionis contententes super ipsius actuali apprehensione ad rixas, & arma pervenirent; fuit deinde per Archiepiscopum Panormitanum tunc Proregis, & Tuæ Majestatis Vicarii Locumtenentem commissa causa (ut juris, & moris est) Judicibus Magnæ Curix, ex quibus cum nonnulli ob interpositas ab utraque parte recusationes sese abstinere velle, & non se impedire responderint, duobus ex nobis tantum remansis (videlicet de Ramundetta, & de Vivacito) aliis tribus (nempe de Marotta tunc Præfide Concistorii S. R. C. nunc vero Magnæ Curix, de Domech Auditore Generali, & de Caracciolo olim Judice Magnæ Curix) primo delectis, & subrogatis demum alii duo de utriusque partis consensu, & Tui Ajalæ Comitis Vicarii præscripto, & assignatione (scilicet de Crespos, & de Monge fidei Censores in hac istius Tui fidelissimi Regni Sancta Inquisitione) adiuncti fuimus.

Cum autem Tuæ Reg. Majestati per Sacras Tuas litteras ad utriusque partis supplicationem obtentas præcipere, & ordinare placuerit, quod in præsentî causa Judicum Vota, & relationes cum suis justificationibus, & processu, ad Tui Italicarum rerum Supremi Consilii Senatores, via recognoscendi de more, transmitterentur, Nos, quibus hoc munus obire contigit, Regiis Tuis placitis, (ut par est) obtemperantes, Vota nostra prædicto Ajalæ Comiti Præregi, & Vicario tuo nuper sub die 2. Octobr. 1660. secreta relata, cum juribus, rationibus, & argumentis, quibus ad pronuncian- dum, prout intra, moti fuimus, Sacræ Majestati Tuæ, & Tuorum prædictorum Senatorum prudentissimo, & probatissimo judicio, recognoscenda, & corrigenda transmittimus, & submittimus.

Prius tamen, quam nostrum proferamus judicium, majoris claritatis, aliorisque cognitionis gratia, nonnulla in facto causæ prælibare necessarium censuimus, aliis longiori calamo ad discursum justificationum; & suis in locis exprimendis, brevitate, & clarioris methodi causa studiose reservatis.

Don Fabritius Branciforte, & Santapau Princeps Buteræ, & Petrapretix, ex Donna Catharina Barresi Marchionissa Militelli, tres suscepit filios, Don Franciscum primogenitum, Don Joannem secundogenitum, & Donnâ Catharinam tertio genitam.

Don Franciscus primogenitus uxorem duxit Donnâ Joannâ ab Austria, & istius matrimonii contemplatione Don Fabritius pater refutavit, & renunciavit eidem dictos

Status, Baronias, & Feuda, quorum tunc erat possessor, ad habendum post ipsius mortem, excepto Titulo Principatus Petrapretix, qui ut ex nunc fuit renunciatus, & demum cum jam ob mortem D. Catharinæ matris in statu, & Marchionatu Militelli successisset, vivo patre, ac propterea caduca prædicta refutatione, unica suscepta, & relicta filia Donna Margarita ab Austria, & Branciforte, vita functus est.

Don Joannes secundogenitus ex Donna Joanna Branciforte legitima uxore duos filios masculos, nempe Don Gabrielem primogenitum surdum, mutum, & a natura imperfectum, & Don Joseph nunc Mazareni Comitem, ac alias filias foeminas procreavit, quibus extantibus vivo adhuc Don Fabritio patre, cum jam ob præmorientiam Don Francisci fratris primogenituram occupasset, & refutationem prædictorum Statuum obtinisset, vitam cum morte commutavit.

Donna Catharina denique tertio genita matrimonium duxit cum Don Nicolao Placito Branciforte tunc Racudix Comite, nunc vero Principe de Leonforte, ex quo natus est D. Joseph Branciforte hodie Racudix Comes, qui majori ætate præcedit dictum Mazareni Comitem, non vero Don Gabrielem ejus fratrem imperfectum seniore.

Ob mortem præfati Don Francisci Primogeniti Marchionis Militelli, Donna Joanna uxor in anno 1623. pro ipsius dotium restitutione, quibus Don Fabritius Socer erat aditricus, duas exercuit executiones in uncis 60. V. 852. per cedula primæ decreti super dictis Statibus, Baronis, & Feudis adimpletas, pro qua summa dictum fuit, Rejiciantur prælitio, &c. & demum ad adjudicationem, & liberationem dictorum feudorum fuit processum, quæ dictæ Donnæ Joannæ addicta fuere.

Erat tunc infans dictus Don Joseph Mazareni Comes, & sub tutela Donnæ Joannæ matris, & dicti Don Nicolai Avunculi constitutus, sed cum prædicta adjudicatio ad notitiam dictæ Donnæ Joannæ matris pervenisset, nondum tamen captâ prædictorum feudorum possessione, ejus apprehensionem impedire curavit, prætendens filium suum Don Joseph omnium prædictorum Statuum, & Feudorum legitimum esse successorem, tam virtute refutationis patri viventis factæ, quam ex eo quod ob Avi Don Fabritii mortem nullus alius succedere poterat in dictis feudis, cum esset ei nepos masculus ex filio primogenito refutatario, ac per consequens indubitabilis successor, attentis Regni Capitulis, ut inferius suo loco demonstrabimus.

Huic prætensioni se opposuit Donna Margarita filia Don Francisci primogeniti, vivente patre defuncti jam Marchionissa Militelli, contendens ad ipsam spectare prædictorum Statuum successionem virtute refutationis Patri factæ, cui ipsa successerat.

Eventum tandem est ad concordiam inter prædictas partes, & per Albaranum inter easdem confectum, quod redigi voluerunt in publicum Instrumentum, pactitatum, & conventum fuit, quod sigillarentur litteræ de tradenda possessione pro prædictis creditis ad favorem Donnæ Joannæ ab Austria, & ab eadem captam possessionem deberet exinde restituere dictæ Donnæ Margaritæ filix, solutis ab ea prius dictis creditis per subjugationem prædictorum Statuum, & feudorum in tot annis redditibus,

quod

quot dictæ summæ correspondent, cum pacto redimendi, & juxta formam Bullæ, & his peractis dicta Donna Margarita deberet tradere dicto Don Joseph, & ejus nomine dictæ Donnæ Joannæ ipsius Matri, & Tutrici possessionem Comitatus Mazareni, & Graffulatus; Baronique de Nixemi cum omnibus suis feudis, membris, & pertinentiis, prout per dictum Don Fabritium possidebantur, & hoc pro omnibus prætensionibus, quas dictus Don Joseph habebat, & habere poterat, sequuta morte dicti Principis Don Fabritii communis Avi, remanentibus pro dicta Donna Margarita omnibus aliis Statibus, Feudis, & Baronis, cum suis titulis, & dignitate Magnatis Hispaniarum; super quod, mortuo jam Don Fabritio, fuit postea stipulatum publicum instrumentum inter prædictas partes, cum auctoritate, & interventione dicti Don Nicolai Comitatus Racudiæ tutorio nomine dicti Don Joseph infantis, pro quo de rato promisit, cum amplissimis, & prægnantissimis clausulis, pactis, & renunciationibus, quod quidem dictus Don Joseph jam major factus expresse ratificavit.

Anno 1624. migravit e vita Don Fabritius condito testamento, in quo instituit hæredem universalem in omnibus ipsius bonis feudalibus, & Burgensaticis dictum Don Joseph nepotem ex filio secundogenito nunc Mazareni Comitem.

Moritur denique Donna Margarita ab Austria, nullis relictis descendentalibus, & in testamento ab ipsa in Urbe Romæ confecto instituit hæredem particularem in dictis Statibus, & feudis ab eadem in vita possessis in hoc Sicilia Regno ultra Farum eum tantummodo, qui de jure succedere deberet, ut apparet ex dicto testamento in actis causæ ab utraque parte exhibitio.

Hinc excitata est controversia inter dictos Comites Mazareni, & Racudiæ intendentes unumquemque eorum in ipsum esse translaram dictorum Statuum, & feudorum possessionem, legis, & Capitulorum Regni ministerio, tanquam verum successorem ab intestato dictæ Donnæ Margaritæ, ex juris, & eidem Regni Capitulis dispositione, ac propterea manutenendum in dicta possessione, virtute Statuti illam in verum hæredem continuantis Mazareni Comitem, uti filium D. Joannis secundogeniti, licet minorem ætate: Racudiæ vero, tanquam mascululum in eodem gradu, & sexu existentem, majorem autem ætate.

Causa igitur introducta in summarissimo mantenentionis judicio, scripturis ab utraque parte ad effectum, & contrarium effectum missis, & copiosissimis inscriptis allegationibus nobis traditis, cum jam jam essent aperta puncta, post longam discussionem, venerunt ad eandem causam Principes de la Trabia, & de Resuttana, prætendentes manutenentionem in possessione dicti Status, & Marchionatus Militelli, virtute cujusdam testamenti Antonelli Barresi dicti Status, & Terræ prætensi primi Acquisitoris, per quod asserbant esse regulandam successionem, ab eaque excludendos dictos Comites Mazareni, & Racudiæ in eodem summarissimo mantenentionis judicio, utpote descendentes a dicta Donna Catharina Barresi intrusa, & injusta posseditrice, sicuti latius inferius dignosci suo loco poterit.

Denique auditis omnium partium Advocatis, allegationibus recognitis, datis motivis, & sæpe sæpius Jurium, & Auctorum decisionibus, doctrinisque repetitis, duabus, & tribus aliquando sessionibus omni hebdomada per discursum octo mensium habitis, omnibus visis scripturis per partes exhibitis, post longam conferentiam, maturamque deliberationem, ut tam magnæ causæ qualitas exposulabat, concordi omnium nostrorum Judicio, Mazareni Comitem (quem hæc Civitas uno ore verum, & indubitatum successorem prædictorum Statuum acclamabat) in eorum possessione manutenendum esse censuimus, denegata manutenentione dicto Comiti Racudiæ, & dictis Principibus de la Trabia, & de Resuttana.

Cum autem unus ex nobis (de Ramundetta videlicet) ad instantiam Trabie Principis, & ad decisionem causæ Marchionatus Militelli ipsi tangentis, pro recusato esset habitus, necesse fuit (& ita istius Judicii ordo exposulabat) quod causa prædicta successionis Militelli præcederet in decisione causam reliquorum Statuum, & feudorum, ac propterea, dicto de Ramundetta nullatenus interveniente, causa prædicta inter dictos Principes Trabie, & Resuttanæ per alios sex a nobis fuit decisa; deinde & eodem die, aliquo tamen interjecto temporis spatio, cum

Card. de Luca, Lib. 1.

jam concordi suffragio, denegandam dictis Principibus, & eorum cuilibet manutenentionem esset per Nos decretum, ad causæ omnium Statuum determinationem processimus inter dictos Comites Mazareni, & Racudiæ, quæ omnibus Nobis septem numero concurrentibus, prout infra fuit expedita.

Die secundo Octobris hora decimaquinta ejusdem diei 1660.

Facto verbo Excellentie Sæ.

Non manuteneatur: Salvis juribus isti Illustri Principi Trabie in possessorio plenario, & petitorio, ac etiam salvis juribus Illustribus Comitibus Racudiæ, & Mazareni, & unicuique eorum, in decisione fienda causæ possessorii summarissimi inter dictos Illustris Comites vertentis super Statibus Buteræ, Petrapreticæ, Militelli, & aliorum bonorum, & jurium contentorum in effectibus ambarum partium, expensis hinc inde compensatis.

Die secundo Octobris hora decimaquinta ejusdem diei.

Facto verbo Excellentie Sæ.

Non manuteneatur: Salvis juribus isti Illustri Principi Resuttanæ in possessorio plenario, & petitorio, ac etiam salvis juribus Illustribus Comitibus Racudiæ, & Mazareni, & unicuique eorum in decisione fienda causæ possessorii summarissimi inter dictos Illustris Comites vertentis super Statibus Buteræ, Petrapreticæ, Militelli, & aliorum bonorum, & jurium contentorum in effectibus ambarum partium, expensis hinc inde compensatis.

Die secundo Octobris hora decima octava ejusdem diei.

Facto verbo Excellentie Sæ.

Manuteneatur iste Illustris Don Joseph Branciforte, Comes Mazareni, Salvis juribus Illustri Comiti Racudiæ in possessorio plenario, & petitorio, expensis hinc inde, &c.

Die secundo Octobris hora decima octava ejusdem diei.

Facto verbo Excellentie Sæ.

Non manuteneatur iste Don Joseph Branciforte Comes Racudiæ, salvis juribus in possessorio plenario, & petitorio, expensis hinc inde compensatis.

Hoc est S. R. M. nostrum uniforme Judicium, ad cujus justificationem, ut clare, & distincte procedamus, præmissis descendentiæ arbore, ad dignoscendas oppositorum gradus, qui in principio depictus reperitur, istarum justificationum seriem in quinque partes, seu articulos principales dividemus. In quos brevitati consulentes, omnia, quæ tum in voce, tum in scriptis ab utriusque partis Advocatis proposita sunt, breviori methodo comprehendemus contrarias sigillatim diluendo oppositiones.

Primus articulus justificabit omnia feuda vacantia ob mortem Donnæ Margaritæ ab Austria esse ex pacto, & providentia Principis, & sic in forma pactionata, quam Siculi strictam vocant, habereque annexam clausulam juris Francorum, hoc est qualitatem primogenituræ.

In secundo articulo probabimus Comitem Mazareni, utpote verum refutantem feudorum, & Statuum prædictorum (Militelli Marchionatu excepto) Donnæ Margaritæ refutariæ absque filiis defunctæ, jure reversionis, vel successionis incontrovertibilis succedere, non obstante renunciatione in contractu transactionis ad favorem ejusdem Donnæ Margaritæ facta, quam personalem ostendimus, ac propterea debuisse prædicto Comiti concedi manutenentionem, excluso Racudiæ Comite.

Tertius articulus similiter justificabit, secluso reversionis jure, supposita tamen prædictæ renunciationis personalitate, etiam quod sit nova successio regulanda ab intestato ex dispositione ultimæ posseditricis instituentis illum, qui de jure succedere debet, Mazareni Comiti successionem competere ob prærogativam potioris lineæ in paritate gradus, & sexus.

Quartus Articulus comprobabit Mazareni Comiti debuisse concedi prædictorum Statuum manutenentionem, ob qualitatem melioris originis, quia in pari gradu reperitur masculus ex masculino, at vero Racudiæ Comes masculus ex femina.

In quinto denique Articulo justificabimus Principes de la Trabia, & Resuttana, qui in hanc causam venerunt prætendentes quemlibet eorum manutenentionem in possessione dicti Status, & Marchionatus Militelli, non fovere bonum jus in præsentis judicio, ac propterea merito fuisse eidem prædictam manutenentionem denegatam, salvis juribus in judicio plenario, & petitorio.

S U M M A R I U M,

- 1 **O** pponitur feuda non esse juris Francorum.
- 2 Contrarium probatur ad n. 5.
- 6 Quando confirmatio habeat vim nova concessionis, & immutet naturam feudi.
- 7 Primus acquirens potest disponere, & novam formam feudo imprimere, erogando primogenituram.
- 8 De clausula ad faciendum, ut equipolleat, & quibus dederit.
- 9 In feudo mixto potest alterari ejus natura, & erigi primogenitura.
- 10 De validitate testamenti primi acquirentis, & n. 11.
- 12 Observantia dat robor scripturae.
- 13 Exceptio extrinseca, & altioris indaginis adversus testamentum, non impedit immissionem in vim leg. fin. ad num. 15.
- 16 Agitur de natura aliorum feudorum ad n. 27.
- 28 Clausula juris Francorum importat primogenituram.
- 29 Feuda dignitatis sunt individua, & deferuntur jure primogeniturae.
- 30 De cap. Regni, si aliquem, deferente successionem jure Francorum.
- 31 De eadem forma juris Francorum.
- 32 Observantia in proposito est deferendum.
- 33 In possessorio attenditur ultimus status.
- 34 De capitulo 204. Caroli V.
- 35 Ex vi comprehensiva casus habens eandem rationem continetur sub nova lege.
- 36 Statutum excludens sororem propter fratrem, intelligitur etiam de patruela tantum.
- 37 Cap. si aliquem, licet loquatur de transversalibus, habet etiam locum in descendentes.
- 38 De exclusione, & habilitate foeminarum remissive.
- 39 An attendatur in successione tempus refutationis, vel mortis refutantis? & num. 40.
- 41 Quod attendatur tempus refutationis, & de rationibus ad n. 44.
- 45 Contrarium probatur verius, ut attendatur tempus mortis, & de rationibus ad n. 50.
- 51 A fideicommissis ad feuda validum est argumentum.
- 52 In feudo pacti, & providentiae agnati habent spem probabilem, & veniunt jure suo, & num. 53.
- 54 Concluditur attendi debere tempus mortis, & de rationibus, ad n. 62.
- 63 Respondetur Doctoribus, tenentibus contrarium, ad n. 65.
- 66 Refutatio dari potest, etiam si refutans non possideret feuda, sed refutariis, ad n. 70.
- 71 Refutatio morienti sine liberis succedit refutans, qui aliis in successione praefertur, & num. 72.
- 73 An jure successionis, vel reversionis, & quid jure successionis? & num. 74.
- 75 Quando refutans succedit refutario, tenetur ad onera medio tempore contracta.
- 76 Item quod jure successionis.
- 77 Contrarium quod jure reversionis.
- 78 Datur distinctio, & quomodo questio decidatur, & respondetur ad contraria num. seqq.
- 90 Quod renunciatio, seu refutatio sit realis probatur ex multis realitatem denotantibus, ad n. 101.
- 102 Contrarium quod sit personalis num. seqq.
- 111 In feudis, & aliis non transitoriis ad extraneos stipulatio intelligitur pro filiis, & descendentes propriis, & capacibus, non pro aliis non contemplatis, ad n. 117.
- 118 Transactio restringitur ad expressa, quae erant in lite, & num. seqq.
- 120 Renunciatio restringitur ad suam causam, ad num. 134.
- 135 Quando in feudis refutatio non sit personalis, sed realis, & omnimoda, & num. 136.
- 137 In dubio praesumitur personalis, & respondetur ad contraria, ad num. 140.
- 141 Defecta persona, renunciatio personalis evanescit, ad num. 146.
- 147 Facta institutione in feudis illius, qui de jure censetur institutus successor ab intestato, & num. seqq.
- 153 Si habens facultatem eligendi, vel nominandi non utitur facultate, censetur vocare successorem ab intestato, & num. seqq.
- 159 De limitatione regulae, ut renunciantibus ad jura sua non detur regressus.
- 160 De questione super prerogativa linea in successione feudorum decidenda cum legibus Regni.
- 161 Non semper valet argumentum de majoratu ad Regnum, & quando sic, & n. 162.
- 163 Quaelibet successio regulanda est juxta leges particulares regionis, & num. 164.
- 165 Ad intelligendum cap. si aliquem, & de questione successionis inter duos patruales, & num. seqq.
- 167 De cap. 118. & cap. 204. ad num. 169.
- 170 Clausula juris Francorum importat successionem jure primogeniturae.
- 171 In primogenitura primum locum occupat linea, & de transmissione prerogativa linea, & num. seqq.
- 175 Quod non detur transmissio.
- 176 Sed representatio in infinitum.
- 177 Quod neque ratione representationis, & de effectibus exinde resultantibus num. seqq.
- 182 Etiam inter transversales attenditur idem ordo linea si descendunt a primo acquirente, vel institutore.
- 183 De differentia, an vocetur primogenitus, vel major natu, & num. seqq.
- 186 De legibus Hispaniarum in materia primogeniturae, an sint correctoriae juris communis, vel concordant?
- 187 Quid in terminis specialibus feudorum, an intret eadem prerogativa linea, & de distinctione inter feuda dividua, & individua, & num. seqq.
- 192 De interpret. cap. si aliquem.
- 193 De questione inter nepotem ex primogenito, & patrum, ut recepta sit pro nepote.
- 194 In Regno Siciliae jus commune in materia feudali erat illud Longobardorum.
- 195 Quomodo, & quando introductum est jus Francorum, & feuda effecta sunt individua, ad num. 197.
- 198 Sequitur interpretatio c. si aliquem, & num. seqq.
- 205 Attento jure Longobardorum omnia feuda erant patrii, & providentia, & non erant cognita hereditaria, ad num. 210.
- 211 Successio feudorum per Constitutionem, ut de successione, satis restricta in Sicilia, ampliata ad septimum gradum, ad num. 213.
- 214 Statutum debet interpretari, ut minus corrigat jus commune, ad num. 228.
- 229 Legum correctio non est praesumenda.
- 230 Sequitur interpretatio cap. si aliquem, respondendo ad objecta, & num. 231.
- 232 De prerogativa linea attendenda.
- 233 Quis dicatur proximior in majoratibus, & primogenituris, & num. seqq.
- 235 De eadem prerogativa linea, & num. seqq.
- 244 Non requiritur ut primogenitus possederit, vel jus habuerit, ut transmittat prerogativam linea ad posterum, & num. seqq.
- 250 De intellectu cap. Constitutionem 30. Regis Friderici & num. seqq.
- 255 De capitulo 118. & num. 256.
- 257 De capitulo 204.
- 258 Et de capitulo 18.
- 259 De eadem prerogativa linea, ad num. 263.
- 264 De cap. 18. & 118. & 204. & num. seqq.
- 286 In statutis correctoriis an detur extensio de casu ad casum, & de persona ad personam? ad num. 291.
- 292 Rubrica habenda pro lege, & quando, & n. seqq.
- 314 De concursu duorum patruelium, quorum unus ex secundogenito sit minor, alter ex tertio genito major.
- 315 De puncto an detur representatio inter collaterales, & n. seqq.
- 322 De eadem representatione in feudis jure primogeniturae.
- 323 Respondetur Doctoribus in contrarium, ad n. 325.
- 326 De agnatione saltem artificiali, & ficta considerata per Capitula Regni, ad num. 331.
- 332 De propositione, quod samina praefertur masculo remotiori, ad num. 334.
- 335 Referuntur Doctores Siculi excludentes prerogativam linea ex Capitulis Regni, & n. seqq.
- 350 Expenduntur Doctores Neapolitani.
- 351 Agitur de decisionibus editis in pluribus causis in d. Regno, & n. seqq.
- 356 De exclusione muti, & surdi, seu alias imperfecti a successione feudi quomodo, & quando procedat, ad n. 358.
- 359 Samina regulariter exclusa a successione feudorum.
- 360 Etiam si sint habitata intelligitur in subsidium.
- 361 Quid de jure Regni tam attentis Constitutionibus, quam Capitulis, & n. seqq.

- 367 *Per Capitula contemplata est agnatio, & n. 368.*
 369 *In paritate gradus agnatus praefertur cognito, ad n. 371.*
 372 *An jus commune feudorum sit receptum in Regno Siciliae, & num. seqq.*
 379 *De distinctione inter agnationem veram, & agnationem fictam, ad num. 383.*
 384 *Feuda habentia naturam agnaticam, seu masculinam in praelatione, an eam naturam amittant, vel mutant, si transeunt ad foeminam ad num. 387.*
 388 *Foemina est agnata licet nupta viro de aliena familia, & num. seqq.*
 392 *De Masculo cognato, qui tamen sit etiam de familia, & num. 393.*
 394 *Exclusio foeminae influit in omnes ejus descendentes, ad num. 397.*
 398 *Facti series super diverso casu, & num. seqq.*
 412 *De fide minus probanti testamenta, & num. seqq.*
 415 *Copia non facit fidem, & n. seq.*
 417 *Quid ubi est transumptum antiquum, & num. seqq.*
 436 *An, & quando pluribus concurrentibus ad successionem impediatur remedium executivum leg. finalis.*

ARTICULUS PRIMUS.

Quod omnia feuda vacantia ob mortem Donnæ Margaritæ ab Austria sunt ex pacto, & providentia Principis, & sic in forma pactionata, quam Siculi strictam vocant, habentque annexam clausulam juris Francorum, hoc est, qualitatem primogenituræ.

- L**icet in allegationibus impressis, quæ ad informationem Nobis ex parte Racudiæ Comitis traditæ sunt, verbum nullum circa feudorum formas reperitur: in voce tamen, non semel, sed pluries in eas est oppositum non habere clausulam Juris Francorum, hancque præcipue deficere in privilegiis, & concessionibus Castri, & Terræ Buteræ (cui titulus Principis, cum dignitate Magnatis Hispaniarum annexus est) Licodiæ, Occhiolæ, Laci Leoninorum, feudorum Turris Falcunaræ, Belmontis, Radali, & aliorum provenientium ex domo, & Familia de Santapau, nerbose contendunt prædicti Comitis Advocati, ad idque comprobandum nonnullæ sunt præsentatæ scripturæ; quare ut nullus remaneat scrupulus, de omnibus feudorum formulis in præsentati articulo differere, contrariis impugnationibus dirutis, consentaneum Nobis visum est.
- 2 Quod attinet ad prædicta feuda Buteræ, & reliqua per lineam, & descendentiæ de Santapau provenientia, in quæ Adversariorum tela diriguntur, pro comperto habuimus, non solum habere annexam clausulam Juris Francorum, verum etiam in multis ex eis erectam, & institutam fuisse primogenituram in favorem masculorum, ac deinde foeminarum ex primo acquirente descendentiæ, quod quamplurimis rationibus, & mediis comprobabimus.
- 3 Dicta feuda Buteræ, Licodiæ, Occhiolæ, (quæ permutata sunt per Terram Bideni primo acquisitam) Turris de Falcunara, dell' Alia, Marinei, & alia existentia in Territoriis Buteræ, Licodiæ, & Bideni, fuerunt concessa per Inclytum Regem Martinum Calcerando Adamar de Santapau ob ingentia servitia illius Majestati præstita, tam a dicto Calcerando, quam ab Ugone patre, & Ugonetto fratre, ut apparet ex Regia concessione, & Privilegio de anno 1399. a nobis recognito, & in processu exhibitio, qui quidem Calcerandus dicta feuda, & Terras donavit Raymundo filio secundogenito, & istius filii, legitimeque descendentiæ masculis, ac deinde foeminis, servato ordine generaturæ, aut primogenituræ in perpetuum, & denique per suum ultimum elogium confectum in Castro Buteræ, per acta Notarii Stephani de Campoclaro Calatagironis, die 29. Septembris, Ind. 2. anno 1438. eandem donationem ratam habens, instituit dictum Raymundum suum particularem hæredem in præfatis feudis, & Terris, ut succederent tum ipse, tum ejus filii, & descendentes masculi, ac postea foeminae, servato semper ordine generaturæ, cum perpetua prohibitione alienationis, & hoc adjecto gravamine foeminis, & earum descendentiæ, quod deberent assumere cognomen, & arma de Santapau sub pœna privationis.
- 4 Et licet ex parte Comitis Racudiæ fuerit oppositum, tum prædictum Calcerandum non fuisse primum dictorum feudorum acquirentem, sed Ugonettum fratrem, cui idem Inclytus Rex Martinus prædictas Terras suo Privilegio donavit, & concessit in anno 1393. ob felloniam, & delictum commissum a Manfredo de Alagona antiquiorem feudatarium,

& concessionem factam fuisse dicto Ugonetto pro se, filiis, & hæredibus utriusque sexus de suo corpore legitime descendentiæ, ac per consequens in forma mixta, hoc est pactionata, & hæreditaria, proptereaque non potuisse hanc concessionem, & formam mutare, & restringere prædictum Calcerandum erigendo primogenituram, tum etiam prædictum testamentum Calcerandi non esse solemne, nec de ejus apertura constare, adhucque clausum reperiri penes Notarium conservatorem actorum dicti Stephani de Campoclaro, & denique non esse in forma probanti.

Levissimam tamen hanc oppositionem habuimus; Primo quia, tametsi Calcerandus fuerit Ugonetti fratris in dictis feudis successor, adhuc cum ipse non fuisset in Privilegio comprehensus, uti collateralis Ugonetti prædicti, voluit sibi consulere, novam impetrando gratiam a Domino Rege, ut plenius, & securius dictas Terras habere, & possidere posset, quod consequutus est ab eodem Inclyto Rege Martino, per Privilegium ab eo concessum dicto anno 1399. in quo non solum confirmavit anteriores concessionem factas Ugoni patri in anno 1392. & Ugonetto fratri in anno 1393. verum etiam novam, & sub ampliori, & diversa forma concessionem, & gratiam eidem Sua Regia Majestas contulit, ut ex verbis Regii diplomatis dicto anno 1399. expediti, apertissime deprehenditur, ibi, *Ex uberiori gratia, dicto nobili Calcerando, suisque hæredibus, de suo corpore legitime descendentiæ, in perpetuum, terram Buteræ prædictam cum ejus Castro, Terram Licodiæ cum ejus Castro, & aliis juribus, & pertinentiis eorum universis, nec non omnia, & singula bona tam feudalia, quam Burgensatica existentia in dictis Terris Buteræ, Licodiæ, & Territoriis earundem, que fuerunt quorumcumque rebellium, & proditorum, & alibi ubicumque, que scilicet habuerunt, & possederunt sub eisdem modo, & forma, ac servitiis, retentionibus, & conditionibus, sub quibus eadem eisdem data, & concessa extiterunt, ex liberalitate mera, & speciali gratia, ac de certa nostra scientia, de novo gratiose concedimus, & donamus.*

Ex quibus verbis, ibi, *de novo gratiose concedimus, & donamus,* quæ sæpius repetuntur in dicto Privilegio, vocando dictam gratiam donationem novam, clarissime perspicitur dictum Calcerandum novam, & sub ampliori, & diversa forma a Domino Rege obtinuisse concessionem, quo casu de novo feudo factam concessionem communiter Doctores affirmant, ita Ifern. in cap. 1. n. 3. *vers. quod si dicimus, de vassall. decrepit. atat. Surd. conf. 440. nu. 42. Bursat. conf. 219. n. 4. vol. 2. Raudens. de analog. cap. 34. n. 56. & conf. 1. n. 117. vol. 1. Rota apud Verallum decis. 16. n. 17. Afflict. decis. 112. n. 5. & 6.* ubi quod quando adest nova forma, videtur feudum in manum Regis investientis refutatum, & deinde Regem ipsum de eo investire feudatarium Olasch. *decis. 23. n. 21. 24. & seqq. Petr. de Greg. de concess. feud. p. 3. q. 7. n. 10. & p. 5. q. 2. n. 2. & 4.* ubi in fine ait, quod in dubio ex istis verbis, *de novo concedimus,* intelligitur de feudo novo facta concessio, etiam quod adessent alia verba contraria, quia ultima prioribus derogant, quod comprobatur n. 5. optime Mastril. post alios *dec. 56. n. 18 p. 1.* & in terminis confirmationis in forma speciali, quod sit nova concessio profequitur multa D. Joan. de Castill. *lib. 5. controu. c. 89. ex num. 206.*

Unde evincitur, quod cum Calcerandus dictorum feudorum novus fuerit acquisitor, potuit ut talis formam mutare, aut restringere, substitutiones facere, & gravamina imponere ex receptissima in hoc Regno sententia, sæpiissime in his Tribunalibus canonizata, de qua Petr. de Gregor. *de concess. feud. par. 2. q. 10. n. 45. & p. 3. q. 5. n. 8. & q. 6. n. 11. & q. 7. n. 53.* ubi refert Pern. dicentem ridiculam esse opinionem contrariam, Canner. *in c. volentes, fol. 134. & seqq. & n. 91. 104. & 106.* ubi quod hæc questio sopita est in Regno, quod repetit in *q. 4. n. 42. 44. 53. 62. 70. 75. & seqq. & §. 22. & §. 46.* ubi alios ex nostris Siculis laudat idem tenentes, cum in cap. *Si aliquem, verb. antiquis, n. 170. & seqq. & n. 143.* Bongiorn. *in causa Spaccasurni, lib. 1. feud. Intrigl. de feud. cent. 1. q. 51. n. 271. & cent. 2. art. 7. n. 29. & 30.* & melius *dec. 16. n. 9. Milan. qui de magis recepta testatur decis. 8. n. 49. 50. & 223. p. 1. Don Franc. de Castill. dec. 64. n. 28.* & infinitis relatis, Giurb. *decis. 108. n. 17. & seqq.* ubi juribus, & rationibus comprobatur.

Deinde, si primam concessionem inspiciamus prædicto & Ugonetto factam in anno 1393. certum est, aut esse in forma larga, hoc est, hæreditaria, aut in forma mixta scilicet

scilicet, passionata, & hæreditaria simul: si hæreditaria est, ut probari videtur ex verbis Privilegii (licet in executivis posita, & interjecta) ibi, *ad faciendum inde vestrae libitum voluntatis*, quæ æquipollent verbis, & quibus *derint*, per quæ conceditur libera alienandi facultas, ut per DD. in cap. 1. de feud. non habent. prop. natur. feudor. Laderch. conf. 1. sub n. 4. & per tot. Ofasch. decis. 164. n. 3. vers. *sed si fuerint in medio*, Fontan. de pact. claus. 4. glos. 21. part. 2. n. 64. Castill. Sotoma. tom. 4. controvers. cap. 48. n. 18. Rota apud Farinac. in posthum. decis. 322. p. 1. & dec. 286. p. 1. rec. & decis. 295. p. 2. in eisdem, Petr. de Greg. de concess. feud. p. 6. quæst. 4. ubi Maltrill. Canner. in d. cap. volentes, versic. *sed magna fuit olim*, n. 73. 74. & seqq. fol. 61. Castill. Sicul. dec. 206. sub n. 83. part. 3. & in n. 64. Regens de Tapp. decis. 2. n. 266. & 336. in dubium est, potuisse formam mutare, aut restringere prædictum Calcerandum, etiam quod non fuisset primus acquiritor, quia si licuit eidem alienare feuda, melius potuit formam restringere in favorem suorum descendendum, ut probavit Frecc. de subfeud. 3. part. quæst. 1. & 2. n. 42. & ex nostris Petr. de Greg. de concess. feud. par. 2. q. 10. n. 45. & part. 3. q. 6. n. 12. & 13. Cum in cap. Si aliquem, verb. antiquis, n. 170. Canner. & alii quos sequitur Intrigl. d. cent. 1. q. 51. n. 271. & 272. Muta in cap. Reg. Alphons. c. 456. n. 37. tom. 5. Milanens. d. dec. 8. n. 17. Maltrill. dec. 56. n. 25. vers. *præterea*, lib. 1.

9 Si vero in forma mixta fuit facta prima concessio, quod probabilius judicamus, non ideo excluditur Calcerandus a facultate restringendi formam, dato, & non concessio, quod non fuerit primus dictorum feudorum acquiritor, imo in his terminis verissimum, & receptissimum est potuisse dictam formam restringere, instituendo primogenituram in favorem descendendum, ut considerant Menoch. conf. 104. n. 8. & conf. 156. n. 65. & conf. 161. n. 5. lib. 2. Maltrill. d. decis. 56. n. 26. & 27. assignantes rationem, quia quando feudum sub prædicta forma concessum est, non possunt filii quærelam proponere eo quod a Patre sint exclusi, cum non possint succedere in feudo, nisi ab eo sint hæredes instituti, & pater libere possit postergare, hoc est, eligere secundo, vel tertio genitum, omisso primogenito, dummodo non eligat remotiorem, quod Cravet. conf. 256. n. 3. lib. 2. dicit esse valde favorabile descendentibus, & conducunt tradita a DD. supra relatis n. 7. in terminis Petr. de Greg. de concess. feud. p. 4. q. 1. n. 21. Milanens. d. decis. 8. n. 99. usque ad 111.

10 Secundo, quod ad testamentum attinet Calcerandi, vanissimam habuimus adversæ partis objectionem fundatam in prædicta fide Notarii conservatoris actorum dicti Stephani de Campoclaro, quia prædicta fides non concludit inexistenciam dicti Testamenti originalis in actis ejusdem Notarii, nec aperiri an clausum, & sigillatum, an vero apertum, & publicatum existat, ut ex lectura præfatæ fidei dignosci potest.

11 Illud autem extra omnem controversiam est, præfatum Testamentum exhibitum, & præsentatum fuisse in causa possessoria Status, & Marchionatus dictæ Terræ Licodiæ, inter dictam Donnâ Margaritâ ex una, & Donnâ Joannâ, & Don Fabritium Franciscum Ruffum Principes Scillæ ex altera, ubi testium multorum depositionibus in alio Processu productis, ab eodemque extractis, apparuit solemniter apertum fuisse, in qua causa etiam fuerunt præsentatæ quædam litteræ antiquissimæ ab istius M. R. C. Judicibus expeditæ, qui prædictum Testamentum vidisse, & recognovisse, esseque omni solemnitate de jure necessaria confectum, & absque ullo vitio asseruerunt, & ut tale exequi, & observari mandarunt, ac etiam in eadem causa exhibita fuerunt diversa exempla extracta ex Archivis hujus tæ M. R. C. & aliorum Tribunalium, in quibus dictæ Donnæ Margaritæ Antecessores, præcipue Principes Don Ambrosius, & Don Franciscus illud præsentarunt ad probandum fideicommissum, & prohibitionem alienationis dictorum feudorum, ob idque non solum in prædicta causa possessoria, sed etiam in reivindicatoria dicti Marchionatus dictum Testamentum ut verum, solemne, & authenticum habitum fuit, & secundum eum pronunciatum semel, & iterum in hac M. R. C. & in Concistorio in prædicta causa reivindicatoria Status Licodiæ ad favorem Donnæ Margaritæ, ut totum constat ex justificationibus in dicta causa factis fol. mihi 37. vers. vanissimam habuimus, ex quo cessat quæstio, utrum de apertura Testamenti constet vel non, ad text. in l. si in duobus 10. §. 1. ibi, *non enim quæremus a quo aperiatur, ff. quemadmodum testam. aper. ubi notant glos. Bar. & reliqui antiquiores,*

Ex quo sequitur prædictum testamentum fulcitum esse 12 tum temporis antiquitate, ex cursu pluriquam ducentorum annorum ab ejus confectioe, ex cujus tanti temporis lapsu præsumitur omnem necessariam solemnitatem intercessisse, taliter quod nihil contra illud possit opponi, ut docent Cravet. de antiquit. tempor. 1. part. §. videmus, n. 18. & 22. Covarr. pract. c. 21. n. 6. vers. 3. Alexan. conf. 101. num. 9. lib. 7. Aretin. conf. 36. n. 6. & conf. 168. sub n. 2. plures referens, Malcard. d. concl. 711. num. 81. & 82. Joan. Baptista Asinius in praxi 57. cap. 5. limit. 96. n. 9. tum etiam observantia antecedente multis actibus comprobata, quæ magnam dicto Testamento tribuit auctoritatem, & legalitatem, Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 486. ex n. 6. Cravet. conf. 101. nu. 4. lib. 1. Velasc. consult. 132. n. 16. Farinacc. decis. 467. part. 2. rec. & decis. 31. num. 3. part. 2. in posthum. Paz de Tenuta 1. tom. cap. 26. n. 17. & omnem purgat falsitatis suspicionem, Cravet. conf. 158. Joseph Ludov. conf. 38. colum. 3. vers. *in fertur* 6. Decius conf. 415. n. 18. l. 2. Foller. in praxi criminali, vers. *item quod commissit falsum* n. 37. Menoch. lib. 1. præsumpt. 20. n. 56. & conf. 409. n. 37. cum aliis quamplurimis, quos consulto omittimus, & referunt addentes ad Molin. lib. 2. cap. 6. n. 57. & 60.

Ulterius extante prædicti testamenti indubia fide, & auctoritate, quando dubium aliquod occurreret circa facultatem disponendi in eo contenta, quæ dicto Calcerando negari prætenditur, præsentis summariissimi Judicii hanc discussionem non esse arbitramur, in eo enim is debet obtinere qui in testamento solemniter in nulla sui parte suspecto se institutum, & vocatum ostendit, l. fin. C. de edicto Divi Adriani toll. & in terminis nostri Statuti cap. nempe 43. Inclyti Regis Ferdinandi continuantis possessionem in hæredem scriptum, vel ab intestato, late Anton. Amat. lib. 1. var. resolut. 39. per totam, præcipue n. 87. qui multos refert. Ille vero qui litteram testamenti habet contrariam, & contendit testatorem non ita potuisse disponere, ut disposuit, non debet in prædicto Judicio audiri, l. ille a quo, §. de testamento, ff. ad S. C. Trebell. ibi, *Nam & si maxime dicatur, vel jus testandi non habuisse, cum qui testatus est, vel de viribus testamenti, vel de sua conditione, non est audiendus, l. unica, ff. si in testam. nullæ extab. ibi, hæredis cujus nomen inconsulto deletum est, ut legi non possit, dari bonorum possessio potest, quia ex conjectura non proprie scriptus videtur, &c.*

Quare hæc exceptio, dato quod formaliter fuisset opposita, esset in plenarium judicium reservanda, uti requirens altiore indagine, l. 3. §. ibi. ff. ad exhibendum, ibi, *Si obscurior, vel quæ habeat altiore indagine, differendam in directum judicium, l. fin. ff. de compens. ibi, Sed jure stricto utentes si invenerint eas majorem, & ampliore exposcere indagine, eas quidem alio judicio referent.* Late in terminis Don Christophorus de Paz de tenuta cap. 38. per tot. Don Jo: Baptista de la Rea decis. Granat. 40. n. 16. ad fin. tom. 1. Molin. de Hisp. primog. lib. 4. cap. 9. n. 40. ubi addentes infinitos laudant.

Quibus accedit, quod Racudiæ Comes nullam ex hac 15 oppositione utilitatem consequitur, ille enim descendit a Raymundo Calcerandi filio secundogenito, cujus, & suorum descendendum favore, & beneficio prædicta primogenitura fuit instituta, neminem excludendo, sed solum præferendo masculos fœminis juxta dispositionem juris communis feudorum, & Capitulum Regni; quod si factum non fuisset remanerent prædicta feuda in linea, & descendencia Ugonetti filii primogeniti dicti Calcerandi, qui fuit in prædicto testamento hæres institutus in bonis, quæ ipse Pater habebat in Principatu Catalonia, cujus descendentes nunc existant, inter quos fuisset continuata successio, ac ideo impugnat quod in ipsius Comitibus favore factum est, & cujus nullam potest proponere quærelam, juxta tradita a Maltrill. d. decis. 56. n. 26. & 27. cum aliis supra, n. 9. relatis.

Quod vero attinet ad feudum Belmontis, & Baroniam Radali, certum est etiam habere clausulam juris Francorum, 16 & in eis succedendum esse per viam primogenituræ, quia dicti feudi Belmontis novus, & primus acquiritor fuit Princeps D. Ambrosius titulo emptionis, & judicialis adjudicationis pro pretio unciarum 3190. pro quibus fuerat causata executio in hac M. R. C. & interpositum super dictum feudum primum decretum ad instantiam Don Antonii Gravina contra Carolum Romanum ejusdem feudi possessorem, Baroniam autem Radali acquisivit Princeps Don Franciscus ejus frater, & ab intestato luccessor; Is enim cum dictus Princeps Don Ambrosius emisset jus luendi dictam Baroniam,

niam, quam Joseph de Modica ejus possessor vendiderat Hieronymo Bonnacolto cum facultate redimendi, prædicta utens facultate post mortem dicti Don Ambrosii suis pecuniis redemit a posse dicti de Bonnacolto in anno 1565. ut ex scripturis a nobis visis apparet.

17 Cum autem dictus Princeps Don Franciscus fratris ab intestato successor in dicto feudo Belmontis noviter acquisito, & dictæ Baronie Radali redemptor, ac primus acquirere, nullos haberet descendentes legitimos, refutavit dictum Principatum Buteræ, feuda, & Baronias prædictas Donnæ Dorotheæ Barresi, & Santapau ipsius nepti ex sorore Donna Antonia, & communi proavia, suisque filiis, & descendentes in perpetuum cum clausula juris Francorum, gravamine cognominis, & armorum de Santapau sub pœna privationis, & perpetuæ alienationis prohibitione, ut constat ex scriptura refutationis anno 1581. quam vidimus, & est in processu, fuitque in causa reivindicatoria Licodiæ exhibita, & qualificata.

18 Et quod dictus Princeps Don Franciscus potuisset in dicta refutatione clausulam juris Francorum apponere, substitutiones facere, & gravamina injungere successoribus in dicto feudo, & Baronie, certo certius æstimavimus, eo quod fuisset novus, & primus acquiritor, & fratris successor, ex superius num. 7. adductis, & inferius adducendis, quod nec pars adversa contradicere ausa est.

Deveniamus jam ad Status, & feuda, provenientia ex domo, & Familia de Barresi, in quorum concessione, & acquisitione clarissimum est adesse clausulam juris Francorum, ut ex Privilegiis, & Regiis confirmationibus dignoscitur.

19 Terra, & Castrum Petrapretæ, nunc Principatus titulo decoratum, fuit concessum per Inclytum Regem Fridericum in anno 1330. Abbo Barresi, pro se, & hæredibus de suo corpore legitime descendentes in perpetuum cum clausula juris Francorum, ut apparet per Regium diploma exhibitum, & a nobis recognitum.

20 Terra Barrafranchæ, nunc in Marchionatum erecta, quæ primo fuit nuncupata Baronie Convicini, empta fuit per d. Abbum Barresi a D. Rege Petro Secundo, cujus venditio postea in anno 1438. fuit confirmata pro dicto Abbo, suisque hæredibus de suo corpore legitime descendentes, in perpetuum, & cum clausula juris Francorum, constat ex Privilegio edito in processu.

21 Feudum, & Baronie Fontanæ Moratæ primo fuit concessa per Inclytum Regem Martinum in anno 1398. Francisco Guerra de Veintemilla, pro se, & hæredibus de suo corpore legitime descendentes in perpetuum, & cum clausula juris Francorum, in qua Baronie successit Donna Catharina de Veintemilla, & Barresi uxor legitima Antonii Barresi Baronis Petrapretæ, quibus successit Antonius filius legitimus, & demum Matthæus, qui in anno 1479. accepit investituram dicti feudi cum clausula juris Francorum, a quo tempore usque in præsens semper successores in dicto feudo investiti sunt cum dicta clausula juris Francorum, ita apparet ex Privilegio, & investituris exhibitis.

Centum, & viginti unciæ redditus super Universitate Calatagironis fuerunt donata per inclytum Regem Martinum Ugonetto de Santapau fratri Calcerandi in anno 1392. & concessio fuit in forma hæreditaria, ob idque alienatæ fuerunt, & in eis successit Joannes Antonius Barresi Baro Petrapretæ, qui in anno 1479. Regiam obtinuit confirmationem dictorum reddituum pro se, & hæredibus de suo corpore legitime descendentes in perpetuum, & cum clausula juris Francorum, a quo tempore omnes successores usque ad Donnæ Margaritam investituram accepti sunt cum dicta clausula juris Francorum, apparet ex Privilegio confirmationis, & investituris subsequen-
tibus.

Denique ex eodem cognomine de Barresi, licet ex diversa
23 linea, provenit Terra, & Marchionatus Militelli, de cujus concessione, & sub qua forma non liquido apparet; solum namque deprehenditur ex nonnullis scripturis in processu exhibitis, quod dicta Terra concessa fuerit per inclytum Regem Martinum primo loco Blasco Barresi, & deinde Antonello ejus filio pro se, & hæredibus de suo corpore legitime descendentes, & hoc in anno 1392.

In dicta terra successit Blasus Antonelli filius primogenitus, & ab eo usque ad Don Vincentium Barresi, qui obiit anno 1567. semper fuit derivata successio de primogenito in primogenitum masculinum ex directa linea dictorum Blasci, & Antonelli, & investituræ captæ fuerunt, probata morte ultimi possessoris, & primogenitura successoris, juxta tenor-

Card. de Luca, Lib. I.

rem suorum Privilegiorum, nullo alio expresso, ut patet ex investituris præsentatis.

Dictus D. Vincentius Barresi decessit prædicto ann. 1567. 25 nullis relictis descendentes, & per suum solemne testamentum instituit hæredem particularem in dicta Terra, & Marchionatu Militelli Donnæ Catharinam Barresi sororem primogenitam filiam legitimam Don Caroli Barresi communis patris, quæ virtute dictæ institutionis cepit pacificam possessionem dicti Status, & in eam fuit immissa vigore litterarum Tui tunc temporis Vicarii, & Proregis per hoc Tribunal M.R.C. expeditarum, & cuidam Judici delegato ad earum executionem commissarum, qui servatis servandis, & adhibita causæ cognitione super traditione possessionis, dictam Donnæ Catharinam immisit nemine contradicente, ut constat ex actis possessionis in processu exhibitis.

Dicta Donna Catharina jam Marchionissa Militelli ma-
26 trimonium contraxit cum præfato Buteræ Principe Don Fabricio, & in Tabulis nuptialibus inter eosdem initis anno 1570. conventum fuit, quod in dicto Statu, & Marchionatu succederent filii ex illo matrimonio, & eorum filii, & descendentes in infinitum, cum clausula juris Francorum per semper servanda, a qua nullo modo videretur recessum; & quod in defectu filiorum, & descendentes dicti matrimonii, & prædictæ Donnæ Catharinæ succedere deberent Donna Eleonora, & Donna Beatrix ipsius sorores unq̄ post aliam, & earum filii, & descendentes in perpetuum, servata semper forma juris Francorum, cum prohibitione alienationis, & gravamine cognominis, & armorum de Barresi, ut constat ex dicto contractu matrimoniali exhibitio, & a nobis recognito.

Donnæ Catharinæ successit D. Franciscus filius primogenitus ex dicto matrimonio, & D. Francisco Donna Margari-
27 rita ejus unica, & legitima filia ultima posseditrix, quæ & ejus pater acceperunt investituram cum clausula juris Francorum. Et hic est ultimus Status successione dicti Marchionatus, de quo amplius in quinto Articulo.

Hucusque probavimus Status, & feuda, de quibus est contentio, habere annexam clausulam juris Francorum, in 28 eisque succedendum esse per viam primogenituræ, vel ex dispositione primorum acquirantium, vel ex pacto, & providentia Principum concedentium, nam quod clausula juris Francorum idem operetur, ac si dictum sit, succedat semper primogenitus, in confesso est, & nullus contradicit ex Regnicolis nostris, ut videre est apud Ludovic. Molin. lib. 1. de primog. cap. 7. n. 4. Petr. de Gregor. de concess. feud. part. 2. q. 8. n. 8. cum seqq. & alibi passim, Marius Cutelli decis. 20. n. 24. Giurb. de success. feud. §. 1. gloss. 8. n. 35. vers. duodecimo. Qui alios quamplures refert, & infra laudabimus.

Sed sunt alie concludentissimæ rationes, quæ idem persuadent, etiam quod prædicta clausula deficeret: supposito tamen, quod sunt feuda ex pacto, & providentia gentilitia, & familiaria, ut ex sequentibus apparebit.

Primo, quia major pars dictorum Statuum sunt magnæ
29 Baronie cum amplissima jurisdictione, mero, ac mixto Imperio, & Principatus, ac Marchionatus titulis decoratæ, sicque uti feuda dignitatis habent ex natura sua, & juris dispositione investitam clausulam juris Francorum, & perpetuam primogenituram, ut probant Molina lib. 1. de primog. cap. 11. n. 24. & 25. Pater Molina de majorat. disp. 581. num. 1. Menoch. conf. 504. n. 9. & 10. Casanat. conf. 57. a num. 66. Ramon. conf. 100. n. 304. & 305. & concessio loco cum titulo dignitatis, intelligitur concessio facta cum jure primogenituræ, Molina ubi proxime n. 25. vers. in secunda specie, Menoch. conf. 401. n. 18. & 19. & quando feudum est sui natura dividuum, quod per talem concessionem dignitatis indivisibile efficiatur, docent Sacca conf. 50. n. 46. & 47. Mairill. de Magistrat. lib. 4. cap. 12. a n. 24. Parlador. in sexquicent. diff. 8. §. 1. num. 5. & in terminis est text. in cap. Imperialem, §. præterea ducatus, de prohibita feud. alienat. per Frider. ubi Ifern. Afflict. & cæteri repetentes, Freccia de subfeud. lib. 2. tit. de different. inter feud. Reg. diff. 1. n. 1. Petr. de Greg. de concess. feud. p. 3. q. 16. n. 14. & p. 3. quest. 8. n. 3. Blas. Lancea inter conf. Lunæ, conf. 1. n. 59. & 93. Mairill. decis. 172. num. 34. Giurb. de feud. §. 2. gloss. 3. num. 58. & gloss. 8. num. 17.

Secundo, quia si communem Regni Doctorum acceptio-
30 nem sequamur, de cujus veritate in tertio Articulo differemus, omnes Status, & Baronie provenientes ex linea de Santapau in Principem D. Franciscum, ob mortem ab intestato dicti Principis Don Ambrosii ejus fratris, remanentur informatæ cum clausula juris Francorum sub quacum-

que forma primo fuissent concessæ, & semper in illis est succedendum cum prædicta clausula, semel ac ex dispositione cap. Si aliquem 33. Incltyti Regis Jacobi, in dictum Principem Don Franciscum ab intestato pervenerunt, ut expresse in puncto dixerunt Pernus *conf. 4. n. 5. & conf. 12.* Cannet. in *cap. volentes*, §. *at non erit inutile*, num. 54. fol. 128. asserens hanc esse peculiarem Regni consuetudinem, Petr. de Greg. de *concess. feud. 4. part. 9. 2. vers. ab intestato vero*, n. 22. & *qu. 11. n. 6. & qu. 13. per totam*, Blasius Lancea *inter conf. Luna*, d. *conf. 1. num. 9.* Octavius Corsett. *conf. 4. per tot. Justificantes in causa Licodia*, fol. mihi 38. *vers. quarto denique.*

31 Tertio, quia juxta eandem acceptionem, de qua inferius in prædicto Articulo tertio, successio prædictorum omnium Statuum, & feudorum in præfenti vacans ob mortem Donnæ Margaritæ, est regulanda ut ab intestato, illa enim institutio, de qua in ipsius testamento, nempe, *succedat qui de jure succedere debet*, idem operatur, ac si dictum fuisset, succedat is, qui ab intestato successurus est, l. *conficiuntur* 8. §. 1. ff. *de jure codicill.* Portius de Imol. *conf. 121. n. 2. & 3.* Cæphal. *conf. 416. n. 40. vol. 3.* Ruinus *conf. 90. n. 6. vers. quo vero*, vol. 2. Paris. *conf. 3. n. 20. l. 3.* Fufar. *de substit. quest. 377. num. 1.* Amat. *var. resol. 10. n. 68. & 70.* & in his terminis, cujuscumque formæ fuerint feuda, semper subintrat clausula juris Francorum ex dispositione dicti cap. Si aliquem Regis Jacobi, Cannet. in *d. c. volentes*, *vers. sed an in isto*, n. 4. fol. 40. Petr. de Greg. de *success. feud. d. par. 4. q. 12. & 13. per tot. Cum super dictum cap. Si aliquem*, verb. *Francorum*, n. 8. Corsett. *d. conf. 4. n. 4. 5. & 10.* Corset. *filius in auiditione ad dictum conf. 4. & conf. 9. n. 30. & conf. 7. num. 8. & 9.*

32 Quarto, & ultimo, quia antiquissima observantia, & modus vivendi inter descendentes ex prædictis familiis, a quibus feuda proveniunt, ab immemorabili tempore hanc succedendi formam introduxit, ut scilicet succedatur de primogenito in primogenitum, ut patet ex investituris, in quibus uniformiter asseritur, fuisse probatam mortem ultimi possessoris, successionem, & primogenituram successoris, quæ observantia, & modus vivendi est secundum jus Francorum, ut advertunt Ifern. in dicto cap. *Imperialem. num. 2. circa finem*, *vers. sed quomodo probabitur*, ubi etiam Afflict. *num. 38. ad finem de prohib. feud. alienat.* per Frider. Goffr. *conf. 11. num. 22. vers. præterea quamvis*, Intrigliol. *de feud. cent. 1. quest. 50. num. 210.* Menoch. *consil. 391. num. 12. vol. 4. & conducunt tradita a Bart. in l. gerit*, num. 17. ff. *de acquir. hæred. Bald. in leg. is qui*, num. 2. *Cod. de secund. nupt.* Paulus Paris. *conf. 75. num. 54. lib. 1.* Palac. Rub. in *l. 45. Tauri*, quem, & alios sequitur Molin. *de primogenit. lib. 1. cap. 8. num. 38.* ubi addentes, & *lib. 2. cap. 6. num. 57. & 60.*

33 Cum quibus concurrat, quod sumus in terminis Judicii possessorii summariissimi, in quo ultimus status vacationis feudi, & majoratus attenditur, ut docuerunt Bald. in *rubr. de præscript. n. 2.* cujus doctrinam notabilem appellat Balbus *de præscript. 3. parte, qu. 3. num. 3.* Suar. *tit. de las herencias*, n. 24. *Parlador. quotid. lib. 2. cap. 5. n. 19.* Cassan. *conf. 10. n. 6. 7. & 9.* ubi subdit, quod huic naturæ, seu statui, in quo res ipsa ultimo fuit reperta, omnino standum est, maxime in judicio possessorio, quoniam in eo semper attenditur ultimus actus præteritæ introductionis, Decian. *conf. 24. n. 23. vol. 2.* *Surd. conf. 338. n. 11. vol. 3.* & conducit Statutum nostrum, scilicet, cap. 43. Regis Ferdinandi, in quo possessionis continuatio decernitur cum relatione ad eam, quam ultimus possessor habuit; unde cum non solum Donna Margarita, sed ejus antecessores, his præteritis temporibus investituræ acceperint cum prædicta clausula juris Francorum, & per viam primogenituræ, non est de hoc amplius dubitandum in præfenti causa, & judicio.

ARTICULUS SECUNDUS.

Comes Mazareni, utpote verus refutans feudorum, & Statuum prædictorum (Militelli Marchionatu excepto) Donnæ Margaritæ refutataræ absque filiis defunctæ, jure reversionis, vel successionis incontrovertibilis succedit, non obstante renunciatione in contractu transactionis ad favorem ejusdem Donnæ Margaritæ facta, quam personalem probabimus, ac propterea debuit prædicto Comiti concedi manutentio, excluso Racudiz Comite.

PRO dilucidiori intellectu eorum, quæ hoc Articulo dicenda, & in puncto justificanda sunt, oportet primo comprobare, dictum Mazareni Comitem, transactionis, & renunciationis tempore omnium prædictorum Statuum, verum, & indubitatum successorem ob mortem Principis D. Fabritii ipsius Avi extitisse.

Hac quidem seclusa refutatione facta ab ipso Don Fabritio in favorem Don Francisci primogeniti, & Donnæ Margaritæ patris, nullam continet dubitationem, stante Regni Capitulo Imperatoris, & Inviçtissimi Regis Nostri Domini Caroli V. felicissimæ, & gloriosissimæ memoræ, Cap. 204. ibi, *scilicet che la figlia femina del figlio masculo primogenito morendo detto masculo in vita di suo padre in tal caso la detta figlia del masculo sia preferita alla zia sorella del detto masculo in la successione delli detti Stati, Baronie, e feudi di suo avo.* Verum che habendo tempore suæ mortis figlio masculo secundogenito; in tal caso detto figlio masculo secundogenito sia preferito alla nepote femina figlia del detto primogenito premortuo; a talche li Stati, e Baronie vengano a conservarsi, & perpetuare in le casate, e cognomi d' onde procedono; quod & poitea ejus prudentissimus filius, & Tuæ Majestatis Avus, Dominus noster Philippus Secundus in successione inter transversales eadem ratione ad supplicationem Regni declaravit, & decrevit pro casibus futuris, in c. 18. ut ex eo apertissime perspicitur.

Licet enim capitulum prædictum 204. loquatur nominatim de filio secundogenito masculo concurrente ad successionem patris cum nepte scæmina filia primogeniti, tamen idem servandum, & judicandum est ob identitatem rationis in statuto expressæ, nempe, agnationis conservandæ, etiam in filio secundogeniti concurrente cum consobrino filia patris ad successionem Avi, quia casus iste ex vi comprehensiva sub dicto Statuto continetur, ut considerat Bald. in *l. quod vero*, n. 1. & in *l. de quibus*, *vers. item quero*, colum. 51. ff. *de legibus*, Decius *conf. 227. num. 8.* Cravett. *conf. 227. num. 3.* Paris. *conf. 32. n. 72. & seqq. lib. 1.* Menoch. *conf. 113. num. 4. & 5. & conf. 484. num. 8. & 9.* Gratian. *di. scept. forens. cap. 639. n. 15. & cap. 920. num. 3.* Rot. apud Farinac. *decis. 172. num. 11. lib. 2. in posthum.* Cutell. *de donat. tract. 2. speculat. 23. num. 3.* quibus addendi sunt Decian. *conf. 30. num. 10. & 11. & 12. lib. 3.* Berous *conf. 151. num. 5. lib. 2.* Martin. *Medic. examin. 31. n. 26.* Corsett. *d. conf. 19. num. 37.*

Et hinc est, quod statutum, per quod mandatur quod frater excludat sororem ob conservationem agnationis, includit etiam, quod frater patruelium excludat sororem patrualem, Gabriel. *lib. 6. com. concl. 7. tit. de Statutis*, n. 12. Brunus *de statut. exclus. scæmin. art. 12. q. 16. vers. an autem*, Curt. Jun. *conf. 15. num. 37. vers. Non minus*, lib. 1. Decian. *conf. 43. num. 52. lib. 2.* Menoch. *conf. 225. num. 37.* Portius *conf. 183. num. 27.* Carpan. *ad Statut. Mediol. cap. 288. n. 3.* Raudens. *respons. 52. n. 6.* Fufar. *conf. 54. n. 52.* Petr. de Greg. *de concess. feud. p. 4. q. 4. n. 10.* Intrigl. *de feud. cent. 2. art. 53. n. 12. & 13.* Minad. *conf. 1. a n. 46.* Farinac. *decis. 104. n. 4. part. 1. rec.*

Quæ traditio in tantum vera est, ut nec adversæ partis Advocati illam negare ausi sint, etiam in terminis dicti cap. Si aliquem 33. vocantis proximiorum; ibi enim in pari gradu masculinum scæminæ præferendum esse statutum est, & quamvis loquatur in successione inter transversales, nihilominus ejus dispositio ad successionem inter descendentes communiter trahitur, ut notat Petr. de Gregor. *de concess. feud. part. 4. quest. 10. in princip. & num. 21.* ubi Maltrill. *lit. A. Cumia in d. cap. Si aliquem*, verb. *Gradu*, n. 72. Cannet. in *causa Ucriæ*, *conf. 20.* apud Corsett. *num. 2.* idem Corsett. *Senior conf. 9. n. 32. & conf. 19. num. 31.* & Corsett. *filius in addit. ad conf. 10. num. 27.* Pern. *conf. 4. colum. 3. vers. verum tamen in Regno isto*, Intrigliol. *decis. 43. n. 21. & seqq.* ac propterea in successione Avi Don Fabritii Comes Mazareni nepos masculus ex secundogenito Donnæ Margaritæ nepti ex primogenito, ob qualitatem, & prærogativam sexus in pari gradu absque ulla hæsitacione præferendus erat.

Quippe in proposito casu non habet locum repræsentatio, nec attenditur prærogativa melioris lineæ, quæ in aliis casibus est considerata, & observari debet juxta novissima Regni Capitula; scæmina namque de jure communi feudorum exclusa, & de jure speciali commiserationis causa per Regni Constitutiones, & Capitula admittitur, non excludit agnatum proximiorum, aut in pari gradu, sed solum remotiorem inferioris lineæ, ut infra fusius probabimus articulo

título 3. & 4. ubi de prerogativa lineæ, & qualitate agnationis agendum est.

39 Difficultas igitur versatur stante refutatione prædicta facta D. Francisco per patrem D. Fabritium, si enim hæc suum sortita est effectum translationis possessionis prædictorum Statuum in D. Franciscum, ac si vere mortuus esset D. Fabritius pater, sicque non expectata morte ipsius, nulli dubium est Donnam Margaritam uti filiam refutatarii, & possessoris, saltem per clausulam constituti in dicta refutatione appositam, prædictorum statuum fuisse veram, ac legitimam succedtricem: si vero refutatio non statim operata est, & vera dictorum feudorum vacatio non fuit inducta, nisi post mortem D. Fabritii, certum etiam est, quod mortuo D. Francisco in vita patris refutantis, evanuit refutatio, & per consequens debita fuit successio Mazareni Comiti, qui tunc temporis nepos masculus ex secundogenito reperiebatur, ex proxime dictis.

40 Istius dubii resolutio pendet ab illa percelebri questione, utrum in successione feudorum sit attendendum tempus refutationis, seu potius tempus mortis refutantis, ut vel succedat proximior refutatario morienti, vel proximior tempore mortis refutantis? quam breviter disputabimus, utriusque sententiæ Auctores, rationesque referendo, ac nostrum proferendo iudicium.

Tempus refutationis, & secundum eum proximitatem 41 successoris considerandam esse dixerunt ex Regnicolis nostris pro Racudiæ Comite in allegationibus adductis, Bernard. de Medicis, alias Saccurafa, in *compend. cap. volentes, vers. Item si vero*, Joan. de Ansaldo. in *causa feudi Formica, Montalt. super feudo Cardonia*. Blas. Lanc. in *d. cap. volentes 2. notab.* Hieronym. Fimia in *cons. pro Andreotta Corbera*, & in *causa Palazoli*, Ferd. Bongior. in *causa Buccheri*, Joan. Aloyf. de Sept. in *causa Palazoli*, Cannel. in *dicto cap. volentes, fol. 84. vers. & quatenus*, Milan. qui præfatos DD. refert, & sequitur, *decis. 8. n. 271. cum seqq. libr. 1. Mastrill. ad Petr. de Greg. de concess. feud. p. 4. qu. 10. num. 24. lit. B. & decis. 238. ex num. 35. Feder. Campixianus inter cons. Corietti cons. 22. per tot.* Regens Ramundetta in *causa feudi Mangiadaini*, Cutell. de *donat. tom. 2. special. 12. in fine*, de exteris vero Camerar. in *l. Imperialem*, Rovit. *cons. 15. n. 34. & 35. Borrell. in summa decis. tit. 34. de feud. n. 434. Peregr. & alii*, quos refert, & sequitur Franc. a Pont. *decis. 4. per tot.* quos videtur sectari Josue Amicangelus (ex adverso prætermisus) in *suis quest. feudal. quest. 11. per tot.*

42 Iitorum Doctorum fundamenta sunt: Primo text. in *c. 1. de alienatione paterni feudi*, ubi permittitur Vassallo ante mortem feudum refutare, & alienare in proxime successurum, & in præjudicium aliorum agnatorum, cum ergo text. iste loquatur de feudo in forma stricta, & intelligi debeat de refutatione valida, & perpetuo duratura, quæ transeat in filios refutatarii, & cæteris præjudicet agnatis (inquiunt) non esse de hoc amplius disputandum, lex enim clara, & in terminis casum determinans in individuo, nullam relinquit dubitandi rationem, & ex quo alienationem permittit, si fiat in casu permissio, de perpetua, & non de temporali est intelligenda, ex Bart. in *l. sicut, §. supervacaneum, colum. 3. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. fol. Angel. in l. pater filium, ff. de legat. 3.*

43 Secundo, & ad confirmationem præcedentis, dicunt, quod cum textus præcitatus alienationem permittat in proxime successurum, relucantibus, & invititis etiam aliis agnatis, & non distinguat (uti nec DD.) an procedat illo tantum casu, quo refutatarius supervixerit, vel locum non habeat si præmoriatur, debet indistincte intelligi, nulla habita ratione de præmorientia dicti refutatarii, eo præcipue, quia actus perfectus, & consummatus non vitiatur, nec resolvitur, licet ad eum casum devenerit, a quo initium capere non potuerit, *cap. factum legitime 78. de regul. jur. in 6. l. in ambiguis 85. §. non est novum, ff. eod. tit. cum vulgatis.*

44 Tertio, expendant text. in *cap. 1. de eo, qui fin. sec. agnat.* dum determinat, quod mortuo refutatario absque filiis, feudum revertitur ad refutantem, ex quo desumunt argumentum a contrario sensu, & dicunt, quod si refutatarius cum filiis decessisset, ad ipsos successio pertinisset, & cessaret contentio inter refutantem, & alium agnatum totum feudum vindicare volentem, quæ est ponderatio Milan. *d. dec. 8. n. 292. lib. 1.*

45 Pro contraria vero parte, nempe spectandam esse proximitatem de tempore mortis refutantis, alii quamplurimi non contemnendæ auctoritatis DD. adducuntur, & ex Re-

gniculis sunt, Petr. de Monte, & Gualterius de Paternio in *cap. volentes*, ubi Pern. circa finem, Blas. Lancea in *cod. c. prima lect. vers. sed pulchra*, idem Joan. Aloyf. de Sept. in *causa Caltabellottæ*, idem Cannel. in *causa Ucriæ*, & in *causa Cassari*, & *sing. 34. lib. 2. ubi de comm. testatur*, & alii quos refert Corlett. *Sen. cons. 19. n. 34. & 35.* & Regens Corlett. filius in *addit. ad patrem cons. 22.* ubi late questionem examinat, & multis rationibus hanc partem tuetur, Cum. in *cap. Si aliquem, verb. Antiquis, limit. 2. n. 371.* Petr. de Greg. de *concess. feud. p. 4. 7. 10. num. 24.* ubi firmissime in hac residet opinione (licet ab Advocatis adversæ partis perperam pro contraria adducatur) Intrigl. *d. c. 43. per tot.* ubi ad partes disputat, Giuro. de *success. feud. §. 2. glos. 12. n. 80. prope finem*, & eleganter *glos. 5. n. 50. ubi n. 53.* reprehendit Rovit. *d. cons. 15. n. 35.* contrarium tenentem (& licet hic Auctor pro contraria allegetur in *§. 1. glos. 15. n. 9.* non loquitur de hoc puncto, ut ex ejus visione poterit recognosci, solum enim disputat, utrum mortuo refutatario, superstitibus filio ipsius, & refutante, quis eorum succedere debeat, filius, an vero refutans? quæ diversissima est quæstio) Cutell. sibi contrarius de *donat. contempl. matr. tr. 2. disc. 1. special. 12. a n. 240. & special. 18. n. 21.*

De exteris autem sunt Joan. Andr. in *cap. 1. de success. feud. n. 8.* a Corlett. Jun. *adductus in addit. ad cons. 22. num. 15.* Joan. Vinc. de Anna in Rubr. de Vassall. *decrep. atat. a n. 187. usque ad n. 232.* Gallup. in *metod. jur. feud. p. 2. c. 5. n. 17.* Artman. Pistor. *g. 6. feud. n. 34. & seqq. lib. 2.* Rosenthal. de *feud. cap. 5. membr. 2. concl. 67.* Cental. ad Peregr. *art. 29. vers. Semptimo observa. fol. 351.* Fufar. de *subst. g. 318. n. 110.* Et de Hispanis nostris, Joann. Gutierrez. *lib. 3. pract. q. 71. n. 13.* Castill. *lib. 3. contr. cap. 12. n. 111. & lib. 5. cap. 18.* Paz de Tenuta *c. 61.* Solorzan. de *jure Ind. tom. 2. lib. 2. cap. 14. a n. 49.* Molin. de *primogenit. lib. 1. cap. 6. n. 45.* ubi addentes, & alii quamplurimis relatis, novissime Alphons. de Olea in *tract. de cess. jur. tit. 3. quest. 4. per tot. præcipue ex num. 31.*

Rationes, quibus isti DD. moventur, sunt. Primo quod 47 in feudis, majoratibus, & fideicommissis, proximitas ad succedendum consideratur tempore mortis ultimi possessoris, quæ conclusio in hoc fidelissimo Regno non habet contradicentem, stante dispositione *cap. Si aliquem* eam canonicante, ibi: *Qui tempore mortis supererit defuncto proximior*, ut ibidem agnoscunt omnes repetentes, & optime perpendit Intrigl. *d. decis. 43. n. 22. vers. fundatur, qui num. seqq.* alia prosequitur non contemnenda, & de jure communi illam comprobatur expressus text. in *l. cum ita, §. in fideicom. ff. de legat. 2.* ibi, *qui ex nomine defuncti fuerunt, eo tempore quo testator moreretur, cum adductis a Molin. de primog. l. 3. c. 10. per tot. & n. 38. & lib. 1. c. 13. n. 37.* late Castill. *lib. 3. contr. c. 19. ex n. 135. cum seqq.* & alibi sæpe, unde deducunt, non esse attendendam proximitatem de tempore refutationis, aut renunciationis in præjudicium eorum, qui post mortem possessoris refutantis successuri sunt, uti proximiores eidem, & habentes tunc temporis qualitates a statuto, seu dispositione primi fundatoris requisitas, eleganter Gutierrez *d. quest. 71. num. 13.* addentes ad Molin. *dict. lib. 1. cap. 6. n. 45.*

Secundo, & in confirmationem prædictæ conclusionis, 48 ponderant jura in *l. filiusfam. §. divi, la prima, ff. de leg. 1. l. cum pater 77. §. a filia, l. unum ex famil. in princ. ff. de legat. 2. l. uxor. §. Sejum, ff. de leg. 3.* in quibus cavetur, quod gravatus restituere fideicommissum post mortem incertæ ex certis personis, non potest in vita restituere, quia ex præmatura illa restitutione iis, qui tempore mortis in humanis extiterint, præjudicium posset inferri, per quæ jura dixerunt Molina de *primog. lib. 2. c. 4. n. 23.* & ibi ejus addentes, qui plures laudant, Gomez in *l. 17. Tauri, n. 2. 6. & 7.* Surd. *cons. 264. n. 29.* Franc. Tondut. Sanleger. *ref. civil. lib. 2. cap. 50. n. 49.* Anton. Fab. *lib. 18. conject. c. 4. 5. & 6.* quod gravatus eligere tempore mortis, non potest electionem facere in vita, & si hoc faciat, electio non tenet, & electus si præmoriatur, non transmittit aliquid jus ad hæredes, merito quidem, quia quæ possunt recipere variationem cum tempore, fieri nequeunt ante tempus in tertii præjudicium, Joan. Vinc. de Ann. in *repet. d. cap. 1. de Vassall. decrep. atat. n. 195.* Gomez. in *d. l. 17. Tauri, n. 6. in fine*, Cannel. *cons. 71. n. 9.* apud Corlett. *sub cons. 19.*

Tertio dicunt, quod si proximitas ad succedendum esset 49 consideranda de tempore refutationis, non autem mortis possessoris, daretur occasio fraudandi legitimos successores, vel jam natos, vel nascituros habentes tunc qualitates requisitas, contra prohibitionem text. in *l. si mulier, §. ex asse ff. de*

ff. de jure dot. ibi, quia transferre ad alium, quam cui debet fideicommissum, haeres non potest, l. si id quod 21. §. ult. ff. de liberat. legat. quem text. ad hoc ponderat Fufar. de substit. d. q. 318. n. 110. & sequerentur quamplurima inconvenientia, & absurda, utpote, quod facta refutatione a primogenito in favorem secundogeniti, non possent filii primogeniti postea nati succedere in feudo, aut majoratu per mortem patris refutantis. Item, quod refutato feudo in remotiorem agnatum de consensu proximioris immediate successuri, non possent agnati proximiores in medio existentes succedere ob mortem illius proximioris, qui refutationi consensit. Ulterius, quod stante statuto excludente foeminam concurrentem in pari gradu cum masculo (ut est in Regno nostro) non posset succedere masculus habens hanc qualitatem tempore mortis, imo excluderetur a foemina existente in pari gradu, eo solum, quod esset refutatio proximator, contra mentem statutum, & dispositionem concedentium, & acquirerentur feuda, ut in praesenti causa manibus contrectatur, & perbelle considerant supracitati DD. praecipue Corsetti Jun. in addit. ad dict. conf. 22. Intrigl. d. dec. 43. Addentes ad Molin. d. lib. 3. cap. 10. n. 44. Olea d. q. 4. n. 41. & 42.

50 Et quia ex adversa parte replicatur jura praedicta, scilicet *d. l. filius familias, §. divi, il primo, ff. de leg. primo*, cum similibus procedere in fideicommissis, & majoratibus, in quibus dispositio est post mortem collata, aliudque esse in feudis, quae possessor potest alienare, & refutare in vita in proximum immediate successurum, *ex d. c. 1. de alienat. feud. patern. d. cap. 1. de eo, qui fin. sec. agnat.* Respondent istius secundae sententiae sectatores nullius ponderis hanc evasionem esse.

51 Tum quia de fideicommissis ad feudum validum est argumentum, *Menoch. conf. 277. n. 37. & conf. 275. n. 12. Artman. Pistor. d. q. 6. feud. n. 43. & 44. lib. 2. Intrigl. d. dec. 43. n. 78. Corsetti. filius ad patrem dict. conf. 22. n. 42. & de majoratu ad feudum ex pacto, & providentia Principis, quod defertur jure primogeniturae ex clausula juris Francorum, Molin. de primog. lib. 1. cap. 7. n. 1. 2. & 3. cum seqq. ubi multos laudat, & jure communi attento, ac etiam praeter jus, seclusis particularibus legibus, & consuetudinibus uniuscujusque provinciae, id indubitanter firmat n. 5. & 6. quem sequitur noster Intrigliol. de feud. cent. 1. q. 57. per tot. ubi alios quamplures refert, quod in his terminis non inveniatur Casill. Sotom. l. 5. contrrov. c. 92. n. 47. Parlador. in sexcent. diff. 19. n. 10. & seqq. ac propterea nullam congruam differentiae rationem inter utrumque casum reddi posse arbitrantur.*

52 Tum etiam quoniam in feudis ex pacto, & providentia Principis (de quibus in praesenti est noster sermo) omnes agnati in investitura comprehensi habent spem probabilem succedendi feudatario viventi independentem ab eo, ex vocatione Principis concedentis, aut primi acquirentis, seu disponentis, *Soccia. Jun. conf. 95. num. 30. Menoch. conf. 211. n. 99. & conf. 109. num. 64. vol. 2. Peregr. de fideic. art. 52. n. 35. Intrigliol. d. dec. 43. num. 74. Amicang. quae est feud. q. n. 45. & q. 10. num. 3. Altograd. qui alios refert conf. 8. num. 22. lib. 2. Noal. de transmission. cas. 63. n. 2. cum seqq. adeo ut feudatarius habens feudum ex pacto, & providentia, intelligatur ita feudum tenere ex Principis concessione, ut post mortem suam restituat proximiori vocato ad instar fideicommissi, *Ifern. in c. 1. n. 50. de eo qui sibi, & heredibus suis mascul. Decius conf. 445. n. 33. Georgius allegat. 19. num. 17. Giurb. qui plures de feudis, §. 1. gloss. 10. num. 23. & 24. Cutell. decif. 35. n. 41. lib. 2. ubi inquit, quod investitura operatur id, quod fideicommissum in contractu, & concludit, quod feudum a DD. hujus Regni vocatur restitutioni subiectum, ex Corsetto, & Cannerio, quos ibi allegat.**

53 Unde concludunt propriissime ad nostrae quaestiones decisionem adduci, pro hacque sententia expendi praecipitata jura de fideicommissis loquentia; cum enim agnati ex concessione, & investitura Principis dicantur vocati ad feudum post mortem feudatarii, qui illis post mortem tenetur restituere, certum est non posse illum alio etiam proximiori in vita restituere in praedictum alterius, qui tempore mortis reperitur proximior, habetque qualitates requisitas ad succedendum tempore habili, quae desiderantur, & quae ex praematura illa refutatione non debent excludi, ac rejici abique iniquitatis vitio, ut considerat Regens Corsetti. in addit. ad dict. conf. 22. num. 23. vers. ex his patet, cum seqq.

54 Nos utriusque sententiae rationibus, & auctoritatibus

matura deliberatione perpensis, hanc secundam uti veriorrem, aequiorem, & receptiorem amplexi sumus; licet enim prima, & contraria pro se habeat multos non contemnendae auctoritatis sectatores, nec destituta sit fundamentis, negari non potest, quin plures numero, majoris ponderis, & politionis notae sint qui hanc nostram tuentur, quae firmiteribus, & solidioribus est suffulta principiis, juriibus, & rationibus, secundum quam scimus esse in hoc fidelissimo Regno judicatum per M.R.C. in causa Miserendini sub die 17. Junii 1600. revocata *decif. Milan. 8.* & in causa delli Mirii, ut apparet ex justificationibus Judicum, & denique in causa Principatus Casari ad favorem D. Casaris Caetano nepotis ex secundogenito, exclusa Donna Anna nepte ex primogenito refutatario praemortuo.

Eo praecipue, quia Don Gasias Maltrillo unus ex DD. 55 contrariae sententiae, & quidem maximae auctoritatis Auctor, in addit. ad Petr. de Greg. de concess. feud. p. 4. qu. 10. lit. B. & in dec. 248. n. 38. & 39. secutus Corset. Sen. conf. 19. n. 36. & 37. illam limitat in casu, quo militaret favor agnationis conservandae, ut puta si veressemur inter masculum, & foeminam, quo casu, inquit, Judicem imitantem Imperatorem nostrum invictissimum Carolum V. in cap. novissimis 118. & 204. non debere judicare posthabito respectu ad agnationem, quod casui nostro mirifice convenit, licet reluctantibus adversae partis Advocatis, qui nullo juridico fundamento hanc Corsetti, & Maltrilli traditionem in motibus evertere conati sunt.

Quibus accedit, quod effectus refutationis factae a Don 56 Fabritio in favorem Don Francisci filii primogeniti collatus fuit in tempus mortis ipsius Don Fabritii, & cum reservatione ususfructus, & administrationis, ut diximus supra in facti narratione, quo casu cum deficiat extremum habile, ad quod, ob praemortem refutatarii, proculdubio resolvitur refutatio, & non transmittitur feudum ad ipsius agnatos proximiores, sed ad eos, qui tales reperiuntur tempore mortis refutantis, censetur enim dispositio conditionalis, eo quod in tempus mortis sit collata, juxta *tex. in leg. haeres meus, §. haeres meus, ff. de conditionibus, & demonstrationibus, & ideo non transmittitur, l. unica, §. si autem aliquid, C. de caducis tollend. Noalis de transmiss. cas. 10. num. 15.*

Et licet ex adverso dicatur, praedictae refutationis executionem tantummodo fuisse in tempus mortis dilatam, & quod sic declaravit D. Fabritius per aliam scripturam ad instantiam praedicti D. Francisci, ut matrimonium tractatum inter ipsum, & Donniam Joannam ab Austria suum foret effectum (quo casu praetendunt non fuisse dispositionem conditionalem, eo quod talis refutatio habet vim contractus donationis irrevocabilis, ut late defendit Amicang. in q. feud. q. 10. per tot. & statim dicatur nata obligatio, licet actio differatur ad tempus mortis, ex gloss. in l. si pupillus, §. qui sub condit. ff. de novation. idem Amicang. q. 11. n. 2.) de hoc non apparuit, & plene informati fuimus Don Fabricium aliam ob mortem D. Francisci in favorem D. Joannis secundogeniti fecisse praedictorum Statuum refutationem, uti constat ex actis; sed cum ipse D. Joannes ante patrem etiam vita functus esset, effectum habere non potuit, & feuda remanserunt penes dictum Don Fabricium eorum verum possessorem, ex quo ortae fuerunt discordiae inter ipsum, & Donniam Joannam ab Austria nura, quae ut dictos Statutus ab ipso avocaret, dictas executiones pro dotis credito exercuit, non valentibus dicto Don Fabricio, nec dicto Comite Mazareni tunc infante, orphano, & sub tutela viduae matris constituto, suas proponere legitimas defensiones, ut nobis extrajudicialiter innotuit; & quomodocumque sit, semper dicendum est tacitam in refutatione inesse conditionem, si refutatarius supervixerit, & proximior tempore mortis fuerit repertus, ut infra, n. 59. & 60. probabimus, quidquid in contrarium dicat Amicangelus, cujus traditio in id tendit, ut refutatio non possit per refutantem revocari; nam ad ipsius praedictum irrevocabile est, ut in terminis donationis docet Doctis. Donat. Ant. de Marinis, post haec scripta visus, in addit. ad dec. Revererii, dec. 56. n. 3. per *tex. in l. ubi ita donator 27. ff. de donat. causa mort.* non vero ad praedictum tertii tunc temporis proximioris, ut supra ostendimus.

Nec tunc nobis obstant jura, & rationes in contrarium 58 perpensis, non primo *tex. in cap. 1. de alienat. feudi paterni.* Cui responderetur non determinari ibidem praesentem quaestionem, quando scilicet praemortuus refutatarius relictus filiis, qui tempore mortis refutantis, ab aliis proximioribus agnatis praecessi reperiuntur, utrum illi, an potius isti sint pra-

præferendi? textus enim solum desernit valere alienationem feudi inter agnatos absque consensu Domini, quia tunc non dicitur alienatio, sed refutatio: præmorte vero refutario, quis debeat in feudo succedere non aperit textus, ac ideo intelligendus est de refutatione in præjudicium refutantis, quæ valida erit si fiat in proximum immediate successurum, licet alii remotiores contradicant, non autem aliorum agnatorum, quibus uti proximioribus tempore mortis refutantis successio debetur ex providentia Principis concedentis, & quibus ipse refutans non potest præjudicium inferre, ut probant Cannel. *d. conf. 20. & 21. apud Corsett. & ipse Corsett. conf. 19. n. 32. & Corsett. filius in addit. ad conf. 22. n. 41. & 42. optime Alphons. de Olea d. tit. 5. q. 4. n. 32. ubi, licet fateatur cum Molina casum mortis, & alium similem æquiparari, negat tamen renunciationem, vel cessionem morti similem esse, licetque renunciantem, vel refutantem haberi pro mortuo quo ad sui præjudicium tantum, non vero in præjudicium tertii etiam nascituri, cui ex actu voluntario possessoris damnum irrogari non potest, & allegat Joan. Gutierrez. *d. q. 71. n. 13. in terminis Intrigliol. d. dec. 43. n. 28. & 72. cum seqq.**

59 Ad confirmationem argumenti respondetur, alienationem, seu refutationem, de qua loquitur text. *in d. cap. 1. de alien. feud. paterni*, non sortiri effectum suum irrefragabilem, nisi tantum in præjudicium refutantis ejus vita durante, quia post mortem non potest ipse de feudo disponere ad favorem alterius, quam qui proximior reperitur, & habet qualitates necessarias ad succedendum ex pacto, & providentia Principis dispositione Statuti, aut primi fundatoris, ac ideo intelligitur facta prædicta refutatio sub tacita conditione, si refutarius vivat, & proximior inveniat tempore mortis refutantis; ut considerat supracitati DD. & multis laudatis Intrigl. *d. alleg. 43. num. 74. Corsett. filius in addit. ad d. conf. 22. n. 32.* Unde non potest dici prædictam refutationem in vita possessoris factam, esse actum legitimum consummatum, & irrevocabilem ab initio, de qua loquuntur juris regulæ in contrario argumento adductæ, imo potius dicendum est, dispositionem esse conditionalem collatam in tempus mortis refutantis, sub conditione casuali, quæ, vel deficiet refutario præmortuo, vel existente alio proximior, aut adimpleta censetur si vivus, & a nullo alio agnato præcessus existat.

60 Roboratur responsio alia non ineleganti consideratione; si enim refutatio prædicta irrevocabiler sortiretur effectum eodem modo ac si refutans naturaliter esset mortuus, sequeretur, quod mortuo refutario absque descendentiibus legitimis, non posset ipse refutans ad feudum refutatum reverti, vel in eo succedere, dato quod refutatio fuisset personalis, sed locus fieret aliis agnatis remotioribus, vel in pari gradu cum ipso refutante, quibus, ipso de medio sublato, successio spectare deberet: ac sic est, quod supposita personalitate refutationis, ipse refutans succedit in feudo refutato, sive sit jure reversionis, sive successione, exclusis agnatis remotioribus, aut in pari gradu, ut infra late probabimus, & sunt jura expressa *in cap. 1. de eo, qui fin. sec. agnat. & in c. 1. §. ult. si de feudo fuer. controvers. inter Dom. & agnat.* Ergo necessario sequitur refutationem non operari effectum irtractabilem etiam in præjudicium ipsius refutantis, cum casus evenire possit, in quo ipse succedat, ac si illa facta non fuisset, ac per consequens non erit a jure, & ratione alienum, quod resolvatur adveniente casu, a quo incipere non potuit, ob præjudicium tertii, cui non potuit damnum irrogari ex superius adductis.

61 Ad tertium, ex textu in dicto *c. 1. de eo qui fin. sec. agnat.* fit satis, quod ibi quæstio erat inter refutantem, & alium agnatum existentem in pari gradu, super successione feudi refutati ob mortem refutarii, in qua quæstione Sapientes Mediolanenses censuerunt refutantem in partem feudi (erant enim tunc feuda dividua) non obstante refutatione, succedere debere; unde dici non potest decisam in eo textu fuisse præsentem controversiam, quia licet supponatur in facti narratione refutarium sine filio masculino ex hac vita migrasse (ex quo a contrario sensu deducunt adversarii, quod filio existente ipse succederet, cessaretque contentio inter refutantem, & alium agnatum) tamen cum de hoc non fuisset disceptatio, nec concurreret talis filius cum alio agnato proximior tempore mortis refutantis, non potest dici decisum; decisio quippe debet interpretari ex facto Sapientibus proposito, de quo apparet in textu, & quod non est disceptatum, nec deductum, non potest haberi pro decisio, glos. notab. *in l. si quis ad exhibendum, ff. de except. rei judic.* dicens præsumi latam sententiam ex causa, quæ resultat ex actis,

quam sequuntur ibi Bart. Bald. *in l. fin. vers. & secundum hoc, C. de suspect. tutor. Surd. conf. 312. n. 16. lib. 3. Schrader. de feud. to. 1. p. 9. cap. 7. nu. 130. Guaz. de defens. reorum defens. secund. cap. 7. n. 11. Farinac. decis. 346. num. 5. part. 2. in posthum.*

Nec argumentum, quod a contrario sensu elicitur, est 62 in consideratione, quando (ut in præsentibus) resultat absonus intellectus ex casuum diversitate; ultra quod etiam ex dicto argumento nihil relevans in favorem contrariæ sententiæ deducitur, quoniam non dicitur in textu refutantem habuisse filios, & descendentes, qui possent conquæri de prædicta refutatione facta in fratrem tunc proximiorum agnatum, quo casu aliud esset dicendum, quamvis refutarius liberis relictis decessisset, succederent quippe refutantis filii uti proximiores, exclusis patruis, & consobrinis remotioribus secundum nostram verissimam sententiam, & sic omnibus modis convincitur dictum textum negotium non facere Adversariis.

Doctoribus vero, qui pro prima, & contraria sententiâ 63 adducuntur, tam Regnicolis, quam exteris, respondere opus non est, cum hoc lato calamo fecerit Regens Corsett. *in addit. ad patrem d. conf. 22.* qui satis docte eorum rationes, & fundamenta confutavit, & sat est dicere, Mastrillum in casu istius litis pro nobis esse, quam pluresque ex reliquis sibi ipsis contrarios extare, ut supra notatum est nu. 55. Inter quos fuit etiam Blascus Lancea, qui cum in prima lectura super *cap. volentes* tenuisset nostram opinionem, postea in secunda lectura contrariam amplexus est, motus affectione rei familiaris, ut scilicet robur acciperet jus suum, quod prætendebat super terram Caitaniæ, ut advertit idem Corsett. *in princip. d. addit. ad conf. 22.* Bernardum autem de Medicis loquutum fuisse de feudo hæreditario, quod ad rem non pertinet, & denique Amicangelum sequentem Camerarium, & alios, futilissimis rationibus contrariam sententiam amplexum fuisse, ut videre est *d. q. 12. ex num. 7. & nihilominus in n. 13. vers. leclatur secundo, & n. 14.* agnoscit, quod sat est ad fundandam nostram opinionem, & contrariam destruendam.

Relinquitur ergo ex dictis, quod non obstante refutatio- 64 ne a D. Fabricio in favorem D. Francisci facta, ob istius præmorientiam absque filio masculino, debuit eidem D. Fabricio succedere D. Joannes secundogenitus, qui præoccupavit primogenituram, & eo mortuo D. Joseph Mazareni Comes ipsius filius major successione capax, exclusa Donna Margarita, juxta dispositionem *Cap. 204. Domini Imperatoris Caroli V* Et per consequens colligitur (ut ad viam, a qua digressi sumus, redeamus) transactionis tempore dictum Mazareni Comitem verum, legitimum, ac indubitatum successorem Principis D. Fabricii in dictis Statibus, Baronis, & feudis extitisse.

Unde, & necessario dicendum est, in transactione inita 65 cum Donna Margarita, vere in ipsius favorem prædictorum feudorum fuisse refutantem, & renunciantem dictum Mazareni Comitem.

Et quamvis ab Advocatis adversæ partis in voce sit obje- 66 ctum, non posse refutantem dici, tum ex eo, quod feuda non possidebat transactionis tempore, tum etiam quia (ut ex Albarano deprehenditur) Donna Margarita primo illorum possessionem adeptæ est, prævia restitutione facta per Donnâ Joannam matrem creditricem, & postea eidem Don Joseph dedit Comitatum Mazareni, & Grassuliatæ, ac feudum Nixemi, ob idque dicunt Donnâ Margaritam refutasse Comitæ Mazareni, non vero Comitem Donnæ Margaritæ.

Nihilominus levissima hæc objectio nobis visa est, quia 67 ut Mazareni Comes verus refutans æstimetur, non desideratur, quod penes ipsum esset actualis feudorum possessio, sufficitque spes invariabilis, & indubitata in eis succedendi, ut proximior, & immediatus post mortem Don Fabricii, de cujus successione erat contentio, & qui tempore transactionis, & refutationis jam naturæ debitum solverat, sicque erat delata successio, & continuata possessio ministerio Capituli 43. Invidiosissimi Regis Ferdinandi, ut probat expressus text. *in cap. 1. de eo, qui fin. sec. agnat.* ubi refutans non possidebat feudum, sed alius agnatus, cui ille feudum refutavit, faciens pactum de non petendo: & hoc non obstantem respondent Sapientes Mediolanenses, agnatum, qui non possidebat, admitti ad successionem feudi, refutario, & possessore defuncto, eo quod refutatio fuerat personalis; ergo non requiritur possessio, & sufficit spes succedendi, vel jus certum ad feudum.

Idem probat text. *in cap. 1. §. ult. si de feudo fueris contro-* 68 *versis*

versia inter Dom. & agnat. ubi Titius, qui feudum non possidebat, refutavit Sempronio possessori, faciens eidem pactum de non petendo, & adhuc dicitur in textu, quod decedente Sempronio succedit Titius ut verus refutans pacto non obstante. Quo quid clarius pro eversione contrariæ oppositionis? Omittimus alias responsiones, ne in rebus adeo apertis inutiliter immoremur, quando nec textus aliquis, nec Auctor pro dicta contraria assertione adducitur, & regulariter refutationes, & renunciaciones hujusmodi fiunt ab eis, qui spem certam succedendi habent, & illius juris, & spei invariabilis refutantes, & renunciantes dicuntur, licet actu non possideant, de quo passim apud Doctores.

69 Nec in consideratione est, quod Donna Margarita possessionem ceperit prædictorum Statuum, ac postea dederit dicto D. Joseph Comitatum Mazareni, & Grassuliatum, Baroniæque Nixemi, quia hoc factum ita fuit in executionem transactionis, refutationisque ab ipso D. Joseph, & suis tutoribus ejus nomine antea pactitæ, & conventæ in prædicto Albarano, quod non excludit dictum D. Joseph fuisse verum renunciantem, ac refutantem prædictorum Statuum in favorem Donnæ Margaritæ, quia in qualibet dispositione inspiciendum est quod principaliter agitur, non quod venit in consequentiam, text. in l. 1. ff. de auctoris. Tut. l. si quis, nec causam, ff. cod. c. ad audientiam, ubi glos. de præscript. Surd. conf. 67. n. 31. & conf. 96. n. 49. Sperell. decis. 93. n. 23. part. 1.

70 Quid autem actum principaliter fuerit inter partes, aperte cognoscitur ex Albarani lectura, scilicet, quod Don Joseph renunciaret successioni sibi debitæ ob Don Fabritii mortem in favorem Donnæ Margaritæ, & quod ipsa, facta prius subjugatione super dictis Statibus, pro creditis dotalibus debitæ Donnæ Joannæ matri, ab ea recuperaret possessionem eorumdem Statuum, ac postea traderet dicto Don Joseph Comitatum Mazareni, & reliqua bona; quod totum factum est in consequentiam, & executionem dictæ renunciacionis, alias fieri non posset, quandoquidem Donna Margarita nec antea possidebat, nec possidere poterat vivente Don Fabritio, & habente dicto Don Joseph immediatam causam succedendi eidem. Unde est, quod Advocati partis adversæ præsupponunt illud, quod revera non fuit, nec esse potuit, nempe Donnæ Margaritæ fuisse veram, & indubitatam succeditricem dictorum Statuum, illorumque partem refutasse dicto Don Joseph, quod quam alienum sit a veritate, ex superius dictis manifeste dignoscitur.

71 Si igitur transactionis tempore dictus Mazareni Comes prædictorum feudorum erat indubitatus successor, & ut talis delata jam successione ob mortem Don Fabritii, illam ad favorem Donnæ Margaritæ renunciavit, ac refutavit, indubium est, illum ut verum refutantem esse habendum, unde decedente Donna Margarita absque liberis, & sic extinctis omnibus personis in renunciacione contemplatis, succedit ipse, & revertitur ad feuda refutata, exclusis aliis omnibus agnatis, ut expresse decisum est in dicto c. 1. de eo qui fin. sec. agnat. d. c. 1. §. ult. si de feud. defunct. fuer. controvers. inter Dom. & agnat. & probant Ruin. conf. 11. num. 7. & 8. lib. 1. & Houded. conf. 36. n. 25. lib. 1. Surd. conf. 517. n. 4. & 8. Bardellon. conf. 63. n. 18. libr. 1. Ruin. conf. 44. n. 27. libr. 1. Ann. in d. cap. 1. de Vassall. decrep. stat. n. 27. Rosenthal. de feud. cap. 2. concl. 20. & 21. Theodor. allegat. 36. Camill. de Medic. conf. 2. n. 128. Montan. controuv. 9. per tot. Marcan. disp. 8. lib. 1. Donat. Anton. de Marin. lib. 2. resolut. cap. 189. num. 36. ad fin. cum aliis infra laudandis, & in hoc Fidelissimo Regno indubitatum testantur Giurb. de feud. §. 1. glos. 15. n. 16. & in vers. ceterum Cumia in d. cap. Si aliquem, verbo Antiquis, n. 374. Tob. Benfari apud Lunam conf. 17. num. 44.

72 Quæ quidem traditio in se verissima, & receptissima nec everti, nec turbari potest, eo quod nonnulli DD. ab Advocatis alterius partis cumlati dixerint, refutantem feuda, etiam quod refutatio personalis sit, ad illa non reverti ob mortem refutarii absque filiis reversionis jure, sed tantum jure successionis, ex quo deducunt adversarii, ita demum refutantem succedere posse, si successionis tempore reperiat proximus Agnatus refutario defuncto, & habeat omnes qualitates ad succedendum requisitas, ac per consequens esse excludendum, si alius sit agnatus illo proximior, vel in pari gradu melioribus suffultus qualitatibus.

73 Hoc enim dubium in illam nos introducit quæstionem, utrum in refutatione feudorum, deficientibus omnibus per-

sonis contemplatis, succedat refutans jure reversionis, vel potius jure successionis, quam breviter ad partes disputabimus, nostrum proferendo judicium, & contraria diluendo, ut magis veritas elucescat.

Quod ut prætemus, dicendum videtur (ut rationem 74 dubitandi ab alterius partis fundamentis eliciamus) non reversionis jure, sed potius successionis ex nova causa, & vacatione succedere posse, tanquam quilibet agnatus in strictiori gradu constitutus; & hinc esse, quod si refutans sit cum alio agnato in pari gradu, hic autem illum in aliis vincat qualitatibus, non refutans, sed alius agnatus, qui melioribus fulcitur est prærogativis, possit, & debeat, refutante excluso, succedere.

Probatur primo, quia quando refutans succedit refutario tenetur ad onera medio tempore per ipsum refutarium super feudo imposita, ut concludunt Vinc. de Franch. decis. 3. per tot. Mastrill. ad Petr. de Greg. de success. feud. p. 4. quæst. 10. lit. B. Giurb. de feud. §. 2. d. glos. 13. nu. 193. a Pont. de potest. Proreg. tit. 8. de refutat. feud. n. 13. & 14. Milanens. decis. 8. num. 280. Camill. Borell. in summ. decis. tit. 34. de feud. num. 431. Capan. de jure relevii, part. 4. qu. 16. n. 28. & seqq. Rovit. super prægm. in nova impressione, fol. 750. num. 61. Tappia ad Jus Regn. Neapol. lib. 6. tit. 11. colum. 7. vers. fuit tamen, usque ad vers. Alia limit. fol. 122. & fol. 129. colum. 1. vers. sed quando pater, & tit. 21. de refutat. col. 7. vers. sed difficultas, fol. 220. qui alios quamplures referunt, firmantes teneri refutantem solvere reversionis, ergo succedit jure successionis, non autem reversionis reassumendo pristina jura.

Secundo probatur auctoritate Cyriac. controuv. 4. a n. 51. 76 & 52. & n. 88. ubi concludit, quod agnatus admittitur ad feudum refutatum, quod est proximior, & quod si sunt agnati cum eo pares in gradu, ad omnes æqualiter successio defertur, non jure reversionis, sed meræ successionis, allegatque Lanar. conf. 68. n. 11. & 12. & 16. ubi fundat text. in d. cap. 1. de eo, qui fin. sec. agnat. & cap. 1. §. ult. si de feudo fuer. contr. inter dom. & agnat. loqui, & intelligi debere quando refutans est in proximiori gradu, non autem si cum alio agnato in pari gradu concurrat, ac demum pro se adducit Georg. alleg. 17. n. 18. & 19.

Verum his non obstantibus, contrarium, & sic reversionis jure, ad feuda refutata reverti renunciantem, defendunt DD. omnes supra laudati n. 71. & ultra eos idem probant Jacob. de Ardizon. in summa tit. de success. feud. col. 2. vers. Ascendentes vero, Ifern. in c. 1. in fin. vers. sed contra, de Capitulis Corradi, & in c. 1. col. 3. vers. sed in feudo antiquo, de natura success. feud. ubi Afflict. in 2. notab. & in tit. Imper. Lothar. post n. 5. vers. secus si feud. idem Afflict. in tit. de Vassall. decrep. stat. post nu. 4. ibi, respondeo ex pravitare, Frecc. de subfeud. auctorit. 3. n. 19. fol. 187. Molphes. ad consuet. Neapol. tom. 1. part. 4. tit. de success. ab intest. q. 36. n. 6. fol. 240. Anell. Amat. conf. 15. per tot. qui omnes, & alii inferius referendi concludunt refutantem ad feuda reverti, exclusis omnibus aliis agnatis in pari gradu existentibus, & istius resolutionis rationes reddunt, quas statim assignabimus.

Sed nos omnium prædictorum pro utraque parte Doctorum rationibus attente perpensis, in proposita difficultate dicendum censemus, refutantem ob mortem refutarii absque liberis, ad feuda refutata reverti omnibus agnatis exclusis, id autem non reversionis jure, reassumendo pristina jura (prout ex tunc) sed jure successionis (prout ex tunc) reservata tamen in ipsa refutatione in casu mortis refutarii sine filiis ex mente ipsius refutantis, qui de ipsa successione, & reacquisitione censetur cogitasse, & noluisse jus illud succedendi a se in prædicto casu abdicare, ac ex natura refutationis, quæ facta intelligitur sub hac conditione reacquirendi feuda, deficientibus personis contemplatis, effectum sortiri arbitrati sumus.

In quo sensu accipiendi sunt Doctores num. precedenti, 79 & in d. n. 71. a nobis adducti, ex quibus quamplures prædictas rationes reddunt, quod scilicet reversio contingat ex mente refutantis, & ex qualitate, & conditione de jure subintellecta, & in ipsa refutatione de sui natura insita, ut specialissime firmant Ifern. in d. cap. 1. de natur. success. feud. Capan. d. p. 4. g. 16. n. 44. Camill. de Medic. d. conf. 2. n. 125. ibi, excluso Domino directo, vel alio quocumque, Rosenthal. d. cap. 2. concl. 20. sub num. 6. & 7. Ruin. d. conf. 11. n. 4. & per tot. Surd. d. conf. 417. num. 4. & conf. 544. in fin. Thor. in comp. decis. tom. 1. verbo Refutans regulariter, fol. 449. ubi pluries judicatum refert Reg. a Ponte de potest. Proreg. d. tit. de refutat. feud. num. 27.

- ¶ 28. Cutell. de donat. to. 2. fol. 193. n. 195. ibi, exclusa Domino, & ceteris.
- 80 Et licet multi ex præcitatæ DD. loquantur in patre refutante filio primogenito, dicentes patrem succedere exclusis fratribus refutarii, tamen nulla est diversa ratio in refutatione, quæ fit ab agnato alteri agnato, & in iis terminis aperte loquuntur Georg. d. alleg. 17. num. 3. Ruin. d. conf. 11. num. 7. Rosenthal. d. cap. 2. concl. 21. n. 4. Giurb. d. §. 1. glos. 15. num. 16. vers. ceterum si agnatus, cum d. cap. si aliquem, verb. Antiquis, n. 374. Thob. Benfar. apud Lunam d. conf. 17. num. 44. & Lanar. conf. 71. per tot.
- 81 Sicut nec obstat dicere (ut ex adverso oppositum fuit) quod nonnulli ex præcitatæ DD. sunt Neapolitani, qui nequeunt connumerari inter sectatores præfatæ receptissimæ sententiæ, eo quod in Regno Neapolitano stantibus Capitulis illis concessis, feuda per refutationem non habentur ut nova, sed semper remanent sub natura feudi antiqui, & ita refutata intelliguntur, ob idque non datur refutatio omnimoda, sed omnis refutatio est personalis, ut advertunt a Ponte d. tit. de refut. feud. n. 37. Cappy. Galeot. d. l. 2. contr. 21. n. 25.
- 82 Nam respondetur, quod DD. Neapolitani ad firmandum refutantem succedere refutario mortuo sine filiis, non moventur ex eo quod Neapoli refutatio feudorum semper intelligitur personalis, sed generaliter dicunt, quod quando refutatio est personalis, tunc succedit refutans exclusis aliis agnatis, quam conclusionem indubitanter procedere, inquitur, in prædicto Regno, ubi stantibus dictis Capitulis, refutatio non censetur omnimoda, & sic recte procedunt prædicti DD. præcipue in casu nostro, in quo refutatio remansit sub natura antiqui feudi, ut ex ejus lectura apparet, quare etiam si appositum fuisset verbum omnino, personalis esset judicanda, ut per Lanar. in repetit. d. c. 1. n. 12. de Vassall. decrep. atar.
- 83 Unde non obstat superior traditio DD. de qua n. 74. dicentium, refutantem teneri ad onera per refutarium super feudo imposta, & debere relevium, quod correspondet novæ successioni, illi enim omnes, & alii quamplures firmant ut indubitatum, quod refutans succedit refutario defuncto sine filiis, exclusis aliis agnatis, & quod revertitur ad feuda refutata; dicunt tamen teneri ad onera, & debere solvere relevium, quia feuda revertuntur ad eum jure successionis prout ex nunc, licet ex jure reservato, & tacita conditione subintellecta in refutatione. Unde illud, quod dicitur de jure reversionis non simpliciter accipiendum est, sed per modum loquendi accomodatam proprietati verbi revertor, hoc est quod revertuntur ad refutantem, quia ab eo exierunt per refutationem, in quo nulla datur contradictio; nam possunt stare ista simul, quod dicantur feuda reverti, & quod revertantur jure successionis, ut refutans relevium solvat, & teneatur ad onera.
- 84 Quo modo prædicti DD. in contrarium allegati reducuntur ad concordiam, & stant pro nobis, prout omnes alii supra pro nostra sententia adducti concludentes unanimiter feuda reverti ad solum refutantem exclusis aliis agnatis. Quam concordiam paucis assignat a Ponte d. tit. de refut. feud. n. 15. ibi, Ita quod illud, quod dicitur habere patrem, seu refutantem feuda jure reversionis, non intelligitur simpliciter, sed est modus loquendi, ex eo, quia ab eo exierunt, & ad ipsum revertuntur, sed stant ista simul, quod dicantur feuda reverti; sed quo jure, hic est punctus, & ut diximus, jure successionis, ob quod relevium solvit secundum Andream, qui utrumque tradidit. Videlicet succedere, & jure reversionis, & ideo non dixit hoc simpliciter, sed addens ditionem, potius, dicens pater succedit filio, & tunc non dicitur succedere, potius reverti ad eum, ut per eundem in cap. 1. de natur. success. feud. n. 5. & c. hæc a Ponte. Qui nos ab hac expedit difficultate.
- 85 Nec obstat Cyriacus d. contrav. 4. n. 51. & 52. & n. 88. ejus enim traditio locum tantum habere potest in feudo hæreditario, de quo ipse loquitur, immerito impugnans Ruin. d. conf. 11. qui stat pro nobis in casu nostro, nos quippe versamur in refutatione feudorum ex pacto, & providentia Principis, & cum clausula juris Francorum, in quibus terminis est expressa decisio text. in d. cap. 1. de eo qui fit. sec. agnat. d. tit. cap. fin. si de feud. defun. fuer. contrav. inter Dom. & agnat. quæ jura de feudo ex pacto, & providentia loqui probant Afflic. in d. cap. 1. num. 25. Georg. d. alleg. 17. n. 19. Cappy. Latr. consult. 77. n. 38. Donat. Anton. de Marin. d. lib. 2. cap. 189. n. 38. ideoque Cyriacus non facit contra nos, quia in feudo hæredi-

tario non datur vera refutatio, sed alienatio, ex quo transit ad hæres etiam extraneos, & succedens oportet, quod sit hæres ultimi, ut post Georg. supra advertit idem Cyriac. ibid. n. 33. & in terminis Amicangelus d. q. 12. n. 13. & licet ex n. 59. usque ad 78. probare contendat eodem modo sentiendum esse in feudo mixto, ex quo prævalet qualitas hæreditaria, cujus contrarium voluit, & defendit Menoch. conf. 690. fundans feudum mixtum dijudicari debere potius ex pacto, & providentia, quam hæreditarium, quia qualitas ex pacto potentior est qualitate hæreditaria, tamen ad rem non facit, cum nec nos versemur in feudo mixto, cujus refutationem ipse Cyriacus agnoscit non esse dijudicandam secundum regulas simplicis refutationis, sed veræ alienationis, & nihilominus judicatum fuit in Consilio Neapol. contra DD. quos Cyriacus pro se allegat ad confutationem Ruini, nempe Lanar. d. conf. 68. & Georg. d. alleg. 17. ut testantur a Ponte de potest. Proreg. d. tit. 8. de refut. n. 36. & ipse Georg. in eadem alleg. n. 8. qui in fine allegationis testatur etiam contra suam opinionem fuisse judicatum. Et demum ipse Cyriacus consuluit pro non reversione ad lineam refutantis, quia refutarius reliquerat agnatos proximiores, in quos consentiente ipso refutario fuerat dispositum de feudis refutatis, ut probat n. 45. & 47. sicque nullatenus superiorem receptissimam sententiam turbat, sicut nec Lanarius, nec Georgius.

Nec rursus obstat dictus Lanar. in prædicto conf. 68. n. 11. 86 dum dicit text. in d. cap. 1. de eo, qui fit. sec. agnat. & cap. fin. si de feud. defun. fuerit contrav. procedere quando refutans est in gradu proximior, secus tamen esse si in pari gradu cum alio agnato reperitur.

Quia in hoc Lanarius manifeste convincitur ex lectura 87 dictorum Capitulum, in primo enim controversia erat inter tres agnatos existentes in pari gradu, quod sic necessario tenendum persuadet facti series, quia textus dicit, quod unus eorum feudum paternum possidebat, cui alter finem, & refutationem fecit, ex quo sequitur, quod omnes erant fratres, quorum unus feudum pro indiviso possidebat a patre relictum, erant quippe feuda illo tempore dividua (ut alias diximus) & clarius probatur ex præensione illius, qui non refutaverat, volebat namque succedere refutario defuncto sine filio masculino, & totum feudum retinere ad exclusionem refutantis, eo quod refutasset, & se per pactum exclusisset, refutans vero intendebat ad successionem venire pacto non obstante, cui præensioni sapientes Mediolanenses responderunt, non ob stare refutanti prædictum pactum, quia non refutavit omnino, nec in manu Domini, ut tanquam de novo feudo refutarius investiretur. Ergo non est dubitandum, quod vel erant fratres, vel agnati in pari gradu, quoniam si refutans esset proximior, ut contendit Lanarius, vindicaret sibi totum feudum, excluso altero agnato remotiore, & non diceret textus, quod volebat solum ad successionem venire cum illo, qui totum retinebat, hoc est, venire ad portionem refutatam, & ad partem, quæ contingerat refutario, in qua alter agnatus, ut in pari gradu successurus erat æqualiter cum refutante, quod manifeste indicat omnes esse in pari gradu.

Sed omnis tollitur dubitatio inspecta serie dicti Cap. ult. 88 mi, in quo tres proponuntur fratres, quorum unus feudum paternum possidebat. Et nihilominus in eadem facti specie responsum est, refutanti non ob stare pactum, quo minus succederet fratri refutario, existente alio fratre, qui opponendo de pacto a refutante facto, illum excludere volebat; ergo Lanarius loquitur contra prædicta expressissima Capitula, quorum clara dispositio destrueretur, si illius traditio esset admittenda, & quod plus est, tota juris ratio, nam dicti textus in eo fundantur, quod tale pactum quando est personale non potest alteri agnato proficere, ut notant Glos. in utroque textu, & in cap. fin. tit. constit. feud. Imper. Lotar. Aretin. conf. 3. Surd. conf. 517. n. 13. Cappy. Galeot. lib. 2. contrav. 8. n. 12. & 13. Anell. de Amat. d. conf. 15. in quibus terminis totum jus civile est contra Lanarium.

Quæ hucusque diximus indubitanter procedunt quando 89 refutatio est personalis, in quibus terminis loquuti sumus, prout loquuntur præcitati Doctores, inhærendo decisionibus dictorum jurium feudalium. Sed quia ex altera parte prætenditur renunciationem a prædicto Comite factam realem fuisse, seque omnino a prædictorum feudorum successione exclusisse, quod est præcipuum contrariæ intentionis fundamentum totis Advocatorum viribus roboratum, ac plurimis mediis, & argumentis fulcitur; inquiri oportet

oportet, utrem præfata renunciatio personalis, an vero realis extiterit? & ut ordinate procedamus, omnia stabilita, quibus contraria assertio propugnatur, prius recolligamus, ac deinde rationibus, & motivis nostris pro personalitate dictæ renunciationis propositis, contrariis satisfacere conabimur.

90 Primo ergo dicitur realem fuisse, quia verba fuerunt directa in rem, & adest pactum de non petendo, juxta verba contractus, ibi *de non petendo, nec peti faciendo, nec minus contradictos Principatus, & alia bona, ac jura remansu, &c.* ad quod probandum allegant glof. in cap. 1. de eo, qui fin. sec. agnat. l. juris gentium, §. pactor. juncta l. & hæredi 21. §. 1. & §. fin. ff. de pact. Zinus, Bald. & alii per Paris. conf. 26. n. 44. & conf. 69. n. 65. vol. 3. Alex. conf. 13. n. 5. lib. 5. Ruin. conf. 77. n. 35. & seqq. Bellon. de jure accresc. c. 7. q. 38. n. 25. to. 2. Perreg. de fideic. art. 52. n. 24. in fine, Menoch. conf. 323. n. 62. vers. secundus est casus, lib. 5. Montan. controv. 9. n. 10. Cutel. de donat. to. 1. fol. 579. vers. fin. autem.

91 Secundo, quod fuit facta aliquo accepto, nempe intuitu Comitatus Mazareni, quo casu realitatem contendunt adesse, ex text. in l. contra juris 28. §. fin. de pactis, Bart. in l. 1. §. qui habebat, n. 6. quest. 1. ff. de honor. possess. contr. tab. Paris. conf. 26. a. n. 1. usque ad 46. vol. 3. Ruin. conf. 7. num. 35. lib. 1. Socc. Sen. conf. 34. n. 4. & 5. vol. 4. Rot. decis. 393. n. 4. par. 1. divers. Rovit. conf. 43. n. 9. Merlin. controv. cap. 5. n. 2. lib. 1. Mastrill. decis. 65. n. 10. Cancer. variar. lib. 3. cap. 15. nu. 24. Hodiern. ad Surd. decis. 176. num. 9. Puteus conf. unico apud conf. Odd. n. 44. quod liquidius, inquit, procedere stante pacto de non petendo, ex Surd. conf. 355. n. 37. & 38. vol. 3.

92 Tertio, quia interposita fuit Aquiliana stipulatio ibi, *quietavit, & quietat, liberavit, & liberat penitus, & absolvit per Aquilianam stipulationem antecedentem, & acceptilationem legitime subsequentem legitime interpositas, &c.* Quæ Aquiliana stipulatio eam, ajunt, habere vim, ut refutationem, seu renunciacionem realem efficiat, ex Afflict. in d. c. 1. de eo, qui fin. sec. agnat. n. 3. Roman. conf. 22. Grammat. decis. 57. n. 42. Soccin. conf. 34. num. 5. lib. 4. Gabr. fel. commun. lib. 3. tit. de jur. dot. concl. 1. num. 33. Marta de success. legal. part. 4. quest. 21. art. 14. num. 101. tom. 2. Merlin. contr. c. 5. n. 13. lib. 1. Paschal. de virib. patr. potest. part. 3. nu. 48. & seqq. Molphes. ad consuet. Neapol. part. 4. tit. de renunc. quest. 2. nu. 13. & 14. & quest. 3. n. 17. & seq. tom. 1. Cutell. de donat. tract. 1. disc. 3. p. 6. n. 127. vers. Sin autem, tom. 1. Capyc. Latr. consult. 76. num. 46. tom. 2. Donad. de renunciat. cap. 3. nu. 4. Thor. in comp. decis. part. 1. verbo, Renunciatio facta.

93 Quarto, quoniam adest pactum de non petendo, ob quod dicunt renunciacionem esse realem, ex Merlin. d. cap. 5. n. 16. & 17. Rovit. conf. 42. n. 13. & seqq. Molphes. in consuet. Neap. p. 4. tit. de renunc. q. 2. n. 13. & 14. Capyc. Latr. ubi supra, & conf. 77. n. 33. tom. 2. Donad. de renunciat. ubi supra, & n. 27. & junctum cum Aquiliana stipulatione, etiam jus de futuro non expressum includit, Prat. discept. forens. cap. 29. a. num. 14. cum seqq.

94 Quinto ex verbis ibi, *quovis titulo, ratione, causa, de jure, vel de facto, quomodocumque, & qualitercumque, de presenti, præterito, & futuro, quæ renunciacionem efficere realem, dicunt probare a Pont. conf. 24. n. 26. in fin. Rovit. conf. 42. n. 12. vers. quinta claus. Castill. Sotom. lib. 4. controv. c. 42. Schemardus conf. 14. lib. 1. Caren. ref. 245. n. 7. Bottigl. de success. theor. 49. n. 26.*

95 Sexto, quia facta est de juribus competentibus, & competitoris, ex Menoch. conf. 6. nu. 15. lib. 1. Tob. Benfar. apud Lunam conf. 17. num. 49. Rovit. ubi supra, n. 5. vers. tertia claus. Capyc. Latr. ubi supra, n. 31. Cyriac. controv. 128. num. 46. tom. 1.

96 Septimo, ex generalitate, & amplitudine verborum, quæ in transactione feudorum (ut verbis Advocatorum utamur) adjecta, realem reddunt renunciacionem, Cost. de fact. scient. & ignor. vent. 2. dist. 50. n. 8. & 18. tom. 1. Menoch. conf. 401. per tot.

97 Octavo, quia stipulatio renunciacionis, non solum contemplatione Donnæ Margaritæ, sed etiam hæredum, & successorum illius processit, quo casu realem modis omnibus effici prætendunt ex Menoch. in conf. 9. num. 16. lib. 1. Tob. Benfar. d. conf. 17. n. 45. Merlin. Capyc. Latr. Bottigl. Donad. Redenas & Rovit. ubi supra, quemadmodum dicunt, esse realem donationem cuiuspiam, ejusque hæredibus factam, Ruin. conf. 68. num. 16. & conf. 123. n. 6. lib. 1. Riminald. Jun. conf. 436. n. 3. Aldobr. conf. 93. n. 8. lib. 1. Grass. de success. §. Donatio caus. mort. q. 1. n. 7. Mantie. de conject. lib. 1. tit. 13.

Bellon. conf. 8. n. 46. Rot. penes Merlin. de leg. decis. 664. num. 34. tom. 2.

Nono quia renunciatio facta fuit in favorem Donnæ Margaritæ, & suorum hæredum, & successorum, adhibita pro eis Notarii stipulatione, & cum dictione *in perpetuum*, quod idem esse autumant, ac si stipulatio facta fuisset pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, ad quod allegant text. in l. fluminum 24. §. adjicitur, ff. de damn. infect. Menoch. conf. 378. n. 1. lib. 1. Soccin. conf. 266. a. n. 36. tom. 2. Barbof. de clausul. claus. 112. n. 1. Pern. conf. 1. vers. attramen, Petr. de Greg. de feud. par. 4. q. 15. n. 9. & 10. Giurb. de feud. preclud. 4. n. 19. vers. idem est, Peregr. decis. 101. n. 2. vers. secundo, Rota apud Merlin. d. decis. 664. num. 33. lib. 1. Petr. Bim. conf. 162. n. 9. lib. 2. quo casu realem esse renunciacionem existimant, ex Corbull. de jur. emphyt. tit. de caus. privat. ob renunciat. num. 4. Ruin. conf. 11. numer. 10. vol. 1. Surd. conf. 446. num. 18. fol. 743. tom. 3. Bero. conf. 13. sub n. 77. vers. sed præmissis, volum. 2. Giurb. de feudis, §. 1. glof. 12. sub n. 8. vers. realis est, & apposita dictione *in perpetuum* semper importare realitatem, ut per Ancharan. conf. 327. n. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 103. a. n. 38. vers. quinta conjectura, usque ad n. 40. & conf. 905. n. 7. vol. 10. Caren. d. resolut. 245. n. 9. Bottigl. de success. d. theor. 49. n. 28. in fine.

Cujus assertionis rationem reddunt, quia stipulatio non esset perpetua, si ad extraneos non transiret, & ad quoscumque hæredes, nihil enim est perpetuum, nisi per subrogationem etiam extraneorum, Merlin. de primog. lib. 1. cap. 4. n. 14. & 15. Petr. Greg. de feud. p. 4. q. 15. n. 9. & 10. Et quando refutatio fit, ut feudum ad extraneos transeat, tunc non personalem, sed regalem, & omnimodam esse inquit, ex Nat. conf. 564. n. 8. vers. præterea, vol. 3. Ant. Monach. de feud. c. 54. p. 1. num. 26.

Decimo realem dictam refutationem dicunt, quia facta fuit per verbum *omnino*, ibi *faciens, &c. finem, & pactum finale validum, & ultimum liberatorium, acquietationem, & liberationem omnimodam, & perpetuum imponendo silentium dictis prætensionibus, &c.* Unde sibi persuadent factam fuisse omnimodam renunciacionem, quia idem operatur, ac si dictum esset *omnino*, quo casu semper est realis, ex text. in cap. 1. juncta Glof. de eo, qui fin. sec. agnat. ubi Afflict. vers. & hoc est verum, Ifern. vers. hoc nisi in duobus casibus, Alvarot. vers. tibi omnino, & 1. notab. vers. nota quod agnatus, Balzaran. de feud. lib. 2. de eo, qui fin. sec. tit. 49. ad textum, n. 10. Alex. conf. 13. n. 6. lib. 5. Natta conf. 564. num. 6. vers. quia, vol. 3. Ruin. conf. 1. n. 20. 21. & 22. lib. 1. Burfatt. conf. 63. a. n. 29. lib. 1. Peregrin. de fideicom. art. 52. n. 74. Sforz. eod. tract. quest. 28. num. 103. ad 113. Rota apud Merlin. de legit. decis. 48. n. 16. vers. præterea, & n. 19. Rovit. conf. 44. n. 19. & aliis quamplurimis lato calamo cumulatis in suis allegationibus impressis, quos hic transcribere otiosum judicamus, cum omnibus eadem sit assignanda responsio, ut infra apparebit.

Hæc, & alia fusissime dispersa ad concludendam dictæ renunciacionis realitatem proposita nobis sunt, & ex eis tria præcipue probare alterius partis Advocati intendunt. Primum Mazareni Comitem uti renunciantem juri de futuro sibi competenti ad succedendum in dictis feudis ob mortem Donnæ Margaritæ, non esse in hoc summarissimo judicio admittendum. Secundum non suffragari eidem decisionem text. in d. cap. 1. de eo, qui fin. sec. agnat. eo quod refutatio ab eo facta omnino, seu omnimoda fuerit, in favorem quorumcumque hæredum etiam extraneorum, & includens donationem juris succedendi. Tertium quod stante prædicta renunciacione non censetur vocatus dictus Comes, nec institutus a Donna Margarita in suo testamento instituentem eum, qui de jure succedere debet: quæ omnia multis mediis, rationibus, & auctoritatibus in copiosissima allegatione prælaudata super hac tantum renunciacione fulciri conati sunt.

Verum iis, & aliis non obstantibus, dictæ renunciacionis personalitatem ostendere curabimus, idque firmioribus, ac invincibilibus fundamentis, & consideracionibus deductis, tum ex litterali contextura scripturarum, tum ex subjecta materia transactionis, tum ex qualitate contractus, tum ex verisimili mente, & intentione contrahentium, tum denique ex speciali juris dispositione in hac materia feudali, ut ex sequentibus apparebit.

Quoad primum, si tenorem scripturarum inspiciamus, certum, ac perspicuum est, quod in Albarano a partibus confecto, & subcripto, in quo inita est concordia super successione dictorum Statuum, non reperiuntur clausulæ præ-

pregnantes, in quibus pars adversa innititur ad fundandam realitatem renunciationis, imo nec aliqua verba, ex quibus id eligi possit; solum namque cautum fuit, quod Donna Joanna possessionem caperet pro suis creditis, & constituta pro eorum quantitate subjugatione prædictorum feudorum ad censum juxta formam Bullæ, illa restitueret Donnæ Margaritæ, quæ dicto Don Joseph tradere teneretur Comitatum Mazareni, & alia bona, remanentibus pro ea reliquis Statibus, & Titulis cum suis pertinentiis, quod totum redigi deberet ad scripturam in publica forma, substantia dicti Albarani in aliquo non mutata, ut ex eo apparet, præcipue ibi: *Le cose contenute in questo Albarano si abbiano da ridurre in atto, o atti pubblici con le clausule, e cautele necessarie per l'una e l'altra parte da metterli in forma, non mutata la sostanza del presente Albarano, &c.*

104 Clausulæ autem, & cautelæ necessariæ pro subsistentia, & ad majorem firmitatem contentorum in Albarano, firmioremque utriusque partis securitatem, nullæ aliæ excogitari poterant in casu prædicto, nisi illæ, quæ in id tenderent, ut Status, & feuda prædicta conservarentur in persona, & descendencia tum Donnæ Margaritæ, tum dicti Comitatus Mazareni, absque ulla perturbatione, & molestia ab uno contra alterum inferenda, & ab utriusque successoribus sanguinis ad invicem tentanda; hæc enim erat, & esse poterat amborum contrahentium intentio in dicto Albarano patenter explicita, dum itante contentione super successione dictorum feudorum ob Don Fabricii mortem pactitatum fuit, quod dictus Don Joseph haberet, & deberet succedere in dicto Comitatu, & aliis feudis, Donna Margarita vero in reliquis. Si igitur hæc successio in pactum concorditer deducta assecurari intendebatur, tam in ipsis contrahentibus, quam in suis successoribus, certum, & innegabile est omnes clausulas, & cautelas in publica scriptura adhibendas, cum restrictione ad eas tantum, quæ necessariæ fuissent pro una, & altera parte, & Albarani substantia in aliquo non mutata, debuisse partium intentioni prædictæ respondere, nulloque alio modo extendi, & ampliari.

105 Verissima quippe est juris regula, & DD, traditio, quod contractus, qui fit in executionem alterius non potest ab eo excedere, quando id quod adjicitur, non venit ex legis dispositione, & ejus facultate, text. in l. item quia 4. §. fin. ff. de pactis, l. Titia 134. §. idem respondit il primo, ff. de verb. obligat. l. si tibi liberum, secundum unum intellectum, ff. de action. empt. l. si binarum ædium, ff. de servit. urb. præd. eleganter Menoch. libr. 6. præsumpt. 2. num. 18. Alex. conf. 122. num. 2. lib. 2. Surd. conf. 202. num. 19. Rot. per Farinac. decis. 108. n. 2. ad finem, & decis. 522. num. 2. part. 1. in posthum. Gabriel conf. 58. n. 10. 11. lib. 1. idem Surd. decis. 71. per tot. & rursus in addit. ad decis. 282. num. 2. Capyc. Galeot. l. 1. controuv. 12. n. 21. cum seqq. ex nostris Marius Mut. decis. 33. num. 23. Amat. variar. 2. part. resol. 64. num. 2. & ex iis multis laudatis, Hispanus nolter Olea de cess. jur. tit. 1. q. 6. n. 11. ubi n. . . refert optimam Rotæ decis. 393. num. 7 tom. 5. recent. edito anno 1636. apud quos concorditer præfata assertio probata, & multis rationibus roborata reperitur.

106 Ex quibus necessario deducitur, omnes clausulas prægnantes, & exuberantes, quæ in prædicta scriptura publica in executionem contentorum in Albarano confecta inveniuntur, & quæ ab adversæ partis Advocatis ponderantur ad fundandam realitatem dictæ renunciationis, prout supra recollectæ sunt ex n. 90. usque ad n. 100. esse reducendas ad id, quod in Albarano cautum, & conventum fuit, & ad ejus robur, & firmitatem, quatenus opus erat, ut utrique parti, suisque successoribus sanguinis consuleretur ad præcavendum lritum molestias, quas probabiliter a dictis successoribus nondum natis moveri posse verebantur, & si in aliquo dictæ clausulæ excedunt, de stylo potius Notarii quam de partium consensu appositæ censeri debent, ac ideo non considerandæ, Nevizan. conf. 28. n. 19. Menoch. conf. 87. n. 45. & de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 115. n. 44. Marta de claus. claus. 21. n. 44. Barbof. eod. tract. claus. 1. n. 7. Capyc. Latr. decis. 2. n. 37. p. 1. Capyc. Galeot. lib. 1. controuv. 42. n. 9.

107 Sed ne hoc in dubium possit revocari, reperitur etiam expresse cautum, & dispositum in scriptura publica confecta in executionem concordiæ, & conventionis in dicto Albarano pactitæ. Ibidem namque post omnes clausulas prægnantes, quibus adversa pars innititur, appositæ sunt aliæ restrictivæ ad eas tantum, quæ in Albarano erant comprehensæ, ut patet primo ibi, (Et hæc ex causa dictus D. Niço-

laus Placitus Branciforti tutorio dicto nomine tantum, & dumtaxat, & sub dicta rati promissione per dictum Don Joseph, suosque hæredes, & successores in perpetuum &c. de omnibus, & quibuscumque juribus, actionibus, prætensionibus, & successioneibus, & aliis dicto Domino Comiti tutorio dicto nomine tantum, & dumtaxat, dictoque Don Joseph forsan competentibus, & fortasse competituris super Statibus, Baronis, feudis, & bonis ut supra penes dictam Illustris. Dominam Donnæ Margaritam remansis, & per eam, seu verius dictum ejus Procuratorem procuratorio quo supra nomine, & sub dicta ejus rati promissione detentis ut supra, cum omnibus eorum juribus universis, eorumque integro, & indiminuto statu cum dicta dignitate Magnatis Hispaniarum, & aliis Statibus, & jurisdictionibus desuper expressatis, seu super quolibet dictorum Statuum, Baroniarum, feudorum, & aliorum ut supra, & non aliter, nec alio modo, ab ipsis, nempe, juribus, actionibus, successioneibus, causis successioneum, aliisque quibuscumque juribus, causis, & actionibus tam per dictum Comitem Racudiæ tutorio dicto nomine tantum, & dumtaxat prætendendis, eique quomodolibet competituris quovis jure, titulo, ratione, seu causa, de jure, vel de facto quomodocumque, & qualitercumque de præterito, præteriti, & futuro, scitis, vel ignoratis, tacitis, vel expressis, cogitatis, vel incogitatis, præteritis, præsentibus, & futuris, & aliis quibuscumque tam de jure, quam de facto, & omnium quarumvis scripturarum, etiam si causæ essent tales, de quibus hic oporteret facere expressam mentionem; *Comprehensis tamen omnibus præmissis in dicto præferto Albarano tantum, & dumtaxat, dummodo quod a dicto Albarano non censeatur recessum.*)

Deinde, & secundo ibi, (Faciens dictus Dominus tutor 108 &c. dictæ Illustris. Dominæ Donnæ Margaritæ, & pro ea absente dicto ejus Procuratore &c. pro ea, suisque hæredibus, & successoribus in perpetuum finem, & pactum finale validum, & ultimum liberatorium, acquietationem, diffinitionem, & liberationem omnimodam, & perpetuum imponendo silentium dictis prætensionibus, & juribus successioneum per dictum Dominum Comitem Racudiæ tutorio dicto nomine forte prætensis, & prætendendis de aliquid aliud ultra occasione, & causa præmissorum &c. non petendo, nec peti faciendo, nec permittendo contra dictam Illustris. Dominam D. Margaritam, & suos, nec minus contra dictos Principatus, Status, & alia bona, & jura remansia penes dictam D. Margaritam per modum ut supra, nec partem illorum per dictum Comitem Racudiæ tutorio dicto nomine &c. submissas personas, ac habentes jus, & causam ab eo, vel dictum Don Joseph in quocumque modo, aliquo jure, titulo, ratione, seu causa scita, vel ignorata, tacita, vel expressa, cogitata, vel incogitata, præterita, præteriti, vel futura, de jure, vel de facto, aut aliter quomodocumque, aut qualitercumque *Comprehensis tamen in dicto Albarano ut supra, &c.*)

Ecce ergo S. M. quomodo omnes clausulæ, quibus adversa 109 pars se fundat ad probandam dictam realitatem, sunt restrictæ, & limitatæ ad causam successioneum dictorum Statuum, & feudorum sequuta morte Principis Don Fabricii, prout expressum fuerat in prædicto Albarano, quod virtute relationis ibidem videtur repetitum cum omnibus suis qualitatibus, *hæcse toto, ff. de hæredibus instituendis cum vulgatis*: hocque in prima parte, cum dictionibus taxativis tantum, & dumtaxat, quarum natura est excludere omnes alios casus, & personas præter expressas, ex juxta late tradita a Barbof. de diction. ususfreq. diction. 97. n. 4. & dict. 401. n. 2. & cum dictione dummodo, quæ importat modum, ac conditionem, semperque adimpleri debent ea, quibus adjiciuntur, Dec. conf. 661. n. 12. vers. 2. Anchar. conf. 169. n. 2. vers. sive tamen contrarium, & cum aliis Barbof. dict. 95. n. 3. & in secunda cum dictione, ut supra, quæ repetitiva, & relativa est omnium præcedentium, scilicet tantum, & dumtaxat, dummodo quod a dict. Albarano non censeatur recessum, text. in l. item queritur, §. item Julianus, ff. locati, cum adductis ab eod. Barbof. dict. 441. n. 1. quid igitur indigemus aliis probationibus ad diluendam molem ædificii, quod alterius partis Advocati in dictis clausulis superimponere tentarunt?

Sed progrediamur, & ad subjectam materiam transactionis 110 mentis oculos revolvamur. Quid est, super quo transigitur? certe de nullo alio, quam de successione Feudorum, Statuum, & Baroniarum gentilitium, familiarium, ex pacto, & providentia Principis, cum clausula juris Francorum, & expressa primogenitura, quis unquam dixit, hæc bona esse transitoria ad hæredes extraneos, superlitate quolibet agnato de comprehensis in investitura, & primorum acquirentium dispositione? nullus quidem, qui lucem tenebris obscurare non inten-

intendat; cum sit veritas adeo patens, quæ nulla possit tergiversatione celari, nec habeat contradictorem, expressus text. *in c. 1. de success. feud. c. 1. §. & si clientulus, de alienat. feud. & videatur Corset. conf. 4. per tot. qui consultus ita respondit in causa istius Marchionatus Licodix, & Barbof. qui infinitos laudat de appell. verb. signif. appell. 113. n. 11. & seqq. quinimo nec dici potest licere possessori alterare, mutare, restringere, aut ampliare formas, vocationes, conditiones, seu gravamina a primis concedentibus, aut acquirentibus imposita, Molin. de primog. lib. 1. cap. 8. n. 21. ubi addent. latissime ut solet Castill. 3. contr. cap. 10. Rosenthal. de feud. 6. 6. concl. 69. sub n. 36. lit. NN. Dec. conf. 139. n. 3. vers. ista conclusio, Jal. conf. 246. numer. 24. vers. 5. libr. 3. Signorol. conf. 10. n. 4. vers. Idem non obstat, Bero. conf. 110. n. 7. lib. 1. Curt. Jun. conf. 181. lib. 2. Surd. conf. 419. & 978. Menoch. conf. 148. n. 32. Ramon. conf. 100. n. 302. etiam de consensu successorum viventium in perniciem nasciturorum, Molin. d. cap. 8. n. 27. ubi additio, Castill. d. lib. 3. cap. 12. n. 111. Fular. de substit. quest. 660. n. 28. & quest. 593. n. 49. & 165. quomodo igitur prætenditur, quod ex quo stipulatio concepta fuit ad favorem Donnæ Margaritæ, suorumque hæredum, & successorum in perpetuum, censeantur contemplati hæredes extranei, & ob id iudicatur realis prædicta renunciatio? Nos quidem non percipimus, ac ideo tuorum prudentum Senatorum saniori, & superiori iudicio dijudicandum relinquimus.*

111 Verum dato, & non concesso, quod stipulatio concepta fuisset pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, adhuc in hac materia renunciationis, seu refutationis feudorum ex pacto, & providentia Principis, nihil extraneis hæredibus posset acquiri (nisi tantum fructuum commoditas durante vita cedentis, aut renunciantis, juxta distinctionem Alphonsi de Olea in tract. de cess. jur. d. tit. 3. q. 4. n. 47.) & stipulatio solum esset intelligenda de filiis, & descendantibus renunciatarum, non autem de aliis agnatis, per text. in d. c. 1. de eo, qui fin. sec. agnat. & in c. 1. §. ult. si de feud. defunct. fuer. contr. prov. inter Dom. & agnat. ubi tradunt Ifern. & Afflict. Lanar. conf. 71. n. 1. Camil. de Medic. conf. 2. n. 126. Jacob. Gall. conf. 64. n. 22. Surd. conf. 517. n. 14. Rovit. conf. 44. n. 27. lib. 1. Cypyc. Galeot. lib. 2. contr. 21. n. 23. Ant. de Marin. lib. 2. ref. quotid. cap. 189. n. 47. & addit. ad ult. ad votum Montan. contr. 9. per tot. Reg. Salernit. fol. 187. num. 42. versic. ex adverso, & in terminis dicti cap. 1. de eo, qui fin. sec. agnat. ubi refutatio facta fuit pro se, & hæredibus suis, & cui ipse dederit, quod intelligitur de hæredibus sanguinis, hoc est, de filiis, & descendantibus, & ob id intelligatur personalis fatentur omnes Scribentes ibid. & Loffred. in cap. 1. de natura success. feud. Aretin. conf. 3. Jacob. Gall. d. conf. 64. n. 21. Anton. de Marin. ref. quot. d. lib. 2. cap. 189. n. 70. Marcian. disp. 8. n. 16. & 17. Cum. in cap. Si aliquem, verb. Antiquis, num. 374.

112 Et quamvis alterius partis Advocati agnoscentes difficultatem text. in d. cap. 1. de eo, qui fin. sec. agnat. ubi verba illa, & cui ipse dederit, apta comprehendere quoscumque hæredes etiam extraneos, (cum per ea censeatur concessa facultas alienandi, & æquivalet clausulæ pro se, & hæredibus quibuscumque, ex Seraph. decis. 253. n. 5. Menoch. confil. 178. n. 32. & conf. 987. n. 5. Roland. Valle de lucro dotis qu. 54. & cum aliis Barbof. de claus. claus. 57. n. 7.) accipiuntur de filiis, & descendantibus renunciantis, respondere tentaverint, quod de jure communi feudorum, verbum hæredes de filiis masculis tantum, non vero de extraneis intelligi poterat, ex text. in d. cap. 1. §. & si clientulus de alien. feud. c. 1. de duobus fratribus, & communiter DD. in d. cap. 1. de eo, qui fin. sec. agnat. cum aliis in allegationibus congestis, at aliud esse de jure municipali hujus Tui Fidelissimi Regni per cap. volentes Domini Regis Friderici, quo inspecto verbum hæres in feudalibus protenditur ad quoscumque hæredes etiam extraneos, eo quod liberam concedit licentiam alienandi feuda, solutis juribus Regiæ Curix debitis, integro tamen, ac indiviso manente feudo, ad quod probandum allegant Pern. Petr. de Gregor. Blasc. Lanc. apud Lun. Bongior. Mur. Intrigliol. Corf. patrem, & filium, ac denique Giurb. de feud. §. 2. gl. 13. n. 27. ad medium, aliaque cumulant, quæ ob vitandam prolixitatis notam omittimus.

113 Adhuc tamen hæc evasio non conturbat superiorem verissimam traditionem. Omnes quippe DD. in contrarium laudati loquuntur eo in casu, quo concessio feudi facta est pro hæredibus, & successoribus, vel nulla data forma, quam vocamus largam, & hæreditariam, hoc enim in casu licet de jure communi feudorum intelligeretur concessio pro hære-

dibus sanguinis tantummodo, tamen per dictum Capit. dicti Regis Friderici, dicunt DD. esse admissos hæredes etiam extraneos, ut ex lectura prædictorum aperte percipitur, & poit Petr. de Gregor. advertit Corsett. filius in ad. lit. ad patrem conf. 9. num. 8. & 12. ideoque dicunt DD. communiter in hoc Regno, quod dictum c. volentes non procedit forma repugnante, hoc est si in forma stricta, aut mixta sit facta concessio, vel in aliis casibus, in quibus per dispositio nem Capitulorum Regni, aut natura sua, feuda sunt facta gentilitia, & familiaria, Petr. de Gregor. de concess. feud. p. 4. quest. 1. n. 3. & 15. Corsett. conf. 4. num. 1. Giurb. de feud. gl. 10. §. 2. n. 71. Cum. in cap. Si aliquem, verbo Antiquis num. 259. ubi dicit, quod dictum c. volentes concedens licentiam alienandi feuda intelligendum est pro eo quod tangit interesse, seu præjudicium Principis, non vero in præjudicium agnatorum, qui in primis investituris, & dispositionibus sunt vocati, de quo non est dubitandum, nec in hoc Regno est aliqua dubitatio.

Quinimo & ipsi contrahentes, seu verius eorum Procurator, & tutor, Advocatque ab utraque parte electi, & designati ad ordinandam, & consiciendam scripturam transactionis cum clausulis necessariis juxta tenorem, & continentiam prædicti Albarani, in eadem steterunt intelligentia; illi enim promittentes de rato procuratorio nomine dictæ Donnæ Margaritæ incluserunt in promissione omnes, & singulos ejus filios utriusque sexus natos, & nascituros, nepotes, & pronepotes, & alios eorum descendentes per lineam directam usque ad infinitum, successoribus tamen in dictis Statibus, & feudis, & non alios, ex quo evidenter apparet ad hos solos, & non ad alios, hoc est, extraneos hæredes prædicta feuda transire posse constanter censuisse, eodemque modo dictus D. Joseph major factus de rato promisit licet inæqualiter, cum fuerit promissio extensa ad successores sanguinis, ut includerentur sorores ipsius jam natæ, eorumque filii nati, & nascituri, quod est valde notandum.

Quamvis enim ex adverso dicatur, nullum in hoc adesse mysterium, eo quod pro extraneis hæredibus opus non erat de rato promittere, cum ipsi præcise tenerentur factum sui Auctoris approbare, juxta vulgares regulas, nihilominus procedit superior consideratio, & Advocati alterius partis, qui illam impugnant, aperte convincuntur, & contrarietatis vitio notantur, quia si feuda erant transitoria ad hæredes extraneos (quos comprehensos asserunt in stipulatione pro hæredibus, & successoribus quibuscumque) certum est nullam desiderari promissionem de rato, cum in hoc casu filii Donnæ Margaritæ, non ut filii, sed ut hæredes matris in feudis succederent, ac si essent bona allodialia (ut ipsi met Advocati probare intendunt ex cap. volentes Domini Regis Friderici, & aliis quamplurimis inutiliter cumulatis) Ergo dum promissio de rato adhibetur pro filiis, & descendantibus, non quidem omnibus, sed successoribus tantum in dictis Statibus, & feudis, & ex alia parte pro successoribus sanguinis, negari non potest hoc ideo factum, quoniam ad filios descendentes, & sanguinis successores, tantummodo feuda prædicta esse transitura agnoverunt, qui quidem descendentes uti comprehensi in investitura, & successorum jure proprio erant, qui transactionem prædictam poterant impugnare, annullare, vel rescindere, si in ipsorum præjudicium factam fuisse ostenderent, & pro quibus de rato opus fuit promittere.

Hoc est adeo clarum, ut nulla indigeat probatione, sed non est omittenda, quæ ab ipsis desumitur Advocatis, illi enim agnoscunt filios Donnæ Margaritæ potuisse impugnare transactionem, quia succedebant jure proprio, stante refutatione a Don Fabricio facta Don Francisco illorum Avocati, ac ideo Mazareni Comitem sibi prospexisse prædicta promissione de rato, ergo si filii jure proprio debebant succedere, & transactionem infringere, successio eisdem, non ut hæredibus, sed uti filiis spectabat, ac per consequens feuda renunciata non erant hæreditaria, & transitoria ad hæredes, sed pacti, & providentiæ, gentilitia, & familiaria, ac inalienabilia, ut toties probatum est, & per se patet.

Quamplura alia omittimus in hoc puncto, quæ responsione non indigent, tametsi a prædictis Advocatis non parum extollantur, ea namque, vel facta contraria, vel causæ non applicabilia, vel in jure dissona, aut a Doctoribus communiter reprobatis elicitæ sunt, & facillimo negotio eversa ex infra dicendis tacite remanebunt.

Perveniamus jam ad tertium medium ex qualitate contractus: iste est transactionis super successione feudorum, ob mortem Principis Don Fabricii, cujus natura exposcit, ut res-

stringatur ad causam in ea expressam, & ad illud, super quo disceptabatur in lite mota, seu movenda, text. clarus in *l. si de certa, C. de transact.* ubi antiquiores, præcipue Bald. num. 4. Alex. & Jas. qui latissime comprobant, *l. si cum dies, §. plen. ff. de arbitr. Dec. consil. 63. n. 6.* ubi loquitur in transactione super successione, virtute cuiusdam testamenti, & licet verba transactionis amplissima, & generalissima erant, inquit, restringenda, & referenda ad causam in testamento contentam, Menoch. lib. 3. *presumpt. 151. n. 8.* ubi, quod debitor ex diversis causis, si petitio sit singularis super una, & postea sequatur transactio, in qua amplissimis verbis liberatur, non consequitur liberationem, nisi tantum respectu causæ singularis, super qua erat lis, quod multis DD. relatis comprobatur, & consil. 1099. num. 22. lib. 11. Mantica. *decis. 245. n. 13.* ubi quod transactio in illo casu solum extendebatur ad causam dotis, super qua erat lis, non vero ad causam successionis, Rot. per Farinac. *decis. 110. par. 1. in recent. Molphei. ad consuet. Neapol. tom. 1. tit. de renunc. quest. 6. n. 40. cum seqq. Marc. Anton. Eugen. consil. 13. ex n. 20. versic. ceterum predicto*, ubi quietatio generalis ab administratione tutelæ, non extenditur ad jus hæreditatis transigenti competens, etiam si verba generalia transactionis aliud suadeant, quia super hæreditate nunquam fuerat litigatum, Fufar. *consil. 92. num. 23. & 24. cum seqq.* ubi quod verba generalia nunquam extendunt dispositionem ultra expressa, late Cancr. lib. 3. *var. cap. 15. num. 269. usque ad num. 273. & n. 274.* ubi probat transactionem solum intelligi factam super illo, super quo litis incertitudo pendebat, & n. 293. ubi quod debet inspici causa, ex qua fuit facta transactio, Cyriac. *to. 2. contr. 292. num. 7.* ubi quod generalis renunciatio restringitur ad suam causam, nec præjudicat in alio jure: prosequuntur multa *Surd. conf. 418. num. 16. Alexan. Ludqv. decis. 158. num. 3. & 4. Fontan. decis. 380. num. 3. Capyc. Galeot. lib. 1. contr. 42. num. 10. & 11. Amat. lib. 1. resol. 42. num. 14.*

119 Et quod in transactione omnes clausulæ, & conventiones quantumcunque generales, & amplissimæ restringi, & referri debeant ad causam, & controversiam specificam, super qua fuit transactum, probant ultra supra proxime relatos, Rot. *decis. 549. n. 3. par. 1. recent. Bottilier. de success. ab intest. theor. 58. n. 9. Marcian. disp. 72. a n. 1. tom. 2. Prat. observ. 35. per tot. Calvin. de equit. to. 1. cap. 64. n. 64. Barbof. in collect. ad d. l. si de certa, n. 5. Ant. Faber in eod. lib. 2. tit. de transact. diff. 6. num. 12.* ubi loquitur de stipulatione Aquiliana, quam dicit nihil operari ad extendendam transactionem, Fontanell. *d. decis. 380. num. 11. & 12.* ubi in eisdem terminis pro non extendenda transactione concludit.

120 Et in terminis renunciationis, quantumvis generalis, & amplissimæ, quod restringatur ad suam causam, Regens Valenzuol. *conf. 11. num. 7. lib. 1. Peregr. de fideicom. art. 52. n. 26.* ubi per plura fundamenta probat clausulas generales debere restringi in renunciatione ad subjectam materiam, Hodiern. ad *Surd. decis. 176. num. 1. cum trib. seqq. Vivian. in prax. jurispatron. lib. 13. cap. 8. num. 276. & seqq. Cancr. d. lib. 3. cap. 15. num. 278.* ubi ex Gozadin. *conf. 45. num. 18.* inquit, quod si clausulæ generales renunciationis ad alios effectus possunt referri, non operantur renunciationem fideicommissi, Galerat. *de renunc. 47. num. 23. Fufar. conf. 39. num. 67. & cons. 92. n. 26. & de subst. quest. 593. num. 111. 120. & 176. Cyriac. tom. 1. contr. 139. num. 34 usque ad 37. ubi n. 38.* addit nunquam præsumi renunciationem proprii juris, ubi alia potest capi conjectura, & tom. 2. *contr. 323. num. 9. usque ad 13. & num. 14.* ubi probat, quod quando clausulæ renunciationis sunt dubiæ, itaut possint, & non possint importare renunciationem, semper interpretandæ sunt, ut minus renuncianti noceant, & *contr. 367. num. 27. & contr. 389. num. 26. Thomat. decis. Macerat. 50. num. 70.* ubi quod in renunciatione strictè procedendum est, & ita interpretanda, ut minus præjudicet renuncianti, quod repetit *num. 458. Rot. per Farinac. decis. 395. num. 5. part. 1. in posthum.* ubi in terminis fideicommissi, & transactionis super eo, quod non intelligitur illi renunciatum per clausulas generales, & quod istæ restringi debeant secundum subjectam materiam concludenter probatur, Scacc. *de re judic. gloss. 14. qu. 2. num. 58. Cavaler. decis. 97. num. 10. & decis. 124. num. 2. & decis. 340. num. 1.* & in dubio, quod semper sit pronuntiandum pro non renunciatione fideicommissi probant *Peregrin. d. art. 52. num. 29. Sforz. conf. 49. num. 23. Fufar. conf. 5. num. 34. & d. conf. 39. num. 86. de subst. d. qu. 593. num. 174. Rot. per Farin. decis. 21. num. 5. ad fin. & decis. 420. num. 2. tom. 2. Molphei. ad consuet. Neapolit. d. tit. to. 1. tit. de renunc. qu. 1. num. 33. & 39.*

121 Cum igitur controversia, & lis, quæ sperabatur, esset fu-

per successione prædictorum Statuum, & feudorum ob mortem Principis Don Fabritii, hæcque esset subjecta materia transactionis, in qua dictus Don Joseph contentus Comitatu Mazareni, & aliis bonis supra expressis, renunciavit, & refutavit Donnæ Margaritæ omnes alios Status, & feuda cum suis titulis, & pertinentiis, ut succederent in eis tam ipsa, quam sui hæredes, & successores (hoc est filii, & descendentes, ad quos dicta feuda transire poterant) nullaratione prædicta renunciatio extendi potest ad alios casus, & personas, prætextu verborum, & clausularum generalium, quæ præcise debent restringi ad prædictam causam successionis in transactione expressam, ipsiusque firmitatem, & consentiam in personam Donnæ Margaritæ, suorumque descendendum, ut libere, & absque ulla perturbatione, seu molestia dictis Statibus, & feudis, juribus, & actionibus sibi ad ea competentibus, & competituris virtute dictæ renunciationis uti possent. Ac ideo vita functa Donnæ Margaritæ, nullis relictis filiis, & descendentes, sicque deficientibus omnibus personis in dicta renunciatione contemplatis successuris in dictis feudis, non est cur sine lege, sine auctoritate, dicta renunciatio prætendatur extendi ad successionem ob mortem Donnæ Margaritæ, & ipsius lineæ deficientiam, ad personasque extraneas non contemplatas, pro quibus nec fuit interposita, nec potuit interponi stipulatio.

Quibus non obstat, quod ex adverso replicatur, videlicet, 122 successionem ob mortem dicti Principis Don Fabritii non fuisse causam finalem transactionis, & renunciationis prædictæ; sed potius adjudicationem dictorum Statuum factam Donnæ Joannæ ab Austria, ut ipsa possessionem legitime nancisceretur, pacto interposito, quod restituere illam deberet Donnæ Margaritæ filix, constituta prius subjugatione pro dotibus, aliasque dissensiones ante D. Fabritii mortem suscitatas, quod ex eo comprobare intendunt, quod Marchionatus Militelli fuit in dicta transactione comprehensus, cum super eo nulla potuisset esse contentio ob mortem Principis Don Fabritii, quippe spectabat Donnæ Margaritæ per deficientiam D. Francisci patris, qui mortis suæ tempore jam Donnæ Catharinæ matri successerat.

Nam respondetur, a veritate facti, & ratione alienam 123 hanc replicationem esse, ut ex Albarani lectura dilucide apparet; in eo namque causa finalis expressa, non alia est, quam successio dictorum Statuum prætensa per Donnæ Margaritam filiam primogeniti præmortui, & per dictum Don Joseph, utpote filium secundogeniti dicti Principis D. Fabritii, quorum prætensionibus correspondet concordia, quod, scilicet, illa in quibusdam, & principalibus feudis succederet, hic vero in aliis minus principalibus, & hoc expresse concludunt Albarani verba, præcipue ibi: *E di più pretendendosi in caso, che seguisse morte del detto Signor Principe D. Fabritio da parte della Signora Donna Margarita d' Austria Branciforti, Principessa di Pietrapertina, continuare, & cautela prenderse la possessione attuale di tutti li Stati, &c. & ibi, E pretendendo ancora detta Signora Donna Giovanna Branciforte per nome, e parte di detto Signor D. Giuseppe suo figlio Infante far continuare, & quatenus fosse bisogno prendere la possessione di tutti li Stati sudetti, come figlio maschio del secondogenito, al quale pretende spettare il dominio, e possessione di detti Stati, &c. & ibi, E noi D. Giovanni d' Austria, e detta Donna Margarita promettiamo a detta Donna Giovanna, e Don Nicolao Placido Branciforti nominibus, ut supra, havuta detta possessione, per tutte le pretensioni che tiene, o terrà sequuta la morte del Signor Principe Don Fabritio, il detto D. Giuseppe Infante, &c. assignare, e trasferire il dominio, e possessione a detto Don Giuseppe, e sua tutrice del Contato del Mazzarino, &c. & ibi, rimanendo però per detta Donna Giovanna d' Austria, e detta Donna Margarita tutti li Stati, Principati, Grandezza, & altri titoli, &c.*

Licet enim in Albarano fuerit inclusa prætensio Donnæ 124 Joannæ ab Austria volentis possessionem dictorum Statuum apprehendere pro dotium creditis; hoc non fuit, nec esse potuit causa finalis prædictæ transactionis, sed venit in consequentiam prætensionis Donnæ Joannæ Branciforti, quæ tutorio nomine dicti Don Joseph filii dictorum Statuum successoris, se opposuit sigillationi litterarum de tradenda ipsorum possessione, intendens hoc fieri non debere in dicti sui filii, & successoris præjudicium, eo quod essent alia multa bona libera obligata ad dotium restitutionem, quæ successura erant ad satisfactionem dicti crediti, absque eo quod opus esset procedere ad distractionem feudalium inalienabilium (quod in perniciem dicti D. Joseph Infantis fuit tantum, ut vel possessionem mortuo Don Fabritio non

- posset occupare, vel a suis tutoribus dicta transactio, & concordia extorqueretur; sed an secundum jus, & æquitatem factum fuerit, ad nos judicare non spectat) ita conitatur ex verbis Albarani, ibi, *Pretendendo la Signora Donna Giovanna d'Austria mandare a prendere la possessione di tutti li Stati, e beni del Signor Principe di Butera Don Fabritio Branciforti, aggiudicati ad essa Signora per primo, e secondo decreto, e per questo far sigillare le lettere de tradenda possessione; E pretendendosi da parte della tutrice Donna Giovanna Branciforti relicta del quondam Don Giovanni Branciforti come Madre, e tutrice del Signor Don Giuseppe figlio di esso quondam Sig. D. Giovanni, e di detta Donna Giovanna, opponersi nella sigillatione di dette lettere, &c.* Quo nil clarius pro dicta assertione.
- 125 Potuit namque dicta adjudicatio esse causa impulsiva transactionis, finalis vero nullo pacto, cum solutis creditis, vel constituta dictorum Statuum subjugatione (ut revera factum fuit) possessio Donnæ Joannæ erat resolubilis, & apud illam perdurare non poterat.
- 126 Quod ex eo evidentissime confirmatur, quod Donna Joanna nihil remisit de suis creditis in prædicta transactione, imo illa integra exegit mediante dicta subjugatione, sicque non fuit super hoc facta transactio, quæ semper aliquo dato, vel retento fieri debet in l. 1. ff. de transact. l. cum mota 6. l. cum ea 21. l. transactio nulla 38. C. eod. tit. l. sicut hæres, C. de repudiat. hæredit. l. 1. C. de repud. bonor. possess. l. in summa 65. §. 1. ff. de condit. indebit. Mantic. de tacit. lib. 26. tit. 1. num. 11. Parlador. in sexquicent. differ. 44. num. 3. Molin. de Justit. tract. 2. disp. 556. num. 7. Azaved. in l. 4. num. 4. tit. 21. lib. 4. recopilat.
- 127 Marchionatus vero Militelli ideo in transactione fuit inclusus, & explicitus, quia dictus Don Joseph, qui Comitatum Mazareni retinuit, poterat dictam Donnæ Margaritam Militelli Marchionissam molestare, eo quod aliqua pars dicti Marchionatus a Comitibus Mazareni emptæ, & acquisita fuerat, ob idque cautum fuit, quod dictus Status penes dictam Donnæ Margaritam remanere deberet liber ab omni molestia dicti Comitatus Mazareni, & suorum successorum, ut clarissime probatur ex Albarani verbis, ibi, *E così ancora il Marchesato di Militello, e suoi feghi con tutte le ragioni, e pertinenze loro, della forma, e modo come si hanno posseduto, e possedono da detto Don Francesco Principe, ed essa Donna Margarita, con tutto che alcun tempo alcuna parte di quelli si haveffe comprato, acquisito, e posseduto da alcuni delli Conti, e Signori del Mazzarino, e non altrimenti, ne d' altro modo.* Quæ verba omnem remorent scrupulum, & prædictam diluunt objectionem.
- 128 Nec etiam obstat dicere, transactionem verbis generalibus conceptam non restringi ad causam expressam, quando ratio recti sermonis id non patitur, quoniam ultra quod dicta conclusio non procedit, cum mens, & intentio contrahentium repugnat, ut probabimus infra, & sentit Barbosa. in collect. ad dictam l. si de certa, num. 5. specialissime locum habere potest eo tantum casu, quo non est aliqua causa expressa in transactione, si vero causa est expressa, tunc etiam si clausulæ generales, salva ratione recti sermonis, restrictionem non permittant, restringitur ad causam expressam, Cancr. lib. 3. var. d. cap. 15. num. 273. Alex. Trentacing. variar. lib. 3. tit. de transact. resol. 2. num. 9. Capyc. Galeot. dict. controu. 42. num. 19. lib. 1. Surd. decis. 217. num. 6. in fin. & Hodiern. in addit. ad decis. 176. Peguer. decis. 201. num. 3. & decis. 146. num. 24. Gerius Spino consil. 18. num. 18.
- 129 Et in præsentem quando deficeret expressio causæ, (quæ est innegabilis) non reperiuntur clausulæ ullæ, quas ratio recti sermonis extendere persuadeat, cum omnes in dicta transactione appositæ, ex natura sua, & subjecta materia non possint extendi ad casum superveniens non comprehensum, nec excogitatum, qualis est successio ob mortem dictæ Donnæ Margaritæ abique liberis in dicta renunciatione contemplatis, est enim jus de futuro, quod renunciatum non censetur, nisi specialis, & individua renunciatio ipsius interveniat, text. in l. de his, ubi DD. ff. de transact. Fontanell. decis. 402. per tot. Capyc. Larr. decis. 2. num. 25. & seqq. Donad. de renunc. cap. 8. num. 86. & seqq. Bec. conf. 111. num. 25. ubi multos laudat, & in omnem eventum, non extante alia persona de contemplatis in renunciatione, (quæ revera non extat) non potest extendi renunciatio, imò resolvitur, & extinguitur, & renunciatio admittitur, Peregr. de fideicom. d. art. 52. n. 71. & 72. Fufar. d. quest. 593. n. 164. cum aliis supra relatis n. 120. & hæc sufficiunt, ne in re adeo clara diutius immoremur.
- Accedamus ad quartum de verisimili mente, & intentione contrahentium: certum est, quod nec Donna Margarita, nec ejus vir, & procurator, Princeps Don Fridericus Columna se excludere vellent a successione dicti Comitatus Mazareni, & aliorum feudorum a dicto Don Joseph retentorum, si forte ipse absque descendibus, & proximioribus consanguineis decessisset, locum facientes ulterioribus agnatis, quibus ex primis investituris jus successionis non competeret, quia nemo præsumitur renunciare juri sibi competenti ex investitura, casu quo renunciarius mortuus sit absque liberis, ex Bero. conf. 108. num. 14. lib. 1. Bardellon. consil. 111. n. 36. Molphes. ad consuet. Neap. tom. 1. dict. tit. de renunc. q. 17. n. 24. & 25. ergo non est credibile, quod voluissent talem a tutoribus dicti Don Joseph Infantis renunciationem exposcere, ut nunquam ipse, nec ejus descendentes in dictis Statibus succedere possent, deficiente etiam linea Donnæ Margaritæ, & quod successio devolveretur ad remotiores non contemplatos in renunciatione, vel ad alios etiam in pari gradu respectu ipsius, inferioris tamen lineæ, & non habentes easdem qualitates prælativas.
- Nullum quippe ex hoc commodum, nulla utilitas ipsam sequebatur, nec ratio æqualitatis servandæ in prædicto contractu id exposculabat, qui solum favore dicti Infantis poterat claudicare, l. Julianus, §. si quis, ff. de act. empt. l. si cum dies, §. penult. ff. de receptis arbitrar. Caldas in l. si curatorem, verbo hunc contract. num. 4. Cod. de integr. restit. ut. cum adductis a Velasco in axiomat. jur. lit. C. num. 186.
- Nec credendum est, dictum D. Nicolaum Placitum Branciforti tunc Racudiæ Comitem, & dicti Infantis tutorem virum eximie nobilitatis, integritatis, & sinceritatis, id facere voluisse, ut filiis ejus aperiretur successio, dicto Infante, suisque fororibus exclusis, non enim de tali viro talia præsumi fas est, ut alias inquit Pontifex in cap. cum juventute 15. de præsumpt. imò credibilius, ipsum, dictosque Advocatos ad clausulam scripturam electos, non apposuisse in ea clausulam reversionis dictorum Statuum ad favorem dicti Infantis, & suorum in casu mortis dictæ Donnæ Margaritæ sine filiis, quia hoc pro constanti habuerunt, de jure procedere debere ex vi tacitæ, & subintellectæ conditionis prædictæ renunciationis, Regens de Ponte de potest. Præregis, tit. de refutat. in princ. num. 28. & seqq. Cutell. de donat. tom. 2. fol. 193. num. 195. cum aliis, de quibus supra num. 79.
- Et quidem si dicti tutores, & Advocati tales clausulas adhiberent, per quas ad alios casus, & personas renunciatio posset extendi, vere dici posset, quod ipsi excessissent mandatum sibi concessum, & injunctum in prædicto Albarano, in quo illæ tantum clausulæ, & cautelæ fuerunt permixtæ, quæ necessariæ essent, substantia Albarani non mutata, ut supra probatum remanet; cum enim ibidem de sola successione ob Principis Don Fabritii mortem, & de nulla alia persona, quam de Donna Margarita, & de suis descendibus mentio facta fuerit, proculdubio excessum esset; si tales adhiberentur clausulæ, quæ ad aliam successionem, & ad diversas personas renunciationem extenderent, ut in terminis docent Capyc. Galeot. d. controu. 42. a num. 8. Capyc. Larr. decis. 2. num. 23. Rot. decis. 174. num. 2. & 4. par. 1. res. Theod. alleg. 37. num. 4. Bardellon. consil. 111. num. 29.
- Cum ergo quælibet dispositio intelligenda, & interpretanda sit secundum verisimilem mentem, & intentionem disponentium, & contrahentium, ex latissime adductis a Castill. Sotoma. contr. lib. 5. cap. 63 consequens est dicere, prædictos transigentes, & renunciantes noluisse extendere renunciationem ad alios casus, nec ad alias diversas personas, quia verisimile non est se ipsos excludere voluisse, si alter eorum sine filiis mori contigisset; imò credibilius est se conformare voluisse cum juris, itatutorum, & consuetudinum hujus Regni dispositione, l. quaro, §. inter locatorem, ff. locat. Guttier. pract. lib. 3. q. 70. n. 29. & q. 101. n. 3. Seraph. dec. 264. n. 15. Menoch. lib. 3. præsumpt. 38. n. 9. Amat. resol. 34. n. 20. lib. 1. ut tali adveniente casu succederet, qui succedere deberet, & non alius, ad quem non spectaret successio, quales sunt extranei, agnati remotiores, & non habentes qualitates requisitas, ut postea declaravit ipsamet Donna Margarita instituens hæredem, & successorem in dictis Statibus eum, qui de jure succedere deberet, de quo late inferius.
- Restat quinta consideratio elicitæ ex speciali juris feudalis dispositione, quo attento tollitur omnis difficultas; quia in renunciatione, seu refutatione feudorum, semper refutatio censetur personalis, nisi in duobus casibus. Primus quando fit omnino nulla contemplata persona. Secundus quando fit in manibus Domini, ad hoc ut refutarium quasi de novo feudo investiat, extra hos vero casus semper judi-

judicatur personalis, & sic ad favorem folius personæ contemplatæ, & suorum descendendum, text. sunt expressi in d. c. 1. de eo, qui fin. sec. agnat. & in cap. ultim. si de feudo defun. fuer. contrav. inter Dom. & agnat. ubi omnes feudistæ repetentes, Lanar. in cap. 1. de vassall. decrepit. etat. a nu. 1. cum seqq. Capyc. Galeot. lib. 2. contrav. 21. num. 23. Surd. conf. 446. num. 18. Camill. de Medic. conf. 2. num. 126. Cumia in cap. si aliquem, verbo Antiquis, num. 374. Intrigliol. de feud. centur. 2. artic. 36. num. 209. Giurb. de feud. §. 1. glos. 12. num. 8.

136 Quod indubitanter procedit, etiamsi refutationis verba sint directa in rem, nam hoc non obstante, si facta est contemplatione certarum personarum, dicitur personalis, quamvis adjectæ sint clausulæ generales amplissimæ renunciando omni juri, quod refutans habet, vel habere sperat, Surd. confil. 517. num. 14. & d. confil. 446. num. 17. Gabr. confil. 89. n. 9. 10. & 11. lib. 1. Aretin. conf. 3. n. 2. Anna in reperit. d. cap. 1. de vassall. decrepit. etat. num. 75. Gratian. discept. 557. num. 52. Alba Mandell. conf. 380. per tot. Rosenth. in synopsis feud. cap. 2. concl. 20. lit. B. in addit. & licet facta fuerit cum juri cessione, & constitutione procuratoris in rem suam, Surd. d. confil. 446. n. 17. Gabr. d. confil. 89. Anton. de Marin. lib. 2. d. resol. 189. n. 47. Theodor. d. allegat. 36. n. 31.

137 Et in dubio semper refutatio censetur personalis, & non realis, Honded. confil. 36. num. 23. Lanar. in d. c. 1. de vassall. decrepit. etat. n. 5. a Ponte de potest. Proreg. tit. de refutat. n. 33. Surd. d. conf. 446. num. 18. Capyc. Galeot. d. contrav. 21. n. 23. lib. 2. Anton. de Marin. d. cap. 189. n. 48. & seq. Montan. contrav. 9. Marcian. disp. 8. per tot. Giurb. de feud. d. §. 1. gloss. 12. num. 8. & 9. & hoc adeo verum est, quod etsi facta fuerit refutatio in manibus Domini, ut aliquem investiat, & dictum non sit, tanquam de novo feudo, adhuc refutatio erit personalis, eo quod feudum remanet antiquum, ut probant Rosenthal. de feud. d. cap. 2. conclus. 20. num. 3. & 5. Gratian. d. discept. 557. num. 57.

Ex quibus omnibus aperte colligitur, prædictam renunciationem, seu refutationem fuisse personalem ad favorem Donnæ Margaritæ, suorumque descendendum, non vero realem, & omnimodam, seu omnino, ut ex adverso prætenditur.

138 Unde facilis est responsio ad ea, quæ per Advocatos alterius partis pro realitate dictæ renunciationis sunt ponderata, cum jam ex adductis a nobis pro personalitate remaneant sufficienter evacuata; non enim procedit primum ex eo quod verba fuerint directa in rem, & adfuerit pactum de non petendo, quia hoc non est in consideratione, stante, quod fuerunt contemplatæ certæ personæ, juxta supradicta num. 136. Non secundum, eo quod aliquo accepto facta fuerit, quoniam hoc est de natura, & substantia transactionis, ex dictis num. 126. Non tertium de Aquiliana stipulatione, quia hæc non facit renunciationem esse realem, & semper restringitur ad causam expressam, ut probavimus num. 119. Non quartum de pacto de non petendo, cui sæpe sæpius responsum est non obitare, & sunt jura expressa in d. cap. 1. de eo, qui fin. sec. agnat. cap. ult. si de feud. def. fuerit controversia inter Dom. & agnat. Non quintum ex verbis generalibus, quovis titulo, ratione, causa, &c. quia restringuntur ad causam expressam, & ad personas contemplatas, & non censetur renunciatum jus de futuro, secundum ea, quæ diximus num. 118. & 120. Non sextum de juribus competentibus, & competituris, quia eodem modo dissolvitur. Non septimum ex generalitate, & amplitudine verborum, quia omnia debent restringi ad causam transactionis, & subjectam materiam, personæque in ea contemplatas, ut abunde probatum est dicto num. 118. Non octavum, & nonum, eo quod facta fuerit pro hæredibus, & successoribus in perpetuum, quia satisfactum est num. 110. & 111. ubi concludenter probavimus non esse materiam transitoriam ad hæredes extraneos, nec ad alios, quam ad agnatos comprehensos in investitura, & quod attinet ad dictionem in perpetuum, satis trita res est, sequi, & fortiri naturam actus, cui interponitur, Cephal. conf. 17. nu. 33. Capyc. Latr. decis. 32. n. 28. & cum aliis Barb. diction. 163. n. 3. & diction. 254. num. 4. & seq. Et demum non obstat decimum, ex quo facta fuerit per verbum, omnino, quia hoc est recedere a verbis transactionis, in qua tale verbum non reperitur, sed hæc tantum, nempe liberationem omnimodam, quæ satis diversa sunt, & restringuntur ad causam expressam successione Don Fabritii, & ad personas contemplatas, quod per se patet, & ex dictis dilucidius apparet.

139 Doctoribus vero a contraria parte allegatis responderetur, quod ex illis, nonnulli loquuntur in renunciatione Card. de Luca, Lib. I.

facta a filia ingrediente religionem, quæ dote recepta, emittit professionem, quo casu renuntiatio dicitur realis, quia facta est ad interveniendum Deo, & emittendum votum paupertatis, (licet non desint magni nominis Auctores, qui contrariam opinionem sectantur, quos hic laudare non est nostri instituti.) Alii autem, de filia in matrimonio copulata, quæ dote recepta, renunciat, & in hoc casu, quidquid dicant adversarii, communior, & approbatissima sententia est renunciationem esse personalem, alii vero de eo renunciante agunt, qui extantibus adhuc personis contemplatis volebat succedere, & ad jus renunciatum reverti, qui casus est dissimilis, & nos hoc non negamus. Alii denique, quamvis loquantur in feudilibus, se declarant loquendo de feudo hæreditario, vel in casu, quo renunciatio facta fuit favore agnatorum, live ut bona conservarentur in agnatione, & supererant agnati contemplati, ut ex lecturâ prædictorum Doctorum poterit apertissime cognosci; nos quippe in eis referendis, & refellendis tempus dilapidare, Tuosque Supremos Senatores tædio officere, iniquum judicamus.

Ex quibus etiam accommodatur congrua responsio aliis 143 tribus contrariis objectionibus supra num. 101. propositis. Non enim est habenda ratio de prima, scilicet, dictum Mazareni Comitem, uti renunciantem prædictorum Statuum, non debere admitti in hoc judicio summarissimo, ex Surd. conf. 451. num. 16. Seraphin. decis. 279. num. 3. Nogueral. alleg. it. 22. num. 66. Duran. decis. 158. Redenasc. conf. 66. num. 9.

Quia, stante personalitate dictæ renunciationis, hæc eva- 141 nit, & extincta est, mortua Donna Margarita absque liberis, ac si nunquam facta fuisset, Anton. Faber in Cod. tit. de pat. liff. 22. Molphes. ad Consuet. Neapol. d. tit. de renunc. quest. 3. num. 12. Rot. Rom. apud. Tambur. de jur. Abbatissar. decis. 6. a n. 25. Donad. de renunc. cap. 13. num. 11. Cancr. tertio variar. d. cap. 15. num. 27. & 29. quare quoad omnes personas, quæ non sint de contemplatis in renunciatione, potest renunciare uti responsione jurisconsulti Ulp. in l. loci corpus 4. §. competit, ff. si servitus vindic. ibi, quantum enim ad eum pertinet, liberis ædes habeo, Frideric. de Senis confil. 77. Honded. confil. 36. num. 23. lib. 1. Surd. confil. 179. num. 19. & 20. qui ita in puncto concludunt.

Unde sequitur, prædictam exceptionem de realitate re- 142 nunciationis non esse sufficientem, ut renunciare non admittatur in judicio summarissimo, quandoquidem ex visione scripturæ absque longa discussione, altiori indagine, incontinenti potest agnosci utrum realis, aut personalis fuerit, & an excipiens sit de personis contemplatis, vel non, ut ea existente personali admittatur, & manuteneatur, reali vero apparente denegetur manutentio, salvo juribus in possessorio plenario, & petitorio, & ita ad favorem renunciantis decisum fuit in consilio Collater. Neap. non obstante oppositione de realitate renunciationis, ut testatur Regens a Ponte confil. 24. lib. 2. de qua decisione mentionem faciunt Capyc. Latr. confil. 123. num. 166. & Thor. in compend. decis. par. 3. sect. 3. verbo soror. Videnda de Rot. Rom. impress. per Anton. de Marin. lib. 2. quotid. cap. 190. Jacobus Gall. d. confil. 64. ad finem.

Non obstant Surd. Seraph. Nogueral. & alii in con- 143 trarium adducti, quia loquuntur in satis diversis casibus, quando, videlicet, transgens volebat succedere in præjudicium ejus, cum quo erat inita transactio, & renunciare prætendebat manuteneri adversus renunciatarium existentem in possessione rei renunciatæ, ut ex lecturâ prædictorum Doctorum percipi potest.

Nec negotium fecerit conf. Tob. Benfar. inter conf. 144 Lunæ conf. 17. in ejus enim casu; licet clausulæ erant amplissimæ, & conceptæ verbis denotantibus omnimodam abdicationem rerum renunciatarum quibus ipse motus fuit ad consulendam realitatem, & quæ non inveniuntur in prædicta renunciatione Comitum Mazareni nihilominus decisum fuit ad favorem renunciantis, in hac M. R. C. & in Tribunali Consistorii S. R. C. & denique in Tuo Supremo Italix Consilio, ad quod via recognoscendi causa fuit delata, & motivum fuit, quod renunciatio facta intuitu certæ personæ, ejusque hæredum, & successorum in materia feudali semper est personalis, non obstantibus quibuscumque clausulis, de qua decisione nobis fuit facta fides ex Archivio M. R. C. & casus erat inter descendentes renunciantis in remotiori gradu, cum alio agnato proximioro renunciatario ex diversa linea.

Ad secundam vero de renunciatione, omnino, seu omni- 145 moda, quæ iteratis vicibus repetita est, respondere opus

non est, cum multoties eidem sit satisfactum, prout nec responsione indiget, quod dicitur de donatione juris succedendi, quia nullo nititur fundamento, nec potest presentis casui accommodari, in quo Donna Margarita nullum extraneum heredem in prædictis Statibus, & feudis instituit, sed eum tantum, qui de jure succedere deberet, ut mox dicemus.

146 Ad tertiam, scilicet, quod dictus Comes renuncians non censeatur vocatus, nec institutus a Donna Margarita instituyente illum, qui de jure succedere deberet, quia ex tacita mente Testatoris nequit succedere renuncians, qui facto suo proprio incapax redditus est, quod multis juribus, & auctoritatibus roborare intendunt; respondemus hanc institutionem Donnæ Margaritæ mittere falcem ad radicem, & omnem remove dubitationem (si aliqua superesset, quæ revera non est, nec excogitari potest) ut paucis demonstrabimus.

147 Etenim innegabilis est propositio, quam supra num. 31. comprobavimus, nempe, sub hac institutionis forma, succedat, qui de jure succedere debet; ceteri institutum eum, qui ab intestato successurus est testatori, ex d. l. conficiuntur 8. §. 1. ff. de jur. codicill. & aliis ibidem relatis, quibus accedunt Paris. consil. 3. n. 20. lib. 3. & præsumpt. 202. a. n. 1. ubi late, quia talis testator videtur se conformare velle cum juris dispositione, qua inspecta, nullo certo heredem instituto, succedunt venientes ab intestato, §. 1. & per tot. instit. de heredit. qua ab intestat. deferuntur, ut ratiocinantur præcitati DD.

148 Sicut nec inficiari potest, prædictam institutionem regulandam esse tanquam ab intestato, non solum secundum juris communis dispositionem, sed etiam secundum dispositionem statutorum, legumque municipalium Regni, regionisque consuetudinum, juxta text. in l. heredes mei, §. cum ita, ff. ad Senat. Consul. Trebell. Fular. de substit. 9. §. 1. num. 42. & seqq. & qu. 325. num. 9. & seqq. & qu. 402. n. 62. & qu. 481. num. 7. & seqq. Farinac. decis. 508. num. 1. cent. 6. in terminis Intrigl. decis. 42. n. 9. & 10. & conducit traditio Bald. tit. de pace Constant. Verbo si qua controversia, num. 1. ubi, quod feudum intelligi debet concessum secundum leges, & consuetudines loci, in quo situm est, Ifern. de nova forma fidelit. num. 7. circa fin. Montan. de Regalib. §. fin. sub num. 18. pag. mihi 343. Petrus Pechius de testam. conjug. lib. 1. cap. 13. quia cum hac Statutorum, & consuetudinum dispositione, censetur etiam testator se conformare velle, ut probant præcitati DD.

149 At sic est, quod de jure, quando renunciarius ab intestato decedit nulla superexistente persona contemplata in renunciatione personali, succedit ipse renuncians, tanquam vocatus ex tacita voluntate dicti renunciarii, ut in puncto firmant Cravett. consil. 42. num. 1. & 3. Surd. decis. 252. num. 4. Ursill. ad Afflict. decis. 161. num. 5. a Pont. conf. 40. n. 8. lib. 1. Rovit. consil. 23. num. 22. lib. 1. Molfes. d. tit. de renunciat. qu. 2. num. 5. Marcian. dict. disp. 8. num. 29. & 30. & seqq. Theodor. d. allegat. 36. num. 30. late, & satis docte Donat. Anton. de Marinis d. lib. 2. resol. 189. per tot.

150 Ergo nequaquam dici potest Mazareni Comitem, qui ad favorem Donnæ Margaritæ, & suorum descendendum prædictos Status, & Boronias renunciavit, iis omnibus deficientibus vocatum non ceteri sub illa institutione: succedat, qui de jure succedere debet; quandoquidem hæc regulatur, ut ab intestato, & in hoc casu, renuncians, omnibus aliis agnatis exclusis, est indubitabilis successor.

151 Accedit, quod secundum leges, & consuetudines feudales in hoc Regno receptas, usuque omnium Tribunalium comprobatas in iis, quæ particularibus Capitulis, & Statutis nostris non contradicunt (ut infra alio in loco demonstrabimus) mortuo refutario absque descendentes, semper succedit refutans exclusis aliis agnatis, quando refutatio est personalis, ut cautum est in d. cap. 1. de eo qui fin. sec. agnat. cap. 1. tit. si de feud. defun. fuer. controuv. inter Dom. & agnat. & in terminis probant DD. omnes supra laudati num. 71. Ergo cum hac Juris feudalis dispositione in hoc Regno recepta, censendum est prædictam testatricem se conformare voluisse.

152 Quinimo, etiamsi alterius partis Advocatis rem gratam facere voluissemus, concedendo eisdem, quod Donna Margarita habuit liberam de prædictis feudis potestatem disponendi, sicutem ad vitam dicti Comitit renunciantis, prout in ultimis allegationibus manuscriptis nobis persuadere tentarunt. Adhuc tamen præ oculis habentes ultimam Donnæ Margaritæ voluntatem in prædicto ejus testamento explicitam, non liceret a superscripta traditione

recedere, cum eo ipso quod noluit de prædictis feudis disponere ad favorem hæredis universalis ab ea instituti in omnibus suis bonis allodialibus, & burgenfaticis, ac specialiter de eis disposuit, instituendo particularem heredem illum, qui de jure ab intestato esset successurus, non solum censetur remissa illa facultas disponendi, verum perinde haberi debet prædicta dispositio, ac si expresse, & nominatim dictus Mazareni Comes fuisset vocatus, & institutus.

Probatur illa communissima DD. traditione, quod si is, 153 qui potest eligere, & nominare ad majoratum, vel feudum, decedit electione, aut nominatione non facta, succedere debeat ille, qui alias de jure ad successionem admittitur, quasi vocatus ex tacita morientis voluntate, Molin. de Hispan. primogenit. lib. 2. cap. 4. n. 41. Mierez de majorat. 2. part. qu. 48. num. 3. Peregr. de fideicommiss. art. 33. num. 57. Morquecho de divis. honor. lib. 1. cap. 6. num. 19. Mattienz in l. 8. tit. 8. lib. 5. gloss. 3. in fin. Acosta de majorat. Regie Coronæ 2. par. sub num. 16. Simon. de Pret. de interpretat. ultim. volunt. lib. 1. solut. 5. num. 5. Anton. Gomez variarum tom. 1. cap. 12. num. 48. Steph. Gratian. decis. 135. Castill. Sotomai. lib. 2. controuv. cap. 6. num. 56. & lib. 4. cap. 13. num. 12. Larrea d. decis. Granaten. 40. num. 30. Franch. decis. 45. num. 5. & decis. 600. per tot. idem Castill. t. 5. controuv. 2. part. cap. 183. num. 8. & 9. Fontanell. de pact. nup. clausul. 4. gloss. 9. par. 5. num. 13. & 14. & infinitis laudatis Amat. dict. resolut. 76. num. 18. cum seqq.

Si igitur nulla facta electione, seu nominatione vocatus 154 ille censetur, qui de jure succedere debet, fortiori ratione hoc concedendum est, quando ille, qui potuit eligere, nominare, vel disponere, expresse disposuit, instituendo, & nominando illum, qui alias de jure ab intestato erat successurus. Hoc enim casu, non quidem tacite, sed potius expresse videtur institutus proximior ab intestato, qui secundum jus, & Regni statuta succedere debet, quia cum lex semper sit certa de eo, quod secundum naturam verum est, l. antiqui 3. l. illud 5. ff. si pars heredit. petatur, l. cum quidam 30. §. suum heredem, ff. de acquir. heredit. ille met, qui verificatis verificandis in Judicio declaratur successor ab intestato, censetur ab ipso testatore nominatim vocatus, & institutus secundum legis certitudinem. Et licet successio regulanda sit tanquam ab intestato, tamen qui successor declaratur, succedit ex causa testati uti institutus a Testatore, & secundum ejus dispositionem, ut alias dixit Anton. Amat. resol. 10. num. 62. lib. 1.

Hic autem verus ab intestato successor in mente, & ex- 155 stimatione Donnæ Margaritæ semper fuit Mazareni Comes; illa quippe certo scivit (nec credibile est ignorasse) prædictum Comitem sibi consobrinum ex patruo D. Joanne secundogenito existere, cum eo de successione dictorum Statuum ob mortem D. Fabricii Avi communis controversiam habuisse, transactionem, & concordiam inter eos initam fuisse, ab eoque renunciationem obtinuisse; unde ipsa absque filiis decedente, vivo adhuc dicto Comite, non est ambigendum, illum uti indubitatum ejus in dictis feudis successorem habuisse, & existimasse, sive ex eo, quod veluti renuncianti, & refutanti debebatur eidem successio reversionis jure, deficientibus personis contemplatis, sive quia, (etiam quod ipsa de prædicta refutatione non cogitaret, credens se veram succedtricem ob mortem patris D. Francisci refutarii) non dubitavit ad illum uti patruelem masculinum ex masculino, & de linea secundogeniti, in concursu alterius patruelis masculi ex femina tertio genita, prædictam successionem pertinere, quod in suo testamento noluit explicite declarare certis respectibus, & motivis, quæ nobis explicare non est permittum.

Ex quo sequitur prædictam Donnæ Margaritam, di- 156 ctum Mazareni Comitem, voluisse in dictis feudis institue- re, & verum successorem declarare, quando enim constat de intentione, & mente testatoris adeo evidentissimis argumentis, & conjecturis, hæc sequenda, & attendenda est, licet in verbis aliqua possit esse dubitatio, quæ in presenti non reperitur, text. in l. Labeo in fin. ff. de suppelle- ctile leg. l. nominis, & rei, §. verbum, ff. de verb. significat. cap. intelligentia 6. & cap. propterea 8. & extra eod. tit. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 769. num. 21. & cap. 755. num. 23. & tom. 5. cap. 814. num. 14. cum aliis adductis a Velasc. in loc. commun. litt. N. num. 71. Ac per consequens ad ejus favorem dicendum est disposuisse, etiam quod (ut minus recte prætendunt Adversarii) liberam haberet disponendi facultatem, durante vita prædicti Comitit Mazareni, quia illum instituendo, videtur remissa illa libera facultas, quam ex pa- tto,

Et, seu renunciatione habere contenditur, cum jam appareat de mutata voluntate; ut in hoc casu agnoscunt ad-versarii in id allegantes Aretin. in *l. qui superstitis*, num. 3. *quæst. 3. ff. de acquir. hered. in vers. sed dubitatur, & versic. præterea*, Menoch. *conf. 6. num. 19.* quibus addi possunt, & melius, *text. in l. §. 1. & §. item querit. l. 3.* ubi Gloss. *verbo legatariam, ff. de dote prælegat. l. si tibi, ff. de adimend. legat.* Gloss. in *§. sed si uxori, verbo plenius, institut. de legat. Surd. conf. 113. lib. 1. & conf. 471. libr. 4.* Cardin. Tusc. in *practi-cis, lit. O. conclus. 146. num. 1. tom. 5.* & alii apud Castill. Sicul. *decis. 145. num. 4.* Fontanell. *de pactis nupt. clausul. 5. gloss. 10. par. 1. num. 42. & 43.*

157 Præterquam quod, Donna Margarita certo certius agnovit, non potuisse de prædictis Statibus, & feudis in extraneum hæredem disponere, etiam pro tempore vitæ dicti Comitis Mazareni, ut per actum factum in prædicto suo testamento demonstravit, instituendo hæredem universalem in allodialibus D. Joannem Dominicum Columna; in feudalibus vero illum, qui de jure succedere deberet; sciens hæc esse restitutioni subjecta, & ad prædictum hæredem extraneum nulla ex causa spectare posse. Imo nec credibile est ipsam ætimate suum jus resolubile, & revocabile fuisse, decedente dicto Comite Mazareni, ut sic ad ejus vitam tantam disponere liceret, quoniam huic intelligentiæ repugnant verba institutionis, in qua jure proprio ad illam pertinuisse aperte insinuat, *ibi, institutio per nio ere-de particulare nelli miei Stati, e seghi, &c.* illud enim pronomen, *meus mea meum*, bis repetitum indicat testatricem jure proprio, & ut dominam, & veram succeditricem pro tempore vitæ suæ possedisse, ac disposuisse in eum, in quem de jure disponere poterat, *l. quintus 29. §. argenti, leg. scribit Quintus Mutius, ff. de auro, & argento leg. l. suos servos, ff. de leg. 3. Bart. in d. §. argenti, num. 6. Bald. in rub. C. de verb. signific. num. 5. vers. sed in generali, Fuar. de subst. qu. 318. num. 41. Barbof. *dict. 198. Fontan. de pact. nupt. tom. 1. clausul. 4. gloss. 5. per tot.**

158 Nec supradictis obstant DD. pro contraria parte allegati ad probandum, quod renuncians est adeo exclusus, quod non possit censerī institutus. Quia eorum dicta procedunt, vel quando superest persona contemplata, in quibus terminis loquitur Anton. Fab. *de erroribus pragmat. deced. 55. error. 10.* Vel quando renunciatio facta est favore conservandæ agnationis, & supersunt agnati, qui succedere possunt, quod idem est, ac exitare personas in renunciatione contemplatas, quo in casu loquuntur Menoch. *consil. 197. n. 87. & Paris. consil. 26. n. 25. lib. 3.* ut advertunt Marcian. *d. disp. 8. n. 54. Jacob. Gall. dicto consil. 64. n. 20. & Kora apud Tamburin. de Jure Abbatissar. dicta decis. 6. nu. 26. & seq.* Vel quando renunciatio est realis, quomodo intelligendus est Anton. Amat. *d. resolut. 76. num. 38.* qui satis perfunctorie loquitur, & potest etiam accipi in casu quo exstant personæ contemplatæ; ultra quod in tota illa resolutione agit de bonis allodialibus, & in casu satis diverso, extra quos casus nullus ex DD. in contrarium adductis firmat renunciantem, ut incapacem esse exclusum, & non censerī institutum, ut ex eorum dictis apparet.

159 Ideo in præsentī Articulo concludimus, Comitem Mazareni ob mortem Donnæ Margaritæ absque descendenti-bus, reverti ad prædictos Status, & feuda resutata, & in eis succedere, excluso dicto Racudix Comite cognato in pari gradu, non obstante prædicta renunciatione, eo quod fuerit personalis, cessaveritque causa finalis, extincta sine liberis prædicta resutataria, quo casu datur regressus ad jura renunciata, & limitatur regula vulgaris, quæ contrarium suadet, ut per Afflic. in *d. cap. 1. §. fin. si de feud. def. fuer. contrav. Gaillus lib. 2. observat. 146. num. 10. Rosenthal. de feud. dict. cap. 2. conclus. 21. lit. B. in fin. Jacob. Gallus dict. consil. 64. num. 21. & 22.* & ex hac ratione defectus causæ finalis, ita decisum fuit per hanc M. R. C. in causâ, de qua supra num. 144. reluctante quamvis Thob. Benfar. apud Lunam *dict. consil. 17.* ut pater ex justificationibus Judicum ad Tuum Sacrum Consilium transmissis, in quo idem fuit judicatum, nihil obstantibus dictis amplissimis clausulis, quin habita pro personali resutatione prædicta, & extinctis personis contemplatis, feuda ad renunciantis hæredes reversa, pronunciatum fuit ex doctrina Loffredi in *paraphrasi feud. cap. 1. de natura success. feudor. & de hoc satis, &c.*

ARTICULUS TERTIUS.

Secluso reversionis jure, supposita tamen prædictæ renunciationis personalitate, etiam quod sit no-
Card. de Luca, Lib. 1.

va successio regulanda ab intestato ex dispositio-ne ultimæ posseditricis instituentis illum, qui de jure succedere debet, Mazareni Comiti successio competit ob prærogativam potioris lineæ in paritate gradus, & sexus.

Difficilem, arduam, fatisque apud antiquiores Siculos ¹⁶⁰ controversam disceptationem de prærogativa lineæ in successione feudorum observanda, præsentī Articulo aggredimur. Sed ne videamur extra chorum saltare, alias involventes successiones, diversasque casuum species, a nostro hoc instituto prorsus alienas; præmittendum est, nos versari in materia successione feudorum ex pacto, & providentia Principis, cum expressa primogenitura ex dispositione concedentium, & institutione primorum acquirantium, cujus controversia dirimenda, ac decidenda est, secundum istius Fidelissimi Regni Leges, Capitula, & Statuta per Tuæ Catholicæ Majestatis Gloriosissimos Prædecessores edita, & confirmata, illa in casu dubio interpretando, ac declarando juxta jus commune, usus, & consuetudines feudorum, receptiores, solidiores, ac rationi, juriq; magis consonas Doctorum sententias. Non autem tractari de successione alicujus Regni feudalis, aut liberi, in qua, vel ex peculiaribus ejusdem legibus, vel aliis considerationibus, nec representatio inter defuncti Regis transversales, nec lineæ prærogativa ad succedendum attenditur; sed potius gradus propinquior, & in paritate gradus, virilis sexus ad Regni gubernationem aptior, & major ætas (cui major sapientia, prudentia, ac rerum experientia inest) pro publica Regni utilitate regulariter præfertur, ut perspicue colligitur ex traditis ab Illiæ in *Histor. Pontif. tom. 2. cap. 19. rubr. Reyes de Aragon. Volfangus Latus de migrat. gentium, lib. 10. num. 29. rubr. Reges Aragon. Lanar. consil. 1. Aguirre de success. Reg. Portugall. 2. p. num. 268. & seqq. Theodor. alleg. 100. num. 8. & 9.* quos refert, & sequitur D. Joan. Franc. Marcian. *lib. 1. disp. 4. nu. 19.*

Illud enim vulgare axioma, quod valeat argumentum, ¹⁶¹ de majoratu ad Regnum, ut per Molin. *de primogenituris lib. 3. cap. 7. num. 17.* non semper, & in omnibus verum est, imo multas habet fallentias, ac limitationes, quas explicare hic non est permittum, cancellos egrediendo muneris injuncti; illas doctissime, & felicissime describunt celeberrimi Jurisconsulti in causa successione Lusitani Regni pro Prudentissimo Tuæ Majestatis Avo, ac Domino Nostro Rege Domino Philippo II. æternæ, ac gloriæ memoriz, ac iis temporibus contra rebellem tyrannum Joannem de Brigantia pro justissimi tui juris tuitione Scribentes, quibus nihil ultra addi potest; illud tantum nos contenti non omittere, quod prædictum axioma debet intelligi secundum cujuslibet Regni particulares leges non contrarias respectu utriusque successione, ut sunt Lusitanæ, ubi in Regno, & in majoratibus ex bonis Regiæ Coronæ institutis non datur representatio, nec lineæ prærogativa, maxime inter transversales, ut cautum est per legem latam in Curia Lameci (de qua Pater Caramuel in *Philipp. prudent. lib. 2. art. 4. num. 10.*) & per legem mentalem, sicuti testantur laudati a P. Molina *de Justit. & Jur. 3. par. disp. 630. & 632.* quos ipse sequitur, & aliis permultis relatis, D. Jo. Franc. Marcian. *lib. 1. disp. 10. nu. 80. & 81.* ac in majoratibus ex bonis patrimonialibus fundatis, representatio, & lineæ attenditur, dummodo non concurrant omnino transversales respectu primi fundatoris, juxta ordinationem Lusitanam *tit. 100. lib. 4.* quam sic explicant Pereira *decis. 59. num. 7. & seqq.* & Reinoldo *observ. 23. cum trib. seqq.* alios DD. ex eodem Regno referentes.

Unde præfatum axioma, tantummodo admitti poterit ¹⁶² illo in Regno, ubi leges de ejus, & de majoratum successione loquentes, uniformiter successione formam assignant, ut in Regnis utriusque Castellæ *lex 2. tit. 15. par. 2. & l. 40. Tauri* disponens in majoratibus, nullo modo inter se dissidentes, ut est videre apud Molin. *d. lib. 3. cap. 6. in princip. & num. seqq.*

De uno namque Regno ad alterum ubi sunt contrariæ, ¹⁶³ & repugnantes, aut diversum jus constituentes leges, tam super Regni, quam super primogenitorum successione, non poterit valide argumentari: *Ex reg. l. cunctos populos, in princ. Cod. de Summ. Trinit. l. ult. Cod. de jurisdic. omn. jud. cap. 2. ad fin. de constit. lib. 6.* nisi de eo, in quo cum juris communis dispositione, unæ, & alteræ municipales leges se conformaverint, vel per illud possint interpretari secundum subjectam materiam, statuentium mentem, & dispositio-

nem concedentium, vel acquirentium bona feudalia, de quorum successione contenditur; nam quælibet successio regulanda est secundum leges, & statuta illius Regni, ubi sita sunt bona, cum quibus se censetur velle conformare disponens, seu testator, juxta *vulgar. regul. l. heredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell.* cum aliis supra in secundo Articulo adductis; Ac propterea infiniti DD. qui ex adversa parte contra lineæ prærogativam adducuntur de successione Regni tractantes, & præcipue ii, qui in causa Lusitanæ scripserunt, non possunt punctualiter ad præsentem quæstionem allegari.

164 His sic præmissis, præsens disceptatio de prærogativa lineali est inter duos patruales alteri patrueli succedere volentes, qui licet transversales sint ultimæ possessitricis, descendentes tamen a primis feudorum acquirentibus, & a proximo communi stipite, seu trunco D. Fabricio Avo Buteræ Principe, a quo tres communes parentes, tot linearum capita processerunt, in pari gradu reperiantur; unus, nempe Mazareni Comes ex linea secundogeniti; alter vero, scilicet, Comes Racudiæ ex linea foemina tertio genitæ, hic major ætate, ille vero ætate minor.

165 Quæstio ista in terminis *cap. si aliquem 33.* Domini Regis Jacobi, ad ampliationem, extensionemque Constitutionis, ut de successione, titulo de successione nobilium in feudis, in linea transversali ab intestato editi, antiquis temporibus inter nostros DD. Siculos, pro existente in gradu proximior, & in paritate gradus, & sexus, pro majori natu, postposita lineæ prærogativa, plerumque fuit sopita; illi enim antiqui Patres linealem observationem non degustantes, litteralem Capituli sensum, non vero mentem, nec genuinam intelligentiam attendentes, non solum inter transversales, verum etiam inter descendentes, abnegata prorsus representatione, & prærogativa lineæ, pro patruo contra nepotem, & inter duos nepotes pro majori natu ex secundogenito, contra natu minorem ex primogenito, constanter decertarunt, illo moxi fundamento, quod in præfato Statuto proximior ad successionem invitatur, ibi, *qui tempore mortis supererit defuncto proximior, & majori natu prælatio conceditur, ibi, ut masculus foeminam, & juniorem major natu præcedat,* quibus verbis sibi sunt persuasi, representationem, lineamque penitus fuisse exclusam, ut ex infra citandis apparebit.

166 Hæc prædicti Capituli interpretatio non sine contradictione (jam unam, jam vero alteram opinionem in Tribunalibus amplectendo, cum gravissimo litigantium dispendio) perduravit usque ad felicissimam tempora invictissimi Imperatoris, & Tuæ Majestatis Proavi Domini nostri Caroli V. qui anno 1530. ad istius sui Fidelissimi Regni supplicationem per viam declarationis dicti *cap. si aliquem,* & ad tollendum omne dubium, litesque refecandas statuit, & decrevit, nepotes, & descendentes ex filio primogenito præmortuo præferri debere in Avi, vel ascendente feudali successione filio secundogenito, & per consequens tertio, vel quartogenito, non obstante, quod dicti nepotes, & descendentes primogeniti minores natu existerent, nec quod filius secundogenitus in vita patris possessionem feudi fuisset adeptus, ut constat ex *cap. 118.* dicti Invictissimi Imperatoris. Quod cum nihil disponeret in casu, quo primogenitus relicta filia foemina esset præmortuus, fuit deinde per eundem Dom. Imperatorem in anno 1543. ad supplicationem Regni additum, & extensum per *cap. 204.* declarando prædictam filiam primogeniti præferendam esse amitam sui patris sorori, non vero patruo secundogenito, & hoc favore agnationis conservandæ, ut, scilicet, feuda conservarentur, & perpetuarentur in domo, & cognomine unde processerunt.

167 Cum vero in linea transversali nihil specialiter fuisset dispositum, & hinc dubitandi ansam arriperent nonnulli, (subtilitati magis, quam veritati deferentes) utrum in hac linea idem quod in descendente esset observandum, ex quo quamplurimæ excitabantur lites; fuit denique ad istiusmet Regni supplicationem per Tuæ Majestatis prudentissimum Avum, & Dominum nostrum Regem Philippum secundum super hoc dubio provisum, anno 1563. per *cap. 18.* ejusdem Domini Regis, in quo linea collateralis exæquata fuit cum linea descendenti pro casibus futuris, eodem modo, & prout in dictis *cap. 118.* & 204. Domini Imperatoris fuerat in dicta linea descendenti declaratum.

168 Sed proh dolor! adhuc lites in dies crescunt, & illarum dirimendarum ratio sancto Dominorum Regum zelo, Regni que providentia considerata, ac in dictis Capitulis expressa, hoc grave damnum a nostra Republica

eliminare inefficax est, contendunt namque multi ex Jurisconsultis hujus Regni, prædicta capitula correctoria esse dicti *cap. si aliquem,* ob idque restringenda ad casus particulares, in quibus loquuntur, itaut solus nepos filius primogeniti præmortui in successione Avi excludat patruum secundogenitum, non vero pronepos, vel abnepos si forte vivente Abavo natus fuisset; item quod neptis non excludat amitam in successione Avæ; deinde quod inter duos nepotes succedentes Avo præferatur qui fuerit major ætate, licet filius sit secundogeniti, alter vero ætate minor sit filius primogeniti; rursus quod in linea transversali ultra filios fratrum succedentes cum patruis alio patruo defuncto (& sic inter patruales, & infra) locum non habeat dispositio dicti *cap. 18.* Potentissimi Regis Philippi; aliaque denique consingunt, ut litibus, & clientibus inserviant, quæ materiam subministrant ad inimicandos animos, absumendas nobilium facultates, totiusque Reipublicæ concordiam infringendam, ut optime in puncto ponderavit D. Joan. Bapt. de la Rea *decis. Granat. 39. num. 38.* & 39. videtur præsensisse Iburranes Menandri nostræ Siciliæ quondam Regis Consiliarius his verbis: *Nunc aterna sunt jurgia, ut si cum sumptibus sit molestiarum ratio, gravius putes sic vincere, quam confessim damnari; illud est potissimum, quod exigit tuam curam: amputa has ambages, constitue spatium, ultra quod nullis litibus fas sit senescere, (& pergit) dolens ut dubia ex dubiis serantur, & immensi dilatione, aut dilaceratione pereant litigantes, quibus supplicibus Judices non moventur, quia magis amant longiora in ipsos exercere Imperia.* Verba quidem summe notanda, & prosequitur alia multa Giurb. de feud. §. 1. gloss. 1. num. 21. versic. tum ex aliis.

Ad rem igitur deveniendo, ut quod nostri muneris est 169 exequamur, lineæ prærogativam in præsuppositis terminis dicti *cap. si aliquem,* & recentiorum Capitulorum D. Imperatoris Caroli, ac Dom. Regis Philippi attendendam, & observandam esse in successione feudorum cum qualitate primogenituræ, firmiter asserimus; & incipiendo a dicto *cap. si aliquem,* hoc ex ipsiusmet verbis aperte deprehenditur, ibi, *In successione vero præmissa inter feudatarios, & subfeudatarios in eodem Regno Francorum jure viventes, sexus, & primogenituræ prærogativa servetur, ut masculus foeminam, & juniorem major natu præcedat.* Quibus verbis si in Regnis essemus utriusque Castellæ, nullus dubitaret formam majoratus regularis in eis fuisse præscriptam, ut per Molinam *lib. 2. cap. 17. num. 1.* & alibi sæpe apud eum, & alios DD. Hispanos. Videamus nunc quomodo in hoc Regno intelligi, ac interpretari debeant.

Clausulam Juris Francorum nihil aliud importare, 170 quam quod semper succedat primogenitus, & quod successio de primogenito in primogenitum deferatur, probavimus supra *art. 1. num. 28.* & ultra ibidem relatatos, indubitanter docent post Ifern. Afflict. & alios, Tiraquel. de primogen. in præf. post num. 3. Tappia *decis. 2. num. 140.* & 151. Cutell. in Cod. ad l. Jacobi, nota 41. fol. 41. post vers. argument. 3. Cannet. in hoc *cap. si aliquem,* verbo Francorum jure, num. 5. & 6. fol. 267. Cumia in eodem verbo, num. 1. Regens Corlett. ad patrem *consil. 11. num. 23.* Amat. *lib. 1. resolut. 1. num. 31.* qui alios laudat.

Ergo si jure primogenituræ successio deferenda est 171 juxta formam in hoc Capitulo præscriptam, & in primis Investituris, ac acquirentium dispositionibus expresse assignatam; lineam primogenitorum, ac in ea representationem esse observandam necessario dicendum videtur; non enim aliter posset jure primogenituræ, nec lineæ rectæ, vere, atque præcise succedi (inquit Molin. *lib. 3. cap. 6. num. 41.*) nisi lineæ prærogativa, ac in ea representatio esset attendenda. Quare inter alias observationes ad succedendum jure primogenituræ, lineam primum obtinet locum, secundo gradus, tertio sexus, ac denique ætas; itaut nullus possit succedere, nisi sit in linea, & inter existentes in linea, qui fuerit gradu proximior, & in pari gradu, qui melioris sit sexus, ac in pari gradu, & sexu, qui fuerit major ætate, de qua non habetur ratio, nisi prætendens sit in linea, gradu, & sexu docent eleganter Molin. *dis. lib. 3. cap. 4. num. 13.* ubi Addentes infinitos DD. laudant, Covarr. in præf. *cap. 38. n. 12.* Anton. Gomez in *leg. 40. Tauri, num. 66.* D. Jo. del Castill. *lib. 5. controv. cap. 95. ex numer. 3.* & *cap. 91. num. 62.* Valenzuol. *consil. 97. num. 13.* & 14. Casanat. *consil. 38. num. 114.* Ramon. *consil. 100. num. 502. vers.* & sic dicendum, a Fonte de potest. *Proreg. tit. 9. numer. 30. 42.* & 43. Amat. *d. resolut. 1. num. 32.* Barbat. de fideicom. parte 1. *cap. 4. n. 51.* & 52. Tondut. Sanleger. *resol. civil. par. 1. cap. 89.*

ex num. 4. Giurb. de feud. §. 2. gloss. 10. num. 15. Ludovic. de Reinolfo observat. 23. num. 2. 4. & 8. cum seqq. qui alios quamplures referunt.

172 Instituta namque primogenitura, quilibet filius primogenitus nascendo se includit in successione, & suis descendentes lineam constituit ad exclusionem secundogeniti, & ejus lineæ, & iste ad exclusionem tertio geniti, & sic deinceps, ex celebri doct. Baldi in l. cum antiquioribus, num. 13. vers. ego quia, C. de jure deliberandi, quam aliis pro ea relatis extollit Don Joan. Francisc. Marcian. lib. 1. disp. 2. num. 35. & seqq. quia unusquisque possessor primogeniti stirps, seu truncus dicitur tot linearum, quot filios, vel filias habet, quorum quilibet est caput novæ lineæ descendentes respectu patris, & transversalis respectu fratrum suorum, inter quas successione ordo secundum ordinem primogenituræ servatur, Text. in cap. ult. de consang. & affinit. ibi, per aliam lineam descendentes ex eod. & notat Gloss. in cap. quod dilecto 3. eod. tit. ibi, Sic ergo habes duas lineas descendentes, &c. eleganter Paul. Castrensis. in suo celebri consil. 164. n. 4. & 5. lib. 2. Covarr. pract. dict. cap. 38. num. 12. Palaez de majorat. 2. par. quest. 7. num. 13. Molin. de primogen. libr. 3. dict. cap. 6. num. 30. & 31. Reinolfo observat. 24. num. 25. cum seqq. Amat. dict. resol. 1. num. 32. Tappia d. decis. 2. num. 141. & 142. Thesaur. quest. forens. 34. num. 9. lib. 1. a Ponte d. tit. 6. num. 42. & 43. Valenzuol. d. consil. 47. num. 9. Guttier. pract. lib. 3. qu. 66. a num. 16. Avend. in l. 40. Tauri, gloss. 17. num. 26. & 27. Cancer. lib. 3. variar. cap. 21. ex num. 292. Giurb. de feud. d. §. 2. gloss. 10. num. 46. Mangil. de Imputat. qu. 77. num. 27. & 173. Castill. lib. 3. controuv. cap. 19. num. 95. ad med. & num. 106. 108. 117. & 188. & tom. 5. cap. 93. num. 5. Ramon. dict. cons. 100. num. 483. Escobar. a Corro de puritat. & nobil. 1. par. qu. est. 4. §. 1. num. 44. & Addentes Molin. dict. libr. 3. cap. 6. num. 29. usque ad 32.

173 Et de una linea ad aliam nunquam fit transitus, nisi deficientibus omnibus his, qui ex illa linea processerint; linea namque illius, qui successione, & possessionem occupavit omnino debet esse extincta, ut alia ingredi possit, ad quod communiter allegari solet text. in cap. 1. de natura success. feud. (de quo alibi differemus) & in cap. 1. de duob. fratr. & in cap. 1. de success. fratr. vel de gradibus succed. in feud. Molina d. lib. 3. cap. 4. num. 14. & cap. 6. n. 32. ubi Addentes, Francisc. Sousa in l. fæmine, cap. 1. num. 290. Guglielm. de Monferrat. de success. Regn. Franciæ, dub. 1. num. 7. & alii numer. præcedenti laudati.

174 Iltius autem linealis prærogativæ ratio varie ab interpretibus assignatur, sed brevitati consulentes, nobis magis arridet defumendam esse ex ipsa natura, & qualitate primogenituræ, & vocatione primogeniti; eo enim ipso quod in dispositione vocatus est primogenitus, non solum ille sed etiam nepos, & omnes primogeniti ab eo descendentes in perpetuum vocati censentur, ut cum Abbate, Castrensi, Tiraquell. Dec. Soccin. Palacios Rub. & aliis, advertit Molin. d. lib. 3. cap. 6. num. 29. Covarr. d. cap. 38. num. 6. & 7. Guttier. d. qu. 66. a num. 16. sicque quilibet primogenitus proprio jure, & ex propria vocatione intelligitur vocatus, & ad successionem admittitur, ut probat idem Molin. lib. 1. cap. 1. a num. 17. ubi Additio plures cumulavit, Castill. d. lib. 3. contr. cap. 19. num. 167. & tom. 5. cap. 93. §. 8. num. 9. & cap. 161. num. 11. Giurb. de feud. d. gloss. 2. §. 6. num. 35. & decis. 108. num. 12. Costa Sicul. cons. 63. nu. 15. & 20. Cyriac. in respons. Ducatus Mantuæ, ar. 1. num. 272. & 273. Reinolfo obser. 24. nu. 29. cum seqq. Amat. d. resol. 1. num. 53. D. Joan. Francisc. Marcian. lib. 1. disp. 10. a num. 29. & ex quo primogenitus censetur magis dilectus, ideo non solum ipse, sed tota ejus linea prædilecta intelligitur, ut dum aliquis de illa superstit præferatur secundogenito, & ejus lineæ, & sic in ulterioribus argumento l. cum avus, ff. de condit. & demonstr. leg. cum acutissimi, C. de fideicomm. cum similibus considerat Anton. Gomez in l. 40. Tauri, num. 66. vers. 6.

175 Unde audiendi non sunt nonnulli DD. qui dixerunt, prærogativam lineæ provenire ex jure transmissionis a patre in filium primogenitum, quia ut bene considerant Addentes Molin. d. cap. 6. num. 36. usque ad n. 39. transmissio fundatur in jure quæsito, & ubi non est quidditas, sed spes, cessat transmissionis eventus, ex doctrina Bart. in l. si sit filius ff. de collat. dotis, & in l. 1. §. si filius, ff. de conjug. cum emancip. lib. & aliis, quos ibidem referunt; ac ideo primogenituram non transmitti dicunt, Velasc. de jur. emphyt. 1. par. qu. est. 30. num. 44. & ante eum Jason. in l. si cui legatur, §. 1. n. 5. ff. de legat. 2. Joan. Andr. ad Speculat. tit. de feud. ad Card. de Luca, Lib. I.

fin. Costa de success. Regn. pag. 22. vers. unde, & pag. 109. & 185. Anton. Gamma decis. 174. num. 19. & decis. 93. num. 2. & fuit de mente Gloss. final. in leg. unica, C. de his qui ante apert. Tab.

Probabilius tamen est quod alteri dicunt nempe quod 176 quando succeditur jure primogenituræ, admittitur repræsentatio usque in infinitum, quæ efficit, ut linea sit veluti concatenata de uno in alium primogenitum, & sic ejus perpetuitas consequatur, ex Molin. d. cap. 6. num. 41. Guttier. d. lib. 3. pract. qu. 67. num. 44. & seqq. Avendan. in l. 40. Tauri, Lara de anniversariis, lib. 1. cap. 5. num. 9. Castill. d. lib. 3. cap. 19. num. 45. & 227. Pater Molin. de justit. disp. 627. num. 13. tom. 3. Robles de repræsent. lib. 3. cap. 3. & 19. Surd. consil. 403. num. 16.

Sed nihilominus verius judicamus hanc linealem prærogativam non fundari in sola repræsentatione. Licet enim admittitur linea ad succedendum jure primogenituræ, videatur admittitur repræsentatio, quæ filium in locum patris subingredi facit; hæc non est illa repræsentatio, quæ de jure communi habebat locum inter descendentes usque in infinitum, & inter transversales usque ad filios fratrum succedentes cum patruis, de qua in Authen. de hered. ab intest. venient. §. 1. & §. si igitur, collat. 9. §. cum filius, instit. de heredit. que ab intest. def. cum similibus, quia illa solum efficiebat, quod filius repræsentaret gradum patris, & non poterat operari, quod repræsentaretur sexus, aut ætas, cum esset naturaliter impossibile, ut eleganter considerat Molin. d. c. 6. num. 48. & 49. quem sequuntur Guttier. d. lib. 3. qu. 67. a n. 21. d. q. 68. n. 23. & 45. Castil. d. cap. 19. num. 50. Avend. in l. 40. Tauri, gloss. 2. n. 2. & 3. Robles de repræsent. lib. 1. cap. 11. n. 20. Amat. dict. resol. 1. num. 44. & alii, de quibus infra; ac per consequens, in successione per viam primogenituræ nepos excluderetur a patruo, cum esset major ætate, & etiam excluderetur neptis, cum nec sexum, nec ætatem patris posset repræsentare, ut dicunt Ancaran. Surd. Cypyc. Galeot. Alexand. Decius, Alvar. de Ribera, Fufarius, Carena, Redenasc. & alii in contrarium allegati, quos sequitur Pratus discept. 38. num. 28. & seqq. & quos non impugnamus, quia loquuntur in diversis terminis, data enim vera primogenitura, nobiscum consentiunt, videndus Redenasc. cons. 82. a num. 1.

Ob idque alia, & diversa repræsentatio ab ea, quæ de jure communi concedebatur est necessario intelligenda, & hæc non potest esse alia, nisi repræsentatio juris, ac qualitatis primogenituræ, quæ a patre communicatur filio primogenito, & cujus ratione successio patri competebat, hæcque potius est effectus primogenituræ, quam ejus repræsentatio, ut multis relatis observant Addentes Molin. d. cap. 6. num. 49. usque ad 51.

Quare persistimus in supra tradita, & assignata ratione 179 n. 174. videlicet, lineam esse observandam ex sola qualitate primogenituræ, quæ efficit, ut quilibet primogenitus unus post alium censeatur vocatus, & substitutus proprio jure, & propria vocatione, ut ultra supra relatos probant eleganter in terminis Addentes Molin. d. cap. 6. num. 36. usque ad 39. ibi, & ita necesse non est, quod successio filii, nepotis, pronepotis, & deinceps, patre, vel parente prædefuncto, repræsentative contingat, eo modo, quo fit de jure communi repræsentatio, seu transmissio, sed ex vocationibus, & substitutionibus tantum, quibus filius substitutus est patri proprio jure, & nepos filio, & sic de cæteris descendentes in infinitum, Menoch. cons. 211. lib. 3. & consil. 1082. lib. 11. Guttier. lib. 3. pract. qu. 66. num. 16. cum seqq. & in specie Pater Molina d. disp. 626. num. 15. & c. quo nihil clarius pro hac nostra sententia.

Ex quo sequitur, nepotem ex filio primogenito præmortuo in vita parentis, non indigere illo beneficio repræsentationis de jure communi introducto, ad succedendum Avo in primogenio, cum ex propria vocatione, & de jure ad successionem debeat admitti, ac propterea, etiam seclusa repræsentatione, esset admittendus ob prærogativam melioris lineæ ad exclusionem secundogeniti, ut tradunt Bero. consil. 71. num. 57. lib. 1. Anton. Gamma decis. 160. n. 3. Guttier. d. q. 67. num. 20. Molin. d. lib. 3. cap. 6. n. 58. vers. secunda consideratio, & num. 52. Reinolfo d. observ. 24. num. 30. & 31. ibi, Item si qua ratione non sit locus repræsentationi, tamen succedentes ex propria persona, & propria vocatione idem jus obtinebunt, &c. Bolognetus in consil. pro Tribultiis, num. 59.

Quæ omnia procedunt, non solum inter descendentes 181 venientes ad successionem ascendentes, sed etiam inter transversales alteri transversali succedere volentes, adhuc enim lineæ prærogativa est observanda, eo maxime si de-

scendentes sunt a primo fundatore, seu acquirentore, ut in præfenti casu, quia deficiente linea primogeniti, semper recurrendum est ad proximum stirpem, seu truncum ex quo melior elicitur linea ex his, quæ supersunt, videlicet, linea secundogeniti; nam quemadmodum vocatus, præpositus, & prædilectus fuit primogenitus, & ejus linea, eodem modo post eum, ejusque lineam fuit vocatus, & prædilectus secundogenitus, & ejus linea, ut advertunt supracitati DD. præcipue Covarr. *d. cap. 38. num. 5.* ibi, *Nam secundogenitus censetur vocatus post primogenitum, & ejus liberis, vel primogenito mortuo absque liberis, sequitur Castill. d. cap. 19. num. 95. versic. & sic mortuo possessore majoratus; quod omnes fatentur.*

182 Unde non est in consideratione quod concurrentes ad successionem transversales sint respectu ultimi possessoris, quoniam semper verum est esse vocatos, & substitutos secundum ordinem primogenituræ, cum prælatione unius lineæ ad alteram, ut deficiente primogenita, ingrediatur secundogenita ad exclusionem tertio genitæ, & etiam est verum omnes concurrentes esse descendentes a primo institutore, & a proximo stirpe, a quo linea ultimi, & omnes aliæ lineæ processerunt. Qua ratione inter istos transversales a primo fundatore descendentes lineam esse observandam, constanter defendunt Molin. *d. lib. 3. c. 6. num. 34. & 35. & cap. 7. per tot. & utrobique ejus additio, Castill. d. cap. 19. nu. 86. cum seqq. & n. 172. Reinolfo observ. 26. per tot. late D. Joan. Francisc. Marcian. dict. lib. 1. disp. 10. per tot. præcipue ex num. 20. cum seqq. num. 60. & loquens in feudis disp. 3. num. 27. & 28. quæ plures laudant; imo & inter omnino transversales respectu primi Institutoris, idem ex veriori sententia, contra Gregor. Lopez, Anton. Gomez, Mierez, Avendan. & alios, tenet Covarr. *d. cap. 38. num. 9. Gomez Arias in l. 38. Tauri n. 18. Coita de success. Regn. 2. part. num. 32. & 3. par. num. 59. Mattienzo in l. 5. gloss. 4. ad fin. tit. 7. lib. 5. recomp. ubi Azevedo n. 3. Molin. d. cap. 7. num. 10. ubi Addentes, Guttier. 3. par. pract. d. quæ est. 66. a num. 13. Castill. d. cap. 19. ex num. 10. Marcian. d. disp. 10. a num. 70.**

183 Deinde & supradicta locum habent, etiam si in dispositione vocatus sit filius major natus; quia hoc etiam casu prærogativa lineæ est observanda, ut cum Molina, Covarr. Molina Theolog. Mattienzo, Peralta, Gumada, & Avendan. tenet Castill. *d. lib. 3. cap. 19. num. 320. præcipue ex num. 324. Reinolfo observ. 25. num. 10.*

184 Et licet Amat. noster *d. resol. 1. a n. 27.* distinguendo dixerit, quod quando simpliciter vocatur filius major natus, vel descendens major ætate, qui tempore mortis supererit, censetur exclusa repræsentatio, & prærogativa lineæ ex Bero. *conf. 71. per tot. lib. 1. Malvasia conf. 22. per tot. Honned. conf. 70. lib. 1. secus autem quando vocatur primogenitus, aut major natus cum qualitate primogenituræ, ut pluribus laudatis concludit n. 28. & sequitur Coita Siculus *d. consil. 67. num. 2.* ac etiam Redenasc. *d. consil. 82. cum Prato*, & aliis; nobis indistincta Castelli traditio non displicet, quam contra Malvasiam, & reliquos DD. defendit in primogeniis cujuscumque Nationis, uni perpetuo deferendis.*

185 Quotiescumque enim constat de voluntate disponentis, velle se primogenium instituere, intelligendum est regulis primogeniorum se conformare velle, sive dicat, quod succedat primogenitus, sive major natus, nam hæc vox major, denotat primum natum, & primogenitus, & major natus idem sunt; & primus natus est, qui reperitur primus in linea primogenita, quæ semper censetur vocata de primogenito in primogenitum usque in infinitum, ut cum eodem Castillo *tom. 5. controuv. cap. 143. n. 40. vers. Ego sano*, & aliis notant eleganter Addentes Molin. *d. lib. 3. cap. 8. num. 18. & 19. vers. quorum sententiam*, qui num. 20. dicunt, hoc procedere ex veriori sententia, etiam si vocatus fuerit major natus, qui tempore mortis supererit, nisi relatio facta fuerit ad superviventes nominibus propriis, quod non infringunt Bero. Malvas. & Honned. ubi proxime, quia loquuntur in diversis terminis, ut ex eorum lectura apparet.

186 Ulterius, nec linealem hanc prærogativam in aliquo debilitat, quod DD. Hispani ad illam corroborandam a nobis supra allegati loquuntur in terminis *d. l. 40. Tauri, l. 2. tit. 15. par. 2.* ex quibus in Regnis utriusque Castellæ repræsentatio, & linea in successione majoratus, etiam inter transversales in infinitum fuit introducta. Quia prædicti DD. concordati, & communi placito firmant dictas leges partiarum, & Tauri, non correctorias, sed declaratorias

esse juris communis, ut de primis testantur Gregor. Lopez illarum Paraphrastes *in l. 9. tit. 13. part. 6. verbo a mandar*, Gutierrez *lib. 3. practicar. quæst. 29. num. 6. Castill. tom. 5. controuv. cap. 89. num. 229. Carpio de execut. ult. volum. lib. 1. cap. 16. num. 58. post princip. & lib. 2. cap. 11. num. 17. ad fin. & de secundis*, Molin. *dict. cap. 6. num. 24.* ubi ejus Addentes quamplures referunt, & est expressa lex *Reg. 6. tit. 1. lib. 2. novæ recomp.* Ac ideo concludunt prædictam lineæ observationem ex juris communis dispositione, & generali Christiani Orbis consuetudine, ubi specialiter exclusa non reperitur ex natura, & qualitate primogenituræ, ac vocatione primogeniti, attendi, & servari debere, ita Molin. *d. cap. 6. num. 52. ejus Additio, num. 23. usque ad 29. versic. ea demum ratione*, Guttier. *d. quæ 66. num. 16. & 26. Covarr. d. cap. 38. num. 12. Robles de repræsentat. lib. 2. cap. 19. n. 14. Amat. d. resol. 1. num. 29. Coita Sicul. consil. 67. post num. 31. & 32. Mangil. de imput. 9. 77. num. 27. & 173. Cyriac. in d. consil. feudal. art. 1. num. 340. Sanleger. resol. civil. par. 1. d. cap. 89. num. 1. Marcian. d. disp. 10. a num. 47.* qui alios infinitos laudant.

Et ne hoc in majoratibus Hispaniæ tantum, aut in fidei- 187 commissis perpetuis per viam majoratus relictis procedere dicatur, idem etiam in feudis locum habere demonstrabimus, & omissis, quæ de repræsentatione in feudis, late a Scribentibus congeita sunt, ut est videre penes Rosenthal. *de feud. cap. 7. quæ 26. & 56. & cap. 2. quæ 23. & 50.* & utrobique in Glossis, ac post eum in terminis prædictæ Constitutionis, *Ut de successioneibus*, non ineleganter Marcian. *disp. 1. usque ad 5. inclusive in locis inferius referendis*, resolutive dicimus in feudis gentilitiis, & familiaribus ex pacto, & providentia (talibus erant omnia, inspecto jure communi feudorum, quia non ad alios, quam ad hæredes sanguinis transire poterant, ut constat ex dictis supra Articulo 2. n. 111. 112. & 113. & probatur ex confessione partis adversæ, quibus & adjungi potest Amicang. *in quæ feudal. quæ 1. num. 7. 10. & 58.*) repræsentationem ex receptiori sententia habere locum tam inter descendentes, quam inter transversales, ut aperte cautum est *in d. cap. 1. §. his vero, de successione fratrum. & de graaibus succedentibus in feudo, cap. 1. de natur. successione feudi.* Verum tamen est, quod cum illo jure (seu potius usu, & consuetudine feudorum inspecta) feuda essent dividua repræsentatio in linea collateralis non ultra progrediebatur, quam usque ad filios fratrum succedentes cum patris, prout de jure communi Romanorum ex nova Justiniani Constitutione fuerat admissum, & sic nepotes cum patris succedebant in stirpes in portione illa, quam pater, si viveret, esset habiturus, *Auth. cessante C. de legit. hered. & post fratres, & fratrum filios succedebant proximiores agnati in capita, & non in stirpes, Authent. post fratres, C. illo eod. tit.* quod manifeste deprehenditur *ex d. cap. 1. §. his vero, de success. fratrum* ibi. *His vero deficientibus vocantur in primo fratres cum fratrum præmortuorum filiis, deinde agnati posteriores, & explicant Rosenthal. & Marcianus, ubi proxime.*

Postquam vero feuda facta sunt individua conceditur 188 eodem modo repræsentatio, & receptiori sententia nepos excludit patrum, quia licet nonnulli dixerint, quod in feudis succeditur jure sanguinis, vel ex concessione Dominica, non autem jure hæreditario, ac propterea repræsentationi locum non esse; verius est in eis succedi, eaque deferri ad instar hæreditariarum, & legitimarum successioneum, etiam quod jure sanguinis deferantur; ut probatur expresse *in d. cap. 1. §. his vero, de success. fratrum dict. cap. 1. de natur. success. feud.* & ideo non est in eis neganda repræsentatio, præmaxime quia feuda regulantur, & deciduntur secundum jus commune Romanorum, si aliud in ipsis feudis contrarium decusum non reperitur, expressus textus *in c. 1. ad finem de cognitione feudi*, ubi notant Gloss. & Scribentes, & sic, cum non reperitur contraria decisio in feudis, imo cum sit juri communi conformis, non est ab ea recedendum, etiam quod jure sanguinis, & ex concessione Dominica illorum successio deferri dicatur. Et ita contra Natt. *consil. 117. cum tribus sequentibus, & consil. 679.* & alios, quos ipse refert, & sequitur, tenent, & defendunt Jason. Afflict. Tiraquell. Grammatic. Acofta, & alii apud Molinam *de primogen. d. lib. 3. cap. 6. num. 47.* & cum Burfatto, Cephalo, Pancirolo, Tiberio Deciano, Menoch. Petra, Gabriel. Peregr. Caldas, Pereira, Mattienzo, Avendan. Picardo, Sforz. Oddo, Borgnino, Cavalcano, Molina Theologo, ac Alvaro Velasco, late D. Joan. del Castillo *d. lib. 3. controuv. c. 19. a n. 223. usque ad n. 234.* qui cum Molina ubi proxime, constanter tenent jure singula-

gulari in feudis ex pacto, & providentia representationem semper admitti, (licet non percipiens naturam feudi inspecto usu, & consuetudine feudorum, & involvens feudum hereditarium cum feudo ex pacto, & providentia, sic non explicet, ut nos breviter explicuimus) & sequitur Marcian. *disput. 2. §. 4.*

189 In feudis autem dignitatis Principatus, Ducatus, Marchionatus, aut Comitatus, licet de usu, & consuetudine feudorum jam essent effecta individua, ut constat ex *cap. Imperialem, §. preterea Ducatus, de prohib. feud. alienat.* per Fridericum, ubi notat Isernia, & ceteri repetentes, Balzaran. *ibid. num. 11. §. 12.* non tamen illo tempore fuit statuta certa regula super eorum successione, quia a principio hujusmodi dignitates (quæ semper dicuntur feuda Regalia) ad hæredes non transibant, *cap. 1. de feudo Marchia,* ubi Balzan. *in rubr. num. 1. a. l. fin.* notat, quod ex usurpatione potius, quam ex concessione effecta sunt transitoria ad hæredes sanguinis, & non æqualiter in omnibus provinciis individua deferebantur, nam in Alemania, & Lombardia, cum vigeret jus Longobardorum, ex quo feuda individua erant, etiam ista feuda Regalia erant dividua, ut advertunt Isernia in *d. §. preterea Ducatus, in princip. Balzaran. num. 15. ad finem.* In Francia autem, & majori parte Italiae consuetudine fuit introductum, quod succederet in eis filius primogenitus tanquam dignior, & in his Regnis utriusque Siciliae receptum fuit jus Francorum, ut multis rationibus ostendunt Freccia *de subfeud. lib. 3. de different. inter feud. regal. in princip.* Balzaran. *in d. c. Imperialem, §. preterea Ducatus, n. 12. cum seqq.* & cum aliis Joseph Cumia in *hoc c. si aliquem, in pr. l. d. n. 23. §. n. 29. cum seqq. verbo Francorum jure, n. 1. §. 7.* quod approbavit Imperator Fridericus Secundus in *d. constit. ut de successimibus*, ut cum multis ex Neapolitanis probat Marcian. *d. disp. 2. n. 14. & Reg. de Marinis lib. 1. resol. 126. n. 22.* & demum in hoc Regno Dominus Rex Jacobus in *hoc cap. si aliquem*, quoad feuda tantum individua prout infra.

190 Admissio igitur Francorum jure in feudis præcipue dignitatum, indubium est, eorum successione deferendam esse jure primogenituræ, ut sæpius probavimus, ac per consequens observari debere prærogativam lineæ, aut representationem in infinitum eisdem rationibus, quibus præcitati DD. moventur ad illam concedendam in primogeniis cujuscumque Nationis, & in qualibet successione jure majoratus deferenda, inspecto jure communi, cui feudale non repugnat, imo se conformat, & ita in puncto firmant Molin. *lib. 3. cap. 7. num. 19.* & cum Alvaro Velasco, Tiraquell. Covar. Acolta, & Avendan. Joannes del Catil. *d. cap. 19. num. 235. §. 236.* & cum Regente Tappia *dec. 2. a num. 190.* aliisque Siculis, tam ultra, quam citra Pharam, Marcian. *d. disp. 2. a n. 38. §. disp. 3. a n. 25.* & alii infra laudandi.

191 Quod quidem in nostris terminis potiori ratione procedere debet, quia feuda, & Baronie, de quibus agitur, illæ præcipue, quæ proveniunt ex Domo de Barresi, fuerunt ab initio concessæ cum clausula juris Francorum, & in aliis, hoc est provenientibus ex linea, & descendencia de Santapau fuit apposita prædicta clausula, & instituta formalis primogenitura per primos acquiratores, ut primo Articulo demonstravimus, ex quo descendit, vocatos semper, & substitutos fuisse primogenitos de uno in alium, per lineam rectam primogenituræ, & unumquemque primogenitum venire ad successionem proprio jure, & ex propria vocatione, virtute pacti primi acquiritoris, & ex providentia Principis concedentis, ac dispositione primorum institutorum, quos credendum est se conformare voluisse cum dispositione juris communis, & usus feudorum, & cum natura, & qualitate primogenituræ secundum jus Francorum, quod erat receptum in Regno, & a quibus omnes descendentes in infinitum feuda capiunt, *tex. in cap. 1. de duobus fratr. a capit. investit. cap. 1. de eo qui sibi, §. hæred. suis mascul. Camerar. in cap. Imperialem, §. preterea Ducatus, fol. 95. lit. K. §. seqq.* & passim DD. ac ideo non tam istius *cap. si aliquem* dispositio, quam forma in feudorum concessione præscripta, & assignata, a primisque acquiritoribus instituta servanda est in illorum successione deferenda, quia capitulum hoc ex communi sententia tantummodo ab intestato procedit, & quando est dispositio ex testamento, vel pacto, & providentia Principis, cessat successio ab intestato, *tex. in l. quamdiu, ff. de acquir. hæred. cum similibus, & provisio hominis facit cessare provisionem legis, quando versatur dispositio hominis circa id, in quo versatur dispositio legis text. in l. fin. Cod. de pactis conventis cum*

adductis Velasco in *locis communibus, lit. P. num. 234. §. seqq.* de quo uberius infra in responsione ad contraria argumenta.

His sic expositis, pro nostri *cap. si aliquem* interpretatione in supra relatis verbis, *sexus, & primogenituræ prærogativa servetur, ut masculus fæminam, & juniorem major natu præcedat.* Accedamus jam ad diluendas contrarias objectiones, ex quarum satisfactione magis, ac magis veritas elucescet, & a nobis hucusque tradita firmioribus fundamentis solida apparebunt.

Primo loco sese offerunt verba illa, *qui tempore mortis supererit, defuncto proximior succedat in feudo*, in quibus Advocati ex adverso, veitigiis aliquorum ex antiquis DD. Siculis inhærendo, prætendunt exclusam fuisse representationem, & lineæ prærogativam, ex eo quod vocatur proximior superites tempore mortis ultimi possessoris, quod vere, & naturaliter, non autem per fictionem, & civiliter intelligendum esse dicunt, & ideo patrum secundogenitum, nepotem ex fratre primogenito excludere debere, ad quod comprobandum ultra DD. Siculos infra allegandos, quos referent Amat. *dict. resol. 1. n. 41.* adducunt alios quamplurimos, qui in illa ardua, & acipiti questione inter patrum, & nepotem, quam Molina *d. lib. 3. c. 6. numer. 1.* dicit, pluries ex jurium, ac rationum ambiguitate militibus armatis potius, quam Jurisperitis, ejus decisionem fuisse commissam, pro patre contra nepotem se subscripserunt, quorum ibidem meminit Molina, & latius in *allegat. pro successione Regni Portugal.* ejus Addentes in *dict. cap. 6. n. 1.* qui alios ex recentioribus referunt, & copiose Amat. *ubi proximi, n. 42.*

Verum, licet in prædicta questione, præcipue in primogeniis, causa nepotis contra patrum communior, ac receptior semper fuerit ex tempore Baldi, ut ipse testatur in *conf. 385. lib. 2.* ita ut apud omnes fere Nationes hæc sententia invaluerit, prout comprobant infiniti Auctores apud Molinam ejusque Addentes ubi supra, Castill. *d. lib. 3. cap. 19. ex num. 104.* Gaspar Anton. Thesaur. *q. for. 135. ex num. 17.* qui *n. 43. §. 44.* subdit, nepotem ex primogenito defuncto patre præferri ex universalis consuetudine Hispaniæ, Franciæ, & Pedemont. Amat. *d. resol. 1. n. 53.* & multis laudatis, Marcian. *disp. 1. nu. 1. vers. verum enim vero, §. vers. quoad,* quod etiam prædicta novissima Regni Capitula 118. & 204. Dom. Imperatoris, & 18. Dom. Regis Philippi, declarando hoc *cap. si aliquem*, & meliorem eligendo opinionem amplexa sunt, ut testatur Amat. ubi proxime. Adhuc tamen, quia in terminis Statuti vocantis proximior superitem, sunt multi DD. Regnicolæ, & exteri quos cumularunt Amat. *supra, n. 42.* Addentes Molinæ *d. lib. 3. cap. 8. num. 20. usque ad finem.* & Castill. *d. c. 19. num. 313.* representationem, lineæque prærogativam abnegantes, nonnullas Statuto nostro interpretationes assignare curabimus, ne superiori traditioni de prærogativa lineæ officiant verba, quæ in contrarium ponderantur.

Præmittendum est, quod in materia feudali ante editionem, ac promulgationem dicti *cap. si aliquem*, jus commune istius Regni, erat jus Longobardorum, ut conitat ex *Constit. Puritatem, de præstand. Sacr. Bijul.* & notat Isernia in *§. preterea Ducatus, col. 3.* Joseph Cumia in *hoc cap. si aliquem, verbo Francorum jure, n. 7.* Guirb. *de feud. pr. el. l. 6. nu. 1. cum seqq.* Loifredus *conf. 30. nu. 4.* & alii, quos infra in 4. articulo laudabimus, quo jure attento feuda erant dividua, & omnibus agnatis in proximiori, & pari gradu existentibus æqualiter deferebantur, *cap. 1. de success. feud. l. c. 1. de natura success. feud.* & alibi passim in *usib. feud.* exceptis tamen feudis dignitatum Ducatus, Marchionatus, &c. quæ etiam illo jure Longobardo inspecto individua erant, ex dicto *§. preterea Ducatus*, prout diximus supra, *n. 187.*

Et quamvis Jus Francorum (quo attento feuda individua erant, & primogenito deferebantur) in aliquibus Regni partibus, inter feudatarios, & subfeudatarios fuisset admissum, non tamen erat jus commune Regni, sed jus quoddam speciale permissum per dictam Constitutionem, *Ut de successione, tit. de success. nobil. in feudo,* & ideo, qui aliegebatur feudum esse individuum, & in eo esse succedendum secundum jus Francorum, tenebatur probare, quod in illa parte, & inter illos feudatarios, vivebatur jure Francorum, ut expressissime probatur in præfata *Constit. ut de successimibus, in verbis, ibi, servata tamen sexus prærogativa, ut mulieri masculus præferatur, necnon majoris ætatis inter eos, qui vivunt in Regno specialiter jure Francorum,* ubi jus Francorum vocatur speciale in Regno, & notat Gloss. *verbo specialiter,* & melius Isernia eodem verbo, *ibi, jus commune est, ut seu-*

ut feuda dividantur, nisi sit Marchionatus, Ducatus, & Comitatus, ut in l. Imperialem, §. praterea, qui ergo dicit esse francum, & non dividere cum fratribus, allegat jus speciale, & sic sibi probatio incumbit, Qualiter autem, & quomodo probetur, & an sufficiat probare, quod vicinorum Castorum, & feudorum Domini vivunt jure Francorum, plene diximus, l. Imperialem, §. praterea Ducatus, quod idem repetit in const. constitutionem Divæ memoriæ, in princip. de revocat. feud. & rerum, lib. 3. & cum Perno, & Aloysio de Septimo agnoscit Cumia d. verbo Francorum jure, n. 7. & cum Afflict. confirmat optime Kovit. in pragm. 11. de feudis, n. 84.

196 Unde fluit, non esse audiendos nonnullos DD. Siculos, qui dixerunt feuda in Regno effecta esse individua per dict. constit. Constitutionem Divæ memoriæ, ut videtur præsupponere Cannetius in hoc cap. fol. 215. col. 2. num. 1. ad finem. Huic enim traditioni repugnat tum prædicta constitutio, quæ solum prohibet alienationes feudorum in totum, vel in partem, prout eam intelligunt omnes DD. Neapolitani, nullo dissentiente, ut passim apud eos in præjudicium Regiæ Curia, ut ex ejus lectura apparet, tum, quod ibid. tradunt Gloss. & Andreas de Isern. in principio, ubi pro contanti supponunt feuda esse dividua inter agnatos si vivatur jure Longobardo, individua vero, & primogenito pertinere si vivatur jure Francorum, ergo constitutio illa non induxit individuitatem feudi, nec alteravit quod erat provisum per Constit. ut de successione; tum denique, quod ipsi nostri DD. tradunt, dum dicunt, quod per hoc Capitulum fuit introductum jus Francorum ab intestato in successione feudorum, quod super in Primo Articulo num. 31. probavimus, & an verum sit statim demonstrabimus, ergo ante istius cap. publicationem feuda dividua erant inter viventes jure Longobardo communi in Regno, & solum individua inter eos, qui Francorum specialiter jure vivebant.

197 His sic præmissis, constituimus hoc nostrum Capitulum duas continere partes, & in qualibet earum diversam includi dispositionem super successione feudorum ab intestato. Prima pars est a principio usque ad vers. ibi, simili gradu conjunctis, eorum ordine admittendis, ubi finitur, & sinit punctus. Secunda autem pars incipit ibi, in successione vero præmissa, & sequitur usque ad finem capituli.

198 In prima parte loquitur, & intelligi debet de successione feudorum inter illos feudatarios, & subfeudatarios, qui jure Longobardo vivebant in Regno, inter quos voluit Dom. Rex Jacobus, quod decedente ab intestato quolibet possessore, nullo per lineam descendente relicto hærede legitimo, succederet frater, vel ex liberis ejus usque ad trinepotem ille, qui tempore mortis superesset defuncto proximior, omnibus aliis simili gradu, idest, proximior, a fratre usque ad trinepotem, defuncto conjunctis, eorum ordine aequaliter admittis, sive feuda provenirent a parentibus communibus, sive non communibus, & in his tantum feudis dividuis secundum usum Longobardorum, decrevit, quod succederent proximiores, prout cautum erat jure Longobardo in d. c. 1. de success. feudi, c. 1. de succ. frat. & de gen. l. succed. in feud. c. 1. de natur. success. feud. & aliis similibus.

199 In secunda vero parte agit, & est accipiendum de illis feudis, & inter illos feudatarios, & subfeudatarios, qui in Regno speciali Francorum jure vivebant ex usu, & consuetudine legitime præscripta, quo casu statuit, sexus, & primogenituræ prærogativam esse servandam, ut masculus fœminam, & juniorem major natu præcederet, sive masculi, sive fœminæ essent concurrentes, ita tamen, quod inter duas fœminas si primogenita esset maritata, & junior remaneret in capillo, hæc alteri præferri deberet, utriusque autem existentibus maritatis, major natu præcederet, & hic nullam de proximiori gradu mentionem fecit, quia dato, quod successio de primogenito in primogenitum jure primogenituræ, & hac servata prærogativa esset deferenda, non erat necessaria gradus expressio, cum subintelligeretur de jure debere succedere illum, qui esset de proximiori linea respectu ultimi morientis, ut remanet probatum num. præcedentibus.

200 Quæ interpretatio suadetur ex verbis dicti Statuti, quod nullam aliam congruam declarationem recipere potest, nam certum est, in hac secunda parte omnino diversam dispositionem contineri ab ea, quæ in prima fuerat proposta, prout colligitur ex illa dictione vero, ibi, in successione vero præmissa, quæ post orationem perfectam, interjecto puncto, & in alia clausula separata, stat pro demonstratione diversitatis inter primum, & secundum casum, illa quippe dicitio vero, adversatur præcedentibus, & ostendit

diversam esse dispositionem, Menoch. conf. 201. num. 34. & conf. 737. num. 15. Surd. conf. 315. num. 1. & cum Bart. & aliis Barboi. diction. 420. n. 1. ubi multis probat, hanc dictionem adversativam esse in jure, & in facto.

Et licet idem Barbosa ibidem dicat, quod repetere solet qualitates præcedentes, tamen ipse inquit, quod adversatur, retenta eadem qualitate, per tex. in cap. Pastoralis, §. si vero, de causa possess. c. 2. vers. ubi vero, de restit. in integr. lib. 6. cum aliis num. 2. adductis, & hoc pro nobis facit, nam qualitates, quas repetere potest, & repetit, sunt successio ab intestato, & inter collaterales, & quod extendatur usque ad trinepotem, sicuti in prima parte fuerat narratum, quod etiam repetit, & comprobat verbum adjectivum præmissa, idest prædicta, ex Barbosa dict. 276. in qua successione præmissa, diversum jus constituit inter feudatarios Francorum jure viventes in Regno, ut scilicet, sexus, & primogenituræ prærogativa servetur, non autem gradus proximitas, quam solum inter illos diverso jure, hoc est, Longobardo viventes, prædixerat servari debere.

Si enim (ut DD. nostri contendunt) per hoc Statutum 201 generaliter fuisset introductum in Regno jus Francorum in successione ab intestato, sub quacunque forma antea fuissent concessa feuda, aliis, & quidem paucioribus, & diversis verbis, hoc exprimi potuisset, ut cuilibet legenti textum, ad oculum apparebit, nec opus erat dicere, inter feudatarios in eodem Regno Francorum jure viventes, supponendo alios esse in Regno, qui alio, & diverso jure vivebant, de quibus in prima parte actum fuerat; nam ut inquit Cumia ubi supra n. 1. ad fin. §. 6. ejus verbis utimur Hæc verba Francorum jure viventes non sunt verba dispositiva, sed tantum demonstrativa, & declarativa casus, ubi sexus, & primogenituræ prærogativa servari debeat; non enim clare disponunt, ut vivatur jure Francorum, sed principaliter disponunt, sexus, & primogenituræ prærogativam servari, & demonstrant, & declarant, inter quos servari debeat, idest inter viventes jure Francorum. Quæ verba sic resolvuntur, idest inter eos qui vivunt jure Francorum, & relativum illud, qui est hujusmodi nature, ut junctum antecedenti sine copula illud restringat, l. ea tamen adjecto, ff. de legat. 3. Bart. & alii in l. omnes populi, ff. de just. & jur. l. omnes populi, C. de summa Trinit. Corralius in l. qui liberis, n. 34. ff. de ritu nupt. Ergo certum est, quod inter alios non viventes jure Francorum diversa dispositio servanda erat, hoc est, non prærogativa sexus, & primogenituræ, sed gradus proximior, quia feuda dividua erant, & in eis non jure primogenituræ, quod uni, & primogenito successione defert, sed proximitate gradus, existentibus in pari gradu erat successio deferenda.

Præterea ipsi DD. nostri dicunt, quod per cap. Constitutionem 20. Invisitissimi Regis Friderici fuit declaratum hoc cap. si aliquem, & nihilominus firmant, illorum decisiones procedere, quando apparet de forma, sub qua concessum fuit feudum, & constat esse cum clausula juris Francorum, (quomodo intelligunt dictum cap. si aliquem,) vel quando feudum est informe, quo casu existimant succedendum esse in eo ab intestato cum prædicta clausula, ut sexus, & primogenituræ prærogativa servetur secundum dispositionem dicti cap. Constitutionem. Secus autem si apparet de forma, & ea est forma communis, quia tunc ea servari debet, prout est, ut omnes admittantur æqualiter in eodem existentibus gradu, ex dicto cap. 1. de success. feudi, vel saltem ad primogenitum feudum deveniat, & fructus inter omnes dividantur, ut cum Guglielmo de Perno conf. 1. colum. 2. & Gualterio de Paternio explicat Cumia d. verbo Francorum jure, num. 5.

Imo multi sibi persuadent, feuda in Regno fuisse effecta 203 individua per cap. volentes ejusdem Dom. Regis Friderici, ibi, integro, & indiviso feudo perdurante, ex quo deducunt ad unum tantum, & sic ad primogenitum tanquam digniorem pervenire debere, qui intellectus communis est, ut cum Perno, Aloysio de Septimo, Blascho de Sancto Angelo, & Petro de Greg. testatur Cumia ubi supra num. 9. tamen a vero sensu, & statuentis mente sit prorsus alienus; nam verba supra relata, nihil aliud indicant, nisi quod feudum non possit per partes divisas alienari in præjudicium Regiæ Coronæ, ne videlicet, Regium militare servitium in plures possessores divisum, difficilium, & cum diminutione exigatur. Poterat namque dubitari utrum alienandi facultas feudatariis a Domino Rege per prædictum Cap. in principio libere concessa extendi posset ad alienationem per partes realiter divisas, ac ideo voluit Dom. Rex omnem dubitationem tollere, declarando feudum remanere debere integrum, ac indivisum penes illius emptorem, ac novum Domi-

minum, a quo militare servitium integrum exigi posset. Ex quo sequitur, nullatenus statutum illud individuum feudorum successionem decrevisse, corrigens jus Longobardum commune tunc in Regno inter eos, qui speciali Francorum jure non vivebant. Nihil enim est tam contrarium successioni individue, ordine primogenituræ inter sanguinis successores servato, quam libera alienandi facultas, quæ ibidem conceditur, ob idque Doctores nostri dicunt, textum illum procedere forma non repugnante, ut probavimus supra Articulo 2. num. 113. & sic evincitur prædictum communem intellectum esse merum figmentum, nullo solum fundamento, præcipue si attendamus, prout in veritate est attendendum, quod jure Longobardo inspecto, licet omnes in pari gradu existentes æqualiter in feudo succederent, tamen non accipiebant partes divisas, sed omnes pro indiviso in feudo succedebant, & fructus, ac commoditas tantum inter eos partiebatur, ut post a Ponte in *lect. 12. de feud. num. 3. & 4.* docet Montanus in *cap. Imperialem, §. pr. sterea Ducatus, n. 88.* & cum aliis sequitur Marcian. *disp. 2. n. 14.* post medium, quæ succedendi forma non alteratur per prædicta verba *cap. volentes*, quæ ad prohibitionem alienationis per partes realiter divisas, ut diximus, accommodari debent.

204 Ergo sequitur non fuisse hanc individuitatem feudorum per dictum *cap. si aliquem* in omnibus feudis ab intestato generaliter introductam, ac per consequens in prima ipsius parte de diversis feudis, hoc est, dividuis fuisse loquutum, in secunda vero de individuis, scilicet, inter viventes jure Francorum, inter quos sexus, & primogenituræ prærogativa servanda erat; si enim hæc succedendi forma per dictum textum fuisset assignata, frustra querenda esset a Dom. Rege Friderico, qui post Dom. Jacobum ab anno 1296. usque ad annum 1336. in Sicilia feliciter regnavit.

205 Deinde inspecto jure Longobardo, quod tunc in Regno vigeat, omnia feuda, quamvis dividua, erant ex pacto, & providentia, & non poterant in extraneos transferri, aut alienari, ut sæpius probavimus, imo si alienari, aut ad extraneos transferri liceret, non haberent feudi naturam, *cap. 1. de feud. non habent. propriam natur. feudi, dict. cap. 1. §. & si clientulus, de alienat. feudi, Hartman. Pistor. de feud. 2. tom. q. 3. nu. 22. & seqq. Amicangelus dict. q. 1. nu. 45. versic. amplius, & q. 5. n. 24. vers. his explicatis* Nec in Regno fuerunt cognita feuda hæreditaria usque ad tempus Dom. Regis Friderici, qui per dictum *cap. volentes* concessit facultatem alienandi feuda indivisa (forma tamen non repugnante, ut diximus supra, & tenent DD. nostri communiter; videndus Giurba *de feudis, præludio 6. nu. 32. & 34. cum seqq.*) ex quo deinceps multi ex Dom. Regibus successoribus, præcipue Inqlytus Rex Martinus, feuda pro hæredibus concesserunt, ut ad omnes etiam extraneos possent transire, juxta communem interpretationem dicti *cap. volentes*, per quod verbum *heres* simpliciter in concessione feudi appositum, intelligitur de quocumque hærede etiam extraneo, prout similiter probavimus. Ergo aperte colligitur, quod ante editionem dicti *cap. si aliquem* nulla erant in Regno feuda hæreditaria, nec in alia forma, quam vel in illa communi ex pacto, & providentia juxta jus Longobardum, vel illa juris Francorum inter eos hoc jure in Regno viventes, & hinc est, quod dum textus constituit diversitatem inter feudatarios, præcise intelligendus sit in prima parte de illis jure Longobardo viventibus, & in secunda de viventibus Francorum jure.

206 Ulterius non percipimus rationem, qua moveri potuisset Dom. Rex Jacobus ad decernendum, quod in linea collateralis ab intestato succedi deberet in feudis cum clausula juris Francorum, nihil disponens in linea descendenti, nec in successione testamentaria, quia si ob favorem conservandarum illustrium familiarum voluisset, quod in feudis succederetur jure primogenituræ, in quo, & Regium servitium, & publica versatur utilitas; idem, & fortiori ratione statuendum esset in prædicta dispositione, & successione testamentaria, & generaliter inter omnes per lineam rectam descendentes, ne feudatarii ad libitum ex testamento, vel inter vivos possent de feudis disponere, (si, ut DD. nostri dicunt, feuda tunc sub alia forma, quam ex pacto, & providentia, & secundum jus Longobardum, concessa erant.)

207 Absurdum quippe esset statuere, quod inter collaterales ab intestato locum haberet jus Francorum, cujuscumque formæ feuda essent, (ut nostri dicunt) omittere vero successionem descendenti, inter quos eadem, & major militabat ratio conservandi feuda indivisa, & unus, & sic pri-

mogenitus succederet; licet enim in hoc *cap. si aliquem* extendatur ad successionem inter descendentes, hoc non ex verbis ipsius, sed ex interpretatione Doctorum antiquorum deprehenditur, ut probavimus supra, n. 37. sicut etiam esset absurdum relinquere feudatariis liberam feudorum dispositionem in illis feudis non habentibus certam formam, prout agnovit Magnus Rex Alphonsus, decernendo postea ad Regni supplicationem, quod hujusmodi feuda intelligerentur concessa sub forma juris Francorum, ut apparet per ipsius Regis *cap. 456.* quod deinde ad eandem Regni supplicationem approbavit, & confirmavit invictissimus Dominus Carolus V. c. 246.

Quare non credimus per Constitutionem dicti *cap. si aliquem* fuisse introductum jus Francorum in successione feudorum ab intestato inter collaterales, nec nihil novum statutum in prædicta succedendi forma, nisi solum, quod dicta transversalis successio extenderetur usque ad trinopotem, ut notat Isernia in dicta *Constitut. ut de successione. in fin.* & in locis infra num. 211. laudandus, & quod ad illum gradum succederent fratres, & consanguinei etiam in feudis provenientes a parentibus non communibus, extendendo, & declarando dictam *Constit. ut de successione. ut mox dicemus*; in reliquis vero firmiter censemus dictam Constitutionem in suo robore, & observantia remansisse, & secundum eam feuda dividua juxta jus Longobardorum commune in Regno, etiam post dictum *cap. si aliquem* extitisse, exceptis feudatariis Francorum jure viventibus, inter quos individua, & solis primogenitis, uni post alium deferebantur, servata prærogativa sexus, & hoc est, quod dictum *cap. declaravit*, loquens in prima parte de feudis inter viventes jure Longobardo, & in secunda inter jure Francorum viventes

Unde communis illa DD. Regni traditio, quod per hoc *cap. si aliquem* in successione feudorum ab intestato servandum est jus Francorum, & quod semper remanent informata cum prædicta clausula, sub quacumque forma prius fuissent concessa, nullo modo ex vi capitulæ sublineri potest, quia similis dispositio ex eo non deducitur, & solum hodie sublineri poterit ex vi generalis consuetudinis in Regno ab immemorabili tempore receptæ, & per præcitata Capitula, & alia novissima ex identitate rationis ob Regni utilitatem, familiarumque nobilium conservationem approbatæ, quo jure utimur in omnibus feudis quaternatis, qui a Domino Rege tenentur in capite.

Nec oberit dicere, prædictum *cap. si aliquem* in Regno supervacaneum fuisse, si nihil de novo decrevit ultra illud, quod jam cautum erat per dictam *Constitutionem, ut de successione. ut mox dicemus*, cum in ea esset provisum, quod inter viventes jure Francorum servari deberet prærogativa sexus, & majoris ætatis, & quod foemina minor natu in capillo præferretur majori natu maritatæ, & inter duas maritatæ præcederet primogenita, & quod inter transversales succederent fratres ex utroque parente, vel ex altero tantum, sorores, & fratrum filii, quod idem fuit repetitum in dict. *cap. si aliquem*.

Nam respondemus prædictum Capitulum editum fuisse ad extensionem, ampliationem, & declarationem dictæ Constitutionis utilissimum, & in istius Regni beneficium extitisse non modicum. Primo, quia licet in dicta Constitutione admitti fuerunt fratres ex utroque parente, vel ex altero tantum, tamen altercationes erant inter Glossam, & DD. contententes, quod fratres consanguinei, aut uterini ita demum poterant succedere, si conjuncti essent ex latere, unde proveniebat feudum, ut videtur est apud Iserniam in *cap. 1. num. 8. de natura success. feudi, Joseph Cumia in presenti, verbo non communibus, numer. 1. & 2. cum seqq.* & hoc dubium subtilit *cap. statuendo, quod succederent fratres, & agnati, etiam si feudum proveniret a parentibus non communibus, ut notat Cumia dicto num. 2. ad finem, & multis ex nostris laudatis Marcianus disp. 3. num. 7.* Licet hodie hoc sit correctum per *cap. noviss.* Dom. Imper. Caroli, cap. 258. quod declaravit debere esse conjunctos ex parte feudi, (tamen si apud Neapolitanos aliter se res habeat, ex *præmat. 18. 22. 24. & 27.* videndi Doctiff. Regens Anton. de Marinis *lib. primo, resol. 126. ex numer. 9.* & Amicangel. *quest. prima a numer. 12. & quest. 5. numer. 34.* qui alios referunt ex Parthenopeis.)

Secundo, nam per dict. *constit.* successio feudorum in linea collateralis restricta fuit ad filios fratrum, & sic ad tertium gradum, ut citius feuda reverterentur ad Regiam Curiam ob lineam finitam, contra illud, quod per consuetudines

tudines feudorum fuerat provisum, quibus inspectis infinitum, vel secundum aliquos saltem ad septimum gradum erat permittenda. *Isernia in cap. 1. §. quod autem, de his qui feud. dare possunt, & in cap. 1. §. Capitanei, de feudo Marchie, ubi Baldus, de quo late Joseph Cumia hic verbo ad trinepotem, per tot. & a n. 12. & cum Cannelio, & de Ponte in terminis Amicang. d. g. 5. num. 36. & per nostrum cap. fuit ampliata usque ad prædictum septimum gradum, & sic ad trinepotem, ut notat Cumia ubi proxime, n. 13. vers. sed contrarium, & fuit de mente Isernia in cap. 1. de success. feud. nu. 8. paulo ante additionem, & sub n. 14. vers. & videtur intelligi, & n. 22. & in cap. 1. §. sed nec est alia justior, quæ sit prima causa benef. amittend. n. 40. & in cap. 1. de his, qui feud. dare poss. num. 22.*

212 Tertio, quoniam in dicta constitutione non fuit proprie explicatum jus Francorum, & tantummodo fuit dictum, quod servaretur sexus, & majoris ætatis prærogativa; in nostro autem textu fuit additum per declarationem, quod servari deberet prærogativa primogenituræ, prout est de jure Francorum, ut sic cessaret dubium, de quo inferius, super vocationem majoris natu, vel majoris ætate, quod jam supra tetigimus. Quarto in dicta constitutione fuerunt exclusæ sorores maritatæ, & dotatæ, & in textu nostro admittæ fuerunt, dummodo non concurrerent cum fororibus in capillo.

213 Ex quibus jam apparet quantum ampliata, & extensa fuerit prædicta Constitutio per nostrum cap. si aliquem, ut sic non procedat contraria objectio. Sed tamen non ob id dicendum est fuisse correctam in omnibus; hoc enim nec Doctores nostri firmare ausi sunt, qui communiter dicunt, hoc capit. editum fuisse ad ampliacionem prædictæ constitutionis, ut expresse, & de communi testatur Cumia hic, verbo, proximior, num. 38. ibi, *Secundo, quia hoc capitulum non est factum ad mutandam, & corrigendam successionem collateralium, quæ erat de jure communi feudorum, vel constitutionum Regni, ut qui uno modo succedebant, alio modo succedant; sed est factum ad ampliandam successionem, nam de jure constitutionis Regni succedebatur usque ad tertium gradum, & hoc cap. ampliavit eam usque ad septimum; & quod sit factum ad ampliandam successionem communiter DD. tenent hic, Cannel. fol. 235. col. 1. n. 10. & expresse probat Isernia ubi proxime, n. 111. laudatus, & in dict. constitut. ut de successione in fine.*

214 Et merito, quia statutum semper debet interpretari, ut minus corrigat jus commune, Paris. conf. 110. num. 6. & conf. 84. num. 13. vol. 3. & legum correctio vitanda est, Cephal. conf. 353. nu. 18. vol. 3. Tulch. lit. C. concl. 1036. & seqq. late Castil. controuv. lib. 5. part. 2. cap. 125. numer. 7. & seqq. imo nec præsumitur, *l. si quando, ff. de leg. 1. l. Sancimus, Cod. de appellationibus, nec in dubio facienda est, l. 1. C. de inoffic. dor. l. si quando, C. de inoffic. testamento, l. præcipimus, C. de appellat. cum adductis a Velasco in locis commun. lit. C. n. 229. & lit. L. num. 37. Fular. de substit. q. 660. num. 2. Mangill. de imput. q. 130. n. 1. vers. Item ratio, ubi, quod nec ex paritate rationis, correctio in uno casu facta, ad alium potest extendi.*

215 Et ideo, quoad differentiam in dicta constitutione expresse assignatam inter feudatarios jure Longobardo, & Francorum jure viventes, dicendum non est fuisse correctam, quia illud erat jus commune Regni, hoc autem speciale, & si nostrum statutum illud corrigere voluisset, utique aperius expressisset, juxta textum in l. unica, §. si autem ad deficiens, C. de caduc. tollen. l. si servus, §. prætor ait, vers. non dixit, ff. de acquir. hered. cum infinit. congest. a Velasco lit. L. n. 65. Et non solum non expressit, sed contrarium insinuavit, dum eadem loquendi forma usum fuit, prout fuerat expressa in dicta Constit. ibi namque dicitur, *inter eos qui vivunt in Regno specialiter jure Francorum, hic vero, inter feudatarios & subfeudatarios in eodem Regno Francorum jure viventes: denotando utrobique specialitatem respectu aliorum, qui communi jure Longobardo vivebant, in quibus diversa dispositio erat observanda. Quod convincit nullo modo in textu nostro actum fuisse de corrigendo jure communi Regni approbato per dictam Constitutionem, & usque ad istius capit. editionem, & post eam observato, ut supra probavimus.*

216 Nec rursus obstabit dicere, quod huic interpretationi repugnant verba cap. ibi, *frater, aut ex liberis suis usque ad trinepotem, ille qui tempore mortis supererit defuncto proximior, succedat in feudo, habiturus illud cum onere servitii consueti, &c.* ex quibus, cum sint concepta in singulari, continentur DD. nostri, unum solum esse vocatum, & hunc debere

esse primogenitum uti digniorem: ac per consequens inductum fuisse jus Francorum generaliter in quacumque successione feudorum ab intestato, ut cum aliis considerat Cumia d. verb. Francorum jure, n. 8. vers. & pro hac opinione (qui horum verborum difficultate pressus dixerat prius in d. verb. proximior, n. 38. ad finem d. constit. quoad hoc tantum correctam esse per nostrum c. si aliquem.)

Facillime namque hæc diluitur objectio, quia si mens, & intentio statuentis fuisset inducere in Regno jus Francorum generaliter in quacumque successione feudorum ab intestato, prima pars Capituli fuisset otiosa, & superflua, imo & supervacua illa expressio specialis, ibi, *inter feudatarios in eodem Regno Francorum jure viventes, & solum diceret, defuncto feudatario, succedat frater, aut ex liberis suis usque ad trinepotem, ille qui tempore mortis supererit proximior, & servetur jus Francorum, ut masculus fœminam, & junior major natu præcedat, at cum hoc non dixerit, & superfluitas præsumenda non sit, sed potius rejicienda, ut est vulgare, & agnoscit in terminis idem Cumia verb. non communibus, n. 9. credendum est, non sine mysterio prædicta verba fuisse apposita cum illa specialitate, sed ad denotandam diversitatem inter primos, & secundos feudatarios, vel Longobardo, vel Francorum jure viventes.*

Quod autem in singulari, non vero in plurali fuerit in dicta prima parte ordinata successionis forma, non est in consideratione habendum, quoniam verba illa stant exemplificative ad designandum gradum, & ordinem succedendi in persona unius fratris, & suorum liberorum usque ad trinepotem, scilicet, ut proximior succederet usque ad illum gradum, quæ gradus, & ordinis designatio constituit regulam servandam, casu quo concurrant plures fratres, aut ex liberis eorum alii in pari gradu usque ad illum præscriptum (hoc est septimum sumptum a communi stipite, ut aliqui volunt, vel a fratre defuncti, ut melius alii tradunt) ut inter eos fratris liberis succedant proximiores, mens enim, & intentio statuentis erat extendere successionem ad prædictum gradum ampliando d. Constitutionem, & huic intentioni verba correspondent, quatenus format successionem ab uno fratre usque ad ipsius trinepotem, cum expressione ejus, quod erat de jure communi feudorum, nempe, quod succederent proximior, vel proximiores, & ad eam sunt accomodanda juxta vulgares regulas.

Nec opus erat loqui in numero plurali, nam de hoc non erat quæstio, imo potius de jure communi Longobardo approbato per dictam Constitutionem, & in Regno recepto, erat res sine controversia, quod feuda dividerentur inter agnatos existentes in pari gradu, ut est probatum, & sic intrant quamplures juris regulæ, quæ comprobant necessariam non fuisse expressionem in numero plurali. Prima, quia expressum dicitur, quod subintelligitur a jure, *l. licet, Imperator, ff. de legat. 1. l. 1. C. de testam. militis, & quod ex eadem ratione deducitur, & in quo eadem versatur ratio, Surd. decis. 254. n. 40. & conf. 116. nu. 58. & quod ex mente necessario colligitur, late Castil. controuv. lib. 5. par. 2. c. 125. num. 21. Secunda, quia nihil operaretur prædicta expressio, cum de jure tacite insit, sicque esset otiosa, & inutilis, *l. 3. de legat. 1. l. 3. C. de fidejussoribus, Fular. de substit. q. 249. n. 8. & prosequitur multa Velasco in loc. commun. lit. E. a num. 112. usque ad n. 137. Et denique tertia, quia singularitas resolvitur in pluralitatem, & e contra quando est eadem ratio, text. in l. in usu, ff. de verb. significat. §. in principio, institut. de jure naturali: ubi glos. Cephal. conf. 149. num. 21. vol. 1. & melius Gratian. discept. forens. tom. 2. c. 229. nu. 15. qui alios adducit, ex quibus evincitur, nullius roboris esse, quod in singulari, non vero in plurali regulata esset successio, cum de jure esset, quod succederent plures in pari gradu existentes, & hoc intelligatur expressum, militetque eadem ratio, ut in plurali accipiatur.**

Sed ut omnis removeatur scrupulus, attente consideranda sunt verba immediate sequentia, quæ, ni fallimur, nostram coadjuvant interpretationem, & omnem tollunt difficultatem, prosequitur namque statutum, & in eadem prima parte post ordinatam successionem in persona unius fratris, suorumque liberorum, ita inquit, *ad successionem feudi, omnibus personis, feudatario, aut subfeudatario defuncto, simili gradu conjunctis, eorum ordine admittendis* (sic legitur in codice capitulorum Regni, de mandato Proregis & per D. Raymundum de Ramondetta Consistorii Prælidem recollectorem, impress. Venetiis anno 1573. non autem eodem ordine, ut per DD. nostros legi solet, sed sive uno, sive alio modo legatur, nostræ ponderationis vim non diminuet.)

Licet.

221 Licet enim prædicta verba varie ab interpretibus accipiantur, ut colligi potest ex eorum expositionibus ad hunc capitulum, & magis communis acceptio sit, quod in illis fuerunt vocati agnati existentes in diversis lineis præter lineam defuncti, scilicet patrum, & eorum filii, patruales defuncti, & usque ad gradum trinepotis, ut hi simili gradu conjuncti eodem ordine admitterentur, hoc est ut unus solus, & hic proximior in feudo succederet, in quacumque linea fuisset repertus, sicuti adnotavit Cumia verbo eodem ordine, num. 4. vers. quarto, & ultimo, & n. 5. cum seqq. tamen hæc expositio displicet, & supradictis adversatur, ex quibus apparet nullo posse subsistere fundamento, quia præsupponitur id, de quo non constat ex textu, nempe, correctum fuisse jus Longobardum, & introductum jus Francorum in successione ab intestato, quod a veritate prorsus est alienum.

Verissima igitur prædictorum verborum expositio est, 222 quod in illis fuerunt ad successionem invitati, & admissi omnes agnati transversales, simili gradu, hoc est, a fratre usque ad trinepotem, & sic infra septimum gradum defuncto conjuncti, eorum ordine, scilicet, secundum eorum strictiorem cum defuncto propinquitatem, vel, ut alii legunt, eodem ordine, nempe, quod proximiores semper succedant computando gradus a fratre usque ad trinepotem, & ii feudum habeant cum onere servitii consueti, sive unus, sive plures sint.

Notanda quippe sunt, primo illa verba, omnibus personis, 223 quæ universaliter sunt, & nihil excludunt, ex text. in l. Julianus, & in l. testatorem, ff. de legat. 3. cum aliis congestis a Barbosa diction. 241. num. 1. sicque admittunt æqualiter omnes agnatos collaterales in quacumque linea existentes. Secundo, verba, simili gradu, quæ significant æqualitatem, & identitatem, Menoch. conf. 124. nu. 60. & melius conf. 628. n. 9. ubi loquens de dictione similiter, dicit, quod idem est, ac æqualiter, Surd. conf. 303. n. 34. Barbosa diction. 367. n. 1. & repetit præcedentia secundum Ruin. conf. 169 sub n. 2. vol. 2. Gabriel. lib. 6. comm. tit. de clausul. concl. 91. n. 21. Surd. dec. 88. n. 55. & inducit dispositionem similem præcedenti, Seraphin. dec. 1384. num. 1. & sic repetit eundem gradum a fratre usque ad trinepotem, in quo æqualiter omnes defuncto conjunctos vocat. Tertio, illa verba, eorum, vel eodem ordine, si enim legitur eorum sunt relativa, & repetunt præcedentia cum suis qualitatibus, & restringunt dispositionem ad personas nominatas ut in l. ult. C. de hered. instituend. Menoch. conf. 200. n. 3. & conf. 211. nu. 150. & conf. 390. n. 13. Cephalus conf. 140. n. 17. vol. 1. Barbosa dict. 103. n. 3. & non possunt verificari, nisi in omnibus expressis, Seraphin. dec. 26. n. 2. si autem legitur, eodem, etiam sunt relativa, & referunt præcedentia cum omnibus suis qualitatibus, significantque identitatem in omnibus, & per omnia, glos. in l. cum hi, §. qui in perpetuum, ff. si ager vectigalis, Menoch. lib. 4. præsumpt. 173. n. 20. Rota apud Farinac. dec. 455. n. 2. in noven. centur. noviss. Surd. dec. 125. n. 1. Barbosa dict. 99. n. 1. & ita, vel referuntur ad præcedentia immediate, hoc est, ad omnes personas eorum ordine admittendas, scilicet, uni post alios infra prædictum gradum, servata inter eos proximioris gradus prærogativa, vel ad præcedentia mediate, nempe ad ordinem assignatum, id est, quod a fratre usque ad trinepotem semper servetur ille ordo, quod proximiores, qui supererint tempore mortis feudatarii, illi succedant cum onere servitii consueti.

Qualitercumque namque text. iste legatur, non poterit 224 reperiri alius gradus antecedenter explicitus, nec specificè designatus, nisi ille a fratre usque ad trinepotem, & infra illum, gradus proximior defuncto, nec alius ordo, nisi quod a fratre usque ad trinepotem, succedat ille, qui tempore mortis supererit defuncto proximior, habiturus feudum cum onere servitii consueti, & ideo ratio, quæ inducitur ex verbis simili gradu, & eodem ordine, non potest fieri ad alium gradum, nec ad alium ordinem, ex quo sequitur, quod dum statutum admittit omnes personas defuncto conjunctas simili gradu, & eodem ordine, intelligendum est, ut omnes admittantur existentes infra illum gradum cum prærogativa proximitatis, & eodem ordine, scilicet, quod sint proximiores defuncto, computando gradus a fratre usque ad trinepotem.

Si enim statuens voluisset, quod unus solus succederet, 225 & quod servaretur jus Francorum, sæpius diximus, id aliis verbis exprimere opus esse, & tali casu hæc ultima verba non fuissent apposita, quia designato gradu a fratre usque ad trinepotem, & disposito, quod infra illum succederet ille agnatus, qui tempore mortis supererit defuncto proximior

fatis consultum erat omnibus agnatis transversalibus sursum deorsum, & deorsum sursum, in quibuslibet lineis, existentibus tamen intra prædictum gradum, nam vel erant descendentes ex alio, vel aliis fratribus defuncti, & tunc jam erat præscripta forma specialis, vocato uno fratre, & ex liberis suis usque ad trinepotem; vel erant filii, aut descendentes ex patruo defuncti, scilicet, patruales, & infra, & tunc etiam data erat forma, computando gradus a patruo usque ad ejus trinepotem, & casu quo unus solus deberet succedere, cessabat quæstio, utrum deficiente linea defuncti omnes aliæ lineæ essent æqualiter admittendæ, ut per tex. in dict. cap. 1. de natur. success. feudi, minus recte considerat Cumia dicto verbo eodem ordine, dict. num. 5. & seqq. qui ut difficultatem effugiat, multa involvit, quæ difficiliora sunt, & procedere non possunt, imo repugnantiam habent in se, supponendo inductum, & non inductum jus Francorum, ut videre est apud eum n. 6. cujus dicta non impugnamus, ne diutius immoremur.

Certum namque est, quod in successione individua, ut omnes vocati intelligerentur unus post alium, sufficeret dicere: In linea transversali succedat proximior agnatus usque 226 ad septimum gradum, vel a fratre usque ad trinepotem, sexus, & primogenitura prærogativa servata, & sic supradicta verba non fuissent necessaria. Unde modis omnibus evincitur, ad id fuisse apposita, ut omnes pari gradu existentes æqualiter admitterentur servato ordine proximitatis cum defuncto, a fratre usque ad trinepotem, prout tunc de jure communi Longobardo expeditum erat in Regno, cujus correctio per hoc statutum nec quidem excogitata fuit, ut supra ostendimus.

Quam nostri Statuti expositionem in supra relatis verbis 227 præsentit Guiglielmus de Perona, hic, verbo eodem ordine, his verbis, Occurrit etiam & tertius intellectus, qui mihi noviter occurrit legendo, textum hunc loqui cum plures, sicut de his personis præpositis, scilicet fratre, & liberis, qui sunt defuncto conjuncti pari gradu, & determinari, quod ii pariter admittantur nisi inter viventes jure Francorum, & hoc secundum aliquos. Hactenus Pernus, qui est de antiquioribus Regni Deutoribus, & magnam habet auctoritatem, & licet eum rejiciat Cumia dicto verbo eodem ordine, n. 3. vers. tertio dici potest, & num. 4. tamen potius rejicienda est expositio, cum qua ipse transit, eo præcipue, quia postea in verbo, Francorum jure, agnoscens difficultatem illorum verborum, inter feudatarios in eodem Regno Francorum jure viventes, postquam retulerat primum intellectum, qui pro nobis facit, & cujus supra meminimus nu. 195. (quamvis illum non amplectitur, sed potius secundum, quem refert ibidem n. 8.) hæc verba subjungit n. 9. ad finem: Sed licet hodie per dictum Capitulum Volentes, sit expellendum, præsentem tamen Capitulum dubitatur, & magis congruit primus intellectus attentis verbis, sed secundum mentem magis secundus, qui communiter approbatur.

Unde cum ipse fateatur inspectis verbis statuti non fuisse 228 inductum generaliter Francorum jus in successione ab intestato, nulla ratione debuit Perni intellectum refellere, qui præcisè procedit inter feudatarios jure communi Longobardo in Regno viventes, de quibus statutum loquitur in illa prima parte, & quibus supra relata verba conveniunt, ut scilicet omnes in pari gradu existentes, æqualiter, & eodem ordine proximitatis admittantur.

Non enim suffragatur eidem dicere, quod secundus intellectus secundum mentem statuti magis congruit, & est communiter receptus, quia licet juxta vulgares regulas, mens, & intentio statuentis, potius quam verba, debeat attendi, hoc tamen axioma multipliciter limitatur, & præcipue non procedit quando (ut in casu nostro) mens statuentis (quam dicitur Auctor, & alii apud eum confingunt) non deprehenditur ex verbis, nec alio modo probatur, imò contrarium expresse colligitur, & sumus in terminis statuti, quod prætenditur esse revocatorium juris Longobardi communis tunc temporis in hoc Regno, cujus correctio (ut alias diximus) non est præsumenda, nisi clara, & expressa appareat, & sic subintrant aliæ firmiores regulæ in proposito, scilicet, quod a legis verbis non est recedendum, l. non aliter, ff. de legat. 3. cap. ultim. ubi glos. de verb. signific. & semper interpretanda sunt secundum propriam significationem text. in d. l. non aliter, Tusch. lit. V. concl. 91. tom. 8. in dubio (prout in præsentem secundum DD. contrarios) non est recedendum a proprietate verborum, l. non aliter, & l. 1. §. sed si is, qui navem, vers. in re igitur dubia, ff. de exercitoria actione, l. quidquid adstringend. 99. ff. de verb. oblig. l. profertur, ff. qui, & a quib. manum, Surd. conf. 315. nu. 18. & conf. 369.

369. num. 5. & sunt verba intelligenda secundum grammaticalem sensum, quod procedit non solum in contractibus, sed etiam in legibus, & statutis, l. 3. §. *hec verba, il 2. ff. de negot. gest. dict. l. 1. §. is qui navem, ff. de exercit. Surd. conf. 425. num. 31. & seqq. Sell. de inhib. cap. 4. §. 5. num. 19. & secundum jus commune, non autem jus speciale sunt accipienda, ex l. fin. C. de his qui veniam atat. impet. prosequitur multa Velasco in loc. comm. lit. L. nu. 34. & 48. cum seqq. & lit. V. ex num. 20. Ideoque non statuentis intentio, quæ nullo modo probatur, sed statuti verba juxta jus commune interpretanda, & secundum illud expresse in feudis dividuis loquentia, præcise debent attendi, ab eis non recedendo,*

230 Nec nos conturbat Auctorum multitudo, qui contrarium intellectum tutati sunt, nec quod Pernus parum sibi constans conf. 4. col. 3. a prædicta opinione, & statuti interpretatione recesserit. Respondet quippe pro nobis Imperator Justinianus in l. 1. §. *sed neque, C. de veteri jure enucl. ibi, sed neque ex multitudine Auctorum, quod melius, & æquius est judicatore, cum possit unius forsitan aut deterioris sententia, & multos, & majores aliqua in parte superare*. Plerique namque ex nostris DD. satis persuasorie difficultatem ortam ex textu verbis tetigerunt, & illam contemnescentes, transcunt, supponendo pro vero inductum fuisse jus Francorum in successione ab intestato; alii autem hanc suppositionem (seu potius illusionem) ut communem amplectentes, primam, & secundam partem confundentes, dicunt indistincte vocatum esse proximiorum defuncto tempore mortis superstitem, & hoc tempore considerandam esse primogenituram, & gradus proximitatem, rejecta prærogativa lineæ, & denique alii lineam, & in ea proximiorum admitti debere firmant. Sed paucissimi sunt, qui ad partes disputaverint, de quibus feudis statutum loquatur in illa prima parte, in qua vocavit proximiorum, & de quibus in secunda, ubi sexus, & primogenituræ prærogativam servandam constituit; & ex his Cumia, & alii, quos supra commemoravimus, adeo confuse, & inconsiderate loquuti sunt, ut nihil certum ex eorum dictis colligi possit.

231 Ob idque rationem deducendo a juris feudalis, Regni constitutionum, capitulorumque principiis, illamque solam ut ducem sequendo, & a statuti nostri verbis nullatenus recedendo, concludimus pro ut supra, verbum *proximior* nihil disponere circa successionem feudorum inter viventes jure Francorum, inter quos sexus, & primogenituræ prærogativa servanda est, sed solum procedere inter viventes jure Longobardo, quo attento, cum feuda essent dividua, & omnes existentes in pari gradu æqualiter pro indiviso essent successuri, non poterat considerari primogenitura, sed tantum gradus proximior, & sexus, prout jam supra diximus ex cap. 1. de natura success. feud. cap. 1. de eo qui sibi, & hære libus suis masculis, cum similibus, ac per consequens in feudis, & Baronis, de quibus in prædicta causa, & in omnibus aliis, quæ nunc in Regno habent clausulam juris Francorum appositam in primis investituris, vel ex dispositione primorum acquiritorum, aut ex generali consuetudine, orta ex interpretatione Doctorum, vel ex d. capitulis novissimis, non gradus proximior, sed primogenitura, & lineæ prærogativa est consideranda, quod nobis juri, & rationi consentaneum videtur.

232 Verum, ut nulla superfit difficultas, dato, & non concessio, quod verbum *proximior* intelligatur repetitum in illa successione inter viventes jure Francorum, ita ut sensus sit, quod inter eos, qui proximiores fuerint, servari debeat sexus, & primogenituræ prærogativa, recte dici potest in his terminis proximiorum illum esse, qui in linea primogenita proximiorum reperitur, ut probat text. in d. cap. 1. de natura success. feud. ibi: *Et hoc est quod dicitur ad proximiores pertinere, isti vero proximiores dicuntur respectu aliarum linearum*; nam licet illo jure Longobardo inspecto feuda essent dividua, & non posset considerari prærogativa primogenituræ, quæ in feudis tantum, & successione individuis locum habet, tamen linea proximior, a qua defunctus processerat, erat attendenda, & in ea omnes in pari gradu existentes aliis agnatis remotioris lineæ præferebantur. Ut notant ibid. Hern. n. 31. Afflict. §. *dummodo, n. 3. Balzaran. de feud. lib. 2. fol. 321. nu. 11. quos sequuntur Bald. conf. 200. nu. 2. lib. 5. Sarmiento in l. cum ita legatur, §. in fideicommiss. num. 12. ff. de legat. 3. per eum text. in dict. cap. 1. ita elegantius tenet Don Joan. de Castillo dicto lib. 3. contrav. c. 19. numer. 303. vers. *præcipue*, qui loquitur in nostris terminis (videndus ex num. 299.) & eum sequuntur ex nostris Sicul. Cutell. ad l. Jacobi, dicta nota 41. fol. 60. vers. *nobis autem*,*

Giurb. de feud. §. 2. glos. 10. nu. 5. & nu. 46. vers. *Ego vero, & n. 50. circa med. & in consuet. Messanen. cap. 11. glos. 6. n. 18. Amat. dicta resol. 1. num. 25. usque ad 28. & n. 50. 88. & 89. Mut. in hoc c. Si aliquem, nu. 55. parum sibi constans, Cumia hic, verbo *proximior*, nu. 23. 29. 39. & 40. qui alios referunt, & de exteris Cyriacus in dict. conf. feud. art. 1. a numer. 230. cum seqq. fol. 24. & ibidem Boff. Sanleger. dicto cap. 89. n. 14. & 15. qui nostrum Amat. laudat, & sequitur, & multis relatis Don Franc. Marciā. dict. disput. 3. nu. n. 26. & seqq. ubi in terminis probat, quod vocato proximiorum non excluditur representatio, ac per consequens prærogativa lineæ.*

Eandem interpretationem in majoratibus Hispaniæ, 233 etiam quod vocatus sit proximior consanguineus de tempore mortis ultimi possessoris, tenent, & uti veriore defendunt, ac sequuntur Molina dicto lib. 3. cap. 8. ex n. 11. ubi ejus Addentes multos referunt, & fundamentum est, quia verbum *proximior* debet accipi juxta dispositionem juris, & præscriptum ordinem succedendi jure primogenituræ, alias destrueretur ejus qualitas, & natura, quod successio deferatur de primogenito in primogenitum, qua retenta sententia, respondent ad text. in l. si libertus prætorio, §. 1. ff. de bonis libertorum, aliaque contraria fundamenta rejiciunt, ac dissolvunt; prosequuntur Gutierrez lib. 3. practica. q. 68. per tot. Pater Molina de justitia, disp. 629. n. 2. vers. *dubiam deinde*, Gratian. discept. forens. c. 419. Fular. de subtil. q. 485. n. 40. Robles de represent. cap. 11. n. 33. & 34. lib. 3. Reinolfo observat. 25. per tot. & ex nu. 5. ubi seclusa dispositione l. 40. Tauri, & in puris terminis juris communis hanc sententiam veriore dicit, & multis pro ea laudatis, contrariis satisfacit argumentis, late Castill. lib. 2. contrav. cap. 20. & dicto lib. 3. cap. 12. a num. 290. & nu. 302. ubi etiam in fideicommissis familiæ relictis jure communi attento defendit proximiorum dici, qui per representationem, & melioris lineæ prærogativam proximior est, licet sit gradu remotior, quod pluribus DD. relatis tum Hispanis, tum exteris comprobatur, & defendit, quem sequitur Marciā. ubi *proxime*.

Quibus accedit, quod non sumus in dispositione hominis, in qua DD. contrariæ sententiæ verbum *proximior*, naturaliter, & vere, non autem per fictionem intelligendum esse contendunt, ut constat ex argumentis eorum, quos congesserunt Gutierrez lib. 3. q. 67. Castill. d. lib. 2. capit. 20. sed sumus in dispositione legis, & statuti, in quo per vocationem proximiorum non censetur exclusiva representatio, & lineæ prærogativa, ut testantur Alexand. Decius, & Jason. quos sequitur Tiraquell. de primog. q. 40. ex n. 21. usque ad 25. & num. 17. & seqq. Castill. dicto lib. 2. cap. 20. n. 11. ubi quod licet statutum recipiat strictissimam interpretationem, & tantum valeat quantum sonat, *omnes populi*, ubi Bald. n. 60. & omnes DD. communicer post eum, ff. de just. & jure; nihilominus, inquit, non censeri representationem denegatam, & conferunt quæ de primog. Hispanorum loquens, scripsit postea d. lib. 3. cap. 19. num. 303. cum Molina dicto lib. 3. cap. 8. num. 11. & in Additionibus ad finem operis, n. 12. in fine, ubi in terminis Reg. l. 2. tit. 15. par. 2. vocantis proximiorum consanguineum, dicit admitti representationem, & quod nullo jure probatur differentia, quam nonnulli DD. Hispani constituunt inter vocationem proximiorum, factam a lege, vel ab homine, ut si fiat a lege, admittatur representatio, secus vero si ab homine fiat, & sic firmat, quod quando proximior vocatur per legem, aut statutum, procul dubio admittitur representatio, Addentes Molinæ dicto cap. 8. num. 11. usque ad 15. ubi in fine dicunt contrariam sententiam solum in fideicommissis familiæ relictis locum habere posse, & in terminis Marciā. dicta disp. 3. n. 23.

Præterea in præsentia causa consideravimus, quod inter 235 prædictos Comitès concurrentes, nullus gradu proximior, sed ambo in pari gradu existunt, & hoc casu, potior esse prærogativam melioris lineæ, quam majoris ætatis (etiam, quod uterque ex eadem origine, hoc est masculus ex masculino reperiretur descendens) dixerunt Amat. d. resol. 1. nu. 45. & 49. Baron. in allegat. impress. post tom. 2. de citation. n. 61. (quamvis ipse pro gradu contra lineam se subscripserit) Petr. de Gregor. & Joan. Aloyf. de Septimo in allegat. pro Marchione Hieracis, ubi dicunt ætatem non esse in consideratione, ubi est aliquid plus, prout est ex primogeniti lineæ esse. Secundum quam opinionem judicatum fuit in causa Canticati apud Amat. ubi *proxime*, num. 87. vers. *Domini*, & in causa Jarratanæ de anno 1655. & etiam in causa Calamenfanæ.

Cujus

236 Cujus rei ratio est, quia cessat causa, propter quam Regni DD. primogenituræ prærogativam abnegarunt, scilicet, quod proximior in gradu a statu vocatus debeat præferri, & sic potest sumi argumentum a cessante ratione legis, text. in l. quod dicitur, ff. de pactis, Everard. in top. legal. loco 83. cum aliis per Seraph. de privileg. juram. privileg. 21. num. 2. eo maxime, quoniam si statutum nostrum destruit naturam, & qualitatem primogenituræ, ut prædicti DD. supponunt, est correctorium juris communis, & generalis consuetudinis succedendi in primogeniis, & debet interpretari, ut quantum fieri possit, minus corrigat, ex Mascard. de interpret. Statuti, conclus. 12. num. 2. Contard. in leg. unica, quæst. 7. a numer. 6. Codic. si de moment. possess. Gozadiq. consil. 19. num. 5. & in puncto dixerunt DD. quæ præcedenti laudati.

237 Secundo obijciunt Advocati ex adverso, quod in hoc cap. si aliquem, non primogenituræ prærogativam, sed majoris ætatis de tempore successionis delatæ esse inspiciendam, ad cujus comprobationem expendunt verba ibi, ut masculus fœminam, & juniorem major natu præcedat, per quæ contendunt, explicata, & declarata fuisse præcedentia, ibi fœnus, & primogenituræ prærogativa servetur, & ita, inquit, non qualitas primogenituræ tempore nativitatis, sed major ætas de tempore mortis ultimi possessoris debet attendi, ut dixit Petr. de Gregor. de concess. feud. part. 4. q. 10. per tot. & q. 5. vers. tertio principaliter, & par. 8. q. 6. nu. 7. & Mastrell. in addit. ad dictam q. 10. lit. A. cum aliis, quos ex nostris referunt, & confirmari dicunt ex verbis seqq. ibi, Sed si nulla remanente in capillo, duæ, vel plures fuerint maritate, majori natu jus primogenituræ servetur, & alteram in dicta successione præcedat; ex quibus prætendunt amplius declaratum fuisse, quod statutum fuerat loquutum non de primogenitura, sed de majori ætate, vocando majorem natu.

238 Cui oppositioni abunde satisfacimus supra a n. 183. cum sequentibus, ubi multis probavimus vocationem primogeniti majoris natu, seu majoris ætate, in nihilo differri, & ex veriori sententia admitti repræsentationem, & lineæ prærogativam, etiam quod simpliciter vocatus sit major natu, vel major ætate, fortius tamen quando (ut in præfenti) major natu vocatur cum qualitate primogenituræ. Sed ex abundantia respondemus, prædicta verba ex adverso ponderata, non restringendi, aut limitandi præcedentia, sed demonstrandi gratia fuisse adjecta; & cum sint accessoria ad primogenituram, ita interpretanda sunt ne illi derogent, ex text. in clement. 2. in fine, de præbend. Decian. cons. 31. nu. 18. lib. 1. maxime cum præcesserit dispositio in oratione perfecta, quo casu indubium est demonstrandi gratia adjecta intelligi debere, ex Baldo in l. si cui legetur, & in l. quædam, ff. de leg. 1. Caltrenf. cons. 339. §. 3. vers. pro intellectu, lib. 1. Natta cons. 34. num. 6. Surd. cons. 179. num. 6. alias primogenituræ prærogativa a capitulo hoc considerata, destrueretur, & statim se corripisset statuentem dicendum esset, contra regulam text. in l. non ad ea, ff. de condit. & demonstrat. Menoch. cons. 1130. & ideo ita fieri debet interpretatio, ut prioribus verbis non contradicat, Bart. in l. ultim. §. idem que servit, ff. de condit. indebit. Dec. cons. 562. Decianus cons. 102. nu. 20. & 21. lib. 3.

239 Dicendum igitur est, prædicta verba apposita fuisse ad demonstrandam, explicandamque naturam, & qualitatem primogenituræ, cujus prærogativa, & melioris sexus, in præcedentibus dictum fuerat, quod observari deberet, ut scilicet, inter descendentes in linea primogenita in eodem gradu, masculus fœminam, & major natu minorem præcederet, quod regulare est in primogeniis, & ita apud Hispanos concipitur forma majoratus regularis, ex dictis in principio istius Articuli, nempe De tal manera, que siempre prefiera el Varon a la hembra, y el mayor al menor; & si ve illa dictio ut sit exemplificative, secundum Farinac. in praxi crimin. q. 4. cons. 95. n. 6. sive consecutive, juxta text. in l. si servus, §. si olivam, l. si ex plagis, §. in clivo Capitolino, & in l. si bonos, ff. ad legem Aquil. Surd. cons. 115. nu. 89. n. 3. sive ostendat causam finalem, vel importet modum, ex late traditis a Barbos. dict. 439. n. 1. & 2. cum seqq. semper vera est superior expositio, quod stat ad demonstrandum, & explicandum exemplificative modum servandum in successione jure primogenituræ (prout proxime diximus) sicuti enim apud Advocatos alterius partis non sufficit, quod quis sit major natu, nisi proximior reperitur, eo quod dicunt hanc proximitatis prærogativam a statuto fuisse primo loco consideratam, ita & eodem modo fateri debent, non sufficere esse natu majorem, si non habet prærogativam primogenituræ, hoc

est, esse de linea primogenita, prius etiam a nostro capitulo requisitam, & consideratam.

Quod vero attinet ad ultima statuti verba, ibi, sed si nulla remanente in capillo, &c. quæ de majori natu simpliciter Advocati ex adverso intelligunt, dici potest, contra ipsos potius retorqueri interpretationem, quia nostram expositionem evidentissime comprobant. Ut enim statutum prædictum magis, ac magis declarat se de vera primogenituræ prærogativa loqui, etiam inter fœminas in capillo, seu maritatas, non semel, sed bis verbo primogenita, & primogenitura usum fuit, primo ibi, Nisi forte de duabus concurrentibus esset primogenita maritata, & junior remanserit in capillo, tunc enim junior, quæ remanserit in capillo, primogenituræ præferatur, secundo, ibi, majori natu jus primogenituræ servetur; & ita dici potest hoc toties statuentem voluisse repetere, ut omnem tolleret dubitationem, prout dixit Jurisconsultus in l. 1. §. sed sciendum, vers. Ego puto, ff. de adilitio edicto, ibi: Ego puto adiles tollendæ dubitationis gratia his, id est de eodem idem dixisse, ne qua dubitatio superesset; & ut ex hac repetitione, & geminatione verborum statuentis enixa voluntas, & dispositio circa linealem, & veram primogenituram magis elucesceret, ex vulgari regul. leg. Balista, ff. ad senat. consult. Trebell. cum similibus.

Ac proinde facillime diluitur contraria objectio, præcipue considerando, quod statutum non simpliciter dixit, majori natu successio servetur, sed adiecit, majori natu jus primogenituræ servetur, denotans, non majoris ætatis, sed primogenituræ jus, & prærogativam, quam primo requisierat, attendendam, & considerandam esse, quod est summe notandum, eo quod in hac textus parte loquitur de duabus, vel pluribus sororibus præcise in linea primogenita existentibus, non vero in diversis lineis; & nihilominus majorem natu vocat primogenitam, & jus primogenituræ eidem servandum constituit, quandoquidem inter existentes in eadem linea, & pari gradu, sufficeret dicere, quod major natu deberet præferri, in quo dignoscitur voluisse omnem tollere dubitationem, ut non de majori ætate, sed de primogenitura vera, ac formali statuti verba debarent intelligi.

Tertio opponunt prærogativam lineæ inter transversales, etiam primam causam in successione habentes, antequam successionis casus advenerit, considerari non posse, & tunc ab eo, qui successione occupavit, lineam incipere asserunt, sed quia multa involvunt, magnam DD. catervam ex his, qui allegantur, & sequuntur a Scribentibus in causa successionis Regni Portugalliæ pro prudentissimo Rege Nostro D. Philippo Secundo, cumulantem, eorum Adversariorum dicta substantialiter resumendo, ad id reducuntur, scilicet, quod ultra casus, in quibus de jure communi conceditur repræsentatio, nempe, in linea descendente usque in infinitum, in transversali vero usque ad filios fratrum concurrentes cum patris ad alterius patris successione non datur prærogativa lineæ, solum enim agnoscunt lineam possessoris, quam ingressam vocant, & de qua dicunt loqui text. in cap. 1. de natur. success. feud. Et hac extincta firmant, omnes alias lineas æqualiter admittendas, ad quod inducunt prædicti textus verba, ibi, sed omnibus ex hac linea deficientibus, omnes alia lineæ æqualiter vocantur, & in summa dicere intendunt lineam non considerari quando pater, vel ascendens, cujus personam quis repræsentare contendit, non habuit jus succedendi firmiter radicatam, scilicet jus de præfenti, certum, firmum, atque invariabile, quale est, quod habet filius primogenitus in vita parentis primogeniti possessoris.

Verum (præmissis, prout in principio præmissimus, casum nostrum diversissimum esse ab eo, qui in successione Regni Portugalliæ inter concurrentes disceptabatur, diversisque legibus, & rationibus dicendum) respondemus, in casu præfenti, in quo secundum leges, & Regni Capitula successio feudorum dignitatis deferretur jure primogenituræ, & ejus prærogativa servata, duas debere considerari lineas, unam possessoris, alteram primogeniti; si de linea ultimi possessoris queramus, certum est non efficere lineam, nisi illum, qui successione occupavit, & in majoratu successit; si autem de linea primogenitorum queramus, non est dubitandum, quod is, qui primo natu est, illico jus primogenituræ acquisivit, & lineam secundogeniti excludit, lineam primogenitorum inter se, & illos, qui ab ipso descenderint constituens, ut probavimus supra, & eisdem fere verbis docet Molina d. lib. 3. c. 6. n. 35. qui respondens simili objectioni, quam proposuit n. 34. ut diximus concludit: quem sequuntur

- tur omnes, quos ejus additio ibidem cumulavit, & post D. Joan. del Castillo *controv. lib. 5. c. 95. n. 6. & 7. noster d. resol. 1. n. 34. & 52.*
- 244 Quod autem necessarium non sit, quod pater, vel ascendens illius transversalis, qui uti de meliori linea ad successionem venit, & in ea aliis de inferioribus lineis præferri intendit, primam successionis causam, & jus certum, ac invariabile in ea habuerit, sed sufficiat probabilis spes succedendi, si casus occurreret, & quod talis pater, seu ascendens si viveret, succederet, tenet expresse Molina *dicto lib. 3. c. 7. n. 4.* ubi ad prædictam difficultatem respondens, inquit; *Quæ omnia quando pater nullo tempore primogenituræ jus, nec in potentia, nec in spe habere potuit, intelligenda sunt, veluti si erat spurius, aut naturalis, vel aliter a majoratus successione a tempore natiuitatis exclusus fuit, secus autem si pater aliquo tempore jus primogenituræ saltem in spe, vel in potentia habuerit. Quem sequuntur addentes ibidem cum Menoch. Peregrino, Mieres, Mattienzo, Robles, & eleganter Castillo, qui latissime fundat, & contrariis satisfacit dicto lib. 3. cap. 15. ex num. 76. & cap. 19. a num. 172. ubi fusius, & demum ipsi Addentes in vers. ex quo, hæc verba subjungunt, ex quo taxantur Avendan. in l. 40. Tauri, gl. 14. n. 20. Flores ad Gammam, decis. 308. vers. mea autem opinio, Cevallos lib. 3. commun. q. 762. n. 191. Rolandus in Responso pro Tributis, n. 73. usque ad 77. & Molina noster in allegatione juris pro success. Regni Portugall. num. 191. primæ allegationis, Menoch. conf. 269. num. 65. libr. 3. asseverantes representationem non dari, quando spes succedendi remota, incerta, atque variabilis est.*
- 245 Prosequuntur idem confirmantes noster Amat. *dicta resol. 1. num. 52. Papponius consil. 117. nu. 13. Giurba de feudis §. 2. glos. 6. n. 25. & 26. & glos. 10. n. 44. & 45. qui Martam reprobatur, Don Joan. Bapt. de la Rea decis. Grinat. 8. n. 47. & 48. Cancr. variar. lib. 3. cap. 21. num. 297. Svelves. consil. 95. a num. 14. cum seqq. qui secundum hanc verissimam opinionem decisum fuisse testantur, & Reinolfo *dicta observat. 24. ex numer. 25. cum seqq. & observat. 26. num. 6. & per totam, & sequitur Marcian. dicta disp. 10. a numer. 14. cum seqq.**
- 246 Cujus traditionis ratio, inter illos transversales, qui licet tales sint respectu ultimi morientis, tamen descendunt a primis acquiritoribus, seu disponentibus, provenit ex iis, quæ superius diximus, præcipue num. 174. cum sequentibus, quia unusquisque ab initio censetur vocatus, & substitutus unus post alium ordine primogenituræ, hoc est, linea recta de primogenito in primogenitum, & sic venit ex proprio jure, & propria vocatione, nec opus habet, quod pater, vel ascendens in primogenio successerit, sed solum, quod si viveret, succederet. Et si dicatur hoc esse effectum representationis, nulla alia consideratur, nisi juris primogenituræ, quod pater, vel ascendens habuit, in cuius locum subintrat descendens, illius personam representans, quatenus de ipsius linea primogenita primo vocata, & prædilecta descendit. Quæ representatio semper attenditur, & consideratur respectu primi disponentis, & proximi ascendentis, seu stipitis, a quo linea, in qua erat defunctus, & omnes aliæ lineæ cæterorum concurrentium originem ducunt. Licet enim proximitas ad succedendum sit attendenda respectu ultimi morientis, ex receptiori sententia quam per text. in l. cum ita, §. in fideicommissis, ff. de legat. 2. infinitis relatis probat Amat. lib. 1. resol. 10. n. 1. lic intelligendum circa ea, quæ scripsit n. 16. 17. & 18. tamen representatio, & linea defumitur, & consideratur ex persona primi fundatoris, cujus differentiarum rationem eleganter reddit Reinolfo *dicta observat. 26. n. 8. cum seqq. post Molinam lib. 1. c. 6. nu. 46. vers. hæc autem, & lib. 3. c. 9. n. 13. ubi Addent. Covar. pract. q. cap. 38. n. 10. Anton. Gomez. in l. 8. Tauri nu. 19. Gutierrez libr. 3. pract. q. 66. n. 14.*
- 247 Unde cum in præfenti causa simus inter illos transversales, qui a primis descendunt feudorum acquiritoribus, non est cur lineæ prærogativa, & in ea representatio denegetur, prout tex adverso contenditur, licet Don Joannes Branciforti Mazareni Comitum parens, primam causam in successione Don Fabritii communis avi non habuerit, cum in aptitudine, & potentia jus succedendi eidem competierit immediate post primogenitum Donnæ Margaritæ patrem, & hodie si viveret tanquam proximior, & de meliori linea succederet, sicque ejus filio conveniunt omnia, quæ ex veriori, & receptissima sententia in præcedentibus adduximus.
- 248 Ad textum vero in dicto cap. 1. de natur. success. feudi, in verbis supra relatis, de quibus magnum feitum in voce, & in scriptis Advocati ex adverso fecerunt, facillimo negotio respondemus, textum loqui de feudis dividuis, (ut sæpius diximus, & ex eo patenter apparet) & sic deficientem lineam proximam, a qua defunctus processerat, omnes aliæ lineæ æqualiter vocantur, quod non est intelligendum, prout ex adverso explicatur, nempe, quod omnes in aliis lineis existentes, nulla linearum habita ratione æqualiter admittantur ad concurrendum pro successione, ita tamen ut servetur gradus, sexus, & ætatis prærogativa; hoc enim stare non potest, inspecto illo jure feudorum, quo feuda dividua erant, & ad omnes in eodem gradu existentes æqualiter deferbantur, nec prærogativa majoris ætatis erat in consideratione, sicuti nec observatio sexus, cum extantibus masculis clarum esset non posse succedere fœminas etiam proximiores, nisi feudum esset fœmineum, cap. 1. de eo, qui sibi, & heredibus suis masculis, cap. 1. de feudo fœmina, & passim in usibus feudorum.
- Et ideo ita debet intelligi, videlicet, quod omnes agnati proximiores existentes in pari gradu, & in alia qualibet linea æqualiter admittantur, hoc quippe indicant prædicta verba omnes aliæ lineæ æqualiter vocantur, id est, non ad concurrendum, sed ad succedendum servata gradus prærogativa, & omnibus, qui in pari gradu extiterint æqualiter admittis, & hoc est quod dicunt, & dicere debent DD. ex adverso allegati, scilicet Oldradus conf. 178. in fine, Butrius conf. 47. nu. 3. vers. sed aliter, & in fine, vers. est advertendum, Rub. Alex. conf. 38. numer. 4. Præposit. cap. 1. numer. 2. de success. frat. ubi Baldus in 3. Ferrer. inter conf. Bruni conf. 72. Joan. de Lignano inter conf. ejusdem, conf. 76. post nu. 5. Mantica de tacit. libr. 23. tit. 28. n. 41. & Rosenthal. de feud. cap. 7. concl. 57. nu. 14. ibi omnes enim interpretes, qui omnes loquuntur in feudo dividuo, & prout nos textum illum interpretantur, quibus & addendus est Balzaran. in eodem text. nu. 13. sed quantum hoc sit a nostro casu diversum, in quo de successione individua uni soli jure primogenituræ deferenda agitur, nemo erit, qui non videat.
- Denique, ut jam ad explicationem novissimorum Regni Capitulorum transitum facere possimus, obijciunt verba capituli constitutionem 30. Invisitissimi Regis Friderici, ibi, *Ut in feudis etiam si avita, vel paterna non fuerint, vel de novo quæsitæ, collaterales ab intestato succedant, & inter eos ordo succedendi aetatis, & sexus prærogativa servetur, ex quibus deducunt, quod in feudorum successione, sola major ætas inspicere debet.*
- Sed respondetur per illum textum nihil fuisse innovatum circa ea, quæ per hoc cap. si aliquem, fuerant disposita, sed solum declaratam, & ampliatam ejus dispositionem ad feuda de novo concessa, ut in eis transversales succederent eodem ordine, & servata eadem prærogativa, prout in dicto cap. si aliquem fuerat provisum, in quo de feudis novis non adeo clare erat dispositum, quod aperte colligitur ex dicto cap. constitutionem, ibi, *Constitutionem editam per prædictum D. Regem Jacobum fratrem nostrum super successione feudorum lucide præfenti edicto nostræ Celsitudinis declarantes, &c. Unde evincitur, quod non est nova dispositio, sed antiqua declaratio, quæ novum jus non inducit, text. in l. hæredes palam 21. §. si quid post, ff. de testamentis, l. adeo, §. videtur tamen, ff. de acquir. rer. dom. Authent. de raptu mulier. §. ult. collat. 9. late Felin. in cap. ult. num. 4. de Constitutionibus, Castillo l. 3. controv. cap. 10. n. 24. cum seqq. & tom. 4. cap. 19. ex n. 28. & n. 35. noster Cutell. de donat. tract. 1. disc. 2. par. 10. n. 25. & 26. Et declaratio non circa modum, & formam servandam in successione collateralium ab intestato (hoc enim clarissime erat cautum in dicto cap. si aliquem) sed tantum circa feuda, in quibus forma præscripta erat servanda, ut scilicet, etiam in feudis noviter quæsitis servaretur, ibi, *in feudis etiam si avita, vel paterna non sint, sed de novo quæsitæ, & sic illud capitulum intelligunt, multis relatis, Giurb. de feudis, prælud. 6. n. 36. Petr. de Gregor. de concess. feud. par. 4. q. 12. n. 4.**
- Sensus ergo illius capituli est, quod in feudis novis servetur idem ordo succedendi, qui in dicto cap. si aliquem, fuerat præscriptus, & sic quod inter viventes jure Longobardo proximiores a fratre usque ad trinepotem succederent, servata gradus prærogativa, & omnibus simili, & pari gradu defuncto conjunctis æqualiter admittis, & inter viventes jure Francorum, sexus, & primogenituræ prærogativa esset servanda. Et hoc est quod verba demonstrant, reddendo singula singulis, ut verbum ordo referatur ad ordinem in prima parte d. cap. si aliquem assignatum, ibi, *eodem ordine admittendis;* ac verba illa aetatis, & sexus prærogativa ad prærogativam sexus, & primogenituræ, in secunda parte, & in-

ter viventes jure Francorum requisitam; illud enim verbum *etatis*, brevitatis causa appositum, relative est intelligendum, ut sic significet prerogativam primogenituræ, de qua in relato *cap. si aliquem*, alias hoc *cap. Constitutionem* illius correctorium esset (quod nullus ex nostris DD. dicere ausus est, quandoquidem ejus verba repugnant) & etiam dici posset, non gradum proximiorum, sed majorem ætatem esse attendendam, quia de gradu nihil dixit, quod esset absurdum, & quomodocumque sit, semper intelligi debet de prerogativa primogenituræ, ex iis, quæ diximus supra, n. 183. *¶* *seqq.* quæ hic repetere otiosum est.

253 Hæc quæ dicta sunt procedunt in puris terminis dicti *c. si aliquem* statuentis, quod inter viventes jure Francorum servetur prerogativa sexus, & primogenituræ; sed dato, quod ex verbis in contrarium expensis, & à nobis declaratis, quibus intenditur proximiorum defuncto de ipsius mortis tempore esse vocatum, & in pari gradu illum, qui major natu fuerit repertus, exclusa representatione, & lineæ prerogativa, aliqua superesset dubitandi ratio (quam ex Doctorum interpretationibus potius, quam ex verbis, & mente statuentis oriri censemus) omnis jam sublata est difficultas per novissima Regni Capitula, quibus inspectis (licet non cessaverit cavillandi occasio) in his feudis dignitatum, tam ex testamento, quam ab intestato lineæ prerogativa, & melioris sexus origo ratione conservandæ agnationis aperte considerata dignoscitur; idcircoque omittimus referre, & refutare antiquorum DD. opiniones, qui pro gradu proximiorum, & in paritate gradus, & sexus pro majori natu suffragium dederunt, & accedimus ad explicationem prædictorum novissimorum Capitulorum Regni, in cujus discursu nonnullos ex dictis Doctoribus, & alios ex recentioribus, qui pro lineæ prerogativa subscripserunt, etiam in terminis dicti *cap. si aliquem*, adducemus, atque laudabimus.

254 Primo sese offert Capitulum 118. Dom. Imperatoris Caroli, per quod, ut in principio diximus, declarando antiquorum opiniones in terminis dicti *cap. si aliquem*, & meliorem ex eis eligendo, lineæ prerogativam inter descendentes in infinitum observari debere decisum fuit, & sic, quod in successione ascendentium nepos, pronepos, vel descendens ex filio primogenito præmortuo præferendus esset filio secundogenito, non obstante quod secundogenitus in vita patris refutationem, & possessionem feudi obtinuerit, quæ declaratione cessavit contentio inter patrum, & nepotem, & per consequens illa antiquorum traditio pro gradu proximiorum, & in pari gradu, & sexu pro majori natu.

255 In prædicto enim Capitulo, non solum fit mentio nepotis filii ex primogenito præmortuo, sed expresse nepotum in plurali commemoratio fit, ibi, *trovandosi nepoti figli dello primogenito mortuo, succedano, e siano prescritti in detti stati, e seghi alli figli secundogeniti di detti Marchesi, Conti, Baroni, e Feudatarii*, quibus verbis aperte comprehensum censentur pronepos, abnepos, trinepos, & omnes descendentes ex filio primogenito, quia appellatione nepotum omnes prædicti veniunt, ex doctrina Bart. in *l. liberorum*, num. 17. ff. de verb. sign. Alexand. in *l. Gallus*, §. *instituentis*, num. 3. ubi Jafon. n. 8. 9. & 10. ff. de liber. & posth. Ruin. conf. 166. n. 8. lib. 1. Joseph. de Rustic. in *l. cum avus*, lib. 6. cap. 15. num. 3. 9. & 10. Rovitus conf. 52. num. 9. tom. 1. & infinitis relatis, Barbof. de verb. appellat. appell. 163. nu. 6. Et cum simus in terminis statuti loquentis in successione feudi dignitatis, & generaliter de quolibet feudo jam tunc in Regno individuo, & uni tantummodo deferendo, indubium est prædicta verba plurali numero concepta, non collective de pluribus nepotibus ex unico filio, sed ordine successivo de nepote, pronepote, & aliis descendentes, ex superioribus Doctoribus esse accipienda.

256 Unde diluitur Advocatorum ex adverso objectio, contententium verba prædicta exaudienda esse de multis nepotibus plurium Comitum, Baronum, & Feudatariorum, quia hanc interpretationem manifeste respuunt verba, ibi, *trovandosi nepoti figli del primogenito mortuo*, quæ aperte indicant statutum loqui de pluribus nepotibus unius tantum filii primogeniti; & quod iste sit verus, & communis intellectus dicti Capituli, & sic, quod filius secundogenitus excludatur non solum propter nepotem ex primogenito præmortuo, sed etiam propter nepotem, & alios descendentes, firmarunt Muta in *d. cap. si aliquem*, n. 146. & ex n. 141. vers. at hodie, Giurb. de feud. §. 2. glos. 4. a n. 55. & §. 2. glos. 2. n. 21. vers. proinde, qui alios allegant, & post Cumiam, & Intrigliol. late Amat. d. resol. 1. ex n. 63. Giurb. d. §. 2. glos. 6. ex num. 18.

Card. de Luca, Lib. I.

Deinde successit dictum Capitulum 204. ejusdem Dom. 257 Imperatoris, in quo, quia non fuerat antea declaratum in c. 118. quid observandum esset in sexu foeminino, scilicet, quando ex primogenito præmortuo non nepotes masculi, sed neptes foeminae superessent, ad tollendum omne dubium per viam declarationis fuit decretum, quod neptis ex primogenito excluderet amitam, non vero patrum secundogenitum, & hoc favore agnationis conservandæ, ut scilicet, feuda conservarentur in domibus, & familiis, a quibus processerant.

Supervenit denique dictum cap. 18. Prudentissimi Dom. 258 Regis Philippi, per quod ad supplicationem Regi fuit provisum in linea transversali, quod mortuo primogenito, succederet filius ex secundogenito ad exclusionem patrum tertio geniti, vel ulterioris gradus, & quod filia secundogeniti excluderet amitam, non autem patrum tertio genitum favore agnationis, & prout in dictis Capitulis 118. & 204. D. Imperatoris fuerat in linea descendenti declaratum, & dispositum, cum qua in omnibus, & per omnia fuit exæquata linea collateralis, ut constat ex verbis prædicti cap. 18. ubi, postquam fuisset narratum, quod in dictis duobus capitulis fuerat per Dom. Imperatorem provisum, ita concluditur, *Si supplica a Vostra Maestà che vobis servita procedere, e comandare, che da qui innanti questo medesimo si habbia da osservare in linea transversale, &c.*

Ex quibus jam perspiciuntur, tam in linea descendenti, 259 quam in transversali, lineæ prerogativam esse admittam, quod quidem non per viam novæ legis, sed causa antiquæ declarandæ, nempe, dicti *c. si aliquem* in verbis, ibi, *ille qui tempore mortis superavit defuncto*, quæ nostris antiquis DD. ansam præbuerunt, ut lineam, & representationem excluderent, fuit cum magna providentia elucidatum, ut sic jam dici possit etiam in terminis dicti *c. si aliquem*, hoc ipsum fuisse determinatum, prout nos supra firmavimus in illius expositione, & comprobant Amat. d. resol. 1. n. 53. vers. & adeo nu. 62. & ad finem resol. Intrigliol. de feud. cent. 2. art. 47. n. 5. & art. 36. n. 192. Cannet. in dicto *c. si aliquem*, vers. se tractandum, ante nu. 63. & n. 64. fol. 284. Cutell. ad l. Jacobi, dicta nota 9. qui omnes sentiunt prædicta Capitula declaratoria esse, & de communi testantur, & in Regno ita receptum est.

Sed quia Advocati ex adverso ponderando dictorum Capitulorum verba, contendunt non esse extendenda ultra casus particulares, in quibus (secundum ipsorum interpretationem) loquuntur, scilicet, ultra casum neptis concurrentis cum patre ad successionem avi, vel alterius patrum, aliaque multa obijciunt veritati, & juris rationi ex diametro contraria (a nonnullis tamen Regni Interpretibus minus recte excogitata) operæ pretium ducimus, in explicatione dictorum Capitulorum præcipue capit. 18. Dom. Regis Philippi paulisper immorari, ut vera, & congrua declaratione eisdem donata, contrariis oppositionibus competenter satisfacere possimus.

Itaque, quod in prædictis duobus cap. 118. & 204. clarissime sic dispositum, tam inter masculos, quam inter foeminas inter se, vel cum aliis masculis concurrentes lineæ prerogativam, & melioris sexus originem in descendenti linea esse usque in infinitum attendendam, nulla, ni fallimur, potest esse dubitatio, licet enim Advocati alterius partis pertinaciter intendant pro restrictione istorum Capitulorum ad casum patrum, & nepotis, dicantque in Regno controversum esse utrum comprehendant successionem aviarum, & procedant inter patruales, de quibus nihil fuit dispositum, & non procedere contendant ex Bolognet. conf. 9. & Corfet. conf. 9. & 10.

Tamen convincuntur argumento ad hominem, ipsi quippe fatentur de jure communi inter descendentes succedentes ascendentes dari representationem usque in infinitum, & inter transversales usque ad filios fratrum concurrentes cum patre ad alterius patrum successionem, & ipsorum præcipuum fundamentum est, quod prælatio concessa nepoti concurrenti cum patre ad succedendum avo, vel alteri patre, est effectus representationis, quam prædicta Capitula considerant, prout de jure communi fuerat inducta, de cujus assertionis veritate inferius differendum est.

Ergo nullo pacto negare possunt, quod inter descendentes, inter quos prædicta duo Capitula disponunt, locum habeat representatio in infinitum, & sic, quod quemadmodum concessa est nepoti, ut excludat patrum, ita & eodem modo, eademque ratione concessa censetur pronepote, & ceteris descendentes, sive agatur de successione avi, sive

Z.

aviaz,

- avia, & aut concurrant nepotes cum patruis, vel cum patruelibus; & ideo in re adeo clara, in qua etiam inspecto feudorum iure nullus est, qui rationabiliter possit contradicere juxta superius annotata ex num. 187. tempus consumere opportunum non judicamus.
- 264 At in d. cap. 18. Dom. Regis Philippi, in cujus decisione istius litis casus est comprehensus (reluctantibus tamen Adversariis) idem quod in descendenti linea, etiam in collateralali fuisse provisum sequentia demonstrabunt.
- 265 Primo, quia hanc linearum descendens, & transversalis exæquationem manifeste ostendunt verba illa, *che da qui innanti questo medesimo si habbia da osservare in linea transversale*, latine, *de catero hoc idem observari debeat in linea transversale*; nam dictio illa *hoc idem*, eandem omnino in diversis casibus censuram, seu decisionem importat, ex Bald. conf. 94. nu. 2. lib. 2. Tusc. concl. 288. nu. 1. & 2. litt. B. Cened. singul. 97. num. 1. Barbosa dictio. 143. num. 1. & 5. repetitque omnes qualitates in præcedenti dispositione expressas, ac eandem, quam in præcedenti, ponit determinationem, Gratus conf. 21. ante nu. 26. vers. *præterea*, lib. 1. & cum Deciano, Parisio, Cenedo, & aliis infinitis, Barb. ubi proxime, num. 1. quod in terminis æquiparationis linearum collateralali cum linea descendenti quoad repræsentationem dixerunt Molin. de primog. lib. 3. cap. 7. nu. 11. vers. 3. ponderatur, ubi additio, *Hodierna, contrav. forens. c. 23. a num. 27.* & ex nostris in puncto Amat. d. resol. 1. n. 79. Colta conf. 67. n. 24. & seqq.
- 266 Nec obstat dicere (prout dicitur ex adversa parte) quod æquiparatio in dictis Capitulis facta non potest procedere, nec intelligi quoad ea, quæ non expressa sunt, sed per interpretationem juris deduci conceditur, ex Rot. Rom. apud Farinac. decis. 47. n. 3. tom. 1. in posth. Ruin. conf. 106. num. 3. lib. 4. Duran. decis. 36. num. 31. Paul. Rub. decis. 110. num. 13. & seqq. lib. 3. Raudens. conf. 30. n. 128. & Fontanell. de pactis nupt. claus. 1. glos. 10. part. 2. num. 21. & 24. qui docent qualitates subintellectas, non ceteri repetitas in clausula, aut capitulo separato, nisi expresse oculis corporeis legantur, quod prius, & melius dixerant Bart. in l. qui liberis, §. hæc verba, ff. de vulgar. num. fin. & post Imol. Alexandr. & Ripam, Mantica de conjecturis, lib. 8. tit. 14. in fine, Surd. conf. 123. numer. 13. Peregr. de fideicom. art. 16. nu. 43. novissime Galganet. de conditionib. 2. part. cap. 6. quest. 7. num. 20.
- 267 Responderetur, namque in d. cap. 18. expresse, & non per interpretationem in descendenti linea admittam fuisse repræsentationem, & primogenituræ prærogativam in infinitum, ut constat ex d. num. 254. eo enim quod verbis expressis fuit concessa prælatio nepotibus ex filio Primogenito ad exclusionem secundogeniti, vere & proprie, & non interpretative linea Primogeniti in successione ascendentium fuit anteposita, & prælatio secundogenito, & ejus linearum, & per consequens declarata prærogativa primogenituræ cum observatione linearum, ut idem sit observandum in linea secundogeniti respectu tertio geniti, & deinceps; unde æquiparatio, & relatio facta in d. cap. 18. de linea collateralali ad descendentem, de qua in cap. anteced. non habet necesse repetere qualitates subintellectas a jure communi, quoad repræsentationem in linea descendenti, sed nullo emendicato suffragio refert, & repetit prærogativam primogenituræ, & linearum observationem ibidem expresse consideratam in linea descendenti, ut quemadmodum in ea nepotes, & descendentes ex primogenito præferuntur secundogenito, sic, & eodem modo in collateralali, filius, nepos, & descendens ex secundogenito præferatur tertio, & ulterioris gradus, ac similiter descendentes ex eis, ut servetur ordo primogenituræ & linealis prærogativæ, quod dilucidius apparebit inferius, dum præbebimus responsum alteri contrariæ objectioni circa istam prælationem nepotibus concessam, quam prætenditur esse effectum repræsentationis a Justiniano inductæ, non autem prærogativæ linealis.
- 268 Præterquam quod, quando lex, aut statutum se ad aliam legem, vel statutum refert, adeo vere, & proprie relatum est in referente, ut si relatum habeat certam declarationem interpretativam, eandem pariter & referens repetat, docent Soccin. sen. conf. 166. nu. 4. lib. 2. Tusc. concl. 129. num. 9. litt. R. & semper relatio ad legem, vel statutum censetur facta cum omnibus qualitatibus, quæ insunt in relato, dummodo deducantur ex verbis etiam interpretative non recedendo a jure communi, Aretin. in l. Titio, §. fin. secundo notab. de verb. oblig. Dec. conf. 63. Paris. conf. 2. num. 53. lib. 2. Tusc. ubi supra, n. 12. & in lege, seu statuto aliud ampliante, quod omnes clausulæ, & qualitates contentæ in ampliato
- censeantur repetitæ in ampliante, notat Bart. per text. ibi in leg. nihil, ff. de conjugibus, Alex. conf. 13. num. 8. lib. 3. & Paris. conf. 18. num. 44. lib. 3.
- Et ideo, licet in dicto cap. 18. linearum observatio inter de- 269 scendentes veniret per interpretationem deductam ex sola prælatione concessa nepoti in concursu patrii secundogeniti, nihilominus cum prælatio ista non possit de jure sublineri, nisi ob prærogativam melioris linearum, ut jam diximus supra, & repetemus inferius, & ob id ceteri debeat considerata prædicta prærogativa in linea descendenti, necessario dicendum esset, quod exæquata linea collateralali in d. cap. 18. per illa verba relativa, & repetitiva superius ponderata, & hoc ad ampliationem dicti cap. 18. & 204. omnia in eis contenta intelligi debere in illo repetita cum suis qualitatibus, etiam per interpretationem subintellectis.
- Illaque quippe DD. traditio, de qua præcedenti num. 266. 270 ab Advocatis alterius partis commendata, non semper, & in omnibus vera est, & solum procedit in dispositione hominis, debetque intelligi quando qualitates, quæ prætenduntur repetitæ virtute relationis, sunt odiosæ, & repugnantes, vel aliquid absurdum, aut inconveniens ex tali relatione, seu repetitione resultat, vel quod subintellectitur, non venit necessario ex legis, statuti, aut juris communis dispositione, sed deducitur ex dubia interpretatione Doctorum, vel in aliis casibus late per eosdem Doctores enarratis, apud quos videri possunt cum suis ampliationibus, & limitationibus.
- Secus autem in dispositione legis, & statuti præcipue fa- 271 vorabilis, ut est nostrum cap. 18, & quando illud quod repetitur venit per declarationem interpretativam a jure necessario subintellectam, quo casu ex vulgari regula dicitur, & intelligitur expressum, & ut tale debet ceteri in esse in referente, alias relatio, quæ in dicto cap. 18. duabus vicibus fit ad d. cap. 18. & 204. prima ibi, *come si contiene in detti capitoli*, latine, *prout in dictis Capitulis continetur* (quæ dictio, prout, est relativa, & repetitiva. Barbos. dict. 296. num. 1.) secunda ibi, *questo medesimo, &c.* latine, *hoc idem* (quæ etiam repetit ut jam diximus supra) nihil haberet operari contra sui naturam, l. asse toto, ff. de heredit. institut. cum similibus, & non ad id quod est favorabile, scilicet, quod prælatio concessa nepotibus extendatur ad omnes descendentes, sed ad id quod est odiosum, nempe, quod restringatur ad solum nepotem, facta intelligeretur contra communem traditionem, de qua Jason. in l. talis scriptura 30. ff. de legat. 1. nu. 40. vers. *sexto limita*, Decius in cap. secundo requiris, n. 22. vers. 8. non fit relatio, de appellat. Alex. conf. 48. num. 6. & 7. lib. 1. Peregr. dict. art. 16. num. 40. Galganet. dict. 2. part. cap. 6. quest. 7. num. 23. Cyriac. tom. 1. contrav. 147. num. 67. Menoch. lib. 4. pr. sumpt. 181. nu. 14. Castill. lib. 6. contrav. cap. 181. nu. 36. qui dicunt, quod quando dispositio relata continet favorem, & quod semper relatio faciendae est ad id quod est magis favorabile, ad quod restringitur dispositio referens, ut relatum æquetur, & conformetur referenti, juxta finem disponentis, videndus Castanate conf. 57. num. 73.
- Nec supradictis adversantur prædicti cap. verba sequentia ibi, *ciò che morendo il frate primogenito senza figlio, super- 272 stite il nepote maschio del frate secundogenito premortuo, in tal caso succeda il detto nepote maschio, e non l'altro frate tertio genito, vel ulterioris gradus*, latine, *idest, videlicet, seu scilicet, quod mortuo fratre Primogenito absque filio, superstite nepote masculo ex fratre secundogenito premortuo, tali casu succedat prædictus nepos masculus, & non alter frater tertio genitus, vel ulterioris gradus*. Ex quibus verbis contendunt Advocati ex adverso restricta, & limitata fuisse verba relativa antecedentia, ibi: *questo medesimo, &c.* & in illo tantum casu expresso Capitulum disponere voluisse ad quod probandum ponderant dictionem illam *ciò*, latine *idest*, quam restrictivam esse ad dispositionem, quæ subest eidem, ex Baldo, Deciano, & Corsetto conf. 9. num. 13. aliisque ex Regnicolis nostris, intrepide firmant.
- Huic enim replicationi satisfacimus quod dictio illa, *idest 273 videlicet, seu scilicet* in nostro Capitulo stat declarative, & exemplificative, non vero restrictive, nam licet quandoque vim habeat restringendi, tamen multoties non restringit, sed declarat dispositionem, ut per text. in l. cum priorem, ubi Decius, num. 1. C. unde legitimi, l. 2. ff. de adopt. & aliis probat Barbos. dict. 145. num. 4. & in eo omnes conveniunt, quod quando præcedit dispositio generalis, & sequitur exemplum per dictionem *idest*, seu *videlicet*, tunc dictio ista non restringit, nec limitat, sed exemplificat, ac declarat, ut te-

stantur Aretinus in *l. qui liberis*, 8. n. 3. notab. 3. ff. de vulgar. Decius in *l. cum priorem*, num. 2. C. unde legit. Cenedus sing. 97. num. 5. in fine, Barbol. dicta dict. 145. num. 4. ad fin. Amat. dicta resol. 1. post num. 82. Costa Sicul. dicto consil. 67. num. 35. Unde cum in textu nostro præcessisset dispositio generalis, ibi, *li quali non disponendo nella linea transversale, ma solo nella descendente, si supplica a Vostra Maestà, che resti servita provvedere, e comandare, che da quì innanti questo medesimo si abbia da osservare in linea transversale, & postea sequatur, cioè che morendo il fratre Primogenito &c.* aperte ostenditur hoc non ad restringendum, sed ad exemplificandum, & declarandum fuisse adjectum, & ita in terminis docent Amat. d. num. 80. Costa, num. 84. D. Blaschus Joppulo in *allegat. causa Cannicatti, vers. non obstant illa verba, videlicet fol. 19.*

274 Et comprobatur, sumpto argumento ab eodem modo loquendi, qui perspicitur in dicto cap. 204. D. Imperatoris: ibi enim cum ageretur de declaratione cap. 118. ejusdem Dom. Imperatoris circa illud quod erat observandum in linea descendenti inter foeminas, inter se, vel cum masculis concurrentes, facta prius relatione ejus quod in prædicto c. 118. fuerat dispositum inter masculos, hæc verba subjiciuntur: *Si supplica a Vostra Maestà sia parimente servita dichiarare, che eodem modo si osservi, e debbia osservare in sesso feminino, videlicet che la figlia femina del figlio masculo Primogenito, morendo detto masculo in vita di suo padre, in tal caso la detta figlia del masculo sia preferita alla zia sorella del detto masculo.*

275 Et tamen negari non potest (ut jam probavimus, & fatentur Adversarii) quod per dictum cap. 118. fuit admittenda representatio, & prærogativa primogenituræ inter descendentes usque in infinitum, & quod hoc idem per viam declarationis inter foeminas non concurrentes cum masculis proximioribus, aut in pari gradu, per dictum cap. 204. fuit in eadem descendenti linea declaratum.

276 Ergo dum in præfata Capitulo declaratorio expressio casus particularis per eandem loquendi formam, & cum dictione *Videlicet* non operatur restrictionem, nec ad id fuit apposita, sed ad declarandum, & exemplificandum, sequitur quod pariter, & eodem modo dicendum est, æquiparationem, & exæquationem factam in dicto c. 18. de linea transversali cum ascendente tam inter masculos, quam inter foeminas, non fuisse restrictam, & limitatam ex appositione casus particularis cum eadem dictione *Videlicet*, sive, *idest*: quia nec novum, nec insolens est unam legem, aut Statutum per alterum declarari, sicut & posteriores leges ad priores trahuntur, & per illas illæ supplentur, & declarantur, *l. sed posteriores, ff. de legibus*, Mascard. de interpret. statut. concl. 2. n. 103.

277 Deinde diceremus dictionem prædictam restrictivam esse tam in d. cap. 204. quam in d. cap. 18. & in illis casibus particularibus expressis tantummodo hæc statuta procedere, multa sequerentur absurda, & inconvenientia, quæ menti, & intentioni statutum aperte repugnant; & dum illa ad sedandas lites iustissime fuerunt condita (ut statim apparebit) quamplurimis quotidie præberetur occasio, frustrato sine Legislatoris, & Regni, quod pro bono, & quiete publica prædictas declarationes humilibus precibus a Dominis Regibus impetravit.

278 Sequeretur namque, quod neptis filii Primogeniti non posset excludere amitam magnam, nec aliam foeminam proximioram, vel in pari gradu, majorem natu ex linea secundogeniti, aut secundogenitæ, & sic quod inter foeminas inter se in linea descendenti non esset observatio lineæ ultra casum neptis ex filio Primogenito præmortuo concurrentis cum amita; quia cap. 204. in hoc solo casu expresse loquitur: imo eadem ratione præmortuo filio secundogenito, & ex eo remanente aliqua filia, si postea in vita patris decederet Primogenitus sine filiis, illa neptis ex secundogenito, qui non occupavit primogenituram, non excluderet amitam, quia nec in hoc casu disponit cap. quod totum esset absurdissimum.

279 Item in linea transversali filius secundogeniti in patris successione non excluderet filium tertio geniti natu majorem, cum in hoc non disponat dict. cap. 18. quod nec DD. qui pro gradu proximioris, & pro istorum Capitulorum restrictione in contrarium allegantur, firmare auri sunt, utpote temerarium, (videatur Regens Corset. cons. 11. ad fin.) pro filio namque ex secundogenito natu minore contra filium tertio geniti natu majorem sunt multæ decisiones in Regno, & ultra relatas ab Amat. ad fin. dict. resol. 1. ita etiam fuit decisum in causa Calamanzanæ, Comitatus Mo-

Card. de Luoa, Lib. 1.

tucæ, & in causa Jarratanæ. Et etiam sequeretur, quod nepos masculus ex secundogenito in successione patris non excluderet amitam magnam, quia Capitulum hoc non dicit, quod est majus absurdum, cum hæc Regni Capitula (ut ex eis constat, & agnoscunt DD. contrarii) ad agnationis favorem respexerint, prout inferius probabimus, & fateatur Corsetus cons. 9. num. 36. cons. 11. num. 10. & in fine, cons. 18. numer. 18. vers. ista ergo, de Suriana cons. 19. num. 36. & 37. & filius ad patrem cons. 10. num. 41. & amplius sequeretur quod filius tertio geniti non excluderet filium secundogeniti, quia in cap. solum dicitur, quod tertio genitus excludat neptem ex secundo, quod etiam esset absurdissimum ex eadem ratione.

Sequeretur ulterius quod si filius tertio genitus habuisset possessionem feudi in vita fratris Primogeniti, non posset filius secundogeniti illam vindicare, & in successione patris obtinere, quia capitulum circa possessionis continuationem nihil disponit, & tamen quod continuatio possessionis fiat in verum successorem vigore dict. cap. 18. prout in linea descendenti virtute cap. 118. communiter receptum est in Regno, ut per Milanensem decis. 3. n. 247. lib. 1. Cumia super ritu ordine suo, c. 38. nu. 387. a Pont. decis. 40. nu. 21. vers. hæc quatenus Amat. ref. 39. num. 113. & ita fuit decisum in causa de Soriana, cujus casus erat ultra filios fratrum, alias cap. hoc fuisset inane, nam de facili posset Primogenitus carens liberis, feudum refutare tertio genito, excludendo a successione filium secundogeniti præmortui. Et hoc idem absurdum sequeretur in successione avi inter neptem ex Primogenito, & amitam, quæ in vita sui patris actualem feudi possessionem habuisset, nam cum in dict. cap. 204. nihil de continuatione possessionis fuerit dispositum, posset amita contendere, quod ipsa præferri deberet nepti, & tamen omnes fatentur dictum cap. 204. etiam disponere super continuatione possessionis sicuti in dicto cap. 118. Milanens. Cumia, a Ponte, & Amato, ubi proxime Intrigliol. decis. 43. num. 31. Corsetus cons. 19. num. 36. & 40.

Ideo ne dicamus prædicta Capitula esse irritanda, & illud a luforia, si in dictis, & similibus casibus non disponerent, præcise fateri debet (prout in vitis dentibus fatentur multi ex Doctoribus contrariis) quod procedunt, & operantur extra casus particulares ibidem demonstrationis, & declarationis gratia expressatos, & operari habent in omnibus, in quibus eadem ratio versatur, scilicet prærogativa melioris lineæ, sexus, vel originis.

Nec rursus obstat alia ex adverso ponderatio super verbis, ibi, *in tali casu*, quæ dicunt stare restrictive, & impedire omnem extensionem. Nam respondetur, quod verba illa stant declarative, & demonstrative ad casum præcedentem exempli gratia appositum, scilicet, quod mortuo fratre primogenito, superstiti nepote ex filio secundogenito, tali casu succedat nepos, & non frater tertio genitus, vel ulterioris gradus, quare non percipimus rationem, ob quam adversarii intendunt, quod verba prædicta stent restrictive ad omnem Capituli dispositionem, & de hoc satis.

Sed progrediamur in explicatione Capituli. Dicitur deinde in eisdem supplicibus precibus Dom. Regi porrectis, ita exoptulari causa dirimendarum litium, ibi, *per levar via le tante liti, e questioni, donde nascono gran ruine a quelli tali, che succedono.* Ex quo deducitur ejus dispositionem generalem fuisse, non vero particularem, imo favorabilem, & ut talem extendendam, & late interpretandam, Farinac. in addit. ad cons. 27. litt. C. vers. sexta sit conclusio tom. 1. & cons. 177. num. 11. lib. 2. Gratian. discept. capit. 27. num. 35. Nevizan. cons. 5. numer. 35. Borell. in summa decis. tit. 63. numer. 7. tom. 1. Osafcus decis. 22. numer. 8. & multis laudat noster Baron. in allegat. impress. post tom. 2. de citat. numer. 29. 30. & 31. & dum generalis est, debet ipsius ratio attendi, & secundum illam dispositio generaliter intelligi, quamvis specialis casus sit expressus, Bart. in l. regula, §. si quis jus, ff. de jur. & fact. ignor. Baldus in authent. quas actiones, post num. 4. C. de Sacros. Eccles. Parisius, cons. 83. a num. 13. cum seqq. lib. 3. & infinitis relatis Giurb. de feud. §. 2. glos. 2. num. 21. Montan. controuv. 2. num. 4. Altograd. cons. 86. post num. 31. vers. quo fit, & seq. Hodierna controuv. cap. 23. a n. 41. & cum aliis Baron. in supra citata alleg. num. 18. cum seqq.

Si enim prædictum Cap. ad unicum, & specialem casum, scilicet inter nepotem, & patrum esset restringendum, ut voluit adversarii, unica, & specialis tantum lis inter eos fuisset precepta, & omnes alia extra illum casum remanerent, prout in exemplis num. præcedentibus appo-

fitis, & aliis similibus, contra mentem Principis, & cum inconvenientibus ibidem ponderatis; unde dum non restringitur ad unam litem inter patrum, & nepotem, sed generaliter, & indefinite, inter transversales disponendo, dicit, *per levar via le tante liti, onde nascono gran ruine a quelli tali, che succedono*, hæc ratio generalis non ad illum casum specialem declarative expressam, sed ad omnes casus, in quibus inter eosdem transversales lites, & contentiones esse possunt ex identitate rationis, tum dispositionis in casu specificato, tum dirimendarum litium generaliter expressæ, est extendenda, & amplianda.

285. Vulgare enim est, quod in legibus, & statutis ratio potius, quam verba debent attendi, ex Baldo in dicta auth. quas actiones, col. 2. ubi Jason. Paris. conf. 83. lib. 3. num. 17. & 23. Honded. conf. 34. a. n. 26. tom. 1. Altograd. conf. 86. ubi supra, Paul. de Castr. conf. 83. nu. 2. & 3. lib. 2. Marecott. var. lib. 2. cap. 106. n. 15. multa Velasc. in loc. comm. litt. R. ex num. 4. quod fortius procedit in casu istius Capituli in quo ratio est expressa, non autem subintellecta, & ex vi comprehensionis, non vero extensionis, casus, & personas, in quibus disponit, determinat, & comprehendit, ad tradita per Decian. conf. 30. nu. 10. 11. & 12. lib. 3. Baron. conf. 151. nu. 5. lib. 2. Mart. Medic. exam. 31. n. 26. Corsett. conf. 19. nu. 37. & plura nos supra, art. 2. n. 36.
286. Quæ omnia procedunt in statutis correctoriis, in quibus ex identitate rationis datur extensio de casu ad casum, & de persona ad personam, etiam si de his nulla sit facta mentio, ut docent Paris. dicto conf. 83. num. 21. & 24. Paul. Castrenf. dicto conf. 83. numer. 2. & 3. Riminald. conf. 235. lib. 2. Dec. conf. 227. & 284. Natta conf. 346. & 442. Cannet. in dicto cap. si aliquem, dicto verbo, sed tractandum, n. 62. fol. 284. Altograd. dicto conf. 86. ubi supra, & quamvis non desint DD. qui contrarium tueantur, quorum aliquos Advocati ex adverso in suis allegationibus congesserunt, tamen in non correctoriis, sed declaratoriis nulla est dubitatio, & quod hæc nostra Capitula declaratoria sint, cap. si aliquem, non autem correctoria jam diximus supra ex Cannetio, Intrigliolo, Amato, & Cutello, probatque late D. Blasius Joppulo in allegat. causæ Cannicatti, fol. 18. vers. nam ex Capitulo, & in justificationibus causæ Camemi, fol. 13. vers. & verba, & deprehenditur ex verbis dicti cap. 118. ibi, Si supplica Vostra Maestà si degni dichiarare, & hæc est veritas, quidquid in contrarium dicant Corsett. & alii in contrarium allegati.
287. Quibus non obstat alia Advocatorum ex adverso consideratio super verbis, ibi, *per levar via le tante liti, onde nascono gran ruine a quelli tali, che succedono*, dum dicunt dictiones illas *quelli tali*, latine, *illi tales*, omnimodam restrictionem importare, & ad personas ibi expressas tantummodo esse restringendas ex proprietate dictionis *illi*, quæ refert solum personas expressas, & nominatas in proximo superiori versiculo, Barbof. dict. 147. & alterius dictionis *talis*, quæ repetitiva est certæ, & determinatæ qualitatis, & personæ, idem Barbof. dict. 398. n. 2. alias (inquiunt) si dictiones istæ non restringerentur ad certas personas ibi expressas, essent sine dubio superflua, & satis fuisset dicere *per levar via le liti*, & ideo ne dicatur absurda interpretatio, quæ facit statuti verba superflua, & inania, admittere necesse est, quod illæ dictiones stant restrictive.
288. Quia æltimavimus hanc meram cavillationem esse, primo, nam verba quæ præcesserant ante prædictam clausulam, fuerant generalia, & apta comprehendere omnes casus, qui inter transversales evenire poterant, ex quibus lites sperare possent, ut constat ex verbis ibi, *li quali non disponendo nella linea transversale, ma solo nella descendente*: linea enim est collectio plurium personarum ab eodem stipite descendenti, ut communiter docent DD. per text. in l. stemmata, ff. de gradibus, cap. quod dilecto de consangu. & affinit. & ideo verbum *linea* universos descendentes in infinitum comprehendit, Alex. Raudenf. conf. 30. num. 33. lib. 2. Rota per Farinac. decis. 226. num. 3. part. 2. recent. addentes Molinæ lib. 3. cap. 6. num. 33. unde dum de linea transversali, & sic de pluribus personis in ea existentibus antecederent mentionem fecisset statutum, jam apparet verba illa sequentia, *a quelli tali, che succedono*, non posse restringi ad solas personas nepotis, & patrum, neptis, & amicæ, quæ tunc non erant commemoratæ, sed præcise ad omnes, qui in linea transversali succedere prætenderent generaliter, & indefinite esse referenda.
289. Quod & confirmant sequentia verba ibi, *Si supplica Vostra Maestà che resti servita provedere, e comandare che da què innanti questo medesimo si habbia da osservare in li-*

nea transversale, ex quibus aperte deducitur, rationem dirimendarum litium a Regno propositam, ut causam finalem supplicationis Dom. Regi porrectæ generaliter fuisse consideratam inter personas succedere habentes, utpote de linea transversali, & sic nec ex antecedentibus, nec ex subsequentibus colligitur prædictas dictiones stare restrictive ad certas, & determinatas personas, ut in contrarium minus recte prætenditur.

Secundo, quoniam prædicta verba, *quelli tali*, non appellantur super verbis, ibi, *per levar via le tante liti*, sed super sequentibus, quæ dictiones illas immediate præcesserant, ibi, *onde nascono le ruine*, & sic apparet, rationem dirimendarum litium generalem fuisse, & eo modo prolatam, prout volunt adversarii, ne detur superfluitas in hoc statuto, videlicet *per levar via le tante liti*. Illa vero quæ sequuntur, nempe *onde nascono gran ruine*, stant ponderative ad denotandum damnum, quod ex litibus oritur, & quod effugere pro bono Reipublicæ erat intentio Regni, & hoc damnum illos, qui succedunt, pati indefinite exprimitur ibi, *a quelli tali che succedono*, nulla certa persona nominata, quasi sensus sit, statutum velle declarare prærogativam lineæ, & primogenituræ in linea transversali, ad dirimendas tot lites, ex quibus illi tales de prædicta linea, qui vere succedere debent ruinam patiuntur, qui quidem est proprius, & naturalis prædictorum verborum intellectus.

Præterea præ oculis habuimus istius Capituli Rubricam 291 quæ sic habet: *In successione feudorum, deficiente linea primogeniti, filius secundogeniti præmortui præferatur tertio genito, & item filia secundogeniti præferatur tertio genita, non autem tertio genito*: hæc enim Rubrica potest allegari ut lex, eo quod auctoritate publica, hoc est de mandato Proregis, per Don Raymundum de Ramundetta Consistorii S. R. C. Præsidentem, fuit confecta, & pro summario dicti Capituli apposita, ad tradita per Everardum loco de rubro ad nigrum vers. & quia dixi, & vers. uno enim modo, Cravetta conf. 61. n. 1. Abruzzo in suis practicabilibus rubric. n. 48. & ad minus habet auctoritatem probabilissimæ opinionis in Regno communiter receptæ, ut per Amat. dicta resolut. 1. num. 82. Abruzzo ubi proxime nu. 47. omnino in puncto videndus, sicque debet attendi, & quotidie attenditur in decisione causarum feudalium inter transversales, de quibus, & eorum linea capitulum istud loquitur.

Et eodem modo, ac si essent leges, attenduntur aliæ Rubricæ Capitulorum Regni, ut per Cumiam in dicto cap. si aliquem, verb. antiquis, nu. 291. & melius super Ritu in prelud. nu. 7. & 8. Cannetium in eodem cap. si aliquem, vers. At non erit, num. 6. fol. 296. Corneum conf. 199. num. 38. libr. 2. Mutam in consuetud. Panorm. cap. 42. nu. 21. Aloysium de Septimo in dicto cap. si aliquem, vers. sed hic cadit, fol. 391. quod in terminis istius Capituli negare ausi non sunt alii Regnicolæ DD. qui pro contraria parte contra lineæ prærogativam allegantur. Scilicet Hieronymus de Neapoli, & Marianus de Imperatore in causa Mirabellæ, & Scribentes in causa Liminæ, & Roccafloridæ, & Scribentes in causa de Caputarfo.

Cum igitur Rubrica ista habeat orationem perfectam, 293 nec per statuti verba restringatur, omnino debet attendi, ab eaque nigrum ampliari, extendi, ac declarari, & pro textu ad causarum decisionem potest allegari ex Rota apud Ludovisium, decis. 5. num. 2. quæ multos laudat, Imola in Rubrica, ff. de verb. obligat. num. 7. & 8. Berous conf. 151. a. num. 1. tom. 2. Carpan. ad Statuta Mediolanens. cap. 298. nu. 278. Natta conf. 282. n. 10. vol. 2. Soccinus fen. conf. 128. n. 8. lib. 4. Bursatt. conf. 12. n. 16. lib. 1. Corneus, conf. 67. n. 1. lib. 1. ubi, inquit, quod si rubrum statuti disponat, quod mulier dotata non succedat, non solum excluditur soror, sed etiam qualibet alia mulier propter generalitatem Rubricæ, & alia ad propositum adducit Castrenf. conf. 83. numer. 4. lib. 2. ubi, quod si Rubrica generaliter dicat mulierem extantibus masculis non succedere, textus autem dicat, quod mulier extantibus masculis patri non succedat, declarabitur textus a Rubrica, & mulier non succedet patri, nec matri, avo, nec similibus Alexand. conf. 1. vers. præterea, lib. 4. & conf. 6. col. 1. ad fin. vers. secundo præsuppono, lib. 7. Bertaz. conf. crim. 35. n. 1. lib. 1. Mascard. de interpret. statut. conclus. 2. numer. 197. Altograd. conf. 86. ante numer. 14. vers. unde tota difficultas, & numer. 15. cum multis seqq. ubi in terminis statuti Ferrariz Rubr. 139. lib. 2. disponentis de successione masculi, ibi, *si quis masculus decesserit*, inquit, quod quia Rubrica illius generalis est, ibi, *de successione ab intestato*, non obstante expressione qualitatis masculinitatis, de qua in statuto, successio etiam passiva sceminarum

in eodem statuto est comprehensa ex Rubricæ generalitate, qui omnino videndus est.

294. Quod quidem in fortioribus terminis observatum videmus in hoc Regno, nempe in casu *Cap. 85. Dom. Imperatoris Caroli*, per quod, licet in Nigro tantum disponatur circa causas successione, & legati compromittendas inter conjunctas personas, tamen ex quo Rubrum generale est, & orationem perfectam continet ibi, *de questionibus civilibus vertentibus inter conjunctas personas compromittendis*, ex hac generalitate Nigrum ampliatur, ut non solum in causis successione, & legati, verum etiam in omnibus aliis ex illius Capit. dispositione conjunctæ personæ compromittere coguntur, ut in specie dixerunt *Intrigliol. singul. 198. lib. 1. Burg. de laudemio, part. 3. inspect. 24. num. 2.*

295. Ex quibus colligitur, tam in præfenti Capitulo, quam in ipsius Rubrica linealem prærogativam fuisse consideratam, & dum Rubrica per verba clarissima, nullamque obscuritatem habentia, ut a Nigro opus sit intellectum desumere, lineam primogeniti in conditione ponit, ut succedat filius secundogeniti præmortui, præcise fateri debet omnes personas de prædicta primogeniti linea consideratas esse, ut per mortem ultimi ex illa linea succedat filius secundogeniti præmortui ex linea proximior, a qua defunctus processerat, hoc est, quod licet primogenitus decedens non sit frater, aut patruus, sed ultra patruum, & sic patruelis, & infra, semper filius secundogeniti, aut ex ejus linea qui supererit succedere debeat, ut expresse tenet *Milanens. decis. 8. n. 238. lib. 1. qui tamen in terminis dict. cap. si aliquem*, contrarium in illa decisione defenderit, tamen attentio hoc *Cap. 18. Regis Philippi* indubitanter firmat lineam esse considerandam.

296. Unde rejicienda venit alia Advocatorum ex adverso consideratio, dum dicunt dupliciter inspicere posse hanc primogeniti lineam, vel ob mortem primogeniti absque liberis, vel cum liberis, qui deinde absque eis decesserint, & sic interpretandam esse Rubricam, ut respondeat primo intellectui, qui magis accommodatur Nigro, scilicet, quando linea primogeniti deficeret ob illius mortem absque filiis.

297. Caret namque omni prorsus fundamento superior distinctio, & Rubricæ interpretatio, quia (ut alias diximus) linea est collectio plurium personarum ab eodem stipite descendantium, cujus lineæ caput est filius primogenitus respectu suorum descendantium, sicut secundogenitus respectu suorum, & omnes dicuntur de stipite, seu trunco, hoc est, communi ascendenti possessore, a quo processerunt. Unde primogeniti linea non potest consistere in ipso solo primogenito, sed potius in ipsorum filiis, & descendantibus, qui de linea primogeniti dicuntur, considerato communi stipite, & inter se respectu originis a diversis filiis deducto ordine genituræ: nemo enim potest esse linea sui ipsius, imo, qui ab eo descendunt, dicuntur de ipsius linea.

298. Et sic Rubricæ verba non sunt intelligenda de illo primogenito ultimo moriente absque liberis, qui lineam non constituit, nec moriendo sine illis constituere potest, sed de deficientia lineæ primogeniti antecessoris, hoc est, patris illius primogeniti ultimo morientis, de cujus linea dicitur moriens; & secundum hoc verificatur dispositio Rubricæ, & Capituli, quoniam deficiente linea illius primogeniti antecessoris ob mortem omnium suorum filiorum tam primogeniti, qui successit, quam aliorum, qui erant primogeniti fratres, vere dicitur, quod deficit linea primogenita effectiva, & contentiva, & locus est successione transversalium preventium ex linea secundogenita fratris illius primogeniti, cujus linea extincta est, habito respectu ad communem stipitem, quod probatur ex doctrina *Castrensis in l. maritus, num. 5. vers. ego, C. de procuratoribus*, quem sequuntur *Jason. Decius, & alii apud Peregrin. de fideicom. art. 22. num. 24.* ubi inquit, quod linea Titii incipit a filiis ejus.

299. Et hic intellectus ad dictum *C. 18.* etiam seclusa Rubrica proprius, & præcisus est, nam si fingeremus (prout quotidie accidit) quod primogenitus feudi possessor decessisset nullo relicto fratre, nec sorore, nepote, aut nepte, sed tantum superstitibus consobrinis, seu patruelis (ut est casus noster) supervacua, & inanis esset ipsius dispositio, dum specialiter loquitur de fratre primogenito, qui fratribus, & nepotibus superexstantibus vita functus est: non enim posset habere locum in casu prædicto, & ex eo sequeretur, quod frustratus esset finis dirimendarum litium, qui motivum præbuit supplicationi Regni, & ipsa supplicatio, cui Princeps libenter *Card. de Luca, Lib. I.*

annuit pro casibus futuris, & in qua bis lineæ collateralis collectivæ mentio facta fuit, exprimendo quod exæquaretur cum descendenti.

Ne ergo dicamus prædictum *Cap. nihil* in ulterioribus transversalibus post fratres, & eorum filios disposuisse, relinquendo materiam litium inter cæteros consanguineos, & abutendo proprietate verbi *linea* toties repetiti, verissime affirmandum est, quod verba ibi, *morando il fratre primogenito senza figlio*, exempli causa apposita, sunt intelligenda prout Rubrica illa summavit, nempe, *deficiente linea primogeniti, &c.* illo namque casu, scilicet, ob mortem ultimi primogeniti de linea effectiva vere dicitur deficiente linea primogenita, ut possit succedere proximior de secundogenita, sive sit frater, nepos, patruelis, aut patruus, ut sæpius diximus, & probavimus.

Cum qua interpretatione concurrunt, & notabiliter consonant alia verba prædicti Capituli, quæ in hunc locum consulto reservavimus, ibi, *succeda il detto nepote maschio, e non l'altro fratre terzogenito, vel ulterioris gradus*, omissis namque altercationibus inter nostros DD. Regnicolas super expositione, & vera intelligentia prædictorum verborum, *vel ulterioris gradus*, quibusdam contententibus, quod debent intelligi de gradu consanguinitatis, scilicet, quemadmodum filius secundogeniti præmortui excludit patruum tertio genitum, sic & eodem modo excludit ejus filios, & descendentes; aliis vero, quod de gradu ordinis, & genituræ accipienda sunt, nempe ut eodem modo excludat quartogenitum, quintogenitum, & cæteros, uti videri potest apud *Amatum refol. 1. num. 67. Corsettum consil. 11. n. 12. & ibi Additionator filius, num. 40. cum seqq. Cannetius in cap. volentes, & cap. si aliquem, verbo sed tractandum esset, fol. 284. num. 64. & 65.* Nos de uno, & altero gradu exaudienda esse censuimus.

Movemur hoc præcipuo fundamento, quia *Corsettus, & alii*, qui de gradu ordinis verba illa accipiunt (ut sic restringant istius dispositionem) affirmant de gradu parentelæ, seu consanguinitatis prædicta verba exaudiri non posse, quia dispositio esset de indubitabili, nam si nepos excludit patruum gradu proximior, multo magis excludit filium patris, & alios ipsius descendentes remotiores, ne igitur dicamus (inquiunt) dispositionem esse de indubitabili, præcise debet de gradu ordinis, & genituræ intelligi.

At idem argumentum contra *Corsettum*, & suos sectatores retorquetur duobus mediis, primo, quoniam si verba prædicta de gradu ordinis tantum accipienda essent, pariter dispositio esset de indubitabili, si namque nepos excludit patruum tertio genitum, qui ut major natu excludit quarto, & quintogenitum, a fortiori dicendum est, illos a prædicto nepote excludi, ex vulgari regula, si vinco vincam te, a fortiori vincam te, *leg. de accessionibus 14. §. Item, vers. qui me, ff. de divers. & temp. præscript. Velasco in loc. comm. litt. V. num. 137.* & sic opus non erat hoc in prædicto Capitulo exprimere.

Secundo, nam si ipse *Corsettus*, & alii agnoscunt nepotem ex secundogenito excludere filios tertio, & quarto geniti, & hoc firmant esse indubitabile, negare non possunt etiam de gradu parentelæ prædicta verba exaudiri posse, saltem quoad declarandam lineæ prærogativam, quam ipsi immerito impugnant. Patet, quia inter filios fratrum non datur de jure communi representatio etiam in successione alterius patris, quando non concurrunt cum patruo, ex veriori sententia *Azonis*, de qua inferius; ergo si nec linea, nec representatio attenditur, præcise in paritate gradus, & sexus, prærogativa majoris ætatis consideranda esset, dum autem filius ex secundogenito filium ex tertio, aut quartogenito (secundum prædictos DD.) excludit, nulla habita ratione majoris ætatis, velint nolint, fateri debent, hoc non ex alio capite, quam ob prærogativam melioris lineæ contingere posse, ac per consequens verba prædicta non otiose fuisse adhibita ad designandum gradum parentelæ, & sic incidunt in Scillam, cupientes vitare Caribidem.

Igitur ne prædicta verba in nostro Capitulo sine virtute aliquid operandi contra vulgares regulas stare dicamus, rectius est illa intelligere de utroque gradu, & ordinis, & parentelæ, ut appareat fuisse cum mysterio apposita ad graduandam successionem inter transversales cum prærogativa melioris lineæ, sive enim cum *Corsett.* filio ad patrem, *dicto consil. 11. nu. 40. & seqq.* verbum, *gradus*, accipiamus de gradu ordinis, seu dignitatis, sive in propria significatione,

scilicet de gradu consanguinitatis (quod totum prædicta vox apta est comprehendere, secundum subjectam materiam) semper, & in omni casu stat ad denotandam prærogativam primogenituræ, & melioris lineæ.

306 Quia in prima acceptione idem Corsetus agnoscit significare dignitatem, & ordinem primogenituræ inter filios, & fratres, quasi quarto, & quintogenitus sint inferioris gradus ordinis, & dignitatis, quoad ordinem navitatis, quam primo, & secundogenitus, & in hoc sensu negari non potest Capitalum loqui de gradu primogenituræ, in qua primogenitus habet primum gradum, secundogenitus secundum, & sic de cæteris, qui gradus designant ordinem succedendi in primogenio servata prærogativa illorum inter filios, & eorum descendentes; sicut enim inter existentes in eodem gradu dignitatis, & primogenituræ ratione lineæ attenditur proximitas gradus consanguinitatis & in pari gradu sexus, & major ætas; sic similiter inter eos, qui sunt in diverso gradu lineæ consideratur proximitas gradus primogenituræ, & lineæ, & illi dicuntur proximiores gradu, qui sunt de meliori lineæ, ut in puncto post Paul. de Castro dicto conf. 164. num. 5. lib. 2. & Avendan. multos laudantem in l. 40. Tauri, gloss. 17. num. 23. usque ad 26. dixit Amat. dicta resol. 1. numer. 83. qui citat Corsetum ubi sup. & nos alias probavimus hoc eodem articulo, num. 232. & hoc est, quod nostrum Capitulum indicare voluit, dum illis verbis, *ulterioris gradus*, usum fuit: illis quippe ad personas fratrum relatis necesse est, quod intelligantur de gradu primogenituræ, cum inter eos, qui in pari gradu sunt, non possit considerari alter gradus ulterior.

307 In secunda vero, & propria significatione, in qua ut famosiori potest accipi, cum sit verbum analogum juxta vulgares regulas, stat etiam ad demonstrandam prærogativam lineæ, ut scilicet ejus potentia nepos ex secundogenito excludere habeat non solum patrum, aut patruos tertio, vel quartogenitos, sed etiam eorum filios, qui sunt in ulteriori gradu (quamvis majores natu, & cum illo nepote in pari gradu sint) nam si gradus proximior, & major ætas patrum non profuit eidem, quominus excluderetur a nepote, eo quod esset de meliori lineæ, a fortiori non poterat proficere filio patrum major ætas in paritate gradus, quod ita declarare voluit *Cap. nostrum*, ut cessarent opinionum altercationes in terminis *cap. si aliquem*, utrum in pari gradu, & sexu major ætas, & non primogenituræ prærogativa esset consideranda, & hic intellectus in Regno communis est, & secundum eum fuit judicatum in causa Ramorsuræ, & in causa Imposæ, & ultra Amatam, & alios supra agnoscit Milanens. in causa Licodiæ, quamvis ibi contra Capituli istius extensionem scripserit.

308 Eodem sensu accipienda sunt similia verba prædicti *cap. 18. Et essendo nepote femina figlia del frate, o sorella secundogenita, succeda, Et escluda l'altra sorella terzagenita, e non escluda il fratre terzogenito, vel ulterioris gradus*; posita namque sunt in sensu contrario ad denotandum, & declarandum fœminas descendentes ex masculis, vel fœminis melioris lineæ debere excludere alias fœminas proximiores remotioris tamen lineæ, non vero prætextu strictioris lineæ descendentes ex masculino, posse excludere masculos proximiores inferiorum linearum, scilicet tertio, quarto, vel quintogenitos, nec etiam ulterioris gradus parentelæ, nempe eorum filios masculos, qui tametsi sint in pari gradu, & eos fœmina filia ex secundogenito ratione melioris lineæ vincere deberet, tamen agnationis favore, ut scilicet, feuda perpetuentur in domo, & cognomine, a quo processerunt, præferuntur fœminis in pari gradu, & etiam prætendi posset, quod in ulteriori, quoties militat idem favor conservandæ agnationis ex identitate rationis expressæ in statuto, ut defendit late Cannetius in dicto *cap. si aliquem, dicto vers. sed tractandum, fol. 176. per totum*, quod non videtur negare Corset. *consil. 19. n. 36. Et 37. Et filius ad patrem, consil. 10. n. 41. quamvis pater in illo consil. 10. n. 10. Et per tot. Cannetium impugnet.*

309 Sed quia quæstio ista est extra casum nostrum, non amplius immoramur, contenti hoc dicere, ut faciamus satis ponderationi Advocatorum ex adverso, qui ut verba illa *ulterioris gradus* in prima Cap. parte, de gradu ordinis, & dignitatis restrictè intelligerentur, desumebant argumentum ab eisdem verbis in secunda parte appositis, dicendo, quod si de gradu parentelæ acciperentur, sequeretur, quod masculus remotior excluderet fœminam proximioram, contra communem, quam contendunt in Regno receptam, jam enim ostendimus, hoc non obstantem

absque violentia debere intelligi de ulteriori gradu parentelæ juxta supradicta.

Unde jam apparet verba illa Rubricæ *deficiente linea primogeniti*, mirifice convenire cum dispositione Nigri, in quo idem intellectus clarissime dignoscitur, & tam ex mente, quam ex verbis aptissime deducitur, ita ut absque cavillatione non possit alius diversus assignari.

Restat nunc pro illius articuli complemento respondere 310 nonnullis objectiunculis ex adverso propositis contra hanc linealem prærogativam per nos in præfenti Capitulo consideratam, & ratione fulcitam; sed quia multæ sunt, & fatis inculcatæ, medullitus illas resumendo, ad tres tantum magis principales reducemus, quibus dirutis, omnis eliminabitur scrupulus, & articulus iste erit expeditus.

Primo obijciunt prælationem in hoc Capitulo nepoti 311 concessam in patrum successione, ut patrum tertio genitum excludat, esse effectum repræsentationis, non vero linealis prærogativæ. Dicunt enim in terminis *cap. si aliquem*, vocantis proximiorum superstitem, controversiam inter DD. fuisse ratione subintrantæ filii in locum patris; sed cum de jure communi non haberet locum inter transversales, nisi usque ad filios fratrum concurrentes cum patruo ad alterius patrum successione, ideo Cap. nostrum ad tollendam difficultatem, & sedandas contrarias opiniones, litesque super hoc resandas, decrevisse, quod nepos locum patris subintrans per repræsentationem, patrum excluderet, prout de jure communi fuerat concessum in *Authentica cessante, C. de legitim. heredib.* & ultra hunc casum nihil disposuisse, relinquendo alios omnes sub ejusdem juris dispositione, ut in *Authent. post fratres, C. illo eodem tit. & prout in dicto cap. si aliquem*, fuerat determinatum, ad quod probandum plura adducunt, quæ non reperiuntur apud DD. ab eis allegatos, & magis confidenter allegant Corset. filium ad patrem, *consil. 10. a nu. 12. cum seqq. Giurb. de feud. §. 1. gloss. 1. per tot. Intrigliol. centur. 2. artic. 47. num. 6. Milanens. decis. 8. numer. 197.*

Sed respondemus breviter, repetendo quæ diximus in 312 principio istius Articuli, num. 177. quod hæc prælatio nepotis ex secundogenito contra patrum tertio genitum inter transversales, & ex primogenito contra secundogenitum inter descendentes, non potest esse effectus illius repræsentationis a Justiniano introductæ ex rationibus, & auctoritatibus ibidem adductis, sed potius prærogativæ melioris lineæ, ut numeris præcedentibus, & subsequentiis ostendimus.

Deinde quia in Cap. nostro nullum verbum de repræ- 313 sentatione invenitur, at vero de lineæ, & ejus prærogativa servanda non semel, sed pluries tam in Rubro, quam in Nigro mentio facta fuit, ut jam supra demonstravimus, & apparet ex text. Quare non est cur repræsentatio pro ratione assignetur, & vera ratio a statuentibus assignata rejiciatur, ut bene adnotarunt Amat. *d. resol. 1. num. 65. Coita d. consil. 67. n. 22. Et 23. Joppul. in allegat. Causa Cannicatti, vers. Et quod fol. 17.*

Ulterius, quoniam ipsimet DD. in contrarium allegati, 314 præcipue Corsetus fatentur, quod inter duos Patruales, unum ex secundogenito minorem natu, alterum ex tertio genito natu majorem concurrentes sine patruo ad successione patrum primogeniti, præfertur ille ex secundogenito, licet minor natu, & tamen in proposito casu non datur de jure communi repræsentatio, ex receptiori sententia Azonis, ut diximus supra, & probant post Azon. in §. *in autem defuncto, Authent. de heredibus ab intest. venient. Lanar. consil. 1. nu. 53. Morot. consil. 1. per tot. Molina de primogen. lib. 3. cap. 7. num. 22. ubi additio, Thesaurus decis. 162. ubi ita decisum refert Cancer. var. part. 1. cap. 5. num. 15. Et 16. Alvarez. de Ribera in responso pro success. Regn. Portugall. part. 3. art. 1. n. 58. fol. 40. a tergo, qui quinque DD. Column. pro hac opinione adducit, & Reg. Tappia in addit. ad ipsum litt. A. fol. 50. late Castillo lib. 3. contro. dicto cap. 19. ex num. 77. Et ex num. 81. qui infinitos landat. Ergo erit effectus prærogativæ melioris lineæ, quomodo fuit decisum in Regno in causa de Calamanzano, & in causa Jarratanæ, & alibi sæpe, nec est qui contradicat.*

Præterea ipsi Advocati ex adverso fatentur, quod inter 315 descendentes datur repræsentatio, & prærogativa primogenituræ in infinitum, ea ratione, quia filius primogenitus in vita patris dicitur quasi Dominus, & filius, nepos, cæterique descendentes dicuntur pars corporis patris, ac subintrat præsumptio *l. cum avus, ff. de condit. Et demonstr. quam*

quam rationem dicunt cessare inter transversales, eo quod cum comparatur frater ad fratrem, non possunt ad eum applicari, quæ de filiis respectu parentum considerantur.

316 Sed allucinantur, nam eadem fere ratio militat inter transversales in hac materia primogenitorum, quæ perpetua, & individua est, & absque ulla hæsitacione inter illos, qui a primo fundatore, seu acquiretore descendunt, cum enim ex prima dispositione, seu concessione, & investitura omnes descendentes vocati, & invitati sint ordine successivo, quilibet habet jus proprium considerabile, & spem probabilem succedendi, si casus successione adventiat, & hoc jus, & spes probabilis radicatur in filiis cujuslibet possessoris ordine primogenituræ, & unusquisque ex eis descendens illos repræsentat ordine suo.

317 Unde sicuti de jure communi in successione dividuis ea ratione concessa fuit repræsentatio inter descendentes in infinitum, & inter transversales usque ad filios fratrum, quia filius dicitur pars corporis patris, & non potest dici extinctus, aut non existere pater, qui filios relinquit, cum emanerit vera caro, & portio corporis ipsius, juxta illud *Eccles. cap. 3. ibi, Mortuus est pater ejus, & quasi non mortuus similem enim reliquit post se*: ita & eodem modo, ac eadem ratione in successione individuis conceditur repræsentatio, & prærogativa melioris lineæ, non solum inter descendentes ab ultimo primogenito possessore, sed etiam inter transversales respectu illius, descendentes tamen a primis institutoribus, quia (ut sæpe diximus) descendentes sunt, & vocati ad primogenium, & semper verificatur prædicta ratio, quod filius est pars corporis patris, qui extinctus non est, imo ejus caro in filio remansit, ut succedere possit repræsentative sicut pater succederet, si tunc vivus existeret, & habet etiam locum præsumptio *leg. cum avus*, ex adverso expensa, ut satis doctè, & eleganter considerat D. Joan. del Castillo *dicto lib. 3. controu. cap. 19. num. 52. in vers. ex quibus apparet, & vers. in bonis autem, & vers. deinde, & numer. seqq.* & ultra superius dicta probat text. in *l. cum scimus, C. de agricol. & cens. lib. 11. Peregrin. conf. 17. n. 8. lib. 6. Castrenf. dicto confil. 164. n. 3. vol. 2.* & aliis laudatis Giurba *de feud. §. 2. glos. 10. num. 87. vers. Respond. 1.* & pluribus ex Hispanis nostris relatis Don Franciscus Marciianus *dict. disp. 10. n. 15. 16. & 17. cum seqq.*

318 Et licet nos, non ob beneficium repræsentationis, sed ob melioris lineæ prærogativam nepotis prælationem procedere probaverimus, eo quod ipse, & omnes alii descendentes ex linea primogenita usque in infinitum unus post alium ordine primogenituræ sint vocati, & substituti, & proprio jure, ac ex propria vocatione ad successionem veniant, ut in principio Articuli late fundavimus; tamen non rejicimus, quod veniant repræsentando qualitatem primogenituræ, quæ a patre communicatur filio primogenito, & cujus ratione successio patri competebat, in quo sensu procedunt superius dicta num. præcedenti, prout magis communiter declarant DD. a nobis in hoc discursu pro lineæ prærogativa allegati.

319 Sed illud constanter firmamus, hanc repræsentationem non esse illam, quæ de jure communi dabatur in successione dividuis, per quam solus gradus paternus, seu alterius ascendens repræsentabatur, sed diversam, amplioem, & uberoem (dum non tantum gradum, sed personam, & omnes qualitates, quæ patri ad succedendum proficua erant, repræsentantur per filium) ad similitudinem tamen illius, & eisdem rationibus, ac considerationibus introductam in successione individuis inter eos, qui a primis fundatoribus descendunt, licet transversales sint ultimi morientis. De jure namque communi in successione transversali non poterat ultra filios fratrum repræsentationis beneficium concedi, quin gravissimum oriretur inconveniens; cum enim successio dividua esset, & collaterales ultra prædictos filios fratrum in stirpes repræsentative haberent succedere, maxima daretur confusio, & prædictum beneficium plus æquo damnosum patris, ac aliis proximioribus consanguineis existeret, dum alii remotiores ad portiones suorum ascendentium præmortuorum essent admittendi, contra illud, quod cautum erat legibus duodecim tab. & jure digestorum, *l. 2. §. hac hereditas, & §. legitima, ff. de suis, & legit. leg. 1. §. proximis, & §. gradatim, ff. unde cognati, l. lege duodecim tab. vers. hujusmodi, Cod. de legitim. hered. §. 1. §. proximis, & §. si plures, institut. de legit. agnat. success.* & ideo noluit Imperator Justin. dictam repræsentationem extendere ultra filios fratrum, at in successione individuis nullum in-
Card. de Luca, Lib. I.

conveniens, nulla confusio resultat, & filius repræsentando personam patris, seu ascendens tantum habet quantum pater, vel ascendens haberet si viveret successione tempore, eo quod erat vocatus jure primogenituræ, quod filio, & descendenti communicat, ut alium proximiorrem excludat de linea inferiori, quem pater, vel ascendens excluderet, utpote de linea meliori, argumento eorum, quæ docet Marciian. *disp. 1. a num. 4. & seqq.*

Unde quando concedamus in terminis dicti cap. si aliquid quem, difficultatem controversam inter DD. fuisse ratione subingressione filii in locum patris, & hanc tollere voluisse novissima Regni Capitula, concedendo repræsentationem (prout Advocati ex adverso contendunt) non ex eo sequitur, quod statuentes illam restrictè, & limitate concedere voluerint, ut inter transversales non daretur ultra filios fratrum concurrentes cum patris ad alterius patris successionem, imo potius contrarium, & sic in infinitum concessam fuisse colligitur, tum ex ratione per Adversarios perpensa, tum ex multis aliis in dictis Capitulis expressis, quas suis locis ponderavimus, quia difficultas illa ratione subingressione in terminis prædicti cap. si aliquem, fundabatur in verbis illis, qui supererit tempore mortis defuncto proximior, quæ DD. antiquos allucinarunt, ut repræsentationem abnegarent etiam inter descendentes contra mentem statuti, juris communis, & feudalis dispositionem. Videndus Giurba in eodem loco per Adversarios non bene allegatus, nempe *§. 1. glos. 1. num. 6. & 8.* & pari ratione inter transversales, nulla habita distinctione, si tales essent respectu primi acquirentis, aut solum ultimi possessoris.

Quare hanc irrationabilem, & iniquitate plenam DD. opinionem Domini Reges ad Regni supplicationem per dicta novissima Capitula eradicare, & extirpare dignati sunt, declarando subingressione habere locum, tam inter descendentes, quam inter collaterales, cum subdeclarationibus ibidem expressis, ac ideo si difficultas fuit ratione subingressione filii in locum patris, & hæc fuit sublata per prædicta Capitula, eodem modo, & eisdem casibus per modum exempli appositis, tam in una, quam in altera linea, non est amplius de subingressione dubitandum, cum in quacumque linea semper eadem ratione filius ingredi debeat locum patris, quod in successione perpetua, & individua in infinitum contingere opus est, & si in descendenti linea in terminis juris communis hoc negari non poterat, nulla est ratio cur inter illos transversales descendentes a primis acquirentibus non concedi prætendatur, quandoquidem statuentes inter omnes subingressione filii in locum patris decreverunt, ex æquo hanc lineam cum descendenti omnimoda paritate, non ut de jure communi in successione dividuis (de quo nulla mentio in statutis nostris) sed prout in individuis, & perpetuis, ad similitudinem illius juris inter descendentes.

Et ultra ea, quæ supra consideravimus pro repræsentatione concedenda in feudorum successione ex pacto, & providencia num. 187. cum seqq. alii permulti DD. in puncto illam concedunt inter transversales descendentes a primis investitis usque in infinitum, quorum plures refert, & sequitur Giurba *ubi supra, n. 7.* & in feudis dividuis attento jure Longobardo, quod transversales in infinitum succedant, si descendentes sint a primis acquirentibus, late Henric. Rosenthal. in *synop. feud. c. 7. conclus. 56. n. 2. conclus. 57. & conclus. 58. n. 1.* & utrobique in gloss. Et ideo in his feudis, in quibus jure primogenii succeditur, nulla est dubitandi ratio, quin succedi debeat cum prærogativa primogenituræ, ut agnoscit glos. apud Rosenthal. *d. conclus. 57. lit. P. ad finem*, cum Molina, & aliis.

Doctores vero in contrarium allegati, nempe Corfetti, Giurba, Intrigliol. & Milanens. in locis supra citatis, nihil adversariis favent, nam dicere, quod in terminis cap. si aliquem, difficultas erat ratione subingressione filii in locum patris, non est negare, quod illa difficultate sublata per Capitula novissima, locum habeat subingressio in omni linea, prout ex Capitulis prædictis colligitur, & quod attinet ad Corfettum, qui consulendo se pro restrictione Capitulum subscripsit contra lineæ prærogativam, ejus opinio magis communiter rejicitur in Regno, Giurba in illa gloss. 1. nu. 15. refert opinionem Corfetti, & illam non sequitur (videatur in num. 18.) & in tota illa Gloss. defendit repræsentationem in terminis cap. si aliquem, & postea in §. 2. gloss. 10. (ubi per nos allegatur) stat pro prærogativa lineæ contra antiquiores Regnicolas. Intrigl. *cent. 2. art. 47. num. 6.* non facit ad rem; disputat enim in illo articulo,
Z 4

- titulo, an C. 118. Dom. Imperatoris habeat locum in dispositione ex testamento in feudo hereditario, de quo loquitur, ut videre est *num. 9.* & concludit, quod non, nisi sit ex pacto, & providentia, & in hoc supposito dicit dicto *num. 6.* quod dubium de jure communi erat in successione ab intestato, & quod sic intelligi debet dictum Cap. Novissimum, & tamen aliis in locis prerogativam lineæ admittit, videndus *dicta cent. 2. art. 3. num. 52. & 53. & art. 42. num. 62.* Milanens. *in decis. 8. num. 197.* nihil concludit, & *in numer. 238.* a nobis allegatus expresse in terminis istorum Cap. ultra filios fratrum representationem admittit, & sic objectio ista remanet evacuata.
- 324 Secundo opponunt non fuisse consideratam prerogativam lineæ in his Capitulis novissimis, & ex eo deducunt, quod patruus secundogenitus præfertur nepti ex primogenito præmortuo contra regulas primogenitorum, & prerogativam lineæ, cuius vigore in illis regionibus, ubi ea admittitur, neptis ex primogenito excludit patrum secundogenitum, & sic deinceps filia ex secundogenito excludit tertio-genitum, ex *Molin. lib. 3. cap. 6. num. 49.* Flores de Mena in additionibus ad Gamam *decis. 59.* Svelves *conf. 95.*
- 325 Levissima tamen hæc oppositio nobis visa est, cui ut congruum præbeamus responsum, est præmittendum breviter, foeminas de jure communi feudorum, exstantibus masculis remotioribus, penitus exclusas, ita denique per Regni Constitutiones, *In aliquibus, & ut de successioneibus,* esse admittas, dummodo cum masculis proximioribus, aut in eodem gradu non concurrant, ut in terminis *cap. si aliquem,* tenent communiter omnes Nostrates, quos infra in quarto articulo laudabimus, cum autem per hæc novissima Capitula fuerit declarata prerogativa lineæ, & in ea representatio in infinitum, & hæc ratione femina melioris lineæ haberet excludere masculum, non solum in pari gradu, sed etiam in proximiori existentem, quod erat contra primævam feudorum naturam, & institutionem, & adversus succedendi formam in Regno receptam (imo contra rationem agnationis conservandæ inter agnatos descendentes a primis feudorum acquiritoribus, quorum domus, & familia publice intererat perpetuari, & conservari) hoc matura deliberatione Dom. Regibus, & Regni Proceribus intuentibus, ac considerantibus, in prædictis novissimis Capitulis antiquorum vestigiis inhærendo, masculos agnatos in quantum possibile esset favore prosequi voluerunt, ita tamen, ut non in totum foeminas excluderent, sed eas potius in illis casibus, in quibus prædictus agnationis conservandæ favor cessaret, admitterent, inter illasque primogenituræ prerogativam servari debere declararent.
- 326 His sic peractis, dicimus, mentem, & intentionem Dom. Regum statutum verbis expressis in dictis Capitulis declaratam, eam fuisse, ut in feudorum successione saltem agnatio impropria, & ficta (quam artificiosam DD. vocant) conservari deberet, ut constat ex dicto *Cap. 204.* Dom. Imperatoris, *ibi, a talchè li Stati, e Baronie vengano a conservarse, & perpetuarse in le casate, & cognomi, donde procedono,* & rursus in *Cap. 18.* Dom. Regis Philippi, *ibi, acciochè li detti Stati, Baronie, & Feghi venghino a conservarsi, & perpetuarsi nelle casate, & cognomi donde procedono.* Ex quibus manifeste apparet rationem prælationis masculorum in statutis expressam, non ob aliam causam, quam ut conservaretur agnatio fuisse adjectam, in quo Nostrates conveniunt, ut supra *num. 308.* tetigimus, & latius in *art. 4.* demonstrabimus, licet dissentiant in puncto extensionis dictorum Capitulorum, quod nobis pro nunc disputare non licet.
- 327 Hæc autem prælatio masculorum, sive sit perpetua, (ut scilicet, stantibus agnatis foemina non succedat, prout ex ratione expressa deduci videtur) sive sit limitata, & restricta ad certos gradus, ut autumant nonnulli ex nostris, non offendit regulas primogenituræ, sed solum inducit qualitatem attendendam, & considerandam inter eos, qui sunt de familia primi testatoris, aut acquirentis feudum, ut primo loco admittantur masculi ex masculis, & his deficientibus foemina, & ex eis descendentes masculi. Et quamvis hanc succedendi formam DD. Hispani in contrarium laudati, & alii quamplurimi, quos in re adeo clara consulto omittimus, irregularem dicant, & communiter agnaticam, seu nudæ, & simplicis masculinitatis, quando foemina solummodo reperiuntur exclusæ, non ob id negant esse primogenium, aut majoratum, in eoque servari debere regulas primogenitorum, sed ideo formam irregularem vocant, quia opponitur regulari, & ordinariæ, in qua foemina pariter ut masculi ad-
- mittuntur, & melioris sint lineæ, & intra lineam cum observatione gradus, & in pari gradu sexus, quæ majoratus forma dicitur regularis, nam est conformis consuetudini Hispaniæ, & legibus Partitarum, scilicet *l. 2. tit. 15. part. 2.* quæ de successione Regni loquitur, videndus *Molina, lib. 3. cap. 5. per tot.* & alibi sæpe.
- Dux enim considerandæ sunt lineæ, altera substantiæ, seu 328 sanguinis, altera vero qualitatis, in prima sunt omnes descendentes institutoris, aut acquiritoris feudorum ad ejus successione vocati, in secunda illi tantum sunt, qui habent qualitates requisitas in fundatione, seu investitura ad succedendum, utpote si sint vocati soli masculi, prout in puncto dixerunt Baldus, *consil. 334. n. 10. libr. 3.* Ancharanus *consil. 95. num. 7.* atque ideo, non ex eo, quod foemina exclusæ sit propter masculum, sequitur quod non sit consideranda linea, imo hoc dicere absurdum est, quia tunc foemina, licet sit in linea sanguinis, & substantiæ, ut possit succedere deficientibus masculis, tamen non est in linea qualitatis, quæ sequitur successione, & quæ primo loco consideranda est, & in qua illi soli existunt, qui habent masculinitatis qualitatem requisitam, inter quos illæ tres observationes attenduntur, scilicet, linea, gradus, & ætas, in sexu enim omnes pares esse debent, alias non erunt in linea qualitatis, ut notissimum est.
- Quare in hoc Sicilia Regno stantibus prædictis novissi- 329 mis Capitulis, ex quibus agnationis, seu masculinitatis qualitas in feudorum successione præfertur, nunquam foemina prætextu etiam melioris lineæ derivatæ a masculo primogenito poterit succedere ad exclusionem masculi proximioris, vel in pari gradu, quia masculus est in linea qualitatis, quæ reperitur privilegiata, imo in linea descendenti quilibet masculus remotior erit foemina præferendus, si sit agnatus, & hæc tantummodo succedit ad exclusionem agnati transversalis, etiamsi sit patruus.
- Deficiente vero linea ultimi possessoris, & sic inter 330 ipsius transversales descendentes de linea proxima, a qua defunctus processerat, quilibet agnatus, seu cognatus proximior, vel in pari gradu, sine dubio foemina præfertur, & ex veriori sententia fundata in ratione expressa in dicto *Cap. 18.* etiam agnatus remotior illam excludit, & solum sustineri poterit, quod non excludatur a cognato remotiori inferioris lineæ; nam si iste ex linea primogenita descendat foemina proximiori præferendum censemus, nisi concurrat cum matertera in capillo, & sic cum sorore matris ipsius.
- Inter ipsas autem foeminas ad successione absque ma- 331 sculis concurrentes primogenituræ, & melioris lineæ prerogativa servanda est. Ita tamen, quod si in pari gradu concurrant primogenita maritata, & minor natu in capillo, hæc alteri præferatur, ex dicto *cap. si aliquem,* quod quantum ad hoc illibatum permanet, & hoc etiam inter masculos cognatos inter se concurrentes observandum censemus, ut sic ille præferatur, qui ex meliori descenderit linea, licet sit gradu remotior, quod ex mente, & verbis dictorum Capitulorum expressissime deprehenditur, licet Nostrates non sic explicent, sed satis confuse loquuti sint.
- Quomodo est accipiendum vulgatum illud dictionem, 332 quod foemina proximior præfertur masculo remotiori, tollerabile ante editionem prædictorum Capitulorum ob communem antiquorum acceptionem existimantium dictum *cap. si aliquem,* privilegiasse gradum, & exclusisse representationem, sed jam intollerabile, & erroneum, ac contra lineæ prerogativam, & agnationis qualitatem in dictis Capitulis expressissimis verbis consideratam.
- Unde jam apparet, quantum sit frivola contraria obje- 333 ctio ad impugnandam prerogativam linealem, cum ideo foemina descendens ex meliori linea, si cum masculo ad successione concurrat, illum non excludat, quia ipsa non est in linea qualitatis a nostris Capitulis privilegiata, & anteposita, nec censetur vocata, nisi in defectum masculorum, & prout superius explicavimus, quod intelligendum est in illis feudis, in quibus adest clausula juris Francorum, vel subintelligitur ex dispositione Capitulorum Regni, secus autem si in prima investitura, vel testamento, aut alia primi acquiritoris provisione aliter cautum sit, illud enim servabitur.
- Denique ad excludendam lineam, numerosam DD. 334 catervam, ac rerum judicatarum in Regno quamplura exempla contra illam adducunt, ex quibus probare intendunt restrictionem dictorum novissimorum Capitulorum, & ita magis communiter esse recepta, & observata.

- 335 Sed ut appareat, quam levis ponderis sit hoc DD. agmen, respondemus quod de Regnicolis fere omnes loquuntur in terminis dicti *cap. si aliquem*, cujus verbis allucinati, & eorum verum sensum non percipientes, pro gradu proximior, & in paritate gradus pro majori natu concludunt, hi sunt antiquiores, Saccurafa in *compend. cap. Volentes, ver. si Baro*, Pernus *consil. 11. Corsett. conf. 199. n. 38. & 44. lib. 2. Petr. de Gregor. de concessione feud. part. 4. quest. 4. n. 8. & 10. & quest. 10. per tot. Aloysius de Septim. in cap. si aliquem*, Nicolaus Sollima in *Apostilla ad idem cap. Jacob. Russo in cons. cause Lingua grossa 9. num. 23. & 52. Hieronymus Gimia apud Milanens. decis. 9. ex numer. 30. & num. 47. & 48. & a num. 82. Raudens. conf. 141. num. 65. inter consil. ultim. & consil. 1. num. 65. & seqq. lib. 1. consiliorum*, & licet alios referant Advocati ex adverso, nos illorum non meminimus, quia sunt Auctores, qui in una, aut altera causa, ut Clientibus inservirent uti ipsorum Advocati, allegationes scripserunt, quarum paucissimæ prælaudatæ sunt, & nonnullæ manuscriptoræ raro inveniuntur.
- 336 De recentioribus vero, licet multos pro se referant Adversarii, si attente legantur, paucissimi sunt, Cumia in dicto *cap. si aliquem, verbo eodem ordine num. 7. & verbo gradu n. 34. 42. 72. 103.* & sequentibus loquitur in terminis illius Cap. Et quamvis jam suo tempore esset editum dictum Cap. 218. Dom. Imperat. Caroli, tamen, quando scripsit, non erat impressum, ut ipse testatur dicto verbo *gradu n. 38.* Imo nec intellectum, nec practicum, & alia novissima Capitula non fuerant a Dom. Regibus impetrata, & hoc non obstante in eisdem terminis *cap. si aliquem*, pro primogenitura, & lineæ prærogativa concludit in verbo proximior *num. 23. & num. 29. 39. 40. & seqq.*
- 337 Cannet, in dicto *cap. si aliquem, vers. sed præmittendum num. 90. & 91. fol. 247. & vers. an filius num. 19. fol. 285.* expresse loquitur in terminis prædicti Cap. & nullum verbum facit de *Cap. noviss.* & antea in *versic. se. l. tractandum per tot. & num. 62. & seqq.* firmiter defendit extensionem nostrorum Capitulum, & dicit non correctoria, sed declaratoria esse.
- 338 Mastrill. ad Petr. de Gregor. *d. 4. part. quest. 10. lit. A.* pro nostra sententia se subscripsit, dum dicit opinionem Petr. de Gregor. qui pro gradu prærogativa tenuit, esse correctam per novissima Regni Capitula.
- 339 Milanens. *d. decis. 8. num. 224. 227. & 228. lib. 1.* loquitur etiam in terminis dicti *cap. si aliquem*, & postea *num. 238.* expressissime in terminis noviss. Cap. pro eorum extensione, & lineæ prærogativa suffragium dedit.
- 340 Intrigliol. *de feud. cent. 2. art. 42. nu. 60. & 62. & art. 36. n. 203.* in nihilo favet Adversariis, quia punctum non disputat in terminis dictorum *Cap. noviss.* & in *d. art. 42. n. 62.* magis se inclinat ad lineam, cujus naturam non percipit, & citat Molinam *de primogen. lib. 3. cap. 4. num. 14.* quem sequi videtur, & ante dicta *cent. 2. art. 3. num. 52. & 53.* (ubi pro nobis est allegatus) expresse sequitur Cumiam dicto verbo *proximior*, & residet cum ejus opinione pro prærogativa lineæ.
- 341 Corsettus *consil. 9. num. 33. conf. 11. nu. 7. conf. 18. & conf. 26. num. 4. & filius ad patrem in addit. ad consil. 10. num. 28. usque ad 30.* (quamvis steat pro restrictione prædictorum Capitulum) loquuntur in diversissimis terminis. Ille enim, scilicet, Pater, qui cum Bolognetto *conf. 9. a num. 23. & 52.* scripsit in casibus, de quibus loquitur, agit, & ambo agunt de feudis in forma larga, & in illis, qui erant in forma stricta, aderat primi acquiritoris expressa dispositio ad favorem gradus, in quo puncto ipse Corsettus residet, at uterque tam pater, quam filius pro extensione dictorum Capitulum, & ut comprehensiva consuluerunt in omnibus casibus, in quibus agnationis conservandæ favor posset considerari, ut videre est in *consil. a nobis super pratic. nempe consil. 9. n. 36. consil. 11. num. 10. consil. 18. num. 18. versic. Ista ergo de Suriana, & consil. 19. num. 37. & 38. & filius ad patrem consil. 10. num. 41.* Imo & pater *d. consil. 26. num. 4.* in contrarium adductus *vers. In hoc tamen, etiam in terminis cap. si aliquem*, agnoscit difficultatem in materia representationis propter conflictum opinionum, & sic dicit, non esse in illam intrandum, quia sunt infiniti, qui contrarium tenent, hoc est representationem esse concedendam.
- 342 Tobias Benfare apud Lunam *consil. 17. num. 15.* loquitur in feudo in forma larga absque clausula juris Francorum, ut ipse fatetur *num. 31.* & non disputat quætionem in terminis *Cap. 18. Dom. Reg. Philippi*, sed illud cursim tangit
- num. 11.* & nihilominus in illa causa Campifranco fuit contra illum decisum ad favorem D. Francisci, qui licet gradus remotioris, erat de meliori linea, ut sup. in 5. art. retulimus.
- Muta in *d. cap. si aliquem, n. 55. & 56.* nihil contra nos resolvit, imo *num. 55.* lineam approbat sequendo Cumiam, sed postea *num. 144. & 145.* expressissime etiam in terminis illius Cap. & indubitanter attentis novissimis representationem, & lineam in infinitum agnoscit, & cum ista residet opinione.
- Giurba *de feud. §. 1. gloss. 1.* jam diximus supra *num. 313. 344.* in nihilo favere adversariis. In *§. autem secundo, num. 64.* (ubi etiam ex adverso allegatur) solum dicit, quod in terminis *cap. si aliquem*, vocantis proximior, non datur representatio, & proprius *num. 63.* multis probat exclusam non esse ex vocatione proximioris. At postea in eodem *§. 2. gloss. 10. per tot. & a num. 47. & a num. 50. vers. quare audiendus*, ubi per nos allegatur, lineæ materiam ex professo tractat, & in illius favorem multa adducit, firmans esse observandam in his feudis primogenitorum.
- Et licet ab Adversariis rursus allegetur in eadem gloss. *n. 345. 51.* ubi inter duos Patruales ex duobus prædefunctis fratribus sentire videtur, quod sit præferendus major natu, licet filius sit ex fratre natu minore, tamen ne dicamus ipsum sibi contrarium in antecedentibus, & subsequenter extitisse, ac voluisse destruere illud, quod satis punctualiter transcripsit ex DD. quos ibi laudat, pro prærogativa lineæ inter omnes descendentes ex primo acquiritore feudi, & in investitura vocatos, intelligendum est illum in dicto *num. 51. usque ad 54.* loquutum fuisse de transversalibus, non descendentes a primo acquiritore, & in terminis juris communis, ut apparet ex initio dicti *num. 51.* ibi, aut inspecto *jure communi loquimur, &c.* & apertissime *num. 52.* ubi rationes, quas reddit, & DD. quos indicat, loqui de prædictis transversalibus, & in *vers. tertio verisimilitudo illa in verbis*, ibi, *tum quia remotiores sunt, de quibus non ita cogitasse testator videri potest, cum in primogeniis vocata linea, transversales non continentur*, quæ verba de transversalibus, qui descendunt a primo acquiritore, impossibile est, quod accipiuntur.
- Et indubitanter hic intellectus colligitur ex his, quæ dicit *num. 53.* quod totum correspondet distinctioni linearum, quam proposuerat *num. 20. ad finem, vers. Ego vero*, ubi tres lineas constituit, unam possessoris, alteram primogeniti, & tertiam cujusvis alterius successoris remoti, quarum primam, & secundam explicat usque ad *num. 45.* firmans, verum esse, quod de linea primogeniti (de qua nos agimus) scripserunt plerique DD. de Hispania, & exteris a nobis in hoc articulo laudatis, ut videre est ex *num. 27. vers. circa secundam.* De tertia vero linea incipit loqui *d. n. 45. vers. circa tertiam*; ubi aliquantulum se confundit, & labitur, quia existimat esse diversam a linea primogeniti, & tamen totum, quod ibidem scribit, consonat cum hac linea, de qua eodem modo, & forma loquutus fuerat ex *d. num. 27.* cum revera hoc non conveniat tertiæ lineæ ab eo propositæ *d. num. 20. ad finem.*
- Et nihilominus in *n. 46. vers. Ego vero*, suam opinionem proferens, dicit, errasse eos, qui de jure communi unam solam lineam (scilicet possessoris) dari scripserunt, quod prosequitur usque ad dictum *num. 50.* ubi in *vers. quare*, firmat non esse amplius audiendum Petr. de Greg. *par. 4. qu. 10.* qui pro gradu proximior, & in pari gradu pro majori natu scripsit, & dicit ejus opinionem correctam esse per dictum *Cap. 18. Dom. Regis Philippi*, quo præfertur linea (verba sunt Giurbæ) ut ibidem perbelles summat Ramondetta, & interpretatur, & eodem themate retento, sequitur in *vers. sed illud quoque*, multa inculcans circa prædictam lineam primogeniti, & in *vers. cum transversales*, in nostris terminis loquens, inquit, *Cum transversales, licet remoti respectu ultimi possessoris, attento stipite, descendentes a primo sint, eoque respectu in linea descendentium constituti, ac proinde non minus eorum suo loco, quam eorum, qui vere descendentes sunt, ratio haberi debet in lineis considerandis, & videndus est usque ad finem dicti versiculi.*
- Quare proculdubio dicendum est, Giurbam magnitudine materiæ confusum, æquivocationem passum fuisse, dum incipiens loqui de prædicta tertia linea cujuslibet remoti transversalis, miscuit quod proprium erat lineæ primogeniti, inter illos transversales a primo acquiritore, seu stipite descendentes, circa quos indubitanter firmaverat, & semper absque hæsitacione firmavit, lineam considerandam, & observandam esse. Sed tamen in quætionem

ne proposita circa lineam proprie, & vere transversalem respectu primi acquirentis, suam proposuisse opinionem in d. num. 51. usque ad 54. loquens in terminis juris communis, & hoc irrefolutum reliquisse.

349 Quod evidentius constat, quia ex num. 55. rursus assumit materiam lineæ inter descendentes, & disputat utrum detur repræsentatio, & transmissio, & multa collarie infert, extra choros saltando, & deinde num. 62. iterum agit de lineæ, & repetit quæ propria sunt lineæ primogeniti inter transversales, & usque ad num. 82. constanter lineam defendit, ex num. 83. impugnat Martam de success. legal. 3. pars. quæst. 1. art. 2. a num. 37. & seqq. vol. 1. qui contra lineam insurrexit: (Videatur num. 85. versic. Respondeo secundo, & num. 87. & in versic. Respondeo 1. & per tot. num.) ex quibus apparebit pro lineâ firmiter se subscripsisse in nostris terminis.

350 De DD. Neapolitanis, & exteris, quos pro se allegant Adversarii, non est curandum, quoniam Marta communiter reprobatur, Rovitus tenuit contrarium, & sic pro lineâ votavit, in tom. ad Pragmat. Regni Neap. tit. de feud. pragmat. 11. num. 44. Loffredus ad Iferniam, Afflictus, & Caputus ad rem non faciunt, quia loquuntur in diversis terminis, Censallius ad Peregrinum in loco ab Advocatis ex adverso allegatus, nempe art. 21. fol. 72. vers. tertio observo, nihil dicit, & solum in dicto art. 21. fol. mihi 35. vers. secundo observo, col. 1. inquit, quod quando statutum, vel testator majorem requirit ætatem de tempore successionis cessat repræsentatio, & subingressio (de qua assertione, & ejus veritate jam supra discussum est) at in art. 20. fol. 30. versic. prima ergo sit conclusio, cum seqq. lineam in primogeniis defendit. Regens Ursinus de feud. 2. par. qu. 4. art. 1. num. 14. fol. 105. & art. 2. num. 15. fol. 111. solum dicit, quod in hoc Regno, stante cap. si aliquem, vocante proximiorum, patruus præfertur nepoti, & hoc impugnat in illis duobus Articulis, fundans in feudis repræsentationem concedi, & nepotem patruo esse præferendum attento jure communi, & Regni Constitutione, ut de successione, sicque non debuit Ursinus ad illius causæ decisionem allegari, Bilotta conf. 27. num. 15. & seqq. nihil contra nos concludit.

Regens Ganaverro (ab Adversariis prætermittitur) conf. 5. ex nu. 155. licet ex professo materiam dicti cap. si aliquem, & novissimorum Capitulum 118. & 204. Dom. Imper. Caroli, ac 18. Serenissimi Reg. Philippi pertractaverit, tamen ipse nobis tribuit responsionem, dum in initio illius consilii, ante summarium, & postea in calce se subscribens, inquit, prædictum consilium scripsisse Drepani, dum ibidem esset hospes, & peregrinus, ut amico rem gratam faceret, scripsit igitur tanquam hospes, & peregrinus in materia prædictorum Cap. Regni, (alioquin doctus, & non contemnendæ auctoritatis auctor) quod ex dictis supra in hoc articulo, in quo omnibus illius fundamentis tacite satisfacimus, cuilibet intuenti ad oculos apparebit.

Doctissimus denique Donatus Antonius de Marinis supremi tui Italicarum rerum Consilii meritissimus Consiliarius (etiam ab adversariis prætermittitur) lib. 1. quotidianæ resolut. cap. 126. n. 64. nobis in nihilo adversatur. Licet enim ibidem in collateralali lineâ ultra filios fratrum subingressio nem filii in locum patris, sicque repræsentationem non dari, & inter fratres patruales omnino cessare, ac propterea majorem natu, quamvis ex secundogenito natu minori ex primogenito, præferendum firmaverit, loquitur tamen in terminis Constitutionis, ut de successione, per quam (ut jam supra notavimus) successio feudalis in transversali lineâ restricta fuit ad tertium gradum, hoc est, ad filios fratrum succedentes patruo in concursu alterius patru, ut expresse advertit ibidem num. 61. relatis verbis prædictæ Constit. ibi, filii autem fratrum, ac ideo cum successio in lineâ transversali non ultra progrediatur, cessat inter alios posteriores agnatos quæstio de repræsentatione, & prærogativa lineæ, quia non entis nullæ sunt qualitates juxta vulgares regulas. Et quamvis ex novissimis gratiis Neapolitano Regno concessis, præfata successio fuerit ampliata usque ad quartum gradum, & sic ad fratres patruales, dummodo descendant per lineam masculinam a primo Domino, & stipite feudi, ut constat ex pragmat. 11. de feudis, ubi Rovitus, & post eum Regens Ursinus de success. feudor. 2. par. qu. 10. per tot. quod & præcitato loco idem Regens de Marinis prænotavit, nihilominus inter illos fratres patruales, alteri patrueli succedentes, non datur repræsentatio, nec locus est prærogativæ melioris lineæ, sed major natu minori antepositur, ac ipsemet auctor rectissime resolvit.

Ratio est, nam prædicta extensio Regno illo per tuæ Majestatis gloriosissimos Progenitores gratiose concessa, fuit limitata ad solum illum casum successionis inter fratres patruales alteri patrueli succedere volentes, ita demum si a primo feudi acquirentore per lineam masculinam, tam defunctus, quam successor descenderent, & absque præjudicio patru, & alterius proximioris agnati, cui vel ex gratia anteriori, vel ex dispositione præfate Constitutionis successio competere posset, ut satis ad propositum ratiocinatur Regens Ursinus de success. feud. 2. par. qu. 6. art. 1. num. 3. cum seqq. Effet autem in præjudicium patru, & aliorum proximiorum, si prædictis patruelibus ex gratia admittis ad alterius patruelis successionem repræsentatio, & prærogativa potioris lineæ fuisset communicata, prout per dictam Constitutionem inter descendentes in infinitum, & inter collaterales usque ad tertium gradum fuerat concessa, juxta tradita per Marcianum dict. disp. 2. 3. & 4. per tot. quoniam hac extante prærogativa, patruelis de meliore lineâ repræsentando personam patris, excluderet patruum, & alios proximiores de jure, & per anteriores gratias ad successionem admittis, ac propterea ne beneficium Principis in tertii præjudicium cederet, contra regul. leg. 2. §. si quis a Principe, & §. merito, ff. ne quid in loco publico, cum similibus, non fuit communicata patruelibus prædicta prærogativa, sed tantummodo concessum, quod succederent in defectum aliorum proximiorum, dummodo per lineam masculinam descenderent, & si forte duo, aut plures in illo gradu reperirentur, major ætate deberet præferri, eo quod successio inter eos independentem a suis Progenitoribus, & ex gratia fuit concessa, & composita, ut non semel Sacrum Consilium Neapolitanum in casibus occurrentibus decidit, teste Georgio allegat. 12. cuius meminit Ursinus d. 2. par. qu. 9. art. 1. num. 9. & Rovitus in d. pragmat. 11. de feud. num. 71. vers. sed audio.

Unde jam apparet resolutionem Doctis. Regent. de Marinis fundatam esse in illius Neapolitani Regni particulare legibus, Constitutionibus, & gratiis, stante quod Capitula Papæ Honorii, qui dicitur auctor nostri cap. si aliquem, extendentis successionem feudorum in lineâ transversali usque ad trinepotem, non fuerunt in illo Regno recepta, ut multis probat Marcianus dict. disp. 3. ac ideo non posse adduci ad casus etiam similes per nostra Capitula aliter determinatos, l. cunctos populos, C. de Summ. Trinit. cum aliis supra num. 163. nam in Regno nostro stante dispositione dicti Cap. volentes, feudorum successio in lineâ transversali in infinitum extenditur, solutis Regiæ Curie juribus consuetis (ut est notissimum) & per prædicta Capitula novissima prærogativa lineæ, & in ea repræsentatio fuit in præfata lineâ collateralali aperte declarata, ut supra ostendimus.

Quomodo exaudiendi sunt omnes alii DD. Neapolitani, qui inter patruales alteri patrueli succedentes, repræsentationem, & lineæ prærogativam, locum non habere, scripserunt, ac etiam ex eadem ratione regulantur, qui pro nobis ad favorem lineæ in hoc articulo adducti sunt, ut intelligi debeant juxta terminos dictæ Constit. ut de successione, Cap. considerantes Regni illius, de quo Marcianus, & ab eo relati d. disp. 2. num. 27. vers. quoniam, & novarum gratiarum, ac non aliter, prout ex eisdem non obscure percipitur.

Decisiones vero causarum, quas in Regni Tribunalibus ex adverso dicitur fuisse obtentas ad favorem gradus proximioris, & in pari gradu pro majore natu, nempe in causis Solafani, Saccanorum contra consilium Soccini, Caltabilotæ, Linguæ grossæ, Comisi, Feudi de Xiamusco, & denique Fluminis Dionysii, omnes prolatae sunt in terminis dicti Cap. Si aliquem, & ante editionem novissimorum Cap. sed in aliis diversissimis a casu nostro, scilicet in feudis novis, stante dispositione primi acquirentis, aut in quibus non aderat clausula juris Francorum, vel non erat successio ab intestato, ac ideo Adversariis non proficiunt, nec nobis obsunt.

Aliæ autem decisiones, quæ allegantur post publicationem dictorum Cap. noviss. nempe in causa Biscaris, Camemi, Roccaflorida, & de Caputarso, sunt etiam in satis diversis terminis, quia in causa Biscaris aderat dispositio testamentaria Guillelmi Raymundi, qui in pari gradu masculinum, in dispari vero proximiorum præferri disposuit, & nullus ex concurrentibus erat de familia ultimi morientis, nec primi investiti, sicque non poterat attendi dictorum Cap. provisio. Sed nihilominus in M. R. C. decisum fuit ad favorem Don Horatii de Paterno, tanquam

quam de meliori linea, & de sententia Consistorii non constat, quia transactio fuit causa sopita, & Don Honoratii successores de facto prædictum feudum possident, videndus Corsetus *conf. 11. num. 5. versic. rursus voluit, & in fin. conf. versic. sed quidquid sit.*

353 In causa Camemi jus successionis delatum fuerat ante editionem dicti Cap. 18. Dom. Regis Philippi, & ideo ejus dispositio locum habere non potuit, cum solummodo pro casibus futuris fuisset a Dom. Rege approbata, videndus Amat. *dicta resolut. 1. ad finem, & nihilominus, ut ipse Amat. testatur, existit votum contrarium eximii Juriscons. D. Blasii Joppulo, & Baronia prædicta remansit apud illos, qui de meliori linea descendebant, non obstantes quod qui succedere prætendebat, uti de meliori linea, erat consanguineus in ulteriori gradu, & non filius ex secundogenito, ut in casu nostro, imo nec militabat ratio conservandi feudum in familia.*

354 In causa Roccaflorida aderat dispositio testamentaria, quæ debuit attendi, & hac ratione exclusus fuit nepos ex primogeniti filio per patrum secundogenitum, uti proximior, quod apparet ex eademmet decisione, per quam feuda Sancti Basilii, in quibus pro Domino Petro Bonanno eadem militabat ratio, fuerunt adjudicata Donnæ Francisæ de Aragon, cui de eis fuit concessa manutentio juxta dispositionem testamentariam primi acquiritoris.

In causa denique de Caputarfo concurrebant masculus, & femina in pari gradu, & ideo ad favorem masculi, nempe Baronis Sancti Juliani (licet de inferiori linea) fuit votatum, quia Judices pro constanti habuerunt dictum Cap. 18. Dom. Regis Philippi habere locum, qui masculus concurrat cum femina in pari gradu, quo casu femina non potest se lætari prærogativa lineæ, quoniam non est in linea qualitatis, ex dictis supra n. 327. & seqq. & adhuc lis pendet in Tribunali Consistorii S. R. C.

355 Ex quibus deducitur omnia adversæ partis fundamenta esse diruta, & subsistere non posse, ac ideo concludimus in casu nostro Mazareni Comitem, utpote de meliori linea, manuteneri debuisse in possessione prædictorum Statuum, & feudorum, prout in similibus, & etiam diversis terminis decisum est in hoc Regno in quamplurimis causis, scilicet Campifranci contra *conf. Tobiaz Bentari, apud Lunam d. conf. 17. per duas sententias conformes confirmatas in Sacro Rerum Italicarum Consilio, Ramursuræ, seu Surianæ in Trib. Consistorii, Canicatti, de qua testatur Amat. d. resolut. 1. num. 87. Jarratanæ, de Calamanzano, & Bitcaris in M. R. C.*

356 Et hanc opinionem faventem prærogativæ lineali sequuti sunt præcipue recentiores ex nostris Siculis melioris notæ, & politioris litteraturæ in terminis *cap. Si aliquem, Blasius Lancea ibidem quest. 3. versic. profecto, & Joan. Aloysius de Septimo in consil. Caccabi, Alcami, & Calatafimi, in terminis noviss. Cap. Milanens. Muta, Mastrill. Amat. Costa, Cutellus, Giurba, Baronius, & alii in hoc discursu laudati, quibus adhaeserunt celeberrimi Jurisconsulti Scribentes in prædictis causis decisis, & etiam in causa Licodiæ, in qua alii permulti de exteris se subscriperunt, quorum nomina reticemus, quia ipsorum consultationes, & allegationes non habentur præ manibus, & raro reperiuntur, idcirco illam, utpote veriorum communem, & juris principiis, ac prædictorum Capitulum menti, & verbis magis consonam amplectimur.*

A prædictis denique non recedendo, non proflus contemnendum judicavimus, quod ex parte Mazareni Comitis ad excludendam prærogativam majoris ætatis, in qua sola Racudiæ Comes molem ædificii superimpoluit, ut illum ab hac successione excluderet, ingeniose, & non infeliciter fuit in allegationibus manuscriptis propositum, nempe, prædictum Comitem Mazareni debere succedere ex persona Don Gabrielis Branciforti fratris primogeniti, licet muti, surdi, & imperfecti, de quo supra meminimus in facti narratione, *vers. Don Joannes secundogenitus, eo quod præfatum Racudiæ Comitem ætate præcedit, & quamvis ipse non succedat, ut retineat, tamen succedit, ut restituat agnatis proximioribus.*

Indigebat disceptatio ista longiori calamo, ac pleniori examine, sed ne justificationes istæ in volumen crevant, omittimus illam problematice discutere, & ex superabundanti, pro uberiori judicii nostri comprobatione illud contenti dicere sumus, quod licet pro utraque parte sint Doctores summæ auctoritatis, valde probabile æstimari potest, mutum, & surdum, aut alias a natura imperfectum, a successione feudi exclusum, per textum *in cap. 1. an mu-*

*tus, vel alias imperfectus, cap. 1. §. mutus, tit. Episcop. vel Abbat. habitu, & potentia capacem esse, quamvis actu feudum in eo non consistat, propter impedimentum, quod illum inhabilem ad militare servitium reddit. Ex quo DD. firmant, quod si talis imperfectus filium habeat, succedit filius ei, non obstante patris imperfectione, ut cum Baldo, Tiraquello, Menochio, Intrigliolo, Gregorio Lopez, & aliis notant Giurba de success. feudor. §. 2. glos. 4. post nu. 40. vers. declaratio nono, & glos. 11. a num. 40. Mastrill. ad Petr. de Greg. de concess. feudi, p. 4. q. 8. litt. B. vers. subintelligo, Camill. de Laratha in Teatro feud. part. 6. dilucid. 24. n. 4. & Carolus de Grass. de effect. Cleric. effectu 4. n. 39. & si filium non habeat, sed fratrem, iste succedit, ut post Scribentes in dicto cap. 1. an mutus, vel alias imperfectus, docent Luna *conf. 3. Petr. de Greg. de concess. feud. dicta part. 4. quest. 8. num. 28. & 29. Paulus Christianus decis. Belgic. 151. num. 1. cum seqq. tom. 1. ac si fratrem non habeat succedunt agnati proximiores, Alvarot. de feud. tit. quæ sit prima causa benef. amit. cap. 1. §. fin. num. 20. quem, & alios refert, & sequitur Intrigliol. de feud. cent. 2. art. 1. a n. 570. Ursinus de feud. 1. part. q. 8. art. 1. n. 45. Sonsbek de feud. part. 13. n. 100. versic. tertia conclusio est, Balzaran. de feud. in rubr. tit. an mutus, num. 4.**

Nec oporteret dicere, prout ex adverso dicebatur, talem a natura imperfectum pro mortuo haberi, vel ac si natus non esset, nam respondetur mutum, surdum, aut alias a natura imperfectum suapte natura successibilem esse, & solum illi obitare casuale impedimentum, quod illum reddit inhabilem ad deserviendum, ut docent Andreas de Isernia in d. §. mutus, tit. Episcop. vel Abbat. num. 5. versic. sed quia, & num. 6. Monach. de feud. 1. part. cap. 57. num. 25. & 26. videndus nu. 14. ac proinde Baldum sequutus inquit Balzaran. *dict. tit. an mutus, cap. 1. n. 10. vers. ultimo nota, quod feudum in mutis, & surdo, habitu saltem, licet non actu consistit. Unde Doctores nostri, qui in terminis cap. si aliquem vocantis proximiorum patrum secundogenitum nepoti ex filio primogenito prætulerunt, filium primogeniti imperfecti adhuc viventis patrum præferendum constantiter asseruerunt, ut videre est apud Petr. de Greg. de concess. feudi, part. 4. qu. 8. ad fin. Cumiam *dict. cap. si aliquem, verbo masculus, n. 29. Intrigliol. de feud. cent. 2. art. 3. n. 17. & 18. addit. ad conf. 3. Aloysii de Sept. num. 5. & in filio primogenito furiosi, qui vere incapax est magis, quam mutus, & surdus, hic enim (si signis edoceri potest) ex probabiliori sententia matrimonium contrahere, & alios actus facere valet; ille autem si in furore perseverat, nullo modo capax est, videndus Thomas Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 8. a num. 12. vers. Paulus Zacch. in quest. Medicolegal. lib. 2. qu. 8. de mutis, & surd. nu. 9. quod stante ita-tuto vocante proximiorum, aut sequentem in gradu, succedat ad exclusionem patrum secundogeniti, dixerunt Castillo Sotomajor, *contr. lib. 3. c. 13. num. 54. & 55. Giurba de success. feud. §. 2. glos. 6. n. 84.***

Ex quibus deducitur, mutum, surdum, aut imperfectum, non haberi pro mortuo, seu non nato, quandoquidem præcitati DD. ex ipsius imperfecti persona, filium ejus ad successionem admittendum esse, aliis exclusis proximioribus, intrepide concludunt: quod evincit patrem saltem habitu successibilem esse, & ab eo in filium successionem derivari, non ita dicendum, si pro mortuo, aut non nato imperfectus esset habendus.

Et fortius probatur ex textu *in dicto cap. 1. tit. an mutus, vel alias imperfectus, ibi, quidam tamen dicunt, eum qui talis natus est, feudum retinere non posse, quia ipsum servare non valet. Ex quibus, verbis, juncto principio illius textus, manifeste colligitur, Sapientes Mediolanenses non alia ratione fuisse motos ad denegandam feudi retentionem taliter imperfecto, nisi quia militare servitium, stante illo impedimento, præstare non poterat, quod & indicant verba sequentia, ibi, Sic dicimus in Clerico, & femina, & in similibus, quos certum est capaces esse successionis, sed ideo feudum non retinent, quia deservire non possunt. Unde non recte dicitur, imperfectum haberi pro mortuo, aut pro non nato, & idem non posse succedere, & licet compararetur feminæ, hoc magis evincit suapte natura successibilem esse, prout in Regnis utriusque Siciliæ ex d. Constitut. ut de successione videmus observatum in feminis, quæ succedunt in feudis, & deserviunt per substitutos.*

Ulterius, & ex eodem textu evincitur solam retentionem imperfecto prohiberi, & per consequens successionem de facto propter illud impedimentum, non autem successionem de jure, idcircoque dicunt DD. quod succedit de jure,

non

non ut sibi feudum retineat, sed ut restituat agnato proximo, ut in puncto firmato Camillus de Laratha in *Theatr. feud. part. 6. dilucidat. 24. num. 6.* quia alios laudat, Hoto-man. de feud. tit. 6. *Episcop. vel Abbat. in cap. 1. §. mutus, verbo retinere*, quem sequitur Harthman. Pistor. lib. 2. q. 32. num. 38. *vers. nihil itaque*, Balzaran. in *Rubr. d. tit. an mutus, vel alias imperf. num. 5.*

Et hinc fit, quod huic imperfecto datur vita, & militia absque onere servitii, Joan. Aloys. de Septimo apud Lunam *conf. 3. n. 9.* ubi additio Petr. de Greg. de vita militia, qu. 4. n. 9. *Intrigl. de feud. centur. 1. qu. 57. num. 27.* Giurba de feud. §. 2. *gloss. 8. n. 41. in fine*, quam vitam, & militiam non poterit consequi prædictus D. Gabriel imperfectus, si Mazarenus Comes ejus frater in præfatis feudis non succedit.

Quare concludimus in hoc Articulo Mazareni Comitum, vel ex prærogativa melioris lineæ, vel ex persona dicti Don Gabrielis ipsius fratris, qui Racudix Comitum ætate præcedit, debuisse in prædictis Statibus, & feudis manuteneri.

ARTICULUS QUARTUS.

Mazareni Comiti debuit concedi prædictorum Statuum manutentio ob qualitatem melioris originis, quia in pari gradu reperitur masculus ex masculino; at vero Racudix Comes masculus ex fœmina.

357 **S**ecundum prærogativa melioris lineæ, de qua in præcedenti Articulo, & ex sola qualitate melioris sexus, seu originis, prædictum Mazareni Comitum, licet natu minorem, dicto Racudix Comiti majori natu præferendum quamplurimis rationibus nobis omnibus indubitanter placuit. Sed selectioribus propositis, breviter in hoc Articulo prædictæ prælationis fundamenta pro nostri iudicii justificatione in medium proponemus.

358 In feudorum successione agnationis qualitas semper inter omnes alias ad succedendum requisita ita caput extulit, quantum lenta solent inter Viburna cupressi, nam sive de primævo feudorum jure loquamur, sive de municipali in terminis Constitutionum, & Capitulum Regni, illam absque controversia consideratam, & magni habitam reperiemus.

359 De jure communi feudorum regulariter loquendo, & secunda concessione, seu investitura aliter disponente, fœmina a successione feudi penitus fuit exclusa, & per consequens masculus ex ea descendens, tanquam ex radice successione incapax, ut de primo sunt expressa jura in *cap. 1. vers. & non filia de natur. success. feud. ubi Gloss. verbo filia cap. 1. & quia vers. hoc autem notandum de his, qui feud. dar. poss. cap. 1. vers. ad filias vero, de success. frat. cap. 1. §. quin etiam Episcop. vel Abbat. Alvarot. de feud. tit. de gradibus, §. 1. nu. 3. Lanar. repetit. feud. fol. 397. n. 55. Georgius repetit. feud. cap. 51. nu. 8. Schrad. de feud. par. 7. cap. 4. n. 1. Borrell. in summa decis. part. 1. tit. de feud. num. 164. Cumia in d. cap. si aliquem in preclud. num. 73. & aliis multis relatis, Giurb. de feud. preclud. 6. num. 19. & de secundo, Gloss. in dicto cap. 1. verbo filia, de natur. success. feud. dicto cap. 1. §. & quia, vers. hoc autem notand. de his, qui feud. dar. poss. dict. cap. 1. de success. frat. Bald. in l. quoties 12. n. 2. C. de suis, & legit. Paris. conf. 23. n. 27. & 28. lib. 1. Petr. de Gregor. de feud. par. 6. qu. 16. num. 4. & 5. & qu. 17. num. 4. Grass. de effectibus Clericat. effect. 4. n. 35. 36. & 37. Afilict. de feud. tit. de success. feudor. §. filia, n. 1. Menoch. conf. 976. num. 1. cum seqq. Scaccia de iudiciis, lib. 2. cap. 9. num. 1640. & 1641. Alvarottus, Georgius, Lanar. & Schrader. ubi proxime, Laratha de feud. par. 9. dilucid. 82. n. 7. Harthman. Pistor. lib. 2. qu. 35. num. 27.*

360 Imo etsi concessio facta sit pro masculis, & fœminis, aut pro hæredibus utriusque sexus (quo casu fœminæ, & ex eis descendentes successione sunt capaces) dicunt communiter DD. quod est intelligendum deficientibus masculis agnatis, etiam remotioribus, nam iis existentibus non admittuntur fœminæ, & ex eis cognati; quomodo accipiunt text. in *cap. 1. de eo, qui sibi hæredibus suis mascul. ut per Alvarottum, & ceteros repetentes*, ibid. Rosenthal. de feud. cap. 7. concl. 40. nu. 12. Schrader. dict. par. 7. cap. 4. n. 60. Harthman. Pistor. d. qu. 35. num. 18. Facchineus *controv. jur. lib. 7. cap. 44.* Sanleger. *resol. civil. tom. 1. cap. 24. num. 4.* & multis laudatis Andreol. *contr. 252. a num. 4. & seqq. & controvers. 253. a num. 1. part. 4.*

361 De jure vero municipali, si Regni Constitutiones, in aliquibus, & ut de successione, inspiciamus, commu-

nemque Doctorum sequamur acceptionem; certum est fœminas miserationis causa, & speciali jure, ita deum ad successorem feudi fuisse admittas, ut non excludant masculos proximiores, aut in pari gradu, sed tantum illos, qui fuerint remotiores, ut firmat Petr. de Gregor. communiter in Regno receptus, de concess. feud. part. 6. qu. 16. num. 5. & seqq. & sic in paritate gradus incorrectum remansit jus commune feudorum, ut docet Isernia in dicta *constitut. in aliquibus in princip. vers. sic de jure feudorum*, & post eum Rovitus *super pragmat. 11. de feudis, num. 16. vers. nec prædictis refragatur*, & num. 18. *vers. que omnia*, & num. 22. *vers. quibus sic*, Ursin. de feud. par. 2. qu. est. 63. art. 1. sub numer. 28. *vers. secundo respondetur*, Alexand. in *consil. causæ, Sclafani*, post Marinum *var. resol. tom. 2. num. 46. & 47.*

Diximus hoc procedere sequendo communem acceptionem dictarum Constitutionum in his Regnis utriusque Siciliæ apud nostros, & Neapolitanos Expositores, nam si illarum tenores attenderemus, aliter, & fortasse verius dici deberet, nempe fœminas ad successionem admitti in feudis ad exclusionem masculorum remotiorum inter illos tantum feudatarios Francorum jure viventes, non autem inter viventes jure Longobardo, inter quos, existentibus masculis etiam remotioribus, fœminæ a successione exclusæ erant, ut numeris præcedentibus probavimus, hoc enim expresse cavetur in dict. *Constitut. ut de successione*, in qua postquam in principio dixerat Imperator, filios, nepotes, pronepotes, & descendentes utriusque sexus ad successionem feudi esse admittendos, servata sexus, & majoris ætatis prærogativa inter viventes specialiter jure Francorum, & quod mulier in capillo præferretur maritatæ, & dotatæ, subjungit hæc verba ad finem in *vers. si autem*, ibi, *si autem vivant jure Longobardo, collatis dotibus, in viriles partes successione divisa, portionem suam conjugata, seu conjugata quæcumque sint, poterunt vindicare*, ex quibus deducitur differentiam fuisse constitutam inter viventes jure Francorum, & Longobardo jure viventes, & per consequens illam prærogativam, quod in pari gradu masculus fœminam excluderet, non vero in gradu ulteriori, solum fuisse concessam viventibus jure Francorum, quod erat speciale in Regno, relinquendo incorrectum jus Longobardum inter hoc jure viventes, ut tunc fœminæ succedere possent, quando nullus superesset masculus etiam remotior, quomodo est intelligendum, quod Constitutio dicit in dicto *vers. si autem*, ut scilicet filia maritatæ, collatis dotibus, portionem suam possint vindicare in feudo, quando ob deficientiam masculorum in illo succedunt, quam differentiam, licet sic non explicent, agnoscunt Glossa, & Isernia ibidem verbo *filia autem*, & verbo *excludunt*, & conducit ad ea, quæ diximus supra art. 3. ex num. 193. cum seqq. pro explicatione *cap. si aliquem*.

Hæc licet ita sint, non debemus a communi acceptione recedere, quia jam in Regno jure Francorum vivitur, præcipue ab intestato, & etiam ex testamento, si forma contraria non appareat, & solum servatur jus Longobardorum in iis, quæ nostris Capitulis, & Constitutionibus non repugnant, utpote jus commune Regni, sicuti jam probavimus, & explicat late Giurb. de feud. dicto *preclud. 1. num. 20. & 21. & preclud. 6. num. 1. cum seqq.*

Si autem inspiciamus dispositionem dicti *cap. si aliquem*, idem fere cautum reperiemus quoad successionem fœminarum, quod dispositum erat per dictam Constitutionem, ut de successione, inter viventes jure Francorum, in illo namque sexus, & primogenituræ prærogativa servari jubetur, ut masculus fœminam excludere habeat, corrigendo jus commune Longobardorum in illo tantum casu, quo fœmina gradu proximior cum masculino remotiori, nempe, de inferiori linea, & gradu concurrat, in quo omnes nostri Regnicolæ conveniunt.

At si novissima attendamus Capitula, hoc aliquantulum immutatam perspicimus, quia non solum in pari gradu, sed etiam quando masculus est remotior fœminam excludit, cum enim propter antiquorum altercationes, opus esset prædictum *cap. si aliquem* declarare, ut scilicet primogenituræ, & lineæ prærogativa, & inter existentes in linea, gradus proximitas, & melioris sexus qualitas deberet attendi; æquissime fuit provisum, quod fœmina prætextu gradus proximioris non posset excludere masculum ex masculino de meliori linea, gradu tamen remotiorem, neque etiam alteram fœminam ex masculino strictioris lineæ, ut in dicto *Cap. 204.* Imperat. & Dom. Nostri Caroli, & dicto *Cap. 18.* Dom. Regis Philippi, quod ut jam diximus, favore agnationis-

tionis statutum est, ut feuda conservarentur in Domo, & familia, a qua processerunt: intelligendo hoc modo dispositionem dicti cap. Si aliquem in illis saepe repetitis verbis *sexus*, & *primogenitura prerogativa servetur, ut masculus feminam, & juniorum major natu precedat*, videlicet, quod qualitas melioris sexus a Capitulo primo loco considerata praecederet qualitatem primogeniturae in foeminis concurrentibus cum masculis agnatis, argumento text. in l. 1. ff. de albo scribendo, l. quoties, ff. de usufructu cum vulgatis, & solum primogenitura in foeminis deberet attendi, quando melioris sexus qualitas cessaret, juxta superius dict. art. 3. n. 370. & seq. qua ratione dicunt nostrates prerogativam sexus potiore esse, quam aetatis, Petr. de Greg. de success. feud. par. 4. qu. 6. Muta in dict. cap. Si aliquem, num. 218. & 243. qui alios laudat.

366 Et quid sit in terminis praedictarum Constitutionum, & dicti cap. Si aliquem, in quibus DD. nostri dicunt praerogationem masculis concessam in paritate gradus esse ob favorem agnationis, si non proprie, quia foeminae invitantur saltem secundum quid, ut notant Afflict. in d. Constit. in aliquibus, num. 71. tom. 2. Petr. de Greg. de concess. feud. par. 4. qu. 6. num. 2. & 3. Cumia de feud. in d. cap. Si aliquem, verb. *sexus*, num. 13. & verb. *masculus*, n. 114. Milan. d. decis. 8. num. 146. lib. 1. Intrigl. dicta cent. 2. art. 51. num. 10. Cannerius in cap. Si aliquem, vers. sed tractandum, n. 41. fol. 281. Muta in d. cap. Si aliquem, nu. 233. Giurba de feud. §. 1. gloss. 8. num. 5. & 6. Minadous decis. 36. num. 9. & 10. Pratus discept. 4. num. 24. eo quod antiquum jus commune feudorum masculos agnatos, exclusis foeminis, & descendentes ex eis, in infinitum admittens, solummodo fuit correctum, quando foemina, aut cognatus proximior reperitur, sicque in paritate gradus remansit illibatum, & incorrectum, ex Doctoribus laudatis sup. num. 361. quibus & adstipulantur idem Afflict. ubi proxime, n. 3. Petr. de Gregor. dict. par. 4. qu. 1. num. 7. & 8. Giurba praelud. 6. num. 19.

367 Negari minime potest, quod per nostra novissima Capitula supra citata fuit contemplata agnatio clarissimis, & expressissimis verbis, ibi, *a tal che li Stati, e Baronie venghino a conservarsi, e perpetuarsi nelle casate, e cognome, donde procedono*, illud enim verbum *casate*, latine *Domus*, significat idem quod agnatio, leg. pronuntiatio, §. penult. ff. de verb. signific. cap. 1. de schismaticis, lib. 6. Bart. in l. 1. n. 3. ff. ad Sillanianum, Simon. de Petris libr. 3. interpret. 3. dubitat. 1. solut. 11. num. 9. Brisson. de verbor. signific. libr. 4. verbo *Domus*, fol. 163. pag. 2. Socinus junior cons. 103. num. 32. & 33. vol. 2. Thom. Marinus de feud. tit. 5. numer. 18. Giurb. de feud. praelud. 4. num. 17. vers. aut si pro se, & illis de domo sua, quod non negat Molina. de primog. lib. 3. cap. 4. num. 6. dum in n. 11. se explicat dicens, *nisi alia suadeant*, & ipse loquebatur in terminis majoratus habentis substitutiones regulares, idemque significat verbum *cognome*, dicta leg. pronuntiatio, §. familia, ff. de verb. signific. cognati namque non sunt de cognomine, & familia, a qua feudum procedit, ut firmant DD. allegati num. praecedenti, & Corsett. consil. 11. num. 10. & solum agnati cognomen suae familiae conservant, Hispana lex 3. tit. 21. part. 2. ibi, *Porque siempre los homes el nome del padre ponen primeramente delante*, Tiraquell. de nobilitate cap. 18. num. 21.

368 Unde cum in dictis novissimis Capitulis ratio agnationis conservandae inter descendentes a primis feudorum acquiritoribus in causa fuerit, ut masculus remotior excluderet foeminam proximior, imo & quod foemina agnata, & de meliori linea (qualis est filia primogeniti) excluderetur a patruo secundo, vel tertio genito contra ordinarias regulas primogeniturae: non est amplius dubitandum, quod non solum in paritate gradus masculus agnatus, licet aetate minor, excludere habeat foeminam, & cognatum ex ea majorem natu, sed etiam sit praerogatus foeminae, & cognato proximiori, quoties eadem militat agnationis conservandae ratio, ut jam supra tetigimus in tertio Articulo ex Corsetto consil. 9. num. 36. consil. 11. num. 10. & in fine expresse in consil. 18. num. 17. & 18. & in vers. *esta ergo de Suriana*, & melius consil. 19. numer. 36. & 37. Corsett. filio ad patrem consil. 10. num. 41. & Barone in allegat. Joancafci post tom. 2. de citat. num. 35. qui licet in aliis casibus extensionem praedictorum Capitulorum negare tentaverint, tamen ob rationem expressam agnationis conservandae; ex vi comprehensiva ad alios extendunt.

369 Et in nostris terminis seclusa etiam dispositione praedictorum Capitulorum, est concursus omnium nostrorum sen-

tentia, a qua nullus hucusque recessit, quod in paritate gradus agnatus, & sic filius fratris praerferri debeat cognato, etsi filio sororis, licet ille sit major aetate; ita expresse firmant Pernus cons. 19. colum. 2. versic. *Item est dubium*, Petrus de Gregor. de feud. part. 4. qu. 7. num. 20. Cumia in dict. cap. Si aliquem, verbo *masculus*, num. 109. & seqq. & verbo *prerogativa*, num. 8. Intrigliol. de feud. dict. cent. 2. artic. 51. per tot. Muta in dict. cap. Si aliquem, num. 241. Provenzal. ad Bertachinum, verbo *filius*, & de Neapolitanis in terminis dictarum Constit. idem docuerunt Molphes. ad consuetud. Neapol. par. 4. qu. 40. num. 11. Laratha de feud. part. 9. dilucid. 36. numer. 10. & dilucid. 82. num. 6. Rovit. in pragmat. Neapolit. 11. tit. de feud. ante num. 16. versic. *nec praedictis*, & ante num. 18. vers. *que omnia*, & num. 23. Ursin. de feud. par. 2. qu. 3. art. 1. num. 28. vers. *secundo Responderetur*, & de exteris Ancharanus cons. 359. num. 3. Ruinus consil. 49. num. 6. & consil. 120. num. 8. lib. 1. & consil. 69. num. 24. 25. & 26. libr. 3. Alciat. consil. 15. num. 6. lib. 8. quos, & alios refert, & sequitur Fular. de substitut. qu. 404. numer. 9. Peregr. de fideicom. art. 26. num. 2. vers. *comperitum est autem*, & num. 17. versic. *passus ut videtur*, Curtius junior. de feud. 3. par. princip. num. 26. inter tract. divers. tom. 10. part. 2. fol. 95. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 16. n. 14. Harthman. Piltor. lib. 2. qu. 35. num. 27. Cioff. consil. 4. num. 8. lib. 2. Menoch. consil. 976. per tot. & a num. 18. & 19. Scaccia de judiciis lib. 2. cap. 9. num. 1662. & a num. 2666. Cancr. variar. part. 3. cap. 21. num. 89. versic. *ad quod conducit*, Bursatt. consil. 229. num. 39. tom. 3. Altograd. consil. 63. num. 9. tom. 2. Spada consil. 22. num. 3.

Cujus assertio illa ratio redditur, quia quotiescum- 370 que consideratur agnatio, masculus ex foemina non dicitur masculus in concursu masculi ex masculo, per quem vere agnatio conservatur, late Aguirre de success. Regn. Portug. part. 3. num. 24. & 28. fol. 75. Altograd. consil. 53. num. 117. lib. 1. Menoch. consil. 973. & 976. Pratus discept. forens. cap. 4. num. 27. & 28. Lara in compend. vit. homin. cap. 30. num. 72. & sicut masculus ille agnatus foeminae praerferitur, ita & masculo ex eadem foemina, ut post Afflict. Petrum de Gregor. Cumiam, & Intrigliol. supra laudatos, docet Camillus de Laratha d. par. 9. diluc. 82. n. 6. fol. 426. & quando aliquis excluditur propter favorem agnationis, excluduntur omnes illius descendentes, Fab. de Anna cons. 92. n. 68. lib. 1. D. Joan. del Castillo contr. lib. 5. cap. 129. num. 30.

Unde descendendo ad casum istius litis, extra omnem 371 controversiam nobis visum est, Comitem Mazareni, utpote masculum ex masculo, licet aetate minorem, praerferri debere Racudiae Comiti masculo ex foemina, quamvis natu majori, quia stantibus praedictis Cap. novissimis consideratur agnatio, prout supra probavimus, & absurdissimum esset dicere, quod quando praedictus Comes Mazareni excludere haberet Donniam Catharinam amitam, si hodie viveret, non obstante quod esset gradu proximior, juxta expressam dictorum Capitulorum dispositionem, non possit excludere ejus filium Racudiae Comitem in pari gradu, eo solum quod reperitur major aetate, qua potentior est prerogativa sexus, ut jam ostendimus n. 365. ad finem (omittimus replicationem Advocatorum dicti Comitis Racudiae, dum contendunt, quod ipse non veniat representando matrem, sed ex persona sua propria, quia huic scrupulo faciemus satis infra suo loco respondentibus objectioni super non extensione Capitulorum Regni) ac ideo ex hoc tantum capite omnibus aliis cessantibus (quae non cessant) pro indubitato habuimus, eidem Mazareni Comiti maintenancem dictorum Statuum esse concedendam.

Quibus non obstant, quae ab Advocatis alterius partis in hoc puncto sunt opposita, levissimi enim ponderis sunt, & eis propullatis, firmiora, ac stabiliora reddentur nostra fundamenta.

Primo dicunt, jus commune feudorum non esse rece- 372 ptum in hoc Regno, ad quod probandum allegant Corsett. fil. in addit. ad patrem, cons. 7. n. 6. & seqq. qui id fundat in dicta Constitut. in aliquibus tit. de success. fil. Comit. vel Baron. ubi Imperator pravam appellat consuetudinem illam introductam, per quam masculi remotiores foeminas proximiores excluderent, ex quo deducunt, quod si jus commune feudorum esset in Regno receptum, utique non diceret pravam esse dictam consuetudinem, quae conformis erat praedicto feudorum juri, & etiam allegant Minadous in Constit. Regni, fol. 54. col. 2. vers. *unde arguitur*, & not. 2. num. 69. fol. 80. col. 2.

Cui oppositioni respondemus, tum Corsettum loqu- 373 tum esse contra communem DD. nostrorum opinionem, dicen-

- dicentium, jus Longobardum, & sic jus feudorum fuisse jus commune istius Regni, & hodie servari in iis omnibus, in quibus correctum non reperitur per nostras Constitutiones, & Capitula, prout probavimus supra art. 3. num. 194. ex Constitutione Puritatem, de præstandis Sac. Bajul. & ultra ibidem laudatos constanter tenent Canner. in cap. volentes, fol. 106. n. 10. & seqq. & in cap. Si aliquem, fol. 237. n. 1. & 2. In trigl. de feud. cent. 1. cap. 4. a n. 26. usque ad 32. & per tot. Petr. de Gregor. de concess. feud. par. 4. qu. 1. n. 1. 2. & 3. cum seqq. Lathatha de feud. par. 2. dilucidat. 22. fol. 23. & de Franchis dec. 115. per totam.
- 374 Tum Corsetti assertionem nullo modo probari posse ex dicta Constitutione in aliquibus, eo quod dicatur prava consuetudo illa, quæ masculos remotiores fœminis proximioribus præponebat, quia ibidem non fuit assignata forma succedendi in feudis regularibus, seu regularibus quaternariis, (quæ postea data fuit in Constitutione, ut de successione nobilium in feudis) & solum fuit edita prædicta Constitutio ad reformandam iniquam illam consuetudinem introductam in successione bonorum Comitum, & Baronum filias relinquentium, dum exclusis filiabus contra æquissimam Justiniani Imperatoris in l. maximum vitium, Cod. de liber. præter. remotiores agnati non solum bona feudalia, in quibus secundum jus commune feudorum succedere poterant, sed etiam libera, & allodialia sibi vendicabant, & prædictas filias fœminas pro arbitrio maritabant; quod Fridericus Imperator abrogavit per illam Constitutionem, damnando ut pravam talem consuetudinem succedendi in allodialibus, & consulendo miseris fœminis, prout ibidem disponitur: qui intellectus aperte colligitur ex lectura illius textus, & illum assignat Afflictus ibi in principio, & quod dicta Constitutio non procedat in feudibus, sed tantum allodialibus, prout indubitatum firmat Marcianus disp. 5. num. 25. versic. Minadous.
- 375 Secundo obijciunt, quod ex quo per nostras Constitutiones, & Capitula fœminæ sunt habitatae, & admittæ ad successionem feudorum, si masculi proximiores non existant, non potest dici considerata agnatio, sed solum prædilectio masculini sexus in paritate gradus, ac ideo concurrente masculo ex fœmina cum masculo ex masculo, si ille major natu reperitur, præferendus est, quod multis Doctoribus tum Regnicolis, tum Neapolitanis, Hispanis, & exteris probare tentarunt, quos consulto omittimus brevitati consulentes, quia punctus est satis notus, & facillimo negotio ab eo nos expediemus.
- 376 Respondemus igitur, conclusionem prædictam in terminis dictorum Capitulorum Regni 204. Dom. Imperat. Caroli, & 18. Dom. Regis Philippi non esse absolute veram, quia ut jam ostendimus, & probant DD. nostri ex verbis supra num. 367. relatis, prælatio masculis concessa non solum consideratur, quando concurrunt cum fœminis in pari gradu, sed etiam cum fœminæ sunt gradu proximiores, sicuti accidit in concursu nepotis ex masculo cum amita, & neptis ex primogenito cum patruo secundogenito: his enim casibus, licet amita sit proximior, excluditur a nepote, & quamvis filia primogeniti sit de meliori linea, cujus ratione proximior exiit, & in primogenito regulari esset præferenda, excluditur etiam a patruo secundogenito, & hoc ea expressa ratione, ut feuda conserventur in familia, & cognomine, unde processerunt, qua moti nostrates, Capitula prædicta extendunt ad alios casus ultra expressos, in quibus considerari possit idem favor conservandæ agnationis, ut constat ex dictis num. 368.
- 377 Imo, quod magis est, etiam in terminis dictarum Constitut. In aliquibus, ut de successione nobilium, & cap. Si aliquem, illa prælatio masculis in pari gradu concessa, dicunt multi ex nostratibus, quod respexit favorem agnationis, relinquendo usque ad illum gradum jus commune feudorum incorrectum, quod negari non potest, masculos agnatos etiam remotiores semper fœminis, & earum descendentes ob eundem agnationis favorem prætulisse, ut bene probant supra laudati num. 366.
- 378 Qua ratione dicit Joseph Cumia in d. cap. Si aliquem, verbo maritata, num. 10. 11. 12. 42. & 51. & verbo in capillo, num. 8. cum seqq. fuisse prælatam sororem in capillo forori maritatae, quia scilicet, mulier innupta est agnata, & familiam conservat melius, quam nupta, de quo latius inferius.
- 379 Est ergo distinguendum inter agnationem vere, & proprie sumptam, & illam, quam fictam, & impropiam, seu artificiosam communiter DD. vocant: si de vera, &
- propria agnatione loquatur, certum est tantummodo dari posse in masculis descendentes ex masculis per lineam rectam masculinam, princip. inst. de legitim. agnatorum successione, l. l. pronuntiatio, §. familia, vers. communi jure, l. familia appellat. ff. de verb. signific. cum aliis adductis a Molin. de primog. lib. 3. cap. 5. a num. 1. & per tot. ubi ejus addentes, late Castillo Sotomajor. lib. 6. controuv. cap. 129. cum trib. seqq. Don. Jo. Baptista de la Rea decis. Granat. 34. par. 2. qui de hac materia ex professo agentes alios cumulant. Si autem de ficta, & artificiosa, negari non potest, eam considerari inter masculos cognatos, & sic descendentes ex fœminis, ut fatentur omnes proxime citati, & alii infiniti, quos recensere otiosum est.
- Dum autem DD. nostri dicunt per Constitutiones, & Capitula Regni consideratam fuisse agnationem, non loquuntur, nec intelligendi sunt de illa vera, & propria, in qua soli comprehensi censentur masculi ex masculis agnatis, hæc enim non consideratur, quando in dispositione, aut statuto vocantur fœminæ, seu cognati, (nisi vocati sint in defectum agnatorum, vel post plures gradus substitutionum inter masculos ex masculis, ad quos restricta est agnationis conservandæ ratio, juxta distinctionem Molinæ d. lib. 3. cap. 5. num. 50. versic. ex quibus, communiter receptus, ut per addentes ibidem dicto num. 50. vers. aut agnatio, & vers. primus casus, & vers. tertius casus, qui infinitos laudant, Castill. d. libr. 6. controuv. cap. 133. num. 11. cum seqq. & cap. 92. per tot.) sed exaudiendi sunt de prædicta ficta, & artificiosa agnatione, quæ consideratur inter masculos descendentes ex fœminis, secundum DD. statim laudandos.
- Et quidem non absolute, ita ut quandiu exister masculus ex masculo, descendens ab illa fœmina, seu cognato, qui prius successionem occupavit, non possit alia fœmina, vel cognatus de meliori linea, & gradu in primogenito succedere, (prout illam intelligunt DD. quos refert, & sequitur Larrea d. decis. 34. num. 2. & 49. & decis. 54. n. 7. 11. & 21.) nam si hoc concederemus, excluderetur filia, aut nepos masculus ex ea ultimi possessoris, per masculum remotiorem de linea masculina primi vocati, seu cognati, qui successionem occupavit, quod non patiuntur nostra Capitula: sed restricte, & limitate ad certos gradus, & sub certa forma irregulari a nobis explicata supra in tertio Articulo, num. 330. cum duobus sequent. ut quandiu commode possit, absque præjudicio filiarum, & descendentes ultimi possessoris, conservetur agnatio, vel proprie, vel improprie, ne feuda transeant ad alienas familias, a quibus non processerunt, dum conservari possunt absque detrimento in illis, in quibus semel ingressa est successio, quod non sic explicant DD. nostri.
- Replicant Advocati ex adverso, in casu istius litis, nullo modo considerari posse agnationem, nec veram, nec fictam, quia omnia feuda, super quibus erat controversia processerant a Donna Dorothea Barresi, & Branciforte nepte, & re futataria Principis Don Francisci, & proavia communis, & sic successio disceptabatur inter cognatos descendentes ex prædicta fœmina, & prætendentes succedere alteri fœminæ cognatæ, utpote nuptæ in aliena familia, qua ratione præferendus erat dictus Racudix Comes, qui cum alio cognato in pari gradu major natu reperiebatur, & veniebat ad successionem fœminæ cognatæ, juxta distinctionem Cumia in d. cap. Si aliquem, verbo sexus n. 13. & seqq. præcipue num. 16. vers. Aut fœmina, eo fortius, quia ipsius mater Donna Catharina fuerat nupta in familia de Branciforte, ex Cravett. consil. 831. & 877. Vega consil. 63. Albamandell. consil. 86. & 87. cum aliis per eum allegatis.
- Sed nihilominus non esse recedendum a prædicta resolutione censuimus, quia superior replicatio in nihilo stringit. Primo, nam dato pro vero (ut verum est) per nostras Constitutiones, & Capitula consideratam fuisse agnationem, si non veram, saltem fictam, & eo modo quo commodius potuit attendi, ut feuda conservarentur in familia primi investiti, aut ultimi morientis, non evanuit, seu cessavit ratio conservandæ agnationis, eo quod deficientibus masculis agnatis feuda transferint in Donnam Dorotheam nuptam in extranea familia, & Domo de Branciforte, inter ejusdem quippe descendentes est attendenda ratio agnationis conservandæ, fictæ, & artificiosæ, prout supra explicuimus, ut extantibus masculis ab ea descendentes per lineam masculinam, præferantur aliis, qui per aliam mediam fœminam descendunt, sicuti in terminis resolvunt Cephalus cons. 581. vol. 4. Menoch. cons. 172. vol. 2. & consil. 315. num. 41. volum. 4. Peregr. de fideicommiss. art.

art. 26. num. 29. Episcopus Valenzuela, & alii quos sequitur D. Joan. de la Rea d. decis. Granat. 54. num. 11. ad finem, quidquid in contrarium sentiat Perez de Lara de vita hom. cap. 30. a num. 119. cum seqq.

384 Et in feudis est communissima resolutio, quod licet deveniant ad foemina ob masculorum defectum, & sic transeant in alienam familiam non amittunt propriam naturam, & formam, sed eam retinent, & dum sunt penes foeminam dormiunt quousque nascantur masculi ex ea, quibus natis, reassumunt feuda naturam suam, ex quo a stipite masculo initium habuerant, & isti masculi, & ex eis descendentes ejusdem masculini sexus praerferuntur foeminis, & cognatis proximioribus, ita eleganter Castrensis. conf. 176. n. 2. lib. 1. Cacheranus conf. 6. num. 4. & seqq. vol. 2. Everardus junior conf. 43. num. 19. volum. 1. & conf. 20. n. 1. usque ad 16. & conf. 29. num. 14. & conf. 50. num. 44. volum. 2. Rosenth. de feud. cap. 7. concl. 40. num. 7. & seqq. Valentinus Foster. de success. cap. 19. axiom. 7. num. 11. & seqq. Milan. decis. 1. num. 64. 65. 66. & 67. lib. 1. Intrigl. de feud. cent. 1. quest. 27. num. 12. & 13.

385 Secundo quia tamen Advocati ex adverso, multis adductis praesertim ex nostris DD. Hispanis, probare intenderint, masculum ex foemina proximior, aut in pari gradu majorem natu, praerferendum esse masculo ex masculo remotiore, aut natu minore: nam masculus ex foemina est aequae masculus, & in pari sexu, & gradu est attendenda major aetas ex Phæbo, Pereira, Flores de Mena, Molina Theologo, Gama, Raudensii, & aliis: adhuc tamen extra chorum cantare arbitrati sumus, quoniam praedicti, & alii per multi DD. qui in illa proluxa, & satis apud Hispanos, & etiam exteros controversa disceptatione, utrum ex simplici, sed repetita vocatione masculorum censetur contemplata agnatio? negativam sententiam tutati sunt, & sic pro masculo ex foemina se subscribere, nisi expresse, aut indubitatis conjecturis constet testatore respexisse ad rationem conservandae agnationis, (videndi Molina, Addentes Castillo, & la Rea in locis supra citatis num. 379. & ultra eos, Lara de vita hom. d. cap. 30. a num. 116. Valenzuela conf. 97. Sesse decis. 254. num. 3. & num. 52. usque ad 220. & in responso post eam num. 5. & decis. 374. & 412. part. 4. Caesar. Barz. decis. 97. num. 11. Riccius collect. 886. part. 4. Fontanell. de pact. claus. 4. gloss. 25. a num. 13. Marefcott. lib. 2. variar. cap. 149. num. 2. Anton. Faber. de errorib. decad. 28. error. 8. num. 6. & alii relati a Fular. de substitut. quest. 404. Paschal. de virib. patr. potest. par. 4. cap. 9. num. 41. cum seqq. & Peregrin. de fideicom. art. 26. ex num. 12. qui alios multos cumularunt) eo moventur fundamento, quod in tali simplici masculorum vocatione non sit considerata agnatio, sed solum sexus masculinus ad exclusionem foeminarum, quibus propter earum fragilitatem dominari non convenit, quo casu masculi ex eis censentur vocati, & non exclusi, & hoc ita concludunt, quando talis masculus ex foemina est de meliori linea, & excludi praetenditur per masculum ex masculo remotiore, & de linea inferiori, ut ex eorum lectura apparet.

386 At sic est, quod per nostras constitutiones, & novissima capitula expresse est considerata agnatio, ut feuda conferrentur in domo, & cognomine eorum, a quibus processerunt, ut satis probatum remanet. Ergo sequitur, quod concurrentibus masculo ex masculo agnato, secundum superiorem traditionem, & masculo ex foemina in pari gradu, illo de meliori linea, & hoc de linea foeminae inferiori, est extra omnem controversiam, illum praerferri debere, etiam in sententia praedictorum DD. qui in casu quo ex dispositione, vel statuto consideratur agnatio, fatentur masculum ex masculo de linea inferiori praerferendum esse masculo ex foemina de meliori linea, & fortius quando sunt in pari gradu, & ille istum praecedit in linea, ultra quod multi ex praecitatis DD. loquuntur in dispositione hominis, & in majoratibus Hispaniae, & aliud dicendum est in vocatione Statuti, ubi semper consideratur ratio agnationis conservandae, ut expresse dixerunt Bardellon. consil. 31. n. 36. Cypic. Latro decis. 127. n. 48. & 49. Sesse d. decis. 254. n. 284. & in respons. num. 7. in terminis Statutorum Italiae Castillo Sotomajor tom. 6. d. cap. 129. num. 51. versic. omnes fere praecitati, qui praedictam distinctionem confirmant.

387 Et quamvis praedicti Advocati dixerint, quod inter duos patruales non attenditur linea, sed in pari gradu major aetas, (cui replicationi abunde satisfactum est in tertio Articulo) adhuc, ex hac qualitate melioris originis, invitibus dantibus fateri debent non posse excludi Comitem Mazareni per Racudiae Comitem, & per consequens, eis non suffra-

gari Decisiones Phæbi, Pereiræ, Gamæ, Flores de Mena, Molinae Theologi, & aliorum supra relatorum, qui loquuntur in casu, quo nec consideratur agnatio, nec attenditur praerogativa lineæ, ut ex eis aperte dignoscitur.

Tertio, quia a veritate deviat asserere Donnam Margaritam Branciforti, cui succedi praetenditur, non fuisse agnatam, & verius est talem fuisse, & uti tali succedendum esse, non obstante, quod fuisset nupta Don Friderico Columna ipsius unico viro, a quo vidua remansit. Certum enim est foeminam ex masculo descendente agnatam esse, d. l. pronuntiatio ad fin. ff. de verbor. signific. leg. 2. ff. de legitim. hered. leg. duodecim tab. C. eodem titulo, §. ceterum, instit. de legit. agnat. success. gloss. marginal. verbo non videtur, in leg. voluntas 4. de fideicom. Paris. consil. 35. in prin. & n. fin. lib. 3. Simon de Pretis de interpret. ult. volunt. interpret. 3. dubit. 1. solut. 11. num. 66. & 77. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 6. nu. 39. & ibi addentes num. 34. & 35. ad finem, idem Molin. lib. 3. cap. 5. num. 3. Castillo lib. 2. controv. cap. 8. a num. 19. & ex nostris Siculis Corsett. consil. 18. num. 18. versic. istud probatur, qui alios laudat, late Altograd. multos referens consil. 86. num. 46.

Quam agnationem non perdit foemina, licet nupta sit in aliena familia, ut probant text. in d. l. voluntas 4. Cod. de fideicom. ubi Paulus, & Jas. in princip. & Bald. num. 7. Decius in l. foeminae, num. 92. ff. de reg. jur. Paris. consil. 47. num. 56. lib. 3. Molina d. lib. 1. cap. 6. num. 39. ex nostris Cumia in dicto cap. Si aliquem, verbo maritata, num. 10. Muta in eodem cap. num. 235. & 236. Vincentius Perricome in causa Surianæ vers. 2. negando.

Et fortius cum Donna Margarita non habuerit filios, & vidua remanserit, quo casu familiam conservare dicitur, ex Intrigliol. de feud. cent. 2. art. 55. num. 12.

Unde deducitur nos esse in primo casu distinctionis agnatae a Cumia in dicto verbo sexus, num. 12. nempe quando ille, cui succeditur agnatus est, quo casu firmat agnatum praerferendum cognato, & sic habendam esse rationem agnationis, quod clarius concludit in verbo masculus, num. 77. ac ideo ex doctrina istius Doctoris nullum commodum consequitur Racudiae Comes.

Quarto, quia stantibus novissimis capitulis, in verbis supra relatis num. 367. acciocchè li detti Stati, e Baronie, &c. debet considerari Domus, cognomen, & familia ultimi morientis possessoris feudi, cui succeditur, & cujus proximitas ad succedendum attenditur, ex dictis supra in 2. art. & adductis ab Amato dicta resolutio. 10. num. 8. Corsetto filio ad patrem consil. 25. num. 29. & seqq. alias si ob finitam lineam masculinam primi acquirentis, deveniret feudum ad foeminam, vel masculum cognatum ab illo descendente, cessarent praedicta capitula, cum eorum ratio non posset verificari, concurrentibus cognatis ad alterius cognati successionem, per quos familia primi acquiritoris proprie non conservatur; & sic in praedicto casu filius secundogenitus non esset praerferendus nepti ex primogenito, nec frater tertio genitus nepti ex fratre secundogenito, qui non ob gradus proximitatem, sed propter agnaticitiam qualitatem praerferuntur contra ordinarias regulas primogeniturae, scilicet praerogativam lineæ, aut, ut Adversarii volunt, beneficium representationis, quod absurdissimum esset dicere, ac ideo inferendum non est sufficere, quod succedere volens sit de familia ultimi morientis, ut expresse agnoscit Corsett. consil. 11. num. 10. & conf. 18. num. 18. ubi ea ratione negabat considerari agnationem in casu illorum consiliorum, quia praetendens successioem non erat de cognomine primi acquiritoris, nec ultimi morientis, firmans hoc ultimum fat esse, ut consideraretur agnatio, & in his terminis omni caret dubio Comitem Mazareni, utpote de familia, & cognomine Donnae Margaritæ filiae D. Francisci Branciforti illius patris, & neptis D. Fabritii communis Avi, ultimæque posseditricis, praerferendum esse Racudiae Comiti, qui cognatus est ex aliena familia.

Quinto, quoniam non est absolute verum masculum ex foemina nupta in familia praerferri masculo ex masculo, & DD. in contrarium allegati limitantur, & taxantur per alios quamplures, qui multis rationibus illorum dicta ostendunt non posse procedere, nisi quando praerlatio concessa fuit cuilibet masculo de familia, ut bene inquit Raudens. conf. 3. n. 25. lib. 1. qui in tract. variar. cap. 39. n. 409. ubi punctum repetit, eam rationem reddit, nam masculus ex masculo vere, & naturaliter agnationem, & familiam conservat, masculus vero ex foemina non nisi per fictionem, & artificium, & prosequuntur multa Berq. consil. 96. lib. 2. Soccin. Junior.

Junior. *consil.* 15. *lib.* 4. Curt. Junior. *consil.* 117. *vers. circa secundam novam considerationem*, Bellon. Jun. *consil.* 2. a n. 73. Perez de Lara *de vir. hom. dict. cap.* 3. a n. 99. *Prat. discept. for.* cap. 4. a n. 56. *lib.* 1. Jacob. Federic. *post. conf.* 95. *Alto. gr. lib.* 2. sub n. 67. *vers. Marianus Jovinus, & versic. August. Bero.* Rotvitus *consil.* 17. *lib.* 1. ubi scripsit contra Peregrinum *consil.* 50. *lib.* 3. Alberghin. *inter. consil.* Fusarii 18. qui scripsit contra Bartholomæum Stella, videndus n. 11. *versic. 3. comprobatur*, ex quibus deducitur non esse attendendam hanc Racudiæ Comitibus qualitatem a persona ejus patris deductam, præcipue cum ipse non descendat a Donna Dorothea, in quam prædicta feuda transferunt, nec sit de familia de Santapau, & Barresi, a qua illa proveniunt, sed de familia de Branciforti, & diversa linea, quæ habetur ut extranea.

393 Objiciebant denique Advocati ex adverso, non debere extendi prædicta capitula, & eorum rationem ultra personas in eisdem expressas, ac ideo cum controversia de successione esset inter duos patruales, qui casus ibidem comprehensus non invenitur, absonum erat dare extensionem, quam illa statuta non admittunt.

394 Sed respondemus sat a nobis fundatam dictorum capitulorum extensionem in 3. artic. remanere, etiam quoad conservandam agnationem ob rationem in eis expressam, ultra personas ibidem exemplificative commemoratas, quod & in hoc artic. tetigimus num. 368. & propterea dicimus favorem filii secundogeniti, hoc est Comitis Mazareni in prædictis Capitulis expresse comprehensi, durare mortua filia tertio genita, scilicet, Donna Catharina matre Comitis Racudiæ ibidem propter illum exclusâ, ac si hodie viveret, quia jus quod ille habuit ex capite invitativo ad successionem in concursu Amicæ, non potest amitti ob ipsius mortem concurrente ejus filio eadem ratione excluso, cum prælatio prædicto Comiti concessa uti filio ex secundogenito fundetur in agnationis favore, quem filius feminæ exclusæ disrumperet non valet, utpote descendens ex eadem intestæ radice, optime ad propositum Antonius Faber *de errorib. dicta decad.* 28. *error.* 10. num. 10. ibi, *at qui non potest filia facere, ut hic nepos videatur filius masculus testatoris, quandoquidem nec illa ipsa masculus est, ut nec ipse femina*, quod præferat Tiraquell. *de primog. qu.* 12. *ex n.* 6. & demum facit regula communiter a Doctoribus tradita, quod exclusâ femina propter masculos, ejus omnes descendentes censentur exclusi, *cap. §. hoc autem notandum, de his qui feudum dare poss. & post Jo. Andr. in cap. ad apostolicam, de sent. & re judic. lib.* 6. & in *addit. ad Speculat. tit. de testam. circa fin.* tradunt Bald. Aretin. Claudius de Scifel. Cattrensis, & alii apud Peregrin. *de fideicom. art.* 26. *ex num.* 4. Menoch. *consil.* 172. *ex num.* 15. Tiraquell. *ubi sup. a num.* 12. & post Palacios Rub. Cifuentes, & Greg. Lopez, Molina *d. libr.* 3. *cap.* 5. *num.* 45. & 46. Mierex *de majorat.* 2. *par. qu.* 6. *num.* 220. Ciurb. *de feud. §. 1. gloss.* 8. *num.* 16. *in fin. & §. 2. gloss.* 6. *num.* 6. *cum adductis sup. num.* 370.

395 Et quamvis ex adverso dicebatur, Racudiæ Comitem non venire ad successionem repræsentative ex persona matris, sed ex sua propria persona uti masculus descendens a primis feudorum acquiritoribus, ob idque juxta communem distinctionem de qua post Card. Mantica. *de conjectur. lib.* 8. *tit.* 18. *num.* 49. & *lib.* 11. *tit.* 20. *num.* 7. Guttier. *lib.* 3. *practicar. q.* 67. *n.* 20. Menoch. *consil.* 802. *num.* 61. & 62. *lib.* 5. *Rota decif.* 15. *num.* 6. & 7. *par. 2. diversorum*, Greg. Lop. *in leg.* 3. *tit.* 13. *part.* 6. *gloss.* magna *quest.* 22. *versic.* Sed an exclusâ, Molina *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 39. & 41. & alios quos refert Honded. *consil.* 72. *n.* 42. *cum seqq. libr.* 1. testantur addentes Molin. *dict. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 51. *versic. in qua materia*, & alii laudati a Castillo Sotomajor *lib.* 2. *contr. c.* 4. præferendum esse dicto Comiti Mazareni, quem in pari gradu, & sexu præcedebat ætate, non obitante quod illius mater esset exclusâ, si forte concurreret cum prædicto Comite ejus nepote.

Tamen huic difficultati, quam ad hunc locum sup. num. 371. reservavimus, nunc satisfacimus, & dicimus non obstatere supradictis, quia omnes DD. dicentes filium feminæ exclusæ posse succedere in primogenito, si ex persona sua ad successionem veniat, loquuntur expresse, & intelligendi sunt eo casu, quo filius ex propria persona independentem a matre vocationem habet, veluti cum exclusis feminis, vocantur descendentes masculi, & nec expresse, neque ex indubitatis conjecturis deducitur habitum fuisse respectum ad agnationem conservandam, sed solum ad nudam masculinitatem, in quibus terminis, tam supra citati duobus numeris præcedentibus, quam alii permulti, quos longum esset recensere, firmant masculum ex femina exclusâ de meliori linea, & gradu debere succedere ad exclusionem

agnati remotioris, quia venit ex persona sua, & ex propria vocatione. At quando habitus est respectus ad agnationem, nullus ex eis dicit, nec dicere potest masculum ex femina (qui cognatus est) habere vocationem in concursu masculi ex masculino agnato, imo omnes fatentur illam non habere, nec posse succedere, quantumvis proximior, & de meliori linea existat, cum non habeat qualitatem ad succedendum requisitam ex persona sua, nec ex persona matris, per quam prætendit prærogativam primogenituræ, & continuationem lineæ, nam ut inquit Bald. *in leg. maximum vitium, num.* 4. *Cod. de liberis præteritis*, licet in filio mutetur sexus, non tamen mutatur qualitas, & ratio exclusiva, & in sententia Pauli de Castro *consil.* 241. *num.* 5. *lib.* 1. est major ratio exclusionis filii, quam matris, ille enim est cognatus, hæc vero agnata, & ideo solummodo non admittitur, quia principium dat alteri diversæ familiæ, dicta l. *pronunciatio, ad fin. ff. de verb. signific.*

Unde in casu istius litis nihil proficit Racudiæ Comiti 396 dicere, quod venit ad successionem ex persona sua, & non ex persona matris, quia ut jam sæpius diximus, per nostra capitula consideratur agnatio, cujus ratio expresse affinitis nepoti in concursu amicæ propter eum exclusæ, & hæc exclusio eidem favorabilis durat eo vivente, non solum respectu prædictæ amicæ præmortuæ, sed etiam respectu filiorum ejus, fortiori ratione cum sint cognati, & gradu remotiores, qui cum non habeant vocationem in concursu agnatorum saltem in pari gradu, imo sint exclusi de jure feudorum incorrecto per nostras constitutiones, quidquid sit quando proximiores reperiuntur, non possunt ex persona propria ad successionem venire, ac ideo absque ulla dictorum capitulorum extensione Comes Mazareni præcise excludit dictum Racudiæ Comitem, tam ex persona sua, quam ex persona matris, juxta superius dicta, quæ non debilitantur contraria ista oppositio.

Quæ omnia attendentes, & præ oculis illud præcipue 397 habentes, quod dictus Comes Mazareni uti masculus ex masculino est admittitur ad successionem prædictorum feudorum, tum ex expressa juris feudalis, & communis dispositione, tum ex Regni constitutionibus, ac Capitulis, dictus vero Racudiæ Comes utpote masculus ex femina exclusus de jure communi, solum per dicta nostra Statuta miserationis causa est in subsidium vocatus ex persona matris, quæ fuit habitata: nobis visum est ex hoc solo capite, & qualitate agnaticæ (quando tot aliæ in superioribus Articulis comprobatae penitus cessarent) verum, & legitimum illorum successorem illum debere declarari, illique manutentionem concedi, virtute Capituli 43. Invidiosissimi Regis Ferdinandi continuantis possessionem in hæredem scriptum, & verum de jure successorem in feudis (qualis est prædictus Mazareni Comes ex testamento ultimæ possessoricis instituentis eum, qui de jure succedere debet,) quia dum concurrat exclusus de jure feudorum, & tantum vocatus in subsidium cum simpliciter admisso, & vocato tam illo jure, quam per Regni Capitula, certe quidem ille vocatus in subsidium intelligi debet vocatus ordine successivo post illum, qui etiam de jure admittitur est, quandoquidem in pari gradu jus illud remansit per dicta capitula incorrectum, & per alia novissima atquantulum ampliatur, quoties militat ratio agnationis conservandæ, idcircoque cum qualitas sexus potentior sit ætatis qualitate, nihil refert, quod in hac vincat qui in illa vincitur, imo ob ejus defectum non est vocatus, nec potest concurrere, sicut nec ejus mater, per quam fuit admittitur. Et sic concludimus in præfenti Articulo.

ARTICULUS QUINTUS.

Principes de la Trabia, & Resuttana, qui ad causam venerunt prætendentes manutentionem in possessione Status, & Marchionatus Militelli, non habent bonum jus in hoc judicio, ac ideo justissime fuit unicuique eorum denegata manutentio dicti Status, salvis juribus ad judicium plenarium, & petitorium.

Diximus supra Artic. 2. ex num. 23. non liquido constare 398 cui ex ascendentibus istius familiæ de Barresi, & sub qua forma concessam fuisse Terram, & Baroniam Militelli, sed solum ex aliquibus scripturis deprehendi quod fuerit concessa in anno 1393. per Inclitum Regem Martinum Blasco Barresi, & deinde Antonello ejus filio pro se, & hæredibus de suo corpore legitime descendentibus & quod a Blasco pri-

primogenito dicti Antonelli usque; ad Don Vincentium Barresi, qui obiit anno 1567. absque filiis, & cui successit Donna Catharina soror nupta postea Don Fabricio Buteræ Principi, fuit semper continuata successio de primogenito in primogenitum directæ lineæ, & omnes successive investituras acceperunt, probata morte antecessoris, & primogenitura successoris, juxta tenorem suorum privilegiorum, nullo alio expresso, ut constat ex investituris in processu exhibitis.

399 Nunc autem pro istius Articuli faciliori expeditione, Arbore præmisso (de quo folio præcedenti) supponendum est in factis, quod in anno 1568. possidente dictam Terram, & Castrum Militelli præfata D. Catharina Barresi, uti hæredes D. Vincentii fratris, virtute ipsius testamenti, & prout diximus dicto 2. artic. num. 25. & 26. Blasus Barresi Principis de la Trabia Proavus tentavit in hac R.M.C. reivindicatoriam dicti Status contra dictam Donnâ Catharinam, asserendo ad ipsum pertinere, eo quod dictus Antonellus Blasus primi acquiritoris filius per suum solemne testamentum confirmatum postea per Dominum Regem Alphonsum in anno 1444. disposuerat, & ordinaverat, quod in dicta Terra, & Castro succederent Blasus ejus primogenitus, & omnes alii primogeniti masculi ex eo descendentes in infinitum, fœminis semper exclusis, & quod in defectum masculorum de linea directâ Blasus succederet masculus primogenitus de linea secundogenita; ob istius defectum devolveretur successio ad masculum primogenitum de linea tertio-genita; & si primogenitus istius tertie lineæ decederet sine filio masculino, posset succedere ejus filia, & ex ea masculi descendentes: illa vero absque filiis masculis defuncta, transiret successio ad filiam primogenitam de directâ linea dicti Blasus, & ad filios masculos ejusdem. Quibus extinctis succederet filia primogenita de linea secundogenita, ejusque filii, & descendentes masculi, ita tamen, quod tales descendentes ex fœminis deberent se cognominare de Barresio, quibus omnibus defectis vocaverat filios secundo, & tertio-genitos ipsius Antonelli testatoris, eorumque descendentes, servato eodem ordine primogenituræ.

400 Sub qua dispositione dixit successionem dicti Status pervenisse ad Joannem Baptistam Barresi nepotem ex filio primogenito d. Blasus, a quo Joanne Baptista processisse Antonium filium primogenitum, Nicolaum secundo, & Blasum tertio-genitum: ex Antonio Carolum, ex hoc Carolo Vincentium, & Catharinam: ex Nicolao secundogenito Franciscum, & ex hoc Carolum, & Beatricem: & quia dictus Vincentius decesserat absque filiis, & ex dicto Nicolao secundogenito solum remanserat Beatrix, assererat prædictus Blasus, ad ipsum uti masculum tertio-genitum dicti Joanne Baptistæ spectare successionem, exclusâ prædictâ D. Catharina, quam ut injustam, & intrusam posseditricem, petiit condemnari ad restitutionem d. Status cum fructibus a die indebitæ occupationis.

401 Inter alias scripturas ad effectum missas præsentavit prædictum assertum Testamentum Antonelli Barresi conditum (ut supponitur) Militelli die prima Martii. Ind. ann. 1431. per acta Notarii Antonii de Stephano, transumptatum semel, & iterum absque citatione interesse habentium, & cum aliis defectibus, de quibus infra suo loco; ac etiam edidit prædictum Privilegium Domini Regis Alphonso de anno 1444. in quo enunciative dicitur, quod confirmatur testamentum Antonelli Barresi, in quo disposuit de prædictâ Baronia Militelli, sed non calendatur tale testamentum, nec dicitur coram quo Notario fuit confectum.

402 Ex parte d. Donnæ Catharinæ conventæ, inter alia fuit oppositum de falsitate prædicti asserti Testamenti per viam cedulæ denunciatoriæ, & interrogatoriæ; ut dictus Don Blasus responderet, an eo uti vellet pro vero, & authentico? cum protestatione illum accusandi criminaliter de usu falsorum instrumentorum; sed cum non respondisset simpliciter affirmando, prout de jure tenebatur, fuerunt ab utraq; parte diversæ cedulæ præsentatæ, & formatus fuit Articulus, qui demum remansit indecisus, eo quod præfatus Actor directe respondere recusavit, & causa in negotio principali conclusa, in illo statu fuit relicta.

403 Moritur deinde prædictus D. Blasus instituto hæredes universali D. Joanne Barresi ipsius filio primogenito, qui non curavit præfatum litem prosequi, & denique decessit absque filiis masculis, unica relicta filia Donna Elisabetha Barresi, quæ patri existit hæres universalis, ex qua natus est D. Octavius Barresi, & Lanza Princeps de la Trabia ipsius primogenitus, & hæres, unusque ex oppositoribus, qui nec in vita matris, nec post illius mortem usque quo d. Donna Mar-

Card. de Luca, Lib. I.

garita ab Austria, & Branciforte naturæ debitum solvit, de prædictâ lite reivindicatoria recordatus est, imò illa derelicta, & multis mensibus post introductam causam inter dictos Comites Mazareni, & Racudiæ venit ad illorum exclusionem, prætendens manutentionem dicti Status Militelli.

Præsentavit inter alias scripturas ad effectum missas simplicem copiam prædicti testamenti extractam ex consimili dicti processus super reivindicatoria prædicti Status ab eodem Principe in ipsius Domo conservati (originalis enim non fuit repertus in Archivio istius M. R. C. sed amissus, & deperditus, & non potuit constare, an factis, & culpa cujusdam Advocati, & Procuratoris prædictæ Donnæ Margaritæ, an ob calliditatem alterius Agentis, & Solicitatoris dicti Principis; de utroque namque fuit nobis facta informatio per fidem Archivarii, & nonnullas testimonium depositiones tunc temporis receptas, ex quibus valde dubia remansit dicti processus amissio, & cujus factis contigerit, quod in prædicto summariissimo judicio non licuit examinari) ac etiam alteram copiam dicti Privilegii Serenissimi Regis Alphonso de anno 1444. in forma probante, pariterque aliam copiam testamenti prædicti Blasus Antonelli primogeniti de anno 1455. in quo enunciative fit mentio de præfato Antonelli sui genitoris testamento, absque designatione datæ, diei, mensis, anni, & Notarii.

Et virtute prædictarum scripturarum petiit manuteneri in possessione dicti Marchionatus, dicens se esse verum, & legitimum successorem, ut pote pronepotem dicti D. Blasus Barresi masculum de linea masculina dicti Joanne Baptistæ primogeniti de linea directâ Blasus primi vocati, in eumque, ob defectum aliorum masculorum de prædictâ linea Joanne Baptistæ, nempe Antonii, & Nicolai ipsius filiorum, continuatam fuisse dictam possessionem ex nostro statuto continuante (de quo pluries in præcedentibus articulis, & ex testamento prædictæ Donnæ Margaritæ ultimæ morientis, quæ dum illum in dictis Statibus, & feudis particularem hæredem instituit, qui de jure succedere deberet, ipsum Principem instituere velle judicari debebat, cum ipse esset verus, ac indubitatus de jure successor, stante prædicto testamento, per quod successio regulanda erat.

Deinde venit ad idem manutentionis judicium Don Jo- seph Barresi, & Neapoli Princeps Resuttanæ, prætendens dicti Marchionatus manutentionem ad exclusionem tam d. Principis de la Trabia, quam dictorum Comitum Mazareni, & Racudiæ, & dixit ad illum spectare successionem, eo quod esset masculus descendens ex Nicolao filio secundogenito prædicti Joanne Baptistæ, a quo processerat Franciscus, & ex eo Carolus, & Beatrix ipsius filii, & quod tempore mortis dicti Don Vincentii primogeniti de linea directâ masculina dicti Blasus, remanserat vivus dict. Carolus primogenitus Francisci de prædictâ secunda linea masculina (prout vixit usque ad annum 1618.) ideoque eidem Carolo, & non Blasus tertio-genito ex dicto Joanne Baptista fuerat debita, & delata successio, exclusâ prædictâ Donna Catharina, & quod ob mortem dicti Caroli absque filiis successerat prædictâ Beatrix ejus soror, quæ vixerat usque ad annum 1679. quo tempore decesserat prædicti Blasus, & Joannes ejus filii, nullusque existerat masculus de tertia linea, ad quem successio prædicta transire posset, & ob mortem Beatricis fuerat devoluta successio ad dictum Principem ejus nepotem ex filia unica Donna Elisabetha illius matris, qui tunc temporis natus erat, & primogenitus. Ad quam fundandam intentionem præsentavit easdem scripturas, testamenta, & privilegium, quorum supra meminimus in eadem forma, & prout fuerunt editæ per Principem de la Trabia.

Fuit denique per utramque partem de legitimatio- ne personarum eorundem sufficienter edoctum quoad descendendam ab illis personis, per quas succedere prætendebant, in quo omnes litigantes existerunt concordantes.

Et in eo existit discordia, quod dicti Comites Mazareni, & Racudiæ excipiendo dixerunt, prædictos Principes de la Trabia, & Resuttana non esse audiendos, eisque manutentionem denegandam, cum quia prædictum testamentum Antonelli Barresi non erat authenticum, sed simplex copia alterius copie absque aliqua comprobatione, & vehementissimam patiebatur falsitatis præsumptionem, sicque non debebat admitti in summariissimo manutentionis judicio, ad regulan-

gulandam dicti Status successionem; tum etiam quoniam incredibile erat, Donnam Margaritam voluisse instituere in suo testamento dictum Principem de la Trabia, cujus Proavus tentaverat ab ea, & suis antecessoribus evincere dictum Statum Militelli, se confitendo injustam posseditricem, & obligando se ad fructuum perceptorum restitutionem, ex quo descendebat non habere pro se dictum Principem Statutum continuans possessionem in heredem, & hanc eandem exceptionem per consequens patiebatur dictus Princeps de Refuttana, qui infringebat jus; quo possederant dicta Donna Margarita, & sui; tum denique ex aliis multis capitibus, & causis, quas ne otiose longiores simus, omitimus.

409 Inter dictos vero Principes de Trabia, & Refuttana, contentio erat super prælatione linearum: ille enim agebat ipsius lineam (licet tertio genitus ex Joanne Baptista communi stipite) præferendam esse istius secundæ lineæ, quia quamvis Don Joannes ipsius Avus decesserat sine filiis masculis, tamen cum hic esset ultimus masculus de prædicta tertia lineæ, ad quem per mediam personam dicti Blasii sui patris successio fuerat devoluta, transmisit illam ad filiam Elisabettam dicti Principis Trabiæ matrem, ex dispositione expressa dicti Antonelli testatoris & prædicta Elisabetta ad eundem Principem filium etiam expresse vocatum, uti in conditione positum, si sine liberis masculis decessisset juxta suprædicta num. 399. Hic autem de Refuttana assererat præferendum esse, eo quod in ejus secundam lineam (scilicet descendente a prædicto Nicolao) successio ob mortem Don Vincentii fuerat devoluta, & non poterat transire ad Blasium tertio genitum, stante quod in dicta secunda lineæ reperiebatur masculus de lineæ directæ masculina Blasii primi vocati, qualis erat dictus D. Carolus nepos prædicti Nicolai, fortius cum dictus Carolus vixisset usque ad annum 1618, quo tempore defecti erant omnes masculi de prædicta tertia lineæ Blasii, & solum exstabat dicta Donna Elisabetta mater Principis Trabiæ, ad quam non potuerat transire successio, cum non dum ejus lineæ fuisset ingressa, quo casu tantummodo habebat vacationem uti filia ultimi possessoris, & de prædicta lineæ ingressa, ac per consequens nec ad ejus filium Principem Trabiæ. Ideo dubio procul ob mortem dicti Caroli debebat succedere dicta Beatrix ejus soror, & via dicti Principis Refuttanæ, quæ erat de lineæ ingressa, & a nullo poterat excludi masculo, & de prædicta tertia lineæ jam defecta, & ob mortem dictæ Donnæ Beatrix avæ defunctæ in dicto anno 1639. ad ipsum jam natum successio spectabat, utpote ejus nepotem masculum ex filia Donna Elisabetta.

410 Hæc in factis, qua potuimus brevitate, prælibavimus, quia conducunt ad celeriore expeditionem eorum, quæ nunc dicemus. Licet enim multa incidunt discutienda pro justificatione nostri Decreti, per quod dictis Principibus prædicti Marchionatus manutentio fuit denegata, & Mazareni Comiti concessa; tamen supposito factis jam præmissis, in quo substantialiter est comprehensum totum, quod in effectibus, & scripturis ab utraque parte proluxe fuit involutum, paucis agemus, ne in negotio adeo fundamentis destituto, tempus dilapidando, Tuæ Catholicæ Majest. prudentissimos, ac Consultissimos Senatores rædio afficiamus.

411 Ad tria igitur capita reducitur ratio exclusionis prædictorum Principum Trabiæ, & Refuttanæ. Primo quia testamentum Antonelli, per quod prætendebant regulari successionem, non est authenticum, nec reperitur in forma probanti. Secundo nam vocati non sunt, seu instituti in testamento Donnæ Margaritæ ultimæ morientis, ac ideo non habent pro se statutum continuans, nec possunt admitti in hoc summarissimo judicio. Tertio quoniam dato, citra veri præjudicium, quod testamentum Antonelli fuisset verum, & solemne, & per illud præfens successio esset regulanda, competit sine controversia dicto Comiti Mazareni secundum illius expressas clausulas, & pro nunc sunt exclusi prædicti Principes, omitimus disputare, utrum Trabiæ Princeps possit venire ad hoc judicium pendente, & indecisa causa reivindicatoriæ tentatæ per Proavum Don Blasium tot retro annis? & quamvis non sit idem casus, in cujus terminis loquitur Don Franc. de Paz tract. de Tenuta c. 42. concedimus eidem, quod potuerit id facere ex persona sua, & ex jure, quod pro nunc ei competere prætendit, sed non repræsentative ex persona dicti Proavi, cujus qualitatem masculinitatis de lineæ masculina non potest repræsentare, stante in medio ipsius matre, quæ non fuit successibilis, ut est notissimum.

Quoad primum, sunt quamplura vitia, quæ prædictum patitur testamentum, non enim apparet Protocollum, seu matrix, aut imbreviatura, ex quo, quando alia non concurrent, fidem prædictum testamentum non meretur, ut probat expresse text. in Authent. de tabellionibus, ubi dicitur, quod non factis, aut factis, & non reperto Protocollo, instrumentum præsumitur falsum, leg. contractus, C. de fid. instr. §. l. publicati, C. de testam. Bald. in rubr. C. de fide instrum. num. 39. post medium, vers. adde hoc verum, quem refert, & sequitur Roman. in leg. sciendum, num. 76. vers. attende tamen, ff. de verb. obligat. §. conf. 174. num. 7. late multis aliis laudatis, Don Gabriel de Parexa de instrum. edit. tit. 1. resol. 3. §. 1. n. 41. part. 1. & stante suspitione falsitatis, qua dictum testamentum laborat ex oppositione contra illud facta per partes, tam in judicio reivindicatorio, quam in præfenti summarissimo, præcise debebat exhiberi Protocollum, ut ex eo veritas appareret, ut ex l. final. C. de fide instrum. post Bart. tradit Castrenf. in d. leg. contractus, num. 14. vers. secundum vero, C. illo titulo, Parexa ubi proxime, d. n. 41. Farinac. de falsit. quaest. 153. ex n. 133. usque ad 145. quod sine dubio procedit in præfenti causa, cum nec Protocollum amissio usquam fuerit probata, juxta text. in leg. si creditor 4. C. de pignorat. act. leg. testium, l. illa 4. C. de fid. instrum. dict. leg. publicati, & ibi Glof. C. de testam. junctis traditis a Parexa ubi supra, n. 47. & licet simus in antiquis, hoc tamen non relevat, ut inferius probabimus.

Deinde non est exhibitum originale (hoc est primum exemplar, quod a matrice extrahitur per Notarium, seu tabellionem a partibus rogatum, ut his quibus interest edatur, de quo loquuntur jura in l. 2. ff. de fid. instr. leg. fin. ff. quemadmodum testamentum aperiunt. leg. census, & monumenta, ff. de probat. leg. 4. §. leg. Pompon. ff. famil. ercisc. cap. 1. de fid. instrument. Covarr. Parlador. Castill. Sotomayor, & alii laudati a Domino Gabriele Parexa, de instrum. edit. part. 1. tit. 1. resol. 2. §. 2. n. 1.) sed si simplex copia alterius copiatæ a prædicto consimili, nullam habente auctoritatem, nec comprobationem, & quod magis est, testamentum prout fuit editum in dicta causa reivindicatoria est copia alterius copiatæ semel, & iterum absque partis citatione transumptum, ut ex ejus visione ad oculum apparet, nam primo supponitur transumptum dictum testamentum in anno 1527. ad instantiam Don Antonii de Barresio per acta Notarii Matthæi de Vitali Terræ Militelli, & dicitur fuisse exemplatum, & sumptum ex publico instrumento confecto, & celebrato manu egregii Notarii Antonii de Stephano ad perpetuam rei memoriam, & postea ad finem hæc verba reperiuntur: Ex actis quondam Notarii Antonii de Stephano extracta est præfens copia præfentis testamenti per me Don Ludovicum de Paganella Notarium Apostolicum per absentiam Notarii Paristi de Paganella genitoris mei detentoris, & conservatoris dictorum Actorum, ex quibus colligitur non fuisse transumptum testamentum originale extractum, & primo exemplatum a matrice manu Notarii Antonii de Stephano, apud quem asseritur fuisse celebratum, sed solum copia simplex extracta manu cujusdem Notarii Apostolici absque ulla solemnitate.

Imo ultra contrarietatem, quæ visibiliter legitur in dicto principio, & sine præfati transumpti; est etiam notandum, quod in dicta causa reivindicatoria non fuit exhibitum illud transumptum confectum manu Notarii Matthæi de Vitali, sed alia, quæ dicitur ex ejus actis extracta per Notarium Joann. Baptistam Bartulotta de Terra Militelli de ejus voluntate, & manu aliena in anno xi. Ind. 1567, & demum prædictum transumptum non fuit repertum in actis Matthæi de Vitali, ut apparet per fidem Notarii conservatoris actorum ejusdem in processu a partibus præfentatam, de qua infra.

Unde locum sibi vindicat vulgaris, & communis regula, quod non est tribuenda fides copiatæ, seu exemplo instrumenti ex d. c. 1. de fide instrum. dict. l. ultima, ff. quemadmodum testamentum aperiunt. l. 2. ff. de fid. instrum. lex Regia Hispania 114. tit. 18. p. 3. l. 2. tit. 14. par. 6. Covarr. pract. c. 21. Parlad. quotid. l. 2. cap. fin. 1. par. §. 12. limit. 2. late Castill. controuv. lib. 2. cap. 16. ex n. 51. D. Francisco de Paz de tenuta, cap. 20. per tot. latissime D. Gabriel de Parexa d. p. 4. tit. 1. resol. 3. §. 4. per tot.

Quæ regula præcipue procedit, quando (ut in præfenti) tot concurrunt, ex quibus suspecta redditur prædicta exemplatio, & copia testamenti, omniaque deficiunt, quæ de jure requiruntur, ut exemplis instrumentorum credatur, non

non enim aderat iusta causa illius transumptandi, cum supponatur tunc temporis conservari matricem, seu Protocol- lum apud Acta Antonii de Stephano, ex quibus poterat aliud exemplum sumi, servatis servandis, juxta text. in cap. cum Tabellio, de fide instrum. Covar. d. cap. 21. n. 2. & cum aliis Parexa d. resol. 3. §. 3. n. 126. & sic ob defectum causae enervatur instrumenti transumptati fides, ex cap. fin. de instr. ibi, propter vetustatem, vel aliam justam causam, cap. cum dilecta, de confirmat. usuli, vel inutili, ibi, praedicta privilegia quasi jam vetustate consumpta, Covar. ubi sup. n. 4. vers. requiritur. Nec praecessit citatio successorum in dicta Baronia, aut saltem immediati, quibus D. Antonius Barresi non poterat praedjudicare exemplando dictum testamentum, & confitendo esse titulum suae successionis, juxta doctrinam Bald. in l. fin. n. 7. Cod. de confessis, Peregr. de fideicom. miss. art. fin. n. 61. & hic citationis defectus efficit ut Instrumentum non dicatur solemniter extractum, nec faciat fidem in praedjudicium tertii, late pluribus (ut solet) laudatis, Parexa d. resol. 3. §. 3. n. 120. cum seqq. ubi materiam istius citationis optime prosequitur, & denique ex dictis supra, n. 413. & 414. deducitur multa alia defuisse, quae praecitati DD. dicunt servari debere, ut exemplo alicujus Instrumenti fides in Judicio sit praestanda.

417 Nec obstat dicere (prout ex adverso dicebatur) praedictum exemplum, seu transumptum esse satis antiquum, excedens tempus centum annorum, ex quo solo illi fidem adhibendam esse autumabant, juxta tradita a Boerio decis. 36. n. 10. vers. & quamvis, Afflict. decis. 25. n. fin. Menoch. de praesumpt. lib. 2. praesumpt. 78. n. 11. Covarr. Gratian. Mascard. Azeved. Greg. Lopez, & Rot. Rom. apud Farin. quos refert Parexa d. resol. 3. §. 2. n. 35. & 36.

418 Nam responderetur, verius esse non sufficere solam Instrumenti antiquitatem, ut fides ei sit praecise adhibenda, cum possibile sit instrumenta confici, quae antiqua videantur in data, & alia appareant ex inspectione, attamen recentior scripta sint, ut considerant Aymon. de antiq. tempor. 3. par. §. vidimus, n. 6. 7. & 8. & ex Puteo decis. 186. n. 2. libr. 1. Gratian. discept. 554. n. 38. & 41. Ludovif. decis. 393. n. 2. & 5. Rota decis. 187. n. 10. & 11. tom. 5. in rec. edit. anno 1636. Buratt. decis. 290. n. 8. & ibi additio, lit. C. Farinac. decis. 681. n. 1. vers. Et licet sola data, p. 1. in posthum. tradit Parexa d. resol. 3. §. 2. num. 39.

419 Ideo ut Instrumenta antiqua exemplata fidem mereantur, duo, vel ex iis unum debet necessario praecedere, & probari, primum usus, & observantia talis instrumenti, ex qua valde adminiculatur, ex dictis supra, art. 1. n. 12. cujus probatio ei incumbit, qui se in instrumento fundat, Abbas in cap. 2. in fin. de censib. Felin. in cap. cum Bertoldus, n. 26. de re judicata, Rota decis. 294. n. 4. & 8. Ruin. cons. 104. num. 15. & seqq. lib. 5. Alexandr. Ludovif. & alii plures, quos refert, & sequitur Parexa d. resol. 3. §. 3. n. 138. qui omnes asseverant non sufficere, quod probetur observantia in genere, vel aequivoce, sed specificè in casu, quo instrumentum loquitur. Secundum quod ad sint testes deponentes de notariatu per famam, vel exhibeantur alia instrumenta confecta ab eodem Notario, de quo dubitatur, ut probatio fiat per comparationem, ex Bald. in leg. comparationes, num. 13. Cod. de fide instrum. Aymon. de antiq. dict. 3. part. sect. 1. §. vidimus, n. 8. & seqq. Afflict. decis. 251. in fin. Mascard. de probat. concl. 1067. num. 12. Gratian. discept. 554. num. 38. & 39. & cum eis Parexa d. resol. 3. §. 2. n. 40. & §. 3. num. 60. 61. & 62.

420 Quod totum deficit in casu nostro, quia praedictum testamentum non apparet, quod fuerit observatum, imo nec praesentatum in judicio, nisi in praedicta causa reivindicatoria, in qua cum fuisset oppositum de falsitate, seu non existentia illius, non fuit decisum, nec purgata praefata exceptio, & copia in hoc judicio praesentata non constat, si est consimilis illi, quae in dicto processu edita fuit, & nullum aliud instrumentum est exhibitum, nec exhiberi potest ad faciendam comparationem litterarum; cum non appareat exemplum originale, nec illud transumptum, quod confectum dicitur a Matthæo de Vitali: & demum de tot Notariis, per quorum manus dictum Instrumentum exemplatum praetenditur, praecipue de illo de Paganella, qui dicit illam copiam extraxisse ex actis Antonii de Stephano, cum esset Notarius tantum Apostolicus, non est probatus notariatus.

421 Praeter quam quod ex abundanti (prout & praecedentia quae tantum istius articuli exornandi causa scribimus) proponimus, praedictum testamentum adminicula antiquitatis non esse fulcitur; nam licet ab ejus confectioe lapsi Card. de Luca, Lib. I.

sint plusquam anni ducenti, tamen exemplum, quod praesentatum supponitur in dicta causa reivindicatoria, est recentissimum, nempe de anno 1567. anno uno ante initium illius litis, a qua ad praesens ejus fides enervata invenitur, & quando computetur tempus ab eo anno, in quo dicitur transumptum per acta Matthæi de Vitali, hoc contingit in anno 1527. quadraginta annis elapsis ante praedictae litis ingressum, & instrumentum non fuit extractum illo tunc per manus dicti Notarii, sed illius de Bartulotta in d. ann. 1567. sicque evidenter perspicitur, antiquitatis fomentum non habere.

Nec relevat, quod in praedicta fide, de qua supra, n. 414. 422 dicitur deficere acta dicti Notarii Matthæi de Vitali a die 14. Maji 15. Indictione 1527. usque ad diem 12. Septembris ejusdem anni, quo medio tempore supponitur fuisse transumptum scilicet 15. Junii illius anni, & quod haec actorum occultatio, & subreptio attribuenda est dicto Don Vincentio Barresi Militelli Domino, & ejus sorori Donnæ Catharinæ, quae ut suam conservaret possessionem, interesse habebat in praedicta occultatione, juxta text. in l. 2. §. divus, ff. de jure fisci, ibi, & ea subtracta esse creduntur, quae vocitura causae ejus fuerint, ubi Gloss. & Bart. num. 3. Craver. cons. 134. n. 17. & cons. 178. n. 5. libr. 1. Farinac. decis. Rotæ 418. n. 5. tom. 2. rec. qua ratione & etiam Donnæ Margaritæ, & suis praedecessoribus (inquiunt) est imputanda subtractio processus dictae causae reivindicatoriae.

Nam si fatis, hanc objectionem (quae solum fundatur 423 in praesumptione juxta praecedentes doctrinas) excludi multis aliis considerationibus, quia si praedictum testamentum subtractum fuisset ex actis dicti Notarii de Vitali, deficerent totum registrum, vel aliqua folia, sed non instrumenta conficienda, aut confecta per quatuor fere menses, prout in fide concluditur, quo tempore possibile est, quod non in praedicta terra ob ejus exiguam vicinitatem, absentiam, vel infirmitatem Notarii, nulla conficerentur instrumenta, & sic praedicta fides non probat perneceffe subtractionem dicti Instrumenti, quia non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse, juxta vulgares regulas.

Deinde quia si verum est, quod Adversarii affirmant, scilicet, praedictum testamentum exiitisse penes acta dicti de Vitali (quod Mazareni, & Raciudiae Comites dissentent) non potest ejus subtractio imputari dicto Don Vincentio, nec ejus sorori Donnæ Catharinæ, imo nec alicui ex Antecessoribus dicti Catri possessoribus, & patet, nam copia illius, quae edita fuit per Blasum Barresi in dicta causa reivindicatoria fuit exemplata (ut supponitur) per Notarium Joannem Baptistam Bartulotta, qui dicit illam extraxisse ex actis Matthæi de Vitali, & hoc in praedicto anno 1567. quo tempore mortuus fuit dictus Don Vincentius, dictaque ejus soror in Baronia successit, & illius pacificam possessionem apprehendit, ut diximus in art. 1. n. 25. & 26. Ergo si tunc temporis fuisset apud Acta dicti de Vitali, proculdubio non potuisset subtrahi a praedicto D. Vincentio antea defuncto, & consequenter non fuerat subtractum per ejus Antecessores; nec credibile est hoc facere potuisse Donnæ Catharinam, quae bona fide, & virtute litterarum istius M. R. C. in possessionem est ingressa, & non fuit pulsata in iudicium usque ad annum sequentem 1568. quando jam (ut asseritur) erat exemplatum praedictum testamentum per dictum de Bartulotta.

Uterius exceptio non existentia talis testamenti, & co- 425 dula proteltatoria praeservata ex parte Donnæ Catharinæ in praedicta causa reivindicatoria fuit recepta in ann. 1569. ut constat ex actis in hoc judicio factis, duobus tantum annis elapsis post dictam exemplationem; quare si verum erat, praedictam copiam esse extractam ex actis Matthæi de Vitali, apud quem fuerat transumptum originale, deberet dictus Blasus petere in M. C. quod concederentur litterae parte citata, ut totum Registrum, ac Protocol- lum adduceretur ad praesentiam Judicis, ex cujus visione appareret veritas, ut jam notavimus, vel in casu, quo registrum non fuisset repertum, vi & potentia Donnæ Catharinæ, quare iam proponere contra dictum Notarium de Bartulotta actorum conservatorem, ut illud exhiberet, aliave facere ad demonstrandam dicti Instrumenti occultationem, prout de jure cavetur; quod quidem fortissimum praebere argumentum contra dictam Donnæ Catharinam, & in ipsius Blasii favorem ad obtinendum in causa.

At sic est, quod tacuit, nolens directe respondere dictae 426 positioni, diffidendo de veritate dicti Instrumenti, & despondens litem: ergo non est verum dicere, quod Donna Catharina illud subtraxit, & occultavit, & eadem ratione nec pra-

- præsumi potest ejus successores hoc fecisse, aut processum dictæ causæ reivindicatoriæ occultasse; nullum quippe damnum vitare, nullam utilitatem consequi ex tali occultatione prætere potuerant; quando actio, & prætenso dicti Blasii in illo tantum instrumento erat fundata, quo non existente vero, nec authentico (prout notorium erat non existere) nullum illis præjudicium ex litis prosecutione, nec ex alia ejus instrumenti virtute, præensione, poterat generari, sicque non procedit præsumptio *d. l. 2. §. divus, ff. de jure Fisci*, cum aliis superius adductis.
- 427 Potius autem ex dictis in præcedentibus numeris deducitur falsi suspitione laborare dictam copiam extractam per prædictum de Bartulotta anno 1567. commentitiamque, & suppositam esse, dum in adeo exiguo temporis intervallo duorum tantum annorum, dictus Blasius ejus probationem pulsatus omisit, cum posset, si vera esset, facillime impedimentum remove, & victoriam litis adipisci, quod non est credendum inconsulto fecisse in causa sic ardua, & magni momenti, ex quo magis evincitur Barones Militelli non potuisse subtrahere instrumentum, quod non fuit in rerum natura.
- 428 Nec rursus ad rem facit, quod in prædicto Privilegio Sereniss. Regis Alphonsi, & testamento Blasii primogeniti dicti Antonelli fiat mentio de istius testamento, & ad illud relatio habeatur: nam licet dicatur hæc esse verba enunciativa dispositive prolata, probarique dictis duobus instrumentis antiquissimis, & authenticis, ac facere plenam probationem, ut per Doctores *in cap. cum olim, de censib.* quos laudat, & sequitur Barb. *in collectanea ad illum textum, n. 6. & 7.* post eum Parexa *d. resol. 3. §. 2. n. 10.* hoc solum probat, & concludit prædictum Antonellum fecisse testamentum, & disposuisse de dicto Castro, & Terra Militelli, formam autem illius testamenti, & dispositionis nullatenus probat; nec concludit esse idem, quod ab adversa parte asseritur conditum penes acta Antonii de Stephano, & postea transumptum, & exemplatum per alios Notarios, de quo est dubitatio, & præsens quæstio, cum non sit calendatum in dicto privilegio, nec in testamento Blasii, ac ideo prædicta enunciativa nullius ponderis est, nec adversis partibus prodest, dum solemne, & authenticum testamentum non exhibuerit, juxta text. *in auth. si quis in aliquo documento, Cod. de edendo*, ubi DD. Parexa *tit. 4. resol. unica, §. 2. a num. 42.*
- 429 Ex quibus omnibus deducitur prædictum testamentum non solum esse copiam, seu exemplum alterius exempli, sed nullam mereri fidem uti de falso suspectum, & non habens veritatis fomentum. Ac ideo non debuisse admitti ad regulandam successionem in præsentis summarissimo judicio mantentionis, juxta expressum text. *in l. fin. Cod. de edicto Divi Adriani tollend.* ubi omnes Scribentes: sicut nec ex illius textus decisione admittitur in judicio, quod Hispani vocant de Tenuta, licet mixturam habeat proprietatis, ex Molina *de primogenit. lib. 3. cap. 13. numer. 44.* ubi ejus Addent. Mierex *de Majorat. 3. part. 9. 17. n. 8.* Paz de Tenuta, *cap. 26. n. 7.* nec in remedio possessorio legis de Soria, Gregor. Lopez *in l. 2. tit. 14. part. 6. Verbo carta de testamento*, nec in qualibet alia via exequutiva, Parlador. *ref. quot. l. 2. cap. fin. p. 1. §. 12. limit. 2. n. 14.* late Don Gabriel de Parexa *d. tit. 1. resol. 3. §. 3. & 4. per tot.* & in terminis summarissimis manent. Ludovicus Post. *tit. de manut. obser. 70. num. 1.*
- 430 Et cum ille, qui mantentionem prætenedit, teneatur probare se vocatum, & ostendere scripturam testamenti, & foundationis authenticam, eo quod in hoc judicio actoris partes sustineat, *l. 2. ff. de probationibus cum vulgatis*, & prædictum testamentum ejus visione notorie appareat non esse authenticum: otiosum est etiam disputare, an in hoc judicio admittatur exceptio falsitatis, quam Advocati ex adverso admitti negant, sufficit enim pro nunc ostendere non esse præsumptionem pro instrumento, sed evidentiam contra illud, quo casu admittenda est ex Molina *l. 3. c. 13. num. 68.*
- 431 Quoad secundum: certum est non posse dictos Principes de la Trabia, & Resuttana censerì vocatos, & institutos in testamento Donnæ Margaritæ, etiam quod verum esset, & authenticum prædictum assertum Antonelli testamentum, quia per illa verba, *succedat qui de jure succedere debet*, intelligitur institutus, & vocatus, qui ab intestato successurus est, juxta textum *in l. conficiuntur 8. §. fin.* cum aliis pluries in præcedentibus Articulis repetitis, & hic censetur ille, qui proximior defuncto, & in meliori linea, ejus mortis tempore invenitur, secundum dispositio-
- nem Capitulorum Regni (prout probavimus in tertio artic.) quæ ut leges municipales, attendenda sunt in succedendo, ex Fusario *de substitutionibus, q. 377. num. 2.* qui multos laudat, & per ea est interpretanda voluntas ultimæ morientis, quæ cum eis in dubio censetur se voluisse conformare, ut per Everard. Jun. *conf. 14. quæst. unic. num. 4. vol. 2. & conf. 4. volum. 1. num. 36. Amat. lib. 1. resol. 10. num. 68. 69. & 70.*
- Prædicti autem Principes non sunt proximiores, nec de 432 linea ultimæ posseditricis, sed remotiores, & de aliis lineis inferioribus pro nunc exclusis, & ex quo dictus Trabiz Princeps, & sui Antecessores prætebant infringere titulum, quo dicta Donna Margarita Baroniam prædictam possidebat, asserendo illam injustam fuisse posseditricem, incredibile est illum instituere voluisse: sicut nec Principem de Resuttana, qui eodem jure, licet ex diversa linea, prædictam impugnat successionem, quia ut jam supra tetigimus, nulla erat causa, ob quam ipsa fateri deberet se injuste possedisse, se condemnando ad reititutionem fructuum perceptorum, ut in terminis considerat Intrigliol. *dec. 42. n. 8. 9. & 10.* qui hac ratione dicit decisum fuisse in Regno per M. R. C. ad favorem proximioris ultimo morientis juxta prædicta Capitula.
- Quibus non obstat decisio in causa Campifranzi, & alia 433 cujus meminit Milanens. *dec. 3. lib. 1.* quia præter quam quod jam scimus sententias latas in dicta causa Campifranzi ad favorem Don Stephani Regii in hac M. C. & in Consistorio S. R. C. revocatas esse per Tuum Supremum Italiæ Consilium, & in causam decisam ad favorem Donnæ Portiæ Guasconæ uti proximioris, & de linea defuncti Principis Don Antonini Lucchisii sumus in casu diverso; nam institutio facta a dicto D. Antonino fuit in his verbis concepta, *succedat is, qui de jure succedere debet juxta formam vinculo- rum, & fideicommissorum Antecessorum*, quo casu poterat cavillari, voluisse testatorem, quod succederetur vinculari, & fideicommissanti, at in verbis, quibus concepta fuit institutio a Donna Margarita facta, nempe *succedat ille tantum qui de jure succedere debet*, nulla datur occasio cavillandi, cum testatrix sibi ipsi, & secundum juris dispositionem succedendum esse declaraverit.
- Et hanc testatrix voluntatem clarius eliciebamus (pro- 434 ut revera elicitur) ex ipsius testamento, ubi in prædicta institutionis clausula caute adjecit, se velle quod successor in dictis feudis teneretur solvere omnia onera, & debita super ipsis imposita, & non soluta, tam pro tempore, quo illam possedit, quam de tempore ante ejus possessionem: si enim agnosceret se injustam posseditricem, & non esse tutam in conscientia quoad Statum Militelli, vellentque illum restituere alio vero successori, non illum gravaret, ut solveret onera imposita, & credita per ipsam contracta, ad cujus solutionem illa tenebatur, quandoquidem debebat fructus restituere, & dictum Statum ab omnibus oneribus liberum reddere, quod evincit de hoc non cogitasse, imo voluisse suum successorem gravare ad id, ad quod de jure adstrictus non erat, uti illa, quæ de re propria, & juste possessa disponebat ad favorem ejus, qui eidem testatrici, non alteri succedebat.
- Unde pro constanti habuimus, nullum ex dictis duobus 435 Principibus fuisse institutum, & vocatum in testamento ultimæ morientis, ac ideo quando prædictum assertum testamentum Antonelli sumum aliquem veritatis habere posset, nobis visum est non potuisse illis mantentionem concedi virtute prædicti Statuti continuantis, quod etiam in feudilibus hæredi scripto tantum conceditur, aut ab intestato illi, qui proximior se, & de meliori linea probavit, ut apparet ex *d. cap. 43. Seren. Regis Ferdinandi*, de quo late Amat. *l. 1. resol. 39. per tot.* qui multos laudat, & ex nostratibus alii infra referendis, sicque illorum præensiones ad judicium plenarium esse reservandas.
- Et licet per Advocatos ex adverso (supponendo prædi- 436 ctum Antonelli testamentum esse authenticum, & in præsentis judicio admittendum) dupliciter replicabatur. Primo nos versari in possessorio mixto, eo quod erat institutus qui de jure succedere deberet, quo casu de hærede liquido non constabat, & opus is habebat se talem demonstrare, secundum Amat. *d. ref. 39. ex n. 123.* quem Advocati ad id allegabant. Secundo quod in Regno ex receptissima praxi in iis Supremis Tribunalibus non hæres scriptus (qui nullam habet claram, & liquidam deductionem) sed verus successor, substitutus, seu fideicommissarius, pro quo assistunt merita in summarissimo judicio discutienda, manuteneri jubetur, sicuti testantur Luna *conf. 16. n. 65.* ubi additio Milanens. *decif.*

decis. 3. n. 147. & 150. l. 1. Cutell. dec. 27. tom. 2. Giurb. obser. 54. n. 12. vers. primus est, & Intrigl. dec. 42.

437 Tamen in nihilo illis proficere judicavimus, nam quoad primum, ipse Amatus in contrarium adductus, inquit in n. 124. quod quando probabiliter de vero hærede non dubitatur, veluti si ex testamento contet propter ejusdem apertam, & apparentem fidem, vel ab intestato compertum est, quis sit verus successor, tunc possessorum merum, non mixtum censendum est, & in his terminis nos esse apparet, quia inter contententes de successione sunt duo, scilicet dicti Comites Mazareni, & Racudæ, qui se fundant in testamento claro, per quod institutus est qui de jure succedere debet, qualis intelligitur proximior habens qualitates requisitas in primis Inventuris, & Regni Capitulis, absque eo quod probare habeant in factis aliud præter descendentiæ ab ultimo stipite ad dignoscendum gradum, & lineæ proximitatem, de quo incontinenti potuit contare per scripturas publicas (prout vera constitit) & sic punctus juris tantummodo erat discutiendus, qui in Tribunaliibus superioribus dici non potest quod altiore requirat indaginem, ut in simili docent cum aliis Salgad. *de reg. protect. 2. p. cap. 18. ex n. 50. Carleval. de ju. l. tit. 2. disp. 5. n. 15. cum seqq. laze, & optime Argellus de acquir. poss. l. quæst. 2. art. 4 ex n. 7. nec quod in ejus decisione sit superlegendum, eo quod alii oppositores non possint de jure suo incontinenti docere, ostendendo se esse institutos, aut vocatos, imo istorum prætenso debet in aliud iudicium tanquam altiore requirens indaginem reservari, ex l. 3. §. ibid. ff. ad exhibendum, l. fin. ff. de compensat. cum aliis adductis supra, art. 1. n. 14.*

438 Quod autem ibidem dicit Amat. d. num. 123. 125. & seqq. nempe quod quando dubium est, quis hæres sit, taliter, quod necessario de jure domini debeat disceptari ad fundandum quis sit hæres, aut successor, & substantiandam causam possessionis; tunc possessorum mixtum non merum sit dijudicandum, tam ad admittendas probationes, longioresque inducias concedendas, quam ad appellacionem quoad utrumque effectum amplectendam, & nullatenus est in Regno receptum, nam quoties prætenditur possessionis continuatio, & in ea manentio virtute prædicti Statuti Sereniss. Regis Ferdinandi, semper dicitur possessorum merum, & ut tale summarissime disceptatur, nec in eo appellatio suspensiva admittitur, & licet nonnumquam de meritis soleat disceptari, hoc tantum permittitur ex æquitate ad confortandum possessorum, prout dicemus n. 107. Imo & ipse Amat. non loquitur absolute in terminis nostri Statuti, sed in alijs diversis, scilicet leg. 45. Tauri, apud Hispanos, ut exemplificat n. 126. cujus legis remedium, licet sit summarium, & in eo admittantur exceptiones respicientes proprietatem, dum incontinenti probari possint, altiorumque indaginem non requirant, ut per Molin. d. lib. 3. c. 13. non tamen conceditur appellatio, nec supplicatio a sententia in eo lata, quam de Tenuta vocant ex nova primum anni 1593. hodie lex 5. tit. 19. lib. 4. nova recomp. videndus Paz de Tenuta c. 4. per tot. sicque Amati doctrina non obstat.

439 Secundum vero quod prædicti Advocati replicabant, visum est nobis non procedere in casu istius litis, quia DD. Regnicolæ supra laudati, quibus addi possunt in terminis D. Francisc. de Paz de Tenuta c. 33. per tot. Noguero. alleg. 26. n. 329. Fontanell. de pact. claus. 7. gl. 3. part. 10. n. 78. & alii, quos referunt, & sequuntur Capyc Latr. dec. 108. lib. 1. n. 45. Theod. alleg. 18. n. 70. & 71. Ursill. ad Affict. dec. 364. ad fin. loquuntur quando merita assunt substituto, aut fideicommissario, & sunt adeo clara, quod nulla ex causa turbidari possunt, hæres vero in Testamento scriptus nihil habet opponere contra illius immissionem, & certo certius apparet ipsum in proprietate nullum fovere jus, quo casu cum dolo faciat, qui petit quod statim restitutus est, & circuitus sit vitandus, juxta vulgares regulas, manentio fideicommissario, aut substituto verbis directis conceditur, ut per Amat. d. ref. 39. n. 149. cum seq. & n. 179. quod quidem in casu nostro clare constat locum habere non posse, cum dd. Principes, qui se substitutos, aut vocatos dicunt, non doceant quod suæ intentionis fundamentum est, & eorum prætenso, non solum turbida, sed evidenter frivola ex superius dictis appareat.

440 Denique quoad tertium, ut penitus diruta dictorum Principum oppositio remaneat, pro vero præsupponimus, nullum hodie existare masculinum agnatum ex linea directa masculina Blasci primi vocati, nam prout ex Arbore constat, & diximus supra in facti narratione, ultimus masculus, qui supervixit de prædicta linea, fuit Don Carolus Barresi defunctus in anno 1618. Fingamus igitur dictum D. Carol. Gard. de Luca, Lib. I.

lum secundum prædictum testamentum debuisset succedere, & successisse in Baronia contentiosa, &posito, quod ipse absque liberis masculis decessit, relicta sorore Donna Beatrice, tempore quo in tertia linea descendente a Blasco tertio genito Joannis Baptistæ, tantum supervivebat Donna Elisabetha Trabiæ Principis mater (a qua jam ipse erat procreatus,) & in linea primogenita, Donna Catharina, ejusque filii Don Franciscus, & Don Joannes Branciforti, ex quibus processerunt Donna Margarita, & Don Joseph Comes Mazareni, discutiamus cujus causa potior sit in succedendo prædicto Carolo absque prole defuncto; num Beatrix ejus soror? num Donna Catharina filia primogeniti? aut denique Donna Elisabetha filia Don Joannis, & nepotis Blasci tertio geniti? hæc quippe in prædicto testamento vocata est primo loco, & post eam ejus filii masculi, in quorum defectum substituta est filia primogeniti, & ejus liberi, iisque deficientibus invitata est filia secundo geniti de secunda linea Blasci.

Punctus iste longiori indigebat discussione, quia pertinet ad materiam reintegrationis lineæ, quæ apud DD. præcipue Hispanos satis controversa est. Sed nos, quibus nec opus est, nec in his justificationibus licet diutius in re hac immorari, resolute firmamus, successionem in themate proposito spectare ad Donnam Catharinam, & ejus filium masculinum primogenitum, & hodie ad Comitem Mazareni ejus nepotem, exclusis secundo, & tertio genita, & dictis Principibus earum filiis; nam licet secundo genita, nempe, soror D. Caroli uti de linea ingressa potuisset succedere, & Baroniam possidere pro tempore vitæ suæ, tamen ex quo decessit sine filio masculino, relicta tantum filia Donna Elisabetha matre Resutranæ Principis, fecit locum dictæ Donæ Catharinæ substitutæ, & ejus filio masculino, ac istius descenditibus masculis, in quorum linea masculina, successio convalidata, & radicata est, quicquid sit de fructibus percipiendis per dictum Carolum, ejusque sororem, tempore vitæ suæ, de quibus nunc non est questio.

Ratio est, quia filia femina ex ultimo masculino tertiarum lineæ descendit a Blasco primo vocato, non alia ratione prædilecta, & prælata fuit, nisi quia reperiebatur in linea, quam testator præsupponebat ingressam per successionem masculi, illius parentis, ad quem disposuerat transire debere ob deficientiam Agnatorum ex prima, & secunda linea, in quo testator, seu ille, qui testamentum ordinavit, sequutus est legalem dispositionem, qua cavetur, quod in materia primogenituræ, non fiat transitus de una linea ad alteram, dum de linea in quam successio ingressa est, superiunt aliquæ personæ successibiles, juxta tex. in c. de natur. success. feud. Molin. l. 3. c. 5. n. 14. & c. 6. n. 32. cum aliis adductis supra, n. 173. art. 3. Et cum in prædicto testamento ob conservationem agnationis fuerint vocati masculi ex masculis, quod causam præbuit, ut exclusis feminis, & earum descenditibus de linea ingressa, transiret successio ad masculos alterius lineæ, uti ad eos, qui erant in linea qualitatis, consonum erat prædictæ legali dispositioni, ut extinctis omnibus masculis agnatis succederet filia ultimi, ex privilegio lineæ ingressæ, & non filia primogeniti, quæ remanserat exclusa propter masculos aliarum, quoniam cessante fine conservationis agnationis, ob quem concedebatur translineatio, nulla erat causa, ob quam exclusa filia ultimi possessoris rediret successio ad aliam feminam anterioris lineæ, contra ordinarias regulas primogenitorum, ut doctæ, & late multis perpenis rationibus, & fundamentis considerant, & resolvunt Aden. Molin. lib. 3. c. 5. n. 72. Castill. lib. 5. contr. c. 91. n. 61. 62. & 63. cum seqq. qui, aliis pluribus pro hac opinione relatis, satisfaciunt contrariis, & de veriori, & communiori apud Suprema Hispaniæ Tribunalia testantur.

Confirmatur alia consideratione deducta ex prædicta vocationis forma, nam volens Testator, quod extincta linea agnatorum suscitaretur agnatio ficta, & artificiosa in masculis descenditibus ex feminis, disposuit, quod si filia ultimi possessoris masculi, absque filiis masculis decessisset, rediret successio ad filiam masculi de linea primogenita, cui etiam substituit ejus filios masculos, in quorum defectum vocavit feminam secundogenitæ lineæ, & suos. Ex quibus evincitur disponentem non prædilexisse filiam masculi tertio geniti, nisi quatenus erat de linea ingressa, in qua natis masculis poterat ejus intentio adimpleri, eo quod essent ejusdem qualitatis, ac alii masculi ex feminis de anterioribus lineis, & nulla posset considerari diversitatis ratio, cum omnes prædictæ feminæ disponenti essent ignotæ, circa quas conjectura prædilectionis desumi non potest, ex his quæ late adducit Castill. d. sep. 91. Ergo dum masculis deficientibus vo-

luit successionem redire ad feminam primogenitam anterioris lineæ, dubium non est, rationem prælationis fuisse fundatam in prærogativa lineæ jam ingressæ, in qua existantibus masculis poterat continuari successio, quibus deficientibus concessa est prælatio feminæ de linea primogenita, quæ ideo fuit prædilecta, nam illius filii masculi poterant agnationem fictam conservare, & eadem ratione illis extinctis fuit facta translineatio ad filiam ex secundogenita linea, & ejus filios.

444 Unde deducitur, quod cum non potuisset transire successio ad ultimum masculum agnatum de linea tertio-genitæ, nempe ad Don Joannem filium primogenitum Blasci actoris in prædicta causa reivindicatoria, nisi evacuata linea masculina ex filio secundogenito dicti Joannis Baptistæ, in qua erat dictus Don Carolus, qui præoccupare habebat successionem, & vixit usque ad annum 1618. quo tempore dictus Blascus, & ejus filius Don Joannes præmortui erant, relicta filia, & nepte D. Elisabetha matre dicti Principis Trabiz; hæc nullo modo potuit succedere ex prærogativa lineæ jam ingressæ, quia nunquam ingressa fuit, nec ingredi potuit, deficiente in ea masculo agnato tempore, quo ob interitum aliorum, qui illum præcesserant, successio eidem deferri poterat, per quem ejus filia succedere habebat, uti filia ultimi possessoris, & non alia ratione juxta superiores regulas.

445 Idcircoque dato quod successio non deberet statim redire ad filiam masculi de linea primogenita, scilicet ad dictam Donnâ Catharinam primo loco vocatam, & ad ejus primogenitum masculum Don Franciscum tunc temporis natum, sed ob eandem rationem, & prærogativam lineæ ingressæ succedere haberet dicta Donna Beatrix soror Don Caroli ex sententia, quam etiam in sorore ultimi possessoris uti de linea contentiva, tuentur Addentes Molinæ d. lib. 3. cap. 5. n. 72. vers. ex qua rerum judicatarum, Castill. d. lib. 5. cap. 91. a n. 29. & cap. 93. a n. 48. tamen innegabile est, quod defuncta Donna Beatrice absque filiis masculis (prout revera decessit, relicta tantum filia Donna Elisabetha Resuttanzæ Principis matre) illico successio rediit ad Donnâ Catharinam substitutam specialiter in defectum filiorum masculorum ex femina ultimi masculi, ut est punctualis decisio D. Joannis Baptistæ de la Rea 2. part. decis. Granat. decis. 54. per tot. quæ sola sufficit, quia docte, & eleganter, ut solet, omnia in hoc puncto cumulavit, & a n. 24. satisfecit objectioni, quam n. 3. proposuerat pro nepote masculo ex filia, & matre femina inferioris lineæ ingressæ, ob defectum

Agnatorum de linea primogenita (in qua se fundabant Advocati dicti Principis, immemores prædictæ decisionis, & rationis legalis) contra masculum ex filia femina de linea primogenita, exclusâ voluntate testatoris, propter ejusdem filiam, cui in defectum filiorum masculorum substituta fuerat prædicta filia primogenita, & post eam illius filii masculi (ut in casu prædicti testamenti) probant multis rationibus, & Doctores appellatione filiorum masculorum non venire nepotes ex filia femina, ad quem Nos remittimus, ne illum transcribamus.

Et sic concludimus, quod in casu, quo prædictum assertum testamentum verum, & authenticum demonstraretur, successio dicti status inspecto præsentis tempore, & saltem a die mortis dictæ Donnæ Beatricis pertineret, & pertinere habuit dicto Comiti Mazareni nepoti ex filio masculo secundogenito prædictæ Donnæ Catharinæ, ad quam regressa est, & in ea convalidata, exclusis prædictis Principibus, & Comite Racudiæ, quod non immerito (licet altiore requirat indaginem) potuit in prædicto summarissimo judicio considerari, ad magis justificandam manutentionem concessam dicto Comiti Mazareni, non obstante prædictorum Principum præensione.

Hæc sunt, Sacra Catholica Regia Majestas, quæ in hac exagitata controversia Nos ad pronuntiandum, prout supra, coegerunt, ac impellerunt. Eaque omnia, & singula iterum per Tuz Majestatis Regios Supremos, ac Dignissimos Italicarum rerum Senatores, eliminanda, & corrigenda, Tuis sacris pedibus, eos reverenter, humiliterque deosculando, transmittimus, & subjicimus.

His jam peractis justificationibus, quibus ultima manus fuit apposita die vigesimotertio Decembris prædicti anni 1660. imo & processus copia exarata, omnes prædicti contententes ad amicabilem devenerunt concordiam, & liti cesserunt ad favorem Comitis Mazareni, qui omnibus prædictis Statibus, & Baroniis retentis, una cum Dignitate Magnatis Hispaniarum, se contentavit, quod præfatus Racudiæ Comes suus patruelis, ac frater, ex duplici matrimonio sororis istius cum dicto Comite Mazareni, & hujus sororis cum illo de Racudia, possessionem caperet Terræ, & Principatus Petrapretiz sub certis conditionibus, pactis, & reservationibus pro dicto Comite Mazareni adjectis, quapropter justificationes istæ ad Supremum Italiz Conventum non fuerunt transmissæ. Sed in gratiam amicorum, & ob communem utilitatem prælodatæ sunt, salva in omnibus omni meliori censura, &c.

CONTROVERSA

FEUDALIS,

DE LEGITIMA SUCCESSIONE

ILLUSTRISS. D. CO. OCTAVII DE TARASCONIS

IN FEUDO CALESTANI,

OPUS SEX ARTICULIS DISTINCTUM;

In quibus praeipue feudales quaestiones circa divisionem Feudi dignitatis, amplissimam primi Acquirentis facultatem, necessarium, vel non, Domini Assensum in dispositione feudi, clausulam in Investituris apponi solitam jure feudi antiqui, & feudi pretium, methodo non obscura enucleantur.

AUCTORE LÆLIO BOSCOLO
DE COLLEGIO JUDICUM PARMÆ.

THEMA CONTROVERSIAE.

Domini Comites Carolus Leo, & Abbas Claudius Germani de Flisco, origine Itali, natiuitate tamen, ac domicilio Galli, tunc Feudatarii insignis Feudi Calestani, optime conscii, quod ex diuturna eorum absentia, & vulgari cura, ac industria Ministrorum saepe proprio potius lucro, quam rei familiari Domini deditorum, feudales redditus quotidie minuebantur, ac ejusdem loci dignitas labefactabatur in dies, ruebatque in praecipua, cogitarunt, & decreverunt ejusdem feudi alienationem, ad quem effectum D. Co. Claudius e Gallicis Oris Parmam petiit.

Quamplures emptores obvii fuere, at omnes e contra-ctus limine pellebat unica animadversio, quod agebatur de alienatione feudi ex pacto, & providentia jamdiu in progenie Flisca antiqui.

Inter illos, cum quibus habitus fuerat sermo de venditione praedicta, adfuit Dominus tunc Eques, & nunc bon. mem. Co. Camillus Tarasconus, qui participato negotio cum eximio J. C. ac Excellentissimo tum legali peritia, tum dignitate Co. Hieronymo Morisco olim meritisissimo Praeside Excel-
si Consilii justitiae, & gratiae Parmae, ac Placentiae communi amico, post seriam cogitationem consilium habuit, quod per ipsos D. Comites venditores porrigerentur preces Serenissimo Duci nostro directo Domino, in quibus exponerent feudum cecidisse in commissum, ac fuisse devolutum ad Sereniss. Ducalem Camera ob inobservantiam Decreti nuncupati Caprarolae, simulque efflagitarent, ut ex gratia speciali illud eis de novo concedere dignaretur ad effectum deveniendi ad praefatam venditionem pro pretio concordando, ea conditione, ut Jura Sereniss. Camerae transirent in D. Equitem emptorem, minime affecta aliqua hypotheca, nexu, seu obligatione descendente ex personis Dominor. Comitum de Flisco, quo pacto sic prius devolutum, & postmodum de novo concessum in persona eorundem Comitum venditorum evadere novum, quod proinde poterat jure optimo, Domino assente, alienari. Res ita peracta, eodem enim D. Comite Praeside distante, formatus fuit duplex libellus tenoris sequentis.

SERENISSIMO SIGNORE.

Possedono li devotissimi, & humilissimi di V. A. Sereniss. Vassalli, e Servitori Co. Carlo Leone, & Abbate Co. Claudio fratelli Fieschi figliuoli, e descendenti del fu Conte Francesco nato del qu. Co. Scipione il Feudo, e Contea di Calestano, Arpicella, Marzolaro, e Vigolone, con le loro pertinenze, giurisdizione, & ogni altra ragione, e beni allodiali situati nel Ducato di Parma, de quali, come di feudo nuovo aperto, e legitimamente devoluto alla Ducal Camera per l'inosservanza del Co. Scipione, e di detto Co. *Card. de Luca, Lib. I.*

Francesco à quanto dovevano, in virtù della precedente investitura, e decreti già pubblicati, ne fu investito dalla Gio-
viosa, & immortale memoria del Sereniss. Sig. Duca Ranuccio Avo Paterno di V. A. il detto Co. Francesco del 1600. li 4. Settembre per se, suoi figliuoli, e descendenti maschi, legittimi, naturali, e non legittimati, come di feudo honorifico, nobile, e gentile, con espressa conditione, & obligatione (e non altrimenti) d'habitar egli, suoi figliuoli, e descendenti compresi in detta investitura con tutta la loro famiglia ne Stati di V. A. secondo la forma, e dispositione delli Statuti, e Decreti dello Stato, e prestare à S. A. e suoi Serenissimi Successori quei servitii personali, à quali sono tenuti, e forse ricercati, sotto la pena (in caso di controvensione in ciascun di detti casi) della privatione d'esso feudo, ipso jure, & facto da incorrersi à favore della Ducal Camera, & altre pene imposte dalle Leggi, Statuti, e Decreti sopra accennati, come dalla Investitura preterita rogata dal qu. Ranuccio Pico Notaro, e Secretario di Sua Altezza, qual s'effebisce.

E perche detto Co. Carlo Leone, & Abbate Claudio conoscono per la loro lontananza da' Stati di V. A. e che gli interessi della lor casa non gli hanno permesso, nè permettono l'habitatione, come sopra dovuta, anzi supplicando detti Oratori V. A. per l'habilita dell'habitatione fuori delli Stati di V. A. sino li 26. Novemb. 1646. & ottennero referito sotto li 22. Dicembre di detto anno la gratia per un biennio spirato li 22. Dicembre 1648. non havendo detti Conti Fratelli Oratori habitato, come sopra, in detto feudo, percio in virtù dell'obligatione inserta in detta investitura, e del Decreto di Caprarola à ricaduto alla Ducal Camera, ipso jure, & facto, nulladimeno confidati detti Conti fratelli Oratori nel sommo della Serenissima sua benignità, sperano che sia l' A. V. per fargli gratia di rimettergli la detta caducità per l'effetto infra scritto, poiche essi bramano di far vendita di detto feudo, sua Giurisdizione, e beni al Cavaglier Camillo Tarasconi per il prezzo fra loro convenuto (inter-
venendovi però il beneplacito, e consenso di V. A. salvo sempre la superiorità di V. A. e la dispositione del Decreto del Maggior Magistrato, e non altrimenti) con la quale vendita viene detto feudo, e sue entrate à star presso detto Cavaglier, nato, & habitante ne' Serenissimi suoi Stati, quale con la persona, & entrate di esso feudo, e beni potrà più facilmente prestare à V. A. quelli ossequii, e servitii personali, che si devono, il che per la lontananza, e cause sopracon-
tate non è concesso à detti Co. Fieschi Oratori di fare; Per tanto col presente memoriale esso Co. & Abbate Claudio Fieschi à suo nome proprio, e come Procuratore speciale del Co. Carlo Leone suo fratello, e detto Cavaglier Tarasconi di V. Altezza humilissimo, e devotissimo Suddito, e Servitore;

Humilmente la supplicano far gratia al detto Co. & Abbate Claudio Fieschi, anche come Procuratore speciale del

detto Carlo Leone suo fratello (qual dovrà ratificare la presente preghiera anco con la detta confessione della detta devoluzione, e ciò che in virtù di quella si farà) di concedergli di nuovo (& a fine di far la sudetta vendita al detto Cavaglier Camillo Tarasconi) e non altrimenti il detto feudo, come nuovo aperto, e devoluto come sopra, e poi di poterlo vendere al detto Cavaglier Camillo Tarasconi per se, suoi figlioli, e descendent in perpetuo, & a chi darà per il prezzo fra loro concordato, & al detto Cavaglier Tarasconi di poterlo liberamente comprare, repporrando poi dall'A. V. la dovuta investitura, e prestargli il necessario giuramento di fedeltà, dichiarando anco, come così si supplica V. A. di voler dichiarare, che la successione delle ragioni della detta devoluzione, quale V. A. si compiacerà di fare alli detti Co. Fieschi Oratori, s'intenda fatta con questo patto, e conditione, che immediatamente passino le medesime ragioni al detto Cavaglier Tarasconi Oratore, e suoi Suceffori, si che non possino cadere sotto qualsivoglia hipoteca, obbligo, o vincolo, che detti Co. Fieschi havessero sopra loro beni, e tuttociò di che vien supplicato V. A. resti servita dichiarare, che vaglia nè più, nè meno, come se fosse concesso di moto proprio, e senza alcuna istanza delle parti, e questo anco per sua certa scienza, & anco con la pienezza della sua potestà Ducale, con ordinare, che non si possa opporre alcuna eccezione, objectione, surrettione, o difetto d'intentione, o alcuna altra eccezione anco maggior di queste, e che non siano tenuti detti Oratori a verificare cosa alcuna di quello, che si contiene in questa supplica, ma che il tutto s'abbia per pienamente provato con la sola esibitione della medesima supplica, e che parimente non siano tenuti detti Oratori di far interrinar questa gratia in Camera, dichiarando di più, che non si possino opporre da qualsivoglia persona, nè giudicare in contrario, e che facendosi altrimenti, il tutto sia di niun valore ipso jure, & facto, derogando a detti effetti al Decreto qual comincia, *providere volentes*, nel qual particolarmente si dispone, che non vaglia alcuna remissione, o donazione se non sono specificati tutti gli beni, de' quali si tratta al decreto che comincia, *Solet*, al decreto che comincia, *Meminimus*, alla constitutione de *Dictatura*, & *Signatura*, §. *non dicatur*, & §. *in gratiis*, & sotto il titolo de *Interminatione*, & *verificatione alienatorum*, al Decreto di Caprarola pubblicato del 1602. al Decreto fatto dell'anno 1499. il dì 11. Novembre, ovvero del Rè Ludovico de *Interminationibus*, all'altro dell'anno 1522. il dì 18. Maggio, ovvero del Duca Francesco pubblicato li 9. Giugno 1595. alla *Constitutione de Signatura* 1560. il dì 15. Novembre pubblicata il dì 23. Novembre predetto, ovvero ad ogni altra legge, e decreto, che fosse in contrario, havuti tutti quei per espressi, non ostante il Decreto de *derogationibus exprimentis* fatto dal Serenissimo Sig. Duca Ottavio li 30. Gen. 1562. e pubblicato il dì 31. detto qual comincia, *in hunc usum*, a quali tutti per quella volta sola si degnerà V. A. per gratia speciale derogare, che di tanta gratia ne resteranno detti Oratori a V. A. obligatissimi, e di così conseguire confidano, & *quam Deus*, &c.

Sottoscritta. Io Co. Claudio Fieschi a mio nome, & a nome come Procuratore del Co. Carlo Leone mio Fratello Oratore confesso, e supplico come sopra.

Sottoscritta. Io Ottavio Tarasconi a nome, e come Procuratore del Cavaglier Camillo Tarasconi Oratore affirmo, e supplico quanto sopra.

Cui supplici libello a clementissima humanitate C. S. Ser. obtinuerunt Oratores benignissimum rescriptum hisce verbis:

Concedimus, mandamus, & derogamus in omnibus, & per omnia, prout petitur, non obstantibus, &c.

Quare devotum est ad propositam venditionem pretio convento scutorum triginta trium mille, confecto superinde publico documento ut in actis.

Quoniam vero in mox relatis precibus Domini tum venditor, tum emptor exposuerant, quod post acquisitionem prefati feudi ipse D. Comes acquirens deberet, ut etiam jure cautum est, reportare investituram a Celsitudine Sua, eique debitum polliceri juramentum fidelitatis, novissimas preces porrexerit Serenissimo Domino hujusce tenoris.

S E R E N I S S I M O S I G N O R E .

Essendo compiaciuto V. A. S. con suo rescritto fatto sotto il dì 16. Gennaio corrente 1650. alla supplica data dall'Abbate, e Co. Claudio Fieschi a suo nome, & a nome, e come procuratore del Co. Carlo Leone suo Fratello far gratia a detti Co. Fieschi di poter vendere il feudo (in titolo di

Contea eretto) di Calestano, Arpicella, Marzolaro, e Vigolone, con loro territorii, e giurisdittioni, regali, mero, misto Imperio, e potestà del gladio, & ogni qualsivoglia beni, e ragioni spettanti, e posseduti da detti Co. Fieschi in detti luoghi, loro Territorii al devotissimo, & humilissimo di V. A. S. Vassallo, Servo, & Oratore Cavaglier Camillo Tarasconi Parmeggiano con le loro entrate, regali, & allodiali. (se ve ne sono) con obbligo al detto Cavaglier Tarasconi Oratore di riconoscer per se, suoi figlioli, e descendenti Maschi in infinito in feudo da V. A. li detti luoghi, entrate, regali, e loro giurisdittioni venduteli come sopra con la riserva del Decreto del Maggior Magistrato, e delli Minerali, che fossero in detti luoghi, & altre solite da riservarsi da esprimersi nell'Investitura feudale da farsi da V. A. in detto Cavaglier Tarasconi, e suoi Descendent, & essendosi in conformità della gratia di V. A. stipulato un instrumento di tal vendita alli 17. del corrente mese di Gennaio 1650. qual s'essebisce, nel quale vi è il patto di riconoscer da V. A. il detto feudo in titolo di Contea già eretto di detti luoghi, e ricever dall'A. V. l'Investitura feudale, e come in detto instrumento di vendita di sopra essebito.

Resta al detto Cavaglier Camillo Tarasconi Oratore di supplicarla (per pienamente godere della gratia conceduta-gli) come humilissimamente la supplica di restar servita (per effetto della sua benignità) di confirmare, e corroborare con la pienezza della sua Potestà Ducale non solo il rescritto fatto alla supplica delli detti Co. Fieschi, e detto Oratore sotto il dì 16. del corrente mese, quale è registrato nell'Inscritto instrumento, ma etiamdio il medesimo instrumento di vendita fatta dalli detti Co. Fieschi al detto Oratore con tuttociò, che in esso si contiene, e qual Instrumento s'essebisce a V. A. esser registrato a piedi del presente memoriale, e di più separare omninamente il detto luoco di Calestano, e pertinenze dalla Città di Parma, e Magistrati suoi, & concederli successivamente in feudo di Contea eretto, e come sopra, qual habbia la natura di feudo antico, nobile, e gentile, & avito al detto Cavaglier Camillo per lui, suoi figliuoli descendent, maschi, legittimi, e naturali, nati, e procreati, e che nasceranno, e saranno procreati di legitimo matrimonio in infinito, li detti luoghi, e feudo di Calestano, Arpicella, Marzolaro, e Vigolone, e loro pertinenze, con le Entrate, Dattii, Regali, & altre ragioni vendutegli come sopra, e spzialmente (si che la specialità non deroghi la generalità) la Giurisdittione intiera così Civile, come Criminale, mero, e misto Impero, & potestà del Gladio in detti luoghi, e Territorii, e sue pertinenze, & ogn'altra ragione in essi, e come sopra, quantunque fosse degna di speciale espressione, la quale s'abbia qui per espressa, di modo che l'investitura feudale s'abbia per fatta, e concessa al detto Cavaglier Tarasconi Oratore, e come sopra in virtù del rescritto, quale V. A. si compiacerà di fare alla presente supplica, e s'intenda accettata, e stipulata dal medesimo Oratore, a suo nome, e come sopra, & habbia la medesima forza, e vigore, come se fosse seguita per publico Instrumento, con l'obligatione generale, e speciale di tutti li beni, e con la clausula della sincera, & immacolata fede, la quale in virtù delle Constitutioni Ducali ha la medesima forza, che il giuramento formale, e con la tradizione attuale dello Itoccho in segno di vera, e real tenuta, & anco in virtù della sudetta vendita si trova appresso al detto Oratore. Nel quale s'intendino anco trasferite per maggior validità, e fermezza della presente Investitura, tutte le ragioni di devolutione, che in qualunque modo competeivano alla Camera Ducale contro li detti Co. Fieschi non solo per il capo espresso nella precedente supplica, ma anco per qualsivoglia altra causa non espressa, si che detto Oratore, e suoi Descendent succedino onninamente in luoco della Camera Ducale, e possino servirsi della detta cessione, e translatione per escludere qualsivoglia persona, che li volesse molestare, per evincere da loro il detto feudo di Calestano.

Dichiarando V. A. che s'intenda sempre riservata per l'A. V. e la Ducal sua Camera, l'osservanza del Decreto del Maggior Magistrato, e del Decreto, *Meminimus*, & altri soliti riservarsi in simili concessioni, e vincendevolmente siano, e s'intendano riservate al detto Oratore, e non compresi nella presente concessione li beni allodiali, quali esso Oratore, e suoi figli, e descendent maschi, e come sopra possino acquistare nell'avvenire in detti luoghi, e sue pertinenze, ma che siano quelli suoi proprii, e ne possino essi, e suoi descendent in perpetuo disporre a loro piacere.

In oltre detto Oratore humilissimamente supplica V. A. farli gratia (stando il predetto acquisto, & altri come sopra) oh'egli,

ch' egli, e doppo lui gli altri sopra nominati, quali succederanno in detto feudo, possino, e debbano essere denominati Conti di detti luoghi di Caleitano, Arpicella, Marzolaro, e Vigolone, così in voce, come in scritto, & in ogni azione pubblica, e privata, e come tali siano tenuti, e reputati da ogn'uno, in ogni tempo, luogo, & occasione, e quanto al giuramento di fedeltà, quale esso Oratore come Feudatario dovrebbe prestare à V. A. (come sommamente brama) supplica V. A. concederli, che non gli corra tempo alcuno, ma che sia tenuto di prestarlo sempre, & ogni quando ne sia richiesto per parte di V. A.

Di più supplica l'A. V. di concederli, che possa (se così li parerà) erigere una Primogenitura in detto feudo, e preferire li suoi descendentì Primogeniti à gl'altri suoi descendentì, con ordine successivo, & in quella forma, e modo che stimarà bene, senza che li Secondogeniti, & altri habbiano alcuna ragione di contradire alla detta Primogenitura, la quale adesso per all' hora s'intenda confermata coll' autorità di V. A. & in caso il detto Oratore non erigesse la detta Primogenitura come sopra, sia lecito in caso che detto Feudo sia posseduto da un solo de' suoi descendentì, di costituire esso la Primogenitura à favore pure de' suoi Descendentì legittimi, e naturali, come sopra; che quando fossero più possessori di detto Feudo, che possino concordarsi unitamente à costituire la medesima Primogenitura à favore de' loro Descendentì, con la prelazione de' Primogeniti, & ordine successivo fra essi in infinito; sì che la detta Primogenitura vaglia in virtù dell' autorità di V. A. nè più, nè meno, come se fosse inserita nella presente supplica.

Supplica per anco l'Oratore V. A. à dichiarare (con la pienezza della sua podestà Ducale) che stando la concessione come sopra ordinata, non si possa dalla Ducal Camera apprendere il detto Feudo in tutto, nè in parte ogni quando mancando qualch' uno d' essi Descendentì d' esso Oratore, come sopra, senza figliuoli maschi, e fosse luoco alla successione d' altri Descendentì capaci d' esso feudo, ma possino quelli, quali faranno compresi nella detta Investitura, andare al possesso liberamente di detto Feudo, come sopra, sempre, & ogni quando verrà il caso, non ostante per questa parte li Decreti, *Solebant*, *Meminimus*, & altri, che dispongono dell' apprensione da farsi, quando uno Feudatario muore senza descendentì, & anco la Costituzione Ducale in quella parte che dispone nella medesima forma.

Come anco il medesimo Oratore riverentemente supplica V. A. comandare, che la presente concessione, e separazione come sopra con tutto ciò, che si contiene in detto Istromento di vendita, vaglia, nè più, nè meno, come se fosse fatta per publico Istromento, e con tutte le solennità solite farsi in simil' azioni, supplendo l'A. V. per sua certa scienza, e con la medesima pienezza della sua Ducale Podestà ad ogni, e qualunque difetto di ragione, o di fatto, che si possa in qualunque modo considerare nel rescritto già concesso, e nell' Istromento della vendita, & anco nella presente concessione; ordinando di più, che non si possa opporre contra la presente concessione, e come sopra alcuna eccezione d' obbjectione, d' surretione, d' difetto d' intentione, d' qualsivoglia altra eccezione, benchè fosse maggiore dell' espresse, togliendo la facultà ad ogni, e qualsivoglia Ministro (benchè principale) di poter fare dette opposizioni, d' altre maggiori di queste, nè di giudicare con la presente disposizione, anzi dichiarando, che tutto ciò, che si farà, d' si facesse contro, come sopra, sia di niun valore, momento, & efficacia, non ostante à tutte, e ciascuna delle predette cose, le Leggi, Constitutioni, Statuti, Decreti, & ogn' altra cosa quali possono essere, d' far' in contrario, & anco spzialmente tutti quelli Decreti, e Constitutioni nell' antecedente memoriale, & anco le lettere di V. A. scritte agl' Antiani di Parma sotto il dì 22. Marzo 1648. (si che sia specialità non deroghi alla generalità) & à quali tutti ostanti, e come sopra, si compiacerà V. A. con la medesima pienezza della sua Ducal Podestà (per questa volta sola) di derogare con tutto che habbino clausule derogatorie, in amplissima forma, & anco al Decreto del Serenissimo Sig. Duca Ottavio di glor. mem. Tritavo di V. A. che sia in Cielo, publicato del 1562. di Gen. *De derogationibus exprimentis*, havendole qui tutte per espresse letteralmente, & in individuo per maggior validità, fermezza, & efficacia di tal derogazione, e sempre come meglio &c. e così detto Cavaliere Tarasconi Oratore spera ottenere dal sommo della benignità di V. A. *quam Deus &c.*

L' Istromento della vendita sopra esibito a V. A. è del tenore infra scritto.

Et ad has pariter emanavit humanissimum resciptum omnino approbativum eorum omnium, quæ Orator supplicet petierat, hisce verbis.

Concedimus, confirmamus, mandamus, ac derogamus in omnibus, & per omnia, pro ut petitur, non obstantibus &c.

Vivebant acquisitionis tempore sex Liberi ab eodem D. Co. Camillo legitime progeniti; at non multo post turbato naturæ ordine obiit D. Co. bon. mem. Alexander ejus Primogenitus post se relictis quamplurimis filiis.

Anno elapso 1664. D. Co. Camillus cogitavit postremum suum condere Elogium, in quo (post consultos peritissimos viros circa ejus facultatem disponendi de feudo prædicto) illud prælegavit D. Co. Octavio ejus Tertio genito cum ordine Primogenituræ in ejus linea, qua extincta, vocavit stipites aliorum filiorum, postposita omnino linea dicti D. Co. Alexandri filii sui Primogeniti prædefuncti.

Tandem veritus, quod voluntati suæ minime acquiescerent cæteri filii, & inter alios Liberi relictis per dictum D. Co. Alexandrum, jussit quod si quo unquam casu redargueretur, ac irrita fieret (quod non credebatur) præfata sua dispositio, ita ut in ipso corpore feudi sortiri non posset effectum, intendebat illam sibi locum vindicare in pretio feudi, quod eo casu eodem prælegati titulo una cum omnibus melioramentis ipsi D. Co. Octavio relinquebat. Dispositio D. Co. testantis legitur hisce verbis.

Et quamvis D. Comes Camillus certo sciat quod nullo jure dicti DD. ejus filii, & nepotes queant reclamare a dicto prælegato, non solum circa dispositionem allodialium, sed etiam feudalium, & vel ipsius Corporis feudi, cum feudum ipsum Calestani sit feudum novum, emptitium, per D. Comitem titulo oneroso acquisitum, quare in similibus acquirens de talibus feudis disponere potest non solum inter filios, & descendentem in Investitura comprehensos, unum ex eis gratificando, sed imò potest etiam de ipso disponere in præjudicium ejus filiorum, & descendentium, etiam ad favorem extraneorum: Attamen quatenus dicti ejus filii, vel nepotes, vel quilibet alius contra præceptum, & enixam voluntatem D. Comitum Testatoris, & declaratum existeret (quod ipse non credit) favore reclamantium, & non acquiescentium, & in eventum, in quem præfata dispositio, vel a linea Primogeniti, vel a quoque alio impugnaretur, ita ut illud prælegatum in Corpore feudi effectum non sortiretur, illud idem una cum omnibus aliis substitutionibus, & dispositionibus, ut supra, & prout supra factis (decepta tamen substitutione si qua &c. ad favorem reclamantis, vel reclamantium, & vel ab eo, vel ab eis descendentium ordinata) factum censeatur in integro ipsius feudi pretio, & valore, prout de jure sibi melius, & pinguis de illo disponendi competit facultas, in quo quidem pretio, & valore solvendo, habito etiam respectu omnium melioramentorum nedum in eo factorum, sed etiam fiendorum, & facta estimatione tempore mortis dicti D. Testatoris, & vel molestiæ motæ, gravati sint, & censeantur dicti feudi Successores ad favorem dicti D. Co. Octavii, ac Primogenitorum ab eo descendentium, & successive aliorum ut supra vocatorum, repetitis hic omnibus judiciis, dispositionibus, ac substitutionibus, de quibus supra, & prout supra, quia sic &c. omni &c.

Defuncto non multo post D. Co. Testatore, D. Co. Octavius adeptus fuit vigore paterni judicii tenentiam feudi; at statim ece in arenam judicii descendit D. Co. Hieronymus Primogenitus ex filiis relictis per dict. D. Co. Alexandrum prætendens, quod neglecta Co. acquirentis voluntate feudum ad eum pertineret.

Disceptatur in præfata controversia quid juris.

INDEX ARGUMENTORUM.

ARGUMENTUM PRIMI ARTICULI.

DE legitima successione in feudo Calestani, præscindendo a dispositione D. Co. Camilli, sed tantum inspecta forma investituræ.

ARGUMENTUM SECUNDI ARTICULI.

AN, quando, & quomodo primus Acquirens feudi ex pacto, & providentia valeat de eo disponere.
Expenditur Doctrina Bart. in l. qui Roma 122. §. Flavius Hermes, de verb. oblig.

AR-

ARGUMENTUM TERTII ARTICULI.

AN primus investitus in feudo empto non a Domino, sed a Vassallo, etiam post recursum habitum ad Dominum pro necessaria Investitura, dici debeat acquirens titulo oneroso, an potius lucrativo ad effectum dijudicandæ in eo facultatis disponendi, vel non, de feudo hoc pacto quæsit.

Feruntur hac occasione nonnulli §. §. supplicis libelli, qui esse dicitur loco Investituræ, ac de eorum genuino sensu opportune disceptatur.

Penditur *conf.* 55. Belloni Junioris.

ARGUMENTUM QUARTI ARTICULI.

AN dispositio testamentaria D. Co. Camilli in ea parte, in qua D. Co. Octavio prælegavit feudum, mereatur redargui ob non requisitum Domini assensum?

ARGUMENTUM QUINTI ARTICULI.

AN demum controversæ Co. acquirentis dispositioni obicem ponat, quod feudum tamen alias novum, assumpserit naturam antiqui, quemadmodum ipsum D. Co. effragitasse constat in *ejus precibus*.

ARGUMENTUM SEXTI ARTICULI,
ET FINALIS.

IN quo, data suppositione, quod præter D. Co. Octavium adesset aliquis legitimus feudi Successor, ostenditur quod foret inevitabile onus ei impositum per D. Co. Camillum: in postremo suo testamento erogandi integrum pretium Calestani eidem D. Co. Octavio, quatenus constaret ipsius D. Co. testantis voluntati, defectu facultatis, minime obtemperandum, quoad ipsum corpus feudi.

DOMINE, UT VIDEAM.

Controversiæ feudalis vertentis inter Illustrissimos Dominos Comites ex Patritia gente Tarascona Hieronymum Actorem parte ex una, & Octavium Reum ex altera, quam ad imperium SERENISSIMÆ ISABELLÆ ESTENSIS FARNESIÆ, cujus faultissima recordatio omnium penes animos in ævum perennabit, tractandam suscepimus, momentum ingens, ac pondus ad trutinam voco. Tu, Serenissimæ Palladis gentilis AQUILA, Augustis ex alis plumam supple, magnanimos ex corde spiritus adde, acies imbecillas ad tuorum luminum radios, quos in te splendide enutrit sol ipse virtutis, liberaliter acue, ut summæ Provinciæ favore D. Co. Octavii mihi commissæ pro dignitate respondeam. Et vero id me non infeliciter facturum præscisa mente conjicio, tum quia non tantum Feudales coronas, sed etiam Augustas, ac Regias confluxerunt Aquilæ læto omine præfagire, Æmilian. *de natur. Anim. lib. 13. cap. 1.* tum quia causa agitur coram integerrimo simul, ac sapientissimo Ordine, adeo ut *tot oculis spectata, tot insinuatâ sensibus, tot insuper in tuto locata manibus debeat existimari, ut aiebat Justin. in l. hac consultissima in fin. Cod. qui testam. fac. possunt.*

Quoniam vero præfens hæc disceptatio binas habere potest inspectiones, alteram nempe, si controversia spectetur in præcis terminis acquisitionis feudi ante factam de eo dispositionem a D. bon. mem. Co. Camillo acquirente, alteram vero ejusdem D. Co. iudicio præsupposito, utramque in discrimen vocabimus, differentes priori in Articulo, quinam successissent in feudo controverso, spectato acquisitionis tenore, ac forma investituræ, si D. Co. Camillus vel decessisset intestatus, vel nihil in postremo ejus Elogio superinde cavisset, in aliis vero sequentibus Articulis ipsius Comitibus acquirentis propugnabitur dispositio; sit ergo.

ARTICULUS PRIMUS.

De legitima successione in feudo Calestani, præscindendo a dispositione D. Co. Camilli, sed tantum inspecta forma Investituræ.

SUMMARIUM.

- 1 Omnes filii de jure communi feudali æque succedunt in feudis minoribus.
- 2 Feudum Calestani minime erectum in Comitatum in concessione de eo facta Domino Comiti Camillo remissum

vo ad Articulum tertium, versiculo, præterea prædicta, num. 48.

- 3 Dispositio §. Præterea Ducatus in cap. 1. de prohib. feud. alien. per Frideric. individuum facit feudum dignitatis, quod tamen intellige ut num. seqq.
- 4 Feudum dignitatis ad unicum primogenitum spectat. Contra tamen vide num. 50. & seq.
- 5 Laudatur Illustr. D. Consiliarius Altogradus.
- 6 Dignitas superveniens feudo alias dividuo illud indivisibile reddit.
- 7 Feuda dignitatis, Ducatibus exceptis, ex consuetudine in Italia dividua sunt.
- 8 Idem apud Gallos, & Allobrogos.
- 9 Id etiam in Germania.
- 10 Præ ceteris autem locis recensita consuetudo viget in Lombardia.
- 11 Allegantur Doctores attestantes de consuetudine Genoux, Ferraria, Forijulii, Mediolani, Tuscia, & Marchia.
- 12 Consuetudo generalis probatione non indiget.
- 13 Doctores de consuetudine mentionem facientibus fides habenda non est. Intellige tamen ut num. 14. & 15.
- 16 In materia feudali jus quæritur a consuetudine.
- 17 Consuetudo dividendi feuda dignitatis omnino servanda.
- 18 Hujusmodi consuetudo est de facili admittenda tanquam non inductiva novi juris, sed interpretativa antiqui.
- 19 Ad eam inducendam duo actus sufficiunt.
- 20 Probatur de facili admittenda tanquam favorabilis, cum per illam feudalis successio ducatur ad priorem originem suam.
- 21 Res de facili revertitur ad sui naturam.
- 22 Favorabilis est dispositio, qua rem trahimus ad primæva jura.
- 23 Feuda ex Longobardis sumpsere exordia.
- 24 Secundum jus Longobardorum feuda omnia sunt dividua.
- 25 In statu Parmensi feuda etiam dignitatis equaliter dividi consueverunt, in quibus præscripta non est in Investitura forma succedendi jure primogenituræ, vel apposita clausula, secundum jus Francorum.
- 26 In feudo Calestani, quando possidebatur a Dominis Comitibus de Flisco, omnes fratres æquo succedebant.
- 27 Dispositio §. Præterea Ducatus, restringitur quando semel feudum dignitatis dividi consuevit.
- 28 Res semel effecta alienabilis, durat perpetuo alienabilis.
- 29 Res Ecclesiastica semel in emphyteusim concessa, continuo evadit emphyteutica.
- 30 Causa alias non delegabilis, veluti meri, vel mixti imperii, semel delegata a Principe, mutat naturam suam, & efficitur in perpetuum delegabilis.
- 31 Actio natura sua non transitoria ad heredes, si semel ad eos transferatur, postea continuo ad eos transmittitur.
- 32 Individuitas feudi dignitatis intelligitur quoad ipsam dignitatem, non vero quoad exercitium, & administrationem jurisdictionis, ac redditum, proventum, commoditatem, & bona temporalia.
- 33 Servitutes, dempto usufructu, tamen individua, respectu tamen commoditatis dividua probantur.
- 34 Juspatronatus, licet individuum, quoad commoditatem dividi potest.
- 35 Res minorum, in quibus regulariter interdicta est divisio, recte dividuntur quoad usum, administrationem, ac fructuum perceptionem.
- 36 Jus tutelæ pluribus in solidum decreta individuum est, administratio tamen tutelæ recte inter contutores dividitur.
- 37 Licet Domino inconsulto feudalis divisio, aliave alienatio vetita sit, divisio tamen permittitur gratia uberioris cultura, & commoditas ipsa alienari permessa est.
- 38 Feudum dignitatis non patitur divisionem, que feret per separationem Territorii, vel hominum; admittit tamen divisionem in abstracto commoditatis, & fructuum.
- 39 Jus servitutis est totum in toto, & totum in qualibet parte.

- 40 Si ex duobus fratribus investitis alter decedat sine liberis, pars deficientis devolvitur ad Dominum, & tamen jus superstitis diminutum dici nequit quod pluribus probatur.
- 41 Divisio commoditatis, ac fructuum tenet, quamvis facta Domino irrequisito.
- 42 Fructus ex corpore feudi percepti Burgenfatici censentur.
- 43 Opinio admittens in feudo dignitatis divisionem exercitii, commoditatis, ac fructuum, eo nititur fundamento, quod feudum pro indiviso ad omnes fratres pertineat.
- 44 Fundamentum tamen improbat D. Altogradus. Verum propugnatur hoc eodem artic. num. 50. cum seq.
- 45 Menoch. conf. 163. notatur palinodia. Vindicatur tamen ab objecta nota, num. 64.
- 46 Ratio textus in §. Præterea Ducatus est utilitas subditorum, Principis, ac Vassallorum.
- 47 Ratio eadem communis utilitatis urgere videtur in divisione dignitatis, ac in divisione administrationis, ac exercitii jurisdictionis, commoditatum, ac fructuum. Intellige tamen, ut num. 65. cum seq.
- 48 Prohibitio divisionis feudi dignitatis posita est generaliter cum exceptione feudorum inferiorum.
- 49 Textum in §. Præterea Ducatus quomodo aliqui legant, unde D. Altogradus elicit argumentum individuitatis feudi etiam quoad proventus, & commoditates. Vide tamen num. 72. & 73.
- 50 Feudum dignitatis, quamvis indivisibile, non ad unicum primogenitum, sed ad omnes filios pro indiviso spectat.
- 51 Non valet illatio, jus feudi indivisibile est, ergo uni tantum desertur, & num. 56.
- 52 Compatibilia sunt, quod feudum dividi nequeat, & tamen duo simul sint Domini.
- 53 Doctor censetur illam tenere sententiam, quam refert ultimo loco.
- 54 Plures possunt rem unam pro indiviso possidere.
- 55 Feudales consuetudines passivam a jure communi interpretationem recipiunt.
- 57 Dispositio §. Præterea Ducatus ultra id quod verba sonant porrigenda non est, sed imo tanquam exorbitans a jure Communi, Civili, Canonico, Prætorio, & Consuetudinario feudorum stricte intelligenda.
- 58 De jure Civili tum Digestorum, tum Codicis, tum Authent. filii equaliter admittuntur ad successionem parentum absque distinctione sexus, vel patriæ potestatis.
- 59 Substitutio facta inter liberos censetur ea lege ordinata, ut filii succedant equaliter.
- 60 De Jure Canonico omnes pariter filii admittuntur ad successionem.
- 61 Id pariter de jure Prætorio.
- 62 Id ipsum cautum de jure consuetudinario feudorum.
- 63 Dispositio exorbitans, & correctoria juris communis, quatenus applicari potest ad unum casum, non trahenda ad duos, num. 67.
- 65 Quod servare individuitatem feudi concernat utilitatem subditorum, Principis, & splendorem familiarum, non probat alios filios in eo non succedere. Probatur exemplo majoratum, ac primogenitorum in alodialibus, num. 66.
- 68 Divisio commoditatum, & exercitii jurisdictionis in feudo dignitatis quibus modis fieri possit.
- 69 Idem damnnum oriretur subditis ex divisione exercitii jurisdictionis, ac ex divisione ipsius corporis feudi. Contrarium tamen, vide num. 70.
- 71 Alii modi remissive dividendi exercitium jurisdictionis, ac commoditates feudi.
- 74 Exceptio declarat, de quibus regula loquitur.
- 75 Exceptio debet esse de regula.
- 76 Exceptio ita debet intelligi, ut conveniat Regula.
- 77 Eo ipso, quod censura §. Præterea Ducatus, feudum dignitatis dividi prohibetur, videtur hujusmodi feudum supponi commune, cum ea sola dividantur, que sunt communia. Argumentum Soccini Sen. conf. 31. num. 9. in 4.
- 78 Disparitates vertentes inter casum, super quo D. Conf. Altograd. concinnavit suam primam controversiam, ac hypothesim nostram, & num. seq.

- 80 Judicatum contra D. Altogradum etiam in casu suo.
- 81 Aliud est feudum dignitatis individuum esse, ut in eo locum habeat jus accrescendi, aliud vero, quod ita individuum sit, ut vel pluribus pro indiviso quoad substantiam, vel singulis pro diviso quoad commoditates, & fructus pertinere nequeat.
- 82 Omnes fere Doctores propugnantes individuitatem feudi in eo sensu loquuntur, ut scilicet in eo locum habeat jus accrescendi.
- 83 Honorifica mentio D. de Luc. in Rom. Curia famigerati causarum Patroni.
- 84 Feudum dignitatis indivisibile non est, quando contrarium conventum est in investitura.
- 85 Quando pluribus feudum dignitatis conceditur, locum in eo non habet dispositio §. Præterea Ducatus.
- 86 Seclusa acquirentis dispositione, in hac facti specie potissimum attenditur Principis investientis intentio.
- 87 In supplici libello per bonæ memoriæ Co. Camillam porrecto supponitur simultanea omnium filiorum successio.
- 88 Præsenti Art. discussa est legitima successio feudi Castellani sub ea suppositione, quod D. Co. Camillus intestatus decessisset, vel ejus dispositio nequaquam esset attendenda, idque ad omnino oppugnandam, ac sternendam prætensionem D. Co. Hieronymi, qui solus experitur pro assecutione feudi controversi.

Præsenti enodatio quæstionis vulgaris esset negotii, nisi verba vix duo scripta in supplici libello, de quo in themate, eam postulerent altioris indaginis, si enim controversia esset de feudo simplici, & ut inquirunt, minori, rem compertam facerent juris feudalis notissimæ decisiones (has infra opportuno loco feremus) quibus ad legitimam feudorum successionem omnes filii æque admittuntur. At quoniam ipse D. Comes supplex rogavit Serenissimum directum Dominum pro ejusdem feudi erectione in Comitatum, ibi, in feudo di Contra ereto (quod tamen pro nuac citra noxam veri pacifice admittimus, alibi enim prohibetur, quod hoc feudum erat jam antea in Comitatum erectum, ac proinde hæc verba fuisse mere enunciativa qualitatis eidem jam antea infixæ) idque ope benignissimi rescripti obtinuisse dicitur, unde effectum videtur feudum Dignitatis, dubiam facit præsentem resolutionem dispositio §. Præterea Ducatus, in cap. 1. de prohib. feudor. alienat. per Frideric. ubi cautum legimus, quod Ducatus, & Marchionatus de cætero non dividantur, quæ Guntherus penes Borell. sum. decis. tit. 34. de feudis num. 231. in fin. metro sic explicavit.

Marchia, seu Comitatus possessio, sive Ducatus integra permaneant. Quamobrem cæteris filiis Domini Co. acquirentis posthabitis, primo aspectu potiores esse videntur partes Illustr. D. Co. Hieronymi Domini Co. acquirentis Nepotis ex bonæ memoriæ Co. Alexandro primogenito prædefuncto, tum quia feudum tanquam dignitatis reddit indivisibile præfati censura paragraphi, tum quia uti tale ad unicum primogenitum spectare necesse est, ut pluribus probari posset, pro quibus tamen omnibus allegare sufficit ingeniosam controversiam primam in ordine plurima eruditione refertam Illustr. D. mei D. Consiliarii Altogradi, viri peritia legali adeo exculsi, ut habere meruerit laudatorem supremum orbis Arcopagum, Romanam scilicet Rotam, quæ in Bononien. fideicom. de Monterentiis 1665. vers. sed e contra coram Reverendis. Thaja, postquam eum ad differentiam insignis Jurisconfulti Lælii Genitoris sub nomine Altogradi Junioris allegaverit, subjunxit, quod in ibi citata controversia, & abis seniori Jurisprudencia egregie patrizat, in hac autem controversia validissime propugnantur partes primogeniti, tum auctoritate, tum ratione, adeo ut vix aliquid intactum existimari queat. Argumenta non ferimus, ab eo petenda pro libito.

Ad quorum confirmationem ejusdem primogeniti ad vota certasse videtur D. Sacca in insigni responso reddito pro D. Co. bonæ memoriæ Antonio Maria Terzio in causis, & Siffæ, & Belvederii inter ejus responsa edito resp. 50. in ordine, ubi pluribus in locis, & præsertim a n. 46. pluribus probat, quod feuda cæteroqui dividua, si tamen erigantur in Comitatum, per hujusmodi supervenientem dignitatem individua fiunt ratione adjuncti.

Verum his minime obstantibus, ostendimus, quod feudum

dum controversum, ubi D. Co. Camillus decessisset intestatus, vel ejus dispositio attendenda non esset, non ad Illustr. D. Co. Hieronymum primogenitum filium, sed ad omnes filios æqualiter spectasset.

7 Et primi quidem fundamenti loco est universalis Italiae consuetudo, quod feuda etiam dignitatis, exceptis Ducatibus, dividua sint; de hac testantur;

1 Joan. Andr. ad Speculat. tit. de feud. post med. vers. non omittam.

2 Jason. in l. stipulationes non dividuntur, la seconda, n. 3. vers. 3. limita, de verb. oblig.

3 Dec. in c. prudentiam, in princ. n. 64. & 67. de offic. deleg. & conf. 389. num. 3.

4 Alex. consil. 18. n. 6. in secundo, & consil. 30. num. 1. in sexto.

5 Barbatia inter conf. ejusdem Alex. in 4. conf. 55. in ordine num. 18.

6 Guglielm. de Benedict. in c. Raynutius, verbis in eod. testamento relinquens primo, num. 185. vers. preterea talis dignitas, de testamentis.

7 Ruin. conf. 29. num. 19. lib. 5.

8 Paris. conf. 10. num. 15. in primo.

9 Curt. Sen. conf. 68. num. 12. cum seqq.

10 Soccin. Sen. conf. 68. num. 25. in primo, & conf. 252. sub num. 19. vers. secundo dico, ac conf. 278. num. 1. vers. sic sed premissis in secundo.

11 Soccin. Jun. conf. 31. num. 8. & 11. lib. 4.

12 Menoch. conf. 2. num. 289.

13 Hieronym. Schiurpff. cent. 2. conf. 1. num. 1.

14 Buccafer. plures referens conf. 1. num. 39.

15 Anton. Ciof. conf. 2. num. 13.

16 Riminald. Jun. conf. 18. num. 51. conf. 57. num. 33. & plene in causa Parmen. de Simonettis, conf. 513. num. 112.

17 Pancirol. conf. 1. num. 18. & 21. vers. secundo respondetur.

18 Cravet. conf. 995. num. 19. vers. septimo respondetur.

19 Aldobrand. conf. 1. num. 294.

20 Decian. plures cumulans conf. 22. num. 28. in 5.

21 Grat. conf. 4. num. 29. lib. 1.

22 Gozzadin. plures allegans conf. 62. num. 4. quod licet ferat tanquam ratio dubitandi, in solutione tamen contrariorum eandem consuetudinem Italiae admittit.

23 Crottus conf. 55. num. 20. in primo.

24 Caball. tom. 2. conf. decis. 13. circa finem sub num. signato 50. (licet incuria impressoris, nam est n. 74.) ubi plures allegat, & testatur de communi observantia totius Italiae in feudis quarumcumque Dignitatum, & Regnis, ac Ducatibus exceptis.

25 Tiraquell. de jur. primogen. q. 4. num. 37.

26 Urfel. in ex. am. Ap. concl. 42. n. 501.

27 Thom. tract. variar. tom. 1. tract. 8. tit. 10. numer. 52. & 56.

28 Salenger. q. civil. c. 34. num. 11.

29 Gail. pract. observ. lib. 2. observ. 157. num. 2.

30 Cassaneus ad Consuetud. Burgund. rubr. 3. de fides, §. 6. num. 10.

31 Harthman. pract. observ. lib. 2. tit. 54. de feudis, observ. 19. num. 5.

32 Mantic. plures referens de tacit. lib. 23. tit. 27. num. 25.

33 Bellon. de jur. accresc. c. 6. q. 37. num. 106.

34 Jo. Lecirier. de primog. q. 11. concl. 3. n. 9.

35 Rota post Merlin. de legit. decis. 67. num. 14.

Ex feudistis vero

36 Andreas in cap. 1. §. omnes filii, num. 1. vers. licet hodie si de feudo fuerit controversia, in c. 1. n. 4. de feud. March. in c. 1. n. 22. vers. unde si Baronia, juncta ibi glossa Liparuli in verbo Long. lit. V. de capitaneis, qui & c. & in d. §. Preterea Ducatus, num. 35. vers. licet hodie videmus.

37 Alvarot. in c. 1. §. omnes filii, num. 9. si de feudo fuerit controversia.

38 Curt. Jun. de feud. p. 4. sub num. 122. vers. octavo potest colligi limitatio.

39 Clar. §. feudum q. 44. num. 2. ibidemque.

40 Harprecht. num. 6.

41 Rosenthal. in synopsi feudali, c. 9. membr. 1. concl. 56. num. 5. innumeros longa serie ferens sub glos. h.

42 Larath. in theatr. feud. p. 7. dilucid. 51. num. 6.

43 De Ponte de success. feud. lect. 12. alias 3. num. 6.

44 Gugliel. Hanneton. lib. 3. c. 9. vers. Hincque, & in tota Italia.

45 Anton. Capyc. in investit. feud. sub rubr. feud. divisio, vers. sublimita 1. fol. 165.

Quemadmodum eadem viget consuetudo apud Gallos, & Allobrogos, testibus Rebuff. in declarat. feud. n. 27. Ric. coll. 2154. Riminald. Jun. conf. 513. n. 113. Rosenth. d. concl. 56. n. 5.

Quam pariter adesse in Germania, multisque aliis regionibus ferunt Socc. Sen. conf. 68. n. 23. in primo, Barbat. inter conf. Alex. conf. 55. n. 18. in 4. Dec. in c. prudentiam, n. 64. & 65. & conf. 389. n. 3. Thom. in d. tract. 8. tom. 10. n. 56. Clar. §. feudum, q. 44. n. 2. ibidemq. Harprecht. n. 6. Alvarot. in d. c. 1. §. Omnes filii, num. 9. De Ponte d. lect. 12. n. 6.

Præ cæteris autem locis citra controversiam admittitur hujusmodi feuda dividua fore in Lombardia, idque ex longa consuetudine, cujus memoria non est, ut inquit Andreas superius citatus in dicto §. Omnes filii, & in §. Preterea Ducatus, & post eum autumant Jason. in l. stipulationes non dividuntur, la seconda, num. 31. vers. tertio limita, de verbor. oblig. Dec. in dicto cap. prudentiam, num. 65. & conf. 389. num. 3. Guglielm. de Benedict. in cap. Raynutius, verbo in eodem testamento relinquens, par. 185. de testament. Soccin. Sen. conf. 68. n. 27. in 1. & conf. 278. ante num. 2. in 2. Soccin. Jun. conf. 31. num. 11. in fin. lib. 4. Alex. consil. 18. n. 6. lib. 2. & consil. 30. n. 1. in 1. in 6. Curt. Sen. conf. 68. n. 13. Riminald. Jun. conf. 18. n. 51. conf. 57. n. 33. & in causa Parmen. de Simonettis conf. 513. num. 113. Thom. d. tom. 10. n. 56. Mantic. de tacit. lib. 23. tit. 27. num. 26. Joan. Lecirier. de primogen. q. 11. concl. 3. n. 9. Marin. Frecc. de subfeudis, tom. 1. rubr. 2. de Orig. Baronum, n. 18. fol. mihi 11. Alvarot. in d. §. Omnes filii, n. 9. Rosenthal. alleg. concl. 56. n. 5. Intrigl. q. 39. a n. 28. cent. 1. de Ponte d. lect. 12. n. 6. Larath. p. 9. dilucid. 22. n. 8.

Quamobrem eandem servari consuetudinem Genue, & testatur Angelus penes Intrigl. d. q. 39. n. 31. Ferraria, Forjulii, ac Mediolani Curt. Sen. conf. 68. n. 13. Alvarot. d. §. Omnes filii, n. 9. Intrigliol. ubi supra, n. 39. sicut etiam consuetudinem Tusciae refert Soccin. Jun. d. conf. 31. n. 8. in fine, ac demum de consuetudine Marchia, Alberic. penes Menoch. conf. 2. n. 289.

Quæ quidem consuetudo, vel tanquam generalis probatione non indiget, ut in proposito inquit Menochius conf. 163. n. 8 vel satis comperta est testimonio tot Doctorum, qui eam asseverant; licet enim recepta sit juris regula, quod Doctoribus de consuetudine mentionem facientibus fides habenda non sit, Rota coram sanctæ memoriæ Greg. decis. 274. n. 5. ibique Addent. n. 8. id tamen restringitur; Primo, ut saltem onus probandi contrarium transferat in adversam partem, Cravet. conf. 166. n. 9. & in terminis nostræ quæstionis conf. 995. n. 19. vers. septimo respondetur, ubi inquit de hoc dubitationem non esse Menoch. conf. 2. n. 289. Grat. d. resp. 4. n. 30. in primo. Secundo restringitur non procedere in iis Curis, & foris, in quibus Doctores de consuetudine attestantes sunt versati, juxta conciliationem Surdi, quam ferunt, ac probant Addent. ad Greg. ubi sup. d. num. 8. & Rot. in recent. part. 4. tom. 3. decis. 530. n. 3. & part. 6. dec. 193. n. 14. & pro qua alios refert Carleval. de Judic. tom. 1. disp. 2. q. 2. n. 62. vers. nam Doctori. Quare cum plures ex Doctoribus superius recensitis sint Itali, ferantque consuetudinem generalem in Italia vigentem, illis omnino deferendum est, juxta relatam Surdi distinctionem, quam opportune ad probandum Doctoribus attestantibus non de particulari consuetudine unius loci, sed de consuetudine generali credendum fore, assert Rota d. decis. 193. n. 14. p. 6. rec. & confert Bart. in leg. de quibus 31. in 2. lectura, q. 4. principali, n. 21. in princ. vers. Quandoque redigitur in scriptis, de legibus.

Porro cum in materia feudali jus quæsitum videatur a 16 consuetudine, Riminald. conf. 18. n. 27. ut ipsa docet feudali legum nomenclatura, nuncupantur enim consuetudines feudales (esto præscripta sit in præfato §. Preterea Ducatus, feudorum dignitatis individuitas) hæc, contraria obstante consuetudine, de qua supra, in feudis Italis minime servabitur, Becc. conf. 56. n. 31. & in puncto propositionis hujusmodi consuetudinem dividendi feuda dignitatis in feudorum successoribus omnino servandam 17 probant Bald. aliique plures relati per Cabal. consil. decis. 13. superius allegato in fine versiculo, quæ quidem consuetudo, Schiurpff. cent. 2. conf. 1. num. 2. Intrigl. q. 39. a num. 34. usque ad 40. & in causa Parmen. superius recensita, Riminald. Jun. conf. 513. n. 13. & hæc sane consuetudo est de facili admittenda, tanquam non inductiva novi juris, 18 sed ambigui interpretativa, est enim interpretata jus, quod antea esse poterat ambiguum, ut inferius ambiguum

guum probabitur, an ad unum primogenitum spectaret feudum dignitatis, vel potius ad omnes filios, bene Me-
 19 noch. *conf.* 163. num. 7. *versic.* Et hac quidem, ubi quod
 propterea ad eam inducendam duo actus sufficiunt, nec
 longioris temporis cursus sit necessarius, imo ea de facili
 20 admittenda, tanquam favorabilis, cum per illam feuda-
 lis successio ducatur ad priorem originem suam, res enim
 de facili ad sui naturam revertitur, ut inquit Bart. *in leg. si*
 21 *unus ex Argentariis*, §. *Pactus ne peteret*, in princ. d. *pact.*
 & favorabilis est dispositio, qua rem trahimus in primava
 22 jura, *Gloss. in cap. statutum 3. in verbo numerandum, versic.*
Item per hanc redditur, de præbend. in 6. & facit can. ab exor-
dio, dist. 35. pluribus Barbof. axiom. 225. n. 5. cum seqq. Feuda
 23 siquidem ex Longobardis exordium sumpserunt secundum
 Frecc. *de subfeud. libr. 1. de origin. feud. num. 86. rubr. 1. de*
orig. feud. secundum quod Longobardorum jus feuda omnia
 24 *sunt dividua, Andreas in cap. 1. §. Omnes filii, n. 5. versic.*
Si vero vivant jure Longobardorum, Si de feudo fuerit con-
roversia, in cap. 1. n. 18. versic. Et si jure Longobard. de na-
tura successionis feudi, cap. 1. n. 22. versic. Unde si Baronia,
de Capitaneo, qui & c. in cap. 1. §. Sancimus, n. 10. quo tem-
pore miles, & in puncto feudi dignitatis in dict. §. Præterea
Ducatus, num. 36. versic. Si vero vivant, de prohib. feud.
alienat. per Frideric.
 25 Probat secundum dividuitas superius allegata non solum
 ex generali Italiae, & peculiari Lombardiae consuetudine,
 imo Parmensis Status, in quo videmus dividi æqualiter
 inter fratres feuda omnia, quantumvis in Marchionatum,
 seu Comitatum erecta, in quibus præscripta non est in
 investitura forma succedendi jure primogenituræ, vel
 apposita clausula, secundum jus Francorum, (ut in feudi
 Marchionatus Prolexini, Ravarani, Varani, Mar-
 26 chionum) & Melgiorum, Zibelli, Tabiani, aliisque plu-
 ribus) probatur, inquam, non solum ex generali recentia
 consuetudine, sed ex ipsa individua, quæ continuo servata
 fuit inter Dominos Comites de Flisco priores Vassallos
 in successione in hoc ipso feudo Calestani, constat enim
 ex una parte ex supplicibus libellis Serenissimo directo Do-
 mino porrectis, de quibus in themate, & ex ipso vendi-
 tionis documento, quod idem feudum jam antea erat in
 Comitatum erectum, ut ex primo supplici libello in prin-
 cipio: *Possedono li divotissimi, & humilissimi di V. A. S.*
Vassalli, e Servitori Conte Carlo Leone, & Abbate Con-
te Claudio Fieschi, il Feudo, e Contea di Calestano, & c. &
in secundo ibi, far gratia di poter vendere il feudo in Titolo
di Contea eretto, & paulo post, nel quale v'è il patto di vi-
consocere da V. A. il detto feudo in titolo di Contea già eretto,
& c. & constat ex alia parte utrumque fratrem tam Comi-
 tem Carolum Leonem primogenitum, quam Comitem
 Claudium secundogenitum, ipso etiam Serenissimo Domi-
 no approbante, devenisse ad dictam alienationem Calesta-
 27 ni. Scimus autem objectam dispositionem §. *Præterea*
Ducatus limitari, quando semel feudum dignitatis dividi
 consuevit, tamen in posterioribus investituris nil super-
 inde decernatur, Intrigliol. *centur. 1. feudali quest. 39. a n.*
116. usque ad n. 125. quo loci regulam pluribus exempli-
 28 ficat, ac exornat, ut in re alienari prohibita, quæ semel
 29 effecta alienabilis, perpetuo alienabilis durat, in re Ec-
 30 clesiæ, quæ semel in emphyteusim concessa, continuo
 emphyteutica evadit, in causa alias non delegabili, veluti
 meri, vel mixti Imperii, quæ semel a Principe delegata,
 mutat naturam suam, & efficitur in perpetuum dele-
 31 gabilis, & demum in actione natura sua non transitoria
 ad hæredes, ad quos tamen semel transferatur, postea semper
 transmittitur, quæ etiam tulit Schrader. *de feud. p. 8. c.*
2. num. 42. & Liparulus ad Andream in d. §. Præterea Duca-
tus, num. 35. verbo consuetudine, littera N. versic. septimo
feudum dignitatis.
 Præterea quod dicitur de individuitate feudi dignitatis
 (est tertium fundamentum conclusionis firmatæ supra,
 sub num. 6. *versic. Verum his minime obstantibus.*)
 32 Intelligitur quoad ipsam dignitatem, non vero quoad
 exercitium, & administrationem jurisdictionis, ac red-
 ditum, proventum, commoditatem, & bona temporalia.
 1 Bart. *in leg. inter tutores 37. num. 6. de admini-*
str. tut. & curat.
 2 Felin. *in c. que in Ecclesiarum 7. num. 90. versic. ut*
non procedat, junct. versic. caterum quamvis, de Constitut.
 3 Jalon. *in leg. stipulationes non dividuntur, la se-*
conda, num. 31. versic. limita istam conclusionem.
 4 Guglielm. de Benedict. *in c. Raynatus, verb. in*
cod. testam. relinquens, num. 185. de testam.

5 Alberic. *in dict. lit. F, verbo feudum, versic. an exi-*
getur speciale mandatum, ante medium.
 6 Tiraq. *innumeris de jure primog. q. 4. num. 52.*
 7 Socc. Sen. *consil. 68. num. 29. lib. 1. & consil. 278.*
num. 2. in secundo.
 8 Socc. Jan. *pluribus allatis, conf. 31. num. 9. cum*
duobus seqq. in 4.
 9 Curt. Sen. *conf. 68. sub n. 13. versic. quinto accedit, ubi*
 quod id sine dubio procedit, & est conclusio marmorea.
 10 Ruin. *conf. 29. num. 16. in 5.*
 11 Alex. *conf. 18. num. 6. lib. 2.*
 12 Roland. a Val. *conf. 80. num. 27. in 1.*
 13 Menoch. *conf. 2. num. 286. conf. 298. num. 2. & con-*
sil. 439. num. 16.
 14 Riminal. Sen. *conf. 95. num. 47.*
 15 Riminal. Jun. *conf. 33. n. 33. & 513. n. 114. cum seqq.*
 16 Cravett. *conf. 318. num. 1. & 995. num. 19. versic.*
quinto respondetur.
 17 Decian. *resp. 22. num. 29. lib. 5.*
 18 Dominus Sacca *resp. 50. num. 31.*
 19 Lanar. *conf. 59. num. 27.*
 20 Cephal. *conf. 3. num. 82.*
 21 Capyc. Galeot. *lib. 2. contr. 1. num. 42.*
 22 Gail. *pract. observ. lib. 2. observ. 153. num. 2. ubi*
 quod cautum est de jure feudali.
 23 Pacian. *de probat. pluribus conclusionem confirmans,*
l. 2. cap. 36. num. 62.
 24 Borell. *in summ. decis. quamplures congerens T. 34.*
de feudis, num. 232. cum seq. lib. 1.
 25 Ricc. *in collect. decis. p. 6. collect. 2154.*
 26 Bello. *de jure accresc. c. 6. q. 37. num. 97. & nu.*
 101. *cum seq. omnino videndus. Ex feuditis vero.*
 27 Bald. *in c. Imperialem, §. Præterea Ducatus, nu. 3.*
circa fin. versic. Item jurisdictiones, & num. 5. pariter in fin.
versic. vel apud Dominum, de prohib. feud. alien. per Frideric.
 28 Cumias *in prælud. ad cap. si aliquem, de success.*
feudali, num. 226.
 29 Guglielm. Hannetonus *de jure feudi, l. 3. cap. 9.*
post med. versic. sane subscriptorum feudorum.
 30 Rebuff. *in declarat. feudali, num. 26. circa fin.*
 31 Anton. Capyc. *in investit. feudali sub titulo feuda-*
rum divisio, versic. sublimita octavo, fol. 166.
 32 Curtius *de feudis, p. 4. sub num. 122. limit. 9. versic.*
nova est limitatio.
 33 Joannes Sichard. *conf. feud. 1. num. 49. cum seq.*
 34 Schrader. *de feud. d. p. 8. cap. 2. sub nu. 39. versic. 4.*
licet, cum versic. seq.
 35 Nardus Liparulus ad Ifern. *in d. §. Præterea Du-*
catus, num. 35. in verbo consuetudine, lit. N. versic. quar-
to limitatur.
 36 De Ponte *success. feudali lect. 12. alias 3. sub num. 10.*
versic. hæc omnia, ubi ait sic conciliari contrarias senten-
tias, plenissime Intrigl. d. q. 39. a num. 74. usque ad 97.
 37 Camerar. *in cap. 1. de success. feud. num. 105. inter*
repet. feud. noviss. edit. per Donat. Anton. de Marin.
 38 Rosenth. *de feud. cap. 9. membr. 1. concl. 56. n. 12. & 13. 33*
 ubi quod in hoc fere omnes concordant, innumeros al-
 legando sub glossis l. & t. Sic videmus in via, itinere,
 actu, aquæductu, cæterisque servitutibus (præter usum-
 fructum in hoc dissimilis naturæ ab aliis, quia hic tantum
 affert utilitatis totus respectu totius, quantum pars respec-
 tu partis, sed aliæ servitutes debentur personæ, vel rei
 juxta necessitatem, quæ necessitas indivisibilis est, ut scite
 animadvertit Bart. Capol. & alii, quos refert Intrigliol.
 mox referendus nu. 80.) videmus inquam in servitutibus,
 quod licet individua sint, l. *stipulationes, la seconda, qua est*
lex 72. in princ. de verb. obligat. l. usus pars 20. de usu, & ha-
bit. Bart. in l. pro parte 11. circa med. versic. hoc non puto, de
servit. l. 2. §. Si ususfructus legatus sit, num. 1. & 3. ad
l. Falcid. Intrigl. cent. 1. de feud. q. 39. num. 79. nihilomi-
 nus respectu commoditatis sunt dividua in temporibus, &
 mensuris, l. *Arbor 19. §. Aquarum, com divid. l. Lucio 4. cum*
leg. seq. de aqua quot. & estiv. l. via 5. de servit. bene glos.
fin. in l. si partem 25. de servit. rustic. præ l. Intrigliol. ubi
supra, num. 81. Roland. in puncto conf. 81. num. 29. Curt. de
feud. d. par. 4. sub num. 122. limit. 9. versic. simile dicimus in
servit. Sichardus consil. feud. 1. num. 52.
 Sic pariter in jurepatronatus, quod licet individuum, 34
 Lambertin. *de jurepatr. lib. 1. q. 3. principali par. 1. fol. mihi*
 43. quo tamen ad ejus commoditatem dividi potest, puta
 si convenient Patroni de præsentando alternis vicibus, Cle-
 mentin. 2. *de jurepatron. Intrigliol. in terminis præsentis*
 quæ-

- quæstionis allegato loco, num.90. cum duobus seqq. Roland, pariter supra, num.30.
- 35 Sic etiam in rebus minorum, in quibus regulariter vendita est divisio, nisi minores provocentur in iudicio fam. ercisc. ad divisionem, leg. inter 17. Cod. de prædiis, & aliis reb. &c. l. si pupillorum 7. de rebus eorum, & tamen recte dividuntur quoad usum, administrationem, ac fructuum perceptionem, arg. leg. Lucius 39. & ibi gloss. in verbo patrimonium, & Bald. in summar. famil. ercisc. Roland. ibid. num. 31. ac Intrigliol. d. loco num.96. Ruin. conf. 29. num.16. in 5.
- 36 Sic jus tutelæ pluribus insolidum decretæ est individuum, & tamen administratio tutelæ recte inter contutores dividitur, Bart. in leg. inter tutores 37. num.5. vers. dic ergo, de administrat. tut. unde idem Bart. opportunè ducit argumentum ad feudum Comitatus, quod licet individuum juxta sanctionem §. Præterea Ducatus, dividuum tamen est quoad administrationem, & exercitium jurisdictionis, dicens valde diligenter notandum, quia habuerat in facto, quæ recte assumit Roland. recensito conf.81. num.36. cum seqq. ut innuit etiam Sichard. consilio feud.1. num.51.
- 37 Sic demum licet irrequisito directo Domino feudorum divisio interdicta sit, licet jus feudale dari nequeat in solutum, vel alio quovis titulo alienari, divisio tamen permittitur gratia commodioris, ac uberioris culturæ, ipsaque commoditas alienari potest, ac dari in solutum, ut singula comprobat Roland. ubi sup. nu. 32. cum quatuor seqq.
- 38 Ex quibus satis facile intelligere possumus, feudum quidem dignitatis non pati divisionem, quæ fieret per separationem Territorii, vel hominum realem, & absolutam, juxta sanctionem §. Præterea Ducatus, non vero vetitam esse divisionem commoditatis, & fructuum, unde feudum nullam pateretur sectionem, nisi forte in abstracto & intellectualliter, in quo sensu nullam fore dubitationem, quin quæcumque dignitatum feuda dividua sint, testatur Bellon. de jur. accresc. d. cap.6. quæst. 37. num.103. adinstar servitutis, quæ ut supra probatum est, licet individua realiter, & absolute, divisionem tamen recipit quoad commoditatem, & usum, unde Bart. in l. via 23. §. final. de servit. rustic. præd. recte observat jus servitutis esse totum in toto, & totum in qualibet parte, quod Bellon. ubi supra n.104. cum seqq. dixit de dignitate feudo adjecta, quare si ex duobus fratribus cum Comitatus Titulo investitis, alter sine liberis decedat, non habebit superstes totum feudum, sed pars defuncti devolvetur ad Dominum, nec tamen ob id dici poterit jus superstitis in aliquo diminutum, quia totum id ei remanet, quod fuit ex investitura assecutus, unde adhuc ipse diceretur dicti loci Comes mox relato argumento, quod dignitas esse censeatur tota in tota, & tota in qualibet parte, ita enim Comes dicitur, tam qui minimam feudi partem possidet, quam qui totum, nec aliquis unquam dictus est Semicomes, aut cum alia adjectione partem demonstrante, in hoc concernit individualitas feudi dignitatis, & huc collimat pluries recensiti §. Præterea Ducatus dispositio, Bellon. ubi supra a num.101. usque ad 106.
- 41 Hæc autem commoditatis, ac fructuum divisio feudi dignitatis tenet, quamvis facta D. irrequisito, ac inconsulto, quoniam fructus ex corpore feudi percepti burgenatici censentur, ut post Bald. & alios probat Camerar. relatus a Cum. ad cap. si aliquem, in prælud. num.229.
- Hæc adversum in superius laudata prima sua controversia tribus potissimum fundamentis acerrime invehit Illustr. D. Altogradus, quorum primum illud est nu.79. cum tribus seqq. quoniam superius allata conclusio, qua diximus, feuda dignitatum individua quidem esse quoad ipsam dignitatem, quoad exercitium vero jurisdictionis, commoditatem, & fructus æque dividi posse inter omnes fratres, eorum nitatur opinione, qui tenent feudum Regale licet individuum, ad omnes fratres æqualiter pertinere, sed pro indiviso, quod tamen omnino ipse autumat falsum, verius, ac receptius dicens, non ad omnes fratres insolidum, sed ad unum tantum primogenitum transire, redarguens Menoch. eo quod, postquam primogeniti partes propugnasset consil. 158. num. 71. cecinisset statim palinodiam consil. 163. admittens omnes filios ad feudalem successionem.
- 42 Hæc autem commoditatis, ac fructuum divisio feudi dignitatis tenet, quamvis facta D. irrequisito, ac inconsulto, quoniam fructus ex corpore feudi percepti burgenatici censentur, ut post Bald. & alios probat Camerar. relatus a Cum. ad cap. si aliquem, in prælud. num.229.
- 43 Hæc adversum in superius laudata prima sua controversia tribus potissimum fundamentis acerrime invehit Illustr. D. Altogradus, quorum primum illud est nu.79. cum tribus seqq. quoniam superius allata conclusio, qua diximus, feuda dignitatum individua quidem esse quoad ipsam dignitatem, quoad exercitium vero jurisdictionis, commoditatem, & fructus æque dividi posse inter omnes fratres, eorum nitatur opinione, qui tenent feudum Regale licet individuum, ad omnes fratres æqualiter pertinere, sed pro indiviso, quod tamen omnino ipse autumat falsum, verius, ac receptius dicens, non ad omnes fratres insolidum, sed ad unum tantum primogenitum transire, redarguens Menoch. eo quod, postquam primogeniti partes propugnasset consil. 158. num. 71. cecinisset statim palinodiam consil. 163. admittens omnes filios ad feudalem successionem.
- 44 Secundum vero fundamentum educit ex ipsa ratione textus in objectato §. Præterea Ducatus, quæ quidem cum illa unica sit communis utilitatis tum subditorum, quibus utilius est per unum, quam per plures regi, ac gubernari,
- tum Principis, cujus interest unum potius divitem habere Vassallum, quam plures pauperes, tum denique familiarum ipsorummet Vassallorum, quarum esse nequit patrimonium tam pingue, quod multiplici divisione non re-47 ducatur ad minimum, eadem omnino ratio urgere videatur in divisione dignitatis, ac in divisione administrationis, ac exercitii jurisdictionis, commoditatum, & fructuum, eo enim pacto subditi regerentur per plures, Domini Vassallos haberent inopes, eorumque splendor familiarum minueretur, quæ non per titulum, non per Dignitatem, sed per divitias sustinetur, ac propagatur.
- Tertium denique argumentum allatum num.89. versic. 48 hoc idem præbet elegans animadversio verborum text. prædicti, in quo prohibitio divisionis feudi dignitatis posita est generaliter cum exceptione feudorum inferiorum, legendo textum hoc pacto. Præterea Ducatus, Marchio, Comitatus de catero non dividantur, aliud autem feudum, 49 si consortes voluerint, dividatur, ita ut omnes, qui partem fundi habent, si ergo (ratiocinatur D. Altogradus) a generali illa regula inferiora feuda excipiuntur, quorum divisio permittitur quoad fundos, sequitur quod prohibitio sit divisionis feudorum, & sic proventuum, ac commoditatum, quæ percipiuntur ex feudis, cum exceptio esse debeat de regula.
- His tamen omnibus sufficienter, iudicio saltem meo, 50 satisfieri posse existimo, primo quidem respondetur, imo verius videri feudum dignitatis, tamen indivisibile, non ad unicum primogenitum, sed ad omnes filios pro indiviso spectare, hoc enim ratiocinium, jus feudi dignitatis indivisibile est, ergo nisi uni deferri potest, improbat Aretin. consil. 162. num.4. in fin. versic. Sed ista con- 52 sequentia non est bona, cum recte simul stare possint, ac scedere amico ad invicem compatiantur, quod feudum dividi non possit, nec debeat, & tamen duo simul sint Domini, seu Vassalli, nec repugnet, quod pro indiviso ad duos, vel plures simul deferatur, ut omnes simul imperent, atque administrant, ut post Bald. Aretin. Alex. Curt. Sen. Ruin. Guglielm. de Benedict. Soccin. Jun. Tiraquellum, Roderic. Suarez, Nattam, & Aliprandum bene tuetur Menoch. conf. 163. n.20. dicens versic. & cum hac, quod cum sit hæc magis recepta opinio, ab ea temere esset recedere, pro cujus confirmatione assert per extensum locum Baldi in cons. 275. n.6. in secundo, qui sic loquutus, & ad evidentiam præmitto, quod quædam sunt jura divisibilia, quædam indivisibilia, item indivisibilia quædam sunt communicabilia, quædam non; nam si duo sunt Comites, de jure communi Comitatus bene est communis inter eos, sed non partibilis, quia dignitates non recipiunt sectionem, ut extr. de præbend. cap. Majoribus, & l. 1. ff. de offic. consulis, & in cap. 1. §. Præterea Marchia, de prohib. feud. alienat. per Frideric. sed consuetudine, ut dictum est supra, primogenitus solus est Comes, & gerit titulum administratoris dignitatis, & idem in Comitissa, quando de consuetudine succedit sæmina, hæc Bald. & hoc quidem conforme videtur cum littera tex. in c. 1. §. omnes filii, si de feudo defuncti contentio, & c. ibi, omnes filii ejus, qui feudum acquisierit, fidelitatem facere debent, maxime si indivisum habent, & docuisse videtur Andreas in c. 1. juxta principium de feudo Marchia, ubi loquendo de hujusmodi feudis, inquit, hodie vero succedunt filii, & descendentes masculi, sed non dividunt, & clarius in §. Præterea Ducatus, paulo ante num. 36. ubi post relatam contrariam sententiam docentem, solum majorem natu in feudis dignitatis succedere, aliorum refert opinionem volentium, non primogenitum, sed omnes filios pro indiviso succedere, quæ sententia ab ipso probata censetur, tum quia juxta eam vide- 53 tur ratiocinari in quæstionibus, quas subjungit, tum quia illam refert ultimo loco ad gloss. in l. qui filium 74. §. Fabius in verbis, & alia ad Trebell. Surd. conf. 95. num. 12. & decis. 264. num. 7. Venturin. cons. 1. num. 29. Hæc verba Andreæ: Alii dicunt, quod non habet major natu, nisi quando probatur vivere jure Francorum, & omnes filii sunt hæredes, & habent Comitatum pro indiviso. Andream pro hac sententia allegatum sequitur de Ponte de success. feud. lect. 12. alias 3. num. 2. cum seqq. & in terminis pluribus tuetur Buccaferrus conf. 1. num. 36. junct. seqq. & demum post Bald. Alvarot. Præposit. Laudens. Raven. Ifern. Afflict. Henne-ton. Tiraq. Vesembecium, Curtium, Mozius, Cassaneum, Ardizonum, Zafium, Paris. Socc. Sen. Aretin. Menoch. Brun. Guglielm. de Benedict. Suarez, Soccin. Jun. Rubicum, Alex. Nevizan. Nattam, Nervium Camera. & Capyc. quos refert sub gloss. G. propugnat Rosenth. de feud. cap. 9. membr. 1. concl. 55. num. 9.

Quæ

54 Quæ bino argumento ipse Rosenthal. mox allegatus argute comprobatur. Altero nempe, quod cum ex una parte plures possint rem unam pro indiviso possidere, ut secun-

55 dum juris communis principia diximus in servitutibus, Jurapatronatus, ac aliis, quæ dividi, aut sui natura, aut lege vetantur, & cum ex alia parte feudales consuetudines passivam a jure communi interpretationem recipiant, ut fufe ipse probat *in cap. 1. quest. 15. n. 32.* & in puncto quæstionis nostræ *dicto cap. 9. concl. 55. n. 9. in fine*, li-

56 cet prohibita legatur divisio *in dicto §. Præterea Ducatus*, non inde necessaria recte ducitur consequentia, quod non omnes filii pro indiviso queant succedere, sed

57 debeat solus primogenitus ad exclusionem aliorum, de quo nec verbum *in eodem §. Præterea*, cum maxime (& hoc secundum Rosenthal. argumentum) præfati censura paragraphi ultra id, quod verba sonant, porrigenda non sit, sed imo stricto interpretationis fræno coercenda tanquam exorbitans a jure Communi, Civili, Canonico,

58 Prætorio, & Consuetudinario feudorum. De jure enim Civili tum Digestorum, tum Codicis, tum Authenticorum filii æqualiter admittuntur ad successionem parentum absque distinctione sexus, vel patriæ potestatis, l. 1. §. *Suos heredes, de suis, & legitimis, l. leg. 14. C. eod. leg. inter filios 11. C. famit. ercisc. leg. ut liberis 17. C. de collat. auth. in success. C. de suis, & legitimis lib. Authentico, de*

59 *hered. ab intest. §. Si quis igitur*, & legunt Tyrones *in §. 1. de hered. quæ ab intest.* quare videmus, quod substitutio inter liberos facta, ea lege ordinata censetur, ut filii succedant æqualiter, *Intrigl. cent. 1. de feud. q. 39. n. 128.* De jure Pontificio docent Abbas, & cæteri *in c. Raynutius, & in c. Raynaldus, extr. de testam.* De jure Prætorio est text. *in leg. 62. 1. C. unde liberi.* De jure demum Consuetudinario feudorum id ipsum cautum legitur *in cap. 1. §. Omnes filii, si de feudo defuncti contentio sit, in cap. 1. §. Respondeo, de natura success. feudi*, aliisque pluribus in locis relatis per *Intrigliol.*

63 *ubi sup. a n. 131. usque ad 135.* unde tanquam adeo exorbitans, ac correctoria, quatenus applicari potest ad unum casum, non trahenda ad duos, sed imo, quantum fieri potest reducenda ad communes regulas, arg. tex. *in l. 2. Cod. de noxalibus, Intrigliol. dicto loco num. 135. Schrader. p. 8. c. 2. n. 40.*

64 Menoch. autem, quem D. Altograd. d. n. 51. carpit, notatque sibi ipsi contrarium *in d. conf. 163. n. 20.* eis, quæ substituerat *conf. 158. num. 71.* defendi potest, quod in hoc loco intelligat feudum spectare ad primogenitum quoad titulum Comitatus, ac ipsum solum gerere dignitatem, quod dicto pariter *conf. 163.* admittit juxta sensum Baldi, & aliorum ibidem relatorum, prout ibi clare se explicat *vers. altera est difficultas, juncto vers. præterea loquuntur*, non tamen ad primogenitum solum spectare etiam quoad totalem commoditatem, jurisdictionis administrationem, proventus, ac redditus.

65 Quod vero (sicut ornatissime innuit Dominus Altogradus *sub num. 83.*) utilitas non solum subditorum, & Principis, sed splendor etiam familiarum Vassallorum postulet feudorum dignitatem individuitatem etiam quoad commoditates, & exercitium jurisdictionum, assumptum necessario non probant, enim vero non negatur erectionem primogenituræ, nedum in feudis, sed etiam in allodialibus concernere

66 utilitatem, ac conservationem familiarum, quo collimant Majoratus Hispani, primogenia, ac feudales investituræ jure Francorum, imo tendere etiam in splendorem, ac beneficium Dominorum, quorum, ut diximus, summopere interest conspicuos habere Vassallos, & ulterius etiam concernere subditorum utilitatem, sicut supra hoc ipso articulo n. 46. innuimus, & fusiori calamo ad ornamentum responsi feremus articulo . . . num. . .

Sed dicimus, quod quemadmodum licet primogenituræ etiam in allodialibus suo modo id præstent, tum respectu utilitatis familiarum, tum respectu Supremi Principis, cujus eodem pacto interest Proceres Regni habere divites, hoc tamen communi jure cautum non legitur, ita neque in feudali successione id necessario quoad mutuum exercitium jurisdictionis, ac participationem fructuum, ac proventuum, controversi §. *Præterea Ducatus* censura condempnat, quæ cum de sola divisione loquatur, non trahenda ad alium casum, sed imo veluti exorbitans, & correctoria juris communis, ut supra tulimus, restringenda ad solam feudi divisionem, non ad divisionem commoditatum, ac fructuum.

Præterea licet urgere videatur animadversio D. Altogradi, n. 84. quod si fieri posset divisio commoditatum

bonorum feudaliū, ea duobus potissimum modis deberet contingere, videlicet per temporum alternationem, 68 vel per divisionem Castrorum, quando feuda plura in se Castra continent, datis inter ipsos fratres cautionibus de se invicem in tali exercitio non impediendo, quo pacto verum esset dicere, quod subditi non ab uno, sed a pluribus regerentur, & idem damnū ex tali divisione exercitii 69 jurisdictionis, & commoditatum, quam ex absoluta ipsulimet feudi separatione oriretur, itaut pro eo tempore, (ut inquit Joannes Lecirier) quo unus administraret, adeo populi sanguinem exhauriret, ut vix precarium relinqueret spiritum. His tamen responderi posset: Primo aliter visum esse Alex. & aliis relatis per Pacian. *de probat. libr. 2. cap. 36. n. 60.* ubi quod valde congruit, & pro bono publico optimum remedium est, ut quilibet alternis annis jurisdictionem solus exerceat, quod pariter idem Pacian. *num. 69. præced.* potissimum laudabile dixerat.

Secundo replicari potest, quod si duo allegati modi 71 divisionis, commoditatis, ac jurisdictionis patiuntur objectatas notas, dantur alii, quos recenset Pacian. *ubi sup. a n. 59. & cum in cap. si aliquem, in rub. de success. feud. n. 12. fol. mihi 64.* quibus participes fiunt omnes filii feudaliū reddituum, ac commoditatum, nec subditi reguntur a pluribus.

Poltrema vero consideratio D. Altogradi n. 89. *vers. hoc 72 idem*, de qua supra mentionem habuimus *num. 48.* propositam conciliationem, seu restrictionem ad regulam individuitatis feudorum non satis impugnat; Primo quia in meis Codicibus, ubi D. Altogradus legit, partem fuadi (in quo tota vis residet argumenti) leguntur verba, *partem feudi.*

Secundo, quia dato etiam quod scriberentur objectata 73 verba, *partem fundi*, hinc potius existimarem elici posse argumentum, individuitatem, de qua regula textus in §. *Præterea* loquitur, censeri quoad ipsum corpus feudi, non quoad commoditates, & fructus. Cum enim idem textus a regula generali excipiat feuda minora, admittendo quod ita dividi queant, ut unusquisque Vassallus fundi feudalis partem assequatur, ergo (mutuato argumento a Domino Altogradus) ita intelligenda est prohibita divisio feudorum dignitatis, non ita ut plures filii habere nequeant, vel 74 pro indiviso torum feudum, vel pro diviso partes commoditatum, ac reddituum, sed ut habere nequeant partes fundi feudalis, de quo solum loquitur exceptio, juxta principium quo dicimus, quod exceptio declaret, de quibus regula loquitur, *Surd. conf. 352. num. 12. 430. num. 7. 445. n. 27. & 453. n. 28.* cum ea esse debeat de regula, *Barbof. 75 axiom. 85. n. 6.* & ita debeat intelligi, ut ipsi regulæ conveniat, *Surd. conf. 367. n. 29.* Imo ex littera ejusdem textus colligitur alio medio, *Sacc. Jun. consil. 31. n. 9. cum seqq. l. 4. feudum dignitatis, tametsi indivisibile*, ad omnes filios pertinere, cum eo ipso, quod ibidem vetita sit divisio, supponi necesse sit commune pluribus, cum ea sola dividantur, quæ sunt communia, ut colligitur *ex tit. communi divid. & fam. ercisc.*

Generaliter autem clara discriminis ratio assignari potest inter casum Dom. Altogradi, & hypotheseū nostram, primo enim, quod feudum Guiliæ, de quo ibi erat quæritio, ad primogenitum spectaret, videbatur optime probari argumento, eo quod expresse cautum erat in investitura succedendum cum ordine primogenituræ, ut ibidem constat *num. 14. num. 41. vers. quarto non parum, n. 89. vers. sed cessat*, & alibi pluries.

Secundo, quod in eo casu non solum quoad nudam dignitatem, sed etiam quoad fructus, & commoditates primogenitus deberet succedere, videbatur jure inferri ex eo, quod (ut ibi constat n. 14.) directus Dom. Comitum acquirentem Marchionem creaverat cum ordine primogenituræ dicti feudi, ejusque jurium, & pertinentiarum, quorum nomine comprehenduntur jurisdictionis, merum Imperium, Molendina, Hospitia, Censūs, Furni, Sylvæ, Nemora, Venatio, Piscatio, omnesque alii redditus, ac fructus concernentes jus feudale, ut ipse D. Altogradus ibidem recte probat *num. 15.*

Licet his etiam omnibus minime refragantibus, etsi 80 casum D. Altogradi longe clariorem redderent pro primogenito, adhuc tamen contra eum ab Excelso Ducali Mutinæ Consilio decisum fuit, ut ipse D. Altogradus naturali sua ingenuitate, ac veritatis amore ductus mihi professus fuit.

Quæ demum a D. Sacca *objectato conf. 50.* præsertim a 81 *n. 46.* excitantur de individuitate feudi dignitatis, in eo sen-

82 sensu pronuntur, ut scilicet qualitas dignitatis adjecta ita individuum efficiat feudum, ut in eo locum habeat jus accrescendi, ne scilicet portio deficiens alterius ex fratribus devolvatur ad Dominum, ut recte ibidem ipse explicat n.49. & 50. non vero excludit, quod simile feudum, vel pluribus pro indiviso quoad substantiam feudi, vel singulis pro indiviso quoad ratam commoditatis, & fructus pertineat, cum imo hujusmodi fructuum divisionem, vel simultaneam omnium fratrum successionem pro indiviso idem D.Sacca expresse admittat n.30. & 31. & in hoc sensu, si recte perpendantur quamplures ex Doctoribus, qui ferri solent ad probandam feudorum individuitatem, loquuntur, sicut mire, ac profunde animadvertit eruditissima Romana Phœnix Jurisprudentiæ Illustriss. D. Jo. Baptista de Luca, vir omni scientiarum genere mirum in modum apprime ornatus, ac insignis Feudista in Responso reddito pro veritate ad quæsitum ei factum per D. Co. Camillum, numquid in postremo ejus testamento, quod tunc condere cogitabat, posset valide ad favorem alterius ex filiis de feudo disponere, *vers. primo quia*, quod quidem responsum infra in pede præsentis disceptationis primo loco publici juris fiet.

83 At hæc omnia dicta sint ex abundantia, rem omnino competentam facit in hypothese nostra ipsamet investitura. Certum est indivisibilitatem in feudo dignitatis locum non habere, quando contrarium in investitura conventum esse deprehenditur, Schrader *part. 8. cap. 2. num. 41. versic. decimo hæc conclusio fallit*, unde videmus, quod quando pluribus feudum dignitatis conceditur, dubio procul dicti dispositio §. *Præterea Ducatus* nequaquam attenditur, quia ex interpretata Principis mente (quæ potissimum in hujusmodi controversiæ specie attenditur, Soccin. *Sen. consil. 68. num. 31. circa fin. vers. nulli autem est dubium in primo*) ad singulos investitos feudum spectat pro virili, Grat. *respon. 4. num. 30. lib. 1. quæm obrem in casu nostro servatis terminis quæstionis propositæ in præsentis Articulo*, quod scilicet Dom. Comes acquirens nullam fecisset dispositionem de feudo, sed successio deferenda esset inspecta præcise investitura, clarum esset tum ipsius acquirentis, tum Serenissimi Directi Domini mentem non fuisse, quod unus solum succederet, dum in supplici libello, qui est loco investituræ, benigno ipsius Domini rescripto in omnibus approbato supponitur simultanea plurium successio, ibi, *quando fossero più possessori di detto Feudo, che possano concordarsi unitamente a costituire la medema primogenitura a favore de loro descendenti*.

84 Hæc omnia hic innuenda duximus, non quia ignotum sit in hujusmodi feudali successione totum negotium facere primi acquirentis voluntatem, cui liberum esse probabitur sequentibus Articulis alterare formam in investitura præsentam, novamque discernere, ac libere inter filios in potestate præsentem exilientes, & maxime de feudo titulo oneroso quæsito disponere, sed quia vidimus adversus Co. Octavium prælegatarium judicium movisse ad totum feudum unicum D. Co. Hieronymum, quasi forte non solum ponenda esset ad partes ultima D. Co. Camilli voluntas, sed etiam negligenda prorsus feudalis investitura, & solum pro decisione hujusce casus legenda littera recensiti §. *Præterea Ducatus*. Quæm obrem necessarium existimavimus priori hoc in Articulo discutere legitimam successione in nostro feudo, posito quod D. Co. Camillus de eo non disposuisset, vel admissio, citra noxam veri, ejus dispositionem minime subsistere, quæ tamen, ut omnino probetur, attendenda sit.

ARTICULUS SECUNDUS.

An, quando, & quomodo primus acquirens feudi ex pacto, & providentia valeat de eo disponere?

Expenditur doctrina Bart. in leg. qui Romæ 122. §. *Flavius Hermes, de verb. oblig.*

S U M M A R I U M.

- 1 **D**ifficultas primi acquirentis discussa in præsentis Articulo maxima indaginis testimonio plurimorum DD.
- 2 Non potuit D. Co. Camillus disponere de feudo Celestani ad favorem unius tantum ex filiis in præjudicium aliorum filiorum.

Contra tamen, num. 14. & per tot. artic.

- 3 *Rationes dubitandi contra facultatem prælegandi feudum controversum, & num. seqq.*
- 4 *Postquam pater stipulatus est feudum pro filiis, jus taliter illis quæsitum est, ut postmodum nequeant inviti eo privari.*
Intellige tamen, ut num. 62. cum seq. usque ad num. 108. & rursus num. 167. cum seqq.
- 5 *Per paternam stipulationem filio acquiritur utilis actio.*
Intellige tamen, ut num. 169.
- 6 *Licet filio nulla competat querela adversus paternam alienationem per actum etiam gratuitum factam in ejus fraudem, si tamen Pater quantumvis legitimus administrator alienaret res ipsorum filiorum, hæc conquirerentur justissime.*
- 7 *Extende etiam si Pater prædictorum bonorum usum fructum habuisset.*
- 8 *Nemo præter eum, qui jus habet quæsitum in re, de illo recte disponit.*
- 9 *Nemo præter Dominum rei dominium transferre potest.*
- 10 *Dispositio feudi facta a primo acquirente ad favorem unius tantum ex filiis, præjudicium infert tum cæteris filiis, tum Domino.*
Contra tamen, num. 151. cum seqq.
- 11 *Præjudicium filiorum insertur ex doctrina Bart. in l. ut jurisjurandi 7. §. Si liberi, num. 6. de oper. libert. Enodatur tamen difficultas, num. 170.*
- 12 *Fundamenta, quæ videntur suadere præjudicium Domini.*
Vide tamen num. 160. cum seqq. & 171. & latius art. 4.
- 13 *Jura, & DD. propugnantes partes filiorum neglectorum a patre.*
- 14 *Conclusio: Libera, ac omnimoda Domini Co. Camilli tanquam primi acquirentis facultas disponendi de feudo.*
- 15 *Conclusio prædicta propugnatorem habet Ifern.*
- 16 *Recensentur Doctores, qui eandem sustinent, inter quos plures de communi.*
- 17 *Sunt propositiones identice, quod libera sit facultas primi acquirentis disponendi de feudo, & quod feudum novum alienari queat.*
- 18 *Feudum novum illud est, quod fuit a disponente acquisitum.*
- 19 *Et quod initium habuit in persona investiti, nec provenit per successionem a majoribus.*
- 20 *Si vera est conclusio, primum feudi acquirentem posse in præjudicium descendendum illud alienare etiam in extraneos, multo facilius admitti debet, quod illud queat gravare, vel alterare in præjudicium comprehensorum in investitura.*
- 21 *Primus acquirens facultatem habet restringendi formam feudi.*
- 22 *Item facultatem mutandi eandem formam.*
- 23 *Etiam si feudum concessum fuerit cum clausula juris Francorum, vocando omnes filios equaliter cum præjudicio primogeniti.*
- 24 *Etiam feuda recta facta acquirentis mutari queunt, ac taliter alterari, ut omnes qualitates recipient contra propriam naturam.*
- 25 *Hinc feudistarum principium, quo inquirunt primum acquirentem non ligari forma.*
- 26 *Magis attenditur dispositio acquirentis, quam forma concessionis.*
- 27 *Emphyteuta acquirens facultatem habet tum disponendi de emphyteusi in præjudicium filiorum, tum eam prælegandi uni ex vocatis in investitura.*
- 28 *Generalis est regula, patrem præjudicare posse in re ab eo acquisita, plus legando, vel totum legando uni, dummodo non sit datus ordo præcisus vocatis.*
- 29 *Donatione facta alicui, ejusque filiis, Donatarius potest aliquem ex filiis meliorare, nec cogitur bona donata equaliter suis filiis relinquere.*
- 30 *Summa nititur equitate, quemlibet in re a se quæsitam posse legem imponere, quam malit.*
- 31 *Quod sine difficultate procedit, quando conquirentes de alienatione non leguntur nominati; sed aptius num. 138. cum seqq.*
- 32 *Inter primum acquirentem, & primum successorem feudum ex pacto judicatur hereditarium, licet quoad alios descendentes habeatur tanquam ex pacto.*

- 33 Vassallus investitur de feudo novo, investitur consecratur cum facultate testandi de feudo.
- 34 Feudum novum non habet agnatos.
- 35 Filii, & agnati nihil in feudo novo pretendere possunt, nisi ex acquirentis persona.
- 36 Ob paternam delictum filii privantur feudo novo.
- 37 Primus acquirens per non solutionem canonis, vel deteriorationem fundi prejudicat filiis vocatis in emphyteusi ex pacto.
- 38 Filii assequentes feudum, vel emphyteusim, etiam ex pacto, iudicio acquirentis imputant in legitimam.
- 39 Vel ea ratione, quia censetur quoddam militia genus, vel quia obvenit ad instar peculii profectitii, vel quia ipsi filii habere dicuntur beneficio Genitoris acquirentis, qui cum potuisset, noluit de eo disponere.
- 40 Conclusio imputationis in legitimam feudi, vel emphyteusim tunc maxime procedit, quando hæc fore quaesita ære Patris, & titulo oneroso.
- 41 In feudo ex pacto consideratur persona primi acquirentis, cui succeditur, & a quo haberi dicitur, & n. seqq.
- 42 Etiam si evaserit antiquum.
- 43 Ac transferit per mille manus.
- 44 In feuda hereditario succeditur ultimo decedenti.
- 45 Admittendus in feudo ex pacto debet esse heres primi acquirentis.
- 46 In successione feudali proximitas metienda non a postremo possessore, sed ab acquirente.
- 47 Trinum ferris solet pro primo acquirente argumentum, quorum primum petitur ex generali principio, quemlibet posse pro libito alienare id, quod acquirit.
- 48 Secundum argumentum ex eo desumitur, quod ingenus hominibus intendenda non sit rerum sua maxime quaesitarum industria administratio.
- 49 Tertium argumentum dicitur a contrario sensu, ex quo nempe, quod a jure feudali vetita sit alienatio feudi antiqui, vel paterni, videatur permissa alienatio feudi novi.
- 50 Feruntur alia argumenta probantia magis in individuo potestatem acquirentis disponendi de feudo ex pacto, & providentia, & plur. seqq.
- 51 Rogatus post mortem suam rem aliquam familia relinquere, potest unum tantum eligere.
- 52 Etiam remotiore in gradu.
- 53 In patronatu licet jus equaliter competat ad Libertos, eisque uti filiis, non uti heredibus, Genitor tamen Libertos uni tantum ex filiis valide relinquit.
- 54 Primus Jurispatronatus acquirens de eo pro suo libito disponit in prejudicium vocatorum.
- 55 Hujusmodi argumento DD. uti consuevisse ad probandam facultatem acquirentis prælegandi feudum uni ex filiis, innuit Specular.
- 56 Mulier convolans ad secunda vota, lucra ex priori conjugio quaesita cogitur reservare filiis ejusdem matrimonii ex dispositione l. 3. in princip. C. de secundis nuptiis, potest tamen inter eos eligere quem velit.
- 57 Quod ea ratione cautum est, quia lucrum illud provenit ex facto, & persona ipsius mulieris.
- 58 Hodie de jure Auth. correctæ est dispositio d. l. 3. de secundis nuptiis, non tamen correctæ ratio.
- 59 Sæpe evenit legem corrigi, rationem vero legis nequaquam.
- 60 Jus filio quaritur ad feudum ex Patris contractu per æquitatem.
- 61 Jure sibi nondum delato, quod Patris beneficio consequi sperat filius, uti non debet contra ipsum Patrem.
- 62 Fertur doctrina Bart. in l. qui Romæ, §. Flavius Hermes de verb. oblig.
- 63 Doctrina Bart. restringitur eo dumtaxat in casu, quo aliquis non acceptaverit donationem nomine tertii absentis, secus data alicujus acceptatione, tunc enim jus perfecte quaesitum irrevocabile censetur. Intellige tamen, ut num. 65. cum seqq.
- 64 Juramentum supplet presentiam, stipulationem, & acceptationem absentis, ac proinde impedit revocationem juris eidem quaesiti. Intellige tamen, ut num. 84. cum seqq.
- 65 Doctrina Bart. in §. Flavius Hermes, potest bino casibus applicari, primo nempe, de quo peculiariter differit Bart. quando extraneus stipulatus est post Ecclesiam, vel alio quovis absentem, quem non habeat in potestate, & hoc casu accedente acceptatione alicujus censei potest jus perfecte ei quaesitum (licet in hoc Card. de Luca, Lib. l.
- etiam casu alii contra) Secundus vero casus est, quando quis stipulatur pro se, & pro illis quos habet in potestate, & concessio fit principaliter contemplatione stipulantis, & hoc casu jus est revocabile ad nutum Genitoris, vel avi.
- 67 Jus descendens ex paterna stipulatione est profectitium, ideoque revocabile.
- 68 Hoc jus, quod ex paterna stipulatione filiis quaritur, revocabile est non solum expresse, sed etiam tacite, & revocatum intelligitur, quando pater stipulans de feudo, vel emphyteusi, quomodocumque disponit; Et num. sequent. ac præcipue num. 75. 82. & 167.
- 69 Periculosum non est tribuere Genitori facultatem adimendi jus filio quaesitum, quia verisimiliter filiis non nocebit, sed salubrius capiet consilium.
- 70 Conclusio, quod jus per stipulationem non queratur irrevocabile existentibus sub potestate, eo nititur fundamento, quod filius quidquid sibi quaritur ex donatione ipsius Patris, & infra in resolutione objectionum, num. 166.
- 71 Et tunc maxime, quando Pater stipulatus pro filiis, aliquid exposuisset de suo.
- 72 Hujusmodi autem donatio non valet, nisi Genitor perseveret in primæva voluntate usque ad mortem.
- 73 Jure donationis Pater non obligatur filio saltem civiliter.
- 74 Donec filius degit in potestate, nihil sibi potest acquirere.
- 76 Hodie etiam jura antiqua quoad profectitia immutata sunt.
- 77 Donatio petita ex paterna stipulatione censetur donatio causa mortis,
- 78 Donatio causa mortis est revocabilis ad libitum donatoris.
- 79 Jus revocandi a successione regulatur.
- 80 Quidquid filio quaritur ex paterna stipulatione est profectitium, cum profectitium dicatur illud omne, quod vel a Patre, vel a paterna substantia, vel a tertio Patris intuitu, & contemplatione defertur.
- 81 Et tunc maxime quando, vel paterna virtus, vel industria, vel pecunia interveniant, & nondum liquet filiorum merita præcessisse.
- 82 Jus ad feudum novum quaesitum pro se, & filiis est profectitium, & per consequens revocabile, licet sit adventitium in persona primi acquirentis, & infra in resolutione objectionum, num. 167.
- 83 Filius in peculio profectitio non habet titulum, sed nudam administrationem, cum profectitia in totum Patri acquirantur.
- 84 Juramentum sortitur naturam primordiale, & conditionem actus super quo interponitur.
- 86 Promissio non revocandi apposita in donatione causa mortis, recipit intellectum, nisi donantem pœniteat, & num. 174.
- 87 Per juramentum, vel pactum nemo obligatur, nisi consentiat ille, cui fit.
- 88 Licet juramento Deus O. M. adducatur in testem promissionis jurata, cum tamen facta sit homini, non Deo per modum voti, Deus non acceptat, donec homo, cui jurans obligatur, acceptet.
- 89 Discrimen quod faciunt nonnulli inter juramentum assertorium, & promissorium, non probatur a Roca.
- 90 Quando Pater stipulatur feudum, vel emphyteusim pro se, & filiis, stipulari censetur ordine successivo, ideoque jus tantum quaesitum est post mortem, seu tantum in spe, vel, ut alii inquirunt, jus nondum formatum.
- 91 Ubi cadit ordinata Charitas, Parentes, & filii invitantur ordine successivo.
- 92 Jus ex stipulatione Genitoris est querendum non quaesitum, ideoque facilius tolli potest, quod exemplis exornatur.
- 93 Alii inquirunt, quod jus ex eadem stipulatione si dici posset quaesitum, vere tamen esset conditionale, & infra num. 168.
- 94 Proponitur quorundam objectum contententium jus quaesitum filio ex paterna stipulatione fore irrevocabile, ex quo transfertur in tempus post mortem Patris, quando scilicet filius solutus est a nexu Patriæ potestatis. Satisfit tamen cum Surdo, num. 95. 96. & 97.
- 98 Est speciale privilegium dotis jus ad datam quarè irre-

- irrevocabile filii ex stipulatione Patris, qui in dote est debitor necessarius.
- 99 A dote ad alios contractus argui nequit.
- 100 Ad stipulationem necessarium est intervenire Nuncium, vel Epistolam.
- 101 Antequam liqueat de absentis acceptatione, donatio quoque revocatur, etiamsi quilibet pro donatario acceptaverit, prater Judicem, & Notarium.
- 102 Etiam dato statuto, quod alteri per alterum dari possit.
- 103 Ac in contractu Constituti clausula accessisset.
- 104 Nec ullum discrimen est inter stipulationem Patris, & tertii cujuslibet prater Notarium, & Judicem, juxta sententiam Castrens. Dec. ac Curt. Jun. a Surd. relat. Qui ab impugnationibus nonnullorum vindicantur, num. 105.
- 106 Licet Pater stipulari possit pro filiis etiam nondum natis, non tamen infertur stipulationem esse irrevocabilem.
- 107 Stipulatio requirit presentiam stipulantis.
- 108 Admittitur quamplures numero, & auctoritate conspicuos propugnare partes filiorum, volentes Patrem posse de feudo novo ex pacto disponere.
- 109 Longe tamen communior probatur opinio tribuens Patri hujusmodi facultatem.
- 110 Allegatione octoginta Doctorum, & quamplurium ex eis sapius, ac multis in locis probatur controversiam esse sine difficultate, quando feudum quaesitum est erogatione integri pretii.
- 111 In hac questione recte allegantur Doctores loquentes de emphyteusi, & num. seqq. precipue 115.
- 112 De emphyteusi ad feudum, & e converso recte dicitur argumentum.
- 113 Feudum, & emphyteusis sunt ejusdem naturae, fraternizant, assimilantur, iisdemque reguntur regulis, nisi expresse contrarium sit jure cautum, cum aliis similibus, quae feruntur num. seqq.
- 114 Pater feudum acquirens erogatione pecunia, censetur investitus cum facultate de eo disponendi.
- 117 Feudum etiam ex pacto pecunia quaesitum, tanquam profectitium imputatur in legitimam.
- 118 A receptiori, & crebriori sententia, minime recedendum, quod pluribus exornatur.
- 119 Feruntur rationes, & argumenta, quibus utuntur ad probandam facultatem Patris disponendi in praedictum filiorum de feudo titulo oneroso quaesito, & numeris seqq.
- 120 Tunc dicitur feudum dubio procul titulo quaesitum oneroso, quando pro ingressu pecuniae quantitas est numerata.
- 121 Non ita stricte proceditur in rebus acquisitis sudore, sicut in aliis.
- 122 Feudum emptum sapit naturam allodiam, ac computatur inter ementis bona.
- 123 In feudo empto non succeditur ex natura feudi, sed ex natura contractus.
- 124 De illo iudicatur sicut de ceteris bonis, quae filius habet a Patre.
- 125 Feudum emptionis titulo quaesitum dicitur magis contractus emptionis, quam gratuita donatio.
- 126 Adeo nulla queat considerari differentia inter allodialia, & feudalia, nisi favor Ecclesiae, seu Domini respectiva, qui cessat, re non exeunte de comprehensis in investitura.
- 127 Ubi feudum fuit ex Domini liberalitate concessum alicui, & filiis, hi habere dicuntur tanquam quid adventitium a Domino concedente, non a Patre stipulante; quando vero ipse Pater propria pecunia acquisivit etiam pro filiis, filii nihil habent a Principe concedente, sed omnia vere recognoscunt a Patre, sudores, vel pretium, vel merita erogante.
- 128 Fertur tanquam observatio Ifernica, quod feudum numerato pretio acquisitum pro se, & filiis, non censetur ex pacto, & providentia, sed potius dici debeat ex providentia acquirentis, cui proinde queritur tam quoad proprietatem, quam quoad usumfructum.
- 129 Concessio Principis facta patri, ac filiis simul, si patris benemerita existant, vel erogatio intervenit pecunia, nullaque comperta est affectionis causa erga filios, facta intelligitur contemplatione solius patris, eique propterea in totum quaritur.
- 130 Feudum contemplatione Genitoris filiis concessum videtur provenire a patre.
- 131 In hac controversia precipue attenditur cujus contemplatio fuerit habita.
- 132 Quando prudenter arguimus concessionem factam favore acquirentis, data etiam stipulatione pro filiis, nullum jus eis queritur, sed tunc stipulatio apposta intelligitur favore solius stipulatoris.
- 133 Seclusa etiam, & non considerata praestatione pecuniae, adhuc feudum satis probatur concessum contemplatione acquirentis, eo ipso quod non probatur concessum contemplatione filiorum.
- 134 Filii, cum quibus in acquisitione feudi nullum negotium gestum est, dici nequeunt contemplati.
- 135 In dubio feudalis concessio praesumitur acquirentis contemplatione.
- 136 Extende quando etiam non fuisset erogatum ullum pretium.
- 137 Et tunc praesertim, quando nescimus quod praecesserint ulla merita filiorum.
- 138 Tunc concessio censetur facta favore solius acquirentis, quando stipulatio filiorum concepta est sub nomine colectivo, nequaquam expressis nominibus propriis filiorum.
- 139 Opinio tribuitur Andreae, cujus locus affertur.
- 140 Sententia, quae negat Patri facultatem disponendi de feudo, in eo sensu intelligenda, quando filii in stipulatione fuerunt nominatim nuncupati.
- 141 Tanta est vis Argumenti ducti a contemplatione personae, ut etiam si de ipsis filiis expressa mentio facta fuisset, adhuc quando habentur conjecturae, quod concessio fuisset facta contemplatione acquirentis, ei solummodo feudum tribuendum esset.
- 142 Attendendum non est, in quos sermo dirigatur, sed quorum contemplatione actus fuerit gestus.
- 143 Si acquirens titulo oneroso pro libito disponit de feudo jure communi inspecto etiam in extraneo, multo facillius admittendum est, quod possit mutare formam feudi, alterum praescrendo.
- 144 Primogenitura erectio praedictialis non est investiturae feudi ex pacto.
- 145 Erectio primogeniturae dicitur potius declaratio, quam immutatio investiturae.
- 146 Filiis, qui respectu primi acquirentis nullum jus habent, nullum factum intelligitur praedictum.
- 147 Praedictum tunc solum illatum dicitur, si lucrum auferatur, quod sit quasi debitum.
- 148 Praedictum inferri dicitur habenti jus formatum, & certum.
- 149 Praedictum respectu juris querendi satis est a remotis, ideoque non considerabile.
- 150 Habens facultatem potest ea uti, licet in consequentiam aliquibus damnum, aut praedictum subsequatur.
- 151 Facillius admitti debet primogeniturae erectio in feudo jurisdictionem habente multiplici fundamento.
- 152 Jurisdictio natura sua indivisibilis est.
- 153 Melius ab uno, quam a pluribus Respublica regitur.
- 154 Respublica interest splendorem familiarum Vassallorum conservari, ac augeri.
- 155 Familiarum splendor, dignitas, ac memoria labefacta ex divisione bonorum, quod pluribus exornatur.
- 156 Negotia segnius per plures expediuntur.
- 157 Populis utilius est ab uno regi, quam a pluribus, & ab uno tantum pro servitii, ac onerum praestatione gravari.
- 158 Inter plures habentes regimen ejusdem gentis, de facili oriuntur discordiae.
- 159 Discors Regnantium multitudo Regnorum operatur excidia.
- 160 Ex unitate servitii praestatio gratior, ac utilior rediditur.
- 161 Principis interest unicum potius divitem habere Vassallum, quam plures pauperes.
- 162 Per feudi individuitatem servitium ipsum melius conservatur.
- 163 Disputandum non est de validitate dispositionis, quae concernit bonum tum publicum, tum privatum.
- 164 Vassallus potest, imo debet feudi conditionem meliorem facere.
- 165 Diluuntur fundamenta ex adverso excitata, & num. seqq.
- 172 Stipulatio intelligitur secundum naturam contractus, super quo interponitur.

- 173 Verba generalia restringuntur ad ea, quæ sunt de natura rerum in contractu deductarum.
- 176 Plura permittuntur in parte, quæ prohiberentur in toto.
- 177 Decisiones Doctorum diversæ ab Articulo, de quo est questio, non efficiunt, generales distinguendæ, & conciliandæ incertæ.
- 178 Longe distat refutatio feudi in manibus Domini, a prælegato ejusdem ad favorem unius ex filiis.
- 179 Donazione facta alicui, & filiis, donatarius nequit omnes filios privare, recte tamen potest unum ex illis meliorare.
- 180 Item potest donatarius rem donatam inter ipsos filios inæquatè distribuere.

IN ipso excitati limine Articuli in magno veluti, ac spatiofo mari jactata mens hæret nescia, unde quætionis ducat exordia, vix enim, sic me Deus amet, credi potest quam in alto controversiæ pelago hæc questio agitur, quemadmodum exclamat in proposito Galvan. *conf. 8. num. 11.* imitatus Nattam *consil. 495.* qui de præsentis altercatione consultus eam primis in verbis profitetur arduam, ac perdifficilem, & Michaelèm Crass. *sentent. §. Legatum qu. 14. num. 19.* testantem altercationem ita enodatu difficilem, ut propter varias interpretum sententias vix discerni queat, quænam sit opinio communis, quibus perterritus etiam Ybannes de Faria *in addit. ad cap. 18. lib. 2. Covarr. num. 33.* periculosum protulit in quætionem ita perplexa propriam propalare sententiam, quos equidem ipsa controversiæ discussio, ac enodatio justificat, cum inde facili deprehendatur negotio, quanti exultat momenti, ac propterea de illius difficultate ulteriori testimonio minime dato, ejusdem accingimur ad examen.

2 Videbatur ergo primo aspectu decidendum in hypothesi nostra, bon. mem. Comitum Camillum de Tarasconis non potuisse in præjudicium aliorum filiorum, ac nepotum ex filio præmortuo dictum feudum Castellani, quod pro se, ejusque filiis, ac descendentibus acquisiverat, prælegare dicto Comiti Octavio Tertio genito.

3 Multis multi hoc probant argumentis, eam tamen profitetur principalem rationem, *Surd. conf. 305. n. 13.* quam etiam Galvan. ab eo mutuavit *d. conf. 8. n. 27.* quia scilicet

4 postquam Pater stipulatus est feudum pro filiis, jus videatur taliter illis quæsitum, ut postmodum nequeant per quemcumque actum illo privari, juxta regulam *id quod nostrum 11. de reg. jur.* per paternam liquidem stipulationem filio acquiratur utilis actio, *l. quodcumque 45. §. Si quis ita, de verb. oblig.* unde plures, quos remissive apud Natt. & Cephal. indicat idem Galvan. *sup. num. 17.* inferunt, non posse Patrem ullo pacto in hoc jure præjudicium inferre. Quare licet filio nulla competat querela adversus paternam alienationem per actum quoque gratuitum universi fere patrimonii factam etiam in ejus fraudem, Galvan. *ibid. n. 19.* si tamen ipse Pater, tametsi legitimus administrator alienaret, vel minimam inferret noxam in rebus ipsorum filiorum, illi conquirentur iustissime, & revocarent alienationem, non secus ac alienasset extraneus, ut probant omnes in *l. 1. C. de banis matern. & in l. cum emancipatis 3. C. de præd. minor.* licet prædictorum bonorum utrum fructum habuisset, *l. 2. l. 4. in princ. ibi, eisdem res quoquo modo alienandi, vel pignoris, seu hypothecæ jure obligandi facultate eis penitus interdicta, & §. parentibus, & l. 6. §. non autem, vers. sed tantummodo, Cod. de bonis quæ liber.* Nemo enim præter eum, qui jus habet quæsitum in re, facultatem habet de illa disponendi, nec alius præter Dominum rei dominium transferre debet, *leg. nemo 6. & toto tit. Cod. de reb. alien. vel non alienan. l. mater 3. C. de rei vendic. l. cum nemo 5. Cod. de acquir. poss. l. 1. & toto tit. ff. de reb. eor. qui sub tutela, & c. Galvan. conf. 8. num. 18.*

5 Quæ quidem valide confirmari posse videntur ex præjudicio nedum aliorum filiorum, sed etiam ipsius directi Domini: Et quidem quoad filiorum præjudicium ex Doctrina Bart. *in l. ut jurisjurandi 7. §. Si liberi 7. 6. de oper. libert.* ubi movet controversiam Patris acquirentis emphyteusim pro se, & filiis suis masculis, & feminis, qui masculum hæredem instituat universalem, & feminam in certa quantitate, jubendo quod esset tacita, & contenta, nec quidquam ulterius posset prætere, quærit Bart. nunquid filia ita pati debeat hoc præjudicium, quod est flagitare nequeat portionem suam bonorum emphyteuticorum, & respondet veritatem esse, quod filia intactum remaneat jus petendi dicta bona duplici ratione, prima nempe, quia filia bona emphyteutica non habet uti hæres patris, sed potius a Domino concedente, ut habemus in feudo per *text. in c. 1. in princ. de succ. Card. de Luca, lib. 1.*

6 *cess. feud. secunda vero, quia jure cautum reperitur in l. si cum dotem 23. §. Si Pater, solut. matr.* quod Patri ita demum licet jus filiarum minuire sibi ex ipsius Patris stipulatione quæsitum, si eam hæredem instituerit, vel ei tantundem reliquerit quantum sua detrahit dispositione, juxta quam sententiam ipse Bart. etiam consuluit, *conf. 55. D. Amatus nu. 1. & conf. 60. questio ista habet duo dubia, num. 2. par. 1.* Quo vero ad præjudicium Domini prædicta confirmantur, quia uno tantum filio electo ad feudi successione, cæteris filiis exclusis, ipsius Domini juribus derogatur, cujus interest, quod omnes succedant, ut plures habeat Vassallos, ad *text. in cap. 1. §. Omnes filii, si de feudo defuncti contentio sit inter Dominum, & c.* sicut interest quoque nostra plures habere debitores, ut recte probant finalia verba, *l. 4. de libert. legat. ibi, interesse enim creditores duos reos habere, & dicit gloss. in l. penult. §. Penult. in verbis quod in veritate. Na quis eum, qui in jus, & c. Natta conf. 475. num. 3.*

7 Pro hac eadem sententia, quæ filiis favet adversus hanc Patris facultatem, non eundo etiam per argumenta, nequaquam deesse videntur juris auctoritates, & testimonia Doctorum, habet siquidem *text. in c. 1. in princ. de success. feud. ibi, nulla ordinatione defuncti in feudo maneat, vel valente, & strenue defenditur a pluribus, quos ferunt Natt. consil. 475. num. 4. & 501. num. 7. cum seqq. Galvan. d. conf. 8. nu. 25. & plenissime præ cæteris Castell. quotid. controuv. lib. 4. cap. 5. num. 24. novissime tenet hanc partem Del Bene de immunit. Eccl. par. 2. cap. 17. dub. 16. num. 45. cum seqq. & copiosum videtur in patrocinium filiorum conf. 8. Marci Antonii Perregri. per tot. maxime a num. 37. lib. 1.*

8 Verum his minime attentis, veritas est, quod dictus D. Comes Camillus uti primus acquirens non solum potuerit prælegare dictum feudum, sed immo potuisset etiam in præjudicium filiorum de eo disponere, ex famigerata conclusione, qua dicimus, quod Pater primus acquirens præjudicium inferre potest pro sui libito filiis in feudo ex pacto, & provi-

9 dentia, *Isern. in c. 1. §. & si bellum, num. 10. vers. quid ergo si dictum sit, juncto vers. sed illud loquitur in feudo paterno, ubi postrelata plura jura in contrarium, quæ loquuntur in feudo paterno, & antiquo, concludit, quod si feudum est novum ex pacto, & providentia concessum Titio, & liberis, poterit primus acquirens illud alienare, de alien. feud. patern. & sic Isern. dicto loco refert pro hac parte Petrus de Gregor. de concess. feud. part. 3. quest. 7. num. 2. Bald. in Auth. si quas ruinas, num. 10. Cod. de Sacros. Eccles. Rip. in leg. in quartam, num. 129. ad l. Falcid. Picus in l. Titia, n. 123. vers. hæc conclusio, de legat. secundo, Imol. in cap. potuit, num. 68. vers. in contrarium extr. de locat. & conduct. Crass. sentent. §. Legatum, dict. qu. 14. num. 20. dicens hanc sententiam sine dubio tenendam in consulendo, & judicando, Alexan. conf. 28. late pluribus allegatis, num. 2. libr. 5. Ruin. conf. 154. num. 11. circa med. vers. & ista est clara, & vera responsio lib. 1. Castren. consil. 179. num. 3. lib. 1. Ancharan. consil. 143. num. 3. Honded. consil. 14. num. 47. lib. 2. Ravit. consil. 35. num. 7. Sigismun. Loffred. consil. 52. num. 1. ubi quod id procedit sub quocumque tenore feudum receptum sit, nisi esset receptum pro se, & Titio filio nominato solum per nomen proprium, & quod hanc opinionem omnes sequuntur nemine discrepante, quem refert, & sequitur Monald. conf. 38. n. 4. in princ. innumeros citat *Surd. conf. 395. num. 9. cum seqq. & latius etiam per duas columnas conf. 305. num. 32. & plene firmaverat innumeris cumulatis conf. 24. attestando de communi, & quod ab hac sententia recedendum non est, nec in judicando, nec in consulendo, & late pariter Galvan. conf. 8. fere per tot. & præsertim num. 45. ubi de communi, & magis communi Doctorum sententia, & num. 88. Thomingi plenè decis. 23. Palma pluribus relatis conf. 3. num. 18. Speculatore emphyteusim in princ. quæ sit, num. 100. in med. vers. cum enim Pater, Gallerat. de renunc. tom. 2. cen. 1. renunc. 39. num. 18. Cævalos communes contra communes, qu. 326. Clar. §. Feudum, qu. 30. nu. 6. & qu. 41. n. 2. vers. nam feudum novum, plures allegans alios attestantes de communi, alios vero quod sit omnino ab omnibus approbata, Scacc. de feud. lib. 2. cap. 9. n. 1455. & 1456. & in specie, quod Pater possit prælegare uni ex filiis *ibid. sub num. 1463. vers. ad secundam. extensionem, Alciat. in Lugdun. impress. l. 9. conf. 33. num. 20. Ambros. de Vignate, Jacob. a Sancto Georgio, & Christophorus de Nicellis consil. 47. num. 8. inter conf. feud. diversor. pluribus Marchabrun. consil. 54. num. 62. cum seqq. Tusch. de magis communi litt. F. conclus. 185. num. 35. Harthman. Pistor. tom. 2. qu. 4. num. 45. vers. neque etiam trahit, ubi quod nullo in loco, vel communi, vel feudali jure cautum reperitur, Patrem feudum a se acquisitum, sive pro se, & hæredibus,***

10 *per tot. maxime a num. 37. lib. 1.*

11 *per tot. maxime a num. 37. lib. 1.*

- five pro se, & filiis alienare non posse, Ursell, *in exam. appell. concl.* 28. num. 16. Michalor. *de fratr. par.* 1. cap. 38. num. 21. Trentacinq. *var. resolut. volum. 1. lib. 3. resol. 3. num. 4.* Schrader. *de feud. par.* 8. cap. 6. nu. 15. ubi quod alienatio hæc feudi novi a Vassallo facta in præjudicium filiorum, & agnatorum indistincte rata est, Giurba plurima Doctorum turba allata *de feud. §. 2. gloss. 3. num. 30.* & 89. probans quod alienatio valet non solum facta ad favorem unius ex filiis, sed etiam extranei, & pluribus pariter allegatis, asseverat, ac quoad prælegatum favore unius ex filiis indubitatam testatur Gattill. *quotid. contr. lib. 4. cap. 5. num. 36.* Milanens. *decis.* 8. num. 42. ubi refert attestantes hanc partem tenere omnes Siculos, ac nunquam audivisse de hoc dubitari in magna Curia, alios pariter dicentes esse veram, communem, & indubitatam sententiam, adeo ut totus mundus miratus fuerit de certa contraria decisione quondam lata, & alios demum, quod nemo audeat contra eam disputare, innumeros pariter pro hac opinione fert Zuccard. *decis. Lucens.* 66. n. 16. dicens sæpius decisum in Rota, adeo ut non sit amplius dubitandum, quin ista opinio communis, & ab illa Rot. semper observata, Franch. *decis.* 1. num. 30. & *decis.* 368. n. 5. Afflict. *decis.* 112. num. 6. & 248. num. 1. Petr. de Gregor. *de concess. feud. par.* 3. *quest.* 6. num. 19. Mar. Mut. *super consuet. Sen. Panorm. cap. 26. num. 42.* Marta *de success. legal. p. 1. q. 23. artic. 3. num. 39.* ubi in specie de facultate primi acquirentis erigendi primogenituram in feudo ex pacto, & num. 4. *ac par. 4. q. 21. art. 19. num. 39.* innumeros Gaspar. Manz. *de testit. tit. 13. quest. 5. num. 28.* Peregr. *de fideicom. art. 52. num. 83. vers. feudum autem novum, & decis.* 150. num. 30. innumeros cumulat Rot. coram Cavaler. *decis.* 398. num. 1. & *in recent. par. 1. decis.* 438. n. 1. & novissime
- 17 Christinæus *decis. Curie Belgicæ, tom. 6. dec. 37. num. 11.* quorum alii loquuntur secundum terminos primi acquirentis,
- 18 alii vero secundum terminos feudi novi, quod in substantia idem est, cum illud dicatur feudum novum, quod fuit a disponente acquisitum, est text. *in cap. §. Novam, qui testes sunt necessarii ad novam investituram probandam, Bellon. Jun. cons. 9. num. 2.* Marta *de success. legal. p. 1. q. 23. ar. 3. n. 27.* Peregr. *in cons. pro Serenissimo Raynutio Farnesio nunquam delenda memoria, quod est cons. in ordine secundum, lib. 1. n. 38.*
- 19 pluribus Joannes Baptista Bilocta *consult. 10. n. 2. cum seqq. Baron. in allegat. in pede tom. 2. de citat. num. 101.* & quod initium habuit in persona investiti, nec provenit per successiorem a majoribus, Raudens. *de Analogis late cap. 34. n. 194. vers. novum autem, Sonsbekius de feud. par. 3. num. 2.* Mascard. *de probat. concl. 771. num. 14. late Intrigliol. de feudis quest. 23.* Chassaneus *rubr. 3. de Fiedz. §. 5. num. 15.* Cabal. *resol. crim. cas. 182. num. 2.* Pacian. *de probat. libr. 2. cap. 38. num. 55.* Tusch. *litt. F. concl. 141. num. 3.* Com. Opin. *divers. tomo 1. libr. 6. verbo feudum, fol. mihi 352. vers. feudum novum dicitur, Thesaur. decis. 146. num. 3. Dec. consil. 390. num. 4.* Surd. *cons. 351. num. 19.* sed illud qui habuit solum a se ipso, & a Domino concedente, ad text. *in cap. 1. de duobus fratribus a cap. invest. Larath. in Theatr. feudat. part. 7. dilucidat. 2. num. 1.*
- 20 Si autem vera est sententia tot Doctorum roborata suffragio, primum feudi acquirentem posse in descendendum præjudicium illud alienare, multo facilius admitti poterit, quod illud queat gravare, vel alterare in præjudicium comprehensorum in investitura, Ifern. & alii relati per Cyriac. *contr. 23. num. 4. id. Bellon. cons. 9. num. 34.* Gratian. *discept. forns. cap. 511. n. 2.* ac ipsius feudi formam nedum restringere, sed etiam mutare, prout quoad facultatem restringendi formam probat Baron. *sup. nu. 103.* & quoad facultatem mutandi, idem Baron. *eodem loco num. 105.* nullatenus attempto, quod feudum non solum sit ex pacto, & providentia quæsitum pro
- 23 se, & filiis, alterum eorum vocando exclusis cæteris, sed etiam si sit cum clausula juris Francorum, vocando omnes filios æqualiter cum præjudicio primogeniti, Giurba *de success. feud. §. 1. gloss. 8. n. 45. juncto n. 55.* & §. 2. *gloss. 3. n. 30.* &
- 24 89. idem Baron. *supradictio n. 103. in med.* (latius probabitur *Artic. seq. a n. 11.*) imo etiam feuda ipsa recta facta acquirentis mutari posse, & ita alterari, ut omnes qualitates contra propriam naturam recipiant, ac dimissa feudi recti natura feuda remaneant, testatur Camerar. quem sequitur idem Giurba. *d. §. 1. gloss. 8. num. 45. in fine* unde originem duxisse reor famigeratum illud feudistarum principium, quo ajunt, primum acquirentem non ligari forma, de quo idem Giurba *d. num. 45.* dicens, quod id nunquam vidit controversi in Regno, & hodie dicit indubium, & §. 2. *gloss. 3. num. 30.*
- 26 adeo ut edoctus a magno Ifern. ibidem relato dixerit Intrigliol. *de feud. cent. 1. q. 53. num. 790.* quod in primo acquirentem magis attenditur ejus dispositio, quam forma ipsa concessionis.
- Idem pariter verificari in emphyteusi ex pacto, & pro- 37 videntia probant multi ex superius recensitis Doctoribus, & in specie quoad facultatem disponendi in præjudicium filiorum, communem ostendit Cavallos, *q. 326.* & quoad facultatem eam prælegandi uni ex vocatis in investitura post multos relatos, veram supponit Angel. *cons. 73. n. 4.* & demonstrat Clar. *§. Emphyteusis, q. 16. n. 1. circa fin.* ubi quod sibi semper ea placuit opinio, ut scilicet illud quod ego acquirō, possim etiam jure meo alienare, quod etiam asseveraverat in feudo *in §. feudum, q. 40. n. 6. versic. est enim,* & generaliter 28 præscindendo a feudo, & emphyteusi videtur firmari posse universale principium, quod pater præjudicare possit in re ab eo acquisita, plus legando, vel totum legando uni, dummodo non sit datus ordo præcisus vocatis, Tusch. *litt. A. conclus. 439. n. 16.* & *litt. F. conclus. 283. n. 85. junctis nonnullis sequentibus,* quemadmodum videmus, quod donatione facta alicui, ejusque filiis potest donatarius alicum ex filiis meliorare, nec de jure tenetur bona donata æqualiter suis filiis relinquere, sed recte inter ipsos distribuit inæqualiter, ut latissime comprobatur Sotomayor *lib. 4. quotid. contr. cap. 5. vidend. a num. 15. usque ad 48.* & *lib. 5. cap. 68. per 30 totum.* Summa enim vero nititur æquitate, quod quilibet in re a se de novo quæsitam possit legem, quam vult, imponere, vulgat. *l. in re mandata 12. C. mandati, Franch. decis. 307. 31 nu. 2.* quæ sine difficultate procedere probat Gratian. *cap. 511. num. 4.* quando conquirentes de alienatione facta in eorum præjudicium non legantur nominati, de quo aptius suo loco,
- Quamobrem recte ajunt, quod inter primum acquirentem 32 rem, & primum successorem feudum ex pacto judicatur hæreditarium, licet quoad alios descendentes habeatur tanquam ex pacto, Surdus *cons. 427. n. 8. ante med. Franch. decis. 368. n. 5.* Amendol. *ad eund. Franch. ad dec. primam, n. 38.* bene Baron. *in dictis allegat. post tom. 2. de cit. num. 103. in med. Jo. Tho. de Marin. de genere, & qualitate feudorum tit. 3. sub n. 16. vers. præterea ex alio, Capyc. Latr. consult. 10. n. 27. cons. 27. num. 39. & consul. 79. num. 8. & 70.* Marta *de success. leg. part. 1. q. 23. art. 3. num. 38. & 41.* Fab. de Anna *cons. 4. num. 41. 5. num. 3. & 52. n. 19.* Giurb. *de success. feud. §. 1. gloss. 8. n. 45. vers. feuda, & n. 46. & §. 2. gloss. 3. num. 30. versic. tum quia hæreditarii, & num. 89.* ubi quod idcirco iisdem regitur regulis, quibus hæreditarium, Mangil. *de imp. quest. 36. num. 50. novissime Ursin. de feud. part. 1. q. 3. art. 2. num. 28. & art. 4. num. 4.* hancque Andreæ, & communem Doctorum sententiam *in cap. 1. de alienat. feud. patern. testatur de Ponte lect. 11. alias 20. n. 15. & in repetitione, c. 1. si Vassallus feuda privetur, lect. 2. alias 22. n. 13.* & Vassallus ipse primus acquirens investitus de feudo novo 33 censetur, & idem est ac si fuisset investitus cum facultate, quod posset de feudo testari, Jacob. *tract. feudat. allat. per Gabriel. com. opin. lib. 3. de jur. emphyt. concl. 2. num. 44. junct. num. præced. & per Port. com. opin. lib. 4. concl. 22. versic. 3. limita, quo id tendit, quod dixit Bald. in c. 1. §. Hoc quoque, 34 num. 2. in med. de success. feud. videlicet feudum novum non habere agnatos, quasi dixerit Bald. nemo est qui contradicere possit, si pro libito suo acquirens de eo disponat, Giurb. post Pern. Corset. & Mut. *§. 2. gloss. 3. n. 30. vers. tum quia feudum novum, & num. 89.* Petr. de Gregor. *de concess. feud. part. 3. q. 7. nu. 8.* Hieronym. *de Fimia in cons. impress. post decis. 8.* Milanens. *num. 145.* Baron. *in adduct. allegat. num. 35 105.* nec ipsi filii, & agnati alicui præterendere possunt, nisi ex ejusdem acquirentis persona, ideoque ob paternum delictum illos privari feudo infertur ex textu junct. *gloss. in cap. 1. si Vassallus feudo privetur, Bart. Bald. & alii innumeri 36 relati per Farinac. in praxi crim. q. 25. n. 75. late Caball. resol. crim. cas. 182. num. 4.* quemadmodum per non solutionem Canonis, vel deteriorationem fundi ipse primus acquirens 37 præjudicat filiis vocatis in emphyteusi ex pacto, & providentia, Specul. *l. 4. part. 3. de emphyteus. sub num. 100. post med. quæsitam 78.* (unde infert, quod si filii, genitore canonem non solvente, privantur emphyteusi, quam pro illis fuerat stipulatus, quod est odiosum, multo fortius id concedi debet patre prælegante, quod est favorabile, ad text. *in l. cum quidam 19. de liber. & posth.*) Rot. de communi coram Cavaler. *decis. 398. num. 3.* quamobrem si filii acquirentis judicio emphyteusim non solum hæreditariam, sed etiam ex pacto assequuntur, imputant in legitimam, Com. Opin. *tom. 1. lib. 6. verbo feudum, columna 3. vers. feudum a Patre acquisitum, Burfatt. cons. 4. n. 16. in fin. Albert. Brun. cons. feud. 135. vers. quod si dicatur legitimam, Mart. de success. leg. p. 1. q. 25. art.**

25. art. 11. n. 26. vel quia censetur quoddam militiæ genus, 39
 vel quia obvenit adintra peculii profectitii, Larath. in
Theatr. feud. part. 9. dilucid. ut. 65. vel tandem quia ipsi filii
 habere dicuntur ejusdem genitoris acquirentis beneficio,
 qui cum potuisset, noluit de ea disponere, Cancer. var. reso-
 40 lut. par. 1. cap. 12. num. 65. juncto num. 68. Michalor. de fra-
 trib. par. 1. cap. 38. num. 35. tunc dubio procul, quando feu-
 dum, vel emphyteusis fuit quæsitæ ære patris, & sic titulo
 oneroso (de quo infra) ex late tradit. per Merlin. de legit.
 lib. 2. tit. 1. qu. 5. num. 24. cum seqq. Mangil. de impus. qu. 37.
 num. 21. Rot. in recent. vidend. par. 1. decis. 703. n. 1. Fachin.
 controv. for. lib. 4. cap. 23. vers. respondeo si pater emerit, immo
 41 primi acquirentis persona videtur solummodo considerari
 in feudo ex pacto, & providentia, in hoc enim eidem ac-
 quirenti succeditur, & successor dicitur ab eo habere, Ca-
 42 muncul. decis. 26. n. 3. & ex ejus beneficio, innumeris al-
 legat Peregr. consil. 22. num. 3. lib. 2. etiam si antiquum,
 43 Carol. Tapia decis. 2. num. 420. & per mille manus transierit,
 Marta de success. legal. par. 1. qu. 23. art. 3. num. 52. Giurba
 ibid. §. 2. gloss. 5. n. 28. ad discrimen hæreditarii, in quo succedi-
 44 tur ultimo decedenti, Larath. dicta par. 9. dilucid. 55. de Pon-
 te in prælud. feud. lect. 1. num. 144. & in repet. cap. primi si Vas-
 fallus feudo privetur, lect. 2. alius lect. 22. num. 13. late secu-
 tus Andream, quem etiam citat Jo. Thomas de Marin. de
 generibus, & qualitate feudorum, tit. 3. n. 19. ubi quod ma-
 xime in feudo ex pacto, & providentia novo non considera-
 tur, nisi primus acquirens, Giurba d. tract. de success. feud.
 §. 1. gloss. 8. num. 46. quo loci ostendit, quod filii, & succes-
 sores omnes debent succedere in feudo ex pacto, & providen-
 tia primi acquirentis contemplatione, in quo Cannerium
 dumtaxat dissentire testatur, licet ipse quoque Cannerius as-
 severat hac Iserniæ opinione recedendum non esse, &
 45 juxta eam semper judicatum per M. R. C. ideoque dicimus
 in simili feudo admittendum debere esse hæredem ipsius pri-
 mi acquirentis, cap. 1. §. ubi vero an agnatus, Minadous in
 repetitione Constitutionis in aliquibus super text. constitutio-
 46 nis, n. 48. de Ponte d. lect. 1. in prælud. feud. numer. 114. pro-
 pterea in successione feudali proximitatem metiendam non
 a postremo possessore, sed ab acquirente, innumeris probat
 Peregrin. consil. 20. num. 3. & 4. in 2. & Venturin. consil.
 48. num. 104. vers. per contrarium.
 47 Trino post Isern. axuntur argumento Surd. consil. 305. num.
 32. ac alii infra ferendi ad comprobendam hanc primi ac-
 quirentis facultatem disponendi de feudo; Primum nempe
 ductum ex generali principio, quo cavetur posse quemlibet
 pro libito alienare id quod acquirit, nam ut inquit Cajus
 J. C. in l. qua. ratione 9. §. Hæ quoque, de acquir. rer. dom. nihil
 tam conveniens est naturali æquitati, quam voluntatem Do-
 mini voluntis rem suam in alium transferre, ratam haberi,
 quæ mutuo recepti Imperator in §. per traditionem, instituit.
 de rer. div. Surd. d. n. 32. & consil. 351. sub num. 23. vers. hoc
 autem stante, Galvan. d. consil. 8. num. 45. Thomingi decis. 23.
 n. 3. Menoch. consil. 161. num. 7. & consil. 309. num. 16. Natta
 consil. 501. num. 17. & nihil tam naturale, quam quod omnis
 res per causas, per quas nascitur, resolvatur, arg. l. 3. de in-
 terd. & re leg. & eadem quæ generationis, corruptionis
 etiam sit via, Jal. in proposito consil. 59. num. 9. & bene Ca-
 pyc. Galeot. lib. 2. controv. 48. num. 45. & ante eos Bald. in
 puncto nostræ quæstionis in cap. inter dilectos, num. 11. extr.
 de fide instr.
 48 Secundum argumentum ex eo desumunt, quod ingenuis
 hominibus interdenda non sit rerum suarum, sua maxi-
 me quæsitæ industria, administratio, Surd. consil. 305.
 n. 32. vers. secunda est, & consil. 351. sub num. 23. vers. sic hoc
 autem stante, Galvan. allegato num. 45. Iniquum enim, ac
 inhumanum foret, quod propria industria sibi non deberet
 prodesse, arg. text. in l. 3. §. Similiter, ibi, Ne doleant dili-
 gentes operam suam agri dedisse culture, nec diligentiam
 suam sibi damnosam judicantes intelligant, C. de Allu. & mul-
 to etiam inhumanius foret, si propria alicui industria sibi
 foret damnosa, quod utique eveniret, si non fuisset in sua
 facultate, libere de re, quam acquisivisset, posse dispone-
 re; is enim damnum sentire dicitur, qui suam nequit im-
 plere voluntatem, ad text. in l. fin. de usu, & habit. Me-
 noch. in proposito consil. 309. num. 16. & 17.
 49 Tertium argumentum ducitur a sensu contrario, cum
 enim ex sanctionibus feudalibus verita dumtaxat legatur
 alienatio feudi antiqui, vel paterni, videtur quod alienatio
 novi censetur permessa, quia unius prohibitio est alterius
 permissio, arg. l. cum Pyator 12. in princ. de judic. Surd. d.
 consil. 305. n. 32. vers. tertio quia, & consil. 351. sub num. 23.
 vers. hoc autem stante, Thomingi decis. 23. n. 3. Natta hæc
 Card. de Luca, Lib. I.

ipsa ferens argumenta ab Isern. desumpta consil. 501. n. 17. sic
 ex ipsis legibus feudi elicitur, quod facilius feudum novum
 auferatur, quam antiquum, ad text. in cap. 1. an mutus, vel
 alias imperfect. idem Surd. d. consil. 305. num. 32. in fine.
 Propius autem de feudo ex pacto, & providentia probari so-
 let, ex eo quod idem sit, si stipulatio foret hoc pacto con-
 cepta, concedis mihi, & filiis, ac mihi, & familie, argum.
 text. in l. fin. C. de verb. signif. & clarius probari videtur ex
 l. Pater filium 54. ad l. Falcid. ad cujus concessionis benefi-
 cium omnes filii censentur in solidum invitati, facit text. 51
 in l. filiusfam. 117. §. fin. de legat. 1. & tamen rogatus post
 mortem suam relinquere aliquam rem familie, potest unum
 solum de familia eligere, cui relinquat, ad l. unum ex familia
 69. §. 1. de legat. 2. & l. is qui cum plures 92. de legat. 3. late
 Cephal. consil. 694. num. 30. cum seqq. etiam eligendo re- 52
 motiorem in gradu, Decian. respons. 55. n. 67. cum seqq. in 3.
 plenissime innumeris Fusar. de substit. qu. 716. a num. 6. & in
 proposito Natta consil. 475. n. 9. in fin. & num. 10. vers. & pro
 corroboracione, & consil. 501. num. 14. & latissime plura cumu-
 lans Tiraquell. de retract. lignag. §. 11. gloss. 6. n. 7. 8. & 9. bene
 post Surd. Castill. quotid. contr. lib. 5. c. 68. vers. prædictis ta-
 men, quo etiam argumento usa fuit Rota coram Merlin. in
 Casenaten. emphyt. 14. Decembris 1635. inter recent. part. 4.
 tom. 3. decis. 741. & inter ejus impressas 699. in ordine n. 9.
 ut propterea si certus fundus prohibeatur alienari, ut re-
 maneant in illis de familia, licet vocati videantur proxi-
 miores agnati, attamen gravatus illum legare, potest uni
 de familia minus proximo, proximioris in odium, Tusch.
 post Angel. litt. F. concl. 283. n. 89.
 Secundo probant illatione facta a filiis patronorum, li- 53
 cet enim his æqualiter competat jus ad libertos, l. ut jus-
 jurandi 7. §. si liberi, de oper. libert. ipsique patronatus com-
 petat uti filiis, non uti hæredibus, ad text. in l. jura 4. de jur.
 patron. & in l. eorum 9. ad l. Jul. majest. tamen Pater libertos
 uni tantum ex filiis valide relinquit, l. 1. de assignand. libert.
 Natta d. consil. 501. num. 18. & si foret primus jurispatrona- 54
 tus acquirens, posset etiam de eo pro sui libito disponere in
 præjudicium quoque vocatorum, ut post Rot. apud Cavaler.
 Monetam, Vivian. Menoch. Garziam, & Ricc. probat
 Venturin. consil. 45. num. 5. quo argumento consueville uti 55
 ad probandum, quod Pater licite prælegat feudum ex pa-
 cto, & providentia uni tantum ex filiis, innuit Specular.
 partic. 3. lib. 4. de emphyteus. num. 100. in fin. quest. 78. & af-
 fert idem Natta post Castrenf. consil. 475. num. 9. consil. 501.
 num. 14. & 18. Soccin. Sen. consil. 25. num. 15. vers. tertio fa-
 cit in primo, id quod etiam in proposito suo, eleganter de-
 duxit Ger. Spin. consil. 16. num. 79.
 Tertio, alii argumento ducto a l. 3. in princ. C. de secund. 56
 nupt. qua cavetur, quod mulier convolans ad secunda vota
 lucra ex priori conjugio sibi quæsitæ cogitur reservare filiis
 ejusdem matrimonii, & tamen potest inter eos eligere, quem
 velit lucrum illud habere præcipuum, Castill. quotid. contr.
 lib. 4. c. 5. n. 40. quod non alia ratione sancitum intelligitur,
 nisi quia lucrum illud provenit ex facto, & persona ipsius
 mulieris, ideoque æquum sit, ut de eo valeat disponere,
 Menoch. consil. 309. n. 13. apud quem Castrenf. relatus etiam 57
 consil. 501. num. 14. hoc ipso argumento utitur ad probandum,
 quod Pater feudum ex pacto quæsitum pro se, & filiis valeat
 uni tantum prælegare, & licet hodie constitutio del. sit cor- 58
 recta per Authent. lucrum, eod. tit. ratio tamen correctæ non
 est, sæpe enim evenit, quod correctæ sit lex, ratio tamen
 legis minime sit correctæ, ut post Bart. Imol. Abbatem, 59
 & Gabr. recte animadvertit idem Menoch. alleg. consil. 309.
 num. 15. hoc pariter argumentum ferunt Natta consil. 475.
 num. 9. & Castill. ornatissime, ut allolet d. cap. 5. num. 39.
 cum seqq.
 Quarto, inferunt hoc idem nonnulli ex eo, quod jus 60
 quæritur filio ad feudum ex patris contractu per æquitatem,
 ergo eadem æquitate tolli potest, si Patris concurrat volun-
 tas, facit text. in l. 3. & ibi Bald. de servis export. Surd. consil.
 305. num. 32. circa fin. Galvan. consil. 8. num. 43. Mangil. de
 evict. quest. 56. num. 22.
 Quinto, Giurba de success. feud. §. 2. gloss. 3. num. 30. vers. 62
 tum quia filius, probat ex eo, quod filius jure sibi nondum
 delato, quod Patris beneficio consequi sperat, uti non
 debeat contra ipsum Patrem.
 Sexto, alii hanc acquirenti indulgent facultatem dispo- 62
 nendi de feudo non obstante stipulatione pro filiis, ex eo
 moti, quia ubi ex actu meo alicui tertio jus quæritur, pos-
 sum contraria voluntate illi præjudicium inferre, facit do-
 ctrina originaria Bart. in l. qui Romæ 122. §. Flavius Hermes,
 n. 1. de verb. oblig. ibi: Quisdam donavit alicui, ut post certum
 tempus
 B. b. 3

- tempus esset cujusdam Ecclesie, iste donator vult istud patetum remittere, queritur an possit? videtur quod non, quia Ecclesie est jam quaesita actio utilis, l. quoties, C. de donat. qua sub modo. Tu dic contra, sicuti queritur jus seruo, & tamen ista pactio potest tolli voluntate donatoris solius, vel utriusque l. 3. & quod ibi notatur supra de servis export. hæc Bart. quem in hoc proposito referunt Ancharan. conf. 143. num. 3. Soccin. Sen. conf. 25. num. 15. lib. 1. Mangil. de evict. qu. 56. num. 20. Ger. Spin. conf. 16. num. 80. Surd. conf. 305. n. 32. circa fin. versic. allegatur pro hac parte, & num. 40. Galvan. qui alios plures in puncto affert conf. 8. num. 51. & Thoming. decis. 23. n. 1.
- 63 Et licet doctrinam Bartoli multi contendant restringere eo solummodo in casu, quo aliquis non acceptaverit donationem nomine tertii absentis, cujus commodo donatio cedere debet, eo quia nullum jus tunc illi censeatur quæsitum, quod vero secus esse asserunt, quando alienam stipulationem quispiam pro donatario acceptavit, tunc enim jus perfecte quæsitum per contrahentium pœnitentiam irrevocabile quæritur illi tertio, multos dant Surdus d. conf. 305. sub n. 13. & 14. Galvan. supra n. 51. circa med. & Ger. Spin. conf. 16. n. 82. & tunc maxime quando appositum foret juramentum, quod supplere videtur præsentiam, stipulationem, & acceptationem absentis, ac proinde impedire revocationem juris eidem quæsitum, ut post Covar. & alios proponit Ger. Spin. conf. 16. n. 95. quod equidem juramentum si non præstitum legitur in casu nostro, ex tenore tamen supplicis libelli, & Ducali ad eundem rescripto approbativo omnium, & singulorum in eo petitorum pro interposito habetur, ut compertum faciunt illa verba, & habbia la medesima forza, e vigore come se fosse seguita per publico instrumento con l'obligatione generale, e speciale di tutti i beni, e con la clausula della sincera, & immacolata fede, la quale in virtù delle Constitutioni Ducali hà la medesima forza che il giuramento formale.
- 65 Adhuc tamen memorata conciliatione minime vis evadit argumenti, quod ut constat, animadvertimus, primo veram controversiæ resolutionem altiore concordiam exposcere, diligentius enim advertendum docent Surd. d. loco sub n. 40. cum seqq. Mangil. d. quest. 56. a n. 13. & Galvan.
- 66 loco pariter superius allato, quod Theorica Bart. potest bino casui applicari, primo nempe, de quo specificè differit Bart. quando extraneus pactus, seu stipulatus est pro Ecclesia, vel alio quovis absente, quem non habeat in potestate, quo quidem casu accedente acceptatione alicujus, vereri possumus jus aliquod perfecte quæsitum, licet quod stipulatione etiam, ac acceptatione pro absente per Notarium, vel alium facta revocatio subsistat, si sit facta antequam absens, pro quo stipulatio interposita fuerat, donationem ratificaverit, probet, ac pluribus relatis dinumeratisque cum Thesaurio Auctoribus pro utraque certantibus magis communem, ac veriore sententiam autumet Ger. Spin. d. conf. 16. n. 84. ubi n. 85. id pariter ampliat, etiam si in donatione intervenit traditio per retentionem usufructus, vel clausula constituti, resellens insuper num. 86. quæ de tacita ratificatione ex sola scientia ipsius tertii eruta considerari solet. Secundus vero casus, qui hypothese nostræ applicatur, esse potest, quando quis stipulatur, & acceptat pro se, & pro illis, quos habet in potestate, & concessio fit principaliter contemplatione stipulantis (de hoc late loco suo) hoc equidem casu, in quo, ut inquirunt Surd. & Mangil. res caret difficultate, licet Pater, vel avus per actum stipulandi pro filiis, & nepotibus dicatur tacite donare, hæc tamen donatio uti mere profectitia nullum jus parit, quod per paternam, vel avitam pœnitentiam adimi nequeat; nullumque operatur effectum, nisi perseverantibus Avo, vel Patre in primæva voluntate usque ad extremum vitæ spiritum, suam ab ipsorum obitu sibi vindicet confirmationem, juxta notas decisiones allata l. filie, C. fam. erisc. & l. si donationes quas parentes C. de donat. inter vir. & uxor. (ut infra latius dicetur) quod etiam notaverant Anchar. conf. 143. num. 3. Soccin. Sen. conf. 25. n. 14. vers. quinimmo lib. 1. & recte Cephal. conf. 617. n. 74. cum seqq. & confert plenum caput Gratian. 405. in ordine, ubi quod jus descendens ex paterna stipulatione, cum sit profectitium, potest a Patre semper revocari in præjudicium filiorum in potestate existentium, ad discrimen stipulationis alicujus tertii, ex qua jus oritur irrevocabile, quam distinctionem optimam, & juridicam nuncupat, n. 9. & communem, ac veram n. 19. eandem pariter affert Cavagnol. in observ. legal. & jurid. ad conf. 161. Menoch. n. 6. cum seqq. illamque sequuntur Cephal. conf. 617. n. 75. junct. n. 77. Natta conf. 475. n. 14. circa med. vers. nam dico, & primo eam docuit Bald. in Auth. si quas ruinas, num. 10. Cod. de Sacros. Eccl. vel ergo parente vivente nullum jus, vel illud revocabile omnino pro libito Patris, vel Avi, ex eorum stipulatione queritur filiosam. vel nepoti, ita Surd. d. conf. 305. n. 41. id monens summe notandum, licet dicat 68 paucos animadvertere, cum quo ratiocinatur Galvan. allato n. 51. hoc autem jus, quod ex paterna stipulatione patris acquirentis emphyteusim, vel feudum pro se, ejusque filiis, & descendentibus, acquiri dicimus iisdem filiis, & quod supra indicavimus, revocabile est, nedum expresse, sed etiam tacite, & revocatum intelligimus, quando ipse acquirens de feudo, vel emphyteusi disponat, ita quod per solem perseverantiam in priori voluntate usque ad ejus mortem confirmatio arguatur, Secundum notabilem animadvertionem Aretini, quem ad id laudant Surd. pluries allato conf. 305. num. 42. & Galvan. d. conf. 8. num. 51. in fin. versic. dicitur autem, Gratian. cap. 495. n. 8. & fere per tot. cap. Ruin. conf. 42. n. 11. lib. 1. satis enim intelligitur revocare concessionem, quam fecerat filio, cum de feudo alterius favore disponit, Surdus conf. 351. num. 38. vers. nec etiam resistit, Gratian. sup. num. 7. Natta d. conf. 475. n. 7. sive disponat alienando, sive testando, sive onus quodcumque imponendo, sive renunciando, sive alteri quomodocumque contrahendo, Giurb. §. 2. num. 30. versic. ampliatur primo, & num. 89. quam equidem facultatem adimendi jus filiis quæsitum (si 69 quæsitum dici potest, de quo infra) per paternam stipulationem periculosum non videtur tribuere ipsi genitori primo acquirenti, quia verisimiliter descendentibus non noceret absque magna causa, sed imo salubrius consilium capiet, juxta testimonium Papin. in l. nec in ea, leg. 22. ad leg. Juliam, de Adult. plura Rota in recent. par. 3. decis. 299. num. 2. in puncto Surd. d. conf. 305. num. 32. in fin.
- Secundum membrum præfatæ distinctionis in mox relato fundamento allatæ sub num. 66. vers. secundus vero casus de Genitore, vel Avo habente filios, vel nepotes respectivo in potestate, quod per illorum stipulationem jus irrevocabile eis non queratur, ut etiam supra libatum est, fundamentum nititur illius conclusionis, qua dicimus, quod quando Pater stipulatur ipsi filio, quidquid sibi queritur ex paterna stipulatione, videtur filius habere ex donatione ipsius Patris, arg. l. filie 18. junct. gloss. in verbis ejus judicium, & ibi Paul. de Castr. C. fam. erisc. Ancharan. conf. 143. n. 2. Ruin. conf. 42. n. 11. lib. 1. Natt. conf. 501. num. 13. Mangil. de evict. q. 56. n. 16. Surd. conf. 305. n. 32. circa fin. vers. & quando Pater, & 351. n. 27. & sub n. 39. versic. non igitur, Galvan. conf. 8. num. 33. & tunc maxime, quando Pater stipulatus pro filiis 72 in acquisitione aliquid exposuisset de suo, puta pretium, ut in puncto Cephal. conf. 617. n. 74. Tusch. litt. A. conclus. 439. n. 22. (de quo latius infra) hujusmodi autem paterna donatio non valet, nisi perseveret Genitor in primæva voluntate usque ad mortem indiga confirmationis, quam sola donantis mors sibi potest tribuere, juxta text. in l. donationes quas parentes 25. Cod. de donat. inter vir. & uxor. & in l. 2. a contrario sensu, in princ. junct. gloss. in verbo adminiculo, de inoffic. donat. Gratian. c. 405. n. 18. si enim prior revocata elicitur Patris voluntas, revocata pariter intelligitur donatio, ad text. in d. l. filie, ibi, Si non postea contrarium ejus judicium probetur, Surd. d. conf. 305. num. 32. circa fin. & d. conf. 351. n. 28. Gratian. d. c. 405. n. 3. cum seqq. & c. 663. num. 17. junctis num. 13. & 14. Cephal. conf. 617. n. 75. Tusch. litt. A. concl. 439. num. 22. Mangil. d. qu. 56. num. 18. & egregie discurret omnino videndus Petrus de Gregor. de concess. feud. par. 3. qu. 7. num. 47. cum seqq. nec jure recentitæ donationis 73 Pater obligatur ipsi filio saltem civiliter, qui donec degit in potestate donantis (quidquid sit quoad obligationem naturalem) nihil sibi potest acquirere, l. sive mancipatis 17. & 74 l. cum de bonis 11. C. de donat. Galvan. pluribus allegatis n. 33. cum seqq. quamobrem liberum est ipsi Patri beneficium 75 hoc in filios per stipulationem collatum revocare in testamento, ut vel uni tantum ex filiis præleget feudum, vel adimat omnibus, vel transferat in extraneum, ita post Bald. & innumeros alios idem Galvan. vidend. n. 36. quia cum jura antiqua quoad profectitia immutata sint, ut notant in l. 76 placet 78. de acquir. hered. & probat text. in l. cum oportet 6. ibi, Non ex ejus substantia, Cod. de bonis qua liberis, Soccin. Sen. d. conf. 25. num. 15. lib. 1. potest Pater, vel in parte, vel in totum Marte suo de eo disponere, juribus, & Doctoribus allegatis per Gozadin. conf. 15. num. 18. & confert text. in dict. leg. filie, Cod. fam. erisc. & latius inferius asserenda.
- Hæc procedunt, si intelligamus tacitam hanc donationem 77 nem erutam ex parentis stipulatione censeari donationem inter

inter vivos, licet potius videatur esse causa mortis, juxta doctrinam Bart. in l. mortis causa 31. de donat. causa mortis, ubi quod Pater stipulando emphyteusim, illam eis censetur donare causa mortis, & sic filii videntur adjecti, ut capiant post ejus obitum, & in l. si mihi, & Titio 110. in princ. n. 5. de verb. oblig. quo loci inquit, quod licet quoad Patrem acquirentem pro se, & filii concessio intelligatur facta inter vivos, quoad filios tamen censetur donatio causa mortis, 78 & mortis causa capio; quare dubio procul poterit ipse Pater vivens quancumque illis adimere illud jus, per text. in l. qui mortis 30. de donat. causa mortis, Natta conf. 501. n. 10. post Soccin. Sen. consil. 25. num. 13. in fin. lib. 1. licet quando etiam jus ex paterna stipulatione quaesitum, quaesitum censetur jure donationis inter vivos, quae non nisi morte Genitoris confirmatur, ut dictum est, si Pater vivens de feudo, vel emphyteusi disposuerit, ipsi filii neque jus ullum haberent revocandi feudum ab eo, cujus favore Pater disposuit fundamentis superius latis, & ea quoque ratione, quia cum 79 nullum jus tunc habeant succedendi in eo, neque habere debent jus ullum revocandi, cum revocandi jus a successione regulatur, Giurb. §. 2. gloss. 3. num. 89. in fin.

80 Hinc intelligimus, quod quicquid filii ex eadem Patris stipulatione quaeritur judicatur profectitium, Gozadin. consil. 25. n. 18. & consil. 75. n. 14. cum profectitium dicatur illud omne, quod vel a Patre, vel a paterna substantia, vel a tertio patris intuitu, & contemplatione defertur filio l. profectitia 5. in princip. de jur. dat. & facit text. in l. sed, & si plures 10. §. in arrogato, de vulgari, Bart. in rubr. ff. de pecul. in fin. vers. item potest, Surd. saepe repetito conf. 305. n. 63. Menoch. conf. 309. n. 8. Valasc. de jur. emphyt. qu. 49. nu. 8. Ruin. conf. 42. n. 11. vers. quia quicquid habet filius, lib. 1. Natt. conf. 475. n. 12. 501. n. 15. circa fin. & 503. num. 4. Rovit. super 81 prag. 1. de tit. seu inscript. abus. num. 71. quando maxime, vel paterna virtus, vel industria, vel pecunia interveniat, Gratian. cap. 405. num. 10. juncto num. 11. cap. 554. n. 21. & cap. 663. num. 13. cum seq. & minime liquet filiorum merita praecessisse, Ancharan. conf. 143. n. 3. quamvis etiam Castill. post Surd. quotid. contr. libr. 4. cap. 5. n. 26. cum seqq. ad futuritatem probet, profectitium reputari quicquid conceditur filio Patris contemplatione, licet Pater nihil refundat de suo, quodque donatum filio Patris intuitu censetur ab ipso Patre donatum, vel saltem primo loco donatum Patri, & a Patre 82 brevi manu ipsi filio, unde in puncto, quod jus ad feudum novum quaesitum pro se, & filiis, in filiorum, & nepotum personis sit profectitium, & per consequens revocabile, licet sit adventitium in persona primi acquirentis, Galvan. conf. 8. n. 50. & fere per totum, Surd. conf. 305. n. 65. & spar. sim pluribus in locis per totum conf. & consil. 351. n. 38. vers. non etiam resistit, Gratian. cap. 405. fere per tot. & principue 4. 7. 10. 11. & 18. Natta conf. 501. n. 13. Soccin. Sen. conf. 25. n. 14. in princip. qui hac ratione probant genitorem primum acquirentem posse pro libitu suo disponere de feudo ex pacto, & providentia, revocando eam donationem, quae ex ipsius stipulatione in filium translata censetur, siquidem cum hoc jus descendat a Patre in filium mediante ejus contractu (fortius ubi etiam ejus concurrerent merita, vel pecunia) peculium dicitur profectitium, Gratian. d. c. 405. a 83 nu. 3. in quo quidem peculium filius non habet titulum, sed nudam administrationem, argum. text. in l. centum 13. C. fam. arcisc. Gratian. ibid. num. 5. cum bona profectitia in totum Patri acquirantur, DD. in l. cum oportet, C. de bonis, qua liberis, Castill. late d. cap. 5. lib. 4. n. 32, unde indubitatum est, quod potest filiis praedjudicare, Gratian. cap. 554. n. 21. vers. in profectitiis autem, & 663. num. 14.

84 Ad ea vero, quae sup. num. 64. objectabantur de juramento, quod suppleat praesentiam, atque acceptationem absentis, ut propterea impedire videatur revocationem juris eidem quaesiti per dictum contractum, seu stipulationem. Respondeo etiam quando juramentum ad favorem absentis interpositum est, revocationem donationis absentis factae non impediri, ut ex sententia Alciat. Grat. Cagnol. Bover. Dec. Paris. Roman. Purpurat. Cravet. Didac. Burgens. & Addent. ad Alex. penes Thesaurum ibi relatum, probat Ger. Spin. consil. 16. num. 97. & multiplici quidem ratione.

85 Primo scilicet, quia cum juramentum sortiatur naturam primordiam, & conditionem actus, super quo interponitur, ad text. in l. fin. qui satisd. cog. non debet stipulationem pro absente factam ante ejus acceptationem irrevocabilem facere, cum natura sua, ut superiora suadent, ante acceptationem revocabilis sit, optime Sanch. in fortioribus terminis expressae donationis de matrim. lib. 1. disp. 7. nu. 24. quod maxime procedit in casu nostro, in quo versamur Garq. de Luca, Lib. I.

in stipulatione per genitorem facta pro filiis in potestate, quam supra vers. hoc procedunt num. 77. diximus sapere donationem causa mortis, quae cum natura sua revocabilis sit, tanquam species ultimae voluntatis, cuique ambulatoriae usque ad extremum vitae spiritum, irrevocabilitatem desumere non debet a juramento, quod contractus cui adjungitur 86 naturam sequitur, & non alterat, cum immo etiam in simili donatione apposita foret donantis promissio non revocandi, hanc ex dispositionis qualitate interpretationem sibi vindicaret, nisi donantem poeniteat, ut edoctus a Bald. probat in proposito Natt. consil. 475. num. 17. de quo meminimus etiam infra vers. demum ad id quod dicitur in fine praesentis Articuli num. . . .

Secundo quia per juramentum, vel pactum nemo 87 obligatur, nisi ille consentiat, cui fit, ut ex Archidiacono, aliisque arguit idem Sanch. ubi sup. vers. item quia.

Tertio quoniam licet jusjurandi religione in contractu 88 adhibiti Deus Opt. Max. adducatur in testem talis promissionis, cum tamen sit facta homini, non Deo per modum voti, Deus minime acceptat, donec homo ipse, cui jurans obligatur, acceptet, ergo ante acceptationem talem actui firmitatem juramentum non praestat, quin remaneat revocabilis, ita Sanch. d. loco plures ferens, & inter ceteros Guttierrez, quem in priori editione his contrarium secutum sententiam rectius postea ad veritatem quaestionis animadvertentem mutasse refert in postrema editione opinionem.

Et licet Thesaur. decis. 78. n. 8. vers. pro concordia, veritus 89 multiplicem Doctorum classem, qui in contrariam iverunt sententiam, conciliare studuerit utramque dissidentem opinionem, ut scilicet quando sumus in juramento assertorio, non impediatur revocatio, secus vero in juramento promissorio, quando nempe donans, vel stipulans pro alio expresse promittit cum juramento non revocare, nec contravenire, dicens quod ipse ita pro concordia distinguebat, pro ut in donatione inter virum, & uxorem, attamen hoc non urget in casu nostro, tum quia nullum juramentum promissorium interpositum legimus, tum etiam quia in donatione inter virum, & uxorem, ad quam se refert Thesaurus, praallegatam conciliationem de juramento assertorio, vel promissorio infirmam, ac minime subsistentem probat Rot. coram Buratt. decis. 873. num. 5. & coram Merlin. decis. 287. num. 10. cum seqq.

Septimo demum eadem facultas in patre acquirente dis- 90 ponendi de feudo acquisito pro se, & filiis confirmatur ex eo, quod quando Pater stipulatur sibi, & filiis suis, feudum, vel emphyteusim, censetur stipulari ordine successivo, quia ubi cadit ordinata charitas, parentes, ac filii invitantur tempore simili ordine successivo, Doctores in l. Gallus, §. quidam 91 recte, de liber. & posthum. Gratian. cap. 405. num. 7. Soccin. Sen. conf. 25. n. 14. in princ. Castill. lib. 4. cap. 5. num. 36. Tobias Non. consil. 6. num. 1. ita quod genitore stipulante vivente, nullum jus quaesitum censeatur filiis, sed tantum post mortem ipsius Patris, seu (ut alii ajunt) jus quaesitum tantum in spe, & non in re, Natt. consil. 475. n. 17. vers. nam ad hoc, & consil. 501. num. 12. vers. unde videtur, & num. 22. vers. nam ad hoc, bene Nonius loco supra citato, seu ut etiam inquit Jo. Thom. de Marin. de gener. & qualitat. feud. tit. 3. num. 16. vers. quid dicemus, jus nondum formatum, sed solum quandam spem post mortem Patris, juxta Bartoli doctrinam in d. §. quidam recte, relati a Natta d. consil. 475. num. 7. & consil. 501. d. c. o. num. 12. Castill. quotid. contr. libr. 4. nu. 36. Galvan. consil. 8. nu. 47. Intrigl. de feudis cent. 1. qu. 10. num. 79. nu. 3. quare non prohibetur pater alienando feudum jus nondum radicatum, & quaerendum impedire, Ancharan. ubi sup. & bene Natta, & Nonius mox relati, Galvan. videndus conclusionem plurium auctoritate, & in specie Collegii Bononiensis apud Honded. comprobans loco pariter quo supra num. 48. & 49. faciunt plura apud Ger. Spin. conf. 16. a n. 76. quamobrem hoc jus filiorum potius dici debet jus quaer- 92 rendum post parentis mortem, quatenus in prima voluntate perseveret, quam quaesitum, & ideo facilius tolli potest, arg. l. qui autem 6. in princ. qua in fraudem credit. sic filius, & servus praedjudicare possunt Patri, & Domino in quaerendis, licet non in quaesitis, ad text. in l. fin. cum ibi notatis, Cod. de acquir. poss. & solus Praelatus potest Ecclesiae praedjudicare in quaerendis, juxta notata in l. jubemus la prima, Cod. de Sacros. Escl. quae cum aliis in proposito refert Natta conf. 501. num. 43. cum seq. & exornat Becc. consil. 56. nu. 36. cum seqq. ubi quod licet Princeps post aditam haereditatem nequeat in praedjudicium vocatorum spurium legitimare, id tamen possit ante aditam in praedjudicium etiam fideicom-

- missariorum, quæ cum aliis pluribus comprobatur *ibid. numeris sequentibus*, quæ pariter confirmat Giurb. *de success. feud. §. 2. gloss. 6. num. 69. cum seqq.* plurimis aliis adductis regulis, quod nempe facilius concedatur retentio, quam petitio, quod par non sit causa retinendi, & de novo acquirendi, aliisque similibus. Quatenus autem quis adhuc contenderet, quod hoc jus ex paterna stipulatione quæsitum recte dici queat jus quæsitum, omni in casu saltem dici deberet jus quæsitum conditionale, omnino pendens a genitoris perseverantia, Galvan. *d. consil. 8. paulo ante n. 59. Gratian. ep. 405. num. 12. Natt. vidend. conf. 475. n. 17. vers. nam ad hoc respondetur, & 501. num. 22. circa fin.*
- 93 Et quamvis Surd. *cod. consil. 305. n. 60.* hoc unum præteris ingerere posse difficultatem agnoscat, quod scilicet si in feudo, vel emphyteusi concessa pro se, & filiis, filii vocati censeantur ordine successivo, licet vivo Patre admitti nequeant, negari certe non possit, quin ipso Patre vivente jus saltem ipsis filiis quæsitum intelligatur succedendi post patrem, a quo media ipsius stipulatione jus collatum fuit in tempus, quo filii futuri sunt sui juris, a nexu patriæ potestatis soluti, ideoque tunc saltem profectitium dici nequeat hoc jus, & consequenter a patre lædi non possit post stipulationem.
- 95 Huic tamen objecto recte occurrit idem Surd. *ibid. primo probando*, quod non desinit hoc jus esse profectitium eo quod quærat filio a recensito paterni nexu imperii soluto, quia quocumque tempore habeat, si habet a Patre, profectitium reputatur, gloss. Magistralis, ac Bart. *in l. cum oportet 6. C. de bonis qua liberis*, Surd. *sup. n. 61. 62. & 65. Galvan. sup. num. 49. versic. quod si quis objiciat ante med.*
- 96 Respondet secundo quod si nullum jus genitore vivente filiis intelligitur quæsitum, jam habemus intentum, quia non poterit filius non quæri, quod Pater disponendo de feudo non voluerit jus sibi tollere, quia privatio supponit habitum, *notis juribus*, & ut inquit Bald. *in l. licet 8. num. 2. C. de bonis qua liberis*, carentiæ sunt habentium: si vero dicamus, quod jus quæsitum sit, sed revocabiliter, id est patre perseverante in eadem voluntate usque ad mortem, in debite jure illo filius experiri contenderet, quando per mutationem voluntatis sibi prorsus ademptum, & revocatum agnosceret; ita post Salycet. & Natt. discurrit in puncto ipse Surd. *num. 64. & cum eo Galvan. conf. 8. n. 49. vers. secunda est.*
- 97 Demum objectæ difficultati satisfacit Surd. dicendo, quod negari non potest, quin Pater stipulando feudum pro filio jure profectitiæ donationis censeatur ipsum filium vocare, quod notant etiam Anchar. *d. cons. 143. num. 3. & bene Natt. conf. 475. n. 7. cum aliis superius adductis, vers. hinc intelligimus*, sive emolumentum quærat statim in spe, sive post mortem suam in re, & cum effectu, quamobrem quod pater velit filium habere statim, vel in tempus, & ita celerius, vel tardius, non immutat substantiam actus, nec efficere potest, quin sit donatio cum circumstantia temporis, quæ citra ipsius actus corruptionem adesse, & abesse potest, ideoque accidentaria, ipso etiam Dialecticorum testimonio, quæ propterea non facit actum differre specie, unde semper remanet donatio profecta a Patre, & consequenter semper revocabilis, quamvis effectus acquisitionis in id tempus fuerit collatum, quo filii futuri sunt sui juris, ita concludit Surd. *d. cons. 305. & cum eo pertransit Galvan. ubi sup. num. 50.*
- 98 Et quidem si ex stipulatione pro filiis in quocumque contractu apposita jus filiis quæreretur irrevocabile, hoc immerito tanquam speciale designaretur in actione dotis, inter cujus privilegia hoc enumeratur, quod si filix jus ad dotem quærat ex paterna stipulatione, nequeat Pater jus filix imminuere, & ea quidem ratione, quæ aliis contractibus communis non est, quia Pater in dote est debitor necessarius, ultra quod a dote ad ceteros contractus argui nequeat, cum illa Reipublicæ favore plurimis dotata sit privilegiis, *l. 1. & ibi Doctores solut. matrim. ita post Natt. citatis consiliis 475. num. 15. & 501. num. 23.* (quibus in locis resolvit fundamenta Bart. *conf. 55. & 60. & in l. Jurisjurandi, de oper. libert. quæ initio præsentis Articuli excitavimus ex adverso*) & post Soccin. Sen. *præfat. consil. 15. num. 15. lib. 1. discurrit Gratian. dicto cap. 405. num. 13. & 14.*
- 99 Porro hæc omnia nostrâ in hypothesi dicta videntur ex abundanti; non enim scimus in nostro hoc casu ullam legitimam, & ad stipulationem necessariam intervenisse personam, quæ fuerit pro filiis Domini Comitum Camilli stipulata, & acceptaverit; certum est autem nullum jus quæri,
- nisi intervenerit Nuntius, vel epistola, per text. Gloss. & Doctores, quos in proposito articuli nostri allegat Surd. *consil. 351. n. 29.* ubi magistraliter addit requiri etiam, quando intervenit Nuntius, quod ad hoc fuerit specialiter destinatus, præterea antequam de absentis liqueat acceptatione, recte ipsa quoque revocatur donatio, etiam si quilibet pro donatario acceptaverit præter Judicem, & Notarium, quia absentis per quamcumque stipulationem præter prædictas jus non quæritur irrevocabile, Natta *conf. 501. n. 19.* nisi absens acceptationem illam ratificet, & ab acceptante assequatur jurium cessionem, ut post Gloss. & Castrensem *idem Surd. ibid. firmat n. 31. quod n. 32. ampliat cum Curtio Jun. ubi etiam adesset statutum, quod alteri per alterum quæri possit, & 103 insuper in contractû constituti clausula accessisset, id quod quæ extendens n. 32, 33. & 34. ad paternam stipulationem juxta sententiam Castrenf. Decii, ipsius Curtii Jun. ac aliorum probantium, nullum fieri discrimen inter stipulationem Patris, & tertii cujuslibet præter Judicem, ac Notarium, quibus tanquam publicis personis jura hanc facultatem jure merito indulgent.*
- Et quamvis præfatos Castrensem, ac Decium ab aliquibus viderit reprehensos Surd. *alleg. num. 34.* rectissime tamen ab omnium vindicat impugnationibus quoad casum nostrum, 105 observando illos quidem redargui, & bene, quatenus volunt, quod ex stipulatione Notarii non acquiratur jus irrevocabiliter; a nemine vero reprehendi, quatenus de aliorum acceptatione, aut stipulatione loquuntur.
- Et licet regulariter pater stipulari possit pro filiis etiam nondum natis, non tamen inferitur, quod revocari nequeat ipsa stipulatio, quin immo eo ipso, quod est pater, qui stipulatur pro filiis, hoc stipulationis beneficium profectitium dicitur, ideoque pro libito genitoris revocabile, ut his fere verbis dicto loco autumat Surd. *versic. Et quamvis plurima probans auctoritate Doctorum, & præcipue Bart. antesignani in recensito §. Flavius*, quod si quis alicui donet cum pacto, quod post donatarii mortem res donata transeat in tertium, potest utique donator discedere a conventionione ad præjudicium illius tertii,
- Prædicta etiam adducta videntur fortioribus in terminis, nam nostro in casu neque adest D. Comitum stipulatio, & acceptatio pro filiis, neque adesse potuit, cum ipse in concessione sibi facta præsens non fuerit, *l. 1. in princip. de verb. oblig. §. Item verborum & ibi Gloss. in verb. absentes, de inutil. stipulat.* nulla Notarii intervenit acceptatio, nulla ante revocationem comperta est Comitum Alexandri, ejusque filiorum acceptatio, unde fatendum videtur D. Co. Camillum quodcumque jus potuisse ipsis filiis adimere, & quamcumque revocare conventionem ipsis favorabilem, ut hinc fere verbis concludit Surd. *dicto num. 35. plures citat. consil. 351.*
- Verum est, his omnibus minime obstantibus, quamplures numero, & multos auctoritate acerrime defendere, Patrem non posse feudum novum ex pacto non solum alienare in extraneos, sed neque prælegare alteri ex filiis, inter quos multi communem contendunt sententiam, pluribusque propugnant, adeo ut Valasc. *de jure emphyteut. qu. 49. n. 6.* dicat, cavendum esse ab eis, qui hanc facultatem tam liberali manu indulgent (licet ab eo potius bene cavendum esse dixerit Michalor. *de fratribus par. 1. cap. 38. ante n. 24.* cum immo longe communior sit, ut ipse testatur, opinio superius firmata pro hac patris potestate) superiora tamen satis credimus comprobare, quod ubi agitur de feudo acquisito, de Patre acquirente, de stipulatione pro filiis in potestate, de concessione facta Patris contemplatione, res transeat sine difficultate, quando maxime (ut nostro versamur in casu) controversia est super dispositione facta de feudo titulo oneroso, erogatione scilicet integri pretii quæsitum, juxta famigeratam conciliationem unanimi Doctorum voto probatam, qua dicimus primum acquirentem titulo oneroso liberam habere dispositionem de feudo, licet secus in acquirente titulo lucrativo, quam tventur infra scripti Doctores in fonte visi, quorum
- 1 Antesignanus est Bald. *in l. 1. n. 32. C. per quas personas nobis acquiratur, & conf. 110. num. 2. ibi. Nisi tunc esset emptio ex pecunia patris, lib. 5.*
- 2 Aretin. *in l. idem Julianus 41. §. si quis alicui, col. 2. vers. ego tamen, de legatis primo.*
- 3 Pinel. *in 3. par. l. 1. num. 98. vers. hoc autem tutius, Cod. de bonis matern.*
- 4 Marant. *in l. is potest, n. 30. de acquirend. heredit.*
- 5 Crot. *in l. qui Romæ, §. duo fratres, nu. 243. de verb. oblig.*
- 6 Ru-

- 6 Rubeus in l. Gallus, §. Quidam recte, nu. 189. de liber. & posthumis.
- 7 Lucas de Pen. in l. 1. Cod. de impon. lucrativ. descript. lib. 10.
- 8 Caldas Pereir. in comment. ad §. Sed hoc c. 2. n. 27. institut. de inof. test.
- 9 Barbol. in collect. DD. ad cap. potuit. 4. num. 155. de locato.
- 10 Corn. conf. 37. num. 13. in med. vers. concludit. consil. 53. numer. 1. circa med. vers. & hanc consultationem, ubi distinctionem satis rationabilem aurtumat, & conf. 282. num. 10. ubi quod ita consultum fuerat Perusis per famosissimum Doctorem Joannem Perutii cum subscriptione Capraz lib. 3.
- 11 Soccin. Sen. conf. 25. num. 14. in p. & conf. 27. num. 10. lib. 3.
- 12 Soccin. Jun. conf. 72. num. 35. ante med. vers. quod etiam hanc opinionem, lib. 1. & conf. 160. n. 44. lib. 2.
- 13 Calcan. num. 73. & column. 5. post med. vers. & ita est.
- 14 Gozzadin. conf. 75. num. 14.
- 15 Jason. conf. 57. num. 7. 8. 9. in primo.
- 16 Tobias Nonius conf. 6. num. 2.
- 17 Celsus Ugo conf. 26. num. 3. vers. sic etiam legari potest.
- 18 Ruin. conf. 42. n. 11. junct. n. 17. vers. nec obstant allegata in contrarium, & conf. 48. n. 5. lib. 1.
- 19 Cravet. conf. 135. num. 8. ubi quod id sine dubio procedit.
- 20 Burfat. in causa Parmensi DD. Comitum Siffiz conf. 4. n. 15. cum seqq.
- 21 Emilian. conf. 11. n. 6.
- 22 Cephal. consil. 3. n. 114. 12. n. 24. & 617. n. 174. junct. n. precedenti 74. cum quatuor seqq.
- 23 Lancellot. inter conf. ultima. volunt. part. 2. conf. 48. num. 9. ubi quod hæc limitatio nunquam fuit ab aliquo reprobata, & quod quotidie practica hæc serviat etiam in fortioribus, & durioribus terminis, quodque hæc declaratio, seu limitatio evidentem habet rationem, & æquitatem.
- 24 Gabriel. conf. 95. n. 5. & 8. lib. 2.
- 25 Becc. conf. 56. num. 21. & 35. versic. & in terminis.
- 26 Riminald. Jun. conf. 18. n. 39. ubi quod hæc opinio non habeat contradictorem, & in causa Parmensi D. Comitum Horatii Simonetæ conf. 513. n. 19. cum seqq.
- 27 Marchabrun. ab Anguil. consil. 54. numer. 72. cum seqq.
- 28 Turret. conf. 61. n. 45. & 66.
- 29 Grilenzonius conf. 114. num. 10.
- 30 Menoch. conf. 158. n. 69. conf. 161. n. 6. ubi inquit solum Guilelmum Hannetonium reperiri contradictorem, & late conf. 309. n. 18. cum seqq. & n. 27. & fere per tot. & de presump. lib. 4. presump. 130. num. 12.
- 31 Cavagnol. observ. legal. & juridica in d. conf. 161. Menoch. num. 617. & 42.
- 32 Galvan. latissime videndus conf. 8. num. 28. & 58. vers. postremo omnium loco, in fin.
- 33 Natta consil. 475. n. 9. ubi quod doctrina Baldi est magni ponderis, quia valde mature ibidem locutus fuit, & num. 18. ubi quod Doctores tenentes, quod in feudo novo non possit Pater unum filiorum aliis præferre, vel disparem portionem distribuere, male loquuntur, vel saltem eorum opinio hujus fœdere distinctionis concilianda, & conf. 501. n. 15. vers. nono adduco, & conf. 503. n. 3.
- 34 Peregr. conf. 8. num. 32. lib. 1. dicens quod indubitata profecta res est.
- 35 Plot. ad conf. 129. Martini Laudens. num. 62.
- 36 Palma consil. 3. numer. 24. ubi quod sine dubio procedit.
- 37 Nicolaus Raufner. late, & bene lib. 3. consil. 11. numer. 65.
- 38 Surd. conf. 305. n. 36. 351. n. 27. 395. nu. 11. & 427. sub num. 11. vers. ego autem, juncto num. 13. & dec. 209. num. 17. & 290. num. 1. in fin.
- 39 Gratian. cap. 372. num. 7. 405. num. 1. 11. & 12. ubi quod hæc est opinio verior, & magis communis, & quampluries sequuta est Rot. 511. num. 1. & seqq. 454. n. 20. & 21. ac demum cap. 663. nu. 12. usque ad 17.
- 40 Galeot. vidend. contr. lib. 2. contr. 48. a num. 48. ubi refert esse doctrinam, quam ubique extollunt Doctores omnes civilistæ, & feudistæ.
- 41 Marefcot. pariter vidend. var. resol. lib. 1. cap. 74. numer. 2. ubi quod non solum est distinctio vera, sed communis.
- 42 Prosper Tripes. inter allegaciones diversorum post decisiones Anelli, alleg. 28. num. 2.
- 43 Ripa observ. 370. num. 2.
- 44 Gabriel lib. 3. com. opin. de jur. emphyt. conclus. 2. num. 47.
- 45 Port. com. opin. libr. 4. conclus. 22. vers. tertio limita.
- 46 Tiragnell. de retract. lignag. §. 11. gl. 6. num. 25. vers. sed & in feudo.
- 47 Ancharan. Jun. quest. famil. quest. 19. num. 4. 7. & 9. lib. 1.
- 48 Egid. Boss. Tit. de Principe, num. 311. circa med. vers. sed in alio feudo.
- 49 Valasc. de jur. emphyt. 9. 49. num. 7.
- 50 Arismianus Tapat. tit. 38. de feudo novo cap. 4. vers. secundus est casus.
- 51 Sola in comment. ad novas Constitutiones patriæ Cismontane rubr. de alienat. honor. feudal. numer. 6. videndus.
- 52 Tusch. litt. A. conclus. 439. num. 22.
- 53 Petr. de Gregor. Syntag. Jur. univers. part. 1. lib. 6. de rebus, cap. 18. numer. 4. versic. & in tam varia questione.
- 54 Rebel. de obligat. justis. part. 2. lib. 13. quest. 15. num. 3. & 6.
- 55 Laurent. de Palat. super status. quod extantibus masculis filia non succedant, num. 268.
- 56 Farinaç. in fragment. post repert. contract. verbo emphyteusis, num. 3. post medium.
- 57 Mangil. de imput. quest. 436. numer. 23. junctis numeris 31. & 54. & quest. 37. num. 20. & de evict. quest. 56. numer. 32.
- 58 Fachineus contr. jur. lib. 7. cap. 8. circa fin. vers. & ideo illud argumentum, ubi quod jus ex pecunia Patris proveniens extinguit omne jus, quod possit competere filiis ex contractu, vel gratia Domini, & facit etiam lib. 4. cap. 23. ver. respondeo si pater emerit.
- 59 Merlin. de legitima, lib. 2. tit. 1. q. 5. num. 17.
- 60 Joannes del Castill. pluribus ornatissime glomeratis quotid. contr. libr. 4. cap. 5. numer. 35. ubi dicit esse singularem doctrinam, & n. 43. addens quod huic conciliationi scribentium omnium huc usque nemo contradicit.
- 61 Sanleger. in q. civil. cap. 70. num. 2. cum seqq.
- 62 Marta de success. legal. part. 3. quest. 12. art. 5. num. 35. in fine.
- 63 Gaspar. Manzius de testam. tit. 12. q. 36. num. 9. cum seqq. junct. num. 17. in fin.
- 64 Fulgin. latissime de jur. emphyt. sub tit. de contractibus emphyteuticis, quest. 24. a num. 18. usque ad 21. ubi quod hæc opinio non habet difficultatem, & solum reperiri Hannetonium contradictorem.
- 65 Michalor. de fratr. vidend. cap. 38. num. 22. cum seqq. part. 1.
- 66 Urfell. in exam. ap. concl. 28. num. 19.
- 67 Salgad. in Labyrinth. credit. remissive, part. 3. cap. 3. num. 44.
- 68 Antonell. de tempore legal. lib. 2. cap. 55. nu. 66.
- 69 Ambrosin. decis. suri Episcopalis Perusini 14. n. 17. vers. & quamquam.
- 70 Joseph. Ludovic. dec. Luc. 66. num. 9. ubi quod ita in aperto Marte est concludendum.
- 71 Cornazzan. dec. ejusd. Rot. Lucen. p. num. 75.
- 72 Milanens. dec. 8. num. 40. ubi quod procedit sine difficultate.
- 73 Dexart. dec. Sardinia 28. num. 31. vers. hinc est.
- 74 Rota Romana, in Romana de Lilio 7. Februarii 1582. coram Seraphin. num. 17. inter ejus impressas 559. in ordine.
- In Romana de Laute 17. Maii 1585. coram S. M. Clemente VIII. allat. in dec. coram Coccia. in Perusina. de Alfan. inferius afferend.
- In Romana domus de Crescis 4. Februarii 1605. coram Litta relata in mox citanda coram Cavaler. in Romana emphyteusis.
- In dicta Romana Emphyteusis coram Cavaler. 12. Novembris 1612. num. 13. inter recent. dec. 435. par. 1. impressa etiam inter alias Cavaler. 219. in ordine.
- In Bononiens. de Bovis 11. Novembris ejusdem anni 1612. coram Sacrato, num. 1. inter recent. part. 1. decis. in ordine.

dino 438. repetita post conf. 44. Giovagnon. part. 1. numer. 87.

In eadem causa de Bovis coram eodem Sacro 12. Decembris ejusdem anni citata in inferius afferenda de pssione coram Merlin. in Ravennatens. concursus.

In Romana domus 28. Junii 1613. coram tunc Deeano relata in dec. infra citand. coram Buratt. in Urbevetan. pecuniaria.

In Romana legitima 14. Januarii 1616. coram Verospio par. 1. recent. dec. 703. repetit. post Merlin. de legitima 53. in ordine, ubi egregie quaestionem discutit pluribus cumulatis.

In Viterbien. Castrorum 14. Decembris ejusdem anni 1616. coram Sacro, num. 2. inter recent. part. 4. tom. 1. dec. 366.

In dicta Romana concursus 18. Novembris 1623. coram Merlin. num. 15. impressa post Merlin. de legitima, dec. 94. & inter ejusdem Merlin. 86.

In dicta Urbevetana pecuniaria 6. Novembris 1624. coram Buratt. n. 3. inter ejus impressas 822. in ordine.

In Perusin. de Alfan. 4. Decembris 1624. coram Coccin. n. 3. post Merlin. de legitima, dec. 125. ubi inquit esse communem distinctionem.

In Ravennatens. seu Lauretana emphyteusis 27. Junii 1625. coram Buratt. n. 4. inter ejus impressas, dec. 884.

In Ravennaten. Emphyteusis 22. Maji 1628. coram Coccin. inter rec. dec. 176. p. 5. tom. 1. num. 20.

In Tarvisina feudi 13. Junii 1631. coram Queipo p. 6. rec. dec. 50. num. 2.

Eleganter, ac late videnda in Casenatensi Emphyteusis 4. Decembris 1635. coram Merlino a num. 4. inter recent. part. 4. tom. 3. dec. 741. & inter ejus impressas 699. in ordine.

In Ariminensi Molendini 7. Maji 1638. coram Ghislerio, num. 1. inter rec. p. 8. dec. 38. juncta dec. coram Seraphin. supra relat. 559.

In Romana Salviani 13. Aprilis 1643. coram Cerro, num. 21. inter rec. p. 9. dec. 1667. impressa etiam post Merlin. de pignor. dec. 57. in ordine.

In Romana domus 29. Maji 1647. coram Peutingero post Labyrinth. credit. Salgad. dec. 35. num. 10.

Ferentill. ad Burat. ad dec. 822. litt. A. n. 6. ubi quod ab hac distinctione non est recedendum in praxi.

Oliverius Beltramin. late ad decis. 529. S. M. Greg. num. 23.

75 Thomingi decis. 23. num. 4. & 14.

76 Ex feudistis Curt. Jun. de feud. part. 4. princip. num. 132. vers. secundum facit, fol. mibi 283.

77 Jo. Thomas de Marinis de gener. & qualit. feud. tit. 3. num. 16. circa princ.

78 Intrigliol. de feud. cent. 1. quest. 10. numer. 78. junct. num. 81.

79 Portius de Gregor. omnino videndus de concess. feud. p. 3. q. 7. num. 16. 17. 50. & per totam quaestionem; in qua profunde articulum discutit, ac resolvit.

80 Mar. Giurb. de success. feud. §. 1. gl. 8. n. 45. post med. & §. 2. gl. 3. n. 30. vers. amplia primo, circa med.

Prædictorum autem Doctorum nonnulli loquuntur in

811 emphyteusi, quos tamen allegamus in proposito feudi, eo hortati principio, quod de emphyteusi ad feudum, & e

112 bis aut utrumque an agnatus, vel filius defuncti. Mantica. de tacit. lib. 25. tit. 4. nu. 8. Cancer. var. resol. part. 1. c. 12. nu. 2.

Carleval. de judiciis, tit. 3. disp. 23. n. 29. circa med. Theaur. quest. forens. lib. 1. quest. 23. num. 3. Oddus de restit. in integr. part. 2. quest. 98. num. 5. Fachin. lib. 1. contrav. 79. n. 8. Ursell.

in exam. apum conclus. 142. num. 66. innumeros allegat Intrigliol. de feud. quest. 12. n. 1. & seqq. inter quos multi testantur de communi, ubi num. 6. id ea ratione cautum intelligit,

113 quia feudum, & emphyteusis sunt ejusdem naturæ, ideoque ut Ifernina, & alii ibidem asserunt num. 8. inter se fraternizant, & assimilantur, novissime Franciscus de Amaya in l. unica, Cod. si liberalitatis Imperialis socius sine herede decesserit, lib. 10. n. 16. unde dicimus quod feudum, & emphyteusis iisdem reguntur regulis, Surd. de alim. tit. 9. q. 10. n. 39.

Intrigliol. d. quest. 12. num. 9. nisi expresse contrarium jure

114 cautum reperiatur, Fontanell. dec. 281. num. 8. Fachin. ubi supra, dict. nu. 8. adeout inter emphyteusim, & feudum tantam cognoverit familiaritatem, & cognationem, ut nihil inter ipsa fore discriminis crediderit Speculat. ad id relatus per Parlad. in sexquicent. quotid. differ. differ. 71. in princ. & somn. opin. tom. 1. lib. 5. verbo emphyteusis, vers. magnam esse

cognationem, sic quod emphyteuta, & feudatarius omnino 115 æquiparentur, sentit Iserp. relatus per Put. de reintegr. feud. cap. 105. n. 2. & cap. 207. num. pariter 2. & in puncto nostræ quaestionis, quod recte arguatur ab emphyteusi ad feudum probant Galvan. d. conf. 8. nu. 58. & Peregr. similiter conf. 8. num. 29. in primo, quodque in ipsissima nostra quaestione Doctores promiscue allegari soleant, sive loquantur de Emphyteusi, sive de feudo, testantur Michalor. de fratr. d. c. 38. n. 22. ante med. vers. & quod dicitur, parte prima, & bene Galvan. mox relatus, d. n. 58.

Hinc dicimus quod Pater feudum acquirens erogatione 116 proprii æris censetur investitus cum facultate, quod possit de feudo testari, Gabriel. comm. opin. d. lib. 3. de jure emphyt. conclus. 2. num. 43. juncto num. 44.

Unde recte inferitur feudum etiam ex pacto, & providen- 117 tia per Patrem pecunia acquisitum, tamquam profectitium imputari in legitimam juxta sententiam Andreæ, quem refert Rot. in rec. part. 1. dec. 703. n. 5. Brun. conf. feud. 135. versic. quod si dicatur legitimam, Clar. §. feudum, q. 46. nu. 2. dicens esse magis communem sententiam, illamque fuisse de mente Bart. Mangil. late de imput. quest. 37. num. 21. & per totam, fuse etiam Merlin. de legitim. lib. 2. tit. 1. q. 5. nu. 24. cum seqq. Marta de success. legal. part. 1. quest. 25. art. 11. n. 26. late Manzius, de testam. tit. 12. quest. 16. n. 10. junct. num. 17. in fine.

Quibus attentis indubium esse constat præfatam senten- 118 tiam tot comprobata suffragiis in judicando fore amplectendam, quippe quia a receptiori, ac crebriori sententia minime recedendum, ad text. in Instit. de hered. inst. in princ. ibi: secundum plurium sententias, in l. un. ibi: sane crebrior apud Veteres opinio est, de off. Quest. & in l. athletas 4. in princ. ibi: & generaliter ita omnes opinantur, de his qui not. infam. Barbol. in collect. ad cap. providentiam 21. n. 8. de off. & pot. jud. deleg. Thoming. in puncto nostræ quest. dec. 23. num. 15. Porro quod a pluribus Sapientibus quaeritur, facilius invenitur, Bald. in leg. juris ignorantiam 6. n. 5. C. qui admittit, & acrius est multorum quam unius, vel alterius cujuspiam quacumque de re judicium, ut aiebat Philosophus, quem laudat Thoming. ubi supra, ut proinde Summus Pontifex in Clem. 1. §. quod etiam de sentent. excomm. integrum fore dixerit judicium, quod plurimorum sententiis comprobatur, & eo maxime in casu (ut in nostro) in quo vix invenitur qui contrariam secutus fuerit sententiam, tunc enim ea DD. opinio contradictorem non habens reputatur decisio legis, Surd. dec. 229. num. 36. Rot. in recent. part. 5. tom. 1. decis. 122. num. 16.

Multiplex autem pro substituenda hac Genitoris facultate 119 non solum prælegandi feudum ex pacto, & providentia quaesitum titulo oneroso (puta quando pro ingressu persolverit pecuniæ quantitatem, Rota relata per Fulgin. de jur. em- 120 phyteut. sub. tit. de contractibus emphyteuticis, qu. 24. n. 18.) alteri ex filiis, sed etiam alienandi in extraneos, adduci solet fundamentum, illud primo loco refert Surd. d. conf. 305. nu. 32. circa fin. quia scilicet non ita strictè proceditur in rebus acquisitis sudore, ac laboribus alicujus, sicut in aliis, ar- 121 gument. eorum, quæ notantur in l. Aristo 18. & ibi glos. in figuratone casus, & in verbis non contrah. de donat. & in l. 1. C. de jur. dot.

Secundam ferunt rationem, quia feudum emptum na- 122 turam sapit allodiale, Borell. de magistrat. editis, lib. 1. cap. 2. a num. 79. Theaur. decis. 146. num. 9. Surd. conf. 427. nu. 8. in fin. Burfat. late conf. 4. num. 16. versic. cum feudum, Tusch. litt. F. conclus. 186. num. 133. ubi testatur de magis communi opinione, Menoch. late conf. 489. num. 15. Cacherran. conf. 38. numer. 27. ac computatur in e mentis bona, censeturque in ejus patrimonio, non obstante quod sit ex pacto, Mart. de success. legal. innumeros cumulans, par. 3. q. 12. 123 art. 5. numer. 35. ideoque in eo non succeditur ex natura feudi, sed ex natura contractus, Bald. & alii relati in conf. 1. Horatii Jerutii in Urbinatens. præfati feudi inter additiones ad decisiones Vivii, nu. 11. fol. mibi 83. ac de illo judicatur 124 sicut de cæteris bonis, quæ filius habet a Patre, Surd. conf. 427. n. 8. in fine, idem Cacherran. supra, nu. 28. Grilenzonius conf. 144. nu. 15. & 16. Menoch. ubi supra, num. 18. Reufner. 125 lib. 3. conf. 11. num. 64. unde feudum emptionis titulo quaesitum, dicitur magis contractus emptionis, quam gratuita donatio, Jason. Aretin. Sylvan. Brun. Corn. Curt. Sen. & Jun. Soccin. Bec. Clar. Gabriel. & Berous quos refert, & sequitur Burfat. conf. 4. num. 15. adeout nulla queat considerari diffe- 126 rentia inter bona allodialia per Patrem acquisita, de quibus potest ad libitum disponere, & feudalialia, vel emphyteutica quaesita re, & pecunia, nisi forte respectus, & favor Ecclesiæ seu

seu Domini respective, qui cessat, quando res non exit de comprehensis in Investitura, ut bene innuit Lancellott. *inter cons. ultim. volunt. divers. tom. 2. cons. 48. n. 10. circa med. vers. & habet hæc declaratio evidentem rationem, & aequitatem*, de quo alibi late.

- 127 Tertium fundamentum ex eo educunt, quia ubi feudum fuit ex Domini liberalitate concessum alicui, & filiis, filii habere dicuntur tamquam quid adventitium a Domino concedente, non a Patre stipulante, & consequenter tolli nequit, aut minui a solo Patre, DD. *in l. 1. C. de bon. matern. Natta cons. 503. num. 3. & 4. Gratian. cap. 554. num. 20. quando vero ipse Pater sibi propria pecunia feudum quæsit etiam pro filiis, ipsi filii nihil habent a Principe concedente, sed omnia vere recognoscunt a Patre, qui vel sudores, vel pretium, vel merita erogavit, Surd. cons. 427. sub n. 12. vers. 3. non resistit, Menoch. cons. 158. num. 69. (dicens solidam, ac urgentem rationem) & ut inquit Galvan. *mox citandus recognoscunt magis ex marisupio accipientis tanquam quid profectitium, ideoque potest Pater ad libitum revocare concessionem, & in alium transferre, Bald. apud Natt. cons. 475. num. 11. vers. septimo adduco, & melius numer. 14. vers. nam dico, & cons. 503. num. 3. & 4. Gratian. cap. 405. nu. 12. 554. num. 21. & 663. num. 13. & 14. Surd. d. cons. 503. num. 36. & melius cons. 351. num. 28. vers. in proposito autem, Cephal. cons. 617. num. 74. cum tribus sequentibus. Galvan. d. cons. 8. nu. 28. Gratian. cap. 405. num. 11. junct. numeris præcedentibus, & bene Menoch. cons. 309. nu. 19. & post illos Tondut. *quæst. civil. cap. 80. num. 4. & Ursel. in exam. Ap. conclus. 42. num. 512. quo tendit etiam lepida observatio Ifernix, quam in proposito laudat, & sequitur Menoch. d. cons. 309. num. 18. & etiam adduxerat cons. 161. num. 10. & 158. numer. 70. qua edocemur, quod feudum numero pretio acquisitum pro se, & filiis, non censetur ex pacto, & providentia dantis, & consequenter dicendum est nullum jus quæsitum fuisse filiis beneficio concedentis, sed totum dici debet ex providentia acquirentis, cui tam quoad proprietatem, quam quoad usumfructum quæsitum fuit, & qui propterea pro libito de eo disponit, ut inquit etiam Giurba *de success. feud. §. 2. gloss. 3. nu. 30. vers. amplia primo.****
- 129 Postremum tandem fundamentum mox relato satis affine ab eo deducunt, quia quando Princeps aliquid concedit Patri, ac filiis simul, si patris benemerita extant, vel ergatio intervenit paternæ substantiæ, seu nulla comperta est causa affectiois ipsius Principis erga filios, concessio illa facta intelligitur contemplatione solius Patris, cui proinde res in totum quæritur absolute, Menoch. secutus Ifern. & plures alios, quos affert *cons. 309. num. 20. laudatus a Castill. quotid. contr. lib. 4. cap. 5. numer. 37. Manzius de testament. quæst. 38. n. 33. tit. 12. Sola in novas constit. patriæ Cismon. Rub. de alienat. bonor. feud. ante num. 11. vers. contemplatione vero, ac propterea cum feudum Patris contemplatione concessum, concessum etiam videatur ipsis filiis ejusdem contemplatione genitoris, qui pro illis in feudo ex pacto fuit stipulatus, immo verius feudum ipsum a Patre provenire*
- 130 censetur, quasi quod Dominus concessit filiis patris contemplatione, pater ipse videatur filiis donare uno actu occultato, sicut post Bald. aliosque quamplures explicat Rovit. *super pragmat. 1. de Tit. seu inscript. abus. num. 70. illud idem contrario ipsius patris iudicio, & facto eis adimi non prohibetur, d. l. filia a contrario sensu, Cod. famil. erisc. Galvan. pluries allegatus cons. 8. nu. 37. in hac enim materia potissimum attenditur, cujus contemplatio fuerit habita in con-*
- 131 *tractu, ut is possit libere de bonis disponere, Rot. in puncto videnda coram Merlin. dec. 699. num. 8. & quando pr-*
- 132 *denter elicitur concessio facta favore acquirentis per ipsius stipulationem pro filiis, nullum jus illis quæritur, cum stipulatio tunc intelligatur apposita favore solius stipulatoris, ut nempe ipse queat feudum, vel emphyteusim suæ relinquere posteritati, nec ea redire debeant ad Dominum, Ybannez ad cap. 18. lib. 2. Covarr. num. 33. vers. aut concedens, quæ pluribus similibus confirmat Thoming. dec. 23. a n. 8. usque ad 12.*
- 133 Immo seclusa etiam, aut non considerata præstatione pecuniæ, quæ nostro in casu in acquisitione Calestani intervenit, adhuc ipsius D. Co. Camilli contemplatione concessum satis probari videtur, eo ipso quod non probatur concessum contemplatione filiorum, Galvan. ubi supra n. 38.
- 134 Nostra autem in hypothesi filios contemplatos omnino ignoramus, cum quibus in acquisitione hujus feudi nullum negotium contractum est, ut inquit Petr. de Gregor. quem in proposito refert Cumias *in cap. si aliquem, verb.*

*antiquis, sub n. 182. ubi e contra satis patere videtur ipsius Comitum acquirentis unica concessum contemplatione, non solum quia id in dubio præsumitur, ut post Crass. & Alciat. probant idem Galvan. dict. loco, num. 39. junct. num. præced. Gratian. cap. 405. num. 12. Natta cons. 475. num. 12. vers. 3. adduco, Thoming. dec. 23. numer. 2. & 14. vidend. quando etiam non fuisset erogatum ullum pretium, Rosent. de feud. cap. 9. membr. 2. conclus. 66. num. 49. quam fuisse opinionem Ifernix testatur Gabriel. *commun. opinion. de jur. emphyteut. conclus. 2. num. 8. maxime quando nescimus, quod præcesserint ulla filiorum merita, Ancharan. cons. 143. num. 3. sed principaliter quia concessio feudi facta est pro Co. Camillo, & filiis sub nomine colectivo, minime expressis nominibus propriis, ac individualibus filiorum, Giurb. de success. feud. §. 2. gloss. 3. n. 31. & n. 94. Tusch. lit. A. concl. 439. nu. 19. dicens post Castrenf. quod ista est veritas, Loffred. cons. 52. numer. 1. Galvan. dict. cons. 8. nu. 40. Aldobrandin. cons. 94. num. 45. quod millies dixisse Andream inquit Joannes Thomas de Marinis *de genere & qualitat. feud. tit. 3. num. 16. vers. quid dicemus nos, late Garrias Maltrill. in addit. ad Petr. de Gregor. de concess. feud. part. 3. cap. 7. litt. B. alios refert post glossam, quam dicit probatam, Galeot. contr. lib. 2. contr. 48. n. 43. ubi reprobatur Canner. quem ait fere solum contra sententiam, & pluribus pariter bene firmat Castill. dict. cap. 5. ante n. 44. & ad id clarus inter cæteros videtur locus Andr. in c. 1. §. & si bellum, n. 10. circa fin. vers. sed illud loquitur, junct. ibi Apostill. in lit. T. & V. de alienat. feud. patern. ubi habet hæc verba, *Sed illud loquitur in feudo paterno, quod ipse Pater non quæsit, hic Pater quæsit, in quo alia ratio videtur, scilicet quia videtur dari liberis, quando non nominantur, patris contemplatione, quod repetit paulo ante num. 12. unde Sola ad Constitut. Sabaudie in commentariis ad novas Constitutiones, rubric. de alien. bonor. feud. sub n. 9. vers. quod si verior, inquit, quod sententia, quæ asserit Patrem prælegare posse feudum novum ex pacto, & providentia præsertim pecunia quæsitum, videtur indubitata, & si qui id negant, in hoc sensu intelligendi, acquirentis scilicet non pro se, ac filiis collective, sed pro filiis nominatim vocatis.****

Immo etiam a fortiori quando concessio non nisi acquirentis contemplatione facta censetur, etiam si de ipsis filiis facta fuisset expressa mentio in Investitura, adhuc si credimus Galvan. *dict. cons. 8. num. 43. dici possit ipsum acquirentem reputari causam finalem, eique dumtaxat tribuendum feudum, ita quod de eo possit disponere in ipsorum filiorum præjudicium, Afflict. vidend. in cap. 1. nu. 10. vers. pro solutione, de alien. feud. pat. ea ratione quia considerandum esset, non in quos dirigeretur sermo, sed quorum contemplatione actus fuisset gestus, arg. tex. in l. servo legato 72. §. si testator, de legat. 1. quod pariter sensit Menoch. cons. 309. n. 20. vers. non enim.*

Cum ergo ex prædictis videatur satis difficile revocari posse in controversiam, quin prædictus acquirens titulo præsertim oneroso recte pro libito disponat de feudo etiam in extraneos, multo facilius admittendum videtur, & dubio omni procul, quod queat in præjudicium filiorum feudi formam mutare, Cumias *in cap. si aliquem, verbo antiquis num. 182. quodque recte possit in eo favore alterius ex filiis contemplatis in Investitura primogenituram erigere, cum primogenituræ erectio de natura sua præjudicialis non censetur Investituræ feudi ex pacto, & providentia, ut pluribus quæstione disputata ad partes resolvit Giurb. dict. tract. de success. feud. §. 1. gloss. 8. n. 43. junct. n. 45. cum seqq. probans auctoritate Decii, & Cephal. quod hujusmodi erectio dicitur potius declaratio, quam immutatio Investituræ, quod non negatur primo acquirenti, nec cæteri filii ulla possunt quærimonia prosequi proprium. Genitorem, qui cum respectu primi acquirentis nullum jus habeant, nullum pariter sibi factum præjudicium valent prætere, quod tunc solum illatum dicimus, si lucrum auferatur, quod saltem sit quasi debitum, Giurb. dict. §. 1. & gloss. 8. n. 52. sic propterea dicitur præjudicium inferri habenti jus formatum, & certum, ut inquit Cravet. penes eundem Giurb. *ibid. ubi etiam hac eadem ratione recte firmat, quod nedum primus acquirens, sed etiam Princeps potest in jure quærendo præjudicare, quia sine dubio, ut supra innuimus, facilius tollitur, quam jus quæsitum, unde præjudicium respectu juris quærendi satis esse a remotis, & non considerabile testantur Sarmien. Decian. Alba, & idem Cravet. quos in proposito refert Giurb. num. 53. quæ pluribus exornat Mart. de success. legal. p. quæst. 23. art. 3. n. 47. cum seqq. quare cum primus acquirens hanc habeat facultatem, uti potest jure suo, esto in consequentiam aliquibus damnum, aut præjudicium**

dicium subsequatur, optime in proposito Ger. Spin. *conf.* 16. n. 76. *junctis seqq.*

151 Hoc autem promptiori animo admittendum in feudo jurisdictionem habente suadet legalis non solum, sed etiam politica ratio:

Tum propter ejusdem jurisdictionis naturam,
Tum propter interesse Reipublicæ,
Tum propter subditorum utilitatem,
Tum denique propter directi Domini peculiare servitium.

152 Jurisdictionis inquam naturam, quæ indivisibilis est, qualem eam agnoverunt Bart. Bald. aliique innumeri penes Giurb. *de success. feudal. gloss.* 8. num. 62.

153 Interesse Reipublicæ, cum melius ab uno, quam a pluribus Imperii regantur habentur, l. 2. §. *novissime, de origin. jur.* ibi, *Novissime sicut ad pauciores juris constituendi via transisse, ipsis rebus dictantibus, videbatur: per partes evenit, ut esset necesse Reipublicæ per unum consult.* Giurb. innumeros referens ubi supra, Mart. *de success. legal. dict. quest.* 23. art. 3.

154 num. 40. bene Buccaferr. *conf.* 2. num. 1. ejusdemque Reipublicæ interfit splendorem familiarum Vassallorum conservari, ac augeri, D. Consiliarius Altograd. *sepius laudata contr.* 1. num. 67. quorum equidem familiaris splendor, dignitas, ac memoria labefactatur, atque corrumpitur ex divisione honorum, nam juxta Divinum Oraculum, *Omne Regnum in se divisum desolabitur, Luca* 11. & ut agebat Philosophus, dualitas omnis ad destructionem ordinatur sub-

jecti, unitas ad conservationem, D. Altograd. *ibidem*, num. 48. Ambrosius de Vignate, Jacobin. a Sancto Georg. & Christopherus de Nicellis *in eorum consilio in fin. inter consilia feudalia divers.* 47. in ordine, Cephal. *conf.* 12. n. 23. Caltrenf. *conf.* 179. num. 3. *versic. vel melius, par.* 1. Peregrin. *conf.* 10. num. 5. in 1. & recte Becc. *conf.* 56. num. 34. nec enim tam pingue est patrimonium, quod multiplici divisione non reducat ad minimum, D. Altograd. *supra*, num. 85. ut proinde præcipuus finis erectionis primogeniturarum existimeretur familiarum dignitas, & conservatio, D. Altograd. *ibid.* num. 49.

156 Subditorum vero utilitatem, quia regulariter sepius per plures negotia expediuntur, Becc. *d. conf.* 56. n. 34. quia populis utilius est ab uno regi, quam a pluribus pro servitii, ac onerum præstatione gravari, D. Altograd. *loc. cit.* num. 68. & numer. 85. ubi quod infelices subditi gravius Dominorum

157 egestate pulsantur, quam incursionibus hostium, quia denique sæpius in populorum regimine per plures actio de facili oriuntur in subditorum perniciem discordiæ, ad text. in

158 l. cum pacta 79. §. *dulciss. de legat.* 2. Cephal. *d. conf.* 12. n. 23. & Caltrenf. pariter ubi supra, quod eleganti declamatione proferebatur Lucan. in 1. penes Intrigliol. *quest.* 39. n. 154. sic inquiens:

*Nulla fides Regni sociis, omnisque potestas
Impatiens consortis erit, nec gentibus ullis
Credite, nec longe fatorum exempla petantur.
Fraterno primi maduerunt sanguine muri.*

159 quæ quidem discordans Regnantium multitudo Regnorum etiam operatur excidia, juxta illud Salustii in *Bello Jugurt.* circa princ. *vers.* equidem concordia res parvæ crescunt, discordia maximæ dilabuntur unde summopere noxiam Principum pluralitatem quam plurimam probat idem Becc. *loco mox relato*, ac Cephal. *conf.* 694. n. 15. cum *seqq.*

160 peculiare tandem Domini interesse, quia ex unitate servitii præstatio gratior, & utilior redditur, cum Principi

161 interfit unicum potius divitem habere Vassallum, quam plures pauperes, ejusque Majestas eo magis effulgeat, quo

162 nobiliores subditos habet, imo per feudi individuitatem servitium ipsum melius conservatur, quemadmodum minutatim diviso obsequio ipse Dominus eodem forte penitus fraudaretur, ut singillatim erudite probat idem D. Altograd. *supra*, n. 50. cum *seqq.*

163 Quamobrem cum agatur de dispositione concernente nedum privatum familiarum, sed publicum etiam bonum Reipublicæ, Principis, subditorum, nulla patitur ratio, quin dicamus eam valere, ut in hujusmodi Articulo concludit

164 Buccaferrus *d. conf.* 2. num. 2. Porro Vassallus potest feudi conditionem meliorem facere, ut jure feudali cautum probat Cephal. *conf.* 694. n. 14.

165 His autem pro vera Articuli resolutione excitatis fundamentis, superest ut contraria, quæ ab initio tulimus, ex adverso diluantur.

166 Ad primum enim super jure ad feudum quæsito ex paterna stipulatione respondemus, quod cum hoc jus proveniat a Patre acquirente, reputatur eidem quæri ex quadam do-

natione, quæ tanquam facta filiis existentibus in sua potestate, per solam pœnitentiam revocatur, juxta superius allata jura, & tradita per Surd. *conf.* 305. sub num. 39. *versic. non igitur repugnat.*

Respondetur secundo, quod jus illud est profectitium, ut 167 superius pluribus comprobatum, ideoque totum quæsitum Patri, ac propterea revocabile, Galvan. *dict. conf.* 8. sub num. 68. *versic. quod utrumque respondetur*, Thoming. *dec.* 23. a num. 8.

Tertio quod vere potius dici debet jus quærendum, quod 168 proinde facilius tollitur, vel si quæsitum, conditionale, patre scilicet in eadem voluntate perseverante, idem Galvan. ubi supra paulo ante num. 59.

Ad illud vero quod quærat filio utilis actio ex paterna stipulatione, & jus quod nobis quæsitum est sine facto nostro nobis ipsis tolli nequeat, respondet Natta. *conf.* 501. n. 22. quod jus solum quæritur in spe, ideoque facillime amissibile, & latius etiam satisfacit Thoming. *dec.* 23. n. 13. vidend.

Doctrinam Bartoli in *l. ut jusjurandi*, & in *objectatis con-* 170 *filiis* non difficile evadimus, ideo enim Bartolus statuit filiam institutam in re certa non excludi a portione bonorum emphyteuticorum, quia non apparebat clare de ipsius patris voluntate, quod scilicet ipsam vellet exclusam a bonis emphyteuticis, quæ pater acquirens fuerat stipulatus etiam pro filiabus, eo solum quod filiam in re certa instituerat, Natta. *conf.* 475. num. 14. *post med. vers. superest modo ut ad contraria*, & 501. num. 23. utrobique subjungens, quod licet Bart. *ibid.* adducat duo fundamenta etiam adversus potestatem patris prælegandi emphyteusim, vel feudum, ea tamen non concludunt, nam textus in *c. 1. de successione feudi*, intelligitur patre alienante feudum in extraneum, vel de patre etiam prælegante feudum antiquum ad favorem unius ex filiis, cæteris neglectis æque vocatis, text. vero in *l. si cum dote*, loquitur in dote, cujus præcipuum est, & speciale, ut jus quæratir irrevocabile, sicuti supra novimus *vers. & quidem si ex stipulatione.*

Demum ad id quod dicitur de Domini præjudicio 171

respondet Natta *conf.* 473. paulo ante num. 16. *versic. & ad illam rationem*, Primo, quod, cum feudum præsertim titulo oneroso quæsitum fuerit concessum Patris contemplatione, & non filiorum, Dominus verisimiliter illud concessisset patri stipulanti etiam pro uno tantum filio, quod per quam discrete liquet ex supplici libello, de quo in Themate ibi, *Di più supplica l' A. V. di concedergli che possa, se così gli parerà, erigere una primogenitura in detto feudo, e preferire li suoi descendentis Primogeniti à gl' altri suoi descendentis con ordine successivo, & in quella forma, e modo che stimerà bene, senza che li secondogeniti, & altri habbino alcuna ragione di contradire alla detta primogenitura, &c.* unde ex quo fuisset impetratus a Domino si postulasset, ex ipsius interpretata mente admitti debet. Secundo respon-

172 det, quod cum stipulatio intelligatur secundum naturam contractus, super quo interponitur, & cum sit de natura feudi novi quæsiti maxime titulo oneroso, quod nullum jus saltem irrevocabile quæratir filiis, sed sit in facultate Genitoris acquirentis eligendi alterum ex illis, id ipsum videtur tacite inter partes conventum, unde nequeat Dominus conquæri, quod non omnes filii succedant, quæ pluribus exornat Natta videndus ubi supra, nu. 17. adititur 173

verborum generalium, quæ restringuntur ad ea, quæ sunt de natura rerum in contractu deductarum, ut *ibidem* pendit ipse Natta, latius idem comprobatur a Curino in *Resp. edito inter conf.* Venturin. 43. in ordine, nu. 61. qui pariter post Innocent. Burr. & Bald. eadem confirmat exemplo promissionis non revocandi apposita in donatione causa mortis, quam quidem intelligi indicat, ut supra innuimus, nisi donantem pœniteat secundum ipsius donationis naturam, quæ itidem assumpsisse videtur Cyriac. 174

175 *controv.* 189. a num. 27. At hoc Domini præjudicium, ac interesse fufius in peculiari articulo de consensu ejusdem Domini discutietur.

Ad evitandas vero auctoritates Doctorum, qui ex ad-

176 verso ferri possent, distinguere oportet, an sermo illorum sit in feudo antiquo, an novo, an de alienatione facta in extraneum, an vero in comprehensum, an a primo acquirente, an vero ab eo qui jure successionis possedit, an ab acquirente gratis, ac benevolentia Domini, an vero ab acquirente re, pecunia, vel meritis: nam certe, ut inquit Menoch. *conf.* 161. n. 6. quotquot ex adverso allegari possunt, loquuntur in feudo gratis concesso, vel loquuntur quando dispositio esset facta extra familiam contemplatam in Investitura,

non vero quando facta fuisset in comprehensum, nam aliud est quod primus acquirens pro se, & filiis nequeat de feudo extra filios disponere, aliud quod ipsum feudum nequeat repudiare, vel refutare, ita quod omnes filii excludantur, aliud vero quod uni tantum ex filiis assignetur, multa enim permittuntur in parte, quæ in toto prohiberentur, ad text. 176 in l. sed & si hos 61. ubi Bart. §. final. de condict. & demonstr. & in l. in hoc iudicium 14. §. conveniat com. divid. Natt. conf. 475. n. 17. versic. nam non quaritur, & conf. 501. n. 25. Bec. conf. 56. n. 42. late exornans, vel tandem loquuntur in acquisitione facta pro se, & filiis proprio nomine nuncupatis, ut si dictum esset pro se, ac Dominico filio, juxta exemplum relatum per Tusch. lit. A. allegata conclus. 439. num. 19. cum aliis superius relatis vers. nostra autem in hypothesi. Doctorem siquidem decisiones contrariæ, quæ diversæ a proposito Articulo non officiant, quæ generales distinguendæ, conciliandæque incertæ.

178 Nec consilium 8. Peregrini in primo, quod tulimus in oppositum, videtur urgere, quia loquitur in casu, quo in præjudicium vocatorum facta fuerat refutatio in manibus Domini; ibidem enim Peregrinus fatetur primo, quod ubi feudum fuisset quæsitum titulo oneroso, indubitata profecto res esset (ut ipse loquitur ibidem, n. 23.) quod posset prælegari uni ex filiis, & num. 49. quo loci respondet ad Doctores, quos pro contraria parte allegarat, sustinentes quod pater potest prælegare feudum ex pacto uni ex filiis, exclusis cæteris, respondet, inquam, aliud esse refutare feudum Domino, vel extraneo, aliud cedere uni ex filiis; hoc enim casu dici potest, quod feudum remaneat in filiis, & in sanguine, licet non in omnibus, quod dicit tolerari in jure (ut nos etiam versiculo præcedenti supra tetigimus) ac probat primo in jure libertorum adducta l. 1. & tot. tit. de assignand. libert. secundo in lucris dotalibus ex l. famina, in princ. C. de secund. nupt. & demum ex generali principio superius etiam allato, quod in parte quandoque conceditur, quod in univ. prohibetur, quæ satis in proposito confirmari queunt ex eo quod videmus in donatione facta alicui, & ejus filiis, qua licet donatarius nequeat omnes filios privare, ut supra etiam innuimus, recte tamen in illa potest unum ex filiis meliorare, seu inter ipsos inæqualiter eam distribuere, ut post disputatam quæstionem ad partes, & longa, ac ornatissima serie relatos hinc inde Doctores, ductis etiam argumentis a feudo, ac emphyteusi ex pacto, & providentia, clarum relinquit Joannes Sotomayor, lib. 4. quotid. controv. c. 5. videndus a n. 15. usque ad nu. 48. & lib. 5. cap. 68. per totum.

ARTICULUS TERTIUS.

An primus Investitus in feudo empro non a Domino, sed a Vassallo, etiam post recursum habitum ad Dominum pro necessaria Investitura, dici debeat acquirens titulo oneroso, an potius lucrativo ad effectum dijudicandæ in eo facultatis disponendi, vel non de feudo hoc pacto quæsito?

Feruntur hac occasione nonnulli §. §. supplicis libelli, qui esse dicitur loco Investituræ, ac de eorum genuino sensu opportune disceptatur.

Penditur Conf. 55. Belloni Junioris.

S U M M A R I U M.

- 1 Potissima difficultas petita ex recursu per D. Co. Camillum ad Serenissimum directum Dominum pro erectione feudi in Comitatum juxta ratiocinium Bell. Jun. conf. 55.
- 2 Animadvertitur Bellonum consulere in casu opposito.
- 3 Maximum discrimen inter casum Belloni, & hypothesim nostram.
- 4 Prima discriminis ratio ducitur ex Domini præjudicio.
- 5 Clausula Juris Francorum operatur, ut primogeniti tantum succedant.
- 6 Secunda disparitatis ratio ea allegatur, quia Dominus concedendo Investituram feudi simplicis videtur solum habuisse in contemplatione primum investitum, quando vero feudum concessum est cum clausula juris Francorum, Dominus est, qui præfigit formam successionis specialiter observandam, & n. seqq.
- 7 Feudum ex pacto, sola juris communis dispositione attentata, ad omnes filios equaliter transit.
- 9 Locus Petri de Gregorio probans allatam disparitatem.

- 10 Primus feudi acquirens, licet possit alterare formam feudi simplicis ex pacto concessi pro se, & liberis, non tamen potest alterare formam in præjudicium primogeniti, si concessum pro se, & filiis primogenitis.
- 11 Laudatur Bellon. Jun.
- 12 Verior, ac receptior est apud Feudistas sententia, primum feudi acquirentem etiam cum clausula juris Francorum, seu cum expressa primogenitura erectione non ligari forma, sed ad illud vocare posse omnes filios in præjudicium primogeniti.
- 13 Sicuti primus acquirens potest in feudo novo primogenituram constituere, ita & constitutam alterare.
- 14 Maxime quando feudum quæsitum est titulo oneroso.
- 15 Et tunc sine dubio quando primogenitus primi acquirentis tempore concessionis, aut mutationis formæ extitisset in potestate Patris.
- 16 Auctoritates per Bellon. pro contraria sententia allegata assumptum non probant, & num. sequent. usque ad 24.
- 17 Non valet Argumentum a feudo ad Majoratum.
- 18 Regule feudales non recte aptantur Majoratibus Hispanis.
- 19 Tunc solum a jure Casareo ad consuetudines feudales ducitur Argumentum, quando eæ decidi nequeunt ex Sanctionibus juris feudalis.
- 20 Feudalis materia suis specialibus legibus regitur.
- 21 Majoratus Hispani irrevocabiles sunt, attentata censura legis peculiaris illius Regni.
- 23 Doctores, qui sibi contradicunt credendum non est.
- 24 Quando jus alicui quæsitum ex dispositione, & facto alterius eidem invito auferrî possit remissive.
- 25 Quando Primogenitura constituta non est a Patre, sed a Principe ex mera gratia, nequit Pater primogenito præjudicium inferre.
- 26 Nequit Pater disponere de feudo in præjudicium filiorum, si gratis concessum.
- 27 Primogenitura, etsi constituta in feudo emptitio, provenit ex beneficio Patris. Contra tamen, num. 28. cum seqq.
- 29 Feudum, post erectam a Principe primogenituram, & postquam erectum est in comitatum, mutasse censetur primævam naturam.
- 30 Feudum quatenus est feudum Comitatus dici nequit profectum a Patre.
- 31 Pater non tribuit dignitatem Comitatus, sed Princeps.
- 32 Extende etiam si feudum sit emptitium.
- 33 Non consideratur res, quæ in Comitatum erigitur, sed ipsa erectio, ad dignoscendum a quonam feudum proficiscatur.
- 34 Licet res foret allodialis, postquam erecta est in primogenituram, vel Comitatum a Principe, primogeniti non a Patre, sed ab ipso Principe jus habere dicuntur.
- 35 Occurritur mox relatis ratiociniis Belloni, & examinantur singulæ auctoritates Doctorum ab eo latorum, & num. seq. usque ad 45.
- 46 Feudum propter minimam qualitatem de novo per Dominum superadditam, dum maneat in eadem linea, in qua erat antiquum, non evadit absolute novum.
- 47 Nova Feudi Investitura antiquæ non derogat, sed prima intellectum præstat ad aliam.
- 48 Probatur in feudo controverso Galestani nullam de novo factam erectionem in Comitatum, & num. 53.
- 49 Dictio (jam) importat actus perfectionem in præterito tempore.
- 50 Feudatarius recursum habens ad Principem, ac declarans se velle feudum ab eo recognoscere, censetur illud tacite in ejus manibus refutare, ut sibi de novo concederet. Intellige tamen ut num. 52. cum seqq.
- 51 Recipiens rem propriam in feudo, vel emphyteusim videtur illam Domino donare, & brevi manum rursus ab eo recipere.
- 54 Ut feudatarius per recursum ad Principem ob erectionem feudi in comitatum censeatur tacite illud refutare, duo requiruntur, primum scilicet quod successive concedatur sub forma a prima diversa, & quod concessio fiat de novo, hoc est post perfectam acquisitionem jam factam.
- 55 D. Co. Camillum habuisse recursum ad Serenissimum directum Dominum pro solo assensu, ac Investitura cum clausulis consuetis, probatur ex precibus per eum porrectis.
- 56 Ex præmio finalis intentio deprehenditur.

- 37 *Vel falsa opinio primura feudi acquirentem titulo oneroso posse de feudo disponere, vel quod recursus ad Principem pro Investitura, eaque obtenta cum clausulis consuetis non prestent impedimentum, quin ipse primus acquirens sua uti queat facultate.*
- 38 *Opinio quod primus acquirens possit de feudo titulo oneroso quæsito disponere, procedit non solum in acquisitione facta a Principe, sed etiam in acquisitione facta a Vassallo, & latius ex professo num. 80. cum seqq.*
- 39 *Vassallus prior alienare nequit non reservato Domini assensu.*
- 60 *Feudatarius acquirens nequit ullo pacto omittere recursum ad Dominum pro obtinenda Investitura, & n. 62. cum seqq.*
- 41 *Æquum non est, quod ubi integrum feudi pretium fuit a Vassallo erogatum Vassallo priori, iterum idem pretium Domino persolvatur.*
- 43 *Onus potissimum feudatarii est fidelitatis juramentum prestare.*
- 64 *Adeout si negligat per annum, & diem, amittat feudum.*
- 65 *Vas, & substantia feudi est fidelitas.*
- 66 *Feudatarius tenetur Dominum recognoscere.*
- 67 *Item emphyteuta toties quoties fuerit requisitus.*
- 68 *Feudatarius tenetur petere investituram, & num. seqq. usque ad 72.*
- 69 *Licet aliqua jura disponerent feuda sola Investitura acquiri, postea jure cautum fuit, quod etiam acquiri possent successione, dummodo sequatur Investitura.*
- 70 *Investitura nil aliud est, quam apprehensio possessionis feudi.*
- 72 *Feudum emptum est verum feudum, ac regulari debet secundum omnes leges, & consuetudines feudales.*
- 73 *Feudi definitio.*
- 74 *Feudum nuncupatur beneficium, eo quod natura sua procedat ex benevolentia dantis.*
- 75 *Licet fuerit integrum pretium priori Vassallo erogatum, adhuc quomodo ceteri possit processisse ex Domini munificentia, & num. seqq.*
- 76 *Sua omnia Princeps facit, quibus suam impartitur auctoritatem.*
- 78 *Feudum dicitur acquisitum titulo oneroso, & non lucrativo, quando acquirens numeravit pretium.*
- 79 *Filii acquirentis titulo oneroso vere dicuntur habere a Patre, non a Domino.*
- 82 *Sive feudum emptum sit a Domino, sive ab alio cum Domini assensu, semper dicitur profectitium.*
- 83 *Feudum etiam emptum ab alio Vassallo dici nequit quod habeatur ex concedentis beneficio.*
- 84 *Dominus consentiendo alienationi feudi nihil tribuit de suo, sed cum posset actum impedire denegando consensum, præbendo tollit obstaculum, & num. 86.*
- 85 *Dominus præbendo assensum alienationi feudi factæ a Vassallo perfecti actum, res tamen haberi dicitur a priori Vassallo.*
- 86 *Nisi præter assensum ipse Dominus specialiter promississet observare, vel manutenere feudum.*
- 88 *Venturin. conf. 37. num. 62. creditur feudum a Vassallo quæsitum, Domino assentiente, dici non posse acquisitum titulo oneroso. Contrarium tamen est verius, ut numeris sequentibus junctis, num. 80. & 81.*
- 89 *In quo sensu Rosenthal in Synopsi feudali c. 7. concl. 34. a Venturin. allegatus loquatur, & nu. seqq.*
- 91 *Fœmina non succedit in feudo emptio, & pro vera admissa contraria opinione, ea solum concedenda esset in feudo empto a Domino.*
- 92 *Pro exclusione fœminæ a feudali successione omnis interpretatio sumenda est.*
- 93 *Nature feudi repugnat, quod fœmina admittatur ad feudum.*
- 94 *Venturini, ac aliorum opinio quod feudum emptum a Vassallo, Domino assentiente, dici nequeat quæsitum titulo oneroso, est forte vera, quando in questione est Domini præjudicium, & num. 95.*
- 96 *Fieret præjudicium Domino, fœmina admissa in feudo, sub prætextu quod fuisset emptum.*
- 97 *Inter cetera Vassalli munera, quæ tenetur Domino exhibere, numerantur servitia militaria, consilium, voti constantia, taciturnitas, & interessentia ad personale servitium.*
- 98 *Venturinus commendatur.*
- 99 *D. I. C. Reghini digna mentio.*
- 100 *Innuitur D. Co. Camillum non solum integra erogatione pretii facta prioribus Vassallis acquisivisse feudum, sed titulo pariter oneroso fuisse affectum assensum Domini, & num. 118.*
- 101 *Exponuntur nonnulli paragraphi supplicis libelli, ex quibus videtur D. Comitem voluisse omnino recognoscere feudum a Serenissimo directo Domino, Intellige tamen ut n. 102. cum seq. usque ad n. 118.*
- 103 *Etiamsi in Investitura feudi empti ab alio Vassallo exponeret directus Dominus, quod feudum de novo concederet, adhuc neglecto verborum cortice intelligeretur concessisse solum assensum.*
- 104 *Si Princeps in investitura feudi empti utatur verbo (indulgemus) seu (donamus) vel similibus, adhuc feudum intelligitur quæsitum per contractum, non ex Domini privilegio.*
- 105 *In feudo novo valet transactio facta per acquirentem, non obstante quod legerentur in Investitura verba, in Comitatum erigimus, conferimus, & donamus.*
- 108 *Quando etiam a principio ipsum feudum vere constituitur a Domino, & ab eo utile dominiuum transfertur in Patrem, adhuc feudum descendit non a solo Domino absolute, sed mediante Patris contractu, ac propterea quoad filios videtur profectitium. Intellige tamen, ut num. 109.*
- 110 *Quando prætenderetur D. Co. Camillum a Serenissimo directo Domino aliquid affectum præter consensum, certe non alium, quam benignum inadultum, quod ipse D. Comes, ejusque filii, ac descendentes denominarentur Comites.*
- 111 *Plurimum differt ipsum corpus feudi ab ejusdem Titulo, seu dignitate.*
- 112 *Quomvis de feudo empto a communi Patre teneatur primogenitus dare secundogenitis partem pretii, non tamen tenetur dare partem pecuniæ, cum qua Titulus fuit emptus.*
- 113 *An in contributione pretii, quam facit primogenitus succedens in feudo novo, habenda sit ratio dignitatis feudo adjectæ.*
- 114 *Aliud est feudum, aliud dignitas, quæ licet dici debeat concessa a Principe, feudum remanet in sui natura novi, empti, & onerosi.*
- 115 *Separari potest Principis nomen a Principatu, illudque retineri, licet his penes extraneos resideat.*
- 116 *Denominatio, titulus, & dignitas Principis deservi potius videntur jure sanguinis, quam hereditario.*
- 119 *Quando Domino pene ignota est filiorum persona, etiamsi feudi concessio tota tribueretur Domino concedenti, adhuc præsumendum est, quod illos vocaverit contemplatione genitoris, ac propterea jus filiorum quæsitum ex Domini vocatione reputaretur profectitium.*
- 120 *Procuratorem constitutum a D. Co. Camillo pro acquisitione feudi excessivæ fines mandati.*
- 121 *Postremus secundus libellus, qui est loco Investiture, est omnino relativus ad primas preces, & ad Instrumentum acquisitionis feudi.*
- 122 *In prioribus precibus petitur facultas vendendi feudum D. Co. Camillo pro se, ejusque filiis, & descendantibus, & quibus dederit.*
- 123 *Virtute clausulæ (& quibus dederit) competit investito facultas alienandi feudum etiam in extraneos quocumque titulo, sive inter vivos, sive in ultima voluntate etiam Domino irrequisito, maxime in primo acquirente.*
- 124 *Clausula (& quibus dederit) equiparatur clausula, pro se, ejusq; heredibus, & descendantibus quibuscumque.*
- 125 *Licet juxta Civilistarum doctrinam clausula, & quibus dederit, ita intelligenda, ut alienatio fieri possit in sanguine conjunctis, resolvendo tamen questionem per verminos feudistarum, per hanc clausulam data est facultas ita alienandi in quoslibet, ut etiam feuda dari possint in allodium.*
- 126 *In Instrumento acquisitionis feudi Galestani nullum verbum de filiis, & descendantibus, sed potius appositam stipulationem pro heredibus.*
- 127 *Clausula caterata post verbum (stipulanti) vel (acceptanti) extenditur pro se, ejusque heredibus, & successoribus quibuscumque.*
- 128 *Item post verbum (presenti)*
- 129 *Item & post verba (pro se)*
- 130 *Feuda ubi expresse non leguntur acquisita pro filiis uti filiis,*

- filiis, presumuntur acquisita pro filiis uti heredibus.*
- 131 Clausula (si ita sibi placuerit) & (in ea forma, & modo quæ sibi videbitur) appositæ in secundo supplicii libello vim Investiturae habente æquivalent clausule (quibus dederit .)
 - 132 Etiam ad effectum liberæ facultatis disponendi de feudo.
 - 133 Saltem in comprehensos in Investitura.
 - 134 Bellonus quatenus sumeretur in sensu nobis contrario, notandus esset de Palinodia.
 - 135 Declamatio Martæ adversus fidem consulentium nostri temporis.
 - 136 Series facti, & exitus controversiæ, in qua patrociniæ præstitit Bellonus objectato conf. 55.
 - 137 D. Co. Camillus antequam ultimum conderet elogium consuluit D. Advocatum de Luca, ut sibi candidè pro veritate exponeret, numquid posset de feudo controverso disponere.
 - 138 Non habenda ratio de responso, seu Consilio Doctoris, contra quem iudicatum fuit.
 - 139 Orificius olim Præses Neapolitani Senatus consueverat dicere allegantibus sibi consilia, quod voluisset videre sententias super iis latis.
 - 140 Exempla magnorum Tribunalium plurimum attendenda pro decisionibus causarum.

Vera dabitur ex adverso in superiori Articulo allata conclusio tot Doctorum votis commendata, tot Tribunalium probata suffragiis, quod primus acquirens titulo oneroso pro arbitrio suo de feudo, vel emphyteusi ex pacto recte disponat, focus vero in feudo, vel emphyteusi quaesita titulo lucrativo ex benefica Domini munificentia, imo forsitan hinc Domini Actores præsentem altercationem enodari contentent eorum favore, si enim feudum Calesiani fuisset relictum in simplicibus terminis emptionis, & in pristina sui natura, utique negari non posset, quin censeretur ab acquirente provenisse, qui proinde de eo tanquam profectio, & ex sua providentia acquisito, potuisset libere disponere: verum postquam ad Serenissimum Directum Dominum recursum habuit D. Comes supplicans rogando pro erectione in Comitatum his verbis, quæ in ejus supplicii libello leguntur: *Resta al detto Cavaglier Camillo Tarasconi di supplicarla per pienamente godere della gratia concedutagli, come humilmente la supplica, di restar servita per effetto della sua benignità di confirmare, e concedergli successivamente in feudo di Contea eretto, e come sopra, qual habbia la natura di feudo antico, nobile, e gentile, & avito al detto Cavaglier Camillo per li suoi figliuoli descendenti maschi legittimi e naturali, nati, & procreati, e che nasceranno, e saranno procreati di legitimo matrimonio in infinito li detti luoghi, e feudo di Calesiano &c.* postquam, inquam, prædicta erectione in Comitatum rogavit, idque obtinuit, contentent forte Domini Adversarii, quod feudum mutaverit pristinam ejus naturam, & factum feudum dignitatis, amplius dici nequeat a Patre profectum, neque enim Pater est qui Comitatus dignitatem tribuit feudo, quia nec poterat, sed Princeps ex mera gratia, & liberalitate: nec quidquam facere videtur, quod ipsummet feudum esset emptitium, quia non res, quæ in Comitatum erigitur, sed ipsamet erectio considerari debet, ut dicatur ab aliquo proficisci, itaque licet res esset paterna, imo allodialis, quia tamen fuit erecta in Comitatum a Principe, ab hoc non a Patre dicuntur filii jus habere. Ita est ratiocinatio, quam suis ipsis verbis mutuavimus a Bellon. Jun. conf. 55. num. 32. & 33. & quam allegatione Abbatis, Tiraquelli, Rolandi, & Menochii probari præterdit.

2 Ut autem objectum hoc, quod satis primo aspectu urgere videtur, ac premere, sternatur radicitus, præmittendum est Bellonum consulere in casu opposito, ac tueri partes ipsius primogeniti: quaestio enim erat, numquid primus acquirens feudi empti, postea per Principem in Comitatum & primogenituram erecti, posset postmodum in ejusdem primogeniti præjudicium de feudo disponere, vel illud alienando, vel imponendo aliquod onus super eo, quod ipsi primo acquirenti non licere Bellonus contendit, & si considerentur singulæ auctoritates in toto Consilio adductæ, id probant non propter successivam erectionem in Comitatum, sed propter formam specificæ, ac individualiter a Domino in Investitura decretam succedendi jure primogenituræ. Thema enim consilii ponit his verbis: *Feudum novum erectum in primogenituram, an & quando possit a primo acquirente alienari, vel onus super eo constitui in præjudicium pri-*

mogeniti? Quamobrem quando etiam admitterentur conclusiones omnes a Bellono ibidem firmatæ, non urgerent in casu nostro, in quo feudum a Domino erectum fuisse non constat in primogenituram, nec quaestio est, numquid acquirens possit, vel cæteros filios in præjudicium primogeniti admittere ad successionem feudi, vel ipsum primogenitum prægravare, sed controversia est, an ipse acquirens possit feudum ex pacto, & providentia in forma, ut inquit, communi alteri ex filiis prælegare in præjudicium cæterorum? qui casus dubio procul sunt oppositi, & plura discriminis fundamenta ferri possunt, quare illud primo acquirenti non liceat, hoc vero ei permittatur.

Et quidem prima dispar ratio ea potest allegari, quare possit primus acquirens prælegare feudum ex pacto uni ex filiis, nequeat autem filios omnes vocare ad feudum concessum cum clausula juris Francorum (hoc est concessum ea lege, ut primogeniti tantum succedat, Ifern. in cap. Imperialem, §. præterea, num. 35. de prohib. feud. alienat. per Frideric. Jo. Thomas de Marin. de generibus, & qualitate feudorum, tit. 13. de feudo juris Francorum, n. 15. Burfatt. consil. 148. n. 37. Giurb. prælud. 6. n. 22. & §. 2. glos. 3. ante nu. 32.) ea allegari potest, quia postremo hoc casu fieret præjudicium Domino, qui Primogenitum solum admisit ad feudum, cogitans ad se facilius reverfurum, eo scilicet decedente sine filio, quam si ad illud evocasset omnes liberos investiti, unde adeit fundamentum adimendi hanc facultatem primo acquirenti, alteratio scilicet sine Domini consensu contra ejus voluntatem, ac in ipsius præjudicium formæ prædictæ successionis, argumento eorum quæ tradit Petr. de Greg. de concess. feud. part. 3. quest. 7. num. 12. 35. & 40. quæ non solum non militant in opposito casu prælegantis uni tantum ex filiis feudum ex pacto quaesitum in forma communi, sed conferre potius videntur ad hanc facultatem indulgendam, tanquam ad actum tendentem in utilitatem ejusdem Domini.

Secunda potissimum disparitatis ratio ea esse potest, quia Dominus concedendo investituram feudi simplicis ex pacto, & providentia videtur solum habuisse in contemplatione primum investitum, cujus etiam intuitu admisit ipsum posse feudum transmittere ad ejus posteritatem, ac propterea nullam ipse Dominus decernit formam, ac methodum succedendi, sed eam relinquit in dispositione juris communis, sic enim in concessione facta Titio pro se, ejusque filiis, ac descendentibus in ordine ad successionem nulla videtur posse considerari peculiaris forma, nulla voluntas, nullum ministerium Domini, sed videtur quod ipse solum Titium habuerit in mente, in reliquis quoad ejus progeniem, sinendo quod successio regulari deberet prout de jure, non inspecta potius persona unius filii, quam alterius, siquidem de propria sui natura, sola juris communis feudalis dispositione attenda, feudum ad omnes filios æqualiter transit, c. 1. in princip. de success. feud. cap. 1. §. si quis per triginta, vers. omnes filii si de feudo defuncti contentio sit inter Dominum, & agnatos, c. 1. circa fin. vers. respondeo ad solos, & ad omnes, de natura success. feud. cap. penult. in princ. de prohib. feud. alien. per Lothar. Giurb. de success. feud. prælud. 6. nu. 20. In trigl. de feud. cent. 1. quest. 7. n. 9. quando vero in Investitura expresse decernitur, quod succedatur jure Francorum, vel quod pertranseat de primogenito in primogenitum, Dominus est qui præfigit formam successionis specialiter observandam, & insinuat, ac inspirat vitam, esse, modum, ac solemnitatem vivendi in ipsum feudum, ut eleganter loquitur Pern. penes Petr. de Gregor. d. quest. 7. p. 3. n. 35. a quo liceat transcribere hic, ut jacent, aliquos numeros, ex quibus perbelle nostra hæc confirmatur: inquit igitur de Gregor. num. 31. ubi supra, *Invenio in hac ardua difficultate, & Doctorum varietate, quod D. Gulielm. de Pern. summus inter modernos Siculos Feudista in cons. 11. incipient. in Inquisitione Terræ Heraclia tetigit istam quaestionem quasi in individuo, numquid in persona primi acquirentis feudi sit omnino attendenda, vel observanda aliqua forma concessionis, & ibi dicit, quod cum esset iudex Magnæ R. C. in contingentiâ facti una cum aliis Collegiis suis evaserunt declarationem, seu determinationem hujus quaestionis propter contrarietates Andr. de Ifern. superius allegati, ipse tamen conatur ibi reducere distas contrarietates quodam fœdere distinctionis ad concordiam, ut sit faciendâ vis, & differentia inter formam, & formam, ut si facta fuerit concessio feudi Titio, & filiis, vel liberis suis, etiam de suo corpore legitime descendentibus, & non ultra, nec addito quod vivatur jure Francorum, tunc qualitercumque fiat concessio feudi his personis in tali feudo novo, hæc forma personalis non attendatur, sed ipsa persona primi acquirentis,*

rentis, cujus respectu principaliter est facta concessio, arg. l. si quis ne causam, & l. rogasti in princ. ff. si cert. petat. & ita secundum eum ibi loquitur Andreas de Isern. si recte inspiciatur in dict. c. 1. de alienat. feud. patern. quia licet loquatur de concessione feudi ex pacto, & providentia concedentis, non tamen loquitur quando in ea concessione est apposta clausula juris Francorum, & inde est quod dixit idem Andreas de Isern. in cap. 1. §. quid ergo in 3. colum. de invest. de re alien. fact. quod potest primus acquiritor alienare feudum sine consensu filiorum, ex quo non attenditur alia persona quam principalis, cui primo facta fuit concessio, & Dominus principaliter eligit Patrem, & servitium ejus magis sibi gratum, quam filiorum, ut dixit Andreas de Isern. in cap. 1. Episcop. vel Abbat. super illis verbis text. & ad Dominum revertatur per text. in l. inter artifices, ff. de solut. cum aliis adductis ibi per eum: Ubi autem forma concessionis feudi est circa modum, & qualitatem, & solemnitatem vivendi, ut puta quando Princeps statuit, & informat, & qualificat specialiter feudum, ut vivatur jure Francorum, & hanc vitam introducit, & statuit, certe hac forma est, & ideo penitus, & omnino attendenda, & observanda, & in nihilo pretermittenda, nec ab ea recedendum, & hoc casu loquitur Andr. de Isern. in dict. cap. 1. §. omnes filii, qui proprie loquitur in concessione feudi sub clausula juris Francorum, & sic apparet quod Andr. de Isern. non est sibi contrarius, sed potius diversus secundum diversas formas concessionum, & ratio differentia inter istas formas secundum eum ea est, quia hac forma, quod vivatur jure Francorum, tanquam influens, & inspirans vitam, & esse, & modum, & solemnitatem vivendi, totam concessionem apprehendit, & informat, & afficit tam ipsum primum acquirentem, quam posteros suos, praesertim cum hac forma non possit dici principaliter introducta ejus contemplatione, sed favore Principis, & in odium primi acquiritoris, & restrictionem formae, ut sit aliquando ad ipsum Principem feudum revertendum, & inde est quod dixit Andr. de Isern. in cap. 1. §. praeterea ducatus in 4. colum. versic. sed si dicatur feudum concessum, de prohib. feud. alienat. per Frideric. quod hodie novae infeudationes fiunt in Regno jure Francorum, quibus soli primogeniti admittuntur, & aliis praesentur, & hoc vergit in odium, & restrictionem feudatarii primi acquiritoris, ut nequeat libere in alios disponere, ut ibi per eum, qui successive assignat aliam rationem, quia idem judicari debet in novo feudo, quod in antiquo, nisi in aliquo eorum quid specialiter, & diversum constituatur, ita firmat Andreas in c. 1. in 4. colum. versic. in summ. de alienat. feud. patern. sed cum in concessione feudi apponitur forma praedicta, ut vivatur jure Francorum, nulla fit differentia inter feudum novum, & antiquum, ergo secundum eum quod observatur in uno, observandum est in alio, & ideo sicut observatur in antiquo, ita observabitur etiam in novo, sed in antiquo certissimi juris est, quod non potest hac forma praetermitti, imo necessario succedit, & succedere debet primogenitus tantum, ut notat idem Andreas in dict. cap. 1. §. hoc quoque, de success. feud. ergo idem observandum erit in novo, & ita terminavit idem Andreas in dict. §. omnes filii, & ita in effectu residet Pern. in discursu conf. praallegat. huc usque de Gregor.

10 Hanc ipsam disparitatis rationem agnovit, probavitque Cyriac. contr. 23. ubi numer. 32. respondendo ad objectum, quod sibi excitaverat, numer. 4. quod primus feudi acquiritor possit alienare feudum, gravare successorem, alterare formam in praedictum comprehendendum, responderet hanc in primo acquirente facultatem adesse, ubi feudum sit concessum in forma simplici pro se, & liberis, secus vero si pro se, & successive filio primogenito, ac deinceps primogenitis in infinitum, quibus, inquit, dispositione sua praedictum inferre non posse, cum jus ex ipsa Investitura forma, ipsaque concessione intelligatur quaesitum, sic inquit Cyriac. sed nec respectu alterius partis donata eidem D. Marchioni, & sic generaliter respondendo argumento, dico, quod primus acquiritor feudi simplicis potest praedictum successoribus, sed non feudi primogeniti, etiamsi sit primus institutor primogenitura, quia statim erecta primogenitura omnibus futuris primogenitis nedum natis, qualis erat tunc Marchio Alphonsus, sed etiam nascituris dicitur jus quaesitum, vivente etiam praedecessore, & primo institutore, maxime quia acceptatio fuit facta etiam pro futuris primogenitis, ibi (acceptantes pro se, & eorum heredibus, & descendantibus masculis legitimis, & naturalibus, & ut infra) & infra isti nominantur, ita Purpurat. &c.

His contenti sumus praedicta dignitate summi Doctoris in juris peritia optime meriti, ac in legali Republica supra omnium invidiam perpetua digni commendatione, evitasse objectatum consilium Belloni, licet forte aliqui non de-

fuisserent, qui facili etiam negotio fundamenta omnia ab ipso ibidem allata in suo quoque casu feudi primogeniti evertissent, si enim praecipuos maxime feudistas consulamus, & vera potius ostenditur contraria sententia, primum nempe feudi acquiritorum, etiam cum clausula juris Francorum, seu cum expressa primogenitura erectione non ligari forma, sed imo ad illud vocare posse omnes filios in praedictum primogeniti, Petr. de Gregor. de concess. feud. dict. part. 3. & quest. 7. in qua late, ac profunde, ut affolet, discussa quaestione, solutisque omnibus contrariis, hanc partem inconcusse firmat, numer. 37. eam dicens, numer. 44. veram, ac indubitam, Intrigliol. de feud. centur. 1. quest. 10. numer. 76. 51. n. 60. 53. numer. 190. numer. 67. & 48. numer. 83. latissime Cumias in cap. si aliquem, verbo antiquis, nu. 182. cum sequentibus. ubi communis est opinio ab omnibus P. P. Regni probata, Giurb. de success. feud. praelud. 5. numer. 40. in fin. §. 1. glof. 3. numer. 45. ubi quod nec amplius controverti in Regno vidit, ac quod hodie prorsus indubium est, & numer. 55. & §. 2. glof. 3. numer. 89. versic. contrarium dixi verius, Cannet. videndus in extravagant. volentes, versic. sed quid si fuerit adjecta, fol. mihi 82. ubi refert Pern. testantem hanc opinionem aequiorem, & veriore, hancque tenere omnes Siculos, aliosque refert dicentes magnam Curiam illam amplecti, & quod non audiuntur disputationes in contrarium, afferendo etiam Jacobum Chirch. dicentem, quod totus Mundus miratus fuit de quadam sententia contra hanc opinionem lata, & demum quod hanc opinionem prius tenuit Jo: Andreas in Constitutione Constitutionem divinae memoriae, a qua propterea opinio, cum sit hodie recepta, & contra eam nemo audeat disputare, ut ipse loquitur, monet in judicando recedendum non esse, Milanens. dec. 8. numer. 23. 28. 30. 39. 40. 54. & 321. Thelaur. Jun. quest. forens. lib. 3. quest. 23. numer. 5. ubi innumeros allegat, demonstrans, quod quemadmodum in feudo novo potest primogenituram inter vocatos constituere, ita potest constitutam alterare, seu etiam onus adiacere, Surd. conf. 351. numer. 26. Carolus Tapias decif. 2. numer. 264. Marta de success. leg. part. 1. quest. 23. numer. 42. art. 3. Baron. in allegat. post secundum volumen, de citat. numer. 103. 14. circa. fin. quae quidem opinio maxime vera videtur, quando feudum fuisset quaesitum titulo oneroso juxta superiorum allatam receptissimam omnium sententiam, Intrigl. supra, 15. numer. 71. de Gregor. cod. loco, numer. 50. Giurb. allat. §. 1. glof. 8. numer. 45, & indubitata prorsus, quando primogenitus primi acquiritoris tempore concessionis, aut mutationis formae extitisset in Patris potestate, Intrigliol. relat. loc. numer. 79.

Nec auctoritates Doctorum per Bellonum allatae n. 22. 16 si sufficienter pendantur, videntur contrarium probare: nam nonnulli, ut Castrenf. Jaf. Ludovic. Bologn. Tiraquell. Peregrin. Gomez. & Aufser. loquuntur in majoratu, & primogenio allodiali, & illorum aliqui in majoratu secundum leges hispanas erecto, quos propterea allegare non juvat ad probandum controversum assumptum, primo quia non bene arguitur de majoratu ad feudum, ut late discusso articulo, allatisque hinc inde fundamentis, compertum reliquit Intrigliol. de feud. centur. 1. quest. 67. quod observat etiam Covar. var. resol. lib. 1. cap. 15. numer. 14. circa princ. versic. & primo, quemadmodum e contra decisiones, ac regulas feudales non bene aptantur majoratibus Hispaniae, Valenzuol. conf. 23. numer. 20. ubi numer. 22. advertit, quod si mediocris adhibeatur diligentia, reperientur res plures, in quibus feuda a majoratibus differunt, regulare enim est, ita demum a jure Caesareo ad controversias feudales duci argumentum, quando ex decisae non inveniuntur de jure feudorum, quoniam feudalis materia suis specialibus legibus regitur, ad text. in cap. 1. de feudi cognitione, Urfin. de success. feud. part. 1. quest. 2. art. 2. numer. 13. Secundo quia Hispanum Majoratum irrevocabilem facit lex peculiaris illius Regni, de qua meminit idem Castrenf. citat. conf. 164. n. 1. in 2.

Praeterea Castrenf. ibidem loquitur de majoratu ex Regis munificentia instituto, ac donato, quare etiamsi feudales regulae Majoratui, & regulae primogenitorum feudo aptarentur, adhuc attentis etiam nostris principiis, cum versaretur in majoratu gratis, titulo lucrativo, & non oneroso quaesito, recte pro filiis Castrensis respondit.

Martin. Laudens. & Joannes le Cirier. de primogenitura, locis adductis non loquuntur de quaestione praeposita.

Bec. conf. 468. praeterquam quod loquitur in feudo antiquo, nil aliud adducit alleg. numer. 48. quam dictum Castrensis consilium 164. quod vidimus non recte allegari ad probandum

dum primum feudi acquirentem titulo oneroso non posse de eo disponere, sicuti pariter *conf. 498. n. 19.*

Bolognin. loquitur de Majoratu, cujus irrevocabilitatem arguit ex consuetudine Regni; ejus opinio tuta non videtur, quia irrevocabilitatem contendit, non obstante expresso pacto in majoratus constitutione appposito, quod revocari posset ad libitum, ut patet ex Themate Consilii, quod propterea redarguunt tradita per Molin. *de primogeniis Hispania lib. 4. cap. 2. n. 78.* unde nominatim dictum Bolognini consilium reprobatur Peregrin. *conf. 69. n. 14. versic. ad sexum lib. 1.*

Purpurat. *conf. 500.* omitti poterat, quia loquitur in revocatione primogenituræ factæ non a primo acquirente, ut constat ex *themate consilii*, sed in revocatione facta a pronepote ipsius acquirentis, & sic in feudo antiquo, sicuti pariter

Natta, Roland. & Cephal. *Primus alleg. conf. 502. num. 42.* ut constat *numer. 40. preced. ibi sic etiam dico, quod ad jus primogenituræ, quod in dictis feudis competit D. Philippo opera, & cura primogenitorum suorum, & ex contractu etiam inuito per primum investitum cum Hominiibus Caburi, ut ei per dictam substitutionem non potuerit derogari*, id ipsum clare apparet ex *tot. conf. Secundus conf. 10. num. 37. in. 3.* ubi loquitur in primogenitura erecta in concessione Imperatoria facta Avo illius, qui contendebat, unde manifestum est Rolandum non attitasse ibi quæstionem primi acquirentis. Tertius demum *conf. 12.* ut constat ex *ipso argumento Consilii*, quod ita scribit, *Pater an possit cum consensu Principis reducere feudum antiquum ad primogenituram, & deinde idem Pater possit renunciare dicto juri primogenituræ.*

Ifern. *in cap. 1. §. Præterea, n. 38. versic. si dicatur, de prohib. feud. alienat. per Frideric.* loquitur indistincte, quod quando feudum provenit ex munificentia Domini, si ad illud ex tenore investituræ omnes filii vocantur, nequeat Pater illis præjudicium afferre, quod non urget contra nos, qui admittimus in feudo ex dantis munificentia proveniente paternam non valere ordinationem.

Guglielmum Pernum *conf. 12.* non legi: Scio tamen eundem *conf. 11. immediate precedente a Canner. in extravagant. volentes, versic. sed quid si fuerit adjecta, n. 8. fol. 83.* allegari pro contraria opinione sibi visa æquiori, ac veriori, unde ²³ quatenus etiam diceret id, ad quod allegatur, ei parum deferendum videtur, cum Doctore, qui sibi contradicit, credendum non sit, teste Becc. *conf. 143. n. 44. tom. 2.*

Thomas de Marin. *de feud. tit. 12. de feud. jur. Franc. nu. 15.* loquitur pariter de feudo antiquo, sic enim quæstionem excitat: *Quæro an Pater alienare possit hujusmodi feudum juris Francorum antiquum, in quo succedit primogenitus, &c.*

Menochio *conf. 161. alleg. n. 14.* vel deferendum non est, quia pro confirmatione prædictæ conclusionis adducit solum Iferniam loco superius allegato, quem vidimus id non probare, vel saltem alibi visum contrarium defendisse, ut annuit Petr. de Gregor. *d. quæst. 7. sub n. 31.* & Pern. *conf. 12.* qui ut supra diximus apertissimam cecinit palinodiam, dum consilio immediate præcedenti contrariam sententiam veriorẽ dixerat, ac æquiorẽ, vel intelligendus est in feudo gratis concessio, ut conciliari possint ea, quæ innuit allegato *n. 14.* cum adductis *precedenti num. 6.* in quo recte probavit, quod primus acquirens poterat pro sui libito disponere de feudo titulo oneroso quæsito.

Aufrerius *in addit. ad dec. 450.* Capell. Tolosan. loquitur in majoratu, & licet hanc testetur sequi sententiam Gallica Parlamenta, contrariam tamen ibidem Capell. Tolosan. sustinuit, ipseque Aufrerius post adducta fundamenta pro hac ipsa Capellæ sententia sic concludit, *Alia quamplures rationes ad partem istam adduci possent, quam ego credo de juris rigore veriorẽ.*

Hinc non temere argui potest quanti habenda sit Belloni sententia inspecto primo fundamento, quod *n. 22.* tulit ex Doctorum auctoritate.

²⁴ Fundamentum autem secundum in ordine ex eo deductum, quod Jus alicui quæsitum ex dispositione, & facto alterius non possit ei sine voluntate ipsius auferri, sufficienter evertunt tradita in præcedenti articulo *versic. sexto alii hanc acquirenti indulgent facultatem, num. 62. cum pluribus seqq.*

Fundamentum tertium, quod speciali indiget examine, cum inde præsertim eruatur objectum in nostra hypothesi, in eo consistit, quod cum primogenitura in themate Belloni constituta non fuerit a Patre, sed a Principe ex mera ejus gratia, & liberalitate, & ideo filii hoc jus non habeant *Card. de Luca, Lib. 1.*

ex paterna dispositione, sed ex speciali Principis beneficio, nequeat Pater id eis auferre, ducto argumento a feudo novo ex pacto, & providentia, de quo non potest Genitor ipse disponere in præjudicium filiorum, si gratis concessum sit, quia filii illud non habent ex Patris provisione, sed ex Principis beneficio, quæ singillatim *ibidem* comprobatur allegatione Doctorum, proceditque ulterius sibi excitando objectum, quod prima fronte videri quidem poterat primogenituram illam re, & effectu ex beneficio Patris provenisse, ea ratione, qui a constituta fuerat in feudo emptitio, quod sine dubio profectitium erat, utpote ex provisione, & contractu Patris comparatum; at statim responderet (unde tota vis argumenti contra nos emergit) quod si ²⁸ feudum fuisset relictum in simplicibus terminis emptionis, & in pristina sui natura, utique non potuisset negari, quin fuisset dicendum provenisse a Patre, huncque de eo tanquam profectitio, & ex sua providentia acquisito potuisse in præjudicium filiorum disponere. Verum postquam fuerat a Principe erectum in Comitatum, & primogenituram eo modo mutaverit pristinam suam naturam, quod probatur allegatione Osaschi *decis. 23. num. 24.* subjungendo verius esse feudum non posse, quatenus ³⁰ feudum erat Comitatus, dici profectum a Patre, cum Pater non sit qui Comitatus dignitatem tribuat feudo, sed Princeps ex mera gratia, & liberalitate, minime attento, ³¹ quod esset feudum emptitium, quia non res, quæ in Comitatu erigitur, sed ipsamet erectio consideranda est ad ³³ dignoscendum a quonam feudum proficiscatur, ut propterea licet res foret paterna, & allodialis, postquam tamen erecta est in primogenituram, & Comitatum a Principe, ³⁴ ab hoc non a Patre dicantur primogeniti jus habere, quod probatur satis Abbas *conf. 85. numer. 1. in 1.* Tiraquell. *de jur. primogen. quæst. 21. num. 7.* Roland. *conf. 10. num. 40. in 3.* & Menoch. *conf. 401. num. 19. & 504. numer. 10.* Hæc Bellonus, quæ ut sufficienti claritate diluantur, admittimus primo loco irrevocabilitatem primogenituræ a Principe ex mera ejus gratia constitutæ, adinstar feudi novi Domini beneficentia concessi, juxta conciliationem superius in proximo articulo innumera firmatam Doctorum auctoritate.

Animadvertimus secundo loco, quod Bellonus *post dictum numerum 31. versic. nec est quod aliquis objiciat*, simul duo involvit, primum nempe primogenituram irrevocabilem tanquam erectam a Principe, secundum quod feudum relictum non fuerat in primæva sua natura, sed tanquam erectum in Comitatum a Domino, ab ejusdem munificentia solum deberet recognosci elargitum, non vero a Patre acquirente profectum: Doctores autem fere ³⁷ omnes ab Auctore allegati de primo tantum loquuntur, postremum autem eorum aliqui non tangunt, aliqui vero vix libant, & in diverso omnino proposito, unde judicare debemus, quod vir doctissimus discurrendo congruenter ad hypothesim suam, totum faciat fundamentum non super objectata erectione in Comitatum, de quo Doctores allegati non loquuntur ad præsens propositum, sed super forma succedendi per viam primogenituræ a Principe decreta, & ³⁸ certe si ipse fuisset superinde requisitus, responsum dedisset, quod attulit eximius Doctor Fontanella *decis. 329. nu. 4. in fin. Nolo quod mihi deferatur, aut credatur, nisi in eo quod dicunt Doctores quos allego, juxta vulgare principium, de quo Cyriac. contr. 521. n. 21. Altograd. Sen. conf. 47. n. 52. in secundo, quæ animadvertit quoque Bart. in l. non solum, §. si liberationis, n. 7. & ibi addentes lit. F. de liberatione legata, quod etiam vulgatissimum axioma dicit Cavagnol. *decis. consultiva 81. n. 5. lib. 2.**

Et quidem Abbas *allegato conf. 85. in 1.* non controversat illam dispositionem primi acquirentis, nec ullum verbum de feudo, sermo ibi tantum est de celebri illa quæstione circa prælationem Nepotis in successione ab intestato in primogenitura allodiali contententis cum Patruo, in qua concluditur pro Nepote primogenito, quem dicit consequi hoc jus non a Patre, sed ex speciali dispositione Regis, qui primogenituram erexit.

Idem prorsus firmat Tiraquell. *opposito loco*, dum loquendo de primogenio, & majoratu allodiali, jus ad illud probatur filiis competere ex Principis auctorantis contractum dispositione.

Roland. pariter nec verbum de primo acquirente, immo ut superius etiam tetigimus, expresse loquitur de feudo antiquo, in quo quærit *n. 37. versic. circa ultimum*, nunquid præjudicare posset vocato in Investitura jure primogenituræ concessa cuidam Jacobo certa feudi divisio *ibid.* expressa, & ne-

& negative respondet, motus inter alia num. 39. ex eo quod cum Pater nequeat præjudicare in feudo paterno, & antiquo, neque possit præjudicium inferre in primogenitura, quæ ad feudi antiqui naturam accedit, & num. 40. in contrarium allegato solum dicit, quod quando jus primogenituræ competit ex dispositione, vel privilegio Principis nequeat Pater filio jus tollere, quod non a Patre consequitur, sed a Principe, & sic hi tres Doctores probant Belloni assumptum quoad constitutionem primogenituræ, non quoad recursum feudatarii habitum ad Principem ad effectum, ut illud in Comitatum erigeret.

41 Menoch. vero allegatis *conf. 401. n. 19. & 504. n. 10.* agit solum quæstionem superius in priori Articulo discussam, dum probare contendit quod feudum Mirandulæ (Thema consilii sui) tanquam feudum dignitatis ad unum tantum primogenitum spectabat ex legis providentia.

42 Superest ut respondeatur ad Osasch. *decis. 23. sub num. 24.* adducto a Bellon. *dicto num. 32.* ad probandum, quod feudum postquam fuit a Principe erectum in Comitatum, pristinam suam mutavit naturam, sicque ubi primo censebatur improprium, & quasi profectum a Patre, postmodum recognoscatur a Principe, unde intelligi possit perquam facile in paterna dispositione amplius non remansisse; Osaschus itaque *allegato num. vere* affert præstatam conclusionem expresse dicens, qualitatem Comitatus additam feudo illud efficere novum, sed non inde facit illationem, quam facit Bellon. quod nequeat per acquirentem alienari; arguit potius quod illud feudum Canellarum, de quo in Pedemontano Senatu tunc controvertebatur inter Agnatum prætendentem portionem deficientis sibi accrescere tanquam feudum antiquum ex pacto, & sœminam filiam unius stipitis contententem admitti ad exclusionem Patruum, arguit, inquam, quod feudum illud tanquam novum ob dictam formam Comitatus additam de recenti, jure optimo erat alienabile (ut de facto ad probandum alienabile feudum per acquirentem novæ formæ tanquam novum eundem Osaschum hoc ipso loco affert Mastrill. *decis. 56. num. 20.*) Immo

tantum abest, ut ex dicta Osaschi doctrina argui queat præstatam erectionem in Comitatum operari, quod noviter investitus nequeat de feudo disponere, ut hoc ipso argumento Auctores ab Osascho allegati utantur ad probandam omnimodam facultatem in investito disponendi de dicto feudo erecto in Comitatum, & hoc jure effecto novo, etiam si per prius antiquo: Is enim Auctor dictam conclusionem assumpsit a Grat. *respons. 4. colum. 2. (est sub num. 19.) in primo*, cui in postrema editione junxit Cephalum in *conf. 12. num. 13. & 14.* Primus consulit in causa Parmensi

44 vertente inter DD. de Corrigio occasione transactionis inter quemdam D. Gibertum de Corrigio cum DD. Marchionibus de Sala, in qua ad probandum in dicto Giberto facultatem transigendi, affert hoc Argumentum, quod feudum alias antiquum fuit ad ejus favorem erectum in Comitatum per verba: *In Comitatum erigimus, conscriimus, & donamus*, quæ tanquam indicativa novæ dispositionis, & novæ formæ, efficiunt feudum novum, super quo primum investitus inferunt posse contrahere, ideoque a Mastrill. *dicta decis. 56. num. 20.* ipse quoque Gratus hoc loco una cum Osascho citatur ad probandum primum acquirentem novæ formæ posse de feudo tanquam novo disponere.

45 Cephalus vero adducto *conf. 16. num. allegatis*, disertis verbis probat feudum effectum novum ob dictam qualitatem Comitatus ei additam, & pro intentu suo inde arguit n. 16. quod Pater primus investitus post dictam novam formam ob erectionem in Comitatum valide disposuerat de feudo, regula attenda, quod paterna dispositio in feudo novo rata esse debeat.

46 Licet, ut quod sentio ingenuo fatear candore, mihi vera non videatur indistincte horum sententia, quod feudum propter aliquam minimam qualitatem per Dominum in eo de novo appositam, dum maneat in eadem linea, ac progenie, in qua erat antiquum, dici debeat absolute novum, & obnoxium reddi regulis feudi novi. Ipse Cæsar Ursill. cæteroque partialissimus Afflictus. *in annotation. ad decis. 112.* ubi Afflictus dictam sententiam, num. 5. tenuerat, illum videtur redarguere num. 7. dicendo, quod ipse melius loquens in *Commentariis super Constitutionibus Regni* ait feudum non esse, nec reputari novum, nisi quoad illam novam qualitatem adjectam, & non in aliis, quod post ibidem ab eo allegatos, aliis citatis, tenet Intrigliol. *de feud. cent. 1. quæst. 23. n. 5. & pluribus*, Valenzuel. *conf. 160. num. 86.* quibus eximie conferunt tradita per Giurb. *de success. feud. a num. 62.*

47 ubi nu. 65. notat, quod nova feudi investitura aliam habens

formam investituræ antiquæ non derogat, sed prima intellectum præstat ad aliam, quod late etiam firmaverat Hug. *conf. 26. num. 24. vers. hinc est.*

Præterea prædicta adducta pro responsione, ad tradita per Bellon. *dicto num. 32.* quibus maxime niti videntur partes Dominorum Adversariorum, lata videntur prorsus ex abundantanti nostro hoc in casu, in quo nulla de novo facta fuit in Comitatum erectio: sola utriusque supplicis libelli Sereniss. Domino porrecti, ut in Themate, ac instrumenti acquisitionis feudi lectura liquidissime comprobatur per prius feudum Calestani in Comitatum erectum. In primo siquidem supplici libello lego: *Possedono li devotissimi & humilissimi di V. A. S. Vassalli, e Servitori Conte Carlo Leone, & Abbate Conte Claudio fratelli Fieschi figliuoli, e descendenti del sù Conte Francesco nato del Conte Scipione il feudo, e Contea di Calestano.* In fronte vero instrumenti scribitur, *Cum sic sit, quod infra scripti Domini Comes Carolus Leo, &c. habeant, &c. feudum in titulum Comitatus erectum Calestani, &c. & in corpore ibi, venditionem, cessionem de dicto feudo Calestani, &c. in Comitatum erecto ut supra.* In altero vero supplici libello clarius etiam, & citra omne dubium hoc idem compertum faciunt illa verba: *Essendosi compiaciuto V. A. S. con suo rescritto fatto sotto il dì 16. Gennaro corrente 1650. alla supplica data dall' Abbate, e Conte Claudio Fieschi a suo nome, e come Procuratore del Conte Carlo Leone suo fratello far gratia a detti Conti Fieschi di poter vendere il feudo in titolo di Contea eretto di Calestano, Arpicella, Marzolarà, e Vigolone con loro Territorii, e giurisdittioni, regali, mero, misto impero, e potestà del Gladio, &c. & infra eodem versic. nel quale v'è il patto di riconoscere da V. A. il detto feudo in titolo di Contea già eretto di detti luoghi, e ricevere dall' A. V. l'investitura feudale, &c. ubi considero dictionem illam (Jam) ibi in titolo di Contea già eretto, quæ importat actus perfectionem in præterito tempore, Barbo. *dictione 139. n. 1.* Quamobrem, admissio etiam quod attemptata erectione in Comitatum in casu Belloni, tunc a Principe facta, feudum propter primævam naturam mutatam intelligeretur omnino profectum ab ipso Principe, qui novam hanc qualitatem feudo tribuit, non a Genitore, qui ante erectionem acquisivit, hoc, inquam, admissio sine præjudicio veritatis, cessat objectum in casu nostro, in quo Serenissimus Dominus feudum nostrum in Comitatum non erexit, sed apertissime patet ex facto, jam per prius in Comitatum erectum, ac venditum cum hac qualitate ante obtentam eandem investituram; unde omni ex parte satisfactum censemus traditis per Bellon. *dict. num. 32. & 33.* bina alia fundamenta, quartum scilicet in ordine, in quo deducit, quod in feudo dignitatis solus primogenitus succedere debeat, & quintum, quod omni in casu dispositio sine Principis auctoritate irrita sit, in aliis pensantur, & diluuntur Articulis, illud nempe de feudo dignitatis in primo, hoc vero de Principis licentia in sequenti.*

Non latet, quod poterat recensita Belloni sententia per ipsum satis valide confirmari, ex eo quod feudatarius recursum habens ad Principem, ac declarans, se velle feudum jam acquisitum ab eodem Domino rursus recognoscere in feudo, censeatur tacite in manibus ipsius domini illud refutare, ut sibi de novo concederet, Bald. quem refert, & sequitur Afflictus *decis. 112. num. 5. circa fin. versic.* rem propriam in quemadmodum videmus in recipiente *idem dicit Bald.* feudum, vel emphyteusim, quo casu recognoscens sibi præjudicat, Rot. innumeros referens in *recent. part. 6. tom. 2. decis. 613. num. 5.* cum videatur illam Domino donare, & brevi manu prædicto feudali, vel emphyteutico titulo recipere, ut post Bald. & plures alios innotuit *Surd. conf. 135. num. 107.* Et vere in Belloni Themate loquendo in summis apicibus, ut inquit Dominus meus de Luca in ejus secundo responso brevi, sed succoso, omnique referto acumine in hac causa reddito, *versic. considerando etiam* (datur secundo loco in fine præsentis disceptationis) loquendo, inquam, in summis apicibus, in casu Belloni intelligi posset de eo feudatario, qui jam perfecte feudum acquisivisset, & deinde ex intervallo curasset adjici dignitatem; hoc enim casu censei forte posset per quemdam actum occultum donationis feudum refutatam in manu Domini condonato eidem pretio erogato, & deinde tanquam ex integro illud sub diversa natura acceptum ex nova gratia, & liberalitate, quo in sensu forte salvari potuisset Belloni sententia, & in quibus terminis censendum est illum locutum, alias non posset salvari a palinodia, dum *conf. 9.* consulendo in casu, in quo quidam Scalia emerat feudum a quodam Melchioro de Rippi affecta post-

postmodum a Domino Duce Mantuæ investitura, ut constat ex facti specie, tenuerat, ac probaverat n. 34. quod jure suo dictus Scalia tanquam primus acquirens potuisset feudum illud uni ex filiis prælegare.

53 At illa cessant in casu nostro, ut acutissime D. de Luca observavit, in quo feudum nostrum nulla in hac concessione fuit a Principe dignitate insignitum, cum jam antea fuisset in Comitatum erectum, & quatenus etiam, quod ablit, erectio tunc facta fuisset, non fuisset facta post feudum jam perfecte acquisitum, sed simultaneus cum assensu per

54 Dominum præstito dictæ acquisitioni, & vere Afflict. d. loco mox relato, Petrus de Gregorio de concess. feud. part. 3. q. 7. num. 10. & quotquot pro ea tacita refutatione, & successiva concessione allegari possent, loquuntur, ut videre est prædictis duobus præsuppositis, primo nempe quod concedatur sub forma a prima diversa, puta adjecta nova dignitate, quæ prius feudo non inerat, & concessio fiat de novo, hoc est post perfectam acquisitionem jam factam, quæ, ut inferius sufficienter demonstrabitur, præsupponit jam obtentam a Principe investituram, quare ad hunc effectum dici non posset nova concessio, quando quis post feudum primo acquisitum, reservato consensu directi Domini, eundem Dominum pro consensu rogaret, ac ab eo obtineret postulatam investituram, hæc enim, ut probabitur, est de substantia perfectæ acquisitionis, & quasi illius pars integralis, sicque dici non posset nova concessio, nisi denuo post primam integram acquisitionem idem feudum concederetur.

55 Porro quidnam præstitit Dom. Com. Camillus supplicii suo libello, quidnam rogavit? nonne pro solo assensu acquisitioni feudi, ac pro sola ejusdem investitura cum formis, clausulis, solemnitatibus, ac derogationibus in similibus de stylo jam noto ab omnibus indistincte apponi solitis, consuetis, ac respective necessariis? certissime constat pluribus in locis præfatæ ejus supplicationis, tum ex proemio, ex quo finalis intentio deprehenditur, arg. text. in l. ult. & ibi glos. in verbo modus in fine, & Bart. n. 3. de hered. institut. Duran. decis. 18. pariter num. 3. Rota in rec. part. 2. decis. 782. num. 6. Lanar. in proposito conf. 64. num. 12. Buccaferrus respons. 5. num. 10. latissime Alexand. Raudenfi de analogis cap. 34. num. 123. cum sequentibus, ibi, nel quale v'è il patto di riconoscere da V. A. il detto feudo in titolo di Contea già eretto di detti luoghi, e ricevere dall' A. V. l'investitura feudale, e come in detto instrumento di vendita &c. tum infra, di modo che l'investitura feudale s'habbi per fatta, e concessa al detto Cavaglier Tarasconi Oratore, e come sopra in virtù del rescritto, quale V. A. si compiacerà di fare alla presente supplica &c. & etiam ex priori supplicii libello eorum de Flisco, ad quem porrectus a Dom. Com. Camillo est omnino relativus, ibi, Sperano che sia l' A. V. per fargli gratia di rimettergli la detta caducità, per l'effetto infra scritto, poichè essi bramano di far vendita di detto feudo, e sua giurisdizione al Cavaglier Camillo Tarasconi per il prezzo fra loro convenuto, intervenendovi però il beneplacito, e consenso di V. A. & clarius ibi, Humilmente la supplicano far gratia al detto Conte, & Abbate Claudio Fieschi anche come Procuratore &c. di concederli di nuovo &c. il detto feudo &c. e poi di poterlo vendere al detto Cavaglier Camillo Tarasconi per se, suoi figlioli, e descendentibus in perpetuo, & à chi darà per il prezzo fra loro concordato, & al detto Cavaglier Camillo Tarasconi di poterlo liberamente comprare, e riportando poi dall' A. V. la dovuta investitura, e prestargli il necessario giuramento di fedeltà.

57 Quamobrem de duobus alterum fateri compellimur, vel quod sit falsa opinio allata in antecedenti Articulo, quod feudum titulo oneroso quæsitum possit per primum acquirentem alienari, maxime in comprehensos in investitura, & hoc pacto notanda de lapsu prima orbis Tribunalia, & potissimum Romana Rota, totque alii Doctores, inter quos multi testantur eam opinionem vix unum Hannetonium hucusque habuisse contradicentem, vel quod recursus ad Principem directum feudi Dominum pro investitura, hæcque ab eo gratis obtenta cum clausulis, formis, ac solemnitatibus apponi consuetis, non præstet impedimentum, quin dictus primus acquirens titulo oneroso recensita uratur facultate, si enim vera est prædicta opinio pro primo acquirente firmata, necessario ratendum est Principis assensum, juramentum fidelitatis a Vassallo præstitum, ac feudalem investituram nullatenus dicto acquirenti obstare.

58 Nam ex una parte opinio prædicta, quod primus acquirens possit de feudo titulo oneroso quæsitum disponere, præ Card. de Luca, Lib. I.

edit non solum in acquisitione facta a Principe, sed etiam in acquisitione facta a Vassallo priori feudi possessore, ut statim probabitur, & admittit ipse Bellon. dicto conf. 9. n. 34. juncta facti specie, & ex alia parte prior feudatarius alienare nequit non reservato Domini assensu, c. 1. de prohib. feud. alienat. per Lothar. & cap. 1. de prohib. feud. alienat. per Frideric. nec feudatarius acquirens potest ullo pacto 59 omittere recursum ad Dominum pro obtinenda investitura, ut mox patebit, nec justum esse potest, quod ubi integrum feudi pretium fuit a Vassallo erogatum, iterum idem pretium persolvatur Domino, ergo vel falsum est quod primus acquirens titulo oneroso de feudo nequeat disponere, vel prætendendum non est, quod juramentum fidelitatis, ac investitura obtenta a Domino post feudi acquisitionem hanc primo acquirenti titulo oneroso adimat facultatem.

De hoc Judices rogo ipsosmet Adversarios, nunquid D. Co. Camillus acquirens post acquisitum feudum Caleitani a Dominis Comitibus de Flisco potuisset negligere præstationem juramenti, ac non esflagitare feudalem investituram cum formis, ac clausulis, quæ in similibus omnibus, nedum in hac regione, sed alibi etiam, ut notorium est, 63 apponi consueverunt? Scimus equidem onus potissimum Feudatarii esse fidelitatis juramentum, quod Domino polliceri compellitur, cap. 1. de cap. Conrad. cap. 1. de forma fidelitatis, cap. 1. de nova forma fidelitatis, & Can. de forma 22. quæst. 5. adeo ut si negligat per annum, & diem illud præstare 64 re amittat feudum, d. c. 1. de cap. Conradi, c. 1. in princ. quæ fuit prima causa beneficii amittendi, c. final. de prohib. feud. 65 alien. per Lothar. Aldobrand. conf. 1. nu. 324. in princ. unde 66 vas, & substantiam feudi esse fidelitatem, dixit de Ponte conf. 67. num. 3. Quemadmodum pariter tenetur Dominum recognoscere, Merlin. decis. 795. num. 17. adinstar emphyteutæ, qui debet Dominum recognoscere toties quoties 67 fuerit requisitus, Fulgin. de jure emphyt. sub tit. de renovat. quæst. 9. num. 2. Ubald. dec. 337. n. 4. cogiturque ab eo feuda- 68 lem petere investituram, d. cap. 1. in principio, quæ fuit prima causa, & dicto cap. 1. de c. Conradi, & cap. 1. quo tempore mites &c. itaut sine ea possessio feudi novi acquiri nequeat, Gloss. & Doctores quos refert Rebuff. tom. 3. commentar. in Constitutiones Gallicas sub Rubr. de materiis possessoris art. 1. gl. 1. n. 22. Christianus in dec. Curie Belgicæ vol. 60. dec. 3. num. 1. cum seqq. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 38. n. 64. Joannes Baptista Vincemola inter conf. feud. divers. conf. 1. n. 42. Jo. Gallic. ibid. conf. 2. num. 28. & 60. ubi quod licet aliqua jura disponerent feuda sola investitura acquiri, statutum postea fuit, quod etiam acquiri possent successione, dum- 69 modo sequeretur investitura, Franc. ab Eccles. ibid. conf. 40. num. 2. unde hodie duo adfunt modi acquisitionum feudi, successio scilicet, & investitura, Paris. de Put. de reintegr. feud. cap. 220. nu. 2. sic investituram nil aliud esse intelligi- 70 mus, quam apprehensionem possessionis feudi, & eum dici in feudo investiri, qui feudi possessionem nanciscitur, Azor. institut. moral. part. 3. lib. 3. cap. 6. vers. porro investitura, ita quod feudum sine investitura nullo modo constitui queat, 71 vel pollideri, cap. 1. ubi Bartolus, & Doctores, quibus modis feudum constitui potest.

Unde processisse arbitror eam Baldi, ac aliorum sententiam, qui sustinent, quod feudum emptitium, & mediante pretio acquisitum sit verum feudum, ac regulari debeat secundum omnes leges, & consuetudines feudales, ut plurima Doctorem citatione probat Rot. coram Merlin. dec. 670. num. 12. & late discutit Sonsbekius in comment. ad usus feudi part. 2. a num. 7. Bimius conf. 38. nu. 7. tom. 1. Mart. conf. 2. num. 45. versic. ad sextum, Zuccard. conf. 8. num. 71. licet feudum definiatur, quod sit benevola rei immobilis, vel æquipollentis concessio alicui facta, suisque 72 hæredibus masculis legitimis per investituram cum utilis domini translatione, retenta proprietate sub fidelitate, & exhibitione fervitiorum honestorum, ut ex Obert. in cap. 1. §. hujus autem, in quibus causis feudum amittatur, observavit idem Sonsbekius ubi supra, num. 1. unde dicimus, feudum nuncupari beneficium, eo quod natura sua ex benevolentia dantis procedat, Mantica de tacit. lib. 23. tit. 2. nu. 2. Castaneus in consuetud. Burgund. rubr. 3. tit. des Fiedz. in 74 princ. numer. 7. licet enim in feudi acquisitione pretium fuerit erogatum priori Vassallo, hincque excludi 75 videatur benevola Domini concessio, cum tamen emptor debeat a Domino petere investituram, & ab eo ipsum feudum recognoscere, feudum ipsum sub hac formalitate (licet in substantia acquirens illud vere habeat ex mansuetudine suo) intelligi potest ex Domini munificentia processisse,

Lanar, *conf. 8. num. 12. 17. numer. 2. vers. secundo dicunt*, & 89. *num. 19. cum sua omnia faciat Princeps, quibus suam* 76 *impertitur auctoritatem, l. prima, §. vestra, C. de veter. jure enucl. §. hac igitur, in proem. digest. ita Thesaur. in proposito* 77 *dec. 146. num. 9. versic. nec obstat, pluribus Marra de successione. legal. part. 4. §. 21. art. 19. n. 52. & 53. ideoque feudum etiam si non sit gratuito concessum, adhuc dicitur benefici-* 78 *um, ac plurimum habere gratiæ, Mantica supra, nu. 3. immo magis participare de gratiæ, quam de contractu, Joannes Crot. conf. 78. numer. 3. volum. 1. Mar. Anguissola confil. 23. num. 14. Porro hæc semper debent in feudi acquisitione intervenire, assensus scilicet Domini, ac investitura (prout intervenere nostro in casu) & tamen dicimus feudum* 79 *acquiri titulo oneroso, & non lucrativo, quando acquirens feudi erogat pretium, Rota relata per Fulgin. de jur. emphyt. sub rub. de contr. emphyt. q. 24. n. 18. Grilenzonius conf. 144. num. 11. Rota videnda in proxime alleganda Cæ-* 80 *senatens. emphyteuf. num. 35. & quod filii hoc pacto acquirentis vere dicuntur habere feudum a Genitore, non a Domino, sicuti testantur innumeri, quos allegat, & sequitur* 81 *Surd. conf. 427. sub num. 12. versic. tertio non resistit alias, iterum dico, ea opinio distinguens inter acquirentem titulo oneroso, & lucrativo, foret falsa, & de subiecto non supponente, cum tamen illa procedat sive emptio facta sit a Domino, sive a Vassallo, quo casu, ut supra probatum est, citra omnem aleam dubitationis expectari debet assensus Domini, ac investitura, quæ nequaquam tollunt, quod primus acquirens nequeat disponere de feudo, teste ipso Bellono relat. conf. 9. num. 34. juncta facti specie, ex qua, ut dictum est, constat de acquisitione feudi a Vassallo, obtenta successive a Domino investitura, qua non obstante, probat Bellon. quod ille feudi acquirentor recte poterat feudum prælegare.*

81 *Quod autem ea opinio distinguens inter acquirentem titulo oneroso, & lucrativo, & concedens ipsi acquirenti titulo oneroso facultatem disponendi de feudo, distincte procedat, sive acquisitio facta fuerit a Domino, sive a priori Vassallo cum Domini assensu, post Decian. respons. 58. numer. 49. versic. attamen procedit etiam quando a Vassallo, volum. 2. Menoch. conf. 498. a numer. 18. versic. nec obstat, Peregr. conf. 22. numer. 6. vers. & quamvis, lib. 2. Thesaur. decis. 146. numer. 9. versic. nec obstat, Gozadin. conf. 75. numer. 14. junct. Themate, Fachineum conf. 14. nu. 2. in primo, Surd. confil. 427. vidend. numer. 13. versic. & non curo quod feudum fuerit a Domino, vel ab alio cum Domini consensu, quos allegat, & sequitur Rota statim citanda (quibus ego addo Alciatum in Lugdunens. impress. lib. 3. conf. 6. num. 6. & Bellon. Jun. dicto conf. 9. numer. 34. juncta facti specie, Bero. conf. 65. numer. 45. in primo, Reulng. lib. 3. conf. 11. numer. 65. juncto numer. 57. versiculo quod feudum sit emptitium) optime compertum fecit dicta Rota in Cæsenatens. emphyteuf. 14. Decembris 1635. coram Merlia. inter ejus impressas, dec. 699. in ordine a nu. 31. his verbis, quæ satis apte ferri possunt pro dirimenda quæstione, & quæ, ut lector releveretur ab incommodo adeundi librum, traicribimus ut jacent: *Præcipua autem difficultas (inquit Rota) ut ingenue etiam ab informantibus pro Laura assereretur, erat in eo posita, an vere Paulus senior dici possit primus acquirens ex titulo oneroso, ex quo non emit a Domino directo, si enim non acquisivisset titulo oneroso, non potuisset præjudicare Lauræ comprehensæ in investitura, quia hoc casu investiti non dicuntur habere bona ex beneficio acquirentis, sed ex beneficentia Domini, nec dicitur contemplata principaliter sola persona acquirentis, & bona considerantur non tanquam profectitia, sed tanquam adventitia, in quibus Pater non potest præjudicare filiis, & illis beneficium tertii, ac jus quæsitum auferre, ut distinguit Bald. in l. prima, num. 32. Cod. per quas personas nob. acquir. Aretin. in l. cum Servus, §. si quis alicui n. 7. versic. prima conclusio, ff. de legat. prim. Crot. in l. qui Roma, §. duo fratres, num. 141. ff. de verbor. oblig. Curt. Jun. de feud. par. 4. num. 132. versic. quid ergo concludend. Surd. conf. 305. num. 36. & conf. 351. numer. 28. Menoch. d. conf. 161. num. 11. & seqq.**

Verum Dominis visum fuit bona hac emphyteutica per Paulum Seniores revera ex titulo oneroso fuisse acquisita, quamvis emptio fuerit facta a tertio, non autem a Domino directo, semper enim subsistit, quod non ex liberalitate Domini, sed ex propria pecunia bona illa habuit, & filii, ac Nepotes non fuissent in investitura vocati, si Paulus non emisset, neque hujusmodi bona accepta referre debent beneficio Domini, sed mar supio Pauli, cujus intuitu concessa fuit investitura bonorum emptorum, filii autem ex facto Patris vocati, & Domi-

no directo incogniti, nihil vel pecunia, vel laboris, vel meritorum præstiterunt, & sic non fuit habita contemplatio eorum, sed tantum Pauli, & ejus pecunia, qua ponderatur ad effectum dignoscendi titulum onerosum acquisitionis, juxta theoric. Bald. in dicta l. prima n. 32. C. per quas personas nob. acquir. Menoch. conf. 286. numer. 8. & 12. confil. 309. numer. 19. ubi quod tali casu totum jus remanet radicatum in persona Patris, & dicto conf. 161. num. 28. & seqq. Natta conf. 504. num. 3. & seqq. & conf. 674. num. 14. D. Galvan. conf. 8. num. 28. 37. 42. & seqq. asserens nummos, vel merita acquirentis efficere bona profectitia, itaut dari, & adimi ab ipso possint, & ceteri data ab eo filiis, dum per contrarium judicium non mutatur voluntas, quod etiam advertit Surd. conf. 29. n. 18. & Manent. conf. 43. num. 112. lib. 1. Castill. quotid. controuv. part. 4. cap. 5. num. 38. & 43.

Et quamvis Ecclesia non receperit pecuniam a Paulo, tamen certum est, quod Paulus, a quo causam metiri debemus, sustinuit onus impense, & pretium numeravit aliis investitis ab Ecclesia, a quibus facile antea Ecclesia, vel pecuniam, vel merita acceperat.

Ideoque neque investituram denegare poterat Paulo, dum non habebat impedimentum, & tunc excluditur liberalitas Domini directi, nihil enim dedit de suo, quia dominium directum penes ipsum remansit, dominium autem utile, quod jam erat evulsum ab Ecclesia ex contractu emptionis, Paulus acquisivit a primis emphyteutis, & sic Ecclesia solum consensit translationi domini utilis de primis possessoribus in Paulum, tota autem acquisitio bonorum profecta est ex pecunia ipsius Pauli soluta iisdem possessoribus, nullaque contemplatio habita fuit filiorum, sed tota fuit Pauli Senioris, qui pecuniam solverat, ita in his terminis, quod nihil referat, an emptio facta fuerit a Domino directo, an ab alio Emphyteuta, seu Vassallo, ad hoc ut primus acquirens dicatur acquirentor ex titulo oneroso, & sic de bonis possit libere disponere, tradunt Gozadin. conf. 75. num. 14. junct. Themate consilii, Thesaur. decis. 146. num. 9. versic. non obstat, & luculenter Surd. conf. 427. num. 13. 14. & 15. & conf. 305. num. 35. versic. prædicta autem sententia, & num. 36. ubi quod sufficit etiam rem fuisse in solutum a Creditore acceptam, Peregr. conf. 22. n. 6. versic. & quamvis, lib. 2. Decian. confil. 58. num. 49. lib. 2. Menoch. confil. 498. versic. non obstat, D. Fachin. confil. 14. lib. 1.

Non obstat quod Curt. Sen. conf. 49. numer. 4. ad med. versic. nec est bonum, Garzon. de Fœmin. ad feud. recipien. colum. 21. in 6. restrict. versic. Tertio declaratur, Schrader. de feud. part. 2. cap. 4. num. 56. Intrigliol. de feud. cent. 1. q. 41. nu. 34. Rovit. conf. 89. num. 28. dicant necesse esse, quod pecunia solvatur Domino directo, nec sufficere si solvatur tertio, quoniam præallegati Auctores loquuntur ad effectum, ut feudum dicatur vere emptitium, adeout in eo succedere possit sœmina, quæ regulariter a successione feudi repellitur, cap. 1. §. hoc autem notan. qui feud. dar. possint, cap. feudum si de feudo fuerit controvers. sed non negant, quin feudum tali casu dicatur ex titulo oneroso, quamvis a tertio emptum, & quin de eo possit disponi in alias personas, præter sœminas non prohibitas, & prædicta opinio Curt. Sen. habet gravissimos contradictores, scilicet, Gozadin. Surd. Peregrin. Decian. Menoch. & Fachin. in locis superius adductis. Hæc Rota, quæ paucis visa est omnia objecta prævidisse, illaque miro, ut constat, ordine diluisset, unde allegari meretur judicio meo pro decisione nostræ altercationis, licet ipsa loquatur in terminis emphyteutis, & non versemur in quæstione feudali, non solum ex traditis in Articulo præcedenti, versiculo prædictorum autem Doctorum, num. 112. cum seqq. sed etiam quia Doctores omnes a Rota hic allegati loquuntur in terminis feudi, & ipsa pariter expresse etiam loquitur, & de emphyteuta, & de Vassallo numer. 37. Quamobrem sive feudum fuerit 82 emptum a Domino, sive ab alio cum Domini assensu, quomodocumque ære paterno quæsitum fuerit, semper dicitur profectitium, & ubi emptum ab alio Vassallo, dici 83 nequit, quod ex concedentis beneficio habeatur, Dominus enim consentiendo alienationi feudi, quæ fit ab alio, nihil utique tribuit de suo, sed cum posset actum impedire 84 denegando consensum, tollit, præbendo, de medio obstructulum, quæ singillatim plurimum allegatione comprobatur. dicto conf. 427. num. 14. ad discrimen concessionis factæ per ipsum Dominum rei, quæ erat sua libera, in feudum, tunc enim dicitur torum dare, & tunc recte intelligitur ab ipso concedente feudum haberi; at quando res ipsa jam erat infeudata, & per Vassallum alienatur in non vocatum, tunc quidem Dominus dare dicitur quidquid habet, sed hoc quod dat, in hoc uno dumtaxat consistit, quod tollit

85 tollit impedimentum de medio, bene est verum, quod tollendo obstaculum perficit actum, atque ideo res dicitur haberi a Vassallo, & actum venditionis perfici a Domino. Est Theorica quam a Camerario Surdus mutuavit superius relato loco, num. 15. & conferunt tradita per Hieronym. Garzon. *de sœm. ad feud. recip. vel non in sexta restrictione, versic. at prima opinio, circa fin. in 2. part. 10. tom. tractat. mag. fol. 170. a tergo, ibi, ego teneo consensum &c.* ubi quod quando feudum emitur a Vassallo, non habetur a Domino nisi consensus, nec investitus feudum ab eo assequi
 86 videtur, nisi præter assensum ipse Dominus specialiter promississet observare, vel manutenere feudum, tunc enim ipse diceretur vendere, id quod pariter late deducit Joannes Franc. de Ponte *conf. 3. num. 1. cum seqq.* & fere per totum, dum post Andream observat Principem alienationi feudi
 87 assensum præstantem non ceneri aliquid de suo donare, vel remittere.
 88 Et licet Venturin. *conf. 37. num. 62. junct. num. seq.* hisce minime assentiat, volens, quod quando feudum emitur ab ipso Domino, quæsitum quidem dicatur titulo oneroso, secus vero si quæsitum a Vassallo Domino assentiente, allegando ad suæ confirmationem distinctionis Rosenthal. *in*
 89 *synopsi feudal. cap. 7. conclus. 34. num. 2.* attamen si bene legatur *tota dicta conclusio 34.* compertum habebitur, eundem Rosenthal. non satis ejus assumptum probare, vel saltem hujusmodi discrimen in sensu suo forte non sine ratione
 90 excogitatum minime congruere terminis nostræ quæstionis, ibi enim (sicut etiam animadverberat Rota in Casenaten. emphyteus. superius relata) Auctor querit, nunquid fœmina in feudo emptitio succedat? & licet *numer. 2.* per Venturinum allegato quæstionem referat a nonnullis definiti fœminarum ad vota, dummodo Vassallus feudum
 91 emerit a Domino, secus ab alio Vassallo cum ejusdem Domini assensu, ipse tamen *numer. 7. cum seqq.* fœminam indifferenter non succedere in feudo emptitio, tanquam communem, & in Camera probatam sententiam, quavis distinctione postposita, statuit ac firmat. Bene est verum, quod in Glossa cap. inquit, quodposito, sed non dato fœminam succedere in feudo empto, præfatam distinctionem omnino retinendam censeret, data his verbis ratione, *Cum hoc feudum respectu Domini sit omnino gratuitum, nec illi obesse debeat, quod hic Vassallus ab alio Vassallo, quem dominus gratis de eo investierat, hoc emit, ex quibus conitat, quod hæc distinctio approbatur a Rosenthal. ad effectum tantummodo excludendi fœminam, pro cujus exclusione omnis*
 92 interpretatio capienda est, cum naturæ feudi repugnet,
 93 quod ad feudum admittatur, ut ipse pariter Rosenthal. animadvertit *eodem cap. 7. conclus. 33. num. 8.* vel verius iudicio meo, ex relata causali *ibi, nec illi obesse debet &c.* liquet eandem distinctionem admitti, quando in quæstione est Domini præjudicium, quibus in terminis omnes Doctores in dicta Glossa allegati, qui superius aliquid innuunt, expresse loquuntur, videlicet quando fœmina hoc prætextu quod feudum fuerit emptitium, delinquente agnato, vel masculina linea extincta, succedere attentaret, & in quo sensu nos quoque doctrinam juridicam probaremus, siquidem respectu ejusdem Domini, cui nihil novus Vassallus præstitit (& cui præjudicium inferretur, ut infra demonstrabimus, fœmina ad feudalem successionem admittitur) feudum emptum ab alio Vassallo diceretur quæsitum titulo lucrativo, unde quoad Dominum, qui gratis assensum præstitit, feudum, quod erogatione pecuniæ priori Vassallo numeratæ ultimus investitus fuisset assecutus, dici non posset titulo oneroso acquisitum, nam alias sine manifesta violatione veritatis (ubi præscindatur a Domini præjudicio) si Vassallus pretium integrum usque ad obulum erogasset sive Vassallo, sive Domino, nunquam dici posset sibi feudum fuisse donatum, illudque titulo non nisi oneroso fuisse acquisitum, ut recte innuit Rota supra adducta dec. ac Doctores ibidem allegati, & Surd. præ cæteris.
 95. Et quidem summa ratione concedi posse videtur, quod Domini respectu feudum non dicatur lucrativo titulo acquisitum, nec ei præjudicium ullum factum ceneri debeat, licet in substantia quæsitum fuerit integra pretii numeratione ab alio Vassallo, ex vulgari regula *res inter alios acta, &c.*
 96 quod sane præjudicium fieret Domino, si fœmina admittetur in feudo eo prætextu, quod esset emptitium, & pluribus quidem rationibus. Primo nempe quia fœmina imbecille incepta foret ad tuendum armis directum Dominum. Secundo, quia illum comitari non posset, cum publica minime patitur honestas fœminas cætui virorum interesse. Tertio, quia propter fragilitatem distorsus in rebus peragendis pacis,

bellique tempore, eidem Domino imbecille daret consilium. Quarto, quia de ea modicum confidere posset ob lubricitatem voti, cum quater mutetur in hora, & quinto denique ob periculum secreti, cum fœmina tacere nesciat, propter quæ fœminam exclusam a feudali successione, ex Baldo autumat Rosenthal. *cod. cap. 7. conclus. 31. num. 2.* & tamen hæc sunt munia Vassalli, quæ inter cætera Domino cogitur exhibere, servitia scilicet militaria, consilium, voti constantiam, taciturnitatem arcani præstare, & cætui interesse virorum, Rosent. *ibid.* unde succedente fœmina inepta in his Domino inservire, manifestum est quod ei illatum intelligeretur præjudicium.
 Quamvis hæc omnia in hypothese nostra omnino cessare debeant, data siquidem quacumque distinctione, ac etiam pro vera admittitur Theorica Venturini (quam plurimum auctoritatis sibi vindicare putamus uti probatam ab eodem Venturino viro quidem acutissimo, ac in controversiis examinandis diligentissimo, cujus eximiam virtutem veluti ab erudito Præceptoris cinere redivivam habemus tanquam in Phœnice in D. J. C. Francisco Reghino Patritio Pontremu-99 lensi in hac Urbe Advocato, mihi præcipua dilectione conjuncto, cujus juris lucubrationes plurima eruditione semper refertas sæpius typis editas admirari soleo, & nunc summo diu expectitum publici juris factum exopto ejus responsum in hac eadem causa redditum pro Domino Comite Hieronymo Tarascono Adversario Domini Comitum Octavii (cujus jura pro tenui Minerva mea ego tueor in præsentia) admittitur, inquam, relata distinctione, adhuc in casu nostro minime urgeret, eo quia Dominus Comes Camillus 100 non solum titulo oneroso a Dominis Comitibus de Flisco, quibus integrum pretium numeravit, acquisivit feudum, sed titulo pariter oneroso assecutus fuit assensum Domini, cui erogavit (ut infra, num. 118. versic. *Præterea sciendum est*, exponemus) pecuniarum quantitatem, eamque habito respectu ad id quod ab eodem Domino adeptus fuit, factis notabilem.
 Nec est quod rursus hic quis obijciat, quod in supplici 101 libello ad effectum habendi necessariam investituram porrecto, non semel Dominus Comes acquirens supplex roget C. S. S. quatenus sibi plura ex gratia concedat, & in specie, ut dignetur ex sua benignitate confirmare rescriptum factum priori libello Dominorum de Flisco, & successivam Calestani venditionem, immo etiam ut sibi in feudum eundem locum concederet, quem convenerat ab eadem Celsitudine sua recognoscere in feudum, ibi, *con obliquo al detto Cavaglier Tarasconi Oratore di riconoscere per se, suoi figliolise descendenti maschi in infinito in feudo da V. A. li detti luoghi &c.* & paulo post: *nel quale v'è il patto di riconoscere da V. A. il detto feudo in titolo di Contea già eretto, & infra Resta al detto Cavaglier Camillo Oratore di supplicarla (per pie-* 102 *namente godere della gratia concedutagli) come humilmente lo supplica, di restar servita per effetto della sua benignità di confermare, e corroborare con la pienezza della sua Podestà Ducale non solo il rescripto &c. ma etiam diio il medemo istrumento di vendita, e concedergli successivamente in feudo &c.* Quoniam cum aperte liqueat feudum emptum a Dominis de Flisco, nilque Domino Comiti traditum a Celsitudine sua, quæ utique directum dominium sibi retinuit, nec transtulit utile, quod apud ipsum non erat, speciosa eædicendi formulæ, ac ab humili reverentis Vassalli obsequio scriptæ nil aliud significant, quam obsequentissimam assensus Serenissimi implorationem, quod satis comperunt faciunt ea verba prioris supplicis libelli eorum de Flisco, ibi, *Sperano che sia P. A. V. per fargli gratia di rimettergli la detta caducità, poich' essi bramano di far vendita di detto feudo, sua giurisdittione, e beni al Cavaglier Camillo Tarasconi per il prezzo fra loro convenuto, intervenendovi per il beneplacito, e consenso di V. A.* immo si ex investitura 103 similis feudi empti ab alio Vassallo diceret expresse directus Dominus, quod feudum illud de novo concederet, neglecto verborum cortice, genuina foret interpretatio pro nuda concessione consensus, ut recte observavit Camerarius penes Surd. *ubi supra, num. 15. in fine*, & conferunt tradita per Bald. *in l. qui se Patris 3. num. 34. C. de honor. poss. unde liber. quem sequuntur Jason. conf. 57. num. 7. in primo, dicens de feud. cent. 1. quæst. 18. num. 18.* ubi quod si Princeps in investitura feudi empti utatur verbo: *Indulgemus, vel donamus*, vel alio simili, feudum intelligitur quæsitum per 104 contractum, non ex Domini privilegio, vel munificentia, immo etiam si adessent verba: *donamus, & ex causa donationis pleno jure transferimus*, adhuc contractus feudi non intel-

intelligeretur translatus in contractum simplicis donationis, ut reprobo Oldrado, decidit Rota coram Merl. 105 dec. 670. num. 18. & juvat demum ad hæc Grät. *respons. 4. in primo*, ubi probat in eo feudo tanquam novo non habere locum jus accrescendi, nec propterea revocari posse transactionem super eo factam per acquirentem, non obstante quod ipse casu suo (ut constat num. 9.) in investitura legerentur verba: *In comitatum erigimus, conferimus, & donamus.*

106 Præterea quidam importet nostro in casu, quod D. Eq. Camillus recognoscere vellet Castellatum in feudo a Principe, & quid in mente habuerit hac dicendi formula indicandi, constat non obscure ex eo quod juxta superius allata verba libelli per eum porrecti refert id conventum in libello dato per Dominos de Flisco, ibi: *Essendosi compiaciuto V. A. S. con suo rescritto fatto sotto il dì 16. Gennaro corrente 1650. alla supplica data dall' Abate, e Conte Claudio, &c. non obliò al detto Cavaglier Camillo Tarasconi Oratore di riconoscere &c. in feudo da V. A. li detti luoghi &c. & tamen in dicto libello aliud superinde non exprimitur, nisi quod ipse D. Eques deberet reportare a C. S. S. investituram consuetam, ei pollicendo fidelitatis juramentum his verbis, riportando poi da V. A. la dovuta investitura, e prestargli il necessario giuramento di fedeltà &c.* sicuti etiam in eodem libello refertur conventum in instrumento acquisitionis feudi, quod ipse D. Comes deberet recognoscere dictum locum in feudo his verbis; *Essendosi in conformità della gratia di V. A. stipulato un instrumento di tal vendita &c. nel quale v'è il patto di riconoscere da V. A. il detto feudo &c.* & tamen in dicto instrumento non leguntur super hoc alia verba quam ista: *attentis gratia, beneplacito, consensu, & licentia C. S. S. & disposizione Majoris Magistratus, & interveniente de novo consensu C. S. quatenus opus sit, & non aliter &c.*

107 Et quamvis etiam admitti possit sine veri præjudicio, quod attento dicto supplici libello, vere D. Co. Camillus voluerit ab ipso Domino Castellatum recognoscere in feudo Comitatus, etiam in sensu importante, quod voluerit assequi a Domino aliquid aliud præter consensum, & investituram, puta privilegium, ac indultum, quod dictus D. Eques Camillus acquirens, ac ab eo descendentes denominarentur Comites, ut in eo legitur postulatum, adhuc parum 108 optularetur Dominis Comitibus Actoribus, non ob id quod in his terminis observat Surd. *dicto conf. 427. num. 15. vers. addo*, nempe quod quando etiam a principio ipsum feudum vere constituitur a Domino, & ab eo utile transfertur dominium in Patrem, qui cum ipso D. contrahit, adhuc feudum descendit non a solo Domino absolute, sed mediante Patris contractu, ejusque stipulatione, ita quod quoad Patrem suscipientem feudum descendat quidem a solo Domino, sed quoad filios proveniat a Patre, qui pro illis stipulatur, ideoque jus filiis quæsitum per paternam stipulationem censerit debet profectitium, ut ratiocinatur idem Surd. *supra ante num. 16. & sub nu. 45. versic. quod si feudum, & antea num. 13. pluribus allegatis*, non, inquam, 109 ex hoc fundamento, quia si feudum fuisset gratis, & ex Domini beneficentia, ac liberalitate concessum, foret filiis quæsitum jus omnino irrevocabile ad feudum, de quo proinde tanquam habito titulo lucrativo, primus investitus, congruenter discurrendo juxta conciliationem in alio articulo firmatam communi Doctorum voto probatam, non posset disponere.

110 Sed parum juvaret Dominos Comites Actores, quoniam certe non aliud prætendi posset D. Comitem assecutum, quam erectionem feudi in Comitatum, benignam videlicet concessionem, quod ipse D. Comes acquirens, ejusque filii, ac descendentes denominarentur Comites; nam quoad 111 feudum, scimus acquisitum cum ejusdem Principis assensu a Dominis Comitibus de Flisco: plurimum siquidem differt ipsum corpus feudi ab ejusdem feudi titulo, seu dignitate adjecta, ut apertissimo constat ex tradit. per Capyc. *Latr. consult. 23. numer. 74. cum seq.* ubi quod quamvis de feudo empto a communi Patre teneatur Primogenitus dare Secundogenitis partem pretii, non tamen tenetur dare par-

112 tem pecuniæ, cum qua titulus fuit emptus, secutus Rovit. *loco ibid. allegato*, qui id ipsum etiam melius docuit *super pragmat. 25. de feud. nu. 58*, ubi tractando de contributione integri pretii, quam Primogenitus succedens in feudo novo facere tenetur fratribus, querit an in hujusmodi 113 contributione habenda sit ratio dignitatis eidem feudo adjectæ, si que supponit aliud esse feudum, aliud dignitatem, 114 quodque licet hæc dici debeat concessa a Principe, adhuc il-

lud remaneat in sua natura novi, emptitii, & onerosi, quæ optime prævidit, ac scite excitavit adversus Bart. *in l. a. §. nec castrense, n. 7. de collat. bon. difertissimus Ant. Faber, de error. pragmat. decad. 41. error. 10. n. 4.* licet ipse benignius indulgere potuisset Bartolo suam reprehensionem, dum allata dicto num. 7. satis bene conciliari poterant cum iis, quæ tulerat num. 4. ubi huic ipsi Fabri, & aliorum sententia favere videtur docens, quod in controversia collationis considerandum non sit quantum Pater erogavit in querenda militia filio, sed considerari debeat æstimationo militiæ vendibilis, ac subdens quod non confertur militia quantum ad dignitatem, sed hæc ex supputatione detrahi debeat, quam quidem Theoricam a Bart. desumptam tulit in proposito Merlin. *de legitim. lib. 2. tit. 1. qu. 5. n. 28.* Hanc ipsam animadversionem fecit Doctissimus D. de Luca *in superius commendato secundo responso in hac causa dato, versiculo quodque aliud*, quæ pariter confirmant tradita per J. C. Petrum Petracinum *in consult. Capyc. Latr. consult. 24. num. 21.* ubi quod separatur Principis nomen a Principatu, illudque retinere possit, tamen hic penes extraneos resideat, & 116 n. 23. ubi quod denominatione, titulus, & dignitas Principis deferri potius videntur jure sanguinis, quam hæreditario, ac hujusmodi concessio facta a Principe, separata intelligitur ab ipsa concessione feudalium.

Quare jus quod virtute investituræ prædictæ sibi possent 117 quæsitum prætere Domini Comites Adversarii, totum in substantia versari videretur circa ipsum feudi Titulum, quem unicum dici potest a Principe efflagitatum, ac obtentum, quare conclusiones omnes, quæ ferri possent pro ipsis Dominis Comitibus Actoribus, in hoc unum collimare posse videntur, quod nempe D. Comes Camillus non potuisset contraria sua dispositione præjudicium ipsis tanquam ab eo descendentes, ac a Principe in investitura in hoc contemplatis inferre, quin participarent de dicto Titulo, & dignitate Comitatus, ac propterea denominarentur Comites, quod tantum abest D. Co. Camillum unquam in animo habuisse, ut potius in ipso postremo ejusdem elogio, quodcumque de eis mentionem fecit, sub hac Comitum denominatione continuo nuncupaverit.

Præterea sciendum est, quod ipse D. Comes Camillus 118 recensitam facultatem, quod ipse, ejusdemque descendentes nominarentur Comites (etiam si admittatur, quod D. Eques Camillus voluerit feudum recognoscere a Domino, quatenus ab eo assecutus fuit gratiam, quod ipse, ejusque descendentes possent denominari Comites) adhuc, non ex mera Principis gratia obtinuit, sed titulo satis oneroso, cum Serenissimæ Ducali Cameræ ad hunc effectum perolverit pretium Ducatorum mille argenteorum, quod equidem habito respectu ad pretium integrum feudi erogatum de Principis consensu Dominis de Flisco (quibus ad hunc effectum Celsitudo sua remisit feudi caducitatem, ut ex eorum supplici libello, ibi: *nulladimeno confidati dessi Conti fratelli nel sommo della sua Sereniss. benignità, sperano che sia l' A. V. per fargli gratia di rimettergli la detta caducità per l' effetto infra scritto, poichè essi bramano di far vendita di detto Feudo, sua giurisdictione, e beni al Cavaglier Camillo Tarasconi per il prezzo fra loro convenuto, & infra: Humilmente la supplicano &c. di concedergli di nuovo &c. il detto feudo &c. e poi di poterlo vendere al detto Cavaglier Camillo Tarasconi per se, suoi figli, e descendenti in perpetuo, & a chi darà per il prezzo fra loro concordato, & al detto Cavaglier Tarasconi di poterlo liberamente comprare, riportando poi dall' A. V. la dovuta investitura, e prestargli il necessario giuramento di fedeltà &c.*) quod, inquam, pretium ducatorum mille habito respectu ad pretium integrum feudi de Principis consensu erogatum Dominis de Flisco pro acquisitione domini utilis, non videtur tenuere pro sola Comitatus nomenclaturæ acquisitione, unde ex quocumque latere res conspiciatur, unde quaque feudum hoc acquisitum apparet titulo oneroso, nihilque profus, ac omnino habitum titulo lucrativo. ex mera gratia, & liberalitate, sicque filii, quibus sane jus ullum ad feudum non descendisset, si a Domino Comite acquirentem feudum emptum non fuisset, non a Serenissimo Principe illud debent recognoscere, sed a Patre.

Omni in casu, quando etiam memorati feudi concessio 119 tota daretur Domino concedenti, adhuc tamen quia illi pene ignota erat filiorum persona, præsumitur quod eos vocaverit contemplatione Genitoris, Surd. *dicto conf. 427. n. 16. versic. secunda est ratio*, & nos late in priori Articulo monstravimus, quare hic quoque repetitur ibidem sufficienter discussum, quod scilicet jus filiis quæsitum ex prædicta Domi-

Domini vocatione reputari debeat profectitium, juxt. allegat. tex. in l. profectitium §. de jur. dot. ibi, *Profectitia dos est, quæ a Patre, vel parente profecta est de bonis, vel facta ejus, & ibi, quid si Patri donaturus dedit? Marcellus lib. 6. Digestorum scripsit hanc quoque a Parente profectam esse, & est verum*, Surd. d. conf. 427. num. 17.

120 Hinc satis clare licet inferre, nunquid ullum validum fundamentum sumi queat contra D. Comitem feudi prælegatarium ex objectato supplici libello, cujus tamen difficultatem breviori, ac faciliori via nonnulli forte evasissent, animadvertendo, quod ille porrectus non fuerit a D. Co. Camillo, sed a D. Comite Octavio ejus Procuratore, qui tamen non satis diligenter visus fuit servare fines mandati, juxta præscriptum l. diligenter §. mandati, cum vulgatis, quamvis enim haberet facultatem preces porrigendi Serenissimo Principi, ea tamen restricta legitur a clausula (in præmissis) hoc est preces porrigendi pro obtinendo assensu, & beneplacito a Celsitudine sua, enimvero nil aliud in mandato continetur, quam ipsius D. Comitum Octavii electio in Procuratorem ad faciendum instrumentum emptionis feudi nomine D. Comitum ejus Patris, reservato, & accedente consensu, & beneplacito Serenissimi D. Ducis nostri. Quamobrem aliquis objiceret quod gratis, & ultra sibi commissa ea omnino D. Procurator in dicto supplici libello apposuerit, præter illa quæ meri assensus, ac investituræ implorationem concernerent. At nos, qui existimamus nullum inde oriri impedimentum ad infringendum, ac evitandum implementum dispositionis D. Comitum, ad præsidium hujusce exceptionis non convolvamus.

121 Unum solummodo ex abundantanti inuimus ad indicandam amplitudinem facultatis D. Comitum acquirentis, quod postremus hic supplex libellus a D. Co. Octavio procuratorio nomine porrectus Serenissimo Domino est omnino relativus ad priorem libellum eidem Serenissimo porrectum per Dominos Comites de Flisco, & per ipsum D. Co. Camillum, & ad instrumentum acquisitionis feudi prædicti, immo in illo horum confirmatio enixe, & expresse est flagitatur his verbis: *Resta al detto Cavaglier Camillo Tarasconi Oratore di supplicarla &c. di confirmare, e corroborare con la pienezza della sua Podestà Ducale non solo il rescritto fatto alla supplica delli detti Conti Fieschi, e detto Oratore sotto il dì 16. corrente mese &c. quale è registrato nell' infrascritto instrumento, ma etiam d'io il medesimo instrumento di vendita fatta dalli detti Conti Fieschi al detto Oratore, con tutto ciò che in*

122 *esso si contiene, e qual' istrumento s'essibisce, &c.* in dicto autem priori libello petitur facultas vendendi dictum feudum D. Co. Camillo pro se, ejusque filiis, & descendantibus in perpetuum, & quibus dederit, his verbis: *poi di poterlo vendere al detto Cavaglier Tarasconi per se, suoi figliuoli, e descendanti in perpetuo, & à chi darà, cujus quidem clausulæ (& quibus*

123 *dederit*) nota est virtus operandi, quod competat investito facultas alienandi feudum, Curt. Jun. de feud. p. 4. n. 141. vers. contrariam tamen (ubi de communi feudistarum opinione testatur, dicens haberi textum fortissimum, & inevitabilem de hoc in c. 1. de feudo non habente propriam naturam feudi) Barbof. claus. 57. n. 1. etiam in extraneos quocumque titulo, ut reprobat contrariis veram, ac communem testatur articulo plene discusso Marra videndus de clausulis, p. 2. claus. 58. n. 5. & per totum, Albert. Brun. conf. feud. 38. nu. 3. sive inter vivos, sive in ultima voluntate, plures congerit Fab. de Anna conf. 53. n. 23. lib. 1. Bursat. conf. 4. n. 3. Surd. conf. 440. n. 12. & 475. n. 30. & 551. per totum, D. Sacca respons. 231. n. 17. cum seqq. etiam Domino irrequisito, quia illius consensus censetur datus ab initio, ut recte probat Camerar. apud eundem Martam, n. 7. Barbof. ubi supra, n. 6. & plures citat Fulgin. de jure emphyteut. sub rubrica de alien. qu. 1. num. 144. quod videtur sine dubio admittendum saltem in primo acquirente, ex tradit. per Rot. coram S. m. Gregor. dec. 529. n. 2. & ibi Addent. n. 22. litt. B. unde inquirunt acqui-

124 *parari hanc clausulam, quibus dederit, clausulæ, pro se, suisque hæredibus, & descendantibus quibuscumque, idem Barbof. ubi supra, n. 8. quæ latissime prosequitur Monach. de rella feud. interpret. pleno cap. 39.*

125 Adeo ut postposita Civilistarum doctrina volentium hujusmodi clausulam, & quibus dederit, ita intelligendam, ut alienatio fieri dumtaxat possit in sanguine conjunctos, qui alias essent successuri, resolvendo quæstiones per veros terminos feudistarum, dicendum sit per hanc clausulam datam esse facultatem ita alienandi in quoslibet, ut etiam possit distrahi libere, & in allodium, quo casu in persona feudatarii, cui concessio facta est, dicitur feudum, in persona vero illius, cui a feudatario libere alienata est, censetur allodium, Gard. de Luca, Lib. 1.

ut relato Isernia, Baldo, & aliis pluribus, probat Marra citato loco n. 8. & bene de success. legali par. 1. q. 18. art. 3. n. 13. cum seqq. quibus addo Curt. Jun. de feud. par. 4. n. 141. circa fin. qui punctum hisce verbis discuit: *Tertio, & ultimo mirabilius advertendum puto, & ponderandum in hac materia quod tex. in d. c. 1. de feudo non habente propriam naturam feudi, super quo fundant se omnes Doctores præallegati, probat unum mirabile, ad quod non solet in practica adverti, quod non solum illa verba (& quibus dederit) vel equipollentia operantur quod ille in quem fuerit facta talis alienatio retinebit illam rem liberam, & expeditam, & tanquam allodiam, non autem jure feudi, & illum text. ita intelligunt glossa ibi, Andreas de Isernia, Baldo, Alvarot. & communitur feudista, quod ego reputo mirabile, & singulare, & perpetuo memorie commendandum.*

Contractus autem venditionis Calestani, ut patet ex ipso instrumento, factus fuit juxta facultatem traditam a rescripto emanato ad dictum Libellum omnino confirmatorio omnium in eo petitorum, vendendi scilicet feudum D. Equiti Tarascono pro se, ejusque filiis, & descendantibus, & quibus dederit, per hæc verba: *Concedimus, mandamus, & derogamus in omnibus, & per omnia, prout petitur, non obstantibus &c.*

Id ipsum confirmatur ex instrumento acquisitionis ejusdem feudi, in quo nec verbum de filiis, & descendantibus, sed potius interpositam intelligimus stipulationem pro hæredibus, si animadvertamus ad clausulam cæteratam appositam post stipulationem Notarii, & Domini procuratoris nomine Domini Equitis acquirentis, ibi *Illustrissimus, & Reverendissimus Dominus Abbas Co. Claudius &c. fecit, & facit dicto Illustrissimo D. Octavio Tarascono filio dicti Illustrissimi D. Equitis Camilli Tarasconi uno illius Procuratori, ut supra, ac nobis Notariis infrascriptis stipulantibus &c. venditionem, cessionem &c. & infra: ita quidem &c. & cessit nominibus quibus supra, & in solidum ut supra d. Illustrissimo D. Octavio Procuratori ut supra presenti &c.* Porro notum est, quod clausula cæterata post verbum, *stipulanti, vel, accipienti, & post verbum, presenti, extenditur pro se, ejusque hæredibus, & successoribus quibuscumque, ut de primo probant Barbof. clausula 14. num. 9. Burat. dec. 310. n. 7. Rota in rec. dec. 587. n. 3. de secundo vero Rot. divers. p. 1. dec. 393. n. 1. & p. 9. rec. dec. 290. nu. 5. ubi in puncto quod clausula cæterata post verbum, presenti, indicat stipulationem pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, quemadmodum etiam quando reperitur apposita post verba, pro se, ut probat Rota in rec. p. 1. dec. 707. nu. 10. cum maxime hoc idem suadeat juris præsumptio, quæ feuda (ubi expresse non legantur acquisita pro filiis uti filiis) etiam si acquisita exprimentur pro filiis simpliciter, præsumimus acquisita pro filiis uti hæredibus non uti filiis, ut post Bald. & alios probat Tusch. lit. A. concl. 439. n. 12.*

Demum id pariter videtur confirmari ex clausulis, si ita sibi placuerit, & in ea forma, & modo, quæ sibi videbitur, appositis in postremo supplici libello vim investituræ habente, §. di più supplica l. A. V. ubi D. Comiti acquirenti conceditur facultas erigendi primogenituram: quando quidem clausula, *quidquid placuerit, æquipollet clausulæ, quibus dederit, ut probant in specie ad hunc eundem effectum valentibus libere de feudo disponere, Georg. de Ecclesia, Marc. Salvac. & Reg. consil. & requietr. Magister. in eorum consilio inter conf. feud. divers. in ordine conf. 48. n. 9. unde saltem inter comprehensos in investitura (ubi maxime, ut hic, apposita est circa methodum præferendi descendentes ipsius investiti) quod hæc clausula, *quidquid placuerit, liberam importet facultatem in acquirente disponendi, dummodo non in extraneum, late comprobant Ambrosius de Vignate, Jacobus a Sancto Georgio, Christopherus de Nicellis in conf. ubi supra inter conf. feud. 47. post num. 8. vers. non obstant modo allegata in contrarium.**

Quamobrem his omnibus attentis, videmus, quantum distet hypothesis Belloni allegato conf. 55. a casu nostro, quantaque urgeant hic ad suadendam liberam facultem in D. Comite Camillo disponendi de nostro feudo, quæ illic non militabant, tamen si veram fateremur Belloni sententiam, quam tamen superius non satis tutam probavimus, immo quatenus sumatur in sensu contra nos objectato, contrariam illis, quæ idemmet auctor consuluerat conf. 9. n. 74. juncta facti specie, unde hic cadere satis apte videtur declamatio Martæ de clausulis, clausula 58. partis secundæ, nu. 4. in fin. *Quod mirum non sit, si nulla fides consulentibus nostri temporis, eorumque scriptis habenda sit, qui ad lucrum faciendum tantum elucubrant. Si opiniones veras servasse essent, eosdem pudevissent opiniones directe contrarias ample-*

135 *nos esse, & multo minus excusandi sunt, qui in uno, eodemque volumine consilia adversantia collocarunt, hæc Marta in consimili feudali contentione, hos pariter jure merito carpit Rota in recent. part. 9. tom. 2. decision. 438. num. 12.*

136 *Demum ad iterandum penitus præfatum Bellon. conf. 55. libet hic pro coronide præsentis Articuli candide compertum facere exitum causæ, in qua idem Bellon. tunc in jure allegavit. Sufficeret quidem hoc certo scire testimonio ipsiusmet Belloni in principio ejusdem conf. nempe priori instantia pronunciatum adversus partem, pro qua ille confutebat, nec adhuc consistere fundamenta allata in suo responso apud secundos Judices adeo invaluisse, ut eos ad diversa traxerint vota, sicut eximie observavit in secundo ejus responso postremo loco in calce præsentis controversiæ edito ad resolutionem dubii petiti ab eodem Belloni consil. Dominus meus de Luca, cujus oculatissimæ indagini proposita fuit difficultas, ut præ summa ejus peritia in omnibus, sed præcipue in feudalibus altercationibus sincere exponeret, nunquid ratiocinia Belloni eo loco illum moverent a priori opinione, quam ante conditum Testamentum Domino Comiti Camillo significaverat, & quæ fuit regula ejus ultimæ dispositionis circa prælegatum feudi. Studiosissimus tamen fui e Taurinensibus oris compertum habere præcisum, & postremum exitum causæ, & conscius fui rem hoc pacto actitatum.*

Actores erant in dicta causa Dominæ Margarita Comitissa Ormeæ vidua, ac Diana nupta D. Joanni Baptistæ Provano, & Rea D. Comitissa Paula relietâ Domini Caroli Provani de Druent Comitissa Alteffani, omnes Sorores, & filia D. Comitissæ Nicolai communis genitoris, qui post acquisitionem feudi Alteffani recursum habuerat ad Principem directum Dominum, rogaveratque pro erectione in Comitatum, & confirmatione primogenituræ, & postea moriens gravaverat dictam Comitissam Paulam primogenitam ad erogandos aureos bis mille sororibus suis ex pretio dicti feudi: electi fuerunt Arbitri præfata, ac aliarum controversiarum vertentium inter dictas Dominas Sorores Domini Senator, ac Consiliarius Rovaxenda, Bernardinus Clerici, & Bartholomæus Leona, qui sub die 4. Decembris anni præteriti 1610. eorum laudum tulerunt omnino contrarium Dominæ Comitissæ Paulæ, dum eam juxta paternam dispositionem gravarunt ad solutionem præfata summæ. Laudum in authentica forma ab ea Civitate procuratum, est tenoris sequentis,

Noi Ricardo Cesare de Signori di Rovasenda Consiliere, e Senator Ducale, Bernardino Clerici, e Bartolomeo Leona Avocati in Torino Arbitri, Arbitratori, & amabili Compositori eletti, cioè Bernardino Clerici per la Molt' Illustre Signora Paola rilassata dal sù Signor Carlo Provana Signor di Druent, & Bartolomeo Leona per le Molt' Illustre Signore Margarita Contessa d'Ormea V. e. l. o. a, & Diana moglie del Signor Gio: Battista Provana, & Senator Rovasenda, communemente da esse tutte assonto per le differenze fra loro vertenti come ne gl' instrumenti di compromesso rogati, cioè quello di detta Madama di Druent sotto li 14. d' Aprile 1600. à M. Gio: Angelo Torrerij, & quello di dette Signore Margarita, & Diana sotto li 22. d' esso mese d' Aprile a M. Gio: Margarita, e come anco nelle prorogazioni d' esso compromesso sotto li 14. e 15. d' Ottob. prossimo passato rogato al nob. Ven. Castellano Antonio Coppo d' Altezzano, & altri doi instrumenti di prorogazione rogati li 21. di Novembre al detto Nodaro Coppo, & altri doi instrumenti di nominatione di me sodetto Senatore Rovasenda per commune Arbitro rogati, l' uno sotto l' ultimo di detto Novembre prossimo passato, & l' altro sotto il primo del presente mese di Dicembre al detto Nodaro Coppo, à quali tutti rispettivamente s' habbi l' opportuna relatione. Veduti essi instrumenti di compromessi, e di prorogazioni, & insieme le pretenzioni in esse riferite, & altre a parte sposte, e proposte con gl' instrumenti delli Testamenti del sù Signor Nicolò Henry Conte d' Altezzano, & Signor di Crimui padre di dette Dame compromittenti, quello della sù Dama Violante di Savoja loro Madre con li loro Codicilli, il testamento del Signor Conte Ottavio loro fratello, l' acquisto, & investitura d' Alteffano, & instrumenti di dote di detta Signora Violante, & d' esse Signore compromittenti con ogn' altre ragioni, & scritture, quali à dette Signore è parso di presentarci, e sentiti anco gl' Agenti d' esse Dame, e fatta la dovuta consideratione si sovra esse pretenzioni, risposte, e repliche, ragioni &c. scritture, che sopra ogn' altra cosa allegata, si in ragioni, che in fatto, invocato il Divino agiuto laudiamo, arbitriamo, & arbitramentiamo come segue.

Primo che frà dette Dame sorelle resti bona pace, e concordia come conviene frà Dame Christiane.

Più sopra la prima pretenzione, che detta Signora Paola Madama di Druent sia tenuta, e debba pagare del suo proprio à dette Signore Contessa Margarita, e Diana sue sorelle scudi doi mila d' oro per cadauna in consideratione della Primogenitura d' Alteffano in lei pervenuta in virtù, & conforme al testamento paterno con gl' interessi dal giorno del compromesso à ragione del cinque per cento frà sei mesi prossimi, quali durante le pagarà l' interesse alla ragione sodetta del cinque per cento.

Omittimus residuum laudi, quia concernit decisionem aliarum questionum vertentium inter Dominas Sorores, quæ ad rem præsentem non faciunt.

Laudo minime acquievit quoad dictum primum caput D. Comitissæ Paula, sed petita reductione ad arbitrium boni viri, seu factò novo compromisso, causa commissa fuit Dominis Senatoribus Fanzono, Junctinæ, & Thesauro, suscipiente interim patrocinium Comitissæ reclamantis Bellono, qui dicto conf. 55. ejus partes tueri acerrime satagebat, & de facto (quoniam verum est, quod, ut vulgare ajebat adagium, habent etiam sua sidera lites, & sententiæ quandoque non injuria inter casus fortuitos recensentur, ut post Medic. dixit Altograd. Senior. in pede conf. 50. in primo) obtinuit revocationem primæ sententiæ sub die 22. Junii anni sequentis 1611.

Verum introducta causa in excelso Senatu sub die 14. Februarii 1612. per amplissimum Ordinem pronuntiatum fuit, revocandam postremam arbitramentalem sententiam, & primam confirmandam, hisce verbis,

CARLO EMMANUEL.

Pronunciamo doverse reparare il Laudo delli 22. di Giugno 1611. & della cui reductione si tratta, come lo ripariamo confirmando il laudo delli 4. di Dicembre 1610. quale mandiamo eseguirsi secondo sua forma, mente, e tenore, compensate le spese &c.

Subscripta Vivaldo Presidente,

Subscripta Calerij Interp.

Senatûconsulto neque obtemperare voluit D. Comitissa Alteffani, sed pro revisione rogavit Serenissimum Principem, eamque obtinuit, ut ex supplici libello, & benigno rescritto tenoris sequentis.

SERENISSIMO SIGNORE.

Il sù Conte Nicolò d' Henry nel suo testamento gravò Madama di Druent sua figlia di pagare a due sue Sorelle scudi due mila d' oro per una, caso che il feudo d' Alteffano eretto da V. A. in Primogenitura con titolo di Contado a lei pervenisse, il qual caso sendo per la morte del sù Conte Ottavio di Cremici senza figli venuto, pretenlea lo essa Dama di Druent di non esser tenuta al pagamento di tal somma, per non haverla il Padre come primogenita potuta gravare, sù tal differenza compromessa in un Senatore, e due Avocati, da quali sù detta Dama condannata nella sudetta somma, & altre partite de qui nel laudo. Indi essendosi per reparazione d' esso laudo fatto di nuovo compromesso in tre Senatori, è stata da loro assoluta, e finilmente essendosi la causa in prima istanza tirata nell' Eccelso Senato, è stato per sentenza confirmato il primo laudo, dal che sentendosi oltre modo gravata detta Dama, sì per esser cosa chiara in ragione che il Primogenito non può esser gravato, massime senza consenso del Principe, dal quale è stata eretta la primogenitura, come anco perchè sotto pretesto di tal Primogenitura essa Dama è stata privata dell' heredità della Madre, come prontamente sarà vedere, ha perciò interposta la revisione di tal sentenza, la quale intendendo proseguire, e facendolo sede de gl' atti, & aggravio, ricorre da V. A. e la supplica si degni admettere detta revisione, e quella commettere all' istesso Senato, concedendogli lettere opportune con inhibitione in forma, e dichiarazione dell' essequutione, che si farà in persona d' una d' esse Sorelle, ò de loro Procuratori sù valida &c.

Admittitur revisio in forma li 21. Marzo 1612.

Subscripta Milliet.

Verum exitus secundæ Senatus sententiæ non magis felix fuit D. Comitissæ Clientulæ Belloni, dum revisionis causa terminata fuit sub die 9. Junii 1614. hisce verbis.

Pronunciamo non esser luogo alla revisione domandata, ma doverse confirmar, come confermiamo la sentenza de qual si tratta, compensate &c.

Hæc ferenda duxi, tum quia hinc satis compertum fit de eo Belloni consilio non habendam rationem, ex quo contra eum

eum judicatum est, Franc. decis. 260. n. 6. ubi quod Orificius tunc Praeses Neapolitani Senatus consueverat dicere sibi allegantibus consilia, quod voluisset videre sententias super iis latis, tum etiam quia praedicta Senatusconsulta juvare posse videntur ad decisionem praesentis iurgii; licet enim exemplis judicandum non sit, ea tamen in huiusmodi consingentis non flocci habenda, ad tradita per D. Saccam conf. 100. n. 14. cum suob. seqq. & per Valenzuel. conf. 166. num. 58.

ARTICULUS QUARTUS.

An dispositio testamentaria D. Co. Camilli in ea parte, in qua D. Co. Octavio praelegavit feudum, mereatur redargui ob non requisitum Domini assensum?

S U M M A R I U M.

- 1 Feuda non sunt de perpetuo alienari prohibitis.
- 2 Feuda non assimilantur rei sacrae, nec Campo Martio.
- 3 Prohibitus tamen est modus alienandi, ne scilicet fiat sine Domini assensu.
- 4 Dispositio de feudo Catefani per D. Com. Camillum facta fuit Domino ignaro, ac propterea irrita esse videtur, tum inspecto interesse Domini, tum filiorum. Contra tamen, num. 13. & per tot.
- 5 Interesse Domini in alienatione facta eo irrequisito descendit ex triplici fonte, num. 7. & 8. Vide tamen a num. 72. usque ad 79.
- 9 Dispositio in comprehensos fieri nequit cum alteratione formae in investitura decretae. Intellige, ut num. 77.
- 10 Violata videtur nostro casu investitura, dum postergantur filii, pro quibus D. Co. acquirens fuerat stipulatus, eorum unico tantum electo. Vide tamen, num. 77.
- 11 Sicuti Vassallus transferendo feudum in Agnatum remotiorem. proximiori praedictum inferret, qui proinde recte revocaret feudum; ita alienando in unum solum ex pluribus vocatis, ceteris praedictum facit, qui propterea pro portione ad eos spectante dispositionem recte redarguunt. Vide infra, num. 65. cum seqq. & num. 79.
- 12 Rosenthal. est acerrimus propugnator iurium ceterorum existentium in aequali gradu. Quomodo vero recipienda ejus sententia. Vide num. 68. cum seqq. & num. 80.
- 13 Conclusio: neque ex capite assensus Domini non requisiti impugnari potest controversum feudi praelegatum.
- 14 Licet Doctores admittant feudi novi alienationem cum Domini assensu, hinc tamen non infertur feudalem distractum, eo non interveniente, irritum esse.
- 15 A dicto Doctorum sumi nequit argumentum a contrario sensu.
- 16 Maxime in controversia feudali, cum in jure feudali huiusmodi argumentum a contrario sensu non recte ducatur.
- 17 Nil refert, num assensus Domini precedat, numve subsequatur, & num. 18.
- 19 Alienatio rei feudalis absque consensu ab initio non est totaliter nulla, sed manet in pendenti propter spem reconvalidationis.
- 20 Dominus Co. Camillus expresse petiit, ac obtinuit facultatem erigendi Primogenituram, & praeferendi primogenitum secundo, tertio, & ulteriori gradu genito.
- 21 Declaratio investiturae licita est Vassallo, Domino inscio.
- 22 Non debet postulari licentia, quando concessio facta est cum clausula, (& quibus dederit.)
- 23 Quod alienatio feudi sine Domini consensu nequaquam subsistat, procedit quoad Domini praedictum, non quoad agnatos.
- 24 Agnati allegare nequeunt defectum praedicti assensus, sed solum a Domino proponi potest, & numeris sequentibus.
- 27 Exceptio de jure tertii allegari nequit, quando non est ipso jure exclusiva juris agentis.
- 29 Vassallus possidens, agnatis opposentibus exceptionem omisi assensus, replicare potest, Amici quoad vos liberam ades habeo.
- 30 Jus tertii allegari nequit, etiamsi sit ipso jure ex-

- clusivum intentionis adversarii, quando jus illud principaliter pertinet ad tertium.
- 31 Jus tertii allegari nequit, non solum agendo, sed nec replicando.
- 32 Dominus e contra allegare non potest defectum consensus agnatorum.
- 33 Feudum ex pacto novum alienatum in extraneum revocat directus Dominus, & non filius, aut agnatus.
- 34 Interdicta non est dispositio de feudo inter comprehensos in investitura, etiam Domino irrequisito.
- 35 Cum Dominus singulos comprehensos in investitura habuerit ab initio pro Vassallis, ejus respectu dici nequit alienatio.
- 36 Agnatus comprehensus in investitura dici nequit novus Vassallus, sed antiquus.
- 37 In alienatione emphyteusis facta in comprehensos in investitura non debetur laudemium.
- 38 Lex feudi alienationem prohibens cogitavit de extraneo, non de agnato, immo lex ipsa consentit, quando alienatio fit in comprehensos, & nu. seqq.
- 40 Alienatio facta in comprehensos, alienatio non est, sed refutatio.
- 41 Alienatum non videtur, quod est in agnatorum linea conservatum.
- 42 Alienatione prohibita non censetur prohibita conventio inter fratres.
- 43 Licet per testatorem injuncta sit institutis prohibitio alienandi, coheredes recte contrahere possunt ad invicem super bonis hereditariis.
- 44 Patronus, qui sine Ordinarii consensu jus patronatus alienare nequit, illud recte donat, Ordinario inscio, alteri Compatrono.
- 45 Valet argumentum a patronatu ad emphyteusim.
- 46 Singuli in aliqua universitate comprehensi, ejusdem pars reputantur.
- 47 Valet alienatio rei alienari prohibita facta ab universitate in aliquem ejusdem universitatis.
- 48 Canonici sunt membra Ecclesiae, cujus caput est Episcopus.
- 49 Valet alienatio per Episcopum facta in Capitulum inconsulto Pontifice.
- 50 Enumerantur quinquaginta duo Doctores, qui indistincte probant validam alienationem feudi inter comprehensos in investitura, Domini assensu non requisito.
- 51 Id ipsum receptum est in alienatione emphyteusis, Domino ignaro.
- 52 Hoc maxime admitti debet in feudo titulo oneroso quesito.
- 53 Extende primo conclusionem firmatam supra, num. 34. etiamsi statuto prohiberetur omnis contractus de feudo non consentiente Domino factus.
- 54 Extende secundo, etiamsi aleisset in investitura expressa conventio non alienandi sine Domini assensu, quia hinc solum prohibita intelligeretur alienatio in extraneos.
- 55 Extende tertio, ut quamvis in investitura conventum esset, quod ille, in quem fieret alienatio, deberet capere investituram, nam a tunc intelligi deberet, si alienatio facta foret in extraneum.
- 56 Extende quarto, sive alienatio fiat inter vivos, sive in ultima voluntate.
- 57 Immo magis sustineri debet alienatio in comprehensum in investitura, quae fit per ultimam voluntatem, quam quae fieret inter vivos.
- 58 Extende quinto, non solum si alienatio in comprehensum fiat in proxime successorum, sed etiamsi in remotiorem.
- 59 Nihil interest Domini investientis, utrum bona feudalia resideant penes proximiorum, vel remotiorem, dummodo familiam contemplatam non egrediantur.
- 60 Argumenta quibus probatur alienationem feudi in remotiorem validam esse.
- 61 Non videtur intelligi posse, quomodo Domini intersit, quod feudum premature ad illum transeat, ad quem, licet sero, quandoque ex ejus voluntate debet pervenire.
- 62 Alienare prohibitus extra familiam potest alienare in familia, eligendo etiam remotiorem in gradu.
- 63 In legibus feudilibus remotior non fit deterius conditionis, ac proximior.

- 64 In iis, qua sunt usus frequentissimi; si leges peculiare jus observari voluissent, presumendum est, quod expresse providissent.
- 65 Extende sexto conclusionem, de qua supra, num. 34. procedere non solum, si alienatio fieret in remotiorem, sed etiamsi fiat in alterum ex pluribus agnatis paribus in gradu.
- 66 Idem judicatur de pluribus proximioribus respectu partis ipsius tangentis, quod de remotiore respectu proximioris.
- 67 Vassallus, in quem totum feudum fuit translatum, habetur pro remotiore quoad portionem in qua non ipse, sed frater, aut alius in equali gradu erat successurus.
- 70 Consideratur distinctio, & separate in hujusmodi controversia interesse Domini, & interesse agnatorum.
- 71 Doctores, qui ex adverso allegari possent, vel loquuntur quando essemus in feudo antiquo, vel eo in casu, in quo acquirens non posset ex alio capite de feudo disponere.
- 74 Ut facilius, & citius feuda reverterentur ad Dominum, quando primo fuerunt introducta, & cognita, concedebantur ad libitum Dominorum, postea ad annum, deinde ad vitam investiti, successive prorogata successio ad unum ex filiis, quem Dominus elegeret, postea ad omnes filios, & demum ad nepotes.

- 1 **Q**uamvis feuda non sint de perpetuo alienari prohibita, nec rei sacre, Campove Martio assimilentur, ut post
- 2 Ifern. & Camerar. aiebat Bilocta *consult. 10. num. 10.* neque eorum commercia prohibita sint, prohibitum tamen fore modum, ne scilicet hujusmodi feudales conventiones fiant sine Domini assensu, asseveravit Bald. ab eodem Bilocta *ibid. relatus num. 11.*
- 4 Quamobrem controversam Calestani dispositionem a D. Co. Camillo factam Serenissimo directo Domino irrequisito, ac penitus ignaro, ad favorem D. Co. Ostavii, cæteris filiis paribus in gradu, ac nepotibus ex primogenito prædefuncto exclusis, nequaquam subsistere primo suadet aspectu, tum ejusdem Domini, tum cæterorum filiorum, ac respective nepotum inspecto interesse, Domini inquam, triplici ratione considerata ab eodem Camerario apud *Surd. decis. 143. num. 40. vers. & non resistit.*
- 6 Primo scilicet ratione damni, cum alias omnes filii, pro quibus indistincte in acquisitione feudi fuerat stipulatus, succedere debuissent, unde plures habuisset Vassallos, ad text. in *cap. 1. §. omnes filii, si de feudo defuncti content. sit, & c.* quod ejusdem Domini interesse videtur, sicuti nostra quoque interest plures habere debitores, Natta *consil. 475. num. 3.*
- 7 Secundo ratione voluntatis, ne Dominus habeat Vassallum quem nolit, arg. text. in *cap. Imperialem, cum ibi notat. de prob. feud. alienat. per Frideric.*
- 8 Tertio ratione ordinis, ne feudum modo ab eo diverso, quem ipse in investitura præfinitur transferatur; licet enim dispositio fiat in comprehensos, fieri tamen non potest cum alteratione formæ in investitura decretæ, quam violare Vassallo non licet, Domini saltem consensu non impetrato, ut ex text. in *cap. 1. de alien. feudi patern. Jas. & Surd. probat*
- 10 Rota in Leodien. fideicom. 10. Junii 1615. coram Pirovano *inter rec. par. 6. decis. 679. n. 3.* sicuti actum dignoscitur manifeste in casu nostro, in quo postergatis aliis, pro quibus Dominus Comes acquirens fuerat stipulatus indistincte, unicum tantum filium admitti voluit.
- 11 Cæterorum vero filiorum considerato interesse subsistere nequaquam videtur hujusmodi dispositio facta Domini neglecto consensu, quoniam quemadmodum Vassallus, transferendo feudum in agnatum remotiorem, præjudicium proximiori inferret, qui propterea idem feudum recte revocaret, ut ex innumeris probat *Surd. consil. 305. num. 17.* ita similiter alienando in unum solum ex pluribus vocatis, & pro quibus omnibus in limine feudalis conventionis fuerat stipulatus, cæteris præjudicium facit, ut proinde singuli eundem gradum obtinentes, juste revocare posse videantur pro
- 12 portione ad eos spectante, ut probarunt Bald. aliique longa serie relati per *Surd. loco max allegato num. 18.* & ut cæteros sileamus, sufficiat pro omnibus allegare acerrimum propugnatorem partium cæterorum existentium in equali gradu, Rosenthal. *de feud. cap. 7. conclus. 7. a num. 9.* ubi quod Vassallus sine Domini consensu neque de feudo novo inter liberos, & descendentes vi primæ investituræ in eo successuros disponere queat id, uni filiorum prælegando, &

assignando; quare cæteri hanc, aut similem ordinationem ratam habere non cogantur, sed recte portionem sibi debitam auferre, repetere, aut revocare possint, damnando contrariam sententiam tanquam plane improbabilem.

Verum hisce, aliisque similibus, quæ ex adverso proponi possent, & quorum plura in præsentis decursu Articuli opportuno loco ferentur, ad altius examen vocatis, neque ex hoc capite reprehendi posse oppugnatam feudi dispositionem, pluribus demonstratur.

Primo quia etiam Doctores quamplurimi dicant, feudi novi alienationem permitti, cum Domini assensu, minus tamen recte hinc inferitur, quod ejusdem Domini consensu non interveniente feudalis distractus irritus sit, cum a dicto Doctorum sumi nequeat argumentum a contrario sensu, quod immo argumentum neque duci potest in legibus feudi. Hoc utitur medio singulis plurium allegatione munitis *Surd. consil. 351. num. 43.*

Probat secundum, omissum Domini assensum non omnino irritam facere feudi dispositionem, ea ratione, quia si adhuc obtentus non est, tractu temporis haberi potest, siquidem non refert, num ille præcedat, numve subsequatur feudalem contractum, sicuti edocemur a magno Ifern. pluribus conclusionem exornante in *cap. Imperial. n. 14. de prohib. feud. alienat. per Frideric. ibidemque Apostilla, litteris R. & S. sequentis pagina, Fulgin. de contr. emphyt. sub rubr. de alienat. q. 1. vers. fin. & latius qu. 2. n. 10.* ubi quod consensus prædictus æque bene obtinetur ante contractum, in contractu, & post, late etiam Bilocta *consult. 10. num. 8.* quo loci, aliis etiam adductis, probat alienationem rei feudalis absque assensu non dici ab initio totaliter nullam, sed manere in pendenti, propter spem reconvalidationis ex supervenientia Regii assensus, in quantum enim est alienatio valida est, cum persona ad disponendum sit libera, sed propter quoddam extrinsecum Dominicum, scilicet beneplacitum, impeditur, quod quidem beneplacitum, quando obtinebitur, tollet illud obstaculum, & omnino fiet valida alienatio, ita Bilocta ex Fabro *allegato num. 9.* hanc dicens *num. 23.* regulam apud feudistas indubitatam. Argumentum brevius innuit *Natt. consil. 475. num. 12. vers. respondetur quod si non est habitus, & tulit in proposito Palma consil. 3. num. 21.*

Probat tertio ex eo, quod D. Co. Camillus expresse in feudali investitura postulaverit, ac obtinuerit facultatem erigendi Primogenituram, & præferendi Primogenitum secundo, tertio, & ulteriori gradu genito, & prout sibi visum fuerit per illa verba superius etiam allegata: *Di più supplica l'A. V. di concedergli, che possa, se così gli parerà, erigere una Primogenitura in detto feudo, & preferire li suoi descendententi primogeniti agli altri suoi descendententi con ordine successivo, ed in quella forma, e modo che stimerà bene, senza che li secondogeniti, ed altri habbino alcuna ragione di contradire alla detta Primogenitura, la quale adesso per all' hora s'intenda confermata con l'autorità di V. A.* Quamobrem erectione controversæ primogenituræ in linea tertio-21 geniti, non videtur dispositionem diversam fecisse ab illa conventa in dicta investitura, sed potius declarasse qualis fuerit ejus mens in præfato supplici libello, quidquid ibi efflagitare cogitaverit, quod ei licitum fuisse videtur, ulteriori Domini assensu non requisito, ad tradit. per Rot. in *recent. part. 2. decis. 405. num. 1.*

Probat quarto quia cum ex recentis *Articulo præced. 22 dexti*, feudum concessum fuerit cum clausula (& quibus dederit) nulla debebat rursus postulari licentia, cum tunc Vassallo permittatur facultas pro libito disponendi, ut probat Camillus de Medicis *consil. 47. num. 8.* ac testantur innumeri, quos noviter cumulavit Manzius *de testament. tit. 13. qu. 5. num. 31.* ubi testatur de veriori, ac communiori sententia, contra quam propterea perperam respondisse Alexandrum.

Probat quinto quoniam conclusio admittens alienationem feudi sine Domini consensu minime subsistere, procedit quoad Domini præjudicium; nam quoad agnatos, sive Dominus consenserit, sive non, sustinetur dispositio, nec ab ipsis allegari potest defectus prædicti assensus, *Surd. consil. 24 305. n. 35.* qui solum a Domino proponi potest, adeo ut nemo præter illum ad id admittatur, *Gratian. discept. forens. cap. 511. num. 1. Cephal. consil. 3. num. 122. Oltrad. consil. 139. circa med. vers. sexto cum ista bona, Alex. consil. 173. num. 7. in secundo, ferens pro hac opinione Bart. & Bald. Natt. consil. 475. num. 14. Surd. d. consil. 305. num. 34. 50. 51. & 52. consil. 351. num. 42. & decis. 235. num. 2. in fin. Riminald. Jun. in causa Parmensi feudi Cullia *consil. 513. n. 79. Mangil. de evict. q. 56. num.**

num. 30. Alba *conf.* 67. num. 7. *versic.* & pariter non obstat, Menoch. *conf.* 158. num. 11. & *conf.* 1094. num. 17. cum *seqq.* Buccaferrus *respons.* 2. num. 23. & ea quidem ratione, quia 26 agnatos allegare defectum consensus Domini est dare, ut inquit, de jure tertii, Rot. in *recent. decis.* 463. n. 5. *part.* 2. 27 Galvan. *consil.* 8. num. 61. Surd. *dicto conf.* 305. num. 51. Buccaferrus *ubi sup.* quod non permittitur, l. loci corpus 4. §. competit, si servitus vindicetur cum vulgatis, quando exceptio de jure tertii non est ipso jure exclusiva juris agentis, juxta 28 notam theoreticam Bart. in l. 2. de *except. rei judic.* qualis non est objectata exceptio neglecti assensus, cum alienatio sic facta nulla non sit ipso jure, sed ita demum si velit ipse Dominus, Surd. *dicto conf.* 305. num. 35. & 50. in *fin.* Alex. *conf.* 29 173. num. 7. ubi plena Apostilla *lit. R. l. 2.* quare Vassallus possidens agnatis opposentibus hujusmodi notam replicare posset, Amici quoad vos liberam ædes habeo, ut aiebat J. C. 30 in d. §. competit, in *fin.* immo neque jus tertii allegari potest, etiam si sit ipso jure exclusivum intentionis adversarii, quando illud jus principaliter pertinet ad tertium, Gerius 31 Spinus agens de jure Principis *conf.* 16. num. 37. ubi quod id procedat tam agendo, quam replicando, aliaque plura congerit in proposito, probans num. 40. regulam fore generalem, quod jus Principis per alium deduci nequeat in iudicium, 32 sed per ipsum Principem tantum. Hac ratione, neque Dominus e contra allegare posset defectum consensus agnatorum, quia hoc sua non interesset, sed pertineret ad ipsos agnatos, Surdus *ibidem* num. 51. & *decis.* 343. num. 21.

33 De facto videmus, quod si feudum ex pacto, & providentia novum fuerit alienatum in extraneum, directus Dominus revocabit alienationem, & non filius, aut alius descendens, vel agnatus, ut post Clar. in §. feudum, q. 66. num. 7. aliosque attestantes de communi, docuit Scacc. de *judic. lib.* 2. cap. 9. num. 1504. 1536. & 1547.

34 Probatum denique sexto, quia nequaquam interdicta est feudalis conventio, seu dispositio inter comprehensos in investitura, sed ea Vassallo permittitur, Domino minime effecto consilio, sive ejusdem Domini interesse, sive voluntatem, sive etiam potestatem pendamus; interesse, inquam, quia tunc certum est nullum ei præjudicium inferri, ut dicit Clar. in §. feudum, q. 40. n. 6. & latius infra probabitur; voluntatem vero, quia omnes personæ usque ab initio fuerunt per ipsum D. Investitorem approbata, Rot. in *rec. par.* 3. *dec.* 679. n. 2. Surd. *decis.* 343. n. 11. potestatem denique, quia cum in feudi concessione admiserit omnes, quos investitura complectebatur, non posset inconstanter rejicere alterum ex eis, in cuius gratiam facta esset dispositio, arg. text. in l. Pomponius *sagibit* 10. de *neg. gest.* & in l. si quis *testib.* 12. C. de *testam.* Surd. *d. decis.* 343. num. 14. qui propterea allegato num. 11. sicuti pariter Rota *citato loco*, recte probat novum assensum exigi non debere.

35 Immo cum Dominus singulos in investitura comprehensos habuerit ab initio pro Vassallis, seu emphyteutis respective, neque dici debet illius respectu alienatio, Clar. §. Emphyteutis, q. 14. circa *fin.* *vers.* cum enim Dominus, nec agnatus in investitura comprehensus dici potest novus Vassallus, sed antiquus, Giurb. de *success. feud.* §. 1. *gloss.* 16. num. 3. 37 Surd. *ubi sup.* n. 13. qui ex Ripa infert, hac ratione non deberi in emphyteusi Laudemium, nec novam capiendam investituram, quod pariter probarunt multi relati per Peregr. *conf.* 21. num. 1. in *fin.* & *consil.* 27. in *princ. lib.* 1. & abunde compertum facit Fulgin. de *jur. emphyt. sub rubrica de Laudem. q.* 8. num. 28.

38 Confirmantur hæc primo, quia lex feudi alienationem prohibens, de extraneo cogitavit, non de agnato, Giurba 39 d. *loco nu.* 2. facit Buccaferrus *respons.* 2. n. 20. *junct.* *preced.* immo legem ipsam consentire, quando alienatio fit in comprehensos, inquit Scacc. de *judic. lib.* 2. cap. 9. num. 1491.

40 Confirmantur secundo, quia alienatio facta in comprehensos, vere alienatio non est, sed quædam potius refutatio, Alex. in l. si *domus* 74. §. *fin.* num. 7. *vers.* quia talis, de *legat.* 1. Cyriac. *contr.* 189. num. 13. & 543. n. 15. Mangil. de *evict.* q. 56. num. 23. Giurba *dict.* §. 1. *gloss.* 16. num. 2. in *fin.* plures 41 cogit Fulgin. *supra relatus*, *dict.* q. 8. n. 31. Quamobrem dicimus, quod alienatum non videtur, quod est in agnatorum linea conservatum, ad text. in l. voluntas 4. C. de *fidei-* 42 *commis.* ubi decernitur, quod alienatione prohibita, non consentur prohibita conventio inter fratres, & in l. 1. §. ceteri, C. de *imponenda lucrativa descriptione*, l. 10. ubi probatur, quod licet Curiale prædium absque lucrativa descriptione ab extraneis acquiri nequeat, id locum non habeat, quando prædium ejus lucro cedit, qui Civitatis ejusdem ordini sit ob-

strictus, Tholosan. *Syntagm. jur. univers. p.* 1. lib. 6. c. 17. n. 4. Decian. *consil.* 55. num. 70. in 3. Surd. *d. consil.* 305. n. 33. & late *præfata decis.* 343. num. 10. Mangil. *sup.* n. 23. Giurb. pariter *sup.* num. 1. Cæphal. *conf.* 594. num. 32. Amædeus a Ponte in *qu. Laudem. qu.* 12. num. 18. Silvan. *consil.* 3. n. 80. Portius Imolenf. *conf.* 65. n. 31. *versic. ulterius*, qua ratione 43 licet per testatorem injuncta sit institutio prohibitio minime alienandi, attamen recte cohæredes ad invicem inter se super bonis hæreditariis contrahunt, ac distrahunt, ut in 44 numeris probat Fufar. de *substit. qu.* 716. n. 1. Similiter videmus, quod Patronus, qui sine Ordinarii consensu nequit jus patronatus alienare, juxta not. in *cap. illud* 8, ubi Canonizæ *extr. de jure patronat.* illud recte donat, eodem Ordinario irrequisito, alteri compatrono, ad text. in c. ex *insinuatione* 14. ubi *gloss.* in *verb. contulisset*, *vers.* verius videtur, eod. tit. & in *Clement.* 2. *junct.* ibi *gloss.* in *verb. libere eod.* Hoc utuntur argumento Ripa in l. qui *Romæ* 122. §. duo fratres, n. 88. *vers.* quarto facit, de *verb. oblig.* Portius *dicto consil.* 55. num. 27. & Corbul. de *emphyteus. sub titulo de causa privationis ob alienationem irrequisito Domino factam*, limit. 6. n. 3. 45 Porro passim arguimus a patronatu ad emphyteusim, Corneus in *proposito consil.* 25. num. 21. in *secundo*, & ab emphyteusi ad feudum, ac e contra, sicut supra tulimus *priori Articulo*, & in puncto hujusce quætionis idem Portius *ibid.* num. 29. cum *seqq.*

Sic pariter dicimus, quod ex quo singuli in aliqua uni- 46 versitate comprehensi ejusdem pars reputantur, arg. l. plane 4. quod *cujuscumque universitatis*, cum aliis cumulatis per Portium *sup.* num. 36. in eorum alteros recte alienantur ab eadem universitate alienari prohibita: quare cum Canonici 47 si sint Ecclesiæ membra, cujus caput est Episcopus, cap. novit, 4. de *his que fiunt a Prælati*, tenet alienatio per ipsum Episcopum facta in Capitulum, Pontifice inconsulto, ut 48 post *gloss.* in *Clement.* 2. in *verbo Ecclesiam*, *vers.* dicit etiam, 49 *le reb. Eccles.* non alien. pluribus expendit idem Portius *ubi sup.* num. 36. cum *duob. seqq.*

Hanc autem conclusionem, quam pro sexto fundamento superius dedimus, quod indistincte nullo Domini requisito assensu Vassallus disponere possit inter comprehensos in investitura, tenent

1 Ripa in l. qui *Romæ* 122. §. duo fratres, num. 87. de *verb. oblig.*

2 Surd. videndus *conf.* 305. (quod super hoc Articulo Rot. in *recent.* & coram Duran. *infra allegand.* aliique fere omnes qui post eum scripserunt, canonizarunt) num. 35. & 50. cum *seqq.* & *conf.* 351. post num. 44. *versic. tertio respondeo.*

3 Galvan. *consil.* 8. num. 61. ubi pluribus conclusionem compertam reddit.

4 Bellon. Jun. *consil.* 9. num. 35.

5 Buccaferrus videndus *consil.* 2. n. 3. 20. 21. 22. & 23. ubi in puncto de primogenitura erecta in feudo ex pacto, & providentia, & *respons.* 4. num. 55.

6 Palma *consil.* 3. num. 20.

7 Peregr. late *consil.* 21. circa *princ.* *vers.* respondeo *verius de jure esse*, *consil.* 23. num. 7. & *consil.* 27. n. 1. in *princ.* ubi quod hæc conclusio est indubitata *lib.* 1.

8 Natta *conf.* 475. num. 14.

9 Giovang. *respons.* 44. num. 45. in *secundo.*

10 Baron. in *allegat. in pede secundi voluminis de citat.* num. 103.

11 Manfredus Govean. in *suo respons.* quod legitur in *pede voluminis consiliorum feudalium Diversorum inter cetera reddita in causa feudi Mantue in ordine consil.* 9. num. 7.

12 Decian. *consil.* 26. n. 65. *lib.* 2. & *conf.* 55. num. 69. *lib.* 3.

13 Albert. Brunus *consil. feudal.* 44. num. 13.

14 Cravett. *consil.* 303. num. 4.

15 Corneus *consil.* 29. num. 18. in 2.

16 Alciat. in *Lugd. impress.* *lib.* 3. *consil.* 38. num. 3.

17 Silvan. *consil.* 3. num. 80. cum *seqq.*

18 Anton. Ciof. *consil.* 2. num. 13. *versic. addo.*

19 Borrella *consil.* 5. num. 10.

20 Bertazzol. *consil. civil.* 112. num. 2. & 3. *versic.* & in *alienatione feudi.*

21 Cæphal. late *consil.* 694. num. 20. cum *seqq.*

22 Ab. Anguill. *consil.* 26. num. 377.

23 Fridericus Campixanus *inter consil.* Corfetti *consil.* 22. in *ordine*, num. 9.

24 Hermanus Vultejus *inter consil.* Divers. *Academiz Marpurgenfis volum.* 2. *consil.* in *ordine* 25. num. 15. quod licet

licet dubitationis loco ferat, id ipsum tamen in resolutione contrarii admittit quoad præjudicium directi Domini, num. 91.

25 Menoch. plures ferens *consil.* 158. num. 88. & *consil.* 1094. a num. 19. ubi in puncto de primogenitura erecta in alterum ex filiis, & in tract. recuper. remed. 9. num. 259.

26 Gozadin. *consil.* 20. num. 9.

27 Portius Imolenf. *d. consil.* 65. a num. 26.

28 Cyriac. *contr.* 189. num. 13. 380. num. 30. & 543. num. 15. & 19.

29 Gratian. *cap.* 511. num. 7. & 8.

30 Thefaur. Jun. *q. forens.* lib. 3. qu. 23. num. 5. junct. num. 9. *versum quia res agitur.*

31 Mantic. *de tacit. lib.* 23. tit. 25. num. 8.

32 Tusch. *lit. E. concl.* 207. num. 136.

33 Tholosan. *Syntagm. jur. universi, par. 1. lib. 6. cap. 17. num. 4. junct. num. preced.*

34 Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 11. gloss. 6. num. 10.

35 Urfel. *in exam. apum, concl.* 87. num. 14.

36 Mangil. *de evict. quest.* 56. num. 22. cum pluribus *seqq.*

37 Gaspar Manzius *de testam. tit. 13. quest. 5. num. 30.* ubi inquit sine dubio procedere.

38 Scacc. *de judic. lib. 2. cap. 9. num. 1491. & num. 1548. junct. num. sequenti in fine,* dicens consensum directi Domini esse quidem hoc casu bonum, sed non necessarium.

39 Amad. a Pont. *in quest. Laudem. q. 12. num. 17.*

40 Maur. Burg. *de Laudem. in addit. ad inspectionem* 30. num. 31. par. 2.

41 Rot. *divers. par. 1. decis. 284. n. 2. in rec. par. 3. decis. 679. num. 2. 3. & 4. decis. 253. n. 2. par. 4. rec. & ibidem decis. 311. num. 8. & coram Duran. decis. 145. num. 26.*

42 Clar. *in §. feudum, q. 4. n. 6. vers. & certe mirum est, & clarius in §. emphyteusis, q. 14. ibidemque.*

43 Joannes Harprectus *in suis votis, num. 9.*

44 Afflictus *in cap. 1. num. 16. de Vassall. qui contr. const. Loth.*

45 Jacob. de Ardizon. *in Summa feudali, cap. 109.*

46 Ioan. Blanc. *in epit. feud. lib. 2. cap. 1. num. 77.*

47 Anton. Monach. *de recta feudi interpretat. capit. 52. num. 32.*

48 Regens Lanar. *in §. sed etiam res, per quos fiat investit. sub num. 27. vers. septimo pro hac parte.*

49 Giurb. plenissime *de success. feudali, §. 1. gloss. 16. fere per tot. & precipue num. 2. circa fin. vers. cum nec in personas, & num. 4.*

50 Schrader. *de feud. part. 7. cap. 2. num. 22. & latius omnino videndus part. 8. cap. 2. num. 62. ubi innumeros allegat.*

51 VVurmser. *pract. for. de feud. observ. 4. num. 8.*

52 Petr. de Gregor. *de concess. feud. altissime punctum examinans par. 3. q. 7. a n. 16. & 50. pro qua opinione allegari consuevit text. in cap. unic. §. sed etiam res, ibi: Nisi tibi, vel alii proximiori, ubi gloss. in dicto verbo proximiori, per quos fiat investitura.*

51 Quod pariter in emphyteusi, fore scilicet licitam alienationem inter comprehensos, nullo Domini petito assensu, asseveravit Bart. *in d. l. si domus 74. §. fin. num. 3. ibidemque Alexan. num. 7. de legat. 1. & in d. l. qui Romæ 122. §. duo fratres, num. 24. vers. circa primum, ubi Ripa n. 87. de verb. oblig. Decian. dicto respons. 55. num. 71. vers. & similiter alienatio in 3. Surd. allegat. consil. 305. num. 33. & decis. 343. num. 12. Galvan. dicto consil. 8. num. 61. Giovagnon. respons. 44. n. 45. lib. 2. Marfill. singular. 28. Mangil. *de evict. qu. 56. num. 25. Vivius comm. concl. 241. Gozadin. consil. 20. num. 9. Clar. in d. §. Emphyteusis, qu. 14. plenissime Corbul. de emphyteusi, tit. de causa privationis ob alienationem irrequisito Domino factam, limit. 6. Anna Jun. consil. 83. num. 1. elegantissimum est consilium pluries supra relatam 65. Portii Imolenf. fere per tot. & precipue a num. 26. late Mantic. *de tacit. lib. 28. tit. 28. a num. 45. & post ceteros Fulgin. de jur. emphyteut. sub rubric. de Laudem. dicta q. 8. num. 28.***

52 Hoc autem tunc maxime debet pacifice admitti, quando versamur in dispositione primi acquirentis facta de feudo oneroso titulo acquisito, sicut eximie animadvertit idem Petrus de Gregorio *relatis locis,* a quo mutuos volumus numeros 16. & 50. præallegatos, quos ad Lectoris commoditatem ferimus per extensum. Ex quibus infero tria (verba Petri de Gregorio) primo, quod si hujusmodi concessio facta fuisset ex re Patris forte titulo emptionis, vel ex alia causa

onerosa Patri, & filio suo in potestate, quod tunc posset Pater primus acquiritor sine consensu Regio mutare formam primæ concessionis feudi, revocando tacitam donationem collatam in personam filii primogeniti nominati, & eam conferre in alium filium secundogenitum non nominatum in concessionem feudi. Rursus num. 50. eadem hisce confirmat. Limite tertio prædictam conclusionem procedere quando concessio feudi facta fuit Patri primo acquiritori, sub clausula juris Francorum beneficio Regis concedentis, quia tunc non posset solus Pater mutare formam concessionis in præjudicium primogeniti, nisi Regio consensu interveniente, ex quo beneficium tertii non posset ei auferri sine facto suo, arg. l. si post mortem, §. final. ff. de bon. contr. tab. Secus autem esset, si titulo emptionis, vel alterius contractus fuisset feudum per Patrem acquisitum, quia tunc solus Pater primus acquiritor posset formam hujusmodi concessionis feudi mutare, cum non agatur de præjudicio Regis, qui concessit, quia sicut non posset solus Pater mutare formam concessionis, quando feudum quæsitum fuit gratis, & beneficio concedentis, ita solus mutare poterit quando non ex beneficio concedentis, sed ex re sua Pater feudum acquisivit, & ita voluit idem Bald. in l. 1. in ult. colum. C. per quas personas, quam refert idem Jas. in d. l. 2. colum. 107. in princip. C. de jur. emphyteut. Hucusque de Gregorio.

Quæ in fortiori etiam casu admittuntur, quamvis statuto prohiberetur omnis contractus de feudo, non consentiente Domino factus, Schrader. *d. part. 8. cap. 2. num. 62. vers. & hac conclusio procedit,* immo amplius si adesset pariter in investitura expressa conventio non alienandi sine Domini assensu, quia hinc prohibita solum intelligeretur alienatio facta in extraneos, Surd. pluries laudato *consil. 305. nu. 33. circa finem, & decis. 343. num. 12. Mangil. d. qu. 56. num. 26. Gozadin. consil. 20. num. 9. vers. immo ampliatur, & fortius Fulgin. citata quest. 8. tit. de Laudem. num. 30. pluries allegans Schrader. supradicto num. 62. vers. secundo hac conclusio, ubi quod procedit, non obstante expressa conventio inter Dominum, & Vassallum in limine feudalis concessionis inita, quod non liceret feudum ullo pacto alienare absque consensu Domini; quemadmodum itidem si in investitura conventum legeretur, quod ille, in quem fieret alienatio, deberet capere investituram, adhuc intelligeretur si facta foret alienatio in extraneum, si enim fieret in comprehensum, non obstante allegata conventio, aliam investituram nequaquam efflagitandam observavit Portius *d. consil. 65. num. 45. vers. Item illa verba.**

Proceditque insuper recensita conclusio, quod Domino in scio sustineatur feudalis alienatio facta in comprehensos in investitura, sive alienatio fiat inter vivos, sive in ultima voluntate egregie Cravett. *plenis consiliis 712. & 713. (in quorum ultimo novem fundamentis conclusionem inconcusse stabilivit) quem ad id referunt, & sequuntur Galvan. d. consil. 8. num. 61. Surd. d. consil. 5. n. 33. & d. decis. 343. n. 43. Buccaferrus d. consil. 3. num. 3. & Mangil. de evict. d. qu. 56. num. 28. immo magis sustineri debet alienatio, quæ fit per ultimam voluntatem, quam ea, quæ fieret inter vivos per contractum onerosum, quia relicta per ultimam voluntatem agnato data videntur tanquam aliquo pacto, vel aliquo tempore successuro, quæ vero per contractum dantur, videntur tanquam in extraneum transferri, ut agebat Surd. *d. decis. 343. num. 43.**

Quod autem diximus de facultate Vassalli transferendi feudum Principe inconsulto in comprehensum in investitura, intelligitur non solum si alienatio fiat in proxime successurum ab intestato (de quo nulla cadit difficultas, cum ea sit refutatio a jure feudali admitta, ut obvia sunt ejusdem juris principia) sed etiam si fiat in remotiorem, sicut probant Doctores longa serie superius relati (ubi non sicut aliqui, qui utramque quæstionem involventes, ac confusim intermiscentes allegant Auctores, alteros sustinentes licitam alienationem in remotiorem, alteros vero solum dicentes validam in proxime successurum, quidquam de alio casu non innuentes, consulto separavimus, ferentes eos solum, qui vel de priori casu loquuntur, vel generale regulam statuunt) inter quos diserte id probant Cyriac. *d. contrav. 109. num. 14. Decian. consil. 55. num. 70. in 3. Peregr. consil. 21. n. 1. in primo, Gratian. discept. forens. cap. 511. num. 8. Afflict. in c. 1. n. 16. de Vassall. qui contra const. Loth. Surd. consil. 305. n. 33. circa fin. & 51. pariter in fine, ubi dicit adesse super hoc jura clara consil. 308. num. 35. & consil. 351. num. 45. & latissime decis. 343. ubi pro hac sententia duodecim tulit argumenta, ac conclusionem probat omnino indubitam, Palma consil. 3. num. 20. Campixan. inter consil. feud. Corlett. consil. 22. in ordine,*

dine, num.9. Lanar. in §. sed etiam res, sub num.27. cum seqq. per quos fiat investitura, Cravett. consil.712. dicens non videri de hoc controversiam, Silvan. consil.3. n.80. Cephal. consil. 694. num.22. cum seqq. ubi inquit, quod restringere generalem dispositionem juris feudalis permittentis feudi alienationem Domino inconsulto in agnatos ad dispositionem in agnatos proximiores, est divinare, Fulgin. tit. de Laudem. qu.7. num.16. & qu.8. num.78. & tit. de alienat. qu.1. num. 193. Amad. a Ponte dicta qu. Laudem. 12. num. 20. ubi 59 communem, ac veriolem testatur sententiam, Govean. in d. respons. feud. num.7. ubi quod nihil interest Domini investientis, utrum bona feudalia penes proximiorum, vel remotiorum resideant, dummodo familiam contemplatam non egrediantur, plene Giurb. §.1. gloss.16. a n.3. hanc veram, & communem sententiam testatur, ac tueretur Rosenthal. de feud. cap.9. membr.1. conclus.52. num.9. pro qua sub littera N. triginta allegat Doctores, licet dicat valere revocabiliter, de quo tamen infra, & admittit pariter Vultejus superius relato consil. 25. inter consil. Divers. Aca- dem. Marpurgen. num.97.

60 Id autem quoad agnatum remotiorem pluribus a Surdo comprobatur, ut inquitur relata decis.343. atque inter cætera ex eo movetur num.34. quod si alienatio in remotiorem fiat cum consensu proximiorum, sustinetur ipso Domino irrequisito, sive tacite, sive expresse proxime successuri consentiant, ut jura, glossa, & Doctores ibidem relati autumant, signum evidens, quod Domini assensus considerabilis non est, nec de ejus agitur præjudicio, alias enim eo invito, tametsi consentirent agnati, alienatio rata esse non deberet, argutissime, & late hoc ipso utitur argumento Lanar. in §. etiam res, per quos fiat investitura, a num. 28. & quidem non satis intelligi posse videtur, quomodo Domini intersit, quod præmature feudum ad illum transeat, ad quem licet sero, quandoque ex ejus dispositione debet pervenire, Surd. consil.305. num.33.

62 Sic pariter ex conjecturata testatoris mente prohibetur alienare extra familiam, potest in familia alienare eligendo etiam remotiorem in gradu, sicuti innuimus in Articulo secundo, vers. proprius autem, ubi plures id probantes adduximus, quibus modo addimus hoc ferens argumentum in hac ipsa questione consensus directi Domini, Decianus consil.26. num.94. lib.2.

63 Porro hoc quoque probari videtur ex ipsis legibus feudi, in quibus agnatus, quamvis remotior videtur paris conditionis cum proximior, dum enim in cap.1. de alienat. patrum feud. decernitur inter agnatos alienationem concedi, nec distinguuntur proximi a remotis, non perperam vide-

64 tur posse de utriusque intelligi indistincte; siquidem non credendum, quod si jura aliter sensissent in remotioribus, quam in proximo successuris, id præterissent silentio, cum res usus sit frequentissimus: est argumentatio Giurbæ dictis §.1. & gloss.16. num.4.

65 Procedit demum relata conclusio sexti fundamenti, non solum si alienatio fieret in remotiorem, ut mox tulimus, sed etiam si alienatio fiat (ut in casu nostro) in alterum ex pluribus agnatis paribus in gradu, Duran. decis.141. nu.26. non

66 obstante, quod ille solus non esset in feudo successurus, sed omnes simul; idem enim judicamus de pluribus proximioribus respectu partis ipsis tangentis, quod de remotiore respectu proximioris, ut post Bald. Jacobin. Ruin. Præposit. Zafium, Brunum, Tiraquell. Bursat. Schrader. Afflic. Præf.

67 Papiens. Curt. Jun. & Curt. Sen. animadvertit Surd. dicta decis.343. ante num.42. vers. insertur etiam, ubi quod Vassallus, in quem totum feudum fuit translatum, habetur pro remotiore quoad portionem, in qua non ipse, sed frater, aut alius in æquali gradu constitutus erat successurus, & ille e contra, qui erat in illa parte successurus, dicitur hoc respectu proximior agnato acquiritori, concludens, quod quemadmodum, infcio Domino, sustinetur alienatio facta in remotiorem, ita sustineri debet, quæ facta est in unum ex proximioribus, multis extantibus in eodem gradu, qui, alienatione non facta, succedere debuerant.

68 Nec adducta de alienatione in remotiorem comprehensum (quæ ut præcedenti, vers. diximus, militat in alienatione facta in alterum ex paribus in gradu) turbat consideratio Rosenthal. de feud. cap.9. membr.1. concl. 52. num. 14. dicentis conclusionem illam moderandam, ut scilicet refutatio in agnatum remotiorem sine Domini consensu, & agnati proximioris subsistat, sed tamen revocabiliter, hoc est, ut agnatus proximior, quando feudi successio ei delata, vel alias feudum ipsi apertum est, id possit jure suo revocare,

Quoniam neque nos id inficiamur, & admittit pariter Surd. decis.343. pluribus in num. & alii passim, quia verissima, & indubitata est declaratio; id tamen æque verum, ac indu- 69 bitatum contendimus, quod quando essemus in casu, in quo nemo ex agnatis redarguere posset feudalem distractum, alienatio foret valida irrevocabiliter tum agnatis consideratis, tum Domino; hoc quidem, cum ejus minime intersit, an alteruter ex admittis in investitura succedat, illis vero, ex quo supponimus facultatem non habere impugnandi dispositionem, veluti quando feudum fuisset concessum cum facultate alienandi, quando esset hæreditarium, sive concessum cum clausulis, & quibus dederit, vel ad habendum, &c. sive essemus in primo acquiratore (qui est casus noster) 70 in quibus terminis quamplures ex adductis in primo fundamentum loquuntur, probantes, quod assensus Domini omisus non inficiat dispositionem de feudo, vel emphyteusi ex pacto factam in comprehensos in investitura, quia hoc casu consensus prædictus non est necessarius, nec alii agnati possunt reclamare, quando dispositio fit a primo acquirente, & feudum, vel emphyteusis est acquisita titulo oneroso. Consideratur siquidem distincte, & separate interesse Domini, & interesse agnatorum, quod equidem tam quoad Dominum, quam quoad agnatos cessat, si dispositio sit de feudo novo titulo oneroso quæsito facta in comprehensum; quoad illum considerata voluntate, dum in investitura singulos in universa linea investitos contentus fuit admittere in Vassallos, quoad hos vero considerata potestate, cum ipsi nequeant impedire primum acquirentem, quin de feudo sic quæsito disponat, Surd. videndus consil.305. ante n.50. versic. porro, usque ad n.53. ubi hæc innuisse videtur, & in hoc sensu hujusmodi feudi dispositionem omnino ratam esse debere, inquit etiam agnatis, probarunt plurimi ex superioribus al- 71 latis, & in specie Surd. ubi sup. num.33. & 50. cum seqq. & consil.351. post num.44. vers. tertio respondeo, Buccaferrus consil.2. fere per tot. Galvan. consil.8. num.61. Natta consil.475. num. 14. Baron. in allegat. in fin. secundi voluminis, de citat. n.103. Menoch. consil.158. num.88. & 1094. num.19. Mangil. de evict. quest.56. n.52. cum seq. Petr. de Greg. de concess. feud. par.3. quest.7. num.16. & 50. & plenum est cap.511. Gratian. atque servatis his terminis locutus fuit Surd. d. decis.343. in locis, in quibus admittit in præjudicium agnatorum proximiorum non operari dispositionem factam in gratiam remotioris, hoc est, vel quando essemus in feudo antiquo, vel quando admitteremus veram, disputationis gratia, sententiam (quam in terminis feudi titulo oneroso quæsitum unicum Haanetonium habere propugnatores testatus fuit Menoch. consil.61. num.8. licuti eum in eodem proposito tulimus art.2. sub n. marginali 110. in enumeratione Doctorum signatum n.30.) quod primus feudi acquiritor nequeat de feudo disponere in vocatorum præjudicium, sicut ipse protestatus fuit in principio decisionis, eam sic exorsus: Possit primum feudi acquiritorum de eo disponere in præjudicium vocatorum communis Doctorum recipit opinio; sed aliud proponitur dubium, an si demum contrariæ sententiæ locum, vel si feudum sit antiquum, possit Vassallus absque Domini consensu de feudo disponere, &c. His autem sic pro vera Articuli resolutione firmatis, superest ut objectata in ipso Articuli ingressu sternantur.

Quamobrem trino argumento, quod inspecta persona Domini consideravimus, descendenti ex trino motivo, nempe ex damno, quod inde Domino emergeret, cum scilicet 72 minoribus haberet Vassallos, ex Voluntate, quia haberet Vassallum, quem nallet, ex ordine, quoniam alteraretur forma successio in investitura ab eo ordinata, brevibus responder Surd. decis.343. num.40. vers. & non resistit; singula tamen pendentes.

Primo circa damnum hinc Domino descendens respondemus, non facile assignare posse in quoniam hoc versetur, immo verius dici posset præelectionem factam alterius ex 73 filiis cum erectione primogenituræ in ejus linea concernere manifestam Domini utilitatem, ea ratione, quia cum ex natura concessionis feudi ex pacto, si fuisset relictum in primæva sua qualitate, omnes filii eorumque descendentes æqualiter fuissent admissi, & hoc modo restricta, ac limitata fuerit successio ad unicum tantum filium ejusque lineam, feudum constitutum fuit in statu facilius revertendi ad ipsum Dominum, ut probant tradita per Gregor. de concess. feud. p.3. q.7. n.12. 35. & 40. & expresse Lanar. consil.8. in 1. & nu.2. quanto enim pauciores successores in feudo ad- 74 mittuntur, tanto citius feuda finire necesse est, & ad Dominum reverti; atque hac de causa a principio, quando feuda fuerunt introducta, & cognita, primo concedebantur ad libitum

tum Dominorum, postea ad annum, deinde ad vitam investiti, successive prærogata successio ad unum ex filiis, quem Dominus elegeret, postea ad omnes filios, deinde *ex l. Conradi* ad nepotes ex filio, sicut exponitur *in cap. 1. §. Quia vidimus, de his qui feudum dare possunt*. Quamobrem dum feudatarius plures habens hæredes in potentia aliquos excludit, & feudi successionem aliquo pacto restringit, proprius inhære dicitur primævæ feudorum naturæ, ac disponere in beneficium, atque commodum Domini, ut animadvertit idem Lanar. *d. n. 2. vers. ut sic sine dubio*; porro electo uno tantum ex filiis, si ille decederet sine filiis, fratres (qui alias in feudo ex pacto, & providentia æqualiter vocabantur, si pater prædilectione alterius ex filiis aliter non cavisset) nequaquam succederent, cum in feudo novo transversales excludantur, dicto *cap. 1. §. si autem unus de his, qui feudum dare possunt, cap. 1. in fine de success. feudi, cap. 1. §. si duo fratres, de feudo Marchiæ, & c. 1. in princ. de benefic. frat.*

Non ignoramus, quod hæc non militat in casu nostro, tum ex benigno Serenissimi indulto, quod altero ex descendantibus Domini Co. Camilli decedente liberis non relictis agnati ex aliorum fratrum lineis descendentes succedant, ut in supplici libello patrum fuit *vers. supplica per anche l' Oratore*. Tum ex concessione feudi in vim antiqui, nobilis, & aviti, quæ id ipsum operatur, quod transversales succedant, cum ex simili clausula feudum cæteroque novum, quo ad hoc assumat naturam antiqui, ut probant innumeri cumlati per Bellon. Jun. *conf. 9. num. 11. cum seq.* ea tamen adduximus ad demonstrandum, quod de natura sua restrictio formæ ad unicum tantum filium, non damnum, sed potius, inspectis regulis juris communis feudalis, commodum Domini importat.

75 Præterea si vera esset Frecciarum observatio *de subfeudis, lib. 1. tit. 1. n. 92.* quam repetit *lib. 2. §. superest, ut aliqua, n. 13. fol. mihi 173.* & refert etiam Capyc. *Latr. consult. 3. n. 40.* hoc ipsum, quod feudum post mortem deveniat ad unum tantum filium, non est favor defuncti, sed potius ipsius Domini, ut scilicet habeat personam de genere sibi magis gratam, ac devotam, & ne feudum dividatur in plures, quod Domini interest integrum retinere, ne in plures partes divisum ad nihilum redigatur. Intrigliol. *de feud. cent. prima 9. 7. nu. 6.* ubi mox relatam Frecciarum sententiam amplectitur, vel saltem ejus dignitas vilesceret, Joseph. Ramon. *consil. fin. num. 506.* quæ Bar. Bald. aliisque pluribus allegatis assumpsit Buccaferrus *conf. 2. nu. 3.* ubi quod ex erectione primogenituræ in feudo melius conservantur feuda, & servatur unio, & pax, sicuti latius innumimus *art. 2. a num. 151.*

Secundum pariter Argumentum ductum ex contraria Domini voluntate, ne habeat Vassallum quem nolit, pari facilitate evanescit, quia non dicitur Dominus habere Vassillum contra suam voluntatem, quando feudum ad eum transit, quem Dominus pro tali admisit, dum in investitura voluit comprehensum, pluribus *Surd. conf. 305. num. 33. vers. nam dicitur,* & plures pariter allegat Menoch. *conf. 158. num. 88.* sicuti in emphyteusi observavit Corbula *de emphyt. tit. de causa privat. ob alienationem irrequisito Domino factam limit. 6. num. 2.*

• Tertium denique petitum ex ordine, ne scilicet alteretur, & mutetur forma ab eodem Domino præfinita in investitura, diluitur accomodata distinctione, aut enim mutatio, quæ prætenditur in forma succedendi, complectitur novas personas in investitura minime comprehensas, aut mutatio respicit tantummodo vocationem, & admissionem remotioris, primo casu objectio urget, secundo vero non militat, cum nihil Domino interfit, ut remotior succedat, vel non, nec aliquid ipsius præjudicium considerari potest, sed tantum proximiorum, qui beneficio prioris investituræ deberent succedere, unde si vel hi consenserint, vel impugnare nequeant dispositionem superinde factam, mutatio formæ sustinetur Domino irrequisito, Rot. in Leodien. *fideicom. 10. Junii 1615. coram Pirovano in rec. par. 6. decis. 679. n. 4.* iterum confirmata coram eodem die 22. Aprilis 1616. *part. 4. recent. om. 1. decis. 253.* & rursus proposita causa iterum confirmata coram eod. Auditore die 17. Junii 1616. *ibid. dec. 311. & Afflict. in c. 1. n. 16. de Vassal. qui contr. constit. Loth. num. 16.* inquit, hujusmodi alienationem in remotiorem, Domino inscio, factam, non dici in ejus contemptum, sed quoad eum factam licite.

78 Generaliter autem, quoad allegatum Domini interesse, tam ratione damni, quam ratione voluntatis, & ordinis, hic rursus peti possunt, quæ *in pede secundi Articuli* attulimus pro responsione pariter objectorum, *vers. demum ad id quod*

dicitur, num. 171. ubi primo, quod cum feudum controversum fuerit multo ære D. Co. Camilli quæsitum, præsumitur sibi concessum ejusdem contemplatione, non contemplatione filiorum, & proinde libera fuerit in acquirente facultas disponendi ad favorem unius tantum ex filiis cum verisimili etiam conjectura voluntatis ipsius Domini, qui id concessisset, si fuisset rogatus, ut animadvertit Natta ibidem relatus; secundo, quod stipulatio intelligatur secundum naturam contractus, super quo interponitur, & natura similis feudi taliter acquisiti sit, quod acquirens possit de eo disponere, non solum illud prælegando uni ex filiis, pro quibus fuit stipulatus, sed etiam alienando in extraneum, id ipsum conventum videtur inter Dominum, & acquirentem, ut proinde idem Dominus conquæri nequeat, quod non omnes filii succedant, ut ibidem probavimus.

Descendendo autem ad Argumentum deductum ex interesse cæterorum filiorum parium in gradu, ex *Surd. conf. 305. n. 17.* eidem facili negotio satisfactum intelligimus, ex allatis *in 2. Articulo*, & pluries supra repetitis, hoc est filios minime impugnare posse paternam dispositionem per Genitorem primum acquirentem factam de feudo novo titulo oneroso quæsitum, si enim Pater potuisset, jure communi feudali inspecto, nedum in remotiorem de feudo disponere, sed etiam in penitus extraneum, quoad interesse ipsorum filiorum (licet aliud sit quoad interesse Domini) quia, Genitore vivente, nullum jus filiis in potestate existentibus quæsitum erat, frustra allegant alienationem factam Domino irrequisito in alterum tantum ex filiis non subsistere, quemadmodum *Surd. ad ea, quæ objectatis numeris 17. & 18. excitaverat, respondet sub n. 47. vers. ex hoc ipso font.*

His autem stantibus, facile dignosci potest, quanti habenda sententia Rosenthal. *allat. conclus. 7. capit. 7.* quæ ita demum sustineri posse videtur, si admittatur ibidem loqui de feudo gratis concessio (ut etiam constat ex eo, quod pro corroboracione dictæ sententiæ se remittit *ad glos. h. h. & 1. 1. quæst. 69. cap. 6.* ubi clare patet, sermonem esse de 80 feudo donato, his verbis *in eo omnes concordant, quod sine donantis, aut promittentis voluntate tolli, aut mutari nequeat*) vel de stipulatione extranei, vel Patris non habentis filium in potestate, alias dicta opinio omnino videretur destituta fundamento, id unum siquidem allegat *num. 12.* pro ratione, quia scilicet solus acquirens jus alteri stipulatum mutare, seu auferre nequeat, nisi id promittentis consensu fiat, quod tamen fuisse *secundo Articulo* vidimus non militare in filiis acquisitionis tempore existentibus in patria potestate, quibus propterea nullum jus ex Genitoris stipulatione quæritur irrevocabile.

ARTICULUS QUINTUS.

An demum controversæ Co. acquirentis dispositioni obicem ponat, quod feudum tametsi alias novum, assumpserit naturam antiqui, quemadmodum ipsum D. Co. efflagitasse constat in ejus precibus.

S U M M A R I U M.

- 1 **I**N supplici libello per D. Co. Camillum porrecto petitum legimus a Serenissimo directo Domino, quod dignaretur feudum concedere jure antiqui.
- 2 Hujusmodi clausula (in antiquum) vel (jure antiqui) efficit, ut feudum evadat tale, ac sortiatur ipsam naturam feudi paterni, antiqui, & aviti, & n. 3. Intellige tamen, ut num. 14.
- 4 Vassallus nequit in præjudicium comprehensorum disponere de feudo antiquo.
- 5 Pater in feudo novo empto jure antiqui nequit filia præjudicare.
- 6 Recensitam clausulam non operari objectatam metamorphosim, ut feudum vere novum mutetur in antiquum quinam sustineant.
- 7 Feudum novum jure antiqui concessum plurimum differt a vere antiquo.
- 8 Refertur dura controversia disputata coram Collegio Mediolanensi super viribus hujus clausula.
- 9 Clausula prædicta non mutat, nec alterat naturam feudi.

Contrarium tamen receptum videtur, ut num. 10.

- 11 Clausula (in antiquum) operatur , ut feudum fiat antiquum quando prolata per verba dispositiva , secus si per verba demonstrativa , indicativa , seu enunciativa , quæ conclusio applicatur hypothese nostræ , num. 12.
- 13 Relativum (Quod) apponi solet demonstrationis gratia .
- 14 Clausula prædicta operatur , quod feudum naturam , & qualitates antiqui assumat in eis , quæ concernunt Domini præjudicium , non vero in eis , in quibus versatur præjudicium investiti , & numeris sequentibus fere per totum art.
- 15 Vassallo committente aliquod delictum , feudum novum revertitur ad Dominum , sed quando est antiquum remanet apud filios , vel descendentes .
- 16 Decedente Vassallo , nullis post se relictis liberis , si feudum est novum , devolvitur ad Dominum , si vero antiquum , succedunt transversales .
- 17 Dinumerantur viginti quatuor Doctores hanc conciliationem probantes .
- 18 Referuntur rationes , quibus aliqui mox recensitam doctrinam confirmant , & num. seqq.
- 19 Quilibet renunciare potest favori pro se introducto .
- 20 Concessa in favorem non debent in odium retorqueri .
- 21 Beneficia , & privilegia Principum favore illius , qui gratiam consequitur , latissimam recipiunt interpretationem .
- 22 Postremum hoc fundamentum ostenditur omnino militare , ac urgere in casu nostro .
- 23 Hujusmodi clausula non videtur quis voluisse sibi ipsi in sui odium manus ligare .
- 24 Inspicienda semper est mens potius , quam verba .
- 25 Si vera esset conclusio , quod per clausulam (in antiquum) adempta esset primo acquirenti facultas disponendi de feudo , frustratoria esset conclusio passim recepta , quod feudum novum titulo oneroso questum remaneat sub libera acquirentis dispositione .
- 26 In omnibus investituris hæc clausula apponi solet , adeout scripta potius conseatur de stylo Notariorum Principis , vel consuetudine eorum , qui investituras extendunt , quam de voluntate , aut deliberatione partium .
- 27 Applicatur doctrina casui nostro .
- 28 Clausula de stylo Notariorum apponi solita parum operatur .
- 29 Clausula accessoria regulatur secundum principalem dispositionem , cui adjicitur .
- 30 In dubio fenda interpretatio contra eos , qui se fundant super aliqua dispositione .
- 31 Etiam si feudum Calestani evasisset antiquum , adhuc , quia constat fuisse concessum contemplatione D. Co. Camilli , qui pretium erogavit , tum priori Vassallo pro corpore feudi , tum Domino pro titulo , investitura , ac assensu , rata esse deberet ejusdem D. Co. dispositio .
- 32 Feudum etiam antiquum recte porem alienatur , cujus contemplatione concessum est , juxta auream Isernia Theoricam , quæ ibidem fertur .
- 33 Isernia auctoritas quanta in feudalibus controversiis .
- 34 Optima ratione ille , cujus gratia , ac intuitu res data est , de ea disponere potest .
- 35 Non juvaret Dominum Adversarium , quod virtute prædictæ clausule factum fuisset antiquum .
- 36 In feudo antiquo succedere nequit , qui hæres non est mediate , vel immediate primi investiti .
- 37 Diluuntur objecta , & num. seqq.
- 38 Primus acquisitor recte disponit de feudo pecunia questito , ac obtento jure antiqui .
- 39 Clausula , quibus dederit , efficit feudum hereditarium .
- 40 In feudo hereditario clausula , in antiquum , non præbet impedimentum , quin alienari queat .

Legimus in supplici libello vim investituræ habente (ut videre est) per D. Co. Camillum enixe postulatum a Serenissimo directo Domino , quatenus vellet Calestanum sibi concedere in feudum , quod naturam haberet antiqui , his verbis : *E concedergli successivamente in feudo di Conte a oretto , qual habbia la natura di feudo antico , nobile , gentile ,*

& avito , idque a celsitudine sua humanissime concessum medio benigno rescripto ad ejusdem preces emanato , approbativo eorum omnium , quæ ibidem petebantur .

Hanc autem clausulam (in antiquum) vel (jure antiqui) operari ex magis recepta scribentium sententia , ut vere feudum tale reputetur , ac antiqui naturam induat , & assumat , videtur dubio procul admittendum , & compertum haberi ex Doctoribus longa serie numeratis a D. Sacca *respons. 50. num. 29. Bellon. Jun. consil. 9. num. 11. Surd. conf. 15. num. 22. Bim. conf. 162. num. 9. tom. 2. Seraphin. decis. 341. num. 23. Magon, in Florent. 54. nu. 28. cum seq. Marta voto 189. nu. 9. cum seqq. Larath. in theat. feud. par. 7. dilucid. 5. n. 2. & p. 9. dilucid. 47. Cyriac. contr. 4. num. 36. (ubi quod sortitur naturam feudi paterni , antiqui , & aviti cum omnibus ejus effectibus , ac si vere concessum fuisset Patri , Avo , Proavo , & superioribus ascendentibus , addens num. 38. quod id non procedit ex fictione legis , sed ex veritate) ac aliis passim , quæ opinio tribuitur originaliter Baldo *in cap. 1. num. 2. de alienat. feud. patern.* quod propterea videtur sufficienter irritam facere dispositionem D. Co. Camilli , juxta notam juris feudalis regulam ab omnibus admissam , quod Vassallus in præjudicium comprehensorum in investitura disponere nequeat de feudo antiquo , ut pleni sunt *tit. de alienatione feud. paterni , de prohib. feud. alienat. per Frideric. ac de prohib. feud. alien. per Lothar. quemadmodum in puncto* , quod in feudo novo empto jure antiqui nequeat Pater præjudicare filio , allegatis Ruino , Paris. Celf. Ug. Petro Antonio Anguifola , Bossio , Feretto , & Fumigliolo , tuetur Menochius *conf. 151. num. 57.**

Ad evadendam , ac oppugnandam propositam difficultatem , non confugimus ad eorum Castra , qui in discrimen vocant , nunquid relata clausula tantæ sit facultatis , ut in feudo revera novo (quod uti tale e diametro opponitur feudo antiquo) hanc queat operari metamorphosim , quod naturam , & qualitates inducat antiqui , ex quibus plurimi (ducta etiam paritate a feudo vere antiquo , quod renovatione investituræ non evadit novum , sed primævam retinet qualitatem) contendunt mordicus vere novum eo solo verbali dictorio propriam minime mutare naturam , plures novissime refert Christlinæus *in decis. Curie Belgicæ , vol. 6. in consuet. feud. decis. 5. num. 13. & 14. quorum antesignanum faciunt Oldrad. conf. 178. ab omnibus hujusce opinionis fautoribus in hoc articulo commendatus , ut videre est apud Ludovic. Casanat. conf. 56. num. 23. qui per integram columnam allegat Doctores Oldrad. secutos , late inter alios quæstionem examinat , fundamenta utriusque sententiæ ferendo , ac pendendo Tiraquel. de retract. lignag. n. 23. ubi a n. 34. usque ad 40. propugnatur opinio nolentium , quod allegata clausula mutare queat rei , ac veritatis substantiam , quæ satis bene profequitur Jas. videndus *consul. 57. nu. 36. & Zaf. conf. 13. num. 15. cum seqq. lib. 1. huic adhæsisse videtur Cyriac. contr. 595. n. 6. juncto n. 4. & n. 12. ubi quod ex receptissimis omnium traditionibus feudum novum jure antiqui concessum plurimum differt a feudo vere antiquo , Peregr. dec. 7. n. 6. vers. non obstant dec. circa medium , ibi , secundo dicebam , & præ cæteris omnibus latissime integro pene cap. 34. Raudens. de Analogis (ubi longa lucubratione disputatur articulus , ac revocatur in campum acris controversia , quæ superinde acta fuit inter Collegium Bononiense , Curt. Sen. Paleot. Daniele Landulfum ex una parte propugnatores , virtutis clausulæ , jure antiqui feudi , ac Collegium Ferrarientem , Bartholomæum Soccinum , Jasonem , Bologninum , Jacobinum de S. Georgio , & Christopherum Albericum ex alia parte , per eundem Curtium oretenus disputatus coram Collegio Mediolanensi Ducali delegato) & præcipue n. 139. cum plur. seqq. num. 160. itidem cum seqq. & nu. pariter 257. cum seqq. referens n. 281. jure merito pronunciatum contra Curtium , Collegium Bononiense , aliosque supra recensitos . Quamobrem hæc attentata opinione recte innuisse videtur Burfattus in causa Parmensi de Simonettis *conf. 349. nu. 17. quod clausula ista non mutat , nec alterat naturam feudi : non , inquam , hac via evadere putamus propositam difficultatem* , quia saltem ex Auctorum numero longe receptius fatemur , controversam clausulam id vere operari (in quo sensu , de quo infra) quod feudum novum naturam assumat antiqui , juxta superius relatum Baldi sententiam communi majoris partis Doctorum voto probatam . Quamobrem cognoscimus , quod foret (ut ajunt) contra stimulum calcitrare .**

Nec pariter eorum juvari volumus animadversione admittentium , feudum virtute clausulæ prædictæ antiquum censerem , quando clausula est prolata per verba dispositiva , & con-

de concessiva, puta si dictum esset, *concedimus feudum in vim antiqui, & aviti, &c.* secus vero si clausula concepta sit per verba demonstrativa, indicativa, seu enunciativa, ut post Alciat. de *presumpt. regul. 3. presump. 28. circa fin. versic. limitatur etiam*, recte animadvertunt Gabr. lib. 3. *comm. opin. rubr. de feud. concl. 1. num. 5.* Anna Jun. *consil. 44. num. 63.* & *consil. 66. num. 37. in princ.* Intrigl. de *feud. centur. 1. quest. 24. num. 62.* non, inquam, juvari putamus hac animadversione, quamvis ea non omnino videretur aliena a casu nostro, pensatis verbis superius relatis supplicis libelli, & *concedergli successivamente in feudo di Contea eretto, qual habbia la natura di feudo antico.* Porro quemadmodum non efflagitur erectio feudi in Comitatum, cum jam ante in Comitatum erectum esset, sicut ostendimus *art. 3. vers. praterea predicta, num. 48.* sed potius ea verba, in *feudo di Contea eretto*, stare videtur indicative, seu enunciative, ita etiam judicandum videretur de sequentibus verbis, *qual habbia la natura di feudo antico*, considerata etiam natura relativi (quod) apponi soliti demonstrationis causa, ut probant tradita per Barb. *dict. 322. num. 2.*

Sed hoc unum animadverti rogamus pro vera hujusce Articuli enodatione, quod presens controversia fieri potest duplici respectu, tum scilicet in ordine ad Dominum investientem, tum vero ad Vassallum investitum, primo nempe controversi solet, nunquid virtute dictae clausulae feudum naturam, & qualitates antiqui assumat in eis, quae concernunt praedictum Domini concedentis, puta eo in casu, in quo Vassallus propter aliquam culpam, seu delictum privaretur feudo, tunc siquidem, quando feudum est novum, revertitur ad Dominum, sed quando est antiquum, remanet apud filios, vel descendentes Vassalli delinquentis, similiter decedente Vassallo, nullis post se relictis liberis, vel descendentibus, si feudum est novum, devolvitur ad Dominum, cum transversales in eo non succedant, *cap. 1. §. fin. autem, de his qui feuda dare possunt, cap. 1. §. fin. de success. feud. cap. 1. §. si duo fratres, de feudo Marchiae, cap. 1. de benef. frat. si vero est antiquum non spectat ad Dominum, sed transversales in eo succedunt, cap. 1. de naturali success. feud. & in his, ac similibus casibus procedit opinio, quod scilicet quando appositae sunt illa verba (in antiquum) vel (jure antiqui) feudum fortitur naturam, & qualitates antiqui, interpretando verba ipsius Principis concedentis latissime quantum fieri potest in ejus praedictum juxta vulgares regulas, ut inquit Clar. *max. referend. & in quo sensu quotquot Doctores ferri solent in hujusmodi quaestione loquuntur.**

Aut vero quaestio est quoad illos effectus, in quibus versatur praedictum ipsius Vassalli investiti, puta quia si est feudum novum, omnimodam habet facultatem de eo disponendi, quod tamen facere nequit in feudo antiquo, & in his casibus, naturali etiam ratione cogente, ne scilicet verba appositae in favorem retorqueantur in odium (ut inferius considerabitur) concedendum est, feudum sub hac forma datum non debere censi antiquum in ipsius succipientis praedictum, est ratiocinatio Clar. §. *feudum, q. 8. nu. 3.* & 4. dicens fore notabilem declarationem, secundum illam anno eo tunc praeterito consuluisse in causa magni ponderis in Regno Neapolitano, & latatum fuisse, quod repererat secundum eam prius respondisse Riminald. *consil. 96. inferius referend.* quod typis editum fuerat post primam publicationem operum ejusdem Clari.

Quamobrem in proposito, quod Pater possit feudum novum praelegare, vel alienare, etiam si concessum jure antiqui.

17 Praeter Clarum loco superius relato probarunt:

2 Harprect. ad eund. Clar. *eadem quest. 8. num. 5. in fin. lit. D.*

3 Sola in *Commentariis ad novas Constitutiones Patriae Cismontanae, Rubrica de alienatione bonorum feudaliu, n. 10. vers. sed contra*, ubi plures allegat, dicens minime dubitandum, quin haec sit communis opinio in iis casibus, in quibus alias Pater de feudo novo disponere potest, & iterum communem autumans reprobato Menochio, Ruino, & Bossio ad *Constitutiones Sabaudiae, sub rubrica de feudis in gloss. 4. ad secundam partem Decreti Yolant. in fine versic. quod adeo verum est, fol. mihi 117.*

4 Becc. *consil. 56. num. 28.* ubi quod respectu effectuum concernentium praedictum Domini, dictae clausulae latissima danda est interpretatio, quo vero ad effectus respicientes praedictum Vassalli in ejus tantum favorem sit intelligenda, subdens hanc declarationem notandam in practica, id ipsum probat, & ab hac sententia minime recedendum monet in *Praxi consil. 151. num. 22.*

5 Palma *consil. 3. num. 23.* ubi pro praesenti conciliatione plurimos refert.

6 Riminald. Sen. (seu verius Collegium Ferrariense, sicut testatur Laudens. de *Analogis, cap. 34. n. 68. versic. secundum*, ubi quod ipse vidit ejusdem Consilii originale subscriptum ab Ugone Egnatio Notario dicti Almi Collegii) *pleno consil. 96.*

7 Riminald. Jun. in *causa Parmens. de Simonettis, consil. 513. num. 90.*

8 Bursatt. *consil. 4. numer. 24. versic. quia responderetur.*

9 Bellon. Jun. *consil. 9. num. 34. juncta facti specie, & numeris precedentibus*, ubi in terminis de erectione primogeniturae, & praelegato facto favore alterius ex filiis de feudo ex pacto, & providentia concessio cum clausula, *jure antiqui.*

10 Natta *consil. 504. num. 11. & 505. num. 15.*

11 Berrett. *consil. 33. num. 15.*

12 Alciat. *consil. 32. satis arbitrator. lib. 3. in postrema Lugdunensi impress. & in alia priori 195. in ordine 33.*

13 Milanens. *decis. 8. num. 40. juncto num. seq. ubi in puncto de feudo titulo oneroso quaesito.*

14 Menoch. *consil. 158. num. 20. & num. 66. juncto 79. in fin. versic. quemadmodum novum.*

15 Addent. ad *Theaur. decis. 146. in fin.* ubi post relatos pro hac sententia Doctores in eandem inclinasse refert Senatam super feudo Tarvetetarum.

16 Peregr. *decis. 6. vers. non obstant decisiones, circa finem, ibi, Ad dicta, &c.*

17 Rot. in *recent. par. 4. tom. 3. decis. 541. num. 6.*

18 Alexan. Raudens. de *Analogis, cap. 34. num. 341.* reprehendens Clar. eo quia reliquerat cogitandum, numquid haec opinio foret recipienda in praxi?

19 Martham videndus hanc faciens Ifernæ opinionem de *clausulis, par. 2. clausul. 31. numer. 13. & 14.* quod pariter approbat de *successione legali, par. 3. qu. 3. art. 2. num. 37.*

20 Valasch. de *jure emphyt. qu. 42. num. 2.* ubi quod apud se dubitationem non habebat.

21 Intrigliol. de *feud. pluribus datis cent. 1. quest. 18. num. 14.*

22 Rosenthal. in *Synopsi juris feudalis, cap. 2. conclus. 15. n. 2.* ubi id plurium allegatione in *gloss. a. & b.* comprobat, redarguens Menoch. *adducto consil. 101.* licet ipse Rosenthal. ad hujusmodi acquirentis dispositionem de feudo Domini requirat assensum, discurrendo congruenter ad quae laturus erat *cap. 7. concl. 7. a num. 9.* quod tamen in quo sensu admitti possit, eodem Rosenthal. teste ac *Judice dict. cap. 9. membr. 1. conclus. 52. num. 9.* praecedenti Articulo discussum fuit.

23 Casanate *consil. 56. num. 63.* ubi hac conciliatione componendos existimat, Bald. & Oldradum, hunc nolentem quidquam operari controversam clausulam, illum vero absolute propugnantem, quod feudum ejusdem clausulae efficacia vere evadat antiquum, a quo Casanate (quoniam ejus consilia non ita obvia sunt, & paucis Clari sententiam egregie explicat) mutuum recipimus *dictum num. 63.* hinc inferendum, inquit igitur Casanate eam concertationem inter Bald. & Oldrad. & *utriusque sequaces distinctione conciliari, nempe Baldi opinionem procedere pro transversalibus, quatenus esset in praedictum concedentis, Oldradi vero, & sequacium sententiam contra Transversales pro solis descendentibus, quatenus esset in favorem, vel praedictum ipsius recipientis, vel aliorum, praeter concedentem, ita pulchre distinguens, utramque opinionem conciliat Jul. Clar. §. *feudum, q. 8. num. 4.* dicens tamen cogitandum, quia si posset sustineri in practica, esset notabilis declaratio, & secundum illam se consuluisse in causa magni ponderis in Regno Neapolitano, & latatum esse, quia reperit, quod secundum eam prius consulerat Riminald. Sen. *consil. 96. num. 31.**

Verum si Julius Clar. scivisset dictum consilium non esse Riminaldi, sed Collegii Ferrariensis, & secundum illud, tot illustres legum Vertices respondisse, & pronunciaisse Rot. Rom. Ducem, ac Collegium Mediolanense, non subjunxisset cogitandum, an in practica sustineri possit, ut advertit Alexander Raudens. de *Analogis, c. 34. n. 341.* referens pro eadem distinctione Tiraq. & Alciatum. Quam distinctionem admisit, & secutus Franc. Bec. *consil. 36. num. 28.*

Et cum haec opinio Collegii Ferrariensis, Julii Clari, Raudens. & Bec. alias conciliet, & ad concordiam reducat, vero proprius videtur accedere, & omnino sequenda est, ut dicit Mattheus Vvesembec. *consil. 5. num. 9. consil.*

- conf. 27. n. 26. Nevizan. in Sylva Nups. l. 5. n. 32. Hæc Caſa-
nate.*
- Et demum acutiſſimus Ant. Fab. quem hanc differen-
tiam, & conciliationem cognoviſſe, ac probaſſe conſtat,
*de error. pragmat. decad. 41. error. 10. n. 3. verſ. id enim po-
reſt, junct. num. preced. verſ. At rurſum.*
- 18 Recenſitæ autem conciliationis multiplex aſſignatur ra-
tio, prima ſcilicet data ab aliquibus, licet ſatis identica cum
concluſione, quia ea verba appoſita cenſentur in præjudi-
cium Domini concedentis, Valaſc. *de jur. emphyt. quæſt. 42.
n. 2. Berett. conf. 33. num. 15. Marta de clauſ. p. 2. d. clauſ. 31.
num. 13. ac in favorem inveſtiti, Sola ſuper novas Conſtitu-
tiones patr. Ciſmont. Rubrica de alienat. bon. feud. n. 10. verſ.*
19 *quum verba illa, & bene Rota mox referenda. Quamobrem
dubitandum non videtur, quin illis ipſe inveſtitus renuntia-
re queat, vulgata l. ſi quis in conſcribendo 29. C. de pact. Sola
ubi ſupra.*
- 20 Secunda eſt ratio primæ conſecutiva, quia in favorem
conceſſa non debent in odium retorqueri notis juribus, So-
la *ibid. verſ. nec in ipſius odium, Beretta loco allegato, bene
Becc. allat. conf. 151. num. fin. Alciat. d. conf. 32. n. 3. in 3. id
quod in pluries diſcuſſa Tarviſiana Feudi inquit Rot.
dec. 541. n. 6. p. 4. rec. tom. 3.*
- 21 Tertia quæ magis arridere videtur, quam innuit etiam
Clar. ubi ſupra, ea eſt quia agimus de Principis benefi-
cium, ac privilegio, quæ favore illius, qui gratiam, & benefi-
cium conſequitur, latiffimam recipiunt interpretationem
contra ipſum Principem concedentem, Bart. *in l. ſi quan-
do 2. num. 4. Cod. de bonis vacant. l. 10. Ruin. conf. 161. numer.
8. lib. 5. & innumeris cumulatis, Barboſ. axiomat. 36.
num. 2.*
- 22 Si autem fuit unquam vera memorata diſtinctio, me-
ruitque quod pacifice admitteretur, multo verius ſine con-
troverſia concedendum eſt hoc noſtro caſu eam ſibi locum
vindicare debere, ſiquidem quando in inveſtitura eman-
ta a Domino inveſtiente, feudum novum jure antiqui con-
ceditur, admitti poteſt aliquod dubitandi argumentum,
nunquid ipſe Dominus juxta eandem conciliationem habe-
ret in mente concedendi feudum ſub hac forma, ut antiqui
naturam haberet in iis ſolum, quæ ipſius inveſtientis præ-
judicium concernunt, non vero quæ præjudicium Vaſalli?
an potius intenderent, quod indiſtincte feudum evaderet
antiquum, tam ejuſdem inveſtientis, quam inveſtiti præ-
judicio inſpecto, quod equidem in caſu noſtro probabili-
ter affirmari non poſſe videtur, cum ipſe D. Co. Camillus
in ejus precibus rogaverit pro conceſſione dicti feudi in an-
tiquum. Quamobrem a conjecturata Comitris Oratoris
mente longe diſtare videtur, quod a Sereniſſimo directo
Domino hujusmodi conceſſionem ſupplex petierit, feudum
ſibi fieri antiquum quoad effectus concernentes ipſius præ-
judicium, ac propterea poſtulaverit ipſum a Domino pri-
vari facultate de eo diſponendi, quæ ſibi tanquam primo ac-
quirenti ex titulo oneroſo competebar: Id quod recte obſer-
vavit Roſenthal. *cap. 2. concl. 15. n. 2. in fin. ubi quod hac
clauſula non videtur quis in ſui odium ſibi manus ligare
velle, quare cum ſatis conſtare videatur, hanc conceſſionem
in antiquum non eo animo, ac intentione eſſagitatam, ut
quoad petentis præjudicium feudum aſſequeretur naturam,
& qualitates antiqui, concludendam eſt, quod hoc reſpe-
ctu tale non evaſerit, ſed remaſerit novum, cum ſem-*
- 23 *per inſpicienda potius ſit mens, quam verba, l. 3. C. de li-
ber. præter. Schrader. in propoſito ejuſdem clauſulæ, p. 2.
cap. 3. num. 69. verſ. ſin vero hæc clauſula, cum num. ſeqq. &
latiſſime Raudenſ. videndus de Analogis, cap. 34. n. 151.
ac reſp. 34. n. 19. tom. 1.*
- 24 Præterea ſi verum eſſet præſertam clauſulam adimere fa-
cultatem primo acquirenti titulo oneroſo diſponendi de feu-
do, ſeu illud uni ex liberis prælegandi, concluſio ab omni-
bus indiſtincte recepta, ac firmata, quod feudum novum
oneroſo titulo acquirenti ſub libera acquirentis diſpoſitio-
ne remaneat, fieret omnino fruſtratoria, cum in omnibus
inveſtituris clauſula hæc in antiquum, vel jure antiqui appo-
ni ſoleat, ſicuti teſtantur poſt Bald. *in cap. 1. §. hoc quoque, in
fin. de ſucceſſ. feud. Jalon. conf. 1. n. 14. poſt med. verſic. bene
facit l. 3. Intrigl. de feudis, centur. 1. quæſt. 24. n. 1. ut de in-
veſtituris in Pedemontana Regione factis teſtatur Cra-
vett. conf. 624. n. 3. quare Faber de error. pragmat. dicta
decad. 41. error. 10. n. 2. verſ. at rurſum, dicit hanc hodie
vulgarem eſſe inveſtiturarum clauſulam, adeo ut potius
ſcripta cenſeatur de ſtylo Notariorum Principis, vel ex
abundantia cordis eorum, qui inveſtituras extendunt,
quam de voluntate, aut deliberatione partium, ut autumat
Card. de Luca, Lib. 1.*

idem Jaſ. *conf. 152. n. 15. in 2. & poſt eum aſſeſerat Raudenſ.
de Analogis, d. c. 34. n. 155.*

Quod actum fuiſſe comperimus in caſu noſtro, in quo ſi 27
ſpectamus mandatum factum per dictum D. Co. Camillum
ad acquirendum dictum feudum, porrigendaſque preces
Sereniſſimo Domino pro neceſſario aſſenſu, ac inveſtitura,
nec verbum quidem in eo legitur, quod peti debuiſſet obje-
ctata conceſſio in antiquum, unde omnino inepte contra
ejuſ diſpoſitionem allegari videtur, tum ex trita regula *l. di-
ligenter, ff. mandat. ut in propoſito advertit idem Raudenſ.
ubi ſupra, n. 46. verſ. nam in facto, tum ex alio principio,
quo dicimus, quod clauſula de ſtylo Notariorum apponi 28
ſolita parum operetur, idem Raudenſ. *d. n. 155. Et reſp. 34.
n. 20. in primo, vel ſaltem tanquam clauſula accessoria regu- 29
lari debeat ſecundum principalem diſpoſitionem, cui adjici-
tur, ex cumulatis per Barboſ. clauſ. 1. n. 3. unde quemadmo-
dum in manu primi acquirentis eſt diſpoſitio de feudo a ſe
acquiſito, ita pariter in ejus manu erunt clauſulæ omnes ac-
ceſſoriæ in conceſſione appoſitæ, ad quod plura congerit
Cravet. *conf. 624. n. 13. verſ. 3. in fine.***

Ex quibus ſane non videtur negari poſſe, quin ſaltem am- 30
biguum ſit, aq̄ dicta clauſula tantæ ſit efficaciz, ut opere-
tur, quod feudum evadat antiquum quoad effectus reſpi-
cientes præjudicium Vaſalli; quare in dubio ſi enda eſſet
interpretatio contra Dominos Actores, ſi ſuper ea ſe fun-
darent, ad text. *in l. veteribus 40. de pactis, Raudenſ. in
puncto eod. cap. 34. n. 156. dicens eſſe auream determinatio-
nem Alexandri Doctōris veritatis.*

At dato, citra veri præjudicium, quod efficacia ejuſdem 31
clauſulæ feudum hoc indiſtincte antiqui naturam induiſſet,
cum tamen ex pluries repetitis in ſecundo præſertim Arti-
culo *n. 129. verſ. Poſtremum tandem fundamentum, contro-
verſum feudum manifeſte deprehendatur conceſſum con-
templatione D. Co. Camilli, qui de aſſenſu Domini inte-
grum pretium numeravit, ac ab eodem Domino erogatio-
nem juſtæ recognitionis adeptus fuit denominationem Com-
mitis, aſſenſum, ac inveſtituram, adhuc dicendum videret-
ur, quod ipſe potuiſſet de eo diſponere; ſic docuit Iſernia
in cap. 1. n. 19. de alien. feud. pater. quod feudum etiam an- 32
tiquum recte per eum alienatur, cujuſ contemplatione præ-
deceſſoribus ſuis conceſſum fuerat, puta ſi Titio, ac ejuſ
filio Sempronio, & ſucceſſive Sejo nepoti conceſſum fuerit
feudum, liqueatque vere, vel præſumptive ejuſdem Seji con-
templatione conceſſum, ipſe Sejus de eo recte diſponeret,
tameſi feudum ſit antiquum, cum jam ſupponatur de eo
primo inveſtitus Titius ejuſ Avus, additque Iſernia, quod
quia raro evenit ſucceſſorum ſæpius nondum primogenito-
rum contemplatione concedi, indiſtincte *in cap. 1. de alien.
feud. patern. hujusmodi feudi alienatio legitur interdicta,
quia jura ſunt de his, quæ frequentius accidunt, non tamen
ibidem excludatur prædictus caſus quantumvis de raro con-
tingens. Ad hujusce aureæ Theoricæ comprobationem, li-
ber ipſa Iſernia verba ſcribere, ut jacent, quæ ſunt infra-
ſcripta, ſicuti ea legit Liparulus *ibid. Item attende ex præmiſ-
ſis, quod idem erit in feudo paterno antiquo, quod in novo di-
ctum eſt; nam ſi paternum conſtaret datum contemplatione
ejuſ, qui vellet alienare (ſicuti hoc plenius alibi examina-
vimus) cum ſuum eſſet quod ſui contemplatione donatur, poſſet
alienare, ſicut & novum, puta dedi feudum Titio, & filio
Sempronii, & Sejo filio Sempronii, ut poſt mortem eorum
haberent, & conſtaret vere, vel præſumptive ex his quæ ſupra
dicta ſunt; quod contemplatione Seji, voluit ad ipſum Sejum
pervenire poſt mortem Avi, & Patris, ſicut in proximam reſpon-
ſione factum eſt, at quia hæc raro eveniunt, quod contemplatio-
ne ſuccedentium poſteriorum dentur, maximè cum non ſint ad-
huc nati poſteriores ſuccedentes, ideo in feudo paterno (de quo
non conſtabat datum contemplatione alienari volentis) deter-
minavit hoc capitulum de alien. feud. patern. an invitis hiſ
qui ad ſucceſſionem venturi erant, poſſet alienari; jura qui-
dem conſtituuntur in hiſ qua frequentè, non qua raro, ff. de
leg. 1. nam ad ea, ff. de uſucap. l. juſto, in princ. nec excluſit di-
ctum caſum raro evenientem, quando contemplatione poſterioris
ſcilicet ſuccedentis datum eſſet, & ſic quantum ad effectum,
idem in uno, ideſt paterno, quam in alio, hoc eſt novo, ſed in no-
vo facilius appareret cujuſ contemplatione datum eſſet feu-
dum, ſicut ex ſuperioribus plene patet, poſtquam autem feudum
antiquum pervenit ad quartum ſuccedentem, vel ad quintum,
faciliter labitur de memoria labili, & fragili, & infirma, qua-
liter datum fuit. Hæc Andreas, cujuſ quidem opinio omni- 33
no amplectenda eſt, tum præmaxima auctoritate tanti Do-
ctōris, quem profiteatur ſummum feudum Intrigl. *de feud.
cent. 1. q. 4. n. 10. Magiſtrum artis, idem q. 12. n. 8. feudo-****

rum patrem, ac communem omnium præceptorem, Ursino. *de success. feud. l. p. 2. q. 7. art. 3. n. 13.* ac Aurigam in feudis, Jo. Franc. de Ponte *proslud. feud. lect. 1. in princ.* Bart. Camerar. *in r. petiti. cap. primi, an. signatus, post decis. Minad. vers. oppono 1. fol. mihi 381. n. 2.* addens quod ipse solus feuda novit, & *vers. quæro, num. 110. fol. 448.* ubi quod auctoritas HERNIA tanta est in feudali materia, ut ab ea pedum in claris, sed etiam in dubiis minime sit recedendum, cum sit instar multorum, novissime idem Ursino, supra relatus p. 1. q. 8. art. 1. n. 24. tum quia eundem sequuntur videndi Affl. *super eo. l. cap. 1. de alienat. feud. pater. n. 10. vers. pro solutione,* dicens esse perpetuo menti tenendum, quia alibi dictum non reperitur, & Rosenthal. *c. 9. membr. 2. concl. 66. n. 39.* ubi quod HERNIA nullo in hoc puncto reprehenditur, tum denique quia optima nititur ratione, quod ille queat de re disponere, cujus gratia, ac intuitu data est, non considerato cui primo data; quod enim alteri datur mea contemplatione, mihi datum censetur, ut in proposito pluribus juribus datis Afflict. *in d. c. 1. n. 9. vers. & illud quod facit, & pluries supra dictum fuit art. 2. dict. vers. Postremum tandem fundamentum, n. 129. & vers. immo a fortiori, num. 141.*

35 Præterea quod virtute relatæ clausulæ feudum evaserit antiquum, præjudicaret etiam prætensionem Dominorum Comitum Actorum, qui hæredes non extiterunt Domini

36 Co. Camilli, cum in antiquo feudo succedere nequeat, nisi qui hæres est mediate, vel immediate primi investiti, sicut in feudo per hujusmodi clausulam prætensio antiquo ratiocinatur Cyriac. *contr. 595. n. 13.*

37 His positis non obstat *conf. 161. Menoch. n. 57.* (quem ibi hallucinari inquit Rosenthal. *cap. 2. concl. 15. gloss. 6.*) primo quia Doctores ab eo allegati, qui indistincte dicunt, quod virtute clausulæ, in antiquum, seu, jure antiqui, feudum antiqui naturam assumat, non probant id fieri quoad effectus respicientes favorem investiti adversus conciliationem plurimorum voto firmatam, & Ruinus, Bossius, ac Anguissola, qui videntur hac via interdicerent alienationem in feudo novo, non ferunt ullam auctoritatem id probantem in individuo, sed eos solum qui generaliter dixerunt, feudum ex pacto concessum evadere antiquum, quod nos quidem admittimus in iis tantum, quæ Domini concedentis præjudicium concernunt: secundo quia idem Menochius videtur ibidem loqui in feudo titulo lucrativo questito, moveret enim ex eo, quod si feudum novum ex pacto, & providentia per acquirentem alienari nequit, multo minus alienari poterit novum jure antiqui concessum. At *art. 2. n. 10.* vidimus hanc conclusionem ita demum admittendam, si feudum sit titulo lucrativo concessum, alias enim si oneroso, indubitatum est primum acquirentem posse de eo disponere, ipso etiam Menochio iudice *in eod. conf. 161. n. 6.* ubi

38 refert solum Hannetonium inveniri contradictorem, quare quod in feudo pecunia questito, ac obtento jure antiqui, primus Acquisitor queat de eo disponere, animadvertit Milanen. *decis. 8. n. 40. juncto num. seq.* Hac via Menochius posset forte salvari a palinodia, cum ipse superius relato *conf. 158. n. 20.* videatur omnino relatam probare conciliationem,

39 Hic etiam ultimo loco repetimus, quod propter clausulam, quibus dederit, in priori DD. Comitum de Flisco libello appositam, ac in secundo tacite repetitam, tum instrumento feudalis acquisitionis considerato, tum attenta perita in eodem secundo libello confirmatione eorum omnium, quæ concessa fuerunt in primo, ut innuimus Articulo tertio, *vers. unum solummodo ex abundanti, n. 121.* quæ quidem clausula, ut ibidem probavimus, æquivaleret clausulæ

40 *pro se, & hæredibus,* prætendi potest nostrum feudum fore hæreditarium, in quo clausula prædicta, in antiquum, non præbet impedimentum, quin possit alienari, ut idem Menoch. admittit, *conf. 158. n. 62. junct. n. 79.*

ARTICULUS SEXTUS, ET FINALIS.

In quo, data suppositione, quod præter D. Co. Octavium adesset aliquis legitimus feudi Successor, ostenditur quod foret inevitabile onus ei impositum per D. Co. Camillum in postremo suo testamento erogandi integrum pretium Calestani eidem D. Co. Octavio, quatenus constaret ipse D. Co. testantis voluntati defectu facultatis minime obtemperandum quoad ipsum corpus feudi.

- 1 **R**eo sufficit offuscare irntentionem Actoris.
- 2 **D.** Co. Camillus prælegavit pretium feudi D. Co. Octavio, quatenus dispositio non potuisset sustineri in corpore ipsius feudi.
- 3 Unusquisque rei sue est moderator, & arbiter, cum similibus.
- 4 Adversus legatum factum de pretio non urgent difficultates, quæ proponi solent adversus dispositionem factam de feudo.
- 5 Pretium feudi est res allodialis, & burgensatica, non vero feudalis, & num. seq.
- 7 Pretium rei non est ipsa res, nec res loco pretii in particularibus succedit, & num. seq.
- 9 Pretium rei furtiva non est furtivum.
- 10 Pretia rerum sunt pecunie.
- 11 Pecunia dari nequeunt in feudum.
- 12 Pretium feudi esse dicitur in hereditate, ac bonis Patris.
- 13 Æquissimum est Patrem posse de pretio feudi disponere favore cujuslibet.
- 14 Si feudum sit cum clausula juris Francorum, vel cum ordine Primogenitura, Primogenitus tenetur conferre pretium integrum feudi.
- 15 Feudum individuum divisionem recipit per pecuniam.
- 16 Idem est rem dividi non posse de facto, & non posse dividi de jure.
- 17 Res allodiales dividenda inter plures, quæ commoda non patiuntur divisionem, integra uni dantur, ceteris vero æstimatio præstatur.
- 18 Collatio per primogenitum fienda de pretio feudi, summa nititur æquitate, rationibus relatis in numeris seqq.
- 19 Si feudum emptum non fuisset repertum in hereditate,
- 20 Verius videtur pretium feudi neque abscidisse ab hereditate Acquirentis.
- 21 Immo censeri velut repertum in Arca Patris.
- 22 Pecunia, qua fuit questum feudum, naturam burgensaticam nunquam dimittit, vel quatenus dimississet, tempore mortis Patris censetur retrorahi ad primam suam naturam, & num. seq.
- 24 Si pretium non esset conferendum, possent Parentes omnia bona erogando in acquisitionem feudalem fraudare filios in eorum legitima.
- 25 Feudum dicitur legitima Primogeniti: Intellige tamen num. seq.
- 27 Quæ a Doctoribus in hujusmodi Articulo statuuntur, militant etiam in feudo ex pacto, & providentia, & num. seq.
- 29 De jure communi feudorum non erat cognitum feudum hæreditarium, sed omnia feuda erant ex pacto, & providentia.
- 30 Hæredis nomen in jure feudali intelligitur pro hærede sanguinis.
- 31 Hæredis nomine tempore Andrea intelligebatur filius masculus, & sic hæres sanguinis.
- 32 Primogenitus etiamsi vellet abstinere a successione bonorum Genitoris, adhuc cogebatur conferre pretium feudi.
- 33 Valor feudi computatur in bonis defuncti occasione calculationis legitima.
- 34 Legitima, quæ propter individuitatem feudi assignari nequit aliis filiis in ipso feudi corpore, præstatur in æstimatione.
- 35 Valet illatio, pretium confertur, ergo est hæreditarium, vel verius licet hæreditarium non esset, tale fieri dicitur dum redigitur in communionem, & num. seq.
- 37 Licet Pater expresse nihil disponat de pretio feudi, sufficit, ut omnes filii ejusdem pretii participes fiant, quod cohæredes instituat in allodialibus.
- 38 Feudum novum ex pacto titulo oneroso questum imputatur in legitimam, etiamsi Primogenito, vel tanquam dignitatis, vel ex tenore investitura necessario debeatur, & num. seq.
- 40 Non repugnat, quod aliqua imputari debeant, quæ necessario præstanda sunt.
- 41 Argumenta quæ prima fronte excludere videntur imputationem.
- 42 Quæ extra patrimonium Defuncti capiuntur, minime imputantur.

- 43 Quod imputandum est, debet esse necessario ex bonis debitoris.
- 44 Magis late patet regula collationis, quam regula imputationis.
- 45 Plura conferuntur, quam imputentur.
- 46 Clericus non succedit in feudo.
- 47 Si Clericus Primogenitus instituat in allodialibus, vel Patri acquirenti ab intestato succedat, consequi debet a Successore feudi empti a Patre pretium ejusdem feudi.
- 48 Creditores experiri possunt adversus Successorem feudi pro debitis acquirentis, & multo magis pro contractis beneficio feudi, ut num. 57. cum seqq.
- 49 Bona fideicommissio subjecta obnoxia sunt ari alieno fideicommissis.
Quemadmodum bona majoratui supposita pro debito institutoris, ut num. 50.
- 51 Inventarium non jurat successori feudi ex pacto ne teneatur pro debitis acquirentis.
- 52 In aestimando valore feudi, an attendi debeat tempus emptionis, an tempus mortis Vassalli.
- 53 Impense omnes, ac melioramenta resciri debent per legitimum feudi successorem heredi Vassalli meliorantis.
- 54 Melioramenta sunt res omnino hereditariae, ac burgenfatica.
- 55 Licet melioramenta provenientia tum ex acquisitione allodialium circumadjacentium, ac incorporatorum, tum ex operibus manufactis, tanquam inseparabilia spectent forte ad Primogenitum feudi successorem, adhuc ea quoad aestimationem spectarent ad heredem meliorantis.
- 59 Successores in beneficiis obnoxii sunt debitis contractis occasione eorundem beneficiorum.
- 60 Donec pretium erogatum in feudo, ac impense meliorationum praestentur heredi, vel legatario Vassalli acquirentis, & meliorantis respectu, competit retentio.
- 61 Agnatus, vel Dominus pretendentes feudum, non rescitis melioramentis, repelluntur exceptione doli mali.
- 62 Melioramentorum rescitio praestanda, sive feudum appriatur Domino, sive Agnato.
- 63 Omnes difficultates, quae pretendi poterant urgere adversus praelegatum feudi, cessant in praelegato pretii, & num. seqq.
- 64 Foemina tamen a feudo exclusa, succedit in melioramentis, & pretio feudi.
- 65 Extraneus quilibet est capax earundem meliorationum, ac pretii.
- 66 Difficultas individuitatis feudi petita ex §. Præterea Ducatus cessat in praelegato feudi, & num. seqq.
- 67 Valet argumentum a ratione tacita cessante, non secus ac a ratione expressa cessante.
- 70 In dispositione pretii feudi nullus requiritur Domini assensus.
- 71 Dominus feudi non est Dominus pretii.
- 72 Pro pretio feudi non debetur servitium aliquod, quod debetur pro re feudali.
- 73 Acquirens recte disponit de pretio non obstante clausula (in antiquum) seu (jure antiqui) scripta in investitura.
- 74 Primogenitus succedens in feudo cum clausula (in antiquum) tenetur conferre pretium, ubi locus Antonii Fabri opportune fertur.
Quemadmodum fertur imputare in legitimam, ut numer. 75.
- 76 Animadvertitur casum nostrum non esse inter angustias quaestionis, an legato feudo debeat aestimatio, nam discrimen, ac disparitas utriusque controversiae referuntur num. 81. & 82.
- 77 Legato feudo aestimationem deberi verius probatur. Idque ex secundaria intentione, num. 78.
- 79 Quoties debita est res, quae ex aliquo impedimento praestari nequit, debetur ex conjecturata disponentis mente ejus aestimatio.
Praesertim si res relinquatur conjuncta personae, ut num. 80.

Quamvis praecedentibus in Articulis praecipuae difficultates oppugnantes D. Co. acquirentis dispositionem vocatae fuerint in arenam, ex quo quantum potuerit Minerva mea, levissimae licet armaturae, agitatae, concussae, Gard. de Luca, Lib. I.

victae, si tamen tenuitas falleret ingenii, vel praecipuus ad causam amor caecutienti oculo blandiretur, immo si cuncta ad enodandas propositas dubitationes dictitata hucusque neque sufficerent ad offuscandam praetensionem D. Actoris, quod D. Co. Octavio uti Reo satis esset ad victoriam, Surd. consil. 160. num. 64. 173. num. 59. & 234. n. 42. adhuc ipse D. Adversarius evadere non posset difficultatem numerandi integrum pretium ipsi D. Co. praelegatario.

Nitida est, ac clara dispositio per D. Co. Camillum superinde testamentariis edita in tabulis (sicut in Themate innuimus) in qua Domini testantis voluntatem omnino servandam jura omnia, tum naturae, tum gentium, tum Caesaris autumant indistincte, juxta vulgares, & passim obvias regulas, quibus dicimus unumquemque fore rei suae moderatorem, & arbitrum, iniquum esset, non fore liberum homini ingenio de rebus suis libere disponere, cum similibus penes Barbof. axiom. 199. quae si tulimus, & juxta Doctorum vota militare deduximus artic. 2. a nu. 47. in dispositione facta de feudo novo, tamen ex pacto, & providentia, multo minus admittenda sunt urgere in legato facto de pretio feudi, adversus quod non pugnant difficultates, quae adversus dispositionem factam de corpore feudi proponi solent.

Porro pretium feudi res est allodialis, & ut ajunt burgenfatica, Larath. in theatr. feud. part. 9. dilucid. 73. num. 6. 11. 12. 13. 16. 28. & fere per tot. dilucid. Capyc. Latr. consult. 25. num. 4. Rovit. super pragmat. 25. de feudis, num. 46. non vero feudalis, argum. text. in cap. 1. §. si Vassallus, il se condo, in fine, ibi, nec quod accepit transactionis nomine feudum est, si de feudo defuncti contentio sit, &c. Larath. ibid. num. 5. 11. & pluribus in locis sparsim per dilucidationem praedictam, innumeros Giurb. ad consuet. Messan. cap. 11. glos. 8. num. 7. & dictis §. glos. ac num. de success. feud. superius allegatis.

Tum quia nec pretium rei est ipsa res, ad text. in l. venditor ex hereditate 21. & ibi Bart. nu. 1. de heredit. vel act. vendit. & in leg. fundum Cornelianum 28. in princ. de novat. quemadmodum quod ex re furtiva redigitur, furtivum non esse nemini dubium est, ut loquitur Ulpian. in leg. qui istas 49. §. fin. de furt. plura in proposito Larath. ubi supr. d. numer. 11. Giurb. pariter ad consuetud. Messan. allat. cap. 11. glos. 8. num. 7. & de success. feud. §. 2. glos. 7. num. 43. Fab. de Anna conf. 123. num. 5. cum seqq. Gail. de pignor. observ. 11 num. 3. nec rei loco in particularibus pretium succedit, 9 dictis l. l. qui vos, & venditor ex hereditate supra allegatis, Gloss. in verbo quia potest, & DD. in leg. si & rem, & pretium 25. de petit. hered. Manent. decis. 58. n. 2. Larath. ibid. num. 19. late Giurb. locis superius latis.

Tum quia pretia rerum sunt pecuniae, l. 1. junct. ibi gloss. 10 in verbis ex substantia, de contrahen. empt. Valenz. consil. 30. num. 19. pecuniae autem dari nequeunt in feodum, ut 11 late demonstrant Rosenth. in Synopsi, cap. 4. plena concl. 7. & Larath. d. dilucid. 73. num. 6.

Quamobrem idem feudi pretium, tanquam omnino allodialiale, & burgenfaticum, extare dicitur in hereditate, ac bonis Patris, Larath. ibid. num. 6. in fin. 11. & 13. quem 13 idcirco aequissimum est posse de eo in postrema sua voluntate libere disponere favore cujuslibet, ut optime idem Larath. statuit ibi num. 21. junct. num. praeced. ac seqq.

Hac ratione dicimus, quod si feudum sit cum clausula, juris Francorum, vel sit acquisitum cum expresso ordine primogeniturae, primogenitus tenetur conferre, ac communicare ceteris fratribus pretium integrum feudi, ut scite animadvertit Andreas (qui dicitur a Rovito sup. citata pragmat. 25. de feud. n. 17 primus Autor hujusce opinionis) in cap. Imperialem, §. Præterea Ducatus in 2. addit. n. 39. versic. sed si pater, ibi, & quia res non potest conferri, quia indivisibilis praestetur partis aestimatio, de prohib. feud. alien. per Frideric. Andream ceteri sequuntur plena manu relati per Capyc. Latr. consult. 25. n. 3. & recte eandem propugnant sententiam Camerar. in repetit. dicti §. præterea Ducatus, versic. ad idem afferro, ubi late, ac profunde Articulum discutit, fol. mihi 838. Luc. de Pen. in l. 1. num. 15. Cod. de imponend. lucrat. descript. lib. 10. Rovit. mox relat. Marta de success. legal. part. 1. q. 4. art. 2. nu. 8. quest. 11. art. 4. nu. 15. q. 23. art. 3. num. 43. & p. 3. q. 1. art. 3. num. 11. Hartman. Pistor. quest. juris, lib. 2. part. posteriori, q. 38. nu. 66. versic. ubi videmus, Petr. de Gregor. de concess. feud. part. 3. qu. 7. n. 6. Larath. fufe d. dilucid. 73. num. 15. Laudens. de primog. q. 36. plene Giurb. de success. feud. §. 1. glos. 8. num. 48. Lanar. consil. 80. num. 49. Camill. de Medic. consil. 124. num. 3. ubi inquit clarum esse secundogenitum in feudo empto

- per Patrem habere partem pretii) *n. seqq. fere per tot. conf. Loffred. conf. 1. nu. 181. vers. nec ad rem facit, junctis num.*
- 15 *pr. aced. quare Cravett. conf. 995. nu. 19. vers. sexto responde-*
tur, secutus Soccin. ac Rip. inquit, quod feudum indivi-
 dum divisionem recipit per pecuniam, non secus, ac cæte-
 ræ res allodiales, ac burgenfaticæ dividendæ inter plures
 16 quæ commodam non patiantur divisionem (enim verò idem
 est rem dividi non posse de facto, & non posse dividi de ju-
 re, Rovit. *sup. n. 35.*) nam & hæc quidem dividuntur, non
 ut inter consortes distribuuntur, sed ut unii integræ cedant,
 reliquis vero partium suarum æstimatione præstetur, *l. 3. Cod.*
 17 *communi divid. §. eadem interveniunt, Instit. de offic. judic.*
plura post Ifern. Bald. aliosque necit erudite Thoming. de-
cis. 2. num. 21.
- 18 Hujusmodi autem collatio summa nititur æquitate.
- 19 Primo quia si feudum emptum non fuisset, pretium
 fuisset repertum in hæreditate, ut inquit Mart. *de success.*
legal. d. p. 1. q. 4. art. 2. n. 8. Faber. de error. pragm. decad. 4. 1.
error. 10. n. 3. in fin. ac innuunt Lanar. conf. 80. n. 49. ac La-
zath. d. dilucid. 73. n. 12. par. 9. & sic ratione emptionis tan-
 to minus remansit in patrimonio, in quo si non abcessisset,
 poterant alii filii succedere, sicut inquit pluribus allatis,
 confirmatque exemplo emphyteusis quæ sita a Patre cum
 qualitate majoratus. Rovit. *d. pragm. 25. de feud. n. 17. opti-*
 me Camill. de Medic. *d. conf. 124. n. 8. cum seqq. ac propterea*
 æquum est, quod cæteri filii tantam accipiant pecuniæ quan-
 titatem, quanta ipsis, vel ab intestato, vel secundum dis-
 tributionem factam per genitorem in testamento debita
 fuisset, si testator ipse de fortunis suis in feudi acquisitionem
 nihil convertisset, sed reperiretur adhuc in ejus hæreditate,
 a qua causa feudalis acquisitionis abcessit, Thoming. *d.*
decis. 2. num. 23. vers. ex quibus. Quamvis etiam dici pos-
 set, & forte verius, neque pretium in effectum abcessisse a
 patrimonio, cum potius in eo duraverit, licet incorporat-
 um cum ipso feudo, semper tamen allodiale, ac bur-
 genfaticum, impingendo hæreditatem ipsius Patris acqui-
 rentis, ut recte idem Rovit. firmat ubi *sup. nu. 33. & 45.*
vers. remanet igitur, junct. num. 46. Immo censeri velut re-
 pertum in Arca Patris, scribit Capyc. Galeot. *in addit. ad*
conf. 124. Camill. de Medic. num. 30. (adversus quod licet
 arguere videatur, ultimo tamen residet in hac sententia)
 23 & ad hæc confert Larath. *sup. nu. 16. in fin. ubi quod pec-*
 unia illa naturam burgenfaticam a principio ante emptio-
 nem feudi nunquam dimisit, vel quatenus aliqua umbra,
 seu nebula mutationis suæ burgenfaticæ naturæ in emptio-
 nem feudi adesset (quam tamen umbram non adesse, nec
 adesse posse, inquit Larath. ibi *nu. 12. cujus verbis utor*)
 adeo ut censeri posset genitore vivente tanquam implicata
 in feudo effecta feudalis naturæ, adhuc tempore mortis
 Patris, & successionis filii, cui feudum spectaret, ipsa
 retraheretur ad primævam suam naturam allodiam, &
 rursus censetur ejusdem qualitatis, ac si in feudi acqui-
 sitione non fuisset erogata, pluribus late ipse Larath. *d. n.*
12. cum duobus seqq.
- 24 Secundo deprehenditur iusta collatio prædicta, quo-
 niam alias si filiis secundogenitis præstanda non esset sal-
 tem in æstimatione quota feudi quæ sita pro primogenito,
 sequeretur, quod parentibus, vel universam eorum sub-
 stantiam, vel saltem potissimam partem in feudalia ero-
 gantibus, pateret via nihil, vel saltem valde parum cæteri
 relinquendi, sicque eos debito fraudandi subsidio, quod
 naturæ, & æquitati vehementissime repugnare jure opti-
 mo animadvertit Thom. *d. decis. 2. num. 24. cum seqq. &*
latissime prosequitur Hartman. Pistor. quest. juris, lib. 2.
p. poster. q. 38. num. 70.
- 25 Nec communicatio ista pretii meretur redargui ex eo,
 quod feudum, vel dignitatis, vel quæ situm jure primogeni-
 turæ, dicatur legitima primogeniti, cum enim hujus in-
 telligatur legitima, non in quota ipsius corporis feudi,
 sed in pretio ipse rite, ac recte gravari potest a testatore,
 quantumvis inivitus (dempta ejus legitima juxta supputa-
 tionem de jure fieri consuetam) in dicto pretio, ut post
 Camer. aliosque, & in specie Frecc. deridentem eos, qui
 existimant totum feudum esse legitimam primogeniti, ac
 proinde neque in ejus æstimatione gravari posse, probat
 Rovit. *super pragm. 4. de feudis, num. 124. cum seqq.* qui li-
 cet loquatur in feudo hæreditario, id ipsum tamen omnino
 27 statuendum in feudo ex pacto, & providentia, non tam-
 en antiquo, sed novo, ut de hoc allegatis Ifern. Lof-
 fred. Corset. Petr. de Gregor. Peregr. Tusc. Tiraquell. Ro-
 senth. Anna, Marta, Masul. ad Capyc. & Thoro loqui-
 tur Giurb. *de success. feud. §. 1. gl. 8. num. 44.* inter quos be-

ne explicat Marta nedum *p. 3. qu. 1. art. 3. num. 9.* qui lo-
 cus fertur a Giurb. sed dixerat etiam *p. 1. q. 23. art. 3. n. 43. 28*
 & ea quidem manifesta ratione, quia feudum ex pacto
 novum æquiparatur hæreditario, ut plene diximus *art.*
2. num. 32. cum seqq. Nec dubitandum est quin Andreas,
 quem supra allegavimus *vers. hac ratione dicimus, n. 14.* lo-
 quendo de collatione fienda per primogenitum, censeat-
 ur loqui de feudo ex pacto, & providentia (ideoque me-
 rito in simili feudo allegatur in proposito a Galvan. Marta, 29
 & pluribus aliis supra allatis) quia de jure communi feudo-
 rum non erat cognitum feudum hæreditarium, sed omnia
 feuda erant ex pacto, & providentia, & licet in multis
 locis fiat mentio hæredis, ut in rubro, & nigro de eo, qui
 sibi, & hæredibus suis, aliisque in locis, hæredis tamen
 vox, & nomen ibidem pro hærede sanguinis intelligitur, ut 30
 colligitur ex *tex. in cap. 1. §. similiter, de lege Conradi,* quem
 cum aliis allegat Gizzarell. *decis. 28. n. 19.* ubi recte obser-
 vat pluribus relatis, quod tempore ipsius Andreae verbum 31
 (*hæres*) intelligebatur secundum subjectam materiam de
 jure communi feudorum pro filio masculino, & sic de hære-
 de sanguinis tantum.

Quæ autem de collatione diximus adeo vera esse con- 32
 stat, ut etiam si primogenitus (cui ex tenore investituræ
 pertineat feudum) vellet esse suo feudo contentus, & ab-
 stinere a successione aliorum bonorum genitoris defuncti,
 adhuc a cæteris filiis jure cogere conferre pretium ipsius
 feudi, ad quod ipse omnino teneretur, sive velit, sive nolit
 hæres esse Patris, ac succedere in reliquis ejus bonis, sive non,
 ut probat, & decisum testatur Rovit. *dicta pragm. 25.*
de feud. nu. 25. dicens, quod fatuum esset contrarium ad-
 mittere, *& num. 46.*

Ex hac autem inconcussa conclusione collationis abso- 33
 lute fiendæ, nonnullæ ducuntur necessariæ illationes, &
 quidem prima, quod valor feudi computari debeat in bonis
 defuncti in calculatione legitimæ, plures Fab. de Anna
conf. 25. num. 27. & conf. 26. nu. 21. & conferunt omnes quos
 supra numer. 14. allegavimus probantes primogenitum
 cogi ad collationem.

Secundo quod legitima, quæ propter individuitatem feu- 34
 di assignari nequit aliis filiis in ipso corpore, eis præstan-
 da sit in æstimatione, ut post Ifern. advertit Latr. *decis. 2.*
num. 6. junct. num. seq. bene de Medicis conf. 124. num. 12.
& 13. Burfatt. conf. 132. nu. 29. & 30. Fab. de Anna conf.
25. nu. 28. late Petr. Caball. conf. decis. 140. num. 3. vers. §.
si ex tenore investituræ, ubi expresse loquitur in feudo
ex pacto, & providentia novissime Manzius de testam.
T. 12. qu. 37. n. 10. & 11. qui quest. seq. a num. 35. in lon-
 ge fortioribus terminis favore etiam filiarum foeminarum
 cæteroqui feudalis successionis incapacium hoc ipsum ad-
 mittendum abunde, ac fufe comprobatur, quarum etiam
 favore adest erudita *decis. 2.* Thoming. sed numeris omni-
 bus absoluta, omnique acumine, ac subtilitate refer-
 ta est in hoc articulo favore foeminarum ratiocinatio
 Hartman. Pistor. *q. jur. lib. 2. p. poster. allegata quest. 38. per*
tot. & præcipue a num. 63.

Tertia quod si pretium hoc confertur, ergo censetur hæ- 35
 reditarium, omnia enim quæ conferuntur dicuntur rema-
 nere in effectum in hæreditate defuncti, ut per *l. certum 13. 36*
C. famil. ercisc. inquit Lanar. *conf. 80. n. 49.* & bene Larath.
d. dilucid. 73. nu. 16. p. 9. vel saltem esto antea in hæreditate
 non sint, fieri dicuntur hæreditaria, dum rediguntur in
 communionem, ut post Azonem explicat Mangil. *de im-*
put. in præsat. tract. n. 19. Si igitur hujusmodi pretium re-
 putatur hæreditarium, dabitur ne locus dubitandi, num
 testator de eo liberam habeat dispositionem?

Et quidem liberam adeo dispositionem habet ipse testa- 37
 tor acquirens de dicto pretio feudi spectantis primogenito,
 ut etiam si condendo ejus Elogium, nihil de eo favore se-
 cundo, vel tertio geniti specificè expresserit, adhuc ut hi
 participes fiant pretii præfati, sufficit quod eos cohæredes
 in allodialibus instituat, ea semper ratione, quia pretium
 illud reputatur allodiale, ac enumeratur inter cætera bo-
 na burgenfatica, Capyc. Latr. *consult. 25. num. 4.* Quare
 mirum videri non debet, si genitori testanti, ac expresse
 disponenti de æstimatione prædicta feudi, omni exceptio-
 ne postposita, sit obtemperandum.

Mirum potius videri deberet, quod primogenitus, vel 38
 cæteri filii, quibus pervenit feudum novum ex pacto, &
 providentia, titulo præsertim oneroso quæ situm, illud im-
 putare cogantur in legitimam, ut plurium allegatione
 probavimus *art. 2. nu. 38. & 117.* juxta sententiam passim
 canonizatam a Rot. ut *decis. 53.* post Merlin. *de legitima,*
& alibi

Et alibi sepius, & pro qua præter utrobique allegatos addi possunt *Surd. conf. 427. num. 6. Et 46. Ricc. collect. 2254. circa fin. vers. sed hoc intelligo*, Petr. Caball. *confil. decis. 140. n. 6.* Thoming. *decis. 2. num. 16.* Hartman. *Pistor. quæst. jur. lib. 2. pars posteriori, q. 38. n. 4. cum seqq.* ubi late, alii que quos in ultima editione addidit ipse Merlin. *de legitima citat. lib. 2. tit. 1. q. 5. n. 24.* non obitante, quod feudum eidem primogenito, vel ex natura sua veluti dignitatis (data citra noxam veri sententia, de qua *art. 1. n. 44.*) vel ex expresso ordine primogenituræ in investitura convento de necessitate deberetur, cum illa quoque imputari possint, quorum cum necessitate conjuncta est præstatio, ut probat Thoming. *sup. num. 31.*

Mirum, inquam, hoc potius videri deberet, cum de ipso feudo dubitari possit, num illud debeatur potius ex dispositione Domini concedentis, quam Patris stipulantis, num perveniat beneficio ipsius acquirentis, an verius providentia legis cum aliis similibus in hisce controversiis solitis circumferri; & tamen certum est hujusmodi feudum imputandum, signum evidens, quod neque corpus ipsum feudi tempore imputationis, hoc est mortis genitoris, censetur extra illius patrimonium, cum ea, quæ extra patrimonium defuncti capiuntur, nullatenus imputentur in quartam jure naturæ debitam, *leg. scimus 36. §. repletionem, C. de inoffic. testam. a qua conclusione neminem recedere possit Bart. & Soccin. Jun. testatur Mangil. de imput. quæst. 11. n. 1. Et q. 27. n. 12.* ubi inquit fore regulam certam, sed quod imputandum est, debet esse necessario ex bonis genitoris, ad text. in *l. quoniam novella 29. cum ibi notatis, C. eod. idem Mangil. eod. tract. quæst. 12. num. 1.* & quidem tempore suæ mortis, arg. text. in *l. in quantitate 73. in princ. ad l. falcid.* quam fore regulam Bart. inquit Mangil. *q. 14. num. 4.*

44 Si autem feudum ipsum imputandum est per primogenitum in legitimam, multo magis admitti potest per eum conferendum esse pretium, tum quia regula collationis magis late patet, quam regula imputationis, plura enim conferuntur, quam imputantur, Merlin. *de legit. lib. 2. tit. 4. q. 1. n. 2.* tum quia pretium feudi, tanquam allodialia, & burgenfaticum, quoad existentiam in patrimonio defuncti, & sic quoad liberam facultatem de eo disponendi non videri debet obnoxium iisdem, vel saltem majoribus difficultatibus, quam corpus ipsum feudi, ut per se patet.

45 Ex eodem fonte promanat conclusio, quam favore Clerici primogeniti Doctores atruunt, quod scilicet cum ipse propter clericalem ordinem non succedat in feudo, *cap. 1. an mutus, cap. 1. §. qui Clericus, si de feudo defuncti contentio, Et de quo late Giurb. de success. feud. §. 2. gloss. 4. n. 42.* & latissime Ursinus *simil. tractatu, p. 1. q. 9. art. 1. si hæres in allodialibus instituat, seu ab intestato succedat, habebit pretium feudi empti a Patre, tanquam rem burgenfaticam, ac in hæreditate feudatarii defuncti relictam, Larath. plenissime p. 9. saepe laudata dilucid. 73. per tot. Et præcipue n. 11. in fin. 12. 17. Et 27. cum seqq.*

46 Et eodem demum nititur fundamenta, quod si acquirens fecerit debita (ut dubio procul plura, & quidem valde gravia contraxit D. Co. Camillus, ut infra etiam innuemus) creditores recte experiri possint adversus successorem feudi pro quantitate saltem æstimationis, quemadmodum videmus in bonis fideicommissis subjectis, quæ obnoxia sunt æri alieno fideicommittentis, ad text. in *l. cum 49 fidei hæredis 9. de fideicommiss. liber. late Molin. de primogen. Hispania, lib. 1. cap. 10. num. 2. Et latius Fusar. quæst. 541. Surd. in proposito conf. 351. num. 12. ubi num. 14. quod pariter recte alienantur bona Majoratui supposita pro sanando debito institutoris, adeo ut nec juvaret inventarium, ut in hisce terminis feudi ex pacto probat, ac decisum in Regno testatur Marta *de success. legal. par. 4. quæst. 12. art. 5. n. 38. versic. ubi probat junctis numeris præcedentibus, Et præcipue n. 34.* ac id ipsum docent Jo. Thom. de Marin. *de gener. Et qualis feud. tom. 3. rubr. de feudo ex pacto, Et pro-**

51 *videntia novo, n. 18. cum seqq. Et 10. 5. rubr. de feudo hæreditario, n. 39. Et fin. ac eleganter Fab. de Anna integro conf. 5. tom. 1. & de hoc plenissima est decis. 28. Gizzarelli ad defensionem Senatusconfulti antea emanati a Sacra Consilio in causa ibidem recensita, in qua licet in controversia esset feudum hæreditarium, regulæ tamen ibidem allatæ urgere debent in feudo ex pacto novo ratione superius repetitæ æquiparationis cum hæreditario, ut etiam in eadem Gizzarelli *decis. innuitur n. 3. Quare satis facile colligi potest inevitabilem fore dispositionem acquirentis*
*Card. de Luca, Lib. I.**

de pretio feudi, tanquam de re allodiali, burgenfaticæ, ac omnino sua, Larath. *pluries allegata dilucid. 73. num. 21. junctis num. præced. Et seqq.* ut proinde sola sit inter Doctores controversia, an in æstimatione valore feudi attendi debeat tempus emptionis, an mortis Vassalli, in qua veriorum propugnans sententiam quod tempus mortis Capyc. *Latr. consult. 25. a n. 5. usque ad 24. Marta de success. legal. p. 1. q. 23. art. 3. n. 44. Giurb. de success. legal. §. 1. gl. 3. n. 49. Amicang. q. feud. 15. quam communioem, & tanquam opinionem ab Ifernia probatam sequendam suadet Capyc. Galeot. ad conf. Camil. Medic. n. 36. cum tribus seqq.*

Quamobrem quando allata in superioribus Articulis, ut præsentis initio dicebamus, non sustinerent dispositio- nem D. Co. Camilli in prælegato feudi, adhuc quia legitimi successores in eo tenerentur integrum pretium erogare D. Co. Octavio juxta demandata per eundem D. Co. acquirentem, locus eis relinqueretur prudenter dubitandi, nunquid expediret consecutio feudi cum onere numerandi præfatam æstimationem, habito etiam respectu ad omnes impensas, ac melioramenta, & ut inquirunt, emponemata a die acquisitionis usque in præsens facta, (quæ mihi in nostro casu supponuntur in magna, & notabili quantitate, ut promptam dicunt adesse liquidationem) de quibus nulla omnino cadere potest difficultas, de quo latissime agunt Monachus *de rect. feud. interpret. cap. 65. Et 66. Rosenthal. in synopsi feud. cap. 7. concl. 22. n. 21. concl. 47. num. 11. concl. 54. nu. 1. Et concl. 60. n. 4. ac plenissime cap. 10. concl. 43. & alii statim referendi, cum sint res omnino hæreditariæ, ac burgenfaticæ, Monach. d. cap. 65. n. 83. cum seqq.* tota enim controversia fit inter Doctores de augmento intrinseco, quod provenit ex solo beneficio temporis intermedii inter acquisitionem, & mortem Patris, nulla vero per imaginationem de augmento extrinseco, sive illud provenerit ex acquisitione allodialium circumadjacentium, & unitorum, ac incorporatorum, sive ex operibus manufactis, ac melioramentis, quæ quatenus etiam tanquam forte inseparabilia a corpore feudi spectarent ad primogenitum feudi successorem, adhuc quoad æstimationem omnino penderent a paterno judicio, ideoque integre, & plene ad eum spectarent quoad æstimationem, cujus favore de illis Pater disposuisset, *Latr. consult. 25. a n. 38. usque ad 42. bene Rovit. præm. 25. de feud. n. 55. versic. redeundo vero de semita ad viam, Menoch. conf. 689. per tot. Fulvius Lanar. Nepos ad Jo. Anton. in c. 1. de success. feud. sub lit. E. n. 45. Brun. conf. feud. 106. n. 2. ubi in fin. acri objurgatione redarguit Dominos, & agnatos obligationem prædictam rescindi melioramenta surda aure negligentes.*

Id quod pariter transit sine ulla difficultate est, quod legitimus feudi successor (data semper disputationis ergo suppositione invaliditatis prælegati in corpore feudi) teneretur sanare debita omnia per D. Co. Camillum facta pro acquisitione feudi controversi.

De ære alieno sanando a filio succedente in feudo novo indistincte usque ad integram feudi æstimationem dictum est supra n. 48. *vers. Et eadem demum, estque conclusio, quæ non videtur pati probabilem dubitationem, ea tamen in individuo de debitis contractis pro acquisitione, consecratione, vel beneficio ipsius feudi (quæ percutit terminos nostræ hypothesis, in qua debita omnia facta fuerunt pro prædicta feudi acquisitione, ut mihi supponitur facillimæ probationis, immo notorium, & non latere ipsos Dominos Adversarios) vix habet contradictorem, quam propterea docent Nardus ad Andream in cap. 1. an agnatus, vel filius, sub n. 3. in fin. lit. L. Bald. conf. 232. n. 2. vers. nisi debita, lib. 3. Anton. Capyc. in repet. l. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Frider. fol. mihi 22. versic. limita nisi Vassallus, Frec. de subfeudis, auctor. 29. n. 10. versic. fullia quando debita, fol. mihi 361. Michael. Palaez. tract. majorat. q. 26. sub num. 2. versic. limitat etiam, Albert. Brun. conf. feudali 104. Rosenthal. in synopsi, cap. 10. q. 43. n. 175. Surd. conf. 351. n. 15. in fin. cum num. seqq. Lanar. conf. 80. num. 52. Jo. Franc. de Ponte *decis. 4. n. 28. cum seqq.* ubi late inquires eodem n. 28. hanc fore restrictionem ad regulam, qua dicitur mus feudum sine assensu Domini non posse dici obligatum, Alba *conf. 290. n. 16. Et conf. 337. ubi n. 5. regulam confirmat exemplo satis urgenti beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ licet multa minus obligari queant, quam feuda, obnoxia tamen fiunt debitis eorum occasione contractis, quorum propterea onus successores subire coguntur.**

Donec autem pretium erogatum in feudo, ac impensas
D d 3 me-

- meliorationum, re & effectu præstentur hæredi (eique sive ex testamento, sive ab intestato venienti, juxta tradita per Rosenthal. *d. cap. 7. concl. 60. num. 4.*) vel legatario Vassalli acquirentis, & meliorantis respectivè, eis competit feudi retentio, ut de primo rectè probat Lanar. *conf. 80. n. 5* 1. de secundis vero plena est decisio Guid. Pap. 169. ex qua colligitur hanc fuisse Ifern. Bald. ac aliorum feudistarum sententiam, Intrigl. *de feudis, cent. 1. g. 59. nu. 15.* Monach. *dict. cap. 65. num. 82.* & 103. & *cap. 66. num. 9.* Rosenthal. *dicto cap. 7. concl. 47. num. 11.* & *concl. 54. num. 1.* plura de Ponte *d. decis. 4. num. 33.* ubi de communi, a quibus pariter edocemur, Dominum, vel agnatum prætendentem feudum ad se spectare, submoveri exceptione doli mali. Porro melioramentorum resectio præstanda, sive feudum appetitur Domino, sive agnato, Rosenthal. *d. concl. 47. num. 10.*
- 63 Id unum pro præsentis Articuli complemento necessarium ducimus animadvertere, quod tum quoad prædicta melioramenta, in quibus certum est non solum fœminam hæredem, vel legatariam, licet cæteroqui a feudo exclusam, succedere, ut probant plures ex supra allegatis, n. 53. & 65 in specie Rosenthal. *d. cap. 7. citata concl. 47. & 54.* sed etiam extraneum quemcumque, ut pariter ibid. allegati probant, & præ cæteris ipse Rosenthal. *ead. concl. 60. n. 4.* & Intrigl. *ubi sup. n. 4.* tum etiam quoad pretium ipsum feudi cessare difficultates omnes, quæ prætendi possent militare in dispositione ipsius feudi.
- 66 Primo enim ea omnia, quæ priori in Articulo in contrarium proposuimus, ex eo petita, quod feudum dignitatis sit individuum, & primogenito spectet, omnino cessant in dispositione facta de pretio, quod quamcumque recipit divisionem, ut quæ diximus supra n. 14. sufficienter demonstrant, & in puncto innuit Cravett. *conf. 995. sub nu. 19. vers. sexto respondetur.* Si enim licet arguere a ratione tacita cessante, sicuti rectè argumentamur a ratione expressa cessante, ut inquit Camerar. *mox citandus*, & ratio tacita qua nititur censura §. *Præterea Ducatus* est, quod feudum non dividatur, ne multiplici sectione in perniciem tum Domini, tum Subditorum reducat ad nihilum, submota ratione divisionis, præfati Sanctio §. *cessabit*, quam quidem feudi divisionem cessare per præstationem ætimationis patet, ita bene Camerar. *in d. §. Præterea Ducatus, vers. ad id afferro doctrinam Ifernix, in impressione parva, fol. mihi 838.*
- 69 Secunda difficultas ex eo deducta, quod feudum ex pacto, & providentia videatur filiis potius ex providentia legis deberi, quam ex judicio acquirentis, constat non militare in pretio, quod non esse feudale, sed rem prorsus allodiale, ac burgenfaticam, pluribus pariter supra probatum extitit.
- 70 Tertio quod redargui posse videatur feudalis distractus, vel alteratio formæ in investitura præfinitæ ex neglecto Domini assensu, procul est a dispositione facta de pretio,
- 71 quæ non exigit ullum Domini assensum, non secus, ac si pretium esset in arca, & hæreditate, Prosper Tripes inter *allegationes divers. post decis. Anelli allegatione 28. num. 11.*
- 72 Manent. *decis. 58. n. 8.* Dominus siquidem feudi non est Dominus pretii, & pro hoc non debetur servitium aliquod, prout debetur pro re feudali, quare cum licentia, seu assensu respiciat ipsam rem feudalem, nulla est ratio, cur requiri debeat in dispositione facta de pretio, Manent. *ibid. d. num. 8.*
- 73 Quarto denique si quam ingerere potest difficultatem in feudo (quam tamen vere non ingerit, ut *art. præced.* demonstratum est) concessio cum clausula (*jure antiqui*) ea omnino cessaret in pretio, nam quatenus etiam donaretur Adversariis, quod virtute hujusmodi clausulæ feudum antiqui naturam assumeret etiam in præjudicium investiti, adeo ut Pater acquirens non posset dispositione sua alterare formam investituræ, adhuc qui succederet in feudo immunis non esset ab onere præstandi summam ab ipso acquirente erogatam, ut de filio primogenito succedente in feudo quæsitio cum simili clausula obligato conferre hujusmodi pretium ratiocinatur Faber *de error. pragmat. decad. 41. error. 10. n. 2.* & 3. a quo, cum liber non satis vulgaris, ac obvius sit, liceat ad ornamentum conclusionis ipsa acutissimi Auctoris verba referre, inquit igitur Faber *d. num. 2.* At rursum quid si feudum sit novum quidem, & emphyteusis nova, sed sic tamen datum, datave ut in feudum antiquum, avitumque habeatur, quæ vulgaris hodie investiturarum clausula est, aut in emphyteusim antiquam, & avitam? Quatenus enim agitur de feudo antiquo, vel de

emphyteusim antiqua, sive ecclesiastica illa sit, sive privata, constat inter omnes, si modo nec feudum hereditarium sit, vel mixtum, nec emphyteusis hereditaria, vel mixta, sed ex pacto, & providentia, etiamsi non sint expressa nomina filiorum (quæ nec hoc casu exprimi potuissent) filiis ex investitura venientibus per Patrem præjudicari nullo modo posse, nec si velit uni ex filiis ea omnia prælegare, & infra n. 3. His ergo casibus cum jus quaeratur filiis etiam in vita Patris, necessario dicendum est, vel conferri debere pecuniam, quæ in eam rem a Patre expensa fuit, vel malam esse rationem Bartoli, &c. & paulo post: Nec est contrarium, quod iisdem Interpretibus placet, neque feudum antiquum, neque emphyteusim antiquam imputari debere in legitimam filiorum, neque conferri tanquam quæ adventitia esse videantur, ut tractat Clar. *in d. §. feudum, quæst. 46. n. 1.* id enim potest in eo quidem feudo verum esse, quod revera sit antiquum, & in ea emphyteusi, quæ revera sit antiqua, sed non in feudo dato in feudum antiquum, nec in emphyteusi nova data in antiquam. Hec enim negari non potest, quin profectitia sint, cum a Patre ipso sunt acquisita, nec quod in feudum antiquum, vel in antiquam emphyteusim accepta sunt, ad aliud pertinet, nisi ut eam habeant naturam quantum ad jus investituræ, & concessionis, quod ad personas dantis, & accipientium, non etiam ut eo minus profectitia videri possint. Puto igitur Fratrem, qui ex pecunia, & beneficio Patris feudum habeat, vel emphyteusim, licet non nisi post mortem Patris, si tamen ex eo jure habeat, quod jam in Patris vita cæperit, quodque per Patrem ei auferri non potuerit, obligatum esse, ut conferat non quidem feudum ipsum, vel emphyteusim, cujus leges, & conditiones violarentur, si ad alium pervenirent ex facto hujus fratris, quam ad quos ex pacto pervenire debeat, sed quantum pecuniam Pater impendit, ex qua solus hic filius nunc lucrum sentiat, quoniam si feudum emptum non fuisset, aut emphyteusis, pecunia nunc reperiretur in hæreditate, ac inter omnes successores divideretur. Hæc Faber, ex quibus methodice simul, & eleganter indicatur feudi novi successorem, neque præsidio clausulæ (*in an- 75 tiquum*) seu (*jure antiqui*) posse evitare collationem pretii, quare quod pariter feudum imputandum sit in legitimam, non obstant eadem clausula, a Pedemontano Senatu judicatum refert Sola ad novas Constitutiones Patriæ Cismontanæ *rubr. de alien. bon. feud. sub n. 10. §. sed contra, circa fin. vers. feud. hoc propterea, fol. mihi 685.*

Neque hic opus est eam discutere quæstionem, nunquid 76 legato feudo debeatur a Vassallo legitimo successore ætimatione, quoniam termini quæstionis nostræ sunt longe remoti ab ambagibus illius controversiæ, ut infra observabimus, licet si ea opportune occurreret enodanda, forte concludendum foret præfatam ætimationem utique præstandam, ut plene probat Lanar. *conf. 80. ubi n. 1.* de veriori, communiori passim recepta, ac in Regno per Sacrum Consilium approbata sententia, de Ponte *conf. 88. ubi plene 77 quæstio agitur*, Eminentissimus Mantica *de conject. ult. volunt. lib. 9. T. 11. a num. 8. usque ad finem tituli*, ubi contrariis occurrit, & in specie argumento petito ex *l. apud 78 Julianum*, alias incip. *Idem Julianus 41. §. constat, de legat. 1.* & hanc, allegatis Baldo, Mantica, Capyc. Speculatore, Fabro, Curt. Jun. Imola, Covarr. Molin. & Menoch. sustinet Buccaferrus *resp. 2. n. 17.* idque, ut inquirunt 79 Feudistæ, ex secundaria intentione; fuit enim prima testantis intentio ad feudum, secundaria ad ætimationem, illa impleri nequit ratione assensus minime obtenti, vel naturæ ipsius feudi non transitorii ad Legatarium, hæc vero nullum habet impedimentum, idem Lanar. post Baldum, aliosque Feudistas *ibid. n. 11.* & late pariter de Ponte *allegato conf. 88. a n. 4.* Enimvero quoties debita est res, quæ ex aliquo impedimento præstari nequit, debetur ex conjectura disponentis mente ejus ætimatione, *l. sed si res aliena 42. l. si quis Inquilinus 115. de legat. 1.* præsertim si res relinquatur 80 conjunctæ personæ, argum. *l. cum alienam rem 10. C. de leg. quod in individuo legati feudi probari voluit ex cap. 1. de fratribus de novo benef. investitis cum ibi notatis*, Amicang. *qu. feud. 14. num. 17.*

At hæc ex abundantia; non enim ista est nostra quæstio, 81 ut manifeste patet. Nam præterquam quod controversia illa, an legato feudo debeatur ætimatione, fieri solet a Doctoribus in terminis feudi antiqui, ut ex eorum inspectione constat, si enim agamus de legato feudi novi titulo oneroso acquisiti, non est locus huic altercationi, quia legato feudo sustinetur ex primaria intentione legatum ipsum in ipso corpore feudi, sicut plene secundo *art.* ideoque locus non est recurrendi ad secundariam disponentis intentionem

tionem pro affectatione estimationis, præfata juris disceptatio fit in legato feudi, in nostro vero calu D. Co. Camillus non simpliciter legavit feudum, sed ulterius profectus est, dum expresse, ac explicite (quatenus ejus voluntas prætextu aliquo, vel a linea primogeniti, vel ab aliis æqualibus in gradu fuisset impugnata) pretium ejusdem feudi legavit; plurimum autem differunt feudum, & feudi pretium, illud est feudalis naturæ, hoc allodiale, & burgenfaticum, illud quoad dominium directum spectat ad dominum, & quoad utile, Vassallo defuncto, ad filios, vel agnatos, ideoque res est omnino aliena, hoc vero omnino, & plene spectat ad Vassallum acquirentem, dum vivit, & post ejus obitum remanet in hæreditate allodiali, de illo veritum est commercium, Domino irrequisito (ista de feudo hic admittimus, non quia intentio sit recedendi a conclusionibus propugnatis superioribus in articulis, sed ad indicandum, quod quatenus hæc concederentur in prælegato feudi, adhuc non militarent in prælegato pretii) de hoc vero nulla prorsus est ratio, cur dominicum beneplacitum exposci debeat, illud recognoscitur potius ex legis providentia, hoc omnino ex voluntate disponentis, illud tandem devolvitur ex jure successorio feudorum, hoc vero debetur juxta juris Civilis sanctiones, quæ discrimina recte prævidisse constat Camerar. in dicto §. Præterea Ducatus, fol. mihi 848. dum in proposito inquit: Cogita in primis rogo, jus hoc succedendi in feudo non oriri ex eodem fonte, quia feudum ex legis quoque, ac dantis providentia habetur secundum HERN. in c. 1. de success. feud. partem vero pretii fratres habent ex voluntate Patris, qui filio pretium feudi donavit, & collationem non prohibuit; Quamobrem cæteris fratribus pars pretii, non autem feudi æstimatio ex via collationis in hæreditate Burgenfatica debetur, ut aperte H. &c. & infra pag. 850. inquit, nam si consideramus ipsum feudum, ad illud venit filius jure successorio feudorum, secundum Bald. & omnes in capitulo primo de successione feudi, pars autem pretii debetur fratribus exclusis a lege feudali de jure civili ex capite collationis, tum considerata patrimonii burgenfatici ipsius Patris diminutione, &c.

Quibus omnibus attentis, sive quæstio fiat de facultate D. Co. Camilli prælegandi feudum, sive ad examen vocetur dispositio circa prælegatum pretii, partes D. Co. Octavii rei conventi videntur omnino positæ in tuto, salvo tamen semper sanissimo judicio Illustrissimorum, & Excellentissimorum Dominorum meorum, quorum oculatissimæ censuræ me, meaque omnia libentissime exhibeo, & humillime subjicio.

Id unum superesse videtur, quod post alienæ, propriæ patrociniæ sumerem causæ, propugnando, vel saltem excusando effusam nimis prolixitatem, qua præsens controversia, volumine inspecto, laborare videtur ad exemplum Romani Oratoris, qui inter declamationes pro aliorum causis orationem concinne elaboravit pro domo sua, vel ad imitationem Redenaschi, qui in individuo, pleno fere conf. 18. in legalibus disceptationibus nimiam loquendi parsimoniam redarguit, suamque Asiaticam methodum tuetur usque ad panegyrim, & quidem nostro hoc in casu non a longe petenda foret cum Redenasco profusi defensionis sermonis, dum scabrositas feudalis materiæ momentum hodiernæ lucubrationis, pluralitas difficultatum, opinionum varietas, earumque conciliatio vere pati non videbantur, quod inter angustias Laconicæ resolutionis cohiberentur.

Verum neglecto patrociniæ prolixitatis, malo confidere discretæ Lectorum humanitati, hancque mihi aliquo pacto promereri exhibitione compendii mox ferendi, quod in eorum gratiam suppressis citationibus, amputatis multis, atque omnibus expresse collectis expromere volui, ut sine tædio nimis verborum integram controversiam unico habeant sub aspectu, monstratis numerica indicatione in margine cujusque paginæ locis controversiæ, in quibus conclusiones singulæ allegationibus ornantur; Quamobrem fit

Præcipuo igitur beneficio Lectoris, simulque documento Accursii in l. 1. §. quibus in verbo leges, Cod. de novo C. fac. a quo edocemur, quod docilem facit, qui summam rei breviter comprehendit, paucis complectimur dictata hucusque.

Quæstio ista de legitima successione in feudo Calestani bina potest discuti inspectione, altera scilicet spectato præcise tenore investituræ, ac considerata feudi qualitate, altera vero præsupposita dispositione D. Co. acquirentis.

Si secundo hoc modo controversiam rimemur, & in D. Co. disponente sufficiens probetur facultas, jam quæstio est plana favore D. Co. Octavii, quia de voluntate sat constat ex oculari testamenti inspectione.

At quoniam disceptatur ex adverso de præfata facultate D. Co. ea mente, ut impugnata dispositione per eum facta favore tertio geniti, successio sumere deberet normam ab investitura, & a qualitate feudi, primo loco necessarium duximus, hisce adversario admissis sine præjudicio veritatis, animadvertere, quinam forent admittendi ad feudalem successionem.

Linea primogeniti est in judicio, contendens ad eam legitime deberi successionem hujusce feudi, tanquam feudi Comitatus, & dignitatis, nixa dispositione §. Præterea Ducatus de prohib. feud. alien. per Frideric.

Ego vero probavi hoc casu filios D. Co. acquirentis legitimos successores.

Primo attenda universalis consuetudine non solum Italiæ, (2) ac plurium locorum, (3) & præsertim Lombardiæ, (4) sed etiam Parmæ in specie, (5) immo in individuo ipsiusmet feudi Calestani inter priores Vassallos dividi consueti, (6) quæ quidem universalis Italiæ consuetudo, vel probatione non indiga, tanquam generalis, (7) vel sat comprobata testimonio Doctorum (8) omnino servanda est in successione feudali, (9) & admittenda tanquam favorabilis. (10)

Secundo quia quod dicitur censura prædicti §. Præterea Ducatus, intelligi debet quoad ipsam dignitatem feudi, non vero quoad exercitium, & administrationem jurisdictionis, fructus, ac commoditates feudi, quæ dividua sunt inter omnes filios (11) ad instar servitutis, (12) juris patronatus, (13) ac aliorum, (14) aut sui natura, aut lege dividi prohibitorum, divisibilia tamen quoad commoditates, vel exercitium, ut proinde in effectu feudum dignitatis tamen individuum non ad unum tantum primogenitum, sed ad omnes fratres æqualiter pertineat pro indiviso (15) sumendo interpretationem passivam a jure communi, quo cautum esse constat plura, ut supra innuimus, esse posse indivisibilia, & tamen spectare ad plures pro indiviso, (16) & non protrahendo dispositionem §. Præterea Ducatus, ultra id, quod verba sonant, sed illum potius strictè interpretando tanquam exorbitantem, & correctorium juris communis Civilis, Canonici, Prætorii, ac Consuetudinarii feudorum. (17)

Vera quidem est indivisibilitas feudi in Comitatum erecti (quam quoad exercitium, commoditatem, ac redditus non satis suadet, ut aliqui existimant, communis utilitas Principis, vel Subditorum, vel ipsius Vassalli (18)) in eo sensu, quod nempe qualitas dignitatis adjecta ita feudum efficiat individuum, ut in eo locum habeat jus accrescendi, vel non decrescendi, ne scilicet portio deficiens alterius ex fratribus devolvat ad Dominum, non vero, ut excludat cæteros fratres, quin vel omnes succedant pro indiviso quoad substantiam feudi, vel singuli pro diviso quoad ratam commoditatis, ac fructuum. (19)

Quamvis præfate considerationes esse videantur omnino ex abundanti in casu nostro, in quo si nulla adesset dispositio D. Co. acquirentis, vel ea foret irrita, adeo regulari deberet successio ex tenore investituræ, hæc ipsa admittit manifeste simultaneam filiorum successionem, ibi, quando fossero piæ possessori di detto feudo. (20)

Verum, quoniam habemus dispositionem D. Co. Camilli, hæc cessant, sicut causa testati cessare facit causam intestati,

(1) Art. 1. a num. 1. usq. ad 6. pag. 4. & 5. (2) num. 7. cum seq. (3) n. 8. & 9. pag. 7. (4) n. 10. (5) n. 25. pag. 9. (6) n. 27. (7) n. 12. pag. 7. (8) n. 13. cum seq. (9) n. 16. fol. 9. (10) n. 30. (11) n. 32. (12) n. 33. fol. 11. (13) n. 34. eod. fol. 11. (14) n. 35. 36. & 37. (15) num. 43. cum seq. junctis num. 50. cum seq. usque ad 64. fol. 13. 14. & 15. (16) n. 54. cum seq. fol. 14. (17) n. 57. eod. fol. 14. & n. seq. fol. 15. (18) num. 46. fol. 13. junctis n. 65. cum sex seq. fol. 15. & 16. (19) n. 81. pag. 17. (20) num. 84. cum seq. fol. 18.

testati, dispositionem, inquam, habemus D. Comitum Camilli, eamque validam tanquam de feudo novo factam per primum acquirentem, (21) cui si plenaria competat facultas alienandi feudum ex pacto, & providentia in extraneos secundum receptissimam sententiam Doctorum, (22) multo benignius ei indulgenda est facultas alterandi formam, vel præeligendi unum tantum ex filiis, si sit acquisita pro omnibus, vel omnes vocando, si investitura habeat clausulam Juris Francorum, vel decretus sit ordo præcisus primogenituræ. (23)

Hinc emanant regulæ,

Quod primus acquiritor non ligatur forma. (24)

Quod inter primum acquirentem, & primum successorem feudum ex pacto judicatur hæreditarium, iidemque regitur regulis. (25)

Quod Vassallus primus acquirens censetur investitus cum clausula, quod possit de feudo testari. (26)

Quod feudum novum non habet agnatos, eo sensu quod si acquirens de eo disponat, nemo est, qui possit dispositionem arguere. (27)

Et demum, quod filii aliquid prætere nequeunt in feudo, nisi ex ejusdem acquirentis persona, (28) quæ proinde solum consideratur, & cui solum succeditur (29) ad discrimen hæreditarii, in quo succeditur ultimo decedenti, (30) ut propterea in successione proximitas merienda sit non a postremo possessore, sed ab ipso acquirente. (31)

Argumenta passim obvia hanc comprobantia in primo acquirente facultatem disponendi de feudo petuntur a vulgaribus regulis, quod quilibet potest pro libito alienare id, quod acquirit, nihilque sit tam naturale, quam quod omnes res per causas, per quas nascitur, resolvatur, & eadem, quæ generationis, corruptionis etiam sit via. (32)

Quod ingenuis hominibus rerum suarum, sua maxime quæsitæ industria, interdicens non sit administratio. (33)

Quod cum jure feudali vetita solummodo legatur alienatio feudi antiqui, & paterni, videtur tacite permissa alienatio novi. (34)

Ea vero, quibus uruntur ad probandum in individuo potestatem disponendi de feudo ex pacto, & providentia, ad hæc reducuntur; Primo scilicet quia idem est, si stipulatio hoc pacto concepta sit, concedis mihi, & filiis, ac mihi, & familiaribus, (35) & tamen rogatus post mortem suam relinquere familiaribus, unum potest ex familia eligere, cui relinquat, (36) tametsi remotiorem. (37)

Secundo illatione facta a filiis patronorum, quibus licet uti filiis jus æqualiter ad Liberos competat, Pater tamen illos uni tantum ex filiis valide relinquit. (38)

Tertio argumento ducto a l. 3. Cod. de secund. nupt. qua cautum est, quod mulier convolans ad secunda vota, lucra ex priori conjugio quæsitæ cogitur reservare filiis ejusdem matrimonii, inter quos tamen eligere potest quem malit lucrum illud habere præcipuum, (39) quæ lex licet correctæ sit in dispositione, vivit tamen in ratione. (40)

Quarto alii eo quod jus filio quæritur ad feudum ex Patris contractu per æquitatem, ergo, inquit, eadem æquitate tolli potest ipso genitore volente. (41)

Quinto quia nefas est filium adversus Patris voluntatem uti jure nondum sibi delato, quod Patris beneficio consequi sperat. (42)

Sexto quia cui actu meo quæro jus, contraria pariter adimo voluntate, (43) non obitante quavis stipulatione, & acceptatione, si ille, pro quo quis stipulatur, sit in stipulantis potestate, & concessio fiat principaliter ipsius stipulantis contemplatione, (44) Jus enim ex hujusmodi stipulatione proveniens est tacita donatio, quæ licet facta per contractum (verius tamen forte causa mortis, (45)) filiis, vel nepotibus in potestate existentibus ab avo, vel Patre, nullum jus illis parit, nisi perseverantibus donatoribus in priori voluntate usque ad extremum vitæ spiritum, (46) ita quod eis viventibus, vel nullum jus quæritur, vel illud revocabile, (47) tum expresse, tum tacite, puta dispositione facta de feudo. (48)

Enim vero hoc, quod filio quæritur ex paterna stipulatione, censetur profectitium respectu filii, (49) licet reputetur adventitium respectu genitoris acquirentis. (50) In profectitiis autem filius non habet titulum, sed nudam tantum administrationem, cum Patri quærat in totum, (51) juxta veteres juris antiqui sanctiones, quæ in hoc remanent immutatæ. (52)

Nec irrevocabilitas recte mendicari potest a juramento, quando adest, tum quia illud dispositionem non alterat, sed sortitur naturam primordiale, & conditionem actus, super quo interponitur, (53) tum quia per juramentum nemo obligatur, nisi ille, cui juratur, consentiat, (54) tum denique, quia licet juramento Deus Opt. Max. adducatur in testem talis promissionis, cum tamen ea facta sit homini, non Deo per modum voti, Deus minime acceptat, donec homo ipse, cui jurans obligatur, acceptet, (55) hæcque sive juramentum fuerit assertorium, sive promissorium. (56)

Septimo tandem hæc in Patre acquirente facultas disponendi de feudo probatur ex eo, quod quando Pater stipulatur sibi, & filiis suis feudum, vel emphyteusim, stipulari censetur ordine successivo, quia ubi cadit ordinata charitas, parentes, & filii ordine invitantur successivo, (57) quare Patre vivente nullum jus censetur filiis quæsitum, sed tantum post mortem Patris, unde jus filiorum dicitur quærendum; seu in spe, seu nondum formatum, vel radicatum, (58) quod propterea facilius tolli potest, quam jus quæsitum, (59)

Et licet genitore vivente dici possit jus quæsitum succedendi post mortem ejusdem Patris, a quo per ejus stipulationem collatum fuit in tempus, quo filii futuri sunt sui juris, a nexu paterni imperii soluti, (60) adhuc tamen nunquam desinit hoc jus esse profectitium, cum descendat a Patre, (61) Ideoque dici nequit quæsitum, nisi revocabiliter, hoc est perseverante Patre in priori voluntate, (62) quod enim Pater velit filium habere statim, vel ad tempus, & ita celerius, vel tardius, tanquam accidens non immutat substantiam actus. (63)

Quæ tamen dicta videntur ex abundanti, dum in casu nostro nulla legitima, & ad stipulationem necessaria intervenit persona, quæ pro filiis D. Co. Camilli fuerit stipulata; nullum autem jus quæritur, nisi intervenerit nuncius, vel epistola. (64) Quamvis etiam nuncius pro absente stipulatus fuerit, adhuc tamen antequam liqueat de ejus acceptatione, revocatur tacita illa donatio, quæ elicitur ex stipulatione, quicumque sit (præter Judicem, & Notarium) qui pro absente acceptaverit, etiam si ipse Pater in hoc non dissimilis a quolibet tertio, (65) licet Pater in nostro casu non acceptaverit, nec acceptare potuerit pro filiis, cum non fuerit præsens. (66)

Ex quibus inconcussa videtur conclusio de plenaria, ac omnimoda acquirentis facultate disponendi de feudo ex pacto, & providentia, quæ quidem tum ex dienumeratione Doctorum, tum ex pondere rationum videtur omnino receptior; at quando dispositio facta esset de feudo titulo oneroso (erogatione scilicet pretii (67)) quæsitum, ut in casu nostro, res omnino esset indubitata, & opinio vix unum Hannetonium ex universa Doctorum classe haberet contradictorem, (68) tunc enim vere Pater censetur investitus cum facultate testandi de feudo, (69) illudque idcirco filii, ad quos judicio Patris pervenit, imputant in legitimam. (70)

Multiplex ratio ferri solet, prima quia non ita stricte proceditur in rebus acquisitis sudore, ac laboribus alicujus, sicut in aliis. (71)

Secunda quia feudum emptum naturam sapit allodialem, ac computatur inter ementis bona, ut proinde in eo non succedatur ex natura feudi, sed ex natura contractus cum similibus. (72)

Tertia quia ubi feudum fuit liberalitate Domini concessum, facilius credi potest, quod filii habeant tanquam quid adventitium a Domino concedente, non a Patre stipulante;

(21) Art. 2. num. 14. cum seq. pag. 27. (22) dicto n. 14. cum seq. (23) n. 20. cum seq. & latius art. 3. n. 12. cum trib. seqq. fol. 68. (24) n. 15. fol. 30. (25) n. 32. (26) n. 33. pag. 31. (27) n. 34. (28) n. 35. (29) n. 41. fol. 32. (30) n. 43. (31) n. 46. fol. 33. (32) n. 47. (33) nu. 48. fol. 33. (34) n. 49. (35) n. 50. fol. 34. (36) n. 51. (37) n. 52. (38) n. 53. cum seq. fol. 34. (39) n. 56. (40) n. 58. cum seqq. fol. 35. (41) n. 60. (42) n. 61. fol. 35. (43) n. 62. (44) n. 65. junctis præced. & seq. fol. 36. (45) n. 77. fol. 38. (46) n. 66. vers. secundus casus fol. 36. & n. 70. cum plurib. seqq. fol. 38. (47) n. 67. vers. vel ergo, fol. 37. (48) n. 68. fol. 37. (49) n. 67. fol. eodem, & n. 80. cum seq. fol. 39. (50) n. 82. eadem pag. 39. (51) num. 83. fol. 40. (52) n. 76. fol. 38. (53) n. 85. fol. 40. (54) n. 87. fol. 41. (55) n. 88. fol. 41. (56) n. 89. (57) n. 90. fol. 41. (58) n. 91. (59) n. 92. fol. 42. (60) n. 94. fol. 42. (61) n. 95. (62) n. 96. fol. eodem 42. (63) n. 97. (64) n. 100. fol. 43. (65) n. 101. cum quinque seqq. pag. 44. (66) n. 107. (67) num. 129. fol. 50. & art. 3. n. 78. fol. 79. (68) n. 110. pag. 45. (69) n. 116. pag. 49. (70) n. 127. pag. 50. (71) n. 21. (72) n. 122. cum seq.

pulante; quando vero Pater sibi propria pecunia feudum quaesivit etiam pro filiis, hi nil habere censentur a Domino, sed omnia a Patre pretium erogante. (73)

Quarta quia hoc casu concessio facta intelligitur contemplatione solius genitoris, (74) quod maxime in hujusmodi Articulo spectatur, (75) cum praesertim id praesumatur in dubio, (76) & tunc clarum sit, quando concessio facta est acquirenti pro se, & filiis nomine colectivo. (77)

Quae si sufficienter probare videntur liberam facultatem in acquirente titulo oneroso disponendi indefinite, ac pro libito de feudo, multo fortius suadere debent facultatem erigendi primogenituram favore unius ex filiis, cum primogeniturae erectio praedicta non sit investiturae feudi ex pacto, & providentia. (78) Immo sit potius declaratio, quam immutatio formae in investitura decretae. (79) Quod etiam benignius indulgendum videtur in feudo jurisdictionem habente, (80) tum propter jurisdictionis naturam, quae indivisibilis est, (81) tum propter interesse Reipublicae, quae melius, (82) splendidius, (83) ac perennius (84) ab uno regitur, quam a pluribus, tum propter subditorum utilitatem, quibus summe noxia est regnantium pluralitas, (85) tum denique ob interesse Domini, cujus majestas magis effulget servitio paucorum Vassallorum divitiis affluentium, quam turba multorum praeforum egestate. (86)

Nec recursus per Vassallum acquirentem habitus ad Dominum pro erectione feudi in Comitatum operatur, quod feudum ipsum tanquam effectum dignitatis dicatur proficisci ab ipso Domino, & amplius dici nequeat emptitium, quare non possit ulterius de eo disponere, (87) nam (quidquid sit quando in erectione in Comitatum Dominus decrevisset primogenituram, quam ipse acquirens vellet dispositione sua alterare, (88) primo in hypothese nostra feudum de novo erectum non fuit in Comitatum, sed jam antea hanc qualitatem habebat. (89) Secundo id procederet in feudatario quia jam perfecte feudum acquisivisset, ac deinde ex intervallo rogasset pro erectione in Comitatum, ac petivisset adiacere dignitatem, (90) quae cessant in casu nostro, quia quatenus etiam fuisset tunc facta erectio (quam tamen antea habebat) non fuisset facta post feudum jam perfecte acquisitum, sed simultanee cum assensu per Dominum praestito acquisitioni, (91) cum maxime hoc eodem nostro in casu objectato libello (qui esse dicitur loco investiturae, & ex quo fundamenta desumit Adversarius dignoscitur D.Co. Camillum nil aliud petivisse, quam Domini assensum acquisitioni feudi jam factae, ac ejusdem feudi investituram cum clausulis, ac cautelis in similibus apponi solitis, ac necessariis, (92) nec enim negotium facere debent nonnulla dicendi formulae scriptae in supplici libello D.Co. acquirentis, quae videntur importare ipsius voluntatem fuisse recognoscendi ab ipso Domino Caestanam in feudum, ex siquidem pensato contextu tum ipsius libelli Domini Co. Camilli, tum libelli prioris per eundem una cum Dominis Comitibus de Flisco porrecti, nisi aliud importare possunt, quam obsequentissimam Serenissimi assensus implorationem. (93)

Et quidem hoc ipsum asserere, quod recursus novi Vassalli habitus ad Dominum pro assensu, ac investitura obicem ponat, ne ipse Vassallus acquirens de feudo, integra pretii erogatione quaesito, queat disponere, redarguit receptissimam omnium sententiam, quod acquirenti titulo oneroso libera sit dispositio de feudo. (94) Nam ex una parte conclusio procedit, sive emptio feudi facta sit a Principe, sive a Vassallo, Principe assentiente (95), & ex alia parte feudatarius nequit omittere hujusmodi recursum ad ipsum Dominum pro praefatis assensu, investitura, ac praestatione juramenti. (96)

Et vere sive feudum fuerit emptum a Domino, sive ab alio cum Domini assensu, si aere paterno quaesitum est, semper censetur profectitium, neque unquam dici poterit donatum a Domino, (97) Dominus enim consentiendo alienationi feudi nihil tribuit de suo, sed id solum praestat, quod cum posset actum impedire denegando assensum, praebendo tollit obstaculum. (98)

In uno quidem casu recognoscerem discrimen inter feudum emptum a Domino, & emptum a Vassallo, Domino

consentiente, quod scilicet primo easu dici possit emptitium, & quaesitum titulo oneroso, secundo vero nequaquam, nempe quando esset in quaestione Domini praedictum, puta si ageretur de admittenda foemina caeteroqui a feudi exclusa ad feudalem successionem. (99)

Verum quando etiam admitteretur, quod Serenissimus Dominus aliquid aliud concessisset praeter nudum assensum per benignum rescriptum factum precibus Dom. Com. Camilli petentis erectionem in Comitatum, adhuc certe nil aliud ab eo praetendi posset Dom. Co. consecutum, quam erectionem in Comitatum, hoc est privilegium, seu indultum, quod successores in feudo denominarentur Comites, unde argumentum nil aliud convinceret, nisi quod in hoc, tanquam Domini beneficio ad eos spectante non facto Patris, non potuisset eis inferri praedictum. At haec nil urgerent in successionem corporis feudi, quod plurimum differt a feudi titulo, seu dignitate, (100) quare argumentum in hoc Adversariis patrocineretur, quod Pater contraria sua dispositione non potuisset eis jus adimere, quod denominarentur Comites. (101)

Licet inherendo continuo regulae magistrali feudi oneroso quaesiti, adhuc titulus praedictus videretur posse dici fuisse in libera dispositione Domini Co. Camilli, cum illum requisierit a Domino erogatione mille Ducatorum, & sic titulo satis oneroso, habito respectu ad assensum, quem antea idem Serenissimus Dominus dederat Dominis Comitibus de Flisco vendendi feudum Dom. Co. Camillo, & ad integrum ejusdem feudi pretium eidem Comitibus venditoribus erogatum. (102)

Quatenus autem (ut modo mihi occurrit) aliquod ex adverso fieret fundamentum super confessione per D. Comites de Flisco facta in eorum precibus devolutionis feudi ad Cameram Ducalem ob inobservantiam decreti Caprarolae, quasi inde inferatur, quod D. Co. Camillus non potuerit habere feudum ab ipsis Dominis Comitibus, qui eo jam privati remanserant ex poenali censura praefati decreti, sed illud necessario habuerit ab ipso D. dum maxime per eosdem Comites venditores, & per ipsum Comitem acquirentem, tum in priori, tum in postremo supplici libello enixe postulatum est, quod jura dicta devolutionis, quae competebant Camerae Serenissimae, transire deberent in D. Co. ita quod suffectus esset in omne jus, & locum ejusdem Camerae.

Quatenus, inquam, haec fierent rationia, negotio non difficili evanescerent, animadvertendo quod caducitas fuit remissa Dominis Comitibus de Flisco ad effectum faciendi venditionem feudi (enim vero venditio fieri non potuisset, nisi jus domini utilis rediisset ad venditorem, siquidem nemmo dat quod non habet) Hoc autem, quod jura devolutionis transire deberent in D. Co. Camillum, ipse non habuit titulo lucrativo, dum id omne actum est, ut pro pretio concordando fieret dicta venditio, sicuti cantant preces, & essentia postulat venditionis, quae requirit pretium pro forma, quare titulus lucrativus est respectu Dom. Comitum de Flisco, quibus remissa fuit caducitas, & benignissimus Princeps concessit pretium feudi erogari, quod eidem Principi spectabat attenta devolutione, unde quoad Dom. Com. emptorem, qui numeravit integrum feudi pretium Comitibus venditoribus, Domino ita indulgente, perinde est ac si ipsi Domino erogasset, si enim ego debeo Titio creditori meo centum, quae de ejus voluntate solvam Sempronio, dici nequit quod Titius (licet ei nihil solverim) mihi quidquam fuerit dono elargitus.

Haec ipsa consideratio videtur tollere objectum hoc eod. 3. art. alio medio resolutum, quod facultas disponendi de feudo titulo oneroso quaesito procedat, quando acquisitio facta est a Domino, non a Vassallo, dum, hac conclusione pro vera admessa sine noxa veritatis, dici posse videtur nostra in hypothese feudum jam devolutum acquisitum a Domino erogatione integri pretii eidem mediis Dominis Comitibus cessionariis, seu concessionariis, vel in effectu donatariis numerati.

Praeterea quando etiam concessio tota daretur D. concedenti, adhuc quia ei erat ignota persona filiorum, praesumendum esset, quod illos vocasset contemplatione Genitoris, ideoque semper eorum jus esset profectitium. (103)

Alii

(73) Num. 127. pag. 51. (74) num. 129. cum seq. pag. 52. (75) num. 131. (76) num. 135. pag. 53. (77) num. 138. (78) num. 144. pag. 54. (79) n. 145. (80) num. 151. fol. 54. (81) num. 152. (82) num. 153. (83) nu. 154. fol. 55. (84) nu. 155. (85) num. 156. cum seq. (86) n. 160. cum seq. (87) art. 3. n. 1. cum seq. & per totum art. fol. 63. cum seqq. (88) n. 3. fol. 64. & n. seq. fol. 65. cum seq. (89) n. 48. pag. 74. (90) n. 52. pag. 75. (91) n. 53. fol. 76. (92) n. 55. eod. fol. 76. (93) n. 101. fol. 85. (94) n. 57. fol. 77. (95) n. 58. pag. ead. & n. 81. fol. 80. (96) n. 59. cum seqq. pag. 77. (97) n. 82. pag. 82. (98) n. 84. (99) nu. 94. & 95. fol. 83. (100) n. 107. fol. 86. juncto n. 110. cum seqq. fol. 87. (101) n. 117. (102) n. 118. pag. 88. (103) art. 3. num. 119. pag. 88.

Alii facilius evasissent omnes difficultates ex objectato supplici libello petitas, observando procuratorem Domini Co. Camilli excessisse fines mandati. (104)

Amplissima etiam facultas D. Comitibus disponendi de feudo argui posset (si opus esset) ex clausulis, & cui dederit (105) & si ita sibi placuerit, & modo quo sibi videbitur, (106) quarum utraque dici potest apposita in investitura D. Co. Camilli, (107) & quæ amplissimam de jure communi tribuunt facultatem disponendi in quoscumque extraneos, (108) quod respectu extraneorum, quando peculiari lege vetitum est, ut ex aliquid operentur, deberent saltem tribuere facultatem alienandi cui, vel quibus dederit ex investitis. (109)

Nec Domini Co. Camilli dispositio redargui potest ob non requisitum ad eam Domini assensum.

Primo quia licet Doctores dicant alienationem feudi novi permitti cum hujusmodi assensu, non tamen inde recte inferitur, quod eo non interveniente feudalis contractus irritus esse debeat, cum in jure feudali argumentum a contrario sensu non recte ducatur. (110)

Secundo quia cum assensus iste obtineri queat, dici non posset alienatio nulla, sed potius manet in suspenso. (111)

Tertio quia cum in investitura D. Comes expresse obtinuerit a D. facultatem erigendi primogenituram cum clausula, & in quella forma, e modo che simerà bene, quod id fecerit favore Tertio geniti, non videtur nova dispositio diversa ab illa, de qua est sermo in ipsa investitura, sed potius prioris suæ mentis declaratio. (112)

Quarto quia non requiritur ibi apposita clausula, & quibus dederit. (113)

Quinto quia id procederet quoad præjudicium Domini, cui soli competit hunc neglecti sui consensus allegare defectum. (114)

Sexto denique quia minime interdicta est alienatio inter comprehensos in investitura, (115) etiam si fiat in remotiorem, (116) & seu etiam fiat in alterum ex Agnatis paribus in gradu, non obstante quod ille solus non esset in feudo successurus, sed omnes simul. (117)

Quod vero a nonnullis dicitur alienationem in comprehensum remotiorem valere revocabiliter, hoc est ut Agnatus proximus, quando feudi successio ei delata est, possit pro sui libito revocare, haberet locum quando non essemus in dispositione primi acquirentis valentis, ut dictum est, libere disponere de feudo titulo oneroso quæsito, sed vel in dispositione de feudo antiquo, vel de novo quæsito titulo lucrativo. (118)

Nec Domino damnum infert hujusmodi dispositio, eo irrequisito facta, quando maxime constituta est primogenitura in linea unius ex pluribus investitis, quinimo potius concernere dicitur ejus utilitatem, (119) neque ipse dicitur habere Vassallum, quem nolit, dum pro tali a principio admisit, volens eum in investitura comprehensum (120), nec demum hæc alteratio formæ vetita est, dum non admittuntur ad feudum personæ, quas prior ipsa Domini concessio non complectatur. (121)

Clausula *jure antiqui*, vel *in antiquum*, quæ legitur in nostro supplici libello (relictis effugiis tum nolentium, quod ea aliquid operari queat (122), tum eorum, qui observant nunquid concepta sit per verba dispositiva, an vero per demonstrativa (123)) non operatur, quod feudum evadat antiquum in præjudicium investiti eo effectu, ut nequeat de eo disponere, quamvis primus acquirens, sed operatur, quod evadat antiquum in eis, quæ ejusdem investiti favorem, & præjudicium Domini concedentis concernunt, puta eo in casu, quo Vassallus acquirens propter aliquam culpam privaretur feudo, illud enim, quod tanquam novum reverti deberet ad Dominum, per dictam clausulam effectum antiquum remanet apud filios Vassalli delinquentis: similiter decedente Vassallo nullis post se relictis descendentes, si feudum est novum devolvitur ad Dominum, cum transversales non succedant in feudo novo, si vero concessum fuerit jure antiqui, reputatur vere anti-

quum, ad effectum ut transversales admittantur. (124)

Præcipuæ rationes sunt, altera quia concessa in favorem, non debent in odium retorqueri (125), altera vero quia agimus de Principis beneficio, ac privilegio, quæ favore illius, qui gratiam ac beneficium consequitur, latissimam recipiunt interpretationem contra ipsum Principem concedentem. (126)

Quæ conciliatio maxime vera deprehenditur in casu nostro, dum non fuit Princeps, qui hanc concessionem hoc pacto facere voluerit imperio suo, quo casu forte locus esset dubitandi, nunquid ipse voluisset feudum evadere antiquum solum in ejus præjudicium, an vero indistincte tam in ipsius, quam in investiti præjudicium) sed fuit D. Comes acquirens, qui ab eodem Serenissimo Domino poposcit similem concessionem, unde omnino inverisimile est quod habuerit in mente rogandi Dominum, quod illum privaret absque ulla sua utilitate facultate, quæ sibi competeat, tanquam primo acquirenti, disponendi de feudo. (127)

Alii iniquit hanc clausulam, vel tanquam apponi solitam de stylo Notariorum in nulla consideratione habendam (128), alii vero tanquam accessoriam contractus regulari debere secundum principalem dispositionem cui adjicitur. (129)

At admissio, quod efficacia clausulæ feudum controversum evasisset vere antiquum, adhuc cum concessum censeatur contemplatione D. Co. Camilli, qui priori Vassallo de assensu Domini pretium integrum erogavit, & ab eodem Domino erogatione justæ recognitionis adeptus fuit denominationem Comitibus, assensum, ac investituram, rata esse deberet ejus dispositio, juxta auream Ifernæ Theoricam. (130)

Verum quando præfatis omnibus minime refragantibus, adhuc verum esset (quod verum sane nunquam crederem) adhuc D. Co. Camilli dispositionem minime attendendam quoad prælegatum feudi, adhuc legitimi successores evitare non possent erogationem integri pretii prædicti juxta ordinationem subalterne ab eodem D. Co. Camillo factam in ipso postremo suo (131) Elogio, quandoquidem pretium feudi est allodiale, & burgenfaticum (132), atque existit dicitur in hæreditate, ac bonis Patris (133), qui idcirco absque ulla difficultate potest de eo disponere favore cujuslibet. (134)

Sic videmus, quod si feudum sit cum clausula *Juris Francorum*, Primogenitus tenetur conferre, ac communicare cæteris fratribus pretium integrum feudi, quod licet in se individuum, recipere dicitur divisionem hac via, non secus, ac omnes aliæ res allodiales dividendæ inter plures, quæ commoda non patiuntur divisionem, (135) non obitante quod simile feudum dici soleat legitima Primogeniti, quod intelligitur non de toto feudo, sed de quota pretii (136), & non obitante etiam, quod ipse Primogenitus vellet esse suo feudo contentus, & abstinere a successione aliorum bonorum Genitoris gravantis (137), & hac ratione in fortioribus etiam terminis edocemur Primogenitum ipsum imputare feudum in legitimam, quantumvis ei vel ex qualitate feudi, vel ex expresso ordine primogenituræ decreto in investitura feudum de necessitate debeatur. (138)

Sic pariter dicimus, quod cum Clericus Primogenitus ob clericalem ordinem non succedat in feudo, si hæres in allodialibus instituitur, vel succedat ab intestato, habet partem pretii feudi empti a Patre tanquam existentis in paterna hæreditate. (139)

Et demum videmus, quod si acquirens fecerit debita, creditores possunt jure optimo experiri adversus successorem pro rata saltem æstimationis, exemplo bonorum fideicommissi subjectorum, quæ obnoxia sunt æri alieno fideicommissantis (140) nullatenus opitulante, ad evadendum hoc onus, beneficio inventarii. (141)

Quare quando etiam in manu Adversarii relinqueretur decisio controversæ validitatis dispositionis D. Co. Camilli de ipso corpore feudi, adhuc ante omnia existimarem prospiciendum, nunquid expediret feudi consecutio cum onere numerandi dictum pretium habito insuper respectu ad

(104) Num. 124. pag. 89. (105) num. 125. fol. eod. & c. seqq. fol. 90. (106) num. 131. pag. 91. (107) num. 132. cum seq. usque ad nu. 134. fol. 91. (108) n. 132. fol. 90. (109) nu. 133. pag. 91. (110) Art. 4. num. 14. fol. 99. (111) num. 17. (112) num. 20. pag. 100. (113) num. 22. (114) nu. 23. cum seq. (115) nu. 24. pag. 101. usque ad nu. 38. pag. 106. (116) n. 38. ead. pag. 106. (117) n. 65. pag. 108. (118) n. 68. junctis seq. pag. ead. 108. (119) n. 73. pag. 110. (120) n. 76. fol. 111. (121) nu. 77. ead. p. 111. (122) art. 5. n. 6. fol. 115. (123) n. 11. cum duob. seq. fol. 116. (124) num. 14. fol. 116. cum num. seqq. fol. 117. cum seq. (125) n. 20. fol. 119. (126) n. 21. fol. 120. (127) nu. 22. pag. 120. (128) num. 28. fol. 121. (129) num. 29. (130) num. 31. (131) Art. 6. in principio, & per tot. fol. 126. cum seqq. (132) n. 5. fol. 127. (133) n. 12. (134) n. 13. fol. 128. (135) n. 14. cum seq. (136) n. 25. cum seq. fol. 129. (137) n. 32. fol. 130. (138) n. 38. fol. 131. (139) n. 46. fol. 132. (140) n. 48. (141) n. 51. fol. 133.

ad omnes impensas, ac melioramenta, quæ sunt in maxima quantitate, (142) & cum onere sanandi omnia debita contracta per D. Co. Camillum pro acquisitione ejusdem feudi, quæ sunt gravissima, & de quibus nulla per imaginationem esse potest dubitatio. (143)

Denique id ultimo loco innuimus, quod difficultates omnes, quæ urgere videntur in feudi dispositione, cessant in dispositione pretii, nam prima de individuitate feudi dignitatis non urget in pretio, quod nullo jure dividi prohibetur. (144)

Secunda quod feudum videatur filiis deberi potius ex providentiâ legis, quam Patris, non militat in pretio, quod e paterno marsupio res omnino allodialis exivit. (145)

Tertia de non requisito domini assensu, quia dispositio de pretio nullum exigit domini consensum, sed perinde ac si esset in Arena Patris, ab ejus libero pendet arbitrio. (146)

Quarta tandem petita ex clausula *jure antiqui* non impedit, quin pretium præstari debeat, dum feudum ipsum hoc pacto quæsitum & confertur, & imputatur. (147)

Immo hujusmodi dispositio D. Co. Camilli est etiam remota a difficultatibus quæstionis, quæ fieri solet, num legato feudo debeat æstimatione, quia ipse non feudum legavit, sed ipsam æstimationem, (148) licet ea quoque legatarii ad vota a quamplurimis definiatur, (149) manifestum enim discrimen inter utramque dispositionem intercedit, in prima enim legatur res feudalis spectans quoad directum ad dominum, & quoad utile non alienabilis, ut prætenditur, domino inscio, in secunda vero relinquitur res omnino allodialis quoad utrumque dominium juris ipsius legantis, ac proinde omnino independens a voluntate cujuslibet. (150)

Sic sentio, salvo ut supra. Ad Laudem, & Gloriam D. O. M. ac DEIPARÆ Virginis intemeratæ sub Augusto Sanctissimæ Crucis Vexillo.

Sub. Lælius Boscolus J. C.

(142) Num. 53. (143) num. 56. fol. 134. (144) n. 66. fol. 135. (145) n. 69. (146) n. 70. fol. 136. (147) nu. 71. (148) n. 76. fol. 137. (149) n. 77. (150) num. 82. fol. 138.

Responsum Illustr. & Excell. D. Advocati de Luca redditum D. b. m. Co. Camillo tunc viventi, & interroganti pro veritate de facultate sua disponendi de feudo Calestani, & de quo responso in presenti Controversia fit mentio art. 1. num. 83. & alibi sæpius.

P A R M E N. F E U D I.

Comes Camillus Tarasconus quatuor habens filios masculos, cum assensu Serenissimi Ducis Parmæ, emptionis titulo acquisivit ab illis de Flisco Feudum Calestani cum annexis, & post acquisitionem obtinuit ab eodem Duce eandem acquisitionem sibi confirmari per viam supplicis libelli cum brevi rescripto habente vim investituræ approbative omnium contentorum in eodem libello, in quo supplicatur nedum pro confirmatione dictæ venditionis, sed etiam pro concessione in feudum Comitatus tanquam de feudo antiquo, nobili, gentili, & avito pro eodem Camillo, ejusque filiis, & descendantibus masculis in infinitum, cum facultate se Comites denominandi, & cum facultate erigendi in dicto feudo Primogenituram, ac præferendi primogenitum, & cum formis eidem Camillo bene visis, & quatenus ab ipso hujusmodi erectio non fieret, talis facultas tributa censeatur successori, quatenus esset unus, & si essent plures, eis in id concordantibus, quoque uno, vel pluribus ex eis descendantibus deficientibus aliis superstitibus, non possit Camera Ducalis quidquam prætere, sed portio deficientis deveniat ad alios superstitis, ut in eodem libello debente habere vim formalis, & solemnis investituræ.

Defuncto autem, turbato naturæ ordine, filio Primogenito, superstitibus tribus filiis masculis, cum dictus Co. Camillus, neglecta linea dicti Primogeniti prædefuncti, intendat in dicto feudo primogenituram erigere ad favorem Tertio geniti, quæritur pro veritate, an id ei licitum sit, alia domini directi licentia non requisita.

Affirmative absque dubio respondendum censeo, quia cum versemur in feudo novo emptio, per ipsum titulo oneroso acquisito, firma receptaque conclusio est, sibi licitum esse, investitura durante, de feudo disponere in præjudicium ejus filiorum, & descendantium, etiam ad favorem extraneorum, multo magis inter filios, & descendentes in investitura comprehensos, unum ex eis gratificando, ex ea manifesta ratione, quod filii & descendentes potius

ex providentiâ, & donatione Patris, quam ex munificentia, & gratia concedentis vocati dicuntur, unde quoad eos dicitur species peculii profectitii in dominio, & libera dispositione Patris perseverantis, & ex alia quod feudum pacti, & providentiæ novum respectu primi acquirentis titulo oneroso censeatur hæreditarium, itaut successores ad aliud non veniant nisi tanquam hæredes auctoris factum impugnare non valentes, ut firmat Ifern. in cap. 1. §. & si libellum, de alien. feud. pater. nu. 10. ubi Alvarot. Afflict. & cæteri, quos in terminis erectionis Primogenituræ, seu dispositionis ad favorem unius ex filiis, aliis exclusis, late congerit Surd. conf. 351. n. 24. ubi in fine habetur, quod licet nonnulli discrepent, ab hac tamen Ifernæ opinione in judicando, & consulendo recedendum non est, & n. 25. cum seqq. Panzirol. conf. 1. Rosenthal. de feud. cap. 7. concl. 7. in princ. Schrader. p. 8. cap. 6. n. 15. Curte in divers. feud. c. 5. Capyc. Latr. consult. 23. n. 6. ubi licet dicat contrariam sibi in puncto juris videri veriolem, ab ista tamen non esse recedendum, Rovit. prag. 1. de titulorum abusu, nu. 126. cum seqq. Giurb. de success. feud. §. 1. glos. 8. n. 45. & seq. ubi fatetur passim receptum, quod etiam tanquam absolutam supponunt Bellon. Jun. conf. 9. nu. 34. & 35. & conf. 55. per tot. Rot. decis. 50. n. 2. p. 6. recent. Quod etiam in emphyteusi receptum est ex plene deductis per Rotam apud Merlin. dec. 699. quæ est repetita dec. 141. p. 4. rec. tom. 3. & in aliis frequenter, quia est conclusio hodie plana.

Contraria vero procedunt, vel ubi feudum gratuito concessum est, itaut filii, & descendentes ex gratia, & munificentia concedentis vocati censeantur, vel in feudo antiquo pacti, & providentiæ successoribus ex persona propria independentes a Patre, cujus non teneantur esse hæredes, & si sunt, inventarium suffragetur, vel ubi agitur de alienatione feudi in extraneum a lege investituræ non vocatum, idque non ex jure filiis, & descendantibus, vel agnatis quæsitum, sed ex alienationis infectione resultante a legali prohibitione alienationis in extraneos absque Domini assensu, in l. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Frider. ad quem effectum, & ex qua ratione non alias recipienda est opinio, quam, cæteris allegatis, tenent Rosenth. d. c. 7. concl. 7. & alii per Capyc. Latr. d. consult. 23. nu. 7. & 8. ut id recipiendum sit, quatenus domini assensus accedat, & non alias, quia dum agitur de dispositione inter comprehensos in investitura, cessat ratio dictæ prohibitionis.

Sive opinio volentium etiam inter filios, vel comprehensos in investitura necessarium esse domini assensum, & de qua Rosenth. dict. concl. 7. recipienda est ob investituræ alterationem, & ubi contigit ejus formam, seu legem immutari, quia nempe concessio feudo ad formam juris Francorum individuo, & pro solo Primogenito, acquirens velit, privando Primogenitum, illud transferre in Secundo, vel Tertio genitum, sive ejusdem feudi naturam immutando, illud reducere ad formam juris Longobardorum, per quod in feudo utpote dividuo omnes filii, & descendentes simultanee succedant, vel demum ubi, concessio feudo ad formam dividuam juris Longobardorum, acquirens erigendo Primogenituram velit illud reducere ad diversam formam individuum juris Francorum, tunc etenim quia est facere contra voluntatem Domini concedentis, atque legem ab eo præscriptam immutare, seu destruere, probabiliter dici posse videtur, ejusdem Domini assensum requiri, quia est apponere onus, vel imprimere novam qualitatem in corpore feudi, quod ex eadem l. Imperialem sine Domini assensu fieri non potest, atque in his terminis, dictaque ratione militante, sustentabilis est opinio exigentium assensum, cum alias omni prorsus fundamento, omnique ratione destituta esset, & cum hac distinctione de plano conciliantur Feuditarum opiniones, quæ dissentientes videntur.

Et his terminis retentis procedunt plene deducta per Bellon. Jun. conf. 55. ad probandum non posse primum acquirentem in præjudicium Primogeniti, vel ejus lineæ alias de feudo disponere, quia in eo casu agebatur de primogenitura jam erecta de assensu, & auctoritate Domini directi, sine cujus assensu dissolvi non poterat, & per cujus validam, & perfectam erectionem jam perfecte, & irrevocabiliter jus Primogenito, ejusque lineæ quæsitum erat, & in hoc sensu, dictisque terminis retentis, recipienda sunt indigeste consarcinata per confusum Larath. in ejus theatr. feud. p. 9. dilucid. 3.

Istæ autem omnes difficultates in proposita facti specie cessant, stante expresso Domini assensu in dicto supplici libello petito, & concessio, ut tam primum acquirens, quam successores

fores feudi naturam alterare possint, illudque ad formam juris Francorum, & primogenituræ redigere, cum hac differentia, quod respectu ipsius acquirentis simpliciter, ac indefinite pro ejus libito, & secundum formam sibi bene visam dicta facultas concessa est, successoribus vero, quatenus plures existerent (ut par erat) non nisi de omnium simultaneo consensu, ideoque cessant ex facto omnes quæstiones, nec aliqua ratio subesse videtur, sub cujus fundamento linea Primogeniti adversus hujusmodi dispositionem a primo acquirente faciendam conqueri valeat, cum nullum jus peculiare ex investitura, seu dicto supplici libello vim investituræ obtinente sibi quæsitum sit, adeo ut si Camillus mutato consilio nullam facere dispositionem, sed ab intestato decedere eligeret, absque dubio omnes filii capaces pariformiter succederent, neque majus jus haberet primo, ac ultimo genitus, cum facultas erigendi primogenituram non redacta ad usum, seu exercitium, nullius remaneat operationis, atque de regulari, ac originaria natura feudorum, nisi constet ex particulari consuetudine, vel forma concessionis, seu jure municipali redacta esse ad formam juris Francorum (prout subfeuda utriusque Siciliae dicuntur concessa ad formam Juris Longobardorum prout sunt frequentius, ac fere omnia feuda Lombardiae, ex bene deductis per Minadom *conf. 1. Galeot. lib. 2. contr. 1. & 2.* apud quos docte, & erudite de hac feudorum originaria qualitate, ac diversa natura in aliquibus immutata tractatur.

Unica difficultas, quæ in hac facti specie pro jure lineæ Primogeniti cadere posset, consistit in Dignitate Comitatus eidem feudo annexa, per quam feudum immutasse videtur suam antiquam, & regularem naturam, cum feuda Dignitatum hodie sint individua jure Primogenituræ deferenda, ex plene deductis per Galeot. ubi supra, Bellon. Jun. *de jura accrescendi, c. 6. qu. 37. num. 77. cum seqq.* ac alios passim, sed de facili hæc difficultas cessat ex duobus.

Primo quia licet verissima sit hæc propositio individuitatis feudi Dignitatis quoad ipsius substantiam, ad effectum ut una, vel pluribus personis defectis, portio deficiens non devolvatur ad dominum, neque in ea intret jus successorium, sed potius intret jus accrescendi, vel non decrescendi, ex iis, quæ istos terminos radiciter examinando probavi in gravissima causa Mutin. Successionis feudorum inter DD. de Rangonis, in qua juxta meum sensum ab Excelso Mutinæ Consilio, ipsa etiam Ducali Celstrudine approbante, decisum fuit, at tamen quoad commodum, fruitionem, exercitium, ac tituli decorem, in Lombardia de recepta consuetudine sunt etiam dividua, itaut æqualis sit omnium filiorum, & descendendum conditio, ac successio, & de qua consuetudine testantur Jo. Andr. *in addit. ad speculat. rubr. de feud. vers. non omitam, Iser. in d. l. Imperialem, §. Propterea Ducatus, de prohib. feud. alien. per Frider.* ubi Bald. Alvarot. Belvis. & alii, *Socc. conf. 68. post num. 25. & 27. l. 1.* Bellon. Jun. *de jur. accresc. loc. cit. Minad. d. conf. 1. num. 27. Galeota d. l. 2. contr. 4. num. 21.* & ceteri, & sic in effectu nullum jus particulare Primogenito quæsitum est.

Secundo quia ex eodem supplici libello aperte liquet, neque concedentis, neque acquirentis voluntatem fuisse per hujusmodi tituli, seu Dignitatis adjectionem alterare antiquam feudi naturam dividuam super omnium capacium æqualis gradus simultanea successione, dum ibid. expresse supponitur plurium filiorum, vel descendendum simultanea successio, & possessio cum sola facultate reducendi ad formam individuum Primogenituræ, quatenus placeat, unde versatur omnino in claris, & ex facto cessat omnis umbra dubitandi.

Demum obstare non potest ex privilegio in eodem supplici libello petito, feudum censendum esse antiquum, gentile, & avitum, unde propterea intrare potest difficultas, quod in feudo antiquo pacti, & providentiæ cesset hæc facultas competens in feudo novo emptitio, & acquisito titulo oneroso, quoniam hujusmodi clausulæ in omnibus fere feudalibus investituris apponi solitæ percutiunt nudum Feudatarii privilegium, sive ad effectum gaudendi prærogativis feudo antiquo, non autem novo competentibus, ut est præsertim illa nobilitatis, quia feudum antiquum, & avitum nobilitat, non autem novum emptitium, sive ad effectum latioris successione, quia in feudo novo non succedunt agnati transversales, sed soli descendentes ex corpore acquirentis, sicuti in feudo antiquo cum pluribus similibus effectibus inter feudum novum, & antiquum ponderatis per Capyc. *Investitur. feudali, verbo feudi genera, vers. Antiquum, & vers. Novum, pag. 210. cum seqq.* hic tamen non examinandis, & in quibus terminis loquuntur quotquot Feudistæ hujus-

modi clausularum virtutem, & operationem ponderantes:

Sed non exinde sequitur per hujusmodi fictionem tolli ipsam rei veritatem in præjudicium ipsiusmet acquirentis, & ut sibi præclusa sit ea disponendi, vel gratificandi facultas, quæ alias sibi competeret, quia sic esset retorquere favorem in odium, ac privilegium in poenam, & privationem, hoc enim nullus Feudistarum asserit, atque contrarium docet praxis totius Orbis, in quo ista materia est in usu, quia omnes fere investiturarum formulæ præsertim in utriusque Siciliae Regnis habent has clausulas, & tamen datur distinctio feudi novi, & antiqui, ac primi acquirentis, vel successoris, cum præsertim non cesset ratio acquisitionis cum pecunia allodiali, quæ in hoc patrimonio durare dicitur.

Ideoque tute censeo D. Co. Camillum tanquam primum acquirentem titulo oneroso posse de hoc feudo absque alio domini assensu disponere inter filios absque obligatione servandi ordinem Primogenituræ, cujus erectionis facultas concessa est quoad formam feudo imprimendam, ac ordinem successionis, non autem quoad personam, ut potius in illa Primogeniti quam alterius filii institui debeat.

Cæterum si quæ unquam difficultas in proposito excogitabilis esset (quod non credo) illa procedere posset quoad dispositionem de ipso corpore feudi, sive quoad valoris augmentum intrinsecum post acquisitionem sequutum, nulla vero per imaginationem quoad ejusdem feudi pretium, quo mediante quæsitum fuit; hoc enim non dicitur feudale, sed esse in hæreditate, & patrimonio allodiali ipsius Patris acquirentis, itaut etiam in feudis juris Francorum jure Primogenituræ de necessitate deferendis, pretium remaneat in hæreditate allodiali, ac primogenitus feudi præcipuus successor tenetur integrum pretium refundere, seu communicare fratribus, vel aliis quibus acquirens mandabit, ex deductis per Rovit. *pragm. 25. de feud. & decis. 38.* & Capyc. *Latr. consul. 25.* apud quos habentur cæteri cumulati, cum sit propositio apud Feudistas indubitata, quia sola controversia cadit an id procedat in secundogenitis lineæ collateralis, sive in tempore regulandi pretium, an scilicet attendi debeat illud acquisitionis, vel illud mortis acquirentis, & cujus commodo cedat augmentum intrinsecum medii temporis inter acquisitionem, & mortem, sed nemo dubitat pretium saltem attento tempore acquisitionis esse in patrimonio allodiali acquirentis ad istius liberam dispositionem, itaut in eo integro possit Primogenitus feudi successor gravari.

Et ideo ad abundantiore cautelam, consulo eidem Co. Camillo, ut in erectione Primogenituræ adjiciat, quod in eventum in quem hæc erectio possit a linea primogeniti, vel quocumque alio impugnari, itaut illa in ipso corpore feudi effectu non sortiretur, facta censeatur in integro ipsius feudi pretio, & valore, prout de jure sibi melius, & pinguis de illo disponendi facultas competit, & in quo pretio, seu valore solvendo ad favorem filii tertio geniti, ejusque descendendum ordine primogenituræ, ac successive aliorum ad primogenituram vocatorum, d. Feudi successoris quicumque tam primus, quam sequentes omnes gravati sint, & censeantur, quia cum hac cautela cessat omnis dubitatio: & hæc mihi videtur veritas.

Sub. Jo. Baptista de Luca,

A tergo Parmen. Feudi pro Illustr. D. Co. Camillo Turascono.

Responsum D. de Luca pro veritate.

Aliud responsum ejusdem D. de Luca post mortem D. Co. Camilli datum D. Co. Octavio objicienti allegatis in priori Responso Consilium 55. Bellon. Jun. & de quo responso pluries est habita mentio in præsentis controversia, & præsertim art. 3. num. 52.

P A R M E N. F E U D I.

Quicquid de casu tractato per Bellon. Jun. *conf. 55.* ex quo liquet decisionem fuisse in contrarium, a qua ipse non dicit fuisse recessum, unde propterea recte admonent nostri, præsertim Franc. *decis. 260. n. 6.* quod quando allegantur consilia, videre oportet decisiones desuper editas potius attendendas, quia Consulentiū auctoritas utpote ad pecuniam, vel Clientis affectionem semper est suspecta.

Nos non versatur in eo puncto, quando scilicet Pater qui feudum acquisivit, & in eo Primogenituram cum Principis auctoritate erexit, possit illam revocare, seu alias ad Primogenituram vocatos gravare, quo casu non intrant peculiare termini feudales ex juribus, vel consuetudinibus feudalibus regulandi, sed proceditur cum terminis, & regulis

gulis generalibus juris communis in bonis indifferentibus.

Stricte igitur ad leges, & terminos feudorum, an scilicet primus acquiritor feudi, cui dignitatem adjici curavit cum formula pacti, & providentia, possit de illo disponere in præjudicium eorum, qui ex lege investituræ vocati sunt.

Ad quatuor diversos effectus, vel casus de hujusmodi quæstione agi solet, primo nempe an possit feudum resutari in manu Domini, ut illud pro se retineat, vel alteri concedat, secundo an possit alienari in extraneos in investitura non comprehensos, sive ad eorundem extraneorum favorem gravari, tertio an possit alienari, seu alias disponi inter filios, & alios in investitura comprehensos, & quarto circa ejusdem feudi pretium?

De primo, & secundo agunt multi, pro quibus omnibus allegare sufficit Peregr. *conf. 8. ex n. 29. lib. 1.* ubi late, & magistraliter materiam examinat, & de his casibus, vel effectibus agunt aliqui, materia non multum digesta, allegati per Bellon. Jun. *dict. conf. 55. ex n. 7.* eosdemque terminos percutiunt deducta per Capyc. *Latr. consult. 23.* ubi de onere adjecto feudo novo ad favorem extranei: sed quidquid sit de his casibus, inanis labor est de illis agere, utpote ab illo nostræ quæstionis extraneis, neque satis laudabilis Curia Romanæ stylus concedit absque manifesta nota evagationem in superfluis.

Tertius est casus noster an scilicet pater acquirens feudum dividuum in forma juris Longobardorum pro se, filiis, & descendentes cum forma pacti, & providentia, possit in ipso corpore feudi unum, vel aliquos ex filiis gratificari, alios vero excludere?

Iste casus longe distat a præcedentibus, minoremque patitur difficultatem, quoniam aliud est disponere de feudo in Dominum, vel extraneum, omnino privando filios, aliosque hæredes sanguinis, aliud vero est disponere inter eosdem, ut bene observant Natta *conf. 507. n. 25.* & Peregrin. *d. conf. 8. num. 49. lib. 1.* qui ad id ponderant bona jura prohibentia parentem non posse disponere de bonis extra filios, sed non prohibentia prælectionem, seu gratificationem inter eos.

Alia item notabili differentia ratione ponderata inter unum casum, & alterum, quod ubi disponitur in extraneos in investitura non comprehensos, est violare de directo legem investituræ, atque constituere novos feudatarios a Domino non contemplatos, ideo recte procedit opinio volentium id absque Domini assensu fieri non posse, ex deductis per; Capyc. *Latr. d. consult. 23. n. 7. & 8.* sed ubi dispositio est inter ipsas personas comprehensas, tunc nulla concurrebat investituræ violatio, nullaque fit injuria Domino, cujus proinde consensus in jure non desideratur.

In nostris igitur præcis terminis gratificandi de feudo novo unum ex pluribus filiis, & descendentes, pro quibus illud receptum est, per feudistas considerantur

Quatuor casus, unus nempe ubi feudum concessum est Patri, & filiis jam natis, & nominibus appellativis, itaut eorum persona æque principaliter cum illa patris considerata sit, alter ubi concessio facta est patri, & filiis, aliisque descendentes etiam nascituris, & nomine colectivo, sed est ex mera gratia, & liberalitate concedentis, itaut clare appareat omnes ab isto pariformiter dilectos, & contemplatos esse. Tertius ubi res est dubia, num scilicet concedens principaliter contemplatus fuerit solum patrem, in cujus gratiam accessorie, & consecutive ejusdem filios, & descendentes etiam vocaverit, & demum quartus ubi concessio est ex causa onerosa, quia mediante pecunia æquivalenti, vel ob merita exigentia ex debito justitiæ præmium de condigno, concessio facta sit patri acquirenti pro se, ejusque hæredibus sanguinis.

Primo, & secundo casu receptum est patrem non posse præjudicare filiis, & descendentes utpote æque principaliter vocatis, & dilectis, in tertio est magna quæstio habens Doctores hincinde, sed in quarto feudi quæstio ex titulo oneroso præsertim mediante pecunia æquivalenti ejus valori, & sic formaliter emptitii, nemo dubitat, ut per Loffred. *conf. 52. num. 1.* ubi dicit neminem dubitare, Clar. *§. feudum, quæst. 41. n. 2. in fin.* Franch. *decis. 1. num. 30.* & cæteri apud Menoch. *conf. 161. in tertio casu, a n. 6. ad 10.* Peregrin. *dicto conf. 8. n. 32.* Rosenthal. *de feud. cap. 9. membr. 2. concl. 66.* & admittit idem Bellon. Jun. *dicto conf. 55. in responsionibus ad objecta post n. 37. versic. Neque adversantur,* & revera tam in feudo quam in emphyteusi est conclusio receptissima, ut in alia probavi, solumque in feudis respectu alienationis in extraneos cadere potest difficultas superius insinuata circa violationem investituræ, ac injuriam, seu

præjudicium Domini, quæ difficultas cessat in dispositione inter ipsos in investitura comprehensos, unde nulla subesse videtur causa dubitandi.

Et licet Bellon. Jun. *dict. conf. 55. n. 32. & post n. 37. versic. Neque adversatur,* admittendo dictam regulam tanquam indubitatam conetur evitare objectum ex eo, quod feudum dici non posset amplius emptitium, & ex causa onerosa, utpote post acquisitionem ex mera Principis liberalitate erectum in Comitatum.

Nihilominus commendandum est ingenium Scribentis causæ inservire volentis, de reliquo enim insulsa est responsio, indigna certe tanto Doctore, quando scribendo ad veritatem id asseruisset, quia nulla ratio juris, vel auctoritatis adest, ex qua dicendum sit erectionem Dignitatis alicui feudo ex intervallo adjectam facere quod feudum de emptitio, & oneroso fiat purum, & lucrativum; Dignitas enim immutat solum feudi naturam quoad ordinem successionis, quia prius erat dividuum, in quo ad formam juris Longobardorum omnes succedant, deinde vero efficitur individuum ad formam juris Francorum, uni tantum cum ordine primogenituræ deferendum, quod neque procedit in feudis Lombardiæ, quia licet habitu sint individua, actu tamen quoad exercitium, quam quoad fruitionem de consuetudine sunt dividua, ut abunde probavi in præcedenti responsio, quod etiam ad oculos comprobatur ipsemet assensus præstitus a Serenis. Duce, dum post erectionem in Comitatum, concedendo facultatem erigendi in Primogenituram, præsupponit, alias hujusmodi erectione non sequuta, successionem omnium filiorum, & descendentes; igitur dicta Belloni responsio nihil penitus valet, utpote omni rationis, & auctoritatis fundamento destituta.

Quodque aliud sit feudum novum, aliud vero Dignitas eidem feudo adjecta, liquet ex deductis per doctissimum feudistam Rovitum *super pragmat. 25. de feud. n. 58.* ubi tractando de contributione integri pretii, quam Primogenitus succedens in feudo novo facere tenetur fratribus secundogenitis, quærit an in hujusmodi contributione habenda sit ratio Dignitatis eidem feudo adjectæ, & sic supponit aliud esse feudum, aliud esse Dignitatem, quodque ipsa Dignitas dicatur a Principe concessa, feudum vero remaneat in sui natura novi, emptitii, & onerosi.

Considerando etiam diversitatem casuum inter nostrum, & illum de quo agit Bellon. ibi enim Pater jam perfecte acquisierat feudum, cui deinde ex intervallo curavit adjicere Dignitatem, unde loquendo in summis apicibus, forsitan dici posset eundem feudatarium per quandam actum occultum donationis resutasse feudum in manu Domini, condonando eidem pretium erogatum, & deinde tanquam ex integro illud sub diversa natura recepisse ex nova gratia, & liberalitate, ex iis quæ firmant feudistæ in recipientem rem propriam in feudum, vel emphyteusim, ad text. in *l. censualis, & l. quisquis, ff. de acquir. poss.* Jacob. in *investitura, verbo dictique Vassalli, num. 21. 24. & 27.* Surd. *conf. 135. num. 107.* Rota *decis. 613. num. 5. part. 5. recent.* in casu autem nostro ista erectio præsupponitur etiam præcedens, ut liquet ex supplici libello in principio, ibi: *il feudo in titolo di Contea eretto,* & quatenus hujusmodi erectio tunc fieret, est simultanea cum ipsa acquisitione feudi, seu cum assensu dictæ acquisitioni præstito, unde propterea etiam ex diversa facti qualitate cessat prædictæ auctoritatis applicatio.

Omnisque penitus difficultas cessat ex eadem investitura per Serenissimum in dicto supplici libello concessa, per quam suppletur defectus assensus Domini, sive aliud objectum juramenti, vel aliud quod esset feudum ex mera gratia, utpote ad Cameram Ducalem devolutum, quoniam licet juxta formulam investituræ vocati essent omnes filii, & descendentes Camilli; nihilominus datur facultas eidem tanquam primo acquirenti, & successoribus de aliorum interessatorum consensu immutandi ejusdem feudi naturam, atque in ejus successione cum ordine primogenituræ gratificandi unum, & excludendi alios, igitur neque in mente Principis concedentis, neque in illa Camilli acquirentis unquam fuit deferendi hujusmodi feudum omnibus filiis, & descendentes irrevocabiler, sed potius evidenter constat de contrario, unde ex hoc pro meo judicio præsens casus remanere videtur omnino planus, nullam penitus rationem habendo de *d. conf. 55.* Belloni, in quo unice supponitur adesse aliorum descendentes objectum ex diversis facti circumstantiis, ac etiam quia dicti Doctoris assertio in eo quod ad rem nostram pertinet, vere nullum habet auctoritatis, vel rationis fundamentum.

Minus-

Minusque videtur habenda ratio de clausula investituræ, quod censeretur concessum *in feudum antiquum, gentile, & avitum*, quoniam ut magistraliter observant Doctissimus feudista Clarus in *§. feudum, q. 8. n. 4. & latius Riminald. Sen. conf. 96. n. 31. cum seqq.* ista clausula est recte operativa ad favorem investiti in præjudicium Domini quoad successionem transversalium, aliosque effectus investito favorabiles, in quibus terminis, & ad quem successionis effectum loquuntur omnes plene allegati per Cyriac. *contr. 4. n. 36. cum seq.* Bellon. Jun. *conf. 9. n. 11.* Rosenthal. *de feud. cap. 2. concl. 13.* & omnes, secus autem ad alios effectus acquirenti præjudiciales, præsertim istum ne possit de feudo disponere, de quo in specie Riminald. *d. conf. 96.* & hoc jure passim utimur, quia hodie fere nulla in mundo datur feudi investitura, quæ non habeat istam clausulam, & tamen passim, vel quoad facultatem disponendi, vel quoad pretium remanens in hæreditate allodiali participandum secundogenitis, vel creditoribus hæreditariis, passim per omnes feudistas receptissima est distinctio feudi novi, & antiqui, ac feudi gratuitati, vel onerosi, & emptitii, unde istud objectum videtur nullius omnino ponderis.

Cæterum ubi hæc omnia cessarent, adhuc inevitabile remanet alterum fundamentum circa pretium feudi, quod semper dicitur remanere in hæreditate allodiali, de quo pater libere disponere potest, itaut obtineri non possit sine qualitate hæreditaria, unde si feudi acquiritor contrahat æs alienum, hujusmodi feudi successor, quamvis jure proprio, & ex pacto, & providentia, urgeri potest per creditores ad istius pretii restitutionem, & si feudatarius relinquat hæredem Clericum, vel alias incapacem feudi, itaut

istius successio pertineat ad remotiorem agnatum, iste tenetur solvere pretium hæredi, prout si feudum est juris Francorum, in quo succedat solus primogenitus, iste tenetur communicare omnibus secundogenitis integrum pretium feudi ex eo quod istud dicitur esse in hæreditate allodiali, ut de his omnibus post antiquiores Lanar. *conf. 80. n. 49.* Larath. *in theat. feud. p. 9. dilucid. 73. n. 27. cum seqq.* Capyc. *Latr. consult. 25.* Rovit. *super prag. 25. de feud.* & cæteri communiter; unde interrogarem Sapientes filiorum Alexandri, si Comes Camillus decessisset ære alieno pressus, possentne illi evitare qualitatem hæreditariam, & onus solvendi debita, quatenus hujusmodi feudi valor importaret, quia si non possent id evitare, minus poterunt effugere paternum judicium circa prælegatum factum Co. Octavio saltem in pretio feudi juxta consilium a me datum.

Neque in hoc intrare videtur quaestio an legato feudo alteri quam legitimo successori, debeatur ejus æstimatio per illum, qui in feudo successit, de qua a Ponte *conf. 13. 52. & 88. lib. 1.* Fab. de Anna *conf. 87. & 131.* Franc. *decis. 1.* Rovit. *in prag. 1. de tutor. abusu, n. 136. cum seq.* Pratus *observ. 2. de Marin. ref. 45. n. 50. lib. 2.* Merl. *contr. 81. cent. 2.* Lanar. Jun. *in c. 1. n. 40. de success. feudi,* apud quos cæteri, non enim est iste casus noster, quia pater non legavit simpliciter feudum, in quibus terminis intrat quaestio, sed ulterius profectus est disponendo, quod quando ipsum corpus feudi prælegare non posset, prælegabat pretium, quo casu nemo dubitat, quia est dispositio de re libera, & mere allodiali, unde propterea sive ex uno, sive ex altero fundamento D. Co. Octavio pro meo judicio videtur omnino tutus, neque probabiliter de jactatis molestiis timere debet.

Sub. Jo. Baptista de Luca.

*A tergo Parmen. Feudi pro Illustr. D. Co. Octavio Tarascona.
Discursus pro veritate D. de Luca.*

S U M M A,

S I V E

C O M P E N D I U M

Eorum, quæ in foro magis practicabilia continentur
in hoc Libro Primo.

De Feudis, & bonis jurisdictionalibus, ac Bulla Baronum.

I N D E X R U B R I C A R U M

Summa, seu compendii feudorum.

I.

Proœmialia.

De feudorum origine, sive introductione, eorumque divisione, ac generibus, a n. 1. ad 38.

II.

An in dubio præsumatur feudum, vel allodium, & cuinam incumbat onus, unam, vel alteram qualitatem probandi, a n. 39. ad 48.

III.

In quibus rebus feudum consistere valeat, qualeve sit feudi subjectum habile, a n. 49. ad 63.

IV.

Qui possint infeudare, a n. 64. ad 76.

V.

Qui possint infeudari, atque feudorum assequutionis, vel retentionis capaces existant, a n. 77. ad 111.

VI.

Quando dicatur feudum rectum, & proprium, & de illius constitutione, & probatione, aliisque necessariis requisitis, vel potius dicatur impropium, & corruptum, a num. 112. ad 131.

VII.

De oneribus, & servitiis, ad quæ feudatarius tenetur erga dominum; & e converso de oneribus, & de obligatione domini erga feudatarium, a n. 132. ad 139.

VIII.

Quid veniat sub concessione feudi, & præsertim

aa

I.

an, & quæ Regalia, aliaque jura concessa, vel reservata censeantur?
Et de imperio, jurisdictione, juribus, ac præminentiis feudatarii in feudum, & in vassallos, istorumque obligatione; & e converso de ejusdem feudatarii obligatione erga vassallos, a n. 140. ad 158.

IX.

De alienatione, vel obligatione feudi, aliaque dispositione inter vivos; ac etiam de præscriptione.
Et de alienatione, vel obligatione, aliaque dispositione fructuum, vel commoditatis, & de materia assensus, a n. 159. ad 218.

X.

De dispositione feudi per ultimam voluntatem, & quatenus non valeat de ipso corpore feudi, an debeat æstimatio, vel in ea sustineatur, a n. 219. ad 226.

XI.

De successione ab intestato feudali, & de oneribus, quæ feudi successoribus incumbunt, præsertim de vita militia, vel participatione pretii erga secundogenitos; & de contributione ad debita, a n. 227. ad 265.

XII.

De refutatione, a n. 266. ad 275.

XIII.

De subfeudis, ac potestate subinfeudandi, a n. 276. ad 294.

XIV.

De renovatione investituræ feudalis, ac laudemio, & relevio, ac jure Tappeti, a n. 295. ad 306.

XV.

De jure protomiseos, & feudi evictione, a n. 307. ad 316.

XVI.

De investitura abusiva de feudo pleno, & de concessione loci, in quo adsit privilegium, vel pactum non infeudandi, a n. 317. ad 328.

XVII.

De devolutione, seu caducitate, & amissione feudi, a n. 329. ad 340.

XVIII.

De detractionibus, quæ devoluto feudo competunt hæredi feudatarii adversus dominum; & de aliis adversus agnatum feudi successorem, præsertim de melioramentis; & de feudi imputatione, a n. 341. ad 354.

XIX.

De quæstione possessionis feudi, & quis in possessorio debeat obtinere?
Et de iudice causæ feudalis, a n. 355. ad 363.

XX.

De dominio allodiali Civitatum, Oppidorum, & locorum imperium, ac jurisdictionem annexam habentium cum vassallis, a n. 364. ad 371.

XXI.

De Bulla Baronum, a n. 372. ad 429.

- 1 **A**N usus feudorum fuerit cognitus apud Romanos, vel a quibus introductus sit.
- 2 Vocabulum tamen feudi ignotum est juri communi, ac professoribus lingue latine.
- 3 Quid istud vocabulum significet, quod importet militiam, & feudatarius dicatur miles.
- 4 Leges feudales proveniunt a consuetudine, & de earum compilatoribus.
- 5 An habeant vim legis ubique, & in omni foro obligantes.
- 6 Eis cessantibus, etiam in feudis attendendum est jus commune civile, vel Canonicum.
- 7 Feudum an contineat gratiam, & beneficium, vel potius contractum, & qua species contractus sit.
- 8 De pluribus distinctionibus, ac speciebus feudorum.
- 9 In presenti compendio agitur solum de iis, quæ magis foro adaptata sunt, ac disputandi occasio præbuit, non autem de universa materia.
- 10 De feudis dividuis, quæ juris Longobardorum dicuntur.
- 11 De individuis, quæ dicuntur juris Francorum, & jure primogenitura deferuntur.
- 12 Antiquiori tempore omnia feuda erant dividua, etiam illa dignitatis, hodie vero illa dignitatis sunt individua.
- 13 Ex consuetudine tamen aliquarum regionum, præsertim Lombardie, sunt individua habitu, non autem exercitio, seu fruitione.
- 14 Major sedes feudorum, excepta Germania, est in Regnis utriusque Sicilia.
- 15 In istis Regnis regulariter feuda propria, quæ in capite, seu quaternata dicuntur, sunt individua juris Francorum.
- 16 Adhuc tamen adsunt aliqua juxta antiquam naturam juris Longobardorum.
- 17 De alia distinctione inter feuda regalia, & non regalia, seu dignitatis, & simplicia.
- 18 Quanam sint feuda regalia, vel dignitatis, & quid importent.
- 19 Tituli, seu dignitates in feudis inferioribus, & non regalibus an veram dignitatem importent necne?
- 20 Et quatenus non importent, quid operetur dictus titulus, seu dignitas quævis impropria, & abusiva.
- 21 De distinctione inter feuda recta, & propria, & impropria.
- 22 Feuda impropria allodialium potius jure censeantur, ac jure communi, non autem feudali regulantur.
- 23 Quando alteratio consuetæ feudalis nature istam alteret, vel corrumpat, illudque reddat improprium.
- 24 De distinctione inter feuda propria, & impropria, quæ habetur in Regno Neapolitano.
- 25 Quod propria dicantur in capite sive quaternata, & quare.
- 26 Feuda impropria dicuntur plana, & de tabula, quæ jure allodialium regulantur.
- 27 Et de feudis planis, & de tabula secundum quid, vel mixtis.
- 28 De alia distinctione inter feuda nobilia, & rustica, seu franca, & non franca, & quid importet feudum francum.
- 29 De alia distinctione inter feuda ex pacto, & providentia, & hereditaria, ac mixta.
- 30 Qualitas hereditaria raro congruit veris, ac propriis feudis.
- 31 Quale dicatur feudum avitum, seu antiquum.
- 32 An feudum antiquum, quod denuo ob incursum caducitatem concessum est, dicatur novum, vel antiquum?
- 33 De feudis novis, eorumque distinctione inter acquisita ex titulo oneroso, & lucrativo.
- 34 Concessa ex causa meritorum, an dicantur ex causa onerosa, vel lucrativa.
- 35 Quid ubi concessio est partim ex merito, & partim ex gratia, seu causa lucrativa.
- 36 An clausula, ut concessio censeatur in feudum antiquum, seu

seu paternum, illud reddat antiquum, quamvis vere sit novum.

- 37 De distinctione inter feuda, & subfeuda.
38 De alia distinctione inter feuda masculina, & feminina, sive Ecclesiastica, & laicalia cum similibus.

I I.

- 39 Feudum est servitus, & ideo in dubio non presumitur.
40 Ex quibus adminiculis probetur feudalitas.
41 Distinguuntur casus pro regulanda, vel presumenda feudali, vel allodiali qualitate in questione inter Principem, & Baronem.
42 Quod presumptio non assistat vera allodialitati.
43 De mixtura allodialitatis, & feudalitatis, quarum utraque sit impropria.
44 In Regnis utriusque Siciliae loca inhabitata cum vassallis presumuntur feudalia, non autem in Ecclesia.
45 De controversia inter Baronem, & Vassallos in praediis intra fines feudi, an sint feudalia, vel libera.
46 Et de alia inter heredem feudatarii, & Dominum, vel successorem feudi in praediis, & bonis intra fines feudi.
47 Ubi etiam presumptio assistit allodialitati, ea cessat si constet, quod bona annexa sint feudo.
48 De distinctione inter bona existentia in statu naturali, vel habentia industriam pro dicta presumptione.

I I I.

- 49 In bonis vere stabilibus & soli, etiam privatis, datur feudum.
50 Distinguuntur bona privata a Civitatibus, oppidis, & castris, & an in hac secunda specie detur verum, & proprium feudum.
51 Datur feudum in annuis redditibus, ac etiam injuribus, & actionibus.
52 Prout datur in jurisdictione, ac juribus regalibus.
53 Qua jura regalia dari possint in feudum.
54 Idem Castrum potest esse feudum unius, & jurisdictione feudum alterius.
55 Vel Castrum haberi in feudum, & jurisdictione in allodium.
56 An in pecunia, vel in mobilibus detur feudum.
57 Quid de pecunia, qua sit pretium feudi, & quod istud regulariter non sit feudale.
58 Actio ad feudum an sit feudalis, jureque feudi censeatur.
59 Res aliena an & quando dari possit in feudum.
60 Id fieri potest a Principe.
61 De concessione in feudum facta de Civitatibus, & locis, qua ex privilegio, vel concessione non possunt infeudari.
62 Bona propria libera, & allodialia possunt ab alio accipi in feudum.
63 De aliis rebus, in quibus detur feudum remissive.

I V.

- 64 Regula est, ut omnis non prohibitus possit infeudare.
65 Cui competat facultas concedendi feuda Regalia, & majora.
66 Posita tali facultate, quomodo intelligenda sit.
67 Recognoscentes superiorem, quamvis jura Principum habeant, quam speciem infeudationum facere possint.
68 Quod isti concedant etiam titulos, & dignitates abusivas.
69 De antiquo ligamine Pontificum circa infeudationes.
70 De alia moderna Constitutione Pii V. & quod utriusque possit dispensari, licet huic modernae non soleat.
71 Dicta Constitutio Pii V. non impedit cursum antiquarum infeudationum.
72 An impediat concessiones fructuum, vel commoditatis, & bonorum.
73 Quod non de facili detur verum, ac proprium feudum in iis, qui non sunt Supremi, & non habent jus belli.
74 Feuda, qua dantur per Praelatos, & Dominos inferiores, sunt impropria, licet ex pacto habere valeant naturam feudi proprii.
75 De refranata potestate infeudandi bona Ecclesia in Praelatis.
76 De potestate faciendi infeudationes praeventivas, feudo adhuc pleno remissive.

V.

- 77 Regulariter omnes sunt capaces feudorum.
78 Procedit hac generalitas in feudis impropriis.
79 In feudis autem propriis inhabiles ad servitium sunt incapaces.
80 Clerici seculares, vel Regulares sunt incapaces feudorum.
81 De distinctione inter constitutos in sacris, & in minoribus.
82 In constitutis in minoribus, vel novitiis, quid statutum sit.
83 An, & quomodo Dominus huic incapacitati dispenset.
84 In statu Ecclesiastico Clerici etiam in sacris, & Episcopi sunt capaces.
85 Quid de Cardinalibus, an sint generaliter capaces.
86 An leges feudales Clericorum inhabilitativa sint contra Ecclesiasticam libertatem, ideoque reprobatae.
87 An milites Jerosolymitani, & alii professores militiarum Ecclesiasticarum sint capaces feudorum?
88 Quamvis sint incapaces, solent ex dispensatione reddi capaces.
89 Novitiatus autem sine professione non causat incapacitatem.
90 Quando Praelati, vel Clerici sint capaces feudorum ratione Ecclesiae.
91 An Castrum penes Ecclesiam ex Principis Laici concessione sit allodiale, vel feudale.
92 Ecclesia, & Ecclesiastici in iis, qua concernunt feudum, subjacent Domino laico.
93 An in Papa detur feudum, vel allodium alteri subordinatum.
94 Femina, earumque descendentes sunt regulariter feudorum incapaces.
95 Ubi etiam sunt dispensatae, intelligitur in subsidium, quod declaratur.
96 Feuda non possunt stare in suspensio, ideoque attenditur existentia de tempore aperta successione, & quid in fideicommissis, & primogenituris.
97 Feminae item, & cognati cedunt locum agnatis, quamvis remotioribus.
98 Secus in Regnis utriusque Siciliae, ubi linea vincit gradum.
99 Ideoque neptis ex masculo primogenito defuncto, vincit masculinum secundogenitum.
100 Illegitimi sunt incapaces feudorum.
101 Nisi legitimated sint per subsequens matrimonium.
102 Quid ubi sint legitimated per rescriptum, distinguitur.
103 An dispensatio natalium post factum casum successione proficit.
104 Et generaliter de dispensatione in tertii praesudicium.
105 De legitimatione concessa per eum, qui sit Principe inferior.
106 An legitimatio plena concessa per supremum Principem suffragetur in feudis extra ditionem legitimated.
107 Quid de concessa per Dominum directum respectu subfeudorum existentium in feudo Regali.
108 Surdus, & mutus sunt incapaces, & de aliis incapacitatibus.
109 An existentia majoris natu in linea, quamvis incapax, impediatur successione majoris natu alterius linea.
110 De inhabilitate cessante ex Domini dispensatione.
111 An inhabilitas dispensatio corrumpat feudum, illudque impropriet.

V I.

- 112 De differentia inter feudum verum, & proprium, & feudum improprium, ut istud jure communi, non autem feudali reguletur.
113 Quod ubi nullum statutum est servitium personale, sit feudum improprium.
114 Contrarium verius, sed declaratur.
115 Quid ubi concessum est feudum tanquam francum, vel nobile.
116 An clericorum, & feminarum, aliorumque inhabilitas habitatio impropriet feudum.
117 Quid operentur qualitates alternativae.
118 An feudum emptitium, seu alias concessum ex causa corresponsiva, dicatur improprium?
119 An concessio ex causa meritorum faciat feudum improprium.
120 Quid de neglecto fidelitatis juramento.
121 Et quid de rusticitate, vel carentia jurisdictionis.

- 122 E contra nobilitas, vel jurisdictio an causet feudum proprium?
- 123 Quomodo haec questio feudi proprii, vel improprii decidenda sit.
- 124 Libris, vel Codicibus, in quibus feuda registrantur, nimium defertur.
- 125 De feudis quaternatis, & de aliis, qua dicuntur plana, & de tabula.
- 126 Et de feudis quaternatis secundum quid.
- 127 De eodem, de quo num. 124. ut libris feudorum sit deferendum.
- 128 Investitura est necessaria, sed non est necessaria scriptura, qua tamen prodest.
- 129 Defectus investiturae, & servitii nimium confert pro exclusione feudi.
- 130 Defertur observantia circa petitam, vel neglectam renovationem.
- 131 Pro regulanda vera, ac propria feodalitate attenditur qualitas Domini.

VII.

- 132 De servitio feudali, quale sit, & quomodo prestandum.
- 133 Deficientia a prestatione servitii, an & quando causat caducitatem?
- 134 Ubi servitium est reale, an per ejus prestationem cesset obligatio servitii personalis?
- 135 Qua, & qualia sint servitia, vel signa feodalitatis prestanda, & cui ex pluribus Dominis serviendum sit.
- 136 Et an potius immediato, quam mediato, vel e contra?
- 137 Dominus tenetur protegere, ac tueri feudatarium.
- 138 Si Dominus impensas facit pro recuperatione feudi, eas non recuperat a feudatario, & quid e converso, an feudatarius recuperet a Domino.
- 139 Declaratur quando id procedat, & in qua specie Domini, vel feudatarii respective.

VIII.

- 140 Quomodo decidenda sit questio comprehensionis, & quid in investitura feudali concessum sit, necne.
- 141 Praesertim an sub concessione feudi veniant Regalia, & qua ista sint?
- 142 Quod in feudis majoribus, & Regalibus veniant Regalia.
- 143 Quid in feudis minoribus eorum, qui Barones dicuntur.
- 144 In his regula est negativa, ut Regalia non veniant, qua tamen declaratur, seu limitatur.
- 145 Magis autem dicta regula procedit in feudatariis, & Baronibus Regnorum utriusque Sicilia.
- 146 Quando etiam Regalia competant Dominis, seu Dominicellis inferioribus.
- 147 In statu Ecclesiastico non de facili datur casus observantiae praescriptivae, & de ratione.
- 148 Adhuc tamen attenditur observantia interpretativa.
- 149 An aliqua privilegia particularia concessa uni feudatario censeantur repetita in altera concessione feudali.
- 150 Regula est negativa.
- 151 Concesso simpliciter feudo, an veniant bona allodialia feudatarii praedecessoris ad Dominum cum feudo ob publicationem, vel ex alia causa devoluta, adeo ut censeantur annexa feudo, necne.
- 152 Jurisdictio, & Imperium an feudo perneceffe annexa sint.
- 153 Et quatenus sint annexa, quomodo competant, & de diversarum Regionum moribus.
- 154 De eodem, quomodo jurisdictio competat, ac exerceri possit per feudatarium.
- 155 De prerogativis, seu praeminentiis feudatarii in feudo circa jura civica, & alias obligationes, vel servitia vassallorum.
- 156 An ea servitia, vel praestationes, quibus feudatarius potitus est, devoluto feudo, debeantur Domino, vel alteri feudatario, cui ipse concesserit.
- 157 De gravaminibus, seu recursibus vassallorum adversus feudatarium, seu Baronem.
- 158 De oneribus Baronis, seu feudatarii erga vassallos.

IX.

- 159 Prohibitio alienandi jure feudali inducta non procedit in feudis impropriis, vel in bonis allodialibus, quamvis annexam jurisdictionem habeant.
- 160 De prohibitione alienandi bona jurisdictionalia, quam-

vis allodialia in Statu Ecclesiastico ex Constitutionibus Apostolicis.

- 161 De alia prohibitione alienationis etiam in feudis impropriis ex pacto, seu lege investiturae, seu alias ex dispositione juris.
- 162 Feuda vera, & propria per leges feudales generaliter alienari prohibita sunt sub decreto annullativo.
- 163 Distinguuntur plures inspectiones in hac materia cadentes.
- 164 Sub nomine alienationis veniunt emptio, & venditio, donatio, & similes contractus importantes omnimodam translationem domini pleno jure.
- 165 Veniunt etiam concessio in emphyteusim, seu livellum, aut censum, & similes.
- 166 Quando veniat locatio, & quando haec dicatur ad longum tempus.
- 167 Impositio census, vel constitutio servitutis, seu reservatio ususfructus veniunt sub prohibita alienatione.
- 168 Quid de divisione inter plures vocatos ab investitura, vel in cessione unius portionis alteri.
- 169 Quid de permutatione.
- 170 Quid de transactione, vel compromisso.
- 171 Et quid de hypotheca.
- 172 An ex causa dotis feudum alienari possit, datur distinctio.
- 173 De opinione nolentium, ut fieri possit in subsidium, sed rejicitur.
- 174 An vir feudatarius officiat feudatarius, & Baro.
- 175 Commoditas fructuum est alienabilis etiam in feudis.
- 176 Pretium feudi an sit alienabile, vel potius cadat sub prohibitione.
- 177 Et quid de actione ad feudum.
- 178 Posita invalida alienatione, cui competat actio illam retractandi.
- 179 Quod non competat ipsi alienanti, & quando agnatis, alienante vivente.
- 180 Mortuo alienante, vel ejus jure resoluta, successor jure proprio vindicat feudum.
- 181 Etiam si in ipsum Dominum alienatum esset.
- 182 Nisi consuetudo alienandi facultatem tribuat, & de dicta consuetudine.
- 183 Quid ubi agnatus feudi successor est etiam haeres alienantis.
- 184 Beneficium inventarii ad quid suffragetur.
- 185 Quid si agnatus proxime successurus alienationi consentiit.
- 186 An tunc ulterior agnatus admitti debeat?
- 187 De poenis alienantis remissive.
- 188 De effectu prohibita alienationis, ut per eam nullum jus queratur, ideoque potior sit conditio secundum, cui valide facta est alienatio.
- 189 Anterioritas, vel potioritas deducitur ex assensu.
- 190 Beneficium separationis bonorum an procedat in feudis, ut creditores defuncti sine assensu vincant creditores heredis cum assensu.
- 191 An ille, qui male alienavit, teneatur ad damna, & interesse.
- 192 Assensus praestitus, re non integra, & post revocationem actus non suffragatur.
- 193 Item debet vivere uterque contrahens, non autem uno defuncto.
- 194 An assensus certam habeat formam.
- 195 De surreptione, vel defectu intentionis.
- 196 Assensus non tollit jus agnatorum, eisq; non praedjudicat.
- 197 Quale praedjudicium causet ipsimet Domino.
- 198 Quando assensus tollat jus agnatorum.
- 199 De assensu praesumpto ex lapsu longi, vel longissimi temporis.
- 200 Quod praemissa omnia procedant attentis solis terminis juris communis feudalis.
- 201 Tractari non potest bene de juribus municipalibus, vel usibus, & stylis particularibus.
- 202 In Regno Neapolis aliqua desuper habentur specialia, quibus exceptis, attenduntur dicta regulae generales juris feudalis.
- 203 Transactio, & compromissum, aliaeque species alienationis in aliquibus casibus de jure communi permissae in hoc Regno indefinite prohibentur.
- 204 Etiam pro dote prohibita est alienatio, quamvis de jure licita sit.
- 205 Si tamen de facto feudum detur, vis facit fructus suos, & de ratione.

- 206 *Lator, ac facilius datur in hoc Regno pœnitendi, seu retractandi facultas, etiam ipsimet alienanti, vel heredi.*
 207 *Et non datur actio ad damna, & interesse.*
 208 *Data revocatione, actus dicitur nullus ab initio, & fructus veniunt in restitutione, sed debetur interesse pretii.*
 209 *Neque admittitur distinctio inter feudum novum, & antiquum.*
 210 *De jure assensus non requirit scripturam, vel solemnitatem.*
 211 *Secus in dicto Regno, ubi certa solemnitas requiritur.*
 212 *De necessitate executoriationis assensus concessi per ipsum Regem.*
 213 *Vicarius generalis Domini an præstet assensum.*
 214 *Quid in investituris abusivis, vel preventivis de feudo pleno.*
 215 *Quam speciem assensus Prorex Regni non præstet.*
 216 *In feudis non datur simulatio, sed feudatarius dicitur ille, sub cujus nomine feudum cantat, quamvis simulate.*
 217 *De assensu generali favore Neapolitanorum pro dote.*
 218 *De præscriptione quando intret in feudis.*

X.

- 219 *De feudo mere hereditario disponi potest per ultimam voluntatem.*
 220 *Ea prohibitio, quæ viget in alienatione feudi inter vivos, facilius procedit per ultimam voluntatem.*
 221 *Ideoque eadem distinctiones intrant.*
 222 *Primus acquirens ex causa onerosa habet facultatem disponendi, quamvis feudum sit pacti, & providentiæ.*
 223 *Ubi successor tenetur habere qualitatem hereditariam prædecessoris, non gravatur in ipso feudo, sed bene in valore.*
 224 *An legato feudo debeatur æstimatio.*
 225 *De distinctione inter dispositionem universalem, & particularem.*
 226 *De eodem, de quo num. 223. & quod successor cogitur ad vendendum feudum, ut solvat.*

XI.

- 227 *Inspectio successionis feudorum juxta leges feudales procedit in feudis veris, & propriis, non autem impropriis.*
 228 *Etiã ubi habilitate sunt fœminæ, succedunt ordine præpostero, & in defectum masculorum.*
 229 *Intelligitur ubi tunc masculi existunt, secus si postea veniant.*
 230 *In feudis non datur suspensio sicuti in fideicommissis.*
 231 *Quomodo regulatur successio in feudis dividuis juris Longobardorum.*
 232 *In Individuis juris Francorum attenditur prærogativa lineæ.*
 233 *Nepos ex primogenito defuncto vincit filium secundogenitum.*
 234 *An dicta transmissio prærogativæ lineæ detur in transversalibus?*
 235 *Quid in feudis dignitatis, habitualiter individuis, quæ sint dividua in commoditate, ac frustione, quomodo regulatur successio.*
 236 *De eodem, & de distinctione inter possidentes, & non possidentes.*
 237 *Successio descendentiũ per lineam rectam protrahitur in infinitum.*
 238 *Parentum successio in feudis non datur, & quando detur.*
 239 *In feudo novo individuo ad quid primogenitus successor teneatur, & de communicatione pretii.*
 240 *An pretium tituli, seu Dignitatis debeat communicari?*
 241 *In antiquo, vel etiam feudo novo gratuito adest obligatio vitæ militiæ, & paragii.*
 242 *Vita militiæ non transmittitur, & quando paragium.*
 243 *De utraque materia vitæ militiæ, & paragii remissive.*
 244 *In feudo mixto quomodo succedatur de jure communi.*
 245 *In Regnis utriusque Siciliæ feuda regulariter sunt individua.*
 246 *Et in quo differant a reliquis feudis de jure communi circa præmissa.*
 247 *Investitura formula est communis utrique Regno, sed diversam accepit interpretationem.*
 248 *In Regno Sicilia ultra importat formam pacti, & providentiæ.*
 249 *Secus in isto citra, ut requiratur qualitas ultimi.*
 250 *Ideoque succedens etiam contra judicium defuncti tenetur ad onera.*
 251 *Quod etiam in Regno Sicilia citra idem introduci cœperit, quia sic expedit.*
 252 *In dictis Regnis per leges antiquas utrique communes successio collateralium non excedit tertium gradum.*
 253 *Conceditur tamen successio fratrum in feudo novo, quæ de jure negatur.*
 254 *In Regno Sicilia ultra successio ampliata est; in isto autem citra adhuc restrictio durat cum sola ampliatione ad quartum gradum æqualem, vel inferiorem.*
 255 *Quid de successione fratris uterini.*
 256 *De questionibus in successione, & concursu collateralium.*
 257 *In hoc Regno citra lineæ vincit gradum extremum, & ætatem, unde neptis ex primogenito vincit filium secundogenitum, in altero autem est magis dubitabile.*
 258 *An ea, quæ de transmissione prærogativæ lineæ habentur in descriptionibus, procedant in collateralibus?*
 259 *Fœmina primogenita nupta excluditur per secundogenitam in capillo.*
 260 *De successione Clericorum, & illegitimorum, aut alias incapacium.*
 261 *De oneribus cum feudo transeuntibus ad Dominum.*
 262 *Feudatarius duplicem habet heredem, unum feudalem, & alterum allodialem.*
 263 *Quomodo fiat contributio utriusque heredis ad debita, & onera.*
 264 *Et quid de contributione plurium fideicommissorum, & majoratum.*
 265 *Ex voluntate defuncti cessat dicta contributio, eoque inæqualiter fieri debet.*

XII.

- 266 *De duplici specie refutationis.*
 267 *An Domino invito feudum refutari possit?*
 268 *An refutatio facta Domino acceptanti tollat jus agnatorum?*
 269 *Quid de refutatione facta uni ex vocatis, sed proxime non successuris an valeat?*
 270 *Facta proxime successuro valet, dummodo sit pura, & non pactiõnata.*
 271 *Ubi sit pactiõnata, an pacta vitient, vel vitentur?*
 272 *De fraude, quæ ex refutatione resultat.*
 273 *An, & quando per refutationem præjudicetur creditoribus refutantis?*
 274 *Mortuo refutatoario, an refutatio resolvatur, & refutans redeat ad jussum?*
 275 *Ordo successionis quoad personam refutantis an attendatur de tempore refutationis, vel mortis.*

XIII.

- 276 *Subinfeudandi potestas de jure communi competit.*
 277 *Dummodo concurrant requisita, & quæ sint.*
 278 *De æquivoco desiderandi requisita in omni specie subinfeudationis.*
 279 *Subinfeudatio de membris concedi solitis, siue excadentiis est licita, & species perceptionis fructuum.*
 280 *Isto casu non desiderantur requisita, sed sufficit, quod non alteretur solitum, & absit fraus.*
 281 *Ubi subinfeudatio fit de toto feudo, nihilo retento, quid requiratur, & qualis effectus resultet.*
 282 *Et quid ubi fiat aliquo per subinfeudantem retento.*
 283 *Quod quandoque subinfeudatio sit necessaria, & adjiciatur ab infeudante pro lege.*
 284 *De subinfeudatione mixta, quia non fit de excadentiis, neque de toto feudo, sed de aliquibus Castris, vel membris ad illud pertinentibus.*
 285 *An, & quando ista species subinfeudationis licita sit.*
 286 *Et an in ea procedant requisita desiderari solita?*
 287 *De requisito, ut absit fraus, & quando hec adesse dicatur.*
 288 *In dictis utriusque Sicilia Regnis excepto casu excadentiarum, subinfeudatio prohibita est, etiam ubi de jure sit permessa.*
 289 *Subinfeudatus agnoscit in auctorem subinfeudantem, non primum Dominum.*
 290 *Ad subinfeudantem fit devolutio, & ab eo renovatio est petenda.*
 291 *Secus ubi subinfeudatio ita fiat, quod transeat in feudum in capite.*
 292 *Quando sequi dicatur dismembratio, ut subfeudum fiat feudum in capite.*

- 293 *Subfeudum regulatur a feudo, ejusque natura.*
 294 *Devoluto feudo, an durent subfeuda?*

XIV.

- 295 *Sequuta non culposa devolutione feudi, si Dominus non vult retinere pro se, debet renovare proximiori, vel heredi.*
 296 *Idem in Emphyteusi, ideoque ea, quae habentur in materia emphyteutica, feudali etiam conveniunt.*
 297 *De alia renovatione, quae infra annum, & diem peti debet per novum successorem.*
 298 *Solet autem quandoque per investituram abbreviari, & de restitutione in integrum, ubi petita non sit in tempore.*
 299 *Idem terminus procedit in alia specie renovationis, de qua n. 295. & quando duret annis triginta.*
 300 *An dictus terminus possit per Dominum abbreviari?*
 301 *Petenda est a subinfeudante, a Domino mediato, non autem immediato.*
 302 *Sufficit sola petitio pro se, vel per procuratorem specialem.*
 303 *Pro ea renovatione, quae in novo successore est necessaria, nihil est servendum.*
 304 *De relevio, quod in dictis Regnis utriusque Sicilia solvitur loco renovationis.*
 305 *An duplex relevium debeatur, si eodem anno duplex vacatio contingat?*
 306 *De alio onere Tappeti in hoc Regno citeriori.*

XV.

- 307 *Quod raro jus protomiseos exerceatur, & de ratione.*
 308 *Competit in feudo antiquo pacti, & providentiae, non autem in novo, vel hereditario.*
 309 *Quid in feudis mixtis antiquis Regni Neapolitani, & quod competat.*
 310 *An id procedat, ubi alienatio sit judicialis, & sub hasta?*
 311 *In alienatione fructuum, vel commoditatis dictum jus non intrat, & quod aliquando de aequitate intrat, etiam ubi de jure non competit.*
 312 *De questione evictionis inter Dominum, & feudatarium.*
 313 *Debetur executio feudi emptitii, & quando etiam hoc casu cesset.*
 314 *Ubi evictio debetur, quomodo, & de quibus corporibus praestetur.*
 315 *Etiam si debeatur, & promissa sit, non debetur pro oneribus feudo connaturalibus.*
 316 *Evictio de natura rei praestatur, ubi sequatur ex facto culposo.*

XVI.

- 317 *An Papa in temporalibus concedat investituram preventivam de feudo pleno, & quid de aliis Principibus.*
 318 *Quod Papa, & alii Principes tollant jus tertioque situm.*
 319 *Quid in Pralatis, ac aliis recognoscentibus superiorem.*
 320 *Quae sint rationes prohibentes has preventivas investituras.*
 321 *Ubi etiam fieri potest, semper intelligitur sine praesentio possessoris.*
 322 *Quod actus non sit ipso jure nullus, sed maneat in implicito statu validitatis.*
 323 *Investitura preventiva non impedit in possessore facultatem resutandi, vel alienandi de consensu Domini, vel ex facultate in quemlibet.*
 324 *An Vicario Domini competat haec potestas?*
 325 *De concessionibus ejusdem feudi factis duabus diversis personis.*
 326 *De infeudationibus, quae contra formam privilegii, vel pacti fiant de Civitatibus, & locis non infeudatis.*
 327 *Quod istae infeudationes soleant revocari, ideoque magistratus non debeant eas exequi, sed Principi replicare.*
 328 *De pralatione, seu jure provocandi ad libertatem, & demanium, competente vassallis.*

XVII.

- 329 *An scriptura investitura sit necessaria ad effectum devolutionis, & quae probatio ad id necessaria sit?*
 330 *Quando praesumptio feudalitatis assistat etiam sine investitura.*
 331 *Quaestiones devolutionis naturalis, & non culposae ob lineam finitam quando intrent.*
 332 *Ad quom effectum necessaria videatur scriptura investitura.*

Gard. de Luca, Lib. I.

- 333 *Devolutio accidentalis alias quam per lineam finitam sub caducitatis, vel amissionis termino explicatur.*

- 334 *Ex quibus dicta caducitas, vel amissio intret.*
 335 *De caducitate ob non praestitum servitium statuto tempore, & an requiratur monitio, & declaratoria?*
 336 *De aliis causis caducitatis, vel amissionis.*
 337 *Culpa possessoris an causet praesudicium successorum in feudo antiquo?*
 338 *Si acceptata caducitate fiat nova concessio, an haec faciat feudum novum?*
 339 *De circumstantia in hoc attendenda, ut sit feudum novum.*
 340 *Praesumptiones in hoc tolluntur per contrariam probationem.*

XVIII.

- 341 *Distinguuntur species detractionum competentium cessato feudo.*
 342 *In casu culposae devolutionis quae detractio competat adversus Dominum?*
 343 *Et quid ubi agatur de non culposa, & naturali devolutione, ob lineam finitam?*
 344 *Melioramentorum separabilium detractio fit adversus Dominum, qui admittitur ad solvendam aestimationem.*
 345 *Secus vero inseparabilium materialium.*
 346 *Bene tamen fit detractio, seu debetur restitutio melioramentorum intellectualium.*
 347 *Quenam sint ista melioramenta intellectualia reficienda, puta extinctiones onerum, expensa pro defensione, vel recuperatione.*
 348 *Dominus tenetur reficere omnia melioramenta feudatariorum, qui ex ipsius Domini facto feudum amittit.*
 349 *Quando istud factum sit excusabile, ut non dicatur culposum.*
 350 *Quae melioramenta debeant refici per successorem feudi praedecessori.*
 351 *An resolutio jure feudatariorum, reviviscant census per ipsum redempti?*
 352 *Cessant detractiones, ubi constat de animo donandi.*
 353 *De aliis speciebus detractionum remissive.*
 354 *De imputatione feudi in legitimam.*

XIX.

- 355 *Distinguitur possessionis quaestio inter Dominum, & heretem feudatariorum successorem incapacem, vel inter istos, & agnatos.*
 356 *Ubi devolutio clara est, Dominus obtinet in possessorio, secus autem e contra.*
 357 *Fallit in Principe supremo habente fiscum, qui litigat manibus plenis.*
 358 *De quaestione possessionis inter agnatum, & heredem feudatariorum defuncti, sive inter capacem, & incapacem.*
 359 *De quaestionibus legitimi contradictoris, & quomodo decidenda.*
 360 *De alia quaestione Judicis, vel fori competentis in causis feudis.*
 361 *An dicta cognitio pertineat ad Dominum immediatum, vel mediatum.*
 362 *Ecclesia, & Ecclesiastici subjacent Domino laico in causis feudis.*

XX.

- 363 *Quod in materia pleraque alia remaneant dicenda, & quare non dicantur.*
 364 *De ratione, ob quam dominia allodialia cum jurisdictione, & vassallis prius erant frequentia, hodie autem rara, & de istorum dominiorum usu, & introductione.*
 365 *Domini Castrorum, & locorum allodialium cum jurisdictione, & vassallis dicuntur Barones, & Domicelli.*
 366 *Quod adhuc ista dominia retineant antiquam naturam allodiale, licet alterius subjectionem patiantur.*
 367 *Ideo regulantur jure communi, non autem feudali, & in specie circa probabilitatem alienationis, & quid in Statu Ecclesiastico.*
 368 *An istis Domicellis congruant jura Regalia?*
 369 *An ea majora, quae supremo dominio annexa sunt?*
 370 *Obligatio servitii, ac renovationis non incumbit his dominis.*
 371 *Quale servitium, vel fidelitas ab his Baronibus debeatur?*

E e 2

XXI.

XXI.

- 372 Sub vocabulo Baronum ad effectum Bullæ Baronum qui veniant.
- 373 Nil refert, an dominium jurisdictionale sit feudale, vel allodialle.
- 374 Non attenditur vocabulum, sed rei substantia ad effectum dictæ Bullæ.
- 375 Bulla prædicta non inurat pro debitis contractis ante Baroniam.
- 376 De qualitatibus Clem. VIII. hujus Bullæ conditoris.
- 377 De causis, vel rationibus, ob quas dicta Bulla prodit.
- 378 Refertur tenor, vel dispositio dictæ Bullæ super derogatione fideicommissorum.
- 379 Fideicommissa debent reintegrari ab aliis bonis liberis Baronis.
- 380 Quod non sit lex nova, sed alibi habeatur consimilis.
- 381 De rationibus, ob quas Bulla Baronum dicatur habere favorem, qui prævalet odio, & præjudicio resultanti successoribus in fideicommissis.
- 382 Quod Bulla derogando fideicommissis, censetur ledere jus nature, vel gentium,
- 383 Contrarium verius, quia facultas testandi provenit ex benignitate legis positiva.
- 384 Fideicommissa antiquitus non erant obligatoria.
- 385 Quod una lex positiva, vel unus Princeps induxit, alter tollere potest.
- 386 Bulla non debet practicari pro omni debito, sed solum necessarii, vel justo.
- 387 De qualitatibus Urb. VIII. conditoris Bullæ Archivii moderatoriæ Bullæ Baronum.
- 388 Refertur tenor dictæ Bullæ Archivii moderatoriæ.
- 389 An stante hac Bulla sufficiat, quod creditor de tempore contractus haberet scientiam fideicommissorum?
- 390 An Bulla Baronum sit favorabilis, vel odiosa?
- 391 An eadem Bulla operetur ut tunc, & ab initio, vel ut nunc, quando Congregatio apponit manus?
- 392 Qualis sit effectus Bullæ hujus questionis.
- 393 De ordine tenendo inter creditores ob dictæ Bullæ operationem.
- 394 Quid de jure eorum, qui nascuntur postquam Congregatio derogavit fideicommissis.
- 395 Bulla respicit etiam præterita, & debita contracta ante Bullam.
- 396 Procedit etiam contra minores, & privilegiatos.
- 397 An Bulla procedat pro debitis contractis ante baronalem qualitatem?
- 398 Non procedit in debitis contractis post cessatam baroniam.
- 399 Neque in bonis obventis post cessatam baroniam.
- 400 An Bulla procedat vivente ordinatore fideicommissi?
- 401 An procedat in debitis alienis, & fideiussoris?
- 402 Baronum nomine qui veniant.
- 403 Non veniunt illi, qui sunt de Statu Ecclesiæ mediato.
- 404 An eadem Bulla procedat in ea parte mediata, quæ ob devolutionem effecta etiam est immediata Status Ecclesiastici?
- 405 An ex debito ex causa legatorum, & donationum?
- 406 Debitor ad evitandam subhastationem faciendam a Congregatione, potest contrahere debita.
- 407 Non tamen est licitum alienare voluntarie ipsa Camera, & bona.
- 408 Si in bonis impleta est forma Bullæ Archivii, an suffragetur in melioramentis annexis ipsis bonis, si hæc non sunt in Archivio?
- 409 An Bulla procedat in censibus, & locis Montium?
- 410 An veniant bona, quæ sint de directo dominio Ecclesiarum?
- 411 Non complectitur jura Camere Apostolicæ.
- 412 Sola Congregatio privative ad omnes dat executionem Bullæ, sed excipiendo potest opponi coram quocumque.
- 413 De stylo Congregationis destinandi Commissarium, & subhastandi.
- 414 Pretium liberatur creditoribus juxta eorum ordinem cum cautione.
- 415 Quando non potest præstari cautio, fit investimentum in loca Montium.
- 416 Admittuntur quandoque ipsi creditores ad licitandum sine cedula ad effectum excomputandi secum.
- 417 Congregatio cognoscit etiam de juribus creditorum, & revocat liberationes factas.
- 418 Si Baro possideat plura fideicommissa, quomodo fiat divisio.
- 419 Quam speciem fideicommissorum Bulla percutiat.
- 420 Bulla tollit jus tertii, sed de quo jure intelligatur.
- 421 Tollit hypothecas, easque transfert in pretium.
- 422 Atque pretium succedit in omnibus loco bonorum.
- 423 Stylus est non liberandi pecuniam, nisi cum cautione, vel investimento in loca Montium vinculata.
- 424 Vinculum hoc minuit de pretio, seu valore.
- 425 An hoc vinculum sit damnabile, ac ledat jus creditorum?
- 426 De pacto, seu cautela refectionis ejus, quod dictum vinculum importat, & an sibi præjudicet creditor, qui adit Congregationem?
- 427 Ubi certa, & indubitata est anterioritas, an intret necessitas cautionis?
- 428 Quomodo procedat Congregatio, & an servet telam judicariam?
- 429 De aliis ad materiam remissive.

I.

De feudorum origine, seu introductione, eorumque divisione, ac generibus.

Feudorum usum an Romanorum Imperium habuerit, non modica lis est; aliquibus in affirmativa generaliter concordantibus, in vocabulo autem discordantibus; eorum scilicet una parte id referente illi clientelæ, cujus in eorundem Romanorum legibus, & chronicis, frequens mentio habetur; altera vero militiis, & altera legi agrariæ; aliis autem indefinite id negantibus, ac referentibus Longobardorum moribus; & aliis id pariter negantibus, ac tribuentibus Germanis, vel istorum Imperio in Italia.

Super his autem, utpote foro parum aptis, locum relinquendo veritati, soli Deo nota; illud certum est feudorum vocabulum Romanorum legibus, vel antiquis chronicis, aut latinæ linguæ professoribus ignotum esse; illudque Barbarum potius, quam latinum a fide, seu fidelitate derivatum, idem importare ac beneficium, quod Dominus Vassallo præbeat sub fidelitatis, ac militaris servitii onere; ideoque feudum militiam importat, atque feudatarius Domini miles est.

Prout extra controversiam est, Romanorum, seu Longobardorum leges, in hac feudali materia nihil statuere, eamque regi cum feudalibus consuetudinibus, quas paulatim tacito infeudantium, ac infeudatorum usu indutas, in scripturam Gerardus, & Obertus reduxerunt.

Non levi apud canonistas præsertim (civilistis non exclusis) vigente questione, an ubique, atque in omni foro, etiam Ecclesiastico, legum obligantium vim habeant, personarum distinctione non admittenda? & quamvis non desint negantes ex ea dubitandi ratione, quod privata auctoritate collectæ, ac relatæ sint; contrarium tamen usus recepit, ideoque particulari scripto, vel non scripto jure non refragante, ubique in feudis legum vim habent, eisque cessantibus, jus commune civile, vel Canonicum supplet casus omisso, de his disc. r. 64.

An autem feudum contineat meram gratiam, ac beneficium, vel potius contractum correseptivum, & an ille bonæ fidei, vel stricti juris censeri debeat, nimium certant Scribentes, foro autem parum accommodatæ hujusmodi questionis videntur, Scholasticis, & Academicis magis congruæ, ideoque apud materiam ex professo tractantes videndum est.

Apud eosdem tractantes plures quoque habentur feudorum distinctiones, diversæque genera, quæ tamen ab aula exulasse videntur, sive in foro nimium rara, nempe, ligium, de cavena, seu camera, soldatum, advocatiæ, Curtis, Thensalis, Cancellariæ, Commissariæ, Scutiferi, cum similibus, de quibus Tyronum partes erunt apud dictos tractantes perquirere, cum institutum sit brevi sub compendio ea recensere, quæ in foro agere occasio dedit, non autem totius materiæ formalem tractationem assumere.

Quatenus igitur pertinet ad ea, quæ in foro magis adaptata, & frequentia habemus, feudorum distinctiones, ac genera sunt, primo quod alia sunt dividua plurium personarum simultaneam successionem, ac pertinentiam, & concursum admittentia, & quæ juris Longobardorum appellantur; alia vero sunt individua, nonnisi uni personæ congrua, pluriumque concursum excludentia, & quæ juris Francorum dicuntur, cum ordine primogenituræ, ac pro lineæ prærogativa frequentius, ac regulariter deferenda.

Anti-

Antiquiori autem tempore, inspectaque primæva feudorum introductione, omnia erant dividua, quamvis essent dignitatis, multo magis simplicia; hodie vero illa dignitatis generaliter, ac ubique de eorum natura, habitualiter individua sunt; ex aliquarum tamen Regionum consuetudine, præsertim vero Lombardiæ, datur eorum divisio, plurimumque concursus in fructione, ac jurium feudaliū exercitio, ipsius feudi substantia indivisa remanente penes omnes, eorumque singulos in solidum, ad instar eorum, quæ in jurepatronatus habentur, *de his distinctionib. disc. 8. & seqq. & 107.*

In utriusque autem Siciliæ Regnis, in quibus (si Germaniam excipias) major est feudorum sedes, ac frequentia; sive ex consuetudine, sive ex peculiaribus eorum legibus, divisionem, omnemque scissuram prohibentibus; omnia feudalia recta, & propria, (quæ ibi *in capite*, seu *quaternata* dicuntur) sunt individua, & juris Francorum, jure primogenituræ deferenda, aliquibus raris, ac exiguis exceptis, quæ in Aprutio, ac in ea Regione, quæ *Cilientum* dicitur, antiquam dividuam, ac juris Longobardorum naturam retinent, *de eisdem disc. 8. & 107.*

Altera est distinctio inter feuda Regalia, (quæ idem sonant, ac dignitatis) & simplicia, seu non Regalia dignitatem annexam non habentia.

Regalia, seu dignitatis vere, ac proprie sunt ea, quæ Regis, Principis, Ducis, Marchionis, vel Comitis titulum annexum habent cum supremi Imperii, ac Principatus jure, & cum quodam alto dominio, ac Regalibus, etiam majoribus, alium non recognoscentes superiorem, nisi ipsum magis supremum infeudantem, in concernentibus jus feudi, ac aliis, quæ lex investituræ, vel ditionis, ac Provinciæ, scripta, vel non scripta lex disponat, magis alto (quod alii, ad differentiam, altissimum dicunt) ac majori superioritate Domino reservatis.

Et quamvis in feudis etiam non Regalibus dictum supremum Imperium, vel jura Principis, ac Regalia majora non præferentibus, sed potius omnino dependentem, ac subordinatam Baroniam importantibus, adhuc præfate Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum Dignitates, vel tituli, in nimium frequenti usu habeantur, at tamen improprie, ac abusive sunt dignitates, non autem veræ, quandam solam imaginem veræ dignitatis habentes, *de his distinctionib. disc. 63.*

Adhuc tamen id feudorum distinctionem causat inter titulata scilicet, & non titulata; tum ad præfatum individuitatis effectum in præcedenti distinctione enunciatum, in hac etiam specie cadentem; tum etiam quia pleraque Magistratibus competunt in feudis simplicibus, quæ in titularis denegantur, sive circa præminentias, ac alia, *ut disc. 106.*

Tertia est distinctio inter feuda recta, & vera, seu propria, quæ juxta feudalem naturam, ac feudales consuetudines conceduntur sub onere servitii militaris, ac fidelitatis, & impropria, seu abusiva, quæ sub aliqua præstatione reali, seu alias præter feudalem naturam, & consuetam formulam conceduntur; itaque in solo nomine, seu vocabulo, feudalitatem habentia, in reliquis allodialium, ac indifferentium bonorum jure censentur.

Non omnis tamen consuetæ naturæ feudorum alteratio feudalem qualitatem corrumpit, atque diversam allodiale imprimi, sed quando est circa essentialia, vel talia naturalia, quod sine eis feudum non detur; ut sunt præsertim, servitium, vel servitii, ac fidelitatis obligatio, si enim alteratio sit circa aliqua accidentalia, super quibus dispensari solet, puta circa habilitationem foeminarum, vel clericorum, cum similibus, erit quidem feudum in hac parte alteratum, ac devians a propria natura, non per hoc tamen in reliquis desinit esse tale, *ut disc. 11.*

In aliquibus regionibus, vel ditionibus isti termini feudi proprii, & improprii, sub diversis vocabulis, vel terminis explicari solent, præsertim vero in citerioris Siciliæ Regno (quod apud antiquiores *Apulia*, apud moderniores vero *Neapolitanum* appellatur) distinguuntur feuda vera, & propria ab impropriis, quod ea de prima specie dicuntur feudi *in capite*, & *quaternata*, utpote directe, ac in capite concessa per Regem in consueta forma feudali, atque descripta in ipsius Regis codicibus, seu libris, qui de more regionis *quinterniones* appellantur.

Ea vero de altera specie, utpote a feudatariis, & Baronibus concedi solita, in prædiis, ac similibus rebus, non autem in Civitatibus, Oppidis, & Castris, ut plurimum consistunt, neque in dictis *quinternionibus* descripta, appellantur *Card. de Luca, Lib. I.*

tur plana, & de tabula, quæ ubi sine Regis interventu conceduntur, neque in dictis *quinternionibus* descripta sunt, planæ, & de tabula simpliciter dicuntur, jure allodialium, ac indifferentium bonorum regulanda, non autem jure feudali.

Quandoque tamen, tam a Rege, quam a Barone conceduntur, eorumque descriptio in *quinternionibus* habetur, atque tunc dicuntur *plana*, & de tabula secundum quid, de una, vel respective altera feudali, ac respective allodiali qualitate participantia, juxta circumstantias, ac distinctiones, de quibus in sua sede.

In idem vero coincidit distinctio inter feuda nobilia, & rustica, seu franca, & non franca, non attendita verborum formula, sed substantia veritatis, ipsiusque rei concessæ natura, & pactis, feudalem veram naturam corrumpentibus necne, cum sæpius verba ad honorificos, ac præminentiales effectus, atque ut ab antiquis formulis non devietur, adjici soleant: *De his terminis, ac distinctionibus disc. 7.*

Quarta est distinctio inter feuda ex pacto, & providentia pura, pacti item, & providentiæ mixta, & mere hæreditaria; de prima specie sunt ea, quæ pro filiis, & descendentibus, vel successoribus sanguinis tantum conceduntur, alia qualitate hæreditaria non admixta, de secunda vero ea in quibus, restricta concessione ad eosdem successores sanguinis, hæreditaria etiam qualitas admixta est, ut utraque simul requiratur, ut intra in successuum Rubrica, & de tertia sunt ea, quæ pro quibuscumque hæredibus rei familiaris quantumvis extraneis concessa sunt; istaque species vix veris, ac propriis feudis nobilibus congruit, magis autem impropriis, allodium sapientibus, *ut disc. 9. 10. 12. 13. & 17.*

Quinta est distinctio inter feuda antiqua, & nova; antiqua solent etiam *avita*, seu *paterna* dici; istaque sunt ea, quæ non ab ipso possessore, sed a patre, vel aliis majoribus quaesita sunt; cadente quaestione, an eandem retineant naturam, si jure novæ concessionis (caducitate remissa) idem possessor obtineat feudum, quod alias amittere debuisset ad plures effectus, de quibus in suis respective Rubricis infra.

Nova autem sunt, quæ ab ipso feudi possessore quaesita sunt, eaque subdistinctionem recipiunt a causa, vel modo acquisitionis; ubi enim obtinentur ex concedentis munificencia, sine correspondente recompensa dicuntur nova titulo lucrativo; ubi vero pretio, vel alia recompensa mediante, dicuntur titulo oneroso, vel emptitia ad plures effectus, præsertim illum facultatis alienandi, ut infra in suis sedibus.

Cadente quaestione, ubi concessio sequatur ob primi concessarii merita, idque recipit decisionem a meritorum qualitate, an scilicet talia sint, quæ ex obligatione justitiæ, illud præmium de condigno postulent, ut tunc dicatur acquisitio ex titulo oneroso; secus autem, ubi ex sola obligatione antidotali, & ex munificencia concedentis a solo impulsu congruentiæ regulata.

Ac etiam altera quaestione, ubi recompensa non adæquet feudi valorem, adeo ut gratia, & justitia admixtæ sint, ut tunc actio a præponderanti sequi dicatur ad instar eorum, quæ in materia jurispatronatus frequentius habentur.

Quia vero frequentiores investiturarum formulæ continent clausulam, ut quamvis nova concessio sit, attamen tanquam de feudo avito, seu antiquo facta censetur; hinc altera cadit quaestio, an id veritatem alteret, atque ad omnes effectus feudum antiquum reddat, ut plerique putant; verior autem est contraria opinio, ut veritas attendi debeat, non autem hæc fictio, quæ non omnino inanis est, sed operativa ad plures effectus honorificos, ac præminentiales, illum præsertim nobilitatis, quam antiquum feudum inducit, novum autem non, cum similibus; Natura feudi quoad successionem, vel disponendi facultatem, ac similia juxta naturalem veritatem attendenda, & non immutata, *de his eisdem locis proxime supra.*

Sexta est distinctio inter feuda, & subfeuda, quæ tamen plures recipit subdistinctiones pro effectuum diversitate cadentes, ut infra in propria subfeudorum Rubrica.

Pluresque alia habentur distinctiones, quas operis progressus pro effectuum qualitate docebit; ut est præsertim illa feudi masculini, & foemini, sive illa Ecclesiastici, & laicalis cum similibus foro non adeo adaptatis.

II.

An in dubio presumatur feudum, vel allodium, & cuiusnam incumbat onus, unam, vel alteram qualitatem probandi?

- 39 **C**um feudum importet servitutem non presumendam, hinc regula libertati, seu allodialitati assistit, non accedente contraria probatione, quam tamen expressam esse non oportet, cum presumptiva, sive adminiculativa quoque sufficiat.
- 40 Qualia vero sint adminicula ad id sufficientia, certa, & determinata regula non de facili datur, cum huiusmodi facti potius, quam juris quaestiones a facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantiis, pro Iudicis prudenti arbitrio recipiant decisionem, quae pro locorum, personarum, temporum, ac frequentioris usus qualitate, diversa est, ut quandoque minora adminicula sufficiant, quandoque autem eadem, ac longe majora inefficacia sint, juxta conjecturalium, ac adminiculativorum generalem naturam.
- Ad bene autem praefatum arbitrium regulandum, tollendumque aequivoconum lapsum, ob diversorum casuum confusionem (in iuristis praesertim pragmaticis frequentem, ac facilem) plures casus distinguere oportet.
- 41 Primus igitur casus est, ubi feudalitatis quaestio sit inter Provinciam, seu Ditionis Principem, qui universale Imperium in universa Provincia, vel Ditione habeat, ac inferiorem Dominum, & possessorem Civitatis, Oppidi, vel Castri cum imperio, & jurisdictione in vassallos, intra ipsius Provinciae, seu ditionis limites, super ipsius particularis domini natura in universum, an scilicet ipsa Civitas, vel Oppidum, seu Castrum, jure feudi, vel allodii possideatur; atque tunc ex magis communi, receptoque sensu, regula, seu praesumptio resistit illi verae, ac propriae feudalitati, quae juxta feudales regulas importat formalem servitutem, ideoque pro allodialitate potius respondendum est, ad effectus successionis, ac transmissionis, & facultatis disponendi, ac obligationis servitii, vel renunciationis, aliosque similes.
- 42 Eadem vero praesumptio, vel regula e converso resistit illi allodialitati, per quam utpote omnimodam independentiam praeserentem, alter non recognoscitur superior, nisi Deus; ideoque regula, seu praesumptio assistit illi remotae, ac impropriae feudalitati, quae Principis altum dominium, ac superioritatem, & Regalia majora praeservet, ipsumque privatum dominium, ex ipsius Principis concessionem originatum esse denotet, non tamen exclusa contraria probatione, cui semper juris regula, seu praesumptio cedit; adeo in huiusmodi parvis, ac subordinatis dominiis verum Principatum cum supremo Imperio non praeserentibus, quoddam mixtum de allodio, ac de feudo (utroque in parte alterato, vel corrupto) adesse videatur.
- 44 In utriusque autem Siciliae Regnis, ac praesertim in ceteriori regula, seu praesumptio est in oppositum, ut scilicet Civitates, Oppida, Castra, & loca cum Vassallis, Imperio, ac jurisdictione in privatis personis feudalia praeservantur, secus autem in Ecclesiis, nisi utroque respectu casu de contrario constet.
- 45 Alter controversiae casus est inter loci Baronem, seu feudatarium, ac vassallos, aliosque privatos intra feudi fines praedia, ac bona possidentes, an scilicet ea libera, & allodialia, vel potius feudalia, seu feudi reddititia censentur, magisque de plano, libertati, seu allodialitati, in feudalis servitutis exclusionem regula assistit, nisi diversa natura majoris partis adjacentium bonorum, sive aliarum praesumptiones, & adminicula, pro facti qualitate, diversimode suadeant.
- 46 Tertius demum est casus in quo eadem controversia cadat super bonis, ac praediis intra ipsius feudi fines ab ipso feudatario possessis, inter ipsius haereditas, ac Dominum facto casu devolutionis; vel inter agnatos feudi tantum, non autem allodii successores, ac dictos haereditas; atque in hoc pariter libertati, sive allodialitati assistit regula, seu praesumptio contraria probatione expressa, vel etiam praesumptiva elidibilis, quia scilicet constat penes infeudantem, vel feudatarium praedecessorem jure feudi fuisse, sive quod constituto etiam de privato, ac allodiali statu, & acquisitionis initio, constet quoque de acquirentis animo, a priori, vel posteriori comprobato, ea incorporandi, ac addendi feudo, cujus proinde naturam assumpserint per speciem alluvionis.
- 48 Recipienda vero est haec praesumptio, quae allodialitati

assistit in illis praediis, ac bonis, quae in primaevo naturae statu non continuantia, humanam supponunt industriam, ex qua privati domini argumentum resultet; secus autem in iis, quae in praefato naturae primaevo statu perseverent, atque talia sint, quod juxta magis communem usum, publici potius, quam privati juris esse soleant, sive aliquam annexam habeant jurisdictionem, vel praeminentiam, privato dominio regulariter incongruam, frequentius autem possessori, tanquam feudatario, seu Domino convenientem, juxta facti qualitatem, singulorumque casuum particulares circumstantias, ex quibus facti potius, quam juris quaestio determinationem recipit: *De his circa praesumptionem, vel probationem feudalitatis, disc. 2. 3. 6. 34. 35. 56. 60.*

III.

In quibus rebus feudum consistere valeat, qualeve sit feudi subjectum habile.

IN rebus, quae vere, ac per naturam absque legis fictione sint immobiles, utpote soli, concors est sententia, ut feudum recte cadat, quamvis privata bona 49 sint, nullamque annexam habeant jurisdictionem, vel imperium in vassallos; neque dubium est in his etiam rebus verum, ac rectum feudum dari posse.

Communis tamen fere usus distinguit feuda nobilia, ab ignobilibus, vel rusticis; ut ubi agatur de Civitatibus, Oppidis, Castris, vel locis inhabitatis, vel quae talia fuerint, habitu jurisdictionem, vel jus vassalorum retinentia, vera, & propria feuda frequentius judicentur, ubi vero de bonis privatae magis, quam Baronali fortunae, seu qualitati congruis, ut sunt ea feuda rustica, quae alicubi dicuntur *plana, & de tabula*, & haec allodii jure, ac tanquam feuda impropria potius censenda veniant, dicta tamen possibilitate non negata.

In iuribus etiam incorporalibus, quae ex legis fictione 51 pro immobilibus habentur, seu tertiam constituunt speciem, de illa immobilium magis participantem, puta in annuis redditibus, vel pensionibus specierum, vel quantitatis, sive in iuribus, & actionibus, quae ad rem immobilem competunt, idem quod de immobilibus soli dictum est, recipiendum quoque venit.

Idemque in jurisdictione, & imperio, ac iuribus Regalibus, sive Regalium speciem habentibus, cadente potestatis quaestione circa ea Regalia majora, quae Coronae, seu Principatui annexa, ab eo absque notabili scissura, vel deturpatione avelli non possunt, quoties non agatur de feudo Regali, ac verae dignitatis, quod eadem jura Regalia, quamvis majora secum trahat.

Neque implicat, ut in eodem Castro, vel loco, duorum 54 feudorum concursus detur, unius scilicet in ipso Castro, & alterius in jurisdictione, & imperio, sive in eadem, sive in diversa persona, ac sive ab eodem, sive a diverso in 55 feudante; quinimmo ut ex his unum obtineatur in feudum, & alterum in allodium.

In pecunia vero, vel mobilibus, feudum non datur, nisi 56 agatur de pecunia Principis, quod praxis nunquam, seu nimium raro admittit, cadente frequenti quaestione in ea pecunia, quae ex feudi alienatione proveniat, ejusque pretium sit, an eandem feudalem retineat naturam, jureque feudi, ad effectum devolutionis, aliosque effectus regulari debeat; idque decisionem recipit ex facti qualitate, & circumstantiis, veram subrogationem redolentibus, praesertim ubi ex facto Principis, vel Magistratus ad id potestatem habentis, haec subrogatio sequatur, ut in sua sede; regula vero in dubio negativa est, ut feudi pretium feudale non sit, ut *disc. 42. & 48. & sub tit. de emphyt. disc. 36.*

Eadem cadit quaestio in iuribus, & actionibus ad feudum, an jure feudi ceteri debeant, & quamvis in istis regula esse videatur affirmativa, adhuc tamen pro facti qualitate limitationem recipit, ut in sua sede.

Affirmant feuditia, etiam rem alienam in feudum dari 59 posse, quod tamen recipiendum est, vel rei Domino assentiente, ratumque habente; vel in Principe, cui potestas tributa sit aliena bona, quamvis libera, & allodialia, concedendi absque eo quod molestiae haberi valeant a 60 Domino, cui actio adversus ipsum concedentem pro aequivalentia tribuatur.

Hanc autem feudi speciem raro, atque non nisi publica 61 causa impellente, praxis docet; frequentius vero concessionem Civitatum, seu locorum, quae ex conventionem cum

cum Principe etiam ex causa onerosa libertatis, vel domini obtinent privilegium, cui derogari solet, ac potest a Principe supremo potestatem tollendi jus tertii habente, quamvis non debeat, neque congruat, ut *sub tit. de Regal. disc. 148.*

- 62 Ipsi autem infeudati propria, quamvis libera, & allodialia bona, per ipsum, ratione protectionis, ac defensionis, vel ex alio motivo, seu etiam libera voluntate, ac sine causa, in feudum verum, ac proprium posse ab alio recipi, vel recognosci, extra controversiam est, ubi libere de bonis disponendi, defectus potestatis in eo non urgeat, ita occultato donationis contractu, per quem infeudatus infeudanti bona propria tribuat, atque incontinenti ab eodem in feudum recipiat, ut *disc. 56.*
- 63 Pluribus aliis apud feudistas cadentibus quaestionibus super rebus, in quibus feudum dari valeat, puta in fructibus pendentibus, aliisque accessionibus, quae tamen in foro nullae, vel nimium raras sunt, ideoque de iis in sua sede, ac apud tractantes ex professo materiam videri potest.

IV.

Qui possint infeudare.

64 **Q**uamvis regula generalis apud feudistas, ac alios habeatur, ut omnis liberam habens ejus bonorum administrationem, infeudare valeat, qui expresse in jure prohibitus non reperitur, attamen Scholis, & Academiis hujusmodi relinquendo generalitates, pluresque illationes ex eis resultantes, foro parum congruas, attentoque magis communi practico usu, distinctio est quod

65 Aut agitur de feudis Regalibus, ac Dignitatis, & certum est hanc facultatem non competere, nisi Papae, ac Imperatori, illisque Regibus, ac primi ordinis Principibus, qui, antiqua Romani Imperii superioritate praescripta, tanti sunt in suo Regno, vel dominio, quantus est Imperator in Imperio.

66 Cadente potestatis quaestione, ubi agatur de tali infeudatione, quae notabilem Regni, seu Coronae, vel domini scissuram, vel deturpationem causet, potissime vero, ubi Regnum, vel dominium haereditarium non sit, super quo tamen raro juris conceditur in foro per juris tramites id examinare, ac decidere, cum potius ea, quae summa ratio rerum dicitur, illudque anagramma purum, quod ex eisdem litteris componitur, ex quibus componitur etiam jus (unius litterae ordine mutato) hujusmodi quaestiones decidat.

67 Alii vero, qui jure feudi, vel allodii Regna, vel dominia cum aliqua subjectione ab alio recognoscunt, quamvis jura Principatus, ac supremi Imperii obtineant, possunt quidem concedere feuda cum jurisdictione, & Imperio subordinato in Baronum, non autem Principum figura, ideoque non in feudum Regale, ac vere dignitatis, cum nemo sibi aequalem facere valeat, nisi accedat assensus alterius supremi, cujus auctoritate potius id fieri dicitur.

68 Bene tamen, ex recepto usu, etiam hujusmodi inferioribus, atque subordinatis feudis, isti Principes alium superiorem habentes, adjiciunt dignitates, abusivas tamen, ac improprias, pro aliquibus potius honorifice effectibus, non tamen illas veras, quae feudum Regale faciant, juxta supra insinuatam feudorum divisionem, *De his disc. 1.*

69 Licet vero Papa sit omnium Principum primus, nullumque in iis, quae juri divino expresse non adversentur, sentiat defectum potestatis, attamen antiqua sedes sibi ipsi per aliquos canones quoddam injecit impedimentum, a se ipsa tamen solvibile, seu dispensabile, ut *disc. 4.*

70 Idemque moderna sedes facit per novas Constitutiones, infeudationum prohibitivas, a se ipsa pariter dispensabiles, cum exceptis, ut insinuatum est, iis, quae divino jure expresse adversantur, non detur primae sedis ligamen, quod ab eadem solvi non possit, quamvis de congruo voluntas in hujus potestatis usu difficilis, ac rara sit, praesertim derogando posteriori moderno ligamini.

71 Eodem tamen vinculo non soluto, sed vigente, adhuc prohibitum non est, ut perseveret, atque effectum habeat id, quod ante talis vinculi injectionem concessum sit, & comperat.

72 Cadente etiam quaestione, an impediatur eas concessionem, vel alienationem, quae veram infeudationem non importent, minusque locorum prohibitorum substantiam percutiant, sed solum fructus, vel commoditatem, aliaque jura, & bona a feudo separabilia in sua sede, *disc. 1. 4. & 61.*

Inferioribus vero, quamvis dignitatem, vel Praelaturam habentibus, quibus publicum bellum licite indicendi facultas non sit, neque Regalia majora cum jure Principatus, ac Imperio competant, vix proprium, ac verum feudum no-

bile concedere posse, praxis docet, cum praecipuum veri, ac proprii feudi nobilis requisitum sit militare servitium, ideoque abusiva, & impropria frequentius ista feuda esse dignoscuntur sub realis praestationis onere concedi solita, ut infra in rubrica distinguente feuda propria ab improprie (quamvis & istis nil prohibeat, quin veri, ac proprii feudi leges, & conditiones adjici valeant circa devolutionem, ac successionem, & alia) ideoque multo magis in mere privatis, privata, & indifferentia bona concedentibus id asserendum est, ut improprium feudum sit.

In Praelatis vero, aliisque Ecclesiarum Rectoribus, ac Administratoribus, qui Papa inferiores existunt, potestas a sacris Canonibus, & Apostolicis decretis nimium coarctata est, ubi copulative causa, & solemnitas non accedant, nisi generalis, vel particularis consuetudo, aut Apostolicae Sedis indultum aliter concedat, quod tamen potius prohibita alienationis in genere, quam feudorum peculiarem materiam percutit.

Quid autem sit de potestate faciendi abusivas, seu praeventivas infeudationes de feudo adhuc pleno, sive de potestate subinfeudandi, habetur in utraque particulari abusive investiturae, ac subfeudorum Rubrica.

V.

Qui possint infeudari, atque feudorum affectationis, vel retentionis capaces existant.

Eadem regula generali, quae ut supra traditur in jure activo, datur etiam in passivo, ut scilicet (exceptis casibus, qui in jure prohibiti sunt) omnes feudi capaces existant, nimirum autem vaga est haec generalitas, ideoque strictius distinguendum est feudum rectum, ac proprium, ab improprio, hujus etenim secundi generis feudi improprie omnes capaces existunt, dictaque regula generalis bene procedit, quoniam cum haec feuda personale servitium annexum non habeant, atque allodialium potius, quam feudali jure censenda sint, ut in proxime sequenti Rubrica, hinc personarum differentia, vel inhabilitas attendenda non venit.

Secus autem ubi de vero, ac proprio feudo agatur, cum istud connaturale habeat personale servitium militare, saltem subsidiarium, atque in extraordinariis Domini occurrentiis, quamvis pro servitio currenti aliqua annua realis praestatio ex consuetudine solvatur, ut praesertim in enunciatis utriusque Siciliae Regnis praestatur, ubi talis praestatio sub *Adoba* barbaro vocabulo explicatur, ideoque inhabiles ad hoc servitium incapaces feudi existunt.

Hinc proinde Clerici, tam saeculares, quam Regulares, utpote tali servitio inhabiles, per feudales consuetudines generales, fortius vero per dictorum Regnorum leges particulares, inhabilitati sunt ad feudorum affectationem, vel retentionem.

Adeo ut si saeculares in sacris ordinibus existant, Regulares autem professionem irretractabilem emiserint, nedum ad feudum delatum assequendum inhabiles existant, verum etiam affectum illico amittant, illudque proximiori agnato, vel isto non existente, Domino, tanquam per mortis speciem aperiat.

Quatenus vero saeculares in minoribus, Regulares autem in statu novitiorum existant, feudum in statu habili, & capaci jam affectum non amittunt, nisi pro status mutatione moniti, contumaces reddantur, assequendi autem adhuc incapaces reputantur, juxta magis rigorosam opinionem, quamvis eo statu dimisso, saecularem assumere prompti sint, verior autem, magisque recepta opinio est in contrarium, ubi intra competentem terminum pro judicis arbitrio, seu locorum consuetudine taxatum, vel taxandum, animum declarent, quinimmo eidem adhuc indeterminato, an priorem statum retinere, vel alterum diversum assumere velit, aliquis competens terminus assignari solet.

Cessat haec inhabilitas ex particulari provinciarum, vel feudorum consuetudine, itemque ex ipsius Domini dispensatione, quae tamen in ceteris Siciliae Regno concedi non solet, nisi per speciem tenetur, seu administrationis de consensu legitimi, & capaci successoris, qui inter feudatarios descriptus perseverat.

Sive ubi agatur de feudis Papae, de Ecclesiae Romanae temporali ditione, ubi Clerici, & in sacris, & Episcopi sunt capaces, ac generaliter de illis aliarum Ecclesiarum, quarum consuetudo, vel statutum non obstat.

Quam-

- 85 Quamvis autem aliqui opinentur Cardinalitiam dignitatem in hoc privilegiatam esse, erronea tamen opinatio est, cum originaria traditio, quæ Cardinalium favore habetur proveniat ab insinuata circumstantia, ut de feudo Status Ecclesiastici agatur, quod commune est omnibus Clericis sæcularibus, quinimmo non desunt volentes, ut Regulares etiam ad Episcopalem dignitatem assumpti, capaces quoque existant. *De his omnibus circa Clericorum capacitate, vel incapacitate, & habitate, disc. 17. & 18. 43. & 53.*
- 86 Et quamvis plurimum Canonistarum sit sensus (quibus etiam aliqui feudistæ adhærent) ut hujusmodi leges Clericorum, & Ecclesiasticorum inhabilitativæ, utpote Ecclesiasticæ libertati contrariæ, pro cassis, ac irritis habendæ sint, verior tamen, passimque recepta est contraria opinio, cum prohibendus non veniat Dominus rei suæ, quam alteri concedit, sibi bene visam legem adjicere, probabilis etiam rationis forto non destitutam, ut nempe sibi subditos milites, ac feudatarios, eos non inhabilitando ob Clericatum, tanquam pœnæ inductivum, sed desiderando in ejus Vassallis statum laicalem, tanquam conditionem, seu qualitatem, sine qua ejus intentio non sit concedendi, ut d. disc. 54. & in aliis proximis.
- 87 In militiarum vero Ecclesiasticarum professoribus aliqua non improbabilis dubitandi ratio cadit, quod istis bene congruat status militaris, ob quem servitium feudo proprio connaturale præstari valeat, atque in iis militiis, quæ licet Ecclesiasticæ, ac Apostolicæ Sedis auctoritate erectæ, verum tamen regularem, seu religiosum statum non inducunt, magis receptus usus inhabilitationem non inducit, nisi particularis scripta, vel non scripta lex aliter statuatur, in iis vero militiis, in quibus jam solemniter, ac valide professi verum religiosum statum assumunt, ideoque sub Clericorum nomine veniunt, ut præsertim milites Hierosolymitani censentur, regula est negativa, in plerisque tamen ditionibus, vel Provinciis, de consuetudine limitata.
- 88 De facili tamen per Principem, seu Dominum habilitari solent eo modo, quo cernimus frequenter habilitari ad sæcularia officia, quæ jurisdictionem, ac administrationem connexam habeant, vel ad munera militaria Principum sæcularium, ad quæ non ita de facili Clerici sæculares, vel Regulares Claustrales habilitantur.
- 89 Extra controversiam vero est, ut hic status militaris absque solemnni irrefragabili professione, atque in statu novitiatus talem inhabilitatem non inducat, ut discursu 16.
- 90 Adhuc tamen frequens praxis docet, Prælatos, aliosque Ecclesiasticos Principum sæcularium feudatarios esse ratione feudi, quod Ecclesiæ per eos administratæ concessum sit, atque ubi de feudali qualitate constat, omnis quæstio cessat, cadere solita in ambiguo, an scilicet Castrum a Principe laico concessum, de cuius titulo non constet, jure feudi, vel allodii censendum sit, allodialitatis præsumptione assistente, etiam ubi in privatis, in contrarium sit regula, & quatenus jure allodii, an istud verum, & proprium sit, quod ipsius Principis laici superioritatem, ac altum dominium excludat, de quo in sua sede, disc. 60. & in aliis proxime.
- Sive autem ex particulari Domini indulgentia, & dispensatione, sive ratione Prælaturæ, ac administrationis Ecclesiæ, cui feudum competat, Clericus, vel Ecclesiasticus feudum possideat in iis, quæ ad ipsum pertinent feudum, ejusque annexa, non autem in aliis, fori clericalis exemptione, ac privilegio non obstantibus, Domino quamvis laico subditus est, ejusque foro sistitur.
- 92 Hinc proinde in Papa non levis est quæstio, an ista capacitas detur obtinendi feudum ab alio, aliquibus affirmativam indubie tenentibus, quasi quod Pontificia dignitas tollere non debeat illam capacitatem, quam quilibet privatus obtinet, aliis autem id negantibus, eo quia incompatibile sit, Summum Pontificem, ac primam Apostolicam Sedem omnium Principatum supremam, ejus subdito, ac inferiori Vassallagium, ac servitium debere, quodque propterea Castra, & loca per alios Principes Romanæ Ecclesiæ, vel Apostolicæ Sedi concessa, pleni allodii naturam assumant, nilque in concedente remaneat, ut in concessionibus, quæ inferioribus Ecclesiis fiant, remanere compatibile est, de his autem in sua sede, cum id non de facili certam recipiat determinationem sub compendio explicabilem, ut eodem disc. 60.
- 94 Fœminæ item ad feudi recti, ac proprii affectationem, vel retentionem inhabilitatæ sunt, omnesque ab eis tanquam ex infecta radice descendentes, cum feudales communes consuetudines masculos agnatos tantum regulariter feudorum habiles præsupponant, nisi Regionis, vel Principatus peculiaris scripta lex, aut investituræ formula aliter non disponat, ut præsertim in dictis utriusque Regni feudis, aliarumque Italiæ ditionibus frequentior usus docet.
- Isto autem accedente, fœminarum, vel ab eis descendendum vocatio subsidiaria est in masculini scilicet sexus defectum, expectato tamen tempore apertæ successionis, unde propterea masculorum supervenientia jus fœminæ jam quæsitum, immo legitime delatum, quamvis non agnitum, non tollit, cum feuda tanquam species beneficiorum Ecclesiasticorum administrationem annexam habentia vacare, atque in suspenso stare non valeant, quamvis futuræ existentis prius vocati spes duret, quæ tamen suspenso datur in allodialium fideicommissis, ac primogenituris, & majoratibus, non tamen in illis Hispaniæ, ubi denegata suspensione, idem quod in feudis, ac beneficiis receptum est.
- Attentaque feudalium consuetudinum generalium dispositione, sexus fœmininus, alique ab eo originem trahentes, masculino agnatio existenti in feudis veris, & propriis locum cedunt, quamvis remotiori, non curatis lineæ gradus, vel ætatis prærogativis.
- In prætorum autem utriusque Siciliæ Regnorum feudis (ut præmissum est) individuis, cum ordine primogenituræ, seu jure Francorum regulandis secus est, quoniam juxta primogeniorum ordinem, seu naturam lineæ primum occupet locum, eique cedunt ne dum gradus, vel ætas, sed quod fortius est, etiam sexus, ideoque magis receptum est, ut neptis ex primogenito prædefuncto, quamvis sexus, gradus, ac ætatis disparis, ac inferioris conditionis, adhuc tamen ex prærogativa lineæ per ejus parentem saltem habitualiter transmissæ, vincat filium secundogenitum, ac patrum respectivo, ut infra in successionum Rubrica de fœminarum, vel ex eis descendendum concursu, disc. 11. 13. & 53.
- Illegitimorum natalium defectu laborantes, qui in eo statu perseverent, eorumque descendentes, quamvis legitime procreati, utpote ex infecta radice, inhabiles reputantur, nisi macula abluta sit per subsequens matrimonium, quod data habilitate de tempore procreatorum, ejus consuetum effectum retroactivum operetur, cum tunc etiam ad effectum successionis feudorum, a vere in constantia legitimi matrimonii procreatis, ita legitimati non differant, nisi lex investituræ, vel mos regionis procreationem in constantia matrimonii expresse exigat, ut in disc. 15.
- Ubi vero legitimatio sequatur ex privilegio, distinctio est inter eam, quæ directe, ac immediate concedatur a supremo Principe, qui derogandi legibus, atque tollendis aliterius potestatem habeat, ipseque sit etiam feudi dominus, vel feudum sub ejus Principatu, ac Imperio existens concedatur ab eo, qui sibi omnino subordinatus est, ac subditus in omnibus, & illam, quæ concedatur ab inferiori Magistratu legitimandi facultatem ab eodem Principe habente.
- In prima enim specie, quoties natalium restitutio generalis, ac indefinita sit, nullam habens conditionem, vel restrictionem, eaque obvenit re integra, & ante factum casum successionis (nisi agatur de concursu filiorum, vel aliorum ejusdem gradus, qui vere legitimi, & naturales ex matrimonio procreati sint) jure legitimorum habendi videntur, etiam ad hunc effectum, nisi regionis, vel ipsius investituræ scripta, vel non scripta lex aliud disponat.
- Cadente quæstione ubi res non integra, & post factum casum successionis, vel delationis, ea concedatur, adeo ut jus quæsitum, vel delatum remotiori agnato legitimo tollat, aliquibus opinantibus, potestatis etiam defectum in Principe, isto casu concurrere, contrarium vero quoad ea, quæ forum externum concernunt, verius est, ubi clara sit voluntas, in dubio excludenda, cum in iis, quæ a lege positiva manant, Princeps plenam habeat potestatem, quod generaliter in aliis impedimentis, vel habilitatibus, ratione Clericatus, vel sexus, aut infirmitatis, ac similibus procedit, cum eadem sit ratio, ut sub tit. de Regalibus, disc. 148.
- In altera vero specie legitimationis ab alio inferiori concessæ, cujus facultas aliquam non habeat restrictionem, ad cujus limites operativa tantum est, etiam in rebus indifferen-

rentibus distinctio est, an agatur de feudo mere hæreditario, ac improprio, ut supra jure allodii regulanda, & recipienda veniunt ea, quæ in rebus indifferentibus in jure communi Romanorum, vel alio municipali statuta sunt, ea præsertim attendita circumstantia, an legitimatio de voluntate ejus, de cujus jure hæreditario, ac liberæ dispositionis agitur, sequuta sit, juxta ea, quæ testata, vel intestata, aut fideicommissariæ successionis materiam percutiunt, ac determinata sunt, in veris autem, ac propriis feudis formam pacti, & providentiæ, vel mixtam habentibus, verius est hanc inferioris legitimatorem non sufficere.

106 Ea quoque specialitate in hac feudali materia accedente, ut quamvis supremi Principis, vel alterius, vera, plenaque natalium restitutio sufficiat, etiam pro indifferentibus bonis extra legitimantis ditionem, vel potestatem non existentibus, non tamen in feudis veris pacti, & providentiæ, vel mixtis, quæ non sint sub legitimantis Imperio, ac ditione sufficiat.

107 Quinimmo plurimum sensus est, atque aliquarum ditionum praxis docet, ut neque sufficiat illa Domini directi, magisque supremi in ea ditione, quæ jure feudi regalis, cum supremo Imperio, ac jure Principatus, omnibusque majoribus regalibus possideatur, super quo tamen veritati integer locus relinquitur, qualis qualis illa sit, ex locorum tamen legibus, vel receptis moribus, frequentius determinationem recipiens.

108 Surdus, & mutus in feudo vero, ac proprio inhabilitati sunt, pluresque aliæ per feuditas recensentur inhabilitates in foro minus frequentes, ut puta ratione amentia, censurarum, banni, reatus læsæ majestatis divinæ, vel humanæ cum similibus.

109 Satis peregrina quæstione cadente in feudis individuis, uni tantum, juxta prærogativam lineæ, atque in ea deferendis juxta prærogativam gradus, vel in istius æqualitate, ex prærogativa sexus, an existentia surdi, & muti, vel Clerici, seu alias inhabilis habentis prærogativam, quæ potioritatem concedat, impediatur feudum deferri alteri de diversa linea, qui sit eo ætate minor, major autem aliis capacibus de linea impediti, ut in sua sede *disc. 13. & in decis. Siciliæ, in eodem casu.*

110 Omnes hujusmodi inhabilitates cessant, accedente explicito, vel implicito dispensativo consensu Domini, quatenus de prima concessione, seu alias de ipsius dispensantis præjudicio agatur: quæstione cadente, ubi tertii præjudicium accedat, quod determinationem recipit a superius insinuata distinctione, an sit supremus, vel inferior, ut *d. disc. 148. de Regalibus.*

111 Putarunt aliqui, ut hujusmodi dispensationes, vel habilitationes feudi substantiam corrumpant, illudque in diversam transire faciant naturam bonorum allodialium, ac indifferentium, quorum jure censendum sit, quod tamen minus verum est, ubi alia recti, ac proprii feudi requisita concurrant, cum ita dicatur feudum in ea parte impropriatum, in reliquis autem suam retinens naturam, ut alibi etiam advertitur, & *disc. 11.*

VI.

Quando dicatur feudum rectum, & proprium, & de illius constitutione, & probatione, aliisque necessariis requisitis, vel potius dicatur improprium, & corruptum.

112 **N**imium refert naturam feudi perscrutari, & an sit rectum, ac proprium, vel potius improprium, seu corruptum. Primo etenim casu, juxta leges, vel consuetudines feudales est regulandum, atque verum feudum dicitur, illis exceptis partibus, in quibus corruptum, vel alteratum sit, secus autem in secundo, in quo bona, solam feudi nuncupationem, seu vocabulum habendo, in substantia potius allodialia censenda sunt, ideoque jure communi, tanquam de rebus indifferentibus, ac allodialibus, non autem feudalibus regulanda sunt.

113 Ad unam autem, vel alteram speciem, seu naturam dignoscendam feuditæ (magis vero juris communis potius, quam feudalis professores, ac periti) nimium se involvisse videntur, aliqui enim juridice supponentes, ut personale servitium sit feudi essentiale requisitum, opinati sunt, eo ipso feudum improprium, & corruptum esse, quod nullam investitura contineat obligationem servitii, quod proinde remissum censeatur, vel quod de certa reali præstatione cautum sit.

Verum erronea opinatio est, quoties expressa remissio, vel præcisa, ac taxativa restrictio ad reale onus non accedat, cum etiam absque expressione servitii, istius obligatio de ipsius feudi natura subintelligenda de jure veniat, atque fidelitati insit.

115 Alii vero servitii remissionem desumunt ex illa investituræ clausula, quod concedatur *Francum*, vel nobile, (quod *Franco* æquipollere, plurimum sententia est) sed pariter claro æquivoco hæc opinio laborat, cum hujusmodi clausulæ, vel similes ex antiquis investiturarum formulis, pro regionum stylis, ac moribus diversis emanent, honorificentia, vel alicujus præminentia gratia, ad differentiam illius antiquæ (hodie saltem in Italia obliteratæ) feudorum speciei, quæ ignobile, ac servile mechanicum onus annexum habebat.

116 Credunt alii, fœminarum, vel Clericorum, sive extraneorum hæredum habilitationem, aut alienandi facultatem singulariter, ac discretive hanc impropriationem inducere. Sed clarius est æquivocum eorum, qui ut supra juris communis potius, quam feudalis peritiam habent, cum nimium frequens, receptaque praxis doceat etiam in majoribus, ac Regalibus feudis dignitatis, in quibus de vera, ac propria feudalitate nefas est dubitare, aliquam ex hujusmodi impropriationibus accedere, præsertim illam cœqualis, vel subsidiariæ fœminarum habilitationis, quæ frequens est, ac pene connaturalis hodie reddita videtur, ut etiam habitatio Clericorum pro Ditionum, seu Regionum qualitate, ac moribus, atque altera pro illa alienandi facultate, quam quod feudorum frequentiam, ex justo commercii motivo consuetudo induxit.

117 Ita enim ex his, vel similibus alterativis qualitatibus resultat, ut sit quidem feudum in aliquo a recti, ac proprii feudi natura devians, in parte tamen alterata, in reliquis vero suam retineat naturam.

118 Prout erronea est opinio volentium, ut feudum, quod non gratuito, sed pecunia, vel alia æquivalenti recompensa mediante, concessum sit (quod emptitium appellari solet) omnino improprium sit, allodii naturam habens, cum nimium frequentem habeamus usum illorum feudorum, quæ extra controversiam talia sunt, ita quæsitæ, vel concessa.

119 Magisque erronea est altera opinio, ut causa meritorum (potissime vero, ubi hæc ad speciem deducta sunt) hunc effectum producat, cum meritorum remunerationem, feudorum matrem, vel causam eorum usus, ac introductionis fuisse, certum sit, emeritis etenim, ac fidelibus, non autem demerentibus, ac ignavis, vel ignotis hujusmodi concessionem congruunt.

120 Neglectum quoque fidelitatis juramentum hanc impropriationem causare aliqui opinati sunt, sed etiam male, cum hoc sit quidem non leve feudalitatis argumentum, non tamen adeo necessarium, ut ejus ommissio feudi substantiam corrumpat.

121 Rutilitatem item feudi, seu carentiam jurisdictionis, & Imperii idem operari aliquorum opinio est; sed pariter erronea, cum jurisdictio, vel civilitas non sit feudi essentiale, seu necessarium requisitum; dari enim potest etiam in eadem concessio Castri in feudum, & illa jurisdictionis in allodium.

122 E converso autem ex jurisdictione, ac Imperio, sive ex juramento fidelitatis, aut aliqua servitii, vel subjectionis præstatione veram, ac propriam feudalitatem resultare, aliqui arbitrati sunt, adhuc tamen erronee, cum hæc aliquam impropriam, ac remotam feudalitatem percutere videantur, pro Principis, vel alterius superioris alto dominio, ac superioritate denotanda in veri, ac proprii independentis allodii exclusionem, corrupta in reliquis propria feudali natura, illaque allodii potius attendenda.

123 Compertum igitur est, hanc facti potius, quam juris quæstionem esse, ideoque certam, ac determinatam juris regulam, seu theoreticam non recipere, sed pro singulorum casuum qualitate, ac circumstantiis, præsertim vero pro ditionum, seu Regionum legibus, vel moribus, determinandam esse; prædictis, ac similibus adminiculis, vel argumentis pro una, vel respective altera natura, seu qualitate attendendis, pro eorum numero, & qualitate, ac præponderantia, ut de hac materia feudi proprii, & improprii, *ead. disc. 11.*

124 Cessant vero hujusmodi ambiguitates, & quæstiones in illis Ditionibus, vel Regionibus, in quibus feudorum codices, seu libri diligenter tenti habentur, ut præsertim praxis docet pluries enunciati Regni Siciliæ citra, seu Neapolitani,

ni, in quo feudorum libri, seu codices diligentissime tenentur, *Quinterniones* ibi appellati, unde *quaternatorum*, & non *quaternatorum* feudorum termini prodierunt.

- 125 Ubi etenim in quinternionibus descripta sunt (unde *quaternata* dicuntur) sunt feuda vera, & propria, quæ ibi dicuntur *in capite*, ubi vero non sunt descripta, impropria sunt, ibi nuncupata *plana*, & *de tabula*, allodialium jure censenda, datur tamen quædam mixta qualitas explicari solita sub nomine *feudi quaternati secundum quid*, quia nempe feudum obtineatur a feudatario, de consensu tamen Regis, unde propterea non sit proprie feudum directe obtentum a Rege, quod dicitur *in capite*, sed ratione assensus describatur in quinternionibus, istoque casu de utraque participat qualitate, atque juxta quæstionum diversas species, uno, vel altero jure est regulandum, ut in sua sede *disc. 7.*
- 127 Atque generaliter Domini libris, in quibus feuda describi solent, nimium deferendum esse pro affirmativa, vel negativa receptum est, quamvis istud vehemens quidem administriculum sit, non tamen necessarium requisitum, cujus defectus feudi substantiam corrumpat.
- 128 Investitura feudi veri connaturale requisitum est, non tamen scripturæ necessitas urget, cum proprie investitura in ipso actu traditionis ipsius feudi, vel signi usitati, putæ ensis, vel annuli, seu lorice, vel baculi, consistere dicatur, nimium tamen refert scripturam adesse in consuetæ forma privilegii, vel instrumenti, ad certiore, ac faciliorem probationem.
- 129 Ubi autem copulativus defectus accedit investituræ, ac servitii, magna resultare videtur probatio feudalis qualitatis exclusivæ, contrariam tamen non excludens meliorem probationem, atque ad affirmativam, vel negativam, nimium quoque confert observantia circa petitam, vel neglectam eam renovationem, quæ per novum feudi successorem de jure feudali petenda est, ut in renovationis rubrica, non exclusis aliis argumentis, ac probationum speciebus pro facti qualitate.
- 131 Ad veri tamen, ac proprii feudi nobilis qualitatem defumendam, potissimum attendenda est Domini qualitas, & an indicendi belli jus habeat, in quo verificabile sit personale, ac militare servitium, quod videtur feudi veri, ac proprii essentialis requisitum, ut supra quoque advertitur *disc. 52.*

VII.

De oneribus, & servitiis, ad quæ feudatarius tenetur erga Dominum, & e converso de oneribus, & de obligationibus Domini erga feudatarium.

- 132 Ubi ex lege universali scripta, seu non scripta, omnium feudorum ejusdem domini, vel regionis, vel ex particulari lege investituræ, certum servitium præscriptum est, illud extra controversiam præstandum est, quod pro fere communi usu, ubi præsertim agitur de Domino, qui frequentius ejus Principatum, vel dominium pacificum habet, ad aliquam realem præstationem annuam, loco servitii, vel homagii subrogatam, redactum est, ut præsertim contingit in dicto citerioris Siciliæ, seu Neapolitano Regno, ubi loco servitii annua quædam præstatio solvitur, sub *adoha* vocabulo ibi explicata, quæstione cadente, an &
- 133 quando hujusmodi præstationis neglecta solutio caducitatem causet, & an moræ æquitativa purgatio concedenda sit? quod pro variis provinciarum, vel dominiorum legibus, vel styliis, diversam recipit determinationem, ut infra in propria devolutionis, vel caducitatis rubrica *disc. 5.*
- 134 Per hujusmodi autem realis præstationis obligationem, ac solutionem (posito feudo vero, ac proprio) non cessat obligatio fidelitatis, ac reverentiæ, minusque altera servitii personalis, ubi præstari potest, vel per substitutum in bello, aliisque Domini urgentibus necessitatibus, & occurrentiis, quod tamen certam, ac determinatam regulam generalem non recipit, cum dominiorum, seu regionum leges, vel mores in hoc totum faciant.
- 135 Qualia vero sint ea servitii, vel obsequia, seu fidelitatis argumenta, quæ feudatarius Domino præstare tenetur, & quando ab eis reddatur excusabilis, præsertim vero ubi idem sit plurium dominorum feudatarius, sive Vassallus, cui potius servire, & obedire, ac fidelitatem servare teneatur, quodque naturali, & originario, seu ei, in cujus ditione major pars feudorum habeatur, agitur in sua sede.
- 136 Et quid in concursu utriusque mediati, ac immediati Domini, ut immediato potius, quam mediato teneatur, habetur infra in dicta devolutionis, & caducitatis Rubrica, ubi de fellonia, aliisque caducitatis causis.

Quemadmodum autem feudatarius Domino servire, obedi- 137 dire, ac fidelis, & obsequens esse tenetur, ita e converso ex correlativorum natura Dominus tenetur feudatarium protegere, ac tueri.

Hinc proinde si Dominus pro recuperatione feudi, quod 138 citra feudatarii culpam, ab ejus inimicis, vel alias occupatum sit, seu pro defensione, ac tuitione, ne occupetur, expensas faciat, aliaque damna patiat, non petit a feudatario refectionem, quæ e converso competit feudatario, si de proprio eas magnas, ac notabiles faciat pro hujusmodi recuperatione, vel tuitione expensas, ad quas Dominus tenebatur, ut *disc. 57. & 58.* quod tamen pro communi usu, neque certam, ac generalem regulam recipit, sed pro dominiorum, ac regionum moribus, vel feudorum qualitate deciditur, ubi scilicet feuda inferiora sint, sub Domini omnimoda subjectione, ac obedientia, & servitio, ex quibus de consequenti tutelæ, ac protectionis onus in Domino resultat.

Secus autem, ubi agatur de feudis regalibus, ac veræ dignitatis, cum omnimodo Imperio, & regalibus, jureque Principatus, ac belli indicendi, solum alto, seu altissimo dominio, ac homagii recognitione reservatis, absque alia servitii, ac obedientiæ, & subjectionis obligatione, cum tunc ipse feudatarius seipsum tueri teneatur.

Quia vero foris raro, vel nunquam audit has quæstiones, quæ non per juristarum regulas, sed per ea instrumenta, in quibus ultima ratio rerum consistit, decidi solent (juristarum traditionibus, ac opinionibus ad colorem, seu prætextum frequentius deservientibus) hinc proinde parum congruum, ac adaptatum est, desuper sub compendio juris regulas, vel theoreticas, ac propositiones statuere, sed in sua sede videndum, dum ex jam insinuatibus eorum, quæ in foro agere occasio dedit, aliquem gustum sub compendio præbere solum animus est.

VIII.

Quid veniat sub concessione feudi, & præsertim, an & quæ Regalia, aliaque jura concessa, vel reservata censeantur? Et de Imperio, jurisdictione, juribus, ac præeminentiis feudatarii in feudo, & in Vassallos, istorumque obligatione, & e converso de ejusdem feudatarii obligatione erga Vassallos.

Investituræ lex, ubi habetur per scripturam in forma privilegii, vel instrumenti, illa servari, ac attendi debet, 140 ubi est clara, si vero ambigua, tunc observantiæ, tanquam optimæ interpreti, nimium deferendum est, atque ubi una, vel altera, vel utraque particularis deest, adeo ut non valeat ista quæstio decidi, tunc leges, vel mores generales Principatus, vel Regionis attendi debent.

Potissime autem attendenda est feudi qualitas, vel natura, an scilicet ei congruant necne regalia præsertim majora, seu etiam inferiora, ut puta jus belli, cusio monetarum, potestas condendi leges, eisque derogandi, vel dispensandi, jus vestigialium, ac pedagiorum, & tributorum, fodinæ auri, & argenti, aliorumque metallorum, & mineralium, & salinarum, jus fisci pænalis, vel successorii in bonis vacantibus, & similia, quæ regalia, vel supremo Principi reservata esse solent, ut etiam pro Regionum qualitate censei solent, magni venationum, ac piscationum redditus, & similia.

Ubi etenim de feudo regali, ac veræ dignitatis agitur, 142 quod omnimodum Imperium, ac jus Principatus redeat, tunc regula est, ut (excepto alto, seu altissimo dominio, quadamque majori superioritate) omnia hæc veniant, nisi lex investituræ, vel consuetudo, aut Domini generalis lex (ad cujus normam infeudatio in dubio facta censetur) aliter statuatur, ideoque raro forum hujusmodi quæstiones audit, quas per juris tramites in forma judiciali decidere oporteat.

Eis frequenter cadentibus in illis inferioribus feudatariis, Domino magis subordinatis, ac omnimodam obedientiam, & subjectionem profitentibus, qui ad differentiam feudatariorum veræ dignitatis, Principum nuncupationem habentium, ac figuram facientium Baronum, ac Domicellorum nuncupationem habent, ac figuram faciunt, quamvis alicujus abusive dignitatis titulo decorati sint, ut præsertim sunt in Italia Barones, & feudatarii Regnorum utriusque Siciliæ, & Status Ecclesiastici immediati, ac similes, an scilicet istis hæc jura regalia, præsertim vero ea, quæ media, vel minora dicuntur, a supremo Principatu, 143 ejusque

ejusque Corona congrue separabilia veniant, atque concessa dicantur, seu alias competant.

144 Regula vero in dubio negativa est ex juris præsumptione deducta contraria probatione, quamvis adminiculativa, elidibili, adeo ut facti potius, quam juris quæstio videatur, nimirum autem refert (ut praxis docet) inspicere, an agatur de vero, ac proprio feudatario, qui ex domini munificentia, vel titulo etiam oneroso feudum ita inferioris ordinis, vel subordinatum juxta ejus propriam, ac regularem naturam receperit, vel de illo Civitatum, Oppidorum, vel Castrorum domino, & possessore libero in purum allodium cum totali imperio, omnibusque regalibus, absque certo domini, vel possessionis initio, ut frequens erat proxime decursis sæculis, præsertim in Italia, Domicellorum usus.

Postmodum vero jus, vel aliud verbum ex eisdem litteris (una locum alteri cedente) compositum eum impulerit ad recognoscendum in dominum supremum illum Principem, quem ratione adjacentiæ, vel opportuniæ protectionis, aut prioris domini reliquias, vel argumenta recognoscere judicaverit per homagii præstationem, ac fidelitatis juramentum.

145 Primo casu, ut sunt feudatarii, ac Barones utriusque Siciliæ Regnorum (quorum, ut jam insinuatum est, uniformis est subfeudorum natura, seu qualitas) regalia tam primi, quam ulterioris ordinis Regi reservata censentur, neque sub feudali investitura veniunt, nisi peculiare privilegium, vel immemorabilis consuetudo, quæ privilegii, vel alterius tituli melioris vim habet, aliquod jus regale (ex illis tamen inferioris ordinis) concedat, ut puta in jure collectandi, & in jure privativo, seu prohibendi, & similibus.

146 In altero autem casu (exceptis regalibus majoribus, quæ a supremo domino abesse non debent, nec possunt, ne sibi æqualem habeat, quod in jure damnatur) in reliquis dictam implicantiam non habentibus nil suadere, seu prohibere videtur, cur id quod antea obtinebatur, continuari non debeat, semper tamen observantiæ nimirum deferendo, ut de hac materia Regalium, *disc. 63. & 64.*

147 Quamvis enim in ditione temporalis, Ecclesiæ præsertim, vix observantiæ præscriptivæ casus detur, ob id cretum irritans in Apostolicis Constitutionibus adjici solitum, quod quamcumque inficit possessionem, sine qua præscriptionis initium impediti dicitur, ubi tamen ita res ambigua sit, quod interpretationis capax existat, eidem observantiæ tanquam interpreti obstaculum non obstat, ac etiam

148 quia esset violare legem, ac fidem, sub qua ille, qui saltem de facto non erat subditus, talem se fecit, ut *dicto disc. 63. ac etiam disc. 72.*

149 Quia vero aliquibus nimirum benemeritis Dominus aliquas insolitas, ac majores prærogativas concedere solet, ut præsertim in dicto Neapolitano Regno praxis docet, circa secundæ, ac etiam tertiæ instantiæ competentiam, sive circa derogationem privilegii electionis, ac variationis fori cum similibus, hinc dubitari solet, an devoluto feudo, eoque postmodum alteri concesso absque alia expressione, idem privilegium tanquam reale, ac feudo jam annexum repetitum quoque censeatur, quod ab investitura clausulis, ac verbis, vel ab identitate rationis, ob consimilem benemerentiam, vel ex eo, quod constet privilegium concessum fuisse in forma reali potius, quam personali, aliisque ex circumstantiis hanc voluntatem verisimiliter suadentibus, decisionem recipit pro facti qualitate,

150 regula in dubio existente negativa, eademque regula, ac respective limitatio in dignitate, vel titulo procedit.

151 In iis autem bonis, quæ jure allodii intra feudi fines per feudatarium possessa, ratione publicationis, vel alias, cum feudo ad dominum devoluta sunt, quæstio cadere solet, an feudo annexa, & incorporata censeantur, adeo ut in feudo, quod simpliciter alteri postmodum concessum est, veniant necne, quod facti potius, ac voluntatis quæstionem continet quam juris, vel quia ex facti circumstantiis constet ab ipso primo possessore bona feudo annexa esse, ideoque feudalem naturam assumpsisse, vel quia investituræ verba, seu alias desumpta domini voluntas idem suadeat, ut *disc. 3.*

Magno resultante argumento a pretii quantitate voluntatem regulante, vel satis arguente, quando emptitia, vel alias correspectiva sit concessio.

Jurisdictio, ac Imperium feudo perneceffe annexa non sunt, stantque simul feudum esse penes unum, jurisdictio-

152 nem autem penes dominum, vel penes alterum, sive utrumque penes eundem diverso jure, unum scilicet in feudum, &

alterum in allodium, vel ejusdem naturæ, sed a diversis fontibus, ut *disc. 62.*

Ejusdem autem jurisdictionis majoris, vel minoris annexio a Provinciarum, vel Regionum legibus, vel moribus derivat, ideoque certam regulam non habet.

In Italia etenim ut plurimum (cum raro contrario exemplo diverso) jurisdictio annexa est feudo, vel Baroniæ cum aliqua majori, vel respective minori subordinatione domino, ejusque Magistratibus juxta singulorum Principatum leges, ac mores, in Germania vero longe major est feudatariorum jurisdictio, ac potestas, & in Hispania, & Gallia (ut fertur) vel nulla, vel satis modica est quamdam honorificam præminentiam redolens, quoties alicujus Regii muneris robur adjunctum non sit, quamvis titulus, vel dignitas adsit, licet præsertim in Hispania feudorum proprius usus haberi non videatur, sed totum sub illorum majoratum, ac primogeniorum nomine possideatur, illis majoratibus, ac primogeniis titulo decoratis ibi facientibus eam figuram, quam in Italia, & Germania faciunt feuda.

Qualis autem sit jurisdictio feudatarii, vel Baronis, & quomodo exerceri debeat, & quantum se extendat, sive an sit cumulativa, vel privativa cum Principe, seu Domino, & quæ delicta sint de reservatis Principi, ad feudalem materiam non pertinet, sed potius jurisdictionalem, ideoque ibidem tanquam in propria sede videndum, ac etiam in alia sede Regalium super jure concedendi abolutiones, & gratias, ac securitates, quæ sub salvo conductu nomine explicantur.

In ordine vero ad feudi incolas feudatarii prærogativæ diversæ sunt pro Regionum, seu ditionum legibus, ac moribus, ipsorumque feudorum usibus, tam circa primi Civis præminentias in pascuis, aliisque civicis usibus, & commoditatibus, quam circa alias civicas præminentias, ac etiam pro diversis regionum moribus, in dicto præsertim citerioris Siciliæ Regno, pro coactione unius vassalli ad ei serviendum in munere æconomico, seu administratorio fructuum feudi, sub *Erarii* vocabulo explicari solito, quam circa quoddam adjutorium pro filia maritanda, vel in primogeniti susceptione, aut alia contingentia per vassallos Domino præstandum, sive circa munera, quæ certis anni solemnitatibus, ex benevolentia usitata, in necessitatem transferunt.

Cadente quæstione an, devoluto feudo, hæc munera, vel alia servitia, quæ de jure debita non sunt, sed benevolentia, seu facultatis initium habent, cum feudo ad Dominum devolvantur, regula vero est negativa, nisi facti qualitas limitationem suadeat.

Frequentes item esse solent clamores, vel recursus Vassalorum adversus Barones, vel super dicto immoderato civico usu pascui, quando istud communale sit, vel circa nimis restrictum ipsorum Vassallorum civicum usum, quando territorium sit Baronis, vel circa servitiorum, & angariarum, ac perangariarum exactiorem, & coactionem, aut jus cogendi, vel prohibendi, seu aliud jus, quod Regalium materiam potius concernit, ideoque sub eorum propria sede agitur, atque de facili collectum habetur apud eos, qui de Vassalorum gravaminibus agere professi sunt.

E converso autem Baronis, vel feudatarii onera erga Vassallos, ac feudi incolas versantur circa protectionem, ac defensionem, cum Vassallorum pater dicatur, ac etiam circa justitiæ administrationem, & officialium deputacionem, & quod magis controversiis ansam præbet, circa permissionem usus in pascuis, lignis, aquis, cultura, & aliis, sine quibus alias inermem vitam ducere cogentur, pro locorum, ac populorum qualitate, regionumque legibus, ac moribus, ideoque non de facili certa, & determinata regula desuper statui potest, atque sub dicta Regalium tractatione potius quam sub ista feudali hujusmodi quæstiones cadunt. *De his hoc tit. disc. 65. & sub tit. de Regalibus, disc. 145. & 146. & sub tit. de servitutibus, disc. 36. & 42.*

IX.

De alienatione, vel obligatione feudi, aliaque dispositione inter vivos, Ac etiam de præscriptione, Et de alienatione, vel obligatione, aliaque dispositione fructuum, vel commoditatis, Et de materia assensus.

Cadit hæc inspectio in veris, ac propriis feudis, quæ jure feudali regulantur, non autem in impropriis, & 159

corruptis, quæ (solo feudi vocabulo retento) jure communi adinstar indifferentium allodialium bonorum recensentur, iis exceptis, quæ ex particulari lege concessionis, vel ex Regionis moribus, aut legibus peculiariter statuta sint, ideoque in illis bonis jurisdictionalibus, quæ vel nullam habent feudalem naturam, vel habent eam (pluries insinuatam) remotam, ac impropiam feudalitatem, quæ pro superioritate, ac jurisdictione Principis, in cujus ditione sita sunt, considerari solet, ut præsertim ditionis temporalis Ecclesiæ praxis docet, illæ alienandi prohibitiones, quæ a jure feudali manant, locum non habent, solumque vigent illæ, quæ a jure municipali proveniunt, ut in eadem Ecclesiæ Romanæ temporali ditione ex Apostolicis Constitutionibus viget, ut infra in particulari Rubrica domini allodialis Civitatum, & Castrorum habetur a disc. 66. ad 69.

161 Aliaque in hujusmodi corruptis, ac impropiis feudis alienandi prohibitio habetur ex juris communis dispositione manans eo modo, quo in emphyteuticis, vel fideicommissariis, ob jus successorum proprio jure ex investitura venientium, vel ob interesse Domini, ac legem ab eo præscriptam.

Id autem feudalem prohibitionem vere non percutit, quamvis huic prohibitioni terminos feudales Juristæ quoque adhibeant tanquam a simili, quoties peculiaris differentie ratio non urgeat, istamque prohibitionem affirmativam, vel negativam potius percutere videntur aliquarum Ecclesiarum consuetudines, quæ contra investituræ formam hanc alienandi prohibitionem, seu licentiam inducunt.

162 In peculiaribus igitur terminis feudalibus ipsum feudale jus a quibusdam receptis Imperialibus Constitutionibus strictius, quam a primævis consuetudinibus derivatum generice prohibet quancumque alienationem, aliumque actum, qui feudi divisionem, dismembrationem, vel divisionem, aut aliud reale onus redoleat sub decreto annullativo, adeo ut invalidus remaneat alienationis actus.

163 Multiplicem tamen inspectionem habet hæc alienationis, vel obligationis, aut alterius dispositionis inter vivos Rubrica; Prima nempe quænam alienationis, vel dispositionis species sub hac prohibitionem cadant, & præsertim quid de transactione, dote, permutatione, & hypotheca; Secundo cuinam invalidam alienationem impugnandi, vel retractandi facultas competat; Tertio poenarum illicite alienanti inflictarum; Quarto aliorum effectuum ex licita, vel respective illicita alienatione resultantium; Quinto super Domini assensu alienationi præstito, ejusque effectibus; Et sexto quid juris communis feudorum dispositioni, vel prohibitioni addant leges particulares Regnorum utriusque Siciliæ, in quibus (si Germaniam excipias) major est, quam alibi feudorum copia, feudalisque materie frequentior tractatio, ac successive notitia, præsertim vero in eo ceterioris, quod magis cum reliquis Europæ partibus communicat.

164 Quoad primum sub prohibita alienationis genere veniunt omnes contractus, jus reale ab uno abdicantes, atque in alium transferentes, sive sit alienatio vera, & propria, quæ importet omnimodam abdicationem domini, ac possessionis ab uno, & in alium transferat, ut sunt emptio, & venditio, datio in solutum, donatio, & similes.

Itemque alii contractus, qui eandem inducant dominii, & possessionis actualem abdicationem, & translationem respective, non tamen omnimodam, quia nempe sit concessio domini utilis, directo retento; ut est concessio in emphyteusim, seu livellum, vel censum, cum similibus.

165 Cadente quæstione in locatione, quæ tamen, ubi est longum tempus, sub eadem prohibitionem cadit, cum per eam quoddam quasi dominium, vel jus reale conductori quæri dicatur; quale vero dicatur ad hunc effectum longum tempus, apud antiquiores controversum fuit; hodie autem in hac materia receptum est, illud dici, quod decennii metam non excedat, capiendo annos regulariter pro cursu solari, nisi bonorum peculiaris qualitas aliter suadeat, quia nempe bona fructus diverso ordine producant, cum tunc quælibet fructuum collectio annum constituat juxta generales terminos aliarum prohibitionum.

166 Eodemque jure censentur actus impropiam alienationem importantes, per quos ipsa bona non abdicentur, vel respective transferantur, aliquod tamen jus in eis, vel ad ea quærat, ut sunt impositio servitutis, vel alterius oneris, quod feudi substantiam percutiat, unde divisionem, vel diminutionem, seu aliud reale præjudicium im-

portent, & sub quorum actuum genere impositio censuum, aliarumque præstationum, ac reservatio usufructus, (prout juris est) aliaque similia veniunt, ut tit. de alienat. & contract. disc. 1. & in aliis ibid. quæ conferunt.

In divisione inter plures legitimos feudi possessores, vel successores in investitura comprehensos, vel in cessione propriæ portionis alteri possessori aliqua est quæstio, quam tamen in nostra Italia raro foris audit, cum ea feuda, quæ veram, ac propriam feudi naturam retinent nimirum raro sint dividua, quæ juris Longobardorum dicuntur, utpote fere omnia individua ratione veræ Dignitatis, Regalisque naturæ feudi, vel quia ad formam individuum juris Francorum redacta sint.

169 Prout raro, vel nunquam ad praxim deduci posse videntur ea, quæ feudistæ adstruunt circa permutationem, quam aliqui putant ob utilitatem sine assensu fieri posse, cum præsertim in præfatis utriusque Siciliæ Regnis, in quibus major est feudorum sedes, ac frequentia, ob illius leges extra controversiam sit, id fieri non posse, ut etiam attento jure communi est probabilius, magisque receptum.

In transactione item, vel compromisso cadit quæstio cum distinctione bonæ, vel malæ fidei, sive an utile negotium geratur, neque Domino præjudicium generetur, probabilius decidenda, quamvis non desint contradicentes, ut in hoc tit. disc. 49.

171 Super hypotheca vero duplex cadit quæstio; una scilicet comprehensionis feudorum sub hypotheca generali omnium bonorum, atque verior est negativa, nisi verba, aliaque facti circumstantiæ aliter suadeant; altera vero comprehensione posita (quia nempe sit specialis) unde sola sit quæstio potestatis, & an veniat sub generica alienationis prohibitionem.

Quamvis autem aliqua desuper pugna scribentium adsit, verior tamen quoad poenarum incursum est negativa, & e converso quoad jus reale creditori acquirendum, illudque hypothecæ exercitium, per quod ad alienationem deveniri possit, verior est affirmativa, ut eodem tit. de alienationibus, & contract. disc. 1. & in aliis ibidem.

In alienatione autem ex causa dotis ipso jure communi inspecto, generalis distinctio est, an res detur æstimata, vel inæstimata, ut primo casu indefinite prohibita sit, utpote venditionis potius speciem redolens, idemque si detur inæstimata cum pacto lucris, quod alienationem, vel scissuram importet. Si vero absque hoc pacto inæstimata detur per ipsammet mulierem feudatariam, licite fieri potest, non tamen licet patri, vel fratri pro filia, vel sorore dotanda feudum dare, nisi eadem dotanda sit feudalis successionis capax, proximeque successura, adeo ut assignatio in dotem potius refutationis, vel præventivæ successionis habeat speciem; verum & in eis casibus, in quibus hic dotationis actus licitus reputatur, aliqua cadit difficultas, ubi ex viri qualitate præjudicium notabile Domino parari potest.

173 Et quamvis aliquorum opinio sit (ducto argumento ab iis, quæ in bonis fideicommissis subiectis in jure disposita sunt) ut in subsidium aliorum allodialium, ad feudaliam competat actio pro dote filiarum, vel alteri descendenti constituenda, contrarium tamen verius est, cum feuda jure proprio feudali, non autem communi civili regulerentur, ideoque aliud foeminis non conceditur, nisi quod super earum paragio dispositum est, vel quod ex aliquarum Regionum legibus, vel moribus eis conceditur, ut in successionis, ac successoris onerum Rubrica habetur.

174 An autem feudataria simpliciter nubente feudum censetur datum in dotem, ejusque vir efficiatur feudatarius, ac Baro, in dotali materia actum habetur, & de his in materia dotis hoc tit. disc. 20. & sub tit. de dote, disc. 146.

175 A præfata vero prohibitionem excepta est illa alienatio, quæ feudi substantiam non tangat, nullumque jus in eo, vel ad illud tribuat, sed ad solam commoditatem, seu fructuum perceptionem (ut facti est) restricta sit, cum tunc nulla feudi, vel juris feudalis alienatio fieri dicatur, sed actus importet simplex mandatum, per quod ille, in quem alienatio facta est, tanquam feudatarii mandatarium, ejusque vice, ac nomine fructus percipiat, eosque a feudo separatos, ac effectos allodiales sibi ipsi applicet eo modo, quo etiam in beneficiis, ac pensionibus Ecclesiasticis, quæ minus in commercio exiunt, aliisque prohibitis, receptum est fieri posse, ac praxis docet, ut in hoc tit. disc. 47. 61. & 110. & sub tit. de pensan. & sub tit. de emphyt. disc. 44.

- 176 Pretium item feudi ex magis recepta sententia feudale non est, ideoque tanquam allodii naturam habens sub hac prohibitione non cadit, nisi de Judicis mandato pretii omnimoda subrogatio accedat loco feudi, quod non existat, vel omnino liberatum sit a jure Domini, ac aliorum, atque in ipsum pretium translatum sit, ut *hoc tit. disc. 42. 43. & 98. & saepe sub tit. de emphyt. disc. 36. & 58.*
- 177 Et e converso eadem alienandi prohibitio, quæ ipsi feudo inest, actioni competenti in feudo, vel feudum inesse quoque dicitur, cum actio ad feudum feudalis dicatur, eodemque jure metienda sit, quoties ipsius feudi corpus, vel substantiam tangat, seu jus reale tribuat, aut rei persecutorium.
- 178 Posita vero invalida alienatione, utpote sine Domini assensu facta, subintrat secunda superius distincta inspectio, cuinam scilicet facultas competat eam retractandi, vel impugnandi? atque juris communis feudorum dispositione attenda, verius est Domino id absque dubio competere, vel ad effectum sibi ipsi, ob caducitatis pœnam applicandi, vel quia sua inter sit feudum poni extra sibi non gratam personam, in quem alienatio facta sit, sed ad vocatos ab investitura redire.
- 179 Secus autem ipsimet alienanti, vel ejus hæredibus, qui non nisi ob hæreditariam qualitatem in feudo jus habeant, quia nempe hæreditarium sit, ubi vero sit pacti, & providentiæ, adeo ut filiis, vel agnatis per investituram vocatis, jus competat in feudi successione ab ipso alienante independens, tunc distinctio est, an feudatarius, qui alienavit, vivat, vel obierit, eo etenim vivente, nullum jus est ab eis exercibile, nisi illud retractus, quod feudum dicitur *protomiseos*, de quo infra in ejus particulari Rubrica, vel nisi lex investituræ, aut primi acquirentis titulo oneroso, dispositio inducat in alienante speciem mortis civilis, quæ naturalis adinstar successori proximo locum aperiat.
- 180 Defuncto autem alienante, seu alias ejus jure resoluta, adeo ut proxime successor feodum apertum sit, ubi alienantis hæres non sit, neque idem alienans primus acquirens titulo oneroso esset, extra controversiam est, ut Domini etiam assensu accedente, descendens, vel agnatus,
- 181 nullo refuso pretio feudum vindicet ab eo, in quem alienatio facta sit, quamvis in ipsummet Dominum facta esset, cum durante investitura, jure cujuslibet tertii censendus veniat.
- 182 Nisi particularis consuetudo facultatem alienandi præbeat cum solo Domini assensu, quamvis ille agnatorum non accedat, ut in aliquibus partibus viget.
- 183 Si vero proxime successor alienantis quoque allodialis hæres existat, aut quod agatur de feudo mixto, quod utramque sanguinis, ac rei familiaris hæreditariam qualitatem exigat, tunc si beneficio inventarii munitus non est, idem patitur obstaculum, quod ipsemet defunctus, si autem dicto beneficio potitur, atque agitur de feudo pacti, & providentiæ antiquo, vel etiam novo gratuito, sive mixto, in quo non agatur de primo acquirente, sed de ulteriori possessore, qui alienaverit, & tunc quatenus vires hæreditariæ suppetant, habere debet ratum factum auctoris, etiam in iis, quæ jure proprio competunt, nisi talis accedat particularis circumstantia, quod licitam reddat impugnationem actus in specie, reficiendo id, quod interest, juxta ea, quæ generaliter in fideicommissaria, vel simili materia habentur, inventarii beneficio suffragante, ut feudum antiquum, vel etiam novum gratuito concessum ab hæreditate præcipuum separari valeat, illudque in calculo virium hæreditariarum non veniat.
- 185 Atque si proxime successor alienationi consensum præstiterit, ipse quoque prohibitus est eam impugnare, nisi facti circumstantiæ ostendant consensum præstitum fuisse pro sola validitate actus, excusandaque caducitate pro tempore durationis juris alienantis, non autem, ut futurum speratum jus successionis per mortem remitteretur, quod ex facti qualitate pendet, ideoque certam uniformem determinationem non recipit, neque exinde ulteriori agnato jus competit, durante vira proximioris consentientis, nisi consensus alienationi æquipollens mortem civilem ex peculiari dispositione induceret, ideoque locum ulteriori non consentienti aperiret.
- 187 De tertio autem superius distincto puncto pœnarum, ex alienatione sine assensu facta resultantium, habetur infra in devolutionis, vel caducitatis peculiari Rubrica.
- 188 Effectus autem ex licita, vel respective illicita alienatione resultantes sunt plures, ille præsertim nullitatis actus illicite initi, quodque propterea jus reale in feudo, vel ad illud non quæritur ei, cui male alienatio facta est.
- Et consequenter si postmodum valide cum assensu ab eodem alienante, vel ejus successore, alteri feudum alienetur, vel obligetur, istius posterioris potior erit conditio, cum prioritas, vel potioritas non ex tempore alienationis, vel obligationis desumenda sit, sed ex tempore assensus, qui perficit, ac informat actum, atque ita in hac materia posteriores vincunt priores, quamvis isti quoque assensum deinde obtineant, cum non detur istius retractio in præjudicium ejus, cui medio tempore jus quæsitum est, ut *eisdem locis proxime citatis*.
- Idque adeo verum, ut beneficio separationis bonorum non suffragante, creditores cum assensu hæredis vincant creditores absque assensu defuncti in istius feudo, juxta unam forte probabiliorem, magisque receptam opinionem, contradictoribus tamen non carentem, neque probabilitate, ut *disc. 106. & 109. ac etiam locis citatis proxime supra*.
- Cadente quæstione an ei in quem invalide sine assensu alienatio facta est actio personalis contra alienantem competat ad id, quod interest, atque regula est affirmativa, nisi diversa conventio, vel consuetudo, sive scientia in eo, cum quo actus geritur, hanc obligationem, seu actionem cessare faciat, quod ex facti qualitate determinationem recipit, ut *disc. 30. & 31. & sub tit. de dote, disc. 54.*
- Assensus autem Domini, per quem actus perficitur, seu revalidatur, re integra, accedere debet, priusquam poenitentia ex unius contrahentium parte declarata sit, cadente quæstione an expressa, & judicialis poenitentia declaratio necessaria sit, vel quovis modo declarata sufficiat, quamvis tacita, seu implicita, atque hæc posterior pars probabilior videtur, ut *disc. 66.*
- Desideratur etiam, ut de tempore, quo idem actus perficiens sequitur, utrumque extremum habile existat, ut scilicet vivat uterque contrahens, uno etenim defuncto, novus hæredis consensus necessarius est, a Judice quandoque supplendus, ubi denegari non potest, ut *disc. 109.*
- Super dicti autem assensus præstatione, certa forma præscripta de jure communi non est, sed sufficit per quamlibet speciem probationis illum verificari, dummodo valide accedat, quia nempe subreptionis, vel intentionis defectu non laboret, aut in concedente potestatis defectus non cadat, ut contingere solet in eo assensu, qui non ab ipso Domino, sed a Vicario, alioque Magistratu concedatur, determinationem hujusmodi quæstionibus hodie a regionum, seu ditionum legibus, vel usibus magis recipientibus, ut *disc. 106.*
- Quæstio autem subreptionis, vel defectus intentionis, determinationem recipit a qualitate, & circumstantiis facti, cuius, ac voluntatis potius, quam juris quæstio est, ex ipsius Domini stylo potissimum decidenda, cum exinde voluntas arguatur.
- Non tamen Domini assensus, quamvis validus, ac solemnis jus agnatorum tollit, solumque actus validitatem, durante jure alienantis, istiusque præservationem a pœnis causat.
- Quandoque tamen assensus ipsiusmet Domini præjudicium causat, ut in casu devolutionis, feudum adhuc affectum remaneat nexibus, ac obligationibus, cum ejus assensu injunctis, nisi clausulæ præservativæ accedant, ut in devolutionis Rubrica advertitur.
- Vel nisi constet, Dominum, in quo potestas tollendi jus tertii vigeat, voluisse jus agnatorum etiam tollere.
- Præsumptivam probationem assensus, juxta aliarum extrinsecarum solemnitatum generales terminos, ac regulas, jus commune feudorum non excludit, ideoque ex longissimi temporis (trigenario non minoris) decursu, juncto tamen cum observantia vera, continua, pacifica, & univoca, ejus præsumptio resultat, contraria tamen vera probatione, vel fortioribus præsumptionibus adhuc eligibilis, puta ob negativam resultantem a revolutione registrorum, vel quia ex ipsius actus qualitate expressus assensus adesse non possit, cum fictio non possit excedere veritatem, ut *disc. 49. & sub tit. de alienat. disc. 1. & sub tit. de dote disc. 143.*
- Procedunt hæc omnia alienationis præsentem Rubricam, seu materiam concernentia, juris communis feudorum dispositione attenda, vel etiam juris communis Romanorum (quod in feudis etiam cessante speciali jure feudali vim habet, sive pro juris feudalis interpretatione attenda-

attendendum est) fecus autem ubi jus particulare scriptum, vel non scriptum contrarium disponat, cum semper lex generalis contrariæ particulari, quæ legitime inducta sit, locum cedere debeat.

Facile autem non est, singularum regionum, seu ditionum particulares leges, vel mores, ac stylos recensere, cum in hoc earum respectu peritis deferendum sit, unde

201 contingit, quod aliorum desuper se ingerentium magna, & frequentia sint æquivoca, ideoque agendo solum de patriis legibus, ac moribus, de quibus congruum est, Nationalem agere.

202 In dicto Siciliae citra, alias Apulie, seu Neapolitano Regno infra scripta habentur specialia a præmissis deviantia, quibus exceptis, in reliquis utriusque dicti juris communis generales regulæ, seu propositiones firmæ remanent.

203 Primo siquidem transactio, vel compromissum, alique species alienationis, quæ in aliquibus casibus de jure communi permixtæ sunt, ob strictiorem prohibitionem ab illis legibus resultantem, sub eadem prohibitionem cadunt, ut d. disc. 49.

204 Idemque de dote, quæ etiam in casu ut supra permissio de jure communi per easdem leges particulares prohibita est, aliqua cadente inter eos scribentes quæstione, an potius ex una, quam altera lege talis prohibitio manet, & an matrimonii libertas hanc prohibitionem irritet, veriorque est negativa.

205 Ubi vero actus dationis in dotem ex quocumque jure sit invalidus, de facto tamen vir constante matrimonio feudum possederit, ac fructus perceperit, eos facit suos loco damnorum, vel usurarum estimationis, in qua dos constituta censetur. De his in materia dotis, hoc tit. disc. 20. & sub tit. de dote, disc. 146.

206 Secundo circa magis liberam pœnitendi, seu revocandi facultatem cuilibet ipsorummet principalium contrahentium, eorumque hæredibus competentem, re tamen integra, & ante assensum in forma solemnium obtentum, eo-

207 que etiam obtento, ante alias litteras, quæ assurationis Vassallorum ibi dicuntur, idque absque aliqua damnorum, & interesse refectione, vel obligatione, quæ alias de jure communi intraret, ut disc. 30. & 31.

208 Quinimmo cum retroactione ad suum initium, adeo ut fructuum restitutio debita sit alienanti, qui obligatus remanet ei, in quem alienatio facta est, rescire interesse pretii obtenti, vel alterius recompensæ commodum intermedium, cadente quæstione, an hoc interesse ipsorum fructuum metam excedere valeat, probabiliorque videtur negativa, ut d. disc. 31.

209 Minusque super hujusmodi pœnitendi, seu revocandi libertate cadunt distinctiones, quæ jure communi attento, desuper habentur inter feudum novum, vel antiquum, sive inter hæreditarium, vel pure pactionatum, aut inter primum acquirentem titulo lucrativo, vel oneroso, quoniam quicquid ipsius feudi substantiam tangit, vel afficit absque Regio assensu, indefinite invalidum est, atque pro non scripto habetur, præfatis distinctionibus ad alios effectus attendendis, ut in sequentibus Rubricis.

210 Tertio circa assensus formam, vel solemnitatem, ad cujuslibet etenim gratiæ, vel præstationis assensus validitatem, vel substantiam de jure scriptura requisita non est, cum solo verbo perficiatur, ipsa scriptura ad meliorem, ac faciliorem probationem adhiberi solita, nisi lex particularis scripta, vel non scripta aliter suadeat, in hoc autem

211 Regno neque sufficit supplicatio a Rege, vel ejus Prorege, aliisque Magistratibus signata, nisi solemne instrumentum, seu privilegium in forma (ut ibi dicitur) Regiæ Cancellariæ desuper expediatur.

Quinimmo ubi contingat vel ob defectum potestatis Proregis, vel ob majorem cautelam, illud in forma solemnium privilegii concedi per ipsum Regem, adhuc tamen in eo supremo Consilio, quod Proregi assistit, atque Regiam Cancellariam regit (quod Collaterale dicitur, ejusque consiliiarii Regentes) infra annum, ut ibi dicitur, executoriari debet, sin minus invalidum est, ut disc. 106. & 109.

212 Quarto quod juris communis feudorum dispositione attempta, sive ex magis recepto scribentium sensu, Vicarius

213 Generalis Domini, ubi præsertim cum omnimoda, & Proconsulari potestate deputatus est, etiam cum Regalibus majoribus, & cum potestate legibus derogandi, vel dispensandi, hunc assensum in feudis sibi commissæ provinciæ, vel Ditionis præstare potest, nisi particularis restrictio accedat, aliqua dubitandi ratione cadente in illis investituris,

quæ abusive, seu præventivæ dicuntur de feudo pleno, quoties præsertim consuetum non sit eas concedi.

In hoc autem Regno per ejus particulares leges (non tamen semper firmas, cum earum variationem casus frequenter dederit) Proregis potestas coarctata est super 215 forensium capacitate acquirendi feuda, necnon super aliquorum feudorum Dignitatis, seu Titulorum alienatione, ut dicto disc. 106.

Unde propterea frequens praxis docet, quod exteri cum propria pecunia emunt feuda ad proprium commodum, sub alicujus nationalis nomine simulato, a quo ejusdem feudi tenuta, seu administratio ad propriam omnimodam utilitatem conceditur, adhuc tamen feudum vere in ipsa simu- 216 lata persona residere dicitur, ipseque est feudatarius, cum in feudis non admittatur juris communis Romanorum regula, ut veritas potius, quam simulatio attendi debeat, Quod etiam ubique in officiis receptum est, ut dict. disc. 24. 30. & 106.

Et secundo (inter cætera, quæ memoria non suggerit) 217 quod de jure communi feudorum dos privilegiata non est, neque pro ea constituta solvenda, vel restituenda, actio ad feudum sine Domini assensu competit, rejecta sententia volentium, ut fideicommissorum ad instar subsidiarium beneficium competat, in dicto autem Regno ex gratia, seu assensu generali Neapolitanis concessio fecus est, ut in dotalibus instrumentis, vel tabulis assensus inesse censetur, cum pluribus tamen declarationibus, ac restrictionibus in propria sede videndis, utpote sub compendio minus adaptate cadentibus, ut disc. 26.

Alienationi autem æquivalet præscriptio, quæ cum 218 eisdem terminis regulari solet, quoniam qui expresse alienando, successori, vel Domino præjudicare non potest, ita minus idem præjudicium negligendo causat, ideoque successori jure proprio venienti quodcumque longissimum tempus non obstat, cum ante sui juris competentiam, præscriptionis initium, & cursus non dentur, nisi immemorabilis, vel centenariæ possessionis qualitas, non constituto de initio vitioso, ad quod pateat, possessionem restrictam esse, possibilitatem causet, quemcumque titulum meliorem allegandi, unde propterea Principis derogatio, vel similis juris successorum, & investituræ destructivus allegari valeat.

Præscriptionis etiam quæstio cadere solet inter possessorem, & Dominum super ipsa feudali qualitate, quam neget possessor, bonorum libertati inhærens, vix autem hoc præsidium verificabile est in ipso feudatario, qui jure investituræ feudum, ejusque annexa possederit, cum ea durante nulla detur adversus Dominum præscriptio, secus autem si ea negata, aliam alleget possidendi causam, vel titulum, raras autem in foro istas quæstiones esse praxis docet, ut disc. 3. 70. & 107.

X.

De dispositione feudi per ultimam voluntatem, & quantum non valeat de ipso corpore feudi, an debeatur estimatio, vel in ea justineatur?

IN feudis mere hæreditariis, quæ absque restrictione ad 219 certum genus ad quoscumque transmissibilia sunt, nulla cadit ratio dubitandi, nisi accidentale vinculum adjectum sit, eo modo, quo in omnibus indifferentibus bonis, ista vero species corruptum, sive improprium feudum frequentius redolet jure allodialium, ac indifferentium bonorum, ut supra, potius recensendum, nisi Domini particularis prohibitio accedat.

In iis autem, quæ sub alienandi prohibitionem, juxta proximè præcedentem Rubricam cadunt, idem de alienatione per ultimam voluntatem clarius procedit, quam de illa inter vivos dictum est, cum facilius illa, quam ista in hac materia quandoque permittatur.

Ideoque distinctiones ibidem traditæ inter feuda nova, & antiqua, sive inter primum acquirentem ex causa onerosa, & lucrativa, huic etiam disponendi generi congruunt cum eadem distinctione inter jus commune feudorum, & particulare dicti Regni Neapolitani, ubi indefinite nulla datur dispositio, quæ feudi corpus, vel substantiam tangat absque Regis assensu, quamvis de feudo novo ex causa onerosa quæsito agatur, nisi specialis facultas accedat, quandoque in ipsa acquisitione concedi solita.

Generaliter vero juris communis dispositione attendenda, 220 ubi

ubi etiam investitura ad certum genus hæredum sanguinis retriecta sit, primi acquirentis ex causa onerosa potestas est intra ipsius generis personas dispoendi, atque successione ordinem intervertendo, aliquibus gratificari, *ut disc. 9. 10. & 12.*

Quatenus vero feudum talis naturæ sit, quod successor, quamvis a lege investituræ vocatus, hæreditariam qualitatem disponentis habere debeat, tunc licet ipsum corpus feudi sub prohibitione cadat, non tamen ejus valor, qui in morientis hæreditate esse dicitur, ideoque in eo gravari potest, ac etiam in actione personali cogi, ut vendat feudum, & de pretio solvat, *ut infra.*

224 Sive quod feudo indefinite cadente sub prohibitione, successor ob alterius rei familiaris hæreditariam qualitatem proprii auctoris factum implere teneatur; tunc etiam quæstio cadit, an facta dispositione feudi ad favorem incapacis, in quo dispositio in ipsa specie effectum sortiri non valeat, intret obligatio præstandi ætimationem; atque licet nimia scribentium varietas in ista quæstione dignosci videatur, verius tamen est, eam esse facti, ac voluntatis quæstionem potius quam juris, ex facti qualitate, & circumstantiis disponentis voluntatem suadentibus decidendam.

Quamvis etenim distinctio adhiberi soleat, an de universali, vel de particulari dispositione agatur, ut primo casu ætimationis obligatio non intret, secus autem secundo; præsumptio tamen, vel argumentum est, quod ex hac distinctione resultat, non autem necessaria probatio, vel juris dispositio, ideoque regula, uno, vel altero casu, contrariæ disponentis expressæ, vel conjecturatae voluntati cedit, cum posita potestate, omnes juris regulæ, quas in ambiguis morientium voluntatibus habemus, contrariæ disponentis voluntati perpetuo cedant, *ut disc. 18.*

Ipsa enim voluntate accedente, quamvis moriens feudi legitimum successorem a lege investituræ vocatum, ipso corpore feudi privare non valeat, eum tamen usque ad integrum valorem gravare potest, adeout feudi successor, ut supra advertitur, actione personali cogi valeat ad vendendum feudum, ut ex pretio satisfaciatur, ut in dicto Neapolitano Regno receptum est, quamvis contra defuncti iudicium succedatur, quod tamen asperum, atque in puncto juris communis improbabile est, *ut disc. 21.*

XI.

De successione ab intestato feudali; Et de oneribus, quæ feudi successoribus incumbunt; præsertim de vita militis, vel participatione pretii erga secundogenitos; Et de contributione ad debita.

227 Rubricæ hujus inspectio est, eo præsupposito retento, quod de veris, ac propriis feudis agatur, juxta feudales leges regulandis, non autem de impropriis, & corruptis, quæ juxta distinctiones initio traditas, feudali nuncupatione solum retenta, in reliquis allodialium, ac indifferentium bonorum jure censenda sunt; quoties tamen talis est alteratio, quod feudi substantiam omnino corrumpat, secus autem ubi in aliqua parte, firma in reliquis feudi natura manente, ut præsertim in Rubrica capacitatis, vel incapacitatis advertitur, *ut disc. 11.*

Præsuppositis igitur, tam vera, & propria feudi natura, atque jure feudali successio regulanda sit, quam etiam capacitate personarum, adeout de solo successione ordine, vel concursu quæstio sit, duplex est inspectio, una generalis juxta feudales leges, vel consuetudines, quas communes dicimus; Et altera juxta præfatas utriusque Siciliae Regnorum leges, vel mores.

Primo jure inspecto, ubi etiam sceminarum capacitas adsit, verius est, sexum vincere lineam, gradum, & ætatem (cujus contrarium est attentio dicto jure particulari, ut infra) ideoque agnati masculi, quamvis remotiores a primo acquirente descendentes, excludunt sceminas proximiores, quatenus tamen de tempore apertæ successione masculi capaces existant, ut etiam supra in capacitate, vel incapacitate Rubrica advertitur, *ut eodem disc. 11. & 53.*

Secus autem si eis non extantibus, scemina, vel cognato successio delata sit, quoniam superveniens masculus eam non excludit, quamvis agnitio, vel possessio adhuc sequuta non sit, nisi particularis lex, vel acquirentis dispositio aliter disponat, cum in feudis non detur ea suspensio, quæ durante spe, seu potentia proximioris, vel prius vocati, datur. *Card. de Luca, Lib. I.*

in fideicommissis, & primogeniis, jure communi regulandis, quidquid secus sit in illis Hispaniarum, ut etiam in proxime iniquata Rubrica, *sub tit. de fideicommiss. disc. 7. & seqq. præsertim disc. 11. & 13.*

Ubi vero æqualis est contententium capacitas, tunc decisio pendet a qualitate, seu natura feudi, an dividuum sit, quod juris Longobardorum dicitur successorum pluralitatem admittens, vel individuum, ordine primogenituræ, uni tantum deferendum, quod dicitur juris Francorum; Primo enim casu, ille intestatæ, vel fideicommissariæ successione ordo, qui de jure communi in bonis indifferentibus, juxta gradus proximitatem præscriptus est, & cum eadem regula metiendi proximitatem ab ultimo moriente, non autem a primo acquirente, in hac feudali successione attendendus quoque venit, cum nil diversum desuper in jure feudorum statutum sit.

In feudo autem individuo, quod personarum pluralitatem excludit, cum attendatur ordo primogenituræ, hinc proinde linea primum occupat locum, atque vincit gradum, ac ætatem, non autem sexum; ideoque quidquid antiquiores disputaverint, verius est, ac extra controversiam, ut nepos ex filio primogenito prædefuncto, quamvis ætate, & gradu inferior, vincat patrum ex beneficio representationis, vel transmissionis prærogativæ lineæ, quæ a primogenito fiat in ejus filium, in quo eadem qualitas sexus quoque concurrat, & non alias.

Quæstione cadente, an eadem transmissio prærogativæ lineæ detur in transversalibus, atque probabilior est affirmativa, quamvis plures habeat contradictores.

Quia vero ex aliquarum regionum consuetudine, præsertim vero Lombardia, etiam feuda Dignitatis de sui natura individua admittunt divisionem, pluriumque possessorum concursum, si non in substantia, (quæ habitualiter remanet individua) attamen in fructu, seu exercitio, & commoditate, hinc probabilior est, ut una linea, seu portione defecta, aliarum linearum, vel personarum possidentium alias portiones, æqualis esse debeat successio pro modo portionum, non autem pro numero personarum; minique in ratione proximitatis gradus, quoniam non per jus successorium, sed potius per illud accrescendi, seu verius non decrescendi, portiones superstitis defectam portionem ad se attrahant, cum totum jus habituale penes omnes esse dicatur.

Aliqua remanente quæstione, ubi alia linea non possideant portionem aliquam, sed agatur de concursu ad novam successionem, quo casu magis receptum videtur, ut proximitas gradus prævalere debeat, ubi representationis, vel subingressione beneficium non intret, per quod, juxta generales terminos juris communis, etiam in rebus indifferentibus, remotior fiat proximiori æqualis, *de his disc. 8. & 13. & in aliis.*

Protrahitur in infinitum successio descendentium per lineam rectam de uno in alium; ubi autem contingat possessorem feudi absque prole decedere, adeout collateralibus aperiat successio, tunc in feudis nulla est eorum, vel parentum successio, sed sit locus devolutionis, nisi lex investituræ, vel alia lex particularis diversimode disponat; in antiquis autem, quidquid aliqui variaverint, ad septimum, vel decimum gradum successionem retringentes; verius est jure communi feudorum attentio, in infinitum pariter protrahi successionem eorum, qui descendunt a primo acquirente, qui sit omnium stipes; eorum autem, qui hanc descendivam qualitatem non habent, nulla est succedendi causa.

Rara vero est successio parentum, qui a primo acquirente descendant, nisi in casu quo possessor ex eorundem refutatione obtinuerit, de quo advertitur infra in refutationum Rubrica.

Quando autem feudum individuum juris Francorum est pacti, & providentiæ purum, adeout solus primogenitus succedat, tunc si sit novum quæsitum ex causa vere onerosa, & correspondiva pretio mediante, illud esse dicitur in hæreditate allodiali, ac propterea primogenitus feudi successor tenetur ad debita, & onera defuncti, eisque non existentibus, adhuc secundogenitis ejus fratribus pretium communicare tenetur, nisi pater hoc onus remiserit, quo casu voluntas attendenda est, quatenus tamen eodem pretio calculato in asse, consultum sit in aliis bonis legitimæ filiorum, juxta generales, ac indifferentes terminos juris communis; cadente quæstione, an pretium tituli, seu Dignitatis debeat communicari, & probabilior est negativa, cum Dignitas causet majus onus in possessore.

F f 2 Si

Si vero est antiquum, vel etiam novum gratuitum, non intrat hæc obligatio communicandi pretium, neque aliqua obligatio erga defuncti creditores, vel legatarios; bene tamen obligatio præstandi secundogenitis masculis vitam militiam pro alimentis ad vitam duraturam, ideoque non transmissibilem, foeminis vero dotem de paragio transmissibilem, quatenus per carnalis, vel spiritualis matrimonii effectuationem dos suam acquirat essentialiam, atque ita fiat de ipsius dotatæ bonis liberis transmissibilibus; sin minus, nil est transmissibile, ut *disc.* 108.

Pluribus circa utrumque vitæ militiæ, ac paragii onus intrantibus quæstionibus tam circa taxam, quam circa productionem interesse, ac alia non de facili sub compendio citra notabilem evagationem cadentibus, ideoque in sua sede videndum est.

Mixturæ autem qualitate accedente, sive sit dividuum, sive individuum, in feudo novo ex causa onerosa, utraque hæreditaria qualitas sanguinis, ac rei familiaris copulativè necessaria est, neque inventarii beneficium pro feudi præcipua deductione suffragatur. Si vero est antiquum, vel novum gratuitum, tunc requiritur utraque qualitas proxime acquirentis, non autem (ex probabiliori sententia) ultimi morientis; atque sive unius, sive alterius respectu, inventarii beneficium suffragatur pro feudi præcipua deductione, sufficitque per eum non stare, quominus dictam aliam rei familiaris hæreditariam qualitatem non habeat.

In præfatis autem utriusque Siciliae Regnis, in quibus (paucis, ac obscuris exceptis) omnia feuda sunt individua ad formam juris Francorum cum ordine primogenituræ deferenda, atque in feudis novis ex causa onerosa quæsitis pretio mediante, idem quod, ut supra, circa pretii communicationem, vel onera in pretio, tanquam existente in hæreditate allodiali, in omnibus procedit; in antiquis autem pariter idem circa vitam militiam, ac paragium favore secundogenitorum, ac foeminarum respectivè aliquibus legibus, foeminarum causam circa paragium magis clare confoventibus.

Respectu vero creditorum, seu legatariorum, aut alias a feudatario defuncto causam habentium, quamvis investituræ formula *pro se, & heredibus ex corpore legitime descendentibus*, utriusque Regno sit communis, diversimode tamen intellecta fuit, in Regno enim ultra Pharam, quod antiquum Siciliae vocabulum adhuc retinet, ad limites juris communis, magis congruam accepit interpretationem, eo modo, quo in feudis mixtis dictum est supra, ut primi, non autem ultimi hæreditaria qualitas necessaria sit, ut *disc.* 13.

In altero autem citeriori (quod Neapolitanum dicimus) diversimode receptum est, ut scilicet cum qualitate sanguinis, altera hæredis rei familiaris etiam ultimi concurrat, absque eo quod inventarii beneficium suffragetur, quantum feudi importet integer valor, qui in morientis hæreditate esse dicitur, tam respectu creditorum ex causa onerosa, quam etiam legatariorum, vel aliorum, quorum favore feudatarius moriens disposuerit.

Adeout ex supra insinuat, juxta magis receptam opinionem (contradictoribus tamen non carentem) successor, quamvis non ex defuncti iudicio, sed contra illud ex investitura veniens, iudicium defuncti impugnando, usque ad integrum feudi valorem gravari valeat, quod nimis asperum est, ac improbabile; cadente, ut supra insinuat, quæstione voluntatis magis, quam potestatis, ut *disc.* 13.

Istumque vivendi modum, pro commercii facilitate, ac libertate forte magis proficuum a recenti tempore introducere quoque coeperunt Siculi ultra Pharam, unde propterea duplex ibi habetur feudorum species, una antiqua in forma pacti, & providentiæ, vel mixta respectu primi acquirentis tantum, quæ in forma stricta dicitur, altera vero in hac forma larga.

Super gradibus autem, vel repræsentatione, aliqua inter hæc Regna dignoscitur differentia, per antiquas etenim leges utriusque communes, utpote editas de tempore, quo utrumque pro unico habebatur, usque ad tertium gradum civilem collateralium successio restricta est, quamvis a primo acquirentem descendendum, ac in feudo antiquo; quod nimiam restrictionem præferre videtur; licet fratribus in feudis novis concedatur ea successio, quæ a jure communi negatur.

Sequuta vero eorum divisione, in eo ultra Pharam successio latius patet; in isto autem citra, firmæ remanent dictæ antiquæ restrictæ leges, per quasdam gratias ampliatae ad unicum ulteriorem civilem gradum lineæ æqualis, vel inferioris, non autem superioris, adhuc dubia, & sub quæ-

stione remanente gratia habilitante fratres uterinos, unde propterea concordia hujusmodi controversiarum speciebus finem dare consuevit.

Pluribus cadentibus quæstionibus concursus inter ipsos collaterales, quas peragere occasio non dedit, ideoque videndum est apud eos utriusque feudi Scriptores, qui peculiarem hanc successionis materiam ad illarum legum præscriptum peragere professi sunt.

Aliqua etiam differentia militante circa sexum: In hoc etenim citeriori Regno linea vincit gradum, sexum, & ætatem, adeout (quamvis barbare, & contra omnem rationem) neptis ex filio primogenito prædefuncto superstes excludat filium secundogenitum ejus patrum, quamvis ætatis, sexus, & gradus prærogativa sit major; in eo autem Regno, ob aliquas leges, agnationi magis rationabiliter prospicientes, contrarium forte verius est, vel saltem est sub majori controversia, ut in sua sede; ubi etiam de prærogativa agnationis probabilius vincente alteram ætatis, quamvis æqualitas gradus concurreret, ut *disc.* 13.

Aliis multis cadentibus quæstionibus circa repræsentationem, vel transmissionem prærogativæ linealis, an scilicet, quod in descendens dicitur, in collateralibus quoque procedat, ut in sua sede.

Inter foeminas autem æqualis gradus, in his Regnis, præsertim isto citeriori, ex eorum legibus particularibus, qualitas innuptæ, atque ut dicitur in capillo, prævalet lineæ, ideoque secundogenita in capillo præfertur primogenitæ nuptæ, & dotatæ consentienti dotationi, cum plerisque declarationibus, de quibus in sua sede.

De illegitimorum vero, & Clericorum, aut militiæ Ecclesiasticæ professorum capacitate succedendi, & quid ubi de tempore delatæ successionis, ille qui in statu incapaci reperitur, eum immutare potest, atque capax effici, habetur supra in propria capacium Rubrica.

Et de oneribus cum feudo devoluto transeuntibus etiam ad Dominum, habetur infra in propria devolutionis, vel caducitatis Rubrica.

Cum autem duplicem habeat diversum hæredem feudatarius moriens, feudalem scilicet, ac allodiale, seu burgensem, juxta diversam patrimoniorum speciem, quorum quodlibet hæreditatis universitatem distinctam constituit; hinc frequentes in dicto Regno citeriori forum audit quæstiones super utriusque hæredis, vel patrimonii contributione ad debita, aliaque onera defuncti.

Recepta vero distinctio est, ut ad mere realia ipsis bonis infixa, vel eorum causa contracta, non intret contributio, sed quilibet suum ferat onus; in personalibus autem, vel indifferentibus, uterque hæres pro viribus, ac rata bonorum, atque, ut dicitur per æs, & libram, habita ratione valoris in sorte principali contribuit, sive debita contracta sint cum Regio assensu, vel sine. Minusque attento, an una, vel altera bonorum species magis obligata, vel subjugata sit; quod in debitis contractis per plurium majoratum, vel fideicommissorum possessorem, quando pro illius mortem, eorundem majoratum, vel fideicommissorum divisionem sequi contingat, quoque procedere alias decium est, nisi diversa accedat expressa, vel conjecturalis ipsius morientis voluntas, quæ servanda est, ubi ratione legitimæ potestatis defectus accedat, ut *disc.* 21. & 22. & 89.

XII.

De Refutatione.

Dupliciter de refutationis validitate, vel effectibus agi solet: Primo scilicet ubi ipso Domino fiat; Et secundo ubi filio, vel alteri proxime successuro, vel alias sub investitura comprehenso, cum in extraneis non refutationis, sed alienationis terminis cadat.

In prima specie refutationis feudi, quæ Domino fiat, duplex pariter quæstio intrat; Prima nempe, an Dominus invitus eam recipere teneatur, quamvis ejus voluntas diversa sit, aliis simpliciter affirmantibus, aliis e converso simpliciter negantibus, & aliis probabilibus distinguentibus, an recusandi iusta accedat causa necne, ut non teneatur si ejus interest refutationem non fieri, ut *disc.* 71.

Et secundo, quatenus Dominus velit, & acceptet, an ea tollat jus agnatorum, ac aliorum ab investitura vocatorum; atque ubi in refusante, disponendi, vel alienandi facultas non adsit, probabilior est negativa, cum investitura durante, Dominus jure extranei censeatur, in quem alienatio facta sit, ideoque non extinctivo jure devolutio-

lutionis, vel consolidationis feudum obtinere dicitur, sed jure translativæ cessionis, durante jure cedentis, ipsa dominicali qualitate suffragante pro duplicata præstatione assensus sibi ipsi, ne alias ipsimet refutanti pœnitendi, vel revocandi competat ea facultas, quæ facta alteri cessione, vel alienatione competeret, & ne agnatis detur illa retrahendi, seu vindicandi actio, quæ, adhuc durante jure alienantis, quandoque competit.

In altera vero specie refutationis factæ agnato, qui non sit proxime successurus (posita alienandi, vel disponendi prohibitione) idem dicendum est, ut prohibita, ac invalida alienationis speciem habeat, ubi autem fiat in proxime successurum, tunc valida est etiam sine Domini assensu, quoniam non est alienatio, sed præventiva successio, duobus tamen concurrentibus; Primo ut elegans nomen contractus habeat; Et secundo ut sit pura, non autem pactio-

nata, præsertim circa reservationem ususfructus favore refutantis, cum id feudi divisionem, vel servitutem prohibitam importet; secus autem ubi fiat ea reservatio fructuum, seu commoditatis, ut nudi facti est, quæ in feudis etiam licite fieri potest, cum feudi substantiam non tangat, ut supra in alienationum Rubrica.

Dummodo talis reservatio sic ample concepta non sit, quod in effectu refutatio verbalis dici valeat, ac fraudem redoleat, quod ex facti qualitate pendet, ideoque certam, ac determinatam regulam generalem non recipit.

Quatenus vero pactio nata sit, tunc non modica est inter feuditas quæstio, an pacta vitient refutationem, vel potius, eis vitiatas, aut ad licitam speciem redactas, ea firma maneat? tribus desuper vigentibus opinionibus; una, quæ minores habet sequaces, ut reservatio ususfructus resolvatur in dictam licitam fructuum, vel commoditatis, ut facti est, altera, quæ aliquam habet majorem probabilitatem, ut pacta vitientur, non autem ipsa refutatio; Et tertia probabilior, magisque per feuditas recepta, ut ob voluntatis individuum totus actus corruat, ipsaque refutatio vitiatam maneat, nisi facti circumstantiæ dictam præsumptam individuitatem voluntatis cessare faciant, atque suadeant, refutantis intentionem fuisse, ut ipsa pacta potius vitientur, cum semper præsumptio cedat veritati.

Cadente etiam quæstione fraudis, quæ dupliciter cadere potest, vel scilicet Domino super laudemio, vel relevio, quod ex facti qualitate, & circumstantiis decisionem recipit, vel creditoribus refutantis, quibus utique præjudicatum non remanet, durante tempore, quo jus refutantis duraret, si refutatio facta non esset juxta ea, quæ de refutatione facta ipso Domino desuper habentur, cum possit quidem debitor nolle quærere, jusque sibi delatum nolle agnoscere in creditorum præjudicium, non autem jus jam agnatum, & quæsitum remittere.

An autem refutatio præmorte intret resolutio actus, adeo refutans jure primævo feudum occupet, vel potius jus successorium juxta ordinem proximitatis refutarii mortis intret, sub quæstione est, in qua data valida refutatione pura, verius videtur successorium edictum intrare.

Prout an successionis ordo, quoad personam refutantis, attendi debeat de tempore refutationis, vel ejus mortis naturalis, adeo hæc præventiva successio apta sit tollere necne jus ei, cujus de tempore mortis, magis proxima esset causa succedendi, sub quæstione est, de qua in sua sede, ut d. disc. 13.

XIII.

De subfeudis, ac potestate subinfeudandi.

Subinfeudandi potestas an feudatario sine Domini assensu competat, & an subinfeudatio prohibitam redoleat alienationem necne, apud antiquiores nimium certatum est, hodie vero ex magis communi, receptoque feuditarum sensu, inspecta juris communis feudorum dispositione, verior videtur opinio, quæ subinfeudandi potestati assitit.

Tribus tamen requisitis copulative concurrentibus; Primo nempe, ut fiat cum eisdem legibus, & pactis; Secundo, ut in persona æqualis conditionis, unde propterea Domino non præjudicatur; Et tertio, ut fiat sincere, ac sine fraude, ut d. disc. 1.

Æquivocum autem est aliquorum scribentium, in quacumque subinfeudatione, hujusmodi requisitorum concursus indefinite desiderantium, cum (tertio excepto, quod cuicumque speciei adaptabile est, & congruit) reliqua duæ uni, non autem speciei convenient.

Card. de Luca, Lib. I.

Triplex igitur est subinfeudationis species, una est, quæ fiat de aliquibus inferioribus, modicique momenti feudi membris, vel accessoriis concedi solitis, & quæ sub excadentiarum vocabulo feuditas explicari solent, atque sub fructuum feudi nomine veniunt; Et hæc alienationem non redolet, sed potius fructuum perceptionem, dummodo absit fraus ita mature percipiendi hunc fructum pro tempore non suo.

Nil autem refert, an ille cui fit subinfeudatio, sit disparis conditionis, idque pretio, vel alia recompensa mediante sequatur, dummodo solitum non alteretur, juxta eam generalem limitationem, quæ in bonis regulariter alienari prohibitis tradi solet in iis, quæ jam alienabilia, vel concedi solita effecta sint, cum hæc subfeuda (quæ alicubi sub feudi plani, & de tabula puri vocabulo explicari solent) allodialium potius, quam feudali jure censenda sint, jure communi civili magis, quam feudali regulanda.

Altera est subinfeudationis species, quæ de toto feudo fiat, nihilo retentopro subinfeudante, atque in hac specie vere proprie dicta requisita desiderantur, cum tunc subinfeudatus obtinere dicatur a primo infeudante, ac Domino, cujus fit Vassallus immediatus, subinfeudans vero organi, seu instrumenti partes gerit, ideoque facta subinfeudatione, istius persona de scena exit, neque aliud jus ei remanet, minusque onus servitii, ac fidelitatis, vel devolutionis, adinstar eminentis pro persona nominanda, postquam nominationem fecit, suamque facultatem ad exercitium deduxit.

Tertia est demum species, quæ fiat de feudo, vel ejus partibus, aliquibus partibus, vel juribus pro ipso subinfeudante retentis, vel reservatis. Et hæc pariter subdistinguitur in eam subinfeudationem, quæ totius feudi, omniumque ejus jurium, etiam regalium fiat, aliqua superioritate, ac intellectu alio dominio reservatis, adeo subinfeudatus totum id obtineat, quod feudatarius immediatus, etiam feudi Regalis, ac dignitatis obtinet, dicta intellectu reservatione solum excepta; Et hanc subfeudi speciem verius est, absque speciali facultate per infeudantem concessa, exercibilem non esse.

Quandoque tamen, nedum pro facultate, sed etiam pro necessitate id iniungi praxis docuit.

Altera vero est subinfeudatio, quæ tertiam constituit speciem inter proximam de toto, & primam simplicium membrorum, seu excadentiarum, quia nempe de aliquibus Oppididis, vel Castris, aut feudi membris, per quæ ipsius feudi universitas, vel corpus notabilem scissuram, vel deturpationem non patiatur, quinimmo nullam scissuram, vel divisionem, quoad jus habituale, ac Imperium, & Regalia sentiat, sed in sola fruitione, ac mere subordinato Imperio, tanquam per speciem commissæ jurisdictionis, ac administrationis, sub omnimoda subinfeudantis superioritate, qualia sunt ea subfeuda, quæ simplices Barones, non autem veros dignitatis feudatarios constituunt.

Hæc autem species (non data speciali prohibitione) exercibilis est, ubi qualitas feudi ita exigat, ut feudatarius feudi Regalis, ac dignitatis, cum jure Principatus; ita nobiles, & qualificados milites, ac Vassallos sibi constituat, vel ita bene merentibus præmia distribuat, cum ea tamen moderatione, ac proportionem ad feudi qualitatem, & circumstantias, ut fraudem, vel Domini notabile præjudicium non redoleat, istaque subfeudorum species in feudis Regalibus, ac dignitatis frequens est in praxi.

In hac vero specie erroneum est, superius recensita tria requisita desiderare, cum illud æqualis conditionis potius interdictum sit, dum non paribus, sed inferioribus, ac subditis hæc subfeuda congruunt, minusque alterum, ut gratis, ac sub eisdem legibus concessio fiat, cum pretio mediante, magisque limitate hujusmodi subinfeudationes fieri recepta praxis præsertim Italiæ doceat.

Ideoque solum requisitum fraudis exclusivum desiderandum est, pro ea scilicet fraude, quæ in feudatario casto nato, seu de successore desperato, aut alias devolutione imminente consideratur, quamvis consilii non sit, sed solius præjudicii, eodem modo, quo de jure dispositum est in alia subfeudorum specie, quæ fructuum, seu excadentiarum speciem redolet, quia nempe perceptionem fructuum, vel sui juris exercitium in tempus non suum subinfeudans ita protrahat, rejecta opinione volentium, ut ubi expresse facultas concessa est, hæc restrictio non intret, ut aliquid concessionis legis addat illa hominis, ut d. disc. 1. 7. & 59.

In præfatis autem utriusque Siciliæ Regnis, ob eorum peculiare leges, strictiorem alienandi prohibitionem continentem (excepto dicto casu excadentiarum, quæ consue-

ti fructus speciem habent, atque concedi solent) receptum est, hanc etiam subinfeudationem prohibitam esse, illamque sub alienationis vocabulo venire.

Posita legitima subinfeudatione, subinfeudatus ipsum subinfeudantem, ac immediatum auctorem in Dominum 289 agnoscere debet, eique fidelitatem, ac servitium præstare, non autem mediatum; atque ad immediatum devolutio 290 pertinet, prout ab eo renovatio petenda est, *ut d. disc. 7. & 291 59.* Nisi cum consensu Domini directi, ejusque nova investitura, ita subinfeudatio sequi dicatur, quod speciem dis- 292 membrationis a feudo, ac erectionem novi feudi directi, & in capite importet.

Ad regulandam vero subfeudi naturam, ubi investituræ 293 lex ambigua sit, illa ipsius feudi attendenda est, cum subfeudum ejus censeatur naturæ, cujus est feudum.

Non levi apud feudistas cadente quæstione, an devoluto feudo, subfeudum duret, atque Dominus, cui devolutio 294 facta est, subfeudatarium ei servire volentem recipere teneatur? magisque probabilis, ac recepta est affirmativa, ubi sinceritas accedat, neque fraudem subinfeudatio redoleat: alia vero in foro parum frequentia hanc subfeudorum materiam concernentia, in propria sede videnda sunt, *ut d. disc. 1.*

XIV.

De renovatione investituræ feudalis, ac laudemio, & relevio, & jure tappeti.

295 **D**uplex renovationis est species; una, quæ non culpose devoluto feudo, terminataque investitura, ex æquitate, per Dominum nolentem pro se retinere, sed alios investire, debita est feudatarii defuncti proximiori sanguinis, ubi de feudo pacti, & providentiæ agatur, quod jure sanguinis durante investitura deferatur; ubi vero sit pure hæreditarium, rei familiaris hæredi; denegatur autem in casu devolutionis culpose.

Id autem feudorum speciale non est, cum emphyteusi 296 quoque sit commune, ideoque ea, quæ frequentius in ea materia habentur, feudis quoque regulariter congruunt, nisi peculiaris regionis scripta, vel non scripta lex aliter statuatur, *ut d. disc. 52. & sub titul. de emphyteusi pluries.*

Altera vero est a jure feudali specialiter manans, ad cujus instar in emphyteusi quoque ex quodam recepto usu idem 297 inductum est, istaque per novum feudi successorem sub caducitatis pœna infra annum, & diem petenda est, nisi consuetudo hanc obligationem cessare faciat, dictusque terminus 298 quandoque per investituræ legem particularem brevior esse solet, ut in citerioris Siciliæ, seu Neapolitano Regno statutum est, ut infra sex menses renovatio petenda sit; pluribus cadentibus quæstionibus circa justas excusationis, vel restitutionis in integrum causas, ex facti qualitate, ac circumstantiis pro impedimentorum, vel excusationum probabilitate decidendas, *ut d. disc. 59.*

Idemque terminus anni, & diei, qui in hac specie renovationis per feudales præscriptus est, ex recepto usu extensus 299 fuit ad aliam speciem, de qua supra, nisi Dominus alteri concesserit, cum tunc longissimi temporis decursus requiri, ut huic juri præjudicatum censeatur, forum receptisse videatur.

A Domino autem ubi potestatem non habeat legibus derogandi, novasque condendi, verius est, dictum terminum 300 anni, & mensis abbreviari non posse, bene tamen absque dubio extendi potest, quoties alieni præjudicii, vel interesse mixtura aliud non suadeat, *ut d. disc. 52.*

Illaque per subinfeudatum non a primo, ac mediato, sed 301 a secundo, ejusque immediato Domino, ac subinfeudante petenda est; huic remanente obligatione, quando novus est successor, suam renovationem a primo Domino petens 302 di, solaque petitio infra terminum ab ipso successore, seu legitimo procuratore, qui specialis esse debet, sufficit, licet concessio differatur.

Pro hujusmodi renovationis successione, quæ per novum successorem perneceffe petenda est, jure feudali statutum 303 non est, aliquid Domino solvendum esse, cum ea pars fructuum, quæ eidem Domino a dicto jure deferretur illius anni in quo feudatarii mortem sequi contingat; sufficere debeat, nisi peculiaris lex scripta, vel non scripta diversimode disponat, *ut eod. disc. 59.*

In præfatis autem utriusque Siciliæ Regnis, & præsertim in hoc citeriori, sive sit dicta fructuum pars, quam jus 304 feudale Domino defert anni vacationis feudi, sive ob Domini recognitionem per leges, vel consuetudines particulares,

Regi debita est mediætas feudi fructuum dicti anni vacationis, sponte solvenda infra annum sub relevii vocabulo, cum fideli eorundem fructuum notula, & sub pœna duplicatæ exactio- nis faciendæ ex ejusdem feudi fructibus, qui affecti sunt, *ut d. disc. 28.*

Si vero contingat, eodem anno duplicem, vel multiplicem vacationem sequi, unicum relevium solvendum esse ve- 305 rius videtur; pluribus cadentibus quæstionibus in hac relevii materia, quæ speciales habet tractantes super deductionibus onerum, ac super fraudibus, quæ illi occasione refutationis fieri solent, cum aliis de quibus in sua sede, utpote compendio parum congruis.

Adest quoque in dicto citeriori Regno, ac forte etiam in ulteriori, alia solutionis species, quæ sub nomine tappeti explicari solet, originem trahens ab eo tappeti usu, qui per 306 novum feudi successorem habebatur, dum fidelitatis juramentum Domino præstabat, eumque recognoscebat, cujus cæremonia, ac renovationis loco dictæ solutiones, ac etiam quarundam litterarum expeditiones successerunt, *ut eod. disc. 29.*

XV.

De jure protomiseos; & de feudi evictione.

Raræ sunt in foro quæstiones illius juris protomiseos, 307 quod ex æquitate jus feudale concedit agnato successuro, vindicandi, seu retrahendi feudum alteri alienatum, oblato pretio, quamvis adhuc jus alienantis duret, neque suum apertum sit, cum frequentius magis expediat casum successio- nis, expectare, atque ita nullo soluto pretio feudum vindicare; Adhuc tamen aliquando praxis docet id expedire, ideoque tale jus exerceri.

Id autem procedit in feudo antiquo pacti, & providen- 308 tiæ, non autem hæreditario, vel etiam in novo, quamvis pacti, & providentiæ formam habeat, ubi alienatio fiat per primum acquirentem titulo oneroso; secus autem ubi ex causa lucrativa, cum istud jure antiqui reguletur, *ut d. disc. 36. 37. 38. & 110.*

Non levi militante quæstione inter Neapolitanos feudi- 309 stas, an hoc jus competat in illis feudis antiquis, mixtam qualitatem habentibus, in quibus quodam jure speciali, ut nœdum primi acquirentis, sed etiam ultimi morientis, nulla facta deductione feudi, vel ejus valoris, hæreditariam qualitatem habere oportet; Adhuc tamen ex quodam recepto stylo potius, quam ex stricta juris censura, recepta est af- 310 firmativa opinio in voluntariis alienationibus. Non improbabili dubietate cadente, ubi judicis auctoritate, publica sub hasta alienationem fieri contingat, *ut eodem disc. 37.*

Ubi vero non ipsum feudum, vel jus in eo vendi con- 311 tingat, sed solos fructus, vel eorum commoditatem, verius est dictum jus non competere, *d. disc. 110.* Nisi facti circumstantiæ quandam non scriptam æquitatem producant, quæ dicti juris competentiam congrue suadeat, etiam in casibus, in quibus de stricta juris censura illud veniat denegandum, ut quandoque habetur etiam in bonis jurisdictionalibus non feudalibus, quia vero, ut dictum est, raro forum alias quæstiones desuper cadentes audit, hinc proinde ad propriam sedem relatio sufficiat.

Raræ quoque videntur evictionis quæstiones inter in- 312 feudantem, & infeudatum, quoties non pecunia, vel alia recompensa mediante, sed juxta propriam, ac regularem feudorum concessionem gratis, & tanquam speciem beneficii, feudum concedatur; cum tunc regula sit negativa in aliquibus casibus limitari solita, ut in sua sede, cum inspectio parum congrua foro videatur.

Emptitii autem feudi, seu alias ex onerosa causa corre- 313 spectiva concessi, vel dati, sive a Domino, sive ab altero feudatario id sequatur, evictio præstanda est, nisi de illa agatur, quæ ex rei natura sequuta sit, vel quia scientia imminenti, aut formidatæ evictionis hanc actionem excludat, quoties diversa conventio, vel feudalis qualitatis ignorantia, sive diversa venditoris assertio, eandem actionem alias denegandam non concedant, ideoque facti, ac voluntatis potius, quam juris quæstio esse videtur, pro facti qualitate decidenda, *ut d. disc. 44. & 65.*

Quatenus vero evictio præstanda sit, ut frequentius inter feudatarium alteri de consensu Domini vendentem feu- 314 dum, quam inter Dominum, & feudatarium quæstiones esse solent, ipsius feudi in universum evictio præstanda est, vel ejus quotæ, non autem singulorum membrorum, vel bonorum,

norum, per quorum evictionem eadem universitas adhuc daret, nisi specifica aliquorum bonorum expressio, vel pretii quantitas, aut alia argumenta diversam probent voluntatem, quodque de illis quoque in pretio habita sit ratio, ut *disc. 32. & 65.*

315 Verum ubi etiam de omnibus evictio promissa sit, cum libertatis assertione, adhuc tamen evictionis, vel quanto minoris actio non intrat pro illis oneribus, ac servitutibus, quæ feudo connaturalia sunt, eique insunt, ut est præsertim naturalis vassallorum usus, nisi alias cautum sit, ut *d. disc. 65.*

Prout evictio de natura rei, quæ regulariter præstanda non est, intrat ubi ex facto culposo venditoris, devolutio sequatur, atque ita jus emptoris cesset, ut *in tit. de pensan. disc. 69. & tit. de dote disc. 146.*

XVI.

De investitura abusiva de feudo pleno, & de concessione loci, in quo adsit privilegium, vel pactum non infeudandi.

317 **I**N Papa quoad ea, quæ temporalem Principatum concernunt, aliisque licet supremis, ac primi ordinis Principibus electivis, seu alias Principatum cum hæreditaria qualitate non transmittentibus, aliqui Feudistæ, præsertim ultramontani, hanc investituræ speciem faciendi potestatem negarunt, quasi quod, etsi in supremo non urgeat ratio voti captandæ mortis, quam inferioribus obitare creditur, attamen urgeat altera supplantandi successorem, atque conferendi ejus potestatis exercitium in tempus inhabile, quo suum jus jam annihilatum est.

Omnino autem hac sententia reprobata, in Papa etiam in temporalibus, aliisque supremis, qui positivæ legis non sentiant subjectionem, contraria verior est, clarius vero de consensu possessoris, ejusque jure præservato, ut *tit. de Regal. disc. 3. & 148. & in tit. de emphyt. disc. 1.*

318 Quinimmo, & absque dicto consensu, quem Supremus supplere potest, dum receptum est, ut etiam jus quæsitum, ac de præsentis ex causa, & quandoque etiam sine, tollendi potestatem habeat, adeo ut forum frequenter quidem voluntatis, nunquam tamen, vel nimium raro potestatis quæstiones audiat, ut *d. disc. 148. de Regal.*

319 In Prælatibus autem, vel inferioribus, ac subordinatis feudatariis, ac Magistratibus, quibus suprema potestas derogandi legibus, vel tollendi jus tertii non competat, una opinio indefinite negat, ex triplici ratione, voti scilicet captandæ mortis, supplantationis successoris, & præjudicii possessoris, post cujus cessatum jus concessio facta esset.

320 Quidquid autem de prima ratione sit, jure communi Romanorum attento in emphyteusi, vel officiis, aliisque vitalitiis rebus, dicto jure metiendis, de quo in suis emphyteusis, ac officiorum sedibus, in feudis tamen juxta proprias feudales leges, vel consuetudines regulandis, hæc ratio negligitur, ideoque duabus aliis cessantibus, quæ solum inferioribus obitant, probabilius est, hanc investituræ speciem practicabilem esse, quia nempe possessoris accedat consensus, vel cum omnimoda sui juris præservativa fiat, quod etiam non expressum subintelligendum est.

321 Quibus obitant, probabilius est, hanc investituræ speciem practicabilem esse, quia nempe possessoris accedat consensus, vel cum omnimoda sui juris præservativa fiat, quod etiam non expressum subintelligendum est.

322 Ideoque si casus aperturæ contingat, adhuc durante jure, vel potestate ejus, qui talem abusivam investituram concessit, de illa non est dubitandum, dum ita cessat altera præjudicii, vel supplantationis successoris ratio, exinde resultat, ut actus esse dicatur in implicito validitatis statu, quatenus re integra casus sequatur, resolutioni tamen subiectum, quatenus ipsius infeudantis jus, pendente conditione, resolvatur.

323 Verum & in casibus, in quibus ratione supremæ potestatis infeudantis, vel ex dictis rationibus cessantis præjudicii possessoris, ac successoris, actus valeat, adhuc tamen ille non impedit, quin possessor suum jus in alterum transferre valeat, ipseque Dominus assentiri, isteque posterior actus præcedenti prævalet, neque ille, cui hæc abusiva concessio facta est, conquiri poterit, cum hanc implicitam conditionem ejus infeudatio sub se continere dicatur, nisi specialis valida conventio, vel aliæ facti circumstantiæ, seu legitima consuetudo aliter suadeant.

324 Vicario autem Domini, hæc potestas, absque speciali nota, demandata non censetur, nisi ubi actuum frequentia, vel observantia, sive aliæ facti circumstantiæ, Domini voluntatem redolere videantur, rara vero, præsertim in Italia, in feudis est hujusmodi investituræ praxis. De his, *d. tit. de emphyt. disc. 1. & 2. & d. disc. 3. de Regal.*

Prout etiam rara est altera quæstio feudalis concessionis, quæ de eodem feudo duobus fiat, illaque ex facto potius, quam ex jure decisionem recipit, quamvis enim re integra, quia nemini traditio facta sit, primæ concessionis assistat regula, quæ e converso assistit secundæ, quæ prioris traditionis fomentum habeat, attamen ex clausulis, illa præsertim constituti, sive ex aliis actibus, ac signis traditioni æquipollentibus, plures recipit limitationes, ideoque certa determinatio non datur.

Frequentes autem (in dicto præsertim citerioris Sicilia Regno) audiuntur quæstiones circa infeudationes Civitatum, Oppidorum, & locorum, quibus ex gratia, & privilegio, vel ex contractu, & causa correspondente concessum est, ut non possint in feudum concedi, sed sub immediato Regis gubernio, ac jurisdictione conservari debeant, (quod ibi esse de demanio dicitur) & quamvis de stricta juris censura decisio pendeat, an ex gratia, vel justitia, & causa correspondente concessio prodierit, attamen distinctio hæc pro regulanda, seu refrananda voluntate, nimium proficua est, ut hoc secundo casu longe difficilior infeudatio sequatur, quam primo, non autem pro potestate, quæ etiam admittitur in casu contractus, & causæ onerosæ.

Ideoque Regis Vicario, eique a latere assistenti Consilio fas est, hujusmodi infeudationum executionem denegare, vel suspendere, donec Rex certioretur, ac partes audiat, sed Rege in eadem perseverante voluntate, potestatis defectu, forum externum non decedit, quidquid de interno sit, cujus medicorum spiritualium sunt partes agendi, ut *d. disc. 148. de Regal.*

Quando autem de correspondente feudi concessione jure venditionis agatur, laudabilis inolevit usus, ad instar juris protomiseos, vassallis ad libertatem, seu demanium provocantibus prælationem concedere, quod etiam (ad instar) ad casum locationis extensum est, ut volente Barone feudum alteri locare, vassallis, eorumque universitati prælatio in pari causa concedatur, ut *disc. 38. & 110.*

XVII.

De devolutione, seu caducitate, & amissione feudi.

QUAMVIS de feudi substantia non sit scriptura, sine qua investitura fieri, ac probari potest, ob nimiam tamen difficultatem, quæ, scriptura deficiente, dignoscitur, in factis præsertim antiquis, probandi legem præcitam investituræ cum restrictione ad certa genera, vel tempora, ob quorum finem a Domino prætendatur devolutioni locum factum esse, cum ad hunc effectum, Domino ad devolutionem agenti, perfectæ, & concludentis probationis onus incumbat, (aliis minus perfectis, ac adminiculativis probationibus sufficientibus pro servitii præstatione, aliisque incidentibus) hinc per ora forensium volitare solet axioma, ut ad hunc devolutionis effectum, investituræ scriptura necessaria sit, ubi per finem lineæ, vel temporis petatur, ut *sub tit. de emphyt. sæpius, & hoc tit. disc. 70.*

Id autem recipiendum est in illis regionibus, ac Principatibus, in quibus impropriorum feudorum usus, ac praxis habeatur, quamvis de Civitatibus, Oppidis, & Castro cum Imperio, ac jure vassallorum agatur, adeo ut possibilitas vigeat allodialitatis, vel improprie, ac pure hæreditariæ feudalitatis, cum jure transmittendi extra proprium genus ad extraneos, quoniam perfectæ, & concludens probatio contrariam possibilitatem non admittit, secus autem ubi ex generali regionis usu, Civitates, Oppida, & Castro prædicta non nisi jure veri, ac proprii feudi obtinentur, ut (exceptis Ecclesiis) est in sæpius enunciato Regno Neapolitano, cum tunc probata dicatur feudalitas eo ipso, quod diversæ qualitatis probationes, vel vehementia argumenta non dentur, ut propterea ad limites juris communis feudalis, vel peculiaris regionis, feudorum successione restricta ad certum genus, vel certos gradus, istis defectis devolutioni locus fiat.

Constito autem per scripturam, vel aliam efficacem probationis speciem, de investituræ restrictione ad certum genus, istiusque finem probato, planum est jus Domini super devolutione, adeo ut facti potius quam juris hujusmodi quæstiones esse videantur, quoties de hac non culposa, sed naturali devolutione per lineam, vel generis finem agatur, potissime vero, ubi ex genere vocato superint quidem personæ, de quarum capacitate, vel incapacitate quæstio sit ut in clericis, ac fœminis, earumque descendentes, vel in iis, qui aliquo natalium defectu, quamvis artificialiter sanato, laborent, juxta ea, quæ in capacitatis, vel incapacitatis Rubrica

• supe-

- superius habentur, atque ad hunc effectum (non contraria etiam feudali qualitate ad certum genus, vel sanguinis successores restricta) pro necessario requisito, ob nimiam difficilem probationem contrariae possibilitatis exclusivam, de facto scripturae necessitas urgere videtur.
- 333 Ipso autem genere capaci adhuc durante, adeo nulla sit finitae investiturae quaestio, plures dantur accidentaliter devolutionis casus, sub caducitatis, vel amissionis vocabulo explicari soliti, quasi quod terminus devolutionis non congruat, nisi illi, quae citra culpam, vel aliud accidens, ex solo naturae cursu oblineat, vel generis finem sequatur.
- 334 Caducitati autem, sive amissioni, quamvis investitura duret, ex pluribus locis fieri solet, quae non facile est sub compendio recensere, eaque praesertim, quae forum unquam, vel nimium raro audit, in propria sede videnda sunt, magis autem in praxi contingibilis est casus non praetiti statuto loco, vel tempore, servitii personalis, vel realis.
- 335 In hoc autem certum, ac determinatum regulam non habemus, cum iuxta regionem, ac ditionem varias leges, vel consuetudines varia sit praxis, quae praesertim in temporali ditione Ecclesiae omnium rigorosior est, ut caducitas ipso jure resultet, in terminis vero generalibus juris communis feudalis plures desuper habentur diversae opiniones, illa vero probabilior videtur, ut quoties cessatio dolum, ac spretum positivum non redolet per quandam speciem interversiois dominii, tunc monitio, ac vera contumacia positiva, ejusque declaratoria desideretur, ideoque caducitas ipso jure ex solo lapsu temporis non resultet, ut *ead. disc. 5.*
- 336 Aliae sunt causae felloniae, non petita renovationis infra annum, & diem alienationis, notabilis culposa deterioratio, dominii negatio, gravis injuria Domino facta, & similia, quarum tamen rara est praxis, excepto casu felloniae, cum aliarum excusatio de facili cadat ad hunc poenalem effectum evitandum.
- 337 Ubi vero antiquum sit pacti, & providentiae feudum, quaestio est an culpa possessoris ipsius culposi personae egrediatur, aliosque successores proprio jure venientes afficiat, negativam ea probabili suadente ratione, ut quod expresse, ac directe prohibitum est, indirecte permittendum non sit, ideoque possessor expresse alienare prohibitus in praedictum successorum, ita indirecte non valeat ejus praedictum, siveque juris privationem inferre.
- Contrarius vero magis receptum est, ubi fraudis, & collusionis suspicio non urgeat, quasi quod Dominus, non personam deficientis, sed ipsum deficientiae factum spectet, facilius tamen successor non culposo, neque a culposo ejus jus metienti, concedenda est illa aequitativa morae purgatio, quae ipsimet moroso, quoties malitia desit, atque jus domini deterius effectum non sit, concedi solet, ut *ead. disc. 5.*
- 338 Ubi autem casus praebeat, ut Dominus caducitate acceptata, ipsimet moroso, seu deficienti, novam ex integro ejusdem feudi concessionem faciat, an haec nova dicenda sit, vel potius jure implicitae remissionis incurtae caducitatis eadem antiqua perseveret, non levis est inter feudistas quaestio, cum ea distinctione ex magis communi, ac probabiliori sententia decidenda, an agatur de effectibus ex nova qualitate resultantibus inter Dominum, & feudatarium noviter infeudatum, & infeudatio pro nova haberi debeat, aut vero respectu agnatorum ex antiqua, non autem ex nova investitura vocatorum, & tunc pendet a bona, vel mala fide, & an fraudis, vel collusionis urgeat suspicio necne, ut ea urgente, dicatur unquam continuatim jure remissionis, quam nova importet, secus autem e converso.
- 339 Nimium quoque attendendo eam circumstantiam, an prior investitura notabiliter alterata sit, vel potius nova sit antiquae conformis, ut primo casu novum feudum constituat, secus autem secundo.
- His tamen ita generaliter attendendis pro regula, ex qua juris praesumptio resultet, contraria tamen expressa, vel adimniculativa, particulari probatione elidibilis, adeo facta est, ac voluntatis potius, quam juris quaestio sit, pro facti qualitate, singulorumque casuum circumstantiis decidenda prudenti arbitrio, ut *ead. disc. 5.*
- 333 vel successori adversus Dominum, seu alium ab eo noviter investitum, alia vero, quae feudo, ejusque investitura adhuc durante, feudatarii haeredi, vel successori competit adversus agnatum jure proprio succedentem, licet enim isti casus in pluribus concordent, in plerisque tamen discordent.
- In prima specie generalis distinctio est inter culposam, & non culposam devolutionem, ac feudi terminationem, ut in culposae casu nulla inseparabilium melioramento-³⁴² rum detractio fiat, minusque eorum separabilium, quae vel ex eorum natura ipsi feudo, ejusque munitionibus annexa sint, ut sunt bombardae, aliaque gravia, & pene fixa bellica instrumenta, vel ex voluntate, seu destinatione feudatarii ea facientis, feudo annexa dici valeant, cum tunc feudalem naturam assumant, atque de feudi pertinentiis fiant.
- Ubi vero non culposa sit feudi terminatio, puta ob lineam,³⁴³ vel generis finem, tunc si lex investiturae omnium melioramentorum genericam devolutionem per verba ampla praescribat, nulli detractio locus est, sibi que feudatarius imputet, cur ea ultra necessitatem fecerit, sciens legem investiturae, nisi facti circumstantiae talem redolet aequitatem, quae judicis officio, conventionis rigorem temperanti locum aperiat, idque indefinite, sive agatur de inseparabilibus, sive de iis separabilibus, quae ex destinatione inseparabilium jure censenda sunt, eorumque speciem habent.
- Cessante vero lege investiturae, seu alio regionis pecu-³⁴⁴ liari scripto, vel non scripto jure, spectatisque terminis juris communis feudalis, vel etiam civilis (subsidiarie jure feudali cessante attendendi) separabilium detractio indefinite competit, nisi Dominus (eorum praesertim, quae³⁴⁵ ipsi feudo destinata sunt) aestimationem offerat, quanti haeredis, vel successoris interfit ea removeri, ac distrahi, & non ultra, cum haec praeratio Domino concedenda sit, inseparabilium vero materialium, ut sunt aucta, vel resecta aedificia, plantationes, expurgationes, ac similia, nullam exigunt refectionem.
- Ea vero inseparabilia detractio, vel refectionem exi-³⁴⁶ gunt, quae intellectualia, seu incorporalia sint, adeo ut tali melioratione non facta, deterior remaneret feudi devoluti conditio, ideoque intret aequitas ob utile negotium pro Domino, ac feudo gestum, quia nempe censuum, ac praestationum, aliarumque servitutium onera extincta sint, sive notabiles facti sint sumptus in litibus, vel in bello pro feo³⁴⁷ di defensione, vel recuperatione, ultra illas ordinarias, ac moderatas expensas, quae ipsius feudi fructibus, in singulis annis, ac temporibus proportionatae sint.
- E converso autem si non ex natura rei, minusque ex fa-³⁴⁸ cto, & culpa feudatarii, sed ex facto Domini feudum cesset, quia nempe alteri dederit, vel restituerit, tunc ultra inspectionem evictionis circa ipsum feudum, certum est feudatario reficiendum esse totum id, quod impendit, vel quod interest, atque in oppositum ejus, quod receptum est in casu naturalis cessationis, cum isto casu attendatur quod minus, in illo autem quod magis, ac totum id, quod etiam extrinsece interest.
- Nisi iusta causa accedat, ob quam Dominus excusabilis³⁴⁹ reddatur, unde actus necessitati, vel justitiae potius, quam gratiae, ac voluntati referatur, quia nempe Reipublicae necessitas, vel utilitas ita exigat, ut praesertim in ea restitutione exemplificari solet, quam rebellibus, vel iis, qui ex fellonia, sive in odium inimici Domini, feudo privati fuerint, facere oporteat in vim capitulationum pacis.
- In altera vero specie refectionis, vel detractio, inter³⁵⁰ feudi successorem, ac praedecessoris haereditatem, intrant eadem, quae supra cum Domino habentur, cum ea differentia, quod inseparabilia melioramenta materialia, quae de recepto feudorum usu, per Dominum, etiam in casu non culposae devolutionis, non reficiuntur (cujus contrarium est in emphyteusi, vel locatione) per successorem, ubi utilia sint, ad utilitatem tamen limites, quatenus haec sit minor impensio, reficiantur, sin minus, quod impensum est.
- Cadente quaestione in melioramentis intellectualibus,³⁵¹ quae ab extinctione census, vel annuae praestationis resultant, an resoluta jure feudatarii, qui cum ejus pecunia onus redemit, vel acquisivit, census, vel jus fructiferum ad ejus commodum reviviscat, quod ex facti qualitate determinationem recipit, his omnibus ita procedentibus, quando ex-³⁵² presse, vel adimniculative sufficienter non constet animo donandi melioratum esse. De his omnibus in materia melioramentorum, & detractio, *disc. 23. 25. & 27.*
- Aliae vero detractio, species, pretii scilicet feudi novi,³⁵³

XVIII.

De detractioibus, quae devoluto feudo competunt haeredi feudatarii adversus Dominum: Et de aliis adversus agnatum feudi successorem, praesertim de melioramentis: Et de feudi imputatione.

341 **A**lia est detractio, species, quae cessato feudo, eoque ad Dominum devoluto, competit feudatarii haeredi,

ad omnium filiorum commodum ubi soli primogenito successio deferatur, seu vitæ militiæ, vel paragii in feudo antiquo cum similibus, onerum feudi potius materiam, ac Rubricam percutiunt.

354 Imputationis autem de feudo, vel pretio faciendæ in legitimam, vel aliud jus, quod feudi successoribus competit, decisio pendet a feudi qualitate, an pure hæreditarium, vel novum ex causa onerosa sit, vel potius antiquum pacti, & providentiæ, seu novum ejusdem naturæ gratuitum, ut primis duobus casibus feudum imputetur (quarenus filius illud velit, non autem ut invitus cogi debeat) secus autem in duobus aliis posterioribus, ut *disc. 19. & 108.*

Prout quanta sit legitima primogeniti in feudo antiquo habente eam mixtam qualitatem, quæ in sapius enunciato Regno Neapolitano est in usu, sub quæstione est. Verius autem eam esse tertiam totius, cadente quæstione, an onera connaturalia vitæ militiæ, & paragii, ante, vel post detrahi debeant, atque probabilis, ut de eo quod superest, non tamen absque probabili ratione dubitandi, ut *disc. 108.*

XIX.

De quæstione possessionis feudi, & qui in possessorio debeat obtinere: Et de Judice causa feudalis.

355 Eadem retenta distinctione, de qua proxime præcedenti Rubrica, inter quæstionem, quæ sit inter dominum contendentem de feudi devolutione, ac feudatarii defuncti hæredem, vel successorem, & eam, quæ sit inter agnatos contendentes de successionis pertinentia, sive inter agnatum, & feudatarii defuncti hæredem, de succedendi capacitate, vel respective de rei libertate contendentes.

356 In prima parte, distinctio est inter dominum privatæ fortunæ, sive ita superiorem recognoscentem, ut juris regulis, ac limitibus obnoxius existat, & eum, qui supremum Principem agat (ut frequentius in veris, ac propriis feudis nobilibus contingit). Primo enim casu procedit eadem distinctio, quæ in frequentiori emphyteutica materia recepta est, ut claro existente devolutionis casu, potiores in possessorio sint domini partes, non autem ubi dubium (quale quale sit) isto enim secundo casu, sive in retinendæ, sive in adipiscendæ, vel recuperandæ remedio, ex facti qualitate, pro feudatarii hærede, vel successore respondendum est, ut *sub tit. de emphyteusi pluries.*

357 In altero autem, in quo fiscus vere adsit, quia Dominus in ea ditione sit supremus (sive de jure, sive de facto) pene generalis inolevit usus, ut fiscus possessionem adipiscatur, atque devolutionis litem, non vacuis, sed plenis manibus agat, ut *disc. 2. 35. & 56.*

358 Ubi vero inter privatos quæstio sit, quia scilicet (nulla cadente feudi quæstione) de capacitate, vel majori pertinentia disputetur, ut frequenter inter fœminam, vel cognatum proximiorum, & agnatum remotiorum sit concursus, vel quia ipsa feudi qualitas controversatur, inter agnatum in ea se fundantem, & defuncti hæredem, eam negantem, atque de allodialitate, seu rei libertate contendentem, & tunc eadem intrinseca distinctio inter casum clarum, & turbidum, ut in hoc secundo casu proximioris, vel hæredis defuncti potiores esse debeant partes.

359 Pluribus desuper cadentibus in proposito legitimi contraditoris quæstionibus, quæ beneficiis, ac fideicommissariæ materiæ communes esse videntur, atque cum eisdem regulis, ac distinctionibus regulandæ sunt, & in quibus, utpote a facti qualitate, singulorumque casuum circumstantiis decisionem recipientibus, non de facili certa compendiosa regula tradi potest, ideoque in propria sede videntur, ut *disc. 43. & 104.*

360 Judicis autem, vel fori competentis quæstio, apud feudistas quoque involuta est, variis varia sententibus, aliis opinantibus, ut per Curiam Pares cognosci debeat, ut juris feudalis dispositio dicat, aliis deferendum esse consuetudini, & aliis ut ad ipsum dominum pertineat, si supremus est, vel ad eum, qui sit utriusque subditi superior, & competens, istaque posterior magis recepta est.

361 Eaque retenta, alia cadit quæstio, ubi de subfeudo agatur, an ad mediatum, vel immediatum id pertineat, probabiliusque est ad immediatum spectare, nisi facti qualitas aliter exigat, ut *disc. 65.*

362 Id autem in hac feudali materia, speciale, ac notabile

est, ut Ecclesia, vel Clericus coram domino laico, quamvis reus, ac possessor feudi, causam, in iis tamen, quæ ipsum feudum concernunt, & non alias, respondere, atque causam agere cogatur, ut *disc. 24. & 54.*

Demum huic feudali materiæ potissimum congruit idem, quod in alterius fideicommissariæ compendio advertitur, ut plus forte remaneat dicendum, quam dictum sit: Eademque tamen ibi insinuata commiseratio quoque congruit, potissime quia (ut initio advertitur) non de universa tractatione, sed de iis, quæ in foro tractare occasio dedit, institutum est agendi.

Quamvis enim post opus in consueto Tusculano otio jam completum, casus dederit experiendi Evangelici oraculi praxim, ut ea, quæ sapientibus, & prudentibus abscondita sunt, parvulis quandoque revelentur, adhuc tamen (visionum gratia cessante) materia vasta, & involuta videtur, in qua semper plus dicendum remaneat quam dictum sit.

XX.

De dominio allodiali Civitatum, Oppidorum, & locorum, imperium, ac jurisdictionem annexam habentium cum vassallis.

Quemadmodum antiquiori tempore, præsertim in Italia, nimium frequens, ita nostro moderniori, satis rarus est usus illius veri, ac puri allodii, quod imperium ac dominium, cum jure territorii, ac vassallorum annexum habeat, cum independentia a quocumque alio superiore, adeo non nisi Deus agnosci dicatur.

Scisso etenim Romano Imperio, post tot Barbarorum incursiones, ita rerum, ac temporum conditio in his partibus occidentalibus dedit, ut occupantium conditio potior esset postquam vero status aliarum dominationum (ab eodem, vel alio forsan juridico principio originem trahentium) ad majorem Regni, vel æquipollentis potentia gradum devenit, hinc adjacentium dominationum minoris potentia conditio notabilem diminutionem pati coacta est, quoniam, sive obquamdam præsumptam genericam antiquam totius regionis dominationem, ob quam minus potentium possessio, antiquo feudali, vel vicario titulo referenda sit, sive quia ratio protectionis, voluntariam deditionem causaverit, sive quia sic exegerit ea ratio, quæ rationem non habet, neque jusdicentem agnoscit.

Effectum est, ut hujusmodi sic divisa, & minora dominia veri allodii alias naturam habentia, eam immutaverint, atque subjectionem erga dominia majora agnoverint, cum quadam subintellecta impropria feudalitate, quæ veri allodii qualitatem excludat, pro alterius superioritate, ac alto dominio, ipsorumque inferiorum dominorum, (qui sub Domicellorum vocabulo explicari consueverunt) majori, vel respective minori subjectione, ut ipsa observantia præbuit, ac propterea Baronum, & feudatiorum, seu vassallorum vocabulum, quod feudatariis subordinatis proprie, ac vere adaptatum est, illis quoque Dominis, vel Domicellis, commune esse cœpit, ut ita a supremis distinguantur, ut *disc. 63.*

Ubi vero propria, ac veræ feudalitatis requisita desint, tunc dicta excepta impropria feudalitate remota, quæ ratione alti domini, ac superioritatis alterius inesse censetur, in reliquis primævam allodialium naturam, ac effectus retinent, in eo præsertim, ut feudalibus legibus, vel consuetudinibus, circa successionis ordinem, ac restrictionem, vel alienandi prohibitionem non subiaceant, sed more aliorum indifferentium bonorum, jure communi Romanorum regulentur.

Illis prohibitionibus exceptis, quæ ex supremis legibus particularibus in ea ditione vigeant, ut præsertim cautum est in Ecclesiæ, vel Sedis Apostolicæ temporali ditione, quod antiquitus disponendi, ac alienandi libertate competente, quæ in aliis indifferentibus bonis competit, initium habuit prohibitio ad venditionis, donationis, ac permutationis actus, postmodum vero ad omnes alias species extensa est, non tamen ad alienationem impropriam, minusque ad dotem, ad quos omnes actus quoque deinde extensus fuit, adeo ut etiam tractatus de alienando sine licentia sit prohibitus, adhuc expresse indecisa remanente quæstione, an hypotheca generalis sub hac prohibitionem cadat, magisque de facto recepta videtur affirmativa, non quoad pœnas, sed quoad effectus, juxta generales bonorum Ecclesiæ alienationis terminos. Nimium tamen refert inspicere

- tere dictarum prohibitionum, ac extensionum tempora, pro actuum præcedentium validitate, ut *disc. 66. cum tribus seqq. & disc. 38.*
- 368 Prout quamvis Baronibus, ac inferioribus Dominis, ita Principi subordinatis, regulariter non congruant jura Regalia, quæ ad ipsum supremum, vel ad feuda Regalia, ac veræ dignitatis pertinent, attamen in iis, quæ feudatarii sunt, id procedit, cum ea sub feudali investitura non veniant, nisi privilegium expressum, vel illud, quod ex immemorabilis possessionis beneficio allegari potest, ea concessa esse probet.
- 369 In istis tamen (exceptis illis majoribus Regalibus, quæ ab ipso alto, supremoque dominio, ac Principatu omnino inseparabilia sunt) non incongruit, ut ea Regalia, quæ prius in statu veri allodii obtinebantur, post dedicationem quoque, vel subjectionem retineantur, ac durent, ubi præsertim observantiæ fomentum accedit, ut *d. disc. 63.*
- 370 Servitii quoque realis, vel personalis, connaturalis, ac ordinaria obligatio, quæ feudis inest, hujusmodi dominiis non incumbit, minusque renovationis, vel actualis præstationis juramenti onus.
- 371 Bene tamen ab eis debetur illud obsequium, ac etiam quandoque extraordinarium servitium, quod cuicumque fideli subdito, quamvis non feudatario, incumbit erga Dominum, multo magis hujusmodi Baronibus, ac Domicellis, in quibus, ut pluries insinuatur, quædam (licet valde remota, & impropria) feudalis qualitas adesse videtur, adeout a reliquo populo privato in aliquo differant.

XXI.

De Bulla Baronum.

- 372 **R** Etento præsupposito in proxime præcedenti Rubrica insinuato, ut quicquid juxta varias opiniones, Baronis vocabulum de jure significet, de facto tamen, & communi usu, præsertim Italiæ, magisque in specie, temporalis ditionis Ecclesiæ Romanæ, vel Sedis Apostolicæ, complectatur omnes Magnates, ac Nobiles, qui Civitates, Oppida, Castra, & loca, cum imperio, ac jurisdictione in subditos possideant, sive in feudum, sive in allodium, dominium, ac possessio obtineantur.
- 373 Hinc ad istius Bullæ materiam, illa ad hunc effectum non intrat inspectio feudalitatis, vel allodialitatis, quoniam sufficit eum esse possessorem bonorum jurisdictionalium, quæ intra dictam Ditionem, seu Statum Ecclesiasticum immediatum sita sint. *De tota hac materia in compendio disc. 73. ubi alii enunciantur.*
- 374 Potissime vero, quia non solo Baronum vocabulo Bulla utitur, sed illud magis generale Domicellorum quoque adhibet, ac etiam, quia non vocabula, sed rei substantiam, sive ipsum jurisdictionis factum attendit, ubi tamen jure proprio, non autem alieno, ac administratorio competat, dum pro illis debitis, quæ post cessatam de facto jurisdictionem ob legitime distracta, vel resutata Castra, & bona jurisdictionalia contracta, illud prænotandum est, quod tunc illam non intrare probabilius, ut decisum, & receptum est, quamvis Baronis nomen, ac præminentia retineantur.
- 376 Hoc itaque ita prænotato, agnoscens Clemens VIII, vigilantissimus, ac optimus Pontifex, in utraque etiam Canonica, & Civili facultate peritissimus, atque in Rotæ Auditorio, aliisque publicis muneribus ante Pontificatus apicem diu versatus, hæreditario etiam quoque jure magni Juris Consulti Silvestri Aldobrandini Patris, dictam peritiam obtinens.
- 377 Ut publici commercii fidei, ac libertati (quæ præsertim in Regia, totiusque Catholici Orbis Metropolitana Civitate necessaria est) nimium præjudicialia essent fideicommissorum, ac primogeniorum, & majoratum, necnon investiturarum vincula, & jura, quibus freti Magnatum, ac Baronum filii, & successores, parentum, aliorumque majorum creditores eludere in consuetudine habebant, quodque commiseratione digni censerent mercatores, & artifices, ac alii, qui bona, vel pecunias, hujusmodi Magnatibus, ac Baronibus, & potentibus viris crediderunt, eisque fidem denegare, ausi non sunt, neque de facili audere poterant.
- Per ejus Constitutionem, quæ vulgo *Bulla Baronum* appellatur, tribunal, quod sub Congregationis vocabulo explicatur, ex pluribus Cameralibus Prælatibus constitutum
- 378 erexit (*Congregatio Baronum* vulgo nuncupatum) cui facultatem dedit, ut mandatis executivis per Judices ordi-

narios legitime relaxatis, quæ contra Barones viventes, vel eorum defunctorum hæreditatem, atque in bonis liberis alias exequibilia sint, promptam, ac summariam daret executionem super bonis omnibus, quovis modo per Baronem debitorem possessis, tam jurisdictionalibus (sive feudalia, sive allodialia sint) quam indifferentibus, quamvis per successores jure proprio, fideicommissorum, ac majoratum, & Primogeniorum, sive investiturarum titulo possiderentur, dictis fideicommissis, majoratibus, Primogeniis, investituris, ac aliis quibuscumque vinculis hujusmodi non obstantibus, quibus omnibus amplissime derogatum censerit statuit, adeout emptores ab eis omnino tuti sint.

Disponendo, ut ex reliquis Baronis debitoris bonis liberis (si quæ sint) fideicommissa, vel majoratus, & Primogenia, aliaque similia successorum jura reintegrari debeant, ipsoque jure subrogata censeantur.

Prorsus nova in Mundo, nimiumque exorbitans ista lex visa est, neutro tamen vitio laborat non quidem illo novitatis, dum in alia Italiæ Ditione in bonis feudalibus, quamvis pacti, & providentiæ antiquis, idem jam statutum fuerat.

Minusque illo exorbitantiæ, ac odibilitatis, quasi quod jus naturæ, vel gentium læderet, tum quia publica commercii causa, & favor creditorum onerosam causam foventium, ac etiam ille favor, quem ipsimet Barones reportant, ut eis libere credatur, prævalent privato favori successorum, qui lucrativam causam ex fideicommissaria successione fovent.

Tum etiam quia ignari vulgi opinatio est, ut derogatio fideicommissorum, aliorumque dispositionum illorum, qui jam defuncti, & annihilati sunt, juris naturæ, vel gentium læsionem redoleat, cum (resecta quadam legale simplicitate) verius sit, ut testandi, vel alias de bonis disponendi facultas pro tempore, quo jam eorum Dominus, ac possessor annihilatus est, neque dominium habere potest, ex legis positivæ benignitate, non autem ex jure naturæ, vel gentium manet, adeout sub Judice sit lis, an id per legem positivam concedi potuerit, vel bene concessum sit.

Fortius vero ubi non de prima directa, & immediata dispositione agatur, per quam superstes a priori Domino, antequam annihilaretur, bona obtineat, sed de mediata, & obliqua (quam fideicommissariam dicimus) cum eam ipsamet antiqua lex positiva præcise obligatoriam facere noluerit, totumque fidei ejus, cui id commissum est, reliquerit, illa vero necessitas, quam hodiernus usus habet, a moderniori lege, ac Romano Principe manaverit.

Ideoque nil prohibet, ut quod una lex positiva induxit, altera lex positiva tollat, quodque id, quod unus Princeps Romanus ligavit, alter Romanus Princeps solvat.

Si quæ vero exorbitantia considerabilis est, ea potius in ejus praxi, quam in ipsa lege adest, ut scilicet non pro quocumque voluntario, ac imprudenti debito, vitiosam, ac imprudentem dissipationem, vel prodigalitem redolente, practicari debeat, sed pro eo, quod ex necessaria, vel saltem honesta, & non damnabili causa contractum sit, & cui ejusdem legis ratio congruat, juxta praxim, seu interpretationem, quæ dictæ consimili alterius ditionis antiquiori legi tradita est.

Prudentem, atque commendatione dignam hujus legis moderationem tradidit æque vigilantissimus, ac optimus Pontifex, omnigena scientiarum eruditione præditus, Urbanus VIII. mediatus successor, cum prudenti temperamento, quo mediante, omnibus consultum est, neque Baronum fidei credentibus conquerendi occasio superest.

Ut scilicet postquam fideicommissorum, aliarumque dispositionum, vel investiturarum documenta, in quodam publico Archivio exhibita, & registrata sunt, cum distincta indicatione bonorum sub eis cadentium, quorum omnium enunciatio in publica tabella, in eodem archivii loco, ut omnibus pateat, per sex menses exposita contineatur, iis qui postmodum Baronibus crediderunt, dicta prior Clementina lex, nullatenus valeat suffragari, cum scientibus, vel scire valentibus nulla dicatur fieri injuria, neque commiseratione ita credentes digni sint.

Dubitandi vero ansam ista nova lex (quæ Bulla archivii vulgo nuncupatur) præbuit, an ejus ratione magis, quam forma attenda, sola fideicommissorum, aliorumque vinculo-
rum scientia, in contrahente sufficiat, ut dictæ

dictæ Bullæ præsidio indignus cenferi debeat; atque aliquorum opinio affirmativa fuit; contrarium autem probabilius videtur, cum præscripta forma certas, ac peculiari habeat rationes, quæ simplici scientiæ, quamvis certæ non congruunt, de quibus in sua sede.

390 Super dictæ autem Bullæ Baronum praxi, ac interpretatione plures hucusque exortæ sunt quæstiones, quæ innotescant; potissime vero, an ea favorabilis, vel odiosa censenda sit pro ejus lata, ac benigna, vel e converso, stricta, & rigorosa interpretatione faciendâ; atque priusquam dicta moderatoria lex prodiret, eam favorabilem esse Rota censuit; post dictam vero novam legem contrarium sentire visa est, adinstar eorum, quæ circa facultates transferendi ecclesiasticas pensiones, ob novam superventam Apostolicam Constitutionem (variando sententiam) habentur; negari quippe non potest, legem a jure communi exorbitare, sed facta comparatione odii, ac favoris hinc inde colluctantis, favor potius, ut supra præponderare videtur, quoties tamen discrete, ac ad limites rationis, cui lex innixa est, ejus praxis admittatur.

391 Altera est frequentior quæstio magnam habens opinionum diversitatem apud Curie Professores, an eadem Bulla operetur ut tunc, & ab initio, quo debita contracta sunt, adeo ut illico ad bona per Baronem possessa jus queratur, fideicommissis, aliisque vinculis non obstantibus; vel potius operetur ut nunc, quando Congregatio ex potestate per Bullam sibi attributa manus apponit, atque vincula tollit, omnino autem probabilior videtur hæc posterior opinio, quodque prior nullum habeat probabile fundamentum, ut in sua sede.

392 Effectus autem quæstionis, præ cæteris, ille notabilis est, quod posteriori opinione retenta super operatione ex nunc, non antea jus aperiatur creditoribus, qui Bullæ tantum præsidium habeant; ideoque licet inter eos ex ejusdem Bullæ beneficio æqualiter venientes, anterioritatis, ac potioritatis ordo servari debeat, adhuc tamen isti postponendi veniunt aliis, quamvis tempore posterioribus, qui ex speciali derogatione Pontificia, vel ex ea, quam lex concedit (puta favore dotium) jus antea quæsierint, juxta illum ordinem, quem in feudis, aliisque sine Principis, vel alterius assensu alienari prohibitis, atque in libero commercio non existentibus, inducit ipse assensus,

393 qui actum animat, ac informat; indecisa remanente quæstione respectu eorum, quibus a lege super fideicommissis, eis non obstantibus, jus tributum est, si post fideicommissi dissolutionem nascantur.

394 Quamvis autem de legis natura sit, futurum, non autem præteritum tempus respicere; attamen receptum est istam legem (ita ejus contextu probante) præterita quoque complecti, ideoque in debitis ante illius editionem contractis, locum quoque sortitur.

395 Dubitatum alias fuit, an Bulla procedat in præjudicium minorum, aliorumque privilegiatorum; decisum tamen fuit, ut indefinite locum habeat, atque hoc jure extra controversiam hodie vivitur.

396 Non modica item dubitatio alias habita est, an eadem Bulla procedat in debitis contractis ante Baronalem qualificationem, quæ postea supervenerit; verum hodie pariter extra controversiam videtur affirmativa, sicuti e converso (ut superius insinuatum est) recepta est negativa in debitis contractis post cessatam actualem Baroniam, sive in bonis post eandem cessationem obventis cum vinculo fideicommissi, quamvis debita de tempore Baronie contracta essent, ea urgente efficaci ratione, quod qui bona dedit, vel reliquit, eatenus id egit, quatenus cessatam vidit illam qualitatem, quæ vinculum in ejus bonis volitum, ac desideratum destruebat, alias non relicturus, vel non daturus.

400 Indecisus vero est casus rarus, an eadem Bulla dirimat fideicommissum, vel aliud vinculum, quod adjecerit ille, qui adhuc vivat, atque contrariam declaret voluntatem, probabiliorque videtur negativa.

401 An autem debita aliena, fidejussorio nomine, per Baronem contracta hujus Bullæ beneficio potiantur, sub quæstione est, in qua licet aliqua habeatur decisio pro affirmativa, ubi præsertim æque principalis obligatio accedat, non tamen hæc opinio ita indefinite sumpta placet, sed cum distinctione, de qua in sua sede, accipiendâ est, ex jam dicta ratione, quod Bulla practicari, ac interpretari debet ad limites rationis, quæ conditoris mentem movere potuit, & quæ illam ab exorbitantia salvat.

Baronum autem, vel Domicellorum nomine ad hunc effectum veniunt quidem omnes quovis modo, Oppida, & Castra, seu bona jurisdictionalia, cum actuali jurisdictionis exercitio possidentes, jure tamen proprio, non autem alieno, seu administratorio, ac etiam cum actuali jurisdictione, & possessione, non autem habituali tantum sine exercitio.

Veniuntque illi, qui dicta bona jurisdictionalia possident in Italica temporali Ecclesiæ ditione immediata, non autem in ejusdem Ecclesiæ pariter temporali ditione mediata, quæ in feudum Regale, ac Dignitatis ab alio possideatur cum jure Principatus, ac omnimodo Imperio, solis alto dominio, ac majori superioritate Papæ reservatis, aliquibus etiam dictæ Italicæ immediatæ ditionis locis exceptis.

Ubi vero hujusmodi feudorum devolutio sequatur adeo ut pars infeudata ad ejus priorem causam, ac unitatem redeat; quamvis aliquando decisum sit, Bullam ibi vires non porrigere; contrarium tamen verius est, magisque receptum, cum, sublata causa separationis, universa dicio ejusdem naturæ sit, nisi expresse in contrarium caveatur.

An autem pro debitis ex causa legatorum, vel donationum idem beneficium competat, sub quæstione quoque esse consuevit; verior autem est negativa, nisi facti circumstantiæ debiti naturam immutent, illudque onerosum, atque corresponsivum, saltem ex parte debitoris reddant.

Cumque in vim Bullæ per dictam Congregationem ipsa Castra, & bona vendi valeant, ac debeant sub hasta, quæ possessoris conditionem deteriore reddere solet; hinc proinde si debitor, vel successor, qui pro Baronis prædecessoris debitis huic damno subiacet, illud præveniat, contrahendo debita, seu census imponendo, sustinetur actus, cui Bulla proficit.

Non tamen ei licitum est, Congregatione inconsulta, ipsorum bonorum veras, ac proprias alienationes facere; cadente quæstione adhuc indecisa, quatenus ad actualem alienationem procedatur, cui Bulla non assistat; unde propterea successori jure proprio venienti bonorum vindicatio competat; an emptor, qui evictionis, vel respectu pretii creditor efficitur, ita computari mereatur inter creditores, de quibus loquitur Bulla, quæ suffragetur.

In casu tamen servatæ formæ dictæ alterius modernæ legis moderatoriæ (quæ ut supra vulgo *Bulla archivii* dicitur) si bona in archivio, ejusque exposita tabella descripta, meliorentur, atque ita recipiant incrementum, alias dubitatum est, an hoc incrementum, utpote non archiviatum, eodem jure censendum sit, atque decisio pendere videtur a distinctione separabilium, ac inseparabilium melioramentorum.

Cumque Bulla de Castris, Prædiis, & Palatiis, aliisque bonis loquatur, quæstio cadit, an in iis, quæ tertiam speciem constituent, potiusque jurium, quam bonorum vocabulum merentur, ut sunt census, & loca Montium procedat, pluraque negativam suadent, licet certa decisio non habeatur.

Prout sub quæstione est, an sub eadem Bulla veniant bona de Ecclesiis directo dominio, & quatenus veniant, an pro solo jure utile possessoris, non autem pro directo, ut in sua sede, illud autem certum est, ut dominio directo Sedis Apostolicæ, ac realibus obligationibus exinde non præjudicetur.

Ad quoscumque vero Judices, ac Tribunalia private, sola Congregatio Baronum hujusmodi facultatem habet, atque vincula removendo, bona distrahit, neque alter in hoc se ingerit, excipiendo tamen ratione inanis circuitus de Bullæ dispositione coram quocumque JUDGE objici potest.

Stylus Congregationis est, comparentibus creditoribus, qui pro mandatorum executione instant, deputandi Commissarium in bonis Baronis, eorumque administrationem assumendi, atque edicta affigendi certum terminum præscribentia, quo elapso (prævia æstimatione, vel sine, pro ejus arbitrio, pro facti qualitate regulando) bona publica sub hasta exponendi, ac deliberandi meliori oblato, bancariam cedulam exhibenti, ut pretium, in quod transeunt ipsorum bonorum vincula, a bonis omnino abscissa, creditoribus, juxta eorum anterioritatis, ac potioritatis ordinem, liberentur, cum cautione tamen idonea de restituendo anterioribus, & potioribus, vel contribuendo cum æqualibus, ac ad omne ipsius Congregationis mandatum.

Ubi

Ubi vero cautio præstari non potest, ejus loco succedit investimentum in loca Montium, idem vinculum in corpore habentia, quæ loco quantitatis esse videntur, tam ad effectus creditoribus proficuos fructuum, ac intermedii augmenti, ut ad eorum restitutionem non teneantur, quam ad effectum damnosum intermediæ diminutionis, quæ sibi cedit, nisi aliter cautum sit.

Ipsis tamen creditoribus licitantibus, ad effectum retinendi pretium in causam proprii crediti, arbitrarium est, oblationem absque cedula, vel deposito admittere, re tamen ante deliberationem Papæ communicata, eoque approbante.

Et quamvis Congregatio de creditis, eorumque subfistitia non cognoscat, sed ad præscriptum Bullæ solas partes executoris expleat mandatorum, quæ ab ordinariis Judicibus relaxata sunt; attamen, vel ex Apostolicis decretis, vel ex recepto stylo, de mandatorum relaxatorum, ac debitorum subfistitia, necnon de anterioritate, & potioritate creditorum cognoscit, mandando etiam restitui pecunias liberatas, aliaque gesta retractando, adeout formalis Tribunalis partes quodammodo gerere videatur.

Quatenus vero casus præbeat, ut Baro possideat plura fideicommissa, vel Primogenia, quæ per ejus mortem scindantur, diversosque habeant successores, pro ejus vero debitis indefinitis, non autem in alicujus fideicommissi causam particularem, unius bona distracta, vel subjugata sint, locum esse contributo pro viribus, decisum est.

Derogatio fideicommissorum, vel majoratum, aliorumque vinculorum probabilis percutit illa fideicommissa, & vincula, quæ adjecta sunt per Baronis debitoris, ac alterius possessoris communem auctorem, adeout in Barone, qui debita contraxit, intret ea ratio, cui innixa est Bulla, quod nempe ipse Baro, qui debita contraxit, esset interim Dominus restitutionis oneri subjectus, quod Bulla tollit; secus autem, fideicommissis; aliisque vinculis a tertio ordinatis, & cum quorum onere in possessorem, vel alterius fideicommissi ordinatorem bona obvenierunt.

Quamvis enim per hanc Bullam jus tertii tolli decisum sit, intelligendum tamen venit de illo jure, quod ab ipso Barone debitore, vel respectivo possessore proveniat, puta conductoris, vel alterius, qui a possessore causam habeat, non autem tertii omnino independentis.

Ad reddendum item tutos emptores in vim Bullæ a dicta Congregatione ementes, eadem tollit quoque hypothecas, quibus ipsa bona affecta sint, easque transfert in pretium, quod in omnibus loco rei succedit, etiam quoad fideicommissi, vel investituræ vinculum, quatenus solutis debitis exuberet.

Cumque sit stylus Congregationis, ut supra, non solvendi pecuniam ex bonorum distractorum pretio resultantem, nisi cum cautione de restituendo anterioribus, ac posterioribus, vel contribuendo cum æqualibus, aut, ubi idonea cautio non habetur, cum investimento in loca Montium, quæ loco dictæ cautionis ipsa vinculata existant, quod notabiliter de pretio, seu valore minuit.

Hinc vulgus de hoc etiam stylo obloqui solet, quasi si quod ita sit lædere jus naturæ, vel gentium, obligando creditorem, ut loco integri crediti vix dimidium recipiat, Verum inepta obloquutio est, quoniam qui ex hujus Bullæ indulgentia sui crediti, alias non experibilis exactorem obtinet, injuste conqueritur, quod diminutum, vel qualificatum obtineat; id quod alias nullatenus obtenturus esset; ac etiam quia favor publici commercii, ex emptorum libertate, ac securitate manans, hæc incommodo prævalere debet, ut etiam ex juris communis intentione inter privatos praxis recepit.

Quia vero id cautus reddidit mutuantes, vel alias creditores, ut sibi consulant de pacto refectionis ejus, quod istud vinculum minuat, & quanti intersit liberam pecuniam restitui; hinc disputari solet, an creditori hanc viam eligenti, atque Baronum Congregationem adeunti (quam scit non aliter pecuniam solvere) patere debeat via, quam legit, adeout in d. cautela præjudicatum sit, ut in sua sede.

Ubi vero certa, & notoria sit anterioritas, vel potioritas creditoris, qui hujus Bullæ præsidio, seu extraordinario beneficio non indigeat, quia nempe ex juris dispositione (ipsa etiam Bulla seclusa) jus, vel actionem habeat ad bona, ad quorum pretium invitus concurrere non cogatur, tunc asperum, ac exorbitans videtur, ut ad hujusmodi cautionem præstandam, seu vinculum patiendum cogi debeat, sed ob contrariam praxim id non de facili exaudiri solet.

Quo vero ad judicii ordinatoria receptum est, Congregationem ad telam judicariam servandam obligatam non esse, sed ad ejusdem Bullæ præscriptum summarie, ac de plano, manuque Regia procedere; adeout quandoque decisum sit, etiam sine citatione procedere posse; quod tamen circumspicte pro facti qualitate intelligendum est, ut in sua sede; ubi de aliis ad materiam, quam universam, facile non est sub compendio recensere, cum in dies novæ oriri soleant quæstiones super hujus Bullæ interpretatione, vel praxi, ut in eod. disc. compendio 73. sub hoc tit. de feud. ubi enunciantur singuli discursus super singulis supra enunciatis quæstionibus editis.

Finis Libri Primi.

